

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Марія ГОЛЯНИЧ

МОВНИЙ ПОРТРЕТ СЕЛА ТЮДІВ

СЛОВНИК У ДВОХ ТОМАХ

ТОМ ПЕРШИЙ
А – М

Івано-Франківськ
Ліля-НВ
2018

УДК 81'282.2:81'374(477.86)

ББК 81.2/7(4 Укр)

Г62

Рекомендовано до видання Вченою радою ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Протокол № 12 від 27 грудня 2017 року.

Науковий редактор:

Гриценко П. Ю. – доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української мови НАН України.

Рецензенти:

Руснак Н. О. – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича);

Бігусяк М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).

Голянич М. І. Мовний портрет села Тюдів. Словник. У 2-х т. Том I. А–М / Марія Голянич. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2018. – 1000 с.

У словнику представлено результати діалектологічного дослідження, розкрито особливості говірки села Тюдів Косівського району Івано-Франківської області.

Перший (А–М) і другий (Н–Я) томи словника містять слова і стійкі звороти, що репрезентують говіркове мовлення мешканців села.

Словник призначений передусім дослідникам-діалектологам, а також орієнтований на широке коло мовознавців, літераторів, фольклористів, студентів філологічних спеціальностей, учителів – усіх, хто цікавиться проблемами діалектів, живого народного мовлення, матеріальною і духовною культурою гуцулів.

Golianyich M. Language Portrait of Tudev Village. Dictionary. In Two Volumes. Volume I. A–M / Maria Golianyich. – Ivano-Frankivsk: “Lileia-NV”, 2018. – 1000 p.

The dictionary presents the results of the dialectological research, reveals the features of the Tudev village dialect of Kosiv region of Ivano-Frankivsk district.

The first and the second volumes of the dictionary contain words and stable expressions that represent the dialect of the village inhabitants.

The dictionary is intended primarily for dialectologists, as well as aimed at a wide range of linguists, writers, folklorists, students of philological specialties, teachers, for everybody who is interested in dialects, living folk speech, material and spiritual culture of Hutsuls.

ЗМІСТ

Просторінь народного слова Гуцульщини.....	4
“А шо тудá колó вас видáти і чювáти?” (замість вступу).....	12
Список умовних скорочень.....	21
Словникові статті.....	22
А	22
Б	42
В	115
Г	273
Ґ	334
Д	349
Е	446
Є	446
Ж	457
З	477
И	633
І	636
Ї	680
Й	713
К	714
Л	826
М	885
Додатки.....	969

ПРОСТОРІНЬ НАРОДНОГО СЛОВА ГУЦУЛЬЩИНИ

Зв'язок традиційної народної культури і мови – не перебільшення і не метафора. Сьогодні цей зв'язок оцінюється як закономірний, нерозривний і різновимірний. Слова-назви, способи ословлення реалій повсякденного довкілля і подій щоденного буття, лад і стилі мовлення відтворюють багатоплановий життєвий досвід, різноманітні ситуації, емоційні стани носіїв народної мови, їхнє бачення, сприймання й оцінки розмаїтого позамовного світу. Люди, події, обставини, час залишають глибокий слід у слові окремому чи неповторному поєднанні слів, в ограненій влучній фразі, образах, символах. Народні говірки, зокрема гуцульські, вражають обсягами збереженої в них інформації про унікальну культуру, її самодостатність і багатогранність, локальні риси; водночас у говірках зберігаються особливо цінні свідчення про глибоку історію та сучасний стан української мови на теренах її поширення. Для кожної людини її говірка – це особливий мовно-культурний світ, інформаційно й емоційно насажений, свій, рідний. Тому зрозумілим є бажання кожного, хто має коріння в народному мовленні, оволодіти глибинами рідної говірки, зберегти в пам'яті її прикметні риси, передовсім – мовленнєві портрети батька й матері, рідних і близьких людей. Ці прагнення пам'ятати зігрівають кожну людину, живлять зв'язок між поколіннями, зберігають закарбовані в словах, фразах голоси часу. І навіть коли людина опанувала літературну мову чи інші мови, коли обставини життя дистанціювали її від рідномовного діалекту, і тоді рідна говірка продовжує жити в мовній свідомості, живить пам'ять, надає життєвих сил.

У народному слові тісно переплелися інформаційно-прагматичне, емоційне, естетичне. Тому говіркове мовлення, діалектне слово залишається під особливою постійною увагою: мовознавців вражають обсяги збереженої в діалектному мовленні інформації, як і щораз ширші, оновлювані перспективи її наукового використання; письменників не лишають байдужими зразки високої майстерності народної словотворчості, які відчутно увиразнюють і збагачують стилістичні осягнення художніх творів; педагоги через пояснення цінності й краси місцевого мовлення намагаються прищепити дітям глибоку повагу до рідного краю, носіїв і творців місцевої культури. Самоочевидними є нездоланний магнетизм українських діалектів, їхнє багатство й висока естетика народного мовокористування й мовотворення, що продовжує жити українську літературну мову, посилює її вітальність на тлі цивілізаційних і глобалізаційних викликів.

Усвідомлення унікальності діалектів як форми буття і першооснови національної мови, неперехідної цінності досвіду народного мовотворення й мовоповедінки актуалізує фіксування й відтворення цієї важливої лінгвальної, культурної й етнопсихологічної інформації, спонукає до пошуку відповідного формату її систематизації, збереження й оприявлення. Сьогодні широко використовують різні форми упорядкування автентичних даних про народні говірки: зібрання текстів оповідей носіїв говірок (наративів різної тематики, опублікованих чи фіксованих на електронних носіях), монографічні описи (нерідко з додаванням коротких словників і текстів), спеціальні словники діалектної лексики (вражає розмаїття підходів авторів до впорядкування й презентування інформації в таких словниках), лінгвістичні атласи (укладені на різних засадах із використанням неоднакових мереж обстежених говірок). Діалектологічні праці розрізняються повнотою й характером упорядкованих і збережених знань про народне мовлення, проте значення кожного такого джерела незаперечно: розширюючи коло мовної інформації, кожна нова студія порушує численні нові загальні й часткові питання, відповіді на які можна лише шляхом залучення нового матеріалу, здійснення нових записів діалектного мовлення.

Таку закономірну нескінченність вивчення діалектів переконливо демонструє історія дослідження гуцульського мовного простору. Початки цієї традиції сягають середини XIX ст. і тривають – з наростанням інтенсивності – досі. Інформацію про гуцульський діалект як складне й водночас унікальне багатство рисами мовно-культурне утворення подано в працях етнографів і мовознавців І. Вагилевича, Я. Головацького, І. Верхратського, А. Онищука, С. Витвицького, В. Шухевича, В. Гнатюка, В. Коржинського, М. Мосори, Ю. Шнайдера, Б. Кобилянського, Я. Янова, Я. Закревської, Н. Хобзей, Т. Ястремської, М. Лесюка, М. Бігусяка, М. Негрича, І. Піпаша та ін. Цінними для пізнання закономірностей поширення лексики гуцульського говору, її відношення до словникового складу суміжних і просторово віддалених українських і неукраїнських діалектів є лінгвістичні атласи (*Карпатський атлас* [1967] і *Загальнокарпатський діалектологічний атлас* [т. 1–7, 1989–2003], *Атлас української мови* [у 3 т.; Т. 2, 1988]; *Загальнослов'янський лінгвістичний атлас* [від 1988 р. друкується в різних слов'янських країнах], *Лексичний атлас гуцульського діалекту* [Janów J. *A Lexical Atlas of the Hutsul Dialects of the Ukrainian Language* / Compiled and edited by J. Rieger. – Warsaw, 1996]). Неперехідну цінність зберігає «Гуцульщина» В. Шухевича з порівняно невеликим словником-додатком; особливе значення мають

численні етнографічні дослідження різного часу, у яких зафіксовано народну термінологію, діалектні мікротексти з поясненням реалій традиційної культури. У низці спеціальних словників із різною докладністю відтворено слова, усталені звороти мовлення гуцулів (*Гуцульські говірки. Короткий словник* / За ред. Я. Закревської. – Львів, 1997; *Словник гуцульського діалекту* Я. Янова [Janów J. *Słownik huculski* / Oprac. i przygot. do druku J. Rieger. – Kraków, 2001]; Хобзей Н., Ястремська Т., Сімович О., Дидик-Меуш Г. *Гуцульські світи. Лексикон*. – Львів, 2013; Астаф'єва М., Воронич Г. *Словник гуцульських говірок Річки і Яворова*. – Т. 1. – Київ; Івано-Франківськ, 2014; Гавука П. *Тлумачний словник гуцульських говірок*. – Косів, 2017 та низка інших праць; важливо, що створено велику картотеку лексики гуцульського говору і триває укладання *Словника гуцульського діалекту* [Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України]).

Кожного, хто ближче знайомиться з говірками гуцулів, подивляють обсяги їхнього лексикону, унікальність і незвичність тих перетворень форм і значень прадавніх і часто знаних в інших ареалах української мови лексем і фразеологізмів, оригінальність побудови словосполук, прийоми передачі емоційного стану мовців, неповторні словесні моделі, використовувані в різних ситуаціях спілкування; багато з таких моделей відомі в різних гуцульських селах, належать до колективного мовного надбання краю. Прикметно, що мешканці Гуцульщини позитивно, з піднесенням оцінюють своє мовлення, сприяють його збереженню, зокрема й завдяки вивченню рис рідних говірок у школі.

Для донесення до читача неповторності гуцульського мовлення професор Марія Іванівна Голянич зосередилася на говірці рідного села Тюдів Косівського району Івано-Франківської області, яка не потрапила до мереж відомих лінгвістичних атласів, не була відтворена в жодному з діалектних словників чи докладних монографічних описах. Тому інформація про говірку с. Тюдова, зібрана й упорядкована М.І. Голянич у вигляді словника, має особливу цінність: це перша спроба ввести в науку ще одну просторову координату мовного розмаїття Гуцульщини, спроба значно удокладнити вже відомі свідчення про гуцульський діалект. Нагадаємо, що гуцульський говір належить до структурно особливо складних в усьому українському діалектному континуумі, має ще не з'ясовану в багатьох деталях історію становлення, зберігає надійні свідчення про зв'язки з іншими українськими діалектами та позаукраїнськими мовними й етнокультурними просторами. Гуцульський діалект об'єднує відчутно диференційовані говірки, які багатьма

ознаками розрізняються між собою, інколи – доволі відчутно, хоча при цьому можуть бути розташовані одна від одної на невеликій відстані. Примітно, що те саме явище фонетики, граматики, ті самі слова і вирази в сусідніх селах нерідко мають локальні особливості, які мовці зберігають і передають від покоління до покоління; за такими виразними рисами нерідко визначають належність особи до *своєї* чи *не-своєї* спільноти, такі маркери *свого* – *іншого* мають для мовців свою цінність. Тому створення нових описових досліджень про мовлення мешканців окремих сіл, зокрема на Гуцульщині, укладання словників чи зібрань текстів діалектних оповідей, як і створення оригінальних художніх текстів із широким використанням надбань народного мовлення, залишаються визначальними в пізнанні, освоєнні й збереженні діалекту, у зміцненні й розбудові української мови.

На тлі транскрибованих діалектних текстів, лінгвістичних атласів та монографічних описів діалектів словники мають ту перевагу, що подають матеріали в традиційному, сприйнятному найширшим колом користувачів вигляді. Водночас формат словника дозволяє використовувати текстові ілюстрації різного обсягу, широко презентувати фразеологією, подавати ширші наративи, що дає змогу не тільки увиразнювати важливі структурні риси говірки, супроводжувати їх необхідними коментарями, а й передавати поліфонію, лад і дух народного мовомислення, відтак – закарбовані в щоденному й звичному мовленні широкі світи поза людиною і людиною як центр світобудови.

Повнота й точність відтворення у словнику особливостей говірки завжди залежить від глибини пізнання кожного елемента її структури, закономірностей використання в різноманітних ситуаціях спілкування. Тому так важливо, що говірка с. Тюдова, яку обрано об'єктом лексикографічного відтворення, для автора словника проф. М.І. Голянич є рідною, добре знаною з дитинства. Під час багаторічного систематизування й лексикографічного опрацювання матеріалів говірки дослідниця мала змогу постійно перевіряти й уточнювати зібрану інформацію, спостерігати такі ситуації природного спілкування носіїв говірки, у яких слово чи фразеологізм поставали в усій своїй повноті й неповторності. Глибока обізнаність з говіркою, застосування різноманітних прийомів виявлення лексикону говірки забезпечили точність опису значень кожного слова, представлення численних коментарів-ремарок щодо особливостей вживання багатьох лексем, виразів. Дослідниці придалися і знання, й глибинне відчуття рідної говірки, і багатоманітний досвід наукового вивчення української мови

(мовознавцям добре відомі праці М.І. Голянич з дериватології, теорії тексту, стилістики, термінології, студії про внутрішню форму мовних одиниць): усе підпорядкувала дослідженню складного й захопливого світу народної мови, осягненню кожної статті словника.

Відтворена у форматі словника лексика і семантика фіксує й презентує різноманітні деталі щоденного життя тюдівської спільноти, неповторну локальну культуру, часто не знану на інших українських теренах, особливості природи довкілля, традиційної матеріальної культури, зокрема виробничих процесів (як сплавляння деревини річками, місцева традиція пастухування), харчування, приготування їжі й напоїв, одягу, житла та його опорядження, народної етики, вірувань і обрядів, характер міжособистісних відносин тощо. Словник захоплює й затримує увагу читача влучними зразками слововживання, «фотографіями-цитатами» з народного мовлення, у яких оприявлено різноманітні звукові, граматичні риси говірки, способи конструювання висловлювань, стилістику автентичної комунікації, прийоми традиційної словесної творчості; за графічним відтворенням відчуються різноманіття інтонаційних побудов, напруга експресії й тональності комунікації.

Хоча текст словника не обтяжений деталізованою фонетичною транскрипцією, проте зберігає виразний індивідуальний звуковий портрет говірки, що має чимало спільного з іншими говірками південно-західного наріччя, як і низку специфічних локальних ознак, як-от подовження приголосних та голосних (напр., у вказівних займенниках – *ц'а* ‘ця’, *це* ‘це’, *то* ‘то’, *та* ‘та’, *оце* ‘оце’; у вигуках – *ог:о*, *і:й*, частках – *але* та ін.), зміна сполук приголосних (*дн > н:* – *годний > гон:ий*, *сьогоднє > сегон:е*, *спидниц'а > спин:іц'а*, *бідний > б'ін:ий*; *бн > мн* – *дрібні > дримн'і*; *рл > л:* – *заперла > запел:а*, *умерла > умел:а*) тощо. Загалом словник може слугувати надійною основою для створення широкого реєстру фонетичних, граматичних рис говірки, а багато лексем, особливо похідні утворення, можуть прислужитися для поповнення чи створення нових статей етимологічних словників української, інших слов'янських мов, стати об'єктом спеціального історико-семасіологічного опрацювання. Чимало структурних особливостей мовлення мешканців Тюдова М.І. Голянич навела в передмові до словника, до яких додамо ще кілька типових:

– вплив дієслів I дієвідміни на дієслова II дієвідміни (*ўни дёржут гн'іві*, *бійкі провад'ут*, *ход'ут*, *ворбжут*, *говор'ут* та ін.);

– використання аналітичних форм дієслів майбутнього часу з допоміжним дієсловом *імати*, яке розташоване перед основним дієсловом і нерідко відділене від останнього кількома словами (*меш*

м'ін'ї ўс'эк'ї байкі розказувати; вин бiрше ни ме пр'їж'їч'кувiтисе; ўс'ї мут у дiуному ўбрiнi);

– поширене вживання трансформованих похідних від дієслова *казати* (*каў* ‘кажу’, *скаў* ‘скажу’, *каўт* ‘кажуть’, *роскаў* ‘розкажу’); використання “застиглих” видозмінених дієслівних форм (як: *наї уч'ейуц:е* ‘хай вчаться’; *ўч'ейут* ‘вчать’; *фiйно д'иковiт* ‘файно дякую’; *д'їўкi гiнут за цим пiрупком / аш п'їш':ейут* ‘... аж пишцать’ та ін.) – явище, відоме не тільки в говiрцi с. Тюдова, а й у багатьох iнших давнiх українських дiалектах;

– збереження давнiх форм iнфiнiтива на *-чи* (*помоч'ї* ‘помогти’, *спеч'ї* ‘спекти’, *утеч'ї* ‘втекти’, *б'їч'ї* ‘бiгти’, *вiтеч'ї* ‘витекти’);

– послiдовно вживаною є форма *гiлу* iменника *голова* (*на гiлу* ‘на голову’, *ў гiлу* ‘у голову (брати, взяти)’);

– для привернення уваги спiврозмовника – *мої*; для спонукання до швидкiї дiї – *гаї*; для передачі зацiкавлення – *вiре*, *верi*; як звертання часто використовують *л'ўпко*, *л'ўпч'їку*, а про бiдного чи невдалого говорять спiвчутливо – *сарiка*, *сарiку*;

– наявнiсть похiдних утворень на *-ко*, насамперед зi значенням спонукання до дiї (ймовiрно, внаслiдок злиття пiдсилювальної давньої частки *ко* з iншими словоформами (*ануко* ‘ану ж бо’, *дивiсеко* ‘дивись-но’, *ходiко судi* ‘ходи-но’));

– використання сполучника *де* у функцiї заперечного (*де йа такогo з'ет'а хоч'у* ‘я такого зятя не хочу’; *де м'їн'ї трiба твоїїх кур'ет?* ‘менi не треба твоїх курчат’); неповторнiсть говiрки творить також використання приiменникiв (*питi у грибi* ‘по гриби’, *говорiти за* (кого-небудь) ‘про кого-небудь’ та iн.).

Вражає значна кiлькiсть слiв, зворотiв, якi залишаються в пам'ятi незвичною формою чи значенням, i цим стають особливими мiтками говiрки, пор.: *пiзнашно* (< *пiзнати*) ‘видно, можна здогадатися’ (*то пiзнашно* ‘то видно’); *ледв'їс'ки* ‘ледве’; *шл'ахувiла* ‘дуже сварила’ (ймовiрно, вiд усталеного прокльону *шлях(~к) би т'ї трафив*); *вистригiти* ‘збуджувати апетит’; *ох'їч'ниї* ‘охочий’; *безлiч'їти* ‘соромити’; *нидiт'їк* ‘бiднiсть, нужда’; *вiлоди* ‘сироти по тiлу (вiд страху, холоду)’; *любi* ‘любов’; *рокi рокiн'ї* ‘великi роки’; *вiстар'їла рiзумом* ‘втратила розум у старостi’; *вiти рiзумом* ‘бути кмiтливим’; *дни своїї забiти* ‘забути про все’; *мiком с'їсти* ‘заспокоїтися’; *за столiм дiрки ни бiде* ‘невелика втрата, якщо хтось не прийде на застiлля; подiя без нього вiдбудеться’; *де д'їт':o добрiнич* *кiже* ‘де дiдько (нечиста сила) «добрiнич» кiже ’ = ‘дуже далеко’ та iн. У говiрцi збереглося чимало архаїчних значень слiв: *лiде* ‘чоловiки’ (*самi бабнiч'ї прийшлi* /

там л'удій ни було 'самі жінки прийшли, там чоловіків не було); гул'ати 'танцювати' (гуцулку гул'ати 'танцювати «гуцулку»') та ін.

Особлива цінність словника говірки с. Тюдова полягає у відтворенні широкої сполучуваності лексем (особливо дієслів), завдяки чому оприявлено складну семантичну структуру опорних слів, її залежність від багатьох чинників, пор. сталі сполуки з опорним словом *віриватися*: *віриўналося ў голов'і* 'стало зрозумілим, ясним', *віриўналося з грішми*, ~ *с ст'атками* 'подолано матеріальну скруту', *віриўнатисе з т'аздами* 'досягти становища газди', *віриўналисе з робот'ами* 'закінчили тривалу роботу', *віриўналасе с слабос'т'ами* 'одужала'.

Значення багатьох словосполук постало на ґрунті локальної культурної традиції, тому правильне його розуміння передбачає обізнаність з умовами життя і праці носіїв говірки: напр., у фразі *аг'її / л'упч'іки / дар'аба їде гор'і* іронічно вказано на незвичність, ірреальність обговорюваної життєвої ситуації, оскільки дараби завжди пливають тільки *вниз*, за течією річки, і ніколи не пливають проти течії, *вгору* річки.

Кожен фразеологізм, усталена словосполука вимагають докладного аналізу, встановлення умов, культурного тла і ситуації їхнього виникнення, формування мотивів номінації; на історико-етимологічний коментар очікує й широке коло лексем, які вперше введено в інформаційний простір українського і слов'янського мовознавства.

Кожен діалектний словник – важливе джерело матеріалу, необхідного насамперед для пізнання причин і глибини просторової диференціації мови, встановлення етимології та історії лексики, з'ясування закономірностей відтворення картини світу народною мовою. Водночас такі праці зберігають той національний словниковий запас, який за потреби може бути актуалізований і використаний задля розширення лексику літературної мови, увиразнення й розбудови художнього й публіцистичного мовлення.

Словник говірки села Тюдів, створений професором М.І. Голянич, забезпечує поглиблене пізнання гуцульського діалекту, його структурної своєрідності й комунікативної потужності, походження та етапів розвитку, занурює в природу ментальності гуцулів, розкриває дивовижно захопливий і манливий світ Гуцульщини. Водночас ця фундаментальна праця долучається до кола надійних джерел для дослідження генези української мови, її витоків та еволюції в часі, різноманітних зв'язків із позаукраїнськими просторами.

Павло Гриценко,

доктор філологічних наук, професор

“А ШО ТУДА КОЛО ВАС ВИДАТИ І ЧЮВАТИ?” (замість вступу)

Говірка села Тюдів – це особливий вияв гуцульського світу, мовної практики гуцулів, у якій відбито мовомислення горян, їхні морально-етичні категорії, оцінки предметів і явищ, дій, що реалізуються не лише через протиставлення “добре” – “погано” (“файно” – “нифайно”), але й асоціативно-образно. Так, мої односельці, оцінюючи щось, можуть сказати, *шо оцце їе дóбре, а ототó, зле*, однак частіше зауважать: *Мої мої мої / шó / верé / с цим робіти? / б'їдоч'ко мойá гир'ká / то їе гет зле; Аг'їна цисé / хто ч'уў так таздува́ти? / та ви́брали йїстé найпуш:е / їке лиші мо́же бу́ти. Або: Аг'ї / та ўно їе дóста нипогáне / ви́жу / шо тикі́ фáйне / йої / та тако́го пошукáти / і то гáла пáла ни наї́деш / каў вам / с'їно т:о / шо тре: / ад'ї їке ўно зелéне та запаи́не / а ви казáли / шо н'їйéке / шо то з моч'їрї / де? / бер'їт і ни думáйте / ану́ озм'їт йїгó ў рúку ї попáхайте / та ўно ї блі́ско коло́ моч'уліў ни росло́.*

Село Тюдів (Косівського району Івано-Франківської області) засноване в середині XVI століття; станом на 2017 р. у селі 796 дворів, де проживає 2060 чоловік; площа села – 796 га. Його сучасні мешканці увібрали у свою мовну практику досвід багатьох поколінь мовокористування, надбання місцевої мовотворчості, здобутки не лише сусідніх гуцульських говірок, а й буковинських і покутських.

Маніфестуючи чимало архаїчних рис гуцульського говору, говірка Тюдова на різних рівнях своєї структури виявляє впливи з-поза говірки – сучасного літературного мовлення, іншодіалектні та іншомовні вкраплення.

Природні умови проживання горян, їх господарська діяльність, традиції, обряди, вірування, ціннісні орієнтири – все це відтворено говіркою як неповторна мовна картина світу, у якій важливе місце займають і окремі лексеми, і стійкі звороти, і усталені мікротекстоповіді. Серед фразем, що за семантикою і структурою близькі до літературно-нормативних, є такі, що можуть бути визначені як власне гуцульські й одночасно – як належні до інших говірок, а є й такі, що відомі лише в говірці цього села, наприклад:

аш (гаш) слинь у рóті се зглéджіла – про того, хто дуже хоче їсти;

бітисе у нірту – жест, що виражає самоосуд мовця, оскільки сказане ним з погляду народної моралі є гріховним;

віривнатисе с сла́бостев (с слабостя́ми) – одужати (одужувати); почуватися краще; “виходіти з гіршого” (“з найгіршого”);

і ни здумати, і ни здогада́ти – про те, що важко передбачити;

ік (ік) іде́ біда́, то втворе́й ворота́ – чекай гіршого;

катрафу́са (катрафу́дза, катрафу́ца) заде́рти (да́ти) – дуже швидко побігти, втекти;

кілавий Йось оді́н ду́жий – ірон., здорові, сильні звалюють важливу, невідкладну роботу на слабкого чи хворого;

клю́мпу трима́ти (держе́ти) – знев., підтримувати тісні зв'язки з кимось, дружні стосунки, керуючись корисливими намірами;

мно́га рука́ би се світі́ла, мно́гий рот би се запав – щедрому нехай примножується, а скупому – нещастя, негаразди;

такі́й, ік три зза корча́ – про того, хто є дуже страшний, кого бояться; щезник.

В окремих фразеологізмах виразно проступає внутрішня форма, вказуючи на якусь життєву ситуацію – час, місце, умови, за яких відбуваються відповідні дії, особливості комунікативних ситуацій тощо; в інших – конкретизація змісту мовних одиниць неможлива без відповідних додаткових знань про село і людей, зокрема особливості розташування села, його історію, звичаї, події, пригоди, що відомі його мешканцям; багато фразеологізмів можна збагнути, лише глибоко розуміючи характер говіркового мовлення. Наприклад, вислів *чу́ти, ік с то́го бо́ку* (“зовсім, нічого не чути”) може бути правильно декодований (він функціонує здебільшого в мовленні “берегових” людей), якщо враховувати, що раніше Черемош був повноводною бурхливою рікою (“*по ний пуска́ли плóти*”) і щось почути з протилежного – буковинського – берега було практично неможливо: *Нав'іт' абес йек кр'іч'е́ў / то ўс'о одно́ н'іхто́ ни ме ч'у́ти / с то́го ї тишлó / шо так ка́жут / а ш':е каўт / ч'у́ти / ік з уло́ги / ц:е т:о самé знач'е́йї / бо блі́ш':а до нас уло́га тако́ш на ті́м бо́ц'ї / ну та́ї с то́йї ўло́ги / шо коло́ вас / тако́ш н'іч'о́ ни бу́дец:е ч'у́ти / хот' то ни йе Букови́на.*

Декодування змісту говіркових одиниць дозволяє виявити закладені в процесі комунікації в слово або фразему оцінні чи образні компоненти значення, здатні видозмінити зміст мовної одиниці, зрозуміти приховані

значення, які, здавалося б, не були вагомими в мовленні, хоча саме вони часто важливі для правильного розуміння змісту повідомлення.

Графіка словника

У словнику використано графіку української мови, до якої додано окремі спеціальні позначення, зокрема голосні звуки передано:

[і] – голосний переднього ряду високого піднесення, нелабіалізований: *агі, бі́чі, віде́в, гі́кати, дго́рі, кі́ля; мі́ги, ніе́кий, пі́ворити;*

[и] – голосний передньо-середнього ряду високо-середнього піднесення, нелабіалізований: *ві́жу, кі́рма, милі́тисе, пі́санка, сі́вий, пити́трикувати;* у ненаголошеній позиції [и] може наближатися до [е], однак ця риса виявляється не послідовно: *а́фини, биса́ги, ви́кно́, ги́біти, ли́лік, оту́тки, примов'е́ти;* у говірці звук [и] нерідко має дещо обнижену артикуляцію: *вин* ('він'), *вив* ('віл'), *кив* ('кіл'), *кит* ('кіт'), *мих* ('міг'), *нис* ('ніс' – орган нюху), *пит* ('горище'), *пист* ('піст'), *стив* ('стіл'); голосний [и] у префіксі *ви-* не переходить в [і] (що відомо в низці південно-західних говорів): *ві́держіти, ві́дужіти, ві́робити, ві́стеречі, ві́пити;* лише один раз зафіксовано форму *ві́пити*: *Лес'о́ буў ві́тпійні́ / але́ казаў / шо йа ни пиў / н'іц ни пиў / в'і́тиў лии на д'н'і по́рці'ї́й / на одён глг;*

[у] – голосний заднього ряду високого піднесення, лабіалізований: *ба́нуш, вуйко́, ву́стовки, ву́лий, дубелто́вий, е́блущко́, лу́тавий, пу́тня;*

[е] – голосний переднього ряду середнього піднесення, нелабіалізований: *бе́чка, вере́та, мураве́ль, ре́тки, феле́та;* у ненаголошеній позиції [е] інколи може наближатися до [и]: *верста́к, да́нец, наї́дений, передуче́ра; телі́нка* [те^нлі́нка], [тилі́нка];

[о] – голосний заднього ряду середнього піднесення, лабіалізований: *во́здух, горі́дец, до́шічка, го́вня, сно́чі, товчі́;* перед наголошеним [у] звук [о] наближається до [у] або й зовсім переходить у нього: *зузу́ля, ку́жух, уну́к;*

[а] – голосний заднього ряду низького піднесення, нелабіалізований: *дара́ба, ззагоді́, канті́вка, магливни́ця, набува́тисе, сарда́к, фалі́тисе;*

[і] – нескладовий [і]: *бі[і́]но, га[і́], ікі[і́]с, [і́]міти, на[і́]ті, при[і́]грати;*

[й] – нескладовий [у]: *ві[й́]кати, [й́]че́тисе, за[й́]тік, ті[й́]ка, се[й́]міти, слі[й́]ний, соче́[й́]ский, хоті́[й́]ше.*

Приголосні звуки позначено відповідними літерами українського алфавіту: *бі́чі, ле́да, корті́ти, мра́ка, най, о́мхний, при́повітка, сві́ціе́.*

Знак [̣] (дужка) вказує на **злитість звуків** і стоїть над африкатами [дз] і [дж]: *дзеркало, дзиньчѐти, дзьобля; бджьо́ла, бджі́гати, джвиньді́ти (джвіньді́ти), джві́нда (джві́нда).*

Пом'якшення передано знаком ['] (таким же, як апостроф), що стоїть праворуч угорі біля літери, яка позначає відповідний звук: [г'і]кати, [к'і]птарь, [м'і]нута, на [в'і]ру, [ч'іч']ка, [ш'єп]ка.

М'якість передано знаком ['] (скісною рисочкою), що стоїть угорі після літери, яка позначає відповідний звук: [д'і]ковать, жи[т'е], [з'єў]кати, [кл'а]са, [л'ук]сусовий, [фал']ба.

Знаком [:] (двокрапка) позначено подовжену вимову приголосних чи голосних звуків: ви[т:ру]тювати, го[н:а], два[ц:ит'], файн'і[ш:иі], роки рокé[н':і], че[л:е́]ний, чірво[н:иі], ве[л:а], заме[л:а́], уме[л:а]; о[т:о́], о[т:а́], о[т':і́], [ц:e], [ц':а], [ц':і́]; [e:], [u:і́], [o:].

Наголос подано над літерою, що передає відповідний голосний: *виппичьну́ти, гу́слінка, до́ста, зба́вити, лі́жник, молоде́к, наче́с, Сокі́лске, Тю́див, бу́ла, не́сла; люди́на, та́блиця; бабо́, мамо́, ненé, тату́ (і тату); о́цінка, сі́роті (але сиротá).*

У транскрипційному записі тексту використано довгу скісну риску [/] для позначення паузи в мовленні: *Сид'іў до́ти / до́ки ўс'і се ни поросходи́ли / а йік ужé зач'є́ли бубон' бубн'істови заўдава́ти / отогді спа́мніта́ўсе / шо то по вес'іл'у́ / гаиш отогді́; Їа і задурно́ бих цісе́ ни ўз'еў́ / нашо́ м'ін'і? / ў мене́ с'іна поўна́ по́др'а; То так / шо і ни здумаў́ бих / і ни здогадаў́ / гадалосе́ одно́ / а тутки рас / і ма́йиш; Таі шо / Ўлац'ку́ / коли́ меш се жени́ти? / ужé найшоў́ йіс соб'і́ ікус д'іўку?*

У питальних конструкціях використано знак питання: *А йік днува́ла / Но́ц'ко? / Добре́йкві; А ти ч'і́я? / ци ни Іва́на Петро́шиного?; Таі шо / Одок'і́ / ўже́ йісте́ завеснува́ли?; Ану́ нагада́йте / кіл'ко ма́ли йісте́ мо́ртиў по́л'а?*

У власних назвах збережено велику літеру: *Гре́бінь, До́ліна, Жи́пчіні, Заї́зді, Калату́ра, Костеві́, Пі́трив трунь, Сі́кавка, Сума́рин, Ца́рина; Дро́цьо, Ду́цьо, І́лак, Ко́цьо, Но́ця.*

Речення та репліки в діалогах починаються з великої літери: *Мої́ / пишоў́ бих буў́ і ча дго́р'і / ви ч'о́ ни сказа́ли / шо метé́ їти? / А ми і сам'і́ ни гада́ли / до́с'в'іта се надума́ли / Таі шош найшли́? / Па́ру ікі́хос принéсли / а́ле ми побли́ску / хот'іўше́ бі́рше / трéба деле́ко їти / ві́тко /*

шо грибі кінулисе / бо л'уде несут / а ми леда / так / шо лиш на одну смáшку.

Нижче наводимо поширені риси говірки с. Тюдів, що допоможе читачам у розумінні тексту словника:

– в окремих словах наявні протетичні приголосні [г], [в]; форми з протетичним приголосним і без нього часто вживаються паралельно, наприклад: *гаиш – аиш; гезде – озде; гездеч'ки – оздеч'ки; Робіу смих / шо гаиш оч'і м'ін'і вилаз'єлі / бо мórги земн'і / то було шоиш; Гаиш ни знайу / ш ч'ого поч'єти / Пич'н'іт з лєкшого / с того / шо йістє зáрас подумали / шó вам на йізік упáло; С тойі нужди / с того туску Івán аиш поч'орн'іу / ни мих перебанувáти за жінкоу; Гезде бисáги / дє ви шукайіте? / сам'і йістє отутки лишєн' шо поклáli; Ад'і шо йа озде найшла / вит ч'ого ўно мóже бѳти? / ци ни вид д'єдевого дзигáрка? / ге? / вин снóч'і шукаў коч'іл'цє; Ад'і гєн:є ў кошєлі вогир'кі / бері / наї мáма брєскл'і зроби / і окрóпу урві / бо йік ни мáйіте / то віц:и озмі / крóпец фáйні / ужє нас'ін:и / ікрáс до квáшен'а.*

Слово *острий* в усіх своїх формах та похідні від нього приставного приголосного не мають: *острїти, віострїти, віострєний, доострїти, заострїти, заострєний, наострїти, наострєний* тощо: *Óстрє слово мóже поранїти гїрше / ік кул'а / бо ўно рáни дѳшу / о / шо йа скаў; Такє заводїу / острїуєсе / пититрїкуваў / а йік лиш з:а плóту уздр'їу Лєсїшину фѳстку / нач'єс обмн'єк / стаў / ік шоўкóви / і шо ви бєсте на ц:є сказáли?*

Без приставного приголосного функціонують *Анна, Анніця, Аннічка*, але *Гáня, Гáнька*: *Мойá мáма А́н:а се називáла; Йої / та Ан:иц'а такá робїтна / шо такóйі пошукáти / на усїї Г'удїу йї рїўних нимá / та д:є / доў Кóсиу ни нáйдеиш; Ог:ó / та Гán'ка Сеўч'уко́ва даўно ўмєл:а / і Васїл' / і Одок'їйа / на тїй вѳлиц':і з мóйїх верстакїу н'ікóго ўже нимá; Гán'а ў Нїжнім кинці жийє / ўна мойá сус'їда / а ви шо / цєго ни знáли?*

– в іменниках чоловічого роду кінцевий приголосний [ц] твердий: *горїдец, конєц (кинєц), сїнец, стилєц, пулярєц;*

– приголосні [т'], [д'] вимовляються чітко, не переходять в [к'], [г'] (як спостережено в багатьох інших гуцульських, а також у буковинських та покутських говірках): *тікáти, тїло, тїнь, тїтка, тїшитисє, тїшкїй; дївка, дївátисє, дїдо, дївчїнішишї; виняток становлять кісто, кістєчко (кістєчко);*

– в іменниках чоловічого роду кінцевий приголосний [p'] здебільшого м'який: *базáрь, вивчэ́рь, коса́рь, маса́рь*; зрідка використовують словоформи з [p]: *вар*;

– у формах теперішнього часу дієслова *казати* наявне випадання звука [ж]: *Йа прós'у / каў ни їди / а вин напéрсе / таї дал'і своїї; Мої дóбре каéте / ч'іши д'іт'ка зр'ітка / таї л'іше бóде; Каўт / шо сегóн:е привезу́т кукуру́дз'іну муку́ / ни ч'у́ли йістé?; Каўт / шо сегóр'ішне л'іто бóде посу́шливе / таké / ік у сорокóвим ро́ці / А ви шó / то́то памн'іта́йіте? / А ч'о бих ни памн'іта́ў?;*

– поширеним є усічення форм слів, зокрема у Кл. в. імен людей: *Васі́, Іва́, Калі́, Марі́, Пе* тощо: *Таї шо / Паз'у́ / йéк с'в'іткува́ли йістé Йўр'і́а? / С'в'іткува́ла смих са́ма / бо Йўр'і́йі на спoшéўку ни ма́йу / а по сел'і ни витшўкувала / таї таké мо́йе с'в'іткóван'і бóло;*

– усічення у формі III ос. мн. дієслів II дієвідміни: *їдóт, рóб'ют, хóдóт* – і *їде́, рóб'ї́, хóді́* та ін.: *Оба́ хóд'ут у пéршу кл'áсу / сегóроку пиши́лі; Мус загоро́діти / бо хóді́ ўс'ék'і мин'і́ пóпид ві́кна; Йої́ / та де ўни ў хáт'і сид'у́т / уні́ с'іна́ рóб'іут; Рóб'і́ / бо йе́ кóло ч'óго / і ўни зна́йут / за шо; Мас'т'у́т хл'іп марму́л'áдоў / таї так йі́д'é / Ну та то ни йе́ зле / голóн':і ни му́т / ни б'ї́се; Наї́ мас'т'é саб'і́ гóлу / хтó йіх у то́то пер? / сам'і́ настрóмі́лисе;*

– усічений прийменник *до* у вимові долучається до наступного слова: *двóді, дгóрі, дма́мі, дмі́ні, тхáті: Хóді́ / л'ўпч'іку́ / дмі́н'і / наї́ тебé крі́шку поўб'і́ма́йу; Н'і́ тмі́ са́мо́му двóд'і́ / Бóже боро́ні́ / абі́х за ц:е на́в'іт' ни ч'у́ла; Бра́ч':іку́ М'і́ха́ / ану́ хóд'і́т дмі́н'і́ / ци́ ни мо́гли́ бестé заўда́ти оцéс коўпч'і́к? / ад'і́ їкі́ малі́й / а т'ішкíй / ік хол'éра;*

– поширена усічена форма питального займенника *чьогó, чьогóс*: *А ч'о́ йіс са́м ни прійшо́ў?; Ч'о́ / верé / так постуден'і́ло? / мої́ / та до Іл':і́ ш'і́ делéко; Йа́ ни зна́йу / ч'о́ ўни так се ўнима́йут; М'ін'і́ ч'ос се ни хóч'і́ тудá їти́ / са́ма ни зна́йу / ч'о́ / ни хóч'у́ / таї́ ус'ó; Ч'ос Бох да́йе таké випрóбуван'і́ л'удин'і́ / мо́же / на т:о́ / шобі́ ўна се за́думала́ нат свої́м жит'ém / мо́же / Вин так на́верта́йі йі́й / бо зна́йі́ / шó дл'а не́йі́ бóде л'і́ше;*

– іменники жі́н. р. I відміни, узгоджені з ними прикметники, порядкові числівники у формі жі́н. роду, а також деякі займенники в О. в. одн. маю́ть закінчення *-ов, -ев*: *водóв, земнéв, ногóв, рукóв, зелéнов, блю́сков, ра́нов веснóв, фа́йнов дні́нов; дру́гов хáтов, десéтов до́рогов; мнов, сабóв, тов*: *Ўже́ йіс фа́йно ўздр'і́ла / хтo та́ка́ Вас'у́та / ві́вид'і́ла*

їїс дóбре / меш дес'этоў дорóгоў ом:инáти; Їїк ідетé двóд'і / то ни їд'іт тоў дорішкóў / ўна дўже вускá / таї дл'а д'ітїї там застрїмко;

– в іменниках сер. р. II відміни відсутнє подовження приголосних: *весіл'е, жит'е, зїлі, знан'є, роздорїжі, фасуліні, але чютт'е: Д'іт зберáў з'їл'ї п'еред' Івáном; Вес'їл'е зробїли малé / алé дóста фáїне; Жит'е / Їїлá / ни їе лéхке / ў кóго ўно лéхке? / скаж'їт / ви дес ч'ўли? / жит'е / то їе велїкїї трут і велїке терп'їн'ї;*

– у Р., Д. і М. відмінках одн. іменники III відміни мають закінчення -и: *в'еселости, рáдости, сóвісти, сóли, слáбости: Нимá м'їн'ї / Улáц'ку / н'їїекоїї в'еселости / бо вїтки ўна гóн:а се ўз'эти / вїтки?*

– у Д. і М. відмінках одн. іменників II відміни поширені флексії -ови (-еви): *брáтови, конéви, Петрóви, свáтови, тáтови, хлóпцєви, швагрóви: Та по сóнцеви вїтко / котрá годїна; Їек ви гадáїте / кїл'ко ц'ему гор'їхови рóкїў?; Вуїкови на ви се кáже / бо їек інáкїе?;*

– форми вищого ступеня прикметників часто утворюються за допомогою частки *май*: *май веселїшшїй, май замáшнїшшїй, май крáшшїй*; у мовленні ці форми викор. паралельно, з часткою і без неї: *Шо ни каж'їт / а цєс узїр мин'ї вигл'їдáїї ікїїс весел'їш:иї / ци шо бєст'є сказáли?; Мару'ско / ни ўберáїсе в так'є / озмі май весел'їш:є ўбран'е / так'є / шобї теб'є їїліло;*

– у формах дієслів минулого часу наявні залишки давнього допоміжного дієслова *бѣти*: *робїв-їс, робїла-їс, робїли-смо, робїли-сте (-їсте): Казáли їїст'е / шо мет'є їти ў посáтку / а сегóн:е шо / передумáли?; Грáла їїс свóїїм вóзом / а теп'єрки хóч'їш порáди / а шо їа порáд'у?; Коб'єсте прїїшлиї / їої / ікá їа бїх бўла рáда;*

– у говірці послїдовно функціонують аналітичні форми дієслів майбутнього часу з компонентами *меш, ме, мемо, мете, мут* (архаїчними формами дієслова *мати*), що здебільшого стоять у препозиції стосовно основного дієслова: *Ік меш се ўч'эти / то стáнеш ч'олов'їком; Унії / в'їд'ї / мут продавáти корóву / так м'їн'ї се вїди; Ік ни мет'є се л'їнувáти / то до ч'огос се дорóбите; Печ'ї меш так / їек їа скаў / таї вїїде дóбре; Робїти меш потóму / ш'ї се нарóбїш / а зáрас уч'їсе / аб'єс се вїўч'їла;*

– широко вживаними є форми умовного способу дієслів з часткою *бїх*: *докопáв бїх, зробїли бїх, пишлá бїх, сказáв бїх: Сказáў бїх / шо думáїу / алé пош'їнуїу теб'є; Уз'еў бїх тоту д'їўку / алé ўна ўже засвáтана / таї шо ти зрóбїш.*

У словнику представлено лексику рїзних тематичних груп, пов'язану передусїм з господарською дїяльністю жителїв села, їхнім побутом, обрядодїями, рисами характеру людини, позначенням часу та ін., пор.: *барáба, лутав'єк, пуст'єк*

(пустé пустéчі); дбáлий, мурóвий, огідний, слівний; гентáм, уперét; нáрик, переттогít, позáвтрю, позавчéра, сегóроку, тогít; по Велиціни, по Пётрі; повпівночі, пéредь днінов; бисáги, дзьобля, рутцáк, тáшка; жóвтий ёсний, ружéвий, сивáвий, чірвóнний тёмний.

Словникові статті розміщено в алфавітному порядку. Кожна стаття містить реєстрове слово (представлене в початковій формі), пояснення його значення, ілюстрацію – фрагмент говіркового мовлення, у якому наявне відповідне слово, наприклад:

КАБЗУВАТИ – псувати: *Йік ни ўм'їйїи шїти / то ни берісе / лїи матёр'їйу кабзуйїи / Мамó / а йек ви порáдите наўч'ётисе / ікїо́ йа ни б́уду прóбувати шїти? / йек? / ік йїстé гóн':і порáдїти / то скаж'їт.*

ЛИКАВИЙ – такий, що важко подрібнюється, ділиться на частини: *Солонїна ни кришинá / а лікава / ўна ни надайёц:е до жма́кан'а / х'їба́ бих рубáў на мал'ї кавал'ч'їкї / таї так тлигаў / інак ни заженéш у д́ушу.*

Для іменників вказано форму родового відмінка однини:

ЛІЖНИК, -а – ліжник; домотканий ворсистий вовняний виріб, який викор. як покривало чи як ковдру: *Ік меш на базарї купувáти ліжники / то подивісе на сів'ї / то варт у поўнищу кїнути / ўни ни гет сів'ї / дес пóдес і б'їлого мóже б́ути / і ч'óрного / йа від'їла сїве ш ч'їрвóн:им тёмним / нибогáто / лéда / і то дóста фáйне.*

У словнику використано різні типи ремарок (див. Список умовних скорочень):

МА́ТИ ВГАДАЧІ – жарт., здогадуватися про чиїсь наміри, бажання, про те, що є прихованим: *Кажї́ / ти знайїш / шо йа ни ма́йу ўгадач'їў / абї́ знáти / шó ў кóго на гáц':і / тогó се пїтáйу / ци ни трéба тоб'ї шош помоч'ї? / ік трéба / то ни ўнимáйсе / кажї́.*

Варіанти мовних одиниць подано в дужках після реєстрових слів, усталених висловів чи їх складників:

ЗАЗУЛІЦЯ (ЗОЗУЛІЦЯ, ЗУЗУЛІЦЯ) – те саме, що ЗАЗУ́ЛЯ (ЗОЗУ́ЛЯ, ЗУЗУ́ЛЯ): *Ої кувáла зазуліц'а / кувáла та віла / вітки б'їда́ мáла грóш'ї / шо так се напїла? (з пісні).*

І (ОДНО́ГО) ГРÉЙЦЕРА (ГРÉЙЦЕРЯ; П'ЄТЬ КОПІ́ЮК) БИХ НИ ДАВ ЗА ТТО (ТОТÓ, ОТОТÓ); (І (ОДНО́ГО) ГРÉЙЦЕРА (ГРÉЙЦЕРЯ; П'ЄТЬ КОПІ́ЮК) ЦЦЕ (ЦИСÉ, ОЦИСÉ) НИ ВАРТУ́Ї) – про те, що, на думку мовця, є поганим, не вартим уваги: *І:ї́ / та йа бих і грéйцера за ц:е ни даў / кудá ў такіх рéйтках ходїти? / такé зáрас н'їхтó ни нóси / таї ш'ї і дрантїве / вітко / шо м'їл' фáйно ў них се візимувала; То / Вас'утко / так'ї шкарбунї / шо і однóго грéйцера ни варту́йут / дóбре / шо йїс ни купїла / д'їт би ў такóму ни ходїў /*

герентуїу / йїму би се зда́ло шош мн'іко́н'кого / шобі́ ни тисло́ / абі́ ногам лего́н'ко бу́ло / а то йїк гу́р'і / Але ві́дите / йїх хапну́ли / Ни бану́ї / наї хапа́йут / уз'є́ли / бо се ни розум'ї́ют / шо́ йе до́бре.

У словнику відтворено говіркове мовлення різних комунікативних ситуацій, цільового спрямування та стилєвих різновидів усного мовлення; зокрема представлено:

– **етикетні формули** (*Абе́сте ду́ж'і бу́ли / шо йїсте́ так фа́йно зо мноу́ погово́рили; Наї вам Бох помога́йї за ва́ше до́бро*);

– **народні прикмети** (*Іг двє́ч'їру ку́гут н'їїї / то це на зм'їну пого́ди; А йїк при за́ход'ї со́нце обзирну́лосе / на дош'; Ік уде́н' пишо́у дош' і ў не́б'і прос'в'іті́лосе ви́кно́ / та́мки ме бі́ти ту́ч'а*);

– **вислови філософського змісту** (*Думкі́ за мор'а́ми / а сме́рт' за плеч'є́ма; Молоді́м би се ни дода́у́ / а старі́м / би се ни дороби́у; Бу́де так / ік ма́йї бу́ти; Ш'ї ни бу́ло так / абі́ йкос ни бу́ло*);

– **загадки** (*У горо́д'і на волово́д'і зо́лотє те́л'ї рі́ч'і; Шо ростє́ бес кор'ї́н'а / а цвиге́ без нас'ї́н'а?; Без рук / без них / а л'ї́зе на пит*);

– **пісенні тексти** (*А йа со́б'ї зас'п'іва́йу / а йа со́б'ї ф'ї́у́кну / круго́м фа́йн'і молоді́ц'і / а йа беру́ д'ї́уку; Та лубі́у ми по́тиу́ Іва́н / та лубі́у ми То́дир / а тепе́рки розл'убі́ли / ни л'уби н'ї йо́ден*);

– **дражнилки** (*Іва́нку талаба́нку / тво́я жї́нка ў зба́нку / ві́си на клино́ч'ку і шийї́ тоб'ї со́ро́ч'ку*);

– **жарти-примовки** (*Куда́ дим / куда́ дим / тудá ба́ба с ко́лач'є́м*).

У словнику відбито не лише особливості гуцульської говірки, якою послуговуються сучасні жителі Тюдова, а презентовано мовленнєву практику кількох поколінь. Односельці поважного віку часто пригадували: “*А мо́я пре́баба так л'убі́ла ка́зати / Ш'ї ни ўроді́у́се та́кії / шобі́ ўс'їм догоди́у*”. Або: “*М'її д'є́д'а ўрас нага́дува́у сло́ва сво́йї не́н'і / Пош'їну́ї у́бран'є́ рас / то ўно тебе́ сто рас пош'їну́її / Це йа тепе́рки ўну́кам сво́йїм кау́ / але шо с то́го / ік уно́ до них ни ўрас доходи́*”; “*Ци ш'ї ї отакє́ нагада́ла / ўперє́т ро́дич'ам ус'ї ка́зали ви / ну таї тепе́рки р'ї́тко / шобі́ бу́ло і́нак / але мо́я свекру́ха роска́зувала / шо гента́м трафїє́лосе таке́ / шо одина́ч'ка мо́гла сво́йї не́ни ци д'є́деви ка́зати ти / йїї то́то позво́л'є́лосе / бо ўна одина́ч'ка / йа ци́се ни розум'ї́у / і ўно м'ї́н'ї з дивá ни сходи́ло ї ни сходи́ / а свекру́ха ка́зала / йо́ бу́ло таке́ пра́во / і шо ви бе́сте на ц:е ка́зали?*”.

У словнику відтворено мовлення моїх батьків (Анни й Івана), бабусь (Настуні й Марії), прабабусі Параски, близьких і далеких родичів, сусідів, моїх “верстаків і верстачьок”, знайомих – усіх односельців, з якими мала можливість спілкуватися.

Віддаю шану тим, хто вже “пишов у інчий світ”, однак їхні розповіді, діалоги, жарти, повчання, іронію, голоси й інтонацію я намагалася зберегти й передати в словнику; це насамперед:

Слижук Анна Федорівна (1932–1974);

Воротняк Анастасія Олексіївна (1905–1990);

Яким'юк Анастасія Федорівна (1928–2012);

Кобзюк Олена Федорівна (1935–2000);

Яким'юк Іван Ількович (1901–1992);

Бойчук Параска Григорівна (1876–1964).

Слова щирої подяки висловлюю ініціаторові й науковому редакторові цієї праці *Павлу Юхимовичу Грищенкові* – доктору філологічних наук, професорові, директору Інституту української мови НАН України.

Глибоко вдячна за допомогу у збиранні матеріалу, його інтерпретації *Воротняк Олені Андріївні*: без її участі мовний портрет Тюдова не був би достатньо рельєфним. Вдячна також *подружжю Чоборяків* (Галині й Михайлові) за доповнення картотеки словника й сучасні світлини.

За доброзичливі поради й побажання велике спасибі рецензентам словника: докторові філологічних наук, професору *Руснак Наталії Олександрівні* й кандидатів філологічних наук, доценту *Бігусяку Михайлові Васильовичу*.

Висловлюю особливу подяку кандидатів філологічних наук, доцентів *Варварук (Данилюк) Інні Василівні* за інформаційно-технічну підтримку при упорядкуванні матеріалів словника та велику допомогу у підготовці його до видання.

Алфавіт, за яким подано реєстрові мовні одиниці в словнику:

А, Б, В, Г, Ґ, Д, Е, Є, Ж, З, И, І, Ї, Й, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ю, Я.

СЕЛО ТЮДІВ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

<i>вірув.</i> – вірування	<i>крав.</i> – кравецька (справа)
<i>виг.</i> – вигук	<i>лайл.</i> – лайливе
<i>викор.</i> – використовується	<i>матем.</i> – математичний (термін)
<i>вираж.</i> – виражати	<i>мед.</i> – медичне
<i>висл.</i> – висловлення	<i>мин. ч.</i> – минулий час
<i>вист.</i> – виступати	<i>мн.</i> – множина
<i>вulg.</i> – вульгарне	<i>найч.</i> – найчастіше
<i>див.</i> – дивіться	<i>напр.</i> – наприклад
<i>дит.</i> – дитяче	<i>негат.</i> – негативне
<i>дієприкм.</i> – дієприкметник	<i>недок.</i> – недоконаний вид
<i>дієприсл.</i> – дієприслівник	<i>одн.</i> – одна
<i>докон.</i> – доконаний вид	<i>опредм.</i> – опрeдметнена (дія)
<i>евф.</i> – евфемізм	<i>перен.</i> – переносне (значення)
<i>емоц. забарвл.</i> – емоційно забарвлене	<i>пестл.</i> – пестливе
<i>емоц.-оцін.</i> – емоційно-оцінне	<i>підкр.</i> – підкреслюється
<i>жарт.</i> – жартівливе	<i>пох.</i> – похідне
<i>жін. р.</i> – жіночий рід	<i>прийм.</i> – прийменник
<i>заст.</i> – застаріле	<i>прикм.</i> – прикметник
<i>зб.</i> – збірне	<i>присл.</i> – прислівник
<i>зруб.</i> – зрубiле	<i>реліг.</i> – релігійне
<i>здеб.</i> – здебільшого	<i>співч.</i> – співчутливе
<i>здрібн.</i> – здрібніле	<i>стос.</i> – стосовно
<i>зменш.</i> – зменшене	<i>ужив.</i> – уживається
<i>знач.</i> – значення	<i>у порівн.</i> – у порівнянні
<i>знев.</i> – зневажливе	<i>у спол.</i> – у сполученні
<i>ім.</i> – іменник	<i>ч. р.</i> – чоловічий рід
<i>ірон.</i> – іронічне	

Словникові статті

А

А – викор. у ролі сполучника, частки; вист. також як виг., зокрема у висловл. зі значенням здогаду, згоди, пригадування, незадоволення та ін. (часто передається у формі подовження): *Ўла́дз'о везе́ та́ч'ку / а ти йі́му заваж'ейіш / ану́ їди ві́ц:и; Ви менé сваритé / а то Паз'у́н'а пéри'а зач'éла; Тут бур'ініу́ / а бур'ініу́ / де ту́тки ме шош рості́?; Мої́ / а ти ни ч'уу́ / шо йа сказа́ла?; А: / та то гет іна́кше / набогáто л'і́нше; А: / тепéрки ўже пизнайі́ / йа с тво́йой ма́моу́ до шко́ли ході́ла / ти гі́р'ішна Но́ц'а; А: / та так і кажі́ / шо ти Іва́на Петрї́шиного / бо йа ду́майу́ / ві́тки тебе́ зна́йу? / ві́жу / шо ни доли́нцá / а с Ца́рини / áле ч'і́я́ / ни мих нагада́ти; Мар'і́ч'ко / а тво́я ба́ба / Насту́н'а Сеўч'уко́ва?; А то шо за ўдна пи́ла? / то ни Мар'і́ч'ка Ва́с'кова? / И:ї́ / ві́жу / шо ви гет ни дов'іж'ейі́те / де ўна так хóди? / Мар'і́ч'ка жива́ / а ц':а ни ві́дите / йа ростелéпана / та́кіі хит / ік у М'іс'áн'а / іг би двóйі бисáх на плéч'ах нéсла.*

АБÉС (БЕС) – незм., щоб ти: *Абéс прїйшоу́ / ни гонорува́у / Васи́л' ме ч'іка́ти; Абéс зна́ла / йéк ти сво́йі ма́м'і помога́йіш / так тво́йі д'і́ти мут тебе́ ш'інува́ти; Іва́ / абéс ни барї́ўсе / бо йа ўже м'іш'ейу́ кулéшку; Абéс знау́ / йéк то т'éшко / ік нимá по́моч'і.*

АБÉС (БЕС) НА́РИК ДИЖДА́В (ДОЧІКА́В; ЗДОРО́В БУВ) – побажання здоров'я: *Абéс здороу́ буу́ ї оті́л'кіі ві́рис; Абї́смо жи́ли / Йу́ц'ку / ї на́рик дижда́ли; Абéс / Мару́с'ко / здоро́ва бу́ла ї фа́йнойі па́ри се прич'іка́ла.*

АБÉС (БЕС) НИ ВЕРНУ́ВСЕ (КУДА́ ЙДЕШ, АБÉС НИ ВЕРНУ́ВСЕ; СЕ НИ ВЕРНУ́В) – прокльон; нехай спіткає тебе велике горе: *Куда́ їдеш / абéс ни верну́ўсе / абї́ тоб'і́ ру́ки ї но́ги поломі́ло / абéс укал'іч'і́у / це ду́же страі́не / гет кра́йне кому́с отакé ж'іда́ти / áле ї до тако́го мош звї́кнути / ву́йна Парáска / ми по сус'і́цтву з неу́ бу́ли / ни рас*

отакé таї́ інче кому́с викри́кувала / шл'ахувáла / на ч'ім с'в'іт сто́йїт / ві́говорит / аў ікі́їс ч'ес зноў зач'іна́йї / Мо́же / ўна сама́ до се́бе так говори́ла? / Ни го́н:а сказа́ти / бо бу́ла тогди́ малá / відиши / йек то́ йе? / де́шо ж'еўко забува́йїц:е / а ци́се пусте́ памн'іта́йу / йік сего́н:е / ву́йна веўкайї́ / а йа ву́ха наш'у́рила / таї́ натслуха́йу / шо ўна да́л'ї ме каза́ти / ус'ї́ йїйї́ кл'ід'бі́ наперéт зна́ла.

АБÉС (БЕС) НИ ДИЖДÁВ (НИ ДОЧІКА́В) ДО ЗА́ВТРА (ДО ЗА́ВТРИШНОГО ДНЯ (ДНІНИ), СВЕТ УЗДРІТИ ТА ІН.) – прокльон; щоб не дочекав, помер: *Абéс ни дижда́ў / ікі́ї йіс до́бриї́ / йек ти менé нагріс:е; Абéс ни доч'іка́ў заўтр'ішної́ дніни́ / абі́ тоб'і́ ру́ки і но́ги повиткру́т'увало́ / за т:о / шо йіс м'ін'і́ ў хáт'и́ так накаламоти́ў / тил'ко б'іді́ прин'іс / ни хоч'у тебе́ від'іти́ і зна́ти / но́ки жи́ти буду́ / ч'у́йїи? / до́ки мо́го в'і́ку / шобі́ тво́йї ла́би ту́тки ни бу́ло.*

АБÉС (БЕС) НИ КИНУ́ВСЕ (СЕ НИ КИНУ́В) – прокльон: *Абéс ни кину́ўсе та ни кину́ўсе / ік йа тебе́ про́су таї́ ни го́н:а допросі́тисе віч'істити́ оцéс гні́ / Це такé про́с'ін'і́ / ік наї́ ни ка́жу шо / мо́же / вам вигл'іда́йї́ / шо про́сите́ / áле ви бут'а за шо́ зра́зу зач'іна́йїте́ кл'éсти́ / таї́ тогди́ хоч'іте́ / шобі́ вам хтос́ помогáў / говор'і́т пол'у́цкому́ / ўстíт бéсте ма́ли.*

АБÉС (БЕС) РІ́ННЮ (РІ́НЬОВ) ЙШОВ (ХОДІ́В) – прокльон; щоб ти мав проблеми зі шлунком, щоб у тебе були проблеми з випорожненням: *Йек по праўд'і́ роби́ши / абéс так жи́ў / абéс р'ін':у́ йшоў́ / оц:é́ йа скаў́ / бі́рше н'іч'о́; Абéс р'ін'оў́ ходи́ў / абéс ни вилази́ў з вихо́тка.*

АБÉС (БЕС) СКАЗІ́ВСЕ (СЕ СКАЗІ́В) – прокльон, викор. як вияв зневажливого ставлення до когось, негативної оцінки його дій: *Абéс сказа́ўсе́ / ікі́ї ти до́бриї́ / та йа б'і́жу ў телепі́ / шобі́ шош́ помоч'і́ / зварі́ти йі́сти робі́тникам / попр'éтати́ ў хáт'и́ / а ти соб'і́ ч'істу́йїс:е́ с Фед'о́м? / йек це так? / жи́нка ў шпита́лі́ / а ти отакó́ тазду́йїи?*

АБÉС (БЕС) ТАК ДІ́ХАВ – те саме, що й АБÉС ТАК ЖИ́В: *Пишли́ смих з М'іс'ом / таї́ засва́тали́ тоту́ д'і́ўку / Абéс так ді́хаў́ / Бі́гме Бо́же / заўтра́ метé ч'у́ти / Ну áле д'і́ўка / таку́ пошукáти; Абéс так ді́хаў́ / та де́ ўни́ за так'і́ грóш'и́ хáту прода́дуть?*

АБÉС (БЕС) ТАК ЖИ́В – викор. тоді, коли мовець із недовірою ставиться до висловленого кимось, негативно оцінює його дії: *Абéс так*

жиў / йік ти праўду ка́жеш / йа тоб'і н'іц ни в'ір'у / бо ў́же йіс ни рас
бреха́ў; Ка́жу лиші одно́ / абес так жи́ла / йек ти оц:е гово́риши / слуха́йу
таі ни наслуха́йусе / лиші одно́го н'і́йек ни розум'і́у / ма́йіш сво́йіх д'ітíй /
і ни бойі́с:е / шо за них тако́ш хтос ме шош ка́зати? / ни бойі́с:е суді́ти?
/ йа зна́йу / шо каў / бо цис'і хлóпц'і ў ме́не робі́ли / та такі́х ч'ёмних і
робі́тних пошукáти / а ти / шо ўни пус'т'і / п'іут / та ўни ў рот п'ит'á ни
бра́ли / йек такé моглó тоб'і ў гóлу прій́ті? / кажі́ м'ін'і оту́теч'ки /
йек?; Абес так жиў / ікэ ти до́бро зроби́ў ч'олов'ікови / шó вин / сара́ку /
тепéрки с цим зрóби? / йек с то́го ві́йде?

АБЭ́СТЕ (БЭ́СТЕ) ДУ́ЖІ (ЗДО́РÓВІ) БУ́ЛІ – побажання здорóв'я
комусь; викор. в рíзних мовленнєвих ситуа́ціях: Абэ́сте ду́ж'і бу́ли / шо
йі́стé зо мноў так фа́йно заговори́ли; Абэ́сте ду́ж'і бу́ли / шо видизна́ли
менé / йа ц:е н'іко́ли ни забóду; Абэ́сте ду́ж'і бу́ли і на́рик доч'іка́ли / шо
йі́стé так фа́йно нам закол'ідува́ли; Абэ́сте ду́ж'і бу́ли / шо помогли́
заўда́ти м'ін'і ц':і биса́ги / гада́ла смих / шо з м'і́ста ўни бóдут ле́ки'і / а
то ад'і к'і́л'ко ўсе́го набра́лосе / фа́йно д'іковáт' вам; Абэ́сте ду́ж'і бу́ли /
шо йі́стé ни погоно́рува́ли / Мі́трику / і прій́шли ўт'і́шити старо́го
ч'олов'іка; Абэ́сте / Йўц'ку / ду́ж'і бу́ли / шо ви так фа́йно оц:у́ робо́ту
зроби́ли / ни зна́йу / йек м'ін'і вам в'ід':эч'ітисе? / Н'іч'ó ни трéба /
бра́ч':іку Васи́ / ви і м'ін'і помога́ли / йа то́то ни забу́ў / а вам фа́йно
д'іковáт' / шо ви менé так поч'істувáли / це́го до́ста; Абэ́сте здорóв'і
бу́ли і на́рик доч'іка́ли / в'ін'ч' у́йімо вас с ш'ес'т'ім / здорóўйім і С'в'ітíм
Риздóм; Абэ́сте / Насту́н'ко / здорóв'і бу́ли і на́рик ди́ждáли / на́й вам
Бох помога́йі / на́й вин прова́ди вас.

**АБЭ́С ТОТÓ (ТТО) ТА ТОТÓ (ТТО) МАВ (СКОРИСТА́В,
ГО́СТИВ)** – евф., щоб то́бі не пошастило: Йўр'і́ха се ўсе́рдила та́й з:а
плóту бомборос'і́ла / абес то́то та то́то скориста́ў / ік ти йі́деш / і
м'ін'і н'іч'ó ни сказа́ў / і ви зна́йіте / то так і ві́йшло / Лес'ó задурно
пу́сто ві́йіхаўсе / И:і / гада́ла смих / шо йіс му́др'іш':а / а ти слуха́йіш
пусто́го / на́й соб'і ка́же / ма́йі йі́зік / та́й му́си ним телемкот'і́ти / дурні́й
/ хто такé гово́ри / а ш':е дурн'іш:у́й / хто пу́стé слуха́йі.

АБІ́ (ШОБІ́) – у знач. спол. щоб: Ми судá прій́шли / абі́ се
договори́ти на заўтра; Абі́ до ч'óгос се до́робі́ти / трéба к'і́ватисе; Абі́

да́ти / тре: ма́ти / а ві́тки йа о́зму?; Хо́ч'у / абі́ ви зна́ли / йа се ни у́ступі́у / до́ки вам ни ста́не ле́кше / йа н'і́где се ни ква́тіу.

АБІ́ (БИ) БОХ БОРОНІ́В – вислів, у якому акумульовано прохання Божого заступництва від нещасть: *Абі́ Бох боро́ніу́ ко́ждого вит тако́йі б'і́ді / ни да́ї / Бо́же / н'і́кому тако́го зазна́ти; Ви́дите / шо л'у́де пац'у́т / абі́ Бох боро́ніу́.*

АБІ́ (БИ) БОХ ДАВ – викор. для вираження того, що, на думку мовця, є бажаним у моменті мовлення: *Абі́ Бох дау́ / шобі́ ми на́рик доч'і́ка́ли; Лиш оц:е́ кау́ / абі́ Бох дау́ йім до́бру до́л'у.*

АБІ́ (ШО́БИ) ВАС ТРА́ФИЛО (ПОВИТРАФ'Е́ЛО ВСІ́Х) – лайл., ужив. для вираження обурення ким-, чим-небудь, зла, стос. когось; те саме, що ШЛЯХ БИ ТЕБЕ́ (І́ГО, ВАС ТА ІН.) ТРА́ФИВ: *Абі́ вас повитраф'і́ело ту́теч'ки / ўс'і́х до ла́би / і́к'і ви до́бр'і / та і́к'і ви до́бр'і; Абі́ вас тра́фило та би вас тра́фило / і́ку йі́сте м'і́н'і капа́ру зроби́ли.*

АБІ́ (ШО́БІ) МІ́СЦЕ НИ ПУСТЕ́ (НИ ПУСТУВА́ЛО) – про важливість присутності когось десь: *Р'і́док пор'і́діу́ / де ма́ма ў це́р'кв'і бу́ла / бо Йу́риха ўме́л:а / Фе́ді́ха слаба́ / Л'о́н'а ни ўрас го́н:а ході́ти / то йа ў нед'і́л'у му́с'у питі́ / бо то́та ла́ўка бу́де поро́жна / а йа і́ду́ / абі́ м'і́сце ни пусте́ / ўпере́т ни ўрас ході́ла / а тепе́рки му́с'у / отаке́ мойе́ йе.*

АБІ́ (ШО́БІ) НИ ВРІ́ЧІ – щоб не вректи: *Диті́на ш'і гет мале́н'ка / йа се ни ді́у́йу на н'у / абі́ / Бо́же боро́ні / ни ўр'і́ч'і́ / а йі́к мут дру́г'і бабі́ зазерати́ ў ви́зок / ти ни ду́же дава́ї / тудá йім нима́ ч'о нис су́нути.*

АБІ́ НИ ЗНА́ТІ ШО – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче категорично ствердити або заперечити щось: *Айе́ / де́ йа пі́ду? / та йа ни пока́жусе тудá / абі́ ни зна́ти шо / абі́ м'і́н'і сто рубл'і́у дава́ли; Йа геренту́йу / ўни при́їдут / абі́ ни зна́ти шо / ш'і тако́го ни бу́ло / шобі́ і́киїс рик пропу́сти́ли / і́ на Вели́ден' ни при́шли́ / наї́ на трóхи / але́ бу́дут; Ў́ни при́їдут суда́ кол'і́дува́ти / абі́ ни зна́ти шо / ба́йка / шо деле́ко і́ хоўско і́ти ў горп; Га́н'а йі́го ни попу́стиц:е́ / абі́ ни зна́ти шо / ўна ўме́раїї за па́рупком; Ми тикі́ при́їдемо́ / абі́ ни зна́ти шо / мене́ саму́ корті́т уздр'і́ти / йек молод'і́ тазду́йут / а рас клі́ч'ут / то тре́ба і́ти; Йо́ї / де́ ни при́їдут? / та ўни при́їдут / абі́ ни зна́ти шо / ш'і і́ д'і́тії́ во́змут; Каза́ли / шо поза́ўтр'у грóш'і́ бу́дут / абі́ ни зна́ти шо / а бу́дут.*

АБІ́СМО (ЖІ́ЛИ, ЗДО́РОВІ БУ́ЛИ) – незм., щоб ми: *Абі́смо здо́ров'і́ бу́ли / Іва́нку / і́ ш'і ни рас ота́к се здиба́ли.*

АБІ (ШОБІ) ТВІЙ (ВАШ) ПРОРІК ЧЕРЕС ДВЕРІ (ПОРІХ) ВТІК – вислів викор. у певних ситуаціях як запобігання здійсненню чийогось поганого пророцтва: *Катері / ни каж'ім такé / абі ваш прор'ік ч'ерес двér'і ўт'ік / Бóжеч'у бороні / тогді д'іти сїротами би се лишили.*

АБІ (ШОБІ) ТЕБЕ ТОТÓ (ТТО) ТА ТОТÓ (ТТО) ВЗÉЛО (НАЙШЛО) – *евф.*, щоб тобі було погано, щоб тобі не пощастило, щоб ти захворів: *Н'іч'ó ни каў / лиш абі тебе тотó та тотó ўз'éло / наї тоб'і буде так / ік м'ін'і сегóн:е / шобéс знаў / йек уно задóбре отáк леж'éти і ни моч'і кинўтисе.*

АБІ (ШОБІ) ТЕБЕ (ВАС) ШЛЯХ ТРАФІВ (АБІ ТЕБЕ НАГЛА КРОВ ЗАЛІЛА; АБІ ТОБІ НÓГИ ВСÓХЛИ (ПОВСИХАЛИ); АБÉС ДО РАНЯ (ДО НÓЧІ) НИ ДОЧІКАВ; АБÉС ЗДОХ; АБÉС НИ ДИЙШÓВ, КУДА ЙДÉШ ТА ІН.) – *вульг.*, *зниж.*, викор. як прокльон: *Абі тебе шл'ах трафіў / та би тебе трафіў / к'іл'ко ти менé меш грїсти?*

АБІ (НАЙ БИ, ШОБІ) ТІЛЬКО БІДІ БУЛО – викор., коли мовець зауважує: не потрібно хвилюватися, те, що сталося (чи може статися), – дрібниця, не варта уваги: *І:ї / та наї рóбїут / шо хóч'ут / абі тїл'ко б'іді було / йік оц:é / ни прїйдут / то наї ни їдут / за столóм дїрки ни буде; Мару́с'ко / одно́ їа скаў / абі тїл'ко б'іді було / їої / наїшлá ч'ем журїтисе; Ог:ó / абі тїл'ко б'іді було / наїшли / ч'ем грїстисе / та л'їпше / шо їїстé тепér узна́ли / шо ў нéго їе дру́га / їїт би ц:е ма́ло стáтисе по вес'іл'у / то ш'ї н'іч'ó ни було зговóрено / ходїли / таї шо? / ци одн'і хóд'ут? / ходїли / а тепérки ни мут.*

АБІ (ШОБІ) ТОБІ ЇЗІК ВСОХ (РУЧЬКІ ПОВСИХАЛИ) – прокльон: *Абі тоб'і руч'кі поўсихáли / нїшки повикрўтувало / їкії ти дóбриї / йек ти ш'інуйїш мойу́ пра́цу.*

АБІХ (БИХ) – *незм.*, аби (щоб) я (аби (щоб) ми); якби; викор. у висловл. як підтвердження правди сказаного: *Їа вам кáжу / шо від'їла / їїк Петро́ зач'іпаўсе до Катерїни / абїх так жїла; Абїх ни маў шо ў рот уз'éти / áле тудá бїрше ни піду ї просїтисе на ден'кі ни бóду; Абїх оц:é с'к'ін'ч'éў / таї дóста тóго / за н'їйéку будóву бїрше ни берўсе / наї молод'ї се будóуйут; Абїх ни знáти / йек б'їдувáли / áле ч'ужé ни óзмемо / бо то гр'їх; Абїх бóла знáла / то ч'о м'ін'і ни прїїтї? / посидїла би з малїм / їа ни знáла / шо Ївáн ў шпталї; Це м'ін'і дóбра нау́ка / абїх знáла / йек в'їрити на слóво.*

АБІХ (БИХ) НИ ДОЧІКАВ ДО ЗАВТРА (ДО ВЕЧІРА, ДО ДНІНИ, ДО РАНЯ ТА ІН.) – клятьба; викор. як запевнення когось, що висловлене – щира правда: *Бигмé / ўс'о праўда / абіх ни доч'ікаў с цéго м'іс'ц'а ўста́ти / ік ѡа брэшу / каў тотó / шо ч'уў своїіми вухáми / уч'эра на перелáз'і ўни говорі́ли / а ѡа ч'уў / бо ниделéко кóло ста́йн'і ік'іс тр'іскі́ зберáў / шо полиш'элісе; Абіх ни доч'ікаў / ік ѡа тўтеч'ки шош ни т:о сказаў / ѡа ўс'о росказаў / шо смих ч'уў своїіми вухáми і від'іў своїіми оч'эма / це ни т:о / шо м'ін'і хтос говоріў / н'і / ѡа сам ч'уў і від'іў.*

АБІХ (БИХ) ТАК ДІХАВ – викор. як підтвердження правди сказаного: *Позіч' м'ін'і пйётку / заўтра дистáну грóш'і / таі вид:ám / Їа ўже тоб'і три рáзи зіч'іла / а вид:áван'а шош ни ві́жу / Абіх так ді́хаў / заўтра ўс'о вид:ám / м'ін'і до заўтра / Гаі наі́ б́уде / ѡа тоб'і даіў / áле дивісеко / це д'ітем на хл'іп / а ні на гор'іўкі.*

АБІХ (БИХ) ТАК ЖИВ – клятьба; викор. як запевнення у правдивості сказаного: *Настў / ти ни в'іриш / áле абіх так жиў / ік ѡа збрехáў / бигмé / гэздеч'ки кóло ч'ўркала здибáўсе буў с Паз'ун'коў і ўна м'ін'і ўпов'іла / шо ти т:о і т:о за мойў Марўс'у говоріла / Мої / ч'олов'іч'і / ўстидáўсе бес вислухóвувати бр'іхн'і таі л'істи м'ін'і ў оч'і / ѡа ўже рик з неў се ни ві́жу / а ти шо / ік ѡіі́ від'іў / то за ц:е трéба кл'эстисе? / ци за т:о / шо ўна віс:ала с пáл'ц'а? / ти шо? / здур'іў / рóзуму гет ни ма́йш? / аг'і на тéбе / Та ѡа т:о / ѡа н'іч'ó / ѡа се запитаў.*

АБІ ШО (ШО ТТО), ЛИШ (ЛИШЭНЬ) БИ ПОНЭСТИ (ПОТІГНУТИ) – про крадіїв, які нічим не гребують: *Це така́ фам'іл'і́а по Івáнові́ л'ін'і́йі / абі шо / лиш би пот'ігну́ти / на́ймéнче / кáжут / шо ў них д'ідо такі́ буў / а тепéрен'ки ад'і і ўну́ки / подивісе / шо і на твар'уні поді́бн'і / Ву́но / де ѡа знáла ѡіх д'іда? / ѡа на́в'іт' ни зна́ў / ѡек за них кáжут / таі нашó м'ін'і ц:е? / Їа скаў / ѡек ѡім се пр'іж'іч'ку́йт / алé абéс тотó н'ікóму ни казáла / А ѡа ко́му піду донéсти? / таі за шо? / за пр'іж'іч'кóван'і? / С тобоў ни гóден догoворі́тисе / ѡа за гор'і́х / шо ўни дóс'в'іта м'ін'і оптр'іслі / за т:о / шо лáком'і крáсти.*

АБО-АБО (АЛЬБО-АЛЬБО) – означає взаємовиключення предметів чи дій, пораду здійснити вибір: *Ті ўже старш'а д'іўка / áбо áбо / к'іл'ко меш виберáти?; Їі́лэ / ти м'ін'і кажі́ / ци с тóго шош ві́де / áл'бо так / áл'бо н'і / наі ѡа зна́ў / наі дў́рно се ни над'іва́ў.*

АБО (АЛЬБО) ВІЙГРАВ, АБО (АЛЬБО) ПРИЙГРАВ – підкр., що з двох можливих варіантів чогось реалізованим буде один: *То такé / Івá /*

або вііграў / або приіграў / тутеч'ки трэтого нима / тогó сам дивісе / шо тоб'і важн'іш:е / ѡа н'іч'ó ни рад'у.

АБО СЎДА, АБО ТЎДА (АБО ТЎДА, АБО СЎДА) – вислів виражає прохання, пораду або наказ визначитися з пріоритетами і прийняттям остаточного рішення; або сюди, або туди: *Міттрику / ни рíпаі двер'мі / або тўда / або сўда; Уні ўтворіли хат'н'і двёр'і / таі говор'ут у хорóмах / моі / запр'іт двёр'і / таі сид'іт тáмки хот' до рáн'а / ік ни гóн':і наговорітисе / бо ў мене корóтка бэс'іда / або сўда / або тўда / н'і м'ін'і вистўд'увати хáту / хóч'іте / ід'іт надвір / а ўік бойітése морóзу / то сид'іт у хáт'і / але н'і м'ін'і тутен'ки стўд'ін' робіти.*

АВСВАЙС, -у – заст., паспорт: *Аўсваіс / це пашпóрт по тепер'ішному / каўт покаж'і / а віткі ў д'эд'і вин мих б'ўти? / а ўік ни мáйіш / тарáўс віц:и; Дайéш аўсваіс / а тáмки запісано / віткі ти і шо за одéн.*

АГÁ – незм., 1) сприяє вираженню здогаду: *Агá / тепёрки ўже знаўу / ви жийітé кóло млина; 2) викор. у висловл. зі значенням заперечення, незгоди, обурення, іронії та ін.: Агá / ўже б'іж'у / найшлі крáйного / ви метé сид'іти ў тепл'і / а ѡа мáйу їти вод'і вінести / ч'іпóўгатисе по лед'у / фáйно іістé прид'умали / нима шо казáти; Агá / цим ножém гóден шош укрой'іти / пиг'ч'у / а то се ни рубáйі.*

АГÁ ЁО – незм., згруб., ні; вираж. заперечення, незгоду із почутим, часто викор. зі знач. іронії: *Агá ёо / сам іду / ўік ти так'іі мўдриі / ѡа ни нат'іл'ко безголóвіі / шоб'і слўхати так'і порáди / озмі соб'і ўіх і поклад'і ў однó м'ісце; Агá ёо / так б'іж'у / шо гаш розгон'ейусе / зашпóртуўусе / Ни писк'ўї / хлóпч'і / бо дистáнеш; Агá ёо / уже б'іж'у / розб'ігáўусе робіти.*

АГ'І (АГ'ІЙ) – виг., 1) ужив. для висловлення обурення, роздратування: *Аг'ії / зад'урно ііс напáла / де ѡа брáла твóйў запáску?; Аг'і / лиш се показáў / і ўже свар'іц:е; Аг'і на б'ід'у; 2) викор. для вираження невпевненості, здивування: Аг'і / ни знаўу / ци м'ін'і ч'ікáти / ци їті; Аг'ії / ш'і такóго ни від'іла / ни зд'умаў би такóго; Аг'і / уже за квáндрас п'іэта / а ўіх нима.*

АГ'ІЙ, ЛЮПЧІКИ, ДАРÁБА ЙДЕ ГОР'І – викор. у ситуаціях, коли мовець оцінює щось як дивно, незвичайне, хоче привернути чиюсь увагу до чогось, жартує: *Ан'ўко ход'іт бл'іш:е / брáч':іку Фед'ўц'у / шó ви тáмки ўзд'р'іли / шо ў наш бик се ни д'івите? / Аг'ії / л'ўпч'іки / дарáба їде гор'і /*

Наї соб'ї їде / ми тотó вїд'їли / аў нас маї ни такé / кўрка їндика з':їла / таї ч'ут' самá ни ўдавїласе / ми ўс'ї лéдвї йїїї ўратувáли.

АГІКАТИ – розповідаючи щось, виявляти здивування, обурення, роздратування, часто вживати “агі” (“агій” та ін.): *Ни аг'їкаїте / ѱа сегóн:е дес'éтїї рас цисé ч'ўїу / Аг'ї на цисé / то ти рахўїїш за мноў кóжде слóво? / Ужé одїнац:ит' / до вéч'їра ш'ї делéко / ѱе ч'ес поўбéдуватисе; Дóста аг'їкати та сеўбéдувати / аг'ї та аг'ї.*

АГІ МОЙ (АГІМОЙ) – незм., викор. у висловах-роздумуваннях з метою оцїнки чогось, прийняття якихось рїшень; у ситуацїях, коли мовець мїркує: що робити? чому так трапилосе? та ін.: *Аг'ї мої / ч'о ўни се вернўли?; Аг'їмої / шо / верé / с цим робїти? / їк росїў вїт'їк / та де огир'кї мут дóбр'ї?; Аг'ї / мої / к'їл'ко це тепérки мóже куштувáти?; Аг'ї мої / ус'ї пишлї / а хто цисé ме розберáти?; Аг'ї мої / то ўже шéста годїна / ўни даўно мáли би бўти ў хáт'ї / шо / верé / могло се стáти?; Аг'їмої / ѱа пїу тотó л'їкарство / а то шош н'їц н'їч'ó ни помогáїї / Таї кїл'ко ви їгó пїїтé? / Трéтїї ден' / а крáш:е ни ч'ўїусе / То / вўїку / так бóрзо уно ни берé / то мáїї проїтї ход'бї зо дв'ї нед'їли / отогдї бўде вїтко / ци ўно вам питхóди / а це лишéн' поч'їткї / ш'ї зач'їкáїте / то / вўїку / лиш слáб'їс'т' бóрзо се лóви / а л'їкован'ї урáс дóўше / а їїк задáўнена слáб'їс'т' / то ї л'їч'éїїц:е дóўше; Аг'їмої / ч'о н'їхтó се ни ўбзївáїї? / двér'ї ўтворéн'ї / а ў хáт'ї / н'їкóго / їék так хáту лиш'éти?*

АГІ (АГІЙ) НА (АГІНА) ТВОЮ ГÓЛУ – те саме, що АГІ (АГІЙ) НА ТÉБЕ: *Аг'їна твоїу гóлу та на твоїу гóлу / їїк ти в'їриш тóму / шо дрўга вїс:ала с пáл'ц'а? / ўна шо / бўла на тóму їри'én'у? / ци ўна вїд'їла / с ким гул'áў тв'її ч'óлов'їк / їк ти пишлá кўтатисе? / та їїк гул'áў / то дóбре / на т:о їгрáла мўзика / вин шо? / маў сид'їти / їк тумáк? / кáже / шо с'м'їїéўсе / а вин шо / маў голосїти? / аг'їна цисé / кáў тоб'ї гéзде прáўду / дўмала / шо їїс рузумн'їш':а.*

АГІ (АГІЙ) НА ТÉБЕ (АГІНАТÉБЕ) (АГІ НА ТІ, ТТІ; АГІНА ТІ, ТТІ) – викор. в ситуацїях, коли мовець висловлює своé обурення стосовно когось, зневагу комусь: *Аг'ї на тéбе / жїнко бóж'а / де м'їн'ї трéба твóїїх кур'ét? / та ў мéне трїц':їтеро / а ѱа би позáриласе на ч'ўжé? / спáмн'їтáїсе / шо говорїш; Аг'їна тебе / трéба мáти тїл'ко рóзуму / їїк у кўрки / шобї такé говорїти / бес се ўстїдáла нáв'їт' дўмати такé / Бóжеч'ку м'її мїлії та л'ўбїї / даї циї жїн'ц'ї рóзум; Аг'ї на т':ї / такé говорїш / шо кўпи ни дéржїц:е / бо ѱа ў тїї хáт'ї на*

Пото́ці зро́ду ни бу́ла ї тих л'уди́ї ни зна́йу / йе́к їа мо́гла з ні́ми шош за ко́гос говори́ти?

АГІ (АГІЙ) НА ЦИСЕ (ЦЦЕ) (АГІНАЦЦЕ, АГІНАЦЕСЕ, АГІНАЦИСЕ) – викор. при висловленні обурення з приводу чогось; здеб. у мовленнєвих актах зі знач. осуду: *Аг'інацесе / ми спакува́ли ўс'о / догорові́лисе / шо ране́н'ко йі́демо / а цес ка́же / шо поза́ўт'ру / бо на за́ўтра ма́йї вес'і́л'е́ / мої́ / та ти ўч'е́ра це́го ни зна́ў? / у нас би́ ін'ч'і роскла́ди бу́ли; Аг'інац:е / хот'і́ла ўч'е́ра ви́брати ч'існо́к / але поду́мала / шо наї́ ш'і ден' два / сегон:е при́йшла́ / а то на́в'іт' одно́го ч'існич'ка́ нима́ / н'іц се ни лиші́ло / хтос уноч'е́ фа́йно поуру́дуваў; Аг'і на цису́ каву́лу / йе́к мене́ рíт'оў уде́рила / їа ч'ут' с стíл'ч'і́ка ни переверну́ласе / А ви ч'о ўбра́ли інчу́ фу́стку / таї́ заўйі́залисе пид бо́роду? / ўна вас ни пизна́ла / ви шо? / ни зна́йте сво́йу коро́ву? / Аг'іна цисе́ / ш'і смих ни ма́ла тако́го.*

АГРЕС (АГРЕСТ, АГРИС), -у – агрус: *Пристíх а́крест / шо́ меш з не́го робíти? / Ді́ти конф'іту́ри л'убíют / бо шо́ інче?*

АДВО́КАТ, -а – 1) юрид., адвокат у судовому процесі: *Ви́їграли / бо ма́ли до́брого адво́ката / таї́ хло́пец н'іц ни ві́н:и́ / на не́го напа́ли / а вин / сара́ку / му́с'іў ратува́тисе / йек мих / так ратува́ўсе; 2) перен., захисник: Ўна шо? / н'іма́ / шо ти за н'у гово́риши? / м'ін'і́ адво́катиў ни тре́ба / наї́ сама́ роска́же / йек ус'о́ бу́ло / вит само́го поч'іткў.*

АДІ (АДІ-АДІ, АДІ) – ось дивись, бач; у комунікації вжив. для вираження здивування, осуду когось, вказівки на щось: *Ад'і́ / пишо́ў і на́в'іт' ни сказа́ў да́ї Бо́же; Ад'і́ ад'і́ / молод'і ўже́ їдут до сл'у́бу; Аді́ / набра́ла / ікі́хос па́далиц / та ї ни зна́йу / шо з ні́ми робíти / пишла́ бих зда́ти / але́ ци при́йма́ют?*

АДІО – незм., те саме, що АДІ; ось дивися (вираж. обурення, схвалення, захоплення, здивування та ін.): *Ад'іо́ / шо́ ц'і́ баху́рі наро́біли / ус'о́ п'і́р'і с пері́ни ві́т'ігли / витпорóли кра́ї / таї́ ма́йїш / мош нуч'ува́ти ў п'і́р'у се́рет' ха́ти / Та ч'о́ н'і? / ра́но бих ві́л'ізли / та́к'ік с курника́; Ад'іо́ / оц:е́ так ме́ вигл'іда́ти канті́ўка / тикі́ до́ста фа́йно / ч'е́мос Ну́сину нага́дуї́ / Йо́ / ў не́йї поді́бна / але́ бі́рше ўзелен'і́; Ад'іо́ / пишо́ў Петро́ / тв'і́ сус'і́т / вин наперéд'і́ / а жінка́ з:а́ду шн'а́пайі́ / аг'і́ / ч'о́ верé / ра́зом ни їдут / а тако́її н'і́йеко́ї?*

АДІО ШО (ЄК, КІЛЬКО (КІЛЬКО) ДЕ) – незм., ось що (як, скільки, де): *Ад'іо́ шо кирті́на ту́тки понарива́ла; Ад'іо́ їке ўно́ бу́де / весéле шит'е́; Ад'іо́ де ўна гн'іздо́ зробі́ла / хто́ би мих поду́мати?; Ад'іо́*

к'іл'ко цéго се лишіло / тўтки нима шо йїсти; Ад'іо йек уні міжи собоў нифайно говор'ут / і шо ти зробиш?; Ад'іо / Настў / кїл'ко тут йе писанок / це клан'а / ік хоч' / то бері.

А ДУЛЮ (ФІГУ) З МАКОМ НИ ХОЧЬ? – згруб., вислів викор. у ситуаціях, коли мовця зовсім не влаштовує прохання чи порада співрозмовника: *Продаї м'ін'ї с'в'її роверец / А дул'у з маком ни хо'ч'?*

АЄ – 1) ні (заперечення): *Айе / де ўни схоч'ут талабувати груз'мі? / мут дома сид'їти / х'їба тогдї прїїдут / ік трόхи стр'ехне; Ви ўже шош р'їхтўїтесе т с'в'етам? / Айе / то ш'ї заскоро / д'їти / пр'їда / зач'ели ўч'етисе кол'їдувати / п'ершї рас мут ітї / наї уч'ейуц:e; 2) так; аякже (незгода): *Іван'ч'їку / ти бес ни вігр'їп п'опїу? / Айе / ў хат'ї кўпа д'ївок / а ви менé застаўейїте / Іка кўпа? / ўни ш'ї мал'ї / порос:ипайут по ўсїї хат'ї / бїрше клопоту бўде тото попр'етати / а ти ч'емнїй / ўже велїкїй / тогo прóc'у помоч'ї / Бабó / та йа такé н'їкóли ни робїу / дома мама за цим дївиц:e / але гаї / ік ни гон':ї йїстé ўстати / то каж'їт / йек то се рóби; Айе / айе / дóбре кáжете / тамки пуста трава / то мóч'їра; Айе / вібили / таї тепер кáжете / шо пўстите двод'ї; Айе / де йа майу колї іти? / таї йек д'їтїї самїх лиш'ети?**

АЄГЖЕ – 1) у знач. ствердження; так, звичайно, неодмінно: *Айегже / ік метé слўхати / бўдете ч'емн'ї / то Никол'ї мўси прїїтї / вин ужé вам шош р'їхтўїї / А вітки вин ме знати / шо йа л'ал'ку хоч'у / такў / шо гóвори? / мóже / йїк ме темн'їти надвор'ї / то крїкнути йїму за л'ал'ку ї за т:о / шóби ни забўў повернўти?; 2) у знач. заперечення; ні: *Айегже / кому трéба ч'ужїх клопотиў / йїк свóїїх йе дóста? / герентўїу / шо ни зголóc'уц:e.**

АЙЄ – слово виражає незгоду з висловленим співрозмовником, зневагу, іронічне ставлення до почутого: *Айїе / дўже се перепўдила / наї кáже / шо соб'ї хоч'ї / м'ін'ї ни шкóди; Айїе / нивелїка прїндзўса / самá мóжеш зроби́ти.*

АКУРАТ – яқраз: *Нóц'ко / акурат до сéмойї вісапайїмо барабул'кї таї пїдемо купатисе / вода ў р'їц'ї страшно тéпла.* Див. ІКРАС.

АЛЛЕ – підсил. част., виражає значення “дуже”; у сполуч. з дóбриї (мóцнїї, смашнїї, файнїї та ін.) викор. як знак найвищої оцінки якості чогось: *Ал:e дóбре / то такé / шо йїзїк гаш ни хоч'ї йїгó попускатисе / гаш хоч'їц:e йїго ч'ем дóўше у рóт'ї держ'ети / ни так / шо ўз'еу і бóрзо глїгнўў; Ал:e файне / то такé футёрко / шо на ўсїї Т'ўдїу; Мої / ал:e*

мо́чне / то б'у́дут л'укс пидва́лини; Паз'у́ / а́л:е фа́йну ма́йїте нев'і́стку / лиши н'і́уро́ку / така́ / ік нама́л'о́вана / а до то́го ш'і ї ро́бітна / ка́жут / шо ко́ло ха́ти уна́ сама́ ўс'о повиса́пувала; А́л:е фа́йн'і ў те́бе кукуру́цкі / а́л:е фа́йн'і; А́л:е до́бра ро́бітка / шо до́бра то до́бра; А́л:е смаи́не / бигме́ / тако́го ш'і н'і ў ко́го ни йі́ / аб'е́сте ду́ж'і бу́ли / Насту́н'ко / їка ви тазді́н'а / тако́її пошука́ти.

АЛЕ ТО (ТТО) ШШЄ НИ ТАК (ШШЄ НИ ТО (ТТО), НИ ЦЕ (ЩЦЕ) – вислів викор. як засіб уточнення чогось, внесення якихось корективів, оприявлення інших (ймовірних) варіантів розгортання певних подій тощо: *Але то ш':е ни так / Вас'ута ни приїшла ни того́ / шо присла́бла / а того́ / шо ўна зна́ла / шо ў нас бу́де Кали́на / а ўни де́ржут гн'і́ві / от:о́ йе; То ш':е ни ц:е / Васи́лку / ўни хитру́ють / бо по так'ї́ ц'ін'і́ йе́бдука н'іхто́ ни прода́й / це лиши так се говори́ / то за́ч'іпка / йа гаи́ тепе́р се здогада́ла / на шо ўни над'іва́йуц:е; Абес зна́ла / то ш':е ни т:о / ўна ни нава́жуйіц:е розказа́ти пра́ўду / бо зна́йї / шо на ц:е ска́жут ро́дич'і / ўни ни хоч'ут тако́го з'е́т'а / а Мар'і́ка за дру́гого їти ни збера́йіц:е / того́ ота́к т'е́гнец:е / ка́жут одно́ / а ў д'ї́сности дру́ге; А́ле то ш':е ни так / ўни йі́к уздр'у́т / іке́ ту́теч'ки добро́ / то лиши зберу́ц:е і ве́рнуц:е наза́т / згада́йїте мене́ / ве́рнуц:е на дру́гий ден'.*

АЛТІЦЯ, -і – клин, вставка під пахвою у сорочці; те саме, що **ЛИСТВА́**: *Соро́ч'ку роспусти́ли / бо ста́ла вуска́ / ад'і покла́ли алті́цу / таї́ ог:о́ / йі́к нова́ / і до це́р'кви мои́ убера́ти; Йої́ / та ту́теч'ки лиши да́ти алті́цу / таку́ / на дв'і пйе́ди / а́ле з двох бо́кіу́ / таї́ ус'о́ / ў ме́не на́в'іт' йе́ кавало́к тако́го само́го полотна́ / вид ма́миної́ сороч'ки лиши́лосе.*

АЛЬБО – АЛЬБО (АЛЬБО БУ́ДЕ, АЛЬБО НІ; АЛЬБО ТАК, АЛЬБО НІ (НИ ТАК); АЛЬБО ТАК, АЛЬБО СЯК ТА ІН.) – *заст.*, або-або; викор. у контекстах, коли мовець наголошує на двох можливих варіантах вияву чи розгортання чогось; коли йому необхідно здійснити певний вибір з двох величин; коли акцентується на взаємовиключенні предметів, явищ чи подій: *Васи́лку / каж'і́т / бу́дут сегон:е гро́ш'і ци н'і? / А́л'бо бу́дут / а́л'бо н'і / Та каж'і́т пра́ўду / ви та́мки бліш:е / шоби́ заду́рно ни їти / ни блаву́ч'іти дні́ну; Ан:у́ / йек ви гада́йїте / го́н:о шои́ с це́го бу́ти? / Ш'і м'ї́ д'ї́до каза́ў / а́л'бо бу́де / а́л'бо н'і / ота́к і йа каў / бо хто го́ден зна́ти? / наї́ молод'і́ сам'і́ догово́руйуц:е / шо́ ми го́н':і ўра́дити?; Йек би цису́ листву́ прибі́ти? / ану́ко диві́се / А́л'бо так / а́л'бо*

і́нак / Мої́ / шо́ ц:е за така́ бєс'іда? / та́ йа пол'у́цки се пита́йу / А́ йа пол'у́цки витпов'іда́йу / н'і́ так / н'і́ і́нак / у́на закоро́тка / ти́ шо́ / ни відиши?; На́й у́же бу́де / йек бу́де / а́ле на́й то́то і́ко́с труч'єйц:е / а́л'бо так / а́л'бо с'ак.

АЛЬБО ДОШЬ, АЛЬБО СНІХ, АЛЬБО БУДЕ, АЛЬБО НІ – *жарт., ірон., викор. у ситуаціях, коли мовець підкреслює неможливість точного прогнозування чогось, зокрема погодніх умов: То ма́рот / зас'в'і́ти со́нце / а за м'іну́ту такє́ з'в'і́йц:е / шо́ с'в'і́та Божого́ ни ві́тко / д'ідо́ м'і́ / іќ йа́ йіго́ се пита́ла за пого́ду / так каза́ў / а́л'бо дош' / а́л'бо с'н'іх / а́л'бо бу́де / а́л'бо н'і́ / та́й йа́ тепе́рки так сам'і́с'ко ска́ў; Йе́ ту́тки жи́нка по сус'і́цтву / шо́ до не́йі хо́д'ут / шобі́ у́на шош́ примо́вила / напра́вила у́ с'і́мн'і́ / йіќ ни склада́йц:е / та́ у́с'є́ке і́нче / а́ле йа́ у́ то́ ни в'і́р'у / бо́ н'іхто́ у́гадач'і́у ни ма́йі́ / це́ йіќ гента́м каза́ли / а́л'бо бу́де / а́л'бо н'і́ / ш':е́ ни так / а́л'бо дош' / а́л'бо с'н'іх / а́л'бо бу́де / а́л'бо н'і́.*

АЛЯ́РМ, -у – *тривога, метушня: То́ шо́ се ста́ло / ч'о́ та́кі́ ал'а́рм?*

АЛЯ́РМО́ВІЙ – *терміновий; той, що вимагає негайного вирішення, розв'язання : Цис'а́ робо́та ал'армо́ва / у́же пиши́лі.*

АЛЯ́РМО́ВО – *присл., негайно, швидко, терміново: Ал'армо́во клич' до́хтор'а / ц':а́ сла́б'іс'т' ни́ йе́ про́ста.*

АЛЯ́РМОМ – *те саме, що АЛЯ́РМО́ВО: Ал'армо́м зроби́ли / у́ м'іну́ту.*

АЛЯ́РМУВА́ТИ – *вимагати в когось пришвидшення якоїсь дії чи дій; заставляти когось виконувати щось дуже швидко: Ни́ прис'н'і́шуї́ мене́ / ни́ ал'арму́ї́ / бо́ ц'іме́нт ма́йі со́хнути / це́ ї́ так до́ вє́ч'іра́ ни́ бу́де / абі́х ни́ зна́ти шо́ роби́ў; Ни́ ал'арму́ї́ мене́ / бо́ за́рас н'іку́да ни́ піду́.*

А́МБА – *кінець, смерть: Іќ се́ зв'і́йли в'і́трі́ / та́ йіќ зач'є́ло зрива́ти дахі́ / то́ гада́ў смих / шо́ м'і́н'і́ а́мба / шо́ ни́ пересту́пйу́ порі́х сво́йі хату́ / Ву́йку / а́ ви́ ч'о́ йшли́ кудас́ у́ та́ку́ ниго́ду? / Та́ то́ на́гро́ се зроби́ло / за́ і́кі́хос па́ру м'іну́т / йіќ ішо́ў / то́ це́го́ ни́ бу́ло / лиши́ен'́ йа́ заўйіза́ў ікі́їс форо́сте́ц / хот'і́у́ заўдо́ати / а́ то́ на́й се́ преч'́ ка́же / шо́ се зроби́ло / у́ м'іну́ту; У́ то́му кру́т'і́жсі́ ни́ оді́н скупáўсе́ / та́ й а́мба.*

А́МІНЬ – *кінець, смерть: Ч'у́йіте́ / бра́ч':і́ку Васи́ / так мене́ і́міло́ / так бу́ло скру́тіло́ / шо́ ни́ ма́ў над'і́йі́ / шо́ доч'і́ка́йу́ до́ дні́ни / зач'є́у́ ка́зати́ Оч'і́на́ш / і́ у́но́ попусти́ло́ / а́ до́ то́го / ч'у́йіте́ / ди́шлó бу́ло́ / шо́ поду́маў́ / отепе́реч'ки́ тоб'і́ а́м'і́н' / оту́тки́ проши́':є́йсе́ с цим́ с'в'і́том /*

бо бірише ни ўздриіш иігó / відите / а ўно витпустило / Бох поміх / сказаў / жиі ш'і.

А НАЙ ТЕБЕ МАРА́ ОЗМЕ (ВО́ЗМЕ) – побажання комусь зла: *А най тебе мара́ озме / йек ти ўже менé дойў / к'іл'ко мого здорóўя забраў / шобéс так ус'ó витпаціў / иік йа / так сам'іс'ко / або і ш'і бірише.*

А НА МА́ЙШ (ТОБІ) – отакоі: *То ч'існо́к у́жé вібраниі ци н'і? / Сейіноч'і хтос усій повимикаў / А на ма́йш / а ч'о ўч'эра ни пишла? / Ви так се пита́йце / иіг бэсте ни зна́лі / ч'о.*

АНГЕ́ЛИК, -а – ангеля, ангелятко: *На ўродіни ми на́шиі О́ли подарува́ли порцил'анового анге́лика / тако́го фа́йного / шо ну / Йа за Пол'ш'і та́кіі у ко́гос від'іла / ш'і иік малóў бу́ла.*

А́НГЕЛЬ, -я – ангел: *А́нгел'і йе на́шими охорóн'ц'ами / і менé зма́лку ўч'э́лі / шобі́ йа мо́ліласе / А́нгел'у / хорони́тел'у м'іі / усé перéдо мноў стіі / рано / ўвэч'ір / ўден'і ўноч'é / бут' м'ін'і при по́моч'і.*

АНДРÉЯ – церк., свято апостола Андрія Первозванного (13 грудня): *Йо / на Андрéя д'іўкі ворожіли / таі тепэ́рки дес воро́жут / але даўно́ цéго бу́ло бірише / йа роскаў тоб'і / шо ми ўперéт робі́ли / зберáлисе ў ко́гос / таі варі́ли пиро́гі / але мал'і / ў ко́ждиі зал'і́йували пап'іре́ц / на і́кому бу́ло напі́сано і́мн'е хлóпц'а / ко́жда свóго писáла / а колі́ пиро́гі се зварі́ли / роскладáли иіх на шош / таі пусkáли кóта / котро́йі д'іўки пи́рих кит на́йбо́рише óзме / т:а на́йско́рише вид:áсце / нэн'а на́ш'а с'м'і́яласе с то́го воро́ж'ін'а / бо ка́же / ви кóта запéл:и / ни да́вали ц'ілі́й ден' и́істи / то вин ме бут' шо т'і́гну́ти / а ни виберáти / але йа скаў / шо трафйéлосе і́ такé / шо кит прин'ўху́йц:е до і́ко́гос пи́ришкá / але иі́гó ни и́іст / а берé дру́гіі / то тотá д'іўка / котро́йі пи́рих кóтови се ни ўдаў / у́жé ма́ла журу́ / а ш':е мо́гли так воро́жіти / виході́ли надві́р / а то тёмно / таі напóмацки вит'і́гáли с плóту паті́к / але ни зра́зу / а видрахóвували деўйéтиі / иі́гó вит'і́гáли і́ диві́лисе / і́киі вин / ци риўнén'киі / ци криві́і / ци вели́киі / доў́гіі / а ци корóткиі / бо та́кіі бу́де ч'олов'і́к / або фа́йниі / висóкиі / або малі́і / таі ш'і до то́го криві́і / отáк / а ш':е нагадáласе / шо надвор'і́ д'іўкі́ прислу́хáлисе / ві́тки / с котро́го бо́ку пес на́йско́рише загаўкайі / с то́го к'іру́нку бу́де ч'олов'і́к / а д'іўч'і́на ў́же соб'і́ додóмуваласе / котрй́і́ це би ми́х бу́ти / а иі́к у тим бо́ц'і́ н'іхто́ ни жи́йé / то / мо́же / з дру́гого селá / з Вели́кого Ри́жнá ци з Ми́жибрі́т / ци ш':е ві́ткис.*

АНДУЛЯЦІЯ (ОНДУЛЯЦІЯ, УНДУЛЯЦІЯ), -і – завивка: *Такім малім д'ітем ни тре: робіти андул'ац'ію / ўна ме старіти.*

АНІРЎШ – присл., ні з місця, нерухома: *То йек так? / хтос майі рўки ўривати / а хтос / ан'іруш; Уна віц:и доўтам / н'іч'о ни поможе / віди / шо ханайімо с'іно / бо накрапайі / дош' буде / але н'і / отак ме стойети / дивітисе / і ан'іруш / Кали / може / слаба / ни гон:а робіти т'ішкэ? / а може / і сама т'ішкэ / і ни признайец:е / то ни спроста / ўперэт помогала / а тепереч'ки / н'і; Говориш / простиш / а вин / ан'іруш / так'ік тотó ни до нэго.*

АНКОГО́ЛИК (АНКОГО́ЛІК), -а – алкогольік: *Маў робóту / с'імн'у / але ростіўсе / таі ад'і до ч'óго дийшоў / анкогóлик; Йої / та ў цэму кут'і кождиі другий анкогóл'ік / Це ўже ви шош сказáli забогáто / бигмé / тако́го нимá / ў мене тамки пёрва сестра жийé / йа знайў / йа бих за них се ни ўступála / йік би то бўло праўда.*

АНТІПКО, -а – 1) чорт: *Рас у полонин'і / йік вўко л'ітуваў / це тогди ш'і бўло / йіму показáўсе антипко / ну тої / з рогáми / але фáйно ўбрáниї / такий гуцул / таі зач'ёў се допíтувати ў нэго / ч'ійá то полонинá / це так / абі поч'іпíти бэс'іду / у вўка гаш вóлоси ўстáли / вин зразу ўздр'іў / шо то шош ни так / хот'іў слóво сказáти / але рот се ни ўтвор'ёў / а вин лиш перехрестіўсе / і тотó знікло / майі ш'эс'т'і / шо здогадаўсе цисé зробіти / отакé гостіў м'іі вўко / то нав'іт' іг бес дўже се перепўдиў / дóста / шóби подўмаў Омн'іцá / і Сіна / і С'в'іто́го Дўха / Ам'ін' / а нї хрестіўсе / то́го ўже дóста буде; 2) перен., зруб., у порівн. “ік (ік) антипко”: *Цес хлóпец скáч'і / йік антипко / ни гóден ма́ком с'істи; Б'ігайі / скáч'і / йік антипко / пáлец покажї / а вин ме се с'м'ійети / кр'іч'ёї ни кр'іч'ёї / а вин се регóч'і / Бабó / бо подивітисе на вас / то ни лишén' дитін'і / але і м'ін'і стáне вéсело / гаї / подив'іц:е / на бород'і сир матул'кайі / вітко / шо ўпáў / ік йістé йіли / на фўс'ц'і вит с'іна се натр'эсло / Та бо йа корóв'і давала / То пізнашно / ў руц'і макогін / Кулешу б'іжу м'іш'ети / Дóбре / але ни розмáхуйте ним / йік бэсте половикá видгон'ели / бо то ни гóден здéрж'ітисе вит с'м'іху / кáжу вам / ік йе; Ану́ дивісе / д'іду / на цéго хлóпц'а / вíмастиўсе сáжеў / таї / такий / ік антипко / кажї йіму наї іде ўмітисе / кажї / шо ни піде с тобоў ў копаратіву / ік фáйно се ни ўмійі.**

АНТРАМЕНТО́ВЕ ОЛУ́ФКО (ВЛУ́ФКО, УЛУ́ФКО) – хімічний олівець: *Це се ни вит:ерайї / бо напісане антраментóвим олу́фком / озмі дрўгий листóк / таї на нému мал'уї / на / гэзде прóсте ўлу́фко.*

АНТРЕ́МЕНТ (АТРА́МЕНТ), -у – заст., чорнило: *Ў каламáр' антрéменту набра́ли / а тепéрки трéа ч'éмос фл'éшку закрíти / абї ни вісох / се ни розліў; Пáл'ц'і вид антра́менту / йік голуб'інка / йіг би пуў д'н'а áфини браў.*

АНТРЕ́МЕНТО́ВИЙ (АТРАМЕНТО́ВИЙ) – прикм. до АНТРЕ́МЕНТ (АТРА́МЕНТ): *Рáн'ше руч'кі бўли антрементóв'і / д'іти носіли каламáр' / де бўло ч'орніло / ўно даўно антрéмент називáлосе / писáли пéрами / а тепéрки / оз:ó / дéкто нáв'іт' ни ч'уў про ц:е.*

АНУ́Ш – ужив. у знач. “а раптом, а що як, а коли, а якщо”: *Ану́ш уні ни прїйдут / то шó тогдї робїти?; Ви се віл'ітували / так'і беспéшн'і їдетé / ану́ш постуденїт / то ўже пїдос'ін' / шó тогдї метé робїти?; Ану́ш то шош гїрше / Їл'énко / йék ти гадáйїш?*

АНЦИНА́ТИЙ – занадто збудливий, “нервовий”, неврївноважений: *Ни зна́йу / за шо вин вікр'іч'їўсе на мéне? / пéршиї рас йїгó віжу / аг'ї / та йа ни до тебе тхáт'і прїшоў шош просїти / а на робóту / ти на тóму сидїш / абї м'ін'ї витпов'ідáти / бигмé / ш'ї такóго анцина́того ни від'їў / ікїїс нав'їговач'.*

А́НЦУК, -а – рїдк., чоловічий костюм: *Івáнови перен'їцува́ли д'éдиў а́нцук / то н'їхтó би ни сказаў / шо то старїї; Ўбраўсе ў а́нцук / таї смїх йїгó ни пизнаў / гет їнчїї м'ін'ї се зробиў.*

А ПИ́ЦЦОЧЬКИ НЕ ХОЧЬ? (ХИБА́ ПИ́ЦЦОЧЬКИ ХОЧЬ) – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець не схвалює бажань, намірїв співбесїдника, який хоче нездїйсненого: *Ус'ó тоб'ї ни тáк / і тої погáнїї / і тої / а пїц:оч'ки ни хоч'/?; Ти хоч' виборнойї йїдїї / а ми йїмó т:о / шо йе / мóже / пїц:оч'ки хоч'/? áле вітки йа йїїї óзму?*

АПЦА́С, -а – каблук: *Так данцувáла / шо гáш апцáси позбивáла / н'ї одén дáнец ни мину́ла; Так б'їгла / шо гаш апцáс витпáў / А тебе хтос знаў у плéч'ї?*

АРА́ПНИК, -а – канчук: *Та на такóго злóд'їя дóброго ара́пника трéба / тогдї ме знáти / тогдї до нéго / мóже / дїїде / ў кóго вин крадé / найшоў найбогáч:их / сирїт малїх; Йа би н'їц н'їч'ó ни казаў / а лиш уз'éў ара́пник / даў дéс'іт' гор'éч'їх / а сам пишóў / наї думáйї / хто і за шо йїгó так фáїно поч'їствуваў.*

АРЕХМÉТИКА, -и – арифметика: Дуже добре зна́ю арахме́тику / фа́йно прова́дию раху́нки; Арахме́тика м'и́н'і йшла т'е́шко.

АРЕХМЕТИЧНИЙ – прикм. до АРЕХМÉТИКА: Йа купи́ю арахмети́ч'н'і зо́шити і п'єт' / на пис'мо́.

АРЕ́ШТ, -у – тюрма: Тре́ба уваж'е́ти / би Бо́х боро́нию́ вид а́решту / ци оди́н та́мки пропа́ю? / то ї на ниви́н:ого на́пас'т' мо́же у́пасти.

А́РІДНИК, -а – злий дух: То ма́ї да́л'і ў го́рах би́рше за а́р'ідника зна́йут / а ў нас ка́ут шч'е́зник / шч'е́зби / тот / бо ўни / в'и́д'і / з одно́го к'іста зро́блен'і.

АРКА́Н, -а – 1) гуцульський чоловічий танець: З арканом лиши виступа́ють / а на вес'і́л'ю ци де́ інде гу́цулку гу́ла́ють; 2) петля, якою можна ловити тварин, напр., коней: Уз'е́ю арка́н та́ї імі́ю б'и́ду.

А СМЕРТЬ ЗА ПЛЕЧÉМА – усічена частина фразеологічного вислову, який повністю звучить так: думки за морем (за морями), а смерть за плечема; викор. як характеристика людини, яка не реально оцінює свій поважний вік і реалізацію планів на далеке майбутнє: Йо́ / диви́ц'є за мор'а́ ї ни ду́майі / шо смерт' за плеч'е́ма; Думка́ми га́ї га́ї / а смерт' за плеч'е́ма / у́же ла́годиц'є ў го́с'т'і.

АТЛІСО́ВІЙ – атласний: Фу́стка атл'ісо́ва / ни па́ри / ни пот'и́йши у ни́й / це ма́ма ў по́сах бу́ла диста́ла / оцису́ фу́стку ї рукави́юку / фу́с'ц'і ледві́ ни сто ро́кию.

А ТО ЧЬО? – чому? чого ж бо?: А то ч'о н'іхто́ ни кине́ц'є / ік тре́ба дро́у упилі́ти? / ви шо / поприроста́ли до ла́виц'і?; А то ч'о йа ма́ю ко́ждиї рас нага́дувати / абéсте с'в'і́тло гасі́ли за собо́ю? / л'іга́йіте / ві́кл'уч'і́ли / і фэ́ртик / то ни йе трудне́ запам'і́тати / позага́сували с'в'і́тла і тогди́ йдетé хі́р'іти; А то ч'о йа ма́ю йі́му перепла́тувати? / йа на́йду тако́го / шо ни ме ті́л'ко гну́ти; А то ч'о цес ма́йі м'и́н'і л'і́сти ў о́ч'і за т:о / шо йі́сте гро́ш'і ни вид:а́ли? / ви ни зна́йіте / шо то ў́стит ни вид:а́вати / шо та́зди так ни ро́б'іют? / Мамо́ / та ми з ним се розраху́вали тики́ ў тот ден' / ш'і бу́ло запáсу ті́жден' / бо так се договóр'ували / але ми бо́рше пи́шли / шоби́ збу́тисе / ни зна́йімо / ч'о вин такé зав'і́ю.

А́ФИНА, -и – чорниця; викор. здеб. у мн.: То ш'і нимá ч'о їти / дес по́дес по а́фин'і; Пи́шла смих у а́фини та́ї богате́н'ко грéбнем нач'іса́ла; А́фини дуже здо́рово йі́сти / дл'а оч'е́ї до́бр'і.

АФИННÉНИЙ – прикм. до А́ФИНИ: Див'і́ц'є / ік'і а́фин':ен'і ру́ки / йе́к йа тепе́рки до шко́ли ті́ду?

АФИННИК, -у – місце, де ростуть афини: У Гребені нима афин:икіў / трéба дáл'і їти; Знáйу так'і афин:икі / шо до полун':а мош кош'іл' набрáти.

А ХТО РАНО ВСТАЄ, ТОМУ БОЖЕНЬКА (ШОШ) ДАЄ – працьовитість – запорука успіху, матеріального достатку: Це б́уло даўно́ / ш'і за Пол'ш'і́ / каўт / шо м'ї́ прэд'ім буў страшно́ скупі́й / вин рахуваў / шо йік дб́ўше спáти / ни ўстава́ти рáно / то мош законóмити з йідб́ў / бо йік спи́ц:е / то ни йі́сце / а дес ниделéко вид йігó хáти / кóло йіру́ги / жиў тако́ш одéн б'ін:и́ ч'олов'і́к / ікі́й л'ўби судá приході́ти / та́й шо / рас вин приході́ рáно / а ў цих ш'і спи́ут / вин при́йшоў / се роздиўйі́ейі́ / бо віди / шо ві́кна позаслón'уван'і́ / гадаў се верта́ти / áле придиві́ўсе / а пéрет' хáти шкі́ра овéч'а / ві́тко / пси з йіру́ги прит'і́гли́ / вин тотó ўз'еў / дўже се ўт'і́шиў та́й зач'éў пўкати ў ві́кна / грі́мати / шобі́ йі́му ўтворі́ли / д'ім визерáйі́ / а цес пид ви́кно́м маха́йі шкі́роў і विकрі́куйі́ / а хто рáно ўста́йе / то́му Бóжен'ка да́йе / ну то д'ім буў страшно́ се згрис / бо йі́к такé добрó вит хáти ўтеклó? / йі́к цисé мош спок'і́но пережі́ти?

А ЧЬО ЦЦЕ? – те саме, що З ІКОГО ДОБРА-ДІВА?: А ч'о ц:е йа ма́йу їти ў пиўні́цу / ік йа ужé се зибраў на забáву? / ви хоч'і́те / шобі́ з мéне та́мки б́уло ч'ўти ва́шими перебо́йа́ми і квасні́ми огир'ка́ми? / шобі́ до мéне се прин'ўхували?; А ч'о ц:е вин ма́йі се м'ін'éти д́зитарком? / ни позвол'éй / вин дóброго нич'ó ни ві́м'ін'і́йі́; А ч'о ц:е ўна рот утвор'éйі́ / ік до нéйі́ ни пйут? / ч'о ни сиді́т ц'і́хо / ік миш?; А ч'о ц:е йа ма́йу набивáтисе / шобі́ ко́му́с зробі́ти дóбре? / йа ни б́уду / ка́же / шо зроби́ сам / на́й рóби / м'ін'і́ ш'і л'і́тше / áле ік ни ме моч'і́ / то йа подў́майу / ци помога́ти / бо потóму це б́уде зроби́ти труд'н'і́ш:е.

АЧІОЙ – незм., викор. у знач. “Чуєш?”, “Ану слухай”: Ач'ўй / шó т:о / верé / п'і́ўкайі́?; Ач'ўй / ўже молод'і́ верта́йуц:е с цёр'кви́ / б́уло ті́хо / а тепéрки заі́грáла мўзика́ / дес ужé кóло Лéс'кових́ / бо фа́йно ч'ўти; Ач'ўй / кол'ідникі́ ўже у Фед'á кол'іду́йут / скóро ў нас б́удут / бóрзо р'і́хту́й на кол'іду́ / Шо р'і́хтува́ти? / ўс'о готóве / áле дóки ўни се спў́с'т'ут з горба́ / йе ч'ес / йа би сам ми́х вам закол'ідува́ти.

АШ (ГАШ) ВОЛОДИ ЙДУТ (ШЛІЙ, ПИШЛІЙ, БІГЛИ, БІЖУТ) ПО ТІЛІ – хтось дуже вражений, наляканий чимось: Д'ідо роска́зуваў / шо вин тако́го на во́йн'і надиві́ўсе / шо йі́му ни рас во́лоди йшли́ по т'і́л'і; Буў смих на то́му зга́риш':у / і такé ўздр'і́ў / шо гаи во́лоди пишли́ по т'і́л'і / во́рогови тако́го бих ни пож'і́даў / гéзде тоб'і́ каў / на́й Бох борóни.

АШ (ГАШ) ГОРІЧЄ (НИДЌБРЕ, ЗЛЕ) СЕ ЗРОБІЛО КОМУС – когось кинуло в жар; хтось себе погано почав почувати: *То вит спарноті таї вит тóго / шо змуч'іна / бо ч'о здорóвії жін'ц'і máло би зле се робіти? / Йо / м'ін'і сам'її аш гор'іч'є се зробіло / хот' к'іл'ко йа тáмеч'ки бұла? / máло / áле то ш':е ни т:о / ўна / в'ід'і / т'ішкá / оц':є голоўнє / йа так по нїї віжду.*

АШ (ГАШ) ДУШНО СТАЛО КОМУС – хтось хвилюється, переживає, обурюється та ін.: *Такé смих віслухала / шо м'ін'і гаиш душно стало; Дóки проч'ітáла тоту́ спраўку / м'ін'і гаиш душно стало / ус'á змокр'іла / áле д'єкувати Бóгу / з máмоў ус'ó дóбре / нимá наїгúршого / а с такім ш'і їкїїс рик мош бұде прожїти.*

АШ (ГАШ) ЗАПІНИТИСЯ – вислів викор. для негативної характеристики людини, яка в гніві говорить багато зайвого, образливого про когось чи щось: *Вуїна аж зап'їниласе / так кр'іч'єла / ни мош бұло спёрти.*

АШ (ГАШ) ЗАСМІЇТИСЯ – зрадіти, посміхнувшись: *Йа показáла Паўл'ін'і ц'іткї / а ўна гаиш зác'м'їїласе / вїтко бұло / шо дўже се ўдали.*

АШ (ГАШ) ЗА ЧЄРЕВО БРАТИСЯ – дуже сміятися: *Так се с'м'їїєли / шо аш за ч'єрево брáлисе / р'ітко / абї менé хтос так рос':м'їшїў / їїк Лес'ó / вин ус'єкими голосáми гóври.*

АШ (ГАШ) ЗУБИ ЗАКЌСЮВАТИ (ЗАКУСИТИ) – дуже сердитися, виявляти свій гнів: *Андр'її сварїўсе / аш закўс'уваў зуби / а Калїна с тóго н'іч'ó ни робїла / їїму перегорїт / таї на цєму ўс'о се с'к'ін'ч'єїї.*

АШ (ГАШ) НИ ДІХАТИ (БОЄТИСЯ ДИХНЌТИ, ПЕРЕДИХНЌТИ) – бути дуже уважним в очікуванні (сприйнятті) чогось: *Йїк нáш'а Óл'а зач'їнаїї шош роскáзувати / то д'їти так слўхайут / шо гаиш ни дїхайут / бой'ўц:е передихнўти / так їїм тотó се ўдайє.*

А ШО, ЇГБІ (ПГБІ) – ужив. у висл. для вираження припущення, можливості чого-небудь: *А шо / їїгбї ўдолін'і шл'áрку дáти?; А шо / їїгбї ми ни пишлі на тот баї? / за столóm дїрки ни бұде.*

А ШО ТУДА (У ВАС, КЌЛО ВАС) ВИДАТИ І ЧЮВАТИ? – можна бачити й чути; викор. в ситуаціях, коли мовець хоче спитати: що у вас

нового?; чи здорові?; що видно й чути такого, що я міг (можу) не знати?: Гаї / розка́зуйте / шо тудá у вас видáти і ч'увáти? / ци ўже хóди ваш мѣнчї? / ѡек здорóўїї мáми? / Шо вам сказáти? / у нас / тáк'ік у ўс'іх / малїї берѣц:е ходїти / мáм'ї / д'ѣкувати Бóгу / лѣкше / помогáйї нам / а ми на работáх / а ѡек ви се ч'ўїїте?; Ми так даўнó се ни від'їли / в'їдѣў / зо три м'іс'їц'ї / Ёо / то нáв'їт' бїрше / ш'ї ѡїк у с'в'ѣта були / то вит:огдї се ни від'їли / а шо тудá кóло вас видáти і ч'увáти? / шо дóброго? / Слáва Бóгу / завеснувáли / оц:ѣ дóбре / А ми прїїшлиї се запитáти / ци вам шош ни трѣба помоч'ї?; А шо тудá / л'ўпко Парáско / кóло вас? / шо тудá видáти і ч'увáти? / Та шо ў нас? / свєкрўха заслáбла / з уч'їрáшного дн'а ў шпиталї / таї ни знáйў / ци ч'ўли ѡїстѣ / шо вўїко Васїл' умѣр? / Ёої / ни ч'ўла / б'їдоч'ко моїá гир'кá / нáї споч'ївáйї з Бóгом / нáї земн'á ѡїмў бўде пўхом / а шо се стáло? / Ёої / та вин ни слабувáў / Ёоїої / ікá б'їдá / а ни знáйїте / колї мут ховáти? / зáўтра? / відїте / а м'їн'ї нáўч'ѣра сон снїўсе / шо ў мѣне зуп вїпаў / а то ад'ї шо.

АШ (ГАШ) ОЧІ ВИЛÁЗІЮТ (ВИЛÁЗІ) В КОГОС – згруб., хтось дуже багато і тяжко працює, виснажений фізичною працею; напружено, інтенсивно виконує щось: Рóбїют так / шо гаш óч'ї вилáз'ї / ікїї рóбїтник за нїми гóден се ўгнáти?; Óч'ї вилáз'ут / а вин дáл'ї тої кóўбок т'ѣгне / і це ѡе розўмнї ч'óлов'їк? / мої / та заклїч' когóс / нáї тоб'ї помóже / бо так надїрвєс:е; Óч'ї вилáз'ї / а ўна дáл'ї дївиц:е / шо би ш'ї зрóбїти.

АШ (ГАШ) ПІРІ (ДРÁНТІ) БЎДЕ (МЕ) ЛЕТІТИ – погроза насварити, побити когось: Ік ѡá до нѣго доберўсе / то ўс'о ѡїмў нагадáйў / аш п'їр'ї буде лет'їти; Ік прїїду тудá / то з нѣїї гаш п'їр'ї ме лет'їти / цисѣ ѡа так ни лїшу / абї ни знáти шо.

АШ (ГАШ) ПШШЊТИ (ПИШШЊТИ) – згруб., дуже хотїти, прагнути чогось: Д'їўка аш п'їш':ѣїї / так би за нѣго ѡшла / а б'їдá / шо ни свáтáйї / кáже / шо ш'ї ни жѣниц:е / отáк; Д'їўкї гїнут за цим пáрупком / аш пшш':ѣїїут / так би за нѣго ѡшли / у пїтскоки / каў тоб'ї гѣзде.

АШ (ГАШ) ПОБЛІТИ (СПОЛОТНІТИ) (ВИТ ТРѢМИ, ЗЛÓСТИ, СЛÁБОСТИ) – стати дуже блїдим: Митрїха гаш поб'їл'їла / ѡїк уч'ўла за авáр'їйў; Ўна гаш сполот'н'їла / бо сѣрце се збїло / і ѡїї ни дáло дїхати.

АШ (ГАШ) ПОЗЕЛЕНІТИ (ВИД ЗЛОЎСТИ, ЗАЗДРОСТИ ТА ІН.) – про стан людини, що перебуває у стресовій ситуації: *Йої / та ўна ўік уч'ўла / шо бўло слўво / гаиш позелен'їла.*

АШ (ГАШ) ПОСІНІТИ (ВИТ СТЎДЕНИ) – про стан того, хто дуже змерз: *Д'ед'а ни від'їў / а Їв'ан'ч'їк вїб'їх рош'їнканиї / таї з М'їс'ком пишли двод'ї / пишли / таї дни своїї забули / а ўік вернуўсе / б'їдоч'ко мой'а гур'ка / діўїўсе / а вин аш посін'їў / а ми тогдї ўїмў гор'єч'ого піти / та ростер'ати гор'їўкоў / та ў ліжник замóтувати / шó лии ни робїли / от'ак уснуў / таї слава Бóгу / н'їч'ó / устаў здоро́виї / отакé с цим ба́хуром паціли / бо то ко́би лии дивїлисе / їка пóв'їн' / ўни ш'ї броц'к'анили.*

АШ (ГАШ) У ГОЛОВІ ТЎГО СТАЉО КОМУЅ – комусь важко думати, сприймати щось (через хворобу, втому та ін.): *Ти хоч'їш / абї ўа скóро / ў момéнт нагада́ла / а м'їн'ї аш у голов'ї тўго ста́ло / гаиш гор'їч'é се зробїло / де ўа гóн:а так ж'éўко нагада́тисе? / наї подўмаїў трóхи / шо за ч'ем маїї ітї / а ни так г'ала п'ала.*

АШ (ГАШ) УМЛІТИ (УМЛІВАТИ, ЗИМЛІТИ) (ВИТ ДУХОТІ, СЛ'АБОСТИ, ПЕРЕЖИВ'АННЯ) – аж зомліти (зомлівати): *Лесїха гаиш умл'їла бўла / ўік уздр'їла / шó наробїла пóв'їн' / а наїбїрше банува́ла за корóвоў / це ўна ўже потóму каза́ла / бо то ўже одно́ з дру́гим / б'їда сам'а ни хóди / аў неїї і горóт проп'аў / і корóва се ўду́ла.*

АШ (ГАШ) У П'ÉТАХ ЗАТÉРПЛО (ЗАГОРІЧІЛО) КОМУЅ (АШ П'ÉТИ ЗАТÉРПЛИ, ЗАГОРІЧІЛИ) – хтось дуже хвилювався, налякався чи швидко біг: *Їк зач'éли поч'éтувати / то до́ки до мéне дїїшло / м'їн'ї гаиш у пїéтах затéрпло; Мої / хлопч'ї / за тобоў медв'їт' гнаўсе / шо так ўіс упр'їў? / Йо / ў Гребенї хот'їў менé їміти / але ўа ни даўсе / кїнуў ўїмў кош'їл' / а сам ут'їк / та так / шо гаиш пїéти загор'їч'їли / Йої / вїтко / шо ўіс до́брого пўду дист'аў.*

Б

БАБА¹, -и – 1) згруб., жінка: *Мої / д'іти плач'ут / а бабі ни гон':і наговорітисе / ануко кажі шош / ўни тебе поўстидайуц:е*; 2) стара віком жінка: *То ни молодіц'а / а їкас баба цис'і клўнки лишіла / ўна з Мижибрїт; Баби пушка / а ўна ад'і їк'і бисаги заўдала*; 3) знахарка, ворожка: *Кс'онц казая / шо трєба до цєр'кви ходіти / а ни до ўс'єких ворожок / ус'єких бабіў витиукувати.*

БАБА², -и – вид кукурудзяного здобного хліба: *Ў печ'є разом з разовім хл'їбом некласе кукурудз'їна баба / д'іти ни гон':і булі доч'їкатисе.*

БАБА З ВОЗА – КОБІЛІ ЛЄКШЕ – за умови відсутності чогось (когось) хтось позбудеться зайвого клопоту: *Ни їдетє / то ни їд'їт / баба з вєза / кобіл'ї лєкше / плакати ни будемо / мед'їўник сам'ї з':їмє; Ўни / вїтко / соб'ї гадайут / шо ми їїх гїнемо приїмати ў сєбе / наї ни їдут / дїрки за столєм ни будє / баба з вєза / кобіл'ї лєкше.*

БАБА-КАЛАННИЦЯ, -ї – безпомічна жінка, зокрема вдова, яка, не маючи чоловічої підтримки, не здатна належним чином вести господарство: *Баба калан:иц'а / д'іти голєд'н'ї / бур'єн попїт грудї на горєд'ї / шє ўна соб'ї думайї? / Вїдите / нїма ч'єлов'їка / ї ус'є пишло ни так.*

БАБАХНУТИ – 1) вистрілити: *За грунєм шош бабáхнуло / хтєс / в'їд'ї / з твїра стр'їлю;* 2) ударити з шумом чимось об щось: *Шє там бабáхнуло? / ци ни бан'єк упáу? / То / в'їдєу / слєйїк / шо їїстє нїдаўно закрут'ували / гєхнуу / метє зáрас мáти с'в'їжу робєту.*

БАБІЙ, -ій – грубозерниста квасоля: *Пєклáла смїх дв'ї жмєни бабіў у борш' / тáї тикї дєбрїї зварїўсє / зап'їїмистїї.*

БАБИН, -а – назва села в Косівському р-ні, розташованого недалеко від Тюдєва: *Цису вулїч'ку принєсли м'їн'ї ни з Малєго Рижнá / а з Бáбина / тáмки Мар'їч'їна пєрва сєстрá жиїє.*

БАБІНЦЬКИЙ – властивий старшій жінці; такий, що носять старі баби (про одяг): *Скин' цисє / абєс таку бáбїнцу фўстку ни ўберáла / дє ти тотє ўз'єла?; Знáйу / шо смїх нїмолодá / алє ї ў гєт бáбїнцєке ни квáпїусє сє ўберáти.*

БАБІНЦЬКИЙ – про того, хто живе в Бабині, має стосунок до нього: *З'єт' наш бáбїнцїкїї / дон'кá на вес'їл'у ў брáта з нїм сє познáкємила.*

БАБІТИ – старіти, покриватися зморшками; мало приділяти уваги своєму зовнішньому вигляду: *Ни хоч'у баб'іти / трéба трóхи молодітисе / купіла соб'і крем / ч'істот'іл назива́йіц:е; Вид:áласе та́й зач'éла баб'іти / а котрóму ч'олов'ікови цисé ме се ўдавати?*

БАБІЦА, -и – повитуха: *То ни така соб'і прóста ву́на / то баб'іца / ййй'і клікали / ік мала ўродітисе дитіна.*

БА́БНИК, -а – чоловік, що приділяє надмірну увагу жінкам: *Кóц'о страши́й ба́бник / то котра́ д'і́йка за не́го пі́де? / Йо / вин н'і ко́ло одної́ дбо́го ни заде́ржиц:е / ме ходіти / áле же́нітисе ни схóч'і.*

БАБНІЧІ, -я – знев., зб., бабнота: *Самé бабніч'і при́шло / там л'уді́й ни бу́ло / áле такі́й ре́вах зроби́ли / шо ну.*

БА́БРАНИ, -я – опрідметнена дія стос. БА́БРАТИ, БА́БРАТИСЕ: *Ба́бран'і / áле мус зроби́ти / н'іхто́ за нас с цим пор'éдок ни зроби́.*

БА́БРАНЫЦІ, -ів – те, що підлягало бабраню; те, в чому бабралисе (про їжу): *Шо л'і́шого / ви́брали / а ре́шту перем'іш'éли / та́й ййй'іте / а йа тот'і ба́бран'ц'і на́в'іт' у рот ни óзму / х'іба́ гр'і́нку колач'а / то н'іч'ó / шо вин п'іч'не́ній / урубáй м'і́н'і кавáл'ч'ік.*

БА́БРАТИ – забруднювати: *Шо ти ба́брайіш у рін'ц'і нич'éстими рука́ми? / де́ йа тепéрки ма́йу борш' варі́ти?*

БА́БРАТИСЕ – 1) копатись у бруді: *Диті́на ба́браласе ў болóт'і / хот'і́ла ї́міти п'уго́ловок; 2) повільно виконувати якусь роботу: *К'і́л'ко мо́жно с тим ба́братисе? / га́й / зберáсе / бо нич' / лиш'éй тотó.**

БАВÉНКА (БАВÉННА), -и – нитки, якими вишивають: *Оту́т жо́ўта йáсна бавéн:а д'ўже пасу́йі / руши́нік аш звесел'і́ў.*

БА́ВИТИ – 1) доглядати, няньчити дітей: *Сус'і́цка д'і́ўч'і́на приході́ла ба́вити мойу́ диті́ну; 2) розважати гостей: *Мі́тро ўм'і́ў ба́вити го́с'т'і́ў.**

БА́ВИТИСЕ – 1) гратися (про дітей): *Мару́с'ко / лиш'і́ ййх / ад'і́ йек уні́ фа́йно ба́ўйуц:е; 2) розважатися (про гостей): *По́ки молод'і́ / на́й ба́ўйуц:е / то ўже нас / старі́х / на сон т'éгне / а ййм хоч'і́ц:е набува́тисе.**

БА́ГНА, -и – 1) мокре, болотисте місце: *Ви́ўц'а́ б'і́гла наперéд'і́ / штри́кла ў ба́гну та́й зач'éла потавáти / при́шло́се в'і́т'і́гáти; 2) сіно, скошене на багні: *То с'і́но пу́стé / бо ско́шене на ба́гн'і; 3) багно: *Та то мо́ч'і́ра / ба́гна / де там шош се ўрóди? / к'і́л'ко бес ни роби́ў / а ко́ристи ни бу́де.***

БАГНІСТІЙ – похідне від БАГНА: *Багністе с'іно корова ни дуже йіст / ўна хоч'і дóброго / але наї вибач'ейі / дайў / йке йе.*

БАГНОВІНІ, -я – багно: *Г'ешко кла́сти хату на багновін'у / але му́с'у / робїу висóкїї фудóмент таї бóуде / ша́н'цї такóшї помоглі / земн'а ста́ла кра́ш':а.*

БАГНУТИ – забагати, дуже хотіти: *Йа дуже ба́гнула / шóби вин менé поцулуваў / а ўнук за д'ідом гїне; Ба́гнеш одно́го / а дистайеш дру́ге / такé жит'е.*

БАГ'АЖНИК, -а – місце на передній частині дараби, де бокораші складали невеликі колоди, особисті речі: *На пéри'її талб'і дара́би буў баг'ажник / кирма́нич'ї та́мки склада́ли мал'ї кавалки / йк'ї могли потóму обм'ін'увати на шош йїднé / це ўноч'е / йк сперáли плот' / ци скида́ли л'удем / шо просїли кїнути коўпч'ик / то ї д'їти з бéрега кр'ич'эли / Ву́йку / кїн'те коўпч'ик / і т':і кидáли / але йїго ни ўрас мош бóуло їміти / бо то пов'ін' / талбї хóд'ут / габї / б'їно їти у вóду.*

БАДАНИ, -я – заст., мед., огляд у лікаря: *Йке ба́дан'ї? / нимá / дóхтор'а сегóн:е нимá / йїго вікликали ў Кóсиў.*

БАДАТИ – заст., мед., оглядати хворого: *Цес молодїй дóхтор' ш'ї ни ўм'її дóбре ба́дати / йа до то́го сївого пїду / Йек хоч' / але каўт / шо вин дуже дóбриї дóхтор' / ни гїршїї вит то́го / а шо вин молодїй / то це ни йе ган'ч'.*

БАДАТИСЕ – проходити огляд у лікаря: *Йа ни бóуду ба́датисе / наї бóуде / шо бóуде / І ти се ни ўстидáйїш такé говорїти?*

БАД'ЕНКА, -и – мешканка не Тюдова, а низовини; жінка, що прийшла “з долиў”: *Це ни бад'енка / а великоро́жэнка жїнка.*

БАДИЛІНІ (БАДІЛІ), -я – бадилля, стебла рослин: *Д'їти на горóд'ї зберáли бадилїн'ї / таї кла́ли ва́тру.*

БАДІЛІ, -я – бадилля: *Бадїл'ї трéба скла́сти ў отóї велїкїї кош'їл' / шо з двома́ вўхами / вин надвор'ї / кóло пиўнїц'ї.*

БАДІЛ'ЧЬКО, -а – бадиллячко: *Іва́н'ч'їку / ни роскида́ї тото́ бадїл'їч'ко / шо ў кўпц'ї / бо ба́пка ни ме моч'ї йїго зноў так фа́їно скла́сти / бут' ч'эмнїї / ану́ко ходї судá / йа шош тоб'ї дам.*

БАДЬО́, -я – мешканець не Тюдова, а чоловік, що прийшов “здолу”; низовини: *Бад'о́ дóбре ораў к'їн'ми / то́го буў дуже завїзнїї / ўс'ї йїго клікали / за нéго так ка́жут / бо вин ни наш / вин тўтки се ўженїў таї у́жé з два́ц:ит' ро́киў жиїе.*

БАЗАРНИЙ, -ого – про певний день тижня, коли здійснюється торгівля продуктами харчування чи продуктами широкого вжитку на спеціально відведеному місці: *У Кóсов'ї ў субóту базáрний ден' / а ў Ку́тах / у виўтóрок і пійéтницю / ікшó хоч'íte / мóжно заўтра поий́хати.*

БАЗАРЮВАТИ – ярмаркувати: *Таї шо / Мійтрику / базар'увáли сегóн:е? / дóбре поурóдували? / Та шош трóхи / базáр' ни дўже буў велікий / áле брїндзá пишла / д'éкувати Бóгу / маў боч'івоч'ку / таї попрóдаў.*

БАЙ, -ю – забава, бал, вечірка: *Де ви / л'ўпко / ўч'ера бу́ли? / баї дес мáли? / Ікїї баї? / вўїну видизнавáли ў шпиталї.*

БАЙБАРÁК, -á – короткий верхній одяг із грубого домотканого сукна; сїряк: *Постуденїло / таї Петрó ўбраў до цёр'кви байбарáк.*

БАЙКА, -и – 1) казка: *Йа знайў байку про йїзикáту Фес'ку; 2) байка: Д'їти давáли концёрт / це йїк збóри бу́ли се с'к'ін'ч'эли / ї наш М'їс'ко роскáзуваў байку про Лесїч'ку / шо ни хот'їла се ўч'эти; 3) нісенїтниця, вигадка: *Де ти буў снóч'ї? / ў Мїтра ? / меш м'ін'ї ўс'ék'ї байкі роскáзувати? / кажї прáўду; 4) у знач. присудк. сл. “дрїбниця”: То байка / шо трóхи припизнїлисе тхáт'ї / áле їку веліку робóту зробїли.**

БАЙКОВИЙ – фланелевий: *У цих байкових шарвáрах дóбре ўзим'ї спáти / купї дитїн'ї / ўни велїч'én'к'ї / мут на вірїст / а дивїсе / гéнде до них і сорóч'ич'ка йе / бóде кус'т'ўмч'їк.*

БАЙСТРÉ (БАЙСТРИНÉ), -éти – нешлюбна дитина: *Хот' унó байстрин'é / áле вітко / шо за ним фáйно дїўїуц'е.*

БАЙСТРІОК, -á – 1) знев., згруб., позашлюбна дитина; те саме, що КÓПИЛ (БАЙСТРÉ); 2) знев., дитина взагалї: *Бáба л'ўта бу́ла / дл'а нéїї кóжда дитїна бу́ла байстр'уком / отакá по натўр'ї бу́ла.*

БАЙСТРІОЧКА, -и – ім. ж. р. від БАЙСТРІОК: *Ік тикї так докóпуватисе / то ўна байстр'ўч'ка / áле зáрас про ц:е н'їхтó ни гóвóри.*

БАКИ ЗАБІТИ (ЗАБИВАТИ) – зайвими, не важливими розмовами відволїкти когось від чогось, заморочити (заморочувати) комусь голову, збивати з думки: *Так забїла м'ін'ї бáки / шо йа свїн'ам забўла дáти / ўни скóро кўч'у рознесўт; Забїў м'ін'ї бáки / а йа слўхайў пустé / дни своїї забўла / мáла закваснїти молоко / а ўно ўже гет студéне; Ў мéне / л'ўпко / роботїй кўпа / а ти м'ін'ї бáки забивáйїш / йїк гóвóриш / то кажї шош тр'їбне / а ни за Василїїшину козу́.*

БАКЛА́ШКА, -и – фляга: *Дгóр'і ўз'элі бакла́шку води́ і кавáлок хл'іба с солоніноў / то доўго держ'эло / бо верну́лисе гаи у нідвеч'ір.*

БАЛАМКОТІТИ (БЕЛЕМКОТІТИ, БЕЛЕМКОТАТИ) – бурмотіти, бурмотати: *Одок'і́а так бога́то баламкоті́т / шо ву́ха ни витр́имуйут.*

БАЛАМУ́ТИТИ ГО́ЛУ КОМУ́С – заморочувати когось зайвими розмовамі; обіцяти комусь щось, не дотримуючись даного слова; збурювати: *Хло́пч'і / бі́рше судá ни ході́ і ни баламу́т' д'і́уц'і го́лу / бо то до до́брого ни приведе́ / ўна спершу́ ма́йі нау́ку с'к'ін'ч'э́ти / а ўже тогди́ ду́мати за вид:áван'і.*

БАЛАМУ́ТИТИ СВІ́ТОМ – хвилювати, тривожити багатьох, не знаходити собі місця: *Вин баламу́ти с'в'і́том / бо ни зна́йі / ч'і́го хоч'і; Баламу́т'ут с'в'і́том / і лишéн' л'ўдем го́лови задур'уйут / а ко́ристи с то́го н'і́йэкойі.*

БАЛАХО́Н, -а – 1) просторе жіноче плаття: *Ти ни могла́ і́кус фа́йну су́кн'у ўбра́ти на вес'і́л'е / а ну́ такі́й балахо́н / шо ўсти́т вид л'уді́і; 2) завеликий, невдало пошитий одяг: *Купі́ла / а то балахо́н / ни на ме́не.**

БА́ЛЯ, -і – великий таз: *Намоч'э́ла ба́л'і́у пран'а́ / на́й видмока́йі.*

БАНДЕЖУВА́ТИ – зав'язувати поранене місце на тілі бинтом чи полотняною тканиною: *Ко́ждого д'н'а бандежу́у спўхле кол'і́но.*

БА́НДЕШ, -жу – бинт: *Йі́к нима́ ба́ндежу / то озмі́ ў скрі́ни полотна́ / заўйі́жсі диті́н'і рўку / і шп'і́ртом т:о м'і́сце протр́і.*

БАНДІ́ГИ, -ив – тільки мн., вигадки: *Цис'і́ банді́ги ўа ў́же ч'у́ла / і́ то ни рас / до́ста ў́же / абéс до робо́ти буў такі́й ц'і́каві́.*

БАНДІ́ГИ ГНУ́ТИ – плести нісенітниці, розповідати смішні і / чи неймовірні історії: *Вин так'і́ гне банді́ги / шо слўхати се ни хоч'і; Йо́ / банді́ги гну́ти вин ум'і́йі / абі́ ш'і до робо́ти буў такі́й ох'і́ч'ні́.*

БАНДІ́ЮГА, -и – знев., бандит: *То бан'д'ўга́ / вин на́в'і́т' на сус'і́диў пу́раво діві́ц:е / де́ ўа тако́го з'э́т'а хоч'у?*

БА́НЕЧЬКА, -и – змениш. до БА́НЬКА: *Памн'і́та́йіш / йі́к ході́ла йі́с з ба́неч'коў до на́с по молоко́?*

БАНЕ́К, -іка – 1) баняк, каструля: *Но́ц'у / шо варі́ц:е ў це́му бан'і́ку? / питкладáти ва́тру ци до́ста / так ді́йде?; 2) знев., про не зовсім розумну, кмітливую людину: *Та ў не́го ни голова́ / а бан'е́к / н'і́ц ни варі́т / ма́ти ті́л'ко грóшиі і н'і́ч'о ни зробі́ти? / це́ трéба ўм'і́ти.**

БАНЄК ВАРІТ У КОГОС – про розумну людину, яка вміє передбачати, знайде вихід зі складного становища: *Йо / Дуц'о майї дѳбру гѳлу / ў нѳго бан'ѳк фѳїно варїт / ѳа ни рас вїд'їў / ѳек вин ум'їїї ўз'ѳти себѳ ў рўки ї сказѳти / шо дѳл'ї робїти.*

БАНЄК (ГАРБЎЦ) НА ПЛЄЧЯХ (НА В'ЄЗАХ) МАТИ (НОСИТИ) – знев., бути, на думку мовця, нерозумним: *Мої / та ти бан'ѳк на плѳч'ах нѳсиш ци гѳлу? / скажї м'їн'ї гѳзде / наї ѳа знѳїу / с ким майїу говорїти; Ог:ѳ / гадѳла смїх / шо то головѳ / а то бан'ѳк на плѳч'ах / аг'ї / ѳек ѳа се ни додивїла? / здѳлеку подїбне на гѳлу / ѳл:е л'їпше се придивїти / а то бан'ѳк / бо їк хтѳс майї гѳлу на ўїѳзах / такѳ ни рѳби / головѳ дўмайї ї ни дайѳ їїмў пустѳ робїти / а бан'їковї ўс'ѳ однѳ / ци варїц:е шош у нѳму / ци н'ї.*

БАНІЧЬѳК, -чкѳ – зменш. від БАНЄК: *У такїм бан'їч'кў бѳба Парѳска варїла борї' ї кваснїла ѳїгѳ зелѳними слївами / це ѳа дѳбре памн'їтѳїу / хот' ї малѳ бўла; Нѳш'а прѳбаба мѳла бан'їч'ѳк д'л'а бор'ш'ў / варїла ѳїгѳ їш шушѳними слиўкѳми / то м'їн'ї буженїцѳў пѳхло / на писнїї ден' дѳбре / дўже смашнѳ бўло.*

БАННО – незм., сумно, жаль, шкода: *М'їн'ї бѳн:ѳ за тїми рокѳми молодїми / мої / ч'ѳ то так жїт'ѳ минѳїї?*

БАНТІНА, -и – 1) поперечна балка, що з'ѳднує крокви: *га мѳжу показѳти / шо такѳ бантїна / алѳ скажї / ч'ѳ тебѳ цїсѳ заїнтересувѳло?;* 2) перекладина, на якїї сидѳть кури; часто викор. у порївн. конструкцїях з дїєсловами *дрїмати*, *сидїти* та їн.: *Др'їмайї / ѳїк кўрка на бантїн'ї / Лишї ѳїгѳ / наї кн'ўси.*

БАНУВѳТИ – тужити, сумувати: *Дўже банувѳў вин за свѳїйоў Мар'їч'коў / Бо то велїка л'убѳ бўла.*

БАНУШ, -жу – густа страва (рїдша, нїж кулеша) з кукурудзяного борошна, зварена на сметанї: *Трѳба ўм'їти варїти бѳнуш / дивїтїсе / абї гудзїїў ни бўло / ужѳ колї мѳсло стѳне по крайѳх / то їкрѳс гѳтовїї.*

БАНЬКА, -и – посудина (алюмїнїєва чи емальована) їз завуженим отвором для води, молока: *Мѳтка ў сїнїї бѳн'ц'ї м'їт держ'ѳла.*

БАНЬКї, -ѳк – знев., очї: *Шѳ ѳїс вїтр'їш':їў на мѳне свѳїї бан'кї?*

БАНЬКРОТ (БЕНЬКРОТ), -а – банкрот: *Грѳш'ї Фед'ѳ ни зїч'їў / бо буў бен'крѳт; Кѳц'ѳ бан'крѳт / ў кишѳн'ѳх в'їтер свїш':ї.*

БѳПКА, -и – 1) бабуся: *Нѳстўн'а Сеўч'укѳва ї Лесїха Петрїшїна / то мої бѳпкї;* 2) мале кувадло для клепаннѳ коси: *За бѳпку ў Лес'ѳ се*

питаї / вин вит то́го; 3) сорт груш: У вуйка Никол'ц'ового фаїно роділи груш'і / настор'і / банкі / ус'ек'і були; Оц:е ба́пка / така солотка / йік м'іт / ану кұш'іі.

БА́ПЧІН – належний бабці, бабусі: Цес к'інтар' ба́пч'ін / а оцес / м'іі.

БАРА́БА, -и – згруб., лайл., ледар і розбишака, гультай: То лавута ходи / йік коро́ва без волово́да / а бара́ба / це ш'і гирше / ма́ло то́го / шо ни роби / валанцайіц:е / вин пискатиі / першиі до б'ііки / ни ўваж'ейі н'іко́го / це с то́го наїпуш:ого / шо йе ў сел'і / до́брого сло́ва за не́го ни го́ден сказа́ти.

БАРАБУЛІ́НІ, -я – картоплиння: Земн'а вохка́ / і барабулі́н'і ни надло́мйуйіц:е / а фаїно вит'ігайіц:е.

БАРАБУ́ЛІ́НІЙ – картопляний: Барабу́л'іна кулешка / перш'а йіда ў Тудев'і; У Ку́тах ни ўм'ііут добре варіти барабу́л'іну кулешу.

БАРАБУ́ЛІ́ННІК, -а – корж із картоплі й муки: У нас барабу́л'ін:ик ни печ'ут / х'іба дуже р'ітко / ма́ма такош ни пекла́ / але йа ч'ула / йік одін рас та́то просіў ма́му йіму спеч'і / бо вин буў гор'іш':а́ми / і кұш'іў йіго́ / це бу́ло дуже даўно́ / ш'і йік вин с:плавáми ходіў / вит:огді йа / мо́же / рас за жит'е то́то йіла / на́в'іт' забула / ў ко́го / в'ідéў / у Васи́ліхи / так шо то бірше гор'і; Йік бу́ла йа малóў / то лубіла пал'аніц'і барабу́л'ін'і / спеч'ін'і на гру́б'і / а вуйна Макс'імкова барабу́л'ін:ик пекла́ / але то ни дуже бу́ло сма́шно / ікес н'ііеке.

БАРАБУ́ЛЬКА, -и – 1) картоплина: Йік йа прийшоў до д'іч'іни / йа ни спостіх с'істи / а ўна м'ін'і́ барабул'о́к нилуплених йісти / а йа йім т':і барабул'кі́ / таі се роз:ерайіу / на поліци вареніц'і / на них позерайіу; 2) зменш. стосовно БАРАБУ́ЛЯ: Гаї́ / з':іш ш'і оц:у́ барабу́л'ку́ / таі бу́де до́ста; 3) цибулина у певних видах квіток: Оту́т у кошелі ма́йу барабул'кі́ горд'ін'і́ / ік хоч' / то розд'ілі корч'і́.

БАРАБУ́ЛЯ, -і – картопля, здеб. у мн.: Сего́року барабу́л'і ско́ро ни дийшлі́ / дуже забур'інілісе / бо дош':і́ / Ўже́ / віжу́ / ме стр'іха́ти.

БАРАНЕ́Ц, -я – зменш. до БАРА́Н: М'іс'ку́ / оц:е ове́чка́ / а ц:е баране́ц / днэ́му ни їди / бо вин мо́же гупнути́ / але бес ни бойе́ўсе / вин так хоч'і́ їгратісе́ / Бабó́ / ми з ним уч'е́ра се познако́мили / йа на со́б'і ўч'уў́ / шо́ вин мо́же.

БАРА́НІ́ЧЯ ГОЛОВА́ (ГОЛОВА́, Ї́К (І́К) У БАРАНА́) – знев., згруб., про когось, хто, на думку мовця, не є кмітливим, розумним: Ў́

тебе / д'їґко / баран'їч'а голова / ци ўна гон:а хот' трόхи дўмати? / ци тоб'ї треба сто рас поўторувати / шо то свідер пускайї / йїгό ни мόжно жмакати з б'їлим / ге? / к'їл'ко йа майу цисе доўбати?; Бабό / ч'о Фед'ό м'ин'ї се пр'їж'їч'куйї? / кáже / шо ў мене баран'їч'а голова? / А ти йїмў кажї / Хто кому се призивайї / тої тим се обзивайї / і вин бїрше ни ме пр'їж'їч'куватисе.

БАРАНЬЧІК, -а – 1) малий баран: *Такїй йїс куч'їр'евїй / йїк баран'ч'їк; 2) традиційний вирїб із сїру: Йїк пойїдете ў Кόсиў на базар' / то куп'їт м'ин'ї кόникиў / і баран'ч'їкиў / а однόго кόника такόго / шо на нему гўцул сидїт.*

БАРАХЛЮ, -а – 1) мотлох; старї, непотрїбнї речї: *Оцисе барахлό м'ин'айликови бих дала / алє шкодá / шо йїгό нимá; 2) знев., одяг: Тόго барахлá куна / а ўбрáтисе нимá ў шо / і ўс'о нов'їс'ке.*

БАРАХОЛКА, -и – базар, на якому торгують рїзними речами домашнього вжитку, зокрема й старими: *А шо / тепер'їшна гўмка / то ни барахόлка? / т:о самє продайўт.*

БАРИТИСЕ – 1) гратися, забавлятися (про дитину): *Анў дивїсе / йек фáйно вин цим колáч'їком барїц:е; 2) затримуватися: Шош барїц:е веснá сегόроку / ўна / в'їд'ї / забўла / шо мала приїтї.*

БАРТКА, -и – топїрець (металевий або дерев'яний) з довгою ручкою, прикрашений гуцульським орнаментом: *Про бартку бїрше ў гόрах знайўт / а ў нас топирец на тотό кáжут / вїдите / гєнде ў д'їда на с'т'ин'ї / от:ό топирец.*

БАТЕРЕЙКА, -и – змени. до БАТЕРЕЯ: *Дл'а рад'їяа купї штири батерейц'ї / бо ўно ни говόри.*

БАТЕРЕЯ, -ї – батарея: *Йїк робїли ремόнти / то поклáли ў хát'ї батерейї / алє пєч'ї ни розбивáли / Бох даў дόбриї рόзум.*

БАТИЖОК, -шкá – батїжок: *А це хто тоб'ї такїй батижόк зробиў? сам? / меш теперки на кόнику йїхати? / кудá пойїдеш? / до вўка? / а менє с собоў óзмеш? / кобїбес уз'єў / йа бих тоб'ї грушόк нарвáла / такїх солόтких / шо ну / óзмеш? / ч'єстїй м'їт / Йа / вўїно / ни л'ўбїу м'їт / таї кόник м'її се ўлόми / иґ бесте с'їли / вам л'їпше фїроу йїхати; Оцїм батишкόм меш кузу гнáти.*

БАТИХ, -όга – батїг: *Фїрман забўу дόма батїх / таї мўс'їу прўтом кон'ї пидгон'єти / такє ў нас бўло; Мої / ни ч'їпїейсе з:áду за фїру / бо*

вуйко пот'єгне батогом / ийк упáдеш / се схóўзнеш / вин ни ме за тебе
витпов'ідати / бóрзо злаз'єй.

БАТРІЛЯМКА (БАТРІЛЯНКА), -и – ручний ліхтарик: *Надвор'ї с'в'їтла нима / то хóжу з батр'іл'амкоў.*

БАТЬКО, -а – 1) хрещений батько: *Йа за бат'ка Андр'їя урас дайу на Службу Бóжу / на Сороковóсти / а тепérки ї за мáтку бóду давати / бо пишла вид нас; 2) весільний батько: *Вес'їўним бат'кам і маткам ў колáч'ини вид: айўт колáч'ї / таї могорич'.**

БАТЯР, -а – гульцяй, “збитошник”, жартівник: *То такїй бат'ар / шо пéред Андрéйем воротá вуйка Іváна вїт'їх на йéблун'у ї там приўйїзáў / а дéвр'ї такóш заўйїзáў / шо таздá ни мїх рáно с хáти вїйти.*

БАТЯРКА, -и – парубкування: *Д'їду / роскаж'їт про своїу бат'арку / ийék уперét парупкувáли? / тák'їк зáрас? / ци бóло шош и́нчого?*

БАТЯРУВАТИ – 1) бешкетувати: *Бат'арувáти мош / алé по розумно́му / а ни отакóйї н'їйéкоїї / бо ийк шкóда комýс се рóби / то ўже нивéсело ї нифáйно; 2) парубкувати: *Наї бат'аруїї / бо ийк ожéниц:е / то ни до тóго бóде.**

БАХУР, -а – дитина, частіше хлопець; пустун, бешкетник: *Йої / та шо т':ї бахурї ни придумáют / ийх ни мош самїх лишїти / ни змигнéш óком / ийк ужé шош вїробили.*

БАЮВАТИ – забавлятися, веселитися, “набуватисе”: *Де гор'їўка на стол'ї / там урас байўйут / кóждого д'н'а набўтки.*

БАЯНІСТІЙ – субст., баяніст: *На забáв'ї байан'їстиї ігрáў лиш до дес'этоїї / алé н'їхтó ни хот'їў се росходїти.*

БГАНІЙ – зігнутий в дугу, заокруглений: *Ни вїдите / шо то лиш з однóго бóку бгáне / а з дрўгого / рїўне.*

БГАТИ – 1) гнути, заокруглювати: *Йék бгáти / ийк унó твердé / ни пид: айéц:е; 2) рїдк., нахиляти, нагинати: *Трéба дóбре бгáти тої сук / абї дос'їгнути черешén'.**

БГАТИСЕ – 1) бути гнучким: *Тотá бл'éха бгáїц:е / то б'їно по даху ходїти; 2) перен., бути покїрним: *Дес ие / шо трéба бгáтисе / а ни твérдо стоїéти / бо то жит'é.**

БГАЧЬКІЙ – гнучкий: *С цéїї бгач'кóїї вербї бóде фáїнїї лук.*

БДЖІ, -а – 1) неврівноважена людина: *То нérвус / бдж'їг; 2) нерозумна, з погляду мовця, думка: *Та ў нéїї ў голов'ї од'н'ї бдж'їги.**

БДЖОЛЕРЬ, -я – пасічник: *Бжол'ер' урас маў м'ит / бо добре догл'ідаў бдж'олиї / ф'аїно дивіўсе за німи.*

БЕБЕХАТИЙ – череватий, пузатий, товстий, з великим животом: *Ни допуск'аїсе / йїк в'уїкуї Мітро / аб'ес ни буў такїї б'еб'ех'атиї / м'енче йїш сол'откого / і п'їва аб'ес у рот ни браў.*

БЕБЕХИ, -їв – тільки мн., нутроці: *То вит п'їва ў н'его так'е ч'ерево / того н'оси своїї б'еб'ехи п'ерет' себе.*

БЕБЕХИ ВИДБИТИ КОМУС – дуже сильно побити кого-небудь із травмуванням внутрішніх органів: *Так б'їлисе / шо хл'оп'ц'еви на вес'іл'у б'еб'ехи видб'їли / ад'ї ў шп'италиї теп'ерки.*

БЕВКА, -и – знев., несмачна рідка страва, іноді заправлена мукою: *Насту / ти звар'їла борш'у ци б'евки? /ге? / й'ек цис'е й'їсти?*

БЕВКАТИ – знев., недоречно чи сердито говорити: *Б'еўкаїї / йїк коза.*

БЕВКНУТИ – док. до БЕВКАТИ: *Шош зла була / б'еўкнула таї пиш'ла без бут' здор'оў / йе так'ї нав'їговат'ї.*

БЕЗ БУКА НИ ДО НАУКИ – про необхідність у строгості навчати й виховувати дітей: *Шт'ефко / тр'еба се ўч'ети / а йїк меш се л'їнувати / то г'езде маїу бат'ка / ад'ї ікого ф'аїного / вин ме се див'їти / ци ти пант'руїїш науку / Йо / мама д'обре к'аже / бо меш пот'ому нар'їкати / шо ўна ни заст'авила теб'е ф'аїно ўч'етисе / і за пр'утик д'обре к'аже / вин пом'їч'нїї / м'ож'е / теп'ерки так ни гов'ор'ут / але мой'а н'ен'а каз'ала / Без бука ни до науки / ўна ни б'їла / але хот'їла / шоб'ї ми ц'е памн'їтали.*

БЕЗ ВЕЛІКИХ РОЗГОНІВ – без великих витрат, скромно: *Урод'їни витс'в'їткували без великих розг'онїў / тїхо / спок'їїно.*

БЕЗ ЖЕРТУ (ЖЕРТИВ) – серйозно, не жартуючи: *Іва / р'уки при с'об'ї / без ж'ертїў / йа тоб'ї ни д'їўка / аб'ес зо мноў об'їїмаўсе.*

БЕЗЛІЧІТИ – ганьбити: *Ти ч'о мен'е безл'їч'їш на л'ўдех?*

БЕЗЛІШНИЙ (БЕЗЛІЧЬНИЙ) – нечесний, безсоромний; той, хто не дотримує слова, ненадійний, який не дотримується правил співжиття; який “ни маї лиця”: *Вин такїї безл'їшний / шо ї ни кл'їканиї м'их приїтїї на вес'іл'е; Це безл'їшний ч'олов'їк / іт би вин маў лиц'е / то лиш би ц'їхон'ко сид'їў / а нї при л'ўдех так'е гов'ор'їти / Та то ї при хатнїх ни тре: йїзїк роспуск'ати.*

БЕЗЛІШНИК, -а – про чоловіка, що є безлишним: *Безл'їшник / понаўб'їц'уваў золот'ї г'ори / а сам ут'їк.*

БЕЗЛІШНИЦЯ, -і – жінка, що є “безлишов”; пох. від **БЕЗЛІШНИК**: *Мар'їка така безлішниця / що сама могла парупка виклика́ти; Каліна добре ка́же / то безлішниця / ўже рик / йїк позич'їла ў мене за́паску / ї ни вид:айе́ / наї буде / шо йа ў ниї ни хожу / але їке тво́йе д'їло? / наї уну́кам лішец:е / ни тре́ба бу́ло дава́ти / але просіла / шо на вес'їл'е́ / шо ўс'ї мут у даўному ўбран'у́ / таї йа да́ла / де йа бу́ла віш':а то́го / ч'ем ус'о се с'к'їн'ч'ейї?*

БЕЗ ОДНОГО ВОЛОСКА́ – про лисого: *Вїдиш / м'її д'ед'а молоч:иї вит тво́го / а ўже гет сївиї / такїї / їк голуп / И:ї / наїшла ч'ем жури́тисе / це фаїн'їш:е / йїк би буў лісиї / отакїї / без одного волоска́ / хот'їла бес? / голова́ так би блиш':ела / шо мош би бу́ло дивїтисе / їк у Дзєр'кало / Аг'їна б'їду́ / їке пусте́ зач'єли / такє́ / шо ни ва́рте наї ни ка́жу ч'ого́ / А хто зач'єў? / йа?*

БЕЗ ОХО́ТИ НИМА́ РОБО́ТИ – бажання працювати сприяє успішному виконанню чогось: *Без охоти́ нима́ робо́ти / ни хоч'у́ / то ш'ї гїрше́ / йїк ни мо́жу / бо йїк хоч' / але ни ўм'їїш / ни знаїш / то се наўч'ейїш / а йїк нима́ ў те́бе охоти́ / то так і робо́та ме се робїти.*

БЕЗ РУЖНІЦІ – немає значення: *Без ружніцї́ / хто пе́ришїї зач'не́ / голоўне́ / шобї робїлосе; М'їн'ї без ружніцї́ / ци солотко́го молока́ дайїте́ / ци к'їс'л'їку́ / абї лиш студенен'ке бу́ло / бо ду́же схот'їлосе піти.*

БЕЗУСТІ́ДНИЙ – те саме, що **БЕЗЛІШНИЙ**: *Скаж'їт м'їн'ї оту́теч'ки / наї йа знаїу́ / цес ч'олов'їк пор'едниї́ / тазда́ / ци такїї безусти́дниї́ / їкого́ с'в'їт ни вїд'їў? / їек так удє́рити малогó / шо ў то́го на лицї́ гаш па́л'цї́ вїдбїлосе? / ка́же / шо дол'їзаў́ / мо́же / ї так / але ти / старїї́ бїку́ / бїеш дитїну́ / хто́ тоб'ї позво́лиў ру́ку пидоїма́ти на сироту́? / та йа полóмн'у тоб'ї́ тот'ї́ ру́ки.*

БЕЗУСТІ́ДНИК, -а – безсоромник: *Ти / безусти́днику́ / шо́ ти гово́риш? / хто те́бе наўч'єў так пискува́ти? / ма́ма ци та́то?*

БЕЗУСТІ́ДНИЦЯ, -і – безсоромниця: *Пара́ / ти ш'ї полехкі́ ка́жеш / шо то безусти́дниця́ / то помїїни́ця / ўна з ним возїласе ш'ї огого́ витколі́ / йа на свої́ о́ч'ї вїд'їла / їек уні́ берега́ми ходїли.*

БЕКА́ТИ – 1) видавати звуки, властиві вівці, кози: *А виўц'а́ ч'о так бекаїї́? / ану́ се подивї́; 2) не могли́ чїтко висловити думку: На ўро́цї́ / памн'їтаїу́ / вин лишє́н' бекаў́ та ме́каў́ / тогó йїму́ так се пр'їж'їч'кува́ли.*

БЕЛЕМКОТІТИ – базікати, говорити нісенітниці: *Белемкотіт / шо ни гóден зрозум'їти; Белемкóтит шош / гóвори / абї гóворїлосе.*

БЕЛЕМОТІТИ (БЕЛЕМКОТІТИ) ДУРНÓЇ (П' БИ ЗДУРІВ) – говорити нісенітниці; верзти казна-що: *Ік мáйїш белемот'їти дурнóїї / такóїї / шобї с тебе л'уде се с'м'їйєли / то л'їше рот ни ўтвор'єти; Белемкотіт / іг би здур'їў / іг би ў голов'ї йїму шош вївїхнулосе.*

БЕЛЕНДІТИ – знев., не до ладу говорити; плести небилиці: *Отакє шош белендіт / шо нїмá шо слўхати / л'їше наї ни кáжу / шо.*

БЕЛЕНІ (БИЛИНІ) ОБ'ЇСТИСЕ – говорити нісенітниці, те, що суперечить здоровому глузду: *Ти так гóвориш / йїк бес белїні обїйїсе.*

БЕРБЕНІЦЯ, -і – дерев'яна посудина (діжка) видовженої форми для зберігання продуктів (бринзи, вурди, солонини та ін.): *Даўно / ік гуцулі ішли ў м'їсто продавати брїндзў / то зїєзували двї бербенїци / ік бїсаги / заўдавали на кон'á / і так йїхали.*

БЕРБЕНІЧЬКА, -и – діжечка; зменш. від **БЕРБЕНІЦЯ**: *Вáтах звозіў нам с полонїні бербенїч'ку брїндзї / дес на дес'їт'к'їл.*

“БЕРБЕНІЧЬКА” – назва орнаменту й писанки за типом узору: *Йа пішу писанкї / так'ї / йїк здаўна ў Т'удев'ї пішут / купїла бїх космáцку / ўни м'їн'ї се ўдайўт / áле йа ни с Кóсмач'а / то ч'о м'їн'ї тот'ї с'в'їтїти? / ў нас здаўна / це ш'ї моїá нєн'а так робїла / берўт три фáрб'ї / жóўту палєну / вишнєву ци ч'їрвон:у тємну ї жоўтєн'ку / жóўту йáсну / йа такóш мєч'у писанкї ў ц':ї фáрбї / áле памн'їтáйў / шо йїг бўла малá / приїшла бўла рас на бóхан'ц'ї до одноїї вўїни / ўна с фам'їл'її Ф'їлипових ци Близ'н'ўч':їних бўла / жїла тáмєч'ки / де Ўнўфр'її жиў / то ўна м'їн'ї дáла бўла зелєну писанку / н'ї до тóго / н'ї потóму такóїї смїх ни вїд'їла / йа нїдáўно комўс роскáзувала за ц':є / а ўднá жїнка скáзала / шо так / гентáм фáрбували писанкї і ў зелєне / такў писанку / ў зелен'ї / тепєрки р'їтко ўздрїш / áле то такóш дáўнїї наш звич'áї так писáти / ўна / мóже / ш':ї дáўн'їш':а / йїк тот'ї / шо роскáзуйў / хто тотó гóден знáти? / ік нáв'їт' йа / такá старá / вагáйїсе тóч'но скáзати / а оцїс'á писанка називáйїц':є бербенїч'ка / бо т:о / шо на нїї напїсано / ч'ємос нагáдуїї бербенїцу / вїдиш / мáйї так'ї поперєшн'ї л'їн'її / ік обруч'ї / з бокїў поўздóўш / бесконєч'ники / а на пол'áх / хрестї / це такїї узїр на нїї.*

БЕРЕЖЄНОГО БОХ БЕРЕЖЄ – викор. як застереження: не можна у всьому надїятися тїльки на Бога, не прикладаючи нїяких зусиль, щоб убезпечити себе від нещастя, бїди: *Ви ч'о ни заперáйїтєсе нáнич' / ік*

знайіте / шо в'аш'а хата ко́ло дорóги? / к'іл'ко рас ш'і трéба сказа́ти / шо береже́ного Бох береже́ / то ш'і до́бре / шо цим се с'к'ін'ч'éло / дру́гий пришо́ў / віди / шо ўтворéно / жи́во с'т'ігнуў с клинка́ ку́жух / уз'éў ч'óботи / таі пишо́ў соб'і / ўже ни пука́й ў двéр'і / а с хоримéц верну́се назáт / мо́же / вин і ни ду́маў кра́сти / а пришо́ў гор'іўки ци вина́ / áле ви́йшло так / ік ви́йшло / тогó йа каў / уку́талисе ў ста́йни / запéл:и ку́ри / таі замика́ітесе; Ва́с'ку / ни бут' та́кім беспéшним / бо береже́ного Бох береже́ / абéс знаў.

БЕРÉ ОХО́ТА – хочеться: Менé так бра́ла охóта шош сказа́ти / ледв'іс'ки се стрі́мала / таі до́бре зроби́ла.

БÉРЕХ, -га – 1) берег річки: Б'іліла полотно́ на бéрез'і / д'іти тако́ш бу́ли зо мноў; 2) крутий схил: Сам відиши / ікі́ мо́же бу́ти бéрех / ік іті ко́ло Дроці́хи; 3) територія недалеко від річки: Ти не зна́йши / де вин жи́йэ? / та́же на бéрез'і / ко́ло гамóванки / де коліс столóўка бу́ла.

БЕРÉЦЦЕ РОБО́ТА КОГО́С – хтось хоче працювати: Йіго берéц:е робо́та? / вин б'іжит / шобі шош жи́н'ц'і помоч'і? / ти ў то́то в'іриши? / І в'ір'у / і зна́йу / бо смих від'іла / йек вин до́ма увиха́йіц:е / ўс'о Мар'іц'і помога́йі / ду́же за неў / витколі́ ўжени́ўсе / то ни пизна́ти ч'олов'іка / уна́ лишéн' ска́же / Іва́нку / а мо́же / би ми ш'і оц:é зроби́ли? / ота́к фа́йно до не́го / а вин у́же ўста́йэ / лиш би ни зурóч'іти / ота́к поплу́йу́ три ра́зи / бигме́ / Мар'іка ма́йі велі́ке ш'éс'т'і.

БЕРІ́ВКА, -и – невелика дерев'яна посудина видовженої форми для зберігання продуктів: У бер'іўц'і ми трима́ли солони́ну / звéр'ха накрива́ли крушко́м; Йе бер'іўка / а́ле ўна се рос:óхла.

БЕРІ́ВОЧЬКА, -и – змени. до БЕРІ́ВКА: Прода́йу брі́ндзѹ ў Ко́сов'і / ма́йу ш'і дв'і бер'івоц':і / йа вам лішу зо дв'і к'іл'і / набі́іте ў сло́йок / таі ме сто́йэти / то до́бра / полони́нца.

БЕРІ́ВЧÉНА, -и – те саме, що БЕРІ́ВОЧЬКА: Шо ў ци́й бер'іўч'éн'і / брі́ндза ци вурда́?; М'ін'і се ўда́ла оц':а бер'іўч'éна / йа бих таку́ хот'іла.

БЕРІ́ЗНИ́К (БЕРЕЗНИ́К), -а – березовий гай: Ад'і диві́се / оц':і треп'ітнікі́ йа найшо́ў у бер'ізнику́ / а козар'і́ / ота́мки ў корч'áх; Березні́к фи́ст ві́гут'іў / ўже ни л'ісо́к / а л'іс се зроби́ў.

БЕРІ́ЗНИЧЬО́К, -а' – змени. до бері́знік: У Та́тарскому бер'ізнич'ку́ расту́т фа́йні треп'ітнікі́ / то́то м'ісце ни ўс'і зна́йут.

БЕРІННИК, -а – збиральник полуниць: *Колі́ бу́ли заго́тіу́ч'іки у́ Г'у́дев'і / то́ бу́ли д'н'і / шо́ у́ ме́не ро́біло по шті́ри / п'їет' бер'ін:ики́ / бо́ й'єгоди му́с ско́ро бра́ти.*

БЕРЛІХ, -о́гу – 1) лігво ведмеда: *Д'ед'а каза́у / шо́ у́ полонин'і́ рас бу́у на́тра́фіу́ на берлі́х / а ту́тки / де?;* 2) перен., знев. про неохайне, брудне житло: *Розвел:і́ берлі́х у ха́т'і / то́ йек м'ін'і́ се ни сва́ріти?*

БЕРЛЯДЖІ (БЕРЛЯЖІ), -ів – *заст.*, вид взуття, білі сукняні чоботи, внизу і поздовж (на рубцях) підшиті жовтою шкірою: *Ік м'ї́ та́то пої́хау́ бу́у з й'єблукана́ми оді́н рас / то́ віт:и́ прив'і́с берл'а́дж'і б'і́л'і / н'їхто́ тако́го ни ма́у / х'іба́ т':і́ / шо́ й'їхали́ з ним.*

БЕРУЧЬКИЙ – дуже працьовитий, старанний: *Іванко́ бу́у беру́ч'кі́ до ро́боти / хот'і́у / абі́ л'у́де бра́ли й'їго́ на ден'кі́.*

БЕС¹ – те саме, що АБЕС: *Га́й на́й бу́де / лиш'е́йсе / а́ле бес се́ у́ч'е́ла / а́ ні прова́ла́нцала ден'; Запамн'і́таі́ соб'і́ / бес ні́ко́ли ни п'і́з'мува́ла / бо́ віди́ши / до ч'о́го п'і́з'ма до́води.*

БЕС², -зу – бузок: *Богато́ л'уді́й гента́м сади́ли лиш ф'і́л'іто́вій бес / а́ пото́му зач'е́ли і́ б'і́лії́ / отакі́й / й'їт г'е́нде росте́.*

БЕСІДА, -и –1) мова, мовлення: *У́ них така́ бес'і́да / шо́ вигл'і́даі́ї на сва́рку;* 2) розповідь: *Йа́ л'у́бїу́ д'і́дов'і́ бес'і́ди;* 3) розмова: *У́ бес'і́д'і́ з не́у ўзна́ла т:о́ / про шо́ лиш мо́гла́ се дога́дувати.*

БЕСІДА КОРОТКА В КОГОС – хтось (дуже строгий, вольовий, рішучий) не займається вмовлянням, переконуванням когось у чомусь, а вимагає негайного прийняття рішень, інакше діє так, як уважає за потрібне, незважаючи на думку адресата: *У́ не́го бес'і́да коро́тка / а́бо а́бо / дома́шин'і́ ц:е зна́йут і́ ўже ни проті́уїу́ц:е́ / бо́ д'ед'а́ зле ни ка́же; Багат'о́х / хто ро́біу́ на поч'і́тка́х на ци́ї ба́з'і́ / повигон'е́ли і́ ўз'е́ли дру́гих / та́мки бес'і́да коро́тка / рас ни ви́шоу́ на ро́боту́ / дру́гий / а́бо ни на т:у́ годі́ну / шо́ тре́ба / а́ на тре́тї́й / бува́ї здо́роу́ / а́ де́хто ка́же / шо́ тре́того мо́гло і́ ни бу́ти / до́ста бес при́пизні́у́се а́бо при́шоу́ підві́пиу́шиї́ / і́ ўс'о́ / ти ў́же ту́теч'ки ни ро́биши.*

БЕСІДИ ПРОВАДІТИ – вести не зовсім важливі (або й пустопорожні) розмови: *Уна́ зна́йї́ лиш'е́н' бес'і́ди прова́дити / а́ до ро́боти ни ду́же;* 2) обговорювати щось важливе: *Збера́лисе та́ї прова́дили бес'і́ди / і́кі́й ўр'і́т у сел'і́ / йек вин спра́вуї́ц:е́ з ро́ботоу́.*

БЕСІДЛИВИЙ – говіркий, балакучий: *Йу́рко́ бес'і́дливі́й / бо́ ўда́у́се ў́ сво́їу́ ма́му / а́ М'і́хаї́ліха л'у́би поговори́ти.*

БЕ́СІДУ ЗАМКНУ́ЛО КОМУ́С – хтось (через надмірне хвилювання, страх та ін.) замовк (не може, не міг вимовити й слова): *Йік уч'у́ / шо мут перем'і́р'увати присади́бу і видбе́рати / ў ко́го забогáто сóтикиў / йіму́ гаи бес'іду замкну́ло / Ну бо то́ же ч'огó. Див. МІНІ́ (І́МУ́ ТА ІН.) ІК (І́К) БИ ЗАМКНУ́ЛОСЕ (СЕ ЗАМКНУ́ЛО) В ГО́ЛЛІ.*

БЕ́СІДУ (І́К (І́К) БИ) ПРИТТЄ́ЛО КОМУ́С – розмова припинилася, хтось замовк: *Та де: / говори́ли / а йік йа неўм'іки нагада́ла за Никóл'ц'а / то Мар'іц'і́ лиш прит':є́ло бес'іду і ўс'о / та́к'ік би ні́тку ўрубáў / і нима́ ц'і́лости; Ви се доп'іту́йте / шо м'ін'і́ прит':є́ло бес'іду / ч'о ми да́л'ше ни говори́мо? / а то ни шои́ / то йа бес'іду прит':є́ла / бо ўздр'і́ла / шо ўна кр'иво пи́шла / ни т'і́ми дорóгами / шо ма́ла би йти́ / а веде́ ў шклеп'і́т':і.*

“БЕСКОНЕ́ЧЬНИК”, -а – назва орнаменту на писанці у вигляді спіралі: *Сєрет писанóк / шо пішут у Г'удев'і́ / йе така́ / йка називáйц':є бесконє́ч'ник / це кру́ч'іна / йік габі́ / л'ін'і́я / ўна зач'іна́йц':є і йде по ко́лу на ўс'о йі́це / до́ти / до́ки ни зроби́ц':є таке́ куч'і́р'єве ко́ч'іло / ік йі́й пішут / то стерáйц':є р'у́ку ни видривáти вид писан'а́ / а ік се стрє́би ўмоч'є́ти к'і́рстку / то б'і́гóм / борзє́н'ко / і так вест'і́ / до́ки ни д'і́їдеш до то́го кин'ц'á́ / ві́тки зач'іна́ў / так уна́ се піше́ / м'ін'і́ нага́дуї́ кру́ч'іні́ пє́рстен' / бесконє́ч'ник / то в'і́ч'не жит'є́ / ўно́ йде і н'і́коли се ни к'ін'ч'є́ї / і по́ки л'у́де мут жи́ти / ўни мут с'в'і́ткувáти ци́се с'в'є́то і писáти писанкі́ / ц':а́ писанка́ м'у́си б'у́ти на Вели́тден'; Мар'іч'ко́ / ўч'є́се писáти писанкі́ / бо йік менє́ ни ста́не / хто тебе́ наўч'є́ї? / ма́ма тво́я́ ни ўм'і́й / т'і́тка / ни вит цє́го́ / а ти ўч'є́се / отáк ве́ди́ / то н'і́ч'о́ / шо р'ука́ дри́жит / отак'у́ крив'у́л'ку / так'у́ / ік малє́н'к'і́ габі́ / ве́дєш к'і́рсткоў / áле ни перестайє́ш / ни переривáйїш / гаи́ до́ки зноў ни д'і́їдеш до то́го м'і́с'ц'а́ / ві́тки зач'іна́ла / дава́ї сво́їу́ р'у́ч'ку / рáзом рóбимо́ / отакó́ / ві́диши / йек фáйно́ / оцє́ називáйц':є бесконє́ч'ник.*

БЕСПЕ́ЧТИ – запевняти когось у чомусь, обіцяти щось: *Беспє́ч'і́ли / шо зроби́т / а шо за ні́хтем ч'óрне / ни помоглі́.*

БЕСПЕ́ШНИЙ – упевнений в тому, що гарантований від небезпеки: *Ўна зад'у́же беспє́шна б'у́ла / д'умала́ / шо минє́ц':є.*

БЕСПЕ́ШНО – надійно, безпечно: *То беспє́шно переда́вати кі́мос грóш'і́? / н'і́ / на́й брат сам прійі́де і о́зме.*

БЕС ПІ́ТАНЯ (БЕСПІ́ТАНЯ) – не питаючи дозволу (найчастіше у сполученні з “питі́”, “взє́ти” та ін.): *Кол'кі́ би вас уз'є́ли / де́ ви т'і́л'ко б'у́ли? / кудá йі́стє́ ході́ли беспі́тан'а? / йа двóд'і́ / берега́ми д'і́ўї́усе на*

каши́цу / у сус'їди́у се пита́ю / ци ни ві́д'или / а куда́ вас понéсло? / де дотепéрки мош бу́ло ході́ти? / Ми / бабо́ / на вес'і́л'у бу́ли / ч'у́йте / йек бубні́т? / А ви шо / вес'і́н'і? / вас клі́каю́ хтос? / у такі́й с'в'їт пиши́лі / та́ї ни бойéлисе йі́стé кут'у́ги / шо ми́х переб'і́ч'і? / Та вин / бабо́ / не хо́ди вес'і́л'ами / а ми при́шли і́ / ни б'і́тесе / ни б'і́гли с'їда́ти за сти́у / ў нас у голо́в'ї шош трóхи йе / ми ч'і́ка́ли / до́ки ї́кас ву́йна ни ви́йшла / та́ї се ни за́пита́ла / ч'і́ї ми / а потóму ві́несла ко́лач'а і́ ўс'éкого вес'і́уного / д'éкувала / шо ми поверну́ли / і́ ш'і́ вам передáла / Йо́ї / Бо́жеч'ку / за шо ти менé кара́йш? / м'і́н'і́ ли́це се лу́пи вит усти́ду / йойойо́ї / гир'ка́ мо́я годі́на / за шо м'і́н'і́ така́ кара́? / скаўт / ста́риц'а пи́сла́ла д'ї́тї́й просі́ти / йо́ї / шо́ їа ма́ю робі́ти? / Бабо́ / ни йо́йка́йте / та́ї ни пў́ж'ї́те нас / бо ми н'і́ч'о́ ни просі́ли / к'і́л'ко вам ка́зати? / ми лиш се диві́ли / а ву́йна са́ма нам цéго нада́вала / ану́ кў́ш'ї́те / ї́ке до́бре / Йо́ї / каў то́б'і́ / Го́споди / оу́:і́ баху́ри менé сегóн:е дибі́у́т / гет до́йїд'у́т / жи́у́цём ни лі́шут / н'і.

БÉСТЕ – те саме, що АБÉСТЕ: Бéсте борш' гор'éч'ї́ї ни йі́ли / ч'і́ка́йте / на́ї трóхи ві́стине; Йі́к і́детé царина́ми / бéсте ува́ж'éли / с'н'і́гами ни бро́ц'кán'те / а і́д'їт та́мки / де ў́же л'ўде ході́ли.

БЕСЧІСЎ (БЕШЧІСЎ) – незм., негайно, моментально, зразу: Йі́к узна́у / шо їа зберáйусе ў бу́тин / бешч'і́су при́б'і́х; Йі́к д'éd'а кри́кнуу́ / то д'і́ти бешч'і́су заті́хли / ко́бі ўни і́ нéну́ так слў́хали.

БÉХНУТИ – те саме, що БАБА́ХНУТИ: На Букові́н'і шош бéхнуло / шо т:о верé? / Та то грим / ни ч'у́йте? / ад'і́ ш':е рас.

БÉХНУТИСЕ – 1) згруб., впасти: Бéхнуласе у горб'і́ / шо ни гóдна бу́ла ўста́ти; 2) вдаритися об щось: До́бре бéхнуласе ў плеч'é / шош мноў х'ї́тну́ло / та́ї ад'і́ ї́кії́ сі́нец; Бéхнуласе ў хорóмн'ї́н'і́ двéр'і́ / і́к сл'ї́на ї́шла / шош се заду́мала / та́ї ма́ю.

БÉЧЬКА, -и – 1) вербові котики: Бéч'ка ў́же се розві́ла / а тогї́т у це́ї ч'ес ш'і́ ни бу́ла; 2) в'язанка (пучок) вербових гілок, які святять у Вербну неділю. Освячену вербу швидко несуть до хати, щоб усім, хто вдома, побажати здоров'я на цілий рік. Легенько б'ючи когось гілкою верби, приказують: Бéч'ка бїе / ни їа́ бїу́ / за тї́жден' / Вели́гден' / ни сонлі́в'ї́ / ни др'ї́млі́в'ї́ / абéсте бу́ли ц'і́лії́ рик здоро́в'ї.

“БÉЧЬКА”, -и – назва писанки й орнаменту на писанці, який нагадує бечьку: Ба́ба ко́ждїї уну́ц'ї́ спи́сала́ по пі́сан'ц'ї́ / на мо́йї́ бéч'ка́ / їа за н'у́ так і каў / бéч'ка́ / а з дру́гого бо́ку на́писано́ Хри́сто́с воскрéс.

БЕЧЬКОВА, -ої – неділя перед Великоднем, коли святять бечьку: *На Беч'кову бйут одін одного беч'коў / радуўуц:е / шо скоро Велиден'.*

БДЖІНЬКАТИ (БДЖІНЬКАТИ) – 1) бриніти, дзижчати (про комах): *Ад'і йек муха бджін'каїі / йа вигон'у / а ц':а нэндза ни йде / розбджін'каласе м'ін'і тутки / то ўже ос'ін:а / то ўже пйдос'ін';* 2) перен., надокучливо говорити, сваритися: *Бджін'каїі / ік хол'ера / наї цу бабу шл'ах трафи.*

БЕШЧЭСНИЙ – безчесний: *Йе сов'іс'н'і л'уде / ч'ес'н'і / сліўн'і / а йе бешч'ес'н'і / без устїду ї лиц'а / такії і ўзим'і тоб'і леду пошкудуўї / ме розгадувати / а шо вин за т:о ме маїи?*

БИ (АБІ) БОХ БОРОНІВ – те саме, що **БОРОНІ**, **БОЖЕ**. Викор. як прохання заступництва у Бога, щоб не ввійти у спокусу; у висл. з негативною оцінкою ситуації, чїїхось дій: *Би Бох боронїў вит заздности; Би Бох боронїў вит т'ішкoїі дол'і; Би Бох боронїў кождого вит пустїх д'ітїї.*

БИ (АБІ) БОХ БОРОНІВ ВИД РОЖНИВСКОЇ ГЕЛЕТКИ, ХІМЧЕНЦКОЇ ДІВКИ І СТАРОКУЦКОГО ЧЬОЛОВІКА – *жарт.*, остерігайся тих, хто здатний на обман: *То вітки / вітки хлопч'їш'і хоч'і брати д'їўку? / с Х'імч'іна? / ци то м'ін'і се прич'уло? / Та казав' / шо х'імч'єнца / Йoї / наї берє / котру хоч'і / лии ни ц:у / бо йа ш'і вид нєн'і ч'ула / йїк уна казала / Наї Бох боронї вид рожнїўскоїї телетки / х'імч'єнцoїї д'їўки ї старoкyцкoгo ч'oлoв'їкa / Йїлє / ўстїдали бєсте такє гoвoрїтї / ви шo / вїд'їли д'їўч'їну? / гаї каж'їт / у Г'удев'ї ўс'ї дoбр'ї ци ўс'ї пoгaнї? / йек так мош ус'їх oднoў м'їркoў м'їр'їтї? / хтoс колїс / мoжє / так жєртувaў / а л'удем удaлoсє таї пoўтoр'уўут / гєт ни дyмaўут / шо кaжyт / Н'їч'o / н'їч'o / уздримo / у їкїїс ч'єс пo вєс'їл'у / ци то прaўдa / ци н'ї.*

БИГМЄ – божіння; викор. тоді, коли мовець хоче запевнити когось у правдивості сказаного: *Йа бїгмє / ни знайу / шо с цим робїти? / хоч'у вїткарaскaтїсє / aлє ни знайу йек; Бїгмє / шо ўс'o прaўдa / Мар'їкa рoскaзувaлa / Ч'o клїнєс:є / ік самa йїс там ни бyлa? / гє? / к'їл'кo тєбє ўч'єтї / шо ни мoжнo за бут' шо кл'єстїсє / то гр'їх.*

БІГМЕ БОЖЕ – те саме, що **БИГМЄ**: *Т:а баба ч'єсто вїстар'їлa рoзумoм / бїгмє Бoжє / клїнє на кoждїм крoўц'ї / хтo бї ни бyў / ч'ўйїш / ци дїтїна / ци хтoс старїї; Бїгмє Бoжє / абїх так жїў / шо цїсє прaўдa / а вї йїк хоч'їтє / то ни в'їртє / йек сoб'ї хоч'їтє.*

БИЛИСТИЙ – стеблистий; з високим билком: *На цému кавáл'ч'іку травá р'іткувáта / áле зелéна / биліста / а дивісе / кíl'ко ч'іч'ók / то гаи шкодá косіти / такá фáйна / шо ни надивіўбисе / хто ни їде / кóждиї на цес лужók се роз:ерáйї; Биліста травá б'ігóm пáдаїї і здоліни / вид земн'і / скóро пидогнивáїї.*

БІЛО, -а – стебло: *Сегóроку перепадáїут урác дош':і / ї травá мáїї висóке бíло / а тогít ўс'о бúло позагорáло.*

БІНДА, -и – стрічка: *Молод'і кликали на вес'іл'é / та ўсі так фáйна ўбрáн'і / у биндáх / пол'ітіках / у запаскáх / з дз'обел'кáми / тепér уже р'ітко такé йе; Фáйна д'іўка / куч'ір'éва / з біндоў на голов'і.*

БИНДЄК (БИНДЄК), -ікá – джміль: *Кáжут / шо бин'д'éк ни кусáїї / х'ібá зач'іпіти йігó / а на цвінтари менé буў укусіў; Ни хоч' менé слúхати / то слúхаї бин'д'ікіў / так м'ін'і нén'а казáла / йік дес коліс бúла нипослúшина.*

БИНДЗІНА, -и – бензин: *Биндзїни нимá / таї у Кúти сегóн:е ни йїду / І:ї / та к'іл'ко там тоїї дорóги / мóжно ї так питі.*

БИПКОВИЙ ЛИСТ (ЛИСТОК) – лавровий лист: *Ў огир'кі йа кладу ўс'éкого / окрóпу / пéрцу / солі / бипкóве лис'т'і / одн'і ш'і кладут хрén'у.*

БІРШЕ – присл., бiльше: *Бірше слúхаї / а мéнче говорі; Абéс бiрше ни пúтаўсе м'ін'і пóпид нóги; Рóзуму ни бiрше / йік у тел'éти.*

БІРШЕ (СКОРШЕ) ВСЬОГО – найімовірнише: *На зáўтра робіли бих тóлоку / це ікшó протр'éхне / а йік н'і / то позáўтр'у / бiрше ўс'óго / шо так і бúде / то нáв'іт' на л'ітше вiйде / бо Мiтро ў ч'ітвэр' ни ме їти на робóту / вин такóш шош би поміх / то вéл:еко ме знач'éти.*

БІРШЕ-МÉНЧЕ – незм., бiльш-менш, приблизно, якоюсь мірою; нормально; те, що може задовольняти когось: *Йóни складáїу ў пáки / áле зрáзу бракуїу / котр'і краш':і / судá / а гет дримн'і / отудá / бiрше мéнче дiўїуесе / де шо клáсти; Сóли кладі на óко / бiрше мéнче / кúш'її таї меш ч'úти / ци дóста.*

БИРШЕНЬКИЙ – не зовсім малий, а бiльший, такий, що здатний виконувати якісь доручення: *У Васил'á хлóпец уже бириéн'киї / такiї / шо мóжно ўже в'іўц'і поселáти пáсти.*

БІРШЕ УВІЙДЄЦЕ, МЭНЧЕ ОБІЙДЄЦЕ – завжди можна “обійтисе” тим, що є: *Б'їсе зiч'ін'а / опходісе тим / шо йе / бо їкиїс дóбре казáў / Бірше ув'їдэц:е / мéнче об'їдэц:е / зiч'іти лéхко / а вид:авáти т'éшко; Це йа вид прéбаби ч'úла / бiрше ув'їдэц:е / мéнче об'їдэц:е / і*

цим л'удина себе ўриўно́ва́жуї / ѝе б́ирише / ѝа с тим зр́об́иу пор'́едок / а ѝїк нима́ / то на то́му об'́їдец:е.

Б́ИРШИЙ – б́и́льший: Цес та́рч'ік / в'ід'і / б́ириши / ѝїк тот; Цис'а п́ут'н'а б́ири 'а / ік пересі́плеиш / тутки ўм'і́стиц:е ўси́и кои 'і́л'.

Б́ИРШТИ – ставати “биршим”: Нич' зач'іна́їи б́ири 'іти / ра́н'че ўже ў ч'ітв́ертиі ставало́ в́ітко / а ў п́ї́етиі / гет в́ітко / а сегон:е в́ид'іла ѝїс ѝек / та́ї дос'в'іта стайе́ студен'іш:е.

Б́ИРШТИСЕ – те саме, що Б́ИРШТИ: М'і́с'іц' росте́ / б́ири 'іиц:е / але ѝа бих хот'і́ла / абес се подиві́ў на не́го / ік вин бу́де поўни́й / таки́й / ѝїк ко́лесо вит фі́ри / отогді́ інтересно́ уздр'іти / ѝек вин вико́т'уйиц:е з:а грун'а́ / ни потро́шки / а та́к'ік тер'і́л' / лиш се переверну́ў / і б́ерех / р'іку́ / грун' / ўс'о ос'в'іти́ў / на таке́ н'іко́ли се ни наўт'і́мн'ейі́ диві́тисе.

БИСА́ГАМИ М́ІРІТИ ГРО́ШИ – бути дуже заможним: Уні́ / в'іде́ў / биса́гами грóш'і м'і́р'ііут / бо в́ітки ті́л'ко? / тогі́т маши́ну купі́ли / а сегоро́ку ста́йн'у в́іт'ігли / та́ї дво́їи д'іти́й се ўч'ей́ут / А ти поза́риласе на ч'уж'і́ стáтки? / ік н'і / тогді́ ц'і́хо сиді́ / і́ подиві́се / ѝек уні́ се нароби́ейут / а ѝек ти? / та кру́т'уц:е в́ид сам'і́с'кого ра́н'а / дні́на се хоч'і́ робі́ти / а ўни ўже на нога́х / ш'і с'в'ітél у в́ікнах нима́ / а ўни ўже ку́тайуц:е / бо на о́сму трéба бу́ти ў Ку́тах на робóт'і / а ти? / дрúги́ сон доді́ўїиц:е / де ти ўста́неш у п́ї́етиі?

БИСА́ГИ, -а́х (-ив) – дві ткані шерстяні торби, з'єднані одним полотнищем, що їх носять, перекинувши через плече або коня; сакви: Тепе́рки ў сел'і́ ма́ло хто шош у биса́гах но́си / х'іба́ на Вели́гден' беру́т / ік іду́т до це́р'кви / склада́їут тудá паскí та ўс'о / шо трéба.

“БИСА́ГИ”, -а́х – назва частини лісового масиву: Биса́ги дгóр'і / ми тудá ў грибі́и хóдимо / сегон:е смих бу́ў / та ад'і́ шо наїшо́ў.

БИСАШЌІ, -жо́к – зменш. до БИСА́ГИ: Ма́їу дво́їи биса́х / од'н'і́ стар'і́ / вели́к'і / ш'і в́ид ма́ми лиши́лисe / а цис'і́ бисаи́ки сегóл'іта ў Кóсов'і́ на базарі́ купі́ла / іка́с ж́їнка з Ї́ворóва продава́ла / і нидóрого просі́ла.

Б́ИТА СПИ́ННИЦ́Я – спідниця-плісе: Мойá ма́ма ма́ла зелéну ѝа́сну б́иту спин:і́ц'у / ўберáласе ў н'у́ лиш на вели́к'і с'в'ета.

БИТ́Е́, -я́ – биття: Ниво́л'но б́ити н'і худоб́ину / н'і л'удину́ / бит'е́ до добра́ ни привóди / н'іч'ó дóброго ни дайе́ / о.

БІТИ, АШ (ГАН) ДУШІ НАТСЛУХАТИ – дуже сильно бити; часто викор. у мовленнєвих актах зі знач. погрози: *Ік ни меш слухати / то так буду біти / шо ганш душ'ї натслухати.*

БІТИ (УТТЄТИ) В ГОЛУ – спричинити сп'яніння (про алкогольні напої, передусім вино): *Мої / ч'уйу / шо мѳцне вино / зразу бѳе ў голу; Цеї позич'нік фист бѳе ў голу; Дивѳсе / то вишинѳк / мѳже ут':ѳти ў голу.*

БІТИ В НИС – дуже відчуватися (про різкий запах); воняти: *Шош шкрум'їло на кѳхни / бо страшнѳ бѳе ў нис / шо верѳ?*

БІТИ В ОЧІ – яскраво світити, засліплювати; бути занадто яскравим (про одяг, тканину): *На сѳпан'у сѳнце так бѳло ў ѳч'ї / шо мѳс'їли ўбертѳтисе ў дрѳгий бик / гр'їткѳ зач'їналі вит поконѳч'а; Кажѳї наї викл'уч'ѳїї / бо бѳе ў ѳч'ї / ми поѳс'л'їпѳїїмо вит цѳго с'в'їтла; Йѳї / та кудѳ ў цѳму їти? / то такѳ / шо ганш у ѳч'ї бѳе.*

БІТИ В СПУЗУ – дуже сильно когось бити: *Цес малѳї буѳ такѳїї лѳтавиї / закорѳнѳї / шо ѳїгѳ прѳтом бѳїли ни ў спѳзу / ѳле бѳїли / хот' то н'їч'ѳ ни помогѳло / Ік нимѳ пѳтхѳду до дѳтїни / то н'їч'ѳ ни помѳже / а бит'ѳ ш'ї гѳрше зрѳби.*

БІТИ (МОЛОТІТИ) ГОРІХИ – збивати плоди горіха: *Бѳїла гор'їхи тич'ѳн'їм / дос'їгѳла / де моглѳ / а потѳму ўз'ѳла спѳсток / то ўже ним / ти знѳїїш / шо такѳ спѳсток? / ни забѳла ѳїс?*

БІТИ, ІК (ІК) ГАМАНА – дуже сильно бити, лупцювати: *То страшнѳїї пустѳїї хлѳпец / ўни ѳїгѳ бѳїут / їк гѳмана / ѳле тѳго стѳїѳ на ден' / Бѳжеч'ку мѳїлѳї / так / їг би шош у дѳтїну ўселѳлѳсе / ўс'ѳ рѳбѳи / їек ѳїмѳ се хѳч'ї / Та то / л'ѳбоч'ко / кор'їн'ї такѳ / вин гѳр'їшнѳїї д'їт / такѳ натѳру мѳїї / каў тоб'ї гѳзде.*

БІТИ, ІК (ІК) У БУБОНЬ – дуже бити: *То їек їк'ї д'їти / до однѳго слѳво дохѳди / а дрѳгого бѳїеш / їк у бѳбон' / а то н'їч'ѳ ни помогѳїї / Та хто так бѳїе? / цѳго тепѳрки нимѳ / Так се кѳже / їїк у бѳбон' / ѳле шо / ни прихѳдиц':е дес брѳти прут / абѳї швѳрснути по ногѳх? / ѳа за ц':е говѳр'у / шо однѳму дѳста слѳва / а дрѳгому цѳго замѳло.*

БІТИЙ МІХОМ (ПО ГОЛОВІ) – згруб., знев., про когось некмїтливого, занадто наївного, “простого”: *Їа тѳже ни ѳе / шѳбѳи м'їхом бѳїта по голов'ї / ѳле смѳх дѳуже т'ѳшко попѳцїла; Бѳбѳ / та ѳа ни м'їхом бѳїтѳїї по голов'ї / абѳїх ни розум'їѳ опхѳду с стѳршїми / менѳ ни трѳба ўч'ѳти; Ненѳ / моїї вѳха цисѳ ч'ўли ш'ї рик тѳму / ш'ї два рѳки / а ви дѳл'ї*

прова́дите? / тажé їа ни м'іхом бі́та / у мо́йї голо́в'ї шош трóхи кру́тиц:е / ци йек ви соб'і гада́ли?

БІТИ МАСЛО – у масниці чи в іншій посудині зі сметани збивати масло: *Їа ўм'і́у бі́ти ма́сло / ў нас йік бу́ла коро́ва / то ма́ма нап'р'эч'і сметáни / ў Кали́ни позіч'і ма́с'л'інку / і їа збивáла / а йік цéго нима́ / то хот' у ч'óму мош збі́ти / на́в'ім' іг бес биў сметáну ў сло́йіку / закрі́ти сло́йік та́ї тр'істі́ / ко́лоті́ти тóда сóда / і ўно се зибі́е.*

БІТИ ПО КИШÉНИ – завдавати збитків, шкоди кому-небудь: *Йік ц'і́ни пидо́ймуц:е / зач'нұ́т рості́ / то ўс'іх ме бі́ти по кишéни.*

БІТИ ПОКЛÓНИ – церк., дуже низько, до землі кланятися, прославляючи Господа: *Вигл'іда́йї / шо так ш':э́ре бйе поклóни / а прій́де тхáт'і / то ўс'іх шл'аху́йї / а блуствá ни перестайé говорі́ти / за ко́ждим дру́гим сло́вом / то йек це се називáйї? / шо ц:е такé?*

БІТИ СЕБÉ В ГРÚДИ (БІТИСЕ В ГРÚДИ) – ударяти себе кулаком у груди, запевняючи кого-небудь у чомусь; дуже запевняти, переконувати когось у чомусь: *Йўрку / ни би́йте себé ў грúди / абéсте син'ікіў ни наробі́ли / і ни ўступáйтесе за нéго / бо ви ни ўс'о зна́йїте / вин ни ўс'о вам упов'і́ў / отáк.*

БІТИСЕ В ПІ́РТУ – легенько битися по роті в момент мовлення з тим, щоб повідомлюване (негативна оцінка чогось, характеристика того, що вразило, налякало; осуд чийхось дій та ін.) в майбутньому не спричинило мовцеві якоїсь біди чи нещастя: *Бйўц:е ў пі́рту / бо бойўц:е / шóби тотó / шо роскáзуйут / на них ни пере́шлó / до них ни вернұ́лосе; То і їа дéколи бйў́се ў пі́рту / бо опсúд'увати гр'іх / áле шо? / і ц'і́хо сид'іти ни гóден / ік відиш / шо так ни ма́ло би бу́ти.*

БІТИСЕ ГОЛОВÓВ У СТІ́НУ – бути в розпачі: *Натіл'ко т'éшко / шо ни гóден т:о вино́сїти / хот' би́йсе голово́ў у с'т'іну́.*

БІТИСЕ З БІДÓВ (НУЖДÓВ) – долати великі труднощі: *Ву́йноч'ко / кáжу / йік йе / ў хáт'і вели́кії нидóт'ік / дéколи так / шо нима́ за шо хл'і́ба купі́ти / рóбимо / а приробі́ти шош ни гóн':і / к'і́л'ко / верé / нам бі́тисе с цеў б'ідóў? / коли́ ўна нас се попу́сти? / ци так до стáрости будемо дни свої́ї прова́дити?*

БІТИ ТА СЛÚХАТИ (НАТСЛУХÁТИ), ЦИ ДІ́ШЕ – те саме, що БІТИ, АШ (ГАШ) ДУШІ́ НАТСЛУХАТИ: *Борóн' Бóже / іг бес у ко́гос шош ўкра́ў / то так бу́ду бі́ти / шо гаш натслухáти / ци ді́шеш.*

БИХ – у знач. частки “б”, “би”; те саме, що АБІХ: *Бих пишла́ / але ни майю ў шо се ўбрати́; Сказаў бих тоб'і на́ру слиў / але тутки жинкі йе / дес дру́гим ра́зом погово́римо; Ік бих го́ден це зроби́ти / то бу́ло би до́бре / але де? / за годи́ну ме темн'іти; Бих ви́уч'іў д'ітій / таі тогді мои вид:иха́ти / на спа́ц'ір ході́ти; Пишли́ бих у гри́бі / каўт / шо кину́лисе; Буў бих даў йіму́ то́йі косі́ / але бойе́ўсе / шо вин м'ін'і йійі́ урве́.*

БИЦКАТИСЕ – 1) бути неспокійним (про худобу) на пасовиську: *Ч'ос коро́ва би́цкайіц':е / вітко / оводи куса́йут / ци шо; 2) перен., ірон., частково відступати від норм, яких, на думку мовця, повинен хтось дотримуватися: Ад'і́ / би́цкайіц':е трóхи м'і́ сус'іт / але то прóйде / побі́цкайіц':е / і перестáне / майі́ с'імн'у́ / то ч'о ш'і трéба?*

БІГАНКА, -и – діарея: *Такá б'іганка / шо наі́ ни ка́жу; Найі́ўсе зелени́ў / таі зароби́ў б'іганку.*

БІГАНКА НАЙШЛА́ (ЙМІЛАСЕ) КОГО́С – знев., згруб., ірон., хтось кудись занадто часто ходить, провідує когось, упадає за кимось: *Ог:о́ / ви́жу / шо йіс засла́п / б'іганка найшла́ / бо ч'о так б'ігаў бес з горба́ та ў горн по три ра́зи на ден'? / тотá д'іўка / мо́же / йкус робо́ту майі́.*

БІГАТИ – 1) ходити до когось дуже часто; ходити за кимсь, залицяючись: *Фед'о́ так б'ігаі́ за мо́йоў дон'коў / шо споко́йу нима́; 2) гратися, гуляти (про дітей): Мамо́ / йа б'ігати хóчу / пу́ст'іт до Йі́ленки.*

БІГАТИ (НОСИ́ТИСЕ) З ВУЧ'КУРО́М – евф., шантажуючи когось, імітувати намір здійснення самогубства: *Пришо́ў віпи́ўшиі таі шош йіму́ се ни ўда́ло / ўсе́рдиўсе і зач'е́ў б'ігати з вуч'куро́м / пока́зуваў / шо хóч'і тра́титисе / але ми с то́го н'іч'о ни робі́ли / ўдава́ли / шо ни розум'і́ймо / таі вин ужé ни шука́ў кл'у́ч'ки / л'ех спа́ти / ота́к йек буў убра́ниў / так і л'ех / Таі шо / л'у́пко / шо каза́ў / йік уста́ў ра́но? / На́в'іт' про то́то ни зга́дуваў / пра́ўда / се запитáў / ци н'іч'о ни тре: помоч'і́ / вин н'іко́ли ни здога́дуваўсе за таке́ се запитáти? / А ви шо? / А шо йа? / стисла́ плеч'е́ма / таі под'е́кувала / каў / іка́ по́мич' / ік ти / Іва́нку / ква́пис:е на робо́ту / але фа́йно д'е́куйу.*

БІГАТИ, ІК (ІК) КУГУ́Т ЗА КУ́РКОВ – згруб., впадати за кимось: *Іва́ / погово́рі с хлòпцем / скажі́ наі́ ни б'ігаі́ за д'іўкоў / йік кугу́т за ку́ркоў / наі́ ни обнад'і́йуі́ д'іўч'іну / бо йіму́ трéба се ви́уч'іти / а тогді жені́тисе / а волоч'е́тисе нима́ ч'о / А ко́лі вин ме ході́ти / парупкува́ти? / ко́лі? / ік старі́й ста́не? / Ви́жу / шо ти та́кіі самі́і / йік*

вин / н'іч'о тебе ні з'м'ініло / З'м'ініло ці н'і / а йа каў / наї ходи / тїл'ко йїго.

БІГАТИ (БІЧИ), ІК (ІК) НА ВОДИЦУ – йти (ходити) кудись (до когось), на думку мовця, занадто часто; надокучати візитами, дуже поспішати кудись: *Йа ўже запёл: а кўри таї хату замкнўла / л'їгаїу спати / ни хоч'у н'їкого пускати / бо ўден' м'ін'ї надойїли прохач'ї / од'н'ї прийшли таї се питаїют / ці мўжно ліпи ўрубати / к'їл'ка сўкиў / а йа ни позвўлила / каў / де ви р'ан'ч'е бўли / ік ліпа цвїла / ф'аїно пахла? / теперки вид нейї л'їку ни бўде / то нашо рубати? / але ік лиш хоч'їте / то дос'їгн'їт соб'ї ц'в'їту / шо се лишїў / нїш':їти ни вўлно / гадаїу / шо дўбре витпов'їла; У клўб'ї кл'али вист'аву / ї л'ўде б'їгли / йїк на водїцу.*

БІГАТИ, ІК (ІК) ОСТЕ́КЛИЙ – згруб., бути розлюченим: *Ўхапїў сокїру / таї б'їгаїї / ік остеклий / мўже / хоч'ї вїкна бїти? / йїк хоч'ї / наї бїе / сегон':е розїбїї / а з'ўтра ме кл'астї.*

БІГАТИ (СКАКА́ТИ), ІК (ІК) ОШПА́РЕНИЙ – швидко ходити, не знаходячи собі місця; метушитися: *Йїлена з бабоў б'їгали / йїк ошпарен'ї / а йа се дивїла / таї менє нападаў с'м'їх / бо с' того б'їган'а м'ало бўло кўрїсти / ў них маїже н'їколи р'їду ни бўло.*

БІГАТИСЕ – ставати тїльною (про корову): *Корўва б'їгаласе пїєтого падўлиста / серед'л'їта тёл'ї бўде.*

БІДА́, -и – 1) нестатки, важкі умови; нещастя, лихо: *Б'їда од'на ни ходит / з'ўс'їди ў пар'ї; Йїк іде б'їда / то ўтвор'єї ворота; 2) евф., нечїста сила, гадюка, статевий орган: Мої / заш':їнї спон':ї / бо тоту б'їду вїтко; Б'їда обм'арїла ч'олов'їка / водїла л'їсами.*

БІДА́ БИ ТІ (ТТІ, ТЕБЕ́) БРА́ЛА (ВЗЕ́ЛА) – лайл., викор. в певних ситуаціях як вияв обурення чїїмїсь діями, вчинками: *Б'їда би т':ї ўз'єла / йа ч'їп'їїу на морўзі / годїну ч'їкаїу / а ти се ни показуїш? / ўже смїх дўмала / шо тебе гўрскїї хапнўў / бо шо могло ст'атїсе / шо?*

БІДА́ БИ ЦЕ (ЦИСЕ́) БРА́ЛА (ВЗЕ́ЛА) – вислів викор. тоді, коли мовець незадоволений, обурений, роздратований чимось; коли він, розмірковуючи над чимось, шукає вихід із певної ситуації: *Б'їда би ц':е ўз'єла / лишєн' шо зал'агодили ўс'о / і д'н'а ни проїшло / а то зноў сваркї; Б'їда би ц':е бр'ала / к'їл'ко цєму годен терп'їти? / та йа ни жел'їзна.*

БІДА́ В ПА́РІ ХО́ДИ (БІДИ ПА́РАМИ ХО́ДЮТ) – про важкі періоди в житті людини: *Дўбре йїстє каз'али / ік іде б'їда / то ўтвор'єї*

ворота́ / бо б'іди па́рами ход'ут / одній ску́шно / то ўна кліч'і за собо́ў ш':е / так / а́би ч'олов'ікови ни наўт'імн'эло́се / абі́ вин ура́с маў гризо́ту.

БІДА́ ЗАВСІДИ В ПА́РІ – часто людина мусить розв'язувати одночасно не одну, а декілька складних проблем: *То так йе / шо б'іда́ заўс'іди ў па́р'і / йїи сам'її ску́шно / то йїк іде́ сама́ / то ї дру́гу кліч'і / шобі ўже́ разом приї́ти ў го́с'т'і до ч'олов'іка / вин / сара́ку / гада́йї / шо збу́се одної́ ї ме ма́ти припоч'э́вок / а́ле коли́ то це́го нимá / одна́ б'іда́ се с'к'ін'ч'э́ла / зач'іна́йїц:е дру́га.*

БІДА́ ЙГО́ БЕРІ́ – *знев., 1) викор. як вияв незадоволення, обурення чиїмись діями: Б'іда́ йїго́ бері́ / хто би ми́х здума́ти / шо вин потра́фи таке́ зробі́ти? / оту́тки піли́ / сид'і́ли / ч'олов'ік йїк ч'олов'ік / а то / віди́ш / одно́ зве́р'ха / а дру́ге / ўсере́дін'і / вітки́ ти го́ден зна́ти / шо л'удина́ дума́йї?; Б'іда́ йїго́ бері́ / опи́ахрува́ў мене́ на пїет' гри́ўн'їў / йа та́мки се ни додіві́ў / гаи́ тепе́рки ўздр'ї́ў / шо ў бр'їхтáс':і зама́ло; 2) викор. у знач. “Хай уже́ буде, як є”: Б'іда́ йїго́ бері́ / нам'їри́ўсе / то на́ іде́ / ни перéч'; Б'іда́ йїго́ бері́ / ўз'еў та ўз'еў / ми ни зб'ід'н'ї́ймо / а мо́же / йїму́ ду́ш:е тре́ба / йїк нам? / Та́ ти витко́лі та́кії до́бриї та побóжнїї ста́ў? / вин уз'еў бес пї́тан'а / ўкра́ў / а ти ка́жеш / шо ду́ш:е тре́ба / то х'їба́ донесі́ йїму́ ї то́то / шо ни ўм'їс'т'увало́се ў не́го ў рука́х / бо мо́же / то́го бу́ти зама́ло / аг'ї́ / а йїк ни ста́не ї це́го / то ка́жї́ / шо меш ві́ден.*

БІДА́ НАЙШЛА́ (НАХО́ДИ, НАЙ́ДЕ) КОГО́С – когось спіткали (спіткають) великі неприємності, горе: *Абі́ то го́ден вид б'іди́ се схова́ти / так замкнү́тисе дес / утеч'ї́ / шобї ўна ни го́н:а бу́ла наї́ти / та д:е / де? / ўна ході́ на́зириц'і́ / ч'їту́йї на те́бе / лиш ч'їка́йї / коли́ да́ти про се́бе зна́ти / б'іда́ тебе́ на́йде на ко́ждим кро́ц'і́ / а йїк забу́ў за н'у / тоб'ї́ до́бре / а ўна соб'ї́ дума́йї / ра́дуїсе / бо нидо́ўго лиші́ло́се т'їши́тисе.*

БІДА́ ОДНА́ (САМА́) НИ ХО́ДИ – у житті людини бувають хвилини, коли виникає вузол проблем чи з'являються вони одна за одною: *Бра́ч':їку Васи́ / ви сам'ї́ віди́те / шо б'іда́ одна́ ни ході́ / уна́ л'ўби кумпа́н'їйу́ / йїк іде́ / то т'э́гне за собо́ў таке́ / шобі ч'олов'ікови с'в'їт бу́ў нимі́лий / абі́ вин ни знаў́ / йїк с то́го ўсе́го ві́йти.*

БІДА́ (БІ́ДИ) ОПСІ́ЛА (ОПСІ́ЛИ; ПРИСІ́ЛА, ПРИСІ́ЛИ) КОГО́С – хтось у скруті, безвиході: *Б'іда́ ч'орна́ / опс'ї́ла ч'олов'іка́ з усі́х боки́ў; Бу́ло кра́йне / така́ нуже́да / б'іди́ прис'ї́ли бу́ли / шо ни бу́ло на хл'їп / нимá / і робі́ / шо хоч' / оц:е́ каў та́ї дума́йу́ соб'ї́ / к'їл'ко ўс'ого́ пережї́ло́се / Го́сподеч'ку мі́лий / на во́лові́ шкї́р'і би то́то ни списа́ў / оц'э́го одв'ї́рка*

ни ста́не / шóби та́меч'ки тiл'ко зару́бок покла́сти; Ни гада́ї / шо то лéхко / йiк ч'олов'iка ота́к б'iди опс'еду́т / ни ко́ждей то́то го́ден ви́тримати / цес ш'ї і так да́йе ра́ду.

БІДА́ ПРИТИСЛА́ (ПРИТИСНУ́ЛА) КОГО́С – комусь дуже важко: *Ўна се пита́йї / йек с це́го ви́йти? / а шо йа пора́д'у? / го́ден йiс шош му́дрого сказа́ти? / н'ї / б'iда́ йiх до́бре притисну́ла / бо д'iти се ўч'е́йут / мус утрíмувати / наї доўч'е́йуц'е / свéкор у шпитали́ / а Мiтро лиши́ўсе без робо́ти / бо то роспа́лосе / де вин робіў / і йек с цим дава́ти ра́ду? / але л'уде і з гiршого вихо́д'ут / і це пере́йде / абi здоро́ўїї бу́ло / оц'е голоу́не / здоро́ўїї.*

БІДА́ ТЕБЕ́ (ТТІ, ТІ) НАЙДЕ, НАВІТЬ П' БЕС ХОВА́ВСЕ (ТИКА́В) ВИД НЕЇ́ – початок негативних процесiв у життi людини відвернути важко: *Ўже шо йе / де́ вид б'iди́ / вид на́пасти го́ден ўбереч'íсе? / та ўна тебе́ на́йде / на́в'їт' іг бес ни зна́ти йек хова́ўсе.*

БІДА́ЧИ, -я – спiвч., бiдний, нещасний: *Тото́ б'iда́ч'ї хоч'ї на Вели́тден' у р'iду́ з та́здами сто́йе́ти; Мус'у помоч'í / бо то б'iда́ч'ї.*

БІДА́ЧИТКО, -а – спiвч., бiдня́тко: *Б'ида́ч'їтко / хл'їп уз'е́ло ў ру́ки / і так ж'е́дно йíло / шо м'їн'ї аш слизу́ ў оч'е́х се закру́тили.*

БІДА́ЧІЯ, -ї – бiдність; бiднота: *Цес хлóпец з б'ида́ч'її / але ду́же робі́тнїї.*

БІДА́ЧЬКО, -а – те саме, що БІДНІТКО: *Уно́ / б'ида́ч'ко / мус'iло гарува́ти / але на пiїни́цу ни го́ден доробі́тисе.*

БІДА́, ШО ГАШ О́ЧИ ВИЛА́ЗІЮТ (ВИЛА́ЗІ) – дуже велика бiда: *Ви́д'їла смих / шо там кра́їне / шо ўже краiн'їш'ого нима́ / каў гéзде / у тui хат'ї така́ б'ида́ / шо гаш о́ч'ї вила́з'ут / боро́нї / Бóжеч'ку / ко́ждого вит тако́го.*

БІДИ ЛА́ЯМИ ХО́ДІЮТ – те саме, що БІДА́ ОДНА́ (САМА́) НИ ХО́ДИ: *Ўже йiк iде́ / то коби́бито одна́ / а то нима́ / б'iди ла́ями хо́д'ут / а ни по одні́ї.*

БІДІТКО, -а – те саме, що БІДНІТКО: *Б'iд'їтко скуц'у́билосе / зме́рзло / таї схова́лосе пид верéн'у вид дош'у́.*

БІДНИЙ (БІННИЙ) – 1) жебрак: *Ула́ / даї це́му б'iн'ому шош / таї наї iде́ соб'ї́ з Бóгом; 2) у спол. бiдна моя́ голово́нько виража́е горе, безвихiдь: *Б'iн'а мойа́ голово́н'ко / шо ма́йу д'їйа́ти?**

БІДНІТКО, -а – бiдня́тко: *Б'iд'н'їтко / йек уно́ ме без ма́ми жи́ти? / хто йiго́ попе́сти і пошкуду́йї?*

БІДОВАНИЙ – про людину, яка зазнала лиха, пройшла через випробування, важку або невиліковну хворобу: *Йої / ни каж'іт / ц':і д'іти страшно б'ідован'і; Та ў мами була тотá слаб'іс'т' / шо л'іку вит нєйї нимá / молодєн'ка ўмєл:а / б'ідована; Худоба б'ідована / вітко / бо шерс'т' наўстр'іт' устáла / с цєго н'іч'о ни б'уде; Цес ч'олов'ік страшно б'ідований / лиш рахуйїц:е / шо вин йе ў господарств'і / шо маїї жінку / ним н'іхто ни питáйї / бо кáжут / шо ўна трóхи нич'вáла.*

БІДОВИЙ – наполегливий, рішучий, який уміє захистити себе: *Відите / у хáт'і ўс'і п'іут / а цес хлóпец / б'ідовиї / виўч'іўсе / і ў рот нич'о ни берє / ни грáма; Жінка б'ідова / ви ч'ўли такє? / ўз'єла корómисло і пишла воўка б'іти; Йїлáк б'ідовиї / вин ус'іх застáви себє уваж'єти / з ним жєрти погáн'і.*

БІДОНЬКА (БІДОЧЬКА), -и – у спол. б'ідочько моя б'ідна, б'ідонько моя г'ір'кá виражає горе, безвихідь: *Б'ідон'ко мояá г'ір'кá / ц':і кури м'ін'ї гет ус'о перегреблі / хто йїх судá вїпустиў?*

БІДУ ЗАВОДИТИ – сердитися, кричати; погрожувати комусь та ін.: *М'іхáло страшнў б'ідў заводїў / бо хтос уз'єў йїгó ш'єпку / а вин дўмаў / шо то Гáнин малїї / шó ми кáжемо / нашó йїмў старá велїка ш'єпка / колї ў нєго йе кўпа свóйїх? / áле то н'іч'о ни помогáло / і вáдиўсе дóти / дóки ш'єпка ни наїшлáсе / сам поклáў на шáфу / а дўрно пўсто зводїў нáпас'т' на дитїну / гаш потóму йа ўзнáла / ч'о / бо малїї грозїўсе кїнути ў бєрех такў погáну ш'єпку / ік д'іт ме йїїї ўберáти / дес сказáў / шо ў так'її лиш пўж'іти когóс дóбре / отогó ї вїїшла каламоў'їя.*

БІДУ ТРУЧЄСТИ (НАПЕРЄТЬ (НАПЕРЄТ) СЄБЕ) – перебувати в постійній скруті, негараздах; бідувати: *Кобїбито мих вит:рўтити б'ідў ци дес йїїї лишїти / ци комўс продáти / áле н'іхто ни купуїї / бо кóждїї маїї своїў / таї лишїти ни гóден / бо ўна ч'іпїєйїц:е ї ни даїє крóка ступїти / то мус йїїї укóс'кати / берє ч'олов'ік нáперет себє / таї труч'єїї б'ідў / дóки / сарáку / гóден / таї так ідўт соб'її рáзом / то ўна йїгó дес крїшкy се попўсти / то вин йїїї / пантрўїут однó одного.*

БІЖЯ, -і – дит., синкретична мовна одиниця, що може означати: обережно – вогонь; гаряче; там пече та ін.: *Наш Іванкó ш'ї зле говóри / áле ік дес уздрїт вáтру / то рóби такє перепўжене лицє ї кр'іч'єїї б'їж'á / махáйї на н'у пáл'цем / нонó / ї показуїї / де ў нєго б'ўла б'ўба / то б'їж'á йїмў б'ўбу зробїла / нонó.*

БІЗУВАТИ – могти, бути в силі: *Ми ни б'ізуїмо т:о зробіти / бо будова теперки на молодого / дужого.*

БІЙКІ ПРОВАДІТИ – часто битися: *Штрик йїму ў груди / а тої даў позавуш / ледви розборонїли / ў тїй хат'ї в'їч'но б'їкї провад'ут.*

БІЙНО – присл., страшно, небезпечно: *Ўноч'е ў об'лаз'ї б'їно їти / бо ш'ї ік'ас б'їда м'оже переб'їч'ї / ч'уў смїх ус'еке.*

БІЙСЕ (БІЙТЕСЕ) БОГА – не порушуйте Божих заповідей; дотримуйтеся норм моралі, певних життєвих приписів: *Б'їсе Бога / ч'олов'їч'ї / за шо ти нап'аў на хл'оп'ца? / вин ни вінен; Б'їтесе Бога / шо ви р'обите? / така мац'їц'ка дитїна ўже м'айї сп'ати / бути ў лужеч'ку / а ви йїї д'ержите ў так'ї спарнот'ї / де б'ехкаїї м'узыка ї ни ч'ўти / шо хто г'ов'орї? / та т'утеч'ки ўг'лухнути мош / ви ц'его х'оч'їте? / ци х'оч'їте / шобї дитїна ўноч'е кид'аласе? / аг'ї на вас / ўже тх'ат'ї / у ц:у м'їнуту.*

БІЛАНЯ, -і – про корову білої масті: *У нас б'їла б'їлан'а / тот'а / шо рїх уломїла б'їла / а їа назив'ала йїї бер'їска / ўна н'їк'олї се ни зал'ежувала / ў брудн'е ни л'їг'ала / ур'ас б'їлен'ка / ч'єста б'їла.*

БІЛА П'АНЯ – евф., смерть: *Тот'а б'їла п'ан'а ни п'ит'айец':е / ци ти зр'їхтув'аўсе / прїшл'а / і ўс'о / гаї збер'їсе ї пишлї.*

БІЛ'СВІЙ – білявий: *Д'їч'їна б'їл'єва / ў м'аму се ўд'ала.*

БІЛИЙ-БІЛ'СЬКИЙ (БІЛ'СІНЬКИЙ) Д'ЕНЬ – про час, коли давно настав ранок: *Аг'ї / надвор'ї б'їл'їс'їн'кїї ден' / а ви ш'ї спит'е / та хто так'е ч'уў та від'їў? / ви заб'ули / шо хто р'ано ўстай'е / т'ому Бох шош дай'е.*

БІЛИЙ, ГАШ (ІК) ДЕРЕВ'ІННИЙ (ЗАДЕРЕВ'ІВ) – дуже холодний і з больовими відчуттями (здеб. про пальці рук і ніг): *Зайшлїї з'апар'ї / таї р'уки ст'али б'їл'ї ї гаш дереўїн'ї; А шо йїс гад'ала? / дїїўсе / а велїкїї п'алец на ноз'ї / ік ни м'її / тїми к'їв'айу / а цес б'їлїї / гаш ік дереўїнїї / ним н'їч'о ни ч'ўїу / пот'ому видмн'єк / але з'арас ік л'єда ст'уд'їн' / то зр'азу дай'ец':е зн'ати / То / Паз'у / н'їч'о так соб'ї ни перех'оди / зн'акї м'ус'ут се лиш'єти; Нис б'їлїї і гаш задерев'їў / б'ойсе / бїх ни видмор'озїў / ч'ем тогдї б'уду н'ухати? / Жерт'уї / жерт'уї.*

БІЛИЙ, ІК (ІК) Г'УСКА (ПАП'ІР, ПОЛОТНО, СІР, СМЕРТЬ, СНІХ, СТИН'А) – дуже білий, світлий; блїдий; здеб. про хворобу: *Вин ни м'айї ц'в'їту ў лицї / б'їлїї / йїк сир / бр'єсклїї / ў н'єго д'ед'а такїї буў / бо мам'а сух'а ї д'уже ц'їкава / мал'єн'ка / а так р'оби / шо за неў бї ни ўгн'аўсе / І к'їл'ко ўже м'айї? / В'їд'ї / розм'їн'єла с'їмдїс'єтку / то ни їе м'ало / а*

йек роби; *Волоси і лицє ў Йўрч'іка так'і б'іл'і / йік с'н'іх / а о́ч'і так'і / йік не́бо ў підос'ін' / то ни диті́на / а ч'єсто ангелік / ангел'єтко; Гентам по сел'і ходіў б'ідній д'ідо з б́анеч'коў / просіў / сара́ку / б'ілії / йік с'н'іх; У зап'іч'ку леж'єла слабá / б'іла / йік полотно́ / йік сороч'ка / т:а / шо на ниї.*

БІЛИЙ, ЇК (ІК) МОЛОКО́ – дуже блідий: *Так се перепудіў / шо стаў б'ілії / йік молоко́ / йа такби́ш се ни спамн'італа / ік тот кут'ўга зач'єў гарч'єти.*

БІЛИЙ ПО́ТРЮХ, -а – легені: *По́тр'ух йє б'ілії і ч'орній / то ўже / йік хто л'ўбит / а йа ўс'о ўсма́жу.*

БІЛІТИ – 1) вибілювати на сонці (про полотно): *Д'іти ни лиш купáлисе / аї робіли ко́рис'т' / б'іліли полотно́ / трєа бу́ло до́бре пантрува́ти / абі́ ни пересо́хло / ої шо до́бре; 2) покривати стіни розчином крейди, вапна: *Пізнаино / Но́ц'ко / шо йіс б'іліла / ад'і ік'і с'т'іни голубє́н'к'і / і ш'іто́к ни вітко / кра́ш:е бу́ти ни мо́же.**

БІЛІТИ БОРШЬ – додавати до борщу сметану: *Тоб'і б'іліти борш'и н'і? / Мо́же / окро́ме ў го́ри'ітко наклад'іт / йа пото́му з':ім.*

БІЛІТИСЕ – ставати білим (про полотно) унаслідок дії сонця й води: *Ўл'іт'і полотно́ б'іліц'є / ко́ло р'ікі / коли́ тепл'ін' / гор'іч'є.*

БІЛІЦЯ, -і – білка: *Ска́ч'і / йік б'іліц'а / ни ўсіді на м'ісци / Наї ска́ч'і / до́ки йї се хо́ч'і / то диті́на; Шо т:о / ве́ре / ска́ч'і / йік б'іліц'а / ота́мки з бе́рега віл'ізло / то ни ласиц'а?*

БІЛОБРІСІЙ – білолиций, зі світлими бровами, віями: *Ни л'ўбйу б'ілобрісих / але цєс легі́ник до́ста фа́йнії.*

БІЛЬ, -я – вид їстівних грибів білого кольору, груздь: *Мару́ / пишлії ў б'іл'і; З б'іл'ами йє тро́хи моро́ки / але йік фа́їно зр'іхтува́ти / да́ти ч'існич'ку́ / то ўни ду́же до́бр'і.*

БІЛЬ-СКРІПІЛЬ – неїстівний гриб; коли його ламають, він “скрипить”: *Цєс грип се назива́йї б'іл' скр'іп'іл' / вин поді́бній до б'іл'а / тако́го / шо йісц'є / але ни такі́ї / шо ў не́му інче? / ге? / Тотó / бабо́ / шо б'іл'і́ / до Іл':і́ / а цєс ни зна́йу / до́ки / Йої́ / ікі́ї йіс рузу́мній / даї наї тебе́ поцу́лу́йу / А йа ш':є зна́йу / на Пе́тра вода́ те́пла / а по Іл':і́ / таї по тепл'і́ / Лиш н'іуро́ку / т'фу на те́бе / ході́ко судá / наї ба́ба шош тоб'і́ даст / мої́ / у ко́го ти такі́ї уда́ўсе?*

БІНЬЧІСТИ – 1) мукати (про корів): *Корóва за тѐл'ім б'ін'ч'ѐйї; 2) тихо плакати, скиглити: Кіл'ко будеш б'ін'ч'ѐти / ану перестán' / бо напράўду дистáнеш / тогдї меш мáти / ч'о вѐстисе.*

БІРУВАТИ – те саме, що БІЗУВАТИ: *Ми стар'ї / ни б'іруїмо будóву зач'інáти / наї молод'ї нат тим гóлу шушут / нам дóста цѐго / шо йе.*

БІТКАТИСЕ – жалітися комусь, розказуючи про свої біди; жаліти когось, співчуваючи; журитися чимось: *Йїлѐнко / ни б'їткаїсе / бо ш':е бїрше рож':ѐлуйїш ц:у дитїну; Бáба Лесїха б'їткаласе / шо Їван марнїй / аш ч'óрнїй / шо кури богáто.*

БІХ ПЕС ЧѐРЕС ОВѐС – виконати (виконувати) щось недбало, без старання, нашвидкуруч: *Зробїў / áле йек? / б'їх пес ч'ѐрес овѐс / а це ни йе такá робóта / за їку богáто платїц:е.*

БІЧИ – 1) прискорено йти, швидко рухатися: *Ану помáло їд'їт / бáба ни гóн:а б'їч'ї; 2) поспїшати куди-небудь, квапитися: Б'їжу ў Кóсиў / бо ш'ї нич'ó до с'в'ет ни мáйу / мус'у б'їч'ї.*

БІЧИ, АШ (ГАШ) РОШЧІХАТИСЕ (ЗАШПÓРТУВАТИСЕ) – 1) дуже швидко йти, поспїшати; бігти: *Ад'ї / ад'ї / кудá то / верѐ / Їўр'їха б'їжїт / аш рошч'їхáйїц:е?; Де ўна / сарáка / гóн:а їти? / áле б'їжїт / аш рошч'їхáйїц:е / головá спѐреду / а нóги з:áду / наздогон'ѐйут гóлу / áле шо? / муси їти шош дон'ц'ї помоч'ї / бо т:а слабá; 2) знев., ірон., зовсім не йти: *Агá / йо / б'їжу / гаш рошч'їхáйїсе / аш зашпóртуїсе / так б'їжу / наїшли поштуркувач'а / б'їжї тудá / подáї т:о / дóста ўже.**

БІЧИ, ЇК (ІК) БИ ТЕБѐ ПИДГОНѐЛИ БАТÓГОМ (ГНÁЛИ БАТОГÁМИ) – дуже швидко бігти: *Ч'уїїш / л'упко / дїўїсе / Ївáниха так б'їжїт городáми / їт би їїї хтос пидгон'ѐў / приквáпїуваў батóгом / аг'ї / шо се стáло?; Та тебе н'їхтó ни застаўїѐў б'їч'ї / ни пидгон'ѐў батóгом / шо їс так се задїхала / ци / мóже / тебе хтос ловїў на цáрин'ї? / ге? / ни ловїў?*

БІЧИ (БІГАТИ, ШТРИКАТИ), ЇК (ІК) БИ ХТОС СÓЛИ ПИТ ФИСТ НАСІПАВ – метушитися, бути сердитим, дуже неспокійним, не могли встояти на одному місці: *Шо ўна так верешенїц:е / б'їгаїї / їт би хтос сóли пит фист насїпаў? / мóже Їїлач'ѐха їїї шош сказáла? / Гурскї тих бабїў знáїї / наї соб'ї мáс'т'ут гóлу / їа ни м'їш'ѐйсе.*

БІЧИ, ЇК (ІК) КОЗÁ ДО ЦАПА (КОРÓВА ДО БИКÁ) – знев., згруб., їти (бігти) кудись із великим бажанням: *Наї се преч' кáже / та гентáм такóго ни бóло / шóби д'їўка пѐрш'а клїкала пáрупка ў дáнец / а ц':а*

б'іжїт / ік коза до цапа / ш'ї н'їхто ни рўшиўсе / мўзика лиш се зач'їнаїї / а ўна ўже їмїласе за рукаў / клїч'ї гул'ати / Парá / тáже твоїá ўнука ц:е самé рóби / ш':е ни т:о / ўна самá с'їдаїї хлóтцевї на кол'їна / С'їдаїї / бо клїч'ут / а тоб'ї бáн:о / шо твоїá с'т'їни пїтперáїї?

БІЧИ, ІК (ІК) МОЛОДÉК (ІК МОЛОДЎХА) – задуже швидко йти, бігти (про людину поважного віку): *Ад'ї Йўц'о / б'їжїт / ік молод'ék / вїтко / забўў / к'їл'ко йїмў рóкиў; Хóч'те / то їд'їт наперét / а йа соб'ї повóлен'ки / не буду б'їч'ї / йїк молодўха / менé н'їхто ў плéч'ї ни женé / то ўже / прéц'їн' / мус уваж'éти на сéбе.*

БІЧИ (БІГАТИ, ЛІТАТИ, ХОДИТИ ТА ІН.), ІК (ІК) ХОЛÉРА – згруб., різко негат. оцїнка когось, чїїхось дїй: *Л'їтайї вулиц'ами / йїк хол'эра / ни дérжшц:е хáти; Та ти знаїїш / шо за дóбре ни кáжут / ік хол'эра / то лиш за шош л'эсте / пустé; Лиш ни пидгон'éїте менé / бо йа ни буду б'їч'ї / йїк хол'эра / йа мўс'у роспод'їл'увати сїли / тудá / це одно / а ш'ї тре: вїт:и вернўтисе.*

БІЧИ, КУДА (ЛИШ) ОЧІ ВІЖУТ (ВЕДЎТ) – бігти будь-куди, без цілеспрямованості: *Тóмин пес ік се ўрвáў / та йїк роз':éвиў у паркан'ї своїў пáш':у / то нам ужé бўло ни до грушóк / ми йїк горóх / се рос:їпали / б'їгли / кудá лиш óч'ї вел:ї; Ни знаїў / ци йїс ни забўла / гентáм кóло Калїни жиў д'éd'а Івáниў / ми йїгó страшно се бойéли / ік уздримó / та зач'їнаїїмо б'їч'ї / кудá óч'ї вїжут / вин буў висóкиї / худїї / йїк остривá / бл'їдїї / йїк смерт' / нидол'ўдний буў / в'їч'но ікїїс м'їшóк маў пїт пахóў / а ми гадáли / шо то на д'їтїї / шобї йїх ловїти.*

БІЧИ (ТІКАТИ), ШО ГАШ (АШ) ГУДІТ (ЗЕМНЯ ГУДÉ) – дуже швидко бігти; тікати: *Їкїїс приїшóў пид грўшу / таї зач'éў тр'éсти / а йа з гал'эр'її уздр'їў таї кр'їч'éїў / Мої / а йа тебе наїмáў тр'їстї? / шó ти м'їн'ї таздўїїш ў садў? / то вин так вїт:и скак / йїк ошпáренїї / б'їх / дупот'їў / шо гаш земн'á гуд'їла / кош'їл' / сарáку / забўў пид грўшеў / йа н'їч'ó / йїк закорт'їло / то урвї соб'ї / ци м'їн'ї скажї / йа дам / ни пошкудўїў / áле отакé робїти ў б'їлїї ден'?*

БІЧИ (ТІКАТИ), ШО ГАШ СЕ КЎРИ (СЕ КУРЎЛО) – дуже швидко бігти (тікати): *С'ўта гадáў / шо йа йїгó бўду просїти шош м'їн'ї помоч'ї / ўже рас такé бўло / то йїк уз'éў тárнец / то так з ним т'їкáў / так б'їх / шо за ним гаш се курїло; Ни тре: так б'їч'ї / шобї за тобóў гаш се курїло / гаш дим їшóў / тебе н'їхто ни лóви.*

Б'Є – виг., який викор. для підганяння коня чи коней: *Йа йїхаў з вўїком / кóн'и соб'ї фáйно нас вéзли / фїру ни тр'їсло / а вўїко лиш бїе та бїе / тáже ўни ни глух'ї / нашó тїл'ко разїў т:о самé поўтóр'увати?*

БЙО – те саме, що Б'Є: *Бабó / йа каў бїо / а кóник ни слўхайї / д'їдика слўхайї / а менé н'ї / тр'їсé головоў таї дївиц:е; Іг буў малїї / с'їдаў на коўбок / н'їби йа на фїр'ї / браў батїх / ікїї сам зробиў / і кр'їч'ёў бїо / в'їшта / гáїта; Кóн'и загрузли / а вўїко бїо та бїо / а то н'їч'ó ни помогáїї / мої / клїч'те когóс / шобї пит:рўтили.*

БЙÓКАТИ – вигукувати часто БЙО, підганяючи коней: *Хот'їў бўти фїрманом / йїк віросту / гадаў / шо вин йїде соб'ї / к'їл'ко хоч'ї ї кудá йїму се хоч'ї / та лиш кáже бїо / мáм'ї / вїтко / тотó ўже бўло ў печ'їнках / шо йа кóждиї ден' кр'їч'ёў грубим гóлосом / ік у вўїка Мїтра / на свóго кон'á / шо ўна казáла / мої / мóже / бес перестáў бїóкати / бо подўмайўт / шо д'éd'а за плóтом кóнїї ховáїї / а йа бут' на шо с'ёду / і то ўже м'її к'їн'.*

БЛАВУЧТИ – дармувати, марнувати час: *Такá золотá днїнка / а ти отáк блавўч'їш ч'ес? / а то хто ме робїти? / ти хоч' / шобї буракї с'н'їгом припáли? / тáже скóро Покрóва.*

БЛАГІЙ – лагідний, спокійний: *Нимá шо казáти / дóбриї чолов'їк / благїї / ж'ел'їслївиї / такóго пошукáти.*

БЛАГОВІСНА ДНІНА – назва дня тижня, на який припадає свято Благовіщення; згідно з віруванням, у такий день після свята не можна нічого садити, бо врожаю не буде: *Йа сегóн:е н'їч'ó ни сад'ў / бо то благов'їсна днїна / с' тóго кóристи ни бўде; Сегóроку Благов'їш':ін'ї ў ч'їтвэр' / це дўже велїке с'в'это / áле йа ни за т:о / йа нагадўйу / шо бес у ч'їтвэр' н'їч'ó ни садїла / то благов'їсна днїна / садї ў їн'ч'ї дни / бо д'л'а сад'їн'а ч'їтвэр' сегóроку / то пустїї ден' / н'їч'ó ни ме ростї / н'їч'ó ни ўрóди; Йек ти ни розум'їїш? / тотá днїна ў тїжнї / на їку припадáло Благов'їш':ін'ї / називáїц:е благов'їсна / сегóн:е ч'їтвэр' / Благов'їш':ін'ї / і так н'їхтó н'їч'ó ни садїт / бо то гр'їх / áле на дрўгїї тїжден' ци на трéтїї / ци потїм ч'їтвэр' рахўїїц:е благов'їсним / ў цей ден' н'їч'ó ни годїїц:е садїти / а тот'ї / шо сад'ўт / наї сад'ўт / áле ў них н'їч'ó ни ўрóди.*

БЛАГОВІШШНІ, -я – церк., свято Благовіщення Пресвятої Богородиці (7 квітня): *Ікé Благов'їш':ін'ї / такїї Велїгден'; На Благов'їш':ін'ї зазўл'а зач'їнаїї кувáти; До Благов'їш':ін'а н'їч'ó ў горóд'ї*

се ни роби / ў цей ден' ўс'ека нѣч'іс'т' з:емн'і вилáзи / самá смих від'іла перет:огіт / надвор'і ш'і дес пóдес л'іт / а т:о л'ізе / сўнец':е / Бóже бороні вит тако́го / ч'ўйіте / гóло гол'іс'ко надвор'і / а ўно ў́же йе.

БЛАГОСЛОВ'ЄТИ – ставити знак хреста на комусь; хрестити когонебудь, проказуючи при цьому молитву: Д'ед'а і нѣн'а благослоўйейут своїіх д'ітій на ш'ісли́ве жит'є; Благослоўйейут / ік у ко́гос делѣка дорóга ци хтос іде на нау́ку / ік шош важне́ у жит'у́ / тогді́ благослоўйейут / шобі́ ікїйс поч'іто́к до́брим с'к'ін'ч'еўсе.

БЛѐІНИ, -я – мекання (про овець, ягнят): Блѐйін'і з верѣнди ч'ўти / йїгн'ѣта сегóн:е мут там ноч'увáти / бо ў стáйни дл'а них застуденó.

БЛѐІТИ – 1) бекати (про овець, ягнят, кіз): Козá блѐйі / трѣба дес йїйі пересил'ѣти; 2) знев. про бесіду людини: Шо ти там блѐйїш? / х'їба ти розум'йїйс':е на цѣму? / ти знайїш / йек ш':ѣти опходїти?

БЛѐІТИ, ІК (ІК) КОЗÁ – знев., говорити пискляво, на думку мовця, недоречно: Сорóч'ка на ни́ кра́йне ч'óрна / таї ш'і до то́го ўсѣго самá газдїн'а блѐйї / ік козá / йек тої ч'олов'ік витрїмуї / ни знайїу.

БЛѐХА, -и – листове дахове залізо: Хатї ў не́го пид бл'ѣхоў / до́бриї газдá; Здалобисе дах помал'увáти / бо бл'ѣха зач'інáйї ірж'ѣв'іти / кобі́би когóс наїті на ц:у робóту.

БЛѐХЛÁТА, -и – поперечна жердка, якою з'єднують крокви під дахом: Бл'єхлáти набїли шїроко / і бл'ѣха лѣда зач'ѣла прогінáтисе.

БЛѐШКА, -и – невеличкий шматок листового заліза: Аг'ї / вит ч'óго мóже бұти цис'á бл'ѣшка? / відїши / їка ўна риўнѣн'ка.

БЛїЖИТИСЕ (БЛїЗИТИСЕ) – наближатися; провідувати когось; приходити до когось: Ужѣ Вели́гден' блїзиц':е / скóро бұдец':е пáскуйїсти; Ўни судá і ни блїжуц':е / нашó молодїм старóго д'їда?; Фам'їл'їя ч'олов'їка судá ни блїжиц':е / вид вес'їл'á н'їкóго ни від'іла; Блїжуц':е с'в'ѣта / а то ч'ос ни дўже вѣсело / бо до́брого н'івїтки ни ч'ўти / нимá вѣселости; Мої / ви ч'о за бáбу забўли? / ўже дв'і нед'їли ни блїжитесе; Вин ни блїзиц':е / на дитїну грóш'і передайѣ / áле сам ни їде; Блїзиц':е Николáйя / а ў мѣне н'їч'ó ни зр'їхтóвано / мўс'у зáўтра їти у Ви́жніцу / тикї́ лиш.

БЛІЗНЄТА, -ѣт – близнята: Ўні ни близ'н'ѣта / áле дўже подїбн'і.

БЛїМАТИ ОЧЄМА – 1) оцінююче, недружелюбно кидати погляди, поглядати: Ану́ дивїсе / йек Калїна блїмайї оч'ѣма / к'їл'ко судá обѣрне

голу / тїл'ко блїмне; 2) сердитися: *Вин лишєн' блїмаїє оч'єма / вїтко / шо сердїтїї / але ч'о / хот'їла бїх їа знати?*

БЛІСКАТИ (БЛИМОТІТИ) ОДНІМ МІСЦЕМ – згруб., ходити в подертому одязі, в лахмітті: *Переберїсе / хлópч'ї / ни ходї ў цєму / ни блїскаї однім м'їсцем / бо то ўстит.*

БЛІСКИЙ – близький: *До тóго вер'ха ни ѓє блїскїї хит / то лиш вигл'їдаїї / шо рукóў подáти; Отóї Фед'ó нам блїскїї фам'їл'їант / але ни ўрас до нас признаїєц.е.*

БЛІСКИЙ СВІЙ – хтось із близьких родичів: *Ўни блїск'ї своїї / тогó вин ни мїх їїї брáти / а ўз'єў сус'їцку д'їўч'їну.*

БЛІСКО – близько: *Кóз'мов'ї ї Дроцїха блїско кóло р'їкї жїїўт / блиш.е нимá кудá; Жїїмó блїско вид мáми / тák'їк вїц.и до тóїї скалі / отák заделєко; То ни так блїско / їк вам се здаїє.*

БЛІСНУЛО (ЗБЛІСНУЛО, БЛІМНУЛО) В ГОЛОВІ КОМУС – хтось раптом догадався про щось, збагнув, пригадав що-небудь; комусь спало на думку щось цікаве, варте уваги: *За ц.е ни думала / мáла дóста їнчих клóпотїў / але потóму блїснуло ў голов'ї / мої / тáже їа моглá забўти / шо сегóн.е трєба здорóвити Їváна / дóбре / шо смїх се нагадала / вин рáдїї буў / д'єкуваў ї казáў / шо менє цулуїї ї ш'їнуїї / ми по тел'їфóну говорїли.*

БЛІСНУЛО (СВІЧКІ СЕ ЗАСВІТІЛИ) В ОЧЄХ КОМУС – хтось почав погано бачити унаслідок сильного удару, різких рухів голови та їн.: *Блїснуло ў оч'єх / бо дистáў кулакóм у ч'олó / їїгó дóбре хтос угр'їў.*

БЛИХА́, -ї – блоха: *Колїс у хатáх бўли блїхи / то л'ўде кругóм дўстом посипáли ; Та де: / вїтки? / блїх рокї рокєн'ї ў хát'ї нимá.*

БЛИХА́ВИЙ – блошиний: *Цес нес блїхáвїї / хто позволїї їїмў тўтки вич'ўхуватїсе? / А вин се ни питáў / ци мóжно / вин бес позвол'їн'а тákє рóби / Говорї / говорї м'їн'ї; Їváнови вўїч'їному отák се пр'їж'їч'кувáли / Блїхáвїї Їváнку талабáнку / твоїá жїїнка ў збáнку / То ни лишєн' їїмў / у нас кўпа Іванїў / багат'óх так дражнїли / мóже / лиш т.о / шо ни кóждому блїхáвїї казáли.*

БЛИШШЄТИ – блищати: *Ни л'ўбїу таку́ матєр'їїу / ўна задўже блиш':єїї / мош óч'ї ўрвáти.*

БЛИШШЄЧІЙ – блискучий: *З блиш':эч'ойі матєр'ійі ш':іли гонорову бл'ўску ци с'укн'у і так ішли ў клуп / такє р'ітко ў ко́го було / але це ўперєт / ш'і за мого д'івоцтва / Та то і з́арас ў такє се ўбера́йт.*

БЛДІЙ, ЇК (ІК) СМЕРТЬ – те саме, що Б́ЛІЙ, ЇК (ІК) СТИНА́: *Шо ти хоч'?' / д'эд'а ў шпитали́ / того́ бл'іді́ / ік смерт' / та зна́йиш / шо тўтки ни вид:иха́йт / а рату́йуц:е вид б'іді.*

БЛХА́РИК, -а – пестл. стос. БЛХА́РЬ: *До бл'іха́рика їду / та́то писла́ў / ма́йу т:о забра́ти / шо вин зроби́ў.*

БЛХА́РЬ, -я – майстер, що ремонтує чи виготовляє вироби з металу (з “блехи”): *Бл'іха́р' жиу́ ко́ло Танан'кових / і та́то ни рас ході́ў до не́го шош ремонтува́ти ци зроби́ти / бо вин сапí робі́ў / ко́си наблі́жуваў.*

БЛХО́ВИЙ – бляшаний, покритий бляхою: *Ў Кали́н'ч'іних ха́та бл'іхо́ва / аў нас дра́ніц'ами ўкρίта; Ко́ло кирні́ц'і хтос покла́ў бл'іхо́ве го́ри і / шоби́ до́ўше служі́ло.*

БЛШНІ́Й – зроблений з алюмінію: *Памн'іта́йиш / ко́ло Близ'н'уч':іних була́ кирні́ц'а / і та́мки було́ приу́їэзане бл'іш'іне́ го́ри і / з бл'э́хи / вели́ке го́ри і / з не́го пі́ли ўс'і́ / хто хот'і́ў / і ми ў́рас / ік ішли́ ш:ко́ли / тудá поверта́ли.*

БЛШНІ́Й – дуже яскравий: *Йо́ї / та то такі́й бл'ішні́й свіде́р / шо гаи́ у о́ч'і б́їе / буў у ме́не гента́м зелє́ній і́єсній / але ни такі́й / на тот хот'і́лосє диві́тисє і корт'і́ло ўбра́ти / а цєс до ч'о́го нифа́йні́й / та ш'і ни мн'іко́н'кі́ до т'і́ла / вид не́го аш і́скри ска́ч'ут / де такє ў́бера́ти?*

БЛУ́ДОМ ХОДІ́ТИ – 1) блукати: *Ву́йко роска́зуваў / шо рас пишóў буў у гри́бі / і до ран'а блу́дом ході́ў / лє́дві тхат'і при́шоў; 2) вести розпусний спосіб життя: Дє́котр'і д'і́ўкі пишлі́ ў м'і́сто ни на нау́ку / аў блут / блу́дом хóд'ут / А ви ві́тки зна́йіте / і́ек хто хóди? / ви та́меч'ки бу́ли? / Іа ў к'і́н'і ві́д'іла / того́ так каў.*

БЛУ́СТВО (БЛУ́ЦТВО), -а – непристойне, “погане” слово; часто – у мн.: *Ни говорі́ блу́цтва / ўстида́сє / бо тўтки д'і́ти; А цєс малі́й блу́ствá гóвори / скаж'і́т і́ймў; Іва́ / ни погані́ рот блу́ствáми.*

БЛУТ, -ду – 1) помилка (на письмі): *Диві́сє / к'і́л'ко блу́диў тўтки нарóблено / шó ц:є за зóшит такі́й?; 2) міф., нечиста сила, яка збиває з дороги: Ік пишóў буў д'эд'а ў полонину́ / то оді́н рас маў трафу́нок / шо йі́го шош воді́ло л'іса́ми / і́кі́йс блут.*

БЛУТ ІМІ́ВСЄ КОГО́С – про дезорієнтацію у просторі унаслідок “ді́ї” (на думку мовця) надприродних сил чи надмірного вживання

алкоголю: *Хот'їу питі до́с'в'іта дгóр'і ў Дудин / а йігó ў Гребені їміўсе блут / та такії / шо ни памн'ітаїї / йек найшоў дорóгу тхát'і / в'ід'і / когóс здибáў / тої заговоріў до не́го / і Лес'ó спамн'ітаўсе / Йо / Мітро заговоріў / сус'іт наш / ікрáс ішоў тоў дорóгоў / шо кóло Писаного кáмен'а / ўже гет дніна се зробіла / дівиц:е / мої / а хто т:о їміўсе за смерéку ї стоїт? / вин бліш:е / а то Лес'ó / дóбре / шо на цéму се с'к'ін'ч'éло; Та блут бут' когó мóже їмітисе / ч'ўли йістé / шо вўїко Андр'її роскáзуваў / шó вин буў погóстиў?*

БЛЮ́ЗА, -и – блуза; легкий верхній жіночий або чоловічий одяг: *Настўн'а Калін'ч'іна перен'іцóвувала бл'ўзу Мімикови / та так / шо ни пизнаў би / шо то ни новá; Ої шо фáйна цис'á бл'ўза / шо фáйна / то фáйна.*

БЛЮ́ЗОЧЬКА, -и – змениш.-пестл. стос БЛЮ́СКА: *Дўже корти́т менé мáти кребдаши́нову бл'ўзоч'ку / йа таку́ ў к'ін'і від'іла / а до неїї сіву спин:іч'ку / рукаўч'іки трич'верткóв'і мáйут бўти.*

БЛЮМКО́ТИТИ В ЧÉРЕВІ – про дискомфорт у шлунку, який хтось відчуває: *Видрáн'а бл'умкоті́т у ч'éрев'і / хол'éра йігó знаїї / шо ц:е се стáло / Вітко / шо йіс ни догоділа йіму́ с харч'áми / ўно хот'іло ви́борної йіді / а ти дáла жинти́ц'і.*

БЛЮ́СКА, -и – блузка: *Цеї рас м'ін'і ш:іли бл'ўску на гудзиках / алé йа ни бл'ускі / йа бїрше сукн'і л'ўбїу.*

БЛЮСКО́НИТИ – розхлюпувати щось: *Йа затерáйу / а ви дáл'і бл'ускóните? / ид'іт надвїр ігрáтисе / надвїр / бо тўтеч'ки потóп зрóбите.*

БЛЮСКО́ТИТИ – те саме, що БЛЮСКО́НИТИ: *Мійу терел'і / мискі на цéму стіл'ч'іку ў отак'її милніци / ўна вели́ка / ї то ни так бл'ускоті́т на пидлóгу / ну а йїк шош / то затерáйу / нимá б'іді.*

БОБÉШКА, -и – послід кози, вівці: *Кóло козі так віч'істи / шобі н'і одної бобéшки ни бўло / а потóму озмі с пáки лісту ї фáйно постелі.*

БОБЎХ (БУБЎХ) – дит., викор. у знач.: *впадеши; упав; падай обережно; можна впасти: Тудá ни во́л'но їти / бо там / бобўх / там кам'ін'і / ўпáдеши.*

БОВВ́АН, -á – 1) великий камінь, скеля, що стоїть окремо: *Ў Костевáх богáто вели́ких бов:аніў;* 2) лайл. про людину, яка не поспішає виконувати накази, прохання; яка, на думку мовця, не зовсім розумна, кмітлива; часто у пор.: *Шо ти стоїши / йїк бов:án / к'іл'ко бўду до тебе говоріти? / ци ти глухії? / мої / оглўх йіс?*

БОВДУР, -а – 1) рідк., скеля, великий камінь: *Тато Йіленки Калін'ч'іної казай / шо їде на плот' штрикати коло боўдура / пит П'іц'айламі*; 2) лайл., дурень: *Ти боўдуре / с'л'іпаку / ни гóден йіс дивітисе пид но́ги? / йа так т'ешко зберала цис'і афини ї несла ў такій с'в'ім / а ти приїшоў / абі́ йіх порос:ипати? / Та йа ни від'іў / зашпóртаўсе за кош'іл' / бо ч'о вин маў пид ногами сто́йети? / мош бу́ло на ла́вицу покла́сти / або хот' дал'і вит порóга / богда́ї на крок / та ч'эрез ваш кош'іл' йа мих гóлу ўломіти / а ви ш'і кр'іч'іте.*

БОВКАТИ – 1) дзвеніти; грюкати; видавати різкі звуки, вдаряючись об щось: *Маши́ні ни гал'му́йут та́ї боўкайут у йімі; А ч'ем це ти боўкайіш / л'ўпч'іку / у нову́ пўт'н'у? / ти хóч'іш / абі́ ўна пўкла ци йкії гўрскиї с тобоў? / ти інчого зан'ат'а ни гóден соб'і на́їті?; 2) знев., перен., говорити зайве, не обдумавши: *Ўра́с боўкайіш ни т:о / шо трéба / забува́йіш / шо за ни зна́йу ни кара́йу.**

БОВКНУТИ – знев., однократна дія до БОВКАТИ: *Боўкнула / а тепэ́рки шкуду́йу / бо н'іхто́ ни т'ех за йізік і ни притискува́ў говори́ти.*

БОВТАНИ, -я – опредм. дія за знач. до БОВТАТИ: *Рі́бу на́паткоў трéба ловіти ў вели́к'її / каламитни́й вод'і / бо ў ч'эстиї / то лиш боўтан'і / ри́ба се ни лови; Йа́ ни гóн:а дивітисе на цисе́ боўтан'і / або йіш / ік се налэ́жи / або шуру́ї віц:и.*

БОВТАНКА, -и – дуже рідка несмачна страва (борщ, суп та ін.): *Йо́ / зварі́ла боўтанку / а ка́же / шо сма́шнэ / ік тоб'і се ўда́йе / то йіш.*

БОВТАТИ – їсти рідку страву не хочючи, без апетиту; розмішувати, колотити рідину, шукаючи чогось: *Шо ти боўтайіш у борш'е? / бері́ йіш.*

БОВТАТИСЕ – нестійко висіти, теліпатися: *Шо на то́му плóт'і боўтайіц:е?; Кус'т'ум на не́му боўтайіц:е / ік на ко́лику.*

БОВТАТИСЕ – 1) хлюпатися: *Га́ї / збера́ї д'ітії / до́ста боўтатисе ў студе́ній вод'і / ш'і засла́бнут; 2) виконувати щось у воді, за допомогою води: *Но́ц'ко / лиш'е́ї то́то / йа до́жма́ч'у / ни боўта́йсе ў то́му / бо тоб'і шкóди на ру́ки / зноў спўхнут; Мамо́ / йек ни боўтатисе / ік йа цисе́ мус'у ум:іти.**

БОВТИЦЯ, -і – 1) китиця (із пучка ниток), що викор. як зав'язка і як прикраса на одязі: *Ба́ба р'іжн'е́нцка ўс'о робіти ўм'іла / ї плел:а́ / ї кужухі́ ші́ла / ї боўтиц'і так'і до сорóч'ки зрóбит / шо ну́ / ўс'о в'ік'ін'ч'ійі; 2) гудзик: *Тре́ба до сві́дра боўтиц'і приші́ти / та́ї тогді́ мош уберáти / йа ўже́ йіх зла́годила / ад'і гéнде / ў пудéлку.**

БО́ВТИЧЬКА, -и – зменш. до БО́ВТИЦЯ: *Тутки би се зда́ло бо́ўтич'ку покла́сти / і тут / дв'і до́ста; З бо́ўтич'коў / то дитин'єч'а ш'єпка.*

БОВХ (БОБО́ВХ) – здеб. у дит. мовленні – впасти, вистрілити, стріляти: *Абе́с / л'упч'іку / ни ішоў тудá / бо бу́де бобо́ўх / меш зноў пла́кати; Бу́ло ті́хо / а пото́му лиш ч'уйімо боўх / і за тоў хáтоў димі пишли́; Йої / по во́йн'і к'іл'ко це́го бу́ло / боўх / бобо́ўх / то полиш'єлосе ў землі́ і стр'іл'єло / ад'і ма́мина верста́ч'ка так пишла́ / ста́ла на м'іну / і ўс'о / нима́ жінки / де́ ни бу́ло?*

БО́ВХНУТИ – вдарити; вистрілити: *Бо́ўхнуў у плéч'і кулако́м за пустадо́рно; Хот'іў бо́ўхнути / а то зайі́ло і ни стр'іл'єло.*

БО́ВХНУТИСЕ – 1) упасти, вдаритися: *Бо́ўхнуласе на сходах / ік ішла́ ў пиўніцу;* 2) із шумом хлюпнутися у воду: *Йо / з розго́ну мош поб'іч'і і бо́ўхнутисе ў во́ду / Йек / ік там крiнта? / х'іба́ ніш:е.*

БОГАТÉНЬКО – незм., багатенько: *Кол'áндри і пéрцу дайімо́ богатéн'ко / ни шкудо́уйімо / бiрше / іік оту́тки іе ў пагарі́.*

БОГА́ТИЙ – багатий: *Лес'о́ богáтиї́ / бо ма́йї кон'á / дв'і коро́в'і / і ш'і дробі́єта / а ми шо про́ти не́го? / ма́йімо кузу́.*

БОГА́ТО ГОВО́РИ (ГОВО́РИТ), А МА́ЛО РО́БИ (РО́БИТ) – 1) про балакучу непрацьовиту людину: *Ни іми в'іри балакуно́ви / вин богáто гово́ри / áле ма́ло ро́би / де́ вин цисé го́ден зробі́ти? / просі́ Фед'á / вин ма́йстер / розум'іиц:е на стол'єр'ц'і;* 2) про того, хто перебільшує свої можливості, не здатний виконати обіцяне: *Мої́ / ч'олов'іч'і / ти фалі́с:е / шо ўс'і роботі́ роби́ш / ану́ нагада́йсе / ў котро́го газді́ ііс роби́ў? / хоч'у се подиві́ти на тво́йу робо́ту / бо піец' кла́сти / то одно́ / а пидло́гу бі́ти / дру́ге / Васи́ / про́с'у тебе́ / ни зач'іна́ї бeс'іду с цим ч'олов'іком / бо іек таке́ мо́же бу́ти / шо ўс'і роботі́ вин зна́йї? / вин лиш богáто гово́ри / а ма́ло шо зро́би.*

БОГА́ЦТВО, -а – багатство: *Богáцтва ни знаті́ іко́го ни ма́йімо / сама́ відииш / áле жи́ти мо́жно / абі́ здоро́уйї / ц:е на́важн'іш:е.*

БОГАЧÉВИ БИ СЕ НИ ДОРОБІ́В, А БІ́ДНОМУ (БІ́ННОМУ) БИ СЕ НИ ДОПЛАТІ́В (НИ ДОДА́В) – кожний прагне мати більше того, чого, на його думку, в нього занадто мало: *Так у Ту́дев'і ка́жут / богач'єви би се ни дороби́ў / а б'і́дному би се ни доплати́ў / бо богач'єви ўрас ма́ло / і т:о тре́а зробі́ти / і т:о / мої́ / ану́ би ш'і оц:é / йої́ / а т:о*

ни зроблено / ну але ї б'їдному ўс'єкого се стрєбїєїї / і вин за своїу роботу так зач'їнаїї прáвиту / їк за рїн:у мáму / або ї ш'ї бїрше.

БОГÁЧЬ, -я – багач: Уні бўли богач'ї / богáто мóргиў земн'ї мáли; Гаї / скаж'їт / котрїї тепéрен'ки ў сел'ї се рахуїї / шо вин богáч”?

БОГДАЙ – 1) дай, Боже; бодай: Богдáї би їм так бўло дóбре / їк уні м'їн'ї зробїли; Богдáї би їгó шл'ах трáфиў; Богдáї бес ни доч'їкáў / їек ти менé нагрїс:е; Богдáї би ўни запáлисе с своїїми трунтáми / та би запáлисе / ўс'ї до лáби / їек уни менé доїїдáйт / пóїїдом їїд'ут; 2) принаймні, хоч би: Ік ни помогáйт / то богдáї би ни заваж'єли; Ни каў н'їч'ó / але їк ни гóн':ї ўс'о обробїти до с'в'ет / то богдáї кóло хáти зроб'їт пор'єдок / а з городáми метé потóму се розберáти.

БÓГОВИ (БÓГУ) ДУШУ ВИДДÁТИ – померти: Сегóн:е страїнá стўд'їн' / отáк постóїти на цїх прот'їгáх / то мóжно Бóгови дўшу вид:áти / абéс їек убрáўсе / н'їч'ó ни помóже.

БОГОРÓДИЦЯ, -ї – 1) церк., Перша Богородиця – Успїння Прєсвятої Богородици (28. VIII); друга Богородиця – Рїздво Прєсвятої Богородици (21. X); 2) у знач. часового вїдрїзка: На Богорóдицу ў сéрпни конéц пóсту / і ў клўб'ї ўвéч'їр бўла забáва / їгрáла фáйна мўзика / отогдї ми се познакóмили.

БОГОРÓДИЦЯ ДРЎГА – церк., свято Рїздва Прєсвятої Богородици (21 вересня): То бўде Мар'їч'ка / бо ўродїласє на саму Дрўгу Богорóдицу / ў полўн:е / позáйтр'у пїдемо забєрáти / так дóктор' сказáў / пéршиї у Гán'ї хлóпец / тепéрки ме мáти сестрїч'ку / шобї ни скуїшно їїму бўло / ме бáвити їїїї / їгрáтисє з неў / мїжци нїми двá рóки / то ни їє богáто / їкрáс мут рáзом ростї.

БОГОРÓДИЦЯ ПÉРШЯ – церк., свято Успїння Прєсвятої Богородици (28 серпня): Пéрет' Пéршоў Богорóдицеў їє Богорóдїч'нїї пїст / вес'їл'а ў такїї ч'єс н'їхтó ни рóби / це роковé с'в'єто.

БÓГУ Д'ЄКУВАТИ – слава Богу: Бóгу д'єкувати / ў м'їс'т'ї дóбре гостїла; Бóгу д'єкувати / перезимувáли; Бóгу д'єкувати / ў мїр'ї ї здорóўїї доч'їкáли ми цєго Рїздвá.

БÓДАНИ, -я – опредм. дїя вїд БÓДАТИ: Бóдан'ї се с'к'їн'ч'єло / бо рўки тéрпнут / таку дримну роботу ўже т'єшко робїти; Бóдан'ї виткладáйт на зїму / отогдї дїўїўсе / шо трéба пидлатáти / шо доплєстї ци пїтплєстї / де трéба / дотóч'уїу ци ростóч'уїу / ад'ї оц:ў спин:їцу ўзим'ї бўла ростóч'єла тáї пїў л'їта ў нїї хóжсу; То їк жїнка

шош шійї / вишиваїї / ад'ї пасї ч'олов'їкови на сороч'ку / ци соб'ї рукавіўку або вўстоўки / шош отакé / то за ц:е ни каўт / шо то бодан'ї / а йїк шош борсаїї / рош:иваїї / примудрówуйї / приштукówуйї / хоч'ї с погáного зробїти нисогїрише або ї фáйне / то за ц:е каўт / шо то бодан'ї.

БОДАТИ – виконувати якусь роботу, пов'язану з рукоділлям (розшивати, “росплїтати” щось; здійснювати дрібний ремонт одягу та ін.): Таї шо ви рóbите? / вїжу / шо хоч'їте плестї / И:ї / бодаїу шош / росплел:á трóхи / а то ўс'о однó зле / таї так провозїласе ниў днїни; Кўталасе / а потóму шош бодала / перешивáла тáтову сороч'ку / хоч'у з нейї соб'ї до нос'їн'а бл'ўску ш:їти / таку / с корóткими рукава́ми / уна́ йїму́ бу́ла їкас нипригїсна / а м'їн'ї бу́де дóбре; Бодала штіри дни / сид'їла кóло тóго / але с д'едевогo футérка адї їка в'їтриўка вїїшла / їа йїгó перен'їцувáла / таї н'їхтó ни пизнаў би / шо то с старóго / матér'їя ч'їсан:а / ни волохáтиц:е / м'їн'ї гаш сам'її се ўдáла мойá рóбóта / мóже / ни пасуїї такé казáти / але вїхопилосе / таї ужé наї бу́де.

БОЎТИСЕ ЗА СВОЮ ШКІРУ – переживати за власні інтереси: Богáто такїх / шо дбаїут і бойўц:е лиш за себе / за своїу шкіру / а з дрўгим / шо бу́де / т:о бу́де / наї хот' за ним западéц:е / ни ўс'ї так'ї / але їе.

БОЎТИСЕ, ЇК (ІК) ВОГНІЮ – дуже боятися: При жїн'ц'ї Фед'ó ни ниў / вин йїї́ бойёўсе / їк вогн'у / Бóже боронї / би вид не́го бу́ло ч'ўти пит'ем / але йїк йїї́ ни бу́ло / даваў соб'ї вóлу; Тáмки Петрїха к'їруїї / самá смїх ч'ўла / йїк уна́ з з'етем говорїла / Іванку / а ти ч'о ни ўкосїў травїч'ки корóўц'ї? / ге? / а ч'о ў стайén'ц'ї ни вїч'їш':їно? / ци ви хоч'їте / шóби їа вам наїмїла когóс оц:é рóбїти? / а йїк н'ї / то продаїте ўс'о ї жїїте / йїк у м'їс'т'ї / каў гéзде / ўни йїї́ бойўц:е / йїк вогн'у / А ўна шо / зле кáже? / дóбре рóби / шо зберáїї до тел'óпу / це ш'ї н'їкóму ни пошкóдило.

БОЎТИСЕ, ЇК (ІК) ГРА́НИ – дуже боятися: Кóц'о бойїц:е жїнки / йїк гра́ни / ўна йїгó дóбре ў рука́х дёржи / Наї дёржи / їк йїму́ так дóбре / ў мéне такá жїнка / їг дэїтáрок / ходїла би / м'їну́та ў м'їну́ту / їа би неў к'їруваў / а ни ўна мноў / А своїоў ви дўже гóн':ї пок'їрува́ти? / ге? / то ч'ужóу / Лéс'ку / лéхко / а своїоў т'éшко.

БОЎТИСЕ, ЇК (ІК) КИТ ЛО́Ю – зовсім не боятися: У нас отáк д'їти дражн'ўц:е / А їа тебé се бóйу / їк кит лóйу.

БОЄТИСЕ, ЇК (ІК) ЧЬОРТА – дуже боятися: *Де вин шош скáже? / Дрон' бойі́ц:е тéш':і / йік ч'орта / Йо / але ўна тикі́ дóбрий д'іт':о / тáмеч'ки йе ч'о бойéтисе / та лиш подиві́тисе на н'у / і цéго дóста.*

БОЄТИСЕ, ЇК (ІК) ЧЬОРТ ЛАДА́НУ (ТІКА́ТИ, ЇК (ІК) ЧЬОРТ ВИД ЛА́ДА́НУ) – дуже сильно боятися чогось, сахатися, тікати від чогось: *Ік вин шош зач'іпа́йіц:е / а ти йі́му лиш нагада́ї за жінку / напу́т' / шо ўс'о роска́жеш / вин так йі́ї бойі́ц:е / ік ч'орт ла́дану / бо ка́ўт / шо ўна мо́же і́ рúку на не́го пидо́їміти / а ш':е дру́ге / вин там у при́ймах / це на́голоўн'іш:е.*

БО́ЖЕ МІЙ, БО́ЖЕ – вигук, що виражає здивування, страждання, розпач: *Бо́же м'їй / Бо́же / к'їл'ко молоді́х загіну́ло.*

БО́ЖЕНЬКА, -и – 1) пестл. стос. БОГ: *Бо́жен'ка ўс'о віди і ўс'о ч'у́її / на́в'іт' і́г бес шош поду́маў / дóста поду́мати шош пога́не / і це ў́же йе гр'їх; 2) образ (ікона) будь-якого святого: *Мі́трику / то Бо́жен'ка / ану́ перехресті́се; Ц'їхо бут' / бо Бо́жен'ка діві́ц:е / ци ти ч'емні́й.**

БО́ЖЕ ПОМОГА́Й – ужив. як побажання кому-небудь успіху в роботі; викор. як привітання в ситуаціях, коли мовець проходить мимо того, хто працює; відповідь “Діковать”, “Файно діковать, най і вам помогаї”: *Бо́же помога́ї / Мі́трику / Д'ікова́т' / на́ї і вам помога́її / А шо / хоч'іте с'інце́ скі́нути? / Ми ў́же зробі́ли с'іно / а цес кавáл'ч'ік лиші́ўсе бу́ў / та́ї хоч'у оц:у́ острі́ўїеноч'ку скі́нути / Дóбре / і т:о трéба / га́ї бут'те здорóв'і / Ід'і́т здорóв'і / Васи́л'ку / д'ікова́т' / шо заговори́ли / ста́ли крі́шку зо мно́ў / кудá їдетé / абéсте дóбре гости́ли.*

БО́ЖИЙ ДАР – щось найважливіше, сутнісне, яке, на думку мовця, дається людині волею Всевишнього (про здоров'я, життя, хліб, талант та ін.): *Здорóўїї / то Бо́жиї дар / ік йе здорóўїї / то йе ўс'о / а йік йі́го / Мар'їч'ко / нимá / то н'їч'о ч'олов'їка ни берéц:е; Абі́ так с'п'івáти / то трéба ма́ти Бо́жиї дар; Ік хтос ма́її Бо́жиї дар / то і́ў нау́ц'і мо́же себé показáти / йе так'ї му́др'і л'ўде.*

БО́ЖИЙ ЧЬОЛОВІ́К – чесний, щирий чоловік, який живе згідно з Божими заповідями: *Йо́ї / та то Бо́жиї ч'олов'їк / де́ вин ко́мус шош зле зрóби ци скáже? / ци пож'їда́її ч'ужóго? / та вин пос'л'ї́н:е вид:áст / ікшо́ трéба / ни ві́дите / йек вин убрáнії?*

БОЖІ́ТИСЕ – говорити БИГМÉ, БИГМЕ-БО́ЖЕ на підтвердження висловленого, присягатися у чомусь: *Задúрно ни божі́се / бо і́ так тоб'ї ни в'ї́римо; Божі́ц:е / а тут оберну́ўсе / і зноў то́її само́її.*

БО́ЖЯ ДНІ́НА (ДНІ́НКА) – гарний погожий день; неділя: *Ад'і йка Бóж'а дні́нка / ни надиві́ўбисе і ни над'е́куваўбисе Бóгови / золотá дні́нка / а йа тóв'і́у на ци́ лáвици / ті́л'ко бих ўсе́го зроби́ў / ті́л'ко бих барабул'о́к ві́копаў / йгидо́к ві́полоў / дриве́ц урубáў / а йа йі́к то́й пен' / шо гéнде ни ві́корч'увани́ / ни зру́шу з м'іс'ц'а / Ви / д'і́дику / свої́е видробі́ли / ўже йі́сте так нароби́лисе / йі́к р'і́тко хто / на́й молод'і́ увихáйуц'е / а ви бéсте ві́душ'і́ли / оц'е́ голоўне́; Така́ Бóж'а дні́нка / шо ни набу́ўбисе / а йа му́с'у леж'е́ти / Го́споди / поможі́ с це́йі́ леж'і́ ви́йти; Бóж'а дні́на та́к'і́к подаро́вана / шóби л'ўде йе́блуч'ка опи́ іпа́ли; Бóж'а дні́на да́йец'е на т:о / шобі́ питі́ до це́р'кви / шобі́ вид:ихну́ти.*

БО́ЗЯ, -і – дит., те саме, що БО́ЖЕНЬКА: *Іва́н'ч'і́ку / абéс знаў / Бóз'а ўс'о ві́ди і ўс'о ч'у́йі / то́го бес сл'ўхаў ма́мку і та́тка / помогáў д'і́дикови / таки́х д'і́точ'о́к Бóжен'ка л'ўби.*

БО́ЙТИ – кипіти: *О́л'ко / ану́ ско́рше дава́й суда́ пиро́гі / бо ўже вода́ бо́йіт; Па́ру м'і́нут / і кулеш'а гото́ва / ўже бо́йі.*

БО́ЙЧІ́Й – той, що “бої” (кипить): *То се кидáйі ў бо́йіч'е молоко́ / а ни лиші́ таке́ / шо гор'е́ч'е / ўно́ зач'е́ло бо́йіти / отогді́ ме́ч'іш к'і́сто і кур'іш'і́лém лего́н'ко пом'і́ш'е́ла / ўже меш ві́д'іти / коли́ бу́де гото́ве / то ду́же бо́рзо / йа ку́ш'і́у / ік ни зна́йу / ци́ се зварі́ло.*

“БО́ЙКІ́НЯ”, -і – назва сорту яблука: *Бо́йкі́н'і / то зимо́в'і́ йе́блука / трóшки квасно́ват'і / áле йа л'ўбі́у та́к'і́ / да́йуц'е йі́сти.*

БО́КОВА́НІ, -я – опредм. дія від. БОКУВА́ТИ: *Мару́ / до ч'о́го таке́ бокóван'і? / та́же і́ді ў ха́ту / ни сті́й / йі́к ч'у́ж'а́.*

БО́КОМ ВІ́ЛІ́СТИ (ВИЛІ́ЗА́ТИ, ВИЛÁ́ЗИТИ) – зазнати (зазнавати) невдачі, неприємностей: *От'і́ ста́тки йі́м ш'і́ бо́ком ві́л'істи мо́жут / нич'о́ ни ка́ў / та́ нич'о́ ни ка́ў; Уч'е́ра ві́тиў / а сегóн:е то́то йі́му бо́ком вилáзи.*

БОКСО́ВІ́Й – виготовлений із м'якої шкіри: *Ві́д'і́ў у Ку́тах ў одно́го ч'олов'і́ка боксо́в'і́ ч'о́боти / ну то ч'о́боти / в'і́д'і́ / і́кіс пан / бо і ўбра́н'е фа́йне / áле ч'о́боти та́к'і́ / шо ка́ў вам гéзде / н'і́ ў ко́го таки́х нима́ / ад'і́ мой'і́ с'в'і́тошн'і́ шкарбу́ні прóтиў них / от:о́ ч'о́боти / Й'у́ц'ку / ни перефа́л'у́те ч'у́ж'і́ / бо ва́ш'і́ до́ста фа́йн'і́ / ни ду́майу́ / шо ў то́го ч'олов'і́ка кра́ш'і́: і́ / бигме́; Андр'і́й т'і́шиўсе / бо д'е́д'а йі́му купи́ў боксо́в'і́ ч'о́боти / і́ сам'і́ ўни́ / і́ зол'а́ ў них л'ўкс.*

БОКУВА́ТИ – уникати когось (чогось), сторонитися: *Ві́тко / на́ш'а нев'і́стка ўсе́рдиласе / бо бок'у́йі / ра́н'ше хот' мо́гла́ шош загово́ріти / за*

д'ітій се запита́ти / за здоро́в'ї / і тепе́рки н'їби гово́ри / ни їде тумакóм / але склес' / а їйк дес да́льше сто́ймо / то ўдайе́ / шо ни віди / їа зна́йу ч'о / бо ма́ма задуже́ о́стро шош її сказа́ла / мо́же / і їа би на таке́ се ўсе́рдила; Ти ч'о боку́йїш / ни прихо́диши дити́н'ї по молоко́? / та́же їа тоб'ї ни зроби́ла нич'о пога́ного.

БОЛА́, -й – хвороба, слабість: *Шо за бола́? / ру́ку ни го́ден пидо́їми́ти; Ад'ї / бола́ прич'іпи́ласе / і ни попуска́йїц:е чолов'їка.*

БОЛА́ БИ ТІ (ТТІ, ТЕБЕ́) СТЕ́ЛА (ВЗЕ́ЛА, НАЙШЛА́) – щоб ти занедужав, щоб тобі було погано: *Бола́ би т'ї с'т'ела́ / йек ти мене́ нагріс:е / жи́ўце́м у грип заго́н'ейїш / р'їжеши без нож'а; Бола́ би тебе́ ўз'ела́ / а ти ч'о ни слухайїш ста́риших?*

БО́ЛЕ – незм., добре; слава Богу; частк. із підсилювальним знач. “добре що”: *Ч'у́ли їісте́ / шо ме́нчий Мі́триў маши́ну розбіў? / ка́жут / шо нан'інашо́ / / н'їч'о́ з не́йї німа́ / Йо́ї / та де ни ч'у́ли / бо́ле / шо сам живи́ї / зал'їза то́го ни шкода́ / на́ї іде́ / до́бре / шо сам уратува́ўсе / та де ни ч'у́ли? / ни го́н'ї до се́бе при́ти; Бо́ле / смих ві́прала сего́н:е / бо на дош' се збера́її / мо́же розве́стисе на па́ру ден'.*

БОЛÉК, -іка – болячка; “буба”: *Аг'ї / ікі́йс бол'ек се зроби́ў на плéч'ах і зач'іна́її бол'іти́ / але на́ї боли́т / ік їйму́ так се хоч'ї / їа на то́то се ни діу́йї; Ма́йї бол'ек / але кому́ б'у́ду се квóлити?*

БОЛÉК ЖИЛУ́ТКА (ЖЕЛУ́ТКА, ЖОЛУ́ТКА) – виразка шлунка: *Зач'елосе с то́го / шо їйго́ побóл'уваў жилу́док / шош з'їст / та́ї боли́т / а поти́м перехо́ди / а то ўже́ так при́шло́се / шо гет б'їда́ / пиши́лі ў Ко́сиў / ог:о́ / бол'ек жилу́тка / мус л'їга́ти ў шпитáл' / і фéртик; На тих харч'а́х зароби́ў соб'ї бол'ек жо́лу́тка.*

БОЛÉЧЬКА, -и – будь-яка хвороба внутрішніх органів: *У ста́рого́ тих бол'іч'о́к / ц'їла́ ку́па / а б'їда́ / шо молод'ї слабу́йїт.*

БО́ЛІ В МІЧЬНИКУ́ – цистит: *Ба́ба Їіле́на н'їгдé се ни пока́зуїї / дру́гий ден' вигр'їва́йїц:е / ка́же / шо бо́л'ї ў м'їч'нику́ / рас за разо́м го́нит моч'eти. Див. ГО́НИТ МОЧÉТИ.*

БОЛО́ТО, -а – розгрузла земля, грязюка: *Ни їди́ тудá / бо понад'в'їр'у́ таке́ боло́то / шо ў ч'о́боти набе́рeш.*

БОЛО́ТО (ГРУСЬ) ПО ВУ́ХА – про грязюку надворі чи бруд у хаті: *Гру́зи надвор'ї́ / боло́то по ву́ха; Мої́ / газді́не / ч'о ў хáт'ї грус' по ву́ха?*

БО́ЛЬФА, -и – пухир від опіку, мозоль та ін.: *Ў мене́ на губа́х бол'ф'ї́ повикида́ло / та́ї ш'ї за́йїда до то́го ўсе́го се зроби́ла; То живи́ї мози́л' / у*

ї́кому р'іткé їе / такé / ї́к с'у́кровиц'а / шо ш'ї ни прорва́лосе / ї́ек вигл'іда́її? / гаї́ диві́се / оц'é бо́л'фа / бо́л'фа ї́ на ї́зиц'ї́ мо́же бу́ти / Ві́тко / у тих жино́к / шо ма́їут до́ўг'ї ї́зика́ї / абі́ ме́нче говорі́ли / то ї́їм тото́ викида́її / ни ч'у́ смих тако́го / але до́бре / тогді́ жинка́ ц'ї́хо сиді́т / Пус'т'е́ку / тоб'ї́ лиш жéрти ў́ голов'ї́.

БО́ЛЬФА (БО́ЛЬФІ́) НА ГУБІ́ (НА ГУБА́Х) – герпес: *Дес із рик цéго ни бу́ло / а тепéрки зноў́ ві́скакла бо́л'фа на губ'ї́ / ма́їу ї́кус мас' / але то ни помогáїї / ві́тко / само́ вит се́бе ма́її зи́тї.*

БОМБÉТЛЯ, -і – дерев'яний розсувний тапчан; дерев'яне пружинне ліжко: *У старі́ї хат'ї́ пит с'т'іно́у бу́ло лу́шко / а пид дру́гоу́ / бомбéт'л'а / на нї́ї д'ї́ти спáли / а пид ві́кнами / до́ўга ла́виц'а.*

БО́МБЛИК, -а – зменш. до БОМБО́Н: *Так'ї́ бо́мблики на свідр'ї́ / в'ід'ї́ / окрóме се рóбї́ут / а потóму ї́їх пришивáїут; На ш'éпц'ї́ ў́ ме́не бо́мблик видирва́ўсе / Сам? / ци́ хтос помі́х ї́їму?*

БОМБО́Н, -а – прикраса кулястої форми з ниток, що викор. на дитячій шапочці, на одязі взагалі, напр., на сардаці: *Сарда́к ч'ї́рво́н:ї́ї / з бомбо́нами / такі́ї лиш ў́ с'в'éта ў́берáли.*

БО́МКАТИ – вдаряти чимось металевим об щось: *Так бо́мкаў́ клеў́цém у бл'éху / шо ме́не га́ш голо́ва́ зач'éла лупáти.*

БОРЗÉНЬКО – швиденько: *Ану́ к'ї́ва́йсе / борзéн'ко ї́ди / бо нич'; Гаї́ б'ї́жї́ / борзéн'ко нарві́ м'ї́н'ї́ ч'éбрику; То борзéн'ко ма́її се рóбї́ти / а ни так / ї́ бес нич'ó сегóн:е ни ї́їў.*

БОРІ́ТКА, -и – приймочки квіток кукурудзяного початка: *Ни рви бориткї́ / бо ш'ї́ кукурудз'о́к ни ві́рис / вин ма́її ві́рости; Каў́т / шо с тих боридо́к до́бре гарба́ту рóбї́ти / шо то л'ї́к.*

БОРІ́НКА, -и – змагання (здеб. між дітьми, підлітками), яке повинно виявити сильнішого: *Ў́ тї́ї бор'ї́н'ц'ї́ наї́душ:ї́ї бу́ў Васи́л'; Зач'éласе бор'ї́нка мижї́ свої́їми / а де ц'е до́бре?*

БО́РЗО – присл. швидко: *Ход'ї́м бо́рзо / бо на Службу́ се забаримó; Сегóроку́ бо́рзо зима́ ў́пáла / пї́éтого падо́листа; Мар'ї́ / бо́рзо ни ви́їде / коло́ цéго прї́їдец'е посї́д'ї́ти / то ни так / ї́к тоб'ї́ се здаї́е.*

БОРО́НЬ БО́ЖЕ – вживається для вираж. небажаності чогось, прохання не допустити щось; оберегти, застерегти від чогось: *Борóн' Бо́же / тако́го зазнáти вид д'ї́тї́ї; Лиш одно́ скаў́ / борóн' Бо́же вид на́пасти / вид злóго óка ї́ за́здности; Борóн' Бо́же ко́ждого вит тако́її до́л'ї́.*

БОРСАНИТИСЕ – згруб., вибиратися зі скрутного становища, долати труднощі: *Йої / ни зна́йу / к'і́л'ко ми ш'і ма́ймо борса́нитисе? / робі́ шош / ч'олов'іч'і / А йа ма́ло робі́у? / але йа ни пі́ду кра́сти / і л'уді́й рабува́ти ў О́блаз'і ни буду́ / ци ти шо хоч'?* / абі́ йа пишóў когóс души́ти? / кажі́ м'ін'і / хоч'?

БОРСАНИТИСЕ, ЇК (ІК) МИШ У ВОДІ (В СЛÓЙКУ, У СЛÓЇКУ, В КОНÓВЦІ, В ПУ́ТНИ) – намагатися вийти (вибратися) зі скрутного становища: *Від'і́ли йі́сте / йек ми́и борса́ниц:е / ік у шош упа́де? / хоч'і ві́л'істи / а то ни дуже го́ден / ота́к і йа др'а́пайусе / борса́н'усе / а то ни пуска́йі / отакé мо́йе.*

БОРСАТИСЕ – витягуватися із чогось (про нитки): *То ни борса́йіц:е / А ти ни з лиц'а́ зач'іна́й / а знаві́воротка / озмі́ мален'к'і ножич'кі́ / протні́ нітку / а потóму вит'іга́й / оцéў іглоў́ / отакó.*

БОРСАТИСЕ – визволятися з чогось чи від когось; те саме, що БОРСАНИТИСЕ: *Вин борса́ўсе / але шо / йіх дво́йі / а вин оді́н; Сні́ла сміх / шо бо́рсайусе / а менé шош та́к'ік стиска́йі / і йа зач'éла кр'іч'éти / аг'і́ / шо́ би ц:е моглó знач'éти? / То ни на пйéтницю́ / та́кії сон ни спраўд'уйіц:е / а ш':е важне́ т:о / шо ти тикі́ ви́борсаласе / на́й бу́де / шо кр'іч'éла / але тоб'і́ ста́ло лéкше.*

БОРТІВКА, -и – бортова вантажна машина: *Йо́ / і л'ісовóзи йі́дут / і бортиўка́ми л'іс во́з'ут / на́йбі́рше ўноч'é / ту́теч'ки ко́ло до́роги ўс'éкого наді́вис:е / шо трéба / і шо л'і́тше ни зна́ти.*

БО́РШЕ – присл. швидше: *Цису́ роботу́ бо́рше зрóби Лес'ó́ / ан'іш ву́йко Мі́тро; Зас'п'іва́ли / та́й ад'і́ бо́рше робо́та пишла́.*

БО́РШЕ ПА́ЛЕЦ ДА́ТИ СОБІ́ ВИДРУБА́ТИ (ВИТТÉТИ), ІК (ЇК) ПИ́ТИ КУДА́С (ЗГОДИ́ТИСЕ НА ШОШ; ЗРОБИ́ТИ ШОШ ТА ІН.) – запевнення в неможливості здійснення чогось ким-небудь: *Ма́ма роска́зувала / шо гента́м / ік ш'і ўна́ бу́ла д'іўкоў́ / до них зач'éў приході́ти одéн хлопч'іш'і́ / йіх бу́ло три д'іўц'і́ / та́й рахува́лосе / шо то до не́йі / бо ўна́ бу́ла на́йста́рш'а / і пéршоў ма́ла се вид:авати́ / так уперéт бу́ло / ну та́й шо / вин буў́ ни з гі́ршойі́ фам'і́л'йі́ та́й нипога́ніі с се́бе / висóкії́ / ч'орн'éви́ / штрама́к / але заго́нистії́ / л'убіў́ питс'м'і́йуватисе́ з дру́гих / і це ма́м'і ни пл'аўдува́ло / ба́ба ўже по́хот'іла бу́ла вид:ати́ йі́ / але ма́ма сказа́ла / шо бо́рше па́лец даст со́б'і́ видруба́ти / ік питу́ за не́го / та́й на цéму ўс'о се с'к'ін'ч'éло / ба́ба ни сі́лувала / а ў ско́рим ч'іс'і́ д'éд'а та́тиў́ пишóў до ба́би та́й зговорі́ли за*

вес'іл'е / так шо ма́ма вид:áласе за мо́го та́та бо́рше / ч'ем тот па́рубок се ўжениў / а ти зна́йиш ко́го вин уз'еў буў?; Ни каж'і́т м'і́н'і́ / абі́х бі́рше ни ч'у́ла за ц:е / бо ўа бо́рше па́лец дам соб'і́ видрубáти / ік зго́д'усе на т:о / шо ви ра́дите / ни зго́д'усе / абі́ м'і́н'і́ шо робі́ли; Никол'ц'о ка́же / шо бо́рше соб'і́ па́лец даст вит':éти / ік питі́ до то́йі д'і́ўки / но́гі мо́йі та́мки бі́рше ни бу́де / отáк сказа́ў при ўс'і́х.

БОРШЄВІТИ – заростати “боршівником”: Присади́ба ў ба́би гет з'н'і́йч'і́ласе / заросла́ бори́ іўніко́м / та́ї з не́йі н'і́ч'о нима́ / і ў ву́їни ві́жу / шо бори́ 'ев'і́ї / то пас'ку́дні́ бур'е́н / ік кіну́ўсе / то ўі́го т'е́шко се збу́ти.

БОРШІВКА, -и – вид бур'яну; те саме, що БОРШІВНИК: Ту́теч'ки нима́ бори́ іўки / ўна ўе ко́ло ві́шино́йі ха́ти / та́мки так загуч'éло / шо ўе на шо подиві́тисе; Ы́ойойо́ї / та цéїі бори́ іўки ту́тки ад'і́ к'і́л'ко / ану́ / л'у́пко / диві́се / то га́ш до пидгор'і́х / га́ш до то́йі дрóти / ус'о́ бори́ іўка / оту́тки ўе ко́ло ч'о́го се нароби́ти / о́ї шо ўе.

БОРШІВНИК, -а́, (-у́) – вид бур'яну; кінський щавель: Ко́ло Сеўч'у́кових тако́го бори́ іўнику́ бу́ло / шо ми лéдві збу́лисe то́го / такé то пас'ку́дне; Ану́ мич' / а ўі́к се ни вит'і́га́їі / то мус ви́ко́пувати / бо ік да́ти бори́ іўніко́ви загуч'éти / то с присади́би н'і́ч'о ни бу́де / ти ни ві́диши / ікé ўно ч'і́нкé; Бори́ іўні́к ма́йі́ страшно́ мо́цне кор'і́н'і́.

БОРШК, -у – борщик: Ы́ї́шмо цéго бо́рш'і́ку / вин з нові́ми барабу́л'ка́ми / с ч'е́бриком / ві́їде по дв'і́ ко́фел'ки.

БОРШЬ, -ю́ – борщ; суп: Штефа́н л'у́би бори́ ' з бурака́ми / а ни с самі́ми барабу́л'ами / Там ш'і́ мо́рква ўе / Та́ї шо / на́ї плі́вайі́ / áле вин ни ч'і́рво́н:у́ї́ / Ікі́ї зварі́ла / та́кії зварі́ла / ўі́к хо́ч'і́ / на́ї ўі́ст / а ўі́к н'і́ / то ўруба́їу ўі́му солони́ни / а то́то / шо вин хо́ч'і́ / зварі́ши ўі́му до́ма / наш д'е́д'а так ни перебе́ра́їі / шо дам / то ўі́ст.

БОСІЙ – зовсім босий; той, що не має необхідного, належного на сезон взуття: Ї́д'і́м у Ко́сиу́ по ч'ере́віки / бо ўа ч'éсто бо́са / та́ї тоб'і́ би се зда́ло шош на но́ги / мо́же / на́їдемо; Де ўна бо́са? / ўна ма́йі́ три па́р'і́ ч'обі́т / і то ни бут' і́к'і́ / а до́ста фа́їн'і́.

БОСІЙ-БОСІСЬКИЙ – те саме, що БОСІСЬКИЙ: Роса́ ўже студéна / а ба́ба при́шла́ бо́са бос'і́с'ка / ка́же / шо ўна до́бре се ч'у́їі / ік так хо́ди / мо́же / і́ так / алé м'і́н'і́ се ві́ди / шо то ўн'ч'а́ прич'éна / ўна ни ма́йі́ / за шо купі́ти.

БОСІСЬКИЙ – підсилення знач. БОСІЙ: *Скóро зимá ўпаде / а йа бос'іс'ка / піду ў Кути ч'óботи купіти / по ч'óму ч'óботи / ни ч'ўлі йістé? / ви бірше ў м'істо хóдите / Та то йек до ч'обіт.*

БОСОНÓШКИ, -жок, -кив – босоніжки: *Мойі босонóшки / у йких хóжу / се пирváли / а нов'і тіснут / і шо йа ма́йу робіти?*

БОСÓТА, -и – знев., зб., босяки: *То босóта / шó там мóже бути дóброго? / Ни каж'іт так / д'іти робіт'н'і / с такіх тázди вихóд'ут.*

БО́СЬКО, -а – заг. назва собаки: *Йа сегóн:е пишла на пóшту / платіти за с'в'ітло / дйўйусе / а тамеч'ки пид двер'мі ікііс бóс'ко змэрзлі / вихóди Мар'іч'ка Нóцина / а вин устаў / стр'іхнуўсе / пот'ігнуўсе / таі пишоў за таздінéу / ўна с'м'ійéц:е / кáже / шо то ййі оборóнец.*

БОСЯКА́ (БОСЯКО́М) – незм., босоніж: *Ти забула / ік малóу бос'акóм ходіла? / то здóрово дл'а л'удині.*

БО́ТИ, -ив – жіночі гумові чоботи з короткими халявами, здебільшого на “корках” – підборах: *Бóти дóбр'і / колі мокрó / а так / пáр'ут.*

БОХ, -га – Бог: *Бох дóбри / кóждому / хто прóси / помóже; Дорóга до Бóга кóждому ўтворéна / Бох кóждого прійме / алé л'ўде гр'ішўт таі ни ви́жут ййі.*

БОХАНЕЦ, -я – 1) невелика булочка, хлібець, яким обдаровують дітей (приблизно до 10 – 12 років), що прийшли до будь-якої хати рановранці у Живний (Чистий) Четвер перед Великоднем. Діти стають на порозі, кажучи: *Пус'т'іт / пус'т'іт на бóхан'ц'і.* Зараз рідко печуть боханці, а дітям дають печиво, вафлі, пампушки та ін. Поклавши гостинці в кошик, “боханьчірі” дякують: *Простібих / абéсте нáрик доч'ікалі; 2) рідк., хлібина: К'іл'ко куштўйі ў циї копаратів'і отóї бóханец?*

БОХАНЦІ, -ів – обрядодія, яку виконують вранці у Живний Четвер, обдаровуючи дітей: *Д'іти ў Т'ўдев'і хóд'ут на бóхан'ц'і здаўна / витколі себе памн'іта́йу / каўт / шо сегóроку нáв'іт' до шкóли ни йшли / ўс'і бохан'ч'ір'увáли.*

БОХАНЬЧÉРЬ, -іря – дитина, що прийшла “на боханьці”: *Сегóроку ў мéне нибогáто бóло бохан'ч'ір'іў / дес зо двáц':іт' / аў Іváна ў Нíжним кинці / набогáто бірше / дес кóло п'ідис'ёт' / кáже / шо вид:óс'в'іта двэр'і се ни заперáли / відиш / до старóйї бáби ни дўже квáпйуц:е іти / а*

до молодіх б'іж'ут / И:ї / шо ви такé кáжете? / а двáц':ім' це мáло? / де мáло.

БОХАНЬЧІРЮВАТИ – іти (ходити) “на боханьці”: *Бохан'ч'ір'у'їут мал'ї д'їти / а ўже так'ї / їк наші'а Ол'а / ни хóд'ут / тогїт і ўна йшла / а тепér вїт'ігласе / пиў д'їўки / таї кудá?*

БОХ ВАС (ТЕБЕ) НАГОРОДИТ (НАЙ БОХ ТОБІ ДАСТ У СТО РАЗІВ БІРШЕ; НАЙ БОХ ТОБІ (ВАМ) СЕ ВИДДЄЧИТ ТА ІН.) – добро, зроблене комусь, буде помічене і віддячене тобі Богом; зроблене комусь добро повертається до людини: *За т:о / шо їс помїх одовїци / Бох тебе нагородїт; Бох ус'о вїди / і кóждому / хто комуc зробиў шои дóброго / наї би отїц'ко / се вид':éч'уїї / вин так рóби зám'їс' тóго / хто сам ни б'їзуїї оц:é зробїти / але хто дистáў пómич' / Бох ус'о знáїї і нагорóд'уїї за дóбрó; Наї тебе / Марус'ко / і твоїїх д'їтїї ни обминé Бóж'а лáска / наї вин тоб'ї заплатїт дóбрóм за твоїé дóбрó / наї нагородїт у сто разїў бїршим.*

БОХ ВІДИ (ЗНАЇ), КОГО ПАРУВАТИ – усе в Божих руках, зокрема й те, кому з ким одружуватися: *Насту / Бох вїди / когó парувáти / одїн вин наперét ус'о знáїї / ану бéсте булі вид:áли д'їўч'їну за тóго лаїдакá / шо ўна гїнула за нéго їти / ци би бóло дóбре? / а так Бох даў дóбриї рóзум / зач'їкалі їїсте кїїс ч'ес / і ад'ї їкїї фáїнї та дóбриї хлóпец трафїўсе / так мáло бóти / нам лиш се здаїé / шо ми к'їруїїмо / а то н'ї / Бóжен'ка ўс'о даїé.*

БОХ ВІДИ, ШО КОМУ СЕ НАЛЄЖИ – Бог – непомильний суддя: *Шо бéсте тўтеч'ки ни говорїли / їек бéсте ни питскáкували / а Бох вїди / шо кому се налэжи / і томú т:о даїé / шо хто заробїў / їк ни зрáзу / то потóму / áле кóждїї своїé дистáне / отáк їа скаў.*

БОХ ВИДОБРАВ (ВИДБЕРАЇ) РОЗУМ КОМУС – хтось не здатний чїтко, логїчно мислити: *Вїдите сам'ї / Парá / гїршого нїмá / їк Бох видберáїї рóзум / отогдї ўже б'їдá / ч'óрна ч'орén:а б'їдá; То ни Бох видберáїї рóзум / то їўда пидїуд'уїї.*

БОХ ЗНАЇ, ЗА ШО, КІЛЬКО (КІЛЬКО) Й КОМУ – кожен отримає те, що заслужив: *Дóбре кáжеш / шо на ўс'о Бóж'а вóл'а / вин одїн знáїї / за шо / к'їл'ко ї кому / тóму бїрше / цéму мéнче / а тамтóму тїл'ко / шо ни ме знáти / їек днїну перебóти / ад'ї гéнде приїшоў пїéнїї / та так витшп'їцуваў жїнку / шо ўна голуб'їс'ка стáла / то їек вин гадáїї? / тўтки об'їдец:е на мéнчому?*

БОХ З НИМ (З НЕВ ТА ІН.) – ужив. як знак згоди, примирення, заспокоєння: *Бох з ним / с тим к'іс'ім / ни будемо за т:о говоріти; Та Бох з ним / с тим ч'олов'іком / то ни йе так'і велік'і грóш'і / шобі банувати / Йо / нивелік'і / але ч'о вин маў брати заўдáток / ік знаў / шо ни прійде робіти? / а йік ни їдеш / то вид:аї грóш'і / а то н'і заўдáтку / н'і маїстра.*

БОХ ЙІГО ЗНАЇ – ніхто не знає; невідомо що, як, куди, чому та ін.: *Бох йіго знаїї / ч'ем це се с'к'ін'ч'ейї / ти ни відиш / шо рóбш:е?; Бох йіго знаїї / йек це ўсе гóн:о бути; Бох йіго знаїї / шó ў них на гáц':і / то так'і л'уде / шо вид них ус'екого мош спод'івáтисе / уні ни йе сліўн'і гáзди; Бох йіго знаїї / ч'о так ў жит'у стайец':е / л'убіў одну / а ўженіўсе з другоў.*

БОХ УСЬО ВІДИ – викор. у ситуаціях, коли мовець хоче наголосити: Бог – справедливий суддя, і кожний згодом отримає за свої вчинки те, що заслужив: *Уні гадáйт / шо то йім так минец':е / ої н'і / Бох ус'о віди / і кóждиї своїе дистáне / йік ни вин / то йіго д'іти / бо то ни мóже так бути / шобі ў сироті вімантити зéм'ну / і за ц:е ни витпов'істи / н'і / мете витпов'ідáти / ої шо мете.*

БОЦМАТИЙ – товстий: *Та Петро такії боцмáтий / шо лиш н'іўрóку.*

БОЦМАЧЬ, -я – товстун: *А цес боцмáч' / шо? / зноў йісти се діви? / мої / та ти лишéн' шо ўстаў з:а столá ї так бóрзо зголдн'іў?*

БОЦМАЧЬКА, -и – пох. від БОЦМАЧЬ (про особу жін. статі): *Набіта д'іўч'іна / боцмáч'ка / але їка огідна / це ни здохлéї / шо ни гóден сáпу держ'ети / ц':а так увихáїц':е / шо ну.*

БОЧІВКА, -и – невелика бочка: *У циї боч'іўц'і квáс'у капўсту / а ў т:у набивáїїмо солоніну; Вуїку / к'іл'ко óзмете за ц:у боч'іўку?*

БОЧІВОЧЬКА, -и – бочечка: *Йéблuch'ка йе / то зрóбимо боч'івоч'ку винá / О: / та с тих йéблuch мош дóбру бóч'ку зробіти / ў нас йе на сто л'ітриў.*

БОЧІЧЬКА, -и – зменш.-пестл. до БОЧЬКА: *Фáйна бóч'ич'ка / капўсту саморін:у мош би ў ниї квáсити; А де кóрок вит цейї бóч'ич'ки?*

БОЧЬКА, -и – бочка: *Йе бóч'ка півá таї бóде набўток / нимá ч'о гор'іўкáми л'удії спóйувати; Бóч'ка наї видмокаїї / ни к'івáї.*

БОЧЬКОВИЙ – той, який зберігається в бочці (здебільшого – про пиво, огірки): *На вес'іл'е ўс'еке р'іхтувáли / але ш'і йік бóло боч'ковé півó / то ўс'і фаліли / мої / фáйне вес'іл'е.*

БРА́ГА, -и – те, з чого готують спиртний напій: *Бра́гу квáсили таї з неїї гна́ли гор'ї́жу / ї тепе́р дехто женé.*

БРАКО́ВАНІЙ – 1) вибраний, перебраний: *Йе́блука сам'ї брако́ван'ї / одно́ ў одне;* 2) щось найгіршої якості: *Та тут нима́ шо виберáти / ўс'о брако́ване / найгірше лиші́лосе / хто такé ме купувáти?*

БРАКУВА́ТИ – вибирати, сортувати: *Ори́с'а з Мі́тром йе́блука браку́ють / зберáйуц:е йї́хати / алé коли́ / йа дóбре ни зна́йу.*

БРАКУВА́ТИ КОМУ́С ЧІГО́С (із ЛИШЕ́НЬ, ПІ ЛИШ) – ужив., коли сталося чи може статися що-небудь небажане, неприємне: *Ш'ї лиші́ цéго м'ін'ї бракува́ло / ни дóста то́го / шо йе.*

БРАКУ́Й (КЛЕ́ПКИ, ЧІГО́С) В ГОЛОВІ КОМУ́С – про нерозумну людину, яка не здатна логічно мислити, реально оцінювати ситуацію; про того, хто діє, не думаючи про наслідки; хто несповна розуму: *Та д:е / де: / гаи́ оцéго тáмки нима́ / йї́му н'ї кле́пки / н'ї пи́ккле́пки ни браку́йї / ў не́го с цим пор'éдок / а т:о / шо вин хі́триї / йї́к лис / це дру́ге; Скажї́ м'ін'ї гéзде / скáже розу́мна жї́нка за свóго ч'олов'ї́ка отакé / йї́к уна говóри? / н'ї / ме ц'ї́хо сид'ї́ти / а цис'á говóри / то шо? / це йе дóбре? / кóждиї стиска́йї плеч'éма / йў óч'ї н'їч'ó ни кáже / а позаóч'ї / шо хоч' / ш'ї докладé свóго / це мýси ў голов'ї шош бракува́ти / абї́ такé казáти; Вин ни гóден казáти / ч'о вин тудá поверну́ў / рузу́мниї ч'олов'ї́к / йї́му ў голов'ї / Бóже борони / н'їч'ó ни браку́йї / а пишóў / таї пишисáў тот'ї папéр'ї.*

БРА́МА, -и – ворота, здебільшого великі: *На слупц'ї́ бра́ми пéрет' с'в'éтом Йўр'ї́а ба́ба поклáла ки́цкї з глóгом.*

БРАТ ЗА БРА́ТА, А БРІ́НДЗА ЗА ГРО́ШІ – про справедливий розрахунок, розподіл чогось; часто викор. у контекстах жартівливого характеру: *Йа тоб'ї́ він:а за к'ї́лу ма́сла ї за дорóгу до Кóсова / шо ти платї́ла / хоч'у зрáзу се розраху́вати / Йої́ / та ми свої́ї / ти колї́с за мéне шош заплатї́ш / Заплат'у́ / йї́к трéба бóде / алé ма́йї бóти розраху́нок / так / йї́к ікї́с казáў / брат за бра́та / а брї́ндза́ / за грóш'ї / Ну / рас так хоч'їш / то наї́ бóде / алé каў тоб'ї́ / то ни йе вели́к'ї грóш'ї / там к'ї́л'ї нима́ / дес фунт / бо то по половін'ї се д'ї́ли / таї водї́ч'ку свидóву ти купувáла / то ч'о так дошўкувати / хто бї́рше даў? / алé наї́ бóде / лиш за ма́сло даш.*

БРА́ТИ (ВЗЕ́ТИ) В ДА́НЕЦ – те саме, що БРА́ТИ ГУЛЯ́ТИ: *Мирóс' два рáзи браў ійї́ ў да́нец / йа самá від'ї́ла / бї́рше н'ї / алé два бóло.*

БРАТИ ВЕРЬХ – здобувати перевагу в чомусь: *Жін'ці ни треба брати вер'х нат ч'олов'іком / нав'іт' пробувати / ік уна хоч'і дóброго жит'а / бо с цéго се зач'інайт' сваркі.*

БРАТИ (ВЗÉТИ) В ЗУБИ КОГОС – лаяти, гудити кого-небудь, бути до когось необ'єктивним, несправедливим: *Йо / цис'і мóжуть ўз'éти ў зүби з отіц'кого / і зробити с тóго велике; На поч'іткáх пробували брати ў зүби / алé ўже з рик / ік се ўтихомірили / ўздр'іли / шо зо мноў л'іпше ни зач'інати.*

БРАТИ В КОЛІДНИКІ КОГОС – дати згоду на участь когось у групі (“партіі”) колядників: *Брали ў кол'ідникі ни кóждого / а фáйних / газдиўскіх хлóц'іў / ни пійн'ўх / були рокі / шо на с'в'éта ходіло по к'іл'ка пáрт'іі.*

БРАТИ В ХАТУ – дозволяти комусь проживати в хаті, яка належить господарям: *Брати ў хату ни штүка / алé треба знáти / когó.*

БРАТИ ГУЛЯТИ – запрошувати до танцю: *Тики богáто разіў вин браў менé гул'ати / богáто / то йа на шош се спод'івáйт'.*

БРАТИ (ВЗÉТИ) ДІВКУ (ДІВЧИНУ; КОГОС, КОТРУС) – одружуватися (одружитися) з дівчиною; запрошувати (запросити) до танцю: *Васіл' берé Ївáнову д'іўку / ўже засвáтаў / ўч'эра бұло слóво / а вес'іл'é дес у підос'ін'; А йа соб'і зас'н'івáйт' / то свісну / то ф'іўкну / кругóm фáйн'і молодіц'і / а йа берү д'іўку; Де вин ж:інкоў хоч'і гул'ати / берé д'іўку; Берé з Доліни / дес с Пидгорі / ўже два рóки хóд'ут; Йіл'о берé когóс / алé ни знайт' / котрү; Берé котрүс с Кóсова / такү / шо мáйі двóйі д'ітій / Таі н'іч'ó / наі мáйі / ік йімү се ўдайé / то ч'о перéч'іти? / ш'і і свóйé мут мáти.*

БРАТИ ДО ГОЛОВІ (В ГОЛУ) – занадто великого значення надавати чомусь, пройматися чимсь: *Марүс'ко / анү послүхаі менé / ни бері соб'і пустé ў гóлу / бо то пустé / нич'ó ти ни гóн:а з'м'ініти.*

БРАТИ (ВЗÉТИ) ДО ГРОШИЙ – брати (взяти) товар з відстрочкою оплати: *Ік робіў на докү / то ў буфét'і дéколи браў до грóшиі / а йік дистáну / то ўс'о вид:авáў / то ни лішен' йа / аі тот'і л'ўде / шо робіли на пилорáм'і / алé такé р'ітко бұло / стерáлисе зрáзу платіти.*

БРАТИ ДО ЗІЦ'ЕРКИ – дисциплінувати: *Тої ч'олов'ік нас'күдніі буў / урác браў до з'іц'ёрки і д'ітій / і жінку / ої / шо браў / дис'ц'іпл'іна / дóбре / алé це ўже задүже бұло / уні / сарáк'і / фист се намүч'іли.*

БРА́ТИ (БЛИ́СКО) ДО СЕ́РЦЯ – болісно сприймати щось: *Мар'іч'ко / ни бері́ це так до се́рця / ві́тко / шо то ни тво́є / ни тво́я до́л'а / то ч'о грі́стисе? / тво́є н'іхто́ ни во́зме.*

БРА́ТИ ЗА ДУ́ШУ – сильно хвилюватися, розчулюватися: *Мене́ ўрас берé за ду́шу / йік ч'ўйу́ с'н'іванку́ про руши́к / гаи́ де́коли пла́кати се хоч'і / а Іван л'ўби Ої́ у лу́з'і таї́ ш'і при доли́н'і.*

БРА́ТИ (ВЗЕ́ТИ) ЗАКІ́Н – церк., причащатися (причаститися): *Уні́ ўс'і пишли́ до це́ркви / ві́спов'ідалисе і ўз'э́ли закі́н / це бу́ла така постанова́ / ста́рши́ син виді́хаву́ уч'э́тисе / і ўни́ поду́мали / шо так бу́де до́бре / Де ни бу́де? / бу́де / ш'і і йек.*

БРА́ТИ НА ВИДРО́БОК – позичати щось з умовою майбутнього відробітку вартості позиченого: *На видрóбок беру́т гро́ш'і / це на́бірше / але́ ни лиш це́ / то бут' шо мош бра́ти на видрóбок / гента́м бра́ли кавало́к солони́ни / ци́ муку́ / ну а Фед'ó у Ва́с'ка уз'э́ў буў нида́ўно ік'іс дош'ку́ / а ш':е нагада́ла / шо ба́ба Парáни сплел:а́ бу́ла сви́дер / і то йшло́ на видрóбок / тако́го йе до́ста / л'ўде їдут на ци́се́ / бо за робі́тника т'эшко́ / а йік ота́к зробі́ти / то ўс'ім до́бре / ўс'і скориста́ли / і тот / хто жи́ч'йі́ / дайé / і тот / хто му́си тотó видрóбіти.*

БРА́ТИ НАЗБІ́ТКИ (БРА́ТИ НА КНІ́ПИ) – жартувати, насміхаючись з когось: *У ти́ компáн'йі́ Фед'а́ так бра́ли назбі́тки / наперéт' се́бе / шо вин / сара́ку / обмина́ў йіх дес'э́тими доро́гами.*

БРА́ТИ НА КОРКО́ШІ – саджати на плечі: *Ни перéт' се́бе / а на корко́ш'і бері́ / хлóпец вели́киї / ш'і натсади́с:е / а на плéч'ах ле́кше.*

БРА́ТИ НА МУ́КИ – мучити, знущатися: *Л'удий́ бра́ли на му́ки / на страи́н'і́ му́ки / і к'іл'ко́ таки́х пол'ігло́.*

БРА́ТИ НА ПАТИЧЬКІ́ – глумитися з когось: *Іванóч'ко про́стиї́ / того́ йіго́ ўрас зач'іна́ють / беру́т на пати́ч'кі.*

БРА́ТИ НАПÉРЕТЬ СЕ́БЕ – те саме, що БРА́ТИ НА ПАТИЧЬКІ́; **БРА́ТИ НАЗБІ́ТКИ:** *Васі́л' вўйку́ вели́киї штрама́к і ф'іфак / це вин ла́ким буў бра́ти когóс наперéт' се́бе / але́ дру́г'і хлóпц'і се ўсту́пали за то́го / таї́ вин тепéрки ўже́ ни про́буї́ зноў зач'іна́ти / Вин ма́йї д'ў́ку / каўт / шо ўна йіму́ сказа́ла / абéс тако́го ни робі́ў / бо м'ін'і́ за те́бе ўстит / то отогó́ / а ни т:о́ / шо хлóпц'і; Іва́н'ч'ік заду́же бла́гий / того́ ста́рши́ хлóпц'і і беру́т йіго́ наперéт' се́бе / І:ї́ / та ўни́ ўс'іх беру́т / ни лиш йіго́.*

БРА́ТИ НА ПУ́ШКУ – провокувати когось запитаннями з метою встановлення істини: *Озмі́ йі́го на пу́шку / скажі́ / шо ми ўс'о зна́ймо / та́й вин се призна́йі / А л'і́шого йі́сте нич'о́ ни приду́мали?*

БРА́ТИ НА СЕ́БЕ ШОШ – виконувати всю або частину якоїсь роботи, бути відповідальним за щось: *На́й на се́бе і́ ч'олов'і́к шош бере́ / бо жі́нка ни го́н:а ўсе т'і́гнути / ўна́ тако́ш на робо́ту хо́ди / ну / а до́ма? / коро́ва / горо́т / ўс'о хо́ч'і рук.*

БРА́ТИ НА СМІХ – глузувати, кепкувати з когось; те саме, що **БРА́ТИ НАЗБІ́ТКИ**: *М'і́с'о гада́йі / шо вин страши́йі розумна́к / про́буваў при Вас'у́т'і бра́ти мене́ на с'м'і́х / показáтисе пе́ред' неў́ / але́ ни на то́го напа́ў / йа́ йі́му таке́ сказа́ў / шо вин закри́ў пісок і бі́рше йі́го ни ўтвор'е́ў.*

БРА́ТИ НА ШПИТА́КИ – те саме, що **БРА́ТИ НАЗБІ́ТКИ**: *Йі́го беру́т на шпита́ки / бо вин / сара́ку / та́кіі / ге́йби нич'ва́ліі / і́гби попа́ло на дру́гого / то́й би ско́ро ўс'ім роті́ позакрива́ў / а це́с благи́й / то́го і́ с'і́да́йіут на го́лу / а то гр'і́х ота́к нас'м'і́хáтисе.*

БРА́ТИ НО́ГИ НА ПЛЕ́ЧИ – тікати: *Ти хот'і́ў погла́дити ку́гута? / мо́й / па́рупч'і́ / беру́ но́ги на плéч'і́ / бо вин ко́цне / абéс тогди́ ни пла́каў / ни зна́йіш / йек бра́ти но́ги? / і́ди се запитáйі у ма́ми / б'і́жі ві́ц:и / бо ге́нде і́ндик до те́бе призерáйіц:e / ві́тко / ти йі́му се ўда́ў.*

БРА́ТИ ПО́ПИД РУ́ЧЬКУ – брати під руку: *Ота́к по́пид ру́ч'ку хо́д'ут ц'і́ліі́ ден' вулиц'áми / шо́ т:о за л'убá та́ка?*

БРА́ТИ (ВЗÉТИ; ЗАЙМІ́ТИ, ГНА́ТИ) ПО́СТАТЬ – стати (ставати) до роботи на певній ділянці (частині смуги) землі; швидко працювати на зайнятій площі: *Бура́кіў бу́ло ті́л'ко / шо́ йі́к ота́к се подиві́ти / то́ кинéц гаи́ дес там / де присади́бі се зач'і́на́йіут / йа́ ў по́рав'і́н' з ма́моў робі́ла / бра́ла по́стат' і́ гна́ла йі́йі́ / йек мо́гла́ / а ма́ма / і́к ві́д'іла́ / шо́ йа́ се зму́ч'і́ла / оді́н р'і́до́к заберáла і́ так йі́го пидгон'е́ла / шоби́ ми зноў сапа́ли ра́зом / деле́ко вид ме́не ни витхо́діла́ / йо́й / то́ т'е́шко бу́ло ў колго́с'п'і́ / л'у́де / сара́ки / ду́же б'і́дува́лі.*

БРА́ТИ ПРИ́МІР С КО́ГОС – мати кого-небудь за приклад, наслідувати когось: *Бері́ прі́м'і́р з тазди́ўско́го / а ни с пу́сто́го.*

БРА́ТИ (ВЗÉТИ) СВОЕ́ – домагатися (домогтися) бажаного, незважаючи ні на що, навіть якщо це йде всупереч інтересам інших: *О́н'і́: / ц':а се ни попу́сти сво́го / ўна́ йі́го о́зме / де би ни бу́ло / так тре: ўм'і́ти.*

БРА́ТИСЕ – мати охоту до чогось, до якоїсь роботи: *Йі́лєнина ўнў́ка ў́жє берєц':є ч'і́тати / хот' ма́йї лиш три ци шті́ри ро́ки.*

БРА́ТИСЕ БРІ́ШКАМИ – морщитися; див. БРІ́ШКИ: *Рукаў́ ни маў́ би се бра́ти попере́шними брі́шками / то шош у плє́ч'ах / ві́тко / зле скройє́но / га́ї див'і́ц:є / оцє́с л'і́шиї / а оцє́ї?*

БРА́ТИСЕ ДО РОБО́ТИ – починати працювати: *Га́ї / беремо́се до робо́ти / до полў́н':а ма́йїмо с'к'ін'ч'є́ти / ту́тки са́пан'а на дв'і годі́н'ї.*

БРА́ТИСЕ (ЛОВІ́ТИСЕ, ХАПА́ТИСЕ, ВЗЄ́ТИСЕ, ЙМІ́ТИСЕ) ЗА ГО́ЛУ – журитися, переживати, усвідомлюючи характер певної ситуації, складність розв'язання якоїсь проблеми: *Йо́ї / та дон'ка́ за го́лу бра́ласє / ік їа роска́зувала / їек то́то ўс'о бу́ло / ўна ни зна́ла / лиш т:о / шо дес кра́йїм вў́ха ч'ў́ла / а їа ў́жє докла́дно ві́клала / одно́ за одним / бо смих бу́ла при тим; Хло́пец с'к'ін'ч'є́ў рик то́му шко́лу / ї ка́же / шо жєніў́бисє / старин'а́ за го́лу берєц':є; Йо́йойо́ї / а це шо? / шо за на́пас'т' така́? / ко́ждїї ота́к дў́майї ї за го́лу берєц':є; А їїк ўдє́рили плóви / то їшли́ три дни / а́ле так'ї́ / шо вода́ з горбї́ў ч'ў́рком ч'ур'ї́ла / та́к'їк дє́коли ў ї́рўз'ї / л'ў́де за го́лу бра́лисє / мо́ї / бра́ч':їки / шо робі́ти? / ді́вимосє з Моч'ї́рї / а смерє́ки на груні́ с:ў́нулисє / го́лії вер'х / іт би верє́ту хтос удо́ліну с'ї́пнуў́ / і с'т'їна́ го́ла сє зробї́ла / лиш ч'ї́ноў́ган'ц'ї ві́тко / а хто ві́н:уї́? / л'ў́де сам'ї́ / бо вирў́буї́ут л'ї́сі / а їа сє пита́їу / ци хтос поса́дїў́ хот' одну́ смер'ї́ч'ку ци бук? / н'ї / тако́го нїма́ / бо нїма́ газді́ / шобї́ то́то пил'нува́ў́ / і за тим дивї́ўсє / нїма́.*

БРА́ТИСЕ (ВЗЄ́ТИСЕ) ЗА РО́ЗУМ – починати діяти розумно: *Ік тоб'ї́ ў́жє два́ц':їт' ро́киў́ / то даў́но порá бра́тисє за ро́зум.*

БРА́ТИСЕ ПОМО́ЧІ – зголоситися допомогти комусь у чомусь: *Ўнў́ка ни дў́жє берєц':є помоч'ї́ д'ї́дови / бї́рше дон'ка́ ї з'єт' / хот' вин хату́ ї приса́дїбу на ўнў́ку записа́ў́ / Ну то н'їч'о́ / то з одної́ хати ў́ни бї́рше гон':ї́ помоч'ї́ / їїк д'ї́ўч'ї́на.*

БРА́ТИСЕ ЗА СТАРЄ́ – повертатися до старих звичок, не одобрюваних близькими чи / і суспільством: *Зач'є́ў бра́тисє за старє́ / зноў́ пїє / а де гор'ї́ўка / там ро́зуму ма́ло.*

БРА́ТИ СЛÓВО – зголошуватися промовити щось, висловитися з певного питання: *Ба́ба Настў́н'а бу́ла така́ / шо мо́гла мї́жи л'уд'мі́ бра́ти слóво / і ўс'ї́ слў́хали / бо її́ уваж'є́ли.*

БРА́ТИ СЛЮП – одружуватися: *Даўно ў нас бра́ли с'л'уп іў виўто́рок / іў ч'ітвэ́р' / а тепэ́рки лиш у субо́ту; Списа́лісе / а с'л'уп мут бра́ти пото́му / іік бу́де вес'іл'е́.*

БРА́ТИ (ВЗЕ́ТИ) У ПРІЙ́МИ – те саме, що БРА́ТИ В ХА́ТУ: *Вин ни с Т'уде́ва / рожэ́нцкиі хлопч'іш'і / жийе́ у Фед'а́ / ўни ііго́ ўз'э́ли ў при́ми / то ікас деле́ка рид'н'а́ іім / в'іде́ї / по ма́миниі л'ін'іі.*

БРА́ТИ ШОШ – купувати у людей, заготовляти щось (ягоди, фрукти): *Л'уде ў Т'уде́в'і ўже́ з іе́годами ни дуже́ во́з'уц':е / бо ііх га́ла па́ла ни беру́т / нимá заготі́ўл'і; Ўч'э́ра бра́ли іе́блука / іа та́ч'коў возі́ла.*

БРАТУ́РА (БРАНТУ́РА), -и – духовка: *Ў бранту́р'і гента́м вари́ли го́луц'і і́ абі́ ни ч'іди́ло / бо ўні з'б'і́гали / то пид бан'е́к сипали попі́ў / ота́к бу́ло / а тепэ́рки пе́рет' с'в'э́тами і го́луц'і / і ўс'о ійдне́ ў п'іч' засува́йут.*

БРАЦА́РЬ, -я – манжет вишиваної чоловічої сорочки: *Ві́шила смих пасі́ / а лиші́лосе ш'і про́шиўку таі браца́р'і.*

БРА́ЧЧІК, -а – зменш.-пестл. до БРАТ: *Ва́с'ку / кого́ би ти хот'і́ў шобі́ тоб'і́ купі́ли / бра́ч':іка ци сестрі́ч'ку? / Д'іво́к ни хоч'у / бо ўни плаксі́в'і / хот' за шо реву́т.*

БРА́ЧЧІКИ – 1) те саме, що БРА́ЧЧІКУ³: *Бра́ч':іки мі́л'і / а де іа так запороши́ўсе? / іек тепэ́рки ў це́му іти?; 2) у знач. мой: Бра́ч':іки / та вин мих сего́н:е ч'олов'і́ком бу́ти / а то ад'і́ / шо се ста́ло; Бра́ч':іки / а це шо се ро́би? / ч'о н'іхто́ за не́го се ни ўступі́ў? / ч'о ўс'іх замкн'у́ло?*

БРА́ЧЧІКИ, -ив – братки: *З весні́ бра́ч':іки фа́йн'і / вели́к'і / а сере́д'л'іта стаі́ут дрімні́ми і н'ііе́кими / таке́ і с ф'і́йаўка́ми / Ну бо то ко́жде ма́йі свої́ пору́.*

БРА́ЧЧІКУ – 1) експресивне звертання до когось – особи чоловічої статі (здеб. ровесника), того, хто викликає довіру, приятель: *Бра́ч':іку Васи́ / таі іек жийі́те? / ч'у́ў / шо ва́ш'а жі́нка присла́бла; Бра́ч':іку М'і́ха́ / ану́ ход'і́т блі́ш:е до гу́рту; 2) знеособлене звертання: *Ану́ / бра́ч':іку / поможі́ цес ко́ўбок виткоти́ти / бо мене́ шош зач'э́ло ў попере́ц'і шпі́гати; 3) викор. у мовленневих актах зі знач. здивування, захоплення та ін.: Бра́ч':іку / шо там добра́ бу́ло / ті́л'ко бога́то / шо ни го́ден розказа́ти.**

БРА́ЧЬКИ, -ок – перебрані, поганої якості плоди, передусім – яблука: *У па́ц'і сам'і́ бра́ч'ки / набер'і́т соб'і́ с кошел'а́ / там фа́йн'і.*

БРЭСКЛИЙ – 1) набряклий, опухлий (про тіло, обличчя): *Андр'її файніі буў ч'олов'їк / але н'іколі ни вигл'їдаў здорóвим / ікїіс брэскліі ходїў / Йо / ни бўло ц'в'їту ў лицїі;* 2) сирий, не висушений (про колоду, дошку): *Дóш'ка брэскла / хот'їўше з неў шош робїти / тре: зач'їкати / дóки вїшушиц:е / маїі отўтеч'ки накріта сóхнути;* 3) квашений (здеб. про огірки, капусту тощо): *Брэскліі óгир'ок с кулешкоў урас смакуїі; Капу́ста ўже брэскла / пїтквасна / ш'ї ден' два таї бóч'ку мош у хорóми вит'їгати.*

БРЭСКНУТИ – 1) ставати набряклим, опухлим (про тіло, обличчя): *Нóги брэскнут / стайўт / ік коўпки;* 2) заквашуватися (про огірки, капусту): *Огир'кї дóста / áби брэсклі два дни; Анў куш'їте / капу́ста вит позаўч'єра брэскне / то хто їку л'ўби / мóже / наї ш'ї / бо їа л'ўбїў квас'н'їш:у / а ви див'їц:е / ік се ўдайє / то оз'м'їт слóйїк / їа вам набїў.*

БРЭХА, -и – знев., брехунка: *Ни в'їр'те брэс'ї / тамеч'ки праўдоў ї ни пахне;* 2) ворожка: *Ў бєс'їд'ї воро́шку ч'їгóс називáли брэхоў.*

БРЭХА ВИД БРЭХИ (НАД БРЭХАМИ) – знев., про того, хто дуже часто обманює: *Нич'ó ни каў / але знаїу / шо Парáска страшно́ брэше / то брэха над брэхами / ік'ї ѝе / а ўна наїстáриш'а.*

БРИЖЖЄТИ (БРИЖЖЄТИ, БРИШШЄТИ, БРИШШЄТИ) – свїтати, розвиднятися: *Пишліі дгóр'ї / шо лиш зач'єло бриж':єти / а ўже Верцáрини стáло вїтко / їїк удєн'; Ў грибїі се зибрáли дўже рáно / лєда зач'їнало бриж':єти; Лишєн' бриж':єїї / а ўни ўже на ногáх; Лиш бриж':єїї / лиш днїна хóч'ї се робїти / а Митрї́ха ўже бўди нев'їстку / ўставаї / бо поўно робóти / а молодє хóч'ї спáти / ўставаї / бáбо / самá / ік тоб'ї се ни спит / і то ц'їхóн'ко / абєс н'їкóго ни розбудїла / а нї тваўтї спередрán'а робїти / дóбре їа кáжу?; Бриж':єїї / Бóж'а днїнка хóч'ї се робїти; Ўстáли / ік лиш зач'їнало бр'їш':єти / нас бáба скорн'єла / ш'ї нáв'їт' кугутї ни п'їїїли / х'їбá отóї ч'óрниї / Митрї́шин подаваў гóлос / і то захрїплїі / шош ни їшло їїму так фáйно / ік урас.*

БРІЖІ, -ів – 1) хвилі на річці: *Брїж'ї так'ї / шо мóжут збїти дитїну;* 2) хвилясті складки на полотні, одязі: *Ни кóжда рукавїўка мáла брїж'ї; Ік жїїнка поўна / то нашó брїж'їў? / ме / їїк котїц'а / ходїти.*

БРИЗЄНТ, -у – брезент: *Дош'кї бризєнтом укрїли / абї ни моч'єлїсе.*

БРИЗЄНТОВИЙ – прикм. до БРИЗЄНТ: *То бризєнтове накрит'є / такє / шобїі лиш вид дош':ў сховáтїсе.*

БРИКАТИ (ШТРИКАТИ), ІК (ЇК) ЛОШІ (ІК ЛОШІТКО, ІК ЛОШЄК) – підстрибувати, гратися, бігати (про дитину): *Іванкові ў д'іда бўло ду́же до́бре / тутки йіму' во́л'а / ни бўло прі́мусу / і вин набува́ўсе / ви бесте́ були ни пизна́ли диті́ну / до́ма такі́ / ік Мар'іч'ін све́кор / а ў д'іда брика́йі / ік ло́ш'і / ф'іўкайі / д'ідо йіго наўч'е́ў ф'іўкати ў два па́л'ц'і / ігра́йі на соп'іўц'і / с'п'іва́йі / мо́же / де́коли і ни ду́же дитин'е́ч'і с'п'іванкі / це ікшо́ сказа́ти по пра́ўд'і / але каў вам гэ́зде / малі́й ік на́ново родіўсе / попра́виўсе / пи́дріс на шті́ри па́л'ц'і / або і на ўсу до́лон' / таке́ лі́туван'і / фа́йне д'л'а диті́ни / а ў м'іс'т'і шо? / та́меч'ки лиш му́рі і камн'ініц'і; Ш'і ни наўч'е́ўсе до́бре ході́ти / а ўже брика́йі / ік ло́ш'ітко / ад'і йек бо́ком пите́скаку́йі.*

БРИКНАРЬ, -я – найбільший цвях: *Брикнар'а́ми л'ітар'і збива́йут / це до́ўгі і гру́бі цвик / такі́ загру́бі / йік оце́с па́лец / за не́го ш'і ка́жут дво́хсо́тка; А нам нашо́ такі́х цві́куў? / ві́тки ўни се ў́з'е́ли? / це брикнар'і́.*

БРІНДЗА, -и – спеціально приготовлений для зберігання посолений сир: *На́ш'а ба́ба ўм'іла робі́ти брі́ндзѹ / бо ни рас лі́тувала ў по́лонин'і / і помо́гала ва́тагови; Йе брі́ндза / ку́леш'а / і мош жи́ти.*

БРІНДЗА – ЗА ГРО́ШІ – *жарт.*, вислів акцентує на розмежуванні дружніх, родинних стосунків від фінансових: *Ни по́ледві́ни пйет' ті́ш'іч' да́ли Вас'ут'і за коро́ву / це назива́йіц'е ў сво́го купі́ли / То Ан:у́ / тепе́рки так йе / ми соб'і свої́ / а брі́ндза / за гро́ш'і / заду́рно нима́ / Та йа ни каў заду́рно / але пу́стіти тро́хи бра́тови мо́гла́.*

БРИНДУШКІ, -о́к – квіти примули; перші весняні квіти взагалі: *Ў́же бри́ндушкі́ зацві́ли / і жо́ўт'і / і ч'іро́н':і те́мн'і / йек то фа́йно.*

БРИНІ́ТИ – 1) утворювати бринячий протяжний звук: *Шо то бри́ніт / вере́ / ни му́ха?; 2) перен., жевріти (про думку): Аг'і́ / шо йа ма́ла сказа́ти? / бри́ніт / але шо / шо? / Мо́же / йісте́ за ву́ліч'ку хот'і́ли се запита́ти? / ми за плет'і́н'і гово́рили.*

БРИСТ, -о́сту – збі́рн., молоді пагони дерев: *Ад'і́ йек коза́ фа́йно бри́ст йі́ст / а ми се ді́вимо / та ўна за́рас уло́ми ш':е́пу / і н'ійе́кої кóристи ни бу́де с то́го / шо д'ідо ш':і́тіў.*

БРИ́СТИ – брести; переходити вбрі́д, перебридати (про річку, струмок): *Ни бойте́се бри́сти ў габа́х? / ота́меч'ки до́брий бри́т / а тутки на Букові́ну н'іхто́ ни пере́ходи; Ко́лі вода́ ўл'і́т'і ду́же ўпада́йі / йа бри́ду на то́йбик у гри́бі / ота́мки / наўпро́тиў скалі́ / йе фа́йній бри́т.*

БРИСТУВАТИ – брунькувати; викидати бруньки: *Н'їўро́ку / сат фа́йно брису́йї / ік даст Бох / то ўро́ди; Сат у́же брису́йї / одно́ / шобї моро́с ни ўде́риў / оц:é голоўне́; Зима́ ўпа́ла бу́ла вели́ка / доўго́ держ'эласе / а ш':эпи́ мал'ї / зач'эли́ брисува́ти / бо ў́же потепл'їло́ / то за́йїц ниў р'їду́ обгрі́с буў / с'н'їх держ'эўсе́ / ікра́с йїму́ до́бре бу́ло дос'їга́ти.*

БРИТ, -о́ду – брїд: *Брит йе́ ни́ш:е крї́нти / та́меч'ки нигл'їбо́ко / на́в'їт' д'їти́ перехо́д'ут; Брит фа́йниї́ / переїшли́ / ўпи́лили́ бу́ч'ка́ / нагрузі́ли маши́ну / таї́ повезі́ли / куда́ тре́ба / То таке́ / Ко́ц'у / л'ўде жи́йут сего́н'їшним́ днем́ / ни ду́майт / шо заўтра́ бу́де / н'їч'о́ ни бої́ўц:е́ / таї́ ни́ма / хто́ би за́ цим усї́м дивї́ўсе / пор'етку́ браку́йї.*

БРІШКИ, -жок – зменш. до БРІЖІ: *Оц':а́ сўкн'а́ пога́но ш:їта́ / то ни ма́йї бра́тисе́ брїшка́ми на плеч'ах́ / брїшка́ т':ї́ нї́ до ч'о́го.*

БРІХНЯ, -ї – брехня, неправда, плітка; найч. у мн., БРІХНІ, -о́нь: *Ви́бач'е́йте / але́ йа́ бр'їхн'ї́ ни слуха́йт / і́ пу́сте м'ї́н'ї ў ха́ту ни нес'їт; Ми́ соб'ї́ бу́демо до́бр'ї / ни бу́демо грї́стисе́ ч'е́рес ч'уж'ї́ бр'їхн'ї́ / а ў́ни / ік йї́м та́к смаку́йї / то наї́ гово́р'ут / шо хо́ч'ут / л'ўдем роті́ ни позакрива́йїш; Наслу́халасе́ та́кїх бр'їхон' / шо ни го́н:а́ розказа́ти / про шо́ то́т'ї ба́бї гово́ри́ли / ус'е́ку ўс'е́ч'їну́ смїх ч'у́ла.*

БРІХТА́ШКА, -и – шкіряна сумочка, гаманець: *Д'їдо́ держ'е́ў гро́ш'ї ў бр'їхта́с':ї́ / а ба́ба каза́ла / шо ў не́йї ў пул'а́рци; Пе́н'ц'ї́йу каўт́ / шо даду́т бі́ришу́ / та́к шо мус́ / М'їха́́ / купува́ти но́ву бр'їхта́шку́ / бо ў́ циї́ ус'о́ се ни ў́м'ї́сти.*

БРІЦЬ-БРІЦЬ – виг., ужив. для підкликання овець: *Гаї́ / клич'́ / бр'їц'́́ / бр'їц'́́ / і́ то́гдї́ ове́ч'ка́ прї́їде́ / ану́ кажї́.*

БРІЦЯ, -ї – дит., вівця, баран: *Т'їка́ї́ / бо бр'ї́ц'а ў́тич'ї́ ри́шка́ми / бр'ї́ц'а бі́їц:е́ / а йеќ ти гада́ў? / мо́же го́пнути́ / бо́рзо їди́ дмї́н'ї.*

БРОЦЬКА́НИТИ – ходити по калюжах, по снігу: *Засла́н / а йа́ шо каза́ла? / ни бро́ц'ка́н' с'н'їга́ми / бо́ то до́бро́м се ни с'к'ї́н'ч'е́йї.*

БРУ́ДНИЙ (БРУ́ННИЙ), А́ЛЕ ЧЕ́СТИЙ – про заношений, але випраний одяг: *Це́ ў́ нас та́к ла́ком'ї́ жертува́ти / і́к хтос́ убере́ шош́ нивї́гл'ї́дне / ста́ре / ци́ тикї́ і́ ни ду́же ч'е́сте / але́ шобї́ се ви́праўда́ти / ка́же / шо́ то бру́н:е́ / але́ ч'е́сте / це́ ду́же даў́не / ни зна́йт / ко́лі ў́но се зї́ві́ло / але́ йа́ ш'ї́ малоў́ вид д'ї́да ч'у́ла / шо оден́ жо́ўн'їр́ ішоў́ з во́їни́ / доўго́ ішоў́́ / ну таї́́ сам'ї́ розум'ї́йте́ / шо соро́ч'ка́ на не́му се заносї́ла / вин́ йї́її ви́праў́ / але́ то ма́ло шо́ помо́гло́ / уна́́ ни ста́ла набога́то кра́ш':а́ / і́ йї́к хтос́́ заду́же́ розди́ўїе́ўсе́ то́ту́ соро́ч'ку́ / та́ку́ / шо на́с'кр'ї́с' се*

ўз'эла пóтом / пóрохом / усú прол'інтáўлену / то вин л'ўдем казáў / унá брудна / áле ч'эста / вит:огдú цис'í слова пишли ў л'ўде / вiдiте / то ї йа так мóжу сказáти / оц:é / шо сегóн:е на мiн'и / брудне / áле ч'эсте / йа ниделéко вит тóго жóўн'iра видийшла / áле ў горóд'и м'ин'í ў цéму спрiтишино / тогó так се ўбрáла.

БРУНÁВИЙ – про плід, що починає дозрівати: Ч'iркач'í нiш':iли брунáв'и спасиўкi / i ни давáли йiм диiтi.

БРУНÁВИТИ – дозрівати, достигати (про ягоди, фрукти): Ўже брунáв'ийут коркодуш'и / ци дóбр'и? / в'идéї / ш'и н'и; И:ї / та йéгоди лиши зач'эли брунáв'ити / дес пóдес / áле за пáру ден' ўже меш йiсти / кiл'ко гóн:a / будеш / iкpас йiс дóбре попáла / ти р'iтко ў йéгоди приийхáла.

БРУС, -а – 1) обтесана чотиригранна колода: Абéс ни забуў / шо сегóн:е привезуt бpуси / казáли / шо двéч'iру; 2) камiнь для гострiння коси, ножа: Кóло р'iкi тáто найшоў шерсткiй доўгáстий кáм'ин' / i казáў / шо з нéго буде фáйний брус.

БРУЦВIНА, -и – персик: Бруцвiна ў Т'удев'и ни дóуже ростé / áле дес трóхи йе / бо ўна вимерзáйи / тогó богáто ни сад'ут / лиши так / абi оскóму зигнáти / йiк закортиt.

БЎБА, -и – болячка, нарыв, подряпина чи невелика рана на тiлi: На руц'í буба се зробiла / л'iл'ийу приклáла сегóн:е / i ч'уйу / шо помогáйи.

БУБÁВИЙ – прищуватий; про того, хто має бубi: Йек йа такá бубáва покáжусе мiжи л'ўде? / А ти ч'о л'ўпко / тотó тисну́ла? / ни вiдиши / шо гiрше йiс зробiла? / н'ич'ó ни бóло вiтко / т'iс:е / áле ти н'и / шука́ла соб'í б'идi / ну таї мáйиш / меш такá ч'ел:éна ў хáт'и сид'iти; Дитiну шошi опкiнуло / ад'i йа бубáва хóди / трéба дóхтореви показáти / ч'о ўни н'ич'ó с тóго ни робiют?

БУБНИТИ – грати “в бубонь”: Так бубниў у бубон' / шо трóхи з лáвиц'и ни ўпáў / ти се здогадáла / за кóго йа каў?

БУБНIСТ (БУБНIСТИЙ), -а – музикант, що грае на бубнi: У вiселен'и менé мáма пусти́ла ў друшкi / бо iкpас вес'iл'é бóло / то тák / шо ишли лиши молод'i / йа / бубн'iст / i одiн / шо ў скрiпку iгрáў / áле це бóло вес'iл'é / усé сéло ч'ўло.

БУБОВАТИЙ – те саме, що БУБÁВИЙ: Мастiц:е отакiм крémом / кáже / шо йiк хот' ден' пропусти / зноў стайé бубовáтий / вин у аптiц'и йiгó купиў / у Ч'iрниўц'áх / просиў н'икóму ни ўпов'идáти / це йа лиши вам /

мамó / кáжу / ни хóч'і / шобí хтос знаў / тáмки сказа́ли / шо вин цисé переростé / ш'і їкиіс рик / і бубóк ни бúde.

БУ́БОНЬ, -я – 1) бубон: Бíе ў бубон' / їік хол'эра; 2) перен., голова, на якій нема волосся; часто в порівн. конструкціях: Голова́ вигл'ідала / їік бубон' / бо во́лоси пус'т'і / б'іл'і ї р'ітк'і / т'імн'і се с'в'ітіло / а ўни ш'і ї питстрі́гли малóго ч'ут' ни на́лисо.

БУ́БОЧЬКА, -и – зменш. до БУ́БКА: Мі́трику / абéс ни к'іваў цису́ бубоч'ку / ўна скóро загой'іц:е / ни роздр'áнуї рúч'ку.

БУБУ́Х – те саме, що БОБУ́Х: Де дитíна ўпáла? / отáмки? / тáмеч'ки бубу́х? / ми тудá ни їдемó / н'і тудá їти / там бубу́х / у дитíни бұла бұба / де бұпка ? / де? / на кол'інци? / даї бáпка поц'óмаїі тáмки / даї.

БУ́ВШЕ – будучи; якби був (кимось): Буўше на їігó м'ісци / їа би лиш устáў / зибраўсе ї пишоў / їа би ни доч'экуваў к'ін'ц'á / ї ни дослухáўсе / шо мут дáл'і говоріти / лиш устáў і пишоў.

БУГÁЙ, -я – 1) самець корови: Їої / та то такії бугáї / шо подивітисе стрáшно; 2) знев., великий, неповороткий; лінивий: Кíл'ко робóти / а цеї бугáї лéжнем лежít / тажé поможі м'ін'і шош.

БУГІКАТИ (БУХІКАТИ) – надривно кашляти: Бугікаїі так / шо гаш у грúдех гримít; Бúde тíл'ко бугікати / бері ліжечку мéду / таї перестáне / То дóхтореви трéба се показáти / шó м'іт?

БУ́ТДЕНЬ МАЇ СВОЄ ПРА́ВО, А СВЕ́ТО – СВОЄ – будні і свята мають свої приписи, яких необхідно дотримуватися: Хóч'у припоч'эти / бо сегóн:е нед'іл'а / такії смих труднії / шо рук і них ни ч'уўу / отáк леж'эў би ї н'іч'ó менé ни кортíт / то тикі дóбре їкиіс казáў / шо бұтден' маїі своіе прáво / а с'в'это / своіе / вітко / розумніі буў ч'олов'ік / знаў / шо говорі.

БУ́ДЕ – присл. досить, достатньо: Бúde парупкува́ти / мош би женітисе; Бúde / бúde / к'іл'ко сиплеш оліви?; Гаї бúde / кидáї сáпу таї ході ў хáту / то ўже полўн:е.

БУ́ДЕ КУ́ЦА ГОДÍНА КОМУ́С – комусь буде погано, гірше, ніж зараз: Пу́с'т'у кур'эта ў загорóду / до старі́х курі́ї / бúde їім там кúца годíна / бо тўтеч'ки / на во́ли / їім нидогóда / зр'іхтува́ла зáмн'ітки / а ўни ни їід'ут / пірскаїут дз'ўпками / а тáмки мут їісти т:о / шо ўс'і / ої шо мут.

БУДЕ НИ БУДЕ – про стихійність якогось процесу: *Буде ни буде / це ўже такé / голоўне / шо йіс зробіла т:о / шо вит тебе се трéбувало.*

БУДЕ ТАК, ІК (ІК) БОХ ДАСТ – буде так, як волею Бога складуться обставини: *Одін Бох знáйї / шо нас ч'ікайї / ї буде так / ік Бох даст / ни інак / а так / йек вин даст / оц:é йа твэ́рдо знáйу.*

БУДЕШ МІНІ (НАМ) КАЗАТИ (ГОВОРІТИ, РОСКАЗИ (РОСКАЗНІ) РОСКАЗУВАТИ) – викор., коли мовець хоче підкреслити: хтось говорить непереконливо чи неправду, тому немає необхідності його слухати: *Будеш м'ін'ї казати / н'їби йа сам ни знáйу / та́же йа та́мки буў і ўс'о від'їў своїйми оч'ема / а ти росказуїш тотó / шо Параска наговоріла / а іт бес буў мўдриї / то маў се запита́ти / Вуїно / а ви тамеч'ки бу́ли? / ге? / від'їли йістé / йек уні се бі́ли? / цéго ни бу́ло / о / шо йа скаў / ни бу́ло / і фэ́ртик / а ти їди ї да́л'ї слўхаї дурні́х бр'іхóн'; Будеш м'ін'ї тўтки росказувати / марш віц:и / жін'ц'ї своїї дóма росказуї / а йа соб'ї сам знáйу / шо м'ін'ї робі́ти / пришоў менé ўч'ети / аг'інаб'їду.*

БУДЄК, -іка – будяк: *Буд'эк забіўсе ў нóгу / ч'ікайте / бо мўс'у вит'ігнути / боїўсе / би наб'її с то́го се ни зробіў / ўже рас такé смих гості́ла; Буд'ікі віросли по грўди / ус'ó ў горóд'ї зриўна́ли; Анўко се подиві / ікії оцэс буд'эк / фáйнії та гонорóвиї сэрет інчого бур'їну / отак йе / шо ч'олов'ік / фáйнії / стаўнії / а роздівис:e / а то бур'ен.*

БУДЄЧІ, -я – зб. стос. БУДЄК: *Бабó / йек ви буд'еч'ї гóлоў рукоў беритé? / йа ў рукавіци / і то менé ко́ле / йік беру / а ви гóлоў гол'іс'коў рукоў вит'ігайїте / Мойá рука так зашкару́бла / шо ўже н'іч'ó ни ч'уйї.*

БУДЗ, -а – сир, здеб. призначений для виготовлення бринзи, спресований у формі кулі, круга: *Гл'едж'їли такії будз / ік на брїндзу / потóму рубáли йігó та ї клáли на дорó; Вістойїнії будз дирка́виї і смашнії.*

БУДЗИК¹, -а – зменш. до БУДЗ: *Тáмки ни бу́ло ч'ем се д'їлі́ти / к'їл'ко то́го? / будзїк / ікрас на дорó / тогїт / ни каў / тогїт згл'едж'їла бу́ла такії будз / шо ўс'ім ста́ло / а сегóроку ни вїйшло.*

БУДЗИК², -а – будильник: *Кóждого рáн'а дзвонїў будзїк / а йа страшнó спáти хот'їла / це ўперет / ік робі́ла дойáркоў.*

БУДІТИ¹ – коптити в диму м'ясо: *Пéред Вели́коднем ми ўрас гл'едж'їли сир / будїли мн'éсо / фїїст бу́ло ч'ўти / кубасу / писáли*

писанкі / і ч'улосе / шо їде с'в'это / а йїк пеклі паскі / то гаи понадв'ір'у
зат'ігало / слин' се тл'едж'іла ў рот'і / йїк ус'его се нан'ухайиш.

БУДІТИ² – пробуджувати когось зі сну: Бўд'у / а вин ни ўстайе / И:ї
/ лишиі наї спит / то молодé.

БУДІТИСЕ¹ – коптитися: Буділасе буженіц'а / кубасá / та ш'і
поклáли салтисон і штіри кавáлки питч'ерéвини / ц'его мáло стáти на
ўс'іх.

БУДІТИСЕ² – прокидатися: Мўс'іў будітисе / бо сонце зач'ело
бїти ў оч'і / бўў трудній / áле ўстáў; Бўд'усе самá / н'іхтó ни корн'ейї.

БУДІКІЙ (БУДЬ ІКІЙ) – будь-який: Йек ти ни знайїш / ік'е ведрó
купїти? / буд'ік'е / ведрó ѝе ведрó / А поліване ци так'е? / поліване
дорóш:е / ік'е б'уде / мóжно ї поліване / Ви м'ін'ї тóч'но каж'їт / ік'е ўно
мáйї б'ути / нї би ѝа купїла / а ви скáжете / шо нидóбре / Та ни пўтен'ку
малў / а серéдне ведрó / Отепérки ўже ч'ўйу.

**БЎДУ НИ Я (НИ МАРІКА, НИ ІВÁN ТА ІН.), ІК (ЇК) НИ ЗРÓБ'Ю
ЦИСÉ (НИ СКАВ ТА ІН.)** – категоричне запевнення когось у чомусь,
погроза мовця зробити щось: Бўду ни ѝа / ік ни пїду до них і ни зрóbїу
там прáво; Бўду ни Мар'їка / йїк ш'ї хот' рас позвóл'у приїтї м'ін'ї ў хáту
отїї старїї тóрб'ї; Їа бўду ни ѝа / ік ни докáжу ўс'ім / шо постўпїу без
ус'єких блатїў і кудá схóч'у; Бўду ни ѝа / ік ни заклїч'у отóго молод'їкá
на вáлец / бигм'е / наї б'уде / шо соб'ї хóч'ї / а ѝа мўс'у з ним заданцўвáти.

БЎДУТ ЛЮДЕ С КОГОС – сподівання на позитивні результати, які
будуть досягнуті кимось: З не́го л'ўде бўдут / вин т'єгнец:е до наўки.

БУЖАРКА, -и – пристрій для копчення м'яса; те саме, що
ВОЗНІЦЯ: То ѝе / шо бужáрку збивáют з дош'ок / а ў нас бўла мурóвана
/ с ц'єгли; Вид долиницкїх ч'ўла / шо каўт бужáрка / аў нас дóма ўрас
казáли возніц'а / то / прáўда / ўперét бўло / на возніци ї слїви мош
шушїти.

БУЖÉНИЙ – копчений: Варїла смїх капўсту з бужéноў к'їс'т'коў /
то дўже смашнé; То бужéній сир / ў Кóсов'ї купїли.

БУЖЕНИЦЯ, -і – копчене (спеціально замариноване) м'ясо: Такóйї
смашнóйї буженіц'ї / йїк у Т'ўдев'ї / н'їгдé ни йїў / напрáўду.

БУЖЕНИЧЬКА, -и – пестл. стос. БУЖЕНИЦЯ: Буженіч'ка ў
Т'ўдев'ї с кол'áндроў / напприкоў / ч'їснич'ком / та такóго вáрто хот'
покуш'їти / хот' кавáлч'їк / споч'етку т:о се маринуїї / а потóму се бўди
/ йої / ік'е то дóбре / гїну такóго.

БУЖІНІ,-я – опредм. дія від БУДІТИ у знач. “коптити”: *Мн'есо наї ш'і се маринуїї / а ўже заўтра зач'нец:е буж'ин'і / таї ме се прова́диту / к'іл'ко трéба б́уде / подівимосе / то до с'в'ет ш'і ѝе ч'ісу.*

БУЖІНІ, -я – опредм. дія від БУДІТИ у знач. “корнети”: *Буж'ин'і зач'елосе зранку / таї т'ігло́се доўго / бо д'іти ни хот'іли ўставати / ми ш'і кріішкы / ми ш'і кріішкы / ўстанут / і зноў л'эжыт.*

БУ́ЗЯ, -і – дит., рот, ротик: *Даї / ба́пка ві́тре бу́з'у / бо ти зайіўсе.*

БУ́ЙСТВО ДО ДОБРА́ НИ ПРИВО́ДИ – неврівноваженість, непередбачуваність, грубість когось не сприяють розвитку нормальних стосунків з ким-небудь, а спричинюють зло: *Бу́йство до добра́ ни приво́ди / ѝек уно́ ме приво́дїти / ік приїшоў віпиўшиї / буйа́ни / пи́доїмаїї ру́ку на жїінку / на теш':у / ўни му́с'ут т'іка́ти с ха́ти / а вин на дру́гий ден' ни розум'її / шо з не́го хоч'ут / о / Та вин / л'ўпко / і так не́рвус / ни тре: пит'а́ / а ѝїк ш'і п'ідис'ет' грам / то ўс'о / Та́меч'ки бі́рше ма́ло бу́ти / вит п'ідис'ет' ни дур'їўт / па́мн'їт' ни ви́дбера́її / там бі́рше.*

БУК, -а – 1) вид листяного дерева з міцною деревиною: *З бу́ка крушкі на кўхн'у робїўт / дереўїен'і лишкі;* 2) ціпок, палиця: *Питпераїўсе бу́ком / бо слабії / це ў ме́не трéта нога́;* 3) різка: *Їїк бу́деши нич'емнії / то С'в'їтїї Николаї́ пит по́душкы бук покла́де / абес знаў / дру́гим цукіркиў принесе́ / а тоб'ї́ бук.*

БУКА́ТА, -и – грудка сиру: *Бука́ту си́ру / цо́нту куле́ш'і / і мош на ц'їлії ден' ітї д'го́р'і / Е: / то ш'і солонїнки браку́її / ўна ме держ'эти.*

БУ́КЕТ (БУ́КИТ), -а – 1) букет: *Їа тоб'ї́ ўкладу́ фаї́нїї бу́кет до шко́ли / каза́ла т'їтка О́лка; С цих горд'їн' бу́де дўже фаї́нїї бу́кит / ад'ї їк'ї ўни пелехат'ї;* 2) прикраса, яку прикріплюють на груди молодим і запрошеним на весілля: *Молодім ч'їпаїўт бу́кет на пра́вії бик / а друшкám і дружба́м / на л'ївиї; Отак'ї́ бу́кити маў ко́ждїї гис'т'.*

БУКОВІ́НА, -и – 1) протилежний (від Тюдова) берег Черемоша: *Перехо́жу ўбрит на Буковї́ну / але трéба зна́ти / де / ни іду́ / де вели́к'ї габу́ / де гл'їбо́ко / плéсо / а ота́мки за крїнтоў ѝе таке́ м'їсцэ́ / м'їн'ї поўта́к вода́ / по́ци;* 2) прибережна (стосовно Черемоша) територія Чернівецької області: *Вї́тки їдетé так ранó? / Бу́ла смих на Буковї́н'і / ад'ї́ / шо купї́ла.*

БУКОВІ́НЦКІЙ – буковинський: *На буковї́нцкому бо́ц'ї косї́ли ўло́гу / а ѝїк ко́с'ут / то маї́ї пїтї́ дош' / наї лиш скрапотї́т / але му́си*

*бути / рокі так йе / ч'о верé? / ш'і д'іт казáў / мої / зач'іна́йт косіти
ўло́гу / буде дош' / ми ни в'ірили / áле дівимосе / а вин се зач'іна́йі.*

БУ́ЛО, ЇК (ІК) БУ́ЛО – було (бувало) по-всякому: *За жит'а́ бу́ло йік
бу́ло / а на по́хорон ад'і́ йек се скуштува́ли / так'і́ пишнóти / шо ни
ро́сказаў би / і кому́ цéго тепéрки трéба?*

**БУ́ЛО, ЇК (ІК) БУ́ЛО, А ТЕПÉР (ТЕПÉРКИ) МА́Ї БУ́ТИ ТАК, ЇК
(ІК) Є** – не треба весь час апелювати до минулого, пам'ятай про нього,
але думай про теперішнє: *Ікі́йс дóбре казáў / бу́ло / йік бу́ло / а тепéрки
ма́йі бу́ти / йік йе / так і тут / шó зга́дувати пу́стé? / думáйте / абі́
жит'é бу́ло фа́йне / абéсте ш'інува́ли одно́ óдного.*

**БУ́ЛО (БУ́ДЕ, Є), ШО ВІ́ДІТИ (НА ШО ПОДИВІ́ТИСЕ, ШО
ВІ́ДІТИ Й ЧЮ́ТИ)** – про наявність того, що привернуло (привертає,
приверне) увагу, викликало (викликає, викличе) подив, захоплення, осуд,
позитивну та негативну оцінку та ін.: *Ну там бу́ло / шо від'іти / то лиш
такé ў к'ін'і мош уздр'іти; Шкода́ / шо ви ни пишлі́ / то бу́ло шо від'іти і́
на шо подиві́тисе / йа óч'і свої́ забу́ла; Іо'і́т / іо'і́т / там бу́де / на шо
подиві́тисе / Дрон' йік ві́пйі / то таку́ каламо́ц'і́йу зрóби / шо гóс'т'і мут
поч'éрес паркани́ пере́штрікувати / І:ї́ / це ўже ви забога́то / ш'і смих ни
ч'уў за паркани́ / дес шош могло́ бу́ти / áле де такé?; У Мару́с'і така́
ку́хн'а / шо йе на шо подиві́тисе / ўс'о по гуцу́лскому; І:ї́ / та ўч'éра ў них
бу́ло шо від'іти і́ ч'у́ти / ік зач'éли сварі́тисе / то ч'ут' до б'і́ки ни
дійшло́; Іо'і́т / а ч'о бестé ни йшли́? / та́мки бу́де / шо від'іти і́ ч'у́ти /
Ва́с'ко Івану́шкиў ж:інкоў при́йіхаў / вин уже ў мо́ре ни хóди / áле ўс'éке
інтерéсне ро́сказу́йі / буў у с'в'іта́х / таі́ на ўс'éке надиві́ўсе.*

БУЛЬБÓНА, -и – найглибше місце в річці з постійним водоворотом:
*Ус'і бере́гов'і л'у́де зна́ли / шо ў бу́л'бóн'і купáтисе ни во́л'но / бо мо́же
зле се с'к'ін'ч'éти. Див. КРУТІ́Ш.*

БУЛЬКАЧІ (ПУЛЬКАЧІ), -ів – знев. про очі: *Лиш блі́майі свої́ми
бул'кач'áми / гл'áба дес шош схова́ти / ўс'о ві́ди.*

БУЛЬКА́ЧЬ (ПУЛЬКА́ЧЬ), -я – знев. про того, в кого, на думку
мовця, БУЛЬКАЧІ (ПУЛЬКАЧІ): *Тро́хи бул'ка́ч' / áле н'іч'ó / мо́же бу́ти;
Жені́ то́го бул'кач'á вит хáти / бо вин страшно́ ку́ри / йа потóму
ті́жден' ни ма́йу ч'ем у хáт'і ді́хати / абі́х йі́го бі́рше тут ни ві́д'іла.*

БУ́ЛЬКНУТИ, ЇК (ІК) КА́МІНЬ У ВО́ДУ (В БУЛЬБÓНУ) –
зникнути безслідно: *Колі́ бу́ла тотá страшна́ по́в'ін' / до́ро́ги
порозмива́ло / то маши́на одно́го т'уди́ўско́го ч'олов'і́ка бу́л'кнула ў во́ду /*

йік кáм'ін' / дóбре / шо сам уратувáўсе / вин ікрáс вйішоў буў з машіні / подивітисе / ци дáл'і гóден пройїхати / бо веліка водá зач'éла прыбувáти / вйішоў / вертáйїц:е / а машіні ўже нимá / це дес у Ростóках се трафіло.

БУМБОРОСІТИ – говорити щось тихо, малозрозуміло: *Ни бумборосі / бо ни ч'ўйу / кажі гóлосно і повóли / абїх уч'ўў.*

БУ́НДА, -и – 1) *заст.*, безрукавка, пошита із суцільної виробленої овечої шкіри, яка одягалася через голову: *Тáто ўзим'і / йік ішоў у бутін / то ўберáўсе ў плетéній свідер / бунду / звér'ха маў куфáйку / і це йігó дўже ратувáло від морóзіў; 2) перен.*, утеплений верхній одяг взагалі; іноді – в порівняльних конструкціях: *Зашубўтаўсе / йік у бунду / таї ідé.*

БУ́НДОЧЬКА, -и – зменш. від БУ́НДА: *Іванкóви / абї ни перемерзáў / ш:їли бундоч'ку / коліс і йа ў так'її ходїла.*

БУ́ПКА, -и – зменш. до БУ́БА: *Шо т:о за бупка? / вїтко / мурáл' укусіў / Áбо комáр' / ш'і такé моглó бўти; Шо т:о ў дитїні ? / бупка? / даї йа подуїу / даї / Івáн'ч'їку / бáнка подуїї таї ни ме бол'їти.*

БУРА́К, -á – буряк: *Дóбре / шо пишóў дош' / бо трéба розмикáти буракї; Лиш н'їўрóку / ад'ї їк'ї буракї.*

БУРАЧÉНІ, -я – гичка з буряків: *Бурач'én'і і свїн'і йїд'ўт / і корóва л'ўби; Отáм у кўпу скидáї бурач'én'і.*

БУРАЧÉНКА, -и – самогон із буряків: *У Т'ўдев'і гентáм дес пóдес гнáли ї бурач'énку / áле бїрше / с цўкру / йа тóго ни кўш'їў.*

БУРАЧЬКÓВИЙ – бурячковий; кольору столового буряка: *Йої / та то нифáйна матér'їйа / такá бурач'кóва н'їкóму ни ме пасувáти / наї би ўже ч'їрвóн:а бўла / ци зелéна / та ўже ї сїна моглá би бўти / áле кудá такé?*

БУРАЧЬÓК, -чькá – зменш.-пестл. від БУРА́К: *Ўс'о свойé / і бараул'кї / ї бурач'кї / фасул'кї фáйно сегóроку ўродїли / цисé ми ни купуїїмо / ўс'о з горóду; Бурач'кї тру на тérц'і / опсмáжуйу с цибул'коў / так / абї ўни приўїéли / ни бўли тверд'ї / а потóму кидáйу ў борш? / вин крїшкy з нїми бóйї / і борш' готóвїї.*

БУРДЮ́К, -á – *заст.*, мішок із суцільної козячої або телячої шкіри для зберігання продуктів, зокрема молочних: *Це старé / дáўне / хто сегóн:е ў бурд'укў шош дérжи? / н'їхтó; Ч'éрево / йік бурд'ук / йе шо пéрет' сéбе нéсти.*

БЎРКАТИ – невиразно говорити; при розмові грубо відповідати, виявляючи своє невдоволення чимось: *Файно говори / ни буркаї / бо смих тоб'ї н'їч'о ни віден / сама йїс соб'ї накарканїч'їла.*

БУРКОВАНИ, -я – ім. від БУРКУВАТИ: *Цисе буркован'ї / то ўс'о татова робота / кождїї кам'їн'ч'їк сам поклаў / кам'їн'ч'їк до кам'їн'ч'їка / ї ад'ї їке подв'їр'ї зробіў.*

БУРКУВАТИ – укладати бруківку: *Тато носїў вид р'їкї кам'їн'ї ї буркуваў коло хати / перет' стаїнеў / паркан сам клаў / возницю зробіў / добрий газда буў / так л'ўде за него казали.*

БУРЛАК, -а – кадик: *Голова мален'ка / шїйа тонен'ка / а бурлак / їк кулак / анў / за кого їа каў?; Ивац'ко говори / а ў него бурлак ходором ходи / анў / наўмісне / бес поч'їпіла з ним їкус бес'їду / таї меш від'їти.*

БУРМОСИТИСЯ – гніватися: *Ни знати ч'о бурмосїц:е / н'їч'о ни каже / їїї переїде / таї ме говорити / ни б'їїсе.*

БЎРОК, -а; мн. **БЎРКИ**, -кив, (-ок) – вид теплового взуття на зразок валянок; шили їх із сукна, на ватї ї підкладці; взувалися в калоші (“кальоші”): *Бурки / це перше / у шо ўзим'ї ўбувалисе жинкї / креўч'ен'ї мали доста роботи / ої шо мали / бо студ'їн' / ї ўс'ї хоч'ут буркїў / їїх везли продавати ў Косїў / у Кўти.*

БЎРОЧЬКИ, -кив (-ок) – зменш. до БЎРКИ: *Оц':а дитїна ме носїти так'ї ч'їч'їн'ї буроч'ки / шо н'ї ў кого такїх нїма / до них лиш кал'ошкї треба купїти ї мош буде спац'їрувати / так? / Їа ни спац'їрувати / їа се спускати хоч'у / з отого горба.*

БУРЧЬ, -я – бичок: *Маїу ў стаїни коло ч'ого ходїти / їе дв'ї коров'ї ї два бурч'ї; Так'їк їе свин'а ї пїтсвинок / так ї тут / бурч' / це ни гет мале тєл'ї / але ї ни такїї / шо за него скажеш великїї.*

БЎТИ В БІГАХ – бути дуже зайнятим, виконувати роботу, яка вимагає від когось (протягом не дуже тривалого часу) бути присутнім у різних місцях: *Де їїх годен застати? / унї в'їч'но ў б'їгах / то ў Косов'ї / то ў Кўтах / то ў Вижнїци / їек застанеи?*

БЎТИ В ГНІВАХ – гніватися, сердитися: *Митрїха з Вас'ўтоў у гн'ївах / ви цєго ни знали? / зач'єлосе за їкїс кушўт / Вас'ўта хот'їла купїти / а т:а ни продала / бо бойєласе / шо сама ни ме мати / ч'ем корову вїзимувати / а потому ш':е шош найшлї / таї пусте пот'їгло за сободу сварку; Хот' то ї сус'їди наїш'ї / але ми з нїми доўгїї ч'ес були ў гн'ївах / ўже потому / їїк Параска ўмєл:а / подобрáхалисе / але ўс'о одно*

говорили склес' / хот' ма́ма менé пускала до них / і при мін'і за сус'їдиў н'їкóли н'їч'ó погáного ў хáт'і ни говоріло́се / йа так розум'ї́у / шо там на́бїрше старá заводїла.

БУ́ТИ В ГОДОВАНЦЯ́Х – виконувати функцію годованця: *Тої Іванко́ ў годован'ц'а́х у М'їц'ї / ўже дес зо два ро́ки.*

БУ́ТИ В ГОНОРА́Х (У ВЕЛІ́КИХ, СТРАШНІ́Х ГОНАРА́Х) – 1) *їрон.*, виконувати певну роль на якомусь дійстві (в обрядодії) – бути старостою, дружбою (дружкою) на весіллі, бути в матках та ін.: *Йа ма́тка Василéви / то йїк вин жeníўсе / бу́ла смих у велі́ких гонора́х;* 2) мати велику шану від людей (напр., за виховання дітей): *Дуже́ до́бра д'ї́ч'їна / робі́тна / с ко́ждим фа́но заговóри / ни пока́зуйї / шо ўна ўч'éна / с тако́ў дитїно́ў ко́ждиї буў би ў гонора́х / Та так / Іва́нови йе / ч'о бу́ти гонорóвим.*

БУ́ТИ ВЕЛІ́КИМ У ОЧÉХ КОМУ́С – хтось незадоволений кимось, має претензії до когось, гнівається: *То лиш мойá дитїна велі́ка йїї ў оч'éх? / дру́гих та́мки ни бу́ло? / а ч'о сво́йу дон'ку́ ни па́зи / а шука́йї га́н'ч'у ў мо́йї?*

БУ́ТИ ВІ́ШШИМ ЧЬО́ГОС – знати наперед, могли передбачити щось: *Хто мих бу́ти віш:им то́го / шо ї цис'ї ур'їдо́ўц'ї ни мут го́н':ї да́ти ра́ду / да́л'ї зач'ну́т сварі́тисе ї думати ни про на́рит / а про се́бе / ми мо́гли цисé знáти?; Де йа бу́ла віш':а то́го / шо хло́пец на́йде с'їрні́к і роскладе́ ва́тру у возні́ци? / хто мих би таке́ подумати?; Де ми бу́ли віш':ї то́го / шо йéгоди н'їхто́ ни ме бра́ти? / к'ї́лко л'у́цко́го тру́ду пропа́ло / ни думáї соб'ї.*

БУ́ТИ (НИ БУ́ТИ, СИДІ́ТИ) В КУ́ТИКУ́ – не відчувати (відчувати) шанобливе ставлення, повагу до себе; бути (не бути) проігнорованим кимось: *Заклі́кали / таї пи́шла / вага́ласе / шо робі́ти / бо зна́йїте / йек ма́йїц'е ста́рш'а л'удина́ / áле зибра́ла себé і ни шкуду́йу / менé опступі́ли / ўс'éке росні́тували / йа ни бу́ла ў ку́тику́ / а ма́ла го́нир / Ула́дз'о ка́же / шо тепéрки ік метé їти ў Ку́тах / то вас пизна́йут / ни мут ми́нати / бо йїстé ни да́лисе забу́ти; А ви йек гада́ли? / шо метé сид'ї́ти ў ку́тику́? / хто би ц'е позво́лиў та́кім пова́жним го́с'т'ам?*

БУ́ТИ В НЕ́РВАХ – нервувати: *Дитїна ш'ї ма́ла / а ўже ўс'а ў не́рвах / і ў цéму він':ї ро́дич'ї / каў / та́к'їк йе / наї́ буде / шо ми сво́йї / йа цисé ў о́ч'ї йїм ка́зала / сам'ї йїстé зробі́ли з дитїни не́рвуса.*

БЎТИ В ПЕРЕРІКУ – перебувати у гнівах: *Ўни ни т:о / шобі́ дўже сварі́лисе / але сло́во по́слову / та́й за́рас у перер'іку / ч'олов'ікі ш'і і́кос говор'ут / хот' і склес' / а жинкі́ / лиш Сла́ваісу / але то пере́їде.*

БЎТИ В РОБОТА́Х – постійно працювати: *Їа ни мі́ла двер'і / бо бу́ла ў робота́х / а пото́му ў жар'і́ / того́ ъе со́ўган'ц'і ко́ло кл'амки / але то і́к до́бре се придиві́ти / а так / то ни ві́тко.*

БЎТИ (ДЕЛÉКО) В СВОЇ́Х ГАТКА́Х (ДУМКА́Х) – відволіктися й думати про щось своє: *Та де: / де: / вин у сво́йіх гатка́х / вин делéко ві́ц:и; Ни лиш'е́йте ма́му саму́ / розговор'у́йте / бо ни ві́дите / шо ўна ў сво́йіх гатка́х / ни хоч'і і́х попусkáтисе / а то н'іч'о ни за́вернеш / каж'іт ц:е; Ан:і́ц'а говорі́ла / на́в'іт' с'м'і́йеласе / але пі́знашно бу́ло / шо у сво́йіх гатка́х уна́ дўже делéко вид нас / так / ік ві́ц:и доў полонину́ / і то дорóга тудá і назáт.*

БЎТИ (ЖИ́ТИ; ЧОЛОВІ́К, ЛЮДИ́НА) В СЕЛІ́ БЕС ПРИСА́ДІБИ – ЦЕ П' БЕЗ ДА́ХУ НАД ГОЛОВÓВ (І́К КИНЬ (КІ́НЬ) БЕС ПИТКО́ВИ): *Ў сел'і́ бес приса́діби нима́ шо робі́ти / ік нима́ приса́діби / це та́к'ік кин' бес питко́ви / к'і́л'ко вин прот'е́гне?; Вам ко́ждий ска́же / шо ў сел'і́ ни мош бу́ти бес приса́діби / на́й би кі́л'ко тих со́тикиў / але ўни му́с'ут бу́ти / бо без них / іт без да́ху над голово́ў; Бер'і́м прі́м'іром / менé / ма́йу лиш о́цисé / шо ко́ло хáти / лиш о́ц:é / але с цéго жи́йў / і ш'і д'і́тем шош трóхи го́ден да́ти / а бес приса́діби ни мих би жи́ти / ч'олов'і́к ў сел'і́ бес приса́діби / ік тот кин' / шо шкутил'га́йї / бо дес питко́ву загу́йў.*

БЎТИ В СЕСТРІ́ЦЯХ – тимчасово або тривалий час виконувати обов'язки сестриці: *Мар'і́ка ўже рокі́ рокéн':і ъе ў сестрі́ц'ах / у́рас у цёр'кв'і; Паз'у́н'а ни сестрі́ц'а / але ході́ла з ні́ми кол'ідува́ти / то ўс'о на цёр'кву і́де.*

БЎТИ (НИ БЎТИ) ГОЛÓННИМ ЧЬÓГО́С – мати (не мати) потребу в чомусь: *Ми ни голóн':і і́ти тудá / ни клі́кали / то на́й ни клі́ч'ут / о́г:о́ / б'і́да вели́ка; Їа ни голóн:а ч'ужі́х трунті́ў / сво́йіх до́ста / от:áк ста́йе; Ўже смих ни голóден тих бес'іт / до́ста і́х найі́ўсе; Ми ни голóн':і мн'ісі́ў / у хáт'і до́ста ўсéго; Де ўни голóн':і цукі́ркиў? / ўни переберáйут / то ни так'і́ д'і́ти / і́к ми колі́с бу́ли / цим т'е́шко догоди́ти.*

БЎТИ ДО́БРИМ (ДО́БРИМИ) С КИ́МОС – мати приятні, дружні стосунки з кимось: *То делéка фам'і́л'і́я / але ўни дўже до́бр'і / та́к'ік рід'н'і; Їі́лак ворогу́йї з Мар'і́коў / хот' і пéрвий б́рат / мі́жи ні́ми н'іко́ли*

*р'іду́ ни бу́ло / а ми з ні́ми обома́ до́бр'і / і ї́к ро́бимо об'і́т / то обо́х
кліч'і́мо / та́ї прихо́д'ут / бо то ни годі́ц:е витка́зуватисе / то пре́ц'ін' /
об'і́т / а ни і́кїїс весе́лії набу́ток; Та́ї шо / з ус'і́ма ни го́ден бу́ти фі́їст
до́брим / то ў́же ї́ек складе́ц:е.*

БУ́ТИ ДО́БРОГО СУМЛІ́НЯ – бути добрим, совісним, співчутливим: *Ні́ма шо каза́ти / гр'і́х би буў / т'і́тка О́л'ка бу́ла ду́же
до́брого сумл'і́н'а / це ў́с'і зна́ли ї́ бога́то разі́ў с це́го користа́ли.*

БУ́ТИ ЖІ́ННИ́М (ЖІ́ДНИ́М) ЧЬО́ГО́С – те саме, що БУ́ТИ ГОЛО́ННИ́М ЧЬО́ГО́С: *М'і́н'і́ / старі́ї ба́б'і́ / н'і́ч'о́ ни тре́ба / йі́сти ї́е
шо / да́ї Бо́же / шобі́ ї́ надал'і́ так / а́ле ж'і́н:а́ смі́х он:о́го / бе́с'і́ди і́кої́їс
/ на́ї би малю́ї / а то н'і́кого ні́ма / то ї́а де́коли са́ма до се́бе гово́р'у /
та́ї ста́їе ле́кше / ад'і́ мо́жу с курка́ми / с козо́ў погово́ріти / ў́ни ў́с'о
рузу́м'і́їут / а ў́ч'е́ра ш'е́н'і́ хтос п'иткі́нуў / та́ї до́бре / ў́же ї́е
това́ріство; Буў нидо́т'і́к / а́ле д'і́до ў́рас каза́ў / ми н'і́ч'о́ ни ж'і́д'н'і́ / ў́
нас ус'о́ ї́е.*

БУ́ТИ (ВИ́ДДА́НОВ) ЗА КИ́МОС – бути одруженою з кимось: *Ў́на
за ку́цким / а то сестра́ йі́ї́ вид:а́ласе ў́ Роже́н' / пе́рва сестра́ / то ни
ў́на.*

БУ́ТИ (СТО́ЄТИ) ЗА КИ́МОС – дуже турбуватися про когось, пройма́тися його спра́вами; поважати, виявляти велику прихильність, любити когось: *Бо́же боро́ні шош сказа́ти / Іва́н страшно́ за неў; Ш'і́
смі́х ни від'і́ла / шобі́ ч'олов'і́к ота́к хот'і́ў ба́витисе з диті́ноў / а йі́го
ни мош видирва́ти вид мало́го / доклі́катисе / шобі́ ї́шоў йі́сти / він
ду́же за мали́м / Бо диті́на ў́ не́го ў́даласе / гі́р'і́шні́ Лес'о́; Йі́лена на
не́го покрі́куї́ / а він / ві́диш / ї́ек стої́т за неў.*

БУ́ТИ ЗВІ́ЧЬНИ́М ДЕС – вільно почуватися десь, бути у звичних для себе обставинах: *Ї́а ту́теч'ки зві́ч'на / а ти уваж'е́ї́ / диві́се / де
ступа́їїш / бо то ска́ли / абес ни за́грим'і́ў; Мару́с'а нам / і́к сво́їа́ /
зві́ч'на ту́тки / це так / і́г би ў́на при́їшла́ до се́бе додо́му; Тво́ї́ д'і́ти ни
зві́ч'н'і́ ту́тки / а́ле ў́здрі́ш / за па́ру ден' уні́ забу́дут / шо просі́лисе
наза́т / йі́м ме се хот'і́ти бу́ти ў́ го́с'т'ах / ході́ти дго́р'і́ / купа́тисе ў́
р'і́ц'і́ / це́го ў́ м'і́с'т'і́ ні́ма.*

БУ́ТИ ЗНА́НИ́М – знати; мати досвід: *І́г би ў́ни бу́ли зна́н'і́ / то ни
робі́ли би так / а ў́ни ни зна́ли / н'і́хто́ ни попере́д'уваў.*

БУ́ТИ І́НЧО́Ї ГА́ТКИ (І́К ХТО́С) – мати свою думку стос. чогось, яка рі́зниться від погляду інших: *Андр'і́йови се ў́дава́ла д'і́ўка / він ході́ў*

до неїї / але родич'ї були інчойї гáтки / ўни інáкше дивілисе на цисе хóж'ін'ї / таї старости пишли бліи:е / до тоїї / шо була по сус'їцтву; Вас'утко / мош б'ути інчойї гáтки на шош / але ў великому маїиш ігра́ти разом ш ч'олов'іком / і йїго сло́во маїи б'ути ве́рхне; Йїла́ / ѱа буў однойї гáтки / а ви інчойї держ'е́лисе / але ч'ісі се з'м'ініли / і тепе́рки маїимо разом под'умати / ѱек помоч'ї д'ітем.

Б'УТИ, ЇК (ІК) МАТУ́ЦЯ (МАТІЮ́ТЯ) – про неакуратну жінку, яка не дуже звертає увагу на свій зовнішній вигляд, зокрема на те, яка на голові хустка і як зав'язана: *Та їка ўна? / така́ / ѱїк мат'ут'а / їка була́ / така́ ѱе / н'їц се ни з'м'ініла; Їа ѱїк мату́ця / сама́ віѱу / але му́с'у так се заві́ти / бо оцес бик голові застуділа; Гаї́ / дивісе / генде стої́т молодá жінка / а така́ / ѱїк мат'ут'а / а оц:е на́ш'а ба́ба / відиши / ѱек заві́та? / н'їхто́ ни скáже / шо ѱїї скóро в'іс'імдис'ет' / штраму́їц:е / ѱїк молоді́ця / л'убо диві́тисе на н'у. Див. ЗАВІ́ТИСЕ (ІТІ́, ПІТІ́, ХОДІ́ТИ), ЇК (ІК) МАТУ́ЦЯ (МАТІЮ́ТЯ).*

Б'УТИ, ЇК (ІК) МОТЕЛІ́ШНИЙ – згруб., про стан того, хто не здатний адекватно оцінювати щось (когось), не може чітко, логічно мислити: *Вин сегóн:е / ѱїк прич'мелéній / ѱїк мотелі́шний / ві́тко / шо ни виді́шб'у вид уч'іра́шного; Їа ѱїг би оцисе́ віпила / була́ би ѱїк мотелі́шна / шо́ бесте́ тогді́ зо мноў робі́ли? / И:ї́ / шо ви такé / Насту́н'ко / кáжете? / Д'іковáт' / Одок'ї́ / але ѱа ў рот пит'á ни беру́ / ўно м'ін'ї́ ни пані́т / то ч'о ѱа ма́їу соб'ї́ гірше́ робі́ти? / д'іковáт' фáїно / ад'ї дос'егну ў вас оті́х коркоду́ш / шо ў плóт'ї росту́т / цего́ м'ін'ї́ хóч'їц:е / Йої́ / та бер'і́т хот' кош'іл' / ѱа ї́ так ни зна́їу / шо с тим робі́ти / бер'і́т / каўт / шо з них мармул'áда дóбра.*

Б'УТИ (ХОДІ́ТИ), ЇК (ІК) ПРИЧ'МЕЛÉНИЙ – бути вкрай запамороченим чим-небудь: *Дру́гий ден' хóжу / ѱїк прич'мелéна / мóже / то п'іг'улки сво́їе дай'ут? / ѱек ви гадáїіте?*

БУТІ́Н, -а – лісорозробка, роботї в лісі далеко від Тюдова: *Вин буті́нами ході́ў / а потóму робі́ў у л'ісосплáв'ї / ў б'утин'ї т'ішка́ робóта / але ї́ з дарáбами їті́ нилéхко / ни зна́їу / де кра́ш:е.*

Б'УТИ НА БО́ЖИЙ (БО́ЖІ́Й, ПРА́ВЕДНИЙ) ДОРО́ЗІ – померти: *Шо тепе́рен'ки говорі́ти? / ч'олов'ї́к у́же на Бо́жїї дорóз'ї / вин у́же там / а ми ш'ї т'утки ма́їимо видб'ути сво́їе; Вин у́же на Бо́ж'її дорóз'ї / напра́виўсе тудá / ві́тки ни вертáїуц:е.*

БЎТИ НА БОЌИ КОГОС – стати прибічником кого-небудь, поділяти думки, підтримувати когось: *Уна́ бу́ла на бо́ц'і ни дон'кі́ / а з'ёт'а́ / бо зна́ла / йек т:а л'у́би се сварі́ти і шпі́гати сло́вом.*

БЎТИ НА ЗДІХУ – здихати: *Де тел'ёт'і л'і́пше? / ш'і́ гі́рше / уно́ у́жé / л'у́пко / на зді́ху / йі́му ў́же ни помóжеш.*

БЎТИ (ЧЮ́ТИСЕ) НА КОНІ – почуватися дуже добре, досягти бажаного, мати перевагу в чомусь над кимось: *Йу́р'і́ха з Мар'і́коў тепе́рки му́т ч'у́тисе на коні́ / бо ві́йшло так / йек уні́ хот'і́ли; Ўни́ тепе́р на коні́ / а шо́ бу́де заўтра́ / ўздри́мо; У т':і́ ч'і́сі М'і́хаі́ло буў на коні́ та́і гада́ў / шо́ так ура́с бу́де / а то́ ві́дите / йек с кон'а́ мош упа́сти; Вин тепе́р на коні́ / але́ то́ і с кон'а́ па́дають / на́іко / йі́к те́ш':у з робо́ти поті́снут / іко́йі вин то́гді́ за́с'п'і́ваі́і?; Бу́ли смі́х і на коні́ / і́ так / шо́ лиш на кон'а́ зде́леку се диві́ли / ўс'е́ке бу́ло.*

БЎТИ НА ПЕРЕ́КУПЦІ – перепродувати товар: *Заробі́ела / йек мо́гла́ / і́ на пере́купці́ бу́ла / і́ на ден'кі́ ході́ла / а шо́ ма́ла робі́ти?*

БУТИНА́РЬ, -я – лісоруб, який працює на лісорозробці: *Мо́жно сказа́ти / шо́ і́ тв'і́і́ та́то буў бутина́р' / уні́ з мо́йім ході́ли ў́ бутин' / робі́ли ў́ л'і́сосла́в'і́ / пра́ўда / нидо́ўго / па́ру ро́кіў.*

БЎТИ НА СВОЌХ НОГА́Х – вільно пересуватися, маючи силу в ногах; ходити (йти) без сторонньої допомоги: *Ни збера́і́те д'і́да до тел'о́пу / бо́ вин / сара́ку / ни го́ден ско́ро і́ти / на́і бу́де / шо́ бу́де / але́ і́ так до́бре / шо́ вин на сво́йіх нога́х / бо́ Мар'і́ч':і́н д'е́д'а / шо́би кро́к ста́ти / му́си ма́ти дв'і́ па́лицы / а́ вин із на́шим д'і́диком верста́кі.*

БЎТИ НА СМЕРТІ – бути смертельно хворим: *Та́ вин у́жé на сме́рті́ / сам сказа́ў / шо́ ни жи́і́é / а́ то́в'і́і.*

БЎТИ О́МХНИМ – сумувати, перебувати в пригніченому стані: *Йі́лач'е́ха сегóн:е́ ни така́ / йі́к ура́с / ч'ос́ бу́ла о́мхна́ / мо́же / с хатні́ми шош ни так? / каў́т / шо́ молод'і́ гі́ркайу́ц:е́; Андр'і́і́ ни данцува́ў / сто́йеў о́мхні́ / і́ по не́му бу́ло ві́тко / шо́ йі́му ни до ве́селости́ / Бо́ ни бу́ло Йі́лэ́ні / то́го́ / вин гі́не за неў́ / а́ шо́ / йі́к і́йі́і́ ро́дич'і́ і́ блі́ско ни хо́ч'ут ч'у́ти за не́го / та́мки шош да́ўне ми́жі́ фам'і́л'і́ями йе́.*

БЎТИ О́СТРИМ ДО ЖИНО́К – про чоловіка, який не байдужий до жінок: *Іва́н л'ех у шпі́тал' та́і л'і́ч'е́йц:е́ / але́ на дру́гій ци́ трэ́тій ден' і́де опхі́т / та́і н'і́ч'о́ / і́де́ соб'і́ до́хтор' / захо́ди ў́ пала́ту / ді́виц:е́ / а́ на лу́шку ко́ло Іва́на / та́мки бу́ло одно́ поро́жне лу́шко / ле́жі́т Вас'у́та з д'і́тмі́ / жи́інка це́го ч'олов'і́ка / до́хтор' за́ч'еў ка́зати́ / шо́бі́ ўна́ ўста́ла*

/ шо то ни во́лно / то́то лушко дл'а слабóго / шо то ч'олов'іч'а палáта / але ўна сказа́ла / вибач'е́йте / па́не до́ктор' / але ўа віц:и се ни ўступáйу / бо ви ни зна́йіте мóго ч'олов'іка / вин у ме́не такі́й óстри́й до жинóк / шо на́в'іт' у шпиталі́ йі́го са́мо́го лиш'е́ти ни мóжно / то́го ўа мус'у йі́го сокоті́ти / в'ідéу / на́йшли́ бу́ли Вас'у́т'і і́кііс за́капéлок / бо до́ктор' соб'і́ поду́маў / на́ ўжé бу́де / йек ўе / ану́ш ч'олов'ік на́йде соб'і́ тўтки́ ікус молоді́цу / то шо тогді́? / хто ме за т:о витпов'ідáти?

БУ́ТИ ПИД ГРА́ДУСОМ (ПИД МУ́ХОВ) – бути “випившим”; перебувати у стані сп'яніння: Цес ни просихáйі / ко́жди́й ден' пид гра́дусом / ш'і і́кііс ч'ес / та́й гор'е́ч'ку мóже дистáти; Вин в'іч'но пид му́хоў / ти йі́го ві́д'іла́ твeрeзі́м? / та йі́му р'і́тко коли́ йі́зі́к фáйно се ўберта́йі / отáк ніш':йі́ себe тр'і́лом.

БУ́ТИ ПРИ ЗДО́РÓВ'І – бути здоровим: Д'е́кувати́ Бóгу / нeн'а при здо́роўйі́ / ку́тайіц:е потрóхи / але шобі́ шош так робі́ти / то ни гóн:а.

БУ́ТИ ПРИ СВО́ЇМУ (СВО́МУ) РО́ЗУМІ – мислити чі́тко, ясно, логі́чно: Та ўа ш'і при сво́му ро́зум'і / ўа ш'і гóден сказа́ти / шó ві́йде на до́бре / а шó / на зле / ўа ш'і / д'е́кувати́ Бóгу / гóден об'і́тйі́се бес ч'ужі́х рат / отакі́х пусті́х / ік оц':á / о́й шо гóден.

БУ́ТИ ПРИТИСНÉНИМ – не почуватися вільно, комфортно: Молод'і́ ма́йут жы́ти окрóме / а ми на пeршых порáх жы́ли з ба́боў / ну та́й дес зач'іна́лісе перeр'і́ки / бо ўна хóч'і отáк / а ми на то́то дівимосе іна́кше / ўстáйімо́ рáно / се ўку́тали / ч'олов'ік пишóў на робóту / а ба́ба се питáйі / Вас'у́тко / ти сегóн:е гóн:а зо мноў гно́йі́ возі́ти / ге? / ци заўтра? / а ўа ни гóн:а н'і сегóн:е / н'і заўтра / н'і позáўтp'у / але ўстáйу́ та́й іду́ / кудá се д'і́ну? / ік трéба / то мус і́ти́ / ни робі́у то́то / шо хот'і́ла / а б'і́жу́ помоч'і́ / бо розум'і́йу / шо ба́ба дл'а нас стерáйіц:е / ну та́й ві́жу / шо і уна́ такóш бу́ла дес притиснeна́ / рáн'ч'е / це ш'і до нас / уна́ соб'і́ ступáла / кудá хот'і́ла і йек хот'і́ла / а тепeр'ки ўа крйі́ўйісе / ік уна́ ў тих шкeрпeтках / шо бу́ла ў ста́йні / іде́ ў хáту / прóс'у скидáти / бо ў хáт'і гно́йі́м пáхне / áбо ш':е ни т:о / берé ведрó / набeрáйі́ тудá воді́ / шо́бі́ ві́мн'і́ / дйі́ки корóв'і ум:і́ти / а потóму у т:о са́ме ведрó дойі́т / ну та дeколи́ н'іч'ó / а ўе так / шо молоко́ мусті́ўкоў ч'ўти́ / і ўа зач'іна́йу казáти / шо ў і́нче ведрó бер'і́т воді́ / а ў цисé лиш дйі́те / та́й отакé ўс'eке́ / йо / ч'ўласе ўна́ з на́ми ни дўже́ до́бре / бо йі́к так се подиві́ти / то молоко́ / сир / сметáна / це ві́года нам / і то велі́ка / але кóло то́го трéба фйі́ст се наробі́ти / отакé с цим усі́м / і ўна притиснeна́ бу́ла / і

ми ни ч'улице свобідними / того йа каў / молод'ї майут жїти окр́оме і ни ўтискáти стáришу л'удину́ ў тóму / йек йї се хóч'ї вестїсе / ўна мáйї у спóкойї доживáти с'в'її в'їк.

БЎТИ РУКА В РУКУ С КИМОС – перебувати з кимось у дружніх стосунках: *То швáгер / і Лес'ó з ним рука ў рўку.*

БЎТИ ТАКО́ГО ЗВИЧЯ́Ю (ПОРÉТКУ) (МА́ТИ ТАКИ́Й ЗВИЧЯ́Й (ПОРÉДОК)) – про характеристику людини, яка дотримується заведених правил, певних норм: *Д'їт Івáн буў тако́го звич'áйу / шо вин н'їкóли ни с'éде йїсти / ікшó ни вїказаў Оч'їна́ш / йа ц:е каў / бо молод'ї забува́йут за т:о / йек би ўно мáло се б́ути; Нага́дуйу соб'ї / шо м'її тес'т' буў тако́го пор'ётку / шо вин н'їч'ó ни óзме ў рот / дóки ни об'їде худóбу; А мoйá нén'а б́ула тако́го звич'áйу / шо ни с'їдáла шїти ци пр'эсти / ікшó ў хáт'ї хот' ікїс беспор'éдок / йа ни каў кирї́н':а / а хот' лéd'а шош ни на м'їсци; Вїдїте / це вїшкїл / хлóпец малїй / áле тако́го пор'ётку / так знáйї / шó за ч'ém робїти / ік старé / То ш'ї ни т:о / вин і заговорїти ўм'їйї / ік йїгó тáто.*

БЎТИ ТАКО́Ї ЗВИЧЬКИ – зазвичай робити; мати певну рису характеру, яка часто виявляється; завжди діяти однаково у відповідних ситуаціях: *Мáма б́ула тако́її звич'ки / шо ни с'éде за шит'é / йїк у хáт'ї ни пїтпр'этанó; Івáн буў тако́її звич'ки / шо ни мїх переїтї хорóми ци гáнок / ік вїд'їў / шо пороскїдуван'ї ч'еревїки / ч'óботи / тотó / шо на нóги / ўс'о мáло риўнén'ко стоїєти / прáвїї кáпец з л'ївим / одén п'їл'ї óдного.*

БЎТИ ТІШКІ́М НА БЕ́СІДУ (У БЕ́СІДІ) – про некомунікабельну людину: *Йа бїх за Лес'á сказáла / шо вин йе т'їшкїй у бés'їд'ї / за вўїкового Івáна / цес тикї такїй / шо з ним поговорїти / то тák'їк с пóўноў пїшвоў вїїти на от:у ўлóгу / ну а Парáска / то ц':а ш'ї до тóго ї наўрóч'їти мóже / йа пронадїбїї нóс'у с собóў ч'їснóк.*

БЎТИ У СВАРКА́Х – часто сваритися; гніватися, не розмовляючи: *Де с такіми сус'їдами гóден б́ути дóбрим? / ми ўрас у сваркáх / мóже / ни так у сваркáх / йїк у перér'їках / пérш'а н'їкóли ни шукáйу кл'ўч'ки / áле ік зо мноў зач'їна́йут / то ни стоїў н'їмакóм / бо с'édут на гóлу.*

БУТІ́ТИ – 1) ревіти (про худобу): *Бутї́т / бо хóч'ї на пáшу; 2) перен., довго плакати (здеб. про дитину): Мої́ / пáруп'ї / ни бутї́ / бо самóго ни пус'т'у двóд'ї / абés ни знáтї к'їл'ко вés:e; 3) перен., сильно гудїти,*

вибухати (про стрілянина з гармат): *Йік зач'єли канон'єри с каноніу бут'іти / то думау смих / шо ни доч'ікайу.*

БУТЛЯ, -і – бутель; є мала бутля, середня, велика: *Заклали бут'л'ами с поз'іч'ніком ц'ілу поліцу; Отутки було дв'і бутли / де ўни?*

БУТЬ ТАКІЙ ДОБРИЙ (ТАКА ДОБРА, БУТЬТЕ ТАКІ ДОБРИ) – будь ласка; прошу тебе (вас): *Бут' такій добриі / поможі м'ін'і оцєс м'ішок на фіру поклáсти; Бут' така добра / подайко тот'і кропл'і / шо ў кредєн'ц'і / ўни коло карабушики стојут; Бут'те так'і добр'і / скаж'іт / де тутки шпитáл'? / йек тудá дибрátисе / шоби скóрше; / Шóфєр / бут'те так'і добр'і / стáн'те м'ін'і на Млинóвици / бо делєко ни гóн:а іти.*

БУЊНЯ, -і – знев., стара хата: *Жиймó ў бұхни / а коло нєйі ўже звóдимо нову хату / іг даст Бох / за пáру рóкиў зрóbимо ўхóдини.*

БУЦИГÁРНЯ, -і – зруб., тюрма: *Вид буцигáрн'і ни зар'ікайсе / бо ни знайіш / де б'ідá мóже ч'ікáти.*

БУЦМА́ТИЙ (БОЦМА́ТИЙ) – круглолиций, повнощокій: *Буцма́тиі у нєйі хлóпч'ік / пампулістиі / пампул'і до грудіі.*

БУЧ'ЄНА, -и – 1) дерево бука: *Тáмки ростє буч'єна / а ніш:є / грабіна; 2) буковий ліс: Буч'єна на Буковін'і ўже розвіласе; То ўжє / вуўку / весна́ бúde? / Н'і / весна́ тогди́ прійде / ік буч'єна зазелєн'ійі на отóму труні; 3) деревина бука: Ўни хóч'ут кóўпка ш ч'єрєшн'і / а це буч'єна / то гєт інче.*

БУЧІ, -я – букові колоди: *С'т'ігнуў тїл'ко буч'а / шо мїгла ў груді / отакү склáў; Мої / ад'і іке фáйне буч'і / кудá / верє / йігó вóз'ут?*

БУЧ'ОК, -а – 1) зменш. до БУК у значєнні “вид дерева”: *Бук ни дўже бóрзо ростє / а цєс буч'ок за ікїхос три штіри рóки ад'і йєк вїт'іхсе; 2) колода, деревина бука: Пóки с'т'ігнуў буч'ка / трóхи помуч'іўсе / бо с'н'ігу мáло / т'єшко йшло; 3) невелика палиця: *На буч'ок / іг би переб'іх кут'ўга / то меш видгон'єти.**

БУЯ́ТИ (БУЯ́НИТИ) – бешкетувати; бушувати (про дії п'яного, який не дає спокою близьким, оточєнню загалом): *Напїўсе / таї буйáйї / шл'ах би йігó трафіу; Аг'і / котрїі то ф'іўкайї та буйáни / л'удєм спáти ни дайє?*

В

В (У) – 1) префікс, ужив. зі знач. префіксів: від-: *Йіленко / ўрубáї м'ін'ї кавáлок цéго бóхан'ц'а*; по-: *Д Великод'н'у мáма ўб'іліла ў хáт'ї ї понаде'їр'у*; 2) прийм., у спол. зі Зн. в. імен. вжив. у тому ж знач., що й прийм. по: *Ўл'їт'ї богáто л'удїї хóд'ут у грибї / ў малїни / ў áфини / урác так бóло; Івá / нїдемо ў грибї? / каўт / шо кїнулісе.*

ВÁВКАНИ, -я – опредм. дія від ВÁВКАТИ: *Твóго вáўкан'а н'їхтó ни ме слўхати ї робїти / їек ти хóч'їш / зарубáї цисé.*

ВÁВКАТИ (ВАВЧ'ЄТИ) – 1) нявчати: *Аг'ї / то кит вáўкаїї ци то дитин'éч'її гóлос?*; 2) знев., говорити, просити, плакати, скиглити: *Ни вáўкаї м'ін'ї тўтки / бо їá ни хóч'у цéго слўхати / сказáла / шо ни п'ўс'т'у / то ни пўс'т'у; Мої / анў їди гет / ни вáўкаї м'ін'ї над вўхом / то скóрише ни бóде / їїк мáїї бўти; Берї їїгó / бо їа ўже ни видérжyїу / ц'їлиї ден' вáўкаїї / шо хóч'ї двóд'ї / а ў мéне тїски / м'ін'ї ни мóжно на сóнци / дóбре / шо їїс приїшóў / берї цéго бáхура; Та ти нáв'їт' плáкати ни ўм'їїш / вáўкаїїш / їк занéсене кóт'ї.*

ВАВКОТНЯ, -ї – згруб., ім. від ВÁВКАТИ: *Їдї подивїсе / шо за вáўкот'н'á кóло стáїн'ї / то витпérше ч'ўти.*

ВÁДИТИ – шкодити, забороняти: *Ми не вáдили хлопч'їш'у / наї берé / їку хóч'ї / шобї потóму ни нар'їкáў.*

ВÁДИТИСЕ – сваритися: *Памн'їтáїу, шо бáба Парáска в'їч'но се вáдила з бáбоў Настўнеў / ус'ó їїї бўла нидогóда.*

ВÁЖИТИ ЖИТ'ЕМ (ЗДОРÓВ'ІМ) – піддавати своє життя смертельній небезпеці: *Їїт' / алé абéс ни вáжїу тáмки свóїїм жит'ém / бес ни забувáў / шо ў тéбе їе жїнка ї дримн'ї д'їти.*

ВÁЖИТИСЕ – зважуватися: *Шо с тóго / шо ти вáжїс:е кóждїї ден' / їк ти тїл'ко їїш / тáкїк дóбриї косáр' / ї то шоциўгодїни.*

ВÁЖИТИ (ЗВÁЖУВАТИ) СЛОВА – думати, коли говориш, ретельно добираючи слова: *Ўже смїх ни рас тоб'ї казáла / звáжyї слова / дивїсе / шо гóвóриш ї комў гóвóриш / дўмаї наперét / їек т:о / шо їїс сказáла / дрўгїї ме розум'їти / ни бўл'каї бут' шо / тáже гóловá ни на т:о / шобї лиш фўстку завивáти / а ї на т:о / шобї неў дўмати.*

ВАЖНÉ – субст., важливе: *Це ни дўже важнé / мóжу ї зáвтра приб'їч'ї; Н'ї / то важнé / шо ўна кáже / прислўхайсе.*

ВАЖНÉ, ШО РО́БИШ, А НИ ТТО, ШО ГОВО́РИШ – не слова, а діла, вчинки по-справжньому характеризують людину: *Говоріти мо́жно бога́то ч'іго́ / і наўб'іц'є́ти мош ц'ілу́ кўпу́ / але важне́ / шо л'удина́ роби́ / а ни т:о́ / шо гово́ри / по ц'єму́ меш диві́тисе / хто пе́рет' тобо́у.*

ВА́ЖНО – важливо: *Ва́жно / абі́ диті́на розум'і́ла / шо́ йе́ до́бре.*

ВАЗО́НОК, -нка – вазон, квіти разом із горщиком, у якому вони ростуть: *У не́йі ма́ло вазо́нкиу́ / але́ йе́ м'і́рта / шпара́гус і ш:е́ йк'іс.*

ВАКА́ЦІЇ, -іїв (-ій) – канікули: *На вака́ц'і́ях / ік шко́ли нима́ / д'і́ти у́ сел'і́ даўно́ ма́ли кўпу́ робо́тиу́ по тазди́ств'і́ / а тепе́рки / ни ду́же.*

ВАКНЄ́НИЙ – вапняний: *Ві́тко / шо́ йа́ б'і́ліла́ / ад'і́ йка́ вакн'є́на бл'у́ска; Приту́ліла́се до с'т'і́ні / та́й кў́ртка ста́ла вакн'є́на / плéч'і́ гет завакн'є́нилисе; Ли́шиі́ / то вакн'є́не ведро́ / оц:е́ бері́.*

ВАКНО́, -а – вапно: *Попа́рила вакно́ / а у́ не́му напо́лови́ну кам'і́н'а.*

ВАКНУВА́ТИ – обробляти щось вапном: *Вакнува́ла смих пи́ўніцу́ / бо ку́тиками́ гет пл'і́с'н'і́ўка завел:а́се.*

ВАКО́ВАНИЙ – діспр. від ВАКУВА́ТИ: *Д'і́до з ба́боу́ бу́ли вако́ван'і́ / жи́ли у́ Сапого́в'і́ / йа́ до́бре ни зна́йу́ / де ц:е́ / бо ту́тки робі́ли грани́цу і ўс'і́х л'уді́й / шо жи́ли на бе́рез'і́ / висéл'ували́.*

ВАКО́ВАНИ, -я – опредм. дія від ВАКУВА́ТИ: *Це се́ ста́ло у́ м'і́с'іц'і́ по вако́ван'у́ / д'і́т диста́у́ тел'опóве запáлен'і́.*

ВАКУВА́ТИ – переселяти, евакуювати: *Ви́ц:и́ / з бе́рега́ / ўс'і́х вакува́ли / с собо́у́ ма́ло шо́ мош бу́ло ўз'є́ти / ба́ба хот'і́ла обра́зі здо́їмі́ти / але́ ни бу́ло / де́ йі́х покла́сти / тогó́ лиши́ла.*

ВАЛА́ – дуже багато когось: *Уперéт у́ клуп ва́ла ва́ліла́ / а сегóн:е́ по хата́х сид'у́т / к'і́но ді́ўйуц:е́ / ко́жде соб'і́́ окро́ме; С по́лонині́ ва́ла йшла́ / шо́ кори́у́ / а ове́ц / ўсу́ доро́гу за́пруди́ли.*

ВАЛА́НДАНІ, -я – опредм. дія за знач. від ВАЛА́НДАТИ, ВАЛА́НДАТИСЕ: *У́ ме́не ни бу́де ва́ландан'а́ / у́ ме́не це́го́ н'і́ / бе́сте зна́ли соб'і́́ / ма́йте слéхати́ і робі́ти т:о́ / шо́ йа́ скаў́ / іна́кше до се́бе́ / тха́т'і́.*

ВАЛА́НДАТИ – знев., вештатися; те саме, що ВАЛА́НДАТИСЕ: *Пйе́та годи́на / а вин дес ва́ландайі́ / даўно́ маў́ бу́ти / даўн'і́с'ко.*

ВАЛА́НДАТИСЕ – згруб., вештатися: *Де́ наш па́рубок ва́ландайі́ц:е́? / Ни́ зна́йу́ / пишóу́ буў́ до Кóц'а́ шош се́ за́питати́ / ш'і́ ў по́лун:е́́ / і́ нима́; Де́ ти ва́ландайі́с:е́? / ану́́ диві́се / котра́́ годи́на.*

ВАЛАНЦАТИСЕ – згруб., вештатися; волочитися: *Розволоч'єўсе хлонец / дес валанцайїц:е / куда йїгó нóси? / Ни знайў / але віжy / шо трéба би тотó припéрти / Та припрї / ти д'эд'а.*

ВАЛАХ, -а – кастратор: *Вуїко ни витиукуваў валахиў / сам валаш':іў пóрос'і / ми по сус'іцтву / йа тогдї т'іка́ла ў хату / шобї н'іч'ó ни ч'ўти.*

ВАЛАШАЙНИК, -а – бездіяльна, безвідповідальна людина: *Йїк буў пид ба́биноў кома́ндоў / то вигл'іда́ло / шо ўс'ó сам ўм'йї зробити / а йїк йїйї ни ста́ло / то зробїўсе пустїм валашайником.*

ВАЛАШШІНІ, -я – опредм. дія стос. ВАЛАШШІТИ: *Йої / де йа вид валаш':ін'а? / д'эд'у за ц:е питаїсе.*

ВАЛАШШІТИ – вирізати в поросяти яйники: *Ік валаш':іли ў нас пóрос'і / йа т'ікаў вит хати / д'эд'а просїў помоч'ї / але йа казаў / Д'єдику / ўс'о послу́хайў / лішен' ни ц:е.*

ВАЛЕЦ, -ця – вальс: *Данцувала смих ни одїн валец с цим парупком / але шо / ік вин ни сватаў; Валец ш'ї малóў наўч'еласе данцувати; Вуїкї пидмогор'іч'елісе таї хоч'ут гуцулку / а нї валец / унї / прец'ін' / на вес'іл'у.*

ВАЛЄТИ – забруднювати (про одяг): *Ни вал'єї ўбран'є / бо н'їгдє ни пїдеш / меш до́ма набува́тисе / Йа ни вал'єйў / ўно само́ вал'єйїц:е / йа уваж'єйў; Ік так вал'єти споден'кї / то йа се ни дожмáч'у.*

ВАЛЄТИСЕ – забруднюватися, “тачєтисе”: *До́ки меш вал'єтисе ў то́му п'їску? / гаї вил'їзаї / дивїсе / бо від'їла / шо кит шош там загр'їп / абєс ш'ї бїрше на замастїўсе.*

ВАЛІТИ – розвалювати: *Ни валї куч'у / бо ни складєш потóму.*

ВАЛІТИ (ЗВАЛІТИ, ЗВАЛЮВАТИ) В ОДНУ́ КУ́ПУ ШОШ – змішати (змішувати) різні речі, часто не поєднуванї: *Хто це додўмаўсе валїти ўс'о ў одну́ кўпу / і старє / і новє? / ге? / а обрус ч'о тут? / скаж'їт м'ін'ї / ч'о обрус маїї бўти ко́ло цєго дра́н'т'а?*

ВАЛІТИСЕ – руйнуватися, падати: *Д'їдова хата валїц:е / дра́нїц'ї зогніли / вікна хтос повибиваў / вітко / нємоч'ї там шукаў / с'т'їни пооблўпїуван'ї / отакє смих сегóн:е ўздр'їла.*

ВАЛІТИСЕ З НИХ – бути дуже втомленим: *Прийїхали так'ї / шо валїлисе з них / три дни ни спáли.*

ВАЛІТИСЕ З РУК – про стан, коли людина не може зосередитися на чомусь, не здатна швидко і якісно виконувати якусь роботу: *М'ін'ї сегóн:е ўс'о валїц:е з рук / ни знайў / шó зо мноў; Лўбоч'ко лўба / віжy /*

шо тоб'ї робота ни їде / валіц:е з рук / це з:а М'іхаїла?; Кобібито мих усередін'ї шош укл'уч'єти ї зач'єти думати про інче / а ни про т:о / шо сверліт голу / а то б'їда / шо ни виходи / ходиш / шош робиш / переробійєїш / бо ўс'о валіц:е з рук / н'їїєкоїї користи с тако́го хож'ін'а нима́.

ВАЛІСКА, -и – зменш. від ВАЛІЗА: То ни на́ш'а вал'іска / ни к'іва́ї / то вў́ка розниўско́го; Д'їдо коліс із дош'ок зробіў буў соб'ї вал'іску / мо́же / ї дотепер дес ѝе на под'ї.

ВАЛЮ́К, -лка – рядок скошеного сіна: Треба їти розбіти валкі / ў полудне виўбертати с'їно / а двєч'їру складемо ў копиц'ї.

ВАЛОМ ВАЛІ́ТИ – безперервно їти: Даўно́ ік ікєс фа́їне к'їно / л'уде валом валіли ў клуп / а теперен'ки р'їдко хто їде ў к'їно.

ВАЛЬЧИ́К, -а – нестл. до ВАЛЕЦ: Хот'їла бих з ним загул'ати / хот' одін вал'ч'їк / А ти ни відиш / шо вин судá нав'їт' ни дівци:е?; Д'їўко / ти шо робиш? / Вал'ч'їк данцўйу / ўч'єйусе / бо скóро Митрішин Іван жєниц:е / нас мут клікати / Та л'їпше гуцулку ўч'єїсе / ко́ждиї дру́гиї да́нец мут гуцулку їграти / А їа хоч'у валец / там Улац'кó бу́де / вин фа́їно данцўйї / ни хоч'у їїму́ по нога́х драцувати.

ВАЛЮ́Х, -а – про того, хто лїнивий, безідповідальний, кому не довіряють: Вал'ўх / це т:о самє / шо валашаїник / дóброго ма́ло.

ВАЛЮ́ХА, -и – ім. жін. р. від ВАЛЮ́Х: Ік ѝе вин / вал'ўх / то ч'о ни мо́же бу́ти вал'ўха? / ка́жут / ад'ї вал'ўха пишла́.

ВАНЄ́НКА, -и – невелика ванна: От:у ван'єнку ма́йу ви́жмакати / тогди́ пи́ду; Мої / де ви купіли таку ван'єнку? / ї м'їн'ї би се зда́ла.

ВА́Р, -у – узвар: На С'в'їтії Вєч'їр пше́ниц'а ї ва́р му́с'ут бути на стол'ї / а потóму ї дру́г'ї їїди / ўс'о писне́.

ВАРЃАТИЙ – знев., губатий: Цес таки́й варгати́й / шо ї вўса їїму́ ни помога́йут; Де їа хоч'у би таки́й варгати́й менє цулува́ў?; Та де: / де вин варгати́й? / х'їба́ ти ни за то́го ка́жеш / бо ко́ло Проц'а́ два Івані жи́йўт / Їа за то́го / шо ни́ш:е / ко́ло пото́ку / до ч'óго ва́рги на пиў лиц'а́ / до то́го / и:ї / ни каў бїрше н'їч'ó / Ад'ї здур'їла д'їўка / у б'їлу дніну на́пас'т' на хлопч'їш'а звóди.

ВА́РГИ, -ив – знев., губи: Ё́на роспусти́ла так'ї ва́рги / шо доўш'ї вид но́са / бигме́ / ік пиў постолá / Ну то ї́крас цулува́ти дóбре / І:ї / Васи́ / ви би лиш жертува́ли.

ВА́РГИ НАДУ́ТИ – бути невдоволеним, сердитися: *Ва́рги наду́ла ї хóди / їйк ша́ндар' / м'і́р'їїі м'ін'ї подв'і́р'ї / Наї м'і́р'їїі / се запитáйїте / шо ўм'і́р'їла / ци йе хот' ниў sóтика.*

ВА́РГИ РОСПУСТІ́ТИ (РОСПУСКА́ТИ) – сваритися, кричати: *Н'ї м'ін'ї ў хáт'ї ва́рги роспусkáти / марш надвї́р / та́мки крич'е́ї / кіл'ко хóч'їш / наї хот' тоб'ї ў гóл':ї се залу́ни / а ту́тки нимá ч'о.*

ВАРІ́ТИ БА́БИЦІ – заст., з нар. мед., виготовляти ліки, заварюючи певні складники, у випадку проблем у хворого зі шлунком, з кишківником: *Ан:ў́ца йшла́ дгóр'ї / бра́ла слимакіў / шуши́ла то́то / потóму тéл:а / перетерáла на муку́ і т:о дава́ла / їйк буў понóс / ік л'іка́рство / а ш':е ўна варї́ла ба́биц'ї / йа ни гóн:а за́рас сказа́ти / шо ўна клáла ў бан'е́к / áле ўна у нéму шош варї́ла ї потóму то́то трóхи осту́д'увала ї переверта́ла сла́бóму на ч'е́рево.*

ВАРІ́ТИ ГОРІ́ВКУ – готувати самогон: *Ва́р'ўт гор'і́ўку / де н'ї / і ў нас / і Ри́жнáми / хто хóч'ї / то ўноч'е́ дистáне / ци за грóш'ї / ци до грóшиї óзме / ци шош с хáти виднесé / то страи́на б'їда́ / кобі́бито збу́тисе це́го / áле де / ўперéт тако́го ни бу́ло / наї ка́же хто шо хóч'ї / дес хтос ниў / áле ни так / а тепéрки пї́ут / ік хол'е́ра.*

ВАРІ́ЮВА́ТИ – сваритися, вчиняти дії, позбавлені здорового глузду: *Лиш ві́пїе / ї вар'ї́ўїї / а йек це́му запоб'ї́ч'ї?*

ВА́РІЯТ, -а – 1) нерозсудливий, запальний: *Ви зна́йїте / їкії Кóц'о / ва́р'їїат / ік віди / шо хтос брéше / мо́же ўде́рити / богáто ни трéба / па́ру слиў / і дру́гий у́же контéтний; 2) лайл., про людину, дії якої позбавлені здорового глузду: *Вин ч'олов'ї́к до́бриї / тї́хиї / áле ік ві́пїї / рóбиц:е ва́р'їїат / жи́нка ї д'їти т'іка́йут з до́му.**

ВАРТИ́ВНИК, -а – сторож: *Д'їт Іва́н буў ва́ртиўніко́м / ко́ло р'їкі коў́пки соко́тиў; Бабо́ / та́же йа ни ва́ртиўнік ва́ших окол'áр'їў / а ви ко́ждиї дру́гий ден' за них се пита́йїте.*

ВА́РТИЙ (ТО́ГО, ЦЕ́ГО, СВО́ГО) – який заслуговує чогось: *Ли́жник ва́ртий цих грóшиї / бо гру́биї / фа́йно віч'їсаниї / а ни / їйк на́патка; Ўна тако́ш ва́рта сво́го / наї ц'ї́хо сидї́т; Цес ч'олов'ї́к ва́ртиї то́го / шобі́ йїго ш'їнува́ли / а ў нас йек? / ко́ждиї себе́ ш'їну́її.*

ВАРТНÉ, Ї́К (І́К) ТОТÓ НА ТРІ́СОЦІ (НА ПАТИ́ЧЬКУ́) – вульг., зовсім, нічого не варте: *Оц':ї́ шка́рбані́ так'ї ва́рт'н'ї́ / їйк то́то на т'р'їсоц':ї́ / ш'ї дес отáк ў перехóд'ї на óс'ін' мош убрáти / лиш би н'їхтó*

ни від'їу/ а їйк постуденїт / то лиш кїнути ў бєрех і амба / нав'їт' кóло хáти ўстит уберáти / алє берї / л'ўпко / їк уні тоб'ї се ўдайўт.

ВАРТУВА́ТИ – коштувати: *Їєк дўмайїте / вартўїї цес спиндзár' такїх грóшиї? / Ни дўмайў / вин ікїїс обл'їзлїї.*

ВАРЦА́БА, -и – дверна або віконна рама у вигляді чотиригранних брусів: *Н'ї / дверїї ш'ї нїмá / лиш варцáби поклáден'ї.*

ВАСИРВА́ГА, -и – ватерпас: *Їк вуїко гїбл'увáў дóш'ку / то ўрас приклáдаў васирвáгу ї дивїўсе / ци рїўно; Без васирвáги їєк робїти стол'єр'ку?; И:ї / та тут і без васирвáги вїтко / шо то нїрїўно пишлó.*

ВА́ТАГ, -а – той, хто переробляє на полонині молочні продукти; старший вівчар: *Вáтах буў т:о / шо трєба / ўс'їх зберáў до з'їц'єрки / бо на полонин'ї богáто роботїї / а вин буў дóбриї таздá.*

ВАТАГУВА́ТИ – 1) переробляти молочні продукти на полонині; вівчарити: *Ватагувáти ни їє прóсто / трєба знáти полонїнцке обхóж'їн'ї; 2) бути ватагом: Ужє їїс нїтáўсе за вáтага / д'їт наш ватагувáў ни однó л'їто / алє то бўло за колгóспу / їйк с Т'удєва їшли ў полонинў / а за тепер'їшн'ї полонїнцк'ї ч'їсї н'їч'ó ни знáїу / їєк тáмки се мáїут л'удє / хто ватагуїї / ни ч'ўла / алє їйк вóз'ут вїт:и брїндзу / то рух їє / вїтко / шо їє.*

ВА́ТЕРКА, -и – змени.-пестл. до ВА́ТРА: *Накладїї вáтерку / бо стўд'їн'; Вáтерка горїт / таї ужє весел'їш:є.*

ВА́ТИНИЙ – прикм. до ВА́ТА: *Коўдр'ї шїли лиш вát'їн'ї / а їк'ї їн'ч'ї? / з вóўни ни знáїу / ци хтос робїў / з нáшоїї фам'їл'її / н'їхтó / а за дрўгих ни бўду казáти / вóўна на лїжники їшла / ц:є так бўло / а коўдр'а / з вáти / а ти ч'о се допїтуйїш? / ч'ўла їїс за вóўн'їн'ї? / бо їа цєго ни знáїу.*

ВА́ТИНКИ, -óк – чоловічі штани, утеплені ватою: *Бát'ко Андр'її узим'ї носїў бўнду ї вát'їнки / мáтка цїсє їїмў бўла ш:їла.*

ВА́ТРА, -и – вогнище, багаття, вогонь у печі: *У печ'є догорáла вáтра / скóро мут саж'єти колач'ї; То ни вáтерка / а дóбра вáтра.*

ВА́ТРА ВІГОРІ́ЛА (ЗАГÁСЛА) – вогонь догорів, погас: *Вáтра вїгор'їла / самá гран' се лишїла / ш'ї їйк бї тр'їсоч'кї бўли / то їмїлабїсе / а то пол'їн'є сирє / і с тóго н'їч'ó ни бўде.*

ВА́ТРУ КЛÁСТИ (НАКЛАДÁТИ, НАКЛÁСТИ, ПИТПАЛІ́ТИ) – розпалювати, розпалити вогонь: *Їже ч'єс клáсти вáтру ї шош кўтатїсе / шó бї / верє / зварїти? / сегóн:є пїснїї ден' / мóже / бї то барабўл' ш*

ч'існикóm?/ ци пироги́ў с капу́стоў? / Йо / зар'ідіти олівоў с цибу́л'коў / фа́йно ўсма́жити / ц:е ўс'і л'убі́ют.

ВБЕДУВАТИСЯ (УБЕДУВАТИСЯ) – виявляти здивування, осуд з приводу чогось (когось): *К'іл'ко мо́жно сеўбе́дувати? / лиш'і́т у́же ц:у бeс'іду / ко́жен соб'і ро́би / йек зна́йї; Йої / а то ч'о вин лиші́ў д'і́ўку ў данці́ / ч'о верé? / мо́же / ўна шош такé сказа́ла / шо вин се ўсе́рдиў? / йої / аг'і на ц:е / Бабо́ / ни ўбе́дуїтесе так / бо ви ни зна́йїте / хто ко́го лиші́ў / Йек се ни ўбе́дувати / коли́ це кра́йне / ік ни хоч' / то ни бері́ ў да́нец / н'іхто́ ни заста́ўїейі / але́ ч'о лиш'е́ти?*

ВБЕРА́ТИ (УБЕРА́ТИ) – одягати; прикрашати: *Ану́ко да́ї к'інта́р' ж:eртки / наї уберу́ / бо студ'ін'; Гента́м кош'іл' на Вели́тден' ни ўбера́ли ч'іч'ка́ми / х'іба́ шо на Прибра́жен'їйе / а тепeрки дeхто ро́би / від'іла ко́ло це́р'кви / але́ йа дeржусе старо́в'іцко́го.*

ВБЕРА́ТИСЯ (УБЕРА́ТИСЯ) – одягатися: *Ўбера́йсе ў с'в'іто́шине / таї підемо на забаву́ / тоб'і фа́йно ў бі́тїй спін:і́ци.*

ВБЕРТА́ТИСЯ (ВБЕРНУ́ТИСЯ, УБЕРТА́ТИСЯ) ПЛЕЧÉМА – виявити (виявляти) невдоволення, сердитися; ігнорувати когось: *А шо йа маў робі́ти? / б'іч'і́ за неў? / йа хот'і́ў поговори́ти / але́ ўна ўберну́ласе плеч'е́ма / затну́ласе / а пото́му пишла́ / ну рас так / то ї йа ма́йу го́нїр; Йа каза́ла Слава́йсу / але́ Митрі́ха ўберну́ласе плеч'е́ма / от'і́к ни віди́ / от'і́к йїи шош дуже́ інтeресу́ї у Івану́шковому плoт'ї; То спе́ц'їя́л'но / віїшло так / шо ми сид'і́ли разо́м / але́ Васи́ліха ўберну́ласе плеч'е́ма таї́ дуже́ рідно́ се диві́ла у ви́кно́ / так / іг би н'іко́ли ни від'іла то́її до́роги́ / шо с Ко́сова ў Т'уді́ў.*

ВБИВА́ТИСЯ ЗА КИ́МОС – дуже переживати, виявляти турботу про когось, дуже дорожити кимсь або чимсь: *Та ч'о ви так ўбива́їтесе за Ўла́дз'ом? / дру́г'і їдут таї́ вин наї́ іде́ / ни б'ї́тесе / вин ни сам; Івану́ш':і́ха так убива́ласе за хлoпцем / шо гаш засла́бла.*

ВБИ́ТИ (ВБИВА́ТИ) КЛИ́Н (МІ́ЖИ КИ́МОС) – посварити когось, домогтися між певними особами прохолодних стосунків: *То ни хтос ч'ужі́ї / с сторо́ні пришо́ў таї́ шош наговори́ў / то йїго́ пeрва́ сестра́ прикла́ла до це́го ру́ку / ўбі́ла мі́жи ні́ми кли́н / таї́ уні́ розїїши́се / бога́то ни тре́ба до тако́го.*

ВБИ́ТИСЯ (ВДАВІ́ТИСЯ) ЗА КОПІ́КУ – згруб., бути дуже жадібним: *Та вин такі́ї / шо ўбїе́ц:е за коп'і́ку / де цеї́ шош даст? / вин*

на́в'іт' дити́н'і цукі́рок шкуду́йї купі́ти / свої́ дити́н'і одéн цукі́рок ни купі́ти.

ВБИ́ТИ (ВБИВА́ТИ) СОБІ́ В ГО́ЛУ (ГО́ЛОВУ) – 1) весь час думати про щось: *Ўбі́ла соб'і́ пустé ў го́лу / тої́ бара́ба ни даі́е спокóйу / де́ вин? / ч'ó ни прихóди? / отакé пустéч'і д'і́ўц'і го́лу затумані́ло; 2) некритично оцінювати свої можливості: *Мару́с'а ўбі́ла соб'і́ ў го́лу / шо ма́йї ві́ўч'ітисе на до́ктор'а / пійет' рас поступáла / ну ї́ шó с то́го? / ни поступи́ла / ві́тко / т:о ни йі́йї ма́ло бу́ти.**

ВБІ́ГАТИСЕ (УБІ́ГАТИСЕ) – тривалий час бути на ногах, виконуючи якусь одну чи різні види робіт: *Корóва бі́ўкаласе / то так смих се ўб'і́гаў / шо них ни ч'ўйу / ш'і тако́го зо мноў ни бу́ло; За ден' ко́ло ха́ти так се наро́биш / а ті́л'ко ўб'і́гайіс:е / ітбі́ ў Кóсиў і с Кóсова бес припоч'éўку п'і́шки йшоў.*

ВБІ́ГУВАТИСЕ (УБІ́ГУВАТИСЕ) – недок. в. стос ВБІ́ГАТИСЕ (УБІ́ГАТИСЕ): *За пéршиї м'і́с'іц' іа так се ўб'і́гувала / шо страшно́ / а потóму се наўч'éла / ні́ тудá сўда / па́ру годі́н соб'і́ шош рóбйу / а потóму і́кйіс ч'ес ба́б'і́ помогáйу / áбо ранéн'ко б'і́жу́ тудá / ўс'о / шо пéрше / зробі́ла / і́ тхáт'і / отáк ус'ó ві́риўна́лосе / тепéрки ни ў б'і́гáх.*

ВБІ́ЗДРІ́НІЙ (УБІ́ЗДРІ́НІЙ) – оглянутий: *Ік Мар'і́ч'ка тво́йа іде́ кудáс / то наї́ дес заўйéже ч'і́снику́ / ци́ ў па́зуху мо́же покла́сти / áбо заўйі́жйі́ дити́н'і ч'і́рвóн:у ні́тку на ру́ку / бо ўна сегóн:е ў́же така́ ўб'і́зд'р'і́на бу́ла ті́ми баба́ми / і́к'і́ л'ўбйі́т суді́ти / шо гаи́ ни зна́йу / бо́йусе / би́ шош д'і́ўч'і́н'і ни пошкóди́ло / абі́ ўрóки ни і́мі́лисe / бо / ч'ўйі́ш / так обзeра́ли / так обзeра́ли з них до́ голо́ві / шо хот'і́лосе т'і́ка́ти / áле шо? / диві́тисе н'і́кóму ни за́ка́жеш / а там йе́ на шо подиві́тисе.*

ВБІ́ЗДРІ́ТИ (УБІ́ЗДРІ́ТИ) – ретельно, уважно оглянути; роздивитися щось: *Ўб'і́здр'і́ла ха́ту до́бре / і́к ма́йї бу́ти / ў ко́ждий ку́тйк се подиві́ла / áле ўскр'і́с' бу́ли пор'éтки / і́ Митр'і́ха му́с'і́ла нев'і́стку пофалі́ти / мо́же / і́ сама́ цéго вит се́бе ни ч'і́ка́ла; До́бре / шо ўб'і́здр'і́ла себé / бо йшла́ бих така́ вакн'éна вулиц'áми.*

ВБІ́ЗДРІ́ТИСЕ (УБІ́ЗДРІ́ТИСЕ) – оглянутися, подивитися назад: *Ўб'і́здр'і́ласе / áле н'і́кóго ни бу́ло ві́тко / нимá таї́ нимá / а вин ч'і́каў йі́йї пид гор'і́хом ко́ло кирні́ц'і / ка́же / шо ду́же бу́ла се ўра́дувала / áле то і́ йе́ ч'о / бо хло́пец т:о / шо трéба.*

ВБЦÉТИ (ОБЦÉТИ, УБЦÉТИ) – обіцяти: *Гаї́ скажйі́ / шо с то́го / шо ти ўб'і́ц'éў ни пі́ти?; Ўб'і́ц'éў / шо ў́жéни́ц:е / ўна ч'і́ка́ла йі́гó / до́ки*

буў работáми / а вин прійшоў / таі засвáтаў дру́гу / отакé / л'ўнко / бува́йі мі́жи молоді́ми; Ўб'іц'еў / шо сегóн:е парканéц м'ін'і попрáви / таі ч'ос нима́; Ўб'іц'éти лéхко / кóждеі мóже / áле зрóbити т'éшко / ни ўрáс гóден; Ни ўб'іц'е́й / йік ч'ўйіш / шо ни гóден зрóbити / бо хто ме уваж'éти нисліўно́го ч'олов'і́ка? / то ни тазда́.

ВЫЦÉТИ ЛÉХКО, ÁЛЕ ЗРóbИТИ ТÉШКО – обіц'янкам не завжди варто довіряти: То ни кóжде / шо ўб'іц'éлосе / зрóbиц:е / бо ўб'іц'éти лéхко / а зрóbити / т'éшко / ни одéн поп'і́ксе на тóму / шо задў́же над'іваўсе на кóгос / на тотó / шо хтос наўб'іц'еў / а йік би ч'олов'і́к маў рóзум / то вин би мих здогадáтисе / моі / ікіі́ йа дурні́й / та цес м'ін'і ўб'іц'е́йі золот'і́ гóри / а йа в'і́р'у таі ш'і йі́му мого́р'іч' кладу́ / та де вин ц:е зрóbи?

ВЫЦÉТИ (ОБЦÉТИ) МÓЖНО (МОШ), ШО ХОЧЬ – порада не довіряти обіц'янкам: Л'ўде / сарáк'і / пов'і́рили / шо йім наўб'іц'éли / а ўни забу́ли / шо ўб'іц'éти мóжно / шо хоч' / йізі́к вит тóго ни ўлóмиц:е.

ВЫЦІ́НИЙ (ОБЦІ́НИЙ) – дієприкм. від ВЫЦÉТИ (ОБЦÉТИ): Мару́с'ко / ни витпу́с'т'у тоб'і́ цису́ матéр'і́йу / бо то Насту́ни ўб'іц'і́не / ўч'éра смих поўб'іц'éла / шо дам / уна́ соб'і́ хоч'і́ д Велі́кон'у спин:і́цу ш:і́ти / бо ни ме ма́ти / ў ч'ім п'иті́ до цéр'кви / а так хоч' крі́шку обнови́ц:е; Ўб'іц'і́ного мош доў́го ч'і́кати / а дéколи і́ ни доч'і́катисе; Ўб'іц'і́ного три́ ро́ки ждуд; Ўб'іц'і́ного мош і́ рик ч'і́кати; Ўб'іц'і́не / це ш'і́ ни зрóbлене / і́ нима́ н'і́йеко́йі терáн'т'і́йі / шо хтос ма́йі́ твердé сло́во.

ВЫЦІ́ – вбігти: Мі́тро приб'і́х такі́й л'ўти́й / і́к ни зна́йу хто / з велі́ким б'ўком / хот'і́ў уб'і́ч'і́ ў хáту і́ в'іспов'і́дати Никóл'ц'а / áле ми ни дáли / ни пусті́ли / сказа́ли / шо йі́го нима́ / шо вин у Рижн'і́ / таі так успокóйі́ли / áле то і́ цес дóбри́й / хот'і́ў пожертвóвати / таі загна́ў Мі́тров'і́ кóзи гаш вер Цáрини / хот'і́ў / шобі́ тот шука́ў / дурне́ / шо зрóbиш? / старé / алé дурне́ / бо йек так жертвóвати?

ВЫБÓВАНІ́Й – взуваний: То ни ўбóван'і́ ч'ереві́ки / і́к м'і́р'і́ла йі́х / то вигл'і́дало / шо дóбр'і́ / а йі́к хот'і́ла ўб́рати на і́риш'éн'і́ до Йі́лэні́ / то лиш пи́ў ногі́ пишлó / ци́ то нóги сп'ухли? / ци́ так зле м'і́р'і́ла? / подиві́се / то трі́ц':і́т' óсмй́ / йі́к дóбр'і́ / то носі́.

ВЫБÓІ́ (УБÓІ́, ОБÓІ́) – обоє: Ўбóйі́ прійшлі́ / і́ Мі́тро / і́ Митр'і́ха; Наі́ соб'і́́ рáзом і́дуд / ўбóйі́ / то ни йе дóбре / шобі́ ч'олов'і́к у сво́йу́ і́шоў / а жінка́ / у сво́йу́ / наі́ з:áмолоду́ при́уч'éйуц:е / шо ма́йут рáзом і́ті́ / йа ни каў́ за робóту / а дес у гóс'т'і́ / ци́ ў нед'і́л'у проі́тисе / то лиш рáзом.

ВБРА́НИЙ (УБРА́НИЙ) – одягнений: *Уна́ ўрас фа́йно ўбра́на / вітко / дбайі за ц:е / а ни т:о / шо ми / Та ўже ни ган'бі нас до рэшты.*

ВБРА́ТИ (УБРА́ТИ) З НИХ ДО ГОЛОВІ – повністю одягти когось: *Хлопч'іш'і вернуўсе з воіс'ка / таі прыйшоўсе ўс'о йіму купіти / ўбра́ли з них до голові / але ми цэго ч'ікалі / то прыйёмн'і кло́поти / даі Бóже / ко́ждому такіх / ко́ждіі л'ўцкіі диті́н'і верну́тисе здорóвоў.*

ВБРА́ТИСЕ (УБРА́ТИСЕ) – одягтися: *Кóждіі би хот'іў се убра́ти / питі на прохіт / але хто ме ку́татисе? / свін'і / корóва / ку́ри / ўс'о хоч'і йісти / ўно ни зна́йі / шо то нед'і́ла.*

ВБРА́ТИСЕ В ПА́НЦКУ ШКАРАЛУ́ПУ (ШКАРАЛУ́ШУ) – мати статус “пана”, “выглядати, ік пан”, але насправді ним не бути: *Іва́н вигл'іда́йі / ік пан / але ікіі він пан? / він лиш убраўсе ў па́нцку шкаралу́пу / То так йе / бо т'е́шко з Іва́на па́на / наі шо хоч'і ўбере́ / а то ўс'о одно́ вилáзи / на ч'ол'і напі́сано / оз:ó / тоб'і так до па́на / ік віц:и на П'і́триў тун' ци ік на В'і́трину вйіти / І:ї / та наі би хот' вер Ца́рини / і то бу́ло би віш:е / Йо / це праўда / але йа інче скаў / відиш / л'ўпко / ік'і ми фа́йн'і суд'і́лніц'і / нач'і́сінку спакалі́ли ч'олов'і́ка / а він рузў́мніі / фа́йніі і вітко / шо ўч'е́ніі / а дурн'і ба́бі нёмоч'і шука́йут / а то йе дóбре / шо ў нёму богáто на́шого / т'удиўс́ко́го / шо він ни спан'іў.*

В (У) БРІХТА́СЦІ ПУ́СТО (ПÓРОЖНО, НИЦ НИМА́, ВІТЕР СВІ́ШШІ) – хтось зовсім без грошей: *У бр'іхтáс'ц'і пу́сто / н'іч'ó ни дзэ́н'кайі / Бо мо́же / ў тебе́ гру́б'і грóш'і? / Ага́ йо / гру́б'і / в'і́тер свіш'і:і / ко́біби гру́б'і / о: / тогді́ йа би знаў / шо́ з німі робі́ти / йек йіх се збу́ти.*

ВБУВА́ТИСЕ (УБУВА́ТИСЕ, ОБУВА́ТИСЕ) – взуватися: *Даўно́ жінкі ўбува́лисe ўзим'і ў бу́рки / руму́нки / на́в'іт' у бо́ти / ік ни бу́ло ў шо / ч'óботи ма́ло ў кого́ бу́ли; Ўбува́йусе сегóн:е ў т':і / шо на ко́рках.*

ВБУ́ТИ (УБУ́ТИ, ОБУ́ТИ) – взути: *Ўбу́й санда́л'і / бо проті́ч'іш но́гу / та́мки глиж'е́ мо́же бу́ти; Ўбуў / і н'іч'ó ни ті́сне / йоі ік'і легóн'к'і / ш'і сміх ни маў такіх ч'ере́вікіў.*

ВБУ́ТИСЕ (УБУ́ТИСЕ, ОБУ́ТИСЕ) – взутися: *Ўбу́йсе ў ч'ере́віки / таі помо́жеш трук'е́ти та́ч'ку; Ў тебе́ німа́ ў шо ўбу́тисе? / ну та тогді́ ни зна́йу / ў ко́го йе / тогді́ ўс'і му́с'ут бу́ти бо́с'і / бо йек іна́кше?*

ВВАЛІ́ТИ (УВАЛІ́ТИ) – з силою вдарити когось: *Ўваліў мі́жи плéч'і / шо тот аш зигнуўсе / йо / т'ішкў ру́ку ма́йі.*

ВВАЛІТИ (УВАЛІТИ) НОГУ (НОГИ) – чимось сильно вдарити когось по ногах: *Марш віц:и / бо бигме / оцім увал'у тоб'і но́ги.*

ВВАЛІТИСЕ (УВАЛІТИСЕ) – згруб., зайти, вдертися: *Ўвалілисе ў ч'ужу хату / таї хоч'ут тутеч'ки р'ет робіти / дома ў себе ўр'ідуїте / а ні м'ін'і ў хат'і; Б'ідна мойа́ головоч'ко / йек це отак увалітисе до мене? / шó йа с цим ма́йу робіти?*

ВВА́РЕНІЙ (УВА́РЕНІЙ) – зварений: *Ану́ дивісе / ци буракі ўварен'і? / бо то ік'іс так'і тверд'і / шо ўже д'в'і годін'і вар'уц:е ї ни мóжут доварітисе.*

ВВАРІ́ТИСЕ (УВАРІ́ТИСЕ) – зваритися: *Барабу́л'і ўже ўварілисе / ва́тру бірише ни гайцўї; Мн'есо ш'і ни ўварілосе / наї боїї.*

В (У) ВЕЛІ́КИХ РОКА́Х – про людину поважного віку; давно: *И:ї / та Штефа́н буў у вели́ких рока́х / ік дру́гий рас жениўсе / а ўна бу́ла гет молодá; То / Мару́с'ко / ў дўже вели́ких рока́х бу́ло / твойа́ ма́ма ш'і до шко́ли ни ходила.*

ВВЕ́ЧІР (УВЕ́ЧІР) – увечері: *Мирос' об'іц'еў / шо ўвеч'ір заб'іжїт / абес буў дома / вин ікіїс інтэ́рес ма́йї ў Ца́рин'і / то по дорóз'і хоч'і с тобоў пере́кінутисе двома́ слова́ми.*

ВВІ́КНУТИСЕ (УВІ́КНУТИСЕ) С ЧЕ́МОС – звикнути до чогось: *Каўт / шо ни гон'і:ї ўвікнутисе с тим / шо ўну́ки пої́хали / то ч'етверо / ни дўмаї соб'і / ко́жде заверта́ло голові / а тепе́рки на́в'іт' му́ха ў хат'і ни бриніт / і зноў мут ч'іка́ти с піўрик / шобі́ хтос се показáў / бо то р'ітк'і гос'т'і / лиш на вака́ц'іїї прїї́хáйт.*

ВВÓЛИТИ СОБІ (СВОЮ́) ВÓЛЮ – догодити собі: *Ў мене йе м'іт / гаї / ході зо мноў / таї соб'і ўвóлимо сво́йу во́лу / то майовії.*

ВГАДА́ЧІ (УГАДА́ЧІ), -ів – жарт., тільки у мн., міф. істота, здатна вгадувати чужі думки, потреби, бажання, тим самим сприяючи чомусь, виявляючи щось: *Оде́н ч'олов'ік верта́ўсе з во́їни / таї ік стемн'іло / зач'еў просітисе ў іко́гос тазді́ на́нич' / ка́же / ік пу́стите / то мете́ зна́ти ўс'о / шо хоч' / бо ў мене йе ўгадач'і / уні́ ўс'о зна́ют / гаї дóбре / але л'іга́ї на по́дри / бо ў мене жї́нка слаба́ / заўтра поговóримо / ш'і за́темна ч'олов'ік пишоў на робо́ту / а до жї́нки прїшоў л'убáс / уна́ жї́во ўс'е́кого зр'іхтува́ла / таї уні́ соб'і байўйт / а цес ус'о у викно́ віди / бо ўни́ ни крїлисе / двеч'іру прїхо́ди ч'олов'ік / а жї́нка сто́гне на лу́шку / йї́сти ни зваре́но / а ч'олов'ік ка́же це́му / мої / ни зна́йу / шó бих даў / абі́ наїтї́ л'ік жї́н'ц'і / мо́же / бес се запита́ў у ўгадач'іў / шо ўни*

ска́жут? / а ў це́го во́йака бу́ла то́рба / поро́жна / але ў н'у зал'ізли
бинд'ікі / зач'элі дзвін'іти / а во́йак ка́же / о: / оце́ ўни ўч'у́ли / шо ми
говори́мо / таі ра́д'ут / абэ́сте ота́м се подиві́ли / у схо́ўку / та́меч'ки йе
б'іліі хл'іп / мн'эсо / ўс'эка ўс'эч'іна / ни ду́же пов'і́риў ч'олов'ік / бо
ві́тки то́то се о́зме? / але шо робі́ти? / подиві́ўсе / моі / та ту́теч'ки
тіл'ко ўс'экого йі́сти і пі́ти / шо ну / йек це? / ану́ тики́ за л'ік се запита́і
/ зноў про́си / б'ін'д'ікі гуд'у́т / а во́йак прикла́ў ву́хо до то́рби / н'іби
натслуха́іі / шо ўни ра́д'ут / таі за йкус м'іну́ту ка́же / трэ́ба ўз'э́ти
в'і́ник / та до́бре ві́гопати жінку / то страи́но пом'іч'не́ бу́де / зноў
завага́ўсе / ни ду́же пов'і́риў ч'олов'ік / йек та́ке мо́же бу́ти? / але лиши́ен'
ўз'э́ўсе за м'і́тлу / ік жінка се схопі́ла і зач'э́ла ку́татисе / йоі / ка́же / йа
крі́шку ўсну́ла / але за́рас ч'у́ўсе гет здо́ровоў / ч'олов'ік ду́же ўт'іши́ўсе
/ фа́йно в'ід':эч'іўсе во́йакови / бо вин ві́л'іч'іў йі́му таку́ слабу́ жінку.

ВГАРАТА́ТИ (УГАРАТА́ТИ) – вдарити з великою силою: Ни
хот'іч'е́ / але так ўгара́таў по голо́в'і / шо Ле́сези гаи́ с'в'іч'кі ў оч'э́х
позас'в'і́т'увалисе.

ВГАТІ́ТИ (УГАТІ́ТИ) – те саме, що ВВАЛІ́ТИ: Так ўгати́ў то́му
зло́д'і́йви / шо м'і́н'і гаи́ шкода́ йі́го ста́ло / Пож'э́луі йі́го / пож'э́луі /
тіл'ко ўс'экого ўкра́ў / а ти пож'э́луі.

ВГАТІ́ТИ ГРО́ШІ (ГРО́ШИКИ, КОШТА́) – згруб., те саме, що
ВІ́КЛАСТИ ГРО́ШІ (ГРО́ШИКИ): Ўгати́ли та́к'і грóш'і ў тру́би / а то
н'і тру́биў / н'і га́зу / Та ч'у́ла смих вит Мар'і́ки / ўч'э́ра ўна бу́ла ў
с'і́л'ра́д'і / шо проведу́т / Йо / пороскрада́ўт / шо ш'і се лиши́ло / таі
тогда́ мут проводи́ти / Ч'у́йіте / шо йа вам каў / геренто́вано бу́де гас.

ВГЛУ́ХНУТИ (УГЛУ́ХНУТИ) – оглухнути: Ко́ло це́го ропота́йла
мо́жно ўглу́хнути; Моі / скруті́ то́то ра́д'і́ю / наі ни глу́шит / бо бигме́ /
до ве́ч'іра ўглу́хну / йа і́ так зле ч'у́йу на пра́ве ву́хо.

ВГНА́ТИ (УГНА́ТИ) У ВЕЛІ́КІ КОШТА́ СЕБЕ́ (КОГО́С) –
спричинити те, що хтось мае великі грошові витрати: Уні́ сам'і́ себе́
ўгна́ли у вели́к'і кошта́ / бо пе́рет' тим / ік переклада́ти пе́ч'і / трэ́ба
бу́ло поду́мати / шо бога́то пот'э́гнут і́нч'і работі́ / одно́ т'э́гне дру́ге /
то і́ пидлогі́ / і поб'і́лка / ўс'о / Ч'у́ла / шо ўни ус'і́ ві́кна і́ двэ́р'і пом'і́н'э́ли
/ А йа шо каў? / оз:о́ / гаи́ бо́ўсе ду́мати / к'і́л'ко то мо́же куштува́ти;
Васи́ліху ўгна́ло у вели́к'і кошта́ т:о / шо з'ет' буў за́слан / але / д'э́кувати
Бо́гу / помало́ ви́др'ану́йіц:е / ўже ўста́йе́ / то бу́ла б'і́да / йі́му но́ги бу́ло
види́бра́ло.

ВГОВОРІТИСЯ – наговоритисе: *Шо ўже йіс се ўговоріла по тел'іфону / то се ўговоріла / нима шо нар'ікати / надобўго майі стати.*

В (У) ГОЛОВІ ЗАКЛІНИЛО – комусь важко думати, хтось зосередився на чомусь одному, не бачачи ситуації в цілому: *Йіму іг би шош ў голов'і заклінило / говори одної і тойі / ўрас одної і тойі самоїі.*

В (У) ГОЛОВІ І БЛІСКО СЕ НИ КРУТИ (СЕ НИ КРУТІЛО) – неможливо (важко) пригадати щось чи подумати про щось: *Та де йа могла за це нагадати? / уно м'ін'і і бліско ў голов'і се ни крутіло; Ти хоч' борзо / у цес момент / абі йа сказаў / а ўно м'ін'і і бліско ў голов'і се ни крути / знайу / шо знаў / а йек уно се називаїі / відши / ни скаў.*

В (У) ГОЛОВІ – ІГ (ІГ) БИ КЛИНЬЦЯМИ БІЛИ (ЛУПАСИЛИ, КОВТАЛИ) – про головний біль, погане самопочуття когось: *Видуч'ера м'ін'і так у голов'і / йіг би клин'цями біли / віпила п'ігулку / але мало шо помогло / То / в'ідей / на з'м'іну погоди / зноў слота буде.*

В (У) ГОЛОВІ НИ ВКЛАДАЙЦЕ ШОШ КОМУС – мовцеві важко повірити про можливість наявності, реалізації чогось: *Ў голов'і ни ўкладайце / йек такé мóже бұти / йек до цего допустітисе?; Ў голов'і ни ўкладайце / йек н'іч'о дóброго ни зробіти / але хот'іти / абі за т:о ш'і файно заплатіли / ти се здогадала / за кого йа каў? / Та тутеч'ки нима шо се здогадувати.*

В (У) ГОЛОВІ НИ ВСТОЮЇЦЕ (НИ ВЛÉЖУЇЦЕ) ШОШ КОМУС – хтось не пам'ятає чогось, здатний часто забувати щось: *М'ін'і / Вас'утко / богато ч'іго ў голов'і ни ўстойуйце / ужé ни т':і роки / йа дэколи нав'іт' забуваїу / ци йіла сегон:е / ни памн'ітайу / ци піла п'ігулки / а то ни вóлно пропускати / отакé с староў л'удиноў / а ти хоч' / шобі йа ріўно могла розказа́ти за т:о / шо бұло тогїт.*

ВГРІМАТИСЯ (УГРІМАТИСЯ) – тривалий час “гримати”, грюкати, стукати: *Шо ўже Ўладз'о ўгрімаўсе ў двэр'і / але ў хату йіго ни пустіли / потóму вин дес квóліўсе / шо прійшоў до таздиў / а т':і йіму ни ўтворіли / то такé / шо могли витсипатисе і ни ч'ўти / а могло / шо і ни схот'іли гóс'т'іў.*

В (У) ГРИП ІТІ (ПИТІ) – померати (померти): *М'ін'і жит'е ни надойло / йа ни хоч'у задурно ну́сто ў грип питі / а ти / йек соб'і хоч'.*

ВГРІТИ (УГРІТИ) – сильно вдарити: *Ўсёрдиўсе / таї удеріў / угр'іў Кóц'а оден рас макогóном / ка́же / тим / шо бұло пид рукоў / Бо тої дол'ізаў.*

ВГРІТИСЯ (УГРІТИСЯ) – зігрітися, поступово нагрітися: Ч'у́йу / шо хата ўгр'іласе і ўже дэ́ржи тепло́; Надвор'і ўгр'іло́се / ш'і ден' два і́ буде гет тепло́; Ўгр'іласе так / шо му́с'у фу́стку розйі́зувати.

ВГУЛЯТИСЯ – натанцюватися: На тих заво́динах так ўгул'а́ласе / шо них ни ч'у́ла / ш'і трóхи / таі́ бу́ли би ко́рки повід'л'іта́ли / бо іа́ бу́ла ў тих пи́ч'ереви́ках / шо ми ўл'і́т'і ра́зом купува́ли / а ў них проі́тисе до́бре / а ни так данцјува́ти.

ВДАВАТИСЯ (УДАВАТИСЯ) – докон. до ВДА́ТИСЯ (УДА́ТИСЯ): У них нам ус'о ўдаі́ец'е / але нев'і́стка / в'ід'і́ / трóхи за́бстра / ци́ то така́ бес'іда́ ў не́йі? / ни зна́йу / але́ ми іко́с ла́гид'н'іш'е гово́римо.

ВДАВІВ (УДАВІВ) БЕС СЕ – щоб ти подавився: Ўдаві́ў бес се ті́ми тру́нтамі / і́йк тоб'і́ ўсе ма́ло таі́ ма́ло; Іа́ ма́лому зр'іхтува́ла / а ти то́то з':іў? / бо гор'і́ўка сама́ ни смакува́ла? / ўдаві́ў бес се тим.

ВДА́ТИ (УДА́ТИ) – догодити, сподобатися: Ўда́ла д'і́дови с т'ут'уно́м / ка́же / шо л'у́тиі́ / але́ до́бриі́ / а іа́ купі́ла / і́ккі́ буў / де іа́ на не́му се розум'і́ўу?

ВДА́ТИСЯ (УДА́ТИСЯ) – сподобатися: М'ін'і́ ўда́ўсе цес ма́тр'і́я́л / фа́йне бу́де футе́рко; Д'е́деви ўда́ласе нев'і́стка / весе́ла / ч'орн'е́ва / ўм'і́йі фа́йно заговори́ти; І́йму ўда́ласе д'і́ўч'іна́ / наі́ би бу́ло.

ВДВО́Ї (УДВО́Ї) – присл., вдвое, подвійно: Ма́лу пел'і́нку складемо́ ўдво́йі / ўна то́нен'ка́ / а ве́ліку / та́к'ік іа́ тебе́ ўч'е́ла; Скру́т'уі́ ўдво́йі / то́гді́ ўм'і́стиц'е / ўно та́ке / шо ни ві́мн'і́цаккаі́ц'е / по́тому са́мо роспраўі́ейіц'е; Моі́ / ни с'іда́йте на го́ліі́ ка́м'ін' / гэ́здеч'ки ве́р'і́тка / скла́д'і́т удво́йі / таі́ соб'і́ там ігра́йтесе; Іг бес буў то́гді́ ни скупува́ўсе / то бес тепе́рки ўдво́йі бі́рше ни платі́ў.

В ДЕ́КОГО (ДЕ́КОТРЕ) СЛÓВО ТВЕРДЕ́ (ТВЕРДІ́ШШЕ), ІК (І́К) КА́МІНЬ (І́К МУР, ВИ́Д МУ́РУ) – про вагомість, значу́щість сказа́ного (дано́го) кимось слова: А ч'о ка́жут / шо ў це́го газді́ сло́во та́ке тверде́ / і́к мур / або і́ ш'і тверд'і́ш'е / а ў то́го ни ва́рту́йі ві́йідено́го і́йц'а́ / ша́каралу́ш'і ві́д і́йц'а́? / ге? / ци́ і́йсте́ ни ч'у́ли за та́ке?

ВДЕ́РЖІ́ТИ (ВТРИ́МАТИ) В ГОЛОВІ́ – запам'ятати: Та́ так / зна́ла смих бо́гато с'н'іва́но́к / але́ де т:о ўс'о го́ден ўде́рж'і́ти ў голо́в'і́? / то се забува́йі / то / Ма́р'і́ч'ко / бо́гато ўсе́го витхо́ди.

ВДЕ́РИТИ (УДЕ́РИТИ) – 1) вдарити: Ўде́рила по одно́му м'і́сци / наі́ зна́йі / шо тудá ни во́л'но і́ти / то пас'ку́дні́й пес / а вин дне́му л'і́зе / хо́ч'і гла́дити / звик / та́к'ік до́ма / але́ наші́ благі́й / а цес / воўч'у́р; 2) почати

йти (про дощ, зливу): *Ўдэрыли так'і плóви / шо на р'іку стра́шно бу́ло диві́тисе / вода́ гаи́ до лі́ни бу́ла пидо́ймíласе; Так'і плóви гор'іш':а́ми ўдэрыли / шо вода́ ў р'іц'і ста́ла / йік ч'ер; Ўдэрыў дош' / та́ ус'і се розб'і́гли.*

ВДЭРИТИ (УДЭРИТИ) В ГОЛУ (ГОЛОВУ) – 1) безос., відчути різкий біль у голові: *Ма́ма ік т:о ўч'у́ла / то йі́ так ў го́лу ўдэрыло / шо ўна́ ни мо́гла до себе́ прійті́; 2) сп'яніти: *Ото́ї позич'нік до́бре ўдэрыў у го́лу / м'ін'і аш с'в'іт закрутіўсе.**

ВДЭРИТИ (УДЭРИТИ) ТЕЛІГРАМУ (ТИЛІГРАМУ) – дати телеграму: *Уч'эра ўдэрыли йім тел'іграму / а сегóн:е ўні ў́же бу́ли ту́тки.*

ВДЭРТИ (УДЭРТИ) – подряпати: *Удэр соб'і р'у́ку ў то́му глиж'у́.*

ВДЭРТИСЕ (УДЭРТИСЕ) – подряпатися: *Так ўдэрласе літкоў у др'іт' / шо ад'і і́кії знак / ма́йу фа́йніі др'а́панец / та́ ус'о́.*

ВДЖВІНДІТИСЕ (УДЖВІНДІТИСЕ, УДЖВІНДІТИСЕ) – тривалий час “джвіндіти (джвіндіти)”: *Жі́нко Бо́ж'а / ану́ ц'і́хо / ти ў́же так уд́жв'ін'д'іласе за ден' / шо ў ме́не голова́ зач'э́ла лупа́ти / ти ни бойі́с:е / шо йі́зік витпа́де? / ота́к лиш гéпнец:е на зéмн'у / і́ фэ́ртик.*

ВДІВ'ЮВАТИСЕ (ВДІВ'ЄТИСЕ) – 1) вдивлятися: *Ўдіўйўйўсе і́ ни пизнайў / то шо́ заў д'н'і пишлі́ дво́д'і?; 2) звикати до темноти: *Мару́с'ко / ч'іка́ї трóхи / ўдіўйўйўсе / але ш'і н'іч'о́ ни ві́жу / дес оту́тки ма́ли бу́ти мойі́ кал'о́ш'і / аг'і́ / а це ч'о́ / верé / с'в'ітла нима́? / мо́же / тогó́ / шо в'ітрі́ се з'в'ійіли / та дес шош урва́ло? / ужé трóхи ві́жу / але де кал'о́ш'і? / бу́ли ко́ло лу́шка і́ нима́ / Бабо́ / уні́ ўтеклі́.**

ВДНІНУ (УДНІНУ) – незм., вдень: *Та це́ / прéц'ін' / удні́ну бу́ло / ни тогди́ / йік повеч'ір'і́ло / со́нце ш'і і́ ни д'умало́ заході́ти; Шо́ йти́ ўноч'é? / ўдні́ну пидемо́ / йа се бо́йу́ йти́ ті́ми закаву́лками ўноч'é.*

ВДОВЕЦ (ОДОВЕЦ, УДОВЕЦ), -ивця – вдивець: *Уна́ найшла́ соб'і́ ўдиўц'а́ / ка́же / шо ў не́го тако́ш йе диті́на / така́ завелі́ка / йік ййі́ Гал'а.*

ВДОВІЦИН (ОДОВІЦИН, УДОВІЦИН) – належний, властивий вдові: *Би Бох бороніў за́ритисе на ўдові́цине / то гр'іх / вели́кії гр'іх.*

ВДОВІЦЯ (ОДОВІЦЯ, УДОВІЦЯ), -і – вдова: *Ба́ба Насту́н'а ста́ла ўдові́цеў гет молодóў / лиші́ласе бу́ла сама́ с тр'ома́ д'ітмі́ / але Бох помі́х ві́вести тих д'іўч'éт у л'у́де.*

ВДОВОЛЬНЄТИСЕ (УДОВОЛЬНЄТИСЕ) – задовольнятися: *Абéс соб'і́ памн'іта́ў / хлóпч'і́ / то ни шту́ка хот'і́ти ч'ігóс / трéба ш'і моч'і́*

тото зробити / а йік ч'уїіс:е / шо ни гóден / то ўдовол'н'єїсе / ч'ем ње / а потóму / йік се питкр'ііши / меш мáти бїрше / лиш так; Йек одїн казáў? / ўдовол'н'єїсе малїм / а над'ївáїсе на велїке / дóбре казáў.

ВДЎБЕЛТ (УДЎБЕЛТ) – присл., те саме, що ВДВОЇ: Йік на плéч'ах дáти матéр'їіу ўдўбелт / то дитїн'ї бўде тепл'їш:е / наї на рукаві їде ў одїн рас / а тўтки давáї удвóїї / і коўн'їр покладї кр'їл'éч'її / њої / та то бўде л'укс.

ВДУРІТИ (ОДУРІТИ, УДУРІТИ) – збожеволїти; втратити контроль над собою, своїми діями: Старїї ч'эсто ўдур'їў / приїшоў пїéнії / таї вїкна повибивáў / а зáўтра ме клáсти / тáзди до с'в'ет лáгод'уц:е / а цес ме ш:їбами возїтисе.

ВÉВКАТИ – знев., стогнати, плакати: Ни вéўкаї / сидї ц'їхо.

ВÉВКАТИ (КРІЧÉТИ, РЕПЕТУВÁТИ, РОСКРІЧÉТИСЕ) НА ВСУ МОЧІРЎ (УСИЙ ТЕРЕБІШ, НА ВСІ ЗАЇЗДІ ТА ІН.) – дуже кричати, сваритися: Вéўкаїї / ік голóн:а козá / на ўсу Мóч'їру ч'ўти; Василіха вéўкаїї на усїї Тереб'їш / такў ўтворїла тэмбу / шо гаш до Ўлáскових бўло ч'ўти.

ВЕДЕРЦÉ, -я – зменш.-пестл. від ВЕДРО: Купїла ведерцé ї збáн'ч'їк / дам за простїбих; Це дитин'éч'е ведерцé / ни к'ївáї їгó.

ВЕДРО, -á – відро: Де корóмисло? / берў вéдра таї принесў вид Лéс'кових водї; А бїршого ведрá нимá? / ц:е гет малé.

ВЕДУЦЕ ГАРАЗДІ – хтось має заможне щасливе життя: Д'éкувати Бóгу / ў них гараздї ведўц:е / áле њек рóбїют; Гараздї ведўц:е / ік ње зáўт'їк / здорóўїї / ік кóждїї стерáїїц:е ни понїзити дрўгого; Йек мóжут вéстисе гараздї / ік б'їди ни обминáїют тотў хáту / њек?

ВÉЙСИ ВУС – висновкова формула, викор. у ситуаціях, коли мовець завершив розповідь: Уперéт / ік д'їт роскáзуваў шош / то ў самóму кинці казáў вéїси вус / це знач'éло / шо ўс'о / бїрше роскáзувати ни бўду / ід'їт ігрáйтисе / ми се допїтували / про їк'ї вўса вин кáже / áле вин лиш с'м'їїéўсе. Див. ОТАКÉ Й ОТАКОС (ОТАКОС Й ОТАКÉ).

“ВЕЛІЇГДЕНЬ”, -кодня – назва писанки, на якій зображено хрести: Оц':á пїсанка се називáїї Велїгден' / на ниї велїкїї хрест / на кóждому кинці хрестá ње узїр / то напїсан'ї мéн'ч'ї хрестї / так / іг би вїїшиў / йік ње на рушникáх ци óбрус'ї / а ўже мїжси нїми галускї бéч'ки / ўни їдут с:ередїни ўбокї / ў нáшому роду по Сеўч'укóв'її л'їн'їїї на Велїгден' мўси бўти ї отакá пїсанка; На т'удиўскїх дáўних писанкáх нимá дорї / цéр'кви

/ а йік хтос тепёрки і пііше / то ўно нове / праўдів'і т'удиўск'і писанкі так'і / йік ўа роскázувала і показувала / бесконеч'ник / галўнка / ўни дўже даўн'і / і Велігден' / цис'а пісанка / на йк'іі отакіі хрест / кáже про т:о / шо скóро дўже веліке с'в'это / Риздво́ і Велігден' / то наїстáри'і роков'і с'в'эта;

ВЕЛІГДЕНЬ, -коднѧ – Великденъ: *Бáба Лесі́ха роскázувала / шо рас на Велігден' ўни з д'ідом пишли́ с'в'ітіти ў Малі́й Рожén' / бо цёр'ква ў Т'удев'і тогді́ бұла закріта / ўбрáласе бáба / тák'ік се налэжи / ў віішиту сорóч'ку / záпаску / к'інтáр' соч'ёўскіі / а йік вертáлісе с Служби / то такá зимá ўпáла / шо по кóтики / ни знайў / ци ш'і жиіе хтос с тих л'удіі / шо цисе́ памн'ітáйут / зимá по кóтики бұла ўпáла.*

ВЕЛІКА БУ́ЧА, -і – велика, тривала сварка, колотнеча: *Стáласе велі́ка бұч'а / бо н'іхтó н'і на пáлец ни хот'іў попустіти; Ў них урác так іе / ік бұч'а / то мáйі бұти велі́ка.*

ВЕЛІКА ВОДÁ – про повноводну ріку (ЧЕРЕМОШ) чи потік (тече з Малого Ріжна) під час повені, тривалих дощів, злив у горах: *Так нáгро прийшла́ велі́ка водá / шо ў лўз'і кузу забрáло; Це бұло ў тот рик / ік бұла дўже велі́ка водá / коли́ т:о бұло?*

ВЕЛІКА СЛОТÁ, -й – дошова погода, яка триває довго: *У гóрах ни так / йік у вас у м'іс'т'і / с'в'іти сонце / фáйно / а нарác постуден'іло / пишóў дош' / зач'еласе велі́ка слотá / нáв'іт' зимá мóже ўпáсти / о / коліс тўл'іта біли плóви / лиш перестáне / і зноў зач'іна́йіц:е / бұло / бұло такé.*

ВЕЛІКА ХÁТА, -и – світлиця: *Ми жи́ли ў хач':én'і / а ў велі́кіі хáт'і лиш на с'в'эта áбо коли́ гóс'т'і / там йіх приімáли; Риздво́ / Велігден' с'в'іткўйімо ў велі́к'іі хáт'і / йік мáйімо гóс'т'іў / то такóш тáмки йіх ч'істўйімо / на Ївáна баі у ниі робіли / ік бұли ўхóдини / то тáмки клáли за стиў; Їлі́нку кладемó у велі́к'іі хáт'і.*

ВЕЛІКЕ ДІВÓЧІНІ – 1) тривале дівування: *О: / та то велі́ке д'івóч'ін'і / ўа ш'і до шкóли ходіла / а ўні ўже д'івóч'іли; 2) ірон., про ситуацію, коли юна особа чепуриться, прагнучи наслідувати старших дівчат: *То йка ужé кл'áса? / шéста? / о / то ўже велі́ке д'івóч'ін'і скóро бұде / Н'і / це ш'і малé / Їі́лэ / áле віжу / шо їде до велі́кого / анў дивісе / йіек унá се штрамўйі.**

ВЕЛІКЕ ЖИТ'É – ТО ВЕЛІКИЙ ТРУТ – у житті людина повинна постійно долати труднощі: *Абéс соб'і зна́ла / велі́ке жит'é / то велі́кіі*

*трут / лѣхкого н'іч'о нима́ / то ік ни одно́ / то дру́ге на голов'і́ / і ти лиш
т:о і робиш / шо думайиш / ѡек тото́ поростру́т'увати / шобі усѣму
да́ти р'ет.*

ВЕЛІКЕ ЗАЧІНАЇЦЕ З МАЛО́ГО – у вибудові чогось (позитивного чи негативного, з погляду мовця) важливу роль відіграють деталі (дрібниці): *Велі́ке зач'іна́йиц:е з мало́го / рас гіркну́ / дру́гий / ота́к па́ру разі́у / а пото́му диву́йиц:е / ч'о жит'е́ дайе́ тр'іш':іну / мо́ї / ві́тки це ўз'елосе? / н'іч'о тако́го ни бу́ло / фа́йно жи́ли / а ма́йиш / б'іда́ / а тепе́рки обзирні́се і подиві́се / шч'о́го ўс'о се зач'е́ло? / ѡа скаў наперѣт / с пусто́го.*

ВЕЛІКЕ СПОДІВА́НІ НИ ВРАС СЕ КІНЬЧЕ́Ї (ВЕЛІКИМ) ДОБРО́М – не все те, на що сподівається людина, має позитивні наслідки: *О: / іг би то так бу́ло / ѡек се над'іва́йиш / а ўно ни ўрас так ѡе / велі́ке спод'іва́н'і ни ўрас се к'ін'ч'е́йі велі́ким добро́м / де́коли се над'іва́йиш / стера́йиц:е / шобі́ ўно бо́рше се збу́ло / а то рас / і ўберта́йиц:е та́кім / шо ч'олов'і́к би і ни снй́ / ві́тки таке́ ѡіго́ се ўч'іпи́ло / делѣ́ко ни тре́ба іти / ма́йімо хатне́; То до́бре іки́с каза́у / шо велі́ке спод'іва́н'і ни ўрас фа́йно се к'ін'ч'е́йі / за́м'іс' велі́койі́ ра́дости / де́коли ма́йиш велі́кій кло́пит.*

ВЕЛІКЕ ШЕ́СТИ – 1) дуже велика радість, задоволення комусь: *Велі́ке ш'е́с'т'і / шо д'іти ві́ўч'ілисе / ма́йут свої́ с'і́мн'і / і ни потребу́ють нашо́йі по́моч'і / бо сего́н:е ў нас ни знаті́ і́кого заўт'іку нима́; 2) знев., ірон., повна відсутність радості, задоволення: *Велі́ке ш'е́с'т'і / шо при́шли / ош'ісли́вили мене́ / ни пока́зувалисе ни́у ро́ку / та́ї тепе́рки мо́гли ни іти / ѡа соб'і́ ра́ду дай́у / Т'іточ'о́ / вибач'е́йте / але ми таке́ ма́ли / шо во́рогови би ни по́ж'іда́у / то́го ни бу́ло ѡек вас видизна́ти.**

ВЕЛІКИЙ ПА́Н – 1) про шанобливе ставлення до людини; впливову особу: *Ад'і́ с тако́го М'і́с'ка ві́йшоў велі́кій пан / сам усѣ́го домі́хсе; Та вин тепе́рки велі́кій пан / ви ни зна́ли?; Їо́ / стаў велі́ким па́ном / але дес делѣ́ко / ў с'в'іта́х жи́йе́ / пос'л'і́н':і ро́кі суда́ ни при́йіхайі́; 2) ірон., знев., про людину, не варту, на думку мовця, доброго слова, уваги тощо: *Дуже велі́кій пан / озмі́ соб'і́ сам; На́йшо́ўсе велі́кій пан / ни го́ден уста́ти / слу́шки шука́йі.**

ВЕЛІКИЙ (ТАКІЙ), ШО ТРЕ́БА (ТРЕ́Е, ТРЕ́А) НА ФІ́РІ ВЕ́СТИ (ХІБА́ БИХ НА ФІ́РІ ВІС) – *жарт., перен.,* дуже великий: *Ти так ус'о́ се допи́туйиш / так витиска́йиш / се доко́пуйиш / шо ѡа гаиш ни*

знайу / ік напишеш кніишку / то хот'їуше проч'їтати тоту кніишку / тре:
їїї б'уде на фір'ї в'ести / бо інак тх'ат'ї ни принес'єи; Настун'ко / аб'єсте
здоров'ї б'ули / да'ли їїст'є м'їн'ї такїї велїкїї кол'ач' / шо х'їба бих їїг'о на
фір'ї в'їс / бо так пон'єсти ни г'оден / фаўно д'їков'ат' вам і да'ї вам / Б'оже
/ здор'оўї.

ВЕЛИК'ОННА (ВЕЛИК'ОДНА) П'ЄТНИЦЯ – п'ятниця напередодні
Великодн'я: У Велик'он:у П'їєтницю ў Г'удев'ї н'їч'о ни роб'їют / їдут до
ц'єр'кви на Плаш':їўнїцу / і ў ц'єї ден' паск'ї ни печ'ут.

ВЕЛИК'ОННА (ВЕЛИК'ОДНА) СУБ'ОТА – субота напередодні
Великодн'я: У Велик'он:у суб'оту ўс'о долич'к'овуїют до с'в'ет / р'їхтуїют /
шо тр'єба засува'ти ў н'їч' / г'олупц'ї / студен'єц / мн'єсо / а дв'єч'їру
крїишут дору / р'їхтуїют миск'ї / шо мут дава'ти за простїбих / ц'є їїк
мал'єн'ка дора / тамк'и ўс'о так са'мо накрїшено / їїк тот'о / шо ў кошелї
/ до к'ождойї мїски маїї б'ути с'в'їч'ка / а їїк ц'є зробїли / ч'їкаїют
Нед'їл'ї / ра'но / миск'ї кладут стр'опом / заўїєзуїют платїну / а тогдї
ўс'о / і дору / ї тот'о / шо за простїбих / складаїют у бис'агї ї так
ран'єн'ко їдут с'в'їтїти / їє так / шо ш'ї зат'ємна тр'єба їти / теп'єрки ў
Г'удев'ї р'їтко берут бис'агї / б'їрше несут у руках / а ўпер'єт б'уло лїшен'
так / ік їа росказ'ала / ш':є до ц'єго нагада'ла / ік печ'ут д Велик'он'у / то
ни лиш паск'ї / але ї переп'їч'к'ї / їїх так'ош даїют за простїбих / тогдї /
їк таздїн'а ўс'о зр'їхтува'ла д'л'а ц'єго / а даїют і тер'їл' / і зб'ан'ч'їк /
ш'ан'ч'їк / п'утен'ку / тогдї наливаїют туд'а водї / кладут їєблуч'ко /
гор'їху / с'в'їч'ку / і ц'є с переп'їч'коў даїєц:є п'єрет' ч'їїєїїс душ'ї.

ВЕЛИК'ОННИЙ (ВЕЛИК'ОДНИЙ) ЧИТВ'ЄРЬ – четвер напередодні
Великодн'я: У Велик'он:її Ч'їтв'єр' у Г'удев'ї б'охан'ц'ї / жинк'ї печ'ут
паск'ї / питпр'єтуїют / шо тр'єба / шо ш'ї лишїлосе / бо ўже ўскр'їс' маў
би б'ути пор'єдок / то з:агод'ї се робї / ни доч'єкуїц:є самїх с'в'ет.

ВЕЛИКОРОЖ'ЄНЦКІЙ – прикм. від ВЕЛ'ІКІЙ РОЖ'ЄНЬ: То
великорож'єнцкїї аўт'обус / вин дес по тр'єтїї прїїїх'її; Великорож'єнцка
жїнка кор'ову продава'ла / фаїна кор'ова / лиш одно / шо б'їєц:є / їг би ни
ц:є / тої ми бих моглї купїти.

ВЕЛ'ІЧ'ЬКІЙ – не зовсїм малий; не дрїбний, а крупнїший, б'ільший:
Хл'опч'їк у них уж'є велїч'к'ї / ме ма'ти з р'оч'ок 'або ї б'їрше; Кот'їнк'ї
тогїт б'ули велїч'к'ї / ни так'ї мал'ї / їїк сег'ороку.

ВЕЛ'ЛЕКО – присл., дуже багато; викор. у поєднаннї з дїєсловом
ЗНАЧ'ЄТИ: Д'л'а молодїх в'єл:єко знач'єїї / абї хот' тр'оху хтос помїх; А

шо ти гада́йиш? / на́й бу́де сто гри́ун'іў / і то вѐл:еко знач'е́йі / бо ўни на дорóз'і ни вал'е́йу:е.

ВѐЛЬОН, -а – фата: Молода́ з друшка́ми клікала так / ік даўно́ / і так була ўбра́на / а до сл'у́бу йшла ў вѐл'он'і.

ВѐНЬГРИ, -ив – Угорщина, угорці: Шо гада́йіте / вѐн'гри мут дба́ти за нас? / мут помогáти?; Зибра́лисе і пої́хали на Вѐн'три / та́меч'ки сестра́ Мар'іч'іна жийе́ / ў нѐйі ч'олов'ік / ма́д'ар.

ВЕР¹ – 1) поверх чогось: Ни роздивіла́се / іке шит'е́ / бо вер сорóч'ки ў нѐго буў к'іптар'; 2) вище, над чимось (якоюсь територіальною частиною села): Делѐко ни йшли́ / па́сли коро́ву вер Ца́рини / а сегóн:е по́пасом у Калату́ру пишли́; Йек доберáтисе? / та тудá вер Танáн'кових дóбра дорóга / машині́ йїдут аш до Ф'ілипових; Оцис'і грибі́ вер Мóч'іри / кóло ліпи найшла́; Вер Соки́лского бу́ли / д'ітем інтерéсно / де ўни такé гóн':і ўздр'іти? / пої́дут / і мут ма́ти потóму шо роска́зувати; 3) вище над кимось (чимось), угорі: Дос'ігні́ м'ін'і́ / Іва́нку / отóт цукі́рч'ік / шо на йлі́н'ц'і / ни ў бик диві́се / а ў тебе́ вер голо́ві / кóло ші́шки / цукі́рч'ік віт'ігни / а пап'і́рч'ік лиші́ / áби ни пізна́шно / бо ма́ма ме сварі́ти; Отáмеч'ки фа́йн'і ч'ерешн'і́ / вер голо́ві / кин' диті́н'і кі́рстку; Витко́лі себе́ памн'іта́йу / кл'уч' хова́йімо вер двері́й / за футрі́ноў; Полові́к лет'іў тикі́ вер ха́ти / ш'і н'іко́ли йіго́ так блі́ско ни від'іла́ / То / в'іде́й / ни полови́к / Бу́деш м'ін'і́ каза́ти / а ч'о би ку́ри так спо́лоши́лисе / та́кій ре́йвах зроби́ли?

ВЕР² – форма ч. р. мин. ч. від ВЕРѐЧИ (ВѐРЧИ): Вер бур'іну́ / áле свін'і голóн':і / ла́гот' шош / бо скóро ста́йн'у рознесу́т; Вер псо́ви ку́р'іч'у ф'і́шку / а вин ни йіст / пон'у́хаў / і ни йіст.

ВѐРБИ ЗОЛОТІ РОСТУТ (ЗОЛОТІ ВѐРБИ РОСТУ́Т) ЗА КИ́МОС – про людину, яка дуже затрималася десь, вчасно (як домовлялися) не повернулася: Йа тебе́ спери́у вісвар'у́ / абѐс скóро при́йшла́ / бо йік іде́ш / то за тобо́ў ура́с золот'і вѐрби расту́т / а так / меш зна́ти / шо трѐба ква́питисе; Пишо́ў / та́й за ним вѐрби золот'і скоро мут рости; Іди́ йік іде́ш / áле би за тобо́ў золот'і вѐрби ни росли́.

ВѐРѐ – 1) у знач. “цікаво”: Верѐ́ / бу́де дош'? / бо́йусе / абі́ с'іно ни змо́кло; Ко́лі / верѐ́ / уні́ при́йідут / сегóн:е ци заўтра?

ВЕРѐМЕННА, -ої – субст., вагітна; те саме, що ТІШКА́: Ўна́ / в'ід'і́й / верѐмен:а / так вигл'іда́йі / шо хлóнец бу́де.

ВÉРЕМНІ, - я – тиха гарна сонячна погода: *Поки вéремн'і / трéба йéблуч 'ка ўбирвáти; Вéремн'і бóуде ш'і зо два дни / таї по ўс'óму.*

ВЕРÉНДА, -и – веранда: *Ўни поклáли верéнду / а нї гал'ер'її / з:áду хáти / пóвид дорогї йе гáн'ч'ік / вїт:и такóш ухїт мóже бóути.*

ВЕРÉНЯ, -і – 1) домоткане вузьке вовняне або лляне рядно: *Ц'а верén'а бут' шо зїїліт / лáвицу застéлиш ци прибїеш на с'т'їну над неў / то бóуде фáйно; 2) старе рядно: Берї верén'у / таї пїдемо бур'їну наж'éти корóв'і; На верén'у с'їдáї / а ни на гóлії кáм'ін'.*

ВÉРЕСКИ ПУСКÁТИ – верещати: *Ік шош ни по йїгó / вин лиш л'їгáїи на зéмн'у / бїе ногáми ї так'ї вéрески пускáїї / шо ч'ўти гаш на Млинóвицу / Бо так приўч'éли / каў тоб'ї гéзде / приўч'éли / а йа би с тóго н'їч'ó ни робїла / наї вал'éїц:е / к'їл'ко соб'ї хóч'ї / Та шо / л'ўпко / ік вин óч'ї зач'їнáїї закóт'увати ї гўпáїї пїéтами ў зéмн'у.*

ВЕРÉТА, -и – вереня, однак значно ширша; нею здеб. застелюють ліжку, диван: *На базарї ў Кóсов'і ц'їлії р'ет бóў з верéтами / ни надивїўбисе; Йої / та так'ї фáїн'ї верéти йе / шо ну.*

ВЕРЕТ'ІННИЦЯ, -і – вид ящірки: *Ни б'їсе / то верет'ін:иц'а / ўна ни ўкóси; Верет'ін:иц'а кóло них шўрхнула / так смих напудиласе / шо ч'ут' ни ўмéл:а.*

ВЕРÉЧІ – кинути: *Ти гóден верéч'ї цес кам'ін'ч'ік на буковїнциїкї бéрех? / анў берї / хто дáл'ше кїне / ўч'éра йа бóў докїнуў тудá / вин аш за крїнтоў упáў. Див. ВÉРЧІ.*

ВЕРÉЧІСЕ – 1) кинутися: *Йек? / унó самó гóн:о верéч'їсе ци / мóже / хтос до цéго приклáўсе? / хто би ц:е / верé / мих бóути?; 2) злякатися: Ни гéйкаї так нáгро / бо дитїна мóже верéч'їсе / таї шо м'ін'ї тогдї? / питкўр'увати?*

ВÉРЕЧЬКИ – незм., те саме, що ВÉРÉ: *Оц':á куфáйч'éна / вéреч'ки / гóн:а вїдерж'їти ш':е однў óс'ін'?*

ВЕРЕШЕН'ІТИСЯ – метушитися: *Нимá ч'о верешен'їтисе / кладї на стїў / шо йе тид рукóў / ми своїї / таї с'ét'ко з нáми.*

ВЕРЕШШ'ЄТИ – верещати: *Тáмки в'їч'но вереш':éйт / мир поругáйт / Мóже / бїўц:е? / Гўрскїй йїх знáїї / áле так п'ївор'ут / іг би с кóгос пасї дéл:и / отакїх мáїїмо сус'їдиў.*

ВЕРЕШШ'ЄТИ, ЇК (ІК) БИ КОГÓС РІЗАЛИ (ДОРІЗАЛИ; ПАСІ З НЕГО ДÉRЛИ (ДÉЛЛИ); ПÁЛЬЦИ В ДВÉРІ КЛÁЛИ; ДВЕРЬМІ ПРИТИСКÁЛИ) – верещати, дуже голосно плакати: *Мої / а ти ш'і ни*

*бітиї / а вереш':ейиш / іг би тебе р'ізали? / та тебе нав'ім' пал'цем н'іхто
ни кинуў / а ти ўже так'і верески пускэйиш / шо гаш нидобре се роби.*

ВЕРЕШШЄТИ, ІК (ІК) ПОРОСИ (ВИТ ТУПОГО НОЖЯ) –
несамовито кричати, верещати: *Йа ш'и ни кинула / а ти ўже вереш':ейиш /
ік порос'і? / тепёрки йа мус'у прўтом поглядити / абес ни задурно рот
утвор'ей / погляд'у по ногах / таї тогди буде ч'о кр'ич'ети.*

ВЕРІТКА, -и – здрибн. до ВЕРЄТА: *Коров'и / абї найіласе / трєба
ўкосити отакіх дв'и вир'іц':і траві.*

ВЕРІТОЧЬКА, -и – те саме, що ВЕРІТКА: *Хот'іла бих таку
вер'іточ'ку купити / к'іл'ко за н'у правите? / А ви відите / йа ц:е
робота? / така верєта ни мोजе бўти таноў / Ну то к'іл'ко?*

ВЄРЛА (ВЄЛЛА) – форма мин. ч. ж. р. від дієслова ВЄРЧИ (ВЕРЄЧИ):
*Ўна так мене ўзлила / шо бих бўла вєл:а ў н'у тим пагарєм / але ч'олов'ік
спамн'ітаў / бо йек мोजно на б'іле казати / шо ўно ч'орне? / йек? / Ну /
вєрла бес / і шо ў цєму доброго? / ўна за себе ни казала би / шо
бр'іхонш'а / а ўс'ім би квóлиласе / шо за праўду хот'іла йіс йійі ўдєрити /
таї дєхто би в'іриў / л'уде так'і.*

ВЕРНЎТИ – повернути, віддати: *Верн'ім м'ін'і тот'і грóш'и / шо йа
вам даў на рóвер; Казáў йіс / шо скóро вєрнеш дрانیц'и / а то ўже рик
вит:огди минуў; Хто вєрне молод'і рокі? / хто? / ч'о ўни се ни ўбзивáйт?
/ наї би хот'у гóс'т'и се показáли.*

ВЕРНЎТИСЕ – повернутися: *Верну́лисє с пиўдорóги / бо тамеч'ки
мист урвáло; Молод'і рокі ни вєрнуц:є / трєба с старіми раду давáти / а
йіх у мєне тіл'ко / шо гаш устїт бїршого здорóўя ў Бóга просити / ўже
йке йє / такє наї буде / лиш би ни гїрше.*

ВЕРНЎТИСЕ (ВЕРТАТИСЕ) НА ДÁВНЕ – повернутися до того,
що залишалося в минулому, викор. давно: *Узим'і на дáвне се вертáймо /
на бўков'и дріўц'а / бо на гас ни достáч'иш / а л'ітшого теплá / ік вит цих
дроў / нимá.*

ВЕРСТА́К, -á – ровесник, однокласник: *Ми с Танáс'йєм верстаки / з
одного рóку; Ўс'і мойі верстаки / Мар'іч'ко / поўмерáли / одін Івán / шо на
Млинóвици жийє / то вин кóло мóйіх рокіў / áле маї молóч:иї / а бїрше
нимá / одін смих се лишіў.*

ВЕРСТА́ЧЬКА, -и – ім. жін. р. від ВЕРСТА́К: *Дивісе / от:á жїнка
твоїї мáм'и верстáч'ка / а відиш / йек вигл'ідáйї?*

ВЕРСТВА́, – й – ровесники, однолітки: *Жури́ўсе д'ім / ус'а мойá верствá даўно́ вiўмерала / йа сам се лишиў / нимá с ким заговорiти.*

ВЕРТА́ТИ – недок. в. до ВЕРНУ́ТИ: *Аг'iнацесе / позiч'или / а верта́ти борх ни хоч'ут / ка́жут / шо ни ма́йут / а менé то шó ўпхóди?*

ВЕРТА́ТИСЕ – недок. в. до ВЕРНУ́ТИСЕ: *Му́с'у верта́тисе / бо ни зна́йу / ци хату замкля́; Уни́ ўже ни хоч'ут верта́тисе / ка́жут / шо заўтра повернут / iк мут iтi з робóти / ну то н'iч'ó / на́й бóде так / н'i то́й н'i.*

ВЕРТÍТИСЕ – перебувати весь час у русi, виконуючи рiзну роботу: *Отáк верт'ўсе вид дóс'в'iта / Ну алé i зробiли йiстé богáто.*

ВЕРТÍТИСЕ В ГОЛОВÍ – не виходити з думки: *М'iн'i сегóн:е ниў д'н'а верти́ц:е ў голов'i оц:é / шо тоб'i розказáла / алé дé йа то́то ч'ўла / ни памн'iтáйу; Верт'ўц:е ў голов'i то́т'i словá / шо вин сказаў.*

ВЕРТÍТИСЕ (КРУТИ́ТИСЕ) НА ÍЗИЦÍ – про ситуацiю, коли людина хотiла щось сказати, мала на думцi, але забула в момент спiлкування: *Забўла / йек за то́то ка́жут / верти́ц:е на йiзиц'i / алé / вiдиш / ни нагада́йу; Фáйного йiс ма́iстра на́ймiў / йек вин се називáйi? / видуч'эра верти́ц:е на йiзиц'i / алé м'iн'i / йiк зарубáло; Верти́ц:е на йiзиц'i / а забўла / де ўни́ вид:ихáли / iкóс по диўно́му то́то се називáйi / ни скаў тоб'i зáрас.*

ВЕРТÍТИСЕ (ШТРИКА́ТИ), ÍК (IК) МУ́ХА В ОКРО́ПI – метушитися, бути постiйно дуже зайнятим: *Ма́йiмо д'в'i корóв'и / тéл'и / двóйi порос'ёт / то́го мус верт'iтисе / йiк му́ха ў окро́п'и.*

ВÉРЧI – те саме, що ВЕРÉЧI; кинути: *То ни ўна вéл:а / дитiна так делéко ни гóн:а вéрч'и; Верш псóви кавáлок хл'iба / на́й ни гáўкайi; Хот'iў йiс вéрч'и та́й ч'о ни вер? / хто тоб'и ни даваў?*

ВÉРЧI (ВЕРÉЧI) В ПÓВНИЦУ – те саме, що КÍНУТИ В ПÓВНИЦУ: *Вéл:и ў пóўницу два лiжники / а син грóш'и вер / ка́же / шо тепérки бiрше так рóбiют / а йа каў / на́й молод'i ма́йут пáмн'iтку / бо грóш'и розiйдуц:е / та́й нимá / а цисé се лiше; Йа зна́йу / шó дóбре би вéрч'и ў пóўницу / вiшила смих м'iz'énку i м'iz'и́н'i вўстоўки / iкрас мут молодiм пасувáти / на́й памн'iтáйут ба́бу / бо хто зна́йi / к'iл'ко м'и́н'и се лиши́ло; Трéба iк'ус коп'iку заробiти / абi ма́ти шо вéрч'и д'iтем у пóўницу.*

ВЕРШÍСК, -iкá – верхiв'я дерева: *Отáм / у верш'iку ш'и йé грушкi / ану́ потр'iсi; Йéблука обирва́ли по низáх / лиши по верш'ика́х се лиши́ло.*

ВЕРШИТИ – укладати верх копиці: *Йа верши́ти цисе́ с'іно ни́ буду́ / бо ни́ дос'іга́йу / х'іба́би до́йш'і гребл'і́ бу́ли.*

ВЕРШІЧЬОК, -чкá – вершечок: *Ад'і́ка пта́шка на са́мому верш'іч'кú / мо́ї / йе́к уна́ се назива́йі? / ш'і́ тако́йі смих ни́ від'і́у; На́ кл'у́ку та́ї нагні́ цес верш'іч'о́к / абі́ слі́ви ўбирва́ти / о́змеш тхáт'і́ / ў вас ни́ма́.*

ВЕРШКА, -и – сплетене з лози пристосування, що має форму лійкоподібної корзини: *Іва́н Кали́н'ч'ін ум'і́у до́бру ве́ришку сплесті́ з вербін'а́ / мета́ў ўсере́дїну кулеш'і́ / і́ рї́ба до́бре па́дала.*

ВЕРЬХ, -а – 1) гора: *Іті́ вер'ха́ми ў постола́х ле́кко; 2) вершина гори: Ві́їдемо на тот вер'х / а ві́т:и ўдо́лині ма́хом спу́стимосе́ / то ў́же ни т:о́ / шо пі́елитисе́ ўгору́ цим сме́реч'ім; 3) дах: Ш'і́ вер'х трéба / і́ тогді́ до весні́ будова́ на́ї витп'іч'не́.*

ВЕРЬХІ, -ів – 1) гори, вершини: *Уні́ гаи́ ў вер'ха́х жи́йўт / абі́ тудá диті́ / то ден' пі́де / а ви́ йек со́б'і́ гада́ли / шо це́ ў Вели́кій Рожéн' питі́?; Ад'і́ зима́ ўпа́ла / вер'хі́ б'і́л'і; 2) верх'ів'я дерев: Див'і́ц:е ў вер'ха́х / там си́ўн'іш:е.*

ВЕРЬХОВАТИЙ – переповнений, такий, що виступає за верхній край посудини: *Зварі́ли пиро́гїу́ з брі́ндзо́ў / д'в'і́ вер'ховáт'і́ міс'ц'і́ / ўс'о́ пи́шлó; Ві́диши́ / ни́ скупі́ўсє́ / гéзде ма́йїш слóйок фасу́л' / да́йў вер'ховáтиї́ / на ш':е́ жме́н'ку́ / це́ на лопáткі́ / а гéнде ін'ч'і́ / тáмки ме́нче́ / под'і́лимосе́ попо́ловін'і́; Му́кі набрáла вер'ховáту мі́ску. Див. ДО́БРИЙ; ШІ́ ЧІО́ПКОМ.*

ВЕРЬХОВАТО – присл. від ВЕРЬХОВАТИЙ: *Набі́ла то́б'і́ брі́ндзи́ / к'і́л'ко мо́глá / ў́ гáрч'і́ку вер'ховáто́ / ану́ диві́се́ / мо́же видибрáти? / абéс мо́глá йі́го на́кривоч'ко́ў накрі́ти; На́ї ни́ бу́де ў́ кошелі́ вер'ховáто́ / бо буракі́ му́т па́дати; Судá дайéц:е́ вер'ховáту лі́шку цу́кру.*

ВЕСЕЛИСТЬ (ВЕСЕЛІСТЬ), -ости – веселість: *Мо́ї / кобі́бито гóден верну́ти тоту́ вéселис't' / шо́ бу́ла ўперéт / де́ / верé / ўна́ се́ д'і́ла? / ч'о́ за ме́не забу́ла?; Ни́ма́ / Мару́с'ко́ / здо́роўїа́ / та́ї ни́ма́ вéселости.*

ВЕСЕЛІТИ (РОЗВЕСЕЛІТИ, РОЗВЕСЕЛЮВАТИ) ХАТУ – приносити (принести) комусь у домівку радість, створювати гарний настрій: *Кол'і́да́ ду́же вéселіт хáту́ / пра́ўда́ / сегóроку́ бу́ло ма́ло кол'ідникі́ў / ни́ так / і́к тот'і́ ро́кі́ / бо ў́де́риў морóс / на́ ўч'éра́ фист бу́ў / а́ потóму́ такé се́ зв'і́їло́ / шо́ на́ї Бо́х боро́ни / то́го́ звéч'і́ра́ / ш'і́ отáк з:аві́дна́ / трóхи́ бу́ло́ / лі́ц'а́ ч'і́рвóн':і́ / позахри́па́ли́ / áле́ кол'іду́йўт / а*

потому н'їгдє побли́зости ни ч'ула / шóби кол'їдува́ли / ўс'ї соб'ї дóма дос'в'їткóвували; То ўс'єке хáту мóже веселіти / фáйн'ї рушникі / йїлі́нка / йїк ўнўки видизнайўт / ік с'в'єта прихóд'ут / а ти фáйно зр'їхтуваўсе / ч'їка́йиш гóс'т'їў / а ік кол'їдникі кол'їду́йут / то ни лиш хáта / áле ї подв'їр'ї розвесел'уйиц':е / душ'á тогдї гаш до нéба пидо́ймайиц':е.

ВЕСЕЛІЦЯ, -і – веселка: Ад'ї / веселіц'а вóду пїе; Веселіц'а так се називáйї / бо ўна весéла / на н'у хóч'їц':е се дивіти.

ВÉСЕЛО, ІК (ЇК) НА ВЕСІЛЮ – дуже весело, радісно: Вéсело / ік на вес'їл'у / так уно́ ї ма́йї бóти / бо ч'ос л'уде назвáли вес'їл'є вес'їл'єм / то ниспростá / нáрит мўдриї / знáйї / їке комў дáти імн'є / И:ї / тої вес'їл'а йе ўс'єк'ї / Та йа ни каў / ік'ї йе / йа каў / ч'о так се називáйї / то гет їнче.

ВЕСІВНИЙ – субст., весільний; гїсть, запрошений на весілля: До молодїх вес'їўн'ї ў нас їдўт с колач'áми ї гор'їўкоў / аў пóли / с куркоў; Уні вес'їўн'ї / бо Їван вид:аїє дон'кў; Ми ни вес'їўн'ї / то ч'о бóдемо їти на заводини? / Тажє на заводини їдут і ни клікан'ї / нáв'їт' їг бéсте з Мижибрїт приїшли / то вас би ни видгон'єли / так здáўна ведєц':е.

ВЕСІЛЄ, -я – 1) обряд одруження: По слóв'ї дóўго ни ч'їка́ли / ў корóткїй ч'ес зробїли вес'їл'є / ї молод'ї поїїхали / кудá йїх напráвили на роботу / то так бóло; Вўїна ўс'о вес'їл'є знáйї / шo за ч'ем ма́йї бóти; 2) присутні на весіллі: Пéред рáнком вес'їл'є йшло за молодóў / то так с'п'ївáли / бубнїли та ф'їўкали / шo ўс'ї попробўд'увалисе / нáв'їт' т':ї / шo твэ́рдо спїют; 3) перен., про ситуацію, коли чути крики, сварки, метушню: Мої / то ў вас вес'їл'є / шo такé гóїкан'ї та такїй рух йїстé зробїли? / ци шo з вáми се стáло? / бо збóку вигл'їдáйї / шo хтос се жéни.

ВЕСІЛІЧЬКÓ, -á – зменш.-пестл. від ВЕСІЛЄ: А ч'о наклїкáти богáто? / шo? / вит тóго / к'їл'ко гóс'т'їў / залéжи жит'є молодїх ? / ад'ї Андр'її зробїў стáршoму такé вес'їл'є / шo когó лиш тáмки ни бóло / і шo? / дóўго молод'ї жїли ? / а М'їхáїло зробїў малé / то так бóло фáйно / шo ни гóн:а тоб'ї розказáти / лиш дес у к'їн'ї такé вес'їл'їч'кó мош уздр'їти / шo фáйне / то фáйне.

ВЕСНІЙ (ВЕСІННИЙ) – весняний: Вес'їн:уї в'їтер с потóкиў проскóч'їстїї і студéній; Сегóн:е пэри'а вес'н'їна днїна / такá / ік ма́йї бóти / мáрот се к'їн'ч'єйї / а погїднoйї днїни дотепér ни бóло.

ВЕСНОВАНИ, -я – весняні сільськогосподарські роботи: *Веснóван'ї сегóроку трéба с'к'ін'ч'éти до Вели́код'н'а / бо потóму мóже ўдéрити суш'а; Веснóван'ї ни ч'ікáйї / йїгó мус квáпити.*

ВЕСНУВА́ТИ – проводити весняні сільськогосподарські роботи: *Однóму т'éшко веснува́ти / ма́йї їти ўс'а с'імн'а́ / хто лиш гóден / бо вес'н'ині́й ден' рик гуду́йї / так даўно́ казáли.*

ВЕСТІ́ (ТІГНУ́ТИ, ТРУЧÉТИ) ГОСПОДА́РЬКУ – господарювати з різним ступенем успішності, прикладання зусиль: *Ан:іч'ко / ви таздін'а ї зна́йїте / йек то нилéхко весті́ господáр'ку / аў нас ус'ó на оц':і мо́йї рúки / б́ірше нима́ ко́му / ч'олов'і́к на зарі́пках / свекру́ха слабá / д'éкувати Бóгу / шо хот' самá себе опхóди ї дес за д'ітмі́ подівиц:е / йїк ко́ло нéйї лішу / до́ки ку́тайусе понадв'ір'у / це вéл:еко знач'éйї / а ўс'о на мін'ї.*

ВЕСТІ́ КОЛІДУ́ – бути старшим під час коляди: *Сам'ї зна́йїте / шо йїк ідетé ў кол'ідникі́ / то хтос ма́йї б́ути за ста́ршого / весті́ кол'іду́ / ви соб'ї́ думáйте / когó в́ібрати / абéсте потóму ни шкодува́ли / ік вам шош пі́де ни так / вин ус'ó ма́йї знáти / колі́ у їку хáту їти / йек в'ін'ч'ува́ти / їк'ї кол'іткі́ кому́ кол'ідува́ти / ўс'о.*

ВЕСТІ́ ПЕРÉТ – бути головним при виконанні якоїсь дії, керувати чимсь: *Цес хлопч'іш'ї заводóвиї / урác ведé перéт / Ну алé йїгó слúхайут / нáв'іт' мо́йї пус'т'ікі́ йїму́ ни видвóркуйт.*

ВЕСТІ́ РО́СКАЗИ (РО́СКАЗНІ) – говорити, заплутуючи суть справи: *Ти м'ін'ї праўду кажі́ / йéк ус'ó б́уло / а ни веді́ ро́скази / бо йа йїх се нач'у́ла / поўтак смих се нач'у́ла / цéго м'ін'ї́ до́ста.*

ВЕСТІ́ СВО́Ї (СВОЄ́) – у розмові і діях уперто дотримуватися своєї лінії, навіть якщо вона необґрунтована: *Ти йїму́ хот' ку́ на голов'ї́ теші́ / а вин ведé сво́йе / отакé нас'ін'ї; Нима́ ї н'іко́ли ни б́уде міру́ / ікшо́ ко́ждий ме весті́ сво́йе ї ни ч'у́ти дрúгого.*

ВÉСТИСЕ – бути неспокійним, тривалий час плакати: *Диті́на везéц:е / а йа ни зна́йїу / шó йїї ни так / мóже / ч'éрево болі́т? / бо ї спáти ни спит / і йї́сти ни хóч'ї / то зач'іна́йї пла́кати / то на рúки хóч'ї / а м'ін'ї́ гаш рúки ўйїва́йут вит цéго нóс'ін'а.*

ВЕСТІ́СЕ – жити, дотримуватися певного укладу життя: *Ў хáт'ї ў них ус'ó ведéц:е по старов'і́цки; Йек вам ведéц:е / бра́ч':іку М'і́хá? / ци йї́стé дўж'ї? / шо ко́ло вас до́брого ч'ува́ти?*

ВЕСТІСЕ КОЛО ХУДОБИ – доглядати за художобою: *На поч'іткáх Орїс'а ни дўже ўм'їла вестїсе ко́ло худóби / áле наўч'éласе / у нев'їсткáх нау́ка скóро їде ў гóлу / Йо / ко́ло ма́ми т'éшко / а тўтки лéхко.*

ВЕТІТИ – перевершувати когось у чомусь (у рості, вазі; в умінні виконувати якусь роботу – швидко і якісно; виявляти талант у чомусь): *Йїлénка ветїт Марїч'ку / на пиў голові віи':а; Де: / ў ч'óму ўна ветїт Ан:їцу? / ў шит'ў? / та де? / н'ї / Йо каў / шо ўна дóбра кўхар'ка / Ну тут мóжно се згóдувати / алé ш шит'ém йїї' н'їхтó ни заветїт.*

ВЕЧЄРІТИ – вечеряти; споживати Святу вечерю: *Гаї / метé ў нас веч'ér'ити / йа нач'és налўпїу барабул' на кулéшу / а до нéїї ўс'о йе / тотó / шо вам дўже смакўїї; На С'в'їтїї Вéч'їр накладáють на стиў пис'н'ї йїди / і ўс'ї с'їдáють веч'ér'ити / йїк зїїде пéри'а зирнїц'а.*

ВЕЧЄРІШНИЙ – вечірній: *Дитїн'ї берў рán'їшне молóкó / а нам / ікé віпаде / мóже бўти ї веч'ér'їшне / йїмў н'їч'ó ни бракўїї / бо ў них пиўнїц'а; Ад'ї лишїласе веч'ér'їшна йїдá / ў патéлни пидогр'їїмо кулéшу / йе брїндза / а дитїн'ї мóжно йїч'кó ўбїти ў сметáну / ўна л'ўби такў йéшнич'ку / а ўже ў полўн:е шош бўду пристаўїети.*

ВЕЧЄРЯ – 1) вечеря: *Мамó / шó бих зварїла на вéч'їр? / анў подўмаїте / шó би вас корт'їло з':їсти? / малїї хоч'ї барабул'ók / то бўде йїгó веч'ér'а / а йа сегóн:е ни йїм / мóже / би ї ви томáч'їнки лишку ўз'éли? / хот' криїшку / ге? / бо ви памн'їтáйїте / шо дóхтор' казáў? / Гán'а вам цитрїну передáла / а Марўс'ка Мітрова мéду майовóго / мўсите йїсти ї виздорóўїувати / йек інáкше?; 2) дванадцять пісних страв, які є на святковому столі увечері (6 сїчня) напередодні Рїздва Хрїстового, і споживання їх: *Схóдимосе до ма́ми на Веч'ér'у / так бўло кóждого рóку / а на цéї рас ни знáйу / йек віїде / бо Йїлénка ўродїла дитїну / д'їўч'їнку маїют / лишén' шо забрали йїх тхát'ї / то в'їдéў / дóма мут веч'ér'ити / тáмеч'ки йе комў ўс'о зр'їхтувáти / а судá сам ітї брат ни хоч'ї / таї дóбре рóби / д'éкувати Бóгу / шо йе дитїнка; Сегóн:е пеклá колач'ї / бо купóван'ї ни так'ї смаин'ї / зáўтра бўду шош пидлáгод'увати до Веч'ér'ї / ад'ї / буракї звар'ў до шўхиў / вар / шóби фáїно настóйїсе / ус'éке такé / а позáўтр'у ўже С'в'їтїї Вéч'їр / то ни так богáто ч'їсў / йїк се здайé; Веч'ér'а на С'в'їтїї Вéч'їр / то йе дўже велїке / стиў накривáйїмо б'їлим óбрусом / а пид óбрус кладемó отáву / гентáм тáто ўносїў с'їнцé ї роскладáў / ни памн'їтáйї такоїї веч'ér'ї / шóби цéго ни бўло / збóку на стол'ї накладáйїмо колач'ї / а ў терел'áх / у мискáх ус'ék'ї пис'н'ї йїди / йїх**

маїї б'ути дванац'ят' / але то йек у ко́го / мо́же б'ути і ме́нче / ішо́ хтос ни змі́хсе / маў нидо́т'ік / ци ч'ос ни б'іру́її / голоу́не / це пише́нц'а / ўна му́си б'ути на стол'і на́в'іт' у наїб'ід'н'іш:и́ хат'і / без не́її ни б'у́де Веч'е́р'і / ўна наїста́рш'а; 3) калач і страви (кожної по ложці з тих, що є на Святвечірньому столі), які увечері (6 грудня) перед тим, як вечеряти, відносять комусь із сусідів, родичів чи бідних людей і дають їм приготовлене за “простибих”: Ма́ма бра́ла нові́ї тер'і́л' ци ми́ску / наклада́ла тудá по ліс'ц'і ко́ждоїй йі́ді / шо бу́ла на стол'і / зве́р'ха на тер'і́л' кла́ла кола́ч' / у не́го / с'в'іч'ку / ўс'о заўйе́зувала ў б'і́лу платі́ну / і та́то видно́сіў веч'е́р'у до ко́гос с сус'і́диў / тепе́рки йá так ро́біў / ік при́їду ў ха́ту / запáлу́йу с'в'іч'ку та́ї ка́жу / за ч'і́ї́ ду́ш'і ци́с'а́ веч'е́р'а / йа каў / за ўс'і поме́рш'і́ ду́ш'і з нашо́їй фам'і́л'і́ї / Бох зна́її / за ко́го / а мо́жно назива́ти фам'і́л'і́ю / сказа́ти за поме́рш'і́ ду́ш'і Петро́шиних / тогді́ викáзуї́ц:е Оч'і́наш / і ти ў́же веч'е́р'у вид:а́ў; А йа на С'в'і́тії Веч'і́р ла́год'у три веч'е́р'і / ў терел'і́ накладáйу то́го / шо ма́їїц:е кла́сти / де́коли і йе́блuch'ок покла́ду ци і́кіїс гор'і́х і да́йу за поме́рш'і́ ду́ш'і Сеўч'у́кових / Кали́нч'і́них і Гусар'у́кових / за ко́жду фам'і́л'і́ю окро́ме запáлу́йу с'в'іч'ку та́ї каў / за ўс'і поме́рш'і́ ду́ш'і / знáн'і́ і низнáн'і́ / ік'і́ з на́ми сегóн:е хо́ч'ут тў́тки б'ути / і ж'і́да́йут це́її Веч'е́р'і / то́т'і́ / ко́му да́йу веч'е́р'у / ка́жут на́ї Бох при́ма́її / тогді́ ка́жемо Оч'і́наш / тепе́рки ни ў́рас до́тріму́йц:е да́ўного / да́йут за прости́бих і сво́їїм / хатні́м / але то л'і́тше да́ти ч'ужі́м / ко́му́с з б'і́н:их ци сус'і́диў / от':і́ три веч'е́р'і / шо йа ка́зала / ни несу́ ўс'і зра́зу / одну́ видне́сла до ко́гос / тогді́ ми ўс'і́ с'і́да́їїмо за сти́ў / і йа ш':е д'в'і́ да́йу ко́му́с і́с тих / шо за столóм / то при́ме́н:о.

ВЕЧІРІТИ – вечоріти: Падóлист / та́ї веч'і́р'і́її бо́рзо / ни спості́х шош з:а д'н'а зроби́ти / дівис:е / а то ў́же л'áмпу би се зда́ло с'в'і́тіти; Заї́шло со́нце / та́ї б'і́гóм зач'е́ло веч'і́р'і́ти.

ВЕЧІРÓК, -рká – невелика святкова вечеря на честь одруження чи іншої події: Н'і́ / вес'і́л'а́ ни бу́ло / лиш веч'і́рóк.

В'ЄЗИ, -ив – тильна частина шиї, шийні хребці: Дити́н'і́ два м'і́с'і́ц'і́ / та́ї уна́ зач'е́ла трима́ти ўйе́зи / тепе́рки йі́ї́ ў́рас стордэ́ўїут.

В'ЄЗИ НИ СЛУ́ЖУТ (НИ СЛУ́ЖІ) – 1) про хвору людину, у якої пошкоджена шийна частина тіла: Йе́ / шо ко́му́с ўйе́зи ни слў́ж'і́ / але Бо́жеч'ку́ боро́ні ко́ждого вит це́го; 2) знев. або ірон. про людину, яка не може підняти якийсь предмет чи понести його на плечах: Тоб'і́ шо / ўйе́зи

ни слўжуют / шо ни мўжеши оцїх пиў м'їшкá ўз'эти на плéч'ї? / заслáбла йїс?

В'ЄЗИ СКРУТИТИ КОМУС – дуже побити або вбити когось; спричинити шкоду своєму здоров'ю через пошкодження шиї: *Івán'ч'їку / абéс ни йшоў по тїї дорїс'ц'ї / шо кóло скалї / бо тáмки мўжно соб'ї ўйэзи скрутити / іді тоў дорóгоў / де фіра йїде / ад'ї гéндеч'ки / відиши де?*

В'ЄЗИ ТРИМАТИ (ДЕРЖЄТИ) – тримати голівку (про дитину): *Дитїна ўже ўэзи тримáйї / лиш н'їўрóку; Йўрч'їкови на цїї фудугрáф'їйї три м'їс'їц'ї / ад'ї йек дэржи ўйэзи.*

В'ЄЗОЧЬКА, -и – зменш. від В'ЄСКА: *То такá ўйэзоч'ка форосту / шо нáв'їт' дитїна мўже нéсти / нáї берé / ни б'їсе / ўно ни натсадїц'е.*

В'ЄЛЬ (В'ЄЛІСТЬ) НАЙШЛÁ (ЙМІЛА, ВЗЄЛА) КОГОС – хтось відчув велику втому: *Дипрáўди / сегóн:е йа се ни змўч'їла / н'їйéк'ї велїк'ї роботї ни робїла / лиш се ўкўтала / áле ўполўн:е такá ўйел' менé їмїла / їг би йа пиў горóду скопáла / ци їг би д'в'ї копїци с'їна на соб'ї звéзла; Зач'їкáї / Улáц'ку / нáї се вид:їхайу / бо їкас ўйел' на мéне найшла / н'ї с цéго / н'ї с тóго зач'эли нóги ўйївáти / ї зádниц'а ўдолїну т'эгне.*

В'ЄНУТИ (ПРО РҮКИ, НÓГИ) – втомлюватися: *Йїк їшла смїх с Кўтиў / то так се змўч'їла / шо них ни ч'ўла / нóги так зач'эли ўйéнути / шо ледв'їс'ки тхáт'ї дїйшла; Рўки ўйéнут / тэрпнут / спухáйут / Ну та то так їў мéне / стáрис'т' так се мáйї.*

В'ЄСКА, -и – в'язка: *Гéнде ўйэска форосту / здáлобисе йїгó порубáти / абéс це зробиў / то йа бїх тоб'ї ни над'экуваласе.*

ВЖИТКУВÁТИ – заст., споживати страву: *Ўжиткўїте / ни ўстїдáїтесе / бер'їт так / їг бéсте дóма бўли / а йїк шош ме бракувáти / то йа принесу / ану дос'їгáйте / кўш'їте / їкї салтисóн / мўже / пéрцу до студ'їнцў дáти? / ге? Див. ЖИТКУВÁТИ.*

В ЖИТІО (ЇК (К) НА ДÓВГИЙ ДОРÓЗІ) ВСЄКЕ (ВСЄКОГО) ТРАФ'ЄЇЦЕ – життя людини сповнене і радості, й печалі: *Ў жит'у / Йїлénко / ўс'éке трафїейїц'е / так нимá / шо ўс'о дóбре / шо лиш веселїс:е ї набувáйїс:е ў роскóш'ах / л'ўде бїрше б'їдуўют / їк се т'їшут / самá відиши / берї когó хоч' у сел'ї / кóждїй так скáже / бо на сóб'ї ўс'о вїв'їдаў.*

ВЖІЛÉНИЙ (УЖІЛÉНИЙ, ВЖЄЛЕНИЙ) – дієприкм. від ВЖІЛІТИ (УЖІЛІТИ): *Менé ўздр'їла / ї скáкла / йїк уж'їлéна / Мар'їка*

Мітрова гаш кінуласе / ўні дв'і сид'ілі / бо ни спамн'італасе / шó се стáло / áле йа дóбре зна́йу / шó цису́ таздін'у ўж'іліло / ч'ó ўна така ўж'ілена / ої шо зна́йу.

ВЖІЛІТИ (УЖІЛІТИ) – 1) вжалити (про осу, бджолу та ін.): *Кáжут / шо б'ін'д'ікі ни кусáют / а менé ад'і йек ўж'іліў / Ти осу притиснуў; Шо / верé / менé ўж'іліло? / ад'і йек ногá зач'іна́йі спухáти?;* 2) торкнувшись тіла людини, викликати неприємні відчуття (про кропиву): *Оц:é б'іла кропíва / ўна ни ўж'éли / а вит тóйі ме печ'і; Мáтко / Йіленка ўрвáла кропíву і менé ўж'іліла / каж'іт на́й кіне; Кропíва ўж'іліла / алé / дивíсе / йек мо́цно / то на ногáх ад'і їк'і ч'ірвóн':і пл'áстри повим'ітувало.*

ВЖІЛІТИСЕ (УЖІЛІТИСЕ) – пожалитися: *Полóла та́й уж'іліласе / ад'і їк'і ч'ірвóн':і пл'амі; Йа лиш трóхи ўж'іліласе / і менé зач'éло печ'і / а бáба гóлыми рука́ми рве кропíву / мійі слóўкі / і ни квóлиц:е / кáже / шо то ни шкóди здорóўйу.*

ВЖУРІТИСЕ (УЖУРІТИСЕ) – тривалий час журитися, переживати: *Шо смих ўжуріласе ў пос'л'ін:ш'і ч'ес / оді́н Бох зна́йі.*

ВЖУ́ХНУТИ – пожовтіти, зів'янути, стати сухим (всохнути): *Йа шо / ўсі́ горóт вóзмусе поливáти? / хто би ц:е гóден зробíти? / йа ч'іч'кі / шо ў горі́ц:и / тидлівáйу / огир'кі / бо з них нич'ó нима́ / отóй р'ет фасу́л' / шо перéт' хáти / а на ві́шну присадíбу нáв'іт' се ни блі́жу / тáмеч'ки кукуру́дзи ўжухли / гіч'ка на барабу́л'ах ўже зо дв'і нед'ілі / ік сухá / та́й отакé с цим поливáн'ім / то ни гóден домоч'ісе / шобі́ ўс'о полі́ти / лиш дес шош / ш'і оц':і руж'і мус поливáти / бо ўни напáс'н'і.*

ВЗАТ – присл., назад: *Васі́лку / бра́ч':іку / ану́ да́йте трóхи ўзат / хот' на тйў кро́ку / бо тўтеч'ки нима́ прохóду / та́й лéкше б́уде згрúз'увати м'іхи / так бóрше пі́де робóта.*

ВЗАТ І ВПЕРÉТ – туди-сюди, з одного кінця в інший: *Ти ни м'ір'і́ хáту ўзат і ўперéт / це н'іч'ó ни помóже / їди шош робі́ / так скóрше перéйде / ни ході́ / йік шáндар'.*

ВЗДРІТИ (УЗДРІТИ) – побачити: *Ўздрíш / ш'і прій́де кóза до вóза; Ўздр'і́ смих / шо жит'é зач'іна́йі налáгожуватисе / то йек ни т'іштитисе?*

ВЗДРІТИ (УЗДРІТИ, ПОВІДІТИ) СВІТА (СВІТУ) – побувати в багатьох місцях; відчути полегшення, повністю чи частково звільнившись від виснажливої праці: *Дóбре / шо йістé пусти́ли і д'і́ч'іна трóхи ўздр'і́ла*

с'в'іта / бо хто знайї / ци така нагода ш':е трафіц:е? / м'оже б'ути / шо це п'ершиї і посл'ін:иї рас уна так дел'еко поїїхала; Продали кор'ову / таї п'орос'ї ни купув'али / бо наш'о тих салїў? / і м'ін'ї ст'ало д'обре / так'їк би на с'в'іт народїласе / радуйусе таї д'умаїу соб'ї / о: / гаи теп'ерки ѡа ўдр'ў с'в'іта / пїду / куд'а соб'ї сх'оч'у / дес хот' тр'охи помижїї л'ўде / таї ни б'уду б'їч'ї тх'ат'ї / бо прих'оди годїна / шо мус к'утатисе / таї шо / ѡа з м'їс'їц'ї наб'уласе / вид:ихн'ула / а то схот'їлосе смет'анки / бо ним'а ч'ем борш' зар'їдїти / мої / дїўїусе / шо ї сїру би низл'е з':їсти / а то ним'а / а за б'ануш ї ни нагад'уїу / бо за п'усто д'урно ме слин' гл'ед'їтисе / таї так / шо велїка рад'їс'т' зач'ела мен'ч'етисе / д'оки ї гет ни вїв'їтрилосе / отак'е моїе.

ВЗДРІТИСЕ (УЗДРІТИСЕ) – 1) побачитися: *Ўдр'їлисє гаи у рик на хрестїнах у Петр'а; 2) опинитися в певному мїсці: Їек ѡа ўт'їшиўсє / ѡїк ўдр'їўсє вер Ц'арини / пизн'аў хатї / Г'осподеч'ку / д'умаїу / д'ек'уїу тоб'ї / шо ти ўратув'аў мен'е / шо ѡа ни бл'уд'у / шо ти даў м'ін'ї п'амн'їт'ї і ѡа верн'уўсє тх'ат'ї / так смїх ут'їшиўсє / ѡїк мал'а дитїна.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) – взяти: *Озмї / Їв'анку / дитїну с соб'оў / бо маїу полїх; Ўз'ела бис'аги / скл'ала туд'а тар'ц'ї таї так н'єсла.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В ГОД'ОВАНЦІ КОГОС – прийняти в родину когос'я як годованця: *Ми бїх уз'ели ког'ос у годован'ц'ї / ѡїк б'єсте шош' д'обре пор'адили / то наї би б'уло / хот'їли ў п'ервого бр'ата хл'опц'а ўз'єти / але каўт / шо вин л'ўби вїпити / а ми ц'єго ни х'оч'їмо / д'бста ў сус'їдиў надивїлисє.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В ГОЛУ – постїйно думати про щос'ь; проїмаючис'я чимос'ь, дуже переживати: *Ўз'ела б'ула ў г'олу / шо ў н'єїї ік'ас сл'аб'їс'т' / бо ч'о би ўна так змарн'їла? / дурн'є ўз'ела / але / б'оле / мин'улосе / заст'авила пров'їритисе / і ўс'о д'обре / а сх'удла / бо ни ѡїст' / ним'а колї.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В Д'АНЕЦ – запросити до танцю. Те саме, що БРАТИ В Д'АНЕЦ: *їв'анїха рад'а / шо ѡїї д'їўку ўз'єў у д'анец такїї хл'опец' / то ѡе г'онир; Ўз'єў у д'анец тот'у б'їлу / ѡїк г'ус'ї.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) ВЕР'Х НАТ К'ИМОС – диктувати свої умови комус'ь, наказувати: *Соф'їїа ўз'ела вер'х нат ч'олов'їком / то ў х'ат'ї ч'єстїї пок'аї; Малїї / а ўз'єў вер'х нат ст'аршїм / бо тот ѡїму попуск'аў / ни д'умаї соб'ї / ѡїг'о шкудув'али / на н'єго ўваж'єли / бо малїї / а вин роспус'тїўсє таї на г'олу с'їд'аїї.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В НЕВІСТКІЙ – одруживши сина, мати за невістку якусь дівчину: *Уні хот'їли ўз'єти ў нев'їсткії старшу Фед'ову / але хлопцеві бїрше ўдавалася середуш':а / таї наї бїде / берї тоту / їка ўдайєц:е / рїдич'ї ни перєч'їли / ї дїуже дїобре зробїли / бо тепєрки ни мїжгут нафалїтисе неў.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В ОПІКУ КОГОС – опікуватися ким-небудь: *Ў т'їтки ни бїло свїйїх д'їтїї / ни дїуже бїло кому за неў дивїтисе / помогати / то Ган'а ўз'єла їїї ў оп'їку / гаи до к'їн'ц'а / ўс'о бїло на Гани.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) В ОПСЎДУ КОГОС – обсуджувати, очорнювати когось: *Ўже їк когїс їзмут ў опсїду / то трїдно видб'їлїтисе / ни меш їтї до кїждого ї казати / шо то бр'їхн'ї / дрїугї подїумаї / рас ти випрїдїуйс:е / то тикї / вїтко / шош їе / бо ч'о би вин м'їн'ї казї / шо ни вїнен? / їїму лєкїше пов'їрїти ў т:о / шо ўс'ї говор'ут / їк у т:о / шо одєн; Ўз'єти ў опсїду / це тїк'їк ўз'єти ў зїби / про кїгїс шош пустє говорїти.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) ВЎРІЮ – затаїти зло на когось, сердитися, спричинити сварки: *Уні на нєго ўз'єли вїр'їїу / а де ц:е дїобре? / хот'їли / шобї вин застановїў своїу будїву ї їїм шош пожїч'їў грїшїї / а Лєс'ї ни схот'їў / а хто би на ц:е пишїў? / таї с цєго зач'єлосє / просїли тїго / шо се ни прїси / а ўни безлїшн'ї / таї мїїш.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) ЗА БАРКИ – взяти, вхопити когось за верхню частину піджака, одягу взагалї, виявляючи войовничїсть: *Вин тїкїї буў ч'олов'їк / шо їїк лєда вїпїє / то кл'ўч'ки шукїїї / лиш шї / берєц:е за бїрки; Ўз'єў М'їхїїла за бїрки таї тр'єс ним так / шо ч'ут' дїушу ни вїтр'їс.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ) НА ВЗІР – те саме, що ВЗЄТИ (УЗЄТИ) НАШІТИ: *Оцєс їасик хїч'у ўз'єти на ўзир / тїтєч'ки шит'а нїбогїто / ўно ни забїте / але дїоста нїпоганє / шї ш'ї мїжно зробїти / то це зїм'їс' зелєноїї бавєнки дїати жїїту кукурїдз'їну / ни ўс'кр'їс' / а лиш по крайїх / кїло цїх ч'їрнїх кїч'їр'її / так бїде весел'їш:е.*

ВЗЄТИ (УЗЄТИ, ПОЗІЧІТИ) НА ВІЧЬНЕ ВИДІВАНІ – позичити щось у когось ї не вїддавати позичєне: *Ўз'єли к'їптїр' соч'єўскїї / ї на в'їч'нє вїд:їван'ї / а м'їн'ї шкїдї / бо то ш'ї вїд мїми / А ви / л'ўпко / їд'їт прївїти / Та шо с тїго? / ходїла смїх / старїїї ни бїло*

/ци м'оже дес б'ула ў малий х'ат'і / але ни показувалисе / а молодіц'а каже / шо н'іч'о ни знайі / ў них ѝе своїй к'інтар'і / і ѝім ч'ужіх ни тр'еба.

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) НА РОСХІТ – взяти певну суму із сімейного бюджету для щоденного використання: *Ўз'ела на росхит / але шо с того? / на т'і гр'ош'і ни д'уже рож:ен'ес:е / теп'ерки с с'откоў нима шо їти ў м'істо.*

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) НА СЕБЕ ШОШ – взяти відповідальність на себе за щось: *Вас'утко / ўни ўс'о ўз'ели на себе? / наї берут / ми ни м'іш'еймосе; Їа ни могла ўз'ети тото на себе / бо знала / шо ни пот'егну / то ч'о мала дурно пу'сто об'іц'ети?*

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) НАШІТИ – взяти як зразок певний орнамент для відшиття – перенесення його на інше полотно (тканину): *Ў Ан:іч'ки ўз'ела нашіти оц'ес узір / м'ін'і д'уже се ўдаў; Х'оч'у ўн'укови сор'оч'ку тс'в'етам / ад'і їке ўз'ела нашіти; Вуїноч'ко / а могла би ѝа ўз'ети оц'его нашіти? / то так'е ф'аїне на п'одушку / шо тики д'уже ф'аїне.*

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) ПИД Н'ОГИ КОГОС – зневажити когось, не рахуватися з чиеюсь думкою: *Та ўна ѝіг'о н'і ў ч'ім ни майі / ўз'ети ч'олов'іка пид н'оги / та це покай'ан'ііе Б'оже / хто так'е ч'уў та від'іў / ш'оби ч'олов'ік так бой'еўсе ж'інки? / наї це шл'ах тр'афи.*

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) ПО П'АВУ (ЛІВУ) Р'УКУ – піти праворуч чи ліворуч: *Ід'іт напраўц'і / тамки б'уде хрест / ви д'ійдете до него і озмете по п'аву р'уку / ш'і тр'охи пр'оїдете і уздрит'е х'ату / це т:о / шо вам тр'еба.*

ВЗ'ЕТИ (УЗ'ЕТИ) (Б'РАТИ) РОЗГ'ІН – виконувати щось високими темпами; розігнатися (розганятися): *Ни відите / шо ѝіст'е ўз'ели завелік'ій розг'ін / ус'о х'оч'іте зар'ас / а ц'его ни б'уде; О: / та ўни ўз'ели так'ій розг'ін / шо ск'оро ўс'іх віперед'ут / тамки сват бог'ато п'итпер'аїі; Д'обре б'рати розг'ін / ік ѝе здор'оўїі / ік ч'ўїїс:е ў с'іл'і / а ѝїк ц'его нима / то шо хот'іти? / меш се пл'ентати / тел'еп'атисе / ік тел'еч'її ф'ист.*

ВЗ'ЕТИСЕ (УЗ'ЕТИСЕ) БЕЗ РУКАВІЦ ЗА ШОШ (ЗА КОГОС) – енергійно, завзято, активно почати виконувати певну роботу, розв'язувати якесь питання: *Гаї / д'іти / ѝїк поскладаїіте м'ін'і оц'ис'е лапиўт'і / то звар'у вам б'ануш'і і ш'і дам / аб'есте пот'ому купіли соб'ї л'оді / от'ак сказа'ла і пишла к'утатисе / наїко к'їл'ко ўни г'он':і зроб'іти? / а за їк'ойіс пиў годіни д'іти прих'од'ут таї кажут / ш'оби ѝа їшла див'ітисе / вітко / шо ўз'елісе без рукавіц за тот'у р'оботу / ѝа д'іўїусе /*

а лашу́т'іч'ко пит ста́йнеў так фа́йне́н'ко скла́дено / йіт би то́то сам газда́ робіў / то за ца:е / каў йім / се налэ́жи і на цукі́рки да́ти / і на во́ду свидо́ву / а ни лишéн' на л'о́ди; 2) рішуче, строго взятися за чиесь виховання, викорінуючи шкідливі звички, недбайливе ставлення до своїх обов'язків та ін.: О н'і / тепéрки нима́ то́го / шо бу́ло / Іва́н уз'е́ўсе без рукави́ц за хло́пц'а / бо тої́ зач'е́ў брехáти / се ни ўч'е́її / видга́ўкуї ба́б'і / ч'у́їте / гет роспус́тїўсе / а та́то верну́ўсе і тепéрки бу́де пор'е́док / таки́ї / йік ма́її бу́ти / То / Одо́к'і / таки́ї в'ік / хло́пец переростé.

ВЗÉТИ (ЗАВДÁТИ, УЗÉТИ) ТАКÉ (ВЗÉТИСЕ (УЗÉТИСЕ) ЗА ТАКÉ), ШО НИ ГÓДЕН НÉСТИ – взятися за виконання того, що понад силу комусь, вимагає великих зусиль: Ўз'е́ўсе йіс за такé / шо ни гóден нéсти / а йік бес буў наперéт поду́маў / шó ўно і до ч'о́го / то / мо́же / би і ни зго́д'уваўсе? / бо со́тка б́ірше ни варту́її здорóўїа.

ВЗЛІ́ТИСЕ (УЗЛІ́ТИСЕ) – розілитися, розсердитися: Метé з мéне страшно́ с'м'ї́ётисе / ік йа роска́ў / ч'о йа сегóн:е се ўзлі́ла / ни ўгада́їїте / абéсте кіл'ко ўгадавали / та ни ўгада́їїте / йа рáно ўста́ла / шош судá тудá таї ста́ла пéред' дзéр'калом / шобі́ попра́вити фўстку / та йік ста́ла / подиві́ласе на сэ́бе / áле от'ік збо́ку / то ўже м'ін'і се витхот'і́ло і фўстку / і ку́тан'а / ўсéго / на мéне віт:и се подиві́ла іка́с така́ жінка / шо лиш поді́бна до мéне / áле набога́то ста́рш'а / ік йа се ч'у́їу / діўїу́се таї ду́маїу / мої́ / а шó би ў ци́ї тварі́ гóден попра́вити / шобі́ ўна фа́йн'іш':а бу́ла / отáк роздіўїу́їу́се / а то ўс'о ни так / ус'о ни припасо́ване / áле дóбре пізна́шно / кудá ўно іде / то ўже пока́зуйі / ш'і іки́с ч'ес / і лицé се зрóби такé / йік у то́го д'і́да / шо приходи́ў просі́ти / о́ч'і ў старо́го запада́їут / таї рот хова́їїц:е / посува́їїц:е ўсереді́ну / а йік нима́ зубіў / тої́ нис на м'і́сци ни хóч'і сто́їети / а йік без:убі́ї рот / то та́мки лиш йéмка се рóби і отáк н'ї́еко борода́ іде / о́цисé лиш смих уї́віла і страшно́ се ўзлі́ла / і на дзéр'кало / шо такé пока́зуйі / і на ста́р'іс'т' / шо так бóрзо се блі́жи / і на то́то / шо ни гóн:а йї́ї вит:ру́тити / і на сэ́бе / шо робо́ти поўно́ / а йа пéред' дзéр'калом се виўбéртуйу / і на ўс'о на с'в'і́т'і / ої шо зла бу́ла / така́ / йік осá / лиш ни ма́ла кого́ ўж'і́літи.

ВЗНАВА́ТИ (УЗНАВА́ТИ) – недок. в. до ВЗНА́ТИ (УЗНА́ТИ): Ўзнава́ла / áле грóшиї це́го м'і́с'їц'а ни бу́де; Пишла́ ўзнава́ти / йек з робо́тоў.

ВЗНАТИ (УЗНАТИ) – дізнатися: *Анў ўзнаї / по ч'ому гор'іхи? / таї се запитаї / ци заўтра мут приїмаїти; Ўзнаїте / кумо / ци мут ваїи 'і сус'їди продаваїти корїўку / ми би купїли; Узнаїте / ік це вам ни т'ешко / ци ме їти Мітро гор'ї / ци н'ї / вин казаў / шо збераїїц:е / але мих передумати.*

ВИБАЧЕЇ (ВИБАЧЕЇТЕ) ЗА СЛОВО – вибач (вибачте), якщо я сказав (скажу) не те, що може сподобатися; те, що не відповідає мовному етикету: *То їе добріи ч'олов'їк? / то / вибач'еї за слово / гаїда / їкбїї ни від'їў с'в'їт; Паз'ў / вибач'еїте за слово / але їїїї сїлоў н'їхто ни застаўїеў т:о робїти / ўна сама цего хот'їла / а рас так / то ни опсуд'їте дрўгих / нас'те тїх / шо блїи:е.*

ВИБАЧЕЇ (ВИБАЧЕЇТЕ), ЇК (ІК) ШОШ НИ ТАК – етикетна формула, найч. прохання господаря вибачити йому, якщо, можливо, в когось є якісь претензії відносно прийому гостей; викор. навіть тоді, коли все було бездоганим: *Дос'їгаїте / куме / шо їе / приїмаїтесе / ї вибач'еїте / ік шош ни так; Вибач'еї / Ан:їч'ко / ік шош ни так / бо смїх хот'їла їекнаїкраїи:е / а то ни ўрас се ўдаїе.*

ВИБАЧЕЇТИ – вибачати: *Вибач'еїте / шо мус'їли їїстє стару бабу віслухати / бо шо кого болїт / тої за т:о говорїи.*

ВИБАЧЕЇТИСЕ – просити вибачення: *А хот' вибач'елїсе за т:о / шо сєред нощ'ї таїїї рєївах зробїли? / Де ни вибач'елїсе? / сто рас.*

ВИБЕРАЇТИСЕ – недок. в. стос. ВІБРАТИСЕ: *Ни б'їїтесе / уні ўже вибераїїц:е / ни пересїд'ут вам хату; Ўмерати / то ї їе вибераїїтесе на тої с'в'їт / ус'ї колїс туда віберемосє.*

ВИБЕРАЇТИСЕ (ВІБРАТИСЕ) НА ПОГОДУ – випогодитися (випогоджуватися): *Майїиш ш'ес'т'ї / шо ни їдут дош':ї / віжу / шо вибераїїц:е на погоду / мोजеш доўше побути / видїїтї трохї / бо їїс задўже бл'їда / ни ўдаїес:е м'їн'ї така / кажї / шо бес їїла? / їа банужєц тоб'ї звар'ў / ге? / меш їїсти? / кажї.*

ВИБИВАЇТИ (ВІБИТИ) КЛИН КЛІНОМ – зосереджуватися (зосередитися) на іншому об'єкті, нівелюючи наслідки якоїсь дії схожими або тими ж самими засобами: *Ік найшоў когос / то наї ходи / то клин кліном вибиваїїут / так їїму борше перєїде.*

ВИБИВАЇТИ (ВІБИТИ) ОЧІ – 1) пошкодити зір чимось: *Уваж'еїко ў тому малин:їку / бо ш'ї оч'ї вібїиш;* 2) при благих намірах зробити комусь прикрїсть: *З лубї д'їт баб'ї оч'ї вібїц;* 3) як погроза побити когось: *Їа тоб'ї оч'ї вібїї / їїк меш так робїти / їа поперед'їїї.*

ВИБИВА́ТИСЕ (ВІБИТИСЕ) – домагатися (домогтися) відповідного суспільного становища: *Уна́ сама́ вибива́ласе / бо хто́ та́мки мих помоч'і?; Віби́ўсе / та́ї ад'і́ їким стаў ч'олов'і́ком / а і́ке то́ було́ б'ід'еч'і́ / Ну та́ вин уч'е́ўсе ду́же до́бре / ни т:о́ / шо на́ш'і́.*

ВИБИВА́ТИСЕ (ВІБИТИСЕ) З ДОВГІВ – позбуватися (позбутися) боргів: *Сего́л'іта́ му́симо́ стера́ти́се / шобі́ ви́битисе́ з доўгі́ў / хату́ помало́ ме́ц:е́ ї́кос до́кутувати́ / кіл'ко́ би се́ ни при́йшло́ / а Мі́трови́ вид:амó ўс'о́ / вин хот' і́ каза́ў / шо ни́ горі́т / але́ з і́їгі́т шо́ш бу́де / та́ї се́ розра́хуйі́мо. Див. ВИРІ́ВНЮВАТИСЕ (ВІРИВНАТИСЕ) З ДОВЃАМИ.*

ВИБИВА́ТИСЕ ПИСАНКА́МИ – своєрідна гра-обрядодія: на Великдень (після Служби Божої й освячення дори, коли всі вже розговілисе) у певному місці збираються діти, молодь (рідше – люди старшого віку) і “вибиваються” писанками; виграє той, у кого при “вибиванні” писанка залишилася цілою; хто програв, віддає “переможцю” свою розбиту писанку: *У Т'удев'і́ ї́ тепе́р вибива́йўц:е́ писанка́ми / збера́йўц:е́ а́бо ко́ло це́р'кви́ / а́бо ш':е́ дес́ / у нас́ у Ца́рин'і́ / та́кім м'і́сцем і́е Млино́виц'а́ / та́мки ко́ждого́ Вели́код'н'а́ вибива́йўц:е́ / тот́ / у ко́го мо́цна́ пі́санка́ / зо шті́ри́ / п'іет' мо́же ви́бити́ / А мо́жно прóсте і́їце́ ўз'е́ти́ / зварі́ти́ / ї́ та́кім ви́бива́ти́се? / ни́ шкода́ бу́де / і́їк рози́бйўт́ / бо́ ко́ло пі́санки́ тре́ба́ посид'і́ти́ / наро́бі́ти́се / Н'і́ / та́кого́ на́ Вели́гден'́ ни́ма́ / мо́же бу́ти́ галу́нка́ / але́ і́їце́? / н'і́ / витко́лі́ жи́йў́ / та́кого́ ни́ ч'у́ла́ / пи́саноќ до́ста́ пі́шут́ / по́ кла́ни́ ї́ по́ дв'і́ / і́е́ ч'ем́ і́ ви́бива́ти́се́ / ї́ дава́ти́ за прости́бих́ / а́ і́е́ц'ами́ н'і́хто́ ни́ ви́бива́йўц:е́; На́ ото́му м'і́сци́ та́ко́ш ви́бива́йўц:е́ пи́санка́ми́ / таме́ч'ки́ зда́ўна́ збера́йўц:е́ на́ Вели́гден'́; Іванко́ ўз'е́ў па́ру пи́саноќ та́ї́ пишóў ви́бива́ти́се́ / на́ї́ко́ / ци́ шо́ш ви́їгра́йі́?*

ВИБИВА́ТИСЕ С-ПИТ КАПЕЛЮ́ХА – одна з “Великонних” обрядодій: *У Т'удев'і́ на́ Вели́гден'́ ви́бива́йўц:е́ пи́санка́ми́ / то́ ў́ кіл'ко́х м'і́с'ц'а́х і́е́ / на́йбі́рше́ / ко́ло це́р'кви́ ї́ на́ Млино́вици́ / але́ мо́же бу́ти́ і́ ш':е́ дес́ / у́же́ і́їсте́ від'і́ли́ / і́ек ц:е́ се́ ро́би́ / але́ гента́м мо́гли́ ви́бива́ти́се́ тро́хи́ і́наќ / це́ назива́йўц:е́ ви́бива́ти́се́ спит́ капел'у́ха́ / од'н'і́ соб'і́ по́ прóстому́ / а́ дру́г'і́ / спит́ капел'у́ха́ / роска́ў ва́м / і́ек ци́се́ робі́ли́ / кла́ли́ капел'у́х́ / і́ тид́ не́го́ ко́жди́й / хто́ хот'і́ў се́ ви́бива́ти́ / клаў́ сво́йў пи́санку́ / то́гді́ ста́рши́й / шо́ к'і́рува́ў ци́м / і́їх фа́йно́ вим'і́ш'ува́ў́ / а́ потóму ко́жди́й вит'і́гаў́ ві́т:и́ пі́санку́ і́ неў́ ви́бива́ўсе́ / то́ ў́же́ і́ка́ і́їму́*

се попала / це було ўперэт / тогдi / iйк м'ii д'ед'а парупкуваў / бо тепэрки цэго нима / тепэр млаво выбиваўц:е / а ч'о? / бо купуўут у м'іс'т'і пáру писанок / шобi мáти на дору / таi ус'о / а сам'i ни пишут / iа ни каў за ўс'ix / але богáто так рóбiют / а ч'ужé iе ч'ужé / ўно ни мáii тóii рáдости i великóн:ойi сiли / iйк тотó / шо ти списáў сам / шкодá / шо дáўне повóли витхóди / каў вам / у сел'i iе лии пáру жинок / шо пишут / i то iк хтос замоўiейi / то ни клáну ци дв'и / iйк гентáм / а нибогáто / дóбре / шо рóбiют галункi / це ш'и кудá ни iшло / а с писан'им праўдiвойi т'удиўскóйi писанки гiрше.

ВИБИРАТИ (ВІБРАТИ) – одержувати (гроші, довідки, якісь документи): *Ўс'i докўменти виробила / сегóн:е пос'л'iдний пап'iр вибрала.*

ВІБИТИ – 1) набити (когось): *Грозиласе / шо вибiў / iк ни ме слўхати / але малii знáii / шо бáба пáл'цем ни кинé; 2) розбити: Пiений / ус'i шiби вибiў; 3) винищити (про град, дощ) посiви, городину: *Йоi / грат ус'о вибiў / то такé було / шо вiйшла смих надвiр / а горóт б'iли / так / iг би зимá ўпáла; 4) вбити, знищити всiх або багатьох: На вóiнi вибило багат'ох молодiх; 5) ритмiчними ударами визначати час (про годинник): *Ўже пiету вибило / трéба корóву пускáти пáсти; 6) витрусити (про килим, килимовi дорiжки та iн.): *Вiбиў оц:ў верету / бо порошнá; Вiбиўте доришкi / i оц':i два кóцики.****

ВІБИТИСЕ (ВИБИВАТИСЕ) С ЧЬÓГОС – порушити (порушувати) встановлений порядок: *Дитiна вибиласе з гудóван'а; Вибиласе ў ч'ес'i с кўтан'им / корóва ад'i iек бутiт / i свинii шл'ах трафiейi.*

ВІБИГАТИ – домогтися вирiшення чогось, постiйно ходячи, нагадуючи про себе: *Ў кантóр'и iа лéдвi виб'игала тот'и папэр'и / шо на присадiбу / i т:о ш'и ни ўс'о.*

ВІБИЧИ – вибiгти: *Малóму ни т'ешко виб'ич'и до нас i ўз'ети молóká / то старóму трўн:о iти ў горн / х'iбá би хтос труч'еў з:áду / iк фiру / а дитiна шо? / раз два / i тўтки / наi прiйде / пишлi iйгó; Вуiко Мiтро ни гóден буў виб'ич'и на Мóч'иру / вин бóрзо ни хóди / повóли вiйшоў се подивiти / ч'о такii рéвах / але тáмен'ки ўже н'икóго ни було / корóви вiгнали ш ч'ужóйi присадiби / таi ус'о стiхло.*

ВІБЛЬОЦКАТИ – знев., згруб., використати (до кiнця, повнiстю) якусь рiдину (напр., воду, одеколон): *Де водá кол'óнка? / хто вибл'оцкаў усў фл'ешеч'ку? / ге? / хто пашиўсе? / анў ход'ит наi попáхайу.*

ВІБНОЇТИ – википіти: *Йбі / вода вібнойла / і ч'ут' бан'ек ни згор'іу.*

ВІБОРНЕ – субст., особливе, найкраще: *Р'іхтували йісти ни Бóхзна іке віборне / лиш так / абі голон':і ни сид'іли; Мар'іка у ўсему хоч'і віборного / а б'іда / шо цєго нима / і ў йід'і / іу інчому ми трóхи се стискаіймо.*

ВІБОРСАТИСЕ – докон. в. до ВИБОРСУВАТИСЕ; 1) витягнутися кимось із чогось (про нитки): *Óл'ко / ни квап / повóлен'ки / і то віборсайіц:е / нав'іт' ни пізнаино бóде / де шилосе; 2) звільнитися з пут, виплутатися з чогось: Вác'ко жівлаві / дўжиї / віборсаўсе / хот' хлóнци'і бóли на гóлу віиш':і; Вуїку / йе шоиш? / Іміўсе буў заїиц / але віборсаўсе таї ут'ік / йіх судá зо два три приход'і таї гризут ш':епи / віжу по сл'ідах / А ви ч'о ни пообйєзували? / Бо ўни н'іко́ли ни приб'ігáли / рахуї / шо то маїже нит хáтоў / Вибач'є́те / вўїку / але йа порáд'у позаберáти от':і кр'іж'іўкі / шо лиші́лисе на горóд'і / бо то йіх принáд'уїї / отáмеч'ки кóло ш':еп / у с'н'ігў / відите? / пообгризан'і штипакі лиші́лисе / а гєнде йе ш'і дв'і ц'іл'і / Тáмки нима голóўки / мóже / так вигл'ідаїї / то з л'іта ни заўйіза́лосе / але дóбре кáжеш / йа старій / ни дов'іж'єўу / шо тáмеч'ки се полиш'є́ло / а ти зрáзу ўздр'іў / абєс здорóў буў / Д'іковáт' / абє́сте і ви здорóв'і та дўж'і бóли / кр'іп'іц:е / вўїку; Ад'і / йік хот'іти / просіти Бóга / то мош віборсатисе шч'óрної б'іді / трéба лиш хот'іти і в'ірити / шо ўс'о бóде дóбре / лиш хот'іти і в'ірити.*

ВІБОРСАТИСЕ (ВИБОРСУВАТИСЕ) З БІДІ – подолати (долати) негаразди, скруту, горе: *Д'єкувати Бóгу / шо віборсалисе с тоїї б'іді / бо так ужє бóло припє́ло / шо ми ни знáли / ци гон':і бóдемо то́то пережити; Потрóхи / таї віборсуйіц:е з б'іді / д'іти ўже бириє́н'к'і / зач'інаїют помогáти / таї до нєїї з рока́ми рóзум пришоў / нима шо казáти.*

ВИБОРСУВАТИСЕ – недок. в. стос. ВІБОРСАТИСЕ: *Бабó / то ни віборсуйіц:е / йа цисє ни ўм'іу робіти / йа краш:е бўрки фáйно поч'єс'т'у / бо там ус'єкого налови́лосе / а ц:е наї Мар'іч'ка зрóби / Гаї / дóбре / клич' іїїї судá / але бóрзо / бо цє до вєч'іра маїї бóти ш:іте і віфрасуване / ўни заўтра на баї ідўт / то мўси бóти.*

ВІБРАКУВАТИ (ВИБРАКÓВУВАТИ) – вибрати (вибирати), посортувати: *Вібракувала фасу́л'і таї кавóв'і іду садіти на лопаткі; Вібракувала йіс / котр'і краш':і / а с тим / шо се лиші́ло / шó йа маїу робіти? / хто то́то óзме?*

ВІБРАТИСЯ (ВІБЕРА́ТИСЯ) – 1) покинути (покидати) певне місце проживання чи тимчасового перебування; виїхати звідкись: *Молоді побудувалисе / таї ш'ї тогит / перед Великоднем / вибралисе з бабиної хати / тамки н'іхто тепер ни жиїє; Йек гадаїїте? / їа гон:а вибратисе с цєго глиж'а?* 2) перен., померти: *Ад'ї Васіл' ужє вибраўсе / нимá Васил'á / нимá твóго вўїка.*

ВІБРАТИСЯ (ВІБЕРА́ТИСЯ) З БІДІ – позбутися (позбуватися) труднощів, великих клопотів, горя: *Гóсподеч'ку мїлії / поможї м'ін'ї вибратисе с цєїї б'їдї / поможї / бо на тебе однóго над'їїа.*

ВІБРЕХАТИСЯ (ВІБРІ́ХУВАТИСЯ) – знев., згруб., благополучно вийти (виходити) зі складної ситуації: *Вїбрехаўсе / таї їїгó пустїли; О: / цес ум'їїї вибрехатисе / так завєрне головї / такє наросказуїї / шо їа дурнá стайў / вихóди / шо то ни вин провинїўсе / а їа він:а / шо на нєго нападаїў.*

ВІБРИК, -а – перев. у мн., ВІБРИКИ, -ив – примхи, неумотивовані вчинки, непослідовні дії: *Ігбї д'їўка мала мєнче вїбрикуїў / то бóрше би се вид:ála / а так н'іхто ни квáниц:є брáти.*

ВІВАГОМ – присл., повільно: *Ідє вївагом / ногá за ногóў / А вин і ни пїде бóрше / ў нєго шош з ногáми / нáв'їт' прихрóмувати зач'єў.*

ВІВАЛЕНИЙ – знев., гордовитий, хвальковитий, безцеремонний: *Ад'ї їкиї вївалениї пишóў / бл'ўза рош':їплєна / ч'єрево телєнáїїц:є / а вин гадаїї / шо пóнад нєго нимá / Нáї гадаїї / тоб'ї шо / шкóдá?*

ВІВАЛИТИ ЇЗІК – 1) висолопити язик: *Пєсик / в'їд'ї / здох / бо ад'ї їек вївалиў їїзік / И:ї / такє гóвóрите / шо кўпи ни дєржц:є / їек? / здóхлїї би махáў фостóм? / ви шо? / ни дов'їж'єїїте?; А пóрос'ї лиш їїзік вївалило / шó т:о бўло / ни знáїў; 2) перен., бїжучи, поспїшаючи, важко дихати, дуже втомитися: *Мої / ти ч'о вївалиў їїзік? / за тобóў хтос гнáўсе? / Д'їд'є / їа наб'їгаўсе / шо лєдвї стóїў / А їа гадаў / шо ти б'їх цї / мóже / так се ўробїў / увихáўсе кóло ч'óгос.**

ВІВАЛИТИ ÓЧІ – згруб., витріщитися; викор. у контекстах, що вираж. здивування, захоплення, переляк, гнів: *Так кр'їч'єў / шо гаш óч'ї вївалиў; А Мар'їка лиш óч'ї вївалила / їїк уздр'їла нас / вїтко бўло / шо ни дўмала ї ни гадала / шо нас судá мут клїкати; Ўч'єра з Гáнеў купїли ў Кўтах матєр'їїў / а сегон:є ў клуп їа ўже ў сўкни приїшлá / ўна лиш óч'ї вївалила / їек так? / ўч'єра однáке на сукн'її купїли / а ц:а ўже вїштрамуваласє? / то так їїїї цисє скобитáло / шо нáв'їт' їк данцувáла*

с кімос / то оч'ї закóт'увала ї показувала м'ін'ї на м'їгах / іка ў неїї т'їшкá б'їдá / а то м'ін'ї т'їтка / ўзд'їла мат'їр'їу / таї кáже / їа нач'їс скройу / а ш:їїу ў понед'їўнок / áле то так глáтко пишлó / шо ўже двéч'їру ўс'о б'їло вїк'їн'ч'їно; Ік їа ўс'о роскázала / унá лиш оч'ї вївалила / бо ни здогáдуваласе / шо їа знáїу.

ВІВАЛІТИ – забруднити: Ўлац'кó ни лиш споден'кї вївал'їу / бóлото гаи на плéч'ах б'їло / вїтко / шо тач'їўсе.

ВІВАЛІТИСЕ – забруднитися: Ад'ї їек їїс вївал'їўсе / і штан'ц'ї / ї сорóч'їч'ку / меш тепérки дóма з бáбоў с'їд'їти та набувáтисе / А їа ў новé се ўберу / а цисé сам вїжмач'у.

ВИВА́РІОВАТИ – щодня готувати різні страви: Ни вивáр'їу такé / ік т:о / шо молодóў б'їло / нимá кому; Абї вивáр'увати / тре: мáти / ш ч'óго / а ў нас нидóт'їк; Вивáр'її / бо гїне за ним / хóч'ї догодїти.

ВІВБЕРАТИСЕ (ВИВБÉРУВАТИСЕ) – гарно, по-святковому одягнутися: Вїўбераласе / їїк молодá / а тоб'ї / бáбо / к'їл'ко рóкиў? / Кїл'ко би ни б'їло / áле то ш'ї заскóро бáбитисе / їа ш'ї хóч'у молодїцеў побўти.

ВІВБЕРАТИСЕ, ІК (ІК) ДО ЦÉРЬКВИ (ІК ДІВКА, ІК ВИДДÁНИЦЯ, ІК НА ВЕЛІГДЕНЬ, ІК НА ВЕСІЛÉ, ІК НИ ЗНÁТИ КУДÁ) – дуже гарно одягтися: Бўгден' / а Паз'ўн'а вїўбераласе / їїк до цér'кви; Аг'ї / котрá то / верé / жїнка їде? / такá вїўберана / їїк д'їўка? / шо заўднá? / ни пизнаїу; Кáже / шо їде водї вїнести / áле вїўбераласе / іт би ни знáти кудá / то шо / їїї ў бérез'ї ме хтос вїд'їти? / ци водá / то лиш зáч'їпка? / И:ї / ни шукаїте кл'ўч'ки / унá до клўбу се зибрáла / áле ўзд'їла / шо вéдра порóжн'ї / тогó поб'їгла.

ВІВБЕРАТИСЕ, ІК (ІК) НА СПÁЦІР (ШПÁЦІР) – гарно (святково) одягтися: Сегóн:е бўгден' / а ви вїўбералисе / ік на спáц'їр / шó се стáло?; Кудá їїс се зибрáла? / м'ін'ї би се здáло водї вїт'їгнути / лопатóк нарвáти / а ти вїўбераласе / ік на спáц'їр / шо? / меш отáк у горóт їтї?

ВІВБЕРТАТИ (ОБЕРНЇТИ) ПОЛІХ – розпушити граблями скошену траву для того, щоб вона швидше сохла: Вїўбертаї полїх / абї до вéч'їра вїсох / Вин уже сухїї сух'їс'киї / áле їа зрóбїу.

ВИВБÉРТУВАТИСЕ – повертатися різними сторонами, роблячи верткї рухи тілом: Приб'їгáла ўнўка / вїўбérтуваласе тўтен'ки / абї ми дóбре се роздивїли / їке ў неїї ўбрáн'їч'ко і ци їїї ў нéму фáїно / бо ўни

мут іті на вес'іл'е ў Доліну / таї йї берут / ну то ўна хот'іла / шобі ми з д'ідом йїї поўбзерали і сказали / ци нам се ўдайе / але такé малé / а іке хітре / знайї / шо файно / а ш'і се доп'ітуйї / а йа лиш се б'ойу / абї йї тамки н'іхто ни зуроч'іў / бо то така дитїна / йїк намал'ована / йої забула сказати / шобі ч'існок у пазуху поклала / мала на г'ац':і таї забула.

ВІВБІСКАТИ – уважно розчісуючи волосся, оглядати, чи нема на ньому гнид, вошей: *Віўбискала ўс'о / голова ч'эста / А ти ш':е поўбискаї / м'ін'ї так добре / ік ти шош робиш з в'олосами.*

ВІВЕРЕЧІ (ВІВЕРЧІ) – викинути: *Віверш пс'ови от:о / шо ў бан'іч'ку; Треба вівереч'і оцисé с'м'іт'é / шобі ко́ло хати ни заваж'éло / А кудá йа вівержу? / каж'іт кудá / таї йа так зр'об'їу.*

ВІВЕРТАТИ РОТОМ – говорити не по-тюдівському (про жителя села чи того, хто народився в Тюдові й тривалий час проживав тут): *Лишén' рик проўч'еласé / а ўже виверт'аїї ротом / мої / та ти ў Коломїїї соб'ї так говорї / а тўтки / по нашому / бо йїк так дал'ї піде / то забудеш / йек гребл'ї се називаїўт / шо такé гниї / муст / вихóдок / вїтки молоко берéц':е? / а то ўс'о м'аїїц':е памн'ітати / такé ниш'ісливе ходїло / а тепереч'ки ка́же дес' / шчос' / л'ўбл'ат' / мабўт' / наїко / ци Славаїсу ме казати? / уздримó.*

ВІВЕРЧІ (ВІВЕРЕЧІ) – викинути: *Гниї би се здало віверч'ї / зр'обїти пор'éдок у стаїни / бо корóва ад'ї іка залéж'їна / йе хтос такїї / шобі се згодїў йїгó віверч'ї? / ге? / каж'іт / ни ўстидаїтесе / ци будемо л'ос кидати?; Бан'ікї так'ї закурен'ї / шо лиш віверч'ї / б'ірше н'іч'ó; Віверш пс'ови от:о / шо ў м'іс'ц'ї; Треба вівереч'і оцисé с'м'іт'é / шобі ко́ло хати ни заваж'éло / А кудá йа вівержу? / х'ібá спалїти / то такé / шо згорїт.*

ВІВЕРЧІ (ВІВЕРЕЧІ, ВІКИНУТИ) З ГОЛОВІ – перестати думати про щось: *Уз'éти шош у гóлу лéчко / а віверч'ї т'éшко / на т:о м'аїї прїтї с'в'її ч'ес / бо це ни кам'ін' / шо пидоїмїў і кїнуў.*

ВІВЕРЧІ (ВІВЕРЕЧІ, ВІКИНУТИ) С П'АМНІТИ – забути: *Ік хоч' моїї р'ади / то йа так ск'аў / м'усиш ус'ó віверч'ї с' памн'іти / т:о / шо тебе гризé і заваж'éїї жїти / дўмаї за шош весéле / ф'айне / ік у к'ін'ї однá казала / сегон:е йа дўмаїу лиш про дóбре / отак і ти / берї прїм'ір з нéїї / кажї соб'ї / йа за пустé ни дўмаїу і пустїм ни гризўсе.*

ВІВЕРШЕНА, -ої – субст., про вагітну, яка (як свідчать зовнішні ознаки) народить хлопчика: *Див'їц:е / іка ўна вівершена / йік острива / це на хлѡц'а / та і тримайіц:е файно / а д'їука красу з лиц'а пїе.*

ВІВЕРШЕНИЙ – завершений, з верхом (про копицю, остриву): *Такá файна на бѣрез'і копїц'а була / вівершена / йік майї бути / а хтѡс уноч'ѣ намїкаў с'їна / вітко / припоч'ївали пит копїцеў.*

ВІВЕРШИТИ – укласти верх копиці, остриви: *Ти відиш / йек уні вівершили остриву? / буд' йек / мама би се одж'їхнула / іг би такѣ ўздр'їла / але йа ц'їхо сїжу / бо дѡбре / шо скосїли / наї с'ак так / але зробїли поліх / скїдали / Та то так / але ви знайїте / шо йік острива зле вівершена / то с'їно замѡкайї / ўсередїну їдут дош':ї таї уно зач'їнайї пл'їс'н'їв'їти / с такогѡ с'їна кѡрїсти ма́ло.*

ВІВЕСТИ НА РІВНУ ДОРѢГУ – дати правильне спрямування чомусь: *Йек тотѡ вївести на рїўну дорѡгу / шѡби ўс'ѡ бу́ло так / ік се налѣжи? / Вїгл'їдайї / Насту / шо ўно самѡ вїходи на рїўне.*

ВІВЕСТИ НА ЧѢСТУ (ВѢДУ) – розкрити щось таємне, приховане: *Йік се постерати / то ц'їс'ї блўди мош вїправити / а ўс'їх / хто пидїўд'уваў робїти зле / вївести на ч'ѣсту вѡду.*

ВІВИДІТИ (ВІВДІТИ) – уважно стежачи, побачити щось важливе для мовця; те, що вразило, про що не знав, що цікавило: *Д'їти вїв'їд'їли / де ма́ма схѡвала цукїрки до Никѡла́йа / таї по однѡму соб'ї брали; О: / йа вївїд'їла / кудá ўна хѡди; Йа ўже ўс'ѣкого вївїд'їла / на ўс'ѣке се надивїла / ѡзмемо печ'ѣн'ї / ти гадайїш / шо тудá гѡпайут йец / тогѡ ўно такѣ жѡўте? / ану се подивї / то так фарбуїут / абї ўно бу́ло такѣ / шо се хоч'ї йїсти / абї йїгѡ купували / дїўїусе такѡш і по кукурудз'їнї муц'ї / ік уна дўже жѡўта / то такѡш ни йе природна / бо йа ўже знайїу / іка мука с кукурудзїў / іка ўна гѡн:а бу́ти / одна темн'їш':а / дрўга йїс'н'їш':а / а йе шо б'їлава / але ни такá / шо гаш у ѡч'ї бїе / а ти ка́жеш / йої / іка файна / такá / ік сѡнце / а ўна сѡн'ц'а ї бли́ско ни вїд'їла; Йа дѡбре вїв'їд'їла / йкиї то Малїй Рожѣн' / аш у вер'хах була / бїрше тудá ни пишлá бих н'ї за йѣк'ї грѡш'ї; Не каж'їт / бо ви ни знайїте / а йа була ў них тїжден' і вїв'їд'їла / їке там жит'ѣ / ѡтак.*

ВІВИС, -воза – узвіз: *У вївоз'ї уваж'їте / бо дўже хѡўско; Кѡло нас два вївози / одїн кѡло Василїни / а дрўгїй / тамеч'ки / де суткї.*

ВІВИЦЬКАТИ (ВІВІЦЬКУВАТИ) – ВИХОЛОДИТИ (вихолоджувати) приміщення, часто відчиняючи двері: *Вівицькали хату / шо ни знайу / йек тут догр'ітисе.*

ВІВІВКУВАТИ – співати, танцювати, голосно сміятися, викрикуючи “ві-і-в” та інші вигуки, що передають радість, хороший настрій, святкову налаштованість: *Видуч'ера у Вас'ути вив'іукуйут та вигоїкуйут / вітко / шо до ўпаду набувайуц:е / Йо / ўни цисе л'убйут.*

ВІВІДІТИ (ВІВІДІТИ) (СВОЇ) ОЧІ – довго чекати когось, час від часу виглядаючи: *Йа ўже оч'і вів'ід'іла / де ти так доўго баріласе?*

ВІВМЕРАТИ – повимирати: *Ус'і / шо жили ў тій хат'і / віўмерали / тифус забраў / одна д'іуч'інка ўратуваласе.*

ВІВМИКАТИ – рідк., повисмикувати: *Ти ш'і замалá мал'увáтисе / йа віўмикайу ус'і от':і ч'ірвон':і во́лоси / от':і космакі.*

ВІВВОРОТЬ – виворіт; зворотній бік чого-небудь: *Дивісе / ци то ни віворот'? / ти шо / ни відиш / йек йіс се ўбраў?; Ни ўбераї навіворот' / бо меш зле гостіти; Оц:е віворот' а цисе / лицé.*

ВІВСЄНІЙ – вівсяний: *Д'іти л'убйут виўс'єне печ'єн'і / йа дес кунйу / з молоко́м дб́бре / з гарба́тоў / ік йе.*

ВІВСТИДАТИ – присоромити когось: *Я му́с'іла шош каза́ти / бо то ни го́ден буў на т:о диві́тисе / йек так? / д'іти голон':і / ў хат'і студенó / а ўна ніпайі по хат'і / при мін'і с'ірникі шукáйі / шóби ва́тру накла́сти / а ч'о ти ра́нч'е ни ўста́ла? / Мамо́ / ви ўже роска́зували / йек ви йййі виўстидали / але йа хоч'у за н'у ўступі́тисе / то йе на́ш'а нев'істка / ў не́йі блі́ско нима́ ма́ми / абі шош помо́гла / а ви сам'і зна́ййіте / шо ваш доро́гій Мі́трик ни дўже берéц:е жін'ц'і запоб'іга́ти / ви би л'і́пше ў не́го се за́пита́ли / ч'о дривéц ни ўру́бано / ч'о нима́ сухі́х тр'ісо́к / шобі ва́тра ско́ро їмі́ласе / се за́пита́йте / йек за́пізно вин уч'эра при́шоў / оц:е бе́сте вів'ідали / таї то́гді метé шош каза́ти / а ни ўста́ла ўна ра́но / бо сно́ч'і гор'э́ч'ку ма́ла / ни спа́ла нич' / а ви при́б'ігли до́с'в'іта таї зач'э́ли кр'іч'э́ти / а ч'о ви се ни ўз'э́ли шош помоч'і? / та на́в'іт' д'іті́й мо́гли зибра́ти на і́кііс ч'ес до нас / ге?*

ВІВТО́РОК, -і́рка – вівторок: *Ў Ку́тах базáр' по виўті́рках; Йі́де / та сегон:е лиш понед'і́ўнок / виўто́рок заўтра.*

ВІВЦЯ́, -і́ – вівця: *У ву́лка Мі́тра йе коро́ва / а ш':е три виўці́ і дво́йі ййгн'є́т / ўперéт і кузу́ держ'эў / а тепéрки ка́же / шо до́ста і́ цэ́го / шо йе / ўни дво́йі / таї нашó бі́рше?*

ВИВЦЯ НИ ВКОТИ КИЗЬЛЄ, А ЛИШ (ЛИШЭНЬ) ЄГНІ – про визначеність здійснення, реалізації чогось: *Йек мѳже бѳти інѳкше? / тажє виѳц'ѳ ни ѳкѳти к'із'л'є / а лишєн' ѳєгн'і / нѳв'іт' іт' би дѳже хот'іла / цєго ни бѳде / то наперєт приписано.*

ВИВЧЄРИК, -а – змени.-пестл. до ВИВЧЄРЬ: *А на тѳму виѳч'єрику куч'ірики / ѳік на баранѳч'ку.*

ВИВЧЄРИТИ (ВИВЧЄРЮВАТИ) – вівчарити, вівчарювати: *Ти бес ни хот'іѳ наймітисє до мєне виѳч'єрити? / гє? / ѳа тоб'і фѳітно заплат'ѳ? / Бабѳ / а к'іл'ко у вас овєц? / богѳто? / таі ци бараніѳ нимѳ / бо ѳни нич'ємн'і / ѳ мєне пѳру ѳігн'єт / ѳлє ѳє одєн барѳн'ч'ік / вин л'ѳби ігрѳтисє / то ѳєк / згѳд'ѳѳіс:є ци н'і? / ѳѳ мѳс'ѳ подивітисє / шо вин заѳдѳн.*

ВИВЧЄРЬ, -іря – вівчар: *Виѳч'єр' / цє тот / шо пасє виѳц'і / ѳлє ѳ Т'ѳдєв'і виѳч'ір'іѳ нимѳ / бо нимѳ / шо пѳсти / то гор'іш':ѳми бѳрше / ѳ полонин'і / а про виѳч'ір'ѳ ми тепєрки лиш у с'п'іван'ц'і ч'ѳѳімо / а в'іѳч'єр' жєнє отѳру плѳѳім / у сєл'і і гєнтѳм по бѳгѳту овєц ни кѳждіѳ держ'єѳ / а хто маѳ / то сам тотѳ опхѳдіѳ ци дѳвѳѳ у полонинѳ; Виѳч'єр маѳ телінку / іграѳ на ни / і так виіграѳѳ / шо виѳц'і пѳсти забувѳли.*

ВИВЧИТИ – дати освіту комусь, підтримуючи матеріально: *Іван виѳч'іѳ дон'ку / ѳна у Франкіѳску жиє / а хлѳпец до науки ни дѳже маѳ х'іт / виѳч'іѳсє буѳ / ѳлє на шош мєнчє.*

ВИВЧИТИСЄ (НА ШОШ, НА КОГОС) – здобути освіту (середню спеціальну чи вищу), певний фах, оволодіти певною професією: *Виѳч'іѳсє на дѳхтор'ѳ / таі рѳби ѳ Кѳсов'і; М'іхас'іѳ стѳршиѳ / забѳла ѳєк сє називѳѳі / виѳч'іѳсє буѳ на л'єтрика; Мар'іч'ка виѳч'іласє на дѳхтор'ку / ѳна сєрцє л'іч'єѳі / кѳѳт / шо голоѳнѳ ѳ шпиталі.*

ВИВЧИТИСЄ В ШКОЛѳХ – здобути освіту, передусім – вищу: *Тажє ѳни / прєц'ін' / виѳч'ілисє ѳ школѳх / то ѳч'єн'і д'іти / дон'кѳ / дѳхтор'ка / рѳби ѳ Вижніци / а син у Кѳѳтах на пол'іт'л'ін'іц'і.*

ВИГАРЧИТИСЄ, ІК (ІК) НА ПСА – згруб., вилятися: *Вигарч'іѳсє / ѳік на пса / таі пишѳѳ без буд' здорѳѳ / ни знѳѳѳ / шо ѳігѳ ѳкусіло / страшиѳ нєрвус.*

ВИГИБѳТИ – недок. в. до ВИГИБНУТИ: *Отѳї кутѳк ч'єсто вигибѳѳі / подивісє / к'іл'ко хатіѳ ѳжє порѳжн'і / а ѳєк уперєт бѳло.*

ВИГИБНУТИ – повмирати: *Т:ѳ фѳм'іл'іѳѳа виігіблѳ / то с ч'ісѳм нѳв'іт' забѳли / дє ѳні жиіли / знѳѳѳ / шо пид л'ісѳм сѳт сє лишіѳѳ / бо ѳік*

ходіли с татом у грибі / то по на́ру йе́блук та́мки рва́ли / а йа ш'і се дивува́ла / хто так угор'і́ йі́го посади́ў.

ВИГЛІДА́ТИ – 1) мати вигляд: *Вигл'іда́йі Мару́с'а л'і́тше / йік тог'і́т / тогді́ ни бу́ло / на ко́го диві́тисе*; 2) безос., видаватися, сприйматися певним чином; щось свідчить, дає підстави припустити: *Вигл'іда́йі / шо ўни се́рд'уц'е / але за шо? / мо́же / тог'о́ / шо д'і́ти ни пи́шли до них кол'ідува́ти? / але ўни н'і́гд'е ни йшли́ / бо слабува́ли / ану́ візна́й / іка́ му́ха йіх укуси́ла / бо ни хо́ч'у гн'іви́ў; М'ін'і́ вигл'іда́йі / шо хло́пец н'і́ч'о́ / ми́х би бу́ти / але нату́ру зра́зу ни уздрі́ш; Ус'о́ вигл'іда́йі на т'і́шку зі́му / загада́йте мо́є сло́во; Вигл'іда́йі / шо бу́де ве́ремн'і; Вигл'іда́йі / шо весні́ сег'оро́ку доўго ни бу́де.*

ВИГЛІДА́ТИ, ЄК (ІК, ЇК) ПРИРО́ДА ПРИКАЗА́ЛА – найкращий вигляд – це природний; його не приховаєш штучними засобами: *Йо́й / та де́хто намал'у́йіц'е / ік ма́лна / та́й іде́ ми́жи л'у́де / гада́йі / шо то фа́йно / а тре: вигл'іда́ти / йек приро́да приказа́ла / бо то н'і́ч'е́м ни го́ден схова́ти; Вигл'іда́йут / ік ста́рш'і л'у́де / та́к'ік приро́да приказа́ла вигл'іда́ти і́ ч'у́тисе ў с'і́мдис'е́т' ро́киў / Але́ Мі́трови ни даш ті́л'ко / Йо́ / здо́леку ни ві́тко / а йік зблі́ска се придиві́ти / то ўс'і́ ро́кі се пока́зуйут / та вин у́же́ сі́виї́ / ік го́луп / і́ зу́би гнил'ікува́т'і / на́йко / ану́ бес се придиві́ла / А йа ч'о́ бу́ду ч'у́жо́му ч'олов'і́кови ў рот зазе́рати? / йа ни до́хтор' на пол'і́т'л'і́н'іц'і́ / Йо́ до сло́ва бу́ла сказа́ла.*

ВИГЛІДА́ТИ, ЇК (ІК) СМЕ́РТЬ – будучи хворим, мати дуже поганий вигляд: *То ві́тко / шо І́вана́ха слаба́ / ході́ла смих сег'о́н:е тудá / молока́ / сметáни понéсла / іко́гос кугу́тика на зупку́ / але шо / шо с то́го / ік уна́ ни го́н:а́ йі́сти? / вигл'іда́йі / прости́ Бо́жеч'ку́ / ік смерт' / лиш нис стирч'е́йі́ / ві́тко / шо Бо́жен'ка́ йі́йі хо́ч'і́ забра́ти.*

ВІ́ГНАТИ ГОРІ́ВКУ – виготовити “самогонку”: *Тс'в'е́там ві́гнали дес зо три л'і́три гор'і́ўки / а йік се лі́ше / то на́й бу́де / таке́ добро́ ни пропа́де / ни скі́сне / ви дес ч'у́ли / ш'о́би ў ко́гос скі́сла гор'і́ўка?*

ВИГОВОРÉТИСЕ (ВИГОВÓРЮВАТИСЕ) – недок. в. стос. ВІ́ГОВОРИТИСЕ: *Іванко́ виговор'е́ўсе / але ў т:о́ / шо вин каза́ў / тогді́ н'і́хто́ ни в'і́риў / а тепе́реч'ки́ / йік ус'о́ порозга́дувати́ / то вин каза́ў пра́ўду / ч'е́сту пра́ўду / це ми так'і́ нидов'і́ри бу́ли.*

ВІ́ГОВОРИТИ (ВИГОВÓРЮВАТИ, ВІ́СТОЇТИ, ВІ́СТОЮВАТИ), ЇК (ІК) КО́ЛО ПЕРЕЛÁЗУ – стоячи, розмовляти з кимось, довго, весело, втративши лік часу: *Ві́говори́ла / ік ко́ло перелáзу /*

йіда́ ни ва́рена / а йа сто́йу / та́ї дни свої́ забу́ла; Ге́нде Одок'і́я у́же з годі́ну з Йі́лако́м виговору́йи / ік д'і́йка с па́рупком ко́ло перелáзу / Та йку годі́ну / дес зо п'і́тнац:ит' м'і́ну́т / ўна с'і́но ў не́го хоч'і купі́ти.

ВІГОВОРТИСЯ – оправдатися: *Ві́говори́се / та́ї Мі́тра пу́стїли / але́ ни ко́ждий так го́ден.*

ВІГОДИТИ – виторгувати: *Ві́годила / шо ч'олов'і́к та́но пу́стїу́ по́рос'і / та́нче / йік то́гїт / Мої́ / а шо т:о за ч'олов'і́к?*

ВИГО́ДЮВАТИ – недок. в. до ВІГОДИТИ: *Уваж'е́ї / Ула́ц'ку / бо вин ме так виго́д'увати / шо́би ігра́ло йі́му на ру́ку / Мамо́ / а ви гада́йїте / шо йа гет дурні́ї / та́кїї / йік ч'і́п? / йа ма́йу го́лу на ўйе́зах.*

ВИГО́ЙКУВАТИ – тривалий час співати, танцювати, викрикуючи “го-о-й”: *Цису́ нич' ни спáли смих / бо ў ба́р'і до перед:ніни виго́йкували / му́зика ігра́ла / пйе́н'і ф'і́йкали / де ў́снеи?*

ВІГОЛОДНІТИСЯ – 1) дуже хотіти їсти: *Вода́ вит'і́гаїї / йік ішлі́ на р'і́ку / ўни бра́ли с собо́у йі́сти / але́ шо то́го? / ма́ло / то ві́голод'н'ілисе так / шо йік с'і́ли за сти́у / то лиш ч'ўти бу́ло / йік лишкі́ подзе́н'кували ў миска́х; 2) тривалий час нічого не їсти або не споживати щось конкретно: *Йі́к бу́ло молоко́ / то н'і́хто́ ни хот'і́у / води́ч'ки солотко́її б'і́гли купува́ти / а йік коро́ва видбі́ла / то ві́голод'н'ілисе за молоч'ко́м / сметáнкоу́ / сирко́м / а йа кау́ / пйі́те води́ч'ку / ви дў́же ж'і́дали йі́її / на́те грóш'і та́ї купу́їте / нашо́ йі́сти? / але́ н'і́хто́ ни поб'і́х / лиш се скриві́ли.**

ВИГОНЄТИ – 1) виганяти (про худобу): *Уч'е́ра ві́гнау́ буу́ на Ма́с'л'інкове / та́мки нас / А сегóн:е ни вигон'е́ї делéко / бо ни ві́диш / іке́ се з'в'і́їло? / на́ї удо́лін'і пасу́т; 2) проганяти: *На поч'і́тках хот'і́ла йі́го вигон'е́ти / а тепе́рки притéрлисе / та́ї жи́їу́т низлé / ни гі́рше / йік дру́г'і.**

ВІГОРИТИ (ЗАГОРІТИ) (ПРО ТРАВУ́, ПА́ШУ) – висохнути без дощу: *Та́мки / де йе іка́с т'ін' / йік у бе́рез'і по́пид гор'і́хами / то ш'і н'і́ч'ó / а на ўло́з'і ци на рі́у́ному / ко́ло берéзи / де колі́с глі́ниш':і́ бу́ло / трава́ гет ві́гор'іла / н'і́ч'ó з не́її нимá.*

ВІГУЛИТИ (ВИГУ́ЛЮВАТИ) – виманити щось у когось чи когось звідкись; обманути (обманювати) когось: *Стар'е́к ві́гулиу́ у диті́ни до́брий дзи́гарок / та́кїї / шо хо́ди / а йі́му дау́ пу́стeч'і / таке́ / шо та́мки лиш нама́л'óван'і годині́ / ура́с т:о самé показу́ї; Ві́гулили хло́пца́ с ха́ти / надава́ли позáвушникиу́ / та́ї уте́клї / оді́н Петрі́у / а дру́гїї ни наш /*

М'іс'ко йігб ни пизнаў; Вігулиў у дитіни соп'іўку / таї т'ішиц:е / ти / д'іт':у / майіш рózум тако́го малóго дражніти?

ВІГУЛЯТИ (ВИГУ́ЛЮВАТИ) – протанцювати танець, два чи більше; танцювати з кимось тривалий час: *Н'і / вин ни буў дóўго / вігул'аў з Мар'ікоў одін да́нец таї пишоў; Пйет' да́н'ц'іў з ним вігул'ала / браў ййї ко́ждиі да́нец / а ў кинці тики сто́йеў ко́ло не́йї / бойеўсе / шобі хтос дру́гий ни ханнуў; Вігул'ала з ним усу забáву; Вігул'ала з ним лиш два да́н'ц'і / бо бірше ни клікаў; Жінка слаба́ / а він вигул'уйї соб'і / йік па́рубок / мої / ўстидáйсе / д'жін'ц'і се вертаї.*

ВІГУТИТИ – швидко вирости: *Бур'іні за хáтоў і на ба́биному доўпидгруді вігут'іли; За л'іто д'іўч'іна вігут'іла / лиш н'іўроку / ўна у Івана ўдаласе / височ'ен'ка бу́де / Дóбре ікиїс казаў / шо д'іўкі ростут / ік жидіўска ліфа.*

ВІГУТИТИ, ІК (ІК) КОЛОПНІ (ІК КУКУРУ́ДЗИ В ЙІЛАЧÉХИ) – дуже швидко вирости, стати високим: *За л'іто хлóпці так вігут'іли / йік колопн'і / д'ед'у перегон'ейут / бигме́ / ш'і трóхи / таї переженут.*

ВІГЛЬОХКАТИ (ВІГЛЬОХТАТИ) – знев., (жадібно) випити: *Вігл'охкаў усу во́ду / а шо йá майу піти? / на́в'іт' крапл'і ни лишіў.*

ВІГЛЬОХКУВАТИ (ВІГЛЬОХТУВАТИ) – недок. в. до ВІГЛЬОХКАТИ (ВІГЛЬОХТАТИ): *Оц:е так дóбре сид'іти ї вино́ вигл'охкувати ш:áнка / а йік бés пишоў дривец урубáти / корóўц'і ўкосіти / бо заўтра с'в'это? / йік би цисе́ вигл'ідало? / ге? / гон:о так бути?*

ВІГЛЯНЦÓВУВАТИ (ВІГЛІНЦÓВУВАТИ) – недок. в. до ВІГЛЯНЦУВАТИ (ВІГЛІНЦУВАТИ): *Так вигл'анцóвуйіте / шо хол'ера вас зна́йї / де тил'ко ко́ло цего́ сид'іти? / Це ш'і ни ўс'о / ви отутки подив'іц:е.*

ВІГЛЯНЦУВАНИЙ (ВІГЛІНЦУВАНИЙ) – 1) начищений до блиску: *Ч'оботи так'і вигл'анцуван'і / ік дзёр'кало; 2) гарно, зі смаком одягнений: Е: / та ти такій вигл'анцуваній / іт бес маў до д'іўки їти / ану́ призна́йсе / ци ўже майіш ікус? / ч'ўла смих / шо на Іван'ц'óву се подіўйуйіш.*

ВІГЛЯНЦУВАТИ (ВІГЛІНЦУВАТИ) – начистити до блиску: *Треба вигл'анцувати в'ін'к'іл' / шобі гру́ба ч'естоў вигл'ідала.*

ВИДБІТИ (ВИДБІВА́ТИ) ДІВКУ В ДАНЦІЙ – про звичай запрошувати до танцю дівчину, коли вона танцює з іншим: *О́л'а ка́же / а ўна хóди да́н'ц'ами / шо тепе́р нима́ тако́го / шобі хтос видбиваў д'іўку ў*

данці / а гентам цего було / і ни рас мош було ўздр'іти / зач'еўсе данец / ўс'і пишли гул'ати / а ікїс п'арубок шош загутаўсе / таі тоту д'іўку / с котроў хот'іў гул'ати / ўже ўз'эли / то вин пїтхóди до тоїі п'ари / шо данцўїї / плéскаїі рукамі / і д'іўка видбїта / ужé ідé д'цэму / шо видбїў / а тот припоч'івáїї ци ў дрўгого видїбїї / це ўже такé / а ш':е могло бўти / шо д'івóк máло / а парупкїў богáто / тогдї такóш трафїейїц:е / шо видбївáїут / а ш':е смїх такé від'їла ў од'н'ї кол'їдникї / пустили д'іўц'ї кол'їдникї / приїшла п'арт'їя / а гул'ати ни дўже ѝе с ким / отогдї такóш ѝе видбїван'ї / Ну а д'іўч'їна могла видбївáти? / Їа цего ни від'їла / áле мóже / тогдї / іг дáмскїй вáлец / шо хлопц'їў клїч'ут у данец / кóжда свóго / áбо котро́го хóч'ї / котрїї се ўдаїе / áле ни знáїу / ци такé ѝе / ўже ік унá ѝїгó заклїкала / то вин з неў доданцóвуйї до кин'ц'á / нáв'їт' ік ни дўже ѝїмў се хот'їло / це шобї гóнїр д'іўц'ї ни ўрвáти.

ВИДБЎТИ (ВИДРОБЎТИ) ДЭНЬКУ – відпрацювати (працювати) (ретельно чи абияк) цілий день (про поденну працю когось): Гóсподи / кобї цїсу д'ен'ку видбўти / бїрше н'їч'ó ни хóч'у / ни гóн:а се прич'їкáти вéч'їра; Д'ен'ку видбўў / áле máло шо зробїў / лиш оц'ес р'ет ѝїблїнóк поч'эстиў; Одок'ї / ѝа памн'їтáїу / шо вїн:а вам д'ен'ку / ѝа видрóbїу / лиш скаж'їт хот' за ден' наперéт.

ВИДВІНУВАТИ (ВИДВІНÓВУВАТИ, ВИДВІНУВАТИ) – 1) надїлити (надїляти) вїном: Фáїно видв'їнувáли дон'ку / нимá шо казáти; 2) оженити, віддати замїж: Абї Бох помїх в'їдв'їнувáти д'їтїї / шобї ўни máли свойї с'їмн'ї.

ВИДГÁШЕНА ВОДÁ – згїдно з вїрув., вода, у якїй “видгасюют вуглї” і яка внаслідок цього стае помїчною при “уроках”: Їїк імїлисе ўрóки / то видгáшена водá помогáїї / áле неў трéба навїд'л'у ўмїтїсе / а ѝа ш'ї знáїу вид бáби / шо ѝїк хтос тебé наўрóч'їў / ци вїдиш / шо на дитїну ни так се подивїли / то свойá м'їч' тотó здоїмáїї / отїм ўтérти лицé / і ўс'о видїїде / ї Бóже боронї заспáти ўрóки.

ВИД ГІРШОГО (ГРЎПШОГО) ЗАБРАТИ (ЗАГРЕПСТІ, ЗАМЕСТІ, ЗАЧÉСТИТИ ТА ІН.) – зробити головне, поверхнєве, особливо не звертаючи увагу на деталї: Івáн'ч'їку / забер'їт вид гїршого / наїпérше оц':ї велїк'ї тр'їскї / а ѝа потóму рéшту зрóbїу / наї ни заваж'ейї пид ногáми; Загрéбї / Їїлénко / вид гїршого / бо ад'ї к'їл'ко с'їна се лишїло / а двéч'їру рáзом óзмемосе за ц:е; То ш'ї ни зрóbлено ўс'о / то лиш вид гїршого / áле ўже хáта мáїї вїгл'їт.

ВИДГОВІРКА, -и – відмовка: *Йік хтос приходиў шош зіч'іти до Їван'ч'іка / то вин казав / йої / даў бих з дорогóу душиёу / але ни маву / унó дес се зад'іло / се ўломіло / йігó хтос укрáу / говориў / шо на йізику плел:óсе / кóждиї рас маў ікус видговірку / лиш коби ни дати / то ўже ік хтос дес скáже / З дорогóу душиёу / то ўс'і зач'інаўт се с'м'ійети / бо знаўт / іка ўна задорогá; Мац':і ни давали д'іл'áнку / бо ўна мала видговірку / кал'іка / таї на ц:е ікос уваж'ели / бо від'іли / шо ни гóн:а / а друг'і жинкі ни мали пóпуску / колгóс за них ни забуваў; Прóс'у помоч'і / бо горіт / але ўрас ч'уїу видговірку / і то так ш':ере се гóвори / шо тоб'і гаи устїт се рóби / шо пришоў йіс с такоў дрімніцеў до тазди і ни подумаў / на кїл'ко вин завїзниї / та ти би ш'і йїму помїх / а нї видривати ч'олов'іка вид рóботи / аг'інацисе.*

ВИДГÓНИСТИЙ – норовистий; неприємний; непривітний, сердитий: *То і ч'олов'ік мóже бўти видгóнистїй / і жїнка / а йа ш'і ч'ўла за самогóнку / йої / кáже / іка видгóниста / ни ниў бих / але мус'у.*

ВИДГУПАКУВАТИ – побити, надавати комусь стусанів: *Видгупакували / йік мавї бўти / бо вин ч'ут' малóго ни ўтопїў / цес ни ўм'її плівати / а вин йігó на плесо / кáже / шо хот'їў бóрзо наўч'ети / іг би ни вўїна / ўна ниделёко прáла / то ўс'о.*

ВИДГУШМÁНИТИ – набити: *Видгушмáниў ч'олов'іка за пўсто дўрно / вин ни краў / злód'їй ут'ік / а цес дистáу / Та бо вин на цего подумаў / то ўже веч'ір'іло / а вин нидовід'їў.*

ВИДДÁВАНІ, -я – опредм. дія від ВИДДАВАТИ (про борг; те, що позичено в когось): *Йік трéба / даїу і ни ч'ікаїу вид:áван'а / бо йігó мóжно і ни доч'ікátисе; Ікé зіч'ін'і / такé ї вид:áван'і.*

ВИДДÁВАНІ (ВИДДАНЄ), -я (-я) – опредм. дія стос. ВИДДАВАТИСЕ (ВИДДАТИСЕ): *Жийé з ним на телётку / шó т:о за вид:áван'і? / каж'іт шош д'їўц'ї; Нóсиц:е с тим вид:áван'ім / йік кўрка з йїцём / нáв'іт' ік йіс страшен:о рáда / шо засáтали / то ни фалїсе кóждому / Йа ни зач'інаў / ўни сам'і се питаўт / ци то прáўда? / Кажї так / але ни показуї / шо ти ўмерáїиш за хлóпцем / нашó другóму ц:е знáти? / Бабó / але йа напрáўду йігó л'убїу / Ну то і шо? / л'убї соб'і / к'їл'ко хоч'їш / йа ни за л'убу гóвор'у / а за їнче.*

ВИДДАВАТИ (ВИДДАТИ) – віддавати (віддати), повертати (про борг): *И:ї / та ми ш'і з м'їс'їц' тóму ўс'о вид:áли / гет ус'ó.*

ВИДДАВА́ТИСЕ (ВИДДА́ТИСЕ) – виходити (вийти) заміж: *Т:а д'їўка ни зна́йу / де тепе́реч'ки / дес у Малі́й Рожéн' вид:áласе; Зашум'іла букові́нка / йік се розвива́ла / запла́кала д'їўч'іноч'ка / йік се вид:авала / та ни шумі́ / букові́нко / та ни розвива́йсе / та ни плач' ко / д'їўч'іноч'ко / таї ни вид:ава́йсе.*

ВИДДАВН́О – присл., віддавна: *Вин з неў вид:аўно́ ходи́ / дес зо три ро́ки ўже́ / áле жені́тисе ни хоч'і / і шо ти на ц:е ска́жеш? / Скаў / шо дурна́ д'їўка / котра́ на такé згод'уйіц:е.*

ВИДДА́НА – субст., одружена, заміжня: *Ўна вид:ána бу́ла за Іва́ном Петрі́шиним; Василéва дон'ка́ вид:ána / за іко́гос мижибри́цкого пишла́; Н'і / ўна даўно́ вид:ána / хлбч'ік ужé йе; Ототá / шо молóч':а / вид:ána / а старі́'а н'і / а ти гада́ла / шо то старі́'а вид:аваласе? / н'і / і ц:у свата́ли / áле ўна н'і за ко́го ни хоч'і іти́ / ікі́йс задурі́ў д'їўц'і го́лу / і ўна йі́го ч'іка́йі / а в'ік д'івóцкі́ корóткі; Гаф'і́а вид:ána ў Ростóки / а ў Т'уде́'і лиші́ласе йі́йі пéрва сестра́ / ужé н'іко́го з рідних нимá.*

ВИДДАНІ́ЦЯ, -і – дівчина на виданню: *Йої́ / та ў нас самі́х вид:ані́ц'а / трéба би р'іхтува́ти посах / а ми ўсе думайі́мо / шо ш'і малá.*

ВИДДА́ТИ БО́ГОВИ (БО́ГУ) ДУ́ШУ – померти: *Вид:аў ч'олов'і́к Бо́гови ду́шу / таї перестáў му́ч'ітисе; Нимá Мі́тра / вид:аў Бо́гови сво́йу ду́шу / уві́димосе з ним аш на то́му с'в'іт'і.*

ВИДДА́ТИ (ДАТИ) ЗА ТА́К – дати комусь щось безплатно, не очікуючи винагороди: *Ми за так видда́ли кузу́ / то б'ідна жі́нка / áле іт би ўна́ зголосі́ласе колі́с шош помоч'і́ / то йа би ни гн'і́валасе / а н'і / то н'і.*

ВИДДА́ТИ МІ́ЧЬ – здійснити сечовипускання: *Ку́мо / вибач'éйте / йа б'і́жу вид:áти м'іч' / таї́ зáрас се вéрну / тогди́ ска́жете / шо йі́стé хот'і́ли.*

ВИДДА́ТИ НА БИК – видати заміж доньку, яка після одруження проживатиме в домі чоловіка: *Вид:áли дон'ку́ на бик / бо вин ма́йі сво́йі хаті́ і тамки́ йі́го робóта / так бу́ло на слóв'і зговóрено / а стар'і́ лиш'éйуц:е сам'і́ / бі́рше д'ітій́ ни ма́йут / ўна оди́нач'ка.*

ВИДДА́ТИ ПОСЛІ́ДНУ (ПОСЛІ́ННУ) СОРО́ЧЬКУ – бути дуже щедрим: *Такóйі / йі́к на́ш'а ба́ба / йа н'іко́го ни від'і́ла / ўна пос'л'і́н:е / пос'л'і́н:у сорóч'ку мо́гла́ вид:áти / йі́к ві́ди / шо ў ко́гос б'і́да.*

ВИДДАТИСЯ У ЦИМ (ТИМ) РОЦІ (СЕГОРОКУ, НАРИК) – вийти заміж цього (того) року: *Виглідаїї / що цис'а д'їўка завїїїї:є сегороку / вид:асце за М'їхасевого / Йо / М'їхасиха самá ўпов'їла.*

ВИДДЄЧІНИ, -я – опредм. дія від ВИДДЄЧІТИ: *Шо хот'їти? / ікá пómич' / такé ї вид':эч'ін'ї / Ну та ч'о? / ўни тикі шош помоглі.*

ВИДДЄЧІТИ – віддячити: *Йа з Лес'ом кóло йїгó пиўніц'ї пиў л'їта се намўч'їў / а вин так нам вид':эч'їў? / би Бох борониў вит такóго таздї.*

ВИДДЄЧІТИСЯ – те саме, що ВИДДЄЧІТИ: *Хóч'у вам / Орїс'ко / вид':эч'їтисе за т:о / шо ви м'ін'ї помоглі / скóро с'в'эта / таї ад'ї метé мáти на веч'ер'у грибиў / ми сам'ї шушили / таї ни знаїу / ци мáїите пше́нїцу / йа вам такóш уз'эла / і цес слóвч'їк мéду озм'їт / фáїно вам д'їковáт' / таї малé при́м'їт за вели́ке / бо вáш'а пómич' бїрише куштўїї.*

ВИДДЄЧЮВАТИ – недок. в. до ВИДДЄЧІТИ: *Йїк тоб'ї шош дóброго хтос зробиў / трéба то́то памн'їтáти ї вид':эч'увати йїму' / ч'ем мóжеш і йек мóжеш / хот' би дóбрим слóвом / це тебе ў кошт ни приведе / а вин ш'эре слóво ме памн'їтáти.*

ВИДДЄЧЮВАТИСЯ – те саме, що ВИДДЄЧЮВАТИ: *Ни бут' тумакóм / тáже скажі шош Фед'óви / вин с'в'їжинї прин'їс / відииш / к'їл'кóм ти помогáў / ч'ем мих / а ўни нáв'їт' д'їковáт' ни кáжут / ні би се запитáти / а шо вам помоч'ї? / а цес ус'ó памн'їтáїї і ўм'їїї вид:эч'уватисе / гáї іди́ закліч' йїгó ў хáту / при́мі ч'олов'їка / йа ўнесу шáн'ч'їк винá.*

ВІДДИХ, -у – відпочинок: *Ти / Марўс'ко / на від:их приїїхала? / дóбре / побўдеш крїишкy з нáми / бо ми даўно́ се ни від'їли.*

ВІДДИХАТИ – відпочивати: *У Т'ўдиў ш'ї здáўна вид:ихáти приїїхáли панї с Кра́кова / зи Л'óва.*

ВІДДИХНУТИ – докон. до ВІДДИХАТИ: *Хот'їла смих отўтен'ки вид:ихнўти / áле ни дайўт / ч'ўїиш / ужé се питáїут / де бáба / йїк ни однóму / то дрўгóму / кóждому трéба бáби / а ч'о ви мáму своїу ни клїч'їте? / ад'ї гéнде на гал'ер'їїах шош ч'їтáїї / клїч'те.*

ВІДДІВÓЧИТИ – прожити дівоче життя: *Вид':івóч'їла / áле їке то бўло д'івóч'їн'ї? / мáла смих с'їмнáц:ит' рóкиў / йїк вид:áласе / йїк менé вид:áли / так л'їише сказáти / н'їхтó се ни питáў / ци йа цéго хóч'у / дóбре / шо ч'олов'їк тра́фиўсе нипогáниї / шкудуваў менé / оц:é дóбре.*

ВІДЕН – винен: *Вїден грóш'ї / таї ни вид:айé / а йа ни прáўїу / колї вид:áст / тогдї / вин на д'їтїї зїч'їў / нáв'їт' їк пропáдут / таї шо? / ўни*

ни на пустé пишли́ / бо вин ни ку́ри і ни пїе / але без жінки р'іду́ н'іц ни гóден да́ти / витколі́ Митрі́ха ўмел:а / то ота́к каламо́ти / йек гóден / сара́ку / то на́ і мойé піде на Бóже.

ВИДЕРТИ (ВИТИГНУТИ) З ЗУБІВ (З РУК) – з великими зусиллями забрати щось у когось: *Вин м'ін'і́ віден був сто рубл'ів / то ледв'іс'ки вит'іх / йік з зубіу́ / у не́го п'ідис'ётку / а на рёшту́ ї се ни над'іва́йу / але на́́ буде / де мойé ни пропа́дало.*

ВИДЖВІНЬДЮВАТИ (ВИДЖВІНЬДЮВАТИ) – час від часу, багато “джвиньдіти”; дорікати комусь, вимагати чогось: *Ти / л'ўпко / ни меш м'ін'і́ бірше виджв'ін'д'увати / ої шо ни меш / йа тв'ї́ ч'і́ч'їні́ рóтик закрийу́.*

ВИДЖІТИ – набратися сил, стати здоровішим: *Ад'і́ / ку́р'і виджіло́ / а йа гада́у / шо пес йіго́ закатру́пиу́ / Лиши́ / ни к'іва́ї йіго́ / ўно повóлен'ки витхóди / на́в'ім' сіру́ трóхи подз'óбало / лиши́ / їди вит:и.*

ВИДЖІТИ СВОЄ – 1) нажитися; прожити довго; пройти через те, що призначено в житті: *М'ін'і́ ўже в'іс'імдис'ёт' і пїет' рóкиу́ / богáто ни дожива́йї до такі́х рокіу́ / шо хот'ї́ти? / але абéс зна́ла / ўс'о так мину́ло / ігбі́ кл'ї́ннуу́ о́ком / ік уч'є́ра / збóку вигл'їда́йї / шо ба́ба ўже виджі́ла свої́е / то так і йе / але скаў́ тоб'і́ дру́ге / цисé н'і́кóму смих ни ка́зала / йа ни нажі́ласе / ш'і́ йігбі́ на́ру рóкиу́ Бох подарува́у́ / то на́́ би бу́ло / а йік н'і́ / то йек Бох да́ст / йіму́ за ўс'о трéба д'є́кувати; 2) вийти з ладу (про предмет, який уже не підлягає ремонту): *Ведрó виджі́ло свої́е / ў не́го х'їба́ бур'їні́ склада́ти / йік меш йéгоди полóти; Дзїта́рок виджіу́ свої́е / л'ї́ше новї́ї купї́ти / Д'ї́д'е / але йа хоч'у́ з зазу́л'коу́ / шóби ўна вибива́ла годїні́ / ку́кала на ку́хні / поку́кала ї хова́ласе / а потóму зноў визера́ла / подївиц:е / ци́ хтос йї́ї́ слухайї́ / та́ї зноў схова́йїц:е / отакé хоч'у́.**

ВИДЖМАКА́ТИ – відіпрати: *Зра́зу / по́ки с'в'ї́же / трéба то́то виджмака́ти / але борзéн'ко / бо йік засто́йїц:е / то пропа́ло.*

ВИДЖМАКА́ТИСЕ – відіпратися: *Гада́йїте ц':а́ пл'áма виджма́ч'їц:е? / Ў солóтким молоц'ї́ жмач'є́ / нали́ї на сорóч'ї́ч'ку / та́меч'ки / де пл'áма / на́́ постійї́т / а потóму з мї́лом жмач'є́ / а йігбі́ ни помогло́ / то ў́ Йї́лэни́ óзмеш то́то / шо видб'ї́л'уйї́.*

ВИДЗЬОБАТИ – дзьобаючи когось, завдати йому болю, поранити: *То / Мару́с'ко / мош і слóвом так когóс відз'обати́ / шо ш'і́ гї́рше / іг би нагóпау́ / бо тут сі́нец звє́р'ха мо́же се зробі́ти / а слóво ўсереди́ну біе / ў́ сє́рце / ў́ ду́шу / отуда́ / і там т'є́шко се заго́йуйї́; Старї́ї ни їде до*

молодо́йї ку́рки / вин би йи́йї рошч'эх / а оц'ес / то молоді́й кугу́т / але іг би вин зач'іна́ўсе до старо́йї ку́рки / то ўна би йі́го так віпахкала / так відз'обала / шо вин би доўго то́то памн'ітаў.

ВИДИБРА́ТИ (ВИДОБРА́ТИ) – відняти, забрати щось у когось: Видибраў т:о / шо ўна мал'увала / і пирваў / а йа ма́йу ц'іхо сид'іти? / так? / то М'іс'о ш':е ме такé робі́ти? / ви ц'его хóч'іте?

ВИДИБРА́ТИ (ВИДОБРА́ТИ) ЖИТ'Е КОМУ́С – позбавити життя: То страши́йї гр'іх / видибра́ти кому́с жит'е / Бо́же борони́.

ВИДИБРА́ТИ (ВИДОБРА́ТИ) МО́ВУ – безос., втратити здатність говорити: Йік ўздр'іў сміх медвед'а / ни зміх слова сказа́ти / Васи́л' шош говори́ / вин ни від'іў йі́го / а м'ін'і мо́ву видобра́ло / йа лиш на м'ігах показу́й; Мої́ / тоб'і мо́ву видибра́ло / шо йіс так зав'іриўсе / сто́йїи / ік тумак? / ни ч'ўйїш / шо йа каў? / ікї гурскі́ с тобоў? / говори́ / наї йа ч'ўйї / шо ти ни н'імії.

ВИДИБРА́ТИ (ВИДБЕРА́ТИ, ВИДОБРА́ТИ) МОЛОКО́ (МА́ННУ) (В КОРО́ВИ) – згідно з вірув., зробити так, що корова перестає давати молоко або втрачається його жирність (про дії відьми): И:ї́ / да́йте м'ін'і спок'ї́ / де йа ў цисе в'і́р'у? / мо́же / коро́ва засла́бла / а Васи́ліха ка́же / що то в'ід'ма видибра́ла молоко́ / бо дес па́ру д'н'іў то́му від'іла / йек ж'е́ба бу́ла ска́кла ў ста́йн'у / ўна ж'е́ўко ўз'ела шу́фл'у / хот'іла йи́йї вікінути / але то́та зні́кла / пропа́ла / а ўже на дру́гий ден' удо́йїла лиш ниў пу́тен'ки / отакé ўна роска́зуї.

ВИДИБРА́ТИ (ВИДОБРА́ТИ) РО́ЗУМ – безос., втратити здатність реально оцінювати події: М'ін'і ш'і ни видибра́ло ро́зум / шо́би йа такé дурне́ говори́ла / ў ме́не з головоў пор'едок.

ВИДИБРА́ТИ (ВИДОБРА́ТИ) РУ́КИ (НО́ГИ, БИК, ПЛ'Е́ЧИ) – безос., втратити здатність відчувати певні частини тіла, рухати ними: М'ін'і ч'есто́ бик видобра́ло / ни го́дна кину́тисе / шо́ ц:е за на́пас'т' така́?

ВИДИВ'Є́ТИСЕ – виглядати: Бра́ч':іку́ Їва́ / а ко́го ви так видиўйе́йтесе?; 2) розглядати себе в дзеркалі: До́ста видиўйе́тисе / бо ш'і наўро́ч'їш саму́ себе́ / ході́ ж'е́ўко суда́ / тре́ба поку́ш'іти мн'есо́ / ци ўва́рене / ци досо́лене / бо йа сего́н:е ни йім.

ВИДИВИТИ (СВОЇ́) О́ЧИ ЗА КИ́МОС – довго чекати, виглядати когось: Ми ўже́ о́ч'і свої́ї відивили́ за ва́ми / а вас нимá і нимá / шо́ се ста́ло?; Ба́ба ўже́ свої́ї о́ч'і відивила́ / два ра́зи на поконе́ч'і ході́ла /

виді́ййуваласе / ци тебе́ ко́ло Й'у́з'а ни ві́тко / ци ни пока́жес:е / а пото́му пи́шла / та́й тикі́ с'і́ла та́мки на і́кес ломáдѣ'ї і́ так ч'і́кала / ти / в'ід'ї́ / там і́йї́ і́ заста́ла?; Йа́ ў́же о́ч'ї́ свої́ї́ відивила / три́ ра́зи вихо́дила на до́рогу / виді́ййувала / ци вас дес ни ві́тко / а вас ни́ма́ і́ ни́ма́.

ВІДИВИТИСЕ – здивуватися; бути враженим чимось: *В'ідéу́ / і́йс ў́жé ч'у́ла / і́ек оді́н хапну́ў буў гор'éч'у кулéшу? / і́ік н'ї́ / то слуха́ї / оді́н царинцкі́й ч'олов'і́к поверну́ў / і́ік і́шóў с цéр'кви / до Йурка́ / шо ко́ло до́роги / і́ ўздр'ї́ў / шо та́зди і́крас вивернули кулéшу / вин н'ї́ч'ó ни сказа́ў / лиш хапну́ў кулéшу і́ зач'éў бóрзо т'і́кати / а тот'ї́ лиш відивилисе / і́ім мо́ву видибра́ло / ў́ни ў́же пото́му зач'éли за ним б'ї́ч'ї́ і́ кр'ї́ч'éти.*

ВІДИВИТИСЕ (ДИВІТИСЕ), І́К (І́К) НА ВОСКРÉСЛОГО – бути дуже здивованим: *То ни ў́ Рижн'ї́ / а ў́ Кóсов'ї́ бу́ло вес'ї́л'é / вес'ї́н'ї́ пої́хали / а йа́ свої́ім хо́дом доберáўсе / лéда припизні́ўсе / і́крас ус'ó се зач'ї́нало / ў́хóжу / а Мар'ї́ка с свої́оу сестро́у стої́ўт / та́й о́ч'ї́ свої́ї́ забу́ли / ді́ййуц:е / і́к на воскрéслого / і́г би йа́ з нéба ў́паў / а ч'о? / бо се ни над'ї́вали менé тўтки ў́здр'ї́ти / ни зна́ли / шо ми з молоді́м ра́зом служі́ли / шо ми так'ї́ / і́к свої́ї́ / і́їх лі́ц'а ва́рто бу́ло від'ї́ти.*

ВИДІВ'ЮВАТИСЕ – те саме, що ВИДИВ'ÉТИСЕ: *Ни виді́ййу́йсе / бо н'ї́с'ма́ ни́ма́ / поштáр'ка лишéн'шо газéту принéсла / і́ік бу́де / то х'ї́ба шо ў́ понед'ї́ўнок / ў́ нед'ї́л'у по́шта ни рóби; То ни лишéн' д'ї́ўч'ї́на / а́ї хлóпец зач'ї́на́йї́ виді́ййуватисе ў́ дзéр'кало / ш'ї́ рик то́му ни ни́таў тим / і́ек вигл'ї́да́йї́ / а сегóроку ход'ї́ек ни пі́де.*

ВИДІВ'ЮВАТИСЕ, І́К (І́К) ДІ́ВКА ЗА ПÁРУПКОМ (І́К (І́К) ПÁРУБОК ЗА ДІ́ВКОВ) – виглядати когось, уважно вдивляючись кудись: *Мої́ / шó і́їстé та́меч'ки ў́здр'ї́ли / шо так виді́ййу́йтесе / і́к д'ї́ўка за пáрупком? / Агá / д'ї́ўка / ді́ййу́се / ци тéл'ї́ ни заб'ї́гло Митрї́с'ї́ ў́ кон'ушї́ну / дивї́ласе бих і́ за парупка́ми / і́гбї́ бу́ла д'ї́ўкоу́ / а тепéрки кудá стар'ї́й ба́б'ї́? / х'ї́ба бих і́їх ну́ж'ї́ла / т'і́кали би / і́к вид Йї́гі.*

ВИДИГРІВА́ТИ (ВИДИГРІ́ТИ, ВИДОГРІВА́ТИ, ВИДОГРІ́ТИ) – зігрівати (від холоду); зігрі́ти: *Хо́хаї́ на руч'кї́ / шобї́ трóхи видигр'ї́ти і́їму́ / в'ідéу́ / за́пар'ї́ зайшлї́ / бо ч'о би так пла́каў / ка́же / шо бу́ба там.*

ВИДИГРІВА́ТИСЕ – зігріватися; пас. до ВИДИГРІВА́ТИ: *Ба́ба Насту́н'а на печ'é видигр'ї́ва́йїц:е / сту́д'ї́н' / та́й ни́ма́ кудá ква́нитисе.*

ВИДИГРІВА́ТИ (ВИДИГРІ́ТИ, ВИДОГРІВА́ТИ, ВИДОГРІ́ТИ) СИР – нагріваючи “кісьлек”, отримувати (отримати) з нього сир: *Ба́нка видигр'ї́ва́йї́ сир / упр'éтала сметáни / і́е шо ў́з'éти / і́ік метé ї́ти з*

роботи / поверн'їт / таї озмете / бо нїма́ ко́му не́сти / таї ш'ї мо́лока́
полун'їшого їе три л'їтри / то вам такоїш ни зашкóди ўз'єти.

ВИДИГРІТИСЕ – докон. в. до ВИДИГРІВА́ТИСЕ: Гаї / повертаїмо
до Калін'ч'їних / абї трóхи видигр'їтисе / таї заберемо́ пов'їсмо / шо ў
них се лишїло / Тамки ї вулїч'ка наїш'а їе ци їїсте забрали?

ВИДІЙ (ВІДІ́, ВІДЕ́Й, ВІДЕ́В) – незм., мабуть, очевидно: Пишоў їїс
таї пропáў / видїї / тоб'ї фáїно б́уло тамки / де їїс буў / ге?

ВИДИЙТІ – 1) відїйти, віддалитися: Видїїдї вит країу маї дáл'ї / бо
тамки скалá / стрїмко; 2) від'їхати: Лишєн' шо автобус видїїшоў / б́уло
глїтно / áле ўни с'їли; 3) відлучитися: Видїїшла на м'їну́ту / ї цєго б́уло
дóста / абї ни ўсокотїти дитїну / на м'їну́ту смїх видїїшла / а цес
гєпнуўсе ў болóто; 4) відпочити, набратися сил, стати здоровїшим: Наїш'а
Йїлєнка трóхи видїїшла вит тоїї нау́ки / приїїхала гаи сїна / а така
м'їзєрна / шо на кол'їн'ї би переломїў / а сегóн:е дїўїу́се / лиш н'їўроку /
фáїно вигл'їдаїї; 5) закінчитися (про сезон ягїд, фруктів та їн.): Йїегоди
видїїшли ш'ї д'в'ї нед'їли то́му / áле на отóму кавáл'ч'їку маїу п'їз'н'ї / то
тамеч'ки шош дитїн'ї наїдеш / дримнєн'к'ї / áле їе; 6) відїйти у чїюсь
власність: Унї мўдр'ї / дóбре под'їлили / пиў хáти видїїшлó дон'ц'ї / а пиў
записáли на ўну́ку / тиї / шо жийє з нїми; 7) померти: Де Йїлєнка
Лєс'кова? / видїїшла Йїлєнка / нїма́ / ї ўже ни б́уде.

ВИДІРВАНИЙ – відірваний: Ч'о цес пап'їр видірваний? / хто шкóду
зробїў? / котрїї з вас такїї ч'ємнїї? / ўжє каж'їт.

ВИДИРВА́ТИ – відірвати: Видирви́ с цєго зóшита лист і напиши́ / за
ч'їїє здорóўїї хоч' дáти / а їа ўбераїу́се таї пїдемо до цєр'кви.

ВІДИТЕ (ВІДИШ), ЄК ТО (УНÓ) Є – бачите (бачиш), як буває:
Вїдите / їек унó їе / ти стерáїїс:е / дўїїш на н'у / їк на б́убу / а то н'їхтó
ни ц'їни; Вїдиши / їек то ў жит'у́ їе / дєколи гет ч'ўжїї мóже д'л'а тєбе
б́ути рин':їшиї / їк с'в'її; Вїдите / їек унó їе / ти нидосипáїїш / кўтайїш
тих д'їтїї / а ўни виростáїу́т і забуваїу́т за рóдич'їў.

ВИДИТНУ́ТИ – відрїзати: Видитнуў / а тепєр шо? / тре: б́уло
дўмáти / ци їїс хот'їў такїх сподєн' / шо лиш до кол'їн'?

ВІДИХТІТИ – позбутися клопотів, нужди; того, що гнїтить: Абї
вїдїхт'їти с цєго / то потóму лєкше б́уде / бо зáрас наїскрут'н'їш:е.

ВІДІТИ – бачити: Вїд'їла ўс'єке / та ниўднáке; Вїд'їла їїс / їек сáт
ропсу́тїўсе? / глїпни у вїкнó; А Мїтра вїд'їў їїс?

ВІДІТИ БІДУ – зазнати випробувань, горя: *Хто від'їў б'їду / тот ни ме отак кидати хл'їн / а кришкám / шо ўпáли на зéмн'у / ни даст пропáсти / здóїме / поцулўйї і з':їст / отак; Ц'їхо сид'їт / бо ш'ї йїстé ни від'їли б'їду / ни знáйїте / шо т:о такé / і даї Бóже / абéсте ни знáли.*

ВІДІТИ (ВІТКО), ЇК (ІК) У МРАЦІ – дуже погано чи зовсім не бачити (не видно): *Ледв'їс'ки найшла слóйїк с конф'їтурами / с'в'їтла нимá і ў пиўніци так завїтко / йїк у мрáц'ї / знáйу / шо дес тутки / нїпáйу / а то нимá / та озмі / бáбо / бат'р'їл'áмку / áле де йа хоч'у вертáтисе? / так їду / ўже шо бóде / то бóде; Лиш зач'їнаїї темн'їти ў оч'эх / то ўс'о / йа тогдї вижу / йїк у мрáц'ї / Бабó / л'їч'éтисе трéба / к'їл'ко м'їн'ї вас просїти / абéсте поїїхали ў Кóсиў? / ви забўли / шо дóктор' казáў?*

ВІДІТИ (УЗДРІТИ), ЇК (ІК) СВОЮ ПОТІЛИЦУ – ніколи не бачити (не побачити): *Йо / пишли грóшики / поїїхали / так меш йїх від'їти / йїк своїу потїлицу / ої шо меш.*

ВІДІТИ НАВКОЛО І НИ ВІДІТИ ПÉРЕТЬ СОБÓВ – зосереджуватися на другорядному й не бачити явного, важливого, того, що стосується безпосередньо тебе, а не чужих, сторонніх: *Дéкто так роз:ерáйїц:е / шо ўс'о відї / за кóждого скáже / шó вин ни так зробїў / дé ни так стаў / наўкóло гет ус'ó відї / а пéрет' собóў / н'ї / мої / та ти споч'ётку на сéбе подивїсе / у сéбе шукáї тáн'ч'у / а ўже потóму меш дрўгїх судїти.*

ВІДІТИ СВОЇМИ ОЧÉМА – бачити на власні очі: *Бигmé / ўс'о смїх від'їла своїїми оч'éма / це ни т:о / шо би м'їн'ї хтос шош казáў.*

ВІДІТИСЕ – 1) безос., здаватися: *Вїдиц:е м'їн'ї / шо за цїми справоч'кáми ш'ї ни рáс прїйдец:е у Кóсиў йїхати; 2) увижатися: Іду ран'їс'їн'ко йа пїт Сокїл'ским і вїдиц:е м'їн'ї такá фáйна жїнка / áле йа зрáзу нагадáў / шó стар'ї л'ўде розкáзували / перехрестїўсе / ї марá знїкла; 3) зустрічатися: Д'éкуйїмо Бóгу за схит / за здорóўїї / за т:о / шо се вїдимо; Дóбре / шо хот' р'їтко / áле се вїдимо / бо тїл'ко нáшого.*

ВІДІТИСЕ МІЖИ СОБÓВ – формула вираж. сподівання мовця на зустрічі близьких людей, передусім родини: *Абї Бох даў / шобї ми ї надáл'ї могли від'їтисе мїжи собóў / шобї ш'ї ни рас за цїм столóm се зберáли; Фáїно д'їковáт' вам / шо йїстé так здéлеку прїшлиї видизнáти нас і принéсли велїку рáд'їс'т' / абїсмо бўли жив'ї здорóв'ї ї ш'ї богáто разїў від'їлисе мїжї собóў / бо ми / прéц'їн' / фам'їл'їя ї мáйїмо*

держ'етисе кúпи; Гаї кíl'ко / Йілénко / ми се ни від'іли мижі собо́у? / дес зо штіри ро́ки ци бі́рше? / ч'о ми так се ни ш'іну́ймо? / ч'о на ўс'о йе ч'ес / а отáк посід'іти / набу́тисе урás йігó браку́ї?; Гаї / сам'і відите / шо ми ма́ймо ни так р'ітко від'ітисе мижі собо́у / а ход' би рас у ніўрик ци рик / бо йік ни рóbимо цисé по своїй во́ли / то нас зберáїї б'ідá; Ма́ймо се від'іти мижі собо́у / бо ми то́го ва́рт'і / ад'і по́ки хóдимо / ді́хайімо / т'ішмосе / шо ми йе.

ВІДІТИ ТТО (ТОТÓ), ШО ДРҰГІ НИ ВІДІЮТ (НИ ВІЖУТ), І ЧІЮТИ ТТО (ТОТÓ), ЩО ДРҰГІ НИ ЧІЮЮТ – про проникливу людину, яка розуміє суть речей; про праведника: *Цису́ ба́йку тако́и л'убіла роска́зувати ба́ба р'іжн'énцка / Насту́н'а / Жиў ў одно́му сел'і дўже побóжний ч'олов'ік / вин так ни гр'ішіў / шо Бох даў йіму такé / шóби вин від'іў і ч'уў ус'о т:о / шо дрўг'і н'іко́ли ни ўздр'ут і ни ўч'ўйут / тої ч'олов'ік ни рас сидіт у саду́ таї слўхайі / про шо говор'ут пот'ета / про шо брин'ч'эйут бин'д'ікі / óси / бдѣ'óли / ни рас / ік уні хот'іли сварітисе / то вин тоту́ свáрку розгон'еў / а йік приходіў до цёр'кви / то від'іў / йек ч'орті на волóвиї шкір'і записували л'ўцк'і гр'іхі / так шорás вин цисé від'іў і просіў л'удіи ни гр'ішіти / áле ў одну́ нед'ілу ў цёр'кв'і цес ч'олов'ік дивіўсе на робóту ш':эзникиў / йек тáмки ўни пішут / дивіўсе / дивіўсе / а т:о два з них писáли на з'м'іну / а штіри держ'ели шкіру / Слўжба ў цёр'кв'і ш'і ни с'к'ін'ч'еласе / а л'ўде ўже дóста нагр'ішіли / богáто / ті́л'ко / шо писáти ўже ни б́уло де / тогді одén д'ім':о зач'еў рост'ігáти шкіру / та так т'ех / шо гаи кавáлок видирвáў і з ним упáў / ч'олов'ік ік цисé ўздр'іў / таї зач'еў с'м'ійетисе / ни мих се здéрж'іти / і ў ту саму́ м'іну́ту / ік це се стáло / вин бі́рше ни від'іў то́то / шо від'іў рáн'че / і ни ч'уў т:о / шо мих би ч'ўти / стаў / йік ус'і / отакé погóстиў прáведний ч'олов'ік.*

ВИД'ІСТИ – від'істи: *Бóжеч'ку бороні / то страи́ний пес / ни сун' тудá рúку / н'іч'ó ни кидáї йіму / йої / та вин мих видй'істи рúку / отáк іт би їмиў / таї по руц'і / йої / шó йа з ним паці́ла / бóйусе нáв'іт' нагáдувати.*

ВИДЛÉЖІТИ – те саме, що ВИТСЛАБУВА́ТИ; тривалий час хворіти: *Шо гада́йіш? / уні подобрáхалисе / а йа то́то видлéж'іла / згрі́зласе б́ула нан'інашо; По реперáц'ійі м'іс'іц' видлéж'іў / ни мих н'і руко́у / н'і ного́у кину́ти / переду́маў усé жит'е.*

ВИДЛІНЬКУВАТИСЯ – тривалий час лінуватися; виконувати щось, не маючи бажання: *Гаї / бер'їт вѣдра / таї пишли / ни видл'їн'куїтесе / заўтра нед'їл'а / тогдї метѣ к'їно се дивїти / к'їл'ко схѣч'їте / Бабѣ / та заўтра цѣго к'їна ни буде / а ви кáжете / метѣ дивїтисе.*

ВИДЛІЧІ (ВИДЛІГÁТИ) ВИТ СѢРЦЯ – перестати (переставати) хвилюватися, позбутися тривожного стану: *Оц'ѣ ўч'ўла / і м'їн'ї видл'їглѣ вит сѣрц'а / а до тѣго дўмала / шо минўсе; Ўже три рѣки вит:огдї минўло / м'їн'ї перейшло / видл'їглѣ вит сѣрц'а / áле дѣколи / їйк шош розгáдуўу / то так стайѣ / їйг би то ўч'ѣра бўло / гадáла смих / шо забўлосе / а то н'ї.*

ВИДЛУПÁТИ – докон. в. до ВИДЛУ́ПУВАТИ: *Видлупáли мїтер' с'т'їні / То н'їхтѣ ни лупáў / ўно самѣ / замѣкло ї витпáло.*

ВИДЛУПЇТИ – докон. в. до ВИДЛУ́П'ЮВАТИ: *Трѣба видлупїти шкїрку вит солонїни / бо ўна се ни ўсмáжи / дўже твердá.*

ВИДЛУ́ПУВАТИ – колупаючи, відокремлювати частину від цілого: *Отáк потрѣшки видлўпуї / а їа ўс'о затин'куїу / шѣби с'т'їнá рїўна бўла.*

ВИДЛУ́П'ЮВАТИ – відокремлювати верхню частину чогось від цілого: *Зач'ѣў видлўпїувати кору вит кѣўпка / наї ужѣ с'к'їн'ч'ѣї тотѣ / ни клич' їйгѣ.*

ВИДЛУЧѢТИ – відлучити: *Н'ї / ш'ї ни видлуч'ѣли тѣл'ї / то бич'ѣк / хѣди с корѣвоў / áле ни пасѣ / ш'ї ни ўм'її / шош прин'ўхуйїц'е / дївиц'е / тѣл'ї їйк тѣл'ї; Видлуч'ѣли киз'л'ѣ таї молока стáло бїрше / áле їа ни пїу / ни л'ўбїу / то бáба на нѣму жийѣ / то їїї л'їк / а м'їн'ї ни смакуїї.*

ВИДЛУЧѢТИ (ВИДЛУ́ЧЮВАТИ) ВИТ ЦІЦКИ (ВИД ГРУДІЙ) – припинити (припиняти) вигодовувати дитину грудним молоком: *Ўа дѣўго годувáла / видлуч'ѣла вит цїцки дес у дѣс'їт' м'їс'їц'їў / молока ни дўже бўло / áле к'їл'ко бўло / І так дѣбре / дѣхто ї до половїни ни дѣт'їгáїї.*

ВИДЛУ́ЧЮВАТИ – недок. в. до ВИДЛУЧѢТИ: *Ни видлўч'ўїу / бо хѣч'у дитїну молоко́м вігудувати / Наї бўде / áле на самѣму молоц'ї ни держї / вин ужѣ велїч'кїї / мих би барабул'ѣк томáч'їних по лїжец'ї:ї зїїдáти / зўпки трѣшки / цѣ се мўси приўч'увати.*

ВИДМІТУВАТИ (ВИДМІ́ТУВАТИ) – відкидати: *Івán'ч'їку / котрѣ їѣблуч'ко надогнїле / в'їдм'їтуї / їа принесу кош'їл' / ў нѣго меш кидáти / а котрѣ ц'їлѣн'ке / фáїне / отўтеч'ки кладї.*

ВИДМНЄКНУТИ – 1) стати м'якшим: *Гліна видмн'єкла / але наї ш'ї постійїт / а тогді додати трóхи п'іску / ї мош пересáжувати / шо ти там хот'їла / гéнде ш':е два гор'ш'кі наїшла; 2) перен., перестати сердитися: *Рос:м'їшила / таї вин видмн'єк / їмү перейшлó.**

ВИДМНІКАТИ – недок. в. до ВИДМНЄКНУТИ: *То ни видмн'ікаїї / твердé / їк кáм'ін' / шó би приклáсти до цéїї ногі?*

ВИДМОЛÓДНУТИ – помолодшати: *Їек мош видмолóднути / їк м'ін'ї с'їмдис'эт' рóкиў? / х'їбá бих кукур'їч'коў мастїласе / ї то ледві помóже / Даї вам / Бóже / здорóїї / їек ви фáйно говорите / абéсте прожїли до сто рóкиў / бїрише ни тре: / ви ї так тримáїїтесе / їк молодїц'а / бигмé / бес ус'экого маш':ін'а / наї мас'т'ўц:е тот'ї / комү тóго бракуїї.*

ВИДНА́ДИТИ – докон. в. до ВИДНА́ДЮВАТИ: *Парá / а ви гадáїїте / шо то лéхко видна́дити? / нед'їл'а Бóж'а / а ўни ўз'эли пїўл'їтру і ўже пўкаїут / а ч'о ви так'ї гáзди / наї ни кáжу / їк'ї / ни їдетé до цёр'кви? / ге? / а ч'о ни припоч'івáїїте дóма? / м'ін'ї пїанóк у хáт'ї ни трéба / дес дїїде до тóго / шо тикї вїмаршкаїу схáти.*

ВИДНА́ДИТИСЕ – позбавитися певної звички чи/ї набути іншої: *Видна́дитисе мóже ч'олови'їк вит хáти / ни держ'этисе хáти ї приходїти / колї соб'ї хоч'ї / видна́дитисе мóже кит / пес / у нас колїс такé бу́ло / шо кит мих дес пропадáти / а потóму н'їйéкиї та худїї вертáтисе / їо / мих; Приб'їгáў їкиїс кут'ўга / áле видна́диўсе / ўже нимá.*

ВИДНА́ДЮВАТИ – віднаджувати: *Бўду видна́д'увати тотó пустé вит хáти / ўни приход'ут / лиш би шош вїпити та з':їсти / а робїти н'їхтó ни хоч'ї / рас отáк приїшли / а їа каў / шо їду полїх перевернўти / їек ви гадáїїте? / хот' хтос сказáў / шо помóже? / н'ї / зибрáлисe ї пишли / вїтко / їнчу хáту шука́ти; Видна́д'уї вит хáти ч'ужїх псиў.*

ВИДНЄСТИ (ПОНЄСТИ) ВЕЧЄРЮ – те саме, що ІТІ (ПІТІ) З ВЕЧЄРЕВ – на Святий Вечір віднести комусь вечерю “за простибих”: *Мáтка роскáзувала / шо буў у Т'удев'ї ч'олов'їк / їкїї ходїў на ден'кі / б'їн:уї ч'олов'їк / а дрўгїї / маї богáч:уї / видн'їс їмү Веч'эр'у / таї ус'ó зробїли / їек се налэжи / а тогді тої / шо приїшóў / подивїўсе / шо дўже фáїнїї тер'їл' вин даў за простибих / таї кáже / Кóц'ку / анү див'їц:е / їкїї їа вам тер'їл' прин'їс / мóже / за ц:е бестé приїшли м'ін'ї хот' однү ден'ку видробїти? / це даўнó бу́ло / áле л'ўде ї дотепér за тотó говор'ут.*

ВИДН'ЄКУВАТИСЯ – 1) відмовлятися від чогось, казати “не” (“ни треба”): *Вуїна давала бріндзи / молока / ўни видн'єкувалисе / казали / шо майут / але потому ўз'єли таї були рад'ї / а ч'о? / бо ни майут / вїтки буде / їк коро́ва видбіла?;* 2) заперечувати щось, не признаватися в чомусь: *Теперки вин видн'єкуйїц:е / шо тудá ни ходїў / але шо / їк їе тот'ї / шо від'їли / їек вин тудá повертаў / і то ни рас; Вин се видн'єкуйї / ка́же / шо це́го ни було / а їа вїтки знайу / було ци ни було?; Т':ї говор'ут / а тот'ї се видн'єкуйут / таї вїтки годен зна́ти / де праўда? / ус'о тримайїц:е на волоску́ / а ми знайїмо? / хто сегон:е годен за шош герентува́ти? / ми н'їч'єм ни к'їруйїмо / Ви богáто ч'ем к'їруйїте / лиш їк їдетé голосува́ти / ни дава́йте го́лос за то́го / шо вам ни рас брехáў / а клад'їт го́лос за пор'єдного ч'олов'їка / Фáйно / Їїла́ / ра́дите / але їг би то знат'є / котрїї ме держ'єти рўку за на́рит? / котрїї пор'єднїї?*

ВИД ОБІЦІНОК ЇЗІК НИ ВЛ'ОМИЦЕ – те саме, що ВБІЦІТИ (ОБІЦІТИ) МО́ЖНО (МОШ), ШО ХОЧЬ: *Ви дес ч'ўли / шóби вид об'їц'їнок у ко́гос уломїўсе їзіїк? / їа тако́го ни ч'ўла / ану подив'їц:е / їек де́котр'ї ур'їдоўц'ї натрен'їрува́лисе на то́му / шо ўм'їйут фáйно об'їц'їети / і ш:ó ўни з об'їц'їного зробіли? / а сегон:е зноў хоч'ут на те́пле м'їсце / зноў об'їц'їйут / шо мут дба́ти за на́рит / лиш ви́бер'їт нас / ми будемо ч'ємн'ї / отакóїе таї такé / И:ї / л'їтше лиш'їм цисé.*

ВИДОБРА́ТИ – те саме, що ВИДИБРА́ТИ: *Та́меч'ки було штіри писан'ц'ї / д'в'ї Їванкóви / а д'в'ї / Мару́си / н'їхто́ н'ї ў ко́го н'їч'о ни видберáў і ни мих видобрáти / Та ўни би ї так ни сварїлисе / це́го би ни було / Бóже боронї́ / за писанку? / та їа д'в'ї клáни списáла / дóста дос'т'їс'ко.*

ВИДОВБАТИ (ВИД'ОВБУВАТИ) – тривалий час “довбати”, клювати (викльовувати): *Ў мене́ була така́ кліч'ка / шо ўна ўже сво́йе виткл'óч'їла / кур'єта пидрослі́ / і ўна їїх лишїла / а самá урác б'їгла отудá / де загорóжен'ї кўри ї кугут / ни спуска́ла з не́го оч'є́ї / гїбла до кугутá / ну таї їа пусти́ла її тудá / ду́майу / наї їде́ / рас се хоч'ї / але шо бестé сказа́ли? / н'ї тот'ї куркї́ / шо ни кл'óч'їли / н'ї кугут їїї ни приїмили́ / так їїїї накусáли / так вїдоўбали́ / шо з не́її п'їр'ї лет'їло / їг з нап'їрни́ка / ледв'їс'ки їа їїї ўратувáла / так шо кўрка до то́її фіртки́ / де кўри / бїрше се ни показувáла / і лабоў у то́му к'їрунку́ ни ступáла / і ўже кугутá їїї се витхот'їло́ / а пéрет' цим гїбла за ним / їїї ста́ло то́го одно́го ра́зу.*

ВИДОГРІВАТИ – те саме, що ВИДИГРІВАТИ: *Йо / видогр'івайу / ноги поклала ў тепле / таї ч'уйу / шо видогр'іла / тепёрки ўбуїу бурки ї мójу їти / а то так'ї бўли / їйк л'їт.*

ВИДОГРІВАТИСЕ – ставати зігрілим; тривалий час грїтися; пас. до ВИДОГРІВАТИ: *Видогр'іласе ў вас / таї мўс'у б'їч'ї / бо н'їхтo за мєне ни пїде / к'їл'ко мош видогр'іватисе? / ш'ї перегр'їїусе / шo метє тогдї з бáбоў робїти?*

ВИДОГРІТИСЕ – докон. в. до ВИДОГРІВАТИСЕ: *Мої / б'їтєсе Бoга / ви ш'ї ни видогр'їлисє? / а котрїї з вас пишoў би с'н'їх промєстїї? / так засипайї / шо т'єшкo двєр'ї ўтвор'єти / їйк так мє їти дáл'ї / то тўтєч'кї прїїдєц:є зимувати / ад'ї їк'ї рукавїц'ї бáба сплєл:á / котрїї зáрас їїх уберайї / тoму ўни бóдут / Мамo / ни гул'їт нас рукавїц'ами / каж'їт / шo трєба / таї ми їдемo / Áлє вид рукавїц'їа сє ни виткáзуїу / а вин наї їдє з гoлыми рукáми / Йoї / ц'їхo сид'їт / їє ї однoму / ї дрўгoму / їє дв'ї пáр'ї.*

ВИДОЙМАТИ – недок. в. до ВИДОЙМІТИ: *Ни видoїмáї у нєго барáнч'їкa / наї трoхи сє їгрáїї / вин мєнчїї / мої / ни тр'їсї так їїгo / бо ш'ї ўпáдє / каў тоб'ї / лишї їїгo.*

ВИДОЙМІТИ – 1) відібрати: *Вўїно / ваш Васил'кo видoїмїў у мєне кoнїкa с сїру / таї бoрзo з':їў / їа нáв'їт' їїгo ни лїзнўў; Дáлa смїх малoму грoш'ї на бўлку / а тої стар'єк видoїмїў / їа знáїу / котрїї; 2) матєм., відняти: *Їїк видoїмїти дес'єткy / то мáло шо сє лиш'єїї / нáв'їт' на пáп'їрoсї ни стáнє / А ти дорог'ї ни купўў; Тáто найшoў блут / то трєба бўло видoїмїти п'їтнáц:ит' к'їл' мукї / а ти додавáў / подивїсє / шо напїсанo ў кнїс'ц'ї / їєк так мoжно ч'їтáти? / таї ш':є т:o / шо мукá ни однáкo куштўїї / пїєт' к'їл' дорoш':a / а т:a / шо лишїлосє ў м'їшкў / т:a їн'ч'a / а ти на гурт браў.**

ВИДОКРЕМНЄТИ – відокремлювати, відділяти: *Вїткo / ни лўби капўстy / бо ўс'ї гoлупц'ї покабзувáў / скажїї їїмў / шо ни трєба видокремн'єти ршї вит капўстї / шо ўс'o їїсцє / Та вин ї ў борш'є їїїї вїлoўїуїї / капўстa ї цибул'a / то ни їїгo.*

ВИДОКРЕМНЄТИСЕ – відокремлюватися: *Нам дoбрє тўтки / ми ни хoч'їмo видокремн'єтисє / звїкли / шо ўс'o ўкўп'ї / мáма їїстї варїт / то вєл:єкo знáч'єїї / а їа їйк за ц:є шош зач'їнáїу / то ўнa кáжє / а ч'o будувáлисє? / тўтен'кї бўдемo / а хатї порoжн'ї мут стoїєти? / а ўни ни мут / бо тўтки тўлимосє / а тáмкї цєго ни бўдє.*

ВИДОКРЕМНЮВАТИ – те саме, що ВИДОКРЕМНІТИ: *Лесі́ха ни хот'і́ла видокре́мн'увати молоді́х / але ўни сам'і́ зач'є́ли за ц:е бес'і́ду / на́йко / ч'ем ус'о́ се с'к'ін'ч'є́йї?*

ВИДОКРЕМНЮВАТИСЯ – те саме, що ВИДОКРЕМНІТИСЯ: *Ба́нуш готóвиї / ік ві́диш / шо ма́сло видокре́мн'уйїц:е вид не́го / це спрахтико́вано; Ад'і́ йек фа́йно кисточ'кі́ видокре́мн'уйїуц:е вит слиў.*

ВИДОРШІ́, -ів – церк., те саме, що ЙОРДА́Н; Богоявлення Господне, Водохреще (19 січня): *Пе́ред Видорш'а́ми і́демо до це́р'кви / беремо́ ві́т:и с'в'іч':єнойі́ воді́ / шобі́ ма́ти до веч'є́р'ї / бо це тако́ш С'в'і́тїї́ Вє́ч'ір / а ў́же на сам'і́ Видорш'і́ / деўї́тнїац'і́того с'і́ч'н'а / ў́стайі́мо ранє́н'ко / ш'і́ за́темна / беремо́ то́то с'і́но / шо бу́ло на стол'і́ на С'в'і́тїї́ Вє́ч'ір пе́ред' Риздво́м / таі́ ним роспа́л'уйї́мо на горóд'і́ ва́тру / а йї́к уна́ розгорі́ц:е / то кр'і́ч'є́йї́мо К'і́р'і́лаі́са / зач'і́наї́́мо так / роді́ / Бо́же / барабу́л'кі́ / фасул'кі́ / кукуру́цкі́ / роді́ / Бо́же / пиєні́ч'ку / ў́с'є́ку паши́ніч'ку / К'і́р'і́лаі́са / трє́ба за ў́с'о нагада́ти / шо росте́ ў́ горóд'і́ / роді́ / Бо́же / бурач'кі́ / огирч'і́кі / К'і́р'і́лаі́са / ота́к го́лосно кр'і́ч'є́ти / до́ки горі́т ва́тра / а ў́на ду́же доў́го ни ме́ горі́ти / бо та́мки ни́ма пол'і́н'а́ / гру́бого паті́ч'а / та́меч'ки мо́же бу́ти то́то с'і́но / і́ке коро́ва нидої́ла / і́кас солóма / то так / шо бо́рзо ў́с'о згора́йї / але до́ки горі́т / мус за ў́с'о нагада́ти і́ кр'і́ч'є́ти К'і́р'і́лаі́са / ч'ем го́лос'н'і́ш:е / тим л'і́пше / хо́ч'у сказа́ти / шо тепе́рки це́го р'і́ч:е / дес ро́бї́ют / але ни так / і́к уперє́т / ни ду́же цим пита́йїут / то даўно́ ко́ло ко́ждої́ хати́ ва́три́ горі́ли / а тепе́р / н'і / а ў́же ра́но л'у́де і́дут до це́р'кви / на Службу́ / а пото́му ў́с'і́ і́дут на р'і́ку́ / та́мки наперє́т ви́брано зруч'не́ м'і́сце / шобі́ л'у́дем буў́ пі́тступ до воді́ / йї́к на р'і́ц'і́ л'і́т / то виру́бу́йїут хрест / це наперє́т ма́йї́ бу́ти готóве / кладу́т йї́лінкі́ ко́ло м'і́с'ц'а́ / де ма́йїут с'в'і́тїти / шобі́ фа́йно бу́ло / і́ кс'о́нц с'в'і́ти во́ду / а йї́к ос'в'і́тїї́ / ко́ждї́ у шош со́б'і́ набєра́йї таі́ верта́йїц:е тхат'і́; А ў́ нас на Видорш'і́́ кла́ли на горóд'і́ вели́ку ва́тру / ў́с'о р'і́хтува́лосє звє́ч'і́ра / а ранє́н'ко лиш питпа́л'ували і́ кр'і́ч'є́ли К'і́р'і́лаі́са / за ў́с'о про́сі́ли / шобі́ фа́йно ў́роді́ло / а поті́м то́т по́пїц' / шо лиш'єў́се / ма́ма роскида́ла по горóд'і́; На Видорш'і́́ / ранє́н'ко / ш'і́ гет те́мно / ў́ден' таке́ се ни ро́би / ма́ма менє́ бу́ди і́ ми з неў́ і́демо́ надві́р / бо К'і́р'і́лаі́са / йа́ малá / вихóжу / і́ ду́майї / шо то лиш ми таке́ придумали́ / а то ў́скр'і́с' гор'у́т ва́три́ / і́ ч'у́ти / йек кр'і́ч'є́йїут К'і́р'і́лаі́са / ма́ма і́ менє́ про́си / шобі́ го́лосно кр'і́ч'є́ти / к'і́л'ко йє́ сі́ли / і́ пантрува́ти / абї́ шош ни забу́ти / бо то ни мо́жно / трє́ба за ў́с'о*

сказати роді / Бóже / роді / Бóже / барабул'кі / кукуруцкі / т:о / і т:о / К'ір'ілаїса / гаи до кин'ц'а / і зноў зач'іна́ти ота́к беспереста́нку / до́ки ни зага́сне ва́тра / то шои вели́кого бу́ло / ни го́н:а вам розказа́ти / на ўс'о жит'е ў па́мніти се лиши́ло / роді / Бóже / пиеніч'ку / ўс'е́ку паши́ч'ку / К'ір'ілаїса / от'і́ ватрі ў с'н'іга́х і ми з ма́моў.

ВИДОТНУТИ (ВИДИТНУ́ТИ) – те саме, що ВИТГЕ́ТИ: Видитні оц:у́ нітку / наї ни віси; Видот'н'іт оту́тки це́го шнурá.

ВИДРА́ЗУ – незм., зразу ж: Ми видра́зу за ва́ми пишли́ / до́ўго ни сид'і́ли / мали́м ра́но ў шко́лу / таї ч'о висі́д'увати?; То бу́ло сло́во / а пото́му тики́ видра́зу зробі́ли мале́ вес'і́л'е́ / сам'і́ свої́ се зибра́ли / бо молоді́й маў скеро́ван'і на робо́ту і мус бу́ло бо́рзо й́хати; За́м'ісіла к'і́сто і́ видра́зу печ'е́ш / ўно ни ма́йі до́ўго сто́йе́ти.

ВИДРА́НЯ – незм., з самого ранку, від світанку: Ч'іка́йімо спередра́н'а / але́ н'іч'о́ ни й́хало / тої́ / шо на Пути́лу / ни стаў́ / за́рас і́кіс у се́м'і́́ бу́де / ч'у́йіте / шо видра́н'а ч'і́пимó; Видра́н'а та́кіі рух у ха́т'і / а ма́ло шо зро́блено / Йек ма́ло? / оц:е́ ма́ло?; Ої́ / та ўни даўно́ при́шли́ / видра́н'а й́е́годи беру́т / а дв'і́ д'і́ўч'і́н'і ш'і́ при́йдут ўпо́лун:е.

ВИДРІ́ЧЕ́СЕ (ВИДРІ́ЧЕ́СЕ) – відректися: Та вид рíн:ого сло́ва ни мош видр'і́ч'е́се / бо ста́неш н'імако́м; Гаї́ / ка́жі м'і́н'і́ оту́тки / хто тоб'і́ до́рош:и́ / жі́нка з д'і́тмі́ ци гор'і́ўка? / ка́жі м'і́н'і́ / оту́т / пе́ред' оці́м о́бразом / наї́ йа ч'у́йу / го́ден йіс в'і́др'і́ч'е́се вит пит'а́ ци ти і́деши́ пид йі́го рў́ку / а нас н'і́ ў ч'о́му ни ма́йіш? / прис'і́гаї́ м'і́н'і́.

ВИДРОБ'Е́ТИ – відробляти: Ци бес ни пишла́ м'і́н'і́ на де́н'ку заўтра? / йа тоб'і́ видро́бїу́ / Вас'у́ / ни тре́ба видро́бїе́ти / йа так помо́жу / де́ ти го́н:а робі́ти? / шо́ йіс го́н:а / це́ повóлен'ки ку́татисе.

ВИДРО́БОК, -пку – відробіток: У нас свої́ ра́ху́нки / лиши́ўсе оді́н мале́н'кі́ видро́бок / йа йі́му шои́ буў́ помі́х / то Ва́с'ко зго́лосї́ўсе / шо пишо́ў би ко́сити / заўтра ў не́го вихидні́й.

ВИДРУБА́ТИ – відрізати: Видруба́йу́ вам кава́л'ч'і́к солони́ни / мете́ йі́сти?; На / видруба́й м'і́н'і́ це́го / дес і́ з мі́тер / до́ци.

ВИДРУ́БУВАТИ – недок. в. до ВИДРУБА́ТИ: Нашо́ видру́бувати? / ўс'о бер'і́т / то нибога́то; Ни видру́буї́ / а бі́рше пу́сті ў рупці́.

ВИ́ДРЯШПАНИТИ́СЕ – вилі́зти кудись (на щось): Ма́ліі́ ві́др'ашпа́ниўсе на йі́блінку́ / а з'л'і́сти ни го́ден / бойі́ц:е́ / мо́же / бес с:ади́ў йі́го / бо ни даї́ Бóже / ўпа́де / таї́ шо тогди́? / ота́кіі па́рубок.

ВІДУБИТИ – вичинити (про шкіру): *Теперки / в'ід'і / н'іхто ў сел'і ни гóден фáйно відубити і віробити овéч'у шкіру / то ўперéт бóло.*

ВІДУБЛЕНИЙ – вичинений (про шкіру): *Шобі шкіра бóла дóбре відублена / то трéба ўм'іти т:о зробіти / знáти / шо до ч'óго / ану / за кóго сегóн:е бес сказáла / шо вин йе с цéго дóбриї мáйстер? / ни геї рож:енéс:е / нам ік пáру рóкиў тóму тре: бóло / то ми ў Кóсиў возіли / тáмки нам порáдили однóго / шо розум'ійіц:е на цéму / і дóбре зробиў.*

ВІДУЖІТИ – одужати: *Ни каж'іт так / вўіно / відуж'ійіте / л'ўде ни с такóго вихóд'ут / ад'і Васил'іў д'éd'а ікії слабій буў / áле оклігаў / таї діўйусе / шо зач'éў штрамувáтисе / хто знáйі / шó ў д'іда на гáц':і.*

ВИДУМÉРШНА, -и – майнова спадщина після померлого: *Тўтеч'ки такé ікес / йік видумéри'іна / ўс'о запўш':іно / А то тикі і йе видумéри'іна / нимá шо се дивувáти.*

ВИДУЧÉРА – незм., від (з) учорашнього дня: *Водá видуч'эра зач'éла прибувáти / ад'і кіл'ко бéрега ўрвáло; Боліт видуч'эра / таї вітко / шо ногá ў кóтику питпўхла; Тотó видуч'эра се настóйуйі.*

ВИЄСНЮВАТИСЕ – 1) прояснюватися (про небо): *Вийéс'н'уйіц:е / йік так піде дáл'і / то за ден' два мош бóде косіти; 2) перен., з'ясовуватися: *То вийéс'н'уйіц:е / н'іхто н'іч'ó ни знáйі / зáўтра се ўзнáйі.**

ВІЖДАТИ – зачекати; чекати певний час: *Мус віждати / дóки питсóхне / тогді дрўгий рас мош бóде б'іліти; Віждали / дóки вес'іл'é проїшло / а тогді ўже і ми с свóйіми клўнками пишли на аўтóбус.*

ВІЖІБРАТИ – згруб., знев., перен., випросити: *Бабó / ви казáли / шо тоту ч'ірвóн:у тёмну фўстку н'ікóму ни дайітé / а віжу / шо Йілена тикі ў вас йійі віж'ібрала / Йа ни наўрác дáла / а лишéн' убрáти ў нед'іл'у / ік хоч' / то і тоб'і дам; Ўс'éке л'áпали / áле то ўс'о бр'іхн'і / н'іхто н'іўкóго ни ж'éбраў і нич'ó ни віж'ібраў; Ну шо? / віж'ібрала ў Óл'ки рукавіўку? / ўна гóн:а бóла соб'і ш:іти / а тоб'і рўки ни слўж'і? / ци дўже се перерóбійуйіш? Див. ВІКАНЬКАТИ.*

ВІЖІДАТИСЕ – дуже прагнути, хотіти чогось, скучити за чимось (кимось): *За с'в'эта віж'ідалисе прóстойі йіді / кулеш'і с смáшкоў / бріндзи / писнóго бóри'іку / ч'ігóс такóго / ўже дóста мн'ісіў та студ'інц'іў / забогáто цéго / а хот' би гўс'л'інки с кулешкоў / ге? / з':іла бес? / менé кортїт / ану йа на ч'ісінку звар'у.*

ВІЖЛЬОПАНИТИ – згруб., знев., випити: *Віжл'опаниў усій розвіт / шо косарéви нимá шо дáти / мої / а ч'о йіс вóду ни пиў? / ни смакувáла?*

ВІЖМАКАНИЙ – випраний: *Т:о / шо на лавици / ўс'о віжмакане ї віфрасуване / м'ожно кл'ати ў шафу / а цис'е м'ус'у жмак'ати / наї ш'ї видмокаїї / коўн'їри на сороч'ках д'уже позан'с'увалисе ї ч'орн'ї; Шо р'ано віжмакали / то гет ус'о до в'еч'їра в'исохло / бо гор'їч'їн' надвор'ї була.*

ВІЖМАКАТИ – випрати: *Ус'о дитин'єч'е віжмакала / лишїлисе їк'їс рушникї / ї дв'ї д'їдов'ї сор'ц'ї / ал'е то ї ф'їранки би се зд'ало.*

ВІЖМАКАТИСЕ – випратися: *Мам'о / то зле віжмакалосе / ан'у див'їц'е / ход'їт суда / Бо їїс зле тел'а / руч'ок шкудувала?*

ВИЖНІЦКИЙ – прикм. від ВИЖНІЦЯ: *Вижніцкїй мист стаў дир'авї / б'їно по н'ему їтї / Е: / то ви даўно були / тамки ўже рокї рок'єн'ї новїї; То ни вижніцкїй / ў н'її з Рїўн'ї ч'олов'їк.*

ВИЖНІЦЯ, -ї – районний центр Чернівецької області, що межує з Косівським районом, відстань від Тюдова ≈2,5 км.: *Та ў Вижніцу ми бїрше ходимо / їїк у К'осїў / бо то блїско / царинцкїм / маї дал'ї / а нижнокїнцкїм шо? / с'їў у машину / таї за п'ару м'їнут уж'е тамеч'ки / то дес так / їк до К'утиў / лиш'єн' мист переїтї / переїшоў / ї ўже Вижніц'а.*

ВІЗБЕРАТИСЕ – гарно, зі смаком одягнутися: *А куд'а це ви так візбералисе? / тамже сег'он'є ни їе с'в'єто? / куд'а їдет'е так'ї віўберан'ї?*

ВИЗЕРАТИ – виглядати: *Їа теб'е визераїу с' покон'єч'а / а ти з їнч'ого б'оку їд'єш; Визераїу тїл'ко / шо оч'ї своїї заб'ула / а їїх ним'а.*

ВІЗИМУВАТИ – 1) перезимувати: *Ік'ос візимуйїмо / д'обре / шо лом'адж'а їе д'оста / б'удемо бїрше ним / а ни г'азом; Д'єкувати Б'огу / візимували / та ї ш'ї з зажитком; 2) прогодувати протягом зими (про худобу): *Д'єкувати Б'огу / худїпка візимувала д'обре.**

ВІЗИМУВАТИСЕ – перезимувати: *Їек візимуватисе / їїк дрив'єц' мал'о / таї с'їн'ц'а кор'оўц'ї м'ож'є ни ст'ати? / їе кушут'єц' / ал'е т'ого зам'ало / х'їб'а ў Васиїхи б'змемо с'їно / лиш' їк ш'ї ўна ни прод'ала.*

ВІЗИЦІРУВАТИ – 1) видресирувати (про домашніх тварин): *Кота віз'їц'їрували / вин т'утки н'їч'о ни р'оби / пр'осїц'є над'їр / то ни тот Мїц'ко / шо пид л'ушко б'їгаў / а їа пот'ому м'ус'їла ч'єстити вит коточ'їкїў / цес ч'ємнїї; 2) домогтися сувор'ї дисциплїни (стосовно люд'єй, зокрема дїтей): *Так віз'їц'їруваў ус'їх / шо н'їхт'о ни с'м'їїї пер'єч'їти / н'ав'їт' сл'ово сказ'ати / И:ї / то так'є / шо ним'а ч'єм фалїтисе / д'обре / їїк д'їти по своїї в'олї сл'ухайут / а ни т'ог'о / шо бой'уц'є.**

ВІЗНАТИ – 1) дізнатися: *Візнала смих у Йілені / шо скóро слóво мут робіти / áле йек так? / тої хлопч'іш'і до дру́гойї ходіу;* 2) пізнати глибше когось: *За так'і роки мош б́уло візнати / ч'ем л'удина́ діше.*

ВИЗÓК, -ска – візок (візочок); дитяча коляска: *Лиши́ йіх / д'іт купіу́ йім визóк / таї уні́ вóз'ут п'ісók / помогáйут йіму́ будува́тисе / наї́ вóз'і / дóбре / шо ц'іхо сид'ут; Диті́на соб'і́ спáла ў виску́ / а ми з Дóцеў трóхи постóйли і поговоріли.*

ВИЗÓЧЬОК, -чка – те саме, що ВИЗÓК: *Бáнко / йік купіли йістé м'ін'і́ л'áл'ку / то до нéйї лиш би се здаў визóч'ок / бо ўна дéколи плáч'і / ни хоч'і спáти / а йа ни гóн:а ййї́ забаріти / аў визóч'ку би бóрше ўснұла.*

ВИЙДЕНОГО ЇЦЯ НИ ВАРТЕ (НИ ВАРТУ́Ї) – про щось, не варте уваги: *Це пустá бéс'іда / ўна ни варту́йї вийденого йіц'á / йа це каў тоб'і́ ў óч'і.*

ВИ́ІСНИТИСЕ – докон. в. до ВИ́ІСНЮВАТИСЕ: *Ад'і́ йек пидвéч'ір вийіснилосе / зáўтра б́уде погідна дні́на / Та то ўже і трéба / бо ш'і трóхи / таї горóт мих би гет позамока́ти.*

ВИ́ЙГРАТИ – мати перевагу в чомусь: *Уні́ вийграли / н'іц ни приї́грали / бо за так'і грóш'і сегóн:е дроў ни кúпиш.*

ВИ́ЙДЕ – ДÓБРЕ, НИ – ДРУ́ГЕ ДÓБРЕ – усі варіанти наслідків певної дії є прийнятними для мовця: *А ч'о тоб'і́ бойéтисе? / вийде / дóбре / а йік н'і / дру́ге дóбре / ўсе одно́ меш се ўч'éти / áле самá розум'ййш / шо б́уло би краш:е / іт бес дес пишла́ ни на плáтне / нам б́уло би лéкше / áле це ўже йек вийде / голоўнé / шо йіс стерáласе / нипогáно с'к'ін'ч'éла шкóлу'ї хоч'іш се ўч'éти / а дáл'і / то нáше с тáтом / б́удемо д́умати.*

ВИ́ЙДЕ – ЇК (ІК, ЄК) ВИ́ЙДЕ – вислів виявляє байдужість мовця до результату якогось процесу: *Вийде йік вийде / нам шо до тóго? / наї́ вихóди / йек соб'і́ хоч'і / йек йіму́ се ўдайé; Уну́фр'йї боййц'е / шо йéблука пидут тáно / а йа се ни гризу́ / вийде йік вийде / а шо? / л'ітше йіх держ'éти до весні? / ти гóден знáти / шо тогді́ б́уде? / ци ме тоб'і́ виплáт'уватисе кудáс йіх вéсти? / н'іхтó цéго ни знáйї.*

ВИ́ЙТИ (ВИХОДІТИ) В ЛЮ́ДЕ – працюючи над собою, докладаючи багато зусиль, домогтися гідного становища в суспільстві: *Ў Йу́р'іхи три д'іуц'і / і ўс'і три вийшли ў л'уде / вийч'ілисе / ўже вид:áн'і / кáже / шо дóбре жиїўт / одно́ зле / шо д'іти на бóц'і / а ўна тўтеч'ки самá / приїхáйут дес / áле ни згўста / отакé с цим / Ну та то ўже йек кому́ вихóди.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ, ВІБОРСАТИСЯ) З БІДІ – звільнитися (звільнятися) від великих клопотів; розв'язати проблему, що пригнічує; пережити горе: *Скаж'іт м'ін'і / в'їноч'ко / їек віборсатисе с ц'ейі б'іді / шо ўп'ала на мойу г'олу? / хт'о м'ін'і ц'е пом'оже? / Ч'ес пом'оже / Їїл'енко / ч'ес.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) З ГІРШОГО (НАЙГІРШОГО) – подолати великі труднощі, скруту; покращити (покращувати) умови життя; стан здоров'я: *И:ї / ним'а ч'о стогн'ати / сам'ї видите / шо ўже їїст'е в'їшли з г'іршого / уб'їїт'е пидл'огу / таї уж'е ў оц'у країну х'ату мош'и б'уде с'їд'ати / дес так у п'їдос'їн' / б'орше ни в'їїде / а т'о р'ешта пов'оли мет'е док'утувати / ік'її мет'е м'ати з'аўт'їк / то ни б'їд'а; Д'їкувати Б'огу / б'аба в'їїшла з г'іршого / ўже д'ома / пов'оли ўст'ай'е / і г'он'а себ'е об'їїт'ї / пел'їнок уж'е ни тр'їба / а то сам'ї зн'аїїте / шо б'уло / Г'осподеч'ку м'їлії / н'їк'ому б'их так'ого ни пож'їд'ала / н'ав'їт' л'ўтому в'орогови; Т'їшимосе / шо з наїг'іршого в'їїшли / нагад'аї соб'ї / шо б'уло р'їк т'ому / ї подив'їсе / шо теп'ерки; Ш'об'и Б'ох пом'їх в'їїти з наїг'іршого / а д'ал'ї б'уде л'їкше; Д'їд'а ўже в'їїшоў з наїг'іршого / сам себ'е оп'х'од'ї / а д'ал'ї пов'олен'ки ме попраўїїт'исе / їїм'у ўже набог'ато л'їпше; Ш'ї вид'ам'о Мар'їц'ї сто рубл'їў / і тогд'ї м'ож'емо сказ'ати / шо з наїг'іршого в'їїшли / н'їк'ому н'їч'о ни в'їн'ї. Див. ВІЙТИ (ВІБОРСАТИСЯ) З БІДІ.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) З ГР'ОШИЙ – витратити через як'їсь причини вс'ї збереження: *М'али за їїг'оди / ал'е з'арас в'їїшли з гр'ошиї / бо м'енч'її син буд'уїїц'е / м'усимо їїг'о п'ит'п'їрти / хот' тр'ох'и.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) З М'ОДИ – перестати бути модним: *Гент'ам д'їўк'ї / їїк куд'ас їшли / наїб'їрше то ў с'в'їто ци ў нед'їл'у / ч'їп'їїл'ї ў в'олос'и / ў киск'ї / от'ак зб'оку / б'уїпан ци їкус ч'їч'ку / м'їн'ї розм'аї се ўдав'аў / д'оўг'ї рок'ї так б'уло / а пот'ому ўно в'їїшло з м'оди / а то ф'аїно б'уло / д'їўка збер'їц'е / зат'їч'їц'е / таї так їд'е / їе на шо подив'їт'исе / н'ав'їт' ни д'ўже ф'аїна / а от'ак в'їїштрам'уїїц'е / таї ком'ус ў оч'їх уж'е се зас'в'їт'їла.*

ВІЙТИ З Р'ОЗУМУ – від старост'ї позбутися здорового глузду: *Ц'їму д'їдови д'еўїїдис'їт' р'ок'їў / ал'е н'їхт'о т'їл'ко ни даст / а ў М'їт'рїка д'їдо гет в'їїшоў з р'озуму / Б'ож'е борон'ї вит так'ого / То Паз'ў / ни так / їа з ним он'огд'ї говор'їла / д'ўже роз'умно ўс'о к'аж'е / а в'їт'ко / так пидж'ерт'овуїї с хатн'їми / с'м'їїїц'е з н'їх / удаїї / шо заб'уў / шо ни розум'їїї / так їїм'у с т'їми б'сами л'їкше / Шо ви к'аж'ете? / аг'ї.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) НА ДОБРЕ (НА ЗЛЕ) – закінчитися (закінчуватися), на думку мовця, добре (успішно) чи погано: *Жури́лисе смих / шо тогїт ни поступи́ли / а то вїйшло на дѳбре / маїмо тотѳ / шо нам бїрше се ўдайѳ; Вас'ўтко / ни послу́хала йїс рѳдич'їў / і вїйшло на зле / ни тудѳ пишло / кудѳ йїму́ се налѳжи / а тепѳр шо / дивїсе самѳ.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) НА ЛЮДЕ – з'явитися між людьми, показуватися десь у людному місці: *Йѳа бѳса бос'їс'ка / нимѳ ѳ ч'ѳму вїйти на л'ўде / му́с'у ѳ Вели́кон'у шош купи́ти; Ўна ни вїйде на л'ўде / се ўстида́йї / ѳле йїк ти ни бра́ла / то нимѳ ўстїду / лишѳн' скажї / хто ўз'еў ву́лич'ку? / ти та́меч'ки бу́ла ї від'їла / А мо́же ўна ни хѳч'ї каза́ти? / наї тої / хто ўз'еў / сам призна́йїц:е / ўна ни хѳч'ї ма́ти ворогїў / бо то так вихѳди / шо вїден ни тот / шо зле зробиў / а тот / шо за ц:е розказаў.*

ВІЙТИ НА МОЄ (НА ЇГО, НА ВАШЕ ТА ІН.) – здійснитися так, як хтось передбачав (я, він, ви та ін.): *Йїлу́на ни хѳч'ї вїзнати / ѳле вїйшло на мойѳ; Хоч' ни хоч' / а вїйшло на йїгѳ / ч'ѳ ми / дурн'ї / ни послу́хали? / вин дѳбре казаў; Вїдите / вїйшло на ма́мине / а ви гада́ли / шо йїсте ўс'ї розумї поїїли / а то найшоўсе хтос розумн'їш:иї / вїйшло на йїїї / та́к'їк уна́ казѳла.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) НА ОДНО (НА ТТО САМЕ) – залишитися (залишатися) без змін, таким, як і було; про пошуки, які не принесли змін: *То вїйде на одно́ / ци йїхати кѳл'їйѳў ї ниспа́ти пиў нѳч'ї / ци ранѳн'ко поїїхати аўто́бусом; Вихѳди на т:о самѳ / на т':ї сам'ї грѳш'ї / мо́же / на пїѳтку дорѳш:е; А йѳа скаў / шо то ни вихѳди на одно́ / йїк сам ш:иў / то набога́то мѳнче куштыўї / йїк тотѳ / шо бес купиў гѳтове / х'їба нѳшене / з гўмки / тогдї випла́т'уйїц:е / ѳле на с'в'ѳта хѳч'їц:е новѳго.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) НА ОДНУ́ ЛІНІЮ – знайти (знаходити) порозуміння з кимось, виробити спільне рішення: *Ви зач'їна́йїте жїти / ї абѳсте ни гада́ли / шо зра́зу ўс'ѳ пїде гла́тко / ѳле ни допуска́йтесє сварѳк / ни пови́шуїте гѳлос одно́ на ѳдного / роб'їт так / абї вїйти на одну́ л'їн'їйу / тогдї ў хѳт'ї бу́де мир / і вам мѳц:е хот'їти б'їч'ї тхѳт'ї.*

ВІЙТИ (ІТИ, ПИТИ) НА ПРОХІТ – піти (їти) погуляти, пройтися: *Пришлї товари́шкї / ўни тако́ш се ўч'ѳйут / ѳле ў Ч'їрни́ц'ѳх / таї ус'ї вїйшли на прохїт / їдї ї ти / наїдеш йїх.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) НА РІВНУ ДОРО́ГУ – зорієнтуватися в тому, що було (є) не зрозумілим; долаючи труднощі, досягти бажаного: *С*

ціми рахунками їа ўже вийшла на ріўну дорóгу / гаи тепэрки ўс'о зийшóсе; Ўс'о до коп'іки вид:áli / н'іўеких боргійў нима / мóжно сказати / шо ми вийшли на ріўну дорóгу; Ни розум'іўу / с котрóў вин хóди? / кажіі їімў наї с цим усім вихóди на ріўну дорóгу / наї ни морóч'и д'іўкám гóлу.

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) С КАПАРИ – навести (наводити) лад (порядок) у чомусь; прибиранням звільнятися від бруду; перестати бідувати, ставати заможнішим: *Кобібито так бóрзо робілосе / їк се говóри / а то ни вихóди / рахуї / шо це лиши пэришї рас се ўб'іліло / а хач'эна страшно закурїна / так шо с капарї ни скóро вийдемо; Ік продамó гор'іхи / шош утургуїімо / а ш'и бáбина пэн'ц'іїа / тогді помáлен'ко зач'немó виходїти с капарї / виберáтисе с крáїноїі б'ідї / до їкóїї ми допустїлісе / отогді гаи кўпиши соб'ї ч'еревїки / а зáрас / за шо? / вїтки?*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) С СВАРОК (ГНІВІВ) – перестати сваритися, гніватися: *Буў одїн ч'ес / шо ўни ни виходїли с сварóк / áле повóли / повóли / таї то проїшло / зáрас мир / прóс'у Бóга / шóби так і надáл'ї бўло.*

ВІЙТИ (ВИХОДИТИ) С ТИХ (ДИТІНІЧИХ, МОЛОДИХ, ДІВОЦКИХ ТА ІН.) РОКІВ – перейти (переходити) якусь вікову межу: *Ўна ўже велїка / ни скáжеш / шо дитїна / ўже вийшла с тих рокїў / і мáла би розум'їти / шó їе дóбре / а шó / ни дўже; Ни гризїсе / дитїна мáїї переїти своїї рокї / ї вихóди з них тогді / колї се налэжи / шó хот'їти з дитїни ў шéстиї кл'ас'ї? / ўна ни гóн:а так дўмати / їк тотá / шо ў дес'этиї / самá вїдиши / Вїд'їти то вїжу / алé хóч'їц:е л'їпшого.*

ВІЙТИ С ТОГО (ВСЬОГО) – пережити якісь великі клопоти, неприємності, біду: *Ни скáржусе тоб'ї / Настўн'ко / áле напрáўду ни знаїу / їек вийти с тóго ўс'óго / їек зробїти / абї гризóта менé попустїласе? / бо то їк ни однó / то дрўге / сегóн:е однó / а заўтра / дрўге.*

ВІЙТИ С ТОГО РОЗУМУ – стати іншим, по-іншому оцінювати певні явища, процеси, дії: *Їа ўже вийшоў с тóго рóзуму / шо мих бут' за шо сёрдитисе / цéго ўже нима; Їа ўже вийшла с тóго рóзуму / шо моглá за їкус дурніцу плáкати / дорán'а ни спáти / їїсти себе пóїїдом / ци їа ўс'о дóбре зробїла / тепэрен'ки їа інáкше на ц:е се діўїу / гет інáкше. Див. ВІЙТИ С ТИХ РОКІВ.*

ВІЙШЛО, ЄК (ІК, ІК) ВІЙШЛО – минулого не переробиш: *Гаї / бiрше за ц:е ни говорiмо / вiйшло йек вiйшло / дoбpe / шо ўс'о об'їишoсе на цeму; Вiйшло йiк вiйшло / н'їч'o страшнoго се ни стaло.*

ВІКАЗУВАТИ (ВІКАЗАТИ) СЕБЕ – видавати себе чим-небудь; виявити те, що, на думку мовця, мусило бути таємницею: *Ни хот'їч'e / вин вiказаў себе / де буў / с ким говорiў / їа нaв'їт' се ни допiтувала.*

ВІКАЛЮШИТИСЯ (РОСКАЛЮШИТИСЯ) – розваритися, втратити форму і якість (про овочі, зерно) при варінні: *Фасул'ї ни ц'їлeн'к'ї / гeт ч'eсто вiкал'ушилисе / То н'їч'o / дoбpe / шо ўвaрен'ї.*

ВІКАЛЮШУВАТИСЯ – недок. в. до ВІКАЛЮШИТИСЯ: *То так'ї фасул'кi / шо ўни ни хoч'ут / шoби йїх дoўго варiти / зач'нут бoїти / тогдi зробi малу вaтерку ї дивiсе / шoби ни попукали / бо iнaкше мут викал'ушуватисе / їа на цeму спрахтикoвана.*

ВІКАНДИЧИТИ – випросити: *Кандiч'їў / таї вiкандич'їў / гадaїиш / бaба ни дaла йїму на новiї тел'фoн? / цeс ум'їїї вит'їгaти грoшики / А ви ўперeт казaли / шо то д'їўка / грoшовa смeрт' / Казaла смих прaўду / aлe вiжу / шо то ї хлoпец дoбpїї гaздa.*

ВІКАНЬКАТИ – докон. в. до ВІКАНЬКУВАТИ: *Вiкан'кали ў бaби на л'oди / ни хот'їла дaвaти / бо сeгoн:e ўже трeтiї рaс купуїїмо / бoїїц:e / шoби ни заслaбли / бо Оpїс'a ўч'eрa нaїїлaсе / таї ад'ї ни гoн:a гoворiти / aлe то д'їўка / дe ўнa ўм'їїї л'oди йїсти? / то трeбa лизaти / a ни кусaти; А де вaш'ї коўткi? / ўнa шо? / ї ц:e вiж'їбрaлa? / Прoсiлa поносiти / таї їа дaла на їкиїс ч'eс / їа кoло хaти / м'їн'ї ї так мoже бyти / a ўнa мoлoдa / йїїї кортiт / Ўнa ў вaс скoрo ўс'o вiкан'каїї / шо ўздpїт / мe прoсiти / a ви дaїїтe / бо йїїї кортiт? / a мeнe шо? / ни кортiт ци їа ни такa самa дoн'кa? / Дoн'кa / aлe ў тeбe бiрше ўс'oгo їe ї ч'oлов'їк дoбpїї / a ўнa б'їдyїї / ни джв'їндї ї ни зaр'ce на ч'ужe.*

ВІКАНЬКУВАТИ – настирливо просити, випрошувати: *Ни вiкaн'куї / бо ї так н'їч'o ни вiкан'каїїш / знaїїш / шо їа ц:е ни л'убїу / ц'їхo сидї.*

ВІКАПАНИЙ – дуже подібний: *Ивaнko / цe вiкaпaнa Нoц'a / a Мaрyс'a ўдaлaсе у Ївaнa / ў тaтa / ї нaтyрa такa.*

ВІКАРАПКАТИСЯ – 1) докладаючи зусиль, вибратися звідкись, кудись: *Лeдвi вiкaрaбкaлiсе на цeї вep'x / трe: бyло ў Грeбeнi гpибїў шукaти; 2) вибратися з життєвих клопотів, хвороби: Ни гoднa бyлa /*

сарáка / ві́карапкатисе / ў́же бу́ло пі́зно / то і́т би з:агод'і́ / то ш'і мош
бу́ло шош говорі́ти і́ на шош над'іва́тисе / а так / пі́зно.

ВІ́КАРАПКАТИСЕ З БІ́ДІ (С СЛА́БОСТИ) – відчути
полегшення; виздоровіти: *Мéнче на газу́ метé варі́ти / а бі́рше ва́терку
роскладáти / ад'і́ ў бéрез'і поўно́ дривéц / таі́ трóхи зеконóмиц:е /
ві́карапкайі́тесе з б'іді́ / це ни ўе дў́же велі́ке / такé / шо ни гóден ўі́гó
переступі́ти / ў л'уді́й маі́ ни такé трафйі́ейц:е / і́ то вихóд'ут / а це
пустé.*

ВІ́КВАСИТИСЕ В ЧЬÓМУС – прожити в певних умовах, набути
певних навичок, почати досконало володіти чимось: *Вин змáлку помогáў
д'éдеви / таі́ ві́квасиўсе ў тóму так / шо сегóн:е за рик наперéт тре: се
договор'éти / шобі́ вин п'іч' ци пйе́ц поклаў́ / і́ л'ўде ч'іка́йут / бо ўі́к
дóбра п'іч' / то і́ дóбра хáта; А ўа скаў́ такé / шо ві́кваситисе мош ни
лиш у дóброму / то залéжи вид заквáски / вит тóго / ў ч'óму се марину́ўі /
И:і́ / то ўс'о вид л'удині́ залéжи / ни каж'і́т м'ін'і́ / Л'удинá л'удинóў́ / áле
ўі́к прім'ір дóбриў́ / і́к ти ни мижі́ прибéтами / а с ті́ми / шо ўм'і́ют і́
хóч'ут робі́ти / то і́ сам ві́риўнайі́с:е ў робóт'і́ / А ўа шо? / ўа т:о самé
каў́ / у ч'óму се заквáс'уї́ши / тóго і́ наберáйіс:е / то ўа цисé зле сказáла?*

ВІ́КИНУТИ С СÉРЦЯ – примусити забути когось чи щось: *Ни
нагáдуў м'ін'і́ про тотó / шо бу́ло / ўа ві́кинула ўс'о з голові́ / Áле ві́жу /
л'ўпко л'ўба / шо с сéрц'а / н'і́ / дотепéр ўі́гó ч'іка́йіши / над'іва́йіс:е на
шош / Над'іва́тисе н'іхтó ни заборон'éйі.*

ВІ́КЛАСТИ ГРÓШІ (ГРÓШИКИ) – витратити на щось, заплатити
за щось достатньо велику, на думку мовця, суму: *Ві́клали так'і́ грóшики /
а то ўс'о / в'ід'і́ / кóтови пид фист; Ві́клали грóш'і́ / це праў́да / áле зат:ó
диті́на ме се ўч'éти / тепéрки ни так / і́к гентáм / шо тоб'і́ ш'і
доплáт'уї́ют / лиш абéс се ўч'еў́ / сегóн:е цéго р'і́тко / а бі́рше такóго /
шо мус платі́ти за наўку / і́ рóдич'і́ на ц:е і́дут / бо хóч'ут / абі́ диті́на
мáла кавáлок хл'і́ба.*

ВІ́КЛÉПУВАТИ (ВІ́КЛЕПАТИ) МІ́СКУ – повністю з'їдати
(з'їсти) те, що в тарі́лці, у мисці: *Ч'у́йіши / л'ўпко / так ві́клепали мі́ску /
шо ч'ут' ді́рку ў ній ни зробі́ли / гет ч'éсто ві́йіли / Ну та ўни
накупáлисе / вода́ ўс'о ві́т'ігла і́ схот'і́лосе ўі́сти / дóбре / шо ўе бáнка і́ ўе
до кóго поверну́ти / ни трéба б'і́ч'і́ тхáт'і́ / оц:é вéл:еко знач'éйі́ / наі́
здорóв'і́ росту́т / Фáйно д'іковáт' / наі́ і́ твої́ дóбре се ма́йут.*

ВІКЛЮПАТИСЯ – згруб., відійти від хвороби; виздоровіти: *Лесі́ха ві́кл'упаласе з наї́гіршого / але ш'ї слаба́ / уна́ ма́йже два м'їс'їц'ї ўзим'ї леж'єла ў шпита́лі / шо каза́ти? / то ік зач'їніти сла́бостеў / ни так лє́хко збу́тисе б'їді́ / А́ле до́бре / шо жінка хот' трóхи вид:їхаласе.*

ВІКНО́, -а – вікно: *Ві́кна ў нас дубелто́в'ї / д'ед'а сам робі́ў; Вікно́ ад'ї́ ке поро́шнє́ / наведі́ з ним гл'анц.*

ВІКОЛЬКАТИ – доглядаючи, виходити, “вікутати” когось: *Дон'ц'ї́ їа кур'є́та ві́кохала / праў́да / пона́лосе бу́ло па́ру калату́ніў / але дру́г'ї бу́ли до́бр'ї / їа їїх ві́кол'кала / тот'ї́ / шо лиші́лисє жив'ї́ / ку́тала / їїк мали́х д'їті́ї / і шо їа допант́рува́ла / додиві́ласє? / ік ку́рка лиш'є́ї кур'є́т / то ўна ле́кш'є́ї / у́же ни їїст так вє́село / ік с кур'є́тами / а цис'а́ кліч'ка́ / бра́ма / ві́годуваласе так / шо ни го́н:а бу́ла їти́ / шо вели́ка / а шо т'їшкá.*

ВІКОНЦЕ, -я – віконце: *Нав'ї́т' на под'ї́ їє вїко́нце; На ци́ї їїлі́н'ц'ї їє ха́тка з вїко́н'ц'ами́ і нав'ї́т' с ко́мином.*

ВІКОХАТИ – виростити, вигодувати (про дітей, худобу): *Ві́кохала́ / ад'ї́ ік'ї́ фа́їн'ї бич'кі́ / і розу́мн'ї́ / л'ўбї́ут ч'їсто́ту.*

ВІКРАСТИСЯ (ВІКРАДА́ТИСЯ) – зникнути (зникати) непомітно: *Ві́кралисє́ / таї́ пишлі́ городáми / н'їхто́ їїх ни від'ї́ў / лиш с'л'їді́ се лиші́ли / дво́її бу́ло.*

ВІКРЕСЛИТИ С СПІ́СКУ (С ПАПÉРЯ) – про ситуацію, коли при частому нагадуванні боржникові про борг він погрожує його не віддати: *Одї́н ч'олов'ї́к назі́ч'ї́ў буў у л'уді́ї ку́пу грóшиї́ / вин тотó запі́суваў́ / к'ї́л'ко ў́ ко́го ўз'є́ў / але ік кому́с се стрéбї́увало грóшиї́ / то вин ішоў́ дцє́му і пра́виў́ / просі́ў́ / шóби тот вид:а́ў́ / а вин тогді́ казаў́́ / до́бре / їа пров'ї́р'у́ / ци ти їє ў папéр'ах́ / браў́ зошэ́т / диві́ўсє́ / таї́ казаў́́ / так / ти їє́ / але ни пє́ришї́ / а дес пї́єтії́ ци шє́стиї́ / ікії́ тамкї́ ў нє́го запі́саниї́ / твої́а о́ч'ї́р'ї́т' ш'ї́ ни приї́шла́ / а їїк цєс тикі́ до́стиї́но говорі́ў́ / шо їїму́ трéба грóшиї́́ / то тот пў́ж'ї́ў́ / казаў́́ / шо ш'ї́ їїк рас вин уч'ўї́ї́ / шо цєс ме нага́дувати́ за доў́х а́бо кому́с се поскáржи́ / то вин їїго́ вї́крєсли́ с спі́ску́ / і грóш'ї́ пропа́дут́ / ну таї́ шо́ / л'ў́де ц'ї́хо сид'ї́ли́ / бо бойéлисє́ / шо ік утвóр'ут́ рот́ / то лі́шуц'є́ н'ї шч'є́м / то ми тепéрки́ / іт дес ч'ўї́їмо́ за доў́гі́ / то ка́жемо́ / ану́ш когóс вї́крєсл'ї́ут іс спі́скиў́́ / шó тогді́ бу́де? / отáк пишлó́ мї́жи л'ў́де о́цисє́́ вї́крєслити́ с спі́ску́ / с папéр'а́ / а ш'ї́ ка́жут́ закрєсл'ї́ти ў́ спі́ску́ / забрáти́ с спі́скиў́́ / отакé́ с цим усї́м.*

ВІКРИЧИТИСЯ (ВІКРИЧИТИСЯ) – накричати на когось: *Ну шо / вікр'іч'іласе? / ста́ло ле́кше? / за дурно ну́сто напада́йши / а пото́му хоч' говори́ти; Стеремкот'іла / вікріч'іласе / таї пишла́.*

ВИКРУ́ТЮВАТИ – викручувати: *Оцисе́ ни тре́ба викрут'увати / наї так стр'іха́йї / бо іна́кше мо́же се віт'ігнути.*

ВИКРУ́ТЮВАТИСЯ – викручуватися: *Сего́року ми ни го́н':і вам помоч'і / викрут'уїтесе / їек мо́жете / х'іба́ на́рик / ік уро́ди сат.*

ВІКУПИТИ – купити; вдало придбати щось за гроші; купляючи щось, уміти вибрати: *І їа го́н:а шош до́бре купіти / але́ с та́том риу́на́тисе н'іхто́ ни мих / вин ум'іу́ такé вікупити / шо тако́го н'іу́кого ни бу́ло / це ўже тепе́рки дес віжу́ так'і рукави́ц'і / шо бес па́л'ц'іу́ / а гента́м де такé бу́ло? / н'іхто́ ў сел'і́ це́го ни мау́ / а та́то пишоу́ буу́ на Ви́жніцу і купіу́ так'і рукави́ц'і / шо ми ни мо́гли се надиві́ти ї се наўбе́дувати / їек вин то́то уздр'іу́? / де? / їек се нава́жиу́ купіти / їа ни зна́йу / а ч'о се нава́жиу́ / бо ўни куштува́ли та́к'ік тот'і́ / шо с па́л'ц'ами / оц:е́ / грóшиї ни дуже́ бу́ло / але́ на ц:е ни пошкудува́у / то́го їа кау́ / шо ўм'іу́ вікупити такé / шо дру́гому ї ни сні́лосе / а ти ві́д'іла так'і рукави́ц'і? / ві́д'іла їіс? / так? / ну та то́гді зна́йїш / за шо їа кау́.*

ВІКУПИТИ (ВИКУПÓВУВАТИ) МОЛОДУ́ – частина весільної обрядодії, коли молодий батькам, родичам має віддати певну плату за наречену: *Моло́ч:иї́ брат молодб́її їйї́ продава́у / молодї́ї вікупи́у Калі́ну за фист вели́к'і грóш'і / бо так пра́вили / а вин ни торго́ваўсе.*

ВИКУ́ПУВАТИСЯ, ІК (ЇК) РІ́БА – часто, тривалий час купатися: *Р'іка́ бли́ско / па́ру кро́киу́ / то Іва́н у́же вику́пуваўсе / ік рі́ба / ц'і́ле л'і́то мок у вод'і́; Зробі́ли на Потóц'і коўбер / таї́ вику́пувалисе / їік рі́ба / н'іхто́ ни мих їіх ві́т:и ві́т'ігнути / приході́ли двéч'іру́ так'і́ голóн':і / шо гаи́ сін'і́ / пе́рше до ба́би поверта́ли / бо ўна бли́ш:е.*

ВИКУ́СЮВАТИ – викушувати: *Ану́ бер'і́т про́буїте цис'і́ їе́блука / а котре́ нидо́бре / вику́с'уїте і випл'óвуїте / мі́жи німи́ їе ї па́далиц'і́ / ўни мо́гли трóхи се побі́ти / котре́ хот' крі́шку надогні́ле / клад'і́т убі́к / їа ни ві́д'іла / шобі́ так'і́ бу́ли би / але́ їік їкес попа́лосе / то ўбік / а так / дуже́ сокові́т'і і солóтк'і́ / це ра́н'і їе́блуч'ка.*

ВІКУШТУВАТИСЯ – мати великі, на думку мовця, грошові витрати: *Та ми страи́но́ вікушту́валисе по тих шпнтал'а́х / сам'і́ зна́йїте / шо за́рас задурно́ н'іч'о́ німа́ / ўс'о мус купі́ти.*

ВИЛАДО́ВУВАТИ – недок. в. до ВІЛАДУВАТИ: *М'ін'і тўтен'ки н'і цисе виладóвувати / бо самá відииш / йа майу сво́йу роботу / ни б́уду тотó розберáти / а йік берес:е / то зроби́ / мóжу тоб'і трóхи помоч'і / тўтки на дв'і годін'і робóти / йік йіс гадáла? / на дв'і дóбр'і годін'і.*

ВІЛАДУВАТИ – розвантажити, викласти, розкласти щось для огляду, продажу, показу: *Віладували таї пої́хали / а хто с цим усім ме р'ет робі́ти? / каж'ім / хто?; Ма́ма віладувала тїл'ко ўсéго / шо ў д'ітїй гаи о́ч'і розб'ігáлисе / кóждиї шош найшоў д'л'а себе.*

ВИЛÁЗІТИ (ВИЛÁЗÉТИ, ВІЛІСТИ, ЛІСТИ) ІС (Ш) ШКІРИ – докладаючи максимум зусиль, добитися (добиватися) чогось: *Уні ш:кіри вилáз'ут / шобі тáздами вигл'ідáти / а то мáло шо помогáйі.*

ВІЛАМИ ПО ВОДІ ПІСАНО – про те, що могло би бути за певних умов, але невідомо, чи відбудеться: *Т:о / шо ўна вид:áсце цейі óсени / ш'і вілами по вод'і писано / меш від'іти / ўс'еке гóн:о б́ути.*

ВІЛАТАТИ – витратити велику кількість ниток чи тканини на латання чогось: *Ў Тўдев'і йе така дáўна с'п'іванка про за́йц'а / вибач'ей / ік тоб'і ни ўс'о ў ниї се ўдáст / Ої б'іх за́йц'іц' по́пит гáйц'іц' / роздér сра́ку на ломáгу / таї с'їў таї латáйі / таї вілатаў клубóк нитóк / таї ш'і веретéно / подивіўсе назáт' себе / а то распорéно.*

ВІЛЕТІТИ (ВІПАСТИ, ВІЛЮФТУВАТИСЕ) З ГОЛОВІ – забути: *Ви ни зна́йіте Кóц'а? / та вин оберну́ўсе / і йіму ўс'о вілет'іло з голові / вин ни ме памн'ітáти / бо йіму тóго ни трéба / вин ліиен' дёржи ў голов'і тотó / шо йіго інтересу́йі / а йіхати ў Кóсиў за́д'л'і не́йі? / та д:е / н'і.*

ВІЛЕТІТИ (ВЛЕТІТИ), ІК (ІК) КЎЛЯ – дуже швидко вийти, вискочити звідкись чи ввійти (зайти) кудись: *Ік лии оц:é Митрі́ха ўч'ўла / вілет'іла с хáти / йік кўл'а / н'іхто́ би буў ййі́ ни спер.*

ВИЛІЗУВАТИ, ІК (ІК) ПЕС ЁЦЯ – знев., згруб., занадто ретельно і довго, на думку мовця, виконувати якусь роботу, марно витрачаючи час і кошти: *Кóц'о кладé паркани́ / а потóму йіх доробйейі / ўл'ім'і рик б́уде / ік вин тотó вик'ін'ч'у́йі / випуцóвуйі / вилізу́йі / ік пес йе́ц'а / а йік би хлóпец схот'іў жені́тисе / то грóшиї нимá / бо вин ус'ó угрóхкаў у мурі́ / отудá грóшики пишли́ / а йа каў / та йік тре: б́уде вес'іл'é робі́ти / то ти шо / кавáлок парканá видрубáйіш? / ци шó ти соб'і дўмайіш?*

ВІЛИТИ ІЦЕ – знести яйце без шкарлупи, у м'якій оболонці: *Котрáс кўрка зноў вілила йіце́ / трéба присокоті́ти / котрá.*

ВІЛИТИЙ – те саме, що ВІКАПАНІЙ: *Віліта Но́ц'а / ану́ подивісе на Іванка́ / на ци́ фудугра́ф'її́ вин мали́ / але то вітко; Йу́рч'ік / то віліта Мару́с'а / у н'у ўда́ўсе; Хло́нец / віліти́й Николáй / лиш т:о / шо трóхи доўгобра́зії.*

ВІЛІНТАВИТИСЕ – дуже зноситися (про одяг, вироби з тканини, зокрема полотна): *Соро́ч'ка гет віл'інтавиласе / такé на́в'іт' ко́ло хáти ўстит уберáти; Прóстин' так віл'інтавиласе / шо йік отáк се подиві́ти на со́нци / то гаи с'в'і́тиц:е / самá осно́ва се лиші́ла.*

ВІЛІСТИ (ВИЛÁЗИТИ, ВИЛІЗÁТИ, ВИЛАЗÉТИ) БО́КОМ – спричинити (спричинювати) погані наслідки: *Отакá лўтав'іс'т' коліс тоб'і́ віл'ізе бо́ком / згада́йїш мойі́ слова́.*

ВІЛІСТИ (ВИЛÁЗИТИ, ВИЛІЗÁТИ, ВИЛАЗÉТИ) З ДОВГІВ – повністю віддати борги: *То ни шту́ка зайті́ ў доўгі́ / а йéк з них віл'істи?; Віл'ізли з доўгі́ў / та́ї тепéрки на д'і́ти йе бі́рше.*

ВІЛІСТИ НА КО́ГОС – евф., мати статевий акт з кимось: *Та йа ни віл'іс на н'у / йа лиш уз'éў оді́н рас у да́нец / а ти ч'о менé пі́лиш? / іко́йї д'і́ч':ої́ ма́ми хоч'іш? / ч'іго́ се добива́йїш?*

ВІЛІТИТИСЕ – одягтися занадто легко, не так, як цього вимагає погода: *А ви шо так віл'ітилисе? / вам шо / гор'іч'é? / ци ви хоч'іте позасту́д'уватисе? / ану́ бо́рзо ўберáїтесе.*

ВІЛІТУВАТИ – перебути літо: *Пі́ет' разі́ў л'ітувала ў полонин'і́ / абі́ Бох помі́х ш'і сегóроку віл'ітувати / і́ бі́рше ї́ти ў полонину́ ни б́ду.*

ВІЛІТУВАТИСЕ – пас. до ВІЛІТУВАТИ: *Д'в'і́ корóв'і́ ї́ телі́ц'а віл'ітувалісе ў полонин'і́ / а ми с козо́ў лиші́лісе б́улі / роско́ш'і́ў ни б́уло.*

ВІЛІЧІТИ – вилікувати: *Шука́їте тако́го до́ктор'а / шо́би менé віл'іч'і́ў / йек так? / ви ті́л'ко се ўч'éлі ї́ни го́н':і́ д'éдеви помоч'і́?*

ВІЛІЧІТИСЕ – вилікуватися: *Ба́ба віл'іч'і́ласе коз'éч'і́м молоко́м / то д́уже помич'нé / те́пла кулéшка ї́ молоко́.*

ВІЛЛУШОК, -а – 1) свіжий горіх, що випав (чи от-от випадє) із зеленої оболонки: *Мої́ / ч'ї́ це гор'і́х? / ті́л'ко віл:уши́кїў / так сі́ўно ўроді́ў / лиш н'ї́уро́ку / а н'ї́хто́ ни молóти / Та то лиш в'і́тер поду́її / легóн'ки́ї́ такї́ї / і́ ўс'о б́уде на земні́ / нашó молоті́ти? / Йо́ / але ци гáздá бо́рзо тотó приб'і́жїт ві́зберати? / бо ох'і́ч'них на́їдец:е богáто / за дéс'і́т' м'і́нўт ма́йїш пі́ўм'і́ха / і́ шо / зле?; 2) молодий здоровий хлопець; часто викор. у порівняльних конструкціях: *Так'і́ / н'ї́уро́ку / фáйн'і́ хло́цї́ / йі́к віл:уши́ки.**

ВИЛОМНЮВАТИ – виломлювати; збирати (про кукурудзу): *То / вітко / на т'ішкú зіму / бо ч'іркач'і ўс'о тоўч'ут / ад'і винограду ни йїла / бо котрє пристіглії / ўс'о зйїдене / лиш зелєне се лишїло / сегон:е вилóмн'увала кукурудзи / бо ї то дз'обайут / нав'іт' у мене ў горїц:и ростє шош такє / шо ўни н'іколі тотó ни йїли / а тепєрки ї т:о йїд'ут / ускр'іс' уні пєри'ї / а йа ўже за нїми бóрзо беру / шо ш'ї се лишїло / отакє мойє.*

ВІЛУПИТИСЯ, ІК (ІК) ВОВК НА ЗВІЗДИ – згруб., занадто довго дивитися на когось (щось); неприязно оглядати: *Вїлупиўсе / ік воўк на зв'їзди / шо ти / л'ўпч'іку / тамеч'ки ўздр'їў? / ану їди виц:и / ни заваж'єї л'ўдем робїти / Та вин ни на л'удїї дївиц:е.*

ВІЛУПОК, -пка – знев., про дитину чи дорослого: *Ти / вїлупку / меш м'ін'ї ўказувати? / ш'ї молоко ни обсóхло пид нóсом / а вин рот ўтвор'єїї?*

ВІЛЬЦЯ, -ів – малі вила: *Йа цїми вїл'ц'ами нав'іт' копайу / ни рускалєм / а нїми / ану озмі ў рўки / ік'ї легон'к'ї.*

ВІЛЮФТУВАТИ – 1) вистудити (про приміщення); те саме, що ВІХОЛОДИТИ: *Йої / іка студ'ін' / хто ч'уў так вїл'уфтувати хату?;* 2) провітрити: *Хату дóбре вїл'уфтували / таї лєкше дїхати.*

ВІЛЯХКАНИТИ (ВІЛЯХКАТИ) – згруб., раптово почати сварити когось: *Вїл'ахканити / це з наскóку напáсти на кóгос / зач'єти сварїтисе / а дрўгий мóже і ни знáти / за шо йїму така напас'т' / бо тот н'їч'ó ни роспїтуйї / ни вийєс'н'уйї / а зрáзу кр'їч'єїї / таї ш'ї дóбре / ік ни зач'їнаїї кл'єсти; Унá ни кóжного насм'їлиц:е вїл'ахкати / Івана об'їїде дес'єтоў дорóгоў / йїгó бойц:е / а дєкого так ч'їхвóсти / шо гаш їскри з оч'єї лет'ут / гаш з рóта кўриц:е.*

ВІМАЛЮВАТИ – пофарбувати: *Хатї вїмал'уван'ї / так'ї / йїк пїсанка / і пидлогї / ї вїкна / ї двєр'ї / а ік'ї подушкї на лушкáх! / такє шит'є / йїк на пїєду / а рушникїў такїх смїх ш'ї ни вїд'їла / каў гєзде / такóго н'ї ў кóго нїмá / ўс'о до пор'єтку / однó до óн:ого / Ўни йїх ш'ї тогїт вїмал'ували / а рушникї / подушкї / два óбрусї / то в'їно.*

ВІМАРШКАТИ – накричавши, вигнати когось звідкись: *Ўни вїмаршкали з'єт'а / а дє вин тепєрки бóде з нїми жїтти? / ш'ї ни рас згадайут / йек кр'їч'єли марш м'ін'ї с хáти / ої шо згадайут.*

ВІМАСТИТИ – забруднити: *Вімастила рúки сáжеу; Їа казала питкóт'уї штан'ц'ї / їк ідеш / бо вімастиш / а ти ни послухаў / ч'о їйс такїї пустїї / ге? / ану подивїсе на сéбе.*

ВІМАСТИТИСЕ – забруднитися: *Абї ни вімастилисe кóло груби / ўберайу фарту́х; Вімастиўсе ў болóт'ї / таї хоч' такїї їтї? / кудá?*

ВІМАСТЮВАТИСЕ – забруднюватися: *Б'їле скóро вимáс'т'уйїц:e / тёмне л'їше / на нéму ни так вітко / їк замастїш.*

ВІМАШПНІЙ – забруднений: *Вімаш'їна сорóч'ка / сам зайїдений / мої / а шо їйс такé робїў? / Молотїў ч'óрну ч'ерéшн'у / бо ни мих дос'їгнути / А то хто ч'ерешн'ї молóти? / та це ни гор'їхи / йої / а ч'ем ти тотó робїў? / Їек ч'ем? / віт'їх тїч'ку / таї неў биў / А фасу́л'ї? / Та ўпáли / ви шо / цéго ни знáли? / бес тїч'ки ўни ни вїйуц:e / на зéмн'у пáдайт / áле їм і так дóбре / ўни весéл'ї / ни ўсóхли / Їойойої / аг'ї на б'їду.*

ВІМИКАТИ (ПОВИМИКАТИ) ПЕЙСИ КОМУС – тягнути за волосся когось, тим самим покарати його; набити; часто викор. у мовленнєвому жанрі погрози: *Перекажї / шо дес їк уздр'у їїгó / то вімикайу ўс'ї пéси / наї ш'ї хот' рас м'їн'ї дитїну кинé / то жит'á їїму ни бóде / ч'о вин верстакїў свóйїх ни зач'їпáйї / а берéц:e до малїх? / бик такїї / наї с старшїми кл'уч'ки шукаїї / наї їїм покаже / їкїї вин герóї.*

ВІМІНИТИ (ОБМІНІТИ) ШІЛО НА МІЛО – невігідно міняти що-небудь на щось: *Ти вім'їн'їў шїло на мїло / бо тв'її дзїгарок / мóже / ни такїї фáйнії / áле дóбре ходїў / а цес? / в'їдéў / назáт годїні показуїї / гаї дивїсе / їек вин ідé / котрá зáрас годїна?*

ВІМІРИТИ (ВІХОДИТИ) СВОЇМИ НОГАМИ ВЗДОВШ І ВПÓПЕРЕК ШОШ – про ґрунтовну обїзнанїсть когось із певною місцевїстю: *Кúти ї Вижнїцу їа вім'їр'їў свóйїми ногáми ўздоўш і ўпóперек / Кóсиў так ни знáйу / а тўтки з зажмўреними оч'éма мóжу ходїти; Їа їк пáсла корóву / то от:ó пидл'їс'ї вім'їр'їла ўздóўш і ўпóперек / і ни лиш т:о / áле ї улóгу / горп кóло Ф'їлипових / Калатўру / ускр'їс' моїї бóс'ї нóги ходїли.*

ВІМІТУВАТИ – викидати: *Їа заборон'éйу / ни дайу вим'їтувати с'м'їт'é ў скалу кóло р'їкї; Ни вим'їтуї мутўз'ї / ўно пригодїц:e / дес шош трéба заўїзáти / а то нимá.*

ВІМНІ, -я – вим'я: *Вїмн'ї малéн'ке / áле молóкá / н'їўрóку / даїé дóста; Вїмн'ї фáїно ум:її / а тогдї дїї корóву.*

ВІМНІЦКАНИЙ – зім'ятий: *Сукн'а вімн'іцкана / де / в'ере / зал'іско?; Вімн'іцканиї обрус ни кладі на стіў.*

ВИМНІЦКАТИ – вим'яти: *Спин:іцу вімн'іцкала / бо така мат'єр'іа / х'іб'а би ни с'ідати / а лиш стой'єти / але кобі так мих?*

ВІМОРСКАТИ ПО ЛИЦІ (ПО ПІСКУ, ПО ТВАРІ) КОГОС – згруб., вдарити кілька чи багато разів когось по обличчю (по роті): *Ўна нав'іговата / приб'ігла / віморскала Ан:іцу по лиці ї пишла соб'і / ми ўс'і ни могли до себе приїти / а б'ін:а жінка / йік он'ім'іла / ни знаўу / шо ў Параску було ўштрикло? / И:ї / а йїі богато тр'єба? / м'ожє / т:о / шо Васіл' три ци штіри дан'ці вігул'аў з Ан:іцеў на вес'іл'у ў йіго брата? / ўна страшно йіго риўнўї / т'єшко сказати / але тамки ўс'і веселілисе / на т:о вес'іл'є / Н'і / розумна жінка тако́го ни зроби / от'ак йа скаў / ни зроби / с такоў б'іно се здиба́ти.*

ВІМУЧИТИ (МУЧИТИ), ІК (ІК) КАЛЬВІН – спричинити (спричинювати) комусь великі страждання: *То страшна слаб'іс'т' / вімуч'іла йїї / йік кал'в'ін; Ч'олов'ік у Ган'і буў пог'аніи до жит'а / биў йїї / вімуч'іў / йік кал'в'ін / ни даї Б'ожє ко́мус тако́го.*

ВИНДЗАРНЯ, -і – те саме, що БУЖАРКА, ВОЗНІЦЯ: *У нас до́ма ка́жут возніц'а / а тамки / де т'ітка жиїє / виндзарн'а.*

ВИНДЗУНКА, -и – копчене сало (підчеревина): *Йа ни йім солоніну / то́го ни руба́йте виндзунки / йа само́го хл'іба з о́гир'ком о́зму / Ти му́сиш поку́ш'ити / ту́тки ма́їже сама́ буженич'ка / гаї дивісе.*

ВІНЕСТИ ВОДІ – принести води з ріки чи “с чюркала” – з джерела: *Вінеси воді / таї тогді їди / але бері дв'і п'утни / на коромисло / л'єкше нести / Йа ни ўм'іўу на коромисл'і / п'утн'і х'ітаїўу:е / таї пл'єч'і бол'ут / ш'і м'ожу ўпа́сти ўб'єрех / загарата́ти з ве́драми / йа л'іпше ў рука́х; Ік с кирніц'і / то каўт віт'ігни воді / а йік з р'ікі / то вінеси.*

ВІНЕСТИ НА СВОМУ ГОРБІ (НА СОБІ, НА СВОЇХ ПЛ'ЄЧ'ЯХ) ШОШ – розв'язати самотійно якісь складні проблеми, пережити біду, горе; страждати: *Була воїна / а ба́ба лишіласє сама́ с тр'ом'а маліми д'ітмі / то сам'і знаїїте / йек приходілоє / ўна / сара́ка / ўс'о вінесла на сво́му горб'і / по́моч'і н'івітки ни було / ч'олов'ік ум'єр / н'єн'а стар'а / хто пом'ожє?; А хто нам пом'огаў? / н'іхто́ / ўс'о вінесли на сво́їх пл'єч'ах / от'іц'кого н'іхто́ ни пом'іх / на́в'іт' се ни запитаў / йек се ма́їімо.*

ВІНИШПОРИТИ – ретельно шукаючи, знайти те, що заховано, чи дізнатися інформацію, призначену для вузького кола: *Вит цього н'іч'о ни сховайиш / найде / вінишпорит / абі де.*

ВІНКІЛЬ (ВІНКІЛЬ), -кля, (-кіля) – 1) кутник, який викор. у столярних роботах для вирівнювання кутів; 2) металеві краї кухонної плити (груби): *У д'ідов'її хат'ї хтос ўноч'е вібиў викно / ўл'іс таї позабераў ус'ї в'їнк'їл'ї / а потому питкінуў у викно / ни пидиїшло їїму / але шо с того / н'їч' попсуваў / ўна така розбіта дотепер стоїїт.*

ВІННИЙ (ВІДЕН)¹ – винуватий: *Пе / ти він:уї / ўсему; Хто віден у тому / шо ти так зле гостіу? / сам / бо / їграў своїїм вóзом.*

ВІННИЙ² – кислуватий, кислий: *Абі борш' буў він:уї / прѣбаба клала тудá квáсу áбо зелéних слиў.*

ВІННИЙ – НИ ВІННИЙ, А БІДУ МАЇ (МУСИ, МУС, МУСИТ) ПЕРЕЖИТИ (ПЕРЕБУТИ) – загальні негаразди можуть стосуватися і тих, хто непричетний до їх виникнення: *То / Їванку / ни лиш с тобоў такé се стáло / кїл'ко ѝе такóго / шо він:уї / ни він:уї / а маїїи витпаціти ікүс б'їду пережити / ї дéколи такé / шо ї ни снїў би / л'удину ўс'ека нéч'їс'т' ч'їпїейїц:е.*

ВИНО́, -á – виноградні ягоди: *Отáм / кóло Ївануш':їного парканá ѝе вино / їдї їїш; Нарвáла винá поўниї кош'їл'.*

ВІНОСИТИСЕ – зносити (про одяг, взуття): *Гет з óбуви віносиласе / д Великод'н'у шош соб'ї купїу / а покішо так опхóдусе.*

ВИН (УНА́ ТА ІН.) СВОЄ НАЙДЕ – йому (її та ін.) не завжди буде щастити; кожний отримає по заслугі: *Каў тоб'ї гéзде / рáн'ше ци пиз'н'їш:е вин своїе найде / дистáне тотó / шо заслужїў / їїму н'їхтó ни ме так терп'їти / їїк Дóц'а / натрафи на таку / шо скрути їїгó / їїк барáн'їч'її рїх / від'їла їїс / ік'ї рóги ў Митрїїшиного барáнá? / отáк скрути / і їїк ни самá / то найде тих / шо їїї помóжут цїсé зробїти / каў тоб'ї / шо вин ш'ї ни трафіў на своїе.*

ВІОСТРЕНИЙ – дієприкм. від ВІОСТРИТИ: *Ниш такїї віострениї / шо мош се порубáти / зле / колї тупїї / áле ї такїм мус повóлен'ки лупїти / нимá кудá се квáпити / бо ч'вáхнеш пáлец / таї по ўсему.*

ВІОСТРИТИ – докон. в. до ОСТРІТИ: *Складї отўтки на табóрик ус'ó / шо трéба віострити / вёрнусе вид Андр'їїа / таї зробїу / їа ма́хом.*

ВИПАНТРÓВУВАТИ – недок. в. до ВІПАНТРУВАТИ: *О н'і / ц'єго ни б'уде / йа ни б'уду випантрóвувати / кудá вин хóди / ви гет зле рáдите / ік схóч'і / сам ус'ó роскáже / такóго ни б'уло / аб'і хтос із нас шош притáйуваў / у нáшиї с'імн'і ц'єго нимá / А йа бих пишлá нáзириці.*

ВІПАНТРУВАТИ – вистежити: *Віпантрувала / де пид дош'кáми несéц:е к'урка / то найшлá там на гн'із'д'і к'упу йец.*

ВИПАНУ́ШКУВАНІ, -я – опредм. дія від ВИПАНУ́ШКУВАТИ: *Йа тоб'і т:о / та йа тоб'і т:о / а ти ни ц'інуйиш / та б'ідá би ц:е брáла / к'іл'ко йа мáйу такé випану́шкуван'і вислухóвувати? / кому́ йа шо він:а? / ци ў кóгос шош прóс'у? / н'і / а йік сам'і дайітé / то ч'о м'ін'і випоминáйіте?*

ВИПАНУ́ШКУВАТИ – дорікати; нагадувати комусь про колись зроблене добро; наголошувати на чийсь невдячності: *Мамó / йа ни хóч'у / шоб'і Гán'а м'ін'і випану́шкувала за стар'і рум'унки / сегóн:е йа ч'ут' ни проваліласе / м'ін'і лицé лупілосе / їду / а ўна при жинкáх менé се питáйі / ци ч'еревіки ни т'існут / та йа йіх даўно видроб'іла ї ни зберáйусе б'ірше ч'уж'і город'і оброби́ети / за шо? / за нидонóшен'ц'і?*

ВІПАХКАТИ – 1) викурити: *Мáхом віпахкаў пиў л'ул'ки / áле ў капиуку ш'і дóста т'ут'уну́ лишілосе; 2) перен., набити, вдаряючи к'ілька чи багато разів когось рукою: То мош віпахкати кóгос по однóму м'ісци / йо / так у нас кáжут / ад'і ўч'эра ў Митр'іхи ч'ула рéйвахи / а ў них урác т'іхо / таї сегóн:е се питáйу ў нев'істкi / а то ч'о / л'убоч'ко / мал'іі уч'эра так голос'іў / шо се стáло? / а ўна кáже / шо віпахкала йігó по срáц'і / аб'і б'ірше сам вит хáти н'і на крок / а то ў них нимá паркан'іў / ни загорóжено / таї вин поч'іб'ір'еў на бéрех до скáли / та ўни йік ци́се ўздр'іли / то гаш одж'іхну́лисе / а сегóн:е Вас'іл' ўже кóлики наб'іў / загорóд'уйі подв'ір'і / Та так / а шо роб'іти? / малé у ч'вал' идé / де ўно рузум'іі / шо рóби?; Мош і по п'іску віпахкати / а ни лиш віпахкати т'ут'унéц / а ч'о н'і? / це крáйне / áле ї такé бувáйі.*

ВІПÁХКУВАТИ – недок. в. до ВІПАХКАТИ: *Випáхкуваў по пáц':і ўден' / áле б'ідá нарóзум'іла / теп'ерки тотó ў рот ни берé / мóже / корт'іт / áле ни показу́йі / Та бо то тр'іло / в'ітко / дишóў до ц'єго / сам уздр'іў / шо себé грóби.*

ВИП'ІСКУВАНІ, -я – опредм. дія від ВИП'ІСКУВАТИ: *С'ута ни скаў / шо писку́йі / áле дéколи / ік йіму́ се ни хóч'і шош роб'іти / лáким сказáти / а ч'о йа? / а йа тогд'і каў / бо нас двóйі ў хáт'і / тáто на*

робот'і / а Марус'а ў школі / ну таї вин іде / унести дроў ци ш':е шош / це ни так / шобі пискуваў / але мале випіскуван'і ѝе / ѝе.

ВИПІСКУВАТИ – зруб., грубо розмовляти з кимось, не дотримуватися приписів мовного етикету: *Такé малé / а ад'і ѝек випіскуѝ / ч'іѝé то / верé / з'іл'і? / хто так фáїно наўч'éў дитіну говоріти?*

ВИПІСУВАТИ – дорікати комусь, сварити кого-небудь: *Віписала так / шо ме доўго памн'ітáти / згадала за ўс'о / шо вин робіў і ни робіў / наї знáѝ / І шо ѝіс дóброго свóѝім вáд'ін'ім зробіла? / ти зберáѝіс:е ч'олов'іка / ік малу дитіну / ўч'éти? / хоч' / абі вин с'н'івáў лиш т:о / шо ти їгráѝіш? / ч'ікаї / вин дес і тоб'і такóѝі зас'н'івáѝі / шо меш лікт'і кусáти.*

ВИПИТАТИСЯ – випитати: *Ви там бліш:е / віпитаѝтесе / ци ўни нам'ірен'і хáту продавáти / бо хáту ік хáту / алé там пл'ац фáїніѝ.*

ВИПИТИ – 1) випити: *Віпиў мóн'ки таї контéтніѝ / ад'і ѝек фáїно баріц'е; 2) бути свареним: Плáч'і / бо віпиў вид д'éd'і / вин знáѝ / за шо / а ме дáл'і голосіти / то маї ни так дистáне / д'éd'а тогдї рем'ін' с'т'эгне / І:ї / та де Іван коліс хлóпц'а ўдéриў? / ни каж'іт такóго / цéго ни бұло / То так / Дóц'у / але ўч'éти трéба / наї знáѝ / шо ї такé мóже бұти / Та ни ўдéри / вин страшнó цéго хлóпц'а л'ўби / гїне за ним / Але дитіна мáѝі знáти пор'édок і т:о / шо мóжно / а шо / н'і.*

ВИПИТИ (ДОБРУ) ПОРЦЮ ВИТ КОГОС – бути свареним: *Кобіби лиш ѝігó ўздр'іў / тогдї віпїї дóбру порц'їѝу вид мéне / ої шо дóбру / ѝігó ш'і н'іхтó так ни ч'істувáў; Віпила таку фáїну порц'їѝу вид мáми / шо ш'і дотепér контéтна / ни мóжу видітї / а ўс'о ч'éрес тéбе / абéс знáла.*

ВИПЛАТЮВАТИСЯ – безос., вигідно: *Нам виплáт'увалосе робіти сувен'іри / ѝїхати з нїми ў с'в'ітї / бо ѝек би ми цису хáту збудувáли?*

ВИПЛАЧЮВАТИСЯ – те саме, що ВИПЛАТЮВАТИСЯ: *Їек ме се виплáч'увати / ік молóкó тáн'че / ѝік водá / корóву н'іхтó ни схóч'і держ'éти / То прáўда / кóло корóви мáѝіш се наробіти / і то ни полехкї / а так / ѝік мáѝі бұти.*

ВИПОЛОКАТИ – 1) випрати (про не дуже брудний одяг, білизну): *Віполокала / бо то ч'éсте / тáмки ни бұло шо доўго жмакáти; 2) виполоскати: Дóбре / шо водá ў р'іц'і ч'éста / ѝа б'ігóm віполокала б'іле / ўно мáїже вісохло / за годіну мош фрасувáти.*

ВИПРА́ВА, -и – обробка шкіри: Ч'ула / шо випра́ву ў Кóсов'і рóбйут / а ў нас н'і / тáмки се пита́йте / а тўтки нáв'ім' н'і до кóго ни їд'ім / бо йа пра́ўду каў.

ВИПРАВ'ЄТИ (ВІПРАВИТИ) КИШКІ – заст., з нар. мед., у певний спосіб полегшувати (полегшити) стан хворого, у якого проблеми з кишківником: Шобі́ виправити кишкі́ / то варі́ли ба́биц'і / йа ўже ка́зала за ц:е / Ан:і́ц'а переверта́ла на ч'єрево бан'єк / і мо́же / цисе́ так ут'єгувало ч'єрево і́ тот бан'єк / мо́же / так вири́ўн'увало кишкі́ / йік буў скрут кишóк ци кі́ли / ад'і́ л'ўде кладу́т бан'кі́ / і ўни вит'іга́йут сла́б'іс'т' / шо бу́ду ка́зати? / це дўже даўне / і́ тот'і́ / шо на цєму се розум'і́ли / ни ўрас ох'іч'н'і бу́ли шош розка́зувати / а ш':е смих нагада́ла / шо ўна ўм'і́ла пидйєзувати / зна́ла / йек тотó розм'і́стити / тепєрки ни зна́йу / ци хтос у сел'і́ цисе́ ўм'і́и / о / нагада́ласе / шо Кали́на спáлувала рўжу / до не́йї с цим і́шли / áле за рўжу / то богáто ч'у́ли / а випраўйє́ти кишкі́ / в'іде́ї / ўже н'іхтó ни берєц:е / їдут до дохтóр'ї́. Див. ВАРІ́ТИ БА́БИЦІ.

ВІПРАВИТИ (ВИПРАВ'ЄТИ) – переконуючи когось у чомусь чи погрожуючи комусь, домогтися бажаного, того, що, на думку мовця, йому належить: Робі́тникови ни дўже догóд'ували ў ци́ хáт'і / ход'іку́ йіду зр'іхтува́ли / а вин тотó ни хот'і́ў йі́сти / виправи́ў дóброї́ йі́ди / т:о / шо рахува́ў / йі́му се налє́жи / йа / кáе / ў кóго ни робі́ў / то ш'і ни ў одні́й хáт'і тако́го ни дава́ли / ви пєри́'і / дє́ цисе́ до вєч'і́ра ме тримáти? / отáк виўстидаў Митрі́ху / та́й уна́ розгов'і́ласе на бужені́цу / лиш просі́ла / шóби н'ікóму цисе́ ни розка́зуваў; Лє́дві лєдв'і́с'ки виправи́ў у не́го грóш'і́ / то́ї д'і́т':о ни хот'і́ў вид:авáти.

ВІПРАВИТИ (ВИПРАВ'ЄТИ) – обробити (обробляти) шкіру, робити її м'якою: Нáш'а ба́ба і шкíру ўм'і́ла виправити / ни лиш з не́йї шош ш:і́ти.

ВІПРАВИТИ (ВИПРАВ'ЄТИ) НАТУ́РУ – змінити (змінювати) характер: Виправити нату́ру мош лиш тогд́ї́ / і́к л'удинá самá цєго хóч'і́ / лиш тогд́ї́ / бо йі́к йі́ дóбре с тим / шо ўна ма́йї́ / то ти н'ікóли н'іч'ó ни зм'і́ниш / абєс умерáў; Виправити нату́ру / і́ то ни гет / мош / і́г диті́на ш'і малá / то с пел'і́нок ві́тко / отогд́ї́ мош потрóшки зач'і́нáти ўч'є́ти / абі́ ўна зна́ла і́ розум'і́ла / шо йе дóбре / а шо погáно / і́ йек уна́ ма́йї́ вєстíсе.

ВІПРАВНИЙ – особа, якій, на думку мовця, бракує доброго виховання; безцеремонний; той, хто не завжди дотримується максим

спілкування: *Ад'ї їка цис'а дитіна віпраўна / стайе ў р'ет ж:инкамі говоріти / кудá / верé / родич'і се діўйут?*; *Такá йіс віпраўна / йік Васи́ліха / ўс'о гет фэртик знайіш / оц:е ви дв'і ў Цáрин'і наірозумн'іш'і.*

ВИПРОВА́ДЮВАТИ – те саме, що ВИПРОВАЖЕ́ТИ: *Лéхко сказа́ти випрováд'уї / а йік вин ни хóч'і їти? / кáже / шо йіму́ тутки дóбре / шо ви соб'і їд'ім роб'іт / ік вам трéба / а йа зач'ікайу / мóжу соб'і на оцэс ліжнич'ок л'іч'і / йа ни квáпйусе.*

ВИПРОВАЖЕ́ТИ – спонукати когось піти геть, покинути певне місце: *Йік в'ір'іж'ейут когóс / то дéколи кáжут / шо випрováж'ейут / а м'ін'і се здайе / шо випрováж'ети / то інче / мóжно когóс с хáти випрováж'ети / йік вин задбўго сидіт / це ни т:о / шо вигон'ейут / вимáрикуйут / н'і / áле показу́ют / шо кудáс квáпйуц:е / ци шо йе робóта / їку горіт робіти / ци ш':е шош / йек вихóди / так / абі́ тот пишóу / а йік ц:е ни помóже / то ўже диві́се самá.*

ВІПРОСИТИ – докон. в. до ВИПРÓСЮВАТИ: *Ві́просила / таї уна витпустіла ш':е пйет' к'іл' мукі; Ві́просиў у ву́йка дзигарн'іч'ку / а йа се питáйу / нашó ўна тоб'і се здáла? / шо з неў меш робіти?*

ВИПРÓСЮВАТИ – випрошувати: *Стáри'і д'іти ў нéго ўс'о випрós'уйут / шó би ни маў / ус'ó вид:айе / йек так робіти?*

ВІПСИ, -ив, тільки мн. – відходи: *Йек ти лупиш барабу́л'і? / к'іл'ко ў віпси пишлó? / лупі тóнче / бо йіх стáне лиш на пйўзимі.*

ВІПУЖІТИ – 1) перелякати: *Д'ітій м'ін'і віпуж'іў / присил'іт свóго пса;* 2) порозганяти: *Бáба с тоїі хáти ус'іх пйін'ух віпуж'іла.*

ВІПУЛЕНИЙ – знев., витріщений: *От:á жінка такá нифáйна / віпулена / ік ни знайу / шо / таї ш'і фўстку завіла криво.*

ВІПУЛИТИ (про очі) – витріщити: *Ві́пулила óч'і / і то так / шо м'ін'і гаши нидóбре стáло / бóйусе / шобі ни наўрóч'іла / ўже бўло такé.*

ВІПУЛИТИСЕ – витріщитися: *Ві́пулиласе / йік ж'éба / таї ш'і тэмбу ўтвор'ейі / ни дўмаї соб'і / рот / ік вéри'а / лиш матул'кайі.*

ВІПУТАТИСЕ – докон. в. до ВИПЎТУВАТИСЕ: *Випўтуйтесе тепэрки сам'і / ми рáдили / а ви ни слўхали / а сегон:е / йік зал'ізли ў боргі / скіглите / порáт'те нам / йек вйіти / віпутатисе с цéго? / а ч'о ви бра́ли мотоцікол' і тел'іфóн на дитин'еч'і грóш'і? / ви ни наўч'ін'і / шо грóш'і мóжно розд'іти / а йісти хóч'іц:е шодéн'? / тáже вам по тритц'ейц:і / а йек так рóзуму ни мáти? / ви шо / гарбу́ц нóсите на ўйёзах ци гóлу?*

ВИПУТУВАТИСЯ – долаючи труднощі, виходити зі складного становища: *Треба / але йек уні майут випутуватисе з того ўс'ого / ни знайу / і ніч'о ни гон:а порадити / помогайу зрїшми / к'їл'ко мѳжу.*

ВІПУЦУВАНИЙ – дієприкм. від ВІПУЦУВАТИ: *Ч'обиткі вїпуцуван'ї / так'ї / йїк нов'ї / н'їхтѳ ни скáже / шо ўни ўже рик убѳран'ї.*

ВІПУЦУВАТИ – 1) дуже ретельно почистити; натерти до блиску: *Ад'ї йек д'їдик тоб'ї фáйно вїпуцуваў ч'еревїч'ки / скажї йїму д'їковáт'ї поцулуї д'їдика ў руку; Горш'кї так вїпуцувала / шо стáли / ік нов'ї; 2) перен., витерти (про заношений одяг): *Шош мус'у с цеў кўрткоў робїти / бо малїй так рукаві вїпуцуваў / шо гаш блис'т'ут / гл'áба такѳ ўбрáти / І:ї / хто на дитїну ме се дивїти? / На н'у ни дўже мут / а на мáму бўдут / скаўт / шо самá вїитрамуваласе / а дитїну ход'їек пускáйї / а йїк ни скáжут / то подўмайут.**

ВІРАТУВАТИ – врятувати когось з якоїсь небезпеки: *Ч'олов'їк попáу у б'їдў / ледв'їс'ки вїратували / нáйбїрше Фед'ѳ помїх.*

ВІРАТУВАТИСЯ – врятуватися; те саме, що ВІБОРСАТИСЯ: *На нас звел:ї нáпас'т' / ни знáли / йек вїратуватисе / áле Бох помїх.*

ВІРВАТИСЯ (ВИРІВÁТИСЯ) С СЛѳВОМ – почати (починати) говорити, виступати: *То ни ўс'їм давáли / áле Гán'а вїрваласе с слѳвом / і дѳбре / бо скáзала за ўс'о / шо л'ўдем болїт / дўже йїїї слўхали / а потѳму д'ѳкували ї фалїли / тот'ї / шо бўли на збѳрах.*

ВІРГÁТИСЯ – крутитися, вертїтися, ворочитися: *Вїргаўсе на лушку до ўпїўноч'ї / вїтко / ни мїх ўснўти; Мої / та ни вїргаїсе / бо йїк т':ї вїргну / то ни ўстáнеш.*

ВІРЕВКАТИСЯ – накричати на когось, виявляючи невдоволення, злість: *Вїреўкаўсе за дўрно пўсто / н'їзашѳ / таї пишѳў на док.*

ВІРІВНАТИ – вирівняти: *С'їли ў хáту / áле надвор'ї ш'ї нїмá пор'ѳтку / вид гїршого позаберáли / áле ўс'о трѳба вїрїўнати / ўбуркувáти кѳло схѳдиў / подивїтисе / де гр'їткї могли би бўти / ц:е ўже навес'н'ї / а нї тепѳр / колї з дн'а на ден' зимá мѳже ўпáсти / кáўт / шо гор'їш':áми с'н'їгї; Цисў гр'ѳтку мус вїрїўнати / бо ўна такá / йїк дорѳга пїт Сокїлским / анў див'їц:е / отáк стáн'те ї подив'їц:е.*

ВІРІВНАТИ (ВИРІВНІЮВАТИ) НАТЎРУ – набути (набувати) позитивних якостей: *У нѳго д'їч':а натўра / де йїїї гѳден бўў вїрїўнати? / отáк ус'ѳ жит'ѳ ї се промўч'їла / сарáка; Вїрїўнати натўру мош / алѳ л'удинá самá мáйї цѳго хот'їти / о / і ш'ї мáйї мáти вѳл'у ни попускáти*

соб'ї / а трóхи помучува́тисе с тим погáним / шо ма́йї ў со́б'ї / отогди́ / мо́же / с то́го шош ви́йде.

ВІРИВНАТИСЕ – вирівнятися; стати таким, як хтось: *Наш ік ішо́ў до шкóли / то бу́у гет малі́й / пос'л'їн:и́й сто́йе́ў / гаш у трéтій кл'áс'ї віриўна́ўсе / а тепéрки передогна́ў ус'їх / лиш М'їхáс' доли́нцкі́й пéред ним / бо на гóлу віш:и́й / так шо ни пережива́йте / ў скóрим ч'їсу́ і ваш віросте / на́й здорóў бу́де / Д'їковáт' / ву́їно / шобі́ ї ви дуж'ї бу́ли; Ану́ слуха́йте / шо йа скаў / ви молод'ї́ тáзди / ни гóн':ї тїл'ко ўсéго ма́ти / ік тот'ї́ / шо тазду́ють рокáми / ш'ї трóхи / трóхи / ікі́йс рик / і ви віриўна́йтесе / пі́дете ў пóрав'ін' з нїми / шош вид нас / ікáс пїт:римка / а шош ви / та́й бу́де / ог:ó / найшлі́ ч'ем жури́тисе / кобі́ лиш цис'á б'їда́ бу́ла.*

ВІРИВНАТИСЕ (ВИРІВНЮВАТИСЕ) В ГОЛОВІ КОМУ́С – хтось почав розуміти, збагнув щось, почав діяти розумно: *М'ін'ї́ гаш тепéрки віриўна́лосе ў голо́в'ї́ / д'їковáт' / Одок'ї́ / шо йї́стé спамн'їта́ли.*

ВІРИВНАТИСЕ (ВИРІВНЮВАТИСЕ) З ГРІШМИ – подолати (долати) матеріальну скруту: *Д'їти се віўч'їли / та́й у нас віриўна́лосе з грїшми; Мар'їч'ко / то потóму віриўнайїц:е з грїшми / важне́ / шо ўже ни ма́йїте доўгіў / оц:é вéл:еко знач'ейї.*

ВІРИВНАТИСЕ (ВИРІВНЮВАТИСЕ) З ГÁЗДАМИ – стати (ставати) таким, як газди: *Колї́с за тих / хто мав велї́кїй гóнир і дуже хот'їў віриўна́тисе з тáздами / казáли так / Усрáмсе / алé ни дáмсе / бо ўни з усї́йї сї́ли т'їглі́се / у ўсéму соб'ї́ виткáзували / так т'éшко робї́ли / шо гаш йї́м жї́ли на ч'ол'ї́ вилаз'éли / алé ква́пилисe стáти ни гї́ршми вид тáздиў / розу́мн'ї с такі́х гонорї́ў с'м'ї́йéлисe ї бра́ли цих назбї́тки.*

ВІРИВНАТИСЕ (ВИРІВНЮВАТИСЕ) З ДОВГÁМИ – позбуватися (позбутися) боргів: *Д'éкувати Бóгу / ми ўже віриўна́лисe з доўгáми / сегóн:е двéч'їру Лес'óви пос'л'їн:е вид:áли / і ўс'о / бї́рше н'ї коп'ї́ки н'ї ў кóго ни зї́ч'у / Ни зар'їка́йсе / ч'олов'ї́ч'ї / бо ў жит'у́ ўс'éке йе.*

ВІРИВНАТИСЕ (ВИРІВНЮВАТИСЕ) З ЗДОРÓВ'ЇМ – одужати (одужувати): *Ч'у́ли йї́стé / шо йа слабува́ла? / ч'у́ли? / йої́ / та то такé бу́ло / шо ўже смїх гада́ла / шо це ми́й пос'л'їн:и́й ч'ес / алé / д'éкувати Бóгу / їкос віриўна́ласе з здорóўї́м / ма́йже пїўрик слабува́ла / лиш нида́ўно витпóстї́ло / гаш тепéрки бї́рше мéнче ч'у́йусе ў сї́л'ї / отакé с цим усї́м.*

ВІРИВНАТИСЯ (ВИРІВНЮВАТИСЯ) З РОБОТАМИ – закінчити чи закінчувати виконувати щось, те, що вимагало тривалого часу й зусиль: *А шо / Ан:іч'ко / ўже йістé віриўналисе з роботáми? / ўс'о завеснуváли? / Та д:е / де т:о гóден так скóро зробіти? / кудá?; Ік ш'і оц:é с'ін'цé зрóbимо / то мош бóде сказáти / шо ми віриўналисе з роботáми / А кóло бáби? / То ўже такé / к'іл'ко там тóго? / мéц:е дес так корóв'і косіти / ік ни бóде спидруч'но випускáти / то бáйка / голоўнé / шо велике зрóbлено.*

ВІРИВНАТИСЯ (ВИРІВНЮВАТИСЯ) С СЛАБОСТЯМИ (С СЛÁБОСТЕВ) – одужати; про стан, коли хворий відчуває, що одужує: *Йа ўже трохи віриўналасе с слабос'тáми і прóбуўу нáв'іт' дес міжи л'уде показуватисе / ад'і ўч'эра ўже ў магазін ходіла; То / Оріс'ко / такá слáб'іс'т' / шо з неў ни гóден бóрзо віриўнатисе; Д'экувати Бóгу / бірше мéнче віриўналисе с своїми слабос'тáми / голоўнé / шо найшоўсе дóбрий л'ік / бо два м'іс'іц'і піла ўс'эке л'ікарство / а то ш'і гірше ставáло.*

ВІРИВНАТИСЯ С СТАТКАМИ – не відчувати матеріальної скрути; стати заможнішим: *То бóла гол'ач'ійа / а тепérки ўни фйіст віриўналисе с стáтками / Тогó / шо д'іти пишли на работі / а Митріха рик бóла ў с'в'ітáх / позарóбйували / таї то вітко / Ну то так / так / коли зач'элисе нигараздí / то тот'і / шо ни мáли дóброїі тáзди / повийіхáли с'в'ітáми / абí шош заробіти / йім ни бóло / шо ўтрач'эти / побóли тáмки / т'éшко робіли / áле верну́лисе з ікóўс коп'ікоў / таї тепérки мáйут / а ц':і / шо лишілисе / то сид'ут на тóму / шо ї тогдí / бо ў селі великих заріпкиў нимá / лиш т:о / шо з горóду / с сáду / ну і хто мáйі хот' ікúс робóту / то дўже пом'іч'нé.*

ВІРИВНАТИСЯ (ВИРІВНЮВАТИСЯ) С ЦИМ УСІМ (З УСЄ́КИМ) – подолати труднощі, позбуватися різного роду клопотів: *Наї би йа т:о ўс'о пороз'м'ітáла / віриўналасе с цим усім / отогдí мош бóде дўмати і за т:о / шо ти кáжеш / а дóти ни вііде.*

ВІРИВНАТИСЯ У ЖИТІЎ – про стан, коли подолано життєві труднощі і комусь стало краще: *Се згрíзла бóла за д'ітій / áле / бóле / шо ў них віриўналасе ў жит'у / вигл'ідáйі / шо війшло на ріўне / йа гаш се бóйу комúс казáти / шобí ни зурóч'іти / каў лиш тоб'і / бо ти своїá.*

ВІРИВНЕНИЙ – вирівняний: *Дорóгу риўналі / áле ни віриўнали / ўна ни віриўнена / йік мáло би бóти / і де ўна гóн:а бóти ріўна / ік неў л'іс вóз'ут / бірше ўноч'é / йік н'іхтó ни віди.*

ВІРІДИТИ (ВІРІДИТИ, ВИРІЖЄТИ, ВИРІЖЄТИ) В ДОРÓГУ – провести (проводити, проваджати) когось, хто десь був, гостював чи просто кудись вирушає, від'їжджає: *Таї шо / Йїлє / в'їр'їдили йїстє своїїх у дорóгу? / побўли трóхи на с'в'їжому вóздус'ї / видизна́ли ба́бу / таї пої́хали? / наї здоро́в'ї бўдут ва́ш'ї ўну́ки / Абї́ ї ви здоро́в'ї бўли / Паз'ўн'ко / та наї і ва́ш'ї вас т'їшут; Уч'єра мойї пої́хали / вір'їдила смих у с'в'їт таї се жу́р'у / бо то дорóга; Бўла забáва / а потóму вин йїї́ вир'їж'єў.*

ВИРІЖЄТИСЕ – виряджатися, відправлятися кудись; проваджати когось, дотримуючись певного обряду; дуже довго прощатися: *Вир'їж'єлисе з годїну / то Йїлена йїї́ вир'їди / дїїдут до кирни́ц'ї / таї зноў верта́йуц:е / áле ўже Мар'їка вир'їж'єї́ / ни могли наговорїтисе; Зач'їка́ймо / молод'ї ўже вир'їж'єїуц:е ў селó / йїх вир'їдимо / таї тогдї на пиў годїни мош бўде видлуч'єтисе / ни доўше / бо тутеч'ки мус помоч'ї.*

ВИРОБ'ЄТИ – 1) виробляти: *Колач'ї трéба ўм'їти дóбре виробїєти / печ'ї / тогдї ўни бўдут вигл'їд'н'ї; 2) вичиняти: Ни шту́ка віквасити шкїри / трéба ўм'їти йїх фáйна виробїєти.*

ВІРОБИТИ – докон. в. до ВИРОБ'ЄТИ: *То ї без гор'їўки мош такє віробити / шо ни меш знáти / йек с тóго вїїти / вїпнутатисе / богáто ни тре: / сказáў пáру слиў / і ўже готóво / Áле бо і то тверéза голóвa ни рас такє витвор'єї́ / шо ни гóден розказáти / ш'ї гїрше / йїк пїєна.*

ВІРОБИТИ РЎКИ – тяжко фізично працюючи, втратити силу в руках і / чи привабливість рук; через важку працю не бути доглянутими (про руки): *Вид'їла ўч'єра Ан:їцу / уна́ з аўтóбуса / а йа тудá / трéба бўло ў Кóсиў / і шо йа скаў? / вигл'їда́її нипогáно / це їк так здéлеку подивїтисе / а йїк блїш:е / то ї змóрш'ки на лицї / ї рўки віроблен'ї / ш'ї молодїц'а / áле питстáркувата / То к'їл'ко йї́ бўде рóкиў? / А йа вїтки зна́йу? / йа ни рокї рахувáла / а дивїласе / йек вигл'їда́її / То / л'ўпко / їке ў кóго жит'є / так і ме вигл'їдáти / то лиш так.*

ВІРОБИТИСЕ – 1) багато працюючи, знесиліти, постаріти: *Івáн ш'ї ни йє гет старї́й / вин з мóго рóку / áле віробїўсе / вигл'їда́її / йїк д'їт / їг би маў в'їс'їмдис'єтку; 2) стати кращим на вроду (здеб. про дитину): Дитїна бўла ни дўже фáйна / áле дивїсе / йек віробиласе / їкá стáла; Мар'їка віробиласе / тепérки дóста фáйна / шо н'ї? / Та йек н'ї? / дóста фáйна.*

ВІРОБИТИ СІЛУ (ЗДОРОВ'І, ЗДОРОВ'ІЧЬКО) – виснажитися, знесилитися в роботі; втратити здоров'я: *Вин бутинами віробиў своїє здорóўї / а потóму / їк плóти гнаў / ш'ї додаў / таї с тóго заслáп / а слабóму / Їўц'ку / с'в'їт ни мїлії / та ви ц:е знаїїте / бо такóш иїсте пережїли богáто / Ої шо смих наб'їдуваўсе / тїл'ко ни списáў би тотó на волóвиї шкїр'ї / фист наб'їдуваўсе.*

ВІРОСЛИ (ВІРОСТУТ) (РÓГИ) В КÓГОС – хтось довго чекав (буде чекати) когось (на щось): *М'їн'ї ўже рóги віросли / дóки ѡа вас прич'їкаўсе / де мош тїл'ко ходїти?; То рóги мóжут вірости / дóки иїх се доч'їкаїїш; Рóги віростут / нóки доч'їкаїїс:е ўб'їц'їного / бо ўб'їц'їети / то наїлéкше; Мої / вам ш'ї рóги ни віросли / отўтки тїл'ко ч'їп'їти? / ви ни вїдите / шо с цéго ч'éкан'а кóристи ни бóде.*

ВІРОСТИ, ЇК (ІК) СПИД ЗЕМНІ – з'явитися несподівано, раптово: *Лиш подумала за н'у / ступїла крок / а ўна перéдо мноў / віросла / ік спид земн'ї / ч'éсте ч'ўдо / Їо / то бувáїї такé.*

ВИС, -вóза – те саме, що ФІРА: *Ўни дёржут кóн'ї / на тóму заробїейут / бо дес шош привéсти / ци віорати комўс / ўс'ї до них / ци старїї ідé / ци з'ет' / хто мéнче завїзнії / мáїут вис / і нам з бáбиноїї присадїби ўс'о судá повозїли.*

ВИСВІСТЮВАТИСЕ – зникати безслідно; марно витрачатися (здеб. про гроші): *М'їхá / ни свистї ў хáт'ї / бо грóш'ї мут висвїс'т'уватисе; Ў хáт'ї ни вóл'но свистáти / бо н'їїéка коп'їка ни задёржїц:е / ус'ó ме се висвїс'т'увати / це тикї прáўда / просвистїш нáв'їт' тотó / ч'їгó ш'ї нимá / а моглó би бўти / свист ме видгон'éти нáв'їт' наїмéнчу коп'їїч'ку.*

ВІСЕЛЕНІ, -а – виселення: *Ўже бóло дес рик по вїселен'у / їк уродїўсе Ўлáдз'о / вин старїшїї вид Óл'ки; У вїселен'ї ми з нéнеў і бáбоў за грунэм жїли.*

ВІСЕЛКА, -и – те саме, що ВІСЕЛЕНІ: *Це се стáло у вїселку / ѡа малá бóла / а твоїї мáми ш'ї ни бóло на с'в'їт'ї / ўна потóму ўродїласе / то к'їл'ко це ўже рóкїў? / Зáрас се подївимо / ѡа подумáїу.*

ВІСИПАТИ (ВИСИПÁТИ) – вилити (випивати): *Ти ч'о милїн'їну вóду висипáїїш пид їéблун'у? / ўсóхнути мóже.*

ВІСПАТИ (ВІТІГАТИ) ЗА КІСКУ (КИСНІЦІ, ЗА ЧЮПЕР) КОГÓС – потягти декїлька чи багато разів когось за волосся, виявляючи негативне ставлення до когось; у такий спосіб караючи когось: *То*

прéбаба ла́кома бу́ла ви́с'іпати котру́с із нас за кі́ску / ік ми ййі́ ни слухали ци заду́же гу́нали нога́ми / с'м'ійéлисе / ік уна́ припоч'іва́ла / полехкі́ т'ігла́ / то ни бол'іло / а́ле ми від'іли / шо ўна ду́же серди́та / а найбі́рше ўна л'утиласе / йік нéн'а на́ш'а л'éже кри́шку подр'іма́ти / а ми зач'іна́ймо ре́вахи робі́ти / ўступáласе за н'у / бо від'іла / к'іл'ко роботи́у за ден' уна́ переробі́ейі / ци ў м'іну́ іде / прійде́ трун:а́ / а д'іти це́го ни розум'і́ють / віска́ють / пу́стуйють / бо д'іти / к'іл'ко ўс'éкого бу́ло / ни здумала́ бес; Та н'і / вин йі́го ле́да / ду́же ни би́у / а́ле трóхи ви́с'іпау́ за ч'у́пер / бу́ло такé / шо бу́ду ка́зати.

ВІСІТИ НА ВОЛОСКУ (НА ВОЛОСІНІ) – бути у становищі, коли могло здійснитися щось неприємне або й непоправне: *Жит'é на волоску́ ви́с'іло / а́ле / д'éкувати Бо́гу / вікарапкалисе.*

ВИСКА́КУВАТИ (ВІСКАКНУТИ) ПО́ПЕРЕТЬ (ПО́ПЕРЕТ) КО́ГОС – не дотримуватися правил етикету, зокрема мовного: *Га́зди соб'і́ говор'ут / а йа ни бу́ду виска́кувати по́перет' них / то ница́йно; Штефа́н прійшо́у до Іва́на шош се запитáти / се пора́дити / а Мар'і́ка віскакла по́перет' ч'олов'і́ка та́й зач'іна́йі роска́зувати / шо́ Штефа́н ма́йі робі́ти / бо ўна наш'у́рила ву́ха і ўч'у́ла / за шо ўни говор'ут / то Іва́нови лице́ се лупі́ло з устíду / а ци́й хот' би шо; Йу́ц'кóви пора́ди до́хтор'а тре: / а ни тво́йі / то хто тебе́ шпита́у виска́кувати по́перет' до́хтор'а і ра́дити дру́гому / йек вин ма́йі се л'іч'éти / іке́ тво́йé д'іло? / за такé / ік йіс йі́го се до́питувала / ни во́л'но се пита́ти / ік схóч'і / л'удина́ сама́ ска́же / а йік н'і / то н'і / і фэ́ртик; Ан:у́ / то ни до те́бе се пйе́ / то́й ни кажі́ да́й Бо́же / йа з Мару́сеу́ говор'у / ни виска́куйу по́перет' не́йі / ік на́й ни ка́жу / хто.*

ВІСКАТИ – кричати, викрикувати, голосно сміятися: *Лу́скайут двер'мі́ / віскайут / с'м'іт'ут / а́ле на́й / то д'іти / ўни ни го́н':і́ бу́ти так'і́ запі́шнен'і / йік Васи́ліха; Ти ма́ма / кажі́ на́й ц'і́хо сид'у́т / бо ўни так віскайут / шо спа́су нимá / д'éд'а ле́жит / ў не́го голова́ лупáйі / а ўни менé ни слуха́ють / х'іба́ бих прут бра́ла / припрі́ йіх.*

ВІСКАТИ, ІК (ІК) БИ МЕДВÉДЯ УЗДРІВ (УЗДРІЛА) – хтось викрикує, дуже налякавшись чогось: *Уздр'і́ла ж'éбу / та́й так віскайі́ / ік би медвéд'а ўздр'і́ла; Ікі́ гурскі́й? / віскайіш / іг бес медвéд'а ўздр'і́у / йе там медв'і́т'? / га́й кажі́.*

ВІСКАТИ, ІК (ІК) МОЛОДУ́ХА – викрикувати, голосно сміятися (про жінок), бажаючи привернути чиюсь увагу, зокрема чоловіків: *Гада́ла смих / шо ййі́ хтос скобі́ч'і́ / бо ч'о би ма́ла так віскати? / а то н'і /*

н'іког'іс'ко нима́ / лиші́ен' М'іха́йло се показáў кóло ворін'а / Ну та цéго дóста.

ВІСКІПАТИСЯ – докон. в. до ВІСКІПУВАТИСЯ: *О:* / *то ш'і ўс'ёке мóже вис'к'іпатисе / нáв'іт' такé / шо ти бес і ни догадáўсе.*

ВІСКІПУВАТИ ОДНО́ (ОННО́), ДРУ́ГЕ, ТРÉТЕ – дошкулѣти; дошукуватися до істини, до найдрібніших деталей: *Шо говорі́ти? / мóва / то тák'ік кирні́ц'а без дна / ти вис'к'іпу́йш он:ó / дру́ге / трéте / гадáйш / це ўже богáто / дівис:е / а то ўе ч'ітвэ́рте / слўхайш / ік хтос говóри / а то ўе пйэ́те / а потóму самá шош розгáду́йш / мо́й / та то ш'і отák кáўт / ўéк ўа за ц:е забу́ла? / ўа цисé каў до тóго / шо ти пйі́еш і ўже ўіс богáто позапíсувала ўс'ёкойі бэ́с'іди і гадáйш / шо то ўе кинéц / а то поч'іткí / бо кин'ц'á ў цéму нима́ і б́ути ни мóже / каў тоб'і́ / то ік гл'ібóка кирні́ц'а / гадáйш / шо ўзд́рйш дно / а ўігó нима́ / отакé с цим усíм; Ы́лэ́ / ни робí так / ч'óлов'ік прйі́шоў з робóти / хóч'і крíшкy вид:ихн́ути / а ти зач'іна́йш вис'к'іпувати он:ó / дру́ге / трéте / нагáду́йш за тотó / шо вин ш'і дв'і нед'і́ли тóму маў зробíти / то ўек так мóжно? / хóч'іш / шобí вин шука́ў соб'і́ розрáди дес ўнде? / ік хоч' / то́й дáл'і так робí.*

ВІСКІПУВАТИСЯ – виявлятися, ставати явним: *На́й вис'к'іпу́йц:е / шо соб'і́ хóч'і / м'ін'і тотó ни шкóди / а ч'о ўно м'ін'і ма́йш шкóдити? / ўа шо / когóс убíла? / ци ікус на́пас'т' комўс зробíла? / ўа н'ікóму зла ни зробíла / то ч'о м'ін'і се грíсти? / а ўік хтос шош вíгада́йш / то ўже на ўігó сóв'істи.*

ВІСЛАБУВАНИЙ – виснажений хворобою: *Нóц'а такá ўже б́ула вíслабувана / шо вíтко бу́ло / до ч'óго їдéц:е / ни да́й Бóже / н'ікóму.*

ВІСЛАБУВАТИ (ВИТСЛАБУВА́ТИ) – тривалий час хворіти: *Вíслабуваў зо шті́ри м'іс'іц'і / та де: / де: / б́ірше / дес зо пíўрик; Палáгна вíслабувала дóўг'і рокí / і шо би ти сказа́ў? / тикí вй́шла с тóго.*

ВІСЛОБОДИТИ (ОСЛОБОДИ́ТИ) – вивільнити, звільнити: *Ву́іно / поклáли ўі́сте свóйі бисáги м'ін'і́ на нóгу / ану́ пидо́йм'іт ўіх / на́й ўа вíслобод'у нóгу / бо гаш затéрпла.*

ВІСЛОБОДИТИСЯ (ОСЛОБОДИ́ТИСЯ) – звільнитися: *Вíслободíўсе буў ў пйéти́й / а з́арас шош óзму ў рот / та́й тогд́і зач'немó робíти / до вéч'іра ш'і кўпа ч'ісу́.*

ВІСОКОТИТИ – вистежити: *Ни спáў дв'і нóч'і / таї тикі вiсокотиў / хто кúри краде; Вiсокотила вўїка ў горóд'і / таї пишла з ним шош говорiти / iнтерéсно / шо ўна мáйї з ним до бéс'iди?*

ВИСОКОТЮВАТИ – вистежувати: *Н'iкóго ни бúду високóт'увати / наї бúде / шо бúде / ходiти нáзири'и ни зберáйусе / А ти рас пидi таї мeш знáти / накiл'ко вин слiўниї / мeш знáти йiгó ходi / уздрiши / ци ўни тот'i / шо вин роскáзуйi.*

ВИСОТУВАТИ ЖИЛИ – те саме, що ВИПІГАТИ ЖИЛИ: *А шо гадáйiте / такá робóта ни висóтуўi жiли? / то прéц'ин' / бúтин.*

ВИСОХЛИЙ (ВИСОХНУТИ) НА СКІПКУ – дуже худий; занадто схуднути: *Йо / вўїко висохлиї на ск'iпку / áле то вит стáрости / ни вигл'идаїї / шобi вин буў слабiї / стáри'а л'удинá так се мáйї; Iвáн поч'орн'iў / на ск'iпку висох / ч'ўйiте / висох так / шо з нéго н'ич'ó се ни лишило / лиш óч'и та нис / а ўна ад'i iка попрáўлена / И:i / та де вин висохлиї? / ў нéго кис'т' такá.*

ВИССАТИ С ПÁЛЬЦЯ – вигадати; стверджувати те, чого насправді не було: *Парáс'ц'и збрехáти / рас пл'ўнути / отáк мóже дивiтисе на тéбе / говорiти / таї н'ич'ó / а у iкиїс ч'ес здибáйусе дес з Василiхоў / сус'iдоў / а т:а се питáйї / ч'о йа за н'у т:о i т:о говорiла? / б'iїтесе Бóга / каў / де йа за вас отакé пустé моглá бих сказáти? / та м'ин'i йiзiк би ўсох / то гет ус'ó Парáска вiс:ала с пáл'ц'а / страишнá жiнка / дипрáўду страишнá; Йої / та кóжде / кожд'iс'ке слóво Петрiха вiс:ала с пáл'ц'а / йек йа такé гон:á би казáти? / та бих с цéго м'iс'ц'а ни ўстáла / iк йа про вас с кiмос говорiла / м'ин'i би нáв'it' ў гóлу такé ни приїшлó / аг'инаб'iду.*

ВИСТАРІТИ РОЗУМОМ – у похилому віці утратити розумові здібності: *Йа ш'и ни гет вiстар'iла рóзумом / абi слўхати / шó м'ин'i дрўг'и рáд'ут / дрўгому шо? / вин ни знáйї / ш'ч'óго ўс'о зач'éлосе / шó хто казáў / ч'ó так се стáло / а йiк йа зач'éла би зáрас остриїтисе / шó би дóброго зробiла? / н'иц' н'ич'ó / бúло би ш'и гiрше / а так повóлен'ки / мóже / ўс'о ўс'éдец:е.*

ВИСТИВАТИ – вистигати, охолоджуватися: *Наї вистивáйї / бо то дўже гор'éч'е; Гаї / бóрзо с'идáйiте / бо то вистивáйї / метé потóму студéним задовол'н'ётисе.*

ВИСТИТИ – докон. до ВИСТИВАТИ: *Бори' вiстиў / х'iбá бих зноў пидогр'iла?; Дóки йiстé йшли / то ўс'о вiстило / тепérки студéне йiїте / Та н'ї / то ш'и тéпле / дóбре йiстé зробiли / шо накрiли рушникáми /*

д'іковат' / дайте сво́йу ру́ку їа хоч'у поцулува́ти / шо ўна так се натруділа / шо́ би ми без вас / ма́мко / робіли?

ВІСТОЇНИЙ – дієприкм. стос. ВІСТОЇТИСЕ²: *Вістойіний сир стаіе диркавії / сухува́тиї / з не́го до́бре робі́ти брі́ндзю́.*

ВІСТОЇТИСЕ – 1) багато стояти десь: *Вістойіласе задурно / ікрас пидійшло / шо їа ма́ла бра́ти / а ў ка́с'і лиш закрі́ли вико́нце і пи́шли на об'і́т / а це годі́на / а пото́му їкас ви́йшла і сказа́ла ни ч'іка́ти / бо грóш'і се с'к'ін'ч'є́ли / заўтра мут дава́ти / ўже с полун':а / та́ї отакé мо́йе го́с'т'ін'ї; 2) набути відповідної якості (про сир, вино): *Їїк вино́ вістойі́ц:е / то стаі́е пй́ене / Ну та то ш'і залéжи / ш ч'о́го ўно зрóблене / поз'іч'нік пй́еніи / а з йе́блук / ни такé.**

ВИСТО́ЮВАТИСЕ – докон. в. до ВІСТОЇТИСЕ: *Ви йек соб'і́ хоч'іте / а їа ни б́уду висто́йуватисе за ці́ми милни́ц'ами / до заўтра йїх ни росхапáйт / а йїк ни б́уде / то об'і́дусе / нимá страху́.*

ВИСТРИГÁТИ – збуджувати апетит: *Вода́ с ч'у́ркала так вистригáйї / шо зйї́ би бика́ / фист йї́сти хоч'іц:е; Менé вистригло коло р'і́кї / бо ўже три годін'і купáўсе; С'в'і́жиї во́здух вистригáйї / похóдиш ко́ло води́ / наді́хайіс:е / та́ї тогді́ бі́рше смаку́йї / ўже ни кн'у́сиш ко́ло терел'á.*

ВИСТРИГÁТИ В ЖОЛУ́ТКУ – “смоктати” від голоду, боліти: *М'ін'і так вистригáйї ў жолу́тку / шо ни го́ден терп'і́ти / да́йко шош.*

ВІСТРЯПАТИ – докон. в. до ВІСТРЯПУВАТИ: *То / ма́мо / і ўдо́лін'і / і на рукава́х / тре́ба легóн'ко вістр'апати / áле ни так / шóби стр'áмки віс'іли / а лиш так / йїк напй́ў пáл'ц'а / ни бі́рше / с'укон'ка ма́йї б́ути такá / йїк оту́т намал'óвано / ві́дите / ї́ке ўно / вели́ких стр'áпан'ц'і́ї нимá.*

ВІСТРЯПАТИСЕ – випасти зі структури, плетива (про нитки на краю тканини), вибитися (про волосся з-під хустки); зноситися, витертися (про краї одягу): *Ў ба́би во́лоси се вістр'апали спит ф'у́стки / скажї́ наї кра́ш:е завйї́ц:е; Рукаві́ ўдо́лін'і на бл'у́с'ц'і гет вістр'апалисе / хот'і́ўше питї́ кудáс / ўже́ шош і́нче мус уберáти.*

ВИСТРЯ́ПУВАТИ – висмикувати, витягати нитки з краю тканини: *Ни тре́ба вістр'áпувати / та́к'ік отут / питкот'і́т / ік се налéжи.*

ВИСТРЯ́ПУВАТИСЕ – недок. в. до ВІСТРЯПАТИСЕ: *Ко́ўн'ір на сорóц':і такйї́ / шо з не́го ўже ниткі́ вістр'áпуйу́ц:е / áле шо хот'і́ти? /*

к'іл'ко ўже рóкиў цис'а сорóч'ка нóсиц:е? / тогó ї прол'інтáвиласе / їг би то лиш кóўн'ір / а то ўс'к'р'іс'.

ВІСТУДИТИ – впускаючи холод, охолодити щось, зробити холодним: *Вістудили хáту / бо двёр'и лишén' рип та рип / таї ш'ї кобі дóбре заперáли / а то лиш'ейут утворén'ї / їг би хтос маў фíроў йїхати.*

ВІСТУДИТИСЯ – охолодитися: *Ў хорóмах вістудилосе / бо пит ни закρίтїї / вітко / забўли закρίти / бо ад'ї ї драбіна ѝе / хтос по шош тудá їшоў / нáїко / прїїде Лес'ó / то се запитáйїмо / Мамó / ни питáйтесе / бо це ѝа ни запёл:а / їїк зл'ізала з гор'їхами / хот'їла потóму ш'ї шушенїц уз'ети / таї забўла / ѝа він:а.*

ВИСТУ́ДЮВАТИ – недок. в. до ВІСТУДИТИ: *Мої / вам гор'їч'е / шо ви вікна поўтвор'ели? / хто ч'уў так вистуд'увати хáту? / Бабó / наї крїишкү прол'уфтўїїц:е / наї вóздухү трóхи се ўпусти.*

ВИСТУ́ДЮВАТИСЯ – недок. в. до ВІСТУДИТИСЯ: *Ў бáби теплó / бо ѝе п'їч' / а тўтки лиш грўба / таї ст'їни тонén'к'ї / тогó ї вистуд'уїїц:е так / тўтки ни допалиўбисе / бо ц':а хáта перенéсена з їнчого пл'ацў / бáба купїла готóву / то ни т:ó / шо би хтос клаў ї дўмаў / їек бóде л'їшиє / їка бўла / таку купїли / тогó ўна студéна.*

ВИСТУ́ЖУВАТИ – те саме, що ВИСТУ́ДЮВАТИ: *Тўтен'ки дроў ни донóсис:е / їїк отáк метé вистўжувати хач:éну / Мамó / мус л'уфтї робїти / бо нимá ч'ем дихнўти / ч'ўїїте / їек нáхне прїгор'ами? / то шо? / тим дїхати? / поб'їгла до дитїни / а то зач'éло прїгорáти / то шо бўло важн'їш:е / припантрўвати горш'ók ци дитїну?*

ВІСУНУТИСЯ (ВИСУВÁТИСЯ) З БУ́ТОРАМИ – з'явитися (з'являтися, зникати) з багатьма речами (валізами, сумками): *Так дóс'в'їта вісунулисє з бўторами / шо ми ї ни ўч'ўли; Дїўїусє / а ўни лиш вісунулисє з бéрега з бўторами / вітко / на аўтóбус.*

ВИТА́К – незм., потім, пізніше: *Н'ї / за тотó ни беремóсе / то мóжно витáк зробїти / квáпмо т:о / шо голоўнé / шо горїт; Поўниц'а витáк / то ш'ї ни скóро; То ўже витáк бўло / ни ў самé вес'їл'é; Гаї / ход'їм / витáк тотó зрóбиш / бо се забаримó; Казáў / шо витáк / таї ад'ї по сегóн'їшнїї ден' ни зробїў / ни слїўнїї ч'олов'їк / а ѝа шо / к'їл'ко ч'їкáти? / самá гребл'ї зр'їхтувáла / мáїу нов'ї / áле ўни т'їшк'ї / а цис'ї легóн'к'ї / штіри зўби поклáла / таї полижéц зробїла / нáїко / їїк здибáїу Николайá / ци здогадáїїц:е запитáтисє за гребл'ї? / ци ме ч'їнїтисє / шо ни памн'їтáїї?; Це витáк зрóбимо / зáрас кўтатисє трéба.*

ВІТАЛАБАНУВАТИ – витолочити, знищити щось (озимину, отаву, рослини на грядках): *Худоба так віталабувала Моч'іру / що тамки ўже нимá шо пáсти / бўдемо гнáти ў Калатўру; Кач'кí так віталабанували гр'іткí / шо с тóго н'іч'ó ни бўде / ни ўсокотíла / дверц'эта ни запёл:а / таí ма́йу клóпит / а йім шо / йім роздóл'і.*

ВІТАЛАБУВАНИЙ – витолочений: *Отáва віталабувана / йкí гўрскí тўтки ўноч'é коч'ёўсе? / хто м'ін'í цисé скáже?*

ВІТАТИСЕ – вітатися, подаючи руку (про привітання осіб чоловічої статі): *Вин з ус'імá витáўсе / і м'ін'í рўку даў; Так ни витáйуц:е / шобí мэнчí стáршому рўку подаваў; А ч'ó би Слаўко з ним ни витáўсе? / ўни се ни сварíли / а йік жинкí шош соб'í наїшли / то наї нахóд'ут / л'ўде до тóго се ни м'іш'ейут; Витáўсе с кóждим / а ву́кову рўку ш'і ї поцўлуваў / Ну та бо то йе за шо.*

ВІТЕВКАТИ – 1) знев., з'їсти багато: *Вітеўкаў ус'ó / шо бўло / а казáў / шо ни хóч'і йїсти / ни голóдний; 2) виявляючи невдоволення, кидати, відштовхувати щось: *Вин тикí ни ўбрáў т:у полтáўку / вітеўкаў нёў / таí пишóў у прóстиў / Бо ўна завелíка / ї кóло шíйї зле.**

ВІТÉВКУВАТИ – недок. до ВІТЕВКАТИ: *Йа вігопáйу по тих руч'кáх / шо так бл'ўзоў витéўкуйут пéред' мéне.*

ВІТЕЛЕПАТИ – докон. в. до ТЕЛЕПÁТИ: *Та де би йа йїхала? / н'éа / фíроў ни йíду / л'іпше п'ішкóм питí / іт би мáло мноў вітелепати / н'ікóли смíх ни йїхала і нáв'іт ни кортíт прóбувати / л'іпше наї нóги витпáц'уйут / Е: / та тамки с'іно йе / ни ме гóцкати.*

ВІТЕЧІ – витекти: *Йік би ў такў пўт'н'у наліти / то дóки меш нéсти / вода мóже вітеч'і / віч'ур'іти / Ўна ни віч'урит / бо тамки лишéн' тиў пўтен'ки / дес зо два л'ітри / то ни поўне / ўз'éла смíх тíл'ко / к'іл'ко гóн:а нéсти / дз'ўрка ўгор'і се зробíла / áле йек се зробíла? / малій цві́ком пробíў.*

ВІТÉГУВАТИСЕ – те саме, що ВІТІГÁТИСЕ: *Йек тўтеч'ки примóдити / шобí ўно ни вит'éгувалосе? / шó бéсте порáдили?; Цибу́л'а потáла / ўна ни ме вит'éгуватисе / відите / шо приривáйіц:е.*

ВІТИ РО́ЗУМОМ – швидко думати; бути розумним, кмітливим: *Мої / та зач'іка́й / ни женí / йа ни гóн:а так віти рóзумом / ік тоб'í се здайé; Н'іч'ó / мóже бўти / áле ни скаў / шо ві́йї рóзумом.*

ВІТІГÁТИ (ВІТÉГУВАТИ) – витягати: *Вит'ігáйу цес цвик / а вин ни їде; Скóро колач'і мéц:е вит'ігáти / ўни ўже мáлибисе спеч'і.*

ВИТІГАТИ (ВИТІГУВАТИ) ДАВНЕ (ДАВНОГО) – пригадати (пригадувати) комусь минуле, те, що має відтінок негативного і сприймається як неприємне: *Йої / ти také даўне вит'егуйиш / шо йа гет за т:о забула / і р'ітко хто ў сел'і за т:о ме памн'ітаі / але дóбре / наї буде / наї тотó ни пропáде; Нашó бұло вит'ігати даўне? / скажї м'ін'і / нашó? / ўно ўже проїшло / йігó нима / але н'і / ти нагадуйиш / показуйиш / дивїсе / жїнка / ікїй йа дóбриї / йа тоб'і ўс'о тогдї вїбач'їў / ц'їнуї тотó / ну котра жїнка цїсе ме терп'їти? / іг би то рас ци два / а ти ўрас виказуйиш свóйу велїку доброту і пор'ед'н'їс'т' / та і ік шош бұло мїжи вáми / а вит:огдї проїшли велїк'і рокї / ви жийїтє / то ч'о за пустє нагадувати? / ц'їнуї / ч'олов'їч'ї / тотó / шо мáйиш / і ни шукáї соб'ї нémоч'ї.*

ВИТІГАТИ ЖІЛИ – знесилювати; те саме, що ВИСÓТУВАТИ ЖІЛИ: *Шо вам / брáч':їку Васї / сказáти? / така робóта вит'ігáїї жїли / і то дóбре / фист вит'ігáїї / ходїти с:плавáми ни кóждї би мїх / а ви кїл'ко проробїли ў л'їосплав'ї? / рокї / отогó ўно так йе.*

ВИТІГАТИСЕ – витягатися: *Ни хóч'ї вит'ігáтисе / ану ви т'їгн'їт / але так / шóби ни прїрвáлосе п'їл'ї земн'ї.*

ВІТІГНУТИ – витягнути: *Вїт'їгнула одїн бурáк / ад'ї їкї завелїкїї / ш'ї заскóро йїх вимїкáти / наї ш'ї; Ус'ї пн'ї вїт'їгнуў / йїк зажїйє / мус'у клáсти зуби / бо і старóму трéба ч'émос йїсти; Вїт'їгнула с кирнїц'ї ч'этверо ведёр / наї водá на сóнци нагр'івáїїц:е.*

ВІТІГНУТИ (ВСЬО) ГАШ (АШ) ДО ГОЛОГО МІСЦЯ – отримати інформацію в повному обсязі; до кінця вияснити щось, дізнатися про що-небудь; повністю виконати, завершити роботу: *Абєс соб'ї знáла / ти ўже вїт'їгла ўс'о / гаш до гóлого м'їс'ц'я / také йїс се повипїтувала / шо йа ўже ни знáйу / ци хтос тоб'ї шош бїрше скáже; Спóч'этку вин се ўперáў / але ти знáйиш Настўн'у / ўна вїт'їгнула ўс'о / гаш до гóлого м'їс'ц'я / хлопч'їш'ї се ни спамн'їтáў / йїк зар'їткóм / одно п'їл'ї óдного росклáў / йїзїк розїзáўсе / таї ус'ó вїт'їр'їслосе.*

ВІТІГНУТИ (ВИТІГАТИ) ГРÓШІ – спричинити (спричинювати) витрати: *Грóшї мéч'уц:е / шукáйт / а то нима / ус'ї грóш'ї вїт'їгнула будóва / а то ш'ї і оборїх ч'їкáїї.*

ВІТІГНУТИ (ВІСОТАТИ) З БЄСІДИ ШОШ – вичленувати з почутого приховані смисли: *Н'ї Федїха / н'ї хлопч'їш'ї цéго ни казáли / але йа вїсотала з бєс'їди / шо йїм се ўдаїє нáш'а Йїлénка / це дўже дўже*

подэлеку мош бўло ўловіти / так / іг би лиш брін'кнуло / і бірше ни ч'ўти / але йа покніпила / вітко / ўни хот'іли знати / шó йа на такé скаў; Вітки йа цисé знала наперёт? / віт'ігла з йіх бés'іди / тіжден' тóму ми йшли с цёр'кви / таї шош се розговоріли за д'ітій / одно́ дру́ге / але ік дóбре ўслўхатисе / за такоў легон'коў бés'ідоў мош бўло уч'ўти тото́ / шо ўни ни ўпов'ідаіут / а тепёрки йа вам скаў / шó дал'і бóде / ви нáв'іт' се ни здога́дуйте / а йа ўже знаіу; С Кали́нинойі бés'іди нич'ó ни віт'ігнеш.

ВІТІГНУТИСЕ – витягнутися: За л'іто хлóпец ад'і йек віт'ігнуўсе / лиш н'іўроку; Йік віт'ігнуўсе шнур / то ни засіл'уї / наї так бóде.

ВІТІСКАТИ – вичистити з-під худоби: Івáнку / здáлобисе віт'іскати ў стаїни / бо корóва сегон'е страшно́ залéж'іна бўла / гаи устїт; Бері шўфел'ку / таї віт'іскаї / то ни пáнцика робóта / але кудá д'інес'е? / меш м'ін'і помогáти; Фáйно віт'іскаў і посїпаў трáком.

ВИТІСКУВАТИ (ВИТІСКÁТИ) – недок. в. до ВІТІСКАТИ: Кóждий кожд'іс'киї ден' мус віт'іскувати спит корóви / посипáти пидлóгу трáком ци лістом / таї тогді ўнá ў ч'істот'і.

ВИТКАЗÁТИСЕ – відмовитися, зректися: Ти бес дурнá бўла / абес витказáласе вит тóго / шо тоб'і се налéжи / ни виткáзуїсе; Прáўда / шо Мар'іц'і т'éшко / але дóбре / шо вин ни виткázўсе вид дитїни / оц'é голоўнé / дитїна мáйї тáта; А хто вид грóшиї се виткáже?

ВИТКАЗУВАТИ (ВИТКАЗÁТИ) – 1) відповідати, сказати щось у відповідь: Хлóпец наўч'ёўсе нифáйно виткáзувати старішим / і ни знаіу / йек йігó видуч'ёти / зач'інаїї пискувáти; 2) заповідати комусь щось: М'ін'і мáма витказáла пиў хáти.

ВИТКАЗУВАТИСЕ – недок. в. до ВИТКАЗÁТИСЕ: Давáла йїму на спон':і / шóби соб'і купїў / і ч'еревіки / але вин ни хот'іў брáти / виткáзуваўсе / лéдви ўпросїла / шóби ўз'еў.

ВИТКАЛАМОТІТИ – із труднощами завершити щось; прожити в негараздах: Ми ўже виткаламотїли сво́йе / а хот'ілобисе / абї д'ітем бўло крáш'е; И:ї / ни зга́дуйте / дóбре / шо виткаламотїли тот'і набу́тки / то / прéц'ін' / велікиї трут.

ВИТКАЛАТАТИ – згруб. 1) прожити в негараздах: Марус'ко / то ни бўло колї жїти / виткалатáли сво́йе таї тепёр тóв'їїмо / йої / шó ми пережїли; 2) виконати певну роботу без бажання абияк: Ден' на робóт'і виткалáтаў / і т'ішусе / шо вéч'ір.

ВИТКАРА́СКАТИСЕ – відмовитися, звільнитися від нав'язливого пропонування чогось: *Шо гадáйїте? / йїк зач'е́ў м'ін'і тїкати ўс'е́ку мате́р'їю / оц:у бері́ / оцис'а́ фа́йна / купу́ї / то ни моглá вид не́го виткара́скатисе / каў / шо сукна́ на бу́рки дїу́йўсе / а вин м'ін'і покáзуїї / котрэ́ на плаш' б́уде д́обре; М'ін'і ни трéба цéйї старéч'ойї сорóч'ки / хто йїї́ ме носі́ти? / áле ўз'éла / бо виткара́скатисе ни моглá / тепе́рки х'їба́ бих самá отáк кому́с насі́лу дáла і ўтеклá / йїк це зробі́ла Вас'ўта / ч'эсте ч'ўдо с цим усї́м; Здїбáла Ў́ладџ'а/ та ї ни моглї́ вид не́го виткара́скатисе; Лéдві виткара́скаласе йїї́ с хáти / би Бох боронї́ў.*

ВИТКАРА́СКУВАТИСЕ – недок. в. до ВИТКАРА́СКАТИСЕ: *Рáдите виткара́скуватисе / áле ни кáжете йек? / шо? / бї́тисе з л'удинóў / йїк уна́ гадáйї / шо рóби тоб'ї́ д́обре? / приїшлá бу́ла до Л'он'ї / а ўни наливáйўт пагáрч'їк / шóби вї́пити / йа розум'ї́ю / хóч'ут приї́міти / даї́ўт тотó / шо сам'ї́ л'ўбї́ўт / áле йа ў рот такé ни беру́ / витч'їпї́лисe / колї́ сказáла / шо слабá / шо пї́у л'їкарства́ / тогдї́ мо́лока ўнэ́сли / лиш абї́ вї́пити.*

ВІ́ТКИ – звідки: *Вї́тки їдетé? / ци ни вид мáми? / йек уна́ там?; Вї́тки ў тéбе такї́ фа́йні шáл'ч'їк? / це тепе́рки мóда такá на доўг'ї шáл'ки?; Вї́тки ти ц:е ўзнáла / вит кóго?; А вї́тки йа знáйў / де ваш пул'áрец? / тáмки / де йїстé клáли.*

ВІ́ТКИВ – рідко, те саме, що й ВІ́ТКИ: *За шо вин мих такé ўбран'é купї́ти? / аг'ї́ / казáў / шо ни мáйї н'ї коп'ї́ки / а вї́ткис уз'е́ў / вї́ткиў? / Та вин дéрево М'їхáїлови попилї́ў / йек вї́тки? / ї Пётрї́с'ї ўс'о на горбáх повикóс'уваў / то мáло стáти ни ліш на ўбрáн'ї.*

ВІ́ТКИ ВІ́ТЕР ВІ́С – дивитися, прислухатися; брати до уваги не свої погляди, переконання, а підтримувати тих, кого в певний момент вигідніше (задля спокою, певних благ, якоїсь користі); прислухатися до того, від кого йде певна думка, чиї міркування транслюються: *Зрáзу стáло пїзнашнo / хто ц':ї бéс'їди мих провáдити / вї́тки в'ї́тер в'ї́ї; О: / цес д́обре ч'ўїї́ / вї́тки в'ї́тер в'ї́ї / ў цéго д́обрії нис / цес ни промінé свóго.*

ВІ́ТКИ ГОЛОВÁ – конче, необхідно, дуже потрібно: *Мўс'у вї́тки головá цїсé дес дистáти / Ни шука́ї / бо ўно ў мéне йе; Йої́ / вї́тки головá / а ц'їмéнт мус привéсти / бо ўс'о застанóвиц:е.*

ВИТКИДАТИ (ВИТКІНУТИ) – відціджувати (відцідити): *Виткін' к'істо на ц'іделаш / бо се зл'іни; Виткінула сир на мар'лу / а то лиш жмєн'ка; Гаї виткидаї пироги / шобі се ни переваріли.*

ВІТКИ ЙДЕШ? – ВІТКИС (ВІТКИ ТРЄБА) – зруб., така відповідь на запитання викор. у ситуаціях, коли мовець не бажає конкретизувати: *Тебє вўна се запитала / вїтки їдєш? / а ти кажєш вїткис / а маў би ч'ємно сказати / шо ходїў до баби / Мамó / та то ни ўна се питала / а тої зубатиї М'іс'ко / а їа ни хот'їў їїму казати / вин м'ін'ї улўфка поломїў.*

ВИТКІНУТИСЕ – стати неприємним, “спротивитисє”: *Гїбла за кубасóў / урас купувала / а їйк уч'ўла / їєк їїї рóбїют / шó тудá добаўїєїют / абї фáйно вигл'їдала ї була смаїна / то ўна м'ін'ї гет виткінуласє / ни гóн:а на н'у дивїтисє / мн'єса мáло / а шо хоч' / тáмеч'ки їє / Мар'ї / купїтє дорогу / їйк гóн':ї соб'ї тотó позволити / наї бóдє отїц'кїї кавáл'ч'їк / áлє дóбрóїї / так м'її з'єт' кажє.*

ВІТКИС – незм., звідкись: *Вїткис дўїї / мóжє / викнó се ўтворїло?; Хлòпч'їш'ї вїткис з гор'їш':а / ўни казали / áлє тотó м'ін'ї головї ни дєржїц'є; То ни т'удиўскá / ўна вїткис здєлеку / їа ч'ўла по бєс'їд'ї / таї унá самá Гáни роскáзувала / шо рóдич'ї кóло Николáїїва жиїўт / шо ў нас їїї дўжє се ўдаїє; Б'їдá ни кажє / вїтки / вїткис приїшлá / таї мáїїш гóс'т'ї / так'ї / шо сам'ї ни ўступїуц'є.*

ВИТКЛИКАТИСЕ – відповідати на чїє-небудь звертання й казати що-небудь у відповідь: *Грибар'ї виткликáлисє / абї ни загубїтисє ў л'їс'ї.*

ВИТКЛІКНУТИСЕ – докон. до ВИТКЛИКАТИСЕ: *А ти ч'о ни витклїкнўсє / їйк їа на тєбє кр'їч'єла / ходїў їїс кóло р'їкї / їа вїд'їла / шо ч'ўїїш / а ти зробїў т'їму / шо то ни до тєбє / їєк ц'є се називáїї?*

ВИТКЛЬОЧІТИ – перестати кльочіти: *Мáла дв'ї клїц'ї:ї / áлє ўни ўжє виткл'óч'їли / х'їбá бєстє ў Паз'ун'ї се запитали / їа ч'ўла / шо ўна ни ме насáжувати / мóжє на їкїс ч'єс вам дáти клїч'ку.*

ВІТКО – присл., 1) ясно, світло (про місячну ніч, ранок): *Ўставáймо / бо ўжє вїтко; 2) видно: Вїц'ї:и дóбрє вїтко буковїнцикий бєрєх; 3) у знач. вставного слова мабуть: Вїтко / бóдє дош' / бо ў Глїн'їним так'ї ч'óрн'ї мрáки / шо с'в'їту ни вїтко; Вїтко / дóбрє ўнї се обрахувáли / шо так скóро ус'ó зробїли / бо на такў будóву їдут велїк'ї грóш'ї / дóбр'ї коштá.*

ВІТКО, ЇК (ІК) НА ДОЛОНІ – дуже гарно видно: *Ік вїйти на П'їтриў грун' / то ўсїї Г'ўдиў вїтко / їк на долонї.*

ВІТКО, ІК (ІК) УДЕНЬ – дуже добре видно: *Вітко / йік үден' / м'іс'іц' з:а тоїї горі показáўсе / такий великий / йік кóлесо / лиш вікотиўсе.*

ВИТКОЛІ – незм., відколи: *Витколі зач'эласе ц':а ўс'а каламо́ц'ііа / на душі німа спокóйу; Витколі ма́ми ни ста́ло / тудá блі́житисе ни хóч'іц':е; Витколі се вид:áла / ш'і ў Цáрин'і ни бóла.*

ВИТКОЛІ СЕБЕ (ІГО ТА ІН.) ПАМНІТАЮ – віддавна, з малих літ: *Витколі себе памн'іта́йу / ми ўрас уберáли йілі́нку / áбо на С'в'іті́й Вéч'ір / áбо пéред' ним / а гентáм / ка́зала ма́ма / робі́ли с солóми наву́кі / ч'іпі́єли ў хáт'і за свóлок ци дес угор'і / йілі́нка / то ни йе дóже даў́не; Витколі йіго памн'іта́йу / вин урас шош ч'іта́ў / до наўкі буў пусті́й / áле ч'іта́ти л'убі́ў / потóму диті́ну свóйу так приўч'éў / на́ко / ци ўну́ки мут л'убі́ти? / ци йім то́то пeредáсцe?*

ВИТКОЛІДУВАТИ – закінчити святкувати Різдвяні свята: *Ужé / бра́ч':іку Мі́тре / ми виткол'ідува́ли / тепéрки / даї Бóже / на́рик доч'іка́ти / абі́ смо ш':е отáк се зибра́ли за оці́м столóм / ік сегóроку.*

ВИТКРИВАТИ (ВИТКРИТИ) ОЧІ КОМУС – розкривати істинний стан речей, вивести з омани: *Ни бóло кому́ помоч'і д'іўц'і на нéго óч'і виткрі́ти / абі́ ўздр'іла / шо т:о заўдін / а тепéрен'ки шо.*

ВИТКРИТИ (ВТВОРИТИ) РОТ – згруб., заговорити: *Вин ни виткрі́йї рот / ни ме стоў ба́боў рóзум накладáти.*

ВИТКРОЇТИ – відрізати: *Хóч'у виткрої́ти отакі́й кавáл'ч'ік / диті́н'і на споден'кí бóде / то дóста лиш'éйц':е / Видруба́ї по́ци / то ш'і кам'ізéл'ка ві́де / сорóч'ка йе / і хлóпец бóде зібрані́й.*

ВІТОЛОЧІНИЙ – витоптаний: *Травá вітолоч'іна / бо пéред Іва́на коч'éлисе ў рос'ін'і́й трав'і; На поконéч'у отáва вітолоч'іна / бо тудá фі́ра зайіха́ла / таї ми па́ру рас проішлі́се.*

ВІТОЛОЧИТИ – витоптати: *Хто вітолоч'іў отáк траву́ ?/ йек тепéр косі́ти?; Худóба ни па́сла / а лиш вітолоч'іла траву́.*

ВИТОЛОЧЮВАТИ – недок. в. до ВІТОЛОЧИТИ: *Ни дам / шобі́ м'ін'і тóтки витолóч'ували отáву / кóло хáти ігра́йтесе.*

ВИТПАРУБОЧИТИ – прожити парубоче життя: *Ожені́ўсе пізно / фáйно витпарубóч'іў; Штефа́н ш'і ни витпарубóч'іў свóйе? / ш'і ни набу́ўсе сам? / див'іц':е / шобі́ ни лиші́ўсе старі́м па́рупком / бо то іде до цéго / тіл'ко д'івóк / а вин ни дóже розгон'éйц':е жені́тисе / Йі́лэ / бо ни тра́фіў на свóйе / дóбре рóби / шо ни квáпиц':е.*

ВИТПАЦИТИ – пройти через неприємні пригоди, зазнати переживань, горя: *Шо йа витпаціла с цеў ногоў / то наї ни кáжу / ў то́му само́му м'ісци три ра́зи ломі́ласе / лишéн' шч'іхоўзне / і ўже ч'ўйу / шо ни гóн:а ста́ти; Цес ч'олов'ік богáто витпаціў.*

ВИТПАЦІТИ (ВИТПАЦЮВАТИ) СВОЄ – пройти (проходити) через випробування; зазнати біди, нещастя: *Ми ни зна́ймо / ч'о то так / áле ко́ждий ма́йї витпаціти сво́йе / і л'іше само́му витпаціти / ік уно́ би ма́ло па́дати на д'ітїї; Ад'і витпа́ц'уйї сво́йе / бо забогáто кл'éла; Уна́ / сара́ка / витпаціла сво́йе / во́рогови тако́го би ни пож'ідаў.*

ВИТПАЦЮВАТИ – недок. в. стос. ВИТПАЦИТИ: *Гóсподи / ч'о ти м'ін'і пислаў таке витпа́ц'увати? / за шо м'ін'і така б'іда?*

ВИТПЕКАТИСЕ – позбутися когось (чогось): *Аг'інацісе / лéдвi витпéкаласе тих м'іхиў / уні лиш'éйут / а ану́ш ікіїс пропа́де / то шо йа тогді? / н'і: / йа на таке ни їду / йа ни наїма́йусе ч'ўже сокотіти; Ўна витпéкаласе д'ітїї / скінула ба́б'і / а сама́ хоч'і ў сво́йу ходіти / з д'ітмі гáла пáла ни пі́деш / а так во́л'а волéн:а; Гóсподи / то ўже д'ім / а йіму м'ір'іги ў голов'і / лéдвi лед'в'іс'ки витпéкаласе то́го вў́ка / приходіў суда́ ко́ждий дру́гий ден' / ни ду́маї соб'і / а ўч'эра йа тикі реўкнула / каў / а ви ч'о хáти се ни дéржите і м'ін'і го́лу морóч'іте? / ви ни відите / шо йа ни ма́йу ко́лі ва́ш'і ро́скази вислухо́вувати / ци ви хоч'іте / шобі́х пишлá ва́шим д'ітем на вас се поскáржити? / отáк віказала / таї вин лиш оберну́се і пишóў / мо́же / йа за́стро / áле ўже йек вішло.*

ВИТПЕРЕТТОГІТ – присл., з позаминутого року: *Вў́ко витперет:огіт шош наїшоў з німи / ни говор'ут; Оцис'і ч'іч'кі ў ме́не витперет:огіт / ад'і кіл'ко йіх се зробіло.*

ВИТПЕ́РШЕ – присл., про певний (не дуже тривалий) час; зовсім віднедавня, незадовго до моменту мовлення: *Таї шо? / Уну́фр'її повертаў? / Витпéрше ч'іка́йї / отáм на тал'э́р'їях / да́ла йіму табо́рик / та́мки сидіт; То витпéрше шош піл'ут у сус'ідиў / ра́н'че тако́го ни бу́ло ч'ўти; Вин у́же витпéрше ч'іка́йї / б'іжї / бо казаў / шо ква́тиц:е.*

ВИТПІ́ТУВАТИ (ВИТПІ́ТАТИ) – розпитувати (розпитати) людей, шукаючи чогось: *Витпитáти / де ста́ц'їя / ни трудно́ / бо л'уде зна́йут; Уні се зибра́ли / йік сватач'і / йшли і витпі́тували / де тотá д'їўка жи́йе.*

ВИТПІ́ТУВАТИСЕ, ЇК (ІК) ЗА ДІВКУ (ЗА ПÁРУПКА) – виявляти великий інтерес до когось, розпитувати про певну особу, прагнути зустрітися чи познайомитися з нею: *Йік ішлá сегóн:е с це́р'кви /*

то здибала смих Лес'а / а вин каже / ци ти від'іла М'іс'ка? / бо вин шукаў тебе / хот'іў шош се запита́ти / н'і / каў / іду́ с цёр'кви тхат'і / н'і с ким ни говори́ла / а сама́ соб'і дума́й / мо́ї / то ч'о вин витпíту́йіц:е за мене́ / йік за д'іўку? / ми верста́кі / зна́йі / де йа жи́йў / то ч'о ч'ужі́х вулиц'а́ми спера́йі і допíту́йіц:е / ци хтос мене́ ни від'іў? / аг'і / а це шо ма́ло би знач'эти?; То мо́жно витпíту́ватисе ни лиш за д'іўку / але і за па́рупка / за ко́го хоч' / ік кому́с вин уда́ўсе / то пита́йіц:е ў дру́гих / ч'іі вин / де жи́йе / йек се назива́йі? / але і мош витпíту́ватисе ў ко́гос / шоби л'і́тше зна́ти / шо до ч'о́го / а ўже с це́го пишло́ дру́ге / ка́жут / витпíту́йіц:е / ік за д'іўку / йа сама́ ч'у́ла / йек одна́ жи́нка / ўже ста́ри'а / ка́же дру́гий / ад'і за мноў витпíту́йіц:е / йік за д'іўку / але нашо́ м'ін'і це́го? / с тако́го мо́жгут бр'і́хн'і се зач'эти / ві́тко / шо розу́мна жи́нка.

ВИТПИЧЬНУТИ – відпочити: На отім ка́мени витпич'не́мо / то дес за два́ц:ит' м'інут / бо́рише ни доберемо́се.

ВИТПОВІДНИЙ – той, що відповідає нормі: Тре́ба ма́ти витпов'ідне ўбран'е́ / аби тудá йти / ў такі́х шкарбуна́х ни пі́деш.

ВИТПОРНА БАРАБУ́ЛЯ – про сорт картоплі: Оц:е́ неўска барабу́л'а / а на ци́ї с'л'у́с'ц'і / інчи́ї сорт / витпóрна / а пе́рет' ха́ти ў д'і́да / м'іш'ін'і / па́ру р'іткіў́ йе сорокоде́нки / це шоби́ зра́зу на йіду́ бу́ло / ни знаті́ шо ни ви́копайу́ / але м'ін'і одні́ї ста́не.

ВИТПОРСНУТИ – 1) із силою вилетіти звідкись, зупиняючись десь на певній відстані від чогось: Гран' витпóрсла до по́серет' ха́ти / та до́бре / шо ми ўздр'і́ли / бо мо́гла́ бу́ти б'і́да; 2) перен., відійти: Хлопч'іш'і хот'іў́ жєні́тисе / а ўздр'іў́ / шо д'іўка́ дў́же ворска́ / та́ї витпóрс.

ВИТПОЧЕ́ВОК, -вку – відпочинок: Мару́с'ко / ў сел'і́ нимá витпоч'е́ўку / ту́теч'ки лиш одно́ / в'і́ч'на робо́та / нимá тако́го / шоби ч'олов'і́к сид'іў́ та́ї припоч'і́ваў / йіго́ робо́та ни пу́сти / ме с ко́ждого ку́тика пантрува́ти / куда́ би ни пишо́ў / а ўна́ йіго́ кліч'і́ / мо́ї / де йіс се д'іў? / куда́ ходи́ши? / кі́л'ко на те́бе ч'і́кати? / ч'о ти ба́йдикуйі́ши?

ВИТПОЧЕ́ТУВАТИ – називати за порядком когось: Іва́н витпоч'е́туваў / хто́ йіго́ здо́ровиў / та́ї за те́бе казаў́ / ра́дії́ буў́ / шо йіс по́дзвони́ла; Витпоч'е́ту́ють у шко́лі́ / хто́ пришо́ў / аби́ зна́ти / ко́го́ нимá / мо́жгут витпоч'е́тувати / хто́ куда́ ма́йі́ йти / хто́ пі́де ди́журити / це т:о самé / шо поч'е́тувати / те́бе назива́ють / фам'і́л'і́йу ци і́мн'е́ / а ти ўста́йе́ш і ка́жеш / шо йе / ота́к це се назива́йі.

ВИТПРА́ВА, -и – Служба Божа: *Йік витпра́ва се с'к'ін'ч'ейі / тогді ўс'ї йдут на р'іку / тамки с'в'ет'ут во́ду / ў Т'удев'ї сегороку с'в'ітіли на Пото́ці / бо так бу́ло беспéин'іш:е / р'іка́ була трохи замéрзла / але л'іт мих провалітисе / йіг би на не́го найшло́ богáто л'удіі.*

ВИТПРА́ВИТИ НА ТОТ (ТОЙ) СВИ́Т КОГО́С – спричинити чиюсь смерть: *Іде́ соб'ї ч'олов'їк таі думайі / йек би то́го антїнка витпра́вити на тоі с'в'іт / абї вин л'удіі на пидйуд'уваў / думаў / думаў таі надумаў.*

ВИТПРОВА́ДЮВАТИ – те саме, що ВИТПРОВАЖ́ЄТИ: *Гаї / витпровáд'уїмо гóс'т'їў / таі підемо ба́б'ї помоч'ї с'ін'це́ скінути.*

ВИТПРОВАЖ́ЄТИ – проводити: *Се ўсéрдиў / шо так скóро йїдут / таі грозїўсе / шо ни піде йїх витпроваж'éти / але приїшоў / і ни с пустїми рука́ми / с такоў тóрбоў / шо лéдвн н'іс.*

ВИТПРО́ДАТИ – відпродати: *Василі / а к'їл'ко бéсте хот'їли за ц':і бисáги? / витпўстите? / Хот'їла бих / але ни витпрóдам / бо менé плéч'ї бол'ўт / а ўни м'ін'ї дўже спритїшн'ї / але л'ўпко Йїленко / йа скаў / де тотá жїнка / шо йа ў неїі купїла / стоїт на базарї / ви ш'ї фаїн'їш':і купите / тамки йе ш ч'óго виберáти.*

ВИТПРО́ДУВАТИ – продавати комусь щось, куплене для себе; недок. в. до ВИТПРО́ДАТИ: *Витпрóдала Йўр'іс'ї плаш' і шáл'ок / н'іч'ó нáв'іт' ни заробїла / А ч'о бу́ло витпрóдувати? / ўно шо / йїсти просїло?; Мару / ни витпрóдуї фўстку / бо меш банувáти / такоїі н'їгдé нимá.*

ВИТПРОС́ИТИ – докон. в. до ВИТПРО́СЮВАТИ: *Витпросїла хлóпц'а с пос'л'їн:ого ўрóку / бо брат видйїхáйї.*

ВИТПРОС́ИТИСЕ – докон. в. до ВИТПРО́СЮВАТИСЕ: *Ни піду на тот баї / витпрóс'усе / скаў так і так / ни мóжу / бо смих напράўду ни гóден; Хóч'у витпрóситисе / мóже / пўс'т'ут / то л'удіі дóста бу́де.*

ВИТПРО́СЮВАТИ – відпрошувати: *Ни хóч'у тебе́ витпрóс'увати ш:кóли / абéс ни пропусkáла ўрóки / бо то йїк йїхати / два дни піде / скóро вака́ц'їйї / таі тогді с т'їткоў пойдеш / а зáрас се ўч'еї / абéс фаїно ўс'о позакін'ч'увала.*

ВИТПРО́СЮВАТИСЕ – відпрошуватися: *Ік дес дўже трéба / то витпрóс'уїусе з робóти / але це лиш тогді / йїк дитїна слабá.*

ВИТПУСТИ́ЛО – безос., відлягло від серця; полегшало: *Слáва Бóгу / витпусти́ло менé / ўже не бол'ўт крїж'ї; Такиї буў уз'еў тўсок / шо стринó / але сегóн:е от'їк витпусти́ло.*

ВИТПУСТИТИ – те саме, що ВИТПРОДАТИ: *Витпусті́ / Парá / цису́ фўстку / ти соб'і́ кра́ш:у кўпиш; Гáн'а витпусті́ла дз'облу / аді́ їка.*

ВІТРАСКАТИ – набити (долонею) дитину за непослух: *Мал'і́ ўз'э́ли були с'ірникі́ / то тикі́ дóбре ві́траскала обóх / на́й зна́йут.*

ВИТРАШПРÓВУВАТИ – недок. до ВІТРАШПІРУВАТИ: *Ік шош Васи́ліс'і нидогóда / ци ў нéйі́ їкас квапна́ робóта / а хтос при́шоў рóскази роска́зувати / то ўна так легóн'ко ўм'і́йі витрашп'і́рóвувати с хáти / шо ну́ / коліс смих ч'ўла / їек уна́ фáйно приговóр'уйі́ / так шо дрўгі́ лиш кáже Да́й Бóже та́й іде́ / оц:é / їа розум'і́йу / жінка / оц:é жінка / і голоўнэ́ / шо н'іхтó ни ма́йі гн'і́віў / бо ўна н'ікóму ч'э́сти ни ўрвáла / н'ікогі́с'кому.*

ВІТРАШПІРУВАТИ – знев., змусити когось піти геть; вигнати: *То такá таздін'а / шо йі́йі́ гáла пáла ни ві́трашп'і́руйіш с хáти; Ві́трашп'і́рувала / бо тóго сі́ж'ін'а забогáто ўже́ бўло / ў мéне кўтан'і́ / а їа ма́йу вислухóвувати / хто с ким кудá пишóў? / ци ма́йу ч'і́стувáтисе / ік менé зач'і́на́йі́ бол'і́ти головá вид однóго зáпаху винá? / на́й сёрд'уц:е / на́й кáжут / шо їа погáна.*

ВІТРИНЬКАТИ (ВИТРИНЬКУВАТИ) – знев., необдуманно, без необхідності витратити (витрачати) щось (здеб. про гроші): *Ві́трин'кати лéхко / а заробі́ти коп'і́ку т'éшко; Ві́трин'кали грóшики / та́й сид'ўт ц'і́хо; Мáла йі́с пáру годін / алé ві́трин'кала на пустé.*

ВІТРИСТИ (ВИТРИСАТИ) ДУШУ КОМУС – сильно побити (бити) когось; довести до смерті: *Їмиў М'і́с'а за грўди́ / та́й так ним термосі́ў / шо гадáла / в'і́тр'ісе дўшу́ / áле швáгер штрі́кнуў та́й Кóц'а вит:éх / дистáў одén позáвушник / áле то н'іч'ó / н'іч'ó прóтиў тóго / шо могло́ се стáти.*

ВІТРИСТИ КИШÉНЮ – витратити всі гроші: *Шобі́ так'і́ хаті́ ві́кин'ч'іти / при́шлóсе ві́тр'істи кишéн'у / і раху́ї т:о / шо стар'і́ к'і́л'ко помогáли / бес такóйі́ пóмоч'і́ ўни би́ ї сегóн:е жі́ли ў хач':éн'і; Та вин скупі́й / áле шо бўло робі́ти? / ус'і́ здавáли по пйэ́ц':і́ / та́й вин даў́ / ч'ўла / шо витáк квóліўсе кому́с / шо нимá грóшиў / шо до коп'і́ки ві́тр'іс кишéн'у / шо н'іхтó ни хот'і́ў давáти / і вин на сéбе ўс'о ўз'еў́ / а тепéрки ни зна́ти / ци хтос вид:áст? / такé городі́ў / шо м'ін'і́ гаш устíт за нéго бўло.*

ВІТРУТИТИ (ВІТРУЧИТИ) – вигнати, виштовхнути когось (щось) звідкись (кудись): *По дóброму ни йшоў́ / то йі́гó ві́трутили с хáти / отакá нáпас'т'; За т:о / шо вин менé ві́труч'іў с хáти / мóйі́ ногі́ там*

бірше ни буде; Вітрутиў с кўхн'і / і ни вибач'еўсе / А за шо? / за т:о / шо Йуц'кó / хот'іў йіму с'істи на гóлу? / йа би ш'і ни так тóго вімаршкаў; Лéдви вітрутили тоту фіру / то такé бу́ло т'ішкé / шо наї Бох борóни.

ВИТРУ́ТЮВАТИ (ВИТРУ́ЧЮВАТИ) – недок. в. до ВІТРУТИТИ (ВІТРУЧІТИ): *Та вин ни ме дру́гого витрут'увати з:а столá / г'іс'т' маїи сид'іти тїл'ко / к'їл'ко хоч'і / к'їл'ко йіму дóбре.*

ВИТСВІЖІТИСЕ – відпочити; подихати свіжим повітрям: *Вес'іл'е бу́ло фáйне / áле м'ін'і ни дўже пл'аўдувало / бо задушно / трóхи виходїла витс'в'їжїтисе / áле ї надвор'ї бу́ло ни набогáто лéкше / то ўже блїш:е до вéч'іра пишóў дош' / скропиў ус'ó / таї даў л'ўдем дихнўти / áле це такé / це м'ін'і бу́ла такá нидогóда / тóго гадáйу / шо ш':е л'їпше бу́ло би / шóби стар'ї дóма сид'їли ї тáмки соб'ї витс'в'їжувалисе / а ни заваж'éли молодїм набувáтисе / о / шо йа скаў / ни заваж'éти.*

ВИТСІДЮВАТИСЕ – відсиджуватися: *Дру́г'і ходїли / достóйувати прáўди / а цис'ї витсїд'увалисе ў тепл'ї / а тепérки наїбірше галасуїут.*

ВИТСИЛІТИ – відв'язати; відділити щось від чогось і нанизати окремі частинки його на інший шнурок, нитку: *Витсилї телїцу / наї так пасé / йа подїуїйсе за неў; Витсилїли козу / а ўна ўтеклá; Витсилї корóву ї перебийї киў на їнче м'їсце / бо тутки нимá шо пáсти; Витсилї м'ін'і отїх ц'їточ'ók; Витсилї Мару́си с цéйї сніски ц'їтók / ўна ї так задóўга.*

ВИТСІЛЮВАТИ – недок. в. до ВИТСИЛІТИ: *Абéсте бич'кá ни витсїл'ували / тутки дóста пáш'ї; Ік ни хоч' витсїл'увати / то ни трéба / ў мéне йе подїбн'і / гаш три сніс'ц'ї / хот'їла тоб'ї одну́ дáти / а ти бес м'ін'ї свóйїх уд'їлїла / áле йїк ни хоч' / то наї бу́де / йек скáжеш / і т':і / і т':і фáйн'ї; Н'їч'ó ни витсїл'уї / а складї сніску ўдвóйї / отáк два рáзи обмотáї шїїу / вїдиш / йек фáйно.*

ВИТСИП'ÉТИСЕ – відсиплятися: *Ни корн'éї / Паз'ун'ко / наї витсип'ейуц:е / ўни снóч'ї дўже пїзно приїхали / то старóму л'їк трун:о наїтї / а молод'ї видиспїуц:е / таї мут здорóв'ї / ни мут ч'ўти т'їшкóйї дорóги.*

ВИТСЛАБУВА́ТИ – те саме, що ВІСЛАБУВАТИ: *Витслабувáла усў зїму / по Ризд'в'ї пишлá ў шитáл' / бу́ла м'їс'їц' / а потóму дóма л'їч'éласе; И:ї / шо говорїти / тоту л'убу́ д'їўка витслабувáла.*

ВИТ СМÉРТИ НИ ВТЕЧÉШ (НИ СХОВА́ЇССЕ) (ВНА ТЕБЕ ВСКРІСЬ НÁЙДЕ) – всі люди смертні: *Вит смérти ни ўтеч'éш / ўна тебé наїде / де бес ни сховáўсе / йїїї ни видженéш / ни напудїш і ни*

ўпрóсиш / прійде таї ска́же / гаї пишли́ / бі́рше н'іч'о́ / і ч'олов'і́к іде́ / а шо ма́йї / сара́ку / робі́ти? / іде́ / бо зна́йї / шо рату́нку нима́.

ВИТСТАНОВІ́ТИСЕ – 1) одужати, поправитися після хвороби: *Тро́хи витстанові́ўсе / але шо хот'і́ти? / рокі́ берут́ свої́е / м'ін'і́ гаиш устíт каза́ти / к'і́л'ко йа жи́ў / тих рокі́ў бі́рше / йі́к у це́му горш'е́т'і фасул'о́к / ану́ потр'і́сі гóри'і / ч'у́йїш / йек цоркот'у́т; 2) поновитися на роботі: *Вин витстанові́ўсе на робóт'і / хот' дерéктор' там тепéрки і́нчїй / але́ / вигл'і́да́йї / шо на м'і́ци.**

ВИТ СТА́РОСТИ ЛІ́КУ НИМА́ – старіння організму – закономірний процес: *Дóбре і́кї́с каза́ў / шо вит ста́рости л'і́ку нима́ / молоді́се ни молоді́се / а рокі́ берут́ свої́е / але́ шо важне́? / абі́ л'удина́ кр'і́ні́ласе / ни думала́ / к'і́л'ко ў не́йї сла́бости́ і ци ўни дуже́ фа́йн'і / ци лиш трóхи / бо сам'і́ зна́йїте / шо старóму ни ўстíт слабува́ти.*

ВИТТАНОВ'ÉТИСЕ – недок. в. до ВИТТАНОВІ́ТИСЕ: *Іва́нови трéба вит:аноўйе́тисе ш'і зо дв'і́ три нед'і́ли / абó ї́ м'і́с'і́ц' / а вин гада́йї / шо ві́здоров'і́ў / ікэ́с шалама́т'і зач'е́ў склада́ти / Йі́лэ́ / та вин ни мо́же сид'і́ти / ч'і́ка́ти сме́рти / ч'олов'і́к шош рóби / та́й то йі́му перехóди / робóта л'і́ч'е́йї.*

ВИТТАНОВІ́ТИСЕ – одужати; те саме, що ВИДЖІ́ТИ: *Вит:анові́ўсе / та́й ад'і́ ходи́ с ко́штурем / уч'е́ра пóза ста́йнеў шош диві́ўсе / На́й діви́ц:е́ / дóбре / шо прохóд'у́йїц:е́ / то добаўйе́йї сї́ли.*

ВИТТА́ТИ – частково розтанути (про сніг, лід): *Вигл'і́да́йї / шо потéпл'і́ло / бо дахі́ крї́шку вит:а́ли / ста́ли мо́кр'і́; Ші́би на сóнци вит:а́ли / Та́ то ўже́ весна́ і́де / І́ка весна́? / о́г:о́ / ма́рот лиш се зач'е́ў / вин ш'і покáже себе́ / по ўс'óму ві́тко / шо весна́ сегóроку забарі́ц:е́ / ни скóро звéрне на теплó / Але́ ў це́му нима́ дивоті́ / так покáзувало ш'і дес спі́ўрик тóму / І́ ві́диш / се спраўд'у́йї / нима́ ї́ ни бóде теплá / весна́ се ни квáпи.*

ВИТТÉТИ (ВИДИТНУ́ТИ, ВИДОТНУ́ТИ) – відтяти, відрізати: *Вит:'éла кі́ску / та́й споган'і́ла; Ану́ видитні́ м'ін'і́ оцэ́с кавáл'ч'і́к воловóда / А йек йі́гó вит:'éти? / х'і́ба óзму сокі́ру / ви ни ві́дите / і́ке то гру́бе?; Вит:'éў здорóві сук / а сухі́й лиші́ў / шо ц:е́ за робóта?*

ВИТТÉТИЙ – діеприкм. від ВИТТÉТИ: *Мо́ї / а ч'о́ це вери́'е́к ч'ерéшн'і́ вит:'éти́? / хто́ це зроби́ў? / Та́ то ни вит:'éти́ / а ўлóмнени́ / М'і́с'о рва́ў ч'ерешн'і́ / та́ д'екувати́ Бóгу / шо на це́му се с'к'ін'ч'éло / бо мо́гло ўс'е́ке бóти / ни да́й Бóже.*

ВІТТИ (ВІТТИВ, ВИТТИВÓ) – звідти, ось звідти: *Та віт:и ідеш / мау йіс ус'о від'іти; Віт:иу зач'інаїї біти грат / т'ікаїмо ў хату; То ни с цего боку / а вит:ивó се зач'інаїї; Таї шо? / ўже проголосували йістé ци ш'і метé іти? / Ікрас віт:иу приїшли / А музика тамеч'ки іграїї? / коліс музика була / Брач':іку Мітрику / а вам данцувати се хоч'і? / забанували йістé за даўним? / Йої / та де ни забануваў? / ни спіу / і лиш про т:о думайу / йек нам дóбре бұло.*

ВИТТИНАТИ – недок. в. до ВИТТЄТИ: *Ни бұдемо оц:é вит:инати / бо ўно ш'і пригодіц:е / наї так бұде / то н'ікóму ни заваж'ейі.*

ВИТТОГДІ – присл., відтоді: *Ог:ó / вит:огді богато воді ў р'іц'і спліло; Вит:огді йа ўже ни йшла тудá / таї ни скаў / шо тамки менé гїнули від'іти / ік дес се здібайімо / то питаїуц:е / ч'о ни приходіиш / але лиш про л'ўцке óко / а йа про л'ўцке витпов'ідаїу.*

ВИТТОГІТ – присл., з минулого року: *Ш'і вит:огіт на под'і йе два в'інкі кукурудзиў / трéба полуш':іти ї змолóти; Вит:огіт отіл'ко коло хати се зробіло / Ну то / Йілé / дóста нипогáно.*

ВИТТОПІРЧЮВАТИСЕ (ВИТТОПІРЧІТИСЕ) – не прилягати належним чином (про одяг): *На плéч'ах вит:опірч'іlose / рóби горп / це штиўна матёр'іа / брішки ни тре: бұло робіти; Шош унó нидóбре / ікóс вит:опірч'уїец:е ц'а сорóч'ка / кóўн'ір ни так пришиїтиї.*

ВИТТРУТИВ ОДНО́, А ДРУ́ГЕ (ВЖЕ) ПРИЙШЛО́ (ПРИЛІЗЛО, ПРИПÉЛЛОСЕ ТА ІН.) – про клопоти, переживання, біди, яких важко позбутися: *Дóбре ікїс казаў / так / абї ни бұло супокóйу / лиш вит:рутиў однұ б'ідұ / а дрұга ўже л'їзе ў двёр'і / а трéта зазерáїї у викнó / так / абї л'удина ни мала м'інүти від:иху; Вит:рутиў одно́ / а дрұге приїшло́ / ти даў з ним рáду / гадаїиш / шо цéму кинéц / та д:е / кудá? / маїиш новé / але такé / шо дóки меш з ним муцувáтисе / жиїли стáнут отак'і / йік велікії пáлец.*

ВИТТРУТИТИ – відштовхнути: *Малїї хот'їў імітисе за гор'éch'і двёр'ці ў грұб'і / боу би ўпáриўсе / але т'в'її Мітрик йігó вит:рутиў віт:и ї дұже дóбре зробїў / бо ўже бих мала с'в'їжиї клóпит / кáжу йїму / шо б'їж'а / а вин дал'і їде до вáтри / ни знаїу / шо с цим пáрупком робіти?; Вит:рутиў ус'їх і сам пéришї с'їў за стиў / то йек це так? / м'ін'ї лицé се лупіло від устіду / А вам ч'о мала се лупіти? / наї йїму се лүти / ог:ó / йе ч'ем се грїсти / Йе / л'ўпко / бо ми своїї / а вин ік лéда віпїї / то ўтрач'ейі рóзум / йїму нивóлно пїти / бо гор'їўка рóзуму ни добаўїейі /*

уна́ йіго́ видбера́йї / таі́ ч'олов'ік ни думайї / шо роби́ / йойойой / ікїї́
устїт / молод'ї ш'ї ни с'їли / а вин пєрїшїї се ўтел'уш':її.

ВИТТРУ́ТЮВАТИ – недок. до ВИТТРУ́ТИТИ: Мар'ї́ / ни вит:ру́т'уї́
менє́ лікт'ами / бо йа́ бори́ше ту́теч'ки ста́ла / і бори́ше ма́йу ўз'єти́ муку́ /
за мноў́ Митрі́ха стої́т / а пото́му гаи́ ти / ш'ї́ зач'іка́ї / л'ў́пко / ни
гор'іч'єсе́ так / бо ў́ мене́ ни лиші́ лікт'ї́ / але́ ї́ ш'ї́ оц':а́ каву́л'а йє.

ВИТТРУ́ЧЮВАТИ – виттрутювати; відштовхувати когось (щось)
від чогось: Йа́ б'їго́м вит:ру́тиў та́ч'ку / бо йї́хала́ фі́ра / могла́ зач'і́пїти
/ Так йї́с вит:ру́ч'уваў / шо м'ішкі́ порозї́єзували́се і ўс'ї́ барабу́л'ї ў
болот'ї́ / Ну та́ трє́ба бу́ло моцн'ї́ш:є заўї́єзувати / йа́ ни видєн.

ВИТТУ́ЛЄНИЙ – дієприкм. від ВИТТУ́ЛІТИ: Сороч'ка́ бу́ла
вит:улє́на / ї́ на гру́дєх ў́ нєїї́ йа́ ўзд'р'ї́ла малє́н'киї́ хрє́стик / отакїї́ бих
дуже́ хот'ї́ла / д'ї́ч'їна́ ка́же / шо то́ з Йї́русалї́му / такє́ / верє́ / мо́же
бу́ти? / А ч'о́ нї́? / йїї́ т'ї́тка тудá́ йї́хала / ўна́ дуже́ побо́жна.

ВИТТУЛЄ́ТИ – недок. в. до ВИТТУ́ЛІТИ: Ни вит:ул'є́йу / бо
та́мєч'ки́ кроў́ запєклáсе́ / ік пот'є́гну ба́ндєш / то́ зноў́ поч'урї́т / а так
ни болї́т / стї́хло / то ў́же ни руш'є́йу / заўтра́ се подї́вимо / але́ ї́ так
ч'ўйу́ / шо заго́йїїц:є́ / Д'єкувати́ Бо́гу.

ВИТТУ́ЛІТИ – відкрити, частково розгорнути: Ану́ вит:улі́ / йа
хоч'у́ се подивї́ти на рáну / ік фа́їно заживáйї / то мо́жно зноў́
приклáсти паланї́ч'ку з мє́ду ї́ мукі́ / то ни пошкóди.

ВИТТУ́ЛІТИ БІ́ЛЬ (БОЛЄ́ЧЬКУ) – знеболити; забрати чийсь біль,
страждання: Ві́жу / л'ў́пко / шо тебе́ болї́т / але́ іг би́ йа́ гон:а́ вит:улі́ти
тот б'їл'? / а йа́ ни гон:а́ тоб'ї́ помоч'ї́; Іва́нку / йєк м'ї́н'ї́ вит:улі́ти
тоту́ бол'є́ч'ку / шо тебе́ муч'ї́ї / шо ни даї́є спокóйу? / шó м'ї́н'ї́
зробї́ти? / йа́ бих уз'є́ла йїї́ на сє́бе / наї́ би менє́ бол'ї́ло; Ни знáти / шо
бих даў́ / шобї́ жї́нка бу́ла здоро́ва / шобї́ вит:ру́тити / вит:улі́ти тоту́
бол'є́ч'ку / пас'кúду́ погáну; Удє́риўсе́ / Йї́рч'їку́? / де болї́т? / даї́ нї́шку /
ма́мка поду́її / вит:улі́ти тотó / і ўно́ ни ме́ бол'ї́ти / ану́ йа́ ш'ї́ поц'óмайу́ /
ни болї́т у́жє́? / а дру́га нї́шка? / даї́ йа́ погláд'у.

ВІ́ТУМАНИТИ – видурити, виманити: Цигáнка ві́туманила
пє́рстен' і́ коў́тки ў́ Митрі́шинойї́ нев'ї́стки / шош такє́ йї́ї наговори́ла /
так задурї́ла гóлу / шо т:а́ лиші́ с'т'їгlá с:є́бе ї́ вид:áла / ка́же / шо ни
памн'ї́тáйї / йєк це́ се ста́ло / ў́ б'їл'ї́с'киї́ ден' лиші́ с'т'їгlá ї́ дáла

ВИТУМА́НІЮВАТИ – недок. в. до ВІ́ТУМАНИТИ: Отóт рудї́ї
витума́н'уї́ ў́ д'ї́тїї́ грóш'ї́ / ч'ї́ї вин? / ка́жут / шо ў́ óсмїї́ кл'áс'ї.

ВИТФОРМІНТУВАТИ – перестати “формінтувати”: *Віна витформ'інтувала / але наї умуц'овуйц:е / їйблущинік ни буде пійеній / а т:о з виш'ен' / буде м'оцне / так'е / їйк поз'ич'нік.*

ВИТХОДІТИ – недок. в. до ВИДИЙТІ: *Колі поїїст витходи? / див'їц:е / аб'есте се ни забаріли на стац'їй; Наї д'їти витход'ут вит т'ойі кл'атки / шо х'їтаїїц:е / бо до б'їді нидел'еко / а шо / їйк уні поб'їж'ут на н'у?; Бліш:е до нас аф'ини витход'ут / але гор'ї їе / віт:и бер'їж'ками передаїут / од'н'ї тамеч'ки заготов'їїїїут / а друг'ї тутеч'ки продаїут / ад'ї Мар'їка ўрас на Млин'овици продаїе грибі ї аф'ини / пиў л'їта.*

ВИТХОТІТИ – перестати хотіти: *Д'оки їїсте варіли / дитїна витхот'їла їїсти / То наї бес була б'орше сам'а зваріла / ни ч'їкала / покі їа в'ерн'усе; Їа витхот'їла їти на баз'ар' / бо нагадала / шо ўд'ен' буде д'ушно; Витхот'їла / і ўс'о / а ч'о? / ни скаў.*

ВИТХОТІТИСЕ – безос., перестати бажати чогось: *Їйк ч'їкати на шош д'оўго / то м'оже ї витхот'їтисе; Узд'р'їла на Мар'їц'ї б'їту спин:їц'у / таї м'їн'ї витхот'їлосе так'ойі / ун'а ў нї / їйк коп'їц'а / Бо ўна п'оўна / їїї так'е ни пасуїї / а тоб'ї буде ф'аїно / Ни хоч'у / м'їн'ї витхот'їлосе / л'їтше шпорт'ову; Доки зваріли / то ўже витхот'їлосе їїсти; М'їн'ї ўже се витхот'їло їїхати / їк нагадал'ї / їек то дел'еко ї к'їл'ко прїїдец:е ни сп'ати / м'ерзнути / то ўже н'їч'о се ни хоч'ї / їїт'те сам'ї с К'оц'ом / а їа дес їнчим р'азом піду з в'ами / ни ч'ўїїсе з'арас / шо гот'ова до дор'оги / биг'ме / їкас їа нїїека стал'а / то гост'ец' / тог'о м'ус'у у тепл'ї б'ути / вин ц'его хоч'ї / так шо / м'ус'у їїм'у дог'од'увати.*

ВИТХР'ЕШШ'ЮВАТИСЕ (ВИТХР'ЕСТІЮВАТИСЕ) РУКАМИ Ї НОГАМИ – р'їшуче відмовлятися від чогось, підкреслюючи, умотивовуючи свою непричетність до чогось: *Уні були ў сп'їїц'ї / це Кал'їна ўпов'їла м'ам'ї / але ад'ї прїїшл'осе до к'раїного / таї тот витхр'еш':уйїц:е рукамі ї ногамі / к'аже / шо ц'его ни б'уло ї ни могло б'ути / А м'оже / ї так / бабі м'ожут і прїбрех'ати тр'охи / шош нидоч'уїї / таї к'аже / шо б'уло / м'оже нав'їт' кл'естисе / бо так їїї се здаїе; Витхр'еш':уйїц:е / бо знаїї ч'о.*

ВИТЦВ'ІСТИ – відцвісти: *Сат уже витцв'їў / і д'обре / шо ўб'їїшл'осе без з'амороск'їў / бо весн'а б'ула студ'ена / а д'їт так каз'аў / їк у студ'ену весн'у на їонах п'ерше лист показ'уйїц:е / а пот'ому ц'в'їт / то їе д'обре / бо їїї би б'ули з'амороски / то ц'в'їт буў би тр'охи прїкр'їтїї / а їйк п'ерше*

ц'в'іт / то ни дуже добре / але шо / л'уде ї с того виход'ут / за моїї памн'іти було так / шо садї зацвіли / двеч'іру дуже постуден'іло / ч'ікалі морозу / то шобї ратувати сат / розкладали ватрї / але ни дуже велик'і / лиш шобї вóздух стаў тепл'іш:иї / і клали такé гор'іти / шобї було богáто дїму / йа малá була / але памн'ітаїу / йек м'її тáто з М'ірч'іком у ба́би на присади́б'і ц:е робіли / ўсиї сат буў у диму.

ВИТЦВИТА́ТИ – недок. в. до ВИТЦВІ́СТИ: *Йо́ни ўже витцвитаїут / йа ни го́н:а на них надивітисе / соб'і думайу / даї м'ін'ї / Го́сподеч'ку / на́рик доч'ікати / бо ш'і смих ни набу́ласе на с'в'іт'і Бо́жим; Ч'іч'кі ско́ро ўже мут витцвита́ти / а йїк витцвиту́т / тогди́ йїх се переса́дуїи / до́ти абес ни к'іва́ла; Ф'їяўкі ўже витцвитаїут / ўже йїх ч'ес прохóди.*

ВИТЧІКРІ́ЖИТИ – знев., відрізати: *Витч'ікрїжила отої кавáлок / а йек йа тепер сукн'у ш:иїу? / ни стаїе матер'її / х'їба́ доточ'ети / але ч'ем? / нимá нич'о́ / шобї штимувáло.*

ВИТЧИ́МХА́ТИ (ВИЧЧИ́МХА́ТИ) – відламати: *Ни витч'імхаї / дивісе / отої суч'о́к наї ростé / з не́го ко́нар' бу́де.*

ВИТЧІ́ПНÉ (ВИТЧІ́ПНО́ГО) – субст., відступне, здеб. спол. з дати, зробити; означає “трохи”, “абияк”: *Лиши́се пусто́го / даї витч'іпно́го / шобї збу́тисе / так / абї лиш рахувáлосе / і ўс'о / це ни йе т'ешко.*

ВИТШТРІ́КНУТИ – 1) відскочити, стрибнути далі (вбік): *Ш'ес'т'і ма́ли / шо витштрікнули / бо вин йїхаў / йїк нав'їже́нїї; 2) ударившись об щось, відлетіти: *Ка́м'ін'ч'ік витштрікнуў вид гру́шки і ўде́риў мене́ ў го́лу / а йїг би так поц'ілиў у пул'с / то ўс'о / абó йїк би та́мки малиї стоїеў? / вин пе́рет цим іграўсе ко́ло ме́не / поло́ла / а вин забаўїеўсе / А хто мих кїнути? / Баху́рї ік'іс ішли́ вид р'ікі / таї ц'іл'ели́ / де ўни бу́ли ви́ш':і то́го / шо хтос йе за парканóм? / уні ни дуже він'ї / але йа кр'іч'ела́ / вам шо? / ма́ло ко́ло р'ікі кидáти? / т'ікалі́ / йїк ку́л'а.**

ВИТШУКО́ВУВАТИ (ШУКА́ТИ) ЗА́ЧПКИ – намагатися знайти привід, щоб поговорити з кимось, пожартувати, запропонувати свою допомогу чи виявити невдоволення та ін.: *Малиї витшукóвуйї за́ч'іпки / абї поб'іч'ї до ба́би / бо та́мки ў сус'іцтв'ї йе д'їуч'їна́ / приї́хала на вака́ц'її до т'ітки / то сегóн:е допомінаўсе / ци нимá гус'л'інки / вин би пон'іс та́рч'ік / бо ба́ба л'уби такé йїсти́ з барабу́л'їноў кулешкоў / ч'ўїїте? / за гус'л'інку згадаў.*

ВИТШУКОВАВАТИ (ШУКАТИ) КЛЮЧЬКИ (ГУДЗА) – прагнути знайти привід, щоб висловити комусь своє невдоволення: *С'ута витшукóвуйі кл'уч'ки / шобі віреўкатисе / бо нима кур'інки / а т:о йігó шкребé / скрут'уйі ў гóл':і / Ну та даі йіму ниў дзигар'ка / наі páру рас пот'эгне / Дóхтор' ни позвол'ейі / кáже / ік хоч' ш'і трóхи пожїти / ни курі / то ч'о йа буду йігó слóво ломїти? / а цес і без мéне знайї / де йе кур'інка / áле тёрпи / Ну то наі тёрпи / наїко / ци доўго відержи?*

ВИТШЮПНУТИ – відщипнути: *Хóч'у вити ўпнути оцейі булки / бо ш'і н'іч'ó видуч'ера ў рóт'і ни мала / Йіленко / бер'ім усу.*

ВИТШЮПУВАТИ – недок. в. до ВИТШЮПНУТИ: *Ни вити ўпуї / бо йек такїі обгрїзениї колáч' бáб'і понесемó? / йа ўкроїў інчого.*

ВИФÁЛЮВАТИ – вихваляти: *Ч'о ти вифáл'уйїи свóйїх д'їтїї? / наі ч'уж'ї за них дóбре слóво скáжут; Йа ни сýду / áле йек Митрїха вифáл'увала свóїу дон'ку / а т:а шо зробїла? / йек повел:áсе?*

ВИФÁЛЮВАТИСЕ – вихвалятисе: *Вифáл'уваласе д'їўкоў / бо гадала / шо хтос спокусїц:е / а то н'їхтó ни б'їжїт свáтати / н'їхтó ни схот'їў н'ї майёткиў / н'ї д'їўки; Вифáл'уваласе ўс'ім / ікóго дóброго маїї хлóпц'а / та йек йїї л'уби / а вин у стáрости пишóў ни до нейї / а до ікóїїс пидгор'ёнцкойї / отáк / відїши / до ч'óго фал'бá доводї.*

ВИФАНЯЦКАТИ – забруднити: *Вифан'ацкаў в'їтриўку / йек меш до шкóли їтї?; Вифан'ацкала т:о / шо про с'в'это дёржїц:е; Ни ш'їнуваў йїс споден'кї / вифан'ацкаў / а тепér меш у хáт'і сид'їти / йа казала / уваж'ей / бо прїїде нед'їл'а / а ти ни меш мáти ў шо се ўбрáти.*

ВИФАНЯЦКАТИСЕ – забруднитисе: *Ад'ї йек кóло тóго ломáдж'а вифан'ацкаўсе / ідї борзэн'ко се переберї; Спин:їц'а вифан'ацкаласе / таї матёр'їїа такá / шо кошлáтиц:е / йа вижмач'у / алé з нейї ўже р'їду ни бóде; Де йа знайу / ў шо так вифан'ацкаласе? / вїтко / у їкес вакно / мóже / до с'т'їні дес се прїтуліла? / Йўр'їха ікрáс уч'ера б'їліла / мóже / то ў нейї / куфáїка новá нов'їс'ка / пёршиї рас сегон:е ўбрáла / таї ад'ї їка се зробїла.*

ВИФУРКАТИ – знев., повикидати: *Ус'ó йігó шмáт'ї вифуркала ў хорóми і казала заберáїсе / абї твоїї ногї тўтки ни бóло.*

ВИФУРКУВАТИ – недок. в. до ВИФУРКАТИ: *То шо? / мус бóло вифуркувати лáхи? / ни мош бóло на лáвицу склáсти? / та наі би соб'ї забрáли потїм / а йїк би с' твоїїм так об'їшлїсе?*

ВІФУШКАТИ – 1) знев., згруб., повикидати щось: *Перед Великоднем робіла пор'етки / то ш.афіу ус'о повиберала / а котрэ старе / пірване / віфушкала на гал'ер'її / і потому розберала / дивіласе / шо куда / це мус робіти / бо нима / де шош л'ітшого м'істіти; 2) перен., згруб., танцюючи швидкий танець, довести партнера до знесилення: *Кощо трощи віпиу / та йк уз'еу молодіцу ў данец / то так неў тр'ес / зам'ітау / шо йї гаш ноги се запл'італи / стойети ріуно ни могла / вин дужі / йїму н'іч'о / а ції с'в'ім закрутіусе / то прещ'ін' гучулка / а ни валец / ої шо віфушкау неў / то віфушкау / жінка л'італа / а ни данцувала; Вігналі / таї віфушкали за ним ус'о убран'е / І шо дброго зробілі?**

ВИХІДНИЙ – вихідний: *Затура вихідна / а потому два дни робіу / так буде цес м'іс'іц' / одін ден' дома / а два / на робот'і / позатур'у / праўда / с'в'ето / то н'іхто ни ме робіти / прїдемо з д'ітмі до вас.*

ВІХИТ, -оду – вихід: *Віхит кожда с'ім'н'а мала с'в'її / і це добре; З усего мош наїті віхит / нав'ім' з наїгіршого.*

ВІХІТАТИ – вигойдати: *Ни х'ітаї ногами / бо віх'ітайїш д'іт':а.*

ВИХІТУВАТИ – докон. в. до ВІХІТАТИ: *А ти ни бойс'е / Паз'ун'ко / шо дитін'і ўголов'і се закрути / шо ти так йїї вих'ітуїш? / Та шо йа зробіу / йк вин за х'ітанкоу умерайї? / дома нима / а тутеч'ки д'ідо зробіу / то приходимо ў нед'їлу / абї нах'ітатисе / ни злази з неїї.*

ВІХЛЕПТАТИСЕ – одужати; вийти зі скрути; з біди: *Кур'і віхлепталосе / таї ад'і зач'інаїї б'їгати; Ч'олов'їк дуже т'ешко слабувау / ус'ї казали / шо ни віде с'цего / а вин помало таї віхлептаусе.*

ВИХЛІПТУВАТИСЕ – недок. в. до ВІХЛЕПТАТИСЕ: *Ни гризісе / Одок'ї / вин поволен'ки / поволен'ки ме вихлїптуватисе / то борзо нима / бо палец ўтнеш / і вин болїт / ни попускаїї / а тут отаке / Йїлак ужє л'їше вигл'їдаїї / в'їд'ї / нав'ім' дистау ікїс'ц'в'ім у лицї / Та ікї ц'в'ім? / то вид гор'еч'ки / гор'еч'ка йїго се ни попускаїї.*

ВІХОВАНІ, -я – виховання: *Вїдиш / то ўс'о вид віхован'а залєжи / цес хлощец'каїї / шо вин ч'ужє ни кинє / абї ни знати шо / вин нав'ім' ш ч'ужого горн'єти ни напїец'е / Може / того / шо брїдиц'е? / Н'ї / того / шо ч'ужє йє ч'ужє; Д'їти маїут файне віхован'ї / то зразу вітко / ти лиш подивїсе / йек уни говор'ут.*

ВІХОДИТИ – те саме, що ВІБІГАТИ: *Ўна тикї віходила пєн'ц'їу / там булі ік'їс'роки се загубїли / а потому наїшлісе.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) З БАГАЦТВА (РОСКОШІВ) – стати бідним чи не таким заможним, як був: *Уні гет вийшли з роскóш'їу / тепérки б'ідуйут / а нагадаї / йек уперét йім вел:óсе / ої шо вел:óсе.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) З БІДИ (НИСТАТКИВ, СЛÁБОСТИ; С ЦÉГО, С ТÓГО) – позбавитися (позбавлятися) труднощів, життєвих ускладнень: *Д'іти попидростáйут / і ўна вийде с цéго / а ч'олов'їк / шó ч'олов'їк?; Васи́ліна вийшла / віч'ухаласе с тóго / кáже / тák'їк на с'в'їт народїлисе / тák'їк би кáм'їн' с плеч' унаў.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) З ВІРІ – порушувати (порушити) норми поведінки: *Набува́лисе так / шо з в'їри виходїли; Ік ѓе шош у голов'ї / то ўни ни мут такé виробїєти / шобї виходїти з в'їри / ци йек ти дўмайїш?*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) НА ДÓБРЕ – закінчуватися (закінчитися) добре: *Нимá такóго злóго / абї на дóбре ни вийшло; Журїлисе / а то вийшло на дóбре / нáв'їт' на дўже дóбре.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) НА МОЇ (НА ЧІЄС ТА ІН.) – здійснюватися так, як передбачав мовець чи хтось: *Вїдшї / на моїé вийшло / бо то їна́кше ї ни моглó бўти; Ни послухали / а то виходї на їгó / на Ївáнове.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) НА ОДНО – про незмінність результату дії, який не залежить від способів і засобів його досягнення, їх кількості і якості: *Ци би ми по́йїздом їїхали / ци аўтóбусом / на одно виходї / скóрше ни доберемóсе; К'їл'ко ни круті / наўдно вїїде.*

ВІХОДИТИСЕ – ходити багато кудись (у якійсь справі); бути в різних місцях, витрачаючи час і зусилля: *Вїходиласе смїх Косовáми та Вїжниц'áми / пóки найшла в'їн'к'їл' до грўби; Вїходиласе / а мáло шо скорїстáла.*

ВИХОДИТИ (ВІЙТИ) СУХІМ (З ВОДІ) – уникати (уникнути) покарання, небезпеки: *Вин страшнїї брехáч' / áле ўм'їїї вїкрўт'уватисе тáї виходїти сухїм з водї; Хто гадаў / шо Дрон' вїїде сухїм? / а їїму се ўдáло.*

ВИХÓДОК, -тка – туалет: *Вихóдок мáїї бўти надвор'ї / áле тепérки дéкто і ў хáт'ї їїгó рóби / ѓа цéго ни розум'їїу / мої / та тоб'ї т'éшко питї надвїр? / та їк їїс дўжїї / ни рóбї тотó ў хáт'ї / ад'ї сус'їцк'ї молод'ї мáйут їў хáт'ї / ї надвор'ї / бо ўс'éке мóже се стрéбити / ў них д'їти / ц:е ѓа ш'ї гóн:а розум'їти / áле бїрше / н'ї / їк їїс здорóвїї / то надвїр; Де ви такé вїд'їли / шóбї вихóдок хтос клаў пéрет' самóў хáтоў?*

/ та посун'те йіго ўбик хот' на пїет' дєс'ім' крочиў / поклад'ім за стаїнеў / ци ви бойєлисе / шо ни доб'їжитє / йїк будє делєко?

ВІХОЛОДИТИ – див. ВІЛЮФТУВАТИ: *Морос за нич' страшно хату віхолодиў; Віц'кали двер'мі / таї віхолодили.*

ВИХОЛОДЮВАТИ – недок. в. до ВІХОЛОДИТИ: *Доўго вихолод'увала стару кўхн'у / бо хот'їла ў студєному насїпати студєнєц.*

ВИХОЛОДЮВАТИСЯ – ставати холодним (про приміщення); “вистудюватисє”: *Двер'ї ўт'їглисе / дббре се ни закриваїют / таї у хат'ї вихолод'уйїц:є / де тепло так ме держ'єтисє?*

ВІЦАБАНИТИ – зруб., випросити щось у когось: *Тикї віцабаниў тоту васирвагу ў Мітра; Віцабанила ў Доц'ї жбўту бавєнку.*

ВИЦВІНЬКУВАТИ (ВИЦВІНЬКУВАТИ) – знев., дорікати; докучати комусь постійними повчаннями: *То ни йє дббра жїнка / уна вид:ос'в'їта виц'в'їн'куїї ч'олов'їкови та пїли йїго / йа бих такє ни відерж'їў / йа би найшбў / ч'єм затулїти тот пісоч'ок / і це при нас / при л'удєх / а йїк нас нїмá?; Мої / ни виц'в'їн'куї / будє; Виц'в'їн'куїї йїму на кождим крочи'ї / за бут'шо / нав'їт' наїмєнчє; У Катєрїни рот се ни запераїї / виц'в'їн'куїї ч'олов'їкови за наїмєнчє / хто такє гбден вітримати?*

ВИЦЄРКУВАТИ – недок. в. до ВІЦІРКАТИ: *Диї фаїнєн'ко / виц'єркуї до кин'ц'а / бо йїк ни меш видбйувати / то молоко ни ме прибувати.*

ВІЦІГАНІТИ – зруб., випросити щось у когось: *Віциганила Параска тоту фўсточ'ку / шо Вас'ўта купїла / бо дўже йїї се ўдала.*

ВІЦІРКАТИ – видбїти рештки молока при доїнні: *Ад'ї ш'ї оц:є гори'ї віц'їркала / корова тоб'ї ни дўже припускала / ч'ўла / шо ни т':ї рўки.*

ВІЦІРКУВАНИЙ – вишитий мережкою: *Ви гадаїїте / шо то соб'ї прбста сороч'ка? / то віц'їркувана / хот' рузум'їїте / кїл'ко коло цєго роббти? ану бєсте ш:їли хот' отакїї отїц'кїї / тогдї метє знати.*

ВІЦІРКУВАТИ (ВИЦІРКБВУВАТИ) – вишити (вишивати) мережкою: *Віц'їркувала пбдил сороч'ки; Мар'їч'ка віц'їркувала обрус / і ти ўч'єїсе / ўна ўже маїї дв'ї сороч':ї / тепєрки обрус / а ти шо? / рўки се ни скадаїїт?*

ВИЦУЛБВУВАТИ – вицїловувати: *Так ужє пєс'т'ут та вицулбвўїт тоту дитїну / шо гаш заббгáто / то так ни мош.*

ВИЦУЛОВАТИСЯ – виціловуватися: *Уперёт тако́го ни бу́ло / шобѝ д'ї́жа с па́рупком вицу́ловувалисе на дорóз'ї / при ўс'їх / ци ко́ло клубу / ци ш':е дес / устидáлисе / а тепѣрки ўстї́ду нїмá.*

ВІЦУЛУВАТИ – багато разів (тривалий час) цілувати когось (здеб. про дитину): *О: / цес па́рубок ни ме нар'їка́ти / шо йїгó ни ві́цулували / цулу́йут ко́ждї рас / їк берут на рүки ци переповивáйут.*

ВІЦЦИ (ВІЦЦИВ) – звідси: *На тот гру́ник віц:и ўже блї́ско / руко́у подáти; Мої / та віц:и до Ви́жніц'ї п'їтнáц:ит' м'їнут йї́хати; Віц:иў / с цѣго грун'á / ми ни скóро спүстимосе / бо то страшно́ хоўско / земн'á ад'ї їка мóкра / Але скóрише / їг би йшли ўгүру.*

ВІЦЦИ ДОВТА́М – дуже мало, майже нічого (уміти, знати): *Н'їч'ó ни ум'їїї зробї́ти / віц:и доўта́м; Ни знаїї віц:и доўта́м / а м'їш'ейїц:е ў бѣс'їду / де трѣба ї ни трѣба / лиш би телѣмбати йїзикóм.*

ВІЦЦКАТИ – часто відчиняючи двері, вихолоджувати приміщення: *Хлóпч'ї / ни віц'каї так двер'мі / бо д'їдови хáту гет вістудиш / і йїму́ зноў мус бу́де кла́сти вáтру / ану́ бóрзо за собóу заперáї.*

ВИЧѢКУВАТИ – вичікувати: *Ад'ї гѣнде д'ї́жа вич'ѣкуїї па́рупка / то вин би маў за неў б'їгати / а ни ўна за ним / а ўна ко́ждї вѣч'їр йїгó переб'їгаїї / Бабо́ / то йе л'убá / а мóже / ўни так се договóр'уїут / абї тўтки се здибáти / йїк вин ме їти з робóти? / а мóже / вин прóси / л'убоч'ко Мар'їч'ко / ч'їкаї менѣ отўтки / бо де ўни віш':ї тóго / шо хтос за нїми с корч'їў / з отóго грабї́н'а / зазерáїї?*

ВІЧКАТИ (ВІЧКАТИСЯ) – довго (тривалий час) чекати десь на когось (на щось): *Вїч'їкала дв'ї годї́н'ї / а спраўку ни ві́брала; Тїл'ко віч'їкалісе на ста́ц'їїї / шо гаш нóги позатерпáли / ни бу́ло де с'їсти / таї́ отáк ч'їп'їли с клўнками; Вїч'їкаласе п'їс'мá / а поштáр'ки сегóн:е ни бу́ло / ни витходї́ла смїх вит хáти.*

ВІЧПІТИ – згруб., простояти тривалий час, даремно очікуючи чогось: *Вїч'їп'їла ў студенї́ / а н'їч'ó вўлицеў ни йї́хало / ни бу́ло / шо спѣрти.*

ВІЧІСТРИТИ (ВИЧІСТРІЮВАТИ) – розчесати (розчісувати) вовну на спеціальному гребені: *Йá ч'їстрї́ла / áле так віч'їстрити воўну / їт трѣба / ни моглá; Самá ч'їстрї́ла / вич'їстр'увала / ўм'їїу ц:е робї́ти / áле гентáм / ўже рокї́ цѣго ў Т'ўдев'ї ни від'їла.*

ВІЧЬМАКАТИ – згруб., вїєсти: *Вїч'макаў ус'ó з бан'їка́ / н'їц н'їч'ó ни лишї́лосе; Д'ї́жа сховáласе ў корч'áх / таї́ ч'їкаїї / хоч'ї ўзд'р'їти свóїу*

дóл'у / хóч'і знáти / хто ўтіўноч'і прійде кáшу йі́сти? / сиді́т вич'е́куйі / áле тў́тки м'і́с'іц' сховáўсе / зв'і́йлісе в'і́трі / і прійшло шош страінé / пелехáте / вич'макало / шо бў́ло ў горш'кў́ / переверну́ло йі́гó / та́й соб'і́ поб'і́гло / оц'е́ такé гості́ла д'і́ўка / котрá хот'і́ла забогáто знáти / це ў ба́йц'і роскáзано / áле нау́ка кóждому / шо ни трéба в'і́рити ў пу́стé / у ворож'і́н'і / бо оді́н Бох знáйі / шо з л'удинóў бў́де / отáк йа скаў́.

ВІЧЮРИТИ – те саме, що ВІТЕЧІ: Цебér рос:óхсе / та́й ус'á дош':і́ўка вич'ур'і́ла / а йа ікрас хот'і́ла жмака́ти.

ВИЧЮРЮВАТИ – недок. в. до ВІЧЮРИТИ: Анў́ див'і́ц'е / мéнче рос:óлу се зробі́ло / ци вин ни вич'ур'у́йі? / Н'і́ / вин потáў / капў́ста се ўквáсила / та́й росі́ў потáў / це так урáс йе.

ВИЧЮХАТИСЕ – вийти з якоїсь скрути, хвороби: Вич'ухалисе з вели́ких роботі́ў / д'е́кувати Бóгу / йі́к прійде зимá / то ўжé ни страінé.

ВИЧЮХАТИСЕ (ВИЧЮХУВАТИСЕ) З БІДІ – згруб., те саме, що ВІБРАТИСЕ З БІДІ́: Вич'ухалисе з на́йгіршо́йі б'іді́ / йі́сти ни ўрас бў́ло шо / то би ни роскázáў / áле мину́лосе / пере́йшло / тепéрки лиш здорóўйа би се зда́ло / ко́бї́бито гóден йі́гó дес позі́ч'іти ци купі́ти? / ви ни ч'ў́ли / де йі́гó мош уз'е́ти? / купі́ти ци зам'ін'е́ти на шош.

ВИЧЯЛАПАТИ – з трудом вийти, вибратись: С цéго болóта вич'алапáйу ни скóро / бо дош':і́ ни перестáйўт / а пишлá царина́ми / бо хот'і́ла бóрше / а то ад'і́ / тў́т кал'бш'і́ мош загубі́ти.

ВИШАЛЮВАТИ (ВИШАЛЬÓВУВАТИ) – оббити (оббивати) дошками нижню частину зовнішніх стін хати: Рáн'че так ни вишал'óвували хаті́ / йі́к тепéр; У нас ніш:и́ шал'ўнок / а ў вас вишал'ували так / шо рíўно зо мноў́; Д'ед'а кў́хн'у ўжé вишал'уваў́.

ВИШКІРЕНИЙ – дієприкм. до ВІШКІРИТИ (ЗЎБИ): Ти памн'і́тáйіш тóго / шо і́граў у цімбал / буў́ урáс ви́шк'ірені́й / Де ни памн'і́тáйіу? / áле вин ни до ўс'і́х с'м'і́йеўсе / а лиш до тебе́ / казáў Івáнови Мар'і́ч'і́ному / шо йі́с дў́же бў́ла йі́мў́ се ўдáла / áле ўстидáўсе пиді́тї́ / отакé то бў́ло / ни знáйіу / де вин се д'і́ў потóму / каў́т / шо гаш дес кóло Николáйі́ва се ўжени́ў / судá бíрше ни прійі́хáў / йо́ї́ / колі́ т:о бў́ло.

ВИШКІРИТИ ЗЎБИ – знев., 1) показати зуби, гаркаючи (про собаку): Диві́се / л'ўбóч'ко / йек цес кут'ў́га ви́шк'іриў́ зў́би / ід'ім ви́ц:и; 2) засміятися: Ви́шк'ірила так'і́ нифáйн'і́ р'і́тк'і́ зў́би / шо м'ін'і́ ї́ сам'і́й с'м'і́шно стáло / Шо скаў́? / завелі́ка фі́ртка / то праў́да / áле д'і́ўч'і́на нич'ó́.

ВІШКІРИТИСЯ – знев. або ірон., засміятися: *Вішк'іриласе / йік п'ес з б'уди / н'іби йе ч'о / дивісе / бо ш'і пл'акати меш у нед'іл'у / сегон:е пій'етниц'а.*

ВІШКІРИТИСЯ, ІК (ІК) (ДІТТЬО, ПЕС, ХОЛ'ЕРА, ЧЬОРТ) – згруб., сміятися: *Говор'у / а вин вішк'іриўсе / йік ч'орт / гад'айі / шо йа йіг'о клонцач'іў ни від'іла; Вішк'іриўсе / ік д'ім':о / але бигм'е / іг би мих / то ўкусіў би.*

ВІШКІРИТИСЯ (СЕ ВІШКІРИТИ, ВИШКІРІЮВАТИСЯ), ІК (ІК) КУТІЮГА (ПЕС, Ж'ЄРВА) – знев., сміятися; огризатися: *Узд'р'іла парупка таї вішк'іриласе / Наї шк'іриц:е / покі молод'а / покі йі се хоч'і / бо коли ме с'м'ій'етисе / ік ни теп'ер / коли? / ік ст'ане так'оў / ік ми?; У нас б'ід'а / а цес вішк'іриўсе / ік кут'ўга / пит'айіц:е / ци ним'а закури'ти / кури'ла би тебе та би тебе кури'ла / так'е се ст'ало / а тоб'і кур'інка ў голов'і? / Успокоїтесе / Ан:іч'ко / а вин вітки мих зн'ати / ік лиш сегон:е приїїхаў? / ходіў у пос'атку; Йа каў принесі дру'гій воловіт / бо цес кор'ова ўр'вала / а вин вишк'ір'уїц:е до мене / ік кут'ўга / к'ае / шо ни зав'ідуйі волов'одами / мої / та ти ік відіиш / шо кор'ова се ўр'вала / то б'іж'і / а ни так'е м'ін'і говоріти / И:ї / то дитин'єч'ії р'озум / сказаў зм'удра / абі сказа'лосе / але пот'ому пиш'оў / ш'о ви з не'го хоч'іте? / вин к'аже / шо ни кв'ап'иўсе / бо хот'іў від'іти / ци кор'ова ме біцк'атисе / лиш тог'о.*

ВИШКІРІЮВАТИСЯ – знев., згруб., посміхатися, сміятися: *А тоб'і наш'о зубіў? / аб'ес вишк'ір'уваўсе до жин'ок? / м'ін'і ц'єго ни тр'єба / ад'і даўно хто ни маў зубіў / то ї ни маў / ни б'іх кл'асті / т'ак се ст'ар'іў.*

ВІШКОЛЕНИЙ, ІК (ІК) ЦІЗ'ОРИК (ДЗІГ'АРОК, ДЗІГ'АРЬ) – дуже дисциплінований: *У Анд'р'іїа хл'оц'і так'і вішколен'і / йік ц'із'оріки / вин лиш подивіўсе / а ўни ўже зн'айут / шо робіти / лиш се подивіў.*

ВІШЛЯМУВАТИ – почистити, приготувати для начинки (про кишку): *Т'аже шобі к'ішку нач'ініти / тр'єба йіїї вішл'амувати ї проміти ў багат'ох в'одах / ік це ни зроби'ти / то хто би тот'о йіў? / нав'іт' п'ес би се скривіў / йа зн'айу / бо ни рас тот'о роби'ла.*

ВІШНИЙ – той, що розташований вище, далі, в сторону гір або той, що розташований поруч, але в напрямку гір: *Д'ідова х'ата за пару мітр'іў вид вішноїї / але д'ідо ўмер / ўна б'ула пуста і ўсок'отіти нич'о ни мош б'уло / ўс'о роск'рали / розбіли / нав'іт' к'афл'і с п'ієца.*

ВИШНІЙК, -у – вишнівка: *Ми з йеблук вино робіли / бо вишен' тіл'ко ни було / шобі зробити вишнік / а ў ко́го йе / то робіи.*

ВІШПАНУВАТИСЯ – виструнчитися: *Дитіна поч'ірвон'іла / вішпануваласе / а потому л'ігла на підлогу і зач'ела біти ногами / вереш':ети / бо мали купіти тел'іфон і ни купіли / ўна гадала / шо йа ўже поб'іжу ў м'істо / шо так мене застави / а то нима / тач'еісе і биі ногами / к'іл'ко хоч' / йа це́му ни потураіу.*

ВІШПОРТАТИ – виколупати, викопати, витягти, дістати за допомогою чогось те, що було міцно затиснене в чомусь (у засохлій глині, піску та ін.): *Порпала барабул'і / таі вішпортала ад'і шо / хто це мих загубіти?; Ўз'ела іглу / таі вішпортала глих с пал'ца; Вішпортаі ш'і па́ру барабул'ок / але гич'ку ни к'іваі / наі ш'і дохóд'ут / отак / шо лии на рас зваріти.*

ВИШПОРТУВАТИ – недок. в. до ВІШПОРТАТИ: *Це се ни вико́пуї / земн'а така тверда / шо ко́жду цибул'ку мус вишпóртувати.*

ВИШТИМÓВУВАТИ – планувати щось, ретельно обдумуючи кожную деталь, щоб ефективно втілити задумане: *Настун'а ўм'іла виштимóвувати / так скомб'інувати / шо тамеч'ки / де ма́ла бу́ти одна сукн'а / виходіло дв'і / мам'і і ш'і дитіні / такоїі креўч'ен'і пошукати / теперен'ки ў сел'і таких нима / Це то́го / шо тепер ни шийут / а бiрше готóве купіють / бо шит'е доро́ге / Йа ни за т:о / шо до́рого / йа за ро́зум каў.*

ВИШТИМУВАТИ – докон. в. до ВИШТИМÓВУВАТИ: *Цес сво́го ни попу́стиц:е / виштимуї так / шо ви́йде по йіго / дру́г'і гада́ють / мо́же / так / а ш'і / мо́же / отак / а цес наперет знаїі / йек наїл'іпше і шо вин с то́го бу́де ма́ти / І шо? / н'іхто ни переч'і? / А ч'о переч'іти? / вин до́бре ка́же / а шо скористаїі / то наі і дру́г'і користа́ють / нашó гóлови на плеч'ах нóс'ут? / наі ду́мають / хот' па́ру кро́киў наперет.*

ВИШТІРКУВАТИ КОМУ́С – часто дорікати комусь тим самим: *Йіленка гадала / шо ч'олов'ік зал'ізніі / виштіркувала йіму / шо ма́ло грóшиі принóси / і шо с це́го вийшло? / сам'і знаїите / жи́е з дру́гоў / і то ду́же до́бре / бо ўна йіго ш'інуїі / ни цвен'каїі ко́ждиі ден' тоїі самоїі.*

ВИШТРИКА́ТИ – вискакувати; вистрибувати; з'являтися; несподівано перебивати чинюсь розмову, без дозволу включатися в неї, у якесь дійство: *Мамó / ану подив'іц:е / шо ц:е ў мене хóч'і виштрика́ти на руц'і? / ад'і йек поч'ірвон'іло / мо́же / то вит цитріни такé?; У мене ў*

тот'і дни на лиці мо́же виштри́кувати; Мої / а тебе́ хтос се пита́ў / шо ти виштрика́ў / ік Нико́л'ц'о с храбусти́н'а.

ВІШТРИКНУТИ – вискочити, вистрибнути; дуже швидко піти, побігти; недок. в. до ВИШТРИКА́ТИ: Сид'іў ц'і́хо / а пото́му віштрик / ік с колопéн'; Узд'р'іў менé ў викно́ / таї́ віштрик с хáти / це ў м'інуту се зробіло; Д'éd'а до курника́ / а спéред них йі́му лис віштрик; Ми се перепудили / бо йшли́ до Паўло́вої кирні́ц'і / а спит корч'á за́йиц віштрик / н'іхто́ ни над'іва́ўсе це́го / бо то тикі́ ко́ло само́йі дорі́шки / де л'уде хóд'ут / р'і́тко / але хóд'і; Пес віштрик на б́уду / таї́ зач'éў гáўкати / гаи тогді́ йа ўзд'р'і́ла / хто то йде / а до то́го ни від'і́ла / машині́ гурка́йут / таї́ н'іч'о́ ни ч'у́ти / отáк пóл'у / і гóлу ни пидо́йма́йу / шобі́ розди́ўіетисе / нимá колі́; Ти гóден віштрикнути на от:у́ копі́ч'ку? / бо йа гóден; Віштрик з маши́ни / і пишóў без буд' здорóў / ві́тко / ўсéрди́ўсе; Віштрик у клуб'і́ на сцéну і зач'éў с'п'іва́ти / н'іхто́ ни спод'іва́ўсе / шо ў не́го такі́й гóлос / вин і ни маў виступáти / áле пото́му каза́ў / шо закорт'і́ло / Мо́же крі́шку ві́пиў / таї́ тогó корт'éч'ка ймі́ласе?

ВІШТРИКНУТИ З ГОЛОВІ́ – забути щось: М'ін'і́ віштрикнуло з голові́ / йек йі́го імн'é / в'ідéў / Мирóс'; Ти каза́ла купі́ти шош / а м'ін'і́ віштрикло з голові́ / нагада́ласе ў Óблаз'і́ / шо ни ўс'о купі́ла / áле / ўби́ менé / ни ска́ў / шо ш'і́ ма́ла се подиві́ти; М'ін'і́ віштрикло з голові́ / шо сегóн:е пйéтниц'а / писні́й ден'; Забу́ла смих / гет віштрикло з голові́ / шо мус'у спин:і́цу Мар'і́ц'і зарубі́ти / мої́ / зáрас жінка прійде́ / а то ни готóве / ска́же / шо йа нислі́ўна. Див. ВІЛЕТІТИ З ГОЛОВІ́.

ВИШТРИ́КУВАТИ – те саме, що ВИШТРИКА́ТИ: Каў йі́му / сиді́ ц'і́хо / ни виштри́куї / áле н'і́ / вин муси́ ко́ждого пере́біти і сво́йіх пйет' грéйцери́ў покла́сти / то хто тако́го ме поваж'éти?; Ни б'і́тесе / д'і́ти йгра́йуц:е / виштри́куйут / ік лош'éтка / йік мал'і́ барáн'ч'і́ки; Абéс се ни бойéла / цес пес лáким нáтро виштри́кувати з б́уди / áле вин ни кусáйі; Віштрик на кáм'ін' / шч'і́хóўс і ўпаў у калабáн'у / а йа попере́д'увала / ни виштри́куї на кам'ін'і́ / на ко́ўпки / тоб'і́ ма́ло м'і́с'ц'а / де штрика́ти? / гóлу ўло́миш / áле де хтос ба́бу хóч'і́ слухати? / ка́же / шо так трен'і́руйіц:е / шо ш'і́ рóвером ма́йі на шош висóке вийі́хáти і ві́т:и лет'і́ти / а потім / ік кúпи мотоци́кол' / то ш'і́ і з ним ме штрика́ти / ни гада́йте соб'і́.

ВІШУМІ́ЛО (ВІФОРМІ́НТУВАЛО) З ГОЛОВІ́ В КО́ГОС – хтось забув щось: Ма́ла смих Лесі́с'і ўпр'éтати сметáни / а м'ін'і́ цисé

ч'эсто вішум'іло з голові / дам хот' пагáр' / под'іл'усе тим / шо се
лиши́ло / скаў наї вибач'эйі / голова́ дринта́ва / таї шо зробі́ти?

ВІШШІТАТИ – точно обрахувати щось: *Та́то з Мі́тром наперéт
вішш'італи / шо то ме куштува́ти / і ўс'о зб'і́гlose.*

ВІВКАТИ – пищати, галасувати; видавати голосні звуки під час
танців: *Там / на то́му вес'іл'у́ / і л'уде / і жинкі́ в'і́ўкали / кажут / шо
фа́йно бу́ло.*

ВІВКАТИ, ІК (ЇК) ХОЛÉРА (ІК (ЇК) НИ ЗНА́Ю, ШО) – голосно
сміятися, “вискати”, привертаючи до себе увагу: *Йі́йі ускр'іс' поўно́ /
в'і́ўкайі / ік хол'э́ра / ўже смих ни го́ден то́то слухати / Е: / Васи́ / ти
заду́же / ў не́йі така́ весéла нату́ра / це л'і́нше / іг би ма́ла бу́ти тумакóм
і диві́тисе воўком / вит тако́йі т'ікаў бес / а ц':а когó хоч' розвеселі́т /
Та йа ни ото́ї / шо ниделéко вид вас жи́йе / шобі́ ўрас хот'і́ў с'м'і́йетисе /
мо́же / м'ін'і́ де́коли пла́кати се хо́ч'і? / мо́же такé бу́ти ци н'і?*

ВІДЕ́Й (ВІДІ́, ВІДІ́Й, ВІДЕ́В, ВІДІ́Й) – незм., мабуць, напевно:
*В'ідéї / ми сегóн:е н'іку́да ни пі́демо; То / в'ід'і́ / ў них храм на Іл':і́ / а
мо́же / на Богорóдицу; В'іді́й / мут ш'і трóхи ч'іка́ти / бо порос'éта
тепéр'ки дорог'і́ / мо́же / та́н'ч'і ста́нут; Ўна / в'ід'і́ / т'ішкá / ти від'і́ла
Калі́ну?; В'іді́й / пропáли на́ш'і грóшики / ч'ў́йі мо́йе сéрце / шо пропáли;
Уні́ / в'ід'і́й / зноў зі́шлі́се / відите / то жи́йут / то росхóд'уц:е / ду́майу
/ шо жи́ли би / іг би старин'á мéнче м'іш'éласе / Йо́ / ми поді́бне ма́ли з
дон'коў́ / з'éтева рид'н'á заваж'éла йім жи́ти / то ўже доході́ло до
кра́йно́го / ш'і трóхи / і ўна йі́го лиш'éла / áле сваті́ спамн'і́талі́се / таї
ус'о напρά́вилосе / праў́да / ни прихóд'ут до нас / Наї́ ни прихóд'ут / ви йі́х
гінете від'і́ти? / до́бре / шо ў молоді́х напρά́вилосе.*

ВІК ЗВІКУВА́ТИ – прожити життя: *Ў́ Г'удев'і́ ду́же фа́йно / ма́йіте
ік'іс фуду́граф'і́йі? / нима́? / а ч'о? / бэ́сте поробі́ли / А нашó? / ми ту́тки
в'ік зв'ікува́ли / на ўс'о ци́се дівимосе ко́ждий ден' / таї нашó
фуду́графува́ти? / х'іба́ бес ти соб'і́ памн'і́тку зробі́ла / а ми сéрет цéго /
нам ни трéба.*

ВІЛЬМІ́, -ів – назва безлісої частини гори в Тюдові: *В'іл'мі́ м'ін'і́
нага́ду́йут полонину́ / áле ми зві́кли / шо полонина́ гор'і́ / делéко / а ц:е
блі́ско / царинцк'і́ / мо́же / і́ ни зна́йут / де ц:е / а нижнокі́нцк'і́ до́бре
зна́йут / це Пол'інкі́ / за них ш'і ка́жут В'іл'мі́.*

ВІЛЬЧІ́ОН (ВІВЧІ́ОР, ВОВЧІ́ОР) – вівчарка: *Тот пес / то в'іл'ч'ў́н
/ ану́ бес се подиві́ла / і́ка ў не́го на́ш':а / та йі́го б'і́но опході́ти / ў́*

телев'ізор'і показували / шо такóму псóви дéхто на тичін'і дайé йісти / а ни так / шобі́ самóму днéму йти / Вас'ута йігó гуду́йі / áле бойіц:е днéму приступіти / то такé позáне / ік воўк; Мої́ / то ў них в'іл'ч'у́н / страшно́ л'у́тий / ни зна́йу / шо би бу́ло / іг би вин урвáўсе; Ану́ нагада́йте / йек тот воўч'у́р се називáў / шо буў у ву́їни? / ч'óрний такій / кóло оч'е́ї б'і́ле / в'ідéї / Дóўбуш / Йо́ / бу́да під ви́шним ви́кном бу́ла.

ВІЛЬШЕНІ (ВІЛЬШ), -я – гілля або зарості вільхи: *Пóпри р'іку самé в'іл'ш'ен'і ростé / а ў бéрез'і бі́рше ўсéго йе; В'іл'ш'ен'і дóбре пит с'іно́ / під остриву́ питклада́ти / шобі́ ни пидигнива́ло / ми йік кідайімо с'іно́ / то налóмн'у́ймо в'іл'ш'ен'а / ўно́ фáйно лóмиц:е і кладемо́ на самій спит / ік велі́ке с'іно́ / так ус'і рóбйут / мус шош стелі́ти.*

ВІНО, -а – придане: *Ни дистáла смих велі́кого в'і́на; Ус'ó / шо ў оці́ї скрїни́ / то Паз'у́нине в'і́но.*

ВІНОК ШІТИ – виготовляти вінок для нареченої: *У молодóйї / тák'ік і ў дру́жóк / ни оді́н в'іно́к / áле тої́ / шо шіййут / ма́йї бу́ти зелéний / з м'і́рти áбо бу́шпану́ / м'ін'і ші́ли м'і́ртові́ / а ў дру́жóк бу́ли з берв'і́нку.*

ВІНЬЧІТИСЯ – вінчатися: *Гентáм заборон'éли йти до цéр'кви / тогó молод'і́ в'ін'ч'éлисе ни ў самé вес'іл'é / а потóму / по вес'іл'у́ / йек ко́му виході́ло / тепéр л'і́пше / бо ўс'о зарáс.*

ВІНЬЧІНИЙ – вінчаний: *Ўни в'ін'ч'ін'і́ / ни жийу́т на в'і́ру / т:о / шо ни бу́ло вес'іл'á / це ўже дру́ге / áле т:о / шо зв'ін'ч'éлисе / це йа то́ч'но зна́йу; То зле / ік жийу́т ни в'ін'ч'ін'і́ / каж'і́т на́ се зв'ін'ч'éйут / на́ ни гр'ішу́т.*

ВІНЬЧІНІ, -я – вінчання: *По в'ін'ч'ін'у́ кóло цéр'кви робі́ли роспіван'і́; Зач'éла йграти́ му́зика / ві́тко / шо ўже їдут до в'ін'ч'ін'а / гаї́ / стіймо́ тутки́ / таї́ зáрас метé від'іти вес'іл'é.*

ВІНЬЧЬÓВАНІ, -я – віншування: *Фáйне в'ін'ч'óван'і́ йа ўч'у́ла / ої́ шо фáйне; Сегóн:е І́вана́ / то ўсим І́ванáм се налéжси в'ін'ч'óван'і́ / йіх здорóуйут.*

ВІНЬЧЮВА́ТИ – віншувати: *В'ін'ч'у́ймо Вас с ш'ес'т'ім / здорóуйім / з Риздвóм / абéсте здорóв'і́ бу́ли і на́рик доч'іка́ли.*

ВІРА ТАКО́ГО НИ ВІ́ДІЛА – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: *“Це неймовірно, такого ніколи не було”: Йа с тобо́ў так спус'т'і́ла / шо в'і́ра тако́го ни від'і́ла / робóта ни рóбиц:е / а йа набува́йўсе / і хоч'у́ сказáти / шо м'ін'і́ дóбре.*

ВІРИТИ НА СЛОВО – вірити сказаному кимось без достатнього підтвердження, доказів правдивості почутого: *Ни в'ір' páрyпкoви нa слóвo / пoвóт' себé тaк / íк ÿa тебé ўч'éла; A тепéр в'ір' кoмýс нa слóвo / ÿек мош в'ірити / кoлі oтaкé стaйéц:e?*

ВІРІЖЄТИ (ВИРІЖЄТИ) – проваджати: *То прáўдa / шo хлóпeц páрy рас в'ір'íж'éў д'íўкy с клубy / пoпидрúч'кy йшли / áлe шo с тóгo? / íк в'ір'íдиў рас ци двa / a нaй бóдe ї б'ірше / тo цe ни знaч'éйи / шo вин мýси жeнітисe / ци oдн'í хóд'yт / a пoтóму рoсхóд'уц:e? / a тўтки ї хóж'ín'a вeл'íкoгo ни бóлo.*

ВІРІЖЄТИ В СЕЛÓ (НА КЛІКАНІ) – з музикою проваджати молодих, які йдуть запрошувати людей на весілля: *Гóс'т'и зийшлисe нa к'íтицy / к'íl'кo ÿe / бoгáтo нa к'íтицy сe ни кл'íч'и / i ўни в'ір'íж'éўт мoлoд'íх y сeлó нa кл'íкaн'и / íдўт з мýзикoў дo п'ёрших двoх тр'ox хaт'ий / a пoтóму гóс'т'и вeртáйуц:e / сoб'í дáл'и нaбyвáйуц:e / a мoлoд'í пишл'и кл'íкaти / тaк дo вéч'іра їдe к'íтиц'a / a ўжe ўвéч'ір зaч'ínáйуц:e зaвóд'ини / áлe шo сkазáти? / теп'ёрки ни ўс'и рóб'йут к'íтицy / i ни ўрaс тóгo дáўнoгo дoтр'ímуйуц:e / oтáк / мoй / áлe ÿек тo фáйно дáўнó бóлo / дўжe фáйно.*

ВІРІЖЄТИ ДО ВІНЧІНЯ – з музикою проваджати молодих до церкви, щоб священник їх повінчав: *Хтo їдe? / ўс'и гóс'т'и / мýзика їгрáйи / тaк в'ір'íж'éўт мoлoд'íх дo в'ín'ч'ín'a / a ÿíк ун'и сe з'в'ín'ч'éли / тo вeртáйуц:e / áлe íг би вoхoд'íлo / тo нaпpаў'йéўуц:e ўнчoў дoрóгoў / ни тoў сaмóў / нáш'a Гáн'a ÿíк в'ид:áвáлeсe / тo дo ц'ёр'кв'и вeс'іл'é йшлó пo тeп'ёр'ішн'ий вўлиц'и / a ўжe ÿíк нaзáт / тo пишл'и кóлo шкóли пo стaр'ий / дáўн'ий дoрóз'и / áлe лeдв'и цe шoш мáйи дo жит'á мoлoд'íх / в'ідéў / н'íч'ó / л'ўдe ўс'éкe пoпpидумвaли / бo ÿe тaк / шo нимá їк'íхoс б'ич'ніх дoр'íх / тo шo? / мyт вeртáтисe гoрoдáми? / íдўт пo тий / íкoў сyдá пpийшли.*

ВІСІКАТИ (ВІСІКАТИ) – висякати: *В'íс'íкaй дит'íну / бo ад'í їкa хóди шмaр'кáтa / в'ид л'уд'ий ўст'ит / Вин ўжe вeл'íк'ий / нaй сaм зa сoбóў д'ів'иц:e / мáйи ў киш'én'ц'и фýст'инкy / нaй пpиўч'у'й'иц:e / aнў / л'ўпч'íкy / дaвáй св'ий нис / ти ўжe тaк'ий вeл'íк'ий / a ни гóдeн сaм дáти рáдy? / гaй / ÿек ÿa тебé ўч'éла?*

ВІСІКАТИСЕ (ВИСІКАТИСЕ) – недок. в. стос ВІСІКАТИСЕ (ВІСІКАТИСЕ): *Дистáлa шм'íркaўкy / тo ўрaс мýс'у в'íс'íкáтисe / в'ибaч'éйтe.*

ВІСІКАТИСЕ (ВІСІКАТИСЕ) – сякаючись, очистити ніс: *Стерáйсе віс'ікатисе ни на л'удех / бо дру́гий мо́же брідитисе / того́ ік тоб'і се стрéбило ц:е зроби́ти / види́дїй крок два / і ўрас маї ч'э́сту платі́нку.*

ВІСКІПУВАТИСЕ (ВІСКІПУВАТИСЕ) – виявлятися: *Ус'е́ке се в'іс'к'іпуїї / їйк з л'уд'мі здиба́їїс:е; Про́жїли рик / а пото́му ад'і шо зач'éло виск'іпуватисе / ни зду́маў би.*

ВІТІГÁТИ (ВІТІГÁТИ) ЖІЛИ – експлуатувати; спонукати когось занадто багато працювати: *Та йа ни буду з не́го вит'ігáти жи́ли / ч'олов'і́к роби́ / їек го́ден / повóли / áле до́бре / ану́ би вас хтос пидгон'éў / вам би се хот'і́ло роби́ти? / та кра́ш:ого роби́тника ни на́їдеш / наї муру́її.*

ВІТІГНУТИ (ВІТІХТИ, ВІТІГНУТИ) – 1) видалити що-небудь з чогось: *Мару́с'ко / ану́ко в'іт'ігни м'ін'і глих с пáл'ц'а; 2) випитати щось у когось: *З не́її н'іч'о ни в'іт'ігнеш / ни ска́же / абїї ни зна́ти шо; 3) сприяти загоюванню: *М'іт або са́ло нисóлене в'іт'ігáїї гни́ / ік наривáїї.***

ВІТІХТИ (ВІТІГНУТИ, ВІТІГНУТИ, ВІТІГÁТИ) ДУ́ШУ – знесилити (знесилювати) людину доріканням, підозрами, сварками: *М'ін'і с свекру́хоў нимá жит'á / хоч'і в'іт'іхти з ме́не ду́шу / хот' т'іка́ї вит хáти / ни го́н:а прич'іка́тисе / коли́ Мі́тро се пока́же / пишо́ў гор'і́ / таї ш'і нимá / áле ўже ско́ро ма́її верну́тисе.*

ВІТІХТИ (ВІТІГНУТИ, ВІТІГНУТИ) НО́ГИ (ЛÁБИ) – згруб., померти; здохнути: *Ді́ўїу́се / а по́рос'і лиш вит'ігло ла́би / бу́ло ї нимá.*

ВІТРЕ́Ц (ВІТЕРЕ́Ц), -я – вітерець: *В'ітре́ц в'їїну́ў / і гаи́ш ді́хати ста́ло ле́кше / ї худі́пка ад'і їек о́жила / їек сма́шно пасé / так / іг би їїї лишéн' шо ві́гнаў на па́шу / ві́тко / шо і їїї ста́ло ле́кше; В'ітре́ц такї́ї / шо дити́н'ї ни пошкóди / то л'іте́пло / весна́ так полего́н'ки ді́хайї / не́сти л'удї́ї; В'ітере́ц поду́ў / áле то́нен'ко / о́стро.*

ВІТРИ́НА, -и – назва гори в Тюдові: *В'ітри́на / отáмки / де жи́їє Га́л'а / то наїві́ш':а гора́ / де́коли л'уде ік хоч'ут про шои́ вели́ке сказа́ти / то ка́жут / Їої́ / та то такї́ї трун' / ік В'ітри́на / тудá до́ўго їти; В'ітри́на так се називáїї / бо тамки́ / їйк іде́ш / в'ітри́ ц'ілії́ ч'ес / беспереста́нку в'їїут / зве́р'ха ска́ла / ўна ни зароста́її / того́ в'ітри́ / нимá ч'о́го́с тако́го / шоби́ їйх спера́ло / такé трафї́éлосе ў полони́н'ї.*

ВІТРИ́ТИ – 1) винюхувати щось у повітрі (про тварин): *Ч'о ц:е пес так в'і́три́т / шо́ вин там ч'у́її? / ве́ре / ліса?; 2) перен., про того, хто інтуїтивно орієнтується в напрямку змін, прагнучи викор. їх у корисливих цілях: *А Никола́ї диві́се / їек в'і́три́т / страши́но бу́ў до́бриї з М'іха́їлом / а**

йїк уч'уў / шо кр'їсло пит тим зах'їл'їтáлосе / нач'єс розвернуўсе і ўже їнчоў дорїшкоў хóди / мої / дóбри н'ух мáйї.

ВІХТУВА́ТИ – пригощати: Коло цѣр'кви ік храм у Г'удев'ї / в'їхтуўїут гóс'т'їў / а дѣкого клїч'ут тхáт'ї і там приїмáйут / áле це йїк дóбре знакóм'ї / гентáм до нас храмн'єни урác приходїли / а йїк д'їда ни стáло / то цисѣ урвáлосе.

ВІХТУВА́ТИСЕ – частуватися, пригощатися: На слóв'ї ў Лесїхи фáїно в'їхтувáлисе / бо ўс'єка ўс'єч'їна була; С'їдáйте / кумо / за стїў / таї в'їхтуўїтесе здорóв'ї / дос'їгáйте / шо вїдїте.

ВІЧКАТИ (ВИЧІКУВАТИ, ВИЧЄКУВАТИ) – довго чекати; дочекати слушного моменту: В'їч'їкаў / колї старїна вѣрнец'є с цѣр'кви / таї тогдї зач'єў казáти / шо хóч'ї женїтїсе; В'їч'їкаў пїўдн'á / áле доч'їкаўсе свóго; Ни вич'єкуї / л'ўпч'їку / бо д'їўка ни вїїде.

ВІЧЬКО, -а – кїльце плетива в сїтцї, у в'язаннї: У пан'ч'óс'ї в'їч'ко пїшлó / трѣба ч'ємос шч'їпїти / їмїти / шóби ни їшло дáл'ї.

ВІШТА – незм., викор. як команда для підганяння коней, їх спрямування: Вўїко кр'їч'єў гáїта / в'їшта / кóн'ї розум'їли / а йа н'ї / малá була.

ВІШШЮВА́ТИ – їнтуїтивно відчувати, що буде, станеться: Йа так їк би в'їш':увáла / шо шош стáнец'є / ни гóдна була соб'ї м'їс'ц'а наїтї.

ВІШШЮН, -а – той, хто пророкує, “вїшшюї” щось: Та де: / ни ч'ўла н'ї за йєких в'їш':унїў / їкес пустѣ се пїтáйїш / м'їн'ї гаш с'м'їшно с цѣго.

ВІШШЮНКА, -и – жїн. до ВІШШЮН: Ў Г'удев'ї н'ї в'їш':унїў / н'ї в'їш':унóк нїмá / то х'їбá дес гор'ї / отáмки се пїтáйте.

В'ЇДА́ТИ, ІК (ІК) ЖЄРВА – знев., лайл., про особу, яка постійно свариться: Наї це шл'ах трафи / с такїм жит'єм / таї зóўс'їм / ўїїдáйї / їк ж'єрва / кóждї Бóжїї ден' шош нахóди / абї ўкусїти.

В'ЇДЛИВИЙ, ІК (ІК) МЎХА – дуже надокучливий: Вїд'їла йїс / їк мўха долаз'єйї? / ти видгóниш / а ўна дáл'ї / отак'ї і оц'ї ўїїдлив'ї / при дитїн'ї ни хóч'у казáти / хто / Бабó / мóжете ни казáти / бо йа ї так здогадáўсе / ви урác на них нар'їкайїте / áле йа н'їкóму ни скáжу / абїх так жиў / А ти пїтслухóвуйїш і ш'ї за пустѣ клїнѣс'є? / ти / пус'т'єку / Ви так кр'їч'єйїте / шо знадвóру ч'ўти / тўтки не трѣба трудїти вўха / Йої / шо за д'їти пїшлиї / ти ч'ўйїш / шо вин виговóр'уйї?

В'ІСТИ КОГОС – допекти комусь: *Тотá бáба так менé уйїла / шо ни знайїу / шо бих зробїу з неў / отáк бих стиснуў та лиш легон'ко покляў на зéмн'у / тáмки / де стоїела.*

В'ІСТИСЕ (УЇСТИСЕ) В ПЕЧІНКІ КОМУС – постійно докучати комусь зауваженнями, докорами, сварками; зробити чиєсь життя нестерпним: *Гán'а так уйїласе м'ін'ї ў печ'інкі / шо йа бїрше терп'їти ни гон'а / цéму мўси бўти їкиїс кинéц / вїкажу ўс'о / шо за н'у дўмайїу / тикї ў оч'ї / при л'удех / наї лиш менé зач'éпи / тогдї ни ме рáда / шо ўродїласе.*

ВКАЛІЧИТИ (УКАЛІЧИТИ) – стати калікою: *Унá / Бóже боронї / ўкал'їч'їла ш'ї дитїноў / слабувала грїпоў / і тотó дáло такў б'їду.*

ВКАШЛАТИСЕ – довго, тривало кашляти: *Шо вин сейїноч'ї ўкашляўсе / то йа ни гон'а розказáти / гаи задихáўсе / так закóт'уваў оч'ї / шо йа перепудиласе / ни знáла / їек дніни се прич'їкáти.*

ВКЛАДАТИ (ВКЛÁСТИ) ДУШУ В ЩОШ – 1) робити з любов'ю щось: *У рушникї мáма вкладайї дўшу / ўни так'ї весéл'ї / шо гаи с'м'їйц'е; 2) дуже піклуватися про когось (передусім – про дїтей), ростити з великою любов'ю: *Та знайїте / шо кóжда мáма ў дитїну ўкладайї дўшу / хоч'ї / шóби з неїї л'уде бўли.**

ВКЛÁСТИ ВÉРШИК (БАЙКУ, СПІВАНКУ, БЎКИТ ТА ІН.) – скласти, створити вірш (казку, букет та ін.): *Ў шкóл'ї заўдáли написáти про мáму / то Гán'а вклáла вéришк / так тотó ўс'о ўклáла / однó за óдним / шо ни передáў би / дóкладно так / до р'їду / ми з Нóцeў ч'їтáли потóму / таї плáкали / так рїдно / шо дáўно такóго ни бўло / Гóсподи / соб'ї дўмайїу / а т:ó / шо ўна написáла / прáўда / к'їл'ко мáма мáйї пережїти / шóби дитїна вїросла і з неїї л'уде бўли / а к'їл'ко нидоспáти?*

ВКЛÁСТИ (УКЛÁСТИ) СЛÓВО – включитися в розмову, вставивши хоч слово: *Наї ту бáбу шл'ах трáфи / так теремкотїт / шо йа ї слóва ни моглá ўклáсти; Прóбуваў уклáсти слóво / áле д:е / де ўна хоч'ї слўхати? / рот їїї се ни закривáў; Ви знайїте / їкиї Штефán / то бїрше жїнка л'уби говорїти / áле цес ч'óлов'їк / їк зач'нé / то ти ўже ни спреш / нáв'їт' слóво ни меш моч'ї ўклáсти / тараккотїт / їк трáхтор'.*

В (У) КÓГОС (У ПУСТÓГО) КÓЖДИЙ ДЕНЬ НЕДІЛЯ (СВÉТО) – ірон., про того, хто не дуже прагне працювати: *Ў Йуц'á кóждий ден' нед'їл'а / і шо? / вин мўси с'в'їткувáти / бо бойїц'е згр'їшїти.*

В (У) КОЖДИЙ ХАТІ БІДІ ПО ЛОПАТІ – в кожній оселі чимало клопотів, переживань чи горя: *У нас ка́жут / ў ко́ждей хат'і по букат'і / або ў ко́ждей хат'і б'іді по лопат'і / а ш':е ка́жут / у ко́ждого своїй б'іді / купува́ти ни тре́ба / ко́ждей ма́йі своїé.*

В (У) КОЖДИЙ ХАТІ ПО БУКАТІ – те саме, що В (У) КОЖДИЙ ХАТІ БІДІ ПО ЛОПАТІ: *Абе́сте зна́ли / то ни лиш у вас / то ў ко́ждей хат'і по букат'і; Обо́йі ўч'én'і / по́длук селá нипога́но заробі́ейут / а до́брого жит'а́ нима́ / И:ї / Мар'ї́ / то ў ко́ждей хат'і по букат'і.*

В (У) КОЖДИЙ ХАТІ (У КОЖДОГО) СВОЯ БІДА – абсолютно щасливих людей немає; кожний має свій клопіт: *То так нима́ / шобі́ ў жит'у́ ўс'о йшло́ глатко́ / ў ко́ждей хат'і свої́а б'іда́ / і ко́ждей витпа́ц'уйі своїé.*

В (У) КОЖДИМ КУТИКУ ПО ДИТІНЬЦІ – у когось багато дітей: *То ўперéт с'ї́мні́ бу́ли вели́к'і / ро́дич'і ма́ли зо пй́етеро́ / шéстеро́ д'ітій́ / або́ ї́ бі́рше́ / ану́ нагада́ї свої́у верста́ч'ку́ / Паўл'ї́ну́ / то ў́на / в'іде́ї́ / пй́ета́ бу́ла / а за не́й ішло́ ш':е́ дво́йі́ / а тепéрен'ки́ / одно́ дво́йі́ / і ўс'о́ / тогди́ каза́ли / Ў́ ко́ждим кути́ку́ по дити́н'ц'і́ / а сегóн:е́ таке́ р'ї́тко ўч'у́йїш́ / бо кути́кі се́ лишї́ли / але́ д'ї́точ'о́к тї́л'ко нима́́ / а ш':е́ йа́ ч'у́ла / шо́ ї́кас доли́нц'а́ жї́нка за ко́гос каза́ла / Ў́ ко́ждим кути́ку́ по дити́н'ц'і́ / а ў́же да́л'і́ / гру́ба / ота́к / то ў́же / ві́тко / рахува́лисе́ ни лиш кути́кі́ / але́ ї́ кути́ч'кі́.*

В КОЖДОГО Є (КОЖДИЙ МАЇ) СВІЙ “МУС” – часто доводиться робити те, що треба, необхідно, а не те, що хочеться, і в кожного це “треба” – різне: *Кобі́бито́ бу́ло таќ / шо́ рóбиш́ лишéн' т:о́ / шо́ се́ хóч'і́ / а ни́ т:о́ / шо́ мус́ / То́ йе́ ї́ так'ї́́ / Ан:ї́ч'ко́ / шо́ н'ї́ч'éḿ ни́ пита́йут́ / рóбї́ут соб'ї́́ / лиш́ т:о́ / шо́ хóч'ут́ / шо́ йї́м се́ ўда́йé́ / Але́ та́кіх мéнче́ / бо́ на́рит би́ ві́мер́ / ї́г би́ ўс'і́ так рóбї́ли́ / то́ ко́ждей ма́йі́ і мў́си ма́ти с'в'ї́ мус́ / шо́ л'удин́у́ напраўї́ейї́ / д'ї́с'ц'ї́пл'ї́нї́уї́ / ни́ да́йé́ / шобі́ ў́на ста́ла гни́лоў́ / се́ зн'ї́йéч'ї́ла; Ў́ ко́ждого́ йе́ с'в'ї́ мус́́ / а м'ї́ / оу́éс.*

ВКОЛІДУВАТИ (УКОЛІДУВАТИ) – за колядування отримати певну грошову винагороду. Те саме, що ЗАКОЛІДУВАТИ: *Бра́т'а́ ї́ сестри́ц'і́ сегóроку́ ўкол'ї́дува́ли бога́то грóшиї́ / то́ ўс'о́ на цéр'кву́.*

В (У) КОНЯ ШТИРИ ЛАБИ (НОЗІ), І ТО ВИН ШПОТАЙЦЕ (А В ЧЬОЛОВІКА ЛИШ ДВІ) – кожний може спіткнутися, помилитися; помилку уникнути важко: *Ни́ гризї́се́ таќ цим́ / то́ бут'́ с ким́ мо́же се́ ста́ти́ / ци́ с тобо́ў́ / ци́ зо мноў́́ / с ко́ждим́ / у кон'а́ шти́ри ла́б'і́ / і то́*

вин шпóтайіц:е / а ў ч'олов'іка лиш дв'і / ни мілиц:е тої / хто н'іч'ó ни рóби / ти шо гадáйіш / йа ў жит'у ни шпóталасе? / ш'і ї йек / ўс'éке бóло.

ВКО́СЬКАТИ (УКО́СЬКАТИ) – 1) заспокоїти: Потрóшки / потрóшки / таї ўкóс'кала / зач'éў по інчому говоріти / ни так óстро; 2) умовити, переконати в чомусь : Дўмайіш лéхко бóло йігó ўкóс'кати / абі ни йшоў туда?

ВКРІЧÉТИСЕ – довго, тривалий час голосно кликати когось, робити комусь зауваження, давати настанови, кричати: Шо смих се ўкр'іч'éла / то страшнé / гаш у гóл':і залупілосе / пишла з німи двóд'і / а то кóжде хоч'і плівати / л'ізе одно пóперет' дрўгого / а вода при бéрезі гл'ібóка / та де: / б'ірше н'і за йéк'і грóш'і ни згóд'усе такé паціити / мáйіте тáта ї мáму / наї уні з вáми їдут / та д:е / ни пишла бих / абі ни знáти шо.

ВКРОЇТИ (УКРОЇТИ) – відрізати частину від цілого: Хóч'у / мáтко / тóго мед'іўніка ўкроїти / даўно смих ни йїла. Те саме, що ВРУБАТИ².

ВКУ́ПІ (УКУ́ПІ) – присл., разом: Уні ўкўп'і жийўт / їкóс м'ір'уц:е.

В КУ́ПКУ ЗБЕРА́ТИ (БРІ́ХНІ, ПУСТÉ) – бути “збирачем” і носієм інформації, що не відповідає дійсності: Отáк наскладáйі / назам'ітáйі ўсéго пустóго / зберé ў кўпку ї тóтó принóси м'ін'і ў хáту / вісипле / віговори / таї поб'ігла дáл'і шукáти ікіхос новіх вух / отáк йа за н'у скáжу / абéс знáла / їка то газдін'а.

ВКУСІТИ ГРІ́ШНОГО – согрішити: Відите / ўкусиў гр'ішного / таї то йігó зат'іглó / отáк уно бувáйі / Ну та за такé ни т'éшко.

ВКУСІТИСЕ ЗА Ї́ЗИК (Ї́ЗИЧ'ЬО́К) – вчасно стриматися й промовчати: Йа ўже рот бóла ўтворіла / хот'іла нагадáти йім / ік'і ўни за тáзди / áле ўкуси́ласе за йізік / і дўже дóбре зробіла / самá себе пофал'у.

В (У) КУТЮ́ЖИЙ ГО́ЛОС – недоречно: На байў л'уде ш'і при́мáлисе / а ўнá зат'іглá ў кут'ўжиї гóлос / хто тóго с'н'іван'а хот'іў слўхати?; Йо / дóбре рáдите / áле ў кут'ўжиї гóлос / де йісте бóли ўч'éра / ік'і йа се питáў / шо робіти / ч'о тогóї оц:é ни казáли? / а по ўсéму се надўмали.

ВЛÁЗИТИ (ВЛІ́СТИ) В БОРГІ́ – антонім до ВІ́ЛІСТИ (ВИЛÁЗІТИ) З БОРГІ́В: Йа ни ўлáz'у ў боргі́ / бо потóму т'éшко вид:авáти / берéш ч'ўжé / а вид:авáти трéба свойé / ц:е вид богат'óх ч'ўла.

ВЛАЗЛИВИЙ (УЛАЗЛИВИЙ) – набридливий, надокучливий, уїдливий: *Ч'олов'їк / а такії влázливиї / шо ш'ї гїршиї / їїк дéкотра жїінка / жїінка р'їтко така / їїк вин / трафїейїц:e / а цес / ч'эсте ч'ўдо.*

ВЛЕКШИТИ (УЛЕКШИТИ) – рідко, зробити легшим: *Кобїбито ч'олов'їк мих так улекиїти жит'э / шобї їїгó ни гнўло дземлі; Зáрас їа ни ч'ўїу / шобї казáли ўлекиїти / м'її д'їдо так говорїї / це їа вид нéго знáїу / а зáрас ўже н'їкóго нимá з їїгó верстакїї / вин умér у деўїїдис'эт' і два рóки / і колї? / п'їтнáц:ит' рóкиї тóму / рахуї / ў їким то рóц'ї?*

ВЛЕКШИТИСЕ (УЛЕКШИТИСЕ) – рідко, стати легшим: *Ўлекиїўсе кош'їл' / д'їти трóхи видибрáли їéблук / таї ч'ўти / шо лéкие.*

ВЛЕТІЛО (ВЛЕТІТ) У ДÓБРУ КОПІКУ – щось комусь обїйшло (обїдеться) дорого: *І нашó / питáїїц:e / так'ї мури мурувáти? / вит кóго? / ви шо гадáїїте? / та то ўлет'їло їїм у дóбру коп'їку / та тот'ї мури тїл'ко куштуїут / шо за них мих би с'áку тáку хач':энку поклáсти / áле / вїтко / мáїут грóш'ї таї кладут / И:ї / наї кладут / уні нáше ни ўз'эли / тáмки бїрше гонорїї / їк кóристи / бо тот мур бут'хтó перел'їзе / нáв'їт' без драбїни.*

В (У) ЛИЦÉ – відверто, прямо (комусь щось сказати, висловити): *Оц'э / шо говор'у / Василис'ї ў лицé казáла / наї знáїї; Ч'о м'їн'ї бойéтисе? / кóгó? / Николайá? / та їа їїму ў лицé ўс'о вїкажу / бо це прáўда / ни збрехáў смих / шо за нїхтем ч'óрне / отїїц'ко ни казáў нипрáўди.*

ВЛІЧІСЕ (РОСКЛÁСТИСЕ) В ГОЛОВІ – запам'ятати, зрозуміти щось: *Їа так ни гóден скóро казáти / ўно мáїї ўл'їч'їсе м'їн'ї в голов'ї / і тогдї бóде вїтко / шó до ч'óго / ни приквáпїї менé.*

ВЛОМИТИ (ЛОМИТИ) СЛÓВО – не виконати (не виконувати) обїцяне: *Ти в'їриш / шо Мирóс' ни ўлóми слóво? / їа ўже одén рас бóла полапáла їїгó на тáкóму; Дуц'о ўломїї слóво / а ми се лишиїли / їк сéред' водї / бо шукаїти кóгóс ўжé бóло пїзно.*

ВМАЛЮВÁТИ – дати ляпаса, вдарити: *Ўмал'увáў / бóло такé / бо Дрón'о говорїї блўства / такé ўс'эке / шо старїї би так ни потрáфїї / то бóло за шо / Пустóго набрáтисе лéхко / а то пацáн.*

ВМАСТІТИ – вдарити: *Ўмастї їїму / наї знáїї / їек пр'їж'їч'кувáтисе / Кóму? / Мїтрови вўїка Васил'á? / вин тоб'ї пр'їж'їч'кўїїц:e / ти з ним наїшоў / а їа мáїу м'їш'этисе?; Їк ш':е рас*

уздр'р'у / шо шáриш м'ин'і по кишен'áх / то ўмас'т'у ў вухо / ѡа поперед'уйу / абéс ни казáў / шо ни ч'уў / ци ти хоч' домáшним злóд'ийм стáти?

ВМАХ – незм., дуже швидко: З'ет' ѡих дўже ц'ікавій до робóти / і ўс'éке знáйї / дóбру гóлу мáйї / наш малїї ни мих зробїти рахўнки / і дон'кá ни знáла / ѡек помоч'ї / а вин до нас пришоў буў ч'огóс / подивїўсе на тотó / і ўмах сказáў / ѡек мáйї бўти / так / шо ѡа ш'ї óком ни кл'їнула / а цес сказáў / де ў хлóпц'а буў блут / і ч'о вин ни мих тотó розїзáти / отáк / чуйїте / шо ўмах написáў / нáв'ит' у шкóл'ї се дивувáли / бо н'їхтó з д'итїї дóма т:о ни написáў / а нáш і показáў зóшит / і ўм'їў розказáти / ѡек це трéба бўло робїти / шо за ч'ем. Див. МÁХОМ.

ВМЇГАТИСЕ (ВМЇГУВАТИСЕ) – набриднути (набридати) комусь, будучи весь час перед його очима: От:á д'їўка ў ч'ірвóн:ому м'ин'ї ўжé ўмїгаласе пéред' оч'éma / ч'о ўнá / вéре / хóди сўда та тўда?

ВМЇСНЕ (УМЇСНЕ) – незм., 1) навмисне, спеціально: Ни хóт'їч'е ? / н'ї / то ўмїсне так се рóби / абéс се грїзла; 2) викор. для вираження якогось припущення, сумніву: Анў / ўмїсне мемó від'їти / ци приїдут сегóроку з веч'éреў / ци н'ї / ўни кóждого рóку приходїли; Кáўт / шо веснá ш'ї ни скóро / усїй мáрот і кв'їтен' бўде студ'ин' / потепл'її гаш у майў / і то дўже нáтро / це ни ѡе дóбре / áле / ўмїсне / доч'їкáймóсе / таї тогдї ме се від'їти / ци то прáўда / ци лиш так нас пўж'їли / доч'їкáймóсе; Анў / ўмїсне / ўже бўдемо ч'ўти / за к'їл'ко ўни корóву продáли / А ви би шо / ўс'їм роскázували? / н'ї / це се ни гóвори / ѡек продáли / так / вас тотó ни мáйї интересувáти / бо ў вас н'їч'ó нимá на прóдаш.

ВМОЧÉТИ (УМОЧÉТИ) – вмокнути: Ўмоч'éї кулéшку ў цису смáшку / меш від'їти / їкé то смайнé / ш'ї брїндзї озмі / гéнде ѡе.

ВМНÉКНУТИ – заспокоїтися, менше драгуватися, не виявляти злість: Ўмн'ékла / бо ўзд'р'їла вас; Лиш нагадáла ѡїмў за Мар'їч'ку / і вин нач'és умн'ék / ч'ўдо їкес; Знáйїш / вит ч'óго Ан:їц'а ўмн'ékла? / унá гїнула б'їлих слиў / а ѡа сказáла / шо знáйу / ў кóго поблізостї ўни ѡе / ѡа ў М'їн'ки Згўтиковойї у плóту від'їла б'їл'ї сливи / таї шо? / пїду / скáў комў / таї ўни дадўт / бо ўс'ї розум'їўт / їк жїнка т'їшкá / то хот' ч'їгó мóже забáгнути.

ВНИ (УНЇ) – вони: Ўни ї гáтки ни мáли / шó ѡих ч'їкáйї; Гéзде дїўїўсе / а ўнї з велїкими торбáми / зр'їхтóван'ї ѡїхати / їкрáс ч'їкáйут на аўтóбус / ѡа мéнчу се запитáла / кудá ўни в'їр'їдилїсе? / ни ўч'ўла

добре / шо сказа́ла / а́ле ві́тко / шо дес у с'в'іті́ / мо́же / д Мар'і́ц':і
Ва́с'ков'і́ / тудá / де ўна / а ти зна́йш / де ўна? / Ў́ Іта́л'і́і.

ВНИМА́ТИСЕ (УНИМА́ТИСЕ) – соромитися: Ни ўнима́йтесе /
йі́ште ўс'о / шо йе на стол'і́ / йа ш':е донесу́; Ў́нимáйц':е / іг би ми ч'уж'і́
бу́ли / мої́ / та ти до сво́йіх при́шоў.

ВНІМЛІВІЙ (УНІМЛІВІЙ) – дуже скромний, сором'язливий:
Ни бут' такі́ ўні́мливі́ / мої́ / бут' мурóві́ / йік хлóпцєви пасу́йі.

ВНОСІ́ТИСЕ – ІНТЕНСИВНА ДІЯ СТОС. НОСІ́ТИ, НАНОСІ́ТИСЕ: Шо
ми ўб'ігалісе / а шо ўносі́лисе ўс'е́кого на столі́ / а кіл'ко накриші́лисе /
шобі́ с'в'і́же пода́ти / йої́ / сам'і́ голóн':і / бо ни бу́ло ко́лі о́ком кл'і́пнути
/ йі́диў поўно́ / а йі́сти нимá ко́лі / це ў́же потóму / йік за столáми зач'е́ли
с'п'іва́ти / ми соб'і́ тако́ш с'і́ли при́поч'е́ти і шош попо́йі́сти.

ВНО (УНО́) ТАК Є (БУВА́Ї, СЕ МА́Ї) – викор. у висл., у яких
констатується щось, те, що може або має відбуватися: Уно́ так йе / шо
шч'е́сом да́ўне забува́йц':е / і л'ўде ни придéржуйц':е то́го / шо коліс ус'і́
робі́ли і в'і́рили ў то́то / шо ма́йі бу́ти так / а ни ўна́к / бо так годі́ц':е /
на́ш'а нéн'а ўрас нам на́казувала / абéсте на С'в'і́ті́й Вeч'і́р ни сварі́лисе /
бо усі́й рик бу́де ниш'і́сливі́ / ни метé с сва́рок виході́ти / а ш':е т:о / шо
ни мо́жно пра́ти ў с'в'е́та н'і зра́зу по с'в'е́тах / бо йік меш ў р'і́ц'і́
полока́ти / то ш':eзники ї́мц':е за пран'е́ і ти йі́х повит'і́га́йш / ўни му́т
ра́д'і / шо ўратувáлисе / шо йіс помогла́ йім / каўт / шо м'і́с'і́ц' по с'в'е́тах
ни мош пра́ти / а нида́ўно кс'о́нц у цeр'кв'і ка́заў / шо хот' бéсте ті́ждeн'
ни пра́ли / йа ў́же ни каў м'і́с'і́ц' / по́ки йа с'в'éт'у хати́ / ни пер'і́т / ну та
то тепéрки н'іхто́ ни поло́ч'і ў р'і́ц'і́ / л'ўде ма́йут машині́ / ўно само́
перéц':е / а́ле / ві́диш / так сказа́ў / ни пер'і́т / а йік би хтос с пран'éм
пишо́ў на р'і́ку / то л'ўде би г'і́кали / йа сама́ бих кр'і́ч'éла / мої́ / а тебе́ іка́
корт'eч'ка ї́міла / шо жма́ч'іш / ік то́то ни во́лно робі́ти? / ти хоч'і́ш
ус'і́м нам б'і́ді́ принéсти / наклі́кати на на́шу го́лу? / йої́ / г'і́кала бих / йек
лиш могла́ / Е: / та то ўс'е́кого йе / йа ш'і́ ч'у́ла / шо ни мо́жно ў с'в'éта
н'іч'о́ н'іко́му зі́ч'іти / абі́ ни бу́ло ў ро́ц'і́ ўтра́т / Тако́го ни зна́йу / а́ле на
С'в'і́ті́й Вeч'і́р ци на Риздво́ тикі́ / ни памн'і́та́йу / шобі́ хтос шош зі́ч'і́ў
у ко́гос / кол'і́дува́ти хо́д'ут / а ни зі́ч'іти / веч'éр'у несу́т / оц':é / А то
пра́ўда / шо на Видорш'і́ / йік пос'в'і́ті́ли во́ду / ко́жди́ борзе́н'ко ма́йі
б'і́ч'і́ тхáт'і / бо йік бо́рзо при́деш / то господа́р'ка усі́й рик ме ма́тисе
фа́йно / Йе такé / а́ле бі́рше ка́жут за Вели́гден' / йік пос'в'і́ті́ли паскí /
то мус б'і́ч'і́ ч'éм ско́рше тхáт'і / шобі́ тазди́ўствó держ'éлосе до́бре /

шóби рик у ўсéму буў ш'слівіі / ц:е ѝе / ц:е ўс'і знайўт / ѝої / та то іг би с'іў та розгадáў / то ш'і ни такé би нагадáў / каў тоб'і / с кóждим рóком мéнче стайé дáўного / тóго / шо годíлобисе робíти / о / а нимá тóго ўсéго.

ВÓВКА БИ ЗЗÍВ – дуже голодний: Шош тоб'і зр'іхтувáти? / Бабó / ѝа би воўка з':іў / а ви ш'і се питáйіте; Ми булі так'і голóн':і / шо воўка би з':ілі / а ўни поклáли на стиў лиш цукíрки і гарбáту / а де ми цéго хоч'імо? / ми ў рот ни беремó солóтке / алé шо скáжеши? / ц'іхо сид'ілі.

ВÓВНІНКА (ВОВНÉНКА), -и – тепла шерстяна хустка: З великóй воўн'énки мáма м'ін'і ш:íла сарафáн; М'ін'і би се здáла воўн'інка.

ВÓГА – виг., викор. у контекстах, що виражають захоплення, радíсть, задоволення: Вóга / л'укс водíч'ка / у вод'і ш'і тепл'іш:е / ѝік на бéрез'і; Вóга / ѝек фáйно.

ВÓГНИК, -а – здеб. у мн., ВÓГНИКИ, -ив – висипка коло рота, на губах; стрептодермія: Бáба Лесíха казáла ни плуváти на зрубу / ѝік гор'éch'а / бо вóгники бóдут / дóбре казáла; Вíтко / шо ѝіс плуváў на гор'éch'у зрубу / бо ч'о би так поопкидáло? / вóгники наўкóло рóта лиш вит цéго.

ВÓДАВІТИ – ставати водянистим: Їік буракí зварíлисе / трéба ѝіх витц'ід'увати / бо так уні вóдав'іўт / і ни лиш буракí.

ВОДÁ В ЛЕГÉНЯХ – плеврит: Та ч'о делéко ходíти? / ў тáта була водá ў легén'ах / кáшлаў / маў гор'éch'ку / алé до дохтóр'іў ни хот'іў ітí / таї ад'і к'іл'ко витслабуváў / С тим / Їілé / жéрти погáн'і.

ВОДÁ КОЛЬÓНЦКА – одеколон: Так у нед'іл'у була напашíласе кол'óнцкоў водóў / шо за пáру мíтр'іў вид нéї т'іглó / гаш млоїло.

ВОДÍ В РÍЦÍ БРАКУÍ (НИ БРАКУÍ) КОМУС – натяк на те, що хтось брудний: Ч'о дитíна в'іч'но такá замаш':éна? / то рук нимá ци водí ў р'іц'і бракуїі?; Їа шош ни ч'ўла / шóби ў р'іц'і водí бракуváло / ни знайў / ч'о так'і ч'óрн'і ходите / каж'іт / ік тре: / ѝа віжмач'у.

В ОДÍН ГАЙТÁШ – водночас; за одним заходом: То / Одок'і / ни вíйде ўс'о зробíти ў одíн гайтáш / бо базáр'у субóту / а ви за спрáўкоў мáйіте поїхати у пйётницю / такіі пріпис; Хтос зач'éў свáрку / а потóму ўже ўс'і кр'іч'éли ў одíн гайтáш / то ўже ни ч'ўти було / хто шо кáже / лиш геї та геї / попереcвáр'увалисе нáв'іт' тот'і / шо рот н'ікóли ни ўтвор'éйут / алé тут ут'іглісе і ўни.

В ОДИН (ОДЕН) ПРИСІСТ (ЗАВДНІМ ПРИСІСТОМ) – виконати щось в повному обсязі, не відкладаючи (не залишаючи чогось) на потім: *Зваріли кулешу таї з':іли ў одін прис'іст / у полун:е ўже ни було шо йїсти; Ймілисе до роботи / таї зробіли ўс'о ў одін прис'іст / нав'іт' позам'італи / н'ігдє ї с'к'іпоч'ки ни лишілосе; Стáli / і ў оден прис'іст бáb'і завеснували / сама ўна коло того би тіжден' шпорталасе.*

ВОДИТИ БУЛЬКАЧЯМИ (ПУЛЬКАЧЯМИ) – знев., згруб., неприязно дивитися, розглядати когось (щось): *Ми соб'ї даниувáli / а ўна воділа бул'кач'ами / іт би моглá / то була би менє з':іла / Але ти такіш дóбра / мáйїш хлóпц'а / таї ш'і цєго принадила / Бабó / йек принадила? / іт би ни хот'іў / то ни браў би ў даңец / і то ни оден рас.*

ВОДНО – весь час: *Воднó тóйї самóйї / та ўже би се зда́ло про шош і́нче зач'єти; Бáба воднó поўтор'уйї / ш'інуйте коп'іку / то ўна вас пош'інуйї; Уна воднó ў тої к'ірунок хóди / до кóго би цє?*

В ОДНО ВУХО ВЛІЗЕ (ВЛÁЗИ, ВЛÁЗИТ, ЗАЙШЛО), А В ДРУГЕ ВЙЛІЗЕ (ВИЛІЗÁС, ВИЛÁЗИ, ВЙШЛО) КОМУС – про неуважного, а також про того, хто не бере до уваги чиїсь настанови, поради; хто не зважає на те, що йому адресують інші: *То йє пус'т'єк / йїму ў одно вухó ўлáзи / а ў другє / вилáзи / дє вин хóч'і слухати бáбу? / де?; Вин с'в'її тел'іфóн пантруїї / а тотó / шо ми говоримо / йїму ў одно вухó зайшло / а ў другє / вйшло / Тепєрки ўс'і с' такіми забáўками / і ўч'єтисе ни гінут.*

ВОЗДУХ, -у – повітря: *Там такїї здорóвий вóздух / вид Пїска до Зáйїзда / шо ч'ўти / йек л'ікуїї / отáк дїшеш і ч'ўїїш.*

ВОЗІТИСЯ С КИМОС – мати статеві стосунки з кимось: *Йа знáйу такú / шо возіласе / йек соб'ї хот'іла / а потóму дóста фáйно вид:áласе / і такє йє; Возітисе с кимос мóже ї ч'олов'ік / áле ік каўт за вóз'ін'і / то ч'огóс бїрше за жінку / а на ч'олов'ікіў закривáйут óч'і / хот' кóму до цєго ікє д'іло / кóждїй ведєц:є / йек соб'ї розум'її.*

ВОЗНІЦЯ, -і – спец. виготовлена споруда для сушіння фруктів і копчення м'яса: *Д'іт спаў кóло вáтри ў возніци / ўрас потрóшки питкладáў дривá / бо на л'іс'і шушілисе слиўкі.*

ВОЙСЬКО, -а – військо, армія: *Тот'ї хлóпц'і / близ'н'укі / рáзом у воїс'ку служіли / а нидáўно вернулісе; Д'іт Фед'ó служіў у воїс'ку / áле вїт:и слабїї приїшóў / тогдї була пєри'а воїна.*

ВОЛО, -а – зоб: *Прєбаба ўйїзála зáш'інки пид во́лом / такє веліке було / шо ш'і н'і ў кóго такóго ни вїд'іла / Бóже боронї.*

ВОЛОВІТ, -ода – міцна сукана мотузка: *Ч'ем приўїзі́ати бич'ка́ / ік ни волово́дом?; Бері́ воловіт / таі меш м'ін'і помогáти гнáти корóву; Ік ч'олов'ік нам'іриўсе кудáс питі́ / то ти йігó ни спреш / абéс волово́дом приўїэзуваў / н'іч'ó ни помóже / Йо / і дрит' ни помóже.*

ВОЛОВІТ ВІТИ С КОГОС – про когось дуже доброго: *У нэйі такий ч'олов'ік / шо з нéго воловіт мóжно віти.*

ВОЛОВО́ДИТИ КІМОС – підпорядкувати когось своїй волі: *Відиши / пустé ни дайéц:е / шóби мўдре ним к'ірува́ло / наvertsáло до ч'óгос л'іпшого / ўно самó хоч'і кімос волово́дити / і ни трéба дбўго се здога́дувати / кудá ўно поведé / Та зна́йіш / шо ни ў дóбре.*

ВО́ЛОКОМ ВЕСТІ (ТІГНУ́ТИ, ВОЛОЧÉТИ) КОГО́С – про ситуацію, коли хтось упирається, не хоче (не може) рухатися і його заставляють, прикладаючи для цього зусилля: *Ад'і Петрї́ха во́локом т'éгне ч'олов'іка / а вин вирива́йіц:е / хоч'і дал'і їти се набува́ти; Цéго во́локом ни пот'éгнеш / цес такий грубе́цкиї / шо рука́ / йік дбўбн'а / вин іг би неў когóс погла́диў / то ўже тогó приїшлóбисе куч'ува́ти / с цим так нимá / цес сам ма́йе досід'іти / кїл'ко соб'і схóч'і / а тогді́ піде.*

ВО́ЛОСИ (ВОЛО́СИ) ВСТА́ЛИ (СТА́ЛИ, ВСТА́ЛО, СТА́ЛО) ДІ́БА (ДІ́БОМ, ДІ́ПКИ) В КОГО́С – хтось дуже налякався; комусь стало страшно: *Їшоў пізно / а то ік шош злопотіт / у мéне гаш волóс'і ўста́ло; У во́їну такé смих від'іў / шо во́лоси ді́ба ставáли; Ву́йко пок'їїниї роска́зуваў / шо йік узд'р'іў буў медвéд'а / то так се перепўдиў / шо во́лоси ді́пки ста́ли / а нóги / йік задерев'їли / ни мих крок ступі́ти.*

ВО́ЛОСИ НА СО́БІ РВА́ТИ – дуже переживати, бути у відчаї: *Пишóў таі дес пропáў / рóдич'і во́лоси на со́б'і рвут / бану́йт / шо пусті́ли.*

ВОЛОСІ́НКІ, -но́к – заст., чоловічі штани з домотканого сукна: *Гентáм від'їла / шо с Прислóпа ішли́ л'ўде / ўбра́н'і ў волóс'інкі́ / у гуцўлск'і стрóйї / а ў Т'ўдев'і ў такóму дўже р'ітко хто ходіў / вит т'ітки свої́ ч'ўла за волóс'інкі́ / ўна с'м'їйéласе / йік ц:е казáла / бо надвор'і гор'іч'é / а вин у волóс'інкі́ буў се ўбраў / У шо маў / Йо / роско́ш'іў ни бўло / áле ўна с то́го дивувáласе / шо ў бўгден' такий віштрамувані́ іде́ / Нимá дивоті́ / ч'олов'ік се зибраў у м'їсто / хот'іў фáїно вигл'їда́ти / то ї тепéр ік кудáс іду́т / то ўбера́йіц:е у шош л'іпше / І то праўда; Та де: / тепéрки ў Т'ўдев'і н'їхто́ волóс'інкі́ ни нóси / та й ни зна́йу / ци гор'і ўбера́йіут / то ўже видішлó.*

ВОЛОСКИЙ БÉРЕХ (БИК) – правий берег Черемоша: *Йа перебрида́йу на волоски́ бик / бо там на ўлóz'и ма́йу поліх; Ік на волоско́му бéрез'и бук розви́ўсе / то знач'ейі / шо ўже весна́.*

ВОЛОСОМ СВІТІТИ – не зав'язувати на голові хустки (про заміжніх жінок): *Гента́м вид:а́н'и ни йшли́ до цéр'кви бес фусто́к / та́и ни с'в'ітіли во́лосом; Ста́риши́ жін'ц'и ни пасу́йи во́лосом с'в'ітіти.*

ВОЛО́ШШНА, -и – рідко, Буковина: *Воло́ш':іна ме́нче ка́жут / а зві́кле дл'а нас Букови́на / пра́ўда / ч'у́йу волоски́ бéрех / йа каў то́ї бéрех / а́бо букові́нцки́ / уно́ одно́ / а д'ідо ўрас ка́же волоски́ / вин так звик.*

ВО́ЛЮ ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) КОМУ́С – не стримувати когось у чомусь (у діях, вияві почуттів): *Заўтра да́йу соб'і во́л'у / спі́у / к'і́л'ко хоч'у; У́же ви́пустила кури́ї з:а́городи / да́ла йім во́л'у; Дити́н'и тре́ба дава́ти во́л'у / шо́би ўно́ ни бойéлосе / ни бу́ло зату́ркане / а́ле ўм'іру / шо́би ни роспусти́лосе / бо пото́му ни даш соб'і ра́ду / мо́же ди́ті до то́го / шо ўно́ зач'не́ на те́бе кр'іч'е́ти / те́бе збера́ти до з'іц'е́рки / йе ї́ такé.*

ВО́ЛЯ-ВОЛÉННА КОМУ́С – хтось, на думку мовця, є абсолютно вільний у своїх вчинках і діях: *Йі́му ў ме́не во́л'а волéн:а / вин прихóди / с'іда́йи соб'і ми́жї поду́шки / ік кит / і там ч'і́тайі / йа н'іч'о́ ни каў / ік йі́му до́бре / то на́ї бу́де так / до́ма йі́му ци́се ни позвол'е́йут / а ў ба́би ўс'о мо́жно; Нагл'о́хкаўсе / та́ї во́л'а волéн:а.*

ВО́ЛЯ СЕ ПОЛОМІ́ЛА КОМУ́С – хтось у відчаї, утратив бажання виконувати щось, прагнути чогось: *Во́л'и нимá / во́л'а м'ін'і́ се поломи́ла / прихóд'ут с'в'е́та / ї́ стайé ду́же гі́р'ко / зр'іхту́йиш / а дл'а ко́го? / хто то́то ме́ йі́сти? / йа сама́ / і шо робі́ти? / жмака́ти то́то вид ра́н'а до вéч'іра?; Богáто ни тре: / шо́би во́л'а се поломи́ла.*

ВОНÉТИ (ВОНІ́ТИ) – смердіти: *Шош воні́т / ме́ршеў ви́ткис т'е́гне; Сир спл'і́с'н'івиў та́ї вон'е́йі / ч'о́ йі́сте́ бо́рше ни йі́ли?*

ВОНÉЧІ́Й – той, що погано пахне, воняє: *Во́ўну му́с попа́рити та́ї прополока́ти / шо́би ни бу́ла вон'е́ч'а; А ч'о́ йі́с та́ки́й вон'е́ч'і́й / мо́же / ходи́ў йі́с у ста́йн'у?*

ВОНÉЧІ́Й, Ї́К (І́К) БУРСУ́К – дуже вонючий: *Вон'е́ч'і́й / йі́к бурсу́к / гл'а́ба ста́ти ко́ло не́го / Мо́же / вин у шош се замасти́ў? / Йі́де / ни зна́йиш / ч'о́?*

ВОНІ́ТИ, Ї́К (І́К) ТХІ́РЬ – видавати дуже неприємний запах: *Воні́т / ік тх'і́р / ік дес пі́де / то дру́гому ко́ло не́го гл'а́ба ста́ти / мо́ї / та*

здéржуєсе трóхи / бо йїг би поклáў сокіру / то ўна завісне кóло тéбе / меш máти ўстиді вид л'удії / аг'і на тéбе.

ВОНІТИСЕ – псуватися, смердіти: Сейівесни насаділа кліч'ку / таї потóму діўйусе / а то зач'эли вилўпйуватисе кур'эта / он:ó / дрўге / трéте / маїже ўс'і / кіл'ко там йїх бўло / а он:ó йїцэ такé / іг би йїгó лишéн' шо поклáў пит кліч'ку / таї шо / гадаїу соб'і / óзму йа цисé йїцэ таї звар'ў / наї кўрка йїст / бо знаїу / шо калатуні ни вон'ўц:е / це йа самá спрахтикувáла / а ни т:о / шобі м'ін'і хтос казáў / уз'эла йа йїгó / поклáла ў кошéлик на лáвицу / наї постóйї / дóки йа вáтру накладу / стоїїт унó соб'і / стоїїт / таї н'іч'ó / а приїшоў Улáдџ'о / с'іў на лáвицу / ми шош говоримо / а вин кáже / Мамó / а шо ц:е так п'іўкаїї? / ми зач'эли натслухáти / а то йїцэ говори / знáки подаїе / ми йїгó надбїли / а вїт:и кўр'і визерáїї / йа йїгó бóрзо поклáла пит кліч'ку таї уно вїлупилосе / вїжило / то ни буў калатун / отакé смих сегóроку гостїла.

ВÓНЯ, -і – сморід: Ў хáт'і такá вон'á / шо гаш у нóс'і крути / ўтвор'іт двэр'і / наї се прол'ўфтўїї / То потр'ухї пригор'їли.

ВОРІНА, -и – жертка для огорожі: Хлóпец н'іс такў ворїну / шо гаш по земні волоч'эласе / фїїст велїку.

ВОРІНИ, -я – зб. стос. ВОРІНА: Наносїў ворїн'á / таї ме зáгороду робїти; А хто ц:е стоїїт кóло ворїн'á ? / ад'і їкїї лег'їник / ш'і с п'ір'іч'ком у капел'ўс'і / мої / та на такóго лиш се дивїти.

ВÓРИХ, -ога – ворог: Та ч'о вин би маў такé казáти? / вин тоб'і ни вóрих / Мамó / ви цéго ч'олов'їка ни знаїїте / вид нéго ўс'éкого мош спод'івáтисе; Ік йе хатнїї злód'її / то ни ўсокóтис:е / це так / іг бес маў блїско вóрога / лиш т:о / шо цес вóрих потаїнїї.

ВÓРКАТИ – те саме, що ВИДВÓРКУВАТИ: Такé малé / а прóбуїї вóркати / йа йїму слóво / А ўно тоб'і дéс'їт'? / Н'і / ш'і дéс'їт' нимá / áле йїк ни припéрти / то скóро бўде / ік óзме ў звїч'ку / то бўде.

ВОРКОТІТИ – 1) легко докоряти: Н'і / Óл'ка ни сварїласе / áле воркот'їла трóхи; 2) бурчати, бурмотїти: Шо ти там бубнїи? / ни воркотї / бóрзо ўберáїсе і їди пáсти корóву / вўїко свóїу ўже вїпустиў.

ВОРОБÉЦ, -пця – горобець: Т':і дв'і зим'ї шош ни вїтко бўло воропц'їў / а сегóроку йїх поўнó / гаш докуч'éйт / насїпйу кўрем пшениц'і / а ўни ўже тўтки.

ВÓРОГОВИ БИ НИ ПОЖІДАВ (НИ ПОЖІДАЇШ) ТÓГО (ЦÉГО, ТАКÓГО) – про нещастя, хвороби, великі бїди, яких зазнав хтось: Йої /

та вóрогови тако́го ни пож'іда́йиш / хóди ч'олов'ік / стерáйиц:е до ч'óгос доробі́тисе / шоиш прикупі́ти / д'ітем помоч'і / а йі́го ад'і шо найшлó / би Бох бороні́у вит тако́го та би Бох бороні́у.

ВÓРОН ВÓРОНОВИ (ВОРÓНА ВОРÓНИ) ÓКО НИ ВІ́КОЛЕ (НИ ВІ́Б'І) – люди поганої вдачі не спричинять одне одному зла: *А ч'о дивува́тисе? / уні шоиш новóго сказа́ли / тако́го / шо ми ни ч'у́ли? / ци шоиш дóброго зроби́ли л'удем? / ми шó / над'іва́лисє / шо ўни зач'нут питска́кувати / грозі́тисє тим крут'ійám? / ві́тки? / ми наперéт зна́ли / шо уні соб'і́ бұ́ли і йє дóбр'і / і на́й би шо се ста́ло / вóрон вóронови óко ни ві́коле / уні до пос'л'ін:ого мут держ'ётисє од'н'і за óдних / до кин'ц'á.*

ВОРОПЛЯ́Н, -а – літак: *Йі́хали ш'іфоў / а потóму воропл'áном.*

ВОРО́ПЧІК, -а – горобчик: *Ворóпч'іки прил'іта́йут та́й краду́т кұр'іч'у за́мн'ітку / ўла́злив'і так'і / шо ни гóден вид них обигна́тисє.*

ВОРОХÓБИТИ – підбурювати когось: *Ни ворохóбі на́рит / на́й спóк'і́ бұ́де / це л'і́пше / йік гриз'н'á; Сам ус'і́х ворохóби / а потóму шука́йи він:ого.*

ВОРОХÓБИТИСЄ – бути неспокійним, бунтувати: *Нимá ч'о ворохóбитисє / бо то н'іч'ó ни даст / при́м'іт т:о / шо йє.*

ВОРСКІ́Й – норовистий; неприємний, непривітний, сердитий: *К'ін' та́кіі ворскі́й / шо мóже ўбі́ти ч'ужóго; Ву́йна н'і́би дóбра / áле ч'эсом та́ка ворска́ / шо ни питступі́; Д'і́ўка бұ́ла та́ка ворска́ / шо хлóпц'і бойéлисє до не́йі се зач'і́пати і ни дұ́же бра́ли ў да́нец. Див. ВИДГÓНИСТИ́Й.*

В ОЧ'ÉХ – П' БИ ХТОС ПСКУ́ КИ́НУВ (СИПНУ́В) – про неприємні зорові відчуття (через втому, хворобу очей): *Ў оч'éх / і́г би хтос п'іску́ кінуў / вит ч'óго ц:е верé? / Це вам / бабó / знак / абéсте ни с'л'і́пали нóч'ами с тим шит'ém / ни рахувáли цóти / óч'і тако́иш від:иху хоч'ут / йек ви соб'і́ гада́ли? / на мéне кр'іч'é́йіте / йік йа ўноч'é ч'іта́йу / а сам'і́ і́кіі при́м'ір диті́н'і пока́зуйіте? / ге? / і́кіі?*

В ÓЧІ ОДНО́, А ПОЗАÓЧІ ДРУ́ГЕ – про дволикість когось: *Це ни годиновáтиі / н'і / це ў óч'і ка́же одно́ / фалі́т тебе́ / а позаóч'і / дру́ге / кусáйи / йек мóже / б'і́се тако́го.*

В ПÁЗУСІ Є ШО ПОГЛÁДИТИ (НОСИ́ТИ) – протилежне до В ПÁЗУСІ НИ ДУ́ЖЕ БОГÁТО: *Ми тако́йі фам'і́л'ійі / шо ў пáзус'і ни пóрожно / йє шо носі́ти / Ну та то так ма́йі бұ́ти / Ма́йі ни ма́йі / áле і́г би трóхи мéнче тóго добра́ / то і́ то би бұ́ло низлé / шо н'і?*

В ПАЗУСИ НИ ДУЖЕ БОГАТО (НИЧЬО НИМА́; МА́ЛО ШО Є; ПУ́СТО; НИМА́ ШО ПОГЛА́ДИТИ) – про жінку, що має дуже малі груди: *Судá ўна так н'іч'о́ / а ў пазус'і ни дўже богáто / К'іл'ко ље / Мар'і / нашó бїрше? / нашó торбї пєрет' собóу носїти? / тóго / шо ље / на ўс'о стáне.*

ВПА́ЛА (УПА́ЛА) ЗИМА́ – випав сніг: *Зимá ўже по кóтики ўпáла / мóжно на санкáх спускáтисе; Гор'їш':їм упáли зїми / а ў нас ш'ї нимá / з'ет' снóч'ї вїт:и прїї́хаў / то казáў / шо гóри гет б'їл'ї / і морóс на сегóн:е буў / ни мóцний / áле буў / За пáру ден' і до нас прїї́де / Т'ўдиў маї у долїн'ї / тóго тўтен'ки тепл'їш:е / прїї́де / кудá д'їнец:е?*

ВПАНТРА́ТИ (ВПАНТРУВА́ТИ) – те саме, що ВСОКОТИ́ТИ: *То дєколи ї жїнку ни гóден ўпантрати́ / д'їдо роскáзуваў / шо однá молодїц'а мáла лубасá / ч'олов'їк узнáў / таї прїўїзáў їїї́ / шóби ўна н'їкуда ни їшла́ / сидїт унá ў хáт'ї / áле надїїшоў тої ч'ес / шо лубás мáїї ч'їкáти / мої / шо робїти? / љек питї? / ну таї жїнка надўмáла / кáже ч'олов'їкови́ / попустї шнур / ља ўнесу́ дроў / шóби вáтру питклáсти / а їїк ни хоч' / то сам унесї́ / ўна знáла / шо вин ни ме б'їч'ї́ / ч'олов'їк подўмаў́ / подўмаў / таї попустїў шнур / натїл'ко / шобї ўна дїїшла́ до дрив'їт'н'ї́ / цєго ікрás бу́ло дóста / шóби їїї вїїшло́ питї тудá / кудá трєба́ / де на н'у ч'їкáли / отакє́ с цим усїм / їк хтос хоч'ї кудás питї́ / то ни ўсокóтиш / ци то ч'олов'їк / ци жїнка / ни ўсокóтиш / абєс нáв'їт' прїўїзáў.*

ВПАНТРУВА́ТИ – те саме, що ВПАНТРА́ТИ: *Ц:у нич' ни с'н'їт / абєсте ўпантрувáли / їїк корóва ме положїтисе.*

ВПА́РИТИ (УПА́РИТИ) – обпекти: *Рўку соб'ї ўпáрила́ / б'їдá с тїми бан'їкáми / Берї́ бїршу шмáту / неў вїтсувáї.*

ВПА́СТИ В ЛЄЖУ – 1) довго хворїти: *Ўпáла смїх у лєжу́ / і то т'їшкў́ / Їїлєнко́ / ўже два м'їс'їц'ї вїтпáц'уїу своїє́ / áле шó / кóждїї мáїї т:о́ / шо мўси вїтпáцїти́ / лиш хтос бóрше́ / а хтос / потóму; 2) ірон., лінуватися; спати; довго відпочивати лежачи; часто в заперечн. конструкціях: *Та ти ш'ї ни ўпаў́ у лєжу́ / абєс так дóўго тач'єўсе́ на лўшкў́ / ўже пїзно; Їо́ / ўпáли ў лєжу́ / хропїўт́ / шо гаиш вїкна́ дрїжєўт́.**

ВПА́СТИ НА ГА́ТКУ – прийти в голову, спасти на думку: *М'їн'ї ўпáло на гáтку́ / љек нас перет:огїт зазўл'а́ без грóшиї́ закувáла / љек ми банувáли́ / шо н'ї коп'їки́ с собóу ни ўз'єли́ / а Їванкó маў ц'їлў́ жмєн'у́ і ни хот'їў́ нам дáти / ми їїгó ловїли́ / áле шо? / зазуліц'а́ ни хот'їла́ зач'їкáти*

/ квáпиласе кудáс; М'ін'і ўпáло на гáтку / йек Мирóс' женіўсе / ни ходіў з д'іўкоў / а лиш пишоў у старóсти / Ўперéт такóго богáто трафйéлосе / дóўгого хóж'ін'а ни бўло / уздритé / ўни ш'і л'іпше мут жíти / йік тот'і / шо рокáми хóд'ут / Даї Бóже / кобіби так се стáло; То мóже бут'шо ўпáсти на гáтку.

ВПЕРІЖИТИ (ВРЕПІЖИТИ) – сильно вдарити (когось чимсь): Ц'іхо сиді / бо йа ік тебе прўтом ўреп'іжу / то кроў з гудзїц'і ш'éўкне / к'іл'ко меш м'ін'і видгáўкувати? / терп'ін'і моїе се с'к'ін'ч'éло.

ВПЕРІШШТИ – 1) піти (про сильний раптовий дощ): Ўпер'іш':іў такий дош' / шо мї лéдві з грибіў прїшли; 2) сильно вдарити: Кон'á так ўпер'іш':іў / шо м'ін'і аш бáн:о стáло / стар'éку дурній / та к'ін' ни стожїлаві / шобї тотó ў такий бéрех вїт'ігнути.

ВПÉРТИСЕ РОГОМ – бути занадто, на думку мовця, категоричним, не йти на компроміс, не реагувати на чийсь прохання: Н'і / і ўс'о / ўпéл:асе рóгом / і ни мош бўло допросітисе; Мої / та тебе тот'і кошел'і ўродїли / шо ти ни хоч' іїх пожїч'іти? / ўпéрсе рóгом / і ми вернўлисe н'ішч'ém.

В (У) ПІВРИК – через півроку: Дес у піўрик уні зноў се здібáют і вин кáже / так і так / хот'іў бих прїтїи ў старóсти; Проїшлó / мóже / с піўрик / ни бїрше / а ўна ч'ўїї / шо стайé лéкше / шо ўна ўже мóже ходїти / шо гóн:а шош пидоїмїти / хот' лéїбик на плéч'і кїнути / алé то ни зрáзу / а дес у піўрик слáб'іс't' зач'éла попускáтисе.

ВПИЛІКАТИ (УПИЛІКАТИ) – впилити (упилити): Ниш затупїўсе / таї ним так ўпилїкала хл'ін / йік би пилóў рубáла / ш'і смїх такóго ни гостїла / ад'і ік'і гр'інкї.

ВПИЛІТИ – напиляти (про дрова): Мўс'іли дривéц ўпилїти / бо ни бўло ні пол'ін'ц'а / а йек вáтру клáсти? / алé дóбре т:о / шо тр'ісоч'кї найшлїсе / вáтерка бóрзо їмїласе.

ВПИМНЎТИ – нагадати комусь про щось; дорікнути: Ўпимнўла за тáрч'ік / м'ї тáрнец / а то вїшло / шо йа ш'і вїн:а / аг'і на цисé / за моїе жїто таї ш'і менé бїто.

ВПИМНЎТИСЕ – нагадати комусь про борг; про щось кимось обїцяне; згадати про щось: Йа тикї ўпимнўласе за грeбел'кї / бо ч'о бих мáла ц'іхо сид'їти? / ўни дўже м'ін'і спрїтишн'і / наї вид:айўт; Хот'іў смїх упимнўтисе за копанич'кї / шо ўни ўз'éли ї ни вид:айўт / але змóўч'іў / бо тáмеч'ки бўли ч'уж'і.

ВПИТИСЕ (УПИТИСЕ) – 1) сп'яніти: *Вітиў пиў пагарч'іка вин'ц'а / таі упіўсе / ка́же / шо зач'ела голова́ бол'іти / А ч'о йісте дава́ли? / та ва́ше вино́ такé / шо кон'а мо́же ўбіти / а ви ка́жете вин'ц'а / ч'олов'ік ни ўт'ігне́ніи / а ш'і до то́го слабіи́ / а ви ч'істу́йте вишніко́м / зна́йте / шо вин мо́цнии́; 2) багато, тривалий час пити: *Йої / та йа солотко́йи води́ так упіўсе / шо ни го́ден на н'у дивітисе / х'іба́ бих вітиў то́йи свидо́войи / шо ў Ку́тах гента́м продава́ли / а бірше ў рот н'ійеко́йи ни о́зму / то пустé / наїл'іпи'а вода́ ў на́шии кирні́ци; И:ї / та вин за жит'е́ тіл'ко тих гор'іво́к упіўсе / шо бигме́ / йік ус'о скла́сти / ўже ч'у́ркало мош би робіти / За шо / за шо / а за ч'у́ркало смих ш'і ни ч'у́ла / весéле йісте придумали.**

В (У) ПИТСКОКИ (ПИТИ) – дуже радо (піти): *Та ўна би ў пітскоки пишла́ / абіи́ хтос сватаў́ / а то б'іда́ / шо н'іхто́ ни хана́йи; Йік уч'у́йи му́зику / то ў пітскоки ме б'іч'і.*

ВПОВИВА́ТИ (УПОВИВА́ТИ) – пеленати дитину: *До́бре ўповива́ї дитіну́ / абіи́ б'іго́м ни розборса́ниласе; А то кіл'ко ўповива́ти? / йа ўже наби́ла ру́ку.*

ВПОЛУ́ДНЕ (ВПОЛУ́ННЕ) – опівдні: *При́ди ўполу́н:е а́бо пополу́н:у / це ш'і л'іпше / йік при́ду с Кóсова / тогді́ о́змеш полу́н'ішне молоко́ / с'в'і́же л'іпше / йік ра́н'ішне; Ўполу́н:е ни бу́ло дош':у́ / це ўже потóму надвор'і се рози́грало.*

ВПОМИНА́ТИ – недок. в. до ВПИМНУ́ТИ: *Меш м'ін'і ўпомина́ти за лу́нч'іну / тажé йа ни застаўйе́ла бра́ти солони́ну / йку ма́ла / тако́ў под'ілі́ласе / каза́ла / шо даўна́ / шо́ ти з ме́не хоч'іш? / ни ўдайе́ц:е / даї псо́ви / іг би бу́ла ни да́ла / то бес бу́ла квóлиласе ма́м'і / шо пошкудува́ла.*

ВПОМИНА́ТИСЕ – недок. в. до ВПИМНУ́ТИСЕ: *Найшли́ за шо ўпомина́тисе / ўстит бе́сте ма́ли; Ўпомина́йиц:е за тогідни́ с'н'іх / за т:о / йік д'іу́коў бу́ла / аг'іна б'іду́.*

ВПРЕ́СТИ (УПРЕ́СТИ) – напярсти: *Бабó / к'іл'ко го́ден за два дни ўпр'е́сти? / а́бо наї за ден'? / отакé веретéно?*

В (У) ПРИ́СМЕРЬКУ – тоді, коли вечоріє: *Шо йіс на горóд'і загу́йў / шо ўпри́смер'ку ніпайи́ш? / Ни зна́йу / де руска́л' покла́ў / Та вин у́жé гэзде́ / на во́з'і / гаї́ бо́рзо їдемó / бо нич' / нич' темéн:а.*

ВПРІ́ТИ (УПРІ́ТИ) – спотіти: *Ўпр'і́ла смих / до́ки ви́брала огир'кі́ / бо гр'е́доч'ка така́ / шо йе ко́ло ч'о́го ўробітисе; Дру́гий ко́ло робо́ти / а йа ко́ло йіди́ ўпр'і́ў / фііст се нароби́ў.*

ВПРІЧЭСЕ (ВПРІЧІСЕ) – впрягтися: *Ўпр'іч'есе ў робóту ни штўка / але ни зашкóдило би трóхи ї за здорóўїі подóумати / бо ти гарóўїиш кóждиї ден' / шо тоб'ї гаи óч'ї вилáз'ут / а потóму се дивóўїиш / вїтқи твоїї б'їди?*

ВПРІЧІ – впрягти; запрягти: *Кон'á ни máйу / х'їбá себе ўпр'іч'ї таї вас вéсти? / ўс'ї би б'їгли з:ерáтисе / шо т:о за ч'удас'їїа.*

ВПРОСИТИ (УПРОСИТИ) – просячи когось, домогтися свого: *Тики ўпросіў д'эд'у / таї вин пустіў менé з великіми хлóпц'ами двóд'ї.*

ВПРОСИТИСЕ (УПРОСИТИСЕ) – просити довго, тривалий час; попроситися; напроситися: *Шо ўже ми вóйка ўпросілисе / к'їл'ко ўс'екого наўб'їц'эли / лиш би пустіў Мар'їч'ку з náми / н'їч'ó ни помогáло / дóқи ни приїшоў Івáн / гаи тогдї сказáў / шо з ним пўсти.*

ВРАДУВАТИ (УРАДУВАТИ) – принести радіть комусь: *Ти менé ўрадувала / шо пор'ётқи пéред' Івáна зробїла / ї гóлупц'ї їе / д'їковáт'.*

ВРАДУВАТИСЕ (УРАДУВАТИСЕ) – зрадіти: *Бáба ўрадуваласе тий пўтен'ц'ї / їїк малá дитїїна; Ўрадуваўсе / шо ўзд'р'ў вас / абéсте здорóв'ї бóли / брáч':їку М'їхá / то кїл'ко ми се ни вїд'їли?*

ВРАС (УРАС) – незм., завжди: *Ік ни пїдеш видизнáти / то ўна ўрас ме за ц:е нагáдувати / скáже / бóла слабá / а вид вас н'їхтó ни приїшоў / їдї; Бабó / ви ўрас тóїї самóїї / ш'їнуїсе та ш'їнуїсе / а їа шо / ни розум'їїу?*

ВРВАТИ (УРВАТИ) – зірвати, нарвати: *Вїдиш / ти ўрвала їéблукó ї кїнула / бо кваснé / а їа тоб'ї казáла / абéс ни рвала / то зеленцé / ни меш їїгó їїсти / áле кобїто хтос хот'їў слўхати; С тóїї грóшки ад'ї шо ўрвала / ни дóуже богáто / ўна сегóроку ни зародїла.*

ВРВАТИ (УРВАТИ) ВПЕРÉТ – швидко віддалитися від когось (чогось): *Áл:е ўрвала ўперéт / ти подивїсе / шо їá ўсанáла / а шо / Дóц'а / ч'о верé / ўна так женé?; Ўрвала ўперéт / їг би за неў хтос гнáўсе / Їа знáйу / ўна Митун'á наздоган'ейї.*

ВРÉВКАТИСЕ – довго, тривалий час “ревкати”: *Ўстаў / вїтко / ни с тóїї ногї / то ўже мáли шо наслўхатисе / ўрéўкаўсе / шо м'їн'ї гаи у вушéх дэвен'їло / на рїўниї дорóз'ї гўдэа шукáў.*

ВРЕПІЖИТИ – 1) дуже сильно піти, почати падати (про дощ): *Ўреп'їжиў такїї дош' / шо с'в'їта Бóжого ни бóло вїтко / з Бáбина се зач'еў / то тák'їк с'т'їнá; 2) перен., сильно вдарити: *Ўреп'їжиў паскóм / бо бóло за шо / одén рас присмáліў / бо зноў с с'їрникáми возїўсе.**

ВРИВА́ТИСЕ З РОБОТА́МИ – дуже багато й важко працювати: *Ўже пишло на погóду / таї ѡа вихóжу / ни ўрас у хáт'и / áле з робота́ми ни ўривáйүсе / уваж'ейү на себе / бо ч'ўйү / шо ш'и ни дўже гóн:а.*

ВРОБИ́ТИСЕ (УРОБИ́ТИСЕ) – напрацюватися: *Так смих уробиўсе / шо ни гóден дихну́ти / страшно́ зиўйейү; Сегóн:е дóста ўроби́ласе / дóки тотó ломáдѣс'и позберáла ї порубáла.*

В РОБО́ТІ ПЕРЕХО́ДИ (ПЕРЕ́ЙДЕ) – про зміну завдяки роботі внутрішнього стану людини: *То / Іва́нку / ни одén такé паціў / áле ў робóт'и перехóди / ш ч'исóм стайе́ лéкше / То / вўйку / ѡек кому́ / кому́с перехóди / а кому́с застр'ивáйї ї ни руши.*

ВРОДИ́ТИ (УРОДИ́ТИ) – 1) народити (дитину): *Таї шо / ўродила ўже ва́ш'а нев'істка? / когó ма́йї?; 2) дати гарний урожай: Сегóроку / н'їўро́ку / фа́йно ўродили ѡблүч'ка / л'ўдем по́мич' вели́ка.*

В РО́ТІ ГИРЧЕ́Ї (ГИРЧЕ́Ї) КОМУ́С – хтось має проблеми зі здоров'ям, зокрема із внутрішніми органами: *Їїк у рóт'и г'ірч'ейї / це дайе́ про себе знáти жоўч' / мо́же / печ'інка слаба́ / шош ѡе; Дáйко ч'ёмос запі́ти / бо ў рóт'и г'ірч'ейї / ў тебе́ н'іко́ли ни бўло тако́го? / То запі́ван'и ни помóже / то їки́с нипор'едок ж:олүтком / абéсте знáли / то вид не́го.*

ВРУБА́ТИ (УРУБА́ТИ) – 1) зрізати щось; поколотити на частини колоду, порубати хмиз для розпалювання в печі: *Ўрубáў два буч'ки / áле ст'ех лиш одін / бо т'ешко / за дрүгим заўтра піду; Ўрубáў тоб'ї дроў / на два дни меш ма́ти / а ў кошелі тр'ісоч'кї ѡе; Вўйч'іку / ѡа вам ўрубáйү дриве́ц / де ви гóн':ї?; 2) відрізати частину від цілого: *Ўрубáї м'ин'ї гр'інку хліба́ і трóхи бужені́ц'и.* Див. ВКРОЇТИ (УКРОЇТИ).*

ВСАДИ́ТИ МІЖИ О́ЧІ – зруб., вдарити по чолі: *Д'їўч'іна / а бйе́ц:е з д'ітмі / ѡїк хлóпец / ўч'ера́ так ўсади́ла Митрі́шиному Іва́нови міжи о́ч'и / шо Васи́л' ходиў перепрós'увати ї ледви́ тотó зала́годиў / ди́йде до то́го / шо ї ста́рш'и хлóпц'и / а ни лишéн' мал'и́ / мут ѡїї́ бойе́тисе / а ѡїк віросте́ / то хто таку́ схóч'и ўз'ети? / наї рóдич'и тепе́рки про ц:е подўма́йут / ўна / бигме́ / потóму мо́же ї ч'олов'іка бі́ти / И:ї / вўїно / ви зага́дуйте наперéт / а коли́ тотó бўде? / таї ци́ бўде? / а т:о / шо ўна бойо́ва́ / то за ц:е молод'е́ц / гóн:а за себе́ постойе́ти і ўч'ейїц:е на пійт'орки / молод'е́ц.*

ВСЕРЕДИ́НІ ТЭ́НЬКНУЛО КОМУ́С – хтось інтуїтивно щось відчув: *М'ин'ї лиш усередін'и шош тén'кнуло / і ѡа ўже наперéт знáла / ч'ігó ч'ікати / ўже ни трéба бўло / шобі́ хтос шош казáў / ѡа самá*

зрозум'їла / до ч'ого їдец:е / ў ту саму м'їнуту / а тогди́ кліч'у / Їва / ану́ко ході́ судá / їа тоб'ї́ роскаў / шо заўтра́ буде.

ВСЕКА ВСЕЧНА – усе, усяке, різне: *Шо на то́му базарі́ бу́ло / ўс'ека ўс'єч'їна / аш о́ч'ї се розб'їгáли / А ко́ники с сіру́ бу́ли?*

ВСЕ́КЕ ВІ́ДТИ (ГОСТІ́ТИ) – багато бачити й пережити: *Ўс'е́ке / смїх / ві́д'їў / áле тако́го / їїк оц:е́ / ни трафї́єлосе́ / бїгме́ / ни трафї́єлосе́.*

ВСЕ́КЕ (УСЕ́КЕ) – ВСІКЕ́ННЕ – про велику кількість і різноманіття чогось: *Ўс'е́ке ўс'їкє́н:е смїх знаў / áле н'їко́му н'їко́ли н'їч'о́ ни казаў / жит'е́ наўч'є́ло мене́ сид'ї́ти ц'ї́хо / шо бу́ло / то мину́ло / і нїма́ за шо говорі́ти; То / Ан:ї́ / ни їа шука́їу новї́н / а ўни́ мене́ шука́їут / їа н'їко́го се ни пита́їу / шо ч'ўти́ / áле ад'ї́ пишла́ на ниўгоди́ни вит хáти / лиш па́ру кро́киў ступї́ла / і ўс'е́ке ўс'їкє́н:е зна́їу / такé пу́сте́ / шо м'їн'ї́ то́го ни тре: / áлє зна́їу.*

ВСЕ́КЕ (ПО-ВСЕ́КОМУ) ГО́ННО (ГО́ННЕ) БУ́ТИ – мовцеві важко передбачити конкурентний варіант розгортання чогось чи підсумок чого-небудь: *Ўс'е́ке го́н:о́ бу́ти / во́їна мо́же ско́ро с'к'їн'ч'є́тисе́ / а мо́же зат'їгну́тисе́ на роки́; Ўс'е́ке го́н:о́ бу́ти / вин ік узна́її / шо ў не́її дитї́на / то мо́же ї ни схот'ї́ти женї́тисе́ / Уна́ їїму́ зра́зу про ц:е́ сказа́ла / ви ўч'є́ра / ві́жу / ни дивї́лисє́ к'їно́ / ўна ўс'о́ росказа́ла / ўс'о́ до крї́шки / На́їко / шо сего́н:е́ бу́де? / та́мки їїго́ сестра́ м'їш'є́їц:е́ / уна́ ни хоч'ї́ тако́її б'ї́н:ої́ї ў нев'їсткі́; Шо бу́ду наперє́т каза́ти? / то ўс'е́ке го́н:е́ бу́ти / ус'о́ ш'ї́ вілами́ по вод'ї́ писано́; Ўс'е́ке го́н:о́ бу́ти / ти за сего́н:е́ ни зна́їїш / їек тоб'ї́ ві́їде до вє́ч'їра / а шо мош каза́ти за заўтра́?; Ўс'е́ке го́н:о́ бу́ти / грї́ўн'а ш'ї́ бїрше́ мо́же ўпа́сти; То / Паз'ўн'ко́ / ўс'е́ке го́н:о́ бу́ти / áле їїк ч'олов'ї́к ма́її сумл'ї́н'ї́ / то ни лі́ше жи́нку з двома́ д'їтмі́ / цє́го ни бу́де; Ад'ї́ б'ї́да хоч'ї́ ітї́ ўпо́рав'ї́н' з та́здами / усрамсе́ / нї́дамсе́.*

ВСЕ́КЕ ТА НИВДНА́КЕ (НИ ОДНА́КЕ) – вислів здеб. викор. тоді, коли підсумовують сказане, почуте про різні події, факти: *Ад'ї́ говорі́ли ми і про Ду́дин / і про Костеві́ / Ўла́дз'о́ роска́зуваў / шо ме їти́ на В'ї́трїну́ / отакé ўс'е́ке та ниўднáке; Ўс'е́ке та ниўднáке ми́жїї л'уд'мі́ се трафї́єїї / шо каза́ти?*

ВСЕ́КІЙ-ВСІКЕ́ННИЙ – емоц. забарвл., різний, різноманітний: *Ік її́хала смїх с'в'їта́ми / то зо мноў ўс'є́к'ї ўс'їкє́н':ї трафун́ки трафї́єлисє́ / так'ї́ / шо дні́ну мо́гла́ бїх роска́зувати́ і ш'ї́ ўс'о́ ни го́н:а́ бїх росказа́ти*

/ д'е йа лиш ни б'ула / йої / ускр'іс' б'ула; Ідї / т'амки ўс'ека ўс'ік'ен:а мат'ер'йа / каў тоб'і / іка хоч' і на шо хоч' / лиш би гр'ош'і / от'ак д'івис:е / і оч'і се розб'іг'айут / ус'о се ўдай'е; Д'іўка с'м'ій'ец:е і к'аже / шо сег'он:е ма'ла ўс'ек'і ўс'ік'ен':і траф'унки / а мен'е корт'іло би зн'ати / шо з неў так'ого вел'ікого се ст'ало / Ну таї ч'о се ни зап'ит'али? / А де ўна ск'аже? / то ік'ес д'ів'оцке / і д'оста вес'еле / ф'айне / по ниї б'уло віт'ко / шо ўна ўдов'олена / таї ч'о би йа се доп'итувала? / м'ін'і / стар'ій баб'і / то'го тр'еба? / йа ўже св'ойе се видвесел'іла / і ўс'о м'ойе вит:раф'ійелосе / а теп'ерки д'зим'і їде / Йілен'ко / д'зим'і / а т'амеч'ки ни до траф'ункиў / т'амки на ўс'іх од'но ч'ікаїї / о / шо йа скаў / на ўс'іх / од'но.

ВСИЙ (УСИЙ) – займ., весь, увесь: То ўсиї ден' пиш'оў / н'ім ў К'осиў / а н'ім там се вістой'іла / д'оки ўз'ела спр'аўку / діўйусе / а то ўже пол'ун:е / ш'і шош куп'іла / таї на аўтобус / пр'ий'іхала / і д'ніни ним'а.

ВСІДАТИСЕ (УСІДАТИСЕ) – 1) сідати, зручно влаштовуючись; починати сидіти спокійно: Мої / д'оки мет'е ўс'ід'атисе? / та ўже с'ет'те ма'ком / і ни віскаїте; 2) опускається, ущільнюватися, осідати: То ни стр'ашно / ўно ўс'ід'ай'іц:е / ад'і к'іл'ко ф'усу ўдол'ін'і; Гаї / ўс'ід'ай'тесе таї мет'е йісти; Ф'айно потисні / вім'іш'ії / аб'і ўно ўс'ілосе / а пот'ому наї рост'е соб'і.

ВСІДАТИСЕ (ВСІСТИСЕ, СЕ ВСІСТИ) В ГОЛОВІ ШОШ КОМУС – ставати (стати) зрозумілим; запам'ятатися: О: / гаш теп'ерки м'ін'і ўс'о ўс'ілосе ў голов'і / гаш теп'ер смих ус'о зрозум'іла / а п'ерет' цим ти говор'иш / а йа се діўйу / іт бар'ан; Наї м'ін'і ўс'о ўс'едец:е ў голов'і / а тогд'і йа скаў / то на д'обре пиш'ло ци на зле / наї се ўст'ойї.

ВСІ (УСІ) МИ ТАМ (ТАМКИ, ТАМЕЧЬКИ) БУДЕМО – евф., життя людське плинне; воно має початок і кінець: Шо йа вам скаў? / д'обриї буў ч'олов'ік / наї споч'ів'айї з Б'огом / вин пиш'оў ск'орше / бо так йіму нап'ісано / але ми так'ош ўс'і т'амеч'ки будемо / лиш ни зар'ас / к'ождиї ме їти окр'оме / ў св'ойу год'ину.

ВСІ СЛАБІ, ЛИШ (ОДІН) КІЛАВИЙ ЙОСЬ ДУЖИЙ (ВСІ СЛАБІ, НАЙ КІЛАВИЙ ЙОСЬ РОБИ (РОБИТ)) – ірон., про ситуацію, коли важка робота з різних причин не може бути виконана присутніми, набагато здоровішими, молодшими від того, хто її насправді буде виконувати: Йа кал'іка / але хто острив'у наб'їе / йа / хто косу віклепайї ци с'іно ск'іне? / ним'а к'ому / бо ўс'і слаб'і / лиш кілавії Йос' д'ужий; Ч'о н'іхт'о ни кв'ап'иц:е помоч'і? / бо ўс'і слаб'і / од'ін кілавії Йос' д'ужий.

ВСІСТИСЕ (УСІСТИСЕ) – докон. в. до ВСІДАТИСЕ (УСІДАТИСЕ): *Йік ўс'ілісе / то мójсемо йїхати / але подив'їц:е / ци н'їч'о ни забўли.*

ВСКРІСЬ (УСКРІСЬ) – всюди: *Ўскр'іс' фáйно / а ў нас тикі найкращ:е; Зїми ўпáли / і ўскр'іс' по с'в'їтóшному; Л'ўде ўскр'іс' однак'ї / йе краш':ї ї гїри'ї / а ў нас шо / ни так? / так сáмо.*

ВСЛОНЄТИ (ВСЛОНЮВАТИ) – недок. в. до ВСЛОНІТИ (УСЛОНІТИ): *Іді самá йїгó ўслон'ей / бо йа мўсу б'їч'ї на зм'їну; Ўслон'ували цего пáрупка годїну / але вин нáв'їт' óко ни зажмурїў / кáже / шо мáйї кўтатисе / нимá колї леж'єти / ч'ўйїте / шо цес пїтпен'ок гóвори? / шо кўтан'ї мáйї / тогó ни ме спáти.*

ВСЛОНІТИ (УСЛОНІТИ) – укласти спати: *Ледви ўслонїла / н'їц ни хот'їў спáти; Роскázувала баїкї / але ни ўслонїла / крутїўсе / ч'ос ни мих уснўти / отáк дв'ї годїн'ї / а йїк зажмур'у óч'ї / то вин м'їн'ї рож:мўр'уйї / пáл'ц'ами ўтвор'ейї.*

ВСЛУТІТИ (УСЛУТІТИ) – зробити когось слутим: *Іг дам / то ўслут'у тебе / абес тогдї ни нар'їкáў / шо йа ни поперед'уваў.*

ВСЛУТІТИ (УСЛУТІТИ) – “вкaлїчїти”; втратити здатність повноцїнно володїти рукою чи ногою: *Ци ў тебе рўки ўслут'їли / шо ти так зле шїйїш?; Бóйўсе / бих ни ўслут'їла / дивїсе / шо з мóйоў рукóў се рóби.*

ВСМЕРТЬ (УСМЕРТЬ) – незм., дуже: *Ўсмерт' перепўдїўсе / ч'єсто буў задуб'їў / медв'їт' зач'єў йїсти малїни / за дєс'їт' крóкїў вид мєне.*

ВСМІЄТИСЕ – багато, тривалий час смїятися; “насмїєтися”: *Шо ми сегóн:е ўс'м'їйєлісе / то ни гóн:а розкázати; Ўс'м'їйєлісе / шо на пїўрик стáне / Митўниха гаш óїкала.*

ВСНУТИ (УСНУТИ) – заснути: *Гадáў / шо ни ўснў / а спáў / йїк убїтїї; Д'їти ўснўли / таї йа кóло них крїшку пригнўла.*

ВСОКОТІТИ (УСОКОТІТИ) – встерегти: *Ад'ї / ни ўсокотїў / таї дитїна ўпáла ў болóто / ус'á мокр'їс'ка / а грус' гаш на ч'ол'ї; Старá кáже / іді за ним нáзир'ц'ї / дивїсе / кудá вин повертáйї / с ким гóвори / ўни гадáйут / шо ч'олов'їка гóден ўсокотїти / та вин їк схóч'ї кудáс пїтї / то пїде / абї ни знатї шо робїли / ог:ó / де ни пїде? / а ви / дурн'ї бабї / л'їтїше бєсте подўмали / ч'о йїгó кортїт'ї? / ч'о йїмў дес їнде л'їтїше.*

ВСОКОТІТИСЕ (УСОКОТІТИСЕ) – встерегтися: *Вид б'ідіі гóден ўсокотітисе? / та йік майі шош наїті / то ўно тебе наїде / де хоч'; Вит смёрти і напасті ни ўсоко́тис:е / ни зар'ікаїсе.*

ВСПА́ТИ (УСПА́ТИ) – *жарт.*, виспатися, поспати тривалий час: *Треба ско́рше л'ігати / абіі шош успати; Бо́рзо кўтаїмосе / абіі шош успати / бо до́с'в'іта йїхати / ниў шéстоїі майімо бути готóв'і / Мі́тро просіў / шобіі ни ч'ікати; Хот'іў бо́рше л'іч'і / шобіі шош успати / а то ад'і іка нич' / óка смих ни стуліў.*

ВСПИТ (УСПИ́Т) – *незм.*, всередину, вниз; ближче до дна: *Потисні ўспит / там ш'і до́ста м'іс'ц'а / оц:е ўс'о майі ўм'істїтисе; Йік сегóн:е заўтра ни ви́брати цибу́л'у / то ўна ўтеч'ёт успїт / отак ни ви́т'ігнеш / приїдец:е ви́кóпувати; Росіў потаў / ўспит нишоў / вит'ігаїте боч'іўку ў хорóми / шобіі капўста ни пере́кісла.*

ВСПВА́ТИСЕ (УСПВА́ТИСЕ) – тривалий час, багато співати: *Ни майіте шо нар'ікати / так йістé ўс'н'івáлисe / шо стáне на піўрик / Кїі піўрик? / за дв'і нед'їли зноў метé ч'ўти / ў Кóц'а іри'ен'і.*

ВСПОДІ́ (УСПОДІ́) – *незм.*, на дні; ближче до дна; всередині: *Л'іпше шукаїте / то ни звéр'ха / а ўспод'і ў скріни; Дивїсе ўспод'і / с цéго бóку.*

ВСПОКО́ЇТИСЕ ВСЕРЕДІ́НІ – заспокоїтися; перестати турбувати (про біль у черевній порожнині): *Йої / гадала смих / шо сегóн'їшиї ден' / пос'л'ін:иї / шо ни доч'ікаїу полéхкости / áле помáло / таї усередін'і ўспокоїїлосе / ш'і гéїби вид:аїé / áле то пустé / ўже мош ни прислухáтисе.*

ВСРА́МСЕ (УСРА́МСЕ), А́ЛЕ НИ ДА́МСЕ (УСРА́МСЕ – НІ́ ДА́МСЕ) – *знев.*, про людину, яка докладає занадто багато зусиль, щоб у чомусь зрівнятися з кимось, стати таким, як хтось: *Про такїх / ік оцéс ч'олов'ік / у нас ка́жут / Ўсра́мсе / áле ни да́мсе / це / йік хтос хоч'і переветїти са́мо́го се́бе / урвáти бїрше / йік гóден понéсти / йе так'і / а то ў жит'у кóждому видм'ір'їно своїé.*

ВСТА́ВИТИ (ВКЛА́СТИ) (І СВО́Ї) ДВА ГРÉЙЦЕРИ – *згруб.*, втрутитися в розмову, коли тебе про це не просять і твоєї думки не питають: *Йóлупе / ти мўс'іў своїі два грéйцери ўстаўїєти? / тебе хтос просіў?*

ВСТА́ТИ (ВСТАВА́ТИ) С ПÉРШИМИ КУГУТА́МИ – прокинутися (прокидатися) дуже рано: *Устайé с пéршими кугута́ми і зач'їнаїі кўтатисе / Дзелен'кот'їти пут'н'áми / со́вати горш'ка́ми / а йа*

ўже ўсну́ти ни го́н:а / пото́му ўста́йў / ік побі́та / іг би м'ін'і хтос со́ли насіпаў у о́ч'і.

ВСТЕ́КЛИЙ (ОСТЕ́КЛИЙ, УСТЕ́КЛИЙ) – 1) скажений (здеб. про собаку): *Ўсте́клиї мо́же бу́ти пес / лис; 2) перен., розлучений: Ві́пий трóхи і робі́ц:е ўсте́клиї / гаи б'і́но с такі́м говори́ти / ци шои ле́да поч'і́нну́ти.*

ВСТЕ́КНУТИ – стати скаженим; дуже розсердитися: *Вит ч'о́го Мі́триў пес мих ўсте́кнути? / і́го лис буў покусáў / то ліи вит це́го; Цес кант'ў́жениї / ту́тки йа розум'і́у / а Ко́ц'о н'і́би нормáл'ниї / н'іч'о́ йіму́ ни браку́йї / а Л'о́н'а ка́же / шо де́коли вин мо́же страи́но ўзли́тисе / ч'э́сто ўсте́кнути / гаи б'і́л'і́ї / рас побі́ў буў ус'і́ терел'і́ / шо ўна зláгодила на студене́ц / а ўс'о пи́шло з малóго / ўна ни ўпов'і́даїї / áле йа дога́дуўсe / Йі́лe / та то / л'ў́пко / ўс'о велі́ке з малóго се зач'і́наїї / к'і́л'ко тако́го йе? / то рока́ми мо́же накорпані́ч'уватисе / мо́же / і́ цес ч'олов'і́к вит тако́го нeрви дистáў? / каў тоб'і́ / то ўс'о нeрви.*

ВСТІКА́ТИ – недок. в. до ВСТЕ́КНУТИ (ВСТЕЧІ́): *То нeрвус / вин де́коли острі́ц:е / це́го бі́рше / а мо́же ўс'т'і́кати / отогді́ страі́но.*

ВСТОГНА́ТИСЕ – довго, тривалий час стогнати: *Лесі́ха шо ўстогна́ла / а шо ўка́шлаласе / ми до передра́н'а ни спáли / ли́ помі́х / до́с'в'і́та от'і́к ус'о ўспоко́їлосе / на́йко / сего́н:е прі́йде до́ктор' / ска́же / шо робі́ти.*

ВСТО́ІТИ (УСТО́ІТИ) В СВА́РЦІ – дати належний відпір тому, хто почав сварку; вийти “переможцем” в суперечці: *Йе так'і́ жинкі́ / шо так ум'і́ют сварі́тисе / шо ти з ні́ми ни мeш го́ден ўсто́їти ў сва́рц'і / абeс ни зна́ти йек хот'і́ў / ўни д'і́т':а перегово́р'ут / а ні л'удину́; Ототá ба́ба / шо жи́йe по пра́ву ру́ку вид ву́їка Мі́тра / така́ до сваро́к / ік малá диті́на до ци́цки / ве́ўкаїї так / шо гаи суда́ ч'у́ти / і то дримне́н'ко / ік соп'і́воч'ка / ве́село / гаи ік набува́йїц:е / о: / з неў н'і́хто́ ни ўсто́її ў сва́рц'і / ме сто́йeти / ік н'і́мак / бо ни ме моч'і́ сказа́ти хот' іке́с бі́рше ме́нче до́стїйне сло́во / і́ке би йі́ї хот' крї́шку ў́ж'і́ліло / ў таку́ ба́бу н'і́ч'о́ ни поц'і́ли.*

ВСТРО́М'ЮВАТИ (ВСТРОМ'Е́ТИ) ПАЛИЦІ́ В КОЛÉСА КОМУ́С – перешкоджати у діях, намірах когось: *Васі́л' / н'і́ / а Васи́лі́ха ла́кома ўстро́мїувати пали́ц'і́ ў колéса / ік шои ни по йі́ї / то мо́же.*

ВСТУДО́ВАТИЙ – прищавий: *Приходи́ў ікі́йс ўстудова́тиї / каза́ў / шо ви брї́ндзу́ ў них забу́ли / И:ї́ / та де вин ўстудова́тиї? / ў це́го хло́пц'а*

лице б'іле / йік пап'ірч'ік / д'оста ф'аїні / ш'і рик два / і з не'го б'уде мур'овий хлоп'ака / а ти ч'о так ка'жеш? / вітко / шо тоб'і вин фист уда'їсе.

ВСТУПІТИ ПЛЯЦ КОМУС – звільнити місце комусь: *Ік'їс ч'олов'ік уста'ї бу'ї / і ўступ'її баб'і пл'ац / ни б'їсе / молод'ї ни д'уже кв'апилисе видир'ватисе вит сид'їн'а / ўни прирослі / а цес уста'ї.*

ВСУДА (ОСУДА, УСУДА), -и – осуд: *Би Бох борон'її вид ус'уди / бо ни зна'їиш / шо тебе ч'іка'їи; Ўс'уда вит ко'го? / вид л'уд'її іде.*

ВСУДІТИСЕ (ОСУДІТИСЕ, УСУДІТИСЕ) – ведучи не зовсім коректні розмови стосовно когось, осуджуючи чиїсь дії, вчинки, згодом і самому зазнати того, що було предметом “всуди” (“осуди”): *Ўсуд'їласе / бо опс'уд'увала сирот'ї / ўб'єдуваласе / шо т:а ни вид:ана / але ма'її дит'їну / і шо с то'го в'їшло? / шо пог'остила с:во'їо'ї дон'ко'ї?; Пар'аска тик'ї ўсуд'їласе / бо сам'а теп'єрки ма'її з д'їт'м'ї т:у сам'ї б'їду.*

ВСУ (УСУ) РОБОТУ НИ ПЕРЕРОБИШ (ТЄШКО (НИ ГОДЕН, НИ МОШ) ПЕРЕРОБИТИ) – процес роботи – безкінечний: *Їа ўже сам'а в'їжу / шо ўсу роботу ни перер'обиш / к'їл'ко бес ни роб'її / д'івис:е / мо'ї / а т:о ш'ї ни зроб'єне / а от'амки би се зд'ало пидб'їліти / а от'утки / м'ожє / би тр'охи роскоп'ати ї посад'їти й'єгоди? / а пот'ому ка'ї соб'ї / дурн'а бабо / ў те'бе ма'ло й'їг'їт? / успок'їсе / подив'їсе на се'бе / йек й'їс пост'ар'їла ў пос'л'їн:и'ї ч'ес / бо ни ма'їиш кол'ї дихн'їти / ўс'а ў робот'ах / а пот'ому шош розг'аду'їи та'ї зно'ї ка'ї соб'ї / н'ї / тик'ї д'обре би роскоп'ати / їду пов'олен'ки / та'ї шо ви на ц:е ск'ажете? / руз'їмна ж'їнка?*

ВСЬО¹ (УСЬО) – займ., все: *Ўс'о бих вид:ала / аб'ї молод'ї рок'ї верн'їлисе; К'їл'ко л'удин'ї тр'єба? / ўс'о ни заб'єр'єш с соб'о'ї.*

ВСЬО² (УСЬО) – досить, достатньо (у знач. присудкового слова): *Ўс'о / д'оста / б'їрше йа н'їч'о ни х'оч'ї ч'їти; Ўс'о / б'їрше ни налива'їте / на'ї цих ни'ї л'їшки б'уде / ї д'оста / бо йа ни п'їи / от'ак тр'охи с'їла за комп'ан'її / ї б'їж'ї; Ўс'о / б'їрше с'в'їт'ами йа ни по'їїду.*

ВСЬО (УСЬО) В КУЛАК ТИСНУТИ – 1) економити; без необхідності не витратити кошти: *Ік тисн'їти ўс'о ў кулак / то до ч'огос мош дороб'їтисе / в'їдиш сам'а / Де: ни в'їжу? / т'утки ни лиш кулак / а'ї д'обра бр'їхт'ашка би се зд'ала / але ўни на'їше ни забр'али / д'обре / шо ўм'їїут ф'аїно газдув'ати / о'ї шо д'обре / Вас'їл' молод'їц' / с так'ого газд'ован'а м'ожно пр'їм'їр бр'ати / Й'о / молод'ї / а див'їсе / йек ум'їїут; 2)*

про дії скупого: *Скуперд'її / ўс'о ў кулак тїснут / гадаїут / шо на тот с'в'їт с:обоў о́змут.*

ВСЬО (УСЬО) НА НЕМУ (НА НИЙ ТА ІН.) ДЕРЖИЦЕ – він, вона чи хтось відповідають за щось, успішну реалізацію чогось: *Ўс'о на не́му дер́жиц:е / де жї́нка вид будо́ви? / ўна кухо́вари / йї́сти маї́страм варї́т / не́ўно / шо ра́диц:е з неў / але бі́рше вин за ўсім ді́виц:е; Ч'олов'ї́к слабі́ї / ма́ма ду́же пода́ласе / таї́ тепе́рки ўс'о на Йї́ле́нц'ї дер́жиц:е.*

ВСЬО (УСЬО) НИПОЧ'ОМУ – є дуже дешевим: *Йа за базар' каў / ўс'о нипоч'о́му / та́но / коп'ї́кі куштўї́ / ў ме́не бі́рше на до́ро́гу пи́шлo / і́к смїх уторгува́ла / бо солóтка вода́ бі́рше куштўї́ / і́к мо́локо́ / хто таке́ ч'уў і ві́д'їў?*

ВСЬО ОДНО́ (ОННО́) ДО О́ДНОГО (О́ННОГО, ДРУ́ГОГО) СЕ СКЛА́ЛО (ЗІЙШЛО́СЕ) – про наявність двох чи кількох підстав (причин) для здійснення чи не здійснення чогось: *Сего́н:е Видорш'ї́ / ма́ла смїх ї́ти до це́ркви / бо ду́же вели́ке с'в'ето́ / гр'їх ни ї́ти / але ў ме́не он:о́ до дру́гого се скла́ло так / шо н'ї́де се ни пока́зувала / бо ї́ присла́бла / Га́н'а ка́пайї менé / ї́ ду́же хоўско́ / таї́ морóс / а м'ї́н'ї́ до ўсе́го лиши застўди браку́її / таї́ отакé мої́е с'в'їткóван'ї́ / А к'їр'їла́їса йї́сте кр'їч'éли? / Йо́ / йа пантру́їу ци́се на́ше даўне́ / прир'їхтува́ла бу́ла / отаўки́ / шо бу́ла на С'в'їтї́ї Вéч'їр на стол'ї́ / таї́ до́с'в'їта зроби́ла ўс'о / і́к се налéжи / але побли́зости ни ч'у́ла / шóби кр'їч'éли к'їр'їла́їса / ї́ ни ч'у́ти бу́ло ў во́здус'ї́ то́го за́паху / йї́к гор'ут ватрї́ / с ко́ждим ро́ком це́го стаї́е ме́нче / мо́лод'ї́ ра́но хо́ч'ут спáти таї́ ни ду́же інтєресу́їуц:е цим / ну а стáрших / шо тримáїуц:е даўно́го / с ко́ждим ро́ком ме́нче / ч'у́їїш / шо сего́н:е оту́тки маї́ бли́ш:е / в'їдéў / лиши у Йвáнихи вáтра гор'ї́ла / ві́т:и зат'їгáло гор'ї́лим с'ї́ном і тр'їска́ми / отáк уно́ йе / шо хот'ї́ти / то ї́ мої́ї д'ї́ти ци́се не дер́жут / сего́н:е при́шóў буў судá Ўлáдџ'о́ / йа йї́мў роскáзуїу за к'їр'їла́їса / а вин с'м'ї́їец:е с це́го / абéс ві́д'їла́ / йек вин жєртвуваў́ / казáў / шо сего́року ў горóд'ї́ ўс'о ўрóди / нáв'їт' і́к ни бóдєц:е н'ї́ч'ó робї́ти / ї́ отот'ї́ стар'ї́ йї́блинкї́ тако́ш фáїно зарóд'ут / бо йї́сте / кáже / кр'їч'éли ш':éре ї́ ду́же гóлосно / отакé с цим усї́м / нима́ / ус'о вїтхóди / і́ к'їр'їла́їса помáло се забува́її.*

ВСЬО ТАК, ІК УРА́С (ІК У ХА́ТІ) – все без змін: *Шо новóго? / н'ї́ч'ó / ўс'о так / і́к урáс / зберáла йéблукá / бо па́даїут / заго́нїла кў́ри / лиши́ен' шо заї́шла ў хáту; Ўс'о тák'їк у хáт'ї́ / кў́тан'ї́ / три́ рáзи / ра́но / ў полў́н:е і́ двéч'їру́ / отáк ко́ждїї́ бóжїї́ ден' / а ш'ї́ шош по́надв'ї́р'у трéба*

се подивіти / діїїує / шо г'іч'ка ўс'охла / то зда́лобисе барабу́л'і копа́ти / роботі́ў стайе́ / ота́к у Т'удев'і ка́жут.

В (У) ТАКІЙ СВИТ (ІТІ, ІХАТИ ТА ІН.) – далеко; дуже далеко: *Хто ч'уў пускати мал'о́го ў такі́й с'в'іт? / ни бойі́те́се / шо вин се забл'уди?; Пусті́лисє ў такі́й с'в'іт без дош':овикі́ў / а то ад'і́ їка пл'ова́ / до нітки змо́кнут; Де ў такі́й с'в'іт на́нич' се збер'ати? / то ўже темн'і́ї / а туд'а́ д'обра годі́на х'о́ду / то лиш так се здайе́ / шо блі́ско.*

ВТВОРЕ́ТИ (УТВОРЕ́ТИ) – недок. в. до ВТВОРИ́ТИ (УТВОРИ́ТИ): *Їік іде́ б'іда́ / то ўтвор'е́ї ворота́; Ўтворі́ко фі́ртку / на́ї с цеў пішвоў пр'о́їду.*

ВТВОРИ́ТИ (УТВОРИ́ТИ) – відчинити (передусім вікно, двері): *Ўтвори́ іім'у дв'ер'і ў хор'о́мах / на́ї се ни м'уч'і́ї / бо нес'е пол'ін'е́ ї ведро́; Ўтвор'е́ї ни ўтвор'е́ї / то нич'о́ ни помог'а́ї / ві́кна мал'ен'к'і́ / та́ї у х'ат'і ни л'уфту́її:е.*

ВТВОРИ́ТИ ГЕ́МБУ НА ЦІ́ЛЕ ГО́ЛЛО (ГАШ ХЛІ́ПАНКУ ВІ́ТКО (ПОКАЗ'А́ТИ)) – знев., згруб., дуже кричати, сваритися: *Ву́йна Пар'аска́ / на́ш'а сус'і́да / мо́гла де́коли ўтвори́ти таку́ ге́мбу / шо на ц'і́ле го́л:о / таку́ / шо фі́ра з м'ішк'ами мо́гла би туд'а́ зай'їхати́ / Ну / але то ї́ Лесі́с'і н'іч'о́ ни бракува́ло / ўна д'обре ўм'і́ла шп'ігати́ / ота́к то́нен'ко / але згу́ста.*

ВТВОРИ́ТИ (ВТВОРЕ́ТИ) О́ЧИ (СЛІ́ПАКІ́) – розплющити (розплющувати) очі: *Ік ни дов'і́ж'е́їїш / то л'і́тше ўтвор'е́ї сво́її с'л'іпакі́ / тогді́ ўздр'іш / шо тво́є н'іхто́ ни к'іва́ў / уно́ на м'і́сци; Їа ш':е б'і́рше ўтвор'е́їу о́ч'і / се приді́їїїу / ци м'ін'і́ се ни здайе́ / але н'і́ / то Їу́ц'ко́.*

В ТЕ́БЕ (У ВАС ТА ІН.) ДІ́ТИ (ДО́МА) НИ ПЛА́ЧЮТ (ЦІ́ЦКИ НИ ПРО́СІЮТ) – тобі (вам та ін.) нема чого (куди) поспішати: *Вас'у́ / та ў те́бе д'і́ти до́ма ни пла́ч'ут / шо ти так ква́пис:е / Ву́їноч'ко́ / ни пла́ч'ут / але ма́їу к'утатисе́ / та́ї ч'олов'і́к ск'оро́ пр'і́їде наўб'і́т; Насту́ / та ў те́бе д'і́ти ни пла́ч'ут / ці́цки ни про́с'ут / шо бес м'ус'і́ла б'і́ч'і́ / посі́т' кр'і́шк'у / ти ўсе ни ма́їїш ко́лі / див'і́се / аб'ес пот'о́му ни банува́ла / шо ма́му ни посл'ухала́ / оц':і́ слова́ їа ўрас теп'ер нага́дуїу́ / отеп'ер розум'і́їу / їек ма́м'і се хот'і́ло / аб'ї́ їа побу́ла / а їа н'і́ко́лі ни ма́ла ко́лі.*

ВТЕ́ЛЮ́ШШІ́ТИ́СЕ – згруб., знев., сісти; лягти; розлягтися: *Мої́ / га́здо / де їі́с ўтел'у́ш':і́ўсе? / та́же т'утки м'і́сци дл'а д'і́тїї́ зр'іхто́ване́ / ўни на це́му лу́шк'у ма́їут сп'ати́; Ни д'і́виц:е́ / де с'і́даїї́ / ўтел'у́ш':і́ўсе і́крас туд'а́ / де їа мал'о́му ўс'о́ / шо до шк'о́лі / ві́фрасувала́ / мої́ / та*

дивісе / де свої́ гужі́шники меш розкладáти / тоб'і́ лáвиц'і́ мáло? / аг'і́ на б'іду́.

ВТЄ́КНУТИ – докон. в. до ВТІКА́ТИ: *Йа ўт'є́кнү йім цисе́ помоч'і́ / наї́ зач'іна́йтү / то т'єш:е зач'є́ти / а потóму повóли пі́де.*

ВТЄ́МИТИ – запам'ятати, зрозуміти, догадатися: *Ч'о йіс ни гóден вт'є́мити / йек робі́ти ц'і́:і́ раху́нки? / ни так'і́ ўже уні́ т'ішк'і́; Аш дóма йа ўт'є́миү / шо м'ін'і́ хот'і́ли затумані́ти рóзум пу́стїми рóсказ'н'ами.*

ВТЄ́МИТИСЕ (ВТЄ́МНЮВАТИСЕ, ВТИ́М'Є́ТИСЕ, ВТИ́МНЄ́ТИСЕ) – надокучити (надокучати): *М'ін'і́ дє́коли йік ут'є́миц:е сам'і́ дóма / то їду на бє́рех / тогді́ рáда / ік хтос тудá прихóди; Оріс'ко / а тоб'і́ ни ут'і́мн'є́йіц:е таку́ гру́бу кні́шку ч'і́тáти / отáк с'л'і́пати? / вид:ихáйі трóхи / Та йа ўрас вид:ихáйү / чі́тан'і́ м'ін'і́ наї́бїрише ўда́йєц:е; Йої́ / ікі́ м'ін'і́ цес ден' дóўгї́ без робóти / йек се ўт'і́мїє́йі сид'і́ти; Ў нє́д'і́л'ү се ўт'і́мїє́йі дóма / мїх би спáти / áле ни звик / ни гóден удє́н' уснү́ти; Знáйіте / шо йа скаў? / шо то ї́ с'в'і́ткувáти ўт'і́мн'є́йіц:е / і́ дóўго дес вид:ихáти / л'удїна́ звї́кла робі́ти / а без робóти ни знáйїш / де себє́ д'і́ти.*

ВТЄ́ТИ (УТТЄ́ТИ) – 1) вдарити: *Мамó / каж'і́т йі́мү / вин менє́ ўт'єў; Ут':єў два рáзи / ад'і́ ікі́ сї́нец на руц'і́; 2) зрі́зати (про дерево): Узим'і́ тáто утнє́ бұ́ч'ка / ст'є́гне / і́ мáйїмо дривá / уні́ л'і́пше теплó тримáйтү / ік смерє́ка; Ўваж'є́ко / абє́с малóго ни ўт'єў / ни розмáхуї́ так рукáми / і́ бес маў лет'і́ти.*

ВТЄ́ТИСЕ (УТТЄ́ТИСЕ) – вдаритися: *Фáйно ўт'є́ласе / áле самá вї́н:а / трє́ба диві́тисе / кудá їдеш; Подиві́се / Мар'і́ / шó на плєч'ах / йа ўч'є́ра ўт'єўсе / і́ ч'ўйү / шо болі́т / ану́ се подиві́ / ї́ка там болá.*

ВТІ́КАТИСЕ (УТІ́КАТИСЕ) – вколотися чимось гострим: *То глих / це ним йіс ўтї́каўсе; Ўтї́каласе ї́глоў / таї́ пáлец стаў / йі́к óгир'ок / йі́к кавáлок кубасї́.*

ВТИ́КА́ТИСЕ – недок. в. до ВТІ́КАТИСЕ: *Дрўгї́ рас ўтї́ка́йүсе ў тот самї́й пáлец; Бабó / ч'о йа йі́к шї́йү / то кóждї́ рас ўтї́ка́йүсе? / ци́ то і́глá такá / ци́ м'ін'і́ рў́ки ни слў́ж'ї́? / Та ти лишє́н' шо зач'є́ла шї́ти / тої́ йа дес мóжу ц'ў́кнутисе / ни бес цє́го / áле подиві́се / і́к'ї́ рї́ўнє́н'к'ї́ ў тє́бе цóти / лиш н'ї́ўрóку / одє́н ў одє́н.*

ВТІ́КУВАТИ – втикати, встромляти: *Бўла на Слў́жб'і́ / а потóму пишлá на цвї́нтар' / кóждому з нáших ўтї́кувала бє́ч'ку і́ з дош':є́м приї́шла тхáт'ї́ / оц:є́ йа сегóн:е зробї́ла.*

ВТИСКАТИСЯ (УТИСКАТИСЯ) – 1) із зусиллям проникати в тісне місце: *Ўтиска́йтесе / там ш'і йе м'ісце / на́й перен':і посу́нуц:е да́л'і / абі́ шобфер мих двéр'і запе́рти; 2) перен., вплітатися в мовлення, розміщатися серед (в ряді) інших (про слова): Т'удиўска́ бэс'іда така́ / шо ту́тки йе на́ш'і слова́ / а тако́ш ўтиска́йуц:е малороже́нцк'і / це проска́куйі / ік гово́р'ут тот'і л'уде́ / шо по́вид Мало́го Ри́жнэ жийу́т / і великороже́нцк'і / це ў Ца́рин'і / пит Соки́лским ч'у́ти / а нижнокі́нцк'і дес по́дес ўтиску́ют по сло́ву / шо іде вит куч':акиў.*

ВТИХОМІРИТИСЯ (УТИХОМІРИТИСЯ) – 1) заспокоїтися (про людину): *Йо́ / ўже л'і́тше / Штефа́н ўтихоми́риўсе / сего́н:е н'іч'о́ ни перéч'іў́ / а йек складе́ц:е заўтра́ / йік уні́ мут йі́хати / ни зна́йу / але гада́йу / шо змири́ўсе / д'іти йі́му ка́жут / Тату́́ / ік бу́де зле / ми ве́рнемосе́ / ни б'і́тесе́ / ми ни в'і́ч'но ў с'в'іта́х бу́демо; 2) утихнути (про явища природи): *Ўтихоми́рило́се трóхи́ / а то таке́ надвор'і́ робі́ло́се / шо ж'і́хнуўбисе́ / страи́на́ бу́ла бу́р'а.**

ВТИКАТИ – мати матеріальну можливість досягати чогось: *Йа́ ни ўт'іка́йу сегоро́ку так ус'о́ зробі́ти / шобі хату́ накрі́ти / бу́де на́рик; Тогди́ ўт'іка́ли / та́й ч'о́ ни пит:ри́мати? / аў пос'л'і́н':і роки́ ни зна́ти / ци́ би с'цим шош вийшо́; Ни ўт'іка́ли / але́ по́жич'і́ли трóхи́ / гас провeл:і́.*

ВТОПИТИ (УТОПИТИ) У (В) ЛІСЦІ ВОДИ – з ненависті бути здатним зробити комусь велику прикрість, шкоду; гніватися на когось, бути недружелюбно налаштованим: *Кво́лиласе́ на сус'і́диў́ / шо ў́ни / йіг би мо́гли́ / то ў́ ліс'ц'і́ воді́ би йі́йі ўтопи́ли / на ўс'о́ за́здрут; Йу́ц'о́ йік би мих́ / то ўтопи́ў би Фе́д'а́ ў́ ліс'ц'і́ воді́ / але́ шо́ / ни мо́же́ / то му́си мири́тисе́ / Йо́ / то ві́тко по́ не́му; Ч'о́ то так йе́? / ко́гос на́видиш́ / а ко́гос утопи́ў би ў́ ліс'ц'і́ воді́ / ч'о́ така́ п'і́з'ма заво́диц:е́ мі́жи л'уд'мі́?*

ВТОРОХТІТИСЯ – тривалий час торохтіти: *Пиў́ годі́ни ту́тки побу́ла / а так ўторохт'і́ласе́ / йік соро́ка / то́йі бэс'і́ди м'і́н'і ста́ло на ц'і́лій ден' / ў́на пи́шла́ / а м'і́н'і́ дзв'ин'і́ло ў́ голо́в'і́ / йік тотá пи́ла́ / шо М'і́с'о́ неў́ ко́ўпки пи́ліў́ / йіг би свeл:иком хтос свeрліў́.*

ВТРАТИТИ (ЗГУБИТИ, ЗАГУБИТИ) ВІНЕЦ (ВІНОК) – втратити цноту до шлюбу: *То́ ч'э́сна / ч'э́ста д'і́ўч'і́на / ў́на фа́йно хóди́ / така́ ни ўтра́ти в'і́не́ц до вид:а́ван'а́ / А ви ві́тки зна́йіте? / Ік каў́ / то зна́йу́ / іна́кше бих ни гово́ри́ла.*

ВТРАТИТИ (ВТРАЧЕТИ) ГОЛУ – діяти, на думку мовця, нерозумно: *Д'і́ўка́ ч'э́сто ўтра́тила́ го́лу / ма́ла та́кіх свата́ч'і́ў́ / шо*

такіх пошукати / а ўна тóго зубач'а ч'ікайі / Бо вин тикі фáйніі / Паз'ун'ко / ої шо фáйніі / йа бих такóш ни квáпиласе йти за пéршого л'ітшого / Ог:ó / ві́жу / шо йа з ва́ми / ни ві́йду на ріўне.

ВТРА́ТИТИ (ВТРА́ТЮВАТИ, ВТРАЧÉТИ) СПРІ́ТИШНІСТЬ (У РУКА́Х) – не бути таким спритним, вправним, як раніше, при виконанні чогось: *Йа / Мар'іч'ко / ўже ўтра́тила спр́итишн'іс'т' / то ўже ни т:о / шо б́уло / гет ни т:о; Лудина́ се ста́ри / таї спр́итишн'іс'т' ў рука́х ўтрач'ейіц:е; Ба́ба на́ш'а хот' і коли ста́ри'а б́ула / спр́итишн'іс'т' у рука́х ни ўтрач'ела / ўс'о робіла кра́ш:е і бо́рше / ік йа / йа се дивува́ла / мої / а ч'о ў ме́не так ни вихо́ди? / а ўна каза́ла / шо то ру́ки сам'і рóбйут / ўни ййі́ ни слухайут і ў нейі́ се ни пита́йут / йек робіти.*

ВТРИ́МАТИ (ТРИМА́ТИ; ВДÉРЖІТИ, ДЕРЖÉТИ) ЧІСТОТУ́ – навівши лад у чомусь, прибравши, протягом тривалого часу підтримувати порядок: *То ни шту́ка зробіти пор'едок / фáйно ўс'о попитпр'етува́ти / вёл:еко знач'ейі ўтри́мати пор'едок і ч'істоту́ / ма́ма м'ін'і роска́зувала / шо гента́м / ік уна́ б́ула малóў / то ўни ўс'і жи́ли ў хач':ен'і / д'ед'а з ма́моў / старá ба́ба / і ўни мал'і / трóйі д'іўч'ёт / а ш':е ікйіс ч'ес / по́ки ў ста́іни б́уло студенó / бо ма́рот / з німи б́ули йігн'ета і тёл'і / ікрас укоті́лисе б́ули виўц'і і уположі́ласе корóва / то ў так'і́ хат'і / де на́в'іт' пидлóги ни б́уло / а лиш земн'а́ / ўтри́мати ч'істоту́ б́уло т'ешко / але шобі́ буў пор'едок / то на́ймэн'ч'і / О́лка і Но́ц'а / ма́ли такé дереўйе́не цебе́реч'ко / а йік від'іли / шо хоч'і ста́тисе б'іда́ / ўни питклада́ли йігó пит фóстик худі́пц'і / шобі́ тёл'ітко ци йéгн'ітко ни наробі́ло шкóди по́пит но́ги / а йік ни ўпантру́йут / то му́с'іли сам'і то́то ч'э́стити / шобі́ ни б́уло ч'у́ти гно́йім у хат'і і хот' би трóхи ўтри́мати ч'істоту́ / ма́ма каза́ла / шо йім б́уло вéсело / бо б́уло с ким ігра́тисе / де́коли ў хат'і ч'у́лисе так'і́ ві́ски / ре́готи / блейі́н'і / шо гаи́ ві́кна дриж'і́ли / тогді́ ба́ба бра́ла ц'іпóк і с пéч'і дос'іга́ла лу́шко і коўтала ў не́го / Мої́ / ану́ ц'і́хо / бо метé б́іт'і / а ми тогді́ ш'і ду́ш:е с'м'йі́мо́се / бо де ба́ба гóн:а нас дос'ігну́ти?*

ВТРИЦА́ТИ (ВТРАЦА́ТИ, УТРИЦА́ТИ) – заспокоіти; переконати когось не робити щось; стримати кого-небудь у його намірах: *Вин у́же при́шоў буў зли́ / з утворéним рóтом до сва́рки / та́кий буў / ч'у́йіте / шо ми з Насту́неў йігó лё́дві ўтрица́ли / лед'в'іс'ки ўпросі́ли / шобі́ ни йшоў дним / бо то би добрóм се ни с'к'ін'ч'éло.*

ВТРИЦУВАТИ (ВТРАЦУВАТИ) – недок. в. до ВТРИЦАТИ: *Мар'ї / ѡа ни зберайсе тебе ўтрицувати / бо майиш гóлу на ўйэзах / ѡа лии каў подумати / шо ўно дóброго тоб'ї даст? / áле íк ѡис уже наважиласе ус'ó виказати Штефанис'и / то наї буде по тво́му / áле ни їди сегóн:е / нїдеи заўтра / бо за́рас у то́б'и злис'т' говóри / а нї голова́ / абес потóму ни шкудувала / шо згóр'ич'у зробила дурни́цу / оц:é моёе пос'л'н:е слово.*

ВТРУДИТИСЯ – втомитися; занадто довго і тяжко працювати; іноді вжив. зі знач. іронії: *Та ви ни ўтрудилисе ни знáти йек / ви ма́жу ни куч'увáли / шо так стóгне́те; Ад'ї / малий показуйї / йек вин ўтрудийсе / йек ѡгó попере́к боли́т / ка́же / шо трéба ѡму́ тамки натéрти.*

ВТРУДОВАТИНИЙ (УТРУДОВАТИНИЙ) – натруджений, набряклий: *Їа гéнде шош робила / таї н'ич'ó / рóбйу / а то ни їде м'ин'ї так / íк ѡа хоч'у / думайу / мої / а то ч'о так кирин:о се рóби? / диўйсе / а рўки так'ї ўтрудова́т'ин'и / шо кисточ'óк на них ни вїтко / пáл'ц'и ни хоч'ут слухати / тогó так зле їде; И:ї / а то ч'о ў тебе такé лице ўтрудова́т'ине? / ци ѡис ни засла́бла? / так ѡис заплїла / шо оч'ї ад'ї íк'и малéн'к'и се зробїли.*

ВТРУДОВАТИТИ (УТРУДОВАТИТИ) – дуже втомитися; набрякнути (здеб. про руки, ноги): *Но́ги ўтрудова́т'или / лéдви переберайу нїми / ў кал'óш'и се ни ўла́з'ут; Рўки ўтрудова́т'или / бо ѡис доўго жмака́ла / а потóму полока́ла ў р'їц'ї / а то ўже берéц:е морóс / сама вїдиш / íк'ї ўни ч'ел:éн'и.*

ВТРУТЮВАТИСЯ (ВТРУЧЮВАТИСЯ, ВТРУЧÉТИСЯ) – втручатися в щось: *Наї соб'ї мас'т'ўт гóлу / ѡа ни бóду ўтру́т'уватисе ў ч'ужé жит'é; Дóбре рóбите / і ѡа так каў / нимá ч'о ў то́то кублó залаз'éти / ўтру́т'уватисе ў сва́рку.*

ВТРУТЮВАТИСЯ (ВТРУТИТИСЯ, ЛІСТИ, ПОЛІСТИ) В БІЙКУ – встрявати (встрянути) в бійку: *Дивїсе м'ин'ї / ѡїк хлóпц'и мут шукáти кл'ўч'ки ци шош наїдут мї́жи собóў / абес ни ўтру́т'уваўсе ў б'ї́ку / і двóд'и / Бóже боронї / наї соб'ї ўни їдут / кудá хоч'ут / у них ѡе рóдич'и / наї бйўц:е / ѡїк дурн'ї / а ти тудá ни л'ис' / ти ч'уў / шо ѡа сказа́ла? / бес ни ѡшоў / ану́ кажї / йек меш себе́ вестї? / отўтки кажї / наї ч'ўйу.*

ВТУМАНИТИ КОГОС – безос., спричинити те, що хтось утратив здатність реально оцінювати щось; позбавитися здорового глузду: *Рáно / пит Сокїлским менé ўтуманїло / íкас манá зач'éла вестї / ѡа лéдви*

спамн'ітаўсе; Менé так'ік ўтуманіло / бигмé / зрóду ни пов'іриў би буў / шо такé мóже се стáти.

ВУГЛІ (ВУГЛІНІ), -я – вугілля: Згасі вўгл'і / бо дитіну тої велікії ч'орніи пeс перепудіў; Набері цéго вуглін'а ў зал'іско / йа бóду фрасувáти; Гán'ко / вітки цисé вўгл'і се ўз'éло? / хто вісипаў? / ни від'іла йіс?

ВУГОЛ, -гла – зовнішній кут будинку (хати): Замéтено лиш пéрет' хáти / а ўже збокіў с'м'іт'é / т:о ни к'івáлосе / по вуглáх т'éшко бóло в'іником с'ігнути?; Курніц'а ў нас за вуглóm / йік іті ў пиўніцу / ни б'йісе / ни заблудіиш; Удэриўсе ў вўгол таї плáч'і / а хто би ни плáкаў? / то ш'і малá дитіна / Бабó / вин зазмўрениї ішóў / фаліўсе / шо гóден так дитіи гаи до старóйї стáйн'і.

ВУГОЛЬ, -гля – вуглина: Вўгол' пóрснуў / ік утвор'éли дверц'éта / див'іц'е / шóби пидлóга ни імíласе / де вин? / шука́йте / мóже / ўпаў у кош'іл' с тр'іска́ми?; Соко́ти / би вўгол' ни ўпаў на пидлóгу / бо бліско тр'іскі / мóжут імíтисе / ўже рас такé бóло / уваж'éйко.

ВУДИТИ – спостерігати, стежити за кимось: Нимá ч'о за мноў вўдити / тебé шо? / робóта ни берéц'е / шо ти за мноў хóдиш? / ци ти бойіс'е / шо менé ўкрадўт? / кажі / Ад'і сокóт'у вид злóд'йа; Ўни погáно жиїўт / ўна вўди за ним / кудá пишóў / с ким говоріў / до кóго се зác'м'йіў / а вин цисé знáйї і се злóсти; То і ч'олов'ік мóже вўдити за жи́нкоў / ік лис за за́йцем / вин'ўхувати / вич'ікувати / висі́жувати ў зác'ц'і:и / Ви цисé говорите / а йа соб'і ўйівіла / йек вин дес у корч'áх ў Óблáz'і лежіт і дівіц'е / колі ўна ме іти / це / Одок'і / ўже крáйне і ікес ни дўже фáйне / Та йа ни фал'у / шо фáйне / йа лиш каў / шо ў с'імн'і вўд'ін'і н'і до ч'óго.

ВУЖВА́, -і – 1) вид перевесла для зв'язування стебел кукурудзи у снопи: Вужвў трéба скрутíти з мн'ікіх стебéл кукуру́дзиў / абí се ниполомíла / і заўйізáти неў кукуру́дз'ін'і снопи; 2) вид будь-якої зав'язки, виготовленої, наприклад, з повісма, зі шкіри, із гнучких гілочок верби чи ліщини та ін.: Абí лéкше / д'ідо зйéзуваў дв'і véрс'ц'і вужвóў з вербóвого прўт'а і н'іс йіх двóд'і / йік бисáги.

ВУЖИК, -а – складник ручного насоса для підкачування коліс велосипеда, машини тощо: М'ін'і шо / т'éшко? / ік йе вўжик / кóлесо зáраз бóде готóве / за пáру м'інўт / ві́жу / шо зáдне спустíлосе.

ВУЗИТИ – звужувати: *Ни зберайусе вас слухати / бо тутки н'іч'о вузити ни треба / ік хоч'те / ўсил'іт гўмку / бірише н'іч'о к'івати / ни вóл'но / бо збавите / ўно майі так мóриш'итисе / а йа би казала / шо ї гўмки ни тре / отак файно / то дитин'еч'а сўкон'ка.*

ВУЗІОНЬКИЙ – вузенький: *Прошиўка вуз'ун'ка / така / йік м'ізін:иї палец; Пасі вуз'ун'к'і / але старшому такé пасуїи.*

ВУЇЧЬКО, -а – зменш.-пестл. до ВУЇКО: *Вуїич'ку / оз'м'іт менé на фіру; Вуїич'ку / файно вам д'іковат' / шо йістé так менé питстригли / м'ін'і дўже се ўдало; Хлóпч'ік файниї / пампулістиї / набітиї / такїї / йік вуїич'ко / лиш т:о / шо малиї.*

ВУЇКИВ – дядьків: *Іванкó вуїкиў прин'іс капел'ўх спасивóк; То вуїкиў спиндзър' / вітко / шо тазди.*

ВУЇКО, -а – 1) дядько по батькові чи матері: *Ік йа бұла малá / вуїко Васіл' даў буў м'ін'і ч'укул'атку / аш дотепér ц:е памн'ітайу / бо дóти н'ікóли ни від'іла ї ни йїла такóго; 2) будь-який старший чи незнайомий чоловік: Ў буфét'і сам'і вуїкі бұли / піли піво; Ни їду / де йа хоч'у з вуїка́ми гул'ати?*

ВУЇКО (ВУЇНА) ВИЛАЗИ С КОГОС – зруб., хтось освічений, однак виявляє свої не найкращі риси: *Убрáниї файно / се ўч'еў у С'н'етин'і / а йік заговóри / то з нéго вуїко вилáзи / і ни ход'ікиї / а дрімлівиї; Ти кáжеш уч'éниї / уч'éниї / то шош велике / ад'і майїш уч'éну / таї шо? / вітко / шо ўна штїри рóки се ўч'éла? / штїри рóки рóдич'і торбї р'іхтували? / та ўна ш'і слово ни казала / а лиш се зибрала / лиш се подивїла / а з нéїї ўже вуїна вилáзи / отакó йа скаў / присліпска вуїна.*

ВУЇНА, -и – 1) дружина вуйка: *Марус'а Никóл'ц'ова ни хот'їла / абїї йїїї вуїно казати / урác нагáдувала / кажї м'ін'і Марус'а; 2) будь-яка незнайома жінка чи старшого віку: От'á вуїна / шо жийé кóло Калїни / казала / шобї ми приїшли до нéїї кол'їдувати / ўна з мóйоў мамоў ў арт'їли робїла.*

ВУЇНИН – 1) тітчин: *Вуїнин Мїтрик сегóроку поступїў у Ч'ірниўц'ї; 2) той, що належить чужій або знайомій старшій жінці: Це вуїнин'і бисáги / уна лишїла йїх тутки на мéне / тишла по хл'їп.*

ВУЇНОЧЬКА, -и – зменш.-лагідне до ВУЇНА: *Вуїноч'ко / ану / бұт'те дóбр'і / заўдаїте м'ін'і цес м'ішóк; Вуїноч'ко / ни скажете / котрá тут Калїнина хата? / ци ни оц':á?*

ВУЙЦЬО, -я – рідко, те саме, що ВУЙКО¹: *Вуїц'о ўже пок'їниї / перет:огїт умєр; Вуїц'о Васїл' / це рїн:иї брат мого тата / иїгз хата ко́ло староїї копарати́ви.*

ВУЛИЙ, -ю – вулик: *Їе вулийї / м'їт / але ко́ло того́ богато́ роботи́; Їе м'їт / бо маїїмо три вулийї / праўда / иек ікії рик.*

ВУЛИЦЯМИ ХОДИТИ (ХОДИТИ ВУЛИЦЯМИ) – знев., нічого корисного не робити, байдики бити: *Лиш вулиц'ами ход'ут / вітко / дба роботи́ нимá / Де / л'убоч'ко / нимá? / ни хоч'ут робити.*

ВУРДА, -и – сир не найвищого гатунку, виварений з сироватки молока: *У нас ў хат'ї ус'ї бїрше брїндзѹ л'убїут / ан'иш вурду / таї вурда скоро́ се збаўїейї; То гор'їч'е / дбкі иїс донєсла / вурда ста́ла їкас ни така́ / А то кіл'ко ходу? / вітко / ўна ўже бу́ла ни геї.*

ВУРДИТИСЕ – скисати, перетворюватися в грудки при кипінні (про молоко): *Молоко́ се звурдило / шо́ дам дитїн'ї? / вітко / ран'їшне бу́ло а́бо ўч'їра́шне / бо с с'в'їжими н'їко́ли такє́ ни стаїеґ:е.*

ВУРІЯ, -ї – сварка, ворожнеча: *Приїде / наговори́ ус'еке́ ч'олов'їкови́ / ї піде соб'ї́ / а їа ўже ў хат'ї маїу вур'їу / та́же ни ві́женеш / бо то иїгз рїн:а сестра́ / але к'їл'ко це́му годен терп'їти?*

ВУРЛЬОП (УРЛЬОП), -у – 1) відпустка солдата під час проходження військової служби: *Шо́ / М'їс'ку / на вурл'оп пусти́ли?; 2) жарт., каникули: Коли́ вурл'оп / Улац'ку? / кіл'ко ш'ї тоб'ї се ўч'єти? / бо ка́зала Вас'утка́ / шо на Рїздв'їн'ї с'в'єта ўна ни ме ма́ти нау́ку / ц'їлії́ м'їс'їц' мут до́ма / ци то ўскр'їс' так / ци лиш у Коломїїї?*

ВУСКІЙ – вузький: *Бу́ло би л'укс / ігбї ш'ї ї пасо́ч'ок виїшоў / Х'їба́ шо вускії́ / на па́лец / бо ма́тєр'її ма́ло; Сви́дер доўги́ї і вускії́? / ни зна́ју / на ко́го вин би ми́х бу́ти до́бриї; Дош'ка́ вуска́ / ни пидїїде́ / ўна на пїєду́ / а се зда́лоби хот' на дв'ї.*

ВУСКО – присл. вузько: *У плєч'ах вуско́ / таї рукаві́ коротк'ї́ / такє́ футєрко́ ме нака́лїти Андр'їа́ / то так / іг би ч'ужє́ ўбраў́ / з іко́гос малє́н'кого́ ч'олов'їч'ка; Вам вуско́ / шо ви так двє́р'ї ўтвор'єїте? / гет м'їн'ї́ хату́ вістудили́ / ідетє́ / иїк бє́сте фіроў́ иїхали; Тут вуско́ / де їа гон:а́ бу́ду віспа́тїсе?; По одно́му ід'їт / там вуско́ / і ўваж'єїте.*

ВУСКОВАТИЙ – вузьковатий: *Рушнїк до́ста фаїни́ / але м'їн'ї́ се здаїє́ / шо вуско́ватиї́ / ход' би на два пал'ц'ї́ буў шїрши́ї / а шит'є́ фаїне.*

ВУСТОВКА, -и – 1) вишивка, горизонтальна смуга на рукаві жіночої сорочки; викор. здеб. у мн.: *Вид ма́ми ў ме́не се лишїла сороч'ка́ з*

вустоўкамі; 2) сорочка з такою вишивкою: *На Ївана ўберу оц':і вустоўкі / уні ўзелен'і / і до них ўе зелена біта спин:іц'а; Їа була ў кантіўц'і / а Марус'а се ўбрала ў вустоўкі / отак ходілі до цёр'кви.*

ВУХА В'ЄНУТ – про ситуацію, коли чути “пусте” – непристойне, вульгарне: *Вуха ўйєнут / ік ўч'ўйіш / шó там на бєрез'і виговóр'ўйут.*

ВУХА СПУХЛИ (ПУХНУТ, СПУХАЮТ, ПОСПУХАЛИ) В КОГОС – комусь надоіла чиясь балаканина; хтось не може більше когось (чогось) слухати: *Ў мене ўже вуха спухли вит цєйі мўзики; Ш'і з дєс'ім' м'інут посіжю / а потóму т'ікайў / ў мене вуха пухнут вит цєго гóйкан'а.*

ВУХОМ НИ ВЄСТИ (І ВУХОМ НИ ВЄСТИ) – не звертати на щось ніякої уваги: *Кажі йімў / шó трєба плит зр'іхтувати / а вин і вухом ни ведє / уз'єў газєту таі ч'ітайі; То пус'т'єк пус'т'єч'ї / баба шош йігó прóси / а вин нáв'ім вухом ни ведє.*

ВУХО ОСТРО ДЕРЖЄТИ – прислухатися: *Цє тоб'і ни мїжи свóйіми / домáшніми / тáмки вухó остро держї / а рот на припóн'і.*

ВУЧЬКЎР, -á – мотузка для підв'язування штанів або зав'язування чого-небудь: *Нимá йкóгос вуч'курá / абї цєс м'шóк заўйїзати?; Ц:є воловіт / а йа прóс'у дáти отóт вуч'кўр.*

ВУЧЬКУРЄЦ, -рця – змени.-пестл. до ВУЧЬКЎР: *На цєс вуч'курєц'і к'із'л'ітко приўйїжї / ход'ікóйї / алє полєгóн'ки; Кобїби йкіс вуч'курєц'і найті / йа бих кош'іл' обїїзáў / шобї афїни се ни рос:ипáли.*

“ВУШІВЕ” ПОЛОТНО – ляне полотно із залишками темних крапок через не до кінця очищену, відбілену пряжу: *З вушївого полóтнá рукавиўкї ни шїйут / х'ібá сорóч'ку на шодєн'; Б'ілого ўже ни бўло / лиш вушїве полóтнó се лишїло / алє йа ўз'єла / наї стойїт.*

ВУШИ ПРИСІЛИ КОГОС – зруб., хтось “вушивий” чи у великих злиднях: *Вуши прис'їли / алє ўни / сарáки / т'єгнуц:є с пос'л'ін:ого / а то ўе нат ч'єм шушїти гóлу / бо кўпа д'ітїй / і кóжде хоч'і йїсти.*

ВФАЛІТИ (УФАЛІТИ) – дуже, великою мірою хвалити когось (щось): *Шó ўже йїс ўфалїла тóго пáрупка / та йкіє вин дóбрїй / йєк стойїт за дон'кóў / ікій фáйній з нєго бўде з'єт' / а то відїш / шó с тóго вїйшло? / ік дóбре ни знáйїш л'удинў / то ч'о фалїш? / ц'їхо сидї.*

ВФАЛІТИСЕ (УФАЛІТИСЕ) – дуже, великою мірою хвалитися (вихвалятися) кимось (чимось): *Йо / ўфалїтисє мош дон'кóў ци нев'їсткоў / кїмос с фам'іл'їйї / когó дóбре знáйїш / ци з делєкóйї родїни / котрóгос знáкóмого мош пофалїти за шош / бо ти за нєго ни герєнтўйїш*

/ отак ѡа цисе рузум'їу / Та то мѳжно хот' ч'ем ѡфалїтисе / хто ни дайе? / лиш би ѡно вартувало того / а то гезде Л'он'а виштрамуваласе ѡ сукн'у / шо вѡко прислаѡ / за н'у ѡа ш'ї навес'н'ї ч'ўла / ікїї то шоѡк та курункї / а теперки дїѡѡусе ї соб'ї дѡмайѡ / та ѡа би ѡ такїм коло хати ни ходїла / ни знаїѡ / шо ти / л'убоч'ко / ѡ ниї найшла / шо так ѡїс ѡфалїласе / їг би то шош великого було / напраѡду / свин'ам бїх ни пишла ѡ тому дати.

ВФАТІТИ (УФАТІТИ) – вхопити; схопити: *Ѓфатїла дитїну таї поб'їгла / ни знаїѡ / шо ѡїї ѡкусїло; Ч'ўїте / шо пришїѡѡ у хату / а ми ікрас кулешу вівернули / і шо ви дѡмайїте? / цес н'їч'ѡ ни кдже / лиш ѡфатїѡ гор'єч'у кулешу ї поб'їх / було такє / було.*

ВФАТІТИСЕ (УФАТІТИСЕ) – вхопитися: *Ѓфатїласе за гор'єч'е таї ад'ї ѡек упекла рѡку / ѡже бол'фї повиштрикалі.*

В (У) ХАТІ, ІК (ІК) У БУЖАРНИ (В БУЖАРЦІ) (С ХАТИ БУЖАРНЮ ЗРОБИТИ) – про задимлену всередині хату: *Колї бїх ни пришла / у вас у хат'ї / ѡїк у бужарни / нимá ч'ем дїхнѡти / каж'їт / кїл'ко ѡже гор'ш'кїѡ згор'їло? / цї то ви наѡмїсне такого пол'їн'á шукáїїте / шѡби бїрше дїму давало? / Ікє ваш син пол'їн'є пристераѡ / такє ї горїт / ѡ него се запїтаїте.*

ВХОДИНИ (УХОДИНИ), -ин – тїльки мн., новосїлля: *Ік у нас були ѡхѡдини / то гѡлуц'ї отїц'к'ї зварїли / так'ї / ѡїк пал'ч'їкї; І:ї / то лиш вікін'ч'їна половина / то ш'ї делєко до ѡхѡдин.*

В (У) ХРЄШШІНЮ (Ш) НІХТѢ НИ ЗАСТУДІВСЕ (НИ МОШ СЕ ЗАСТУДІТИ, ДИТІНА СЕ НИ ЗАСТУДІ) – хрещення не приносить і не може принести шкоди здоров'ю людини: *Ан:їч'ко / ни б'їїсе / шо стѡд'їн' / ѡ хреш':їн'у ш'ї н'їхтѡ ни застудїѡсе / ш'ї смїх ни ч'ўла / шѡби вит цєго дитїна заслáбла / ни ч'їкаїте теплá / бо нимá ч'ѡ ч'їкати / ѡже хрес'т'їт малѡго / бо так годїц'є / герентѡѡ / шо ѡс'ѡ бѡде дѡбре / то к'їл'ко д'їтїї рѡдиц'є ѡзим'ї / то шо / ѡїх ни хрес'т'ут? / цєго нимá / та ти самá хреш':єна ѡ такий морѡс / шо р'їтко їкїї / Слѡхаї бáбу / Ан:ї / ѡна дѡбре кдже / пришїѡѡ реч'єнец / таї трєба хрестїти.*

ВЦІЛИТИ – вдарити; поцїлити якимѡсь предметом у когѡсь: *Ч'ут' ни ѡц'їлиѡ у С'уту кам'їн'ч'їком / мáїї ш'єс'т'ї / шо схилїѡсе.*

ВЦЮКНУТИСЕ (УЦЮКНУТИСЕ) – вколотися чимѡсь гострим: *Оцєѡ шпїл'коѡ ѡц'їкнѡсе / н'їч'ѡ ни бѡде? / А ѡа вітки знаїѡ? / покажї / цї гл'їбѡко / бо ѡїк гл'єбѡко / то зле.*

ВЧÉРА (УЧÉРА) – присл., учора: *Ўч'эра ходілі ў маліні / а сегон:е дос'в'іта пишли ў грибуі / кáўт / шо кинулисе; Була молодóў / а то так минуло / йіг би ўч'эра бóло / іг би ни зо мноў.*

ВЧÉРПАТИ (УЧÉРПАТИ) – начерпати: *Ікіо ш'і лишилосе шош на д'н'і / то і м'ін'і ўч'эрнаі туў цéйі місоч'ки / бiрше ни подóуж'іў.*

ВЧÉХНЕНИЙ (ВЧІХНÉНИЙ) – дієприкм. від ВЧÉХНУТИ (ВЧІХНУ́ТИ): *Йіблінка ўч'эхнена / покладі питбóру / але то / в'ідéў / máло шо помóже / ану їди сам дивісе / шо с тим робіти; Сук ўч'іхнэніі / вітко / шо хтос грóш'і дос'ігáў / ад'і надгріс таі кинуў.*

ВЧІНІТИ (УЧІНІТИ) – вчинити (учинити): *Ўч'інілі такé / шо ўстит говоріти / бо ми пéрв'і / за ч'ужóго ш'і бих сказáў / а за свóго йізік ни ўбертáйіц:е / Мóжеш ц'іхо сид'іти / бо то і так ўс'і знайўт.*

ВЧІНІТИ (УЧІНІТИ, ЗРОБІТИ) ДИТІНУ – згруб., звабити дівчину (жінку): *Зач'элі дóмати гаш тепéрки / тогдi / йік вин ўч'ініў дон'ц'і дитіну / а трéба бóло рáн'че / йік ви йігó ни хот'іли / то ч'о тотó ни розбіли / ни розигналі?; Ўч'ініў д'іўц'і дитіну таі лишиў / А ўна ч'ем дóмала / йік б'ігала днéму? / ўна шо / ни знала / ч'ем тотó мóже се с'к'ін'ч'эти?*

ВЧІНІТИСЕ (УЧІНІТИСЕ) – зчинитися, статися: *Ўни ни бóли гет тверéз'і / віпиўш'і / таі тогó ўч'ініласе б'іка; Йої / за тот'і платві такé ўч'інілосе / шо старіі ўханіў киў таі б'іх за М'іс'ом; Свáрка ўч'ініласе с пустóго / Кóц'о сказáў / шо двéр'і кóло кл'áмки здáлобисе ум:іти / а ўна йік утворіла рот / то йа ўт'ікла с хáти / б'ідниі тої ч'олов'ік.*

ВЧІРПНУ́ТИ (УЧІРПНУ́ТИ) – зачерпнути: *Ўч'ірпніко пагáр' воді / бо шош менé дóши / Мóже / вам крóпл'і дáти?*

В (У) ЧІСУ́ – швидко, через невеликий проміжок часу: *Пес урвáўсе / поб'іх зайіздáми / але ў ч'ісу вернуўсе / спóуж'іў Йілén'і кóри / але ікóйіс великóйі шкóди ни наробиў / зáрас зноў присилéніі; Ў скóрим ч'ісу трафиласе нагóда поговоріти.*

ВЧІХНУ́ТИ (УЧІХНУ́ТИ) – відламати, відчахнути: *В'ітер зв'ііўсе таі ўч'іхнуў оцéс кóнар' / усій у ц'в'іту / мої / ікá шкóда се зробила.*

ВЧІХНУ́ТИСЕ (УЧІХНУ́ТИСЕ) – відлагатися, відчахнутися: *То самó ўч'іхнулосе / шкóдá / шо тáто тогiт ш':ініў / Йек самó? / хтос кинуў.*

ВЧЬОРНІТИ (УЧЬОРНІТИ) З ГРИЗОТИ – змарніти, бути згорьованим: *Тáмки ў́же нима́ на ко́го диві́тисе / Ан:і́ц'а ўч'орн'і́ла з гризо́ти / бо і ч'олов'і́к ўкал'іч'і́ў / і ў д'ітíй ні ўс'о так склада́йц:е / і́ек би се хот'і́ло / а ус'о дэ́ржц:е на нíй / і хáта / і горóт / та́й ш'і на робóту ко́ждíй ден' мус вíйти / отакé то / без б'ідí ні опхóдц:е.*

В (У) ЧЮЖУ ХАТУ НИ ЙДЭЦЕ С СВОЇМИ РАДАМИ (ПОРАДАМИ, ПОРЭТКАМИ) – чужому висловлююй поради лише тоді, коли тебе про це попросять: *Їа знáла / шо буде зле / збóку л'і́тше вíткo / áле менé се ні пítáли / та́й іа ц'і́хо сід'і́ла / Дóбре і́іс робíла / бо ў ч'ужу хáту с свóйíми рáдами ні і́дэц:е / на́радцш / а то вíйде і́нак / та́й шо тогд́і? / ні об:ерéс:е б'ідí / а і́ік сам'і ўрáд'ут / то хот' і на зле вíйде / ні мут на ч'ужóго п'і́з'му дэ́рж'эти.*

ВЧЮТИ (УЧЮТИ) – 1) почути: *Ўч'ў́ла / шо Мар'і́ч'ка і́йде з і́еблукáми / це прáўда? / мóже / бix і́ іа з неў пшлá?;* 2) відчути: *Сейíноч'і ўч'ў́ла / шо дитíна ўсередíн'і се зарўхала.*

ВЧЮТИ (УЧЮТИ) ДИТІНУ – почути перші рухи дитини (про вагітну): *Ўна кáже / шо ні знáла / шо т'ішкá / гаш тогд́і ўзнáла / колí ўч'ў́ла дитíну / верé / такé мóже б́ути? / Ўс'éке гóн:о б́ути / ўна молодá / моглá і́ ні знáти / то так б́увáйí.*

ВЧЮТИ (УЧЮТИ) НА СВОЇ ШКІРІ (НА СОБІ) – відчути на собі якісь негаразди, пройти крізь складні випробування: *Лес'ó ўч'ў́ на свóйí шкíр'і / шо т:о знач'éйí добивáтисе прáўдí / з нéго н'іч'ó нима́ / н'іч'ó се ні лшш́ло / А прáўду на́шбóў?*

ВЧЮТИСЕ (ЧЮТИСЕ) В ГРОШЕХ – стати (ставати) заможнішим: *Ўч'ў́лісе ў грóшех / та́й купíли / то і́ ми би купíли / і́т би мáли / за шо; Гаш тепéрки / і́ік д'і́ти се вíўч'і́ли / ми ўч'ў́лісе ў грóшех / узд'р'і́ли / шо мóжемо шош вíтклáсти / на́й би кíл'кo / на́й би пáру грíўн'і́ў / áле то запáс / то хот' ік'і́с / áле грóш'і; Лéда і́істé ўч'ў́лісе ў грóшех / та́й зач'і́на́йіте трíн'кати / нí би і́кус коп'і́ку притрíмати / а ў́ні ўвухáйц:е / пустíм шафí забивáйцут / Бабó / ні вáт'тэсе / бо д'і́тем на зíму лшш́ трéа б́уло шош прікупíти / цш ви би хот'і́ли / шобí ў́ні ў вáшш́ куфáйц'і ходíли? / ге? / у тш / шо ви ў стáйн'у ўберáйіте?; Ік уч'ў́йцэ ў грóшех / то кўпíу тот д́з́ігар'.*

ВЧЮТИСЕ (УЧЮТИСЕ) В СІЛІ – почуватися здоровим, сповненим енергіі: *Ў́же блíжц:е Рíздв'ін'і́ с'в'éта / та́й тре: шош прір'іхтóвуватисе / сегóн:е і́а пус'т'ікўíу / ншч'ó ні рóбíу / а зáўтра*

зач'ну / тогiт смих нич'о ни пеклá / а сегóроку / д'екувати Бóгу / ўч'ўласе / шо гóн:а / шо ў сiл'i / таi надўмала печ'i колач'i / мойi л'ўбiют домáшне / таi ўа самá ўт'ишена / бо с такіми клопoтами / з запаха́ми вит колач'iў / шо ни лиш у хáт'i / аi позаха́тоў розно́с'уц:е / натхóди с'в'это / заходi ў хáту вéселис'т'; Ўч'ўласе ў сiл'i / таi повóлен'ки пóл'у / бо хто зрóби?

ВШIЙТКА, -и – виточка чи декоративний шов на швейному виробi:
Йiк дáти ўшиткi / то сўкн'а ме фáйно / дел'iкáтно вигл'iдáти / а так унá зáрас вiси / телéмбайiц:е / йiк на острив'i / нáв'ит' iг бес убрáла пасóк / i вин ни дўже помóже / то мўс'ут бўти ўшиткi / а йiк трóхи се ўшиiи / отогдi бóде л'укс; Тáто буў итрамáк / л'убiў фáйно се ўбрáти i дóбре вигл'iдáти / мáма йiмў ш:iла бўла фáйну кўртку / с такіми ўшиткáми на коўн'ip'i / маў до нéйи итрамáцк'i спóн':i / iкpás пасувáли / бо кўртка темн'иш':а / а спóн':i кавóв'и такóш / áле йiс'н'иш':i / ну та то бўло на кóго се подивiти / дўже фáйниi ч'олов'iк буў / а рас / памн'итáйу / вин кудáс буў у нед'iл'у се зибрáў / ни знáйу / кудá / áле вин с свóйiм д'едем мáли iкиiс хит / се зибрáў / áле моi / шо робiти? / у нéго зуп се надломiў / йек такóму iти? / iкpás перén:и / то вин тот кавáл'ч'iк зуба приклáў / iкóс прим'iстиў йiгó так / шобi вин стоiеў / i пишóў / áле ўже тáмки н'ич'о ни мих йiсти / бо iг би з':iў / то ў рóт'и фiртка би се зробiла / отáк вин дбаў за т:о / шобi фáйно вигл'iдáти.

В (У) ШКIРУ СЕ НИ ВЛАЗIТИ (ВЛАЗEТИ) – про дуже товсту людину: Хóди / йiк колéиш'а / ў шкiру се ни влáзи / а ч'олов'iк сухóн'киi / малéн'киi / б'iгайi кóло нéйи / ни знáйi / ч'ем би ш':е догодiти / Та ўна до вес'ил'á бўла такá / йiк с'к'iпка / а йiк уродiла хлóпц'а / то ад'i з неў шо се зробiло / кáўт / шо доўго слабувáла i дистáла такé вид зáиш'икуi / Бóже борони / ни дўмаiте / шо йi лéкко / Та кому би бўло лéкко?

ВШТРИКЛО (УШТРИКЛО) В КОГОС (КОГОС) – зачепило, розсердило когось: Йiгó ўштрикло т:о / шо ўна соб'i ш:iла сорóч'ку / а йiмў н'i / йiмў купiла д Велiкон'у ў магазiн'и / а вин хот'iў м'из'энку / то ўа дáла однў з д'едевих / ш'и ни ўбéрану / iкpás м'из'инé шит'е / на нéго бóде дóбра / бо ўни з д'едем однáк'и зависóк'и i загрóб'и; Йо / ў мéне ўштрикло / бо ни гóн:а слўхати / йiк хтос брéше; То ни трóхи / а тикi дóбре так у н'у ўштрикло / шо гаиш гўби поб'ил'или / гадáла смих / шо з неў шош се стáне; Менé ўштрикло цисé / бо ч'о дрўга хоч'и м'ин'i ў мóйи хáт'и роскáзувати? / мáйи свóйу хáту / та нá тáмки таздўйи; Вид'iла смих / шо

Л'он'у тотó б'уло ўштр'ікло / але ўна ц'іхо сид'іла / вітко / ни хот'іла на б'ірше зач'іна́ти.

ВШУКА́ТИ (УШУКА́ТИ) – ошукати: Куч':а́нка менé ўшукáла / де цис'і цибу́л'і мо́жут т'іл'ко куштува́ти? / ўна з мене ўз'éла так / іг за дв'і к'і́л'і / а ўа каза́ла к'і́л'у зва́жати; Ўшукáла менé / питс'у́нула гнил'éч'і / Бо ўіс да́ласе ўшукáти / трéба до́бре óч'і пролу́н'іувати / ік шош купу́йш / а ти / шóби скóрше / тогó ма́йш / і це ни п'ерш'і рас.

ВШУКА́ТИСЕ (УШУКА́ТИСЕ) – 1) тривалий час шукати щось: Шо ўже ўшукáўсе цéго клéўч'іка / то на́й ўігó б'ідá óзме / а мал'іў уз'éў та́й схова́ў ўігó ў карабу́шку / де ўа в'іш:у́ї тудá зазера́ти? / та́же ш ч'ереви́ками ўігó н'іко́ли ни д'ержу; 2) помилитися при купівлі-продажу чогось: Ушукáласе / бо ўа ма́ла п'я́тку запла́тити / а ўна ў мене ўз'éла дес'éтку / ўа пишлá соб'і́ / і гаш у аўто́бус'і нагада́ласе / шо ж'інка зда́ч'у ни да́ла / але ўек верта́тисе?

ВШУРУВА́ТИСЕ (УШУРУВА́ТИСЕ) – тривалий час, довго шурувати: Шо ми з Мар'ікоў ўшурува́лисe цих гор'ш'к'іў / на́й Бох боро́ни / ад'і ік'і р'у́ки вит п'іску́ / уна́ ў рукави́ц'ах т'ел:а / а ўа так ни ўм'і́у / та́й ад'і шо соб'і́ зроби́ла / надóўго пáмн'ітка б'уде.

Г

ГАБА́, -і – 1) хвиля на річці: Вода́ ни ўé вели́ка / але так'і габи́ / шо з них збива́йі; 2) перен., хвиля на волоссі: Ўі́лена ўсе жит'é габи́ соб'і́ рóби.

ГАВА, -и – 1) дит., собака: То га́ва гаўкайі? / так? / ўек га́ва ка́же?; 2) вигадана істота, якою лякають дітей: Сиді́ ц'іхо / бо тебе́ га́ва забере́.

ГА́ВКАНІ, -я – опредм. дія стос. ГА́ВКАТИ: Отакé гаўкан'і ч'ўу́ю ко́жди́ Бóж'и́ ден' / ни зна́у / вітки такі́х псиў се ўз'éло; Гаўкан'і / бо ко́ло хáти тр'ох псиў д'ержут; Гóсподи / ў ци́ хáт'і мут коліс фáйно гoвор'іти? / наўч'éуц:е? / ци в'іч'но б'уде отакé гаўкан'і?

ГА́ВКАТИ – 1) видавати “гав” (про собаку): Кóло Ник'у́лових переб'і́х ік'і́с пес / зач'éў гаўкати / долаз'éти / та́й мал'іў се переп'уд'іў; 2) знев., перен., говорити: Ни гаўкай / бо ўже менé мло́йт вит то́го ўс'óго / шó ўа се насл'ухала / і ўек лиш тоб'і́ ўізі́к ни спух?

ГАВКАТИ (ГАРЧЄТИ), ІК (ІК) ЖЄРВА (ІК КУТІЮГА, ПЕС) – згруб., грубо розмовляти, кричати, сваритися: *Лі́нше ни говорі́ти / ік майіш гаўкати / йік ж'єрва; У тії хат'і така норма бєс'іди / ўни клинўт / гаўкайут од'н'і на одних / ік кут'ўги / і то йім звіч'не / а ти шо гадала ? / хот'іла йіс іті йіх устидати? / та йік бес пишла / то і д'л'а тебе би ікєс слиўце ў них найшлоє / пишла бес без буд'здорў; Нимá д'н'а бес свáрки / гаўкайі / ік пес / ци на мене / ци на д'ітій / і ўже на маму пробуїі хáўку ўтвор'єти / Катері / то ни вин / то гор'іўка.*

ГАВКАТИ РОТОМ – базікати: *Гаўкайі рóтом / іг би то ни рот у нейі буў / а наї ни кáжу / шо / та лі́нше пісок стуліти / ік йіму такє позвол'єти.*

ГАВКОТНЯ, -і – 1) гавкання: *Оц:ў лайў від'іла ўч'єра кóло йіру́ги / сегóн:є ўна вигр'івáлєє кóло мóстика / а потóму пот'іглáєє на бєрєх / вїт:и ўже ч'ўти гаўкот'н'ў / то і старє / і к'іл'кá ш':ін'єт теркáтих / каў / шо лáйа; 2) знев., безперервні сварки, крики: *Колі се с'к'ін'ч'єйі оц':á гаўкот'н'á? / к'іл'ко мош се сварі́ти? / х'ібá бих позашиваў тот'і роті / лиш уз'єў бих веліку іглу / і фєртик / тогді х'ібá на м'ігах мут договóр'увати.**

ГАВТИНІЙ, -йв – назва частини села: *Гаўтині пид Горóў / йік іті вид Уладз'а / то йє такє пóле / питáйуц:є / Де йіс буў? / а вин кáже / На Гаўтинáх / а вїт:и пишóў дáл'і / дгóр'і.*

ГАДАЛОСЕ (ДУМАЛОСЕ) ОДНО (ОНО), А ЗРОБИЛОСЕ ДРУГЕ (ВИЙШЛО НА ДРУГЕ ТА ІН.) – плани в процесі реалізації можуть змінюватися чи приводити до непередбачуваних результатів: *Настўн'ко / ви знайіте / шо ч'олов'ік плануїі / а Бох к'іруїі / так і тут / гадáлосє он:ó / а зробілосє дрўге; Гадáлосє он:ó / а вийшло на дрўге / на такє / шо ни мих би н'і здумати / н'і здогадати; Гадáлосє одно / а тут / майіш тоб'і / вийшло гет на дрўге / такє / шо і ни снїў бих; Гадáлосє он:ó / а заверну́ло на інче.*

ГАДЄ, -я – гаддя: *Йік ідєш дгóр'і / уваж'єї на гад'є / ч'óботи озмі.*

ГАДЄК, -ікá – неїстівний гриб: *То лиш вигл'ідáйі / шо гад'єк / грип дóбрїй / áлє ти бері тот'і / шо дóбре знайіш / абєс се ни ўтройіла.*

ГАДЄЧИ, -я – те саме, що ГАДЄК (ГАДЄ): *Уваж'єїте / л'ўпч'ки / то гад'єч'і / ід'ім віц:и / ўно подібне до пїтпен'киў / áлє майі отак'і крапoch'кі звєр'ха / це на старіх вїтко / а молод'і / так'і / йік пїтпен'ки / ў кóго óко набїте / тот ме від'іти / а д'іти ус'ó мут клáсти ў кош'іл' /*

*уваж'єйте / бо то смерт'; Д'їт ік іде ў грибу́ / то берé буч'ок / таї ним
пит корч'єм ци ў ліс'т'у штуркаїї / а ни рука́ми / шобі ни тра́фити на
гад'єч'ї.*

ГАДЖІЮГА, -и – частина молодого лісового масиву: *У Т'удев'ї цисé
сло́во ни дўже ч'ўти / х'їба́ тогді / йїк хтос йї́хаў гор'ї ў а́фини / ци
малі́ни / ци ў посатку / тогді ка́зали / шо ході́ли ў гадж'ўги / йшли
гадж'ўками / або ході́ли делéко / гаи у гадж'ўги / отакé ч'ўла / а бї́рше
н'ї.*

ГАДІЧЬОК, -чкá – зменш. до ГАДЄК: *Де йїс найшла́ цис'ї гад'їч'кї
? / берї́ віверш / бо се ўтрої́мо / аг'їнаб'їду.*

ГАЙ¹ – виг., викор. як заохочення, спонукання, підсилення у
висловленнях із відповідним значенням: *Гаї́ / бóрзо зрóbимо ц:е ї тогді́
б'їжимó на р'їкү; Гаї́ дóбре / наї́ бóде / йек ти ка́жеш; Гаї́ дава́ї / йа тоб'ї́
помóжу ц:е полүш'їти; Гаї́ зберáйтесе борзén'ко ї пї́демо до вү́йца; Гаї́
квáпмосе / бо дош' накрапáйї; Гаї́ / с'їли ї слү́хаїте / шо йа скаў.*

ГАЙ², -ю – густі гарні посіви; викор. здеб. у спол. з ік (ік) гай: *На
Мóч'ір'ї кукуруцкї́ / ік гáї́ / росли́ / так'ї́ бүйн'ї́ / шо такї́х н'ї ў кóго ни
бу́ло.*

ГАЙ-ГАЙ – виг., викор. у висловл. зі знач. незгоди, обурення,
заспокоєння та ін.: *Гаї́ гаї́ / мéц:е від'їти / то ш'ї заскóро шош говорї́ти;
Гаї́ гаї́ / наї́ квáпйүц:е / уздримó / ч'ем унó се с'к'їн'ч'єїї.*

ГАЙТА – виг., ужив. як команда для підганяння коней, їх
спрямування; це слово наявне і в пісні, яку викор. як колискову чи як
пісню-дію, імітуючи з малюком різні рухи: ходіння, складання предметів
у щось тощо: *Тепérки на вү́лици машинї́ / а ўперét / ш'ї за колгóспу /
йї́хали фі́ри / і ўрас бу́ло ч'ўти гáїта / в'їшта́ / гáїта / в'їшта; Гáїта /
л'ўл'у́ / гáїта / л'ўл'у́ / пит зелéну дўл'у́ / а йїк дўл'ка́ бóде цві́сти /
дитї́нка ме рóсти / а йїк дўл'ка́ ме родї́ти / дитї́нка ходї́ти / а йїк
дўл'ка́ ме ўпадáти / дитї́нка зберáти / та ў кошéлик бóде клáсти / та
мáмц'ї́ дава́ти. Див. ВІШТА.*

ГАЙЦУВА́ТИ – 1) підтримувати сильний вогонь: *Ни гайцү́ї вáтру /
бо пригор'ўт на грүб'ї барабу́л'ї; 2) перен., спонукати когось до дії у
посиленому режимі: *Гайцү́вала робї́тникиў́ / бо з Бáбина сү́нула тўч'а ї
зав'їва́ло дош'':ém / áле то ни дў́же помогло́ / дош' ни доч'є́куваў́ / дóки
робóта се с'к'їн'ч'єїї.**

ГАЙШТУК, -а – галстук: *Ни ўберай той ч'ірвон:уй гайштук / бо вин м'ін'і шкóди / йа ни л'убйу ч'ірвон:е; Стáри'и л'ўде / так'і ік м'її д'їдо / дотепér каўт гайштук; Ми йік уперёт ішли ш:кóли ў гáлстуках / то дэкопр'і л'ўде казáли / Мої / а то ч'о цис'і д'іти ў гайштуках / ік пси / хóд'ут?*

ГАЛА́ (ГАЛА́СВИТА) – присл., у світ за очі; невідомо куди: *Галá пишли / к'іл'ко мош ч'іка́ти? / де ўні?; Кудá їдэш / Слаўку? / Галáс'в'іта / вўіно / Ну ну / ш'ісливо / абéс дóбре гостіў; Ч'олов'іка нима / таї йа мўс'у наїма́ти косіти / алé за дóброго робітника т'эшко / сегóл'іта наїміла бұла тр'ох / шобі тотó / шо на бéрез'і і ў бéрез'і скосіли / уні приішли рáно / трóхи ўкосіли / а потóму пишли галáс'в'іта / де йа знайу / кудá / усїй ден' дес набувáлисе / а йік двéч'іру приішли / то косіли до одинац':ітойї годіни / ўже нич' заішла / а ўни кóс'ут / тák'ік тотá корóва / їку зач'іна́йш загоніти / а ўна так рідно пасé / тикі рвэц:е пáсти / шо йї ни видигнáти с пáш'і / отак'і кос'ін:ики / і шо ти зрóбиш? / йа ўже ни спáла / зр'іхтувáла йім веч'эру / таї ч'іка́ла / приішли гаи тогдї / ік у хатáх лéда ў кóго с'в'ітло бұло / ўже смих н'іч'ó ни казáла / приіміла йіх / бо / мóже / ш':е дес се стрéби заклікати / отак'і робітники / а інчих нима.*

ГАЛА́КАНИ, -я – опредм. дія від ГАЛА́КАТИ: *Ч'ўти їкес галáкан'і / вітко / шо л'ўде на аўтóбус ч'іка́йут; То пйэні / наї галáкайї / ік йіму так се хóч'і / йігó галáкан'і м'ін'і ни шкóди.*

ГАЛА́КАТИ – голосно й нерозбірливо говорити, розмовляти; кричати, шуміти, сваритися; балакати, говорити про щось незначне; говорити голосно, нерозбірливо: *Ни галáкай / бо н'іхтó т:о ни слўхайї; Вітили по велік'їй гáл'б'і півá / таї м'ін'і галáкайут; Війшли з бáру / стáли м'ін'і пид вікна таї галáкайут / Пид ік'і вікна? / де вáш'і вікна / а де ўни? / Йо / уні на вўлиці / ни перел'їзли ч'éрес плит / алé ўс'о ч'ўти / так / іг би за крок стойéли / а йа тóго пустóго ни хóч'у ч'ўти / Ну та йек соб'і хóч'іте / алé ўни ма́йут прáво набувáтисе ї говоріти; Галáкали таї догалáкалисе.*

ГАЛА́М-БАЛА́М – незм., абияк, недбало: *Оц:é се називáйї пор'éдок? / поскидáли галáм балáм / ч'óрне / тотó / шо жмака́ти / ш ч'э́стим / і ўже попр'этали? / а хто ме зам'іта́ти? / хто доришкї повибивáйї?*

ГА́ЛА-ПА́ЛА – незм., легко, просто, без особливих турбот, зусиль: *Тепе́р у́ сел'ї́ робі́тника ота́к га́ла па́ла і́ ни на́їдеши́ / ни і́дут / хот' і́ плати́ши до́бре / а ни і́дут / Йо́ / і́ мого́рич' н'іч'о́ ни помога́йї.*

ГА́ЛЕЧЬКА, -и – змени. до ГА́ЛЬКА: *Тоб' і́ до це́йї су́кон'ки т'і́тка О́л'ка ш:і́йї га́леч'ку́ / бо то кре́бдаши́н / то се прос'в'і́т'уїї.*

ГАЛУ́НКА, -и – великоднє фарбоване яйце з нанесеними на ньому “крапочками” (“горошком”): *У Т'у́дев'і́ писанкі́ пі́шут / галу́нкі́ тако́ш / але́ р'і́ч:е́ / х'іба́ хтос ни мі́х списа́ти / тогді́ роби́ / шо ле́кше́ / то / Кали́нко / і́ек кому́ вихо́ди / м'ін'і́ і́ галу́нкі́ се у́даї́ут; Йо́ / галу́нка му́си бу́ти / бо не́у на Вели́тден' тре: се у́мива́ти / кладу́т галу́нку у́ го́рш'і́тко ци́ мі́соч'ку́ / налива́ють тудá воді́ і́ не́у се у́мива́ють / шоби́ здоро́вими і́ фа́йними бу́ти.*

ГАЛУ́СКА, -и – гілка: *Галу́ска розма́йу у́ ме́не дотепе́р і́е на стол'і́; Оту́т ма́ма з галу́скоу́ сфуду́графо́вана.*

ГАЛУ́ШКА, -и – рваний шматок тіста у формі кульки, основним складником якого є терта картопля; варять на воді, заправляють смаженим салом (солониною): *К'і́сто ма́йї бу́ти тако́ / і́їк на пл'а́цки́ / але́ то р'і́ткэ́ / а ту́т і́к потре́ш барабу́л'і́ / тре́ба до́бре витц'і́ді́ти / тогді́ у́бі́ти і́їце́ / да́ти му́ки́ / ві́м'іш'і́ти фа́їно́ / і́ коли́ забо́її́ / кидáти у́ окрі́п.*

ГА́ЛЬБА, -и – скляний кухоль (0, 5 л. чи 1 л.), який викор. для пива: *Гор'і́уки́ ни пі́ли́ / лиш дв'і́ гал'б'і́ пі́ва / вели́ку і́ малу́.*

ГА́ЛЬКА, -и – вид нижньої жіночої білизни – на бретелях, яка викор. і для купання в річці: *Дау́но і́к жинкі́ і́шли́ купáтисе́ на р'і́ку́ / то у́берáли гал'кі́ / мойá ма́ма у́ то́му купáласе́ пит П'і́ц'аї́лами́ / там фа́їна водá / габі́ нивелі́к'і́ / а на д'н'і́ ни кам'і́н'і́ / а п'і́со́к.*

ГАЛЬО́ (ГАЛЬО́В) – у знач. “гей”, “озовіться”, якщо хтось є: *Гал'о́у́ / га́зди до́ма? / і́е хтос у́ хат'і́?; Гал'о́́ / де і́їсте́ се под'і́ва́ли?; І́к гово́р'ут у́ тел'і́фо́н'і́ / то тако́ш ка́ут гал'о́у́.*

ГАЛЬТАМА́СОМ І́СТИ – швидко, похапцем споживати їжу: *Ни і́їш гал'тама́сом / бо мош се у́даві́ти / ти кудá се ква́пиш?*

ГАЛЯ́ПА, -и – 1) неохайна жінка: *То гал'а́па / а ма́ма у́ не́йї бу́ла и́трама́ч'ка́ / ої́ / шо бу́ла / так н'і́хто́ ни у́м'і́у́ се зибра́ти; 2) про ту, що пашекує (“пискачкь”): *І́ко́с ге́здеч'ки́ і́ду / таї́ у сутка́х здиба́йу́ Фе́ді́ху / сло́во по́слову́ / розговори́лисе́ / таї́ уна́ се пита́йї́ / ци́ то пра́ўда́ / шо і́а за н'у́ тако́ і́ тако́ каза́ла / зра́зу смих здогада́ласе́ / ві́тки в'і́тер ду́йї́ і́ хто**

мих такé вiгадати / лиши Мар'iка / бiрше н'ixтó / лишиéн' тотá гал'áна / шо рот / iк náш':а / ти йiй слóво / а ўна тоб'i дéс'ит' / ти лиши дихнуў / а ўна кáже / шо балáкаў i добаўйéйi / йiк з гор'éч'ки / шó про кóго казáў; 3) жiнка легкоi поведiнки: То такá гал'áна / шо с'в'it такóйi ни вiд'iў / пустé пустéч'i / i м'ин'i / газдiни / мáйi л'iсти ў óч'i?

ГАМ – пестл., їсти (у мовленні з дитиною, коли закладено інтенції: “вiдкрий ротик”, “ковтни” та iн.): Ану / ш'i лiжеч'ку / гам / нимá / фáйний хлóпч'ик; Гам / гам / гам / ходi / хл'iбец / днам / хл'iпч'ик приiшоў / гáмай iйгó / вiдиши / вин се прóси ў рóтик.

ГАМ-ГАМ – те саме, що ГÁМАТИ (у мовл. з дитиною): Шó куроч'ка рóби? / гáмайi? / кáже гам гам? / а пéсик? / пéсик такóж кáже гам / Н'i / вин кáже гаў гаў.

ГÁМАН, -а – 1) мiфол., вiгадана iстота, у багатьох контекстах нагадує “шпéзника”; непосида; часто викор. у порiвн.: Йá се перестрáш':iла / вин ч'óрнiй / iк гáман; Скáч'i / йiк гáман / на м'iсци ни гóден ўсiд'ити; 2) перен., неслухняна дитина, пiдлiток: Ти / гáмане / к'iл'ко менé меш грiсти? / ци ти хоч'иш / шобéс сам лишиўсе? / догризéш / таi лишес:е / тогдi меш мáти вóлу; 3) знев., брудний, поганий; часто в порiвн. конструкцiях: Ти / гáмане / iди ўмiйсе / гет iйс зайiўсе; Хóдиши / йiк гáман / ану бóрзо переберiсе.

ГÁМАТИ – дит., пестл., їсти: Йiк м'и унiк кáже / Йá ни с'óц'у гáмати / то йá iйгó заговóр'уў / зач'инайу шоиш роскáзувати / абi iймi се схот'iло йiсти / каў / ад'i хл'iпч'ик ни iде до тéбе / бо вин бойiц:е / шо ти iйгó ни схóч'иш / вин ут'iк вид д'iда / вид вiўка / вид заiч'ика / вид вóуч'ика / вит хiтрого лiса / а приiшоў до дитiни / ўна iйгó ме з бóр'ш'иком йiсти i вiросте велiка / велiка / такá / iк тáтко / гаi клич' хл'iпч'ика / наi вин iдé судá / ану кажi / Гам / гам / гам / ходi / хл'iбе / днам / ўс'о / шо ми казáli / то ўс'о жертувáli / гам / гам / гам / ходi / хл'iбе / днам / це такé даўне / йá ш'i вит пребáби ц:е ч'ўла / в'ид'i / мáло такiх у Т'ўдев'i / шо циcé знáйут; Шо Паўл'iнка ме гáмати? / мóн'i хоч'и? / мóн'ки?

ГÁМКАТИ – те саме, що ГÁМАТИ: Л'áл'а ме гáмкати? / так? / бáпка дайé дитiн'i кулéшки i сiру / а потóму ўна мóн'ки ме пiти?

ГАМÓВАНКА, -и – спецiальна гребля, де зупиняли “дараби” (“плоти”): Гамóванка ни iе тепér такá / йiк гентáм бiла / бо дарáби ни плийiут; Андр'iй жиийé кóло гамóванки / ў крáйниi хáт'i; Ог:ó / то ўже i с'л'iду нимá вид гамóванки / вiтко / шо iйстé даўно ў Т'ўдев'i ни бiли.

ГАМСЕЛІТИ – згруб., 1) бити (стукати) чимсь об щось: *Мої / ни гамсэл' у ведро / то ни бубон' / уваж'ей / бо дно витпаде*; 2) бити когось: *Бут' за шо гамсели малого / каже / шо треба уч'ети / а то х'іба така наука майї бути?*; Так гамселиў хлопча по плеч'ах / шо смих ледви розборонила.

ГАМУВАТИ – заспокоюватися, втихомирюватися, не давати вияву негативу: *Гамуваў у соб'і л'ут' / шо гаи поб'ил'іў вит того*; *Гамуї ни гамуї / то нич'о ни поможє / гадаїйте / того д'іт':а мои угамувати?*

ГАМУЗОМ ПИТИ – пропасти; здійснитися швидко, без користі, із втратами, абияк: *Ік ни стало тата / ўсе гамузом пишло / н'іч'о ни лишилося / ўс'о газдиўство запалося / бо н'іхто н'іч'ем ни питаў.*

ГАМУТИТИ – нудити: *Ч'ос гамутит менє / може / шои нидобре з':іла? / видуч'єра такє нашло / Нако гарбати виши / то румн'єнец / ік ни поможє / то ї ни зашкоди.*

ГАНДРИ БІТИ – гратися: *Мои гандри бити / але ни так / шоби гаи хата дриж'іла*; *Гандри биши / таї доїгралисе / м'іру ўтрадили.*

ГАНДРИ В ГОЛОВІ КОМУС – хтось хоче гратися; веселитися, пустувати: *Тоб'і гандри ў голов'і / іди т своїи мам'і / наї уна с тобою поїграїиц:є / а баба трохи припоч'єне / а потому підемо подивитисє / ци ни напало грушок / уни ўже так'і / иїк м'іт / гаї б'їжї / мама ч'ікаїи.*

ГАНДРИГАНІ, -я – пустоші, здеб. дитячі: *Ад'і іке тутки було гандриган'і / шо гаи нап'ірник пирваўсе / То н'іч'о / ш:ийиц:є новий / абї тил'ко б'іди було*; *От:о гандриган'і до добра ни доведє / ўже смих вижу.*

ГАНДРИГАТИСЄ – гратися, пустувати (здеб., про дітей): *Ужє пізно / д'іти гандригаїуц:є / а потому ни ўснут*; *Молод'і / таї дес трохи гадригаїуц:є / ни бес цєго.*

ГАНДРИ ЗАВОДИТИ – веселитися, бешкетувати, гратися: *Д'іти гандри завод'ут / а старім ц:є ни ўрас удаїец:є / ўни хоч'ут спокійу.*

ГАНІТИ – висміювати (когось, щось); осуджувати, констатувати наявність вад, які, можливо, і не притаманні комусь: *Ти ганїла хлопча / і то ў него ни так / і ц:є / і нїс ни такїи / ік майї бути / а ч'о иїс вид:аваласє с пїтскоком? / бойєласє / шоби вин ни передумаў?*

ГАНЬБИТИСЄ – набувати сорому між людьми: *Ни ган'бісє / бо ти ўже застарїи до цєго / ўстит вид л'удїи.*

ГАПТАК – незм., струнко: *Дитїна ни годна тил'ко на гаптак стоїєти / лиши иїїи*; *Крікне гаптак / і малїи майї стати / ік закамен'їлиї*

/ аг'інацісе / вітко / шо старому шош у голов'і се скал'буч'іло / бо ч'о би таку муштру заводіти?

ГАРАЗДІ НИ НАВТЄМНЮЮЦЕ (НИ НАВТІМНЄЮЦЕ), А БІДА ЗЗІДАЇ (ЇСТ, ЇСТ ПОЇДОМ, СЇШИ (ШЇШИ)) – позитивні сторони життя збагачують його, а негативні – збіднюють: *Гаразді ни наўт'імн'ейу:е / ўни ўрас коротк'і / йїх ни йе забогато / а б'іда йїст / дойїдаїї ч'олов'іка / ч'о то так йе? / хто м'ін'і гóден сказа́ти? / б'іда йїст поїїдом.*

ГАРАЗДУВА́ТИ – жити в достатку, без великих клопотів, біди: *Гараздуйімо / але роскош'іў великих нимá / бо вітки ўни óзмуц:е?*

ГАРА́ЗТ, -дў – 1) достаток: *Ни знáти йких гараздіў нимá / але ни б'ідуйімо;* 2) моральний клімат у сім'ї, родині: *Там ни мóже бу́ти гараздў / бо ко́жниї т'егне на себе / йїсти йе шо / а добра́ нимá.*

ГАРАТНУ́ТИ (ГАРАТА́ТИ) – вдарити (вдаряти): *Так гаратнуў фіроў у слуп / шо ко́лесо витпáло / Дóбре / шо на цему се с'к'ін'ч'ело; У даўн'і ч'ісі з:áду хаті бу́ли ніск'і / бо там хл'іві бу́ли / то ми лаком'і бу́ли гаратáти палиц'áми ў дах / за т:о фáйно диставáли.*

ГАРА́ТНУТИСЕ – вдаритися, падаючи: *Ў комóр'і тёмно / то так смих гаратну́ласе ў бóч'ку кол'іном / шо ад'і з йкім синцём хóжу.*

ГАРБА́ТА, -и – чай: *Пиймо́ гарбáту з румн'енцу ї мн'етки; Д'ідо ўс'ек'і пом'ич'н'і гарбаті ўм'іў варіти.*

ГАРБУ́ДЗИК, -а – змени.-пестл. до ГАРБУ́Ц: *Оцес гарбу́дзик бёсте н'ікому ни дава́ли / вин такій / ік гру́шка / зде́леку ч'есто груш'а.*

ГАРБУ́Ц, -дза – 1) гарбуз: *Йе два / одён гарбу́ц дóста великії / з дёс'ит' к'іл' маїї / а дру́гиї / набогато мёнчїї / бер'їт / ікії хоч'ите;* 2) кавун: *Гарбу́дзі ко́ло мо́сту продайўт / і від'іў / шо ко́ло магазіну йе маши́на / каўт / шо херсо́нц'і;* 3) перен., про товсту присадкувату дитину чи дорослого: *Ад'і йкії гарбу́ц / лёдві хóди / Хло́пец віт'ігнец:е / то н'ич'ó / то і йа буў мали́м кру́лєн'киї.*

ГА́РКАТИ (ГАРЧЄ́ТИ, ГА́РКНУТИ) – знев., перен., кричати (крикнути) на когось, грубо відповідати (відповісти) комусь: *Ни мóжеш / йїк л'удина́ / сказа́ти / а ліиш га́ркайїш? / це так тебе́ до́ма ўч'ейут?*

ГА́РКАТИ (ГАРЧЄ́ТИ), ІК (ЇК) ПЕС (ГÁЙДА, КУТІО́ГА; ІК НА ПСА, ГÁЙДУ, КУТІО́ГУ) – згруб., грубо розмовляти, кричати, сваритися: *Гарч'ейї / ік та́йда / йа ўже ни знайў / шо робі́ти / вигл'іда́ло / шо жї́нка йїк жї́нка / а ц':а зал'ізо гóн:а грї́сти / це д'їт':о ў спин:їци /*

наї їйїї шл'ах тра́фи; Ні́ би фа́йно до ч'олов'і́ка заговорі́ти / а ўна гáркайі на не́го / їйк на пса / кому́ цисе́ ме се ўдава́ти і котрі́ї цисе́ доўго ме терп'і́ти?

ГАРМІ́ДЕР, -у – сварки, крики: *Ни прова́т'те гармі́дер / бо осуру́гу ро́бите / ко́ждиї ве́ч'ір то́її само́її.*

ГАРМУШ'Е́ТИ – безладно перемішувати: *Н'і м'ін'і тутки гармуш'е́ти / то ўс'о скла́дено / їйк ма́її бу́ти / а ти шо хот'і́ла? / рушні́к? / рушні́кі на ні́жній полі́ці / ту́теч'ки нима́ / ўдолі́н'і диві́се.*

ГАРМУШ'Е́ТИСЕ – 1) створювати безлад, скупчуватися, перемішуватися, переплутуватися: *Абі́ ни гармуш'е́лосе / то заведі́ пор'е́док / де шо ма́її сто́їєти / і д'і́ти наї́ зма́лку при́ўч'е́йуц'е / ѱа ўже́ ниў́ годи́ни шука́йу / де ў те́бе с'і́л' / і ни го́н'а наї́тї / а то ўсе́му ма́її бу́ти сво́їе м'і́сце; Мої́ / шо ц'е за так'і́ пор'е́тки ў ха́т'і? / нидо́їден'ц'і на стол'і́ / на лу́шку гармуш'е́йїц'е і́кес катра́н'і / то шо? / нима́ рук оц'е́ позаберáти? / Мамо́ / ру́кі ѱе / áле од'н'і́ на ўс'о / ікрас' р'і́хту́йу / шо́би ві́фрасувати дитин'е́ч'е / т'о / шо скла́дено ў ку́пу на лу́шку / а де ѱа ма́йу скла́сти / ік у хач'е́н'і на́в'і́т' ш'е́ оді́н табóрик нима́ де покла́сти?; 2) морщитися, збиратися складками (про тканину, одяг): *Зле скройе́но / на плéч'ах ни ма́її так гармуш'е́тисе / Мате́р'ї́а лупка́ / того́ стирч'е́йї / Н'і / л'убоч'ко / зле скройі́ли / того́ пидо́ймайїц'е / стирч'е́йї / того́ горп се ро́би.**

ГАРМУШ'Е́ТИСЕ В ГОЛОВІ́ – сумбурно переплітатися (про думки): *Гаї́ до́ста / бо ў ме́не ўже́ зач'е́ло гармуш'е́тисе ў голов'і́ / до́ста цих бeс'і́т.*

ГАР ТА ГАР – те саме, що ГАРКАТИ: *Ў́ни погáно жи́йу́т / лиш гар та гар / до́брого сло́ва ни ўч'у́йїш / і так у́же з рик.*

ГАРУВА́ТИ – тяжко працювати: *Л'у́де ў го́рах гару́йут / там н'іч'о́ нима́ ле́хкого / А де ле́хко? / скаж'і́т м'ін'і́ / де? / ви за такé ч'у́ли?*

ГАРЯ́КАНІ, -я – опредм. дія від ГАРЯКАТИ: *Ї́ко́її б'і́діу́ ѱни там од'н'і́ з о́дними дошу́куйу́т / шош нахо́д'ут мі́жи собо́у́ / ми ни зна́йїмо / áле гар'áкан'і на оцeс усї́ї ку́тїк ч'у́ти / ре́вах до ве́ч'і́ра / р'і́тко і́кії ден' бес концéрту / нам ту́теч'ки ве́село / ві́дите сам'і́.*

ГАРЯ́КА́ТИ – знев., голосно розмовляти; кричати, сваритися: *На байу́ бога́то с'п'і́вали / а гар'áкали ма́ло / бо то га́зди набува́лисе.*

ГА́ТКА В КО́ЖДОГО СВО́Я – кожний міркує по-своєму; чужі думки важко розгадати: *Кобі́бито ма́ти ўгадач'і́ / тогді́ бес зна́у́ / шо*

хто думайі / а так / гатка ў ко́ждого сво́йа / і ти ни зна́йіш / шо ў тій
голов'і се роби / компету́йс:е лии тим / шо дру́гий ка́же / але іке то́то
сло́во / ци тверде́ / ци споро́хн'ів'іле / ни зна́йіш / А мо́же / ўно і на л'іпше?
/ мо́же / і ни ра́диі без буў / іг би були ўгадач'і і тоб'і ўс'о поч'етували? /
ци тво́йа голова́ би то́то ві́держ'іла? / ге? / ци би ни пукла вит то́го? /
Йо / шукаў бих тогді обруч'іў / шоби ўна ни роспа́ласе / фійст мо́цних /
хот' зо два.

ГАТКІ НИ МА́ТИ (І ГА́ТКИ НЕ МА́ТИ) – зовсім не мати на думці
чо́гось: *І гатки ни ма́ла / шо здіба́йу тебе́ / ми ўже рик се ни від'іли.*

ГА́ТКО СТАЄ – нудить: *Ік м'ін'і ста́йе гатко / то йа піу лі́жеч'ку
гор'іўки а́бо квасне́ йе́блукo беру́ / шош квасно́го ў рот.*

ГАТЬ ГАТІ́ТИ – робити греблю: *То гор'і гат' гатили / а пото́му
пуска́ли во́ду / шоби пло́ти сплаўі́ети.*

ГА́ЧИ, -ів – чоловічі штани з домашнього сукна: *У Т'удев'і тепе́рки
гач'і ни но́с'ут; Ої ч'йіа ти / д'іўч'іно́н'ко / ч'йіа ти / ч'йіа ти / ч'і бес ми
се ни на́йміла гач'і пит':іга́ти? / так с'п'іва́йіц:е ў одні́й с'п'іван'ц'і /
т'удиўск'і цисе́ зна́йут; Га́ч'і / це сукн'е́н'і вуск'і спо́н':і.*

ГА́ЧІНСТА, -єт – змени. до ГА́ЧИ: *Малі́м маў смих гач'ін'ета́ і
постил'ц'і / а ш'і криса́н'у і соп'івоч'ку / д'ідо наўч'еў ігра́ти.*

ГА́ЧЬ – виг., ужив. для відганяння свиней: *Відиши / свін'і куч'у
ч'есто розбива́йут / ік голон':і / то ни да́йут у корі́то йі́сти ві́сипати /
ўже тудá з лаба́ми позал'іза́ли / гач' / гач' / ад'і он:о́ ч'емне / а дру́ге се ни
ўступа́йі / гу́ком це́го видго́ни / ад'і йек труч'е́йі.*

ГАШ (АШ) ВО́ЛОДИ ПИШЛІ́ (ІДУ́Т) ПО ТІ́ЛІ В КО́ГОС – хтось
дуже розхвилювався, налякався: *Рас смих паціў такé / шо ни хо́ч'у
зга́дувати / отогді м'ін'і пишли́ бу́ли во́лоди по т'і́л'і; Ік йа ўч'у́ла бу́ла
страшнэ́ за ма́му / то м'ін'і гаши во́лоди / так'і / йік йіж'ікі́ / пишли́ по
плéч'ах / гаши поц'у́кувати зач'е́ли / Во́лоди по т'і́л'і мо́жут іті́ / ік шош
на́гро л'удина́ ўзд'р'іла і се перепу́дила / ік на йі́й оч'е́х се ста́ло шош
страшнэ́ / ік во́лоди ідут / то кра́йне / то вели́ка напру́га ўсереді́н'і.*

ГАШ (АШ) ДИМ З ВУ́Х ІДЕ́ – про того, хто багато курить: *Ўла́дз'о
так ку́ри / шо гаши дим з вух іде́ / одно́йі па́ч'ки на ден' ни ста́йе; Паца́ні /
так'і / шо ш'і шко́лу ни с'к'ін'ч'е́ли / збера́йуц:е ота́мки на бе́рез'і та́й
пахкот'ут так / шо гаши дим з вух іде́ / і ч'о ро́дич'і за цим ни діўіуц:е? /
та́же то ч'у́ти / ік диті́на прихо́ди наку́рена; Та де вин ни ку́ри? / ку́ри
так / шо гаши дим з вух іде́ / так сма́літ / шо на́й то́то б'іда́ берé.*

ГАШ (АШ) ДО НЕБА – дуже високий (високо): *А тотó дéрево росло / росло / таї віросло гаи до неба / так шо вери 'ікіў ни вітко бўло.*

ГАШ (АШ) ЗАСТІГЛО (ЗАСТИГАЇ) ШОШ УСЕРЕДІНІ (В ЧЕРЕВІ, В П'ЄТАХ, У ГÓЛЛІ) – хтось дуже хвилюється, налякався: *Ік йа с'їла з ним на тот мотоцікол' / а вин ік рвануў / то ў мене гаи застігло шои усередін'і / отогді йа подумала / шо це / напéўно / мойé пос'л'ін:е йїхан'і / а потóму йїк стáли / і йа се подивїла ў дзёр'кало / шо бўло збóку / то ўзд'р'їла / шо губи бўли так'і покўсан'і / шо з них гаи кроў поч'ур'їла / отакé йа гостїла позаўч'эра; Ік подивїтисе с Страшнóйї ўдолїну / то гаи у пїэтах шои застигаїї; Йа йїк узд'р'у дес тоту дóўгу / то м'ін'ї гаи у грудех застигаїї / гаи вóлоси на голов'і ўстайўт / і це змáлку / йа нáв'їт' ік дес віжу йїїї намал'óвану / то нáв'їт' такоїї се бóйу / ад'ї наш малїї маїї кнїишу / де ўс'эке йе / і рїби / ї гад'é / ї пот'эта / то йа на т:у се ни дїўїу / йа се зажмўр'уїу / ік вин м'ін'ї показуїї.*

ГАШ (АШ) ЗМІНІТИСЯ (СЕ ЗМІНІТИ) У ТВАРЬ (У ТВАРІ, НА (В) ЛИЦІ) – змінитися на обличчі через невдоволення, злість, переживання: *А бéсте бўли від'їли Л'óну / ўна гаи зм'їніласе на лицї / йїк уч'ўла / шо йа вид:аїўсе; Ч'о / верé / Їван так се зм'їніў у твар'?*

ГАШ (АШ) ЇЗІК ЗАДЕРЕВІВ У КОГОС – хтось багато говорив; випив чогось занадто міцного; дуже хвилюється: *Так се наговорїла / шо гаи йїзік задерев'їў / Уваж'éїко / бо спўхне / йїк тогді меш бéс'їди провáдити?; Гор'їўка така / шо ад'ї йїк горїт / цéго віпити / то йїзік мóже задерев'їти / Відїши / а пїїн'ўгам н'їч'ó ни шкóди / дéколи ўноч'é ч'ўїу / йїк ідўт дорóгоў та вис'н'ївўїут / на ўсе гóл:о; Йїзік задерев'їў / потї збїли / думала смїх / шо ни доч'їкаїўсе дóктор'а / дóки вин вёрнец:е і шои скáже.*

ГАШ (АШ) ЇЗИК СЕ СКРУТІВ (СЕ СКРУТЮЇ) – про ситуацію, коли хтось покуштував щось дуже кисле, гостре чи випив занадто міцний напїй: *Такá гор'їўка / шо вид нéїї гаи йїзік се скрут'уїї; Винó заоцтáв'їло / йїгó н'їхтó ни ме пїти / Бóже боронї / іт би йїгó ўз'еў / то йїзік се скрути / і йїк тогді се л'їч'éти? / Вівалити ї так ходїти.*

ГАШ (АШ) НА КИНЦІ СВІТУ – дуже далеко: *Кобїбес гóн:а видизнáти вўїка / то би дóбре бўло / áле то делéко / гаи на кинцї с'в'їту / де ти вітримайїш такў дорóгу? / Вáс'ко кáже / шо то так / ік доў Сахал'їн / отак вин сказаў / тудá лиш воропл'áни хóд'ут.*

ГАШ (АШ) НИ ДІХАТИ – переживати, хвилюватися, очікуючи чогось, прислухаючись до чогось: *До́ки поч'ету́вали / сто́йе́у смих / аш ни ді́хау / ни мих прич'іка́тисе / до́ки ді́дут до тих фам'і́л'і́ / шо на та́ку б́укву / ік мо́я́.*

ГАШ (АШ) НИ ЗНА́Ю, ЄК (ШО) СКАЗА́ТИ (ШЧЬО́ГО ПОЧ'ЄТИ, ЄК СЕ ДОЧІКА́ТИ (СЕ ПРИЧІКА́ТИ) КОГО́С (ЧЬОГО́С) ТА ІН.) – про вагання, хвилювання у зв'язку з труднощами в оцінці якоїсь події, передбаченні негативної реакції когось на повідомлення та ін.: *Гаи ни зна́йу / йек сказа́ти / Та каж'і́т пра́уду / так / йек уно́ йе; Гаи ни зна́йу / шо на це сказа́ти / ўно м'і́н'і́ ду́же ди́ўне; Аш ни зна́йу / йек се прич'іка́ти / ко́лі ма́ма при́йде і шо ўна ска́же.*

ГАШ (АШ) НИ РОЗУМІ́Ю – про подію або явище, що викликають здивування і складність їх пояснення: *Надвор'і́ таке́ се ро́би / шо йа гаи ни розум'і́у / шо це таке́; Так се в'і́р'і́ж'є́ли / шо йа гаи ни розум'і́у / до ч'о́го ўно; Ми соб'і́ ўрас бу́ли до́бр'і́ / н'і́ко́лі перер'і́ку ни ма́ли / а́ле за́рас Мі́трова Йі́лена і́кос так за мно́у / шо гаи заду́же / йа гаи ни розум'і́у / ч'о так се ста́йе́ / аг'і́ мо́й / йа тако́ш фа́йно / а́ле ни так / а це / ч'у́йиш / ш'і́ л'і́тше / ік рí́н:а сестра́; Запахи́ так'і́ / шо гаи ни розум'і́у / куда́ ми попа́ли.*

ГАШ (АШ) О́КО СЕ ЗАЛУПІ́ЛО (СЕ ЗАЛУ́П'Ю́І, ЗАЛУ́П'Ю́ІЦЕ) – про щось дуже кисле, гостре: *Йо́ї / та м'і́н'і́ гаи о́ко се залупі́ло вит це́го / де таке́ пі́ти? / ўно йі́к о́цит; До́ктор' ра́диу́ цитрі́ни йі́сти / ма́лії́ накаламоті́у со́ку з водо́у / і ка́же / шо ік то́то пі́еш / то гаи о́ко залупі́уї́це / йа і́ соб'і́ по́куш'і́ла / а то сам сик / води́ ни ч'у́ти / цу́кру ход' би крі́шку бу́у дау́ / а то н'і́ц німа́ / то́го йі́зік скру́т'у́ї / йі́к то́то пі́еш / та́ї нашо́ бу́ло дв'і́ цитрі́н'і́ ка́бзува́ти? / л'і́тше по пласте́рку йі́сти / ўруба́у / умоч'е́у у цу́кор ци м'і́т / отогді́ бу́ла би ко́рис'т'.*

ГАШ (АШ) ПО ВУ́ХА (ПО ГО́РЛО (ГО́ЛЛО), ГАШ ПО́СИ (ПО́ЦИ, ПОВТА́К) – дуже, надзвичайно багато; про те, що великою мірою виражене й відповідно оцінене мовцем: *Та ў них до́бра гаи по ву́ха; Оце́го ўсе́го ў ме́не гаи поўта́к / м'і́н'і́ бі́рше ни тре́ба; Наві́д'і́се / надиві́се ўс'є́кої́ ўс'є́ч'і́ни гаи по ву́ха; Наслу́халасе пу́стих об'і́ц'і́нок гаи по́си / да́л'і́ ўже німа́ куда́; Йо́ї / та ту́тки це́го гаи по ву́ха / ус'і́м ста́не.*

ГАШ (АШ) ПОПИТ ХМАРИ – дуже високо: *Лéг'ін' с'іу на то́го кон'а / і вин йі́го пон'іс гаи по́пит хма́ри / так шо з:емн'і ле́да ві́тко бу́ло / а то ни прóстий буу́ к'ін'.*

ГАШ (АШ) У ГО́ЛЛІ ЗАЛУПІ́ЛОСЕ (СЕ ЗАЛУПІ́ЛО, ЗАЛУ́П'Ю́ЙЦЕ) КОМУ́С – хтось настільки сильно кричав, сварився, голосно співав, що аж захрип; не може говорити, чітко вимовити слово: *То це ти с кі́м так се сварі́ла / шо тоб'і́ гаи у го́л':і залупі́лосе? / ци ни с Парáскоў? / ни бойéласе йіс / шо ўна ме кл'éсти? / На́й клине́ / то ўс'о на н'у ўпа́де / Бох так дайé / шо хто клине́ / то кл'ід'бу́ на се́бе приклика́йі / йа се ни бо́йу / бо н'іко́го ни клину́ і н'іко́ли ни кл'éла.*

ГАШ (АШ) УСТІ́Т СЛУ́ХАТИ – зміст якогось повідомлення принижує гідність людини; почуте не варте уваги: *И:і́ / Фéд'у / ўстидáлибесте пу́стé гово́р'ити / а м'ін'і́ гаи усті́т такé слухати; Паз'у́ / забери́ віц:и диті́ну / ўна ни ма́йі тўтки наш'у́р'увати вўха / бо пйéн'і вўкі́ такé гово́р'і / шо гаи усті́т то́то слухати / Та ўни погáн'і слова́ ни гово́р'ут / уні́ жерту́йут / Так'і́ жéрти ни до дитин'éч'іх вух.*

ГАШ (АШ) ФФЕ (ГАШ УСТІ́Т) – вислів викор. як негативна оцінка когось (чогось): *Баба́ шои́ гово́ри / а сама́ зайі́дена / ік малá диті́н:а / гаи ф:е / то ўже ни слухайіш / іка́ бéс'іда / а сокóтиш / коли́ тот сир з губі́у ўпа́де і к'іл'ко вин там удéржиц:е.*

ГЕ – розм., “га”; викор. у діалогах, коли мовець запитує чи перепитує щось: *Мо́же / ви отак'і́ фалді́ з боки́у зрóбите? / ге?; Хо́ч'у ў нед'і́лу по́рос'і купі́ти / ни хот'і́ла бес се подиві́ти? / ге? / пишли́ бих ра́зом / йа тоб'і́ дозич'у / ік се надўмайіш купува́ти / бо то так / áбо цéйі нед'і́л'і / áбо на дру́гу / та́мки ўже мут с'в'éта пиперáти; Мару́с'ко / да́й кур'іш'і́л' / Ге? / шо да́ти? / Каў кур'іш'і́л'.*

ГЕВ – незм.; викор. у знач. *що* при відгукуванні, коли співрозмовники перебувають на значній відстані один від одного: *Василі́ / де ви? / Василі́ / Геў / йа тўтки / коро́ву пересі́л'у́йу / ни кр'іч'éй / бо йа н'іч'о́ ни ч'у́йу / вид р'ікі́ шумі́т.*

ГÉЗДЕ – присл., 1) тут: *Де ти шукайіш? / гéзде тво́йі ч'еве́віки; 2) недавно: Йа гéзде ў Ку́тах йі́йі від'іла / н'іч'о́ по ній́ ни ві́тко бу́ло / а каза́ли / шо т'ішка́ / Йо / хлóпц'а ме ма́ти / Відите́ / йе жинкі́ / шо по них і ни ду́же тізнашно́ / йа н'іч'о́ бу́ла ни покм'і́тила.*

ГÉЗДЕНЬКИ – присл., 1) тут; ось тут; ось це: *Ни шука́й / Іва́нку / волові́т гéзден'ки; 2) недавно, зовсім недавно: Іду́ йа гéзден'ки с*

присади́би / бур'яну́ і́кого́с на́ж'е́ла / ді́уїу́се / а д'і́да веде́ Мі́триу́ брат / ка́же / шо пизна́у д'і́да та́ї помі́х при́тї / бо ї́му так шош у голо́в'ї се зроби́ло / шо вин забу́у / де жи́йе і́ ї́ек ї́го́ фам'і́л'ї́а / Бо́же боро́ні ко́ждого вит тако́го / гет ч'е́сто забу́у.

ГЕ́ЗДЕЧЬКИ – те саме, що ГЕ́ЗДЕНЬКИ: *Гездеч'ки їду / а Васи́л' коро́ву веде́ / фали́у́се / шо до́бра на молоко́ / дес у Пути́л'ї купі́у; На тоб'ї́ / гездеч'ки ма́йїш гро́ш'ї / купи́ соб'ї́ шош у м'і́с'т'ї.*

ГЕ́ЙБИ – незм., наче, ніби: *Гей́би корч' калі́ни / і́г дивитисе зде́леку / ге́йби на ма́лаї поді́бне / шош отакé / ни зна́у / ї́ек уно́ се назива́ї; Гей́би на дош' се збера́ло / і́ зноу́ ви́їсни́лосе.*

ГЕ́КАТИ – часто викор. “ге”, перепитуючи про щось, іноді (спеціально) не бажаючи швидко реагувати на прохання: *Ни ге́каї́ / а їди́ скорéн'ко ви́жени коро́ву с кон'у́шїни / бо ў́дуйі́ц:е / ч'у́їїш ци́ н'ї?*

ГЕЛÉМСАТИ – сильно стукати, бити чимсь об щось: *Шо ї́їс при́шоу́ м'ін'ї́ ў́ ві́кна гелéмсати? / гу́пайі́ш / аш ші́би дри́жут / шо се ста́ло?*

ГЕ́НДЕ – 1) ось там: *Де ру́шнік ? / Ге́нде / ко́ло гру́би; 2) недавно: Ге́нде їду́ ї́ ви́жу ї́її з і́кімос молод'і́ком / н'ї́би н'ч'о́.*

ГЕ́НДЕЛЬ (ГЕНДЕЛЬ), -я – комерція, спекуляція: *Ми ни вит це́го / а їе так'ї́ / шо с це́го жи́їут / ў́ на́шїї́ фам'і́л'ї́ї / в'ід'ї́ / оді́н М'і́хаї́ло шош ма́її до не́го / але́ ге́ндел' / то ни на́ше / абéс за не́го ни бра́у́се / с тим б'ї́но шош ма́ти / хто ни ў́м'ї́ї / погорі́т.*

ГЕ́НДЕЧЬКИ (ГЕНДЕНЬКИ) – те саме, що ГЕ́НДЕ: *Ге́ндеч'ки ў́с'е́кого їе / дос'і́гаї́ та́ї бері́ їїш / кі́шка ду́же до́бра і́ салтисо́н.*

ГЕНДЛЮВА́ТИ (ГИНДЛЮВА́ТИ) – займатися комерцією – перепродувати щось, торгувати чимось, маючи від цього зиск: *Каўт / шо вин де́ревом гендл'ува́у / але́ ни зна́у / ци́ то пра́ўда.*

ГЕНТА́М – давно, колись: *Гента́м ни бу́ло тако́го ў́бран'а́ / ході́у / хто ў́ ч'і́м / абі́ ч'е́сте / ни пі́рване / мо́гли ї́ донóс'увати / А тепéрен'ки ни донóс'у́їут?; Гента́м так ни пі́ли / ї́їк тепéр / тепéрки на байу́ пéрет' ко́ждим кладу́т пага́р' / а то́гді́ / одні́м ч'і́стува́лисе / а ш'ї́ смих ві́д'ї́ла / шо пі́ли с такі́х пага́рч'і́кіу́ / ї́їк напéрстки / наш д'і́до такі́ї мау́ / оц:é / їа розум'ї́у / набу́ток / н'їхто́ ни ў́пива́у́се; Бабо́ / то гента́м так бу́ло / а тепéрки і́н'ч'ї́ пор'ётки / ч'о́ І́ван ма́її сади́ти барабу́л'ї́ / коли́ вин го́ден ї́їх купи́ти? / к'і́л'ко се стрéби / тї́л'ко о́зме / сего́н:е за гро́ш'ї́ ў́с'о́ купі́ш.*

ГЕПАТИ (ГЕПНУТИ) – 1) бити (вдарити) чимсь об щось: *Ни гéпай у тотó ведрó; 2) бити (вдарити) когось: Гéпнуў рас / а кíl'ко трéба? / тáмки пúшка дúху бúла; 3) стрéляти (вистрéлити): Гéпнуў с пúшки / таї потокáми такé видлúн'и пишлó / шо ну.*

ГЕПАТИСЕ (ГЕПНУТИСЕ) – згруб., падати (впасти): *На тóму леду ни рас гéпнуўсе / дóки пришоў тхát'и / так мои ўйэзи скрутіти.*

ГЕРНАДЛІ (ГЕРНАГЛІ, ГЕРНАЛІ, ГАРНАЛІ), -ів – шпильки для волосся: *Ў мéне корóт'к'и вóлоси / нашó герна́д'л'іў? / То ни тоб'і / а Йілен'і; Ў Мар'іч'ки бúла такá груба кіска / йік рука / і ўна дéколи ўкладáла йіі́ наўкрух голові / дúже фáйно / герна́гл'і / шо ўна брáла / мáли звэр'ха так'і б'іл'і ч'іч'іч'кú / йа бúла се придивіла / і то так вигл'ідáло / йік в'іноч'ок / дес пóдес ч'іч'іч'ка / дúже йіліло гóлу / Ну таї уна самá фáйна бúла / нимá шо казáти / ў мáму се ўдáла.*

ГЕТ – дуже, зовсім: *Оц'é гет зле зрóблено / трéба переробйéти; Ідú гет віц'и / наї ни дúўйусе на тéбе / наї се ни злос'т'у; Йек так нагл'óхкатисе / шобí гет нич'ó ни розум'іти?*

ГЕТ ФЭРТИК (ГЕТФЭРТИК) – незм., абсолютно, повністю: *З':іли гетфэ́ртик ус'ó / н'іч'ó се ни лишіло / н'і крúшкi; Д'іти бáвилисе / з лúшка пóc'т'іл' с'т'іглí на пидлóгу / і ўс'о гетфэ́ртик повимн'эцкували і позамáс'т'ували / дóбре / шо хот' п'і́р'і ни к'івáли / се ни додúмали; Уні ш'і ни знайут / йек то бúде / а Кóц'о роскáзаў нам ус'ó гетфэ́ртик; Ус'ó / лиш уб'іліти / і тáмки мои бúде ноч'увáти / йа самá пишлá бих тудá сид'іти / гетфэ́ртик ус'ó позаберáла бих і пишлá.*

ГЕТЬ ЧЭСТО – незм., абсолютно, зовсім, повністю: *Ви гет' ч'эсто рóзуму ни мáйіте / йек такú малú дитíну лишіти ў хát'и самú? / та ўна / шо хоч' / віроби / Мамó / йа мýс'іла віб'іч'і свін'ам дáти / таї корóву трéба здойіти / хто за мéне ц:у робóту зрóби? / а дитíна ўже веліч'ка / сидíт і бáвиц:e / ад'і йек фáйно; Вогир'кіў ўжé нимá і ни бúде / кавул'а вірваласе / пишлá горóдом і ўс'о вітолоч'іла / А ви ч'о ни держ'éли? / Та йек удéржиш / ік уна се збúцкала / і пот'іглá ни ў тої к'ірунок / шо трéба / м'ін'і ч'ут' рúки ни ўрвáла. Див. ГЕТФЭ́РТИК.*

ГЕЧІ-ПЕЧІ – шипшина; те саме, що СВЕРБЇВУСКА: *Ў бéрез'і ростé гéч'і пéч'і / обі́рвемо по пéршому морóз'і; Ў мéне йе гéч'і пéч'і / хот'іў бес такóйі гарбáти?*

ГИ! – вигук, який викор. мовець, коли відганяє чи підганяє корову (корів): *Ги / ги / ч'о / верé / ўна бйе рúт'оў? / ч'ут' ведрó ни перевернúла /*

А йа знайу ч'о / бо ви фу́стку дру́гу ўбра́ли / ўна вас ни пизна́ла / ви ўрас у зелéний бу́ли / ви шо / гада́йіте / шо ўна ни розум'і́йі?

ГІБІТИ – 1) мерзнути: *Ч'о ми / дурн'і / оту́тки гіб'і́ймо? / їд'ім у ха́ту / ік маши́на прийі́де / то ми шо / ни ўч'у́ймо? / Але ўна мо́же ста́ти ни тут / а ко́ло Івано́ч'ка / віц:и ни ч'у́ти / шо́фер розді́виц:е / шо н'іко́го нимá / та́й по́йіде / Йо / До́ц'а до́бре ка́же / по́йіде; 2) жити в матеріальній скруті: *Молод'і ч'о йі́дут у с'в'іті? / шобі заробі́ти йкус коп'і́ку / ни хоч'ут гіб'і́ти / йік ми ўперéт / ік ма́ли по ті́л'ку ро́киў / йік уні́ / ану́ нагада́йте / ік'і ми д'і́ланкі́ гна́ли / йік ста́неш / ота́к поді́вис:е пéрет' се́бе / йо́ї / то гаи́ у оч'éх мр'і́йі / але шо / берéш са́пу та́й ц'у́кайіш / дес'éт'і поті́ збива́йут / ти с'в'і́та Бо́жого ни ві́диш / бо зі́гнути́ї / нимá колі́ се розди́у́йэти / ц'і́лії ден' лиши́ ц'ук та́ ц'ук; 3) бути хворим, від цього втрачаючи якість життя: *В'іч'н'і от'і́ тиски / се́рце / ни жи́йу / а гіб'і́у.***

ГИВНЄК, -ні́ка – 1) коров'ячий послід: *Позач'éс'т'у́йте пéрет ста́ін'і / ч'о йа ма́йу опході́ти ги́н'ікі?; 2) вульг., образл., про особу чоловічої статі: *Ти / ги́н'е́ку / шобі́ тво́йі ла́би ту́тки бі́рше ни ві́д'і́у / йа до те́бе / ік до ч'олов'і́ка / а ти шо ро́биш? / марш м'і́н'і з оч'éї.**

ГИВНЄНКА, -и – вульг., образл., пох. від ГИВНЄК; про особу жін. статі: *Така́ ги́н'е́нка / ш'і́ молоко́ ко́ло ро́та ни ві́сохло / а ўна писку́йі / фа́йно наўч'éласе до ста́рших рот утвор'éти.*

ГІДИТИСЕ – гидувати: *Дес / ка́жут / ж'і́бії йі́д'ут / йа би то́го гіді́ласе / ни го́дна бих на то́то диві́тисе / а ні т:о / шо йі́сти.*

ГІДНИЙ – гідний, достойний: *Гідні́й хлопч'і́ш'і / л'уба́ за не́го пі́де.*

ГИЙ! – те саме, що ГИ: *Ги́ї ка́жут / ік хоч'ут / шобі́ коро́ва ў ста́їни ста́ла на сво́йе м'і́сце / ік йі́йі трéба пристру́ніти / ік жену́т на па́шу ци с па́ш'і / а ўна ни хоч'і́ їти / тогді́ / йік уна́ бі́цкайіц:е ци ни ўстайé / ци йік шош ни по ни́ / отогді́ му́сиш гі́їкати.*

ГІЙКАТИ – 1) часто вживати “гий”, доглядаючи корову (корів): *Да́ї спóк'і́ї коро́в'і / ни гі́йкай на н'у / на́ї пасé / рас йі́ї там смаку́йі / на́ї пасé / а поті́м ота́к по́пасом пі́дете на кра́ш:у па́шу / а ту́тки йі́ї се ўда́ло / бо / в'іде́у / с'і́л' була́ рос:і́плена / то́го ўна так на́сти́но догризáйі; 2) перен., згруб., робити занадто багато зауважень, часто дорікати комусь: *Так гі́йкайут на нев'і́стку / шо ўна бойі́ц:е сло́во сказа́ти / ўперéт була́ весéла / а тепéрки ад'і́їка ста́ла зату́ркана / ни пизна́у́ би.**

ГІЛИНИ (ГІЛІНИ), -я – опредм. дія стос. ГИЛІТИ: *Запамн'і́та́йте / ва́ше гі́лін'і н'іч'о́ ни даст / йа за не́го ни пі́ду / найшлі́се м'і́н'і сватач'і́.*

ГИЛИТИ – радити, переконувати кого-небудь у достоїнствах когось (чогось): *Ни трéба м'ин'ї гили́ти т:у д'їу́ку / йа сам ви́жу / іка́ ўна́ зафа́йна / перепу́диўбисе уноч'é / Та йа ни каў / шо фа́йна / йа лиш каў / шо нипогána / ї таздиўска́ / лиш оц:é / Ну та бер'їт'ийї́ ви.*

ГІМБЕЛЬ (ГІМБІЛЬ), -я – рубанок: *У та́та йе два / оди́н вели́кий гімбел' / а дру́гий / мали́й / таки́й гімблик / шо на́в'їт' йа ним мо́жу робі́ти / та́тко де́коли позвол'éйї / оц:у́ до́ш'їч'ку йа гимбл'ува́ў.*

ГИМБЛІВКА (ГИБЛІВКА) – гимбльована (гибльована) дошка: *То ни гимблїу́ка / гимблїу́кі скла́ден'ї за ха́тоў / ота́мки див'їц:е.*

ГІМБЛИК (ГІБЛИК), -а – змени.. до ГІМБЕЛЬ (ГІМБІЛЬ): *Цису́ роботу́ малéнким гімбликом тре: робі́ти / іди́ко позич' у ву́йка Никола́йа / кажї́ / шо двéч'їру вид:амó.*

ГИМБЛІНІ (ГИБЛІНІ), -я – дерев'яні стружки, що утворюються після “гимбльованя” дощок: *Набер'ї́м гимблї́н'а / таї́ з не́го зроби́мо с'їн:ї́к / лиш трéба дивї́тисе / абї́ тонéн'ке / бес тр'їсоч'óк / на не́му будéмо соб'ї́ леж'éти / їгра́тисе л'ал'ка́ми / ба́ба нас пофалї́т / шо ми ни на земні́ роскла́лисе / а на не́му / А ві́тки пішву́ óзмето? / Нашó пішви? / гéнде м'їшо́к йе / у нас будé с'їн:ич'óк / а ни тот / шо на лу́шко.*

ГИМБЛЬОВАНИ (ГИБЛЬОВАНИ), -я – опредм. дія за знач. ГИМБЛЮВАТИ (ГИБЛЮВАТИ): *Шо ц:е за гимбл'óван'ї такé? / ўсу до́ш'ку сто́ч'їш / дивї́се / йек ву́йко рóби / а ти зап'їниўсе таї́ гимбл'у́їш.*

ГИМБЛЬОВАНИЙ (ГИБЛЬОВАНИЙ) – обструганий рубанком (про дошку, брус): *Ц':ї дош'кі́ до́бре гибл'óван'ї / з них фа́йна ві́йде стол'éр'ка.*

ГИМБЛЮВАТИ (ГИБЛЮВАТИ) – вирівнювати, видшліфовувати дерев'яну дошку “гимблем” (“гиблем”): *Ву́йко гимбл'ува́ў / таї́ менé забаўйéў / до́ки ма́ма ни верну́ласе з м'їста / ми тогди́ ў хач':éн'ї жи́ли / а ў новї́й лиш стол'éрку зач'éли робі́ти.*

ГИМЗІТИ – 1) мжичити: *Трóхи гимзї́т / áле їд'їм / мус шош робі́ти надвор'ї́ / ни розмо́кнемо / ми ни цукр'éн'ї; 2) перен., плакати, “вестисе” (про дитину): Ни гимзї́ / бо ш'ї́ йїс н'їч'ó ни диста́ў / йа лиш каза́ла / шо ўдéр'у / а тикі́ напра́уду мо́жу ўз'éти прут.*

ГІМКАТИ (ГИМКОТИТИ) – тихо “виводити” якусь мелодію; щось “говорити”, “співати” (про немовля); видавати уривчасті звуки (про тварину, здеб. корову): *Хóди по ха́т'ї / ку́тайїц:е / і шош соб'ї́ пид нис*

гимкотіт; Мої / ві́жу / корóв'і зле / ўна ни му́кайі / але гі́мкайі / ўже с
пиў годи́ни так; Малá Ан:іч'ка ўже гимкотіт / шош роскáзуї д'ідови.

ГІНУТИ (ГІБНУТИ) – 1) дуже хотіти, прагнути чогось: *Їа сегóн:е
гіну і́сти лопатóк / гіну за німи;* 2) дуже боятися: *Ч'есто гіну / і́к
тоту ў л'іс'і ўзд'р'у / страшно́ се бо́ю / потóму ни гóн:а до себе при́ті;*
3) у знач. “мені прикро”: *Їа гіну / ч'о ви ни хоч'іте ўз'єти хот' одін
цукі́рок? / хот' одén од'н'іс'киї / малóму дастé / ік сегóн:е ни і́стé.*

ГІНУТИ ЖІТИ (ПОЖІТИ; ПОБУ́ТИ) НА ЦÉМУ СВІ́ТІ –
прагнути жити: *Їа ўже старá / Мар'іч'ко / так'і / ік йа / ўже даўно ў
гли́н'і лежу́т / але призна́йусе тоб'і́ / шо гіну жити / ш'і хот' би páру
ро́киў / бо так ус'о проїшло́ / іт би бу́ло ўч'єра / ад'і ўч'єра мо́є жит'є се
зач'єло / а сегóн:е ўже трéба думати про інче / трéба / але ў голов'і
кру́тиц:е гáтка / Гóсподи / ікії цес с'в'іт фáйні та мілії / йек то
кортіт ш'і хот' трóхи надивітисе на нéго / хот' трóхи побу́ти на нéму /
наї би к'і́л'ко.*

ГІНУТИ (ВМЕРÁТИ) С ПУ́ДУ – дуже боятися: *Ікііс д'іт пришоў /
ж'єрвоў / такоў / ік тєл'і / таї с'іў ко́ло мєне на лáвоч'ку / а ж'єрва се
ўл'ігlá ко́ло них / йа ч'есто гінула с пуду / каў / забер'іт пса / а вин кáе /
шо ни б'і́тесе / а тот ужé наш'ур'уйі вўха / ўтвор'єїі óч'і / і зач'інáїї
менé сокотіти / а з рóта слин' ц'урком ни перестайé їти / ўнук потóму
роскáзуваў / шо то нас'кудніи бойовїї пес / у нéго така шкїра / шо дрўгїї
пес імє іїїї зубáми / т'єгне / а ўна ни рвєц:е / т'єгнец:е / йойойóї / лédви
д'іда се допросїла / шобї даў м'ін'і ўстáти / бо йа на кóл'їїу їду.*

ГІРШНИЙ – такий самий, як хтось; схожий, подібний: *Іванкó /
гїр'ішна Нóц'а / гаї дивїсе на фудугрáф'їїу / а Марус'а / вікапаниї Івán /
шо н'ї? / ус'о такé / і твар' / і постáва / і така самá л'ўтава / і́к вин.*

ГІРКАНІ, -я – опредм. дія від ГІРКАТИ: *Одно́ гїркан'і ч'ўйу /
бїрше н'іч'ó / йек мош такé жит'є провáдити? / лиш гир та гир.*

ГІРКАТИ – 1) знев., грубо відповідати комусь: *Івán'ч'їку / абєс
н'ікóму ни гїркаў / то нифáїно / нáв'іт' / ік тоб'і ни дўже се хоч'і
говорїти / ни хоч' / ни ставáї у велїк'і бєс'їди / скажї лиш páру слиў / але
фáїно / шóби м'ін'і н'їхтó ў óч'і ни л'іс / йа тебé прóс'у;* 2) сварити когось:
*Дóброго слóва ни ўч'ўїїш вид нєїї / лиш гїркайї на д'їч'їну / а ўнá шо /
він:а?*

ГІРКАТИСЕ – сваритися: *Д'їти гїркайуц:е / с тóго нимá дивóти;
На поч'іткáх і моїї гїркалисє / а тепérки ікос напрáвилосє.*

ГІРШЕ – присл., гірше: *Ч’о бойётисе? / гірше ни б’уде / шо б’уде / т:о б’уде; Ёс’і каўт / шо ст’ало гірше ж’іти / того л’уде й’ідут с’в’ітамі / шукай’ут краш:ого жит’а.*

ГІРШИЙ – гірший: *Цес трунт гіршиї вид д’ідового; Йа бих ни сказа’ла / шо цес спинд’з’ар’ гіршиї вит то’го / шо ў ма’тки / вин інчиї / нов’іш:иї.*

ГІРШКАТИ – сварити: *Ни гіршкаї / ўна за’рас ўс’о фа’їно зроби / ц’іхо / наї йа ни ч’уй’у такіх слиў.*

ГІРШКАТИСЕ – 1) гратися, жартувати: *Стар’і / а гіршкай’уц:е / йік д’іти; 2) сперечатися, сваритися: Сегон:е гіршкай’уц:е / а заўтра / до’бр’і / ни м’іш’еїсе ни ў своєї / бо лішес:е він:иї / то хат’н’і / ни мут до’ўго г’уки ду’ти.*

ГИРЬКА́ (НИПОРА́ДНА) ГОДИ́НА – біда, нещастя: *Гир’ка моїа годіна з ва’мі / Го’сподеч’ку / поможі м’ін’і.*

ГИРЬКІЙ (ГИРЬКИЙ ГИРЭ́НЬКИЙ) МИ́НІ (ІМУ́ ТА ІН.) СВИ́Т БУ́ДЕ – когось чекають великі неприємності: *Наї лиш се пока’же / наї лиш прій’де тхат’і / ої шо ме ма’ти / гир’кїї йіму’ с’в’іт б’уде / ої шо б’уде; Ч’уй’у / шо ту’тен’ки гир’кїї гир’ен’кїї м’ін’і с’в’іт б’уде / ч’уй’і моїе се’рце / шо б’іда зазер’аїї ў о’ч’і; Гир’кїї м’ін’і с’в’іт / йек це’го се збу’ти?*

ГІЦКАВКА, -и – опредм. дія стос. **ГІЦКАТИ (ГІЦКАТИСЕ)**: *Ц’іхо сид’іт / шо ц:е за гіцкаўка вас найшла? / див’іц:е / бо с’ін:ік пирв’ец:е / надвор’і і’грайтесе / гаї надві’р / та’мки ч’іно’ўгайтесе.*

ГІЦКАТИ – легенько підкидати малюка вгору й ловити, граючись із ним; гойдати дитину на коліні (“так, і’гби ўна на коневі і’хала”): *Малїї л’уби / ік йа йіго от’ак гіцкай’у / але м’ін’і ру’ки ўй’енут; Бі’рше ни гіцкаї дитіну / до’ста / бо йек йа йїїї прислон’у?*

ГІЦКАТИСЕ – підстрибуючи, падати на щось (у такий спосіб гратися): *Ни гіцкаїсе на то’му лу’шку / бо с’ін:ика’ нич’о ни б’уде; Ад’і гіцкалісе / таї до’гіцкалісе.*

ГИЧЭ́НИ (ГІЧЭ́НИ), -я – збірн. стос. **ГІЧЬКА**: *А шо с’ цим гич’ен’ім робіти? / наї со’хне?; Бері ўсе г’іч’ен’і с’ то’го гор’оду / де бу’ли барабу’л’і / вішушимо / таї ним оп:алимо’ порос’і п’ерет’ с’в’етами.*

ГІЧЬКА, -и – гичка: *Кин’ оцис’у гич’ку свін’ам; Гич’ка гет ус’охла / а барабу’л’і так’і / йік ворон’іч’і й’еца / отіц’к’і.*

ГІКАТИ – сварити: *Стар’а г’ікала / шо ку’ри пишлиї йї ў гр’іткі / а йек йіх усокотіти? / Запрі / зроби за’городу / наї та’мки порпай’уц:е / а ни*

ў гр'іткáх / бо іна́кше вид на́пасти се ни ўсоко́тиш / ану́ би тоб'і́ ко́ло хáти газдува́ли ч'уж'і́ ку́ри? / ти бес ш'і́ ни такé заводі́ла / лиш загоро́дити / і ўс'о / ўа ўрас так робі́у.

ГІЛЄ, -я – гілля: *Ану́ко позбера́йте оц:é г'іл'е та склад'і́т отáм на ку́пу / а потóму котр'і́с із вас поруба́йі йі́го.*

ГІРЧЄВІТИ – ставити гіркуватим: *На тепл'і́ ц:е ма́сло зач'éло г'ірч'éв'іти / то трéба йі́го перетопі́ти / абі́ мош бу́ло йі́сти.*

ГІРЧЄТИ – мати (відчувати) гіркуватий смак (присмак): *Ч'о / véре / сметáна г'ірч'éйі ? / мо́же / коро́ва ў них високо́т'і́ўна? / ви се ни пита́ли ў Одо́к'і́йі?; Шо ві́пити / шóби так ни г'ірч'éло м'ін'і́ ў рóт'і? / аг'і́ / вит ч'óго т:о? / То вит печ'і́нки мо́же йти.*

ГІТЬКАТИ (ГІТЬКАТИ) – підстрибувати, підскакувати, граючись; те саме, що ГІЦКАТИ: *Ни г'і́т'кай так диті́ну / бо ўпу́стиш.*

ГІТЬКАТИСЕ (ГІТЬКАТИСЕ) – те саме, що ГІЦКАТИСЕ: *Ни г'і́т'кайсе на лу́шку / бо спру́жин'е повіла́зи / гéнде ко́ло гру́ш'і́ йе копі́ч'ка / б'і́жйі́ тудá / Бабо́ / ўа про́буваў / áле ўна так ни питкида́йі / та́мки гйі́цнуўсе / і́ потóму ни го́ден ві́л'істи ві́т:и / а тў́теч'ки скáкнуў / і́ леті́ши до не́ба / див'і́ц:е / йек ўа ўм'і́у.*

ГІЦ – незм., викор. у значенні “великий” у висловленні: *Куле́шка гйі́ц / а робóти / ні́ц / це так д'і́до лубі́ў каза́ти.*

ГЛА́ДИТИ (ПОГЛА́ДИТИ) ПРЎТОМ (ПРЎТИКОМ) – ірон., жарт., бити, вдарити: *Йо́ / ни бес цéго / ма́ма дес може гла́дити прў́тиком / а д'éд'а н'і́ / вин де́коли с'т'і́гайі́ рем'і́н' / ни бйе́ / áле до́ста то́го / шо ним помахáйі́ пéред' оч'éма / м'ін'і́ цéго ўрас стайé / а т:о / шо ма́ма по нога́х легóн'ко погла́ди / то ни боли́т / ўна пот'éгне / а ўа каў / а менé ни боли́т / а менé ни боли́т / а менé н'і́ц ни боли́т / ни зна́йу ч'о / áле йі́к оц:é кри́кну / то ўна кладе́ прў́тик і́ ч'ос стайé смутна́ / н'і́ч'о́ ни ка́же / áле по ни́ ві́жу / шо йі́и ни дў́же véсело / ч'о т:о / верé / так?*

ГЛА́ДІЧИ – гладячи: *Отáк гла́д'і́ч'і́ ко́тика / вин н'і́с йі́го до тал'ер'і́йі́ў / тудá / де ми з вўі́ноў сид'і́ли / і́ ўже дес за пи́ў кро́ку до нас / ко́тови шош се ста́ло / і́ вин др'áпнуў малóго за рў́ку / та так / шо гаш кроў поч'ур'і́ла / ві́рваўсе і́ ўт'і́к / отакé ми сегóн:е ма́ли / к'і́л'ко бу́ло плач'і́ў / у́же на́и ни ка́жу / Мо́же кит ч'о́го́с се перепу́диў?*

ГЛА́ТКО НИ ОБІ́ЙШЛО́СЕ (НИ ОБІ́ЙДЕЦЕ, ОБІ́ЙШЛО́СЕ) КОМУ́С – хтось зазнає невдачі, труднощів, нерозуміння з боку інших; комусь дали (дадуть) прочухана: *Ўс'і́ пи́шли́ бу́ли до цéр'кви с'в'і́тіти / а*

малу́ О́лку лиши́ли до́ма / бо дити́н'и ш'и зат'е́шко ўс'о вітримати / тил'ко сто́йети / витпра́ва йшла́ доўго / та́й убра́тисе ни́ ду́же бу́ло ў шо / пос'в'іти́ли / верта́йўц:е ўдово́лен'и / шо доч'іка́ли це́го д'н'а ў здоро́ўї і гаразда́х / ве́село на ду́шї / бо ўскр'іс' ч'ўти Хри́сто́с воскрес / прихóд'ут тхат'и / с'іда́йут за стиў / хóч'ут розгов'ітисе / кліч'ут і малу́ / а дити́на ни́ ду́же хóч'и́ с'іда́ти ў р'ет / ка́же / шо ни́ голóн:а / ну н'и / то н'и / меш потóму йі́сти / га́й у їки́с ч'ес ўстайўт / нён'а шош попраўйе́йї на стол'і / а на нёму стрип пасóк / бо то гонорóв'и тазди / придиўйе́йїц:е / а ў ко́ждї пác'ц'и вігризен'и кру́ч'ін'ц'и / тогди́ ўна здогада́лисє / хто паскї спакалиў і ч'о дити́на найі́дена / але шо робі́ти? / кру́ч'ін'ц'и ни́ вернеш / мус с'в'іткүва́ти з обгрізеними паска́ми / але і О́л'ц'и глáтко ни́ об'йішлóсє / бо ўна зна́ла / шо то́то ни́ во́л'но к'іва́ти / зна́ла / але зробі́ла / йек се схот'і́ло.

ГЛАТЬ ЗА ШЕ́РСТЮ (ТО Й СВА́РОК НИ БУ́ДЕ) – не драгуй когось, потурай йому, то й уникнеш конфлікту: Глат' за шéрс'т'у / та́й меш ма́ти ч'е́стиї спóк'її / ни́ відиши / йек йа́ рóбїу? / д'ед'а шош скр'іч'е́йї / ци́ ві́жу / шо óмхнїї / то йа́ тогди́ н'іч'ó ни́ зач'іна́йу / рот ни́ ўтвор'е́йу / а ўже потóму / ік тра́фіц:е нагóда / то полехкї ска́жу / шó вин зле рóби / шó м'ін'і́ ни́ ўдайе́ц:е / а йік би́ йа́ зра́зу йі́му випану́шкүвала / то бу́ли би́ страи́н'ї сваркї / отáк тебе́ ўч'е́йу / бо зна́йу / шо на до́бре.

ГЛЕ́ВОТЬ, -і – непридатна для обробітку земля; заболочений ґрунт: На гле́вот'и кукуру́дзи́ за л'і́то лиши́ по кол'і́на віросли.

ГЛЕВТА́К, -а – глевкий хліб: Мар'і́ / та́ це глеўта́к / де йіс таке́ купі́ла? / ад'і шо ў нёму ўсереді́н'и; Гента́м у Г'у́дев'и́ / йік хтос жертува́ў / то ми́х ш':е іна́кше сказа́ти / ти́ йігó се пита́йїш / Так? / а вин ни́ хóч'и́ витпов'іда́ти / та́й ка́же / З':иш глеўта́к / отáк мо́жно дражни́ти когóс / так? / з':иш глеўта́к / ну ка́жї / так ци́ н'и? / так? / а дру́гий зноў ка́же / З':иш глеўта́к / отакé с ці́ми глеўтака́ми.

ГЛЕВТА́К (ГЛЕВТУ́К), -а – глевкий, недопечений хліб: Спеклі́ таки́ глеўт'е́к / шо з нёго ко́ники мо́жно л'і́пїти; Насту́ / ти шош до́брого спекла́ ци́ глеўту́кїу? / А ти́ покүш'її / та́й меш зна́ти / ану́ с котрóго поч'е́ти? / п'іч'ну́ з оцéго.

ГЛЕМІ́ДАТИ – 1) обгризати щось (про тварину): Ад'і́ / йек коза́ глем'іда́йї молоду́ ш':е́пу; 2) знев., їсти, добре, ретельно не пережовуючи: Цис'а́ ба́ба / сара́ка / ни́ йіст / а лиши́ глем'іда́йї хл'ін.

ГЛ'ЄБОКО – незм., ГЛІБОВО: *Тáмки / де гл'єбоко / ни заход'іт / бо вод'і ни мош в'ірити; Бóже бороні дитін'і зазерáти ў кирніцу / там страшнó гл'єбоко / відиш сам / к'іл'ко кібел' майі се крутіти / абі дийті до воді; Тутки гл'єбоко / брит ніш:е.*

ГЛИЖЄ, -я – збірн. стос. ГЛИХ¹: *Хот'іла питі / шóби скóрше / таї зайшла ў глиж'є / му'с'у назáт вертáтисе / їти тоў дорóгоў / шо л'уде хóд'і; Вит:огіт ад'і їке глиж'є тўтки повиростáло.*

ГЛИЙ, -ю – річкова глина голубуватого кольору: *От:ó / шо при бéрез'і / такé / ік намўл / áле твердé / то глиї / каўт / шо йїгó гентáм дéкто браў / ік шош пидб'іл'уваў / áле ў нас у хáт'і так ни робіли / мáма б'іліла вакнóм / м'іш'єла тудá сін'ки / отáк / здáўна лиш сін'ку брáла / і бїрше н'іч'ó / вакнó і сін'ку / а глиї прикладáли / йїк бол'іло кол'іно / ци лікот' / ік шош с к'іс'т'káми бўло ниўпор'єтку / тогдї клáли глиї / вин вит'ігáў слáб'іс'т' і ставáло лéкше / так кáжут / дé йа знайў?*

ГЛІНІНЕ, -ого – назва урочища: *Ад'і їкїї дош' у Глїн'іному / зáрас і тутки бўде / бері парасóл'ку / йїк кудáс ідém / áбо с'ірату / неў накрїїс:е / бо парасóл'а / в'ідéў / се ўломїла.*

ГЛІННИЦЯ, -і – глинище: *Тотў глїн:ицу ўс'і знáли / з Рижніў приходіли по глїну / а потóму мáтка тот'і йїмі засїпала / таї спóк'її / нимá вірин'їў / а ростé фáйна травіч'ка.*

ГЛИП – глядь: *Йа глип / а тó / грип / йа ў кош'іл' / а тó / б'іл' / йа посмотриў / а то мокрó / йа пон'ўхаў / а то / наї ни кáжу / шо.*

ГЛІПАТИ (ГЛІПНУТИ) – час від часу дивитися, поглядати (поглянути): *Ідї глїпни / ци корóву ни трéба пересилїти / бо голóн:а бўде.*

ГЛИПІТИ – існувати; через хвороби та ін. бути постійно пригніченим: *Ти се питáйїш / шо ц:е за слóво такé глип'іти / а йа каў / шо це жїти / абі жїти / шóби рахувáлосе / шо ти жийéш / і бїрше н'іч'ó / отáк йа скаў / це так / шо тоб'і н'іч'ó ни мїле ї н'іч'ó се ни хóч'і / оц:é знач'єїї глип'іти.*

ГЛИТНІЙ – людний: *Глитній ден' сегóн:е ў Кóсов'і / бо базáр'.*

ГЛІТНО – тісно, людно: *Так бўло глїтно ў аўтóбус'і / шо ни мош бўло с'істи / стойéли ўсу дорóгу / а Мар'їка кáже / шо на одній ноз'і дойїхала / і т:а ниш'іслїва / бо їкас бáба прóбувала на н'у своїй клўнки клáсти; То задўже глїтно / кудá с такоў малóў дитїноў іті?*

ГЛИХ, -огу – 1) колюча рослина (напр., глід, шипшина та ін.): *Мої / ану́ дивісе / йек цес глих фа́йно зацвіу́ / ота́к ста́ла смих таї́ дума́йу / йек Бох за ўс'о подба́у / за ўс'о / шо росте́ / та́ йа цисе́ глиж'е́ ўрас опході́ла / а сегон:е ста́ла / таї́ о́ч'і свої́й забу́ла; 2) колючка цієї рослини: *Йої́ / ану́ко б'іжї́ судá / дитї́н'ї глих забїу́се у но́гу / помо́жї віт'ігнути.**

ГЛІБО́КЕ, -ого – назва частини гори: *Гл'ібо́ке / то висо́ко ў го́рах пол'є́нка / а́ле ўна ни́ йе ріу́на / то підгі́рок / вели́кого л'ісу та́мки нима́ / сама́ дримнич'ї́а росте́ / тудá їти стрі́мко / а ў до́ліні / в'ід'ї́ / йе поті́к / бо во́хко / цес бик горі́ / йїк ота́к подиві́тисе / до́ста стримкі́й / це скалі́сте гл'ібо́ке поні́жен'ї / вит це́го ї пишло́ т:о / шо ўна се назива́йї / Гл'ібо́ке / лиш так / по інчому́ ни мо́же бу́ти.*

ГЛІБО́КИЙ – глибокий: *Тутеч'ки́ / ко́ло бе́рега / гл'ібо́ка вода́ / то лиш вигл'іда́йї / шо ўна нигл'ібо́ка / ві́тко кам'ї́н'цї́ / а йїк ста́ти / то м'ї́н'ї по шї́йу / хто ни ўм'ї́йї плївати́ / пота́не.*

ГЛІБО́КО – те саме, що ГЛІ́БОКО: *Нака́зуї́ / шобни ни ора́у́ гл'ібо́ко / бо пото́му прї́їдец:е так переверта́ти зе́мн'у / йїк тогі́т Митрі́ха робї́ла / ўс'о писне́ пишло́ бу́ло наве́р'х / а шо л'ї́шого / то ўдо́ліну / йїк у таке́ посади́ти / н'їч'о́ се ни ўро́ди.*

ГЛОТА́ (ГОЛОТА́), -и – тіснота, штовханина: *То пе́рет' с'в'ета́ми / то́го така́ вели́ка голо́та на базарі́ бу́ла.*

ГЛОТІ́ТИСЕ – тіснитися: *Л'у́де / ни глот'ї́ц:е тутки́ / бо хл'ї́ба сегон:е ни бу́де / гаи́ заўтра привезу́т.*

ГЛОТУ́ (ГОЛОТУ́) РОБИ́ТИ (ЗРОБИ́ТИ) – спричинювати (спричинити) тисняву, штовханину: *Прї́шлиї́ ўну́ки ї пре́ўнуки / і ў ха́т'ї зробї́ли голо́ту; Л'у́де / ни роб'ї́т голо́ту / ус'ї́ с'е́дете / пус'т'ї́т / наї́ тот'ї́ виї́дут / шо прї́ї́хали / і наї́ жинкі́ споч'є́тку захо́д'ут.*

ГЛУЗДЕ́Й, -їв – знев., їстівні гриби, однак не білі: *Йе́ / ву́їку / грибі́ ? / Та набра́у їкі́хос глузде́йї́ / на сма́шку бу́де / ад'ї́ їк'ї.*

ГЛУСТ, -ду – розум, кмітливість: *Ти ма́йїш глу́ст ў голо́в'ї́ ци́ н'ї? / хто ч'у́у дитї́ну саму́ дго́р'ї́ пускáти?; Ік нима́́ глу́зду ў голо́в'ї́ / то нич'о́ ни помóже.*

ГЛУХІ́Й ІК (ІК) НИ ДОЧЮ́Ї, ТО ПРИБРЕ́ШЕ (ДОБРЕ́ШЕ) – вислів викор. у ситуації, коли мовець хоче наголосити на неправдивості чогось: *Д'є́д'а за постолі́ каза́у́ / а ти за к'ї́пта́р' зач'є́у́ / таї́ ш'ї́ се нерву́йїш / а то до́бре ка́жут / глухі́й ік ни доч'у́йї / то до́бреше́ / до ч'о́го к'ї́пта́р' / ік у не́го два соч'є́у́ск'ї́ ўже́ йе / то ш'ї́ трэ́того трэ́ба?*

ГЛУШІТИ ГОРІВКУ – те саме, що ГЛУШІТИ (ПЕРЕВЕРТАТИ) ПАГАРЬ ЗА ПАГАРЕМ: *М'іхало по ч'орному глушиў гор'іўку / але Бох поміх / шо збуўсе цего / теперки ў рот ни берé.*

ГЛУШІТИ (ПЕРЕВЕРТАТИ) ПАГАРЬ ЗА ПАГАРЕМ – знев., вживати велику кількість алкогольних напоїв: *Одін глуши пагар' за пагарем / але ни пійн'її / а другий пиў пагар'ч'іка віпїї / таї уже контётнїї / Бо цес ужé допиўсе / а першого ш'ї ц:е ч'ікаїї / спїец:е до рéшти.*

ГЛУШІТИ СВІТ – створювати сильні шуми, гуркіт, шкодячи довкіллю: *Кобібито л'уде уваж'ели / йїхали повóлен'ки / відите / їка дорóга / то пошкудуїте і себе / ї свойу тарадаїку / ї тих л'удїї / шо жиїўт при дорóз'ї / але де: / хто на цисé се дїви? / глуши с'в'їт / іг би за ним шч'езники гнаїсе / з гóриў се спустиїли таї лóўїўт / а вин т'ікаїї.*

ГЛУШМАН, -а – зруб., 1) глуха чи глухувата людина: *Мару'с'ко / кажіу гóлосно / бо йа стаў глушманом / ў молод'ї рокї мих питс'м'їїуватисе з вуїка Мітра / котрїї нидоч'уваў / а теперки сам тóго покуш'їў / ўс'ї шош говор'ут / с'м'їїўц:е / а йа лиш оч'ема блїмаїу; 2) перен., дитина чи дорослий, які вдають, ніби не чують, коли до них апелюють: *То ти / глушмане / води ў рот набраў ци тебе зуби бол'ут / шо ти ни обзиваїїс:е? / йа кр'іч'ейу ї ни гон:а докр'іч'етисе / абес з дитїноў посід'їў / дóки здоїў корóву / а тебе зац'їпїло? / ти ни гóден кинуїтисе ж'éўко / абес поміх / колї горїт? / ге? / кол'кі би тебе найшлі / та би тебе найшлі; Глушмане / к'їл'ко йа маїу тоб'ї казати? / вінеси води ї урубаї дроў.**

ГЛЯБА – присл., неможливо: *Х'їба би води ў рóт набраў / бо гл'аба шош сказати / поправити / ік уна ўже зач'їнаїї гўки дўти; Малїї / такїї / шо ўс'о найде / гл'аба дес шош сховати / ік цес ужé найшоў / ци с'їрникї / ци грóш'ї / шó бес ни спр'етаў / дéколи самá забўду / де смїх поклала / а вин наперёт знаїї / шó шукаїу / ї каже / де ўно / ни дўмаї соб'ї / ўс'о знаїї / Паз'ў / та наї знаїї / лиш би ни забуваў / шó мóжно к'ївати / а шо / ни вóл'но / таї би ч'ужїм ни росказуваў т:о / шо йїм се ни налэжи знаїти / оц:é одно; Малá ни хоч'ї самá бўти / гл'аба на м'їнўту вїїти / ік уна зач'їнаїїї плакати / Бо ви приўч'ели до рук / а теперки шо хоч'їте? / тотá рузўмна головá розузнала / шó л'їтше / ї уже трéбуїї свóго.*

ГНА́ТИ ГОРІВКУ (ГОРІВКІ́) – виготовляти горілку в домашніх умовах: *Ў сел'і зна́йут / хто женé гор'і́уку і де ййі́ мош купі́ти / на́в'іт' уноч'é / йік дуже се стрéби / то мош диста́ти.*

ГНА́ТИ ГОРОДІ́ – мати й обробляти великі площі землі: *Городі́ вели́к'і ни женé / але к'і́л'ко трéба / то ма́йі.*

ГНИЛЄ́К, -іка – 1) гнила деревина, фрукт та ін.: *Переберáли йéблука / а гнил'і́кі скида́ли ў йéму; Ў печ'é гнил'і́кі ни хоч'ут гор'і́ти / лиш димй́ут; 2) перен., ледар: То робі́тник? / то гнил'éк / лиш думай́і / йек би скóрше до вéч'іра; 3) знев., дірявий зуб: Йі́ленко / ў ме́не нима́ ч'ем то́то́ йі́сти / лиші́лисе ў рóт'і лиш два гнил'і́кі / тверде́ ни йі́м.*

ГНИЛІ́Й – 1) зогнилий: *Та́мки нима́ шо виберáти / то ус'о́ гнилé; 2) перен., ледачий: Та д:е / вин гнилі́й до робóти / тако́го на́йма́ти ни мо́жно.*

ГНИЛІ́Й, ІК (І́К) ПЕНЬ – про лінивого: *Ви зна́йіте / ста́рши́й робі́тні́й / а мéнчи́й до робóти ни дуже / вин лиш с'п'іва́ти л'уби / Одок'і́ / ви ш'і полехкі сказа́ли / та вин гнилі́й / ік пен' / а с то́го с'п'іван'а шо? / іка́ ко́рис'т'? / на́й с'п'іва́йі / йа н'іч'о́ ни каў / але на́й ус'о́ зрóби / шо тре: / а то́гді́ с'п'іва́йі / к'і́л'ко соб'і́ хоч'і́ / ци шо ви ка́ете?*

ГНИЛІ́ЦЯ (ГНИЛІ́ЧЬКА), -і (-и) – груша, яка починає гнити зсередини: *Цис'і́ грушкі́ доўго ни му́т сто́йэти / бо то гнилі́ц'і.*

ГНИЛІ́ЧІ, -я – 1) гнилі або дрібні плоди: *Урві́ соб'і́ фа́йне йéблуко / ни йіш / то́то па́дали́ц'а / гнилі́ч'і; 2) зруб., ледачо: Л'у́пко Вас'у́ / ни каж'і́т так за Йі́ленку / ўна ни гнилі́ч'і / ўна / сара́ка / слаба́ / ни ві́дите / йек уна́ т'éшко хóди? / лед'в'і́с'ки переступа́йі.*

ГНИЛУВА́ТИЙ – 1) трохи гнилий: *Йéблука гнилува́т'і / бо йі́сте ни диві́лисе за ні́ми / трéба бу́ло л'уфт робі́ти / а ни ус'о́ позапл'і́шувати / хто ч'уў так таздува́ти? / йік дуже морóс / то затика́йте / а йік нима́ / то ўс'о́ хоч'і́ дихати / на́нич' закрі́ли / а ўден' / йік нима́ вели́кої́й студени́ / ўтворі́ли; 2) перен., лінкуватий: *Шо бу́демо ка́зати / трóхи гнилува́ти́й цес ч'олов'і́к / але при до́бри́й жін'ц'і́ ме справува́ти́се.**

ГНІВНІ́, -их – субст., про людей, що “тримають гнів” між собою: *Сус'і́ди гн'і́ун'і́ с Парáскоў / бо ўна́ з ус'і́ма́ кл'уч'ки шука́йі; Уні́ гн'і́ун'і́ / ни говор'ут / лиш Сла́вайсу́ / і ўс'о.*

ГНІВ (ГНІВІ́) ТРИМА́ТИ (ДЕРЖЄ́ТИ) – бути у сварці, сердитися один на одного; те саме, що БУ́ТИ В ГНІВА́Х: *Уні́ доўго гн'і́ві́ ни трима́ли / б'і́гом подобра́халисе / Ну та́й до́бре / так л'і́тше жі́ти.*

ГНІЗДІТИСЯ (КОМОСІТИСЯ, КОМОЗІТИСЯ) – вертітися, крутитися, бути неспокійним; постійно змінювати положення тіла: *С'п'іт ужé / к'іл'ко метé гн'іздітисе? / ч'éрес вас йа ни гон:а ўснүти.*

ГНІТІТИСЯ – підрум'янюватисе (про хлібні вироби): *Діўйүсе / ци фáйно гн'іт'ўц:е колач'і ў печ'é.*

ГНОЄНИЙ – який має запах гною чи забруднений ним: *Ви міли корóв'і вімн'і? / мили? / а ч'о молоко вид:айé гно́йім / гнойéне / ану прóбуйте / хто йігó ме піти? / це х'ібá лиш порос'éтам вісипати.*

ГНОЇВКА, -и – місце, де збирається гній, а також рідка частина гною, що є цінним добривом: *Дóбре ў дош' гнойіўку вино́сити / бо ни так ч'ўти / зрáзу потайé; Ў сус'ідиў кóло гнойіўки віросли ік'іс гад'ікі; Тáто зробіў збирнік / такў йéму / дл'а гнойіўки / віт:и лéкиє ведрами йі́ї виберáти.*

ГНҮТИ СВОЇ (СВОЄ) – твердо стояти на чомусь; наполягати на своїй думці; не брати до уваги міркування інших: *То ўперт'ўх / йі́му кáжут одно́ / а вин гне свої́; Ти ни зна́йіш / то така́ нату́ра / вин до пос'л'ін:ого ме гнүти свої́е / віди / шо зле / шо хтос л'і́пше рáди / áле дáл'і ме казáти / на́й бóде отáк / то така́ д'іч':а нату́ра / херéктер / абéс зна́ла.*

ГОВИРКІЙ (ГОВИРНІЙ) – говірливий: *Д'іўка говиркá / ўдáласе ў бáбу / така́ Васи́ліха бóла / То ї ма́ма ў не́йї говирна́; То ни фáйно / йі́к молодá д'іўч'іна задўже говирна́ / газдин'і шош говор'ут / а ўна свої́е ўстаўйéйї / показу́ї / шо на ўсéму розум'йі́ц:е / ти зна́йіш / за кóго йа говор'у / дрўг'і жинкі ўже пите'м'йіууц:е / ік хтос зач'іна́йї шош телен'іти / то кáжут / Така́ рузўмна / йі́к Мар'іч'ка Васи́лева / áле ни пишї / котрóго Васил'á / бо йа гн'івіў ни хóч'у.*

ГОВІНІ, -я – піст: *К'іца гов'йі́ / твёрдо дéржи гов'ін'і / а ў пйётниці тикі н'ікóли н'іч'ó ни йіст; У гов'ін'і пéрш'і дни так'і́ / шо хот'і́лосе йі́сти / а потóму ўт'ігáйүсе / ї дóбре.*

ГОВІНІ ЗАХОДИ (ЗАЙШЛО, ЗАЙДЕ) – піст наступає, почався (почнеться): *Ўже заходи гов'ін'і / сегóроку штирнáц':ітого мартá / на Йіўдóхи; Гов'ін'і заходи / з йідóў трéба дáтисе на стрим / та́ї ни лиш з неў / то ни на́йголоўн'іш:е / мéнче гриз'іт од'н'і одних.*

ГОВІТИ – постити; дотримуватися правил посту: *Ўс'і д'н'і ни гов'йіу / берү лишéн' сэреду ї пйётниці; Видите / йек уно́ йе / стáрш'і л'ўде могли би мéнче гов'іти / ік молод'і́ / а ўни набогáто бй́рше пóс'т'ут / Вўїно / та молод'і́ т'éшко рóбйут / а ш'і йі́к ни мут дóбре йі́сти / то шо с тóго*

бўде? / а стар'і д'ома / ўни г'он':і соб'і шош привар'іти п'исно'го / таї й'істи й'ім ни так се хоч'і / й'ік молод'ім / Ни загов'ор'уї мен'е / п'ист й'е п'ист / й'а ни за тих каў / шо на т'ішк'іх роб'от'ах / Та й'а ж'ерт'уїу / і молод'і гов'іўут / лиш од'но / шо ц'им ни ф'ал'уц'е ї вам ни роск'азуїут; Гов'іўу так / ік се нал'ежи / п'ер'шій і пос'л'ін:уї т'іжден' / а ў т':і дни тр'охи соб'і попуск'айу / й'ім наб'іло / але ї тогд'і ў понед'іўнок / с'ереду ї п'іётниц'у п'ос'т'у / мн'ёса ус'іі п'ист ни й'ім'о / але шо й'а скаў? / голоўн'е ни т:о / шо пиш'ло ў рот / а т:о / шо з рот'а / й'ід'а / це важн'е / але ни наїголоўн'іш:е / тр'еба м'енче й'істи од'ін од'ного / мол'ітисе / ход'іти до ц'ёр'кви / оц:е ме се рахув'ати / шо гов'іўиш / м'енче й'істи од'ін од'ного / оц:е.

ГОВОРІ ДО ГОРІ, А ГОРА ГОР'ОВ – 1) про уперту людину, яка не сприймає аргументованих доводів: Д'обре їк'іс каз'аў / говор'і до гор'і / а гор'а гор'оў / так'е ї тут / ўна й'ік нам'іриласе шош зр'об'іти / то н'іч'о ни пом'оже / аб'ес к'і'л'ко т'іўк / шо ни роб'і ц:е / бо б'уде зле / аб'ес й'ек р'ідно прос'іў / ни пом'оже / к'аже / ви се ни розум'іўіте на ц'ему / таї шо роб'іти? / то нат'ура д'ёдева вил'азі; 2) про неслухняну дитину: Говор'і до гор'і / а гор'а гор'оў / це й'а про нашо'го Їванк'а / н'іц ни сл'ухайї / а ўперт'ўх / їк'ого с'в'іт ни в'ід'іў.

ГОВОРІЛА, ЇХАЛА, НАДІБАЛА МІХАЛА – говорити незрозуміло, без логічного зв'язку між окремими висловленнями; говорити нісенітниці: Ти ни зн'аїш Мар'іч':іну б'ес'іду? / говор'іла / й'іхала / над'ібала М'іхала / ўна п'р'иход'і / зач'інаїї телен'кот'іти / а й'а ўже ї н'іч'о се ни п'ит'айу / наї догов'ор'і / бо ў т'ому н'іїєкого р'ід'у ним'а / хто каз'аў / куд'а й'шоў / с к'им говор'іў / ч'о т'ваўтув'али? / отак'е / мен'е голов'а зач'інаїї в'ит т'ого бол'іти / а шо ў вас д'оброго? / лиш'ім п'уст'е / за с'ебе роск'азуїте.

ГОВОРІ СОБІ СВОЄ, А Я ЗНАЮ СВОЄ – у кожного своя думка, і кожен має право на неї: З'аким б'уде так / ік й'е / ў нас ним'а заўт'іку на шош вел'іке / то'го й'а н'іч'ей'іх пор'ат ни сл'ухайу / ти говор'і соб'і своїе / а й'а зн'аїу своїе / й'а л'іпше в'іжу / шо ў м'ойї х'ат'і се д'іїї; Говор'і соб'і / говор'і / а й'а зн'аїу своїе / і зр'об'іу так / ік м'ін'і се хоч'і / оц:е по ўс'іі наїшї б'ес'ід'і.

ГОВОРІТИ, АБІ ГОВОРІЛОСЕ – знев., базікати: Ст'ар'ш'а ж'інка / і ма'ла б'и зн'ати р'ет ц'ему ўс'ему / а ўна гов'ор'і / аб'і говор'ілосе / так / аб'і й'із'ік ни ўс'нуў / аб'і маў роб'оту.

ГОВОРІТИ (КАЗАТИ, СКАЗАТИ) В ОЧІ КОМУСЬ – промовляти (повідомити) щось комусь безпосередньо: *Йа л'убіу ґ оч'і ґс'о казати / але то ни ґс'ім удайеґе; Н'і / ґна ґс'о ґ оч'і сказала / ґс'о / шо думала; Меи говоріти ґ оч'і? / ни робі ґе / і позаоч'і ни треба / наї лии'ейе на м'енчому / віговориласе м'ін'і / таї доста; Говоріла / рубала ґс'о ґ оч'і / вин / сараку / ни знау / де д'ітисе / поч'ірвон'іу / стау такий / ік гріб'ін' у нашого кугутá / ч'есто кугут'іч'іі гріб'ін'.*

ГОВОРІТИ ДЕС'ЕТОЇ – говорити, розповідати щось незрозуміло: *Ти гон'а ґ него шои се допитати? / йа н'і / говорі дес'етойі / так / аби говорілосе / Йо / ґ него така бес'іда / вітко / одно думайі / а дрүге л'ізе на йзіік; Говорі дес'етойі / так'ік п'іені / може / шои тайіт? / бо йек так? / йа про одно / а вин м'ін'і про дрүге / шо ґе за така н'ііека бес'іда?*

ГОВОРІТИ, ІК (П) БИ КАМІНЯ (ГОРІХИВ, КУЛ'ІШ) В РОТ НАБРА́В – розмовляти невиразно, незрозуміло: *М'іцин старіиш / дүже розумні / ґс'і йіго фал'ут / але говорі / іт би гор'іхиу у рот набрау / гезде до нас пришоу / шои зо мноу заговоріу / але йа мало шо с того зрозум'іла / та хот' би поволі / а то бул'кайі / іт би стр'іл'еу.*

ГОВОРІТИ, ІГ (П) БИ ЛИШЕНЬ ОЧІ ПРОЛУПІВ – висловлюватися не зовсім зрозуміло: *Мар'і / колі йіс устала? / ге? / дауно / л'убоч'ко / а так говоріиш / іт бес лишен' оч'і пролупіла / шо с тобоу?*

ГОВОРІТИ, ІГ (П) БИ НІЧЬО (НИЧЬО) НИ РОЗУМІВ – розмовляти, не виявляючи в чомусь компетентності, обізнаності з чимось; не дотримуватися правил спілкування: *Кау тоб'і / з него вүіко віл'іс / отої / шо вин йіго ґ соб'і придүшувау / притлүмйувау так'і рокі / того ґч'ені ч'олов'ік / а так говоріу / іт би н'іц н'іч'о ни розум'іу / йіму за одно / а вин суне напóперек / рот говорі / а голова ни гон'а ґсокотіти / йек і кудá тотá бес'іда завертаїі / то йа скау / шо гет ниуч'ені л'іше би гóден повестісе / іік оцес / набогáто л'іше.*

ГОВОРІТИ, ІГ (П) ДО СТІНІ (ДО СЛ҄УПА, БАРАНÁ, Т҄УРКА ТА ІН.) – про ситуацію, коли адресат не хоче реагувати на висловлене адресантом: *Говору / йіг до с'т'іні / а вин се ни ґбзівáйі / ч'ітáйі шои; Йіму шои казати / це йіг до слүпа говоріти / кажі ни кажі.*

ГОВОРІТИ, ІГ (П) З МАЛÓВ ДИТІНÓВ – обережно, заспокоюючи, не завдаючи болю, намагаючись оберегти від жорстокої реальності; говорити, не сприймаючи когось як рівноправного партнера: *Бабó / ви так говоріте зо мноу / іт з малóу дитіноу / а йа х'ібá ни*

розум'їу / шо стáлосе? / це йа вас хоч'у ўспокóйти / абéсте ни переживáли за мéне / ви ўрас казáли / шо йа розумна / метé від'ити / йа ї віду ни подáм / шо м'ин'ї шош ни так / напράўду / ї віду ни подáм / метé від'ити.

ГОВОРІТИ, ЇК (ІК) КСЬОНЦ КАЗАНІ (ЇК У ЦЕРЬКВІ) – поважно, розважливо, повчаючи: *Говóриши / їк кс'онц казан'ї / áле ми ни ў цёр'кв'ї.*

ГОВОРІТИ, ЇК (ІК) П'ЄНИЙ (ЇК У ГОРЕЦЦІ, П' БИ БЕЛЕНІ (БИЛИНІ) ОБ'ЇВСЕ) – говорити нісенітниці, те, що не відповідає реальності, не має логічного зв'язку: *С цеў жінкоў гóден шош урадити? / ўна говóри / їйк пйéна / їт би віпила сто грам / тотó / шо ка́же / х'їба кóтови пит фист / А ви їйк ц:е знайіте / то зач'инайіте бéс'їду? / ч'о / шукáйіте ч'ужіх порáт?*

ГОВОРІТИ, ІК (ЇК) С П'ЄНИМ – розмовляти з кимось, не досягаючи мети (результату); говорити, знаючи неадекватність сприйняття співрозмовником: *Мар'ї / ти ни знайіш / їек тверéзії говóри с пйéним? / і їек уні гóн':ї се договоріти? / отáк і йа сегóн:е поговоріла з М'їс'ом / їек? / тák'їк с пйéним / бйрше н'їч'ó ни каў.*

ГОВОРІТИ, ЇК (ІК) С ПРОСÓНКУ – необдумано, не до ладу: *Івá / говóриши / їк с просóнку / йа се питайіу за бербеніч'ку / ци ўже зробіў вўїко / а ти шо м'ин'ї витпов'їдайіш? / шо вино форм'інтуйі?*

ГОВОРІТИ, ЇК (ІК) С СЛАБІМ – те саме, що ГОВОРІТИ, ЇГ (ІГ) З МАЛÓВ ДИТЙНОВ: *Андр'її дóбре з вўїком говоруіў / тák'їк се налэжи с слабім говоруіти / обнад'їйуваў / роска́зуваў / їек дрўг'ї вит тако́го бол'їка се вил'їч'їли / шо ш':е би мош бўло спрóбувати / і то бўло слабóму пом'їч'нэ / вин на́в'їт' зач'эў буў жертувáти / даўно́ тако́го ни бўло.*

ГОВОРІТИ, ЇК (ІК) СТАРÉ – мудро, розважливо; вести розмову, міркувати, як дорослий (про дитину): *Ни л'ўбйу д'їтйї / шо ўм'їш'уйуц:е ў бéс'їду старіших / бо ўни / і мóже / говóр'ут шош мўдре / їйк стар'ї / áле то погáно вигл'їдайі / вїтко / шо дóма нима́ дóброго вїхован'а / бо де би йа такé позвол'éла дитйн'ї?; Їїму лиш штіри рóки / а говóри / їйк старé / так / їт бес з йїгó д'éдем / Лес'óm / поговоріла; Дитйна малá / а говóри / їйк старé / таї вїжу / шо на́в'їт' зач'їнайі так ходіти / їк Їїлáч'ко / а де т:о фáїно?*

ГОВОРІТИ (РОСКА́ЗУВАТИ) КÓЖДИЙ РОЗУ́МНИЙ, А ЗРОБІТИ ТÉШКО – за людину промовляють її діла, а не слова: *Їїлá /*

говоріти / р'оскази р'осказувати ко́ждий розу́мний / а зроби́ти т'е́шко / ану́ наї зроби́и / а де ўни хоч'ут? / ўни роби́ут / але соб'і́ / сво́ю киш'ену́ пилну́ють / а на́рит / сара́ку / да́л'і ма́йї б'ідува́ти; Говори́ти / Васи́ / ко́ждий розу́мний / це ни т'е́шко / а т'е́шко зроби́ти / от:о́ / шо йа скаў́ / це ўрас т'е́ш:е.

ГОВОРІТИ КРИЗ ЗУ́БИ – говорити неохоче, лише з необхідності, виявляючи тим самим образу, гнів стосовно кого-небудь: Гово́ри / але криз зу́би / а йа с то́го н'іч'о́ ни роби́у / бо ни ч'у́йусе / шо ч'е́мос завини́ла / рас так / наї бу́де так / ме́нче бу́де кло́поту́.

ГОВОРІТИ НА ВІ́ТЕР – марно, даремно говорити: Ко́ц'у / то та́мки нимá с ким говори́ти / бо говори́ши на в'і́тер / н'іхто́ н'іч'о́ ни слуха́йї.

ГОВОРІТИ НАВСТРІ́ТЬ (НАВСТРІ́ТЬ) – розмовляти, відповідати неввічливо, не дотримуючись деяких максим спілкування: Ў не́го н'іч'о́ ни го́ден се допита́ти / говори́ наўстр'і́т' / ни зна́ю / шо́ йго́ ўкуси́ло / Да́й йіму́ сп'ок'і́й / ни надо́йда́й / ік сх'оч'і́ / то сам ска́же / ві́тко / ч'ес ни пришо́ў; Гово́ри і роби́ ўс'о наўстр'і́т'.

ГОВОРІТИ НАПРАВЦІ́ – прямо, чітко висловлювати думку; не використовувати підтекст: Васи́ / ни ўнима́єсе / говори́ напраўц'і́ / наї йа зна́ю / ци мош ч'іка́ти вит те́бе по́моч'і́ / ци н'і́ / кажі́ / та́к'ік уно́ тоб'і́ вихо́ди.

ГОВОРІТИ ПУСТО́Ї – знев., базікати, говорити дурниці: Та вин та́кії́ йе / урас гово́ри пусто́йї / на́в'іт' ік шош зач'не́ му́дре / то ў кинці́ зведе́ на пу́сте́ / та́й шо ти з не́го о́змеш?

ГОВОРІТИ (РОСКА́ЗУВАТИ), ТА́КІК С КНІ́ШКИ ЧІТА́ТИ – говорити (розповідати) щось дуже чітко, логічно, без запинки: Мар'і́ч':ін хло́пец ві́тко / шо до нау́ки / ік р'осказу́йї шош / то та́к'ік би с кні́шки ч'іта́ў / ни наслуха́ўбисе то́йї б'е́с'іди / ду́же фа́йно.

ГОВОРІТИ (СКАЗА́ТИ) РУ́БА – висловлювати (висловити) щось дуже категорично: У Лес'á нимá так / шо хоч'те́ / роб'і́т' / а хоч'те́ / н'і́ / вин сказа́ў ру́ба / і ма́йї бу́ти по йіго́; Іва́ниха се ўсе́рдила / бо йіс говори́ў / але заду́же ру́ба / а так ни мо́жно / ўна нам попуска́йї па́ш'і́ / а ни ми́ йї́ / меш ві́д'іти / ўна ш'і́ мо́же переду́мати / йа би са́ма се ни згоди́ла / іт би хтос так ру́баў б'е́с'іду; Аб'е́с н'іко́ли бі́рше зо мно́у так ру́ба ни говори́ў / бо ц:е м'ін'і́ се ни ўдай'е́ / на́раз'і́ про́с'у тебе́́ / ік хоч' / шо́би ми фа́йно жи́ли / так ни роби́ / бо ўно ни напраў'ї́ейї жит'е́́ / а кал'і́ч'і́.

ГОВОРІТИ (СКАЗАТИ) С ПРИТИСКОМ – промовляти (промовити) сердито, невдоволено: *Ни говорі до мене с притиском / бо йа тоб'ї ни наймаласе ц'їлії ден' сид'їти з дитиною / просїла йїс на годінку / а то ўже ўполун'е / та де: / ўже пополун':у / їка годінка? / йа вит самóго рán'a / а ти ш'ї гўки дўйїш / то хто би маў се сёрдити? / ў мене дóма такош робóта.*

ГОВОРІТИ (НАГОВОРІТИ) ТІЛЬКО, ШО Й НА ДВОХ ПАПÉРЯХ БИ НИ СПИСÁВ – дуже багато говорити: *Йа ни л'убїу тоту жїнку / шо дéколи віжу ў телев'їзор'ї / говорі богáто / тїл'ко / шо на двох папéр'ах би ни списáў / вїтко / шо се наўч'éла / áле йї ни мош в'їрити / бо ц'е самé ўна рокáми говорі / мої / та ўс'ї пус'т'ї / дурн'ї / крадўт / а ти ч'ем / л'ўпко солодén'ка / л'їпи'а? / лиш тим / шо сóлотко се наўч'éла об'їц'éти?; И:ї / наговорїла тоб'ї тїл'ко / шо ї на двох папéр'ах би ни списáў / а то ўс'о пустé / нашó тоб'ї тóго дáўного знáти? / та т':ї л'ўде ўже ус'ї вїўмерали / нáв'їт' р'їтко котрá хáта се лишїла / х'їбá лиш дáўнїї пл'ац.*

ГОВОРІТИ У ШТІРИ ДОРÓЗІ – знев., базікати; говорити, не дбаючи про зрозумїлїсть, логїку викладу, смислову цїлїснїсть повїдомлюваного: *Говорі у штіри дорóз'ї / н'їч'ó ни гóден зрозум'їти / А шо вит пїéного хот'їти? / котрїї пїéнїї фáїно вигл'їдáїї / рїўно їде і дóбре говорі? / ви дес такé ч'ўли ци вїд'їли?; Говорі у штіри дорóз'ї / а хоч'ї / шóби хтос тотó слўхаў / а кóму цéго тре:?*

ГОВОРІТИ ХОДІКОЇ (ХОДЬЄК) – висловлюватися, не дотримуючись правил мовного етикету; викор. знижені, лайливі слова: *Ви знáйте / шо знач'éїї ходїти ход'їкóїї / кáжут / д'їўка ходї ход'їкóїї / то ўже ни трéба допїтуватисе / йек це? / отáк мош говорїти нифáїно / ход'їкóїї / телепáти йїзикóм / абї телепáлосе / скаў такé / абї ни знáти / їкїї буў хтос фáїнїї / а йїк отáк заговóри / то мóже спротївитисе с пéршого слóва / йа ўже мáла такé.*

ГОВОРІТИ, ШО В ГОЛУ ПРИЙДЕ (АБІ ГОВОРІТИ, АБІ ГОВОРІЛОСЕ, АБІ ДЎРНО НИ СИДІТИ) – говорити, не дотримуючись максим спїлкування; говорити дурниці: *Катерї / йїк говорїти / абї говорїлосе / то л'їшиє ц'їхо сид'їти / йéк так мош ход'їкóїї говорїти?; Говорїш лиш так / абї дўрно ни сид'їти / тáже дўмаї / шо кáжеш / дáїсе на стрїман'ї / ш'ўпни себé / йїк хоч' рот утвор'éти.*

ГОВОРІТИ (ТАКЕ), ШО НИМА́ ШО СЛУ́ХАТИ (НИМА́ ШО В ДВІ ТРІСЦІ ВЗЄТИ) – згруб., говорити дурниці: *Гаї до́ста / такé гово́риши / шо нима́ шо слу́хати / от:а́ дити́на варт'н'и́ш:е ска́же; Де йа хоч'у пу́стé вислухо́увати? / такé гово́ри / шо нима́ шо ў дв'і тр'іс'ц'і ўз'є́ти / л'і́пше пе́рнути / ік то́то слу́хати / ви́бач'є́те / а́ле то́то л'і́пше.*

ГО́ДЕН (ГО́ДНИЙ) – здатний, спроможний: *Йа ни го́н:а за де́н'ку ц:е зро́бити; Го́ден буў дану́вати / то го́ден і ране́н'ко ўста́ти; Ік йі́сте ни го́н':і / то каж'і́т / ни ўстава́йте / ми вам суда́ йі́сти принесемо́; Де вин / сара́ку / го́ден ро́бити? / йі́му́ лиш на печ'е́ се вигр'іва́ти.*

ГОДИ́НА, -и – погода взагалі: *Ад'і йка годи́на Бо́ж'а / ўс'о мои ро́бити / і йе́блuch'ка рва́ти / і барабул'кі копа́ти / золо́та́ дні́на.*

ГОДИНОВА́ТИЙ (ГОДИНУВА́ТИЙ) – 1) неврівноважений, здатний швидко, часто не зовсім умотивовано, змінювати свої рішення: *Ба́ба Лесі́ха годи́нува́та бу́ла / тут одно́ ка́же / а за іку́с хвілю́ гет і́нче;* 2) той, який не дотримує даного комусь слова: *Паўло́ такі́й годи́новати́й / шо з ним ни го́ден се догово́рити / сего́н:е ка́же одно́ / тве́рдо об'и́ц'є́ї / а заўтра́ ро́би дру́ге / поўб'и́ц'є́ў / шо при́де мурува́ти / і ни при́шоў / ми се ві́ч'ікали заду́рно пу́сто / мо́ї / йек такі́м нислі́ўним бу́ти?*

ГОДИ́ТИ – 1) догоджати комусь: *Ба́ба при́кра / а́ле куда́ д'і́ч'і́на д'і́нец:е? / му́си терп'і́ти і́ годі́ти йі́ї / і́нчого / ч'о́го́с л'і́пшого по́ки ни ві́жу;* 2) наймати когось на роботу, домовляючись про ціну: *Ходи́ла смих ў Ма́лії Роже́н' годі́ти ма́їстра / об'и́ц'є́ў / шо при́де ў ч'і́тве́р' / А то йкі́ та́мки йе ма́їстер?;* 2) догоджати: *А йа сво́му і надал'і́ бу́ду годі́ти / бо йі́го л'у́бїу / мене́ дру́г'і тазди́н'і ни опхо́д'ут / ад'і Ма́р'іка ка́же / шо ўч'є́ї ч'олов'і́ка / йек вин і шо ма́її ро́бити / то́го / ві́тко / Їван т'іка́її вит ха́ти / прихо́ди лиш ноч'ува́ти / скаж'і́т / це йе до́бре? / це фа́йне жит'є́? / йа тако́го ни хоч'у.*

ГОДИ́ТИСЕ – торгуватися, знижуючи попередньо запропоновану кимось ціну: *Тре́ба годі́тисе / а ни зра́зу виклада́ти гро́ш'і; Му́с'іли годі́тисе / абі́ та́н'че купі́ти муку́; Годі́лисe / та́ї ви́йшло на до́бре.*

ГО́ДНО (ГО́ННО) БУ́ТИ – незм., може стати реальністю: *То го́дно бу́ти / ти до́бре ра́диши; Ни зна́йу / ци́ так го́н:о бу́ти / бо йі́м ни ме ви́пла́т'уватисе гна́ти суда́ маши́ну; Насту́ / йек ви гада́йіте / го́н:о бу́ти / шо́би м'ї́ї хло́пец уз'є́ў ва́шу ўну́ку? / Та ч'о́ ни го́н:о? / го́н:о / а́ле на́ї молод'і́ соб'і́ се догово́р'уйут / тре́ба йі́х се пита́ти / ци́ ўни хоч'ут це́го? / а мо́же / ўни ўже ма́йут шош на прим'і́т'і / а ми бу́демо се м'и́ш'є́ти?;*

Насту́ / це верé / гóн:о б́ути? / ікшо́ так / то наш хлопч'їш'ї пишо́ў би ў старóсти / ї́му ўдайéц:е ва́ш'а дон'ка́; Де ц:е гóн:о б́ути? / теренту́йу / шо н'ї / іт би шош такé ма́ло б́ути / Васи́ліха би ўпов'їла / ўна прóста / ни ўм'ї́ї видн'éкуватисе / та́ї нима́ ч'о / Катері́ / ўно то так / áле ви се ни питáли / та́ї тогó ўна ни казáла / їа би самá так зробі́ла / а ч'о ўс'їм трубі́ти / шо хоч'їмо робі́ти слóво?

ГОДÓВАНЕЦ, -я – 1) вихованець, особа, що живе в сім'ї на правах її члена, допомагає господарям, а згодом зобов'язана їх утримувати; опікун: *Васи́ліха ни самá / ўна ма́її годóван'ц'а / то пёрвойі сестрї́ син; 2) міф., нечиста сила, яку людина “використовує” для себе: Ў однёго ч'олов'їка ў сел'ї зна́йут / у ко́го / буў годóванец / цес ч'олов'їк зробі́ў їйгó с кўр'їч'їго їйц'á / вигр'їва́ў нит пахо́ў / і вигр'їў / та́ї тот потóму служі́ў ї́му / И:ї / пустé слўхайі́те / бр'їхн'ї ба́нс'к'ї / хóдите до цёр'кви і ў такé в'їрїте / аг'їнаб'їду.*

ГОДÓВАНІ (ГУДÓВАНІ), -я – годування: *Худóба хоч'ї дóброго кўтан'а / фáйного годóван'а / тогдї́ ї молоко́ б́уде / і ўс'о / шо ма́її б́ути.*

ГОДÓВАНКА, -и – пох. від ГОДÓВАНЕЦ'ї: *Ан:їч'ка дўже дóбра годóванка / так ході́ла за старі́ми / ї́к за рідно́ў ма́моў.*

ГО́Й ДА́Й, БÓЖЕ – вислів, що викор. у багатьох колядках (після кожного рядка тексту): *Закол'їду́йу тоб'ї ш':е кол'ётку / ўна кол'їду́йїц:е таз'д'ї́ / н'їхто́ з на́ших хатні́х їйї́ ни зна́ў / це їа ўч'ўла ў Мар'їки Вóйаковойі́ / ўна кол'їдува́ла / се назива́її / У по́ли / по́ли / пóближ дорóги / У по́ли / по́ли / пóближ дорóги / Го́ї да́ї / Бóже / Пóближ дорóги / шоўкóвії на́м'їт / отўтки́ ї дáл'ї Го́ї да́ї Бóже се кол'їду́її / гаш до к'їн'ц'á / їа кол'їду́йу лиш пёрш'ї р'їткї́ / абéс зна́ла / їек уно́ ма́її б́ути / Пит тим на́м'їтом / золотї́ї стїл'ч'їк / Хто же там сидї́т на тим стїл'ч'їку? / На тим стїл'ч'їку сидї́т брат Іва́н / тут їмн'é таздї́ се ка́же / Ої сидї́т / сидї́т / ў кобзї́нку їгра́її / Ў нéго кобзї́нка / ба́ї / ни спростéн'ка / Ба́ї / ни спростéн'ка / ўс'а золотéн'ка / Прихóд'ут днéму три в'їрн'ї слўшкї́ / Ої бра́те Іва́не / даўно́ ми ў тéбе / Даўно́ ми ў тéбе в'їрно́ слўжимо́ / Ба́ї у нас волискї́ / ба́ї посив'їли / На́ш'ї бориткї́ гет поб'їл'їли / На́ш'ї ш'їпоч'кї́ по по́ясóч'ки / На́ш'ї шебéл'ки по за́гїноч'ки / Áбо нас пускáї / áбо нас стїна́ї / Їа вас ни пўс'т'у / їа вас ни зїтну́ / Їа пї́ду з ва́ми до гир полонї́н / Лўснемо ў шкрéбл'ї / ї́к грим на нéб'ї / Пўстїмо кўл'ї / ї́к крап дош':їку / Ї́к крап дош':їку у гирскў зéмл'у / У гирскї́ землі́ корол'á нима́ / Ої бра́те Іва́не / королéм б́удеш / Го́ї да́ї /*

*Бóже / А дáл'і се кáже в'ін'ч'óван'і / такé самé / йік у кол'éц':і Ої брáте
Ївáne / ми ў вáшим двор'і / одно ш'і скаў / у циї кол'éц':і тот'і слова / шо
поўтóр'уйуц:е / так се кол'ідуї / Гої даї / Божéї / ни Бóже / а Божéї /
так зат'ігáти трéба.*

ГÓЛА, БÓСА, А В ВІНКЎ – про недоречно одягнену жінку: У подéртих пан'ч'óхах / áле з золотім ланцушкóм / гóла / бóса іў в'інкў.

ГÓЛА ДУШЯ – неприкрита одягом верхня частина грудей: *Івáн'ч'іку / ч'о ў тéбе гóла душ'á? / хто тебé так зибрáў? / анўко їди до бáби наї тоб'і попраўїу свідрик / бáба зашп'ін'каїї хлóпч'іка і йїмў бóде теплén'ко; Ўбрáўсе ў куфáйку / а душ'á гóла.*

ГОЛÉЧИ, -я – дуже бідний: *И:ї / за їку машїну ви говóрите? / то голéч'і / вїтки ў них грóш'і? / ви бóли ў них дóма? / вїд'їли / їк'і тáмеч'ки стáтки? / де ўни гóн':і машїну купїти?*

ГÓЛИЙ – 1) дуже рідкий (про страву): *Шо ц:е за йїдá? / це гóла дз'éма; 2) позбавлений рослинності (про землю): Пáш'і нїмá / гóла гол'їс'ка земн'á; 3) не умебльований (про хату, примїщення взагалї): Н'їч'ó пóки шо нїмá / сам'і гóл'і ст'їни / Н'їч'ó / ўни молод'ї / а то ўс'о нажиўнé.*

ГÓЛИЙ-ГОЛІСЬКИЙ – те саме, що ГОЛІСЬКИЙ: *Ти гóла гол'їс'ка / а йа бóса бос'їс'ка / нам лїш трéба шош купїти / тоб'і ш':е одну новў сўкн'у / а м'їн'ї трéту пáру пїўч'еревїкїў / дóбре йа каў? / ни с'м'їсе / дóбре? / тогдї бóдемо ч'їч'їн'ї ї контéт'н'ї.*

ГÓЛИЙ І БÓСИЙ – бідний, неїмущий: *Вїдїте / ўни лишїлїсе бóли без н'їч'óго / гóл'ї ї бóс'ї / áле н'їхтó ни сказаў буў / шо то ни тáзди / тáздами бóли ї тáздами йе / отáк / бóли і йе.*

ГÓЛИЙ, ЇК (ІК) ПÁЛЕЦ – бідний, неїмущий: *То б'їдá / вин ни мáйї вїтки пот'їгнути / гóлиї / їк пáлец; Гóлиї / йїк пáлец / н'ї ў хáт'і / н'ї кóло хáти; Хлóпец гóлиї / їк пáлец / áле робїтнїї / з нéго лўде бóдут / вин і рóби / і ўч'éйїц:е / наї би йшлá д'їўка / їк вин йїїї хóч'і / то дóбрїї хлóпец / вин ни вїн:иї / шо сиротá ї н'ї вїтки нїмá пóмоч'і / наї їдé; Н'їхтó за нéго ни йшоў / бо гóлиї / йїк пáлец / оц':á звáжиласе / таї ад'ї йек ус'ó напráвилосе / тáздами стáйўт / дóже фáйно жиїўт.*

ГОЛІСЬКИЙ – голісінький: *Надвор'ї постуденїло / а дитїна гол'їс'ка б'їгаїї; Наї ни приб'їд'н'уйїц:е / мáйї пóўну шáфу ўбран'á / а мáм'ї квóлиц:е / шо гол'їс'ка / ўстїдáлабїсе / ц':а дес'їт'óх с:вóйїх ўберé.*

ГОЛОВА БИ ЙШЛА, А НÓГИ НИ ХÓЧЮТ – про неспроможність людини в роках швидко долати якусь відстань: *Соф'їа просїла ў*

дóхтор'а такóго л'ікарства / абі стар'і нóги видмолóдли і йшли ў м'істо / йік молод'і / бо кáже / шо гóловá би йшла / а нóги ни хоч'ут.

ГОЛОВÁ (БАНÉК) ВАРІТ У КÓГОС – про розумну, кмітливую людину: *Ў нéго гóловá метикуйі / варіт дóбре / áле кобі до ч'óгос дóброго / а вин лиш дúмайі / йек би шош у кóгос укράсти.*

ГОЛОВÁ ЗАБІТА В КÓГОС – хтось постійно про щось думає: *Ў нéйі однім гóловá забіта / хлóпец шкóлу к'ін'ч'éйі / ўна гризéц:е / шó бúде дáл'і.*

ГОЛОВÁ, ІК (ІК) БИ КЛÓЧИМ НАБІТА (ІГ БИ ІІ КЛÓЧИМ НАБІЛИ, ХТОС НАБІВ) – про стан, коли людина не може зосередися на чомусь: *То / вітко / на з'м'іну погóди / бо ў мéне гóловá іг би клóч'ім набіта / пóўно ў ниі / а дúмати ни хоч'і; Нóги вáт'ін'і / а гóловá іг би хтос клóч'ім набіў / áле фйіст / такá т'ішкá / шо лéдвн на ўйéзах се дéржн / ни знáйў / шо зо мноў / витполун':а отакé / вит:огдї / ік прийшла з м'іста.*

ГОЛОВÁ – ІК (ІК) БАНÉК, А РÓЗУМУ – ІК (ІК) У КÚРКИ (ІК) КУЛÁК – згруб., про того, хто, на думку мовця, нерозумний: *Шкодá / Йўц'у / шо гóлу мáйіш / ік бан'ék / а рóзуму ў ниі н'іц нимá / тїл'ко / йік у цéйі р'ібоїі кúрки / отоїі / шо кóло тéбе грéбé / отиц'ко се лишїло.*

ГОЛОВÁ (ТВАРЬ, ЛИЦÉ), ІК (ІК) ДИТІНІЧІЙ (ДИТИНÉЧІЙ) КУЛАЧЬÓК – дуже мала (мале): *Так змарн'іў / шо лицé стáло / йік дитін'іч'іі кулач'ók; Мар'іка гет подáласе / твар' такá / йік дитін'іч'іі кулач'ók / ш':е ни так / іг би два пáл'ц'і поклáў поздóўш / а два / ўпóперек / н'іц нимá / н'іч'ó се ни лишїло ж:інки.*

ГОЛОВÁ, ІК (ІК) ГАРБЎЦ (МАКІТРЯ, СТЎПА) – про нерозумну людину: *Гóловá / йік гарбўц / ни дúмайі / отáк нóс'у ййї ік ни знáйў шо / а йік би трóхи подúмала / то ч'о м'ін'і судá бúло їти? / ни бúло ч'о.*

ГОЛОВÁ, ІК (ІК) ГÓВНЯ – дуже велика; нерозумна: *Ў нéйі воліс ннбогáто / тонén'кїі фóстик / а сегóн:е / вітко / шош пнтклáла пнт фúстку / мóже / велік'і зáпл'ітки ўз'éла / ч'ўйіш / гóловá / ік тóўн'а / а ўна їде такá гонорóва / іг би ни знáти шо / А м'ін'і се ўдáло / йа такóш з неў се зднбáла; Мойá гóловá ўже стáла такá / йік тóўн'а / йа йї прóс'у дúмаї / мої / ни забуваї / ни стáр'се / а ўна ни хоч'і / грáйї свóйїм вóзом / таї шо ти зрóbнш? / ни меш ййї бїти / з неў мус по дóброму.*

ГОЛОВÁ, ІК (ІК) КОЛІНО (ІК БЎБОНЬ, МАКОГІН) У КÓГОС – згруб., ірон., хтось лисий: *Внн ш'і пáрубок / áле пнтстаркувáтїї / гóловá*

такá гладéнка / йік кол'іно / де ц:е фáйно? / Василі / тепérки мóда такá / за цисé ни переживáйте / йік д'іўч'ін'і ўдаі́ец:е / то наі ідé.

ГОЛОВА́ ЙДÉ (ПИШЛÁ) ÓБЕРТОМ У КОГОС – про стан приголомшiвостi, розгубленостi когось: *Йік сміх уч'ўла / шо до виўтiрка мáйі бiти зрóблене / то голова́ ў мéне пишлá óбертом / йéк це гóн:о се зробiти? / хто ч'ўў?*

ГОЛОВА́ ЛУПАЇ В КОГОС – комусь дошкуляе головний бiль: *Голова́ лупáйі / так / іг би клеўц'áми биў / отак'і прiступи рас на м'іс'иц' мўс'ут бiти / і велике ш'ес'т'і / йік ни тогдi / колi веснóван'і / ци с'інá / а рас бiло пéрет' самiми с'в'этами / тогдi б'ідá / бо голова́ пóдушки ни попускáйіц:е.*

ГОЛОВА́ НА МIСЦИ В КОГОС – хтось розумний, завжди дiе зважено: *Икрáс у Лес'á голова́ на м'ісци / це ў нас с тобóў унá дéколи крутиц:е ў дрўгiй бик / А йа х'ібá за йiгó гóлу каў?*

ГОЛОВА́ НИ БОЛIТ ЗА ЩÓШ – хтось не турбуецься, не переживае за щось: *Менé ни болiт голова́ за ч'уж'і присадибi / мáйу свóйу / дóста тóго / дóста дос'т'іс'ко / а за ч'уж'і наі ч'уж'і дiмаўт.*

ГОЛОВА́ НИ ДIМАЇ В КОГОС – хтось, на думку мовця, дiе нерозумно, не думаючи про наслiдки: *Таі шо ти зробiш / ік голова́ ни дiмаўі / н'іц ни хóч'і дiмáти / нáв'іт' отiц'ко / шо за нiхтем ч'óрне.*

ГОЛОВА́ НИ НА ТТО, ШОБИ ЛИШ ФУСТКУ ЗАВИВАТИ (КАПЕЛЮХ, КРИСАНЮ, КАШКИТ, ШÉПКУ НОСИТИ) – згруб., iрон., голова для того, щоб нею думати: *Моі / дiмаўі / д'іўко / головоў / тáже ўна на т:ó / абéс неў дiмáла / а ни лишéн' фўстку завивáла / ци йек ти соб'і гадáйiш?; У тебе голова́ на шо? / абéс лиш капел'ўх с кiтицеў носiў? / ци ўна на т:о / шóби хот' крiшкi дiмáти? / наі ни ўрас / áле у вели́кому ўна мáйі знáти / шó трéба робiти / абi на дóбре вiйшло / та ч'ос л'ўде нóс'ут йiйi на ўйéзах / ни лиш'éўт у зап'іч'ку.*

ГОЛОВА́ ПУХНЕ В КОГОС (КОМУС) – хтось мае великий клопiт: *М'ін'і голова́ пўхне / йік нагадаўу / шó менé ч'ікайi / ў б'ідiў їду / велику б'ідiў.*

ГОЛОВА́ РОСКÓЛЮЇЦЕ (РОЗВÁЛЮЇЦЕ, РОСПАДАЇЦЕ) – те саме, що ГОЛОВА́ ЛУПАЇ: *Ц'іхóн'ко сид'іт / бо менé страшнó голова́ болiт / ч'эсто роскóл'уйiц:е / ід'іт скаж'іт мáм'і наі принесé п'ігўлку / бо йа ни гóн:а гóлу пидоiмiти / áле ни дiпáйте так / пидоiмáйте нóги; Голова́ ч'эсто роспадаўiц:е / вiтко / дош' бiўде.*

ГОЛОВА ЧЕМОС (ПУСТИМ) НАБИТА В КОГОС – згруб., хтось щось робить бездумно: *Кажі м'ін'і гезде / ч'ем тво́йа голова́ набіта? / клоч'ім? / ци / мо́же / ўна гон:а хот' кріішку думати? / кажі / шó ў нї?*

ГОЛОВА́ЧЬ, -я (-я) – вид риби: *Та́то буў іміў тако́го голова́ч'а / шо ма́ма з не́го студенéц зваріла / голова́ бу́ла / йік у тел'éти.*

ГОЛОВА́ ШУРУ́ПАЄ – те саме, що ГОЛОВА́ ВАРІТ: *Йо / ў це́го голова́ шуру́найі / до́бре варіт / т:о / шо м'ін'і тре: годіну думати / вин за м'інуту ска́же / вели́ким ч'олов'іком ста́не / зага́йіте мо́йе сло́во.*

ГОЛОВÉШКА, -и – недогоріле обвуглене або тліуче поліно; те саме, що ГОЛÓВНЯ: *Покла́у оц:у́ головéшку / на́й т'л'і́йі / уніўноч'і загас'у.*

ГОЛОВНÉ – ПОЧÉТИ (ЗАЧÉТИ; ПОЧТÓК) – в успішній реалізації задуманого важливим є початок; головне – не обмежуватися розмовами про щось чи планами стосовно чогось, а починати працювати: *Іва́н'ч'іку / голоу́не / поч'éти / а там уно́ піде / ни б'і́се / ікшо́ шо / то ма́ма помóже.*

ГОЛÓВНЯ, -і – обгоріле поліно: *Голоу́н'а у возніци т'л'і́ла до ра́н'а.*

ГОЛОВО́В ДУ́МАТИ, А НІ НОГА́МИ (А НІ ОДНІМ МІСЦЕМ, А НІ НАЙ НИ КА́ЖУ, ЧЄМ) – діяти розумно, логічно: *Д'і́юко / ч'ем ти думайіш? / ге? / головоу́ трéба думати / а ни на́й ни ка́жу / ч'ем / головоу́ / тогді ни меш лікт'і кусáти; Кобі́бито гóден головоу́ думати / а то ни ўрас так вихóди.*

ГОЛОВОС'ІКИ – тільки *мн.*, церк. – усічення голови Івана Хрестителя (11. IX). Згідно з віруванням, у цей день не можна їсти те, що має округлу форму (цибулю, капусту, яблуко та ін.), тому борщ у це свято бажано не варити: *До Головос'іки н'іхтó капусту ни ш'іткүйі / лиші потóму; До́бре / шóби на Головос'іки ниш у рúки ни бра́ти / ни руба́й / а ўломі хл'і́ба / ік йіс звéч'іра ни ўкройіла / то об'і́дес:е / ўломі соб'і.*

ГО́ЛУ ЗАКРУТІТИ (ЗАТУМА́НИТИ) КОМУ́С – позбавити когось здатності діяти розсудливо: *Зач'éў роска́зувати про вели́к'і заріпки / та́й затума́ніў го́лу ч'олов'ікови.*

ГО́ЛУ ЗАТУ́РКАТИ – позбавити здатності пам'ятати щось: *Вибач'éї / шо ни приішла́ / д'іти го́лу зату́ркали / та́й йа дни сво́йі забу́ла.*

ГО́ЛУ ЛОМІТИ – 1) посилено думати, шукаючи вихід із скрутного становища: *Ужé два дни го́лу ломн'у / ї ни зна́ю / йек так зробіти / абі́ на до́бре вйішло; 2) перен., мати статевий стосунок: *Каўт / шо ўна з ним го́лу ломіла / Пара́ / а хтос від'іў / шо такé л'апотіт? / хтос віс:аў с**

пал'ц'а таї пускáiйї мiжци л'уде / та так хот' за кóго мош вiгадати / би Бох борониў вид напасти; Каўт / шо ўна с Кóц'ом гóлу ломiла / Мар'iка Вáс'кова казáла / шо Йiлéна ўпов'iла / И:i / а ўна шо? / с'в'iч'ку держ'éла? / помéнче слухáйте пустóго / бабi ни мáйут робóти i бр'iхн'i зберáйут / а ви тотó принóсите тхáт'i / ўстидáлибестесе.

ГОЛУ СУШИТИ (ШУШИТИ) – посилено думати над розв'язанням якоїсь проблеми: *Шушу гóлу / вiтки ўз'éти грóшиї / шóби с цеў стáйнеў р'ет дáти / блiжци:е зима / i шо тогдi?*

ГОЛОДÉЧЯ, -i – те саме, що ГОЛОДÉШНИК: *Йек ти гадáйиш? / тотá голодéч'а шош варiт / ци лии хатáми хóди / мóже / хтос шош даст? / урác прихóд'i / i то iкрác тогдi / iк ми с'iдáйiмо за стиў / ни скóрше / i ни пизн'иш:е / ни трéба дзигáрка / А ти би йiм казáла / шо складáймóсе ў спiўку / рас йа вар'у / а рас ви принóсите ўже зр'ixтóване / И:i / жертуўиш / а м'ин'i ни до тóго / йа роскáзуйу / iк'и йе безлiин'i л'уде / А шо йа порáд'у? / ни даi / то гр'ix / iк хтос прóси / принáд'уй? / i т:о зле / самá шушу гóлу / шó iнче на ц:е скáжеиш?*

ГОЛОДÉШНИК, -а – згруб., знев., людина, що, на думку мовця, занадто багато їсть, зокрема (як є нагода) за чужий рахунок: *Голодéшники приiшли на вес'ил'é / то на стиў би буў ни доносиўсе / шó ни поклáдут / цис'i ў м'ину́ту зм'итáйут / Бóже борони / i ни ўстидáйуц:е / моi / та iк хоч'ите йiсти / ни квáптесе / ч'икаiте / пóки дрúг'i зач'нут / а ни так / шо гл'áба шош уз'éти / бо спéрет' тебе ўхapiли / Йоi / л'убоч'ко / вiжу / шо тоб'i н'i ў шо пишло / голóн:а йiс приiшла з вес'ил'á / А шо / н'i? / побула до поўниц'и / а потóму пишла тхáт'i таi найiласе / iк мáйi бiти.*

ГОЛОДНИЙ (ГОЛÓННИЙ) ЧЬОГОС – хотiти отримати щось; дуже хотiти досягти чогось; ужив. здебiльшого в заперечних конструкцiях: *Йа ни голоднa тих фустóк / ад'i к'iл'ко мáйу / нашó м'ин'i ш':е? / алé ч'о так мáйi бiти?*

ГОЛОДНИЙ (ГОЛÓННИЙ), ЇК (ИК) МÉЛНИКОВА (МÉННИКОВА) КУ́РКА – зовсiм не голодний: *Сам знáйиш / iк мéн:ик рóби ў млин'i / то ў нéго йе мука / вин сам тáмки хóди муч'éниї / то ўже хто хто / а йiгó курка мáйи шо з':iсти / дé ўна мóже бiти ни найiдена? / áле л'уде жертуўiут / тогó кáжут / голóн:иї / йiк мéлникова курка / оц:é ти ў мéне зáрас такiї голóн:иї / так? / ци бес хот'iў ш'i шош покуш'ити?*

ГОЛОМШІВІЙ – непоказний: *Е: / та вин ни такій / ік йігó брат / брат дóста фáйниї / а цес голомишівії / Ч'олов'ік йік ч'олов'ік / н'іч'ó йіму ни бракуїї / нимá ў нéму н'ійéкого тán'ч'у / ни віжсу / а ви прис'к'іпуїтесе.*

ГОЛÓННИЙ – голодний: *Мамó / йа такій голóн:иї / йік пес; Такій голóн:иї / шо вóўка бих з':іў / Зач'ікаї крїшку / зáрас меш йїсти / áле мýс'у пидогр'іти / ў мéне ўс'éке йе / тотó / шо ти л'убиш.*

ГОЛОСІЙ, -йв – вибори: *Їдемó на голосі / нáйко / когó на цеї рас віберемо? / хоч'імо йек л'іпше / а вихóди йек вихóди.*

ГО́ЛОС, ІК (ІК) С ПИВНІЦІ (ІК С-ПИД ЗЕМНІ) – ледь чутний, приглушений: *А то шо з вáми / шо гóлос такій / ік с пиўніц'і / іг би с тóго бóку хтос шош казáў?; Нагáдуўу вáш'і словá / дóбре йістé казáли / шо йік л'удинá ослабáїї / то гóлос стайé такій / йік с пиўніц'і / ним лиш йóкатисе дóбре / на ц:е вин ш'і мáїї сїлу / ш'і се б'ізуїї / а на бїрше йігó ни стайé.*

ГОЛОТУ РОБИТИ – спричинювати незручності, тисняву, гамір; часто викор. з не: *Йа самá / ц'іхо ў кúтику сїжу / і вам голоту ни рóбїу.*

ГО́ЛУБЕЦ, -пця – 1) вид страви: *Зварїла дзвин гóлуц'іў / метé мáти на ц'ілії тїжден' / ўни мут держ'éти / то ни писнé / шо з':иш / і зноў се хоч'і; 2) заст., голуб: *Дивїсе / йкії росписаниї гóлубец прилет'іў / з неў приїшоў / ни сам / Та ўни ўрас прил'ітáїут / то дїк'і.**

ГОЛУБІНКА (ГУЛУБІНКА), -и – вид грибів: *Грибїў нимá / сам'і голуб'інкі / дес пóдес мóжно козар'á наїті / і ўс'о.*

ГО́ЛУ ВЛОМІТИ – падаючи, пошкодити шийні хребці: *Ни л'іс на ц:у грúшу / а йік л'ізеш / то уваж'éї / абéс ни ўпаў і / Бóже борóни / гóлу ни ўломїў / ти ни відиш / іка ўна.*

ГО́ЛУ ЗНÓСИ (ЗНÓСИТ) КОМУ́С – хтось діє, на думку мовця, необдумано, не логічно; погано: *Ад'і / буў ч'олов'ік йік ч'олов'ік / а лéда віпиў / таї йіму гóлу знóси / Йо / áле йік би лéда / то такé би ни витвор'éў / вид лéда цéго нимá / И:ї / та з ним ужé і вид лéда такé се стайé / йіму богáто ни тре:.*

ГОМІВКА, -и – гомілка: *Гомиўкі бол'ут / шó би т:о зробїти / áби лéкше стáло? / ге? / ни ч'ўла йіс / шó помогáїї? / Йа колїс бáб'і попéрек натерáла / х'ібá би тим? / ў мéне лишїлосе трóхи / то дóбре натéрти / а потóму тéплим замотáти / бáба на попéрек ш'і воўн'énку нáнич' клáла / так / іг би запер'ізуваласе неў / і помогáло / таї ви соб'і такé зроб'іт.*

ГО́НИР, -ору – честь, шана, повага: *За ц'у д'їу ч'їну ў Г'удев'ї Іван гонир маў; 2) пиха, бундючність: Іке було н'їйєке / а тепер к'їл'ко гонору / нав'їт' Славаїсу першим ни каже / ч'їкаїї / абес сам сказаў.*

ГО́НИР (ГОНОРІ) МА́ТИ – 1) мати почесі, бути в пошані: *За д'їтїї маїїмо гонорї ў сел'ї; 2) ірон., не мати шани: Маїї такїї гонир / абї Бох боронїў вит тако́го / устїт мїжи л'уде вїїти.*

ГО́НИТ МОЧЕ́ТИ КОГО́С – хтось має цистит: *Пра́ла ў р'їц'ї / таї ад'ї гонит моч'єти / тре́ба було ч'оботи ўбрати / а ўна так / боса пишла.*

ГОНОРІ́В ЖІДА́ТИ (ХОТІ́ТИ; ХОТІ́ТИ ГОНОРІ́В) – прагнути вивищитися над кимось; зазнати поваги, честі від людей: *Вин гонорїў хот'їў / а т'ї гонорї вїл'їзли бо́ком; Ми / Мару́н'ко / ни ж'їдаїїмо вели́ких гонорїў / ми ўдовол'н'єїмосе тим / шо маїїмо; Паран'а казала / ну то тепер їа б'їдуўу / бо кўна д'їтїї / але їк уні віростут / отогді́ буде кўна гонорїў / вїдши / уна рузўмна / ни хот'їла зра́зу вели́ких гонорїў / а ч'їкала сво́го ч'їсу.*

ГОНОРО́ВИЙ – 1) пихатий: *Такїї іде гоноровїї / шо забуваїї Славаїсу казати / їа тот'ї гонорї дес му́су поопт'їсувати; 2) гарно вдягнений: У́браласе фаїно / таї пишла / гоноро́ва / вїтко / сама знала / шо т:о їїї дўже пасуїї / бо здібалисе / їо шош се запїтала / кудá їдеи ци їек днуїєш / а ўна зач'їнаїї м'їн'ї розказувати / але ледви се стрїмуїї / шо́би їа ни пот'ємила / їка ўна рада / каже / шо їде т'їтку видизнати / т:а ў Долин'ї жиїє / Їїлє / шо́ тоб'ї тўтки се ни ўдало? / гаї признаваїсе / тоб'ї зле / їк кому́с добре? / ци шо́ тебе ўкуси́ло? / їка му́ха? / але то / в'їдеў / ни му́ха / а добриї бинд'єк; 3) шанований: Ну / та то ў сел'ї добриї тазда́ / гоноровїї ч'олов'їк / шо казати? / ко́ждїї цисє пїтвєрди.*

ГОНОРО́ВО – присл. за знач. ГОНОРО́ВИЙ: *Їа соб'ї гоноро́во ўбраласе / таї пишла на прохїт / наї дўмайут / шо м'їн'ї дўже добре; У́ни гоноро́во пишли́ на вес'їл'є / на са́баиш пїўсо́тку да́ли / ч'уїїте? / пїўсо́тку.*

ГОП – виг., 1) звуконаслідування, яким супроводжується стрибок чи імітація його дорослим, який “забав'єї” дитину, тримаючи її в себе на колїнах: *Гоп / гоп / гоп / ко́нику / тел'оп / ч'єрез го́ри і доли́ни / заховаўсе ў барабулін'ї / гоп / гоп / гоп / ко́нику / тел'оп.* Крім цієї гри-примовки, у Тюдові викор. і таку: *Іде́ / іде́ пан / пан / на ко́нику сам / сам / а за па́ном / хлоп / хлоп / на ко́нику гоп / гоп; 2) ужив. як присудок за знач. ГОПА́ТИ: Гоп / і пол'їно се розко́лоло / одні́м ма́хом / гоп / і ўс'о.*

ГОПАТИ (ГОПНУТИ) – 1) стукати (стукнути) чимсь об щось: *Ни гонай у тої бан'єк / то ни бубон' / дно видібйиш; 2) перен., зруб., бити (вдарити): Йо / цес мोजе хот' когó гопнути / цес ни виберайи.*

ГОПАТИ (ГОПНУТИ) ЗАДНИЦЕВ (ЗАДНИЦУ) – зруб., сидати (сісти): *Йїг були йєгоди / то йа наймала робітникиў / але рас і баба пустиласе їти ў горóт / ну та наї іде / соб'ї думайу / подівци:e / йек друг'ї рóbйут / ци ни толóч'ут йєгоди / а баба йїк дес ішла / то ўберала біту спин:ицу / ну таї і судá так се ўбрала / спин:иц'a ширóка / а баба пишла ў горóт / с'їла ў ниї у йєгоди / таї так берé / бо ни гон:а прич'єкненоў бѹти / берé / а йїк вибрала кóло сéбе / то дал'ї ни ўстайé / шобї ўстáти ї переїтї дал'ї / уна змуч'їласе / тогó гонайї задницеў і так соб'ї йїде / пройїхаласе / ї зробїла такў сл'ушкy / ік на дóбриї крок / таї дал'ї зач'їнайї брáти / а йа пишла клікати робітникиў йїсти / дїйїусе / а йєгоди гет потомáч'їн'ї / і шо ти скáжеш? / ни меш при ўс'їх сварїти / йа се здérж'їла / лиш смїх скáзала / шо їд'їт припоч'єн'те / бо ви се ўтрудїли / ми сам'ї ўс'о дóберемó / і ш'ї / прáўда / скáзала / шо шкодá спин:иц'ї / сокот'їт / каў / йїї / шобї ўна ш'ї бїрше се ни замастїла; Вас'у / ни гонай задницеў буд'де / дївїсе / де с'їдайїш; Приїшла / гопнула на лáвицу своїу задницy таї сидїт / а ў мéне кутан'ї / горóт / де йа хóч'у блавуч'їти?*

ГОПТІРЬКА, -и – зменш. від ГОПТІРЯ: *Гán'а рáда / шо ни така пóўна / ік йа / але тикї і ўна трóхи гоптїр'ка / за н'у такóш так ни ўстїт скáзати / Мар'ї / у вас фáйна нев'їстка / н'їч'ó йїї ни бракуйї / а шó / майї ходїти / йїк остривá? / абéсте такé н'їкóму ни говорїли / бо друг'ї скáўт / шо ви сїдїте ї óзмут вас у зѹби.*

ГОПТІРЯ, -ї – повна, мїцної статури дївчина (жїнка): *Ік цис'á гоптїр'а с'їдайї / то лáўка гаш угинáйци:e.*

ГОРА З ГОРÓВ СЕ НИ СХОДИ, А ЧЬОЛОВІК С ЧЬОЛОВІКОМ СЕ ВІДИ (МОЖЕ ЗИЙТІСЕ; ЗДИБÁТИСЕ ТА ІН.): *Ми з Нусеў се ни вїд'їли рокї рокén':ї / а сегóл'їта ўзд'р'їлисе / ледв'їс'ки йїї пизнала / кáже / шо дўже слабувала / воўч'єнку мала / ўже с с'в'їтом прош':єласе / але їкос Бох помїх вїїти з б'їдї / а йа ўже думала / шо ни ўзд'р'у йїйї / То / Йїлé / дóбре їкїс казáў / Горá з горóў се ни схóди / а л'ўде мóжут зїтїсе / а бувайї ш':e ни так / жийўт / але ни вїд'уц:e ї так витхóд'ї / але ц:e ўже їнче.*

ГОРА С ПЛЕЧЬ УПАЛА (СПАЛА, СКОТИЛАСЕ; ЇК (ІГ) БИ ГОРА СКОТИЛАСЕ (ЗВАЛИЛАСЕ) С ПЛЕЧЬ (С ПЛЕЧЕЇ)) – відпали турботи, клопоти, які пригнічували когось: *Гóсподи / та м'ин'ї тепéрен'ки / іг би горá с плеч' скотíласе / дóбре / шо ўнi верну́лисе с с'в'итiў таi забрáли д'итiй; Хлóнец вернуўсе живiй здорóви / і м'ин'ї горá с плеч' спáла; Сегóн:е виорали / і м'ин'ї тák'ік би горá скотíласе с плеч'.*

ГОРБАТІЙ, -ого – субст., горбань: *Ўна горбáта / Бóже борони́ / витколі ўродíласе / на пидгiрку кóло бáби жийé.*

ГОРБАТИТИСЕ – 1) сутулитися: *Мої́ / тáже с'ет' рiўно́ / ни горбáт'се / бо меш такiй ходiти / iйк старiй Уну́фр'iй; 2) тяжко працювати: Горбáтимосе на цéму горóд'ї ўсе жит'é / а шо вiдимо? / оц:ў лиши скалú / бiрше н'ич'ó / ад'ї iйк уна́ се здоiмáйi і ўс'о заслóн'уйi.*

ГОРБАТКА, -и – вид плахти: *У нас у Г'ўдев'ї бiрше носiли зáпаску i óпинку / а́н'иш гóрбатку / iа про н'у лиши ч'ўла / бiрше н'ич'ó ни скаў; Гаi див'iц:е / оц:é гóрбатка / на циi знiмц'ї вiтко.*

ГОРЕЇНИ, -єн – мешканці гір: *Гор'éни ўм'iйут робiти / áле і ўм'iйут се набувáти; Ми гор'éни / бо жийiмó ў гóрах / а с куч':iкiў гор'éни? / ци óзмемо тот'ї сéла / шо за нiми.*

ГОРЕЧІЙ, ЇК (ІК) ГРАНЬ – дуже гарячий: *Дитiна гор'éч'а / iйк гран' / ану́ посмотри́ ч'олó / мóжеш губáми / отáк.*

ГОРЕЧЬКА, -и – підвищена температура тіла: *Гор'éч'ка ў нéйi ужé дв'ї нед'iли / шó / вéреч'ки / бóде? / iйк би цéму зарáдити? / Ік метé ш':е ч'iкáти / то се доч'iкáйiте / бóрзо до дóхтор'а.*

ГОРЕЧЬКА ТРИМАЇ (ТРИМАЇЦЕ, ДЕРЖИЦЕ) – те саме, що ГОРЕЧЬКУ МАТИ: *Гор'éч'ка ўже три дни тримáйi / то трiпа́ / бо шо iнче?*

ГОРЕЧЬКУ МАТИ – мати високу температуру тіла або ту, яка трохи вища від нормальної: *Мáйу трóхи гор'éч'ку́ / áле мiс'у iти на робóту; Мáйi гор'éч'ку́ / бо ўч'éра забогáто мок у вод'i.*

ГОРЕЧЯ КРОВ – про запальну людину: *То гор'éча кроў́ / гл'áба шош сказáти / зрáзу зач'iнáйi питскáкувати.*

ГОРІДЕЦ, -я – квітник: *У горiц:и i нев'iсткí / i горд'iн'и ростé / i хаўкалá / а маi дáл'и / кóло iйблинóк / Iйлénка рўж'и посади́ла.*

ГОРИ ЗРУШИТИ – зробити дуже (надзвичайно) багато: *Ти знáйiш / шо ми с тобоў гóд'н'и гóри зрушити́ / лиши би здорóуйi.*

ГОРІТ КОМУС – про швидке, термінове виконання чогось: *М'ін'і ни горіт / вид:асте / ік мете мати; Та то горіт / ужé мус косіти / л'уде ўже ниў П'ітривого грун'а скосіли і с'іна поробіли.*

ГОРІТ УСЬО (РОБОТА) В РУКАХ (ПІД РУКАМИ) – про здатність когось швидко і якісно виконувати якусь роботу: *У тоїі д'іўки ўс'о горіт під рукамі / ф'аїна буде комус нев'істка / ни т:о / шо ін'ч'і.*

ГОРІ – присл., далі в гори від Тюдова (в горах): *Пиш'оў гор'і / і тамки найшоў соб'і ж'інку / з Ростік ци вітки; Вода ў р'іц'і / ўік ч'ер / вітко / гор'і дош':і бўли; Никол'ц'о гор'і / ш'і цес тіжден'.*

ГОРІВКА, -и – горілка: *Ої гор'іўко с кук'іл'у / ѡек ѡа тебе ф'аїно п'ю / геї / гул'аїу ѡа / ѡа за тебе ср'ібло зл'ото / а ти менé у бол'ото / геї / гул'аїу ѡа; Усу б'ід'у гор'іўка р'оби / ун'а ч'олов'іка ніш':і.*

ГОРІВКОВ РОТ ПОЛОКАТИ (ПОЛОКАТИ ГОРІВКОВ РОТ) – жарт., ірон., споживати горілку: *М'іс'о сег'он:е н'іўк'і / дé вин / сар'аку / мих до ц'ер'кви п'ит'і? / ў н'его ўч'ера бўло П'уш':ін'і / м'ус'іў гор'іўкоў рот полокати / Їо / ш'оби скор'оми ни лиш'ілосе / д'уже стер'аўсе / Відите / ви жертуїте / а вин хот'іў / ѡек л'іпше / под'умаў / шо гов'ін'і зах'оди / м'алибесте іїг'о пофаліти / а ви с'м'іїт'есе / Л'он'у / та хто би с ц'его с'м'іїеўсе? / н'і / гр'іх буў би / страшн'ій гр'іх / де такé робіти? Їої / та де вин п'іе? / вин лиш'і д'еколи гор'іўкоў пол'оч'і рот / ік з'уби бол'ут / а так / то ў рот ни берé / А з'уби ў н'его ік'іс пус'т'і / ўрас бол'ут.*

ГОРІВЧ'ЕНА, -и – емоц. забарвл., горілка: *Це тик'і пр'аўда / Никол'аї пиш'оў поперекамі / ш'об'і скор'ше гор'іўч'ену тх'ат'і прин'ести / і шо гадаїїш? / хот' і п'іен'і / але так к'оло груд'іі туліў фл'ешку / іїк дит'іну / ш'об'і бор'он' Б'оже / іїїї ни ўб'іти / ўже нидох'од'іч'і до Бур'еч':іних / заш'оп'таўсе / але вітко бўло / шо стер'аўсе так уп'аст'и / ш'об'і тот'о добр'о ни пошк'одилосе / Кал'іна ішла з:аду / хот'іла іїму пом'оч'і ўст'ати / але вин м'ус'іў сперш'у подив'іт'исе / ци фл'ешка се ни ўб'іла / а іїк узд'р'іў / шо ц'іла / то ч'ут' іїїї ни оп'цулуваў.*

ГОРІВЧ'ЕНІЙ (ГОРІВЧ'ІНІЙ) – горілчаній: *Цес пагар' гор'іўч'ен'і / ни сип ў н'его в'оду; В'уїко д'іхайі гор'іўч'інім / так'ім л'утим / шо м'ін'і рег'ати се х'оч'і / де ѡа к'оло н'его г'он:а сид'іти?*

ГОРІЧ'Е – незм., гаряче; спекотно: *М'ін'і гор'іч'е / утвор'іко д'вер'і / наї тр'охи в'оздуху наїде; З'арас ни їди над'вір / там гор'іч'е.*

ГОРІЧ'Е СЕ РОБИ (СЕ ЗРОБ'ІЛО) КОМУС – хтось почувається дуже погано; когось кидає в жар: *Відите / к'іл'ко р'окиў пр'оїш'ло / а ѡа іїк*

за ц:е нагада́йу / то м'ин'і гор'іч'е се роби / або гаи морос іде по́п'іт шкіру.

ГО́РІЧЬ, -і – спека: Йої / ул'іт'і бу́ла страи́на гора́ч' / д'іти при́б'ігали знадво́ру і гра́лисе оту́тки на пидло́з'і / ў ци́і ба́биниі хат'і / де холодо́к держ'е́ўсе; Надвор'і така́ гора́ч' / іка́ бу́ла ў со́рок пе́ршим ро́ц'і; Ал:е пали́т / гора́ч' / отака́ ў со́рок пе́ршим бу́ла / ња памн'іта́йу.

ГОРІЧЬКУВА́ТИ – горячувати: Лише́н' ц'іхо́ / ни гора́ч'ку́йте / абесте при слабо́му ни њо́йкалисе / бо гу́рше њіму́ зробіте / Бо́же борони́ пла́кати / фа́йно говор'іт з ним / та́к'ік з здоро́вим / мо́жете шоиш веселе розказа́ти / бо њісте при́шлиі пит:ри́мати њіго́.

ГОРІЧЬКУВА́ТИЙ – горячуватий, неврівноважений, запальний: Ви́дите / дво́їі д'іти́й / а гет њнчу ма́йут нату́ру / ста́ршиі розва́жливи́й / њік тазда́ / а цес гора́ч'кува́тиі / ў не́го ўсе ма́хом / ци до́бре / ци ни ду́же / тої докла́дно ме ўс'о робіти / а цес пороби́ў / а њік ни вихо́ди / кінну́ў таї пишо́ў ч'іго́с дру́гого шука́ти / уздритé / так пото́му мут таздува́ти / а њік шоиш то́му ме́нчому сказа́ти / таке́ / шо њіму́ се ни ўда́йе / о: / ни ра́д'і метé / шо зач'іпи́ли / То Їлач'е́ха така́ бу́ла / њіх ба́ба / ти оу:е́ ка́жеш / а ња розга́ду́йу / ў ко́го вин уда́ўсе / ч'е́ста Їлач'е́ха; Ни гн'іва́йсе / Паз'у́ / але т'в'іі ч'олов'ік гора́ч'кува́тиі / де́коли гаи на́рвани́й / ле́д'а шоиш ска́жеш ни так / њек би њіму́ се ўдава́ло / вин ч'ірвон'і́йі і зач'іна́йі бумборос'іти / ни зна́йу / њек ти з ним ра́ду дайéш? / н'іч'о́ ни каў / тазда́ / але оу:е́ ње / Це ни на́йгу́ршиі тан'ч' / а гора́ч'ку́йі / бо бога́то ро́биц:е то́го / шо ни ма́ло би се робіти / тото́ њіго́ нерву́йі.

ГОРІ́ШНИЙ – верхній, гірський: У́ тих гора́ч'ішних се́лах пше́ни́ц'а ни ростé / Е: / то ни лиш пше́ни́ц'а / то бога́то ч'іго́.

ГОРІ́ШШІ, -я – територія Верховинського району, гірських сіл Косівського району Івано-Франківської області, Буковини; тих сіл, що розташовані вище за Тюдовом, “горі”: Шо наш д'ед'а наробі́ўсе гора́ч'іш':а́ми / њої / ни го́ден бих і за ден' розказа́ти / іг би тото́ ўс'о зибра́ти / шо вин гости́ў / то ни зна́йу / таке́ х'іба́ лиш у к'ін'і ўздрі́ш; То гора́ч'іш':і / тамеч'ки нимá тако́йі земн'і́ / њік у нас / тамки смере́ки / го́ри / то́го так і се назива́йі; Ви́тки хло́пец? / З гора́ч'іш':а́ / то́ч'но ни зна́йу / в'іде́ў / с Проб'і́ни.

ГО́РНІ, -éти – те саме, що ГО́РШІ: Дити́на виджі́ла / ко́ждиі ден' ра́но і ўвеч'ір п'іе го́рн'і мо́лока ш:умко́м / ў́же ц'в'іт диста́ла.

ГОРÓВ СТОЇТИ (СТАТИ) – захищати когось, щось усіма силами: *Та то наш Ів'ан'ч'ік / ми за не́го горóу ста́немо; Уні́ за з'е́тем горóу сто́їуть / Ну бо то їе за ким.*

ГОРОДІТИ – знев., говорити нісенітниці, дурниці: *Такé горóди / шо ни здóмаў би / н'ї́е́кого р'іду́ ни го́ден на́їті.*

ГОРОДІТИ ВСЄКЕ (ВСЄКОЇ) – розповідати щось, логічно не вмотивоване чи неправдоподібно: *Горóди тако́її ўс'е́койї / шо ни ў плит / ни ў ворота́ / н'іч'о́ ку́пи ни де́ржищ:е / гудé / ї́к отóт млин / Та з млина́ вели́ка ко́рис'т' / а с тако́її говор'їнки / шо.*

ГОРОХОВІНИ, -я – стебла гороху: *Ў нас ма́ло кладу́т горóху / тогó горохові́н'а нима́ богáто / х'іба́ на цапа́р' корóв'і.*

ГОРÓШКИ, -ив – цукерки, які за формою нагадують горох: *Шо тоб'і́ да́ти / хлòпч'іку / горóшкиў ? / а ти грóш'і ма́їїш? / ану́ / к'і́л'ко?*

ГОРШІ, -єти – чашка, кухоль: *На об'ід'і за ўме́риших дава́ли колач'і́ ї горш'е́та; Ге́нде на печ'е́ їе ўс'е́к'і горш'е́та / бері́ / їке хоч'.*

ГОРШІТКО (ГОРНІТКО), -а – змени.-пестл. до ГОРШІ (ГОРНІ): *До́бре / шо́би дити́на піла ко́ждого дн'а́ горш'і́тко молоч'ка́ с шумко́м / тогді́ бу́де ч'і́рвонéн'ка; Ад'і́ їке́ горш'і́тко / поді́бно на зба́н'ч'ік / бо ма́її дз'у́пч'ік / Їо́ї / та їа́ тако́го ш'і́ ни ві́д'іла / де ї́їсте́ такé фа́їне купі́ли?*

ГОРШЬÓК, -шька́ – 1) горщик: *Цес горш'óк на го́лопц'і до́бриї; 2) каструля: Но́ц'у / їа́ барабу́л' у́же налу́піла / ў котрї́ї горш'óк пристаўї́єти? / Бері́ / шо ві́диши / ге́нде си́на кастру́л'а / ў н'у́ кладі́; 3) загалом, те, у чому щось варять: Іді́ ві́ц:и / Ва́с'ку / ни трéба м'ін'і́ у горш'ка́х клен'кот'і́ти / сама́ ўс'о́ зрòбїу́ / с'іда́ї отáмки на ла́вицу і жди.*

ГОСПОДА́РИТИ – господарювати: *Лиши́ли хлòпцєви́ фа́їну господа́р'ку / лиш н'і́уро́ку / їе де господа́рити / де розверну́тисє.*

ГОСПОДА́РНИЙ – хазяйновитий; який дбає про господарство і вміє примножувати його: *То господа́рній ч'олов'і́к / газдиўскї́ї / то ни пус'т'е́к / шо лиш хóди галáс'в'і́та / цєс дбаї́лівїї.*

ГОСПОДА́РЬКА, -и – господарство: *Ма́їу пїет' ку́рїї / кузу́ / пса ко́ло ха́ти / оц:é ўс'а́ господа́р'ка / на мойі́ ру́ки до́ста / Ну та ви богáч'ка / ма́їїте мо́цне газдиўствó / кудá бї́рше?*

ГОСПОДЕЧЬКУ (ГОСПОДЕНЬКУ), НИ ВИДБЕРІ В НАС (У НАС ТА ІН.) РО́ЗУМ – Господи (Боже), бережи нас (їх та ін.) від лиха, дай нам (їм та ін.) сили діяти: *Го́сподеч'ку / ни видбері́ ў них ро́зум / зрòбі́ так / шо́би ўни́ дба́ли за на́рит; Го́споден'ку мї́лії та л'у́биї / ни видбері́ ў*

цих л'удій рóзум / поможі їм / шобі́ їни ни шука́ли лéхкого хл'їба / ўбережі́ їїх вид на́пасти і л'уцкóйї зáздрости / Ві́тки ви зна́йте / шо то їни зробі́ли / та́же ўноч'е́ в'їтер бу́ / И:ї́ / їїк с тобо́у говорі́ти / то л'ї́тше на́ї ни ка́жу / шо.

ГОСПОДИ (ГОСПОДЕЧЬКУ), ДАЙ КОЖДОМУ РОЗУМ – про важливість у житті кожної людини розумно діяти: *Гóсподеч'ку / да́ї ко́ждому рóзум / мо́же / тогді́ ни бу́де тї́л'ко б'ї́диў / ни му́т гї́нути молод'ї́ хлóпцї́ / Гóсподи / поможі́ нам / охороні́ вид на́пасти.*

ГОСТЕ́Ц, -ця – “корчі”, спазми м'язів; артрит: *Госте́ц / то страи́на пас'ку́дна сла́б'їс'т' / би Бох борони́ў ко́ждого / Фе́дїху гéзде / їїк імі́ли корч'ї́ / то так ї́оїкаласе́ / їїк малá дитї́на; Дохтóр'ї сказа́ли / шо трéба се л'їкува́ти / то госте́ц / Насту́ / вин так се ни попуска́її.*

ГОСТИ́ТИ – успішно чи неуспішно завершити якусь справу: *Ну / роска́зуїте́ / їек ви гости́ли / ци до́бре прода́ли коро́ву?; Так гости́ли / шо н'їч'о́ ни купи́ли і лишї́лисе бес коп'ї́ки; Т'е́шко наперéт сказа́ти / їек меш гости́ти / одéн Бох тотó зна́її.*

ГОСТИ́ТИ (ПОГО́СТИТИ), Ї́К (І́К) ПЕС У СЛІ́ВАХ – згруб., не досягти бажаного; погано гостити: *То їек їїс гости́ў / л'ўпчку? / фáїно? / ци їїк пес у слї́вах? / каза́ла тоб'ї́ / ни їди сегóн:е н'їку́да / áле де ти хоч' слўхати? / гра́їїш свої́їм во́зом / та́ї ма́їїш.*

ГОСТИ́Т ЗДОРÓВІ – одна із форм прощання, коли тому, хто прощається (відправляючись у далеку дорогу чи збираючись вирішувати якусь важливу справу та ін.), хтось бажає успіху: *Ну то га́ї / Іва́нку / їа ў́же їду́ / бу́т'те здо́ров'ї́ / Гос'т'ї́т здо́ров'ї́ / їїк метé верта́тисе́ / поверн'ї́т / та́ї ві́пїїмо по пага́рч'їкови вин'ц'а́; Да́ї Бо́же / Насту́ / Гос'т'ї́т здо́ров'ї́ / ву́їку / ни бар'ї́ц:е́ / бо ў́же порá на ко́л'їїу́ / ш'їслї́во вам.*

ГРАБА́СТАТИ – привласнювати щось, різними способами примножуючи своє добро: *Вин наўч'е́ўсе граба́стати лиш пит се́бе / мо́же / би і дл'а́ л'удї́ї хот' трóхи вартува́ло би помоч'ї́?*

ГРАБІ́НІ, -я – 1) сукупність дерев граба: *Пóвит до́роги ма́тка насади́ла грабї́н'а / ві́росте плит / та́ї порохи́ ни му́т тхáт'ї́ лет'ї́ти; 2) гілля цього дерева: *То ї́ грабї́н'ї́м зама́їїїут ха́ту.**

ГРАДИ́ВНІ́К, -а – згідно з віруванням, людина, що “відвертає” град; “мольфарь”: *Гради́ўники́ ни ў́ Т'удев'ї́ / а да́л'ї́ / гор'ї́ / там / ка́жут / їе так'ї́ л'ў́де / áле їа ў́ такé ни в'ї́р'у; Д'ї́до роска́зуваў́ / шо рас до не́го*

прийшоў буў одін ч'олов'ік / вин дес з Буковіни / з гор'іш':а / то шо ти думайіш? / зач'эло грим'іти / але дуже / пишоў дош' / а тот віб'іх надвір і зач'эў рукамі розма́хувати / шош бумборос'іти / д'ідо потόму се запитáў у нэго / шо вин робіў? / а тот сказаў / шо видвертаў туч'і / ни знайў / ч'ем ус'о се с'к'ін'ч'эло / бо дош' сам вит сéбе перестайé / але б́ише тако́го д'ідо н'іко́ли ў жит'у ни від'іў / хот' вин маў ужé деўйідис'эт' рóкиў / одін рас оц:é б́уло / мóже / за отакі́х л'уді́й / йік тот ч'олов'ік / кáжут градиўнік / але каў тоб'і гéзде / шо йа с то́го с'м'ійу́се / таі д'ідови б́уло вéсело / йік вин оц:é роскáзуваў.

ГРА́НЬ, -и – 1) розжарені вуглини: *Йе гран' / набері ў зал'іско таі фрасуї*; 2) одна з таких вуглин: *Ік кладеш у гру́бу пол'іно / дивісе / абіу гран' ни ўпáла на пидлóгу / бо з малόго мóже зач'этисе вели́ке.*

ГРА́ТИ (ПОКА́ЗУВАТИ) ВА́РІЯТА – прикидатися дурником: *Мітро думайі / шо хтос дурній / а вин розумній / уз'эў з оборо́га с'іч'ка́рн'у / таі гра́йі вар'і́ята / рóби кру́гл'і о́ч'і / так / ітбі́ з нéба ўпаў / н'іч'о́ ни ч'уў і ни знайі / шо́ з нéго хоч'ут / а шо хоч'ут? / ч'олов'іч'і / покладі на м'ісце т:о / шо йіс уз'эў / ни переверта́й о́ч'і.*

ГРА́ТИ СВО́ЙМ ВО́ЗОМ – діяти так, як вважаеш за потрібне, не рахуючись із думкою (порадами) інших: *Ік меш і дал'і гра́ти сво́йім во́зом / то ни рас такé меш гості́ти / ни рас; Грай сво́йім во́зом / грай / уздримó / шо с то́го ві́йде / до ч'όго дойгра́йіс:е / то нидб́уго ч'іка́ти.*

ГРЕБЕЛЬКІ́, -льок – змениш.-пестл. до ГРЕБЛІ́: *Дуже лéхк'і гребел'кі́ / нáв'іт' диті́на мóже ні́ми ўч'этисе полі́х оберта́ти.*

ГРЕБИВНО́, -а – держак грабель: *Мóжеш грома́дити / але помáло / абéс ни ўломі́ла гребіу́но / бо ц:е од'н'і гребл'і́.*

ГРЕ́БІНЬ¹, -еня – назва частини Сокільського хребта: *У Гребені́ сегόроку кінулисе грибі́ / л'уде кошел'áми нóс'ут.*

ГРЕ́БІНЬ², -еня – 1) пристрій для збирання “афин” (чорниць): *То зра́зу ві́тко / шо а́фини гребенем / а ни рука́ми бра́н'і*; 2) пристрій для чесання вовни: *Гребенем ч'істрай́ут воўну / бо йек іна́кше?*

ГРЕБЛІ́, -эль – граблі: *Гребл'і́ ни дуже до́бр'і / к'іл'кóх зубіў німа́.*

ГРЕ́НУТИСЕ (ГРІ́МНУТИСЕ) – вдаритися: *Так грі́мнуласе ў од'в'ірок ч'оло́м / шо гаи́ ў оч'эх с'в'іч'кі́ се зас'в'іті́ли; Нéсла пі́шеву / і ни від'і́ла до́бре / кудá іду / таі гр'энуласе.*

ГРЕ́ТКА, -и – грядка: *Гр'іткі́ ўже повиробі́эли / ч'іка́йімо / наі́ трόхи стр'эхне / тогді́ мэц:е с'і́йіти / на оці́й мóрква б́уде.*

ГРИЗОТА, -и – клопіт, жура: *Ма́йу гризо́ту / ма́му ўз'э́лі ў шпита́л'; Гризо́та сама́ ни ходо́и.*

ГРИЗНЯ, -і – сварки: *Мі́жи ні́ми ў хат'і та́ка гриз'н'а́ / шо во́рогови би ни пож'іда́ў; Гриз'н'а́ добро́м се ни с'к'ін'ч'е́йі / абэ́сте зна́ли.*

ГРИМ, -ому – грім: *Йі́к уч'у́йіш пе́ршиі гри́м / і́к пе́ршиі рас у ро́ц'і гри́міт / то тре́ба борзе́н'ко ўз'э́ти ка́м'ін' і се́бе ним покóўтати по голо́в'і / шо́би ўна бу́ла ду́ж'а і ц'ілі́й рик ни бол'і́ла; Тре́ба сокоті́тисе / бо гри́м мо́же ўбі́ти / Бабо́ / то бли́скаўка б'е / а ні гри́м.*

ГРИМІТИ, ІК (ІК) ДІТТЬО (ІК НАЙ НИ КАЖУ, ХТО) – дуже грюкати: *Котр'і́ з вас там гри́міт / і́к д'і́т':о? / котр'і́ ни го́ден се ўтихо́мі́рити? / котр'і́ се же́ні? / ге? / див'і́ц':е / бо йі́к уста́ну / то мете́ м'ін'і́ / йі́к ц'ізо́рики.*

ГРИМНУЛО КОГО́С – явище, подія, те, що негативно вплинули на когось: *Йо́ї / шо ўа пере́жила / печ'і́нка бу́ла сп'у́хла / гри́мнуло мене́ до́бре / фист гри́мнуло / гет бу́ла зн'і́йч'і́ласе / бо то сла́б'іс'т' / а́ле то колі́с і н'і́йч'і́тисе тре́ба / ўа так ді́ўі́усе / шо л'у́де де́ржуц':е дес і з де́с'і́т' ро́киў / а потóму м'ін'е́йуц':е / і́к зач'і́на́ют се ста́р'і́ти / то ўе на ц':е прич'е́ни.*

ГРИП, -ибá – гриб: *Кин' пу́стé / то ни то́ї грип / то гад'е́к / де т:о до́бре? / Ву́йно / вин йі́го ко́ло гно́й'і́ўки на́йшо́ў.*

ГРИП, -обу – могила, труна: *Покла́ли ў грип / а да́л'і ти ўс'о ві́д'і́ла / шо то́то роска́зувати?; Іва́ниха ўс'о витписа́ла д'і́тем / ка́же / шо ни хоч'і́ / а́би ўни ч'і́ка́лі / ко́лі йі́йі́ ни ста́не / ко́лі покла́дут у грип / на́ї тепе́р зач'і́на́ют таздува́ти / У не́йі́ д'і́ти ду́же до́бр'і́ / ўо́ї / де ўни це́го ч'і́ка́йут? / То пра́ўда / д'і́ти страшно́ за не́ў / а́ле так ка́зала / ві́тко / то́го / шо при Па́рас'ц'і́ / шо́би і́ та так зробі́ла / бо ўна ску́піц':е / на́в'і́т' сво́йі́м д'і́тем н'і́ч'о́ ни да́йе́ / Ві́тко / гада́йі́ с собо́ў уз'е́ти.*

ГРИП ЗРОБИ́ТИ КОМУ́С – погроза побити чи вбити когось: *Та вин так п'у́ж'і́ў / ка́заў Ко́ц'ови́ / Ўа то́б'і́ грип зрóб'і́ў / і́к ш'і́ рас узд'р'у́ / шо ти при д'і́тех блу́ства гово́риши́ / п'у́ж'і́ў так.*

ГРИ́СТИ – 1) постійно дорікати комусь, ляяти когось: *І́к меш так мене́ гри́сти / то лі́шиис':е сам / ти це́го хоч'і́ши?;* 2) непокоїти, хвилювати: *Мене́ гри́зе́ / шо даўно́ п'і́с'ма́ ни бу́ло / йі́к там уні́ ма́йуц':е?*

ГРИ́СТИ (І́СТИ, ДОІ́ДАТИ, ПИ́ЛИТИ, СКРЕГО́ТИТИ, СКРЕГО́ТАТИ), ІК (ТРА́ЦКА) ПИ́ЛА – дошкуляти комусь постійними зауваженнями, докорами: *Кóжди́й Бо́жйі́ ден' цис'а́ ба́ба гри́зе́ мене́ / пі́ли*

/ ік тра́цка пилá / ік тот'і пі́ли / шо на доку́ бўли; Йо / то ѝе так'і пас'куди / шо наколі́ о́ч'і пролу́пйуйут / зач'іна́йут грі́сти ч'олов'і́ка / по́йїдом ѝі́сти / ік пилá / отáк пі́ли / пі́ли / та́ї допі́ли / бигме́ / то так бўде / вин лиш гéпнец:е / ѝік упі́лене пол'іно́ / і фéртик / буў ч'олов'і́к / і нимá / і ч'éрес шо? / ч'éрес д'іч':у хаўку.

ГРІ́СТИ КУЛАКІ́ – 1) бути у відчаї: *А тепéрки гризу́т кулакí / лі́кт'і кусáйут / а де ви / л'ўпч'іки л'ўб'і / рáн'че бўли? / шó вáш'і гóлови рáн'че думáли?;* 2) дуже сердитися: *Буў такíй л'ўти́й / шо гаи кулакí грис.*

ГРІ́СТИСЕ – 1) переживати: *Д'éдику / ни гриз'і́ц:е / ма́м'і ўже лéкиє;* 2) жити в постійних докорах, звинуваченнях, сварках: *Де ў них мóже бўти дóбре жит'é / ѝік уні́ за кóжде пустé гризу́ц:е і ни попуска́йут одно́ óдному? / оті́ц'ко ни хоч'ут попусті́ти.*

ГРІ́НКА, -и – скибка (здеб. про хліб): *Урубáй дв'і грíн'ц'і хл'і́ба / і солоні́ни кавáлок óзмемо с собо́ў дгóр'і.*

ГРІ́ТИ – кип'ятити (про молоко): *Поклáла гр'і́ти молоко́ / хоч'у гус'л'інки насі́пати / а полун'і́шне на́й бўде на сметáну.*

ГРІ́ТИ ДІ́ДА – назва обрядодії у “Великонну середу”: *Вид Беч'ковóйї нед'і́л'і до Вели́кодн'а богáто робóти / до середі́ мус ус'ó понадв'і́р'у позам'ітáти / пович'éс'т'увати / аў сэреду ўвéч'ір кладу́т ватрí / пал'ут тотó с'м'іт'é / шо назберáлосе / ўно горíт / а ўс'і кр'іч'éйут / Гр'і́те д'і́да / да́йте хл'і́ба / гр'і́те ба́бу / да́йте ла́бу / кр'іч'éйут дóти / дóки вáтра ни ві́гори / а потóму то́ї по́пйұ роскида́йут по горóд'і.*

ГРІ́ТИ (ВИГРІ́ВАТИ, ВИТЕРА́ТИ) ЛÁВИЦІ́ – знев., занадто довго сидіти: *Ід'ім тхáт'і / нимá ч'о гр'і́ти ч'уж'і лáвиц'і; Н'іхтó ни берé ў дáнец / та́ї му́с'ут вигр'і́вати лáвиц'і / понакривáли спин:и́ц'áми / та́ї гр'і́йут / Йо / шобí т':і ни застуді́лисе; Ц':а ѝік с'і́ла / то лáвиц'а ни лиш нагр'і́ласе / áле і зач'éла шкрум'і́ти / Ну то ві́тко / шо фáйно гр'і́ла.*

ГРІ́ТИСЕ, Ї́К (І́К) КÓЛО КОЗІ́ – ірон., мерзнути: *То студéна хач':éна / ў нíй меш гр'і́тисе / ѝік кóло козí / ўзим'і́ ни достáч'іш дроў.*

ГРІ́Х БИ БУВ (БУ́ЛО) ШОШ КАЗА́ТИ – хтось (щось) заслуговує похвали, доброго слова; хто-небудь характеризується позитивними рисами, які виділяють його з-між інших: *За ц:у д'і́ч'і́ну гр'і́х би бўло шош казáти / ч'éсна і робі́тна диті́на; Ма́йїмо хл'і́п і до хл'і́ба / гр'і́х би бўло шош казáти / на шош нар'і́кáти / да́й Бóже / би і надáл'і так.*

ГРІХІ ВИДБУВАТИ (ВИДБУТИ) – страждати через те, що грішний: *Кожди видбуваї свої гр'іхї / кожди / і їк ни видбуў на цьому с'в'іт'ї / то приїдец:е на тому / а дехто ї за родич'ї витпац'уйї.*

ГРІХ ПОКРИТИ – одружитися з вагітною: *Вин покрий гр'іх / уб'їц'єў таї уз'єў / а це ни кожди так роби / ої шо ни кожди.*

ГРОБОВЕЦ, -ивця – надгробок: *Гал'а ўже покляла т'їц':ї гробовец / такий / ік у вашого Іванка / ік підемо на цвинтар' / то ўздрїш.*

ГРОЗІТИСЯ – 1) погрожувати, лякати когось можливістю здійснення чогось: *Николаї грозїўсе / шо за бр'їхн'ї їм вікна повибиваїї / але їа просїла ни накладати з дурніми бабами розум / бо мут ни за себе росказувати / а за тебе / шо їїс напав на хату / і так би вишло; 2) ірон. обіцяти: *Хтос грозїўсе / шо вінесе води з р'їкї / а ведра порож'н'ї / їек ц:е ружум'їти? / може / хтос забуў? / то їа їїму нагадуў.**

ГРОМАДІННИК (ГРОМАЖІННИК), -а – особа, що громадить сіно: *Теперки громад'їн:иками їе сам'ї хат'н'ї / бо найміти когос трудно.*

ГРОМАЖІНІ, -я – збирання сіна, громадиння; слово похідне від ГРОМАДИТИ: *Ў нас так богато громаж'їн'а / шо абї їек хот'їли / то за ден' ни зробимо / х'їба би толоку скликаў; Віжу / шо маїїте громаж'їн'ї / Їе / але полижок буў нивелїкї / таї ни знати їкоїї роботи коло цього ни буде; Іке громаж'їн'ї цїми гребл'ами? / ўни т'їшк'ї.*

ГРОМОВЕ СВЄТО – церк. свято, у яке не можна працювати; того, хто порушує цей припис (або його “господарьку”, “маржину”), може спіткати нещастя: *Громовїх с'в'ет їе ни дўже богато / ви їїх знаїїте / лиш може / ни думали / шо ўни так се називаїут / Гаўрийїла / Іл':ї / їїк Іл':ї ни с'в'їткувати / то грим може ўбїти / або грат ус'о зніш':їїї ў город'ї / а ш':е їе деїїєтого серпн'а Пал'їїа / каўт / шо ік їїго ни с'в'їткувати / то шош може спалїтисе / згор'їти ў господарств'ї / у Федїхи буў хл'їў згор'їў / бо ўна ни тримала ц:е с'в'єто / ў однїх пидгор'єнцких позатогїт с'їно згор'їло / а ўже сегороку ў Ган'ї ни їміласе була кўхн'а? / лєдвї загасїли / ш'ї смїх забула сказати за М'їхїїлове Ч'удо / це у вересни / ран'че ў сел'ї ни дўже їїго с'в'їткували / бо то ни їе велїке роковє с'в'єто / їкус лєхку роботу робїли / ну але одїн ч'олов'їк з Долїни / М'їхїїло се називаїї / пишоў буў їєблуч'ка ш':їпати таї упаў з їїблїнки / ўже ни знаїу / ци з драбїни / а може / стаў на шош і так дос'їгаў / але так упаў / шо страшно т'єшко / гет поломїўсе / роки рокєн':ї проїшли / вин жїїє / але з лўшка ни ўстайє / то їїк цїсє се стало*

/ л'юди се перепудили і вит:огдї ҃ цеї ден' н'іч'о ни робїют / отакé буваїї / ҃їк ни уваж'єти на с'в'єта / ни в'їрити / ни ходїти до цєр'кви / абєсте соб'ї знáли.

ГРО́ШИКИ, -ив – те саме, що ГРО́ШІ (часто у висловл. зі знач. іронії, осуду): *Грóшики їдуть / профундірила грóшики / ї шо тепérки?; Грóшики л'убїют спók'її / ўни хоч'ут фáйного опхóж'ін'а.*

ГРО́ШІ В КО́ЖДИЙ КИШÉНИ В КО́ГОС – хтось заможний, має багато грошей: *У цєго з Горбá грóш'ї ҃ кóждий кишéни / сам вид'їў / ҃їк вин ҃їх вит'ігáїї / А ти ч'о / л'ўпч'їку солодén'киї / зазерáїш у ч'уж'ї кишен'ї? / своїї пантруї / А ҃ мéне нимá шо сокотїти.*

ГРО́ШІ НИ ПЛАТІТИ – викор., коли мовець хоче захопити співбесідника до якоїсь дії, заспокоїти, підкреслити свою прихильність: *То нич'ó / Марýс'ко / припоч'én' / с'їдáї отутки скрáїу / ми за ц:е грóш'ї ни платимó / мóжемо соб'ї такé позволити.*

ГРО́ШІ ПИШЛІЙ (ІДУ́Т), Ї́К (ІК) ЗА ВОДÓВ – кошти швидко зникають, витрачаються: *Грóш'ї їдуть / ік за водóў / ми н'іч'ó ни гóн':ї склáсти / Склáли бих / áле шо / ік мáло заробїейїмо.*

ГРО́ШІ (ГРО́ШИКИ) СОКОТІТИ (СОКОТІТИ ГРО́ШІ) – не розтринькувати кошти, берегти їх; бути скупим: *Молод'ї ни ўм'їїут грóш'ї сокотїти / бо ўни ни знаїют тóго / шо вартуїї коп'їка / ік нимá на хл'їп / унї цєго ни розум'їїут; Грóш'ї / Ївáнку / тре: сокотїти / бо ти ни знаїїш / шо тебе ч'їкáїї зáўтра; То скуп'їндри / так сокот'ут грóш'ї / шо нáв'їт' на Велїтден' опхóд'уц:е нáймéнчим; М'їс'о роскáзуваў / шо їкиїс квóлиўсе / шо ни мáїї за шо жїнку похоронїти / ўс'ї їїмў складáлисе / нáв'їт' дохтóр'ї / тот'ї / шо їїї л'їч'єли / а ҃їк і вин у скóрим ч'їс'ї пишóў за неў / то ҃ нéго тиш'їч'ї нáїшли / отáк вин сокотїў грóшики / вїтко / гадáў / шо с собóў óзме / жїн'ц'ї на л'їкарство шкудуваў / а тут мáїїш.*

ГРУ́БА¹, -и – кухонна мурована піч, що служить для опалювання приміщення і для приготування їжі: *На груб'ї ҃е борш' / ану́ко бер'їт / вин ш'ї ни вїстиў / з'їште ч'їгóс р'їткóго / ни квáптесе / у вас дóма д'їти ни плáч'ут / а ҃а борзén'ко ш':е шош зр'їхтуїу / т:о / шо ви л'убите / Мар'їч'ко / об'їдї свóго ч'олов'їка; 2) плита залїзна (елемент печі), на якій готують їжу: *Їїк бан'їкї фáйно вїпуцувати п'їскóм / то л'убо шош у них варїти / груба блиш':єїї; Бер'їт / на груб'ї к'їсто ҃е.**

ГРУБА́² – вагітна; те саме, що ТІШКА́, ВЕРÉМЕННА: *Вáш'а нев'їстка груба? / судá по нїї ни дўже вїтко / ҃а лиш по лицї пизнáла.*

ГРУБЕЦКИЙ – грубезний, товстелезний: *На лицé молоді́ця фа́йна / але грубе́цка / така́ ни ко́ждому се ўда́йе / А шо? / ік торохті́т к'іс'т'ка́ми / то до́бре? / ви бе́сте хот'і́ли таку́ нев'і́стку? / Мар'і́ / а менé хтос се пита́йі / шо ўа хоч'у? / тепéрки ко́ждиі́ сам по соб'і́ вибера́йі / а нам лиш ка́жут / оц:é ва́ш'а нев'і́стка / шо́ / ни так?; Їо́ / грубе́цкиі́ / це та́киі́ / шо м'і́ри нима́ / ад'і́ диві́се / ікрас іде́ гэзде / пéред' на́ми / Ні́ / ц:е ш'і́ ни т:о / цес гру́биі́ / але до грубе́цкого і́іму́ ш'і́ з де́с'іт' к'і́л' би се зда́ло набра́ти / цес ш'і́ мо́же бу́ти / і́іму́ деле́ко до мо́йі́ сус'і́ди; Ч'олов'і́к грубе́цкиі́ / але та́киі́ зависо́киі́ / і́ік ву́йна Вас'у́та / м'і́н'і́ до пидгруді́ / то́го вигл'і́да́йі́ / ш'і́ гру́пишм / ік ўе; Ко́ўпч'і́к так ле́гко ни ўпі́лиш / ад'і́ і́киі́ вин / грубе́цкиі́ і́ т'і́шкіі́ / брэ́скліі́ / ми і́го́ ни пидо́і́мемо / шобі́ покла́сти на верста́т / х'і́ба́ бих ву́йка Ї́лака́ клі́кали / або́ бер'і́м с тих дроў́ / шо на зі́му / та́і́ по ўс'о́му.*

ГРУБИЙ – 1) товстий: *К'іс'т' гру́ба / то́го вигл'і́да́йу широ́ка; Кі́ска така́ гру́ба / і́ік м'і́ кула́к / а ў не́йі́ дв'і́ так'і́; 2) низький (про голос): *Іва́н / шо ни рас пасту́шиу́ на полонин'і́ / ма́ў та́киі́ гру́биі́ го́лос / шо і́к загово́ри / то так / і́тбі́ ў трамбо́н трубу́йі́.**

ГРУ́ЖЕНИЙ – навантажений, завантажений: *Та́киі́ гру́же́ніі́ по́йі́хаў / шо ко́ле́са га́ш угина́лисе / забога́то напл'і́шиу́.*

ГРУЗІ́ТИ – вантажити: *Дес та́мки ў го́рах гру́з'ут л'і́с / а ту́тки маши́ні́ ноч'а́ми лиш фугу́йут і́ фугу́йут / го́ри ско́ро поли́с'і́йут.*

ГРУ́ЗІ́НИЙ – забруднений “грузев”: *Їо́і́ / а ти ч'о та́киі́ гру́з'і́ніі́? / шо се ста́ло? / дес упа́ў? / ану́ко ході́ судá / ка́жзі́ / де ўі́с бу́ў?*

ГРУ́ПКА, -и – зменш. від ГРУ́БА: *Ку́хон'ка ма́ла / ко́ло гру́пки ла́виці́а / ўе ма́лен'киі́ сто́лик / табо́рик / ўе де с'і́сти / на́в'і́т' л'і́ч'і́ мо́жно оту́тки / і́ до́бре / шо надвор'і́ / ўа де́коли шош поро́бі́у трóхи / та́і́ соб'і́́ припоч'і́ва́йу ту́тки / за ко́ждиі́ рас ни і́ду ў ха́ту.*

ГРУСЬ, -зи – в'язке болото, розмокла глина: *Іди ву́лиц'а́ми / бо ца́ринáми гру́зи; Ч'о ц:е ў те́бе гру́с' га́ш на фу́с'ц'і́? / ві́тки ўна́ се ўз'éла?*

ГРУСЬКІ́Й – забруднений глиною, “грузев”; те саме, що ГРУ́ЗІ́НИЙ: *Та́киі́ гру́с'киі́ при́шоў з Зайі́зді́у / шо ле́дві домі́ли; Ч'о́боти гру́с'к'і́ / роз:у́йсе / бо ўа лишéн' шо ўмі́ла пидло́гу ў ха́т'і́ / ни і́ди ў них / ўбері́ оц':і́ ка́пці́ / або́ ў верéн'д'і́ ўе бі́рш'і́ / озмі́ тот'і́; Гру́с'ка́ / бо з горóду / сегóн:е мо́крó / але скида́йу кал'о́ш'і́ / та́і́ ус'о́.*

ГУ́БИ ЗА БО́РОДУ ВПА́ЛИ (ПА́ДАЮТ) – про дуже худого: *Ў не́го гу́би за бо́роду ўпа́ли / ни зна́йу / ў ч'о́му там дуи́'а де́ржиц'е / пу́шка ч'олов'і́ка / Аг'і́ / ни вигл'і́дало / шобі́ зле се ч'у́ў / ўа йі́го дв'і нед'і́ли то́му від'і́ла / ч'олов'і́к йі́к ч'олов'і́к / ш'і жертува́ў.*

ГУ́БИ, Ї́К (І́К) БРИ́НДУ́ШІ – 1) товсті: *Уні́ ўс'і губа́т'і / але ў Га́н'і ч'ос на́йбіри́'і / так'і́ / йі́к бри́ндуш'і / на пи́улиц'а́ / Ну: / та ни так'і́ / але до́ста вели́к'і; 2) надуті, спухлі: *Даў у пі́сок / і губи ста́ли / йі́к бри́ндуш'і; Гу́би / йі́к бри́ндуш'і / ві́тко / шо йі́с до́бре се нацу́лува́ла.**

ГУ́БИ, Ї́К (І́К) БРІ́ХТА́ШКА (ПО́СТОЛІ́) – про великі (товсті) губи: *Гу́би / йі́к бр'і́хташка́ / але цу́лува́тисе ни ўм'і́й / ч'мо́кайі́ / йі́к по́рос'і́ / то́то шо до́бре на йі́ду́ / Йої́ / ўа ўме́ра́йу / ш'і смих тако́го ни ч'у́ла.*

ГУ́БИ ТАКІ́, І́К (Ї́К) ДВІ́ КОВБАСІ́ – про товстогубого: *Ро́тик і но́сик у жі́нки ма́йі бу́ти мале́н'ки́ / тогди́ ўна фа́йна / а ту́тки нис / і́к твир / а гу́би / Го́сподеч'ку́ / прости́ / і́к дв'і коўбас'і́ / ўа ни опсу́ду́йу / бо то гр'і́х / але л'і́тше / би ўна се ни с'м'і́йела.*

ГУ́БИ (Ї́ЙІ́К, РО́Т) ТАК СЕ НИ СКЛАДА́ЮТ (СЕ НИ СКЛАДА́Ї́)
КОМУ́С – комусь важко, незвично, незручно щось вимовляти: *Іду́т Риздв'і́н'і́ с'в'е́та / і ў нас ка́жут / В'і́н'ч'у́йімо вас ш'е́с'т'і́м / здо́роўйі́м / С'в'і́ті́м Риздво́м / Збо́ром / Ште́фаном / абес́те здо́ров'і́ прова́дили́ і на́рик доч'і́ка́ли / ота́к / н'і́хто́ ни ка́же Ште́фаном / Со́бором Прис'в'і́тої́ Богоро́диц'і́ / так гу́би се ни склада́йу́т / то ни по т'уди́ўско́му / по на́шому / Збо́ром / Ште́фаном / а да́л'і мош сказа́ти / бе́сте бу́ли здо́ров'і́ / ў гара́зда́х на́рик доч'і́ка́ли це́го ве́ч'і́ра / ота́к рот хоч'і́ ка́зати́ / бо вин зна́йі́ напере́т / шо ка́зати́ і йек / вин зма́лку це́го се наўч'е́ў.*

ГУГУ́КАТИ – починати “говорити” (про “мовлення” немовляти): *Н'і́уро́ку / фа́йна дити́нка / ўже гу́гукайі́ / шош роска́зуї́.*

ГУДЗИ́ЦА́ТІ́Й – про того, в кого пишні сідниці: *Ої́ бих ш'у́пнуў от'у́ гудзи́цату́ / диві́се / йек уна́ гоноро́во хо́ди / Йі́ла́ / та бе́сте се ўстида́ли таке́ говори́ти / ві́пили таї́ шош ни т:о ка́жете / бигме́ / ад'і́ йек д'і́ўч'і́на поч'і́рвон'і́ла / А ўа шош пога́не сказа́ў? / і́т бих буў мо́лоч:и́ на двана́ц:ит' ро́киў / то ўз'еу́ бих йі́йі́ ў да́нец / ду́же фа́йна д'і́ўка / наї́ здо́рова́ бу́де / ѝе на ко́го подиві́тисе / така́ / йі́к нама́л'ована́.*

ГУДЗИ́ЦА́ЧЬ, -я – про особу чол. ст., у якої пишні, тугі сідниці (сіднички): *Лиш н'і́уро́ку / мали́й фа́йні́ / здо́рови́й / йі́к ві́л:ушок / таки́й*

гудзи́а́ч' / шо йе шо ўз'эти на рўки / гўр'ишни Штефáн / бо тої старшиї худїї / пустїї на йїдў / а цес пампулістїї / вїтко / шо йїмў ўс'о смакўїї.

ГУДЗИЦА́ЧЬКА, -и – пох. від ГУДЗИЦА́ЧЬ: Ти ни дўже фáйна кáжеш за н'у / гудзи́а́ч'ка / а ўна наїбїрише данцўвáла / друг'и д'їўкї питперáли с'т'їни / а ўна н'ї одén дáнец ни стоїéла / фáйна д'їўка / постаўна / весéла / м'ін'ї дўже се ўдáла.

ГУДЗІ́ЦЯ, -і – зад (задня нижня частина тіла людини): Дéколи про л'їнівогo / їкїї ни дўже квáпиц:е шош робїти / комўс помоч'ї / поб'їч'ї кудáс / кáжут / унá ци вин ни хóч'ї гудзї́цу вид лáвиц'ї видирвáти / абó пидоїмїти.

ГУДЗІ́ЦЯ, ІК (ІК) ДРИВІ́ТНЯ – дуже велика: Де ўна ў ц'ї:ї спóн':ї гóн:а се ўбрáти? / ў нéїї гудзї́ц'а / йїк дрив'їт'н'а / де ўна до сподén'?

ГУДЗИЧÉНА, -и – те саме, що ГУДЗІ́ЧЬКА: Анў подивїсе на гудзич'éну / шош йїгó натéл:о / мóже / пел'їнка твердá?

ГУДЗІ́ЧИТИ (ГУДЗІ́ЧИТИСЕ) – згруб., довго, занадто повільно (їнколи й неякісно) виконувати якусь роботу: Мої / к'їл'ко мош кóло тóго гудзї́ч'їти? / ти áбо робї / áбо грóш'ї вертáї / Ви / вўїку / шо хóч'їте? / бóрзо ци дóбре?; Гудзї́ч'їтисе мóжно з л'убóў робóтоў / ад'ї ўч'эра М'їс'о колóў дривá / то шо / ни гудзї́ч'їўсе? / робóти бўло на дв'ї годїн'ї / а вин у мéне дéн'ку робїў; К'їл'ко мош с тим гудзї́ч'їтисе? / гаї лиш'éї тотó / миї рўки таї ходї / помóжеш м'ін'ї кўфер перенéсти.

ГУДЗІ́ЧЬКА, -и – зменш. до ГУДЗІ́ЦЯ: Йїк Вáс'ко родїўсе / то йшоў гудзї́ч'коў / д'екувати Богу / ўс'о об'їшлосе / ад'ї їкїї пáрубок / ўже пїéтиї м'їс'їц' / двáц:ит' шéстого бўде пóўних пїет' / падóлиста / цéго / шо їде.

ГУДІ́ТИ (ДЗВЕНІ́ТИ, ТАРАБÁНИТИ, ТЕРЕМКОТІ́ТИ ТА ІН.), ІК (ІК) ТАРТА́К – утворювати різні переривчасті звуки; тарахкотїти; знев., перен., торохтїти: Шо т:о / верé / гудé / йїк тарта́к? / вїц:и машинї спокóйу ни даїўт / а вїт:и так скрегóч'ї / йїк трахтор' / Йо / тўтки сегóн:е вéсело / н'їц ни скўшно / тáмеч'ки сус'їда косáр'коў кóси / а тўтки машинї калабáн'ї перескáкуїўт / ї отакў мўзику меш ц'їлїї ден' слўхати; Ни гóвóри / а тарахкотїт / їк тарта́к / їг би ў рóт'ї зўби скрегот'їли ї ломїлисе / йа ни гóн:а ўч'ўти / шó ўна кáже; Мої / їкїї гўрскїї з вáми / шо л'ўдем уноч'é спáти ни даїтé? / ми сейїноч'ї на вóлос ни ўснўли / лиш стўл'у óч'ї / а то зач'їнаїї тарахкот'їти / йїк тарта́к / аг'ї / соб'ї дўмайу

/ та ўч'эра цэго ни бўло / шó зо мноў / шо ў голов'і піли піл'ут? / де йа? / а то у вас концэрти.

ГУДУВАТИ – годувати: *Іду гудувати кур'ет / а коз'і траві кіну; Ўна ш'і гудуї малóго / ўноч'э дайэ ціцку / ш'і гет ни видлуч'эла.*

ГУЖИВКА, -и – міцний шнур, яким скріплювали колоди або якісь інші предмети: *Гаї дивісе / оц'э гужіўка / Віжжу / шо дóста мóцна / але йа ни вит цэго / Лес'а питаїсе / вин бїрше на цэму розум'їїц'е.*

ГУЖИШНИКИ, -ив – штани або нижня чоловіча білизна: *Ч'уж'і гузішники прáти ни бўду; У шо йіс с'їў гужішниками? / гет ззáду завал'ёў / ікас фáрба зелéна / де йіс тотó найшоў?*

ГУЗАРЬ, -я – товстий (нижній) кінець стовбура: *Кóўбок мáйї верш'ек і гузар'; Смерéку згорі с'т'ігáйт гузарем удаліну.*

ГУЗИШНИК, -а – знев., лайл., негідник; лінивець; той, хто не дотримується правил етикету: *Ти / гузішнику / шмаркáч'у / пас' себé / ни ўтвор'ей пісоч'ок / бо йа тоб'і йігó закрийу / Вуїку / а ви ни гроз'їц'е / бо йа сказаў прáўду за вáшого з'ет'а / йе с'в'їтки / ік ни в'їрите / то запитаїтесе ў них; Ти / гузішнику / к'іл'ко меш с тим гудзіч'итисе? / казаў йіс / шо за тїжден' с'к'ін'ч'ейїш / Вуїку / йа хоч'у вам дóбре зробіти / а ні ход'йек / але ік вам нидогóда / то найм'їт когóс дрúгого / вин вам за ден' зроби; Гентáм бўло так / шо на вес'іл'у áбо на ікóмус набўтку пацáні ни мáли прáва кóло тáздиў с'ідáти / ўни соб'і окрóме бўли / áбо тогдї с'ідáли / ік тáзди ўже ўстáли з:а столá / д'їт роскáзуваў / шо рас від'їў / йік ус'і ўстáли / ўже мўзика зач'їнала їграти / тáзди соб'і стáли закуріти / шош говор'ут / жертўїут / а парупкі / так'і пид вўсом / збóку стойéли / дивілісе / йім такóш схот'їлосе куріти / таї один скрутіў дзигáрок і кáже / Зáрас пїду до вуїкіў прикуруїти / пидийшоў і тикі зрáзу / Вуїку / дастé прикуруїти? / а ч'олов'їк кáже / Дам / гаї ходї / але трóхи схилїсе / ліш тої схилїўсе прикур'увати / бо вуїко буў ніш:иї / а вин йїмў / рас позáвуш / та дрúгї / та трéтї / Ти гузішнику / кáже / ти вид таздї хоч'їш прикуруїти? / тебé ни наўч'эли / шо так се ни рóби? / ў тебé ш'і молоко на губáх ни опсóхло / а ти ўже хоч' куріти?*

ГУЗИШНИКИ (ГУДЗИШНИКИ), -ив – те саме, що ГУЖИШНИКИ: *Твоїї гузішники бўли отўтки / на стилці / йа йїх кінула віжмакати / бо страшно бўли замаш':ен'ї / гаш вон'эли / а сороч'кі ни знаїу / де / де йіс поклáў / вїт:и озмі / сам мáйїш знáти / вїтки / ўни вїпран'ї і вїфрасуван'ї.*

ГУ́ЗНА, -ен – 1) верхня частина (між штанинами) штанів: *Куда дитин'і так'і велик'і штани ўбера́ти? / ад'і йек гу́зна обві́сли; 2) знев., чоловічі штани; те саме, що й ГУЗІ́ШНИКИ: Забері́ свої́ гу́зна / бо за́рас їх ко́пну / хоч'у с'і́сти оту́тки ў зап'іч'ку / Ко́наї свої́ / ў те́бе ни л'і́пи'і / а ш'і мо́же / і гі́рш'і / ікі́мос гно́йім ч'у́ти / Ану́ко ц'і́хо / бо за́рас обидва́ дистане́те / оз'м'і́т штан'ц'і́ і фа́йнен'ко ота́м поклад'і́т / нове́н'к'і спо́н':і / а ўни та́н'ч'у шука́йут / шо́ оди́н / а шо дру́гий / ік кугу́ті / ану́ бо́рзо / шо́ йа сказа́ла? / ци ви ни доч'ува́йіте?*

ГУК, -а – 1) рило: *Оц'е́ поро́с'і / з до́ўгим гу́ком / ду́же йістові́те / видгон'е́йі дру́гого; 2) перен., знев., рот: Закри́й с'в'і́й гук і бі́рше ни пока́зуї гни́л'кі; 3) виступ скали над рікою: *Іг бес мо́гла́ ра́но / ў се́м'і́ годі́н'і / прохóдуватисе вид оц'і́х гор'і́хиў / до лі́пи / шо ге́нде на гу́ц'і / і наза́т / то ду́же здо́рово / відиш / це загли́бина / во́здух ту́тки такі́й / шо ни го́ден наді́хатисе / так за Пол'ш'і́ лі́тнікі́ робі́ли; 4) водоспад у Кóсові: *Йе ў Кóсов'і гук / ти ч'о се пита́йіш? / хоч' ту́да пойі́хати і подиві́тисе? / тоб'і́ то́то інтере́сно? / га́й на́й бу́де / пойі́демо.***

ГУК (ПІ́СОК), -а (-ска) – давні назви Гриджіна: *Отота́ скала́ / шо пид не́ў бу́л'бо́на / гента́м Гук се назива́ла / тепе́рки за н'у бі́рше ка́жут Гри́дџ'ін; Гук / то такі́й виступ скалі́ / пид не́ў ду́же глі́бо́ко / там кру́т'іш.*

ГУКА́ТИЙ – 1) з довгим рилом: *Поро́с'е́та купи́ли так'і гука́т'і / шо лиш бу́л'кот'у́т у кори́т'і; 2) перен., знев., людина з товстими губами: *Тої́ хло́пец ми́х би бу́ти / але́ йкі́йс гука́тиї́ / На се́бе подиві́се / на свої́й постол'е́та / ў не́го набога́то ме́н'ч'і.**

ГУ́КИ ДУ́ТИ – сердитися: *Ни ду́ї гу́ки / бо ни пасу́йі такі́й фа́йні д'і́ч'ін'і се́рдитисе / ти зла се ро́биш / така́ / йік К'і́ца.*

ГУ́КОМ КРУ́ТИТИ – зруб., виявляти невдоволення, сердитися: *Ті́л'ко диста́лосе ўсе́го / а ўна ш'і гу́ком кру́ти; Йа́ фа́йно заговорі́ла / ді́ўйусе / а К'і́ца йкас о́мхна / йа ш':е шош се пита́йу / йек здо́роу́йі / йек д'і́ти / такé зві́кле / ог:о́ / а ўна гу́ком кру́ти / ко́бібито до ме́не бу́ло зра́зу ди́йшло / ч'о́ ўна так се веде́ / то йа бих найшла́ / шо сказа́ти / а йа йкос зні́д'іла / та́ї да́л'і ўже́ бу́ло ни до бе́с'іди / і гаи́ до́ма мене́ ос'і́ніло / ч'о́ ўна так ква́сно говорі́ла / гаи́ отогді́.*

ГУЛІ́ТИ – 1) дурити, ошукувати: *Гулі́ў та́ї ві́гулі́ў у диті́ни Дзи́га́рч'ік; 2) манити, вабити: *Гулі́ў / абі́ д'і́ўка пишла́ з ним у**

брит на Буковину / ўна ўже була пóхот'іла іти / але Бох даў рóзум
витказатісе / ў пос'л'ін:у м'інуту се надумала ни питі / і дóбре зробіла.

ГУЛІЧІ – дієприсл., пов'яз. із ГУЛІТИ: *Тот старшиі на два рóки / а
нашому лиши буде штіри / таі тот зач'ёў гуліти малóго / шобі вин з ним
пишоў до магазіну по цукірки / гуліў / гуліў / таі гўл'іч'і / дов'іў до
Млино́виц'і / а тамеч'ки лишиў / а сам соб'і поб'іх шош купувати / ци йа
ни знайу / кудá / йа іду з м'іста / дійўсе / а малій соб'і ч'імч'ікуйі / кўна
маши́н / а вин іде / кáже / шо цукіркиў купувати / Бóже бороні / шó
могло́ б́ути / йа каў / а ти майіш грóш'і? / а вин дівиц:е / а де бáба? / се
пита́йу / ўна тебе́ пусти́ла? / х'іта́йі головоў / шо пусти́ла / і шо ти
зробиш?*

ГУЛУБЕНЬКИЙ – світло-синій: *У ц:е шит'е йа бих б́ирше д́ала
голубе́н'койі баве́нки / така́ сорóч'ка йіму́ до оч'е́й ме фист пасувати.*

ГУЛУБІЙ – синій: *Ма́тка ш:і́ла була м'ін'і голубі́й кус'т'умч'ік / йа
тогда́ була ў сём'і́ кл'ас'і / а до не́го ма́ла сін'і босонóшки / ўс'і се
здиўйе́ли / бо то фа́йно б́уло.*

ГУЛЬКИ В ГОЛОВІ КОМУС – про особу, яка прагне розваг,
веселого відпочинку: *Тоб'і ни робóта / а лиши гўл'ки ў голов'і / Ни
ват'тесе / мамó / бо ви сам'і так'і бу́ли; Ни би шош помоч'і / йі́ лиши
гўл'ки ў голов'і / шó т:о за д'іўка така́? / Така́ / Насту́ / йік майі́ б́ути.*

ГУЛЮКАТИ – галасувати, покрикувати: *Ни гул'ука́йте на диті́ну /
бо віросте зату́ркана / ви це́го хоч'іте? / ме ўсе́го бойе́тисе.*

ГУЛЯНІ (ГУЛІНІ), -я – танці, розваги: *Д'іўко / тоб'і́ лиши гўл'ан'і ў
голов'і / бері́се до і́койіс робóти / кудá ти ўже зберайіс:е? / при́їдеш у
клуб пéриш'а та́й меш тамки ч'ін'іти? / та дру́г'і с'м'ійе́тисе мут с тебе́ /
Бабó / йа ш'і до к'іна майіу оді́н хит / а ви за і́ку робóту говóрите? /
забу́ли / шо сегóн:е нед'і́ла? / Ни забу́ла / але дроў мо́гла бес уне́сти / та́й
води́ би се зда́ло віт'ігнути с кирні́ц'і / на́й би загр'іласе / корóв'і ни даш
студéну / ци шо на ц:е ска́жеш? / ге? / Води́ ўже віт'ігла / а дроў унесу́;
Молодо́му се хоч'і гўл'ін'а / а старі́й де до це́го?*

ГУЛЯТИ – танцювати: *Буду сегóдне гул'ати / бо майі́мо ўхóдини /
Іва́н з му́зикоў рóби; Ў кол'ідникі́ три дни гул'ала / ўже́ так нагул'аласе /
шо на ўсй́ рик; Хот'і́ла бих гул'ати / але лиши́ен' з ним / угада́й / с ким / І:й /
ду́же т'е́шко ўгада́ти / йік ус'о́ на ч'ол'і́ напі́сано.*

ГУПАКУВА́ТИ – бити, давати комусь стусанів: *Ни гу́паку́йут / але
пру́том дайу́т / мус / вин ни хоч'і слухати / пу́стий хлóпец / н'і́кого́ н'і ў*

ч'ому ни майї; Бóже боронї / та ўни дитїну би пал'цем ни кинўли / хто ч'уў гунакува́ти? / то золотá дитїна.

ГУПАТИ (ГУПНУТИ) – те саме, що ГОПАТИ (ГОПНУТИ): *Ни гунаї так ногáми / бо вўїц'о спит / снóч'ї з гор'їш':а приїїхаў труднїї; Гунаїї му́зика / вїтко / гóс'т'ї ўже схóд'уц'е.*

ГУРКАТИ (ГУРКНУТИ) – грюкати (грюкнути): *Ни гуркаї горш'кáми / бо дитїна лишéн' шо ўснўла; 2) штовхати (штовхнути): Ік йа тебе зáрас гуркну / то се перевéрнеи / А йа йїк тоб'ї ўмас'т'у / то гаи на П'їтриў грун' полетїиш.*

ГУРМА, -и – натовп, юрба: *Ўл'їт'ї на р'їку гурми хóд'ут осудá пóпри хáту / áле ти дўмайїш / шо йа знáйу / ч'її ўни / пизнаїу х'їбá тих / шо ўдáлисе ў кóгос з рóдич'їў / котрїх йа знáйу / ци с пїзнаишої такоїї фам'їл'її / шо ўс'ї подїбн'ї / а так н'ї / д:е / селó зм'їнілосе / то ўже / Вас'утко / минуў м'її ч'ес / ад'ї з верстач'ók мáло хто лишїўсе / ўс'ї ўже пишлї / а йа ш'ї тўтеч'ки добуваїу.*

ГУРТ, -у – отара: *У Кóсиў на прóдаиш погнáли гурт овéц; Ў полонин'ї ни одéн гурт л'їтуваў.*

“ГҮСИ” – назва дитячої гри, що побутує в Тюдóвї: *Це ш'ї моїá бáба / йїк бўла малóў / так ігрáлосе / а то бўло сто рóкиў тóму / ўна бўла з деўїїтсóт пїéтого рóку / се називáїї ігрá Гўси / д'їти стайїут одїн за одїним і лóўїут за плéч'ї тóго / хто пéред' нїми / пéри'а дитїна ў цéму р'їду / то мáма гўска / а ўс'ї / гус'éта / однá дитїна прич'їкаїї ї копáїї йéмку / це йе воўк / мáма гўска зач'їнаїї се питáти / Воўч'їку / воўч'їку / шо ти рóбиш? / Йéмку копáїу / Нашó тоб'ї йéмка? / Вáтерку клáсти / Нашó тоб'ї вáтерка? / Гўсоч'ку смáжити / і йїк лиш цисé воўк сказаў / борзéн'ко схóпїуїц'е ї стерáїїц'е йекнаїскóрше їмїти гўс'їтко / мáма ни даїé / рукáми борóниц'е / т'їкаїї / а д'їти за неў / áле шо важнé? / так / ік гус'éтка держ'éлисе за плéч'ї / так тот р'ет ни мóже се розирвáти / ни мáїї се збáвити / гўска штудеруїї / дївиц'е / йек л'їпше се ўборонїти / бо за неў усїї р'ет / áле ікшó воўк їмїў когóс / ци лиш пал'цем кинўў / тогдї ўс'о / тої / котрóго їмїли / стáне воўч'їком / зач'їнаїї копáти йéмку / а дрўгїї / шо буў воўком / то ўже гўс'ї / вин стайé на йїгó м'їсце ў тóму ланиушкú / ї їгра зач'їнаїїц'е зноў.*

ГҮСИ (ГҮСИТКО), -éти (-а) – гусеня (гусенятко): *А ч'їїá то д'їуч'їнон'ка / шо б'їла / йїк гўс'ї?; Вўїко Лес'ó ўрас с'n'їваў / А йа л'ўбїу д'їуч'їнїш':ї / шо б'їле / йїк гўс'ї / А Лесїха їка бўла / б'їла? / Колї*

посів'їла / то так / але м'їн'ї вигл'їдало / шо то ни про н'у / там було гус'ї / а тутки добра гуска / така / йїк пóдушка; Ад'ї йек гус'ї дз'обайї травич'ку; Пташка така завеліка / йїк наш'ї гус'їтка / отáмеч'ки на гор'їс'ї сид'їла ї дивіласе на мене / йек уна се називáйї?

ГУСІНЬ, -ї – гусениця: Гус'їн' увес áгрест з':їла / н'їч'ó з него нима.

ГУСЛІНКА, -ї – заквашене “квасницею” тепле кип'ячене молоко, яке в готовому вигляді нагадує ряжанку, кефір: Гус'л'їнка с кулешкоу дуже смакуйї; Гус'л'їнку дуже добре йїсти з банужем; Баба молоко / от:ó / шо на гус'л'їнку / насипáйї ў тáрч'їк / у нас йе три тáрч'їки ї два тáрч'ї; Йїк квасніц'а дуже квасна / то гус'л'їнка ни ўрас добра / л'їтше таку квасніцу м'їш'єти с сметáноу. Див. КВАСНÉ МОЛОКО.

ГУСТІЙ, ЇК (ІК) С СІТА – дуже густий (про дощ): Падé / дримній ї густій / їк с сїта / отáк / їт бес муку с'їйїў / ї дóста студéній.

ГУЦУЛ, -а – гуцұл: Гентáм йїк у кóгос с Т'удева се питáли / ци вин гуцұл / то богáто видн'єкувалисе / казáли / шо то гор'ї гуцулі / а тепéреч'ки кóждиї скáже / шо вин гуцұл і ш'ї ме гонорувáтисе цим.

ГУЦУЛКА, -и – 1) імен. ж. роду від ГУЦУЛ: То праўдїва гуцулка / з гóриў / а нї така / шо ўбрáласе ў к'їптар' і запаску / шобї лиш стáти до фудугрáф'їйї; 2) вид танцю: На вес'їл'ах у нас найбїрше грайут гуцулку; Урас пéришї дáнец на вес'їл'у мáйї бўти гуцулка; Горїт хáта / горїт хáта / вáтерка палáйї / пелехáтиї с костр'убáтоу гуцулку гул'áйї / це така жертиўліва с'п'їванка.

ГУЦУЛСКИЙ – гуцульський: Уперét кóждиї маў гуцұлске ўбран'é / а тепéрен'ки на веліке с'в'это мóжут так се ўбрáти / на їкес вес'їл'é / ци виступáти / а бїрше / н'ї / аў постолáх / сардака́х тикї н'їхтó ў Т'удев'ї ўже ни хóди / ўперét бўло / а сегóн:е / н'ї / нима.

ГУЧЕТИ – видавати різкі звуки (про тварин): Кин' шош свїн'ам / бо ад'ї йек гуч'ейут / сус'їдиў поругáйут / ў тáц':ї бур'én йе / вїт:и озмі.

ГУЧЬÓК, -чкá – зменш. до ГУК¹: Купїла смих оц:é малé порос'ї / бо ўно мáло клепáт'ї вўха ї малén'киї гуч'ок / так менé наўч'єла виберáти порос'єтка бáба / ўна се розум'їла на цéму / бо то такé / шо с цим ни ўрас гóден удáти / але бáба йїк се подїви / ї покáже / котрé купувáти / то ўно мўси бўти дóбре / тогó йїї ни рас просїли поїххати ў Кóсиў / шобї помогá вибрати фáйну ц'он'ку / д'л'а таздї то вёл:еко знач'єло / йа се дїўїу / а ўни м'їн'ї ўс'ї однак'ї / а ў нéйї óко бўло набїте / на ўсéму ў таздиўств'ї розум'їласе / і на свїн'ах / і на худóб'ї / на ўсéму.

ГУШМА, -и – жмут, пучок: *Нарвала ц'ілу гүшму румн'эңу таї поклала шушїти ў під:аш'ї; М'ін'ї гүшма і цапáр' ік'їс однак'ї / це шош такé / шо ўз'еў у рўки / с'ін'ц'á / бур'інү / ікóгос з'іл'а / ўа за ц:е каў / гүшму ч'огос уз'еў і дес поклáў / отáк ўа ц:е рузум'їў.*

ГУШМÁНИТИ – знев., бити, лупцювати: *Гушмáниў / бо бўло за шо / вин прóбуваў ш ч'ужóйї бр'їхтáшкї вїт'їгнути сóтку / а Штефáн уздр'їў і ни позволїў ц:е зробїти / Ну таї дóбре зробїў / вїўстїдаў таї трóхи поглáдиў / наї знáїї.*

Г

ГАЗДА́, -и – 1) господар; добрий господар: *Івáн / таздá / т:о / шо трéба / подив'їц:е / їк'ї вин хатї поклáў / і худóбу дéржи / а їкї сат вїкохаў / лиш н'їўрóку / на нéго ўс'ї сус'їди риўнаїўц:е; 2) шанована чесна людина: *У таздї слóво твердé / вин сказаў / і це ўе докўмент / вин ўїгó ни полóми / о: / такїх тепér р'їтко; 3) чоловік: *А ўе таздá дóма? / Нимá / Їїлá / вин ш'ї з робóти ни приїшоў / маў би дес ужé бўти / áле / вїтко / барїц:е; 4) ірон.-знев., поганий господар, особа, яка не набула (чи не хоче набути) відповідних трудових навичок; чоловік сумнівних моральних якостей: *То це такїї таздá / шо ни ўм'їїе н'ї косу вїклепати / н'ї цвик забїти?; Ад'ї шо цес таздá вїтвор'еїї / мáїї жїнку і дитїну / а соб'ї нémоч'ї шукаїї.****

ГАЗДА́ ВИД ГАЗДІ́ – найдостойніший: *Е: / та то таздá / то таздá вид таздї / шо говорїти? / на ўсїї Т'ўдиў дрўгого такóго нимá; Тотá фам'їл'їїа / то тазди вид таздїї / ўни дўже дóбре стоїўт.*

ГАЗДА́ ГАЗДІ́ НИ РИВНЯ – те саме, що ГАЗДИ Є ВСЄКІ: *То / Мар'ї / таздá таз'д'ї ни риўн'а / ўе ўс'эк'ї / ўе грéч'н'ї / ч'ес'н'ї / їк'ї н'їкóму ч'эсти ни ўрвўт / а слóво такóго ч'олов'їка / твердé / ўїк мур / а ўе так'ї / шо наї ни кáжу / їк'ї / ўс'эк'ї ўе / ўóйойой / ўе так'ї / шо і с'м'їх / і гр'їх / оц:é каў таї нагада́ла соб'ї за однóго / ў котрóго м'її д'ед'а толокуваў / ну ти знáїїш / шо л'ўде дéколи скликаїўт тóлоку / отáк / іг бáба робїла / ўїк хáту судá с'т'їгáла / то оц:ў хáту толокá робїла / áле ўа за ўнче / ну таї скликаў ч'олов'їк тóлоку / л'ўде фáїно зїшлїсе / зробїли / шо мáли зробїти / ну таї ік с'к'їн'ч'éли робóту / трéба л'удїї приїмїти /*

вид':эч'іти ікос / так се роби / такіі звич'аї / а цес ч'олов'ік лиц'а ни маў / у него зам'іс' лиц'а шош інче було / бо вин / шоби ни ч'істувати робітникиў / н'іч'о ни р'іхтувати / зач'эў при л'удех ж:інкоў кл'уч'ки шукати / зач'эў питиітрикувати / біти жінку / хтос штрик тото розборон'эти / але друг'і / маїже ўс'і / зач'эли т'ікати / бойэлісе / шоби ни дистати / толока се розб'ігла / нийіўши і нийіўши / жінка дистала трόхи кулакіў / але зат:о газда н'іц се ни скуштуваў / ус'о бесплотно / так ік задумаў буў / жінка / праўда / стогнала ў зап'іч'ку / але то такэ.

ГАЗДИ, -ив (-ий) – мн., господарі (газда і газдиня, їхня сім'я, родина): Петрішин'і газдами були; Ў сел'і кождиі знаїі / хто газди / а хто н'і / хто лишэен' коло газдиў жийэ; Ўни газди / то ш'і вид д'іда іде / іа знаїу / бо ми з Мітром верстакі.

ГАЗЭТА (КАЗЭТА), -и – газета: Цес рик віписала одну газэту / лиш одну; Газэти ни буде / бо ў нед'іл'у ни нос'ут.

ГАЗДИВСКІЙ – 1) з родини (сім'і) газди: Наї іде за него / то газдиўскіі хлόпец; **2)** господарський: Це іе так'і газдиўск'і поради / шό коли робіти / шоби вішло на дόбре / бо ч'олов'ік ус'о ц:е маїі знати / іек коло худόби ходіти / шо коли садіти / іек за садом дивітисе / а ў кого іе вул'ііі / то і за німи / а ш':е напісано / іек зробіти дόбру бріндзу ци вурду / файніі будз загл'эдж'іти / ўс'эке отакэ.

ГАЗДИВСТВО, -а – 1) господарство, селянська садиба (хата, господарські прибудови, реманент, город, худоба, птиця): Такэ газдиўство / шо лиш жіти і жіти; **2)** ірон., сукупність речей, які належать особисто дорослому чи дитині: Іванку / а це ч'ийэ газдиўство? / машинкі / медвэдик / роверэц / твоей ци бабине?

ГАЗДИ Є ВСЄКІ – не кожний, хто вважає себе (чи кого вважають) газдою, насправді є ним: Газ'д'і в'ірут / бо вин сліўниі / але газди іе ўс'эк'і / ікііс буў Сеўч'укиў / наїмиў пастуха ў полонину / а ўже іік верталісе віўц'і / то вин ішоў крат'ки протіў них / браў одну віўцу с своїіх / краў у себе / і іік пригоніў пастух віўц'і додому / то однойі бракувало / мої / аг'інацисе / іек так се стало? / пастух ни в'іриў своїім оч'эм / ш':е рас рахуваў / перераховуваў / нимá / одна дес у дорόзі се загубіла / бо іік руш'эли / то ўс'і були / і д'экувати Бόгу / файно віл'ітували / а тўтки бракуїі / мої / дэ ўна могла се загубіти? / іек? / на ікім кавáлку дорόги цисе се зробіло? / бо ў дорόзі вин ни рахуваў віўц'і / воўкиў нимá / віўц'і дэржуц:е кўпи / погода нисогіри'а / ус'о вітко /

н'іхтo ни нападáу / а виўц'і нимá / брак одної / аг'і / шo тепérки робіти? / а таздá зач'інаїи се сваріти / Ти лаїдаку / пус'т'еку / йа тебе маў за пор'едного / а ти шo зробіў? / марш з мoїїх оч'еї / абїх тебе ни від'їу / то так / шo тої / сарáку / без грoшиї вертáусе / таї отакé / сам'ї відите / шo тáзди йе ўс'е́к'і / алé би Бoх боронїу вит отакoго / йїк оц'е / шo смїх розказáла.

ГАЗДІНЬКА, -и – 1) пестл. стос. до ГАЗДІННЯ¹⁻²: *Ти мoїá таздїн'ка / когo йа маїу се питáти? / лиш тебе;* 2) дівчинка, яка вміє господарювати, як справжня господиня: *Ад'ї дитїн'ї дeс'їт' рoкиў / а такá таздїн'ка / шo на ўс'ї двáц:ит' / Йo / ус'е́ке ўм'її зробіти / а набїрше йїї кортїт варїти.*

ГАЗДІННЯ, -ї – 1) господиня: *Хтo ў циї хáт'ї таздїн'а? / ти? / а рaс так / то ч'o Йїлeна маїї м'їш'етисе ў нáше таздїўствo?;* 2) дружина: *Газдá з таздїнеў у нед'їлу пишлї до цeр'кви / так / їк се налeжи;* 3) порядна жінка: *Цe таздїн'а / а нї пyстeч'ї / шo хáти ни дeржиц'е;* 4) ірон., знев., жінка, якїй не притаманні риси справжньої газдинї: *Фáїна таздїн'а / лиш н'їуроку / бур'їні ў грyди / а ўна с пїйн'ўгами с'їла / вїтко / йе шош до бeс'їди.*

ГАЗДИ ПЕРШОГО РІДУ (ПЕРШОГО КОЛА) – найповажніші газди: *Ни хoч'у фалїтисе ї гонорувáтисе / алé скаў прáўду / ї м'її д'eд'а / ї тв'її / то / прeц'їн' / тáзди пeршoгo кoлa / йа ни каў / шo ўни лиш двa так'ї / н'ї / йе ї дрyг'ї тáзди / устїт би бyло такé казáти / шo лиш цис'ї двa / то би бyло нїповаж'їн'ї дрyгїх / йа лиш каў за нáших / бo ми зач'eли за них гoворїти / тогo м'їн'ї се хот'їло такé казáти.*

ГАЗДОВАНІ, -я – опредм. дія за знач. ГАЗДУВАТИ: *С такїм таздoван'їм скoро пїдемо с торбáми; Газдoван'ї / так сáмо / йїк тáзди / йе ўс'е́ке / фáїне ї ни геї.*

ГАЗДОВІТИЙ – який цїнує господарство (“газдивство”), хоче ї вміє дбати про нього, примножувати його: *Ч'олов'їк таздовїтиї / гр'їх би бyло шош казáти / дбáїї за гoсподáр'ку / Йo / Івáн таздá / нимá шo казáти.*

ГАЗДУВАТИ – господарювати: *Твoїї д'їти / Л'он'у / н'їуроку / фáїно таздoўїут; Лeхкo таздувáти / йїк приїшoў на гoтoве; Уч'eїтисе / бo ви лиш зач'їнаїїте таздувáти / ни ўстїдáїтисе шош запитáтисе / бo нимá ўстїду / їк ч'oгoб ни знáїїш / устїт ни хот'їти знáти.*

ГАЙДА, -и – 1) знев., собака (перев. бродяча): *Кур'і ўздр'іло гайду таї зач'ело т'ікати*; 2) лайл., людина (про ледарів, п'яниць, злодіїв та ін.): *То пуста гайда / цес парубок лиш берегами вал'ейіц:е.*

ГАЛАМАГАТИ – 1) невірно щось робити (варити, прати, писати та ін.): *Галамагаї / ад'і їк'і кривул'і ў зошэт'і / каже / шо то ўлүфко він:е*; 2) знев., говорити нісенітниці: *Галамагаї шош / говори абї говорілосе*; 3) про “мовлення” немовляти: *Н'їўроку / файна дитінка / уже таламагаї / шош соб'і говори / отак баріц:е.*

ГАЛЕРІЇ, -їв – відкрите (не засклеєне) піддашся вздовж передньої частини хати: *Розадуїу / ў кого ш'і ѝе тал'ер'її? / у Сеўч'укових / Ган'ки Сеўч'укової / у твого вўїц'а / ў Никол'ц'ових / уні тамки деколи сид'ут / можуть йїсти на тал'ер'їїах / ну / а йїк ти приходиш / то де з вўїком говориш? / на тал'ер'їїах / ў мого д'іда ѝе тал'ер'її і тан'ч'їк / ўперет у багат'ох хатах булі тал'ер'її / а сегон:е л'уде по їнакшому се будуїут.*

ГАЛИЦЯ, -ї – 1) гадюка, гаддя: *Отамки у город'ї / коло п'їп'їни / від'їла талицу / йої / наї ни каў / їкого пуду дистала / гаи коло хати до себе приїшла*; 2) комашня, воші: *Корову талиц'а прис'їла / сонце ш'ї ни зайшло / таї ад'ї ўна ни гон:а пастї / бїцкаїц:е.*

ГАЛКА, -и – 1) шматок рафінованого цукру: *Купїла смїх цукор у талках / брала / їкї буї*; 2) кісточка на рахівниці: *Уна бухал'теркоў робїла ў колгос'п'ї / талкї переберала на рахїўниці.*

ГАНЬДЖОВІТИЙ (ГАНЬЧОВІТИЙ) – про людину з вадою чи вадами: *Файна жїнка / але тан'дж'овїта / ни заўважила йїс / йек уна ходи? / Трохи нал'їгаїї / але то леда вїтко / Леда / але йїс уздр'їла.*

ГАНЬЧЬ, -ю, (-їю) – вада, дефект: *Ч'о цису д'їўку н'їхто ни браў? / і газдиўска / ї вїўч'їласе / ї тан'ч'ў нимá / ў сел'ї / Боже боронї / горбат'ї вид:айўц:е / а ц:у н'їхто ни свáтаў; Їе так'ї файн'ї / шо найтї тан'ч'ў ў них ни гóден / навіт' іг би дўже хот'їў / і шо с того? / н'їхто ни хапáїї.*

ГАНЬЧЬ БУВАЇ НИ ЛИШ У РУКАХ, АЛЄ І В ГОЛОВАХ – про непоміткованих, безпринципних, недалеких людей; тих, що діють у власних інтересах: *Добре їкїс казáў / шо тан'ч' мóже бути ни лиш у руках / але і ў гóловах / от:ó ўже ѝе гїрше / і вїправити йїгó труд'н'їш:е / бо руч'нїї тан'ч' вїтко зразу / а тот дрўгїї / ни ўрас / ч'олов'їк мóже вигл'їдати ї говорїти / їк нормáл'нїї / а думати ї робїти так / їк ч'есна л'удина н'їколи ни зроби.*

ГАНЬЧЮ ШУКАТИ – дошукуватися ганджу в когось: *Лéхко гáн'ч'у шука́ти ў ч'ужі́х / а вин наї на се́бе дівши́:е / ци ў не́го ўс'о глáтко?*

ГАРНЕЦ, -рця – дерев'яний посуд видовженої форми для молочних продуктів, передусім гуслінки: *Ба́ба Лесі́ха так уч'éла / ік вид:айéш гáрнец вит квасно́го молокá / то мiти йiго не трéба / кин' тудá кавáлок кулéш'і ци хл'iба / шобi ма́лосе молоко́ у ти́ хáт'і / шобi бу́ло жоўте / ік кулéш'а.*

ГАРУВАТИ – те саме, що ГÁРУВАТИ: *Це камн'iниста земн'á / ко́ло не́йї трéба до́бре гарувáти; Цiлé жит'é гару́ймо / а до ч'óго доробiлисе? / скажi м'и́н'i оту́т / наї йа зна́йу.*

ГАРЧИК, -а – малий гарнец: *У не́го до́бре сметáну пр'éтати / мош тримáти брiндзу / а мош i насипáти на гус'лiнку / хтó ни дайé? / гáрч'ік до́бре мáти / áле тепéрки бiрше слóіки беру́т / а гáрц'і ўже ни так.*

ГВАВТ, -у – 1) сильний крик: *Мої / шо т:о за твáўт? / шó се стáло?;* 2) плач, шум: *Идемó с пóхоронку / тáмки так'і твáўтi бу́ли / шо т:о ни гóден видерж'іти / абi ч'олов'ік зал'ізний буў / тої вин би се ни стрiмаў;* 3) виг. “рятуйте”: *Гваўт / твáўту / лов'іт злóд'ийа;* 4) дуже (у сполуч. з “треба”, “мусіти”): *М'и́н'і твáўт трéба поiхати ў Ку́ти / а нимá с ким д'ити́ лишiти.*

ГВАВТУ – незм., у знач. “рятуйте”: *Гваўту / помож'іт / хто ч'уйi / твáўту; Кр'іч'éла твáўту / де ни кр'іч'éла? / мáйи ш'ес'т'і на М'iлика / то вин уч'уў i приб'іх / вертаўсе вид Йiлакá / ікрас пóпри Парáш'iну хáту.*

ГВАВТУВАТИ – сильно кричати, плачучи: *Гваўтувáли так / шо гаш Пидгорá ўч'у́ла; Ни твáўтуї м'и́н'і тўтки / нимá ч'о / йа тебé ни застаўйéла б'iгати по кам'и́ну i ни iгрáласе с тобоў лóванки.*

ГВАВТУ КРИЧÉТИ (КРИЧÉТИ) – просити про порятунок, допомогу: *Ни рас ба́ба твáўту крич'éла / ік М'іхáло напивáўсе i бiўсе / йої / ус'éке бу́ло.*

ГВИР, -а – вид рушниці: *Бабó / а твир / це такá пушка / шо гéзде намал'ована? / ци за iки́ твир д'iдо роскáзуваў? / Івáн'ч'іку / се запитаї у не́го ци ў тáтка / ўни л'iпше зна́йут / ік йа / йа ни вит тóго.*

ГÉВКАТИ (ГÉВКНУТИ) – видавати (видати) звуки (звук); пищати (про тварин, птахів): *Подивiсе / шó там за стáйнеў тэўкало ўноч'é / Бабó / та то ўноч'é бу́ло / а зáрас б'iли́ ден' / шо тáмки мóже бу́ти? / ік вас корт'iло знáти / то трéба бу́ло тогди́ ўстáти i пити́ дивiтисе / а ви гаш*

тепер се здогадали / Ни говорі богато / а їди подивісе / борзэн'ко / ти ни д'їт старій.

ГЕГНУТИ (ГІГНУТИ) – здохнути (про тварин, птицю): *Пес іграмісе хот'їу / отак полегон'ки цапнуу кур'ї / а ўно лиш тэгнуло.*

ГЕЛЕВАТІЙ – череватий, пузатий: *То вит піва вин стаў такії телеватїі / бо вит ч'ого інчого? / л'уби піво піти / то ўно розносі.*

ГЕЛЕВАЧЬ, -я – знев., людина з великим животом, товстун: *Мару / пишла бес за отакóго телевач'а? / ге? / опходїла бес такóго?*

ГЕЛЕВАЧЬКА, -и – дуже повна жінка: *Ни опсуд'уї / бо ти такіш телевач'ка / подивісе ў дзэр'кало / така йїс самá / ік Л'он'а.*

ГЕЛЕТКА, -и – 1) дерев'яна посудина для зерна, муки: *У нас бїрше казали ў нац'ї мука / а ни ў телец'ї / х'їба гентам / і то дўже р'їтко; 2) одиниця виміру (приблизно 25 кг): Ўкопали дєс'їт' телеток барабул' / таї ш':е лишїлосе докóпувати.*

ГЕЛЕТКОВІЙ – прикм. від ГЕЛЕТКА; той, що вміщає гелетку: *У нас йє телетковїі кош'їл' / м'їшóк мóже бўти телетковїі / за бисáги ни знаїу / ни ч'ўла / мóже / у кóгос йє так'ї велїк'ї / áле йа ни від'їла.*

ГЕЛЕТКОВІЙ КОШІЛЬ – кошик, у якому вміщається гелетка чогось: *Дáї телетковїі кош'їл' носїти барабул'ї; Йє ў нас два велїк'ї кошел'ї / телетковїі ї піўтелетковїі.*

ГЕЛЬОП – присл., бігом, вперед: *Ану тел'оп / бóрзо напéред' мéне / н'ї мин'ї пид ногáми плéнтатисе / ік йїс хот'їу їті / то ўч'єїсе бóрзо ногáми переберáти.*

ГЕЛЬОПÓВЕ ЗАПÁЛЕНІ – крупозна пневмонія: *Вид тел'опóвого запáлен'а гентам ни бўло дóброго л'їку / отак наш д'їт Фед'ó ўмер / до тїжн'а / ік приїшóу с фрóнту / то дóўго ни слабуваў.*

ГЕЛЬОПÓВИЙ – дуже швидкий; раптовий, який протїкає, відбувається дуже швидко: *То тел'опóвїі дош' / дóки б'їгли з бéрега / гет змóкли / хмар ни було вїтко / ми соб'ї ногá за ногóу / а потóму йїк ушквáриу / то з нас ч'уркóм зач'єло ч'ур'їти / тák'їк з рїнви.*

ГЕЛЬОПОМ – незм., дуже швидко: *Ік бўло вїселен'ї / тел'опом се зберáли та йшли за грун'ї ў Костевї / нї / шóби так ховáлисє / а за грун'.*

ГЕЛЬОПУВАТИ – квапити когось, стимулювати швидко виконувати якусь дію: *Ни тел'опуї / бо йїк ни там урубáйу / то бўде б'їдá / абєс ни нар'їкáла; Ти гадáйїш / шо йїк тел'опуїїш / то ми бїрше ўсапáйїмо / а то /*

л'убоч'ко солодѣн'ка / ни так / бо ми ни зал'із'н'ї; Ни тел'опуїте / бо ѡа бѳрше ни гѳдна робїти / їк рѳбїу / абѳсте соб'ї знїли / ни гѳн:а.

ГѢМБА, -и – знев., рот: Ал:е дѳбру тѳмбу мїї / їк виткрїїї / то ни гѳден спѳрти; Гѳмба такї / їїк постїїї велїкїї.

ГѢМБЃТИЙ – 1) губатий: У їїх фам'їл'їїї ус'ї тембїт'ї; 2) про особу, якї не дотримуѳться правил мовного етикету, груба у спїлкуваннї: Ч'її то / верѳ / такїї тембїтїї хлѳпец? / ѡа їїму слѳво / а вин м'їн'ї дѳс'їт' / кїнуї с'м'їт'ѳ отїмки кѳло д'їдової хїти / тикї на дорѳз'ї / ѡа їздр'їла / каї заберї / а вин ш'ї видгїїкуїї / ни дїмаї соб'ї; Тої тембїтїї кѳждому пискуїї / такѳ говорї / шо старїї тѳго ни ч'уї.

ГѢМБУ ВТВОРЃТИ – вульг., почати говорити, сваритися: Ётворїла тѳмбу / а ѡна такї / їїк верш'а / нимї комуї закрїти / їз'ѳсе бїх / алѳ се бѳїу / бо ни мїїу ч'ут':ї ї рукїх / ни хоч'у брїти гр'їх на дїшу.

ГѢМБУ ЗАКРЃТИ (СТУЛЃТИ) – зруб., замовкнути: Стулї тѳмбу / бо ѡа тоб'ї зїрас помѳжу / їїк закрїїу / то ни їтворїшї.

ГѢМБУ ПРИКРЃТИ (ЗАТКНЃТИ) – те саме, що ГѢМБУ СТУЛЃТИ: Скажї свѳму нї прикрїїї тѳмбу / бо задїже роспустїї їїїї; Тотї тѳмбу ни закрїїїш / х'їбї бїх зашїї / то їже бї бїло терентѳвано.

ГѢРДЃН, -а – жїноча прикраса на шию з бїсеру (“цїток”) у виглядї стрїчки: Тепѳр бїрше купуїїут тердїни ї однѳму кѳл'їр'ї / їбо ї зелен'ї / їбо ї ч'їрвон'ї / а дѳкотр'ї сїв'ї берїт / б'їл'ї / хто соб'ї їк'ї л'уби / алѳ ї нас їїх ни рѳбїїт / то / в'їд'ї / ї Кѳсов'ї.

ГѢРѢНТ ДАВЃТИ – гарантувати: Ѐа терѳнт дайї / шо цѳ прїїда / І комуї ви метѳ їїгѳ давїти? / хто хоч'ї ч'їти прїїду?

ГѢРЕНТѳВАНИЙ – гарантований: Бїгмѳ / то терентѳван'ї грѳш'ї / Ѐа / Ѐїлї / ни в'їр'у / їк хтѳс дїже богїто їб'їц'їїї / бо їїк такѳ добрѳ / то ч'ѳ вин сам ни їдѳ тудї?; Згѳд'їїс / Вїс'ку / то терентѳван'ї грѳш'ї / їни заїдїток ужѳ дайїт / а рѳшїта тогдї / їїк заберїт ус'ї їѳблукї / кїжут / шо моглї бї ї гор'їхи їз'їти / ї нїв'їт' шушїнїц'ї; Брїндзї терентѳвана / то ни їѳ шош пїстѳ / вїїко сам прин'їс с полонїнї.

ГѢРЕНТѳВАНЃ, -я – гарантуваннїя: М'їн'ї ни трѳба твѳго терентѳван'ї / їже їїс ни рас терентувїла / а шо с тѳго вїходїло / самї знїїїї; Ѐїгѳ терентѳван'ї н'їч'ѳ ни терентуїї.

ГѢРЕНТѳВАНО – гарантовано: То їжѳ терентѳвано / шо д'їїч'їна поїїдѳ се їч'їти / стар'її ни дїже хот'їли пїскїти / алѳ їже / нїв'їт'ї

кваті́р'у найшли́; М'і́ха / ти менé зна́йиш / то геренто́вано / абéс ни пережива́ў.

ГЕРЕНТУВА́ТИ – гарантувати, обіцяючи неодмінне здійснення чогось: *Герентува́ти ни зле / але ти споч'ётку зроби́ / наї́ йа ві́жу / шо́ с то́го бу́де; Йа́ геренту́йу / шо заўтра ў це́ї ч'ес уні́ ўже́ бу́дут ту́тки / метé від'іти; Хто сегóн:е за ко́гос гóден герентува́ти? / н'іхтó.*

ГЕРНА́ДЛІ, -ів – те саме, що ГЕРНА́ДЛІ: *Купі́ла ста́рши́й герна́д'л'і / бо ма́йї тру́б'і кискі́ / а ме́н'ч'а пим'':éta / йї́ то́го ни тре́ба / ў не́йї куч'ір'і / йїк на ба́ра́н'ч'ікови; Ад'і́ йк'і тепéр ро́бїют герна́д'л'і.*

ГЕ́ЦНУТИСЕ (ГІ́ЦНУТИСЕ) – вдаритися: *Ге́цнуласе так / шо ў оч'эх с'в'іч'кі́ се зас'в'іті́ли; Ге́цнуласе / та́й н'іч'ó / син'ц'і́ зійшли́ / аў м'і́с'іц' шош зач'éло бол'і́ти / ўноч'é по́ц'у́кувати / і́г би зра́зу пимі́ ў Ку́ти / але́ де: / ўна ни йшла́ / та́й ад'і́ до ч'óго доч'іка́ласе / а то́ тре: бу́ло зра́зу / йїк ч'у́йиш / шо болі́т і ни перехóди / се пров'і́р' / пиді́ / на́й дохто́р'і се поді́ўїют.*

ГИ́ГІ́ЦЯ, -і – неакуратна, непричесана жінка; часто викор. у порівн.: *Шо ти сиді́иш / йїк гигі́ц'а? / ану́ подиві́се на се́бе / перепу́дитисе мош / перебері́ сорóч'ку / зач'і́ши́се пол'у́цки.*

ГІ́РГОЛИ́ЦЯ, -і – довгоносик комірний: *Завел:áсе гі́рголиц'а / сегóн:е ўздр'і́ла ў фасу́л'ах / му́симо ўс'о перебра́ти / передиві́тисе / бо то б'іда́ / Мо́же / з мукóў се занéсла? / с тоў́ / шо ми виткупі́ли ў Йі́лэні́?; Ў кукуру́дзãх завел:áсе бу́ла гі́рголиц'а / і́ то́йї б'іди́ ни мих лéхко збу́тисе / то страшно́ пас'ку́дне / йої́ / шо смих се намуч'і́ў.*

ГИ́РЛІ́ГА, -и – 1) палиця із загнути́м кінцем: *Д'і́т Іва́н маў гирлі́гу / пос'л'і́н'і ро́кі ура́с з неў ході́ў / і дго́р'і / і бут'куда́; 2)* будь-який дрюк, гілляка: *Бері́ гирлі́гу та видже́ні то́го пса́ / ни б'і́се / вин ни куса́йї; Йої́ / та це така́ гирлі́га / шо йа ни гóден пидо́ї́мити / А ти / Іва́н'ч'іку́ / ни пидо́ї́маї́ / абéс ни натсаді́ўсе / ти т'і́гні́ / ўно лéхко пі́де.*

ГІ́РА́ВС (ГІ́РА́ВУС) – геть: *Г'і́раўс м'і́н'і́ с ха́ти / до́ки ц'і́лії́; Кри́кнуў г'і́ра́вус на ко́та / то вин аш на верш'éк ві́л'іс / ві́скак / і́к ку́л'а.*

ГІ́ШЕ́ФТ, -у – 1) діло, справа: *Іду́ ў Ко́сиў́ / бо ш'і́ йе одéн гі́ше́фт; 2)* спекуляція: *Вин на базарі́ торгу́ї / але́ г'і́ше́фтиў́ н'і́йéких ни ма́йї; 3)* користь, вигода: *Ікі́й йі́му с то́го г'і́ше́фт? / вин ни зна́йї́ / шо с:во́йїми йéблукáми робі́ти / нашó йі́му ва́ших?*

ГІ́ШЕ́ФТ МА́ТИ (МА́ТИ ГІ́ШЕ́ФТ) – 1) мати справу, при успішному завершенні якої можна отримати якусь вигоду матеріального

чи морального характеру: *Б'іжy / бо майу г'ішефт / трéба договóритисе за кóупки; 2) ірон., нічого не отримати, не мати ніякої користі з чогось: Фáйні майу г'ішефт / мýс'у ш'і свóго доклáсти / це трéба так ум'іти.*

ГЛЕМЕЙ, -я – важкопрохідна гірська місцина; нетрі; часто – у множ., ГЛЕМЕЙ: *Це ш'і н'іч'ó / а дáл'і / глемейі / отáмки бóде т'éшко; Ототó б'ідáч'і з глемейіy т'ішкоy прáцеy заробило гриш / купіло тарадáйку таі гриміт вулиц'áми / спáсу вит тóго нимá.*

ГЛÉДЖІНИЙ СИР – сир, виготовлений за допомогою ГЛÉГУ: *Гентáм на Велигден' ус'і y Т'удев'і мáли гл'édж'іній сир / солоніну / йіцé / кубасу / а найпéрише / пáску і писанкі / прáуда / y пос'л'ін:ш'і ч'ес сир бíрше купу́ют / бо коріy не дéржyт / х'ібá р'ітко хто / а свóйé йе свóйé / áле це такé / на́голоyн'іш:е т:о / шо с'в'іткyйyт / печ'yт паскі і пішyт писанкі.*

ГЛÉДЖІНИ, -я – опредм. дія стос. ГЛÉДЖІТИ: *Вáтагом смих ни бóла / áле розум'іyсе на гл'édж'ін'у / і гóн:а зробіти дóбру бріндзy.*

ГЛÉДЖІТИ – виготовляти будз сиру за допомогою закваски – ГЛÉГУ: *Мáма гл'édж'іла сир ни лиш'én' на с'в'éta / молóкиy бóло богáто / таі гл'édж'іла / і бáнуш варіла / і мáсло бíла.*

ГЛÉДЖІТИСЕ – заквашуватися глегом (про сир): *Гл'édж'іц:е / ни б'ісе / меш мáти будз / одén тоб'і / а ш':е одén / Івáнови / на́ майі на дору / і солоніни yд'іл'у; Лишén' шо поклáла молóко / на́ гл'édж'іц:е.*

ГЛЭК, -гу – вміст шлунка маленького теляти, який викор. як закваску для молока: *Йік йе гл'ек / то мóжно загл'édж'іти будз.*

ГЛИГ, -á – ковток: *У фл'éшец':і водіч'ки лишілосе на одін глиг / бíрше нимá / ш':е налійте; Два гліги / і пóрц'ійі нимá / yна малá / шо там гóн:о yм'істітисе? / Алé зат:ó з неy мош набувáтисе / ни yпівáтисе / а фáйно байувáти.*

ГЛИГÁТИ – ковтати; пожадливо пити або їсти: *Ни глитáї / повóли йіш / бо се yдáвиш / цéго дóста йе / уваж'éйко; Докопáласе до йіді таі глитáїй / ік гýска; Глитáїй / шо гаш бородóу ч'уріт.*

ГЛОДЗÁК, -á – грудка: *Ік зле кулешу вим'іш'іти / то y ній се лиш'ейyт глoдзакі / то і y кáши yни мóжyт бóти / yс'о залéжи вид вим'іш'уван'а / то тре: потрóшки сінпати мукі / одноy рукóу сінпеш / а дрóгоу м'іш'ейіш / отогдї дóбре; Зваріла дитін'і гр'ісик / алé йе глoдзакі.*

ГЛ'ОБІН, -у – крем для взуття: *Гл'óбин так затвэрдуу / шо ни мош н'іч'ó ним попуцувáти; А ти ч'ем позамáс'т'уваyсе? / гл'óбином?*

ГЛ'ЬОХКАНИ, -я – опредм. дія стос. ГЛ'ЬОХКАТИ: *Ікє гл'охкан'ї? / ходї зо мноў у стаїн'у / таї уч'уйїш / бо ѡек ѡа роскаў? / х'їба бих показала / але м'їн'ї пїти се ни хоч'ї / а то маїї дўже корт'їти.*

ГЛ'ЬОХКАТИ (ГЛ'ЬОХКАНИТИ) – 1) знев., згруб., пити великими ковтками (жадібно, неакуратно): *Ни гл'охкаї тїл'ко студєнойї водї / бо се застудїш;* 2) знев., вживати спиртні напитки: *Гл'охкани / шо попало / а потому ходї ў штіри дороз'ї / ад'ї ѡек Їўц'о кривул'єїї тхат'ї.*

ГЛ'ЬОХКОТІТИ – те саме, що ГЛ'ЬОХКАТИ: *Ни гл'охкотї коло мене / от:ам стан' / і поволї пїї / наї оч'ї тоб'ї ни вилазут / кудá се квáпїш?*

ГЛЯНЦ, -у – блиск; чистота, порядок: *Ў хат'ї ї понадв'їр'у гл'анц / але жїнка / сарáка / ни дўже віштрамувана / а ц:е зле.*

ГЛЯНЦ НАВОДІТИ (РОБІТИ) – ретельно прибирати, щоб усе вражало чистотою: *Велїкї гл'анц пєрет' с'в'єтами робїли / б'їлїли / прáли / ўс'о ч'єстїли понадв'їр'у і ў хат'ї / а тепєрки так / їк у багат'ох / ни наїгїрше / але ї велїкого гл'анцу нїма / бо здорбўїї ни т:о.*

ГЛЯНЦОВАНИ – опредм. дія стос. ГЛЯНЦУВАТИ: *Гл'анцован'ї зат'єгне на два дни / абєс знаў / борше н'їїек ни вїїде.*

ГЛЯНЦУВАТИ – доводити щось до блиску: *Шо гл'анцувáли? / ч'оботи ї ч'еревїки / а мójно ї бан'їкї / горш'їкї / ўс'єке.*

ГЌВНЯ, -ї – 1) викорчуваний пень: *Вит':їгнї от:ў тóўн'у / шо їїс уч'єра вїкорч'уваў / наї сóхне / а ѡа тамки шош посад'ў / бо ад'ї кїл'ко м'їс'ц'а забєраїї; Ни трєба пїткладáти оц:ў тóўн'у / бо ме до нóч'ї тл'їти / то стрáшно сукóвате ї брєскле;* 2) велике “полїно”, зрізане ближче до пня, яке важко розколоти: *Цисў тóўн'у х'їба пїлїти / ни мош поколóти / а шо ѡа тепєрки маїў ў грўбу клáсти?;* 3) знев., голова: *Ти мójшеш свóїїў тóўнеў трóхи дўмати? / ци ти їїїї задўрно нóсїш?*

ГЌВЕНЬКА, -и – зменш. від ГЌВНЯ: *Їїк оц:ў тóвен'ку поклáсти ў вознїцу / то до рáн'а ме кўр'їти.*

ГОЌОВНИК (НАГОЛЌВНИК), -а – каптур, капюшон: *З м'їшкá зробїла тогóўник / таї пїшлá кукурудзї ж'єти.*

ГОЌОДЗ, -а – здеб. у мн., ГОЌОДЗИ, -ив – ягоди брусниці (червоного кольору, ростуть у лісі часто вперемїш з афинами): *У Т'удєв'ї бїрше до áфин звїкли / їдут у áфини / малїни / а ў тóгодзї їкóс н'ї / тепєр маї бїрше нїми їнтерєсўїўц:є / їїк уперєт / дес пóрас берўт / бо кáжут / шо то л'їк фáїнїї / але шкодá / шо ми дóбре ни знáїїмо / ѡек с тим опходїтїсе.*

ГОГОДЗНІК, -а – місце, де ростуть ГОГОДЗИ: *Го́годзи расту́т / де ї а́фини / але́ йе / шо а́фин ма́йже нима́ / а то́годзиу́ поўно́ / йа зна́йу два так'ї то́годзникі́; У нас побли́зости нима́ то́годзникі́у / йе а́фин:икі́ / а то́годзникі́ тудá ма́ї да́л'ї / у вер'ха́х / але́ ік ми їдемо́ у а́фини / то мо́жемо ї то́годзиу́ прине́сти / ўни де́коли помі́жи а́фини расту́т / ко́ло а́фин / так тоб'ї ска́же ко́жди́ у сел'ї́ / а шо би окро́ме ї бога́то росло́ то́годзиу́ / це́го ту́тки нима́ / оц:е́ йа мо́жу сказа́ти.*

ГОГОДЗОВИЙ – прикм. стос. ім. ГОГОДЗИ: *Га́ї / ану́ ку́ш і́йте / шо́ ц:е за конф'іту́ри? / ни ўгада́йіте / це то́годзов'ї́ / з то́годзиу́ / сегоро́ку пе́рши́ рас зварі́ла / а оц:е́ а́грестов'ї́ / йа з усе́го потро́шки вар'у́.*

ГОДЗУМА́РИК, -а – змениш.-пестл. стос. ГОДЗУМА́РЬ: *Ви́тко / шо́ це́го годзума́рика фа́йно ку́тайут / лиш н'їуро́ку / йе шо на ру́ки ўз'е́ти / Йо́ / це́му йі́да смаку́йї / гет ус'о́ зач'е́у́ йі́сти.*

ГОДЗУМА́РЬ, -я – здорова, міцна, “набита” (не худа) дитина: *Мін'ї́ се ўда́йе́ цес годзума́р' / ану́ко ході́ суда́ / йа тоб'ї́ шош дам / ву́йна ма́йї цукі́рки / лиш ни зна́йї / ци ти йі́х л'уби́ш / л'уби́ш? / ну то ході́ / але́ говорі́ / а ни лиш маха́ї голово́у́ / га́ї скажі́ / к'і́л'ко тоб'ї́ ро́киу́ і́ йек ти се назива́йїш / абі́х зна́ла / кому́ йа да́йу́ / ну то йек тво́йе́ імн'е́?*

ГОРДІ́НЯ (ГОРДІ́НІ; ДЬОРДІ́НЯ, ДЬОРДІ́НІ; ГОРГІ́НЯ, ГОРГІ́НІ), -і (-я) – жоржина: *О: / горд'і́н'ї ў нас сад'у́т / йа сама́ л'убі́у пелеха́т'ї / ба́ба Насту́н'а йі́х сади́ла / тво́я т'і́тка / йо́ї / йек то фа́йно.*

ГРА́ЖДА, -и – гуцульська садиба: *Ма́тко / ви памн'і́та́йіте / ў ко́го в Т'удев'ї́ ш'ї ни так даўно́ бу́ла гра́жда? / У Жоўт'е́ч'і́них / та́меч'ки така́ старá ха́та бу́ла / ко́ло Татарч'уко́вих / ти ма́йїш зна́ти / то ў Ца́рин'ї.*

ГРА́ЛІ, -ів, (-ій) – мн., залізнi вила з чотирма зубами: *Гра́л'ами до́бре зносі́ти с'і́но ї кідати́ / а йе так'ї́ / шо л'убі́ют ц:у робо́ту робі́ти ві́лами.*

ГРАНА́ТА, -и – граната: *Баба́хнуло так / і́г би хтос гра́нату́ кіну́у.*

ГРАНАТО́ВИЙ – темно-синій: *Гра́нато́ва спидни́ц'а пасува́ла до соро́ч'ки з ву́стоу́ками ў син'ї́ / а ш'ї до це́го син'ї́ коўткі́.*

ГРАНДЖ́Я, -і́ – воші; знев., хтось ненажерливий; те саме, що НЕ́НДЗА: *Мо́ї / тако́йї гра́ндж'ї́ ў голо́в'ї́ / шо на́ї Бох боро́ни; Гра́ндж'а́ вийі́ла ўс'о́ ни лише́н' з мисо́к / але́ ї пови́йідала́ з горш'кі́у; Сам'ї́ віди́те / шо знач'е́йї пу́стіти гра́ндж'у́ ў ха́ту / вит:епе́р йа дес'е́тому зака́жу.*

ГРАСИ, -ив – *мн.*, залізні вила з багатьма тупими зубцями (щоб не пошкодити овочі), які здеб. викор. при бортуванні картоплі, буряків та ін.: *Н'ї / віла / то віла / а йа каў за граси / ўни стойўт у д'їда ў обороз'ї / коло гребел' / ану принесі / меш від'їти / їк'ї ўни.*

ГРАСУВАТИ – 1) розпушувати ріллю: *Від'їла / йек грасуўт / але самá тотó ни робїла;* 2) топтати, нищити щось, напр., траву, конюшину, посіви: *Грасувáли тутеч'ки / їк кóн'ї / гадáйїте / шо ц:у отáву мош бúde косїти? / та з нéйї н'їч'ó ни бúde / н'їц н'їч'ó.*

ГРАТУЛЮВАТИ – вітати, поздоровляти: *Йек се мáйїте / Мітрику? / йа вас гратул'ўїу / абéсте здорóв'ї бўли ї нáрик доч'їкалі.*

ГРЕЙЦЕР (ГРЕЙЦАР, ГРЕЙЦИР), -а – 1) австрійська розмінна монета: *Йо / гентáм ходїли грейцери / але йа тотó ни застáла / ч'ўла за них / лиш вид свóго д'їда / а бїрше н'ї вит кóго / за злót'ї / за рубл'ї говорїли / а за ц:е н'ї / ї йїх н'їкóли ни від'їла / а ти ч'о се питáйїш?;* 2) грїш, копїйка: *Вїлупнїў йїс óч'ї / йїк два грейцери / таї дївис:е на мéне / идї додóму / остáтна пїїн ўго / ў мéне нимá гор'їўки.*

ГРЕЙЦЕРА НИ ВАРТЕ (НИ ВАРТУЇ) – нічого не варте: *Це такá робóта / шо ї грейцера ни вартуїї / одén грейцер за н'у бих ни даў.*

ГРЕЙЦЕР СВІЙ ПХАТИ (ПХАТИ СВІЙ ГРЕЙЦЕР, ПХАТИ СВОЇ ДВА ГРЕЙЦЕРИ) – втручатися не в свої справи; вклучатися в розмову, коли про це не просять; давати поради, яких не очікують і не потребують: *Хто просїў тебе шош казáти? / ўстаўїейїш своїї два грейцери урác / де ни трéба; Н'їхтó ни т'ех йїїї за йїзїк / але ти знáйїш Вас'ўту / ўна мўси своїї два грейцери ўстáвити / їг би бўла ц'їхо сид'їла / то ўс'о моглó мїрно се с'к'їн'ч'éти / ўже до цéго йшлóсе / а ўна рот утворїла / ї ўс'о зноў зач'éлосе / але ўже без над'їїї на мир ї злáгоду / тáмки ўже кóждїї сам говорїў ї дрўгого ни слўхаў / отакé с цим усїм.*

ГРЕЧЬНИЙ – чемний, увічливий: *Хлопч'їш'ї грéч'ниї / повáжнїї / дол'ўднїї / ус'їм з нáшоїї фам'їл'її се ўдаў.*

ГРЕЧЬНО – незм., увічливо: *Вўїко з ус'їмá дўже грéч'но се здорóўкаїї / нáв'їт' с такїм шмаркач'ém / їк йа / урác рўку подаїе.*

ГРЕДЖІН, -а – назва скали, яка різко виступає вглиб стосовно русла ріки: *Гр'édж'їн ус'ї ў сел'ї знáйут / хód'ут тудá нат скалóу / але тáмеч'ки м'їн'ї стрáшно / дўже стрїмко / бо йїк отáк би подивїтисе ўдолїну / то мóже с'в'їт се закрутїти / х'їбá шо здéлеку дивїтисе на Буковїну / лишén' ни питходїти на краї / каў тоб'ї / шо тогдї б'їїно се рóби / а ти*

низвіч'на тўтки / то такóш абéс бліско ни йшлá / Ч'ўла / мáтко / шо там водá дўже гл'ібóка / Йої / дé н'і / áле кобїби лиш гл'ібóка / це ш'ї н'ич'ó / наї бўде / тáмеч'ки йе крут'їш / Бóже боронї тáмки плівати / див'їц'е / абéсте тудá такóш ни йшли / отáмки кóло крїнти купáйтесе / м'їс'ц'а дóста / ш'ї нáв'їт' забогáто / і д'їтем накаж'їт / наї ни витхóд'ї вид вас.

ГРИГОРЧИНЕ, -ого – назва частини схилу гори в Тюдові: *Григóрч'їне / це такїї бик горї / ўно ниделéко вид Гл'їбóкого / мих би ш'ї сказáти / шо це Пол'їнкї / дв'ї пол'én'ц'ї / йа тепéреч'ки там ни бўў / áле то ни йе густїї л'їс / а корч'ї / ожин:икї / їкес отакé / йе кирнїч'ка / це бїрше нагáдуїї пол'énку.*

ГРИНДЖОЛÉСТА, -éст – змени.-пестл. до ГРИНДЖБÓЛИ: *Ў мéне санкї отак'ї / йїк у Штéфки / аў тéбе гринджол'éта.*

ГРИНДЖБÓЛИ, -ив – вид дитячих санок зі спинкою: *Заберї грин'дж'óли спид них / абї йа ни зашпóртаўсе / бо хоўско.*

ГРИНДЗГÓНИТИ (ГРИНЦГÓНИТИ) – смїтити, подрїбноючи щось: *Меш тут гриндзгóнити / анў йїш фáйно; Ни йїд'ут / а лиш / гриндзгóн'ут / анў зметї кришкї таї даї кўрем; Д'їти бїрше гринцгóн'ут / ік йїд'ут.*

ГРИНДЗЙТИ (ГРИНДЗЙТИ) – смїтити; розсипати крихти, “кришити”: *Абéсте ни гриндзїли / абéсте потóму ўс'ї пап'їрч'їки позберáли / ўс'ї доў днóго; Лишén' шо земел'á / а ти гриндзїи / ўч'éйсе фáйно йїсти.*

ГРИПА, -и – грип: *Дистáў грїпу / велїк'ї гор'їч'кї / таї слабуїї; Грїпа даїé ўс'ék'ї усклáднен'а / з неў погán'ї жéрти / то дўже питстўпна слáб'їс'т' / лáкома завертáти.*

ГРИПУВÁТИ – хворїти грипом: *Марўс'ко / ни їдї до нéго / бо вин грипўїї / то лишén' зач'éлосе / дрўгїї ден' / ни їди / бес се ни набрáла.*

ГРИС, -у – висівки; борошно грубого помолу (переважно для годівлі худоби): *Ікшó давáти корóв'ї фáйно трїсу / то ме дóбре доїйтесе.*

ГРІСИК, -у – манна крупа: *Купїли тр'їсик ў копаратїв'ї / фáйнїї / ч'éстїї / дримнén'кїї / А їкїї вин їнчїї мóже бўти?; Купїла дв'ї к'їл'ї тр'їсику / бїрше ни трéба / то лиш малóму.*

ГРІСИКÓВА МУКÁ – борошно, схоже за стуктурою на грїсик: *Гр'їсикóва мукá / це кукурудз'їна крупóн'ка мукá / такá / іт тр'їсик / за нў ус'ї так кáжут і ўс'ї знáйут / шó т:о за мукá / це ходóвé ў Т'ўдев'ї.*

ГРІСИКОВИЙ – прик. від ГРІСИК: *Д'ітій гудували ї гудуїут гр'ісиковоу кáшеу / ни самоу неу / áле дайут.*

ГРУ́НИК, -а – 1) невисока гора: *Оц:é за мноу трун' / а пéред' на́ми / тру́ник / годі́на хóду; 2) пестл., висока гора: Ік бéсте ма́ли сї́лу / то мош би на тої тру́ник вї́ти / áле то зо три годін'і пі́де / віт:и ўс'о ві́тко / Т'удіу / ік на долоні́ / ну то йек? / гон':і їти?*

ГРУНТ, -у – 1) грунт; 2) земельний наділ: *Грунта́ позас'іда́ли / а зéмн'у рост'ігну́ти ни мош / де́ молодім́ будувáтисе?; 3) місце, на якому розташована хата: Цес грунт / де хáта / м'ін'і́ вит старин'і́ дистáўсе.*

ГРУНЬ, -я – окрема гора; верхня частина гори; гірський хребет: *Грун'і сегон:е б'іл'і́ / зимá ўпáла; На т:о селó отáк грунeм мóжно вї́ти / ідeш соб'і́ / ї́ вї́деш / а потóму лиш спустї́ўсе / і ўже там; У трун'áх тeш'ко с'інá робї́ти / а трéба ш'і звeсти потóму / ми ма́ли у Тeрeб'їж'áх / а дeхто на самóму П'ї́тривому труні́ / отáм робї́у.*

ГРУ́НЬЧІК, -а – зменш.-пестл. від ГРУНЬ: *Страшнó л'убїу їти дгóр'і / шош соб'і́ гимкот'у́ / думáїу / вїйшла на тру́н'ч'ік / а віт:и Т'удіу / ік на долоні́ / м'ін'і́ шо / нáру крóкиў ступї́ла / і ўже ў л'їс'і́ / за пїўгодї́ни / мóжу оцeс кошeлик грибї́у набрáти / ік ўа дгóр'і́ / то налeжу самá соб'і́́ / н'їгдe м'ін'і́ ни ўе так дóбре / ї́к тáмеч'ки.*

ГУГУ́ЛЬКА, -и – зменш. від ГУ́ЛЬКА: *Шо ц:е за гугу́л'ка ў мeне на руц'і́ се зробї́ла / ге? / подивї́секо / цeго рáн'че ни бóло.*

ГУГУ́ШКА, -и – 1) здеб. у мн., дрібні круглі плоди: *Зач'іка́ї / ўа нарвў тих гугушóк / óзмеш у шош / Ни трéба / ў нас ўе прун'ї́; 2) потовщення круглястої форми на плетиві: Мáма сплeл:á м'ін'і́ свїдрик з гугушкáми на рукавáх / то фáїно / нáв'їт' дўже / бо рукаві́ диркáв'і́ / і т:о їйгó зї́ліло / ми такé ў журнáл'і ўздр'ї́ли / тáмки ўе порáди / йек плeстї́ / ік'і́ фасóни / у Вижні́ци купї́ли / ік се надумáїиш плeстї́ / то пожїч'у.*

ГУГУШКА́ТИЙ – той, що має гугушки: *Бабó / свїдер ни ма́її бóти такї́ гугушкáтїї́ / тих гугушóк забогáто / Нимá б'їдї́ / ц:е ўа дайў Їїлeн'ц'ї́ / ўна ў пїтскоки óзме / а тоб'і́ с такóїї самóїї вулїч'ки дрўгї́ сплeтў / наї́ бóде / Їїлeнка дўже хóч'і́ такóго / ш'і казáла / шо дóбре би шáл'ок і ш'eпoch'ку такў самў мáти / Бабó / ўа сказáла / а ви ўже квáпитeсе вид:авáти / н'їч'ó її́ пóкишо ни каж'ї́т / дóбре?*

ГУДЗ (ГУЦ), -а – вузол: *Шобї́ плeстї́ / то нї́тка ни ма́її бóти з гудзáми / бо плeт'ї́н'і́ бóде нирї́ўне / ни ч'їсáн:е.*

ГЎДЗА ШУКА́ТИ (ШУКА́ТИ ГЎДЗА) – 1) шукати “зачіпки” з кимсь до сварки: *Мої / ти лиш óч'і пролупіў / а ўже шукáйш гўдза?*; 2) втручатися у не свої справи, виясняючи щось, коментуючи: *Жінко Бóж'а / ни шукáй соб'і гўдза на ріўніі дорóз'і / ти ч'о пишла вислухóвувати ус'ék'і бр'іхн'і? / тебе хтос тудá поселáў? / самá ўіс пишла / а тепér се ўóйкайш.*

ГУДЗÓВА́ТИЙ (ГУДЗУВА́ТИЙ) – вузлуватий: *Тої мэнчій коўпч'ік такій гудзúватий / шо з нéго дóбру дóш'ку ни зрóбиш / абéс ўек хот'іў.*

ГУДЗУМА́РИК, -ика – товстунець (про дитину); те саме, що ГОДЗУМА́РИК: *Цис'а дитіна ни флешовáта / а фáйнй гудзúмарик.*

ГУДЗУМА́РЬ, -я – товстун; те саме, що ГОДЗУМА́РЬ: *У Мар'іки два гудзумар'і / фáйн'і хлóпц'і / то один буў уродиўсе / а трóхи бíрше / ўік у рик / дрúгій / а ўа каў / тепérки ш'і д'іўч'інку трéба.*

ГЎЛЬКА, -и – невелике потовщення круглястої форми на тілі людини чи тварини: *Анў / шó ц:е за гўл'ка такá у Штэфки пит кол'іном / у сам'іі зágин'ц'і се зрóбила? / віжу / шо малá зач'éла похрóмувати / ни так дитіна хóди / ўік ш'і тійжден' тóму / Одок'і / то мус ўіхати ў Кóсиў / ми ни гóн'і шош мўдре сказáти / дóхтор' подівиц:е / і тогдї метé знáти / а так н'і / ад'і зáўтра виўтóрок / таї ўіт'те / ни вич'éкуйте.*

ГЎЛЯ, -і – потовщення, припухлість кулястої форми на тілі людини, тварини: *Ўдэриласе / і на ч'ол'і віштрикла гўл'а / нáв'іт' до цэр'кви ў нед'іл'у гл'áба бўло питі / а ч'о / бо ўшла / ўік нич'вáла / ни дивіласе пéрет' сéбе / каў / ік нич'вáла.*

ГУМАВКА, -и – здеб. у мн., ГУМАВКІ, -ók, полуниці, які не дають соковитих якісних плодів або взагалі не плодоносять, хоча цвітуть пишно: *Гумаўкі гет запліли ў горóд'і / ўék мáйімо ўіх збўтисе? / х'ібá перекопáти.*

ГУМАКІ, -ів – гумове взуття, передусім чоботи: *Привез'іт дитін'і гумаки / бо ў Гўдев'і дош':і / ўна ни мóже надвір вїтти.*

ГУМАЧЬКІ – зменш. до ГУМАКІ: *Ўбува́ісе фáйно ў гумач'кі та і підемо двóд'і / подівиц:е на пóв'ін' / ш'і ўіс ни від'іў такóйі.*

ГЎРСКИЙ – субст., лайл., нечиста сила: *Ікіў гўрскій тоб'і ц:е казáў?; Ікóго гўрского хоч' вид мéне?*

ГЎРСКИЙ ЇГО́ (ЇХ ТА ІН.) ЗНА́І – лайл., ніхто не знає; чорт його знає: *Гўрскій ўігó знáйі / шó вин с тїми грїшми зрóби / і ци вид:áст?; Гўрскій ўігó знáйі / вїтки пóмоч'і ч'ікáти / хот' умерáї.*

ГУШЄТИЙ – прикм. стос. ім. ГУШІ: *Гуш'єтиї / бо слабій / у здорового нимá гуш'їў / а тўтки / відии / ікá шійа.*

ГУШІ, -ів – нерівні потовщення, припухлості на шії (збільшення лімфовузлів) унаслідок хвороб – “свинки”, ангіни тощо: *Їа ни знáла / ч'о так цис'á слáб'ис'т' се називáйї / свінка / áле потóму у Їванкá від'іла шійу / ік вин слабуваў / йої / так'ї гуш'ї вїл'їзли / і гаи тогді до мене диїшлó / ч'о т:о свінка; Ёбераї фўстку / ци ти гуш'ї хоч' máти?*

ГУШЯ, -і – мед., зоб: *У моїї прэбаби Парáски бўла така гуш'а / шо т'эшкó бўло фўстку пид бóроду завїти / вїтко / тогó унá ўрас по молодїцки се завивáла / це с тогó / шо памн'ітáйу / а ш':е йа нагадала / шо прэбаба мáла ч'їрвóн:у фўстку і так по старов'їцки йїїї завивáла / шо фóстики / кін'ч'їки фўстки / стирч'эли звэр'ха нат ч'олóm / то нїжна фўстка / малén'ка / ўна по молодїцки / а ц':а / маї бїрш'а / отáк.*

Д

Д – прийм. до; перед глухими передається як *т*; іноді в мовл. викор. і варіант *ид*: *У нас каўт дмін'ї / двóд'ї / тхáт'ї / иднэму; Дгóр'ї / йїк идэш / трéба ўбувáтисе л'їпше / гумаку мáйїш?; Їа самá прїїду т:óб'ї; Тс'в'этам ус'экого трéба і ўс'эких роботїў дóста; Б'їжї дмáм'ї / ўна ч'їкáйї / áле бóрзо.*

ДАВАТИ (ДАТИ) ГОЛУ (РУКУ) НА ВІДРІС (ВИДРІС) – категорично стверджувати щось, запевняючи, переконуючи когось у чомусь: *Та йа дайў голу на в'їдр'їс / шо вин ни повертáў до Мар'їки / ў нéго йе д'їўч'їна / з ікóў вин хóди / ц':а моглá клікати / н'їч'ó ни каў / моглó такé бўти / áле шóби вин тудá їшоў? / н'ї / А ч'о ви / л'ўпко Василї / так се заступáйїте за нéго? / сегóн:е хтос за кóгос гóден терентувáти? / таї шо / шо мáйї д'їўку? / с тоў хóди / а до цéїї повернўў / тáже ўна йїгó ни з':їла; Дайў голу на в'їдр'їс / шо ўна самá прїїде перепрós'увати / бо де так гáлапáла нáїде такóго / йїк наш Улáдз'о? / Мéц:е від'їти / Одок'ї.*

ДАВАТИ (ДАТИ) СЕБЕ ЗНАТИ – 1) виявляти свою справжню суть: *На поч'їткáх дóбре бўло / то ўже потóму вин даў себе знáти / колї зач'эў рўки роспускáти; 2) бути відчутним: От:ó / шо мáма прáла ўзим'ї у р'їц'ї / дáло потóму сéбе знáти / дóбре дáло / с тогó ус'ó зач'элосе.*

ДАВАТИ (ДАТИ) СЛЮП – церк., одна з обрядодій, яку здійснює в церкві священик: *Кс'онц дайé с'л'уп / молод'і прис'ігáйт у цёр'кв'і / і то ўже рушити ни во́л'но / то до к'ін'ц'á жит'á.*

ДАВНІЧЬКО – присл., давненько, досить давно: *То даўн'іч'ко / дóбре ни памн'ітáйу / колі т:о б́уло; Е: / та то даўн'іч'ко / дес за штіри рóки / ўік вин уженіўсе; Оі даўн'іч'ко ми се ни від'іли.*

ДАЙ, БО́ЖЕ (ДАЙ, БО́ЖЕЧЬКУ, БО́ЖЕНЬКУ, ГО́СПОДЕЧЬКУ, ГО́СПОДЕНЬКУ, МА́ТІНКО БО́ЖЯ) – викор. у побажаннях, висловленнях-проханнях Божої допомоги: *Даї вам / Бóжеч'ку / здорóўя за вашу́ рóботу / за т:о / шо ўістé ни погонорува́ли / шо помоглі одові́ци / наї вас Бох благослові́т.*

ДАЙ БО́ЖЕ, ЗДОРÓВ'Ї – 1) етикетна формула прощання; те саме, що “будьте здорові”; вжив. і в усіченому варіанті “Дай Бо́же”. Господар відповідає: “Ідіт здорові”: *Гаї даї Бóже / Васи́лку / Ід'іт здорóв'і / М'іс'ку / áле ўваж'éйте / бо то хóўско; 2) усталена сполука, яку викор. при застіллях: Даї Бóже / ву́йку / ўа п́йу до вас / П́йіте здорóв'і (опісля випиту чарку знову наповнюють і передають тому, до кого “пили”).*

ДАЙ МІНІ, БО́ЖЕ, ТАКІЙ РО́ЗУМ ТЕПÉР, Ї́ (ІІ) ДРУ́ГОМУ ПОТÓМУ – жарт., ірон., про важливість для успішної людини передбачати події та їх характер: *Ї́е богáто такі́х / шо му́др'і по ўсéму / за́дним ч'іслóм / колі ўже ўс'о се зробіло / тогд́і ч'олов'і́к д́умайі / мої́ / трéба б́уло отáк робі́ти / ч'о / верé / ўа дурні́й / ни догадаўсе? / ад'і Дрон' зробіў дóбре / вин н'ікóго се ни питаў / а знаў наперéт / ўек уно́ ма́йі в́ійти на л'і́ше / И:ї́ / Андр'і́йку / то ни стáлосе шош д́ўже погáного / в́ійшло ўік в́ійшло / áле дóбре ву́йко Мі́тро кáже / Даї м'ін'і́ / Бóже / такі́й рóзум тепéрки / ўік дру́гому потóму / вин так жерту́йі / áле то праўда / б'ідні́ ч'олов'і́к ни ма́йі ўгадач'і́ў / абі́ н'ікóли ни змили́ти / то ї́ Дронéви рас на рас ни попада́йі / памн'ітáйіте / шó вин с телі́цеў буў погóстиў?*

ДАЛЕЧІ́НЬКО (ДЕЛЕЧІ́НЬКО) – те саме, що ДАЛÉЧЬКО (ДЕЛÉЧЬКО): *То тикі́ далеч'ін'ко ї́ти до Паў'лукі́ў / до Бур'éч':іних пн́ў дорóги / а тáмки ш'і дóбриї кавáлок.*

ДАЛÉЧЬКО (ДЕЛÉЧЬКО) – незм., далеко: *То делéч'ко / трóхи ўе хóду / бо ўні жийў́т гаш кóло цёр'кви / трéба ў горн'і́ти / це тоб'і́ ни Т'уді́ў; На тво́йі нóги то делéч'ко / ўа бих ни йшла.*

ДА́ЛІ (ДА́ЛЬШЕ) (ВЖЕ) НИМА́ (НИ Б́УЛО) КУДА́ (НИМА́ КУДА́ ДА́ЛІ) – про крайні терміни виконання чогось чи міру вияву

певної якості: *Йіленко / дал'ше ўже нима́ куда́ / ма́ма му́си йти на репера́цію; Дал'і нима́ куда́ / заўтра позаўтр'у му́си:е ора́ти; Ка́же / шо от'ік ле́кше / ни так шпíтайі / але́ йа ві́жу / шо дал'і ўже нима́ куда́ / то дв'і нед'іли т'э́гнец:е / мус й'іхати ў Ко́сиў / і ч'ем бо́рше / тим л'і́нше / то і так зат'ігло́се / йа бі́рше ба́бу ни сл'ухайу / збера́йімо до тел'о́пу і ране́н'ко веземо́.*

ДАЛІ (ДА́ЛЬШЕ) СВО́ГО НО́СА НИ ВІ́ДИТИ – бути обмеженим: *Йек мош дал'ше сво́го но́са н'іч'о ни від'іти? / ўни махл'у́йт / а ти в'іриши йіх ро́сказам / ану́ бес се запита́ў у сво́го доро́гого бра́та / йек вин ва́шу сті́ўку д'і́ли? / так / ік се догово́р'ували ци по і́нчому?*

ДА́ЛЬШЕ – далі: *Гаї́ / дал'ше роска́зуї / бо хоч'у ч'у́ти / ч'ем то се с'к'ін'ч'э́ло; А дал'ше доро́ги нима́ / по́в'ін' урва́ла.*

ДА́НЕЦ, -нця – танець: *Пишла́ ў да́нец с та́кім фа́йним молод'і́ком / шо ну; Ад'і́ га́зди се лиши́ли / а пусте́ / пишло́ ў да́нец.*

ДАНЦИВНІ́К, -а – танцівник: *З це́го па́рупка данци́ўнік н'і́екиї́ / лиши на но́ги ступа́йі / А ти ўч'еї́ / таї́ ме фа́йно данцува́ти.*

ДАНЦО́ВАНІ, -я – опредм. дія стос. **ДАНЦУВА́ТИ**: *Ї́ке то данцо́ван'і бу́ло / йік му́зика н'і́ека і гул'а́ли на земні́ / по пі́лскому.*

ДАНЦУВА́ТИ – танцювати: *Ваш / Йі́ле / фа́йно данцу́йі / а наш н'і́ / д'і́ўку ни о́зме ў да́нец / унима́йіц:е; Данцува́ла бих до ра́н'а / лиши би і́гра́ло; Данцува́ла / шо гаши́ ч'о́боти пирва́ла.*

ДАНЦУВА́ТИ ВЗЕ́ТИ (ВЗЕ́ТИ ДАНЦУВА́ТИ) – запросити до танцю: *Гу́цулку з дру́гими гул'а́ў / а ва́лець мене́ ўз'еу́ данцува́ти.*

ДАНЧІ́ВКА (ДЕНЦІ́ВКА), -и – вид сопілки: *Т'в'і́ д'і́т / Йі́ленко / л'убі́ў на бе́рез'і сид'і́ти / пид гор'і́хом / і гра́ти на данч'і́ўц'і; Ў́ Т'у́дев'і лиши Петро́ Ко́з'миў робі́ў дан'ч'і́ўкі / мо́же / і ш':е хтос / але́ йа лиши за не́го зна́йу.*

ДА́НЬЧІ́К, -а – змениш.-пестл. стос. **ДА́НЕЦ**: *Побу́т'мо ш'і оді́н да́н'ч'і́к / пос'л'і́н:ш' / і тогди́ тхат'і́; Йі́ленко / ш'і ўди́н да́н'ч'і́к / і і́демо́ / ото́ї ч'орн'е́виї́ хло́пец суда́ діві́ц:е / йа бих пишла́ з ним / іт би ўз'еу́ / ад'і напра́виўсе днам / йа йік в'іш':ува́ла / Таї́ шо варту́йі тво́е в'іш':о́ван'і? ге? / ти ни відіши́ / кого́ вин бере́? / Орі́с'у / за на́ми сто́йела́ / тогó і суда́ диві́ўсе / ід'і́м тхат'і́ / да́н'ц'і сегóн:е н'і́е́к'і.*

ДА́Р, -у – здеб. у мн., **ДА́РІ**, -ив (-ий); весільний подарунок молодої рідні молодого: *Васи́лі́ха фалі́ласе / ік'і́ да́рі дон'ка́ зр'іхтува́ла / шо ко́му хоч'і́ да́ти; Се́страм у да́р фусткі́ канаде́йск'і.*

ДАРА́БА, -и – пліт при лісосплаві, що складається з кількох чи багатьох частин – талбий, з'єднаних рухомо (велика і мала дараба): *Йік ішли́ дара́би / то з бе́рега кр'іч'е́ли / Ву́йку / кін'те ко́упч'ік / і ву́йко кида́у; Кóжда дара́ба ма́ла дв'і а́бо ї́ три / це ў́же р'іч:е / кі́рм'і / кирма́нич'і ні́ми кирмува́ли / а йік бу́ла ду́же до́уга дара́ба / то кі́рму кла́ли ї́ на пос'л'і́дну та́лбу / ш'і ї́ там кирмува́ли; Пусти́ли по́в'ін' / то за́рас дара́би мут іті́.*

ДАРА́БУ ВЕ́СТИ – бути учасником процесу сплавлення лісу – бокорашем: *М'ї́ ба́т'ко Андр'ї́ Кали́н'ч'ін робі́у у л'ісосплав'і / оді́н рас ко́ло Кóз'мових йа від'і́ла / йік вин в'ї́у дара́бу / та́мки пога́не м'і́сце дла́ плóтиї́ / трéба бу́ти ду́же до́брим кирма́нич'ем / а́би переходи́ти так'ї́ т'ішк'і́ м'іс'ц'а́; Та де: / дара́би даўно́ ни ве́ду́т / йої́ / та то ў́же роки́.*

ДАРА́БУ ПУСКА́ТИ (ПУСТІ́ТИ, СПУСТІ́ТИ) – здійснювати під час повені процес лісосплаву: *Ад'ї́ / дара́би ў́же пусти́ли / трéта ї́де.*

ДАРА́ПКА, -и – малий пліт, яким можна було перепливати на протилежний бік ріки: *Д'ї́т робі́у дара́нку і так переплива́у на во́ло́скі́й бе́рех / по́тому вода́ ў́ ріц'і́ змен'ч'і́ла / таї́ ішли́ ў́ брит / а́ле ік шош́ переве́сти / то л'і́тше дара́нкоу́ / а тепе́рки ў́с'і ў́ брит іду́т ци́ на кла́тку.*

ДАРИ́ ДАРУВА́ТИ – обдаровувати подарунками рідних молодого перед весіллям: *Дарі́ дару́ють на сло́в'і; Ў́же ї́ дарі́ бу́ли подаро́ван'і / а по́тому вес'і́л'е́ розбі́ло́се / і ў́с'о / отакé бува́йі.*

ДАРИ́ РІХТУВА́ТИ (ЗРІХТУВА́ТИ) – готувати дари (подарунки) для нареченого та рідних молодого: *Фа́йн'і дарі́ зр'іхтува́ли / Ан:і́ц'а та́мки бу́ла / ї́ від'і́ла / ду́же фа́йн'і / ў́с'ім се ў́даі́у́т.*

ДА́СТ БОХ (ДАСТ БО́Х) – дасть Бог; ужив. у висловл. зі знач. бажання здійснення чи нездійснення чогось із Божою допомогою: *Да́ст Бох / ми ви́йдемо с це́го; Да́ст Бох / ус'о́ бу́де / йік ра́н'че; Да́ст Бо́х / ни пропа́демо / ві́карапкайі́мосе.*

ДАСТ СЕ (ДА́СЦЕ) ВІ́ДІТИ – буде видно: *На́йко / да́ст се від'і́ти / шо с то́го бу́де / то ў́с'о ш'і ві́лами по вод'і́ пі́сано; Да́ст се від'і́ти / йік бу́демо ў́т'іка́ти / то дамо́ йім на дах / іт би до о́сени ві́т'ігли ха́ту ї́ накрі́ли / бу́ло би ду́же до́бре / а́ле без на́шоїї по́моч'і ў́ни ц:е ни зрób'їу́т; Наперéт ни ка́жемо / да́ст се від'і́ти / йік здо́роу́йі позво́ли / то при́йдемо на хресті́ни / а йік н'і / то ў́же гаи́ ул'і́т'і ў́здримóсе; Да́сце від'і́ти / наперéт н'іч'о́ ни зага́ду́ймо / йік ви́йде помоч'і́ / то помóжемо / а йік н'і / ну то н'і / а́ле ни ка́жемо / шо́би ў́ни ни над'іва́лисе / до́бре?; Да́сце*

від'іти / ѝек уно́ складѐц:e / ѝік удѐр'ут слóти / то дѐ ѝну́ки ту́тки схóч'ут бу́ти?; То / Ї́уц'ку / дáсце від'іти / ѝек бу́де náрик / шó тепѐр говорі́ти? / ч'олов'і́к плану́йї / а Бох к'іру́йї / до náрик трѐба доч'ікáти.

ДА́ТИ (ПОКАЗÁТИ) – дієсл. у сполуч. з додатком часто викор. у висловах зі знач. погрози: *Їа ѝіму́ дам / до к'ін'ц'á ме памн'ітáти; М'і́й тáто даст тим нус'т'ікáм / ѝни ни мут менѐ б́іти та видоїмáти ѝс'ѐке; Їа т:об'і́ дам ни сл́хати; Їа т:об'і́ дам / ѝа покáжу тоб'і́.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) БІ́ДНОМУ (БІ́ННОМУ) – виявляючи милість, поділитися (ділитися) з неїмушим: *Б'і́н:ому ни трѐба шкудува́ти шош да́ти; Л'і́пше б'і́н:ому да́ти / іг би мáло тотó питі́ богач'ѐви.*

ДА́ТИ (ПОДА́ТИ) БІ́ДНОМУ (БІ́ННОМУ), АБІ́ (ШОБІ́) ТОБІ́ НИ ПОДАВА́ЛИ – краще ділитися добром з іншими, ніж бути в ситуації неїмушого: *Абѐс н'і́коли ни шкудува́ли пода́ти б'і́н:ому / це л'і́пше / іг бес самá просі́ла / Бох тоб'і́ даї́е на т:о / абѐс д'ілі́ласе; Ік відіиш / шо б'і́н:и́ / даї́ ѝіму́ / шобі́ тоб'і́ ни дава́ли; То ѝс'ѐк'і ѝе просач'і́ / áле ѝа даї́у б'і́н:ому / ік ві́жу / шо про́си / даї́у / це л'і́пше / іг бес сам маў стої́єти с прос'т'і́гнѐноў рукóу / це ѝ сто рас лѐкіе.*

ДА́ТИ БУ́КА (БУ́КОМ, ПРУ́ТОМ, ПАСКО́М, РЕМЕ́НЕМ) – вдарити чи набити когось: *Ти ч'о тут / л'у́пч'іку / стої́йї? / доч'ѐкуйїш / до́ки ѝа дам бу́ка? / ік хоч' / то зáрас óзму / ти ї́ так соб'і́ ѝ́же богáто накорпані́ч'і́у; Верта́йсе судá / бо дам пру́том / дистáнеш так / шо ш'і ѝіс ни бу́у та́кії б́ітиї́ / меш від'іти / ѝа ну́сто дурно ни говор'у.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) В ГУК – вульг., вдарити (бити) по губах: *Да́ти ѝ гук? / хóч'іш / шóби ѝа помі́х тоб'і́ закрі́ти дз'у́бок? / ге? / сам закрі́йїш ци помоч'і́? / бо ѝа мо́жу.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ВЕЧѐРЮ – те саме, що ВИДНѐСТИ (ПОНѐСТИ) ВЕЧѐРЮ: *Даш веч'ѐр'у за прості́бих / таї́ тогді́ с'ідáйїмо за сти́у / а ѝа до́ти ш'і шош зрóбїу / ѝе малѐн'ке ку́тан'і / кóло схóдиў промету́ / бо ад'і́ к'і́л'ко напáдало с'н'і́гу / наї́ кол'іднікі́ ни броц'кán'ут пѐрет' хáти / бо зáўтра н'і́ц н'іч'ó ни мо́жно бу́де робі́ти.*

ДА́ТИ ВИ́Д (ПÓВИТ, ПÓДЛУК) СВО́ГО ЗÁВТІ́КУ – ділитися з кимось настільки, наскільки дозволяє матеріальна спроможність: *Ік будувáли цѐр'кву / то кóждиї́ дава́у вид зáўт'іку / хтос б́ірше / хтос мѐнче / кі́л'ко хто мих; Їа даї́у со́тку / а ти мо́жеш да́ти мѐнче / то кóждиї́ діви́ц:e / ѝек ѝіму́ вихóди / ікі́ї ѝ нѐго сегóн:e зáўт'ік / таї́ даї́е пóдлук сво́го зáўт'іку.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ВИТЧПНÓГО (ВИЧЧПНÓГО) – дати мізерну, незначну частину чогось, так, “аби рахувалосе”: *Даї цїї жїн'ц'ї шош витч'їпнóго / бо ме кóждиї ден' надóйдáти; Дáли вич':їпнóго / лиш абї дáти / шóби рахувáлосе / шо ф'їну ни забóули / таї шо ти зрóбиши?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ВÓЛЮ (СОБІ, КОМУС, ЧЬÓМУС) – не обмежувати себе (когось) у діях, у вияві чогось: *Даў соб'ї вóлу / найїўсе померáн'ч'ї / таї ад'ї їек опкїнуло / забогáто з':їў; Ік ус'ї розїшлїсе / то дáла соб'ї вóлу / наплáкаласе / їїк мáїї бóути / даўнó смїх так рїдно ни плáкала / таї стáло лéкше; Дитїн'ї ни мóжно у ўсéму давáти вóлу / бо ў нéїї нимá тїл'ко рóзуму / їїк у старóго / їа мáїу вас уч'éти?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ВÓЛЮ ЇЗИКÓВИ – говорити все, що хочеться, не думаючи про наслідки: *Вїпїў пагáр' винá / їїму стáло дóбре / таї даў вóлу їїзикóви / ни подóумаў / шо тóтки їе ч'уж'ї вóха.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ВÓЛЮ РУКАМ – набити (бити, зачіпати) когось; торкатися руками співрозмовника всупереч його волі, бажанню: *Вуїку / шó ви ч'їпїейтесе / даїїтé вóлу рукам? / подив'їц'е на сéбе / старїї д'їт / а рúки роступїў; Лéда вїпїї / і ўже даїé рукам вóлу / А м'її н'ї / м'її ік вїпїї / то хóч'ї спáти / н'ї с ким ни шукáїї кл'уч'ки. Див. РÚКИ РОСПУСТІТИ.*

ДАТИ (ДАВАТИ, КІНУТИ) В ПÓВНИЦУ – обдарувати чимось молодих під час весільної обрядодії – повниці: *Тепéрки л'ўде найбїрше грóш'ї даїўт у поўницю / а гентáм велїке бóуло дáти коўдр'у / їої / кáже / їа коўдр'у кїнуў / то ў молодїх бóуло по дéс'їт' коўдér' / а нашó тїл'ко?*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) В РÚКИ КОМУС – дати себе зловити: *М'їс'ко дáўсе їїм у рúки / бо поўб'їц'éли / шо ни мут бїти / лиш шош се запитáїут / а то ад'ї шо вїїшло / ад'ї їек се запитáли.*

ДАТИ В ХÁВКУ (В ГÉМБУ, ЗУБИ, ПІСОК, У ФАФЛЮГУ, ЧЬОЛÓ) – вульг., вдарити по роті, по обличчю, набити: *Малїї / хоч' у ч'олó? / дáти? / анú ни курї / кин' дзїгар'; Марш вїц'и / пóки їа дóбрїї / ни даў у хáўку; Дáти ў фафл'ўгу? / Мої / шо ц'е за такá бéс'їда? / уч'їнїк так мáїї говорїти? / абїх бїрше ни ч'ўла такóго / де їїс такóго пустóго се наўч'éў?*

ДАТИ (ДАВАТИ) В ХÁТУ (НА ДІТІЙ) – виділити кошти “на росхит” – на потреби сім'ї, зокрема дітей. Ця словесна формула часто викор. в ситуаціях, коли чоловік (глава сім'ї) не завжди належним чином виконує свої обов'язки: *Хот' ми ї розвéден'ї / áле вин даїé ў хáту на*

д'ітій / ни б'ідуйімо; Мої / даї шош у хату / бо б'ідá; Е: / та вин дайé ў хату / де н'і.

ДАТИ (ДАВАТИ) ДЖЬОСУ – 1) втекти (втікати): *Дáли дж'óсу / гаш закурілосе / áле йа пизна́ла / ч'ийі ўни / по тварі пизна́ла*; 2) насварити когось: *Наї лиш се пока́же / д'éd'а даст йіму́ дб́рого дж'óсу / ої шо даст.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ДО ГРОШИЙ – дати (давати) товар з відстрочкою оплати: *Від'іла / шо Йілен'і ў мага́зін'і дайўт до грóшиї / áле ни ц:е голоўне́ / а т:о / шо ўна бра́ла ко́н'ак / ни д'ітем шош з':істи / а віпиўку / то це йе таздін'а?; У корч'м'і на поч'ітках дава́ли ўс'ім до грóшиї / а тепér перестáли / бо ни ко́ждий б'іжїт вид:авáти / А ч'о йіму́ б'іч'і / йїк грóши'і мо́жут на шош і́нче се стрéбити? / шо / ни так?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ДРА́ЛА (ДРАПАКА́) – утекти (втікати): *Обибра́ў хату таї даў дра́ла; Ўже рик ни дайéц:е ч'ўти / походїў з д'іўкоў / наўб'іц'éў ус'éкого / таї / вітко / шо даў дра́ла.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ДУ́ЛЮ (ДУ́ЛЮ З МА́КОМ) – нічого не дати (не давати): *Йо / ду́л'у з ма́ком даў / у не́го тепérки дру́га жїнка / таї нимá колї д'ітмі́ питáти / А йа знайў / шо помогáйї д'ітем / гр'їх / Парá / такé на ч'олов'і́ка казáти / та́же вин ни віден / шо Катерї́на ўмéл:а / а шó / краш:е би бу́ло / іт би вин ни женїўсе? / штіри ро́ки буў у желóб'і / і так дóбре / шо вїйшоў с то́го / а ви ка́жете.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЖИТÉ КОМУ́С – народити когось: *Ти жит'é ни даваў / таї ни ма́йїш ч'о видберáти / праўду йа каў?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЗАВДА́ТОК – дати частину з наперед визначеної й узгодженої з кимось суми: *Давáї заўда́ток / ік про́си / áле дóбре повитпіту́се / шó за ч'олов'і́к / ци ни і́киїс барáба?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЗАЖИ́ТОК – сприяти відчуттю ситості (про їжу, напр., сало): *Фáйно попойї́ли / солонїна дайé зажї́ток / а писнїї борш' / н'і / вид не́го лиш ме колóт'катисе ў ч'éрев'і.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЗА КО́ГОС – видати заміж: *Настўн'у / на́шу ба́бу / дáли за Фед'á / хот' вин буў набогáто стáршиї / ни питáлисe / за ко́го ўна хоч'і / сам'і дивїлисe / ци бу́де ч'олов'і́к дб́рий до жит'á.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЗА О́ЧИ – у вислові наголошено на платі (три яйця від кожної “кланї”), яку, крім грошей, належало дати майстрині, що писала писанки: *Мойá ма́ма / йїк вид:áласе судá / до Калї́н'ч'їних / то пéред' Великóн:ими с'в'étaми писáла писанкї́ / клáн'у соб'і́ / клáн'у д'ідови*

з ба́боў / бо ўна ц:е ўм'іла робі́ти / д'іўч'эта ба́би р'іжн'э́нцкойі бу́ли заводо́в'і / ба́ба йіх усэ́му бу́ла наўч'э́ла / а сус'іди ўздр'і́ли / шо ўна так фа́йно пі́ше / та́ї соб'і́ зач'э́ли просі́ти / ма́ма зго́д'уваласе / бо низле́ ікус коп'і́ку заробі́ти / а ш':е т:о / шо дава́ли і́ за о́ч'і / по три йі́ц'а вит клан'і́ / а ц:е тако́ш заробок / о́ї / то т'ішк'і́ бу́ли ч'ісі́ / але тў́тки вёл:еко знач'е́йі т:о / шо л'уде ц'іні́ли робо́ту і́ зна́ли / шо ни лиш грóш'і́ ма́йіц:е да́ти / але і́ по́вер'х то́го / за т:о / шо жінка натру́д'увала о́ч'і.

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗА ПРОСТИ́БИХ – обрядодія, яку виконують у пам'ять про померлих. За простибих обов'язково дають хлібо-булочний виріб (хліб, калач, булку, батон). Крім хліба, можна давати яблука, горіхи, іноді те, що любив покійник. Усе це складають у відерце, миску, горня чи ін. посудину, наливаючи на дно води (“Абі́ маў́ там шо пі́ти / ік схóч'і́”); запаливши свічку, даючи приготовлене певній особі, кажуть: “На́ї Бох при́ме перед Но́цино́ї [називають ім'я померлого] ду́ші”. Відповідь: “Прости́бих, на́ї Бох при́ймаї́”; після цього присутні “виказуют О́чінаш” (“Отче наш...”), гасять свічку, а той, кому дали “за простибих”, відпиває ковток (чи три ковтки) тієї води, що була в посудині: *На Вели́гден' дала смих за прости́бих три мис'ц'і́ і зба́н'ч'і́к; Д Риздву́ за прости́бих дайэ́ц:е ц'іл'і́ колач'і́ / а на Вели́гден' / ўс'о крі́шене / паскі́ / йе́ц'а / кубасу́ / солоні́ну / буц / ус'о ма́йі́ бу́ти покрі́шене.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗА ТАК (ЗА НІ́ЧЬО́) – віддати комусь щось задарма, не чекаючи плати, винагороди: *Йа́ ни хóч'у́ за так дава́ти / на́ї хот' трóхи запла́ти́т / бо вин ни б'і́н:и́ / ў не́го йе́ бі́рше ўсэ́го / йі́к у нас с тобо́ў.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗДА́ЧИ – уміти постояти за себе, відплачуючи особі, яка образила, тим же: *Хло́пч'і́ / ўч'е́йсе дава́ти зда́ч'і́ / та́та ко́ло тебе́ ўрас ни бу́де / ма́йіш сам за се́бе сто́йе́ти / ўч'е́йсе.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗЕ́МНЮ (ГРУ́НТ, ГРУ́НТА́) – наділяти землею: *Іва́нови да́ли бу́ли зе́мн'у на ца́ринах / а кавал'ч'і́к ба́ба ўд'і́ліла / ти шо / забу́ла? / на поконе́ч'у́ тид гор'і́хами / то Іванко́ве ста́ло.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗНА́НЄ́ – навчити: *Т'уди́ўска́ шко́ла дайэ́ знан'е́ / бога́то з на́ших д'і́тій се ві́ўч'і́ло / до́ста бога́то.*

ДА́ТИСЕ (ДАВА́ТИСЕ) ЗНА́ТИ КОМУ́С – повідомити (повідомляти) щось комусь про себе: *Да́йсе зна́ти / йі́к до́йі́деш тудá / зател'і́фону́ї / йе́к гости́ла; Уні́ ни дайу́ц:е зна́ти / вид Риздв́а за них н'і́ч'о́ смих ни ч'у́ла.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ЗНАТИ ШОШ КОМУС – повідомити (повідомляти) щось комусь: *Ўч'эра приходіў Вас'ко і сказаў / шо ўни позаўтр'у зберайу:е йіхати / ік хоч'іте / то вин і ваіших п'ару пак йеблук мих би ўз'эти / але сегон:е даіте знати; Даіте знати / ік мэте йіхати гор'і / озм'іт і менé с:обоў; Д'али знати / але ў пос'л'ін:у м'інуту / ми ўже ни гон':і булі се зібрати / тогó ўже і вам ни казали.*

ДАТИ (ДАВАТИ, КЛ'АСТИ (ПОКЛ'АСТИ)) ІМНÉ – назвати (називати) певним іменем когось, передусім новонародженого: *Хот'ілі даіти імн'é Богдан / але ўродіўсе на Й'акова / то ўже мус'ілі так назвати; Д'іўч'інка двац:ит' óсмого груд'н'а ўроділасе / дали імн'é Ан:а / дв'і йііі прэбаб'і так се називали / а ш':е т:о / шо п'ерет' цим Ан:и було.*

ДАТИ (ДАВАТИ) КАВАЛОК ХЛ'ІБА – допомогти комусь у житті, підтримуючи для досягнення ним мети: *Відите / дали йісте д'іўч'ін'і кавалок хл'іба / мої / та ц'інуї тотó / але де уна хоч'і? / йіі ўнче ў голов'і.*

ДАТИ (ДАВАТИ) КОПНЯК'А (КОПНІК'А; П'АРУ КОПНІК'ІВ) – вдарити ногою, копнути когось кілька разів: *Дуже ни биў / даў копн'ак'а / таї пустіў / пошкудуваў пуст'ік'а / м'оже / ц:е буде йіму наукоў? / Хот'іў йіс зл'од'іа науч'эти?*

ДАТИ (ДАВАТИ) КРЕНТ – нахилитися (нахилятися): *П'амн'ітник / шо йа пок'ала д'эдеви / даў крент / йіму лии д'ес'іт' р'окиў / ш'і ни маў би / але вітко / шош ни так було зроблено.*

ДАТИ (ДАВАТИ) МАХУ – помилитися (помилятися): *Ми с т'іми груш'ами дали маху / могли дор'ош:е продати / тр'охи б'ірше заробіти.*

ДАТИ (ДАВАТИ, ПОКЛ'АСТИ) МОГОР'ЭЧЬ (МОГОР'ІЧЬ) (ДАТИ НА МОГОР'ЭЧЬ) – вручити комусь гроші чи подарунок як віддяку за щось; він може включати й алкогольні напої: *Даў могор'эч' / бо то вартувало / вин м'ін'і поміх / ус'і тот'і п'аки попереносіти.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА Б'ОЖЕ – віддати комусь щось, не чекаючи повернення чи віддяки: *Н'іч'ó м'ін'і вид вас ни тр'еба / дайў на Б'оже / наї Вин вам помог'айі; Ік віжу / шо тре: / то дайў на Б'оже.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НАВ'ІДЛЮ (НАВ'ІДЛЮ) – вдарити навідліг: *Йік дам тоб'і от'ак нав'ід'л'у / то тебе хол'эра óзме / запамн'іт'айіш мойў р'уку.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА ЕЛІМЕНТИ – оформити документи на отримання аліментів: *Ўна ни подавала на ел'іменти / вин так даіе / ни скуп'уйіц:е / іг би под'ала / то дистав'ала би м'енче.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА ЗУП – жарт., викор. у висловл. зі знач. прохання поїсти щось: *Тіточ'ко / дайте шош на зуп / ік майіте / бо ми ш':е рас дгор'і хоч'імо питі / а ў рот'і р'ески видран'а ни мали.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА КОЛІДУ – обдарувати (обдаровувати) колядників: *То ни ў кождий хат'і однако дайут на кол'іду / йек хто б'іруйі.*

ДАТИ (ДАВАТИ; ВИДДАТИ, ПИСЛАТИ) НА (В) НАУКУ КОГОС – відправити (відправляти) когось на навчання (в середній спеціальний або вищий навчальний заклад): *Мар'іка сегороку двох дала на науку / трохі т'ешко / але шо зробити? / ў Ч'ірніуц'ах се ўч'ейут / одін на дохтор'а / а другий ни знайу / на шо / але се ўч'ейут.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА НИШ – пригостити особу, яка допомагала заколоти кабана, свіжиною: *Даўно / йік р'ізали свин'у / то клікали когос з л'удій помогати / а йік уже зробили т:о / шо налэжиц'е / с'ідали за стійу / йіли ўсмажений потр'ух / б'іли і ч'орні / піли могоріч' / д'екували за помич' / і давали на ниш / кавалок солоніни / мн'еса / кишок.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА РОЗВІТ – бути ініціатором розлучення: *Дала на розвіт / таї ўс'о / але гр'іх би було шош казати / д'ітем вин помогайі.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА РОСХІТ – виділити (виділяти) комусь певну суму на щоденні витрати: *Ч'олов'ік дайе на росхіт / але ўна майі витч'ітатисе перед' ним за кожду коп'іку / наї Бох борони вит такого.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА СЛУЖБУ (НА СЛУЖБУ БОЖУ) – виділити (виділяти) певні кошти на храм, означуючи “за здоров'ї”, “за всеке прошені” та ін. Під час Літургії священник зачитує імена тих, за чие здоров'я замовлена Служба, а також імена добротинців, що здійснюють пожертви на храм: *На Богородицу дамó на Службу за здорóуї / бо ш'і до того ц:е ў нас храмовé с'в'это; Мар'іка дайе на Службу / де ни дайе? / і за здорóуї / і за под'еку ни забувайі.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА СОРОКОВУСТИ – замовити (замовляти) поминальні Служби, які правляться за померлих щотижня у визначений день Великого посту: *Дайімó на Сороковусти кождого року за ўс'іх наших / хто видийшоў / а йа ї за верстач'ок дайу / котріх уже нимá.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НА ЦЕРЬКВУ – виділити певні кошти на потреби церкви: *Ни дайу на цер'кву дес'ітину / йіт би могло бути / але дайу; Абес ни скупуваласе давати на цер'кву / т:о тоб'і ў інчому се верне.*

ДАТИ (ДАВАТИ) НАШИТИ – дати комусь як взірець певний орнамент для відшиття – перенесення його на полотно (тканину): *Йе жинкі / шо ни хоч'ут да́ти наши́ти / ка́же до́бре / і ни дайé / а йа ра́да / йік кому́с шош у ме́не се ўда́ло / шо́ би то ни бу́ло / ци руши́к / ци о́брус / ци рукави́ўка / на́й беру́т / абі́ лиш бу́ло здо́роўйі то́то видз'обувати.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПА́РУ ГОРЕ́ЧИХ – набити, вишмагати (бити): *Йік / Васи́ / даш йіму́ па́ру гора́ч'іх / то ни зашко́ди / на́й зна́йі.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПЕ́РЦУ КОМУ́С – насварити, набити (бити) когось: *Да́ли / да́ли йіму́ тро́хи пе́рцу / бо вин ус'і гудз'іки на д'е́девому футе́рці пови́друбуваў; Да́ст та́то пе́рцу то́б'і до́брого / о́й шо да́ст / у́же пита́ўсе / ци йіс ни при́шоў / ти шо зро́біў з йіго́ габард'іновими спон':ами? / а де ша́л'ок се д'іў?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПИ́Д ДИХ (ДИ́ХАЛО) – вдарити (вдаряти) під груди, у “сонячне сплетіння”: *То́й старига́н знаў / куда́ бі́ти / даў пи́д ди́х / і дити́на лиш по́точ'іласе і зигну́ласе / а вин ут'і́к / та так убі́ти мо́жно / йа пі́ду ў с'і́л'ра́ду / на́й уні́ говор'ут з ро́дич'ами / йа ци́се так ни лі́шу.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПИ́ТИ – пригостити (пригощати) алкогольним напоєм: *Хто йіму́ даў пі́ти? / та то сла́бі́ ч'олов'і́к / де́ йіму́ пі́ти?*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПОЗА́ВУШ (ПОЗА́ВУШНИК, ПА́РУ ПОЗА́ВУШНИКИВ) – вдарити (бити) по голові (її нижній боковій частині): *Шо́ ц:е за бе́с'іда та́ка? / то́му даў поза́вуш / то́т упаў / гаи́ задер но́ги / за шош і́нче говор'і́т / Бабо́ / ц:е та́ке ў к'і́н'і бу́ло / ми ни бйімо́се.*

ДАТИ (ДАВАТИ) ПО ЗУБА́Х (В ЗУ́БИ, В ГУК, ПО ПІ́СКУ) – 1) те саме, що ДАТИ В ХА́ВКУ: *Малі́й / ни говорі́ блуствá / бо дам у зу́би / де́ йіс та́ке ч'уў?; Хоч' у гук? / йік хоч' / то йа мо́жу / а йік н'і / то стулі́ пісоч'ок / до́ки йа до́бри́; То пу́стеч'і / це́му да́ти кому́с по зу́бах ци поза́вуш / рас пл'у́нути; 2) зазнати невдачі: *Та́ д:е / вин у́же даўно́ ў Ч'ірниўц'а́х ни ро́би / да́ли по зу́бах та́й вин верну́ўсе у Ви́жніцу́ / ігбі́ ни пиў / то ми́х робі́ти / а так / хто сегон':е хоч'і та́ко́го держ'е́ти?**

ДАТИ (ЗРОБИ́ТИ) ПОПРА́ВОК ДО ЧЬО́ГОС – покращити щось, вносячи у нього зміни: *Фе́д'у / ану́ се подив'і́т / м'і́н'і вигл'іда́йі / шо оту́тки му́с да́ти попра́вок / бо дверц'е́та до́бре се ни заперáйут; Зро́біла йіс ма́лому́ попра́вок / та́й вин прин'і́с ш:ко́ли фа́йну о́ц'інку / віди́ши / па́ру слиў і́ек ус'о́ оберну́ли на кра́ш:е; Ту́теч'ки му́с зро́біти*

великії попра́вок / малім ни об'ї́дец:е / спин:ї́ц'а лі́хо скро́йїна / то тре:
порóти ї оцис'ї́ фості́ забера́ти; Тутки дам лиш оден попра́вок / і
мал'унок ме по інчому се диві́ти.

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПОРЕ́ДОК (РЕТ) – навести (наводити) лад у
чомусь: *Калі́ / с цим трéба да́ти ї́кїс пор'éдок / наї́ жий'ут по л'у́цки / а
ні́ так / ўна з д'їтмі́ тут / а вин там / до́ки це ма́йї́ бу́ти? / г'ї́каї́те на
них; Ни зна́йу / ї́ек да́ти р'ет це́му ўсе́му / скóро на робо́ту / а ту́тки ш'ї́
рук і́ рук би се зда́ло; Ік вин у ха́т'ї́ ни го́ден р'ет да́ти / то де тако́го до
к'ї́рóван'а кла́сти?*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПО РУКА́Х – протидіяти кому-небудь: *Нима́ кому́
да́ти по рука́х / абі́ ме́нче кра́ли / Аї́йе́ / де́ хтос даст? / та́мки ўс'ї́ одної́
ма́сти / і́ ўс'ї́ ко́ло одно́го корі́та тру́ц:е.*

**ДА́ТИ (ДАВА́ТИ, ДІ́ЛИТИ) ПОСЛІ́ДНЕ (С ПОСЛІ́ДНОГО
ПОСЛІ́ННОГО)** – бути щедрим, милосердним, віддавати останне:
*Цис'а́ в'ї́на така́ / шо пос'л'ї́дне даст; О: / гаи́ тут це́го ни бу́де / ўни́ ни
так'ї́ / шо пос'л'ї́н:е да́д'ут; Ни б'ї́се / уні́ с пос'л'ї́н:ого ни д'ї́л'ут / у них
до́ста ї́е шо ї́їсти / абéс ни пере́жива́ла; Ма́мина ма́ма мо́гла да́ти
пос'л'ї́н:е / а та́това ни ду́же се ква́пила д'ї́літисе / х'ї́ба ўже ма́ла до́ста
бога́то ч'ї́гос / отогді́ мо́гла ї́ нам ўд'ї́літи; Ба́нко / ви д'ї́лите с
пос'л'ї́н:ого / а ї́а зна́йу / шо у вас са́міх н'ї́ч'о се ни лиші́ло / ї́а так ни
хóч'у.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПОЧІ́ТОК – започаткувати щось, бути джерелом
чогось: *Уні́ да́ли фа́йніи́ поч'ї́то́к / тепéрки до́пидві́кна н'ї́хто́ с сус'ї́диў
ни са́дїт барабу́л'ї́ / а ді́ўїуц:е / шо́би траві́ч'ка ко́ло ха́ти бу́ла / ч'ї́ч'кї́ /
аў де́кого гаи́ до до́роги цвиту́т ч'ї́ч'кї́ / ни лі́ш у гори́ц:и / од'н'ї́ вид
одних ц:е пере́ймай'ут / Ну та л'у́де наўч'éлисе / ї́ї́дут с'в'ї́та́ми таї́
ві́жут / шо фа́йне.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПРИКУРІ́ТИ (ПРИК'У́РКИ) КОМУ́С –
наварити (сварити), набити когось: *Ої́ шо дам прик'у́рки за цис'ї́
повидл'у́пуван'ї́ с'т'ї́ни / ї́а ч'о́ нида́ўно б'ї́ліла? / ге? / шо́би ўни́ ма́ли
шч'éм і́гра́тисе?*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПСО́ВИ ГУ́БИ ОБЛИЗА́ТИ – ужив. як жарт
після приймання якоїсь смачної їжі: *Попой'ї́ ўї́с масне́н'кого / а тепéрки
б'ї́жї́ даї́ псо́ви гу́би облиза́ти / вин у́же облизу́їц:е.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ПУ́ДУ – налякати (лякати): *Куре́м да́ла тако́го
пу́ду / шо ўні́ беши́ч'ї́су́ з гр'ї́до́к пови́штри́кували.*

ДАТИ (ДАВАТИ; УТТЕТИ) РИТЬОВ (РИТТОВ) – вдарити ратицею (про корову); інколи в контекстах жартівливого х-ру: *М'ін'і коро́ва хот'іла да́ти рíт':оў / то до́бре / шо йа вити́трі́кла ў́бик / бо би бу́ла смих до́бре диста́ла; Оі ішоў йа до д'і́ч'э́ни те́мними луга́ми / а йік ж'э́ба ўт'э́ла рíт'оў / йа ўкْرِі́ўсе нога́ми / ч'у́ли йісте́ таку́ с'п'і́ванку?*

ДАТИ (ДАВАТИ) РОЗВІЛНЕНІ – спричинити понос: *Да́ти розві́лнен'і мо́гло зеле́нцэ́ / к'і́л'ко про́сіла / ни йіш пу́стэ́ / на́й присти́гне.*

ДАТИ (ДАВАТИ) РОЗВІТ – погодитися на розлучення: *Ма́р'і́ка дайэ́ розві́т / бо ка́же / шо то і́ так жи́т'а́ ни бу́ло.*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) ВЗНАКІ – дати себе відчутти чимось неприємним, прикрим, поганим: *Да́лосе ў́знакі́ то́то́ / шо ву́йко бутина́ми ходи́ў / вит то́го за́слап / по́ки буў ма́і мо́лоч:и́ / то ш'і́ н'іч'о́ / а по́тому зач'э́ў ч'у́ти но́ги / попе́рек / ру́ки зач'э́ло кру́тіти / ота́к / така́ т'ішка́ ро́бо́та му́си да́ти се́бе зна́ти / му́си лиши́ти с'л'і́т; Ві́диши / йек уно́ да́лосе ў́знакі́ / про́сіла те́бе́ / ни ходи́ бес фу́стки / то ма́рот / на йі́го те́плó ни́ма в'і́ри / а шо йіс м'ін'і́ на ц:е ка́зала? / а те́перки ни йо́йка́се / сиді́ ў ха́т'і́ і́ л'іч'е́йсе́ / бо шо і́нче то́б'і́ пора́д'у?*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) ВКО́СЬКАТИ – заспокоїтися; піддатися умовлянням когось, виражаючи готовність виконувати яку-небудь дію: *До́бре / шо да́ўсе ў́ко́с'кати́ / шо н'і́де́ ни пишоў́ / на́й л'і́тше ві́спиц:е́ / йік ходи́ти но́ч'ами́ / Ну та́ так / нич'́ ни д'ла́ хо́ж'ін'а.*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) ВПРОСИТИ – погодитися з чимось, дати згоду на щось: *Д'ед'а́ ле́дві да́ўсе ў́проси́ти / ни хот'і́ў / шо́би йа йшла́ на заво́дини́ / ка́же / то ни по́ сус'і́цтву́ / а ти га́здиўска́ д'і́ч'і́на / ч'о́ меш но́ч'ами́ ходи́ти? / а йа каў́ / та́же заво́дини́ ў́ден' ни ро́бйут́ / а йа ни на кі́тицу́ їду; У́на ни да́ласе ў́проси́ти / сказа́ла н'і́ / і́ хот'́ умера́й́ / н'і́ / і́ ўс'о.*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) ЗДУРИТИ – піддатися (піддаватисе) обману: *Да́ласе зду́ри́ти / а те́перен'ки лі́кт'і́ куса́йі́ / И:ї́ / ци́ ўна́ одна́?*

ДАТИСЕ (ДАВАТИСЕ) ЙІСТИ – смакувати: *Пл'а́чок та́кі́ / шо дайэ́ц:е́ йі́сти / ни ду́же со́ло́ткі́ / і́кра́с т:о́ / шо тре́ба; И:ї́ / це та́ке́ / шо ни дайэ́ц:е́ йі́сти / ўз'э́ла два́ кні́гл'і́ / то ле́дві ў́ ду́шу за́гна́ла / шквар'кі́ лу́н'ч'і́ноў ви́дго́н'ут; Мо́й / та́ цих пи́рогі́ў з':і́ў би ш':е́ одну́ мі́ску / нит:о́́ / шо та́к / а фи́ст дайу́ц:е́ йі́сти; Де т:о́ ни ме́ дава́тисе́ йі́сти? / йек? / та́ та́меч'ки гри́бі́ шуше́н'і́ / на́в'і́т' найі́дени́й ме́ хот'і́ти по́куш'і́ти.*

ДА́ТИСЕ (ДАВА́ТИСЕ) НАЗА́Т – посторонитися: *Л'ю́де / да́йтесе назáт / на́й проо́цес'ї́а їде; Л'ю́де цур'ї́кнули / да́лисе назáт.*

ДА́ТИСЕ (ДАВА́ТИСЕ) ПІД'Ю́ДИТИ – набути під певним впливом поганих звичок: *То такé їе / шо ї пор'едни́й ч'олов'ї́к мо́же да́тисе пидї́юдити / шош ї́їму стаї́ец:е / і ўже їе нит'é / пу́стєнство.*

ДА́ТИСЕ (ДАВА́ТИСЕ) ЧІ́ОТИ – те саме, що ДА́ТИСЕ (ДАВА́ТИСЕ) ЗНА́ТИ: *Да́йтесе пото́му ч'у́ти / бо нога́ ў ме́не ш'ї се ни загойі́ла / їа ни б́уду моч'ї́ приї́ти до вас; Ву́їко да́ўсе ч'у́ти / ни писáў рик / а ўч'э́ра п'ї́с'мо́ приї́шло / пи́ше / шо ўл'ї́т'ї хоч'ї́ приї́хати.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) СЛÓВО – пообіцяти (обіцяти): *Даў сло́во / шо се ў́жєни / мо́же / ни полóми ї́гó; Васи́ / раз даў сло́во / то держї́ ї́гó.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) СОБІ́ РА́ДУ – справитися (справлятися) з чим-небудь самотійно: *Шо ў нас до не́її мо́же б́ути? / ўна даї́е соб'ї́ ра́ду самá? / даї́е / грóшиї́ ни прóси? / ни прóси / то ч'о нас ма́її опходї́ти / їек уна́ жиї́е? / ч'о ўна ма́її сл́хати на́шоїї ра́ди?*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) СПÓКІ́Й КОМУ́С – не турбувати когось: *Да́йте м'ї́н'ї́ ч'э́стиї́ спóк'ї́ї / їа трун:ї́ї / де їа гóден двї́гати ва́ш'ї коў́пки? / шл'ах ї́їх ни тра́фи до заўтра; Да́йте дитї́н'ї́ спóк'ї́ї / на́ї іграї́їц:е.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) СТУСА́НІ́В (КО́ПАНЬЦІ́В) – набити; те саме, що ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) КОПНЯ́КА (КОПНІ́КІ́В): *Хот'ї́ў ї́їму да́ти па́ру стусанї́ў / але ни даў / здéрж'ї́ўсе / знаў / шо метé сварї́ти / але абéсте зна́ли / мо́жете це ву́їкови сказа́ти / ї́їх мали́ї страї́шно роспу́ш'ї́ниї / на́ї шош рóбї́ут з ним.*

ДА́ТИ ТАК, ШО ЗУ́БИ ВІ́ПЛЮ́НЕ ХТОС – згруб., когось сильно вдарити в обличчя: *Ни ви́д'ї́ў смї́х / ш ч'óго то се зач'éло / лиш ч'у́ў / шо Лес'ó грози́ўсе / Її́г дам / то ти зу́би ви́пл'унеш / ни меш ра́диї́ / шо ўродї́ўсе / а Слаўко́ дал'ї́ долаз'éў / ви знаї́їте ї́гó на́ту́ру.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ХРОПА́КА́ – заснути (“уснути”), спати: *Вї́тко / твéрдо спит / бо тако́го даї́е хропакá / шо аш вї́кна дзéлен'кот'ўт.*

ДА́ТИ ЧÉМОС (ВДÉРИТИ, ЗАЧПІ́ТИ, ШТУ́РКНУТИ) НЕ́ВМНІ́КИ (НЕ́УМНІ́ЧЬКІ́) – вдарити (штовхнути) когось не хочаючи: *Їа неўмн'ї́ки шту́ркнуў Орі́с'у / а такі́х тваўтї́ў б́уло / ї́їк бї́х ї́її до́бре ут:éў; Вин ни хот'ї́ў / вин неўмн'ї́ки даў тоб'ї́ лі́ктем у го́лу.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЧÉСТУ ГОДІ́НУ КО́МУС – те саме, що ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) СПÓКІ́Й; оці́нне висл. у ситуації, коли мовець отримав якусь негативну інформацію чи роздумує над відомим, висловлюючи своє

ставлення до почутого чи обмірковуваного: *Т:а слаба́ / трéба помоч'і / бо ни ма́йї ж'ел'іслівого ч'олов'іка / цис'а пїе / ни ма́йї стріму / а ѱа старá ўже / ни гóн:а / да́йте м'ін'і ч'éсту годіну с цим усім; Да́йте м'ін'і ч'éсту годіну с такіми заріпками та́ зусім; Да́йте ба́б'і ч'éсту годіну / де ўна ме бра́тисе за цес ц'ін? / ўна гóн:а молотіти? / ци ви жерту́йіте?; Да́ м'ін'і ч'éсту годіну / вітки ѱа мо́жу знáти / хто л'іпиш / ти самá ма́йїш ч'ўти ў душі / хто тоб'і л'уб'іш:ш / а ѱїк ни ч'ўйїш / то / вітко / твойé ни приїшло / ўно ш'і ў дорóз'і; Да́йте м'ін'і ч'éсту годіну з ва́шим ѱїхан'ім та́ зо ўс'ім / ѱїт'те / коли́ хоч'іте / ѱа з д'ітмі побуду і ўс'о ўкўтайу.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЧЮ́ТИ – те саме, що **ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ЗНА́ТИ**: *Да́йте ч'ўти / ік метé ўже шош бі́рше знáти.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ШМІ́РУ – 1) втекти (втікати), побігти: *Лис ни доч'éкуваў / шо да́л'і бу́де / даў шм'іру і ў корч'і; 2) насварити, побити: На́ї лиши́н' пока́жец:е / ѱа ѱїму́ до́брого дам шм'іру; Та́то ѱїму́ до́брого даст шм'іру / бо казаў ни бра́ти ѱїго ро́вер.*

ДА́ТИ ШПІ́ЦА (ШПІ́ЦАКІ́В) – знев., згруб., те саме, що **ДА́ТИ КОПНЯ́КА́ (КОПНІ́КІ́В)**: *Малі́й / да́ти шп'іца? / ти ч'о кўриш? / хто тоб'і позво́ліў? / ге? / кажї / хто позво́ліў? / ў тебе ўже о́ч'і ў стоўбир пишли / ѱїк у Нику́линого барана́.*

ДА́ТИ (ДАВА́ТИ) ШПРÉЮ – дуже виляяти (ляяти) когось: *Та́то буў такі́й л'ўтиш / шо ш'і смих ни від'іла ї ни ч'ўла / шóби так на малóго кр'іч'éў / до́брого даў шпрéю / гадала / шо ўдéри / áле їкос об'їши́лосе / бо шо ви гада́йіте? / та́то зибра́ўсе ѱїхати на робóту / до ро́вера / а тот / розі́браниї / колéса спўш':ін'і / рул' пит парканóм / розі́брати розі́браў / а скла́сти ни гóден буў / і н'ікóму ни призна́ваўсе.*

ДАШО́К, -а – покрівля, яку спеціально примощують над вхідними дверима хати чи тим місцем, де зберігають дрова тощо: *У нас фа́йна дрив'іт'н'а / з дашкóм / та́то сегóл'іта такé примóдиў.*

ДБА́ЛИЙ – дбайливий: *Н'іч'о ни каў / вин мих дес ві́пити / áле буў робі́тній / дба́лії / за ўсім диві́ўсе / абї буў пор'éдок.*

ДБА́ЛО – дбайливо: *То ни рін:а диті́на / áле Митрі́ха страши́но дба́ло за неў диві́ц:е / та́к'ік рін:а ма́ма / і то ни ко́жда.*

ДВА́ЙЦИ́ТЬ (ДВА́ЙЦІ́ТЬ) – двадцять: *У нас ка́жут два́ц:ит' áбо два́ц':ит' / а два́йц'ит' / це р'ітко / це коли́ шош жерту́йіт / питс'м'їу́йуц:е / бо то бі́рше ко́сиўске / ма́ма мойá де́коли мо́гла*

сказати / та тоб'ї ўже дваїцит' рокиў / ти ни мален'ка / ѡа ў такїх роках ўже даўно вид:ана була.

ДВАНАЦЦИТЬ (ДВАНАЦЦІТЬ) – дванадцять: У нас ни ўрас вар'ут дванац:ит' иїдиї на С'в'итиї Веч'ір / то / Йїлє / ѡек виходи.

ДВАНАЦЦИТЬ (ДВАНАЦЦІТЬ) СТАЦІЙ (ХРЄСНА ДОРОГА) – вид орнаменту на писанці: Дванац:ит' стац'її / це дванац':ит' мален'ких хрєстикиў / узїр отак вигл'їдаїї / иїк на оц:иї писан'ц'ї.

ДВА ПО (НА) ДВА (ДВА ПО (НА) ТРИ; ДВА ПО (НА) ШТИРИ) – те саме, що при множенні викор.: два помножити на два, два помножити на три і т. д.: Кїл'ко буде два по два? / штири? / н'ї / пїет' / а два по три?

ДВА-ТРИ – ужив. для приблизного визначення невеликої кількості чого-небудь: Два три дни / ї ми ц:е ўб'їлимо / то нимá богáто роботи.

ДВАЦЇТКА (ДВАЦЦЇТКА), -и – двадцятка: Тоб'ї ўже двац':етка / це ўже старш'а д'їўка; Це куштуїї двац'єтку / двац':ит' гриўн'їў смих дала / ад'ї їке ўно.

ДВАЦЦИТЬ (ДВАЦЦІТЬ) – двадцять: Уперєт двац:ит' рубл'їў / то були велик'ї грош'ї / тáто за м'їс'їц' на докú мих ш'їздис'єт' заробити / а пєн'ц'їїа ў колгосника була дванац:ит' рубл'їў.

ДВА ЧЬОБОТИ ПÁРА – про осіб, однакових у вияві негативних рис: То два ч'оботи пáра / ікє одно зарозумне / такє ї другє / ни знаїу / ў кóго ўни ўдалисє / ч'ўїїте / однак'їс'к'ї.

ДВЕРІ ВТВОРЄНІ (УТВОРЄНІ) – про ситуацію, коли людина повинна здїйснити вибір: залишатися чи йти: Двер'ї ўтворєн'ї / сїлоў н'їкóго ни дєржу / хоч'їш жїти / то жїї / а иїк ідєш / голосїти ни буду.

ДВЕРКА (ДВЕРЬКА), -и – одна половина дверцят, які складаються з двох частин: Двер'ка ў кредєн'ц'ї шош тўго їде / мóже / ўт'їглáсе?

ДВЕРЦІ (ДВЕРЦЇТА), -їв (-цєт) – невеликі двері, дверцята: Закрїї двєрц'ї ў груб'ї / бо гран' у тр'їскї ўпáде.

ДВЄЧІРУ – присл., надвечір: Тáто з докú аш двєч'їру прїїде; Двєч'їру пїдємо двод'ї / сє скупáїїмо / зáрас задўже гор'їч'є.

ДВИГÁНИТИ – згруб., те саме, що ДВІГАТИ: Де ц:е гóден такє т'їшкє двигáнити? / клич' наї Кóц'о помóже; Шо иїстє соб'ї гадáли? / двигáниў смих тот'ї кóўпки ц'їлїї ден' / пóмоч'ї ни було / бо Лєс'ó ни прїїшóў / об'їц'єў / áле потóму сказáў / шо їде орáти на цáрин'ї / а тепєрки ѡа н'ї зигнўтисє / н'ї розигнўтисє ни гóден / ї ни знаїу / ци ўсну.

ДВІГАНІ, -я – опредм. дія стос. **ДВІГАТИ**: *Вит ч'ого поперек забол'їу? / вид двіган'а / хто ч'уу так'ї м'їшкі на с'об'ї двігати?*

ДВІГАТИ – зрушувати з місця, піднімати, переносити важкі речі, пересувати щось: *Ни двігаї / Ол'ко / бо натсадіс:е / то т'їшкє / лишї бер'їуку; Двігау т'їшкє таї дистау кіли.*

ДВІ ГОЛОВІ ЛІПШЕ, ЇК (ІК) ОДНА – про вагомість колегіального прийняття рішення: *Їа се рад'у с тобоу / бо знайїш / шо дв'ї голов'ї л'їше / ік одна / Це праўда / але тутки ња поганїї радник.*

ДВІ ГОЛОВІ ШОШ УДУМАЮТ (ГОННІ ШОШ УДУМАТИ) – те саме, що **ДВІ ГОЛОВІ ЛІПШЕ, ЇК (ІК) ОДНА**: *Дв'ї голов'ї шош такі бїрше ўдумайут / њїк одна / гаї дивїсе / котрє шит'є ме бїрше пасувати дитїн'ї? / ња бїх казала / шо оц:є / а ти шо скážeш?*

ДВІ (ТРИ) ПАРІ ПОСТОЛІВ СХОДИТИ – довго жити: *Уперєт л'уде бїрше б'ос'ї ходїли / постолї / ч'оботи т'єшко купувалїсе / д'ўго тре: було коп'їку до коп'їки складати / ну то ік ч'олов'їк дв'ї пар'ї постолїу сходїу / то це знач'єло / шо вин д'ўге жит'є прожїу / д'їдо росказувау / шо нав'їт' до цєр'кви гентам ішли б'ос'ї / а перєт' брамоу цєр'к'ўноу ўбували постолї ци ўже пот'ому ч'єревіки / і так заходїли ў цєр'кву / а њїк верталїсе / то роз:увалїсе і тхат'ї ішли б'ос'ї / отакє було.*

ДВІСТА – двїсті: *Цїї цєр'кв'ї ни ўгадайїш кїл'ко р'окїу / дв'їста / то ў котрїм р'оц'ї њїїї звєл:у?*

(ДЕ) ДВОЇ Б'ЮЦЕ, (ТАМ) ТРЄТИЙ КОРИСТАЇ – суперечки, чвари ніколи не розв'язують проблеми, а лише поглиблюють її; плодами “боротьби” користуються інші: *Л'он'а віч'їкала / њни зач'єли сварїтїсе / а њна лиш ўз'єла моткї і казала / шо њни б'удут њїїї / тот'ї лиш оч'ї вївалили / То / Калї / так ур'ас њє / де дв'її бїуц:е / там трєтїї користаїї.*

ДВОЇТИСЕ В ОЧ'ЄХ – погано бачити; здаватися подвійним: *То буу Мітро / ња пїзнала / м'їн'ї ни дв'їїц:е ў оч'єх / ња ш'ї д'ўбре вїжу; Шош у мене з оч'єма / озму газєту / ч'їтаїу / н'їби н'їч'о / вїжу / ау ікїїс момєнт зач'їнаїї дв'їїтїсе / таї тогдї зажм'ур'уйусє / л'єжу / і тр'охї перєходї / Ч'олов'їч'ї / та оч'ї такош се стар'їїут / Е: / ни кажї / ік ф'аїна молодїц'а / то м'їн'ї ни дв'їїц:е; Вїдїш / ўжє ни гон:а іглу ўсилїти / зноу зач'єло дв'їїтїсе ў оч'єх / Баб'о / а вам кїл'ко р'окїу?*

ДГОРІ – вгору; вгорї; догори; в лїс, у лїсі: *Куд'а їду? / дгор'ї / м'ўже / шош наїду / л'уде несут б'їл'ї / лесич'кї; М'ўже / бїх заўтра дгор'ї*

пишли?; Хот'їли пити дг'ор'ї / але д'ос'в'їта ўрен'їжцї дош' / таї се лишили д'ома / куда ў так'е їти?; Ўни ни тут жийўт / то дг'ор'ї тре: їти / ў сам'ї вер'хї; Була смих дг'ор'ї / гаши у Ц'їтк'овому.

ДЕВЕРЕНІТИСЕ – виявляти занадто велику активність, метушитися: Ни деверенісе / їа своїа / м'їн'ї ни тр'єба / аб'єс ти к'оло м'єне се заходила.

ДЕВ'ЇДИС'ЄТИЙ (ДЕВІДИС'ЄТИЙ) – дев'яностей: Баб'ї пиш'об'у деўїїдис'єтиї рик / а ўна ш'ї ад'ї їк'ї рушникї шїїї / ни к'ожда молода так'е г'он':а ўд'ати / ти лиш се подїви / їке ч'їс'ан:е шит'є / д'ўже ч'їс'ан:е.

ДЕВ'ЇДИС'ЄТЬ (ДЕВІДИС'ЄТЬ) – дев'яности: Д'їдови б'уло п'овер'х деўїїдис'єт' / їїк вин ум'єр; Д'їт Іван / їїк пиш'об'у на т'от с'в'їт / то маў деўїїдис'єт' і два / а мама пишла вид нас ск'орше / ш'ї ни б'уло в'їс'їмдис'єт' п'їет' / два р'оки бракувало.

ДЕВ'ЇТНАЦІТЕРО (ДЕВІТНАЦІТЕРО) – дев'ятнадцятеро: Вївел:осе деўїїтн'ац':їтеро кур'єт' / н'аїко / кїл'ко б'уде куроч'ок'?

ДЕВ'ЇТНАЦІЦИТЬ (ДЕВІТНАЦІЦИТЬ) – дев'ятнадцять: Та їїї уж'є деўїїтн'ац':ит' / дл'а Т'ўдева це ни їе гет молода д'їўка / шитирн'ац':ит' / то так / а ц:е н'ї; Їа ў деўїїтн'ац':ит'се вид:ала.

ДЕВ'ЇТНАЦІЦТИЙ (ДЕВІТНАЦІЦТИЙ) – дев'ятнадцятий: У деўїїтн'ац':їтим р'оц'ї / це за три р'оки / д'єдеви б'уло би рїўно сто / то з їк'ого вин р'оку? / ан'у рах'ўї; Д'їўч'їн'ї деўїїтн'ац':їтиї рик.

ДЕВ'ЇТСОТ (ДЕВІТСОТ) – дев'ятсот: Кїл'ко б'єсте м'їн'ї д'али р'окиў? / ни ўгадаїїте / їа з деўїїтсот п'їєтого.

ДЕ ДІТТЬО ДОБРАНИЧЬ К'АЖЕ – дуже далеко, у важкодоступних місцях: Їої / то страшно дел'єко / у їкїхос такїх кутик'ах / шо ни росказ'аў би / тамки / де д'їт':о добранич' к'аже / туд'а нїма дор'оги / нав'їт' с'л'їду л'уц'к'ого / каў вам / нав'їт' с'л'їду; В'ўїна к'ае / шо ўни пишли ў афїни / але гаши дес туд'а / де д'їт':о добранич' к'аже / аш дес за Магуру / до д'їт':а пишли / бо то шо / ни мош б'уло блїш:е дес? / ш'ї заїдут у так'е шклеп'їт'ї / вїтки ни мут моч'ї се вїбрати / бо ўни ни д'ўже зн'ан'ї с тїми м'їс'ц'ами / а їїк ни зн'аїїш / то ч'о туд'а п'єртисе? / Ну та то поблиску афїн уж'є нїма / т'ог'о м'ўс'ут їтї дел'єко / у трун'ї / то пїз'н'ї афїни / їїх уж'є з т'ог'одз'ами се бер'є.

ДЕКА, -и – 10 грамів: Орі / налїї д'єку гор'їўки / але ни бїрше / бо шош мен'є млоїїт / В'ўїку / а то гор'їўка вид млоїїн'а?

ДЕЛÉКИЙ – далекий: *Ік ч'олов'ікови стéлиц:е делéка дорóга і вин хоч'і цéго / то ни заваж'éї / Їа ни заваж'éїу / áле каў / куда вин / тудá ѡа.*

ДЕЛÉКИЙ СВІЙ – про далекого родича: *Уні делéк'і своїї / таї від'уц:е / áле ўна своїў тáзду ни лиш'éїи / а вин ни хоч'і своїў / бо прéц'ін' хаті фáйн'і máїи / таї так / ік сэред' воді / ни гóн':і зйтíсе.*

ДЕЛÉКИЙ СВІТ – дуже далеко: *Їої / та ти дўмайіш / то блíско? / то делéкії с'в'іт / угуру тρέба їти три годін'і; Марус'ко / тудá їти / то делéкії с'в'іт / ш':é ўрас так / ік віц:и до цéркви ў Малóму Рижн'і / ти гóн:а їти?*

ДЕЛÉКО – присл., далеко: *Ми ў áфини пишли делéко / гаи ў Костеві / тáмеч'ки фáйн'і афин:икі / ад'і ш'і ї пáру грíбикіў найшли.*

ДЕЛÉКО ЗАЙТИ – зайти за межі допустимого: *То ўже делéко зайшло / тáмки добрá ни бóде / А мóже / ікрáс? / вітки знáти?*

ДЕЛÉКО ПИТИ – завдяки особистим якостям чи підтримці когось досягти значних успіхів у чомусь; інколи зі знач. іронії: *О: / цес делéко піде / цес ус'іх вит:рүти / áле своїé óзме; Дрон' делéко піде / вин н'іч'ém ни грéбуйі.*

ДЕЛÉКО ХОДИТИ НИ ТРÉБА (НИ ЙДЕМО, НИ БУДЕМО ЙТИ, НИ БУДЕМО ШУКАТИ) – ужив. у ситуаціях, коли мовцям однаковою мірою відомий якийсь яскравий приклад “із життя”: *Делéко ни тρέба ходіти / ѡа вам роскáў / шо бóло зо мноў; Делéко ни будемо їти / оз'м'іт т'ітку Óлку / мóже хот' одін хтос сказáти / шо ўна ни бóла робітна / шо скупувáласе? / ци ни бóла дóброў? / н'і / н'іхтó цéго ни скáже.*

ДЕЛЕЧÉСЬКИЙ – далеченький: *То делеч'én'киї хит / убері лéхк'і ч'еревіки / оцис'і / а на кóрках / здоїмі / ўни ни до цéго.*

ДАЛЕЧÉСЬКО – присл., пох. від ДЕЛЕЧÉСЬКИЙ: *Одок'їа прáўду кáже / то делеч'én'ко / куда с такóў малóў дитíноў їті?*

ДЕЛÉЧЬКО – присл., далеченько: *То делéч'ко / отáк у труник тρέба їти три годін'і / а мóже / трóхи мéнче / дв'і ї тиў.*

ДЕЛІКАТНИЙ – гарний, акуратний (про людину, результат якоїсь дії, процесу): *А тепérки див'іц:е / їка дел'ікáтна бл'ўска вїїшла.*

ДЕЛІКАТНО – присл. від ДЕЛІКАТНИЙ: *У циї сўкни дел'ікáтно зрóблено кóло шїїи / нимá шо казáти / ни стр'апáте ї ни рокошїц:е.*

ДЕ МОЄ (НАШЕ) НИ ПРОПАДА́ЛО – 1) викор. у ситуаціях, коли мовець вважає за краще поступитися комусь у чомусь незначному з

метою уникнення суперечки: *То н'іч'о / мамó / наї берé / дé мойé ни пропадалó? / йа ї ч'ужóму бих попустила / а то сестра́ / Йа ц:е розум'їю / але ти ўрас її попускáiїш / а ўна тоб'ї н'іко́ли / ш'ї смих ни ч'ўла такóго / ўс'о до коп'їки віраxуї / так пéрв'ї ни рóбїют; 2) вислів викор., коли мовець вирішує йти свідомо на ризк, передбачаючи матеріальні втрати: *Де мойé ни пропадалó? / віїде / дóбре / н'ї / то дрўге дóбре / бóду знáти / йек ни трéба рóбїти.**

ДÉНЬ-ДВА – кілька днів: *То ни надóўго мрáки / ден' два / ни бїрше / таї розїїдуц:е / йа віжy по них / цис'ї ни мут дóўго.*

ДÉНЬ ДНИНЦКІЙ (ДНІНЦКИЙ ДÉНЬ) – 1) викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкр., що “давно день, не ранок”: *Ден' днинцкїй / а ўни спїют / то шó / с'в'это ікес сегон:е? / ану ўставáйте; 2) весь день – від світання до темного вечора: *Йа днїнцкїй ден' видрóбіла / приїшла / а ви ш'ї ч'ікáiїте / би йа корóву здоїїла?**

ДЕНЬ-ДРУГІЙ – те саме, що ДЕНЬ-ДВА: *Ден' дрўгїй / таї гóри зазелен'їют / бруцвіна ужé зацвіла.*

ДЕНЬ, ІК (ІК) БИК – не ранок, а справжній день: *Ужé ден' / іг бик / а ў них ни кўтано / мої / та к'їл'ко мош хїр'їти? / та то ни нед'їл'а / а бўгден' / б'їтесе Бóга; Ден' / іг бик / ад'ї іке сóнце / а ми лишéн' зач'їнаїїмо сапáти / Тогó / бáпко / шо тўтеч'ки бик / а ў нас дóма йе корóва / тéл'їтко / ц'óн'а / і ўс'о хот'їло гáмати / тогó трóхи припизнілісе.*

ДÉНЬКА, -и – робочий день найманого робїтника: *Тепéрен'ки ни виплáт'уїц:е наїмáти на дéн'ку / богáто куштўїї / л'їтше самóму / ік гóден / А йа бих наїмїла / але н'їхтó ни їде / сегон:е т'éшко за рóбїтника.*

ДЕНЬКУВАТИ – працювати у когось щоденно за плату: *Йек жїїé? / даїé рáду / ден'кўїї / хóди з д'їтмї дгóр'ї ў грїбї / ў áфини / продаїют потóму на вўлицї / ни їдут базар'áми.*

ДЕНЬ МАЇ СВОЇ ПРАВА́, А НИЧЬ – СВОЇ – день і ніч призначені для різного: *Дóбре ікїс казáў / шо ден' маїї своїї права́ / а нич' / своїї / ўноч'é се спит / а ўден' се рóби / а ти йїк ни спиш / а рóбиш нóч'ами / то на к'їл'ко тебе́ стáне? / і ци вартўїют тот'ї сувен'їри ? / Йа ўже даўно́ тотó ни рóбїу / бо оч'ї зач'éли бол'їти / йа лиш дот'їгáїу тотó / шо ўден' ни зробїла / Йа віжy / іка йїс удéн' хóдиш / ік побїта кўрка / тотá / шо вит половикá се ўратувáла.*

ДЕНЬ НА ДЕНЬ (РИК НА РИК) НИ ВИПАДАЇ – про несхожість днів (років), а отже, і ситуацій, самопочуття людини: *То / Одок'ї / ден' на ден' ни випадаї / сам'ї відите / сегон:е ч'олов'їк дужий / кр'їпїц:е / а заўтра їкас б'їда найшла / таї вин упаў у лёжу / так і ми з ва́ми / ўч'єра бу́ло бі́рше ме́нче / а сегон:е / тїски / ў голов'ї се кру́ти / отакé на́ше.*

ДЭНЬ ПÓПРИ ДЭНЬ – день за днем: *Отак ден' пóпри ден' / таї минаїї жит'э / дуже скóро / Ан:їч'ко / минаїї.*

ДЕНЬ СПОМИНА́НЯ – рідко, день пам'яті: *Сегон:е ходїла до цєр'кви / і кс'онц у казан'у казаў / шо сегон'їшний ден' / ден' споминáна ўс'їх украї́нцких с'в'їтїх / ус'їх тих / шо знаїймо і ни знаїймо / оц:э їа ч'ўла.*

ДЕ ПОКЛА́ЛА (ПОКЛА́В ТА ІН.), ТАМ НАЙШЛÁ (НАЙШÓВ ТА ІН.) – 1) у когось ідеальний порядок: *Ану ўноч'э мене збудї і се запитáї / де шо стоїт / ус'о скаў / бо ўс'о на м'їсци / де поклáла / там і наїду / нимá кому роскида́ти / д'їти віросли / на сторон'ї / а ми з д'їдом ни граїмосе хóванки / абї шош пору́шити; 2) хтось самотній, не має сторонньої допомоги: *Ти / Паз'ў / ка́жеш / Ни жур'їц:е / зробиц:е / а їа се питаїу / хто зроби? / ў мене так / шо де поклáла / там найшла / пóмоч'ї нимá / над'їа на оц':ї рúки / х'їба би ў них се запитáў / ци зробиц:е.**

ДЕРГІВКА, -и – заст., щїтка з високими металевими зубцями, призначена для чесання волокна: *Знаїу / їка дергїўка / бо від'їла їїї на под'ї / їїк пор'єтки робїла / але самá неў н'їч'о ни ч'їсала.*

ДЭРЕВА НИМА́ БЕС СÚЧЯ, А ЧЬОЛОВІКА (ЛЮДИНІ) – БЕС ХИ́БИ (БЕЗ ГÁНЬЧЮ) – у кожного є якісь недолїки; ідеальних людей немає: *Іван'ц'у / ни шукаїте тán'ч'у у своїїх д'їтїї / уні ў вас робїт'н'ї / дуже потр'їбн'ї д'їти / такіх р'їтко / а їїк шош вам се ни ўдайэ / то такé буваїї / бо нимá дєрева бес суч'а / а л'удинї / без тán'ч'у / то і ў нас би найшоў / їт би трóхи потр'єс / а шо хот'їти з молодóго?*

ДЕРЕВ'ЄНИЙ (ДЕРЕВ'ІНИЙ) – дерев'яний: *Пїсанка дереўїєна / то зра́зу вітко / тут на́в'їт' нимá шо обзєрати; Кур'їш'їл' дереўїїнїї / їнчїї бұти ни може / а ти ни знала / їкїї вин? / н'їкóли їїс ни від'їла? / аг'ї / наї бұде / шо м'їсто / але їек за кур'їш'їл' і макогїн ни зна́ти?*

ДЕРЕВ'ЄНКА, -и – 1) дерев'яна мисочка, у якїї розтовчують часник: *Ни стиї / а бóрзо озмі дереўїєнку ї утоўч'э ч'їснику / їєца ўже звáрен'ї / скóро метé їїсти / але їїк тоўч'їш / то ни забұт' тудá пўшку со́ли кїнути; 2) перен., протез: *Ч'ўїу / шо вўїко Андр'її іде / це вин так гўпайї**

сво́йоў дереўйёнкоў / це йіго хит; 3) дерев'яна писанка: Вин дереўйёнку маў / того́ дуже хот'іў б'іч'і на Млино́вицу вибива́тисе / гадаў / шо ўс'і дурн'і / а вин одін та́кий рузўмний; Дерев'я́нкоў ни мо́жно се вибива́ти / вибива́йуц:е писанка́ми / але́ дехто́ берé таку́ або́ смо́л'ёнку / тогди́ с ким би́ вин ни вибива́ўсе / ура́с ме ви́грава́ти / а ш':е каўт / шо фист дуж'а панта́р'іч'а пи́санка / беру́т йіце́ панта́р'ки / пішу́т йіго́ / і їдут ним вибива́тисе / таке́ йіце́ душ:е / моц'н'іш:е / йік то́то / шо вит про́стойї ку́рки / але́ йа ў жит'у́ йіго́ ни від'іла / ко́ждого ро́ку пішу́ / але́ та́к'і / йік тре́ба / та́к'і / шо мо́жно за прости́бих дава́ти / а ні когос́ дурі́ти.

ДЕРЕВ'ІШШІ, -я – домовина: Стра́шно ста́ло / йік привез́ли ў ха́ту дере́виш':і / бо то́ смерт' / у во́здус'і смерт'.

ДЕРЕВІТИ (ДЕРЕВ'ІНІТИ) – 1) дерев'яніти: Йік до́ўго на одні́м м'ісци посто́йу / то но́ги дере́в'ійу́т / а йік хо́жу / то н'іч'о́ / ікос пере́бера́йу ними; 2) втрачати здатність рухатися, говорити: Та́к буў пере́пудиўсе / шо га́ш ч'уў / йік дере́в'ійн'ійу́ / н'іко́ли ни забу́ду / йік се здиба́ў з медве́дем.

ДЕРЕВ'ІНКІ, -ок – вид взуття, виготовленого з дерева або на дерев'яній підошві: Памн'іта́йу / йік д'іт вам з Іва́ном робі́ў постил'ц'і́ з гу́ми і / в'ідеў / дере́в'ійнкі́ / але́ за ц:е то́ч'но ни скаў́ / бо то́ ўже ро́кі.

ДЕРЕВЦЕ́, -я – 1) зрізана і прикрашена паперовими квітами верхівка ялини, що викор. у весільній обрядодії: Дерев'я́це у́бера́йу́т / ік зач'іна́йиц:е вес'і́л'е́ / ко́лі кі́тиц'а / тогди́ / йік у́же зибра́лисе го́с'т'і́ / то́т'і́ / шо клі́кан'і́ / ў́бера́йу́т дере́в'я́це́ / а йік? / ч'іпіе́йу́т др'і́т'оў ч'і́ч'ку ра́зом із грі́ишми / тепе́рки ма́ї ме́нче це́го се до́триму́йу́т / під дере́в'я́це́ зач'е́ли кла́сти тер'і́л' / і ко́жди́ / хто́ їде́ ўйіза́ти ч'і́ч'ку / ў́же ни заўйезу́йї гро́ш'і́ / бо ўни́ ніш':ійу́ц:е́ / а кладе́ йі́х у тер'і́л' / а по́тому ўбра́не дере́в'я́це́ кла́ду́т пе́ред' мо́лоді́ми / це́ ў́же йі́к с'і́ли за стиў́ / уно́ ўстро́міе́йиц:е́ ў два́ колач'і́ / і ота́к сто́йїт до́ти / до́ки вес'і́л'е́; Йі́к іду́т за мо́лодо́ў / то та́кош з дере́в'я́це́м та́ї з му́зикоў́ / а ў́же по́ вес'і́л'у́ / то дере́в'я́це́ ч'і́піе́йу́т на і́кес де́рево́ пе́рет' ха́ти / та́ке́ / шо ро́ди / але́ ни дуже́ вісо́ко / бо йі́к йе́ ў ха́т'і ш':е́ хтос́ / хто́ ма́йї вид:ава́тисе́ ци́ же́нітисе́ / то шо́би дру́ге вес'і́л'е́ ни забарі́лосе́ / то́го ма́йї бу́ти ни вісо́ко; 2) уквітчаний паперовими квітами вершок ялини чи маленька ялинка, що їх закріплюють на крокви як знак завершення будівництва хати: То́ йік даўно́ бу́ло? / йі́к у́же ха́та зве́дена / ў́же бйу́т дра́ниці́ / а мо́же бу́ти / шо ш'і́ дах ни роби́у́т / йа́ ї та́ке́ від'іла́ / тогди́ ў́гор'і́ / з

двох бокиў хати / ч'іпійейут мален'к'і дереўц'а / а на них заўйіезуїют або рушнік / або фўстку / мош і полотно / то гентам ус'о було ў ц'ін'і / на́в'іт' кавалок полотна́ / то се налэжыло да́ти маїстра́м / уні́ соб'і тото́ забералі / а йік спу́стїлысе ўдолїну / то до то́го / шо́ було заўйіезане / дава́лы ш'і мого́рыч' / та́кїй / ік на вес'і́л'е се їде / це ї тепе́рки ни гет видїйшл́о / робї́ют так / лыш т:о / шо ни ўс'і хатї дереўї́ен'і / і дра́нїц'і / в'їд'ї / ни бї́ют / мо́же / дес їе / але ў нас / н'і / ну а дереўце́ кладу́т / уно́ маїї виве́рышуватї хату́ / ік мо́лод'ї та́зды ни зна́йут р'їду́ / то́го / шо ц:е маї́ї бу́тї / то маї́стры нага́дуїют йїм / бо так годї́ц:е / ота́кїй да́ўнїй у нас їе звыч'а́ї; 3) рї́дко, заст., новорї́чна я́лінка ("ї́лінка"): На рїзв'їне́ дереўце́ д'їтї ч'іпї́ели з'в'їзду́ / пайа́цы / до́ш'ік / моро́с / гор'ї́хи ўбералі ў позлі́тку.

ДЕРЕ́НЬКАТИ (ДЕРЕ́НЬЧ'ЄТИ), ІК (ЇК) ПОРО́ЖНА ТА́ЧЬКА (ПО КАМІ́НЮ) – дереньчати; *перен.*, голосоно й незрозумїло говорити: Васи́лі́ха ік розго́вориц:е / то так дерен'каї́ї / ік поро́жна та́ч'ка по кам'ї́ну / ч'у́ла йїс / йек та́ч'ка йї́де ї ко́лесом гуркаї́ї / ота́к і ўна дерен'каї́ї; Фа́їно говорі́ / ни глїта́ї слова́ / ни дерен'каї́ / ік поро́жна та́ч'ка; І шо ти зроби́ш? / дерен'ч'е́її / ік поро́жна та́ч'ка / та́ка бeс'їда / і роби́ / шо хоч'.

ДЕРЕ́НЬЧ'ЄТИ (ДЕРЕ́НЬКОТІ́ТИ) – видавати неприємні уривчасті дрижачі звуки: Ану́ лышї́ ведро́ / ч'ем ти там дерен'ч'е́ш / шо ба́бу голова́ розбол'ї́ласе?; 2) *знев.*, говорити невиразно, надокучливо, незрозумїло чи надоїдливо: Шо́ ти дерен'ч'е́ш вид ра́нку до ве́ч'їра т:о са́ме? / йа шо / глухі́ї? / ану́ ц'ї́хо / при́прї с'в'її рот.

ДЕРЕ́НЬЧІ́НІ, -я – опредм., стос. ДЕРЕ́НЬЧ'ЄТИ: Шо́ т:о за дерен'ч'ї́н'ї? / ану́ слуха́ї / зноў тру́би кладу́т? / Йо́ / Йї́ленка гас про́води.

ДЕРЕ́ХТО́РЬ, -я – директор: Наш дере́хтор' дол'у́днїй / л'у́би шко́лу / ві́д'їла / шо хо́ди до це́р'кви / фа́їнїй ч'олов'ї́к.

ДЕРЕ́ХТО́РЬКА, -и – жінка-директор: Дерехтор'ка ду́же фалї́ла хлópц'а / ўна йїго́ ўч'е́її / ра́дила / ік с'к'ї́н'ч'е́її шко́лу / да́л'ї їтї се ўч'е́тї.

ДЕРЖ'Є́К, -іка – держак у лопатї, сапї, вилах тощо: Ўло́мїўсе держ'е́к / а ї́нчого руска́л'а нїма́; Ч'о́ / вере́ / держ'е́к та́кїй т'їшкї́ї і шерсткї́ї? / ад'ї ікї́ї мозї́л' на руц'ї́ се зроби́ў / н'їко́лы це́го ни маў.

ДЕРЖ'Є́ТИ – мати за дружину: Вин держ'е́ў іку́с з Ма́ло́го Рїжнá / йїго́ та́то н'ї́йек ни хот'ї́ў то́го вес'ї́л'а́ / ни буў на не́му / але Го́споди /

ўже ўс'і поўмерáli / шó тепэрки гаворíти? / колí тóтó бўло? / ўже двáц:ит' рóкуў / íк ўíгó нímá / н'íкóгó з нíх.

ДЕРЖÉТИ (ТРИМА́ТИ) В ГОЛОВÍ – пам'ятати: Уперéт ус'ó держ'еў у голов'í / а тепэрен'ки головá дирáва стáла / ўс'о з нéйí вíпадáйí / íк с тóгó горш'кá / шó тр'íснуў / дéколи забувáйу / цí ўíў сегóн:e / цí н'í / отáк вíгл'íдáйí стáрис't' / абéс знáла / Їлénко; Фед'ó н'íч'ó нí пíше / ўс'о дéржí ў голов'í / Ну та бо ў нéго вартíўнá головá.

ДЕРЖÉТИ (ТРИМА́ТИ) ГНÍВÍ – гнívатися, сердитися: Ужé з рíк дéржут гн'íví / í шó? / ц:e ўе дóбре / ўíк сус'íдí / пéрш'í сус'íдí нí гóвор'ут í нí позвол'е́ют д'íтем бáвítисе?

ДЕРЖÉТИ (ТРИМА́ТИ) ЗА ЇЗÍК – забароняти гаворíти щóсь, вíсловлювати свою думку: Хто тебе держ'еў за ўíзíк? / моглá скáзáти / а тепéр / колí по ўс'óму / нагадáласе ўíс / моí / отáк бíх бўла скáзáла.

ДЕРЖÉТИ, ÍК (ÍК) У КЛÍШШЯ́Х – дуже мíцно тримати: Ў Лес'á т'íшкá рукá / Бóже боронí / абí неў удéрíў / а ўíк íмé нíмí / то тоб'í гаш дíхати нí дайé / дéржí / ўíк у кл'íш':áх / каў тоб'í прáўду / нímá прáва дíхнутí; Мíтрíха дéржí Мíтра / ўíк у кл'íш':áх / ц'íлé жíт'é отáк.

ДЕРЖÉТИ КОГÓС У РУКА́Х (У ЖМЕНЯ́Х, У КУЛАЦÍ) – диктувати комусь свою волю: М'íхáíло мўсí слўхати í робíти / шó Лес'ó скáже / бо вíн знáйí / за шó / де буў провíнíўсе / отáк ч'óлов'ík дáўсе / шóбí дрўгíй держ'еў ўíгó ў рука́х / моí / та зрóbí цéму кíнец / нí давáise / ўéк допустíўсе ўíс / абí тебе отáк н'í ў ч'óму нí мáли?

ДЕРЖÉТИ (ТРИМА́ТИ) НЕДÍЛЮ (СВÉТА) – не працóвати в недíлю, а також, колí церковнí свята: Мáйíмо держ'éти нед'íл'у / ўна на т:о дайéц:e / шóбí л'удíна пíшла до цéр'кви / прíпоч'éла / бо с тóйí робóти / íку рóбíшí у нед'íл'у / велíкóйí кóрíстí нí бўде / мáйíш усíí тíжден' / ўе колí нарóbíтисе / а нед'íл'а / то Бóж'а днíна / оц'é нí трéба забувáти; Нáш'í сус'íдí бíрше дéржут с'в'éта / ўíк мí / мí / лíшí велíк'í / а ўнí í с'в'íц'э с'в'íткўйт.

ДЕРЖÉТИ ПÁРТÍЮ С КÍМОС – бутí в дружнíх стосунках з кíмось, дíяти за одно: Лесíха лíшí з Їлénкоў пáрт'íўу держ'éла / бíрше н'í с кíм / Бо то / прéц'ín' / дон'кá / та ўна нí бўде добр'íш':а з нев'íсткоў / íг з дон'кóў / так вáм кóждíй скáже.

ДЕРЖÉТИ СВОÉ – дотрímуватися певнóй лíнíí пóведíнкí, вíдстоювати певнí прíнцípí: Штефáн вíгл'íдáйí / шó такíў прóстíў / мн'íкíў / алé ўíк дохóдí до крáйногó / то вíн дóбре ўм'íйí держ'éти сво́йé /

стойіт / ік аўстр'ійскі мур / абэсте соб'і зналі / шó т:о за ч'олов'ік / ік мур / цес на пйэду ни попусти; Уна слухайі / сидіт ц'іхо / дес йіму потакайі / алé дёржси свойé / б'уде так / ік уна сказала / це трéба ўм'іти / за н'у н'іхтó ни кáже / шо óстра / шо сварліва ци ікас нич'ёмна / шо ни ш'інуйі ч'олов'іка / н'і / ўна слухайі йігó / ráдиц:е з ним / але наперéт знайі / йек уно мáйі б'ути / шобі вйішло на дóбре / оцисé важнé / наперéт знайі.

ДЕРЖÉТИСЕ, ІК (ІК) СЛПІЙ ПЛÓТУ – згруб., знев., дуже міцно: Та попустисе ч'олов'іка / ни держісе / ік с'л'іній плóту / ни б'йсе / йігó н'іхтó ни ўкрадé / а йік украдé / то ми бóрзо наїдемо / аг'інацисе.

ДЕРЖÉТИСЕ (ТРИМА́ТИСЕ) ОДНО́ГО (ОННО́ГО) – не розпорошуватися, зосереджуватися (зосередитись) на чомусь (комусь) одному: Найшоў йіс фáйну робóту таї держісе ўже одно́го / ни ловісе за інче / ни шукáй соб'і нémоч'і / бо ўс'і грóш'і ни зарóбиш; Мар'і / держісе одно́го / то таздиўскіі хлóпец / мóже / ни такіі фáйніі / іг бес хот'іла / але з ним меш мáти жит'é / а с фáйним пуст'éч'ім дóбрá ни б'уде.

ДЕРЖÉТИ (ТРИМА́ТИ) СЛÓВО – пообіцявши щось, виконувати: Ч'олов'іч'і / тебе за йізик н'іхтó ни т'ігнуў об'іц'ети / але ўже ік шош комус поўб'іц'éў / то держі слóво / ти таздá.

ДÉРЖІНІ, -я – держання; догляд за домашніми тваринами: Шо ц:е за дёрж'ін'і? / р'уки отáк пéрет' сéбе / тогді ўа бóрше цис'і ниткі змотáйу; Мáйут порос'ітко / навес'н'і купіли / козу / пáру куріі / то нивеліке к'утан'і / Ікэ би ни б'уло / Насту / але і такé дёрж'ін'і ікóйіс жйўности трéбуйі опхóду / вид годіни до годіни тотó об'йті / кóжде хоч'і увáги / то лиш т:о / шо мéнче ч'ісу їде / ни тйл'ко / йік на корóву / вйўц'і / зо двóйі порос'ёт / каў тоб'і / але і це йе к'утан'і.

ДЕ РОБ'І (РОБЙУТ), ТАМ Г'УСТО, А ДЕ НІ – ТÁМЕЧЬКИ П'УСТО – лиш праця забезпечуе достаток: Кóжде м'уси робіти / крутйтисе / бес цéго н'іч'ó нима / ік ч'олов'ік стайé трутнем / ў нéго однá дорóга / Йої / брач':іку Васі / дé ни прáўда / так йе / абі шош мáти / м'усиш рáно ўставáти / А ш':е кáжут / де рóбйі / там г'усто / а де н'і / тáмеч'ки п'усто / А мойá пок'ййна нэн'а л'убйла казáти / Хто рáно ўстайé / тóму Бох дайé / хто хоч'і шош мáти / м'уси працувáти / ік ни рóбиш / тої ни ййш / отáк казáла.

ДÉРТИ – 1) дряпати: Цес ваш кит дóбре ўм'йіі дёрти / ад'і шо вин м'ін'і зробйў; 2) нищити; псувати; зношувати: Дёрти ч'еревіки ти фáйно ўм'ййш / меш тепёрки бóсиі ходіти / Бабó / то ўс'о ч'еревіки / ўа ни

віден / шо ўни так'і нап'ас'н'і / так скóро се зносíли / А хто нíми ў дв'ер'і гўпаў / кóнаў нíўку? / йа? / ци ўни сам'і цис'е робíли? / Мóже / ї сам'і / д'е ўни схóч'ут се признáти?

Д'ЕРТИ В ГÓРЛІ (ГÓЛЛІ) – про бíль чи взагалí неприємні відчуття в горлі: Зварí гарбáти / бо ч'ос ў гóл':і дер'е / наї вíп'іу / мóже / тогдí попу́сти / румн'е́нец у ша́фц'і.

Д'ЕРТИ ДРАНИ́ЦІ – виготовляти драниці для покриття даху: Зáрас нима ў сел'і тако́го ч'олов'і́ка / їки́ би ўм'іу д'ерти драни́ц'і / одíн Йі́л'ач'ко ц'е робíу / áле йа вíд'іла / йек т:о се рóби / бо вин буў наш сус'іт / шóби такóу робóту робíти / тр'еба ма́ти приспосóби / бер'ец'е два кóўпки / виберáй'ц'е без гудз'іу кавáлок / нам'і́р'у́й'ц'е / їк'і задóўг'і / завелі́к'і ма́йут бу́ти драни́ц'і / таї тогдí зач'іна́й'ц'е / кавáлок розд'і́л'у́й'ц'е нач'е́тверо / а ўже потíм с тако́го ч'і́твертака́ вў́йко рíу́н'ен'ко / шóбі ни збáвити / виткóл'уваў драни́цу / маў приспосóби до ц'е́го.

Д'ЕРТИ ПÍРІ – відривати пух (для пошиття подушок, перин) від твердої основи пера (найчастіше – “гусічього”): Ў́же рокí ни д'ержíмо гусíй / таї нима шч'óго д'ерти п'і́р'і / йої / áле ц'е́го ї ни тр'еба / кудá? / подушо́к на лу́шку наклад'е́но стрóпом / гаш до ст'ел'і / шо / бíрше би се здáло?

Д'ЕРТИСЕ НА СТИ́НУ (СТÍНИ, ПО СТИ́НАХ) – бути у відчаї, відчувати нестерпний бíль, страждати; не бачити виходу зі складної ситуації: Йі́му дава́ли за́шч'і́ки / де н'і / і то бу́ло пом'іч'н'е́ / а потóму / йі́к у́ж'е маў при́тіти тої ч'ес / шо зноў за́шч'і́к / то вин ни мих се прич'і́кати йі́го / так зач'іна́ло бол'і́ти / шо / Гáн'а роскáзувала / ни знаў / шó с:обóў робíти / д'ерсе по с'т'і́нах / так просíу пóмоч'і; 2) *жарт.*, налякатися: Кáжут / шо од'ен ч'олов'і́к з гóриу́ ік п'ершíй рас уздр'і́у машíну / то д'ерсе по с'т'і́нах / бо фист се переп'удíу / а теп'ерки ў машíна́х гóрами йí́дут / кў́па машíн'ій / А ч'о би н'і? / ма́йут за шо / таї куп'у́йт.

Д'ЕРТИСЕ С ПОСЛÍДНОГО (ПОСЛÍННОГО) – згруб., маючи велике прагнення досягти чогось у житті, докладати максимальних зусиль і коштів, багато в чому обмежуючи себе: Д'ел'исе с пос'л'і́н:ого / а шо бу́ло робíти? / робóти ў ч'олов'і́ка ни бу́ло / а дитíну ў м'і́с'т'і тр'е: бу́ло їкос утрíмувати / шóби ўна доўч'е́ласе ї ма́ла кавáлок хл'і́ба / ої / ус'е́кого бу́ло / ба́ба богáто помогáла / ўна страíно за ўну́коў / іг би ни ц'е / ми би ни пот'і́гли нау́ку / тў́го приходíлосе / рик т'е́шко ўд'ерж'і́ти / а то п'іет'.

ДЕРТИ (ЗДЕРАТИ) ШКІРУ С КОГОС – експлуатувати когось, знущатися з когось: *Йе так'ї / шо сам'ї н'їч'о ни роб'їют / а з др'угого шк'їру би д'ел:и / ікш'о би г'он':ї / м'ало йїм таї м'ало.*

ДЕРЬГАТИ – 1) “чесати” (чистити) вовну на спеціальному пристрої – гребені: *Ўпер'ет бог'ато л'удїї ў Г'удев'ї держ'ели віўц'ї / м'али воўну таї йїї д'ер'гали / ч'їстр'али / ў нас буў такїї гр'єб'їн'; А ш':е смїх се нагадала / шо з молод'ойї ов'єч'ки / з й'єрки / воўну с:трїгалї / п'арили / шуш'їли / а пот'ому д'ер'гали / і з н'ейї плел:ї мн'їк'он'к'ї св'їдрики / так'ї / шо ни кус'али / бо то м'їц'оч'ка / або пан'ч'ошк'ї дит'їн'ї; 2) перен., тягти, смикати (“микати”); не зовсім бережно розчісувати: *Ни д'ер'гаї за во'лоси / бо то бол'їт / ч'їшї л'єкше / наї йа припоч'єну / придр'їмн'ї соб'ї.**

ДЕС – 1) присл., десь, невідомо-де: *Дес / к'ажут / йе так'є з'їл'ї; 2) у знач. частки: Снїла йа / шо дес віж'у м'їс'їц' / такїї ф'аїнї / шо н'ї / а к'оло н'єго хтос йе / дїўїусе / а то ти / а йа дес соб'ї д'їмай'у / ч'о / вер'є / ти гаш там? / так'є дїўн'є снїц':е / И:ї / спїц':е таї снїц':е.*

ДЕС'ЄТИ ПОТ'І ЗБ'їЛИ – про великі фізичні зусилля, яких необхідно було докласти при виконанні якоїсь роботи: *Мої / та мен'є дес'єт'ї пот'ї зб'їли / д'оки йа ц:у п'їшву дон'єсла / А ви ч'о тїл'ко б'рали?*

ДЕС'ЄТОВ ДОР'ОГОВ ОБМІНАТИ (ОПХОДИТИ) КОГОС – уникати зустрічі з ким-небудь: *Та де: / де: / ўна дес'єтоў дор'оґоў Паз'їн'у обмін'аїї / то бр'єха / їк'ойї с'в'їт ни від'їў / ск'ажеш сл'ово / а ўна так'є з н'єго звед'є / шо ї ни снїў би / у т'їшк'ому с'н'ї би се ни приснїло.*

ДЕС'ЄТЬ (СТО) ПОТ'ІВ СХОДИ (ЗИЙШЛО) (ДЕС'ЄТИ ПОТ'І СХОДЮТ (ЗИЙШЛИ) С КОГОС – хтось дуже багато й напружено, у важких умовах працює (працював): *То страшн'о тв'єрдо / з м'єне дес'єт'ї пот'ї зїшл'ї / д'оки йа цес кав'ал'ч'їк ш'ан'ц'а докоп'аў; Д'єс'їт' пот'їў з м'єне зїшл'о / д'оки смїх вібраласе на цес г'рун' / і шо / йа соб'ї пов'олєн'ки їшл'а / а йек тим л'удем / шо т'їткї с'їно р'об'їют? / йек тим / шо ў такїї стрїмін'ї полїж'ок оберт'аїут / пот'ому кїдаїут с'їнц'є і с'т'їг'аїут йїг'о ў долїну? / йек йїм у так'ї гор'єч'у днїнку се р'обї?*

ДЕС'ЄТЬ (СТО) РАС ГОВОР'ІТИ (КАЗАТИ, НАГ'АДУВАТИ, ПОВТ'ОРЮВАТИ) – дуже багато разів: *Д'єс'їт' рас тоб'ї каз'ала / ўбер'аї ф'їстк'у / бо то м'арот / а ти мен'є сл'їхала? / теп'єрки м'аїїш; Та йїм'у д'єс'їт' рас тр'єба говор'їти / х'їба йїг бер'ї рем'їн' / тогдї зр'азу ч'ўїї; То / Наст'ї / говор'ї ни говор'ї / йа ўже сто рас каз'ала / ни пїї / але хтос мен'є х'оч'ї сл'їхати? / то йїк до сл'їпа / а слуп ни ч'ўїї.*

ДЕС КОЛІС – зрідка, інколи: *Дес коліс прихóд'і / пр'ійіхáйут / áле р'ітко / нимá колі / ўс'і по роботáх / х'ібá йік с'в'это.*

ДЕС КУДАС – кудись; вибірково, не всюди: *Ци кудáс хóдимо? / дес кудáс / ни ўскр'іс' / де кліч'ут / бо то лишén' ходіў би хатáми / так / дес підемо / а дес / н'і / кáжемо / вибач'éйте / ни вихóди.*

ДЕС-НІЇ-ДЭС – де-не-де: *Ог'ó / барабул'кі замóкли / деснідес показáлисе / велікойі кóристи з них ни бóде / Ік дош':і перестáнут / то ўни віриўнайуц':е і підут у рист / ўже ікóгос рóку так бóло / замóкли / а потóму свóйе ўз'эли і дóста фáйно ўроділи.*

ДЕ ТЕБЕ НОСИ (НОСІЛО)? – згруб., де ти був?: *Де тебе носіло / шо йа кр'іч'éйу таі ни гóн:а докр'іч'этисе?; Д'іўко / де тебе носі? / ану́ дивісе / котрá годіна / а корóва ш'і ў стаіни / ти хоч' до ўпіўноч'і пáсти ци шо с тобóў? / Ни б'ітесе / до деўйэтойі напасéц':е / йе дóста ч'ісү / ўна йік віголод'н'ійіц':е / то бóрше напасáйіц':е / таі мух мéнче.*

ДЕХІРНИЙ – бридливий : *Та йа такá дех'ірна / йої / та йа т:у ж'éбу ў рўки бих ни ўз'эла / абі шо / Ану́ ми зáрас цисé перев'ірино.*

ДÉХОТЬ, -хтю – дьоготь: *Р'іхтувáў кóлесо ў фір'і / то гет вімастиўсе ў дéхот' / вин так се ўйіў у спóн':і / шо т'éшко бóде виджмакáти / А ч'о йіс стар'і ни ўбраў?*

ДЕХТÉНИЙ – прикм., утв. від ДÉХОТЬ: *Аг'іна́ цисé / вітки дéхот' на плáш':іку? / ч'о ти такій дехт'éний? / ад'і на рукав'і / і збóку? / шó ц:е такé?*

ДЕХТЁРЬ, -іря – чоловік, що займається промислом, пов'язаним із дьогтем: *У нас ни памн'ітáйу / ци бóў дехт'ёр' / бо ў нас бéрез'а нибогáто.*

ДЕШЕВІЙ – 1) дешевий: *Ўперét прóста матёр'іа бóла дешевá / мітер' мош бóло трáфити по п'ідис'эт' коп'ійок / áле дé ми ў нед'іл'у ў тóму хот'іли ходіти? / лен ци штáпел' / то бóло гірше / бо нас корт'іло кримпл'ініў / наі так пáри / шо гаи о́ч'і вилаз'éйут / то н'іч'ó / лиш би ни мн'éцкалосе / а сорóч'ка шобі такóш ни прóста / а наїлонова / тепёрки соб'і роздúмуйу / йк'і ми дурн'і бóли / йек ни ц'інувáли т:о / шо дóбре; 2) нічого не вартий, поганой якості: *То пус'т'і ч'еревіки / дешев'і / то на два рáзи ўбрáти / на óбуви нимá шо еконóмити.**

ДЕШЕВІЗНА, -и – дешевина: *Де тепёрки йе дешевізна? / х'ібá шо на гúмц'і / і то ни ўрác / йек ікії ден'.*

ДЄДИК (ДЄДИЧЬОК), -а (-чька) – змениш.-пестл. до ДЄДЯ: *Д'єдич'ку солодєн'киї / йєк йа вас л'убїу / так / шо ни гон'а розказати.*

ДЄДЯ (ДЄДЬО), -і (-я) – батько, тато: *Д'єд'а кутїу оселєдец / даїно ми цєго ни йїли; То м'її д'єд'а на фудуграф'її / цє коло старойї хати було / віц'и йїї добре вітко / алє дє ви метє памн'їтати?*

ДЄК, -іка – дяк: *Д'єк у цєр'кв'ї кс'ондзєви помогайї / отой ч'олов'їк / то йє д'єк / а вїко наш у хор'ї с'п'ївайї.*

ДЄКА, -и – вдячність: *Д'єки вид нєїї ни ч'їкаї / бо ни будє / алє йїк мбжєш помоч'ї / поможї / за ц'є тоб'ї Бох вид:єч'її.*

ДЄКУВАНІ – дякування: *Дє йа ч'їкаїу д'єкуван'а / вит кого? / то ни тот'ї л'удє / алє соб'ї думайу / шо сказати д'їковат' ни йє трудно / коштїу се ни збудєш / їк скажєш комус файне слово / мої / ни бут' ч'їпом / кажї д'їковат' / вибач'їте.*

ДЄКУВАТИ – дякувати: *Гаї / їдї под'єкуї вїн'ї за цукїрки; Йєк то мало л'удин'ї трєба / скажї добре слово / то їна будє тоб'ї д'єкувати / ни над'єкуїц'є; Йа ўжє д'єкуваў д'їдови / ш'є їти? / Пидї / то ни пошкоди.*

ДЄКУВАТИ БОГУ – вислів викор. у ситуації, коли мовець хоче подякувати Богові за допомогу, за відвернення біди, зла, за добре здоров'я: *Д'єкувати Богу / мбжно жїти / йє хл'їп і до хл'їба; Нимá шо нар'їкати / мали би гр'їх шош казати / д'єкувати Богу / молод'ї дбайут за нас; Отакó ўстаў рáно / доч'їкаўсє днїнки / таї д'єкуї Бóгови за здорóўїї / шо помїх тоб'ї вїнуч'уватисє; Д'єкувати Богу / завєснувáли / ї їкрáс ад'ї їкиї фáїниї дош' пишóу; Д'єкувати Богу / шо перєзимувáли / і ми / і худїпка / бо зимá страшнá л'ўта бұла; Д'єкувати Богу / шо хóжу / потрóхи кұтайисє / шо ни ўпáла ў лєжу / бо то рокї / Настўн'ко / з мóїїх верстач'ók у Цáрин'ї лишєн' йа сє лишїла / однá йа / од'н'їс'ка.*

ДЄКУВАТИ БОГУ, КОБІ (КОБІБИ) ТАК І ДАЛІ (НАДАЛІ) БУЛО – усе миром; словесна формула, викор. як відповідь на запитання: *Єк жїєтє? Ци здоровї? Єк жинка, діти? Єк худїпка?: Д'єкувати Богу / ўс'ї здорóв'ї / кобі так і надал'ї бұло.*

ДЄКУЇМО (ДЄКУЙМО) БОГОВИ ЗА СХИТ ТА ЗДОРÓВ'Ї, ЗА ТТО, ШО СЕ ВІДИМО – формула подяки Богові: *Д'єкуїмо Бóгови за схит та здорóўїї / за т:о / шо сє вїдимо / шо диждáли с'в'єт / рáзом кол'їдуїмо / абї Бох помїх нам нáрик доч'їкати і ш'ї ни рас так сє зберáти.*

Д'ЄКУЮ (ДІКОВАТЬ) ЗА ОБ'ІТ, ШО НАЇВСЕ ДАРМОЇТ – подяка за обід у формі жарту: *Їа цес об'іт ни заробіу / але ви заклікали / таї йа с'іу за стіу / ф'аїно смих попойу / д'єкуу вам за об'іт / шо найіусе дармоїт.*

ДЖВІНДА, -и – особа, яка часто “джвиндит”: *То така дж'вінда / шо наї Бох борони / йізік майі / йік пр'ан:ик.*

ДЖВІНДІНІ, -я – опредм. дія стос. ДЖВІНДІТИ: *М'ін'і тото дж'вінд'ін'і ц'ілії ден' у вухах / то добра дж'вінда / ої шо добра.*

ДЖВІНДІТИ – 1) настирливо говорити, повторювати щось, скеровуючи когось до якоїсь дії: *Йіле / ни дж'вінді / йа хоч'у припоч'єуку / ти ўже дес'єтїї рас зач'інаїиш тоїї самойі / б'їсе Бóга / жінко; 2) сваритися (“поলেখки”): *Ни дж'вінді кожен ден' / бо йа ўтеч'у с хати / де йіс се ўз'єла на мойу гóлу?**

ДЖВІНДЛІВІЙ (ДЖВІНЛІВІЙ) – про того, хто “джвиндит”: *Знаїу / шо жінка мóже скрекот'іти / йік сорóка / вицвін'кувати ч'олов'ікови / але шобі ч'олов'ік буу такїї дж'віндлівії / йік тр'ач'ка / ц'єго смих ни ч'ула / такє р'ітко траф'їейіц:е; Каў тоб'і / ік йе / лиш пр'ос'у / аб'єс се ни гн'ївау / такойі дж'вінлівоїї жінки / йік у тебе / М'іха / тр'єба пошукати / на ц'ілії Т'удіу одну або дв'і ледві наїдеш / бигме / робі / ч'олов'іч'і / шош с цим усім / А шо йа зр'обіу? / т'аже ни зашїїу тої рот / в'ід'єу / така ўроділасє / до вес'іл'а ўстидліва / тих'ос'ка була / мóже / притвор'єласє / а теп'єрки ни жінка / а д'іт':о ў спидніци.*

ДЖІГНУТИ (ДЖЬОГНУТИ) – 1) чимсь гострим торкнутися когось, спричинивши біль: *Дж'ігнуло шош у р'уку / т'ак'ік би стебл'ом се ўкол'у;* 2) гострим словом (спеціально чи з необережності) зробити комусь неприємність: *Йа тикі хот'їла йїї дж'ігнути / наї знаїї / наї д'умаїї / шо гов'орит; Ц':а / наї ни к'ажу хто / ўм'її дж'ігнути / ўна ў ц'єму велікії спец'їїал'їст.*

ДЗВЕНІТИ У ВУХАХ (В ГОЛОВІ) – про стан перенапруження, втому, унаслідок чого у вухах, в голові – неприємні звуки, відчуття: *Видуч'єра дзвеніт у голов'і і шп'ітаїї ў правому в'ус'і / мóже / вит пр'от'їгу?; У голов'і дзвеніт / г'упайі / йіт би хтос у б'убон' биу.*

ДЗВЕНЬКАТИ (ДЗВІНЬКАТИ) – дзенькати: *Дзв'єн'кати мош ведр'ом / а ц'в'ін'кати / р'отом / то ни одно.*

ДЗВЕНЬКАТИСЕ (ДЗВІНЬКАТИСЕ) – метатися, битися об щось; падати (про дитину), вимагаючи чогось, виявляючи невдоволення;

заплутавшись у чомусь, впасти, намагатися визволитися з чогось: *Муха дзвѣн'кайіц:е ў навуті́н'у; К'ін' на́в'іт' спит сто́йіч'і / а́ле йік дес шош йі́гó звалі́ло / ч'ос вин унаў / борса́йіц:е / то мош сказа́ти / шо вин дзвѣ́н'кайіц:е / випу́туйіц:е с то́го / шо йі́гó їмі́ло; А ш':е йа ни рас ві́д'іла / йі́г диті́на шош хо́ч'і / трѣбу́йі / а йі́і то́то ни да́йўт / ці ни позвол'ѣ́йўт / а ўна тогді́ л'і́га́йі ці па́дайі на пидло́гу ці на зѣ́мн'у / дзвѣ́н'кайіц:е / бйе нога́ми / рука́ми / кр'іч'ѣ́йі / пла́ч'і / і йі́к ота́к попу́стїті / да́ти / шо ўна хо́ч'і / то Бо́же бороні́ / б'і́н':і то́т'і ро́дич'і буду́т.*

ДЗВИН, -о́ну – 1) дзвін: *Ч'ўйі́те / дзвѣ́н дзвѣ́они / ві́тко / по ко́мус / сего́н:е ў́же трѣ́тїй рас; 2) великий горщик (“банск”): Дзвин го́луц'іў зварі́ла / бу́де на тї́жден'; Ма́йу дзвин / заме́тани́й дрѣ́теў / ду́же да́ўні́й / йі́му тї́л'ко ро́кїў / ік м'і́н'і.*

ДЗВИННІЦЯ, -і – дзвіниця: *Дзвѣ́н:і́цу ра́зом с це́р'квоў будува́ли / усї́м мі́ром / ко́ждїй / хто ч'ем мїх / помо́гаў.*

ДЗВИННІЧЬКА, -и – зменш. до ДЗВИННІЦЯ: *Ў то́му сел'і́ це́р'ква лїш се буду́йі / а́ле ў́же йе каплі́ц'а і дзвин:і́ч'ка.*

ДЗВИНО́К, -нкá – дзвінок: *Шо т:о за дзвѣ́нок дзвѣ́ніт? / то бу́дзїк?*

ДЗВИНО́ЧЬОК, -чька – дзвіночок: *На йі́лі́нку ми ота́кіх де́с'іт' дзвѣ́ноч'кїў наро́бі́ли / йе сї́н'і / ч'і́рво́н':і / ікї́й буў пап'і́р / с тако́го ро́бі́ли.*

ДЗВИННЄ́ЧЬКА (ДЗВИННЄ́ЧЬКА), -и – назва лісового потоку: *Дзв'і́н':ѣч'ка пид О́блазом / це та́кі́й потї́к / ік і́ті с Т'ў́дева / ў́же ў са́мо́му кінці́ селá / то та́мки бу́де по л'і́ву ру́ку одї́н горп / пото́му дру́гїй / а мї́жси нї́ми згорї́ ч'у́рїт Дзв'і́н':ѣч'ка / с'т'і́ка́йі ў р'і́ку / ўна так дзвѣ́ніт / па́дайі на кам'і́н'і / то́го / мо́же / так се назива́йі.*

ДЗВОНА́РЬ, -я́ – дзвонар: *Палама́р' ў́ нас дзвѣ́они / вин і́ йе дзвона́р'.*

ДЗВОНІ́ТИ ПО́ДУШИ – дзвонити в церковні дзвони за померлим: *Йо / ў́ Т'ў́дев'і дзвѣ́он'ут по́души / йі́к хтос умрѣ́ / ота́к / ік на Службу́ / то одї́н рас двѣ́ч'іру дзвѣ́он'ут / сего́н:е ў́же дзвонї́ли / бо заў́тра Благов'і́ш':і́н'і / а йі́к по́души / то дзвѣ́он'ут три́ ра́зи / ра́но / ў́полўн:е і́ двѣ́ч'іру / три́ ра́зи ма́йіц:е дзвонї́ти / це та́кі́й прї́пис.*

ДЗЕЛЄ́НЬКАТИ (ДЗЕЛЕНЬЧЄ́ТИ) – дзеленчати: *Ч'ем ти там дзѣ́лѣ́н'кайіш / шо йа ни го́ден усну́ті?; Шо т:о / верѣ́ / дзелен'ч'ѣ́йі ў ро́вер'і? / ану́ко подивї́се / на за́дне ко́лесо се дивї́.*

ДЗЕЛІНЬКАТИ (ДЗІЛІНЬКАТИ) – те саме, що ДЗЕЛЕНЬКАТИ: *М'ін'ї ў голов'ї так дзел'ін'каїї / іг би хтос лупасіу клеўц'аами / коўт та коўт.*

ДЗЕМНІ – незм., додолу: *Пригнула виногра́т дземні / тої / шо пэрет ха́ти / а б'ілії попидйэзувала / ш'ї зда́лобисе суч'ї поруба́ти / т:о / шо на дривітні / ік меш ма́ти колі / то зробі / поруба́ла бих сама́ / але му́с'у ба́б'ї молоко́ полун'ішне видне́сти / ўна се над'іва́її.*

ДЗЕР, -у – сироватка, яку отримують при скисанні молока, виготовленні сиру: *Ми дзер порос'этам дайімо́ / то так богато́ робйут; А ш':е з дзе́ру / то́го / шо / з тл'едж'іного́ сіру / мош вурду роби́ти / але то тре: зна́ти / йек / зна́у / шо молока́ тудá добаўйе́ют.*

ДЗЕРАВИЙ – прикм. від ДЗЕР: *Сир дзе́равиї / наї стр'іха́її.*

ДЗЕРУВА́ТИЙ – те саме, що ДЗЕРАВИЙ: *Сир дзе́рува́тиї / з ним пироги́ нидо́бр'ї будут / х'іба́ би барабу́л' дода́у / а йік хоч' / то с самі́ми барабу́л'ами зроб'ім / Іва́н л'уби так'ї / ци шо? / але бо́рзо / бо то об'іт / на пэриу ўс'о ма́її бу́ти гото́ве.*

ДЗЕ́МА, -и – 1) рідина, відвар із супу, борщу: *Диті́на так пріу́ч'іна / шо йіст саму́ дзе́му / а ўсії борш' н'ї; 2) дуже рідкий суп: Шо ц:е за йіда́? / сама́ дзе́ма / ма́йже нич'о́ ни пла́вайі / тре́ба бу́ло бі́рше барабу́л'о́к да́ти / крупі́у / а ч'о мо́ркви так ма́ло?*

ДЗИГА́РНІСТ (ДЗИГА́РНІСТІЙ), -а (-ого) – годинникар: *Ба́т'ко ўла́дз'о буў дзига́рн'істом / вин ус'е́к'ї дзига́рки мих пола́годити.*

ДЗИГА́РНІЧЬКА, -и – курильний мундштук: *Це д'е́дева дзига́рн'іч'ка / ни к'іва́ї / бо меш сва́рениї / вин ни л'уби / шоби́ тото́ бра́ли.*

ДЗИГА́РОК, -рка – 1) годинник: *Оц:е́ да́ўнії дзига́рок / ш'ї за Пол'ш'ї купі́ли / але годині́ до́бре вибива́її / кра́ш:е / йік бу́дзик; 2) цигарка: Хот'і́у бих заку́рїти / ма́йїш дзига́рок? / Ма́йу т'ут'у́н і пап'ірки / а то́го / шо с па́ч'ки / нима́ / се за́пита́йте ў Нико́л'ца.*

ДЗИГА́РЧІК, -а – годинничок: *На це́му дзига́рч'іку ле́да ві́тко годині́.*

ДЗІ́ГАРЬ, -я – 1) годинник: *Наш дзѝга́р' старі́ї уже́ / йіму́ шош се ста́ло / і вин зач'е́у годині́ пока́зувати назáт; 2) цигарка: Лес'о́ ўрас держ'е́у у ро́т'ї дзѝга́р' / бо хот'і́у вигл'іда́ти ста́рїшим; ўперéт дзѝга́р' запа́л'ували кресáлом.*

ДЗИГОТІТИ (ДЗИГОНІТИ) – 1) дрижати від холоду: *Спón':i тéпл'і ўбері / ни дзиготі м'ін'і тўтки / ни покáзуї / ѡек ѡіс змерс / бо ѡа ни застаўїєла тебе б'іч'і надвір;* 2) те саме, що ДЖВИНДІТИ: *Ни дзиконі тїл'ко / наї хот' кріішку припоч'єну.*

ДЗИНЬ (ДЗИНЬ-ДЗИНЬ) – виг., дзїнь (дзїнь-дзїнь): *Дзїн' / ад'і ш':е рас / ци то шош ни розбїлосе? / подивїсе / ч'ем д'їти бáўїуц:е?*

ДЗІНЬКАНІ, -я – опредм. дія стос. ДЗІНЬКАТИ: *Ч'ўти дзїн'кан'і? / вїтко / малїй бїе у бл'єху клеўцём / ідіко вид нєго забері / бо ш'ї шкóду зрóби / а мóже / ў ведрó? / б'їжї бóрзо / би ни покабзуваў ѡгó / мої / та то новє ведрó / б'їжї / л'ўпко / нов'їс'ке ведрó.*

ДЗІНЬКАТИ – стукати чимось об щось металеве чи скляне, спричинюючи утворення дзвінких уривчастих звуків: *Мўси дзїн'кати / бо випраўїєї велїк'і цвіки / вит'їгáли таї уні погнўлїсе / а ѡїх лїш трєба бóде заўтра; Наї дзїн'каїї / дóбре / шо ц'їхо сидїт / ни плáч'ї.*

ДЗІНЬКНУТИ – докон. в. до ДЗІНЬКАТИ: *Їа пагар'ї легóн'ко клаў / а ўни лїш дзїн'кнули / Бо ѡіс ни ўтрїмаў.*

ДЗЬÓБАЙЛО, -а – рїдко, дятел; те саме, що КОВТАЧЬ: *Гєздеч'ки вїїшла шош уз'єти знадвóру / дїўїусе / а дз'óбайло так увїхáїїц:е кóло цєїї старóїї ѡїблїнки / шо гаш ск'їпкї лет'ўт / дз'óбайї / дз'óбайї / а потóму оптр'їсáїїц:е / ч'єсти п'їр'їч'ко ї зноў зач'їнаїї / їке малє / а їке рузўмне.*

ДЗЬÓБАТИ – 1) їсти дзьобом: *Кўр'їтко зач'єло дз'óбати;* 2) перен., неохоче, дуже мало їсти: *Іка ѡіс пуста на ѡїду / нї / абї найїстїсе / а дз'óбайїш / ѡїк кўр'ї / шо лїшєн' вїлупилосе;* 2) перен., робити постійні зауваження комусь, давати настанови: *Уні так тотў дитїну дз'óбайут / шо вїд:їху ни даїут / ни маїут н'їч'ó ў голов'ї / хто ч'ўў так за кóжде доск'їпуватїсе?*

ДЗЬÓБАТИ, ІК (ЇК) (КЎРКА) ЗЄРНІ (ЗЕРЕНЦЄ) – постійно дошкуляти комусь, сварити когось: *Це ѡа вам роскáзуїу за тих ртáтих / їк'ї ўм'їўт дз'óбати / ѡїк кўрка зєрн'ї / бесперестáнку / зар'їдóм / дóки ни вїгóвор'ут ус'ó / шо мáли сказáти; Вўїна зач'їнаїї сварїтїсе / а потóму кл'єсти / дз'óбайї так фáїнєн'ко / їк кўрка / шо зберáїї зеренцє / дз'óбне рас п'їл'ї рáзу / їг би цóти рахувáла / н'ї одєн ни пропўсти / áле ч'їкáїте / ти стоїїш таї споч'єтку гадáїїш / шо то ни до тєбе / а комўс їнчóму се гóвóри / а потóму до тєбе дохóди / шо н'ї / цїс'ї слїўн'ї вїверїшен'ї бўкети тоб'ї се поселáїут / тоб'ї тотó на гóлу вїлївáїїц:е / ї тогóдї ти стáїєш*

/ ік дурній / бо йіс такé за сéбе ўч'уў / шо нáв'іт' ни здогáдуваўсе / у йку кумпáн'ійу тебé оцис'á / нáй ни кáжу йка / завел'á.

ДЗЬОБЕЛЬКА (ДЗЬОББЕЛЬКА), -и – невелика торбина, змени.-пестл. до ДЗЬОБЛЯ: Де йіс / л'ўпко / таку дз'обел'ку купіла? / ў Кóсов'і на базарі? / так? / і шо ў ній меш носіти?

ДЗЬОБЛЯ, -і – торбина з вовняної тканини, полотна чи шкіри (часто оздоблена), яку носять через плече. Дзьобля також була і є елементом дрес-коду молодих (зокрема молоді і дружок), які у святкових давніх строях запрошують на весілля. У дзьоблі – солодощі для дітей, а також паперові кольорові стрічки, які прикріплювали до вікна, ручки дверей, якщо господарів не було вдома. Це своєрідний знак запрошення на весілля: У дз'облі молод'і носіли ї могоріч' / ўни ни ч'ікалі / шобі йіх ч'істувáли / а сам'і могли поч'істувáти когóс / ік схóч'ут / і то ни лиш у хáт'і / йік прийшли клікати / áле ї на дорóз'і / віжут знакóмих / когó уваж'ейут / таї ч'істуйут / н'іхтó се ни виткáзуї / бо то ни годіц'е; 3 дз'облеў гентáм д'іти ходіли до шкóли / тепérки віжду / шо ход'ут з рупцáками / з ус'ékими торбáми / а даўно нэн'а ш:іла дз'обл'у / тудá кладут зошéти / улўфко / ус'ó т:о / шо трéба / і с цим дитіна їде.

ДЗЬОБНУТИ – однокр. дія стос. ДЗЬОБАТИ: Дз'обнула ліжсеч'ку ї бїрше ни хот'їла / казáла / шо ни голóн:а; Цис'á дóбра джвїнда / ўм'її так тóнен'ко дз'обнути / шо ни гóден потóму до сéбе приїти / ої шо ўм'її / сверліт / сверліт / п'її тоб'і над вўхом / а потóму так тóнен'ко / йік стеблóм / ц'ўкне / і ти ўже ч'ўїїш / шо терп'іти бїрше ни мáїїш сїли.

ДЗЬОБОК, -а – те саме, що ДЗІЮБОК: То орéу / у нéго дз'обок відіш ікії закpуч'інії / б'ін:її тої / когó вин цáпне.

ДЗІЮБÁТИЙ – 1) з великим дзьобом: Д'їду / йек се називáїї от:á дз'убáта птáшка?; 2) перен., з великим носом: Нифáйна д'їўка / задўже дз'убáта? / И:ї / а то кому нис заваж'ейї? / дóбре / шо робїтна / газдиўскá / а нис / шó нис? / то пустé.

ДЗІЮБИК (ДЗІЮПЧІК), -а – 1) малий дзьоб: Гаї подив'їц'е судá / у ворóпч'іка такїї дз'убик? / йа дóбре намал'уваў?; 2) дит., перен., ротик: Анўко ўтворі с'в'її дз'ўпч'ік / ш'і он:у ліжсеч'ку / і ўс'о; 3) перен., невелика загострена частина чогось або імітація її як фрагмент ламаної лінії у вишивках, килимах, на писанках: Кóло шїїї ў цїї сорóц':і велїкого шит'á ни трéба / малéсен'ка прóшивоч'ка с такїми дз'ўпч'іками / йік на

рукавах / уна́ ни с'в'іто́шина; На в'у́стоўках ње отак'і́ дз'ўпч'іки з бокиў / то фа́йно.

ДЗІЎБОК, -пка – 1) дз'юб: *Відиши / њек к'урка дба́йі за к'ур'ет / кліч'і ко́жди рас / ік шош њі́ тра́фиц'е / ад'і шо ўна ў дз'ўпку д'ержи / за́рас котр'омус даст;* 2) загострена передня частина взуття: *Ч'еревіки з дз'ўпками купи́ла соб'і́ / від'іла ў м'іс'т'і́ / шо ў такіх х'од'ут;* 3) знев., рот: *Дз'ўбок такі́ / њік постіў / а њік утв'ори њіг'о́ / то њізік / ік пра́н:ик / лиш го́пайі ним.*

ДЗІЎБОК ЗАКРІТИ (СТУЛІТИ, НИ ВТВОРЕ́ТИ) – знев., замовкнути: *Закри́й / стулі́ с'в'і́ дз'ўбок / бо за се́бе ни теренту́йу / ш'і сло́во / і бигме́ / меш бі́та / ња заду́рно ни клину́се.*

ДЗІЎГАЛО (ЦЮКА́ЛО), -а – будь-який гострий видовжений предмет, яким можна розпушувати щось, робити в чомусь заглибини, напр., у ґрунті: *Кин' то́то дз'ўгало / бо ш'і проти́ч'іс'е / ни відиши / іке т:о о́стре?; За са́нку / мал'ен'ку і о́стру́ / мош сказа́ти / шо то дз'ўгало / ња таку́ до гр'ідо́к ма́йу.*

ДЗІЎГАТИ (ЦЮКА́ТИ) – 1) колоти чимсь гострим: *Каж'і́т њіму́ / Ніко́л'ц'о ўз'еў верете́но і дз'ўга́йі ним;* 2) постійно виговорювати комусь щось, драгуючи когос: *Ни дз'ўга́й ч'олов'і́ка / ж'інко бо́ж'а / бо з'в'і́рити мо́жеш / виткі́нес:е њіму́ / і шо тогди́?*

ДЗІЎРИТИ – те саме, що ДЗІЮРКА́НИТИ²: *То і за дити́ну / і за старо́го мош сказа́ти / шо вин дз'ўриў ци надз'ўриў.*

ДЗІЮРКА (ДІРКА), -и – дірка: *На лі́кт'ах у свідр'і́ дз'уркі́ се зроби́ли / тр'еба би заплести́; Вид дз'ўрки́ ад'і шо пишло́ / так'і́ пан'ч'о́хи н'іку́да ни ўбер'еш; Дз'ўрка така́ / ік пиў вели́кого па́л'ц'а / то де мука́ ни ме се висипа́ти?*

ДЗІЮРКА́ВИЙ (ДИРКА́ВИЙ) – діркавий: *Ма́ма бу́ла ви́плел:а фа́йн'і ч'о́рн'і́ дз'урка́в'і ре́йту́зи / тогди́ то бу́ло ду́же мо́дно; Ч'о сп'од'н'і́ дирка́в'і? / дес у шва́ру зач'і́пиў ци шо?*

ДЗІЮРКА́НИТИ – 1) лити; текти тоненькою цівкою: *Ад'і њек фа́йно вино́ дз'урка́ни ў зба́нок; Ік шош дз'урка́нит / то зве́р'ха шум / п'і́на мо́же се роби́ти;* 2) здійснювати сечовипускання (“пісяти”): *Хто ц:е́ дз'урка́ни т'утеч'ки? / л'а́л'а? / мал'ен'ки́ хл'опч'і́к?*

ДЗІЮРКА́ТИ – те саме, що ДЗІЮРКА́НИТИ: *Сего́н:е тр'о́хи тепл'і́ш:е / і с:тр'і́хи зач'е́ло дз'ўрка́ти / ма́йімо поўне ведро́; Хто ба́пц'і́ надз'ўркаў*

на спин:іуу? / хто? / малий óпик? / óпик? / так? / тутки ни во́лно
дз'у́ркати / ни мо́жно / гéнде рíн'ч'ік ѝе / ўч'éйсе просі́тисе.

ДЗЮ́РОЧЬКА (ДІ́РОЧЬКА), -и – дірочка: С тако́йі дз'у́роч'ки
ч'éсом б'іго́м стаі́е:е вели́ка / і таку́ ўже т'éшко зац'ірува́ти.

ДЗЮ́РЧÉТИ – дзюрчати: С:калі́ дз'урч'éйі / ду́же до́бра воді́ч'ка /
на́в'іт' ѝе ч'у́ркал'це / і мош набра́ти / але трóхи трéба зач'іка́ти / ота́к
сі́жу тутки на ка́мени / таі́ ч'ут' ни ўснóла.

ДЗЯ́ВКАТИ – 1) гавкати (про маленьких собак): Забері́ цису́ ж'éрву /
бо ўна ц'ілі́й ден' по́пид ві́кнами дз'а́ўкайі; 2) знев., згруб., говорити:
Наі́ дз'а́ўкайі / шо хоч'і / шо́ лиш соб'і́ надóмайі / то́то менé ни коли́ше.

ДЗЯ́ПАЛО, -а – маленька собака: Ў́ Никола́йá два пси / одéн та́кйі /
йі́к тéл'і / а дру́гйі / дз'а́пало / вин ни присилéній / так хóди / але до́брыі /
н'іко́го ш ч'у́жіх тхáт'і ни пítпусkáйі / наі́ бóде / шо ни ві́гл'ідній / то
н'іч'ó / але сторо́жуйі фáйно / И:і́ / цес лиш рéвах ко́ло хáти рóби / а
вели́кйі / от:ó пес / ѝа буў у Никола́йá і ві́д'іў / тот кут'у́га лиш поді́виц:е
/ і ўже стаі́е б'і́но.

ДЗЯ́ПА́НИТИ – те саме, що ДЗЯ́ПАТИ: Кин' шош йі́му / наі́ ни
дз'а́пáни / гéзде к'і́с'т'ка ѝе / кин'; Ч'о пес так дз'а́пáниў усó нич'? / мо́же
/ то́го / шо стóд'ін'? / шо буў на студені́?

ДЗЯ́ПАТИ – дзявкати: Та́кé малé / а та́кé нас'ку́дне / ад'і́ ѝек дз'а́пáйі
/ ш'і за но́гу мо́же ханну́ти / ни ду́маі́ соб'і́ / і́ке л'ўте / Та ко́ло хáти і́крас
тако́го трéба / а ни т:о / шо наш / хтос і́де / а вин спит / напра́ўду / і́
хропé / йі́к ч'олов'і́к / алé шо з нéго хот'і́ти? / вин старі́й / ўже сво́йе
видга́ўкаў / вин у нас на пéн'ц'і́йі / то пен'ц'і́онéр.

ДИ́БУЛÉТИ (ДІ́БАТИ) – 1) шкандибати (про втомлених або людей
поважного віку): Дибул'éйі́мо ўже годі́ну / а гентáм ѝек бóло? / одна́ но́га
тут / а дру́га там; 2) іти (ходити) невпевнено (про маленьких дітей):
Наўч'éўсе дибул'éти / таі́ тепéрки ўскр'і́с' хоч'і і́ти і ўс'о ві́д'іти / ѝа ни
розгíна́йусе / бо му́су за рúч'ку держ'éти; Диті́на ўже́ ді́байі /
пóч'ерес хату́ гóн:о пере́йті.

ДИ́ВІ́СЕ, КАТЕ́РІ́, ДАРА́БИ ЙДУ́Т ГО́РІ́ – жарт., викор. у
ситуа́ціях, коли мовець хоче з кимось почати невимушену розмову: У
Катері́ни ура́с зберáласе ку́па сус'і́диў / жертува́ли / прова́дили ўс'éк'і
бéс'іди / а́ік хтос ішоў бéрегом і хот'і́ў шош заговорі́ти до тих / шо
сид'і́ли ў Катері́ни на гал'éр'і́ях / то мих зач'éти ота́к / Диві́се / Катері́
/ дара́би і́дут гор'і́ / ўс'і́ с'м'і́йў:е / бо ру́зум'і́йут жерт / і бéс'іда

зач'єплена; Дивісе / Катері / дарáби їдут гор'і / це йа ч'ўла вид береговіх л'удій / тих / шо ко́ло р'ікі жиїўт і віжут / ік дарáби їдут / зám'іс'т' Катері / мóжно сказáти Мар'і / Васі / Одок'і / буд' до ко́го так мош заговоріти / хтос зác'м'їйїц:е / а дрўгіі кáже / Йо / ш'і ўч'єра зач'єлі їти / абó / Йо / прáўду кáжете / йа від'їў / лишєн' шо тáмки буў / нáв'їт' коўпч'їка ў вўїка віпросиў / вин кїнуў м'ін'ї / і йа з нєго стáйн'у фáйну поклáду / отáк дєколи отўтки ко́ло нас жертуїют / йої / ус'єкого наслўхайїс:е.

ДИВІСЕ (ДИВІЦЦЕ) МІНІ (МИНІ) – викор. у мовленнєвих актах зі значенням застереження, погрози: Див'їц:е м'ін'ї / б'їл'їт так / шóби ш':їтók по с'т'їнах ни бўло віткo / бо йа ни бўду переб'їл'увати.

ДИВІТИСЕ, АБІ ДИВІЛОСЕ – про формальне ставлення до чогось: Каўт / шо дїўїуц:е за д'їдовоў хáтоў / надзерáїют / абї ікóйїс шкóди ни бўло / Ёни / Парá / дїўїуц:е / абї дивілосе / сегóн:е смїх приїшла з Доlíни / áле нáгро / ўни ни знáли / шо бўду / а їкїс ч'олов'їк газдуїї ў д'їдовиї хáт'ї / ўден' соб'ї пишóў / іт таздá / отакé с цїм усїм / нáїко / бўду казáти їм / йа ни застаўїєїу сторожіти ўноч'є / мої / áле ўден' подив'їц:е.

ДИВІТИСЕ (ПОДИВІТИСЕ) БІЛИМ – дивитися (глянути) неприязно, сердито: Вин ўрас дївиц:е б'їлим / Н'ї / ни ўрас / тоб'ї се здаїє / áле їк дєколи подївиц:е / їк лўпне оч'єма / то гаш морóс ідє по шкїр'ї.

ДИВІТИСЕ, ІК (ІК) БАРА́Н (НА НОВІ ВОРОТА́) – згруб., виявляти нетямущість, нерозуміння чогось: Ви їмў розкáзуйїте / їєк вин мáїї зробїти / шóби виїшло на дóбре / а вин стоїїт і дївиц:е / іт барáн на нов'ї воротá / в'їдєў / у нєго мáло шо ў голов'ї лишїлосе с тóго / шо їїстє казáли / так м'ін'ї се здаїє; Вітриш':їў óч'ї таї дївиц:е / іт барáн на нов'ї воротá.

ДИВІТИСЕ (ВИШКІРЮВАТИСЕ, СКÁЛИТИ ЗЎБИ), ІК (ІК) ПЕС НА ÓТРУБИ – бути неприязним, сердитися: Дївиц:е / їк пес на óтруби / а рас ти так до мєне / то ч'о ч'їкáїїш л'їтшого вид мєне?; Де ўна ўм'її до ко́гос фáйно заговоріти? / лиш бўркаїї / дївиц:е на тєбе / їк пес на óтруби / а ти робї / шо хоч'.

ДИВІТИСЕ (СИДІТИ ТА ІН.), ІК (ІК) ЗА (З) МАЛÓВ ДИТІНОВ – дуже ретельно доглядати за кимось, пильнувати когось: А шо йа ш':є пацїла? / йо:ї / тогїт мáла смїх кур'єта / таї кур'єта їк кур'єта / а з однїм йа сид'їла / їк з малóў дитїноў / зо дв'ї нед'їли ни витходїла вид

не́го / бо ўно́ бу́ло ни таке́ / йік ус'і́ / і на т:о́ бу́ла сво́я́ прич'эна́ / кур'э́та
зач'э́ли вилу́пйуватисе́ / а одно́ н'іц́ ни ква́ниц:е́ / у́же даўно́ ма́ло би пит
кліч'коў сид'і́ти / а ўно́ ў йіцц́ / та́й шо́ / йа́ кудас́ пишла́ / а дон'ка́ віди́ /
шо́ таке́ / та́й полего́н'ки облупі́ла шакара́луш'у́ / а ку́р'і ш'і́ ни дийшло́ бу́ло
сво́го / ни поросло́ / лиш дес нідес по п'і́р'іч'ку́ / та́й іке́ то п'і́р'і? / ўно́
лиш так се ка́же / то пушо́к / пух зач'э́ўсе пробива́ти / а са́ме ку́р'і го́ле /
йіму́ студ'ін' се роби́ / а на со́нці гор'іч'э́ / це́ йа́ ў́же каў́ за тогді́ / ік уно́
пидросло́ / зач'э́ло б'і́гати / кліч'ка́ йіго́ ни ду́же призна́ла / ві́тко / се
дивува́ла / ві́тки ўно́ таке́ се ўз'э́ло / кур'э́та тако́ш ни ж'э́лували йіго́ /
одна́ йа́ ду́ла на не́го / йік на бу́бу / ч'у́йіте́ / диві́ласе за ним / ік за ма́лоў
диті́ноў / а́ле то ма́ло шо́ помогло́ / дон'ку́ вісвари́ла / а́ле то диті́на́ /
ка́же / шо́ хот'і́ла кур'э́т'і помоч'і́ / та́й отакé́ с цим помо́ган'ім ви́йшло.

**ДИВІ́ТИСЕ (ПОЗЕРА́ТИ), ЙІК (ІК) КИТ НА ГА́ЙДУ (НА ПСА)
(ІК ГА́ЙДА НА КО́ТА)** – неприязно, вороже поглядати на когось: *Сус'і́т*
/ а́ле діві́ц:е́ / йік га́йда на ко́та / ни гаўка́йі / а́ле ота́к фа́йне́н'ко ч'э́рес
паркán лиш позера́йі; Діўйу́ц:е́ ми́жйі собоў́ / йік кит на пса́ / отак'і́
задо́бр'і / молод'і́ гово́р'ут / а стар'і́ лиш Слава́йс'у / і то криз зу́би.

ДИВІ́ТИСЕ, ЙІК (ІК) НА ВЛО́ГУ – про усвідомлення неможливості
зміняти перебіг подій чи процесів, що є об'єктивним; не перейматися
чимось, бути байдужим: *И:і́* / та м'ін'і́ тепе́рки гет ус'о́ одно́ / йа́ на ц:е́
діўйу́се / йік на ўло́гу / подиві́ласе / ну та́й шо́? / сто́йіт со́б'і́ / та на́й
сто́йіт; Йа́ ра́н'ч'е́ се грі́зла / пережива́ла / мо́й / а куда́ вин пишо́ў / а с
ким? / а тепе́р на цисе́ діўйу́е / ік на ўло́гу / мене́ цисе́ оті́ц'ко ни
інтересу́йі / і ў гру́дех н'іц́ н'іч'о́ ни т'о́хкайі́ / йіт дес колі́с ду́мка за не́го
нагада́йі; *Ан:у́* / абéсте зна́ли / йа́ на цисе́ діўйу́се / ік на ўло́гу / ік на
тото́ / шо́ зб'і́гло і ўмéл:о́ / то ў́же ро́кі рокé́н':і́ / нима́ за шо́ гово́р'іти.

ДИВІ́ТИСЕ, ІК (ЙІК) НАЙ НИ КА́ЖУ, НА ШО – дивлячись,
висловлювати комусь зневагу, презирство: *Бих* бу́ла ни заступáласе за н'у́
/ а́ле пошкудува́ла / бо Пе́тр'і́ха так се подиві́ла на М'і́ц'у́ / ік на́й ни ка́жу
/ на шо́ / то́та́ га́ш змац'і́ц'ка́ласе / і це́ на л'у́дех / ус'і́ ві́д'іли́ / йа́ ни
хот'і́ла / би зач'э́ласе і́кас це́ремóн'йа́ / того́ лиш йі́йі по́пид ру́ку́ / та́й каў́
/ ад'і́ йек вас ч'олов'і́к визера́йі / ход'і́м днэ́му / отакé́ смих па́цйі́ла / ни
да́ла йі́і сло́ва сказа́ти / а ўна́ ў́же ўтворі́ла бу́ла рот / а поті́м / ік уна́
ў́же ўспоко́йіласе́ / каў́ / ви газді́н'а́ із газді́н' / ни наклада́йте со́б'і́ ро́зум с
ті́мі / шо́ ни варту́йут ва́шого до́брого сло́ва.

ДИВИТИСЯ (СТОЄТИ), ЇК (ІК) ЦАП – знев., про нерозумного, нерозважливого: *А ми шо / ни дивілисе / їк цапі / коли треба було слово сказати / шл'ах наї ц:е трафі та наї трафі; Їа говор'у / а вин дівци:е / їк цап / питаїусе / а цес вілупиї о́ч'і таї стоїт / мої / ти н'імії ци їка гурска ма́ма с тобо́у?*

ДИВИТИСЯ КРИВО НА КОГОС – ображатися, виявляти невдоволення, не бути приятним із кимось: *Васі / ану се запитай свого швагра / ч'о вин так криво дівци:е на мене / ікшó вин думай / шо то їа ўз'еў пол'ин'е / то це ни так / менé тамеч'ки ни було / їа косиў на ўлóz'і.*

ДИВИТИСЯ НА РОБОТУ, А НІ НА СЛОВО (НА СЛОВА) – людину характеризують добрі діла, виконана робота, а не обіцянка зробити її: *То такé їе / шо треба дивитисе на роботу / а ні на слова / на т:о / шо хтос об'іц'ейї / бо вит слиў до роботи деколи доўга дорішка / така / ік віц:и до ўпидгун' / або ї ш'і доўш'а.*

ДИВИТИСЯ (ПОДИВИТИСЯ, РОЗЗЕРАТИСЯ, РОЗЗЕРНУТИСЯ) ШО КУДА (ШО ДО ЧЬОГО) – про попередній погляд на зовнішні обставини для орієнтації в них: *Їек вин так зразу може шош сказати? / треба дивитисе шо до ч'ого / їк'і тамеч'ки розклади / а тогді ўже буде вітко.*

ДИВИЦЦЕ, П' (ІП) БИ В МЕНЕ (В КОГОС) НА ГОЛОВІ РОГИ ВІРОСЛИ (ШОШ ВІРОСЛО; БУВ БАНЕК ЗАМІСЬ ГОЛОВИ; ХТОС ДВА КАПЕЛЮХИ ВБРАВ) – про того, хто здивовано, неприязно, дуже уважно, безцеремонно розглядає когось: *Ад'ї їек вóди бул'кач'ами / дівци:е / іг би ў мене на голов'і роги віросли / то може / бих їа пидиїшла́ бліш:е дниї / наї би ўна л'іпше се роздивіла / а заодно бих се запитала / шо ўна тако́го вели́кого на мін'і ўздр'їла; Л'упч'іки / ш'і смих тако́го ни від'їла / д'їкї так се дивіли на нашого Їван'ч'їка / іг би ў него на голов'і два капел'ухї бу́ли / кудá вин / тудá ўни / оч'ей ни спуска́ли / і н'їц се ни ўстидáли / шо ми цисé відимо / їої / ікїї ўстит / та то пáрубок маїї д'їўку пантрува́ти / а ні ўна їїго́ / до ч'ого ми се дожи́ли.*

ДИВ'ІЧИСЯ – дивлячись: *Можно продати / але дїїїч'їсе / шо дадут / зашо за́т:о ни меш пускати / отак їа гадаїу; Їо / уже мош їїхати / але дїїїч'їсе с ким / іка кумпан'їа.*

ДИВМІТИСЯ (ДОВМІТИСЯ) – додуматися, як необхідно щось робити: *Вит'їгла млинóк / вин розібраниї буў у карабус'ц'ї / хот'їла мн'єсо змолóти / і шо т:и думайїш? / до́ки їа шош загұталасе / а малїї сам уз'еў*

і йіго склаў / йек вин диўм'іўсе? / н'іколі такé ни робіў і н'іхто йіму ни пока́зуваў; Оцéс йáсик унўка віишла / нашіла з оцéго / самá диўм'іласе / йек то се рóби / ни хот'іла / áби йа шош пока́зувала / ўс'о самá.

ДІВО ДИВÉННЕ – те саме, що ДІВО ДІВНЕ; те, що дуже здивувало: Діво дивéн:е / н'іхто би ни здумаў / шо ц':і л'ўде пишли ў злод'іство / у йіх фам'іл'іи такóго ни бўло.

ДІВО ДІВНЕ – те, що дивує; чудо: Діво диўне / йек такá малá дитіна мóже памн'ітáти тотó / колі ўна ш'і ни ўм'іла гóворити / ни знáйу / йа тотó бўла забўла / а вин нага́дуї.

ДИВУВА́ТИСЕ ДІВОМ ДИВÉННИМ – дуже дивуватися; бути враженим чимось: Напрóтив Косóвич'іў гентáм бўла корч'мá / а тáмки ниделéко жиў Петрó / пійн'ўга остáтний / а д'ідо йіго дóбре знаў / бо ўни бўли свої́ / ўженілисе на рін:их сéстрах / ну таї тот Петрó д'н'уваў і ноч'уваў у корч'м'і / пропивáў ус'ó / шо мих / диїшло до країного / рас приїшоў буў тудá / просіў до грóшиї гор'іўки / áле жит ни даў / тогді вин скінуў кужу́х і даў у застáву / áле корч'марéви сказаў / ад'і оц:é мойá каву́л'а / ік йа когóс пишл'ў з неў по гор'іўку / то бес даваў / хто би т:о ни буў / ну таї тикі ў дўже скóрим ч'іс'і Петрóви се стрéбило віпиўки / а ікрас бўла нагóда / бо зибрáласе кумпáн'йя / таї вин при ўс'іх заклікаў ікóгос хлóпц'а таї кáже / ад'і відите / йа пишл'ў до жи́да каву́л'у / і вин даст гор'іўки / ну бо кожух перéт' тим даў / áле дрўг'і цéго ни знáли / ус'і зач'эли се с'м'ййéти / н'іхто ни в'іри / бо де такé гóн:о бўти? / а Петрó тикі дéржи своїé / іду́ / кáже / с каву́леў / і ўс'і зáрас метé піти / хлóпец пишоў / і шо соб'і гада́йіте? / верну́ўсе ни с порóжними рука́ми / ус'і дивува́лисе дівом дивéн:им / мої / йек такé се стáло? / шо казаў жит? / а хлóпец кáже / н'іч'ó ни казаў / лиш се подивіў на каву́л'у і даў / л'ўде до сéбе ни гóн':і при́ти / бо ш'і такóго ни від'іли / йек так / шо ў корч'м'і каву́л'а ма́йї таку́ сілу / áле цисé держ'éло ўс'іх нидóўго / ш'і пáру рас каву́л'а помогá віпити / а потóму у іки́с ч'ес / ік Петрó ужé вібраў своїé / то послáн:ик верну́ўсе н'ишч'ém / отогді до ўс'іх диїшло / вітки ў каву́ли лáби росту́т / бо хлóпец ік приїшоў у корч'му́ / показáў каву́л'у / махаў неў / áле н'іхто на тотó се ни дивіў / отáк цисé се с'к'ін'ч'éло / áле дóўшиї ч'ес л'ўде ік шош жертува́ли / ік заходіла бéс'іда / шо кому́с ч'ігóс трéба / то лиш се питáли / мої / а де каву́л'а? / трéба каву́л'у показáти / тепérки цисé се забўло / áле ўперéт ўс'і знáли / шо се мáло на га́ц':і / бо то бўло ходовé / ўс'і розум'іли / вітки се зач'эли цис'і слова́.

ДИЖДАТИ – 1) дочекати: *Кобі́бих диждáла до весні́ / до Вели́код'н'а / бо ч'у́йу / шо ї́кос упáла с сил / шо́ хот'і́ти? / йа ў́же старá / Вас'у́тко / м'ін'і́ ў́же ни ў́стит умерáти / áле ш'і́ і́г би ї́ки́с рик прож́і́ла / то на́й би б́уло; 2) викор. у формулах побажання: *Аб́і ви б́ули жив'і́ / здорóв'і́ / абéсте диждáли ў́ну́киў і́ прэ́ўну́киў / абéсте на́рик доч'і́ка́ли.**

ДИЖДАТИСЯ – дочекатися: *Д'е́ку́ймо Гóсподу / шо диждáлисе д'і́тем в'ін'ц'á; Диждáлисе Риздв́а та́і д'е́ку́ймо Бóгови.*

ДИЗДРИТИ – 1) доглянути щось (когось): *І́ сво́йе ма́йу ку́тан'і́ / ї́ мýс'у д́издр'і́ти ма́мину господа́р'ку / до́ки уна́ ў́ шпиталі́; Шо́ тре: д́издр'і́ти? / коро́ву / до́ки ни ў́полож́і́ласе / ви́ўц'і́ / до́ки ни ў́коті́лисе / богáто ў́с'е́кого мош д́издр'і́ти; 2) побачити: *Йа́ ц:е са́ма д́издр'і́ла / на сво́йі́ о́ч'і́ смих ві́д'і́ла / ї́ек ї́і́го коро́ва чуж'і́ ме́ж'і́ запаса́ла / ш'і́ те́мно / а вин ў́же́ женé пáсти.**

ДИЙГРАТИСЯ – догратися: *Диві́секо / бо ти м'ін'і́ / па́рупч'і́ / ди́йгра́йіс:е / шо йа о́зму лома́гу / і́ тебе́ успокóйу / і́ ни трéа зу́би продава́ти / бо ту́тки купц'і́ў нима́; Ди́йгра́ўсе до то́го / шо ў́ хáт'і́ пóрожно ста́ло / ў́с'о гор'і́ўкі́ ві́т'і́гли / Ї́о / ў́на м'і́ри ни зна́йі.*

ДИЙМИТИ (ДОЙМИТИ) – дошкулити, допекти: *Кі́л'ко мо́жно / да́й та да́й / то ў́же і́ менé ди́мі́ло / нима́ / ка́ў / б́уде пéн'ц'і́йа / тогді́ шош дам / а з́арас нима́ / ві́тки тоб'і́ о́зму?*

ДИЙМИТИСЯ (ДОЙМИТИСЯ) – осудж., забагато часу, зусиль, на думку мовця, приділяти комусь або чомусь: *Ди́мі́ўсе то́го ро́вера / а робóта сто́йіт / йа х'і́ба ко́лесо проб́іў / і́ фэ́ртик.*

ДИЙНИЙ – той, що доїться, дає молоко (про худобу, зокрема корів): *Ди́йна́ коро́ва б́ула / áле і́к ма́тка засла́бла / мýс'і́ли прода́ти / бо ў́на гáлапáла і́нчих ни питпуска́ла до се́бе / ч'і́ка́ла сво́йў газд́ін'у.*

ДИЙНИЦЯ, -і – заст., своєрідна дерев'яна посудина, у яку доїли молоко: *Ў́перéт мо́локо́ дой́і́ли ў́ ди́йні́цу / а тепéрки ў́ пýт'н'у до́йу́т; Ди́йні́ц'а / це таке́ дереўі́ене ведрó / поді́бне до малéн'кого цéбрика / áле з рúч'коў́ / такоў́ / і́к у ведр'і́ / з бо́кіў у ни́й б́ули так'і́ ву́шка / ў́ ко́ждому по ді́роц':і́ / і́ ў́ них усі́лена рúч'ка́ / це йа роска́зу́йу / ї́ка ў́ нас б́ула ди́йні́ц'а / áле то б́уло даў́но́ / дес зо ш'і́дис'éт' ро́киў то́му / а б́ірше ни ві́д'і́ла.*

ДИЙНИЧЬКА, -и – зменш.-пестл. до ДИЙНИЦЯ: *Бабо́ / шо ў́ ци́й ди́йні́ц':і́ мош держ'éти? / Шо́ хоч' / тепéрки ў́ н'у н'і́хто́ ни дой́і́т / Соф'і́йка хот'і́ла ў́з'éти / ка́же / шо зберáйі́ даў́не на́ч'ін'і́ / оно́гди ві́просила то́т старі́й млино́к / шо пéре́ц ме́ле / у кúхни на полі́цу хóч'і́*

покла́сти / *їа да́ла / а ти бес від'їла / їа ўна бу́ла ра́да / наї берé / до́бре / шо інтересу́йїц':е такїм.*

ДИЙОК, -йка – дійок: *Ўч'э́с'е / д'і́ўко / коро́ву дойїти / але памн'ітаї за дїїки / уні ма́йут бу́ти ч'э́с'т'і / бо йїк зле ум:ійїи / то молоко́ бу́де ч'ўти гно́йїм / ста́йнеў / а́би на́в'їт' оти́ц'ко пишло́ ў пўт'н'у бру́дно́го / то ўже ўс'о / вілії йїго́ / куда́ хоч'.*

ДИЙТИ – дійти: *Дїїдемо / але ни скóро / тудá ш'ї дв'ї годїн'ї хóду; Дїйшли́ до то́го / шо по́ки шо сид'їти му́т тїхо / н'їгдé н'їкóму н'їч'о ни каза́ти / а потóму бу́де вітко́ / шо робїти.*

ДИЙТИ ДЭКИ – зрозуміти, оцінити і бути вдячним за добро, зроблене кимось: *Уна́ дїїде до то́го / шо сло́во д'э́куў трéба каза́ти / дїїде д'э́ку / дїїде / Х'їба́ їк се постáр'її / і то ни зна́ти / їк у трїц'їт' ни розум'її / то ма́ло над'її / шо ў н'їдис'ет' нарозу́миц':е.*

ДИЙТИ ДО ГОЛОВИ – збагнути те, чого раніше не розумілося: *Аш те́пер м'ін'ї дїйшло́ до голо́ві / ч'о Парáска приходїла́ / каза́ла / шо со́ли ни ста́ло / квáси огир'кї́ / але то за́ч'їнка / їа се догада́ла.*

ДИЙТИ ДО КІНЬЦЯ (КИНЬЦЯ) – закінчити йти, прийти до наміченого місця: *Та ми му́симо дїїти́ до к'ін'ц'а́ / ш'ї трóхи / за цим гру́ником у́же д'їдова хáта / гр'їх верта́тїсе / їк тїл'ко проїшли́ / йéк таке́ робїти? / хто ч'уў? / ш'ї крїшеч'ку́ / потерпї́ / д'їт тебе́ дўже ч'їка́йї.*

ДИЙТИ (ДИЙШЛО) ДО КРАЮ (ДО КРАЙНОГО) – стати нестерпним; дійти до межі, за якою, на думку мовця, скрута, безвихідь; викор. і в безособ. знач.: *Вин до кра́йїу дїйшоў́ / ўс'о проти́ў / а д'їтем л'ўде зносїли йїсти; В'їд'ї́ / му́т се рóсходїти́ / бо то ўже дїйшло́ до кра́йїу; То ўже бу́ло дїйшло́ до кра́йїу / ўже так / шо кавáл'ч'їка хл'їба́ ў хáт'ї ни бу́ло; Дїйшло́ до кра́йно́го / уні ўже на́в'їт' ни говор'ут́ / а страшно́ бу́ли до́бр'ї / отакé то ўсе йе.*

ДИЙТИ ЗГОДИ – виробити спільне рішення, погодитися з кимось у чомусь: *Йої́ / да́йте м'ін'ї ч'э́стиї спóк'її́ / дé смїх гада́ла / шо бу́де такий цу́рис за тот кавáл'ч'їк пáш'ї? / але до́бре / шо дїйшли́ зго́ди / наї у́же повóлен'ки ус'о ўтихо́мір'уїц':е / а там бу́де вітко́.*

ДИЙТИ РОЗУМУ – порозумнішати з часом, збагнути те, чого раніше не розумів: *З рока́ми дїїде рóзуму́ / ни б'їсе́ / вин ш'ї малї́ї.*

ДИЙТИ СВОГО – 1) домогтися вирішення важливої для мовця справи, розв'язання якоїсь проблеми: *Калї́на така́ / шо дїїде сво́го / ўна*

ч'ужо́го ни о́зме / а́ле ї́ сво́го ни попу́сти / йа́ дїу́йу́се / шо́ низлѐ́ ма́ти та́кій херѐ́ктор' / гет низлѐ́; 2) набути певної якості: Йѐ́годи ни переко́пуї́ цес рик / уні́ видро́д'уц:е / роспасемкўйуц:е ї́ дїї́дут сво́го / ш'ї́ ікў́с ко́рис'т' меш з них ма́ти / а на́рик ме́ц:е від'їти; 3) глибше розуміти життя: Ву́йноч'ко / ни гриз'ї́ц:е / д'ї́ти дїї́дут сво́го і́ ро́зумом / і́ ста́тками / то́ так йе́ / а вам шо́ / ура́с у жит'у́ йшло́ лѐ́хко? / н'ї́ / ві́дите сам'ї́ / шо́ жит'ѐ́ ни лиш глáди.

ДИЙТІ СВОЇХ РОКІВ – стати мудрішим, подорослішати: То ш'ї́ малѐ́ / уно́ дїї́де сво́йїх ро́кїу́ / і́ меш від'їти / шо́ наро́зумїц:е.

ДИЙШЛО́ ДО ПОСЛІ́ННОГО – те саме, що **ДИЙТІ́ (ДИЙШЛО́) ДО КРА́Ю (ДО КРА́ЙНОГО)**: Та́мки ў́же до́бра ни́ бу́де / то́ дїйшло́ до пос'л'ї́н:ого.

ДИ́КЕ МНѐ́СО – хворобливий наріст біля рани, яка довго не загоюється: Ў́ мене́ колї́с бу́ло ді́ке мн'ѐ́со / і́ зна́йїш / ч'ем ві́л'їкували? / ў́ нас бу́ў грѐ́б'їн' з ро́гу / йї́го шкрен'та́ли ї́ тот'ї́ шкрен'тан'ц'ї́ прикла́дали ко́ло м'ї́зїн'ц'а / і́ т:о́ ду́же ско́ро загої́ло́се / а́ ї́нче н'ї́ч'о́ ни помо́гало́ / т:о́ / шо́ ра́дили дохто́р'ї / ни помо́гало́ / лиш оц:ѐ́.

ДИКУВА́ТИСЕ – 1) ховатися: Ни́ дїку́йсе́ / Ан:ї́ч'ко / ходї́ / га́дала йї́с / шо́ ми тебѐ́ ни на́їдемо́ / а́ле двѐ́р'ї лишї́ла ў́тво́ре́н'ї / ї́ ми здога́дали́се / де́ ти / га́ї пишлі́; 2) відзначатися мовчазністю, закритістю особистого життя: Мар'ї́ч'ко / ану́ стан' / ни́ дїку́йсе́ / йа́ лиш шо́ш за́пита́йу́се / ни́ з'ї́м те́бе / ти́ прї́їдеш сего́н:е ў́ клуп? / Н'ї́ / ву́йку / Та́ ї́кїї́ йа́ тоб'ї́ ву́йко?

ДИКУ́НОК, -нка – 1) бункер, криївка: Йї́го́ бу́ли ў́бі́ли ў́ дїку́нку́ / хтос́ / ві́тко / шо́ дон'ї́с; 2) перен., місце, де, заховавшись, хтось перебуває: Д'ї́ти так со́б'ї́ ї́гра́лисе́ / зроби́ли дїку́нок ї́ постано́віли ни́ ў́бзїва́ти́се / і́к йї́х му́т клі́кати / ми́ з них збі́лисе́ / де́ ў́ни? / ни́ зна́ли / шо́ робї́ти / аў́ і́кїї́с ч'ѐ́с дї́вимо́се / а́ ў́ни ви́лаз'ут / каў́т / шо́ голон':ї́.

ДИ́Л, -о́лу – 1) долина: Дил / це́ та́к'ї́к Г'у́диу́ / долі́на / ч'о́ / ду́майї́ш / та́к се́ назїва́її? / бо́ тут долі́на / ми́ ў́ долі́н'ї́ жи́їїмо́ / а́ ч'о́ Кў́ти се́ назїва́їют Кў́тами? / бо́ ві́ц:и́ ї́де р'ї́ка́ ї́ ро́би та́кїї́ кут / згин / а́ ві́т:и́ го́ри / то́го́ / а́ Ми́жибро́ди? / бо́ село́ ми́жи бро́дами / Б'ї́лоберѐ́ска / бо́ б'ї́ле бе́рез'ї́ / ну́ а́ Г'у́диу́? / ш':е́ рас каў́ / то́го́ / шо́ ту́теч'ки долі́на / лі́шен' та́к і́ ни і́на́кше; 2) територія сіл, розташованих далі, вниз від Тюдова, де “поля”: Сей́їноч'ї́ О́л'ка з до́лу прї́її́хала / на́ барабу́л'ї́ ходї́ла / н'ї́у́ро́ку / по́ўну ма́шїну́ прї́вѐ́зла.

ДИМАЛО, -а – очищений і висушений сечовий міхур тварини, наповнений повітрям, він міг викор. як дитяча іграшка: *Дімало було зам'іс' півоч'ки / ним д'іти їгрілице / бо то лехке / ік надуте / кінеш угуру / а ўно летит / йої / т'ішк'і були ч'ісі / тепер'ішн'і д'іти за такé / мójе / і ни ч'ўли / ў них ін'ч'і забажки; Ўперét дималом д'іти їгрілице / йік піўкоў / лиш т:о / шо ни кóпали; 2) капшук, зроблений із сечового міхура тварини: *Д'ідо маў два капшукі / одén буў з димала / темний / закур'іний / йік д'ідов'і пал'ц'і / а другий / в'ідéў / шк'ір'іний / то буў с'в'ітóшний капшук.**

ДИМКА, -и – сорт цибулі: *Посадила смих димку / наїко / шо буде?*

ДИНДИ-БАБА, -и – очевидно, міф., особа жін. статі: товста, закутана, страшна, якої можна налякатися; часто у порівн. конструкціях; аналог баби-яги, бабая; хтось страшний, невідомий: *Тепереч'ки надвор'і така студ'ін' / шо йа замоталасе ў фустку / йік діндибаба; А шо т:о заўдна пишла / така позамóтувана / йік діндибаба? / ге? / ану див'іц:е; Зибраласе йіс / ік діндибаба / іг би ни знала / шо то ти / то могла бих се перепудити; А ц:е / л'ўпч'іки / когó несé? / ад'і їка дінди баба пишла до Ївануш'іхи; Діндибаба / це шош такé / йік баба йїгá; Від'іла / смих / Малánка йшла / ўс'і перéбран'і / одна була така діндибаба / йік йа / по кутиках ни геї було Маланок / а ц':а пишла була до вўїка Мітра / та кáжут / шо великоїи шкóди наробила / бо ўкράла йїгó брáму таї гаш на горп вінесла / а хат'н'і двёр'і забила цвіками / вўїко рáно ни мих війти / так'і збїтки зробили / йік дéколи рóбїют на Андрéя.*

ДИПРАВДИ (ДИПРАВДУ) – незм., справді: *Дипраўди ни знайу / ци ўни шош пот'емили / н'іхто н'іч'ó ни казáў; Йа дипраўди знайу / шо так було / бо йіс сама казáла / а потóму т:о самé казáў Васіл' вўїкиў; Каў / так'ік йе / дипраўду ни знайу / шó м'ін'і с цим усім робїти.*

ДИРКА, -и – дірка; те саме, що ДЗЮРКА: *То ўже така дірка се зробила / шо х'ібá лиш латáти.*

ДИРКА В ГОЛОВІ У КОГОС – згруб., хтось забудькуватий: *Ў тебе шо? / дірка ў голов'і / шо ўс'о з неїи вил'ітаїї? / кїл'ко ш'і трéба нагáдувати / абéс оц':і бисашкі Гáни видн'іс?*

ДИРКАВИЙ (ДЗЮРКАВИЙ) – 1) про “сітчасту” або ажурну тканину чи виріб із неї: *Диркава бл'ўска / така / шо ни ме парити ўл'іт'і / йек дóбре хтос придумаў; 2) пористий: Будз диркавиї / такиї самїї / ік тот / шо ў Кўтах продавали / ану кўш'їте / óзмеш у рот / а вин гаш*

скрип'їт на зубáх / ни ўрас отакїї удай'ец:е загл'ёд'ж'їти; То ї ч'укул'áда мóже б'ути диркáва / йа знáйу / в'ўїко Мїтро так'у буў м'їн'ї даў / йої / ік'е т:о дóбре / ч'укул'áда такá завелїка б'ўла / ік / ік / й'ег би це сказáти? / ік / Ни брешиї / так'ї велїк'ї ч'укул'áди ни рóбїют.

ДІРКАНИ, -а – опредм. дія від ДІРКАТИ: Діркан'ї з в'ўлиц'ї гаиш судá дохóди / ад'ї зноў ропотáїлом хтос йїде / пуст'е / наїп'уш:е к'упи / зал'їз'е / таї тим с'в'їт гл'уши.

ДІРКАТИ – деренькотїти, видавати голосні уривчастї звуки; гудїти: Йа кóс'у кóсоў / а ўни понакупóвували кóсáр'ки таї дїркайут до самóго в'еч'їра / гл'áба шош рóбїти надвор'ї / лиш дир та дир / головá вит тóго дїркан'а се розвáл'уйї.

ДІРКИ ЗА СТОЛОМ НИ Б'УЛО (НИ Б'УДЕ) – свято відбудеться за будь-яких умов чи відсутностї когось із гостей; усї мїсця були (будуть) заповненї: Ни прїйшла / угн'їваласе / áле дїрки за столóм ни б'ўло; Гаї скажї м'їн'ї / Мар'ус'ко / ік йа ни прїйду / то за столóм б'уде дїрка? / ўс'ї мут журїтисе / шо з неў рóбїти? / мої / йек йїї затулїти? / ни б'уде ц'его / дїрка вит тóго се ни зрóби / шо мен'е нимá.

ДИРКУВАТИЙ – те саме, що ДИРКАВИЙ: Свїдер їкиїс диркувáтиї / áле то / в'їд'еў / так'е р'їтк'е плет'їн'ї / ан'у ўберї / наї се подїўїу.

ДІРОЧЬКА, -и – дірочка: Мал'ен'ка дїроч'ка / зат'їгнї йїї / шч'їпї / бо стáне велїка / тогдї т'еїшко зац'їрувáти.

ДИСТАВАТИ – діставати: У магазїн'ї ўс'о йе / кобї лиш грóш'ї / шо хоч' йе / то нит:ó / шо ўпер'ет / пус'т'ї полиц'ї б'ўли / сегóн:е н'їч'ó ни тр'еба диставáти / лиш бер'еш бр'їхтáшку / їдеш і куп'уйїш; Йо / ік ни сл'ухаў / то дес б'ўло / шо диставáў / ни бес тóго.

ДИСТАТИ – дістати: Ц'їхо сидї / бо дистáнеш / уж'е бер'у прут; Мар'їка прóси / шóби йа дес дистáла йїї кукур'їч'ки / А ти се ни ўстїдáйїш такóго витпїтуватисе? / наї самá прóси / ік йїї тóго тр'еба.

ДИСТАТИ Б'УКА (Б'УКОМ; ПÁРУ Б'УКИВ; ПР'УТОМ, ПАСКОМ, РЕМ'ЕНЕМ) – бути битим: Дистáў б'уком таї пишóў конт'етнїї / та ни б'їт'есе / йа жерт'уїу / ни биў йїгó / даў рас тон'ен'ким пр'утиком по ногáх / Йої / ни тр'еба б'ўло / бо Василїха ме л'їсти ў óч'ї / Наї л'їзе / áле ўна мáйї д'екувати / а ну л'їсти / бо йїт би ни ми с Кóц'ом / то вин мїх се ўтопїти / та ни биў йїгó / ни биў / ни переживáте / йа назбїтки каў / лиш сварїў / ч'о вин їшóў двод'ї / йїк ни ўм'їїї плївати? / наїко / шó цес хлóпец ме дóма казáти?; Дистáў б'ука ї теп'ерен'ки так

ц'іхо сидіт / шо ну; Хоч' páру б'укиў? / ік хоч' / то дистáнеш / м'ін'і ни шкодá дáти.

ДИСТÁТИ ВІШКИЛ – добре навчитися чомусь (десь, у когось):
Вин у Коломійї / ў г'імнáz'її се ўч'еў / дóбрий вішкил дистáў.

ДИСТÁТИ ВÓВКА – захворіти, мати геморої: Вин дистáў вóўка / але ни хóч'і казáти / се ўстидáйї / а шо тут устідного? / слáбости ўс'ék'і йе.

ДИСТÁТИ (МÁТИ) ГУСТ – прагнути чоґось; мати велике бажання постійно здійснювати щось: Ан:ўц'а дистáла густ на бáнуш / кóждий ден' варїт / тогó ї розийшлáсе / шо ни ўм'іс'т'уїїц':е ў двёр'ї.

ДИСТÁТИ (МÁТИ) ДИХАВІЦУ – захворіти астмою: Зо мноў ўч'елáсе Паз'ўн'ка / шо мáла дихавіцу / т'éшко / сарáка / дїхала.

ДИСТÁТИ ПИСЬМÓ (ПІСЬМÓ) – отримати лист: Ад'ї йке смих пис'мó позаўч'éra дистáла / ни ўгадáйїи / вит кóго.

ДИСТÁТИ ПЎДУ – налякатися: Шо тот'ї шмар'кач'ї? / уздр'їли / шо йа ни сам таї дистáли п'уду / нус'т'éч'ї бїтисе хот'їло / але се сп'удило / так драпануло / шо гаш в'їтер зашум'їў.

ДИСТÁТИ ТРÉМУ – розхвилюватися: Дистáў трéму / таї бїрше н'їч'ó ни мих казáти / ўч'їтел'ї ни моглї хлóпц'а допросїтисе.

ДИСТÁТИ (МÁТИ) ХІТЬ – дуже хотіти, прагнути чоґось: Йа д'умала / ч'ó / верé / ўна дистáла так'ў х'їт' на кваснé? / а то ад'ї ч'о / йék йа зрáзу ни здогадáласе?; Дистáла х'їт' до заплéтен'а / кóждий ден' по їнчому се запл'їтáйї / то однá кїска / то дв'ї / то богáто малéнк'их / але н'їч'ó / їїї фáїно / наї мудруїї / пóки молодá / молодóму ўс'éке пасуїї / то старїї мáйї се стрїмувати / ў шо се ўбрáти і йек вигл'їдáти / а молодóму шо? / молодїї нáв'їт' їїк і ни д'ўже фáїниї / ус'ó однó вин набогáто фáйн'їш:її вит старóго ци питстáркуватого / прáўду йа каў?

ДИСТÁТИ (МÁТИ) ЦВІТ У ЛИЦÉ (В ЛИЦІ, НА ЛИЦÉ) – виглядати здоровим, рум'яним, свіжим, не втомленим: Побула дитїна ў нас дв'ї нед'їли / ї дистáла ц'в'їт у лицé / приїїхала зам'ўч'їна / н'їйéка / а тепérки б'їгаїї / йїсти самá прóси / молока ш:умкóм пїе / бес ни пизнáў їїїї / ї ц'їлїї ден' на вóздус'ї / кáже / шо моглá би т'ўтки се лиш'éти / але ж'уриц':е / ци мáма п'устї.

ДИСТÁТИ ШОШ НА ГÓЛУ – те саме, що ВДУРІТИ: Уз'éў буў цис'ў / котру хот'їў / ви сам'ї вїдите / їка з нéїї жїнка / а ўз'еў би буў Йїлénку / то хто знáйї / ци би б'ўло л'їпше / з неў би ни б'їдуваў / тák'їк с цеў / бо то

газди / ал:е / Бóже борони́ / ўна / ка́жут / шош дистáла б́ула на гóлу / то ўже ни зна́ййш / йек кра́ш:е пора́диту / ўс'о ў Бóжих рука́х.

ДИТИНÉ, -éти – дитя: Сла́ва Бóгу / ма́йут дитин'é та́й на́й т'ишуц:е.

ДИТИНÉТКО, -а – змени.-пестл., те саме, що ДИТИНÉ: Ану́ / котрэ то дитин'éтко так фа́йно с'п'ива́й? / хóч'у йі́го поцулува́ти.

ДИТИНÉЧЙ (ДИТЙНІЧЙ) – дитячий: То дитин'éч'и споден'кí ї к'ипта́рик; Йе до́ста дитин'éч'ого / шо тре: ви́жмакати / а ўже ў дру́гій захі́т óзму твое́.

ДИТИНЙТИСЕ – про старшу дитину, яка веде себе, як маленька, вимагаючи уваги батьків: Йі́к уроді́ўсе малі́й / Ори́с'а зач'éла дитині́тисе ї песті́тисе / а потóму ўже ї гово́риту хот'і́ла / йі́к Іванко́ / лédви видуч'éли.

ДИТИНІТИ (ЗДИТИНІТИ) – “впадати (впасти) в дитинство”, іноді поводити себе, як дитина: Ік прихóди ўнук / ч'олов'і́к ч'éсто дитин'і́йі.

ДИТЙНІЧЙ (ДИТИНÉЧЙ) РО́ЗУМ – такий, як у дитини; притаманний дитині (про на́йвну людину; про нерозсудливість, часто – вседозволеність, яку іноді виявляє дорослий стосовно дітей): Мамо́ / та ў вас ни дити́н'іч'і́й ро́зум / абі́ дослу́хатисе йі́го ро́скази́ў / хто ту́тки ста́рши́й? / ви ци дити́на?; Паўл'і́ / ни свари́ малу́ / уна́ ду́мала / шо до́бре ро́би / то ш'і дитин'éч'і́й ро́зум.

ДИТЙНУ ТРÉБА (ТРÉЕ, ТРÉА) ЗАЧІНА́ТИ ВЧÉТИ, ІК (Ї́К) УНА́ ШІ ЛЕЖІ́Т ВПÓПЕРЕК ЛА́ВИЦІ, А НІ́ – Ї́К ПОДÓВШ – дитину необхідно виховувати з пелюшок: Це йе ду́же праўди́ве / дити́ну тре: зач'іна́ти ўч'éти с:амóго ма́лку / ік уна́ ш'і лежі́т ўпо́перек ла́виц'і / а ні́ йі́к подóўш / ні́ йі́к у́же би́ршен'ка / то ї тогди́ мош / áле ўже т'éш:е / а йі́к уна́ ві́росла / а ти шош се нагада́ў і зач'іна́ййш йі́йі по́уч'увати / то гет зле / де ўна ме тебе́ слухати́?; Дити́ну ўч'е́й / йі́к уна́ ш'і лежі́т ўпо́перек ла́виц'і / отогди́ / а ні́ йі́к л'і́гла подóўш / бо йі́к малéн'ка / то тогди́ ш'і мош уч'éти / а ўже потóму ме хот'і́ти тебе́ ўч'éти / тоб'і́ роска́зувати; То такé йе / шо дéкто зач'іна́йй дити́ну ўч'éти / йі́к уна́ ўже хóди / фа́йно гово́ри / а ста́ри'і л'у́де до́бре ра́дили / уч'е́й дити́ну / ік уна́ ш'і лежі́т ўпо́перек на ла́вици / а ни тогди́ / йі́к л'і́га́йй подóўш / бо йі́к зач'не́ш пиз'н'и́ш:е / то при́пизнес:е ри́ўно на́ти́л'ко / накі́л'ко ўна ві́росла / ота́к гово́рили ўперéт / уроді́лосе / а ти потро́шки йі́го ўч'е́й.

ДИТИНЬЧÉ, -éти – те саме, що ДИТИНÉ: Ч'и́йе ци́се дитин'ч'é? / ўно́ ма́ло би даўно́ спа́ти / а ни ході́ти ко́ло сто́ліў / де ро́дич'і?

ДИТИНЬЧЄТКО, -а – змени.-пестл., те саме, що ДИТИНЄТКО: *А то йек се називаїи такє дитин'ч'єтко / йек? / ану скажі вуйн'ї.*

ДИХ, -у – “сонішне сплетіні”, особливо болюче місце під грудьми: *Бóже боронї бїти ў дих / так мóжно ўбїти ч'олов'їка.*

ДИХАВІЦЯ, -ї – астма; те саме, що ЗАДЎХА: *Де ўна / сара́ка / гóн:а т'єшко робїти? / х'їба шош лéда / ў нєїи дихавїц'а / ви ни зна́ли?*

ДИХАВІШНИЙ – хворий розладом дихання: *Ба́ба дихавїшна / ўна ни вї́де на цес грун' / на́в'їт' ни клїч'те / ни вї́де.*

ДИХАВІШНИК, -а – чоловік, що має проблеми з диханням: *То ў них спаткóве / д'éd'а дихавїшник / іў нєго цис'а б'їда.*

ДИХАВІШНИЦЯ, -ї – жін., пох. від ДИХАВІШНИК: *Бу́ла та́ка д'їуч'їна / иїїї пр'їж'їч'кува́лисе дихавїшниц'а / але йа тогди ни розум'їла / ч'о / ўна вигл'їдала / иїк ус'ї / це ўже потóму йа ўзна́ла / шó т:о ї до ч'óго / потóму.*

ДИХАНЯ, -ї – заст., живї істоти: *Ус'є́ка дїхан'а жийé на с'в'їт'ї / ўс'є́ке Бóже сотвор'їн'ї / дїхайї ї хоч'ї жити.*

ДИХНЎТИ ГРІШМИ – дати комусь грошову винагороду за сприяння в досягненні чогось, позитивному розв'язанні якоїсь проблеми: *І:ї / та йїго вїпустили на дрўгий ден' / д'éd'а дихнўў грїшми / і зрáзу пустїли; Ц':ї ма́ли дóбре дихнўти грїшми / шо дистáли такў присадїбу / ої шо ма́ли; Ўни скупувáлисе / а то трéба бўло хот' трóхи дихнўти грїшми / і ўс'о тишло би / иїк по ма́слу / а шо тепérки? / трéба бўло рáн'ше за ц:е дўмати.*

ДИХТІТИ – 1) важко дихати: *Ад'ї їкиї слабії / лédви дихтїт / ни зна́йу / ци с цéго гóден вїйти; Мої / ти ч'о дихтїш / їк старїї д'їт? / шó с тобоў?; 3 нипривїч'ки дихт'ў / бо м'їн'ї т'єшко ў горп ітї / йа по рїўному звїкла ходїти; 2) мати важкі чи нестерпні умови прожиття: *Вин ни жийé / а дихтїт / кáжу вам / шо дўже б'їдуйї.**

ДИЧЄТИСЕ – те саме, що ДИКУВА́ТИСЕ: *Гаї / ни дич'є́се / кажї вуйн'ї Сла́ваїсу / а тепérки поцулуї / под'єкуї за колáч'їки / бóрзо / ад'ї вуйна ш':е шош маїї дл'а тéбе.*

ДИЧІТИ – недок. в. до ЗДИЧІТИ: *Кóжде хоч'ї рук / а иїк ни робїти / ни копáти / полóти / то ад'ї шо се рóби / горóт дич'їїи / хто би сказаў / шо це ба́бин горóт / ба́бин горїдец? / н'їч'ó з них нимá / гет н'їч'ó.*

ДИЧЬКА, -и – дика яблуня: *Ни йїш / то дїч'ка / квас'н'їкі.*

ДІВКА, -и – 1) дівчина: *То ўже старш'а д'іўка / ўна з Йіленкоў до шкóлы ходіла / то к'іл'ко це рóкиў / ік уні шкóлу с'к'ін'ч'элі?;* 2) жарт., дівчинка: *Д'іўка ма́йі штíри рóки / а ни ўм'і́йі fáйно шнуриўкі заўйíзати;* 3) донька: *Ма́йу д'іўку і хлóпц'а / То на́й здорóв'і ўни вам бóдут / Д'іковáт' / абéсте і ви здорóв'і бóли.*

ДІВКА З ЗАКОРСАНИМИ П'ЄТАМИ – згідно з вірув., дівка (жінка), які приносять нещастя: *Йа цисé ч'ўла вид д'іда / вин л'убіў казáти / би Бох бороніў вит старокуцко́йі д'іўки з закорсаними п'ієтами / та́й урác се с'м'і́йéў / йік дес такé скáже / ну та́й ми гада́ли / шо то такé жертовáн'і / бо йек п'ієти мóжуть бóти закорсан'і? / тако́го нимá / алé рас / йік д'ит цисé сказаў буў / йа зач'эла се доп'итувати / ч'ó вин так наўстр'іт' жерту́йі? / а вин витпов'іў / шо то праўда і н'і́йék'і ни жéрти / вин ш'і вит свóго д'эд'і цисé ч'уў / д'эд'а йігó рáдиў бóти подáл'і вит такіх д'івóк / бо йік таку ўз'эти / то ўна н'і ў ч'óму ни ме мáти ч'олов'і́ка / догризé йігó / айі́эли / пересту́пи і ни обзирне́ц:е / то нич'эсте / с такіх пустé берéц:е / ну та́й сказаў так / та́й н'іч'ó / шó л'ўде ни вигáду́ют / б'ірше смих се ни доп'итувала і на цéму се с'к'ін'ч'эло / д'ідо ўже даўно пок'і́ннй / а с тепер'ішних л'уді́й / мóже / за ц:е ўжé н'іхтó і ни ч'уў / бо то пустé / алé шо бестé сказа́ли? / сегóл'ита при́шлá бóла до мéне Ан:і́ц'а / Василéва нев'і́стка / йі́ тре: бóло с'ита / шоб'і п'ісóк с'і́йіти / питáласе / ци ни ма́йу / йа дáла / шош говор'імо ш'і / йа д'іўйусе на йі́йі босонóшкы / а паск'і вид них з:áду гаш потай'ут у п'і́т'у / м'ін'і́ гаш морóс пишóў по шк'ір'і / йа дáл'і се придиўйéйу / а п'і́тá гет вет'ит на пасóк / й'ой'ой / соб'і́ д'умáйу / та ў н'ейі закорсан'і п'ієти / і гаш тогд'і до мéне дйшлó / шо за такé йа вид д'іда ч'ўла / ни в'і́рила тогд'і / гада́ла смих / шо то бр'і́хн'і / а то ад'і́ і́ка праўда / п'і́с'л'а цéго ни в'і́р' / шо л'ўде каўт / Ну а йек цис'á молоді́ц'а жийé ш ч'олов'і́ком? / Та ў тим і р'і́ч' / шо / в'ід'і́ / ни ге́й / алé абéсте цисé н'і́кóму ни казáли / бо з мéне мут се с'м'і́йэти / скаўт / шо бáба гет рóзум загуб'іла.*

ДІВКІ РОСТУ́Т, Ї́К (І́К) ЖИДИ́ВСКА ЛІ́ФА – заст., жарт., те саме, що ДІВКІ РОСТУ́Т, Ї́К (І́К) З ВЕРБ'І́ (ВОДИ́): *Ог:ó / це так д'ит казáў / шо д'іўкі́ росту́т / ік жидіўска лі́фа / теп'ёрки мáло хто ц:е памн'і́тáйі / х'і́бá старш'і́ / так'і́ / мóже / йік Парáска / вáш'а сус'і́да.*

ДІВКІ РОСТУ́Т, Ї́К (І́К) З ВЕРБ'І́ (ВОДИ́) – дуже швидко: *Каў тоб'і́ / шо ни пизна́ла тво́йу дон'ку́ / гада́ла / шо ўна ш'і малá / а то ад'і́ йек ві́гут'іла / То ч'ўж'і́ д'і́ти скóро росту́т / а д'іўкі́ / йік з вод'і́.*

ДІВОЦКИЙ – дівочий; часів дівочтва; належний дівці: *То д'івоцк'і коўткі / ш'і йіс замалá до них; Оц:é ба́бина д'івоцка сороч'ка ї спидни́ц'а / уна́ ў них убра́на на ци́ фудугра́ф'ийі / а ц'іткі / то ма́мин'і / та́то йіх у Кóсов'і купіў; Мамо́ / то д'івоцка ш'éпка / з ме́не хло́ц'і мут с'м'ийéтисе / йа ў цéму ни піду / на́й бу́де шо хоч'і / ни піду / і ўс'о.*

ДІВОЧІНІ – опредм. дія стос. **ДІВОЧИТИ**: *То бу́ла во́йна / йке д'івоч'ін'і моглó бу́ти? / н'ийéкого / д'н'а ни д'івоч'іла.*

ДІВОЧИТИ – дівувати: *О́сма кл'áса / а уна́ ўже хоч'і д'івоч'іти / дивісе / Одок'і / бо то заскóро / Тепéрки / Насту́ / ўс'о скóрше.*

ДІВОЧЬКА, -и – позит. чи негат. стос. **ДІВКА**^{1:3}: *Таку́ д'івоч'ку пошукáти / ў не́йі робóта горі́т у руках / а ўч'éра / йік сапáли на бéрез'і / йа ни моглá за неў угна́тисе / і до то́го ўсéго ш'і ї фа́йна; Ни б'й́се / то до́бра д'івоч'ка / ни рас ме пла́кати то́й / хто такé ш'эс'т'і ў хáту приведе́.*

ДІВУЛЯ, -і – зниж. стос. **ДІВКА**^{1:3}: *Дв'і д'іву́ли ў хáт'і / а на горóд'і хто рóби? / старá Иванóч':іха / Йо́ / уна́ найду́ш':а.*

ДІВЧІНІШШІ, -я – дівчина-підліток: *Ікóс та́то при ма́м'і жертува́ў / шо найшоў би соб'і д'і́ч'ініши':і ў штирна́ц:ит' / йа ц:е ўч'у́ла та́й ка́жу / ог:ó / то ви ш'і молóч:у вид ме́не хоч'іте / бо м'ін'і ўже п'ітна́ц':ит' / Вин подиві́ўсе ї бй́рше за такé н'ікóли ни говорі́ў / ба́ба ра́да бу́ла / до́бре / ка́же / шо ти йі́го трóхи заўстидáла.*

ДІВЧЮР, -á – 1) дівчина-підліток: *О: / це до́бриї д'і́ч'ур / ш'і хло́ц'а мо́же ви́бити; 2) хлопчик, що має звичку гратися з дівчатками: Мо́й / та ти па́рубок / а ни д'і́ч'ур / гра́йсе з Васи́л'кóм ву́їним / а ні с цй́ми д'івоч'ка́ми / Гра́ўсе бих / áле ту́тки інтерéс'н'иш:е / Васи́л'кó ни ўм'ийі їгра́тисе / А ти йі́го наўч'éї / Бабо́ / вин пу́стий до нау́ки / та́й йа ни найма́ўсе йі́го ўч'éти.*

ДІДИВ – належний дідові: *То д'і́диў капел'у́х / ни бері́ / ни во́л'но / Йа лиши прим'і́р'йу / поді́ўйисе / ікі́й йа бу́ду / ік ста́ну д'і́дом.*

ДІДИВНА СУБО́ТА – церк., Дмитріївська заупокійна субота: *Кс'онц каза́ў сегóн:е / шобі́ ни забу́ти / шо цис'á / шо прй́йде / то д'і́диўна́ субóта / але́ йа цисé ўрас памн'іта́йу / бо бй́рше мо́йі рид'н'і́ уже́ там.*

ДІДІЗНИНА, -и – спадщина після смерті діда: *Хáта на д'і́дизнин'і покла́дена / на то́му пл'ац'у / де старá бу́ла / то фа́йніи пл'ац.*

ДІДИК, -а – змениш.-пестл. до ДІД: *Наш д'і́дик до́бриї бу́ў ч'олов'і́к / к'іл'кóм л'у́дем помі́х / а ік'і заба́ўки нам роби́ў / ў т':і ч'ісі́ то вéл:еко*

знач'ело / грóшиї ни б́уло / а ми ма́ли / ч'ем ігра́тисе / ўс'е́ку ўс'е́ч'іну д'іт
мих зроби́ти / оц':і́ копанич'кі́ / на́рти / х'і́танка / то йі́го ру́ки робі́ли /
то вид не́го лиші́лосе.

ДІДИКОВИЙ (ДІДИКИВ) – належний “дідикови”: Оц':е́ ба́пч'ін
спиндза́р' / а ц':е́ д'і́дикиў / обі́два до́ста фа́йн'і / ни пі́знашно / шо йі́м
тіл'ко ро́киў / пра́ўда? / так / і́т би нида́ўно йі́х ш:і́ли.

ДІДИЧЬОК, -чка – пох. від ДІДИК: М'і́ д'і́дич'ок / вели́кий ма́їстер /
їа вид не́го ўс'е́кого се наўч'е́ў / на́в'іт' соп'і́ўку го́ден зроби́ти.

ДІДО, -а – 1) дід: Д'і́до ўс'і́х уну́киў л'ў́би / але́ / в'і́д'і́ / на́йбі́рше
Іва́нового ме́нчого / Йо́ / вин д'і́да ни попу́скаї́їц':е / ўс'о́ хо́ч'і зна́ти / ус'о́
бе́рец':е помага́ти / а ста́рш'і бі́рше ў компю́тер'і сид'у́т; 2) старший
чоловік: Шо́ т:о за д'і́до пишо́ў до́ро́гоў? / ни пизна́йў / ни зна́йў / шо за
ўди́н / Ві́тко / мижибри́цкиў / бо на кла́тку зверну́ў.

ДІДО́РА, -и – згруб. до ДІДО: То ш'і́ та́киї д'і́до́ра / шо молоді́х
пантру́її / ни ду́маїте соб'і́ / ад'і́ / йек ви́штрамува́се.

ДІДО́РНЯ, -і – жарт., хата старих людей: Ік у́же́ниц':е хло́пец / то
підемо́ жи́ти на бик / ў хач':е́ну / ота́м ра́н'че покла́ли соб'і́ на ста́р'іс'т'
д'і́до́рн'у / з молоді́ми нимá шо жи́ти / на́й сам'і́ тазду́йут.

ДІЇ́ТИСЕ (СЕ ДІЇ́ТИ) – відбуватися, діятися: Н'і́ц н'і́ч'о́ ни ро́бїу́ /
на́й се д'і́її Бо́ж'а во́л'а; Л'у́доч'ки до́бр'і / шо се д'і́її? / шо се д'і́її?; Шо
бу́де д'і́їїтисе / ми ни зна́їмо / мо́жемо лиш се здога́дувати.

ДІКОВА́ТЬ – дякую: Фа́їно д'і́коват' / абéсте ду́ж'і́ бу́ли / шо йі́стé
згоди́лисe помоч'і́; Д'і́коват' вам / абéсте на́рик доч'і́ка́ли; Наперéт
д'і́коват' вам / Насту́н'ко / да́ї / Бо́же / вам здо́роўїї.

ДІКОВИ́Й – дяковий: Йек ти ни зна́йїш / де? / каў то́б'і́ / ко́ло
д'і́ковой хати́ Мар'і́ка жи́їé / ўни та́меч'ки се побудува́ли.

ДІКУВА́ТИ – виконувати функції дяка: Ни зна́йў / хто тепéрки там
д'і́куїї / зна́йў лиш / що нові́ д'ек / а їа хо́жу ў то́ту́ це́р'кву / шо ко́ло
цві́нтар'а / зда́ўна так се скла́ло.

ДІЛЕНІ́НА, -и – розподіл чогось між кимось: Н'і́їе́койї спі́ўки і́
д'і́леніни ни хо́ч'у / на́й ко́ждиї соб'і́ сам заробі́ейї / шо заробі́ў / т:о йі́го
/ а йі́к зач'іна́йїут д'і́лі́тисе / то ўс'е́ке го́н:о бу́ти / де́хто ді́виц':е / абі́
лиш йі́му на ру́ку ви́йшло / шош л'і́тшиого перепáло / ўже́ смих / ма́ла та́кé.

ДІЛЕНЬЦІ, -ів – знев., результат поділу цілого на частини: Та ви
просі́ли оті́х д'і́лен'ц'їў / ото́го хл'і́ба / шо ву́їна вам ш'у́пала і́ дава́ла? /
зазера́ли йі́стé / шóби ўна ш':е вити́ўпувала і́ се ни ўстида́ли бра́ти? /

дóма ма́йіте такій кола́ч' / ік со́нце / а ви / ік старці́ / зазерáйте дрúгому
ў рот? / так йа вас уч'эла? / каж'іт / так?

ДІЛІЙ, -йв – назва поляни в лісі, де косять траву: *Вер'х Д'іліц' / В'іл'мі
/ це такóш пол'énка / де рóбійут с'іно / діўйуц'е / шóби ўна ни заростáла /
шóби мош косіти.*

**ДІЛІТИСЯ ПОСЛІННИМ (ПОСЛІДНИМ; ПОСЛІДНИМ
КАВА́ЛКОМ ХЛІ́БА; ПОСЛІДНОВ СОРО́ЧЬКОВ, КОПІ́КОВ)** – бути
співчутливим і щедрим – навіть у своїй бідності: *Уна́ посл'ідним
под'ілиц'е / а хлóпец ужé ни такій / вин у д'éd'у ўдáўсе / ў тоту́ фам'іл'іу
/ богáцку.*

ДІЛІТИСЯ СВОЇМ МОЗОЛÉМ (МОЗОЛЯ́МИ) – допомагати
комусь; ділитися тим, що здобує важкою працею: *Іва́ниха д'ілиц'е
пос'л'ін:им / сво́йім мозолéм д'ілиц'е / бо дайé ни вит то́го / шо ма́йі
забогáто / а вит то́го / шо сам'і́ треба на прожит'é.*

ДІТ, -да – 1) тато матері або батька: *М'і́ д'іт по ма́м'і Фед'ó
називáўсе / а по тáтови / Лес'ó;* 2) старий чоловік: *Іва́н ву́киў постáр'іў /
ч'éсто д'іт се зробіў / а ти раху́ / шо вин ни йе такі́х рокіў / йік Мі́тро /
Мі́тро стáршиі вид не́го на дэс'іт' рóкиў / це богáто / а йік отáк на них
подівис:е / то ни скáжеш / котрій стáршиі / Зна́йу / шо вин прислáп буў /
йіму́ ді́хати ни дайé / а слáб'іс'т' ч'олов'іка ни фа́йніт;* 3) жебрак:
*Гентáм ходіў д'іт з рупцаком і бáнеч'коў / просіў у сел'і / і ўл'іт'і / і
ўзим'і ў то́му само́му ўбра́ні / звéр'ха такé / йік дош':овік / маў.*

**ДІТЕМ БИ СЕ НИ ДОДА́В (НИ ДОДА́ВСЕ), А СТАРИ́НІ – НИ
ДОРОБІ́ВСЕ** – про різні пріоритети дітей і батьків: *Д'ітем урáс ма́ло /
йім усéго треба / а стáрш'а л'удина́ здорóўяа потребу́йі і пóмоч'і / цéго
кóждому се стрéбійу́йі / тогó так кáжут / шо д'ітем би се ни додаў / а
старин'і / ни доробіўсе / ад'і дайімо́ д'ітем і хтос ч'уў / шобі́ ўни сказáли
/ шо йім дóста? / д'éкуйут та́й беру́т / Насту́ / а дéколи і ни д'éкуйут і
ш'і діўйуц'е пұраво / шо замáло дáли / отакé бувáйі / Йо́ / та мі́жси
л'уд'мі́ ўс'éке трафі́ейіц'е / нáв'іт' делéко ни треба ходіти.*

ДІТИЙ, ІК (ІК) У КЛЬО́ЧЬКИ КУРÉТ – багато: *У них д'ітіў / йік у
кл'óч'ки кур'ёт / Бох кóждого рóку даваў по диті́н'ц'і / та́й ма́йут.*

**ДІТИ МОЇ́, ДІТИ, ДЕ МІ́НІ ВАС ДІ́ТИ? ПОКЛÁДУ ВАС В
КАРАБУ́ШКУ, МЕТÉ ШКРЯБО́ТИТИ** – *жарт.*, вислів викор. в
ситуаціях, коли хтось (дорослий) хоче сказати дітям приблизно таке: “Ну
шо міні з вами, такими ничемними, робити?”: *Д'іти мо́йі / д'іти / де м'ін'і*

вас д'іти? / поклáду вас ў карабу́шку / метé шкр'абот'іти / Бабó / вітко / шо ви ўже гет стар'і / такé говóрите / шо кўпи ни дёржиц:е / йék ми гóн':і змац'іц'кátисе / шóби тудá зал'істи? / йек?

ДІТІСКА, -ив – мн., збірн., згруб., дітвора: Д'ітiска кóўбер зробiли / таi се купáйут / дóбре / шо на Потóц'і / блiско.

ДІТИ ЦІЦКИ НИ ПРОСІЮТ – те саме, що В ТЭБЕ (У ВАС ТА ІН.)
ДІТИ (ДОМА) НИ ПЛÁЧЮТ: Посiжу / бабó / трóхи з вáми / ви дóбре кáжете / нимá ч'о б'іч'і ў теленi / ў мéне д'іти цiцки ни прóс'ут / дóма ўс'о зварéно / хто схóч'і йiсти / наi óзме сам; Ў нéйi д'іти велiк'і / цiцки ни прóс'ут / то ч'о ўна так мўси б'іч'і? / Так приўч'éла ч'олов'іка / шо ўс'о йiмў мáйi подáти / ни дўмаi / шо там лéхке жит'é / ўс'а домáшна робóта на ниi / кóло хáти / горóт / ус'о на ниi / Áле вин на робóту хóди / А ўна шо? / спит дóма? / та ў нéйi такóш кóждиi ден' робóта / у дв'і зм'ін'і / ў Кўтах i дóма / то хто бiрше нарóбiуйц:е?

ДІТОЧІЙ – дитячий: Це д'ітóч'е ўбран'é / нам трéба шош бiршого дивiтисе / ход'ім вiц:и / тўтки гет малé.

ДІТТЬО (ДІТЬКО), -а – 1) чорт, іноді викор. у пор.: Замаш':éниi / йiк д'іт':о / iк ш'áтан / стоийт / А ви вiд'или / iкi д'іт':о? / ге? / вiжу / шо йiстé вiд'или / рас такé говóрите / Гóсподеч'ку мiлиi / у кóго цес хлóпец удаўсе? / вiтки вин такiй говирливиi уз'ёўсе?; 2) перен., шибеник: Ад'і iкi д'іт':о / кудá вiл'ис / зл'изái / бо так рўку ци нóгу мош ўломiти / Бóже боронi / абéс вiт:и ўпаў / уваж'éi / повóлен'ки / ни ставаi на отói сухiй сук / йоi / ни квáпсе / бо м'ін'і ўже гор'ич'é се зробiло.

ДІТТЬО БИ ТЕБÉ ВЗЅВ (УХАПІВ) – 1) побажання зла комусь, вияв адресатові обурення, зневаги: Д'іт':о би тебé ўз'еў / та би тебé ўз'еў / йек ти так м'ін'і ўс'о позал'áпуваў / та йа лишéн' тiжден' тóму ўб'ілила / шó йа мáйу тепérки робiти?; 2) у певних ситуаціях викор. як вияв здивування, схвалення чиїхось дій: Моi / д'іт':о би йiгó ўз'еў / йек вин фáйно ўскр'іс' скористáў / то н'іхтó би так ни мих / гéзде тоб'і каў.

ДІТТЬО ЙГÓ ЗНАЇ – згруб., ніхто не знає: Д'іт':о йiгó знáйi / дé ўна могла се зад'іти / йа кўшку ни к'івáў / мóже / ти комуc зiч'іла? / йек це так / шóби кóло хáти н'ікóли ни годéн наiтi тóго / шо се стрéби / шо мáйi бўти пид рукáми? / Ни кр'ич'éi / дé йiс поклáў / там озми / ти знáйиш / шо йа ни кóс'у / i кўшку ў пáзуху ни сховáла; Д'іт':о йiгó знáйi / шó с цим робiти?; Д'іт':о йiгó знáйi / йék вiц:и вiбратисе / ми / в'ід'і / пишлi ў

другий к'ірунок / бо йік судá йшли / отакіх áфин ни бұло / ни росло / мої / кудá ми зайшли?

ДІТТЬО НИ ВХАПИ (НИ ВХАПІВ) КОГОС – згруб., нічого ні з ким не станеться (не сталося): *Ад'ї / н'ікóго д'їт':о ни ўхапїў / а ти се бойéла / грїзла менé / ч'о йа пускáў / йа ни самóго / а з другими пустїў / йék ти ни розум'їйиш / шо вин ни ме лии кóло твоїї спин:їцї сид'їти? / ўже штирнац:їт' рóкиў; Ни б'їсе / д'їт':о ни ўхáпи / то ни йе студенó.*

ДІЧЧІЙ – чортів: *То / Васи / така д'їч':а нату́ра / шо ту́тки н'їч'ó ни помóжеш / вин ма́йї сам цéго схот'їти / а ни т:о / шо хтос кáже / лиш так / порáди ни ме слўхати; Д'їч':ї ч'óботи / нóсиш і ни гóден йїх зносїти / А то шо / зле? / А йа шо казáў / шо зле? / йа такóго ни говорїў і ни мих би сказáти / йа лиш казáў / шо ўни дўже дўж'ї / фїїст мóцн'ї / оц:é лиш / шо дўж'ї.*

ДІЧЧЯ МА́МА – вульг., викор. у висл., коли мовець виявляє своє невдоволення чимось, сердиться, свариться; коли зазнає якоїсь невдачі чи коли хоче сказати: “Геть з моїх очей”; найч. у спол. з дієсл. *їти, питї* до... (на...), а також із *шо за..., іка...*; 1) чортова мати: *Ід'їт до д'їч':оїї ма́ми с сво́йїми бер'їўка́ми / сам'ї нес'їт; Ід'їт на д'їч':у ма́му віц:и / наї вас шл'ах ус'їх вітрафи; 2) перен., біда, клопіт: Шо то за д'їч':а ма́ма? / ч'ó йа ни гóден цим кл'уч'ém хáту ўтворїти?; Іка д'їч':а ма́ма тебе́ судá пригна́ла? / йа поперед'уваў / абéс хїр'їў дóма / а ни шпóртаўсе пид нога́ми; Де ў д'їч':оїї ма́ми тої старїї ч'омаїда́н? / там цóнгл'ї бу́ли.*

ДІЧЧЯ НАТУ́РА В КОГОС – поганий, на думку мовця, характер у когось: *Га́нин носáч' ма́йї д'їч':у нату́ру / то страшнїї лутаўїйék.*

ДІЧЧЯ ШКІ́РА – про дуже міцну тканину чи шкіру (на взутті); часто – в порівн.: *Матéр'їйа така / йїк д'їч':а шкї́ра / н'ї з йéкого бóку ни гóден ўпорóти; Черевїки ўже нóс'у двац:їт' рóкиў / ўни ма́ло шо зносїлисе / зóл'а цїл'їс'ка / так'ї / йїк з д'їч':оїї шкї́ри.*

ДІЯТИ – робити, діяти; викор., коли мовець обмірковує щось, думає про щось, висловлюючи міркування вголос: *Шо м'їн'ї д'їйáти? / ци л'їч'ї / ци ни л'їнува́тисе і питї бур'їнцў ўж'éти?; Шо м'їн'ї казáти / і шо м'їн'ї д'їйáти с цим усїм? / хто би мих порáдити?*

ДЛЯ ОДНІХ УСЬÓ, А ДЛЯ ДРУ́ГИХ – ЄК ВІЙДЕ (НІЧЬÓ) – про несправедливий розподіл матеріальних благ: *Нáрит цéму ни ме терп'їти / бо ч'о так ма́йї бу́ти / шо дл'а одніх ус'ó / а дл'а других / н'їч'ó*

/ одні́ жиру́ють / а дру́г'и / б'іду́ють / ти м'ін'і ц:е скаж'и / ч'о так ма́йї
бу́ти?

ДНИ БИ ТВОЇ ПРОПАЉИ – прокльон; щоб тобі було дуже погано;
щоб ти страждав: *Дни би твої́ пропа́ли / їки́ ти до́бриї / та їки́ ти
до́бриї.*

ДНІНА, -и – день: *По Іл':і дні́на короч':а ста́йе / таї́ студенó ста́ло
/ ад'і́ йек мра́ками позат'іга́ло; Ско́ро Видорш'і́ / таї́ дні́на се збі́ришила /
ни набога́то / але́ йе.*

ДНІНА БІЛА-БІЛІСЬКА – день, який давно настав: *Дні́на б'і́ла
б'і́л'іс'ка / а ми ш'и́ни ук'у́талисе; Дні́на б'і́ла б'і́л'іс'ка / а ўни́ сп'ї́ут / йек
такé? / а шо ўни́ ўноч'é роб'ї́ли?*

ДНІНА ЗА ДНІНОВ – день за днем: *Дні́на за дні́ноў зб'і́гаї́и / ти
дівис:е / а то ўже́ Іл':і́ мину́ло / Маковéяа / заўтра́ Прибражéн'ї́и / ш'и́
трóхи / таї́ Богорóдиц'а / ота́к / Мару́с'ко / жит'é прохóди / абéс зна́ла /
ти ш'и́ни набу́ўсе / ш'и́ни ч'ўйі́с:е молоді́м / а поді́вис:е на верста́кїў / то
ўже́ д'ї́т ци ба́ба / мої́ / соб'і́ думáйїш / то дес так уні́ ї́ на мéне ді́ўї́уц:е
/ таї́ думáйут / Йої́ / йек уна́ се постáр'ї́ла / до́бре вўї́на каза́ла / Ік ни
ді́ўї́уце ў дзéр'кало / то дўже́ фа́йно вигл'ї́даї́у / а йі́к поді́ўї́уце / то
пла́кати се хоч'и́ / ота́к і́ йа / поді́ўї́уце / таї́ смў́тно се рóби.*

**ДНІНА (ДНІНКА; БО́ЖЯ ДНІНКА) ЗАЧÉЛА СЕ РОБІ́ТИ
(РОБІ́ТИСЕ)** – почало світати: *Ш'и́ни ниві́тко бу́ло / лишéн' шо дні́нка
зач'éла се робі́ти / ч'ўйу́ / а то хтос пў́каї́и у викно́ / мої́ / хто т:о?*

ДНІНКА, -и – зменш.-пестл. від ДНІНА: *Золотá дні́нка / ни
нат'ї́шиўбисе: Кудá тот'і́ дні́нкї́ зб'і́гаї́ут? / ге? / хто́ цисé гóден зна́ти /
ти ўстаў / покру́тиўсе / шош зроби́ў / а то ўполў́н:е / йої́ / обї́шóў
худі́нку / лéда ўк'у́таўсе / а то ўже́ ско́ро вéч'ї́р / зноў кў́тан'и́ / ш':е бих
от:ó зроби́ў / а дні́нка ка́же добра́нич'.*

ДНІНУ (ДНІНКУ) ЗДНУВА́ТИ – перебути ден: *Ш'и́ни би́ Бох помі́х
нам сегóн'ї́шну дні́нку зднува́ти / таї́ заўтра́ випі́суї́ут / лиш би́ ўс'о бу́ло
до́бре / шобі́ ніч'ка ни т'ї́шка бу́ла / таї́ і́демó тхáт'и́; Йі́к отак'і́ бур'ї́ні
/ ї́ отакé кам'ї́н'и́ / йі́ек тотó т'éшко са́поў гéпати / але́ н'ї́ч'ó / би́ ш'и́ни цису́
дні́нку зднува́ти / таї́ припоч'éнемо / с'в'éта захóд'ут і́ трóхи виді́ї́демо /
то н'ї́ч'ó; Ік спáли / Но́ц'ко? / Добреї́кві / До́бре / абї́смо зднува́ли цису́
дні́ну ў гара́здах і́ дўжости / абї́ б'ї́ди нас обмінáли / Даї́ Бо́же / абї́
обмінáли / абї́ ми ў здо́роўї́и ї́ добр'ї́ прожї́ли / а ви́ кудá се зї́брали?*

ДНІНЦКИ – присл., щоденно: *Та ўна днінцки пропадайі на тóму горóд'і / де йіі / л'ўпко / до л'ўбрикуй? / шукай / ти дес тўтки йігó поклала і забўла / то н'іхтó ни мих уз'ёти / герентўйу / шо н'іхтó.*

ДНИ ПЕРЕВЕРНЎЛИСЕ (СЕ ПЕРЕВЕРНЎЛИ) КОМУС – хтось утратив лік часу: *М'ін'і дни гет перевернўлисе / гадала смих / шо то середá / а то ўже ч'ітвёр'; Витколі слабуйу / м'ін'і дни гет се перевернўли / і ни памн'ітайу / ік'і колі / урас питаўсе ў дон'кі / а шо сегóн:е за дніна?*

ДНИ ПРОВА́ДИТИ – жити: *Отáк дни свої́ прова́ду / вёселости ма́ло / Вас'ўтко / бо шо мо́же бу́ти до́брого / йік ч'олов'ік старі́й і слабі́й? / скажы по праўд'і / Ву́йку / та т:о / шо ў л'уді́й бувáйі гі́рше / а ў вас велі́койі б'іді́ нимá / абёсте зна́ли / д'ёку́йте Бо́гу / шо нимá.*

ДНИ СВОЇ́ ЗАБЎТИ – захопившись іншим, забути про щось важливе: *Пишлá таі́ дни свої́ забўла / захо́ди нед'іл'а / понадв'ір'у н'іч'ó ни зрóблено / корóва ў ста́йни буті́т / а ц:у д'і́т':о дес уз'ёў; Нагадалá / шо йік бу́ла малóў / ма́ма мене пислáла бу́ла ў копараті́ву купі́ти со́ли / бо ма́ли квáсити капўсту / а йа ік пишлá / то дни свої́ забўла / поверну́ла до Йі́ленки / зач'ёла та́мки і́грáтисе л'ал'ка́ми / та ті́л'ко / шо тхáт'і двéч'іру при́шлá / гет за с'іл' забўла / за ўс'о на с'в'і́т'і.*

ДНО, -а – крав., деталь нижньої жіночої і чоловічої білизни, а також штанів, “портіниц”: *Ма́йточ'ки ўч'ёісе самá пра́ти / ўже йіс велі́ка / бо ік ни меш ц:е робі́ти / то ў них дно витпа́де / от:ó ўсті́т бу́де д'і́ўц'і / отáк óзме і витпа́де / ти цéго хоч'іш?*

ДНУВА́ТИ ДНІ́НУ (ДНІ́НКУ) (ДНІ́НКУ) ЗДНУВА́ТИ, ПЕРЕДНУВА́ТИ – днювати; перебути (прожити) день: *Но́ц'ко / а йек днува́ли йістé дні́нку сегóн'ішну? / ци зробі́ли тотó / шо хот'і́ли? / Д'ёкувати Бо́гу / шо ў гараз'д'і́ / а т:о / шо се ни зробі́ло сегóн:е / дот'ёгнец:е заўтра / ви сам'і зна́йіте / шо ўсу робóту ни переробі́ш / таі́ нимá ч'о тако́го хот'і́ти.*

ДО БІ́ДІ БОГА́ТО НИ ТРÉБА (НИ ТРÉЕ) – вислів викор., коли мовець хоче наголосити: “Будь обережним, щоб не мати зайвих клопотів, проблем, які важко розв’язати; пильнуй, щоб не попасти у скруту”: *А то х'іба́ бога́то трéба до б'іді́? / до б'іді́ бога́то ни трéба / ўна мо́же ч'ітува́ти на ч'олов'і́ка та́мки / де вин на́в'іт' ни спод'і́ваўсе / на рі́ўному м'і́сци на́йде / тако́му рі́ўному / шо рі́ўн'іш:ого нимá / абéс соб'і́ ц:е зна́ў.*

ДОБІЧІ – добігти: *Хот'їли доб'їч'ї до отого кам'їна / таї тамки ўже ч'їкати д'їд'у з ненеў / але дóбре ни обрахувáли своїї перегóнки / забўли за велик'ї шáн'ц'ї / таї дóки рóдич'ї приїшли / хлóпц'ї ўже мóкр'ї бўли / ни вїйшло йїм перештрїкнути шáнец / отакé вїйшло гóс'т'óван'ї.*

ДÓБРА ДНІНА (ДÓБРИЙ ДЕНЬ) – не ранок, а пїзнїй день: *Йек тїл'ко спáти? / надвор'ї ўже дóбра днїна / скóро полўн:е / а ви на лушкy? / Бабó / ў нас д'їти ни плáч'ут / ми кóждїй ден' ўстайїмó дóс'в'їта / а сегóн:е хоч'їмо припоч'єти / ч'ó ви такїї рух рóбите?*

ДОБРА́НИЧЬ – на добранїч, іноді в контекстах жарт. х-ру: *Добра́нич' / ус'їм блїхам нáнич' / а ў мене одна і т:а с'в'їта; Добра́нич' / Добра́нич' / ід'їт здорóв'ї / але уваж'єйте / бо там схóди / йа зас'в'їт'у вам.*

ДÓБРА НИЧЬ – пїзня нїч: *Кудá їти? / то ўже дóбра нич' / дéкто ўже с'в'їтлá позагáс'уваў / ў нас ноч' ўїте / м'їс'ц'я дóста.*

ДОБРЕ́ЗНИЙ – дуже добрий, смачний: *Ну шо за сир? / йек вин? / Добре́зний / р'їтко такїї мош удáти / л'укс.*

ДÓБРЕ, ЇК (ІК) КÓЛО МÁМИНОЇ ЦІЦКИ – дуже добре, затишно, спокійно: *Ад'ї / вїтко / шо циї дитїн'ї шош фáйне снїц:е / мóже / свóго ангéлика вїди? / Н'їхтó цéго ни гóден знáти / одно́ лиш / шо йїї дўже дóбре / Тáк'їк кóло мáминойї цїцки / н'їкóли ўже ни бўде / Еї / та йек так? / бўде / де н'ї / але їнакше / так сáмо ни гóн:о бўти / А йа / Вас'ўтко / за ц:е каў / тўтки ўно ш'ї малé / ни розум'їїї / йек йїму дóбре / а ў жит'у ўс'єке ме трафїєтисе / ї великóго добрá мáло / ш'ї пóки молодїї / дўжиї / то так / а йїк рокї берўт своїé / то ўже з їнчим до ч'олов'їка прихóд'ут / а тв'її хлóпец наї здорóвиї бўде / Д'їковáт' / абéсте ї ви бўли здорóв'ї.*

ДÓБРЕ, ЇК (ІК) У ПÉКЛІ – дуже погано: *Ч'уў йїс за пéкло? / отáк м'їн'ї задóбре / йїк у нéму / бїрше н'їч'ó ни каў.*

ДÓБРЕ КРУТІТИСЕ – заповзятливо, завзято працювати: *Ік хоч' шош мáти / трéба дóбре крутїтисе / а йїк сид'їти ў зап'їч'кy / то вїтки ўно óзмец:е?; Дóбре крутїлисe / таї змоглисе на хатї / ад'ї їк'ї видгрóхали.*

ДÓБРЕ МÁТИ – правильно зробити: *Дóбре йїс маў / шо ни тишóў з ним / то ни таздá / то пустїї ч'олов'їк; Дóбре йїс мáла / шо так сказáла / наї ни дўмайут / шо ми дурн'ї / а ўни розумн'ї; Дóбре мáїї / шо ни їде тудá.*

ДОБРЕ (ЗЛЕ) СЕ МАТИ – 1) те саме, що **ДОБРЕ (ЗЛЕ) СТОЄТИ**: *Мар'їч'ка жиїє пит Ч'їрниўц'ами / вітки ма́ма ч'олов'їкова / до́бре се ма́її / ўна приї́хала судá на Вели́гден' / ўс'ї бу́ли / і ч'олов'їк / і д'їти; 2) бути здоровим (хворим), почуватися добре (погано): *Ан:їч'ко / йє́к ва́ш'а ма́ма се ма́її? / віздоров'їла? / Д'їкова́т' / пома́ло / зач'є́ла ході́ти.**

ДОБРЕ (ЗЛЕ) СТОЄТИ – бути (не бути) матеріально забезпеченим: *То та́зди / ўни до́бре стої́уть; Йїго́ сестра́ до́бре стої́їт / фа́їно заробі́єїї / таї́ вин низлє́ / а́ле ўна л'ї́пше / таї́ ш'ї т:о / шо ч'олов'їков'ї ро́дич'ї помога́їють; То пе́рш'ї та́зди ў сел'ї́ / ўни до́бре стої́ють / ад'ї́ їк'ї хаті́ д'їтем покла́ли; Де ни мут? / мут робі́ти вес'їл'є́ / ўни до́бре стої́ють / ч'о би ни робі́ли?; Шо їа скаў? / ўперє́т до́бре стої́є́ли / а за́рас / ни т:о.*

ДОБРЕ ТАМ (ТАМКИ, ТАМЕНЬКИ, ТАМЕЧЬКИ), ДЕ НАС НИМА́ – марно сподіватися, що десь краще: всюди однаковою мірою доводиться розв'язувати проблеми, долати труднощі: *Пої́хали Га́нин'ї д'їти ў с'в'їті́ шош заробі́ти / а́ле гє́зде приї́хали ї каза́ли / шо мут верта́тисє / То / Йїлє́ / до́бре та́мки / де нас ни́ма / уні́ / сара́к'ї / надрива́їуц:є / шобі́ їкус коп'їку заробі́ти / а́ле шо т:о за жит'є́? / х'їба́ на т:о ўч'є́лисє / шобі́ наї́гїришу робо́ту дес у с'в'їта́х робі́ти?*

ДОБРЕ ТРА́ФИТИ (ДОБРЕ ТРА́ФИВ ХТОС) – отримати відповідні умови для реалізації задуманого (комусь пощастило): *Д'їўка до́бре тра́фила / пишла́ ў ду́же пор'є́дну с'їмн'ў; Ду́же до́бре тра́фила / за дв'ї годин'ї ўс'о розпрóдала; Тогі́т вин устава́ў у ч'їтвє́ртиї годин'ї / шобі́ дибра́тисє на робо́ту / а сегóроку до́бре тра́фиў / ме жи́ти ў то́му м'їсци́ / де робо́та / скóро жи́нку ї дитї́ну тудá забєре́ / мали́ї ужє́ та́мки піде ў шко́лу; Вартне́ до́бре тра́фити́ / бо мош і йє́блука ма́ти фа́їн'ї / і гор'їхи́ / а йїк ни піде́ / тої́ шо с то́го? / і м'їс'їц' мош с тим сид'їти.*

ДОБРЕ ТРІ́ЛО (ТРІ́ЙЛО) КОМУ́С РОСТЄ́ – *жарт.*, про дитину чи підлітка як майбутнього чоловіка чи дружину: *Ої́ / то до́бре тр'ї́ло кому́с ростє́ / ц':а ме круті́ти ч'олов'їком / їк фі́рман батóгом; Нагада́їїте мої́ слова́ / хтос се ўра́дуїї / їк колїс цису́ д'їўку óзме / ўна йїму́ пока́же / ўже́ вітко́ / шо до́бре тр'ї́ло кому́с ростє́ / Одок'ї́ / хто зна́її / шо бу́де / ми ни зна́їїмо / шо заўтра́ се ста́не / а ви зага́дуїїте на рокі́ / Та їа лиш каў́ / шо з неї́ї бу́де фа́їна д'їўка́ / а́ле ї óстра́ / йїк Іва́н / йїїї́ д'є́д'а / Ўна́ / в'їд'ї́ / бїрше ў ба́бу се ўда́ла / ад'ї́ їк'ї йїмоч'кї́ / їк с'м'їїєц:є́ / Їа ни за йїмоч'кї́ / а за нату́ру / ни відите́ / йєк уна́ фóскаїї́ / їк шош йїї се ни*

ўдайé / гiр'iшнii Iвáн / I то праўда / áле наi здорóва бóде / I iа так каў / наi ростé здорóва.

ДÓБРЕ ТЮДИВСКИЙ ХТОС – про людину, яка добре знае говiрку села, його звичаi: *Ти тикii дóбре т'удиўскá / так ус'ó знáйиш / тiл'ко iиc назберáла усéго дáўного / шо нáв'it' iа / хот' в'iк тўтки прожiла / ни кóжде с тих слиў памн'itáйу / ўже тогдii / iйк скáжеш / зач'ináйу нагáдувати / моi / тáже так моiá прéбаба казáла / вiдиш / то се забувáйи / а iйк отáк бóде зiбрано / то ўно се лiше / нас ни бóде / а ўно се лiши / ме жiти.*

ДÓБРИЙ – те саме, що ВЕРХÓВАТИЙ; переповнений, такий, що виступае за верхнii край посудини; такий, що мiстить бiльше, нiж передбачалося: *Тутеч'ки дóбрех два л'iтри молока / жiнка фáйно ўм'iр'iла / берii; Дáла смих дóбре ведрó барабўл' / наi iйд'ут / ледв'iс'ки вiнесла с тiўнiiц'и; То нi / шóби так соб'i / тáмки дóбрий кош'iл' iеблук i пиў м'iшкá гор'ixиў / тогó ўни так д'éкували / то бўло за шо.*

ДÓБРИЙ ДЕНЬ – те саме, що ДÓБРА ДНИНА: *Н'i / то ни бўло рáно / то ўже буў дóбрий ден' / iа ўже бўла мáйже ўкўталасе.*

ДÓБРИЙ-ДОБРИСНЬКИЙ – дуже добрий: *Йоi / iкиi смашнii бóрш'iк / самá себе пофал'у / ану кўш'iите / Йо / Марўс'ко / л'укс / дóбрий дóбр'iс'ин'киi / л'iтшого бўти ни мóже / ч'ўйу / шо з грибáми / Мáла трóхи шушéних / вiдите / пáру грибиў / а iек ч'ўти / а iа соб'i дўмайу / ану наўмiсне / ци ўч'ўйут? / Та iек ни ўч'ўти? / та л'iтшого нимá / iйк оц'é.*

ДÓБРИЙ (ПОГÁНИЙ) ДО ЖИТ'Я ХТОС – з кимось, на думку мовця, буде гарне (погане) сiмейне життя: *Ти / Паз'ўн'ко / ни квáпсе / дóбре обдивiсе / ци вин бóде дóбрий до жит'á / бо вигл'идáйи / шо хлопч'iш'и трóхи бáт'ар; Ус'i кáркали / йоi / за кóго ўна iде? / вин бóде погáнii до жит'á / задўже л'ўби зазерáти ў пагáрч'iк / н'itдé ни рóби / а дивiсе / iек фáйно жиiўт / тогдii ни iшоў на зарiпки / бо рóдич'и бўли слаб'i / ни хот'iў iйх лиш'éти / а за пагáрч'iк / вiс'али с пáл'ц'а / вiдиш / iек унó iе / таi берii / слўхаi отакiх порáдникиў / та дé дрўгий гóден дóбре порáдити? / вин дiвиц'е / шóби iiмў бўло на рўку / таi тўтки / м'ин'i се здаié / шо хтос такóш маў нáм'iр на цéго хлопц'а / тогó видрáд'уваў / áле нич'ó ни каў.*

ДÓБРИЙ ДО РОБÓТИ – працьовитий: *Мiтро дўже дóбрий до робóти / тогó ўрáс клiч'ут на ден'кi / шо говорiти? / ўрас.*

ДОБРИЙ, ІК (ІК) ХЛІП, МОШ ІГО ЇСТИ – про занадто добру, совісну людину, яка від цього може страждати: *Сегон:е кождий думайи за себе / а сов'існого / пор'едного деколи назбїтки майут / каў за Іван'ч'іка / кождий скаже / шо вин добрий / ік хл'іп / і шо? / дуже йіго уваж'ейут? / Уваж'ейут / але ни ўс'і / тот'і / котрім усєго м'ало / шо думайут лии за себе і своє ч'єрево / тот'і берут йіго на патич'кї / ў оч'і одно / а поза оч'і с'м'йўц:е / таї деколи і ў оч'і ни ўстидайўц:е шои сказати старішому ч'олов'ікови / ѝе такє / але тазди такоґо н'іколи ни зробїут.*

ДОБРИЙ НА ПЕРЕХІТ – вислів акумулює вірування: добра людина, яка перейшла комусь дорогу, може принести успіх, сприяти досягненню певної мети (“ч'оловік скористаї, ік хтос добрий перейде дорогу”): *Даўно доброго на перехїт клікали / абї перейшоў дороґу тому / хто йшоў у м'істо шои орудувати / ад'і нашу бабу так клікали.*

ДОБРИЙ НА ПОЧ'ЄТОК (НА ПОЧІТОК) – вислів акумулює давнє вірування: від того, хто і як починає справу, залежить її результат: *Гаї / Онўфр'їїу / ви добр'і на поч'єток / каж'їт шои таї зач'інаїмо.*

ДОБРИ ДІТИ ДЛЯ РОДИЧІВ – ВІНЕЦ, А ПОГАНІ – КОНЕЦ (КИНЕЦ) – акцентовано на важливості для батьків, їхнього життя виховати хороших дітей: *Шо м'оже б'ути дор'ош:е дл'а родич'їў / ік ч'ўти добре сл'ово за своїїх д'їтїї? / тоґо / бр'ач':іку Мітре / майїте радуватисє / шо майїте такіх хл'опц'їў / сам'і йїсте колїс каз'али / ік ми от'утки на б'єрез'і сид'їли / шо добр'і д'їти дл'а родич'їў / в'їнец / а поган'і / конєц / в'аш'і синї / д'єкувати Б'оґу / г'онир вам принєсли / Абєсте здор'ов'і б'ули / Андр'їїку / за цис'ї сл'ов'а / гаи ни знаїу / ѝек вам д'єкувати / то ѝе ч'єс'т' уч'ўти йїх вит такоґо таздї / йїк ви / лии скаў / шо в'аш'і д'їти і ви ѝє прїм'їром дл'а ўс'їх нас / даї вам / Б'оґе / здор'оўїч'ка на мног'її л'їта / і вам / і в'ашїї родїн'і.*

ДОБРИ ОЧІ – 1) здорові, які бачать без окулярів: *Ў баби д'оста добр'і оч'і / йїк уна г'он:а ў так'і рокї нїтку ў іґл'у ўсилїти; 2) які не наврочать, “ни накличют бїду”:* *Ў цєїї жїнки добр'і оч'і / але ўс'о одно ни показуї дитїну / бо ш'і ч'їрв'он:у нїточ'ку дитїн'і на р'уку ни заўїїз'али.*

ДОБРИСЬКИЙ – 1) незношений, цілий (про одяг, взуття): *Дивїсє / ш'о йа найшла на под'ї / добр'їс'к'і ч'оботи / м'оже / бес ти ўз'єла мал'ому? / Айє / дє ўни добр'ї? / ад'і ѝек попукали; 2) непошкоджений чи той, що має невеличкий “ганьчь”, але, на думку мовця, ще може використовуватися: *Йа ни дам цєс кош'їл' викид'ати / вин добр'їс'кїї /**

отут трошки др'ім'оу шч'єп'ю таї буде / ни к'івáйте йігó; Це добр'іс'киї спиндзár' / хто ч'уў комус вид:авáти? / йік мілен'ка / меш ўзим'і ходіти.

ДОБРОГО ПОТРОШКИ – в усьому треба знати міру: А мóже / дóста? / ге? / дóброго потрóшки / попой'ли і ўстайімó.

ДОБРОГО СЛÓВА НИ ВЧЮТИ ВИТ КÓГОС – хтось не хоче чи не може підтримати когось, належним чином оцінити чийсь дії, знаходячи в них позитив: *Ти ч'ікáй'ш / над'івáй'іс:е / хоч'іш уч'ўти дóбре слóво / а то нима / вит цєго зач'інáй'ш грістисе / думати / ч'о то так мáй'і б'ути? / та скаж'і шош дóбре / ч'олов'іч'і / тоб'і йізік ни витпáде / Йілєнко / то такá натўра / áле абєсте знáли / м'іжш л'уд'м'і вин вас дўже фал'ит / н'іўд'ін так сво'ю ж'інку ни фал'ит / ік ваш / бигмє; Вид мóй'і свєкрўхш йá н'ікóли ни ўч'ўла дóброго слóва / А мóйá за кóжде фал'ит / Ой / ік'і у тєбе смашн'ій бóриш'ік / ш'і н'ікóли см'их тákóго дóброго ни й'іла / наўч'єї і менє / й'єк ти цисє зрób'ила? / а й'є дóбре ти спєклá / ўрас отáк / то йá ш'і б'ірше стерáй'усе / В'ід'шш / і тákє б'увáй'і / а мóйá / н'і.*

ДОБРО ЧОЛОВІКА (ЛЮДИНУ) НИ ГНІТ'ІТ – добро – це не тягар: *Ви дес ч'ўли / шóби хтос квóл'ўсє / шо й'ім'у задўже дóбре ж'ий'єц:е? / тákóго й'істє н'ігдє ни ч'ўли / бо дóбрó ч'олов'іка ни гн'іт'іт / л'уд'інá ў дóбр'і вєсел'іц:е / й'і хóч'іц:е ж'іти / й'і'і'і ни дўже гр'изє / шó б'удє зáўтра ци позáўтр'у / ўна лиш д'єк'уї Гóсподу за т:о / шо вин даў / і прóси здорóў'я / Одок'і / áле ни бес тóго / шóб'і і ў нєй'і шош ни б'ўло на гол'ов'і / і ў нєй'і й'є ч'єм гр'істисе / То прáўдá / Катер'інкó / дє ни прáўдá? / áле ўна мáй'і хл'іп'і до хл'ібá / нáв'іт' мóже под'ілітисе / іт би комус се стрéбило / оц:є вєл'єкó знач'єй'і / йá за ц:є кáў / лиш'єн' за ц:є.*

ДОВГАЛЄННИЙ – зруб., дуже довгий: *Бабó / то теп'єрки тák'і доўгалєн':і нóс'ут спин:иц'і / до сам'іх п'ієт áбо корóтк'і / в'іш:є кол'ін / а тák'і / досєред' літкш / н'і / х'ібá стáриш'і.*

ДОВГІ ЗАЛАТАТИ – позбутися боргів: *Мої / залатáў доўг'і / таї ч'ўй'іс:є ч'олов'іком / ўжє ни гр'изє тєбє с:єред'іни / ни б'уд'и ўноч'є.*

ДОВГИЙ-ДОВЖЄЗНИЙ – дуже довгий: *Дєн' доўг'ий доўж'єзний / тák т'єшко / шо ни знáти / й'єк вєч'іра прич'ікáтисе.*

ДОВГИЙ ІЗІК МАТИ (МАТИ ДОВГИЙ ІЗІК) – про вдачу людини, яка говорить багато і часто зайве: *Н'іч'ó ни скаў / фáйна ж'інкá / áле іт би прит':єти трóхш й'ізік / унá мáй'і задўже дóўг'ий.*

ДОВГИЙ ХИТ МАТИ – йти кудись далеко (повертатися здалеку): *В'іж'у / брáч':іку Вас'і / шо мáли й'істє дóўг'ий хит / анўкó с'ідáйте /*

*припоч'єн'те отутки під гор'іхом / шоби добро ў нас с'ідало / абісмо
були здорóв'и / а нашім ворогáм наї буде т'єшко; Сегóн:е ў нас буде
дóўгий хит / уберáї шош лєкше на нóги / абєс потóму ни т'ігла йїх; Ў мєне
/ Настун'ко / нимá доўгих ходіў / д'іти мал'ї / таї сїжу кóло хáти.*

ДОВЕВКУВАТИ – знев., закінчувати плакати (“довевкувати”);
невизразно говорити щось: *Ану ц'їхо / меш м'ін'ї тутки голосіти /
довєўкуї таї зберáїмосе / бо їнакше піду самá / нимá ч'о се кривіти.*

ДОВЕДЕ НІТОЧЬКА ДО КЛУБОЧЬКА – приховане згодом стане
явним: *Ни хоч' / ни кажї / áле нїточ'ка доведє до клубóч'ка / тогдї
ўздрімó / їкóйї зас'н'ївáйїш / ої шо ўздрімó.*

ДОВЕСТИ ДО РІДУ – завершити, зробивши все належним чином:
*Хот'їуше тотó ўс'о ў хáт'ї довести до р'їду / то трєба дóбрїх рук і
велїкого трўду / дўже велїкого.*

ДОВЖНИК, -á – боржник: *Фед'ó м'її доўжнік / казáў / шо прїїде
помоч'ї / Ік прїїде / то дóбре / áле ш'ї і М'їс'а закліч' / вин такóш казáў
/ шо мїх бї пїтсобїти / їк трєба / вин сам се зголосїў.*

ДОВЖНИЦЯ, -ї – боржниця: *Унá страїна доўжніц'а /
поназїч'увала ни лиш уў сус'їдиў / і н'їкóму н'ї коп'їки ни вид:áла / л'ўде
скóро мут у óч'ї л'їсти / Áле н'їч'ó їїї ни зрóbїут / ўна ни мáйї вїтки
вид:áти.*

ДОВМІТИСЕ – те саме, що ДИВМІТИСЕ: *Ни дўмаї / ни гадáї соб'ї /
шо ўно малє ї н'їч'ó ни рузум'її / ад'ї вїдиш / їек унó пантрувáло / де
бáба с'їрнікї дєржи / і доўм'їлосе / їек їїх с пєч'ї дос'їгнути / та старїї
бї такє ни здўмаў / Тепєрки д'їти розум'н'ї / шó хот'їти? / ўни ўс'єку
ўс'єч'їну знáйут / а т:о ўс'о їде змáлку / вит отакóго / їїк оц':á дитїна.*

ДОВХ, -гу – борг: *Їа прїїшоў / Пєтре / прáвити доўх / кáжу так /
їїк їе / вибач'єїте / áле м'ін'ї дўже стрєбилосе грóшиї.*

ДО ГЄЗДЕ – донедавна: *До гєзде смїх ни знáла / шо ўна вид:áласе /
дїўїйусе / а ўна с хлóпч'їком їдє / їа гадáла / шо то мєнчóйї сестрї / а ўна
кáже / н'ї / то м'її / Та наї тоб'ї здорóў бóде / наї от:акїї велїкїї
вїросте; До гєзде ус'єке л'їзло ў гóлу / ч'ó то так мáйї бўти? / а тепєрки
тотó вїткїнула / таї на душі спóк'її / за пустє ни дўмаїу.*

ДОГІДЛИВИЙ – такий, що вмєє догодити: *Сам'ї знáйїте / шо
стáрш'ї л'ўде мóжут бўти нєўкрїт'н'ї / прїкр'ї / їїм ни ўрас гóден
догодїти / áле ц':а молóч':а нєв'їстка дўже догїдлива / мн'їкá / старїї
їїїї страїно л'ўби / ўступáйїц:е / їк Мїтрїха зач'їнáйї вуркот'їти.*

ДОГЛУПАТИСЯ – згруб., додуматися, догадатися, зрозуміти: *Ш'і смих ни забуў / т'ёмн'у шош / доглупаўсе / йек краш:е ц:у возніцу пидр'іхтува́ти.*

ДОГО́ДЮВАТИ – догоджати: *Одок'і / то ч'олов'ікови трéба трóхи догод'увати / а ўна за́бстра / н'іко́ли ни попу́сти / а йік шош усéрдиц:е / то три дни ни говóри / то к'іл'ко цéму мош терп'іти? / бигмé / ни здиву́йусе / ік вин йі́йі ліше / абéсте тогді́ ни нар'іка́ли / йа вас попере́д'уйу / поговор'і́т з дон'коў / на́й подумайі́ / ци дóбре рóби.*

ДОГОЖÉТИ (ДОГОДЖÉТИ) – те саме, що ДОГО́ДЮВАТИ: *Догож'éу бих ус'ім / ко́ждому / ігб́и мих / але б'іда́ / шо такій ш'і ни ўроді́ўсе; Догож'éла свекру́с'і / де ни догож'éла? / але то ма́ло шо помогло́.*

ДОГОНÉТИ (ЗДОГОНÉТИ, НАЗДОГОНÉТИ) – доганяти: *Б'іж́и / догон'éї ба́бу / пі́деш з неў до вў́ни М'іхасево́йі.*

ДОГОРІ́ НОГА́МИ – 1) не так, як повинно бути (про безлад десь, у чомусь): *Лиши́ли ў хат'і ўс'о догорі́ нога́ми / ві́тко / шо дóбре ква́пилисе;* 2) про лінь, чийось бездіяльність: *Леж́ут догорі́ нога́ми / гада́йут / шо то са́мо зрóбиц:е / а так нимá.*

ДО ГОТÓВОВОГО ПОВНÓ, А РОБІ́ТИ НИМА́ КОМУ́ (НИХТÓ НИ ХÓЧИ) – кожний би хотів скористати з чогось, не прикладаючи зусиль: *Сус'і́т ужé ни гóден оброби́ети присади́бу / тогó сейі́весни там таздува́ў йі́гó син / бо Йі́кім дóбре ка́же / До готóвого поўно́ / а робі́ти нимá кому́ / ў не́го ш'і дв'і дон'ц'і́ йе / але ў́ни ни блі́жуц:е / ўперéт при́йіхали́ / а тепéрки се ни пока́зуйут / А ч'о йі́хати / ік ві́ц:и н'іч'о́ ни óзмеш?*

ДОГУЛЯ́ТИ – дотанцювати: *Мамо́ / ви менé кліч'іте / а ві́д'іли / шо йа ма́йу догул'áти да́нец / ви би тако́ж по́серед да́нцу н'іко́го ни лиш'éли.*

ДОГУЛЯ́ТИСЯ – дотанцюватися: *Догул'áласе до то́го / шо ко́рки гет позбивáла / на дру́гий ден' с'в'ет ни ма́ла шо ўбра́ти / пишла́ ў старі́х пи́ўч'ереві́ках / Ну але зат:о́ фа́йно набу́ласе.*

ДОДАВА́ТИ (ДОБАВ'ÉТИ) ЖІЛЮ́ КОМУ́С – посилювати чийсь жаль, біль, сум: *Ні́ би розговори́ти жінку́ / а Вас'у́та зач'éла таку́ бéс'іду / шо дода́ла йі́ ш'і бі́ршого ж'іл'у́ / йéк так мо́жно? / до ч'óго тотá голова́ на ўйéзах? / мо́ї / та дума́й неў / И:ї́ / та ў́на хот'і́ла / йек краш:е / об'і́міла йі́йі́ / поцу́лува́ла / фа́йно заговори́ла / а ти́ї ста́ло ба́н:о / Вас'у́тка ни ві́н:а / бабо́ / ни каж'і́т так / ў́на му́с'іла шош говори́ти / йа ўс'о ві́д'іла / Но́ц'а бу́ла ра́да / шо ў́на при́йшла́ йі́йі́ видизна́ти.*

ДОДЖВІНЬДІТИСЕ (ДОДЖВІНДІТИСЕ) – “джвіньдіти” дуже довго, доходячи до якогось стану, становища: *Додж'в'ін'д'іласе до то́го / шо вин йїї лішїу / бі́рше ни мих терп'іти / Йо / бо то лиш джвин' та джвин' над вухом.*

ДОДІБАТИ – повільно дійти до кінцевого “пункту”; докон. стос. **ДІБАТИ**: *Абі́х додібау до ха́ти / таї за т:о буду д'єкувати Бо́гу.*

ДОДИБУЛЄТИ – докон. стос. **ДИБУЛЄТИ**: *Зноу́ уч'єйусе ході́ти / з ногоу́ лє́кше / але шобі́ додибул'єти вид лу́шка до столá / дє́коли прихóдиц:е тўго / Сла́ва Бо́гу / шо ї ц:е йе / сла́ва Бо́гу / бо могло́ бу́ти гі́рше.*

ДО ДНІНИ – до самого ранку: *Ни спáли смих до дні́ни / дитї́на страи́ну гор'єч'ку ма́ла / на во́лос ни ўснўли.*

ДО ДНЯ – те саме, що **ДО ДНІНИ**: *До д'н'á пакува́ли сувен'їри / ко́ждїй трє́ба бу́ло фа́йно обмотáти і склáсти ў па́ку.*

ДОДРІМА́ТИ – докон. в. стос **ДОДРІМУВАТИ**: *Йа ш'ї крї́шку додр'їма́йу / сегóн:е с'в'єто́ / то ч'о м'ін'ї схóпїуватисе ї б'їч'ї шош робі́ти? / наї і робóта трóхи вид:ихнє́ / ўна такóш се змўч'уйї.*

ДОДРІМУВАТИ – досипати ще певний час: *Наї додр'їму́йт / д'їти труд'н'ї́ / на пологáх уч'є́ра ц'їл'їс'ки́ ден' бу́ли / фа́йно помоглі́.*

ДОЖИДА́ТИСЕ, ІК (ЇК) ДИТІ́НА СВИ́ТОГО НИКОЛА́Я – дуже чекати: *Га́н'а ни моглá се прич'їка́ти / коли́ ўже ти приї́деш / так ч'їка́ла / іт дитї́на С'в'їто́го Никола́йа / по три ра́зи йшла на поконє́ч'ї диві́тисе / ци дес се ни показу́йїш / а ч'о йїс припизні́ласе?*

ДОЗАКРЎ́ТЮВАТИ – закрутити до кінця: *Дозакрў́т'уйте сам'ї́ / бо йа бі́рше ни гóден / менє́ гаш рука́ забол'їла.*

ДОЗЕРА́ТИ – доглядати когось чи щось: *Пáсла на́шу коро́ву / таї ш'ї вўї́нину дозера́ла / бо ў не́йї шош з ногоу́ се ста́ло / а вўї́ко гор'ї́.*

ДО́ЗИР, -ору – догляд: *За ў́сим ма́йї бу́ти до́зир / тогди́ господáрка ме фа́йно їти / а йїк н'їч'є́м ни пита́ти / то так і бу́де / а йек ви гада́ли / шо ўно са́мо се зроби́? / са́мо се ўкў́тайї / се ві́оре / так?*

ДОЗИРНЎ́ТИ – док. стос. **ДОЗЕРА́ТИ**: *Дозирні́ малóго / до́ки йа ва́тру накладу́ / бо то шї́бен:ик / ни здў́мау́ би / шо йїму́ у го́лу приї́де.*

ДОІ́ДАТИ – 1) закінчувати їсти: *Гаї дої́даїте таї́ бóрзо пишлі́; 2) перен., згруб., набридати, докучати постійними зауваженнями, сварками, підозрами: *Мї́тро жї́нку ч'є́сто дої́даїї / за бут'шо́ кл'ўч'ки шука́йї / ні**

/ шóби пйéний / а тикі так / на ріўному м'ісци; 2) закінчувати їсти за кимсь: *А ч'о? / йа за дитіноў дойдáйу / шкодá тотó свін'ам давáти.*

ДОЇСТИ ДО ЖИВÓГО КОГОС – спричинити комусь страждання: *Ад'і / ни дой'іли до живóго молодіцу? / бо ч'о би ўна мáла шпитал'áми ходіти? / И:ї / та слáб'іс'т' náйде когó хоч' і де хоч' / йек такé казáти?*

ДОЙГРÁТИСЕ – те саме, що ДИЙГРÁТИСЕ: *Доїгрáласе до крайногó / Нóц'а гадáла / шо обдури слáб'іс'т' / а де такé йе? / ўна мóже притай'ітисе на їкис ч'ес / а потóму з новоў сíлоў / ш'і остр'іш:е ўз'ётисе за л'удину.*

ДОКА́ЗУВАТИ – повідомляти комусь про щось, переказувати, доносити: *Жинкі доказували / шо від'іли йігó з їкоўс кўцкоў / алé ци то праўда / н'іхтó ни мих герентувáти / а ўнá нáзиц'і ни йшла.*

ДО́КИ БОГÁЧЬ СХУ́ДНЕ, БІ́ДНИЙ (БІ́ННИЙ) НÓГИ ВІ́ТИГНЕ (ПРОСТÉГНЕ) – про нерівність умов життя багатого й бідного: *Так уперéт казáли / до́ки богáч' сху́дне / б'ін:уї нóги вít'ігне / а до сегóн'ішної дніни цисé ни пасуїї? / ци ў нас нимá богáтих і б'ін:их?*

ДО́КИВ – незм., доки: *Гаї / дивісе / до́киў рубáти? / ікў задóўгу хоч' спин:іцу?; До́киў стáла з Мар'ікоў / се запитáла / ци хл'іп привéзли / а малій ад'і йек се вімастиў / ускр'іс' сўхо / а вин дес найшоў болóто / мўсу се вертáти / шóби перебрáти пáрупка.*

ДО́КИ (ПО́КИ) ЖИ́ТИ БУ́ДУ, ЦÉГО (ТО́ГО; ЦЕ; ЦИСÉ, ЦЦЕ; ТО; ТОТÓ; ТТО; ТОБІ; ВАМ ТА ІН.) НИ ЗАБУ́ДУ – хтось пам'ятатиме щось (добре чи погане) завжди: *О: / н':і / це йа бóду памн'ітáти / до́ки жі́ти бóду / тотó ни забóду / йéк такé забóти? / оц':і син'ікі / шо ни злáz'ут / то фáйна пáмн'ітка; Мáмко / л'убоч'ко / со́колко / пус'т'іт менé з д'іўч'этами / пус'т'іт / до́ки жі́ти бóду / цисé ни забóду / пус'т'іт / йа йік прійду / то порóбйу ўс'о / шо трéба / шо лишéн' скáжете.*

ДОКІ́ЛЬКО – незм., доки; як довго: *Докі́л'ко йа цисé мáйу терп'іти? / хто накірін:уї / тої наї за собóу титпр'ётуйї / вин ни кал'іка / Бóже бороні / шобі ни мих зробіти?*

ДОКИНУ́ТИСЕ – доторкнутися: *Йік ни к'івáйу бóбу / то мош терп'іти / а йік докинўсе / то т'éшко / абі ни йóйкнути.*

ДОКИВА́ТИСЕ – доторкатися, торкатися: *Доц'ко / ни док'івáйсе до д'ідика / бо вин слабóн'киї / сегóн:е йіс від'іла / к'іл'ко йіму зáшч'ікиў дáли*

/ наї спит / так вин бóрше подúж'її / Бабó / а д'їт ни ўмре? / шó вам дóхтор' сказáў? / ўа ч'ўла / ўїк ви цисé ў нéго се питáли?

ДОКЛАТ, -ду – необхідний складник для приготування чогось: *Ни хот'їла пáску печ'ї / бо шош ни дúже дóбре ч'ўласе / áле стáло лéкше / таї дúмайў / мої / мáйў дóклади / ўе муká / гр'їх ни спеч'ї / спеклá дв'ї пáс'ц'ї / накрóйїла і цис'ї / ї магазїн:у / кúплену / а мої́ подлук купóваної ни дúже вїборн'ї / але їк'ї ўе / тотá вїгл'їд'н'їш':а / таї шо? / прихóд'ут д'їти / ўнўки / ўа ч'їстўйў ўїх / і шо би ви сказáли? / кúплену лиш покўш'їли / а домáшну ўсу з':їли / ўої / кáжут / ікá дóбра / ми ш'ї такóїї дóброїї н'ї ў кóго ни ўїли / а ўна тикї фїст дóбра вїйшла / бо домáшнe ўе домáшнe / і шо ти скáжеш?*

ДОКЛЮМПАТИ – додуматисе, догадатися; те саме, що **ДОКЛЮМПАТИСЕ**: *Ўої / нарéшт'ї докл'ўмпала / ўек дитїн'ї с цїми рахўнками помоч'ї / то лéкше / лиш вїгл'їдáло / шо труднé.*

ДОКЛЮМПАТИСЕ – те саме, що **ДОКМЇТИТИСЕ**: *Гаш тепéрки докл'ўмпаласе / ч'о машїна зач'éла так зле шїти / ни ўгадáйїте.*

ДОКМЇТИТИСЕ – додуматися: *Малé / а докм'їтилосе / де тотó се ўкл'уч'éїї / ш'ї говорїти ни гóн:о / а ц:е ўже ўм'їїї / покáзуїї / де.*

ДОКОЛЇДÓВУВАТИ – недок. в. стос. **ДОКОЛЇДУВАЇТИ**: *Наї докол'їдóвўйут / ўа хóч'у ч'ўти / то дúже дáўна кол'ётка / ўа вїт прéбаби одén рас ч'ўла / потóму се запитáйїмо / хто ўїх наўч'éў.*

ДОКОЛЇДУВАЇТИ – закінчити колядувати: *Бóрзо вїнос'їт на кол'їдў / ни ч'ўйїте / шо кол'їдникї докол'їдувáли? / зáрас дрўг'ї зач'нўт / шо / тогдї метé б'їч'ї? / то сус'їцк'ї д'їти / бїрше ўїм вїнес'їт.*

ДОКОПУВАТИСЕ (ДОКОПАЇТИСЕ) ДО ПРАВДИ – глибоко аналізувати що-небудь, вникнути в його суть: *Мош бўло докóпуватисе до прáўди / áле н'їч'ó дóброго с тóго би ни вїйшло / а ўа хóч'у спóкойу.*

ДОКОРЕЇТИ – докоряти: *То бўло гет навес'н'ї / ш'ї зимá дес нїдес стóйéла / а ўна дотепér докор'éїї / шо Фед'ó ни помїх буў гнїй роскїнути / то кїл'ко вин помогáў / т:о ўс'о се забўло / т:о се ни памн'їтáйї / а за ц:е ўрас ўїгó тїли / И:ї / наїшли ч'ем се грїсти.*

ДОКОЦКАТИ – 1) *жарт.*, закінчити працювати, “коцкаючи” (стукаючи чимсь об щось): *Лéдвї докóцкаў оцéс дашóк / цвїки погán'ї / ни т':ї / шо трéба*; 2) постійними зауваженнями, нагадуваннями чи сварками заставити когось прийняти якесь рішення, зробити щось: *Цéїї прибудóви би ни бўло / їг би Дóц'а ўїгó ни докóцкала / ўна такá / шо ўїк за шош*

о́змец:е / то ў́же ни попу́стиц:е / абі́ шо / Ну а́ле ў́же йі́к зробі́ли / то і́ до́бре; 2) спричинити погіршення стану здоров'я когось: *Докóцкала ч'олов'і́ка / шо тоі́ ч'ут' ни ў́мер / де́хтос го́ден т:о ві́тримати?*

ДОКО́ЦКАТИСЕ – достукатися: *Гал':о́ў / йе хтос у ці́й хат'і ци н'і? / ч'о ми ни го́н':і докóцкатисе? / Ў́ них / в'ід'і́ / ў́хит з та́нку / ни ві́ц:и.*

ДОКО́ЦКУВАТИ – докон. в. до ДОКО́ЦКАТИ: *Ма́йже ў́с'о бурко́ван'і зрòблено / Ону́фр'і́ докóцкуйі́ ко́ло схóдиў / шош ни так йі́му пишло́ / хóч'і переробі́ти / То н'іч'о́ / ни квап йі́го́ / вин зна́йі це́му р'ет / ко́лі зрòби / тогді́ / то ни горі́т / абéс ни ква́пила.*

ДОКРИВА́ТИ – недок. в. стос. ДОКРІ́ТИ: *Робі́тники докрива́йут дах / р'іхту́ї об'і́т і́ мого́р'эч' / за ци́ўгоди́ни шобі́ ў́с'о ў́же бу́ло.*

ДОКРІ́ТИ – краще, щільніше накрити; закінчити покривати щось чимсь: *Поможі́ докрі́ти ц':і сно́пї́ / бо смих зле накрі́ла / па́дайут і́ змо́кнут / ану́ бері́ ото́т м'ішо́к і́ с'іра́ту / зве́р'ха ш'і́ ци́се покла́демо.*

ДОЛАЗÉ́ТИ – погрозами, образами, штовханиною спричинювати бійку із кимось, “провокувати” на бійку: *Йа́ ни хот'і́ў з ним бі́тисе / вин сам долаз'éў́ / то му́с'і́ў рас кину́ти / шобі́ ни робі́ў рéвах.*

ДОЛАЗÉ́ТИ (ДОСКА́КУВАТИ), І́К (ІК) ЖÉ́БА, ДО ОЧÉ́Й – дуже надокучати, набридати: *Та ти зна́йіш / йек хтос мо́же долаз'éти / та́к'ік ж'éба до оч'éї́ / ти видгон'éйіш / а ў́на да́л'і́ / ти ш':е / а ў́на і́ ни ду́майі́ заберáтисе / скáч'і́ до оч'éї́ / отакé і́ тут.*

ДОЛІ́В – незм., вниз; означає територію сіл, розташованих (стосовно Тюдова) внизу, за течією Черемоша, у передгір'ї, а не далі, в горах; протил. до ГОРІ́: *У скрут'н'і́ ч'ісі́ л'ўде с Т'ўде́ва ни рас ході́ли доли́ў у м'і́ну / абі́ принéсти хот' трóхи му́кі ци ш':е ч'і́го́с / хл'і́ба / крупі́ў / бут' ч'і́го́.*

ДОЛИ́ВСЬКІ́Й – про того, хто живе “долив”, у низинних місцях: *То доли́ўска́ д'і́ўка́ / з Берегомéти́ / ту́тки т'і́тка йі́йї́ жи́йі́; Дрива́ купува́ў доли́ўскі́й ч'олов'і́к / ни наш / у пол'áх суту́жно с цим.*

ДОЛІ́НА, -и – 1) низовина: *Йі́т би на ци́ мі́тр'а пидо́ї́міти фудóмент / бу́ло би до́бре / а то хата́ і́ так ў́ доли́н'і́; 2) перен., нижня частина, низ предмета одягу: *Ў́ доли́н'і́ бл'ўски́ диві́се / ци́ рі́ўно / Шош ни ду́же; 3) назва частини Тюдова, протил. до Ца́рина: *Га́н'а ў́ Доли́н'і́ жи́йі́ / та́мки хату́ покла́ли / на то́му пл'ацу́ / де бу́ла д'і́дова.***

ДОЛИ́НЦЬКІ́Й – той, що живе в нижній частині села: *На про́даш йі́его́ди пéршими́ ў́ сел'і́ доли́нцк'і́ зач'éли саді́ти / ві́тко / ви́плáт'увало́се /*

але ўни н'іко́му ни ўпов'іда́ли / то ў́же пото́му Ца́рина ўз'э́лазе за т:о / ус'і́ горади́ пид йéгоди пусти́ли / на́в'іт' ц'ілину́ розо́р'ували.

ДОЛЮ́ДНИЙ – людяний, вихований: *Ваш син та́кий дол'у́дний / шо р'і́тко та́кого / на́й здороу́ буде / Д'іко́ват' / абéсте і ви / і́ ва́ш'і д'і́ти бу́ли здоро́в'і / ма́йіте фа́йних / робі́тних хло́ц'іу́.*

ДОЛЮ́ДНО – присл., людяно, виховано, ввічливо: *Хлопч'і́ш'і ч'е́мний / ўм'і́і так дол'у́дно пове́стісе / шо ни ко́ждиі́ старі́й го́ден / оі́ / шо ўм'і́і.*

ДО́ЛЮ (Й) КОНЕ́М НИ ОБ'І́ДЕШ – про неминучість здійснення призначеного комусь: *Абéс зат'е́миу́ соб'і́ / до́л'у і́ коне́м ни об'і́деш / Бабо́ / а та́кс'і́е́м? / вин ско́рше йі́де / Абéс знаў / на́в'іт' воро́пл'а́ном.*

ДО́МА І СТІ́НИ ПОМОГА́ЮТ – все, що входить у поняття “рідний дім”, “родина”, “рідна земля”, допомагає долати труднощі, підтримує в житті морально: *На́ш'і ма́йут ві́іграти? / ци́ шо ви ду́майі́те / ву́іку? / До́ма і с'т'і́ни помо́га́ют / але́ то́гди́ / ік ти ўм'і́іш і́грати / а ни бі́ти по пі́уц'і́ / ли́ш би бі́лосе / ота́к йа́ то́б'і́ скаў.*

ДОМА́РИТИ (ДОМАРУВА́ТИ) – вести господарство, доки інші члени сім'ї відсутні: *Ти / Мар'і́ч'ко / са́ма до́мару́йіш ци́ ба́ба тро́хи помо́га́йі?*

ДОМА́ТОРСТВО, -а – 1) догляд за господарством кимсь із дорослих членів сім'ї, коли інші відсутні (“на роботах, на науці”): *На до́ма́торств'і ба́ба се ли́шіла / а мо́лоді́ поі́хали з йе́блуками / тс'в'е́там ма́ли би се верну́ти / то ў́же м'і́с'ц'і́ / ік йі́х німа́; 2)* ірон., у мовленні дорослого до дитини: *То ти / Їва́нку / са́м на до́ма́торств'і́ / гра́йіш на гармо́с'ц'і́ / а де ма́ма с та́том? / У ко́лго́с'н'і́ / А кі́л'ко ро́киу́ ма́йіш? / Пі́ет' бу́де / Ну́ / та ти па́рубок.*

ДОНО́СЮВАТИ (ДОНОСИ́ТИ) ДО РО́НДЗИКИВ – носити одяг доти, поки він не порветься, не стане лахміттям: *Ц:е́ / шо на мін'і́ / ві́диш і́ке? / до́носи́ла до ро́ндзи́киу́ / х'і́ба ли́ш скі́нути і́ спалі́ти / йі́к т:о́ / шо ў ба́йц'і́ за ж'е́бу і́ ца́рско́го сі́на.*

ДО ОДНО́ГО (ДНО́ГО, ВДНО́ГО) МІ́СЦЯ – вульг., байдуже: *М'ін'і́ до ўдно́го м'і́с'ц'я́ / шо́ хто за ме́не го́вори / на́й плéш':ут.*

ДОПА́ЗІЮВАТИ – допильновувати, ретельно стежити: *Пас' сво́йі́ д'і́ти / допа́з'у́ / ци́ ўсе ў́ них / ік ма́йі́ бу́ти / а мо́йі́ / та́зді́не / на́й тебе́́ ни опхо́д'ут / бо́ йа́ тебе́́ та́к попа́з'у́ / шо ме́ш конте́тна на ў́се жит'е́.*

ДОПАКÓВУВАТИ¹ – закінчувати пакувати: *Йéблука ўноч'é допакóвували / за дримн'ї йóни нáв'їт' ни брáлисе.*

ДОПАКÓВУВАТИ² – згруб., доїдати: *Допакóвуї бóрше гóлубец / бо забарїс:е / на / озмі йéблуко / на пáўз'ї з':їш.*

ДОПАКУВÁТИ¹ – акуратно заповнити “паки” (ящики) фруктами, зокрема яблуками: *Ўч'éра допакувáли йéблука / а сегóн:е ўже повéзли.*

ДОПАКУВÁТИ² – згруб., доїсти: *Кáжеш / шо пус'т'ї на йїду / ни б'їсе / зголод'н'їли / то ўс'о допакувáли / тер'їл' хл'їбом вїмастили / ти ч'ўла такé? / тáк'їк з голóн:ого крáйу.*

ДОПАНТРА́ТИ – допилнувати; вистежити: *Гаш уч'эра допантра́ла / де тотá ч'орна кўрка несéц:е / ўна ни їде тудá / де ўс'ї; Фалїц:е / шо допантра́ла / кудá ч'олов'їк поверта́йї / їк їде з робóти / найшла ч'ем фалїтисе / мої / та нáв'їт' їк йїс сокотїла / видїўйуваласе / то ч'о про ц:е кáжеш? / ц'їхо сидї.*

ДОПАНТРО́ВУВАТИ – пильнувати, доглядати; вистежувати: *Кóло хáти йе шо допантро́вувати / абї лиш бўло кому; Васили́ха допантро́вуїї / шóби ўс'о бўло зрóблено доцóтно / ў нéїї нимá ход'їék.*

ДОПАНТРУВÁТИ – доглянути; спостерїгаючи за чимсь, дійти певного висновку: *Допантрувáла / шо тотá ч'убáта кўрка ни несéц:е ў гн'їз'д'ї / тáк'їк ус'ї / а мáйї соб'ї окром'їшине м'їсце; Мáма дóма лиши́ласе / бо мус ус'ó допантрувáти / господáрка хоч'ї опхóду.*

ДОПАПРИКУВÁТИ – дати у щось достатню (до смаку) кількість паприки; завершити паприкувати: *Допаприкуї оцисé ўс'о / шóби дóбре бўло / так / їк ти знáйїш; В'їдéї / тут мáло пáприки / допаприкуї.*

ДОПÁСТИСЕ – знев., ірон.; отримавши бажане, не завжди розумно викор. його: *Допáлисе до л'óдиў / áле так / йїк мал'ї д'їти / на дрўгий ден' слóва ни могли сказáти / на м'їтах покáзували.*

ДО ПЕРЕДДНІЙНИ – до світанку: *До перед:ніни бўли набўтки / так'ї реївахї / шо смих óч'ї ни стуліла / пист / а ўни набувáйуц:е.*

ДОПЕЧІ ДО ЖИВÓГО – своїми словами, діями довести когось до поганого самопочуття: *Йек мош бўло такў благу́ жїнку допеч'ї до живóго? / ўни ни йе дóбр'ї л'ўде / то ни гáзди / бо так се ни рóби.*

ДОПИТПРÉТУВАТИ – закінчити прибирати: *Гаї / бóрзо допитпрéтуї / бо гóс'т'ї бўдут з м'їнути на м'їнуту / л'ўде їкрас вїйшли с цэр'кви / А ўни шо / мут лет'їти? / то дóбрий кавáлок дорóги / бóрше ни бўдут / їк за пиў годїни / а м'їн'ї шо тўтки лиши́лосе? / ц'їлé н'їч'ó.*

ДО ПОЗАВПІВНОЧІ – далеко за північ: *Сувен'їри ни рас робіли гет до позаўпіўноч'ї / друг'ї трéтїї рас перевертáйуц:е / а ми ш'ї ни л'їгáли.*

ДОПОЛОКА́ТИ – закінчити полоскати; допрати: *Ч'їка́ї ш'ї трóшки / шош роскáзуї / дополóч'у цисé дитин'éч'е / таї підемо ў хáту / то кришка пран'á; Ўс'о дополока́ла / гéнде стр'їхáїї.*

ДОПОМИНА́ТИСЯ – нагадуванням домагатися чогось: *Ў мéне позіч'или зáпаску на вес'іл'é / а вид:áли ч'ужу́ / обм'їніли / ўа допоминáласе / áле с тїми куч':акáми нима́ шо говоріти / кáжут / шо то бáба ни памн'їтáїї / а ўа знáйу / бо то ш'ї мáми мо́її бу́ла зáпаска / дáўна.*

ДО ПОРІ́, ДО ЧІСУ́ (ЧÉСУ) – до певного моменту: *Л'уде терп'їут до порі́ / до ч'їсу́ / дóки гóн':ї терп'їти / лиш дóти / пóки гóн':ї.*

ДО ПОСЛІДНОГО (ПОСЬЛІННОГО, ДОПОСЬЛІТКУ) – до кінця: *До пос'л'їдного ни знáла / ци підемо на вес'іл'é / áле колач'ї спеклá; Сид'їли допос'л'їтку / ш'ї н'їкóли так рідно ни витсід'їли.*

ДО ПОСЛІДНОЇ (ПОСЛІННОЇ) КОПІ́КИ – геть усе віддати, не залишивши абсолютно нічого: *Тáто ўдовіци позіч'їў буў грóш'ї на вес'іл'é / д'їўку вид:авáла / і ўна потóму вид:áла ўс'о / до пос'л'їн:оїї коп'їки / вўїна ўрас за ц:е д'éкувала / бо л'уде ни хот'їли зїч'їти / бойéлисе / шо ни вид:áст / а тáто н'їч'ó ни казáў / лиш се запитáў / к'їл'ко?*

ДОПРА́ЖИТИ – досмажити: *Наї допра́жуйї / ўна потóму прїїде / ни ч'їка́йте / бо д'éd'а ме сёрдитисе.*

ДОПРА́ЖИТИСЯ – досмажитися: *Наї ш'ї дэс'їт' м'їнўт допра́жуйц:е / вáтру ни питкладáї / то на тїї гранї / шо ўе / дїїде.*

ДОПРЕ́СТИ – докон. в. стос. **ДОПРІДА́ТИ**: *Пр'їду́ м'їцоч'ку / бáба ў Рижн'ї купїла / оц:é бих допр'éла / і тогдї́ бу́ду дивїтисе / шо випл'їтáти / спершу́ малóму / бо то мн'їкóн'ке мáїї бу́ти.*

ДОПРІ́КЛАДНИЙ – взірцевий: *О: / то допрї́кладне шит'é / подивїсе / шó лицé / а шó навїворот' / ўе велїка ружнїц'а?*

ДОПРІ́КЛАДНО – взірцево: *У клуб'ї вин так допрї́кладно росказáў буў вёршик / шо ни мош передáти / ўс'ї страїно́ плескáли.*

ДОПРІДА́ТИ – закінчувати прясти: *Допр'їдáйу кудéлу́ і тогдї́ зач'нў кўтатисе / дивїсе / к'їл'ко лишїлосе / отáк пóхапц'ами / таї зробїла.*

ДОПРОВА́ДИТИ – 1) довести щось (обрядодію, гостювання тощо) до кінця: *Абі́ Бох помі́х оц'е́ вес'іл'е́ допрова́дити / то бі́рше н'іч'о́ ни х'о́ч'у;* 2) провести когось до кінцевого пункту, відповідаючи за його стан здоров'я, настрої, самопочуття: *Йек би м'ін'і́ цего́ п'ієного́ допрова́дити до йі́го х'ати́ / до двері́й / ж'інка́ лиш утво́ри / а́ йа́ ўтеч'у́ / бо ме́ кр'іч'е́ти / гада́ти / шо́ це́ йа́ йі́го напо́йіу́ / а́ йа́ пошкудува́у ч'олов'і́ка / ни хот'і́у́ / абі́ вин вал'е́у́се вулиц'а́ми / але́ кому́ т:о ка́зати́?*

ДОПРОВОЖЕ́ТИ (ДОПРОВА́ДЮВАТИ) – провести когось до кінцевого пункту: *Ч'о́ так пі́зно? / бо́ му́с'іу́ д'і́уку допротво́ж'е́ти / с п'іу́доро́ги ни ўтеч'у́ / ци́ йек бе́сте ра́дили?*

ДОПУСТІ́ТИ СМІ́Х НАТ СОБО́В – дозволити комусь зневажати себе, насміятися над собою: *Іва́н гоноро́виі́ / вин би́ ни допусті́у́ с'м'і́х на́т собо́у́ / цес ни́ позво́ли / шо́би дру́гий брау́ йі́го назбі́тки / а́ Іван'о́ч'ко́ / сара́ку / пр'о́стиі́ / гаи́ заду́же / то́го д'ехто́ ма́йі́ йі́го за н'іч'о́ / А́ то ш'і́ ни зна́ти / хто́ йе́ н'іч'о́ / ци́ вин / ци́ тот / шо́ пі́сок роспу́стиі́у́ / оц'е́ тре́ба ві́знати́ / котрі́?*

ДОПУСТІ́ТИСЯ ДО КРА́ЙНОГО – дійти до якоїсь межі, вихід за яку спричинить біду і / чи буде оцінюватися на шкалі оцінок як різко негативне: *Шо́ вам сказа́ти? / допусті́лисе́ бу́ли до кра́йного́ / на хл'і́п ни ма́ли / але́ ни з'іч'і́ли / перебива́лисе́ йек мо́гли́ / бо́ з'іч'і́н'а страши́но бойе́лисе́; Допусті́у́се́ до кра́йного́ / так п'і́е / шо́ ўс'о́ с х'ати́ повит'і́гау́.*

ДОПУЦО́ВУВАТИ – недок. до ДОПУЦУВА́ТИ: *Мі́трику / ни́ тре́ба допу́ц'овувати́ то́ту́ бл'е́ху / на́й так бу́де / га́й / мійте́ ру́ки / та́й ход'і́т і́їсти; Допу́ц'овувала́ / а́ то зно́у́ заку́р'іло.*

ДОПУЦУВА́ТИ – почистити, натерти до блиску: *Так смі́х п'і́ско́м допу́цувала́ бан'і́кі́ / шо́ ста́ли / йі́к нов'і́ / ни́ д'умала́ / шо́ доведу́ і́їх до р'і́ду́.*

ДОРА́, -и – 1) великодній кошик з усім, що повинно бути освяченим на Великдень: *Дора́ зве́ч'і́ра се́ кри́шии́ / і́ це́ ро́би тазда́́ / ч'олов'і́к;* 2) залишки з освяченого на Великдень: *Диві́си / бо́ то кри́шкі́ ни́ так'і́ со́б'і́ / то́ дора́́ / ус'о́́ / шо́ лиші́лосе́ / шка́ралу́ш'і́ с писано́к / кри́шкі́ / ни́ во́л'но викида́ти / спали́мо́ / а́ поті́м рос'і́племо́ по горо́д'і́.*

ДОРИ́ДИТИ – більшою мірою “заправити” страву, надаючи їй кращих смакових властивостей: *Дор'і́ді́ оц'і́́ лопаткі́ ч'і́сник'о́м / бу́дут ма́й л'і́ти'і́.*

ДО РІДУ – присл., до ладу: *Шо би ни робіў / трéба р'ет знáти / і до р'іду ўс'о робіти / а ни бут'йék.*

ДОРОБІТИСЯ ДО ТОГО, ЩО... – мовленнева формула викор. тоді, коли йдеться про втрату кимось чогось; найчастіше у контекстах зі знач. осуду: *Доробілисе до тóго / шо ни бұло за шо хл'їба купіти; Маў йіс ус'ó / ч'олов'іч'і / áле с пустіми компáн'іями доробіўсе до тóго / шо прóсиш у мéне пйётку? / а ч'о тоб'і тот'і ни помóжут / шо йїли і піли за тв'їй кошт? / ге? / дé ўни се под'івáли? / ч'о тебé ни ратуўют?*

ДОРОБІТИСЯ ДО ЧЬÓГОС – багато (наполегливо, тяжко) працюючи, стати матеріально забезпеченим: *Хот'їўше доробітисе до ч'óгос / трéба крутітисе / і то дóбре / ни полехкі / а дóбре.*

ДОРÓГА, -и – помітна вузька, не заповнена ниткою основи смужечка у тканині чи у виробі з неї: *Купіла смих спин:ўцу / а на ниї ад'і їка дорóга / нітка пишла і ўс'о / Та н'і / то ни дўже вітко / трéба дóбре призерáти / абі ўдр'іти / с'м'їло мóжете ўберáти.*

ДОРÓЖНИК, -а – здеб. у мн., робітник, що працює на дорогах, ремонтуючи їх, хоча й не є спеціалістом з будівництва й експлуатації доріг: *Ўл'іт'і Іванкó дорóжником робіў / ни йшоў на кóл'їу / хот' мих буў питі / бо вин на т:о ўч'ёўсе / а відиш / ни пишоў / таї мўс'їў робіти / шо попада́ло / абі їкус коп'іку заробіти / и:ї / сарáку Їванкó.*

ДО СВÁРКИ ТАКІЙ (ТАКІЙ ДО СВÁРКИ), ІК (ЇК) (МАЛÁ) ДИТІНА ДО ЦИЦКИ – про того, хто часто свариться: *Ч'олов'іч'і / та де ти ни сваріс:е? / ти ўже нáв'іт' ни ўлóў'л'уїши / шо ў тебе бéс'іда сварліва / шо гóлос / ік у захрїплого кугутá / так тотó тоб'і лéхко їде / та ти до свáрки / ік малá дитіна до цицки / вібубон'їў / вібубон'їў / і ўже тоб'і лéкше / так / іг бес фáйно попойїў і стаў удовóлениї / а мин'і йек?*

ДÓСВІТА – присл., на світанку, дуже рано: *Дóс'в'іта смих устáли / бо йїхали ў Ч'ірниўц'і / бойéлисе / шобі на кóл'їу ни забарітисе.*

ДОСВІТКÓВУВАТИ – продовжувати святкувати до завершення свята чи свят: *Ус'і пишли до Ўлáдз'а / а йа ни гóн:а бұла їти таї дос'в'іткóвувала отўтеч'ки самá / і каў тоб'і прáўду / шо м'ін'і ни бұло бáн:о / бо вéсел'іс'т' і с'в'іткóван'і у старóго їн'ч'і / йїк у молодóго / старішиї л'удин'і їнчого се хóч'і ї їнче на гáц':і.*

ДÓСВІТОК, -тка – світанок: *Ти ч'ігó / Васі / дóс'в'ітками хóдиш? / шо / ни спиц:е? / Спаў бих / áле мўс'у їти ў дривá / а вас такóш сон ни берéц:е / віжу / шо ї ви кудáс се квáпите.*

ДО СЕБЕ ПРИЙТИ – отямитися, заспокоїтися; викор. найчастіше у запереч. конструкціях зі словами *годен, могли* (у різних формах): *Йік уч'уї / шо вуїкови зле / ни гóден буї до себе приїти / бо вірис у них; Ни гóн:а була до себе приїти / н'їїєка робóта менé ни брálасе / бо ми верстач'кї / з однóго рóку / а відиш / їа ш'ї тутки / а ўна ўже пишла / нимá Вас'утки; Ої / та шо говорїти? / д'їўка ни могла до себе приїти / їек так? / ходїў з неї два рóки / ї тикї дóбре ходїў / а засвáтаў дрўгу / об'їц'єў / шо óзме / а тутки мáйїш тоб'ї / Тáже об'їц'єти / ни знач'єїї / шо ўз'єти / ўна мáла би ц:е знáти.*

ДОСИДІТИСЯ – сидіти, перебуваючи десь, дуже довго, понад міру: *Досїд'їлисе до тóго / шо ўже ї молоду привел:ї / ї гóс'т'ї мáїже ўс'ї поросходїлисе / а наш вуїко набувáўсе / то їек їїгó лїїшмо?*

ДОСИГÁТИ – 1) досягати щось рукою чи за допомогою якогось засобу: *На гребл'ї та дос'їгні соб'ї ч'єрешєн';* 2) брати зі столу пригошення: *Анў бер'їт / дос'їгáйте / ус'ó пєред вáми / ни бїт'те прóшен'ї.*

ДОСИГНУТИ – докон. до ДОСИГÁТИ: *Дос'їгні м'їн'ї отóго пл'áцка з гор'їхами / вин пєрет' тебе нарубаниї.*

ДОСКІДАТИ (СІНО) – завершити “кїдати”: *Бигмé / їт би по кел'їшку віпили / таї тогдї бих бóрше доскїдали с'їно / Зроб'їм робóту / а тогдї бїде кел'їшок / бо їїк зáрас їїгó ўз'єти / то с'їно ме до зáўтра ч'їкати.*

ДО СЛИС (СЛИЗІЙ) СМІЄТИСЯ – дуже сміятися: *Вуїко роскáзувáў / їек вин с Фед'óm даўно їшоў на пол'ован'ї і їк'ї трафўнки їм трафїєлисе / то ми гаш пўкали зóс'м'їху / до слис с'м'їїєлисе / то бїло шо ч'ўти / ч'ўїїш / шо плáкали вит с'м'їху / їо / бїло такé / ї то ни рас.*

ДОСОКОТИТИ (ДОСОКОТІЮВАТИ) – пильнувати, стежити (простежити) до кінця (до якоїсь певної часової межі) за кимось (чимось): *Їа б'їжў / а ти досокотї молоко / шобї ни зб'їгло; Ан:їч'ко / досокотї / шобї ў патєлни н'їч'ó ни пригор'їло / пом'їш'уї / а їа бóрзо зáкришку принесу; Досокот'уїу тєл'ї / дóки ўно пїє / таї тогдї мєц:е робїти т:о / шо ти хоч' / а ти ш':е рас подумáї / їкїї то мáйї бїти фасóн / бо м'їн'ї се здаїє / шо то заштїўна матєр'їїа д'л'а такóїї сўкн'ї / за їку їїс уч'єра роскáзувала.*

ДОСТА – присл., досить, достатньо: *Тáто дóста се наробїў с тїми сплавáми; Дóста / бїрше ни лїїте; М'їн'ї ни трéба бїршиого клóпóту /*

дóста тóго / шо йе; Гаї дóста ўже м'ісіти к'істо / наї ростé / а ти р'іхтуї таси; Йа дóста се наслухала об'іц'інок / бїрше ни хоч'у.

ДÓСТА-ДОСТІСЬКО – абсолютно достатньо: Ої / та тўтеч'ки малїни ц'ілії кош'іл' / то дóста дос'т'іс'ко / нашó бїрше? / то ік л'ік / йа перетру с цўкром / таї наї бўде.

ДÓСТИЙНИЙ – настирливий, упертий; дуже ретельний у роботі: Мар'іка така дóстійна ў робóт'і / шо таку ш'і пошукáти трéба; Йїк л'удинá дóстійна / то ни йе зле / áле Ан:іц'а гаи задўже / с такоў т'éшко жїти; Йїлак дóстійний / вин се ни попусти свóго.

ДÓСТИЙНО – незм., дуже настирливо: Тикї дóстійно просїли / так / шо ни мош бўло се витказáти ї ни питї / мус бўло їти.

ДОСТÓЇТИ – довго стоячи десь, добути до кінця: На тóму пóхоронку достóйїли до к'ін'ц'á / ни випадалó питї бóрше / хот' так бўли змёрзли / шо них ни ч'ўли / áле це ўже такé.

ДОСТÓЇТИСЕ – 1) довго стоячи, все-таки дочекатися чогось: Мар'іка пишла / а мáма достóйїласе ї вїбрала документ / вїдали / таї дóбре / бо то ў с'в'éта захóди / ўни ни мут робїти / приїшлóбисе дес за дв'і нед'їли / ш'е йїхати / а так йе / таї спок'її голов'ї; 2) довго стояти, не досягнувши мети: Достóйїлисe до тóго / шо ї грóшиї ни стáло / і аўтóбус поїїхаў / і дз'óбл'у дес загубїли ци хтос позїч'їў / на в'їч'не вид:áван'ї.

ДОСТУПНО – присл., близько, зручно для проведення якихось робіт: Вїрубали л'іс тамеч'ки / де дóступно / ни їшли ў глемейї / отáмки наї би рубáли / áле у вер'хї ни хоч'ут дёртисе / ч'о їти / ік мош тут?

ДОТАЛЮВАТИ – припасувати щось до чогось; приєднати якісь предмети до інших, заповнюючи ущерть простір, призначений для цього: На / ш'і цес пакўн'ч'ік покладї / дотал'ўї / шобі ў тóрб'ї н'їч'ó ни хл'éпалосе.

ДОТЕЛЕПÁТИСЕ – зруб., дійти з великими труднощами: З Рижнá н'їч'ó ни йїхало / ледв'іс'ки груз'ами дотелепáлисe с цїми бисáгами.

ДÓТИВ – незм., доти: Дóтиў мут на тóб'ї йїхати / дóки меш позвол'éти ц'е робїти / ік меш сид'їти ц'їхо / то так і бўде.

ДОТИГÁТИ – жарт., досипати ще якийсь час: Сегóн:е нед'їл'а / таї молод'ї соб'ї дот'їгáїут; І так дот'їглá до деўйéтойї / зробїла соб'ї вóлу / а то кóждїй ден' у шéстиї мáйїш бўти на ногáх; Штефá / ни будї / наї дот'їгáїут / ўни с кол'їїї; Лиш н'їўрóку / вїдїш / йек вин соб'ї дот'їгáїї / попойїў / наїгрáўсе / таї спит / іт дитїн'ї дóбре / то ўже дóбре / А ўноч'é

шо йа буду робіти? / та йа до ўтіўноч'і на во́лос ни ўсну / а мо́же / і до передра́н'а.

ДОТІГНУТИ – докон. до ДОТІГАТИ: *Йої / то ўже полу́н:е / дот'ігнуў / йік ма́йї бу́ти / ви ч'о ни збуді́ли?*

ДО ТОГО (ЦЕГО) ЙДЕЦЕ – згодом (скоро) те, про що мовиться, може збутися: *Брач'іку Мі́трику / та до то́го іде́ц:е / ік л'уді́ї і на цеї рас ни пош'іну́йут / то ўни скаўт свої́е сло́во; То тикі́ до то́го іде́ц:е / ік нев'істка і да́л'і ме так фо́скати / то йа лиш туда́ се ни пока́зуу / і ўс'о / ікшо́ мой́е ни ў лат / то йа с свої́ім назат; До то́го іде́ц:е / шо ўс'і се рос:вар'ут / а ко́ристи ни бу́де / Йо / бо то ко́ждей хоч'і к'ірува́ти / а поб'іді́т тот / шо ц'іхо сиді́т / та лиш вич'іку́ї / коли́ здо́їмец:е ш'і бі́риш'а буч'а / отогді́ вин ві́де і ска́же / вит:епе́р к'іру́у йа.*

ДОТРАДЖЬОВУВАТИ – недок. до ДОТРАДЖЮВАТИ: *Даї́ зна́ти / наї́ сам'і́ цисе́ заберáйут / ни бу́демо дотрадж'овувати ч'уж'і́ клу́нки / та́мки ў тру́н' годі́ну тре́ба йти.*

ДОТРАДЖЮВАТИ – згруб., 1) донести щось до певного місця: *Йек ми ма́йїмо ц':і м'ішкі́ дотрадж'увáти тхáт'і / ік у нас лиш од'н'і́ плéч'і? / аг'і́; 2) довести, провести когось до кінцевого пункту: *Дотрадж'увáли ву́йкового Іванка́ до сам'і́с'ких двері́й / у хáт'і с'в'і́тло гор'і́ло / ві́тко / шо ч'іка́ли.**

ДОТРУТИТИ – докон. до ДОТРУТЮВАТИ: *Йек цес м'іх дотру́тити / шо́би двeр'і́ се запéл:и?; Дотру́тили клу́нки / таї́ спóк'і́.*

ДОТРУТЮВАТИ – доштовхувати; доживати: *Дотру́т'у́у / ско́ро до в'іс'імдис'eт' і пїeт' / а ш'і ни нажі́ласе / ус'о́ жит'é так блі́мнуло / іт би па́ру д'н'і́у проі́шло / Бабо́ / та йек таке́ мо́же бу́ти?*

ДОТУЛÉТИ – торкати, притуляти: *Моч'eї́ оц:у́ шма́ту ў во́ду з о́цитом і дотул'eї́ до ч'ола́ / а йік уна́ загор'і́ч'і́ї / то зноў моч'eї́ / гор'eч'ка́ зач'не́ па́дати / ни на богáто / алé ме.*

ДОТУЛÉТИСЕ – торкатися; притулятися: *Вин ни хоч'і́ / шо́би до диті́ни хтос дотул'eўсе́ / ус'і́ грип'у́ют / ка́шлайут / нашо́ б'іді́?*

ДОТУЛІТИ – доторкнути; притулити; прикласти щось до чогось: *Ану́ дотулі́ свої́у ру́ку / ну шо́ / йе гор'eч'ка́ ци́ н'і?; Дотулі́ла туда́ ш':е одну́ мі́ску / а то нифáйно / полі́ц'а забі́та ста́ла.*

ДОТУЛІТИСЕ – притулитися, торкнутися: *Диті́на дотулі́ласе до не́го / та так рін:о́ цулува́ла / шо вин аш сам сплакну́ў / б'ід'н'і́тко / переживáло за́ д'eд'у.*

ДОТУ́ЛЮВАТИСЯ – недок. до ДОТУЛІТИСЯ: *Ни доту́л'уїсе до мене / бо ўс'о боліт / на́в'іт' дранка раж'ейі.*

ДОФАСУВА́ТИ (ДОФАСО́ВУВАТИ) – закінчити (закінчувати) “фасувати” щось, розподіляючи на частини, зважуючи або відміряючи “на око”: *Дофасу́йу по к'іл'і ц'іс'і гор'іхи таї підемо / заўтра лєкше ме се продава́ти.*

ДОФРАСО́ВУВАТИ – 1) недок. в.; те саме, що ДОФРАСУВА́ТИ: *Ко́ц'о с Ко́цихоў приїшли / ўік т'ітка дофрасо́вувала спон':і / рєшита бу́ло готове / уні ўс'о забра́ли і пишли / каза́ли / шо кудас ква́пйуц':е / Кудá / верé? / Мо́же / на іри'єн'і до пєрвого бра́та?; 2) дуже ретельно прасувати: *Мар'і / ни дофрасо́вуї так цису́ сороч'ку / бо то ни на робо́ту / ўа ко́ло ха́ти ў ниї хо́жу / голоўне́ / шо ч'єста / оц':є.**

ДОФРАСУВА́ТИ – закінчити “фрасувати”: *Дофрасу́йу оц':і сороч'кі / таї тогді подівимосе на вуліч'ку / ўс'єка ўе / М'іц'а принєсла.*

ДОХОДІ́ТИ – 1) досягати: *Наї ш'і дохóд'ут сли́ви / ни рви зеленцє; 2) отримати відповідну якість (про зірвані плоди, приготовлену чи зварену страву): *Наї гóлуц'і ш'і дохóд'ут у бранту́р'і / ни вит'ігаї; 3) добиватися чого-небудь, підтверджуючи документально своє право на щось: *Та́то ми́х дохóд'ити бі́ршоїі пєн'ц'іїі / трудо́д'н'іў маў до́ста / але лє́хко повáжуї / таї диставáў т:о / шо нарахувáли; 4) помирати (“умерати”): *Шо говорі́ти? / дохóди ч'олов'ік / і нимá вит цє́го спáсу.****

ДО ХОЛЄ́РИ – зруб., дуже багато; іноді викор. зі знач. “теть”: *Та ў нє́го до хол'є́ри тих ремє́н'іў / нашó їїму́ ш':е?; Та ў них до хол'є́ри ўс'óго / наї ни при́б'ід'н'уїуц':е; Та маїї до хол'є́ри то́го дран'т'а / шафі́ пўкаїут / але н'і / ш':е їде у Вижні́цу; Іді до хол'є́ри / абі́х тебє ни від'іў; Наї їде до хол'є́ри / ўек приїшлó / так наї їде́ / дє ўа хо́ч'у цим грі́стисе?*

ДОХТО́РУВА́ТИ – працювати лікарем: *Іва́н дохтору́їі дес на Букові́н'і / у Ва́шкиўц'ах / так каза́ли / і вин / і жінка з ним / то́же до́хтор'ка / лі́шен' там; Наи з'ет' у Ку́тах дохтору́їі.*

ДО́ХТОРЬ, -я – лікар: *До́хтор' приїшоў / але шо? / то ни до́ма трє́ба се ліч'є́ти / а ў шпита́лі / а д'єд'а ни хо́ч'і.*

ДО́ХТОРЬКА, -и – лікарка: *Кліч'те до́хтор'ку / наї зба́даїї д'їда / послухайї / ци нимá запáлен'а / бо ад'і ўек т'є́шко ді́ше.*

ДО ЦЄ́ГО ЧІСУ́ – до цих пір: *Гро́ш'і ўз'є́ли / а муку́ до цє́го ч'ісу́ ни привє́зли / отак'і пор'є́тки; Н'і / та д:е / до цє́го ч'ісу́ ни ўжені́ўсе / вин тоту́ Мар'іч'ку хот'іў / але ро́дич'і видговорі́ли / а вин сказа́ў / ік ни ц':а /*

то н'ікóтра / отáк і се лишііў / А тепёрки йа се питаіў / і шо дóброго ўни зробіли? / скажі м'ін'і / шо дóброго?

ДОЦІТНО – 1) присл., точно, детальна, з найменшими подробицямі: Гаї с'ідаімо і тепёрки ти ўс'о роскáжеш / áле доцітно / абéс н'іч'ó ни пропусти́ла; 2) те саме, що ДОЦÓТНО: Так / менé ни бóло на тóму байў / áле йа доцітно знайў / ш ч'óго т:о ўс'о зач'éлосе / Знайіш шо? / мэнче слўхаі оті́х наш'і́птывач'іў / ік йіс ни бóла при тóму / то ц'і́хо сиді / ўни донóс'ут тóтó / шо йім на рўку / абі спихну́ти с:éбе винў / отáк йа скаў.

ДОЦÓТНИЙ (ДОЦІТНИЙ) – точний, акуратний, педантичний: Це дóбре бóти такі́м доцóтним / áле ў жит'у ўс'éке бува́йі / мóжно коліс і попусти́ти трóхи / ни ўздр'іти ч'ігóс.

ДОЦÓТНО (ДО ЦÓТУ) – точно, дуже акуратно, педантично, бездоганно: Шо бес ни робіў / робі до цóту; Йі́лэ / за мэнчоў диві́се / а ста́рш'а ўс'о сама́ доцóтно зрóби / ўна така́ / шо ш'і менé дéколи попраўі́ейі / ч'éсто йік Мар'і́ка Василéва / йік ста́ра таздін'а / то гаш ни пасу́йі диті́н'і такоў бóти / бо ўна / бут'шо кому́ хоч' ска́же / роскáже / шó ўни ни так рóбйут і йек се налэ́жи; Зі́браний до цóту / ни кóжда д'і́ўка ўм'і́і так се зіб́рати / а вин у д'і́да ўда́ўсе / тот буў велі́кий штрама́к; Ў нéйі ў хат'і ўс'о до цóту / ни знайў / йек такі́й пор'éдок мош держ'éти / ік йе мал'і́ д'і́ти? / а ўна ма́йі хлóпц'а і́ д'і́ч'і́ну / дес по шті́ри пйет' рóкіў / дес так / мóже / одно́му піўшеста.

ДОЦЮКАТИ – зруб., перен.; 1) досапати ділянку з твердим ґрунтом: Страшнá спарнотá / а земн'á така́ / ік кáм'ін' / лéдві доц'ўкали ц':і буракі́; 2) довишивати: Доц'ўкала цису́ м'із'ёнку і ўже ни бóду бра́тисе за такé шит'é / óч'і ни т':і / на́й молод'і́ сам'і́ шійўт.

ДОЦЮКУВАТИ – недок. в. стос. ДОЦЮКАТИ: Йа ни доц'ўкуйў / йа ц:е лиш'ейў / на́й бóде шо хóч'і / та йа рўки урвў на цéму горóд'і.

ДОЧÉКУВАТИ – чекати довго, тривалий час: Ви шо / хóч'іте / шóби вас за стиў клáли / шо так доч'éкуйіте? / пишлі́ віц:и; Доч'éкували до поўни́ц'і / а то трóхи зат'ігlóсе; Доч'éкували / дóки л'ўде ни ўста́нут з:а столá / тогд́і пишлі́ / бо іна́кше ни випада́ло.

ДОЧÉСТА (ДÓЧИСТА) – геть, абсолютно: Ус'ó доч'éста на Зáйіз'д'і хтос уноч'é повимикаў / і ч'існо́к / і цибу́л'ку / ўс'о / н'іч'ó ни лишііў.

ДОЧІКА́ТИ – дочекати; прожити: Д'éкувати Бóгу / шо доч'іка́ли до Риздвá; Абéсте на́рик доч'іка́ли; Доч'іка́ла до тóго / шо гóрш'і ни моглá ў

руц'ї ўдэ́рж'іти / так уна́ бол'іла / і гаи тогді́ пишла́ на пол'іт'л'ін'іку / а та́мки за го́лу ўз'э́лісе / сказа́ли / шо бо́рзо ў шпита́л' / бо́рзо / бо це́ па́хне кал'іцтвам.

ДОЧКА́ТИ НА́РИК (НА́РИК ДОЧКА́ТИ) – прожити ще один рік: Фа́йно д'ікова́т' / абэ́сте на́рик доч'іка́ли / ви м'ін'і́ тїл'ко помогли́ зробі́ти / шо ўа ни спод'іва́ласе / а тоб'і́ / дитїно́ / даї́ / Бо́же / здо́роўїі та до́бру до́л'у; Доч'іка́їімо на́рик / таї́ тогді́ ме́ц:е ві́д'іти.

ДОЧКА́ТИСЕ (ДОЧКА́ТИ, ДИЖДА́ТИ) ПРЭ́ТЧИТИ (ПРЭ́ЧЧИТИ) – дочекати праправнука: Сего́н:е до ме́не прїшла́ бу́ла Мар'і́ка / таї́ сказа́ла / шо ў не́їі ўже́ ўе прэ́ўнука / ўа ўїі здо́роўїу / а ўна ка́же / шо прэ́ўнуки / це до́бре / д'э́кувати Бо́гу / шо смїх до́жїла до нїх / але ад'і́ Га́н'а доч'іка́ласе прэ́ч':іти / а ўа / в'іде́ї / ни до́жїїў до це́го.

ДОЧІ́НІНІ, -я – клопіт, морока: Ма́йў доч'ін'ін'і́ / прїве́зли м'ін'і́ пса / та тако́го / шо ма́їі ўї́сти по годї́н'і / ік ма́ла дитї́на / ш'і тако́го ни ві́д'їла / аг'і́наб'їду́ / і то ни бут' шо ўї́сти; Паўл'і́на ма́їі доч'ін'ін'і́ / бо ўпекла́ ру́ку; Ма́йў доч'ін'ін'і́ / бо му́с'у соко́тіти ч'уж'і́ клу́нки / іка́с буковї́нца жї́нка з дон'ко́ў просї́ли / ці бїх ни позво́лила на годї́нку ко́ло ха́ти ўї́х лїши́іти / ік на годї́нку / то наї́ бу́де / але і́ка годї́нка? / ўже́ попо́лун':у / а бабі́ў нїма́ / і шо м'ін'і́ с цім усї́м робї́ти?

ДОЧІ́РА́ТИ (ДОЧІ́РНУ́ТИ) – дочерпувати (дочерпнути): Озмі́ мїско́ў му́кі / абї́ фїст вер'хо́вата бу́ла / таї́ засїп ч'ер / але дивї́се / пе́рет' цім / мо́же / доч'ї́рну́ти водо́ї? / бо ма́їі бу́ти поў́ніі бан'э́к.

ДО ЧЬО́ГО – мало того, що; викор. у констру́кціях, коли мовець акцентуе на підси́ленні того, що і так мае́ високий ступі́нь вияву чо́гось: До ч'о́го м'ін'і́ і́ так т'э́шко / шо ни го́н:а со́б'і́ м'їс'ц'а наї́ті / а вин ш'і́ хло́пц'а пидї́ўдиў пїті́ з нїм дво́д'і / бес пї́тан'а / мої́ / вам шо? / т'э́шко сказа́ти бу́ло / куда́ і́детé? / гада́ла смїх / шо мину́се / та вин ўек вин / нїм ни пїта́ла / але де мо́їа дитї́на? / ту́тки ска́ла / стрїм'ї́н' / до б'ї́дї бога́то ни трéба; До ч'о́го м'ін'і́ гу́р'ко / а ўна ме́не ш':е штри́каїі́ / винї́т у ўс'ї́х б'ї́дах.

ДО ЧЬО́ГО БИК ЗВИК, ТО́ГО Й РІ́ЧІ – часто прагнеться того, до чо́го звик: До ч'о́го бик звик / то́го і́ рї́ч'і / а цес звик до кумпа́н'її́ / до мого́рич'ї́ў / а ти хо́ч'їш то́то видї́бра́ти / то вин ш'і́ ни так ме пїтїштри́кувати / ої́ шо ме; Сама́ ўїс прїу́ч'э́ла ч'оло́в'ї́ка / шо ўїму́ ма́їі бу́ти ўс'о ві́фрасувано́ / у ха́т'і пїтп'р'э́тано́ і́ зва́рено / а тепе́рки ци́се трóхи ўрва́лосе / бо дитї́на хо́ч'і́ рук і ве́лі́кого тру́ду / і ч'оло́в'ї́к ге́їби ни

стаў голоўнім / того вин óмхніі / то / Ёіленко / до ч'óго бик звiк / того і рiч'і / самá йiс приўч'éла / і шо робiтiти?

ДО Ч'ÓГО РОБИ, А ЇГО ШІ Б'ЮТ (НА НЕГО КРИЧ'ЮТ; ЇГО ПИДГОН'ЮТ, НИМ ПОШТУРКУЮТ ТА ІН.) – несправедливо пiдганяти роботящого: До ч'óго М'iс'о рóби / стерáйц:е з усiх сил / а йiгó ш'і квáпiют / бо і т:о трéба зрóbити / і дрúге / і дес'éте / а ч'о ви ни вiдите тóго / хто лиш у фл'éшку зазерáйі і бойц:е косу ўз'éти ў рúки? / ге? / бо ви лúбите свóго Ївáн'ч'iка / а на цéму мóжно йiхати / свóго шкодá / а цес ч'ужiй.

ДО Ч'ÓРТА В ЗУБИ – згруб., дуже далеко, у якесь невідоме місце; у найскрутніші обставини: Тот'і нáш'і хлóпц'і / шо тáмки войўiют / кудá ўни попáли? / до ч'óрта ў зóби / Бóжен'ко / поможiй iм вернúтисе / вiбратисе с тóго пéкла / охоронiй iйх / Бóже.

ДОЧЮР'ІТИ – дотекти: Ни к'iвáйте / наi доч'урiт / шóби пóўне ведрó бóло; Дивiсе / гаиш пóци мáйi доч'ур'iти.

ДОЧЮРЮВАТИ – недок. в. стос ДОЧЮР'ІТИ: Їа з лiстiка зрóbила ч'уркал'це / і збáн'ч'iк скóро пóўнiй / ш'і кришку наi доч'ур'уйi / с цéйi скалi дúже дóбра водá / л'iпш'а / iк с кирнiц'і / повóлен'ки ц'áпайi / áле дóбра.

ДОЧЯЛ'ЯПАТИ – дiйти з трудом кудись, до чогось по болотистiй мiсцевостi чи грунтовiй мокрiй дорозi: Такá грус'кá дорóга / шо лéдвi смiх до вас доч'ал'áпали / ни знáйу / iек бóду вертáтисе.

ДОШНЮПАТИ (ДОШНЮПИТИ) – догадатися, додуматися; дiйти якогось правiльного висновку: Сам дошн'упаў / iек то се ўкл'уч'éйi / н'iхтó йiму ни показуваў / прихóжу / а вин показуи мин'i.

ДОШНЮПАТИСЕ (ДОШНЮПИТИСЕ) – те саме, що ДОШНЮПАТИ: Ч'олов'iк ни мiх з отiм дáти рáду / а малiй дошн'упаўсе / уз'éў / проч'itáў / шо за ч'ем се рóби / і кáже / отáк і отáк роб'it. Див. ДОКЛЮМПАТИСЕ; ДОКМІТИТИСЕ.

ДОШН'ЯПАТИ – емоц. забарвл., дiйти: Ад'i дошн'áпали / д'éкувати Бóгу / зáрас накладемó вáтерку / таi бóде весел'iш:е.

ДОШП'ЕНТА (ДО ШП'ЕЛЛИКА, ДОШП'ЕНТУ) – зовсiм, цiлком: Ни знáйу / iек ми т:о зрóbили / áле ўс'о дошп'енту поскладáли / тепér соб'i наi тот'i дош'кi сóхнут; До шп'ел:ика ус'ó зрóbлено / порохi повитерáла / пидлогi ўмiла / терел'i і мискi ч'és'т'и / х'iбá шо з дитiни скiну і переполóч'у / лиш так / абi с'в'iже.

ДОШТИМОВАНИЙ – дієприкм. від ДОШТИМУВАТИ: *Ўна перешивала рукаві / то т'ігло ў плéч'ах / а тепёрки ад'і йек доштимован'і / сорóч'ка на ниі / йік вілита / іт би ў ниі се ўроділа.*

ДОШТИМОВУВАТИ – недок. в. до ДОШТИМУВАТИ: *Мáтка ўм'іла доштимовувати / так ус'ó доцóтно зрóби / так скомб'інуўі / нáв'іт' іс старóго / шо ўно вигл'ідáйі / йік новé / це трéба ўм'іти.*

ДОШТИМУВАТИ – допасувати, припасувати: *Ус'ó натіл'ко доштимувáла / шо н'іхтó би ни сказáў / шо тáмеч'ки дотóч'іно / бо матéр'ійі ни ставáло / кóждиі подумáйі / моі / йек фáйно.*

ДОШТУКОВАНИЙ – дієприкм. від ДОШТУКУВАТИ: *Шó йа тоб'і скаў? / вітко / шо рукаві доштукóван'і / бо то гет ін'ч'а матéр'ійа / áле кóло хáти мош ходіти / Йа ни за кóло хáти питáйусе.*

ДОШТУКОВУВАТИ – недок. в. стос. ДОШТУКУВАТИ: *Ни трéба доштукóвувати / то дитін':і / наі бóде корóтка сукон'ка.*

ДОШТУКУВАТИ – доточити, зробити щось більшим, подовженим: *Доштукувáла в'ітріўку отакім кавáлком / с тáтових спóн':іў бóло лишілосе / прáўда / шо фáйно? / ци шо ти скáжеш?*

ДОШУРÚПАТИ (ДОШУРÚПУВАТИ) – згруб., догадатися (догадуватися), дійти до розв'язання якоїсь проблеми: *Говоріли ўни на м'іги / питкл'іпували / шош с'м'ійéлисе / áле йа дошурúpала / за шо ўни на пáл'ц'ах показували / н'іхтó би се ни догадáў / а йа знаўу.*

ДОШШІВКА, -и – дощова вода: *Набрáўсе поўниі цебёр дош':іўки / і то дўже дóбре / бо мáйу ч'ем корóву поійти / ни мус б'іч'і ў потік.*

ДОШШІВНИК, -á – саламандра: *По дош':é пишóў смих дгóр'і / а там такіх дош':іўникіў повил'ізáло / лиш шуркот'ўт у ліс'т'у.*

ДÓШШК, -у – 1) зменш.-пестл. від ДОШЬ: *Дóш':іку ліш трéба / ўс'о сóхне / а ўсиі горóт ни поліійш / ми ад'і вогир'кі поліли / трóхи фасул'і / бо ўйéнут / і т:о / шо ў горіц:у / то з двáц':іт' ведёр віт'ігли с кирніц'і / а ў л'удіі йе так / шо і кирніц'і повисихáли / отогдї шо робіти? / колі нáв'іт' на кўтан'і нима; Дóш':ік пишóў / ад'і ікїй фáйніі / пом'іч'ніі на горóди; 2) вид ялинкової прикраси: *Йе / шо дéхто ўберáйі ілілінку саміми кўл'ами / а ми і ланцушкі кладемó / і дóш':ік / м'ін'і так бїрше се ўдайé.**

ДÓШШЧЬКА (ДÓШЧЬКА), -и – дощечка: *С цéйі дóш'іч'ки вїйшла би фáйна поліч'ка; Це завускá дóш':іч'ка / шїршу би.*

ДОШШЬОВИЙ (ДОШШВІЙ) – дощовий: *Ў цебр'і дош':іва вода / а ў пўтні / з р'ікі / на шо тоб'і трéба?*

ДОШШЬОВІК (ДОШШВІК), -á – дощовик: *Д'эд'а даў с'в'ії дош':івік / áби йа ни змóкла / бо парасóл'і нима / се ўломила.*

ДОШЬ, -ý – дощ: *Дош' удéриў / хапáймо манáтки / таї б'іж'ім; Але фист дош' / сегóл'іта ш'і тако́го ни бóло / Йої йек дóбре / бо горóт / ік кáм'ін' / йік ототá скáла.*

ДРАБИНÉ, -я – збірн. стос. **ДРАБІНА** (дві чи декілька драбин): *Позабера́йте віц:и драбин'е / наї пóпит нагáми се ни вал'ейі / крáйне / припр'іт до груш'і / а потóму подівимосе / де йіму м'ісце.*

ДРАБУ́ГА, -и – знев., ледар: *Хóд'ут берега́ми драбу́ги / лишéну' у кáрти ігра́йут / А вам шо / бáн:о? / наї ігра́йут.*

ДРАГАНІСТІЙ (ШТРИГАНІСТІЙ) – знев., довгоногий: *Ў них така́ фам'іл'іа / шо ўс'і гет висóк'і і драганіс'т'і.*

ДРАНИ́ЦЯ, -і – здеб. у мн.; колота дошка для покриття даху: *Йіла́к маў óстр'і нож'і / фáйно колóў дра́ніц'і / йіго ўс'і клікали.*

ДРАНИЧÉРЬ, -я – майстер, який “роби дралиці”, покриває дах ними: *Дранич'ёр' клаў дра́ніц'і / одну́ п'іл'і óдноїі / побива́ў дах у два р'іді / áби ни прот'ікало / це вин дóуже дóбре робіў.*

ДРА́НКА, -и – 1) стара подерта сорочка: *Мару́с'ко / ни сиді́ ко́ло то́їі дра́нки / бо там у́же нима шо латáти; 2) сорочка “до носіня”, на щодень: *Ба́ба сид'іла ко́ло викна́ таї р'іткі́м дримні́м шит'ém опишвала́ д'ідови дра́нку; Ма́ма сегóн:е жмака́ла дра́нки.**

ДРАНТІ́ВИЙ – подертий, зношений. Див. **ЛІНТА́ВИЙ**, **ШАЛАНТА́ВИЙ**: *Дранті́ва сорóч'ка / кудá ў цéму йти?; Куфа́йка дра́нті́ва / але корóву па́сти бóде.*

ДРАНТІ́ВИЙ, ІК (ІК) СТАРІ́ БИСА́ГИ – дуже зношений, діркавий: *Абéс цес лéйбик ни да́вала д'едеви ўберáти / бо то ўстит / рукаві́ дра́нтів'і / ік стар'і́ биса́ги / тот'і / шо з них у́же н'іч'ó нима / а ба́ба шкудо́уї йіх ві́кинути / Та ўна ка́е / шо фáйно позац'іро́вуї / Іке ц'іро́ван'і? / ўни л'інта́в'і / ік покла́сти тудá два та́рц'і / то ўни гéпнуц:е ш'і бóрше / н'ім уна́ па́ру кро́киў стўпи.*

ДРАНТІ́ВИЙ РОТ У КО́ГОС – жарт., про людину, яка не зовсім охайно їсть: *Ў дра́нтівому рóт'і йіда́ ни дéржш:е / бо лі́шка іде áбо п'іл'і рóта / тогді́ одно́ / áбо попада́їі / кудá трéба / але ускр'іс' лиш'ейі с'л'іді / Йої / де йіс такé від'іла? / цéго нима / Ік ни в'іриш / то подіві́се /*

йек ба́ба Йі́лена йіст / і то ни лиш уна́ / ста́ри і так ма́йуц:е / мо́же / йа тро́хи і дикла́ла сво́го / але так йе / ста́ре / йік мале́ / у ўсе́му дитин'ї́ї.

ДРА́НТИ (ДРА́НТЕ), -я – 1) старий поношений одяг; лахміття: *Шо / верé / с цим дра́н'т'ім робі́ти? / Йі́ек шо? / котрэ л'і́тше / лиші́ / а т:о пу́сті / на́й ко́ло гру́би бу́де / під рука́ми; 2) знев., згруб., погана людина: У ме́не ш'і с то́го ро́ку вино́ лиші́лосе / але йа ни прода́йу / ка́жу / шо нимá / бо ни хо́ч'у / абі́ ўс'е́ке дра́н'т'і м'ін'і по́пит ха́ту ході́ло / пу́кало у ві́кна / гар'ака́ло та вина́ просі́ло се́ред' но́ч'і.*

ДРАНЬЧÉНА, -и – те саме, що ДРАНКА: *У і́киіс дра́н'ч'е́н'і / ў куфа́йц'і / ў кал'о́ш'ах на бо́су но́гу / ота́кі́й прі́йшо́ў / гет ни́ш'іслі́віі.*

ДРАПЦО́ВАНІ, -я – тупцювання; пох. від ДРАПЦУВА́ТИ: *Нашо́ м'ін'і тво́їе драпцо́ван'і ? / сти́й рі́ўно і кажі́ / де гро́ш'і / шо йіс уз'е́ў с це́йї карабу́шки?; То ни данцо́ван'і / а драпцо́ван'і / так на́ш'а ба́ба колі́с каза́ла? / де́ цис'і́ молод'і́ ўм'і́ют гул'а́ти? / ану́ бе́сте сказа́ли / загул'а́ї гу́цулку ци ва́лец / ни б'і́жут / йі́м до́бре на м'і́сци ота́к дрі́гати́се.*

ДРАПЦУВА́ТИ – 1) тупцювати: *Уна́ грим ба́ба / а вин мале́н'кі́ / йі́ї допидгруді́ / ўна шош го́вори / а вин драпцу́йї ко́ло не́йї / Е: / та вин до плеч'а́ дос'і́гайї́ / ни ма́ц'іц'ка́йте йі́го / ні́скі́й ч'олов'і́к / та́й шо? / тре́ба / абі́ така́й / іт драбі́на бу́ў? / та́й сміх ни від'і́ла / шобі́ драпцува́ў / це ў́же ви загну́ли / фа́йно соб'і́ го́вор'ут / іду́т попи́друч'ку / ўна / мо́же / с ста́ришим хло́пцем сто́йела́ / а ні ш ч'олов'і́ком / та́ке мо́гло́ бу́ти / йі́му двана́ц':іт' ро́киў; 2) перен., невміло танцювати: *Де вин ум'і́йї данцува́ти? / драпцу́йї ко́ло д'і́ўки / Йі́о / лиш би на но́ги ни става́ў / на́й у́же бу́де йек бу́де / бо мене́ видуч'е́ра вели́кі́й па́лец боли́т / гада́ла сміх / шо се ў́ломі́ў / Ну́ але за т:о віданцува́ла йі́с два да́н'ц'і́ с така́м гоно́ро́вим па́рупком / шо хот'і́ти? / дру́гі́ рас ти йі́му става́ї / мо́же / так бо́рше се на́ўч'е́йї? / Та вин ц:е са́ме каза́ў.**

ДРАПЦУВА́ТИ НА (ОДНО́МУ) МІ́СЦИ – 1) не рухатися: *Ни драпцу́йте на м'і́сци / прої́д'і́ц:е / то ш'і́ с ни́ўгоді́ни прі́йдец:е ч'і́кати; 2) жарт., танцювати: *Від'і́ли бе́сте́ / бабо́ / йек за́рас данцу́йут / то ни так / ік да́ўно́ / А де йа ни від'і́ла? / тогі́т у клуб'і́ бу́ла і́ се надиві́ла / ўни ни данцу́йут / а драпцу́йут на одно́му м'і́сци / бу́ла тако́ш у Ку́тах на вес'і́л'у́ / уно́ ў рестора́ц'ї́ї бу́ло / то та́мки гу́цулки ни бу́ло / па́ру ва́л'ц'і́ў ігра́ли / а ўс'о і́нче / та́ке / шо лиш драпцува́ти.**

ДРАПЦУВА́ТИ (ТРАПЦУВА́ТИ) НА МІ́СЦИ, Ї́К (І́К) КІ́НЬ (КІ́НЬ) – виявляти неспокій, хвилювання; знев., стояти; переминатися з

ноги на ногу (про хвору тварину): *Ни знáти / шо с корóвоу се стáло / ни йїст і драпцўї на м'їсци / йїк к'ін' / такóго ш'ї з неў ни бўло; Ни драпцўї на м'їсци / йїк к'ін' / а бóрзо б'їжї помоч'ї д'їдови.*

ДРИБНІЙ (ДРИМНІЙ) – дрибний: *А йек піду данцувáти дрибнóго тропóта / подив'їц:е / л'ўде дóбр'ї / шо т:о за робóта; Унá дримнá ў лицé / ї судá такóш; Жїнка старш'а / алé дримнá; Дримн'ї барабўл'ї / дéкотр'ї так'ї / йїк гор'їхи / сегóроку ўс'о загор'їло; Тогїт фáйн'ї бўли барабўл'ї / дримнїх мáло се ўродїло / порос'етам т'éшко бўло видибрáти / оц:é йа розум'їу / алé такé р'їтко бувáйї / а то бўло однá ў óдну / йїк дóбр'ї кулакї.*

ДРИБУЛÉТИ – їти маленькими кроками (про людину похилого віку чи маленьку дитину): *То ўже рик скóро / йїк зач'éў дрибул'éти / Наї здорóвї ростé / лиш н'їуроку / то д'їўкї бóрше зач'їнаїут ходїти / а це хлóпец.*

ДРИВÁ, -ов – дрова: *Ўл'їт'ї попїлїли дривá / поколóли / таї склáли пїт с'т'їноў / áби сóхли ни зїму; Дривá йе? / бо йа хоч'у вáтру клáсти ї шош пристáйїети; М'їшко помїх попїлїти дривá / ужé йе на пїў зимї / ш'ї би тїл'ко / таї стáне.*

ДРИВІТНЯ, -ї – мїцна широка частина колоди, на якїй розколюють дрова: *Позам'їтаї кóло дрив'їт'н'ї / а трак зберї ў кош'їл'.*

ДРИВОРЎП (ДРОВОРЎП), -ба – мїсце (повітка), де складають дрова: *У нас дриворўп кóло пс'éч'оїї бўди / ми йїгó бл'éхоў накрїли / шóби ни гнїў / вїц:и вїтко / мóжеш се подивїти.*

ДРІВЦЯ, -ивéц (-овéц) – те саме, що ДРИВÁ: *Сегóн:е за дрїўц'а т'éшко / хот'їўше машїну дроў привéсти / тре: вїкласти кўпу грóшикуў / а вїтки йїх уз'éти?; Ад'ї їк'ї фáйн'ї дрїўц'а / то бўков'ї / мут фáїне теплó давáти; Ўрубáў дривéц і ўкосїў корóв'ї / шо ш':е?*

ДРИЖІФИСТ, -а – горихвістка: *Ў дупл'ї ч'ерéшн'ї вївел:исе пот'éта / тотó / в'їд'ї / дрижїфости.*

ДРИЖІКІ ЛОВІТИ – мерзнути: *Се ни ўбрáли / а то постуден'їло / ужé пїдос'їн' / таї лóўїут дриж'їкї / йа давáла д'їдиў лéбик / к'їптар' / каў / кїн'те на плéч'ї / споч'ётку видн'éкувалисе / а потóму / їк мїлен'к'ї / ў тóму ходїли / до вéч'їра ни скидáли.*

ДРИЖІТИ, ЇК (ІК) ЛИСТ НА ТРЕПÉТИ – тремтїти від хвилювання, холоду, через хворобу: *Дрїж'їла / йїк лист на трепéт'ї / лéдвї се загр'їла / ми ўже бїрше ни пустїли Паз'ўн'ку надвїр / дóста л'уфтувáтисе; Кóло*

Самáшкових малóго буў пес переб'іх / зач'еў на не́го гарч'е́ти / ни пусkáти дáл'і і́ти / ўра́туваў Іва́н Мі́триў / ікрас ішоў вид д'е́д'і / то вин пизнаў хлóц'а / завернуў тхáт'і / бо малі́й дри́ж'іў / ік лист на трепéт'і / вин бойеўсе йі́го са́мо́го пусkáти / сам прив'іў.

ДРИМБА, -и – щипковий музичний інструмент: *На́ш'а прéбаба і́грала на дрíмб'і / бíрше н'іхтó с хатні́х.*

ДРИМБÁРЬ, -я – особа чол. статі, що виготовляє дримби чи грає на дримбі: *За не́го ка́зали дримба́р' / фа́йно і́граў на дрíмб'і і ўм'іў на соп'іўц'і / с'е́де отáмки на бе́рез'і та́й і́гра́йі / ўс'е́койі ўм'іў.*

ДРИМБÁРЬКА, -и – особа жін. статі, що грає на дримбі: *Ба́ба дримба́р'ка бу́ла / ўм'і́ла і́грати на дрíмб'і і низлэ́ с'п'іва́ла / Йек низлэ́? / до́ста до́бре / йі́йі ў хор клі́кали / то ни ко́жду ста́ру ба́бу тудá кліч'ут / а ўна па́ру рас на́в'іт' виступáла ў клуб'і.*

ДРИМНÉНЬКИЙ – дрібненький: *Дримнén'к'і д'і́ти / ўда́лисе ў ба́бу.*

ДРИМНÉНЬКИЙ, ІК (ІК) МА́КОВЕ ЗÉРНІ – дуже дрібний: *Це ни л'і́тний дош' / це дримнén'ки́ / йі́к ма́кове зéрн'і / йі́к у підос'ін' / ци йі́к у́же гет óс'ін' / і росá студéна / ни така́ / йі́к ул'і́т'і / то прéц'ін' / Спас минуў.*

ДРИМНÉНЬКО (ДРИМНÉСЕНЬКО) – незм., дрібненько: *Гри́бі йі́к шу́шиш / то ни трéба дў́же дримні́ти / це ни за́кришка / руба́й серéдно / отáк / а ў́же йі́к петру́шку меш шу́шити / то ліс'т'і дримнén'ко порубáйіш / йа і́ окрíп так шу́шу / а йі́к готóве / склада́йу ў сло́йік і ма́йу на зі́му; Іде́ дош' / іде́ / дримнэ́сен'ко с'і́йі.*

ДРИМНÉНЬКО КЛÉСТИ – клясти, проклинати когось, вживаючи пестливі слова: *Ад'і́ йкі́ Іва́н повесел'і́лі вертáйіц'е вит Паз'у́н'і / ві́тко / шо ві́тиў сто грам / та́й йі́му до́бре / вин ура́с тудá заб'і́га́йі / ік хоч'і замогор'і́ч'е́тисе / а ўна прода́ст / коли́ бес ни при́шоў / та́й ч'о йа ц'е каў? / агá / оногді́ йа йі́го ўздр'і́ла / тако́го жертиўлі́вого / шо ранén'ко при́б'іх буў по гор'і́воч'ку / та́й зач'éла трóхи ўстидáти / каў / а йі́т би тво́йá ма́ма жы́ла / шо́ би ўна сказа́ла? / ка́зала би / Іва́н'ч'іку / а шобі́ тебе́ шл'ашо́к йі́снén'ки́ тра́фіў / а шобі́ тоб'і́ нишкі́ покруті́ло / абéс ни б'і́х до́с'в'і́та по гор'і́ўку / абі́ тоб'і́ руч'кі́ ўсо́хли / за т:о / шо ўни по́рц'і́йу беру́т / це йа так сказа́ла / ік Мі́три́ха ла́кома бу́ла говорі́ти / а ўна ўрас отáк дримнén'ко клéла / то йі́к оц'е́ смих ві́говори́ла / то вин у момéнт протверез'іў / а тепéрки буку́йі вид ме́не / ві́жу / шо дáл'і тудá хóди / áле так / шо бих ни ві́д'і́ла / а то ў ви́кно́ ўс'о ві́тко; Ой н'і /*

Васили́ха дрімне́н'ко ни ўм'іла кл'ести / ўна зра́зу зач'інала з вели́кого і
бу́ла вели́ким ма́йстром у це́му / ўна так кл'ела / іг би с'п'іва́ла / ни ріўно /
ход'і́ек / а з душе́ў.

ДРИМНИЧІЯ, -ї – дрібно́та: Оц'у́ дрімнич'і́ў склад'і́т у карабу́шку /
оз'м'і́т спит ч'ереви́киў; Д'ідо́ роска́зуваў / шо ўперéт у р'и́ц'і́ бу́ло бога́то
ўс'еко́її ри́би / ш'і́ і́йк ни бу́ло гамова́нки / суда́ заплива́ў голо́вач' / рас д'і́т
при́шоў та́ї ка́же / Здо́ліў при́плиў голо́вач' та́ї у плéс'і́ ўсу дрімну́ ри́бу
з'і́ў / бо ў ве́ршкy н'іч'о́ ни пи́шло / а д'і́т ус'е́ку дрімнич'і́ў лови́ў /
на́йбі́рше плі́тиц'і́ прино́сиў / ба́ба то́то зварі́т / але́ кладе́ зелéних сли́ў /
шо́би ўни́ се ни розварі́ли / утoўч'і́ ч'і́снич'кý / зелéного п'і́р'а / ві́верне
кулéшку / та́ї у́жé йе́ йі́да / м'і́н'і́ ўно́ смакува́ло; Іва́ / то́ дрімнич'і́я /
там ни́ма с ким гово́рiти / де́ ўни́ розум'і́ўц'е́ на ч'о́мус? / трéба
зач'і́кати / до́ки ро́дич'і́ при́дут / ану́ би на́ших д'і́тiй хтос ч'у́жiй шои́
се пи́таў / то́ шо? / ўни́ мут шои́ гово́рiти? / на́в'і́т і́г би зна́ли / то́ ни
ска́жyт; Ў хат'і́ пйéтеро́ д'і́тiй / са́ма дрімнич'і́я.

ДРИМНО – незм., дрібно́: Дри́мно руба́ї / а ні́ такі́ми кавалка́ми / шо
мои́ удаві́тисе / А на́ї ни беру́т ус'о́ ў рот / на́ї виткýс'уйyт.

ДРИМНУ́СЬКИЙ (ДРИМНУ́ЦЬКИЙ) – дрібне́нький: Одо́к'і́ / йа
хот'і́ла / абéсте да́ли м'і́н'і́ нас'і́н'а оті́х вели́ких фасу́л' / шо сади́те ко́ло
до́роги / а це́ дрімну́с'к'і́ / ш'і́ смих н'і́ко́ли такі́х ни сади́ла / Це́ / Га́н'у /
лопатко́в'і́ / і́йк трéба / то́ цих уд'і́л'у / а то́т'і́ ўс'і́ посади́ла / потóму /
і́йк ві́ростyт / дам / але́ і́ ц'і́ до́бр'і́ / то́ вели́к'і́ жо́ўт'і́ лопаткі́.

ДРИ́СКАНЕЦ, -нця – опредм. дія від ДРИ́СКАТИ (ДРИ́СКОТІТИ):
Курка́ лиш'е́йї по́пид но́ги дри́скан'ц'і́ / ува́ж'е́ї / ни ста́н'.

ДРИ́СКАТИ (ДРИ́СКОТІТИ) – мати поно́с: Мої́ / так дри́скот'і́ў у
вихóтку / шо йа́ гаи́ спéрет' ха́ти ўч'у́ / фи́ст прити́сло бу́ло.

ДРИ́Т, -о́ту – дріт: Ві́тки цес дри́т ту́тки ўз'е́ўсе?

ДРИ́ЦЦЯ, -і́ – тонене́ький дротик: Ві́т ч'о́го ц'і́:а дри́ц'і́:а́ / Ва́с'кy? /
мо́же / вид ра́д'і́я? / ти́ н'і́гдé н'іч'о́ ни розбе́раў?

**ДРИ́ШЬ (ДРИ́ШЬ) ІДЕ́ (ПИ́ШЛА́) (ПО МІ́НІ, ПО ПЛÉЧЯХ ТА
ІН.)** – хтось відчув тремті́ння від холо́ду, через хворобу, надмі́рне
хвилюва́ння: Ч'у́ўу / а то́ лиш др'і́ш' пи́шла́ по ми́н'і́ / рас / дру́гий / о́г'о́ /
соб'і́ ду́маўу / та́ йа́ с цим му́с'у да́ти ра́ду / бо і́на́кше б'і́да.

ДРИ́БО́НЬКИЙ (ДРИ́БО́ЦЬКИЙ) – дрібне́нький: Спери́ў і́шоў
вели́киї дои́ / а потóму такі́ др'і́бо́н'киї́ / шо́ д'і́ти б'і́гали́ ни́жкрі́т'і́;

Ціткі так'ї др'ібоц'к'ї / шо оц:у сніску дв'ї годін'ї с'іл'ейу; Др'ібоц'куї / ік макове зёрн'ї.

ДРИБОТІТИ – те саме, що ДРИБУЛЄТИ: Ад'ї віжду / шо Василиха др'іботит до нас / вітко / шош се стрéбило.

ДРИЖЄК (ДРИЖЄК), -іка – здеб. множ.; дрож: Ч'о ц:е / верé / хлóпц'а др'їж'ікі се їмили? / ану / л'упко / див'їц:е / шó з дитїноу?

ДРИЖЄТИ (ДРИЖЄТИ) – тремтіти; боятися; надмірно опікати когось: Ч'о дитїна так дрижит? / мóже / перепудиласе ч'огóс? / пéрше М'їхáїлиу пес тўтеч'ки б'їгау; Ни трéба др'їж'єти / нимá когó бойєтисе / там ус'ї своїї; Дрижит / бо гор'єч'ка / видуч'єра отакé / шó ни рóбимо / н'їч'ó ни помогáїї; Дрижут нат тоу дитїноу так / шо гаш задўже / рошч'їхáїуц:е над неу / кáжу / шо гаш задўже.

ДРИЖІКІ (ДРИЖІКІ) ВЗЄЛИ (ЛÓВ'ЮТ, ІМІЛИ, СЕ ЇМІЛИ ТА ІН.) КОГÓС – про стан людини як результат впливу надмірного хвилювання чи холоду: Двєч'їру дóбре ў р'їц'ї купáтисе / вода дóста тéпла / áле на бéрез'ї стўд'їн' / зрáзу др'їж'ікі лóўїут і виштрикáїї гўс'їч'а шкїра.

ДРИТЬ (ДРИТЬ; ДРИТ), -óти (-óту) – дріт: Перелаз'єла / таї зач'їпїласе ў др'їт'.

ДРІШШ, -я – дріжджі: Мої / нимá др'їш':а / а дóбре би бўло на Прибражєн'їє ротáл'ки ї перевєртан:уки спеч'ї / мáма ўрас так рóбіла.

ДРИШЬ (ДРИШЬ) УЗЄЛА КОГÓС – комусь холодно; хтось тремтить, бо хворий, сердитий, дуже наляканий: Менé гаш др'їш' уз'єла / іт би ни Штефáн / то скáкла би їїх бїти; Їгó лиш уз'єла др'їш' / вин зач'єу просїти / шóби пóвер ліжника їгó ш':е ч'ємос укрїти / і їа ўже ўздр'їла / до ч'óго ўно їде / ўже мош бўло ни м'їр'їти гор'єч'ку; Др'їш' уз'єла / бо гор'єч'ка / кáже / шо ш'ї їїк гор'ї буу / то ч'уу / шо слабїї.

ДРОБ'ЄТА, -єт – вівці, ягнята: У Т'удев'ї тепérки ни дєржут дробїєта / то гентáм бўло / х'їбá дес хтос / шо їа ни знáїу.

ДРОТІ, -я – зб., стос. ДРИТЬ (ДРИТЬ), ДРИТ: Тепérки / ў нáш'ї ч'їсї / ни ворїн'їм / а бїрше дрóт'їм опкладáїут загїн дл'а худóби / áле ї то р'їтко / бо худóби нимá / шó опкладáти / ік корóву р'їтко хто дєржи?

ДРОТІНИЙ (ДРОТІНИЙ, ДРОТЄНИЙ) – дротяний: Це дрот'їний плит / ни самé грабїн'ї / идé др'їт' / а потóму грабїн'ї.

ДРОЧЄТИ – дратувати: Ни дроч'єї пса / бо ўкўси / ўже їїс одїн рас попацїї / мау б'їду / тебе ни наўч'єло?

ДРОЧЄТИСЕ – ніби граючись, спеціально надокучати комусь, дратувати: *Ни дrouch'єсе с цим псом / бо йїк урвєц:е / то ни знáйу шо буде / ч'уїш ци н'ї? / іді вид буди / А вин сам хоч'ї їгрáтисе.*

ДРУ́ГЕ СА́ПАНІ – “сапані” у червні: *Йа бих нáв'їт' так сказáла / дру́ге са́пан'ї ни ў середїн'ї / а на поч'їтку ч'єрўн'а / áле сегóроку ўс'о се с:у́нуло / зач'єўсе ч'єрвен' / а ў мéне барабул'ї ўже цвиту́т / тако́го даўно́ ни бу́ло / тогїт у дру́ге са́пан'ї ўни лиші сходїли.*

ДРУ́ГИЙ – 1) нерідний: *Дру́га ма́ма / то ѝе дру́га ма́ма / ни рїдна / уна́ ни гóн:а так пож'єлувати дитїну / їк рїн:а; 2) інший: *Наїді дру́гих маїстриў / Та хто тепérки ум'її дóбр'ї пїєци клáсти? / вїтки ѝа ѝїх óзму?; 3) той, що йде після першого: *Ў Т'удев'ї перева́жно с'в'їткуїут два С'в'їт'ї Вєч'їри / Рїздв'їнїї і дру́гїї / Видорш'їнїї; Таї ѝек / Васї / тоб'ї дру́га жїнка ? / Шо тоб'ї / Мар'ї / на ц':е витпов'їсти? / так / ѝїк дру́гїї С'в'їтїї Вєч'їр / отáк / дóбра ї фáйна жїнка / бїрше н'їч'ó ни скаў.***

ДРУ́ГИЙ (НАЇМЛЄНИЙ) ДЛЯ ТЄБЕ НИ МЕ БЇРШЕ СЕ СТЄРА́ТИ (СТЄРА́ТИСЕ), ЇК (ІК) ТИ САМ – беручись за якусь роботу, надїйся передусїм на себе: *Дру́гїї дл'а тєбе ни ме бїрше се стерáти / їк ти сам / бо вин сокóти сїли / ни хоч'ї перерóбїуватисе; То прáўда / шо дру́гїї дл'а тєбе ни ме бїрше стерáтисе / ѝїк ти сам / áле тоб'ї мóже вигл'їдáти / шо ти ѝїгó наїмїў / і вин зрóби крáш:е / а робóта мóже бу́ти такá / ѝїк твоїá / áбо ї ш'ї гїрш'а / і до то́го скуштуваўсе ѝїс / бо запла́тїў за дєн'ку / отáк.*

ДРУ́ГАТИ – зруб., тягати, нести, переносити важкі предмети: *Дру́гаў коўпки / таї дистáў кїли / скáржиц:е на попéрек / гет зроблєнїї ч'олов'їк / шо казáти / л'ўде / сарáки / ўс'єке пац'ўт.*

ДРУ́ГАТИ – зсукувати; з двох ниток робити одну товстїшу: *Нїтка з м'їцоч'ки бу́ла тонєн'ка / з нєїї свїдер буў би затонкїї / тогó ниткї з двох веретєн дру́гáли / так скру́т'ували / і ўже з них плел:ї / то виходїла маї грўпш'а / кру́ч'їна нїтка / отáк ц:е се робїло / пр'єли / а ўже потїм скру́т'ували / дру́гáли.*

ДРУ́ЖБА, - и – обр., боярин, друг молодого на весїллі: *Дру́жба дўже се ўт'їшиў / ѝїк уч'ўў / хто за стáршю дру́шку.*

ДРУ́ЖБА СТА́РШІЙ (СТА́РШІЙ ДРУ́ЖБА) – найближчий друг молодого, який порівняно з іншими дружбами (їх кїлькїсть мусить бути така ж, як і дружок) бере найактивнїшу участь в обрядї. Старший дружба

(перший), а далі йде другий, третій і т.д.: *Мус'у с фам'іл'її брати старшого дружбу / бо будуть гн'іві / А хто ц:е каз'аў? / Так годіц:е.*

ДРУШКА, -и – обр., подруга молодої на весіллі, яка разом із дружною бере активну участь у різних частинах обрядового дійства: *Друшкі з молодоб'у ужé пишли клікати / ко́ло Костинóвих йїх від'їла.*

ДРУШКА СТАРШЯ (СТАРШЯ ДРУШКА) – дівчина, яка серед дружок (у Тюдові раніше їх могло бути й більше десяти) бере найактивнішу участь в обряді. Отже, є “друшка старша (перся), друга, трета” і т. д.: *На тої ч'ес / коли їа ходіла ў друшкі / м'ін'ї бу́ло нибогáто ро́кіў / тогó ни моглá бу́ти старшоў друшкоў нав'ім' у фам'іл'її; Діўйуц:е / шобі́ старш'а друшка бу́ла с фам'іл'її / а йїк ни вихóди / тогді́ ўже молодá с товаришо́к виберáйї / берé тоту́ / с котро́ў найблїш:е.*

ДРЯПАК, -а – “зношений” віник; різка, “загониста” людина: *Йо / ў нас ка́жут в'їник др'апáк / цe за тот / ікї́ лиш др'апáйї / а ни фáйно зам'їтáйї / ад'ї йїк оцэс / вин стонк / лишїлице сам'ї штипакї / таї тогó так каўт; Вўїко Лес'ó буў з таздиўскóйї фам'іл'її / то прáўда / ўни ни дўже бу́ли замóжн'ї / ни твэ́рдо стої́єли / áле рахувáлице тáздами / ік ми / лиші одно́ т:о / шо ўс'ї ўни бу́ли загóнис'т'ї др'апáкї / за них позаóч'ї так і казáли / нату́ру мáли погáну / ну а ц:е велїкї́ ган'ч' / таї виходїло / до ч'óго б'їднї́ / до то́го ш'ї і др'апáк / тогó д'їўкї ни фїїст гїну́ли за такї́х ітї.*

ДРЯШПАНИТИСЯ – залазити на щось (кудись): *Мар'їч':ін'ї д'їти др'ашпáнуц:е на тої ч'уплáк / унá ц:е відї? / наї дївиц:е / би ни ўпáли / л'ўпко Йїлénко / крикнї́ йї / бо ўна шош з Настўнеў заговорїласе і ни дївиц:е за д'їтмї́; Зл'їзáйко / дáл'ї ни др'ашпáн'се.*

ДРЯШПАНИ, -я – опредм. дія стос. ДРЯШПАТИ: *Обитнї́ нїхт'ї / таї ни бу́де др'ашпан'а і такї́х др'ашпан'ц'їў; Цe ни пїсан'ї / а др'ашпан'ї / такé / йїк кўрка лáбоў / за такé п'їс'мó йїдїнку меш мáти.*

ДРЯШПАНУТИ (ДРЯШПНУТИ) – дряпнути: *Тот кот'áра так буў др'ашпнў́ менé по лиц'ї́ / шо дотепér йе знак / хот' то гáй гáй / кїл'ко ро́кїў проїшлó.*

ДРЯШПАТИ – дряпати: *Ни др'ашпáй менé свóйїми пáзур'ами.*

ДУБАСИТИ – зруб., бити: *Дубáсиў по плéч'ах / по ч'óму від'їў / ледв'їс'ки то́то рос'т'їглі́ / ни знáйу / шо ўни найшлї́.*

ДУБЕЛТ – присл., подвійно: *Бану́йу страи́но / шо ў дубелт заплати́ў / але ўже н'іч'о́ ни заве́рнеш / ни тре: бу́ло ква́питисе.*

ДУБЕЛТО́ВІЙ – подвійний: *Ві́кна дубелто́в'і / і ўзим'і те́плó.*

ДУБІ́ВКА, -и – дубова бочка: *Ўперéт купува́ли дубиу́кі / купува́ли там / де продава́ли розли́ўне ч'э́ске пі́во / то дб́р'і боч'кі́ / ни л'уфтыва́ли / у нас ш'і дотепéр одна́ така́ йе.*

ДУБІ́НА, -и – 1) дубовий ліс: *Дубі́на / це йі́к йі́хати ў Кóсиў / за Йáн'ом / ві́жу / шо йі́с забу́ла; 2) деревина дуба: *Кáже / шо дубі́на / а ти диві́се сам / бо йа ни розум'і́ўсе на дош'ка́х.**

ДУБІ́ТИ – хворіти (про корову); унаслідок цього в сечі тварини наявна кров: *Корóва ў Петрá дубі́ла / вин ві́л'іч'і́ў та́й прода́ў / лиши́ли соб'і́ телі́цу / молоко́ поки шо ў нас мут бра́ти.*

ДУБЛÉНІЙ – оброблений спец. розчином з кори дуба: *Ба́бин спиндза́р' буў ш:і́тиі́ с ч'ірвон'áстойі́ дублэ́нойі́ шкі́ри.*

ДУБЛЕНІ́ЦЯ, -і – корова, що дубила, задубила: *Ма́ли дублені́цу / та́й прода́ли / купі́ли дру́гу / але ш'і ни зна́йімо / і́ка бу́де на молоко́.*

ДУ́ЖІЙ – 1) здоровий (сильний): *То ду́жиі́ буў ч'олов'і́к / пит Соки́лским робі́ў; 2) не хворий: *Ма́ма ду́ж'а / Мар'і́ч'ко? / Та н'і́ / ву́іно / сам'і́ зна́йіте / і́ка то сла́б'і́с'т' / Зна́йу / о́й шо / зна́йу.**

ДУ́ЖІЙ (ЗДОРО́ВІЙ, МО́ЦНІЙ), Ї́К (І́К) МЕДВІ́ТЬ (І́К БИК (БУГÁЙ), КІ́НЬ (КІ́НЬ), І́К КОБІ́ЛА) – дуже міцний, сильний, здоровий: *На́й ни приб'і́д'н'у́йіц:е / вин ду́жиі́ / і́к медв'і́т' / вас дво́х пéрет' се́бе понесе́ / а ни одéн м'ішо́к барабу́л' / це вин ў одну́ ру́ку óзме і́ ме не́сти / н'і́ / ме б'і́ч'і́ з ним; *Ду́ж'а / йі́к кобі́ла / хол'éра.**

ДУ́ЖІТИ – одужувати: *Ду́ж'і́те / ни слабу́іте / ву́іку / бу́т'те здоро́в'і́ / Іо́'і́т здоро́в'і́; Йо́ / Лесі́ха потро́хи ду́ж'і́йі́ / ўже гет ни т:о́ / шо бу́ло ўзим'і́ / виджі́ла / ц'в'і́т у лиці́ диста́ла.*

ДУ́КА, -и – заст., багач: *Уні́ ни йе вели́к'і́ ду́ки / ни зна́ти і́ких ста́ткиў ни ма́йут / але ни на́йб'і́д'н'і́ш':і́ ў сел'і́ / нипога́но сто́йўт.*

ДУЛУМБА́СИТИ – 1) бити когось: *Напа́ли та́й зач'éли дулумба́сити ч'олов'і́ка; 2) бити чимсь об щось: *Малі́й уз'éў пўт'н'у́ і́ дулумба́си бу́ч'ком / найшо́ў соб'і́ таке́ зан'а́т'і́ / Вин ві́д'іў у телев'і́зор'і́ ўч'éра / йі́к бі́ли ў бу́бон' / та́й соб'і́ таке́ ро́би.**

ДУ́ЛЮ ТРИМА́ТИ (ДЕРЖÉТИ) – скласти відповідним чином пальці (“дулю зробити”) з тим, щоб тебе ніхто не зурочів, щоб ни “ймилисе вроки”: *Йі́к ві́диш / шо тебе́ мо́жгут зурóч'і́ти / бо хтос ду́же*

дівуц:е / то зроби́ ду́л'у і трима́ї у кише́ни / а йік нима́ кишені́ї / то так ду́л'у держі́ / ни хова́ї / то н'іхто́ ни ме ду́же призерáти / йек у тебе́ скла́ден'і пáл'ц'і / а мо́же / то кула́к такі́ї? / мо́же таке́ бу́ти? / мо́же.

ДУ́ЛЯ, -і – 1) сорт груш: *Ў Никóл'ц'ових ду́л'а роді́ла / грушкі́ пристига́ли ікра́с до Прибраже́н'і́я; 2) образл., фігура, складена відповідним чином з трьох пальців: Ду́л'у ни хоч'?' / сам іди́ роби́ / йа ни дурні́ї; Ти / дурна́ ду́ле / ни відиши́ / шо тебе́ н'і ў ч'ім ни ма́йут?; 2) іноді – в порівн. конструкціях: *Вин такі́ї дурні́ї / йік ду́л'а / дурн'і́ш:ого смих ни віди́ла.**

ДУ́ЛЯ З МА́КОМ – лайл., ніщо: *Зроби́ў дру́гому до́бре / а вид не́го на́в'іт' д'ікова́т' ни ўч'у́ / пока́заў лиш ду́л'у з ма́ком / Йо / це́го до́ста йе / за до́бро ма́йиш ду́л'у з ма́ком.*

ДУЛ'ЯР (ДОЛ'ЯР), -а – долар: *У не́го нима́ дул'áриў / жінка́ бу́ла трóхи заробі́ла / йік йі́хала ў с'в'іті́ / áле ўс'о пишло́ на вес'і́л'е́ / і на маши́ну молоді́м докла́ли / сегóроку Мар'і́ч'ка шош присла́бла / та́ї на́раз'і ни йі́де / áле віт:и́ клі́ч'ут з ба́боў сид'і́ти / хоч'ут / шóби зноў при́йі́хала / бо ба́ба дру́гих ни хоч'і́ від'і́ти / ка́же / шо лиш цису́ ч'іка́йі.*

ДУ́МАЛОСЕ (ДУ́МАЛИ) ОДНО́ (ОННО́), (ПЛЯН БУВ ОДЭ́Н), А ОБЕРНУ́ЛОСЕ І́НАК (І́НЧИМ (О́СТРИМ) БО́КОМ – плани в процесі реалізації можуть змінюватися, часто в негат. для мовця вимірі: *Іт би то знат'е́ наперéт / шó се ста́не / а то ни гóден зна́ти / ми ду́мали он:о́ і гада́ли / шо так бу́де до́бре / а то ад'і́ їким о́стрим бо́ком оберну́лосе; Мару́с'ко / ду́мало́се он:о́ / хтó буў віш:и́ то́го / шо складе́ц:е і́нак / і ўс'о ті́де ў і́нчії бик? / н'іхто́; Ду́маў смих одно́ / а ўно оберну́ло́се і́нчим бо́ком / пишло́ ни тудá / куда́ йа хот'і́ў / і шó ти зроби́ши? / та́же ни зав'і́сис:е / на́ї ужé їде / куда́ їде / То / бра́ч':іку Іва́ / так ма́ло бу́ти / вели́кого н'іч'о́ се ни ста́ло / важне́ шо? / шо ви жив'і́ ї здо́ров'і / а т:о ўс'о набу́тне́ / по́длук здо́роўі́а то ўс'о пу́сте́.*

ДУ́МАТИ ЛИ́Ш ЗА СЕ́БЕ (ЗА СВОЄ́ ЧСРЕ́ВО) – знев., бути егоїстом: *Шо гада́йіте? / такі́х нибога́то / шо ду́майут лиш за се́бе / дру́гому коп'і́ку шкоду́йут дати́ / на грам ни попу́с'т'ут? / такі́х до́ста / ни каў / йе ї до́бр'і л'у́де / áле ї цих до́ста дос'т'і́с'ко.*

ДУ́МАТИ ПРО (ЗА) ДО́БРЕ – настроювати себе на позитивний лад: *Ду́маї за до́бре / йа ў к'і́н'і ч'у́ла / йік одна́ ура́с так ка́зала́ / ї ви абéсте зна́ли / шо то йе пра́ўда / йе́к ду́майиш / так уно́ бу́де.*

ДУМАТИ (ГАДАТИ), ЩО ВСІ РОЗУМІЙ ПОЇВ – вважати себе наймудрішим: *Такий малий / ш'ї ни доріс до кл'амки / а думай / шо ўс'ї розумі пойїў / хоч'ї менé / стару / ўч'éти.*

ДУМКА (ГАТКА) ПРОВАРІЛАСЕ В КОГОС (КОМУС) – щось прояснилося, стало зрозумілим: *Думка проваріласе / таї ус'ó смих уздр'їла / йїк на долоні; Ни думай соб'ї / м'їн'ї тогді ў голов'ї так'їк затémнен'ї було се стало / а потóму думка проваріласе / мóрок дес се д'їў / і йа соб'ї каў / мої / та шо тутки ни розум'їти? / та вітко / йїк удén' / а ти соб'ї нémоч'ї шукайїш?*

ДУМКИ ГРИЗУТ (ДОГРИЗАЮТ, ДОІДАЮТ) КОГОС – хтось у стані пригнічення, зневіри: *Майу гризóту / Нус'ко / і то велику / думки менé ч'éсто догризаїт / пус'т'ї думки / і ни знаїу / йек вид них вірватисе.*

ДУМКИ НАСІДАЮТ (ВÉРТЮЦЦЕ В ГОЛОВІ) – хтось постійно про щось думає, міркує: *Думки ўс'ék'ї так нас'їдаїт / шо голова ч'éсто пухне / хоч'їш / і ни гóден йїх віверч'ї / х'їба би клеўц'ами вибиваў.*

ДУНДУК, -а – перен., про мовчазну, сердиту людину; часто в порівн.: *Друг'ї шош говор'ут / жертуїт / а цес найїўсе / таї сидїт / ік дундук; Мої / ти ч'о надуўсе / йїк дундук? / іка тебе мўха ўкусїла?; А це шо за такїї дундук приїшоў / шо ни говори ї лédви крок ступаїї? / хто ч'уў тїл'ко шмат'а на дитїну понаўбérувати? / Мамó / це ни дундук / а дундуч'ók / приїшоў у гóс'т'ї до бапки; Сидїт / ік дундук / мої / та пїтс'м'їхнісе / шош заговори / ти на баї приїшоў.*

ДУНДУК ДУНДУКОМ – знев., викор., коли мовець хоче наголосити: “Хтось сердитий, насуплений, і його не змінити”; про мовчазну, некоммунікбельну, сердиту людину: *Дундук дундукóм / котра д'їўка схóч'ї за нéго пїтї?; Уна / ф'їфа / а Лес'ó / дундук дундукóм / та ход' би віглідний буў / а то ни дўже йе на шо подивїтисе / зав'їриц:е кудас / а ти думай / шó ў нéго на гац':ї / Йїлé / геї шош задўже ти зач'éла за них переживаїти / мóже / тоб'ї шос розхóдиц:е? / бо ч'о би ти такé виговóр'увала? / ану нагадаї / йек ти йїгó фалїла / ік ми йїлї з Буковїни / це гéздеч'ки було / а сегóн:е ўже вин погáнїй / зав'їр'уйїц:е / ге? / праўду кажї.*

ДУНДУЧЬÓК, -чькá – жарт., зменш. від ДУНДУК: *Дундук / це великиї / а ў нас дундуч'ók / н'їч'ó ни говори / лиш сопé / мої / ану шош скажї / ти ўм'їйїш говорїти? / ге?*

ДУПАТИ – знев., гупати ногами; йти, ходити (про маленьку дитину): *Ни дупаї так / бо м'їн'ї ў голов'ї гупаїї вит такóго хóду; Хто це так*

дупайі? / Іван'ч'ік наўч'ёўсе ходіти? / отак борзэн'ко переберати нишкамі і б'іч'і до банкi? / ануко дивісе / шо ўа майу дла Іванка / тако́го фа́йнога хлópч'іка.

ДУПЛА́ВІЙ – дірвий, пошкоджений: У старому дупл'і ў отіі груши коўтач' зробіў гн'іздо / То ни лиш там / від'іў / шо ш':е оден жийе ў тóму дупла́вому дэ́рев'і / шо ко́ло гор'і́ха / ві́жу / шо ўрас тудá л'іта́йі / то оден зеленáве п'і́р'іч'ко ма́йі / а дру́гіі / б'і́ле / ч'о́рне і ч'і́рво́н:е / два ў цéму сад'і́ жийу́т.

ДУПЛО́, -а – 1) порожнина у старому чи пошкодженому дереві: Йоі / та то такé велі́ке дупло́ / шо ў нéму мош се сховáти; 2) дірка в зубі: Трэ́ба і́ті ў Ку́ти до зубно́го / на́й поді́виц:е / шо с ті́мі дупла́ми робі́ти.

ДУПОТІ́ТИ – тупотіти: Скажі́ наі́ д'і́ти тут ни дупот'у́т / бо ба́ба л'і́гла / голо́ва бо́літ; Дупоті́т / ік хол'э́ра / і шо ти з ним зроби́ш? / ка́же / шо ни ме́ / а потóму забува́йі.

ДУ́ПЦІ – незм., дит., самотійно, без підтримки стояти на ніжках: Гаі́ / див'і́ц:е / шо́ ми ўм'і́ймо робі́ти / ану́ / Іван'ч'і́ку / дупці́ / дупці́ / отак ми ў́же сто́ймó / і на́в'і́т' крóч'ок два гóн':і зроби́ти / áле це ў́же мýси хтос помо́га́ти.

ДУ́РЕНЬ ДУРÉННИЙ (ОСТА́ТНИЙ, ПОСЛІ́ННИЙ) – образл., лайл., нерозумний: Ду́рен' дурéн:и́ / бо и́іг би буў розу́мниі́ / ни спрóдаў би за́ш:о / за́т:о присади́бу і пасóвис'ко; Вас'у́тко / шо́ з нéго óзмеш? / пос'л'і́н:и́ ду́рен' / розу́мниі́ би ни лиші́ў таку́ фа́йну жінку́ / таку́ таздін'у́ і ни пов'і́йіўбисе с пусті́м; Найшо́ў с ким гово́рiти / то оста́тний ду́рен' / ти ни ві́диш / іко́йі він плетé? / шо́ такі́ ч'о́лов'і́к гóден до́брого сказа́ти? / Ёа бих так ни дума́ў / ік н'і́ко́го нима́ / з ним до́ста фа́йно / до р'і́ду мош погово́рiти / і тазду́йі нисогі́рше вид розумнакі́ў / áбо і ш'і́ л'і́пше / ви ни бу́ли ў нéго / а менé тогі́т він буў заклі́каў / ка́жу вам / ус'ó дор'éдно / і́ік у тазд́і́ / А ч'о́ / верé / він с се́бе такé рóби? / Цéго ни скаў́ / ві́тко / і́ймў так л'і́пше / н'і́ / він ни дурні́й / а до́ста розу́мниі́.

ДУРÉНЬСТВО (ДУРÉНСТВО), -а – дурі́сть: У тiй хáт'і такé дурéнство́ / шо би Бох боро́ніў вит тако́го ко́ждо́го.

ДУРІ́ТИ ГО́ЛУ КОМУ́С – приховувати істинні́сть намі́рiв: О н'і́ / гаш цéго нима́ і́ни бу́де / ни меш м'і́н'і́ голу́ дурі́ти / ўа ўс'о зна́йу.

ДУРНÉ ДУРНІ́М – не варто очі́кувати від нерозумно́го мудрих рі́шень: Поч'і́то́к ни ч'у́ла / а лиш т:о́ / шо пос'л'і́н:е вў́на сказа́ла / дурне́

дурні́м / ік з дурні́м говори́ти / то л'і́пше / наї́ ни ка́жу / шо / А Мар'і́ка? / Н'і́ч'о́ / бу́ла ч'і́рво́н:а / йі́к гран' / н'і́ч'о́ ни каза́ла / оц:е́ йа ві́д'іла.

ДУРНÉ (ДУРНІ́ ДУМКІ́; ПУСТÉ) ЛІ́ЗЕ В ГО́ЛУ КОМУ́С – хтось критично (як зайве, недоречно) оцінює в певний момент свої думки, міркування: *Ўс'е́ке дурне́ л'і́зе ў го́лу / хоч'у́ йі́го се збу́ти / а то ни вихо́ди; То / Насту́ / дурн'і́ думкі́ / виткі́н' йі́х з голо́ві / Йа́ ї́ бес те́бе зна́йу / шо пу́сте / а́ле ота́к л'і́зе / таї́ робі́ / шо хоч' / ік свéл:иком сверл'у́т / ско́ро ді́рку зроби́ут / ка́жу тоб'і́ / ни го́н:а вид них утеч'і́.*

ДУ́РНЕМ (ДУРНІ́М) РОБИ́ТИСЕ (СЕ РОБИ́ТИ; ПРИКИДА́ТИСЕ) – хтось удає, що не розуміє чого-небудь: *Вин лиш прикида́йиц:е дурні́м / то до́ста розу́мниї ч'олов'і́к / Ік рузу́мниї / то ч'о і́граї́ї ва́р'і́ята? / ти бес тако́її пл'і́у?*

ДУРНÉ ПРИЙШЛО́ В ГО́ЛУ КОМУ́С – комусь спало на думку щось незначне, не варте уваги; щось важливе, але яке з певних міркувань мовець “для інших” кваліфікує як дріб'язкове, “дурне”, не бажаючи його вербалізувати: *Ти ч'о с'м'і́йес:е? / Та так / дурне́ прийшло́ ў го́лу; Де́коли таке́ дурне́ прі́йде ў го́лу / шо сам ни рат і́ ни зна́йиш / шо с тим робі́ти.*

ДУРНÉК, -іка – знев., лайл., дурень: *Ти / дурн'е́ку / ў те́бе голо́ва ци кр'і́ж'е́ўка? / ка́жї / наї́ йа зна́йу / с ким гово́р'у.*

ДУРНÉНКА, -и – згруб., знев., образл., про особу жіночої статі, яка, на думку мовця, є не зовсім мудрою, виваженою: *Ти / дурн'е́нко / йа тво́її ма́м'і ска́жу / шо бй́ес:е / ўна тоб'і́ пока́же.*

ДУРНІ́Й – нерозумний; той, що не завжди діє обдумано, а отже, із втратами (моральними й матеріальними) для себе; іноді “задуже чесний”: *Вин дурні́й / ни тре́ба бу́ло признава́тисе / шо ма́йї сол'а́рку; Іва́н дурні́й / бо заду́же ч'е́сниї і пор'е́дниї.*

ДУРНІ́Й, АШ (ГАШ) КУ́РИЦЕ (АШ (ГАШ) СВИСТІ́Т, СВИ́ШШІ, ШУМІ́Т, ГАШ ДИМ ІДЕ́) – згруб., зовсім нерозумний: *Дурні́й йі́с / ч'олов'і́ч'і́ / га́ш ку́рис:е / с'в'і́т тако́го ни ві́д'іу; Таки́й зарозу́мниї / шо га́ш ку́риц:е / ві́т:и доу́там / н'і́ч'о́ ни ска́же / ану́ бе́сте про́бували з ним заговори́ти / І ни рас про́бувала / тре́ба ў́м'іти пи́ди́ти́ йі́го / розговори́ти / та ў це́му кут'і́ бі́рш'а полови́на то́го ни зна́йї / шо цес хло́пец / то лиш вигл'і́даї́ї / шо вин заду́же про́стиї / ої́ н'і́ / до́ста розу́мниї / тот'і́ розумнакі́ / шо таке́ за не́го гово́р'ут / ни ві́жут / шо вин питс'м'і́йуї́ц:е з них / тому́ де́коли гово́ри наўстр'і́т' / оц:е́ йа скау́.*

ДУРНИЙ, ІК (ІК) БАРА́Н (БАНЕ́К, ЧЬО́БИТ, ДО́ВБНЯ, КУ́РКА, ПЕНЬ, СЛУП, ТЕ́ЛІ, ЦАП, ЧІП, ШУ́ФЛЯ) – *знев., згруб., лайл., про нерозумну людину: Висо́кий / йік дуп / а дурні́й / йік слуп; Дурні́й / ік Мику́лин цап / йік бара́н Івано́ч'киу; Вин дурні́й / ік бан'е́к / голова́ н'иц ни роби́ / та м'її мали́й л'їтше раху́нки зна́йї / мих би бо́рше порахува́ти / а цес н'їйе́к с ті́ми коб'ї́ками ни го́ден да́ти ра́ду; Там йе с ким говори́ти? / ти ни відиши́ / шо йїму́ йїзі́к запл'їта́йїц:е / шо вин дурні́й / йік шу́фл'а / заўтра меш говори́ти / йік уста́не / а сего́н:е ході́ віц:и / на́й хі́р'їйї; Ста́ра / а дурна́ / йік шу́фл'а / ота́к йа за се́бе скаў / бо ч'о / ба́бо / м'їш'ейіс:е ни ў сво́йе? / тебе́ хто́с просі́у? / н'ї / хот'ї́ла йіс помоч'ї́? / а хто потребу́йї тво́го сло́ва? / тво́йї по́моч'ї́?*

ДУРНИ́Х НИМА́, ДУРНИ́ ПИШЛІ́ ЛІС БІЛІ́ТИ – *згруб., вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: він розуміє комунікативні цілі партнера і не дасть себе обманути: Ага́ йо / у́же б'їжу́ / ти гада́йїш / шо ти оди́н му́дриї́ / а хто́с дурні́й / а дурні́х нима́ / уні́ ўс'ї пишлі́ л'їс б'їлі́ти / ту́теч'ки сам'ї́ розу́мн'ї се лиши́ли.*

ДУРНИ́КОВА́ТИЙ – *про особу, яка говорить і чинить не зовсім виважено, розумно; здатна безпідставно ображати когось: На забав'ї д'їу́кі вид не́го т'їка́ли / ни хот'ї́ли з ним гу́л'ати / хова́лисе по́за плеч'ї одна́ одни́й / бо вигл'їда́ў / сара́ку / їкі́мос дурн'їкова́тим / ни зна́ў н'їйе́кого р'їду́ / але котру́ ў́же ў́зеу́ за ру́ку / т:а му́с'їла з ним вігу́л'ати да́нец / бі́рше н'ї / але да́нец му́с'їла / нас так уч'е́ли / шо Бо́же боро́ні кому́с ч'е́сти ўрва́ти.*

ДУ́РНО – *присл., даремно: Ду́рно ві́ходила́се / нич'о́ смих ни купи́ла; Йїла́ч'ку / ни їд'їт сего́н:е / ни хоч'у́ абесте́ ду́рно йшли́ / грóш'ї заўтра витполу́н':а му́т дава́ти.*

ДУРНО́ГО НИ ПОСЕЛА́ЇЦЕ МІ́ЖИ ЛЮ́ДЕ – *нерозумна людина – часто непередбачувана: Газда́ газду́ ру́зум'їйї с пи́сло́ва / а дурно́му хот' сто́ сли́ кажу́ / н'їч'о́ ни помо́же / цису́ ба́йку йа ч'у́ла вит сво́го д'їда́ Іва́на Калі́нч'їного́ / Фед'о́ в'їхтува́ўсе до ду́же вели́кого вес'їл'а́ / вид:ава́ў дон'ку́ за д'їдич'а́ / сам'ї́ зна́йїте / шо кло́потиу́ бу́ло бога́то / ўс'ї хат'н'ї́ б'їгали́ / йік ошпа́рен'ї / але нагада́лисе / шо тре́ба писла́ти кого́с клі́кати на вес'їл'е́ / аг'ї́ / хто би пишо́ў? / ус'ї́ при робо́т'ї / того́ писла́ли дурно́го Петра́́ / пишо́ў Петро́́ / захо́ди ў ко́жду ха́ту / бо так каза́ли / та́й клі́ч'ї́ / Просі́ли д'е́д'а з не́неу́ / просі́ла молода́́ / абесте́ при́шли до мо́го газди́́ Фед'а́́ на вес'їл'е́́ / але їд'їт / л'у́де / без жино́к / га́ї*

прийшло́се до дніни вес'іл'а / дівиц:е тазда́ / а то лиш сам'і л'уде їдут до
йіго хати / Та йек такé мо́же бу́ти? / пита́йц:е Фед'о́ / Писла́у йіс Петра́
/ таї вин так нас клікаў / шобі ми сам'і прийшли́ / без жино́к / Наї це
шл'ах тра́фи / збуриўсе Фед'о́ / Гаї бо́рзо наїд'іт Петра́ / наї вин зноў
обійде село́ і закліч'і ўс'іх жино́к / пишоў Петро́ по хата́х таї ка́же /
Просіли д'ед'а з не́неў / просіла молодá / абéсте прийшли́ до мо́го тазді на
вес'іл'е́ / але їд'іт / жинкі́ / без д'ітї́ / зибра́лисе жинкі́ таї пишли́ до
Фед'а́ / але без д'ітї́ / бо так бу́ло про́шено / А де д'іти? / пита́йц:е тазда́
/ Та ви каза́ли / шобі йшли без них / Зноў на́казу́ють Петро́ви / тепе́рки вин
ма́йї заклікати д'ітї́ / бо на вес'іл'е́ ўс'іх хатні́х се кліч'і́ / а ні по́ч'ерес
одно́го / так годі́ц:е / йік кліч'і́ц:е / то ўс'іх / ўз'еў Петро́ вис / за́пр'ех
кон'а́ / таї пишоў по д'ітї́ / хо́ди по́пит хати́ / кліч'і́ / а д'іти т'іка́йут /
ни хо́ч'ут ітї́ с ч'ужім ву́ком / се бо́йут / тогді́ вин зач'е́ў ус'іх лові́ти /
кого́ їмиў / зйїзаў і вер на фі́ру / наладуваў по́ўну фі́ру таї прив'іс на
вес'іл'е́ / Йік уздр'іли цисе́ жинкі́ / зач'е́ли голо́сити / повиб'іга́ли с хати́ /
за німи л'уде́ / їміли Петра́ / до́бре видзупакува́ли / але шо́ с то́го? / ўже́ і
так н'іч'о́ ни за́вернеш / отакéто на́тїи соб'і́ з дурні́м / дурно́го ни
посела́йц:е мі́жи л'уде́.

ДУРНО́МУ ДО́БРЕ Й САМО́МУ – для нерозумно́ї людини найкращим є те, що вона сама (а не інші) думає і говорить: *До́бре їки́с каза́у / шо́ дурно́му до́бре і само́му / наїл'ітше т:о / шо́ він ка́же / а шо́ дру́г'і / то пу́сте́ / наї би йек йіму́ до́казували / н'іч'о́ ни помо́же / делéко ни їду́ / діўйу́се по сво́йї / шу́фл'а шу́флеў.*

ДУ́ТИ (НАДУ́ТИ, ВИДДУ́ТИ) ГУ́КИ – сердитися: *То л'у́пко солоде́н'ка / нима́ ч'о́ гу́ки ду́ти / ти сама́ він:а́ / хот'іла́ йіс тудá їти / то ї пишла́ / а тепе́рен'ки ма́йїш / наперéт ду́маї.*

ДУ́ТИ І НА СТУДЕ́НУ ВО́ДУ – бути занадто обережним; маючи гіркий досвід, остерігатися навіть там, де для цього немає підстав: *Йік оп'еч'і́се на гор'е́ч'ому молоц'і́ / то меш ду́ти і на студéну во́ду; Ўна ўже́ рас бу́ла вид:ана́ / то тепе́рки ду́їи і на студéну во́ду; Вин до́бре ўже́ оп'і́ксе / тепе́рки на студéне ме ду́ти / ої шо́ ме.*

ДУ́ТИ, Ї́К (І́К) НА БУ́БУ (БУ́ПКУ, ПІ́НКУ) – дуже догоджати комусь, опікувати кимось: *Ду́ли на дитї́ну / йік на бу́бу / таї шо́ с то́го віїшло? / ад'і́ йек ігра́йї фéрбл'а; Парáска з Йілако́м зле ро́бїут / уні́ ду́йут на малóго / ік на бу́бу / а йа каў́ / шо́ ни роб'іт так / ни рошч'і́хаїтесе над ним / бо шо́ з не́го ві́росте? / але ко́біби хтос сл'ухаў́ /*

У них три д'їуці / а це хлопец / пізна дитіна / це того; Вин л'убіў жінку / дуў на н'у / ік на бубу / казав / шо ўна ни маїї т'ешко робіти / а лиш так / шоби руч'кі ни замастіти / шоби за ніхтем ч'орного ни було / а води / ік хоч'і / наї по пиў п'утен'ки несé / вин ус'о зроби / Ну таї того йігó друг'і назбітки брали; Ўни рош':ібайуц:е над дитіноў / дуйут / ік на п'інку / а то нидобре / дитіна маїї так рості / йік маїї / задуже оп'іс'т'увати ни мбжно.

ДУТІСЕ – ображатися, сердитися: Д'іт':о йїї знаїї / ч'о ўна дуйїц:е; Ни приїшли / бо дуйуц:е / шо ми ни витпустїли пашу / а йек ми мали робіти комус вól'у / йік у нас самїх йе корова? / та ни будемо йїї ў стаїни держ'ети.

ДУЧЬКА, -и – заглиблення у чомусь: Вин соб'і таку дуч'ку зробиў у с'ін'і / і тамки спаў / Бабó / за кого ви кажете? / за того заїц'а / шо передаў буў м'ін'і колáч'іки? / за него?

ДУШІТИСЕ ЗÓ СМІХУ – сміятися, стримуючи сміх: Ус'і стоїут так'і повáжн'і / йік у цёр'кв'і / а нас іміў с'м'іх / то так / шо ми лédви тамеч'ки достбїли кіл'ко могли / душілїсе зó с'м'іху / а йік ужé зач'ели жинкі обертáтїсе / то ми потїхóн'ко вїїшли ї гаш надвор'і могли дїхнути на пóўн'і грудї / ни затїскáти дїхан'і / ни здёржувати с'м'іх; Коли ни вól'но / тогдї набїрше кортїт се с'м'їїети / зо мноў рас такé трафїлосе було ў шкóл'і / це ік йа малóў була / ў ч'ітвэртїї кл'áс'і / шош у пáрт'і заскрип'їло / ї м'ін'і стáло вéсело / йа зач'ела пáртоў термосїти / би ўна бóрше йїхала / а нї йік старá фіра / то дїшлó до тóго / шо йа ўже душіласе с'с'м'іху / ўч'етел'ка сказáла ўстáти / йа ўстáла / і фіра такóш стáла / а йа зноў прóбуїу йїїї ростормозїти / наї йїде / менé вїгналі / бо йа ўже н'їч'ó ни ч'ўла / лиш показувала на пáрту / отакїї трафўнок буў у менé ў жит'у.

ДУШУ (ЖИТÉ) ВИДДАТИ ЗА КОГОС – дуже дорожити кимось, шанувати, любити його; бути готовим жертвувати усім заради нього: Вин ни показуїї цéго / áле за д'ітїї дүшу би вид:áў / страшно за нїми.

ДУШУ ВІТРИСТИ (ВИТРИСАТИ) С КОГОС – трясуци когось, спричинити (спричиняти) шкоду його здоров'ю: Так тр'ес М'іс'án'а / шо гадáла смїх / дүшу вїтпр'їсе с'него; Ни термосї / ни тр'їсї так малóго / бо з него дүшу вїтпр'їсеш / хто ч'уў так ігрáтїсе? / А йїм'у се ўдаїе / вин с'м'їїец:е.

ДУШУ ЗАСОЛОДИТИ – жарт., пригоститися чимсь смачним, зокрема й солодким: *Д'іковат' ф'айно / д'об'р'і рот'ал'ки / ни д'умала / шо ў тебе / Настун'ко / душу засолод'у; На кавал'ч'ік отак'ого худен'кого смайн'ого мн'іс'ц'а / ад'і їке ф'айне / засолоди соб'і душу / бо ти ўс'о пісно таї пісно / а л'удина потрібуї ч'іг'ос триўк'іш:ого / інак'ше ни ме моч'і робіти.*

ДУШЯ, -і – душа: *Г'осподи / та вин ни віден / сараку / шо нич'ваїлї / ў него така сама душ'а / їк ў кождого з нас / така сам'іс'ка.*

ДУШЯ В П'ЄТАХ (ПИШЛА В П'ЄТИ, ПРОПАЛА В П'ЄТАХ) – дуже перелякаться: *Їк смих уч'ула / шо сталасе авар'їа / душ'а пишла ў п'єти / бо дес у тїй годін'і мої маї верт'атисе / але / д'єкувати Г'осподеч'ку / ўни д'ругим аўтобусом йїхали.*

ДУШЯ ЗАТЕРПАЇ (ЗАТЕРПЛА) В КОГОС – хтось дуже хвилюється, боїться (налякався) чогось: *М'ін'і / Василї / душ'а затерп'аїї / ік їа віжу / їек ваш хлопец тим тар'ахкалом помїжси машинї йїде / каж'іт шош йїму.*

ДУШЯ НИ ГОДНА (ГОННА) НАРАДУВАТИСЯ – про радість, внутрішнє піднесення людини, спричинені кимось або чим-небудь: *Їк діўїусе на сат / то душ'а ни гон:а нарадуватисе; Ў нед'іл'у їк ужє по об'ід'і / л'убїу соб'і с'істи отутен'ки на лавич'ку таї дивїтисе на с'в'її горїдец / або проїтисе на б'єрех / а д'оки іду туд'а / подїўїусе на кукуруцкї / фасул'кї / на т:о / їек зацвілі барабул'кї / і каў тоб'і гезде / так м'ін'і л'єхко на душї / так д'обре / шо гаш ни гон:а нарадуватисе / але ц'їхо сїжу / боїусе за ц:е кому с каз'ати / шобї ни ўреклі / ни подумали / мої / то шош задўже йїї д'обре / аг'і / а то ч'о так маїї б'ути / шо м'ін'і т'єшко / а ўна так се т'їши?*

ДУШЯ НИ НА МІСЦИ В КОГОС – хтось хвилюється; кому с неспокійно, тривожно: *Д'іти пишли д'гор'і / а ў мене душ'а ни на м'ісци / бо ад'і їкїї дош' ўпер'іш':їў / боїусе / би ни зм'окли; Пишоб'ў р'ано ран'іс'ко таї ним'а / м'ожє / шош се стало? / сїжу ў цих бур'їнах / пол'у / але душ'а ни на м'ісци / кобїби ўже б'орше йїг'о ўздр'їла.*

ДЬОХКАТИ – “пульсувати”, колоти (про бїль): *Оц'єс наб'її так д'охкаїї / шо ни мош р'аду д'ати / ни зн'аїу / шо би прикл'асти до пїїтї / Солонїни / ўна ме тот'о вит'їг'ати / меш вїд'іти / шо пом'ожє / то така д'аўна пор'ада / спрахтик'ована.*

Е

Е-Е-Е (ЕЙ, ЁЙ-ДЕ, ЙЙ-ДЕ) – виг., ні, та де: *Е: / та коли т:о було? / Марус'а ш'ї до школи ходіла / ў óсму кл'áсу / йїк тáто кол'їдникї пускáў / а йа кáў за потóму / н'їзн'їш':ї ч'їсї; Е: / та то ў нéйї три дон'ц'ї / йа за середуш:у каў / тоту / шо ў Цáрину вид:áласе; Ти се питáйїш / ци піду с тобоў до тóйї хáти? / ёїде / н'ї / ни піду / там пóрожно / ну / скажї м'їн'ї / шо тáмки мóже бóти дóброго / коли ўже даўно н'їкóго нимá? / шó д'л'а мóйї душ'ї тáмеч'ки йе? / Йек шо? / та то / прéц'їн' / вáше рїдне / там йїстé родїлисе / тáмки дес у закóтках сховáлисе дитїн'їч'ї голосї / ваш / мóйї мáми ї т'їтки Óл'ки / тáмеч'ки нáв'їт' стўпан'ц'ї / вáш'ї с'л'їдї вид малén'койї нїшки / мош у трав'ї уздр'їти / напράўду / подївїтесе / ї нагадáйїте соб'ї / ход'їм / Нимá н'їч'ó / Марус'ко / н'їч'ó бїрше ни ўздр'ў / бо ўс'о минўлосе / а душ'á моїá хóч'ї спокóйу / йа вид усéго тóго ўже даўно видгородїласе / даўно даўн'їс'ко.*

ЕГЗÁМЕНТ, -у – экзамен: *Здаст егзáменти ї тогдї прїйїде / ш'ї зо дв'ї нед'їли бóде ў Ч'їрниўц'áх / а гаш потóму вакáц'їйї; Гаї / кажї / к'їл'ко ш'ї тоб'ї егзáментиў трéба здáти / абéс се вїўч'їла?; Ви шо гадáйїте? / егзáменти ни шушут гóлу? / йої / та Йїлénка / йїк се ўч'éла / сїна прїйїхáла с Коломїйї / а потóму м'їс'їц' вїтходїла / гаш потїм диставáла ц'в'їт у лицї.*

Є

ЄБЛУКО, -а – яблуко: *Цисé йéблуко ш'ї зелéне / ўно лиш вигл'їдáйї пристїглим; Ми з йéблук ї слиў варїли мармул'áду.*

ЄБЛУНЬКА, -и – яблунька: *Івá / оц':á йéблун'ка / шо йїс буў прїш':їтїў / н'їўрóку / фáйно ўродїла / ану кўш'її / шо ц:е за сорт? / йа одно йéблуч'ко ўрвáла / це ни л'óнцибера?*

ЄБЛУНЯ, -ї – яблуня: *Тóйї веснї м'їн'ї Мїтро фáйно поч'éстиў йéблун'ї / хот' стар'ї / áле сегóроку зародїли / а груш / нимá.*

ЄБЛУЧЬКО, -а – яблучко: *Ў л'удїй йéблуч'ка йе / а ў мéне зле цвїли.*

ЄВИР, -а – явір: *Áби вїкутати фáйно дитїну / то казáли / шо трéба з йéвора зробїти колїску; У нáшому бéрез'ї йéвир ростé / кóло гор'їхїў.*

ЄВЛЕНИЙ (ЇВЛЕНІЙ) – з’явлений: Д’їду / то вам се привїд’їло / шо ви розкáзуїте / Н’ї / то йеўлене бѹло / бо / смїх / вїд’їу йїгó / йїк тебе; Ісѹс Христóс буѹ йеўленї апóстолам / а ш’ї двом л’удем / шо йшли соб’ї дорóгоѹ / таї здїбáли Йїгó / дїѹйуц:е / їде ч’олов’їк / шош заговорїли / слóво пóслову / Вин зач’еѹ роспїтувати / хто ѹни / вїтки їдут / і ѹни зач’ели Йїму розкáзувати за ч’удо / шо се стáло / розкáзуїт / але Йїгó ни пїзнаїѹт / а гаш їк Вин пїшóѹ вїд них / тогдї ѹ голов’ї йїм вїриѹналосе / ѹс’о проїснїлосе / отакé йа ч’ўла ѹ цѣр’кв’ї / здогадáлисе / але ѹже бѹло пїзно.

ЄВЛЕНІ, -я – пох. вїд ЇВЇТИ (ЇВЇТИСЕ): Йа ч’ўла / шо дес на Закарпáт’у / кóло їкóгос ч’уркала / бѹло йеўлен’ї Мáтки Бóжойї / але ци то прáѹда / ни знáїу / бо смїх там ни бѹла.

ЄВНИЙ – явний: Нимá н’їч’ó тáїного / абї ни стáло йеўним.

ЄГНІ (ЇГНЄ), -єти – ягня; у мн. ЇГНЄТА: Ўперѣт мал’ї йїгн’єта / шо лиш укотїлисе / тримáли ѹ хáт’ї ѹ велїкому кошелї / абї ни перемѣрзли / бо ѹ мáрт’ї морóзи / ш’ї студ’їн’ дѣржиц:е.

ЄГНІТКО (ЇГНЄТКО), -а – ягнятко, зменш. вїд ЄГНІ (ЇГНЄ): Бѹдемо тримáти цїсѣ йїгн’їтко; Хлóпч’їк такїї куч’їр’євїї / їк йїгн’їтко / і б’їлѣн’киї / їк гус’їтко / наї росте здорóве / ѹно ад’ї їке фáїне.

ЄГОДА, -и – 1) суниця або полуниця: Мар’їч’ко / пїшли ѹ йїгоди / йа знáїу йїгидникї / позаѹч’єра з бáбоѹ два слóїки назберáли; Ўперѣт л’уде мáїже ѹсу присадїбу пускáли пид йїгоди / ц’їлїну розóр’ували / шóби бїрше посадїти / а потóму перестáли прїїхáти заготóўч’їки / таї ус’о помáло пїшло на спат / ад’ї гѣн:е йе кавáл’ч’їк / шóби з’:їсти / лиш т:о / шо соб’ї / таї дес унѹки прїб’їжѹт; 2) ягода: Де йїс ц’:ї йїгоди наїшла? / та де т:о áфини? / це їкѣс тр’їло / вїкин’ / áфини ни ростѹт на корч’áх.

ЄДИНАК (ЇДИНАК, ОДИНАК), -á – єдиний син: То богач’ї / ї вин йїдинáк / бїрше д’їтїї ни бѹло; Та де вин йїдинáк? / у Калїни два хлóпц’ї / ти стáршого ни знáїїш / бо вин се ѹч’єїї.

ЄДИНАЧЬКА (ЇДИНАЧЬКА, ОДИНАЧЬКА), -и – єдина донька: Гán’а бѹла йїдинáч’ка / і ни знáїу / ч’о / але йїї позвол’єлосе старин’ї на ти казáти / за ц:е н’їхтó ни сварїѹ / бо так позвол’єлосе / дрѹг’ї д’їти ни мáли прáва свóїїм рóдич’ам тїкати / лиш на ви / і ни їнáкше / за тїкан’ї моглї по пїску дистáти / а сегóн:е їн’ч’ї ч’їсї / А йа вїзнала / ч’о / бо даѹнó / хто буѹ йїдинáк ци йїдинáч’ка / мáли такé прáво.

ЄК – незм., як; 1) означає питання про стан, обставини дії: *Брач'іку Іванку / йек йістé гостіли?; Йек ви / Дóц'ко / жийітé? / ци ўс'о вам ідé дóбре?;* 2) ужив. на позначення вищої міри або ступеня виявлення дії, стану; у знач. дуже в риторичних запитаннях: *Йек тут фáйно / Гóсподи / нима́ кра́ш:ого м'іс'ц'а / йік отўт / де ва́ш'а хáта; Йек цес Г'ўдиў забу́ти? / х'іба мои?; Брач'іку Йіла́ / йек то ўс'о скóро мину́ло!; Йек уна́ фáйно ку́тайі диті́ну / тако́го р'ітко ўздри́ш.*

ЄК БУ́ДЕ, ТАК (НАЙ) БУ́ДЕ – ужив. для вираж. готовності прийняти будь-який кінцевий результат: *Йек бу́де / так бу́де / гі́рше ни бу́де; Йек бу́де / так бу́де / ўс'о ў Бóжих рука́х / шо мо́гли / ми зроби́ли.*

ЄК БУ́ЛО, ТАК Є – без змін: *У Г'ўдев'і нима́ йкі́хос нові́н / йек бу́ло / так йе / ад'і ч'іка́йімо ї ни гóн':і прич'іка́тисе те́плá / на́й би ў́же скóрше Йіўдóхи / отогді́ стўд'ін' заберéц:е гор'і.*

ЄК ВАМ СЕ РО́БИ (РО́БИТ)? – усталена формула привітання; викор. в ситуаціях, коли хтось вітається, ідучи мимо того, хто працює: *Йек вам се ро́би? / Гарáст / йек вам? / Дóбре / Бóгу д'éкувати / дóбре.*

ЄК (ЇК) ВІ́ЙДЕ (ВИХО́ДИ) КОМУ́С – як (буде) зручніше комусь: *Іванку / н'іч'ó ни каў / йек то́б'і ві́йде / так на́й бу́де; Васи́л'ку / див'іц:е / йек вам вихо́ди / робóта зач'іка́йі / мин'і ни горі́т.*

ЄК ВІ́ЙДЕ, ТАК НА́Й ВИХО́ДИ – те саме, що ЄК БУ́ДЕ, ТАК (НА́Й) БУ́ДЕ: *Йіленко́ / йа се с'м'і́йу с то́го ўс'óго / страи́но́ се с'м'і́йу / йек ві́йде / так на́й вихо́ди / ми бих дурн'і́ бу́ли / абі́ ч'ўж'і́ кло́поти на се́бе бра́ли / сегóн:е ўни́ свар'ўц:е / а заўтра́ подобра́хайуц:е / а ти меши́н:а / бо л'і́зла ни в свої́е / нас шо? / про́с'ут? / н'і / при́йдемо / зач'немо́ шош ка́зати / а дру́г'і лиш о́ч'і ві́вал'ут / мо́й / а ц'і́ ч'о суда́ при́шли́?*

ЄК ЗАРОБІ́В (ЗАСЛУЖІ́В), ТАК І МА́ЙШ (МЕШ МА́ТИ) – наслідки вчинених дій оцінюються по заслuzі; див. **ШО ЗАРОБІ́В, ТО Й МА́ЙШ**: *Ти соб'і́ / л'ў́пко / богáто на́корпані́ч'іла / і йек заробі́ла / так меши́ ма́ти; Шо тепéрки ка́зати? / йек заробі́ў / так і ма́йиш / то до цéго йшлóсе / лиш ни зна́ли / коли́ ўно ста́нец:е.*

ЄК ЗАЧ'НÉШ, ТАК І СКИ́НЬЧÉЇШ – про важливість доброго початку у кожній справі: *Голоўнé / дóбре поч'éти / бо йек зач'нéш / так і с'к'ін'ч'éйиш / вит поч'і́ткў богáто залéжи; Дóбре д'éd'а ка́зáў / Йек зач'нéш / так і с'к'ін'ч'éйиш / і то так йе / ци ў малóму / ци ў вели́кому / ад'і кіл'ко́ йа се ві́ходила Косова́ми / шóби ві́брати спраўкі́ на зéмн'у / ни пи́шло споч'éтку / то так і т'і́глóсе па́ру ро́киў / і це ни о́ренда / ні шóби*

м'ін'ї хтос шош уд'їліў / це мойé / т:о / шо лишїлосе по д'éдеви / то спáдок / а кїл'ко морóки / Бóжеч'ку / кїл'ко морóки.

ЄК (ІК) ЗНАЇШ (ЄК СОБІ ЗНАЇШ (ЗНАЇТЕ)) – порада діяти згідно зі своїм розумінням ситуації: *Робї / їк знаїш / а ти знаїш / їек л'їше; Їек знаїте / так роб'їт / н'їкóго ни слўхайте.*

ЄКИЙ-ТАКИЙ (СЯКИЙ-ТАКИЙ) – будь-який, перший-ліпший: *Їекиї такиї / лиш би буў / бо то старш'а д'їўка.*

ЄК КОЛІ – не завжди однаково, у різний час по-різному: *То їек коли / нимá так / шо ўрас болїт / зашпїгаї / а потóму попу́сти / сегóн:е смїх зрán'а леж'éла / а тепérки ўже гóн:а шош робїти / ч'ўїусе пóдлук свóїїх рокїў / то / Паз'ўн'ко / ўже стар'їс'т'; Їек ви / вўїно / се ч'ўїїте? / Їек коли / рас нá рас ни вихóди / їек маїї ч'ўтисе старé? / áле ти м'ін'ї вўїно ни кажї / на їмн'é кажї / Марўс'а кажї / бо їа ни вўїна.*

ЄК КОМУ́ – по-різному, не всім однаково: *То їек кóму ў жит'ў / однóму дóбре / а дрўгому по їнчóму / кóждиї маїї с'в'її прїпис.*

ЄК КОМУ́ ВЕДÉЦЦЕ – як кому виходить; як у кого складається: *То / Марўс'ко / їек кому́ ведéц:е / ни мóже такóго бўти / шóби у ўс'їх склáлосе однáко.*

ЄК ЛИШ ГÓДНИЙ (ГÓННИЙ) БУВ – максимально докладаючи зусиль; наскільки дозволяло здоров'я; так, як лиш міг: *Помогáла / їек лиш моглá / бо хот'їла їїх фáїно прїїмїти ї кóждóму догодїти.*

ЄК ЛИШ ЗЕМНЯ́ ЇГÓ ТА ІН. (ТАКÓГО) НÓСИ? – викор. як осудження того, хто здійснює погані вчинки: *Їої / шо т:о рóбїц:е ў с'в'їт'ї / кїл'ко гїне л'удїї / і делéко ни тре: ходїти / витхóд'ут молод'ї хлóпц'ї / ўмерáїут войакї / а тот лїсиї д'їт':о кáже / шо вин н'їч'ó ни знаїї / шл'ах би їїгó трáфиў та би їїгó трáфиў / і їек лиш їїгó земн'á нóси? / ч'о ўна ни провáл'уйїц:е пид ним?*

ЄКНАЙ- (ІКНАЙ,- ІКНАЙ-) – префікси, що утвор. форми найвищого ступеня порівняння прикметників; наявні вони і в структурі прислівників, утворених від відповідних прикметників.

Є(ї-, і-)КНАЙБІРШЕ – якнайбільше: *Цес таздá хоч'ї ханпўти їекнайбїрше / áле ми їїмў тотó ни повóлимо.*

Є(ї-, і-)КНАЙБІРШИЙ – якнайбільший: *Вїбрала соб'ї їекнайбїршу їéгоду / ўс'ї велїк'ї / а ц':а / їїк тиў кулакá.*

Є(ї-, і-)КНАЙБЛІШШЕ – якнайближче: *Хот'їли нев'їстку / абї бўла їекнайблїш:е / с цих крайїў / абї знáти / їкóїї ўна фам'їл'її; Хóч'їц:е*

/ шóби д'іти бóули бліско / а то ни вихóди / йекнайблїш:е бóути вїйшло
молóч:ому сїнови / вин у Ч'їрниц'ї'ах / а старї'ї делéко.

Є(ї-, і-)КНАЙБЛІШШИЙ – якнайближчий: До йекнайблїш:ойї
дорóги вїц:и дес зо двáц':ит' м'інут хóду / то гет бліско.

Є(ї-, і-)КНАЙВІШШЕ – якнайвище: Йа скáкнущ' дóста вїсоко /
стерáўсе йекнайвїш:е / н'ї М'їс'ко / н'ї Вáс'ко так ни гóн':ї; Анў котрїї з
вас йекнайвїш:е зал'їзе? / зголóс'уїтесе.

Є(ї-, і-)КНАЙВІШШИЙ – якнайвищий: Постанóвїў вїйти на
йекнайвїш:иї грун' / котрїї тóтки такїї? / с котрóго поч'éти? / бо дрóга
постанóва / Говéрла.

Є(ї-, і-)КНАЙГІРШЕ – якнайгірше: Хóч'їш / йек крáш:е / а то ни
урáс так вихóди / дéколи стерáїїс:е / а то ни їде / нáв'їт' / мóже бóути
зле / йекнайгїрше / йїк кóрем на с'м'їх / дрóгий мїх би подóумати / шо
наўмїсне / а то н'ї / то се ни склáло / таї ус'ó; Йа йїму дóбре / а вин м'їн'ї
йекнайгїрше.

Є(ї-, і-)КНАЙГІРШИЙ – якнайгірший: Та де ц:е фáйн'ї йéблукá? /
вин тебé опишáхрувáў / уз'éў йїс йекнайгїрш'ї / на кóждому пл'áма.

Є(ї-, і-)КНАЙДЕШÉВШЕ – якнайдешевше: Вїтургувала
йекнайдешéўше / такóїї ц'їні на базарї нимá / жїнка квáпиласе таї
пустїла тáно.

Є(ї-, і-)КНАЙДЕШÉВШИЙ – якнайдешевший: Шукáли на базарї
йекнайдешéўшого / áле хот'їли / абї лїжник вїгл'їднїї буў / анў див'їц:е на
оц'ес / йїворїўска жїнка тáно лїшїла / і фáїнїї / шó ви скáжете?; Це
прóста матéр'їїа / ни пáри / і ш'ї до тóго тáна / а т:а / за їку ти кáжеш
/ то йїг гóма / ме страшнó пáрити / і ўна ни йе йекнайдешéўш'а / абéс
знáла.

Є(ї-, і-)КНАЙДОРÓШШЕ – якнайдорожче: Хóч'ї продáти
йекнайдорóш:е / а купїти йекнайдешéўше / ї ни їкóгос пустóго / а дóброго
/ а то так ни бувáїї / нимá такóго / дóбре хóч'ї дóбрїх грóшїї.

Є(ї-, і-)КНАЙДОРÓШШИЙ – якнайдорожчий: Кáжу Мар'їц'ї'ї /
вїбери улóфкá / а ўнá дївїц:е / де йекнайдорóш':ї / гадáїї / шо ў мéне м'їх
грóшїї / та йа свóїїм д'їтем такé ни купувáла / бо то пустá трáта.

Є(ї-, і-)КНАЙКОРÓЧЧЕ – якнайкоротше: Гáн'ко / кажї бóрзо і
йекнайкорóч:е / бо страшнó квáпїўсе / кажї / л'ўбоч'ко / ч'ем тотó се
с'к'їн'ч'éло / гїну знáти.

Є(ї-, і-)КНАЙКОРОЧЧИЙ – якнайкоротший: *Й'єк віц:и питі / шобі їекнайкороч':а дорóга / напоперекі? / кóло Вáтика?; Ч'о їіс купіла так'і корóтк'і шнуриўкі? / комú їни? / нáв'іт' малóму здáлобисе дóўш'і / це / напéўно / найкорóч':і с тих / шо бұли / ти спец'ійáл'но виберáла / шобі їекнайкорóч':і? / Бірше н'їйєких ни бұло / їк'і бұли / так'і купіла / алé вам догодіти / то л'їнше дгóр'і два рáзи поб'їч'і.*

Є(ї-, і-)КНАЙКРАШШЕ – якнайкраще: *Кóжні би хотів їекнайкраш:е жїти / алé ікнайбіршої / дўже т'їшкої роботи ни хоч'і; Хóч'їц:е їекнайкраш:е зробіти / так / шобі робóта гаи с'м'їйеласе.*

Є(ї-, і-)КНАЙКРАШШИЙ – якнайкращий: *Вам вибрáла ї наквáсила їекнайкраш:их огирч'ікіў / отіц'ких / мáйїте два слóйїки.*

Є(ї-, і-)КНАЙЛÉКШЕ – якнайлегше: *Ўлáц'ку / помогáї д'їдикови / алé шобі тоб'і бұло їекнайлéкше / мóжеш отот'і патич'кі складáти на кўпку / абéс т'їшкé ни пидо́мáў.*

Є(ї-, і-)КНАЙЛÉКШИЙ – якнайлегший: *Наї берé кошéлик / алé дивісе / шобі їекнайлéкшиї / бо ўнá ш'і слабá / áбо сам озмі.*

Є(ї-, і-)КНАЙЛÍПШЕ – якнайкраще: *Котр'і рóдич'і ни хоч'ут / шобі д'їтем бұло їекнайл'їпше? / нимá такїх / ус'ї хоч'ут добрá.*

Є(ї-, і-)КНАЙЛÍПШИЙ – якнайкращий: *То ўс'і дóбр'і / їекнайл'їпшого нимá / сам'і виберáйте / то ўс'о виборне.*

Є(ї-, і-)КНАЙМÉНЧЕ – якнайменше: *Слўхаї / шо дрўг'і кáжут / їекнаймéнче перéч' / даї вїговоритисе кóждому / а потóму скáжеш / шо ў тебе на гáц':і / так менé ўч'éли / і так їа уч'éў.*

Є(ї-, і-)КНАЙМÉНЧИЙ – якнайменший: *Отўтки би се здáла ш':е однá ц'éточ'ка / вибери їекнаймéнчу / отіц'ку.*

Є(ї-, і-)КНАЙТÁНЬЧИЙ – якнайдешевший: *Бабó / їекнайтáн'ч'і ч'еревіки / пус't'і / ўни зрáзу розвáл'уйуц:е / ви цéго хоч'їте? / а ц':і дóбр'і.*

Є(ї-, і-)КНАЙТЕПЛÍШШЕ – якнайтепліше: *Іг ідéш / то їди / алé ўберáсе їекнайтепл'їш:е / бо страїнá стўд'ін'.*

Є(ї-, і-)КНАЙТЕПЛÍШШИЙ – якнайтепліший: *Вам нидогóда / а їа виберáла / шобі свідер буў їекнайтепл'їш:її / А кудá їа ў нéму пїду? / ў бўтин / смїх / ни хóжу.*

Є(ї-, і-)КНАЙЧÍСТÍШШЕ – якнайчистіше: *Гаї / див'їц:е / ци фáїно їмиў? / казáли їїстé / шобі бұло їекнайч'їс't'їш:е / їе так?*

Є(ї-, і-)КНАЙЧÍСТÍШШИЙ – якнайчистіший: *Озмї рушнік / їекнайч'їс't'їш:її / áбо гет новїї / і подáї вўїц'ови / вибери / котрїї.*

Є(ї-, і-)КНАЙШІРШЕ – якнайширше: *Утвор'єйте бра́му / але йекнайші́рше / бо фі́ра с с'і́ном ни прої́де.*

Є(ї-, і-)КНАЙШІРШИЙ – якнайширший: *Д'і́ти зроб'і́т йекнайші́рше ко́ло / йа вам пока́жу нову́ і́гру / одén хтос ста́йе ўсереді́ну.*

ЄК-НИБУ́ТЬ (ІК-НИБУ́ТЬ, ІК-НИБУ́ТЬ) – як-небудь: *Ўже йі́к уз'є́се робі́ти / то робі́ / але ни йек нибут' / а так / шобі́ ўно вигл'і́дало / шо зрб́лено / ци шо ти на ц:е ска́жеш?; Зробі́ў йек нибут' / а́би бо́рше / тазда́ би так соб'і́ ни позво́лиў / а цес ад'і́ йек сква́тиў.*

Є́К НИ Є, А́ЛЕ (А) – як би там не було, однак: *Йе́к ни йе / але ўни жи́йўт разо́м / дба́йут за д'і́ти́й / та́й шо ш'і хот'і́ти?; Йе́к ни йе / а до́бре / шо жи́йўт / хло́пч'і́ка ма́йут / ўс'о прител:осе / і ўна́ / в'і́д'і́ / знóў гру́ба.*

ЄК-НИ-Є́К – як-не-як: *Йек ни йе́к / уна́ ма́ма / хóч'і́ ві́д'і́ти сво́йў диті́ну / скажі́ / на́й о́змут ма́ло́го дні́ у шпита́л; Йек ни йе́к / але ўна ду́же робі́тна / дба́йі за д'і́ти́й / а це ве́л:еко знач'є́йі / хто би шо ни каза́ў.*

ЄК ПОСТЕ́ЛИШ, ТАК МЕШ СПА́ТИ (СЕ ВІ́СПИШ, ТАК МЕШ МА́ТИ) – результат успіху закладається у щоденній праці, прийнятті відповідних рішень, здійсненні певного вибору та ін; необхідно дбати про свою репутацію, добре ім'я: *Вас'у́тко / абес фа́йно ході́ла / ти ма́йіш го́лу і́ ду́маі́ / шо йа каў́ / бо йек соб'і́ постели́ш / так се ві́спиш; Уч'є́й д'і́ўч'і́ну / шобі́ ўна фа́йно ході́ла / шобі́ за н'у ни бу́ло ўсти́т / бо йек постели́ / так ме ма́ти; Мене́ ни застаўйє́ли до нау́ки / а з бра́том держ'є́ли до́бру шко́лу / вин ни ду́же хот'і́ў се ўч'є́ти / то́го ни рас за ц:е заробі́єў соб'і́ / йа то́гді́ до́бре ни розум'і́ў / ч'о ма́ма ўрас йі́му ка́же / йек постели́ш / так се ві́спиш / до́ўго ни розум'і́ў / за йе спан'є́ і́дец:е.*

ЄК ПРИЙШЛО́, ТАК ПИШЛО́ – дуже легко: *То / Мар'і́ / так йе / і́к уно́ ле́хко прихóди / то так і́ витхóди / то́го нимá ч'о банува́ти за тим пол'ін'є́м / то́го / хто йі́го ўкраў́ / уно́ ни загр'і́йі; Йек при́шло́ / так і́ пишло́ / та на́й і́де / гурски́ з ним.*

ЄК ПРИЙШО́В, ТАК І ПІ́ДЕ (Ш ЧЄ́М ПРИЙШО́В, С ТИМ І ВЕ́РНЕЦЦЕ; Є́К ПРИНІ́С, ТАК І ЗАБЕРЕ́ НАЗА́Т ТА ІН.) – дії не є результативними для їх виконавця: *Де йа дурні́й зі́ч'і́ти? / йек при́шоў́ / так і́ пі́де / ми сам'і́ ле́дві зво́димо к'ін'ц'і́ с к'ін'ц'а́ми / а йі́му на биндзі́ну тре́ба / мо́й / та похóди трóхи п'і́шки / на сво́йіх дво́х / йе фа́йна наго́да крі́шку попра́вити здо́роўйі.*

ЕК РОБИВ, ТАК (ТІЛЬКО) І (Й) ЗАРОБИВ – те саме, що й **ІКА РОБОТА, ТАКА Й ПЛАТА**: *Йек робіу / так і заробіу / друг'і поўниі м'іс'іц' бўли на робот'і / а ти лиш ниу / тогó ї с'т'іглі.*

ЕК СЕ МАЇШ (МАЇТЕ)? – формула привітання, що викор. при зустрічі добре знайомих, ровесників, сусідів; старші можуть так вітатися зі значно молодшими і навіть із дітьми; відповідь – *дóбре, ек ви? (добреїкві); гарáст; гарáст, ек ви (гараздікві)?*: *Йек се маїиш / пáрупч'і? / до шкóли ўже хóдиш? / ти ч'о ни гóвориш? / ни ўм'їиш?; Йек се маїите / Ївáнку? / Добреїкві / Дóбре; Йек се маїите / Їлénко? / Добреїкві / Ві́жу / шо їдетé полижóк обертáти / Тўтки нибогáто / на дв'і копійци / áле наї бўде / Прáўда / шо так / узим'ї бўде / їік подарóване / гаї / бўт'те здорóв'і / наї вам Бох помогáйї / Д'іковáт' / ид'їт здорóв'і / Васіл'ку / наї і вам помогáйї; Йек се маїите / вўїку / ци дўж'ї? / Помáлен'ко / гарáст / рас на рас ни попадáйї; Йек се маїите / Андр'їїку / даўно ми се ни від'їли / Гарáст / ік ви? / Дóбре / д'éкувати Бóгу / ш'ї хóжу по цéму с'в'їт'ї ; Йек се маїите / Одок'ї / їїг днувáли? / Добреїкві / ад'ї поліх ікїїс мáла / ц':ї два дни їїму догóд'увала / Дóбре / шо догодїли / вин цисé л'уби; Слáвaїсу Хресту / їек се маїите / Їўц'ку / їек се тримáйїте? / Д'іковáт' / тримáйїсе хáти таї оцéїї пáлиц'ї / з неў ускр'їс' хóжу / ни пунускáйїсе її / Ну то низлé / бо самóму бўло би скуїно / áле дóбре / шо ї так / нам з вáми нимá шо гн'івїти Бóга; Йек се маїиш / Мар'їч'ко / ужé їїс се віўч'їла? / ци к'їл'ко тоб'ї се лишїло ўч'ётисе?; Йек се маїиш / пáрупч'ї / к'їл'ко тоб'ї рóкїу? / Тли / Мої / а ч'о так мáло? / та то трéба бїрше кулéш'ї з брїндзóу їїсти / тогдї рóкї мут прибувáти / скáжеш мáм'ї / шобї кулéш'ї ни шкудувáла / Ни хóц'у кулéс'ї.*

ЕК СЕ ПРИЙДЕ – як вийде: *Ни ч'їкáїте / вёрнусе / їек м'їн'ї се прїїде / áле двёр'ї нáнич' ни заперáїте.*

ЕК СКІРЇШ, ТАК І ПІДЕ – успішне виконання чогось залежить від правильного його планування: *Ік шош зач'їнáйїш робїти / то маїиш знáти / їек уно хóч'ї бўти / шóби на дóбре вїїшло / бо їек с'к'їруїиш / так і пїде / це у ўсéму так / шó бес ни ўз'еў.*

ЕК ТИ ДО ЛЮДІЙ, ТАК І ЛЮДЕ ДО ТЭБЕ – настанова ставитися до інших так, як би ти хотів, щоб ставилися до тебе: *Робї так / їек бес хот'їу / шóби тоб'ї робїли / бо їек ти до л'удїї / так і ўни мут до*

тебе; Доц'ко / то так нимá / шо ти дру́гому фукайиш / берéш когós назб́итки / а до тебе ма́йут фа́йно / йек ти до л'удии́ / так л'уде мут до тебе / тил'ко уні тебе пош'ину́ют.

ЕК УСКА́К, ТАК І ВІСКА́К – про безрезультатність чогось: Нам ни б́уло за шо се договóр'увати / б́ес'ида би ї так се ни склáла / вин цисé ўздр'іў / сказáў / шо води заб'іх се нап́ити / таї поб'іх / йек уска́к / так і віска́к с хáти / ш ч'ем пришо́ў / с тим і пишо́ў / отакé / Але / відите / ни зач'ина́ў н'ич'ó / Та бо вин ни дурни́ї / і н'ух ма́її до́бриї.

ЕК ХТО – кожний по-своєму, по-різному: То йек хто / áле вели́ких наб́уткиў тепéрки н'іхто́ ни рóби / опхóд'уц'е мéнчим.

ЄЛОВИЧІЙ (ЄЛОВІЧІЙ) – яловичий: Купіла смих сві́нцку ла́бу на студенéц / а до́ма мн'éса ма́йу йéлов'ич'ого / б́уде смаши́її / Ш'і кугу́та даї.

ЄЛОВІТИ – 1) ставати яловою (про худобу): Ч'о / верé / худóба йéлов'ии́?; 2) вироджуватися (про землю): Горóт хоч'і гно́йу / а вітки гни́ї? / ік у Г'удеви ма́ло трима́ют худóбу / земн'á йéлов'ии́ / пис'н'ии́.

ЄМА, -и – яма: 1) заглиблення у чому-небудь, передусім у землі: Ни ўпади́ / бо гéзде йéма; 2) могила: Зна́йу / шо йік хова́йут когós / то ч'ич'кí ў йéму се ни кидáйї / ни во́лно; 3) кагат: У ба́би пи́ўниці ни б́уло / барабу́л'ї і йéблукá клáли ў йéму.

ЄМКА, -и – 1) ямка: Шо ти меш у ци́ї йéмці саді́ти? / ік рúжу / то ўна замалá / на пи́ рускал'á даї удоли́ну / і трóхи ши́ри'а ма́її б́ути / так / шобі кор'ін'у б́уло до́бре / би ўно ни гну́лосе / дес по́ци / диві́се / де йа показу́йу / на отил'ко ма́її б́ути ши́ри'а; 2) картопляне вічко: Руба́ї отáк барабу́л'кí на дво́ї / áле йéмку ни переруба́ї / віт:и гич'ка ме рості́; 3) заглиблення на передній частині шиї, між ключицями: Ці́ткі корóтк'ї / ікрас по йéмку / До сук'н'ї / шо на то́б'ї / до́ста фа́йно.

ЄМКА ДО ЄМКИ – назва дитячої гри, ключовою фразою якої є “емка до емки”: Д'іти викóпували на по́ли йéмку / і клáли тудá піўку / потóму хтос оді́н лиш'éўсе ко́ло йéмки / а ўс'ї д'іти витході́ли вид не́її на па́ру кро́киў / ни д́уже делéко / ўни соб'ї виді́йшли́ / а цес / шо ко́ло йéмки / браў піўку і кр'ич'éў Йéмка до йéмки / йéмка до йéмки / áле ц:е ма́ло б́ути так / шо вин кр'ич'éїї і ў ту м'інуту стерáйц'е піўко́ў поц'ілити ў ко́гос / ну а д'іти ни сто́йут на м'ісци́ / йік уч'у́ли йéмка до

йёмки / зач'інаўт т'іка́ти / б'іч'і хто куда́ / а ікіо́ вйішло́ / шо вин поц'іліў / то тот ішоў до йёмки / а цес / на йіго́ м'ісце / ўни м'ін'элісе / і ўс'о зач'іна́лосе на́ново.

ЁМОЧЬКА, -и – ямочка: Страшно́ л'убйу́ / йік у д'іўч'іни́ йе йімо́ч'кі / ік уна́ с'м'і́ёц:е / ў мо́йі Орі́с'і ч'ос одна́ робыц:е / Та д:е / Мар'і́ / дв'і́ / одна́ / мо́же / ме́н'ч'а / але́ дв'і́ / ўна ўч'э́ра за́с'м'і́йла́се / а йа заува́жила / шо то фа́йно́ / йі́мкі́ йі́л'ут́ йі́йі́.

Ё НА ШО (НА КОГО) ПОДИВІТИСЯ (СЕ ПОДИВІТИ) – хтось дуже гарний; про те, що, на думку мовця, варте уваги, схвалення: Мо́й / та там́ йе на шо́ подиві́тисе / то так'і́ хаті́ / шо ну; О: / отепе́рки́ йе на шо́ подиві́тисе / та ц:е та́кі́й ру́шні́к / шо ни зна́йу́ / на вістаўку́ мош дава́ти / кра́ш:ого́ ни бува́йі; Ё́йде́ / та то та́кі́й хлопч'і́ш'і́ / шо йе на ко́го се подиві́ти.

ЄРЕПЕНІТИСЯ (ЇРИПЕНІТИСЯ) – згруб., упиратися, не слухати поради, не погоджуватися на пропозиції: Ни́ тре́ба йерепені́тисе / бо л'і́пшого́ нич'о́ німа́ / га́й / де́ йе л'і́пше? / а верста́ виді́йде́ / то лі́шес:е старо́ў д'і́ўкоў; На́й йерепені́ц:е / об'і́демосе́ без не́йі́ / б'і́да́ ве́ліка́.

ЄРИЙ – ярий (який дає урожай в рік посіву, однорічний): Йе́риі́ ч'існо́к фа́йні́ буў у ме́не сегоро́ку / л'і́пши́й вид озі́мого́.

ЄРКА, -и – молода вівця до окоту: Йе́рка фа́йну́ м'і́цку ма́йі́ / мн'іко́н'кі́ сві́дрик і́ / мо́же / ш'і́ касе́точ'ка́ бу́де.

ЄРКИЙ (ЇРКИЙ) – яскравий, сяючий: Ку́с'т'у́м заду́же йі́рки́й / до лиц'а́ ни пасу́йі́ / ти ў не́му́ і́кас бл'і́да́ / бл'і́д'і́ш':а́ / йі́к ура́с.

ЄРМАРКОВИЙ (ЇРМАРКОВИЙ) – 1) ярмарковий (прикм. від ЄРМАРОК): То́ сего́н:е́ шо́ / йерма́ркові́ ден'?'; 2) у знач. іменника – той, хто продає або купує щось на ярмарку. Субст. є також ЄРМАРКОВІ: То́ ўс'і́ т'уди́ўск'і́ / йерма́рков'і́ йі́хали́ с Ко́сова́ / і́крас субо́та / по́ўно́ л'уді́й.

ЄРМАРКУВАТИ (ЇРМАРКУВАТИ) – ярмаркувати: А́ йа́ л'убйу́ йерма́ркува́ти / ўс'е́кого́ наді́вис:е́ / м'ін'і́ інтере́сно́.

ЄРМАРОК, -у – ярмарок: Ў́ Т'у́деви́ німа́ сво́го́ йерма́рку́ / за ўсі́м йі́демо́ ў Ко́сіу́́ ці ў Ку́ти́ / а бога́то́ у Ви́жні́цу́ і́дут.

ЄРОЧЬКА, -и – змени. до ЄРКА: Ад'і́ і́ка́ йе́роч'ка́ / д'і́до́ даў Іванко́ві.

ЄРЧИ, -я(-єти) – ягня (до року): Диві́се́ / йек ма́лі́й і́гра́йіц:е́ з йе́рч'ім́ / оді́н ро́зум / одна́в'і́с'ін'кі́й / На́й і́гра́йіц:е́ / ті́л'ко́ йі́х.

ЁСЕНЬ, -я – ясен: Ци росте ў цьому л'іс'і йёсен'? / Дес маї дал'і / м'ожэ і йе / а тутки см'ереч'а поўно / ни відиш? / самé см'ереч'і.

ЁСЛА, -ел – ясла: Набіла кор'ов'і поўн'і йёсла с'іна / абі ф'айно попойіла / тогд'і ўна краш:е припускайі молоко.

ЁСНА, -ен – ясна: Йік с'м'ій'ец:е / то ўс'і йёсна вітко / подівис:е / таї вит то́го плакати се хоч'і / а ўна гадайі / шо ф'айна.

ЁСНИЙ – ясный; той, що випромінюе яскраве світло; не темного кольору, а світлий: До ц'эго шит'а трéба кукурудз'інойі і ч'ірв'он:ойі йёсн'ойі бав'ен:и; Вуліч'ка зелéна йёсна / а йе ш'і ч'ірв'он:а / то с котр'ойі свідрик бес хот'іла ма́ти? / в'ід'еў / з оц'ейі / гаї дивісе.

ЁСНО – присл., ясно: Бірше н'іч'о се ни п'итайу / ўс'о і так йёсно / йік у Б'ож'і ден'; Нич' / але йёсно / м'іс'іц' вікотиўсе з:а т'рун'а / такіі велікіі / йік к'олесо / напраўду / йік к'олесо з от'ойі ф'іри.

ЁЦЯ, -ец – яйця; в одн. **ЇЦЕ**, -я: Тутки лиш к'ур'іч'і й'ец'а / йа дам / абі Каліна списала клан'у писан'ок / от:ак ст'ане / бо йа сам'а.

ЁШНИЦЯ (ЇЁШНИЦЯ), -і – яечня: Так'у д'обру квасн'ен'ку йёшниц'у / с солон'інок'ой і окр'опом у нас н'іхт'о ни ўм'іў так д'обре вар'іти / йік пр'эбаба Пар'аска; Мой'а н'ен'а робіла йёшнич'ку на смет'ан'і / таї нас наўч'эла; Наш'а ба́ба так р'іхтувала йёшниц'у / д'римн'ен'ко криш'іла солон'іну / а дал'і брала й'ец / па́ру й'ец / тр'ошки кукурудз'інойі мукі / к'іл'ко трéба / з'ус'л'інки / т:о ўс'о м'іш'эла таї виливала ў пат'эл'н'у до шквар'ок / а йік уно́ гот'ове ўже б'уло / добаў'эла с'іч'эного зелéного окр'опу / отак'а стар'ов'іц'ка йёшниц'а.

ЁШЮРКА, -и – яшч'ірка: Йік п'ерш'іі рас уздр'іла б'ула йёш'урку / то д'уже се нап'удила / ма́ма / приб'ігла і успоко́йувала менé / Ни б'ісе / ти ч'о бой'іс:е? / Бо ўно див'ілосе на м'ене такімі оч'эма / йік у к'урки / к'іл'ко м'ін'і тогд'і б'уло? / дес зо три роки / ст'ало пр'от'іў м'ене / таї д'івіц:е / йа пл'ач'у / нагон'ейу / а ўно ни іде / та́то з ма́моў б'ули молод'і / ўіх корт'іло куд'ас п'ит'і / а шо б'уло зо мноў роб'іти? / ўз'эли с:об'оў д'гор'і / лиш'іли менé на ка́мени / а сам'і ниделéко вит н'его шука́ли гр'іб'іў / говор'іли зо мноў / теп'ерки йа розум'іўу / шо забаў'й'эли / абі м'ін'і ни б'уло ску́шно / таї отогд'і йа уздр'іла / йік шош ш'урхнуло і ст'ало пр'от'іў м'ене / ш'і см'их ни зна́ла / йек уно́ се назив'айі / і ни ўм'іла пот'ому д'обре роск'аз'ати / хто т:о буў / лиш памн'іт'ала / шо ни д'уже веліке / а о́ч'і / йік у к'урки / от'ак роск'азувала і гол'ос'іла / а ч'о? / бо ўно на м'ене див'ілосе.

Ж

ЖА́КИТ, -а – жакет: *Здоїмі жа́кит / бо ту́тки ду́шно.*

ЖА́КИЧЧИ́К, -а – жакетик: *Їа ў шéстий кл'ас'і ма́ла пéрший жа́кич':ік / ма́тка ш:і́ла / зе́леній с трич'вертко́вими рукава́ми.*

ЖАРІ́ВКА (ЖЕРІ́ВКА), -и – електрична лампочка: *У ста́йни жарі́ўка с'в'іти / тудá ми с'в'іч'коў ни хóдимо / абі́ шош ни їмі́лосе.*

ЖБУРЛÉТИ (ШПУРЛÉТИ) – жбурляти: *Ни жбурл'ей́ кам'ін'і у траву́ / бо йéк вў́йко ме косі́ти? / а ти бес гóден?*

ЖБУРЛÉТИСЕ (ШПУРЛÉТИСЕ) – жбурлятися: *Вў́іно / скаж'і́т йі́му / наї́ ни жбурл'ейі́ц:е / А ч'ем вин у те́бе жбурну́ў / ге? / ч'ем?*

ЖБУ́РНУ́ТИ (ШПУ́РНУ́ТИ) – зруб., різко, з силою кинути щонебудь кудись чи в кого-небудь: *Йі́к тебе́ жбу́рну / то переки́цнес:е / ни меш м'ін'і ма́лого зач'і́нати / тоб'і́ шо / до́роги ма́ло / шо ти йі́го труч'ейі́ш?*

ЖБУ́ХАТИ – 1) бити кулаками: *Никола́ї н'іко́го ни жбу́хаў / де́ вин / сара́ку / гóден? / це хтос гово́ри / абі́ говорі́лосе; 2) вивратися (про полум'я): *Йої́ / то так жбу́хало / шо страшнé / ус'о́ згор'і́ло.**

ЖБУ́ХНУТИ – док. до ЖБУ́ХАТИ: *Йої́ / т:а ва́тра йі́к жбу́хнула / йа га́ш се перепу́диў / фист гор'і́ло.*

ЖВИ́НДІ́ТИ (ЖВІ́НДІ́ТИ) – те саме, що ДЖВИ́НДІ́ТИ: *Жвинді́т видуч'э́ра / véре / ц:е с'к'ін'ч'ейі́ц:е колі́с ци н'і? / ци шо м'ін'і́ с цеў́ жінкоў робі́ти?*

ЖГРА́БЛО, -а – металева щітка для чищення корів: *Озмі́ жгра́бло та і́ віч'і́ши фа́йно коро́ўку / бо ў́стї́т таку́ випуска́ти / гéнде ў́но.*

ЖДА́ТИ (ЧІКА́ТИ, ДОЧÉКУВАТИ) З МО́РЯ ПОГО́ДИ – безперспективно чекати, надіятися на щось: *Ви соб'і́ йек хóч'і́те / але́ йа зна́йу одно́ / нима́ шо жда́ти з мо́р'а пого́ди / нима́ / і́к уні́ до сегóн:е ни да́ли зна́ти / ци йі́дут / то вам тре: самі́м ру́хатисе / ч'о́ ч'і́кати?*

ЖЕЛÉТКО (ЖИЛÉТКО), -а – бритвочка: *Даўно́ голі́лисe брі́твоў / а ў́же потóму / жил'éтком; Згорошко́в'і́ле сукно́ ч'э́стили жил'éтком / тот'і́ гу́гушеч'кі́ зру́бували жел'éтком.*

ЖЕЛІ́ЗНИЙ – залізний, прикм. стос. ЖЕЛІ́ЗО: *То жел'і́зній кю́ / т'ішкї́; У них дво́йї двері́ / од'н'і́ жел'і́з'н'і́ / а ш':е од'н'і́́ / дереўі́н'і́ / так'і́ / йі́к оу:é.*

ЖЕЛІЗО, -а – залізо чи будь-який інший неблагородний метал: *Цес п'єрс'т'ін' ни с'р'іблиї / вин ж:ел'іза зр'облениї / ни відиш / ірж'а на н'єму?*

ЖЕЛІЗЯКА, -и – залізьяка: *Кин' дес оц:у жел'із'аку / бо ш'і хтос н'огу проб'іє / див'ісе / іке ўно о́стре / а с п'іску маїже ни вітко.*

ЖЕЛІСКО (ЗАЛІСКО), -а – праска: *У нас на под'і ње стар'є жел'іско / ш'і вид О́лки се лиш'іло; Ў жел'іско наб'єрали гр'ани / ўно се нагр'івало / таї тогд'і фр'асувало / а шоб'і ни студен'іло / то ним х'італи / ш'о б'уло с'іли / і в'оздух гран' пид:уваў.*

ЖЕН'ЄЧКА, -и – одруження: *Вуїку / ња за жен'єч'ку ш'і ни д'умаїу / хоч'у се віўч'іти / а ўж'є пот'ому ї за ц:е под'умаїу / Д'обре маїїш / ним'а куд'а кв'аїтисе / то ни так'є добр'о / њік се здаїє.*

ЖЕН'ЄЧКА НАП'АЛА НА КОГОС – згруб., ірон., хтось, будучи занадто молодим, прагне швидко одружитися: *Ік'її г'урск'ї с тоб'оў / ш'о на т'єбе нап'ала жен'єч'ка? / лиш'єн' њіс шк'олу с'к'ін'ч'єў / ш'і ж'ит'а ни від'іў / а њіму ўд'єрило ў г'олу жен'їтисе / мої / та поход'ї / подив'ісе / зароб'ї шош / віўч'іїсе / а тогд'і роб'ї / њек знаїїш / гаї скаж'ї / хто д'обре гост'їў / ік ск'оро ўжен'їўсе? / н'іхт'о / забуў њіс / ш'о тоб'і д'іт рад'їў?*

ЖЕН'ІТИ – 1) одружувати сина: *Ж'єн'ут Ник'ол'ч'іка / а наш ід'є њіму ў д'ружб'ї; 2) перен., ірон., бити когось, сварити: Шо / Васи / с'їна жен'їў њіс? / бо ч'ўти б'уло ў пол'ун:е аш суд'а / М'ус'іў ўч'єти / бо с'ірникі виш'ук'її / де би ни схов'аў / ускр'іс' наїде / ч'ут' с'іно к'оло х'ати ни спал'їў / б'уло би так'є / њік тог'їт у Фед'їхи.*

ЖЕН'ІТИСЕ – 1) одружуватися: *М'їтро ж'єниц:е / ўж'є сл'ово б'уло; 2) перен., згруб., шуміти, гуркотити чимсь, розбивати щось: Ни м'ожеш с'істи ма'ком / ш'о за р'єївах? / ж'єнис:е ци шо с тоб'оў?; Ч'ўїу / шо ж'єнис:е / ўж'є два терел'ї г'опнули / Ўни сам'і / баб'о.*

Ж'ЄРВ'ІТИ – 1) догорати без полум'я, тліти: *В'атри ним'а / то ікес гуд'зов'ате пол'іно ж'єрв'її; 2) перен., існувати приховано: Тот'а б'їд'а ж'єрв'їла ўс'єред'їн'ї / а кол'ї пишл'ї ў К'осиў / то ўж'є б'уло п'їзно.*

ЖЕРТ (Ж'ЄРТ), -у – жарт: *Ор'ї / ња ж'єртуваў / то ж'єрт буў / ни гн'їваїсе; К'аже / шо пож'єртуваў / то ш'о ц:е за так'її ж'єрт / шо м'ін'ї лиц'є луп'їлосе / мої / д'умаї / шо говор'иш.*

Ж'ЄРТИ – знев., вульг., їсти багато і жадібно: *Ж'єрти хоч'і / а роб'їти / н'і; Ж'єл:а би т'єб'є б'їд'а / та би т'єб'є ж'єл:а / ік'її њіс д'обр'ї.*

ЖЕРТИВЛИВИЙ – жартівливий: *Такий жертиўлівий і на такé звóди / шо йа то́го ч'ёсом слухати ни гóн:а / ни гóн:а і ни хоч'у / бо то н'ійеке.*

ЖЕРТИВ (ЖЕРТУ; ЖЕРТИВ, ЖЕРТУ) НИ РОЗУМІТИ – жартів не сприймати, не мати почуття гумору: *Ти / Васи́ / лáким шош сказáти / áле ўна жёртиў ни розум'ий / то́го ни зач'ипáї д'йч'ину / бо ш'и плакати зач'не / одін рас ужé було тáке / ти мáйиш / с ким жертувáти.*

ЖЕРТИ ПОГÁНИ – про ситуацію, коли жарти можуть образити когось, не бути сприйнятí як жарти, спричинюючи негативні наслідки для мовця; про те, що може загрозувати мовцеві: *Брáч:іку Івá / жёрти погáн'и / ни знайу / шо метé робіти / отáк полехкі таї ш'и мóжут забрáти присадібу; Ни зйéзуїсе / бо з німи жёрти погáн'и / ўни шо за ніхтем ч'óрне / ни попус'т'ут.*

ЖЕРТИСЕ – зниж., те саме, що ГРІСТИСЕ: *Ўни так жеруц:е мїжи собоў / шо наї то хол'ера óзме / ни м'иш'еїсе / бо т'ишкá будé твоїá годїна / і тебе ж:ерут / ік зробїли ц:е з Ан:йцеў / шо гадáйиш? / ни витслабувáла ўна? / Наї йїд'уц:е / йа се ни м'иш'еїу.*

ЖЕРТОМ (ЖЕРТОМА́, ЖЕРТОМА́, ЖІРТОМА́) – жартома: *Зач'елосе з малóго / Никóл'ц'о шош жёртом сказáў / а тої йїму́ / отáк дийшлó до вели́кого; Жёртом / жёртом / таї ус'о вїпитаўсе / д'йч'иниш':і молодé / ўстидліве / а цес ум'ийі гóлу задурїти; Спoch'ётку жертома́ / а потóму дийшлó до бїршого.*

ЖЕРТУВА́ТИ (ЖЕРТУВА́ТИ, ЖІРТУВА́ТИ) – жартувати: *Так жертуїи / шо хоч'иц:е слухати / ўс'о погáне се забувáйї / аш на душї стайé вéсело; М'іхá / ни жертуїте / бо йа цéго ни хоч'у / вáш'и жёрти ни тудá напраўлен'и.*

ЖЕРТУ́Н (ЖЕРТУ́Н, ЖІРТУ́Н), -á – жартун, жартівник: *Жертун́ / ваш цей хлопец / ої шо жертун́ / гóвори / йїк старий́ / Йо́ / лиш дéколи м'їри ни знайї / оц:é одно́.*

ЖЕ́БА, -и – жаба: *Ч'уйїте / йек ж'еби кр'їкайут / ік'ї концёрти дайут? / в'ід'ї / на дош' / Наї би буў / вин ни пошкóди; Вїпулиласе / йїк ж'еба / йїк пóрхаўка / ти видгóниш / а ўна стоїт / дївиц:е на тебе штрїкнути.*

ЖЕ́БИ ПО КОЛІНО – неглибоко (про річку, струмок та ін.): *У потóц'ї тїл'ко водї / шо ж'еб'и по кол'їно; Ж'еб'и по кол'їно / ч'ўла йїс / абї так хтос казáў? / так н'іхто́ ни подумáйї с т'удиўскїх за р'їку́ / бо ўна хот' і ни дўже гл'їбóка м'їс'ц'áми / áле забрáла багат'óх / так х'їбá би*

сказáў за потич'ок / шо кóло Унуфрeйкових; Де т:о гл'iбóка калабáн'а? / там ж'éб'и по кол'iна / А мóже / по пун? / Йо / по вóха.

ЖÉБ'І, -я – Жаб'є, колишня назва м. Верховини: Ўлáдэ'о ниў жит'á вiробиў дэигарн'iстом у Ж'éбiу; Гáл'а ў Ж'éбiу жиiе / Мар'iка ў Т'удев'и / а Мiтрик у Ч'iрниўц'áх / оц:é йа знаiу.

ЖÉБ'ІЧІЙ – жаб'ячий, прикм. від ЖÉБА: На Ж'iнч'iнáх по велiких дош':áх ч'ути ж'éбiч'е кр'iкан'i; А вин лиш уздр'iў / шо то ни ж'éба / а такá фáйна д'iўч'iна / iкóйi с'в'it ни вiд'iў / та лиш кiнуў ж'éбiч'iй кужушóк / тотó / шо ўна с:éбе скiнула / ў вáтру / iкрас гор'iла / гадáў / шо дóбре рóби / а д'iўч'iна цисé ўздр'iла / таi кáже йiму / Шо йiс наробиў? / тепérки ми н'iкóли ни бóдемо рáзом.

ЖÉБРА, -ер – зябра: Ж'эбра викидáйу / а гóлу i фист / н'i / наi вар'уц:е з усiм / вихóди такé / йiк студенéц / iк фáйно вiвариц:е / застiне / то ч'éсто студенéц; К'iно смих вiд'iла / шо ў хлóпц'а ж'эбри бóли / вин мих у вод'i дiхати / йéк унó се називáло?

ЖÉБРАНИЙ – добутий жебранням: Каўт / шо йiк дáти дитiн'и / iка дóўго ни гóвóри / ж'эбраного / с тóрби просач'á / то зач'нé гóворiти.

ЖÉБРАНИ, -я – опредм. дiя стос. ЖÉБРАТИ: Хто казáў / шо ж'эбран'и / то йе шош фáйного? / це ўже пос'л'iн:е.

ЖÉБРАТИ – 1) просити милостиню: Ў нас ни хóд'ут ж'эбрати / такóго нимá / áле крáсти мóжут / у мéне i ш':е у двох сус'iдиў по дв'и кóрц'и ўкрáли / ни по бóгату / áле ўкрáли; 2) знев., перен., позичати: Приўч'éйсе мáти свойé / ни трéба ж'эбрати / бо дрóгий нич'ó ни скáже / позiч'iйi / áле мóже крiво дивiтисе.

ЖÉБРИ, -ив – 1) жебракування: Буў ч'олов'iком / а стáласе б'iдá / таi вин тотó ни перебуў / пишоў у ж'эбри / це ў к'iн'и показували / вiгнали кал'iку з дóму / отакé ў с'в'itáх се рóби / д'éкувати Бóгу / шо ў Т'удев'и цéго нимá; 2) знев., позичання: М'iн'и се ни ўдáйут так'i ж'эбри / наi у свóйix сестёр зiч'и / а ни ў ч'ужiх.

ЖÉВШЕ – присл., скорiше, швидше: Ану маi ж'éўше переберáйте ногáми / ў полун:е трéба тéл'и пускáти / свiн'ам дáти.

ЖÉЛIСЛИВИЙ (ЖIЛIСЛIВИЙ) – 1) жалiсливий, спiвчутливий: Вóйна ни так / а вóйко дóуже буў дóбри i ж'эл'исливий; 2) сумний: Казáў / шо ч'ўйiц:е дóбре / áле гóлос ж'эл'исливий / таi вiтки вин óзмец:е весéлий?

ЖÉЛIСЛИВО (ЖIЛIСЛIВО) – жалiсливо: Вiкл'уч'и рáд'ийо / бо дóуже ж'эл'исливо с'п'iвáйут про Кáч'у.

ЖЕЛІСНИЙ – жалісний: Катеріна ўрас отакім ж'ел'існим голосоч'ком говόри / ўрас; Такім ж'ел'існим гόлосом дитіна се запитала за маму / коли ўна прійде / шо ми ни могли се здерж'іти / зач'ели голосіти.

ЖЕЛІСНО – присл., жалісно: Д'іти так ж'ел'існо дивілисе / ік баба видйіхала / шо м'ін'і гаи плакати се хот'іло / без мамі ої йек т'ешко / а цес ужé прив'іў мач'уху / таї шо / шó бáb'і тўтки робіти?; Бигмé / корóва ўс'о розум'іі / ад'і йек ж'ел'існо се діві.

ЖЕЛУВАТИ – 1) жаліти, співчувати: Йа тикі ж'елуўу ййі / бо хто помóже / йік ни мй? / ни дўмаї / шо ййі лéхко; 2) шкодувати: Лиш за однім ж'елуўу / йік мама жыла / дéколи прóси менé / с'ідáї / посіт' / шош роскажй / а йа б'іжy / нимá коли / урас ни бўло коли.

ЖЕЛУВАТИСЕ – скаржитися: Вин ж'елуваўсе / казáў / ікé ў нéго дóма жит'é / áле ми ни дўже в'ірили / а то тикі праўда бўла.

ЖЕЛЬ, -іл'о – жаль: Найшоў соб'і дрўгу / áле / вйтко / ж'ел' ййму за Мар'іч'коў / нимá ў оч'эх тойй вéселости / шо бўла ш'і рик тóму.

ЖЕЛЬ БЕРÉ (УЗЇВ) КОГОС – співчуття, жаль огортае душу когонебудь: Ж'ел' менé берé за рокáми молодіми / дéколи йік розгáдуўу соб'і / то так / іг би т:о ни зо мноў бўло; Ж'ел' берé / йік згадáўу / йек то бўло ў мóлодости / ни дўже бўло / ў шо се ўбрáти / шош дóброго з':істи / áле запамн'італóсе ни ц:е / ўно дес видйішлó делéко / а т:о весéле / шо бўло на душі / т:о / шо ти ч'ўўсе ш'іслівим.

ЖЕПКА, -и – змени. стос. ЖЕБА: Пусті ж'епку / наї жийé / бо йік убйеш ж'эбу / то тоб'і мамá ўмре / так бáба казала / а ўна ўс'о знáла.

ЖЕРВА, -и – 1) зруб., собака: Шо т:о за ж'эрва прибйласе? / ўч'эра бўла ї ад'і сегон:е прйшла / Бабó / дáйте ййі шош / ни вйдите / шо ўна ш':ін'эт мáйй / вйтко / голон:а / А ти хоч' би ўна м'ін'і і ййх судá привел:á? / кйл'ко м'ін'і трéба псиў кóло хáти? / дóста двох / а котйў к'іл'ко? / забўла ййс за котйў / кил'кóх ти м'ін'і принéсла? / ужé мош кот'эрн'у робіти / Бáпко / сóколко / ш'і оц:é ш'эн'ітко / йа ййгó отáмки найшла / бйрше ни бўду / об'йц'ейу; 2) лайл., про людину: То ч'олов'ік? / н'і / то ж'эрва / пос'л'ін:а ж'эрва / ікóйй с'в'іт ни вйд'йў.

ЖЕРВОЧЬКА, -и – зменш. від ЖЕРВА: Такá малá ж'эрвоч'ка / ш'эн'і / а ад'і йек долáзи до них / ш'і ўкусіти мóже.

ЖЕСНО – присл., страшно: Тудá ж'есно ўноч'é йти / ти ни бойіс:е?

ЖЕТИ – жати: Кйл'ко тóго ж'эти? / бўде лиш пáру снопйў.

ЖЕХЛИЙ – хворий (про дерево, куш), пошкоджений чимсь: *Шпарáгус ж'ехлиї / ўйе́не / ад'і шо з не́го натр'ісло́се.*

ЖИВА ВАТРА – вогонь, добутий тертям. Розповідають, що живу ватру ватаг запалював на полонині у перший день літування. Згідно з вірув., вона, а також молитва, оберігали маржину й людей від хвороб, злих звірів, нещасть. Через вуглини з викресаної ватри, покладені у воротах, проходила вся худоба. Вважалось, що жива ватра мусить горіти до останнього дня полонинського літа: *Йа ч'ула за живу́ ватру / але тепе́рки ў нас це́го нима́ / то ўперет мо́гло бу́ти / колго́спиў нима́ / то ўже́ рокі́ рокен'і́ н'іхто́ ни хо́ди ў полонину́ / а ран'че з му́зикою́ вир'іж'ели́ полонин:укиў / А йа нида́ўно здиба́ла Паз'ун'у / то ўна сказа́ла / шо сегол'ита́ дв'і шту́ці дава́ла ў полонину́ / коро́ву ї тели́цу / вітко́ / даўне се видно́ўл'уйі́ / бо ўже́ рокі́ за це́е ни бу́ло ч'ути́ / Але́ Мар'іч'ка се пита́йі за живу́ ватру́ / А йа каў / шо́ Паз'ун'а каза́ла / ўна за ватру́ ни зга́дувала.*

ЖИВЕНЬКО – присл., швиденько: *Гаї́ / уберáйсе / але́ живен'ко́ / хот'іла́ йіс к'ір'іла́йса кр'іч'ети́ / їдемо́ / по́ки ш'і те́мно.*

ЖИВЕЦ, -я – приманка для риби: *Д'ит наўч'еў́ / дл'а їко́йі ри́би ікі́ї ма́йі бу́ти живе́ц / а ў ве́ршкy кидáў куле́ш'і.*

ЖИВІЙ-ЖИВІСЬКИЙ – здоровий, який не має тілесних ушкоджень: *Верну́се з во́йни / живі́й жив'іс'киї́ / сла́ва тоб'і́ / Го́споди.*

ЖИВІЙ-ЗДОРОВІЙ – усе благополучно, добре в кого-небудь; часто викор. в етикетних формулах: *Йек там ва́ш'і́ / ци́ жив'і́ здоро́в'і?; Абéсте бу́ли жив'і́ здоро́в'і́ / ї на́рик доч'іка́ли; У пе́рших р'іткáх це́го п'іс'ма́ ка́жемо́ / шо ми жив'і́ / здоро́в'і́ / іко́го здоро́ўл'а і вам зи́ч'імо.*

ЖИВІЙ ПЛИТ – живопліт: *Вид ву́лиц'і насади́ли грабу́ну / ма́йімо ч'ести́й спок'і́ї / н'іхто́ ни зазера́йі тоб'і́ ў ха́ту / та́ї цес живі́й плит вит порохи́ў до́бриї́ / ди́хайіц:е́ л'і́пше / шу́му ме́нче.*

ЖІВНИЙ ЧИТВЕРЬ – Страсний Четвер; у цей день уранці в Тюдові діти ходять “на боханьці”: *Д'іти ч'іка́йут / коли́ ўже́ бу́де Жи́ўнії́ Ч'ітве́р' / бо зна́йут / шо тре́ба ўста́ти до́с'в'іта́ / áби питі́ на бо́хан'ц'і́ / це́е трóхи приўпа́ло бу́ло / а тепе́рки даўн'іше видроді́лосе́ / ни зна́йу́ / йек по́ інчих се́лах / а ў нас це́е ш'іну́йут / ус'і́ р'іхту́йуц:е́ / нима́ тако́го́ / шо диті́на при́шла́ / а йі́ї нич'о́ ни да́ли. Див. БО́ХАНЬЦІ.*

ЖІВНІСТЬ, -ости – 1) усе живе, різні види живого: *Ус'е́ка жи́ўн'іс'т' і́е на с'в'іт'і́ Бо́жому; 2) сві́йські́ тварини, пти́ця: Ус'о́ / шо*

кóло хáти хóди / п'йї / коткодакаї / мéкаї / то жиўн'іс'т' / жиїе і хóч'ї
йїсти / хóч'ї опхóду.

ЖИВО (ЖЇВКО) – дуже швидко, жваво: *Анў жи́во ўстава́йте та́ї
понес'іт ба́б'ї корóмисло; Озмі з бóч'ки солоніни / áле жи́во / бо йа
м'иш'е́йу кулэ́шу; Анў ж'е́ўко судá / бо шош Йі́лен'ї пога́но / кро́пл'ї ў
шуфл'áд'ї / наkáпáй на цўкор; И:ї / та ўни ж'е́ўко се верну́ли.*

ЖИВЦЕМ – присл., у живому стані, живим; перен., часто у спол. з
їсти, гристи; дуже дошкуляти комусь звинуваченнями, докорами: *Ти
менé жиўцём догризáйїш за тот спиндзáр' / зашійїмо йїгó / понесу́ до
Насту́н'ї Сеўч'уко́вої / уна́ так зрóби / шо на́в'іт' вїтко ни бóде.*

ЖИДІВСКА НАТУРА – про хитру людину, яка у всьому вміє
знаходити вигоду для себе: *У них жиди́ўска на́тура / му́симо с цим се
зми́рїти / бо ми свої́ / абéс ни прóбувала шош зач'іна́ти.*

ЖИДІВСКІ КУЧЬКИ – початок вересня, коли негода і майже
завжди йдуть дощі: *Мус отаві́ зак'ін'ч'е́ти / бо зáрас прійду́т жиди́ўск'ї
куч'ки; Трéба зробі́ти отáву до жиди́ўских куч'ок / іна́кше бóде кіснути
два тї́жн'ї / бо то заўше с пéршого по дес'е́те véрес'н'а дош':ї.*

ЖІДИКИ, -їв – тільки мн., насіння череди: *Ишлá гóродáми / ї на
пан'ч'óхи понач'е́пйуваласе кўпа жи́дикиў / поможі́ зибрáти.*

ЖИЛÁ, -ї – кровносна судина, вена: *А дáл'ї шо? / Уні соб'ї́ жи́ли /
дóки ни пирвáлисе йїм жи́ли / А дáл'ї? / А дáл'ї / се свіш':ї.*

ЖІЛАВИЙ – 1) витривалий: *Цес Петро́ / шо йа на́ймїла на дéн'ку /
дўже робі́тнїй / та́кїй малї́й / нивї́гл'їднїй / áле жи́лавій / помї́х занéсти
ус'ї с'їна́ / дрўгїй і пиў рóботи тóйї ни зробї́ў би / шо вин; 2) з випнутими
жилами: *Ў Мар'їки нóги жи́лав'ї / Бóже боронї́ / жи́ли так'ї́ / йїк пáлец /
повискáкували; 3) з великою кількістю сухожилок (про м'ясо): *Мн'éсо
старé ї жи́лаве / ме піў дн'а варї́тисе / Таї ци ш'ї ўварї́ц'е?***

ЖІЛИ, ЖІЛИ, ДÓКИ НИ ПИРВÁЛИСЕ ЙМ (У НИХ) ЖІЛИ –
усталений вислів – кінцівка багатьох казок (“байок”), почутих у Тюдóві:
*Жїла соб'ї́ б'їн'а родїна́ / ў хáт'ї бóло пї́етеро д'їтїй́ / вит т'ишкóйї
рóботи нéн'а ўмéл'а / а д'їти лишї́лисе пиўсїроти́ / ч'олов'ї́к б'їдува́ў /
áле вин хот'ї́ў полéхкости́ д'їтем́ / таї надўма́ў уженї́тисе / хот'ї́ў
пóмоч'ї до д'їтїй́ / жїн'ч'їного óка ў хáт'ї / уз'е́ў молодї́цу з дитїно́ў / ну /
пожи́ли ўни їкї́с ч'ес / нидбóўго жи́нка роз:ерáласе шо кудá / таї кáже
ч'олов'ї́кови / к'їл'ко ми бóдемо б'їдува́ти? / іді́ ї видвезї́ свої́х д'їтїй́ у
л'їс / а з одні́м ми рáду дамó / т'е́шко бóло на душі́ ч'олов'ї́кови / áле вин*

уз'еў тики фіру / запр'ех кон'а таї каже д'ітем / Ход'ім зо мноў / будемо заготоўііети дрива / бо нізна о́с'ін' / скóро ўпаде зимá / С'іли д'іти з д'едем на фіру / таї пойіхали / зайіхали ўни делéко вит хáти / ў густій л'іс / і д'эд'а каже / Злáс'те с фіри таї отутки метé менé ч'ікáти / ви ц'іхо сид'ім / а йа піду маї дáл'і / тáмки б́уду рубáти дривá / а двéч'іру вас заберу / Видііхаў ч'олов'ік убік / ўрубáў доўбен'ку / приўізізáў іііі до смерéки / а йік зач'інáйі в'іііти в'ітер / доўбен'ка зач'інáйі коўтати / Коўт / коўт / несé д'эд'а дроў / д'іти цисé ч'ўйут і рáдуіуц'е / Зноў подўйі в'ітер / зноў д'іти ч'ўйут / Коўт / коўт / несé д'эд'а дроў / таї сам'і тотó поўтóр'уіут / бо д'едик рубáйі дривéц / так уні ч'ікáли ц'іліі ден' / а ўже йік зач'éло веч'ір'іти / ўни се збойéли / йої / шó се стáло / шо за німи д'едик ни іде? / Поб'ігло старішен'ке се подивіти тáмки / де коўтало / таї уздр'іло доўбен'ку / і б́ірше н'іч'ó / верн́улосе / росказáло / шо в́ід'іло / заголосіли д'іти / áле шо / трéба іти / мóже / би ікос в́ібратисе в́іц'и / ідут уні / ідут / діўйуц'е / а то ікас хáтка стоііт / мої / ч'ііá т'о хáтка? / а то б́ула хáтка бутинар'іў / уні заішли тудá / наклáли вáтерку / нагр'іли п'іч' таї голóн':і і зм́уч'ін'і л'іглі / а ўноч'é поч'éрес кóмин ў хáту ўл'ізли два ш':эзники / ўз'éли конóўку / ќинули ў н'у пол'іно таї так по хáт'і дерен'кот'ут / а на печ'é котрáс дитіна шош сніла таї зач'éла плáкати / т':і ш':эзники страіно переп́удилісе / ќинули конóўку і дáли дрáла / ўтеклі ч'éрес кóмин назáт / А дóма д'эд'а т'éшко зажуриўсе / ни спаў ц'ілу нич' / устаў рáно / в́ігнаў с хáти ж́інку / шо такé погáне йіму нарáдила / запр'ех кон'а / таї пойіхаў у л'іс за д'ітмі / Д́уже ўрáдуваўсе / шо найшоў ііх д́ужіми здорóвими / таї так уні ўс'і верн́улісе додóму і стáли ж́іти / поживáти та доб́ра наживáти / ж́іли / ж́іли / дóки ни пирв́áлісе йім ж́іли; Царéви ни б́уло кудá д'івáтисе / вин вид:áў за Івáна свóйу дон'ку / записáў на нéго пиў ц́арства / А шо б́уло дáл'і? / Молод'і соб'і ж́іли / ж́іли / дóки ни пирв́áлісе ў них ж́іли.

Ж́ІЛКА, -и – волосінь, ліска: Цису́ рíбу йа на ж́ілку іміў.

Ж́ІНКА БЕС Ч́ОЛОВ́ІКА, І́К (ІК) Ш́ИЯ БЕЗ ГОЛОВ́І – самотній ж́інці важко жити, долати труднощі: Дóбре ікіс казáў / шо ж́інка бес ч'олов'іка / йік ш́ііа бес голові / Йо / кудá ўна покр́утиц'е / тудá голова се д́иви. Див. Ч́ОЛОВ́ІК БЕЗ Ж́ІНКИ, І́К (ІК) Ф́ІРА БЕЗ Д́ІШЛЯ.

Ж́ІНКА В Б́ІЛОМУ – перен., смерть: М'ін'і се сніло / шо пріішла ж́інка у ўсéму б́ілому / стáла кóло дверіі таї д́ивиц'е / а йа се забойéў /

таї дес соб'ї дұмайу / сховайусе пид ліжник / мѳже / ни ўздрут / а ўсередїн'ї гаиш шош тѳн'кнуло.

ЖІНКА Є ЖІНКА – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: 1) доглянутість хати, дітей, турботу про чоловіка: *Жінка ѳе жінка / але абї дѳбра бұла / ч'їстоту тримала / дбала за д'їтїї / ч'олов'їка мала ў ч'ѳмус / тогдї тхат'ї хоч'їц:е їтї; 2) м'якість характеру, співчутливість, небайдужість до чужого горя: Ч'олов'їк твердїї / а жінка ѳе жінка / їїїї лѳхко рож':ѳлобити; 3) інколи – нелогїчність дїї, емоційність: *Жінка ѳе жінка / то говорїла однѳ / а за м'їнуту гет дрўге / або ш':е ни так / віреўкаїц:е / їїїї тотѳ скѳро перейшлѳ / і ўна хоч'ї зноў говорїти / шош се радїти / так / їт би н'їч'ѳ ни бұло / а м'їн'ї се ни хоч'ї нав'їт' рот утвор'ѳти / нав'їт' склес' говорїти.**

ЖІНКА НИ БІТА, ІК (ІК) КѳСА НИ КЛѳПАНА – ірон., жарт., непереконливе “умотивування” необхідності “вѳети жинку”: *Їѳ / погұпуйї дес нїдес мїжи плѳч'ї / бо каже / шо жінка ни бїта / їїк коса ни клѳпана / віклепайїш / таї тогдї дѳбре / файно коси.*

ЖІНКО БѳЖЯ – емоційно навантажене звертання до учасниці розмови; викор. у мовленнєвих актах переконування, докору, погрози та їн.: *Жінко Бѳж'а / дұмай / шо говорїш / та ми тўтеч'ки рѳбїмо с'їно рокї рокѳн':ї / і с цїми л'уд'мї / шо кос'ут кѳло нас / н'їкѳли за траву ни мали сварѳк / кѳждїї знайї / пѳки їїгѳ / а де / ч'ужѳ / а ти напала на ч'олов'їка / шо вин ни там зач'ѳў косїти? / а нав'їт' їт би ни там зач'ѳў / то ч'ѳ кр'їч'ѳїїш? / мїх забўти / шош се задұмати / але цѳго нима / вид отѳїї їїліц'ї / пѳси / то їїгѳ / або дивїсе вид оцѳїї їїблїнки / отак напраўц'ї до отїх корч'їў / то їїгѳ / вин тамки майї косїти.*

ЖИНОЦКІЙ – призначений для жінок: *Це жинѳцка бл'ўза / ад'ї ѳек гудзїки покладѳн'ї / таї рўж'ї на нїї / ч'олов'їк у такѳму ни хѳди.*

ЖИНТІЦЯ, -ї – те саме, що ДЗЕР: *Л'ўбїш жинтїцїу? / анў пїї с цѳго горш'ѳтки; Це шош такѳ / їїк жинтїц'а / це ни сик.*

ЖИНТІЧІТИСЕ (ЖИНТІВІТИ) – скисати (про молоко): *Ог:ѳ / молоко зач'ѳло жинтїч'їтїсе / колї ўно здѳїїне? / полўн'їшне ни мѳже бұти.*

ЖІНЧІН – належний дружинї чи має стосунок до неї: жинчїна сестра, мама, жинчїн брат, тато, вуйко: *То жїн'ч'їна фўстка; То жїн'ч'їн пѳрвїї брат / Іван се називайї; Тўтки ѳе гѳс'т'ї і ж жїн'ч'їноїї фам'їл'їїї.*

ЖИРУВАТИ – 1) *знев.*, жити дуже заможнo, дозволяючи собі надмірне задоволення якихось потреб: *Ог:о / тўтки такїх нимá / шо жируўют / тўтеч'ки тот'і / шо б'їдуўют*; 2) *жарт.*, про задоволення чи незадоволення елементарних потреб: *Ад'ї йек жируўймо / оц':і лиш од'н'ї / шо на мїн'ї / нимá їнчих кал'ош / а ч'еревїки йїсти прос'ут.*

ЖИТЕЙСКА МУДРИСТЬ ПРИХОДИ (ПРИХОДИТ) З ВІКОМ (З РОКАМИ) – життєвий досвід дає пророчий погляд: *Івán Д'їловїй розказáў тотó / шо вин ч'уў вит свóго д'ед'ї / а йа ўже тоб'ї переказуўу / йшли жоўн'їри додóму з аўстр'їйского вóйска / доўго войувáли / дес гаш ў Ітáл'її / їдут соб'ї / дорóга делéка / таї приходїлосье ноч'увáти по хатáх / прос'уц':е ўни ў одну хáту / йїх приїмили / постелїли / дáли йїсти / ўни йїд'ут / шош бес'їдуўют з таздоў / таї уздр'їли / шо на печ'е сидїт д'їт і н'їч'ó ни говорї / лиш соб'ї тáмеч'ки сидїт таї дївиц':е / Шо ц':е тўтки ваш д'їт н'їч'ó ни говорї? / Та це ни наш д'їт / кáжут тáзди / вин такїї самїї / їк ви / просїўсе переноч'увáти / таї ми йїгó пустїли / áле кїн'те йїму тáл'їр / то вин вам шош скáже / кїнуў одén грóш'ї / а д'їт йїму кáже / Поможї / їк хтос ме просїти твоїї пóмоч'ї / кїнуў дрўгїї / а д'їт йїму рáди / пéрше / ч'ем шош робїти / подўмаї / а потóму робї / кїнуў трéтїї грóш'ї / д'їт доўго дивїўсе на нéго / н'їч'ó ни хот'їў казáти / завернуў грóш'ї / áле йїгó тикї ўпросїли і вин сказáў / Богáто проїшоў йїс / ус'еке вїд'їў / áле абéс знаў / б'їдá ускр'їс' мóже ч'їкáти / нáв'їт' пїт самóў хáтоў / Дóс'в'їта жоўн'їри ўстáли / попойїли з рўпцáкиў / под'екували тáздам таї розїшлисье / хто кудá / бо до хатїї йїх бўло ўже ни дўже делéко / таї їтї трéба бўло ў р'їз'н'ї бокї / идé свóїїм селóм пéршїї жóўн'їр / перехóди мостóм р'їкў / а тўтки б'їжўт днéму мал'ї д'їти с криком / Вуїку / поратўїте / бо дитїна се тóпи / ни дўже охóта бўла жóўн'їрови залаз'ети ўбрáному ў студéну вóду / áле нагадáў д'їдов'ї словá / таї бїрше нáв'їт' ни дўмаў / бóрзо зал'їс у вóду таї уратувáў дитїну / а йїк вїт'їх хлóпч'їка з водї / то вин перепўжениї так борзén'ко поб'їх тхát'ї / шо жóўн'їр нáв'їт' ни ўс'н'їў се запитáти / ч'її вин і йек се називáїї / приходї жóўн'їр додóму / ўтвор'ейї двэр'ї / дївиц':е / а ў вуглў мóкра дитїна се переберáїї / А ц':е шо за дитїна? / пїтáїц':е ў жїнки / та це наш Васил'кó так вїрїс / шо ти йїгó ни пїзнáў / гаш волóс'ї на голов'ї кїнуўлосе / йїк подўмаў ч'олов'їк / шó моглó се стáти / шо мїх ни ўратувáти своїў рїн:у дитїну / пїтхóди дрўгїї жóўн'їр до свóїї хáти ўжé двéч'їру / дївиц':е / аў в'їкн'ї йїгó жїнка їкóгос молод'їкá ўб'їмáїї /*

скінуў ч'олов'ік твир с плеч'еї / приціліўсе ў л'убасá / а потόму нагадаў
тотó / шо казáў йіму д'ім / таї остіў / покóчкаў у двэр'і / і йіму ўтворіў
молодій хлóпец / а жінка гаи умл'іла / Йої / синóч'ку / наш д'эдик приішоў
/ гет малім хлóпч'іком буў йіс / ік д'эд'у забрáли на воїну / тепérки вірис /
пáрупком стаў / дівиц:е ч'олов'ік таї соб'і дўмайі / іт би буў ни нагадаў
д'ідов'і слова / іку б'іду мих зробіти / покáї / ч'эстиї покáї / мих бути / а
трéтиї жбóун'ір забуў за тотó / шо попере́жываў д'ім / приішоў до
фіртки ўноч'е / іде до дверіі / таї ни дівиц:е пид но́ги / ни дивіўсе і ўпаў
у гл'ібоку / ш'і ни докóпану кирніцу / ййїí нáнич' ни накріли / бо н'іхтó се
ни над'іваў на нич'ніі прихіт / таї стáлосе так / ік казáў д'ім / б'ідá
мóже ч'ікáти на ч'олов'іка пит самóў хáтоў / вин мóже с'в'ітáми
ходіти / бути на воін'і / і н'іч'ó йіму се ни стáне / а приішоў додóму таї
ад'і / шо йігó ч'ікáло / ус'ó так се збу́ло / йік говоріў тот д'ім / вин знаў /
шо кáже / буў мўдриі / а мўдрис'т' прихóди з рокáми / шó казáти? / з
рокáми ч'олов'ік цéго наберáйіц:е.

ЖИТÉ БЕРÉ СВОЄ – перемагає те, що є насущним, ближчим до щоденного буття людини: Жінка ўмёл:а ш'і перет:огіт / а вин ч'олов'ік
молодій / наї жéниц:е / д'іти мал'і се лиши́ли / пóмич' йім бу́де / шó тоб'і
сказáти? / жит'е берé свойé.

ЖИТÉ ВКОРОТІТИ – необдуманими діями, вчинками, непосильною працею спричинити свою чи чиюсь загибель; часто викор. у заперечних конструкціях: Йа ни бу́ду так т'éшко робіти / ни хоч'у соб'і
жит'е ўкоротіти / робóту ўсу ни перерóбиш / уна́ в'іч'на.

ЖИТÉ Є ЖИТÉ – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче наголосити на різних виявах буття, позитивно чи негативно оцінюваних: Вин такóш одовéц / наї жéниц:е / жит'е йе жит'е; Але див'іц:е / йек то
бува́йі / рін:а ма́ма ни дбáла / а ч'уж'á дўйі / ік на бу́бу / жит'е йе жит'е
/ ус'еке та ниўднáке бува́йі; Жит'е йе жит'е / кóждий хоч'і / де л'іпше.

ЖИТÉ ЗНА́ТИ (ЗНА́ТИ ЖИТÉ) – пройти через випробування, бути досвідченим: Дé цис'і молод'і зна́ют жит'е? / йім трéба ш'і ни одну́
кулéшу з':істи / А мóже і дóбре / Кóц'у / шо ўни ни пере́йшли т:о / шо ми /
н'ікóму тóго ни пож'ідáйіш.

ЖИТÉ ОБЕРНУ́ЛОСЕ ПО-ЙНЧОМУ (ЙНЧИМ БÓКОМ) КОМУ́С – несподівано в житті відбулися великі зміни; комусь стало жити краще чи гірше: Н'іхтó ни дўмаў / а жит'е ві́дите / йек оберну́лосе / і хто

мих сказати / кудá ўно / у ікії к'ірунок піде? / на́в'іт' уч'єра за ц:е н'іхто́
ни здога́дуваўсе / та шó йа каў? / сегóн:е / сегóн:е рáно.

ЖИТÉ ПРОВА́ДИТИ – жити (згідно з можливостями; дотримуючись певного способу життя): *Кóждиї прова́ди жит'є / йек ум'і́ї / йек йіму́ вихóди / сегóн:е бліснуло погóди / то йа понадв'і́р'у ку́таласе / ч'орнобрі́ўц'і вит'і́гáла / бо при́шóў йім ч'ес / ікі́с лист загр'і́бáла / та́ї отакá мойá дні́на / а ўноч'є спáти ни моглá / бо шош но́ги круті́ло / а зáрас л'і́глá трóхи / а потóму зноў бóду бра́тисе до ікóїйс робóти.*

ЖИТÉ РОЗБІ́ТИ КОМУ́С – зруйнувати комусь життя, сім'ю: *Вин ж:і́нкоў жи́ў ту́тки / а робі́ў дес гор'і́ / і́ тáмеч'ки на́йшлáсе і́кас / шо розбі́ла йім жит'є / отакé бувáїї / абéс цисé памн'і́тáла / ч'олов'і́к і́ жінка ма́йут жи́ти рáзом / бо йі́к і́на́кше / то ві́диш / шо се ста́їе.*

ЖИТÉ ТРУЧÉ́ТИ – жити, долаючи труднощі: *Жит'є́ труч'є́їмо / ўно ўперáйіц:е / ни хóч'і́ фáйно і́ти / а ми соб'і́ думáїмо / ві́їдемо на оцéс горп / а тáмки бóде лéкше / ві́їшли / мо́ї / ужé дóбре / фáйно / ўже вéселис'т' / áле бо при́диўі́еїмосе / а то зноў пéред' нáми / зноў шош се показáло / áле ўже ни горп / а тру́ник / і́ шо? / упр'і́гáїмосе та́ї і́демó / отáк жи́їїмо / Мару́с'ко.*

ЖІ́ТИ, АБІ́ ЖІ́ТИ (АБІ́ ЖІ́ЛОСЕ) – жити без радості, оптимізму (через нестатки, хворобу): *Погáно жи́ла з Мирóсем / жи́ла / абі́ жи́лосе.*

ЖІ́ТИ, А НІ́ ДОЖИВА́ТИ (ГÓВІ́ТИ) – почуватися здоровим, бадьорим: *Та́ї шо / Йў́ц'ку / с то́го / і́к йа ни жи́їў / а гóв'і́ў / шо / бра́ч':і́ку / с то́го? / х'і́бá цисé се раху́її жит'є́м?*

ЖІ́ТИ В ДОВХ – більше витрачати, ніж заробляти: *Мо́ї / уч'є́тесе еконóмити / при́пр'і́т свої́ забáгáнки / ни трі́н'ка́йте грóшики / бо ни ві́дите / шо жи́їїтэ ў доўх? / дóбре / шо зáрас ми помогáїїмо / дв'і́ пéн'ц'і́ї / а йі́к нас ни ста́не? / звика́йте / шо трéба жи́ти на свої́е.*

ЖІ́ТИ (ПЛІ́ВАТИ) В ДОСТА́ТКАХ – бути матеріально забезпеченим: *Мару́с'ко / ми ни мóжемо ри́ўнáтисе з ні́ми / уні́ жи́їўт у достáтках / ни так йі́д'ут і́ ни так уберáйіц:е / і́к ми / а ми соб'і́ позвол'є́їмо лиш т:о / шо мóжемо позволі́ти / кобі́бес ві́ўч'і́ласе / а тогді́ бóде лéкше.*

ЖІ́ТИ В МІ́РІ (В МІ́РНОСТИ) – без воєн; дружно, у злагоді, не сварячись; шанувати одне одного: *Абі́смо жи́ли ў мі́р'і та добр'і́ / абі́*

обмина́ли нас б'іди та ўс'єк'і нигара́зди; Жийте ў мір'і і злагод'і / ни гіркайтесе / памн'ітайте / шо вит слóва дєколи бїрше болїт / ік вит прўта; Прóс'т'і лўде хоч'ут жы́ти ў мір'і / а тот д'іт':о лїсиї цєго ни розум'її / натраўйўїї л'удїї / воїни хоч'і / то ш'атан пекєл'ниї.

ЖИТИ ВЧІРАШНИМ ДНЕМ (ВЧІРАШНОВ ДНІНОВ) – зациклюватися на минулому: Розговóр'уї Вас'ўтку / ўна жийє ўч'ірашним днем / а ўч'єра минуло / йїго нимá / і н'ікóго ни вєрнеш / т':і / шо пишлі вид нас / ни приїдут / бо вїт':и ш'і н'іхтó ни вернуўсе.

ЖИТИ, ІК (ІК) БОХ ПРИКАЗÁВ (ПО-БÓЖОМУ) – жити згідно з Божими заповідями: Гаї / скаж'їт м'ін'ї / ви богат'óх вїд'їли / знайїте / шо жийўт / ік Бох приказáў? / йа ни каў / шо хтос комўс жит'є забрáў / ци злód'її темєн:иї / цєго мóже і ни бўти / а ў їнчому? / Вуїно / та ч'о ви ўже так рубá? / йе так'і л'ўде / ўни ни с'в'їт'ї / áле йе / і нáв'їт' делєко ни трєба шукáти / уні кóло нас йе.

ЖИТИ, ІК (ІК) СИР У МАСЛІ – в достатках: Вин гарувáў / а бáба з Йїленóу жїли / йїк сир у мас'л'і / áле кобї дурн'і бабї ц'їнувáли тотó.

ЖИТИ, ІК (ІК) СТАРЦІ – жити погано; не бути матеріально забезпеченим; не мати належних побутових умов: Йої / та ўни жийўт / ік старц'ї / іг бес тудá приїшлá / то одж'їхнєс:е / тепєрки ўже нимá такóго / шóби ў хáт'і / на лушкáх бўли сам'ї с'їн:икї / а ў них йе / ни гóн:а тотó розказáти / шо йа ўздр'їлá / Вїдїте / ш'і і такє трафїєцї:e / отáк б'їдуїўт / наї Бох борóни.

ЖИТИ, ІК (ІК) У БÓГА ЗА ПЛЕЧЄМА – жити в достатках, не турбуючись ні про що: Йе л'ўде / шо жийўт / ік у Бóга за плеч'єма / йек уні / верє / ден' коротáйут? / такє жит'є такóш надóйдáйї / йїм ш'і мóже бўти гїрше / йїк нам у роботáх / ге? / шó ви на ц:e скáжете?

ЖИТИ, ІК (ІК) ЦИГÁНИ (ІК НА ВОГЗÁЛІ) – без комфорту, без належного облаштування житла, так, ніби воно тимчасове: Кóло бáби йе однá хáта / йої / іг бес бўла тудá приїшлá / мáла бес шо вїд'їти / кўпа д'їтїї / ў хáт'і гол'їс'ко / тидлóги нимá / лиш земн'á / йїсти / мáло шо / жийўт / йїк цигáни / áле / д'єкувати Бóгу / ни слабўйут / кóждїї хлóпец / ік огїрч'їк / мóцниї / здорóвиї / ік вїл:ушок / н'їч'ó йїм ни шкóди.

ЖИТИ НА ВІРУ – без офіційної реєстрації шлюбу: Ўперєт такóго мєнче бўло / абї жїли на в'їру / а тепєрен'ки йе / дóста йе.

ЖИТИ (БЎТИ) НА ВСЄМУ ГОТÓВОМУ – жити за рахунок надбаного іншими: Настўн'ко / а то х'їбá т'єшко жы́ти / ік на ўсєму

готовому? / то ї ми би з ва́ми н'іч'ем ни жури́лисе / бо ни бу́ло би ч'ем / жиї соб'ї таї т'іс:е / Йо / але гото́ве н'іхто́ ни ква́тиц:е дава́ти / гото́ве пишло́ ў і́нч'і ру́ки / а нам ка́же / Ану́ко кри́шку зач'іка́йте.

ЖИТИ НА ГЕЛÉТКУ – згруб., те саме, що ЖИТИ НА ВІРУ: Жи́ють на гелéтку / іе такі́х па́ру ў сел'ї / Ко́ждий соб'ї жи́йе / іек розум'її.

ЖИТИ НА СВОЄ – витратити лише те, що є особистою власністю: Ў м'іс'т'і ни так / а ту́тен'ки му́сиц:е жи́ти на сво́йе / але страху́ нима / бо іе присади́ба / худі́пка / ку́ри / то хоч'і рук / але і́к ни л'іні́тисе / то ўс'о меш ма́ти / іа на́в'іт' хл'іп печ'у́ / так вихо́ди та́нче / таї хл'іп смаши́н'їш:иї / і триу́кії / де́ржи до́уше.

ЖИТИ ОДНІМ ДНЕМ – не задумуватися над наслідками своїх дій; не бути впевненим у забезпеченні завтрашнього дня, в тому, що він для когось настане: Мар'іч'ко / де́ іа так делéко ді́йу́се? / м'ін'ї ўже тї́л'ко ро́киў / іо сам вит се́бе диву́йу́се / іо ш'і жи́йу́ / ота́к уста́ў / под'е́куваў Бо́гу / іо вінуч'ува́у́се / таї про́су і́гó / іо́би поми́х дні́нку перебу́ти / отак'ї мо́йї роскла́ди і пл'а́ни / жи́йу́ одні́м днем і ни гризу́се / іо бу́де / іек Бох даст / так се ста́не; Хто ч'у́у? / мо́лода́ / а жи́йе одні́м днем / порá би за робо́ту поду́мати / за т:о / іо дитин'е́ч'ї грóш'ї ско́ро се с'к'ін'ч'е́йут / іїх ни му́т випла́т'увати / і тогді́ іек жи́ти? / жи́нка сороки́ўку розм'ін'е́ла / аї д'н'а н'ігдé ни робі́ла.

ЖИТИ (НИ) ПО КИШÉНИ – у невідповідності (відповідності) до “своїх статків”: Гаї́ обрахо́вуїте / к'і́л'ко ў нас і на іо і́де ў м'іс'іц' / таї ме́ц:е від'іти / ці ми жи́йімо́ по кише́ни / пуска́йімо т:о / іо сам'ї заробі́ли / ці тра́тимо бі́рше / т:о / іо скла́дали на ровері́; Уні́ ни ўпов'іда́йут / ві́тки ма́йут грóш'ї / але ві́тко / іо жи́йу́т ни по кише́ни / диві́се / іо нида́ўно купі́ли маши́ну / а перет:огі́т / покла́ли нову́ ку́хн'у / до́ста фа́йну / іа би таку́ хот'і́ла / але і́ек? / А ч'о ни ма́ти? / уні́ заробі́еіут / таї стар'ї та́меч'ки фист питперáйут / а ти подиві́се / іек уна́ ўбра́на / ни з роско́ш'іу́ / а полего́н'ки / та ми ў сто рас кра́ш:е / напра́уду / ми на пу́сте ф'і́т'кайі́мо грóш'ї / а ўни ўс'о ў кула́к / тогó ма́йут / і до́бре ро́бйут / раху́йу / іо заду́же до́бре / бигме́ / ад'ї / відіши / забожі́лисе.

ЖИТИ ПО-ЛЮ́ЦКИ (ТА́КІК ЛЮ́ДЕ; І́К (ІК) СЕ НАЛÉЖИ) – нормально, добре; не відчувати матеріальної скрути; в пошанівку до інших; дотримуючись правил співжиття: Хóч'іц:е жи́ти по лу́цки / а ни

так / шо бойéтите / ци меш мáти зáвтра д'íтем на хл'ip; *Ик жи́йіте / то жи́йте тák'ік л'уде / ни шука́йте кл'уч'ки одно́ з о́дним.*

ЖИТИ ПО ПÁНЦКИ – заможнo й мати “витповідний домашний опхит”: *У нас л'уде прóс'т'і / ни жи́йут по пáнцки / áле дес ч'у́йиш за такé / ў к'ін'і відиши / ік'і дéхто мáйі роскóш'і / йої / так'і / шо і ў с'н'і тако́го би ни ўздр'іў / áле шо / і ц:е ни принóси йім велі́кого ш'ес'т'а / надівис:е / таї зач'інáйиш йіх шкуду́вати і б́ирише ш'ину́вати т:о / шо мáйиш / хтос ни пов'іри / áле так йе.*

ЖИТИ ПО ПРÁВДІ – жити чесно, правдиво: *Ни ўс'і хоч'ут жи́ти по пра́д'і / мáйу тако́го ў сус'іцтві / áле ни скáжу / котрїй / бо йік узна́йї / шо йа говоріла / ме ў óч'і л'істи / Мар'і / ни б'і́тесе / йа н'і́кому ни ўпов'ім; Віди́те / бра́ч':іку Васи́ / л'уде ни хоч'ут жи́ти по пра́д'і / а с цéго зач'інáйуц:е сваркї́ / гриз'н'á / во́ни / і йек ви гада́йіте / котрїх б́ирише / тих / шо ш'ину́ють пра́ду / ци тих / шо забу́ли за н'у?*

ЖИТИ СЕГÓНІШНИМ ДНЕМ (СЕГÓНІШНОВ ДНІНОВ) – легковажити стосовно майбутнього: *Жи́ють сегóн'ішним днем / ни д́ума́ють / шó стáнец:е з гóрами / лиш абї́ б́ирише ўрубáти / ўпилі́ти / пот'ігну́ти / мої / та с:обо́ў ус'о́ ни óзмете / хто ч'у́ такé робі́ти?*

ЖИТИ С ПОСЛІДНОГО (ПОСЛІННОГО) – бідувати; жити дуже важко, бідно: *Жи́йімо́ с пос'л'ін:ого / а шо ч'іка́йї зáвтра / ни зна́йімо.*

ЖИТИ ЧЮЖІМ РО́ЗУМОМ – не мати власної думки: *З'ет' нич'о́ / заробі́ейї / маши́ну купі́ў / áле жи́йé ч'ужі́м ро́зумом / мáйї б́ути так / ік сказáла йі́го мáма / так і ни і́нак / а т:о / шо ўни ж жи́нкоў б́ули ўра́дили / т:о / шо вин сам хот'іў / то пустé / таї с цéго у хáт'і сваркї́; Ни жи́ї / Васи́л'ку / ч'ужі́м ро́зумом / бо дру́гиї ни зна́йї / йек тоб'і́ б́уде л'і́нше / а ти ч'у́йиш.*

ЖИТКУВА́ТИ – заст., споживати страву: *Житку́йте / дос'іга́йте / шо йе на стол'і / йа ш'і вам солоні́ни урубáйу.*

ЖИТКУ́ЙТЕ (ВЖИТКУ́ЙТЕ) ЗДОРО́ВІ – їжте на здоров'я: *Ану́ / Фéт'ку / л'ўпч'іку / ход'і́т з на́ми / присува́йтесе / Житку́йте здо́ров'і / йа лишéн' вит цéго / То хот' пага́рч'ік вин'ц'á віпнї́те / Це мо́жно / д'іковáт'; М'і́хá / ход'і́тко судá / за сті́ў / Житку́йте здо́ров'і / йа лишéн' вит то́го / А мо́же / хот' пага́рч'ік вин'ц'á ? / Це ни пошкóди / д'іковáт'.*

ЖИ́ТНИЙ – житній: *Жи́тний хл'ip / здо́ровїї / áле мо́йї б'і́лого хоч'ут / було́к / звї́кли так / та наї́ йід'ут.*

ЖИТ'Я НИМА́ (НИМА́ ЖИТ'Я́) – 1) зазнавати неприємностей від кого-, чого-небудь: *Жит'а нима́ вит цієї му́зики / ко́ждей Бóжуй вéч'ір їйї́ пуска́йт / ў ме́не голова́ со́хне вит то́го гу́пан'а / л'убоч'ко / та то до ўпи́ўноч'і го́йки / а де́коли ї до передра́н'а;* 2) про сімейне життя, яке не склалося у подружжя: *То там нима́ жит'а́ / бо ко́жде ў свої́е / ні шобі́ пора́дитисе / погово́рити.*

ЖИЮ́ЧЕ́ – живучи: *Жийуч'е́ ш ч'олов'іково́у ридне́ў / му́сиш с'в'ї́ но́роу трóхи поопт'ісувати ї ни ўстано́ўйувати свої́ пор'ётки / бо ї́к тóтки соб'ї́ попу́стиш / тої́ ш ч'олов'іком ни мут ро́ги се сході́ти.*

ЖИВ'ІВСКИЙ – той, що пов'язаний із Жеб'ім: *То ни ж'ібї́ўскї́й чолов'і́к / а с Кóсова / вин лиш тамки рóби / дзигáрки ремо́нтуїї.*

ЖИБРА́К, -а – жебрак: *Ж'їбрако́ви до газді́ делéко / ої́ / шо ни блі́ско; Ї́е ж'їбракі́ / ї́е / де нима́? / алé то ў м'і́с'т'і / ў Ч'їрни́ўц'ах смих ві́д'їла / у Франкі́ўску.*

ЖИБРО́ТА, -и – збірн., 1) дуже бідні люди: *Ж'їбро́та ўс'е́ка бувáїї / цис'ї́ л'уде б'ї́н'ї: / алé гонорóв'ї;* 2) бідні люди, які живуть з милостині: *То бї́рше ў м'і́ста́х така́ ж'їбро́та / ў сел'ї́ ї́е земн'а́ / шош поса́диш / таї́ ї́е / на́в'їт' і́к нима́ грóшиї́ / алé пишóу ў горóт / набра́ў на борш' таї́ ни голоду́їш / то бї́рше ў м'і́ста́х / бо тамки нима́ ві́тки / ї́к нима́ грóшиї́ / то ўмерáї́ / а шо? / нипра́ўду каў?*

ЖИБУ́РИНИ, -я – жабурина: *Там засто́їйна вода́ / по́ўно ж'їбу́рін'а / хот'ї́ўше пі́ти / то трéба ї́ти до Паўло́воїї кирні́ц'ї.*

ЖИВКІ́Й (ЗИВКІ́Й) – гіркуватий: *І́кї́с ж'їўкі́ї оцéс хл'ї́п / вит ч'óго ц:е би мо́гло́ бóти? / мо́же / му́ка́ бóла з'ї́пр'ї́ла?*

ЖИГО́НИТИ (ЖИГО́НИТИ) – випускати сечу сильним струменем: *То ї́е / шо п'і́с'айї́ш так соб'ї́ / а ї́е / шо ж'їгонї́ш / це так ч'урї́т / і́к с по́мпи / ї́к отáк / то то́гдї́ каўт / шо хтос ж'їгонї́т / а ї́к лéда / то н'ї.*

ЖИДА́ТИ – прагнути: *Ни трéба ж'їда́ти ч'ужóго / шó би т:о ни бóло.*

ЖИДНІ́Й (ЖЕ́ДНИ́Й) – 1) спраглий: *Ї́а ни ж'їднá то́го мо́лока́ / алé ч'о такі́ї малї́ї дитї́н'ї дава́ти збе́ране / с с'ї́парáтор'а? / мо́локо́ гаи́ сї́не;* 2) жадібний, скупий: *Ву́їко ж'їднї́ї / вин б'ї́н:ому́ кавáлок хл'ї́ба ни даст / а тазда́ раху́їїц:е / Даї́е / каў то́б'ї́ гэзде́ / шо даї́е / самá смих ві́д'їла.*

ЖІЛИТИ (ЖІЛІТИ) – жалити (про кропиву): *То подібне на кропіву / але ўно ни ж'іл'ейі; Абес знаў / ни лиш кропіва мóже ж'іліти / але і комар' / мурал' / таі сло́во мóже ўж'іліти / і ш'і йек фа́іно.*

ЖІЛИТИСЕ – жалитися: *Ву́но / ваш Слаўко ж'э́лиц:е кропівоў / Ага́ йо / це ўна́ сама ўж'іліласе / а стиха́йі на ме́не.*

ЖІЛО́, -а – жало: *Оса́ ци бдэ́ж'ола ўкусіла / поможі́ко ж'іло́ ви́брати / ад'і́ йек зра́зу па́лец нагна́ло / мо́й / шо́ робі́ти?*

ЖІЛО́БА, -и – 1) скорбота за померлим: *Ус'а́ фам'і́лі́йя ў ж'іло́б'і; 2) траурний одяг: Пус'т'і́т цису́ жінку ў ж'іло́б'і / на́й берé хл'і́п / сара́ка.*

ЖІЛЬЦЕ́ (ЖИЛЬЦЕ́), -я – те саме, що ЖІЛО́: *Йо́й / йек боли́т / ану́ помож'і́т / мóже / ві́т'ігне́те м'і́н'і ж'і́л'це́ / йі́го до́бре ві́тко / див'і́ц:е / йойойой.*

ЖІПЧІ́НІ (ЖЕ́ПЧІ́НІ, ЖЕ́ПЧІ́Н), -ів (-а) – назва частини Тюдова: *На Ж'і́пч'і́на́х ў дош'і́ / ци́ і́ без них ура́с ж'і́бі ква́кайут / то́го цисé м'і́сце так назива́йіц:е / ану́ / на́йко / ци́ меш ч'у́ти? / ти ходи́ш у то́му к'іру́нку.*

ЖІСНІ́Й (ЖЕ́СНІ́Й) – дуже негарний, потворний, такий, що може налякати: *Іг би таке́ ж'і́сне́ се показало́ ўноч'е́ / то зач'е́ў би заика́тисе / То і ўде́н' би стаў зайі́коў / ану́ би таке́ ві́скало з:а корч'а́.*

ЖІХНУ́ТИСЕ (ОДЖІХНУ́ТИСЕ) – дуже налякатися: *Ж'і́хнуўбисе / йі́г би таку́ ба́бу дес упі́ўноч'і ўздр'і́ў / бигме́ / мих би одэ́ж'і́хну́тисе / Та ўпі́ўноч'і бут'ко́го се перепуди́ш / нашо́ но́ч'і ч'і́кати? / до́ста заві́тка ота́к на́гро подиві́тисе / та́й пуду́ диста́неш / А шо́ би бу́ло / іг би ўна́ схот'і́ла тебе́ погла́дити / сказа́ти / Йо́й / Іва́н'ч'і́ку / ікі́й іі́с фа́йніі / хот'і́ў бих то́то ві́д'іти / Жерту́ї / жерту́ї.*

ЖМА́КАНЕЦ, -нця – 1) пережована їжа: *Бабó / абéсте диті́н'і жма́кан'ц'і ни дава́ли / ни мóжно / на́й само́ ўч'е́йіц:е йі́сти / йа вас прóс'у / іс сво́го ро́та н'іч'о́ ни дава́йте; 2) знев., перен., дуже пом'ятий предмет одягу: *Куда́ таки́й жма́канец ўбера́ти? / беру́ зал'і́ско та́й пофрасу́ї.**

ЖМА́КАНИ́Й – 1) жований: *Ш'і ўда́виц:е / бо гліга́йі ни жма́кане / И:і́ / та то вам так вигл'іда́йі / бо вин бо́рзо йі́ст; 2) пом'ятий: Цису́ су́кон'ку ни трéба фрасува́ти / ўна́ така́ / ік жма́кана / ма́йі бу́ти / то мате́р'йя така́ / так спе́ц'йя́лно зро́блено; 3) чистий, праний: *Це жма́кана сорóч'ка / перебера́ї.**

ЖМА́КАНІ, -я – 1) *опредм. дія стос. ЖМА́КАТИ^{1,3}: Іке́ то жма́кан'і / ік нима́ зубі́ў? / оді́н пен' лиши́ўсе / нима́ нич'о́ / і фэ́ртик; 2) сукупні́сть*

речей, які необхідно прати (“жмакати”): *Жма́кан'а тїл'ко набра́лосе / шо на цїлії ден' / хоч'у ш'ї ко́цики віпрати.*

ЖМАКА́ТИ – 1) жувати: *Йа ни го́н:а ц:е жмака́ти / то такé / ік смола́ / хто ч'уў такé йї́сти?;* 2) перен., мнути: *Див'їц:е / вин мин'ї жма́ч'ї спон':і / оз'м'їт дитї́ну / бо йек тако́му на робо́ту їти?;* 3) перен., прати руками: *Жма́ч'у ўже ниў д'н'а / але до́бре / ве́ремн'ї / то наї со́хне.*

ЖМАКА́ТИ ВСЕРЕДІ́НІ – боліти: *Шош менé жма́ч'ї ўсередї́н'ї / вит сно́ч'ї зач'éло.*

ЖМЕ́НЬКА (ЖМІ́НЬКА, ПУ́ШКА) ЖІ́НКИ (ЧЬОЛОВІ́КА) – про дуже худу, “дримної” статури людину: *Йої / та там жме́н'ка то́її жі́нки / шо́ там йе бі́ти? / це Бо́же боронї́ / іт би хтос на н'у пи́доїміў ру́ку / маў би страши́ї гр'їх; Жм'ї́н'ка жі́нки / а їка робо́тна / йе́к у неї́ї ўс'о до́кладно зробо́лено / та йа таки́х пор'еткиў н'ї ў ко́го ни від'їла.*

ЖМЕ́НЯ ДО́БРА (ДО́БРА ЖМЕ́НЯ) ЧЬОГО́С – велика кількість чогось, значно більше, ніж уміщається в жмені: *То́го нас'ї́н'а тики́ до́бра жме́н'а бу́ла / ад'ї / ўс'о засади́ла ко́ло фасу́л' / фаї́ниї р'ет ви́шоў.*

ЖМІ́НЬКА, -и – 1) жменька; невелика кількість чого-небудь: *Со́ли лиш жм'ї́н'ку кин' / трóхи / на цес слóйок до́ста лі́шку / але без вер'ха́;* 2) щіпка, пучка: *Ў окрї́п се кидáйї жм'ї́н'ка з'ї́л'а / пу́шка / вода́ забóйїла / кидáйїш ци́се / і наї се насто́йуйї / тогди́ ни́ти по ліс'ц'ї до йї́ди;* 3) перен., про людину низького росту, худу, неміцної статури: *Та то жм'ї́н'ка то́її жі́нки / де ўна́ го́н:а на ден'кі ходї́ти? / наї йї́ї д'ї́уки їдут.*

ЖМІ́НЬКУВА́ТИ – давати щось невеликими порціями, “відмірюючи” жменею: *Та ни жм'ї́н'куї́ / ни ску́пи́се / насї́п трóхи бі́рше рі́жу / йа вид:ам пото́му / а то дайéш / йїк б'ї́дному.*

ЖО́ВКНУТИ – 1) дозрівати, ставати жовтим (про деякі плоди): *Коркоду́ш'ї зач'éли жо́вкнути / ско́ро змн'éкнут;* 2) ставати блідим, жовтавим, хворобливим (про обличчя людини): *Жо́вкне / бо сла́б'їс'т' ни дода́йé ц'в'їту ў лицї́;* 3) в'янути, жовтіти (про кущі, дерева): *Шош цим вазо́нкам браку́йї / зач'éли жо́вкнути / мо́же / тогó / шо за́т'їнку ни л'убї́ют / ци шо? / дес йїс ни ч'ўла за такé?*

ЖОВНÉ́РКА (ЖОВНІ́РКА), -и – служба в армії: *Ўни близ'н'уки́ / верну́лисе ж:оўн'ёрки таї у їки́с ч'ес обї́два ужени́лисе.*

ЖОВНÉ́РСКИЙ – військовий, солдатський: *Це жоўн'ёрск'ї строї́ї / і на ци́ї фуду́граф'її тако́ш / пизнайéш / хто́ т:о? / ану́ приди́уйéсе.*

ЖО́ВНІР, -а – військовий, солдат: *На оції фудуграф'їїи наш д'їт / стаўнїй жоўн'їр / твоїа ма́ма ў не́го се ўда́ла / а мойа́ / ў ба́бу.*

ЖОВНІРИК (ЖОВНІ́РИК), -а – змени.-пестл. до ЖО́ВНІР: *То ти хоч'їш жоўн'їром бу́ти / їйк ві́ростеш? / а за́рас малїй жоўн'їрик / бо ма́йїш п'їсто́л' / Їа ў́же вели́киї / д'їду.*

ЖОВНІРСКИЙ – те саме, що ЖОВНІ́РСКИЙ: *Хлопч'їш'ї ў жоўн'їрскому ўбран'у́ / їйго ў урл'оп пу́стїли / ікра́с на с'в'ета́ / стар'ї ни нара́дуїуц'е / шо живїї здоро́вїї.*

ЖОВНІРУВА́ТИ – служити в армії: *Уперет жоўн'їрува́ли по бо́гату рокиў / ни т:о / шо тепе́рен'ки.*

ЖОВТЭ́НЬКЕ, -ого – субст., бісквіт: *Ни ўм'їўу печ'ї жоўтэ́н'ке / але л'убїу їйго́ / уно́ м'їн'ї бі́рше смаку́її / ік мед'їўнік.*

ЖОВТЭ́К, -іка – 1) блїда, хвороблива людина: *Слабїї́ / то́го жоўт'ек; 2) переспїлий огірок: Ни викида́ї жоўт'їкі́ / бу́де на нас'їн'ї; 3) про кульбабу чи іншу рослину, що має квіти жовтого кольору: *Нашо́ тїл'ко жоўт'їкіў нара́ла? / В'їноч'ок сплету́ / оці́х сі́них ш'ї до́дам / Дивїсе́ / їк'ї рўки вит то́го.**

ЖО́ВТИЙ-ЖОВТІ́СЬКИЙ – цілком жовтий: *У темнот'ї́ / смїх / ни від'їла́ / а полотно́ жоўте жоўт'їс'ке́ / де́ с тако́го полтаўку шї́ти?*

ЖОВТІ́ННИЦЯ (ЖОВТІ́ЛНИЦЯ, ЖОВТУ́ХА), -ї (-и) – мед., жовтяниця; захворювання печінки, що спричинює жовтизну шкіри через підвищення нагромадження у нїй жовчного пігменту: *Їої́ / та жоўт'їн:їцу́ л'їч'ейут́ / це ни їе шош такé / шо вид не́го л'їку нїма́ / ни гриз'їц'е; Засла́п на жоўт'їлницю́ / таї́ б'їда́ / у шпїта́л' сегон'е́ видвезлі.*

ЖОВТІ́ТИ В ОЧЭ́Х – про стан, коли людина втрачає здатність добре бачити через перевтому, якусь недугу: *Се нач'їта́ла тїл'ко́ / шо ў оч'эх жоўт'їїї́ / мушкі́ б'їгаїут́ / Це мо́же бу́ти і ни вит ч'ета́н'а.*

ЖОВТО́ЧЬОК, -чка – змени.-пестл. до ЖОВТО́К: *Ану́ / М'їс'ку́ / з'їш оцэ́с жоўто́ч'ок / ш'ї крї́шук / ану́ / таї́ підемо до ву́їни.*

ЖОЛОБЭ́Ц (ЖОЛОБО́К), -пця́ (-пка́) – змени.-пестл. до ЖО́ЛОП: *Зробїти жо́лобэ́ц / і тогді́ вода́ ме фа́їно ч'ур'їти.*

ЖО́ЛОП, -ба – 1) дерев'яне пристосування (корито) у формі видовженого чотирикутника, призначене для годівлі і напування тварин: *Подивїсеко́ / ци́ їе ў жо́лоб'ї́ с'їно́ / ік нїма́ / то кин' короб'ї́ / наї́ їїст́ / Іва́н маў кїну́ти / але́ ци́ ни забу́ў?; 2) ущелина в горах, на дні якої здеб. тече струмок: *Оц'їс'ї́ грибі́ найшо́ў у жо́лоб'ї́ / бі́рше нїма́ / то сам'ї́**

козар'і / але на смáшкy бúде; 3) невелике поздовжнє заглиблення в чому-небудь: *Водá кáпала таї ад'і їкїї жóлоп на каменї відоубала / Це ш'і н'іч'ó / це жолобéц / а ў йірúз'і йа від'іў такїї загрúбїї / їк моїá рукá / йїк дош' / то такé / їк ч'уркало ч'урїт / згорї гаи удалїну.*

ЖОЛУ́ДОК (ЖУЛУ́ДОК), -тка – шлунок людини, рідше – тварини: *Болїт у жолуткy / шó йа такé / вéре / з':їла?; Пиї кис'л'їкy / шобї розбїти трóхи жолудок / тогдї бїрше схóч'їц:e йїсти / а так / їк ни йїш / меш дáл'ї такá зелéна ходїти.*

ЖОЛУТКÓВИЙ (ЖУЛУТКÓВИЙ) – шлунковий: *То ни жолуткóва бол'éч'ка / то шош с печ'їнкоў / але Бóже боронї вит такóго.*

ЖОЛУТКÓВИЙ (ЖУЛУТКÓВИЙ) БОЛÉК – виразка шлунка: *Наш д'їдо зберáў з'їл'ї / варїў ус'ék'ї гарбатї / бо казáў / шо ў нéго жолуткóвї бол'ék і шо мýси л'їч'ётисе / то / вїтко / бýло пом'їч'нé / бо прожїў деўїїдис'ет' і два рóки; Лес'ó казáў / шо ў нéго буў жолуткóвї бол'ек / а знáйїте / шó ц:e? / по тепер'їшному йáзва / Н'ї / дóхтор' інáкше казáў.*

ЖОРНИВНІЙ – прикм. стос. ЖОРНА: *Жорнїўнїї кáм'ін' мáйї такy рúч'кy / звér'ха ти полегóн'ки óзмеш / ў дїрку насїплеш кукурúдзїў і меш за рúч'кy крутїти / ти ўже ц:e робїла / забúла? / вўїна покáже / ни б'їсе.*

ЖОРНІТИ – використовувати жорна для розмелювання зерна: *Отáм йе полуш':ін'ї кукурúдзи / озмї йїх / пидї до Митрїхи / ўжорнї / ти ўм'їїш жорнїти / знáйїш / йék трéба на гóлуцї / скáжеш вўїн'ї / шо мáма просїла; Ходїли жорнїти до вўїка Ф'їлипового.*

ЖУРА́, -и – гризота, журба: *Мáйу журy / свекрúха заслáбла / ў шпиталї / напраўйейут у Франкїўск / але йа ї так се догáдуїу.*

ЖУРА́ БЕРÉ (ВЗÉЛА, ЙМІЛАСЕ) КОГО́С – про почуття туги, смутку, що охопило когось: *Журá берé / йїк соб'ї ўс'о порозгáдуїу / Гóсподеч'кy л'убїї та мїлїї / йék цисé ўс'о пережїти?*

ЖУРА́ ГРИЗÉ (ОПСІЛА, ЇСТ, ДОГРИЗÁЇ) – когось охопили сильні переживання: *Журá опс'їла з усїх бокїў / і нимá прос'в'їтку / хóч'ї до рéшти догрїсти / тогдї йї стáне лéкше / аш тогдї.*

ЖУРІ́ТИСЕ¹ – сумувати, тужити: *Ни журїсе / Мар'їч'ко / скóро вёрнусе / ч'їкáї менé; Журїўсе / таї с тóго ўмер / каўт / шо сёрце / а то ўс'о журá / дўже банувáў за неў / ни мїх себе ў рúки ўз'ети / дáти соб'ї рáду / с тóго ї пишóў у зéмн'у / вїдите / шó т:о знач'ейї л'убá / Каўт / шо вин за неў вид дитїни буў / н'ї за кóго ни хот'їў ч'ўти / лиш за н'у / ч'ўїїте*

/ шо з маліх рокиў ус'о се зач'ело / такé р'ітко бувáйї / А йек фáйно ўни жїли / та такé / дїпрáўду лиш дес у к'ін'ї мош уздр'їти.

ЖУРЇТИСЕ² – видавати (про курку) специфічні звуки, коли вона хоче знести яйце: *От:á з гуш'ами кўроч'ка ад'ї йек журиц:е / хоч'ї нестисе / а на гн'із'д'ї б'їла / кудá ўна тепérки пїде? / мўс'у сокотїти.*

ЖУРЇ ПЕРЕЖЇТИ – переболїти, перестати тужити: *Одно прós'у ў Бóга / шобї вин вам помїх оц:ў журуў пережїти / бїрше н'їч'о.*

З

ЗАБÁВА, -и – вечір танців: *Гентáм у клуб'ї забáва бўла кóждой нед'їл'ї ї на дéкотр'ї с'в'эта / а тепérки шош ни ч'ўйу / абї бубнїло.*

ЗАБАВ'ЄТИСЕ – 1) гратися (про дітей): *Нáш'ї хлóпц'ї ад'ї йек фáйно забáўїейуц:е визóч'ком; 2) розважатися: Стáри'ї л'ўде ўм'їўут забáўїетисе / по напérстку вїпили / с'п'ївáйут / роскáзуўут / йек то бўло ў полонин'ї / наслўхаўсе вид них такóго / шо ўїде / їт би сам пáру рóкиў тáмеч'ки л'їтуваў.*

ЗАБÁВИТИ – відволїкти увагу дитини, зосереджуючи її на чомусь іншому: *Забáў дитїну / бо йа ни мóжу корóв'ї дáти / покажї от:ў машїнку áбо малén'ку пївоч'ку / шош зробї / áле жїво.*

ЗАБÁВИТИСЕ – 1) захопившись, гратися довше, ніж було передбачено (про дітей): *Мáма даўно кр'їч'ела / дé ти / а ти / вїтко / ни ч'ўу / забáвиўсе / б'їжї бóрзо тхáт'ї; 2) розважаючись, затриматися десь: Приїїхаў вўїкиў М'їс'о / таї забáвилисе трóхи / даўно се ни вїд'їли / дес зо пїет' / шис'т' рóкиў / áбо ї бїрше / ш'ї йїгó бáба жїла / отогдї.*

ЗАБАГÁТИ – хотїти, бажати чогось; часто такого, що неможливо або важко дїстати, реалїзувати, зробити, приготувати: *Слáбé ни хоч'ї йїсти / ни гон:о / áле дéколи забáгáїї такóго / шо ни знáйїш / де т:о ўз'ети.*

ЗАБÁГНУТИ – захотїти чогось; просити (велїти) зробити щось; док. до ЗАБАГÁТИ: *Ужé ўвéc'їр малїї забáх пл'áцкиў / ї шо дўмайїш / ни їшлá тэрти барабул'ї? / їшлá / йїк мїлен'ка.*

ЗАБАНДЕЖÓВАНІЙ – дієприкм. від ЗАБАНДЕЖУВÁТИ: *Пáлец забандежóваний / áле г'їнсу нїмá / здоїмїли ўч'ера.*

ЗАБАНДЕЖÓВУВАТИ – забинтовувати: *Ўч'ёйсе забандежóвувати бáб'і рúку / бо ни рас мeш ц:е робíти / ти вíд'íла / йек тоб'í показували.*

ЗАБАНДЕЖУВÁТИ – забинтувати: *Л'убоч'ко л'уба / забандежўї оцeс наб'íї / ни ходí так / бо то скóро прорвe / йeк до такóго допускáтисе? / ни уваж'eти на сeбе.*

ЗАБАНУВÁТИ – 1) затужити: *Забанувáў за Мар'íч'коў / áле шо тепeр казáти? / Та ўже шо / цeму н'íйeк ни зарáдиш / мýси бúти / íк йе; 2) засмутитися, пошкодувати за чимсь (якимось предметом), загубленим, вкраденим чи подарованим комусь: *Знáйш / шо тикí забанувáла смíх за тоў сáпоў / шо злóд'íї укрáў / унá лeхка бúла / óстра / так / íг би спец'íйáл'но пид мої́ рúки зрóблeна / йа неў за ден' моглá пíў горóду ўгнáти / а цис'á т'íшкá / íкас завелíка / гаи рúки ўт'íгáйї / тоў сáпáла / а оцeў / гeпáйў / каў / íк йе; Вíжу / шо йíс забанувáў за тíми санкáми / áле ни шкудўї / ми ш'í крáш'í кúпимо; 3) перен., зів'янути, зупинитися в рості (про рослини, господар чи господиня яких покинули дiм): *Ни пов'íриў бес / áле йíк умeл:а Мар'íка / вазóнки забанувáли / думáла смíх / шо з них ужe н'íч'ó ни бúде / áле видродíлисe / дес у пíўрик по тóму.***

ЗАБИВÁТИ – затiняти, “заглушувати”: *Трeба ўпилíти ц:у слíву / бо кóристи з нeйї мáло / а ўс'ó забивáйї / пид неў н'íч'ó ни ростe.*

ЗАБИВÁТИ БÁКИ (БÁКИ ЗАБИВÁТИ) – вводити в оману, заморочувати комусь голову зайвими розмовами: *Ни забивáї м'íн'í бáки пустíми рóсказами / ни хóч'у тотó слúхати / робóта ч'íкáйї.*

ЗАБÍРШЕ – присл., забагато: *Ў цeс м'íш'улик забíрше поклáдено / трeба / шобí цукíркиў у кóждому бúло пóриўну; Дáла йíс забíрше / ми се договóр'ували на три л'íтри / а тўтки íк маї штíри / То н'íч'ó / берí / ўно ни пропáде.*

ЗАБÍТИЙ У КУТÍК (В КУТИКÚ, В КУТИКÁХ) – згруб., відсталий, затурканий: *Ч'олов'ík забíтиї неў у кутíк í сидíт ц'íхо / íк миш / вин бойíц:е йíйї / íк смeрти; Дóц'а ни забíта ў кутику / ўна óстра í ни даст собóў помикáти / а йíк хтос схóч'í / се надумáйї хот' пáл'цем кинúти / то ц':а жíнка мóже ўкусíти / í тогдí бúде бúба.*

ЗАБÍТИ КНÍГУ – ветерин., захворіти: *Кóло йíблунí присилíла бúла корóву / а корóва найíласе йeблук таї забíла кнíгу / таї шо / мýс'íли здáти корóву / бо ўна заслáбла í ч'ут' ни здóхла.*

ЗАБІТИ ОСТРИВУ – вбити в землю “сукувату” очищену смерічку, призначену для сушіння сіна: *То ч'олов'іч'а робота / жін'ці т'ешко забивати остриву / ў нас цисе з'ет' роби.*

ЗАБІГАТИ (ЗАБІЧИ) (ГАТКОВ, УДУМКАХ) (ЗАДУЖЕ) ВПЕРЕТ (ДЕЛЕКО НАПЕРЕТ) – думати (подумати) про майбутнє: *И:ї / та ни заб'ігаї так делеко наперет / бо ми ни в'ідаймо / шо з нами заўтра буде / а ўже зач'інаїмо д'іліти т:о / ч'ігб ш'і на с'в'іт'і Божому нимá.*

ЗАБІДОВАНИЙ – 1) виснажений: *Васіл' / сараку / заб'ідований вигл'ідаї / лиш нис стирч'ейї; 2) недоглянутий, неохайний: Там б'ін:о / але д'іти ни вигл'ідаїут заб'ідованими / уна дбáїї / йек мóже.*

ЗАБІДУВАТИ – почати бідувати, відчувати нестатки: *Ми заб'ідували / вит:огді / йік д'ед'а ўмер / гур'ко б'ідували.*

ЗАБІЖИТ (ЗАБІГЛО, ЗАЙШЛО, ЗАЙДЕ; ЗАЛІЗЛО, ЗАЛІЗЕ) ДУРНЕ В ГОЛУ – про думки, здатні бентежити, хвилювати, непокоїти: *Шб с тобоў? / шб се стало? / Н'іч'о / зайшло дурне ў голу / подумала за Коц'а / а шо / ік у него йе хтос?; Заїде дурне ў голу / таї ти сам уже ни рат / шо за тотó думайш / хоч'іш се збути / а то ни гóден / зал'ізло таї ц'в'ір'ін'каїї тамки.*

ЗАБІНЬЧЕТИ – почати біньчети, “мукати” (про корів, телят), що свідчить про голод тварини, бажання пити, хворобу тощо: *Корóва мóже заб'ін'ч'ети ї тогді / йік йїі смутно / нимá таздін'і бліско / ни думайте / шо ўна ни мáїї ч'ут':á / спрахтикувала ц:е богáто разіў.*

ЗАБІЧИ – забігти, прийти: *Моглá бих заўтра заб'іч'і / дес у полун:е / дóбре буде?; Вуїно / вибач'ейте / але ни моглá заб'іч'і / бо машина ўже п'іпкала / шóфер квáпиўсе / Йа хот'іла вам бріндзи дáти / то шо / вин ни мих зач'ікати? / он:ў м'інуту? / гадаїу / шо йїму ў одній м'інут'і се ни розходіло; Такиї р'існій дош' урвáўсе / шо ліло / ік с конóўки / ми хот'іли заб'іч'і ў тáнок / але йек? / стойели ўже / йек стойели / наїшли ш'і їкус с'ірату / неў укрілисе таї так пид гор'іхом переч'ікали ратпїўку.*

ЗАБЛІЄТИ – 1) почати блієти (про овець), видавати природні для цих тварин звуки: *Віўц'і заблїєли / нес загáўкаў / мóже / з'в'ірину ўч'ули?; 2) перен., знев., почати говорити, співати: Заблїєїў такоїї / шо л'уде нукали зó с'м'іху / мої / ік ни ўм'ійш с'п'івáти / то ни берісе / ни ўтвор'ей рот.*

ЗАБЛІЄТИ (БЛІЄТИ), ІК ГОЛОННА ВИВЦЯ – знев., згруб., заговорити, заплакати (почати говорити, плакати); сваритися: *Іванóч':іха*

ад'ї йек забл'ейіла / ік голон:а виуц'а / їку видуч'ера ни пустіли на пашу / вітко / маїстрі шош ни так зробіли / йег би йї се хот'їло; Забл'ейіла йїс / ік голон:а виуц'а / зам'екала / іт б'абина ч'орна коза / ход' бес се науц'ела розважливо говоріти / а ни так дрин'ч'ети / ік стар'а фіра / шо йїде у вівоз'ї по кам'їну.

ЗАБЛІМАТИ (ЗАБЛІМКАТИ, ЗАБЛИМКОТІТИ) ПУЛЬКАЧЯМИ (БУЛЬКАЧЯМИ) – знев., згруб., гнівно дивитися, розглядати щось; почати моргати від подиву, розгубленості, злості та ін.: Нї / ни сваріласе / лиш заблімала пул'кач'ами / вітко / шо була зла.

ЗА БЛУ́СТВА́ (“ПУСТІ СЛОВА́”) Ї́ЗІК ВИТПА́ДЕ (ЗИГНІЄ) – припис “ни говорити поганих слив” спрямований на виховання у дитини культури мовлення, засвоєння нею правил мовного етикету: Іван'ч'їку / абес ни говоріу блуства́ / бо ік меш говоріти / то йїзік витпа́де / Божен'ка покараїї нич'емних д'їтії / А ч'о М'їс'о говорі і йїму нич'о? / Ти ни дивісе на дру́гих / а слухаї / шо тоб'ї б'анка каже / мен'е слухаї / пр'ос'у тебе́ / абес ни говоріу пуст'е / то великії у́стит і гр'їх / абес соб'ї знау́.

ЗАБОГА́ТО Ч'ЄСТИ КОМУ́С – хтось не вартий великої уваги, турботи, пошанівку: Забога́то ч'єсти бу́де / шобі ми йшли перепр'ос'уватисе / хто він:уї / тот наї перішї каже вибач'ейте / бо іна́кше так ме вигл'їда́ти / йїк у тиї с'п'їван'ц'ї / прости́ мен'е / мой'а міла / шо ти мен'е біла / уні він':ї / то наї думайут теп'ер.

ЗАБОЄ́ТИСЕ – почати боятися: Забоїе́се у́ноч'е їти дивітисе / хто гор'одом х'одї / лиш крїкнуу́ / мої / а ти шо та́мки загубіу́? / і у́но соб'ї поч'їмч'їкува́ло у́ б'ерех / вит ха́ти под'ал'ї.

ЗАБОЖІ́ТИСЕ – поклястися: Пар'аска забожі́ласе / шо ногі йїїї та́мки ни бу́де / у́ таку́ філ'у сказа́ла / а́бі Бох бороніу́ вит тако́го / Божеч'ку / прости́ нас / гр'їшних.

ЗАБО́ЇТИ – закипіти: Кидаї пироги́ / бо вода́ у́же заб'ойіла / борз'ен'ко / бо б'ойї; У гор'ш'ку маїї заб'ойіти смет'ана / а тогді береш кукурудз'їну муку́ / таї потр'ошеч'ки сїплеш йїїї у́ смет'ану / це одно́у́ рукоу́ / а дру́гоу́ пом'їш'уйїш / бесперест'анку м'їш'ейїш / докі б'ануш ни зач'не́ загуста́ти / а йїк вин у́же гот'овїї / пустіу́ ма́сло / то йїго́ виверт'айїш у міску / ни так / ік кул'ешу / ни на круж'ок / ау́ міску / бо вин у ма́с'л'ї / йа ни доказ'ала / шо б'ануш тогді гот'овїї / ік ц:е йе / то м'ожно ни пр'обувати / вин бу́де д'обриї / ш':е одно́ / у́ смет'ану кїнеш пу́шку со́ли / варіти б'ануш наїл'їшше у́ кул'еш'їн:ику / але йїк ним'а / то ни б'їда; Лиш заб'ойї вода́ / зра́зу

кида́йши пиро́гі / ўни се повар'у́т па́ру м'іну́т / зач'ну́т сплива́ти / і це знач'е́йі / шо се зварі́ли.

ЗАБО́РЗО – занадто швидко: *Вам се ни здайе́ / шо ми забора́зо їдемо́? / ге? / забу́ли йісте́ / шо ба́б'і дихати ни дайе́? / ци їка б'іда вас жене́?*

ЗАБРА́ТИ (ЗАБЕРА́ТИ) ЧЕС (КУ́ПУ ЧІСУ́) В КОГОС – відволікати когось своїми проблемами: *Виbach'е́йте / Мі́трику / шо забера́йу у вас ч'ес / ві́жу / шо ви шош маі́стру́йіте і ни ду́же ма́йіте колі́ / але хоч'у вас просі́ти / мо́же / бе́сте да́ли зго́ду кирні́цу нам ві́копати / йа зна́йу / шо ў вас заві́зно / але колі́ бе́сте мо́гли / ми се ни ква́пимо / Мо́жно бу́де / але ў́же с:е́йівесни бі́рше вит це́го м'ї́ з'ет' / йа лиші помога́йу / то з ним тре́ба се договора́увати / бо то́ч'но ни зна́йу / кому́ вин на ц:у о́с'ін' дава́ў сло́во / йа ў́же / Насту́н'ко / помало́ вит то́го витхо́жу.*

ЗАБРА́ТИСЕ (ЗАБЕРА́ТИСЕ) З ДОРО́ГИ КОМУ́С – не заважати комусь реалізувати (реалізовувати) свої наміри: *Пе / ни сти́ м'ін'і́ на до́ро́зі / забера́йсе з не́йі / бо йа хоч'у жени́тисе / хоч'у бра́ти ц:у д'ї́ч'іну / а ти хоч'іш ході́ти / то д'л'а хо́ж'ін'а на́йді соб'і́ дру́гу / А ві́тки ти зна́йши / шо́ йа хоч'у? / шо́ ми з Мар'і́ч'коў хоч'імо? / ми шо / ра́дилисе с тобо́ў? / ци потребу́йімо тво́йі ра́ди?*

ЗАБРИСТУВА́ТИ – забрунькувати: *Ўс'о забристува́ло / на́в'іт' тото́ / шо то́гїт ш':іні́ў / лиш н'ї́уро́ку.*

ЗАБРУНА́ВІТИ – докон. до БРУНА́ВІТИ: *Сли́ккі забруна́віли / це тот'і́ / шо т Прибра́жен'і́у пристига́йут / а грушкі́ о́бзеленкуват'і́ / ўни тако́ш ра́н'і́ / але ш'і́ тверд'і́ / А куда́ йї́м се ква́пити? / ді́йдут то́гді́ / колі́ ма́йут ді́тї́ / ч'ісу́ йе до́ста / то / Па́ра / на ўс'о йе с'в'ї́ ч'ес.*

ЗАБУ́ЛА КОРО́ВА, ЇК (ІК) ТЕ́ЛІМ (ТЕЛІ́ЦЕВ) БУ́ЛА – про занадто прискіпливе ставлення, вимогливість людей поважного віку до молодих, дітей, підлітків: *Ві́жу / шо забу́ла коро́ва / йі́к телі́цеў бу́ла / забу́ла йі́с / йек виб'і́гала до Ў́ла́дз'а на м'іну́ту / а сто́йела годі́ну / а йа ма́м'і ба́кі забива́ла / до́ки йі́с ни верну́ласе / каў / шо води́ пишла́ з р'і́кі ві́нести / бу́ло такé? / ге?*

ЗАБУ́ЛА СМЕРТЬ (ТОТА́ ПА́НЯ С КОСО́В) ЗА КОГОС – хтось дуже довго живе: *Мо́йі верста́кі / Мару́с'ко / ў́же даўно́ ў і́нчому с'в'і́т'і́ / а за ме́не забу́ла то́та́ па́н'а с ко́соў / одéн рас видизнава́ла / ш'і́ з:а́молоду / але шош переду́мала та́ї бі́рше ни приході́ла / ві́тко / ни ду́же ма́йі колі́.*

ЗАБУРІНЕНІЙ (ЗАБУР'ЕНЕНІЙ) – порослий бур'янами: *Таї шо ти зробиши / ік ни годен? / горот забур'інені / а ти сидіиш на лавици / таї видиуйейіс:е ў викно / ік зазұл'а / ануш хтос се здогадаїи помоч'ї?*

ЗАБУРІНІТИСЕ (ЗАБУР'ЕНИТИСЕ) – порости бур'яном: *Гр'ітки так забур'інілисе / шо ни вітко / де шо садили / в'ідей / окріп і петрушку приїдец:е пересадувати / а цибул'а поволі сходи / Мамó / то ш'ї ї нас'ін'ї могло б'ути пусте / а друге т:о / шо окріп напасниї / вин ни л'уби ст'уд'ін'.*

ЗАБУТИ (ЗА, ПРО) ВСЬÓ НА СВІТІ – повністю зосередити свою увагу на комусь, чомусь: *Уздр'їў д'їўку / таї забуў ус'о на с'в'ім'ї / їек такé мóже б'ути? / ми ч'їкаїімо / гóс'т'ї се зибр'али / а вин дни своїї забуў / ни памн'ітаїи / кудá їшоў і ч'їгó.*

ЗАБУТИ ГОЛУ СВОЮ – не пам'ятати: *Забула голу своїў / ч'есто забула / пришла / але ни памн'ітаїу / шо їа мала віц:и ўз'ети / аг'ї мої / шош хот'їла / але шо?*

ЗАБУТИ ДНИ СВОЇ (ДНИ СВОЇ ЗАБУТИ) – поринувши в буденні клопоти, забути про щось; захопившись чимсь, забути про все інше: *Ти шо / дни своїї забула? / кїл'ко мóжно с хлóпцем говорити? / устїт тїл'ко стоїети / Когó їа маїу се ўстидати? / стоїў соб'ї / говор'у / н'їкóму ни заваж'ейу / то шо? / гл'áба с кїмос заговорити?*

ЗАБУТИ ДОРÓГУ (ДОРІШКУ) КУДАС (ДО КОГОС) – перестати відвідувати кого-, що-небудь: *До в'їка забуў їіс дорóгу / а ў буфет / ни б'їсе / дóбре памн'ітаїиш / ни трéба л'удїї роснїтувати / їек тудá добр'атисе.*

ЗАБУТИ (НИ ПАМНІТАТИ), ЄК СЕ НАЗИВАЇШ (ЄК ТВОЄ ІМНЄ) – бути дуже схвильованим, наляканим, свареним, битим: *В'їко роскáзуваў / шо рас у полонин'ї буў так се переп'удиў / шо ч'есто задерев'їў / так вигл'їдало / шо їїг би їїгó буў хтос се запитáў / ч'її вин? / з ікóго селá? / їек се називáїи? / вин би ни сказáў / н'їч'ó ни памн'ітаў; Їа т:об'ї покажу / їїк óзму тебе ў р'уки / то забудеш / їек се називáїиш.*

ЗАБУТІТИ, ІК (ІК) БИК (БУГАЇ, КОРÓВА) – голосно заплакати, заридати: *Ану ц'їхо / ч'о їіс забут'їў / ік бик? / крóви се переп'удиў? / а ч'о їіс б'їх / ік прич'меленіи? / ікїї д'їт':о за тобоў гнаўсе?; В'їна бїла Федун'ц'á / бо тот уз'ейу буў бес позвол'ін'а ік'їс грóш'ї / віт'їх з д'едевоїї бр'їхтáшки / а цес забут'їў / іт бугáї / іт би то їїгó бїли / іт би з нéго пасї дэл:и / аг'їнацисе / їа потóму се питáїу / мої / а ти ч'о так рев'їў? / іт бик / а вин кáже / шо гадáў / шо заодно в'їна і їїгó пот'егне / кáже / шо*

так се перепудію / шо хот'їю утеч'ї / але но́ги ни пускáли / Ну то н'їч'о́ / ме знáти / шó за злод'їство мóже ч'їкáти / наї на ч'ужóму ўч'ейіц:е.

ЗАВА́ВКАТИ – занявкати; видавати невиразні звуки: Шош зава́ўкало кóло кўхн'ї / зейби кит / але то ни кит / ч'ўйїи? / анўко подивїсе.

ЗАВАЛЄ́ТИ – забруднити: Цис'ї витхóди так трéба повóлен'ки нéсти / шобї ни л'áгнуло дес / шобї с'т'їну́ ни завал'э́ти; Ўдолїн'ї дитїна споден'кї завал'э́ла / ни дївис:е? / Наї вал'ейї / то н'їч'о́.

ЗАВАЛЄ́ТИСЕ – забруднитися: Мару́н'ко / ни с'їдаї на цису́ лáвицу / завал'ейіс:е / ми пéрет' цим тáси тáмеч'ки клáли / ік вїт'їгли хл'їп с пéч'ї.

ЗАВАЛЄ́ТИСЕ ДЕС (У ХА́ТИ, В КОМО́РІ, У СКРІ́НИ, НАДВО́РІ ТА ІН.) – 1) знайтися випадково (про якусь річ): Дес завал'ейсе буў пасóк вит цих спóн':їю; 2) ірон., бути спеціально захованим до слухного часу: У мéне трóшки вин'ц'á завал'э́лосе / ану́ ход'їм у хáту; 3) забруднитися: Пётре / брач':їку / ни звод'їт ц:у дош'ку / бо завал'ейтесе / дош' пишоў / таї на н'у набрїскало / То н'їч'о́ / їа се ни боїу.

ЗАВАЛЇ́ВСЕ (ЗАВАЛЇ́ЦЦЕ) ГРІ́ДЖІ́Н? (ПІ́ТРИВ ГРУ́НЬ?) – те саме, що ЗАВАЛЇ́ВСЕ (ЗАВАЛЇ́ЦЦЕ) СВІ́Т?: Хóч'ут жї́ти окрóме? / наї жийут / Грї́дж'їн вит цéго ни завалїц:е і ни запáдец:е / таї м'їн'ї бóде лéкше / бо т:о / шо їа зáрас рóбїу ї помогáїу / ни ц'їну́їїц:е / Праўду кáжете / н'їч'о́ ни завалїц:е / ўс'о на м'їсци бóде / наї пожийут ікїїс ч'ес / а потóму сам'ї мут се просїти / шóби вернўтисе / бо приїшли з рóботи / а то питпр'этанó / їїдá готóва / д'їти ўкўтан'ї / таї шо ш'ї хот'їти? / а т:о / шо бáба дес шош полехкї скáже / то за т:о нимá ч'о гн'їватисе / ўна вам добрá хóч'ї.

ЗАВАЛЇ́ВСЕ (ЗАВАЛЇ́ЦЦЕ) СВІ́Т? – нічого не трапилося, не сталося (не станеться): Гаї скажї м'їн'ї / с'в'їт завалїўсе / шо їа тудá ни пишлá? / ч'ўла їїс плач'ї / шо менé тáмеч'ки нимá? / н'ї / н'їхтó ни голосїў / а мóже / дїрка бўла ў стол'ї / тáмки / де їа мáла сид'їти? / такóш н'ї / ну то шо цисé зводїти ік шош велїке? / ни пишлá / бо ни хот'їла / а їїм ус'о однó / ци бóде бáба / ци н'ї / шó там бáба вартўїї? / кутикї питперáти?

ЗАВАЛЇ́ЛОСЕ (ЗАВАЛЇ́ЦЦЕ) СОКЇ́ЛСКЕ? – те саме, що ЗАВАЛЇ́ВСЕ (ЗАВАЛЇ́ЦЦЕ) СВІ́Т?: Мар'їч'ко / ік умру́ / абéс за мноў ни плáкала / бо велїкого н'їч'о́ се ни стáне / Сокї́лске ни завалїлосе і ни завалїц:е / абéс се ни боїéла / жиї соб'ї так / ік се налéжи таздїн'ї / таї

тогда́ і м'ин'і́ тамеч'ки́ буде́ лє́кше; Шо / завали́лосе Сокі́лске? / йа шош тако́го ни ч'у́ла? / ни ч'у́ла смих / шобі скала́ завали́ласе / шо так йіс се згрі́зла / і за ко́го? / за пу́стү пу́стєч':іну / та тіс:e / шо Бох тебе́ мілуваў вид на́пасти / шо йіс ни заўйі́зала соб'і́ с'в'іт іс пус'т'іко́м.

ЗАВА́ЛНИЙ – забруднений: *Куда́ такі́ завал'і́ніі? / перебера́йсе.*

ЗАВВА́ЖИТИ – помітити: *Жі́нка зра́зу заўва́жила / шо то шош ни т:о ш ч'олов'і́ком / сказаў / шо трудні́ / крі́шку л'є́же.*

ЗАВВА́ЖУВАТИ – недок. до ЗАВВА́ЖИТИ: *Ни пе́ршіі рас заўва́жуў / шо Ко́ц'о ма́йі х'іт' до пит'а́ / диві́се ко / д'і́ўч'іно / ци з не́го буде́ до́бри ч'олов'і́к? / диві́се / до́ки ни пі́зно.*

ЗАВВІ́ДІТИ – помітити: *Йа заўві́д'іла йі́го ш'і ра́но / йік уні́ йшли на р'іку́ / бу́ли дес та́мки зо шті́ри годі́н'і.*

ЗАВВИХА́ТИСЕ – почати дуже швидко виконувати якусь роботу: *Ви гаш тепе́р заўвиха́лисе / коли́ ўздр'і́ли / шо дош' / а де йі́сте бу́ли ра́но?*

ЗА́ВДАНИЙ – узятий на плечі якийсь тягар: *Це ў́же заўдани́ м'ішо́к / ни бу́ду йі́го кла́сти на зе́м'н'у / а пото́му ш':е рас пидо́йма́ти.*

ЗАВДА́ТИ (ЗАВДАВА́ТИ) – брати (взяти) на плечі якийсь тягар (само́му чи за до́помогою ко́гось): *Абе́сте здо́ров'і бу́ли / шо м'і́н'і́ заўда́ли цис'і́ биса́ги; Лу́пч'іку Васи́л'ку / ану́ заўда́йте м'і́н'і́ цес рупца́к.*

ЗАВДА́ТИ (ЗАВДАВА́ТИ) ВЕЛІ́КЕ – виконати (виконувати) те, що вимагало (вимагає) великих матеріальних витрат і (чи) фізичних сил: *Заўда́ла йіс вели́ке / та́й пово́лен'ки донє́сла / цису́ робо́ту н'іхто́ би ни зробі́ў / меш ма́ти вели́ку д'є́ку вид ус'і́х.*

ЗАВДА́ТИ (ЗАВДАВА́ТИ) ЖІЛЮ́ (ГРИЗО́ТИ, МУ́КИ) КОМУ́С – викликати в ко́гось ва́жкі переживанн́я, бі́ль: *Ти ни ду́маі́ соб'і́ / оді́н Бох зна́йі / цек цис'а́ жі́нка натерп'і́ласе / шо пере́жила / іко́йі му́ки вин йі́ заўда́ў.*

ЗАВДА́ТИ (ЗАВДАВА́ТИ) КЛО́ПОТУ (КЛО́ПОТИВ) КОМУ́С – створювати ко́мусь певні незручності, нові турботи: *Абе́с / л'убоч'ко / се ни бойе́ла / шо ти м'і́н'і́ заўдайе́ш кло́поту́ / йа ра́да / шо йіс при́йхала і шо побуде́ш тро́хи до́ўше.*

ЗАВДА́ТИ КУТО́РИ – завдати клопотів ко́му-небу́дь, причинити певні незручності: *Заўда́ла м'і́н'і́ кутóри / та́й пишла́ / а ти сиді́ ко́ло цє́йі мармул'а́ди / та ййі́ ни мо́жно лиш'є́ти / ура́с тре́ба пом'і́ш'увати / бо при́горі́т / хто́ ме хот'і́ти при́гор'і́ йі́сти?*

ЗАВДАТИ (ЗАВДАВАТИ) МОРОКИ КОМУС – обтяжувати когось своїми проблемами, справами: *Виbach'єї / шо заўдаїу тоб'ї морóки / áле приїшла / бо знаїу / шо н'їхтó м'їн'ї так дóбре ни порáди / їїк ти; Ни хот'їла заўдавати тоб'ї морóки / áле мýс'у трóхи поморóч'їти / ану / л'ўпко / подивїсе / ци їїс дóбре приїшла цес рукаў / і де заўїезуїуц:е зáш'їнки? / гаї дивїсе / на цему і на цему рукав'ї / вїдиши / шо тўтки шош зган'ч'увáло.*

ЗАВДАТИ (ЗАВДАВАТИ) РОБОТИ (РОБОТУ, РОБОТІВ, КЎПУ РОБОТИ, РОБІТКУ) КОМУС – обтяжувати когось своїми справами, проблемами; спричинити комусь зайві клопоти, непередбачувану витрату часу на щось: *Одок'ї / приїшла до вас / бо хоч'у заўдáти вам новїх роботїу / їек ви на ц:е се подївїте? / Н'їч'ó / наї бóде / мéне робóта л'ўби таї їа за н'у дбáїу / то / Орїс'ко / зле без робóти / а їїк унá ни даїе тоб'ї спýску / то ч'ўїс:е ў сїл'ї / нїмá колї слабувати.*

ЗАВÉВКАТИ – знев., 1) голосно, не зовсім виразно, з криками заговорити: *А ти ч'о завéўкала? / дрўг'ї їїдут / таї вин наї шош з нїми зарóби / ч'ó се рoскр'їч'éла?; 2) заплакати: Завéўкала / їїк малá дитїна / н'їби там їе / за ким голoсїти? / та за такїм бáт'аром у мéне н'ї однá слїзá би ни ўпáла / бїгмé / Їїлé / скажї д'їц'ї / наї ни грїзéц:е / Митрїха ўпов'їла / шо вес'їл'á ни бóде / розбїлoсе / хлóпец передўмаў жeнїтїсе; 3) видавати певні звуки (про свїйських тварин): мекати, блéїти, мукати: *У стáїни ўс'о завéўкало / ўс'о хоч'ї їїсти / а тут ш'ї д'їти кр'їч'éїут / дўмала смїх / шо стáїн'а перевéрнец:е / аг'їна такé.**

ЗАВЕДІЙ (ЗАВЕДІЯ), -я (-ї) – розбїшакуватий хлопець, схильний до витівок; вигадник, добрий організатор: *То тепér д'їт Івán такїї благїї / а їїк буў молодїм / то такóго завед'їїá ш'ї трéба бўло пошукáти / ўс'éке придўмуваў / а шо штрамáк буў / то штрамáк.*

ЗАВЕРÉЧИ – закинути: *Хот'їў заверéч'ї за остриву / а ўнó ўпáло на вер'х / зáрас драбїну вóзму таї здóїму.*

ЗАВЕРЕШЕНІТИСЕ – заметушитися: *Ш'ї ни спостїгли музикáнти с'їсти / їїк ус'ї заверешенїлисе / шó т:о знач'éїї мóлод'їш.*

ЗАВЕРЕШШІСТИ – заверещати: *Завереш':éў / зап'ївориў ни свóїїми голoсáми / аш ми з Гáнеў одж'їхнўлисе / мої / шó се стáло? / а то миш вїл'їзла с кутїкá таї стáла кóло їїгó ч'óбота / аг'ї / та ти такїї велїкїї / та так се перепудїу? / та кит ни бойїц:е / а ти бїршїї вид нéго.*

ЗАВЕРНУТИ – повернути: *Кудá пійте / тудá пійте / а до мене пійте / йа вам пагáр'ни завёрну / вїпїу таї постаўїу / Йа вам пагáр'ни завёрну / гор'їўки ни лішу / а йїк пїду данцувáти / лиш се поколішу.*

ЗАВЕРТАТИ (ЗАВЕРНУТИ) БЕ́СІДУ – спрямовувати (спрямувати) розмову в інше річище, змінивши тему: *Проціха ни дáла м'ин'ї се допитáти за Дуц'а / лиш заверну́ла бeс'їду / ї конeц / уна ўрвáлaсе / а м'ин'ї їкос ни випадáло зноў за т:о зач'инáти / рас ни хóч'ї казáти / то наї ни кáже; Вїдиши самá / йек уні сокóт'ут своe жит'e / лиш зач'нeш шош / лeдa хоч' се запитáти / а Калїна їк ни наздóгат' шош їнчe скáже / таї йа ўже ни памн'итáїу / шó смїх хот'їла ў нeїї узнáти; Штeфáн удáў / шо ни ч'ўїї / завернуў бeс'їду ў другї бик таї зач'eў рокáзувати за Йїлуну / своїу сус'їду / шó ў них у ч'їтвeр' се стáло.*

ЗАВЕРТАТИ ГОЛОВИ́ – постійно турбувати когось різними проханнями, відволікаючи від чогось: *Ни завертáї голóвї / ўже йїс самá гóн:а ус'ó зробїти / даї / наї йа досапáїу цис'ї два р'їдóч'ки.*

ЗАВЕРТАТИ ЇЗИКО́М – не дотримуватися норм тюдівської говірки: *То ўна фáїно говорїла / а тепeрки ад'ї йек завертáїї їзїком / на рик видлуч'eлaсе / ї ўже закрут'уїї бeс'їду / такe шош гóвóри / шо т'eшко зрузум'їти / аг'їна лицeсе / та йeк так мóжно ус'ó позабувáти? / та йїк ти шош забу́ла / ц:e однó / áле тогдї пустї їзїк / вин сам скáже / йек трeба / ни завертáї ним.*

ЗАВЕРЧІ – закинути: *Гóден завeрч'ї цeс м'їх на фїру?; Хто тоб'ї ш'eпкy завeр на дах? / ге? / кажї / уна самá тудá занeслaсе ци хтос помогáў? / кажї бóрзо / бо ни здóїму.*

ЗАВЕСЕЛІЙ – занадто веселий: *Шош йїс завесeлїї / задўже говирнїї стаў / аг'ї мої / шó тебe так розвесeлїло?; В'їд'ї / вáшому з'eтeви шош попáнїло / бо з рóботи завесeлїї прїшóў / ци шó би ц:e їнчого бўло?; Кóц'о шош завесeлїї їг дл'а цeго д'н'а.*

ЗАВЕСЕЛО – присл., занадто весело: *У вас завeселo шош / уч'eїтeсе / бо рем'їн' д'eдїў óзму / пислáла вас ўч'eтїсе ци їгрáтїсе?*

ЗАВЕСТИ́ БАДЖEТИР – спричинити сварку, безлад, метушню: *Завел:ї такїї бадж'eтїр / їг би ни знáїу / шо мáло се стáти / гаш вид бeрeга ч'ўти.*

ЗАВЕСТИ́СЕ – докон. до ЗАВОДИТИ́СЕ: *Йїк зав'їўсe / то ни прїпeр би буў / ми ц'їхо сид'їли / бо ни мош бўло слóво казáти.*

ЗАВЕТІТИ – перевершити когось у чомусь, насамперед у рості; більшою мірою виявитися в певний момент: *Ваш Лєсик заветіу́ на́шого / за л'іто ад'і йек ф́аїно віт'іхсе / лиш н'іу́року / Але ваш молóч:иї на рик; Твоїа хот'і мєн'ч'а / а заветіла мойу́ / на ц'ілу́ голу́ віи'а.*

ЗАВЄТЮВАТИ – недок. в. стос. ЗАВЕТІТИ: *Ад'і с'іла таї сїжу / трóхи сапала / але користи с то́го ма́ло / бо бур'іні́ ўс'о завет'уїут / од'н'і́ барабу́л'і зийшли́ / дру́г'і лишє́н' хоч'ут сході́ти / а бур'ініу́ поўно́ / земн'і́ ни вітко́ / і йек то́го се збу́ти?*

ЗАВ'ЄТИ (ЗАВ'ЄНУТИ) – докон. до ЗАВ'ІВАТИ: *Ру́ж'і забу́ли полі́ти / таї уни заўйє́ли; Ори́с'ко / ни даї заўйє́ти вогир'ка́м / бо ўни го́р'іч'і ни л'у́бїут / а то ад'і ї́ка земн'а́ / йої́ / і фасу́л'і ўйє́нут.*

ЗАВІВАНЕЦ (ЗАВІВАННИК), -я (-а) – вид пирога, рулет; струдель: *У Т'удєв'і ка́жут і завіван'ц'і́ / ї рога́л'ки / мо́же / то ни гєт т:о самє́ / але ружні́ц'і велі́коїї нима́; Завіван:ик з ма́ком / гор'і́хами / мед'і́уник на с'в'є́та пєклі́ / лиш на с'в'є́та / то ви́борна йї́да.*

ЗАВИВА́ТИ – недок. в. стос. ЗАВІТИ: *Ни с'п'іва́її / а завива́її / цису́ ў хор ни о́змут; Цису́ фу́сточ'ку до́бре по молоді́цки завива́ти / а ні під бо́роду / тоб'і́ ни ду́же пасу́її так.*

ЗАВИВА́ТИ (ЗАВІТИ) МОЛОДУ́ – про частину весільного обряду, коли з молодої знімають вінок як символ дівочтва і “вбирают у фустку” – як уже заміжню жінку: *То ш'і ни скóро молоду́ мут завива́ти / ш'і поўни́ц'і ни бу́ло / то дес за три шті́ри годін'і.*

ЗАВИВА́ТИСЕ (ЗАВІТИСЕ) ПО-МОЛОДІ́ЦКИ – в особливий спосіб зав'язувати (зав'язати) невелику хустку: *Молод'і́ жинкі́ ни квáпїуц'є завива́тисє по молоді́цки / ни т:о / шо гєнтáм / тепє́рки бес фу́сток хóд'ут / х'іба́ шо дес котрáс до цє́р'кви / йїк іде́ / то ўберє́ фу́стку / йа / прим'і́ром / шáл'ч'ік на голу́ беру́ / дє́хто гáзову фу́сточ'ку / цє ўл'і́т'і / а стáрш'і гáздин'і́ / лиш у фу́с'ц'і́ / а ўзим'і́ / хто ў ч'óму.*

ЗАВИДІТИ – завидувати, заздрити: *Уні́ страшнє́ завид'ут / то так'і́ л'удє; За́вид'іти / то йє́ ду́же погáне / бо з':ідáїї л'удину́ с середі́ни / то́ч'і́ / йїк ч'і́рвák / с то́го заслáбнути мош.*

ЗАВИДНИЙ – заздрісний: *Вас'у́та н'і́би фалі́ла буркóван'і́ / але диві́ласє такі́ми за́видними оч'є́ма / шо м'ін'і́ аш іг би шош тє́н'кнуло ўсереді́н'і́ / і шо гадáїїш / ўна́ пишлá / а ч'олов'і́к / шо маў при́їті́ дорóбїувати / заслáп / ўже́ три нед'і́ли такє́ роскирї́н:ине стої́т / шó бес на ц'є́ сказа́ла? / кавáл'ч'і́к се лиші́ло доробі́ти / а ни змих.*

ЗАВІДУВАТИ – заздрити: *Завідувати гр'іх / то с середіни гризе / ніш':ійі ч'олов'іка / Бóже бороні вит цего.*

ЗАВІЗНО – присл., те саме, що ГЛІТНО: *У Ўладѣа завізно / вітко / л'уде заробіли с'в'ітамі грóшиї / прийіхали / таї кладут зуби.*

ЗАВІННИЙ – занадто “винний”, кислий: *Бори' завін:иї / абесте другий рас тіл'ко кваску' ни давали / вин усії смак перебиваїї.*

ЗАВІСЛИВИЙ (ЗАВІСНИЙ) – заздрісний: *Добра жінка / але трóхи завислива / нав'іт' сестр'і завідуйї; То зависниї сус'іт / ни дуже дóбре маїї око / з ним уваж'еї.*

ЗАВІСЛИВО (ЗАВІСНО) – присл., заздрісно: *То вода ў пагарі / а вин так завісливо дивіўсе / шо самá пйу / а йімў ни дайў / дўмаў / вітко / шо гор'іўка ? / То ни такій ч'олов'ік / шо зариц'е на пит'е / дўмайу / воді студеноїї хот'іў; Віжу / шо комўс зависно / менé кліч'ут данцувати / а хтос с'т'іни питпераїї / А тоб'і шо до того?; Йік йіхала з йеблукáми / то Йілен'і т:о самé купувала / шо соб'і / абї ни дивіласе зависно / ни йóткала / шо ўна / б'ін:а / н'іч'ó ни маїї.*

ЗАВІСЛИВОГО (ЗАВІСНОГО) ТРÉБА СОКОТИТИСЕ – про негативний вплив заздрості: *То так бóло і йе / зависливого трéба сокотитисе / бо вин з добрóm ни їде / нэн'а роскázувала / шо ўбрáла була новій кужу'х / спрїтишинїї / фáїниї / то ікес с'в'ето бóло / ўс'і казáли / здорóва зносї / фалїли / шо фáїниї / аў ікїїс ч'ес уна утворїла шáфу / дївиц'е / а м'іл' йїгó доїїдаїї / гет подз'обаниї / ну н'іч'ó с слўшикуї нимá / отакé ўна погóстила / вітко / хтос так буў подивіўсе / шо сам оч'ема ни з':іў / áле м'іл' йїмў помоглá.*

ЗАВИСТЬ (ЛЮЦКА) ДÓВГІ РЎКИ МАЇ – дехто виявляє заздрість до інших, навіть з найменших дрібниць: *Дóбре йїс казáла / шо завис'т' дóўг'і рўки маїї / шо зависливого трéба бойетисе / ік вогн'у / Бóже боронї / абї такій тоб'і ў стаїн'у подивіўсе та посеўбедуваў / ік'і фáїн'і маїїш свїн'і / ци уздр'іў / шо ў тебе лéхка драбїнка / а ў нéго дв'і / áле т'ішк'і / шо тебе тázди кліч'ут на вес'іл'е / а йїгó обминуўли / вин ни дўмайї / шо ми своїї / того кліч'ут / а вин гет ч'ужїї / та нав'іт' у дримнóму / ад'і / мáла смих фўстку / шо до в'ін'ч'ін'а ў нїї ішла / і шо бес казáла? / ік зач'ела Ївáниха ўбедувайтисе / ікá фáїна фўстка / та такá / шо тепér такїх н'ігдé нимá / шо ўна такóш би такў хот'їла / йої / áле н'іч'ó / йа фўстку звéл:а і дес у тїжден' нагадаласе / мої / а де фўстка? / ци йа поклáла йїїї у скрїн'у ? / ўс'о смих перерїла / перешукáла / та д:е /*

д:е / нима / так / іт би ї н'іко́ли ни б'уло / і ўс'о ч'эрес шо? / ч'эрес зави́сливе о́ко / бо шо і́нче? / сама́ ўна ни ўт'і́кла с х'ати / н'і на ко́го ни гр'ішу́ / бо смих н'іко́го ни ї́мила за р'у́ку / а́ле лиш каў / шо то за́вис'т' л'уцка́ таке́ зроби́ла / за́висливе о́ко / а ш'і йік ч'о́рне / то йе д'у́же пас'ку́дне.

ЗАВИТА́ТИСЕ – привітатися, подаючи руку; докон. до ВИТА́ТИСЕ: Ву́йко Мі́тро завита́ўсе с ко́ждим газдо́ў / та́к'ік ма́йі б'ути / а пото́му ш'і нашо́му Й'урч'ікови пода́ў р'у́ку / мали́й буў се заўстида́ў / а́ле н'іч'о́ / пото́му ус'ім фали́ўсе / роска́зуваў / йек то б'уло / пока́зуваў / котру́ р'у́ку дава́ў / вин знаў / шо то пра́ву дайэц:е / Ну то гаї / рас заслу́жйіў у ву́йка тако́го пош'ініўку / то клич' йіго́ йі́сти; Ми завита́лисе / вин сам / пе́ришиї пода́ў р'у́ку / а́ле н'іч'о́ ни говори́ли.

ЗАВ'ІТИ – 1) почати вити, гавкати: То воўк завиў / р'іка́ замэ́рзла / і вин пере́йшоў с то́го бо́ку; 2) запнути (про хустку): Заві́й воўн'э́нку / бу́де тепле́н'ко; 3) забинтувати, перев'язати чимось: Даї́ суда́ па́лч'ік / ба́ба зави́йі / ни ме бол'і́ти; 4) замотати, загорнути: Заві́й шту́ч'іну ў цес пап'і́р / а пото́му ў платі́ну / а хоч'іш / то наб'іў йі́йі ў сло́йок; 5) перен., згруб., почати плакати: Ти ч'о́ / л'ўпч'іку / завиў / йа ш'і ни ўде́рила / а ти зат'э́х.

ЗАВ'ІТИ (ПОКР'ІТИ) Г'ОЛУ – рідко, вийти заміж: Йо́ / у Т'у́дев'і так дес / мо́же / і ка́жут / а́ле р'і́тко / бі́рше / вид:а́ласе / пишла́ за ко́гос / а покр'і́ла го́лу лиш гента́м ч'у́ла / цисе́ мо́жеш ни пис'ати / а йік трéба / то напиши́ заві́ли / завива́йут молоду́ / ўно ме бі́рше пасува́ти / а́бо ба́ба заві́ла фу́стку / мош грóш'і заві́ти / заўйіза́ти ў шош / о.

ЗАВ'ІТИЙ – дієприкм. від ЗАВИТИ^{2,3,4}: Па́лец зави́тиї́ / а́ле шо с то́го / ік боли́т; При́шла зави́та / бо в'у́хо шп'і́тайі.

ЗАВ'ІТИСЕ (ЗАВИВА́ТИСЕ) – 1) набути (набувати) відповідної форми (про капусту): Фа́йно зави́лисе голоўкі́ капу́сти / і пі́зна / і тої́ і́нчиї сорт / вит Па́раски; 2) запнутися: Заві́йсе / ни їди бес фу́стки / то ма́рот / кр'і́шку загр'і́йі / а пото́му мете́ / зам'іта́йі / то ма́рот.

ЗАВ'ІТИСЕ (ІТ'І, ПИТ'І, ХОДИ́ТИ), ЇК (ІК) МАТУ́ЦЯ (МАТ'Ю́ТЯ) – неакуратно зав'язати на голові хустку; іти (ходити), не дбаючи про зовнішній вигляд: Ви йік і́детé мі́жи л'у́де / то пе́рет' тим подив'і́ц:е ў Дзе́р'кало / ни їд'і́т так зави́т'і / йік мату́ц'а; Заві́ласе йіс / ік мату́ц'а / таї́ д'ума́йі / шо ўна страи́на́ фа́йна / а то / наї́ ни ка́жу / на ко́го поді́бна; Заві́ласе ї́ хо́ди / йік мат'у́т'а / йа ў́же на́в'і́т' н'іч'о́ ни каў / бо то д'у́рно.

ЗАВІТКИ БЕРУТ (УЗЄЛИ, ЗАЇДАЮТ) КОГОС – стає заздрісно кому-небудь: *Абєс соб'ї знаў / за однóго бiтoгo двoх нибiтix дайўт / такé йiс проiшóў / шo тоб'ї н'ич'ó нимá т'ишкóгo / тáмки / де дрўгий ме стoгнáти / бойéтисе шoш робiти / а дл'а тéбе то ўс'o бўде дурниц'а / бо ти ї ни так'ї трафўнки маў / а на М'їс'а ни дивiсе / йiгó зáвiтки берўт / тогó так гoвóри.*

ЗАВІТУВАТИСЯ – недок. до ЗАВИТАТИСЯ: *Йo / вин до кóждoгo питхoдиў / завiтуваўсe / кóждoму шoш казáў / áле то ни бўло ч'ўти / шo вин гoвóри / а пéрет' тим / шo кал'їка / шo на вискў бўў / вин стаў на кол'їна і так йiмў подáў рўку / цe йа вид'їла по телeв'їзop'ї / на свoйї óч'ї смix вид'їла.*

ЗАВІВКАТИ – 1) запищати, закричати: *Аг'ї / анў подивiсе / хтo тáмеч'ки так зав'їўкаў? / мóже / Бóже боронї / шoш се стáло?;* 2) почати викрикувати, свистати у такт танцю: *Зав'їўкаў і пишóў такóгo трoпакá / шo молодiх заветiў / ўни ни ўм'їўт так трoпoт'їти.*

ЗАВІЇТИСЯ – згруб., зникнути; тривалий час бути відсутнім; не подавати звістки про себе: *Кудá цис'á д'їўка зав'їїлaсe? / ўна ўже даўнó мáла бўти ў хáт'ї; Зав'їїўсe таї нимá / шó / кудá / ни знáйў / бо ни казáў; Де так дóўго? / де йiс зав'їїлaсe / iг знáйiш / шo трéбa сапáти ? / йа ўже óч'ї свoйї видивила / а тебé дес нóси.*

ЗАВІРЄТИСЯ (ЗАВІРИТИСЯ) – згруб., задивлятися (задивитися) на кого-, що-небудь: *Зав'їриўсe ў соф'їт / iк наї ни кáжу / хтo; А ти ч'о / л'ўпч'їку солодén'киї / так зав'їриўсe? / шó йiс тáмеч'ки ўздp'їў? / шoш iнтерéсне?*

ЗАВІРИТИСЯ – згруб., задивитися на когось, щось чи кудись: *Кудá йiс зав'їриўсe? / нáв'їт' ни ч'ўйiш / шo йа каў / анў / шó йа сказáла?*

ЗАВІСИТИ – почепити: *Футérкo отáмки зав'їс' / на отóї цвик.*

ЗАВІСИТИСЯ – зачепитися (повиснути): *Ти ч'о кiнўў бáбину фўсткy? / видиш / зав'їсилaсe на йiблiн'ц'ї / мóже / отóў тiч'кoў здóймeмo? / ти ч'о такiї пyстii? / гe?*

ЗАВІТРИТИ – нюхом “учюти шош”: *О: / ў цéго н'ух дóбpиї / вин пéршиї зав'їтриў / вiтки ч'їкáти перем'їн і котрé кp'їсло нáйбóрше мóже се oслoбoди́ти / ў нéго н'ух / iк у пcа.*

ЗАВ'ІВАТИ – 1) в'янути, втрачати свіжість (про квіти, рослини загалом): *Ч'їч'кi заўйiвáйўт / трéбa бўде двéч'їру полiти / і рoс:áду*

такóш; 2) утратити фізичну силу: *Отáк трóхи шош порóбйу / і рúки так заўйівáйут / шо ни мóжу кинúти нíми / і нóги трудовáт'йут.*

ЗАВ'ЇЗАТИСЯ (ЗАВ'ЄЗУВАТИСЯ) – створитися (створюватися); зароджуватися; започатковуватися, закластися (про основи чого-небудь): *Колгóсти т'éшко заўйéзувалисе / л'úде ни хот'или тудá се записувати; Уна мáла nám'ip с Фед'óm розводíтисе / бо ш'и тогдi ни знáла / шо т'ишкá цим дрúгим хлóпцем / бо то бúло гет на поч'иткáх / унó лиш заўйизáлосе / а йiк узнáла / то кудá ўже? / ад'i д'éкувати Бóгу / шо ўс'о помáло притéл:осе / вiриўнaласе / і йа ўже тогдi вiд'iла / шо мут жiйти; Садовiна / н'iўрóку / фáйно заўйизáласе / лиш би ни ўмéрзла.*

ЗАВОДÍЛО, -а – те саме, що ЗАВЕДÍЙ (ЗАВЕДÍЯ): *У кóждиї лáйи йе с'в'iї заводiло / ўперéт такiм наш д'it буў.*

ЗАВÓДИНИ, -ин – тiльки мн., 1) заведення молодих та їх гостей за весiльний стiл: *Завóдини тогó так се називáйут / шо молодiх завóд'ут за стиў / у Т'úдев'и так спретков'ич'но; 2) вечiр iз танцями для молодi напередоднi весiлля, у першiй день святкового дiйства (в “китицу”). На заводини можуть iти усi бажáючi, зокрема й тi, що не запрошенi на весiлля. Як правило, господарi усiм органiзовують i скромне частування: Ми iдемó на кiтицу / i на вес'ил'é / бо своїi / ни мош ни питi / а на заводини н'i / кудá? / наi молод'i се набувáйут.*

ЗАВÓДИНИ, -ин – тiльки мн., перен., iрон., сварка; пох. вiд ЗАВОДÍТИ (“сваритися”): *Ци iду на заводини? / нашó м'ин'i ч'ужiх / iк мáла сегóн:е ў сéбе? / так'i фáйн'i бiли заводини / шо такiх пошукáти.*

ЗАВОДÍТИ – перен., сваритися: *Бáба страшнó заводiла / кáже / шо пизнáла / шо хтос дивiўсе у йiйi скрiн'у i порушиў тáмеч'ки пор'éдок / а кому тóго трéба? / мóже / шош кинúлосе / iк скрiн'у пересувáли? / а мóже / бáб'i се здайé / стáрш'а людинá забувáйi / шош перекладé ци дес покладé / i забúде / де ўно / а допiтуйиц:е / ци хтос ни ўз'еў.*

ЗАВОДÍТИ (ГЕТ) ЇНЧОЇ – про дiї безпринципноi, непослiдовноi у вчинках людини: *Ўч'ера казáў однó / а сегóн:е заводи iнчойi / Мóже / йiгó хтос пидiўдиў? / А гурский iйгó знáйi / áле йек с такiм нислiўним ч'олов'iком мáти iкúс спрáву?*

ЗАВОДÍТИСЯ (ЗАВЕСТИСЯ) – гнiваючись, починати затiвати (затiяти) з ким-небудь бiйку, сварку: *Завел:áсе / зач'éла вáдитисе / шо ни спер би буў / а головóу так махáла / iк Мiтриў кин'.*

ЗАВОДИТИ ТОЇ САМОЇ – надокучати, постійно говорячи комусь про те саме: *Шо ти заводии тоїї самоїї? / даї хот' попойїсти / ў мене видран'а крішки ў рот'і ни було / б'їсе Бóга.*

ЗАВОДОВИЙ – той, що організовує; лідер; “бойовий”, витівник: *Мóже б́ути хлóпец заводóвиї / áле ї д'ї́ка такóш мóже б́ути / д'їт роскáзуваў / шо ўперét жиў у Кóсов'ї такїї пан Тарнаўскиї / таї б'їд'н'ї т'удиўск'ї хлóпц'ї наїмáлисе до нéго / служїли тáмки / áле їк приходїли ў селó / то тот'ї маї багáч':ї / шо ни служїли / бра́ли їїх назбїтки / казáли / шо то приї́хали панї Терелéўск'ї / бо ўни терел'ї / мискї мїли ў Тарнаўского / прохóду їм ни давали / ўрас бра́ли на шпитакї / шó казáти? / то ї тепérки ѝе так'ї заводóв'ї / їк'ї ни лїш на дóбре / áле ї на зле нарáд'ут / тої / когó слўхайут / зберáїї кумпáн'їю таї їдут / áбо шош дóброго / áбо нéмоч'ї шукáйут / áбо тáк'їк оцис'ї / назбїтки когóс бра́ти.*

ЗАВОНІТИСЯ – зіпсуватися, почати воняти: *Дóки цес сир маў тўтеч'ки стоїéти? / дóки ни завонїц'е? / ну то ўжé завонїўсе.*

ЗÁВОРОТЬ, -і – запаморочення: *М'ін'ї се зробїла зáворот' у голов'ї / та такá / шо ни могла смїх корóву додойїти / лїш лéда трóхи вїдз'уркала.*

ЗÁВОРОТЬ ГОЛОВІ (У ГОЛОВІ) ДИСТАТИ – запаморочитися: *Ни дивїсе ўдоліну с цéїї скалі / бо мóже ў голов'ї се закрутїти / їа рас дистáла б́ула зáворот' / їк се ўдиўїела ў крут'їш звér'ху / кóло ліпи / ш'ї крішку / таї ни знаїу / шо би б́уло.*

ЗÁВОРОТЬ (ЗÁВОРОТ) КИШÓК – защемлення грижі; непрохідність кишечника: *Дистáў зáворот' кишóк / таї ч'ут' ни ўмер / мáло до б'їдї бракувáло; Дóўго ни їїў / а потóму набéхкаўсе / таї дистáў зáворот' кишóк.*

ЗАВОРОЧІНКА, -и – недопечена писанка: *Заворóч'їнка / це такá писанка / у їк'її лéда їмїўсе б'їлóк / а ўс'о ниспеч'éне / їїк такóў заворóч'їноў писанкоў вибивáтисе / ци тикї гет сирóў / то мус б́уло уваж'éти / бо тої / хто вїбиў їїх / заберáў соб'ї / áле ў кишén'у такé ни поклáдеш / то шо вин робїў? / випивáў / Бóже борóни вим'їтувати писанку / їа самá цисé вїд'їла / бо д'їўч'éта ї жинкї ни вибивáлисе / вибивáлисе хлóпц'ї / ч'óлов'їкї / а їм позвол'éлосе лїш дивїтисе / то їа ходїла на Млинóвицу / дивїтисе / їек вибивáїуц'е.*

ЗÁВСІДИ – присл., завжди: *Вуїна Б'їл'уч':їна / їїк приходїла до бáби / то зáўс'їди мáла шош дл'а д'їтїї / унўкиў бáбиних.*

ЗАВСІДНИЙ – повсякденний: *То такії заўс'ідниї пос'ідунок буў під оцім гор'іхом / по об'ід'і ци двеч'іру зберáлисе сус'іди / приходіли д'ідов'і верстакі / і ми / мал'і / ўс'экого се нач'ўли.*

ЗАВСТИДАТИ – присоромити: *Заўстидáли йістé д'іўч'іну / де / пáне Штефáне / такé се питáти? / Та йа шо? / йа лишéн' се запитáў / ци мáйї хлопц'а і ци л'ўби йігó? / Ни каж'іт / ви йна́кие говоріли / Настун'ко / йа жертуваў / абіх так жиў / то бу́ли жéрти.*

ЗАВСТИДАТИСЕ – засоромитися: *Диті́на заўстидáласе / тепéрки н'іч'ó ни скáже; Мару́с'ко / ч'о йіс так заўстидáласе? / та хло́пец ни з'іст тебе / заговорі шои до не́го / Бабó / вітки йа зна́йу / шó ў не́го се питáти? / х'ібá бих се запитáла / шо ўни сегóн:е варіли? / Йої / то ч'о такім інтересува́тисе? / Йек ч'о? / отáк заговóру / таї вин бі́рше ни прі́йде.*

ЗАВСТІДЮВАТИ – недок. до ЗАВСТИДАТИ: *Васі / то нипрáўда / Фед'ó н'ікого ни заўстід'уваў / вин лиш сказáў / шо складáймосе ўс'і поріўну / а ні так / шо дéхто раху́йї себе таздоў / а платіти ни хоч'і / ч'іка́йї / шóби йіму́ хтос купіў гáл'бу ні́ва / отáк сказáў буў.*

ЗА ВСТИТ МАТИ ШОШ – відчувати сором: *Йа бих за ўстит мáла забрáти тотó / ч'ем дрў́гйї тебе́ прі́ймайї / вин / мóже / пос'л'ін:е поклáў на стиў / а ти берéш / бо дóма д'іти / а ў не́го шо / нимá д'ітій?*

ЗАВТІК, -у – матеріальна спроможність: *Тогд́ї ў л'уді́й ни бу́ло заўт'іку / от:ó х'ібá / шо садові́нка ўрóдит / с тóго шои мáли / йéгоди ш'і ни саділи / то ўжé потóму розузна́ли за них.*

ЗАВТІКАТИ – мати змогу реалізувати свої плани через достатне матеріальне забезпечення, необхідне для цього: *Ми ни дў́же заўт'іка́ли / áле д'іўч'іну віўч'іли / ни дў́майте / то доў́га і т'ішка нау́ка / а диті́н'ї ўс'óго трéба / і се ўбрáти / ї книшкі́ купіти.*

ЗАВТІК ЗРОБИТИ КОМУ́С – підтримуючи когось матеріально, допомагати йому покращити умови життя: *Наш д'édик ч'ужóму зробіў заўт'ік / а с фам'іл'ійї ни дў́же квáпиц:е помоч'і / Кому́ помоч'і? / нирóб'і / л'ін'ухóви? / та такóму би ни достáч'іўсе / це йік у бул'бóну метáти.*

ЗАВТІК МАТИ (МАТИ ЗАВТІК) – бути матеріально спроможним: *Ни мáли велі́кого заўт'іку / áле д'ітій віўч'іли / ус'і трóйї се ўч'éли / мáйїмо тепéрки двох дохтóр'іў і ўч'éтел'ку / ўна по англ'і́ському пи́шла / кáже / шо т:о йі́ї ўда́йец:е на́йбі́рше.*

ЗАВТРА – ПОЗАВТРЮ (ЗА ДЕНЬ – ДВА) – дуже скоро, найближчим часом: *То такé / Йїлé / сегóн:е тоб'ї н'їц н'їч'ém ни зарáду / áле ік унó гóн:о зач'ікáти / то зáўтра позáўтр'у шош дам / мáйї пéн'ц'їяа бұти / тогдї пожїч'у / а зáрас вибач'éї / нáв'їт' на хл'їп ни мáйу.*

ЗАВТРИШНИЙ – завтрашній: *Зáўтр'їшна днїна ўс'о покáже / нáйко / їк'ї т':ї анал'їзи бұдут? / гаи бóйусе дұмати / Бóжеч'ку / поможї м'їн'ї.*

ЗАВУСЕНИЦЯ, -і – заусениця: *Ў мéне н'їкóли ни бұло завұсениц'ї / аў сестрї ўрас / вит ч'óго т:о / верé / залéжи? / каўт / шо ік нїхт'ї гризéш / áле ўна ц:е ни рóби.*

ЗАВУСКІЙ – занадто вузький: *Двер'ї завуск'ї / х'їбá бóком їтї?; Спин:їц'а завускá / то на худ'їш:у / а ни на такұ набїту / їйк ти / А йа х'їбá пóўна? / Н'ї / áле ї ни худá / подивїсе ў дзёр'кало на сéбе ї на Йїлénку.*

ЗАВУСКО – присл., занадто вузько: *Перен'їцувáли плаш' / áле дрўга бéс'їда / м'їн'ї завұско ў грудех / х'їбá би листві з бокїў поклáсти? / трóхи ўкоротїти і с тóго листві / ге? / їék ви на ц:е дївїтесе?*

ЗА ВУХА НИ ВИДІРВÉШ (НИ ВИТТÉГНÉШ) КОГОС – комусь щось дуже смакує: *Ни хот'їў їїс с'їдáти за стиў / а тепérки за вўха тебé ни видїрвеш / вїтко / шо се ўдáло / попл'аўдувáло тоб'ї.*

ЗА ВУХА ТІГНУТИ – постійно допомагати тому, хто не хоче або не може сам виконувати щось, включитися в певну діяльність, процес (напр., навчання): *С'к'їн'ч'éў шкóлу / їйк ўс'ї / áле посл'їд'н'ї три рóки мус бұло за вўха т'їгнути / бо ўперáўсе / ни хот'їў се ўч'éти.*

ЗАВШЕ – незм., завжди: *Зáўше помн'їтáї добрó / їке тоб'ї хтос зробїў / нáв'їт' наїмéнче; Ўни зáўше прихóд'ут на Рїздвó.*

ЗАГАДАТИ¹ (ЗАГÁДУВАТИ) – забажати (про самок свїйських тварин, передусім – корів): *Корóва загадáла бїкá / то так бїцкаласе / шо ми ўс'ї трóйї гнáли їїїї ў стáйн'ї / кóло Ўлáскових / а кудá їнде ? / лиш тудá.*

ЗАГАДАТИ² (ЗАГÁДУВАТИ) – те саме, що ЗАБАГНУТИ (ЗАБАГÁТИ): *Загадáла пот'éч'óго молóкá / вїтки йа цéго óзму? / їїмó т:о / шо йе; Загадáла кїшки нач'їненойї / і шó ти на ц:е скáжеш? / ў кóго такé йе? / н'ї ў кóго / а хот'їўше їїїї зробїти / трéба їти на базáр' тáї дивїтесе / шо купїти / і гаи потóму робїти / такұ кїшку ни ч'ўла смїх / абї продавáли / то нáше / дáўне / за пїет' м'їнұт такé ни зр'їхтўїїш.*

ЗАГÁЛЬНИЦЯ, -і – здеб. у мн., **ЗАГÁЛЬНИЦІ**, -ів; дні, коли церква дозволяє не постити: *Ік йа соб'ї памн'італа / шо пóc't'у у йкііс ден' / то ни діїўйусе / ци то загал'ниц'ї / ци н'ї.*

ЗАГАРМУШЄТИ – заповнити щось (приміщення чи його частину) “усеким нипотрібом”: *Загармуш'єла тáнок / шо нимá йек проїтї / хот'їў віфошкати ўс'о / а жїнка кáже / шо то про надїбїї стоїт / а йа ни гóден на такé пронадїбїї кóждїй ден' дивїтисе.*

ЗАГÁТА, -и – 1) споруда для затримання руху води в річці, потоці: *Зробїли загáту / кóўбер таї купáйўц:е / Де зробїли? / Йек де? / на Потóц'ї пит Книшевіми / на зар'їнку / дл'а такїх парупкіў / ік наші / ікрáс дóбре;* 2) стихійне запрудження ріки дарабами, кирманичі яких з певних причин не уникли аварії: *Дéколи моглá бўти такá загáта / шо дарáби на бéрех виносіло / бо он:á плийé / шош стáлосе / а за йкііс ч'ес дрўга / трéта / йої / шó т:о бўло / потóму ниўдїн ден' тотó розберáли.*

ЗАГЄЙКАТИ – кричати “гей”, відганяючи когось; постійно турбувати когось, роблячи зауваження, даючи нові і нові завдання: *Загéкали / таї половік видлет'їў / а ўч'єра йїмў се ўдáло / ў об'їт кўр'ї цáпнуў / сегóн:е / вітко / прилет'їў по дрўге / ми ікрáс бўли ў хáт'ї / áле ўч'ўли / шо кўри велікії рух шч'їніли / вїб'їгли / а то половік; То ї дитїну мош так загéкати / шо ўна стайé / іг дурнá / рузўмна дитїна / ч'эмна / а стайé такá / шо ни рузум'їїї / шó з нéйї хоч'ут / і шó ўна мáйї робїти / це йїк у рóдич'їў у голов'ї полóва; Вїн':ї стар'ї / то ўни загéкали середўш:у / старўшу ни к'івáйўт / бо т:а ни даїец:е / мэн'ч'а / то мáмин м'їзїн'ч'їк / а на ц:у погўркуйўт / ік на слўжницю / іг би ўна йїм шош вїн:а бўла. Див. ЗАЎШЬКАТИ.*

ЗАГЄХКАТИ – почати “техкати”, стріляти: *Загэхкали п'їстóл'ї / гармáти / воїна бўла / а йа с тр'омá малїми д'їтмї.*

ЗÁГЙНКА, -и – місце згину руки в лікті чи ноги під коліном: *Анў подивїсе / шó мéне ў зáгин'ц'ї ўкусїло / мурáл' ци шо?; Укрїй загинкі / бо спин:їц'а корóтка / ни пит':їгáї так / тоб'ї нифáїно ў корóткому / нóги затоўс'т'ї / загрўб'ї / так'ї / йїк коноўкі.*

ЗАГНÁТИ В ГРИП (У МОГЇЛУ, В ЗЄМНЮ) – спричинити смерть комусь; вислів викор. і в знач. погрози зробити це: *То страшнїй ч'олов'їк / мих би їў грип загнáти / І:ї / та д:е / вин пўж'їїї / грозїц:е / áле ш'ї ни ч'ўла / шобїй когóc удéриў / одно зле / шо такé пустé говорї / таї блўства ўс'эк'ї / самá вїдиши / сказáў / а дрўгїй ад'ї йек вїн'утуваў.*

ЗАГНА́ТИ В ДУ́ШУ – з’їсти (випити, проковтнути) щось усупереч бажанню: *Такé йіс зваріла / шо то ни гóден загна́ти ў ду́шу / Ну та шо бўло / т:о зваріла / ў ме́не нима́ пот’éч’ого молока́; Іва́нку / абéс ни роску́суваў ци́с’і п’ітуўкі / бо іна́кше ни заженéи йіх у ду́шу / ўни страи́но гир’к’і; Ни вино́ / а йкіс квас’н’éк / óцит / уні припрóс’уйут / áле до ч’óго? / йа бих тотó ни загна́ў у ду́шу н’іза́йék’і грóш’і.*

ЗАГНА́ТИ В СÉБЕ – з’їсти (випити) через силу: *Уна́ барабу́л’і зар’іди́ла лун’ч’іноў / мо́же / хтос такé л’уби / а йа ни мо́гла йіх у се́бе загна́ти / ўстида́ласе ни йі́сти / бо скаўт / шо запи́ши́ласе / загоно́рува́ла / áле гада́ла смих / шо се ўда́ўйу тим; Гор’і́ўка вид: айé такім / шо на́в’ім’ пийн’у́га ни ме моч’і то́то загна́ти ў се́бе / Та на́й ни пйе / хто ко́го застаўйе́йі заго́н’éти? / то ни л’іка́рство / шо мус ві́пити / то на́в’ім’ до́бре бў́де / йік пийн’у́з’і се спроти́ви то́то тр’іло.*

ЗАГНІ́Т, -у – кул., рум’яна шкірочка на хлібо-булочних виробках: *Загн’ім’у́ц’е подаўники́? / А йек іна́кше? / то ўже́ йе загн’ім’ / áле ш’і нибога́то ч’ісу́ прои́шло / меш від’іти / фа́йн’і бў́дут / йа ци́су’ н’іч’ до́бре спра́тикува́ла / зна́йу / йек напáл’увати.*

ЗАГНУЗДА́ТИ ДО РОБО́ТИ – заставити когось працювати: *Ви так загнузда́ли менé до робо́ти / шо йа ў жит’у́ тил’ко ни робі́ла / зигну́ласе / а ўже́ розигну́тисе ни гóн’а; Ву́йко кон’а́ загнузда́ў / а цес менé загнузда́ў до робо́ти / йа ўже́ рук ни ч’у́йу / лиш’éймо / на́й се д’і́йі / шо хоч’і.*

ЗАГНУ́ТИ ЦІ́НУ – занадто дорого оцінити що-небудь: *Загну́ў таку́ ц’іну́ / шо то́т’і лі́жники н’іхто́ ни ку́пи / йéк так?*

ЗАГО́ЙКАТИ – 1) постійними зауваженнями, повчаннями позбавити когось (найчастіше – дитину) самостійно приймати рішення: *Ви стар’і́ / áле ро́зуму ни ма́йіте / заго́йка́ли так йі́стé малóго / шо кра́йне / т:о ни та́к / і тудá не йди / а йéк вин ма́йі наўч’éтисе? / ік ви йі́му н’іч’о́ ни позво́л’éйіте?; 2) почати “гойкати” – розважаючись, викрикувати, шуміти, голосно розмовляти: *Уже́ заго́йка́ли ў ба́р’і / бў́демо ма́ти набу́тки доўпи́ўноч’і.**

ЗАГО́ЙКУВАТИ – недок. до ЗАГО́ЙКАТИ¹: *Дити́ну трéба ўч’éти / áле ни заго́йкувати / бо ме бойéтисе са́ма сло́во сказа́ти / а ні би шош зроби́ти / дру́гим ме ў рот зазера́ти / а ни з ро́дич’ами ра́дитисе / бо ро́дич’і лишéн’ гар’ака́йут.*

ЗАГОЛІ́ТИСЕ – вульг., відкрити (під час сварки) задню нижню частину тіла, піднімаючи спідницю чи плаття, що сприймається як вияв

крайньої зневаги до когось: *Дес трафійейіц:е / шо жінка мѳже у велик'її свѳрц'ї і самѳ заголітисе / ѳле дѳже р'їтко / то пустѳ / рузѳмнії такѳ ни рѳби; 2) ірон., зруб., відкрити частину тіла, частково піднімаючи або закочуючи одяг: Ад'ї / мѳс'їла заголітисе трѳхи / бо дош' / болѳто / а спин:їц'а дѳѳга / мѳже / ѳсокѳт'у вид грузи.*

ЗАГОНѳТИ (ЗАГНѳТИ) В (У) ГРИП СЕБѳ (КОГѳС) – непосильною працею, важкими умовами життя спричинювати (спричинити) шкоду здоров'ю або й смерть: *Їѳа ни дурнії загон'ѳти себѳ ѳ грип / за так'ї грѳш'ї ї так т'ѳшко робїти? / нимѳ дурніх; Дрѳн'ѳ сам себѳ загнѳѳ у грип / бо то ни мѳжно так натсѳд'уватисе / вин с цѳго заслѳп / А ви вїтки знѳйте / ш'ч'ѳго? / ци одѳн гарѳїї / і їїмѳ н'їч'ѳ / а їїмѳ мѳс бѳло увихѳтисе / бо кѳпа д'їтїї / кудѳ д'їнец:е?*

ЗА ГѳНИР (їти, виконувати якусь роботу) – безплатно, мати за честь щось робити: *За гѳнїр кол'їдувѳли / кѳждѳго рѳку р'їхтувѳлисе і їшлї / бѳли ї так'ї тѳзди / котрїх брѳли / ѳле ни з великѳю охѳтоѳ / бо хтѳс вїпити л'убїѳ / хтѳс ни однѳслиѳнїї / а то їе зле.*

ЗАГѳНИСТИЙ – неврївноважений, запальний: *Ти ни гн'їваїсе / ѳле ѳс'а вѳш'а фам'їл'їѳа / ѳс'ї трѳхи загѳнис'т'ї / нї / абї розвѳжливими бѳти; Вин загѳнистїї / д'їти ни так'ї / ч'ѳмн'ї робѳки / ни ч'ѳла вид них шош такѳго / потр'їбн'ї д'їти / у н'у се ѳдѳли.*

ЗАГОНОРУВѳТИСЕ (ЗАГОНОРїТИСЕ) – загордитися: *Серѳд'л'їта вид'їла Дуц'а / унї двѳд'ї їшлї / в'їд'ї / жїнка ї д'їти бѳли / з Мїтром се завїтѳѳ / м'їн'ї Слѳваїсу сказѳѳ / н'їц ни загонорувѳїсе.*

ЗАГОРїЧЬКУВѳТИ – про стан того, у кого почала підвищуватися температура тіла: *Лес'ѳ ни сегѳн:е загор'їч'кувѳѳ / а позаѳч'ѳра / ѳле ѳни с тѳго н'їч'ѳ ни робїли / гадѳли / шо самѳ минѳц:е.*

ЗАГОРѳДА, -и – відгороджене місце для випасання худоби: *Тепѳрки ѳ Т'ѳдев'ї мѳїже ни рѳбїют такїх загорѳт / а ѳ даѳн'їш':ї рокї робїли / їѳа їїк бѳла малѳ / то пѳсла корѳву / ѳс'ѳ бѳло загорѳжено / аш до ѳлѳги / до попидїрун' / а тепѳрки корѳву мѳло хтѳ дѳржи / таї паш'їѳ нимѳ / шо загорѳд'увати?*

ЗАГОРОДїТИ (ЗАГОРОДїЮВАТИ) СОБѳВ ПРОХїТ (ДОРѳГУ) – не пропустити (не пропускати) кого-, що-небудь, заступивши шлях: *Ад'ї де вѳїна с свѳїїми бисѳгами се ѳс'їла / гѳт загородїла прохїт / л'ѳде вїц:и прѳт'ут / а ѳна с тѳго н'їч'ѳ ни рѳби / мої / анѳко пидѳїм'їт легѳн'ко тотѳ*

бабу таї посу́н'те маї да́л'і / бо ад'і ш'і кіл'ко л'уді́ї хóч'і йїхати / ўни ни мут ч'эрез н'у ў м'іс'т'і ноч'ува́ти.

ЗАГРÁБАТИ – заграбастати: *Мої / та ви їк'іс усра́н'і га́зди ци н'і? / вам ма́ло сво́го / то ви хóч'іте ш'і ї ч'ужé загра́бати? / ци ви гада́йіте / шо с собо́ў ус'о заберете́ ї на тим с'в'іт'і метé догаздо́вувати?*

ЗАГРЕПСТІ (**ЗАГРІБА́ТИ**, **ЗАГРАБА́СТАТИ**, **ЗАГРАБА́СТЮВАТИ**) **ЧЮЖÉ** – силою або хитрощами привласнити (привласнювати) що-небудь: *Йе так'і / шо йім сво́го ма́ло / а лиш діўйуц'е ла́сим о́ком / йет би ч'ужé заграба́стати / на́в'іт' сироту́ ни пошкуду́йт.*

ЗАГРЕПСТІСЕ КО́ЛО РОБО́ТИ – померти, важко працюючи: *Ш'і нимá тако́го / абі́ роботі́ ўс'і переробі́ў / то мо́жно загрепсті́се ко́ло робо́ти / ўна лішец'е / а ти пі́деш.*

ЗАГРОМА́ДИТИ – докон. до **ЗАГРОМА́ЖУВАТИ** (**ЗАГРОМА́ДЮВАТИ**): *Дош' ни даў ус'о їк с'л'іт загрома́дити / до́бре / шо голоу́не ўфаті́ли / а т:о ўже такé; Загрома́дила / наї ко́ло ха́ти ни бу́де кирі́н':і.*

ЗАГРОМА́ЖУВАТИ (**ЗАГРОМА́ДЮВАТИ**) – загромаджувати щось, насамперед згрібати сіно: *Загрома́д'у́йте / бо ш'і ма́йімо скі́дати / ту́тки бу́де на остриву́ / И:ї / та ту́тки ї на дв'і мо́же набра́тисе / їк то́нко кі́дати.*

ЗАГУБА́ТИЙ – про людину, яка має занадто повні губи: *Фа́йна д'іўч'іна / нич'о ни ка́жу / мо́же бу́ти / але трóхи загуба́та.*

ЗАГУБІ́ТИ ВСТИ́Т (**ЗАБУ́ТИ ПРО ВСТИ́Т**) – перестати соромитися: *И:ї / та хто тепéрен'ки ўстида́йіц'е / бойі́ц'е ўстит загубі́ти? / пережива́йі / шо л'у́де мут па́л'цем на не́го пока́зувати? / такі́х р'і́тко? / бога́то / в'ід'і́ / ї ни памн'іта́йт / шо такé ўстит / Йо / це́го до́ста йе / н'іч'о ни каў / але напра́ўду / бі́рше дол'у́дних / пор'едних л'уді́ї / бо то ўже би ни буў та́зда / іт би такé соб'і́ позво́ліў / і н'і вин / н'і йіго́ д'і́ти та́здами би ни ста́ли / оц'е́ йа зна́йт; Д'іўка ч'эсто ўстит загубі́ла / хлопце́ви сама́ на кол'і́на б'іжі́т с'іда́ти.*

ЗАГУБІ́ТИ ГО́ЛУ (РО́ЗУМ) – діяти не продумано, бездумно: *С тоў л'убо́ў д'іўка го́лу загубі́ла / а йа ни розум'і́ў / йек такé мо́же бу́ти? / таї шо ц'е за л'уба́ така́? / ка́же / л'уба́ ві́н:а / йек ві́н:а? / л'у́де вігада́ли / шо такé йе / таї в'і́р'ут у т:о / а йа зна́йт / шо л'уді́на ма́йі собо́ў к'ірува́ти / а ни спиха́ти на л'убу́ / каза́ти / йої / та то ўс'о л'уба́ зробі́ла /*

ч'єрез н'у такє смих погóстила / ѡа цєго ни розум'їю / н'їйєк ни розум'їю таї фєртик; А шо їїстє тогдї казáli? / ѡї загубіла д'їюка рóзум / за наїп'уш:є ў сел'ї їде / а тепєрки їкóїї с'п'ївáїйте? / ѡї / такїї з'ет' / такїї / шо л'їпшого б'ути ни мóже / вїдите / їк'ї їїстє годиновáт'ї / а ѡа вам казála / вин дббрії / розумнії / пор'єднії / та д:є / ви сл'ухати тóго ни хот'їли / і шо би б'уло дбброго / їг би ѡа тогдї вас посл'ухала? / скаж'їт м'їн'ї / шо?

ЗАГУБІТИ (ЗАБУТИ) ДУМКУ (СЛОВО; ТТО, ШО ХОТІВ СКАЗАТИ; ТТО, ШО БУВ ПОДУМАВ; НА ЧЬОМУ СКІНЬЧЄЛИ; ЗА ШО ГОВОРІЛИ) – втратити на якийсь час здатність логічно продовжувати розмову, розповідати що-небудь: *Ч'їкáї / не перебивáї / бо ѡа зноў загубіу думку / потїм скáжеш; Крутілосє на їзїц'ї / áле забула слóво; Ужє ўс'о / ни нагадáю / загубіла тотó / шо хот'їла сказáти / гет вїпало з голові; То такє / їк загубіш нїтку тóго / шо хот'їу сказáти / то ўже так'її голов'ї / їк моїá / тр'удно нагадáти; Перебіу їїс / таї слóво сє загубіло.*

ЗАГУБІТИ ЖИТЄ (МОЛОДІ РОКІ; СВІЙ ВІК) С КІМОС (ЧЄРЕС КОГОС) – зробити чиєсь життя безрадїсним, нещасливим: *С такїм ч'олов'їком мош загубіти жїт'є / а ѡа цєго ни хóч'у / Ми тебє на застáўїейїмо з ним жїти / áле прóсїмо / ни квáпсє; Загубїла с пїїн'ўгоў наїкрáш'ї: і молод'ї рокї / і хто м'їн'ї їїх вєрне?*

ЗАГУБІТИ СÓВІСТЬ (ЛЮДНІСТЬ) – не бути милосердним, щирим, людяним: *Ви кáжете / шо цїс'á жїнка сów'їс'т' загубіла / а ўна ў нєїї б'ула? / ўна жїла / їїк Бох приказáў? / ан'у нагадáйте / позатогїт оц':á побóжна ни скрїўдила сирот'у? / ни вїтуманила б'ула ў нєїї присадїпкї?*

ЗАГУБІТИ ЧЄС (КЎПУ ЧІСЎ, ДНІНКУ, ДНІНУ, ПИВДНІНИ, ДЕНЬ, РИК) – витратити на щось занадто багато часу: *Н'їм тудá / н'їм вїт:и / а ш'ї шош по дорóз'ї купїла / таї ден' пролáїдáч'їла / кўпу ч'їс'у загубіла / а кóрїсти мáло; Петрїха приїшла посїд'їти / хóч'ї говорїти / а ѡа їк на ўглах сїжу / і ч'єс бóйусє загубіти / ну і бáбу ни вїженєш с хáти; Хлóпєц загубіу буў рик / бо лиш'єўсє ў пїєтїї кл'áс'ї; Днїнку смїх загубіла з оцїми ходáми / кїл'ко мош б'уло сєгóн:є зробїти.*

ЗАГУЛІТИ – докон. в. стос. **ЗАГУЛЮВАТИ:** *Загулі дїтїну до д'їда ў сат / маї дáл'ї вїт тóго кугутá / бо ш'ї дз'обнє.*

ЗАГУ́ЛЮВАТИ – заманювати: *Ни загу́л'уї це́го хло́ц'а / бо вин вид ро́вера н' ітде́ ни пі́де / абі́ ти шо́ йі́му дава́ў / абес́ йек просі́ў.*

ЗАГУ́ЛЯТИ – затанцювати: *Оди́н рас уз'е́ў мене́ загу́л'ати́ / бі́рше ни данцувáў / н'і зо мноў́ / н'і з дру́гими.*

ЗАГУ́НДО́СИТИСЕ – 1) захмаритися, зібратися на негоду: *Ад'і́ йек загу́ндосило́се / отакé мо́же па́ру ден' держ'е́тисе́ або́ ї гет питу́ на о́с'ін' / бо по Іл'і́ / таї́ по тепл'і́ / ц:е́ хтос до́бре сказа́ў; 2) перен., насупитися, виражаючи невдоволення, сердитися; іноді – в порівн.: *Загу́ндосі́ўсе́ / йі́к от:а́ хма́ра / шо́ су́не з Рижна́ / але́ то пере́їде.**

ЗАГУ́НДО́СЮВАТИСЕ – недок. в. до ЗАГУ́НДО́СИТИСЕ: *Загу́ндос'у́йц:е́ на сло́ту / до́бре / шо́ йе́годи зібран'і́ / тот'і́ трéт'і́ / ни раху́ў.*

ЗАГУ́ТАНИЙ – задуманий, заклопотаний, не зосереджений, неухажний через клопоти, постійне турбування кимось: *Уна́ ни загу́тана / ка́же / шо́ голова́ лупа́йї; Ч'о́ / верé́ / К'і́ца сегóн:е́ їкас загу́тана / ни така́ / йі́к ура́с? / їа́ шош до́ неї́ говóр'у / а ўна́ ни ч'у́ї / ві́тко / шо́ ў сво́їїх думка́х; Вибач'е́ї / їа́ така́ загу́тана / шо́ ни ўч'у́ла / шо́ тво́я диті́на хот'і́ла / да́ї йі́му от:у́ денці́воч'ку́ / наї́ т'і́шиц:е́.*

ЗАГУ́ТАТИСЕ – 1) задуматися, бути заклопотаним: *Загу́таласе́ с цим кро́йін'ім / ді́ўїўсе́ / йе́к би́ так ві́комб'інувати́ / шóби ко́ўн'ір трóхи бі́ршиї́ вї́їшоў; 2) відволіктися, втративши вимір часу: *Загу́талисе́ / заговор'і́лисé / а то́ ўже́ об'і́т / шó́ їа́ ма́йў варі́ти?; Загу́таласе́ / а мо́локо́ до́ти зб'і́гло.**

ЗАГУЧ'Є́ТИ – зарости чимось: *Сат загуч'е́ў корч'а́ми / за два́ ро́ки / шо́ се зроби́ло; Горóт загуч'е́ў / ни ві́тко / де́ шó поса́жено / ўс'о́ ў бур'і́нах / ни пі́знашино́ / шо́ бу́ло са́пано.*

ЗАГУЧ'Є́ТИ БУ́РІНА́МИ – зарости бур'янами: *Приса́діба́ так загуч'е́ла бур'і́нами / шо́ ш'і́ н'і одно́го ро́ку так ни бу́ло / н'іко́ли ни до́пуска́лисé до тако́го / а це́ ма́йїш / ўстї́т вид л'удї́ї / Ікї́ї устї́т? / т:о́ / шо́ йі́с слабу́ва́ла? / та́ ти пе́рш'а́ газдї́н'а ў ци́ї окрúз'і́ / таку́ пошукáти / ўс'і́ ци́се́ зна́йут / а́ ти / ўстит; Гр'і́ткі́ так загуч'е́ли бур'і́нами / і́т би́ н'іко́ли ни ві́д'їли са́пи.*

ЗАГА́ЗДУВА́ТИ (ЗАГА́РАЗДУВА́ТИ) НА ЧЮ́ЖО́МУ МОЗО́ЛІ́ (ГОРБ'І́) – отримати матеріальний зиск: *Уні́ зага́здува́ли на ч'ужо́му мозо́лі́ / о́ / шо́ їа́ скаў́ / а́ такé вели́кого добра́́ / гара́здїў́ / спо́койу ш'і́ н'іко́му ни прине́сло.*

ЗАГЛЄДЖИТИ – використовуючи глєг, приготувати сир: *Загл'єдѣ'їла смих два б'удзи / одєн д'їтем / а мєнчий соб'ї / ми стар'ї / к'їл'ко нам трєба? / а молодїм ш'ї напр'єтала йєц / сметани / наї йїд'їт.*

ЗАГЛЬОМБУВАТИ – заплombувати (про зуб): *Шош загл'омбували / а пн'ї вїт'їгли / мут клáсти / ч'їр'їунїх зубїу ужє даўно нїма / дóктор' казáу / шо трєба пор'єдок ў рóт'ї зробїти.*

ЗАДАНЦУВАТИ – затанцювати: *Заданцувала бих / áле н'їхтó ни берє / клїч'ут молодїх / бо кóму трєба старóйї бáби? / Вуїно / та вам лишєн' п'їдис'єт' / шó ви себе ў бáбї записуйїте? / ви ш'ї молодїц'а / отóї вуїко ад'ї йєк на вас позєраїї / йа шо кáу? / їде клїкати ў дáнец.*

ЗАДВІРІ, -я – задня (за хатою) частина подвїр'я, задвїрок: *Кўри ў мєне на задв'їр'у / а клїч'ка с кур'єтами блїш:є / абїх моглá за нїми дивїтисє; На задв'їр'у травїч'ка ростє / ч'їч'кї / корóви нїма / то ї гноїу нїма / а то б'уло / б'уло / корóука лиш'єла сл'їдї.*

ЗАДЕЛЄКО – незм., задалєко: *Настў / заделєко йїс стáла / блїш:є до остривї / зо два крóки зробї / отáк / шобї фáйно б'уло вїтко / питс'м'їхнїсє / бо йа фудуграфўйу / йє / а тепєрки ви дв'ї з Нóцєу тикї притул'їц:є до с'їна / алє блїш:є / шобї ч'їч'кї ш'ї зас'їгнути / ужє рáзом питс'м'їхн'їц:є / тáк'їк би вас шош ут'їшило / нагадáйте шош фáйне / шобї твар' проїїснєна б'ула / гаш отепєр дóбре / йє.*

ЗАДЕЛЄЧЬКО – емоц. забарвл., стос ЗАДЕЛЄКО: *Марўн'ко / то заделєч'ко дл'а такїх малєн'ких нижóк / х'їбá бих тебе ў тáц':ї вєзла / бо ў мєне вóзика нїма / хот'їла бес йїхати ў тáц':ї?*

ЗАДЕНЬЧЄСТИ – вставити дно: *Бабó / йа мих би задєн'ч'єти цисў боч'їўку / Н'ї / Ўлáц'ку / ўна старá / гєт рос:óхласє.*

ЗАДЕРЕВІТИ – докон. в. до ДЕРЕВІТИ: *Ідў ї скаў йїмў / пáне дóктор' / у мєне пáл'ц'ї на ногáх задєрев'їли / велїкїї ї тої / шо кóло нєго / анў подив'їц:є / мóжє / припїшєтє їкус мас't' / абї ўно попустїло / бо йа хот'ї старá / áле ўмерáти сє ни зберáйу; Вуїко Мїтро роскáзуваў / шо буў ч'єсто задєрев'їу / їк уздр'їу мєдвєд'а / їкїї пр'ам'їс'ко на нєго йшоў / цє ў полонин'ї б'уло / велїк'ї рокї пройшлї / А мóжє / йїмў т:о сє привїд'їло? / Н'ї / кáжє / шо тот нáв'їт' йїгó буў обн'ўхаў / ї пишóу соб'ї потóму.*

ЗАДЄРЖИТИСЄ – бути, їснувати, не зникнути: *Дáўного звич'áйу ў Т'удєв'ї л'ўдє тримáйуц:є / áле ў гóрах / маї дáл'ї гор'ї / тóго бїрше задєрж'їлосє / бїрше / йїк у нас.*

ЗАДЗЕБЕНІТИ – 1) змерзнути: *Так за́дзобен'і́у / шо них ни ч'у́йу / а ў руки за́нар'і за́йшли́;* 2) замерзнути: *Йі́му ста́ло зле ік переходи́у поті́к / упáу та́й за́дзобен'і́у / це́ е ў вели́к'і моро́зи / по Риздв'і се ста́ло.*

ЗАДЗЕЛЕНЬКОТІТИ (ЗАДЗЕЛЕНЬЧЄТИ) ДЗВИНОЧЬКАМИ – задзеленчати дзвіночками, засвідчуючи прихід колядників: *Ми зна́ли / шо при́йдут кол'ідники́ / але коли́ ўни за́дзелен'кот'і́ли дзвіноч'ками / м'ін'і аш шош те́н'кнуло ў гру́дех / так сам'і́с'ко / йі́к тогди́ / коли́ мало́ў йа ци́се пе́риши́ рас уч'у́ла.*

ЗАДЗЮРКОТІТИ (ЗАЦЮРКОТІТИ) – потекти цівкою (про рідину): *Коро́ва н'і́кому / лишéн' ма́м'і припуска́йі / і молоко́ зра́зу за́дз'уркоті́т / а дру́гому ш'і рі́т'оў мо́же да́ти / п'у́т'н'у переверну́ти / д'éd'а оно́гди пишо́ў бу́ў дойі́ти / ўбра́ўсе ў ма́мину фу́стку / то споч'ётку н'і́ч'ó / а пото́му ўч'у́ла / ві́тко / шо то ни таздін'а / то так фо́скала / бі́ла фосто́м / шо д'éd'а ледв'і́с'ки домусо́ліу то́то до́йін'і.*

ЗАДІЙІТИ – 1) забруднити: *Заді́йіла ведро́ / та́й тепе́рки ч'ес'т'у;* 2) загубити; те саме, що ЗАДІТИ: *Н'і́ч'ó ни купу́йу / бо дес заді́йіла пул'аре́ц.*

ЗАДІЙІТИСЕ – 1) забруднитися: *Спóн'і так заді́йілисе / шо ни зна́йу / жма́ч'у / а то ни витпуска́йі;* 2) загубитися: *Ба́ба ўрас з окол'ар'ами ма́ла доч'ін'ін'і / дес покла́де / а пото́му жу́риц'е / де ўни се заді́йіли? / мо́ї / ану́ найд'і́т / то дам вам цукі́ркиў / ци на цукі́рки / і ми ў пі́тскоки б'і́жимо́ йі́х шука́ти / а пото́му то́т'і окол'ар'і так нам се ўда́ли / шо ми лиш ік ду́же схóч'імо солóткого / пантру́йімо / коли́ ба́ба здо́іме окол'ар'і / лі́ше шит'е́ і пі́де се ку́тати / о: / да́л'і ми зна́ли / шо робі́ти.*

ЗАДИКУВА́ТИСЕ (ЗАДИКО́ВУВАТИСЕ) – 1) окопатися; окопуватися, маскуватися: *Задикова́лисе / та́й ждемо́ / коли́ знóу зач'ну́т стр'і́л'éти;* 2) рідко, заховатися, ховатися: *Задикова́ўсе так / шо лиш го́лу накрі́у / та́й гада́йі / шо йі́го н'і́хто́ ни ві́ди.*

ЗАДІВА́ТИСЕ – недок. в. стос. ЗАДІТИСЕ: *Йі́к у ха́т'і пор'éдок / то н'і́ч'ó ни ме се зад'і́вати / а йі́к на м'і́сце ни кладе́ц'е / то так і надал'і́ бу́де / шо́ ви хот'і́ли? / по пі́ў д'н'а метé шкерпéтки шука́ти.*

ЗАДІТИ – загубити: *Оту́тки клáла окол'ар'і / це́ йа памн'іта́йу / а пото́му / ік при́шла пошта́р'ка / йа йі́х ві́ц'и ўз'éла і дес зад'і́ла / де верé?; Ма́ла сні́ску ц'і́то́к / але дес зад'і́ла.*

ЗАДІТИСЕ – загубитися: *Ци йі́с ни ві́д'іла? / два ч'óрн'і гудз'ики бу́ли ў шуфл'áд'і / де ўни се зад'і́ли? / М'і́ц'а до спин'і́ц'і ік'іс пришивáла / мо́же / то ўни? / ану́ се запитáйте; Йі́к такі́й вели́кі тер'і́л' мих се зад'і́ти? /*

то або хтос йіго пот'ігнуў / або ви шош з ним зробіли таї се ни признайте.

ЗАДЛІ – незм., задля: Задл'і ко́го ми стерáймо́се? / ко́му оц:é ўс'о се ліше? / ци ви гада́йце / шо ми с собо́ў заберемо́? / це ва́ше / але ко́ло то́го ма́йце робі́ти / ни над'іва́тисе / шо ми ўс'о с та́том пот'éгнемо / ўже ни тот'і ро́кі; Задл'і не́го ми перепро́с'ували ййі́ / але то н'іч'о ни помо́гло / ўна́ ўпéл:асе і сказа́ла / шо ни ве́рнец:е; Нима́ задл'і ко́го стерáтисе; Ми му́с'или гар'ака́ти / абі́ л'уде ни кидáли с'м'іт'е́ буд'де́ / робі́ли ц:е за́дл'і то́го / шобі́ бе́рех буў хот' трóхи ч'іс'т'іш:и́ / абі́ ни воні́ло віт:и / бо гл'áба ві́йти на бе́рех.

ЗАДНІТИ (ЗАДНІТИСЕ) – зятягтися хмарами: Не́бо задні́ло на дош'; Надвор'і задні́лосе / ўже так / ік у підос'ін'.

ЗА ДО́БРЕ ЖИТÉ В ХА́ТІ ТРÉБА (МУС) ДÉКОЛИ (ТРО́ХИ) ПОЦУ́ГАТИСЕ – навіть у зразкових сім'ях іноді виникають непорозуміння; “розумне” вияснення стосунків сприяє уникненню конфліктів, сварок: Ура́с до́бре ни мо́же бу́ти / дес шош таке́ ў с'імн'і́ йе / шо тоб'і́ се ни ўдаст / сло́во по́ слову / та́ї с то́го мо́же зач'ётисе бі́рше / але йік л'уде розу́мн'і́ / то стерáйуц:е / шобі́ це́го бу́ло ме́нче / мойá не́н'а до́бре ка́же / За до́бре жит'е́ ў хат'і́ де́коли трéба трóхи поцугатисе / бо йік ході́ти н'імако́м / то ўс'о ме́ їти до гі́ршого.

ЗА ДО́БРЕ ТÉШКО – досягти бажаного непросто; те, що можна кваліфікувати як “добре”, без зусиль не дається; досягнення його вимагає терпіння, праці і часу: Ни вид:айу́се / ву́іно / бо за до́бре / т'е́шко / ура́с так бу́ло / пишла́ бих / але нима́ за ко́го / за до́бре т'е́шко / а пу́сто́го сама́ ни хо́ч'у; То пра́ўда / сегон:е за до́бре т'е́шко / д'іти ро́дич'іў ни дўже хо́ч'ут слухати / ми сво́му ка́зали ни ква́псе / а вин ужени́ўсе / та́ї шо? / у піўрик розб'і́глисе / а йік би послу́хаў / роздиві́ўсе / то мо́же / би іна́кше бу́ло? / Йі́ле / хто наперéт го́ден зна́ти / іке́ бу́де жит'е́? / ад'і ваи́ уз'е́ў буў у Ко́ц'а / вигл'іда́ло / шо ўс'о до́бре / а ўно ни склáлосе / ход'би к'і́л'ко розди́ўйе́ўсе / то ма́ло шо помóже / потóму жит'е́ ўс'о пока́зуї́ / ти забу́ла? / Никола́ї ході́ў с К'і́циноў Л'óнеў пйет' ро́кіў / і шо? / то помо́гло / шо так до́ўго розди́ўйе́ўсе?; Насту́ / сегон:е за до́бре т'е́шко / а пу́сто́го До́ц'а ни хо́ч'і́ / ка́же / шо л'і́ше сам'і́ бу́ти / То ї даўно́ так бу́ло / але то́гді́ нас н'іхто́ се ни пита́ў / шó ми хо́ч'і́мо / йек сказа́ли / так ми робі́ли / а шо н'і? / на́ше сло́во ма́ло шо вартува́ло.

ЗАДОБРИЙ – занадто добрий: *Вин задобриї / замн'ікії дл'а такоїї роботи / а то треба держ'єти ў руках / ік майї бути / бо йік лєда попус'иши / то мут л'істи на гóлу / с'єдут і ни попус'т'уц':е.*

ЗАДОВОЛЬНЄТИСЯ – те саме, що ВДОВОЛЬНЄТИСЯ: *Ми ўже стар'ї / Ўлац'ку / ї майїмо задовол'н'єтисє тим / шо ѓє / бо ѓєк ѓє / то так і майї бути / ми плєнтаїмосє молодїм пид ногáми / алє ї без нас було би трудно / отáк жит'є сє майї.*

ЗАДОЛИНА, -и – невелика долина; частина місцевості, яка розташована між горбами: *Зрáзу / ік пишóў дош' / віўц'ї ў задóлин'ї сє збіли / уні соб'ї тáмеч'ки перєч'ікали нигóду.*

ЗАДОЛИНОК, -нка – невелика долина: *Зáдолинок на пáшу лиш'єїмо / тáмки ни рóбимо с'їно / дл'а с'їніў ѓє Мас'л'їнковє.*

ЗАДРІМЛЕНИЙ – сонливий, запаморочений, “замотеличений”; через утому, хворобу, не здатний думати, реально оцінювати ситуацію: *Тї говоріши / ѓа ч'ўў / алє анў застáў менє сказáти / шо ѓїс говорїла / ни скáў / такá смих зад'р'їмлена / замотелїч'їна / шо лєдві ўкуталасє і лиш думала / ѓєк скóрше л'їч'ї / ѓєк дибрáтисє до лўшка / То / вітко / тїски / анў ѓа бóрзо вертáїусє ї принесу тоб'ї п'їгўлку / зрáзу попус'и / меш від'їти / ік на с'в'їт нарóдис':є.*

ЗАДРИЖІТИ – затремтїти; задрожити: *Задриж'їў / бо сє спудїў / сє збойєў / а шо ти гадáў? / ѓїх три / а ѓа одєн.*

ЗАДРИЖІТИ, ЇК (ІК) ЛИСТ НА ТРЕПЄТИ – затремтїти (від холоду, переживань; через хворобу): *Дóхтор' ш'ї н'їч'ó ни робїў / лиш сказáў утворїти рот / а цєс ужє задриж'їў / ік лист на трєпєт'ї / мої / та дóхтор' ни з':їст тебє / вин лиш сє подїви / вин н'їч'ó тоб'ї ни кинє / ни кривїсє / ік сєредá на пїєтницю / гáї / бóрзо утвор'єї рот.*

ЗАДРИМНИЙ РОЗУМ У КОГОС – хтось, на думку мовця, не відзначається високими розумовими здібностями: *Де ўна гóн:а шош прóтиў Їїлєни? / ў Катєрїни до цєго задримнїї рóзум / ў нєїї ў голов'ї тїл'ко / ѓїк у кўрки / А ти н'їби знáїши / к'їл'ко ў кўрки / м'їр'їла ѓїс?*

ЗАДРИНЬЧЄТИ (ЗАДЕРЕНЬЧЄТИ) – задеренчати: *Де Ївán до цїмбала? / ѓїк задрин'ч'єїї на нєму / то хóч'їц':є пид лўшко сховáтисє; Ад'ї шош м'їн'ї ў гóл':ї задрин'ч'єло / мўс'у прокáшлатисє.*

ЗАДРИСТАТИСЯ – забруднитися внаслідок поносу: *Кўр'ї кўн'їш'їїї / задристáлосє / в'їдєї / мє здихáти.*

ЗАДРУҐАНА НИТКА – подвійна нитка, скручена: *То зле такоў / бері задругану нитку і біршу іглу / отогді буде добре.*

ЗАДРУҐАТИ – скрутити дві нитки для в'язання: *Споч'ётку пр'іду́т воўну / дв'і віпр'іден'і ніц':і друґа́йут / скрут'уйут верте́ном / оц':а задруґана нитка іде на шкерпётки / рукави́ц'і / свидрі́.*

ЗАДУБЇТИ – почати “дубити” (про хворобу тварин, зокрема корів, унаслідок чого в їх сечі з'являється кров): *Коро́ва задубі́ла / того́ прода́ли / але споч'ётку віл'ич'іли / Хот'і́ла йіс сказа́ти пидл'ич'ёли?*

ЗАДУБІТИ – згруб., 1) дуже змерзнути: *Ру́ки задуб'і́ли / бо рукави́ц'і затонк'і́ / ўни ма́ло шо помогли́; 2) заціпеніти: Йік ци́се ўч'уў / то ч'ёсто задуб'і́ў / ўже да́л'і ни розум'і́ў / хто шо гово́ри / від'і́ў / шо рот утвор'ёйут / але го́лосу / слиў ни ч'уў; 3) померти: Ко́лі найшли́ / то вин уже буў задуб'і́ў / зра́зу ни могли́ йіго вінести́ / бо віт.и беспереста́нку стр'іл'ёти / ігбі́ ско́рше / мо́же / бих ўратували́.*

ЗАДУДНІЛО ЗА КЙМОС – хтось зник, швидко побіг, поїхав: *А за ним лиш задуд'н'іло / зра́зу ўт'ік / ни доч'ёкуваў / шо буде да́л'і; Ми з Дёцеў шош говорі́ли / ч'іка́ли соб'і́ на аўто́бус / а т.а жі́нка / шо бу́ла ко́ло нас / лиш зайо́їкала / бо зло́д'і́ хапнуў фусти́нку з грі́шми і ўт'ік / ми се подиві́ли / а за ним лиш задуд'н'іло / жі́нка зач'ёла го́лосіти / але шо / ни тре: бу́ло туту́ фу́сточ'ку с па́зухи вит'і́гати / до́ма би бу́ла се подиві́ла / ну але де ўна над'іва́ласе тако́го? / сто́йёла / сара́ка / ік побі́та / бо куда́ ме б'і́ч'і? / то пре́ц'ін' / м'і́сто / та́ї л'уді́й ни ду́же бу́ло / отакé се ста́ло; За Ко́ц'ом задуд'н'іло / ви пі́зно се схопі́ли.*

ЗАДУ́ЖЕ БРА́ТИСЕ ДО КО́ГОС (ЧЬО́ГОС) – занадто “дисциплінувати” когось; занадто напружуватися (в роботі): *Диста́ў кі́ли / бо вин заду́же браўсе до т'ішкóйі робо́ти / дру́г'і сті́снут плеч'ёма / докۇ́р'уйут / шош договóр'уйут / а цес пе́ршиї поб'і́х такé вели́ке кам'і́н'і накида́ти / і рем'і́н' ни носі́ў / таки́ї / шо допидгруді́ / того́ засла́н; Фед'о́ заду́же бере́ц:е до д'і́тій / ўни д'і́ти / хоч'ут ігра́тисе / дупот'у́т / с'м'і́ўц:е / а вин ка́же / шо то ни так ма́йї бу́ти / шо ми йіх роспу́стіли́.*

ЗАДУ́РА В ГОЛОВІ́ – згруб., запаморочення, головні болі; іноді стос.

х-ки людини, яка втрачає контроль над собою – своїми діями і мовленням: *Йка́с заду́ра ў голо́в'і́ / о́зму п'і́гулку / да́йко от:о́ пудёлко; Ко́ц'о йік ві́пійі / то ў не́го стайе́ц:е заду́ра ў голо́в'і́ / абес ч'у́ла / шо вин лиш виговóр'уйі́ / н'і́ч'о́ кў́пи ни де́ржиц:е / А ў котро́го пі́ёного ўс'о*

трима́йиц:е кўпи? / нима́ цэго́ / йізі́к окро́ме гово́ри / но́ги ни слўха́йут / то Бо́же боро́ни / Ой шо пра́ўда / ш ч'олов'і́ка н'і́йе́ке се ро́би / то ў́же ни ч'олов'і́к / а на́й ни ка́жу шо / то та́к'і́к л'і́хта́рн'а бес с'в'і́ч'ки.

ЗАДУРИТИ – докон. до ЗАДУРЮВАТИ: *Задурі́ ч'э́мос ма́ло́го / бо йа́ ни мо́жу два кро́ки ступі́ти / крі́ки на ўсу́ хату.*

ЗАДУРНИЙ – згруб., про людину, не дуже високих, на думку мовця, розумових здібностей, тому не здатну виконувати відповідну роботу: *Сла́ўко задурни́й до цє́йі ро́боти / тўтеч'ки тре́ба го́лу ма́ти / то пре́ц'ін' раху́нки / а вин шо? / ў не́го голо́ва до інчо́го.*

ЗАДУРЮВАТИ – “забав'єти”; відволікати від чогось чи когось (передусім про дітей): *Задур'у́й ни задур'у́й / дити́на ци́цки хо́ч'і / оту́т ма́ма ма́йі бу́ти; Ік зго́лон':іў / то йек себє́ задурі́ши? / Озмі́ йе́блуко / ўно перебі́є го́лот.*

ЗАДУ́ХА, -и – те саме, що ДИХАВІЦЯ: *У ба́нки старє́н'кої́й заду́ха / ді́хати ни дайє́ / абє́с ни т'і́каў / бо ў́на ни го́н:а б'і́ч'і / абє́с слўха́ў / буў ч'э́мни́й / Та йа́ х'і́ба бих дурни́й буў / абі́ з ба́боў ро́зум наклада́ў / Мо́й / а йек ти з ма́моў гово́риши? / Та́к'і́к д'і́т Іва́н / вин ка́заў / шо тре: вид ба́бійў пода́л'і / Та йа́ тоб'і́ за на́шу ба́нку ка́жу / абє́с слўха́ў / Га́й на́й бу́де / Йо́й / шо с те́бе ві́росте?*

ЗАДУ́ШНА СУБО́ТА – день поминання померлих: *Блі́жиц:е заду́шна субо́та / ў це́р'кв'і́ бу́де Слў́жба і́ параста́с / Йа́ ў́же ўс'о зр'і́хтува́ла.*

ЗАДУ́ШНІ ДНІ – час поминання померлих: *Абє́с зна́ла / шо ў́ заду́шин'і́ д'н'і́ ни мо́жно ква́сити капу́сту / бо згни́йє́ / заду́шиц:е / йа́ оді́н рас у́же спробо́вала бу́ла / і́ шо гада́йиш? / ві́кинула йі́йі на гни́ / усў бо́ч'іўку; Ско́ро заду́шин'і́ д'н'і́ / то ни до набу́ткиў / на́й перенос'у́т / бо ни годі́ц:е за́рас шош робі́ти / ў́же пото́му / куда́ ква́пйуц:е?*

ЗАЄ́ЛОВІТИ – стати яловою (здеб. про корову): *Ми ў́з'є́ли бу́ли перв'і́стку / б'і́галасе ко́ждого ро́ку / а сегоро́ку / в'і́д'і́ / зайє́лов'і́ла.*

ЗАЄ́РМАРКУВА́ТИ – вдало продати чи купити щось на “єрмарку”: *Па́не Іва́не / а шош зайє́рмаркува́ли? / йек ма́лосе сего́н:е?*

ЗАЄ́СНИЙ (ЗАЯ́СНИЙ) – занадто світлий чи занадто яскравий: *Му́л'і́нка оцис'а́ зайа́сна тут / і́кє́с нифа́йне / бл'і́де́ шит'є́ / покладі́ по бока́х ч'і́рво́н':і́ хре́стики; Ву́стоўки зайє́с'н'і́ / дл'а́ ста́ршо́йі́ жи́нки пасу́ваў би темн'і́ш:и́й узі́р і́ дримн'і́ш:и́й тро́хи / ни та́кі́й лаба́тиї; Ста́рши́й жи́н'ц'і́ ни пасу́йі́ та́ка́ фў́стка / ў́на зайє́сна / тре́ба ус'о́*

виберати подлук своїйх рокиў / і ба́битисе нима́ ч'о / але ї молодитисе нифа́но; Бавéнка / в'ідéў / зайéсна / зливáйиц:е з б'ілим / гаї дивісе на оц:у / праўда / шо кра́ш:е?

ЗАЖÉРИСТИЙ – згруб., жадібний: Наї́ буде / шо то рідна сестра́ / але трóхи зажéриста / кáжу / йік йе.

ЗАЖÉРИСТО – присл., жадібно: Ти / л'у́пко / від'іла / йек Парáска зажéристо роздиўйéласе твої́ сороч'кі? / а то одна вид óдноїй кра́ш':а.

ЗАЖЕРТÓВУВАТИ С КИ́МОС – починати жартувати; час від часу жартувати з кимось: Пробуваў зажертóвувати зо мноў / але йа се ни дáла / каў / ма́йиш жéинку / іди́ соб'і́ з неў жерту́ї.

ЗАЖИ́ТИ ЧÉСТИ (В ЛЮДІ́Й) – бути шанованим між людьми: Буў багáч' / але ни зажи́ў вели́кої ч'éсти ў л'уді́ї / бо ни кóжди́ / хто ма́йї грóш'і / ма́йї і ч'éс'т' / ни кóждого ш'ину́ют.

ЗАЖИ́ТИСЕ – покращити своє матеріальне становище: Йо́ / зажи́ўсе / таї тепéрен'ки на́в'іт' ни здорóўкайиц:е / ад'і шо з дéким грóш'і рóбйут / Та так / дóбре кáете / купи́ў тарада́йку / але вит тóго ў голов'і ни додáлосе / а трóхи видо́ймилосе ї тóго / шо б́уло / бо рáн'ч'е казáў Слáвайсу / ч'ерешн'і ў мéне рваў / вигл'ідало / шо дол'удни́ / ч'émни́ / а то ад'і шо дáл'і / Васи́ / а мóже / то ми стар'і́мосе таї ч'іпйé́мосе до л'у́цких д'ітйі? / а на́ш'і л'і́пи'і? / бигмé / шо ни л'і́пи'і / а ві́тки ми зна́ймо / ци ўни з ус'іма́ здорóўкайиц:е? / ми уч'і́мо / але ци ўрас уні за ц:е памн'іта́йут?

ЗАЖИ́ТОК, -тку – 1) достаток, заможність: У них ў хáт'і йе зажи́ток / це праўда / але нима́ спокóйу; 2) відчуття ситості: З':іў борш'у́ таї ни ўч'уў зажи́тку / ш':е шош óзму / Іки́ зажи́ток / ік борш' писни́ї / ві́тки? / де вин ме держ'éти? / то іг би до нéго ш'і цóнту мн'éса / отогді́ йо / би мих трóхи се ч'у́ти / а так.

ЗАЖМУ́РÉНИЙ – про особу, що часто мружиться; з примруженими очима; жарт., сонний: Мої́ / шо ти такйі́ зажму́рени́ хóдиш? / ни віспаўсе? / нóч'і тоб'і́ мáло?; Йі́го́ / ві́тко / óч'і бол'ут / шо вин дéколи такйі́ зажму́рени́ хóди / шо ну́ / То ў них у ўс'іх шош з оч'éма / іў ма́ми / і ў сестр́ї йі́го́ / то бува́йи / то н'іч'ó / хло́пец фа́йни́ / але йек йіс се придивіла? / гаї признава́йсе / ўдáўсе тоб'і́ хлопч'і́ш'і? / Таї шо с тóго / ік вин у м'і́ бик се ни д́иви / йі́му́ ўнч'а ў оч'éх се зас'в'ітіла.

ЗАЖМУРІТИ (ЗАЖМУРЮВАТИ) – заплющити (заплющувати очі): *Ни зажмур'уй / ѱа се подіуйу / ци шош ни ўпало ў око? / ѱе / в'ід'ї / мушка / ану ни кл'їпаї / може / віт'їгну.*

ЗАЖМУРІТИ (ЗАКРІТИ) ОЧІ – померти: *Зажмуріу нав'їки оч'ї / таї фертїк / буу ч'олов'їк / і нїма.*

ЗАЖМУРІТИСЕ – заплющити очі: *Так с'в'їтло бїло / шо ѱа гаш зажмурїласе; Зажмурїсе / а потому се подївиш / меш шош від'їти / але ни пид:їуйїсе / добре? / шош фїїне ўздрїш.*

ЗАЖМУРЮВАТИСЕ – недок., те саме, що ЗАЖМУРІТИСЕ: *Шо з малїм? / їїго шо / оч'ї бол'ут / шо вин так кл'їпаї / зажмур'уйїц:е? / абесте зат'емїли соб'ї / їк вин ме і дал'ї тїл'ко с компютером їгрїтїсе / то ї ни такє погостї / за пїру рокїу з дїтїни кал'їку зробїте / таже вин н'їч'о ни роби / лиш у тому сидїт / абесте соб'ї знїли / ѱа дес тото лиш озму / таї вержу ў берех / бо їнчого поратунку ни вїжу / ўс'о вид родїч'їу залєжу / родїч'ї позвол'єїут / і д'їти збаїїїут оч'ї / таї так ус'їм добре / н'їхто н'їкому ни заваж'єїї / ус'ї фїїно жїїїут / їнакїе ни ум'їїут / а ѱа зробиу р'ет / ої шо зробиу.*

ЗА ЗВІЧЬКУ ВЗЄТИ (ВЗЄТИ ЗА ЗВІЧЬКУ) – дїяти згїдно із заведеними правилами: *Трєба ўз'єти за звїч'ку ни говорїти блуства / нав'їт' їкш'о їн'ч'ї ц:е говор'ї / наї соб'ї кїжут / а ти сидї тїхо.*

ЗАЗЕЛЕНІТИ ХАТУ – прикрасити хату зеленим гїллям (насамперед липи, берези чи дуба) до Зелених свят: *Їо / ми ўже зазеленїли хату ї понадв'їр'у / де трєба / ѱа ўс'о надвїрне зазелен'їу.*

ЗАЗЕМНІТИСЕ – жити в “родовому гнїзді”; мати присадибу, хату – всі умови для постійного проживання: *Їа тўтен'ки се заземнїла / таї м'їн'ї тўтки добре / ѱа бїх ни моглї ў м'їс'т'ї жїтї / вїц:и н'їгдє бїх ни поїїхала / ни знїїу / їек л'уде лиш'єїут своїє / їїдут у с'в'їтї ї тамки се лиш'єїут / вїтко / гон':ї / а ѱа с Т'удева н'їгдє бїх ни пишлї / ни каў / богїто їїдут на зарїпки / а потому вертїїїц:е / але так / шобиу наўрас / то це н'ї.*

ЗАЗЕРАТИ В ГОРШЬКІ – 1) бути голодним: *Вїжу / шо їїс голоднїї / рас ў гор'ш'кї зазерїїш;* 2) бути безцеремонним: *М'їн'ї ни трєба / абї дрўгїї у гор'ш'кї зазерїї / наї доба сидїт та ў сєбе р'їду шукїї.*

ЗАЗЕРА́ТИ В ЗУ́БИ – те саме, що ЗАЗЕРА́ТИ В РОТ¹: *Ік пускáйиш малóго до сус'їдиў / нагудуї / шóби вин тáмки ни зазерáу у зóуби / ік уні мут йїсти / то полўн:е / с'єдут / а вин ме слин' глитáти.*

ЗАЗЕРА́ТИ В О́ЧИ – запобігати ласки: *Л'óн'а так ужé йїму догóд'уїй / так зазерáйї ў óч'ї / шо йа аш ни гóн:а на т:о дивїтисе / мої / та де вин тебе / жїнко / пож'єлуї / пош'їнуїї / ік ти дуїїш на нєго / йїк на бóбу? / хто такé ч'уў та вїд'їў / абї так себе мáти н'ї ў ч'óму?*

ЗАЗЕРА́ТИ В ПАГÁРЬ (У ФЛЄШКУ, ПÓРЦЮ, ПАГÁРЧІК) – надміру вживати алкогольні напої: *Фáйниї / робїтниї / т:о / шо трéба / áле л'ўби зазерáти ў пагáр' / а йїк вїпїї / то робóти з нєго нїмá.*

ЗАЗЕРА́ТИ В РОТ – 1) сподіватися на пригощення: *І:ї / та ц':а дитїна ўрас голóн:а / так зазерáйї ў рот / шо ни гóден глїгну́ти / сарáка д'їўч'їна / даї йї кавáлок ч'огóс / запитáйсе / шо ўна хóч'ї / мóже / брїндзи с кулєшеў?;* 2) не мати власної думки, у житті керуватися порадами інших: *Ти соб'ї мáйиш жїнку і жиї з неў / рáт'се / а нї зазирáти ў рот ч'ужóму / шó вин знáйї дóброго порáдити? / скáже абї сказáти / а рузўмна жїнка на дóбре спрáви.*

ЗАЗЕРА́ТИ ЗА ЧЮЖІЙ ПЛИТ – те саме, що ЗАЗЕРА́ТИ В ГОРШЬКІ²: *Жиїмó йїк жиїїмó / тáк'їк дрўг'ї / за ч'ужїї плит ни зазерáйїмо / ў себе дóста йе / на шо дивїтисе.*

ЗАЗЕРА́ТИ ЗА ЧЮЖІМИ МОЛОДІЦЯМИ – виявляти небайдужість до чужих жінок: *Лáким буў зазерну́ти за ч'ужїми молодїц'ами / áле жїнко с тóго н'їч'ó ни робїла / таї гáздувáли помáло / а шо дóброго бóло би / ікбї йїгó за шóрас пилїла? / могли би ўни дáл'ї жиїти?*

ЗАЗЕРА́ТИ, ІК (ІК) ВОРО́НА У ПОРО́ЖНУ КІСЬТЬКУ (КЇСЬТЬКУ) – негат. забарвл., згруб., про велике бажання когось отримати щось; жадїбно дивитися, прагнучи їсти: *Ўни йїд'ўт / áле Мїтра ни клїч'ут / а вин зазерáйї / ік воро́на ў порóжну к'їс'т'ку; Ни зазерáї / л'ўпч'їку / ік воро́на ў порóжну к'їс'т'ку / бо т:о ни тоб'ї; Василїха ўрас попадайї / шо ми йїмó / ци с'їдáйїмо за стиў / таї шо / клїч'їмо і йїїї / бо так годїц'е / ўна н'їби видн'єкуїїц'е / áле зазерáйї / йїк воро́на ў порóжну кїс'т'ку / а ўже ік йїї шош поклáдемо ў мїску / то ї сам'ї гóн':ї попойїсти / м'їн'ї ни шкодá се под'їлїти / áле ў хáт'ї йе по ўс'єкому / вїборна йїдá р'їтко / тогó се бóйу / шобї менé дес ни опсуд'увала / Ну та то ўс'єке гóн:о бóти.*

ЗАЗНА́ТИ ГАРАЗДУ́ (ГАРАЗДІ́В) – 1) відчути достаток, належне матеріальне забезпечення: *Аш тепе́р'ки зазна́ла гараздú / коли́ ўже́ і ўмерáти ни ўстит / а ўс'о жит'е́ дўже́ т'ишкэ́ б'уло́ / йо́й / ітб́и́ розказáти / то на волóви́ шкíр'и́ би́ то́то́ ни списáў;* 2) прожити певний час в атмосфері, де панувала любов, злагода, взаєморозуміння: *С цим ч'олов'іком ни мош зазна́ти гараздú / вин жéинку н'іўч'ім ни мáйй.*

ЗАЗОРЕ́ТИ – почати світати: *Ш'і дóбре ни зазор'éло / а в'у́йко ўжé с косóў пишóў / ни спíц'е / вíтко.*

ЗАЗУЛІ́ЦЯ (ЗОЗУЛІ́ЦЯ, ЗУЗУЛІ́ЦЯ), -і – зозуля: *Ой кувáла зазулі́ц'а / кувáла та вíла / вíтки б'íда грóш'и́ мáла / шо так се напи́ла?*

ЗАЗУ́ЛЬКА (ЗОЗУ́ЛЬКА, ЗУЗУ́ЛЬКА)– 1) змени.-пестл. до ЗАЗУ́ЛЯ (ЗОЗУ́ЛЯ, ЗУЗУ́ЛЯ): *Мене́ сегóн'е зазу́л'ка закувáла / А грóш'и́ йістé мáли? / Гру́бих ни б'уло́ / áле ни ўпорóжн'і́ / ік'іс коп'ікí дзéлен'кот'іли́ / Ну та отáк мут вам ц'ілі́й рик дзéлін'кати́ / І т:о дóбре / л'і́пше / ік нич'ó / А йа грóб'и́ нóс'у / ік заку́йе́ / то шобí на ўси́й рик йіх стáло / Йо́ / п'і́етки ци́ дес'éтки стáне / дé ни стáне / ви ўже́ пóўн'іс'т'у себе́ забеспéч'іли́ / мо́й / йек йа ни подóумала наперéт? / б'ула́ бих богáч'коў;* 2) пестл., перен., іменування чи звернення до дитини або дівчини: *Ходí ў хáту / зазу́л'ко́ / розкáзуї́ / тебе́ мáмка по шош пислáла?;* 3) свищик у формі пташки: *Куп'і́т м'ін'і́ у Кóсов'і зазу́л'ку́ / такú́ / шо свíш'і́ / і́ кóника́ с сíру;* 4) здеб. у мн., “пташки” із тіста, якими прикрашають паску: *Йа ўм'і́у зазу́л'кі́ робíти / то лéхко́ / з двох кавáл'ч'ікíу́ к'іста́ робíц'е́ / одíн на фóстик і т'іл'цé́ / а дрóгий на крíл'ц'а.*

ЗАЗУ́ЛЯ (ЗОЗУ́ЛЯ, ЗУЗУ́ЛЯ), -і – зозуля: *На бéрез'і шум вид р'ікí / і йа н'і рас ни ч'у́ла / абí зазу́л'а т'утки́ кúкала́ / аў бáби куйé.*

ЗА Ї́ГРАШКУ (І́ГРАШКУ) – дуже легко, не докладаючи особливих зусиль: *То йіму́ за і́грашку́ т:о зробíти / ни грíзісе́; Такé кам'ін'і́ / а вин за і́грашку́ кидáў на машíну / кáже́ / шо трен'іру́йіц'е́ / пидо́ймáйй зал'із'é.*

ЗАЙКА́ТИСЕ (ЗАЙКА́ТИСЕ) – зайкатися: *Малíм се перепудíу / тогó трóхи зайкáйіц'е́ / áле ік ув'і́де ў бéс'іду́ / то н'і.*

ЗАІРЖÉВІТИ (ЗАІРЖÉВІТИ) – заіржавіти: *Кл'áмка заірж'éв'іла́ / трéба фáйнен'ко́ вíпуцувати́ / ўна гаи́ блиш'э́ти мáйй.*

ЗАІРЖÉВЛЕНИ́Й (ЗАІРЖÉВЛЕНИ́Й) – заіржавлений: *Дрит' заірж'éўлена́ б'ула́ / вин ни від'іў́ / стáў́ / та́й маў потóму б'ідú́ / трéба б'уло́ зрáзу к'івáтисе́ / а вин аш на дрóгий ден' пишóў на пол'іт'л'ін'іку́ / і́ то дóбре / бо моглó б'ути ш'е́ гíрше.*

ЗАІРЖЄТИ (ЗАІРЖЄТИ) – заіржати (про коней): *Кин' заірж'єў / дивісе / з'арас се покáже ф'їйáкор' / ним теп'єрки вóз'ут л'їтників' / шо прийїхáйт на бáзу / д'єколи віжy / шо на самїх кóн'ах йїдyт / ѝе ї так'ї / ѝек хто соб'ї хóч'ї.*

ЗАЇДАТИСЕ – недок. до ЗАЇСТИСЕ: *С сус'їдами тр'єба по дóбромy / нимá ч'о зайїдатисе / Д'їд'є / ви дóбре рáдите / áле ч'ос сам'ї ни ўрás ц'єго притрїмуїтесе / Ми з ус'їмá дóбр'ї / з однóў Парáскоў ни вихóди / ни ч'ўла йїс / ѝек ўна клин'є? / бут' кóго / бут' за шó / ци то кўрка / ци пес / ци дитїна / ўс'їх шл'ахўї / на ч'їм с'в'їт / обзивáїї.*

ЗАЇДА, -и – маленька виразка в куточках рота: *Теб'є ни цулуїў / бо ў м'єне зáїїда се зробїла / ни хóч'у / аб'єс ї ти так'є мáла.*

ЗА ЇЗІК (ЇЗИЧЬÓК) – за зайві, небажані для когось (чи неприємні) розмови: *За йїзич'óк мус витпов'їдатї / áбо к'їруї ним / áбо йа йїгó притнў / наї корóч:її бóде / л'їпше ме ў рóт'ї се ўм'їс'т'увати.*

ЗАЇСТИСЕ – 1) при неакуратному чи невмілому (про дитину) споживанні їжі залишити її слїди біля рота: *Дивїсе / дитїна зайїласе трóхи / áле н'їўрóку / дóбре лїшкоў орудуйї; 2) дуже посваритися з кимось: Унї зайїлисє дес сп'єрет' с'в'єт / дес за дв'ї нед'їли до них / н'ї / бр'єшу / тикї м'єнче / йа нагадáла / за штїри дни / йа ш'ї тогдї подумáла / мої / це ѝе зле / фам'їл'їїа / а так'є се стáло / ік'ї цис'ї с'в'єта бóдyт? / н'її'єкоїї в'єселости / кóждїї ме дóма ч'їп'їти.*

ЗАЇХАТИ (ЗАЇХАТИ) – 1) заїжджати; їдучи, повернути кудись (до когось): *Ми лиш тудá ї назáт / н'їкўда ни зайїхáїмо; 2) згруб., вдарити (вдаряти) когось: Рас зайїхáў / ї стáло / бїрше ни ме ч'їп'їєтисе до д'їўч'єт / такóго тр'єба ўч'єти.*

ЗАЇХАТИ В ПІСОК (У ВЎХО, ГЕМБУ, МОРДУ, ХАВКУ; ПОЗÁВУШ) – вульг., вдарити: *Вин казáў / стулї пїсок / бо / бигм'є / ўд'єр'у / а ўнá дáл'ї з'їпáнит / ну таї ч'óлов'їк ни вїд'єрж'їў / зайїхáў у тої пїсоч'ок / а хто би т:о гóден вїтримати? / би Бох боронїў кóждого вит такóїї жїнки.*

ЗАЇЧИ ВЎХА – назва деталі узору, зображеного на писанці, і назва самої писанки: *Тот'ї / шо ми дивїлисє / то Бóж'ї писанкї / бо на них / б'єч'ка / áбо хрест / а на циї зáїїч'ї вўха / йа се пїтáла ў мáми / áле ўна ни моглá сказáти / ч'о т:о так ѝе / áле ўрás п'єред Велїкоднем ї пáру галунóк писáла / ї зáїїч'ї вўха / казáла / шо так годїц:є / то їде ш'ї з дўже дáўного / ўна вит пр'єбаби се наўч'єла / а то бїрше / йїк сто рóкїў.*

ЗАЙГРА́ТИ – почати грати: *Заїгра́ла му́зика / гу́цулка пе́рш'а / голоу́нній да́нец / ус'і ўже пи́дохоч'ін'і / лиш у да́нец.*

ЗАЙГРА́ТИ (ЙГРА́ТИ) СВОЌ – не прислухатися до чужих порад (часто діяти всупереч їм): *Ми говори́ли / де н'і? / але хто хоч'і слухати / ўна зноў заїгра́ла свої́ / на́йко / шо с це́го ви́йде? / Тотó / шо ўрас / до́брого буде ма́ло / І диві́се / шо ййі́ н'іч'о ни го́н:о наўч'е́ти? / мої́ / та ти ўже рас оп:екла́се / на дру́гий рас уваж'е́ї / ни да́ісе / шóби тоб'і зноў го́лу затума́нили.*

ЗАЙО́ЙКАТИ – заплакати, заголосити, повторюючи “йой”:
Зайо́йкала / іг би ни зна́йу шо / аг'і́ / та́же н'іч'о страи́ного ни ста́лосе.

ЗАЙТІ́ – 1) дійти: *Ш'і з:ад'н'а зайшли́ / Йої́ / а кіл'ко то тре́ба бу́ло їти ў горн? / Дес зо три годін'і / ни ме́нче / шо ви гада́йіте? / там стрі́мка; 2) початися: *Зайшло́ с то́го / шо вин ходи́ў до ста́ршойі / а ўз'еў ме́нчу / тотá так і ни вид:а́ласе; 3) завагітніти: *Дистáла густ на квасне́ / виді́ї / зайшла́.***

ЗАЙТІ́ (ПРО “ЗА́ПАРИ”) – відчувати гострий біль у руках від морозу: *Ік за́пар'і за́йдут / то ни мо́жно ру́ки зра́зу кла́сти ў гор'е́ч'е / а ў шош тепле́н'ке / приту́літи до пйе́ца ци пе́ч'і / або́ замота́ти ч'е́мос те́плим / мн'іко́н'ким / потро́шки / потро́шеч'ки ўни виді́йдут / а ш':е л'і́тше / ўбера́ти те́пл'і рукаві́ц'і / гру́б'і / так'і́ / ік шкертéтки воўн'ін'і.*

ЗАЙТІ́ В ГНІВІ́ – посваритися з кимось; гніватися: *Ми з Мар'і́коў Лес'о́воў зайшли́ ў гні́ві / і то вели́к'і / бо ўна лиш хот'і́ла тот пл'ац / де бу́ла д'ідова ха́та / шóби ййі́ ста́рший там побудува́ўсе / а ми ни позво́лили / бо то на́ше / хто ч'уў роскида́тисе присади́боў? / ну таї́ с це́го зач'е́лосе / зле ви́йшло / але шо зрóбиш?*

ЗАЙТІ́ ДЕЛЕ́КО – 1) ускладнитися (про стосунки): *Хло́пец пйет' ро́киў ходи́ў / то там деле́ко ўже бу́ло зайшло́; 2) порушувати певні норми спі́вжиття: *Наї́ би ме́нчий пісоч'ок ма́ла / ўна деле́ко зайшла́ / заделе́ко.**

ЗАЙШЛО́ (ЗА́ЙДЕ, ЗАХО́ДИ) НА СЛОТУ́ – почалися (починаються, почнуться) тривалі дощі: *То зо два три дни тепла́ ни бу́де / зайшло́ на сло́ту; У го́рах до́бре вид:иха́ти / по́ки ни зайшло́ на сло́ту / а йік зач'ну́ц:е дош':і́ / то ї тї́жден' мо́жут іті́ / ми ўже зві́кли до це́го; Ік за́йде на сло́ту / то х'іба́ меш у ха́т'і сид'і́ти / надвор'і́ ни бу́де шо робі́ти / ану́ диві́се / йек лас'т'і́ўкі ніско́ л'іта́йут.*

ЗАКАВУ́ЛОК, -лка – завулок, крива вуличка: *Йа́ би ни жи́ла ў м'іс'т'і́ / аби шó́ / Ва́с'ко води́ў нас ікі́мис такі́ми закаву́лками / шо йа́ їни*

памн'ітаіу ікіми / ни потр'афіла бих туда / ў Ч'ірниўц'ах іа лиш баз'ар'
знаіу / гор'іху і іеблука продавала / а б'ірше н'іч'о / н'ігд'е смих ни була.

ЗАКА́ЖЕНІ, -я – мед., зараження крові: Ни знаіу вит ч'о́го тот
ч'олов'ік дистаў зака́жен'і / каўт / шо на цвик буў стаў.

ЗАКА́ЗАНО – 1) замовлено: Ни гриз'іц'е / мамó / бўдут подаўники /
ўс'о зака́зано / ран'ен'ко привезу; 2) заборонено: Д'ехто ни ііст іеблук до
Прибраж'ен'іа / ка́же / шо зака́зано / ни во́л'но.

ЗАКА́ЗАТИ – 1) замовити: Ё́бран'і ў Ку́тах зака́заў / там ш:ііут;
Одок'іа зака́зала кл'ан'у писан'ок / ни г'он'а спис'ати / бо рука́ боли́т / ўна
ўм'іі / фа́іно піше; 2) заборонити: Туд'а зака́зано / ни во́л'но іті.

ЗАКА́ЗУВАТИ – недок. до ЗАКА́ЗАТИ: Гаі / зака́зуі / шо меш іісти.

ЗАКАМА́РОК, -рка – 1) невеличка кімната: Мар'ус'ко / то к'ілко ў
м'іс'іц' ви платит'е за цес закам'арок? / віжу / шо тр'ойі луж'ок / ни
т'існо вам?; 2) закуток: Іік уч'ёўсе / то жиў у іко́мус закам'арку / тако́му
/ шо там лиш'ен' сп'ати мих / але н'іч'о / віўч'іўсе на до́хтор'а.

ЗАКАМЕН'ІТИ – те саме, що й ЗАДЕ́РЕВ'ІТИ: Паўл'іна іік цис'е
ўч'ула / то ч'ёсто закамен'іла / іек так? / дон'ка́ була здоро́ва / а тўтки
ўч'ула / шо така́ б'ід'а / ч'орна б'ід'а.

ЗАКАПА́Р'ІТИ – 1) забруднити: Ііоі / ад'і іек закапар'іли х'ату / і то
ч'ужу / от'ак пусті свин'у пит стиў / а ўна шó зр'оби? / ану попр'еч'те /
абіх ц'его ни від'іла / і то б'орзо; 2) почати капарити: Закапар'іли тогд'і /
іік д'ед'а ўмер / а до то́го бўло ни зле.

ЗАКАПА́Р'ІЮВАТИ – недок. до ЗАКАПА́Р'ІТИ: Ни закар'ар'уі
гор'ш'кі / бо потóму ни видм'ііши / і п'ісок н'іч'о ни помóже / а відіши /
шо затекло́ / зб'ігло / обитр'і зр'азу / от'ак ур'ас робі.

ЗАКАРУ́БОК (ЗАКАЦ'Ю́БОК), -пка – про щось скручене, зів'яле
(овоч, плід): Пишла ііс огир'кіў прин'ести / але іа ни віжу / де ўни / І ни
мет'е від'іти / бо ўс'о засóхло / ад'і г'ен'е іе п'ару закар'упкиў / і ўс'о.

ЗАКАЦ'Ю́БИТИСЯ – висохнути, скрутитися (про плід, овощ):
Вогир'кі закац'убилисе / пож'оўкли / таі ни расту́т / шо / вер'е / іім ни
так?

ЗАКАЦ'Ю́БОК, -пка – те саме, що ЗАКАРУ́БОК На фасул'ін'у сам'і
закац'упки вис'ут / н'іц ним'а лопат'ок / і ўже сег'ороку ни бўде.

ЗАКВАСН'ІТИ – кул., приправити страву чимось кислим:
Заквасн'іти бор'ш' м'ожно кваскóм / зел'еними іеблуками / слиўка́ми /
кв'асом наіл'іше.

ЗАКВАСНИТИ (ЗАКВАСНЮВАТИ) МОЛОКО – до теплого кип'яченого молока додати квасниці, у такий спосіб готуючи гуслінку: *Заквас'н'уймо молоко ў гáрц'ах / мóжно і ў слóйіку; Йілу́нко / ни заб'у́т' заквасніти молоко / а́ле наї ш'і трóхи / бо загор'эч'е.*

ЗАКВАСНЮВАТИ – недок. до ЗАКВАСНИТИ: *Ба́ба ўм'і́ї заквас'н'увати борш' / і ни ўгада́йіш / ч'ем / А нашó ўга́дувати? / ўа знаў / зелéними слиўка́ми; Їа принéсла квасніцу / заквас'н'увати молоко ци самá потóму заквасніи? / Дава́йте / ўа ўжé зрóбйу.*

ЗА́КИ (ЗА́КИВ) – поки: *За́киў прйішоў / а н'ім з':іли шош / то ўже нич' темéна:а бу́ла / тогó ўа і сказа́ла / наї ноч'у́йі ў нас.*

ЗА́КИМ – поки що: *Ха́ту накрі́ли / за́ким бу́де так / а ўже навес'н'і́ / ік Бох помóже / бу́демо шош бй́рше диві́тисе.*

ЗАКІ́Н, -óну – церк., причастя: *Ма́йже ўс'і / хто буў у цéр'кв'і / ўз'э́ли закі́н / бо сегóн:е роковé с'в'это.*

ЗАКИРІ́ННИТИ – забруднити: *За́ким до́бре / ч'это / н'іхтó н'іч'ó ни заки́рн:иў / ускр'і́с' пор'едок; Заки́рн:ити лéхко / а ўде́рж'іти пор'едок / т'эшко; Ану́ диві́се / йек йіс заки́рн:ила гру́бу.*

ЗАКИРІ́ННИТИСЕ – забруднитися: *Диті́на пла́ч'і / бо ад'і́ йек заки́рн:иласе / а ви ўс'і погл'у́гли / шо ни ч'у́йіте? / вас ту́теч'ки ла́йа / і німа́ кому́ пел'і́нку ч'э́сту покла́сти?*

ЗАКИРІ́ННЮВАТИ – забруднювати: *Так тазду́ї / шобéс к'у́хн'у ни заки́рн':увала / бо йік хтос прйі́де і поді́виц'е / шо шош ни так / ме суді́ти / ў не́йі самóйі мóже бу́ти ў сто рас гй́рше / а́ле ўна за се́бе н'іч'ó ни ска́же / ме ц'і́хо сид'і́ти / а бу́де тебе́ ў зу́би бра́ти.*

ЗАКИРІ́ННЮВАТИСЕ – забруднюватися: *Ни хóч'у / шóби ў ста́йні заки́рн':увалосе / та́ї ў оборо́з'і би се зда́ло подиві́тисе / йе до́ста робóти.*

ЗАКИРМУВА́ТИ – те саме, що ЗАКІРУВА́ТИ: *Заки́рмува́ў / йек ум'і́ў / вин ш'і ни наўч'э́се до́бре йі́хати / шó з не́го хот'і́ти?; Ўже так бу́ли заки́рмува́ли / шо ра́ди на т:о ни бу́ло / тогó на́рит м'ус'і́ў сво́йе сло́во сказа́ти / і ўно ни пос'л'і́н:е.*

ЗАКИРМУВА́ТИ КІ́РМОВ – керуючи “плотев”, “дарабов”, спрямувати її в певному напрямку: *Тот / шо богáто ході́ў с сплавáми / знаў кóждий кавáл'ч'ік р'і́кі / вин наперéт від'і́ў / йек йі́му заки́рмува́ти кі́рмоў / шóби ни бу́ло загáти / та́ї шóби сам ни покал'і́ч'і́ўсе / бо то /*

*прéц'ін' / коўпки / то пóв'ін' / уні ни ўваж'эйут на ч'олов'іка / ўни соб'і
свойé зна́йут.*

ЗАКИСАТИ (ЗАКІСНУТИ, ЗАКІСЛЕ) (ПРО ОКО, ОЧИ) – мед.,
про кон'юктивіт: *Іду на пол'ім'л'ін'іку / бо ў малóго закиса́йут óч'і / на́і се
поді́ўйут / шош скáжут / мóже / ікэс л'іка́рство віпишут; Óко такé
закісле / шо ни гóден йіго ўтворі́ти / А ти гарба́тоў з румн'э́нцу
промива́й.*

ЗАКИТІЧНИЙ – діеприкм. від ЗАКИТІЧІТИ: *М'і́й капел'ушо́к так
само закиті́ч'іні́ / ік у д'і́да І́вана / лиш у д'і́да п'і́р'і до́ўше.*

ЗАКИТІЧІТИ – прикрасити квітами, пір'ям, “китицев”: *Закиті́ч'і́ў
капел'ўх / та́й ад'і' і́кйі лéг'ін' / та тако́го пошукáти трéба.*

ЗАКІМА́ЦКАТИ – 1) дуже помнути: *Хто м'ін'і́ зак'іма́цкаў фúстку?;
Ус'і спин:уц'і́ рйу́нэ́н'ко оту́тен'ки сто́йэ́ли / а хтос пок'і́мáч'і́ў / гурскі́й
зна́йі / і́ко́йі б'і́ді шука́ў / а цис'а́ / шо зáрас ма́ла ўберáти / гет
зак'іма́цкана; 2) перен., занадто багато гладити щось, тримати в руках:
Д'і́ти ві́ткис принéсли ко́т'і / і́ так йі́го зак'іма́цкали / шо ўно лéдвй ді́ше
/ ану́ко озмі́ йі́го / да́й мо́лока́ / на́й виді́йде / бо ш'і здóхне с такі́м
п'і́стувáн'ім.*

ЗАКІРÓВУВАТИ – недок. до ЗАКІРУВАТИ: *Бра́ч':і́ку Йў́ц'ку / а то
шо / тот'і́ / шо ўгор'і́ пéришй рас так зак'і́рóвуйут? / Е:і́ / лиш'і́т пу́стé /
ўни се ўч'эйут / ўни ш'і ни ма́йут до́бройі пра́хтики / На́й бóуде / на́й се
ўч'эйут / але хот'і́ў бйх зна́ти / ци́ це ста́нец:е ш'і за мóго жит'а́.*

ЗАКІРУВАТИ – спрямувати транспортний засіб чи діяльність кого-,
чого-небудь у певному напрямку: *Буў трудні́й / та́й ад'і́ кудá зак'і́рува́ў /
до́бре / шо ўс'і жив'і́ / здо́ров'і се лиші́ли / за оц:é д'éкувати Бóгу; Йёк
зак'і́рува́ли на́ми / так ми і́ жийі́мо.*

ЗАКЛА́ДАТИ (ЗАКЛА́СТИ) ФУДО́МЕНТ – ставити (поставити)
основу, будуючи щось: *Закла́ли фудóмент / бй́рше нич'ó / так вин і́
лишйў́се / ч'ісі́ зм'іні́лисе / і шош йі́м перебі́ло / мóже / нисхот'і́ли / а
мóже / і т:о / шо грóш'і ўпáли ў ц'ін'і́ / тóго / шо ма́ло йти на будóву /
ўже ни ставáло / Йо́ / а потóму І́ван умéр / та́й так лишй́ло́се / ад'і́ і́кйі
бур'én загут'і́ў / такй́й / шо і́ фудóмент лéда ві́тко / Зач'éў нйш':і́тисе /
то так йе / шо / Гáн'ко / зрóбйш? / так йе / і ч'олов'і́к нйш':і́ц:е / і кáм'ін'
/ та́й на т:о нима́ ра́ди.*

ЗАКЛ'ЬÓКАТИ (ЗАКЛ'ЬÓЧИТИ) – заквоктати: *Кў́рка ш'і навис'н'і́
закл'óч'і́ла / йа ўз'éла йе́ц у Костинóвйх та́й наса́ді́ла / ад'і́ і́к'і кур'éта.*

ЗАКОВІРИСТИЙ – складний для розуміння; незрозумілий, нелогічний: *То ўс'о такé заковіристе / такé н'ійéке / шо ни найшоў би р'ідў / йек говор'ут / так уні і роб'іі / ти рузум'ійіш / йік Мар'іка шош кáже? / ти в'іриш / шо то праўда? / йа н'і / н'іц н'іч'о с то́го / шо ўна кáже / ни гон:а склáсти докўти.*

ЗА КОГО ТИ (ВИ) МЕНÉ (КОГОС) МАЇШ (МАЇТЕ)? – викор., коли мовець підкреслює: я (хтось) не настільки наївний, нерозумний, як тобі (комусь) може здатися, як хтось вважає: *За ко́го ти менé маїіш? / гет за дурно́го? / та мойá голоvá на ўйéзах ш'і шош дўмайі / абі́ йа на такé згод'уваўсе / та з менé би воропц'і с'м'ійéлисе / іг би йа м'ін'еўсе с тобоў присадібоў / кудá бих ішоў / уні би над вуха́ми ц'в'ір'ін'кали.*

ЗАКОЛІДОВАНИЙ – дієприкм. від ЗАКОЛІДУВАТИ: *Закол'ідо́ван'і грóш'і ўс'і пишли́ на цёр'кву / та́мки ш'і богáто вик'ін'ч'увати.*

ЗАКОЛІДОВАНО – отримано грошову винагороду за колядування: *Ході́ли бра́т'а і сестрі́ц'і / закол'ідо́вано до́ста фа́йно / л'ўде ш':е потóму дадўт / на ц:е н'іхто́ ни шкудўйі.*

ЗАКОЛІДОВУВАТИ – недок. в. до ЗАКОЛІДУВАТИ: *Ік малóў ході́ла кол'ідува́ти / то шош трóхи закол'ідо́вувала / оді́н рас на́в'іт' свідрик ч'ірвóн:іі тёмні́ була соб'і купі́ла / ч'ісан:іі такі́й.*

ЗАКОЛІДУВАТИ – отримати грошову винагороду за “коліду”: *Закол'ідува́ла ті́л'ко / шо ў Ви́жні́ци купі́ла фа́йну матéр'ійу і цукі́ркиў / а ч'о? / бо свої́й ни коп'і́кі дава́ли / а гру́б'і грóш'і / тогó ї назбе́ралосе / Ну áле тогді́ ї коп'і́кі / то бу́ли грóш'і / хл'ін куштуваў н'ітна́ц':ім' коп'ійок / а з дес'ёткоў / ог:о́ / мош бу́ло гонорóво їти ў м'істо.*

ЗА КОМПА́НІЮ (КУМПА́НІЮ) ОДИ́Н (НА́ВІТЬ) УТОПІ́ВСЕ – ірон., жарт., вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: “як усі, так і я”: *То шо? / меш і́істи грибі́ў? ци хоч' капўсти? / Ни дўже ш'інўйу гри́бики / бо ўни хру́цкайут / áле да́йте / за компáн'ійу оді́н на́в'іт' утопі́ўсе / а тўтки шо? / гриба́ бойéтисе?*

ЗАКОМПЕТА́ТИ – зробити когось задоволеним: *Зако́мпета́ли гóс'т'іў / ус'і конт'е́т'н'і пишли́ / до́ста весéлі / ійм ус'о пл'аўдува́ло.*

ЗАКОМПЕТА́ТИСЕ – бути задоволеним з чогось: *З':іў ба́нужу / та́й до́ста до́бре зако́мпета́ўсе / на борш' ни ч'ікаў; Зако́мпета́ўсе / де н'і? / бо ни дўмаў і ни гадаў / шо так скориста́йі.*

ЗАКОМПЕТА́ТИСЕ МЭ́НЧИМ (ТИМ, ШО Є; ТИМ, ШО БУ́ЛО) – бути задоволеним тим, що отримав, чого досяг, навіть якщо

розраховував на більше: *Закомпетáлисе мѣнчим / бо то ни бѹло коли привáр'увати / тогдѹ кóждѹ ден' буѹ на вагѹ зóлота / а ўже потóму / ік положѹ се с'к'ін'ч'ѣли / тогдѹ ѿ / тогдѹ мош бѹло соб'і бѹрше догодѹти / гаш тогдѹ.*

ЗАКÓНЕНИЙ – людина, що прийняла причастя: *Н'іч'ó ни каѹ / бо ни хóч'у гр'ішѹти / сегóн:е закóнена.*

ЗАКÓНИТИСЕ (ЗАКÓНЮВАТИСЕ) – причаститися (причащатися): *Іг дѹже слабѹй / шо ни гóден питѹ до цѣр'кви / то мóжно дóма вѹспов'ідатисе ї закóнитисе / кс'óндѣа тхáт'і клѹч'ут / так гентáм дмóйї мáм'і клѹкали / і дмáц':і так приходѹѹ.*

ЗАКÓНЮВАТИ – церк., причащати: *Кс'óнц закóн'уїї / ѿк ти ходѹѹ до спóв'ід'і / пѣрше трѣба вѹспов'ідатисе.*

ЗАКОРѢНИЙ – дієприкм. від ЗАКОРѢТИСЕ: *Вин закорѢнѹй / ѿк сказáѹ / шо шош зрóби / то так бѹде / ѿк вин сказáѹ / ѿа ни знáѹ / ѿк Гáн'а з ним жѹїѣ / такѹ ч'óлов'ік т'ішкѹ до жит'á / бо кобѹ лиш закор'уваѹсе ѹ дóбрóму / а то ни ўрас так / то лутаѹѹїек вид лутаѹѹїкá / с такѹм т'ѣшко се договорѹти; Їїлáк закорѢнѹй / вин слóво ни лóми.*

ЗАКОРѢНІСТЬ, -ности – пох. від ЗАКОРѢНИЙ: *Іváнова закорѢн'іс'т' передáласе дѹтѹн'і / тогó ни знáѹ / ѿк ѿа мáѹ малóго ўч'ѣти і шо з ним робѹти? / вѹжѹ / шо сваркѹ тут н'іц ни помогáѹт / унѹ лиш шкóд'ут / бо вин тогдѹ зач'інáѹ робѹти наѹмѹсне / і то так / шо трѣба мáти дѹж'і нѣрви / абѹ тотó стѣрп'іти.*

ЗАКОРѢТИСЕ – впертися; не відступати від прийнятого рішення; не брати до уваги чужі аргументи, якими б переконливими вони не були: *Їїк хóч'іш зрóбити шош дóбре ї закорѹсе / шо тотó зрóбиш / то це однó / а ѿїк рóбиш зле / ї сам вѹдиш / кудá ѹно їде / áле ни попускáѹїс:е / бо так ѿїс сказáѹ / то це гет дрѹге / це ўже ни рóзум тобоѹ к'іруѹї / а ѿа ни знáѹ / шо; Ни каѹ / мош закорѹтисе / то і ѹ мѣне дѣколи шош уштрикáѹї / áле ѿїк уштрикло / так і вѹштрикло / ікшó л'удинá подѹмаїї / ч'ем ус'ó мáїї се с'к'ін'ч'ѣти ї кудá закорѢн'іс'т' приведѣ.*

ЗАКОРÓТКІ РЎКИ В КÓГОС – хтось не здатний спричинити комусь бѹду: *Мої / газдѹне / закорóтк'і рѹки мáїїш / абѹ менѣ дос'ігнѹти / ни натѹжѹїсе / бо пѹкнеш / збáвши здорóѹїч'ко / і шо тогдѹ?*

ЗАКОРПАНИЧІТИ – заслужити покарання: *Д'івоч'ко / ої шо меш мáтисе / ти соб'і корпаніч'іла / корпаніч'іла / та ѿїк тотó склáсти / то*

ўже йіс файно заробіла / доста закорпаніч'іла; Ти ўже закорпаніч'іла соб'і сегон:e / озде прут / знайіш / за шо? Див. НАКОРПАНИЧІТИ.

ЗАКОРСАНИЙ – дієприкм. від ЗАКОРСАТИ: Йік ч'ўпки ў піўч'еревіках доўг'і / то ўни лаком'і се закорс'увати / ў мене були так'і босонішки закорсан'і / то ў т:о / йік се ўбереш / так вигл'ідайіш / йік нич'вала / ідеш / йік спутан'ек / то ўже л'ініше босіі іті / ч'ос у них у мене ўрас ногá мйтус' ішла / л'іва н'іч'о / а с правоў мала смих доч'ін'ін'і; Нис у Мар'іки лэда закорсаниі / гаи диркі вітко / так'ік би хтос пот'ех за него і то так застіло / Гóсподи / ни сўд'у / бо то гр'іх / алé ї зўби ў нэйі / йік у відри / Гóсподеч'ку / прости / алé йа праўду каў; А ш'і йе так'і гўки закорсан'і / шо гаи вивал'уўц:e / іг би два пироги склаў докўпи / це йе одна така ў телевізор'і / шои говори / а рот хапайі вóздух / йік рíба / Бóже борони вит тако́го / тажé ў жінки ци д'іўч'іни майут бўти спрїтишин'і гупкі / і до бés'іди / ї до цулован'а / а це / каў вам / іг два стўлен'і богацк'і пироги.

ЗАКОРСАТИ – загнути (про передню частину чогось, зокрема взуття): Майстер ік рóби постолі / то закорсуї ч'ўпки / бо йік би рїўно пустїў / то ў них ни так лéхко мои бўло би ходіти / скóрше мих би се зашпóтати / а так ногá йік плийé ў трав'і; Сани / саноч'кі / мус закорсати / бо ўни би се заривáли ў с'н'ігў / йек би ўни йіхали? / хот' бес йек т'ех / то би ни помогло.

ЗАКОРСАТИСЕ – загнутися (про передню частну чогось, здеб. взуття): Ч'еревіки бўли трóхи завелік'і на него / алé вин уберáў / гóпаў нїми / йек йімў виходіло / таї ад'і йек закорсатилисе / ч'ўпки се позакóт'ували / йік у копаниц'ах / таї стáли ўже ни ч'еревіки / а шкарбуні.

ЗАКОРСЮВАТИ – недок. до ЗАКОРСАТИ: Лес'кó сказаў / шо сам соб'і зрóби лижвў / алé ни знайі / йек закорс'увати перét / то йа йімў поміх / ми ў пўтни завáр'ували кóжду лижвў ї потóму загинали / бо йна́кше тотá вигимбл'увана штехетїна би пўкла ци і се ўломїла / а так / ог:ó / ч'ўпки л'укс вїйшли / а ремéні вит старіх постолїў вин уз'éў / прибіў гўму / шобї ч'еревіки се ни хл'émпали / шобї ни хоўско йім бўло / ї спор'ідїўсе / йік змагўн / ни тре: ў м'іс'т'і купува́ти.

ЗАКОРТИТИ – дуже захотіти: Менé закорт'їло писніх гóлуц'їў; Йіх закорт'їло питї до Сїкавки / наї ідўт / тáмки файно / Але наї шои о́змут д'ітем перекусїти / шобї ни квáпитисе тхát'і / а могли соб'і походіти /

фудуграф'її зробити / ўни знайўт / шо там ѓе пámн'їтник Шеўч'ёнкови?
/ анў нагадаї / а ш':е л'їтше / абес і ти пишла з нїми / поросказуйиш /
покажеш / де буў покладенїї пёршиї пámн'їтник / бо так росказуї ни
росказуї / ўни ни мут знáти / де вин стойёў / т:о м'їсце мáло хто знáїї;
Їїму закорт'їло буракóвого борш'ў / кáже / бих з':їў / іт бес зварїла /
фáїно бих тоб'ї под'ёкуваў за ц:е / таї вар'ў / мáйу квáиен'ї буракї / таї
звар'ў / рас кортїт / зрóbїу йїму вóл'у.

ЗАКОТІТИ (ЗАКОТІЮВАТИ) О́ЧИ – 1) дуже сердитися, сваритися:
Ни закóт'уї óч'ї / ни скрегоч'ё / бо ѓа се ни бóйу; 2) згруб., померти
(помирати): Дїўїусе / а вин ужé закóт'уїї óч'ї / дóхтор' приб'їх і лédви
ўратуваў нáшого тáта / вернўў йїгó с тóго с'в'їту / ўже мáло ни бўти
тáтка / ої шо мáло.

ЗАКОЦІОБИТИ (ЗАКОЦІОБНУТИ) – змерзнути; замерзнути: Тут /
на Млинóвици / мóш закоц'ўб'їти / студенеў страїно т'ёгне вид р'їкї.

ЗАКОЦІОБЛИЙ – дієприкм. від ЗАКОЦІОБИТИ (ЗАКОЦІОБНУТИ):
Де йїму бўло до жёртиў? / приїшоў такїї закоц'ўблиї / шо говорїти ни
мих.

ЗАКОШТЕЛІТИ – те саме, що ЗАДЗЕБЕНІТИ: Д'їти закоштел'їўт
на цих л'уфтáх / хто ч'ўў держ'ёти йїх розїбраними? / гáї / бóрзо
ўбер'їц:е.

ЗАКРА́ДЕНИЙ – дієприкм. від ЗАКРА́СТИ: Бип закрáдениї / тогó
так фáїно ростé / оц':ї ч'їч'кї такóш / дивїсе / к'їл'ко йїх / йек унї бўїно
зацвїли; Ік йїс уз'ёла ікес нас'їн'ї бес пїтан'а / бес позвол'їн'а таздїн'ї / то
ўно закрáдене.

ЗАКРА́СТИ – взяти насіння городини, квітів, щоб ніхто не бачив;
згїдно з вірув., закрáдене дае гарнїй урожай: Мóже / то ї нипрáвда / áле
кáжут / шо йїк закрáсти нас'їн'ї / укрáсти / то ўно фáїно ме ростї ў
злód'їша / а ў таздї пїде н'їўшó; Вітко / шо хтос закрáў нас'їн'ї фасўл' /
бо сегóроку гет н'їч'ó ни ўродїло; Мар'їка квóлиласе / шо і ў нéїї закрáли;
А ѓа ч'ўла / тák'їк ви / ік закрáсти ї закрáдене посадїти / то ўно ме
фáїно ростї ї родїти / áле шо ў таздї пїде н'їўшó / цéго н'ї вит кóго ни
ч'ўла / то ўже л'ўде придумáйут.

ЗАКРЕМІ́НЦКІЙ (ЗАКРЕМІ́НСКИЙ) – дуже впертий, “твердий”:
То закрем'їнцикї ч'лов'їк / цéго ни допрóсис:е / вин йїк мур; Бáба казáла
дéколи отáк / Їа ц:е зрóду ни робїла / ї робїти ни бўду / зрóду цисé ни
йїла і йїсти ни бўду / і тикї ни йїла / ѓе так'ї л'ўде ї жинкї закрем'їнцк'ї /

ўпэрт'і / д'ідо ка́же / Та ти хот' покўш'іі / але допросітисе ни гóден буў / сказáла / ік видрубáла.

ЗАКРІВАТИ (ЗАКРІТИ) (СВОЇМИ) ГРУДЬМІ (СОБÓВ) КОГО́С (ШОШ) – захищати (захистити) когось, щось ціною великих зусиль або/і власного життя: *Їа бу́ла ста́рш'а / ма́ла дес зо шис'т' с'ім ро́кіў / а вин гет маліі / але іік уч'уў / шо сус'іцк'і д'іти хóч'ут менé пож'іліти / стаў пéред' мéне / роспράвиў ру́ки і отáк закріў менé свої́ми груд'мі / тот'і іік ц:е ўздр'іли / кінули кропіву і пишли соб'і / отáк зробіў буў м'іі брат / і скажі / цісé гóден забўти? / та іа до пос'л'ін:ого від:иху буду цісé памн'іта́ти.*

ЗАКРИВА́ТИ (ЗАКРІТИ) О́ЧИ НА ШОШ – робити (зробити) вигляд, що не помічаєш чогось: *Мош би бу́ло закрі́ти о́ч'і на ўс'о / наі тоўч'уц:е / гризуц:е / але д'іти / уні віжут т:о / шо ни ма́ли би від'іти і ч'ўти / ікіі прім'ір іім подайéc:е?*

ЗАКРИВА́ТИ (ЗАКРІТИ) РОТ – замовкнути; не давати можливості висловитися комусь; примушувати замовкнути когось: *Васі / ни закрива́і м'ін'і рот / бо іа гóден і тоб'і закрі́ти / абéс потóму ни нар'ікаў.*

ЗАКРІШЕНИЙ – дієприкм. від ЗАКРИШІТИ: *О́л'ку / подивісе / ци борш' дóбре закрі́шениі / мóже / дода́і ч'ігó трéба.*

ЗАКРІШЕНО – безос. стос. ЗАКРИШІТИ: *Ти ў бор'ш' ус'ó дáла / шо трéба? / Ни пережива́йте / мамó / ўс'о закрі́шено / х'іба шо ч'існич'кў трóхи ўтоўч'і / Відіш / а ти ка́жеш / шо ўс'о / іек ус'ó?*

ЗАКРИШІТИ – заправити страву (передусім борщ) “закришков”: *Фа́іно ііс закриші́ла / іа кўш'іла / дóста смáшно / крóпец дóбре ч'ўти.*

ЗА́КРИШКА, -и – заправа у борщ чи суп: петрушка, кріп, чебрець, цибуля та ін.: *Пишла́ по за́кришку / таі дни свої́і забўла / аг'і на цісé.*

ЗАКРІШУВАТИ – недок. до ЗАКРИШІТИ: *Закрiшуўу борш' таі б'іжў / ш'і оцéс ч'éбрик мўс'у порубáти / а ти ўже ўберáйсе.*

ЗА КРОК – дуже близько: *Бóже бороні / уні ўже бу́ли за крок до б'іді / помогло́ грабін'і / ўно здéрж'іло маши́ну / іна́кше могла́ переверну́тисе / іой / кіл'ко то бу́ло страху́ / шо наі ни ка́жу / ус'ó смих від'іла.*

ЗАКРУТІВСЕ СВІТ КОМУ́С – про стан запаморочення: *Ни дивісе з мóсту ўдо́ліну / бо с'в'іт закру́тиц:е / іа ни іму тебе́ / іг бес па́дала / уваж'éї.*

ЗАКРУТІЛИСЕ (СКРУТІЛИСЕ) СЛІЗИ (В ОЧІХ) – з'явилися слюзи; комусь на очі набігли слюзи: *Закрутїлисе слїзи / бо то ма́ма / дитїна видїихаїї се ўч'єти / а ўна бануїї за неў / д'їуч'їн'ї лиш п'їтнїц:ит' ро́киў / молодé / ну а Но́ц'а переживаїї / ік ко́жда ма́ма / таї Насту́н'а сплакнўла / хот' їїї ўже дру́гий рик / ік се ўч'єїї / ўна то́то ни пока́зувала / але їа ўздр'їла.*

ЗАКРУТІТИ – загвинтити, закріпити; закрити в банку, пастеризуючи щось; консервувати овочі, фрукти, гриби та ін.: *Закрутї цис'ї дверц'єта ша́фки / абї ни х'їл'їта́лисе / ўни дéржуц'є на Бóжому слов'ї; Передуч'єра закрутїла смих два слоїїч'ки грибиїў.*

ЗАКРУТІТИ ГО́ЛУ КОМУ́С – відволікти чи постійно відволікати когось від чогось; закохати, підпорядковувати когось своєму впливові: *То трéба так ум'їти / тот пелехатиї так закрутїў д'їуц'ї го́лу / шо ўна хо́ди / їїк прич'мелéна / бигmé / н'їїека робо́та їїї ни берéц'є / іг зазу́л'а / зазераїї ч'єрес плит / ци тот ни їїде на ро́вер'ї? / Насту́ / але та́мки їе за ким зазерáти / од'н'ї кўч'їр'ї ч'огó вартуїют; Мал'ї м'їн'ї го́лу закрутїли / та так / шо смих забўла за ва́тру / му́с'у зноў накладáти.*

ЗАКРУТІТИ (КРУТІТИ) НО́СОМ (ГУ́КОМ) – знев., зруб., виявити (виявляти) незадоволення чимось, негат. ставлення до чогось: *Ч'о ўна / верé / так закрутїла гу́ком? / іка їїї зноў нидогóда?; Закрутїла но́сом / ік тот пес / шо му́хи клáнцаїї / бо се ни ўдаў обрус / ну та ш:иї соб'ї краш:иї / цес їа дайў задурно / а їїк нидогóда / то купї ци ш:иї такїї / шо ме се ўдава́ти.*

ЗАКРУТІТИСЕ (ЗАКРУ́ТЮВАТИСЕ) – з'явитися (з'являтися) (про гроші): *Уперéт їа ўну́киў зберáла до шкóли / н'їм їти / ўс'о кўпимо / складемó / а тепéрки ў з'єт'а закрутїлисе грóш'ї / то ўни сам'ї ўс'о р'їхтуїют / їа се ни м'їш'єїу / бо хот'їўше м'їш'єтисе / тре: ма́ти / ш ч'ем.*

ЗАКРУТІТИСЕ В ГОЛОВІ – запаморочитися: *Їїк ста́ла по́серет' клáтки / м'їн'ї ў голов'ї се закрутїло / вода шумїт / страїна вели́ка / клáтка х'їтаїїц'є / а їа ч'єсто па́даїу / ледв'їс'ки дїїшла до цéго бо́ку.*

ЗАКРУ́ТЮВАТИ – недок. до ЗАКРУТІТИ: *Ми тепéрки ни закрут'уйїмо вогир'кї / а квáсимо ў бо́ц'ї / та́к'їк гентáм.*

ЗАКРУ́ТЮВАТИ (ЗАКРУТІТИ) БÉСІДУ – робити (зробити) мовлення не зовсім зрозумілим; уникати певних тем, прямих відповідей на певні запитання: *Їа се питáла / шó ўни ду́маїют с кон'ушїноў робїти /*

але М'іц'а так закрутіла бéc'іду / шо ми ўже зач'éли за шош інче / а за ц:е забули; М'іс'ку / наї буде / шо ти ўч'éниї / áле говорі по нашо́му / ни закру́туї бéc'іду / м'ін'і так б́ирише се ўдайé.

ЗАКУРЬВСЕ СЛІТ (ЛИШ СЛІТ ЗАКУРЬВСЕ; ГАШ (АШ) ЗАКУРЬЛОСЕ) ЗА КИМОС – хтось безслідно зник: Мóже / то шахрайї бу́ли / бо йік лиши дон'ка́ показáласе ко́ло д'ідової хáти / за німи закури́лосе / бешч'ісу ўтекли́ / йіх та́к'ік водбóў зміло.

ЗАКУ́РІНИЙ, ІК (ІК) ДРАНИ́ЦІ НА СТАРІ́Й (СТАРІ́Й) ХА́ТІ – про щось, темне від диму, сажі: С'т'іни ў д'ідови́ хач':éні так'і заку́р'ін'і / ік дра́ніц'і на стар'і́ хáт'і / у́рас б'і́л'у пéред' Велі́кон:ем / áле то́го ни стайé надбóўго; Памн'іта́йу / шо гента́м у Никóл'ч'іка дим с пéч'і / з гру́би йшоў ни ўгуру́ / аў хорóми / і ўни бу́ли ч'óрн'і ч'орéн':і / так'і заку́р'ін'і / ік дра́ніц'і на ба́бини хáт'і / і цисé йа від'іла ни лиши у Никóл'ц'а / ў багат'óх даўних хата́х таке трафйéлосе.

ЗАКУРМЕ́ДАТИ – недбало (чи дуже міцно) зав'язати щось; зробити багато вузлів на чомусь: Так йіс / М'іс'ку / закурме́даў / шо йа ни гóн:а розйі́зати / х'і́ба розрубáйу цес шнур; Ход'йéк закурме́даї / бо нимá коли; Закурме́дали / шо ни гóден розйі́зати / хто ч'уў ті́л'ко гудзі́ў робі́ти?

ЗАКУРМЕ́ДАТИ (ЗАКРУТИ́ТИ) ГУ́ЛЮ – скрутити волосся у вузол, закріпивши його на голові “гернадлями”: Закурме́дала гу́л'у / таї́ така́ пишла́ на вес'і́л'é / Áле йка там гу́л'а? / гу́л'ка / во́лосиў нимá / дўже р'іт'к'і́ / Йа ни приди́ўйéласе / áле му́с'у ві́знати / шо йі́ фáйно / ік зач'éсана глáтко / ік нимá бан'і́кіў на голов'і́.

ЗАКУРМЕ́ДАТИСЕ – зав'язатися; заплутатися в чомусь: Козá ў лани́ў так закурме́даласе / шо ба́ба лéдвi то́то порозмо́тувала; Ад'і́ йек цис'і́ шнури́ўкі закурме́далисе / хто ц:е так постера́ўсе? / ге? / ану́ признава́йтесе? / котра́ з вас йім помо́гла? / То ўни сам'і́ / бабо́ / у нас так'і́ ч'ереві́ки / шо сам'і́ зашну́рóвуйуц:е / ми йіх ни к'іва́ли.

ЗАКУСІ́ТИ – докон. до ЗАКУ́СЮВАТИ: Да́йте ч'éмос закусі́ти / бо то страши́но гир'кé / таке́ / шо гаши́ йізі́к витпада́йі.

ЗАКУСІ́ТИ ЗУ́БИ – евф., здохнути: А коро́ўка ш'і ни йі́ла / тел'éтко ни пі́ло / а по́рос'і пит поро́гом зу́би закусі́ло.

ЗАКУ́СЮВАТИ – закушувати: Бер'і́т / заку́с'уйте / йа ш':е студ'і́нцў́ принесу́ / дос'і́гайте солони́ни / то бужéна / дóбра.

ЗАКУ́СЮВАТИ (ЗАКУСІ́ТИ) ЗУ́БИ НА КО́ГОС – сердитися, погрозувати комусь: *Такé вáдиўсе / пити́трикуваў / а йа сказа́ла / ни заку́с'уї зу́би / бо ми ни боймо́се / ни перестра́ш'їлисе тебе́.*

ЗАКУ́ТАТИСЕ – у процесі “кутаня” втратити лік часу, поратися більше, ніж передбачалося: *Шош ми заку́талисе / до ба́би ўже пізно їти / бо тре́ба ш'ї води́ вінести / аг'ї / мої / шó ц:е такé з на́ми?*

ЗАКУЧІРÉВІТИСЕ (ЗАКУЧІРÉВИТИСЕ, ЗАКУЧІРÉВ'ЮВАТИСЕ) – стати (ставати) кучерявим: *Во́лоси на дош':é так закуч'ір'эвилисе / йїк у ч'орнове́цкойі па́н'ї / йїк отакá за́рас піду / то менé ни мут пизнава́ти / Та ч'о ни мут? / твар' т:а сама́ таї габі́ ўкладéн'ї / н'їц се ни розбі́ли; Оц:é шит'é на по́дус'ц'ї ш'ї ба́ба шїла / то шоўковими нитка́ми шїто / ни зна́йў / ч'о / бо ўс'о ре́шту мул'їнкоў се шїло / таї ад'ї їке йéсне / фа́йне шит'é / лиш т:о / шо ни такé ч'їса́н:е / а закуч'ір'эв'їлосе / повистр'áмувалосе отўт по бока́х / а йа се бо́йў ниткі прит:ина́ти / ану́ш уні тогди́ зач'нўт рош:ивáтисе.*

ЗАЛА́ГОДИТИ – усунути непорозуміння: *Уна́ даўно́ ўс'о зала́годила / подобра́халасе з Йїле́ноў / тепéрки і д'їтїї тудá пускáйї.*

ЗАЛА́ГОДИТИ (ПОРАХУВА́ТИСЕ) З ДОВГА́МИ (ПОРОСТРЎ́ТЮВАТИ ДОВГІ́) – те саме, що ДОВГІ́ ЗАЛАТА́ТИ: *Мару́с'ко / зала́год'у з доўга́ми / таї тогди́ поді́вимосе / шó тоб'ї прикупі́ти / с то́го / шо на́йбі́рше се хо́ч'ї / але́ кри́шку зач'їка́ї.*

ЗАЛА́ГОДИТИСЕ – змінитися на краще, поліпшитися: *Ог:о́ / к'їл'ко роки́ў / то ўс'о даўно́ зала́годилосе ї забу́лосе / гет ус'о́.*

ЗАЛА́ГОДЮВАТИ – *недок. в.* до ЗАЛА́ГОДИТИ: *Н'їч'о́ ни хо́ч'у зала́год'увати / наї́ бу́де / йек бу́де / йа ў це́му ўсе́му ни ві́н:а.*

ЗАЛА́ГОДЮВАТИСЕ – змінюватися на краще, поліпшуватися: *Д'е́кувати Бо́гу / шо ўс'о зала́год'уїїц:е / повóли / але́ їде до до́брого.*

ЗАЛА́ГОЖЕНИ́Й – *дієпр.* від ЗАЛА́ГОДИТИ: *Тотó / шо мі́жи ні́ми бу́ло / ўже зала́гожене / сват помі́х / таї ми ц'ї́хо ни сид'ї́ли.*

ЗАЛАДО́ВУВАТИ – *недок.* до ЗАЛАДУВА́ТИ: *Уна́ ни жма́ч'ї рука́ми / а заладо́вуйї ў пра́л'ну маши́ну / і вит'їга́йї гото́ве / такé / шо лиш порозв'їс'увати на шнур / наї́ со́хне / наї́ пров'ї́ї / і мош фрасува́ти.*

ЗАЛАДУВА́ТИ – 1) зарядити (про зброю): *Пу́ж'їў ус'ї́х / заладува́ў гвир / таї каза́ў / шо ме стр'їл'éти / їк ни пристáнут на т:о / шо вин хо́ч'ї / це ў к'ї́н'ї показували / А хто йїго́ зна́йї / ци́ пу́ж'їў? / к'ї́л'ко йе та́кіх*

дурн'іковатих / шо стр'іл'ейут / і л'уде гінут н'і за шó; 2) завантажити: Па́ками заладува́ли ўсу маши́ну / б'ірише се ни ўм'іш':élo.

ЗАЛАЗЭ́ТИ (ЗАЛІЗА́ТИ) КОМУ́С В (У) ДУ́ШУ – прагнути дізнатися щось із чужого життя, допитуватися когось про особисте: Л'о́н'а сама́ н'іч'о́ ни сказа́ла / а ўа ни л'уб'іу залаз'эти дру́гому ў ду́шу / Але іг би росказа́ла / то мо́же / ма́ла би полéхкис'т'? / Ну то ўже таке́ / ни зна́ти / ци і ми б'ігли би кому́с шош роска́зувати / ад'і ч'у́йу / шо н'і.

ЗАЛÉЖІНИЙ – 1) забруднений унаслідок лежання в неприбраному місці (про худобу): Див'ісе / і́ка коро́ва залéж'іна / уст'ит вид л'уд'іи; 2) давній, з ознаками пошкодження: Ві́тко / шо ц':а матéр'і́а залéж'іна / рокáми дес сто́йела / ві́жу / ік'іс пл'амі ма́йі / пругі́ / ни зна́йу / ци шош до́бре з не́йі ві́де.

ЗАЛÉЖІТИ – 1) забруднити частини тіла (про худобу): Тре́ба бу́ло лі́сту с пішви ўз'эти / тогді коро́ва би ни залéж'іла клуби; 2) через довге лежання відчувати у тілі біль: Залéж'іла ш'і́у / то тикі зависо́ка по́душка / тепéрки ни го́н:а кину́ти голово́у.

ЗАЛÉЖІТИСЕ – 1) забруднитися (про худобу): Коро́ва залéж'іласе / ўст'ит таку́ гна́ти; 2) довго лежачи, почати погано себе почувати: Мої́ / ви ни бойіте́се / шо залéжитесе?; Залéж'іўсе бик та́й боли́т; 3) зіпсуватися, пошкодитися унаслідок поганого зберігання: Сукно́ залéж'ілосе / футéрко з не́го бу́де н'і́йеке / мо́жно би ікус ку́ртку скомб'інува́ти / х'іба оу:é.

ЗАЛÉЖУВАТИСЕ – недок., те саме, що ЗАЛÉЖІТИСЕ; занадто довго лежати: Хот' то і нед'і́ла / але доўго нима ч'о залéжуватисе / забу́ли йі́стé / шо сего́н:е ма́йіте хит?

ЗАЛІЗА́НИЙ – згруб., дієпр. від ЗАЛІЗА́ТИ: Шо́ т:о вин с собо́у зробіу́? / буў хло́пец ік хло́пец / а тепéрки ад'і і́кі заліза́ніі хо́ди.

ЗАЛІЗА́ТИ – докон. до ЗАЛІЗУВАТИ: Ві́жу / шо пес залізу́йі ла́бу / Йо́ / ў не́го і на дру́гі бу́ло / але вин у́же заліза́ў та́й уно́ присо́хло / а на ци́ і ш'і́е / то М'і́ликиў Бу́рик буў урва́ўсе і йі́му таке́ зробіу́ / наш бойі́зліви́й / а тот л'у́тиі / Е: / ни скаж'і́т / наш тако́ш даў йі́му до́бройі прику́рки / ўа ві́д'іу́ / йі́к тот т'і́каў / А ч'о йі́с ни боро́ніу́ / а диві́ўсе? / Бабо́ / ўа се бойе́у́ / а ви хот'і́ли би мене́ пси покусáли? / ўа ш'і́ ма́йу ті́л'ко ро́зуму / шóби ў таке́ ни м'і́ш'э́тисе; Ік се ни розум'і́йте на то́му / то ни каж'і́т / то мо́да та́ка / з бо́кіу́ тре: заліза́ти / а ўго́р'і во́лоси ма́йут бу́ти пидо́імлен'і / На́й бу́дут пидо́імлен'і / але ў те́бе ўни

стирч'ейут / ік йїж'ек / то їка тут мо́да? / нима́ н'їйе́койі / то таке́ / іт бес ч'огос́ фїїст се перепу́диу.

ЗАЛІЗУВАТИ – лижучи поранене місце на тілі, очищати його, сприяючи швидкому загоєнню (про тварин); згруб., гладко зачісувати волосся: *Ни залізуї так во́лоси / бо голова́ стайе́ / йїк кулач'ок.*

ЗАЛІЗУВАТИ РАНИ – лижучи рану, сприяти її загоєнню (про тварину); *перен., згруб., відходити після пережитого, якихось неприємностей: Ни показуїуц:е / залізуїут рани́ / Таї добре́ роби́ут / куда́ іті? / і ч'огó?*

ЗАЛІЗУВАТИСЯ – 1) гладко зачісуватися: *Пусті на ч'оло́ трóхи воліс / ни залізуїсе так;* 2) стикати по зовнішній стінці посуду (про рідину): *Уваж'ей / м'їт ме залізуватисе / вин с'в'їжиї / ш'ї ни загу́с.*

ЗАЛІЛИ (ЗАЛИВА́ЮТ) СЛИЗІ КОГО́С – хтось заплакав, плаче, заривав: *А то ч'о дитіну слизі заліли? / на шо ви тутки дв'ї кобіл'ї сидите́? / когó ви сокóтите? / мої / та забáўте йїгó / шобї вин ни пла́кау́ / загул'їт ч'емос / йа ма́йу вас уч'ети?*

ЗАЛИЦА́ТИЙ – про того, в кого, на думку мовця, занадто широке обличчя: *Е:ї / та шо ви гово́рите? / т:о / шо залица́та / то ба́йка / ко́жда ма́йї ікіїс тан'ч' / таї у не́йї ни так'ї ли́ца / шо віс'ут / а т:о / шо ўна о́стра / оц:е́ йе / ік шош ска́же / то стої́ш / іт дурна́ / ни зна́йш / шо витпов'їсти.*

ЗАЛІШКА, -и – заклад, парі: *Йа думала / шо ўни мене́ та́к кліч'ут / таї пишлá / а то бу́ла залішка / ўни се заложі́ли / ци прї́ду / ци н'ї.*

ЗАЛІЗЕ́, -я – збірн., залізниччя: *Ў зарв'ї поўно́ зал'із'а.*

ЗАЛІ́СКО, -а – те саме, що ЖЕЛІ́СКО: *Набері́ ў зал'іско́ гра́ни / бо тре́ба бу́де спóн':і пофрасува́ти; Йе таке́ зал'іско́ / шо ў не́го гра́ни ни набе́раїут / а гр'їїут йїгó на гру́б'ї / Йа за таке́ ни зна́йу / ни ч'ула смих / ти / в'їде́у / за т:о самé ка́жеш / бо шо́? / таке́ / йїк у т'їтки ци ў вас / ни мош нагр'їти на гру́б'ї? / гр'її соб'ї́ / ік се хоч'ї / але ўно ни ме доўго держ'ети гóр'ич' / гран' пид:ува́йїц:е таї уно́ л'їтше фрасу́її / а йїк лиш нагр'їте / бо́рзо студен'її / отáк йа цисе́ розум'їу.*

ЗАЛІЧЕ́СТИ – вилікувати; залікувати: *Іва́н / м'її з'ет' / маў беркул'ос / але́ йїгó зал'ич'е́у / і до́бре тепе́рки се ч'уїї / нида́ўно йїгó пров'їр'єли ў Франкіўску і н'ич'о ни найшлі́; Ік отáк доўго ч'олов'їка л'ич'єти і ни зна́ти то́ч'но / шо йїму́ йе / то мош і зал'ич'єти / ад'ї Парáс'ц'ї Уну́фр'їйовїї сказа́ли бу́ли / шо ў не́йї госте́ц / і вит це́го л'ич'єли / а то гет ни т:о /*

професор' у Ч'ірніўц'ах се дивуваў / бо гет ни тот пріпис маў бўти / йек се л'іч'эти / отак ѓа скаў / вит тако́го пріпису богато залэжи / ў нейі шкіра на рука́х / де замкі / поч'ірвон'іла / зач'эла се луш'іти / тр'іскати / а ўни зноў то́йі само́йі / а цес лиш подивіўсе / і зразу сказаў / шо то ѓе.

ЗАЛОЖИТИСЯ – побитися об заклад: *Уні заложілісе / хто першиї приіграїі / тот маїі ус'і дрива́ баб'і поруба́ти.*

ЗАЛОМИТИ (ЗАЛОМНЮВАТИ) РУКИ – про жест, який виявляє хвилювання, горе когось: *У т.у м'іну́ту вуїну ѓік зац'ініло / уна́ ни плакала / лиш заломіла ру́ки / Го́сподеч'ку / та ўна ўс'о ўже віплакала.*

ЗАЛУБИТИ – стати дуже твердим: *Так залуб'іли ч'ереви́ки / шо ни го́ден носіти / треба ч'эмос намасти́ти / мо́же / змн'э́кнут / тогді ўберу́.*

ЗАЛУПИТИ – підняти, задерти: *В'ітер фу́стку залупіў / таї ѓа така́ н'ііека ішла вулиц'ами / ч'эсто нич'ва́ла; Бу́р'а дах на стаїни залупіла.*

ЗАЛУПИТИ (ДАТИ, ЗАДЕРТИ) КАТРАФУСА (КАТРАФУЦА) – піднявши хвіст, втекти: *Кит заде́р катрафу́са / і бешч'ісу́ віл'іс на верш'э́к. Див. ЗАЛУПИТИ ФИСТ.*

ЗАЛУПИТИ (ЗАЛУП'ЮВАТИ) ОЧІ – вивернути (вивертати) повіки: *Кланцкот'іў зубами́ / залупіуваў о́ч'і / показуваў / ікії вин сердітиї; Кузу́ т'эгнеш / а ўна ни їде / вереш'еїі і залупіуїі о́ч'і.*

ЗАЛУПИТИ (ЗАЛУП'ЮВАТИ) ФИСТ – піднявши вгору хвіст, утекти (втікати): *Кит лиш фі́ст залупіў / і ѓік ошпа́рениї / віштрик у двэ́р'і / ти відиш / де вин лишіў коточ'ікі? / під лушко́м / Того́ ї залупіуваў фист; То ѓе / шо ї коза́ залупіуїі фист / ік б'іжіт / ѓе такé.*

ЗАЛУПИТИСЯ – 1) піднятися, задертися краями догори: *То страшиїї буў в'ітер / таї дах залупіўсе; Попраў / бо спин'іц'а залупіласе; 2) згруб., дуже уважно дивитися кудись, розглядати щось: *Ти кудá залупіласе? / шо ѓіс та́мки ни від'іла? / бері́ п'ут'н'у ї ход'ім.**

ЗАЛУП'ЮВАТИ – піднімати щось догори, здирати, зривати: *Ад'і ѓек в'ітер залупіуїі фу́стку / їду / ѓік мату́ц'а / дру́гії подумайі / шо ба́ба ни ўм'іі се завіти / Бо ви задуже́ гонорóво се завіли.*

ЗАЛУП'ЮВАТИСЯ – підніматися вгору, задиратися: *Ви ни відите / ѓек у вас плаш' залупіўсе / отак ішли́ ѓістé селом / ік наї ни ка́жу / хто / Ік кому́с се ни ўдайé / то наї менé ни засва́тайут / о.*

ЗАЛЮТУВАТИ – почати лютувати: *Заўтра Стр'ітен'і / а морози ад'і йек зал'утувáли / Йо / каўт / шо ш'і за дв'і нед'іли так маїї бути / а потóму завёрне на весну / і зима ўтеч'ёт гор'і.*

ЗАМАЇТИ ХАТУ – прикрасити хату зеленню (гілками дерев) напередодні Зелених свят: *Замайіти хату маў тáто / а ми з мамоў пор'ётки робіли / йісти варіли / гóлуниц'і с крупіў кукурудз'іних máли бути / ін'ч'і н'і / дéколи сам'і жорніли курудз'и на крупі; Майіти хату майён'ім / це ч'олов'іч'а робóта / майіли дубовін'ім / березіноў / ліпоў.*

ЗАМАЛАНКУВАТИ – отримати певні кошти (винагороду) за маланкування (щедрування): *Йо / шош трóхи замаланкувáли / áле ходіли по виборних / ни ў кóжду хату / та то л'ўде би бойéлисе і ни дўже пусkáли / ікіо наперёт се ни договоріли / бо ни знайіш / когó перéбраного пўстиш у хату / це прáўда / шо скáжеш? / ў нáшому кутику сего́року з:агод'і пол'ігáли спáти / ни с'в'ітіли с'в'ітлá / вітко / ни хот'іли маланок / а ў нїжним кинці маланкувáли / Óл'а казáла / шо нав'іт' роспіван'і мут потім робіти / таї ш':е шо важнé? / ў дéкотрих сéлах на Буковін'і удніну тотó рóbйут / а ў нас малánка пізно се зач'інаїі / дес у дес'ётїі годін'і і доўпїўноч'і / старш'і тогді ўже дрўгї сон віжут / а йїт би з:агод'і / колї ни йе гет тёмно / то бўло би бїрше ох'іч'них до малánки / таї іт би ўна ни робіла шкóду / оц'é / наї жертуїї / áле шкóду робіти ни вóл'но / а ўна дéколи рóби.*

ЗАМАЛЮВАТИ – згруб., перен., сильно вдарити: *Одін рас замал'увáў у фафл'ўгу / бїрше ни трéба бўло / ме памн'ітáти / Йої / а то ч'о йіс такé рóbїў? / За погán'і слиўц'á / бабó / Йої та мих шош йіму сказáти / а ни се бїти / йої / мут л'істи ў óч'і / терентуїу / шо прїйдут.*

ЗАМАСТІТИСЕ – докон. до ЗАМАСТЮВАТИСЕ: *Уваж'ётe / абéсте ни замастілисе / бо то сáж'іне; Мáтко / ч'ем ви так се замастіли на лицї ? / мóже / корóва фостóm дáла? / анўко ўбитр'іц'е.*

ЗАМАСТЮВАТИСЕ – забруднюватися: *Замастїўсе йіс / ік пóрос'і / анў їді переберїсе / і то бóрзо / Йа ни замáс'т'уваўсе / то самó се замастіло / йа шо / дурнїї / у грус' л'ігáти?*

ЗАМАТУЛЬКАНИЙ (ЗАМАТУЦЬКАНИЙ) – недбало закутаний: *Перед'н'їш:ими рокáми ўнá ни ходіла такá заматўл'кана та ин'апáта / шó т:о знач'ейї / йік нимá дóброго жит'á? / жїнка перестайé собóў питáти.*

ЗАМАТУЛЬКАТИ (ЗАМАТУЦЬКАТИ) – надміру закутати когось: *Йек це ви так заматул'кали дитину? / ге? / йек уна майі дїхати? / ану абї йа вас так позамотувала / вам би дóбре бóло?; Пóвер'х ш'єпки заўїїзала дитїн'ї ш'ї фўстку / так заматуц'кала / шо лиш нис стирч'єїї / бойїц'є / шóби хлóпец ни застудїўсе / бо вин нидáўно слабуваў / а йа каў / шо то ни йе здóрово / бо йїк бóде йїму гор'їч'є / то скóрше мóже заслáбнути; Заматуц'кала малóго / áле так / шо вин головóў рухнуў / і вўхо гóле се зробїло / Ну то ўна так зробїла / шóби вўхо натслухáло / шó ч'ўти / Х'їбá шо так / лиш би потóму ни нар'їка́ла / шо ўно зач'єло дитїну бол'їти / шóби ни казáла / йої / шо робїти? / порáт'те м'їн'ї.*

ЗАМАТУЛЬКАТИСЯ (ЗАМАТУЦЬКАТИСЯ, ЗАМАТУЛЬКУВАТИСЯ) – “завитися” недбало, неакуратно чи, на думку мовця, занадто тепло; надміру закутати, загорнути майже всю поверхню обличчя: *Молодїц'а / а заматул'каласе / йїк старá ба́ба / И:ї / зле говорїши / бо нáш'а ба́ба такá штрамáч'ка / шо когó хоч' заветїт; Заматул'каласе / таї їдетé так'ї / йїк стáриц'а; Так заматуц'каласе / шо лиш óч'ї вїтко; То теплó / ч'о ви так заматуц'каласе? / морóзу нимá / ўпр'їїте; Заматул'каласе / таї ш'ї фўстку навїворот' убрáли / ої шо фáїно.*

ЗАМАЦЬКАНИЙ – зруб., забруднений (про одяг, обличчя): *Ни вїд'їла йїс / шо дитїна йєшницеў лицé замáц'кала? / ум:її; Зробїў йїс / алé с'т'їна ад'ї їка замáц'кана / ти ни здогадáўсе / шо то ме брїскати на с'т'їну? / мїх надвор'ї с тим се возїти / а ни ў хорóмах.*

ЗАМАЦЬКАНО – пох. від ЗАМАЦЬКАНИЙ: *И:ї / йек цисé ўберáти? / ви ни вїдите / шо здолїни замáц'кано?*

ЗАМАЦЬКАТИ – забруднити: *Їк берєш цїл'їндер / то здолїни / ни замáц'куї рука́ми усїї / бо л'áмпа ни ме фáїно с'в'їтїти; А шо йїс робїў / шо так замáц'каў свїдер на рукавáх? / де цисé гóн:о се видипрáти? / то їкїс шм'їр / то ни болóто / аг'їнацїсе / Йа сам вїжмáч'у.*

ЗАМАЦЬКАТИСЯ – забруднитися: *Трóхи йїс замáц'каўсе / алé н'їч'ó / затó помїх вўїн'ї барабул'кї поперенос'увати / де ўна би цисé самá зробїла?*

ЗАМАШНИЙ – той, що переважає когось у чомусь, передусім – у рості: *Вáш'а д'їўч'їна замашн'їш':а / йїк нáш'а / ад'ї / на цїлў гóлу.*

ЗАМАШШЄ́НИЙ, ЇК (ІК) ЧЬОРТ (ДІТТЬО) – дуже брудний: *Д'іти сам'ї отутки їгра́йуц:е / ч'о за німи н'іхто́ ни дівуц:е? / замаш':ен'ї / їйк ч'ортї / каўт / шо цєглу с цєїї гліни робїли / мут псџви бўду робїти.*

ЗАМА́ШШІ́НИЙ (ЗАМАШШЄ́НИЙ) – 1) забруднений: *Д'іти замаш':ін'ї ў нєїї ни хџд'ут / уна́ дівуц:е за німи / ў нєїї нима́ ход'іко́її ходїти; 2) за́машчений: Замаш':енїї к'їстом горш'џк поклїли ў п'їч'; Дирџк ужє нима́ / ўни замаш':ен'ї гліноў.*

ЗАМЕ́КАТИ – 1) почати мекати; видавати звуки, схожі на “ме” (про козу): *Замєкало / заблєйїло / і стаїн'а ожїла; 2) знев., почати говорити: Замєкаў буў / сказав'їкєс слџво / але то́го мєкан'а н'іхто́ ни слўхаў.*

ЗАМЕКЕКЄ́КАТИ – те саме, що й ЗАМЕ́КАТИ¹: *Кџзї так замекекєкала / ік би вџўка ўздр'їла / іг би з нєїї шкїру мали дєрти.*

ЗАМЕРЗЛЄ́К, -їка – мерзляк; людина, яка швидко мерзне, боїться холоду: *Ої ти / замерзл'єку / ўбрїєсє / їйк капўста / а нис дал'ї студєнії.*

ЗАМЄ́РСТИ (ЗАМЄ́РЗНУТИ), ЇК (ІК) КОЧЄ́Н – дуже змерзнути: *Рукї ни ч'ўла / ўна замєрзла бўла / їйк коч'єн / іг би ни мойї.*

ЗАМИЛ'ІТИСЕ – помилитися при виконанні якоїсь дії, наприклад, при написанні: *Два рїзи замилїўсє / але ўжє л'їтше / їйк бўло ўч'єра.*

ЗА МІ́ЛУ ДУ́ШУ – охоче; з радістю; з великим бажанням: *Їїєк ни пїде? / за мїлу душу пїде / їа герентўїу / ме рошч'їхїтисє / так б'їч'ї.*

ЗАМИ́НДУВА́ТИ (ЗАМИ́НДџВУВАТИ) – повідомити (повідомляти) про щось в органи влади: *Та Їван ни пїде заминдува́ти / абї шо / бєсте ни переживївали / Їуц'кџ пишџў би / а вин / н'ї.*

ЗАМИ́НДУВА́ТИСЕ (ЗАМИ́НДџВУВАТИСЕ) – повідомити (повідомляти) в органи влади про щось, скоєне особисто: *Зробїў буў авїр'їїу ї сам заминдуваўсє / кїже / шо тормџзі се збївили.*

ЗАМІ́НЄ́ТИ – поміняти: *Зам'ін'єї м'ін'ї цисў бавєнку на жџўту їїасну / бо смїх уздр'їла / шо тємноїї мїїу дџста / а цєїї / пїў шўл'ч'їка.*

ЗАМІ́НЄ́ТИСЕ – помінятися: *Ми з Їванкџм зам'ін'єлисє бўли нџжиками / а потџму розм'ін'єлисє / їа ни схџт'їў / бо увїд'їў / шо м'її крїш:її / і рубїїї вин л'їтше.*

ЗАМІ́НЮВАТИ – недок. в. до ЗАМІ́НЄ́ТИ: *џл'ко / зам'ін'єї цєс мџтџк вулїч'ки на зелєнїї / м'ін'ї ни стаїє доплєстї касєтку / Зробїла бїх ц:є з рїдоў душєў / але зам'їн'увати ни мџжу / бо то ч'ўжє / то Иванўш':їхї / М'їц'а їїї принєсла / х'їбї бес у нєїї се запїтїла.*

ЗАМІРИТИ (ЗАМІРИТИ) – виміряти: *Ану́ / Ва́с'ку / зам'і́р' / кіл'ко ш'і дош'о́к трéба бу́де на підло́гу / наї́ зна́йу / ци ста́не цих.*

ЗАМІРИТИСЯ – націлитися: *Аг'і́ на те́бе / ч'ем' і́йс зам'і́риу́се? / та цим' і́йк кін'нути / то мо́жно ўби́ти / шо т:и со́б'і́ гадáйиш?*

ЗАМІСЮВАТИ – замішувати (здеб. про тісто): *Т Прибра́же́н'і́йу рога́л'ки у кру́глих та́сах пеклі́ / заві́ван:ики / у квад́рато́вих / ні́ських / а на пере́вертан:ики бра́ли разо́ву му́ку / зам'і́с'ували / і́к на хл'і́п / бра́ли зелéну цибу́л'у / п'і́р'і / брі́ндзи́ / робі́ли пере́вертан:ик / кла́ли йі́го на крайові́й лист капу́сти і́ подóво / на дн'і́ пéч'і́ / пеклі́ / а йі́к робі́ли? / та́к'і́к велі́кий пі́рих / ўсе́реді́ну накла́дали цибу́л'у з брі́ндзо́у і́ зал'і́пйували / ба́ба потóму водо́у йі́х зма́с'т'ували / на капу́с'т'і́ ўни́ се пеклі́ / капу́ста ви́ш'ушуваласе́ / а тогді́ / і́к пере́вертан:ик се ўп'і́к / вит'і́гáли с пéч'і́ / вин ми́х здо́ліни́ бу́ти трóхи підгор'і́лий / алé то н'і́ч'о́ / но́жиком легóн'ко то́то ч'о́рне шч'éс'т'увалосе́ / і́ ўс'о́ / мош' і́йго́ йі́сти ци ко́му́с дава́ти за Прості́бих / рога́л'ки і́ заві́ван:ики ў та́сах пеклі́ / а пере́вертан:ик на капу́с'т'і́но́му листку́ / то бу́ло ду́же пригі́сне.*

ЗАМІТ, -у – дерев'яні колоди (“ковпчіки”), з яких формують стіни: *Маї́стрі́ звел'і́ і́ накрі́ли ха́ту дра́ниці́'ами / а газда́ ўже́ сам робі́у́ зам'і́т / вин ци́се ўм'і́йі́ / таі́ на́в'і́т' і́а / шо жи́нка / ўм'і́йу.*

ЗАМІТУВАТИ – формувати за допомогою “ковпчікив” стіни хати: *То ни́ ко́ждий ўм'і́йі́ зам'і́тувати́ ха́ту / бо дл'а́ це́го трéба́ се розум'і́ти / зна́ти маї́строву́ робо́ту / прі́м'і́ром / і́к наші́ д'éд'а.*

ЗАМІТЬ, -і – 1) замет: *Кóло Мої́сакóвих заї́шла ў та́ку за́м'і́т' / шо с'н'і́х по гру́ди / ві́тко / йéма і́кас бу́ла / до ба́би мо́кра мо́кр'і́с'ка при́шла; 2) заметі́ль: І:і́ / ни́ і́д'і́т н'і́ку́да / бо сегóн:е́ ни́ ві́дите / і́ка за́м'і́т' / хо́ч'і́те се за́студі́ти? / ни́ і́д'і́т / сид'і́т у теплі́.*

ЗАМІШЄТИ КУЛÉШУ (КУЛÉШКУ) – приготувати, зварити кулешу: *Йа́ нач'і́сінку́ зам'і́ш'éйу́ кулéшку́ / і́ ми по́пойі́мо.*

ЗАМКНУТИ (ЗАПЕРТИ) СВОЮ ЗАГОРОДУ (ВЕРШУ, СВІЙ ПІСОК) – згруб., замовкнути: *Вин ка́заў при́ мін'і́ / Жи́нко / замкні́ сво́йу за́горо́ду / стулі́ ха́воч'ку́ / ни́ робі́ / шобі́ і́а бу́ў зли́ / а ўна́ да́л'і́ / таі́ да́л'і́ / то́го Лес'о́ се ўсе́рди́ў / та́ке́ би́ ко́ждий ч'о́лов'і́к ни́ подарува́ў.*

ЗАМКНУТИСЯ В СОБІ – заглибитися у свої думки, переживання; ні з ким не ділитися ними: *Іг би́ Васи́лі́ха ни́ замкн́у́ласе́ ў со́б'і́ / а ро́сказа́ла / шо́ йі́і́ му́ч'і́йі́ / гризе́ / то мо́же / би́ і́ сла́бости́ це́йі́ ни́ бу́ло / а то ўс'о́ вид'і́ нерви́ў / ўс'о́ з гризóти / це́ ш'і́ за Пол'ш'і́ оді́н л'і́тні́к д'і́дови ка́заў.*

ЗАМНЄТИНА, -и – вм'ятина: *Ў пўтнн замн'єтина / бо малій іграўсе таї каменем шкóду зробиў / кáже / шо хот'їў знáти / ци бл'єха дўж'а / І шо? / Ну та ўже знáйї / і ми вїдимо.*

ЗÁМНІТКА, -и – корм для курей та іншої домашньої птиці із кукурудзяної муки чи комбікорму й дрібно посіченої трави: *Зроби́ зáмн'ітку кўрем / додáї трóхи барабу́л' у н'у / лиш вїм'иш'її фáйно / а корóв'ї бур'їну кин' / А мóже / кўрем пшени́ц'ї кїнути?*

ЗÁМОК, -мкá – суглоб: *Рўки ў замкáх бол'ўт / плéч'ї / мої / шó т:о знач'єйї в'ис'їмдис'єт' / Бабó / а мéне ў сóрок ужé крўти / і шо? / кому́ йа мáйу їти квóлитисе? / аў в'ис'їмдис'єт' ужé ни ўстит слабувáти / то нáв'їт' пасу́йї ікўс слáб'ис'т' мáти.*

ЗАМОРОЧІТИСЯ – через клопоти втратити здатність розумно діяти, пам'ятати про щось: *Заморóч'їласе с тїми кур'єтами / таї забўла / шо кўри пиў днїни запéрт'ї ў курникў / фáйна з мéне газдїн'а / ої шо фáйна.*

ЗАМОТЕЛІЧИНІЙ – згруб., дуже заклопотаний, млявий; очманілий; іноді вжив. з ІК (ІК): *Ходїла / йїк замотеліч'їна / Ну то так / ік тїл'ко ни спáти / то хто такé гóден вїтримати?; В'їдэў / на дош' / бо ч'о би йа бўла такá замотеліч'їна? / гаи шош двойїц'є ў оч'эх.*

ЗАМОТЕЛІЧІТИ ГОЛУ КОМУС – згруб., заморочити: *Ік зач'єў видрán'а кáн'кати / то м'їн'ї гóлу ч'єсто замотеліч'їў / йа ї половїну тóго ни зроби́ла / шо ў кўтан'ї се налэжи зроби́ти.*

ЗАМОЧІ (ЗМОЧІ) – подужати, бути здатним щось виконати: *Верé / гон':ї ми тотó замоч'ї сегóроку / ци нáрик мемó к'їн'ч'єти?*

ЗАМОЧІСЕ (ЗМОЧІСЕ) – зосередити зусилля на реалізації задуманого: *Мош замоч'їсе на вес'їл'є / на фáйну пóўницю / на велику хáту / хтос гóден на ц:е с'т'їгну́тисе ї зроби́ти / а хтос тотó нікóли ни подўж'їйї / то ни по нéму; Вїдиш / одовїц'а / а на їку господáр'ку замоглáсе / і д'їтїй повиўч'увала / і ўнўкам помогáйї / То / Дóц'ко / мош замоч'їсе / ік йїхати на зарїпки с'в'їтáми / а ўна дэс'їт' рóкїў дес бўла / лиш два рáзи на рик приїхáла / зароби́ла коп'їку таї стáла на нóги / а йїк дóма сид'їти / то де гóден так пидоїмїтисе?*

ЗАМРІГАТИ – згруб., знев., закліпати: *Гáн'ка лиш оч'єма замр'їгала / йїк узд'р'їла такў процéс'їйу; Вин ни знáў / шо сказáти / лишєн' оч'єма замр'їгаў / а йа соб'ї подўмаў / мр'їгаї / мр'їгаї / гадáў йїс / шо ти одén розумнїй / а ўс'ї дурн'ї ци беленї обїїлисe?*

ЗАМУРГАНІЙ – брудний, замурзаний: *Кудá йіс зибраўсе такій заму́рганій? / ану подиві́се ў дзе́р'кало / ну шо / фійст фа́йній?*

ЗА МУС (ЗА МУ́С РОБІТИ, ЗРОБІТИ) – не хоча́чи; виконувати якусь роботу тільки тому, що треба: *Н'іхто́ ў колго́с'н'і ни хот'і́ў робі́ти / за мус робі́ли / бо кудá бу́ло д'і́тисе? / и:і́ / на́й ни зга́ду́йу за т:о; Ану́ бес заста́вила йіго́ шош робі́ти / ни пі́де / абес ни зна́йу шо робі́ла / за мус н'іч'о́ ни зроби́ / а йік пи́диі́ти по до́брому / ўс'о по́мо́же / ме буркот'і́ти / шо ба́бі ў хат'і́ сид'у́т / а ч'олов'і́ка заста́ўіе́йу́т робі́ти / але́ йа́ лиш тогді́ ц'і́хо / Іва́нку / Іва́нку / тре́ба / та́й вин затиха́йі / на́в'і́т' мо́же се за́пита́ти / га́й / ка́жйі́ / шо ш':е́ / до́ки йа́ ни переду́маў; Йа́ зроби́у / але́ ни за мус / за мус ни бу́ду ру́ки масті́ти; За мус при́йшла́ / бо зна́ла / шо тре́ба / лиш оу:е́.*

ЗАМУЦУВА́ТИСЕ (УМУЦУВА́ТИСЕ) – настоя́тися: *Бори́' ма́йі заму́цува́тисе / тогді́ вин до́брий / а ни так / шо зварі́ла / і́ за м'і́ну́ту йі́сти / так н'і́ / вин ма́йі ди́і́ти сво́го.*

ЗАМШЕН'Є́К, -іка́ – згру́б., худа, заморена, квола людина чи тварина: *То́ замшен'е́к / пи́ў ч'олов'і́ка / де́ вин го́ден робі́ти?; Наш кит ни б'і́ду́йі́ / фа́йно йі́ст / але́ ад'і́ і́кіі́ замшен'е́к.*

ЗНА́ДАТИСЕ – занадто́ часто з'явля́тися, приходи́ти: *То́ / в'і́д'і́й / лис за́нади́ўсе / бо ў́же дво́х ку́риі́ нимá / А мо́же / ш':е́ хтос л'у́би ку́р'і́тину? / ге? / ни зна́йі́те та́кіх? / шо л'у́бйу́т ку́р'і́ч'у зу́нку?*

ЗАНІ́ДІТИ ГОСПОДА́РЬКУ – занедба́ти господарство: *Зані́д'і́ти господа́р'ку ле́хко / дл'а́ це́го велі́кого тру́ду ни тре́ба / а напра́вити пото́му / т'е́шко / мо́жно рока́ми с то́го вихо́діти.*

ЗАНІ́ДІТИ ЗДОРО́В'І́ – втрати́ти сили, здоро́в'я: *Ік зані́д'і́ти здоро́ўйі́ / ни дба́ти за не́го з молоді́х ро́кіў / то шо хот'і́ти на ста́р'іс'т'? / ві́тки ўно́ о́змец:е? / абес зна́ла / ста́р'іс'т' ни дода́йе́ здоро́ўйа́ / а йіго́ ви́доі́ма́йі; Кур'і́нка помо́гла́ зані́д'і́ти здоро́ўйі́ / а шо йі́с / л'у́пч'і́ку / гада́ў?*

ЗАНІ́ДІТИ ХА́ТУ – занедба́ти, занеха́яти ді́м (хату, кі́мнату): *Зані́д'і́ли гет т:у хач':е́ну / шо з:а́ду / а малі́й про́си зроби́ти ў́ ній ремо́нт / і́ ка́же / шо ме́ соб'і́ та́мки се ў́ч'е́ти / абі́ йі́му́ н'іхто́ ни зава́ж'е́ў / Ну́ та до́бре ка́же / на́й бу́де / за па́ру ден' то́то мош зроби́ти.*

ЗАНІ́ДІТИСЕ – знудьгува́тисе: *Мус робі́ти і́кіі́с ру́х / бо ми ў́же зані́д'і́лисе ў́ цих бур'і́на́х та́ ў́ це́му ку́тан'у / ві́жу / шо це́му к'і́н'ц'а́*

крайіу нима і ни буде / За дв'ї нед'їли се розв'їймо / ў Мітра вуїкового на вес'їл'у / то нидоўго ч'їкати.

ЗА “НИ ЗНАЮ” НИ КАРАЮ – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: мовчання – золото; не говори зайвого, бо це може спричинити неприємності тобі чи комусь: *Хто тебе просіў росказувати вуїн'ї / кудá пишла ма́ма? / абес знала / за ц:е меш бі́та / мо́же / хот' тогди́ запамн'їта́йиш / за ни зна́йу ни кара́йу / хатні́м росказу́ї / а ч'ужі́м / н'ї / кажі́ ни зна́йу / ма́ма м'їн'ї́ ни сказа́ла / ота́к кажі́.*

ЗАНІКАТИ – заховати чи просто покласти щось у певному місці й забути, де: *Занікала дес свої́ї ка́пц'ї / аг'ї́ / де ўни мо́жжут бу́ти? / мо́же / Йі́лена ўбра́ла? / ни ви́д'їу́ йїс? / Йа́ / бабо́ / йїх ни соко́т'у / і ви менé ни наїма́ли на ц:е / А де йїс се наўч'е́ў так змудра витпов'їдати?*

ЗАНІКАТИСЕ – загубитися: *Занікалосе веретено́ / ўно́ бу́ло с куде́леў / де ўно́? / Та́же та́мки / де куде́л'а.*

ЗАНІХТИЦЯ, -і – мед., гнійне запалення під нігтем: *Приклада́йу солоні́ни до па́л'ц'а / бо ма́йу заніхти́цу / солоні́на вит'їга́йї.*

ЗАНІЦЬКАТИ (ЗАТІЦЬКАТИ) – покласти щось і ни могли знайти; забути, де поклав: *Заніц'кала грóш'ї та́ї шука́йу / гет забу́ла / де ўни / а то ў кише́ни ў футе́рку / ота́м пул'аре́ц.*

ЗАНОСАТИЙ – про людину із занадто великим, на думку мовця, носом: *Ус'о́ наї́ би бу́ло / але́ тої́ нис / ік рúч'ка вид двері́ї / тикі́ заноса́та д'ї́ука / наї́ кажут / шо хóч'ут / Ну та́ йїго́ ни притне́ш / у́жé ікї́ йе / та́кії ма́йї бу́ти; Ігбі́ то буў́ хлóпец / то кудá ни йшло́ / а д'ї́уц'ї с та́кі́м но́сом кудá се показу́вати? / тогó́ йа сказа́ла / шо заноса́та / Але́ то йїйї́ ни пас'ку́ди / та́ за неў́ гінут парупкі́ / а за ва́шоў́ Вас'уткоў́ шош ни дў́же ч'у́ла / хот' нис у не́йї гїр'їшні́й ваш / та́кії́ / ік ц'áпоч'ка.*

ЗАНОСИТИ – безос., тхнути, “видгонити” чим-небудь: *Вид них до́бре занóси гно́йїм / ни хóч'їц:е сварі́тисе / але́ хто рóби гно́йїўку́ пит парканóм ў сус'їда? / А йа скаў́ / бо ўрас ме́ц:е т:о н'у́хати.*

ЗАНОСИТИ – довго носячи, робити щось брудним, зношеним (про одяг): *Це с'в'їто́шне ўбран'е́ / ни ўбера́ї́ бут'колі́ / бо занóсиш та́ї ни меш ма́ти / шо ў нед'ї́лу ўбра́ти.*

ЗАНОСЮВАТИ – зношувати (про одяг), робити його малопридатним для використання: *Ни занóс'уї́ так спóн':ї́ / бо ни бу́де*

ма́ти ў ч'ім до шко́ли пита́ти / х'іба́ меш д'ідов'и порт'ініц'и ўбера́ти / соко́ти трóхи / ко́ло ха́ти мош і ў старо́му ході́ти.

ЗАНО́СЮВАТИСЯ – від довгого носіння ставати брудним, зношеним, непривабливим (про одяг): *Це пра́ўда / шо ўбра́н'и зано́с'уїиц'е / але́ то ни бу́ло би́ так / ітбі́ маў іі́го бога́то / зо дв'і́ три скрі́ни / Ог'о́ / тої́ одної́ї до́ста / нашо́ тіл'ко? / ни меш іі́го ква́сити.*

ЗАНО́ШЕНИЙ – брудний, несвіжий, зношений (про одяг), який не має привабливого вигляду: *Шма́т'и зано́шене / йек у тако́му іде́ш у м'істо? / перебе́ри́се / абі́ л'ўде ни обзе́ра́лисе за тобо́ў.*

ЗАНЮТО́ВУВАТИ – недок. до ЗАНЮТУВА́ТИ: *Наї́ соб'і́ зан'уто́вуї / а ва́ше і́ке д'і́ло? / вам н'і́хто́ н'і́ч'о́ ни ка́же / таї́ соб'і́ ц'і́хо сид'і́т.*

ЗАНЮТУВА́ТИ – 1) запам'ятати: *Ві́диши / пї́єні́ / але́ ўс'о зан'у́туваў / А то́ / л'ў́пко / ни зна́ти / ци́ вин шо́ш пиў / ци́ лии́ так удаваў;* 2) записати: *Зан'у́туїу ў зоше́т то́то / шо ви сказа́ли за л'і́ка́рство / бо забу́ду / а з'ет' ме се пита́ти / абі́х зна́ла / шо каза́ти.*

ЗА ОД́ЕН КОШТ – однаковою мірою: *То́ за од́ен кош́т / на одно́ вихо́ди / йі́ек ни раху́ї / кудá ни кру́ті / сам'і́ ві́дите.*

ЗА ОДН́ИМ ЗА́ХОДОМ – одноразово, одночасно з чим-небудь: *За одні́м за́ходом і́ д'і́тїї́ видизна́їїмо / уздримо́ / йі́ек уні́ та́мки тазду́їут / і́ шош ку́пимо / т:о́ / шо тре́ба ў ха́ту.*

ЗА ОДНО́ГО БІ́ТОГО ДВО́Х НИБІ́ТИХ ДА́ЮТ – життєві випробування, досвід дають змогу долати перешкоди, уникати помилок: *Йо́ / так ка́жут / за одно́го бі́того дво́х нибі́тих даї́ут / а шо ўно́ знач'е́її? / ну́ / та́кії́ прі́м'ір / ма́їу ўну́ку / ўна́ се ўч'е́її і́ ві́жу / шо ў нау́ц'и́ т'е́шко і́е / лехко́го нима́ / але́ ўже́ хто ўч'е́їїц'е і́ ві́ўч'і́ўсе / то́т бі́тиї́ / вин бога́то ў́ жит'у́ прої́шоў / на́в'і́т' і́к ш'і́ ни і́е у вели́ких рока́х / вин бі́тиї́ / а нибі́т'и́ / це́ то́т'і́ / шо ни ўч'е́лисе і́ ни зна́їут / шо знач'е́її грі́сти на́ўку / ци́ то́т'і́ / шо ни зна́їут жит'а́ / гаї́ скажі́ / то́ ко́го ти́ бес бі́рше уваж'е́ла і́ пош'і́нува́ла ? / бі́того́ ци́ нибі́того? / ге? / бо́ і́а бі́того.*

ЗАОРА́ТИ НО́СОМ (НО́СОМ ЗАОРА́ТИ) – згруб., упасти обличчям, сильно вдарившись: *Ни спа́мн'і́таласе́ смих / і́їк упа́ла / фист но́сом заора́ла у ві́воз'и́ / та́меч'ки́ маї́ бі́рше би́ се зда́ло шу́тром посі́пати / бо́ хо́ўско́ дў́же / круго́м ле́ді́ / ві́тко / ни од́ен та́ке́ погóстиў / бо́ і́ Фе́ді́ха хро́майї́ / і́ Лес'о́ па́лець уло́міў.*

ЗАОСЕНУВАТИ – виконати всі осінні роботи: Д'єкувати Бóгу / заосенувáли / ш'ї лиши здáлобисе ниў с'л'ушки скопáти / áле це кавáл'ч'їк / їк ни виїде / то навес'н'ї / то ни б'їдá.

ЗАÓСТРИЙ – занадто гострий: Ниш о́стриї / мóже / нáв'їт' заóстриї / тогó страху нимá / шо ни ме рубáти / ме / ш'ї ї йек / так шо уваж'ей / їк рубáйїш солонїну / абес пáлец ни ч'вáхнула; Шо сказáти? / заóстриї росїў / пересолїли йїстé / таї пéрцу дáли / їк ни знáйїу / шо; Дл'а дитїни цис'ї ножич'кї заóстр'ї / до папéр'їў їнчих трéба; Д'їўка фáйна / алé заóстра / їкás гаш л'ўта вигл'їдáйї / м'їн'ї такé се ни ўдаїе / áле то шо / йа се жéну? / наї Кóц'о сам дївиц'е.

ЗАÓСТРО – присл. від ЗАÓСТРИЙ: Івán заóстро берéц'е до дитїни / ш'ї перепўди / так на дитїну кр'їч'ети ни мóжно / абес йїму сказáла / Ви мáма / ви йїму ї каж'їт; Штефán заóстро берéц'е до малóго / кажї шош йїму / наї полéкше / там ш'ї нимá когó дисципл'їнувáти / Мамó / йа ї слóва ни скаў / бо малїї гет роспустїўсе / ви йїму потакáйїте / рóбите вóл'у / то вин ужé н'їйéкого стрїму ни мáйї.

ЗАПАДÁТИ – випадати (випасти) у великій кількості (про сніг): Їк западáйїут с'н'їгї / то с тих хатїї / шо ў вер'хáх / л'ўде ни гóн':ї ви́братисе; То мóже так запáсти / шо с'в'їт бўде нимїлиї / бо ў голов'ї ме крутїтисе однó ї т:о самé / однó ї то самé / йої / йек йа мáйїу ў стáйн'у питї / їк то ни промéтено / їк зимá по вікна ўпáла; Так'ї запáли с'н'їгї / так'ї зáмет'ї / шо допидгрудї.

ЗАПАЛІТИ – 1) розкласти вогонь (ватру): Запáлила вáтру / наї би ў хát'ї трóхи прогр'їлосе; 2) засвітити (про гасову лампу): Запáли л'áмпу / áле дивїсе / ни розбїї цїл'їндер / бо бїрше нимá / це пос'л'їн:її.

ЗАПАЛІТИСЕ – зіпрїти, почати псуватися, гнити (про сїно, свїжоскошену траву та їн.): Унї рán'че ни мáли корóви / алé купїли ї зач'ели робїти с'їно / скосїли таї вохкé скїдали / а то отáвá бўла / а отáва вариўкá дл'а шўшен'а / ї вїткó / шо тўго скїдали / бо вид остривї отáва лиш приўїела / ї с'їно запáлилосе / т:о / шо пóвит крайїў їшлó / т:о н'їч'ó / т:о дóбре / бо крайї обв'їтр'увалисе / а ўсередїн'ї остривї запáлилосе / ну а йїк унї цисé ўзд'р'їли / то гáї / йег би тотó продáти? / ї шо бестé сказáли? / л'ўде се ни пол'їнувáли вїл'їсти на остриву / налїти звér'ха водї / шобї тóму / хто ме купувáти / сказáти / шо то вид дош':ў / бо дрўгїї такóш ни дурнїї / вин пос'їгне рукóў усередїну / таї уч'ўїї / шо ўно мóкре / алé мойá мáма йїк цисé ўч'ўла / пишлá тудá се подивїти /

посмотріла с'їно / ї сказала / н'ї / то ни білисте с'їно / то отáva / і ш'ї до то́го зле скідана / то́го се запаліла / то ни вид воді / ўна стала ўсередін'ї / йїк клóч'ї / вітко / шо к'їмака́ми кла́ли ї ш'ї до то́го фіїст запл'їскували / а так се ни рóби / на остриву́ трéба бу́ло тонéн'ко ї легóн'ко кідати / ни дотиска́ти сілоў / шобі ўна ни запл'їскуваласе / тогди́ би бу́ло до́бре / а так шо / ўна му́с'їла се запаліти / але́ то молод'ї гáзди / ўни худóбу ни держ'éли / н'ї с ким се ни порáдили / таї то́го такé погóстили / бо йїм ко́ждей стáрший гáздá сказаў би / так ни роб'їт / бо ме гніти.

ЗАПАМНІТАТИ – запам'ятати: Запамн'їтаї соб'ї / йек ти до дру́гого / так дру́гий ме до тебе́ / зроби́ кому́с до́бро / то ўно́ до тебе́ ве́рнец:е / абі́ йек / абі́ ўч'óму / а при́їде / це ўже багат'ма́ спрахтико́вано.

ЗАПАМНІТÓВУВАТИ – недокон. до ЗАПАМНІТАТИ: Шо зробиши? / ма́йїш наўч'éтисе запамн'їтóвувати / шо ка́жут у шкóл'ї / а ни гóден / то за́писуї / бо шо ци́се за робóта / ни знáти / шо ма́йїш до́ма зроби́ти? / ў тебе́ ко́ждей ден' н'їч'ó ни заўдава́ли / Га́ни заўдайу́т / а тоб'ї н'ї.

ЗАПАРИ, -ів – тільки мн., зашпори: Рукави́ц ни ма́ла / то так'ї за́пар'ї заїшли́ / шо страи́не / ру́ки ду́же бол'їли / до́киў йїх видигр'їва́ла.

ЗАПАСА́ТИ (ЗАПА́СТИ) – таємно випасати худобу на чужій території: Гаї диві́се судá / оту́тки / повід Ан:їцино́ї присади́би / йа ни силі́ла тут кузу́ / ни па́сла коро́ву / ўна ц':ї дни ў ме́не ў ста́їни / а диві́се / йек хтос за́пас / і хто ц:е / догада́тисе ни йе т'éшко / то лиш уна́ / пусkáйї до́с'в'їта коро́ву і м'ін'ї за́паса́йї траву́ / а ч'о? / бо дру́гий ни гнаў сво́йу́ коро́ву по́ч'ерес йїйї присади́бу / то лиш Ан:їца́.

ЗАПАСКА, -и – жіночий тканий одяг з однієї полотнини, який одягають поверх довгої сорочки, в особливий спосіб закріплюючи крайкою: Це ш'ї ма́мина за́паска / на Вели́гден' у ниї до цéр'кви хóжу.

ЗАПА́СТИ – отримати від когось платню за те, що пастушив (пас козу, корову та ін.): Гаї роска́зуї / шо йїс ў д'їда за́пас? / Ті́л'ко / шо ста́не на ро́вер / Мої́ / та д'їт тоб'ї платіу́ ш'ї бі́рше / йїк робі́тникови / йа би тако́ш наїмі́ласе пасту́шити / Ву́їно / а ў вас до́ма ўс'о поробле́но / шо ви хот'їли бе́сте наїмі́тисе? / д'їдо каза́ў / шо гáздин'ї ма́йут сво́йу́ ха́ту ї господа́р'ку пантрува́ти / а ни ходіти ч'ужі́ми хата́ми.

ЗАПЕРА́ТИ (ЗАПЕ́РТИ) – зачиняти (зачинити): *Ти запе́л:а хату? н'іхтo ни ўл'ізе ? / дивісеко м'ін'і; Запрі двер'і / бо студ'ін' / маї л'ітше притисні; Запрі хату / таї ході трoхи судá.*

ЗАПЕРА́ТИСЕ (ЗАПЕ́РТИСЕ) – зачинятися (зачинитися): *Двер'і цис'і шош барахл'ут / ни заперáйуц:е дoбре / мoже / малій х'ітáўсе на них?*

ЗАПЕРІ́ЗУВАТИ (ЗАПЕРЕЗÁТИ) – підперізувати (підперезати): *Ни трéба малoго запер'ізувати / і так фáйно / пасoк ме тисну́ти.*

ЗАПЕРІ́ЗУВАТИСЕ (ЗАПЕРЕЗÁТИСЕ) – підперізуватися (підперезатися): *Ти ни ўм'ійш запер'ізуватися / то тўго мáйї бўти / бо зáпаска ни ме держ'ётисе; Заперезáўсе вуч'куро́м / таї бўде / голоўне / абі спoн':і ни ўпáли / так / пáруч'і ? / ти ч'ії? / ч'o ни говоріш?*

ЗАПЕ́РТИ (ЗАПЕРА́ТИ) ГЕ́МБУ (ХÁВКУ) – вульг., замовкнути (замовкати): *Ти запре́ш свойў гeмбу / ци м'ін'і заперти? / бо йа мáхом ц:е зрoбйў / Ог:o / дўже смих се збойeў.*

ЗАПЕ́РТИ (В СО́БІ) ДИ́ХАНІ – перестати дихати: *Кoл'ка менe кoле / а дoхтор' слўхайі тоў трупкoў і прoси заперти дiхан'і / а де йа гoден бiрше / ік м'ін'і ї так дiхати нидайe? / наї би вин ни дiхаў / побуў у мoйї шкiр'і / Ви такe / вўйку / горoдите / іг бeсте ч'oгoс обiїлисе / вiтко / шо йiстe ў дохтoр'іў н'ікoли ни бўли / то ш'і терпл'eч'її дoхтор' вам попáўсе / дрўгї би маї ни так з вáми говорiў.*

ЗАПЕ́РТИЙ – зачинений: *Д'іти ў хат'і заперт'і / мўс'іла смих лишiйти / бо ни бўло кoму воді вiнести / А ни бойeласе йiс?*

ЗАПЕ́РТО – зачинено: *Ус'o заперто? / кўхн'у ї стáйн'у ни забўли? / анў посмотри двер'і / гаї / ік ус'o / то ход'ім.*

ЗАПЕРЧ́СНИЙ – занадто перчений (про страву): *Мн'eсо заперч'eне ї пересoлене / котрá з вас так припраўйeла?*

ЗАПЕЧ́СТАТИ (ЗАПЕЧ́ТУВАТИ) – запечатати (запечатувати): *Запеч'eтаї на пошт'і оц:e п'ис'мo таї кин' / ік меш iтi / то на кувeрту / абeс свойї ни розд'iвáла / таї купи м'ін'і тих цукiркиў / шо студ'ін' у рoт'і рoбйут / на тоб'ї пiетку / ї купи.*

ЗАПЕЧ́СТАТИ ГРИП – здiйснити похоронний ритуал (про дiї свящeника пiд час похорону): *Каўт / шо син приїхáў / áле грип кс'oнц ўжe бўў запеч'eтаў / абі на годiну дв'і скoрше / то бўў би узд'р'їў мáму / а так шо?*

ЗАПИЗНАТИСЯ С КИМОС – познайомитися, мати з кимось ближчі стосунки, ніж з іншими: *То їйі ужé двáц:ит' два ро́ки / а ўни запизна́лисе / ік уна́ ш'і до шкóли ході́ла / бу́ла ў пос'л'ін:и́ кл'áс'і / то роки́.*

ЗАПІР, -у – обгороджене місце, призначене насамперед для птиці: *Ві́рвалисе ку́ри з запóру і їдут уч'ва́л' / та ўни іг би пишлі́ оті́ми тра́вами / то загу́білибисе / тогó му́с'у бо́рзо загна́ти.*

ЗАПІШНЕНИЙ – пройнятий гордістю: *Дити́ну пофалі́ли / таї ад'і́ іка́ запі́шнена хо́ди малá Петри́и ўч'ка.*

ЗАПІШНИТИСЯ – запишатися: *Васи́лі́ха запі́шниласе / ч'іка́йі / би припрóс'ували / а то н'іхтó ни б'іжít і шо ти зрóбиши?*

ЗАПІВОРИТИ – згруб., голосно заплакати, закричати: *Мої́ / ч'о т':і ў Петрі́хи так зап'івори́ли? / шó се ста́ло? / ану́ котри́йс се запита́йте ў ву́йка / вин віт:и́ їде / то шош ма́йі вели́кого бу́ти.*

ЗАПІВОРИТИ НИ СВОЇМИ ГОЛОСАМИ – дуже голосно заплакати, закричати: *Д'іти зап'івори́ли ни свої́ми голо́сами / ми виді́шли́ ўбик / бо ни гóн':і бу́ли на т:о се диві́ти / наї́ Бох боро́ни ко́ждого.*

ЗАПІЗМУВАТИ – розгніватися на когось, посваритися з кимсь: *И:ї́ / та ўни даўно́ зап'із'мува́ли / ш'і йіс малá бу́ла / то за тої́ х'ітар' / за т:у дорі́шку / шо вид не́го їде на бе́рех / хот'і́ли / шóби сус'іди попусти́ли присади́би йім / тогó витсува́ли / витко́т'ували х'ітар'.*

ЗАПІЙМИСТИЙ – густий, наваристий, підбитий яйцем, не водянистий (про борщ, суп): *Зап'і́мистий́ борш' мош зварі́ти і без мн'éса.*

ЗАПІЛІКАТИ – знев., заграти: *Такóйі н'і́йеко́йі зап'іл'і́каў / шо ни мош бу́ло слуха́ти / так / іг би стар'і́ колéса заде́рен'ч'éли.*

ЗАПІНИТИСЯ (ГАШ (АШ) ЗАПІНИТИСЯ) – згруб., знев., дуже сердитися, кричати: *Уна́ гаш зап'і́ниласе / так крич'éла / гаш сли́н' пі́рскала.*

ЗАПІТИ (ЗАПІЇТИ) – 1) запіяти: *То ни наш / то ў Митрі́хи ку́гут зап'і́йі; 2) знев., заговорити: А диві́се / іко́йі Мар'і́ка зап'і́йіла / така́ блага́ бу́ла / а тепéрки зач'éла гóнир показу́вати; Каза́ла ўч'éра одно́ / а сегóн:е ад'і́ іко́йі зап'і́ла / то ўже Лесі́шина нау́ка.*

ЗАПІЧЬОК, -а – місце коло печі, її бічної частини, де можна сидіти, спати: *У зап'і́ч'ку ни ду́же богáто м'і́с'ц'а / áле тепло́ / ўзим'і́ дити́н'і до́бре там спáти / ў ба́би буў та́кий зап'і́ч'ок / а маї́ да́л'і лу́шко сто́йéло.*

ЗАПЛЕСТІ – 1) за допомогою ниток і засобів для в'язання відремонтувати деталь в'язаного одягу: *Банко / ану подив'їц:е / ци м'ожно от'утки заплесті? / їміти от':і кл'уч'кі / шо пишлі? / ци то тр'єба гет перепл'їтати?;* 2) відремонтувати пліт, кошик та ін.: *Д'обре / шо їе пр'ут'і / ліш тр'єба плит заплесті / абі кури ни б'їгли ў ч'уж'ї гр'їткі.*

ЗАПЛЕСТІ В КОЛАЧЬ – заплести косу й викласти її короною на голові або в задній частині голови: *Д'їуч'ета д'екотр'ї ни кв'їп'їуц:е п'ит:ин'атисе / ї д'обре р'об'їут / то краш:ого ним'а дл'а д'їуч'їни / їїк кіска / ун'а ци так їїї п'усті / ци заплет'е ў кол'ач' / в'їкладе на голов'ї / Це / мам'о / їїк в'олоси ф'айн'ї / а їїк ни д'уже / то л'їше так'їх кол'ач'їў ни тр'єба.*

ЗАПЛЕСТІ (ЗАПЛІТАТИ) З'АПЛІТКИ – заплести (заплітати) косу, використовуючи заплітки: *Ор'їс'а ўже д'їўка / з'апл'їтки запл'їт'її.*

ЗАПЛІСТИ (ЗАПЛИВАТИ) С'АЛОМ – зруб., стати (ставати) дуже повним: *Була так'а м'їз'єрна / їк т'їч'ка / а теп'єрки так запл'їла с'алом / шо оч'єї ни в'їтко / ўни ўже так'ї / їїк у порос'єти / Б'ожеч'ку м'їлії / шо ж ж'їнкоў се зроб'їло?*

ЗАПЛІСКУВАТИ – ущільнювати щось; докладаючи зусиль, зменшувати що-небудь в обсязі: *Ни запл'їскуї так / бо ўс'о пок'їм'ач'їц:е / лег'он'ко склад'її; Їк с'їно б'уде гет сух'е / тогд'ї мош потисн'їти / а з'арас ни запл'їскуї / бо ўно ни ме д'їхати; Гаї / бер'їт оц':ї два кошел'ї ї нарв'їт бур'їну / ал'е так / шоб'ї гаш п'їд дугу / ї ни рокош'їт / а ф'айно запл'їскуїте / шоб'ї ў пол'ун:е кор'ов'ї б'уло шо к'їнути.*

З'АПЛІТКА, -и – кісник з кольорових вовняних ниток: *Кискі ў з'апл'їтках ф'айно вигл'їд'їют / гр'їши'ї і д'об'їш'ї.*

ЗАПОВВИХ'АТИСЕ – завзято попрацювати: *Запоўвих'алисе до дош':у / таї ск'їнули тот'ї острив'ї / теп'єрки ни ме с'їно м'окнути.*

ЗАПОМО́ГА, -и – допомога: *Такі запом'ога старин'ї в'єл:єко знач'єїї.*

ЗАПОМОХ'ІСЕ – мати змогу реалізувати щось; досягти чогось: *Запом'їхсе куп'їти п'їет' м'оргиў гр'їнту / на б'їрше ни маў.*

ЗАПОПЕР'ЄЧИТИ – докон. в. стос. **ЗАПОПЕР'ЄЧІЮВАТИ**: *Старин'а запопер'єч'їла / шоб'ї вин браў тоту д'їўку / с котр'оў ход'їў / а наг'їл'увала др'угу / котру вин ни л'уб'їў / то хлопч'їш'ї сказ'аў / шо жен'їтисе ни б'уде.*

ЗАПОПЕР'ЄЧІЮВАТИ – заперечувати (“перечіти”), забороняти: *Ни ў ч'о́му ни б'уду їїм запопер'єч'увати / аб'ї ни зн'аїу шо / то ни шт'їка*

м'їш'єтисе / а їїк шош у молодїх ни складєц:е / то скáжут / шо бáба вїн:а.

ЗАПОРЄДНИЙ – занадто порядний: *То запор'єдний пáрубок дл'а такоїї д'їўки / кáжу вам / запор'єдний.*

ЗАПОРЄДНО – присл. від ЗАПОРЄДНИЙ: *Вуїко запор'єдно тотó под'їліў / бїрише грунту їа дáла бих мєнчому / с котрїм жиїў / а старїшиї на сторон'ї / тáта ни ўрас видизнайє / Ну таї шо? / áле то син.*

ЗАПОСІГНУТИ – заволодіти чи прагнути заволодіти чимсь (землею, маєтками); часто у спол. ЗАПОСІГНУТИ ГРУНТ (ГРУНТА́, ЗЕМНЮ, ПЛЯЦ, ПРИСАДІБУ ТА ІН.): *Хот'їла їїс запос'їгнути ч'ужє / а то великії гр'їх / абєс знáла / того тоб'ї так видгикну́лосе.*

ЗАПОСІСТИ (ЗАПОСІДАТИ) – заволодіти (заволодівати) чимсь (майном, землею та ін.): *Запос'їў ч'ужїїї грунт таї ш'ї рїхту шукаїї / ікáс нидогóда їїму / Їо / ўперєт Дроці́ха тотó мáла.*

ЗАПОСІСТИСЕ (ЗАПОСІДАТИСЕ) – 1) докласти (докладати) певних зусиль для реалізації чогось: *Запос'їлисе / таї ад'ї їек на дóбре вїїшло / то лиш трєба хот'їти / і ўс'о вїїде / абєсте соб'ї памн'їтáли цисє / лиш хот'їти.*

ЗАПОТАРАЇТИ – подіти, загубити: *Дес їа запотарáїла окол'áр'ї? / мóже / ў шуфл'áд'ї / ану́ко подивїсе / Бабó / уні пєрєд' вáми.*

ЗАПОТРЕБÓВАНІЙ – затребуваний: *М'їц'а гадáла / шо бóде запотребóвана / унá ўз'єла с'в'їч'ку / стáла / дївиц:е / а то ўже дрўг'ї опхóд'ут у цєр'кв'ї с тáсоў і с'в'їч'коў / то так вїїшло / шо двом жинкáм т:о самє сказáли; Їої / та цисє л'їкарство страїно запотребóване / унó вид багат'óх слáбостїї помогáїї / ц:е їа вїзнала / ік тогїт лєж'єла ў шпиталї; Здаў папєр'ї на пєн'ц'їїу / одєн верну́ли / буў ни запотребóваний; Їа ни т:о / шóби бўла дўже запотребóвана / áле сказáли приїтїї / то їа приїшла / дрўг'ї пєрєд'н'їш':ї вид мєне.*

ЗАПОТРЕБÓВАТИ – затребувати: *Та д:е / де їа гон:а скóро вїробити тот'ї дукўменти на присадїбу ї хáту? / ў Кóсов'ї запотребóвали тїл'ко папєр'їў / шо наї ц:е ш'ах трáфи та наї трáфи.*

ЗАПРАВ'ЄТИ – додавати до страви засмажку, сметану, підсмажену солонину (“шкварьки”): *Ч'єм запраўїєїмо бор'ш'? / Заб'їл'уйїмо / сметáни лїшкү дайў / а їїк нимá / тої молóкóм солóтким / шо їє.*

ЗÁПРАШКА, -и – засмажка до страви: *Ік сус'їди робїли ўхóдини / то наїміли бўли фáїну кўхар'ку / їа помогáла там / і наўч'єласе вид нєїї*

солотке печ'ї / запрашку робіти / то таку́ / шо з не́у ус'о сма́нне́ / на́в'їт' тото́ / шо ни дуже́ ўдало́се.

ЗАПРЕ́СТИ – 1) запрясти: *Запр'ела за ц':ї дни тїл'ко / шо ста́не д'їтем шош на зїму ўбра́тїсе купїти*; 2) зацвісти (про кукурудзу): *Запр'ели кукуруцкі / пустїли борїтку / ўже ниў л'їта проїшло́.*

ЗАПРЕ́СТИ ВУХА́МИ – бути настороженим, прислухатися до чогось (про тварин): *Ч'о / ве́ре / кин' так запр'е́у вуха́ми? / Мих во́ўка зач'ути.*

ЗАПРЕ́ТАТИ – сховати: *Оц':ї ч'еревїки запр'еч' дес / наї ни вал'ейуц:е тут / ти йїх за́рас ни ўбера́йїш / то наї ни нїш':уц:е.*

ЗАПРЕ́ТАТИ (СПРЕ́ТАТИ, СХОВА́ТИ) ПОДА́ЛІ ВИТ ЧЮЖІ́Х (ВИТ ЧЮЖО́ГО О́КА, ЧЮЖІ́Х ОЧЕ́Й) – заховати від сторонніх: *Оцїсе́ / шо ў платїн'ї / запр'еч' дес / але пода́л'ї вит ч'ужо́го о́ка; Де би оц':ї ба́бин'ї корал'ї покла́сти? / ану́ придума́ї /де йїх запр'етати? / так / шобї́ пода́л'ї вит ч'ужї́х ласїх оч'е́ї / мо́же / ў скрї́н'у / та́мки / де к'їпта́р'? / пид не́го / тудá ў самї́ї кутич'о́к засу́нути / ге?*

ЗАПРИМІ́ТИТИ (ЗАПРИМІ́ТЮВАТИ) – спостере́гаючи за чимсь, помітити (помічати) щось, дійти якогось висновку: *Стáри'ї л'уде заприм'їтили / шо на Одо́к'їїї ма́йже ўрас ни́го́да / на Іва́на зазу́л'а перестайе́ кувáти / а наїпом'ич'н'їш:е т:о з'їл'ї / їке бра́ли днем пе́ред' Іва́на; Ік заприм'їт'у шош / то тоб'ї скаў / а по́ки шо н'їч'о́ за не́у ни заува́жувала.*

ЗАПРИЃАТИ – *недок. в.* до ЗАПРИХТІ́: *Запр'їгáли кон'á / на не́го кла́ли бер'їу́кі з брїндзо́у / таї так традѣ́'увáли тото́ ўс'о.*

ЗАПРИЃАТИСЕ (ЗАПРИХТІ́СЕ, ЗАПРИГНУ́ТИСЕ) В РОБО́ТУ – дуже тяжко й багато працювати: *Запр'їгли́се ў роботу́ / шо на́в'їт' узим'ї від:иху нима́; Памн'їта́йу / йек М'їликов'ї ора́ли пе́рет' хáти / сам'ї запр'їгáлисе / бо кон'á ни бу́ло / таї трóйї т'їгли́ плух / отáк бу́ло.*

ЗАПРИХТІ́ – запрягти: *Запр'ех кон'á / таї оре́ / а шо робіти? / весна́ ни ч'їка́йї / ни пита́йїц:е / ци ти сла́бїї / ци дужїї́ / мус іти́.*

ЗАПРОТО́РИТИ – 1) покласти щось, не пам'ятаючи де; загубити: *Запротóрила дес свої́ коўткі́; 2) заховати, покласти що-небудь так, що важко знайти: Де ти / Йїлэ́ / запротóрила мойу́ фўстку́ / тоту́ / шо йа до цє́р'кви ўбера́йу? / Ад'ї отáм / на полі́ци / де́ їнде ўна́ мо́же бу́ти?; 3) відправити кого-небудь кудись далеко і поза його волею: *Йн'ч'ї се лишї́ли блїш:е / а вў́їка Васи́л'á запротóрили гаи́ на Сахал'ї́н / отáм вин служї́ў.**

ЗАПРОТО́РИТИСЯ – загубитися, пропасти: *Де миx запротóритисе отóї ланц? / мóже / хтос уз'еў? / ўч'ера вин стóйеў отўтки.*

ЗАПРОТО́РЮВАТИ – недок., стос. ЗАПРОТО́РИТИ: *Мару / ти фáйно ўм'ййиш ус'ó запротóр'увати / ни спостігла óком кл'їпнути / а платіни нимá / де йїс поклáла? / Де йїстé поклáли / віт:и бер'їт / йа ни к'івáла.*

ЗАПРУТІТИ – закрити “дротев” чи тонкими гілками певний проміжок (дірку) у чомусь (у плоті, в кошику та ін.); тугіше закрутити, закласти: *Бо то і дрóтеў мош кош'їл' запрутіти / ік нимá прўт'а / то шч'їні отám / де вўхо / дрóтеў; Здалобисе цису дірку ў д'їдовому плóт'ї / хот' с'áко тáко запрутіти / йек вїйде / шóби н'їхтó тудá ни л'їс / ни зáриўсе на грўш'ї / бо ўданиувáли пид грўшеў так / шо нимá шо косїти / гóло гол'їс'ко; А йа каў / запруті ї оц:у дірку / вин уже пóхот'їў буў їті / áле діўїусе / а то ш':е однá / дóбре / шо узд'р'їла / тепérки л'їса готóва; Паз'ун'ко / запруті кошéлик прўтиками / абї афини се ни рос:їпали / подивїсе / йек вўїна зробїла / озмі пáпорот' / накрїї / а звér'ха пáру прўтикиў / уні мут держ'ети.*

ЗАПРУ́ТЮВАТИ – тугіше закручувати; закладати; загороджувати щось “прутім” – тонкими гілками – чи “дротев”: *Ік óзмес:е запру́т'увати отáмки пóвид Бранїч'кових / то мóжеш шош уз'ети і с цéїї кўпи ломáдж'а / бо тóго прўт'а / шо зр'їхтóвано / в'їдїї / ни стáне / тóго / берї / шо вїдиш; Запру́т'уйу кош'їл' / бо це квапнé / а потóму пїду до їнчóїї робóти.*

ЗАПЎДИТИ – залякати: *Запўдиў ус'їх / шо там н'їхтó ни п'їкне / слóво бойўц:е сказáти / подивїтисе крїво.*

ЗАПЎДІЮВАТИ – недок. до ЗАПЎДИТИ: *Прóбуваў запўд'увати / а то н'їч'о ни вїйшло / то зач'еў просїти / абї за дрўгого ни їшла.*

ЗАПЎКАТИ – 1) постукати: *Хтос запўкаў у двér'ї / тикї нáстирно запўкаў; 2) затріщати: Запўкали с'т'їни / затр'їскали пидвáлини / ї хáти бáбинойї нимá / то трéба бўло зробїти / бо самá ўпáла би / áле ход' би сфудуграфувáли бўли / на пáмн'їтку / а то н'їхтó ни здогадáўсе.*

ЗАПУСКÁТИ – заганяти (про худобу, птицю): *Дивїсе / йек припустїлосе / запускáї т':ї дробїета / наї ни мóкнут.*

ЗАПУСТІТИ – докон. до ЗАПУСКÁТИ: *Запустїла бурч'á / а стáйн'у ни замкнўла / а вин знаў / шо дáл'ї мáїї робїти.*

ЗАПУСТИТИ (ЗАПУСКАТИ) РҰКУ (ЛАБУ) В ЧЮЖУ КИШЕНЮ – вкрасти (красти): *Ў сел'і знайут / шо хто лаким зробіти / і хто прóбуваў запусkáти сво́йу волосáту лабу ў ч'ужу кишéну.*

ЗАПУСТІСІНЬКО – те саме, що ЗА ПҰСТО-ДҰРНО: *Аг'і / запус'т'іс'ін'ко на мéне напáла / йа шó / сокóт'у ййй'і кўри?*

ЗАПҰСТО – безоплатно: *Дáла смих футéрко / спóн':і / дв'і сорóц':і / ўс'о запұсто / н'і коп'іки ни ўз'éла / бо то вітко бұло по ч'олов'ікови / шо б'ін:иі і слабій / дáла таі ус'ó / наі іде на Бóже.*

ЗА ПҰСТО-ДҰРНО – присл., 1) даремно, марно, без досягнення результату: *За пұсто дұрно віходиласе Косовáми та Кўтами / нич'ó ни купіла / ўс'о закрито / А ти ч'о їдеш у так'і дни?; 2) безпідставно, за “нішо”: *Ти / Мар'і за пұсто дұрно вікр'іч'іласе / малій нав'іт' ни кинуў рóвер; За пұсто дұрно бұла вісварена / йа ш'аўф ни брáла.**

ЗАПУЦОВАНИЙ – витертий, забруднений: *Кóн'ч'і трéба малóму шош тепл'іш:ого / бо це запуцóване / блиш':éйі / ў цéму до шкóли н'і ходити; Рукаві так'і запуцóван'і / шо / в'ід'і / ни дáсце йіх витч'éстити.*

ЗАПУЦОВУВАТИ – недок. до ЗАПУЦУВАТИ: *Ни трéба так запуцóвувати ўбран'é / доч'éкувати / дóки зач'нэ блис'т'іти.*

ЗАПУЦУВАТИ – 1) носячи, витерти одяг до блиску; забруднити його: *Йек мош так шмáт'і запуцува́ти? / так ни ш'інува́ти?; 2) вирівняти поверхню стіни при підготовці її до “біління”: *Ану / хлóпц'і / оцéс кавáл'ч'ік с'т'іні трóхи б́ірише запуцу́йте / бо вигл'іда́йі ни дўже рйўним.**

ЗАРАС (ЗАРИС, ЗАРА) – 1) зараз, негайно: *Наі зáрас б'іжйт / бо ўни ни мут ч'ікáти; 2) скоро, через невеликий проміжок часу: *Пантру́ї молоко́ / абі ни зб'ігло / йа зáра прй́ду / йа ма́хом.**

ЗАРАТУВАТИ – запобігти чомусь, надати допомогу: *Йек заратува́ти / йік бліско н'ікóго ни бұло? / а то крут'іш / ма́йі ш'ес'т'і на тих / шо ў ч'оўна́х гумóвих спуска́лисе по р'іц'і / ікрас пліли ниделéко / Бох пислаў пóm'іч' Мітрикови; Ни мих заратува́ти Но́ц'у вид б'іді.*

ЗАРВА, -и – зсув ґрунту, що утворюється після тривалих дощів: *Йік ідеши на бéрех / сокоті дитіну / бо там зáрви / а д'іти беспéшн'і дўже.*

ЗАРВАТИСЕ¹ – стати зарвою: *Бéрех зарва́ўсе / ід'іт маі дáл'і / передуч'эра к'із'л'э тудá ч'ут' ни ўпáло; Дорóгу гор'і пидміло / таі кавáлок зарва́ўсе.*

ЗАРВАТИСЕ² – докон. до ЗАРИВАТИСЕ: *Малій ужé зарва́ўсе / ус'éкії стрим устрáтиў.*

ЗАРІБНА РОБОТА – добре оплачувана робота: *Афіни / грибі зберати / л'юде гор'іш':ами їдут / то зарібна робота.*

ЗАРІБОК, -пку – заробіток: *Нивелікі зарібок / але ў тепл'і.*

ЗАРИВАТИСЯ – зруб., 1) вести себе у стосунку до інших зверхньо або й нахабно: *Ни зариваісе / Йўц'ку / бо йа доўго ни терпйу; 2) збільшувати свої статки, не гребуючи нічим: Ж'ідоба женé ч'олов'іка / таї вин зариваііц:e; 3) чіплятися до когось, надоїдати: Малій / ни зариваісе / іді віц:у / бо дистанеш / мамó / каж'іт шои йіму / бо хлóц'і ни подіўйуц:e / шо то м'ї брат / вин до ўс'іх л'ізе.*

ЗАРІДІТИ – заправити чимсь страву для покращення її смакових якостей: *Зар'іді борш' сметаноў / то н'іч'ó / шо р'іткá.*

ЗАРІДІТИСЯ¹ – заправитися (про страву): *Іг буде ч'ем / то зар'ідіц:e / а йік н'і / то об'їдец:e / зарас пист / наї так йід'ут.*

ЗАРІДІТИСЯ² – почати сильно падати (про дощ): *Мої / ти дивісе / ікії дош' зар'ідіўсе / але дóбре / бо то трéба дош':у / барабулін'і гет поўсихáло / шо с тих барабул' буде? / сегóроку н'іч'ó ни ўроділо.*

ЗАРІДОМ – своєю чергою, послідовно, хтось біля когось, щось за чимось: *Отáк зар'ідом сид'іли / Гáнин Васіл' / М'іц'а с Фед'ом / м'ї д'ідо з бáбоў / Йурінка / іг зарас віжу; Сапáї зар'ідом / ни лиш'ей так'і пол'á; Роскáзуйте / але зар'ідом / ми ўс'о хóч'імо ч'ўти; То зар'ідом се рóби / а нї так / ік ти; Йїште ўс'о зар'ідом / ни лиш'ейте нидойіден'ц'і; Оц':á вўлич'ка / ўс'і сус'іди зар'ідом мáйут так'і імн'á / Парán'ка / Йілénка / Іванушка / Маріч'ка / Гán'ка / Вáс'ко / Óл'ка / це стáри'і л'юде / там дáл'і ў сел'і тóкого нимá / шó би ти на ц:e скáзáла? / каў / це ўс'і стáри'і / ни д'іти; Йéгоди бері зар'ідом / ус'і / ік'і йе / це трéт'і / бїрше ў йéгоди їти ни бóду / х'ібá полóти / тогó ўс'о виберáї / наї ни лиш'ейуц:e.*

ЗАРІЖЕНІЙ – дієпр. від ЗАРІДІТИ: *Борш' зар'іжéнії / х'ібá бес ч'існич'ку ш'і ўтоўклá / але потóму / шóби ни ў гор'еч'е йігó клáсти.*

ЗАРІК, -óку – обіцянка, клятва: *Ўз'éла зар'ік на понед'іўнок / лишéн' вóду пїе / ну а пїётниц'а / то ўрас пісно.*

ЗАРІК (СОБІ) ДАТИ (ДАТИ ЗАРІК) – заректися: *Йа ни йім сегóн:e / дáла соб'і зарік за Іванкá / йік уродіўсе / ти памн'ітáйїш / ікії вин буў? / а йа Бóга просіла / Гóсподеч'ку / поможі м'ін'і ц:у дитїну вікутати.*

ЗАРІК ТРИМАТИ (ВЗÉТИ, ДЕРЖÉТИ) (ТРИМАТИ ЗАРІК) – дотримуватися клятви, яку дав; не порушувати її: *Хто ўз'еў зар'ік / мўси йігó тримáти; Йілénко / йа зар'ік тримáйу / сегóн:e ни йім.*

ЗАРІНКОВИЙ – прикм. від ЗАРІНОК: *Зар'інков'ї хаті / тот'ї / шо покладен'ї нидел'єко вид зар'інку / а Царина ўгор'ї / там би їа вода була / то ни заливаїї / р'їка ўдолін'ї.*

ЗАРІНОК¹, -нка – 1) місце біля річки, устелене галькою: *На зар'інку / кóло воді / жинкі б'їліли полотно́; 2) невеликі ділянки біля річки, покриті травою: *Луде пасут корóви і зар'інками / хот' дóброїї пáш'ї тáмеч'ки нимá.**

ЗАРІНОК², -нка – частина села: *Вас'утка Тодóс'їїїва отám / на Зар'інку / жїла / а хто жий'є теп'єр у тїї хát'ї / ни знаїу / ни б'їла тáмки рокі́ рок'єн':ї / дес іс п'їдис'єт' рóкиу / Тáмки Мар'їч'ка Нóцина / Лес'ó ўмер / таї унá тáмки самá жий'є.*

ЗАРІЧ'ЄСЕ – заректися: *Ни шт'їка зар'їч'єсе / т'єшко тóго дотрїмуватисе / це рас / а др'їге / тр'єба дóбре под'їматї / на шó / за шó ти зар'їкаїїс:є? / шо меш просїти ў Бóга?; Мош зар'їч'єсе на од'єн ден' / а мош на бїрше / то мáїїц:є знáти / на шо зар'їкаїїс:є і котрїї ден' меш держ'єти / понед'їўнок / с'єреду ци пї'єтницю / а їїк ч'ўїїс:є / шо ни меш гóн:а пóстити / то так молїсе / бо то ни годїїц:є брáти ї лиш'єти / ў такóму нимá р'їду / це ўже ік заслáп / отогдї попускáїїш.*

ЗАРОБІТИ – перен., отримати покарання: *Ти соб'ї ўже дóбре сегóн:є заробїла / у хáту бес пр'їта ни їди / вїбери / котр'є тон'єн'киї.*

ЗАРОБІТИ САМ (САМОМУ) У (В) СЕБЕ – самому виконати певну роботу, тим самим зекономити, не витрачаючи гроші на платню іншим: *Їа сегóн:є самá ў с'єбе заробїла / наїмїла б'їла Мар'їку / áле ўна снóч'ї сказáла / шо ни мóже / то їа самá / без н'їкóго / ад'ї к'їл'ко ўкопáла / н'їїєкиї робїтник бїрше би ни зробїў / То ш'ї заскóро т'їшитисе / мет'є зáўтра від'їти / ци гóн':ї б'їдете ўстáти / оц:є голоўн'є / ци ни ме поп'єрек і р'їки бол'їти.*

ЗАРОБІТИ СЛАБІСТЬ (БОЛУ НА ЗДОРÓВУ ГÓЛУ) – захворїти; зазнати великих клопотів, неприємностей: *Паўл'їна / Улáдз'ова сус'їда / унї п'єрш'ї ў Т'ўдев'ї купїли б'їли машїну / ну таї поїїхали неў у гóс'т'ї / приїїхали тудá / поклáли машїну на подв'їр'у / а сам'ї пишлї ў хáту / а їндикї скáкли на машїну ї гет їїїї подр'áпали / понїїш':їли / то так / шо жїнка заслáбла с тóго / с тих н'єрвиу / шо ўна дистáла / м'їс'їла витслабувáти / И:ї / то до б'їдї богáто ни тр'єба / з отакóго пустóго мош слáб'їс'т' заробїти / і за шо? / за зал'їз'є / Ну ни скаж'їт / то прáц'а / унї пиш'ї жит'á на тотó с'т'їгáлисє / кóждому б'їло би гїр'ко так'є*

попаціти / То / в'ід'і / інче / то того / шо хтос зап'із'муваў / то п'із'ма / уні страдѣ'ували машину / а кому'с оскóма се рози'грала / і то фі'ст / то ліш того.

ЗАРОДІТИ – дати урожай: Сего́року ни бóде гор'іхиў / навес'н'і морóзи зніш'іли / і й'єблуч'ка дес под'ес / дóуже скóпо / ни зароділи.

ЗАРОЗУМНИЙ – ірон., занадто розумний: Ану покажі / йікії ти зарозумні / проч'ітаї / шо тут нап'исано / оц':і дв'і л'ін'іц'і.

ЗАРО́ХКАТИ – почати рохкати (про свиней): Бабó / шó дати порос'етам? / уні зарóхкали / Наї рóхкайт / ік хоч' / мóжеш траві кінутти / до полун':а ш'і дел'еко / нимá ч'о б'іч'і і йім вóлу робіти.

ЗАРУБІТИ – підігнути щось (про виріб із тканини): Здоліни здáлобисе зарубіти / лиш на палец / ни б'ірше / шóби кол'інами ни с'в'ітіти.

ЗАРУ́Б'ЮВАТИ – недок. від ЗАРУБІТИ: Ти ни хоч' зару́б'ювати? / та ўно ме се стр'амати / рас два ўбереш / а потóму шо с тим робіти?

ЗАРУ́БЛЕНИЙ – дієпр. від ЗАРУБІТИ: Рукаві зару́блен'і / мош уберáти / подівимосе / йек вигл'ідáйі бл'ўска / ци ни задóўга.

ЗАРУМИГÁТИ – 1) почати ремигати (про худобу): Напáсласе / л'іглá таї зарумигáла / по худобін'і вітко / шо йіі дóбре; 2) знев., перен., почати їсти, жувати щось: Урác шош румигáйі / нимá / шóби рот у споч'еўку тримáти / лиш'ен' шо йіў і знóў зарумигáў.

ЗАРУ́СТИ (ЗАРУ́ТИ, ЗАРУВІТИ) – згруб., 1) заревти (про худобу): Корóва зару́ла / іг би зголож'ена бóла; 2) перен., згруб., сильно заплакати: Йа ш'і ни б'іла / а ти ўже зару́ла / ш'і заскóро; Ни руї / ш'і йіс мáло дистáў / йа додám / ік тр'еба / аб'ес знáў / йек с'ірникі брáти / та ми ч'ерес т'ебе бóли би згор'іли / а ти зару́ў? / розж'елобити хоч'іш?

ЗАРУ́ХАТИСЕ, ІК (ЇК) МУРАЛІ (НА КУ́ПИНІ) – швидко ходити, заметушитися, бігати: Леж'ели / а йік нас узд'р'іли / то зару́халисе / ік мурал'і на кóпин'і; Гóр'іч' ўтіхла / трóхи спáла / таї л'ўде / сарáк'і / зноў зару́халисе / ік тот'і мурал'і на кóпин'і; Коліс ік'ес к'іно показували / шо йікіс цар' шош веліке будуваў / це ў дóуже дáўн'і ч'ісі бóло / ну то згорі л'ўде так вигл'ідáли / йік мурал'і / шо рúхайуц':е т'егнут на сóб'і ўс'еке / тот'і кóўпки так вигл'ідáли / ік ст'ебла / а веліке кам'ін'і / йік пуў мáкового зерн'ети / забóла смих / шо т:о бóла за будóва / áле ўна гаш дотеп'ерки стоїт / так ус'о фáйно обрахóвано бóло / шо ўс'і ч'удóйуц':е / йек цис'е моглó бóти?

ЗАРЬКА, -и – золототисячник: *Д'ім зберáу і зàр'ку / і румн'éнец / і з'в'іроб'її / знáує на з'їл'у; То вит ч'óго зàр'ка? / вит жолу́тка? / Йо / іг боліт / тре: гарба́ти зварі́ти і до йїді́ по тїу пага́рч'їка пїти.*

ЗАСАЛÉНІЙ – 1) занадто жирний: *То засал'éна йїда́ дл'а ч'олов'їка / шо мау́ реперáц'їю;* 2) перен., брудний, засмальцьований (про одяг): *Мамó / ви ўже ни дов'їж'éйте / шо ўбра́ли йїсте́ таку́ засал'éну бл'ўзу / шо нáв'їт' ко́ло хáти ўстїт у так'її ходїти / а нї / шо їти кудáс.*

ЗАСАПА́ТИ – позначити сапою певне місце: *Засапáї / пóки нáше / абї́ вїтко́ бу́ло / до́ки сапáти / бо Йїлéна ме гн'їватисе / ік заї́демо на йїї́ / А ч'о? / ўна ме рáда / ік ми йї́ трóхи ўсапáїймо.*

ЗАСА́ПУВАТИ – загрибати сапою, позначаючи певне місце: *Засáпуї риу́нén'ко / вїц:и доу́ там / до отóго корч'á.*

ЗАСВА́ТАНА ДІВКА КО́ЖДОМУ ФА́ЙНА (ЗАСВА́ТАНА ДІВКА КО́ЖДОМУ СЕ ВДА́С; П' ЗАСВА́ТАНА, ТО КО́ЖДА ДІВКА ФА́ЙНА; ЗАСВА́ТАНА ДІВКА УРА́С ФА́ЙНА) – те, що втрачене, подобається; за ним шкодуєш: *Засва́тана д'їу́ка ко́жда фа́йна / áле нима́ шо банувáти / ану́ нагада́се / шо ўна виробї́єла / мóже / ма́йїш ш'éc't'ї / шо йї́ дру́гї берé?; Гаї скажї́ м'їн'ї́ / хто на стáршу Кóц'ову дон'ку́ дивїу́се? / а йїк засва́тали / то ко́ждїй поду́мау́ / мої́ / таздиу́скá / ўч'éна / таї́ нипогáна / ўже н'їхтó ни нага́дуїї / шо ни ду́же молодá / шо трóхи пул'káта / То / Паз'у́ / так бу́ло і йе / засва́тана д'їу́ка ко́ждому се ўдайé / а ц':а нисогї́риш'á / áле / вїдїте / так лишї́ласе / таї́ ус'ó / ма́йї ш'éc't'ї / шо тра́фиу́се хлóпец.*

ЗАСВЕРБ́ЛИ РУ́КИ В КО́ГОС – хтось відчув сильне бажання щось робити (зробити), побити когось: *Менé аш ру́ки засверб'ї́ли питказáти цéму йóлупови / йек вин ма́йї говорїти з ма́моу́ / ледв'їс'ки се здéрж'їу́.*

ЗАСВІТІ́ТИСЯ В ГОЛОВІ́ – несподівано, раптово з'явитися (про думку, здогад): *Ишлá до них і твéрдо ни знáла / йек зач'нéc'е бéc'їда / шó ўни мут казáти / Йїлéни до́ма ни бу́ло / Одок'ї́я шош кўталасе / і шо? / йа ш'ї рот ни ўтворї́ла до бéc'їди / лиш Слáваїсу казáла / а м'їн'ї́ тák'їк би зас'в'їтї́ласе ў голов'ї́ і ўже смїх знáла / йек уно́ бу́де дáл'ї і шó с тóго вїї́де / йа гаш самá до сéбе се зác'м'її́ла.*

ЗАСІ́ДІТИ БІЗІ́Ц – зайняти місце: *Ку́мо / ви тáмки бу́дете блїш:е / зас'éc't'те нам б'їз'їц / мóже / поклад'ї́т бисáги ко́ло сéбе / бо сегóн:е глотá / а з дитїноу́ йа ни гóн:а бу́ду скорén'ко заїтї́ ў аўтóбус.*

ЗАСИ́ДИТИ ПОПÉРЕК (НО́ГУ, ОДНО́ МÍСЦЕ; НАЙ НИ КА́ЖУ, ШО) – через тривале незручне сидіння відчувати біль у попереці, в нозі та ін.: *Уваж'єї / абєс ни заси́д'іла попéрек / ни ч'ітаї тїл'ко / бо ї оч'і мут бол'іти / перерива́йсе / прохóд'у́йсе трóхи.*

ЗАСИЛІ́ТИ – затягти нитку у вушко голки: *Ану́ м'ін'і засилі́ тут / бо ни ві́жу; Іт засі́л'у і́глу / то зала́та́йу.* Див. УСИЛІ́ТИ.

ЗАСИ́ЛЮВАТИ – недок. до ЗАСИЛІ́ТИ: *У вели́ку і́глу гóн:а засилі́ти / а тут ни́щ годі́ни засі́л'у́йу / без окол'áр'іу н'іч'ó ни ві́жу / А йек плететé? / Ру́ки сам'і рóб'йут / йа та́мки ни ді́у́йсе.*

ЗАСІ́В БЗІ́Ц (БДЖІ́К, БДЖІ́П) – про неврівноважену, “загонисту” людину: *У не́го то́ч'но у голо́в'і бз'і́ц зас'і́у / по́ре такé / шо кúпи ни тримáйиц:е / такé / шо м'ін'і рот ни ўтвор'є́йиц:е сказа́ти.*

ЗАСІ́ГÁТИ – недок. до ЗАСІ́ГНУ́ТИ: *О́ч'і зас'і́га́йут / а ру́ки ни гóн':і рóбі́ти / Бо о́ч'і завид'у́и':і.*

ЗАСІ́ГНУ́ТИ (ЗАСІ́ХТІ́) – заволодіти чимсь, передусім – землею: *Ус'ó зас'і́гну́ла / зас'і́гла ўс'і бере́ги / А вам шо до то́го / в'у́но? / Йек шо? / Бере́ги прис'і́ла / а йа ма́йу ц'і́хо сид'і́ти?; Митрі́ха зас'і́гну́ла пл'ац / а на не́го ї дрúг'і ла́коміуц:е / алé то́то при́шло йї вид д'і́да.*

ЗАСКАЛУ́БА (ЗАСКОЛÓБА), -и – скалка: *Зані́хтиц'а се зробі́ла / і йа зна́йу / вит ч'óго / йік носі́ли от:ó шалама́т'і / загна́ла смих заскалу́бу ко́ло ніхт'а / ві́т'ігла / гада́ла / шо минéц:е / а то н'і.*

ЗАСКАЛУ́БИТИ (ЗАСКОЛУ́БИТИ) – загнати скалку: *Заскалу́била ру́ку ў ци́су до́ш'ку / в'і́т'ігни / бо фист болі́т.*

ЗАСКО́РО – занадто рано (швидко): *Зажді́ / Мар'і́ / наї коро́ву здо́йу / таї пі́демо ра́зом / то ш'і ї так заско́ро їти / л'у́де зач'ну́т сходи́тисе ни ра́н'че / йік у тре́тиї / меш ві́д'іти / ч'о там ч'іп'і́ти?; Вас'у́ / ви заско́ро їдетé / йа так ни гóн:а / но́ги ни пуска́йут.*

ЗАСКОРО́МИТИСЕ – спожити “скоромного”: *Пист / а йа заскорóми́се / óзму за ц:е по́ку́ту / Та кі́л'ко ти там то́го з':і́у?*

ЗАСКУ́ЛИТИ – 1) примружити (очі): *Ч'о вин заску́лиў óко? / У не́го ўрас одно́ óко заску́лене бу́ло / зма́лку; 2) заскавучати (про собаку): *Приблúдне пес'é / áбо хтос питкі́нуў уноч'é / ш'én'і заску́лило / йік йа коро́ву йшла до́йіти / ві́тко / ду́же голо́н:е бу́ло / а найі́лосе таї ад'і́ йек о́жіло.**

ЗАСКУ́ЛИТИСЕ – примружитися: *То вит со́н'ц'а о́ч'і заску́лилисe / ш'і мут бол'і́ти / ік так ні́ми ни пита́ти; Заску́лиласe / бо то страши́но*

квасне / ш'ї смих тако́го ни кúш'їла; Вит цитріни заску́лиласе / таї ві́жу / шо ш'ї оскóмина буде / А ч'о йі́сте тїл'ко йї́ли? / ниу́ цитріни / то богáто / Дóктор' казáу / шо тáмки йе отам'їни / шо м'їн'ї йїх браку́йї / А́ле вин ни казáу йї́сти / ік йе́блука / то потрóшки се берé / а йїк вам задúже квасне́ / то з мéдом / а ни так / з мéдом бер'їт / м'їт ни пошкóди.

ЗАСКУ́ЛЮВАТИ – недок. до ЗАСКУЛІ́ТИ: Ни заску́л'уї так óч'ї / бо змóри'ки бúдут / к'їл'ко тебе́ ўч'éти? / ти шо / нидов'їж'éйїш ци ч'о так прижмóур'уйїш óч'ї?

ЗАСЛАБÁТИ – недок. до ЗАСЛАБНУ́ТИ: Мару́с'ко / ч'ўйу́ самá / шо заслабáйу / ни знáйу / шо м'їн'ї / гет пидупáла с сил / це ш'ї з весні́.

ЗАСЛАБІ́Й – занадто слабій: Іванóч'ко заслабї́ до тако́йї т'їшкóйї робóти; Тої заслабї́ / а цес / захїтрїй / то кому́ набї́рше пасу́йї забї́ти остриву́? / лиш м'їн'ї / стар'ї́ бáб'ї / Та ни роб'їт такї́х крї́киу́ / ми їдемó / áле пáру м'їнóт припоч'éнемо / ци ўже ї ц:е ни во́л'но? / ци ми ма́йїмо ўпáсти кóло тих с'їніу́?

ЗАСЛАБНУ́ТИ – захворїти: Йїк тво́йá ма́ма засла́бла / то Їванкó ш'ї малї́й буў / máло шо дóброго вин / сарáку / вїд'їу́ / ни бúло кому́ за ним дивї́тисе; Найї́усе с'в'їжинї́ / таї заслáп.

ЗАСЛОТІ́ТИСЕ – безос., зїбратися на негоду: Зо два три дни ни меш на р'їку́ ходї́ти / бо ад'ї́ йек заслотї́лосе / áле це нидóўго.

ЗАСЛО́ТЮВАТИСЕ – збиратися на негоду: Заслóт'уйї́ц:е / бо поверну́ло на óс'їн' / то ни до теплá їде / а ўже до Риздвá / тудá ден' оберну́ўсе / то нáв'їт' вї́тко / шо дні́на корóч':а.

ЗАСМАЛІ́ТИ – докон. до ЗАСМА́ЛЮВАТИ: Засмалї́у́ / шо ў хáт'ї ад'ї́ їк'ї димї́ / нимá ч'ем дихну́ти / ік кúриши / то надвор'ї́ курї́ / а ш':е л'ї́ше / кин' пустé.

ЗАСМА́ЛЮВАТИ – запалювати (цигарку, люльку): Зробї́у́ дзигáрок / таї ад'ї́ їким л'ў́тим засмалї́у́ / зрáзу бїе ў гóлу.

ЗÁСМІ́ТИСЕ, ІК (ЇК) БАРА́Н (КИ́НЬ, КІ́НЬ) – знев., про того, в кого, на думку мовця, негарна посмішка: Ус'ó моглó би бúти / ус'ó / лиш / їт би ни с'м'ї́йéусе / а зác'м'ї́йїц:е / то тák'їк барáн / йа гї́ну / ік тотó ві́жу.

ЗАСМІ́ШІ́ТИ – 1) розсмішити: Хто хто / а цес ум'ї́йї зас'м'ї́шї́ти / ни знáйу / йек вин тотó рóби / áле гóден пр'éсти вухáми / прáўду каў / йа сам вїд'їу́ / к'ївáйї ні́ми; 2) ірон., не викликати смїх у кого-небудь: Дúже зас'м'ї́шї́у́ / аш ни гóден се стрї́мати / ад'ї́ гаш барáн се зác'м'ї́йїу́.

ЗАСМУТНИЙ – дуже, занадто сумний: *Цес молодій засмутній ік дла вес'іл'а / м'оже / ни хот'іть женітисе? / віжду / шош йіму ни так.*

ЗАСОКОТИТИ – постерегти: *Іван'ч'іку / засокоті м'ін'і к'ози / наї йа поб'іжу та шош о́зму на плéч'і / бо студ'ін'; М'іс'ку / мих бес засокотіти м'ін'і кор'ову / шобі ни йшла ў буракі? / йа за ч'ісінку вёрнусе / а ти заверні / ік цис'а кавул'а ме тудá б'іч'і.*

ЗАСОЛОДИТИ ДУШУ – спожити невелику кількість чогось бажаного, зокрема солодкого: *Куп'ім соб'і шош / абі душу засолодити / м'оже / отіх подушеч'ок / шо ў пудёлку?; Засолодити душу мош цукірко́м / ліжеч'коў меду / д'оста нав'іт' пуў уз'эти / і то д'обре / захо́лод'у́ют душу ч'эмос приг'існим / тим / ч'іго л'удина ж'ідáйі / то такіш так кáжут; Йік йіс з':іла т'ого / шо д'уже кортіт / то ти соб'і засолоділа душу; М'ін'і буженіч'ка би душу засолоділа / б'ірше н'іч'о́.*

ЗАСПАТИ ЗАХИТ СОНЦЯ – мати тривожну ніч; спання під час заходу сонця спричинить, згідно з вірув., погане самопочуття людини, зокрема дитини: *Каўт / шо йік дитіна засп'іт захит сон'ця / то ўноч'е ме зле сп'ати / б'уде ниспок'іноў / ме плакати / тог'о ц'его бой'уц'е і д'уже ў ц'е в'ір'ут; М'ін'і д'еколи гаи с'м'іино / шо ї молод'і / йа ўже ни каў за старіших / бой'уц'е заспати захит сон'ця / відиш / схит сон'ця / ік уно́ лиш се показуї / н'іхто ни бой'уц'е заспати / за цис'е ни говор'уут / а за захит переживáйут / мої / а то пасувáло би р'ано ўставáти / р'азом с сонцем / отогді к'іл'ко би ус'его мош зроб'іти / бо д'обре ікііс казáў / хто р'ано ўстай'е / т'ому Бох дай'е / ци ран'ок / пан'ок / Ну áле йік ус'і дотеп'ерки ў так'е в'ір'ут / то шош уно́ йе / вітко / ни одін на с'об'і т'от'о віпробуваў / И:ї / та йік віспатисе дв'еч'іру / то ікії сон б'уде ўноч'е? / Ни скаж'іт / то шош тикі йе / ўс'і каўт / шо то прáўда / ни б'ут'те / Василі / так'оў бесп'ешноў / бо ўноч'е л'удину ўс'ек'і б'іди / ўс'ек'і слáбости м'ожут імітисе.*

ЗАСТАВАТИ – заступати світло, затінювати: *Посун'се / ни заставáі м'ін'і / бо ї так зле віжду / ў оч'эх / іг би хтос с'оли насіпаў.*

ЗАСТАВ ДУРНОГО ПОКЛ'ОНИ БІТИ, ТО ВИН І ГОЛУ (ЛИЦ'Е, ЧЬОЛ'О, ТВАРЬ) РОЗІБ'І – згруб., у всьому необхідна поміркованість і міра: *Просіла ўлупіти барабул' на кул'ешу / а ти пуў кошел'а ўлупіла? / ш'о теп'ерки с тим роб'іти? / Йіл'е / ни сварі д'іўч'іну / ўна / вітко / нидоч'ула ци ни т:о зрозум'іла / Йа інче скаў / застáў дурно́го покл'они біти / то вин і голу розіб'ї / де йа б'ула віш':а т'ого / шо тр'еба казáти*

наперёт / облупі зо штіри барабулі / сказала на кулешу / і фёртик / шó ш':e?

ЗАСТАВ'ЄТИ¹ (ЗАСТАВЛЄТИ) – заставляти, примушувати когось виконувати що-небудь: *Дóбре / би ни сїлоў застаўїєти до робóти / а дитїна би самá хот'їла шош помоч'ї / ік вїди / шо мáм'и т'єшко.*

ЗАСТАВ'ЄТИ² – заставляти, заповнювати весь простір чимсь: *Ти цисóў шáфоў застаўїєйїш ус'ї хорóми / т'иснотá се зробїла.*

ЗА СТАРÓВ ЗВІЧЬКОВ – як звук робити раніше: *Виbach'єї / за старбóў звїч'коў закурїў / бїрше ни бóду / дайў слóво.*

ЗАСТАЇТИ – докон. до ЗАСТАВАЇТИ: *Застáла йїс м'ін'ї с'в'їтло / і йа ни мóжу цóти порахувáти / мр'їгаїї ў оч'єх.*

ЗАСТИВАЇТИ – 1) холонути (про страву): *Мої / к'їл'ко вас клїкати? / на стол'ї ўс'о застивáйї / х'їбá потóму пидогр'їўу / ік вам так бїрше смакўїї?;* 2) замерзнути, простудитися: *Ни берї с'н'їх / застїнеш / ад'ї ўже ік'ї рўки чел:єн'ї;* 3) утрачати стан рїдини: *Студенєц фáйно застивáйї / дóбре лóвиц:є;* 4) умирати від холоду: *Ч'їтáў про хлóпч'їка / шо йшоў у гóс'т'и / таї застїў у с'н'їгáх / йїмў ни тре: бóло припоч'ївáти / а вин с'їў / таї зач'єў застивáти / ус'єке зач'єло йїмў привиж'єтисє / стўд'їн' кудáс се д'їла / а то вин замерзáў.*

ЗАСТІЇТИ – докон. в. до ЗАСТИВАЇТИ: *У полонин'ї зимá нáв'їт' ул'їт'и мóже ўпáсти / а худїпка іг би видбїласє / ни бóла ў стáйї / то мóглá би застїити / такє трафїєлосє.*

ЗАСТÓЇНИЙ – застояний; зіпсований, несвіжий (про повітря, воду та ін.): *Йа напáснїї до застóйїного вóздуху / о / сїжу ў хáт'и / ік гор'їч'є / а вóздух пускáйу ранєн'ко абó ўже пóнад вєч'їр / йа / Мар'їч'ко / ўстáйу рáно / ік ч'ўйу / шо óч'и се ни злипáйут / тогдї ўстáйу / бо ч'о йа мáйу тач'єтисє / ік спáти ўже се ни хоч'ї? / о / йє так'ї ч'їсї / шо тре: опкóсити подв'їр'и / ну таї берў кóсу таї рóбїу / кўрем дайў / шош рóбїу / áле потрóхи / бо рўки тєрпнут / хорбáка болїт / о / таї такє мoйє / áле кобї ни гїрше / лиш оц:є каў / кобї ни гїрше / о.*

ЗАСТРЄГНУТИ (ЗАСТРЄНУТИ, ЗАСТРЄЧИ; ЗАСТРІВАЇТИ) – застрягти (застрягати, застрявати, застрягнути): *Хóди такїї / ік велїкїї к'їмáк / ч'ут' у двєр'ах ни застр'єх / унї ў бáби пóвуск'ї; Дїрка такá / шо ў нїї мош застр'єч'ї / скажї малїм / ўни їгрáйуц:є хóванки ї лáком'и тудá залаз'єти.*

ЗАСТРІЛИТИ – застрелити, вбити когос із вогнепальної зброї: *Стр'іл'єў у ліса / ў за́йца / але н'іч'о ни застр'іліў; На́йко / ци застр'ілі Ўла́дз'о хот' одну́ кáч'ку? / ч'іка́йі то́го пол'о́ван'а / ік ни зна́йу / шо / але ш'і н'іко́лі н'іч'о ни прин'іс / То / мамо́ / дл'а не́го така́ забаўка / вин шкуду́йі ўбі́ти / ни приц'і́л'у́йіц:е / та́і дру́г'і ни ду́же / але похóд'ут / поб'іга́йут ў л'і́с'і / ота́к вид:ихну́т / і га́ш увéч'ір прихóд'ут / Але́ йе ч'ем пофалі́тисе / де́ ўни бу́лі і шо́ принéсли.*

ЗАСТУДÉНИЙ – занадто холодний (“студений”): *На́і се ўбу́йі / ц':а роса́ застудéна дл'а тако́йі малóйі диті́ни / Ни б'і́тисе / на́і хóди / на́і гарту́йіц:е; Вода́ застудéна дл'а кúпел'у / диві́се / абéс ни застуді́ла малóго / йа тебе́ ўч'éла / ік хоч' зна́ти / ци до́брий кúп'і́л' / прóбу́і лі́ктем / ік тоб'і́ до́бре до т'і́ла / то́і диті́на ў ній ме́ до́бре се ч'у́ти / це спрахти́ковано вид:а́ўна; То м'ін'і́ застудéне / йа л'іч'éўсе.*

ЗАСТУ́ЖЕНИЙ – про того, хто простудився (“застудивсе”): *Сид'у́т у хáт'і / бо засту́жен'і / н'ігдé ни вихóд'ут.*

ЗАСУ́НУТИ (ПОКЛÁСТИ) ШОШ, НАЙ НИ КÁЖУ, КУДА – лайл., викор., коли мовець незадоволений чимось, сердитий, виявляє своє негативне ставлення до чогось: *М'ін'і́ ўч'éра трéба бу́ло пі́лки / а сегóн:е мо́жеш йійі́ засу́нути / на́і ни кáжу / куда́.*

ЗА СХИТ, ЗА ЗДОРÓВ'Ї, ЗА ТОТÓ, ШО СЕ ВІДІМО, АБІ БОХ ПОМІ́Х НАМ НÁРИК ДОЧІКÁТИ – одна з формул етикету, яка викор., коли близькі чи й далекі родичі збираються з певної нагоди і піднімають чарку за зустріч: *Хóч'у / шобéсте і ви запамн'і́тали / йек кáжут у Т'у́дев'і / бо йі́к менé ни ста́не / то хто ме́ вам роскáзувати? / ота́к ми сегóн:е зибра́лисe / ў такé вели́ке с'в'éто / і д'éку́ймо Гóсподу / шо вин помі́х нам до́жйіти до це́го дн'а / доч'іка́ти Риздв́а / шо ми за столóм при здорóўйі / ў гараз'д'і́ / д'éку́йімо тоб'і́ / Бóже / за схит / за здорóўйі / за тотó / шо се ві́димо / прóсимо / шо́би ми і на́рик доч'іка́ли.*

ЗАТ, -ду – задня частина предмета одягу чи взуття: *Перéт цéйі́ сúкн'і́ до́брий / а зат / н'і / то ни ма́йі́ бу́ти ті́л'ко брйі́шкйі́ на плéч'ах.*

ЗАТА́ЙТИ В СО́БІ ШОШ – не виявляти комусь свої справжні думки, почуття; не бути відкритим: *Не зна́йу / шо́ ми́жйі́ ні́ми бу́ло / але́ то да́ўне / уні́ шош найшлі́ бу́лі / а ві́диш / вин зата́ййі́ў у со́б'і́ / ни покáзуваў / шо йі́гó шош опхóди / ті́л'ко ро́кйі́ў ц'і́хо сид'і́ў / а сегóн:е ўс'о́ вйі́йснйі́лосе / Ну та́і до́бре / л'і́тше зна́ти / ік ни зна́ти.*

ЗАТАЛАБАНУВАТИ – докон. в. до ТАЛАБАНУВАТИ: *Ни тїл'ко тоїї пол'їнки / йїк шкóди / цис'ї робїтники м'їн'ї йїгоди гет заталабанувáли; Ум:їла пидлогї / а ти нич'єстими ногáми заталабанувáу у хáту / ік ідєш / с'т'їгáї своїї к'їрзакї / пош'їнуї мойу прáц'у.*

ЗАТАЛЯПАНИЙ – згруб., забризканий, брудний: *Затал'áпан'ї спóн':ї / бо царинáми йшóу / кóло Онуфрєїкових страшн'ї грúзи; Дєколи сус'їт м'її лáким буў судá до мєне ўривáтисє / ну таї одєн рас прихóди / áле такїї затал'áпанїї / шо ни гóн:а розказáти / ўтворїў двр'ї ў тáнку / заталабанувáу м'їн'ї дáл'ї ў хáту / а йа йїму каў / мої / Івán'ч'їку / приїшóу йїс у хáту такїї болóт'їниї / шó йа тепєрки бұду робїти? / тáжє м'їн'ї / стар'її / т'єшко мїти пидлогї / а вин знáйїш / шо м'їн'ї на ц:є сказáу? / іг бих буў роз:ўўсє / то ш'ї гїрше бұло би / а так протрєтє / таї ус'ó / а йа соб'ї подумáла / мої / та вин розумно кáжє / цє на мойї рúки бұдє лєкше / і ўжє вит:огдї н'їкóли ни дїўїусє на т:о / хто їкїї приїшóу / і ци роз:ўўсє / нáв'їт' ік у болóт'ї / то бáїка / пот'єгну пидлóгу пáру разїў шмáтоу / і н'їч'ó м'їн'ї сє ни стáнє.*

ЗАТАЛЯПАТИ – згруб., забруднити, забризкати чимось брудним: *Затал'áпала плáш':їк / нáї вїсохнє / потóму поч'єс'т'у.*

ЗАТАЛЯПАТИСЄ – згруб., забруднитися, забризкатися: *Затал'áпаласє / ік малá дитїна / іг би пєршїї рас гр'їткї робїла.*

ЗАТАРАТОРИТИ – знев., почати тараторити; голосно, швидко і не завжди членороздїльно говорити: *Затараторїла на ўсу хáту / пєреговорїти йїїї н'їхтó би ни змїх / нáв'їт' устáвити слїўцє.*

ЗАТВЄРЖІНІ (ЗАТВЄРДЖІНІ, ЗАТВЄРДІНІ), -я – запор: *Ў дитїни затвєрж'їн'ї / дрúгїї ден' ни їдє надвїр; Злє / йїк ч'їрв'їнка / áлє і затвєрдж'їн'ї муч'її.*

ЗАТЄМНИЙ – занадто темний: *Цєс свїдєр ни пасуїї тоб'ї / вин затємнїї / таї нашó кавóвого? / ти молодá.*

ЗАТЕРКА, -и – страва із пшеничного чи житнього борошна; муку “затерають” невеликою кількістю води й утворене “груктаве кісто” кидають у киплячу воду чи молоко: *Нóц'у / ану кúш'її зáтерки / смашнá / йа смєтану ни зберáла з молóкá / цисє мóжнє нáв'їт' с хл'їбом йїсти / М'їхáїлиха ік отáк сказáла / то м'їн'ї тотó з дивá ни сходїло / бо зáтерку смїх н'їкóли с хл'їбом ни йїла / тáмєч'ки ўжє йє хл'їп.*

ЗАТЕРОЧЬКА, -и – *пестл.* до ЗАТЕРКА: *Затероч'ки д'іти забáгли / ўч'єра пирогиў з афинами / а сегон:е / затерки / кáжут / шо скорт'іло / а то шош і до нєйї бѹде.*

ЗАТЕТЕРІТИ – *заціпеніти*: *Дистáли таку трєму / шо ч'єсто затетер'іли / ни могли слóва сказáти / бо ў запов'іт'и за них ни згáдувалосе / а ўни / вѹтко / се над'івáли / Іг би рузѹмн'и бѹли / то нáв'іт' би ўстидáлисе такє дѹмати / бо пок'їйнїй Лес'ó ш'и за жит'á казáў / шо хáта ї присадїба се налєжи мєнчому / котрїї жиў з д'єдем / а бїрше нима шо д'іліти / а ўни шо / сплáтку хот'іли ци ч'о так се згрїзли?*

ЗАТЄМИТИ – *запам'ятати*: *Зат'єм / шо на Головос'їки ни мóжно йїсти нич'ó крѹгле / цибул'у / капѹсту / йєблѹко / нич'ó / і ниш абєс ни брáла ў рѹки / бо с тóго / шо меш рубáти / мóже кроў поч'ур'іти.*

ЗАТИНА́ТИСЄ – 1) *мати ваду у вимові*: *Йїгó д'єд'а трóхи се заикаў / затинаўсе / áле ни так / шóби гет зле говорїў / а лєда; 2) говорити з паузами, нїби заїкаючись*: *Спершѹ дóбре говорїў / а потóму / колї йа запитáлосе / де бáнка до косї / зач'єў затина́тисе / казáў / шо ў нєго йє свойá / а ч'уж'ї вин ни пантрѹїї.*

ЗАТИНЬКÓВАНІЙ – *дієпр.* від ЗАТІНЬКУВАТИ: *С'т'їни дѹже фáйно затин'кован'ї / крáш:е ни бувáйї / л'укс.*

ЗАТИНЬКÓВУВАТИ – *недок.* до ЗАТІНЬКУВА́ТИ: *Затин'ковуї велик'її / а йа їду ў хач':єну / тáмки йє шо робїти / ої шо йє.*

ЗАТИНЬКУВА́ТИ – *заштукатурити окремі місця на стїні, готуючи її до побїлки*: *Здáлобисе ў хорóмах ритвїни затин'кувáти / тáмки / де в'їшáк / анѹ дóбре подивїтисе і ш'и там / де кѹфер стоїєў.*

ЗАТИРЛІ́ГАТИ – *знев., заграти*: *Затирлігаў шош таї дѹмайї / шо ўже мóжно вес'іл'є їгрáти / мої / та кóму трєба твóго п'іл'їкан'а? / х'їбá бес дóма жїн'ц'ї п'іл'їкаў / наї би унá данѹвáла.*

ЗАТІ́ХИЙ – *занадто тихий, спокїйний*: *Цес затїхїї / абї перєч'іти Лесїс'и / пєршу жїнку ни слѹхаў / а цисѹ бойїц:е / ни їде прóтиў нєйї.*

ЗАТІ́ХНУТИ (ЗАНІ́МІТИ) НАВІ́КИ – *померти*: *Затїхла нав'їки Гán'а / видробїла свойє / таї пишлá вид нас / ужє ни ўздримó йїї.*

ЗАТІ́ХО – *присл.* від ЗАТІ́ХИЙ: *Ідѹ дивїтисе / шош там затїхо / нимá рѹху / вѹтко / с'н'їх ни пром'їтáли / мóже / заслáбли / Бóже боронї?*

ЗАТІ́ЦЬКАТИ – *те саме, що ЗАНІ́ЦЬКАТИ*: *Затїц'кала дес свойї окол'áр'ї / таї шукаїу дрѹгїй ден' / бо зач'єла бѹла розводїти пасї / і шїла бих бѹла ї сегон:е / а тепєрки шит'є мѹси виткладáтисе.*

ЗАТИЧЄНИЙ – дієприкм. від ЗАТИЧЄТИ: *Фасул'і затич'єн'і / тич'єн'а ста́ло / на́в'іт' се лиші́ло / з дєс'іт' тич'єн мо́жеш Паз'у́ни да́ти / Наї сто́йіт / уно́ йї́сти ни про́си / а ў не́йї йе кому́ дгор'і́ питі́ / йа би ско́рше ў ма́тки се запитáла / ци йї́м ни тре́.*

ЗАТИЧЄТИ – забити кілок – “тичку” – коло пророслої із землі квасолі, гороху та ін., по якій рослина буде підніматися вверх: *Затич'є́ла смих фасул'і і ко́ло ха́ти / і на ти́ присади́б'і / шо ко́ло ба́би; Уз'є́у киў / таї хот'і́у тич'є́н'і тич'є́ти / ді́уїу́се / а два р'і́ді у́же хтос затич'є́у / ві́тко / Сла́уко Митрі́шин поверта́у до ба́би / лиш вин / н'іхто́ інчи́.*

ЗАТИЧЄТИ МОЛОДУ́ (ДРУЖО́К) – одягти весільні вінки й задню частину голови прикрасити “затичьками” (штучними квітами): *Ни ч'у́ли? / молоду́ ў́же затич'є́ли? / і ў́на пи́шла ў село́?*

ЗАТИЧІНЄНИЙ – пас. дієприкм. мин. ч. від ЗАТИЧІНІТИ: *Тич'є́н'а ста́ло / ш'і́ ї́ лиші́ло́се / ус'о́ затич'і́не́не і шо тре́ба / по́пиді́єзували.*

ЗАТІ́ЧІНИЙ – завітчаний: *Голова́ ў д'і́уки заті́ч'і́на шпара́гусом / йі́к у дру́шки / така́ тогді́ мо́да ў Г'у́дев'і́ бу́ла.*

ЗАТИЧІНІТИ – те саме, що ЗАТИЧЄТИ: *Га́н'у́ / затич'і́ні́ горо́х / бо ў́сиї на землі́ / ш'і́ тро́хи / то йі́го́ ни пидо́ймеш / Зро́біу́ сего́н:е́ / ўч'є́ра паті́ч'а ни ста́ло / малі́ї ў́же прин'і́с таї́ зро́біу́.*

ЗАТІ́ЧІТИ (ЗАТІ́ЧЮВАТИ) – завітчати, прикрашувати зеленим гіллям: *Д Зелє́ним с'в'є́там ус'і́ хати́ ў Г'у́деви заті́ч'і́н'і́ / зазелє́нен'і́ / йа заті́ч'у́йу і т:у́ / де жи́ла ба́ба з О́л'коў́ / і ни забува́йу на́шу стару́ ха́ту / де ў́же даўно́ н'іхто́ ни жи́йє́ / де ў́же на́в'іт' пидло́ги нимá / áле де колі́с дупали́ мої́ мал'і́ но́ги / де бу́ла вє́сел'і́с'т' / і ро́дич'і́ бу́ли дў́же молод'і́ ї́ ш'і́слив'і́ / так'і́ / йі́к на оці́й по́жбо́у́клиї́ фуду́гра́ф'і́ї / зелен'у́ ха́ту таї́ ура́с за ц:е́ думáйу.*

ЗА́ТИЧЬКА, -и – 1) вид весільної прикраси; здеб. у мн., ЗАТИЧЬКІЙ, -о́к – сукупність усіх весільних прикрас, якими завітчує голову молода чи дружка: *Йі́к йшла́ йа ў дру́ки / то затич'к'і́ ми́ ў ко́гос зі́ч'і́ли / а в'іно́к із берв'і́нку / ци́ бу́шпану́ ма́ма ші́ла сама́ / Йек ші́ла? / Та ота́к / нашивáла на ікє́с тонкє́ сукно́ / зелє́ний в'іно́к му́си бу́ти; 2) ірон., жарт., яка-небудь деталь одягу, що повинна би слугувати прикрасою, однак, на думку мовця, не виконує цієї функції: *Шо т:о́ за за́тич'ка́ ко́ло горло́віни? / здо́мі / то там ни пасу́її; 3) прикраса до капелюха: Ад'і́ ікі́ї́ молод'є́к з за́тич'коў́ на капел'у́с'і́ / гада́її / шо по́над не́го нимá.**

ЗАТІГÁТИ (ЗАТІГНУ́ЛО, ЗАТІГЛÓ, ЗАТÉГНЕ) В ТРІБИ
КОГО́С – комусь стає (стане) дуже важко: *Жит'є зат'ігну́ло ў тріби / уно́ так пишло́ / шо н'іко́му бих тако́го ни пож'іда́ла; Так м'ін'і приїшло́се / шо думала смих / ни доч'іка́йу / коли́ буде ле́кше / зат'ігнуло ў тріби / ти зна́йиш / йек то / коли́ зат'іга́йі? / зна́йиш / шо такé тріби? / ну то ота́к менé зат'ігло́ було́ / ниў ро́ку проїшло́ / гаи тогди́ попусти́ло.*

ЗАТІГÁТИСЕ НА СЛОТУ́ – підтвердження спостережень про негоду, грозові дощі: *То / Мару́с'ко / по погóд'і / ві́жу / шо зат'іга́йіц:е на слоту́; Ік зат'єгнец:е на слоту́ / то з на́ших с'ініў н'іч'о ни́ буде; Зат'ігло́се на слоту́ / а шо хот'іти? / то ўже д'осени́ їде / вітки те́плá жда́ти? / вітки ўно́ о́змец:е? / х'іба́ би заверну́ти л'іто́ / а шо? / бува́йі / шо ўно́ пўж'і́йі / грози́ц:е / шо їде / а потóму шои обду́майіц:е / та́ се верта́йі / да́йе л'удем до́робіти то́то / шо ўни хот'і́ли / ї на́радуватисе те́плóви.*

ЗАТІГЛÓ В ГО́ЛЛІ КОМУ́С – у когось ларингіт або ангіна: *Зат'ігло́ ў го́л':і ї ве́ліка гор'єч'ка / поцу́лува́ла дити́ну та́й ч'у́йу / шо горі́т.*

ЗАТІГНÉНИЙ – дієпр. від ЗАТІГНУ́ТИ: *Д'іт каза́ў / шо йік зазу́ла пе́ршиї рас заку́йе тогди́ / ік л'іс зат'ігне́ній лі́стом / то ц:е на до́бриї урожа́ї / а йікшо́ ўна зач'не́ кува́ти / шо л'іс ш'і го́лії / то рик бу́де голо́дний.*

ЗАТІГНУ́ТИ – затягнути: *Йік посади́ти оту́теч'ки виногра́т / то вин так ус'о зат'єгне́ / шо ў ха́т'і бу́де те́мно / на́ї бу́де / сад'іт / але́ ни п'і́л'і само́йі ха́ти / да́йте зо три кро́ки ўперéт; Ї́а соб'і́ думайу́ / де ба́бин дру́гий кал'о́ш? / а то пес зат'ігну́ў / ко́ло бу́ди ўздр'і́ла / ві́тко / тогди́ / йік буў урва́ўсе; Букові́ну так зат'ігну́ло / шо на́в'іт' уло́гу ни ві́тко.*

ЗАТІГНУ́ТИ (ЗАТІГÁТИ) МÉРШЕВ – про неприємний запах здохлої тварини: *Уноч'є́ / ві́тко / хтос кіну́ў здохл'є́тину ў бе́рех / бо зат'іга́йі ме́ршеў / л'уде такé скида́йут / шо пит скало́ў ї ўден' б'і́но їти.*

ЗАТІГНУ́ТИСЕ (ЗАТІГÁТИСЕ) – затягнутися (затягатися): *Ў́же пишло́ на те́плó / л'іс ско́ро зат'єгнец:е лі́стом / У́же зач'є́ў зат'іга́тисе; Плит зат'ігну́ўсе гра́бін'ім / та́ї до́бре / бо і вид до́роги ни ві́тко / і порохи́ў ме́нче; Ра́на зат'ігла́се ї ма́йже ни бо́літ.*

ЗА́ТКАВКА, -и – 1) корок: *Оце́с кукуру́дз'інії коч'є́н за́м'іс'т' за́ткаўки / на́ї бу́де? / Йо́ / нипога́ній ко́рок / Ну то бері́ / але́ уваж'є́ї / абі́ олі́ва ни ві́текла / бо шкода́ бу́де; 2) вирі́б прямоку́тної чи кругло́ї форми, яким можна щось (який-небудь отвір) закрити: *Ч'ем би ц:е**

закр'їти? / *їе іка́с за́ткаўка?* / *Ма́йї бу́ти ў кредэ́н'ц'ї* / *ў ні́жній шуфл'а́д'ї.*

ЗАТКА́ТИ РОТ КОМУ́С – примусити замовкнути когось: *Ў ме́не *їе* кукурудз'їни́й коч'е́н / х'їба́ бих *її*го́ ўз'е́ў та́ї дес затка́ў от'ї́ ба́б'ї рот / рас н'їхто́ *її*ї́ ни го́ден припе́рти.*

ЗАТРА́СКАНІЙ – дієпр. до ЗАТРА́СКАТИ: *Йо́ї / іка́ *їіс* затра́скана з:а́ду / грус' аш на фус'ц'ї / ти шо / данцувала́ ў грузі́?*

ЗАТРА́СКАТИ – забруднити, забризкати: *Маши́на ко́ло нас фу́гону́ла / а то боло́та́ / то так затра́скала / шо верну́ласе смих перебра́тисе / ни шл'аху́їу н'іко́го / але тут се ни зде́рж'їла / А шо́фер ч'у́ў? / Та д:е́ / вин гна́ў / *їік* оч'ман'їли́ / дес ни одно́го так покропи́ў / б'їда́ би *її*го́ кропи́ла.*

ЗАТРА́СКАТИСЕ – забруднитися, забризкатися: *Йі́к *її*деш на ро́вер'ї / питкоті́ штан'ц'ї́ / бо затра́скайіс:е́ / та́ї ланц мо́же спон':ї зат'їга́ти / а *їкі* то бу́де па́рубок / ік уні́ се с'т'е́гну́т?*

ЗАТРА́СКУВАТИ – недок. до ЗАТРА́СКАТИ: *Зно́ў *їіс* позамас'т'увала пан'ч'о́хи ї спин:ї́цу / а *їа* просі́ла / уваж'е́ї / ни затра́скуї́ / диві́се / де ступа́йїш / Бабо́ / то ч'ереви́ки так хо́д'ут / *їні* інак ни *їм'ї*їут / так фу́шкаїут боло́том / ік хол'е́ра.*

ЗАТРЕ́БУВАТИ – хотіти, вимагати щось від когось: *Ік зі́ч'їш кому́с гро́ш'ї / ни ч'іка́ї на ско́ре вид:а́ван'ї́ / на́в'їт' ікіо́ об'їц'е́її / шо вид:а́ст / мо́жеш ни рас нага́дувати / затре́бувати гост'р'їш:е́ / а с то́го н'їч'о́ нима́ / це до́бре зна́ти ї памн'їта́ти.*

ЗАТРО́ЄНІЙ – дієприкм. від ЗАТРО́ЇТИ: *Ік ч'олов'ї́к затро́єні́й ч'ужі́м наву́шкуван'ї́м / вин ни ме ш'їнува́ти жи́нку.*

ЗАТРО́ЇТИ – отруїти: *Сп'ї́ванка *їе* така́ / про Грі́ц'а / шо *її*го́ Мару́с'а затро́їла / каўт / шо то ни віга́дали / а таке́ бу́ло / вин ході́ў до одної́ / а сваті́ў писла́ў до дру́гойї / за ц:е́ Мару́с'а так уч'їні́ла.*

ЗАТРО́ЇТИ ЧІРВАКА́ (ЧІРВАЧЬКА́) – перекусити, з'їсти невелику кількість чого-небудь чи трохи випити: *Затро́їли ч'їрвач'ка́ / та́ї ста́ло весел'їш:е́ / ру́ки *ї*же зно́ў про́с'уц:е́ до робо́ти.*

ЗАТРУ́ТИТИ – докон. до ЗАТРУ́ТЮВАТИ: *Ш'ї ц':ї́ два м'їшкі́ іг би мош іко́с затру́тити ў комо́ру / ану́ бер'ї́м / лиш би *їм'ї*сті́лице́ / от:о́ бу́ло би ду́же до́бре.*

ЗАТРУ́ТЮВАТИ – 1) заштовхувати щось (когось) кудись: *Хто ни *ї*шоу́ сам / то *її*го́ сілоу́ затру́т'ували ў маши́ну / а *їік* упера́ўсе / то бі́ли / отакé з л'уд'мі́ робі́ли / це *ї* телев'їзо́р'ї пока́зувало; 2) за́кочувати,*

посувати щось, штовхаючи у призначене місце: *Ану́ / затру́т'уїмо ўс'і коўпкi пiт стаї́н'у / але ни пидоїмаї́мо / а труч'еї́мо / бо ўни брэсклі́ / т'ішк'і́.*

ЗАТТЄЛО – безособ., зупинилося, перериваючи чи припиняючи яку-небудь дію; зіпсувалося та ін.: *Замо́к зле роби́ / ад'і́ кру́т'у кл'уч'ем / а то ни їде / шои́ зат':эло́ ї ни пускаї́ї; Дзига́рок се ни накру́т'уї́ / тамки шои́ зат':эло́; Кажі́ / ѝа слухайу́ / ци тебе́ зат':эло́? / така́ ѝіс бу́ла ўч'ера́ говирна́ / а сегон':е їкі́ гурскі́ с тобоў?*

ЗАТТЄТИ – глибоко застромити щось гостре у твердий предмет: *Так зат':еў сокіру ў пол'іно́ / шо н'і суда́ / н'і тудá / д'ед'а мўс'іў помоч'і́ хлópцеви то́то дорубáти.*

ЗАТТЄТИЙ – 1) упертий: *Така́ зат':эта́ / ік ѝїї́ тáто / гур'ішні́ Іва́н; 2) глибоко застромлений у щось (їдеться насамперед про сокіру): То гудзува́т'і / суч'кува́т'і дривá / сокіру з них де́коли т'еї́шко в'іт'іхти́ / ѝе так / шо тикі́ ни гóден / і робі́ / шо хоч' / ни їде / і ўс'о́ / а ѝа тогді́ отáк зат':эту́ лиш'еїу́ / таї́ ч'ікаїу́ Андр'ї́а з робóти / наї́ вин с тим домуцо́вуйіц':е.*

ЗАТТЄТИСЕ – упертися: *Їїк зат':еўсе́ / то ни гóден буў ѝігó допросі́тисе́ / отакá нату́ра / і шо ти зроби́ш? / вит:айе́ потóму / але м'ін'і́ ни стаїе́ лэ́кше; І ѝа бих зат':эласе́ / алé шо ўно́ даст? / вит це́го ў хáт'і л'і́пше ни ста́не.*

ЗАТУГАТИ – тверднути, ставати тугішим: *Ч'ос затугáїї оц':е́ к'і́сто / мóже би́ / молока́ трóхи да́ти áбо олі́ви? / ўно́ маї́ї мн'е́кше бу́ти.*

ЗАТУГЛИЙ – стверділий: *Зату́гл'і барабу́л'і свін'ам да́йте / наї́ ѝїд'е́ / покриш'і́т таї́ да́йте / бо хто і́нчий ме́ цисе́ ѝї́сти? / ци з óгир'ком́ / ци без не́го? / такé ни зажене́ш у ду́шу.*

ЗАТУГНУТИ – ствердіти: *Куле́ш'а постóїїла таї́ зату́гла / ніткоў ўжé ни дўже́ гóден урубáти / трéба рубáти ноже́м; То ўч'іра́шн'і барабу́л'і / зату́гли / мóже / бес з о́г'ір'ком з':і́ла? / а так / нидóбр'і́ / Ік нидóбр'і́ / то ч'о́ кліч'і́те за стиў? / сид'і́ли бэ́сте ц'і́хо / бо вас н'іхтó се ни пита́ў за ѝїду́.*

ЗАТУМАНИТИ (ЗАТУМАНЮВАТИ) ГОЛУ КОМУС – ввести (вводити) в оману когось: *Приїшли́ / затумáнили ба́б'і го́лу / таї́ уна́ вид:áла грóшики ўс'і́ / шо ма́ла; Мої́ / ни на то́го напáў / ни затумáнуї́ м'ін'і́ го́лу / бо то н'іч'о́ ни даст / шука́ї дурн'і́ш:их.*

ЗАТУХЛИЙ – погаслий: *Вогон' затухлий / ни розгорі́ц:е / нима́ ч'о тупти тил'ко ч'ип'іти / Ни квáнтесе / ш':е рас подив'іц:е / бо іг би вáтра зноў імілaсе / вели́ка шкóда моглá би б́ути.*

ЗАТУХНУТИ (ЗАТУХА́ТИ) – погаснути, погасати, ледь жевріючи: *Питкладі́ вáтру / бо гет затухла / ни доваримó; Вáтра затухáйі / ш'і трóхи / таі́ ідемó / голоўне́ / наі́ соб'і́ тл'і́йі / к'іл'ко хóч'і / т:о / шо на грóб'і / ме доході́ти / допáр'уватисе.*

ЗАУ́ШЬКАТИ – кричати “ушь”, відганяючи курей; постійно робити комусь зауваження: *Зауш'кали́ йістé / áле коли́ ўже ўс'і гр'іткі́ б́ули розгрéбен'і / з них у́же н'іч'ó нима́; Мар'і́ч'ку так зауш'кали́ / це ш'і змáлку / шо ўна крóку без них ни ступи. Див. ЗАГÉЙКАТИ.*

ЗАФА́ЙНИЙ – занадто гарний (“файний”): *То / Мар'і́ / зафа́йній ч'олов'ік прóтиў тéбе / бигме́ / зафа́йній / А ви ма́йіте лице́ такé м'ін'і ў óч'і казáти? / іг бéсте мáли / то нáв'ім' ікшó це прáўда / ни накалі́ли би так / а ц'і́хо сид'і́ли / бо вас н'іхтó се ни питáў.*

ЗАФА́ЙНО – присл. від ЗАФА́ЙНИЙ: *При́мáли аш зафа́йно / дўже дóбре / Це ви зле кáжете / зафа́йно б́ути ни мóже / при́мáли / ік се налэ́жи / так / ік ви йіх.*

ЗАФАСÓВУВАТИ – недок. до ЗАФАСУВА́ТИ: *Ўни / ві́тко / зафасóвуйут фа́йн'і грóш'і / по них ві́тко / ма́йут маши́ну / хаті́ поклáли / Та де: / то і́нче / свáха помогáйі / ўна делéко поі́хала / тхáт'і два рáзи на рик показу́йц:е / то ві́т:и / з Ітáл'і́йі.*

ЗАФАСУВА́ТИ – отримати гроші, зокрема за щось продане: *Тогі́т уні́ дóбр'і грóш'і зафасува́ли за йéблуч'ка / мáли в'і́с'ім кил.*

ЗАФЛЯ́ЦКАНИЙ – згруб., дієпр.від ЗАФЛЯ́ЦКАТИ: *Аг'і́ / б'і́до / йек цис'і́ зафл'áцкан'і спóн':і́ привéсти ў пор'éдок?*

ЗАФЛЯ́ЦКАТИ – згруб., забруднити: *Ум'і́ла йіс зафл'áцкати / а тепéр ч'ес'т' / на мойі́ рўки цéго забогáто / йа ч'ереві́ки пуцў́йу.*

ЗАФЛЯ́ЦКАТИСЕ – згруб., забруднитися: *Наі́ йі́го хол'éра óзме / йек йа зафл'áцкаласе / б'і́доч'ко мойá гир'кá.*

ЗАФЛЯ́ЦКУВАТИ – недок. до ЗАФЛЯ́ЦКАТИ: *Йа ни зафл'áцкуваў / мамó / то самó / йа фа́йно ішоў / а ч'о спóн':і́ грўз'ін'і / ни зна́йу / Ну то йа х'і́ба ў них се запитáў? / ч'о ўни так'і́ нич'émн'і?*

ЗАФÓСКАТИ – 1) виявляти незадоволення чимсь (про тварин): *Корóва зафóскала / ікáс / ві́тко / недогóда / шош ни так йі́йі; 2) перен., сердитися (про людину): *Одок'і́йа зафóскала / ік Мар'і́ка сказáла / шо ўна**

гоптір'а / поўна / ік наші'а старá фáска / тотá / шо ўже рос:óхласе / Еї / вўіно / тут нима ч'ем ваіші Мар'іц'і фалітисе.

ЗАФЎРИТИ – згруб., кинути, закинути: Вўіно / ваш Мітрик м'ін'і ш'епку зафўриў на дах / здоім'іт / бо менé ма́ма ме бі́ти / А ти ч'о йіму даваў? / Та ви гада́йіте / шо вин се питаў позвол'ін'а?

ЗАФЎРКАЛО (ЗАСКОБИТАЛО) В ГОЛОВІ КОМУС – згруб., хтось занадто гарячий, запальний; не завжди діе вдумливо, зважено: Шош зафўркало йіму ў голов'і / бо вин лиш схóпиўсе / і ў двéр'і / мої / та зач'ікаї / наї вўіна договóри / Вітко / шош се ни ўда́ло / тогó пишоў / Наї б́уде / але ік вам шош се ни ўдайé / то ви схóпиўітесе і б'іжетé? / і йа так ни рóбйу / ну таї вин би маў повестісе по інчому.

ЗАФУТРУВАТИСЯ – поправитися, набрати зайву вагу. Те саме, що **УБРАТИСЯ В ТІЛО**: Йа рáс ни розум'ійу / ч'о тїл'ко йі́сти? / бері мэнче / потрóшки / бо жін'ц'і ўстїт так'ї́ б́ути / ўстїт / і ходїти т'éико / а ти так йіс зафутрувала́се / шо наї ни кáжу / йек; Свін'і / н'іўроку / зафутрувала́се фáйно / ад'і ік'і глáтк'і.

ЗАФУЧÉТИ – згруб., засопіти, виявляючи своє незадоволення чимось: Ни зна́йу / л'ўбоч'ко солодén'ка / ч'о йіс так зафуч'éла? / та́же мискі́ мўси хтос мїти / ци с такіх дамó рóбїтникам?

ЗАХАЇТИ – забруднити: Захáйїли гал'ér'її / шо гл'áба дес с'істи.

ЗАХИБУВАТИ – забракувати, не вистачати чогось: Захибува́ло заўт'іку / абї ўс'о в'ік'ін'ч'іти / наї ч'ікайї до нáрик.

ЗАХІТ, -óду – приготування до чогось, що вимагає багато коштів і зусиль: Рóбїти велі́ке вес'іл'é сегóн:e / то велі́кії захїт / ни дўмаї соб'і.

ЗАХІТАТИ – захитати: Так зах'іта́ли дитїну / шо ўна гаш позелен'їла / ікїї гўрскїї ч'уў такé рóбїти? / у ўсéму трéба м'іру ма́ти.

ЗАХІТАТИСЯ – 1) похитнутися: Зах'іта́ласе / бо м'ін'і шош у голов'і ста́ло ни так / б́ула би смїх упáла / іт би ни одв'ірок; 2) завагатися: Вітко б́уло / шо вин зах'ітаўсе / мóже / і хот'їў буў вернўтисе / бо от'ік стаў буў / обернўўсе / а потóму бóрзо пишоў / так / іт би йігó шош гна́ло; 3) захопитися гойданням на гойдалці (“хітаньці”): Ма́мко / йа ни ч'уў / йік ви клі́кали / зах'ітаўсе / д'ідик х'ітанку рóбїў кóло старóйї хáти / пит ч'ерéшнеў.

ЗАХЛІПАТИСЯ – дуже плакати, аж захлинаючись: Дитїна гаш захліпáласе / так пла́кала / бо цес старитáн забрáў ў нéйї ч'укул'áду / Ікїї старитáн? / у пїет' рóкїў? / абї йа б́їрше ни ч'ўла вит тéбе такóго.

ЗАХЛІПУВАТИСЯ – недок. стос. **ЗАХЛІПАТИСЯ**: *Ни доводи́ до того́ / шоби дити́на так захлі́пувалася / бо ш'ї зач'не́ заика́тисе / ти ўже́ відиши́ / коли́ ўно́ везе́ц:е / а коли́ так пла́ч'ї / шо гаи́ задиха́йц:е / то Бо́же борони́ / про́с'у / абі́х бі́рше тако́го ни ві́д'їла / Та йа зра́зу зач'є́ла б'їч'ї / йїк уч'у́ла / шо пла́ч'ї / вин спаў́ / а йа пел'їнкї́ жмака́ла.*

ЗАХЛІСНУТИСЯ – захлинутися: *Ма́ло ни захлі́снўлася / ни мо́жно с'м'ї́єтисе / ік йїш; Су́ло ўпа́ло / дара́нка се хитнў́ла / до́бре / шо бе́рех буў́ бли́ско / йа ни ўм'ї́у плі́вати / мо́гла́ бих захлі́снўтисе водо́у.*

ЗАХЛЮПАТИ – забруднити, захляпати (когось, щось): *Де мои́ наї́ти так'ї́ боло́та / абі́ так фа́йно захл'ю́пати штан'ц'ї́? / то пошукáти трéба / Ік хоч'ї́те і ви побро́ц'кáнити / то йа скаў́ / де / абéсте ни шука́ли.*

ЗАХЛЮПАТИСЯ – забруднитися, захляпатися: *Тро́хи захл'ю́палася́ / бо мї́ла пидлогї́ / И:ї́ / абі́ тї́л'ко б'ї́ди́ бу́ло / це ни наї́гїрше.*

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) В ГОЛУ – з'являтися, виникати (про думку): *М'ї́н'ї́ дурне́ заї́шло ў́ голу́ / ў́ни прї́їдут / а ми би́ ч'ї́ні́лисє́ / шо ни ч'у́ли н'ї́чо́ / ў́здр'ї́ли бих / шо сам'ї́ ска́жут / Таї́ ци́ ска́жут?*

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) В ТІШКІ ЧІСІ – (почати) відчувати матеріальну скруту: *Сара́к'ї́ л'у́де / ў́ни ш'ї́ ни зна́йут / шó́ йї́х ч'ї́каї́ї / а ў́ни заход'ї́ ў́ т'ї́шк'ї́ ч'ї́сі́ / ви подив'ї́ц:е́ / кї́л'ко ма́йї́ц:е́ платї́ти за гас і́ л'є́трику́ / а йа т'ї́шусє́ / шо смї́х пéч'ї́ ни порозбї́вала́ / суч'а́ поў́но́ / таї́ і́ко́с дам ра́ду / ві́зимуйу́ / а йек т'ї́:ї́ / ў́ ко́го печ'є́ї́ нимá?*

ЗАХОДИТИ ЗБО́КУ – діяти не прямо, відкрито, а приховано: *Уну́фр'ї́ / у́жє́ ста́рши́ї па́рубок / вин бойе́ўсє́ / шо йї́му витка́жут / того́ заходї́ў збо́ку / зде́леку про́буваў́ / шó́ Никóл'ч'ї́ха на ц:е́ ска́же і́ ци́ ў́но гóн:о́ бу́ти / отáк нї́наздо́гат' робї́ў.*

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) ЗДЕ́ЛЕКУ (ЗАЧÉТИ ЗДЕ́ЛЕКУ) – здалеку почавши розмову, говорити про другорядне, поступово наближаючись до основної теми: *Уна́ ни зра́зу сказа́ла / шó́ з ним се́ ста́ло / а зач'є́ла зде́леку / с того́ / шо зима́ ўпа́ла вели́ка / шо Ї́ванко́ ї́кї́с слабі́ї / áле м'ї́н'ї́ ни трéба́ бу́ло да́л'ї́ нї́ч'о́ ка́зати́ / йа ў́с'о з гóлосу́ зрозум'ї́ла.*

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) У (ВЕЛІ́КУ) БІ́ДУ (НИДÓВТІ́К, СКРУ́ТУ) – (почати) бідувати: *Ми́ / Ва́с'ку́ / заї́шли́ у вели́ку б'ї́ду́ / ни даї́ Бо́же / н'ї́ко́му тако́го; Абéсте зна́ли / заходї́мо ў́ нї́доўт'ї́к / бо ма́ло шо ў́родї́ло / а купї́ти нимá́ за шо́ / бу́демо опходї́тисє́ на мéнчому́.*

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) У ВЕЛІ́КУ КЛЮ́МПУ – (почати) приятелювати, заприятелитися з кимось: *Вї́жу́ / шо ў́ них заї́шло́ у вели́ку*

кл'умпу / ни зна́йу / шо́ йїх мо́же зблі́жувати; Шо́би заходи́ти с кі́мос ч'ужі́м у вели́ку кл'умпу / тре́а ма́ти на ц:е ч'ес – а м'ін'ї рідних стайе́ / йа ма́йу ко́го видизнава́ти і кому́ помоч'ї.

ЗАХОДИТИ (ЗАЙТИ) У (ВЕЛИКІ) ГНІВІ – (почати) гніватися: *Ни будемо с фам'іл'їйоу заходи́ти ў вели́к'ї гн'іві / то йе нидо́бре / абéсте соб'ї запамн'їтали / то йе зле / бо гн'їў с:ереді́ни ч'олов'їка гризе́ / ни дайе́ йїму́ жы́ти / а вин то́то перево́ди на рідних / на родін'у / с'їйї злис'т' на найблі́ш:их до не́го / та шо каза́ти? / і шч'ужі́ми тре́ба до́бре опходи́тисе / ч'о се сварі́ти? / бо вит то́го вам ни ста́не л'їши́е.*

ЗАХОДИТИСЯ – клопотатися, готуючись до чогось, передусім неочікуваного: *Та́то сказа́ў / шо за́рас го́с'т'ї будут / і ми зач'э́ли заходи́тисе / бо то ни ду́же бу́ло / шо покла́сти на сті́ў / а маў при́їті бригаді́р' і ш':е хтос с колго́спу / відиши́ / іке́ да́ўне се нагада́ло.*

ЗАХРУПАТИ – 1) захрумтіти: *Д'їти захру́пали / лишка́ми поцо́кали і мі́ска ў моме́нт спорожн'їла; 2) захрустіти: Шо́ш захру́пало пид нога́ми / в'їдеў / от':ї ц'їточ'кі / шо с сні́ски попа́дали ўч'э́ра.*

ЗАХУДИЙ – занадто худий: *Вин захуді́й про́тиў тако́йї жы́нки / Вам пусте́ ў голов'ї́ / фа́йніч'олов'їк / то ўна загру́ба.*

ЗАЦВІСТИ – 1) зацвісти (про квіти, дерева): *Зацві́ли ф'їйавоч'кі; 2) запліснявити (про хліб чи якісь продукти): Кавало́к колач'а зацві́ў / то тре́ба бу́ло йїго́ тїл'ко держ'э́ти / ни диві́тисе / шо ў платї́н'ї?*

ЗАЦВИТАТИ – недок. в. до ЗАЦВІСТИ: *Ч'о / вере́ / цес вазо́нок ни зацвита́йї? / шо йїму́ ни так? / Вин со́нце ни л'уби́.*

ЗАЦЕГЛІТИ – стати таким твердим, як цегла: *Ўже́ три нед'їли ў Т'удев'ї нима́ дош':у́ / земн'а́ заце́гл'їла і ста́ла така́ / йїк ка́м'ін' / то́го йа про́су / йїк у вас зноў пі́де дош' і йїго́ бу́де забога́то / то бе́сте писла́ли судá / бо ми ни го́н':ї прич'їка́тисе / коли́ вин нас обра́дуїї.*

ЗАЦПІЛО РОТ (ГЕМБУ, ПІСОК, ХАВКУ) КОМУС – хтось не міг (не зміг, не хотів) говорити: *А вам шо / зац'їпи́ло бу́ло рот / шо йїсте́ йїго́ ни ўтвор'э́ли? / ч'о йїсте́ ву́н'ї ни сказа́ли / хто́ позаберáў клунки́? / та́же ви ві́д'їли / Бо нас просі́ли ни каза́ти / отого́; Ту́тен'ки вин те́мбу ўтвор'э́її / а ўч'э́ра йїму́ зац'їпи́ло бу́ло рот / ік сестра́ сказа́ла / шо хо́ч'ї / абї́ вин витпусти́ў йїї то́т ку́сник земн'ї́ / шо по́вит Пара́н'ї / наїл'їши́ ку́сник / а нам шо се лі́ше? / наї́ берé то́ту ба́гну / шо по́вит К'їци́ / рас йїї так земн'ї́ браку́її / а брат та́кії до́бриї / шо роздайе́.*

ЗАЦПІТИ – *безос.*, утратити здатність говорити і рухатися: *Мене зацпіло / їа ч'єсто остоуп'їла / їйк це ўс'о увїд'їла / наї Бох борони.*

ЗАЦРОВАНИЙ – *заштопаний*: *Шкерпєтки ч'єс'т'ї / то н'їч'о / шо зац'їрован'ї / н'їхто ни ўздрїт / то ни пїзнашно.*

ЗАЦРОВАНО – *заштопано*: *Дивїсе / їек зац'їровано / абєс ти так могла / ану кажї / ци змогла бес? / в'їдєў / ни дўже.*

ЗАЦРОВАВАТИ – *недок.* до ЗАЦРУВАТИ: *Цисє вікину / ни бўду зац'їровавати / на гўмц'ї країш:є купїу.*

ЗАЦРОВАВАТИСЯ – *заштопуватися*: *То / Їїлєнко / зац'їроваватисє ни бўде / бо ану дивїсе / їек кл'уч'кї пишлї / їмїти мош / але ци вартуїї оц':а маїка такоїї роботи? / то пїзнашно бўде / і так ни мєц:є ўберати.*

ЗАЦРУВАТИ – *заштопати*: *Даї / їа зац'їруїу цису бл'ўску / коли їїс урвала? / ўч'єра? / трєба бўло ўч'єра дати / мєн'ч'а дїрка бўла би.*

ЗАЦРУВАТИСЯ – *заштопатися*: *Ни знаїу / ци то зац'їруїїц:є.*

ЗАЦІХАТИ – *змусити замовкнути когось проханням чи погрозою*: *Дєкотр'ї зач'єли говорїти / шош росказувати / але їїх зац'їхали / таї на тóму се с'к'їн'ч'єло / А їкого бїршого ви ч'їкали?*

ЗАЦІХУВАТИ – *недок.* до ЗАЦІХАТИ: *На зац'їхуїте мєне / наї скажу / шо думайу про вас і про вашє жит'є / Нашє ми знаїїмо / а ти країш:є про своїє роскажї.*

ЗАЦІШКАТИ – *заспокоїти, втихомирити, примусити замовкнути когось*: *Ідї / Їїлєнко / бо самá видїш / вин ни гóден малóго зац'їшкати / даїте їїму пїпку / так скóрше ўсне; Бригадїр' бóрзо зац'їшкаў Лєс'а / нагадаў їїму за присадїбу / таї тої затїх / бо хот'їў на бєрез'ї сл'ўшку / а то їкрас / тák'їк заўтра / мáло праўл'їн'ї бўти; Зац'їшкали с'в'їткиў / таї унї тепєрки їнчойї с'п'їваїут / каўт / шо н'їч'о ни вид'їли.*

ЗАЦІШКУВАТИ – *спонукати когось мовчати, не подавати голос, заспокоювати*: *Васїл' хот'їў шош сказати / ўже нáв'їт' устáў буў / але їїгó зач'єли зац'їшкувати / таї вин с'їў / а потóму ўс'ї розїїшлїсе / таї на цєму с'к'їн'ч'єлосє; То праўдїва прїпов'їтка / бїут / а плáкати ни дайїт / по сóб'ї знаїу / їк ми бўли мал'ї с' твоїоў мáмоў / то дес могли шош і ни послухати / тák'їк д'їти / за т:о диставáли на однó м'їсцє / дитїна хóч'ї плáкати / а їїїї зац'їшкуйут / ни поругáї мир / ц'їхо сидї / шóби н'їхто ни ч'уў / шо ў хát'ї рóбїц:є / а їїк при кóмус шош ни так зрóbимо ци скажємо / то мáма лїш подївиц:є / ї цєго дóста / отакє бўло вїхован'ї; Д'їти с'п'ївали с'п'їванку / їку ўч'ўли на вес'їл'ў / але дóбре ни розум'їли /*

про шо ўна / лиш від'іли / шо старш'і пите'м'іўууц:е / а потому зач'інаўут іїх зач'ішкувати / мої / ану доста / ц'іхо.

ЗАЦО́РКАТИ ПАГАР'ЯМИ – про початок застілля; легко стукатися чарками, наповненими алкогольними напоями, бажаючи один одному здоров'я: *За столóm зацoркалі пагар'áми / повесел'ілі / хтос ужé прoбуваў с'п'іва́ти / áле йігo зац'і́хали / набу́ток лишéн' розгорáўсе.*

ЗАЦО́ФАНІЙ – забруднений, неакуратний, зношений (одяг): *То ш'і д'éдиў спіндзár' / такі́ зацoфáний / шо ў нéму х'іба́ лиш узим'і́ у ста́йн' у і́ти / а н́і дес дáл'і / А ч'о? / воді́ з р'ікі́ в́інести / дроў упилі́ти / Ёа каў / шо мі́жси л'ўде ни і́ти.*

ЗАЦО́ФАНО – забруднено: *Ў хáт'і ўс'о зацoфáно / і двéр'і / і с'т'іна́ / де на лáвицу с'іда́ли / ві́шурована / і на ф'і́ранках сáж'а / мої / та тў́тки трéба рук і́ рук / А ви шо хот'і́ли? / тў́теч'ки даўно́ н'іхто́ ни жийé / і так дoб́ре / шо п'іч' ц'і́ла / н'іхто́ на цéглу ни позáриўсе / і л'áмпа йе / ші́би ни пови́біван'і / та́же пoпри хáту ўс'éк'і хoд'ут і ўс'éке мо́гло б́ути.*

ЗАЦО́ФАТИ – забруднити, засмальцювати: *Ц:е ўб́рán'і ни йе гет старé / áле йігo зацoфáли / на рукава́х / ік би імáл'цем хтос намастíў.*

ЗАЦО́ФУВАТИ – недок. в. до ЗАЦО́ФАТИ: *Зацoфувати ўб́рán'е лéхко / ни трéба велі́кого т́рўду / а витпу́цoвувати т'éшко / а йе так / шо і́ни годен / абéс йек ни стерáўсе.*

ЗАЧÉНАНІ – опредм. дія. стос. ЗАЧІНА́ТИ: *Ікé зач'éнан'і б́уло / так і́ робoта пишлá / А шо дивувáтисе? / то так йе.*

ЗАЧÉСАНИЙ – зачесаний: *Ёа л'ўб́йу / ік жінка глáтко зач'éсана / а ни патлáта / такá / шо ўноч'é мих би се перепудити.*

ЗАЧÉСНИЙ – занадто чесний: *Ц':а жінка бoж'а / зач'éсна / áби шош такé говорі́ти / на н'у бр'і́хн'і звел:́у / терентўйу.*

ЗАЧÉСТІЙ – занадто чистий: *Зач'éстиў бан'ék ни мóже б́ути / с'м'ішно такé ч'ўти / Ёек ни мóже? / А йі́к свін'ам варі́ти / то х'іба́ так випу́цoвуйі́те / йі́к кулéш'ін:ик?*

ЗАЧÉСТО – дуже, занадто чисто: *Ни ду́маї́ / то ни дoб́ре / йі́к зач'éсто / т́пка ўпáла / а ти ў́же мійіш / полóч'иш у окрoп'і́ / ану́ диві́се на Парáнин'і́ / к'і́л'ко д'і́тій' / берў́т йéблукo з земн'і́ / і́ нич'ó йі́м ни ста́йэц:е.*

ЗАЧÉТИ – докон. до ЗАЧІНА́ТИ: *Голоўнé зач'éти / а там пі́де / йа скóро рoб́йу / ни лиш'éйу на п'удорoз'і́.*

ЗАЧ'ЄТИЙ – початий: *Зач'єла розводити / ш'ї ўзим'ї / але ї с цєго зач'єтого вітко / ік'ї б'удут вустоўкі; Пр'ошиўка зач'єта / але на б'ірше мул'їнки ни ст'ало / таї так се лиш'їло / ад'ї їка.*

ЗАЧ'ЄТИ (Б'УДУ) ПРАТИ (Б'ІТИ, РЕП'ІЖИТИ) І НАТСЛУХАТИ, ЦИ Д'ІШЕ – згруб., погроза сильно набити когось: *Мої / на́рупч'ї / аб'єс двод'ї ни їшоў / бо їїк зач'н'у / то так б'уду б'їти / шо лиш натслухати / ци д'їшеш / див'їсе / аб'ї їа теб'є ни шука́ла зар'їнками / а ік меш ч'ємниї / то дв'єч'їру піду с тобоў / і наплаваїїс:е / к'їл'ко соб'ї сх'оч'їш.*

ЗАЧ'ЄТИСЕ – початися: *Зач'єлосе нипорозум'їн'ї тогд'ї / їїк Ва́с'ко з М'їхаїлом на зар'їпки поїїхали / д'уже дел'єко / а ўна т'утки з дит'їноў сам'а се лиш'їла / хл'опч'їк буў у них.*

ЗАЧ'ІНАЇ (ЗАЧ'ЄЛО) ІКАТИСЕ (ІКАТИСЕ) КОМУ́С – згідно з вірув., “ікаїцце” комусь тоді, коли про нього хтось говорить: *Вас'ўтко / тоб'ї сег'он:е ни зач'їна́ло іка́тисе? / н'ї? / аг'ї / їек так? / му́с'їла їїс іка́ти / бо ми з Мар'їкоў за теб'є говор'їли / Та шош д'оброго ци пог'аного? / Рас ни іка́лосе / то д'уже пог'аного ни б'ўло / їа жерту́їу / ф'аїне говор'їли / д'оста ф'аїне.*

ЗАЧ'ІНАЇ (ЗАЧ'ЄЛО) ТРАФ'ЄТИ КОГО́С – хтось починає (почав) дратуватися, сердитися: *А ўже їїк Д'оц'а зач'їп'їла за д'їт'її / мен'є зач'єло траф'їєти / ж'їнка Б'ож'а / а ч'о ти сво́їїх ни пант'руїїш / а опсуд'уйїш ч'ўж'їх? / ч'єм твоїї л'їпи'ї / ік др'уг'ї? / ч'єм?; Ка́жу / та́к'їк їе / мен'є зач'їнаїї траф'їєти / ік ч'ўїу / шо хтос роска́зуїї / їек уно маїї б'ути / їек тот'о тр'єба роб'їти / а сам ни кин'є соб'оў / ни вид'їрве своїу п'ан'у вид л'авиц'ї / мої / та ти ўста́н' таї зроби / а н'ї м'їн'ї роскази роска́зувати.*

ЗАЧ'ІНАТИ – починати: *Гаї / зач'їнаїмо б'їліти; Зач'їнаї розводити цес рукаў; Лиш ни зач'їнаїте пус'т'ї б'єс'їди / пр'ос'у вас.*

ЗАЧ'ІНАТИ ДЖВ'ІНДИ – починати сваритися (“джвиндіти”): *Лиш ч'олов'їк у х'ату / приїшоў з роб'оти трудн'її / гол'он:її / а ўна н'ї аб'ї ф'аїно до не́го заговор'їти / да́ти їїсти / н'ї / тако́го нима́ / дурна́ ба́ба зач'їнаїї дж'в'їнди / догов'ор'уйї т:о / шо ш'ї ра́но ни сказа́ла / таї котр'її ч'олов'їк ц'єму б'ўде терп'їти?*

ЗАЧ'ІНАТИ ЗД'ЄЛЕКУ (ПОД'ЄЛЕКУ, З ЇНЧОГО БО́КУ) – діяти обережно, не виявляючи істинних намірів: *Іва́ниха зач'єла зд'єлеку / їа на́в'їт' б'ўла ни зрозум'їла / за шо ўна гов'ори / до ме́не ни д'їшл'о / а ўже пот'ому ўздр'їла / куд'а ц':а ж'їнка гне / куд'а ўна т'єгне.*

ЗАЧІНАТИ (ВСЄКІ, ВСІЛЯКІ) ЙІГРИ – шантажувати когось; спричиняти комусь неприємності та ін.: *Абєс соб'ї знаў / зо мноў б'їно йїгри зач'їна́ти / йа ц:е ни л'убїу.*

ЗАЧІНАТИ (ЗАВОДИТИ, ЗВОДИТИ) НА БІРШЕ – певними діями поглиблювати непорозуміння між кимось: *То Васи́ліха зач'єла на бірше / бо ч'о було допоміна́тисе / де тот'ї моткі вуліч'ки / шо вит Параски / с цєго пишло / а потόму ўже тїл'ко ўс'єкого виговόр'увало́се / шо йа ўтеклá с хáти / ни зна́йу / йек уно се с'к'їн'ч'єло.*

ЗАЧІНАТИ РОБИТИ С КОГОС КАЛІКУ – співчувати, занадто жаліти когось, застерігати від намагання когось працювати, виконувати якусь дію: *Лиш ни роб'їт з мене кал'їку / прόс'у вас / бо йа ни зберáйусе ўмерáти / а хоч'у віду́ж'їти; Наїгірше / їк зач'їна́йт с тебе робїти кал'їку / с'ус'укати / їт з малόў дитїноў / вид отакїх їграшок мене шл'ах трафїейї.*

ЗАЧІНАТИ (ЗАЧЄТИ) РОСКАЗИ (РОСКАЗНІ) – знев., починати (почати) пустопорожню балаканину, неправдоподібні розповіді: *Васї / ни зач'їна́ї рόскази / бо йа бр'їхн'їў слўхати ни хоч'у / áбо кажї прáўду / а йїк н'ї / то сидї ц'їхо; Л'їтше наї ни їде судá / бо йїк приходї / то зач'їна́її пус'т'ї рόсказ'н'ї / а йа ни ма́йу колї тотό вислухόвувати / ў мене робόта.*

ЗАЧІНАТИ СВОЄ – те саме, що ЗАВОДИТИ ТОЇ САМОЇ: *Ми говорїмо за одно́ / мїрно / фáйно / а Параска дал'ї зач'їна́її своє / теремкотїт / їк заведєна.*

ЗАЧІНА́ТИСЕ – починатися: *Ч'ўу / шо ўже зач'їна́їїц:е кїтїц'а.*

ЗАЧПІ́ТИСЕ О́КОМ ЗА ШОШ – звернути увагу на щось; на те, що, на думку мовця, є цікавим, виділяється з-поміж іншого: *Проїшла усїї базáр' / ї н'їч'ό смїх ни купїла / н'їч'ό ни від'їла такόго / шόби зач'їпїтїсє о́ком / На базарї / Ол'ко / ус'ό базáрне / отáк йа скаў / такє / їк йїму́ се налєжи бўти / а хот'їўше ч'огόс л'їтшого / трєба ни тудá їти / Йо / їтї мόжно / áле трєба ма́ти / ш ч'єм.*

ЗАЧІРА́ТИ – зачерпувати (про рідину): *Зач'їра́ї соб'ї молóká / кїл'ко хоч'їш / áбо кїс'л'їку берї / йїк л'убїш; Зач'їра́те с цєїї пўт'н'ї / то вид Дроціхи водá / а ц':а такόш мόже бўти / áле гїрш'а.*

ЗАЧІРНУ́ТИ – докон. до ЗАЧІРА́ТИ: *Зач'їрнўла гόри'ї с тόїї пўт'н'ї / а водá їкас каламитнá / Бо то з р'їкї / л'убоч'ко л'уба / а пїти / ў цєму ведерцї / ад'ї гєзде.*

ЗАЧІРСТВІЛИЙ (ЗАЧЕРСТВІЛИЙ, ЗАЧЬВÓРСКЛИЙ) – зачерствілий: *Стру́цен' зач'і́рств'і́лий / але йа зна́йу / шо з ним робі́ти.*

ЗАЧІРСТВІТИ (ЗАЧЕРСТВІТИ, ЗАЧЬВÓРСКНУТИ) – зачерствіти, стати черствим: *Хл'і́н зач'і́рств'і́ў / трéба роспа́рити / Ну то робі́ / а йа барабу́л' усма́жу.*

ЗАЧІСА́ТИ – зачесати: *Зач'і́ши свої́ куч'і́р'і / бо ўни тоб'і́ о́ч'і закрива́йут / а́бо пидитні́ трóхи / по брóви на́й б́удут.*

ЗАЧІСА́ТИСЕ – зачесатися: *Зач'і́сáласе побр́искаласе кол'óнцкоу́ водо́ў / та́й кудáс пов'і́йі́ласе / Та зна́йіш / шо ни дгóр'і.*

ЗАЧЬВІ́РСКАТИ – докон. до ЗАЧЬВІ́РСКУВАТИ: *Ц':і́ парупкі́ так'і́ роспу́с'н'і́ / гет схóди зач'в'і́рскали́ слін'о́ў / де ўні́ цéго на́ўч'éлисе?*

ЗАЧЬВІ́РСКУВАТИ – забруднювати, запльовувати: *Ни пл'у́ї ту́тки / ни зач'в'і́рску́ї ко́ло прі́зби / бо ми ту́тки сидимó / к'і́л'ко тоб'і́ казáти?*

ЗАЧЬНÉНИЙ – початий: *Гáрч'і́к зач'нэ́ний / хтос у́жé браў́ молока́; Сло́йч'і́к с конф'і́ту́рами у́жé зач'нэ́ний.*

ЗАЧЬÓВГАНІЙ – дієпр. від ЗАЧЬÓВГАТИ: *Ти лиш нидáўно мал'увáла ў кúхни пидлóгу / то ч'о ўна́ така́ зач'óўгана́?; Спо́ден'óк ма́йі двóйі́ / але од'н'і́ мо́кр'і́ / а дрúг'і́ зач'óўган'і́ / вин з горба́ на кол'і́нах спуска́ўсе / дрúг'і́ на санка́х / а вин / так.*

ЗАЧЬÓВГАТИ – 1) забруднити, зносити: *Так зач'óўгаў́ на лі́кт'ах кúртку́ / шо скóро се зрóбйут диркі́ / меш т'і́лом с'в'і́тіти;* 2) затоптати, витерти (про підлогу): *Кóло лáвиц'і́ пидлóгу гет зоч'óўгали́ / Бо ўс'і́ тамки с'і́да́йут;* 3) іти (піти), шаркаючи ногами: *Мої́ / шо йі́с так зач'óўгаў́ / йі́к старі́ї д'і́т? / пидо́ймаї́ трóхи но́ги.*

ЗАЧЮ́РІНЕЦ, -нця – здеб. у мн., ЗАЧЮ́РІНЬЦІ, -ів – сліди від стікання вологи по чомусь; дрібні патьоки, що по чомусь течуть, або сліди від них: *Так / зач'у́р'ін'ц'і́ йе ўс'éк'і́ / на ві́кнах ци двéр'ах / і́кшо́ уні́ скл'ін'і́ / а надвор'і́ / та ци і́ ў хáт'і́ / сту́д'ін' / на ба́н'ц'і́ мо́жгут б́ути / і́к шош зле лиў́ / а ўно пидлизáлосе / ну / ш'і́ ї́ такé скáжу / на нога́х / по литка́х / але то ў́же і́н'ч'і́; В́идите́ / йі́ек зле йі́сте в́имили пове́р'ха пúт'н'у́ / в́і́тко зач'у́р'ін'ц'і́.*

ЗАЧЮ́РІТИ – мати “зачюрінці”; почати “чюріти” (передусім про вікна, двері); зіпсуватися, почати протікати (про взуття): *Цис'і́ ч'ереві́ки ў́же зач'у́р'і́ли / лиш дв'і́ нед'і́ли но́с'у́ / трéба б́уло зра́зу вид:áти ў́ коператі́ву / але ци би при́ймі́ли? / бо ко́рки трóхи стесáлисе / Ог:ó́ / ни*

трóхи / а тикі́ дóбре / пустé йіс купіла; Вікна запот'іли і зач'ур'іли / ви шо? / тутки свін'ам варіли?

ЗАЧЮ́ТИ БІДУ́ – відчутти наближення небезпеки: *Пес пéршиї зач'у́ б'іду / ш'і ни стр'іл'éло віт:и / а вин зач'éу гáукаати / а потóму поб'іх і схова́ўсе ў б'уду / ікás жінка розка́зувала / шо вин урác так робіу́ / лиш ік ма́ли зач'іна́ти у йіх бик стр'іл'éти / отáк дава́ў йім знáти / шо трéба хова́тисе / це ў телев'ізор'і пока́зували / а потóму і йіго́ б'іда́ найшла́ / ни ўратава́ўсе.*

ЗАЧЮ́ХАНИЙ – згруб., неакуратний, недоглянутий: *Тел'éти стайé молока́? / бо ч'о ўно́ такé зач'ухане? / такé ниш'ісливе?*

ЗАЧЮ́ХАТИСЕ – згруб., 1) не приділяти належну увагу своїй зовнішності: *Зач'ухаласе с ці́ми городáми / та с цим ку́тан'ім / коро́ва / порос'éта / ку́ри / ўс'о хóч'і йі́сти / трéбуйі опхóду / нимá коли́ за собóу́ подиві́тисе; 2) загаються: *Зач'ухалисе оту́т / а ма́ли ўже́ даўно́ бу́ти на ца́рин'і / ко́ло М'іха́йликових / даўно́ даўн'іс'ко.**

ЗАЧЛЯ́ПАТИ – згруб., почати “чяляпати” – піти з шумом по воді, грязюці; піти повільно, важко переставляючи ноги: *Ад'і́ на́ш'і зач'ал'áпали / áле ста́ли і ві́жу / шо ўже́ верта́йу:е.*

ЗАЧЯ́МКАТИ – згруб., почати чавкати: *Зач'áмкаў йіс / іт бес з голóдного кра́йу пришо́ў / ўч'éйсе фа́йно йі́сти / бо ік хтос бу́де ко́ло тебе́ / ни ме моч'і́ кавáлок хл'і́ба ў рот уз'éти.*

ЗАША́ЛЬОВАНИЙ – дієпр. від ЗАШАЛЮВА́ТИ: *За́дна с'т'іна́ до пидвéр'х зашал'óвана.*

ЗАША́ЛЬОВУВАТИ – недок. до ЗАШАЛЮВА́ТИ: *Тепéрки так ни зашал'óвуйут ха́ту / ік гентáм / то ін'ч'а мо́да / і ремо́нти з нака́тами ни робі́ют / подиві́се нов'і хаті́ ў Ту́деві / отáк тепéр се рóби.*

ЗАША́ЛЮВА́ТИ – покрити стіну “шалюнком”: *До́ци зашал'у́йте / бй́рше ни трéба / і ві́ш:е ни дава́йте / отáк на́й бу́де.*

ЗАША́РКАНИЙ – затоптаний (про підлогу); витертий, зістарений (про одяг): *Йо́ї / ч'о ца́ пидло́га така́ заша́ркана? / йек мош бу́ло так ході́ти.*

ЗАША́РКАТИ – затоптати: *Н'іхто́ ч'óботи ни скида́йї / т'éгнут но́ги / ік ни зна́йу шо / пидло́гу ў га́н'ч'іку ад'і́ йек заша́ркали / хол'éра би то́то ўз'éла / Ну то замкн'і́т двéр'і і н'іко́го ни пуска́йте / на́й надвор'і́ сид'у́т / то велі́кого морóзу нимá / пидло́га бу́де л'уксусóва.*

ЗАША́РКУВАТИ – недок. до ЗАША́РКАТИ: *Ни бер'їт / ни заша́ркуїте ба́бин спиндза́р' / уна́ ме се сварі́ти / м'її уберáїте / Ба́бин кра́ш:иї / спрї́тишинїї / та́кїї се хо́ч'ї у́бера́ти.*

ЗА́ШПНКА, -и – особлива застібка, зроблена із ниток; зав'язка, яку використовують у сорочках, передусім – у вишитих: *Їа ш'ї мало́у наўч'еласе заш'їнки робі́ти / їк'ї хо́ч' / до ко́ждоїї соро́ч'ки мо́гла дибра́ти / то так / шо не́н'а пото́му лишéн' менé просі́ла ц:е робі́ти / кра́ш:е н'їхто́ ни мих.*

ЗАШІ́НКАНІЙ – застебнутий (про одяг): *Бабó / подив'їц:е / їа до́бре заш'їнкана? / абéсте пото́му ни сварі́ли / шо з голо́у душі́єу хо́жу.*

ЗАШПНКА́ТИ – застебнути: *Заш'їнка́ї хлóпц'а / абї́ ни заверну́ло / абї́ зноў ни засла́п / бо вин забу́ў / шо лишéн' шо ви́їшоу іс сла́бости.*

ЗАШПНКА́ТИСЕ – застебнутися: *Заш'їнка́їсе / бо стўд'їн' / ни відиш / зимá па́даїї / і шáл'ок гéнде ві́си / і ш'ї рукаві́ц'ї озмі.*

ЗАШКВАРЧÉТИ – 1) почати шкварчати (на вогні): *Див'їц:еко / л'упко / бо шош задў́же зашкварч'ело ў патéлни / абї́ ни згор'їло; 2) перен., сильно припекти (про сонце): *Сегóн:е до́бре гр'їло / аў полўн:е тикї́ зашкварч'ело / ш'ї так / в'їдéї / сегóл'їта ни бў́ло / пока́зувало трї́ц':їт' пїет' у хо́лод'ї.**

ЗАШКІ́РЕНІЙ – згруб., усміхнений: *Гéнде т'в'її кавáл'їр пока́заўсе / ад'ї їкі́ зашк'їрени́ / та́ї ш'ї фі́ртку ма́її мї́жи зубáми.*

ЗАШКІ́РИТИСЕ – знев., згруб., засміятися; іноді, на думку мовця, безпричинно, недоречно: *Ї́на до не́го зашк'їриласе / шош хот'їла говорі́ти / áле вин на́в'їт' ни подиві́ўсе / це їа са́ма / на свої́ї о́ч'ї ві́д'їла.*

ЗАШКО́РОДИТИ – заскородити: *Сус'їт помі́х зашкорóдити с'л'ўшку / áле с то́го вели́коїї ко́ристи ни бў́де / то лиш так / абї́ ни пустува́ло.*

ЗАШКО́РОДЮВАТИ – недок. в. до ЗАШКО́РОДИТИ: *Ма́йут кон'á / та́ї то́го ско́ро зашкорóд'уйут / а їа гребл'áми ро́бїу.*

ЗАШКО́РОЖЕНІЙ – заскороджений: *Га́ліне ў́же зашкорóжене / а на́ше мут пополўн':у робі́ти / ў нас нибога́то.*

ЗАШКРОМА́ДЮВАТИ – 1) загрибати, згрибати (насамперед про сіно): *Зашкромáд'уйі оті́ми малі́ми гребел'ка́ми / ўни ле́ки'ї; 2) заскороджувати: *Зашкромáд'уйу оц:у́ гр'ётку / та́ї то́гді беру́се за жма́кан'ї.**

ЗАШКРУМІТИ – почати тліти (про вовну, шкіру та ін.): *Ікійс шкрум ч'ути / то / в'ідей / ш'єпка д'едева їміласе / вин шушіў їйї / мójже / хтос нихот'ич'е трутиў с пєч'и на грубу? / мої / анў б'їжі.*

ЗАШМАРЬКАНИЙ – сопливий: *Пáруч'и / ч'о їйс такії шмар'катиї хóдиш ? / де твоїа мáма? / Мар'ї / даї фустїнку / наї обитру ц:у дитїну / гет зашмар'кана / мої / та на тебе д'їўкі ни мут дивїтисе.*

ЗАШМАРЬКАТИСЕ – стати “шмарькатим”, сопливим: *Ч'о ти / л'упч'їку / так зашмар'каўсе? / їек такії велїкий пáрубок мójже так ходїти? / ти ш'и ни наўч'єўсе вис'їкátисе? / ге? / скажі / наї мáма наўч'єїї / їек так? / кáжеш / шо до воїска підеш / а хто тебе такóго óзме? / бóрзо ходї судá / наї тебе поўтерáйу.*

ЗАШМІРЕНИЙ – згруб., забруднений: *Кужу́х зашм'їрениї на рукавáх / а ви ходите ў нему / їїк стáриц'а / тáже ви їкас таздїн'а.*

ЗАШМІРИТИ – забруднити: *Де їйс так зашм'їриў споден'кї? / і грус' / і тикї шм'їр ікійс / Їа кóлесо вит фіри з вўїком змáс'т'уваў / мус'їў помоч'ї.*

ЗАШМІРИТИСЕ – згруб., забруднитися: *Зашм'їриўсе / їїк наї ни кáжу / хто / Мójжете ни казáти / їа ї так здогадáўсе / áле ў него ш'ї їе ришкї ї фóстик / аў мéне цéго нимá.*

ЗАШМІРОВАНИЙ – дієприкм. від ЗАШМІРУВАТИ: *Рукаві ї кóўн'їр так зашм'їруваў / шо ни гóден їїх дожмакátисе.*

ЗАШМІРУВАТИ – забруднити: *Куртка гаш блистїт / рукаві ч'óрн'ї / їїг бес у болóт'ї бáбраўсе / шó м'їн'ї з неў тепérки робїти? / ти зашм'їруваў / то їди сам перї / Мáмоч'ко / л'убоч'ко / їа бїрше ни бóду.*

ЗАШМÓРГАНИЙ – дієприкм. пас. мин. ч. від ЗАШМÓРГАТИ: *Ти ў такé зашмóргане кудá / л'упч'їку / се вїўбераў?*

ЗАШМÓРГАТИ – забруднити: *Рукаві так зашмóргаў / запуцывáў / шо / нимá ў шо се ўбрáти? / б'їдá / нидóўт'їк у хát'ї?*

ЗАШМÓРГАТИСЕ – забруднитися: *Їїек ни зашмóргатисе кóло такóїї нич'эстойї робóти? / Де тотó вїтко / шо їа се переберáла?*

ЗАШМÓРГУВАТИ – недок. до ЗАШМÓРГАТИ: *Їа просїла рукаві ни зашмóргувати / бо ни витперу / то шо / трóдно їїх закóт'увати / їк берес:е шош робїти? а їїк т'ешко / то наїмі закóт'увач'а.*

ЗАШМÓРГУВАТИСЕ – забруднюватися: *Наїбїрше ў дитїни зашмóргуйуц:е рукаві ї кóло кишенїї / И:ї / то їек у кóго / на мóму ўс'о*

гор'їт / а д'еколи прих'оди такїї / їїт би к'оло шм'їру роб'їу / їїк би шош тер к'урточ'коу / Та м'оже / ї тер / їк шм'ати ни б'уло.

ЗА ШО? – чому?; навіщо?: За шо м'їн'ї / Г'о́споди / п'їслано так'е / шо с'в'їт ним'їлії? / Бох к'ождому дай'е т'їл'ко / к'їл'ко вин г'оден в'їдерж'їти / ни б'їрше.

З'АШО – З'АТТО – дешево, майже задаром (продати): Продав'аї з'ашо з'ат:о / так / аб'ї прод'ати / аб'ес ск'орше верн'уласе / бо то ни їе в'їдб'їрн'ї ї'єблук'а; Див'їц'е / їек в'їїде / пуск'аїте з'ашо з'ат:о / то пос'л'їтки / ним'а к'оло ч'о́го блавуч'їти дн'їну; Наї їде / з'ашо з'ат:о / аб'ї зб'утисе / бо то гн'їїе / ч'о ч'їк'ати? / а так / м'оже / хот' шош скор'їст'аїїмо.

ЗА ШО ЇСТ'Е ЗАПЛАТ'ІЛИ, ТОТ'О (ТТО) ВАМ (І) ЗРОБ'ІЛИ – про прагматичний розрахунок когось при виконанні ним певного обсягу роботи: А ви шо хот'їли? / б'їршого? / а ви їек се догов'ор'ували? / шоб'ї вин скоп'ау тот'у сл'їшук'у / шо пов'їд Іван'о́ч'ка? / от'ак вин тот'о зробиу / за шо їїст'е заплат'їли / т:о вин ї зробиу / а вам заб'аг'лосе ш'ї на пок'он'еч'у п'ару кр'ок'їу скоп'ати / то це їнче / догов'ор'уїтесе / ци вин г'оден / ї плат'їт окр'оме. Див. ІК'А ПЛ'АТА, ТАК'А Ї РОБ'ОТА.

ЗА ШО КУП'ІВ, ЗА ТТО ПРОД'АВ (ПРОД'АЮ) – мовець не бере в'їдпов'їдальност'ї за правдив'їсть переданого: За шо куп'їу / за то прод'ау / сам т'амки ни буу / м'їн'ї Ан:їц'а ўпов'їла / ун'а з н'їми д'обра / п'ерва сестр'а Лес'о́ви / то ц:е ўс'о ўна роск'аз'ала.

ЗАШОР'АС – присл., завжди, пост'їйно: Їа зашор'ас м'ус'у наг'адувати / в'їнеси вод'ї / уруб'аї дроу / їн'акше ни зробиш / мих би сам дог'адуватисе.

З'АШП'ІНЬКА, -и – заст'їбка: У т'ебе з'ашп'їн'ки їе на ц'ему л'їб'їков'ї?

З'АШП'ІНЬК'АТИ – застебнути: Мен'е п'алец бол'їт / помож'їко цису бл'їску зашп'їн'к'ати / бо ни п'їду так'а.

З'АШП'ІНЬК'АТИСЕ – застебнутися: Зашп'їн'к'аїтесе / так ф'аїн'їш:е.

З'АШП'ІНЬКУВАТИ – недок. до З'АШП'ІНЬК'АТИ: Т'їл'ко г'удз'їк'їу ни клад'їт / то д'оўго зашп'їн'кувати / приш'їйте три.

З'АШП'ІНЬКУВАТИСЕ – заст'їбатися: Маї л'їпше зашп'їн'куїсе / аб'ес зап'ален'ї ни дист'ала / в'їд р'їк'ї ад'ї їек т'їгне.

З'АШП'ОТАТИСЕ (З'АШП'ОРТАТИСЕ) – сп'їткнутися: Зашп'от'аўсе у ц:у др'їт' / ч'ут' стр'їмгол'оу ни пиш'оу; Б'аба гр'ом'адила п'еред Вел'їкоднем сух'ї бур'їн'ї / л'їс'т'ї / зашп'от'аласе таї уп'ала / ўлом'їла

к'іс'т'ку ў клуб'і / та так с' того і ни вийшла / відиши / хот'іла попр'ятати понадв'ір'у і до ч'ого допр'яталася / старшому треба ўваж'єти на себе.

ЗАШПÓТУВАТИСЯ (ЗАШПÓРТУВАТИСЯ) – недок. до ЗАШПÓТАТИСЯ (ЗАШПÓРТАТИСЯ): *Забері віц:и кицкі / ч'о ми майімо ур'ас зашпóртуватисе? / кин' іїх убік / наї ни заваж'єют.*

ЗАШПЎРИТИ – згруб., кинути щось кудись: *Зашпўриў ш'ал'ок аш на верш'єк / а хто ме здоїм'ати? / цис'і д'іти ни ўм'іют се їграти / н'іц ни ўм'іют / вєл:и / а здоїм'ити ни гон':і.*

ЗАШРУБÓВАНІЙ – загвинчений: *Мої / цес млинók дóбре зашрубóваний / ни роспáдец:е / іг бóду молóти? / Ни б'їтесе.*

ЗАШРУБÓВАНО – загвинчено: *Ни дўмаї / тут так фáйно зашрубóвано / шо ну / анўко даї цонгл'і / наї виткрут'у.*

ЗАШРУБÓВУВАТИ – загвинчувати, “закрутювати шрубy”: *Сам ни берісе / то маїстрі майут тотó зашрубóвувати і подивітисе / їек унó рóби / каў тоб'і / ти ни вит тóго / ни к'ів'аї.*

ЗАШРУБУВА́ТИ – докон. до ЗАШРУБÓВУВАТИ: *Гаї див'іц:е / зашрубуваў дóста дóбре / мóжете приїм'ати рóботу.*

ЗАШТІВНІЙ – занадто цупкий: *Марус'ко / на плáш':ік цисе мóгло би бóти / а на дитин'єч'у сўкон'ку заштиўне і ўно погáне до т'іла.*

ЗАШТИПÓВАНІЙ – дієприкм. від ЗАШТИПУВА́ТИ: *Хто тáмки ме се придиўїєти / ци то заштипóване / ци н'і / де ўно вітко? / іг бес ни сказáла / тої ни ўздр'іла бих / каў тоб'і прáўду.*

ЗАШТИПУВА́ТИ – заштопати: *Подєл:исе шкерпєтки / ліш здáлобисе заштипува́ти / То ни бóде дóбре / ў бáби лишілосе такоїї вуліч'ки / просі наї питплетє отўтки / бóдут / ік нов'ї.*

ЗÁШТРИК, -а – те саме, що ЗÁЦІК (ЗÁШШІК): *Зáшч'ік бїрше казáли / а зáштрик / р'ітко / а тепєрки ўже ч'ўла і такє.*

ЗАШТРИКА́ТИ – почати “штрикати”: *Вин аш заштрикаў з рáдости / бáба дáла грóш'і на рóвер / дистáла пєн'ц'ію таї дáла.*

ЗАШЮ́ЛЕНИЙ – знев., стягнутий, стиснутий: *Цис'á фўстка / Мар'і / тоб'і ни пасўїї / ти ў ниї ікás заш'ўлена / н'іїєка / ўбері їнчу / от:у з в'інóч'ками / і ни стискаїсе так пид бóроду / л'їпше / по молодїцки.*

ЗАШЮ́ЛИТИ – 1) стиснути, стягнути (про якийсь предмет – мішок, спідницю та ін.): *Спин:їц'а ў нейї заш'ўлена / хóди / їїк три снопї склáден'і / кому́с такє пасўїї / áле ни Їїлєн'і / ч'о так заш'ўлили?; 2) знев., мїцно стиснути (про губи): *Гўби заш'ўлен'і / нис / н'їўрóку / їїк ототá**

руч'ка вит комóри / ни ди́юно / шо се жу́р'ут / ци хтос óзме ў да́нец таку́ / н'і́уроку / фа́йну.

ЗАШЮЛЮВАТИ – *недок. в.* ЗАШЮЛИТИ: *Сварі́лисе / шо гаиш гү́би заиш'у́л'ували / то було на шо подиві́тисе / беспла́тне к'і́но.*

ЗАЩІК (ЗАШШК), -а – ін'екція: *Бо́й'усе за́иш'і́киў / ік малá диті́на.*

ЗАЩІНКИ ПОКЛА́СТИ – зробити і пришити до виробу (сорочки) зав'язки: *Ік'і́ тоб'і́ за́иш'інки покла́сти до сорóч'ки? / Ї́а ві́тки зна́йу? / Мо́же / оцис'і́ / так'і́ ч'орнобрів'і́ / шóби пасува́ли до шит'а́?*

ЗБА́ВИТИ – 1) зіпсувати, пошкодити: *Ану́ каж'і́т / хто зба́виў м'і́ дзига́рок?; 2) спричинити хворобу: От'і́ в'і́ч'н'і́ п'я́нкі зба́вили ч'олов'і́ка / а і́кії́ ду́жжї́ буў / а тепе́рки шо? / слабу́йї; 3) убити, спричинити смерть: Ни одно́го зба́вили гор'і́ўкі́ / ни один пишо́ў ч'е́рез н'у ў зéмн'у.*

ЗБА́ВИТИ (ЗБАВ'Є́ТИ) ЖИТЄ́ – зіпсувати (псувати), змарнувати життя, зробити себе чи когось нещасним: *Казáла і́ бу́ду каза́ти / гор'і́ўка до добра́ ни привóди / ни одно́му зба́вила жит'е́ / І́ ни одні́ї / Ї́о / ко́ждому збаўі́ейї́ / ус'і́м / хто л'уби ві́пити.*

ЗБА́ВИТИ (ЗБАВ'Є́ТИ) ЗДОРО́В'І́ – втратити (втрачати) силу, міць: *Ву́йко буті́намі зба́виў соб'і́ здорóв'ї́ї́ / ік молоді́ї́ буў / то ш'і́ н'і́ч'о́ / а тепе́рки ад'і́ шо ш ч'олов'і́ком се зробі́ло.*

ЗБА́ВИТИСЕ (ЗБАВ'Є́ТИСЕ) – зіпсуватися (псуватися): *Ни шї́йу тепе́рки / Вас'у́тко / бо шош зба́вило се у маші́н'ц'ї́; Молоко́ се зба́вило / шó / верé / дамó диті́н'ї́?; Сир се зба́виў / гаиш зацві́ў.*

ЗБА́ВЛЕНИЙ – пошкоджений, зіпсований: *Ро́вер збаў́ленї́ї́ / ко́лесо в'і́дл'і́таї́ї́ / на нéму б'і́но йі́хати; Две́рц'ї́ збаў́лен'ї́ / се ни заперáйут.*

ЗБА́ДАНИЙ – *мед.*, оглянутий лікарем: *Ї́о / д'е́д'а зба́дани́ї́ / áле ўт'і́шого ма́ло / ме ш'і́ ў Франкі́ўск йі́хати.*

ЗБА́ДАТИ – *мед.*, оглянути пацієнта: *До́хтор' зба́даў ма́му / áле н'і́ч'о́ ни сказа́ў / зач'е́ў шош записува́ти / гаиш пото́му розказа́ў.*

ЗБАНЄ́ТКО, -а – те саме, що ЗБАНЬЧІК: *Ни ўгада́йїш / ві́тки ў ме́не ц'е збан'е́тко / йї́му ма́йже ті́л'ко ро́киў / ік м'ін'і́ / то па́мн'і́тка.*

ЗБА́НОК, -а – глечик: *Зач'і́рні́ зба́нком води́ / бо то́її́ / шо ў горш'е́т'ї́ / ма́ло / ге́нде на табóрику п'ут'н'а.*

ЗБА́НЬЧІК, -і́ка – маленький глечик: *Оце́с зба́н'ч'і́к ву́їна на Вели́гден' за прости́бих да́ла / ду́же м'ін'і́ се ўда́ў.*

ЗБАНЬЧКИ, -ив – 1) сорт яблук: Цис'ї йеблуч'ка / ану дивїсе / тикї так'ї / йїк збáн'ч'їки / ни надивїуїбисе на них; 2) вид польових квітїв, дзвіночки: Тутки / де náше / ад'ї їких нев'їсток і збáн'ч'їкиў / а оц':ї ч'їч'кї ни знаїу / йек се називáїут / унї їў бeрез'ї ростут / гeзде медунка йе / зáр'ка / дерев'її / а за ц':ї ў кóгос се запитáїу / дивїсе / дóста фáїн'ї / Ус'ó фáїне / шо на цeму лушкў ростe / ни нал'убувáїубисе / с'їсти отутки / то крáш:ого припоч'еїку нимá / абeс ни знáти кудá їшоў.

ЗБЕРАЇЦЕ (ЗИБРАЛОСЕ) НА МОРОС (СТУДІНЬ, НИГОДУ; ТЕПЛЮ) – починає (почало) холоднїти, теплїшати та ін.: Нeбо проїснїлосе / вїтко / шо зберáїїц:е на морос / ужe лóви / показуїї / шо ўноч'e фист будe.

ЗБЕРАТИ – збирати; одягати: Зберáїу дитїну / таї у вóзику повóзу отут кóло хáти / на вóздус'ї ўна фáїно спит.

ЗБЕРАТИ ГРУНТИ (ГРУНТА) – скуповувати землю: Бáба з натўгоў зберáла грунтї / абї шош д'їтем дáти / одовїци т'еїшко бўло / а ў хáт'ї три д'їўц'ї; Зберáў грунтї / а робїти ни мих / з вóїни слабїї вернуўсе.

ЗБЕРАТИСЕ – збиратися, одягатися: М'їн'ї нимá шо зберáтисе / ч'евеvїки ўбула / ї ўжe готóва / зїбрана / Сўкн'у їнчу ўберї.

ЗБЕРАТИСЕ (ЗИБРАТИСЕ) З ДУМКÁМИ – зосередитися (зосереджуватися) на чомусь, обдумувати щось: Приїшла тхат'ї такá / шо ни гóн:а бўла зибрáтисе з думкáми / головá лупáла.

ЗБЕРАТИСЕ, ЇК (ІК) ПО СМЕРТЬ – дуже довго, повільно збиратися: Шо за гўрскиї? / зберáїїс:е / йїк по смерт' / ш'ї к'їл'ко тебе ч'їкáти?

ЗБЕРАТИСЕ НА ДОШЬ (НА НИГОДУ) – хмаритися: Зберáїїц:е на дош' / мўс'у б'їч'ї шмáт'ї занeсти / подушкї / вїклала бўла / абї трóхи прол'уфтувáлисe / прошущїлисe / то ни ч'їкáлосе дош':ў.

ЗБИВАТИ ДОКУПИ ЧЕС (РОКІ, ЖИТE ТА ІН.) – аналізувати прожите життя, видїляючи окремі яскраві моменти, подїї; мїркувати над тим, скїльки часу пройшло від того чи того перїоду: Отáк збивáїїш докўпи ч'ес / розгáдуїїш / шо бўло / йїк ти буў малїї / а потóму пишóў до шкóли / нагáдуїїш соб'ї / йек уперeт с'в'їткувáлисe с'в'eта / йек ти ч'їкáў / шóби С'в'їтїї Николáї ни забуў приїтї / а потóму парубóцтво / вóїна / то т'їшк'ї рокї бўли; Ви се питáїїте / кїл'ко м'їн'ї рóкиў / а їа мїл'у ў рахўнку / лишeн' знаїу / шо ўмерáти ўжe ни ўстит / їа з дeўїтсом óсмого / то кїл'ко м'їн'ї? / прáўда / шо богáто? / так'ї велїк'ї рокї

збивати докўпи т'ешко; Ів'анку / ік зач'еласе воїна / м'ін'ї бўло штіри роки / то анў збивайте докўпи роки і скаж'їт / к'їл'ко м'ін'ї з'арас; Збивайў докўпи роки / а ўни д'обре се ни збивайўт / се вид: ав'ала йа ў с'орок деўй'етому / а дон'ку м'ала ў рик / то к'їл'ко йї бўло ў с'їмдис'ет' тр'етому / ік у н'ейї бўло вес'їл'е? / ге? / анў збивайте докўпи цис'ї роки / шо йа сказ'ала / анў / ш'о там вих'оди?; Слабуїў / вил'ежуїўсе / таї йе коли збивати докўпи жит'е / ш'ї бих пожуїла / але йїк ус'о ф'айно поросклад'айў / то се ўспокоїўйў і каў соб'ї / мої / та твоїї верстач'кї ї до ц'еґо ни дот'їгли / а тоб'ї ш'о се ни ўдай'е / їка нидог'ода?

ЗБИВАТИ (ЗБИТИ) З ДУМКИ (З ГАТКИ; С ТОГО, ШО ХОТІЛА (МАЛА) СКАЗАТИ) – спричинювати (спричинити) втрату логіки викладу чогось, напрямку думки: *Йа хот'їла шош сказати про Терев'їж'ї / а мен'е збїли йїст'е з думки / ўже ї ни памн'їтаїў / ш'о бўла подумала.*

ЗБИВАТИ (ЗБИТИ) С ПАНТЕЛІКУ – спантеличувати, заплутувати: *Ти збїла мен'е с пантелику / теп'ерки ни знаїў / шо робїти / шо д'їїати.*

ЗБИВАТИ КОПІКУ ДО КОПІКИ – збирати, відкладати гроші: *Збивай' коп'їка до коп'їки / таї б'уде руб'ел' / а рублик ни вал'ейїц'е на дор'оз'ї; Збивали коп'їку до коп'їки / таї шош назбивали?*

ЗБИВАТИСЯ (ЗБИТИСЯ) З ДОР'ОГИ – втрачати (втратити) правильний напрям руху: *Ни б'їсе / ни зїбїїс'е з дор'оги / бо до в'ўїниної х'ати лиш'ен' оц'':а дорїш'ка їде / от'ак у горп / у горп / а за вер'х'ом х'ату ўздрїш.*

ЗБИТИ (ЗБИВАТИ) В СП'УЗУ – дуже сильно побити (бити) когось: *Йої / та вин л'ўтиї / ігбї зач'еў бїти ког'ос / то збиў би ў сп'узу.*

ЗБИТИ (ЗБИВАТИ) З НИХ – ударом, поштовхом змусити падати кого-небудь: *Габї так'ї / шо з них збивайўт / Б'оже боронї / ўп'асти.*

ЗБИТИ (ЗИГНАТИ) ОСКОМУ (ОСКОМИНУ) – частково здїйснити дїю, яку з певних причин не можна (чи не бажано) виконати повнїстю: *Шо там т'ого б'анушу / то ни бўло дл'а ўс'їх / лиш'ен' так / оск'омину зигнати; У клуб'ї розниўск'ї виступ'али / йа тр'охи бўла / бо д'ома д'їти / йїм р'ано ўстав'ати / але оск'омину збїла / мїжи л'ўде се показ'ала.*

ЗБИТИ (ЗБИВАТИ) ЦІНУ – домогтися зменшення цїни: *Молдав'ани нав'езли й'еблук таї збїли ц'їну / ми ўже з'ашо з'ат:о продав'али / бо ў них й'еблук'ка набог'ато краш'':ї.*

ЗБЇТИСЕ (ЗБИВАЇТИСЕ) З НИХ – натрудити (натруджувати) ноги, шукаючи чогось (когось), намагаючись досягти мети: *Шо ми сегон:е се нашукáли малóго / з них збїлисе / мої / бўла дитїна / ї нимá / а вин у корїт'ї ў хач':ен'ї уснуў / і ни ч'уў / йек ми кр'їч'ели та дупали / ну áле там / де корїто / н'їхто се ни дивїў і гáтки ни маў подивїтисе.*

ЗБЇТИ (ЗБИВАТИ) МАСЛО – у “масниці” (спеціально пристосованій для збивання) зі сметани отримати масло: *Їа збїла мáсло / а мáма поклáла йїгó на листóк капўсти / потóму ў кáструл'у / і так понéсла ў пиўни́цу.*

ЗБЇТКИ, -ив – мн., 1) пустощі, жарти, витівки: *До збїткиў цес хлòпч'їк дóбриї / то д'едеви ш'епку сховáйї / то бáб'ї пáлицу / а ўч'ера хот'їў пса у бўд'ї запérти; 2) велика шкода, матеріальні витрати; зло: Цис'ї плóви страшн'ї збїтки л'удем наробїли / у Долїн'ї ш'ї нич'ó / а ў Цáрин'ї / кáжут / грат буў такиї великиї / ік йїцé / ўс'о вїниш':ї.*

ЗБЇТКИ ВЕЛІКІ (ВЕЛІКІ ЗБЇТКИ) – значні матеріальні втрати: *Тогїдна пóв'їн' принéсла л'удем велик'ї збїтки; Збїтки велик'ї / áле ўб'їц'ели / шо мут тотó витикудóвувати / ни ўс'їм / áле ў кóго наїбїри'ї / Агá / над'ївáйтесе / ўже б'їжут / лиш бойўц:е / ци вас дóма застáнут.*

ЗБЇТКИ МАТИ (МАТИ ЗБЇТКИ) – відчувати матеріальні втрати: *Мáйїмо велик'ї збїтки / корóва ўдўласе / і шо бїрше казáти?*

ЗБЇТКИ РОБИТИ (ЗРОБИТИ) – заподїювати (заподїяти) шкоду: *Моїї сус'їди / тáзди / дóбр'ї л'уде / уні збїтки н'їкóму ни зрóбїут.*

ЗБИТКУВАЇТИСЕ – жартувати, пустувати, кривдити кого-небудь: *Ни трéба над д'їдом збиткувáтисе / д'їт ни ч'уїї дóбре / а ви пустуїйте / гр'їх метé мáти / А ми гадáли / шо йїму такóш вéсело.*

ЗБЇТОК, -тку – те саме, що ЗБЇТКИ²: *У вўїка Мїтра / великиї збїток / у полонин'ї дв'ї виўци се загубїло / Ну та так / це ўтрáток; У Парáски збїток / бо свин'á здóхла / до тр'ох дн'їў / ни йїла / дистáла шош на нóги / і нимá порос'ети.*

ЗБИТОШНИЙ – пустотливий; бешкетний: *Мар'їч'ка Нóцина страшнá збитóшна / тогдї на ірш'ену то ўнá сховáла вўїкиў капел'ух / а ўс'ї гадáли / шо вин сам загубїў / ік ішóў Ж'їпч'їна́ми.*

ЗБИТОШНИК, -а – жартівник, бешкетник: *Ти / збитóшнику / ў кóго йїс такиї удаўсе ? / ге? / в'їд'ї / ў д'їда / вин л'убїў ус'еке вигáдувати; Старїї / а дивїсе їкиї збитóшник / такїм і пáрупком буў.*

ЗБИТОШНИЦЯ, -і – жін. р. від ЗБИТОШНИК: *Ти на́в'іт' би ни подумала / іка от:а вуйна була збитошниц'а / та такого хлопця наїті було трудно / уна ў д'эд'у свого ўдаласе / йа йіго ш'і на́рупком памн'ітаїу; Твоїа ма́ма була велика збитошниц'а / у Їванка то вид неїї було.*

ЗБИЦКАТИСЯ – 1) стати дуже неспокійним (про худобу, передусім корів) через укуси оводів, комарів, мух; через переляк: *Коро́ва се зби́цкала / побігла ў корч'і / ни мош було ййї віт:и вігнати;* 2) перен., сердитися; не піддаватися на чийсь умовляння; з певних причин передумати виконувати щось, порушуючи попередні домовленості: *Ми ра́н'че були догоровілисе / шо підемо до Митра / а сегон:е йкіс комар' укусиў жінку / ўна ч'есто се зби́цкала / на́в'іт' говори́ти ни хоч'і / абї іті кудас.*

ЗБИ́ГАТИ (ЗБИ́ЧИ, ЗБИ́ГНУТИ) – 1) виливатися (вилитися) через край при закипанні: *Забогато води ў бан'іку / студенец мо́же зб'ігати / сокоти / ік шо / то заклич'иш / йа ў хорóмах / Бабó / а ни л'іпше би було ўже води видибрати?; Л'он'у / дивісе / би сита ни зб'ігла / цукор маїї гет ростати / тогди ўбік витсунеш; Клади на мэнчи вогон' / бо молоко мо́же зб'іч'і / А ўно ї так ме пидоїматисе / ци буде мэнч'а ва́тра / ци біриш'а; Ва́р мо́же зб'іч'і / за́рас ни накриваї; Дивісе / абї каш'а дитин'еч'а ни зб'ігла / пом'іш'уї; 2) про викидень: *Пе́риш'а дитіна зб'ігла / а потóму ўна у́же ї сама ни хот'іла / бо вид'іла / шо с пйін'угоў жит'а нимá.**

ЗБИГЛЕНЄ, -єти – викидень: *Йої / ни питаїтесе / ў неїї ўже дру́ге зб'іглен'е / наї Бох мілуйї.*

З БИ́ДИ ВИ́ТИГНУТИ (ВИ́ТИГАТИ) КОГО́С – допомогти комусь одужати, вийти зі скрутного становища: *М'її сват йіго віт'іх с страшної б'ідї / вин до́хтором рóби у шпиталї / то ч'уйте / шо дóбами ни буў дóма / ноч'уваў ко́ло цего сла́бого / дибраў Василе́ви пом'іч'не л'іка́рство / ї віт'іх ч'олов'іка / мо́жно сказа́ти / шо ўратаваў йіму жит'е.*

ЗБИ́ЧИСЕ – прийти, зібратися, збігтися: *Де т:о гон:о тїл'ко л'удїї зб'іч'ісе? / у ко́ждого сво́йа робóта / хто герентóвано буде? / Йіла́к / Ула́ско / Штефа́н / мо́же Митун'о по об'ід'ї приїті / а бірише ни знаїу / хто / х'іба ш'і То́ма / так шо ни нава́р'уйте йїдиї / ік на храм.*

ЗБЛАВУ́ЧНИЙ – марно витрачений (про час): *Зблавуч'іна дні́нка Бо́ж'а / бо ни робілосе т:о / шо важн'іш:е.*

ЗБЛАВУЧІНО – марно витрачено (про час): *Зблавуч'іно пиў дн'а / по́ки т:о / по́ки ц:е / по́ки ви́корч'уваў тої пен' / шо ко́ло возніц'і / дроў урубáў / диўйусе / а то полун:е / а за йегодами кавáлок скопáти трéба / коли т:о зрóbйу? / ни знайу / бо скóро на робóту.*

ЗБЛАВУЧІТИ – змарнувати (про час): *С тíми бéс'ідами пустíми зблавуч'іла пиў дн'а / аг'і на б'іду / йек то голова́ ни думáйі.*

ЗБЛА́ГА – присл., лагідно: *М'іха́йло / йік буў тверéзії / так зблáга говоріў / шо н'іхтó би ї ни подумáў / ікії вин мóже бу́ти.*

ЗБЛІ́СКУ (ЗБЛІ́СКА) – присл., зблизька: *Отáк / ік тебе́ / зблі́ску від'іў сміх л'існў ў полонин'і / каў гéзде / отáк / ік тебе́ / Йої / ч'олов'іч'і / то шош привід'ілосе тоб'і / вітко / шо за жінкоў буў забануваў.*

ЗБЛІ́ДНУТИ, Ї́К (І́К) СТИ́НА́ (ПОЛОТНО́, СМЕРТЬ) – побліднути: *Лéсиха шош подáласе / збл'ідла / ік с'т'іна́ / ци ни слаба́? / таї ни така́ говірнá / йік уперéт.*

ЗБО́ВТАНО – безос. форма від ЗБОВТА́ТИ: *Тут збоўтано / ід'ім віш:е / тáмеч'ки н'ікóго нима́ / ч'éста вода́ / без му́лу.*

ЗБОВТА́ТИ – збóвтати, скаламутити: *Д'іти збоўта́ли во́ду ў коўбер'і.*

ЗБОКУВА́ТИ – відсторонитися: *Н'іби н'іч'ó / ни вигл'ідало / шо хтос цур'ікне́ / а ў пос'л'ін:у м'інўту Фед'ó збокуваў / сказаў / шо н'і ў шо ни ме м'іш'этисе / И:ї / та то Феді́ха / де вин ма́йі сво́йу гóлу?*

ЗБО́РА – церк., Собор Пресвятої Богородиці і Йосифа, яке святкують восьмого січня: *С'в'ітії Вéч'ір / Риздóв / Збо́ра і Штéфана / то йе велі́к'і с'в'етá / у Т'удев'і пускайут кол'ідникі́ / сам'і кол'іду́йут / до цéрк'ви їдут.*

ЗБОРШÉВІТИ – докон. до БОРШÉВІТИ: *Йіленко́ / ни да́ймо / шобі́ цес горóт перéт' д'ідовоў хáтоў зборш'éв'іў / бо йік до цéго допóстимосе / то мемó ма́ти страшнў б'іду́ / а ко́ло парканіў ад'і ўже іка́ борш'іўка́ / йої / а ўна йек тўтки се ўз'éла?*

ЗБРИКА́ТИСЕ – те саме, що ЗБІ́ЦКАТИСЕ: *Корóва збрика́ласе / ч'ут' рíт'оў ни дáла / Мóже / б'ігатисе хóч'і?*

ЗБУ́РИТИСЕ – 1) почати бунтувати, виявляти незадоволення: *Л'уде збу́рилисe / бо хто ч'уў зéмн'у т'удиўску́ ч'ужім продава́ти? / кіл'ко там то́йі земн'і? / та́же ўна ни рос'т'іга́йіц:е / бі́рше ййі́ ни стáне; 2) почати бурхливо виявляти себе (про негоду, вогонь та ін.): *Надвор'і такé се збу́рило / з'в'і́йілосе / шо гл'áба крок ступі́ти; Йої / так'і ватрі́ збу́рилисe / шо ш'і сміх такі́х н'іко́ли ни від'іў; Р'іка́ збу́риласе / леді́**

потрош':éлисе / та ік тотó рухну́ло на л'у́цк'і хати́ / йої́ / то страи́не / шо́ бу́ло / де́котр'і гет розва́л'увало́ / а де́котрим лиш ві́кна ци двéр'і пови́бива́ло / л'у́де потóму тот'і леді́ ў тач'ка́х спéрет' хати́ вивозі́ли / це ў теле́в'ізор'і пока́зувало́ / дес / в'ід'і́ / на Закарпа́т':у такé се зроби́ло.

ЗБУ́ТИ (ЗБУВА́ТИ) З РУК – позбавлятися чого-небудь, зокрема того, що набуто нечесним шляхом: *Ни зна́йу / але ч'у́ла шош пога́не / уні́ ла́ком'і бу́ли на ч'ужé / а потóму збува́ли тотó з рук / ни зна́йу / ци пра́ўда / сама́ смих ни ви́д'іла́ / ни хоч'у гр'іши́ти / каў́ / т:о / шо ч'у́ла.*

ЗВА́ВКАТИ (ЗВАВЧÉТИ) – почати “вавкиати”; видавати звуки, схожі на “вав” (здеб. про кота): *Зва́ўкаў́ / бо цес йі́го т'ех за фист́ / до́бре / шо ни др'áпнуў́ / бо наш кит розвэ́зени́ / вин ни л'у́би / абі́ йі́го к'іва́ли / вин сам іде́ / до ко́го хоч'і́.*

ЗВАКУВА́ТИСЕ – піти і перебувати десь певний час: *На зи́му звакува́лисе ў одну́ хач':éну́ / абі́ гр'і́тисе; Звакува́лисе ў го́с'т'і до з'éт'а́ / пробу́ли дв'і нед'і́ли / у́жé ко́со з'ет' диві́ўсе / му́с'іли верта́тисе.*

ЗВАЛІ́ТИСЕ НА ГО́ЛУ КОМУ́С – несподівано стати для когось причиною клопотів, турбот: *Ві́тки ц:е звали́лосе на на́шу б'і́н:у го́лу? / шо́ ми ма́йімо робі́ти? / ка́жут / шо́ цес нес ма́йі йі́сти по годі́н'і / йі́к дити́на / і ни бут' шо́ / А йéк вин се назива́йі? / Іко́с ни по на́шому́ / вин / йі́к ч'олов'і́к / нав'і́т' паши́порт ма́йі / ш'і́ ни ч'у́ла тако́го / а ти ч'у́ла?*

ЗВАЛІ́ТИСЕ (ЗВА́ЛЮВАТИСЕ) З НИХ – через утому, хворобу ледве триматися на ногах: *Зва́л'у́йусе з них́ / така́ трудна́́ / но́ги так утрудова́т'іли́ / шо́ ч'о́боти ледв'і́с'ки ски́нула.*

ЗВАРЃАНЕНИЙ – зроблений абияк: *Цис'а́ бу́да зварга́нена́ / бо ни бу́ло коли́ і шч'о́го / з лапшут'а зроби́ў / наї́ по́ки шо́ бу́де.*

ЗВАРЃАНИТИ – згруб., зробити щось абияк: *Шо́ то за ма́істер таки́? / зварга́ниў двéр'і́ / а ві́т:и ду́йі́ / йі́к ни зна́йу́ / ві́тки.*

ЗВАРІ́ЮВА́ТИ – 1) збожеволіти; 2) перен., робити щось, позбавлене здорового глузду: *Вин ч'éсто дурни́й / звар'і́йува́ў / хло́пе / де мо́жно бу́ло тил'ко грóшиі́ зич'і́ти? / а йéк потóму вид:а́ти? / за ц:е йі́с ни ду́маў́ / зла́комиўсе на кред'і́ти / а тепéрки шо́? / гаї́ кажі́ / шо́ тепéрки? / йéк меш то́го се збува́ти?*

ЗВЕ́ДЕНА – (про дівчину) спокушена, яка народила дитину поза шлюбом; те саме, що ЗВЕДЕНИЦЯ: *Ўна́ бу́ла зве́дена́ / ма́йі хло́пч'і́ка / а сегóл'і́та списа́ласе з ікі́мос / вес'і́л'а́ ни бу́ло / лиш такé / малé шош.*

ЗВЕДЕНИЙ – той, у якого батько або мати нерідні (про дітей): *У них звéден'і д'іти / áле жиїу́т дóбре / рóдич'і ни д'і́л'ут д'ітій'.*

ЗВЕДЕНИЦЯ, -і – знев., покритка; жінка, яка народила дитину, не перебуваючи у шлюбi: *То ўперéт зведені́ц'а / б́уло шош страи́не / а тепéрки н'і / пра́ўда / шо нима́ ч'ем гонорува́тисе / áле і ўстíду страи́ного нима́ / і це / йа скаў / дóбре і дл'а то́йї диті́нки / шо ўрoділасе / ўно ни ві́н:о / таї́ і дл'а йі́го ма́ми такóш.*

З ВЕЛІКИМ РОЗГОНОМ – занадто пишно, багато, “гонорово” (робити (організовувати) щось; жити не скромно, а на широку ногу): *Ўни хоч'ут показáтисе пéред' л'уд'мі / ад'і́ їке гонорóве вес'і́л'е рóбїут / Ма́йут грóш'і / йе за шо / таї́ рóбїут / ад'і́ з ікі́м вели́ким розгóном / ні шóби так / А мóже / би ї́ ми так рóбили / ігб́ї ма́ли / шч'óго / О: / тако́го би ўже ни б́уло / каў тоб'і́ гéзде / бо жит'е́ ни вит то́го залéжи / к'і́л'ко гóс'т'їу́ склі́каў і йек загонорóво йі́х приї́міў / ни вит цéго.*

З ВЕЛІКОЇ ХМАРИ МАЛІЙ ДОШЬ – те, що проектувалося кимось чи сприймалося як велике (величне, грізне), насправді виявилось малим (дрібним, мізерним, не вартим уваги): *Такі́й л'ўти́й приї́шоў / а потóму умн'ék / таї́ ма́йїш / з вели́кої хма́ри малі́й дош' / Задурно́ пу́сто такі́й рух рóбили / а с то́го н'іц н'іч'ó нима́ / дóбре їкі́с каза́ў / з вели́кої хма́ри малі́й дош' / а тўтки ї́ малóго нима́ / нашó б́уло так б'і́гати / р'іхтува́тисе / ўс'ім роскáзувати / їк'і́ пова́жн'і гóс'т'і ма́йут приї́хати / а то ад'і́ / н'іхтó ї́ ни ду́маў приї́хати / отáк / Йо́ / дóбре / л'ўбоч'ко / кáжете / то так се ни рóби / ми би з ва́ми зна́ли / йек пок'і́рува́ти / аб́ї вї́йшло на дóбре / а ўни де́ гóн':і? / Пра́ўда / шо ни гóн':і.*

ЗВЕРÉЧІ (ЗВÉРЧІ) – скинути: *Ни хоч' зверéч'і сорóч'ку? / йа би ві́жмакала / устíт у ч'óрні́й ході́ти / гаї́ з'м'і́туї; Звэр сорóч'ку / ї́ так пишóў косі́ти; Звер спинд́зар' / бо б́уло гор'іч'е́; Звёл:а бих сорóч'ку / áле ни ма́йу купáл'ника / мўс'у так пáритисе / А йа тогíт се здога́дала / шо згрoма́д'увати с'іно́ мóжно ў купáл'нику / і пóмич' ба́б'і йе / і соб'і́ загорáйїш / в'і́терéц продува́йї / л'укс / абéс заўтра́ ї́ ти так зрoбі́ла; Хóч'у ўже зверéч'і ц.у куфа́йку / то гет поте́пл'іло; Просі́ў зверéч'і ко́ўпч'ік / а вин ни схот'і́ў / Та йек вин мих хот'і́ти / ік то ни йі́го дéрево?*

ЗВЕРÉЧІСЕ – категорично відмовитися від чогось, відректися: *Вин ни мих зверéч'і́се цéїї диті́ни / хот' рид'н'á гар'акáла / мої́ / ти дурні́й.*

ЗВЕРЕШЕНІТИСЕ (ЗАВЕРЕШЕНІТИСЕ) – заметушитися: *Зверешені́лисe / бо зрán'а зач'éли б'і́літи / ў хáт'і кирі́н':а / а Їванкó*

приб'іх задіханий / таї каже / шо до нас ідут молод'і / мут клікати на вес'іл'е / майімо ш'ес'т'і / шо ў хач':ен'і нич'о ни к'івали / тамки ч'есто було / а так ни знайу / шо бих робіли.

ЗВЕРЬХУ (ЗВЕРЬХА) – присл., зверху: *Хто би віл'іс таї утрамбуваў звер'ху цисе с'іно? / нимá кому / таї фёртик / робі / шо хоч'.*

ЗВЕСТИ ДІВЧИНУ (ДІВКУ) – зробити її покриткою: *Вин ййї з'в'іу / але женітисе ни схот'іу / ут'ік / і по сеї ден' ни поінтересуваўсе цеу дитіноу / хлопец ужé у пйетиї кл'ас'і / файні / лиш н'іуроку.*

ЗВЕСТИ КОРИСТЬ Ш ЧЬОГОС – мати вигоду, користь із чогось: *Вин зведé корис'т' і там / де другі нав'іт' ни подумаї / цес ум'йї.*

ЗВЕСТИСЕ НА БІРШЕ (НА ВЕЛІКЕ) – про ймовірність драматичного розгортання ситуації, формування конфлікту: *Іг би кождий думаў / шо говори / то би ни звел:о́се на бірше / затіхло би на тому / шч'о́го зач'елосе / а йік ни к'ірувати йізиком / то ад'і шо майімо; Сам'і відите / з ікóго малóго зач'елосе / с пустóго / а звел:о́се на вели́ке.*

З ВІВАГОМ – розумно, поважно: *З вівагом говори / так'ік старій / Ў не́го д'іт такій буў / ти ш'і застаў йігó; Лесі́ха ско́ра / а ў Лес'а ўс'о повóли / з вівагом / по таздиўско́му.*

ЗВІЧЯЮ (ПОВОДЖЕНЮ) НАВЧÉТИ (ВЧÉТИ) КОГОС – виховати когось культурним, увічливим, таким, що вміє шанувати традиції, родину: *Дитіну з найм́енчих рокіу́ трéба ўч'ети́ нашим звич'айам / абі́ ўна зна́ла / йек весті́се мі́жи л'уд'мі́ / абі́ ўм'іла Оч'іна́ш ка́зати́ / кол'ідува́ти / писанкі́ писати́ / а йік ві́росте́ / абі́ с'в'ета́ і нед'і́л'у тримáла / це ўс'о змáлку се закладáйї.*

ЗВІВАТИСЕ (ЗВІЮВАТИСЕ) – недок. в. стос. ЗВІЇТИСЕ!: *Ў полонин'і урас з'івайуц:е в'ітри́ / мо́же бу́ти со́неч'ко́ / фáйно́ / а потóму нагна́ло туч'і́ / і пишóу такій дош' с':н'ігом / шо с'в'іта́ Бóжого ни ві́тко / ба́ба роска́зувала́ / шо ни рас так бу́ло / л'іто́ / а грун'і́ б'і́л'і; Зв'і́уууц:е бу́р'і́ / гримі́ут гро́мі / таї тогді́ шо / лиш у хáт'і сид'і́ти / н'іч'о ни ві́тко / ік попадáйїш на слоту́ / то і тї́жден' мо́же т'ігну́тисе / бо то / прэ́ц'ін' / го́ри.*

ЗВІВКАТИ – заверещати: *Д'іти ж'е́би се перепудили́ / тогó так зв'і́укали́ / а м'ін'і́ гаши́ діхати́ ни да́ло.*

ЗВІДАТИ – дізнатися, розвідати: *Зда́лобисе́ зв'і́дати́ / ци́ ўни́ мут шош у нед'і́л'у робі́ти / ци́ н'і́ / бо ік мут / то трéба нам се р'іхтува́ти /*

ни підеш у хату з голими рукамі / а йа соб'ї гада́йу / шо буде набуток / бо д'їти поприїхали / д'єдеви в'іс'імдис'єт' / хоч'ут витс'в'іткувати.

ЗВІДОМИТИ – повідомити: Зв'ідомили / шо ў такїї то ден' д'єдика кліч'ут у Косиў / і вин му́си та́меч'ки бу́ти.

ЗВІДОМЛЕНИЙ – дієприкм. від ЗВІДОМИТИ: Наперєт н'іхто́ ни буў зв'ідомленї / шо мут висє́л'увати / а пото́му лиші сказа́ли / і ма́йїш іті / берєш / шо важн'їш:ого / і їдєш / то ни так / шо доўго се зберати / то ма́хом.

ЗВІДОМЛЕНІ, -я – повідомлення: Зв'ідомлен'ї по́штоў пришл'ут / так сказа́ли; Н'їйєкого зв'ідомлен'а ни бу́ло.

ЗВІДОМ'ЮВАТИ (ЗВІДОМЛЮВАТИ) – повідомляти: Ма́ли би л'удїї зв'ідом'ювати / шо так і так / ўс'о буде до́рош:е / а за ц:е н'іхто́ ни гово́ри / ни ка́жут / мої / л'уде / р'іхт'їтесе до гі́ршого / А вам ш'ї трє́ба ка́зати? / ви шо / сегон'їшн'ї / ни ви́дите / до ч'ого ўно їде?

ЗВІДУВАТИ – недок в. до ЗВІДАТИ: До ко́го піду зв'їдувати ? / ко́го се пита́ти? / м'ін'ї трє́ба пу́стого / ч'ужїх бр'їхон'?

ЗВІЗДА¹, -ї – 1) зоря, зірка: Кóжда зв'їзда́ на нє́б'ї / то ч'їйас душ'а; 2) зірка, з якою ходять колядувати: Звє́р'ху зв'їзду́ робїли с позлі́тки / а ш'ї котра́ ку́л'а побїта / то бра́ли / їїї пото́ўч'ут і тим присипа́ли / то доўже фа́їно виходїло / ота́к ішли́ кол'їдувати.

ЗВІЗДА², -ї – вид орнаменту на писанці, який дає назву самїй писанці: На ци́ї пісан'ц'ї така́ сама́ зв'їзда́ / їїк тотá / шо з неў хóд'ут кол'їдувати / лиш на ци́ї ч'їрвон'а тє́мна / а на тїї гє́йби їйсн'їш'а.

ЗВІЗДІНИЙ – зоряний: Нє́бо такє́ зв'їзд'їне́ / бо то на зм'їну погóди / а зàрас уздрїш / м'іс'їц' ме пока́зуватисе з ото́йї горї на Буковїн'ї.

ЗВІЗДОЧЬКА, -и – змениш.-пестл. до ЗВІЗДА: Їе так'ї ч'їч'кї / зв'їздоч'кї се назива́йут / б'їл'ї їе / ч'їрвон':ї.

ЗВІЇТИСЯ – 1) здійснитися (про вітер, бурю): Такє́ з'в'їїлосе / нач'ісїноч'ку / шо ни мош бу́ло ўсто́йїти; Шо т:о бу́ло / з'в'їїлосе так'ї в'їтрі / шо Бóже боронї; Ад'ї їке з'в'їїлосе / гл'áба надвїр вї́ти; 2) піти кудись і довго не повертатися: Хату́ б'їлити / а ўна́ дес з'в'їїласе / нима́ ўжє́ дв'ї годїн'ї / і ш'ї колї́ прїїде / от:ó.

ЗВІКУВАТИ ВІК (ВІК ЗВІКУВАТИ) – прожити все життя: Та ўні́ в'їк зв'їкува́ли у тїї хат'ї / йа ш'ї малá бу́ла / їїк уні́ та́мки жї́ли.

ЗВІНЬЧЄТИСЯ – взяти церковний шлюб: Уні́ з'в'їн'ч'є́лисє тўтки / ў Т'удев'ї / а вес'їл'є́ робїли ї тўтеч'ки / ї там / вїткї ўна́.

ЗВІРИНА́, -й – 1) дика тварина; різні види диких звірів: *У нас маї мѐнче / хот' ѝе / аў гóрах / дáл'ї тудá / ўс'ѐка з'в'їрина ѝе*; 2) перен., жорстока людина: *То ч'олов'їк? / н'ї / то зв'їрина / і то зв'їрина / милостїв'їш':а / бо уваж'ѐї на своїїх / а цес н'ї на шó ни дївиц':е.*

ЗВІРИТИ – роздратувати: *Зл'їс'т' нáв'їт' кон'á мóже зв'їрити / а ни т:о / шо ч'олов'їка / ѝѐк ви соб'ї гадáли?*

ЗВÓДАВИТИ – докон. в. до ВÓДАВИТИ: *І буракї / ї барабул'ї / ўс'о звóдав'їло / бо забогáто нат'їгло водї / з них сїлус бóде нидóбриї / ѝа ўрас се свар'ў / зварїли / то вит'ц'їд'уїте / ни держ'їт у вод'ї / áле молод'ї гóлови забувáйт цисѐ робїти.*

ЗВÓДИНИ (ЗВÓДИ), -ин (-ив) – очна ставка, вияснення особистих стосунків шляхом зустрічі всіх учасників конфліктної ситуації: *Унá тримáла гн'ївї з Їлѐноў / бо т:а в'їч'но шош пустѐ наговор'увала Ївáнови / і дóма поч'ѐрес ц:е сваркї бóли / тогó їшли на звóдини / ти ш'ї малá бóла.*

ЗВОДЇТИ – недок. до літ. ЗВЕСТИЇ: *Зводїти мош хáту / а потóму ч'їпїєти дереўцѐ / ік звѐдена / мóжно звóди зводїти / бр'їхн'ї / шо ш':е? / зводїти мош когóс із рóзуму / шо ѝе дóуже погáне / звóд'ут когóс з дóброї дорóги / трóдно зрáзу ўс'о нагадáти / шó мош зводїти.*

ЗВОДЇТИ (ЗВЕСТИ) КІНЬЦІ С КІНЬЦЯМИ – з великими труднощами виходити з матеріальної скрути: *Рик буў такїї / шо ми ни гóн':ї бóли звестї к'їн'ц'ї с к'їн'ц'ями / мáїїмо ш'ѐс'т'ї на мáму.*

ЗВОДЇТИ ПУСТѐ НА КÓГОС – зводити наклеп: *То такá жїнка / шо ни бóде зводїти пустѐ на кóгос / ў нѐїї слóво вартнѐ / У нѐїї вартнѐ / Мар'ї / то прáўда / áле твоє ни ўрас / ни гн'ївáїсе / áле ѝа тебѐ дóбре спрахтикувáла / ти нáв'їт' мóжеш закл'ѐстисе / за шош / а потóму вийѐс'н'уїїц':е / шо то ни так / Бїгме Бóже / такóго ни бóло / н'їкóли / абїх вїц':и ни ўстáла / Вїдиш самá / за їке пустѐ так т'ѐшко клинѐс':е / за такѐ / шо х'їбá ѝїгó лишѐн' переступáти / таї ус'о / отáк ѝа скáжу.*

ЗВОЗДЇЧЬКА, -и – 1) гвоздика; здеб. у мн., ЗВОЗДЇЧЬКИ, -ок, (-ив) – назва квіток: *От':ї ч'їч'їч'кї / на Мóч'їр'ї ростут / звоздїч'ки се називáйт / ад'ї їк'ї фáїн'ї / так'ї поклáдеш до цих ч'їч'ók*; 2) прянощі: *Звоздїч'ки ў Вижнїци купїла / до солóткого дам / ік шош печ'ї бóду / тогóдї ўс'ѐких дóкладїў трѐба / А ѝа ї до возир'кїў даїў.*

ЗВОЛЄЙТЕ ЗДОРОВІ – це один із варіантів відповіді, коли хтось до когось п'є чарку, промовляючи “Дай Бóже”: *Дайбóже / Федун'у / Звол'єте здорóв'і; Дайбóже / Їв́ан'ч'іку / Пийте здорóв'і.*

ЗВОЛЄТИ – ірон., занадто багато вживати спиртних напоїв: *Менче звол'єти трéба б́уло / тогди́ бес і дрóу урубáу / н'і пол'іна нимá / і воді бес він'іс / а так шо? / зберáйусе самá.*

ЗВОРОХÓБИТИ – підбурити, підмовити: *Зворохóбили нáрит / а потóму зач'єли ўспоко́йувати / áле то ўже б́уло пізно.*

ЗВОРОХÓБИТИСЯ – стати неспокійним, заметушитися: *До сегóн':ішого д'н'а Вас'ўта про н'ійек'і заріпки ни говоріла / а ўч'ўла / шо Вáс'кова Мар'іч'ка йіде ў Ітáл'іу / жінка такóш се зворохóбила.*

ЗВОРОХÓБЛЕНИЙ – дієпр. від ЗВОРОХÓБИТИ: *Лес'ó зворохóблені / таі ни д́уже д́умайі / шо рóби / а с такóго доб́ра ни жди.*

ЗВОРОХÓБ'ЮВАТИ – недок. до ЗВОРОХÓБИТИ: *Ни сл́ухайте йіго / бо вин зле рáди / лиш зворохóб'юйі л'удіі / то ни йе грéч'ниі ч'олов'ік.*

ЗВ́УЗЮВАТИ – звужувати: *Ни трéа зв́уз'увати / тепérки мóда такá; Тўтки н'іч'ó ни трéба зв́уз'увати / бо тогди́ ни меш моч'і крок ступіти.*

ЗГА, -и – печія: *Менé зга печ'єт / даі шош вит цéго.*

ЗГАДА́ЛА (НАГАДА́ЛА) БА́БА, Ї́К (ІК) ДІ́ВКОВ (МОЛОДÓВ) Б́У́ЛА – хтось у розмові з кимось пригадав те, що давно минуло, пройшло: *И:і / коли́ т:о б́уло? / згада́ла ба́ба / йік д'і́укоў б́ула / шо ти риўна́йіш тогди́ і тепér? / то ўс'о з'м'інілосе; У не́йі б́ес'іди лиш про д'і́воцтво / і йек то гентáм б́уло фáйно / йек йі́йі кóждиі пáрубок хот'і́у уз'єти ў да́нец / Уна́ ни вид:áласе / таі тогó гóвори / мóже / бану́йі за Мі́триком / хто йі́го зна́йі? / Мойá свекру́ха йік іка́с такá б́ес'іда захóди / кáже / Згада́ла ба́ба / йік д'і́укоў б́ула / Йо / бо тўтки напра́ду за д'і́воцтво се згада́ло / Áле шо тепérки зрóбиш? / ўна д'і́укоў фáйна б́ула / лиш забогáто переберáла / Каўт / шо то ч'єрез Мі́тра / тáмки велі́ка л'убá б́ула / áле ни склáлосе / Йої / таі нашó тогó зга́дувати?*

ЗГАДА́ТИ (ЗГА́ДУВАТИ) ДО́БРИМ СЛÓВОМ КОГО́С – говорити про когось тільки хороше, пригадуючи якісь епізоди, ситуації, пов'язані з ними: *Сво́йу т'ітку / ба́бу йа ўра́с зга́ду́у до́брим слóвом / р'і́тко мош на́йті такі́х до́брих л'уді́й / ш':єрих / такі́х / шо пос'л'ідне вид:ад́ут.*

ЗГАМУ́ТІТИ – знудити: *Вит то́йі ситі́ менé гаш згаму́тіло / А ти ч'о ті́л'ко ві́тиў? / йа каза́ла поку́ш'іти / пи́ў лі́жеч'ки.*

ЗГАНІТИ (ЗГАНЮВАТИ) – розкритикувати, акцентуючи на певних недоліках когось чи чогось, притаманних чи приписуваних предметові: *Згáнила мойу́ спин:и́цу / а самá ў так'ї́ у клуп пишла́; Згáн'увала мóго хлóпц'а / казáла / шо ў нéго нис такї́й / ї́к переўї́езаний нїткoў / а самá ў пїтскоки за нéго пишла́ / А ч'о ї́с слўхала? / хто застаўї́еў?*

ЗГАРАТАТИ – зруб., 1) сильно загрюкати, застукотіти: *Двэр'ї ўтворéн'ї / ни замикáла / а цес згаратаў кулакáми / ї́к нав'ї́жéній / ї́г би хтос ловї́у; 2) побити когось, завдаючи швидких ударів: Нї́ за шо / за пус'т'їс'їн'ко / задурно згаратаў малóго / а рўку т'їшкў мáйї / мої́ / та ти пантрўї́ / шо рóбиш / к'їрўї́ собóў / ни риўнáї себе́ з дитїноў.*

ЗГÁРДА, -и – здеб. у мн., жіноча прикраса на шию з намистин, монет, металевих хрестиків: *Згáрди ў Т'ўдев'ї їе дес у кóгос с старшїх / тепер'їшн'ї молод'ї ни дўже т:о нóс'ут / їа шош ни вїд'їла / Мин'ї се здаїе́ / шо ў нас бїрше ни згáрди / а дукáти каўт / ад'ї ўз'éла ц'їткї́ ї дукáти / отáк.*

ЗГÁРКАТИ (ЗГАРЧÉТИ) – 1) раптово загарчати: *Пес ни злїй / áле на цес рас ї́к згарч'éў / то дўмала / шо минўсе; 2) зруб., накричати: За шо ї́с згарч'éла на дитїну? / унá ни вїн:а / шо ти ни с тóйї ногї ўстáла.*

ЗГАРМÓШНИЙ – дієприкм. від ЗГАРМÓШТИ: *Спин:и́ц'а вї́жмакана / áле такá згармóш'їна / шо ўстит у н'у се ўберáти / анў́ / де зал'їско? / áле т:о / шо вид л'ётрики се гр'її́.*

ЗГАРМÓШТИ – зімнути, помнути: *Шмáт'ї ад'ї їек згармóш'їла / ти спáла ў нéму ци так засїд'їла? / То матér'їїа такá / шо бóрзо се мн'éцкаїй / ў цéму с'їдáти ни мóжно / х'їбá бих лиш стоїéла; Згармóш'їў ч'óботи / нов'їс'к'ї ч'óботи / де їа тоб'ї дрўг'ї óзму? / у цих меш с'в'їткувáти.*

ЗГАРМÓШТИСЕ – стати помнутим: *Ус'ó фрасóване / áле згармóш'їлосе / бо зле рукáў пришїтїй / на плéч'ах брїшкї рóбїуц:е.*

ЗГАРМУШÉЛОСЕ ВСЕРЕДЇНІ КОМУ́С – хтось почав погано себе почувати; когось нудить: *Вїткo / шош такé з':їла / бо ч'о би м'їн'ї мáло так згармуш'ётисе ўсередїн'ї?*

ЗГАРМУШÉТИ – докон. в. до ГАРМУШÉТИ: *Їої́ / та терел'ї моглї́ побїтисе / хто згармуш'éў ус'ó? / хто горш'éта отáк наклáў? / вї́жу / шо ў цéму вўхо надбїлосе / а тер'їл' пук / б'їдоч'ко моїá гир'кá / хто ц:е такé н'ї́еке зробїў? / Та ни їої́каїтесе / бо н'їхтó ни ўмер.*

ЗГАРМУШЄТИСЕ – докон. в. до ГАРМУШЄТИСЕ: *Д'ед'а поклаў кашіцу / абі дорóгу ни рвало / а прибула вода / таі ад'і ўс'о згармуш'елосе / зноў трéба бúde кам'ін'а і пáру коўпч'ікіў / моцн'іш:е зробіти / І так д'экувати Бóгу / відерж'іло / та йіг би ни кашіц'а / цейі дорóги моглó ни бۇти; Загáта / таі коўпки згармуш'елисе / трахторем мут до зáўтра тотó розберáти / áбо ш'і і до позáўтр'у.*

ЗГАРЯКАТИ – знев., згруб., раптово накричати на когось, насварити когось; докон. стос. ГАРЯКАТИ: *Згар'акáла на ч'олов'іка / а тоі лии óч'і вівалиў / бо цисў жінку пёршиі рас віди; Такá нату́ра / згар'акáйі / і зра́зу витхóди / а йа ни мóжу се ўспоко́йіти тў дніни.*

ЗГАСІТИ ВОГНІЎ – примовити “вид урокив”: *А шо гада́йіш? / ба́ба згасіла вогн'у / таі помоглó / то трéба ўм'іти / йа лии́ен' спл'óвуўу / йік диті́ну хтос наўрóч'і́йі / такош помога́йі / отáк поцулува́ла ў ч'оло / і на́бік спл'ўнула / поцулува́ла / і спл'ўнула / так три / шис'т' áбо дэўйіт' рас / помога́йі / йе л'ўде / шо ма́йут погáн'і óч'і / відиш самá / ни рас йіс паці́ла такé; Диті́н'і шош погáно / піду до Калі́ни згасіти вогн'у.*

ЗГІДЛИВИЙ – м'який, зговірливий: *Вин до́бриі / згідливиі буў ч'олов'ік / н'іко́ли ни перéч'іў жін'ц'і / то ўна моглá острі́тисе.*

ЗГИМБЛЮВАТИ – зістругати рубанком поверхню деревини: *Васі́л'ку / л'ўпч'ку / ану́ ш'і оц:é згимбл'ўі́те / абі л'і́тше штимува́ло.*

ЗГИМБЛЬОВАНИЙ – діепр. від ЗГИМБЛЮВАТИ: *То ўс'і дош'кі згимбл'óван'і / хот' сегóн:е мош кла́сти пидлóгу.*

ЗГИМБЛЬОВУВАТИ – недок. до ЗГИМБЛЮВАТИ: *Ни згимбл'óвуї́ ті́л'ко / бо шо с такоў до́ш'коў робі́ти? / пі́де у ві́пси.*

ЗГІНУТИ СПÉРЕДЬ (СПÉРЕД) ОЧЄЙ (СПÉРЕДЬ МЕНЕ) – лайл., зникнути, забратися геть: *Ти / парш'éку / згин' спéред' мо́йіх оч'éї / абі́х ни ві́д'іў тебе́ б́ірше / ти м'ін'і́ пока́ї рóбиш ко́ло хáти? / ану́ марш.*

ЗГІРКАТИ – згруб., те саме, що ЗГÁРКАТИ²: *Васи́лі́ха / витко / шош се ўсéрдила / згірка́ла на мéне / а за шó / ни зна́ў.*

З ГИРЬКÓВ БІДÓВ – незм., заледве: *З гир'коў б'ідóў докосі́ли / то т'і́глосе дв'і нед'і́ли / н'іко́го ни мо́гли допросі́тисе / бо та́меч'ки дў́же стрі́мко / т'éшко косі́ти / а потóму з'ет' на́йшоў рості́цко́го ч'олов'іка / таі тоі згоді́ўсе / то такé / шо на рі́ўно́му до́бре с'і́но робі́ти / аў горба́х трéа мо́лодбо́го і дў́жого / а ни такі́х / шо лéдвн хóд'і.*

ЗГЛОТІТИСЕ – стовпитися: *Жинкі́ зглоті́лисe / бо р'і́жн'éни́цко́го аўто́буса ни бۇло / ч'іка́ли на тоі / шо ў Проб'і́ну і́де.*

ЗГЛОТЮВАТИСЯ – юрбитися: *Л'уде / ни зглот'уйтесе п'еред' танком / зроб'ит прох'ит / аб'и молод'і могли в'їти.*

ЗГОДЖЕНИЙ (ЗГОЖЕНИЙ) – узгоджений; домовлений; найнятий: *То згожений ч'олов'їк / ми з ним ш'ї навес'н'ї се договори'ли / шо при'їде п'еч'ї кла'сти / на п'їур'ик напер'ет.*

ЗГОДІТИ – сторгувати: *Кор'ову нач'ес згоди'ла / молод'ї г'азди купи'ли / ўни / в'їд'ї / с Поп'їл'н'їк / так їа ч'ўла кра'їем в'ўха.*

ЗГОДІТИСЯ – 1) сторгуватися: *Ми згоди'лисе зра'зу / бо порос'етка фа'їн'ї / лиш н'їур'оку / гука'стен'к'ї / на'їко / їк'ї на їїду' б'удут / а тот ч'олов'їк / шо продава'ў / сам тр'охи спусти'ў / бо ми дво'її ўз'єли; 2) погодитися: *Ни хот'їў / але м'ус'їў згоди'тисе / шо ж'їнка д'обре ра'ди / л'їше / їк дру'г'ї / куд'а б'уло д'їва'тисе?**

З ГОЉИМИ (ПОРОЖНИМИ) РУКАМИ – без нічого: *Та'же ни п'їдеш з го'лими рука'ми / тр'єба сла'бому шош уз'єти.*

ЗГОЛОДІТИСЯ – 1) недоїдати; постійно відчувати бажання їсти: *Зголови'ласе на тих робота'х так / шо ни зна'їу / ш'о би з':їли / гр'ош'ї б'ули / ма'ли за шо / але ни б'уло / де купи'ти; 2) тривалий час не споживаючи чо'гось, мати велике-велике бажання поласувати ним: *Зголови'ласе за лопатка'ми / ни го'н'а прич'їка'тисе / коли' ўни при'їдут; Зголови'ласе за дом'ашно'ў їїдо'ў; Д'оки кор'ова ни видб'їла / ни д'уже х'тос г'їну'ў мо'лока' ци си'ру / а теп'єрки / їк ним'а / то хоч'їц'є / зголови'лисе за ним / беру' м'їс'їшне / але то ни так'є д'обре / їк вид на'шоїї кор'ови / це на'в'їт' д'їти досмакува'лисе; 3) перен., засумувати за чимось: *У тих с'в'їта'х ун'ї ка'ўт / шо зголови'лисе за сел'ом / на'шими с'в'єта'ми / го'рами / за р'їдними об'їс'т'ами / за ўс'им бан'їўт / То на'ї би б'ули ни їїхали / кра'їнойі б'їди' ни б'уло / а їїк так ж'ел' / на'ї верта'їуц'є / ад'ї Мар'їч'ка Ко'ц'ова поїїхала / але приїїх'її / на Р'їздво' ї ўл'їт'ї / а тог'їт і на Вел'їтден' в'їд'їла їїїї ў ц'єр'кв'ї.***

ЗГОЛОЖЕНИЙ – похідне від ЗГОЛОДІТИСЯ: *Вам шо? / д'ома їїсти ни да'їўт / шо їїст'є так'ї зголож'єн'ї? / ч'ўдо / їт б'єсте з гол'он:ого кра'їу в'їрвалисе / га'ї / доїїда'їте / їа ш':є дам / Ба'нко / ми д'ома не хот'їли їїсти / бо зна'ли / шо т'ўтки ўрас їе шош смашн'єн'ке / а ш':є се нагада'ли / шо д'їдик поза'ўч'єра упов'їў / шо ўс'о ўже добу'д'уйц'є / то ми при'б'їгли здо'їм'їти пр'обу / ан'їш ун'о ш'ї ни ди'їшло? / їєк ви мет'є зна'їти? / Хол'єра би вас бра'ла / їк'ї ви ў ме'не говирн'ї / ког'о хоч' загов'орите / а д'їт тако'ш ни го'ден їїзік зд'єрж'їти / та'же б'ули договори'лисе / шо ў нед'їл'у ўс'їх*

закліч'імо / Б'а́нко / а ми два ра́зи зроби́мо нед'і́л'у / сегóн:е і заўтра / ни жур'і́ц:е / ми і заўтра прійде́мо / Ну шо м'і́н'і́ з ва́ми робі́ти?

ЗГОЛОМШІТИ – згруб., налупцювати, побити, надавати комусь стусанів: *Переб'і́гли до́ро́гу та́ї зголомши́ли хло́пц'а.*

ЗГОНОРОВІТИ (ЗГОНОРНІТИ) – загордитися, зазнатися: *Ну та́ї йек ти та́мки / ў с'в'і́та́х? / ві́жу / шо ни згоноров'і́ла / ни ўстида́йісе с та́кіми ву́їна́ми / йік ми / говорі́ти / ми тебе́ вид отако́йі памн'і́та́йімо.*

ЗГОНОРУВАТИ – проігнорувати когось: *Йа ни згонорувала́ д'і́дом / пишла́ з ним у да́нець / Ікі́й вин д'і́т? / так легóн'ко да́нц'у́йі / шо молоді́й / бигме́ / так би ни змих / Дл'а вас / мош / і ни д'і́т / а дл'а ме́не вин на́в'і́т' ни ву́їко / а тикі́ д'і́т / сіві́й / йік отото́ сукно́.*

ЗГОРЕНІНА, -и – залишки того, що не згоріло, залишилося на згарищі: *Згорені́ну витсу́н' убі́к / а там перекопа́й / на́ї ни бу́де с'л'і́ду.*

ЗГОРІТИ (ЗГОРАТИ) ВИД УСТІ́ДУ – почервоніти, ніяковіти: *Хло́пц'і́ў фалі́ли / а йа за д'і́ўку ма́ла згора́ти вид усті́ду / ка́жйі / хтó ни да́йе тоб'і́ се ўч'е́ти / Мар'і́? / се́ма кл'а́са / а ти ўже́ д'і́во́ч'і́ти хо́ч'і́ш?*

ЗГО́РІЧЯ – присл., згарячу, зопалу: *Зго́р'і́ч'а сказа́ла / шо ни л'у́бйі́ йі́го / і шо гада́йіте ? / два́ц':і́т' ро́кіў жи́йімо́ / а вин м'і́н'і́ то́то ўрас на́гаду́йі / у́же і перепро́с'увала́ / бо́жі́ласе / шо то ни́пра́ўда / н'і́ч'о́ ни помо́га́йі / ў та́ку м'і́ну́ту сказа́ла / шо на ўсе́ жит'е́ ма́йу б'і́ду.*

ЗГРІ́ЗЕНИЙ – змучений від клопотів, переживань: *Ан:і́ч'ка згрі́зена / бо са́ма слаба́ / ч'олов'і́к кал'і́ка / а тут д'і́ті́й ку́па / ре́йвахи / крі́ки.*

ЗГРИ́МІТИ – заgrimіти: *Згрим'і́ло / та́ї переста́ло / ту́теч'ки на́в'і́т' ни кра́пнуло / дош' пишо́ў букові́нц'і́ми се́лами.*

ЗГРИ́МОТІТИ – те саме, що ЗЛУСКОТІТИ: *Згримот'і́ў у хоро́мах так / і́тбі́ медв'і́т' до́бера́ўсе / Бо то те́мно / Ан:і́.*

ЗГРІ́СТИСЕ – змучитися від переживань, маючи якусь гризоту: *Ба́ба згрі́зласе / шо ни пизна́ў би / бо дон'ка́ запі́ла / і шо с цим зроби́ти? / йек помоч'і́? / ікі́й л'і́к на́йті́?*

ЗГРУ́ЗІТИ – докон. до ЗГРУ́ЗІЮВАТИ: *Уні́ шо? / згру́зили і́ поі́х'али / ўни́ ни му́т то́то пол'і́н'е́ скла́дати / до́бре / шо приве́зли / а да́л'і́ / тво́йі́ кло́поти / то́го йа ка́ў / на́ймі́ на́й тоб'і́ попі́л'ут / а ти ў́же поскла́да́йіш.*

ЗГРУ́ЗІЮВАТИ – розвантажувати щось: *Згру́з'ували́ па́ки до тре́то́йі но́ч'і́ / а ви йек со́б'і́ гада́ли? / то бо́га́то.*

ЗГУ́ДИТИ – виставити когось, щось у негативному світлі, унаслідок чого мовець втрачає чи може втратити інтерес до цього предмета, явища: *Згудити лєкше вид лєкшого / а ти шош дóбре скажї́ про л'удину́ / ў найпуш:ого мóжно хот' оти́ц'ко / але дóброго ўздр'їти.*

ЗГУ́ДЮВАТИ – недок. до ЗГУ́ДИТИ: *Ус'ó тоб'ї́ ни так / згуд'уйїш ус'їх / а подивїсе л'ї́ше на сéбе / гаї́ / на дзэр'кало / лии́ен' ни страха́їсе.*

ЗГУ́СТА (ШЧÉСТА) – присл., часто: *Д'їти згуста прихóд'ї; Згуста ни приї́хайут / але вїдимосе кóжного рóку / ўл'їт'ї на вака́ц'їях.*

ЗГАНЬЧЮВА́ТИ – допустити, зробити “ганьчь”: *Ад'ї крої́ла сукн'у таї́ зган'ч'увала; Студенó / бо п'їч' така́ / і тот / шо клаў / дес зган'ч'увáў / бо ўна ни дэ́ржи теплó / таї́ ік розгорáйїц:е вáтра / димїў поўно́ / то шош ни так / ік мáло би б'ути / Ад'ї ўїк лии зберетé їкус коп'їку / то пéрше / шо трéба б'уде зробїти / переклáсти п'їч' / бо д'їти мут узим'ї застуд'уватисе.*

ЗГВАВТУВА́ТИ – почати гвавтувати чи виконати цю дію в дуже короткому часовому проміжку: *Ў сел'ї́ урác поўно рóботи / ік мáйїш господáрку / то д'уже се ўрóбїуйїш / ни каў / то вїгода держ'ети свїн'ї / худóбу / але накїдати ўл'їт'ї двáц:ит' пїет' остривїї т'ешико / ти ўпр'їла / а в'їтер вїт:и потисн'ў / таї́ ус'ó / мáйїш гор'е́ч'ку / могла́ бес л'їч'етисе / дóма сид'їти / але де? / бáба згваўтуїї / і ми дáл'ї б'їжимó до рóботи / кóристи бáб'ї позатїл'ко позакїл'ко / то нам бїрше / але ми з д'їтмї́ страшно́ се зм'уч'уйїмо / ч'олов'їк рóботáми / а ўа плотї́ р'їхт'ўїу / трáви вїкóс'уйу / наїмїла бих / але нимá когó / тогó знáйусе на ўси́ ч'олов'їч'ї́ рóбот'ї / отáк помáлен'ко тазд'уйїмо.*

ЗГЛÉДЖІЛАСЕ СЛІ́НЬ У РО́ТІ В КО́ГОС – про нестерпне бажання когос щось поїсти: *Їа ни ўїў вид уч'э́ра / м'їн'ї ўже гаиш слї́н' згл'едж'їласе ў рóт'ї / а ви за ўїду́ ўже ниўгодїни гóворите / але дáти ўїїсти ни квáтитесе.*

ЗГРÁБНИЙ – зграбний: *Де ц:е згрáбна рóботá? / то н'їйека; Самá вїжу / шо мої́ р'уки низгрáбн'ї / але шо / рóбїу / ўек мóжу / пáл'ц'ї ни сл'уж'ї і рóбї / шо хоч'; О: / оцес кус'т'ўм згрáбнїй / вин по мїн'ї / ч'ўйусе ў нéму так / іт би ни знáти кїл'ко ў цéму ходїў / н'їгдé ни тїсне / рукаві́ ад'ї їк'ї / спóн':ї ни задóўг'ї / акурáт на мéне.*

ЗГРÁБНІСТЬ, -ости – зграбність: *Ік нимá згрáбности / то ї нимá / лии'еї́ тотó / берї́ л'ї́ше м'їн'ї ч'їсник'у ўтоўч'е́ / посолї́ ўїгó таї́ так тоўч'е́ / потóму ўїгó вїм'їш'їїїш з олівоў.*

ЗГРÁБНО – зграбно: *Відиши / ік се стерáйиш / то згрáбно вихóди / ўс'о риўнén'ке / цот до цóта / л'ўбо се подивіти.*

ЗГУМÓВІТИ – стати таким, як гума; втратити смакові якості (про полуниці, сир): *Оцés кавáлок йігит мўс'у перекóпувати / мáйже кóжда йéгода згумóв'іла / це ўже тогит тре: бўло до тóго брáтисе / а йа дўмайу наї ш'і / а то зле / ік відиши / шо вирóд'уйуц:е / н'іч'ó ни шкудуї / бо задўрно меш тотó полóти та кол'інкувáти кóло пустóго; Сир згумóв'іў / дитін'і такé ни даш / А ч'о н'і? / наї нат'ігáйї / А л'іпшого н'іч'ó бес ни порáдила? / трóхи мудр'іш:ого? / ге? / унá тим найісце?*

ЗГЎРА, -и – запах чи смак пригорілого: *Зáтерка згўроў пáхла / ни дўже йіли / кривілисе / áле бїрише н'іч'ó ни бўло.*

З ДАВНІСЬКИХ ДАВÉН – присл., здавна, з найдавніших часів: *Та то бўло тикі дўже даўно / з даўн'іс'ких давén памн'ітáйу про тої знак / пáмн'ітник Шеўч'énкови / йіго поклáли бўли нидохóд'і Сокілского / ни там / де зáрас / за т:ó м'ісце мáло ўже хто знáйї / то бўло на бéрез'і / ік минути країн'і хатї / áле ни кóло Сікаўки / а гет пéрет' скалоў / пéрет' Пїсаним кáменем / ў мéне на фудугрáф'іїї йе.*

ЗДА́ЛИЙ – здатний що-небудь робити; часто викор. з ни: *Вин ни зда́лиї до данцóван'а / зат'ішкїї / такїї соб'ї данциўнїк / н'ійéкиї.*

ЗДА́ЛОБИСЕ – потрібно, необхідно, варто би: *Зда́лобисе от':ї пáданиц'і сегóн:е зибрáти; М'ін'ї здаўбисе клеvéц / де би вин мих бўти?; Зда́лобисе ікáс тóрба áбо шош такé до оцїх огир'кїї; Зда́лобисе л'іпш'і нóжци'ї до крeвéцтва / цїми т'éшко кройїти; Зда́лобисе вўїну видизнáти / йїїї ш шпитáл'у привéзли.*

ЗДВІ́ЖІНІ, -я – церк., Воздвиження Чесного Хреста, яке святкують 27 вересня: *Здвїж'ін'і / то йе веліке роковé с'в'это / йіго ў нас дўже ш'інўїут.*

ЗДЕРЖ́ЕТИ (ЗДÉРЖІТИ) СЛÓВО – виконати обіцяне: *Васїл' вўїкиў здерж'éў слóво / помїх с кóўпч'іками / ўс'і посклáдали кóло хáти.*

ЗДÉРЖІТИСЕ (ЗДЕРЖ́ЕТИСЕ) – докон. в. до ЗДÉРЖУВАТИСЕ: *Бáба ни моглá здéрж'ітисе / абї нич'ó ни казáти з'етеви / мої / жїнка слабá / а вин дрўгу ведé ў хáт'у / та ў тїї зádнїй хач':én'і набувáйуц:е соб'ї; Ни мих здéрж'ітисе / зач'éў плáкати.*

ЗДÉРЖУВАТИСЕ – стримувати себе від вияву почуттів, намірів: *Ік ни хóч'іш мáти гн'івї с кїмос / ўч'éїсе здéржуватисе / ни виказуї ўс'о / шо дўмайиш / зач'ікаї м'інўту / дрўгу / дóки тоб'ї ни перéїде.*

ЗДЕРЖУВАТИСЯ ВИД ЖІНКИ – не мати інтимних стосунків з дружиною: *У пист добре би здержуватисе вит сварок / серж'ін'а / ч'олов'ікови вид жінки / але наїголоўн'іш:е / бути мілостивим / н'ікому ни робіти зла.*

ЗДЗЕРІТИ – взятися сироваткою: *Ч'ос сметана здзэр'іла / вітко / йік зберали / к'іс'л'іку додали / йісти мош / але дитін'і ни даваї.*

ЗДИБАЛАСЕ БІДА З БІДОВ – жарт., ірон., перен., про одруження чи дружбу, товаришування однаковою мірою бідних, незаможних: *Здибаласе б'іда з б'ідоў / Кудá їдеш / питаїїц:е одна / Добра шукати / а ти / л'упко? / Їа такош / мої / ход'ім соб'і разом / таї пишли / А м'її д'ед'а казаў / шо ік їе б'іда / то потому маїї бути добре / так жит'е переходи / а хто зб'ідованиї / тот бірше ц'іни тотó / йік йіму лєкше стайе / вин зач'інаїї ш'інувати добро / шо йіму післано.*

ЗДИБАТИ – зустріти (зустрічати) кого-небудь, ідучи або прийшовши кудись: *Доц'у здибала / ік ішла ў Кўти / коло Татарч'укових; Сегон:е смих здибала Йўц'а / памн'ітаїїш / вин на берез'і жиў / а теперки ў Кўтах.*

ЗДИБАТИСЯ – зустрітися (зустрічатися): *Здибалисе на скрут'і коло капліч'ки; Р'ітко се відимо / тогит здибалисе були на толоц'і ў Л'он'і.*

ЗДІБУВАТИ – зустрічати: *Н'ікого ни здібуїу / бо н'ітде ни хожу / х'іба с хатніми се віжу; Дес здібуїу гор'і і наїших л'удїї.*

ЗДІБУВАТИСЯ – зустрічатися: *Хоч'у / шоби ми були здоров'і / аби здібувалисе ни лишєн'у с'в'єта.*

З ДИВА НИ СХОДИ ШОШ КОМУС – хтось подивований, вражений чимсь: *Ўч'іраїшне м'ін'і з дива ни сходи / мої / йек так ни ш'інувати на л'удєх своїу жінку? / йек такє йїї виговор'увати?*

ЗДИЙМАТИСЯ – підніматися: *Мамó / то ни здиймаїїц:е / мóже / затєклó таї приліпло / шо ни гóден уз'єти? / Йек затєклó? / слóїки нипоўн'і були / конф'ітури ни могли зач'ур'іти / х'іба йістє дос'ігали таї розбіли слóїок? / було такє? / признаваїтєсе.*

ЗДИКУВАТИСЯ – згруб., засоромитися, уникати розмови, зустрічі з кимось: *Д'їўка ўтеклá / здикуваласє / хот' йїї ўдайєц:е цєс хлóпец / але ч'єсто діка / ад'і йек поб'ігла / Ч'ікаї / їа зáрас йїїї закліч'у.*

ЗДИХАТИ – зітхати: *Одок'і / шо ти жу́рис:е та так т'єшко здихаїїш? / вєрнец:е М'іс'о живїї / здоровїї / вєрнец:е.*

ЗДИХНУТИ – докон. до ЗДИХАТИ: *Отáк лиш здихнуў і пишоў / н'іч'ó ни казаў / бо їа за д'ітїї подєлеку зач'єла / віжу / ни трєба було.*

ЗДИЧИТИ – перен., відвикнути від людей, товариства; здичавіти: *Ч'іч'кі здич'іли / ад'і шо з німи се зробіло; Ми здич'ійімо у цєму афин:ику / коли ўже б'удемо верт'атисе?; Ш'і тр'охи / і ми би здич'іли тут / дв'і нед'іли н'ігдє ни йшли / ў город'ах сидим'о / бур'іні п'олемо.*

ЗДІДИТИСЯ – передчасно зістаритися, не дбати про себе (стос. чоловіка): *Йік ўмєл:а жінка / то вин гет з'д'ідиўсе / ни рас к'ажемо / Штеф'а / шо ви соб'і д'умайіте ?/ ан'у подив'іц:е на сєбе / ни поруг'айте мир.*

ЗДОГАДАТИ – докон. в. до ЗДОГАДУВАТИ: *Здогада'ла / шо ш'і воді тр'єба принєсти вит Т'оми / і мєду се запит'ати / ци м'айут на пр'одаш.*

ЗДОГАДАТИСЯ – 1) пригадати: *Здогада'ласе на п'юдор'оз'і гаши к'оло Лен'ових / шо заб'ула Куц'ун'ку зам'овити на заўтра / ш'і хот' одного робітника ліши здал'обисе; 2) подумати: *На здогада'ласе сказ'ати / А в'аш'і д'іти д'уже ч'ємн'і? / ш'інув'али старин'у? / ни говор'іли бл'уства?**

ЗДОГАДУВАТИ – згадувати: *Дес здогада'уваў за воїну / але ни хот'іў бог'ато говор'іти / каз'аў / шо то наїстрашн'іш:е / шо вин від'іў.*

ЗДОЙМАТИ – недок. до ЗДОЙМІТИ: *Цес кош'іл' ни б'удемо здоїм'ати / наї стойіт на креден'ц'і гаши до Великод'н'а / і ш'і здал'обисе п'утен'ку куп'ити / д'ала бих Митр'іс'і за прост'ібих.*

ЗДОЙМАТИСЯ – перемішатися знизу вверху; те саме, що ЗДИЙМАТИСЯ: *То ни здоїм'айіц:е / в'ідєї / приўїєзано звєр'ха на в'оз'і.*

ЗДОЙМАТИ (ЗДОЙМІТИ) ШЄПКУ (КАПЕЛІОХ) – вітатися з ким-небудь (про чоловіків старшого віку), скидаючи (піднімаючи частково) головний убір: *У Т'удев'і старш'і л'уде ї тепєр так се здор'овайут / к'оли к'ажут Сл'авайсу / йік д'уж'і? / йек се м'айіте? / здоїм'айут ци пидоїм'айут тр'охи ш'єпку / а м'ожут і завит'атисе / р'уку под'ати ком'ус / ч'олов'ік ч'олов'ікови / п'арупкови / нав'іт' мал'ому / але ни жін'ц'і / з німи лиш Сл'авайсу Хресту / сус'ідам / д'обре знак'омим ш'і к'ажут / ік д'уж'і? / ік днуїтє? / йік днув'али?*

ЗДОЙМІТИ (ЗДИЙМІТИ) – зняти; підняти: *На шаф'і йє топирєц' / здоїм'іт / б'анко / йа се подив'іти х'оч'у / то вид д'іда п'амн'ітка; Де ми г'он':і здоїм'іти цес м'іх ? / там кам'ін'а наладув'али ци йку б'ід'у?*

ЗДОЙМІТИСЯ (ЗДИЙМІТИСЯ) – знятися, піднятися: *Ш'єпка б'ула на т'ому к'онареви / пац'ан сус'іцкиї зак'інуў / Д'обре / шо се здоїм'іла / бо йшоў бес простовол'осїї; То ни г'он':о здоїм'ітисе / х'іб'а бих под'іліў /*

там зо сто к'іл' / де ми тотó підóймемо? / ш'и натсадимóсе; Ад'і гéndеч'ки б'уз'ок / здоїміўсе ў вóздух / а тáмки ш':е одén / йої / та йїх штіри áбо ї б'ірише.

ЗДОЙМІТИ (ВЗЇТИ) МІРКИ – те саме, що ЗМІРИТИ МІРКИ: Ч'о би ни ш:іла ? / ш:іла бих / áле трéба м'ірки знáти / óзму цинтомітер' таї здоїму м'ірки / а ти бері олуфко / ї меш писáти.

ЗДОЙМІТИ (ПІДОЙМІТИ) РЎКУ НА КÓГОС – вдарити чи побити когось: *На слабу́ жінку рўку здоїміти?* / то ни ч'олов'ік.

ЗДОЙМІТИ (ЗДИЙМІТИ) ШКЎРУ С КÓГОС – погроза покарати когось: *Ни заб'ут' пиў шéстойї корóву пускáти / йа шкўру здоїму / йїк ни прійдеш / йа зад'урно ни гроз'ўсе.*

ЗДОЙМЛÉНИЙ (ЗДИЙМЛÉНИЙ) – 1) знятий: *Ч'ийі ц'і в'інкі кукурудзиў?* / Тáже здоїмлен'ї с пóду; 2) знятий з посади: *Вин здоїмлениї / там інчїй хтос к'іруїї / цес мánки наробіў таї здоїмили.*

ЗДОЛУ (ЗДОЛІВ) – з півдня: *Здо́лу в'їїї / назаўтра трóхи попу́сти надвор'ї; Здоліў прїйшла смих / ходіла на барабу́л'ї.*

ЗДО́РОВІЙ ЗНОСІ ТА ШІ КРА́ШИМ ПОНОВІ (ТА ТИ́ШЧЬОВ ПОНОВІ; ТА ФА́ЙНИМ ХЛО́ПЦЕМ (ЧОЛОВІ́КОМ) ПОНОВІ; ТА МАЛÉНЬКОВ ДИТІ́НКОВ ПОНОВІ (заміжній жінці); **ТА ТИ́ШЧЮ РОЗДЕ́РІ ТА ІН.)** – вираз викор. у ситуаціях, коли хочуть привітати співбесідника з обновкою і побажати чогось: *Фа́йній плаш'ік / здоро́ва зносі та ш'ї кра́ш:им понові; Ўбра́н'ї л'уксусóве / здоро́вий зносі та тїш'ич'оў понові; Ду́же фа́йн'ї ч'ереві́ки / ві́тко / шо ни тї́снут / і спрїтишн'ї / здоро́ва / Мар'іч'ко / зносі та ш'ї ни одні́ми такі́ми понові.*

ЗДО́РОВІТИ – поздоровляти: *Здо́ровимо ус'їх вас іс с'в'етами Ризд'в'їні́ми / абéсте бу́ли жив'ї / здо́ров'ї / іў ра́дости на́рик доч'іка́ли.*

ЗДО́РОВІСЬКІЙ – здоровісінький: *Ўч'э́ра се ска́ржила / шо слаба́ / а сегóн:е ад'ї здоро́в'іс'ка прїйшла на забáву / то йїк се ч'у́йїш зле / то ч'о їдэш? / А тоб'ї шо / ба́н:о? / наї іде́ / куда́ хоч'ї і йек хоч'ї / ўна соб'ї зна́йї / шо рóби / і ч'о йїї сегóн:е ту́тки трéба бу́ти.*

ЗДО́РОВ'Ї, -я – здоров'я: *З:áмолоду ч'олов'ік ни ўра́с ду́майї про здо́роўїї / ни ш'їну́йї йїго́ / а йїк у́же старї́й стайé / тогди́ ш'їну́ї ни ш'їну́ї / то ўжé н'іч'о ни помóже / абéс шо робіў; З:áмолоду здо́роўїї ни ду́же ш'їну́йїц:е / а блїш:е т ста́рости / ік йїго́ зач'їна́йї бракува́ти / отогди́*

ч'олов'ік спохвát'уйіц:е / áле шо? / йігó ни вёрнеш / бо стáр'іс'т' ни додайе / а лиш видберáйі / це така йійі приро́да.

ЗДОРÓВ'І ІК НИ ВІРОБИШ, ТО ВІЛЕЖИШ, ВСЬО ОДНО́ НА СТА́РІСТЬ ІГÓ НИ БУ́ДЕ (НИ МЕ СТАВА́ТИ, НИ МЕШ МА́ТИ, МЕ БРАКУВА́ТИ) – людина в похилому віці не може бути абсолютно здоровою: Стáри'а л'удина́ ни мо́же так вигл'іда́ти / ік молодá / і ма́ти такé здорóўйі / д'іт Іва́н на ц:е так каза́ў / Здорóўйі / йік ни віробиш / то вілежиш / а ўс'о одно́ на стáр'іс'т' йігó ни буде / ма́ло се ліше; Цисў припов'ітку д'іт л'убіў / вин каза́ў / здорóўйі йік ни віробиш / то вілежиш / ўсе одно́ на стáр'іс'т' йігó ни меш ма́ти / і то праўда / вели́ка праўда / абéс ни знáти йек сокотіўсе / а стáр'іс'т' прійде / і тако́го здорóўйа / ік маў / у́же н'іко́ли ни меш ма́ти / н'і за йе́к'і грóш'і ни кўпиш.

ЗДОРÓВ'ІЧКО, -а – здоров'ячко: Йек ва́ше здорóўйіч'ко / ци дўж'і? / ци обирва́ли йе́блуч'ка? / Д'іковáт' фáйно / ш'і дв'і йіблін'ц'і се лиші́ли / а ви йек се ма́йіте ? / ци дўж'і? / шо поробі́ейіте?; Сегóн:е шош соб'і́ розга́дуйу / роздўму́йу / шо роки́ ў́же ни тот'і́ / шо бу́ли / шо гаткі́ ін'ч'і ста́ли / шо ме́нче ўс'е́кого се хоч'і́ / шо здорóўйіч'ко дес се д'іва́йі / отáк смих розга́дувала / таі́ м'ін'і ба́н:о се зробі́ло / отогді́ до ме́не дийшлó / шо стáр'іс'т' / це коли́ бі́рше смўтку / ік вéселости.

ЗДÓРОВО – у знач. присуд. слова “корисно для здоров'я”: Ран'іс'ко на прохі́т іді́ ко́ло р'ікі́ / вид лі́пи отáк до це́йі скалі́ / то дў́же здóрово / д'іт каза́ў / шо за Пол'ш'і́ л'ітнікі́ отáк робі́ли.

ЗДОХЛÉК, -іка – згруб., знев., 1) здохла тварина: Зат'іга́йі ікі́мос здохл'іко́м / ві́тко / зле закопа́ли / áбо пси тотó повит'іга́ли; 2) перен., знев., квола людина або тварина: То здохл'е́к / де вин гóден у л'ісоспáв'і робі́ти?; 3) ірон., жарт., про худорляву дитину, яка не має апетиту: Ц':а диті́на страшно́ пу́ста на йі́ду / áле ба́ба л'ўби́ це́го здохл'іка́ і му́си йі́му привáр'увати / ни зна́йу / ци ў́ жит'у́ хтос ме бі́рше йі́му догóд'увати / в'ідéу / н'і; Цес здохл'е́к бут'шо́ ни ме йі́сти / вин хоч'і́ лишé ви́борного / л'ўби́ мн'éсо / алé то ма́йут бу́ти риўне́н'к'і кавáл'ч'іки / ін'ч'і ў́ рот ни óзме.

ЗДОХЛÉТИНА, -и – те саме, що ЗДОХЛÉК: У бéрез'і / отáм ніш:е / здохл'е́тиноу́ іко́ўс ч'ў́ти / мо́же / хтос ві́кинуў шош тудá / бо йе так'і́ / шо ни ма́йут лиц'á / ўс'е́ке знóс'ут таі́ кидáйут ко́ло р'ікі́.

ЗДО́ХЛИЙ, ІК (ІК) ЗАНÉСЕНЕ КО́ТІ – кволий, худий: Прий'і́хала здóхла / йік занéсене ко́т'і / гаи́ш сї́на / лиш о́ч'і с'в'і́т'уц:е / áле до́бре / шо

маїї вакáц'її / м'ін'ї н'їч'ó ни трéба робíти / наї видиспíц:е / вид:ихнé на с'в'їжому вóздус'ї / дóбре шо дош':ї переїшли / фáйно надвор'ї / тўтен'ки йе кудá питí / наї хóди на прохíт / шó бўду казáти? / наї рóби / шо хóч'ї.

ЗДРЇБНА – присл., дрібно (малими кроками): *То хто так дриботíт / так здрїбна переберáйї нишкáми? / бáбин горóпч'їк? / малéнке пóт'їтко? / ни ўпат' / бо гéнде кáм'ін' / ни їди тудá.*

ЗДУДУРИТИСЯ – загордитися; розсердитися: *Аг'їмої / а то шо ж:їнкоў се зробíло? / здудуриласе ї ни пусти́ла ч'олов'їка мижí л'уде / Ну а то шо / вин маў у нéйї позвол'їн'а просíти? / вин / прéц'їн' / ч'олов'їк / Та то так / алé вин ж'éл'їсливиї / шкудуїї слабóго / а ўна зач'éла йóїкатисе / таї вин се лишíў / миї би пишóў / а цес / вíдите / се лишíў / таї шо / за годíну ўна ўже вíздоров'їла / а вин поломíў слóво / бо ўб'їц'éў / шо прíйде / ўни мáли тáмки шош се рáдити; Уч'ўлисe бíрше ў грóшех таї здудурилисe / ужé с такіми / їк ми / компáн'її нимá / гонорí л'удíї помáло одол'івáйт / таї уні се рóбíют / їк наї ни кáжу / хто; Ни знáйт / шо йїх укусіло / здудурилисe таї пишлí / мóже / гадáли / шо ми поб'їжимó просíти / а ми ни йшли / таї на цéму се с'к'їн'ч'éло / ўже дв'ї нед'їли / їк ни прихóд'ї / н'ї ўни / н'ї д'їти.*

ЗДУМАТИ – уявити що-небудь, подумати: *Ни здўмаў би / шó цис'á дитíна мóже зробíти / ни здогадáўбисе.*

ЗДУРИТИ – обдурити: *Ни здўрите? / дастé тáтиў рóвер? / ге?*

ЗДУРИТИ МОШ – ужив. при розповіді про те, що, на думку мовця, є неймовірним; те, що вразило, обурило, схвилювало: *С таким пус'т'їкáми здур'їти мош / йа тїжден' побўла і сказáла / ўс'о / з мéне дóста / роб'їт соб'ї з нíми / шо хóч'їте / алé менé ни к'івáйте і ни прос'їт / уні менé ни слўхайт / йа на тíл'ко бíрше се ни лиш'éйт.*

ЗДУТИСЯ – подути (про сильний повів вітру); “звіїтисе”: *Ўч'éра ўден' бўло теплó / ми нáв'їт' у горóд'ї шош прóбували ўже робíти / зéмн'у ни к'івáли / бо ш'ї пáру ден' до Благов'їш':ін'а / алé отакé / згр'їбáли бур'їні / зберáли їкés сўч'ї / шо напáдало за зíму / а дес по об'їд'ї / йої / ш:ó зач'éлосе / здўлисe так'ї студéн'ї в'їтрú / шо ну / зач'éў пáдати с'н'їх / по кисточ'кí ўпаў / гóри б'їл'їс'к'ї стáли / а сегóн:е вигл'їдáйї / шо зноў бўде веснá / вíдите / зимá ни дўже хóч'ї попускáтисе свóго / ни т'їкáйї гор'ї.*

ЗЕЛÉНА НЕДÍЛЯ – перший день Трійці: *Ў субóту пéрет' Зелéноў нед'їлеў майўт хатí / знáйт / шо здáўна / ш'ї йїк д'їт жиў / рубáли дубóве*

або березове майєн'ї / наїперше тако́го дивїлисе / ни зна́йу / ч'о / мо́же / то́го / шо ўно ни так ско́ро ўїєне / а ўже пото́му / ік нима́ це́го / то їке йе / хто їке дос'єгне / у нас у бе́рез'ї ї грабїн'ї йе / ї ліпа / березинї мєнче / а дуп ни ростє / Ула́дѣо судá прихóди ї ус'єкого соб'ї нарубу́йї / таї тогди́ їде / а та́меч'ки / де дон'ка́ жи́йє / ростє дубїна / то ўни ї м'ин'ї одну́ дв'ї галу́с'ц'ї прино́с'ут / зама́йїна ха́та ду́же весє́ла / це вели́к'ї с'в'єта / ї л'ўде р'їхту́йуц'є / печ'ўт б'їл'ї булкі / колач'ї н'ї / то на Риздво́ / булкі / вар'ўт го́лупц'ї / ус'о́ / та́к'їк на вели́к'ї с'в'єта.

ЗЕЛЕНЄЦ, -нцў – зеленї недоспілі плоди, передусім дерев: То ш'ї зеленєц / абєс ни йїла / бо ме ч'єрево бол'їти / меи б'їгати кудас.

ЗЕЛЄНИЙ ПОНЕДЇВНОК, -вка (-ника) – другий день Трійци: На Зелєний понед'ївнок дош' ишоў / але ми ни сид'їли ў хат'ї / пишли́ ма́му видизна́ти; Їў Зелєну нед'їлу / їў Зелєний понед'ївнок піду до цєр'кви / то роков'ї с'в'єта / ни годїц'є ни їти.

ЗЕЛЄНІ СВЄТА – церк., Трійця: Їїк прихóд'ут Зелєн'ї с'в'єта / то трєба ус'о́ зама́йїти ко́ло ха́ти їў хат'ї / прибива́йут ма́йєн'ї ко́ло дверїй / ви́кон / ко́ло ворїт / бра́ми ци фі́ртки / на ву́глах парканá / тїч'ут зелєну галу́ску ў горóд'ї / шóби вин фáїно родїў / кладўт у хат'ї за образї / а йа на́в'їт' д'їдову ха́ту зама́йу́у / хот' та́мки даўно́ н'їхто́ ни жи́йє / але так годїц'є / ўс'о́ обма́йу́у / і ста́йн'у / ї ко́ло кирнїц'ї / це абї добрó ма́лосє / шóби б'їди обмина́ли / шóби ма́йєн'ї соко́тїло нас вид нєч'їсти / ўс'єкоїї сла́бости / ў Т'ўдев'ї н'їхто́ се ни пита́йї / ч'о так рóбїют / бо ко́ждїй зна́йї / шо так ма́йї б'ўти / так годїц'є; Л'ўде ра́дуу́ц'є Зє́леним с'в'єтам / галу́скї з ліпи / д'ўба / берєзи кладўт ко́ло дверїй / ви́кон / на фі́рткї / ко́ло ста́йн'ї / а йїк бес подивїласє / на маши́нї / шо йїдут / тої ўнї зазелєнен'ї / цєр'ква / хрестї на дорóгах / так са́мо / ўс'о́.

ЗЕЛЕНКА́ВИЙ – зеленуватий: Йа ни гóн:а розказа́ти / їке т:о / вер'х зеленка́виї / а стин:їц'а / ў зелєне тємне пишла́ / а по ниї траўїєн'ї крапóч'кї / так'ї дримнєн'к'ї / йїк дош':їк у пїдос'їн' / шо ни зна́йїш / ци вин йе / ци йїго́ нима́; У Но́ц'ї б'ўли сїв'ї óч'ї / аў дон'кї зеленка́в'ї.

ЗЕЛЕП'УГА (ЗЕЛЕП'УЖІ), -и (-я) – 1) те саме, що ЗЕЛЕНЄЦ: Зелєп'уж'а йїў / таї диста́ў ч'їрв'їнку; 2) перен., жарт., про худорляву кволу дитину: Бі́рше трєба йї́сти / мої / шó ц'є за пор'єтки? / дивїсе / їка йїс зелєп'уга / лиш óч'ї с'в'їт'уц'є таї одєн нис стирч'єйї.

ЗЕЛЕПУХ (ЗЕЛЕПУГА), -а (-и) – знев., згруб., недосвідчена молода людина (підліток, юнак): *Де вин то гóден робіти? / зеленух / Ни каж'іт / вуйку / оц:у веренду вин сам зробіў / ийгó ўже наймаўт на так'і работі.*

ЗЭМНЮ ГРІСТИ (ГРІСТИ ЗЭМНЮ) – дуже страждати від болю: *Гадала смих / шо минусе / ни доч'ікаўу днінки / але переїшло / думала ўже / шо зэмн'у буду грісти зубами / але попустило йкос / д'екувати Бóгу / тепэр н'іч'ó ни ч'ўйу / н'і крїшки.*

ЗЭМНЮ ЇСТИ – згруб., померти: *Кóждиў / хто жийе / ме зэмн'у йїсти / лишєн' одін скóрше / а дрўгїй / потóму; Ус'ї будемо зэмн'у йїсти / лишєн' ни ў одін ден' / хтос рán'че / а хтос маї потóму.*

ЗЕМНЯ́, -і – 1) земля, ґрунт: *До цєїї земн'і дóбре би дáти трóхи п'іску / ўна би се рос:ипáла / а то кицкóвата / твердá / ік кáм'ін'; 2) долівка: Сегóн:е ў кóждиў хáт'і ў сел'і пидлóга / а нї земн'á / а гентáм бўло по ўс'екому / та шо делéко ходіти? / ў нáшоїї бáби пидлóги ни бўло.*

ЗЕМНЯ́ ПЕРÓМ (ПУХОМ) КОМУС – вираз доброї пам'яті про померлого: *Наї земн'á йїму бóде пухом / наї споч'івáїї з Бóгом.*

ЗЭРНІ, -єти – 1) зерня плодів; часто у мн., ЗЕРНЄТА, -єт: *Мамó / то ни зеленєц / зерн'єта ад'ї ўже йк'і / йа йїм / дóбре?; Кáўт / шо йеблукó трéба йїсти з зерн'єтами / по рáд'йу ч'ўла / а ми тотó викидáймо; 2) плід горіха без шкарлупи (“шкаралуші”): *Ў цєго гор'їха б'їле / здорóве зєрн'і / кугутик називáйц:е / а пиў / то кўроч'ка / ни знáйу / ч'о так кáжут / але м'ін'і ш'і прéбаба показувала / де кугутик / а де / кўроч'ка; 3) гарбузове або соняшникове насіння (для лузання): *Купі зерн'єт / ч'óрних.* Див. СЭМУШКИ (СЯМУШКИ).**

ЗЭРО, -а – нуль: *Ўч'єїсе писáти / ану отўт напишиў зєро і йедінку / Бабó / йа ш'і ни ч'ўў такóго / йа рахувáти ўм'йу до дєс'іт'.*

ЗЭБНУТИ – мерзнути: *Ўберїсе ў цєс свїдер / бо меш з'єбнути кóло р'ікї / то т'єгне вїт:и / óстрим т'єгне / вид нєго мóже шпїтати / ци ў попєрец'і / ци понїску / ти низвїч'на до óстроґо вóздуху / слўхаї / шо йа каў / фáїно ўберáїсе / йїк ідєш на бєрєх.*

ЗЭВКАТИ – позіхати: *Паз'ун'а пєрш'а зач'єла з'єўкати / і ми за неў ротї пороз':єўл'ували / але сидимó / прилїпли до лáвиц / бо ш'і ни ўс'і бр'їхон'кї перебрáли / ч'о квáпитисє тхáт'і? / ік ми так'ї фáїн'і / пор'єд'н'і гáздин'і? / ге? / А шо нифáїн'і? / рас у пїўрик се вїдимо / бо нимá колї / а з'єўкайїмо / бо ни вїспан'і ч'єрес тот'ї работї / óч'і пролупїла / і гáї до робóти / і крутис:є усїї ден' / нї би соб'ї повóлен'ки / ц'їхон'ко шош*

робіти / припоч'івати / випити кáву / полеж'єти / цєго нимá / áле дес ц:е
йе / котр'іс цисє мáйут / Ну то х'ібá / Ан:іч'ко / ў к'ін'і / у нас ў сел'і за
такє т'єшко; Сидіиш і з'єўкайиш / óч'і посолов'іли / а ти дáл'і ч'ітáйиш /
мої / лии'єї тотó / л'ігáї / бо нізно / скóро ме ден' се робіти.

З'ЄВКНУТИ – позіхнути: Дєкотр'і стар'і л'ўде ік з'єўкнут / то рот
перехрєс'т'ут / шóби душ'á вiт:и ни вiйшла / йе так'і / а молод'і цєго /
мóже / і ни ч'ўли; Ік з'єўкнў / перехресті рот / шóби тудá ни заїшло
шои нич'єсте і ни ўселілосе там.

**З'ЄЗУВАТИ (З'ІЗАТИ) ДОКЎПИ (В КЎПУ) (ДУМКИ, СЛОВА,
ШОШ)** – розуміти, осягати суть чогось, уміти висловити щось: Де ўни
гóн':і дóкладно ус'ó сказáти? / Митрiахa н'іч'о ни зйєже ў кўпу / і Мiтро /
сарáку / такош ни ме моч'і твєрдо росказáти / йек бўло.

З'ЄЗУВАТИ (З'ІЗАТИ) СВОЄ ЖИТЄ С КИМОС – вступати в
близькі стосунки, одружитися з кимось: Д'іўко / хóч'иш вид:авáтисе /
твóйа спрáва / áле дóбре дивiсе / с ким зйєзуйиш жит'є.

З-ЗА – прийм., під час, за: З:а Пол'ш'і бáба дв'і кл'áс'і с'к'ін'ч'єла /
вид:áласе ў штирнац':ит' рóкиў / на циї фудугрáф'іи вiтко / іка ўна
тогдi бўла / вiдиш / стáтна і дóста фáйна.

ЗЗАВЕСНІЙ – присл., навесні: То т'єгнец:е ш'і з:авесні / йік барабул'і
садiли / ўни найшли шои соб'і / вит:огдi ни говор'ут.

ЗЗАВІТКА – присл., завидна: Дóбре / шо ми з:авiтка добрáлисє / бо
облазáми стрáшно ходiти ўноч'є; Ми ш'і з:авiтка фiроў ус'і йєблукa
попривозiли / пиў пáки ікóгос дримнóго лишилосе / áле т:о нимá шо
рахувáти / то пустє / за два ходi тотó принесєц:е.

ЗЗАГОДІ – присл., 1) завидна: Ідi скóрше / бес з:агод'і зайшóў / бес ни
ч'ал'áпаў уноч'є груз'мі; 2) заздалегідь, завчасно: З:агод'і пришли / ш'і
ни клáли за стиў / бўло богáто знакóмих / поговорiли соб'і / бо р'ітко се
вiдимо; Такiї набўток трєба з:агод'і р'іхтувáти; 3) увечері: Ми з:агод'і
пришли / бо кўтан'і / а потóму пишли на пóўницю / д'іти спáли ўже /
мáма з нiми бўла се лишила / мáйімо ш'єс'т'і на н'у / ўрас помогáйі.

ЗЗАГОРІЧЮ (НАГОРІЧЬ) – присл., згарячу, зопалу: З:áгор'ич'у
сказáла / банўйу за цим та банўйу / áле шо тепєрки?

ЗЗАДНІНИ (ЗЗАДНЯ) – присл., вдень, завидна: Óл'ка барабул'і
привєзла двєч'іру / áле ми ш'і з:адніни йiх поносiли / Йуркó помiх / то
так / шо за годiну ўс'о бўло ў пиўницi; Ни б'йсе / унi з:адніни прийдут /
до вєч'іра ш'і дóбрих дв'і годiн'і бўде / меш вiд'іти.

ЗЗАЛІТА – присл., влітку: *Мус ш'ї з:ал'їта віт'їгнути хату ї накрїти / бо потóму дош':ї / студ'їн'; Еї / та то з:ал'їта б'їло / ўже й'єгоди б'їли приїшли / то ў й'єгоди.*

ЗЗАРÁНЯ – присл., 1) завчасно: *Ни доч'єкуїтесе до нед'їл'ї / шош з:арán'а прир'їхтóвуйте / ад'ї мед'їўнїк мóш спеч'ї;* 2) завидна, коли вечорїе: *Хто так з:арán'а л'їгáїї? / шó метé ўноч'є робїтти?*

З-ЗА СТОЛÁ НИ ВИТІГÁЮТ (НÁВІТЬ У ВÓЙСКО І В ТЮРМЎ З-ЗА СТОЛÁ НИ БЕРЎТ; ЗА СТОЛÓМ НИ КІВÁЮТ, НÁВІТЬ У ВÓЙСКО І ТЮРМЎ СЇЛОВ НИ ЗАБЕРÁЮТ) – про пошанування процесу споживання їжі голодним; про важливість не порушувати норму, нагодувати голодного: *Миї брат д'єколи мих б'їти пус'т'їковáтїм / і за ц:е траф'їєлосе / шо диставáў бáт'ком / тон'єн'ким пр'їтїком / по нагáх / áле вин спрахтїкувáў / шо їк йїст / то йїгó н'їхтó н'їкóли ї пáл'цем ни кинé / й'єк би ни завинїў / то вин лиш їк уздрїт / шо мóже стáтїсе б'їдá / бóрзо с'їдáїї за стиў і зач'їнáїї шош йїсти / ну а мáма / їк цїс'є вїди / ўмн'їкáїї / бо ўна самá л'убїла ўрас казáти / з:а столá ни вит'їгáїут / нáв'їт' у вóїско і т'урм'ї ни заберáїут / даїїут голóн:ому ч'олов'їкови попойїсти / нáї вин попойїст / а ўже тогдї óзмут / їк вин устáне з:а столá / це / Мар'їч'ко / так даўно казáли ї робїли / а за тепер'їшне ни знáїїу.*

ЗЗ'ЄВКЛИЙ – зіпсований (про продукти): *Хл'їп нисмáшнїї / з':єўклиї / вїтко / ўже мукá б'їла нїдóбра / дотеп'єр гїр'ко ў рóт'ї.*

ЗЗ'ЄВКНУТИ – втратити смакові якості, зіпсуватися, набути гіркуватого присмаку: *Мукá з':єўкла / кїл'ко ти йїїї на под'ї держ'єла? / теп'єрки х'їбá свїн'ам дóбра; Ї сир / і брїндза з':єўкли / нáру д'н'їў проїшло / йїк к'уплен'ї / кобїбїх уздр'їла тот'ї жїнку / шо такé продáла / ус'ó йїї вїкажу / нáї б'їде сир / це ш'ї їкос мих би розум'їти / áле брїндза? / та витколї с'в'їт / йá такóго ни ч'ўла / Ви н'їч'ó ни вїїграїїте / бо жїнка вас ни застáїїєла купувáти / ўна шо мáла / тотó продавáла / а ви ч'о ни к'їш'їїїте? / їк се ни ўдаї'є / ни куп'їїте / Та от:óто / шо смїх к'їш'їла / áле в'їд'єў / ни т:о / шо прин'єсла.*

ЗЗІВКÁТИ – недок. в. до ЗЗ'ЄВКНУТИ: *Сир з':їўкáїї / ч'о йїстé ни йїли? / др'їге куп'їїїте / а домáшне метé свїн'ам вїкїдáти? / Ну áле то ї свїн'ї мáїїут ч'їгóс дóброго йїсти / ви сам'ї так нас уч'єли.*

ЗЗІДÁТИ ОЧ'ЄМА – згруб., пильно, не відриваючи очей, дивитися на кого-небудь: *На вес'їл'ў ў Петрїхи / йїк ўна сїна жєнїла / мáма*

Штефанова менé ч'éсто з':ідала оч'éма / так се дивіла / хтос / в'ід'і / сказáў / шо ми хóдимо з ним / бо ч'о би ўна так призерáла? / Ёк ч'о? / хот'іла знáти / шо т:о за нев'істка мóже бўти? / вин у нéйі одін.

ЗЗІДАТИСЕ – 1) з'ідатися: *Ч'ем ви дўмали? / нашó гаи ведрó барабўл' налупіли? / ци йістé ни знáли / шо зáрас тїл'ко / ни з':ідáйц:е / трéба бўло под'іліти хот' би на два рáзи / бо с такім ни т:о шо до новїх / до Стр'ітен'а ни дот'éгнемо / кобіби хот' на нас'ін'і стáло; 2) згруб., перен., переживати, сильно хвилюватися, тривожитися, терзатися: *Їа шо / дурнá? / з':ідáтисе / грїсти себе за т:о / ў ч'óму н'їц ни вїн:а? / наї тот'і переживáйут / шо пїут / ни ш'інуїут своіе здорóўї / а йа шо тепérки гóн:а йїм помоч'ї?; Нимá за шо так з':ідáтисе / ўні помїр'уц:е / а ти здорóўїа се збўдеш / А ви гадáйїте / шо йа цéму рáда? / та грїзóта менé се ни питáйї.**

ЗЗІЛА БИ ТЕБÉ ТОГÁ – лаял., виражае крайній ступінь негативного ставлення до когось: *З':іла би тебе тогá / та би тебе з':іла / їкїй ти дóбриї / їк ти мóйї криўц'ї напїўсе.*

ЗЗІЛА ГРИЗÓТА (БІДА, ЖУРÁ) КОГОС – хтось дуже змарнів, захворів чи помер від надмірних переживань: *Їйї грїзóта з':іла / ўс'о ч'éрес дитїну / ни дўмаї / це ўже дрўгу ўтрáтила / шó ўна / б'ін:а / пережїла / одén Бох знáйї; Умél:а / бо грїзóта з':іла / лиш ц:е.*

ЗЗІСТИ – 1) з'їсти: *Нимá шош з':їсти?; 2) спричинити комусь страждання, біду: Меш від'їти / їк Гán'а ни наўч'éйїц:е видгáўкувати / то ўни йїйї з':ід'ут / то так'ї л'уде / шо наї Бох борóни; То ўні з':іли нев'істку / Ну а хто би т:о відерж'їў? / вид рán'а до нóч'ї грїзли / йїг би подур'їли; То так'ї тáзди / шо з':іли би / йїг би гóн':ї / жиўцém з':іли би / їк у кóгос шош л'їпше / йїк у них; 3) бути дуже прихильним до когось, любити когось: *Так л'убїу тотў середўш:у / шо бих з':їў йїйї / Фáйна д'їўч'їна / нимá шо сказáти / шо фáйна / то фáйна; Л'ўпко моїá солодén'ка / так тебе л'убїу / шо з':їў бих / отáк зáрас укўс'у і ўс'о.**

ЗЗІСТИ (ДИСТАТИ, ЗАРОБИТИ ТА ІН.) ДЎЛЮ З МАКОМ – 1) згруб., залишитися ні з чим: *Ш ч'ем пишóў / с тим приїшóў / з':їў дўл'у з маком / оптérсе таї / контéтнїй / вернўўсе; 2) викор. у висл., коли хтось, на думку мовця, прагне чи вимагае більшого, ніж може отримати: *А ни хоч' дўл'у з маком з':їсти? / йа мóжу дáти / бо пустї свин'у пит стїў / а ўна зач'їнаїї рóхкати / бїршого хоч'ї / стїў перевертáйї.**

ЗЗІСТИ ЖИВЦЕМ (С ПОТРЮХАМИ, З ГОЛОВОВ, БЕС СОЛИ)

– лайл., вульг., доріканнями, лайкою створити комусь нестерпні умови життя: *Йо / ѡа знайу / вин з'ёт'а з':іў би с потр'ухами / але бо ни гóден / нимá ѡек укусіти / ўже ни рас нам 'ір'уваўсе / але диставáў по піску.*

ЗЗІСТИ ЗУБИ – набути великого досвіду в чомусь, до тонкощів вивчити що-небудь: *Мітро на тóму зуби з':іў / ц'іле жит'е пéч'і рóби.*

ЗЗІСТИ (ЗЗІДАТИ) НЕРВИ – сильно роздратувати, “гристи” когось: *Їа тебе наўч'ейу / та ѡа тебе наўч'ейу / ни меш м'ін'і нерви з':ідати / к'іл'ко ѡа мáйу ц:е терп'іти? / гаї / кажї отўт / к'іл'ко?*

ЗЗІСТИСЕ – докон. до ЗЗІДАТИСЕ: *Ўс'о з':ісце / ік ни бóде шо / ни переживáї / зимá дóўга / так мут отот'і дримнén'к'і барабул'кі йїсти / шо гаи прицмóкувати; Ч'ерес теліцу з':іласе нан'інашо.*

ЗЗІСТИ ТЭЛІ (БИКА) МИХ БИ – про дуже голодну людину: *З':іў бих тёл'і / такії голóн:иї / т:а зуна ни тримáла дóўго / лиш колóт'калосе ў ч'ерев'і / то писнэ / а йїг би цóнту мн'еса / о: / отогдї ї ден' мих би робїти / Ну та ѡа л'ітшого ни мáла / ік хоч' / то йїш менé / ѡа ўсередін'і така жóўта / йїк кўрка / Їа праўду каў / а ви ш'і жертўйїте.*

З ЗУБІВ (З РОТА) ВИДЕРАТИ (ВИТИГАТИ) ШОШ – докладаючи великих зусиль, домагатися чогось: *Бóже боронї вит такóго / цес з рóта вїт'ігне / мáйї бўти по йїгó / абес умёр / цес ни попусти / ої шо н'і / та д:е.*

ЗІБГАНИЙ – зігнутий: *Йék меш данцувáти / отакá зібгана? / хто такў друшкy ў дáнец óзме ?/ ану ріўно с'ет' / ї ходї ріўнén'ко.*

ЗІБГАТИ – зігнути: *Ану зибгáї цису др'ит' / ѡа тоб'і гач'ók зрóbїу на кош'іл' / ік меш ч'ерешн'і рвáти / óзмеш таї зач'эпиш за шош.*

ЗІБГАТИСЕ – 1) сидіти чи йти, сутулячись: *Ни ч'ітаї так / зибгáўсе йїс / ік старїї д'ит / мої / óч'і зїрвеш / ўйези скрўт'уц:е; 2) стати зігнутим, погнутися: Бл'еха цис'á зибгáласе / а ти клеўцём полегóнки випраўйейї.*

ЗІБРАНИЙ – 1) дієпр. від ЗІБРАТИ; одягнений: *Ўна зібрана / але н'ійéко / заматўл'кана у їкус фўсткy / ў стар'ї ч'óботи; 2) гарно одягнений: Дивїсе / ік'ї ўни зібран'і / вїтко / дес у гóс'т'і їдут / то / в'ід'ї / слóво сегóн:е ў Мар'їки.*

ЗІБРАТИ – докон. до ЗБЕРАТИ: *Дитїну до шкóли трéба зібрати / купїти ўс'о / то ни ѡе лéхко / ў кóго ч'óлов'їк / то ш'і с'áко тáко / а ѡа*

самá; Зибраў вина / áле máло / б'уде с пиў кошэлика / ни б'ирше / ад'í гэнде / Ну та ч'о / йе д'обрих пиў кошел'á / а ви кáжете / д'обрих пиў кошэлика.

ЗИБРА́ТИ (ЗБЕРА́ТИ) ВСІ СІ́ЛИ – максимально напружитися, зосереджуючись на чомусь, виконуючи щось, допомагаючи комусь: Ус'í с'іли зибра́ли / аб'і помоч'í ц'ému хл'опцеву / в'ít'ігнути з то́го багна́ / аб'і пишоў се ўч'эти / зголос'ілисе / шо ўс'í мут помогáти.

ЗИБРА́ТИ (ЗБЕРА́ТИ) ДО ЗИЦ'ÉРКИ (ЗИЦ'ÉРКИ) – змусити (змушувати) когось строго дотримуватися певних поведінкових приписів: Кали́на ўм'íла ўс'íх зибра́ти до з'иц'ёрки / хл'опц'і бойéлисе і сл'ухали й'й'í / ш'í б'ирше / й'к Андр'íйа / А до тако́йí рáди вáрто к'ождому се прислухáти / це ўна й'х в'івел:а ў л'ўде.

ЗИБРА́ТИ ПРАНЕ́ – 1) приготувати, відібрати речі для прання: Збер'í пран'é / окр'оме б'íле / в'и́жмач'у сег'он:е / фáйна пог'ода / то ск'оро в'исохне; 2) зняти білизну, випрані речі із місця, де вони сохли: То ўс'о ў́же в'исохло / іди збер'í пран'é / і то / шо на паркан'í / і т:о / шо на шн'ур'і.

ЗИБРА́ТИСЕ (ЗБЕРА́ТИСЕ) – зібратися (збиратися); одягтися (одягатися): За дес'íт' м'íнут ми зберем'óсе / то к'íл'ко то́го х'оду? / пр'ійдемо / ш'í н'ік'ого не б'уде / А шо мин'í ўбра́ти?

ЗИБРА́ТИСЕ (СТА́ТИ) В К'О́ЛО (В К'У́ЛКО) – зробити коло, ставши відповідним чином: Зибра́лисе ў к'оло / в'ітко / мут вибивáтисе; Зибра́лисе ў к'оло / та'í гнут банд'іги; Ад'í ш'í ни зач'íна́ли іг'рати / а ўни ў́же зибра́лисе ў к'у́лко / в'ітко / г'інут гул'áти гу́цулки / Й'о / п'ерш'а б'уде гу́цулка / то ўрас так йе.

ЗИБРА́ТИ (ПОСЬЛ'І́ННІ) С'І́ЛИ В СО́БІ – напружившись, перемагаючи біль, нещастя, виконати якусь дію: Леж'éў пласто́м / ни мих устáти / áле сег'он:е зибраў с'іли і с'іў / нáв'íт' сам пр'обуваў й'íсти / це ў́же д'ўже вел'іке / та'í б'ес'íда ў н'его ўнч'а стáла.

ЗИБРА́ТИ (ЗБЕРА́ТИ) Ч'ЬОМАЙДА́Н (РУ́ПЦАК, СВО́Ї КЛУ́НКИ ТА ІН.) – 1) бути готовим вирушати в дорогу: Ч'ома'íдан з'ібрани'í / ш'í смих уч'эра зибраў / бо то ни мут ч'ікáти / лиш даду́т знáти / і ти ў ту м'íнуту ма'й'иш руш'эти / то м'о́же нáв'íт' с'еред' н'оч'і б'ути / ци передра́н'а / тогд'í / й'к лиш дн'íна ме се роб'іти / ти ўстаў і їдеш / каў тоб'í / ік даду́т знáти; 2) через непорозуміння піти звідкись (із с'ім'і, з дому): Лиш зберá'і ч'ома'íдан та'í пишоў / йа ни тримáй'у / йа ш'í пом'о́жу се зибра́ти.

ЗИВ'ЄЛИЙ – 1) зів'ялий (про рослину): *Ог:о / ваи'і ч'іч'кі гет зиўйєли / забулисте ў слоїк воді наліти? / ну таї шо / тепєрки / підете без букита / зиўйєлиї ни метє давати / то ни годіц:е; 2) млявий, втомлений, хворий (про людину): Дитіна ікас зиўйєла / мójже / наўроч'іў хтос?; Зиўйєлиї / бо л'інівиї / л'ін'ўх / ікóго с'в'іт ни від'іў.*

ЗИВ'ЄТИ – зів'янути (про рослини): *Ти ни поливала ч'іч'кі / таї уні зиўйєли / а йек йіс хот'іла?; Вогир'кі зиўйєли / вітко / уч'єра н'іхтó ни поліў / таї майїи / ви шо? / ни відите / іка гóр'іч'? / Бабó / ни ват'тесе / бо ми поливали / дв'і пўтни пишло / Шо т:о дв'і? / мáло бўти зо штіри / пїет' / А ми вітки знаїймо? / ми бїрше ў горіц:и поливали / травіч'ку пєрет' хати / сам'і йїстє казали / шо л'ўбите / áби ўс'о цвіло і травá фáтно рослá / Гóсподеч'ку мілії / колі ц':і д'іти нарóзумн'уц:е? / Бабó / та ч'о ви так'і годиновát'і? / ўч'єра фаліли йїсте нас Митріс'і / казали / шо ми ч'эмн'і / рузумн'і / шо вам хату звесєл'уйїмо / а сегóн:е гет інчóйї завóдите / Йá і сегóн:е каў / шо м'ін'і з вами вєсело; 2) утратити молодість, красу; змарніти, утратити силу (про людину): Вид:áласє / таї ад'і йек зиўйєла / хто би тепєрки пизнáў т:у весєлу Мар'іч'ку? / То іке жит'є / так л'удинá ме вигл'ідати; Ўна майї слáб'іс'т' / і то погáну / тогó такá бл'ідá та зиўйєла / то вит цєго / ч'олов'ік дўже за неў / áле шо с' тогó?*

ЗИ (ЗО) ВСЄЇ (З УСЄЇ) СІЛИ – зі всієї сили: *Вин з рóзмаху / зи ўсєїї сїли ўдєриў / таї рáмц'а се поломїли / ни знаїу / ч'о ўни йїмў заваж'єли? / Тогó / шо дурн'єк / де розумнїї би такє робїў?*

ЗИГНАТИ (ЗГОНЄТИ) ДИТИНУ – викликати штучний аборт: *Ўна ік лиш уч'ўїї / шо гєїби т'ішкá / накаламóти сóли / вїпїї / таї з нєїї ўс'о схóди / н'іч'ó ни дєржц:е / То / Мар'і / ни вит сóли / такóго смїх ни ч'ўла / то / вітко / так у нєїї се ставáло самó по сóб'і / бо каў тоб'і / с' тим ч'олов'іком унá ни мáла жит'á / тогó ни хот'іла д'ітїї / бойєласє / шó ме з нїми робїти? / шó т:а дитїнка дóброго ўздрїт? / отогó так се ставáло / то вид грїзóти / переживán'а / а ни вит сóли.*

ЗИГНАТИ (ЗВЕСТІ) ЗИ СВІТУ – укоротити життя кому-небудь: *Отакїми сваркáми мójже л'удинў зигнати зи с'в'іту / бигмє.*

ЗИГНАТИ (ЗГОНЄТИ) ЗЛІСЬТЬ НА КОМУС – висловити (висловлювати) своє обурення, гнів не тому, хто їх спричинив, а мститися іншому: *Федїха згон'єїї злис'т' на хлóпцєви / а шо вин / сарáку / відєн?*

ЗИГРІТИ – скип'ятити (про молоко): *Ўже зигр'іла молоко / кладі на стиу два г'арч'іки; Ни зигр'іла / бо лишила на кис'л'ек.*

ЗИЙТІ НА НІЦ (НА НІЧЬО) – зубожіти; знесилитися; опуститися; втратити попередній вигляд, статус: *Ік роснітисе / то м'ожно зийті на н'іч'о / Б'оже бороні вит ц'его; Буу газд'оу / а пот'ому зийш'оу на н'іц; Зач'еу піти / таї ус'о зийш'о на н'іц / і ч'о? / бо допилили ч'олов'іка і з'ет'а / дурн'і бабі / таї шо зр'обили?*

ЗИЙТІ НА ПУСТЕ – те саме, що ЗИЙТІ НА НІЦ; про негативні зміни в житті людини (сім'ї): *Відите / шо се ст'ало / а іке т'утки б'уло газди'уст'во / н'іч'о нима / ўс'о зийш'о на пусте; Шо д'оброго за него сказа'ти? / розв'іўсе з одн'оу / з др'угоу / зийш'о на пусте / в'ід'еу / і роб'оти ни майі / іїго вігнали б'ули вит:и / де вин робіу / б'ірше н'іч'о ни ч'ула / д'оброго ма'ло / А витки ўно о'змец'е? / за д'обре сег'он'е т'ешко / То / Насту / так у'рас б'уло / ни ліш сег'он'е.*

ЗИМА́, -й – сніг: *Ш'і ўч'ера / ійк іа г'ромадила лист / н'іх'то би ни сказаў буу / шо сег'он'е ўпаде зима; Зим'а ўже по ко'тики; Ад'і іка зим'а / г'ори за нич' б'іл'і ст'али; Ўп'ала зим'а / а іебл'уч'ка дримн'ен'к'і на верш'іку ад'і іек ф'айно ч'ірвон'іўт / іе на шо подив'итисе / Ни жур'іц'е / то брач'іку / ш'і ни рас так б'уде / бо ми ўже з ва'ми верш'іка'ми ни г'он'і л'азити / таї котр'е ни ўрваў / т:о лиш'еіц'е / а ш'і т:о / шо зим'а на'тра / ш'і зо три нед'іли ма'ла би зач'іка'ти / а ўна / відите / се ни пит'айі / ни дай'е зн'ати / мої / ч'іка'іте / іа ўже іду ў г'ос'т'і / Ну то так / то і г'ос'т'і д'еколи прих'од'ут / колі тоб'і гет ни до них / Відите / ўже іїст'е повесел'іли / Ну та з роз'умним газд'оу поговор'іу / таї сам стаў мудр'іш:иї / И:ї / ни каж'іт так / бо м'ін'і гаи уст'ит се р'оби / та тако'го роз'умного ч'олов'іка на ўсиі Т'у'диў нима / та шо каза'ти / доў К'осиў / оц'е іа знайу / гаи доў К'осиў.*

ЗИМА́ В ПОЛОНИНУ́ (ГОРІ) СЕ ЗИБРА́ЛА (СЕ ЗБЕРА́Ї) – про весняне потепління: *Ш'і вели'кого теп'ла ск'оро ни б'уде / але зим'а ўже ў полонину се збер'айі; То ўже гет на весну тишло / зим'а гор'і се збер'айі / а ійк зад'ержиц'е / то ни над'оўго / по ўс'о'му витко / шо ме лиш'е'ти нас.*

ЗИМИ́ВЛЯ, -і – 1) зимівля, зимування: *Зим'іўл'а сег'ороку б'ула т'ішка; 2) сіно, сукупність кормів, заготовлених для годування худоби взимку: Зиміўл'і д'оста / с'іна тог'ідного лиш'ілосе пиў подр'і / а ш'і іе сег'ор'ішне / два вели'к'і с'іна скидали / куш'ут іе / ўс'его д'оста / ш'і се ліше.*

ЗІМКА, -и – зима, зимонька: *Ої кувала зозуліч'ка / кувала / кувала / а йік ўч'ўла л'ўту зімку / то ўна се сховала.*

ЗІМНІНИЙ – 1) сніжний: *Земн'а зімн'іна / хоўско / йік ішла ў бѣрех / то питкѣви ўберала / бо інакше бих ни зійшла і ни вийшла.*

ЗІМУ ЗИМУВАТИ (ЗИМУВАТИ ЗІМУ) – жити, перебувати десь, у когось зимовий час, період холоду: *Йілена ни мала дроў / то зимувала зіму ў нас / отам у зап'іч'ку спала / Ол'ка на лушку / йа на печ'ѣ / а ўна тамки.*

ЗИНАКШЕНИЙ – дієпр. від ЗИНАКШИТИ: *Зинакшен'і слова ни ѣ праўдів'і / йік говоріши / то ни переінақиуї.*

ЗИНАКШИТИ – “перекрутити”, неправдиво, не зовсім точно передати щось: *Та дѣ т:о так було? / дѣ? / Мар'іка зинақишила / С'ўти тамки і бліско ни було / вин на робѣт'і / дѣ вин удніну дѣма сидіт? / і за Митріху доплел:а / цѣго ни було; Зинақишила нибогато / одно слѣво / але йѣк уно ўс'о розвернуло / гет у дрўгій бик направило; Н'іч'ѣ ни кажі / бо дрўгій зинақиши / і бѣдут бр'іхн'і / нашѣ цѣго?*

ЗІПРАНИЙ – про річ, яка від багаторазового прання втратила привабливість: *Сорѣч'ка гет зіпрана / коўн'ір подивісе / ікії / а ман'дѣжѣта? / н'і / тотѣ ўже ўберати ни мѣжно.*

ЗИРВАТИ (ЗРИВАТИ) ОЧІ – через постійне напружування очей, виконання відповідних робіт без засобів захисту органів зору; втратити (втрачати) здатність добре бачити: *Звар'уваў зал'із'аки без окол'ар'іў / таї оч'і так зирваў / шо гет зле віди / на одно / кудá ни йшло / мѣже бѣти / а дрўгим лѣда шош тизнайѣ / то тикі дѣже б'ідá.*

ЗИРВАТИ (ЗРИВАТИ) НОГИ – дуже втомитися (втомлюватися) від хвороби, важкого, незручного взуття, тривалого ходіння: *У цих ч'єревіках мош нѣги зирвати; Бѣла сегѣн:е іў Кѣтах / іў Вижніци / а потому ш'і ў Р'іжн'і Малѣму / то так зирвала нѣги / шо ни дѣмала / шо гѣн:а тхát'і дийті.*

ЗИРВАТИ (ЗРИВАТИ, УРИВАТИ) РУКИ – зазнати (зазнавати) болю від важкої непосильної ноші: *Рукѣ ни кину / нѣсла капѣсту / абі наквасити / бáбо дурнá / пиді два рáзи / н'і / зрѣбїу зарáс / рѣки ч'ѣсто ўслут'іли / Та то так мош зирвати рѣки / шо ўни потѣму ни мут служіти.*

ЗИРВАТИСЕ, ІК (ІК) З ЛАНЦА (ЛАНЦІВ, С ЦѢПУ) – згруб., бути дуже сердитим: *Йік остѣклиї / зирваўсе / ік з ланціў / напáў на*

пéршого / когó ўздр'іў / зач'ёў сварітисе / ч'о ў тán'ч'іку ч'еревіки пороскідуван'і.

ЗІСХЛИЙ – дуже сухий, висушений; змарнілий: *Такá зісхла / йік с'к'іпка / йіі одноў рукоў мош пидоїміти / мої / а їка жінка була / Бóжсеч'ку мілії / шо то слáб'іс'т' з л'уд'мі рóби / йек уна йіх вимуч'уйі.*

ЗИСХНЎТИ – висохти, висушитися; дуже змарніти: *Васі / ни к'іваї тотó / ўно маїі зисхнўти / бо йік отáк склáсти ў кўпу / ўно ме пидгнивáти; Зисхнў / шо лиш шкїра та кóсти.*

ЗИТНЎТИ (СТÉТИ) – різко заболіти (насамперед – про черевну порожнину): *Менé так зитнўло було поніску / шо страшино / дўмала / шо минўсе / шо це ўже м'їі кинéц.*

ЗИТТÉЛО – безос., почало боліти, колоти; про гостре відчуття болю: *Мої / а це ч'о менé так зит':éло ў л'івому бóц'і? / йік би кл'иш':áми хтос стиснў / і попустіў / а потóму зноў.*

ЗИЦÉРКА (ЗИЦÉРКА), -и – муштра: *То дóбре / шо Мїтро тримáйї д'іс'ц'іпл'іну / áле м'ін'і се здайе / шо трóхи забогáто / такá зиц'ёрка мóже пошкóдити дитін'і / ўно маїі мáти дитин'éч'ого ч'ісу / поб'ігати / позабаўйéтисе / ўно цéго хóч'і.*

ЗИЦРÓВАНІЙ (ЗИЦРÓВАНІЙ) – муштрований: *Ої / цес дóбре з'іц'ірованиї / старій лишéн' подівуц':е / а хлóпец знайї / шó маїі робіти ци сказáти / Мóже / ўно ї низлé / іг д'іти так слўхайут рóдич'іў / áле ўни ни маїут йіх бойéтисе / маїут уваж'éти / áле ни бойéтисе.*

ЗИЦРÓВАНІ (ЗИЦРÓВАНІ), -я – опредм. дія стос. **ЗИЦРУВÁТИ (ЗИЦРУВÁТИ)**: *У нас дóма ни було н'їйéкого зиц'ірован'а / áле кóждиї знаў / шó маїі робіти / бо від'іў / йек д'éd'а з нéнеў т'éшко рóбїут.*

ЗИЦРУВÁТИ (ЗИЦРУВÁТИ) – муштрувати: *Пор'édок маїї бути / áле ни трéба так з'іц'ірувáти дитїну / малїй бойїц':е йігó / йік вогн'у.*

ЗИЧНІЙ (ЖИЧНІЙ) – позичений: *Зіч'іному нимá шо т'ішитисе.*

ЗИЧІНІ (ЖИЧІНІ), -я – позичання: *Зіч'ін'і ни йе дóбре / бо зіч'иш ч'ужé / а меш вид:авáти свойé / вит цéго бáн:о се рóби / бо стайéш доўжникóм.*

ЗИЧІТИ (ЖИЧІТИ) – позичати: *Ікїс дóбре сказáў / шо зіч'иш ч'ужé / а вид:айéш свойé / Ну то позіч'те / таї ни вид:авáйте / наї гїр'ко буде тóму / ў кóго йїстé пожіч'іли / а нї вам / Оц':é фáйно йїстé порáдили / наї вин жўриц':е / а йа ч'о маїу пустїм се грїсти?*

ЗЙЧИТИ (ПОЗИЧТИ, ПОЖИЧТИ, ВЗЇТИ) НА ВІЧЬНЕ ВИДДАВАНІ – позичати, не маючи надії віддати (отримати) борг: *Ік Ган'а прихóди зйч'ити / йа дай'у / áле зняй'у / шо то на в'ич'не вид:áван'и / дай'у на Бóже / мóже / ни ўрас тїл'ко / йїк уна прóси / áле дай'у.*

ЗІБІРЬКА́ТИЙ (ЗИБІРКА́ТИЙ) – рябий: *Цис'а матєр'їя задўже з'їб'їр'ка́та / бл'ўска з неїї стáришиї жїн'ц'ї ни ме пасувáти; То йе / шо і шит'е мóже бўти з'їб'їр'ка́те / И:ї / де нимá? / цєго поўно.*

ЗІЇТИ – бути широко відкритим, виявлятися на всю глибину (про отвір, яму, провалля та ін.): *Рáна так з'їй'ела / шо страшно бўло на н'у дивїтисе.*

З ІКО́ГО ДОБРА́-ДИ́ВА? – чому?: *А то з іко́го добра́ дїва йа ма́йу слўхати Лесїху? / хто ўна м'їн'ї така?; А це з іко́го добра́ дїва пишóў йїс в'їр'їж'єти Ган'у? / та ти ни пáрубок / а ў неїї йе ч'олов'їк / та вин ік знáйї / то забўдеш / йек се називáйїш / Гадáў смїх / шо ви розумн'їш':ї / а ви такє говорите / шо нáв'їт' у дурну́ гóлу се ни ўм'їсти / та ік ви вїд'їли / шо тэм'їн' темєн:а / то ч'о ни сказáли / шобї ўна ў нас нуч'увáла? / а ік йїстє ни хот'їли нич'никїў / то тре: бўло сам'її питї / а нї так / менє пидоїмїли з лўшка / зач'єли дзїн'кот'їти / шо пїзний ч'єс / йїк жїнку саму́ пускáти? / а тепєрки ад'ї йек оберну́ли / та ш'ї смїх ни вїд'їў такоїї двулїч'ности / Йої / та йа лиш тогó / шо вин дўже реўнївїї.*

ЗІЛІ, -я – зілля: *Назберáла смїх ус'єкого з'їл'а / ч'їч'óк / заўтра Івáна.*

ЗІЛІ ЗЛЮ́БНЕ – зілля, що, за вірув., є помічним “у справах” любові: *Ни в'їруї н'ї ў йїке зл'ўбне з'їл'ї / то бр'їхн'ї ўс'о / абєс знáла.*

ЗІЛЬО́НКА (ЗЕЛЬО́НКА, ЗИЛЬО́НКА), -и – зелень брильянтова, один із антисептичних засобів: *Наї вереш':єйї / а ти ни слўхаї / мастї кол'їна з'їл'óнкаў / то маїї трóхи печ'ї / áле наї печ'єт / а цєс ме знáти / шо трєба трóхи уваж'єти / іт б'їгайїш / н'їч'ó вели́кого ни стáлосе.*

ЗІПА́НИТИ – згруб., сварити (сваритися), кричати: *Цис'а дóбре ўм'їйї з'їпáнити / ої шо ўм'їйї / йа би на тот рот капкán поклáў / йа бїх запєр тоту́ тэмбу / отáк лиш уз'єў і замкнўў / Зробїли бєсте дубелтóв'ї двєр'ї с колїткóў? / Йо / наї так би ходїла / Мої / шо дóбре кáжете / так'ї колїткї трєба би мáти про надїбїї кóждому ч'олов'їкови / ої шо дóбре / бо ми ни знáйїмо / їкóйї нáш'ї мóжут зас'п'ївáти.*

ЗІЦ, -а – сидіння (передусім – у велосипеді): *Вин ни дот'єгуїї до з'їца / пóпид рáму йїде / рóвер вели́кий / áле н'їч'ó / наї пóки шо так.*

З'ІВ'ЄТИСЕ (З'ІВЛЄТИСЕ) – з'являтися: Сніц:е м'ін'і / шо йа дес іду коло Митєрч'іних / і зйіўейіц:е м'ін'і наші'а баба / смутна / ўбрана ў запаску / ў к'іптар' соч'єўскі / подивіласе на мене / і знікла / але йек? / стала / шобі йа дббре роздивіласе / шо то ўна / а потбму дорбга лиш рос:тупіласе / і ўс'о / н'ікбго ўже нима / так / іт би і ни бўло / гаи тогдї до мене дйшло / шб ц:е за такії сон / бо перет' тим зо мноў б'ідá моглá се стáти / йа ўже роскáзувала / шо менє ч'ут' машїна ни ростолбч'їла / але йа ўч'ўла бўла гблос / шо хтос рáдіў / шб м'ін'і робїти / кáже / Отáк назáт ідї і н'їкўда ни дивїсе / ўс'о бўде дббре / йа ни пизнáла / хтб т:о / але м'ін'і цисє три дни ни сходїло з гáтки / хто т:о мих бўти? / таї / вїдїши / трєтойї нбч'ї отакє смих сніла / то буў бáбин гблос.

З'ІВЛЄНИЙ – той, що з'явився: Сніц:е / шо дес йа їду пблем / гєїби Мбч'їроў / дйўйусе / а то йкас хáта / аг'ї / дўмайу соб'ї / ч'їйє це мбже бўти? / а з нєїї вихбди хтос / йа придйўйўйусе / а то м'її д'єд'а / уздр'їў менє / але ни клїкаў тсбб'ї / а борзєн'ко вернўсе / і хáта шч'єзла / шб ц:е мбже бўти? / ч'о ўно зйїўлєне м'ін'ї на пїєтницў? / А т:о / шо д'єд'а ни хот'їў / абєс ішла днєму / і шо йїму тáмки дббре / лиш так.

З'ІДАТИ ЖИТЄ С КИМОС (ЧИЄС) – страждати, мучитися (завдати комусь болю, страждань): О: / цєго ўже би ни бўло / йа би ни з':їдáла свбїе жит'є с такбў барáбоў / ої шо бих ни з':їдáла / йа би йїгб гнáла вит хати / ік остáтну кут'ўзу / отáк бих зробїла / і фєртик / а ўна ік гбн:а терп'їти / то наї терпи / м'ін'ї то шо; Старá каргá з':їдáїї жит'є д'їч'ін'ї / хбч'ї гет йї догрїсти / Та ўна слабá / лишї йїї.

З'ІЗАТИСЕ З БІДБВ – мати справу з кимось ненадїйним, легковажним, злодїйкуватим: Шо йїгб застáвило зйїзáтисе з б'їдбў / стáти с тим Фед'бм у спїўку / ни знáйу / але ч'ўла однб / тої уз'єў грбш'ї на дєрево / профўхкаў йїх / а цєму сказáў / шо йїгб обикрáли.

З'ІЗАТИСЕ С КИМОС – знев., перен., вступити з кимось у певні стосунки: Зйїзáўсе хлбнец с пустїм товарїством / а то ш'ї н'їкбго н'їкблї до добрá ни привел:б / так і тут / с пустїм сам пус'т'їїш.

З'ІЛІТИ – прикрасити: Йїх нибогáто / але йек ц':ї ч'їч'кї зйїлїли подв'їр'ї / ни надивїўбисе на них.

З'ІЛЮВАТИ (З'ЄЛЮВАТИ) – недок. в. стос. З'ІЛІТИ: Ми на Риздвб і йїлїнку ўберáїїмо / і павукá ч'їпїєїїмо / то дўже зйїл'уйї хáту.

ЗЛАГОДИТИ – 1) відремонтувати: *Ни зна́йу / їек Вас'ко то злагоди́у / але дзига́рок зач'е́у ходи́ти*; 2) приготувати: *Но́ц'а фа́йно ўс'о злагодила / пе́рш'а кл'а́са / го́с'т'і конте́т'н'і пишли́.*

ЗЛАГОДИТИСЯ – 1) приготуватися: *То мале́ бу́ло / ни вес'і́л'е́ / а веч'і́ро́к / але фа́йно злагодили́се; Ми ўс'і́ злагодили́се їти / хот' ни дуже хот'і́ли / сама́ зна́йи́и / ч'о*; 2) відремонтуватися: *Само́ ни злагоди́ц'е / це́й дзига́рок годи́ни́ назат́ пока́зуї́ / ни ўпере́т / а назат́.*

ЗЛАГОЖЕНИЙ – 1) відремонтований: *Мо́жно йі́хати / мотоці́кол' злагожени́*; 2) приготовлений: *Ни пережива́ї / ми злагожен'і́ / ік приї́дут го́с'т'і / наї́демо / ч'ем приї́міти / ад'і́ к'і́л'ко ўсе́го йе́.*

ЗЛАГОЖЕНО – 1) відремонтовано: *Приї́маїте́ робо́ту / ус'о злагожено́ / млино́к так ме́ле / їі́к нови́й / іг бесте́ лиші́ен' шо з магази́ну прине́сли*; 2) приготовлено: *Подиви́се / ци́ злагожено́ / шч'ем на роді́ни їти́ / мо́же / ш':е́ шош уз'е́ти? / А шо бі́рше о́змете? / х'і́ба бих ме́ду сло́їч'і́к покла́ла? / до́бре / шо смих нагада́ла / ме́ду оз'м'і́т.*

ЗЛАДОВАТИ – недок. до ЗЛАДУВАТИ: *Та́то сказа́у па́ки зладова́ти суда́ / а йа́ ўже́ так нат'е́гаўсе́ / шо гаи́ хорба́ка боли́т.*

ЗЛАДУВАТИ – 1) скласти, спакувати, завантажити: *Зладува́ли ўс'о ў карабу́шку вит ч'ере́віку́ / така́ поси́лка ви́йшла; Зладува́ли поў́н'і́ биса́ги / а в'іно́к кукуру́дзи́у поч'е́рес плéч'і́ Мі́тро соб'і́ покла́у*; 2) знев., згруб., з'їсти: *Зладува́ли милні́цу пиро́ги́у / виде́л'ц'а́ лиш шурхот'і́ли.*

ЗЛАЙДАКУВАТИ – прожити якийсь період чи й усе життя в ледарстві: *Йі́го да́ли бу́ли ўч'е́тисе́ / але́ вин злайдакува́у / ви́гнали́ ві́т:и / та́ї так пи́шлó / тут робо́ти ни́ма́ / х'і́ба на ден'кі́ їти́.*

ЗЛАКОМИТИСЯ – 1) спокуситися: *Зла́комиўсе́ на го́ри'і́ молока́ / мо́ї / ч'олов'і́ч'і́ / та́же́ пист*; 2) зазіхнути (“позаритися”): *Паз'у́н'ка зла́комиласе́ на сирі́цки́й ґрунт / ни диві́ласе́ / шо дво́її́ д'і́тїї́ / шо б'і́дуї́ют / ота́к опкруті́ла сироту́ / ни хот'і́ла про́ л'у́цку дити́ну поду́мати.*

ЗЛАПАТИ – 1) зловити, піймати: *Ч'ут' ни ўтопи́ўсе́ мали́й / то га́бі / за но́гу злапа́ла; Йа́ ни даўсе́ злапа́ти / бо́рше б'і́гаїу́ / їі́к М'і́с'ко́ ї́ Вас'ко́ / уні́ зат'і́шк'і́ до б'і́ган'а*; 2) зафарбуватися: *Ни злапа́ло до́бре / ад'і́ ї́ке / ч'о́рне ма́ло бу́ти / а то́ сіве́ / ни зна́йу́ / шо́ с цим́ робо́ти?*

ЗЛАПАТИ (ЙМІТИ) НА ГОРЕЧЬОМУ – піймати на місці злочину: *Злапа́ли на гор'е́ч'ому́ / а пото́му пу́стіли́ / ота́к у нас йе́.*

ЗЛАПА́ТИСЕ – зловитися: *Ти гада́ў / шо тебе́ н'іхто́ ни їме / злапа́ўсе? / абес зна́ў / йек фалі́тисе; Миш злапа́ласе / вікин'; Злапа́ўсе за го́лу / та так гі́р'ко пла́каў за жінко́ў / шо ни мош бу́ло на т:о диві́тисе.*

ЗЛÉЖІНИЙ – який через хворобу довго лежав: *Ба́ба злэ́ж'іна / лишéн' по Вели́ц'іни зач'éла крї́шку ході́ти / по па́ру кро́кіў.*

ЗЛÉЖІТИСЕ – погано почувати себе від довгого (через хворобу) лежання: *Нав'іт' ік лиш ден' / два ци три дни полежїш / і то т'éшко ўста́ти і питї / а йїк м'іс'іц' / два / пїет' / тогді так замак'іт'р'уїц'е ў голов'і / шо їдеш / ік пїéні / отак ба́ба злэ́ж'іласе бу́ла / шо гаш но́ги ў загинка́х ни розгінáлисe / ста́ти ріўно ўже до кин'ц'á жит'á ни гон:а бу́ла / Бóже боронї вит тако́го.*

ЗЛИВА́ТИ – 1) виконувати магїчну дію над кимось для зняття переполоху: *Йе так'і жинкі ў сел'і / шо ўм'іўт і питкўр'увати / і злива́ти виск / їа т:о ни зна́ў; 2) збирати якусь рідину в одну посудину: *Ўс'о злива́ї у цисў пўт'н'у / ш'і ў то ведерце́ мо́жно / жинтіц'і богáто.**

ЗЛИЙ, ЇК (ІК) ЧЬОРТ (ІК ДІТТЬО; ІК НАЙ НИ КА́ЖУ, ХТО) – дуже злий: *Приїшо́ў голон:уї / а то ни звáрено / нав'іт' вáтра ни горі́т / тогó злиї бу́ / йїк ч'орт / зач'éў ус'іх шл'ахувáти / таї до́бре зробі́ў / бо ч'о бабї сид'ўт у хáт'і і ни посўнут трóхи сво́йу пán'у? / ни виді́рвут вид лáвиц'і? / та наї і ўна прол'уфт'уїц'е.*

ЗЛІСНО (ЗЛІОСНО) – сердито: *Ни крич'éў / áле злісно диві́ўсе / так блимкот'іў оч'éма / шо гаш стра́шно бу́ло.*

ЗЛІСЬТЬ (ЗЛО) БЕРÉ – хто-небудь сердиться, стає розлюченим, злим: *Йіго́ зліс'т' берé / бо приходї голон:уї / а ў рот нимá шо ўз'éти / ни попр'етано / жінка ка́же / шо малá дитїна ни даїé зробі́ти / то пра́ўда / áле ў багат'о́х їе мал'і д'іти / і ўни ікóс даїўт с цим ра́ду.*

ЗЛИСТЬ ДИЙШЛА́ ДО СÉРЦЯ КОМУ́С – хтось дуже розсердився: *Йої / шо ў нас навес'н'і бу́ло / шо бу́ло / одна́ жінка зробі́ла фаїн'і гр'іткї / а ч'уж'і кўри приходїли тудá порпáтисе / ўна ўш'кала / видгонїла йїх / рас / дру́гї / дес'éтиї / а потóму ік уні ш':е рас приїшли / ўна лиш іміла кўрку / ўз'éла сокїру / таї видрубáла йїї го́лу / і ўс'о тогó кїнула поч'ерéс плит / йїї ўже так зліс'т' дїйшла́ бу́ла до сéрц'а / шо ни бу́ло кудá дал'і / бо своїї кўри запéрт'і / а ч'уж'і ко́ждї ден' шкóду рóбїї; Д'їдо пр'іч'ék на крїнт'і / таї ла́годиў вўтку / а цес тидїшо́ў днéму з:áду та йїк гáркнуў / то д'іт ч'ут' ни бу́л'кнуў у во́ду / малїї зач'éў се с'м'іїéти / бо гада́ў / шо і д'їдови бу́де вéсело / áле вин так се ўсéрдиў / зліс'т' так дїйшла́ йїму́ до*

сёрца / шо вин гаиш потемн'іу / малій ш'і н'іколі йіго такім ни від'іу / гаиш се перепудіу / гадау / шо д'ідо йіго з'арас рои':ібнэ / того з'разу зач'эу просітисе / Д'ідіку / л'ўпч'іку / вибач'эіте / йа б'ірше н'іколі такэ ни зр'обіу / аб'іх так жиу / ік ни кау пр'аўду / вибач'эіте / хот'іу ш'і ў р'уку д'іда поц'улув'ати / але се бой'эу / шо д'іт с перепуду м'ожэ йіго шт'уркнути і вин полет'іт у в'оду.

ЗЛІХТІ (ЗЛІЧІ) – злягти, захворіти: *Йік отакэ к'утан'і / то нима колі слабув'ати / з'л'іч'і ни т'рун:о / а йек пот'ому вііти с того?; Б'ожэ бороні теп'ёрки з'л'іч'і / ш'і би п'ару ден' / таі завесн'уйімо / а потім будемо дослух'атисе / шо р'обіц:е ўсередін'і / тогді будемо кв'олитисе на здор'оўі.*

ЗЛІЧІ – злягти: *Шобі з'л'іч'і / б'р'ач':іку Їв'анку / то бог'ато на ц:е тр'эба? / н'і / отак упр'іу / в'ітер'ец пол'егон'ки дихн'у / таі ч'олов'ік м'ожэ б'ути гот'ові / того йа ни д'ужэ л'уфт'уйусе / зач'эу тр'охі уваж'эти на с'ебе / таі віж'у / шо і ви ни д'ужэ д'івитисе / шо надвор'і ліп'ец.*

ЗЛ'ОСНИЙ (ЗЛІСНИЙ) – злий, сердитий: *В'уіко зл'осні / бо на роб'от'і шош ни так пишл'о / хтос ни зр'обіу тот'о / шо мау; Цес ч'олов'ік ур'ас зл'осні / м'ожэ / нат'ура так'а / а м'ожэ / шош інч'е / аг'і на б'ід'у.*

ЗЛ'ОСТИТИ – злити, сердити кого-небудь: *Ни злос'т' Їілену / бо ўна м'ожэ ўд'ерити / аб'эс тогді ни пл'акау / ни кв'оліўс'е м'ін'і.*

ЗЛ'ОСТИТИСЕ – злитися, сердитися: *Нима ч'о зл'оститисе / тоб'і д'обре р'ад'ут / а ти йік хоч' ігр'ати св'ойім в'озом / то іграі.*

ЗЛ'УПАТИ ОЧ'ЭМА – грізно, вороже подивитися: *Лес'о низліі ч'олов'ік / пом'ожэ / шо тр'эба / д'обре се маіі с сус'ідами / а це шош таі г'ов'орі за л'удіну / Ун'о / м'ожэ / і так / н'іч'о ни кау / але Ів'ан роск'азувау / шо пр'іш'оў буу уч'эра до н'его позіч'іти г'імб'лика / а тот зл'упау на н'его оч'эма / і ни дау / сказ'ау / шо г'імб'лик цес се загуб'іу / Та бо Ів'ан позіч'іу буу пілку / і улом'іу йііі / і клеv'ец ни вид:ау / то йек так'ому шош зіч'іти? / йа б'іх так'ош ни д'ала / Від'ите / а йа ц'эго ни знау.*

ЗЛУПІТИ – докон. до ЗЛ'УП'ЮВАТИ: *Ікііс рост'іцкіі пр'одавау / таі злуп'іу за кор'ову так'і гр'ош'і / шо ўна напр'аўду того ни варт'уйі / то п'ёрв'істка / мол'ок'а м'ало б'уде / йа каз'ала Г'ани / наі ни кв'ап'іц:е / наі зач'ікаіі / худ'оба т'ан'ч'а б'уде / а ўна зр'обіла / йек зр'обіла / ш'о теп'ёрки каз'ати? / И:і / д'обре / шо куп'ілі / гр'ош'і би розішл'ісе / а так маіут.*

ЗЛ'УП'ЮВАТИ – 1) очищати (“вит шкірки, лупини”): *Ни так г'рубо зл'уп'іуі луп'іну / бо вид бар'аб'ул' нич'о ни лішец:е; 2) зг'руб., знев.,*

продавати щось дуже дорого: *Злупийуйі з лудийі так'і грóш'і / шо наї йігó б'ідá óзме / вїтко / гадáйї / шо ўс'о с:обóў на тої с'в'їт óзме.*

ЗЛУСКОТІТИ – почати брязкати, грюкати чимсь, заgrimіти: *Шош злускот'їло / ви ни ч'ўли? / ад'ї зноў / мої / а це шо такé?*

З ЛЮБІ ДІТ БАБИ ОЧИ ВІБИВ – не думаючи про наслідки, навіть близькій людині, не хотючи, можна зробити прикрість: *Хот'їў йїс / йек л'їпше / а то ад'ї шо вїйшло / йїк у тóго д'їда / шо з л'убї бáб'ї óч'ї вїбиў.*

ЗМАГЛЮВАТИ – заст., розглядити, викачуючи, білизну: *Зал'їско бўло ни у ўс'їх / то отáк скрўт'ували ї магліўніцеў магл'увáли / нáв'їт' д'їти моглї змагл'увáти шош маї лéкие / хот' то т'їшкá робóта.*

З МАЛОГО (З МАЛІХ РОКІВ) – змалку: *Іванкó ў бáби з малóго жиў / тут йїму ўс'о рїн:е; Хлóпец з малїх рокїў прїўч'їниї до робóти / ни т:о / шо дéкотр'ї / Паўл'ї / а нáш'ї прїўч'їн'ї?*

З МАЛОГО РОЗВЕСТИ НА ВЕЛІКЕ – посваритися через дрібницю: *З малóго розвестї на велїке лéхко / а велїке ўтихомїрїти дўже т'éшко; Слóво пó слóву / таї з малóго розвел:óсе на велїке.*

ЗМАЦІЦЬКАТИСЯ – стати меншим чи малим (“маціцьким”): *Бáба нáш'а їкос змац'їц'кáласе / постáр'їла / То так с:тáрїшїми йе / так мáйїц:е / стáрш'а л'удїнá ни мáйї такóйї постáви / їк молодá / ўна усїхáйї / їк тотó старé дéрево / мац'їц'кáйїц:е / а дéхто натїл'ко / шо т'éшко пїзнáти / мої / буў мурóвиї фáйніч'óлов'їк / а їде зїгнутиї старїї д'їт / ї шó ти зрóбиш?*

ЗМАШКАРІТИ – згруб., виляяти: *Змашкарїла цїсуў бр'їхонóш'у / на ч'їм с'в'їт стоїїт / наї ни їде м'їн'ї тхáт'ї.*

ЗМЕНЬЧІТИСЯ (ЗМÉНЬЧИТИСЯ, ЗМÉНЬЧЮВАТИСЯ) – ставати (стати) меншим: *По Пётр'ї днїна змэн'ч'уйїц:е / потрóшкї / áле мэн'ч'а стайé / а нич' дóўш'а / так зач'їнáйї повертáти до Рїздвá.*

ЗМЕРЗІТИ – згруб., зганити, зробити остогидним; відбити охоту від чогось: *Змерзїла йїс м'їн'ї тоту їїду / ни хоч'у бїрше кїшкї / ўже се найїла.*

ЗМЕРЗІТИСЯ – згруб., остогиднути: *Ік ўздр'їў / йек т:а вўїна варїт йїсти / то ўс'о змерзїлосе / ї хáта от:á / ї д'їўка / н'ї за йек'ї грóш'ї бїрше бїх тудá ни пишóў / каў вам гéзде / н'ї за йек'ї.*

ЗМЕРЗЛІК, -їкá – те саме, що ЗАМЕРЗЛІК: *Змерз'л'éку / даї рўкї / наї похóхайу / а потóму ўберéш рукавич'кї / тот'ї / шо бáба сплел:á.*

ЗМЕРЗЛІЧЬКА, -и – мерзлякувата жінка, дівчина: *Даваї судá руч'кі / наї загр'їю / аг'ї / ѡа ї ни знаў / шо ѡіс така змерз'л'єч'ка; Молодоў ни ч'ўла студенї / а теп'рки смих стáла змерз'л'єч'ка / áле то ни ѡе велїкї тан'ч' / стáри'ї л'ўде так се мáюут / кроў їн'ч'а стáйє / студен'її.*

ЗМЕРЬКАТИСЯ – темніти, вечорїти: *Ме змер'кáтисе / то ѡек тогдї їти такіми калабáн'ами? / ўже ход'їм.*

ЗМЕРЬКОМ – присл., увечерї: *Тхáт'ї зм'ер'ком приїшли / уж'є с'в'їтлá гор'їли / б'ўло кóло дес'єтойї / ни дáл'ї.*

ЗМІВКИ, -ок – те, що є результатом змивання чого-небудь із чогось: *Зміўки ў м'єне ни пропадáюут / ѡа дáюў ѡїх псóви / вид молока / сметáни шош мїю / ци пат'єл'н'у / тудá хл'їба крїшку ци їкóїс кáш'ї добаўїєў / і вин тотó ѡїст / д'зер ни дáюў / бо вин прот:инáїї / х'їбá перевáрениї / тогдї мош / а с кис'л'їк'у н'ї / бо вид н'єго понóс лóви / а ѡїк д'зер с с'в'їжого молока / їк у їнчїї спóсип сир се рóби / то такóш дáюў псóви / и:ї / шо самá ѡїм / то ї ѡїм'у дес уд'їл'уў / а ѡїк н'ї / то вар'у ѡїм'у окрóме / ни ўс'о хóч'ї ѡїсти / бїрше спит / і ўден' / і ўноч'є / а хрп'є / ѡїк ч'олов'їк / шо фист утрудїўсе / таї шо зрóбиш? / м'ўс'у і ѡїм'у трóхи догод'увати / бо / ч'ўїїте / стаў пустїї на їїд'у / вїтко / шо стáр'їс'т' бер'є своїє.*

ЗМИГЛУВАТИ – порушити (про структуру дараби): *Плот' змиглувáло / тр'єба трáхтор'а / шóби рос'т'їгнуў і вїриўнаў талбї.*

ЗМИЛІТИ (ЗМИЛЮВАТИ) – 1) помилитися (помилятися): *В'єришк велїкї / áле дитїна змилила лиш'єн' два рáзи; Са т'ўтки змилила ў розвóд'ї / цóти ўбик пишлї; 2) відволікти (відволікати) когось, унаслідок чого допущено помилку: *Самá ѡїс мен'є змилила / ад'ї шо ѡа написáў / ни с'м'їши / ни скобїч' / бо їїдїнку дистáну.**

ЗМИЛІТИ В ПИСЬМІ (ПІСЬМІ) – допустити помилки на письмі: *Змилила ѡїс у пис'м'ї / ѡе два бл'уди ў зош'єт'ї / нáв'їт' ѡа / шо колї ѡа ўч'єласе / ўм'їю тотó писáти / а ти ч'єм д'ўмайїш?*

ЗМИЛІТИ В СЛОВАХ – помилитися, розповідаючи щось, розказуючи вивчене напам'ять: *Ти н'ї рас ни змилиласе ў словах / про Шеўч'єнка ўс'о фáїно сказáла / ѡек вин малїї буў / шó написáў / за пáмн'їтник пит Сокїлским / л'ўде д'ўже сл'ўхали / ш'ї в'єришк тої тр'єба б'ўло / шо самá ѡїс уклáла / ти заб'ўла за н'єго? / То ўже ч'єс ни позвол'єў.*

ЗМИЛІТИ (ПОМИЛІТИ) РОЗУМОМ – збожеволіти: *Вин так / Бóже боронї / ўд'ўмаўсе ў тотó / шо змилиў рóзумом.*

ЗМИЛІТИСЯ (ЗМИЛЮВАТИСЯ) – те саме, що ЗМИЛІТИ (ЗМИЛЮВАТИ): *Мар'іч'ко / йік змілис:е / то дал'і кажі / тотó шо памн'ітáйїи / абес ни плакала і ни казала / шо забула.*

ЗМИЛІТИСЯ В РАХУНКУ – помилитися при підрахунках: *Ни сходілосе / бо д'ед'а зміліўсе буў у рахунку / йіму ни ставало одного коб'іка / а йа найшоў / де тот коб'ік се сховаў.*

ЗМИНТРОЖЕНИЙ – стривожений: *Їкас йа зминтросжена / на душі м'ін'і т'ешко / прós'у Бóга / абі ўни дойїхали добре; Йа так скаў / іг би йіго ни грїзли / то вин ни ходіў би такий зминтросжений / ни відите / шо йіго ни гóден розговоріти? / вин ни дайе́:е.*

ЗМИНТРОЖИТИ – стривожити: *Сно́ч'і пришоў / зминтросжиў / наговоріў ус'єкого / ми дніни ни могли се прич'ікати.*

ЗМИНТРОЖИТИСЯ – занепокоїтися, розхвилюватися: *Л'он'а зминтросжиласе / бо ў д'ітїї ни ўс'о так / іг би ма́ло бути.*

ЗМИНТРОЖУВАТИ – недок. в. до ЗМИНТРОЖИТИ: *Параска лиш ум'її зминтросжувати когóс / а ні би ўспокойїти.*

ЗМІЗЕРНІЛИЙ – схудлий, втомлений, “мізерний”: *Лесі́ха грїзе́:е / бо Їван з'м'ізерн'ілії верну́се з бутина / такий / шо гаи ч'орнії / Ну та тудá ни їдут вид:ихати / ш'і смих ни ч'ула / шóби віт:и хтос попрáўленийі верну́се.*

ЗМІЗЕРНІТИ – стати “мізерним”, худим, втомленим: *Йої / Іва́н'ч'іку / а ти ч'о так з'м'ізерн'іў? / ге? / шо тоб'і хибуїї?; З'м'ізерн'іла тогдї / ік ста́ла одові́цеў.*

ЗМІНІТИСЯ (ОБМІНІТИСЯ) НА ЛИЦЕ́ (В ЛИЦІ́, В ЛИЦЕ́; У ТВАРЬ, У ТВАРІ́) – про зміни в обличчі когось; змінити вираз обличчя під впливом хвилювання, роздратування: *Ни ч'ула / шо ўні говоріли / лишéн' потóму ўзд'р'іла / шо Васи́лі́ха з'м'ініласе ў лицї / лиш зач'єла кл'іпати і поч'ірвон'іла / йік бура́к; Іва́ні́ха так се з'м'ініла у твар' / шо йа йїї ни пизнала / казала Славаісу таї соб'і їду дал'і / іг би ни ўч'ула Нав'іки сла́ва / то бих бу́ла соб'і тишла / а так уч'ула / мої / та це Іва́ні́ха / аг'інацисе / йе́к йа так здоро́вайусе / йік шч'ужоў жу́нкоў?*

ЗМІРИТИ – виміряти: *З'м'ір'її / к'іл'ко кро́киў до тоїї смере́ки на бєрез'і / а потóму до парканá Іванóч'кового / то дес так і бу́де твої́а присади́ба / м'ірч'ік маї л'іпише з'м'ір'її / але ўже тепє́рки меш зна́ти / шó до ч'óго / по́ки твої́е / а котрє́ йїїї / то бі́рше мє́нче одна́ке / іг диві́тисе на о́ко / вигл'іда́йї / шо так уно́ і йе / але наї з'м'ір'їїут /*

складу́т доку́мент і тогди́ ўже ме́ц:е л'і́тше від'іти / шо йа́ бу́ду каза́ти?
/ на́й то́т'і́ гово́р'ут / шо ви́т це́го.

ЗМІРИТИ (ЗМІРЮВАТИ) МІРКИ – зняти (знямати) мірки (для пошиття одягу): *Ма́тка мо́гла на о́ко кро́йіти / з де́кого на́в'іт' ни з'м'і́р'увала м'і́рки / ўна так від'іла.*

ЗМІРИТИСЯ СИЛОМ – помірятися фізичною силою; вступити в боротьбу з ким-небудь: *Ік ти відіши / шо вин мали́ / то ч'о́ кліч'іш йі́го з'м'і́р'ітисе сілоу́? / ти з верстака́ми м'і́р'і́се / а ні с та́кім пі́тпен'ком.*

ЗМІРЮВАТИ – недок. в. до ЗМІРИТИ: *Га́й з'м'і́р'і́ў / кіл'ко та́меч'ки бу́де кро́кіу́? / дес зо п'іет' / тогди́ на́т'е́гнеи́ гру́бу ні́тку / шо́бі р'і́до́ч'ки бу́ли ри́ўне́н'к'і / та́й са́ди / ни ч'іка́ї на ме́не.*

ЗМШЄТИ З БОЛОТОМ – дуже сварити когось, іноді – безпідставно: *Ўна з боло́том ме́не з'м'і́ш'е́ла / а йа́ ма́йу ц'і́хо сид'і́ти? / н'і: / це́го ни бу́де / та це́го ни бу́де / йа́ йі́і по́кажу́ / І шо ти по́кажеи́? / кому́?*

ЗМЮ́ (ВИДОГРІТИ, ТРИМА́ТИ) КО́ЛО СЕ́РЦЯ (НА ГРУ́ДЕХ) – про довірливість мовця і непередбаченість того, що людина, яку він вважав близькою, якій довіряв, здатна на зраду: *Насту́н'ко / кау́ вам ге́зде / ми з'м'і́ў ви́догр'і́ли на гру́дах / о́й шо хот'і́ла ўку́сіти / гі́нула ўж'і́літи.*

ЗМЛИНКУВА́ТИ – подрібнити щось (передусім – м'ясо) на “млинку” – м'ясорубці: *Змли́нкува́ла трóхи шту́ч'іни / хо́ч'у го́луц'і́ў зварі́ти.*

ЗМНЄЦКАНИЙ – дієприкм. від ЗМНЄЦКАТИ: *Кос'т'у́м буў на в'і́шальц'і́ / вин ни маў́ бу́ти змн'е́цкани́ / йе́к та́ке се ста́ло?*

ЗМНЄЦКАТИ – 1) зім'яти, помнути: *Фу́стка с'к'і́мач'і́на / і́ спин:і́ц'а / хто ц:е змн'е́цкаў́?; 2) пошкодити, здавлюючи щось: *У шои́ та́ке покла́ді цис'і́ йе́годи / абі́ ни змн'е́цкати́ / і́к меи́ не́сти.**

ЗМНЄЦКАТИСЯ – 1) зім'ятися, помнутися: *О́брус змн'е́цкаў́се? / та́ вин буў́ фрасо́вани́; 2) зіпсуватися від здавлювання: *Сик з ма́ліни пот'і́к / хто ч'уў́ так тр'і́сті кошелéм? / гет ус'о́ змн'е́цкало́се.**

ЗМОГА́ТИ – недок. до ЗМОЧІ́: *Сон змога́йі́ / а мус ни спа́ти / бо то́ / прэ́ц'ін' / ч'у́же до́бро / от:а́ худі́пка.*

ЗМОГА́ТИСЯ – змагатися, намагатися перевершити, перемогти когось у чомусь: *То бо́гач'і́ / ми ни мо́жемо з ні́ми змога́тисе.*

ЗМОЛОТІ́ТИ – перен., жадібно, з великим апетитом з'їсти щось: *Ви ка́зали́ / шо ў́ни пус'т'і́ на йі́ду́ / а ў́ни змоло́ті́ли ўс'о́ / гет ч'е́сто.*

ЗМОЛÓТЮВАТИ – недок. до ЗМОЛОТІТИ: *Грат ік іде / ік лупи / то змолóт'уйі ўс'о / нідеш у горóт / а там / ік по воін'і / іт би стр'іл'єли.*

ЗМÓКНУТИ ДО НІТКИ – дуже сильно змокнути: *Доки зийшли с П'ітривого трун'á / змóкли до нїтки / там ни дўже бұло / де сховáтисе / таї ни вигл'ідáло / шо так припўстиц:е / а потóму йїк дош' упер'їш':їў / тикї кóло Бранїч'кових / блїско / то ўже ни бұло ч'о б'їч'ї / ховáтисе.*

ЗМÓРГАТИСЕ – дуже втомитися: *И:ї / ни варї н'їч'ó / йїсти йе шо / Та йа се ни змóргайў / ік улупїў їкус барабўл'у на борш' / м'їн'ї н'їч'ó се ни стáне / а жолўдок хоч'ї ч'їгóс р'їткóго; То ни бұло вит ч'óго се змóргати / ік нарвáла йїс кош'їл' бур'їнў / то це ни йе шош дўже велике / ти мáжу м'їн'ї ни куч'увáла; Ідї / ідї / ни л'їнўїсе / ўкосї корóв'ї / ти се ни змóргайїш / ни б'їїсе / йа ни застаўїейў тебе ўлóгу косїти / нá верén'у таї ідї.*

ЗМÓРШНІЙ – 1) зморщений: *Мóйа ўнўка кáже / Бабó / ви гет змóрш'їн'ї / ч'олó ад'ї їке змóрш'їне / йа óзму зал'їско ї йїгó пофрасўў / такé малé / а такé рузўмне; 2) зібраний у складки (про тканину): *Хто шиў цисў сўкн'у? / на плéч'ах ни мáйї мóрш'їтисе / зле скрóйїно / і рукаў змóрш'їнїї.**

ЗМÓРШНІЙ, ІК (ЇК) ШУШÉНІЙ ГРИП – дуже поморщений: *Лицé ў цéго вўїч'ка такé змóрш'їне / ік старїї шушéнїй грип / ік нїтпен'ок; Ч'олó ў бáби стáло такé / йїк шушéнїй грип / і то ни праўдївиї / бо цес / ік вїшушиц:е / ни йе такїї тэмнїї.*

ЗМÓРШТИСЕ – 1) вкритися зморшками, постарїти: *Штрамўїсе ни штрамўїсе / а йїк лицé змóрш'їлосе / то вїтко / шо йїс ни молод'їнка / Так / це праўда / áле нашó бáбитисе / йїк мош трóхи тримáтисе / вїгл'їдноў бұти?; 2) зібратися у складки (про тканину): *Дўмала йїс / йїк унó змóрш'їц:е? / та унó ме лўбом стойéти / ни вїдиш / ікá цис'á матér'їйа штиўна? / на мóрш'їнку лéкшу берéц:е / ад'ї гéнде йе штáпел' / шош отакé.**

ЗМÓРШЮВАТИСЕ – недок. до ЗМÓРШТИСЕ: *Ан:ўч'ко / ни морш' так ч'олó / бо меш вигл'їдáти / йїк старá бáба / А ўно самó змóрш'уйїц:е / і позвол'їн'а ў мéне ни прóси.*

ЗМОТÁТИ МОТÁШКУ – мотаючи, звивати пряжу в клубок: *Вїдиш / мул'їнка / це такóш малá мотáшка / áле за н'у так ни кáжут / то мотóк мул'їнки / а йїк берўт тот'ї ниткї / с котрїх плетўт свїдер / касéтку / то ўни ни зрáзу йе ў клупкáх / споч'ётку ниткї склáден'ї ў мотáшку / а*

потому моташикі змотуйут у клупкі / ѡа ікѡс нир'едно говор'у ї ни знайу / ци ѡіс зрозум'їла / ге? / кажї / шѡ то знач'єїї змотати моташку?

ЗМОТУВАТИСЯ – 1) скручуватися, звиватися в моток, клубок: Над'їваласе ѡіс / шѡ то самѡ се зрѡби? / вїдиш / а ўно ни хѡч'ї / самѡ ни змотуйїц:е / слўшки ў нас нимá / то мўсимо сам'ї рáду с цим давáти; 2) згруб., втїкати, швидко покидати яке-небудь мїсце: Змотуйсе вїц:и / пѡки копн'акá ни дистáў / кому ѡа сказáў? / бѡрзо / шѡбї мойї ѡч'ї тебе тўтки ни вїд'їли.

ЗМОЧІ – 1) змогти: Змоч'ї змѡжеш / áле ни трѡба л'їнувáтисе / отáк кїснути / а ўстáти ї зач'єти робїти; 2) здолати: Слáб'їс'т' змоглá / таї ч'ѡлов'їк / ѡїк мала дитїна / лежїт / ни гѡден н'ї рукѡў / н'ї ногѡў кинўти.

ЗМОЧІСЯ – спромогтися: Змоч'їсе на шѡш бїрїше ни бўло ѡек / то поклáли оц:ў хач':єну / отўт ўс'ї жїли / а корѡва ї свїн'ї за двер'мї.

ЗМУ́ДРА – присл., гордовито, пихато: Мої / ш'ї молѡкѡ ни обсѡхло пид нѡсом / а дивїсе / ѡек змўдра в'їтпов'їдáїї стáршим / ти ч'її такїї?; Ми ни гѡн':ї змѡч'їсе на цисў будѡву / застар'ї / наї молод'ї робїют.

ЗМУДРУВА́ТИ – 1) ошукати, обдурити: Хот'їў змудрувáти / розумнáк / з'м'їш'єти ўс'ї ѡблукá ї так здавáти / та їк'ї ў мѡне / а шѡ ў негѡ? / м'їн'ї такѡ ни виплáт'уйїц:е; 2) придумати, знайти розв'язання чѡгось: Сек це ти змудрувáў з оцїм замѡм / шѡ ўже ни заклїн'уйї? / Лес'ѡ ўч'єра ни мїх зр'їхтувáти / а ти зробїў / мої.

ЗМУСО́ЛИТИ – поволї, з труднощами все-таки зробити, завершити щѡсь: Лѡдвї змусѡлиў оцисў фїртку / каменїсто дўже / т'єшко бўло стоўпц'ї забїти / Дѡста фáїно зробїў ѡіс / д'їковáт'.

З МУ́СУ (ПТІ, ПИТІ, ХОДІТИ, РОБІТИ ТА ІН.) – не з власної волї, а з примусу: Абѡсте знáли / ѡа ц:е ни рѡбїу по своїї вѡлї / а з мўсу / бо ви стоїїтѡ над душѡў і ни даїїтѡ кавáлок хл'їба плитнўти / отáк стоїїтѡ / дѡкиў ни пидѡїмїусе / таї ш'ї хѡч'їте / шѡбї ѡа бўў весѡлиї / ікá весел'їс'т' / ік ѡа лѡдвї нѡги т'єгну? / наїм'їт соб'ї робїтника / таї тогдї м'їн'ї ни бўде так ѡмхно / тогдї ї м'їн'ї схѡч'їц:е трѡхи помѡч'ї / бо ни бўду так се змўч'увати.

ЗМУ́ЧИТИСЯ, Шѡ НИ ГѡДЕН ГОВОРІТИ (СЛѡВО (ПИВСЛѡВА, ПÁРУ СЛИВ) СКАЗÁТИ; НІ РУКѡВ (НІ НѡГѡВ) КИНЎТИ ТА ІН.) – дуже втомлений: Змўч'їниї / шѡ ни гѡден говорїти / áле на ц:е ѡе рáда / ік ѡіс ни гѡден пáру слиў сказáти / то наї малїї зател'їфонїї і скáже / шѡ тотá сегѡн:е ни бўде / бїрїше н'їч'ѡ / лиш

ска́же / шо ти трудні́й; Така́ смих бу́ла зму́ч'іна / шо ни могла́ пи́сло́ва сказа́ти / М'іха́с' шош се пита́йі / а м'ін'і т'е́шко рот утвори́ти; Зму́ч'іна бу́ла / шо сло́во сказа́ти / то бу́ д'а ме́не вели́кіи́ трут / йізі́к у ро́т'і ни ўберта́ўсе; Зму́ч'іўсе / шо ни го́ден бу́ н'і руко́ў / н'і ного́ў кину́ти / леж'е́ў пласто́м; Наті́л'ко при́шли́ зму́ч'ін'і / шо слова́ у бе́с'іду ни ўйіза́лисе / ко́жди́ лии́ ду́маў / йе́к до лу́шка допа́сти.

ЗНАВІВОРОТКА (ЗНАВІВОРОТКУ) – присл., навиворіт, із внутрішньої сторони швейного виробу чи одягу загалом; те саме, що **НАВІВОРОТЬ (НАВІВОРИТЬ)**: Йі́к фу́стку ўбра́ти знавіворотка а́бо коро́тким кинце́м зве́р'ха / то меш зле гості́ти / Та то ни лии́ фу́стку; Ни віц:и / с це́го бо́ку / а знавіворотку подиві́се оцису́ соро́ч'ку / ану́ переверні́ навивор'іт' / ти відиши / ік'і́ рупці́'ї? / так'і́ тонен'кі та рі́ўн'і / шо маши́нкоў так ни ш:ійіш / а це робі́ла ба́ба у в'іс'імдис'е́т' п'іет' ро́киў / р'і́тко котра́ молоди́ця го́н:а так уда́ти / то таке́ / шо мош на віста́ўку дава́ти.

ЗНАДВІРЯ – незм., знадвору: Йе́блука студе́н'і / бо знадв'і́р'а / на́ї тро́хи се загр'і́ють; Ві́тки ті́л'ко гру́зи ў ха́т'і? / Знадв'і́р'а / а ві́тки і́нде? / фо́йі тре́ба бу́ло кину́ти / а́бі но́ги ўтера́ли.

ЗНА́ЙШ (ЗНА́ЙТЕ) ШО? – викор. при поясненні чого-небудь; внесенні певної пропозиції; незгоді з чимось: Зна́йіш шо / Васи́? / лии́'ім пус'т'і́ бе́с'іди / л'і́пше кажі́ / ци́ йіс ўже́ завеснува́ў?; Зна́йіш шо? / за ц:у пора́ду фа́йно тоб'і́ д'іковат' / на́ї ни ка́жу бі́рше / ти йі́ї при со́б'і держі́ / прона́дїбїі; Зна́йіш ш:о? / за ц:у пора́ду попа́хаї з:а́ду / мо́же / тогди́ ў тво́йу го́лу шош до́брого за́їде.

ЗНА́ЙШ (ЗНА́ЙТЕ), ШО́ Я ТОБІ́ (ВАМ) НА ЦЦЕ́ СКА́ЖУ (СКАВ)? – викор. при подальшій актуалізації слухачем ключового висловлення, у якому закладена оцінка почутого, повна порада, натяк на щось та ін.: Е:ї́ / зна́йіш / шо́ йа тоб'і́ ска́жу? / то ўс'о мину́лосе / і ни́ма ч'о со́б'і́ пу́стім го́лу забива́ти; Зна́йіте / шо́ йа на ц:е скаў? / то кор'і́н'і бога́цке / газди́ўске́ / а́ле тепе́рки ўс'о зйі́шло на пси; Зна́йіш / Ан:і́ч'ко / шо́ йа тоб'і́ скаў? / ни пере́ч' хло́пцеві / на́ї берé / котру́ хоч'і́ / то йі́му з не́ў жи́ти / а ни тоб'і́; Зна́йіте / шо́ йа на ц:е вам скаў? / ік у три́ц:ит' ро́киў ни́ма ро́зуму / то ўже́ ї ни бу́де / а йі́к до сорокі́ўки ни ўже́ніўсе / то ўже́ ї ни ўже́ниц:е.

ЗНА́ЙДЕЦЦЕ (НА́ЙДЕЦЦЕ) БУК (ПРУТ), ЙК (ІК) ХО́ЧЬ КОГО́С УДЕ́РИТИ (ЙК (ІК) ХО́ЧЬ УДЕ́РИТИ, ТО БУК НА́ЙДЕШ) – згруб., у

всьому можна знайти недоліки і привід покарати когось: *Голоўне / хот'іти / а йік хоч' / то на́йдеш / ч'ем когос удэ́риту; Ік хоч' / то ўдэ́риш / прут ура́с зна́йдец:е.*

ЗНАК, -у – те, що вказує на що-небудь; подряпина, синець як слід певної дії та ін.: *Ад'і йк'і знакі / на плéч'ах / на лиці / сі́на син'іс'ка / ота́к стр'імголóў з рóвера лет'іла.*

ЗНАКІ ЗРОБИТИ (НАРОБИТИ, ПОРОБИТИ) – побити когось, спричинюючи появу синяків: *Подиві́се / йк'і знакі на руц'і порóблен'і / ма́йу за т:о / шо розборон'éла хлопц'ў / йік кугуті́ / штрика́ли / ч'іс'т'іс'ко / ік кугуті́ / лиш т:о / шо ни кукур'ікали.*

ЗНАКО́МІЙ – знайомий: *Знако́м'і с Кійі́ва при́йіха́ли / ми з ні́ми ра́зом на Ма́йдан'і бу́ли / та́мки се познако́мили.*

ЗНАКО́МИТИ – знайомити: *Мамо́ / ма́йу д'і́ўч'іну / а́ле ни бу́ду вас знако́мити / на́й ш'і трóхи / ік та́то при́йіде / тогді́.*

ЗНАКО́МИТИСЕ – знайомитисе: *М'і́ха / йа ни бу́ду з ним знако́митисе / вин м'і́н'і се ни ўда́йе / н'і́йек се ни ўда́йе.*

ЗНАКО́МСТВО – знайомство: *То старé знако́мство / ми ў шкóл'і се ўч'éли ў одні́й кл'áс'і / п'і́дис'éт' рóкіў то́му / дотепéр се ни від'іли.*

ЗНАКО́МСТВО МА́ТИ (МА́ТИ ЗНАКО́МСТВО) – розраховувати на чиюсь підтримку при розв'язанні важливого для когось питання: *Д'і́ти про́с'т'і / та́то ї ма́ма колгóсники бу́ли / ни ма́ли н'і́гдé н'і́йе́кого знако́мства / а́ле хло́пц'і поступи́ли / оді́н се ві́ўч'іў у́же / ў Ч'і́рниўц'ах / на до́ктор'а / а дрóгий та́мки се до́уч'у́йі.*

З НАСКÓКУ – незм., раптом, несподівано: *У́же мус к'і́сто м'і́сі́ти / тикі́ ўже / б'і́гóm / Та йек ота́к з наскóку? / ш'і смих ни спості́гла порі́х переступі́ти / се ни розибра́ла / а ви тва́т м'і́сі́ти / на́й хот' вид:і́хайу́се; То ни рóбіц:е з наскóку / ус'ó трéба прир'і́хтува́ти / питкупі́ти / шóби н'і́ч'ó / ік зач'не́ш / се ни стрéбйувало / а тогді́ клич' масар'á ї зач'іна́й / ци сам рóбі / лиш ота́к / Уну́фр'і́й при́йіде / поўб'іц'éў.*

ЗНАТÉ, -а – знаття, знання: *Йі́к би знат'é / шо пі́де дош' / ни розбива́ли бих сегóн:е с'і́но / ни ч'у́ў і́ис / шо по ра́д'і́йу каза́ли?*

ЗНА́ТИ – уміти: *Насту́н'а ни рас ші́ла так'і́ сороч'кі́ / пасі́ пришива́ла / ў́на зна́йі ц:е рóбі́ти.*

ЗНА́ТИ ВИТ ЧЮЖІ́Х (ДРУ́ГИХ, І́НЧИХ) – довідуватися про щось від сторонніх: *Ч'о йа ма́йу зна́ти цисе вит ч'ужі́х / а ни вид*

рідного ч'олов'їка? / ти гада́йши / шо ў сел'ї шош мѳжно ўтайіти? / тако́го н'їколи ни бѳло ї ни бѳде / абѳс знаѳ.

ЗНА́ТИ ВІЦЦИ ДОВТА́М – дуже мало, майже нічого не знати: Там жи́нка кома́ндуї / вин віцц:и доўта́м ни ска́же без не́ї / н'їц н'їч'ѳ.

ЗНА́ТИ В ЛИЦЕ́ КОГОС – бути знайомим із кимось: Де бих ни пизна́ѳ? / пизна́ѳу / ѳа Лес'а до́бре зна́ѳу / а то́го / шо буѳ з ним / ни ду́же / так / у лице́ зна́ѳу / від'їѳ зо три ра́зи / але шо́ заўди́н / це́го вам ни скаѳ / ви у шва́тра се запитáйте / ўни з Лес'ѳм ра́зом робіѳут; Іду́т на р'їку́ / а ѳа ўже ни ўс'їх зна́ѳу ў лице́ / ѳїк ра́н'че / ни пизна́ѳу / ўл'їт'ї тут голо́та / ч'ужі́х бога́то / але ѳа ї бога́т'ѳх т'уди́ѳських ни зна́ѳу / то попи́дроста́ло / а ѳа се с:та́р'їла.

ЗНА́ТИ ВСІ ВХО́ДИ І ВІХО́ДИ – бути проникливим, знаходити вихід із будь-якої ситуації, досягаючи мети: То та́кий ч'олов'їк / шо зна́ѳї ус'ї ўхо́ди ї віхо́ди / ус'їк'ї двѳр'ї ўм'її ўтво́рити / на́в'їт' забі́т'ї.

ЗНА́ТИ ВСТИ́Т – відчувати сором: И:ї / ти се над'їва́ла / шо ўни поўсти́да́ѳуц:е дитин'ѳч'е з':їсти? / а ўни де зна́ѳут усти́т? / де?

ЗНА́ТИ ЖИТЕ́ – реально оцінювати всі сторони життя: Ти ш'ї мо́лода́ / ни зна́ѳїши жит'а́ / а ў не́му ни ўс'ѳ так гла́тко / ѳїк вигл'їда́ї.

ЗНА́ТИ ЗВИЧА́Ї (ПОВО́ЖІНІ, ПОВО́ДЖІНІ; ЄК СЕ ПОВО́ДИ́ТИ) – засвоїти правила поведінки, співжиття, шанувати батьків, традиції; уміти вести себе відповідно до різних життєвих ситуацій: На́в'їт' їк зна́ти / ѳек тре́ба се пово́ди́ти / нимá терѳн'т'її / шо дити́на так зрѳби / то мус у́рас уч'ѳти / на́ка́зувати / а ти ка́жеши / шо ка́зала́ / сто рас тре́ба нага́дати / гаши то́гди́ ме робі́ти / ѳек тре́ба / ї то́ ни ўрас / а оди́н два ра́зи ни помо́же / та д:е; Тре́ба зна́ти пово́ж'їн'ї / це́му ни на́ѳч'ѳїс:е за ден' / ро́дич'ї зма́лку му́с'ут при́ѳч'ѳти дити́ну до пор'ѳтку / ѳек весті́се ми́жі л'уд'мі.

ЗНА́ТИ, ЇК (ІК) ОБЛУ́ПЛЕНОГО – мати повне уявлення про характер, поведінку кого-небудь, передбачаючи його дії: Зна́ѳу Га́н'у / їк облупле́ну / так / уна́ мо́же кр'їч'ѳти / сва́рїтисе / але за м'їну́ту витхо́ди / а ч'ужу́ дити́ну па́л'цем би ни кину́ла / це хтос віга́даѳ / шо ўна прѳтом ко́гѳс бі́ла / мо́гла ўз'ѳти ў ру́ку патич'ѳк / але бі́ти? / н'ї / так пу́ж'їла / а шо бес ти / л'ўпко / робі́ла / їг би д'їти ў бо́ч'ку з огир'ка́ми гли́ни наки́дали?

ЗНА́ТИ (РОСКА́ЗУВАТИ), ЇК (ІК) ОЧИ́НА́Ш – дуже добре, напам'ять: Їѳї / та вин ве́рши́к рас уч'ўї / ї по́то́му роска́зуїї / ѳїк

Оч'інаш / н'ігдэ ни змілиць:е / вин страшно до науки / каў тоб'і / оден рас / і знайі.

ЗНА́ТИ, ІК (ІК) СВОЌ П'ЄТЬ ПА́ЛЬЦІВ – дуже добре знати: *Де вин се заблуди? / та вин знайі В'ітрину / йік своїй п'іет' пал'ц'іў; Казала йіс / шо знайіш ч'олов'іка / йік своїй п'іет' пал'ц'іў / і шо с того? / к'іл'ко жиїтэ / а ти ї ни здогадуваласе / шó ў него на гац':і / і шó вин потрафи зробіти.*

ЗНА́ТИ КОГО́С ТАК, ІК (ІК) СЕБЕ́ – дуже добре знати когось, його характер, звички та ін.: *Онóгди отам на скрут'і здибала смих Параску / шош розговорілисе / і ўна зач'ела за з'ет'а / ду́же фалила / ка́же / шо ўже знайі йіго / так'ік себе́ / пизнайэ / ік óмхний / віди / йік йіму шош ни так пишло на робот'і / а сегон:е ч'уїу / а тамки з дон'коў ни виїшло жит'э / ну це такé / ў жит'у по ўс'екому се складайі / але відиш / ш'і тїжден' тому ўна ни здогадуваласе / до ч'óго т:о їде / а казала / шо знайі / йік своїй п'іет' пал'ц'іў / а то де гóден дру́гого зна́ти? / то ї за себе́ ни мош герентувати / а ни т:о / шо за ко́гос / бо сегон:е ти одін / і так ду́майіш / а заўтра тоб'і перем'инілосе / і ти ўже по інчому відиш / Уна́ / Йіліэ / ўс'о знала / але гадала / шо направиц'е / ш'і вит:огіт знала.*

ЗНА́ТИ ЛИШ “ДАЙ” ТА “ДАЙ” (“ДА́ЙТЕ” ТА “ДА́ЙТЕ”) – майже нічого не вміти або не хотіти робити, надіючись на інших, їхню матеріальну підтримку: *Вит своїїх д'ітій їа ни ч'уїу даї та даї / ўни цéго ни знайут / бо віжут / шо ў мене нимá витки / нимá шо ўз'ети бірише / ік т:о / шо їе; Никóл'ц'о знайі лиш даї та даї / а озмі / оз'м'іт / на́те / цéго вид него ни ўч'уїіш.*

ЗНА́ТИ ЛІК – уміти лікувати хвороби народними засобами: *Д'іт трави зберáў / знаў л'ік вид багат'о́х сла́бостиї.*

ЗНА́ТИ МІ́РУ – дотримуватися певних меж у чому-небудь: *Ўс'о до́бре / шо до́бре / але трéба зна́ти м'іру / на́в'іт' у наїмэнчому / у наїл'іпшому.*

ЗНА́ТИ НАЗУБО́К – дуже добре вивчити щось: *Їа знайу назубо́к тот'і véршики / шо виўч'іла / ш'і йік до школи ходіла / дв'і кл'ас'і смих с'к'ін'ч'ела / а тепérки пáмн'іти н'іц ни маїу / забуваїу / де шо поклала / шо ти на ц:е ска́жеш? / ч'о ц:е так їе?*

ЗНА́ТИ, НА ШО ЙДЕШ (ІШÓВ) – усвідомлювати наслідки своїх дій: *Шо тепérки говоріти? / се ста́ло шо се ста́ло / ўни знали / на шó їдут; Уна́ знала / на шó їде / за ко́го вид:айéц'е / у него висóких школії*

нимá / вин цисé ни притáйуваў / то шо ўна тепёрки хоч'и? / вiд'или óч'и / шо купувáли; Моi / та iк ти лиш'ёў жiнку / то ти знаў / на шо iдеш / шó тебе дáл'и ч'iкáйi / головá мýс'iла шош думати? / ци ўна / iк коч'ён криж'ёўки?

ЗНАТИ НИ ЗНАЮ (І ЧЮТИ НИ ЧЮВ) – викор., коли хтось категорично заперечує щось: *Та йа йiгó знáти ни знайў / бигмé / пёршиi рас смих сегóн:е уздр'iў / iк ви се запитáли / ци ни знайў / шо т:о за ўдин / i ўс'о.*

ЗНАТИ ОПХИТ – бути обiзнаним з етикетом, правилами “прийому гостiв”, з особливостями порання по господарству та iн.: *Д'iўч'ина знайi опхит / унá ўс'о зроби / йiк трéба / йiк старá газдiн'а.* Див. ЗНАТИ РСТ.

ЗНАТИ ПО СОБИ – судити iз власного досвiду: *Йа ни достóйувала / бо знайў по сóб'и / йек то зле / йiк хтос ч'ипит над головóў; Йа знайў по сóб'и / iк ни прил'iгну ўден' / хот' кришку / хот' пáру м'iнiт / то менé н'ийéка робóта ни берéц:е; Абéс знáла / йа iк ни пiду до цёр'кви ў нед'iл'у / iк пропýс'т'у / шо ни iду / то м'ин'i страшино дóўго ден' т'эгнец:е / ни гóн:а смих сoб'i м'iс'ц'а наiтi / це йа знайў по сóб'и / а йек дрýгому / ни знайў / бо це т:о / шо ўсередiн'и ч'уйiц:е.*

ЗНАТИ ПОРÉДОК – 1) бути дисциплiнованим: *Трéба знáти пор'éдок / вин йе у ўсéму; 2) те саме, що ЗНАТИ РСТ: Гаi каж'it / iкiй тут р'ет? / Та ви / Ан:ич'ко / наiкраш:е з ус'ix нас розум'ийiтесе на цéму / знайiте пор'éдок / шó за ч'ем мáйi iти i хто шó мáйi робiти i казáти / йек скáжете / так уно бóде.*

ЗНАТИ РСТ – ориентуватися в особливостях органiзацiї господарства, в етикетi, обрядодiях: *Трéба знáти р'ет цéму ўсéму / йек с'в'эта провáдити / вес'iл'é / то нимá бут' йék / шoби кóждий робiў / шо сoб'i се надумáў.*

ЗНАТИ РОСХОДИ – ориентуватися у витратах, фiнансових справах своiх чи когось: *Д'iти знайут рoсходи ў с'iмн'i / i ни вимогáйут бiршого.*

ЗНАТИ (ТРИМАТИ) СВÉТА (НЕДÍЛЮ) – святкувати, як належить християниновi: *Це ў мéне пёрш'и i сус'iди / ўни знайут с'в'эта / тримайут йix / с'в'иткуйут по старов'iцкому / р'итко хто ў сел'и тепёр тотó знайi.*

ЗНАТИ СВОЄ МÍСЦЕ – об'ективно оцiнювати свiй статус, матерiальний стан, своi можливостi: *То кóждий / ни лiш йа / мáйi знáти свойé м'iсце / i йiк пришоў до дрýгого ў хáту / то вин мáйi розум'ити / дé йiмў се налéжи с'iсти / ци на лáвицу / ци пид образáми за столóм / ци*

постойéти кóло двері́ї / зач'ікáти / ци мут тебе́ клікати та припрóс'увати с'істи / оц:é йа зна́йу / Ну áле / Мі́трику / ви тикі́ забога́то сказа́ли / бо хто би ни пришо́ў / на́в'іт' на́йпуш:и́ / вин ни б'іжі́т зра́зу за сти́ў / це́го нимá / шо нимá / то нимá / Бра́ч':іку Васи́ / це йа так до сло́ва / мо́же / ї ни б'іжі́т / áле гада́йї / шо йі́му і там би пасува́ло бу́ти / Ну та то ў́же таке́ / ду́мати во́л'но ко́ждому / на́й ду́майї / на т:о го́лу ма́йї / бо голова́ ни лиш до то́го / шо́би капел'у́х носі́ти.

ЗНА́ТИ СВО́Ю РОБО́ТУ (ДІ́ЛО, СПРА́ВУ) – бути спеціалістом у чому-небудь: *Ни м'іш'е́йсе / вин зна́йї сво́йу робо́ту / то ма́йстер.*

ЗНА́ТИ СЕБЕ́ – розуміти свій стан, свої почуття: *Вин себе́ зна́йї / дл'а не́го сто грам / гора́ / бі́рше ни во́л'но / вин ни ўпйе́:е.*

ЗНА́ТИ СОБІ́ (КОМУ́С) ЦІ́НУ́ (ХТО ШО ВАРТУ́Ї) – об'єктивно оцінювати себе (когось): *На́й ка́жут / шо хоч'ут / шо́ лиш соб'і́ наду́майут / бо йа зна́йу соб'і́ ц'іну́ / і м'ін'і ни тре́ба дру́гому ў рот зазе́рати / а йіг би зазе́раў / о: / отогді́ буў бих йі́м фа́йнії / отогді́ би фалі́ли.*

ЗНА́ТИ ТВЕ́РДО ШОШ – запам'ятати щось; бути переконаним у чомусь: *Йа одно́ зна́йу тве́рдо / і то на́в'іт' ду́же тве́рдо / ци за́ўтра / ци поза́ўтр'у / ци коли́ / ік ти кому́с зроби́ў добро́ / уно́ до те́бе ве́рнец:е / і так бува́йї / шо ти ї ни над'іва́йїс:е / ї га́тки ни ма́йїш / шо ўно ві́ткис ма́йї при́тиї / а ўно рас / і при́шло / му́си так се ста́ти / áби шо.*

ЗНА́ТИ ТІ́ЛЬКО (ТАК), ІК (І́К) (МАЛЕ́НЬКА) ДИТІ́НА – не мати знань, досвіду, не орієнтуватися в складних життєвих питаннях: *Ан:іч'ко / абéс лиш ни гн'іваласе / бо йа зна́йу / шо йіс розу́мна і зна́йїш ни так / ік диті́на / а набога́то бі́рше / áле сегóн:е зроби́ла йіс / та́к'ік уна́ / так сам'іс'ко повел:áсе / оц:é йа му́с'іла тоб'і́ сказа́ти.*

ЗНА́ТИ ТО́ЛК У ЧЬО́МУС – бути досвідченим: *Вин вид маши́н / ка́ўт / шо зна́йї толк у це́му / то ти йі́го се запитáї.*

ЗНА́ТИ ЦІ́НУ́ ЧЮ́ЖІ́М СЛОВА́М (ШО ВНИ ВАРТУ́ЮТ) – бути обережним у виборі тих, кому можна довіряти: *Тре́ба ўч'е́тисе перебе́рати ч'уж'і́ слова́ / зна́ти йі́м ц'іну́ / т:о / шо ўни варту́йут / і ни гада́ти / шо дру́гї зроби́ тото́ / шо об'іц'е́ў / вин сегóн:е сказа́ў / а за́ўтра забу́ў / та́й ш'і ска́же / шо йіс заду́рно напа́ў на не́го / клине́:е / шо ни ми́х таке́ об'іц'е́ти / отáк / а ти сто́йїш / іг дурні́ї / іг бара́н нидор'і́заниї / на́в'іт' бе́кати ни го́ден / бо йіс ни над'іва́ўсе на таке́.*

ЗНАТИ, ШО ЗА ЧЄМ – те саме, що ЗНАТИ РЄТ: *Мамó / анú йа хоч'у самá ўс'о зроби́ти / йа зна́йу / шо за ч'ем ма́йї се робі́ти / Наї́ буде.*

ЗНАТИ, ШО ПО ЧЬОМУ – орієнтуватися у вартості речей і послуг: *Дєн'ка / то сто гріўн'іў / йїда́ ї віпн'у́ка / і ш'ї просі́ти трéба / абі́ хтос се згоди́ў при́ти / йа ци́се роска́зуйу / бо зна́йу / шó по ч'óму.*

ЗНАТИ, ШО СКАЗА́ТИ (ЄК ВЕСТІ́СЕ) – діяти і говорити відповідно до ситуацій, правил етикету: *Ни пережива́ї / уна́ ўдаласе ў ма́му / зна́йї / йек сказа́ти / ни́ буде н'імако́м сид'і́ти / даст соб'і́ ра́ду.*

З НАТУ́ГОВ – тяжко, з великими зусиллями: *Мамó / Іва́н скоси́ў бєрєх / але́ від'іла / шо робі́ў з натўгоў / бїрше ни заста́йїє́те йїго́ ц:е робі́ти / А де йа заста́йїє́у? / вин сам пишóў / Пишóў / бо йїсте́ тваўтува́ли / шо нимá кому́ тотó зроби́ти / йої́ / ни ско́шене / ўстї́т вид л'удї́ї / мої́ / хто би тот кавáл'ч'їк ві́коси́ў? / урáс так говорі́ли / і цєго́ дóста.*

ЗНАЧЄ́НИЙ – той, який має мітку (про худобу): *Цис'і́ йїгн'є́та ўс'ї знач'є́н'ї / уні́ полонї́нцк'ї / ко́жде ма́йї знак.*

ЗНАЧЄ́ТИСЕ (ЗНА́ЧИТИСЕ) – вважатися, числитися де-небудь, бути записаним десь: *Т':і́ / шо на докú зна́ч'їлисе / ни йшли́ на д'їл'анкі́.*

ЗНЕД'І́ЛІ – присл., на початку наступного тижня: *Іва́н х'їба́ шо знед'ї́л'ї пишóў би вам рва́ти йє́блука / бо на заўтра́ об'їц'є́ў ко́мус у Малóму Риж'н'ї́ / то пєрви́ брат Мар'їч'ї́н з ним се договори́ў.*

ЗНІ́ДНИЙ – дієприкм. від ЗНІ́ДІТИ: *Сидї́т зні́д'їни́ / н'їїє́кії / н'ї с ким ни хоч'ї́ говори́ти / А це шо з ним се ста́ло?*

ЗНІ́ДІТИ – стати кволим, ослабнути (про людей, тварин): *Цес кит гет зні́д'їў / шо / верé / з ним такé ? / мо́же / шош укуси́ло? / аг'ї́.*

ЗНІ́МКА, -и – фотографія: *На ци́ї зні́мц'ї́ ма́ма дўже́ молодá.*

ЗНІ́МОЧЬКА, -и – змениш.-пестл. до ЗНІ́МКА: *Оту́тки на стол'ї́ зні́моч'ка́ бу́ла / де ўна? / хто йїї́ ўз'є́ў?*

З НИХ ЗБІ́ТИСЕ (ЗБИВА́ТИСЕ, СЕ ЗБІ́ТИ) – швидко йти (ходити, бігати), шукаючи чогось, виконуючи якусь роботу: *Йа з них се збі́ла / крич'є́йу / шука́йу вас / а ви ч'о ни ўбзиви́йте? / хоч'ї́те / шóби менé зноў сє́рце зач'є́ло бол'ї́ти? / каж'ї́т; Так подава́ли на сти́ў / шо з них збі́лисе / бо то тре:́ бу́ло бóрзо / пóки гор'є́ч'є́ / шóби л'уде́ фа́їно попой́ли / а сти́ў бу́в вели́кії / у кл'уч' / то розум'ї́їте / йек трéба́ бу́ло нам увихáтисе.*

З НИХ ПАДАТИ (ВАЛИТИСЯ) – зовсім не мати сил: *Прийіхаў такий / шо з них падаў / де с'іў / там уснуў / доки принёсла шош у рот уз'ёти / а вин ужэ спит / ў м'інуту / тикі на стилиці ўснуў.*

З НИЧЬОГО ЗВЕСТИ НА ВЕЛІКЕ – певними діями поглибити непорозуміння між кимось, спричинити сварку, гніви: *Іг бес ма́ла рóзум / то рот би ни ўтвор'ёла / ти лиш слово сказа́ла / але це́го було́ доста́ / шóби Парáска з н'іч'о́го звел:а́ на велі́ке / А ви гада́йіте / бабó / шо то би шош помогло́? / та ци йа ц'і́хо сїжу́ / ци шош ска́жу / ўна соб'і́ ме говорі́ти т:о / шо йі́ на гáтку ўпа́де / йізі́к к'іс'т'о́к ни ма́йі.*

ЗНЯМКАНІЙ – дієприкм. від ЗНЯМКАТИ: *Хл'і́пч'і́к зн'а́мкани́й / нимá бї́рше / йе одно́ печ'е́н'ко / да́ти? / диті́на хоч'і́?*

ЗНЯМКАТИ – дит., з'їсти: *Зн'а́мкала л'а́л'а бóрш'і́к / ш'і́ лі́жеч'ку барабу́л'о́к з':іст / так? / а потóму ме мо́н'ку пі́ти.*

З ОДНОЇ БІДИ – ДРУГА БІДА (ДРУГА СЕ СТАЛА, ДРУГА ПРИЙШЛА) – одне нещастя спричинило інше: *Кобі́бито так / шо одно́ л'і́ч'ейіш / ві́л'і́ч'і́ў / і ўже здо́рови́й / але так нимá / л'і́ч'е́ў одно́ / а пошко́диў дру́ге / та́й зноў зач'іна́й / бо з одної́ б'і́ди / дру́га / ота́к кру́тис:е / с'т'і́гайіс:е на л'і́ка́рство / а то ад'і́ / так / абес ни маў споко́йу / а ўже йі́к зач'е́ў / то це́го ни збу́дес:е / То ста́р'іс'т' так'і́ прі́писи ро́би / шóби ч'олов'і́к ни забува́ў / к'і́л'ко йі́му ро́киў / і шо тот'і́ ро́кі колі́с тако́ш му́с'ут се с'к'і́н'ч'е́ти / абі́ трóхи уваж'е́ў на себе́ / ни браў бї́рше / і́к го́ден понё́сти.*

З ОДНОЇ БІДИ ТА В ДРУГУ – перебувати у постійних клопотах, негараздах: *Лише́н' завеснува́ли / т'і́шилисе / шо ўс'о поско́ди́ло / а пи́шли плóви / грат биў так / шо ба́б'і ў ха́т'і ші́би повибива́ў / і зноў ро́бота / перевесно́вувати / ч'і́кайімо / над'і́ваі́мосе / а то зач'е́ло па́рити / шу́шіти / земн'а́ потр'і́скала / та́й де ци́се го́ден дополива́тисе? / так ура́с / абі́ споко́йу ни бу́ло / лиш з одної́ б'і́ди та ў дру́гу / а се́редного нимá.*

ЗОЛОТА́НКА (ЗЛОТА́НКА), -и – сорт яблук, що мають золотисто-жовту шкірочку: *У ба́би за дриві́тнеў ци́с'і́ йе́блuch'ка росли́ / золотанкі́ / а ма́й да́л'і́ / п'і́п'і́на / а ко́ло плóту / фунти́ўкі.*

ЗОЛОТІ́ ГО́РИ ОБЦЕ́ТИ – обіцяти те, що неможливо буде виконати, у такий спосіб обманювати когось: *Лес'о́ мо́же золот'і́ го́ри об'і́ц'е́ти / але ци зрóби? / йізі́к ни ма́йі к'і́с'т'о́к / шо хоч' / наме́ле.*

ЗОЛЮВАТИ – підбивати взуття (підметки): *Цес ч'еревік трéба ўсиі зол'увáти / а ў цéму ві́жу / шо лиш кóло кóрка / áле наі подівіц:е М'іхáїло / вин зна́йі / шó трéба / гаі зберáйсе таі несі до ч'оботáрика / ти зна́йіш / де вин жийé / скáжеш / ч'і́йá ти / і шо мáма пислáла.*

ЗÓЛЯ, -і – підошва: *Ти лиш подівісе / ікá тут зóл'а / л'уксусóв'і ч'ревіки / то ш'і з:а Пóл'ш'і кúплен'і.*

ЗОМРАЗІТИ – зруб., те саме, що ЗМЕРЗІТИ; знеславити, зганьбити когось, відбиваючи охоту спілкуватися з кимсь, бачити когось, щось: *Отáк ни хот'іч'é мóжно зомразіти л'удинú / відиш самá / йек то мáло трéба / тогó дúмаі / колі шош за кóгос говоріш / абéс бéс'ідоў ни пошкóдила кому́с.*

ЗОМРАЗІТИСЕ – зруб., остогиднути: *Зомразіўсе тим / шо ч'існич'эніі ходіў / йа ни гóн:а бúла з ним нáв'іт' слóво заговоріти.*

ЗОРÉТИ – світати: *Моі / устава́йте / бо ўже зор'ейі / потóму ме страшнó пáрити / а тепéрки мош шош укосіти; Спи / то лишéн' зор'ейі.*

ЗОРУДУВАТИ – вигідно купити чи продати щось, залагодити якусь справу, повернутися додому з користю: *Брáч':іку Васі́л'ку / йек ви? / ци зору́дували ў Кúтах? / Д'іковáт' / низлэ пишлó.*

ЗÓСТРАХУ ЗАКОСТЕНІТИ – налякавшись, утратити здатність рухатися, реально оцінювати ситуацію: *Д'ідо росказуваў / шо йік л'ітуваў у полонин'і / одéн рас / ўзд'р'іў буў медвэд'а / та так спúдиўсе / шо зóстраху закостен'іў / ни мих рúшитисе / мóже / це і ўратувáло / бо вў́ко пишóў соб'і / маі убік / зач'éў маліни йі́сти / а д'ідо / пóки тот буў побли́зости / так ц'іхóн'ко сто́йеў / шо гаш ни дíхаў.*

ЗОШÉТ, -а – зошит: *Зошéти / улúфко мáйіш? / до шкóли готóві? / Бабó / та то тíл'ко ш'і ўсéго трéба / шо ну / йék ви гадáли? / то ўперéт с такім ходіли / а сегóн:е / шó ви? / повн'іс'киі рúпцáк мáйі бúти / та з мéне би се с'м'і́йели / іт би йа с такім при́шоў до шкóли.*

ЗРА́ДИТИСЕ – змовитися, домовитися: *Уні зра́дилисе / йек мут казáти / áле ни ўрахувáли / шо з німи малі́й буў / ус'ó ч'уў і від'іў.*

ЗРА́ДУВАТИСЕ (ВРА́ДУВАТИСЕ) – зрадіти: *Йоі / йék малі́й т'ішиўсе / йек се зра́дуваў / ік йа поўб'іц'еў / шо дáм на тел'іфóн / áле вин мáйі дóбре се ўч'éти / на од'н'і пійт'óрки; Йоі / та ми фйіст се зра́дували / ік уч'у́ли / шо д'ідо і до нас повéрне / йік ме іти вид Лес'á / ми се ни дúже над'івáли / бо то трóхи ўбик / таі тогó ни с'м'і́ли просіти / а вин сам сказаў / шо і до нас зрóби повертíнок / шо хóч'і прéўнукиў узд'р'іти.*

ЗРА́ЗУ (ЇК (ІК) ЛИШ) – незм., спочатку, зараз же (як тільки): *Це зра́зу ка́жец:е / йік лиш прійдете ў ха́ту до газді / просіли та́то і ма́ма / і йа вас про́с'у / ти зна́йїш / йек да́л'і / абéсте прійшли́ ў субо́ту на вес'іл'е / аў пйётни́цу на кїти́цу / ота́к.*

ЗРА́НЯ – присл., зранку, зрання: *Зра́н'а підемо косіти / по́ки ш'і роса́ і ни так гр'її; Ко́лі їдец:е ў грибі́? / та зна́йїш / шо зра́н'а / дéхто їде гет до́с'в'їта / бо дні́на скóро се рóби / а ми підемо ў сém'ї.*

ЗРИВА́ТИ (ЗИРВА́ТИ) ЗЛІ́СТЬ НА КО́МУС – те саме, що **ЗИГНА́ТИ (ЗГОНÉТИ) ЗЛІ́СТЬ**: *Шука́ў / на ко́му зирва́ти злис'т' / а ви ікра́с попáли під ру́ку / та́ї віпили / т:о / шо ни ва́ше / ни вам се налéжило.*

ЗРІВНЮВАТИ́СЕ (ЗРИВНА́ТИ́СЕ) ГОНОРА́МИ С КІ́МОС – намагатися бути таким, як інші, насамперед у матеріальному плані: *Кон'а́ куйут / а ж'е́ба ла́бу питкладáїї / таке́ ї тут / то та́зди / а вин хóч'ї зрїўн'уватисе з ні́ми гонора́ми.*

ЗРІ́ЗАНÉЦ, -нця – вид цибулі: *Зр'їзанéц ік переростé / то ста́їе тверді́ / тогді́ ни гóден йі́го йїсти / áле йік сокóтиш ц:е / то ўрас меш ма́ти зелéну цибу́л'ку с тонéн'ким п'їр'їч'ком / вид весні́ гаш до пі́зноїї óсени / Ік нимá морóзиў / ік нимá студені́ / Йо / цисé ни дода́їе рóсту / а збаўйе́її йі́го / ніш':її.*

ЗРІ́ХТУВА́ТИ – 1) відремонтувати: *Ву́їко шош у дзигáрку покрутї́ў / та́ї зр'їхтува́ў / вин зач'е́у ходіти / ї годині́ дóбре бїе / нимá шо казáти; 2) ірон., зіпсувати: *Так зр'їхтува́ў / шо колéса ў рóвер'ї ни крут'ўц:е; 3) приготувати: *Зр'їхту́ї шош / áле бóрзо / бо зголон':їў ужé / мо́ї / трéта годї́на / а ми ко́лі йї́ли?***

ЗРІ́ХТУВА́ТИ́СЕ – приготуватися: *Васї́л' з Мару́сеў фа́їно зр'їхтува́лисe / йекнайкра́ш:е / по́ўно бу́ло ўсéго йї́сти ї піти / фа́їна му́зика їгра́ла / малé вес'іл'е / áле на нéму варто́ бу́ло б́ути.*

ЗРОБІ́ТИ – 1) зварити, спекти: *Зробї́ голупцї́ і рéбра / дóста дос'т'їс'ко; 2) збудувати, спорудити, змурувати: *Ш'ї кирні́цу трéба зробї́ти / возні́цу / пéрет' ста́їнеў шош подумáти / там в'їч'но мокрó.**

ЗРОБІ́ТИ А́МБУ (А́МІНЬ) КОМУ́С – погроза побити, вчинити смерть комусь: *Йа дóбриї / по́ки дóбриї / áле йік узд'р'у́ / шо ти брéшеш / то зробї́у тоб'ї́ а́м'їн' / йа ни б́уду дивї́тисе / шо ти м'ї́ син / н'ї / áбо ти ста́неш ч'олов'їком / áбо ни зна́йу шо / тогді́ йа ўже за сéбе ни витпов'їда́йу / ка́жу тоб'ї́ гéзде / абéс ни говорї́ў / шо ни ч'у́ / оту́теч'ки*

кажу при с'в'ітках; Їа тоб'і амбу зробиу / йік ш'і рас ступиш судá / марш віц:и / к'іл'ко меш м'ін'і на хату нападáти?; Їа тоб'і амбу зробиу / ік м'еш так видгáўкувати.

ЗРОБИТИ (ВЕЛІКУ) БУЧЮ – спричинити сварку: Зробіла буч'у / а самá / ў дв'ер'і / таї тхát'и / без бут' здорóў пишла / скаж'іт / це йе дóбре? / так мáйї робіти рін:а сестрá?

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ВЕЛІКІ ОЧІ – виявити подив, дивуватися: Ти теп'ерки зробіла велік'і оч'і / кажеш / шо ни спод'івáлaсе вит Мар'іки такоїї вид':еки / а к'іл'ко йа тебе просіла / ни водісе з неў? / бо то бр'іхонóш'a / ікóйї с'в'іт ни від'іў / така віс:е с пál'ц'а / шо хоч' / на б'іле скáже ч'óрне / на дóбре / шо т:о погáне.

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ВЕСІЛ'Є – справити (справляти) весілля: Теп'ерки у Г'удев'і вертáйуц:е до старóго / ни ўс'і / прáўда / áле вáрта бес б'ула на такóму вес'іл'ў / ік'е зробиу Улáдз'о ў Кóсов'і / то так б'уло / йік у к'ін'і; То ўже так / шо мус б'уло зроби́ти вес'іл'е.

ЗРОБИТИ ВЕЧІРОК (БАЙ, ТОЛОКУ, ДА́НЦІ) – організувати вечірку, танці, толоку: Уні веч'ірок зробіли / вес'іл'á ни б'уло / бо молодá ўже б'ула т'ішка; Ік клáли цису хату / бáба тóлоку б'ула зробіла / йа тоб'і роскáзувала за ц:е / то т'іл'ко л'удії прийшлó / шо бáба ни знáла / шó з німи робіти / а знáйиш / ч'о ? / за йіду / за кавáлок / кóпанец кул'еш'і / бо то буў голóдний ч'ес.

ЗРОБИТИ ВО́ЛЮ СОБІ (КОМУ́С) – 1) зробити те, про що мріялось, чого хотілося, але на що не вистачило часу, коштів та ін.; “догодити” собі чи комусь: Сегóн:е во́л'у соб'і зробіла / ни квáпилaсе / вид мáми гаиш дв'еч'іру прийшлá / наб'уласе з неў; Зач'éлисе вакáц'іїї / то йа малóму во́л'у зробіла / ни буділа / наї вістиц:е; 2) виконати усі прохання когось: Дитін'і ни во́л'но у ўс'ему потакáти / зроби́ти во́л'у дес мóжно / áле ни ўрас / бо шó з н'ейї віросте?

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ВУ́РЮ (У́РЮ) – спричинити (спричинювати) сварку, ворожнечу: Це так'і л'уде / шо йім дóбре / йік др'у́гому зле / отáк зроби в'ур'іу / і д'івиц:е / шó с тóго б'уде / а йік трéба / то ш':е питкладé вáтру / шóби л'ітше гор'іла / йе ї так'і.

ЗРОБИТИ ВХО́ДИНИ – справити новосілля: У́ходини з му́зикоу зробіли / тикі наб'уток такії / йік мáйї б'ути / фáйно зр'іхтувáлисе.

ЗРОБИТИ ГРИП КОМУ́С – погроза набити (побити, вбити) когось: Гáн'у / каж'іт шош свóму ч'олов'ікови / бо вин перейшóў м'ін'і дорóгу ї

грози́ўсе / шо зроби́ мому́ грип / ік тот ни витпу́сти йіму́ па́шу на ўло́зі / Та вин жертува́ў / де би мих таке́ зроби́ти? / То на́й ни пуж'і́йі / бо бигме́ / піду́ ў с'іл'ра́ду / скаў / шо цес жит'е́ хоч'і ч'олов'і́кови ўз'е́ти / Б'і́тесе Бо́га / Катері́ / шо ви таку́ на́пас'т' зводите? / та таке́ ў го́лу н'і́кому би ни прійшо́ / йо́й / де таке́ хтос би мих зроби́ти?

ЗРОБИ́ТИ ГАЗДІ́НІЮ С КО́ГОС – посприяти тому, щоб хтось став газдинею – жінкою, вартою поваги: *То вин з то́йі Мар'і́ч'ки газді́н'у зроби́ў / сам уч'е́ў / пока́зуваў / шо до ч'о́го / л'убі́ў йі́йі.*

ЗРОБИ́ТИ ПІРА́ВС – зчинити сварку, бійку: *Приб'і́х чел'е́ній / ві́піўши́й / гада́ў / шо ту́тки зроби́ піра́ўс / а то ни вй́шло / н'і́хто́ йі́го ни перепу́диўсе; Йо́ / вин дес по пй́ан'ц'і каза́ў / шо Фед'о́ви зроби́ г'і́раўс / а то донéсли / того́ вин л'іс ў о́ч'і.*

ЗРОБИ́ТИ (РОБИ́ТИ) З МУ́ХИ СЛО́НІА – сильно перебільшити (перебільшувати) щось: *Слу́хайте мене́ / лиш ни зроби́т з му́хи слон'а́ / бо ц:е на́лэ́кше / а пото́му шо? / йе́к то́то розгр'і́ба́ти?*

ЗРОБИ́ТИ КО́ЛО (КУ́ЛКО) – те саме, що ЗИБРА́ТИСЕ (СТА́ТИ) В КО́ЛО (КУ́ЛКО): *Нара́с зроби́ли ку́лко / і Андр'і́й з Насту́неў у́же ў не́му дану́ва́ли / Та бо ўни молод'і́ / то йі́х вес'і́л'е́.*

ЗРОБИ́ТИ ЛИЦЕ́ КОМУ́С – виконати щось якнайкраще, часто не виявляючи істинного стану речей і свого ставлення до ситуації, дії: *М'і́н'і ни до го́с'т'іў бу́ло / М'і́хаі́ло знаў про ц:е / а́ле зроби́ла лице́ ч'олов'і́кови / і прійма́ла / йе́к се на́лэ́жи.*

ЗРОБИ́ТИ ЛЮДИ́НУ (ЧЬО́ЛОВІ́КА) С КО́ГОС – вивести в люди когось, підтримуючи матеріально і духовно: *Ро́дич'і зроби́ли с те́бе л'удину́ / ві́ўч'і́ли / а ти так то́то ц'і́ну́йіш? / так йі́м д'е́куйіш?*

ЗРОБИ́ТИ МАХ – виконати багато, великий обсяг чогось; подолати велику відстань: *Зроби́ли вели́кій мах ро́боти / шо т:о знач'е́йі по́мич' / коли́ роби́ут ни од'н'і́ ру́ки / а бога́то; Зроби́ли фа́йні́й мах / лиш н'і́ўро́ку / до́бре / шо тепе́реч'ки дош'у́ ни бу́ло / іт би ш'і́ так заўтра́ / то ўс'о с'к'і́н'ч'е́йімо; Фист мах зроби́ли / у́гна́ли бак биндзі́ни.*

ЗРОБИ́ТИ НИПРІ́ЧЬКОМ ШО́Ш – вчинити щось не хочучи, мимохіть: *На́й ни пити́три́куйут так / нима́ ч'о́ / ўна зроби́ла то́то нипр́іч'ком / і сто раз ви́бач'е́ласе за ц:е / шо уні́ хоч'ут? / шобі́ пе́ред' ні́ми хтос на кол'і́на става́ў ци і́ко́йі гу́рско́йі ма́мі заво́д'ут?*

ЗРОБИ́ТИ (РОБИ́ТИ) ПАКА́ЛУ́ (ПАКА́ЛУ́ ЗРОБИ́ТИ) – спричинити (спричинювати) комусь неприємності, “устит” на людях:

Тотá мálна м'ін'і пакалу зробіла мижі л'уд'мі / такé виговóр'увала / шо наї Бох борóни / ѝа думала / шо земн'а се рос:ту́пи підо мноу.

ЗРОБИТИ ПІЗЬМУ – небережними словами, діями (або й спеціально) посяти ворожнечу між кимсь: *На поч'іткáх ни бу́ло тако́го / то Їлі́ена потóму зробіла п'із'му / рик ци два ми з німи ни говорі́ли / лиш Слава́йсу.*

ЗРОБИТИ ПЛЯЦ – 1) посунутися, звільнити місце: *Мої́ / котрї́й би з вас уста́у / абї́ оцис'а жї́нка с'ї́ла? / ў неї́ репера́ц'ї́а бу́ла / ўна ни гóн:а сто́йє́ти; 2) приготувати місце для складання чогось, виконання якоїсь роботи, будівництва чогось: *Зробі́ пл'ац / абї́ бу́ло / де колач'і́ склада́ти; Уні́ там фа́йні́ пл'ац на хату́ зробі́ли / то такї́й / шо кра́ш:ого ў Рижн'і́ нимá.**

ЗРОБИТИ ПОГО́ДУ – у якийсь спосіб вплинути на ситуацію, хід подій: *Тим / шо ти та́меч'ки ден' побуде́ш / пого́ду ни зробі́ши / пі́деш / а ўни́ да́л'і соб'і́ мут жї́ти так / ѝек розум'ї́ют.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ПОКА́Й (ПОКА́ЯНІЄ) – вчинити (вчиняти) щось дуже погане, страшне, напр., сильно побити когось: *Цес ч'олов'і́к / Бо́же бороні́ / зробі́у коло́ хати́ такї́й пока́й / шо гаи́ стра́шно каза́ти.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) СВОЄ́ ДІ́ЛО (РОБО́ТУ) – виконати (виконувати) заплановане чи обіцяне: *Вин сво́йє д'ї́ло зробі́у / дош'кі́ готóв'і́ / погимбл'óван'і́ / а да́л'і сам'і́ див'ї́ц:е.*

ЗРОБИТИСЄ – 1) стати кимось, набути якогось статусу чи втратити його: *Вин зробі́у́се ч'олов'і́ком / таздо́у; Зробі́у́се пї́йн'у́гоу́ / л'є́стим пу́стї́м / наї́пуш:им у сел'і́; 2) спрацюватися: *Бутинáми ву́їко так зробі́у́се / шо з не́го нич'ó нимá / поч'орн'ї́у́ / ѝїк ототá голо́у́н'а.**

ЗРОБИТИ СРАЧЬ ДЕС (У ЧЬÓМУС) – згруб., допустити засмічення, забруднення чогось: *Дв'і́ кобі́л'і́ такї́й срач' зробі́ли / шо ну́ / це трéба ўм'ї́ти / ні́ би позам'ї́тати фа́їно / ум:ї́ти пидло́гу / ві́жмакати по́с'т'ї́л' / а ўни́ рос':ї́лице таї́ ді́у́йуц:е / ѝїк бара́н на Б'ї́бл'ї́у / Ни ва́т'тесе́ / бо то ни ўни́ / ўни́ лишє́н' шо / пéред' ва́ми заї́шли́ ў хату́ / ту́тки ї́к'їс ву́їкі́ з гор'ї́ш':а ноч'ува́ли / а ц'ї́ лишє́н' шо порї́х переступі́ли.*

ЗРОБИТИ ТАК, АБІ́ (ШОБІ́) ОБІ́ЙШЛО́СЄ НА МЭ́НЧОМУ – не спричинювати сварки, непорозуміння: *Ни рас ка́зала́ молодї́м / абї́ ї́шли́ косї́ти / а то н'ї́хтó ни ква́пїу́се / то зробі́ла самá / ни гар'акáла / а*

зробіла так / шобі об'їшлосе на м'ячому / ни застаўїела ўставати та б'їч'ї / хот' то м'їн'ї куштувало здороўїа.

ЗРОБИТИ ТАКЕ, ШО ГЕТ (НАВІТЬ СОБІ) НИ МІЛЕ (НИ МІЛО) – не кожний результат праці приносить задоволення: *То так ѝе / шо м'ожно опставати ў х'ат'ї / а пот'ому ст'ати / подивїтисе / а то н'їїеке вїїшло / зробіла так'е / шо гет ни мїле / дївїс:е / таї плакати се хоч'ї.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ТІМУ – зробити (робити) вигляд; вдати (вдавати): *Їа каў / Васї / м'їн'ї дўже се стр'єбили гр'ош'ї / м'ожсе / бес вид:аў? / а вин зробїў т'їму / шо ни рузум'їїї / за шо кажу; Петрїха зробіла т'їму / шо мен'е ни вїди / от'ак проїшла ї нав'їт' Славаїсу ни сказа́ла / вїтко / н'їз'муїї; Зробіла т'їму / шо ўна ч'їг'ос ни розум'їїї.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) УРЬЛОП – перен., зробити (робити) перерву в роботі, виділивши час на відпочинок: *Їїлена з д'їтмї зробїли соб'ї ўрл'оп / їк с'к'їн'ч'єлісе їєгоди / к'ождїї ден' ходїли на р'їкў / так / їг би ўни поїїхали дес на м'оре / а м'оре д'ома / ў Т'удев'ї / наїшли / ї кажут / шо н'їц ни гїрше вид:їхнўли / їк позатогїт т'амки.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ХАЙ – спричинити (спричинювати) сварки, безлад десь (у чомусь): *У х'ат'ї ўни такїї хаї зробїли / їїк у ст'їни / вїд'їла їїс б'абїну ст'їн'у? / а то ш'ї гїрше.*

ЗРОБИТИ ХАРАМАН'А – те саме, що ЗРОБИТИ АМБУ; вульг., налякати когось погрозою набити чи вбити: *Їа казаў / шо зр'обїу їїму хараман'а / їїк б'уде пл'єнтатисе м'їн'ї пїд ног'ами / але то б'ули слова / їа з дурн'їка́ми ни зач'їнаїу.*

ЗРОБИТИ Ч'ЄСТЬ КОМУС – виявити повагу, пошану до кого-, чого-небудь: *Ви м'їн'ї ч'єс'т' зробїли / Мїтрику / шо прїїшли суд'а / шо ни погонорув'али мноў / ф'їно д'їков'ат' вам за ц:е.*

ЗРОБИТИ (РОБИТИ) ХИТ – піти (їти) кудись: *Їїк ти мен'е ш'їнўїїш / то зробї з'аўтра зо мноў одїн хит / їа скаў / куд'а.*

ЗРОБИТИ (СКАЗАТИ) ШОШ ВЕЛІКЕ (ВЕЛІКОГО) – здійснити чи промовити, висловити щось таке, що хтось оцїнить як значуще, вагоме: *А шо ўни так'ого велїкого нам зробїли? / позїч'їли гр'ошеї / але ми їїх вид:а́ли / ш'ї б'орше / їїк об'їц'єли / а буў ч'єс / колїї ї ми їїм шош зїч'їли / то ш'о / ц:е ўже тр'єба вїпомїна́ти?*

ЗРОБЛЕНИЙ – спрацьований: *Т:а жїнка ни дўже зр'облена / ї дн'а ў колг'ос'н'ї ни б'ула / ни т:о / шо дрўг'ї / їїїї верстач'кї.*

ЗРОДІТИ – вродити, дати добрий урожай: *Грушкі ни ўроділи / а слиўкі / н'іўроку / майімо / зроділи / будемо шушіти.*

ЗРОКОШЕНІЙ – дієприкм. від ЗРОКОШІТИ: *То ни вит плет'ін'а залéжи / то вид клупка / свідер зрокошені / бо тутки ни самá лиш вуліч'ка / а додано ї отак'і моткі / але то фáйно / н'і ў кóго такóго нима.*

ЗРОКОШІТИ – 1) розпушити, збільшити в об'ємі: *Зрокошіти мóжно п'ір'і / лис'т'і; Зрокоші с'іно / ни даваї корóв'і такім к'імакóм; Гр'іткі прибїло грáдом / хоч'у хот' трóхи зрокошіти зéмн'у / мóже / шош уратуїу; Зрокошіли гребл'áми с'іно / таї дóбре / наї пров'іваїц'е / сохне; Вóлоси йїк трóхи зрокошіти / то буде л'іпше / голова ни буде така прилізана; 2) перен., підбурити: *Хто ч'уў так нáрит зрокошіти? / шо ўни соб'і гадаїут?**

ЗРОКОШІТИСЕ – 1) розпушитися, збільшитися в об'ємі, піднятися: *Йа гéзде Паз'ун'у ни пизнала / сидимó з Іваном / шош говоримо / дїўїусе / хтос мигнуў пид вікнами / ўхóди д'іўч'іна / але де йа виш':а тóго / шо то ўна? / гет ч'уж'á / дитїноў уна мáла прав'і вóлоси / таї зач'есана бóла так / ік Мáтка Бóж'а / а тепéреч'ки вóлоси зрокошілисе / мóже / ундул'áц'їїу зробїла? / м'ін'і ц'е се ни ўдало / гет споганїло йїї / на дэс'іт' рóкиў вїстарило; Матér'їяа заштіўна / то ни на бл'ўску / а ўни ш:їли / таї ш'і намóриш'їли на грúдех / тотó зрокошілосе і жїнка так вигл'їдала / іг би мáла поўну набїту пáзуху цицок; 2) перен., висловити невдоволення, виступити проти чогось: *Лўде зрокошілисе ї сказаїли / шо задўрно робїти бóдут.**

ЗРЎШИТИ ГÓРИ – зробити дуже багато, маючи натхнення, велике бажання досягти чогось: *Тот'і л'ўде так'і робїтн'і / шо з нїми мош гóри зрўшити / шо хоч' / зрбїш.*

ЗУБА́МИ ДЕРЖЕ́ТИСЕ (ВЧПІ́ТИСЕ, ТРИМА́ТИСЕ) ЗА ШОШ – дуже міцно триматися за що-небудь: *За т:о пасóвиско уні мут зубáми держ'етисе / ни ду́маї соб'і / мут казáти / шо то здаўна йїх / ш'і з:а Пол'ш'і.*

ЗУБА́МИ ЦОКОТІ́ТИ (ЗУ́БИ ЦОРКОТІ́ЮТ У КО́ГОС) – тремтіти від холоду, хвороби або страху: *Ни цокотї зубáми / ўберї касéтку; Цокотїт зубáми / бо гор'еч'ка / трїпу майї; Гўби стаїли сїн'і / ік вид áфин / а зу́би так цоркот'ут / іг би фасу́л' набраў у рот і нїми там перебераў / таї ш'і ка́же / шо ни змерс / шо вода́ ни студéна бóла / а йа ўже ві́жу / їка ўна застудéна.*

ЗУБА́ЧЬ, -я – про людину з великими зубами: *Тот носáч' / а тот зубáч' / йék тоб'і / д'іўко / догоди́ти? / котрїй тоб'і фáйний?*

ЗУ́БИ ПРИЇ́СТИ НА ЧЬО́МУС – набути великого досвіду: *Л'і́тше / ік Мі́тро / н'іхто́ н'іч' ни покла́де / вин на цéму зуби приї́ў / того́ ўс'і йі́го кліч'ут / цес ч'олов'і́к страшно́ заві́зний / ми договóр'увалисе за піўрик наперéт / і т:о раху́її:е / шо нидо́ўго ч'іка́ли.*

ЗУ́БИ ПРОДАВА́ТИ (СУШІ́ТИ, ШУШІ́ТИ) – згруб., знев., сміятися: *Ни л'убі́ла Ўла́дз'а / бо ў не́го рот масні́й / а вин лиш зуби продава́ў.*

ЗУЗУ́ЛЬЧИН (ЗАЗУ́ЛЬЧИН, ЗОЗУ́ЛЬЧИН) – зозульчин: *Ўже весна́ / ч'ўти зузу́л'ч'ін го́лос / ад'і йék фáйно кўка́йї / ч'ўї́те / Васи́л'ку? / ка́же / шо ма́їімо до́ўго жы́ти / ш'і дес зо дэс'іт' ро́киў / И:ї́ / кобі́би на́рик доч'іка́ти та́й то бу́де до́бре / áле д'іковáт' вам за так'і слова́ / на́й би ш'і по́жїли.*

ЗУ́ПА, -и – 1) бульйон: *Одок'і́ / дава́ї мн'éсо / бо йа зу́пу з':іў / Йо́ї а ти шо з':іў? / зу́па гéнде / дова́р'уїї:е / б'і́доч'ко мо́я гир'ка́; 2) суп: *Йі́лэ / шо йіс кла́ла ў цису́ зу́пу? / Ўс'éкого́ / і пинца́ку / того́ ўна ни во́дава.**

ЗУП ЗА ЗУП – на кривду, образу відповідати тим же: *Зуп за суп / це йе зле / с тако́го на вели́ке перехóди / ўч'éїтесе прош':éти.*

ЗУ́ПКА, -и – пестл. від ЗУ́ПА: *Ану́ кўш'ї́ / ци зварі́ласе зу́пка / ци на́й ш'і дохóди? / бо малі́ї л'уби таку́ / з рі́жом / і́нчу ни йі́ст / А наш зу́пу ў рот ни берé / хоч'і ч'і́рвóн:ого бо́риш'іку і́ томáч'інки / такé би ко́ждїй ден' і́їў.*

И

ЙВА, -и – вид верби: *Це і́ва ростé? / Йо́ / ад'і йке ліс'т'і ма́її; Ми ві́росли сéрет' смéреч'а та́й ни зна́ли / і́ка і́ва / д'л'а нас ус'ó верба́ / а ти ка́жеш / шо véрби йе ўс'ék'і / Це ни йа / це ў шкóл'і роска́зували.*

ЙВОВИ́Й – вербовий: *Д'іт і́вов'і вершкі́ робіў / а йék іна́кше? / лі́ш і́вов'і / то́го поўно́ ў бéрез'і / прут'а до́ста; Цес кошéлик і́вовий / а отóт / в'і́дїї / с солóми / ў не́го шош т'ішкé се ни накладáїї.*

ЙГРÁ, -і – часто в мн., ЙГРИ (ЙЙГРИ), -гор – ігри: *Ти ниўдовóлена / ка́еш / шо йїм би лиш і́гри та і́гри / а йék ма́її бу́ти? / та́же на т:о д'і́ти*

/ абі ігралице / йік стар'і мут / то ни схоч'ут ц:е робіти; Се ни ўч'ейут / а ійгри проваді.

ИГРАТИСЕ (ЙГРАТИСЕ, ИГРАТИСЕ) – гратися: *Отут играйтесе / траву ни вол'но толоч'іти / дал'ше за слуп ни ід'іт.*

ИГРАШКА, -и – іграшка: *Дитіна малá / а тих іграшок поўна коліска / хто такé ч'уу? / а де дитіна ме спáти?; Гадáў / шо мóже мáти когóс за іграшку.*

ИГРАШКИ (ИЙГРИ, ИГРИ) В ГОЛОВІ КОМУС – жарти, розваги, веселощі на думці в когось: *Д'іўц'і вид:авáтисе / а йіі іграшки ў голов'і.*

ИД (Д) – прийм., до: *Ид нéму самá ни йшла / дитіну пидослála; Наі іде кудá їде / лиш би ни двод'і / сокоті / л'ўпко / бо там гл'ібоко.*

ИЙГÁ – виг., овва; незм., викор. у висл., коли мовець виявляє байдужість (удавану чи справжню) або зневагу до когось (чогось), заперечує почуте, дає негативну оцінку кому-небудь: *Йігá / дўже се спўдила / б'іжу / аш зашпóртуйусе; Йігá / дўмали / шо йік такé в'іно дайўт / то д'іўку мут хапáти / а то н'іхтó ни б'іжїт; Йігá / найшóўсе роспор'едник / та йа такїх роспор'едникїў знайїш / де мáйу? / отám / де йїс подўмаў; Йігá / йек ви се заўвихáли кóло ч'ужóго ч'існич'кў / а ви шó на мóйї присадїпц'і рóбите? / ви шош тўтки садїли? / ге? / йїсти ч'існич'кў хóч'іте? / йїла би вас та би вас йїла.*

ИЙ-ДЕ – те саме, що ЁЙ-ДЕ: *Дé ўни схоч'ут іті жїти ў Рожén? / иїде / тўтки хатї пид бл'éхоў / пиўніц'а / кирніц'а йе / хто би тудá їшоў?*

ИКРÁ, -і – ікра (передусім у риби): *Йік оселéц':і крїшу / то икру абó молоч'кó тудá / ў росїў кладу / то смайн'їш:е / йа т:о ни викидаїу.*

ИНАК – присл., інакше: *То так се ни рóби / інак / цисé плет'ін'і бїрше кл'уч'ók мáйї; То трéба бўло інак кройїти; Зробїў інак / ни так / ік ми ўрáдили / а тепérки кáже порáт'те мин'і / а шо йа тоб'і / хлóпч'і / порáд'у / ік йїс так се поквáпиў / шо?*

ИНДИК, -а – індик: *Йндики мáйу / кўри / пóрос'і / ўс'о опхóд'у / д'екувати Бóгу / з усїм самá рáду дайў; Ўбрáласе йїс у ч'ірвон:е / ої шо індики мут тебé л'убїти; А тот індик / пїндик / лїндик ужé т:об'і б'іжїт.*

ИНДИК ДУМАВ (ДУМАВ) ТА Й ЗДОХ – знев., згруб., про нерішучу людину, не здатну оперативно приймати рішення: *Йа дўмала / Ни хóч'у слўхати / шо йїс мáла ў голов'і / трéба бўло наперét дўмати / а*

ні / ік по ўс'ому / бо індик дўмаў / дўмаў / таі здох / ч'ўла ііс такé? / лиш перекицнуўсе.

ІНЕЙ (ІНІЙ), -ю – іній: *Ану подивісе ў викно / ін'іі / відиши / ік'і ііблінкі / так і маіі буги пэред' Риздвóm; У д'эд'і інеі гаи на бровах се ўз'ёў / То с'н'іх се зач'іпіў / ни відиши / ік'і зіми?*

ІНЧИЙ – інший: *Васі / то ін'ч'а бугла коса / це к'іс'е інче / обм'інене / іа свойў косу дóбре знаўу; Ін'ч'а лудина / таі ін'ч'а бэс'іда / з аднім ўйёжец:е / а з дрўгим / н'і.*

ІНЧИМИ ОЧÉМА ДИВÍТИСЕ (ВÍДІТИ, СЕ ПОДИВÍТИ) – сприймати когось, щось (дійсність) в іншому ракурсі – не так, як раніше, або не так, як інші сприймають зараз: *Іа від'іла цих лудіі ў робóті / і тепэр інчими оч'ёма на них діўўйусе / наі соб'і каже / хто шо хоч'і / а іа знаўу свойé / то дўже пор'эд'н'і / робіт'н'і л'ўде / дўже.*

ІНЧИМ РÁЗОМ – не тепер, потім, не цим разом: *Інчим рáзом прійду / абэс ч'ікала / напраўду робітникиў маўу / Іван стел'махіў найміў / Мар'і / інчого рáзу ни бугде / ўже ході / на пáру м'інут / іа меду дам.*

ІНЧОЇ ДУМКИ БУТИ (ПРО ШОШ (КОГОС)) – мати не такий погляд на кого-, що-небудь, як інші: *Іа інчойі думки / бо ігбї ц':і схóди зробіли дўже глáтк'і / то л'ўде би на них пáдали ўзим'і / а так / дóбре; Нарит інчойі думки / іік тот'і / шо ў вер'хах.*

ІНЧОЇ ЗАСПВÁТИ (ЗАТІГНУТИ, СПВÁТИ, ПÍТИ) – знев., з певних причин говорити протилежно про когось чи щось: *Вітко / питплатіли / бо вин тепэр інчойі п'ііі; Метé від'іти / ўни інчойі зас'п'івáўут / іік уздр'ўт / шо в'ітер уже ни віт:и зач'ёў в'іііти.*

ІРІЙ, -ю – вирій: *Кудá лет'ўт пташкі? / делéко / ў ір'іі / дéкотр'і на зіму тўтки се лиш'ёўут / а богáто лет'ўт гаи на краі с'в'іту.*

ІСКРА, -и – іскра: *Моі / така бугла вáтра / шо іскри гаи до нéба лет'іли / ої / шо вáтра / то вáтра; Іскра ўпáла і ўпеклá мин'і рўку; Ч'эрес тот слуп м'ін'і гаи іскри ў оч'эх се позас'в'іт'ували; Бóжеч'ку бороні / абі іскра до с'іна долет'іла / хот' одна; То так бугло дішлó / шо дóста бугло одної іскри / одного слиўц'á / іў хáт'і би се зач'ёла свáрка / розгор'іласе би веліка вáтра.*

I

I БЛІСКО ТАКОГО В ГОЛОВІ НИ МАТИ (НИ БУЛО) – зовсім не думати про щось, не мали наміру його здійснити: *Шо / Насту / пусте слухати? / т:о / шо кому́с шош здайе́ц:е / ти зна́йиш / шо ў мене і бліско ў голов'і тако́го ни було / абі́ йа хот'і́ла їти кудас і шош се допи́тувати / ў ко́го? / у тих ч'орно́роти́х?*

I БУДЬ ДОБРИМ – викор. у висл., коли мовець хоче наголосити: вияв доброти не завжди оцінюється правильно: *І буд' до́брим / помога́ї кому́с / а дру́гий тоб'і́ за ц:е на го́лу с'еде / таї ш'і ме пидгон'е́ти / абес ни л'інува́ўсе / абес бі́рше робі́ў / Йо / с'еде на шійу таї ш'і но́ги наперет зв'і́си / йе такé / йе / Та йа за це каў.*

ІВА́НА – реліг., день Івана Предтечі (7 липня): *С'в'это Іва́на / то йе роковé с'в'это / ў Т'удев'і бога́то Івані́ў / і ўс'і зна́йут / шо йіх ма́йут купати і здоро́вити / за поме́рших поклада́у с'в'іч'ку / а до ко́го с фам'і́л'і́ї / котр'і́ / д'екувати Бо́гу / ш'і кр'і́пійу́ц:е / підемо ў го́с'т'і́ і водо́ў кал'о́нцоў йіх скупайі́мо / так годі́ц:е / а пе́ред' Іва́на / двéч'іру / д'і́ўкі́ і молоді́ц'і́ їду́т дес / шобі́ нарва́ти ч'іч'о́к / але ни з горі́ц:а / а ві́т:и / де се ко́си / робі́ут б́укити і кладу́т йіх дес надвор'і́ / ў нас до́ма кла́ли пе́рет' ха́ти на паркán / а дéхто ч'і́пійе́ї ко́ло ві́кон / ко́ло двері́й / по ву́глах ха́ти / так / ік кла́лосе майе́н'і на Зелéн'і С'в'ета́ / а ра́но на Іва́на тре́ба ўста́ти і ўмі́тисе тоў росо́ў / шо йе на ч'іч'ка́х / це шобі́ бу́ти здоро́воў і фа́йноў / йік ч'іч'ка́ / а ш':е би бу́ло л'і́тше до́с'в'іта ўста́ти / ві́б'іч'і́ тудá / де йе по́ле / трава́ / розибра́тисе / але гет / і фа́йно ві́тач'і́тисе ў ни́ / скупатисе ў рос'і́ / отогді́ меш здоро́ва усій́ рик / гента́м так коч'е́лисe.*

ІВАНЕ́РІЯ, -і – жарт., викор. у ситуації, коли хочуть підкреслити “династійність” імені “Іван” у певній сім’ї чи родині: *У те́бе і та́то буў Іва́н / і д'і́т / і брат рідни́й / і ш':е оді́н брат / ц'і́ла іване́р'і́я.*

ІВАНІ́, ШО ЗЗІ́ЛИ ФИСТ СВИ́НІ́ – жарт., вислів викор. здеб. як преамбулу до розмови: *Мо́же / йіс ч'у́ла / шо каўт / Зибра́лисe Івані́ / шо з':і́ли фист свині́ / це та́кії́ жерт / ві́диш / ни каўт ву́ха / а фист / ві́тко / того́ / шобі́ с'м'іш'н'і́ш:е бу́ло / і ни одно́му Іва́нови / а йіх ма́йї́ бу́ти хот' би зо два / ну таї́ мо́жут та́мки з ус'і́ма́ бу́ти і тот'і́ / шо ма́йут і́н'ч'і́ і́мн'а / але на́йпе́рше / Івані́ / то до них се ка́же / це ни лиш на Іва́на жерту́йут / д'і́до мих ко́лі хоч' так сказа́ти д'і́тем Іванáм / бо ў Т'удев'і*

ўперёт ц:е імн'е дўже богáто мáли / р'ітко ў котрiй хáт'і ўiгó ни бўло / так жертуўют верстакi áбо стáришi з молóч:ими / з д'ітмi / отакé ўа сегóн:е нагадáла / бо сегóн:е Івáна; То хто тўтки се зибрáў? / Іванi / шо з':iли фист свинi?; Моi / та тўтеч'ки ўе Іванi / шо з':iли фист свинi / а ўа гадаў / шо ўни ўже дес с'в'іткўўют / Ш'і ўе ч'ес на с'в'іткóван'і / ден' дóўгi; Ўа ч'ўў / шо ви тот'і Іванi / шо з':iли фист у вўiковойi свинi / це прáўда? / Н'еá / А де тот фист мiх се д'іти? / анў бéсте пишлi до вўiка таi се запитáли / мóже / вин ужé найшóўсе? / Ми ни так'і дурн'і / абi пустé се питáти; М'iй брат iк здибáў котрóгос Івáна / то л'убiў пожертувáти / То шо / ми два Іванi / шо з':iли фист свинi? / вин так зач'iнáў бéс'iду.

І В ГÁЦЦІ (І ГÁТКИ) НИ МÁТИ (НИ БЎЛО) – зовсiм не думати про щось; не спадало на думку: Ми i ў гáц':i ни мáли ўiх клiкати / нашó тил'кóх скликáти? / наi лиш сам'і свóйi прiйдут / цéго дóста; Вўiко кáже / шо ў нéго i ў гáц':i ни бўло зiч'іти ў кóгос грóшi / Бóже боронi / бо ўiк iкiйс казáў / берéш грóш'і ч'уж'і / а вид:авáти прiйдец:е свóйi; Уни i ў гáц':i ни мáли нас прiмáти / ч'iкáли на бiришiх / важн'iш:иx гóстi; I ў гáц':i ни мáла шош випiтувати ў дитiни / ўна самá росказáла / шо д'iўц:е ў хáт'і; Ўа i гáтки ни мáўу / шо то трéба iти / сiўжу соб'і / ч'iкáўу / бо напiсано / шо аўтóбус за дв'і годiн'і / а Мар'iч'ка вўiкова приб'iгáўi i кр'iч'эйi / Бóрзо ход'iт судá / бо тóго ни бўде / вин полómiўсе / iнчим ўiдемо / а ўiг би ни ўна / то сид'iла бiх на лáўц'і до вéч'iра / аг'і / шó би ўа тогдi робiла?; Ўа соб'і зибрáласе / Івáн такóш / iдемó до Паўл'iни на вес'iл'е / i гáтки ни мáўу / шо за м'iнўту ў нас самiх бўдут гóс't'і / сватáч'і / прiшлi нашу д'iўку свáтати / ми ни зр'iхтóван'і / ни знáли / ци рáдуватисе / ци плáкати / д'iўка перепўж'iна / отакé гостiли.

І В ГÓЛУ ТАКÉ НИ ГÓННО ПРИЙТI – комусь важко здогадатися про щось, додуматися до чогось: М'iн'і такé i ў гóлу би ни прiшлó / а малiў / вiдиш / до ч'óго докумéкаўсе; Витколi жийў / ш'і смiх такóго ни ч'ўла / м'iн'і такé i ў гóлу би ни прiшлó / i ни снiў би такé.

І ВДÉНЬ, І ВНОЧÉ – постiйно, весь час: Нимá супокóўу / i ўден' / i ўноч'é ўстáйе / дўже нéўкритна цис'á дитiна; Дé ни болiт? / i ўден' / i ўноч'é д'óхкаўi.

І ВIРЬ (СЕГÓННЕ) КОМУС – не кожному варто довiряти: I в'iр' комус / ўек в'iрити / iк нáв'ит' пéрва сестрá отакé с тобóў зробiла? / а шо ўже казáти за ч'ужóго? / дé вин ме за тéбе памн'итáти?

І ВОЛОВОДОМ (ЛАНЦОМ) НИ ВТРИМАТИ (НИ ВДЕРЖИТИ, НИ ЗАТИГНУТИ) КОГОС – про неможливість вплинути на когось, спонукати зробити щось: *И:ї / пусте говориш / та вин ік нам іриує кудас питі / то ти йіго і воловодом ни ўтримайиш / нав'ім' / іг бес приуїзізала / а вин видіежец:е і піде / ти шо гадала?; Йік вин уздр'іу у викно / шо д'іти ўже ўз'єли піўку і їдут на Моч'іру / то ти йіго і ланцом ни ўдержиш / того робі йіму вольу / пускай натрохи / наї види / шо ти ни ўс'о заборон'єйиш; Ог:о / та ц':а йік ч'уїі музика / то ти йії і воловодом ни ўтримайиш / ме так б'іч'і / шо грус' аш на фўстку ме порскати / ўна гїне за тим.*

І (ЛЮТОМУ) ВОРОГОВИ НИ ПОЖІДАЇШ (НИ ПОЖІДАВ БИХ) ТАКОГО (ЦЕГО) – нікому не побажаєш зазнати того, що мовець оцінює як абсолютно негативне: *Боже бороні кождого вит цего / і л'утому ворогови / най'ут'іш:ому / ни пож'ідайиш такого / каў тоб'і гезде.*

ІГЛА (ИГЛА), -й – голка: *Йе тонен'ка ігла / копач' і велика / циганька; Йгли йе / ни трєа купувати; Ц:е шит'є хоч'і тончойі иглі.*

ІГРАТИ (ЙГРАТИ, ИГРАТИ) – грати: *Вас'ко на байан'і іграїі; Баба Лесїха іграла на дрїмб'і / отак зач'не іграти / дївис:е / а малїї ўснуў / ни трєба було с'п'вати / доста файно заїграти; Ч'уїїте / уже зач'єли іграти / вїтко / л'уде се сход'ут; Игралі / де н'і.*

ІГРАТИ (ЙГРАТИ) ВАРІЯТА – вдавати, що не розумієш, не знаєш чогось; підкреслювати поведінкою, що не маєш жодного стосунку до чогось: *Ходїу до д'їўки / зробіў йїї т'ішкóу / а теперки іграїі вар'їїата; Мої / ни іграї вар'їїата / а вид:авай грóш'і / дєс'ім' рубл'їу / шо йіс у мене пожїч'їу / Йа н'їїек'і рубл'і н'і ў кого ни браў / Йек н'і? / йе с'в'їтки / Йа грїўн'і зїч'їу / а ти хоч' рубл'їу / вїтки йа тоб'і йїх óзму?*

ІГРАТИ (ЙГРАТИ) КУМЕДІЮ – прикидатися, обманювати: *Уні іграїут кумед'їу / ч'ен'уц:е / шо ни розум'їїут / к'їно рóбїут.* Див. ПОКАЗУВАТИ КУМЕДІЇ.

ІГРАТИ (ЙГРАТИ) НА НЕРВАХ КОМУС – словами, діями дратувати когось: *Вин м'ін'і іграў на нервах / потóму зач'єў ходїти з дрўгоў / і шо бóду казати? / на поч'їткáх грїзласе / а теперки вїжу / шо вїїшло на дóбре.*

ІГРАТИ НА НЕРВАХ, ІК (ІК) НА (СТАРІЙ) ДРІМБИ – дуже дратувати, сердити когось: *Уна м'ін'і іграїі на нервах / ік на дрїмб'і / алє*

ўна дийгра́йіц:е до то́го / шо йі́ с'в'іт ста́не нямі́лії / ту́тки йа ў́же се постера́йу / бигме́ / бу́ду ни Іван / ік цісе́ ни зроби́у.

ІГРА́ТИ (ЙГРА́ТИ) НА РУ́КУ КОМУ́С – робити комусь вигоду; діяти приховано, сприяючи комусь у досягненні його мети; про ситуацію чи обставини, що є комусь вигідними: *Ві́дите сам'і́ / нима́ тако́го зло́го / шоби́ ни ви́йшло на до́бре / та́к'ік скла́лося за́рас / ігра́йі нам на ру́ку / бі́рше н'іч'о́ ни каў; А йек іна́кше? / ўни му́с'ут ігра́ти на ру́ку сва́тови / і йа́ бих так зроби́ла / бо ч'о́ помога́ти ч'ужо́му / ік йе с'в'і́?*

ІГРА́ТИСЕ (ЙГРА́ТИСЕ) З ВОГНЕ́М – ризкувати багато чим, наражатися на небезпеку: *Жи́нко Бо́ж'а / ігра́йіс:е з вогне́м / то́б'і́ н'іхто́ ни ме так терп'і́ти / йік йа́ / абес ни зна́ти шо роби́ла / н'іхто́.*

ІГРА́ТИСЕ (ЙГРА́ТИСЕ), І́К (ІК) КИ́Т З МІ́ШЕВ – вести себе зверхньо стосовно когось, не виказуючи істинних намірів; домінувати у визначенні й реалізації певних стратегій і тактик: *Ігра́йіц:е з неў́ / йі́к кит з мі́шеў́ / поведе́ стебел'цём́ / а ўна́ б'і́жит дне́му́ / куда́ вин / туда́ ўна́ / отакé то ўсе ц:е йе́ / І́ куда́ ўно́ заведе́?*

І́Г (І́Г) БИ́ В ГО́ЛУ ШО́Ш УТТÉ́ЛО – хтось відчув раптовий біль, втратив здатність логічно мислити: *Нако́лі йа́ лиш цісе́ ўч'у́ла / то мене́ іѓ би ў́ го́лу шош ут':éло́ / іѓ би хтос́ фйі́ст гэ́ннуў́ у т'і́мн'і́ / але фйі́ст / з усéйі́ сі́лі / ў́же смі́х ни памн'і́та́йу́ / йек дйі́шла́ бу́ла тхат'і́; Васи́л' ка́же / шо ў́ не́го така́ б'і́да́ з голово́ў́ / витко́лі́ тотá а́вар'і́я се ста́ла / вин йі́хаў́ тоў́ маши́ноў́ / і ў́ не́го вит:огді́ бувáйут так'і́ м'і́ну́ти / шо вин ни памн'і́та́йі́ / де́ вин і́ шо́ з ним́ / таќ / іѓ би йі́го ў́ го́лу шош ут':éло́ і́ с'в'іч'кі́ позас'в'і́т'ували́се ў́ оч'éх́ / тогді́ вин н'іч'о́ ни ві́ди і́ ни зна́йі́.*

І́ГБІ́ (І́ГБІ́) ЗНАТÉ́ – якби знати: *Йі́гбі́ то зна́т'é́ / шо ни бу́де дош':у́ / то пишóў́ бих заў́тра ко́сіти́ / ану́ко се за́пита́й у д'і́да / шо́ вин на ц:е ска́же?; І́гбі́ зна́т'é́ / шо М'і́с'о́ о́зме йéблу́ка і́ даст ни дў́же та́но́ / то́ йа́ Ко́ц'ови́ бих ни ў́б'і́ц'éла́ / вин сегóн:е́ ра́но приб'і́гаў́ се за́пита́ти́ / ци́ ни прода́йу́; Йі́гбі́ зна́т'é́ / шо бу́де гас́ / то п'іч'́ би ни кла́ла / Йі́ек ни кла́сти? / йа́ ў́же ч'у́ла ни вид одні́х / шо л'у́де бу́ли пéч'і́ порозбывáли́ / бо се над'і́ва́ли на гас́ / а потóму лі́кт'і́ кусáли́ / бо ц'і́на́ на гас́ йі́х зач'éла́ кусáти́ / а йі́к йе́ пйе́ц / п'іч'́ / ти соб'і́ наклаў́́ ва́терку́ і́ ма́ййіш те́плó́ / суч'а́ / і́ко́гос́ форо́сту́ поў́но́ / і́ ти тогді́ пан́ / а ни дрйж'і́кі́ лóвши.*

І́ГБІ́..., ТО́ (ТТО́) БИ́ З МÉ́НЕ (С КÓГОС) СМІ́ÉЛІ́СЕ – здійснення чогось спричинило б у когось негативну реакцію, сміх, насміхання, осуд: *Іѓ би йа́ така́ протоволо́са пишлá́ ву́лицеў́́ / то́ би з*

мене с'м'ійєлисе; *Іг би хтос уч'уў / шо ўна так тано продáла ниў присадіби / т:о би з нєйї с'м'ійєлисе / казалі би / шо жінка гет ни майї рóзуму; Та з нас би страшно с'м'ійєлисе / пáл'ц'ами би показували / іг би витказáлисе вит цєго; Іг би Їван витказáўсе тогдї вит такóго фáйного пл'ацў на хáту / то з нєго би горопц'ї с'м'ійєлисе / а ни т:о / шо л'ўде; Іг би ўч'ўли / шо старїї д'їт надўмаў женїтисе / т:о з нєго би с'м'ійєлисе / ойойóї / шо би т:о бўло / Н'їч'ó би се ни стáло / пос'м'ійєлибисе таї перестáли.*

ІГ (ІГ) БИ ТО ЗНАТЄ НАПЕРЄТ – передбачення розвитку подій звільнило б від багатьох проблем: *Іг би то знат'є наперєт / їєк ус'ó обєрнец:є / то цисє мош би бўло об'їтї / а то н'їч'ó ни в'їш':увáло такóго; Іг би то знат'є наперєт / шó дрўгому прїїде ў гóлу / а ти цєго ни знáйїш / бо ти слўхайїш / шó вин кáже / ї ни вїдїш тóго / шо ў нєго ў голóв'ї; Іг би то бўло знат'є наперєт / ч'єм ус'ó се с'к'їн'ч'єйї / то / мóже / мїх би їкос запоб'їч'ї цєму? / І:ї / і шó би ви такóго велїкого зробїли? / ўс'ї клáли грóш'ї на кнїшкy / таї ви поклáли / а шо л'їпшого тогдї могли бестє бўли придўмати? / н'їхтó ни казáў / шо то ўс'о згорїт / і:ї / лїш'їм пустє / у л'удїї ни такє пропáло.*

І (ОДНОГО) ГРЄЙЦЕРА (ГРЄЙЦЕРЯ; П'ЄТЬ КОПІЙОК) БИХ НИ ДАВ ЗА ТТО (ТОТÓ, ОТОТÓ); (І (ОДНОГО) ГРЄЙЦЕРА (ГРЄЙЦЕРЯ; П'ЄТЬ КОПІЙОК) ЦЦЕ (ЦИСЄ, ОЦИСЄ) НИ ВАРТУЇ) – зовсім нічого: *Їа би за ц':ї їєгоди і пїет' коп'їйок ни даў / унї ни вартўїют тóго / То їд'їт / вўїку / вїц:и таї шукáйте тїх / шо вартўїют; Такїї капел'ўх / шо і грєйцер'а ни вартўїї / вїткї ви їїгó ўз'єли? / мóже / ў сўголоўкy найшлїї? / бо їа онóгдї тáмеч'кї вїд'їў / в'їдєї / нáв'їт' / крáш:иї / Говор'їт / говор'їт / поговор'їт ш':є / роскаж'їт / шó тáмкї ви ш':є дóброго ўздр'їли / бо ми тїми дорóгами ни хóдїмо; І:ї / та їа бїх і грєйцера за ц:є ни даў / кудá ў такїх рєйїтках хóдїти? / нáв'їт' дгóр'ї / і то бїх ни ўбрáў / такє зáрас н'їхтó ни нóси / та ш'ї ї дрантїве / вїтко / шо м'їл' фáйно у нїх вїзимувáла; Хóч'ї пїет' грїўн'їў / а їа і пїет' коп'їйок ни дáла бїх за ц:у капўстy / анўко дивїсе / ікá; То / Вас'ўтко / так'ї шкарбунї / шо ї однóго грєйцер'а ни вартўїют / дóбре / шо їїс ни купїла / д'їт би ў такóму ни хóдїў / їїмў би се здáло шош мн'їкóн'кого / шобї ни тїслó / абї ногáм легóн'ко бўло / а то їїк гїр'ї / Áле вїдїте / їїх хапнўли / Ни банўї / наї хапáїют / уз'єли / бо се ни розум'їют / шó їє дóбре.*

І ДВОХ СЛИВ НИ ГО́ДЕН СКАЗА́ТИ (НИ СКА́ЖЕ, НИ З'Є́ЖЕ) – про нездатність когось чітко висловити думку: *Наї́ Лесі́ха їде / ўна ўм'ї́ї сказа́ти / а вин і двох слиў ни го́ден докўпи зї́зати / хто́ ме та́меч'ки ї́го вислухо́вувати? / а ї́ї мут слухати.*

ІДЕ́ (ПИШЛА́) БЕ́СІДА – відбувається розмова, здійснюється спонтанне мовлення: *Ік ворона́ карма́ї / то ўна шо / ду́майї / їек карма́ти? / ўна карма́нула / і ўс'о / так і бе́с'їда / ти гово́риши / а бе́с'їда сама́ соб'ї́ їде / сама́ ўїе́жещ'е / ти ни ду́майїши / а слова́ сам'ї́ вихо́д'ут; Голова́ би пўкла / іг би за ко́жде сло́во зач'є́ў ду́мати / розга́дувати / шо сказа́ти / це́го нима́ / слова́ сам'ї́ зна́ють / котре́ за котри́м ма́її ітї́ ї де се заостанові́ти / а їїк призабу́ли шош / то їім на по́мич' прихо́ди ї́нче сло́во / ї бе́с'їда да́л'ї соб'ї́ їде / да́л'ї се прова́ди.*

ІДЕ́ (ПИШЛО́) В СТУ́ДІНЬ (Д О́СЕНИ) – холоднішає (похолодало): *Та куда́? / то ўже́ / Насту́ / іде́ ў сту́д'їн' / у́же́ ни до бл'узо́к / то пора́ би куфа́їку ї рукави́ц'ї р'їхтува́ти / ра́но ўстайу́ / а роса́ така́ / шо мус бу́ло кал'о́ш'ї ўбе́рати / терно́митер' у М'їс'а показува́ў / шо шис'т' тепла́ / ве́ресен' лиш се зач'є́ў / а ўже́ ад'ї їек уз'є́се тепло́м к'їрува́ти / аў Микуліч'їн'ї каўт / шо зима́ бу́ла ўпа́ла / з нед'їл'ї на понед'ї́нок го́ри поб'їл'їли / ш'ї зара́но / але́ нас н'їхто́ се ни пита́її; Іде́ до́сени / Мар'ї́ / ўже́ їїк Іл'ї́ мину́ло / то на тепло́ нима́ шо ду́же́ се над'їва́ти / ад'ї їк'ї мракі́ се насуба́їют / кру́т'уц'е.*

ІДЕ́ ГЛА́ТКО ШОШ КОМУ́С – комусь щастить, усе відбувається безперешкодно, як і було заплановано: *Так ус'о пишло́ до́бре / так гла́тко / їїк н'їко́ли / так / іг би шош вел:о́ / ўз'є́ло за ру́ку ї вел:о́.*

ІДЕ́ (ШЛО́, ШЛО́СЕ) ДО ЦЕ́ГО (ТО́ГО) – наближається, настає щось таке, що є наслідком розвитку подій: *Усе́ до це́го їшло́ / бо ни мо́же с'їмн'а́ тїл'ко ро́киў жи́ти ота́к / вин тут / а ўна ро́ки рокен'ї́ ў с'в'їта́х; То / Мар'ї́ / до то́го їшло́се / ти ни ш'їнува́ла ч'олов'ї́ка / і нима́ шо на ко́гос нар'їка́ти / він:а їїс сама́ / бі́рше н'їхто́.*

ІДЕ́ (НИ ЙДЕ) ЗАРІДО́М ШОШ КОМУ́С – хтось виконує (не виконує) щось у певній (належній) послідовності: *То́ма пе́рет' ха́ти зач'є́ў бу́ў шош з ву́ликами робі́ти / таї́ вуї́н'ї ўже́ ни їшло́ зар'їдо́м надві́рне ку́тан'ї / то́то шо ўна соб'ї́ гада́ла; Н'їхто́ ни заваж'є́ў / ми соб'ї́ бо́рзо питпр'є́тали ї зач'є́ли крої́ти / то так нам їшло́ ўс'о зар'їдо́м / шо до попу́лун':у д'в'ї су́кни бу́ли гото́в'ї ї ви́фрасуван'ї.*

ІДÉ (ПИШЛÓ) НА ЇНЧЕ – несподівано змінилися обставини: *З осени йа шош поробіла / роскінула сұда тудá / подивіласе / шо ш'і се зда́ло би дашо́к на кирніци полагодити / але уздр'іла / шо їде на їнче / того́ зробіти до цо́ту ни ўдалосе / здорóуїї / Йўц'ку / ни тудá пишло́ / таї з грїшми ни геї ста́ло / шо́ бұду казати?; Се над'їва́ли на одно́ / а то пишло́ на їнче / і л'ўде дал'і б'їдуўут; Л'удина́ плануїї / а Бóжен'ка к'їруїї / ти се над'їїш на он:ó / а то їде на їнче / таї шо зробиш.*

ІДÉ (ПИШЛÓ) НА (ДÓБРЕ) ТЕПЛÓ – потепліло; буде дуже тепло: *Заўтра Благов'їш':ін'і / ўже їде на дóбре тепло́ / позáўтр'у л'ўде зач'нұт садити / бо нимá ч'о ч'їкати.*

ІДÉ (ПШЛÓ, ПІДЕ) (ШОШ) НІЄКОЇ КОМУС – комусь не щастить; хтось зазнав (зазнає) невдачі при реалізації своїх планів: *З гор'їхами дóбре / а з їєблуками їде н'їїєкоїї / то завїзно / і у ўс'їх погáно продаїец'е; Ниш'їсливії ваш Іванко́ / змáлку їїму їшло́ н'їїєкоїї / ма́ма ўмел:а / таї дóбрá бұло ма́ло; Ік жит'є маїї їти н'їїєкоїї / то л'їпше ни вид:авáтисе / Ти гет зле говóриш / наперёт ка́жеш / їек уно́ ме їти / а вітки хтос гóден знáти? / ў одно́го так / аў дрўгого / їнак / вид л'удинї залéжи / їек уна́ уїїїїїїї своїє жит':є / і шо ўна рóби / шо́би ўно́ бұло фаїне.*

ІДІ (ІДІТ) ЗДОРÓВІЙ (ЗДОРÓВІ) – ужив. під час прощання як побажання здоров'я: *Дайбóже / вўїно / Ід'їт здорóв'ї / уваж'єїте / бо та́мки схóди / ану́ / йа л'áмпу óзму / пос'в'їт'у вам.*

ІДІ (ЛИШІЙ), ІДІТ (ЛИШІТ) ГЕТ – викор. у контекстах, коли мовець висловлює недовіру почутому, сумнівається у правдивості сказаного кимось: *Ід'їт гет / де ц:е мóже бұти? / то бр'їхн'ї; Лишиї тотó / іди́ гет / бо ўс'о ни так / їек ти роска́зуйиш / йа бұла с'в'їтком; Ід'їт гет / де йа цему́ в'їр'у? / Бигме́ / кұмо / ўс'ї кұри поздыхáли / а вид дéкотрих лиш кұпа н'їр'а / то лишєн' уна́ шош зроби́ла / бо делéкїї ни піде / їїму моїї кұри ни шкóд'ут / А мóже / їкас з'в'їрина́? / їк ви забўли їїх запёрти / то шо хот'їти? / сам'ї ка́жете / шо засуўку ни засу́нули / то шош дїке.*

І ДО КОЛЬÓРУ, І ДО ВИБÓРУ – про різноманїття чогось: *Свидрїїў їкїх хоч' / і до кол'óру / і до вибóру / óч'ї моїї тако́го ш'ї ни від'їли; То тепёрки ус'ó їе / і до кол'óру / і до вибóру / лиш ни забўт' пул'áрец / і ўс'о меш ма́ти / То шо / на́в'їт' с порóжним дадўт?*

І ЗАДЎРНО БИХ (ТТО, ТОТÓ, ЦИСÉ, ОЦИСÉ ТА ІН.) НИ ВЗЄВ – про щось зайве; про те, що мовець оцінює як негативне: *Йа ї задўрно бих цисé ни ўз'еў / нашó м'їн'ї? / ў мене́ с'їна / поўна по́др'а; Дéхто на*

базарі продайе такé / шо йа ї задурно бих тотó ни ўз'éла / нáв'ít' íт би менé просіли / озмі / йа бих се витказáла / то дрáнт'í із дрáнт'а / а ўни продайўт / хтó тотó ме купувáти?; Роскáў тоб'í такé / гентáм з однóў жінкоў ми йíхали ў Румун'íу / таї унá мáла с собóў такў н'íйéку ш'éпку / íт би ў сўголоўку / ў йíруз'í дес нáйшóў / обл'ízду / íт би неў пси íгрáлисе / таї шо / ўже хóч'íмо вертáтисе / í ўна ў тої ден' вíм'ín'íла ў цигáниў тоту ш'éпку на два дбóў'í цукíрки / то ми пиў дорóги с цéго с'м'íйéлисе / бо то такá ш'éпка / шо ї задурно бес ни ўз'еў / а вíдиши / í на н'у купéц нáйшóўсе.

І ЗА СТУДÉНУ ВÓДУ НИ БЕРÉЦЦЕ (НИ ÓЗМЕЦЦЕ, НИ ВÓЗМЕЦЦЕ) – знев., про лiнiвoгo чи тaкoгo, щo нaдтo “дбáй зa сeбe”, бoйться “перетрудитисe”: *Прийде / попойíст / óзме тазéту ци ўкл'ўч'í телев'ízор í бíрше н'íч'ó йíгó ни опхóди / í за студéну вóду ни óзмец:е / бо вин наробíўсе / а йа? / йа н'í? / йа се вилéжувала?*

ІЗЗАГОДÍ – те саме, щo ЗЗАГОДÍ: *Из:агод'í прийшлí / ш'í óсмoйí ни бóуло / дес кóло сéмойí / кáўт / шо дóбре пишлó / тогó бóрзо се верну́ли.*

ІЗНАДВÓРУ (ЗНАДВÓРУ) – присл., знадвiр'я: *Изнадвóру вiкна би се здáло помал'увáти / тогíт ми н'íч'ó з нíми ни робíли.*

І ЇК (ІК) НА КОРЧЬ ШОШ НАП'ÍЛÍТИ (НАП'ЄЛÍТИ), ТО ВИН БУДЕ ФÁЙНИЙ (І КОРЧЬ ПРИБЕРÍ, ТО ВИН БУДЕ ФÁЙНИЙ) – вислiв вiкoр. у ситyацiї, коли хочуть пiдкреслити вагомiсть одягу у презентабельности людини чи як (*íрон.*) застереження: “Не думай, щo ти дуже гарна, оцiнюй себе реально”: *Абес ни дóмала / шо йíс ни знáти íка фáйна / бо í на корч' íк шош напíелити / то вин такóш ме нисогíрше вигл'íдáти / бóде фáйниї / цес свiдрик шош трóхи тоб'í додáйе / а íнче / то такé соб'í.*

ІЙ (Í-ÍЙ, ИЙ; Й-ИЙ) – виг., ей, ой; у вiдповiдних конткстах вираж. негоду, роздратування, обурення, небажання розмовляти та íн.: *Í:í / ви такé н'íйéке гoвóрите / шо нимá шо слóхати; Í:í / би Бoх боронíў вит такóго жит'á / шо с тих роскóш'íу / йíк нимá спокóйу; I:í / ўстидáли бестé такé гoвoрiти; Й:í / íд'ít гет; И:í / л'íпше бесте ц'íхо сид'íли; Иї / лиш'ít менé.*

ІК (ÍК) – коли; якщо; як: *Йа ни квáпíу / нáй бóде тогдí / íк змóжете / íк ўжé завеснóйите / то ни горíт; Стойít / íк барáн / таї дiвиц:е на мéне; Такá гoвирнá / íк сорóка на гноў; Íк бесте змoглí / Мiттрику / м'ín'í оц:é кóло шáн'ц'íу скосiти / то йа ни знáйу / йек би вам д'éкувала; Íк бóде теплó / то озм'ít д'ítíй / таї прийд'ít / побóдемо отўтки на бéрез'í; Íк*

б'уде толокá / Нóц'ко / то да́йте знáти; Пíду / íк мут клі́кати / ч'о би ни йшо́у?; Такá фáйна / íк л'áл'ка / лиши н'і́уро́ку.

ІКА БІДА? – що? що таке?: *Іка б'іда́ се ста́ла / шо ти так дрижі́ши?; Іка б'іда́ с тобо́у / шо ти так но́сис:е? / шо́ тебе ўкуси́ло?; Іка б'іда́ з ва́ми? / ч'о ви так'і скі́с'л'і? / Ма́тко / ми стра́шно се наро́били / Ї́лач'éха на́ймíла нас то́у́ч'і гор'і́хи / ўна пéрет' с'в'éтами ме продава́ти / а то так'і к'іс'т'ко́ват'і / шо ни зна́йу / ду́же т'éшко то́у́ч'уц:е / Ну то так йе / шо на́йма́ют на т:о / шо сам'і́ ни хо́ч'ут ци ни го́н':і робі́ти / так уно йе / шо́ зроби́ш? / кудá д'інес:е?*

ІКА (ІКАС) ІГО (ІІ) М'УХА ВКУСИЛА – про сердиту людину, яка не стримує вияву своїх негативних емоцій стосовно осіб, що жодним чином не вплинули на погіршення її настрою: *За́рас ни їд'іт / бо ни зна́йу / їка йі́го м'уха ўкуси́ла / видра́н'а серди́тиї / мих шош М'іха́йло йі́му сказа́ти.*

ІКА КОМУ́ ДОЛЯ – у кожного своя доля, кожному різне судилося: *То ко́ждому сво́йе / і шо ма́йї се ста́ти / то́то се ста́не / абес ни знáти шо робі́у / де́коли мо́жеш соб'і́ розду́мувати / ч'о то так йе? / д'і́у́ч'іна і фáйна / і розу́мна / а жит'é ни їде / так / іг би се хот'і́ло / а дру́га гет нифáйна / а ўна і ч'олов'і́ка ма́йї до́брого / і д'і́точ'о́к к'упу / а ч'олов'і́к ни го́ден се набу́ти з не́у / так йі́му до́бре / ну шо на ц:е сказа́ти? / лиши одно́ / іка́ кому́ до́л'а / так уно́ і б'уде / йа ў́же роска́зувала тоб'і́ ба́йку про до́л'у / а ц':а поді́бна / áле трóхи ў́нч'а / йа йі́ї́ вид мо́йї ма́ми Насту́н'і Се́у́ч'уко́вої ч'у́ла / вит тво́йї ба́би р'і́жн'éнцо́кої / іко́с у па́нцким ма́йéтку одна́ сл'у́жни́ц'а ка́же / Ну шо цес пан на́йшо́у у ци́ї так'і́ї нифáйні́ї па́ни? / ви лиши на ме́не подив'і́ц:е / їка йа ч'і́ч'іна / ч'у́ла цисе ста́ри'а жи́нка / їка тако́ш ту́тки служі́ла і їка розум'і́ласе на воро́жб'і / та́ї ка́же / Ану́ко / д'і́у́ч'іно / ході́ судá / шош тоб'і́ скаў / т:а при́шла / а ўна ка́же / на по́ўнії м'і́с'іц' зварі́ два гор'ш'кí ка́ш'і / покладі́ дв'і ліс'ц'і / та́ї виднесі́ пит стару́ вербу́ / та́мки / де село́ се зач'і́на́йї / зроби́ цисе ш'і до ўті́уноч'і / а сама́ схова́йсе дес у корч'і́ / шо́бі тебе́ н'іхто́ ни ўзд́р'і́у / áле покладі́ знак на с'в'і́ї горш'о́к і на цес дру́гий / то б'уде нашо́йї па́н'і / І шо б'уде? / шо йа та́меч'ки ўзд́р'у́? / Наперéт ни каў / бо ни зна́йу / сама́ ўзд́ри́ш / ус'о меш ві́д'іти / то́то / шо йі́с хот'і́ла знáти / та́ї н'іч'о́ / на цéму бéс'іда се с'к'ін'ч'éла / а йі́к наста́у по́ўнії м'і́с'іц' / д'і́у́ч'іна видне́сла два нов'і́ зр'і́хто́ван'і горш'кí під вербу́ / сама́ схова́ласе ў корч'і́ і ч'і́ка́йї / а дес уті́уноч'і при́шла вели́ка мра́ка / а с то́йї мра́ки ві́йшла*

такá фáйна д'ї́ч'їна / шо ни росказáў би / пообзерáласе / ци н'їкóго ни ві́тко / пиди́шла до пáнцикого гори'кá / ўз'єла тр'їш'їч'ки кáш'ї / поку́ш'їла / поклáла ўбик лі́шку таї пи́шла назáт у мрáку / ч'їкáїї д'ї́ч'їна / шо буде дáл'ше / а тўтки з мрáки такé пелехáте велі́ке віл'їзло таї з рї́ком поскакáло до д'ї́ч'їниного гори'кá / запхáло тудá лáби / віч'макaло ўс'о / шо тáмеч'ки бўло / переверну́ло гори'ок / вє́л:о лі́шку таї пропáло ў мрáц'ї / йїк уздр'їла цисé д'ї́ч'їна / то зóстраху ўмє́л:а на м'їсци / унá ўздр'їла / ікá ў нє́її дóл'а / а цє́го л'ї́ше ни знáти.

ІКÁ НАЙЛІ́ПШЯ І́ДА? – ТЄ́ПЛА КУЛЄ́ШЯ (КУЛЄ́ШКА) Й КВАСНЄ́ МОЛОКО́ – *жарт., ірон.,* згадана їжа є найкращою, оскільки вона повсякденна, проста, традиційна, доступна кожному: *Ти зна́їш / шо кулє́шу вар'ут кóждїй ден' / р'ї́тко їка дніна опхóдиц:е без нє́її / а ўже до кулє́ш'ї / шо їе / мóже бўти смáшка / óгир'ок / áле дóбре / ік їе гўс'л'їнка / нам такé смаку́її йї́сти / ві́ц:и / вид оцє́го пи́шло / шо тє́пла кулє́шка ї кваснє́ молоко́ / то наїл'ї́ши'а йї́да / на с'в'є́та шош ї́нче прир'їхтóвуйут / áле мóже бўти / шо ї тогдї́ дє́кому цє́го се хóч'ї / бо до нє́го звїч'ниї / а ў дє́кого нимá зáўт'їку / таї йї́сце т:о / шо кóждїй ден' / отакé с цим усї́м / áле іг би тебé хтос се питáў / ци ти зна́їш / ікá наїл'ї́ши'а йї́да / то бес знáла / шó казáти / тє́пла кулє́ш'а ї кваснє́ молоко́ / тогдї́ ўс'ї мут удовóлен'ї ї мут знáти / шо ти т'уди́ўскá / нáш'а; Д'ї́до роскáзуваў / витколї́ зач'є́ли жертувáти / шо тє́пла кулє́ш'а ї кваснє́ молоко́ / наїл'ї́ши'а йї́да / гентáм жї́ли ў Гў́дев'ї од'н'ї́ б'ї́н':ї л'ўде / ти йї́х ни меш знáти / таї на Велї́гден' стáрш'ї їдут се вибивáти / а малї́й / с цє́її / шо їа каў / хáти приїшóў се дивї́ти на вибї́ван'ї / ну таї йї́го се питáйут / Васї́ / а де твої́ писанкї́? / а вин йї́х ни маў / бо ві́тки óзме? / áле хлóпец скaзáў / шо дóма лиши́ў / а ўни зноў се допї́туїут / Васї́ / а ти сегóн:е пáску йї́ў? / Йї́ў / кáже / ч'о би н'ї? / вин / сарáку / се ўстидáў скaзáти / шо н'ї / а тот'ї́ жерти́ўникї́ зноў йї́го опс'ї́ли / Васї́ / а скажї́ / ікá наїл'ї́ши'а великóн:а йї́да / а вин скaзáў / шо тє́пла кулє́ш'а ї кваснє́ молоко́ / з оцє́го зач'є́ли так жертувáти / И:ї / шо їа скаў? / с'м'ї́їмóсе сам'ї́ с сє́бе / бо ї на велї́к'ї с'в'є́та ни у ўс'їх бўла л'ї́ши'а йї́да.*

ІКÁ ПЛÁТА, ТАКÁ Й РОБÓТА – про взаємозв'язок позитивної чи негативної оцінки роботи, виконаної кимось, і її оплати: *Мамó / Йї́лáк вам так зроби́ў / йек йї́стє́ йї́му запла́тили / ви хот'ї́ли / шобї́ за такú плáту вин гор'їч'є́ўсе кóло вáших йї́блонї́й? / а вин ни ме натсáд'уватисе / за шо?*

/ сегон:е так нимá / сегон:е ікá плáта / такá ї робóта / а дастé йімú бiрше / вин л'iтше зрóби / метé вiд'iти.

ІКÁ РОБÓТА, ТАКÁ Й ПЛÁТА – винагорода за роботу залежить від якості й кількості зробленого: *Ви бéсте хот'iли н'ич'ó ни робiти ї мáти фáйн'и грóш'и / а то так нимá / ікá робóта / такá ї плáта.*

ІКÁС КОПІКА (СЯКА-ТАКА КОПІКА, ІКІЙС РУБÉЛЬ) – певні кошти; хай і невеликий, але заробіток: *Їкúс коп'iку мус заробiти; Даўнó ў колгóс'н'и шiли рукавиц'и / йа дóма цисé робiла / бо кал'iка / за т:ó мáло платiли / áле с'áка тáка коп'iка лиш'éласе / їкiйс рубéл' мош було настáрч'ити; Йо / ікúс коп'iку приносиў / áле мáло.*

ІКÁ ТЕБÉ (ІГО ТА ІН.) БОЛÁ НАЙШЛÁ? – що з тобою (з ним та ін.)?: *Ікá тебé болá найшлá / шо йiс зрán'а с'iла м'iн'i на гóлу ї дз'óбайiш?; Ікá йiгó болá найшлá / шо б'iгайi / ік ошелéшениї; Мої / а то їка болá Мар'iку найшлá / шо ўна так фóскайi / ік вўїнина корóва? / ікiї гўрскиї у н'у сегон:е ўштрiк? / ге? / хто би мин'i цисé поїйснiў?*

ІК (ЇК) БДЖÓЛИЙ У ВУЛІЮ (ВУЛИКУ) – дуже багато; багатолюдно: *Йої / та то такá дримнóта / а тiл'ко йiх бóло / іг бдж'óлиї у вўлику / то ўс'а кл'áса приїшлá Іванкá видизнáти / і ш'и з дрўгоїї пáру д'итiї; На стац'iїї л'удiї / іг бдж'óлиї у вўлиўу / тiл'ко богáто / ік ни знáйў / когó / од'н'i сўда / дрўг'и тўда / мої / кудá / верé / цис'и л'ўде йiдут? / шó йiх женé вит хáти? / йа дóма сiўжу / ад'i ц'илé жит'é вiц'и делéко ни йшлá таї смих гадáла / шо то ўс'и так / а то ад'и шо се рóби / йої / тák'ік у вўлиўу; Мої / та ў циї хáт'и мош бóде крiїшку припоч'éти / ци ў ниї урác бóде так / йiк у вўлику?*

ІК (ЇК) БЕЗДÓННА БÓЧЬКА (ІК У БЕЗДÓННУ БÓЧЬКУ; ІК У БЕЗДÓННИЙ БÓЦЦІ) – про того, хто не має “стриму” в своїх бажаннях (зникати безслідно): *Вин ік бездóн:а бóч'ка / йiст / йiст / кидáйи тудá / а то мáло / та тим би двох косар'iў нагудуваў; Помогáйиш / дайéш / а то ік у бездóн:у бóч'ку / отиц'кого с'л'iду нимá / та с такiм помóган'iм ми скóро с торбáми тiдемо; Грóшики вiшепталiсе / пропáли / йiк у бездóн:иї бóц'и / і ни знáти / колi і йек / бўли ї загўли.*

ІК (ЇК) БИ В ГОЛОВІ ШОШ ВІВИХНУЛОСЕ (ПЎКЛО, СЕ СТРИСЛÓ) – згруб., знев., говорити нієнітниці: *Мар'i / то шó тв'iї таздá гóвóри? / йiмú шо / ў гóлов'и шош се вiвихнуло ци їкiї гўрскиї? / за їку солонiну вин горóди?*

ІК (ЇК) БИ РАС Ч'ЄХНУВ (ФІВКНУВ, ХОХНУВ ТА ІН.) – дуже швидко, миттєво: *То так ус'о б'орзо се ст'ало / іт би рас ч'єхнуў / то к'іл'ко тр'єба ч'ісу / шоб'і ч'єхнути? / ниў м'ін'ути / ци на'в'іт' м'єнче; Іду їа оногді / х'оўско / але д'ібайу / а вид Васи́ліни віи́трик їіх пес / пр'осто на м'єне / і то так лет'іт / ік б'ур'а / ни зна'їу / їек ішло д'ал'ше / але їа спамн'іт'аласе / ік уж'є з'їїхала ўдол'їну / гаи т'амки до м'єне д'їшло / ч'о їа с'їжу на леду / отак'є з м'ойім х'о́ж'ін'ім / ч'ўїте / так б'орзо смих з'їїхала / іт би рас ф'їўкнуў / іт би рас с пушки стр'їліў.*

ІК (ЇК) БИ (ХТОС) РУКО́В ВИДВЕРНУ́В (ВИДВЕРНУ́ЛО) – про покращення стану, самопочуття когось: *В'їпила тот порош'ок / шо їіс д'ала / і м'ін'ї їїт би рукоў видверну́ло / н'їц ни ч'ўїу / шоб'і т'їгло ў поп'ерец'ї; Ўзнала праўду / таї м'ін'ї їїт би хтос рукоў видвернуў т:у гр'ізоту / на'в'іт' ни д'умаїу за пуст'є / а р'ан'че їа но́ч'ами ни могл'а се ўтихом'їрити / м'їс'ц'а соб'ї ни наход'їла / а теп'єрки сп'їу / ік уб'їта.*

ІК (ЇК) БИ ТО (КОБ'ІБИТО) МОЧ'І (ЗМОЧ'І) – якби могли (змогли): *О: / їїк би то моч'ї / а д'є ми г'он':ї се с'т'їгнути?; Зим'а л'ўтила / вод'а ў кирн'їци так ум'їл'їла / шо п'утнеў по дну шк'р'єпч'їш / х'їб'а би з р'їк'ї нос'їли / але іт би то моч'ї с п'ут'н'ами ў горн'ї п'їєлитисе? / а стар'ш'а л'удина цис'є ни г'он':а; О'с'ін' уж'є д'обре дай'єц':є в'їд'їти / ї коб'їбито змоч'ї до Покр'ови б'їрше м'єнче прику́татисе / бо б'аба ўрас нага́дувала / шо понадв'їр'у ї на гор'од'ї ўс'о мус зр'об'їти до Покр'ови / бо ўна ўже с'н'їгом д'єколи л'акома погринд'з'їти.*

ІК (ЇК) БИ Я БУВ В'ІНЕН (В'ІДЕН) ШОШ КОМУ́С (ІГ БИХ ЗАВИН'ІВ П'ЄРЕТ (П'ЄРЕТЬ) К'ІМОС) – викор., коли мовець наголошує: *“Я нікому нічим не зобов'язаний і ні перед ким не буду запобігати”:* *Та їа їім помог'аїу / х'о́жу сид'їти з дит'їноў / а ўни так п'ураво д'їўїуц':є / іт би їа їім б'ўла шош в'їн':а; Та їа н'їк'ому н'їч'о ни в'їден / а ўни так себ'є вед'ут / іт би їа ч'ємос завин'їў п'єред н'їми; Вас'ўта гов'ори / але склес' / а Мар'їка лиш Сл'аваїсу / так / іт би їа їім буў шош в'їден / їа од'їн од'н'їс'к'ї рас уз'єў д'їўку ў д'анец / а стар'а соб'ї в'їмудрувала / шо ўни ни пр'отїў вес'їл'а / та роб'їт соб'ї / але їа тут до ч'о́го?*

ІК (ЇК) БОМБА – великий; сильний; товстий: *К'урка так'а / їїк б'омба / к'о́жда по шт'їри к'їл'ї / то їе шо пидоїм'їти; Сп'оч'єтку заgrim'їло / а пот'ому ік г'єхнуло / то т'ак' ік б'омба / д'умала смих / шо грим п'єрет' х'ати ў шош уд'єрїў / бо ўс'о на пол'їци задриж'їло; Ж'їнка так'а / ік б'омба / ік*

с'їла м'їн'ї на табóрик / то ч'ут' ни ўломїла / А ч'о ўїс давала на табóрик? / наї на лавицу с'їдаїї.

ІК (ЇК) ВИД НАПАСТИ (ДАТИ, ЗРОБИТИ, ПОЗИЧТИ, ПОМОЧІ ТА ІН.) – будь-як, а не ретельно виконати щось: Дáли / áле ік вид напáсти / об'їц'эли / шо ўд'їл'ут фасул' / абéс ни купувáла / ў нас ўе лопаткóве нас'їн'ї / а дивїсе / к'їл'ко тўтки / ни бїрше / ік ниў пагáрика / тўтки / ік посади́ти / то на пáру ўїмо́к / мої / а ч'о ўїсте́ об'їц'эли?

ІК (ЇК) ВСТÉКЛИЙ (ОСТÉКЛИЙ) – зруб., перен., про того, хто не контролює свої дії; розлючений: М'їхáло б'їх / ік остéклиї / ўа заговори́ла / áле вин / в'їд'ї / ни ч'уў і вигл'їдало / шо ни вид'їў менé / с пáлицеў б'їх / аг'їмої / кудá ўїго понéсло?; Абéс знáла / ти ста́ла ўїму́ на мозїл' / ўгадала / ік'ї вин маїї повертўнки / тогó но́сиц:е / ік остéклиї / ўїк тўч'а / нáв'їт' при мїн'ї ни ўмн'ék.

ІК (ЇК) ВУЇНА (ВУЇКО) – про молоду людину, одягнену так, як старша, іноді без смаку: Мар'ї / ти кудá така́ їдеш? / аг'ї / та ўа / бигме́ / тебе́ ни пизна́ла / ў циї кўрцї'ї ї спин:їци така́ ўїс / ік вуїна / і то дéкотр'ї вуїні ўм'їўт виштрамуватисе ш'ї краш:е / ўїк д'їўкі; Мої / хлóпец / а ў такіх рéїїтках / ік вуїко Мі́тро гентáм ходїў / ч'эсто вуїко малорожéнцкїї / Бабо́ / та це тепéрки страшно́ мо́дно; Ўа самá віжу́ / шо н'їїéко се зибрáла / тák'їк вуїна / áле наї вибач'éїут / ік хтос уздрїт / ўа мус'у бóрзо б'їч'ї / до́ки д'їти ни поўставáли / ўа ма́хом.

ІК (ЇК) ГАРМО́ШКА (БУ́ТИ ГАРМО́ШКОВ) – розтягнутий, який втратив попередню форму: Сві́дер се знїш'їў / стаў / ік гармо́шка / кудá такé ўберáти?; Ік шош з убéр'ї се рост'їгло́ / то каўт / шо ўно такé / ік гармо́шка / а мо́жут сказа́ти / ік фелéта / це ік шош ни по то́б'ї ста́ло; Гаї дивїсе / ік ўа схўдну на пїет' к'їл' / то по мїн'ї бўде вітко? / н'ї / а ўїк на бїрше / то бўду / ўїк гармо́шка; Цис'á жїнка ни бўла гармо́шкоў / бо ўїк би дўже схўдла / то шкїра би звисáла / а цéго нимá.

ІК (ЇК) ГЎМА – про їжу, яка втрачає їстівні властивості: Дé ц:е хл'їп' / вин такїї / ўїк гўма / це ни т:о / шо ма́ма гентáм пеклá / гет ни т:о; Зáрас ни ўїм бўлку / с'в'їжїї хл'їп / вин такїї / ўїт гўма / отакїї / шо ни пїт:рїмуї здорóўїї / а шкóди ўїму́ / відиш / а дéхто л'уби такé; Сир ни дўже ўдаўсе / такїї / ік гўма / колó нéго трéба нат'їгáтисе / шобї глигну́ти; Купїў ўїс пом'їдóри / алé шо / ўни так'ї / ўїт гўма / ї ни пáхнут пом'їдóрами / на смак ч'эсто травá / і шо с цим робїти?

ІК (ІК) ДАВ БОХ ДІТИ, (ТО) ДАСТ І НА ДІТИ – вислів виражає надію, сподівання на розв'язання життєвих проблем: *Йі́ленко / лиш ни журі́се і наперéт ни гризі́се / даў Бох д'і́ти / даст і на д'і́ти / так бу́ло / йе і́ буде / абéс запамн'і́тала / віку́тайіи і ц:е / Бох до́брий.*

ІК (ІК) ДАМ (ВМАСТІ́Ю, ВРІ́ЖУ), ТО СВОЇ́ КЛОНЦАКІ́ (КЛОНЦА́ЧИ, ГНИЛКІ́) НИ ПОЗБЕРА́ЙШІ (ТО ТРИ РА́ЗИ ПЕРЕКІ́ЦНÉССЕ) – згруб., погроза вдарити, набити кого-небудь: *Попро́буї ш'і хот' сло́во сказа́ти / йа терп'і́ти ни бу́ду / йік дам / то сво́йї клонцач'і́ ни позбера́йіш / йа тебе́ виду́ч'у пр'іж'іч'кува́тисе; Ти / ш'а́тане / ти ч'о ма́лого переб'і́га́йіш? / ч'о ў не́го грóш'і видбера́йіш? / йа се ни поді́їш'у / ч'і́ ти / йа йік тоб'і́ дам / то три ра́зи переки́цнэ:е / забу́деш / куда́ тхат'і́ йти.*

ІК (ІК) ДУТКІ́ – товсті, спухлі (про ноги): *Мої́ / роб'і́т шош / ад'і́ ік'і́ ў ба́би но́ги / спухлі́ / ік дуткі́ / мас'т'у́ оцéў ма́стеў / шо М'і́ц'а да́ла / а то н'іч'о́ ни помога́йі; Ік ході́ла смих з ма́лім / то но́ги так спуха́ли / шо ставали́ / йік дуткі́; Но́ги ў Мар'і́ч'ки ўже́ так'і́ / йік дуткі́ / а ўна бере́ путен'кі́ таї́ іде́ полива́ти / ка́же / ік ни поли́йу / то н'іц' н'іч'о́ з горóду ни бу́де / а то ведéрц'а т'ішк'і́ / і́ такі́ми нога́ми тре: перебера́ти / то йа ни віде́рж'і́ла і́ сама́ ўс'о йі́ зробі́ла / ў само́йі ни поли́то / а йі́ мус'і́ла помоч'і́ / бо ни го́н:а бу́ла на н'у се диві́ти / таї́ ш'і т:о / шо ў не́йі з оч'éма зле́ / ді́хати де́коли ни да́йе / и:ї́ / би Бох боро́ніў вит тако́го.*

ІКÉ І́ХАЛО, ТАКÉ ЗДІ́БАЛО – те саме, що ДВА́ ЧЬО́БОТИ – ПА́РА: *Шо вин / а шо ўна / іке́ йі́хало / таке́ зді́бало / Н'і́ / мин'і́ вигл'і́да́йі / шо вин мн'éкш нату́ру ма́йі / та́мки бі́рше ўна заво́ди.*

ІКÉ КОРІ́НІ, ТАКÉ Й НАСІ́НІ – про дітей, схожих на батьків у всьому, хорошому й поганому: *Іке́ кор'і́н'і / таке́ і́ нас'і́н'і / йі́го та́то тако́ш буў злод'і́кува́тиї́ / то шо хот'і́ти вит не́го?*

ІК (ІК) ЗА́ЙЦ ВИД ЛІ́СА (ВИД ВО́ВКА) – дуже швидко бігти, втікати: *Йа зробі́ў буў шкóду / пробі́ў цвіч'ком д'éдеви капел'у́х / то ік вин кудáс хот'і́ў і́ті і́ ўз'еў у ру́ки тот капел'у́х / то йа так шво́ркнуў йі́м'у спéред' оч'éї́ / ік за́йіц вид лі́са / до полун':а сид'і́ў у корч'а́х; У ба́йка́х воўч'і́к та́кії ч'éмниї́ / н'іко́го і́ лабоў ни кинé / а ба́ба м'і́н'і́ ка́же / шо йа та́кії зас'м'і́лії́ / і́т за́йіц / і́ так т'і́кайу вид л'óхи / ік за́йіц вид воўка́ / а йа сказа́ў / шо воўка́ н'іц' се ни бо́йу і́ н'іко́ли се ни збо́йу / а л'óха та́ка́ / шо на пиў куч'і́ / і́ ш'і́ до то́го ро́хкайі́ / а гук ма́йі та́кії́ / ік коно́ўку / то л'і́тше та́ку на́пас'т' обмина́ти.*

ІК (ІК) ЗАЧЬНІШ ЗАДЇМУВАТИСЯ (РОЗДЇМУВАТИСЯ, РОЗГЇДУВАТИ), ТО ДНА НИ ВІТКО – думки про щось, розв'язання якогось питання можуть тягнутися безкінечно: *Оц:é / шо смих розказáу / сверліт мин'і ў голов'і / ік свёрлик / дэколи шош загутаўсе таі от'ік забуў / а потóму зноў се зач'інаіі / Та бо то / Васі / ни лиш з ва́ми такé / то ік шош зач'неш розгáдувати / то дна ни вітко / дру́га гáтка перебиваіі / а ц':а зноў л'ізе / і ч'олов'ік зач'інаіі моцувáтисе з неў / зноў роздѹмувати / а йек би тотó вийшло / іг би отáк буў зробіў ци отáк? / відите / то так ч'олов'ікови йе.*

ІКІЙ В О́ЧІ, ТАКІЙ ПОЗАО́ЧІ – завжди справедливий і об'єктивний: *Твойў ба́бу / Мару́с'ко / ўс'і фаліли / казáли / шо дѹже робітна і сліўна жінка / ўна н'іко́ли ни ма́ла н'іі́еких бр'іхóн' / н'іко́му н'іі́екоіі кривди ни зробіла / ўна н'іко́го ни опсѹд'увала / а йік шош ма́ла на душі / від'іла ікес зло ци нипра́ѹду / то казáла крїѹдникови ў лице / і вин ц'і́хо сид'іў / бо знаў / шо іка́ уна́ ў óч'і / такá і позаóч'і / ні ў óч'і одно́ / а позаóч'і / дру́ге / і йіг би бѹло ікес пра́во / то і за не́го постóйі / ікшо́ вин ни віден.*

ІКІЙ ГЇРСКИЙ? – лаял., хто (що)?: *Ікіі гѹрскіі пороскидаў трач'ен'і? / ко́му ўно заваж'ело?; Ікіі гѹрскіі вас судá прин'іс? / ма́ло ма́йу кло́потиў / то ш'і вас бракува́ло?; Ікіі гѹрскіі з ва́ми?*

ІКІЙ ДО ЇДІ, ТАКІЙ ДО РОБО́ТИ – добре харчування надає людині сили, здоров'я, а отже, можливість виконувати різну роботу, зокрема й ту, яка вимагає витривалості, великих фізичних зусиль: *Йіш / Іва́нку / наі подіўйсе / ікіі йіс до робóти / на к'і́л'ко ден'ок тебе́ ўз'ети́ / бо ти зна́йіш / йек ка́жут / ікіі до йіди́ / такіі до робóти.*

ІКІЙ ЗАФА́ЙНИЙ, ТАКІЙ ЗАДУРНІЙ – ірон., про невідповідність іноді зовнішнього вигляду людини і її розумових здібностей: *Йе шо фа́йніі і до то́го розѹмніі / áле йе і дру́ге / хтос такіі / йік намал'óваниі / а ў голов'і пу́сто / це йа бїрше про жинóк каў / Пок'і́на нён'а за таку́ казáла / іка́ зафа́йна / такá задурна́ / áле ко́мус і такé се ўдайé / ни ўс'і хóч'ут рузѹмноіі / голоўне́ / би фа́йна / і ч'ем фа́йн'іш':а / тим л'і́тше / о / наі у голов'і в'ітрі́ в'іўут / то пу́сте́ / вартне́ тотó / шо ни гóден на н'у надиві́тисе / ану́ / Вас'у́ / скаж'і́т пра́ѹду / хот'іли бѣсте таку́ нев'і́стку? / ма́ли бѣсте на ко́го диві́тисе.*

ІКІЙ (ТАКІЙ) ФА́ЙНИЙ, ШО НИ ГÓДЕН РОЗКАЗА́ТИ (ШО НИ РОСКАЗА́В БИ) – дуже гарний: *Йої́ / ік'і́ фа́йн'і дош':і сегóн:е пишлі́*

/ шо ни розказаў бих; Іка́ фа́йна ха́та / шо ни го́ден розказа́ти / о́ч'і мойі́ тако́го ни ви́д'іли; Іка́ фа́йна у Іва́на д'і́ўка / шо ни го́ден розказа́ти / йік намал'о́вана / лиш н'і́ўро́ку; Іка́ фа́йна з Йі́лэні та́зді́н'а / шо т:а де: / ни го́ден розказа́ти / на ўсі́ Т'у́діў тако́йі німа́ / йік мойа́ дон'ка́ / а мо́же / і на ўсі́ Ко́сиў / Ву́іно / ви ш'і Ви́жні́цу забу́ли / та́меч'и тако́ш йе та́зді́н'і.

ІКІЙ ЧЬОРТ (ДІТТЬО, ДІТЬКО)? – згруб., вислів ужив. для вираження незадоволення кимось (чимось), чиймись діями, вчинками: *Ікі́й ч'орт йі́го тудá пон'і́с? / н'іхто́ ни клі́каў / а він пишоў / та́й тепе́р ад'і шо / То / ві́тко / так ма́ло бу́ти / Іва́н'ч'іку / так ма́ло бу́ти.*

ІК (ІК) ІКЭС НИШЭСТИ НА МЕНЕ (НА МОЮ ГОЛУ ТА ІН.) – про негативну оцінку свого стану чи кого-небудь: *Це ік ікэс ниш'эс'т'і на мене / іду і дру́гі рас печ'ўсе на то́му само́му / ста́йў на т':і сам'і́ гребл'і; То йік ікэс ниш'эс'т'і на Паўл'і́ну / ч'олов'і́к уме́р / а диві́се / шо і дон'ка́ т'е́шко засла́бла; Сего́року на мойу́ голу́ одно́ за о́дним ва́ліц:е / пос'л'і́н:е / це т:о / шо свин'а́ ч'ут' ни здо́хла / ік ікэс ниш'эс'т'і / ікас на́пас'т' / напра́ўду.*

ІК (ІК) КАПУСТА – про того, хто одягнув занадто багато одяжі: *Ву́іна на́в'іт' ул'і́т'і / ход' би і́ка бу́ла го́р'іч' / пиді́эзуваласе фу́сткоў / бо ка́зала / шо йік у са́мі́ спін:і́ци / то йі́ пид:ува́йі / то́го ўрас так вигл'і́дала / йік ка́пу́ста / а йа ма́лоў н'і́йе́к ни мо́гла зро́зум'і́ти / ч'о одні́ ву́іні хо́д'ут спла́сл'і / а дру́г'і так'і зро́коше́н'і / вит іко́йі фу́стки то залэ́жи? / і ци йа йі́к ві́росту / потра́фіў на та́ку / шо ни зро́би з мене ко́піцу.*

ІК (ІК) КІМАК – без належної, на думку мовця, форми; товстий: *То ни су́кн'а / а к'іма́к / ві́фрасу́; Во́лоси ў не́йі фа́йн'і / кі́ска та́ка / ік м'і́ кула́к / а ти ви́диши / шо він у мене́ ни йе ма́ле́н'кі́ / йа з рука́ми ў д'е́ду се ўда́ла / а ўна шош та́ке з:а́ду на голо́в'і́ зробі́ла / ік к'іма́к / ік во́ро́н'іч'е гн'і́здó; У Васи́ліні ни ві́тко / де та́л'і́а / де се к'і́н'ч'е́йут плéч'і / поста́ва та́ка / йік ве́лікі́ к'іма́к / ік м'і́шо́к / на́бі́тиі́ кло́ч'ім / Ну та йа / л'ўбо́ч'ко л'ўба́ / скаў / шо і ми ни набо́гато́ кра́ш':і / ану́ на́йко / ік меш се пере́бера́ти / то подиві́се ў дзе́р'кало / а то́гді́ озмі́ ч'о́рне улу́фко та́й познач'е́ / де ў те́бе та́л'і́а / ска́жеши / оту́тки на́й бу́де та́л'і́а.*

ІК (ІК) КОЛЕСО – дуже великий: *Спеклі́ два ко́лач'і́ / а́ле так'і́ / ік ко́леса; М'і́с'іц' се ві́коти́ў та́кі́ / ік ко́лесо ви́д ве́ліко́йі фі́ри / і ста́ло ві́тко / йік уде́н' / Лиш т:о / шо він ікі́йс ч'і́рвон'а́сті́ / ві́тко / шо на*

зм'їну погóди; Лич'кó дримн'ен'ке / а коўткі так'ї / їік колéса / то ниду́же фа́йно.

ІК (ЇК) КОПИЦЯ – про повну жінку: *Отáк з ногі на нóгу / повóлен'ки / сўне / ік стреп'їхáта копи́ц'я / їку зле ўтрамбува́ли.*

ІК (ЇК) КЎРИ (КУРÉТА) ПОЛОВИКА́ – дуже боятися: *Фед'ó ўрас хóди / ік мрáка / мойї д'їти їігó так бойу́ц'е / ік кур'éта полови́ка / вин їім сло́ва погáного ни сказа́ў / рас нáв'їт' грушо́к хот'їў да́ти / клі́каў / а ўни зач'éли т'їкáти / каў / шо бойу́ц'е / а вин нисогі́ришиї / áле / ві́дите / лицé ікéс затéмнене / н'їкóли ни питс'м'їхнене / тогó вигл'їда́йї пужлі́ве.*

ІК (ЇК) ЛÁВИЦЯ – про рівну, гладку поверхню чо́гось: *У нас ремо́нтуї́ут до́рогу / ни їімкі засипа́йут / а рóбї́ут / ік се налэ́жи / ўс'о ве́рхне збера́йут / перемéлуї́ут і нáново уклада́йут / то рóбїї́ таку́ риўн'ен'ку ї гладе́н'ку до́рогу / їік лáвицу / сегóн'е ч'éмос ч'óрним / та́кім / ік дéхот' / кóло мэне залива́ли / то їік приї́деш на́рик / у́же маши́ни ни му́т гупати ў її́мі / ти нáв'їт' ни меш ч'ўти / їек уні́ її́дут; Таке́ подв'ї́р'ї / їік лáвиц'я / буркóван'а ў́же нима́ / ўс'о риўн'ен'ке / фа́йне / зац'їментóвано наўкру́х хáти / кóло кирні́ц'ї / а пид ві́кнами дес на два кро́ки цисé зрóблено / по кра́йáх ч'їч'кї / а за ні́ми траві́ч'ка / ві́д'їла / шо отáўка ски́дана / а ў́же гаи́ там / горóт / і то поздо́ўш / пéрет' фасу́л'ами / ч'їч'кї тако́ш поса́жен'ї / ч'орнобрі́ўц'ї / руж'ї / майóри / а пові́д бе́рега со́н'їшники / то хто ни ї́де двóд'ї / се з:ера́йї / бо то дў́же її́літ подв'ї́р'ї.*

ІК (ЇК) ЛЬÓХА (ЛЬÓШКА) – знев., зруб., товстий (товстенький): *Йої́ / та то грим д'ї́ўка / та́ка зафа́йна / ік ву́їнина л'óха / лиш т:о / шо ни рóхкайї́ / И:ї́ / устида́ўсе бес та́ке говори́ти / А ви бестé се ўстида́ли соб'ї́ нев'їсто́к витиш'кувати / їа сам на́їду когó м'їн'ї́ тре́ба; Таку́ її́сте ш:ї́ли спин:ї́цу / шо їа ў ниї́ / ік л'óха / отáк іг би л'ї́гла / то лу́шка би ни ві́тко б́уло / а з:áду їі́к подиві́тисе / то ніш:е плеч' та́к вигл'їда́йї / іг би поў́н'ї бисáги при́клаў / áбо їі́к дв'ї́ подус'ц'ї метрі́ўц'ї при́лініў.*

ІК (ЇК) МАРМУЛЯ́ДА – дуже густий, солодкий, солодко-кислуватий; темного кольору та ін.: *Шó їі́с зварі́ла? / ч'ó ўно та́ке густé / ік мармул'áда? / де ц:е до́бре на сла́бїї́ жолу́док? / їа бих зў́пки легóн'койї́ з':їў / а ни тако́го; Ої́ шо до́бре / та цис'ї́ к'їстéч'ка та́к'ї солóтк'ї / ік мармул'áда / в'їд'ї́ / ўсереді́н'ї тикї́ покла́ли мармул'áтку / бо ч'ўти / шо неў па́хне.*

ІК (ЇК) НА СВІТІЙ ВЕЧІР – про велику кількість і різноманіття страв, якими заповнений стіл: *Тіл'ко йіс усéго понакладала / шо так / ік на С'в'ітії Вéч'ір; Ус'éкого знéсли / ад'і на стол'і / ік на С'в'ітії Вéч'ір / а де вин / сарáку / гóден йісти?; Ви се зр'іхтува́ли / іг би то ни знáти / шо бу́ло і ни знáти / ік'і гóс'т'і ма́ли би при́тї / бигме́ / та́к'ік на С'в'ітії Вéч'р / та коло́ цéго мош па́ру дн'іу байува́ти / ми х'іба се лішемо ў вас з на три дни / шкода́ такé ўтрач'éти.*

ІК (ЇК) НА ХРАМ – багато (зварено, приготовлено): *Студ'інцү́ йе тіл'ко / йік на храм / і шо йа тепéрен'ки ма́йу з ним робі́ти? / хто тіл'ко гóден з':істи?; Ў нед'іл'у нава́р'уйут / ік на храм / а йа каў прит:ина́йте йіду́ / бо ўже йісте́ ста́ли ші́ри'і / йік до́ўш'і.*

ІК (ЇК) НИ ТІ БІДУ́, ТО ВНА ТЕБЕ́ ЗДОГО́НИ – лихо постійно переслідує людину в житті, і вона повинна бути готова долати труднощі: *Б'іди се ни попуска́йут ч'олов'і́ка / абї́ вин шо́ робі́ў / без них се ни опхóди / Та так / ік ни тї́ б'іду́ / то ўна́ тебе́ здого́ни / бо інчо́її до́роги ни́ма / Йо́ / до́бре ка́жете / опхидно́її до́роги ни́ма / абї́ ч'олов'і́к мих кудáс утеч'і́ / питї́ ў дру́гїй бик / цéго ни́ма.*

ІК (ЇК) НИЧЬВА́ЛИЙ – занадто млявий; той, у поведінці кого не виявляються притаманні певному виду позитивні ознаки: *Кур'і́ ході́ло / ік нич'ва́ле / бі́риш'і́ кур'ета́ йі́го дэ́обали / кліч'ка́ тако́ш йі́го доу́бала / ўно́ т'іка́ло / а потóму зноў за ні́ми б'і́гло і хот'і́ло ра́зом спац'ірува́ти; Ни ві́спаласе́ / та́ї хóжу / йі́к нич'ва́ла / йі́г би м'ін'і́ м'і́х на го́лу ўпаў.*

ІКО́ГО (ЙКО́ГО) ДІ́ТТЯ (ДІ́ТЬКА)? – вульг., чо́го?: *Мої́ / ч'олов'і́ч'і́ / ти і́ко́го д'і́т':а ту́теч'ки шука́йїш? / ти шош за́губи́ў на мо́му подв'і́р'у?; Іко́го д'і́т':а ві́ц'кайїш м'ін'і́ хату́? / а́бо ту́да / а́бо су́да; А вин і́ко́го д'і́т':а йшо́ў боро́ніти пї́йн'ух? / ш'і́ ни так мих диста́ти / до́бре / шо на ме́нчому об'і́шлóсе / вин шо́ / сегóн'ішні́?*

ІКО́Ї (ЙКО́Ї) БІ́ДІ? – знев., згруб., чо́го?; чо́го то́бі?; чо́му?: *Лиши́ дитї́ну / іко́її б'і́ді з не́її хóч'їш?; Іко́її б'і́ді судá ходи́ш? / ни ві́диш / шо ту́тки ско́пано / іді́ крайéм; Ч'о́ верну́се? / іко́її б'і́ді хóч'їш?; Мар'і́ / шо ти ту́тки ні́пайїш? / іко́її б'і́ді шука́йїш?; Ни зна́йу / іко́її б'і́ді мене́ ту́да понéсло / н'іко́ли смих ни йшла́ тоў до́ро́гоў / цес одéн рас / і то ма́йїш.*

ІКО́Ї (ЙКО́Ї) БО́ЛІ? – те саме, що ІКО́Ї БІ́ДІ: *Іко́її бо́ли ту́тки ні́пайїш? / шука́ї у хорóмах / та́мки йіс се розберáла / диві́се ко́ло*

воўн'ёнкі / отам булі дв'і мал'і фўс'ц'і; Іко́йі боли́ хоч'іш? / іа ў пазус'і твайу сороч'ку ни дэ́ржу / шука́й тамкі / де йіс ноч'уваў.

ІКО́Ї БУ́ДЕ, ТАКО́Ї НАЙ ІДЕ́ – буде як буде: *Іко́йі бу́де / тако́йі на́й у́жэ́ і́де / іа цим ни гризу́се / оц:э́ ба́бине бу́де / а тутки бу́демо ўпор'ітко́вувати / йек моч'і / Мару́н'ко / до́бре ка́жеш.*

ІКО́Ї (ЙКО́Ї) ГУ́РСКОЇ МА́МИ? (ШО ЗА ГУ́РСКА МА́МА?) – лайл., яко́го чорта?; яко́й чортово́й матери́?; чо́го?; чо́му? та ін.: *Ма́ри м'і́н'і с ха́ти / іко́йі гу́рско́й ма́ми прійшо́ў? / ци то́б'і жы́т'е на́дойло́?; Шо за гу́рска ма́ма? / ч'о ў ха́т'і та́кі рэ́вах?; Шо за гу́рска ма́ма? / ч'о м'і́н'і ў оч'э́х се дво́йіт?; А вин іко́йі гу́рско́й ма́ми ту́да по́вертаў?*

ІКО́Ї (ТОГДІ, ПОТО́МУ) ЗАСПІВА́ЙШ (МЕШ СПІВА́ТИ) – як будеш д'я́ти, що скажеш: *До́бре гова́рiти / ік ти найі́дени́ / ў те́пл'і / а іко́йі ти зас'н'іва́йіш / ік це́го ўсе́го ни бу́де?; Це ти те́перки так ка́жеш / а іа хот'і́ла бих ви́д'іти / іко́йі ти зас'н'іва́йіш / ік д'і́ти віро́стут і ни ду́же схоч'ут те́бе слуха́ти? / оц:э́ ме́не інтэ́ресу́йі?*

ІКО́Ї (ЙКО́Ї) ХОЛС́РИ? – те саме, що ІКО́Ї БІДІ́: *Іко́йі хол'э́ри пріпе́рсе ў та́кі ч'ес? / поді́вісе на дзiга́рок / котра́ годі́на? / то́б'і шо? / ло́йу ў голо́в'і браку́йі?*

ІК (І́К) НИ ВТВО́РЭ́В І́С О́ЧІ, ТО МУС (МУ́СИШ) УТВО́РЕ́ТИ МОШЭ́НКУ (БРІХТА́ШКУ, ПУЛЯ́РЕЦ) – неважні́сть при поку́пці чо́го-небу́дзь спрочі́нюе ма́рне витра́чання гро́шей: *Ота́к / Ула́ц'ку / ік ни ўтво́р'е́ў іі́с о́ч'і / ік ни диві́ўсе / шо купу́йіш / то ўтво́р'е́й моше́нку / абэ́с цисэ́ соб'і́ запамн'і́таў / абэ́с пото́му ни ска́ржу́се / шо то́б'і шош ни т:о пiтсу́нули / ма́йіш о́ч'і / диві́се; Кі́л'ко та́ко́го йе́ / йі́к ни ўтво́р'е́ў іі́с о́ч'і / то му́с'іў утво́р'е́ти моше́нку / уна́ / сара́ка / ма́йі за ўс'о се росплат'ува́ти; То / Йі́ла / а́бо а́бо / а́бо ти ўтво́р'е́йіш / пролу́п'іу́йіш о́ч'і і́ діві́с:е / ци то́ йе т:о / шо хот'і́ў іі́с / а́бо се ква́пш / уз'е́ў шо ўз'е́ў / а́ле за т:о фа́іно ўтво́р'е́йіш бр'іхта́шку / і то ни рас / до́ки ўна ни сто́нкне.*

ІК (І́К) ОНУ́ЧЯ (УНУ́ЧЯ) – брудний, старий, пом'я́тий: *Йо́ / у Т'уде́в'і так каў́т / ад'і́ оцэ́с фарту́х / та вин у́жэ́ та́кі / йі́к ону́ч'а / іа йі́го ни ўбе́ра́йу / а́ле ві́жмака́ла / бо хоч'у на шма́ти пу́сты́ти / вин ста́ры / л'інта́ві / гет нифа́йні / а ш':е / ік шош пок'і́мач'іне / то мо́жгут сказа́ти / йі́к ону́ч'а / а́ле бі́рше за бру́днэ́ / ста́рэ каў́т / та́ке ўно́ / шо ў́же у́ст'іт у́бе́ра́ти / бо йе́к бес ни со́коти́ў ону́ч'і / а ўні ўс'о одно́ зама́с'т'у́йуц:е / та́й к'і́мач'уц:е / в'іде́ў / вит це́го і́ пшл́о / шо л'у́де так каў́т.*

ІКОС (ЙКОС, ІКОСТО, ЙКОСТО) – ялось, одного разу; нещодавно: *Ікосто іду ўноч'е і віжду ў Терэб'іж'ах с'в'ітелко ікес / мален'ке такé / кóтиц:е соб'і ўдоліну; Ікосто йіхали с Кóсова / то йа ййі від'іла / уна з унукоў була; Іду йа ікос у сутка́х / діўйусе / а Йілак з Йілач'эоў стоўт пéрет' хáти і шош се роздиўйейіут / то такé / гэіби шкіра овéч'а / йа заговори́ла до них / таі каў / а шо ви такé се роздиўйейіите? / кужу́х метé ші́ти? / ота́к пожертувáла / а ўни се здиві́ли і каўт / а то за ікіі кужу́х ви ка́жете? / йа се придиўйейіу / а ў них у рука́х н'іч'о нима́ / аг'імо́ / та лишéн' шо б́уло / дé ўно се д'іло? / і шо би ви / Йіленко / на цисé сказа́ли? / то ўже буў пидвеч'ір / алé йа дóбре від'іла / шо ўни держ'э́ли / таі отакé / ни гóн:а смих видуч'э́ра до сэбе при́тні / шó т:о / верé / могло́ б́ути?; Від'іла ікос Л'он'у М'іс'ову / шош уна́ дўже подáласе / ци ни слабá?; М'ін'і ікос се ни хот'іло йти / ни зна́йу / ч'о / се нихот'іло / і ўс'о; Лес'о ікос казаў / шо ма́йі фáйн'і ш':эпи / мих би се под'ілі́ти / алé ми ни йшли́ / таі на цéму се лиші́ло; М'ін'і ікóс ни випадáло се видн'экувати; Фед'о роска́зуваў / шо ікосто від'іў ва́шу Мар'іч'ку / у Ч'ірніўц'ах на ву́лиці здибаў; Бу́ли ікосто уні ў нас / в'ід'і / на Івана́ / бо д'эд'а Іван / таі йа від'іла тóго хлопч'іш'а / дóста фáйніі / тикі́ дóста / вин у ма́мину фам'іл'і́у пишóў; Ікосто пишлá бу́ла дгóр'і / се верта́йу / а ўна ш ч'ўрка́ла води́ берé / таі слóво пó слóву / і ўна м'ін'і зач'э́ла роска́зувати / шо ўна / сарáка / сегóл'іта попа́ціла / то на́й Бох боро́ни ко́ждого; Жит'é у них ікосто ни так ідé / йіт би ма́ло йти.*

ІК (ІК) ПÁНЯ – гарна, доглянута; та, яка не працюе: *Іг дон'ка́ ма́ла роді́ти / то Анд́р'іі пойі́хаў буў тудá / то дóста делéко / гаи́ш за Кі́йівом / то ік вин при́йіхаў / йігó д ни́ ни пу́стіли / бо то ни во́л'но б́уло / вин лиш у ви́кно́ йіі уздр'іў / потóму роска́зуваў / шо ўна така́ фáйна / попрáўлена / йік пán'а / у ви́кн'і держ'э́ла диті́ну і ра́да бу́ла / шо за н'у ни забу́ли і у такі́й с'в'іт йі́хали; Сиді́т / ік пán'а / та лиш рóскази ўс'ім роздайé; Спац'іру́йі / ік пán'а / віўберана́ / кўч'ір'і гаи́ш по плéч'і віс'ут / ч'ереві́ки на кóрках / ч'э́сто пán'а / ни ска́жеш / шо ўна с Т'уде́ва; Хóди на бéрех с парасóл'коў / йік ч'ірнове́цка старá пán'а / та ў нас у сел'і́ / йік спéка / н'іхтó парасóл'у ни берé / парасóл'а вид дош':у́ / а ц':а соб'і сво́йі прі́тиси ма́йі.*

ІК (ІК) ПАРШІ́ВЕ КÓТІ – про когось, на думку мовця, втомленого, виснаженого, негарного: *Таки́й / ік парші́ве кóт'і / мо́же / кому́с так'і ўдайўц:е / а м'ін'і́ / н'і; Така́ худá / зголо́жéна / ік парші́ве кóт'і / Мо́же /*

слаба́? / Ц:е мо́же бу́ти / бо тепе́рен'ки го́лоду нима́ / а сла́б'іс'т' ни дівиц:е на роки́ ї н'іко́му фа́йности ни дода́йе.

ІК (ЇК) ПОМІЯМИ ОБЛІТИЙ – почуватися ображеним, скривдженим, приниженим, коли людина зазнає від когось впливу “словесного бруду”: *А йа сто́йу́ / ік помі́ями облі́тиї́ / мене́ йїт би зац'іпи́ло / ні би ти́ ба́б'і ха́уку закрі́ти / та де: / йа сто́йу́ / ік ба́ран / та́ї діу́йу́се.*

ІК (ЇК) ПРІРВА (ІК (ЇК) У ПРІРВУ) – бездонний, безмірний (зникати безслідно): *Та вин / ік прі́рва / йіди́ би се ни доста́ч'іу́ / бигме́ / Ну та ік смаку́йї / на́й йїст; С пійн'у́гоу́ ни догараздуйи́ш / ўс'о їде / ік у прі́рву; Хто ту́тки се до́роби? / грóшики лет'у́т / ік у прі́рву / а де́ йїх тїл'ко ўз'е́ти? / Одо́к'і́ / будо́ва так се ма́йї́ / ч'олов'і́к розрахо́вуйї на одно́ / йїму́ вигл'іда́йї / шо це́го до́ста / а то тре: ш'е / ік ма́й піу́рас то́го / шо́ вин ма́йї́ ў пул'а́рци / або́ тикі́ ш':е ўрас так.*

ІКРА́С – присл., якраз: *Ікра́с л'у́де с це́р'кви зач'е́ли виходи́ти; То́ бу́ло по Іва́н'ї / ікра́с на дру́гий ден'; Ікра́с йа куле́шку зварі́ла / с капу́стоу́ мете́ йїсти́ / і ш'ї по кава́л'ч'їку бу́женіч'ки ўруба́йу / га́й ход'їт у ха́ту; Ўроді́ла хло́пц'а ікра́с на самі́й С'в'їті́й Вeч'їр.*

І КРІШКИ НИ БУ́ЛО (НИ МА́ТИ) В РО́ТІ – хтось нічого не їв: *Уже́ полун:е / а ў мене́ ї кри́шки ни бу́ло ў ро́т'ї; Мої́ / шо́ би / вере́ / ми з':їли? / ў мене́ сегон:е і кри́шки ў ро́т'ї ни бу́ло / Йа́ зна́йу шо́ / звар'ї́м куле́шку з брї́ндзоу́ / ба́ба ранéн'ко принéсла / ду́же до́бра / Іва́ниха с полонини́ переда́ла / а ба́ба ї нам уд'їли́ла.*

І КРО́ПКА – все; остаточно; кінець; завершено: *К'ї́ца лиш зибра́ла д'їти́ї / і кро́пка / лиш'е́йсе / ч'олов'і́ч'ї́ / сам / ік то́б'ї́ так се хо́ч'ї.*

ІК (ЇК) СТАРІЙ ГРИП – негарний, зморщений: *Пита́йїс:е / їки́й вин зафа́йний? / меш від'їти́ / таки́й / ік старі́й грип / га́й подиві́се / іки́й старі́й грип / тогди́ зра́зу ўйїві́иш / лі́сиї́ / старі́й / н'їйе́киї́ / оцисе́ йїс хот'ї́ла ч'у́ти? / таки́й / шо́ нима́ на шо́ се подиві́ти.*

ІК (ЇК) СТЕБЛО́ – дуже тонкий, худий, неміцний, легкий: *Д'ї́у́ч'їнка ду́же фа́йна / але́ така́ / йїк стебло́ / подуйи́ш / і ўна полеті́т; Ру́ки ў ба́би ста́ли так'ї́ / ік сте́бла с'ї́на / т'е́шко на т:о диві́тисе / Та сла́б'іс'т' ш'ї н'іко́го ни сфа́йні́ла / а спогані́ла багат'о́х.*

ІК (ЇК) С ТРАЧÉНЯ – дуже густа (здеб. про кулешу): *Ўсма́жила сма́шку / зварі́ла куле́шу / але́ їку? / таку́ / йїк с трач'éн'а / хто́ такé*

гóден йі́сти? / ви бесте́ йі́ли? / та йа то́то ў се́бе ни мо́гла загна́ти / нат'іга́ласе ко́ло то́йї ку́леш'ї / йі́к гу́ска.

ІК (ІК) ТРАВА́ – про щось несмачне: Цес ма́лаї́ / ік трава́ / н'їц ни ма́її смаку́; То мо́лоде́ / ўно ш'ї ни ўс'о ўм'її́ ва́рїти / але́ пома́ло справу́їц:е / ад'ї ік'ї сего́н:е до́бр'ї пиро́гі зва́рїла / т:о / шо тре́ба / а іку зу́пу / ра́н'ч'е ў не́її ни ду́же вихо́дило / бу́ла / йі́к трава́ / йа лиш ц'ї́хо сид'ї́ла / а сего́н:е та́ка смаши́на / шо ни найі́убисе́ / ану́ ку́ш'ї́те / д'е́кувати Бо́гу / фа́їну ма́їу нев'ї́стку / робі́тну / ч'е́мну / ўс'е́ке бере́ц:е р'їхтува́ти / де́коли та́ке прóбуї́ вива́р'увати / шо йа ш'ї та́ко́го н'ї ў ко́го ни йі́ла / бере́ кни́шку / ч'їта́її / таї́ так ва́рїт / ци́ ікі́с пе́репис принесе́ ї по не́му ро́би / ўч'е́їц:е га́здува́ти / наї́ бу́де.

ІК (ІК) У БАРАНА́ – тверді (про губи): У те́бе гу́би та́к'ї́ тверд'ї́ / йі́к у бара́на / йе́к меш ні́ми цу́лува́тисе?

ІК (ІК) УГОРІ́ЛІЙ – очманілий: То ни же́рт / йа пра́ўду каў́ / здиба́їу ўч'е́ра ко́ло кла́тки Пе́тра / вин з Букові́ни йшоў́ / таї́ йа н'ї́ч'о́ / сказа́ла А йі́к ду́ж'ї́ / Пе? / таї́ іду́ соб'ї́ / а вин спер таї́ зач'е́ў шош та́ке го́ворїти́ / йі́к угор'ї́лії́ / іт би́ йі́го ка́гла ўде́рила / И:ї́ / ві́тко / ві́пиў таї́ стаў́ охи́ч'ниї́ до же́ртиў́ / у не́го да́л'ше же́ртиў́ н'ї́ч'о́ ни захо́ди / але́ ла́ким ота́к же́ртува́ти.

ІК (ІК) ШКВА́РЬОК – знев., худий, зігнутий: Мої́ / та ти ни йе́ старї́ї д'ї́т / шо хо́диш схі́лениї́ і вигл'ї́даїї́ш / ік шквар'о́к / та маї́ іку́с поста́ву / бо йе́к д'ї́укі́ мут на те́бе диві́тисе? / ко́жда лиш сті́сне плеч'е́ма і ска́же / йа хо́ч'у ста́ўно́го хло́пц'а / а ни та́ко́го н'ї́йе́кого / Ву́їку / та йа ш'ї зама́лії́ до д'ї́во́к / таї́ уни́ дурн'ї́коват'ї́ / лиш с'м'ї́йу́ц:е / йа з ні́ми се ни і́граї́у / Мо́же ї зама́лії́ / але́ до поста́ви / н'ї́ / ўна за́рас ікрас́ ви́ро́біуї́ц:е / а ти бу́деш фа́їниї́ хлопч'ї́ш'ї́ / але́ за ц:е́ дбаї́.

ІК (ІК) ШКВА́РЬОК НА ПАТЕ́ЛНИ – знев., про сердиту, сповнену люті люди́ну: Мої́ / та ни штрика́ї́ / йі́к шквар'о́к на пате́лни / а го́ворї́ розва́жливо́ / ми ўс'о ч'у́їмо́ / і ни пере́вертаї́ о́ч'ї́ / бо ми ни бої́мо́се / ми ни с пу́жлівих; Пи́титрї́куваў́ / ік шквар'о́к на пате́лни / грози́ўсе́ / шо ві́кна Мар'ї́ц'ї́ ви́бїї́ / а йа каў́́ / напа́деш на ха́ту / то ўна те́бе замінду́її́ / і шо ти до́брого зро́биш? / лишї́се пу́сто́го / наї́ уна́ соб'ї́ го́вори́ / шо хо́ч'ї́ / то ста́ра бре́ха / ти йї́ї́ ни переро́биш / ота́к го́ворї́ла / таї́ умн'е́к / трóхи се ўспо́койї́ў / Та до́бре йі́с ка́зала́.

ІКШО́ (ІКШО́) – незм., якщо: Ікі́о наду́майї́те продава́ти гор'ї́хи́ / то йа ку́пїу́ / йе́ трóхи йе́блук / а ш'ї би́ гор'ї́хи́ / то мо́жно йї́хати́ / а так

/ нимá ш'ч'ем зач'іна́ти; Ікшо́ ни пі́де дош' / то ўс'о засо́хне / ми полива́ймо / кіл'ко го́н':і / але то́го ма́ло / гіч'ка на барабу́ли суха́ / фасу́лі ни ўро́діли / а возир'кі́ скру́т'у́йуц':е / отакé сего́л'іта ми погос́тили / тогі́т у це́й ч'ес н'іхто́ ни зач'іна́ў копа́ти барабу́л'і / дес аш за дв'і нед'і́ли бра́лісе / а сегоро́ку ў́же; Ікшо́ коро́ва здрига́йіц':е / йік пйе во́ду / то бу́де дош'; Ікшо́ соро́ка скрегóч'і пéрет' хáти / на дéрев'і ци на плóт'і / бу́дут го́с'т'і; Ікшо́ кит умива́йіц':е / то тако́ш на го́с'т'і; Ікшо́ зибра́ўсе шош вели́ке купі́ти і хоч'іш до́бре гості́ти / то просі́ / шо́би хтос до́бриї на перехі́т / переішо́ў тоб'і́ до́ро́гу / на́шу ма́му це́го клі́кали / бога́то л'уді́й приході́ло; Ікшо́ хоч' / шо́би ў те́бе до́бре шош уроді́ло / то закраді́ нас'і́н'і / а йік хтос тоб'і́ да́йе нас'і́н'а / бес соб'і́ посаді́ла / то за не́го се ни д'е́куйі; Ікшо́ свербі́т пра́ва рука́ / то меш с кі́мос се витáти / а йікшо́ л'і́ва / то на грóш'і / ві́ткис меш ма́ти; Ікшо́ свербі́т нис / то меш пі́ти / тебé ч'іка́йі ікі́с мого́річ' / áбо меш се сварі́ти / ш'і такé йе; Ікшо́ м'і́с'іц' у ч'і́рвон'і́ / бу́де в'і́тер / а йік у Глі́н'іно́му сін'і́ўка / на дош'; Ікшо́ воро́пц'і́ купа́йуц':е ў по́рос'і́ / бу́де дош' / а йікшо́ ў́же дош' іде́ і на вод'і́ бу́л'кі́ / то вин ш'і́ доўго́ ме ни переставáти; Йі́кшо́ змо́жу / то помо́жу; Йі́кшо́ с'н'і́гу ни бу́де / то йек то́т'і́ бу́ч'ки с'т'е́гнемо?; Йо́ / пишлі́ бих на вес'і́л'е́ / йі́кшо́ мут клі́кати / то пі́демо / ми ў́же даўно́ н'і́гдé ни бу́ли / На́йко / ци мут / бо ми делéка фам'і́л'і́я / а л'у́де на вели́к'і́ вес'і́л'а тепéрки ни розгон'е́йуц':е; Йі́кшо́ се витпрóси на робóт'і́ / то вйоре.

ІКШО́ МОЕ́ НИВЛА́Т, ТО Я С СВО́ЙІМ НАЗÁТ – нікому ні з чим не нав'язуюсь; якщо комусь не подобається моя пропозиція, то я не гніваюсь, сприймаю це спокійно: *А ч'о́ би ви ма́ли пережывáти / ци йім се ўдаду́т подушкі́? / ік се ни ўдаду́т / то на́й купі́ют ци зрóbйут дрóг'і́ / то́т'і́ / шо мут се ўдава́ти / йа так / ікшо́ мойé ниўла́т / то йа с свої́м назáт / лиш так / а ви ш'і́ ма́йіте грі́стисе? / за шо? / на́й купі́ўют / Та бо ў них грóшиї́ нимá / А йі́к нимá / то на́й ц'і́хóн'ко сид'у́т і цулу́ўют ма́мку ў ру́ку / шо за них дба́йі і йім помога́йі / отáк; Цису́ вулі́ч'ку йа дава́ла Мар'і́ц'і́ / бері́ / ка́жу / плеті́ касéтку з óлен'ами / а ўна́ шош / Ни зна́йу / Ну / йек хоч'іш / ікшо́ мойé ниўла́т / то йа с свої́м назáт / купі́ л'і́тше.*

ІМІ́ВСЕ (ЙМІ́ВСЕ) БЛУ́Т КОГО́С – хтось збився зі шляху, блукає, не знаходячи потрібної дороги: *Лес'ó ни памн'і́та́йі / куда́ і йе́к вин ході́ў / шо такі́й обідрани́ / лиш спамн'і́та́ўсе вер'х Сокі́лско́го / машині́ ўдо́лін'і́ загурка́ли / і вин уздр'і́ў / де́ сто́йіт / та́й зач'е́ў повóлен'ки*

спуска́тисе / ўже до́ма роска́зуваў / шо ўстаў ранéн'ко таі пишоў у грибі / дишоў до Грэбен'а / а дал'і н'іч'о ни зна́йі / вітко / шо блут буў іміўсе ч'олов'іка / і водиў ііго / до́ки вин ни спамн'ітаўсе; Ву́йка Мі́тра іміўсе буў блут / вин лёдві прійшоў с Татáрскаго / шош обм'інілосе ііму / блудіў до передра́н'а.

ІМІВСЕ ПРИСТРІТ КОГО́С – те саме, що ІМІЛИСЕ (ЙМІЛИСЕ, ЛО́В'ЮЦЕ) ВРО́КИ (УРО́КИ) КОГО́С: *Іміўсе та́кіі пристр'іт' / шо диті́на гаи позелен'іла / ви ч'ули таке́? / зелéна ста́ла.*

ІМІЛИ (ЙМІЛИ, ЛО́В'ЮТ) КОРЧ'І КОГО́С – звели (зводять) судоми когось: *Абéс ни штрика́ла розгор'іч'іла ў во́ду / бо корч'і мо́жгут імі́ти / ни ўдін так поплатіўсе; Імі́ли корч'і / таі ус'о / тваўту смих крич'éла.*

ІМІЛИСЕ (ЙМІЛИСЕ, ЛО́В'ЮЦЕ) ВРО́КИ (УРО́КИ) КОГО́С – хтось “зурочиний” чи легко піддається впливу “урокив”: *Абéс зна́ла / ік диті́ну імі́лисе ўро́ки / то на́й уна́ поп'іс'айі і тим ўмі́йіц:е / меш від'іти / шо помо́же / це спрахтико́вано; Ік імі́лисе ўро́ки / то трéба диті́н'і ш ч'ола́ спл'ува́ти / поцулува́ти / і спл'унути / поцулува́ти і спл'унути / так три / деўйіт' ци двана́ц:ит' разіў.*

ІМІТИ (ЙМІТИ) – 1) дістати щось за допомогою чогось, зловити, піймати: *На грeбл'і / і́мeш ними кі́рстку / ш':і от:у́ дос'ігні / на вели́кому ко́нари; Ула́дз'о отако́го клéн'а іміў;* 2) вхопити: *До́ц'а ч'ут' маму́ ни ўтопі́ла / імі́ла за ші́йу / бо і́йіі т'ігло́ / ўна́ ратува́ласе / і́ек мо́гла.*

ІМІТИ (ЙМІТИ) НА БРЕХНІ – мати неспростовні докази того, що хтось говорить чи говорив неправду: *Свар'у́ц:е / бо ўна іі́го імі́ла на брeхні / казаў / шо допі́зна буў на робо́т'і / а то н'і / ў не́го буў оді́н поверті́нок / ци ўна на́зириц'і ході́ла / ци хтос до́казаў / ни зна́йу.*

ІМІТИ (ЙМІТИ) НА ГОРÉЧЬОМУ – піймати (спіймати) на гарячому: *Розво́диц:е / бо заста́ла іі́го на гор'éч'ому; Повимикаў у ме́не ўси́ ч'існо́к / імі́ла смих на гор'éч'ому / ўже́ складаў ус'о ў то́рбу / ка́же / шо хот'іў помоч'і / маў м'ін'і ци́се принéсти тхат'і / А ви шо? / Шо йа? / под'éкувала / шо ма́йу та́кіх фа́йних сус'ідиў / але́ каў / заско́ро виберáти / бес буў прійшоў дес за дв'і нед'і́ли / отогді́ / коли́ цéму ч'ес.*

ІМІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) – 1) загуснути: *Молоко́ імі́лосе фа́йно / до́бра гу́с'л'інка бу́де / підемо ў Ку́ти заўтра продава́ти; Молоко́ імі́лосе / заўтра ба́б'і понесéш та́рнец; Студене́ц ш'і ни імі́ўсе / гу́сне / ско́ро понесу́ ў вели́ку ха́ту; 2) вхопитися: До́бре / шо імі́ласе за та́та / бо ў*

облаз'ї мала лет'їти стр'їмголѡ с цєго рѡвера; 3) почати горїти: *Ватра їмїласе / бо тр'їскї сух'ї / за п'їтнїц:ит' м'їнїт бїде кулїш'а;* 4) почати щось виконувати: *Стар'ї / а дурн'ї / їмїлисе бїтисе / хто такє ч'уї та вїд'її?*

ІМЇТИСЕ (ЇМЇТИСЕ, ЛОВЇТИСЕ) ДО РОБЇТИ – почати (починати) завзято (дружно) працювати: *Ус'ї їмїлисе до робѡти / таї ад'ї їек скѡро зробїли; Гаї / лов'їмсе до робѡти / то к'їл'ко цєго? / до полїн':а зрѡбїмо; Їмїлисе до робѡти ї нач'їсїнку їс'о попр'єтали / нас ч'єтверо / то знїїш / шо ни бїло колї се змїч'їти.*

ІМЇТИСЕ (ЇМЇТИСЕ) ЗА ГѲЛУ – схаменутисе; налякатися; усвідомити складнїсть якоїсь проблеми, яку необхідно розв'язувати: *У нїїї їїзїк задерев'її / слѡво ни моглї сказїти / лиш їмїласе за гѡлу / Гѡспѡдеч'ку / а їек їа тепєрки бес ч'олов'їка с кїпої д'їтїї?*

ІМЇТИСЕ (ЛОВЇТИСЕ) ТѲГО САМѲГО – “братисе за старє”; намагатися постїйно торкатися теми, що вже була предметом розмови, а тому є нецїкавою слухачевї: *Їа їже ч'уї за ц:е / а ти дїл'ї провїдиш / їмїласе їїс тѡго самѡго / їїк старї бїба; Одок'ї / лиш'їт її / наї се вїговѡри / Їа лиш'їїу / алє мїс'у їїї їтѡїмїч'їти / шо їна пустє їбїла ї гѡлу / шо їїк ни вїткїне / то їно їрас ме їїїї грїсти / здорѡїї збаїїєти / ужє сам'ї їїстє їздр'їли / кудї їїї занѡси / їмїласе тѡго самѡго ї ни попускїїїц:е н'ї на отїїц'ко / с цїм мус шош робїти; Їмїїсе тѡго самѡго / у рот ни браї / а тепєр зної зач'єї звол'єти.*

ІМЇТИСЕ (ЇМЇТИСЕ) ТРѲШШЬѲВ – дуже густо рости, переплестися корїнням: *Їа цїсє вїд мїми ч'їла / їої / кїже / анїко їди подивїсе / бур'їнї ї гр'їткїх їмїлисе трѡш':ѡї / ужє трєба полѡти / бо їс'о пропїде / тїкї їже / цє / вїтко / дїїне / бо тепєрки їа цєго ни ч'їїу / таї самї так ни каї / алє їе такє / Ви ни кїжете / бо ї вас ад'ї їк'ї ч'єс'т'ї гр'їткї / н'ї ї кѡго такїх нїмї / Та ч'ѡ / ї ї дрїгїх їе / ви ни хѡдите хатїми робїти рев'їз'їїу / їк'ї ї кѡго гр'їткї ї цї ї пор'єтку горѡт / їе ї ї дрїгїх.*

ІМНЄ, -я – їм'я: *То кѡждїї мїїї їмн'є / алє їк їа скаї Іван / то ни меш знїти / котрїї / тогѡ се пїтїїїт / їєк вїн се пїше / цї де вїн жїїє / алє м'їн'ї се здаїє / шо наїл'їнїе казїти / їкѡїї вїн фам'їл'їїї / гаї / їєк за вас кїжєт? / Петрїїшїн'ї / а тв'її тїто / Іван Петрїїшїн / то їїк так сказїти / кождїї знїїї / шо то ни Іван Дроц'її / ни Іван Ік'їмн'укїї / а то Іван / алє гет їнчїї ч'олов'їк / цї скаї Андр'її / хот' у Тїдєв'ї / в'їдєї /*

мѣнче л'удій / шо так се назива́ють / ік тих / шо Ївані́ / але і тутки так са́мо / ко́ждий ме гада́ти / аг'і́ / мої́ / а за і́кого Андр'і́я ўна каза́ла? / а і́к ска́жеш Кали́нч'ін / то ўже мо́жно да́л'і н'іч'о́ ни говорі́ти / Ну але Т'удіу́ / ни іе ду́же мали́й / ус'і́ фам'і́л'і́й / іек за ко́го ка́жут / ни го́ден зна́ти / шо́ / ми зна́ймо / іек ка́жут за ўс'і́х доли́нцкі́х ці пидгор'є́нцкі́х? / То тоб'і́ так се зда́іе / ану́ іа за́рас зач'ну́ каза́ти / а ти розга́дуї́ / де ў́ни / ко́ло ко́го жи́ють / зач'ну́ с Ца́рини / Доўгани́шин'і́ / та́мки Никў́ла Доўгани́шин жи́у / Лес'о́ Доўгани́шин / М'і́хасев'і́ / це ма́іже кра́йна ха́та по́вит Соки́лско́го / ў́ М'і́хас'а бу́ло бога́то д'і́тій / пото́му спуска́йусе ўдо́ліну / за То́моу ч'і́я ха́та? / Ва́с'ка / а хто і́го д'є́д'а бу́у? / Андр'і́ Лазер'і́у / та́меч'ки на горб'і́ і́ Фед'о́ Лазер'і́у с Феді́хоу́ жи́ли / але іа за́рас за Андр'і́я каў́ / ко́ло вас Пара́ска Макс'і́мкова з ву́ком Мі́тром жи́ла і́ М'і́лик з М'і́лич'коу́ / оз'о́ / ў́же н'і́кого з них німа́ / ў́же ўс'і́ деле́ко / а с це́го бо́ку / по л'і́ву ру́ку / Івано́ч'кова ха́та / ну а тих / шо на Млино́вици / ти ма́йіш до́бре памн'і́тати / Дуді́дров'і́ / ма́й да́л'і ў́бик до р'і́кі Дроці́ха з дон'коу́ Мар'і́коу́ жи́ла / ў́ни ко́ждого ро́ку об'і́ди робі́ли / а ко́ло кла́тки / шо на Букові́ну / Коз'мов'і́ / та́меч'ки скрут' / р'і́ка ро́би кол'і́но / і́ і́к ході́ли спла́ві / то це́ м'і́сце тре́ба бу́ло ду́же пантрува́ти / шо́би зага́та се ни зроби́ла / а і́к верну́тисе на до́рогу / то ниделе́ко вид Млино́виц'і́ Дз'і́наков'і́ / пото́му ха́та Татарч'уко́вих бу́ла / да́л'і Жоўт'єч' :ін'і́ / М'і́с'аї́ло / Фр'із'і́рєв'і́ / з дру́гого бо́ку / Васи́л' Во́йаки́у з Во́йач'єхоу́ жи́ли / а ўгу́ру вид них Бур'єч' :і́на Васи́лінка / да́л'і Лен'о́в'і́ / Іва́н Лен'і́у тебе́ до хресту́ держ'єу́ / ти це зна́йіш / і́их сус'і́ди / Садо́йч' :ін'і́ / Корч'і́в'і́ / пото́му Мате́йков'і́ / А ви пропу́стїли Ф'і́липових / Тана́н'кових / Йо́ / ко́ло них угор'і́ Васи́ута Гр'і́цкова / А і́к і́ти до П'і́тривого грун'а́ / то ма́й ўгор'і́ / Мої́сако́в'і́ / а пото́му / і́к спуска́ймсе / то хто там жи́у? / Ва́тик / ба́ба Леси́ха / ў́на вид Йур'і́ч'ко́вих / Іва́н Йур'і́ч'кіу́ / А вид них ниделе́ко П'і́карч'уко́в'і́ / Васи́ліна Іва́нч'і́кова / Кали́на Івас'і́ўска / Йў́з'ова Мар'і́ка по сус'і́цтвеу́ з Йур'і́ч'ко́вими / тепє́рки там і́нч'і́ л'ўде жи́ють / Ну а і́ек і́іс забу́ла Онуфре́йкових / Йі́ленку Брани́ч'кову / Сеўч'уко́вих / Мє́н:ич'і́них? / Мар'і́ч'ка Мє́н:ич'і́на ниделе́ко на тї́ самї́й ву́лиц'і́ / беремо́ да́л'ше / ко́ло стаї́ній колго́сних жи́ли / У́ласков'і́ Іва́н і́ Мар'і́ка / а ко́ло млина́ / Мли́нцкі́й Йурко́ / забу́ла ш'і́ Рошакóвих / за М'і́с'а Рошакóво́го смих нагада́ла / А ч'о́ за Ік'і́мн'уко́вих ни ка́жете? / і́ду́ тудá ў́ то́му к'і́рунку так / Ік'і́мн'уко́в'і́ / Ч'у́ч'і́ков'і́ / ну і́ Гаї́л'ўк / ниделе́ко вид них Ба́вур жи́у /

Ан:и́ц'а Семéнкова / Гáн'а Иван'óва / а йік пити́ цисе́у ву́лич'коу́ / то йе
 вели́ка ха́та М'і́тр'іч'іних / ко́ло старо́ї ву́лиц'і / Іва́нков'і / Ф'і́рч'уко́в'і /
 по л'і́ву ру́ку / йік суда́ йти / Йі́лена Сума́рін:а / ўна с Сума́рина / віт:у /
 того́ так за н'у каза́ли / йої́ / роки́ ўже́ / ік уна́ види́шлá / ко́ло само́ї
 до́роги / те'ї́ ву́їц'о / Васи́л' Петро́шин / у́же рик по не́му нида́ўно буў /
 лиши́ласе йі́го жи́нка / Мару́с'а Никóл'ц'ова / йіх хло́пц'і окрóме жи́ўут / А
 забу́ла ш':е сказа́ти за Косóвич'ових / Костинóвих / Паў́лич'іних /
 Круч':ако́вих / А йік Берега́ми йти / то О́рис'а Іван'óва / ми ўже́ до клубу
 дийши́ / та́меч'ки Мите́рч'іних ха́та / гаї́ бу́де ўже́ / до́ста і це́го / шо за
 па́ру м'іну́т нагада́ли / до́ста / а ти каза́ла / ни зна́йу / зна́йиш до́бре /
 мо́же / лиші́ призабу́ла / і віди́ш / йек фам'і́л'і́не до́ўго де́ржиц'е /
 бога́т'о́х с цих л'уді́й / шо ми зга́дували / даўно́ ўже́ нима́ / але́ ўс'і зна́йут /
 шо йе Семéнков'і / Сем'і́нков'і / Семені́шин'і / йе Мі́триков'і / Миту́нев'і
 / Иванóч'ков'і / Ивану́шков'і / Иванко́в'і / Ива́нков'і / Иван'ц'о́в'і / Ивас'і́ўск'і́ і́
 Ива́нч'іков'і́ / А ш':е нагада́лосе / каўт / Никóл'ц'ов'і́ / Никóл'іч'іков'і́ /
 Никола́йе́в'і́ / Никола́йи́шин'і́ / це́ так за них ка́жут / абó Йі́лач'ков'і́ /
 Йі́лач'ко́в'і́ / Йі́ликов'і́ / Йі́л'ов'і́ / Йі́лако́в'і́ / віди́ш / гет р'і́дом пи́шлó / А
 йік удумати́се / то коли́с у Т'уде́в'і́ / ві́тко / шо буў Макс'і́мко / бо йе
 Макс'і́мков'і́ / Ла́зар' / бо Ла́зарев'і́ / Гр'і́цко / бо Гр'і́цков'і́ / Ф'і́лип / бо йе
 Ф'і́липов'і́ / Кóз'ма́ / бо Кóз'мов'і́ / ми зві́кли до цих фам'і́л'і́й / і ни
 задуму́мосе / а ч'о за них так ка́жут / а то ў ко́ждого сво́я́ прич'э́на /
 пі́шуц'е по одно́му / а за них ка́жут іна́кше / та́й шч'óго ми зач'э́ли? / З
 і́мн'а́ / Віди́ш / зач'э́ли з одно́го / а нас пот'і́гло на дру́ге / на т:о́ / шо
 фам'і́л'і́я д'ла́ л'удині́ вéл:еко знач'е́йі́ / ти це́ ўс'о пі́шеш? / пи́ши́ пи́ши́ /
 на́й зна́йут / хто ме ч'і́та́ти.

І МУС МА́Й Р'ЕТ ЗНА́ТИ – наві́ть дуже важли́ве, першочерго́ве
 необхі́дно виконувати́ без поспі́ху: Одо́к'і́ / на́й бу́де / шо то горі́т / тре:
 бо́рзо зробі́ти / але́ і мус ма́йі́ р'ет зна́ти / у ўс'е́кому опхо́д'і́ йе с'в'і́
 пор'е́док; Ни надри́ва́йсе / Йі́ленко́ / Йі́ек ни надри́ва́йсе / ік то горі́т / мус
 зробі́ти / То і мус ма́йі́ р'ет зна́ти / ни вин тобо́у к'і́ру́йі́ / а ти ним / ік
 ота́к на́гро ни бра́ти́се / то одно́ за одним ус'о́ зробі́ш / а мус на́й трóшки
 зач'і́ка́йі́ / на́й крї́шку тебе́ пош'і́ну́йі́ / То скаж'і́т ви йі́му́ цисе́́ / бо вин
 менé ни слуха́йі.

І (НІ, НА́ВІТЬ) НА КОПІ́КУ (НА ПИВ КОПІ́КИ) – зовсі́м,
 абсолю́тно нічо́го: І на коп'і́ку ни помі́х / мої́ / віди́ш / шо б'і́да́ / та
 помо́ж'і́ / ік мо́жеш / ми сво́йі́ / н'і́ / на таке́ нима́ шо се над'і́ва́ти; І на

коп'іку дитині н'іч'о ни купиў / хот' би булку / ікогос печ'ен'а / та ти / прецін' / рін:иї вуйко / іек ідеи с пустіми рукамі?

І НА СОНЦИ Є (БУВАЮТ) ПЛЯМИ – ідеальних людей немає: *Шо хот'іти с цего хлопч'іш'а? / вин ратуваўсе / іек мих / мोजе / ни ўс'о зробіў / ік се налёжи / але і на сонци іе пл'ами / а ни т:о / шо на л'удин'і.*

І (Й) НА ФІРУ СЕ НИ ВМІСТИ (БИ СЕ НИ ВМІСТІЛО) – дуже багато: *Йої / та цих іеблук тил'ко / шо ни т:о шо ў бисаги / і на фіру се ни ўм'істи / цего на дв'і фір'і іе / а іа хот'іли кріишу ўз'ети / бо ў нас ш'і ни пристігли; Клунт'а тако́го / шо і на фіру би се ни ўм'істило / шафі п'укайут / а іім дал'і ма́ло / ўни дал'і купуўут.*

І НИ ВТЄМИТИ СОБІ – і не подумати, не здогадатися про щось: *Насту / дитина мोजе такє віробити / шо ти бес ни ўт'ємиў соб'і / ти нав'іт' би ў то́му к'ірунку ни подумаў / і гатки такоїі бес ни маў.*

І НИ ЗДУМАТИ, І НИ ЗДОГАДАТИ (І НИ ЗДУМАВ БИХ, І НИ ЗДОГАДАВ) – те саме, що І В ГОЛУ ТАКЄ НИ ГОННО ПРИЙТИ; хтось не міг би подумати, здогадатися про щось; додуматися до чогось: *Ад'і шо вітвориў / і ни здумати / і ни здогадати / де би іа до тако́го додумаласе? / а маліі докумекаўсе таї ад'і іек зробіў; То так / шо і ни здумаў бих / в ни здогадаў / гадалосе одно́ / а тутки рас / і майиш / до заўтра трєба сказа́ти / ци згод'уйи:е на таку роботу / бо іік н'і / то мут когос дру́гого шукати.*

І НИ ПОДИВ'ЮСЕ (І НИ ПОДИВІВСЕ БИХ) – запевнення когось у тому, що хтось (що-небудь) не може бути для мовця предметом уваги: *Каў тоб'і гезде / і ни подиўўусе ў тот бик / наї кліч'ут / наї прос'ут / іа бірше н'і крапл'і ў рот ни озму / ноги моїі ў тиї кумпан'ііі ни буде; Іа старіі протиў не́го / але на такє і ни подивіўсе бих / к'іл'ко богато ў сел'і файних д'іуч'ет / а вин ад'і іку прив'іў / мої / та ти майиш оч'і ци н'і? / ци тоб'і заступило? / И:ї / Феду / лиш'ім пусте / уз'еў / іка іімў се ўдайє / ни відите / іек іімў до́бре / т'іштесе / шо ваи'а дитина ўдово́лена / таї д'іуч'іна / скажу вам / нисогіри'а / трóхи м'ізерна / але це нажиўне́ / таї рахуйте / шо ўна се ўч'єїі / а то сіли вит'ігаїі / н'іч'о / файну нев'істку метє ма́ти / ад'і іек уна се ўвихаїі.*

І (НАВІТЬ) НИ ПОДУМАЮ (НИ ДУМАЮ, НИ ЗГАДАЮ) – не вважаю за потрібне, не маю наміру робити що-небудь: *Ти ка́жеш ітіі перепрос'увати? / і ни подумаў / то хто когос обзиваў? / іа? / хто*

зач'інаў сьвэрку / робіў рэівах ко́ло ч'ужо́йі ха́ти? / ни йа / то іке пітан'і до ме́не? / Йа то́го / шо ти мо́лоч':а / то́б'і фўстка з голо́ві ни ўпа́де.

I (Ш; ТО Ш Й) НИ ТАКЕ БУВАЇ – оцінка події, яка може мати позитивні чи негативні наслідки: *І ни таке́ / До́ц'ко / бувáйі / ми посади́ли бу́ли навес'н'і ш':эпи / і шо ви ду́майіте? / ўноч'э хтос ііх повико́пуваў / ўс'і / до одно́йі / на дру́гий ден' дівимосе / а ш':еп нимá / лиш імі се полиш'эли; То і ни таке́ бувáйі / м'ін'і жі́нка з Рості́к роска́зувала / шо ііх сус'іт маў пса / таі вид:áў ііго́ свóму знако́мому / тоі дес пит Коло́мійоў жи́йе / і шо бесте́ гада́ли? / ни верну́ўсе пс тха́т'і / т свóму таз'д'і? / верну́ўсе / ішоў ни одну́ дні́нку / голон:и́ / зму́ч'іні́ / áле пришо́ў / то цес ч'олов'ік сказа́ў / шо н'іко́лі н'і за і́ек'і грóш'і це́го пса н'іко́му ни вид:áст / абі шо бу́ло / відите / пс / а іке ма́йі ч'ут:э; Ог:о́ / то ш'і і ни таке́ бувáйі / це ш'і н'іч'о́ / а вўіко роска́зуваў / шо вин у полонин'і л'існў вид'іў.*

I НИТКИ НИ БУ́ЛО СУХО́Ї НА КО́МУС – хтось дуже змок: *Пишли́ дго́р'і / а іік верта́лисе / ўрп'і́жиў та́кіі дош' / шо па́ру кро́киў ступіў / і ўже мо́криі / пришли́ та́к'і / шо нітки на них ни бу́ло сухо́йі / А хот' ни заду́рно? / хот' шош наішли́? / Ни скаў / шо ни зна́ти к'і́л'ко / áле трóхи іе / поте́пл'іло / таі гри́біі кіну́лисе / л'ўде з гет порóжними кошел'áми ни верта́йуц:е / ко́ждиі шош несé / треп'ітнікі / лисич'кі / ўс'эке.*

ІНТÉРЕС, -у – користь, вигода, зацікавленість: *Пришо́ў / бо іе інтэ́рес у Цáрин'і; Ікіі інтэ́рес м'ін'і іти на спіўку / ік йа ма́йу ўс'о сам робі́ти? / м'ін'і та́ко́го ни трéба; Ч'о Іван хо́ди ни напраўці́ / а ко́ло це́йі ха́ти? / бо ў не́го тўтки інтэ́рес / мо́лоч':а Га́нина д'іўч'іна / в'іде́і / у дес'эту кл'áсу пере́йшла / Та вин застарі́й дл'а не́йі / Йек застарі́й? / два́ц':іт' шті́ри / то ни іе та́ке́ страи́не́ / ану́ нагада́йсе / ў к'і́л'ко тво́йá ма́ма вид:авáласе і к'і́л'ко бу́ло д'э́деви? / дес так / Áле то гента́м / а тепэ́рки д'і́ти ўч'э́тисе хо́ч'ут / ста́ти на но́ги / Наі́ бу́де / то н'іхто́ ни ка́же / шо вин у́же же́ниц:е / йа каў / шо ўда́ласе і́му то́та д'іўч'іна / Ан:и́ц'a / ііго́ ма́ма / са́ма ўпов'і́ла; Вин зра́зу / Ч'іго́ пришо́ў? / Інтэ́рес ма́йу / хо́ч'у па́далици́ забра́ти / Ану́ зач'іка́і м'інутку.*

ІНТЕРÉСНИЙ – цікавий: *Паз'ўн'ко / ни ч'ўла ііс за сегон'ішне к'іно? / ўно інтэ́ресне ци н'і? / іек се називáйі? / Ч'іч'ка ў пел'ўці́ / кв'ітка ў пел'ўці́ / ко́ло клубу́ так напі́сано / ду́же фа́йне / бер'і́т ма́му / таі ід'і́т / йа так се напла́кала / шо ну / ду́же м'ін'і ба́н:о бу́ло за тоў д'іўч'іноў / Йо́і / а шо з неў? / Ід'і́т / таі метé від'і́ти.*

ІНТЕРЕСНО – присл., цікаво: *Інтересно / кїл'ко мѳжут куштувати так'ї ч'оботи / їк у тѳї пán'ї?; Інтересно / ци піде до нѳї / ци н'ї? / бо на заводинах уч'єра з неї ни гул'аї / нáїко / будемо ч'ўти.*

ІНТЕРЕСУВАТИ – цікавити: *Мар'ї / ни роскáзуї м'ін'ї / бо ѳа тѳго слўхати ни буду / ўно менѳ ни інтересуї / ти за свѳїм ч'олов'їком дивїсе / кудá вин хѳди / а мѳго ни пантруї / ѳа тѳго ни потребуїу.*

ІНТЕРЕСУВАТИСЯ – цікавитися: *Мар'їч'ко / тобѳў інтересуваїсе одїн хлѳпец / казáу / шо хѳч'ї се познакѳмити / А шо т:о за такїї хлѳпец / шо сам ни пидїїде / а шукаїї помич'никїї? / Вин н'їч'ѳ ни шукаїї / ѳа самá вїпитала / хто їїму нáїбїрше ўдайѳц:є / бо то м'її брат / мѳже / ти їгѳ вїд'їла / фáїнїї такїї / висѳкїї.*

І (Ї) ОДНО СЛѳВО МѳЖЕ ВѳЛЛЕКО ВАРТУВАТИ (ЗНАЧѳТИ) – про вагомїсть мудрого, доречного слова: *Ни кажї / то ї однѳ слѳво мѳже вѳл:єко вартувати / шѳ гадáїїш / їбї Лес'ѳ сказáу н'ї / цѳго ни будѳ / то ўно би се стáло? / хтос би їгѳ ни послўхаї?*

І ПЕНЬ УБРАТИ, ТО ВИН БЃДЕ ФÁЙНИЙ – те саме, що **ЇК (ІК) НА КѳРЧЬ ШѳШ НАП'ЇЛІТИ (НАП'ЄЛІТИ), ТО ВИН БЃДЕ ФÁЙНИЙ**: *Ўбран'ѳ вѳл:єко знач'ѳїї / бо ї пен'їк убрати / то вин будѳ фáїнїї / хто ни подївиц:є / кѳждїї скáже / мої / їкїї фáїнїї.*

І ПРѳШЕ, І МУС – *жарт., ірон., викор. у ситуацїях, коли мовець хоче підкреслити: шѳсь неѳбїхїдно виконувати всупереч волї, бажанню дїяча: І хѳч'їц:є вам отáк кѳждїї кам'їн'ч'їк оп'їстувати / виберати кѳло нѳго бур'їнѳц? / Скаї по прáїд'ї / Кали / ни хѳч'їц:є / áле тўтеч'ки так вихѳди / шо ї прѳше / ї мус / рас ч'олов'їк убуркуваї подв'їр'ї / то с тим мáїї бути пор'ѳдок / хот'їла лишѳн' заместї / бо ўч'єра с'їно скїдали на пѳдр'у / ї кѳло хáти натр'їслѳсе / дїїїсе / та де: / тут полехкїї ни об'їдец:є; То такѳ / Ан:ї / ї прѳше / ї мус / мош би ї ни брати цисў сл'ўшку / нáї заростáла би травѳў / áле ч'ем унá м'ін'ї спїдрўч'на? / тим / шо кѳло хáти / посад'у барабул'ї / таї ни буду за кѳжде їти на цáрину.*

ІРЖЄВИЙ – іржавий: *Цвїки їрж'ѳв'ї / уваж'ѳї.*

ІРЖЄВИТИ – іржавїти: *Це пустїї ниш / скоро ме їрж'ѳв'їти.*

ІРЖЄТИ – іржати (про коней): *У вўїка тѳѳго нїмá кѳн'її / у них корѳва / то їрж'ѳели нáїман'ї / ч'уж'ї / тот'ї / шо орали кѳло хáти.*

ІРЖЄТИ, ІК (ЇК) КІНЬ (КИНЬ) – занадто голосно, рїзко смїятися: *А ўна лиш стáне кѳло фїртки ї дївиц:є / хто идѳ вулицѳї / тогдї зач'їнаїї с тим бѳс'їду / ї гаш вид нас ч'ўти гагагá та гагагá / цѳ так'ї поч'їткїї / а*

потому ч'уйу / шо ўже ўнч'а му́зика / ўна зач'іна́йі ірж'эти / ік к'ін' / бигме́ / та́к'ік кин' у колго́сній ста́йні / И:ї / таке́ йісте́ розказа́ли / шо ни зна́йу / шо́ витпов'істи / мо́же / то ни ўна / а тот / хто з неў / ота́к зат'іга́йі? / бо то пре́ц'ін' / жінка / де́ ўна так ум'ійі? / Н'і / теренту́йу / шо ўна / бо по ву́лиці ру́жн'і хо́д'ут / а ре́гит тот самі́й / то ліш уна́ регóч'і / і ви зна́йіте / хот' шч'óго / це та́ка на́тура; Л'уде по ўс'э́кому с'м'ійу́:е / оді́н так х'іх'іка́йі / іт би шош полегóн'ки тер / іт би тот с'м'іх хот'іу́ се вірвати і ўтеч'і́ / а вин йі́го спера́йі / а дру́гий так / іт би іко́ўс на́криўкоў у шош ге́хкаў / а трэ́тій п'іўка́йі / іт би ў не́го ў бурлаку́ ф'іўкало́ бу́ло / а йе та́кіі́ / шо ни ўм'ійі́ се с'м'ійэ́ти / вин ірж'э́йі / ік кин' / та́к'ік óгир' / іко́го ві́пустили на па́шу / Ну а йе та́ке́ / шо с'м'ійу́:е так / іт би ка́шлаў і захли́наўсе / а мо́я сус'і́да ни с'м'ійу́:е / а в'іўка́йі / так / іт би йі́ ікі́с мо́лод'эк об'і́маў / Йо́й / ви нага́дали́ / а Ма́р'іка / шо за парканóм / іхка́йі / іт би шош буксува́ло ў грузі́ і ни го́н:о ві́йіхати / йо́й / ус'э́кіі́ с'м'іх ч'уйі́ш / і ко́ждиі́ ма́йі сво́йе́ лице́.

ІРЖЯ́ ЇСТ (ЗЗІ́ЛА) ШОШ – щось окислюється (про залізнi вироби): Цису́ питко́ву ірж'а́ з':і́ла / ві́тко / до́ўго ў зе́мні́ бу́ла.

ІРШЭ́НІ, -я – хрестини: З му́зикоў ро́бйут ірш'ен'і́ / та́ке́ / йі́к ма́ле́ вес'і́л'е́ / н'і́би вит то́го диті́н'і́ л'і́пше́ бу́де.

І САМ НИ ГАМ, І ДРУ́ГОМУ НИ ДАМ – про ситуа́цію, коли лю́дина й са́ма не користу́ється чимось і ко́мусь не дае́ можли́вості це зроби́ти: І сам ни гам / і дру́гому ни дам / на́й бур'і́намі ўс'о зароста́йі́ / а́ле дру́гому поса́ди́ти цибу́л'ку ни дам / ни позво́л'у / А й́ке ти ма́йіш пра́во на тот кава́л'ч'і́к? / йа шо? / пи́шиоў до те́бе на приса́дибу? / а́ле н'і́ / ка́же / шо по́тому то́то ма́йут йі́му́ дом'і́р'іти / бо йі́му браку́йі́ пиў со́тика / Та йі́к дом'і́р'і́йут / то во́змеш / а́ле тепе́рки то ни тво́йе́.

І СЛУ́ХАТИ НИ ХО́ЧИ – не ба́жати з кимось обгово́рювати я́кесь пита́ння: Йа́ каў / порá вид:ава́тисе / ку́па хло́пц'іу́ гінут за тобо́ў / у́же́ би хот'і́ли же́нітисе / а ўна́ і́ слухати ни хо́ч'і́ / ка́же / шо ни л'уби́ / То / Насту́ / л'уба́ та́ка / ік на́йде ко́го́с / то спа́су нимá / ў не́йі́ / ві́тко / хтос йе ў Ч'і́рниўц'а́х / лише́н' ни ка́же / бо ч'о́ би та́ка д'і́ўка ў ха́т'і́ сид'і́ла? / йек це мо́же бу́ти / шобі́ мо́лоду́ ни корт'і́ло куда́с питі́? / га́й ка́жйі́ / йек?

І С СВІ́ЧЬКОВ (ВДЕНЬ) НИ НА́ЙДЕШ (НИ ГО́ДЕН НАЙТІ́) – про те, що дуже ва́жко (майже немо́жливо) зна́йти: Йо́ / бува́йі́ та́ке́ / шо дес шош покла́деш / у та́кіі́ спр'э́ток схова́йіш / шо і с':в'і́ч'коў ни на́йдеш

/ д'ідо наш так буў сховаў кўшку / шо два рóки шукáў / ўс'і хат'н'і йімў
помогáли / та д:е / д:е / нимá / гадáли ўже / шо хтос пот'ігнуў / а приїшоў
Мар'іч':ін хлóнец / малій пїтпен'ок / таї покáзуїї / шо кўшка ў
фудóмен'т'і / на тóму м'ісци / де ми кл'уч' колїс ховáли / отакé бу́ло / ни
дўмаї соб'і / стаў / подивіўсе / таї кáже / ад'і гэн:е.

І СТІНИ МА́ЮТ ВЎХА – необхідно бути обережним, не говорити зайвого, оскільки це може спричинити неприємності: Д'іт ік шош хот'іў
такé сказáти / шо ч'уж'і ни мáли ч'ўти / то стїшуваў гóлос / обзерáўсе /
дивіўсе / ци пид викнóм когóс нимá / і гаш тогдї зач'їнаў говорїти / йа се
питáў / д'іду / тáже тўтки н'ікóго ш ч'ужїх нимá / ч'о ви так
потїхон'ко говорїте? / а вин пидоїмáў пáлец і казáў / шо мус уваж'éти /
бо і с'т'їни мáйут вўха / а йа соб'і дўмаў / а де / верé / тот'і вўха схóван'і?
/ де ўни спр'éтан'і?

ІТІ (ЙТІ) – іхати: Їдемó зáўтра з Мі́тром у Ч'їрнїўц'ї; Їдемó ў
малїни / зáўтра ў шéстїй аўтóбус йїде / аш у Проб'їну / ним поїїдемо.

ІТІ (ПИТІ) БАБÁМИ – 1) спілкуватися з тими, хто не вартий
уваги, не здатний розрадити, дати розумну пораду: Мáйї ч'олов'їка / а ўна
пишлá бабáми рáди шукáти / хот'їла бїх знáти / котрá з цих рáдниц знáїї
бїрше хот' на мáкове зéрн'і / йїк наї ни каў / хто / жїнко Бóж'а / та
дўмаї шош; 2) користуватися послугами знахарок: Кс'онц казáў / шо то
гр'їх шукáти ворожóк / а ўна ходїла бабáми / це прáўда; 3) шукати
пригод за межами подружнього життя (про чоловіка): Розб'їглисе / бо вин
пишоў бабáми / шó тут казáти і шо бу́ло робїти? / б'їч'ї за ним / ходїти
нáзири'ї / а то би шош помогло? / усмакуваў таї ходїў.

ІТІ (ХОДІТИ, ПИТІ) БÉЗВІСТИ – іти невідомо куди: Пишоў
бéзв'їсти / та пишóў / гўрскїй йїгó знáїї / де вин мóже бўти; Ідé бéзв'їсти
/ та наї идé / алé хот' скажї / коли се вéрнеш.

ІТІ (ПИТІ) БЛЎДОМ (У БЛУТ) – згруб., вести недостойний
порядної людини спосіб життя: Скажї м'ін'ї / шó ўна дóброго вїд'їла вит
тáта ци мáми? / дóбре / шо ни пишлá блўдом; За дитїноў трéба се
дивїти / ўч'éти вид малóїї / шóби / йїк вїросте / ни пишлá блўдом / і
рóдич'ї мáйут бўти прїм'їром тóго / йек уна мáйї себé вестї; Д'їўч'на с
кóго мáла брáти прїм'їр? / з мáми? / та т:а / наї ни кáжу їка / дитїна
мáла ш'és'т'ї на бáбу / унá ўс'о зробїла / шóби ўнўка ни пишлá ў блут.

ІТІ (ПИТІ) В БАТ'ЯРКУ – парубкувати; гуляти (про парубків):
Дрўг'ї хóд'ут у бат'áрку / а ваи / вїжу / ни дўже мáйї колї їти / Хóди ї

м'її / але хоч'ї женітисе / таї квати добудувати оц:у хач':єну; Аг'ї мої / жонатиї ч'олов'їк / а хот'її питиї ў бат'арку / вїтко / ни дибраў своґо / Та йек ни дибраў? / дбста пїзно женіўсе / дибраў гаи забогато.

ІТІ В БЕЗВІХІТЬ (В БІДЎ) – передбачати скруту, нещастя, тяжке становище когось, наявність проблем, які важко буде розв'язати: *Знаїїш / кудá йа їду? / у страишнў безвїх'їт' / так мойá дуи'á в'їи':уйї; Іду ў таку б'їду / шо ни гбден сказа́ти / гаи т'єшко подумати.*

ІТІ (ПИТІ) В ГЕНДЕЛЬ – згруб., займатися (зайнятися) торгівлею: *Шббї їти ў гендел' / трéба мáти до тбґо охóту ї розум'їтисе на тбґу / гóлу до тбґо трéба мáти / о / шо йа скаў.*

ІТІ В ГÓЛУ – сприйматися, запам'ятовуватися, спадати на думку: *У гóлу їде їкес пустé / думкї ўс'ек'ї / коби́бито йїх мїх збу́тисе; Де цéму хлбпцєви ме їти ў гóлу нау́ка / їк вин лиш б'їгати хоч'ї.*

ІТІ (ПИТІ) В ГÓСТІ – відправлятися або прибути куди-небудь як гїсть: *Їдемó ў нед'їл'у ў гбс'т'ї / Івáниў хлбпєц ме се женіти / ўни слбво рббїут / Ну та то гонорбво бїти на такбму.*

ІТІ (ПИТІ) В ДА́НЕЦ – починати (почати) танцювати: *Ни хот'їла смїх їтї ў да́нец / бо ногá поббл'уйї / áле то вáлец / ни гуцулка / то так розданцувáласе / шо дни своїї забўла / ўже н'їч'б менé ни бол'їло.*

ІТІ (ПИТІ) В ДРУШКІ (ДРУЖБІ) – бути на весїллі молодїї за дружку чи молодому за дружбу: *Іду Марўси ў друшкї / мўс'у пол'їтїки купїти / бо тот'ї стар'ї / а на в'їнок мáйу м'їрту.*

ІТІ (ЛІГÁТИ, ПИТІ) В ЗÉМНЮ – умирати (умерти): *Ус'ї ми їдемб тудá / áле ни ўс'ї зрáзу / кїл'ко ўже верстакїў пишлб ў зéмн'у.*

ІТІ (ПИТІ) ВИДИЗНÁТИ – провідати: *Ти ў гбс'т'ї трбхи приїїхала / їдéш бáнку видизнáти? / дббре / фáїна ўнўка / абéс здорбва бўла / Абéсте ї ви / вўїно / здорбв'ї бўли таї вáш'ї ўнўки.*

ІТІ (ПИТІ) В КИШНІО – виконувати роботи, пов'язанї з заготівлею сїна: *Ш'ї ден' два наї протр'єхне / таї їдемб ў кишн'у / рахуї / д'в'ї нед'їли вїпаде / Áле то роковá роббта / це рас на рик се рббї / унá вартуїї такбґо ч'їс'у / Ну та то прáўда / де ни вартуїї?*

ІТІ (ПИТІ) В ЛАЮ – згруб., їти (пїти) в компанїю ї зазнавати (зазнати) її негативного впливу (про дїтей, пїдлїткїв): *Ўч'єўсе дббре / а потбму шо / пишбў у лайў / а тáмки їнч'а нау́ка.*

ІТІ (ПИТІ) В МІНУ – заст., вирушати (вирушити) в їнші села (“долив”) з метою обміняти якїсь речї на продукти: *Ни бўло шо їїсти / то*

л'уде йшли ў м'іну / ў полі / брали с хати / шо могли / абі вім'ін'іти на муку / тиеніцу / шо мош було / а баба брала иглу / ниткі / таї так йшла / наймаласе шош залатаіти / зашііти / перешііти / ш:іти / ці сплесті / питплесті / і цим заробіела / приносила д'ітем йііти.

ІТІ В ОДНО (ОННО) З КІМОС – бути одностайними; про наявність однакових поглядів на життя, відсутність розбіжностей в діях, в оцінці чогось: *Йік ни переч'іти ч'олов'ікови / дослухатисе до того / йек вин раді / іті ў одно з ним / то мош до ч'огос доробітисе / а йік кожде у свойе / то спокійу і добра ни буде / це ни йа придумаў / це візнане здаўна; Ан:іц'а йшла в он:о / а Кóц'о / ў друге / уні н'іколи разом ни ходіли і ни дивілисe на с'в'іт однако / кождей ішоў соб'і / йек йіму се хот'іло / і тіми дорóгами / ік'і йіму се стеліли; Ік іті ў он:о / то ў хат'і буде мир і злагода.*

ІТІ (ПІТІ) В ПОЛЕ – вирушати на заробітки в “долишні” села, де немає гір, а отже, великі площі відведено для посіву зернових, овочів: *Уна ў поле пишла з Гáneў / соб'і дв'і зібралисе / барабул' привезут / бо сегóроку ч'ерес т':і плóви / н'іч'о ни ўроділо / ўс'о до крішки замóкло.*

ІТІ (РОБІТИ) В ПОРАВІНЬ (В ПОРИВЦІ) – виконувати якусь роботу такою ж мірою, як і хтось: *Д'іўч'іна дуже добра до роботи / ік сапáли барабул'і / то ўна йшла ў поріўц'і з робітниками / ні соб'і так; Дитіна хоч'і ў порав'ін' іс старинёў робіти / а ти до ч'ого там? / нагадуї / шобіі припоч'івáла / Мамо / йа це ўрас кажу / ййіі н'іхто ни застаўйейі.*

ІТІ (ПІТІ) ВПÓТИЧЬ – ідучи, спотикатися: *Ад'і йек Васіл' ўпóтич' пишоў з буфёту / от:о ўт'ішиц:е Васи́ліха / ої шо ўт'ішиц:е; Іду ўпóтич' / йік пйена / вітко / зноў тиски майу / зáрас приїду / віпїу п'ігулку / таї лéкше стáне; Ад'і йек упóтич' іде / скóро ш'і ф'іўкати зач'не.*

ІТІ (ПІТІ) В ПРІЙМИ – жити не в своєму домі, а в дружини чи в кого-небудь іншого: *Хату звел:і / áле мус було іті ў прійми / бо тамки у него лишен' хач':ена і ш'і брат йе / áле нич'о / вікинч'йїут хату / таї переїдут; Ідут у прійми / мут ікііс ч'ес у баби жїіти / там йе де.*

ІТІ (ПІТІ) В РИСТ – підніматися, рости (про рослини): *Фáйній дош' / майовії / ўс'о ў рист іде / ад'і ікá пáш'а / а ікїї горідец.*

ІТІ (ПІТІ, ХОДІТИ) В СТАРОСТИ – виконувати роль старости, що сватає наречену женихові; свататися: *Мар'іка ўпов'їла / шо Йўц'о*

ходи́ў у ста́рості / з М'іхаїлом ішоў; Ёйк удайце́:e / то наї іде ў ста́рості / д'іўка фаїна / ў Ан:іцу се ўдала; Маїўт сегон:e іти ў ста́рості / сватаїўт у Івана дон'ку.

ІТІ (ПИТІ, ХОДІТИ) В ТАКОМУ, ІК (ЇК) КОЛО КОРОВИ – про негарний, старий, іноді забруднений одяг на комусь: Гаї скаж'іт м'ін'і / кудá ви так се віштрамували? / ге? / і бисаікі ўз'эли на плéч'і? / таї кудá йістé се напра́вили? / у копаратіўу? / а ни ўстидайтесе отáк іті / ў тако́му / ік ко́ло коро́ви / іг бэсте лишен' шо гній вит'іскували / а потóму шош се надумали таї ідетé мижі л'ўде / ід'іт перебер'іц:e / бо йа вас у тако́му ни пус'т'у / а йік н'і / то самá піду і куніў ўс'о / шо йістé хот'іли / аг'і на цисé / зібралісе ні йік газдін'а / а йік ни знаїў / хто.

ІТІ (ПИТІ, ХОДІТИ) ГАЛА́СВІТА – вирушити далеко, невідомо куди; світ за очі: Де ўно розум'ії / кудá іде / іде галас'в'іта / ни дівіц:e / шо там машині / н'іч'о ни розум'ії / с такоїі дитіні óка ни мóжно спуска́ти / Бóже бороні / хот' кудá піде; Пишóў галас'в'іта / казáў / шо на годіну / а то ўже по об'ід'і / кудá йігó нóси?; Хóди галас'в'іта / ни дівіц:e / шо ў ба́би плит розвáл'уйіц:e / дах прот'ікаїі / лиш сво́йе пантруїі.

ІТІ ГЕТ (С-ПÉРЕДЬ МЭНЕ, С-ПÉРЕДЬ ОЧÉЙ; АБЭС НИ ВИРТА́ВСЕ; ІДІ ХОТЬ ДО ДІТТЯ, АБІ Я ТЕБÉ НИ ВІДІЛА, АБІ МОЇ ÓЧИ ТЕБÉ НИ ВІДІЛИ ТА ІН.) – ужив. як лайка, якою виявляють різко негат. ставлення до когось: Іді гет спéред' мéне / бо йік óзму лома́ту / то ни спамн'ітаїіс:e / рідну ма́му забудеш; Іді спéред' оч'éї / марш віц:и / наї моїі óч'і тебé ни віжут та наї ни віжут.

ІТІ (ПИСЛА́ТИ КОГО́С) Д'ГУ́РСКИЙ МА́МІ – лайл., те саме, що ЙТИ ДО ДІТТЯ: Наї йігó шл'ах тра́фи / наї вин іде віц:и д'гурскиі ма́м'і / шобі йігó ла́би тўтки бі́рше ни від'іў / то йе ч'о́лов'ік? / то помéтен'і.

ІТІ (ПИТІ) ДО ВІНЦЯ́ (ДО ШЛЮ́БУ, СЛЮ́БУ) – брати шлюб: Уна́ розвэ́дена / тогó ни ме іти знóў до в'ін'ц'á / спішуц:e / таї ус'ó; Див'імсе / за́рас молод'і мут іті до с'л'ўбу / ўже зач'éла мўзика їгра́ти.

ІТІ (ПИТІ) ДОЛІ́В (ГОРІ́) – влаштовуватися на тимчасову чи постійну роботу в села (або відповідні організації), розташовані значно далі від Тюдова – в горах (“горі”) чи у протилежному напрямку (“долив”): Вин лишéн' уч'эра пишóў гор'і / ш'і ни скóро вэрнец:e; За Кўти н'іхтó ни ка́же долиў / то бли́ско / а долиў гет дáл'і / за Рóзниў або гаи́ ко́ло

Ч'ірниўц'іў; Тв'іі бат'ко Андр'іі ни рас ішоў долиў; Вуїко гор'і іде / А шо ме робіти? / Та ў бўтин'і / тамки богáто нáших л'удіі.

ІТІ (ПИТІ) ЗА ВÓЛЕВ КОМУС – потурати комусь, зокрема дітям: *Ідеш дитін'і за вóлеў / а шо з нéго віросте? / йек ти потóму з ним рáду даш? / гаї кажі м'ін'і / наї ч'уїу.* Див. ДАВАТИ (ДАТИ) ПОТУ́КУ.

ІТІ ЗА ГÓНИР – мати за честь піти кудись; виконувати щось, виявляючи повагу комусь: *Вин за гоні́р іде / йіго / прэц'ін' / газдá просіў; А ч'о бих ни йшла? / йа за гонир іду ў кумі / наї б́уде / шо то ни так'і богач'і / ік ви / áле йа на ц:е се ни діўїу і ч'эсти н'іко́ли н'іко́му ни ўрву; Уперéт / у дўже даўн'і ч'ісі / йа ш'і до шкóли ходіла / одна б'ін:а жінка одовіц'а / ўна жїла делéко вид нас / áле дес приходіла молока / а дéколи мáма йї на ден'кі брала / то ўна ік вид:авáла дон'ку / приїшла просіти мáму / шобі пусти́ла менé ў друшкі / то ўже б́ула стáрш'а д'їўка / з неў йа н'іко́ли н'і ў йéк'і бéс'іди ни ўступáла / áле мáма фáйно под'éкувала за т:о / шо ўна прóси / і поўб'іц'éла / шо йа піду / менé цисé ни дўже ўт'ішило / áле мáма сказáла / ти їдеш за гонир / а ни за шош інче / ї пониж'эти л'удинў вітказом ни годіц:е / рас уна нава́жиласе при́тї просіти / то тўтки нáв'іт' мóви ни мóже б́ути / шобі ни їти / підемо ўс'і на вес'іл'é / і ўс'о зрóбимо / йек се налэ́жи.*

ІТІ (ПИТІ) ЗА КІМОС, ІК (ІК) ВІВЦЯ́ (ІК ВІВЦІ) – діяти, не думаячи про наслідки: *Вин сказáў / а ви пишлі / пишлі йістé / йік віўц'і / то шо / у вас свóйї голові нимá? / ви ч'ўжóго мáйїте слўхати?; Ішла смих / ік виўц'á / н'іц ни дўмала / шо зле рóбїу / іг би менé зátуманило шош.*

ІТІ (ПИТІ) ЗА КÓГОС – виходити (вийти) заміж за когось: *Ч'ўла смих / шо ўна тикі іде за нéго / ўже нáв'іт' слóво б́уло / áле за слóво тóч'но ни знаїу / бо ўни ў дрўгим кинці жийўт / ўни пидгор'э́нцк'і.*

ІТІ (ХОДІТИ) ЗА НОГÁМИ – слідувати всюди за кимось, бути прив'язаним до когось: *Ц':а ч'убáтен'ка кўроч'ка ни попусkáйц:е менé / їде за ногáми / кудá йа / тудá і ўна / нич'ó ни бойїц:е.*

ІТІ (ПИТІ, ХОДІТИ) ЗАРІ́НКАМИ – бути без батьківського нагляду (про дітей, підлітків): *Отáк ік пацáн піде зар'інками / берегáми / то ш'і ікáс б'ідá нáїде; Ч'о такá д'їўч'іна мáйї увéч'ір зар'інками ходіти / ікїхос компáнїі шукáти? / Бо н'іхтó за неў се ни діви.*

ІТІ ЗА ЧЮЖІ́М РО́ЗУМОМ – те саме, що ЖІ́ТИ ЧЮЖІ́М РО́ЗУМОМ: *Іде за ч'ужім рóзумом / бо гадáйї / шо ў дрўгого головá*

рузумн'іш':а / мої / та ти рат'се с кімос / ік хоч'іш / але прислухаїсе / шо
твойа радниці'а скаже / твойа голова.

ІТІ (ПИТІ) З ВЕЧЄРЕВ – на Святий вечір відносити (віднести)
вечерю комусь із сусідів чи родичів; це частина обряду – святкування
Святого вечора; лише після віднесення вечері сім'я, виказавши “Очінаш”,
сідає за стіл, на якому дванадцять пісних страв: *Мама брала нову міску ци
терелєц / клала тудá по ліс'ці'ї ўсего / шо ње на стол'ї / на тер'їл цес ш'ї
колáч' клáўсе / с'в'їч'ка мус'їла бѹти / і тáто ішоў з веч'ереў; Ми ш'ї се ни
зр'їхтувáли / а М'їлик ужé до когос іде з веч'ереў / мóже / пишоў до своїїх
з Доліни / але відииш / њек з:агод'ї / ни ч'їкаїї / дóки стемн'їїї / Це ікрáс
дóбре / бо њїк ме веч'р'їти / вин ужé вёрнец:е і ўни зач'нѹт веч'ер'їти / а
ми сегóроку шош зат'їгли / гаї бóрзо / квáпмо / бо зáрас д'їти мут
кол'їдувáти / а ў нас ш'ї ни ўс'о на стол'ї.* Див. НЕСТИ ВЕЧЄРЮ.

ІТІ (СТУПАТИ, ХОДИТИ), ІК (ЇК) КИТ (КІТКА) – рухатися
тихо, беззвучно: *То ў Андр'їїа такá ходá / шо вин так іде / питкрадáїц:е
/ ік кит / кроку н'їц ни ч'ўти / ња гéзде шош рóбїу / а вин пидиїшоў з:áду
потихóн'ко / ік оц':á кїточ'ка / та лиш шош се запитáў кóло вѹха / ни
гáркнуў / н'ї / але отáк полегóн'ки / дримнén'ко / іт дитїна / а мноў гаи
кїнуло / так / шо ња ч'ут' у пиўниціу ни ўпáла / аг'їнацїсе / та ња на
стáрости заукáтїсе мóжу зач'éти / њек так питкрадáтїсе?*

**ІТІ (ПРИХОДИТИ, ПРИЙТІ, ПОПАДАТИ), ІК (ЇК) МИТРИХА
НА СВІЖЕ (СОЛОТКЕ) МОЛОКО** – про здатність окремих людей
появлятися тоді, коли найсприятливіший момент для отримання якоїсь
вигоди: *Николайéви / ња би ўже ни хот'їла шош зїч'їти / бо вин ни ўрас
вид:айé / але вин так попадаїї / ік Митрїха на солóтке молоко / а ўч'ера
приїшоў кѹшки / хот'їла смїх сказáти / шо нимá / д'їдо ўз'еў / бо се бóїу /
шо лішусе бес кѹшки / але шо / ік кѹшка стоїїт њїмѹ пéред' оч'éма / ња
лишén' шо њїї поклáла на цїсу лáўку / таї мѹс'у дáти / так вин приходїў
онóгди великого кошел'á / ўхóди ў хáту таї кáже / ч'ó приїшоў / шо њїмѹ
се стрéбило / а два кошел'ї ікрáс стоїўт кóло схóдиў / так / іт би
спец'їйáл'но њїмѹ бѹли зр'їхтовáн'ї; Мар'їка лѹби вїпити / і тогдї
приб'їгáїї / колї на стол'ї ње винó і ми когóс ч'їстѹїмо / лиш подѹмаї /
такé мáїї ч'ут':é на т:о / шó ўна хоч'ї / њїк Митрїха на с'в'їже молоко /
т:а такóш урас попадаїї / ік несéш у пѹтни с стáїн'ї молоко / ци њїгó
проц'їдѹїиш / ци їдеш доїїти корóву / а ўна стоїїт і ч'їкаїї / прóси
пожїч'їти молóká / та ни виткáжеш / хот' бес њек хот'їў; А ње і так'ї /*

шо сам'ї ни вар'ут / а їдут до д'ругого / шобї попойїсти / ікр'ас тогдї / ік т':і с'їдаїут за стиў / лиш'єн' шо вівернули кул'єшу / ц:е / каў вам / т'ак'ік Митрїха на с'в'їже молоко / до ц'єго тре: м'ати дар / абї ўрас корист'ати / їа н'їч'о ни каў / б'їн:ому дай'єц:е / але такїм / ік їа роск'азуїу / д'єколи се ни х'оч'ї.

ІТІ (ХОДІТИ, СПАЦІРУВАТИ), ІК (ІК) НА ВЕЛІГДЕНЬ – не працювати, прогулюватися: У нас нїдаўно знім'али к'їно / от'амки нїш:е скалї / але ни ўден' / а ўноч'є / роскл'али ватрї / ўни гор'ут / а прожекторї тот'о ш'ї ос'в'їт'уїут / ми так'ого дотеп'єр ни вїд'їли / два дни доўнїўноч'ї цїс'є б'уло / то л'ўде суд'а їшли / ік на Велїгден' / ўс'о лиш'єли / а б'їгли се дивїти; Х'од'ут вулиц'ами / ік на Велїгден' / а то ч'о / вер'є / їїх роб'ота ни бер'єц:е?; Ід'є соб'ї пов'олєн'ки / ног'а за ног'оў / ік на Велїгден' цї у їкес велїке с'в'єто / і то ўрас так / їа вїжу ў вїкно / н'їк'уда ни кв'апц:е / ни нес'є т'їшк'ї бїс'аги / а т'ак'ік на шп'ац'їр / мої / а ч'о їа так б'їгаїу / шо голов'а на крок упер'єт / а н'оги дес з:аду пл'єнтаїуц:е / їїїї наздогон'єїут?

ІТІ (ХОДІТИ), ІК (ІК) НІМІЙ (НІМАК) – зовсїм не розмовляти: Ід'є п'опри м'єне / ік н'їм'ак / мої / та ти хот' Сл'аваїсу скажї; Ыа шош до н'єїї г'ов'ор'у / а ўна їде / їїк н'їм'а / И:ї / лиш'їт їїїї / їїї ни до вас / ўна м'аїї велїк'ї кл'опоти / м'ожє / їшла так'а заг'утана / шо н'їч'о ни вїд'їла ї ни ч'ўла / у вас так'ого н'їк'оли ни б'уло / шо їдеш / н'оги нес'ут / а ти ни зн'аїїш куд'а і ч'о ти суд'а прїїшла?

ІТІ (ХОДІТИ), ІК (ІК) РОЩЄХНЕНИЙ (РОЩІХНЄНИЙ) – мати вади ходи: Вас'утка / Б'ожє боронї / х'оди / їїк рошч'їхн'єна / р'ан'че цє ни так б'уло вїтко / але ўна / сар'ака / т'єшко вїслабувала грїпу таї ад'ї шо д'ало / і то д'обре / шо ст'ала на н'оги / бо навес'н'ї н'оги ни служїли / к'ажє / шо ўжє б'уло м'ало над'їїї / шо зм'ожє п'итї / отак'є сл'аб'їс'т' з л'уд'мї вїробїєїї / бї Б'ох боронїў к'ождого вїт так'ого.

ІТІ (ХОДІТИ), ІК (ІК) КОРО́ВА БЕЗ ВОЛОВО́ДА – вештатися: Ід'є / куд'а соб'ї хоч'ї / так / ік кор'ова без вол'ов'ода / ни к'ажє / куд'а се напр'авїу / колї прїїде / тр'єба ц'єго хл'опц'а тр'охї до з'їц'єрки збер'ати.

ІТІ (БІЧИ, БІГАТИ, ХОДІТИ ТА ІН.), ІК (ІК) МОЛОДЄК (ІК МОЛОДІНКА) – про чоловїка чи жїнку поважного вїку, якї є швїдкими у вс'ьому: Ан'у ан'у дивїсе / то ни в'їна Митрїїшина? / мої / та ўна ст'арш'а вїд м'єне / в'їд'ї / на пїєт' р'окїу / ал'є ад'ї їєк б'їгаїї / ік молод'їнка / д'є м'їн'ї до н'єїї?; Ыуц'к'о ўжє старїї б'уў / дес такїї / ік наш

д'ідо / але ни йшоў помáлен'ко / йік пасувáло би старшому ч'олов'ікови / а так ч'імч'ікувáў / йік молод'ék; То пидгор'ёнцкиї ч'олов'ік / йа йігó знáйу / але ти подивісе / йек вин ідé / ік молод'ék / то ш'і ни кóждиї мáйї такў постáву і гóден так бóрзо йти / о шо йа скаў / ни кóждиї.

ІТІ (ПИТИ), ІК (ІК) ПО МАСЛУ – успішно здійснюватися: *Ни кажі / шо ўс'о іде / ік по маслу / бо ш'і зурóч'иш / ш'і ўс'éке гóн:о бұти.*

ІТІ (ВИГЛДАТИ, ЗИБРАТИСЯ, ВБРАТИСЯ), ІК (ІК) [ЖИНКА] С ПРИСЛÓПА – одягтися, на думку мовця, не зовсім доречно, охайно, зі смаком, інакше, як одягаються в Тюдові: *Ад'і / диўйўсе на дрўгих / тáн'ч'у шукайў / а самá ідў / йік жінка с Прислóта / ход'йék; У циї убéр'і ідеш / йік с Прислóпа / н'іхтó ни скáже / шо т'удиўскá.*

ІТІ (ПИТИ, ХОДИТИ), ІК (ІК) СПУТАНИЙ – згруб., дуже повільно; рухатися важко, малими кроками: *Мої / к'івáйсе / шо ти ходиш / ік спутаний?; Анў бóрше / к'івáйсе маї / ідеш / йік спутаний; Ідў / йік спутана / ў кістоц':і шош боли́т.*

ІТІ (ПИТИ) КАБУТА – упасти, іти (піти) “стрімголов”: *Йік ц'іпóк переступіти / то с цéйї драбїни ни рас мош іті кабу́та / ўже бұло такé / кол'іно ни згинáлосе / дұмала смих / шо минўсе; Стойéў на крїнт'і / вітко / с'в'іт йіму́ закрутіўсе / бо лиш пишоў кабу́та ў габї.*

ІТІ (ПИТИ, ЛИШИТИСЯ) КОНТÉТНИМ – 1) бути (стати) задоволеним: *Ус'і контéтн'і / і ку́цк'і гóс'т'і такош лишїлисе контéтними / М'іхáйло догодиў; 2) ірон., бути незадоволеним, ображеним: Мар'і / ік ш'і рас заклїч'иш отїх рижн'ёнцких / бигмé / контéт'н'і віц:и підут / бїрше ни стўпїут судá / абéс знáла / йа се постерáйу.*

ІТІ (ХОДИТИ) КРУГАМИ – блукати; не висловлювати щось прямо, безпосередньо, а лишень натякати: *Т'ітка моглá ўноч'é ўстáти / ходїти / а потóму зноў л'іч'і ї ни памн'ітáти / шо з неў бұло / а одén рас унá бұла схóпиласе / вїйшла надвїр і ходїла кругáми гаш до передрáн'а / вернўласе тхáт'і і гаш тогдї / йік Дóўбуш загáўкаў / буў у них такїї ч'óрнїї пес / гаш тогдї ўна се скорн'éла / але ни памн'ітáла / кудá ўна тїл'ко сэред' нóч'і ходїла / отакé бұло; Мар'і / кажї напраўц'ї / ни ходї кругáми / бо йа такé ни л'ўбїу / ік шош трéба / то кажї / шобї йа знáла / ч'ем помоч'ї / а нї отакóйї / ў мéне ўгадач'їў нимá / абїх се догада́ла.*

ІТІ, КУДА НÓГИ НЕСУТ (НЕСЛИ) – невідомо куди: *М'ін'і так бұло гїр'ко / шо ни памн'ітáйу / йек вїйшла с хáти / ішлá / кудá нóги несли / ішлá / шобї йшлóсе / бїрше нич'ó; Ўни ўже мáли робїти слóво / але ўс'о*

розбіло́се / і хлопч'іш'і сказа́ў / шо по́ки шо ни жéниця:e / то д'і́ч'іна так т'éшко то́то переж́іла / шо йшла вид не́го / куда́ но́ги нéсли / ўни сам'і ма́ли зна́ти до́рогу / бо ўна ни го́н:а бу́ла ду́мати / Але ві́дите / шо ви́йшло на до́бре / то́т ш'і дотепéрки парупкúйі / а ўна ад'і́ йко́го фа́йного та до́брого ма́йі ч'олов'і́ка / і ўже дво́йі д'іточ'о́к б'і́гайт.

ІТІ (ПИТИ) МИР ПОРУГА́ТИ – дуже кричати, сваритися та ін. – виконувати дії, які односельцями будуть оцінені як різко негативні: *Ад'і́ пишоў селом / шл'ахúйі / крич'éйі / мир поруга́ти бу́де / м'ін'і ўстит робі́ти; Іде́ш м'ін'і мир поруга́ти? / марш тхат'і / там кр'іч'éй.*

ІТІ (ПИТИ) НА ВАКА́ЦІЇ – мати канікули: *За па́ру ден' ус'і́ д'і́ти і́дут на вака́ц'і́йі / а вин шо / ме ту́тки сам?*

ІТІ (ХОДИТИ, ПИТИ) НА ДЭ́НЬКУ (ДЕНЬКІ) – найматися (найнятися) до когось працювати за поденну оплату: *За шо жи́йé ?/ на ден'кú ходо́ / л'уде беру́т / пра́ўда / з д'і́тмі ни ду́же хо́ч'ут / а ўна ни лі́ше йіх самі́х / с собо́ў му́си бра́ти / йек іна́кше?*

ІТІ (ПИТИ) НА ДІ́ТИ – одружуватися з тим (з тією), у кого вже є діти: *Іті на ч'уж'і́ д'і́ти / ни ду́май / шо ле́хко / ўна ш'і сама́ диті́на.*

ІТІ (ПИТИ) НА ДНО – 1) тонути (потонути): *Іг бих пи́шла ў глі́боку во́ду / то зра́зу іду на дно / плі́вайу / йік сокі́ра; 2) зазнати невдачі, краху: *Йі́му ни ўда́лосе роскруті́тисе / і́ пишоў на дно / н'ішч'éм лиши́ўсе.**

ІТІ (ПИТИ, ХОДИТИ) НА ЗВО́ДИ (ЗВО́ДИНИ) – вияснити особисті стосунки шляхом зустрічі всіх учасників конфліктної ситуації: *Іти на зво́ди ни хо́ч'у / та́й ч'олов'і́к ка́же ни бра́ти пу́стé ў го́лу / ни зйэ́зуватисе з дурні́ми баба́ми / йі́м йі́зикі ни заўйе́жеш.*

ІТІ (ПИТИ, ПОВЕРТА́ТИ, ПОВЕРНУ́ТИ) НА ЗІ́МУ (О́СІНЬ, НА ВÉСНУ) – про ситуацію, коли погода чи календар засвідчують прихід певної пори року: *Це на о́с'ін' і́де / ба́йка / шо ш'і тепло́ / Іл'і́ сего́н:e; Га́ш отепéр і́де на вéснóу / це ў во́здус'і ч'у́йіц:e.*

ІТІ (ПИТИ, ПРИЙТИ) НАЇ́ДА́ТИСЕ (НАЇ́СТИСЕ) КУДА́С – знев., про тих, хто, прийшовши в гості, не може насититися – занадто багато, на думку мовця, їсть: *Га́й / Іва́н'ч'і́ку / с'і́да́й оту́тки за сти́ў / та́й фа́йно попойі́ш / бері́ оці́х го́лупч'і́кіў / на ш'і то́б'і́ кавало́к мн'іс'ц'а́ / шо́би м'ін'і́ на байу́ лице́ ни лупі́лосе / шо́би ни вигл'і́дало так / і́г би ми ві́рвалисе з голон:ого кра́йу / при́йшли́ до дру́гого найі́да́тисе / Та де йа́ / жи́нко / хо́ч'у йі́сти / і́г та́мки на ме́не ўс'éка ўс'éч'і́на ч'і́кайі? / ци́ ти хоч' / шо́би м'ін'і́ набу́ток ни бу́ў мілі́й? / шо́би йа́ ни ми́х загна́ти у ду́шу*

іко́йіс і́іді / а на́т'іга́ўсе / і́ік гу́ска / шóби то́то про́гл'о́гнути? / хто таке ч'у́? / Так менé нéна ўч'éла / і́ті ў го́с'т'і трéба найі́деному / каў то́б'і гэ́зде / і́а ни хо́ч'у / абі́ м'ін'і ли́це дупі́лосе / і́к ти присі́лис:е до мі́ски / На́й це шл'ах тра́фи / с та́кім набу́тком і с та́коў жінкоў; То / Ї́іленко / даўно́ так бу́ло / шо ч'олов'і́к устида́ўсе бога́то найі́датисе / і́т до ко́гос прійшо́ў і і́іго покла́ли за сти́ў / ці і́ік тикі́ дес на ба́ў / і́кіі́ бес голóн:и́ ни бу́ў / а з мі́ски ўс'о ви́йідати ни годі́лосе / мус бу́ло хот' трóхи нидо́йісти / шóби дру́гіі́ ни поду́маў / шо і́іс прійшо́ў найі́датисе / і́о / так бу́ло / бо і́на́кше / то вели́кіі́ устíт / до́ста вели́кіі́ / шó ти гада́йіш? / дру́г'і́ диві́лисe / хто к'і́л'ко і́іст / і́ потóму суді́ли / ота́к бу́ло / то на́в'іт' робі́тник за сто́лом до к'ін'ц'а́ ни виклэ́пуваў мі́ску / крíшкy ли́ш'еў / ти шо со́б'і́ гада́ла? / так даўно́ бу́ло.

ІТІ (ПИТІ; ПИСЛАТИ КОГОС) НАЙ НИ КАЖУ КУДА – евф., лайл., виявити різко негативне ставлення до когось: М'ін'і ўч'эра гор'іло / а сегóн:е іди / на́й ни ка́жу кудá / прійшла́ і́іс / ко́лі ўс'о зрóблено? / то і́ік то́б'і́ тре: бу́ло / то ми б'і́гли / гаи́ зашпóтувалисе / а ти бойéласе / шо ру́ки витпа́дут / і́к трóхи помóжеи?

ІТІ (ПИТІ) НА РУКУ – про такий розвиток подій, збіг обставин, який комусь є вигідним: Т:о / шо молод'і́ ві́брали пл'ац ў сус'і́тві / Кал'ін'і пі́де на ру́ку / пóмич' хот' трóхи бу́де / с'а́ка та́ка / а́ле бу́де.

ІТІ (ПИТІ, ХОДИТИ) НА СТРІЛÉЦТВО – заст., іти (піти, ходити) на полювання: А ц:е шо за та́ка ш'éпка? / кудá ў ни́ і́ті? / То Ула́дз'ова / вин і́іі ўбе́раі́і / і́ік і́де на стрі́лэцтво; У нас бі́рше ка́жут пол'óван'і / ході́ў на пол'óван'і / л'уби́ пол'óван'і / а за стр'і́лэцтво і́а ч'ўла вид д'і́да / за Іва́на М'і́с'кового д'і́до ка́заў / шо вин хо́ди на стр'і́лэцтво; Ву́йко роска́зуваў / шо і́іго сус'і́т з:а́молоду дў́же л'убі́ў ході́ти на стр'і́лэцтво / то і́ік у́же се постáр'і́ў і́ ни ми́х і́ті / то со́б'і́ прору́баў у с'т'ін'і́ ді́рку і́ с пéч'і́ ми́х диві́тисе на л'і́с / а л'і́с бу́ї пид носóм / вин та́мки жи́ў / і́ шо / вин со́б'і́ ле́ж'еў на пeч'é / н'і́би ў за́с'іц':і́ / і́ ц:е скра́сувало і́іму́ жит'é.

ІТІ (ПИТІ) НА ШПА́ЦІР – те саме, що ІТІ НА СПА́ЦІР: Ма́тко / ви кудá се зибра́ли? / Ота́ка фа́йна? / ви́пускайу́ корóву та́ї і́ду́ з неў на шпа́ц'і́р / і́к хоч' / то і́ ти хо́ді / бу́де весел'і́ш:е.

ІТІ (ПИТІ) НИРКА́ – пірнати (пірнути): Ішо́ў нирка́ / с крíнти штрика́ў / ч'ут' воді́ ў рот ни набра́ў; Хо́ч'і́ і́ти нирка́ / на́й і́де / а́ле сокоті́ і́іго / диві́се / і́ек вин цисé рóби.

ІТІ (ХОДІТИ, ПИТИ) НІ ВАШ, НІ НАШ – знев., вести нездоровий спосіб життя, особливо не проймаючись нормами моралі: *То такé / ни б'уду судити / áле тої хлóпец пишоў н'і ваш / н'і наш / зйізаўсе з ікімос пустім.*

ІТІ (ПИТИ) НІ В ШО – зазнавати (зазнати) великих втрат: *Ус'ó пишло н'іўшо / хто би тепérки сказаў / шо тутки рán'че жіли фáйн'і гáзди?*

ІТІ (ВЕРНУТИСЯ, ЛИШИТИСЯ) НІ Ш ЧЕМ – не добитися результату: *Грóш'и держ'ели на кніс'ц'і / а тепérки лишілисе н'ішч'ём; Пойіхала смих у с'в'іті / áле вернуласе маїже н'ішч'ём / ни пишло м'ін'і / так'ік думала / А вітки йіс могла знáти? / ти пробувала.*

ІТІ (ПИТИ) НОГÁ ЗА НОГÓВ – іти дуже повільно: *Цес ни ме б'іч'і / абі скóрше / а іде соб'і так / ногá за ногóў / ногá за ногóў.*

ІТІ (ПИТИ, СТАТИ) ПИТ ЧЮС РУКУ – підпорядкуватися комусь: *То ни шт'ука іти пит ч'іўс руку / трéба дóбре обмозгувати / нашó ўно тоб'і се зда́ло / шó мей ма́ти с цéго тепérки і потóму / йéк уно видгикне́ц:е тоб'і у ікімос ч'іс'і / і йік тво́я́ голова оц:é переваріт / тогді дóбре / робі / йек надумаў.*

ІТІ ПО ЖИТІЮ, ІК (ІК) У БРИТ – жити, особливо не задумуючись над проблемами, нічого не плануючи: *Уна́ ни думайі наперёт / іде по жит'у / йік у брит // йéк б'уде / так наї б'уде; Іду́ по жит'у / йік у брит / бо ни знайу / шо б'уде заўтра / ви ни відите / шо се рóбі?*

ІТІ (ХОДІТИ) ПО КÓЛУ (ПО КРУ́ГУ) – не мати можливості вирішити якусь справу, розв'язати важливе для мовця питання: *Ни гóн:а б'ула ту пén'ц'іўу доходити / т':і тудá поселáйут / т':і тудá / а ш'і ц:е / ш'і т:о принес'іт / отáк по кóлу ішла / вид одніх до др'угих/ ледв'іс'ки нарахувáли.*

ІТІ (ПИТИ, ХОДІТИ) ПРО́СІЧИ – жебракувати; стати жебраком: *Ба́ба роска́зувала / шо ў голóн':і рокі́ богáто л'удій просіли / могли іті прóс'іч'і нáв'іт' так'і / шо рán'ч'е ма́ли заўт'ік / с'акій такій / áле ма́ли / ни наїгіршими б'ули / а прийшло́се / таї пишли / шо б'уло рóбіти?*

ІТІ СВО́ЙОВ ДОРО́ГОВ (ДОРИ́ШКОВ) – у кожного свій шлях, своя доля, своє життя, тому не варто (якщо тебе не просять) виявляти надмірну зацікавленість чужими справами: *Іді́ соб'і сво́йоў дорі́шкоў / а йа сво́йоў / і ни л'іс' у ч'ужé жит'é / бо ти ў нéму ни буў / ти збóку.*

ІТІСЕ (ІДÉЦЦЕ, ШЛÓСЕ) ПРО КОГОС (ШОШ) – мова їде про кого-, що-небудь: *Тут ідéц:е / йék л'ішше зробіти / так / абі́ ўс'ім бу́ло дóбре; Про тебе ни ідéц:е / л'ўпч'іку солодén'киї / зач'ікаї крїшкы.*

ІТІ СОБІ – ужив. як спонування до дії (щоб хтось пішов) або як констатація факту відходу: *Іді́ соб'і / кудá хóч'іш / áле тогді́ ї менé ни пантруї́ / отакóго жит'á ж'ідáйиш?; Їа ўжé їду соб'і́ / вуїно́ / а ви с'в'іткўіте здорóв'і / добрáнич' / Д'іковáт' / шо йіс приході́ла.*

ІТІ (ПІТІ, ХОДІТИ) С СПЛАВА́МИ – працювати бокорашем – сплавляти ліс (дарабі) Черемошем: *Іті́ с сплавáми / то т'ішкá робóта / л'ўде робі́ли ў л'ісосплав'і / бо мус бу́ло дес заробі́ети / тв'ї́ д'éd'а гентáм такóш буў кирмáнич'ем / знáла йіс цисé? / н'і? / буў / алé нидóўго.*

ІТІ (ПІТІ) С ТОРБА́МИ – втратити (втрачати) нажите добро, стати жебраками: *Ми гóлу мáйімо́ ї ни хóч'імо́ їти с торбáми / ни слўхайі́мо такі́х порáт.*

ІТІ (ПІТІ) ТПРЎ-ТПРЎ – дит., гуляти; про намір піти на прогулянку: *Л'ал'á хóч'і тпрутпру? / ідемó / ўжé їдемó / лиш ни плач' / дитї́на делéко / делéко пі́де / а тáмеч'ки ўздрї́т пéсика / гаў гаў / кóтика / н':аў / н':аў / так кáже кóтик?*

ІТІ (ПІТІ) ТРОПАКА́ (ТРО́ПОТА) – танцювати, притоптуючи, виконуючи складні па: *Ішоў тропáкá / а витáк др'ібўшкы / гўцўлку ни минўў н'і однў́ / в'ідéї́ / дóбре набўўсе́ / Цес сво́йе ни попу́сти.*

ІТІ (ПІТІ; СКА́КНУТИ, ШТРІ́КНУТИ) У ВОГО́НЬ – бути готовим до будь-яких випробувань: *Уна́ гї́бне за ним / ни дўмаї́ соб'і́ / ідé ў вогон' / то л'убá такá / іт би ш'і́ вин отáк за неў.*

ІТІ (ПІТІ) У ГРИБЇ́ (МАЛІ́НИ, А́ФИНИ, ЁГОДИ ТА ІН.) – вирушити по гриби (малини, чорниці, суніці): *Пишоў у грибу́ ї набрáў смих гаи́ два кошел'і́ / кїну́лисе / н'їўрóку; Дóс'в'іта́ їдемó ў малі́ни / áле ні́ бес спáла / бо йа́ тебе́ ўч'éра ни гóн:а́ бу́ла докорн'éтисе́ / ў шéстїї́ ўжé мáйиш бу́ти готóва.*

ІТІ (ПІТІ) У ДВІ́ (ШТІ́РИ) ДОРО́ЗИ – знев., рухатися нерівно, хитаючись (про п'яного): *Ад'і́ йек Їўц'о́ пишоў́ / у шті́ри дорóз'і́ / сарáку / їде́ / ої́ / шо жї́нка дóма ўт'їшиц:е́ / страи́но́ ме рáда.*

ІТІ (ПІТІ) УПАКІ́СВІТА (ВПАКІ́СВІТА) – іти (піти) далеко, невідомо куди: *За неў́ вин упакі́с'в'іта́ пі́де; Паз'ўн'а́ жи́йе́ за тим грунéм / то ўпакі́с'в'іта́ їти́ / йа́ нáв'іт' дорóги́ дóбре ни знáйу́ / одї́н рас тáмеч'ки смих бу́ла / позатогї́т на Благóв'їш':ін'і́.*

ІТІ (ПИТІ) У СВІТ – їхати (поїхати) далеко; покидати (покинути) рідні місця в пошуках заробітку, кращої долі: *Ма́ма ни рас у с'в'ім ішла́ / с сувен'ірами йїхала / але ми ц:е н'іко́му ни ка́жемо; Ік ни меш слухати / піду соб'і ў с'в'ім / таї ус'о / тогді робі́ соб'і́ / шо хоч'іш / Ма́моч'ко / со́колко / ни ід'ім / йа ду́же вас л'убіу́ / буду́ слухати / лиш ни каж'ім / шо підете.*

ІТІ (ПИТІ; СТАВА́ТИ, СТА́ТИ; РОБІ́ТИ) У СПІ́ВКУ – домовлятися (домовитися) з кимось про умови спільного виконання чогось: *То ч'есні́ ч'олов'ік / газда́ / з ним с'м'іло мо́жно іти у спіўку; Ни ра́д'у іти з неу́ у спіўку / ни шука́й соб'і́ гудза́ / бо ўна тебе́ закос'кайі́ / ме говорі́ти одно́ / а зроби́ так / ік йі́ се схоч'і.*

ІТІ (ПИТІ) У ЧВА́ЛЬ – “направитися, ни знати куда”; поспішати, нічого не бачачи і не чуючи: *Диті́на малá / ни дівиц:е пе́рет' собо́у́ / у ч'вал' іде́ / іг би ни їміу́ / то ўбілабисе; Таки́й пїєні́ / шо іде у ч'вал' / ану́ / л'упко́ На́ст'у / поможі́ йіго́ ўтрица́ти / бо ад'і́ йек вирива́йіц:е.*

ІТІ (ПИТІ) У ШКЛЕПІ́ТИ – опинитися у якихось непрохідних місцях, звідки важко вибратися (напр., у лісі); заблудитися: *Шука́й грибіу́ ма́й бліш:е / ни іди́ у шклен'іт'і́ / абі́ ми ни шука́ли тебе́ / бо ўс'еке гон:о се ста́ти / М'іс'о ота́к пишю́ буу́ / заблудіу́се / таї́ два дни доберáу́се тхат'і́ / ни мих наї́ті́ дорóгу / ка́же / шо ўс'о гет йіму́ обм'іні́лосе / це йа до то́го / шо вин л'і́ше зна́йі́ го́ри / йік ти́ / і то таке́ попаціу́ / вин звіч'н'іши́ до це́го л'і́су / від малóго тудá ході́ / і то / відии́ / шо се ста́ло / тогó кау́ / абес делéко ни йшла́.*

І ТО (ЦЕ, ЦЦЕ) ШІ (ШШ'Є) НИ ВСЕ (ВСЬО) – розповідь не завершена; попереду цікава інформація: *І то ш':е ни ўсе́ / ми сказа́ли Да́й Бо́же таї́ пишлі́ соб'і́́ / але дохóдимо до Самáшкових / ч'у́ймо / а то хтос дупайі́ за на́ми / обзера́йімосе́ / а то з:а кукуру́дзіу́ Кóц'о с Кóцихоу́ виб'іга́йут; І це ш'і ни ўс'о́ / йа забу́ла росказа́ти / йі́к у Петро́хи ў данці́ спин:і́ц'а ч'ут' ни спáла / це се ста́ло / йі́к дру́гий рас ма́ли с'ідáти за стиу́ / отогді́ / му́зика ігра́ла / таї́ л'уде́ гул'áли; Йої́ / і ц:е ш':е ни ўс'о́ / найнтерес'н'іш:е бу́ло потóму / ік лиші́лисе сам'і́ свої́.*

І

ЇБЛІНКА, -и – те саме, що ЇБЛУНЯ: *Це молодá їйблінка / лиш друкїй рик рóди; Тотá їйблінка називáйїц:е золотáнка; Їйблінка рошч'ехласе / бо с'н'їх / ад'ї кїл'ко напáдало.*

ЇБЛУНОВИЙ – яблуневий: *Це їйблунóвий сат / пок'їїниї тáто сам їїгó садїў / сам'ї їбони / ад'ї їек зацвїли / лиш н'їўрóку.*

ЇБЛУШНИЙ (ЇБЛУКОВИЙ) – яблучний: *Їйблушнїй сик / солóткиї / їїк м'їт / то с такіх їеблук; Мáма за сик з їеблук казáла їйблукóвий / а бáба / їйблушнїї / то ї так / і так се говорї / то по т'удиўскóму.*

ЇБЛУШНИК, -á – вино з яблук: *Їїк рóбимо їйблушнїк / то ў мáч'ку додаїмó перевáрену вóду / абї вино́ ни оцтáв'їло / ї потóму ўно мўси дóбре вїформ'їнтувати; И:ї / то і їйблушнїкóм мош упїтисе.*

ЇВ БИ ДВА РАЗИ (ОДНО́, ОННО́) Й ТТО САМЕ́ – вульг., знев., про дуже скупого: *Унї страшн'ї скуп'ї / їїли би два рáзи одно́ і т:о самé / а хлопч'їш'ї ни такїї / вїтко / ў бáбу ўдáўсе.*

ЇВ'ЄТИСЕ (ЇВЛЄТИСЕ) – з'являтися: *Дéколи шош с'н'у / то мáма м'їн'ї їїўїейїц:е / то бáба / а д'ед'а / н'їкóли / н'ї рас.*

ЇВОРЕ́Ц, -рця – змени.-пестл. до ЄВИР: *Цес їйворе́ц ни заваж'ейї / наї соб'ї ростé / то поконéч'ї / н'їкóму ни ме шкóдити.*

ЇВОРИ́В, -ова – Яворів: *Буў такїї профéсор' Тр'ег'їр' / вин у Т'удев'ї робїў / у шкóл'ї / а за Їворїў ни ч'ўла / шóби вин тáмки ўч'їтел'уваў.*

ЇВОРИ́ВСКИЙ – прикм. від ЇВОРИ́В: *У Кóсов'ї / в'їд'ї / ни рóбїут лїжники / то ўс'о їйворїўск'ї / їа їїх пизнаїў; Оцéс лїжник їйворїўскїї / такїї сївїї / мїх би бўти / ге? / шó ви скáжете? / дóста нїпогáнїї.*

ЇВОРИ́НА, -и – 1) окреме дерево явора: *У нас ни геї богáто їйворїни / бїрше бўкїў / смéреч'а; 2) деревина явора: Гор'їх / їйворїна / то фáйна деревїна; За їйворїну дóбре ни знаїу / ци з неїї рїз'бїут / а на отак'ї терел'ї берут грўшу / ч'ерéшн'а такóш нїзлé.*

ЇВОРÓВИЙ – яворовий: *Колїска дáўна / їйворóва; Колишїсе / колїсоч'ко / фáйна / їйворóва / абїї нáш'а дитинóн'ка вїросла здорóва.*

ЇГА (ЇГГА, ЇГАГÁ) – виг., ужив. для вираж. радості: *Їїг:а / зигрїїмосе / вáтерку тўтеч'ки роскладемó; Їїга / áл:е дóбре / л'укс.*

ЇГИДНИ́К, -á – 1) місце, де ростуть у лісі “єгоди” (суниці): *Знаїу два їїгидникї / уздр'їў їїх / їїк у áфини їшоў; 2) вино домашнього приготування з “їгит” (полуниць): То ў бўтли їїгиднїк форм'їнтуїї.*

ЇГІДОЧЬКА, -и – ягідочка: *Ад'ї найшла одну йїгідоч'ку / скóро пристігнут ін'ч'ї / це ў мур'ї коло Штефанá.*

ЇГІТКА, -и – 1) ягідка: *Даї йїму покуш'їти йїгїтку / даї / Ви хоч'їте / шобї йїгó зноў окїнуло?; 2) перен., дівчинка: Рокї пройшлї / а йа памн'їтаїу / йек вўїна Гр'їцкова пїтáласе / Йїгїтко / ти ч'їйá / ану наї подїўїусе / ў кóго йїс уда́ласе / ти / в'їд'ї / Петрїїшина.*

ЇГНÉТА, -нét – ягнята; одн. ЁГНІ: *Ни знаїу / хто тепéрен'ки дéржи йїгн'éta? / мóже / дес маї дал'ї / а сус'їди / н'ї.*

ЇГНÉТИНА, -и – м'ясо ягняти: *Ми йїгн'етину тикї ни йїмó / шкудуйїмо йéгн'итко брáти на мн'éсо / такé ў рот нам ни л'їзе.*

ЇГНÉЧІЙ – прикм. стос. ЁГНІ, ЇГНÉТА; перен., наївний: *То йїгн'еч'їй рóзум / ўно хоч'ї так ігрáтисе / йїк ототó йéгн'ї / дé на таку дитїну мош над'ївáтисе? / думати / шо ўно ни пїде кудáс вит хáти / ци шош ни вїроби?*

ЇГНІЦЯ, -ї – молода вівця: *Йїгнїцу мут продавáти? / ти ни ч'ўла?*

ЇГНІЧЬКА, -и – овечка: *Пустї двїўц'ам йїгнїч'ку / наї потрóшки пасé / наї се ўч'ейї ў кумпáн'її.*

ЇГÓ (Її, КОГÓС) ЛИШ ПО СМЕРТЬ ДÓБРЕ ПОСЕЛÁТИ – про надто повільну, лїнькувату людину: *Мої / колї йїс пишóў і колї маў бўти? / йа би ўже дéс'ит' рас вернўласе / тебé х'їбá лиш по смерт' поселáти дóбре / бо ўна тогдї ни так скóро би пришлá.*

ЇГБЇ (ПГБЇ) – якби: *Йїгбї то гóден буў ус'їм догодїти / а такóго нимá / ти дес ч'ўла / шо йе? / ш'ї ни ўродїўсе такїї; О: / йїгбї то самó робїлосе / ти лиш подумáў / а ўно рас / і се зробїло.*

ЇДÁ, -й – 1) їжа, харч: *На цїї йїд'ї слабїї ни пот'éгне / ану пидї молóká до вўїни / скáжеш / шо нáш'а корóва видбїла; У шпиталї йїдá нивáжна / áле тудá ни найїдáтисе їдеш; 2) страва: Отакїї б'їтус вїйшоў / цис'á штуч'їна с капўстоў / дóбра йїдá / л'укс.*

ЇДÁ ВЇБОРНА – делїкатеси; їжа, яка вимагає затрати коштів і/чи зусиль у приготуванні: *У нас йїдá ни вїборна / ми шо прост'їш:е / розвозїтисе з йїдóў нимá колї / х'їбá ік'їс с'в'éta.*

ЇДÁ ДОМАШНА – продукти домашнього виробництва, з яких готують страви: *Йїдá домашна / то ни т:о / шо кўплена / прим'їром / хл'їн / ік спеч'еш сам / то вин тримáйї / а молókó? / йек унó мóже ни скисáти? / гаї / скажї м'їн'ї / йек це мóже бўти? / йа мáйу корóву / áле такóго ни*

зна́йу / шобі́ молоко́ зо дв'і нед'іли ни скиса́ло / тудá шош му́с'ут
доба́йїєти.

ІДЕН (ЄДЕН, ОДЕН) – один; може викор. у заперечних
конструкціях з **ні**: *Така́ нагóда йіден рас у жит'у трафйї́йц:е; Та л'уби́у
ми по́ниу Іва́н / та л'уби́у ми То́дир / а тепе́рки розл'уби́ли / ни л'уби́ н'і
о́ден / цису́ с'н'іванку ш'і мойа́ ба́ба с'н'іва́ла / це старо́в'іцка / т'уди́у́ска;
Йіден рас поцу́лува́у / а ўна ўже ка́же / шо би вид:авале́се / ду́же ўда́ўсе
Пазу́н'ц'і цес хло́пец / Наї́ бу́де / але́ куда́ ква́питисе? / то горі́т? / наї́
зач'іка́йї / л'і́пше візна́йї йіго́ / отогди́ мош бу́де шош говорі́ти.*

ІДИНИЦЯ (ІДИНКА), -і (-и) – одиниця: *Ти так написа́ла / ік ку́рка
лабо́у / профе́сор'ка йиди́нку покла́де / Іка́ профе́сор'ка? / ўч'етел'ка /
нич'о ни розум'ї́йїте / бабо́; Це ни йиди́нка / ўна ма́йї фóстик.*

ІДНЕ́, -ого – те, що можна їсти, споживати; їжа: *Д'ед'а́ роска́зува́у /
шо йік ходи́у с плóтами / то ни рас бу́ло так / шо нимá шо йі́сти / то шо
роби́ли? / ч'іка́ли до но́ч'і / бо ўноч'е́ дара́би ни гна́ли / йіх лови́ли мерц'а́ми
/ а сам'і́ кла́ли на бе́рез'і ва́тру / і йшли́ за ко́упч'ік м'ін'єти шош йидне́ / с
порóжними рука́ми ни верта́лисе / бо доли́у т'е́шко за де́рево; Це ўс'о
йидне́ / але́ от':і́ козар'і́ л'і́пше вікин' / ік'іс стар'і́ / бес бі́рше так'і́ ни
бра́у.*

ІДУ́ЧИЙ – дуже яскравий, “ріский” (про колір): *Пасі́ пога́н'і бу́дут с
тако́у баве́нкоу / оц':і́ йиду́ч'і ниткі́ виборса́ї / о́змемо дру́г'і / ў ме́не йе
ч'і́рво́н:а те́мна / покла́демо оту́т / ўсереді́нку.*

ІЄШНИЦЯ (ЄШНИЦЯ), -і – яечня: *Ра́но ййї́єшницю́ с куле́шеу́ йї́ли /
ў полу́н:е бу́де бо́ри'ік / а на веч'е́р'у ма́йїмо тинца́к з молоко́м.*

ІЄШНИЧЬКА (ЄШНИЧЬКА), -и – емоц.-оцін., яечня: *Ба́ба дити́н'і
йї́єшнич'ку зр'іхту́йї / на ма́сел'ци́ / з брíндзоч'коу́ / до́бре?*

ІЖИ́НІ (ІДЖИ́НІ), -я – опредм. дія за значенням їсти – споживати
їжу: *Сегóн:е писни́й ден' / вели́кого йидж'ін'а ни бу́де.*

ІЗІ́К, -а – язик: *Ч'о ў те́бе йізі́к б'і́лий? / ци́ ни засла́п? / то шош /
ві́тко / ўсереді́н'і нидо́бре / бо шо́ інче? / йізі́к на ц:е пока́зуї.*

ІЗИКА́ТА ФЕ́СЬКА – знев., дуже балакуча жінка: *На́ш'а Па́раска /
то йізи́ката́ Фе́с'ка / ч'у́ли йі́сте таку́ ба́йку? / то гíр'ішна ўна.*

ІЗИКА́ТИЙ – балакучий: *К'і́ца заду́же йізи́ката́ / ві́говори ўс'о / шо
ў хат'і се рóби / а нашó́ це́го дру́гому зна́ти? / нашó́?*

ІЗИКА́ЧЬ, -я – 1) людина, яка любить багато говорити, сваритися:
Види́ши / ікі́ї Лес'о́ йізи́кач' / у не́го д'ед'а́ таки́й бу́у / в'іч'но ва́диу́се / вид

нас ус'о було ч'ути; 2) дотепник: *Калінін м'енчий / ну т:о йізікач' / ану дес поч'інні йіго / шош запитаісе / шобі вин розговоріўсе / тогді меш від'іти / йа деколи ўмерайу з него.*

ЙІЗІКАЧЬКА, -и – жін. від ЙІЗІКАЧЬ: *Йа би годіни ни держ'еў таку йізікач'ку ў хат'і / тр'ес би / йік грушу / молотіў бих / йік гор'іх / наўч'еў бих добре / тот рот би по пару ден' ни ўтвор'еўсе / ої шо так / така ц'іхон'ка та глад'ен'ка стала би / йік шоўк.*

ЙІЗІК БЕС КІСЬТЬОК (КИСЬТЬОК) – 1) про дуже говіркого: *Ў нашої нев'істки йізік бес к'іс'т'ок / ц'ілії ден' говіри / на поч'ітках мин'і тото се ўдавало / думайу / вітко / шо ни лутава / а говірн'а / то добре / а теп'ерки деколи се зм'уч'уїу вит того / але нич'о ни каў / шобі се ни гн'івала / наї говіри / це л'іпше / іг би ма́ла г'уки дути; 2) про обіцянки, які нереально виконати: *Ти ни сл'ухаї / шоб' ўна каже / йізік бес к'іс'т'ок / каже / абі казало́се / н'іч'о ўна робіти ни буде; У декого нима́ стріму / йізік бес к'іс'т'ок / тої вин телеп'айі ним / йек соб'і хоч'і / так'ік тел'і фостом.**

ЙІЗІК БИ ТОБІ (КОМУС) УСОХ – лайл., вираж. гостре несприйняття мовленого кимось, унаслідок цього – прокльон (“щоб ти не міг говорити”): *Ік йіс цисе́ говоріў / то шобі тоб'і йізік усох / бірше н'іч'о ни каў.*

ЙІЗІК ВІВАЛИТИ – 1) робити що-небудь до знемоги, на межі фізичних сил: *Та ни вивозі ўже ц:у пос'л'ін:у тач'ку / наї стоїїт / лиші / бо віжу / шо ўже йіс йізік вівалиў / наї; 2) здохнути (про тварину): *А порос'і лиш зач'ело па́дати на перен':і ла́би / діўїу́се / а ўно ўже вівалило йізік.**

ЙІЗІК ВІСОЛОПИТИ – те саме, що ЙІЗІК ВІВАЛИТИ: *Вісолотиў йізік / таї т'егне коўбок / мої / ч'олов'іч'і / та пидірвесе:е.*

ЙІЗІК ГЛИГНУТИ (ЗАВ'ІЗАТИ, ПРИКУСИТИ) – замовкнути: *Ў тебе ни було йізіка / ти плитну́ла йіго? / ти шоб' / ни могла хот' слово сказа́ти? / ої / йа бих сказа́ла / віказала бих у о́ч'і / наї би ўс'і сл'ухали.*

ЙІЗІК ЗАПЛІТАЇЩЕ В КОГОС – хтось говорить невиразно, через силу: *Вин байуваў / ни ч'уїїш / йек говіри? / йізік запл'ітаїїц:е на кождому дру́гому сл'ов'і / бумборосіт / шо гл'аба шош зрозум'іти.*

ЙІЗІК П' БИ ЗЛЕ (ПОГ'АНО) ПРИШПИЛ'ЕНІЙ (ПРИШІТІЙ) У КОГОС – хтось має вади мовлення; про незручності у вимові якихось слів, висловлень: *У нас так ни каўт / бо губи так се ни складаїут і*

йізікóви т'éшко тотó вiгóворити / iк зач'инайiш гóворити / то вин так се кóрч'ийi / iг би буў зле приишпiлéний; У дитiни з бéс'iдоў бу́ло погáно / йiзiк буў iг би зле приишiтий / алé дóхтор' тотó попрáвиў i тепérки ни бóрзо / алé гóвори; Пишлá смих на пол'iтл'iн'iку i менé пiслáли до ўс'ix дóхтор'iў / шобi се пров'iрити / а тот / шо вид гóл'а / кáже / а ви дóбре гóворите? / вам ни шкóди йiзiк? / бо вин / кáже / у вас iг би трóхи зле приишiтий / йiгó би се здáло лéда пидр'iзати / скаж'it / то це iе рузúмний ч'олов'iк? / рузúмний такé потрáфиў би се питáти? / аг'iнацисе.

ЇЗИК, ІК (ІК) БРИТВА – хтось гострий у своїх висловлюваннях: Свекрúха / дóбра жiнка / ш'эра / алé мáйi такiй iзiк / iк брiтву / до тóго трéба привiкнути / бо ў нас дóма ўс'i мн'éки'и бiли / нэн'а ш'и дес шои моглá / а вид д'эд'i н'iкóли ни ч'ула óстрогo слóва.

ЇЗИК, ІК (ІК) ПРА́ННИК – знев., про того, хто дуже “ізикатий”: У Мар'iки йiзiк / iк прáн:ик / отáк перé ним бут' шо.

ЇЗИК МОЗОЛІВ НИ МАЇ – знев., про занадто балакучу людину; про того, хто пліткує: Iк се нарóбиш / то на рукáх iе мозол'i / а йiзiк мéле / гóвори / i по нéму ни вiтко / шо се ўтрудiў / а вин / сарáку / богáто бр'ixон'ók гóден перетérти / i н'ич'ó / тóго так i кáжут / шо йiзiк мозол'iў ни мáйi / iкас бóл'фа мóже на нéму вiштрикнути / алé то ни вит трúду.

ЇЗИК МОШ УЛОМИТИ – про труднощі при вимові окремих слів, фраз: Дитiн'и дáли iмн'é / дáли / алé такé / шо йiзiк мош уломiти / абi тотó вiгóвориў.

ЇЗИК НИ ВИТПА́ДЕ – нічого поганого не станеться: Iа знáйу однó / шо ш'и н'iкóму йiзiк ни витпáў / iк вин пéришi до кóгос заговориў / ни хоч' ставáти у велик'и бéс'iди / ни ставái / алé с сус'iдами нидóбре гн'ивi держ'éти / унi ни гóвор'ут? / а ти пéри'а зач'ни.

ЇЗИКО́М ЗАМИ́ТАТИ – паякати; намагатися виправдати свої дії; не зовсім коректні, з погляду мовця, вчинки: Аг'i / ч'о ўна так се стерáйi / йiзич'кóм зам'itáйi? / це ни спростá / ни хóч'и / абi ми ўзнáли прáду / а шо с тóго / iк ми i так ус'о знáйiмо / гет ус'о / н'i ў кóго се ни витпiтували / ўно самó ў хáту пришлó.

ЇЗИКО́М МАСТИ́ТИ (ПРИМА́СТЮВАТИ) – лестити комусь; видавати погане за добре; обманювати: Iо / цес се наўч'éў йiзикóм мастити / кóго хоч' заговори / так забié бáки / шо ти стайéш дурний /

мої / соб'ї думайиш / та вин праўду каже / отак думайиш / а потому тоб'ї зач'інаїи проїес'н'уватисе ў гол'ї.

ЇЗИКОМ МОЛОТИ (МОЛОТИТИ, ПЛЕСТИ, ЛЯПАТИ, ПЛЕСКАТИ) – говорити багато зайвого, не контролюючи себе: *Їзиком л'апайи / ік / вибач'її / наї ни кажу шо; Рукáми ни ўм'їїи н'їц н'їч'о / а їзиком молóти / о: / вин до цего / це ў него фáйно їде.*

ЇЗИКОМ РОБИТИ – робити що-небудь не на ділі, а лишень на словах: *Поўб'їц'їїи тоб'ї золот'ї гóри / ш'ї віиш':ї вид П'їтривого трун'á / áле пáл'цем ни кинé / абї шош помоч'ї / ўна ў мáму се ўдáла / об'ї фáйно їзиками рóбїи; Їзиком лéкише рóбити / ч'ем дéнку гнáти / кукуруцкї сапáти / ої шо лéкише.*

ЇЗІК (У РОТІ) ПРИСОХ (ДО ПИДНЕБІНЯ) (П' БИ ПРИСОХ, ПРИЛІП) – хтось утратив здатність говорити (від хвилювання, страху та ін.): *Їзїк присо́х до пиднеб'їн'á / рúки тр'їсуц'е / їк у пїін'ўги / отакá скуц'ўблена їа сид'їла / дóки ни вїїшоў дóктор' і ни сказаў / шó з мáмоў / ни гóн:á про тотó згáдувати; А м'їн'ї їзїк ч'есто присо́х / хоч'у шош сказа́ти / ї ни гóн:á / шó бес на ц'е сказа́ла? / тако́го зо мноў ш'ї ни бóло.*

ЇЗІК РОЗ'ЇЗÁВСЕ В КОГОС (КОМУС) – 1) хтось набув здатності вести невимушену розмову: *Казáли / шо н'амлó / ни ўм'їїи фáйно гóворїти / а сегóн:е їа їїгó ни пизнáла / Їїму їзїк розїїзáўсе / бо тáмки Мару́с'á бóла / а вин дóуже за неў; 2) про дитину, яка довго не розмовляла і раптом почала гарно, чітко говорити: *У нáшого тако́ш такé бóло / ни гóворїў до тр'ох рóкиў / а потóму / н'їўрóку / їзїк їїму розїїзáўсе / ни мош бóло перепоч'їти вид їїгó бéс'їт; До тр'ох рóкиў Івáниў мéнчиї н'їц ни гóворїў / а потóму їзїк їїму розїїзáўсе / і то так / шо би буў ни спер / а тепér гóвори / їк старé; Ви знáїїте / шо то дéколи не тре: гет попускáти / рóбити вóл'у їзикови / давáти їїму се розїезувати / дéколи крáш:е змоўч'їти / а їк у рóт'ї зач'їнаїи сверб'їти / то ўкусїтисе / бо їк задóуже даш вóл'у / то ўна заведé ў невóл'у / так м'її д'їдо казáў / це ў однії бáїц'ї гóворїлосе.**

ЇЗІК РОСПУСКА́ТИ (РОСПУСТИ́ТИ) – не дотримуватися правил мовного етикету; говорити, не думаючи про наслідки, лихословити; те саме, що **ЇЗИКОМ ЛЯПАТИ**: *При д'їтех їзїк роспускáїи / це називáїїц'е розумна л'удїна?; Ік їзїк меш роспускáти / їа бїрше н'їч'о ни кажу / н'ї слóва / н'ї тиў слóва / лиш бїу по пїску / і ўс'о / наї рот витпáц'уйї за тебе / ік ти такїї дурнїї / тажé мýс'у їкос тебе ўч'їти.*

ЇЗИК СВЕРБІВ (СВЕРБІТ, ЗАСВЕРБІВ) У КОГОС (СКАЗАТИ, СЕ ЗАПИТАТИ, НАГАДАТИ) – хтось хотів (хоче) натякнути комусь про щось не дуже приємне; висловитися з приводу чогось; дошкулити: *У мене йізік сверб'іу сказати / шобі своіу дон'ку пантрували / а ні ч'ужіх опсудували / але майу ш'ес'т'і / шо йіс менé штуркнула / бо мала бих куну гн'івіу / ўни би доўго тотó сотали; Їа ледв'іс'ки се стрімала / йізік сверб'іу запитатисе / а йік / л'ўпч'іку / сторожіу йіс у колгос'п'і / то йéблuch'ка ни носіу бисагами уноч'е? / та ш'і і хлóпц'іу брау помоч'і / ц:е ти / сараку / забуу?; Ў мене гаи йізік засверб'іу шои сказати / але добре / шо се стрімала / бо то би ни помогло / а може / ш'і гирше би стало; Оі шо менé сверб'іу йізік нагадати Вас'ут'і / а йек уна файно д'івоч'іла / оі шо сверб'іу / сказала бих була / але поустидаласе / бо тамки ч'уж'і були.*

ЇЗИК СЕ ЛОМИ (ВЛОМИ, УЛОМІВБИСЕ, БИ СЕ ВЛОМІВ) – комусь важко щось вимовити; хтось нізащо чогось не сказав би: *Їа тотó ни скау / абі шо / м'ін'і йізік се ўломи / де йа гон:а отак говоріти? / йоі / ни гон:а / м'ін'і губи се ни складайут / бо то ни по нашому; Та м'ін'і йізік би се ўломіу / іг би йа такоїі пустойі зач'еу говоріти / куда?*

ЇЗИК СПЕРСЕ В КОГОС – хтось раптово замовк: *Йізік у мене сперсе / таі добре / бо була бих сказала тотó / шо се ни говори; Йізік сперсе / так'ік би шои прит':ело бес'іду / хот'іу би шои сказати / а то ни іде; То вит трéми / йізік сперсе / і лудина д'івиц:е / ік баран / йіи шои се питайут / а ўна ік ни вит цéго с'в'іту.*

ЇЗИК ТАЛАБОНИ (ТАЛАБОНИТ) (ШО ХОЧІ) – про занадто балакучу людину; про того, хто базикає: *Вигл'ідайі / шо ни Мар'іка к'іруйі йізіком / а вин неу / вин талабони / шо хоч'і / а ўна ни памн'ітайі / шобі такé говорила / кáже / шо ни було цéго / відите / і такé трафйейіц:е.*

ЇЗИК УТНУТИ (ВИДРУБАТИ) – погроза покарати когось за зайві розмови, використання лайливих, вульгарних слів: *Ік ш'і рас уч'уіу / шо ти говориши блуства / то йізік утну / лиш утну / таі вікину псови / йа ц:е напрауду кáжу / ни думай / шо пуж'іу / утну і дам псови.*

ЇЗИЧЬОК, -чькá – язичок: *Бабó / а пташка майі йізич'ók? / Майі / А ч'о ўна ни говори? / Йек ни говори? / ану прислухаісе.*

ЇІ (ЙІ) – займ., вона у Р., З., Д. в. одн.: *Уз'ела йіі зліс'т' / але така зліс'т' / шо ну; Йіі ни трéба було так нагро ўставати / того закрутілосе ў голов'і; Так се стало / бо суділа дрúгих / а то гр'іх / йііі н'іхто ни т'ех за йізік; Ну та йііі ўже йе бйрше / ік с'імдис'ет'.*

ЇК (ІК) – у знач. *якщо, коли*; у порівняльних конструкціях у знач. *як*:
*Їїк буду їти ў поса́тку / то дам знáти / підемо рáзом; Їїк годен / то
поможі ч'олов'ікови; Їїк се ўсма́жи / то їа крі́кну / абéсте зра́зу міли
ру́ки і їшли́ / то буде скóро; Прі́йду / їїк стемн'її́ / бо зáрас ма́йут
привéсти дривá; Оцису́ куртку меш уберáти гаи тогді́ / їїк постуден'її́
/ бо ўна дóста тéпла; М'ін'ї́ це ўсе ни ўдайéц:е / вин хі́триї́ / їїк лис / каў
тоб'ї́ гéзде / наї́ спершу́ дош'кі́ привезé / а потóму даш грóш'ї́.*

ЇК (ІК) БИ (БЕС) З НЕ́БА ВПАВ – про необізнаність когось із
чимось – тим, що, на думку мовця, він мав би знати: *Бигмé / ти ік бес з
не́ба ўпаў́ / говоримо за фі́ру / а ти доп'итуйіс:е / їку́ / та зна́йїш шо за
т:у / їкоў ти йї́деш / ни за їнчу́ / бо побли́зости кон'á н'їхто́ ни ма́йї / Їек
ни ма́йї? / а Николáї? / А колі́ вин йї́го купі́ў? / Та ў́же з м'ї́с'їц'ї́.*

ЇК (ІК) БИ ВМІ́РІВ (ВМІ́РИВ) – рівно, точно: *Відиш / уз'éла / смих /
на óко / а то ікрáс два пагар'ї́ / Та ў́же так / ік бéсте ўм'ї́р'їли / н'ї одна́
фасу́л'ка бї́рше би судá се ни ўм'ї́стіла́ / д'їковáт' / За нас'ї́н'ї се ни
д'éкуйї́ / ни д'éкуї́; Ікáс бáба кáже / Та де тў́теч'ки́ їе к'ї́л'а гор'ї́хиў? /
дава́йте / вў́їку́ / дешéўше / А вин лиш борзéн'ко на вагу́ / а то / ч'ў́йїте /
їїк би ўм'ї́риў́ / Бо то ў́ мене́ пос'л'ї́н'ї́ бу́ли / їа її́х ни вáжиў́ / áле так
подивї́ўсе / шо к'ї́л'а бу́де / Дру́г'ї на н'у скр'ї́ч'éли / ч'ó гóлу ч'олов'ікови
завертáйїш? / áл'бо судá / áл'бо тў́да / бо гор'ї́хиў бї́рше на базарї́ ни
бу́ло / лиш цис'ї́ / то так ч'олов'ї́к буў́ скóро ўс'ї́ продáў́ / шо їої́ / до
годї́ни / мї́х зра́зу вертáтисе тхáт'ї́ / áле ч'ї́кáў вў́їка́ / бо їéблукá ў́ не́го
їшли́ тў́го / а т:а бáба дóки торгувáласе / пán'а за неў́ лиш уз'éла гор'ї́хи /
дáла грóш'ї́ ї́ пишлá́ / отáк / н'їч'ó ни сказáла / лиш поклáла грóш'ї́ ї́ з
гор'ї́хами пишлá́.*

ЇК (ІК) БИ ГО́ЛУПЦІ́ СЕ ВАРІ́ЛИ (КЛЕКОТІ́ЛИ) – про хрипи в
грудях; про не зовсім приємний сміх когось: *Ік се зáс'м'ї́ї / то так / іг би
гóлупц'ї́ клекот'ї́ли / отáк нén'а клáла її́х на грў́бу і ўни́ ц'ї́лу́ нич' се варї́ли
/ їа тотó дóбре ч'ў́йї / а ўна ік зач'ї́наїї́ с'м'ї́йéтисе / грў́ди тр'ї́суц:е / а
усередї́н'ї шош се довар'уї́ї / Їої́ / такé її́с наговорї́ла / шо ў́ мене́ такóш
зач'ї́наїї́ шош клекот'ї́ти ў́середї́н'ї́.*

ЇК (ІК) БИ ЗАОРÁЛО КОМУ́С – хтось забув щось: *Сї́д'ма сї́жу /
таї́ дни свóйї забу́ла / ч'ў́йїш / так / іг би заорáло / скóро ўполў́н:е / а їа ї́
ни зач'ї́нала́ кў́татисе / н'їўрóку / фáйна газдї́н'а / шї́йїу соб'ї́ / таї́ м'ї́н'ї́
дóбре; Бигмé / до ў́ч'éра памн'ї́тáла / а сегóн:е / їїк заорáло / зна́йїу / шо*

м'ус'у шош зробіти / але шо / ўбиі / ни могла нагадати / ти ўже м'ін'і вибач'єї.

ЇК (ІК) БИ ЗДУРІВ – те саме, що **ЇК (ІК) БИ ШОШ БРАКУВАЛО**: Мир'ос' іг би здур'іў / ус'і вікна жін'ч'иніі мам'і повибиваў / То ни вин / то гор'іўка ним к'ірувала / Але ни б'ітесе / ў себе ни пишоў біти / р'озуму на ц:е ставало / А йа п'ієному ни дивуўсе / вин г'оден шош д'оброго зробіти? / де? / дес йіс ч'ўла / шобі п'ієного фаліли / казали / мої / ікіі вин руз'умніі?

ЇК (ІК) БИК – знев., дужий, здоровий: Цес д'ужиі / йік бик / сидіт д'ома / а т'ато пишоў косіти / Вітко / Пар'а / шо ти ни л'ўбиш з'єт'а / та вин ц'іл'іс'киі ден' робіў / ш'і нав'іт' ни припоч'єў / а т'ато пишоў тр'охи порос'єт'і ўкосіти / вер'ітку / то шо т'утки так'ого велікого се ст'ало?

ЇК (ІК) БИ ЛИШЭНЬ ПРИВЕЛЛІ – про ситуацію, коли хтось із членів сім'ї (донька, сестра) не орієнтуються добре, де, що і на якому місці в господарстві лежить: Теб'є ік би лиш'єн' привел:і / ни г'он:а йіс ск'оро ўз'єти / шо тр'єба / а йек пот'ому меш сам'а таздувати? / ш'о / за к'о́жде меш ч'олов'іка се пит'ати? / та ікіі так'є вітримайі?

ЇК (ІК) БИ МИХ, ТО Й ТОТ'О БИ ЇВ – знев., про дуже скупого: Ш'і м'іі д'ідо за них каз'аў / шо ўни йіг би могли / то і тот'о би йіли / а ш'о / колі то ни г'оден / Й'о / ни ме смакувати.

ЇК (ІК) БИ НАВР'ОЧІВ ХТОС – про раптове погіршення самопочуття людини (головний біль, нудоту): Здоров'іс'ка пишла с х'ати / а тх'ат'і йшла / йік п'ієна / ў п'отич' / йіг би наўр'оч'іў хтос / а хто би ц:е миx б'ути?

ЇК (ІК) БИ ХТОС Д'ОБНЕВ (ОБ'УХОМ) ДАВ ПО ГОЛОВІ КОМУС – хтось запаморочений, не здатний логічно мислити; оторопіти з несподіванки (від побаченого, почутого): Й'ої / та ў нас страшн'а жар'ін' / надвор'і гаш шкварч'єїі / дош':ў ним'а / земн'а зацегл'іла / а йік покажес:е ўден' с х'ати / то так / іг би тоб'і хтос д'оўбнеў даў по голов'і / б'орзо т'ікайіш / хов'аііс:е / аб'єс ни г'єпнуўсе / п'єрет' х'ати / л'ўде / віжсу / ідут дв'од'і / але йа н'ігд'є ни показуўсе / х'іб'а дв'єч'іру зач'інайіу шош робіти понадв'іру / або ран'єн'ко іду ў гор'от / а ўден' / Б'о́же бороні; А м'о́же / шош се ст'ало? / ни спост'ігла ун'а ц:є сказ'ати / а м'ін'і йіг би хтос об'ухом даў по голов'і / йа ни спамн'іт'аласе / Г'о́споди / д'умайіу соб'і / ч'о йа се ни запит'ала / й'єк там у них?

ЇК (ІК) БИ ШОШ БРАКУВАЛО – про неадекватну реакцію на щось, зокрема на дії людини: *Фед'о так говори / іг би шош йіму бракувало / годинами / праўда / ни ўрас / але ње такє.*

ЇК (ІК) БОВВАН (СТОЄТИ, ДИВІТИСЕ) – непорушно; не реагуючи ні на що: *Ануко бес шош ти до нєго заговоріла / бо ња говор'у / а вин стоїт / ік боўван / гурскиї њігз знаїї / шó з ним.*

ЇК (ІК) БОГА – дуже сильно: *Мамко / ч'ікала смих вас / ік Бóга / бо лишен' ви отутеч'и м'ін'і гон':і помоч'і.*

ЇК (ІК) БОХ ДАСТ – буде так, як волею Божою складуться обставини: *Шо будемо гадати? / буде так / ік майї бути / њік Бох даст / інакше ни буде / бо ч'олов'ік плануїї / а Бох к'іруїї.*

ЇК (ІК) БОЧЬКА – дуже повний; про того, хто наситився вдосталь; великий (про живіт): *Їваниха / іг бóч'ка / њік іде / то ниў дорóги собóў заступайї / И:ї / та ўна / сарáка / слабá; Митріхи з'ет' лédви нóси своїє ч'єрево / унó ў нєго / іг бóч'ка / Каўт / шо то вит сáла бурсуковóго ч'олов'ік мóже так попраўїєтисє / Ікє сáло? / і вїтки? / наї би мєнче пїва гл'óхкаў; Найїўсє / ік бóч'ка / тепєрки на циї лáвици крішку полєжу / Та ід'ит у хату / л'ігаїте на лушку / шо метє на твердóму леж'єти? / там холодóк / ход'ит; Тепєрки ч'ўїу / шо контєтний / найїўсє / ік бóч'ка / даўнó с такім смáком ни њїў.*

ЇК (ІК) БРІТВА – гострий: *Цєс ниш / ік брїтва / вїтко / шо поострєній; От:оў травóў порубаў соб'і пáлец / ўна така / њік брїтва / аг'і.*

ЇК (ІК) ВИВЦЯ МОТЕЛІШНА – про когось нерозумного; не здатного адекватно оцінювати щось: *Жінко бóж'а / каў тоб'і / ўберїсє л'їпше / бо так ме пид:увáти / ни дивїсє / њік виўц'á мотелїшна / а робї / шо ња рáду / і то бóрзо; Стоїу / њік виўц'á мотелїшна / таї гурскиї знаїї / ч'ігó ч'ікаїу.*

ЇК (ІК) ВІЦЦИ ДОВТАМ – майже нічого (не розуміти, не вміти, не знати, не могли, не хотіти, не робити та ін.): *Де ўна рузум'їїц:є на кравєцтв'і / на шит'у? / њік вїц:и доўтам / ни знаїї; Їїк вїц:и доўтам / отїл'ко зробїла / а фал'бі богáто.*

ЇК (ІК) ВІДЬМА (ВІДЬМА) – дуже негарна, страшна: *Їо / дўже фáйна / така зафáйна / њік в'ід'ма / крáш:оїї н'ігдє нимá / И:ї / жїнка ик жїнка / ни знатї їка фáйна ни њє / але ї ни така / ік роскáзуїїш / серєдна / такіх богáто / ци / мóже / ми ни за т:у саму кáжемо?*

ЇК (ІК) ВІТРОМ ЗДУЛО КОГОС – хтось раптово зник: *Митріха з дон'коу хот'їли ш'ї шош договор'увати / але їк уздр'їли / шо їдеш / то їїх їк в'їтром здуло / шмигнули за стаїн'у і там уже довеўкували; Їїк уздр'їла мого д'ед'у / то Василюху їїг би в'їтром здуло / порхнула за паркán і бїрше се ни показувала / вїтко / пуду дистала.*

ЇК (ІК) ВОДІ В РОТ НАБРАТИ – мовчати: *Ч'о їїстé ўч'эра пїски ни ўтвор'эли / а сид'їли ц'їхон'ко / їк водї ў рот набрали? / ге? / а сегон:е м'ін'ї розказуйїте / шó трéба бўло казати?*

ЇК (ІК) ВОДÓВ ЗМІЛО – те саме, що **ЇК (ІК) ВІТРОМ ЗДУЛО**: *Кóцїха ўздр'їла / шо їа блїжусе / то їїї іг бї водóў зміло.*

ЇК (ІК) ВОРОНА – 1) про когось темноокого, із чорним волоссям; гостроногого, негарного: *Цис'á б'їл'эва / фáїна / а т:а / їк ворона / лиш лупайї оч'эма; 2) вертлявий, легкий (здеб. про дитину): Вигл'їдало / шо цес пáрубок шош мáїї у ваз'ї / а вин такїї зат'їшкїї / їк ворона / Та їїму ш'ї рóку нимá / шó ви з нéго хоч'їте? / Та бо ў Кóц'а д'їўч'їна / верстáч'ка цéму / але страшнó пампуліста / гаш ш'ўпнути се хоч'ї / Унá їїх фам'їл'їїї / тáмки ўс'ї лицáт'ї ї пóўн'ї / шо ви хоч'їте?*

ЇК (ІК) ВОРОНА В (ПОРОЖНУ) КІСЬТЬКУ (КІСЬТЬКУ) (ЗАЗЕРАТИ) – дивитися жадїбно: *Зазерáїї ў рот / їк ворона ў порóжну к'їс'т'ку / нимá ч'ем / але мус д'їлітисе.*

ЇК (ІК) ВОШ КУЖУХА (ЗА КУЖУХ) – дуже міцно: *Та ни ч'їпїйэсе пáрупка / їк вош кужухá / ни вїдиш / шо вин ни хоч'ї с тобоў ходїти? / хлóпец соб'ї дрўгу мáїї / кáўт / шо ме брáти / Петріха снóч'ї ўпов'їла / а ти гет лиц'á ни мáїїш / їк ни їїгó / то бес л'удїї поўстидáласе.*

ЇК (ІК) ГАЙ – дуже гарні (про рослини), пишні, здорові, з міцними стеблами: *Кукурудóзи / їїк гаї / такїх н'ї ў кóго нимá / лиш н'їўрóку.*

ЇК (ІК) ГРИБІ ПО ДОШШЄВИ – дуже швидко з'являтися, рости: *Д'їўкї ростўт / їк грибї по дош':эви / бўло малé / дївис:е / а то ўже вид:анїц'а; Цїх матазїниў / їк грибїў по дош':эви / а шо / їк грóш'ї так бóрзо ни кидáїуц:е.*

ЇК (ІК) ГУЛУБІНКА (ГОЛУБІНКА) – 1) про побиту кимсь людину, в синцях: *Прийшла плáч'уч'ї / сїна / їїк голуб'їнка; 2) про п'яного, який постійно вживає спиртне, унаслідок чого шкіра набула синюшного відтінку: Вин ужé ўтрáтиў л'уцкў подóбу / сидїт кóло мўру / їїк голуб'їнка / л'уде ни минаїут / од'н'ї ўч'эйут їїгó / а дрўг'ї н'їч'ó ни кáжут / але шош даїут з':їсти / грóш'ї н'ї / бо пропїé.*

ЇК (ІК) ДАМ, ТО УПРЭССЕ (ПОЛЕТІШ) В (У) ПЛИТ ГОЛОВОВ (ТО ЗАЇДЕШ (ЗАРІЇШ) НОСОМ; НИ ПИЗНАЇШ РІДНУ (РІННУ) МАМУ; РІДНА (РІННА) МАМА ТІ НИ ПИЗНАСТ; ТО ЗАБЇДЕШ, ЄК СЕ НАЗИВАЇШ, ЄК ТВОЄ ІМНЄ, ЧІЙ ТИ; ТО МЕШ УСЄ ЖИТЄ МЕНЄ ПАМНІТАТИ; ТО НИ ВСТАНЕШ; ТО ЗЇБИ НИ ПОЗБЕРАЇШ; НИ МЕШ РАДІЙ, ШО ВРОДІВСЕ, ШО ЖИЄШ; ТО ДЭСІТЬ (СТО) РАС ПЕРЕКОТІССЕ, ПЕРЕКИЦНЄССЕ, УКРІЇССЕ НОГАМИ; ТО ПЕРЕЛЕТІШ ПІТРИВ ІРУНЬ, ТО ГАШ ДО МАЛОГО РИЖНА ДОЛЕТІШ; ГАШ НА БУКОВІНУ ПОЛЕТІШ; ТО ЛИШ МОКРЕ МІСЦЕ ВИТ ТЄБЕ ЛІШЕЦЦЕ (СЕ ЛІШЕ)) – згруб., викор. у мовленнєвих актах погрози: *Іді віц:и / бо ѱа за сєбе ни витпов'ідаїу / ѱік дам / то ѱпрєс:є ѱ плит головоѱ / т'ікаї / абїх ни гр'ішїїѱ / і то бѱрзо / ѱже.*

ЇК (ІК) ДІТТЬО – як чорт (брудий, страшний та ін.): *Замастїѱсе болѱтом / таї хѱди / ѱік д'їт':о / каѱ прїѱду / ѱік отїк нїтро се подивїти / то мош се перепїдїти; Питскакуїї / ік д'їт':о / ѱс'єк'ї м'їн'ти покїзуїї / а сегѱн:є дитїну м'їн'ї напїдиѱ / так скривїѱсе / шо ѱна зач'єла плїкати / абєсте знїли / ѱік малїї ме кидїтїсе ѱноч'є / то трєба бїде питкур'увати.*

ЇК (ІК) ДНУВАЛІ (ЄК (ЇК, ІК) ДНУЇТЄ)? – формула привітання, яка викор. дорослими в середині або під кінець робочого дня; відповідь – “Добре, єк ви?” або “Добрейкві”: *Їік днуйїтє / М'їхї? / Дѱбре / ѱек ви / кїмо / се мїїїте ? / Та н'їч'ѱ / д'єкувати Бѱгу / абї ни гїрше / І то дѱбре.*

ЇК (ІК) ДО ІДІ, ТО ТІГЛІ (ТЄГНУТ) СВИНЮ ЗА ВЇХА, А ЇК (ІК) ВИД ІДІ, ТО ЗА ФИСТ – ірон., про того, хто спочатку не дуже хотів (хоче) їсти, а потім його неможливо відірвати від їжі: *Це дїуже дїѱне / ш'ї мойї мїма так жєртувїла / шо ѱік до ѱїдї / то свин'у т'єгнут за вїха / ѱна кув'їкаїї / ѱперїїц:є / а ѱік вид ѱїдї / то ѱже за фїст / бо ѱїї такѱш се ни хѱч'ї їти / ѱна так ни даїєц:є / шо мѱжно фїст видирвїти.*

ЇК (ІК) ДО ПИТСОКІЛСКЕ (ДО СОКІЛСКОГО) – досить далеко (у мовленні жителів Долини – нижнього кінця села, на відміну від тих, хто живе в Царині): *Їо / то делєко / дес так / ік віц:и до Питсокїлске / дє ѱно гѱн:ѱ їти? / то д'л'а ч'ѱлов'їка ѱє дѱбрїї кавїлок дѱрѱги / а ни д'л'а дитїни / шо говорїти?; Дїмїйте сам'ї / це тїк'їк до Питсокїлске / то ѱек? / блїско цї делєко? / сам'ї вїдїте / шо ни рукѱѱ подїти.*

ЇК (ІК) ДРАБІНА (ОСТРИВА́, ОСТРИВ'Є́НКА, ОСТРИВ'І́НІЦЯ) – зруб., високий і дуже худий: *Жі́нка ма́йї бу́ти / йік жі́нка / а ні йік драбі́на / торохт'і́ти к'іс'т'ка́ми / пра́ўду йа каў / Васи́?; Бері́ гребі́ с'і́но / ни стирч'е́ї / йік острива́ / се́рет пологу́.*

ЇК (ІК) ДРІМБА – знев., зруб., дуже худа: *Коро́ва / йік дрі́мба / ві́тки молоко́ о́змец:е? / ў не́йї ре́бра с'в'і́т'уц:е / а ви хо́ч'і́те молока́ / нимá ї́ни бу́де; Д'і́ўка штригані́ста / худá / йік дрі́мба / лицé фа́йне / а́ле шо с то́го? / трéа би судá трóхи набра́ти.*

ЇК (ІК) ДУПЛА́ВА ВЕРБА́ – про старого, немічного: *Ан:і́ц'а така́ / йік дупла́ва верба́ / ле́дві ді́ше / то ш'і́ ї́ поўно́та добаўі́ейі́ / ногáм т'е́шко носі́ти така́ куша́рку.*

ЇК (ІК) ДУРНИ́Й – про не зовсім умотивовані, на думку мовця, дії когось (його велику заклопотаність та ін.): *Хо́жсу / йік дурна́ / ни зна́йу / за шо бра́тисе / ш'ч'о́го поч'е́ти / і т:о трéба робі́ти / і тудá б'і́ч'і́ / і д'і́тій нагодува́ти / х'і́ба бих розирва́ласе.*

ЇК (ІК) Є ВЕРБОВІ ДРИВА́ Й КОЗЄ́ЧІЙ КУЖУ́Х, ТО МОШ ВІ́ЗИМУВАТИ (ЗИМУВА́ТИ, ПЕРЕБУ́ТИ ЗИМУ́, ПЕРЕЗИМУВА́ТИ) – ірон., жарт., неможливо перебути холоди: *Ік не́н'а квóлиласе / шо нимá дроў / то д'е́д'а каза́ў / Ге́нде ў бе́рез'і поўно́ / рубáї стар'і́ ве́рби / ўни́ ї́ так заваж'е́йут / на шо ўна витка́зувала / То пра́ўда / о́зму сокі́ру та́ї наруба́йу / зигр'і́мосе ра́зом / бо йік йе вербо́в'і дривá ї́ коз'е́ч'її кужу́х / то мош ві́зимувати / ўни́ мут фа́йне тепло́ дава́ти.*

ЇК (ІК) ВОРО́НІЧІ Є́ЦЯ – про дуже малі розміри чогось (про курячі яйця, дрібну картоплю та ін.): *По́длук барабу́л' / ік'і́ ўни́ ма́йут бу́ти / то сегóр'і́шн'і́ / ік воро́н'іч'і́ йе́ц'а / ўс'о бу́ло загор'і́ло; Ві́диши / оц:е́ йі́цэ́ такé / ік йі́му се налэ́жи бу́ти / а га́ї подиві́се на оцисé / шо ска́жеш? / У́но і́кес заду́же дримне́ / Йо́ / ку́ри верстач'кí / ра́зом бу́ли наса́жен'і́ / т:о самé йі́д'ут / а́ле одна́ несé фа́йн'і́ йе́ц'а / а дру́га так'і́ / йік воро́н'іч'і́.*

ЇК (ІК) Є, ТО Є, А ЇК (ІК) НИМА́, ТО НИМА́ (ТО НАЙ (І) НИ БУ́ДЕ) – будь-який варіант для мовця є прийнятним: *Ік йе́ / то йе́ / а йік нимá / то шо ми ўтрач'е́ймо? / н'іч'о; Ік йе́ / то йе́ / а йік нимá / то нимá / мо́же / ўно ш'і́ л'і́тше? / ве́рнемосе соб'і́ тхáт'і́ та́ї спок'і́ї́ голов'і́.*

ЇК (ІК) ЖЄ́БА – 1) негарний: *Така́ зафа́йна / іг ж'е́ба / і рот / ік у по́рхаўки / ану́ко бес се придиві́ла / гаши́ до пидву́ха; 2) надокучливий: *Ти се пита́йїш / ч'о́ йа сказа́ла / ік ж'е́ба? / а ти ни від'і́ла / шо́ ж'е́ба рóби /**

ік ійїї видгон'ейїш? / дал'і л'ізе / йа патиком видгон'у / на рускал' беру таї викидаїу / а уна зноу скач'і / ти ни думаї / дал'і блїжиц:е.

ЇК (ІК) ЖГРÁБЛА – про пальці, довгі, міцні: *Йїк імé рукоу / то герентованїй син'ек меш мáти / пáл'ц'і / йїк жгрáбла / іг би зал'із'н'ї напéрстки на них понат'ігáу.*

ЇК (ІК) ЖІНКА КÁЖЕ ЦУ́КРУ, ТО ЦУ́КРУ, А ЇК (ІК) КÁЖЕ СО́ЛИ, ТО СО́ЛИ – про слухняного чоловіка й лідерство жінки: *Отáмки бу́ла хáта / де жиу соб'і одін ч'олов'їк ж жїнкоу / вин ни дуже добре говориу / за т:о йїго брали назбїтки / наперет' себе / Таї шо / М'їхá? / шо йїс купїу / цукру ци со́ли? / Іг жїнка кáе цукру / то цукру / а йїк со́ли / то со́ли / це йа так кау / а вин / трóхи інак / Іг жїнка кáже т'укру / то т'укру / а йїк т'óли / то т'óли / йек ска́же / вид не́го пишла оц':á прїпов'їтка.*

ЇК (ІК) ЗАЗУ́ЛЯ (ЗУЗУ́ЛЯ, ЗОЗУ́ЛЯ) – про нетурботливу матір; ірон., про мовчазну, неговїрку жінку, яка не проймається (чи вдає, що не проймається) проблемами, які не стосується її особисто, її сім'ї; найчастіше викор. у спол. з дієсловами *сидїти, дивитисе*: *Приїшла / йїк зазу́л'а / с'їла / та лиш кукаїї с кутика; Н'їч'ó ни говóри / лиш видїуїуїц:е / йїк зузу́л'а / а потóму ме судїти; Ад'ї ік'ї дв'ї зузу́ли гéнде сид'ут.*

ЇК (ІК) ЗАЇЦ – боязливий: *Пес / ік заїїц / мау би гáукати / а вин у бóду се ховáїї / ік хтос іде / ч'эсте ч'удо.*

ЇК (ІК) ЗАЧ'ЭВ, ТО ГОЙ, НИ КАЖІ, ШО ОЙ – якщо почав якусь роботу (справу), то мусиш її завершити: *Ни стогні м'ін'ї ї ни кажї / шо се змуч'їла / йа в'їру / áле цес кавáл'ч'їк мус довеснувати / бо йїк лішемо / то вин загуїт бур'їнами / ану нагадаї / йек наїш'а баба кáже / Ік зач'эу / то гой / ни кажї шо ой / фáїну пáмн'їт' мáїїш / тогó ни óкаї / берї одін р'ідок / а йа оцис'ї два жену / ми нач'эс цисé зрóbимо.*

ЇК (ІК) ЗИРНІЦ НА НЕ́БІ – багато: *Тїл'ко йїс менé цулу́вау / ік зирніц на не́б'ї / ч'эсто / йїк у тїї с'п'їван'ц'ї с'п'їваїїц:е / а потóму шо? / найшоу соб'і мїлії дру́гу / зрадиу менé / Іванóч'ку / а тепérки зноу прїїшоу йїс і йа мáїу в'їрїти твоїїм словáм? / ти бес в'їрїу?*

ЇК (ІК) ЗИРНІЦЯ (ЗИРНІЦІ) – дуже гарна (гарні): *Молоди́ц'ї / йїк зирніц'ї / д'їу́ч'ета / ік со́нце / написáу бих на папéри / поклау на викóнце.*

ЇКІЙ (ІКІЙ) – який: *Ікім ко́цом меш се ўкривáти? / оцїм?; Вїбери фўстку / іку хоч' / на вишнэву бес се подивїла / уна ме пасувáти.*

ЇКІЙ (ІКІЙ) ТАКІЙ – будь-який, хоч якийсь: *Мус паркане́ц зробі́ти / йікі́й та́кії / лии би бу́ / бо ку́ри гр'іткі́ розгр'іба́йт; Йої́ / ліи́ би се здау́ пла́ш':ік дити́н'і / йікі́й та́кії / але́ наї́ би бу́.*

ЇКІЙ (ІКІЙ) ГОВО́РИ, ТАКІЙ СЛУ́ХАЇ – обидва однакові: *Йікі́й гово́ри / та́кії слуха́ї / ч'о́бит ч'о́ботови па́ра / однаков'іс'к'і.*

ЇКІЙ-НИБУ́ТЬ (ІКІЙ-НИБУ́ТЬ) – *Ікі́й о́брус бра́ти? / У скрі́ни див'і́ц:е / ікі́ї о́змете / та́кії бу́де / ікі́ї нибу́т'.*

ЇКІЙ (ІКІЙ) ОДИ́Н, ТАКІЙ ДРУ́ГИЙ – обидва однакові: *Ни пізна́шно / шо м'і́ вид ва́шого ста́ршиї́ / йікі́й оди́н / та́кії дру́гиї́ / ро́зум однаков'іс'кії́ / і шо ти зроби́ш? / про́с'у / даї́ йіму́ поїгра́тисе тим коч'і́л'це́м / вин тоб'і́ йіго́ ни з':іст / ни хо́ч'і́ / та ни меш йіго́ за ц:е бі́ти / але́ ї́ по до́брому ни вихо́ди. Див. ЇКІЙ ГОВО́РИ, ТАКІЙ СЛУ́ХАЇ.*

ЇКІЙС (ІКІЙС) – якийсь: *Йікі́йс ч'ес бу́ло до́бре / а пото́му вин зноу́ зач'е́у пі́ти / И:ї́ / кіл'ко́ ў сел'і́ спі́лосе л'уді́ї́ / наї́ Бох боро́ни / вин ни оде́н та́кії́ / а йе́ / шо ї́ жинкі́ пот'і́га́йт.*

ЇК (ІК) ІДЕ́ БІДА́, ТО ВТВОРЕ́Й ВОРОТА́ – те саме, що БІДА́ ОДНА́ (САМА́) НИ ХО́ДИ: *До́бре ікі́йс каза́ў / йік іде́ б'іда́ / то ўтвор'е́ї́ воро́та / таке́ ї́ тут / ма́ло то́го / шо ба́ба засла́бла / ўже́ дв'і́ нед'і́ли леж'е́ч'а / а то ш'і́ ї́ д'і́да тре́ба дава́ти на репера́ц'і́ю / ў ме́не тро́її́ ма́лих д'і́тиї́ на рука́х / а ч'олов'і́к ледві́ни за тї́жден' прї́їде / пишо́ў у поса́тку / ві́ц:и бога́то йшло́ / то ўже́ разо́м мут верта́тисе.*

ЇК (ІК) ІКІ́ЙС КАЗА́В – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити якусь важливу думку, не акцентуючи на її джерелі (воно здебільшого справді невідоме): *Йік ікі́йс каза́ў / до́бре там / де нас нима́; Йік ікі́йс каза́ў / жінка́ трима́її́ ха́ту за три ку́ті / а ч'олов'і́к / за оди́н.*

ЇК (ІК) КА́МІНЬ – 1) твердий: *Хл'і́п ч'і́рстві́ї́ / гризе́ш / а вин / ік ка́м'ін' / іг бес ка́м'ін' ку́саў; 2) важкий: Шо́ йісте́ накла́ли ў дз'о́бл'у? / ўна́ / йік ка́м'ін' / пасо́к урве́ц:е / ік не́сти таке́.*

ЇК (ІК) КОЛГО́СНИЙ (ПОЛОНІ́НЦКІЙ) БУГА́Й – знев., здоровий, дужий: *Наш з'ет' ни ду́же до робо́ти / ні́ би дв'е́ч'і́ру при́б'і́х і кіну́ўсе шош робі́ти / н'і́ / хо́ди / йік полони́нцкі́й буга́ї́ / попо́йіст і ка́же / шо му́си при́поч'е́ти / Шо́ / л'убоч'ко́ / ви з не́го хо́ч'і́те? / вин на т'ішк'і́ї́ робо́т'і́ / му́си крі́шкку витпич'ну́ти / а пото́му помога́її́ / ві́д'і́ла смих / шо ўч'е́ра трóхи ко́сіў / позаўч'е́ра плит р'і́хтува́ў / шо́ ви з не́го хо́ч'і́те?*

ЇК (ІК) КОЛО́ДА – непорушно: *Йа́ розум'і́ю / шо трудо́її́ / наро́біўсе ўч'е́ра / але́ йек мош хі́р'іти ц'і́лії́ де́н' / ік коло́да леж'е́ти.*

ЇК (ІК) КОРОВА (РЇХЛЯ, РОХЛЯ) – *знев.*, про дуже повну, ліниву чи незграбну жінку; часто викор. зі словами *ходити, ківатисе, лежєти*: *Уна́ / їк рѹхл'а / їк корова́ / лєдѹи ходи́; Лежѹт / їк корова́ / їк телѹц'а ѱѹїнина / а то шо / сегон:е їкес с'в'єто? / нима́.*

ЇК (ІК) КОРОВА ЇЗИКОМ ЗЛИЗАЛА – те саме, що **ЇК (ІК) ВОДОВ ЗМІЛО**: *Буѹ і нима́ / отѹтки клеѹец стоїѹѹ / а де вин? / їк корова ѹїзиком злизала / іт би пид зємн'у провалїѹсе.*

ЇК (ІК) КОШЕЛИК – легкий, дуже худий: *Колї ц':а дитїна хот' трѹхи попрѹвиц:е? / така́ / їк кошєлик; Грѹди / ік кошєлик / лиш рєбра виперѹїт / шкїра гаи се с'в'їти / в'їтер лєда дихнє́ / і ѹна полетїт.*

ЇК (ІК) КЇРКА В БАНТІНЮ – високо: *Вїдерсе таї сидїт / їк кїрка ѹ бантїн'у / мої́ / кил'ко ти меш тѹмеч'ки набуѹатисе? / цї тоб'ї помоч'ї гн'їздѹ доробїти / абєс мих тѹмки і спѹти? / ге?*

ЇКРАС (ІКРАС) – якраз: *То / Одок'ї́ / їкрас пєред' Велїц'їним бѹло; А ми їкрас за вас говорїли / шо ѹїстє фѹїно нам порѹдили.*

ЇК (ІК) ЛИС – хитрий: *Тв'її сус'їт / їк лис / мѹїї такѹ натѹру / шо однѹ говорї / а дрѹге соб'ї штудерѹїї.*

ЇК (ІК) ЛЯЛЬКА – 1) дуже гарна: *Ої шо фѹїна / каѹ тоб'ї гєзде / така́ / їк л'ѹл'ка / а ѹєк уна́ с'п'їѹїї / ни наслѹхаѹбисе; 2) не зовсїм гарна: Ти нагада́ла за т:у Мар'їч'ку з дѹѹгоѹ жѹѹтоѹ кїскоѹ / дє ѹна́ фѹїна? / їк л'ѹл'ка / лицє намальѹване / ѹлѹси вїжоѹтен'ї / лиш к'л'їпѹї оч'єма.*

ЇК (ІК) МАЇ БЇТИ – багато, добре, гарно; про велику мїру вияву чогось: *Посїд'їли / їк мѹїї бѹти / ѹїстї ни звѹрено / ѹле за т:о ми се наговорїли / ік пор'єдн'ї таздин'ї; Дош' пишѹѹ такїї / ік мѹїї бѹти / даѹнѹ тако́го ни бѹло; Вїтко / шо вїпиѹ / їк мѹїї бѹти / бо ѹїзїк ѹїмѹ се ни ѹбертѹїї; Пишѹѹ контєтнїї / їк мѹїї бѹти.*

ЇК (ІК) (ШОШ) МАЇ БЇТИ (ТВОЄ), ТО ВНО НІГДЕ СЕ НИ ДІНЕ – те, що призначено, обов'язково збудеться; те, що має належати комусь, обов'язково належатиме: *Нєн'а урас казѹла / ік шош мѹїї бѹти / се стѹти з ѹами / то вам тотѹ мус перєїтї / унѹ н'їгдє се ни д'їне; Їк тот хлопч'їш'ї мѹїї бѹти тв'її / то вин бѹдє / н'їгдє се ни д'їне.*

ЇК (ІК) МАЇШ НАЙТИ З ДУРНІМ, ТО ЛІПШЕ НАЙ НИ КАЖУ ШО – згруб., про уникнення контактїв з нерозумною людиною: *А ти ч'о їшоѹ тудѹ? / сам ѹїс вїнен / ти шѹ / забѹѹ / шо с такїми л'уд'мї нима́ соб'ї шо зач'їнѹти? / бо їк мѹїїш найтї з дурнїм / то л'їпше наї ни кажу шо / ти з таздѹ тримѹї / а ни с такїм.*

ЇК (ІК) МАЙ – майже, приблизно: *Та м'ін'і тогді було йік маї тїл'ко / ік твоїї дон'ц'ї / к'їл'ко ўна маїї? / шишинац':ім'? / а йа вид:áласе ў п'ітнáц':ім' / Каж'ім / шо вас вид:áли / А хто когó тогді питаўсе? / сказáли / таї йа пишла / áле дóбрії буў ч'олов'їк / одно / шо слабовітїї; Унўк Мар'їч':ін ік маї такїї / йік оцес хлóпец; Мар'їч'ка пидрослá / ўже ік маї такá / йік ти / Ноц'у / бóде височ'ен'ка / у Їváна ўдáласе; То ік маї ведрó бóде / тикї віжy / шо бóде / гаї дивїсе / кїл'ко ш'ї цего йе.*

ЇК (ІК) МАЛПА – дуже негарний: *Гóсподеч'ку / прости м'ін'ї / шо зáрас скаў / áле вин такїї / ік мálпа / котрá за него схóч'ї питїї?*

ЇК (ІК) МЕДВІТЬ – 1) дужий, здоровий: *Лес'о страшно дўжиї / такїї / ік медв'їт' / т'эгне так'ї кóўпки / шо двóїї л'удїї би тотó ни зрушили з м'їс'ц'а / а вин с'п'ваїуч'ї рóби / н'їби то легóн'киї форостец; 2) грубуватий: *Уз'еў за рўку / йік медв'їт' / н'їц ни маїї ч'ут':á ў руках / аш забол'їло.**

ЇК (ІК) МЕШ БІЧІ, БІДУ ЗДОЖЕНЕШ (НАЗДОЖЕНЕШ), А ЇК (ІК) МЕШ ПОМАЛО ЙТИ, БІДА ТЕБЕ НАЙДЕ – про поміркованість у діях людини: *Нен'а ўрас нагáдувала / Ни квáпсе / ни б'їжї стр'імголóў / бо йік меш б'їч'ї / б'їду здоженеш / а йік меш витсїжуватисе ци помáло їти / б'їдá тебе здожене / ни гадаї соб'ї / шо ўна такá прóста / ік тоб'ї се здаїе / ўна пантруїї л'удину.*

ЇК (ІК) МІЛЕНЬКИЙ – викор. у висловленнях, коли мовець хоче наголосити на обов'язковості виконання кимось якоїсь дії, впевненості, що вона буде реалізована: *Зрóби / йік мїлен'ка / кудá д'їнец:е? / бо за н'у н'їхтó ни ме тотó робїти / рас згóд'уваласе / то наї ш:їїї / а йік вид:áст матér'їйу / то дрўгїї бїрше ни прїїде / ш'ї закáже знакóмим / шóби ни їшли; Наўч'ейїц:е / йік мїлен'ка / ме ўс'о робїти / бо ў тиї фам'їл'їїї ўс'ї страшно робїт'н'ї / тáмки так ни бóде / ік у рїдноїї мами / хóч'у / рóбїу / а йік м'ін'ї шош ни так / то потóму / н'ї / цего ни бóде; Де ни пїде? / пїде / ік мїлен'киї / бо знаїї / ч'ем ц:е ўсе мóже се с'к'їн'ч'ети; Зрóби / меш вїд'їти / ік мїлен'киї / ус'ó зрóби / гет ч'есто; Уч'ера Василїха ўперáласе / казáла / шо ногї їїїї тáмки ни бóде / а сегóн:е пишла / ік мїлен'ка / ч'ўїїш / ік мїлен'ка / пишла.*

ЇК (ІК) МОТЕЛІЦІ НАЇСТИСЕ (ОБ'ЇСТИСЕ) – згруб., з певних причин не зовсім розумно, адекватно реагувати на щось, не могли реально оцінювати щось (когось): *Мої / ти шó / мотелїц'ї найїўсе / йа тоб'ї одно каў / а ти м'ін'ї / дрўге / йа про одно се питаїу / а ти про Василїху*

роска́зуйиш; *Ти / д'ї́ко / іг бес мотелі́ці обйїласе / ікиї гурскі́ с тобо́у? / де йїс ужé ма́ла бу́ти о ци́ пор'ї? / до ко́го йа гово́р'у? / ти менé ч'у́йиш ци н'ї? / шó с тобо́у?*

ЇК (ІК) МОТЕЛІШНИЙ – згруб., те саме, що **ЇК МОТЕЛІЦІ НАЇСТИСЕ**; часто у сполученні з *бігати*, *носитисе*: *Но́сиц:е / йїк мотелі́шній; Хóд'у / йїк мотелі́шина / прийшла́ судá / а трéба бу́ло їти ў оборо́их / в'ід'ї / там гребл'ї поклáла / И:ї / ад'ї де гребл'ї / пéред' ва́ми.*

ЇК (ІК) МУР – *перен.*, твердий, впертий, надійний: *То так'ї хлóпц'ї / йїк мур / ц'в'їт селá / найкра́ш':ї з найкра́ш:их.*

ЇК (ІК) НА ВИДОРШІ (НА РИЗДВÓ, НА РИЗДВІНІ СВÉТА) – дуже міцний (про мороз): *Сегóн:е фи́ст морóс / гаиш палі́т / Та такі́й / ік пасу́йї на Риздвó / ану́ нагада́їсе / та гентáм узим'ї ўрас бу́ли морóзи / то лиш у пос'л'їн':ї ч'їсі́ погóда заверешені́ласе / а ўперéт дé такé бу́ло / та зимá йїк упáла / то сто́йела гаиш до весні́ / а дéколи ї ц'їлі́й ма́рот / весна́ лиш дес нідес нага́дувала за сéбе / Ої шо пра́ўда / бу́ло такé / áле диві́се / ікиї уч'э́ра ўдэ́риў морóс / ни зна́йу / йек у Ні́жним кинці́ / а ў нас у Цáрин'ї ч'э́рес це ма́ло бу́ло кол'їдникі́ў / бувáли рокі́ / шо двéр'ї се ни заперáли / так шч'э́ста трéба бу́ло вино́сити кол'їду́ / а ўч'э́ра ў мéне зо трóйї бу́ло / двóйї Катері́ніних / Іванкó Паўл'їнин / і ш'ї потóму два хлóпц'ї / ни зна́йу / ч'її́ / ни пизна́ла смих / йа ўже ни доч'э́кувала / шóби докол'їдо́ували / шкуду́вала д'їтї́й / шобї́ ни змéрзли / н'ї / ма́ло бу́ло / То і Пидгорóў ни ге́ї / бо стра́шна студ'їн' / ни т:о / шо тогї́т.*

ЇК (ІК) НАВІЖÉНИЙ – дуже різкий, сердитий, не передбачуваний: *Приб'їх / ік нав'їжéній / і с поро́га зач'э́ў шош теремкот'їти / мої́ / та зач'їка́ї / повóли / Йа тако́ш ни л'убї́у нав'їговач'їў.*

ЇК (ІК) НА ГРАНІ (СИДІТИ, СТОЄТИ) – дуже неспокійно: *Зна́йу / шо трéба б'їч'ї тхáт'ї / а ни мóжу / бо ш'ї ни ви́брала спраўку́ / сто́йела смих пéрет' тї́ми двер'мі́ / йїк на грани́ / ма́йу ш'э́с'т'ї / шо їкас жи́ноч'ка / шо бу́ла перéдо мноў / пусти́ла менé бóрше.*

ЇК (ІК) НА ДОЛОНІ – дуже добре, чітко, виразно: *С П'ї́тривого грун'á ік подиві́тисе / то Г'уді́ў ві́тко / йїк на долоні́.*

ЇК (ІК) НАЙДЕНИЙ (ІГ БЕС НАЙШÓВ НА ДОРÓЗІ) – доречне; те, що дуже пригодиться; те, чого не сподівався, на що не розраховував: *Мару́с'ко / це йа на дитї́ну дайў́ / а нї тоб'ї́ / ни виткáзуї́се / за іки́с ч'ес дитї́на пидростé / і ц':ї па́ру рубл'ї́ў бу́дут тоб'ї́ / йїк на́йден'ї / бері́.*

ЇК (ІК) НА КУРЄТІ – дуже рідке, м'яке (про волосся): *Вуїна ка́же / мо́же би йа андул'а́ц'їю зроби́ла / і йа ўже по́хот'їла бу́ла / а́ле оно́гди бу́ла ў м'іс'т'ї таї від'їла пан'їу́ з андул'а́ц'їюу́ / то таке́ / шо з боки́у куч'і́р'ї / ш'ї куда́ ни йшло́ / а зве́р'ха т'їмн'ї ві́тко / во́лоси та́к'ї́ / йїк на кур'е́т'ї / йїк пух / в'і́тер ле́да пуду́її / а вери'е́к / ік кол'їно́ / ота́к смих се надиві́ла на ч'уж'ї́ го́лови / таї поду́мала / шо мойа́ наї́ буде бес куч'і́р'їу́ / уні́ йїї́ ни прифа́йн'ут / а зомрази́ти мо́жут / і то ле́чко.*

ЇК (ІК) НАМАЛЬОВАНИЙ – про дуже гарну на вроду людину: *Диві́се на от:у́ д'їу́ч'їну́ / уна́ йїк намал'о́вана / па́ру разі́у йїї́ від'їла́ / ни зна́їу / ч'ї́а / а́ле шо фа́йна / то фа́йна / У́на ни ві́ц:и́ / до ба́би приї́хайї́.*

ЇК (ІК) НА МЕНЕ – на мою думку: *Ік на ме́не / то ту́теч'ки бі́рше пасу́її Андр'ї́юви шош говорі́ти / а ні тоб'ї́ / вин ч'олов'і́к / наї́ вин ка́же; Йїк на ме́не / то ўни́ одна́к'ї́ / ни ві́жу вели́кої ружні́ц'ї; Ік на ме́не / то наї́ би бу́ло / а́ле ви соб'ї́ див'ї́ц:е́ / то ва́ш'а диті́на.*

ЇК (ІК) (ПЕС) НА ПРИСІЛІ ХТОС – хтось не може, не має змоги відлучатися звідкись: *Абе́сте зна́ли / йа тепе́рки / йїк пес на присі́л'ї́ / да́л'ше питі́ вит ха́ти / йїк до то́го ву́гла́ / ни мо́жу / а́ле ї́ то до́бре / шо ни ўпа́ла ў ле́жу; Д'ї́ти мал'ї́ / таї́ йа / ік на присил'ї́ / гл'а́ба на па́ру м'їну́т кудас́ поб'ї́ч'ї́ / х'їба́ з ні́ми.*

ЇК (ІК) НА ШПИЛЬКА́Х (НА І́ГЛАХ, Й́ГЛАХ) СИДІ́ТИ – дуже неспокійно, тривожно: *Йа́ йїк на шпил'ка́х / до́ма д'ї́тїї́ са́мих лиши́ла / на ба́бу мала́ над'ї́а / а ту́тки / в'ї́д'ї́ / ш'ї́ з годі́ну тре́ба бу́ти / Ни б'ї́се́ / д'ї́ти ўже вели́к'ї́ / та́кіх мош́ лиши'е́ти.*

ЇК (ІК) НИ ВІ́ЦЦИ (ІК НИ ХАТНІ́Й; НИ ДОМА́ШНИЙ) – про члена сім'ї, який не орієнтується, де, що лежить; який іноді виявляє ознаки відчуженості: *О́л'ко́ / ану́ко борзе́н'ко принеси́ с хач':е́ни кава́лок солони́ни / ў бер'ї́ц'ї́ наї́деш / А де бер'ї́ц'ка? / Каў тоб'ї́ / ў старі́ї хат'ї́ / ч'о́ ти се пита́їиш? / та́к се доп'ї́туїиш́ / іг бес ни ві́ц:и́ / ни на́ш'а / А та́меч'ки пес́ йе́ / Та́ вин приўї́езани́ / ч'о́ би маў́ до те́бе рва́тисе? / іди́ бо́рзо. Див. ЇК (ІК) ПРИВЕ́ДЕНА.*

ЇК (ІК) НИ ДАВ БО́Х (КОМУ́С) РО́ЗУМУ, ТО Й НИМА́ (НИ БУ́ДЕ) – про негативну оцінку чиєсь поведінки, окремих дій чи вчинків когось: *То та́ке́ / л'у́пко́ / ік ни даў́ Бо́х ро́зуму́ / тої́ ни бу́де / ві́тки вин о́змец'е́? / ка́жї́ / ві́тки? / ти гризе́с:е́ / хоч'їш́ / абї́ ўс'о́ бу́ло йекна́л'ї́ше́ / та́к'ї́к ко́жда ма́ма хоч'ї́ свої́їм д'ї́тем / а ўни́ зна́їут свої́е́.*

ЇК (ІК) НИМА́ (КОМУ́С) ШЕ́СТЯ, ТОЙ НИМА́ (ТОЙ НИ БУ́ДЕ) – комусь дуже не щастить: *Друга і ни така фа́йна / ї ни ўч'єна / а вид: айєц:е / а на́шиї н'іч'о ни браку́її / але йїк нима́ ш'єс'т'а / тої нима́ / н'іхто́ ни свата́її / Ган'у / ѡа тоб'ї скаў / але ни гн'їва́їсе / ва́ш'а задуже́ гонорова́.*

ЇК (ІК) НИ СВІЙ – як чужий: *Йїдунко / та шо ти стої́їш коло́ двері́ї / йїк ни сво́їа / та ти пре́ц'ін' до ма́тки приїшла́.*

ЇК (ІК) НИ СТА́НЕ, ТО СЕ ЛІ́ШЕ – *жарт.*, викор. у ситуаціях, коли мовець висловлює сумнів відносно достатньої кількості чогось: *Купі́ў йїс лиш два хл'їби / але ци то ста́не на ўс'іх? / Ік ни ста́не / то се лі́ше / Н'іч'о́ / н'іч'о́ / йїк ни ста́не / то меш б'їч'ї докуповувати / а йїк н'ї / то ўже б'їжї / абєс ни бу́ такї́ розу́мнїї.*

ЇК (ІК) НИ С ЦЕ́ГО СВІ́ТУ – про хвору чи далеко від буденних (життєвих) проблем людину: *Ўна шош / сара́ка / диста́ла / ота́к гово́риш / н'їби н'іч'о́ / а де́коли так задума́їїц:е / шо н'іч'о́ ни ч'ўїї ї н'їко́го ни віди / та́к'їк ни с це́го с'в'їту / пото́му у їки́с ч'єс то́то пере́ходи / і ўна зноў норма́лна / И:ї / би Бох боро́нїў ко́ждого вит тако́го / то ўс'єк'ї сла́бости ѡе / а ўна таке́ диста́ла / Але ку́тайїц:е / роби́ коло́ ха́ти / дба́її за дитї́ну / ускр'їс' пор'єтки / лиш т:о / шо де́коли сама́ ни сво́їа.*

ЇК (ІК) НІ, ТО НІ – прийняте рішення не підлягає перегляду: *Ікшó мойє ниўла́т / то ѡа с:во́їїм наза́т / йїк н'ї / то н'ї; Йїк н'ї / то н'ї / ни хоч'ут / то наї ни йї́дут; Ч'о ўни т'є́гнут? / наї ка́жут / йїк н'ї / то н'ї / ми соб'ї шош дру́ге на́їдемо / кіл'ко мош т'ї́гнути ко́та за фист?*

ЇК (ІК) О́ГИРЬЧІК (О́ГИРЧІК) – міцний, здоровий: *У Фед'а́ хло́пец / ік о́гир'ч'к / вин у д'їда ўда́ўсе / ої шо хло́пец / до́:ста фа́їнїї.*

ЇК (ІК) ОППЕ́ЧІНІЙ (ОПШПА́РЕНИЙ, ОПШПА́РЕНИЙ) – про різку реакцію когось на щось: *Васї́л' поб'їх з бе́рега / йїк опшпа́ренїї / ни спод'їва́ўсе / шо ѡа за не́го тї́л'ко ўс'єко́го зна́їу / да́л'ї ни слуха́ў / ут'їк; Штрик / ік оп:єч'їнїї / гада́ла / шо ме бі́ти / ві́тко / мої́ слова́ йїго́ дуже́ зач'їпі́ли.*

ЇК (ІК) О́ЧІ НИ ВІ́ДЮТ (НИ ВІ́ЖУТ), ТО Ї́ ДУША́ (СЕ́РЦЕ) НИ БОЛІ́Т – побачене більшою мірою емоційно впливає на людину, ніж те, що почуте, передане іншими: *Хот' йїс і дога́дуваласе / шо ў дон'кі́ ни ўс'о гла́тко / але ни ві́д'їла то́го ўсе́го / ни захо́пїувала сва́рок / таї́ бу́ло ле́кше / а тепе́рки побу́ла йїс там / таї́ ві́жжу по тоб'ї / шо йїс ни го́н:а до се́бе приї́ти / То так ѡе / шо йїк о́ч'ї ни ві́д'ут / то дуи'а́ ни*

боліт / а йа за ц':і два дни навід'іласе і нач'ўласе тако́го / шо м'ін'і надбўго ста́не.

ЇК (ІК) ПАВУТІНА – дуже тонкий: Дра́нка м'іс'ц'а́ми ста́ла така́ / йік павуті́на / ч'э́рез н'у ре́бра с'в'іт'уц'е; Ў́ д'іўч'іни во́лоси фа́йн'і / куч'і́р'эв'і / а́ле така́'і / йік павуті́на / Та ў́ куч'і́р'ах то́то ни ві́тко / та́і диті́на ш'і ма́ла / ў́здры́и / ў́ни мут м'ін'э́тисе.

ЇК (ІК) ПЕНЬ – непорушний, нерозумний: Гово́р'у / а вин / ік пен' / сто́йіт / о́ч'і ві́лупиў та́і дзі́виц'е; Сто́йе́ла / йік пен' / бо мус бу́ло ў́с'о ві́слухати / гада́ла / шо ў́ земн'у пота́ну.

ЇК (ІК) ПЕС – 1) ненадійний, небезпечний: Ни в'і́р йі́му' / йік псóви / меш ві́д'іти / вин ш'і покáже себé; 2) відданий: Видгóн'у / каў / шо ни хоч'у ві́д'іти і́ знáти / а вин / ік пес / йік ото́то пс'е / хóди за мноў́ / бо́жціц'е / шо ни ме пі́ти / Па́ра / а мо́же / ни ме?

ЇК (ІК) ПИД ЗЭМНЮ ЗАПА́СТИ – зникнути безслідно: Де о́кол'а́р'і? / пропа́ли / ік пид зéмн'у запáли / оту́теч'ки ч'і́тала газéту / і́ нимá / ко́му ў́ни се зда́ли? / Ад'і́ на печ'é / ді́ўйуц'е на вас.

ЇК (ІК) ПО ВО́ЙНІ – про безлад, руйнацію чо́гось: Кóло ха́ти / йік по во́ін'і / грат буў́ така́й / шо ў́с'о збіў́ у́ спў́зу / о́дна гра́діна мо́гла би ў́бі́ти / така́ / ік ку́р'іч'е йі́це / да́ла би ў́ го́лу / і́ л'удині́ нимá.

ЇК (ІК) ПОДАРО́ВАНИЙ – як неочікуваний, приємний, доречний подарунок: Фу́стка йі́сти ни про́си / поклади́ ў́ скрі́н'у / на́й соб'і́ там сто́йіт / згада́йіи мо́йе сло́во / навес'н'і́ бу́де / йік подаро́вана / ў́на то́б'і́ дў́же пасу́йі / понóсиш / а потóму / йік схоч' / то даш Га́ни / а́ле тепéрки / йі́к бес вид:ава́ла? / та ў́ не́йі́ фусто́к у́ де́с'іт' рас бі́рше / йік у́ те́бе / об'і́дуц'е / До́бре ра́дите / д'і́ковáт'.

ЇК (ІК) ПОЖМА́КАНИЙ – дуже втомлений, знесилений: Йа́ йі́к пожма́каний сегóн'е / усé болі́т / н'і́йе́кі; Ли́це́ йі́к пожма́кане / ві́тко / шо гризéц'е / А шо хот'і́ти / ў́на ў́же рик опхóди сла́бу́ дон'ку́ / то́й так ш'і до́бре / шо і́кос дéржціц'е.

ЇК (ІК) ПО МА́СЛІ (МА́СЛУ) – легко, вдало, без перешкод: Пи́шлó / йі́к по ма́сл'і / завóзу ни бу́ло / і́ за два дни ў́с'о по́прóдали / а ў́же і́к йі́хали наза́т / база́р' буў́ забі́тиі́ йе́блукáми / ви́бера́й / і́к'і́ хоч'; Ў́с'о пи́шлó / йі́к по ма́слу / са́ма́ смі́х ни дў́мала / за три́ дни ў́с'і́ до́ку́менти ві́робила.

ЇК (ІК) ПОРО́БЛЕНО (І́ БИ ХТОС НАВОРО́ЖІВ, ПОРО́БІВ ШОШ) – схоже на те, що хтось (щось) зазнав (зазнало) впливу ворожби: Та де́ йа то́то гóн'а с'к'ін'ч'éти? / ві́диш / у́ така́ м'ін'у́ту по́фалі́ласе

Митр'іс'і пасáми / бо ўна се запитáла / шó ўа шійу / ну таї ўа показáла / а ўна гаи застогна́ла / так йіі се ўдáло шит'é / і ўс'о / б́ірише ўа до тóго ни б́рáласе / а йік зач'іна́ла / то м'ін'і ни йшлó / розбóрсувала / бо то зле б́уло / гет зле / ч'ўйіш / ік порóблено / вигл'ідáйі / шо д Великон'у Васі́л' ни ме мáти новóйі сорóч'ки / х'ібá піду таї кўпйу.

ЇК (ІК) ПОТÉЧИ ЁЦЯ – великі (дуже великі) (про зерна граду): *Йої / шо т:о б́уло / та грат так гéпаў по бл'ес'і / іт би сто клеўц'іў зарáс / надвор'і ўс'о поб'іл'іло / буў такий завелікий / ік пот'éch'і йéц'а / йік кур'іч'і жоўткі / то знайіш /шо такé моглó би і гóлу проваліти / Бóже бороні / лиши би дáло ў пул'с / і ўс'о / і фéртик.*

ЇК (ІК) ПРИБ́ИТИЙ (МШКÓМ ПРИБ́ИТИЙ) – дуже заклопотаний; який погано почуває себе: *Снóч'і допізна ік'іс кошéлики робі́ли / а сегóн:е / ік приб́итий / хóжу / ци нидоспаў / ци ікá б'ідá?*

ЇК (ІК) ПРИВЕ́ДЕНА – про члена сім'ї (особу жін. статі), яка не знає, де, що вдома лежить. Те саме, що **ЇК (ІК) БИ ЛИШÉНЬ ПРИВЕЛЛІ́Й**: *Мар'і / ти йік приведéна / бері́ барабу́л' / ти знайіши / де / таї лупі / ч'о сидіши?*

ЇК (ІК) ПРОРВА́ЛО – те саме, що **ЇЗІ́К РОЗ'ІЗÁВСЕ**; про людину (здеб. мовчазну), яка “схотіла се виговорити”: *Малá ни говорі́ла до тр'ох рóкиў / а ц:е / йік прорва́ло; Уна́ ниговирна́ / а тут сва́ху йік прорва́ло / віговори́ласе і потóму два дни рот ни ўтвор'éла.*

ЇК (ІК) ПУСТÓМУ ШОШ ДА́ТИ, ТО ЛІ́ПШЕ ХУДОБ́ІНІ В́ИСИПАТИ – “пустий” не оцінить підтримки: *Де пустóму гóден догодіти? / шó бес ни даў / тóго б́уде мáло / х'ібá бес уз'éў йігó на утрíман'і / тóго вўіна так сказáла / йік пустóму шош да́ти / то л'і́пше худоб́ін'і в́исипати / с тóго б́іриш'а б́уде кóрис'т'.*

ЇК (ІК) РЫ́БА В ВОД́І – дуже добре; прекрасно: *Шо хто йіму зрóби? / н'іхтó н'іч'ó / вин ч'ўйіц:е / йік ры́ба ў вод'і.*

ЇК (ІК) РИП'ÉХ – надоїдливий: *Уч'ініўсе д'іўч'іни / йік рипйéх / гл'áба б́уло Йі́лén'і с ќимос у дáнец питі / ік вин ужé видбивáйі д'іўку / сэред' дán'ц'іў / сам хоч'і з неў гул'áти / а шо би було / іт би за такóго вид:áўсе? / То / вўіно / л'убá такá / вітко / ваи'а дон'кá дўже йіму се ўдáла.*

ЇК (ІК) РИ́ПКА – дуже чистий (про тіло дитини): *С'ідáї у корі́то / ўа ум:ійу тебé / б́удеш ч'істéн'ка / йік рипка / такá / шо гаи ме рип'і́ти.*

ЇК (ІК) РОБИТИ, ТО МОШ СЕ ДОРОБИТИ – лише працюючи, можна домогтися успіху й матеріального благополуччя: *Ік робіти / то мош до ч'огос се доробіти / а йік л'інуватисе / то вітки добро́ озмец:е?*

ЇК (ІК) САМ НИ СВІЙ – хтось пригнічений, у клопотах, переживаннях: *Уну́фр'її / ходи / йік сам ни с'в'її / аш поч'орн'її / шó / верé / йігó так гризé? / так висóтуїї сіли; Приїшоў / але сид'її / йік сам ни с'в'її / н'їч'ó йігó ни моглó розвеселіти / кріішку побуў таї пишоў / Відіш / шó д'їїка з ним зробіла.*

ЇК (ІК) СВИНІЯ – лайл., неохайний, брудний, грубий, який своїми діями втрачає людську гідність: *Бо то / Йіле́ / ни мош бути такоў / йік свин'а́ / Л'он'а до тебе по дóбрóму / а ти лиш гар та гар / збóку то дўже ни фáїно вигл'їдáїї / И:ї / ви ўсéго ни знаїїте / таї ни м'їш'ейтесе.*

ЇК (ІК) СВИНІЯ (ЦЬО́НЯ), ШО ВІЛІЗЛА З БОЛО́ТА (ВІТАЧЛАСЕ В ГРУЗІ́) – дуже брудний: *Мої́ / л'упч'їку / де йіс тач'ейсе? / ти дивїїсе на се́бе? / А ч'о м'їн'ї дивїтисе / ви ўрас кáжете / шо йа фáїні / шо йа бáбин м'їзін'ч'їк / Абéс здорóў буў / йік ти ўс'о фáїно знаїїш / ікії ти пáмн'їтливії / але зáрас каў тоб'ї́ / шо ти йік тотá теркáта вўїнина ц'он'а / шо вїл'їзла з болóта / мóже / йіс тáмки з неў ігрáўсе? / ге? / Бабó / та ў мéне трóхи бїрше рóзуму / йік у вáшоїї р'їбóїї кўрки / йа / прéц'їн' / ваш унўк / то йік у такоїї розўмноїї бáби мих би бути мотелїшнії унўк? / Йіої́ / шó м'їн'ї с тобоў робіти? / бигмé ни знаїу / ў кóго ти такії удаўсе? / Та ўс'ї кáжут / шо йа гїр'їшна Лесї́ха.*

ЇК (ІК) СЕ МА́ЙШ (МА́ЙТЕ)? – формула привітання, використовувана дорослими протягом дня; відповідь – “Добре, їк (ік) ви?” (“Добрейкві”). Таке ж привітання може викор. дорослий, звертаючись до дитини: *Йік се маїїш / пáрупч'ї? / тáто дóма? / анў закліч' м'їн'ї; Йік се маїїте / Мїтрику / ци дўж'ї? / Добрейкві́ / ад'ї снóч'ї буў з одноў / а сегóн:е з дрўгоў бол'еч'коў / так / абїї ни наўт'їмн'елосе / абїї жит'е весел'їш:е бўло.*

ЇК (ІК) СЕ НИ ДИВІТИ В ДЗÉРЬКАЛО, ТО (ДЎЖЕ) ФА́ЙНО ВИГЛІДА́ЙШ (А ЇК (ІК) ПОДИВІТИСЕ, ТО ЛІПШЕ НИ ДИВІТИСЕ; ТО ВТІШНОГО МА́ЛО; ТО НА ДУШІ́ ГІРЬКО СТА́Є; ТО НАЙ НИ КÁЖУ, ШО; ТО ВÉСЕЛОСТИ МА́ЛО; ТО ДÉКОЛИ ГАШ ПЛÁКАТИ СЕ ХÓЧІ) – про можливу невідповідність зовнішності і внутрішнього світу людини: *То кóждиї стáр'їїц:е по своїїму / йа ш'ї ни ч'їїу своїїх рокиў / хот' йїх дóста / каў гéзде / іг би*

мих / то німи би віклаў дорішку віц:и гаи доўтам / шó хот'іти? / йік ни дівис:е ў дзэр'кало / то здайц:е / шо фáйно вигл'іда́йиш / а йік подівис:е / то на душі́ гі́р'ко стайé / бо ни тизнайéш / ци то ти / ци то ікас старá лицáта бáба на тéбе вiт:и се дiви / потóму ни гóден до сéбе прийтi / дóки тоб'і ў рóбóт'и ц:е ни перéйде / отакé с цим усiм.

ЇК (ІК) СКІПКА (ТРІСКА) – дуже худий, виснажений: *Тотá слáб'іс'т' так йiгó з':іла / шо стаў / ік с'к'іпка; Паўл'іна мáйi велiку гризóту / ўже такá / йік с'к'іпка / н'іч'ó з нéйi се ни лишiло / н'іч'ог'іс'ко.*

ЇК (ІК) СÓНЦЕ – дуже гарний (здеб. про хлiб, калач, паску): *Паскi сегóроку / лиш н'ўрóку / так'і / йік сóнце / гаи с'м'йўц:е.*

ЇК (ІК) СОРОКА (НА ГНОЮ́, НА КУ́ПІ ГНОЮ́; НАЙ НИ КА́ЖУ, НА ЧЬÓМУ) – знев., про балакучу людину: *Таратóри / йік сорóка / слóво при ни́и ни гóден сказáти; Така говирнá / йік сорóка на гнойў; Такá розмайiта / йік сорóка на кўп'і гнойў.*

ЇК (ІК) СПА́ЛИ? – формула привiтання, викор. дорослими вранцi; вiдповiдь – “Добре, ік (ік) ви?” (“Добрейквi”), “Гараст, ік ви?": *Йік спáли / кўмо? / Гарáст / ік вi; Йік спáли / Мiтре ? / Добреiквi / Дóбре; Йік спáла / Нóц'у? / Добреiквi / А шо / ўже гр'ідоц'кi рóбиш? / Та хóч'у цибу́л'і ікóйiс поклáсти / мóже / ни ме студен'іти / ни ч'ўли йiстé? / Ч'ўла / каўт / шо студ'ін' гор'і ўтеклá і ўже се ни вёрне / теплó їде / Нóц'ко / теплó.*

ЇК (ІК) С ПÉЧИ (С ПÓДУ; С ПÓДРІ) ВПÁСТИ (ЗВАЛІТИСЕ) – згруб., не бути обiзнаним iз тим, шо вiдоме всiм, шо для багатьох не е новим: *Васi / ти шо / йiг бес с пéч'і ўпáў? / слўхаi / шо л'ўде говор'ут / ци ти спиш? / ми ўже договорiлисе / шо кашiцу позáўтр'у зач'інаiмо рóбити / дáл'і нимá шо ч'ікáти / бо дорóгу ўривáйi; Ти йік с пóдр'і звалiласе / ўс'і тотó знайут / ўже наўт'éмилосе за ц:е говорiти / а ти óч'і велiк'і рóбиш; 2) не бути здатним лóгiчно мислити, реально оцiнювати ситуацию: *Ни к'іваi йiгó / бо вин ш'і ни видийшóў вид уч'ірашного / такi / iг би с пéч'і гóпнуўсе; Кажi / ти беленi обiўсе / ци с:пóду йiс ўпáў? / ци / мóже / докн'ўс'уйиш? / бо смих по шийу се наговорiла / а ти ни ч'ўйиш / до тéбе н'іц ни дохóди.**

ЇК (ІК) СПОРОХНІВІ́ЛА БÓЧЬКА (ЇК СПОРОХНІВІ́ЛИЙ ПЕНЬ) – дуже старий, немiчний: *Йа ўже / Йiлénко / виджiла свойé / з мéне кóристи мáло / такá смих стáла / ік спорохн'ів'іла бóч'ка / таi шо зрóбити?*

ЇК (ІК) СТАРОМУ ЗАРІТЬ – як ведеться; як і повинно бути (відповідно до віку): *Їек ви / вуйку / жийітє? / Так / Марус'ко / йік маїї буйти / ік старому зар'ім' / сегон:е пидл'іч'єў одно / а заўтра дрўге просиц:е / то дес мус'у і йіго послухати / а дес ч'єн'усе / шо ни ч'уйу.*

ЇК (ІК) СХОЧШ – НА ГОРУ СКОЧШ (СКАКНЕС, ШТРИКНЕС), А ЇК (ІК) НИ СХОЧШ – З ГОРІ НИ ЗЛІЗЕШ – бажання і наполегливість – головна умова досягнення чогось: *Це д'ім Іван'ч'ік казай / ік схоч'іш / то на гору скоч'іш / а йік ни схоч'іш / з горі ни злізеш / ўс'о вид ч'олов'іка залєжи / пєўно / йік сид'іти / н'іч'о ни робити / і ни хот'іти / то нав'ім' на отої горбич'ок / шо коло возниц'і / ни вил'ізеш.*

ЇК (ІК) ТАКЕ ГОВОРІТИ, ТО ЛІПШЕ (КРАШШЕ) НАЙ НИ КАЖУ, ШО – зруб., знев., говорити дурниці: *М'іха / йік такє говоріти / то л'іпше / наї ни кажу / шо / ўстидалибестесе / випили / таї вам йізік розйізаўсе? / ід'і л'іпше спати / ни заваж'єїте л'ўдем набуватисе.*

ЇК (ІК) ТЕЛІЦЯ – знев., зруб., міцна, здорова (про дівчину чи жінку): *Д'іўкі / ік теліц'і / ад'і йек ход'ут берегами / л'уфтуїуц:е та ч'огос видіўїуїуц:е / ч'огó / се питаїї / ви ходите / ік корова без воловода? / шó / дома нимá робóти? / Та ўже дóста вáдитисе / а мóже / ўни се наробіли ўдніну / а тепєрки се зибрáli на прохїт? / уні вам заваж'єїут? / ци толóч'ут вáшу траву? / н'ї? / а йік н'ї / то лиш'ім йіх у спокóїї / наї соб'ї їдут / то кóждому вóл'но їти двóд'ї.*

ЇК (ІК) ТИЧЬКА (ТИЧЄНА) – про високого і худого: *Ік тич'ка / ходи / гаи рєбра с'в'ім'уц:е; Ўна страїно нервова / тогó такá / йік тич'ка; Вірис / ік тич'єна / а рóзуму се ни додалó; Пóдлук йіго рóсту / здáлобисе трóхи ў т'іл'ї набрáти / бо такїї / йік тич'ка / І:ї / та вин поправиц:е / де н'ї / йїму лишєн' итирнáц':ім' / метє вид'іти.*

ЇК (ІК) ТОТ ПЕС, ШО МУХУ ЛÓВИ – виконувати якусь дію дуже різко, швидко, несподівано: *Ти так бїєш комар'á / ік тот пес / шо муху лóви / клáнцнуй / і їмиў / Ад'ї видїш / вин їміў / а йа ни гон:а / видуч'єра йіго сокóт'у / гóпайу по с'т'ін'ї / а кóристи мáло / сейїноч'ї зноў ме п'ін'кот'іти м'ін'ї над вўхом / ни даст се вїнуч'увати.*

ЇК (ІК) У БÓГА ЗА ДВЕРЬМІ (ЇК (ІК) У РАЇО) – спокійно, гарно, добре: *Гóсподи / у вас тўтен'ки / йік у райу / тїхо / машинї ни гуркаїут / сат у ц'в'їт'ї / лиш н'їўрóку / ни набуўбисе.*

ЇК (ІК) У ВÓДУ ДИВІТИСЕ – передбачати, догадуватися: *Мої / ти йїк у вóду дивіўсе / ўни гадали / шо ни виткўпїут корóву / а д'їти задўрно Лисўн'у йїм дадўт / але хто такé рóби і йїк на такé мош над'ївátисе? / тáже корóва / це ни гáрнец молока ци к'їл'а брїндзї.*

ЇК (ІК) УКÓПАНИЙ (У ЗÉМНЮ ВКÓПАНИЙ) – непорушно збайдужїлий, заціпенїлий: *Вин / сарáку / стоїеў / йїк укóпаний / ни мих пов'їрити шо д'éдика ўже нимá / ни плакаў / н'ї / лишén' отáк стоїеў / такїї / ік закамен'їлий.*

ЇК (ІК) УМÉЛЇЙ (УБЇТИЙ) – нерухомий, знесилений, сонний (або той, що прикидається таким): *Та вин леж'еў / йїк умéл:иї / йа гаш се перепўдиў / гаш менé др'їш' уз'éла / корн'еїу / а то н'їч'ó / Та бо труднїї буў / тогó ни ч'уў / шо хтос клїч'ї / Ну але йїк так мóцно спáти? / та йа ч'ўїу / ік кит заб'їжит у хáту / ік пес гáўкне / пробўд'ўїусе / ік дзїгáрок у дрўгїї хáт'ї бóмкне / То / Пе / ў кóжного с'в'її сон / у вас такїї / а ў нéго їнчїї / дóбре / шо ч'олов'їк гóден фáїно припоч'éти.*

ЇК (ІК) У НЕВІСТКÁХ – 1) те саме, що **ЇК (ІК) ПРИВÉДÉНА**: *Ни сидї / йїк у нев'їсткáх / колї ш'ї ни знáїш / дé шó йе / б'їжї принесї с комóри мукї / але бóрзо; 2) почуватися не зовсім комфортно: *Се питáїте / йїк м'їн'ї / а йа каў / Йїк у нев'їсткáх / отáк.**

ЇК (ІК) У ТУМÁНІ (У МРÁЦІ) – дуже погано; невиразно, нечітко: *М'їн'ї ў голов'ї ўс'о / йїк у мрáц'ї / бўло / дé йа би гóн:а тóч'но сказáти / йїк то се зач'éло; Ў голов'ї / йїк у тумán'ї / їдеш у ч'вал' / і ни дўмайїш / кудá; На прáве óко віжу / йїк у мрáц'ї / а на л'їве наї би бўло.*

ЇК (ІК) У ЧІДЎ – про того, хто позбавлений можливості логічно мислити, сприймати щось: *Говóр'у / а ви / йїк у ч'їдў / шó з вáми? / Корóва се ўдўла / оц:é зо мноў / найїласе мóкроїї кон'ушїни / А ч'о йїстé давали? / Йа давала?*

ЇК (ІК) ХМÁРА (ТЎЧЯ) – сердитий, похмурий: *Сид'їў за столóm такїї / ік хмáра / н'ї до кóго ни пиў і н'ї с ким ни говорїў / мої / ч'олов'їч'ї / то йїк ти такїї лўтиї / то ч'о їдеш мїжи лўде? / дóма сидї / а йїк уже приїшоў / то робї так / абéс даў лўдем набўтисе.*

ЇК (ІК) ХОЧЬ УДÉРИТИ (ПСА, ЖÉРВУ, КУТЇÓГУ), ТО БУК НÁЙДЕЦЕ – те саме, що **НА КÓЖДОГО ПСА БУК НÁЙДЕЦЕ**: *І:ї / ви сам'ї кáжете / шо йїк хоч' удéрити когóс / то бук нáйдец:е / а то шо / т'ешко / йїк дитїна шош забўдец:е / поклáсти гїршу оц'їнку? / скáжут / ти отўтки се забўла / а оцéго дóбре ни знáла / тогó пїїт'óрки нимá.*

ЇК (ІК) ЦИБУ́ЛЯ (ЦИБУ́ЛІ) – про щось велике, кругле (зокрема про годинник – наручний чи кишеньковий, про очі): *А дзѝгарок у не́го / такий / ік цибу́л'а / рѝч'ка тонѝн'ка / а дзѝгар' / великий / де таке дитѝн'і пасуѝї? / Та то мо́да така́ / наї но́си / ви ни див'ѝч'е / ѝік вам шкóди; Гѝби тонѝн'к'і / нис до́згѝї / а óч'і / ѝік цибу́л'і / таке ѝздр'іти / то мош перестраѝи':итисе / А де́кому ѝдайѝч'е / і ѝа скаѝ / шо д'ѝч'іна нипогáна / ѝ неѝї фáйн'і велик'і óч'і / а по ва́шому фáйно / ѝік малѝн'к'і / свин'ѝч'і ? / Ну а нис? / шо з ним робіти? / Ужѝ не́ч'ó / áле ѝ вас / Катері / бигме́ / такий саміѝ / то шо? / вин кому́с заваж'ѝї? / к'і́лко ѝісте́ з ним прожі́ли?*

ЇК (ІК) ЧЬО́РТ ЗА СУХО́В ВЕРБО́В – згруб., ірон., дуже сильно: *Лес'ó так за неѝ / ік ч'орт за сухоѝ вербоѝ / ч'ѝсте ч'ѝдо / мої / та д'іво́к поѝно́ / а вин б'ілобрѝсу наїшоѝ / óч'і маѝї лупáт'і / ѝік у рѝби / ѝ гóловач'а поді́бн'і від'іла / Відите́ / Паз'у́ / л'ѝде до́бре каѝт / шо л'убá так ч'олов'і́ка несѝ / зат'ігáїї ѝ крут'іж'і́ / ѝік оѝис'á вода́ / áле вам хоч'у сказа́ти / шо д'ѝч'іна до́ста нипогáна / дримнѝн'ка / спрѝтишна / ни штриганѝста́ / а ш'і до ѝсе́го робітна́ / краѝ:оїї ни наїдете́ / абѝсте де шука́ли / фáйну метѝ ма́ти нев'істку́ / Áле б'ілобрѝса́ / Та де: / ѝна рус'ѝва́ / така́ / ѝік ви / ану́ бѝсте се придиві́ли.*

ЇК (ІК) ТА́КІК) ЧЮЖІ́ – 1) про рідних, близьких людей, які віддалилися, відчужилися: *Уні́ окрóме жиѝѝт / в'ід'і́ / на́в'іт' ни говор'ут / та́к'ік ч'уж'і́ / шо́ ти на ц'е ска́жеш? / Наї́ жиѝѝт так / ік ѝїм до́бре / он:ó фал'у́ / шо мир ни поругáѝут / ни опсѝд'уѝут одн'і́ óдних / бр'іхн'і ни звóд'ут / ч'ѝс пока́же / ѝек дáл'і бѝде; 2) не підвладні кому-небудь, які втратили чутливість (про руки, ноги): *Них ни ч'ѝу / уні́ м'ін'і́ / ѝік ч'уж'і́.**

ЇК (ІК) ШІ́ЛО – про щось довге, тонке, гостре; перен., хтось дуже вертлявий, швидкий, рухливий, непосидючий: *Цис'á дитѝна́ / ѝік ші́ло / хто ѝіго́ гóден усокоті́ти?; Ад'і́ кіс'т'ка ѝ ци́ї рѝб'і́ / ѝік ші́ло / а ти казáла / шо ѝна маѝже ни маѝї кіс'т'óк / гаї́ диві́се / та та́ким ѝзі́к мош пробі́ти; Малі́ї та́кий / ік ші́ло / ѝдѝрж'іти ни гóден / на́в'іт' ниѝ м'інѝти ни посі́ди на одно́му м'і́сци / То дитѝна́ / ѝна ни ме сид'і́ти / ѝік дунду́к.*

ЇК (ІК) ШОВКО́ВІЙ – дуже покірний, слухняний *У ме́не ѝе ба́т'ко на с'т'ін'і́ / прут / хто ни ме слѝхати́ / вин помóже́ / тогді́ бѝдете́ / ѝік шоѝкóв'і́ / ни трѝба́ бѝде сто рас поѝто́р'увати́ / одѝн рас / і до́ста.*

ЇКШО (ІКШО) ШО – в разі чого: *Їкшо шó / то ви зна́йте / де ми жиймо́ / приб'їж'їт ци да́те зна́ти / і ми при́їдемо помоч'ї / ми свої́ / їек іна́кше?; Їкшо шó / то кр'їч'єї́ / їа гезде́.*

ЇК (ІК) ШУКА́ЙШ НА ЧЮЖО́МУ, ТО Ї НА ТО́БИ (НА ТВО́МУ) НА́ЙДУТ (НА́ЙДЕЦЕ) – вислів наголошує: будьте толерантними, доброзичливими, поблажливими до чужих недоліків і критичнішими до себе: *Їа б́уду шука́ти на ч'ужї́ дити́н'ї? / н'ї / бо то ї на мо́її мо́жно наї́ти.*

ЇЛА БИ ТЕБЕ́ ТОТА́ – прокльон: *Їїла би тебе́ то́та та би тебе́ їїла / ти на таку́ мален'ку дити́ну ру́ку пидома́йїи? / та їа пообло́мн'уїу то́т'ї ру́ки / ни меш моч'ї кавало́к хл'їба ўз'єти́ / їа тебе́ наўч'єїу.*

ЇЛА́К (ЇЛИК, ЇЛЬО), -а (-а, -я) – Ілля: *Їїла́к хот' і сус'їт буў / але ни памн'їта́їу / шóби до нас коли́с приўшо́ў / ци ми до не́го / н'їко́ли.*

ЇЛАЧ'Є́ХА, -и – дружина ЇЛАКА́: *Їїлач'є́ха бу́ла побóжна / м'їзерна́ / гет сїва́ / і ма́ла зал'їз'н'ї зу́би / оц'є́ запамн'їта́лосе.*

ЇЛАЧ'КО́ВИЙ (ЇЛАЧ'КИ́В) – прикм. від ЇЛАЧ'КО (ЇЛАЧ'ОК): *Се зді́бали ко́ло Їїла́ч'кових / ік до Фед'а́ поверта́ти / у сутка́х.*

ЇЛАЧ'О́К (ЇЛАЧ'КО), -чка́ (-а) – змени.-пестл. до ЇЛАК: *Їг бу́ли мал'ї́ / то пишли́ бу́ли на бо́хан'ц'ї до ву́їка Їїлач'ка́ / але вин н'їч'о́ ни даў́ / сказа́ў / шо бо́хан'ц'ї се с'к'їн'ч'є́ли / ота́к нас віпровади́ў.*

ЇЛИВЕ́Ц (ЇЛОВЕ́Ц), -вцу́ – ялівець: *Ў́ ран'їш'ї́ ч'їсі́ заготоўї́єли їїлове́ц / шко́ла ходї́ла / пє́рет' Соки́лским / ік у Грє́б'їн' ітї́ / та́мки збера́ли / ві́тко / на шош то́то тре́ба бу́ло / то л'їк; Д'їдо набе́раў дго́р'ї їїлиўцу́́ / до́ма запа́р'уваў та́ї клаў́ у т:о но́ги / так л'їч'є́ўсе / каза́ў / шо ўно́ їїму́ помич'не́ / Їа тако́ш ч'уў́ / шо тим се л'їч'є́їут.*

ЇЛИВКА́, -и – ялова домашня тварина, найчастіше – корова: *За їїлиўку́ ш'ї ка́жут пере́хидни́ц'а / це так ба́ба каза́ла.*

ЇЛИВНИ́К, -а – місце, де росте ялівець: *На Пога́рц'а́х їе їїлиўни́кї; Делє́ко ни ходї́ў / у їїлиўнику́ оц'є́ найшо́ў / пїет' гриби́ў.*

ЇЛИВЦЕ́ВИЙ (ЇЛОВЦЕ́ВИЙ) – прикм. від ЇЛИВЕ́Ц (ЇЛОВЕ́Ц): *Це їїлиўце́ва гарба́та? / їа просї́ла з румн'є́нцу; Робї́ли їїлиўце́виї настї́ї / але вит ч'о́го вин / до́бре ни зна́їу / нам / д'їтем / т:о ни дава́ли / старин'а́ пі́ла / а ми н'ї.*

ЇЛИ́НКА, -и – ялинка (“їличька”) чи смерічка, прикрашені до Рїздвяних свят: *Даўн'їш'є́ д'їти сам'ї́ ўс'о́ р'їхтува́ли на їїли́нку; Їїли́нка у вели́кїї хат'ї до Видори́'їў стої́єла; Сего́року ни ўбера́ли їїли́нку.*

ЇЛИННИК, -а – місце, де ростуть молоді ялини, смерічки: *Зра́зу за йілин:и́ком / зру́би / та́мки назбера́ймо трóхи йігидóк.*

ЇЛІТИ – 1) личити, “пасувати”: *Абéс зна́ла / ци́с'а фу́стка ў син'і і оц':і голу́бén'к'і і ц'іточ'кі йілу́т тебе́; 2) прикрашати: Су́с'іди ха́ту йілу́т до вес'іла́ / понадв'і́р'у пор'ётки доробі́ейут; Ха́та ўб'і́лена / але бес цих рушник'іу́ ни так би вигл'іда́ла / уні́ дуже́ йілу́т хач':éну; Ан:у́ / і дал'і так роб'і́т / оц':і рушникі́ / верéта і терéл'і на с'т'інах дуже́ йілу́т ха́ту / тутки ни гóден набу́тисе / ад'і с'і́ла смих / та́й ота́к би сид'і́ла.*

ЇЛІЦЯ, -і – вид ялини: *На бéрез'і д'і́ти поса́дили йілі́цу / на́й ростé / ўна н'і́кому ни заваж'ейі́ / ході́ли дгóр'і та́й принéсли.*

ЇЛІЧІ, -я – зб., хвойні дерева; гілля хвойних дерев, передусім ілиці: *Ік вес'і́л'е́ / то з йілі́ч'а плету́т в'іно́к / ним двéр'і звéр'ха ўбера́йут / ворота́; Поблі́ску йілі́ч'і ростé / а бeрeза ни ге́й.*

ЇЛІЧЬКА, -и – змениш.-пестл. до ЇЛІЦЯ: *Іва́н смер'і́ч'ку ўруба́ў / файних йі́лич'о́к тут побли́зости нима́ / трéба йті́ ў Костеві́.*

ЇЛÓВІЙ – ялиновий: *У сутка́х дуже́ хоўско́ / варту́йі проруба́ти тот л'і́т / або́ глино́ў поси́пати / йі́к йе́ / уні́ кину́ли па́ру жмені́й тра́ку / але шо то́го ? / бо́ле / йе́ парканéц / нові́й / йі́лoвiй / збóку вит ха́ти / ота́к за не́го держ'éласе тих па́ру кро́киу́ / ни зна́йу / йек Йі́лак з Йі́лач'éхоу́ добера́йуц:е тхат'і́ / ві́т:и дóбре на санка́х спуска́тисе / а тудá?; То йі́лoвiй л'і́с / а за крíнтоу́ на Букові́н'і / бую́кови́.*

ЇМКУВА́ТИ – робити у ґрунті заглиблення для посіву чи садіння чогось – картоплі, кукурудзи та ін.: *Сегóн:е йі́мкува́ли / а заўтра́ будемо́ сади́ти / А ч'о ни за́рас? / хто так рóби?*

ЇМО́СТЬ, -і – дружина священика: *У нас кс'о́нц молоді́й / від'і́ла рас / шо йі́го жíнка з малóу́ дитiно́у́ при́шла́ бу́ла до цeр'кви / бо вин дойі́ж':ейі́ / тутки ни жи́йе́ / За н'у́ йі́мос'т' ка́жут? / Тепéрки н'і́ / ка́ўт кс'о́ндзо́ва жи́нка / ота́к.*

ЇМУ́ (Ї́, Ї́М; ЦÉМУ, ЦИ́Й, ЦИ́М ТА ІН.) ХОТЬ БИ ШО – про людину (людей), яка (які) вмiє (вмiють) абстрагуватися від будь-яких неприємностей, виходити (не докладаючи особливих зусиль) із будь-яких ситуацій: *Т':і репету́йут / і́н'ч'і б'і́ткайуц:е́ / а йі́му хот' би шо / це трéба ўм'і́ти так; Цéму хот' би шо / на́в'і́т' ни др'áпнуло йі́го́ / а дру́г'і побі́т'і.*

ЇРИ́НА́, -йі – городина: *Пи́шла́ смих у горóт / та ад'і́ і́кóйі́ йі́рині́ набрала́; А т:о шо на Га́ниному́ зелен'і́йі? / То йі́ринá / ўже́ с тíжден' / ік се показáла; Меш йі́сти йі́рині́ / ни б'і́се / ни ўмрéш / мн'і́сиу́ дóста йі́с се*

найїла / у нас трóхи попóстиш / Це т:о / шо ікрáс хоч'у / їа л'убїу такú
їїдú / Ну то нам такїї гис'т' питхóди.

ЇРОВИНÁ, -й – те саме, що ЇРИНÁ: Їїровинá / це тотó / шо ў горóд'ї
зеленé ростé / петрушка / окрїп / ус'ó такé.

ЇРÚГА, -и – яр: Тáже їїрúга кóло Штеф'їнкових / а де ш':е їе їїрúга?
/ поблиску нимá / урác пóпри їїрúгу хóдимо; Ад'ї кóло д'їдової присадїби
се рóби їїрúга / ўперét ни бúло / а по тїї велїкїї пóвени / вїжу / шо се
рóби / заберáїї кавáлок горбá.

ЇРЧІОК, -á – баранчик; іноді в порівн.: Ікїї / ікїї / се питáйу / а
Василїна кáже / Такїї / їк їїрч'ук / скáч'ї / хоч'ї їгрáтисе / Це ўна так за
ўнúка свóго / рик і пиў їїмú на Видорш'ї / ўс'ї домáш'н'ї рошч'їхáйуц:е
нат тоў дитїноў.

ЇСÉЛЬЦЯ, -ец – ясельця: Зробїў їїс тéл'їткови їїсéл'ц'а? / áле ўно
ш'ї ни їїст траву / Скóро ме їїсти / бóрзо се наўч'éїї.

ЇСЕНІНА, -и – деревина ясеня: Приїшли с Кóсова їк'їс / питáйуц:е
їїсенїни / ци нимá ў кóгос такїх дош'ók / бабó / їд'їт говор'їт з нїми /
ўни ш'ї за ч'ерéшн'у допїтуйуц:е / ци би ми ни продáли тотú / шо ростé
за хáтоў / скаж'їт / шо ўна се ни продáїé.

ЇСЕНÓВИЙ – ясеновий: Дáўна колїска / їїсенóва / ни знáйу / ци
тепérки так'ї рóбїют; Їе дош'кї їїсенóв'ї / вам ни трéба?

ЇСНІТИ – ясніти: Дїўїусе / цо зач'éло їїс'н'їти / випогóд'уйиц:е.

ЇСТ (ЇДЮТ), АШ (ГАШ) ЗА ВУХÁМИ ТРИСКОТИТ – з великим
апетитом їсть (їдять) щось: Вїголодн'їлисe / то так їїд'út / шо аш за
вухáми тр'їскотїт / принéсли кош'їл' грибїў / трóхи áфин / ў
Татáрскому бúли / каўт / шо ўже кїнулисе грибї.

ЇСТИ ЖИВЦÉМ (ЖИВЦÉМ ЇСТИ) КОГÓС – робити чиесь життя
нестерпним: Унá жиўцém нев'їстку їїст / хто тотú бáбу гóден
вїтримати? / їтáк / шо молод'ї ш'ї жиїўт з неў / Мúс'ут терп'їти / кудá
д'їнуц:е?

ЇСТИ (ЗІСТИ), ЇК (ІК) ДÓБРИЙ КОСÁРЬ – багато спожити: Лиш
н'їурóку / хлóпец вїздоров'їў таї зач'éў фáйно їїсти / сегóн:е дáла їїмú
барабул'ók с:метáнкоў / і ўс'о пишлó / з:їў / тáк'їк дóбриї косáр'.

ЇСТИ (ГРІСТИ), ЇК (ІК) ІРЖЯ ЗАЛІЗО – прискіпуючись до
когось, ображаючи, створювати йому важкі умови життя: Гризетé менé /
їк ірж'á зал'їло / кобéсте так науку гризли / оц:é / їа бих тогдї се
ўрáдувала.

ЇСТИ (ПАКУВАТИ), ЇК (ІК) КУЛÉШУ (ІК ХЛП) – споживати великими шматками те, що, на думку мовця, “їсце потрошки”: *Мої / ни ўвуха́йсе так / мн'éса богáто нимá / оц:é на ўс'ix / а ти ййгó ййш / ік кулéшу / по оти́ц'ко кусáї / а ни так по богáту; Мойá мáма роскáзувала / шо ййк унá бу́ла малá / то ййй мáма ходи́ла дéколи ў м'íну / а д'íти се лиш'éли з бáбоў / мóйоў прéбабоў / за н'у ми казáли бáнка старéн'ка / то бу́ли голóн':і рокі́ / ййсти мáло шо бу́ло / тогó кулéш'и бáба дава́ла по кóпан'ч'ікови / і ц:е бу́ла ўс'а ййдá / áле дéколи / вiт'ко / і бáб'и хот'ілосе засолоди́ти ду́шу / то ўна тогди́ котрiйс з д'iу'ч'ёт казáла / ану́ко пол'іс на пит і принеси́ кóпан'ч'ік мармул'áди / áле бес с'п'івáла / пóки тáмеч'ки будеш / а йа нидáўно / пáру рóкиў тóму / се питáйу мáму / а ч'о ўна так застаўйéла вас? / Йек ч'о? / шобi ми ни ўз'éли ў рот мармул'áди / отогó мáли с'п'івáти / А потóму шо? / Бáба брáла тоту́ мармул'áду / то ли́шка ййй бу́ла / мáлен'ко / розводи́ла водóў / і ми тудá моч'éли кулéшу / і так ййли / і це бу́ло шош дўже вели́кого / бо ни самá кулéш'а / а солоткáва і пáхла слиўкáми / то ййк дес тепérки ч'ўйу / шо кáжут / потрóшки / ни ййш / ік кулéшу ци ік хл'iп / то нагáдуйу за тот'і ч'іси́ / шо ч'ўла смих вид мáми / коли́ і кулéшки ни бу́ло по богáту / а потрóшки / оти́ц'ко / ййк дитин'éч'йй кулач'óк.*

ЇСТИ, ЇК НАЙ НИ КÁЖУ, ХТО – те саме, що ЇСТИ, ЇК (ІК) СВИН'Я: *Бери́ потрóшки ў рот / тогди́ ни ме хл'áпатисе / ўч'éйсе / хлóпч'и / ни ййш / ік наї ни кáжу / хто / бо с тобоў н'ixтó ни схóч'и с'істи за стиў / і ни дуї на йéшницу так / шоби гаш на дрўгих шквар'кi лет'іли.*

ЇСТИ, ЇК (ІК) НИ СВОЇМ РОТОМ – зруб., без апетиту: *Йа вiд'iла / шо то шош ни т:о / рán'че звар'у кулéшу / дóбру цóнту дайу́ т'iц':i / лопатóк зар'iжéних / унá л'убiла цисé / а тепérки подз'óбайі ікўс ли́шку / кáже / шо ни хóч'и / вiжу / шо ййст / ййк ни свóйім рóтом / áле дé йа моглá здумати про слáб'іс'т'? / думáйу / та старш'и л'уде ни мáйут такóго апети́ту / ік молод'і.*

ЇСТИ, ЇК (ІК) ПОТІТКО (ІК ВОРОПЧІК) – дуже мало: *Наш гет пустiй на ййду́ / ййст / ік пóт'итко / тогó такiй худiй / рéбра мош порухува́ти / а ваи / лиш н'iўрóку / Н'и / вин лиш на лицé пампулістиі / а судá худ'ék.*

ЇСТИ, ЇК (ІК) СВИН'Я – зруб., їсти багато, неакуратно: *Ййш / ік свин'á / гаи с хорiм ч'ўйу / йек ч'áўкайиш / х'iбá бих тоб'і корiто зроби́ла.*

ЇСТИ НИ ПРОСИ (НИ ПРОСИТ) – про те, що зараз не використовується, але колись може знадобитися: *Лиш'їт к'їптар' / наї стойїт / вин йїсти ни прѳси / стойїєў бїрше / то наї ш':е побўде; Бўло тїл'ко пач'ок пѳрцу ї лїс'т'а бїпкѳвого / шо стáло би на пáру рѳкиў / а ўна пороздавáла / так / їт би то йїсти прѳсіло / а ўно н'їўкѳго йїсти ни прѳси / ти купїла / та наї і ўни їдўт у Вїжнїцу / гадáйїш / шо здогадáйуц':е вид:áти? / та д:е / ўни страїшнѳ скуп'ї; Цес спїндзár' йїсти ни прѳсит / покладї / вїткї ўз'éла / вин шо / заваж'ейї тоб'ї?*

ЇСТИ ОЧÉМА – дивитися на кого-, що-небудь дуже пильно: *Зм'їзерн'їла Одок'їя / бо йїї бўло обв'їїло / мáла гор'éch'ку / áле судá мус бўло прїїтї / бо ўни рїд'н'ї / то / ч'ўїїш / шо Мар'їка йїї оч'éma йїла / сверлїла / йїк свѳрликом / то бўло вїтко за столѳм / каўт / шо ў них здáўна шош ни склáлосе / ш'ї з д'ївѳцтва.*

ЇСТИ ПО БѳГАТУ – споживати їжу жадїбно чи у великій кількості: *Кал'ухáт'ї / бо йїд'ўт по бѳгату / то мѳнче трѳба кал'ухї набивáти; Кубасї ни берї по бѳгату / тáтови се ни лїше / оц':é ўз'еў йїс / і дѳста.*

ЇСТИ ПОЇДОМ – створювати комусь нестерпні умови життя; те саме, що **ЇСТИ ЖИВЦЕМ**: *Жїнка ч'éсто здур'їла / поїїдом йїст ч'олов'їка / шѳ би вин ни зробїў / ус'о нїдогѳда / Бо вин замн'їкїї / ни прїперáйї тотў рўхл'у.*

ЇСТИ ПРОСИ (ПРОСИЮТ) – жарт., порваний; потребує ремонту (про взуття, одяг): *Цис'ї ч'еревїки ўже йїсти прѳс'ут / ад'ї / пáлец вїтко.*

ЇСТИСЕ – 1) сваритися: *Ни йїштесе так / бо їкїї прїм'їр д'їтем бўде?; Наї йїд'ўц':е / рас йїм так дѳбре / дрўгїї пропáў би ў тїї хáт'ї / а йїм дѳбре / нѳрви соб'ї трен'їруўют; 2) журитися: *Ни йїс':е / бо то нич'ѳ ни даст / йек Бох даїé / так мáйї бўти.* Див. ЖЕРТИСЕ.*

ЇСТИ ЧЮЖИЙ ХЛП – бути на чїїх-небудь харчах: *Жїйте ў нас / кїл'ко хѳч'їте / йе свѳйé молѳкѳ / ўродїли / н'їўрѳку / барабўл'ї / Д'їковáт' фáїно / áле ми йїсти ч'ужїї хл'їп ни хѳч'їмо / дѳста / зробїли с'áкїї такїї ремѳнт / таї позáўтр'у переберáїмосе ў старў хáту / доробїéти мѳц':е потѳму / таї вам л'їпше бўде / бїрше спѳкоїу.*

ЇСТОВИТИЙ – той, що має великий апетит: *Пѳрос'ї йїстовїте / фáїно попрáўїейїц':е / нїмá шо казáти / бáба рїжн'ѳнца ўм'її вїберáти.*

ЇХАТИ (ПОЇХАТИ, БІЧИ, ПОБІЧИ), (ТАК), П' БИ ЗА НИМ ГНÁЛИСЕ (ХТОС ГНÁВСЕ; НИ ЗНАТї, ХТО ГНÁВСЕ; МЕДМїТЬ ГНÁВСЕ, БїХ; ЇГѳ ЛОВїВ) – дуже швидко бїгти, їхати: *Вáтик на конї*

йїхаў / алé так / іт би за ним гна́лисе / а ми на фї́р'і повóли соб'і / хто йек; Ву́йко двох ко́н'іў маў / а́ле бї́рше йї́хаў на одно́му / ч'óрному / бо дру́гий мих удéрмити / ўкусїти / норовїстїй буў / мих такé покáзувати / шо на нéго б'ї́но бу́ло с'їда́ти / одéн рас сус'їт спрóбуваў / мої / кáже / ти бойї́с:е цéго кон'á / а йа се ни бóйу / то йїк с'їў / то так пої́хаў ч'ужїми присадиба́ми / іт би за ним хтос гна́ўсе / йої / гаи стра́шно бу́ло; Тепéр шо / купиў ікўс тарада́йку / таї йї́де / женé / іт би за ним гна́лисе; Уваж'éї / сїнку / бо ў нас дéкотр'і так йї́дут / іт би за нїми гна́лисе / йїк оч'ман'ї́л'ї.

ЇХАТИ (ВИЇХАТИ) НА КОМУС – цілком підкорювати (підкорити) когось своїй волі: *Тої Івác' / сара́ку / слўхайї Мар'їку / а ўна йї́хайї на нéму / йек соб'і хоч'і / ниўч'óму ни ма́йї ч'олов'їка / мої / б'ї́се Бóга / жї́нко / маї устїт вид л'удїї.*

ЇХАТИСЕ – їхати, “гостити” в дорозі (про певні обставини їзди, досягнення мети, результату поїздки): *Ви з йéблуч'ками бу́ли? / йек йї́халосе? / Д'éкувати Бóгу / дибра́лисе ї там гостїли дóбре / ус'ó бóрзо пишло.*

ЇЦÉ ХÓЧИ ВЧÉТИ КЎРКУ (МУДРІШШЕ ВИТ КЎРКИ) – про ситуацію, коли: 1) *знев.*, хтось молодий, недосвідчений намагається повчати старших: *То / ву́їно / так се ни рóби / на борш' барабу́л'ї дримн'їш:е трéба рубáти / Ад'ї / йїцé хоч'і ўч'éти кўрку / покáзуїї / шо ўно мудр'їш:е / та кїл'ко ти зварїла борш'їў / а кїл'ко йа?; 2) ірон.*, зауваження чи репліки дитини є доречними, розумними: *Бигmé / Но́ц'ко / малїї дóбре рáди / вїдиш / йїцé мудр'їш:е вит кўрки / н'їўрóку йїму.*

ЇЧЬМІНЬ¹, -éню – ячмінь, вид злакових: *Це йїч'м'їн' / а жїто ни такé / див'їц:е на колóс'і / цес д'їдух ма́йї і пшени́цу / ї жїто / і йїч'м'їн'.*

ЇЧЬМІНЬ², -éню – ячмінь (гнійне запалення волосяного мішечка вії і сальної залози краю повіки): *Йїч'м'їн' се зробиў / та так болїт / шо ну' / каўт / шо дóбре ўз'éти на вáтку с'їрки з вўха ї до нéго прикладáти / шо то помóже бóрше / ік ікéс дру́ге л'їкарство.*

ЇШТЕ, ПИЙТЕ І МОЧ'ÉЙТЕ, А ЗА РЕШТУ ВИБАЧ'ÉЙТЕ – *жарт.*, вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: пригощайтесь і вибачайте, якщо щось не так, як би вам хотїлося: *Дорог'ї гóс'т'ї / йїште / пїйте і моч'éйте / а за рéшту вибач'éйте / Бра́ч':їку Васи / та тўтки тїл'ко ўс'éкого / шо ми мóжемо тї́жден' набувáтисе / будéте нас буч'кóм просїти / а ми ни схóч'їмо їти / бо тўтеч'ки дўже ўдáлосе / д'їковáт' вам / шо йїстé нас заклїкали.*

Й

ЙДЕ (ПИШЛО) НИ ТАК (ІК (ІК) БИ СЕ ХОТІЛО; ІГ БИ МАЛО БУТИ) – комусь не щастить, не реалізується бажане, відсутнє те, що, на думку мовця, є нормою, що вмотивоване чиймись попередніми діями: *Ч'о т:о / верé / ў жит'у так йе / шо ч'олов'ік стерáйц:е / рóби / а то ни йде йім'у / йде ни так / іг би се хот'іло / ш'і крїишк'у і ўже ма́ло би бу́ти / а то нимá / таї фéртик; Ўс'о йде ни так / і шо тепéрки робіти? / та́же ни меш се в'іш'іти / гурскїй йігó бері / ўже йек йе / так наї бу́де; Шо тоб'і скаў? / зле / ни так / іг би се хот'іло / з одно́го відр'аналисе / а дру́ге наїшлó.*

ЙМІТИСЕ (ІМІТИСЕ, ЛОВІТИСЕ) РУНОМ – зарости травою, бур'яном; дуже тісно переплестися (переплітатися) корінням (про рослини): *У горóд'і ўс'о їмілосе ру́ном / так позаростáло / шо бо́йусе тудá їти / ни зна́йу / шо бих да́ла / áби та́меч'ки р'ет хтос зробіў / хот' вид гіршо́го; От:á с'л'ушка по́вид р'ікі їміласе ру́ном / бу́де робóти ко́ло нéйі.*

ЙО – 1) так: *Йо / йіду у Великії Рожéн' і верта́йусе / ма́йу шош уз'éти віт:и;* 2) вжив. у висловл. із семантикою заперечення: *Йо / ўже б'іж'у / наїшли́ дурно́го / сам'і ни хоч'іте кин'утисе?*

ЙОЙ – виг., 1) ой (сприяє вираженню страху): *Йої / а шо ц:е таке́ пит корч'ém? / ма́т'інко бóж'а;* 2) ой (сприяє вираженню радості, захоплення): *Йої / Мар'ус'ко / фа́йного ма́йиш ч'олов'іка;* 3) викор. у висловл. для вираження незаловлення, обурення: *Йої / ви знóў зач'іна́йіте? / йа т'іка́йу / бо ни гóн:а сл'ухати то́йі само́йі;* 4) викор. у висновкових формулах (після розповідей про щось) або у початкових висловл., коли мовець, пригадуючи різні ситуації, випадки зі свого життя, вибирає щось для оповіді: *Йої / Го́споди / іке ўс'éке бу́ло / ни гóден роска́зати / гента́м іна́кше бу́ло / памн'іта́йу / йік ми / мал'і / йшли кол'ідува́ти / кіл'ко ра́дости бу́ло.*

ЙОЙКАТИ – стогнати від болю (чи імітувати його), повторюючи вигук “йой”: *Ни йо́йкаї / ни пока́зуї / ікії йіс слабії / бо йа зна́йу / шо проштра́фіўсе / і сво́йе дистáнеш / тебе́ н'іхто́ ни заста́йіеў ловіти кон'á.*

ЙОЙКАТИСЕ – йойкати; жалітися, висловлювати свою стурбованість чимось: *Ни йойкайсе / бо ш'і нимá великоїї б'іді / ну таї шо / шо з інчоў д'іўкоў пишóў? / уна йігó ни з':іла.*

ЙОЙКНУТИ – однораз. до ЙОЙКАТИ: *Парán'а йойкнула / в'ідéў / за др'іт' зач'іпіласе / Парá / шó се стáло?*

ЙОКАТИ – підтакувати, погоджуватися, кажучи “йо”: *Наўч'еўсе йóкати / абéс так робіў скóро / буў огін:иї такій до робóти / йік до сіж'ін'а; Мáма страино́ ни л'уби / йік Іванкó йóкайі / а вин наўмісне рóби / дéколи кóжде друге сло́во у нéго йо.*

ЙОЛУП, -а – знев., лайл., йолоп: *Оц':і йóлупи хот'іли ста́йн'у питпаліти / кáжут / шо гр'ітисе мáли / áле хто ч'уў кóло с'іна вáтру клáсти? / вітки с'ірникі ўз'éли? / йа хováйу; Д'іч':іі йóлуп ад'і шо зробіў с перебóйем / усї росіў віліў.*

ЙОНА, -и – сорт яблук, поширених у Тюдові; джонатан: *Йóни до весні ў пиўніци сто́йут / ни гниўт / х'ібá дес пóдес / áле трéба дивітисе / шóби л'уфт буў; Ў цéму сад'і б́ириис'т' / то йóни.*

ЙОНКА, -и – змениш.-пестл. до ЙОНА: *Мар'іч'ко / йа тоб'і йонóк зр'іхтуваў / так'і йéблуч'ка / шо ни ми́х на́ра́дуватисе / йік рваў.*

ЙОРДАН, -у – Богоявлення Господне (Водохреща – 19.01): *На Йордán у р'іц'і с'в'ét'ут вóду / і л'уде соб'і на́бера́йут / хто кíl'ко хóч'і; 2) ріка Йордан: Ісус у Йордан'і хрестіўсе.*

ЙОРДАНЦКА ВОДА́ – вода, освячена на Йордан: *Йордáнцка вода́ рокáми сто́йїт / і нич'ó ни стайéц:е / нич'ó йї нимá.*

К

КАБА́ЧЬ, -я – вибоїна (з водою чи без неї), здеб. – на дорозі: *Ни ўс'і памн'іта́йут / іка́ дорóга б́ула ў Т'удев'і / кабáч' на ка́бач'éви / шу́тром засипáли / а йїмі ўсе одно́ робілисе.*

КАБЗУВА́ТИ – псувати: *Йік ни ўм'і́їш и́їти / то ни берісе / лиш ма́тér'ійу ка́бзуйіш / Мамо́ / а йек ви порáдите наўч'éтисе / ікшо́ ни б́уду прóбувати и́їти? / йек? / ік и́їстé гóн':і порáдити / то каж'іт.*

КАБЗУВА́ТИ ДНІ́НУ (ДНІ́НКУ) – розтринькувати час на дрібниці; легковажити при плануванні дня: *Ни їду / бо ни хóч'у ка́бзува́ти*

дніну / *їа сегон:е мўс'у довеснувати / каўт / шо заўтра дош' буде / то їкрас би дўбре цес кўснич'ок досадїти.*

КАВАЛЄР (КАВАЉІР), -а – 1) парубок: *Гаї / кажї / мայїш у Ч'їрниўц'ах кавал'єра? / признавайсе / їк н'ї / то ми тутки найдемо / Ни жур'їц:е пустїм / їа ї сама гон:а дати соб'ї рáду; Кудá тот кавал'їр мих питї? / лиш до д'їўки; 2) ірон., про немолодого чоловіка, який залицяється до дівчини, жінки: *І:ї / та то кавал'їр буковїнцикїй / пўт'н'у лиш'єў / питаўсе / ци шош помоч'ї ни трéба / а їа дўмайу / д'їду / д'їду / порóхн'їв'їїш / а ш'ї їк'їс гаткї мայїш; 3) ірон., жарт. про дитину чи підлітка: *Ш:їїїмо штанї і буде фáїнїй кавал'їр; Мої / ану дивїсе / то тв'її ужé кавал'їр / ад'ї їек залїзуїї вóлоси / їїк пáрубок / Їої / даїте спók'її / то ш'ї дитїна;***

КАВАЛЄРКА, -и – 1) побачення, прогулянка з дівчиною: *Снóч'ї буў на кавал'єр'ц'ї / áле с ким / ни скáў; 2) танці в клубі, молодїжна вечїрка: *То кавал'єрка ўрас бўла / лиш т:о / шо ни ў цéму клўб'ї данцувáли / бо їїгó тогдї ш'ї ни бўло / аш потóму / к'їно пускáли ї дáн'ц'ї бўли ў старóму клўб'ї / кóло цєр'кви / а гаш у їк'їс рокї побудувáли оцєс клуп / шо тепérки їе; 3) парубкування: *Кавал'єрка мўси бўти / на т:о їе пáрубок / молод'ї рокї.***

КАВАЛЄРСКИЙ (КАВАЉІРСКИЙ) – парубоцький: *У вас / вўїку / спóн':ї кавал'єрск'ї / Ікїї з мéне кавал'їр? / то ш'ї аўстрїїск'ї / Вўїку / їкрас дўже мóд'н'ї / їа би сам у так'ї ўбрáўсе.*

КАВАЛЄРСТВО (КАВАЉІРСТВО), -а – парубкування: *То ш'ї заскóре кавал'єрство / ўч'єтисе трéба / шкóлу с'к'їн'ч'єти.*

КАВАЛЄРУВАТИ (КАВАЉІРУВАТИ) – парубкувати: *Зле / їїк ни накавал'їрувáўсе пáрубок / алéї дрўге зле / їїк стáр'їїц:е ў кавал'їрах / такїх к'їл'кá бўло / і шо дóброго? / Н'їч'ó / Дóц'ко / ад'ї Івáн / дотепér кавал'їруїї / а вин м'її верстáк / Ну то там їнче / там рóдич'ї се ўм'їш'єли / ни позвол'єли ўз'єти тоту / шо вин хот'їў / то тогó.*

КАВАЉОК, -лка – 1) кусень, шмат чого-небудь (хліба, солонини, бужениці, присадиби): *У них кóло хáти нибогáто бўло сóтикиў / кавáлок присадїби дáли ш'ї кóло Круч':акóвих; 2) відрїзок часу, шляху: *Кавáлок дніни спліў / шо їа ни спостїх óком кл'їпнути; То ш'ї їе кавáлок дорóги ў горп.**

КАВАЉОК (КЎСНИК) ХЛІБА НИ ДÁВИ В РÓТІ (НИ ЗАСТРІГÁЇ В ГÓЛЛІ) – оцїнка байдужої людини стосовно ближнїх: *Та*

менé би давиў кавáлок хл'íба / йа бих ни гóн:а бýла йíгó проглигну́ти / íг би víд'íла / шо дрýгий стои́т ко́ло мене́ í прожерáйи слин'; Тáмки се ни д'íл'ут / н'í пос'л'íн:им / н'í н'íйéким / í н'íкóго ни да́ви кавáлок хл'íба / ни стайé ў гóл':í / хот' víди / шо ў кóгос нáв'ít' на кулéшу нимá / нимá / то нимá.

КАВАЛЬЦУВА́ТИ – поділяти що-небудь на дрібні шматки: Йá зна́йу одно́ / цисé покóнеч'í ни трéба кавал'цува́ти / íк меш продава́ти / то ўс'ó.

КАВА́ЛЬЧИК (КАВА́ЛОЧЬОК), -чіка (-чька) – зменш. до КАВА́ЛОК, шматок чо́гось: Да́й кавáл'ч'ík бу́женіч'ки / ото́й мéнчий; З':íў бих кавáл'ч'ík мн'ís'ц'á / ш ч'ísнич'кóм / о́й шо до́бре.

КАВ (КА́ЖУ), ÍК (ÍК) Є (ТА́КÍК Є) – говорю про істинний стан речей, нічого не приховуючи: Каў / тáк'ík йе / ни йшли́ на вес'íл'é / бо ни ма́ли шч'ем / шо́ б́уду ка́зати?; Каў тоб'í / тáк'ík йе / з'ет' м'ín'í ни д́уже се ўда́йе / áле кудá д'ítисе? / шо́ дон'ка́ víбрала / т:о ма́йí / í йа с цим му́с'у мир'итисе; Каў вам так / íк йе / д'íўч'íна ни д́уже до́бре се ўч'éла / нау́ка йíи ни йшла́ / тогó ўни найшли́ йíи таку́ роботу́ / шобí ўна гóн:а б́удла да́вати соб'í ráду / ўна л'удíи ни ме л'íч'éти / ўни сам'í цисé víд'íли í / йа раху́йу / му́дро зробíли / ни шука́ли соб'í вели́ких гонорíў / об'íйли́се мéнчим / найшли́ íкрас т:о / шо трéба / До́бре ка́жете / íкрас т:о / шо трéба; Каў / тáк'ík йе / тогд́í ў нас б́удла скру́та / í ми ни могл́и соб'í позво́лити т:о / шо дрýг'í; Каў / тáк'ík йе / уна́ т'íшка́ / тогó квáпимо з вес'íл'ém; Йá ни ма́йу ў ч'óму пítу / каў тоб'í / тáк'ík йе / н'í на но́ги / н'í судá / Йо́й / та озмі́ шош з мóго / Ни хоч'у́ / шобí хтос уздр'íў / та́й потóму менé судíў / м'ín'í лиш цéго браку́йí; Ка́жу / íк йе / там нимá до́бра.

КА́ВКАТИ – знев., говорити: Ни ка́ўка́й м'ín'í над в́ухом / йа ч'у́йу / ану́ зач'н́и самá лупíти барабу́л'í / так бо́рше б́уде йíда́.

КАВÓВИЙ – коричневий: Ма́ма ў зелен'í фусткí л'убíла / а кавóву ма́ла лиш одну́ / воўн'énку / ўзим'í ўберáла.

КАВ (КА́ЖУ) ТОБÍ (ВАМ) ГÉЗДЕ – викор. як підкреслення правдивості сказаного мовцем, впевненості в реалізації ним передбачуваного: Каў вам гéзде / з ва́шого пл'áну н'íч'ó ни вíйде / спимнетé мо́йе сло́во; Каў вам гéзде / ни зач'ина́йте сегóроку з будóвоў / доч'ика́йтеся тих ма́стрíў / шо до́бр'í / шо робíли ў Никола́йá / а ни бер'ít тих / шо за них н'íч'ó н'íхто́ ни ч'уў; Каў тоб'í гéзде / покладí

паркán / наї ч'уж'ї кúри ни л'їзут тоб'ї ў гр'іткі / бо сус'їди ни поклáдут / йїм ус'о одно / а ти ўрас меш мáти доч'ін'ін'ї / урас меш се нервувáти.

КАВУ́ЛЯ, -і – 1) палиця із загнути́м верхом: Цеў каву́леў дóбре питперáтисе / це так / іг би трéта ногá / áле ї пот'їгну́ти неў мóжно / ік стрéбиц:е; 2) знев., згруб., корова: Ти / каву́ле / гуї; 3) знев., перен., жінка: Цис'á старá кавул'а ш'ї ме м'ін'ї ўкáзувати? / долаз'éти? / нáпас'т' ікáс.

КАВУ́ЛЬКА, -и – 1) зменш. від КАВУ́ЛЯ¹: Бабó / йа соб'ї зробиў таку́ кавул'ку / йїк у д'їда / Нашо́ тоб'ї кавул'а? / меш питперáтисе неў?; 2) знев., згруб., про нечітко, некрасиво написану букву: Ўч'éїсе / хлóпч'ї / писáти / бо твоїї кавул'кі н'їхто́ ни розберé / Цисé хот'їло рикáти / тогó такé серді́те / такий рот утворіло / ік двéрці ў груб'ї / йа домал'увáў йїгó.

КАВУ́ЛЬЧÉСТИ – незграбно, некрасиво писати: Тоб'ї рúки ни слóжуют / шо так кавул'ч'éїш? / хто ц:е гóден проч'їтáти ? / А д'їт ш'ї гúрше пїше.

КАГÁЛ, -у (á) – гурт, натовп: Ни два / ни три / кагáл сýне / дé ўс'ї тóтки ўм'їс'т'уц:е?; 2) про велику кількість дітей у сім'ї: Ни зна́йу / к'їл'ко там д'їтій / кагáл / йék с тим рáду дáти? / А гентáм у кóждїй с'їмн'ї д'їтій по бóгату бóло / і н'їч'ó.

КАГЛА, -и – 1) сажá: Ти ч'о кáглоў замастїлáсе? / шош йїс роби́ла? / вїтри отутки на ч'ол'ї; 2) отвір, через який із печі виходить дим (раніше – у сіни (“хороми”)): Йа ни м'їш'éлáсе / то лиш тáто ци мáма нáнич'кáглу закривáли / менé ни застаўйéли / вїтко / бойéлисе / шо ни так зрóбїу.

КАГЛА ВТÉЛА (УБ'É, МÓЖЕ ВБІТИ, УТТÉТИ) КОГÓС – 1) учадів (вчадить, може вчадіти) хтось: Шубер ш'ї ни вóл'но заперáти / бо мóже кáгла ўбїти / отáк мош уснóти таї ни ўстáти / Бóже боронї вит такóго; 2) ірон., згруб., викор. у ситуаціях, коли хочуть підкреслити чиясь нетямущість: Тебé шо? / кáгла ўбїла / шо ни рузум'їїш л'ўцкогó слóва?; Аг'ї на б'їду / тебé кáгла ў гóлу ўтéла / шо такé виробїéїш? / рóзум мáйїш?

КАГЛÉНИЙ – забруднений “каглов”: Хлóпч'ї / ти шо? / кáглу вим'їтáў / шо такий кагл'éний ? / ідіко судá / роскáзуї / шо йїс робиў?

КАГЛÉНКА, -и – 1) ганчір'я, яким затикали каглу: Шубера ўперéт ни бóло / то їкїмос дрáнт'їм / шмáтоў закривáли тоту́ дїрку / кагл'éнкою затикáли / таї нич'ó / опходїлисе так; 2) знев., лайл., перен., неохайна

жінка: *Ти / кагл'єнко/ шл'ах би тебе трафіу / ти ч'о прийшла м'ін'і л'істи
ў оч'і ?/ ану заберайсе.*

КАГЛЄРЬ, -ір'я – сажотрус: *Шош ни знайу кагл'ір'іу / і ми / і сус'іди
сам'і тотó робіли / мóже / ў сел'і когóс і наймáли / ни ч'ула смих.*

КАГЛОВ ПРИБІТИЙ (ПРИШІБЛЕНИЙ) – зруб., 1) не зовсім розумний: *Н'іч'ó ни каў / áле вин / сарáку / іг би кáглоў приб'ітиї; 2) про людину, не здатну швидко реагувати, оцінювати ситуацію: *Ти шо? / кáглоў приб'ітиї ?/ йа ўже три рáзи се питáйу / ци замоўйєти на зáвтра робітнициў? / а ти іг бес воді ў рот набрáў / іг бес з нéба звалиўсе.**

КАДІТИ – 1) перен., зруб., курити: *Ву́ко Мітро кадіт / ік
тра́хтор' / ўден' по нáц':і викур'уйі; 2) спалювати щось, чадити, диміти:
Ни каді тўтки / бо нимá ч'ем діхати / надвір іді / ти ўсен:ó ни
приваріш так / абі тото тримáлосе / лиш нач'ідіш.*

КАДІЛНИЦЯ, -і – кадило: *Шо т:о за димі ў хáт'і? / нимá ч'ем
діхати / мої / ти кад'ілницю мáйіш / шо так кадіш? / Агá йо / спец'ійáлно
кад'у / хоч'у / шобі крáш:е діхалосе.*

КАЗАНІ, -я – проповідь: *Йék би ти сказáла? / шó буде мэнчим гр'іхóм
у піст? / з':істи кавáл'ч'ік отіц'киї кубасі / ци от:аку рíбу?/ так
питáўсе кс'онц на кáзан'у / гаї / самá подумáї / де мэнче гр'іхá?*

КАЗÁТИ, АБІ КАЗÁЛОСЕ – говорити, промовляти щось таке, що в конкретній ситуації спілкування не є вартісним: *Ни слўхаї / шо ўнá кáже /
кáже / абі казáлосе / вітки ўна мóже знáти / ци д'іўка схóч'і питі і ш'і
ци хтос йііі хоч'і? / тáже хлопч'іш'і інчу мáйі / до дрўгоїі хóди.*

КАЗÁТИ (СКАЗÁТИ) В ÓЧИ – відверто висловити комусь своє міркування стосовно чогось, дати оцінку чомусь, не зовсім приємну адресатові: *Василіха такóш прóбувала ч'олов'іка брáти нáперет' сéбе /
це ш'і на поч'іткáх бўло / áле вин ни дáўсе / приструніў / припёр жінку /
а цес / вітко / своїў ни змих / бо ўна сегóн:е йігó н'і ў ч'ім ни мáйі / кáже /
шо ниўч'єнії / а вин наї бўде / шо ни ўч'єўсе / áле вид д'éd'і перебрáў науку
і дóста фáйно рóби стол'єр'ку / л'ўде йігó кліч'ут / уваж'єйут / а ти шо?
/ ни знáла / за кóго їдеш? / ци йіс уч'єна? / аг'і на б'іду / та мáйіш ш'єс't'і
/ шо вин схот'іў тебе ўз'єти / бо моглá бес ш'і дотепёр д'івувáти / ч'єсте
ч'ўдо / це йа мóжу нáв'іт' ў оч'і Мар'іц'і казáти / бо це прáўда. Див.
КАЗÁТИ ПРÁВДУ В ÓЧИ.*

КАЗÁТИ (ВИТКАЗÁТИ, ВІДПОВІДАТИ, ГОВОРІТИ, ЗАГОВОРІТИ, СКАЗÁТИ) КРИЗ ЗУ́БИ – говорити недобророзичливо,

не хочачи, майже не розкриваючи рота: *Йа ка́жу Слава́йсу / наї́ буде / шо хоч'і / сегон:е Йі́лена криз зу́би витказала́ / му́с'іла / бо л'у́де сто́йєли.*

КАЗА́ТИ НАПО́ПЕРЕК – говорити наперекір: *Мої́ / та́ ни перéч' у́рас ч'олов'і́кови / ни ка́жі напóперек / тої́ вин бу́де ч'утисе газдо́у у сво́йї хат'і; Наўмі́сне говóри напóперек / таї́ рóби / шо хоч'і / так / абі́ м'ін'і́ гі́р'ко бу́ло; Вин ни зи́ зла ка́же напóперек / то́ жéрти так'і́.*

КАЗА́ТИ (СКАЗА́ТИ) ПО ПРА́ВДІ – підкреслювати правдивість мовленого, виголошеного, того, про що було чи буде повідомлено: *Казáти по пра́уд'і / то́ ми ни́ йе аш так'і́ до́бр'і з ні́ми / там ч'олов'і́ка ма́йут ни́ у́ ч'óму; Ік ка́зати по пра́уд'і / то́ і ми ни́ с'в'і́т'і́.*

КАЗА́ТИ (СКАЗА́ТИ) ПРА́ВДУ В О́ЧІ – висловлюватися (висловитися) відверто, прямо: *Каў пра́уду ў о́ч'і / а́ йік се ни́ ўдаі́є / то наї́ ви́бач'є́йї / наї́ слуха́йї тих / шо ў́м'і́ют нит:а́кувати; По́зао́ч'і ни́ л'у́бїу́ / каў пра́уду ў о́ч'і. Див. КАЗА́ТИ (СКАЗА́ТИ) В О́ЧІ.*

КАЗА́ТИ С КИ́НЦЯ́ – жарт., казати, розповідати щось із самого початку: *Це та́кії бесконéч'ник / д'і́ти і́гра́йуц:е і́ ўч'є́йуц:е до́бре і́ скóро гово́рїти / н'і одні́ї диті́н'і́ цісе́ ни́ зашкóди зна́ти / Ішоў за́йч'і́к ко́ло с'і́л'ц'а́ / ўхаті́ў тр'і́ш'ки с'і́н'ц'а́ / ка́зати ба́йку с к'і́н'ц'а́? / а́ йік хтос ска́же Казáти / то́ зач'і́на́йїц:е ўс'о́ споч'є́тку / Ішоў за́йч'і́к ко́ло с'і́л'ц'а́ / ўхаті́ў тр'і́ш'ки с'і́н'ц'а́ / і́ зноў то́йї́ само́йї.*

КАЗА́ТИ СОБІ́ – подумки аналізуючи якусь ситуацію, приходити до певного висновку: *Ни́ рас ка́зала́ соб'і́ / шо́ ни́ пі́ду тудá / а́ле про́їде трóхи ч'і́су́ / таї́ і́ду́ / диті́ни шкóда́ / му́с'у по́моч'і́.*

КАЗÉТА (ГАЗÉТА), -и – газета: *Казéти на́в'і́т' ста́рш'і́ ви́пису́ють і́ ч'і́та́ють / пра́уда́ / гентáм цéго́ бї́рше бу́ло / л'у́де л'і́пше ч'у́лисє ў грóшєх.*

КАЗІ́ТИ – про стан люті: *Йі́го казі́т / йі́к йа́ се за́питáйу́ / кі́л'ко́ вин ві́пїу́ / бо́ вид гáл'би́ ті́ва та́кії́ весéлії́ ни́ бу́дєш.*

КАЗІ́ТИСЕ – 1) лютувати, біситися: *Ік ни́ ві́пїї́ п'і́дис'є́т' грам / то казі́ц:е; 2) пустувати, бешкетувати (про дітей): Д'і́ти казі́лисє так / шо нап'і́рник і́ д'є́деву ш'є́пку пирва́ли / ої́ шо му́т бі́т'і́ / ої́ шо бу́дут.*

КАЗІ́ТИСЕ Ж ЖІ́РУ – знев., не знаючи труднощів, нестатків, не цінувати те, що маєш; вередувати: *Тотá ч'рєвáч'ка́ ж:і́ру казі́ц:е / йі́йї́ би́ ў колгóс та́ до́бру д'і́л'áнку бу́ракі́ў да́ти.*

КА́КА, -и – дит., щось погане, брудне, те, чого не можна торкатися: *То́ ка́ка / ф:у́ / ни́ бері́ рука́ми / ни́ бері́ / ході́ л'і́пше судá.*

КАЛАБАЛІК, -а – гармидер, безлад: *У такії калабалік ѡа ѡїхати ни хоч 'у / об 'їдусе / хоч 'у припоч 'єўку.*

КАЛАБАНЯ, -і – калюжа: *Де наїбіри 'а калабана / ѡа л'ігáйу / ѡік та пán'a / траїл'á / л'ал'á / л'ал'á / ѡе така с'п'іванка ў Т'удев'і / це на байу / ѡік ус'і повесел'їўут / тої také мóжуть с'п'івати / ѡа ш'і малóў цисе ч'ўла.*

КАЛАМА́РЬ, -я – заст., чорнильниця: *Улу́фко / калама́р' / зоше́т / це му́с'іло бу́ти / ѡік іде́ш до шкóли / тої калама́р' мих розлива́тисе / тогó носіли ѡігó ни ў дз'óбли / а ў м'іш'ўлику / окрóме / несли ни ус'і / áле хто н'іс / то стерáўсе / шобі́ вин ни розліўсе / дехто ў руц'і н'іс / памн'іта́йу / шо у Іванка́ рúки ўрас у ч'орніл'і бу́ли / калама́р' переверта́ўсе таї диті́на масті́ласе / А ў мене́ на спин:іч'ку ч'орніло́ бу́ло се розліло́ / Таї ци́ рас také траф'їелосе? / ѡо / нагада́ла ѡіс / а ѡа ўже́ і забу́ла за тот б'ілі́ калама́р' іс сіноў́ полóскоў́ / ус'і д'іти такі́ ма́ли.*

КАЛАМИТНА́, ЇК (ІК) ЧЕР (ГРУСЬ) – дуже брудна (про воду): *Са сегóн:е шош рóбїу / а потóму пишла́ л'іч'і́ / а ѡік припоч'ела́ / пишла́ двóд'і / áле та́мки ни бу́ло на шо диві́тисе / вода́ така́ каламитна́ / ѡік ч'ер / то гор'іш':áми / ві́тко / страшн'і́ плóви бі́ли / бо / ч'ўїіте́ / вода́ така́ / ѡік грус' / То ї́ Потóц'і ни набогáто л'і́пи 'а.*

КАЛАМИТНІ́Й – каламутний, брудний: *Вода́ ў р'іц'і́ каламі́тна / полотно́ нима́ ѡек виб'іл'увати́ / х'іба́ дес за па́ру дн'іў; Вода́ каламитна́ / ві́тко / гор'і́ фїіст пер'іш':іло́ / а ѡа хот'і́ла жмака́ти.*

КАЛАМОТІ́ТИ – 1) робити каламутним: *Ни каламоті́ во́ду / наї ѡа ві́полоч'у шма́т'і / ніш:е купáсе; 2) перен., вносити безлад у щось, сваритися: То старá та́мки каламоті́ / де ти́ ба́б'і гóден хтос догоді́ти?*

КАЛАМОТІ́ТИ СВІ́ТОМ (СВІ́ТОМ КАЛАМОТІ́ТИ) – бути неспо́кійним, не знаходити собі́ місця; створювати́ іншим зайві́ клопоти, незручності́: *Ві́тко / диті́ну шош боли́т / шо ўна́ так каламоті́ с'в'і́том / áле кобі́бито зна́ти / шо / а де́ ўно роска́же?; И:ї́ / та ўна́ лиш каламоті́ с'в'і́том / сама́ ни зна́їі / ч'ігó хоч'і; Ві́тиў́ / таї́ каламоті́ с'в'і́том / а ѡік тверезі́ї / то такі́ / ік шоўк / і шо́ ти зрóбиш?*

КАЛАМО́ЦЯ, -ї – розбрат, незгода, сварки: *У ти́ хат'і́ в'іч'на́ каламо́ц'ї́а / ни зна́йу / хто та́мечки ни мóже ўм'істї́тисе / ві́тко / старá з з'етем ма́йут цу́рис; Де каламо́ц'ї́а / та́мки нима́ р'іду́; Наї́ цису́ каламо́ц'ї́у к'ін'ч'ейі́ тот / хто зач'іна́ў.*

КАЛАТА́ЛЬЦЕ, -я – брязкальце: *Ч'їйє калатáл'це? / Дитин'éч'е / Їа зна́йу / шо стар'і ним ни їгра́йуц:е / ѡа питáйусе / котро́ї дити́ни? / бо їду Пидгору́ / могла́ бих уз'éти / ікшо́ Гáн'а забóула / то вид:áм.*

КАЛАТУ́РА, -и – частина схи́лу гори в Тюдові, яку викор. як пасовисько: *Ўперéт / коли́ ѡа малóу пасту́шила / Калату́ра бу́ла закла́дена ворі́н'ім / тудá пускáли худóбу на пáшу / бо д'іти іна́кше з неў би ни дáли сам'і ráду; Корóву пáсли на Мóч'ір'і / вер Цáрини і ў Калату́р'і; Нидохóд'і Калату́ри найшла́ оц':і треп'ітники́; С Калату́ри Т'удиў ві́тко / ік на долоні́ / гаи́ доў Ви́жніцу ві́тко.*

КАЛКУВА́ТИ – бути калікою: *Погна́ли ми корóву ко́ло Гр'іцкових / а дáл'і трéба їти ў горп / уна́ вірваласе / пишла́ корч'áми / а ѡа каў мáм'і / ви кал'іку́йіте / тогó оту́теч'ки менé ч'іка́йте / бо де ви гóн':і вер'хáми ході́ти? / ѡа самá най́ду корóву / ї тогді́ повóлен'ки спусті́мосе на Мóч'іру та́ ві́т:и додóму.*

КАЛІНДА́РЬ (КАЛÉНДАРЬ), -я́ (-я) – календар: *Гéнде церко́ўни́й кал'інда́р' / подив'і́ц:е / іке сегóн:е с'в'éто / ци́ мóжно шош велі́ке робі́ти?*

КАЛІСО́НИ, -ив – кальсони: *Ви́жмакала́ кал'ісо́ни / сороч'кú / зр'іхтува́ла ч'олов'ікови́ рупцáк / ус'ó / ік се налэ́жи.*

КАЛІЧЬКА, -и – те саме, що КАЛІЦУ́Н¹: *Ўно́ / сара́ко / кал'іч'ка / тики́ ўроді́лосе такé / б'ін:а дити́на.*

КАЛІЦУ́Н, -á – 1) співч., каліка: *Тої́ хлóпч'ік кал'іцун / б'ін':ітко / шо ўно́ він:о?; 2) знев., згруб., незграбна людина: *Тоб'і́ шо? / рúки ни слóжуют / услут'і́ли? / тримáйіш пúт'н'у / їйк кал'іцун / зáрас ус'ó ві́сиплец:е.**

КАЛІЦУ́НКА, -и – ім. жін. р. стос КАЛІЦУ́Н: *То кал'іцунка́ / дити́ноў бу́ла здорóва / а потóму заслáбла і ўкал'іч'і́ла / отакé се ста́ло.*

КАЛЬБУ́КА (КАЛЬБУ́К), -и (-á) – палиця із загну́тим кінцем: *На́ цисú кал'бу́ку та́ дос'ігні́ оті́х б'і́лих слиў; Ти ш'і тут? / доч'éкуйіш б'іді́ ?/ га́й / де іка́с кал'бу́ка / на́ уна́ тебе́ прóси / мóже / їйі́ послóхайіш.*

КАЛЬБУКО́М СТОÉТИ (ПТІ, ХОДІТИ, СИДІТИ) – стояти (ходити, іти, сидіти) зігну́тим, з опущеними плечима: *Ік сто́йіш / то стій́ рíўно / а ни кал'букóм; Ни сиді́ кал'букóм / бо згорба́т'їйіш; Ти шо / їйк кал'бук / сиді́ш? / роспрáўсе.*

КАЛЬБУ́ЧИТИ – згинати: *Ни трéба кал'бу́ч'іти отóї ўру́бани́й сук / ѡа питпóру з не́го зрóбіу / пиді́пру йóну / А ѡа хот'і́ў лук зрóбіти / Та де с тако́го рóбиц:е? / ўно́ ни гнэ́ц:е.*

КАЛЬБҮЧТИСЕ – згинатися: *Ни кал'буч'се ўдвоіі / хоч'іш / іік вўйна / ходіти? / але вўін'і кіл'ко рóкиў / а тоб'і кіл'ко?*

КАЉВІН (КАЉВІН), -а – лайл., безсердечний, жорстокий чоловік: *И:ї / ни хоч'у згадувати / вин биў у спўзу жінку / то кал'вин / а ні ч'олов'ік.*

КАЉОХ, -а – 1) шлунок тварини; у мн. **КАЉОХІ**, -ив – загалом нутрощі: *Шо с цїми кал'ухами меш робіти? / Псóви дам / Йек псóви? / трéба перебрáти / шо кудá; 2) знев., живіт: Цес кал'ух прїіме ни лиш пиў гáрц'а гўс'л'інки / аї кўлешу бїрцу варї / шобї ўс'ім стáло.*

КАЉОХАТІЙ – 1) знев., дуже товстий, череватий: *Такїі кал'ухатїй / шо ни гóден ходіти / ни дўмаї / шо то лéхко отáк колїсáтїсе / сарáку ч'олов'ік; 2) згруб., про вагітну жінку: Та ўна кал'ухáта / шó / ни пїзнашно? / ану прїдивїсе. Див. РЕПУХАТІЙ, ТРЕБУХАТІЙ.*

КАЉОХАЧЬ, -я – згруб., знев., дуже товстий, череватий: *Кал'ухáч' / áле на В'їтрїну бóрше вид нас с тобоў вїїде / ми бўдемо прїпоч'éўку шукáти / а вин / н'і / Йо / то іїму ни заваж'éї.*

КАЉОХАЧЬКА, -и – ім. жін. р. стос. **КАЉОХАЧЬ**: *Де ўна гóн:а робіти / такá кал'ухáч'ка ?/ трéба би от:о ч'éрево ікос прїпéрти / Наї мéнче іїст / тогдї ўно стўхне.*

КАЉОХІ ВІПУСТИТИ (ВІПУСТИТИ КАЉОХІ) КОМУС – вульг., погроза сильно набити чи вбити когось: *Йа іїму тот рот скрут'у / ої шо скрут'у / йа ни бўду так'і бр'іхн'і терп'їти / абó лиш пїду / вїпуст'у кал'ухї / і фéртик / йа тотó тр'їло іїму з іїзїкá звэржу / Йїлá / та Бóже боронї такé говорїти / та ви іїгó пáл'цем ни кинетé / то ч'о такé говорїте?*

КАЉОХ, ІК (ІК) БОЧІВКА (БЕРБЕНІЦЯ, ТАСКА) – про товстого (“череватого”): *Йóйойой / кажї / Василї / наї мéнче іїст / бо ад'ї шо / кал'ух такїі / ік бóч'ка / йóйойой / Ви м'ін'ї прїшлї тўтки се йóїкати / а ч'о ви дóма / кóло дон'кї се ни йóїкаїте? / та ў нéїї з:áду так'і фл'éки / ік пóўн'ї бїсáги / отáмки йе кóло ч'óго се ўбéдувати / та ўна іїк іде / то кóжда половїна бїсáх аж дрїжїт / аш хл'áпайїц:e / отáмки йе на шо подивїтїсе / а ви м'ін'ї прїшлї ч'олов'їка судїти?*

КАЉОШНІК, -а – знев. іменування жителя Тюдова: *За старокўцких кáжут цїбўл'ін:ики / а за нас / кал'ўш'ін:ики / ни дўже фáїно / áле йек уже йе / мóже / збóку вигл'їдáло / шо ми іїх дўже лўбїмо / а мн'éсо ни ш'їнуїїмо / а тотó вид б'їдї іїлосе.*

КАЛЯГУ́ЗИТИ – знев., згруб., невміло, погано виконувати якусь роботу: *К'іл'ко мош кал'агу́зити? / ану́ дава́ї цисе́ плет'ін'і / дивісе́ / ти кл'уч'кі́ зле набра́ла / плéч'і н'ійéк ни вийдут; 2) знев., недбало вести домашнє господарство: Йéк жийóт / добре ци кал'агу́з'ут / тепérки ни зна́йу / з м'іс'іц' тáмки ни бóла / вигл'ідало́ / шо мут стерáтисе.*

КАЛЯГУ́ЗНИК, -а – те саме, що КАЛЯГУ́С: *Кал'агу́зник / порейбува́у так / шо ад'і́ ік'і с'т'іни.* Див. КАПÁРНИК, КИРІ́ННИК.

КАЛЯГУ́ЗНИЦЯ, -і – ім. жін. р. стос. КАЛЯГУ́ЗНИК: *Казáли йістé / шо Мар'іка кал'агу́зниц'а / а писанкі́ ад'і́ йéк списáла / дóуже фáйно́ / однá ў óдну́ / Йа ни за писанкі́ казáла / а за інче.* Див. КИРІ́ННИЦЯ, КАПÁРНИЦЯ.

КАЛЯГУ́С, -за – поганий, недбалий, неакуратний робітник: *Це ни ма́йстер / а кал'агу́с вин / в'ід'і́ / пéч'і ни ўм'ійі́ клáсти / кому́ робіў / се ни допитáла / ни сказáў / Ну та на на́шиї ме се ўч'éти / мóже / н'ікóму ї ни робіў / алé шо ўже́ / подівимосе.*

КАЛЯФÓЦКАТИ (КАЛЯФÓЦЬКАТИ, КАТЛЯФÓСИТИ) – 1) знев., робити щось абияк: *Ни рóбиш / а кал'афóцкайіш / подивисе́ / йéк б'ілиш? / ану́ дава́ї ш'ітку́ ї вакно́; Уна́ ў кóхни шош кал'афóцкайі́ / але хто ме тотó йісти?; 2) згруб., швидко і смачно приготувати якусь страву: Соб'і́ гада́йу / шó ўна́ там кал'афóц'кайі́? / а дивісе́ / їке́ дóбре / ану́ / л'убоч'ко́ / шó ти судá дáла? / Пизнава́йте / ву́но / ану́ / шó ч'у́йіте?*

КА́МЕНЕМ (МА́КОМ) СИДІ́ТИ (СІ́СТИ) – не заважати, сидіти тихо, спокійно: *Ану́ ка́менем с'ет' / дивісе́ / ужé ч'уріт с тéбе / зноў хоч' запáлен'і дистáти?; С'ет' ужé ка́менем та с'ет' / к'ін'ч'éйу оцéс розв́ит на пóдус'ц'і таї́ ідемó / пóки вітко́ / мýс'у зробіти.*

КАМЕНÉЦ, -мінéця – змениш. від КА́МІНЬ: *Див'і́ц:е́ / найшо́ў такій́ каменéц / шо піше́ / ч'ірвóн:им мал'у́йі / И:ї́ / та то цéгла.*

КАМЕНИ́ЦЯ, -і – мурований будинок, кам'яна будівля: *Де камені́ц'і клáли? / ў Кóтах / Кóсов'і / у Вижні́ци / аў Т'удев'і моглі́ лиш фудóменти / мурува́ти / ўперéт хаті́ дереўі́ен'і клáли.*

КАМІЗÉЛЬКА, -и – жилет: *До цéго кам'ізéл'ка пасувáла би / йе ш'і́ кавáлок матéр'ійі? / ік'і́е / йа ш:ійу́ / бóде дóста нипогáно.*

КА́МІНЬ (П' БИ КА́МІНЬ) С ПЛЕЧÉЙ ЗВАЛІ́ВСЕ – хтось позбувся якихось клопотів, тривоги, сумнівів: *Вид:áла борх / то м'ін'і́ іт би кáм'ін' с плéч'éй звалі́ўсе; Казáла / шо кáм'ін' с плéч'éй звалі́ўсе / бо мáла три д'і́уц'і́ / і кóждий зробіла́ вес'іл'é́ / кóжда пишлá ў дóбру дорóгу / одній́*

бес ч'олов'іка / то йе великіи трут / шо казати? / то нилэхко / Йо / де н'і / але важне т:о / шо кожда добре жиіе / Васи́ліха ни нара́дуйіц:е / Ну та цисе трéба ў Бо́га заслу́жити / ў тако́му вин помога́йі / І ни лиш у цéму / у ўсéму.

КАМНІНÉ (КАМІ́ННÉ, ТВЕРДÉ) СÉРЦЕ – про бездушну людину: *У не́го камн'іне сéрце / ду́же т'ішка нату́ра / а д'іти гет ін'ч'і / такіх пошукáти / Йо / ш':éр'і і зич'лів'і.*

КАНДІ́ЧТИ – надокучливо випрошувати щось: *Канді́ч'іў / таі́ вікандич'іў у д'іда войáцку ш'éпку; Ни канді́ч' / бо с'ірникі́ ни дам / меш тогді́ кла́сти ва́тру / ік йа с тобо́ў б́уду.*

КАНО́НА, -и – 1) гармата: *Йі́к зач'éли канóни б́ут'іти / то так / шо ни гóден розказáти / шо тў́тки творі́лосе; Канóни / в'ідéі / з Рості́к бі́ли по Г'удеву / то йі́к гаратну́ли / то поц'і́лили бу́ли ў цéр'кву / і ўна згор'і́ла / ўна дереўі́йна бу́ла / лиш сфалахкот'і́ла / і́ нимá; 2) перен., знев., висока огрядна жінка, іноді в порівн.: *Йі́йі́ так і пр'і́ж'іч'кува́лисе / канóна / ч'олов'і́к / сара́ку / прóтиў не́йі / йі́к ск'і́пка буў / і мéнчий на дв'і́ голов'і́; Йо́й / та то грим ба́ба / така́ / йі́к канóна / напра́ўду.**

КАНО́НЄР, -а – воїн-артилерист: *Д'і́до у во́їну ни канон'éром буў / а ході́ў ко́ло ко́ниі / помога́ў старшо́му; Йі́к зач'éли бу́ли канон'эри стр'і́л'éти / то йа ч'ут' ни ў́глу́хла / ми за тру́нем переч'éкували / але і́ тамки бу́ло фйі́ст ч'у́ти / ба́хкало / і́к наі́біри'і́ громі́ / гаи́ земн'á дри́ж'і́ла / гада́ла смих / шо тру́н' звали́ц:е і́ нас с собо́ў пот'éгне.*

КА́НТ, -а – край, ребро якогось предмета: *Ни кладі́ тер'і́л' на кант столá / бо ўпа́де таі́ ўбі́ец:е; Ч'ут' ни ўде́риўсе ў оцэ́с кант.*

КАНТА́РЬ, -я – вид ручної ваги: *Даі́ канта́р' / поді́вимосе / ци́ йе к'і́л'а / в'ід'і́ / бракува́ти б́уде; Канта́р' наш у До́ц'і́ / забері́ / йі́к іде́ш тудá.*

КАНТІ́ВКА, -и – вишита жіноча сорочка з квадратним вирізом: *Ма́ма ма́ла канті́ўку / ура́с на с'в'éта йі́йі́ ўбера́ла / і́ сорóч'ку з ву́стоўка́ми л'убі́ла / ў жоўт'і́ ўни́ бу́ли / а до то́го допасува́ла зеле́ну ў клі́ни спин'і́цу / і́ фу́стку ў зеле́н'і́ / то так бу́ло фа́йно / шо оч'éі́ ни гóден буў видирва́ти.*

КАНТІ́ВОЧЬКА, -и – пестл., змени. від КАНТІ́ВКА: *М'ін'і́ д Вели́кон'у ш:і́ла нéн'а рукаві́ўку / йа хот'і́ла канті́воч'ку / таку́ / йі́к у Парасоч'ки́ / але ўна сказа́ла / шо м'ін'і́ нифа́йно б́уде / шо то ни дитин'éч'а сорóч'ка / мут кис'т'кі́ виперáти.*

КА́НЬКАТИ – 1) видавати неприємні звуки (передусім про каню): *Шо т:о так ка́н'кайї? / ка́н'а ци шош і́нче? / мо́же / на дош'/? / дош':у про́си;* 2) згруб., надокучливо просити: *Цес лиш кан' та кан' / ка́н'кайї видуч'эра / шо хо́ч'і мотоці́кел' / а йа се бо́йу / машині так фугу́йут на ву́лиці / шо наї Бох боро́ни / іди́ видговорі́ йіго́ / ти та́то; Ка́н'кайї ц'ілії ден' / хо́ч'і їти з вели́кими ў Малáнку / їди сама́ говорі́ з німи / але́ йік пуска́йш / то диві́се / абі́ диті́ну ни перепу́дили / узна́ї / ци́ бу́де хтос та́мки з верста́кіў? / таї́ колі́ ўни мут ході́ти? / йік ду́же пі́зно / то ни пуска́ї.*

КА́НЯ, -і – хижий птах, схожий на шуліку: *То ка́н'а ка́н'кайї.*

КА́ПА, -и – покривало: *Ка́пу іў поўни́цу мош кидáти / це ни ў́стїт.*

КАПАРА́, -і – 1) безладдя, бруд: *Ш'і тако́йї капарі́ смих ни від'іла / мої́ / ма́йїте ру́ки / здо́ров'і / йік наї́ ни ка́жу хто / то ви ни го́н':і пор'э́тки зробі́ти?;* 2) болото, “гру́зи”, дощ зі снігом: *Мої́ / хто мих сказа́ти / шо по Вели́ц'іни надвор'і́ бу́де така́ капарá? / ус'і́ ч'іка́лі тепла́ / а то ад'і́ їке се з'в'і́їло / зима́ зноў верну́ласе / обду́маласе т'іка́ти гор'і́ / пока́зуї́ свої́е / ка́же / шо ш'і ни набу́ласе з на́ми;* 3) нужда, бідність: *Ў хáт'і капарá́ / та́мки нима́ кому́ роби́ти / д'і́ти мал'і́ / а ўна ни ду́же ду́ж'а / стерáйїц:е / але́ по́моч'і н'іві́тки нима́ / Ну та мї́ шош помо́ж'ім / ад'і́ по с'в'э́тах при́д'ім йї́ завесну́вати / ік ни ма́йї ч'ем / то сво́го додамо́.*

КАПАРИ́ТИ – знев., 1) повільно, недбало, неакуратно виконувати якусь роботу: *Фед'о́ добуркува́ў / але́ ниў л'і́та капарі́ў;* 2) не зовсім належним чином (через невміння, ліни́вство чи бідність) вести домашнє господарство: *Там одно́ з дру́гим / і пйáнство́ / і злидо́та / того́ і капар'ўт.*

КАПАРИ́ТИСЕ – згруб., довго щось робити: *К'і́л'ко меш с тим капарі́тисе? / тиді́ до бл'іха́рика / вин то́то ско́ро зроби́.*

КАПАРИ́Я, -ї – те саме, що КАПА́РСТВО: *Розвел:і́ ко́ло хáти страшну́ капар'і́йу / То / Йі́ленко / ік ремо́нти / іна́кше ни бу́де / п'ісо́к / глі́на / плі́тка / кам'і́н'і / це́го ўсе́го трéба / ўно́ му́си бу́ти ко́ло хáти.*

КАПА́РНИЙ – 1) невмілий; незграбний; неохайний; нужденний: *Шо сказа́ти? / капа́рна робо́та / тот / шо се розум'і́ї / возні́цу н'іко́ли так ни покла́де; Кудá тако́му капа́рному́ їти? / умі́йсе / ўбері́се ў ч'э́сте.*

КАПА́РНИК, -а – те саме, що КАЛЯГ'УС: *Капа́рник / кал'агу́зи с тоу́ стол'э́р'коу́ страшно́ до́ўго / дру́гий би даўно́ то́то с'к'і́н'ч'э́ў / Ни*

каж'іт так / м'оже би ї с'к'ін'ч'еў / але йек? / наї б'уде / шо цес пов'оли р'оби / але д'обре / а ви би хот'іли / би д'в'ер'і ни штимува'ли ци викно д'обре се ни запер'ало? / м'ін'і ўдай'еґ:е йіго р'об'ота.

КАПА́РНИЦЯ, -і – 1) неакуратна, неохайна жінка: Ви ш'і ни від'іли / йек у неїї ў х'ат'і / г'іршоїї капа́рниці'и ним'а; 2) погана, недбала робітниця: Капа́рниці'а / бо ни хоч'і се ўч'еґти / то ўсе́му мош се наўч'еґти / але йік хоч'іш / ік ма́йїш до то́го ох'оту.

КАПА́РНО – присл. від КАПА́РНИЙ: Капа́рно / Васи́ / зробиў йіс цис'і ра́мці'а / йек на с'т'іну́ та́кії о́брас в'іш'іти?; Р'об'ота капа́рно йшла́ / бо дош':і сег'ол'іта / л'едви фуд'омент убіли; Ў х'ат'і капа́рно / пл'іс'н'іўкоў ч'ўти / бо́йусе / шоби́ грип ни кін'у́се.

КАПАРН'Я, -і – те саме, що КАПАРА́¹: Там в'іч'но бу'ла капа́рн'а́ / але д'іўч'іна пидросла́ / за ўсі́м д'івиці'е / шоби ч'еґто / сп'уску н'іко́му ни дай'е / з неїї фа́йна бу'де тазд'ін'а / до́ста фа́йна / це ўже ві́тко.

КАПА́РСТВО, -а – 1) безладдя, неохайність: Йа бих і д'н'а ни прож'іла ў тако́му капа́рств'і / н'і д'н'а / а ч'олов'ік? / йої / та мен'е би ч'олов'ік з до́му вігнаў / лиш би сказаў забер'а́се / і ўс'о / м'ін'і та́коїї ж'інки ни тр'еба / та д:е / д:е; 2) нужденність, бідність: У Га́н'і капа́рство / на д'іт'іи́ дай'ут ік'іс гр'ош'і / але то́го ма́ло / ш'о то́го?; Подив'іц'і'е / ікії срач' у х'ат'і / іке капа́рство / ік ба́ба пр'і́де / ш'о тогди́ бу'де? / ану́ бо́рзо посклада́ймо ўс'о на м'іс'це / але́ бо́рзо.

КАПАРУВА́ТИ – те саме, що КАПАРИ́ТИ²: Тр'о́хи капа́руй'ут / бо ш'і ни наўч'еґлисе таздува́ти / а хоч'ут ус'о сам'і́ / каўт / шо мут опход'ітисе с тим / шо ма́йут / і н'і́екоїї по́моч'і ни потребу́й'ут / Ну то це йе д'обре / М'іха́ / наї опход'уц'і'е / ік го́н'і / пот'ому бі́рше мут ц'інува́ти ва́шу піт:римку; Ік ка́жут / шо хтос капа́руй'і / то це знач'еїї / шо вин зле веде́ жит'е́ / шо ў не́го се ни склада́йї так / іт би се хот'іло / іт би ма́ло бу́ти.

КА́ПАТИ – діставатися, перепадати (про гроші): Ма́йї ко́н'і / л'ўдем оре́ / т'е́шко р'оби́ / але йіму́ ка́пайї потр'о́хи / тог'іт х'ат'і вік'ін'ч'іў.

КАПЕ́ЙСТРА, -и – упряж на голову коня: Йек с цеў капе́йстроў се опход'іти / ни зна́йу / а ба́ба ўс'о ўм'і́ї.

КАПЕЛ'Ю́Х ЗАЛОМ'ІТИ (ЗАЛО́МНЮВАТИ; ЗАЛО́МНЮВАТИ КАПЕЛ'Ю́Х) – надати (надавати) цьому головному убору певної форми: Від'іў йіс / ікії у д'ед'і капел'ўх? / від'іў / ік'і ў не́го кр'іси? / н'і ? / ад'і вин г'е́н:е / то подив'ісе / нов'іи́ капел'ўх / ік лиш йіго́ се куп'іло / ни йе ві́гл'ідни́

/ такій н'іхто ни ўберайї / вин такїї / ік кітлик / ч'олов'ік у н'ему вигл'ідаў
би / йїк нич'ваїї / а йїк фаїно йїго заломїти / о: / тогдї дру́ге д'їло /
ч'олов'їка вин так зй'ел'уїї / ік фаїна фу́стка / жїнку / але маїї б'ути
заломнениї / і крїси / і зв'єр'ха.

КАПЕЛЮШІНА, -и – зменш. до КАПЕЛЮХ; старий капелюх,
викор. у висл. зі знач. співчуття: *Сара́ку / маїї от:у капел'ушїну / куфа́йку
/ таї ходи ота́к іў л'їт'ї / іў зим'ї; Убраў капел'ушїну / к'їпта́рик / таї
ужє па́рубок.*

КА́ПЕЦ, -пця – згруб., здеб. у мн., КА́ПЦІ, -їв – недороге взуття –
туфлі, кімнатні тапочки, сандалі тощо: *У цих ка́пц'ах но́ги ни бол'у́т /
вістойїла смих ц'їлу́ Службу́ і ш'ї ў Доли́ну пишла́; Де м'її ка́пец с ц'ейї
ногї?; М'їн'ї се здай'є / шо даўно ка́зали та́пц'ї / а за дитин'єч'е / та́пч'їки
/ а ка́пц'ї / то ўже бї́рше тепер'їшне / так ка́жут у Т'удев'ї / але т:о ни
їе д'уже даўне / ану́ нагадай'є / шо тоб'ї ма́ма купува́ла / ік йїс бу́ла
малоў? / та́пч'їки / або се пита́ла / а де ш':е одїн та́пец? / ікшо́ вин буў
ни на м'їсци / так бу́ло?*

КАПІ́НКУ (КА́ПЧЬКУ, КА́ПОЧЬКУ, КАПІ́НОЧЬКУ) –
трішечки, дуже-дуже мало: *Йїк лійїте / то капї́нку / тїў ліїшки / бо то
мо́цне / ві́жу / гаї́ / за ва́ше здоро́ўї; Олі́ви ў ц:е ни тре́ба / х'їба́
ка́поч'ку; Додай'єц:е со́ли і ка́поч'ку о́циту / тогдї́ бу́де смаи́не / але́
тро́шки / капї́ноч'ку.*

КА́ПКА, -и – 1) краплина: *Іка́с ка́пка ўпа́ла на свіде́р / вит ч'о́го т:о?
/ шо йїс йї́ла?; 2) ополонка: Ві́рубаў ка́пку / і ві́т:и нач'їра́ли води́.*

КАПКА́НІ ЗАКЛАДА́ТИ НА КО́ГОС – пакостити комусь: *Хто
капкани́ на ко́гос заклада́йї / тої́ сам у них попада́йї / такїї́ у жит'у́
зако́н.*

КА́ПКУ – присл., дуже мало: *Вї́пц'у́ лиш ка́пку / ў пага́рї бу́ло на тїў
па́л'ц'а / ни бї́рше; М'їн'ї́ лиш ка́пку то́го вишнику́ / так / абї́ рахува́лосе;
Бабó / їа налії́у вам ка́пку ко́н'аку / до́бре? / тї́ски ни мут па́дати.*

КАПЛУ́Н, -а – 1) курїї: *Каплу́н / це н'ї ку́рка / н'ї ку́гут / мо́же
п'їїти / а пото́му ко́кати / їец ни несé; 2) перен., знев., про особу
чоловічої статї (здеб. – підлітка, якого мовець з певних причин сприймає
негативно): *Ти / каплу́не / марш ві́ц:и / шо́ йїс т'утки забуў?**

КАПРА́ВІЙ – той, що має капрі; прикм. від КА́ПРІ: *Ц':а кітка іка́с
на́зна / капра́ва / абї́ ш'ї ми ни набра́лисе ч'їго́с; Пес капра́вії / мо́же /
слабї́ї / ни глат' йї́го / наї́ се подї́ўїу блїш:е на не́го; Кит капра́вії /*

замóренїй / наї дитїна ни їдє днєму; То ї л'удина мóже бұти каправа / ў мєне ўперєт бұли се зробїли кáпр'ї.

КАПРАВ'ЄК, -їкá – знев., згруб., каправий: Приблўдний капраўїєку / ану ходї судá / їкиї ти худїї / голон:иї / зáрас дам молока / наї витходи / це хтос ўноч'є питкїнуў / ци мóже / сам приїшóў? / постелї ікїїс катрán кóло груби / наї гр'їїц:e / бо ад'ї ѡек дрижїт.

КАПРИ, -їв – тїльки мн., гнїйне видїлення з очей при їх захворюванні: Ў дитїни кáпр'ї / рáно óко ни моглá ўтворїти / їду на пол'їтл'їн'їку / наї припїшут / шо робїти.

КАПСЛЬÓВАНИЙ – прикрашений блискїтками, капслями: Карабұшка капсл'óвана / то ни ход'їкá робóта / вїтко / дóбриї мáїстер робїў.

КАПСЛЯ, -ї – металева прикраса (блискїтка) на одязї, дерев'яному виробї: Це ш'ї д'їдиў топирєц / с кáпсл'ами / купїў буў даўно ў Кóсов'ї / мáма на под'ї найшлá / áле такїї / їк новїї / вїдиш икїї?

КАПТЎР, -á – 1) капюшон: Плаш' с каптурóм купїли; 2) накидка на голову від дощу: Даўно / памн'їтáйу / копáли барабұл'ї / пишóў дош' / таї ус'ї вуїні соб'ї понат'їгáли каптурї на гóлу / ни ўгадáйїш / ш ч'óго / з м'їшкїў зробїли / а барабұл'ї мóкли / Газдин'ї ни пошкудувáли прáцу.

КАПУВÁТИСЕ – орієнтуватися в чомусь: Ни б'їїсе / ўна старá / áле капўїїц:e дóбре / знáйї / де мóжно надурн'їкá попойїсти / хто їїїї вїзнаў / то ўже ни пускáйї ў хáту / бо ў них такá самá пєн'ц'їїа / їїк у нєїї / áле своїї грóшики бáба складáйї / н'їч'ó дóма ни р'їхтўїї / а ходи хатáми / ї ўже зрán'a пўкайї ў ч'уж'ї шїби коштурєм; Їа ни капўїусе / кажї ти / кудá їтї / бо їк ми дóс'в'їта їшли / шош ни памн'їтáйу / абї буў отўтки ч'уплáк.

КАПУСТІНИ, -я – відходи (передусїм – пошкоджене листя), що утворюєтьсá під час підготовки капусти до квашення чи приготування страви: Капустїн'ї поскладáї на оц:ў верєту ї понєсї корóв'ї.

КАПЎСТІНИЙ (КАПУСТЄНИЙ) – прикм. від КАПЎСТА: Саморїн:ойї ни трєба / лїс't'a капўс't'їного би се здáло / дáїте зо дв'ї криж'єўц'ї / скорт'їло гóлуц'їў / крупїў ўжє ўжорнїла.

КАПЎШЯ, -ї – овеча блошиця: Капўш'а / ш'ї смїх ни ч'ўла такóго / бо ў нас нимá овєц / у Т'ўдєв'ї р'їтко хто тримáйї / гєнтáм бїрше держ'єли.

КАПЧІКИ -ив, – змениш. до КАПЦІ: *За оц':і дитин'єч'і капч'іки дала смих п'ідис'єт' гріўн'іў / і то дес'єтку жінка спустила.*

КАПЧЮР, -а – 1) здеб. у мн., те саме, що КАПЕЦ: *Йіленко / скин' тот'і капч'урі / ни відиш / шо ўни се хл'амбайут / ў Паз'ун'ки біриш'а ногá; 2) взуття, схоже за фактурою й формою на постолі: *Малóму на Вижніци отак'і капч'урі купіла / фист мн'ікóн'к'і / ану посмотри / ну йек? / прáўду кáў?**

КАПЧЮРИК, -а – здеб. у мн., змениш. до КАПЧЮР: *Най дібайі ў цих капч'уриках / най знайі / шо баба л'уби цису дитіну / і уп'істуйі.*

КАПШУК, -а – 1) сечовий міхур тварини: *О́л'ко / ході судá / уздріш / ікіі капшук / хот'іла йіс від'іти / то дивісе; 2) кисет для тютюну: *Тáто маў капшук с т'ут'унóм / пап'ірки або нáв'іт' тазету браў / і робіў дзигáрки / т'ут'ун купуваў готóвій áбо ліс'т'і сам рубáў.**

КАПШУЧЬОК, -чкá – змениш. від КАПШУК: *Капшуч'ок у вас пустій / вўіку / ану озм'іт цєго т'ут'уңу / вин мóцнй / такóго ш'і йістє ни пробували.*

КАРА БОЖЯ НА КОГОС – нещастя, якого хтось зазнав (зазнає): *То їкас кáра Бóж'а на мене / áле / питáйіц:є / за шо? / тáже йа отіц'ко н'ікóму злóго ни зробіў? / А ви вітки знайіте? / мóже / нихот'іч'є? / ци мóже / хтос з рóдич'іў маў ікііс гр'іх / а вам записано тотó витпáц'увати / ми цєго ни гóн':і знáти; С тіми жуками ч'єсто кáра Бóж'а / зберáйу / а то дáл'і плóдиц:є / гіч'ку на барабўл'ах гет з':іли.*

КАРАБУШЕЧКА, -и – коробочка: *У зелєній карабушец':і Настўн'а коўткі дєржи / а ў сїній / ўс'єку дримнич'ійу.*

КАРАБУШКА, -и – коробка: *Карабушка пірвана / пок'імáч'іна / с папєр'іў зрóблена / ц'іткі віт:и повисипáйуц:є / шош інче до них озмі.*

КАРАКАТИ, -ив – здеб. мн., знев., 1) старе зношене взуття: *Де йа ў такіх каракáтах піду? / з мене с'м'ійєтисє бўдут; 2) взуття великого розміру: *Каракáти ни на мою нóгу / на біриу / то ч'олов'іч'і ішкарбуні / йа йіх би нáв'іт' задўрно ни ўз'єла; У цих д'єдєвих каракáтах смих візимувала.**

КАРАКАТИЦЯ, -иці – знев., згруб., нога: *Посўн' своїй каракáтиц'і / бо зáрас стáну на нїх / ти цєго хоч'іш?*

КАРАПКАТИСЕ – 1) підніматися на гору чи загалом якесь підвищення, долаючи труднощі: *Абї віти на гун' / знайіш / к'іл'ко ш'і трєба карáпкатисє? / д'в'і годін'і / ни мєнче; Це на ч'ітвєртому*

пл'онтр'і / ви гон':і карáпкатисе ци зач'ікайіте тўтки / на лаўц'і?; 2) долати житеві труднощі, досягаючи мети: Отáк карáпкалісе / дóки д'іти бўли мал'і / і / д'éкувати Бóгу / вікарапкалисе / тепёрки мош жіти.

КАРА́ФКА, -и – графин: Д'іт вишнику налиў у карáфку / бо с'в'ітцэ / хот'іў поч'істувáти нас / йа віпила крїшку / на пáлец / áле ч'ўйу ў голóв'і / дóбре / шо ни бїрше / бо то солóтке / давáлосе пїти.

КАРА́ФОЧЬКА, -и – графинчик: Отáм у поліци йе карáфоч'ка / озмі ї подáї м'ін'і / А шо ў ниї / Пóки шо н'іч'ó.

КАРДІОН, -а – акардеон: Тáто граў на цїмбал'і / на трамбóн'і / на цéму / бо ўперёт у сел'і н'іхтó ни маў кард'іона.

КАРКАНІЧІТИ – недок до НАКАРКАНІЧІТИ: Карканіч' / ік хоч' б'іді / то карканіч' / кáркаї / áле бес потóму ни нар'ікала; Карканіч'іла таї докарканіч'іласе / молод'і ўже з м'іс'іц' ни жиїўт.

КАРКОТІТИ – 1) каркати: В'ід'і / дош' бўде / ад'і йек каркот'ўт ворóни / лиш би ни зáўтра / ў положі; 2) знев., говорити, розмовляти: Ни каркот'іт м'ін'і над вўхом / бо зле скройў бл'ўзу.

КАРЛЮЖИТИ (КАРЛЮЧИТИ) – 1) криво, негарно писати: Мої / а ти ч'о так карл'ўжиши / іг би тебе др'іш' уз'éла / іг би тоб'і рўки ни служіли? / та хто такé гóден проч'ітáти? / та за цисé йїдінку профéсор'ка поклáде / і т:о ш'і бўде забогáто / йа бих зéро клáла / і фёртик; Ад'і йек карл'ўч'і ў зошét'і; 2) корчити, скручувати, судомити: То такá слáб'іс'т' / шо л'удину карл'ўжи / і йік ужé скóрч'іїї / то гет напáвнитисе ни гóден / абї ни знáти йек л'ікувáўсе / то ўже ўс'о / л'ікóван'і мóже лиш лéда застановіти слáб'іс'т' / шобї ўна дáл'ше ни рослá / ни набувáла сіли / áле збўтисе йїї ї стáти на попере́дне м'ісце / йкоў л'удина бўла / ни гóден / так і дохтóр'і кáжут / алé шо м'ін'і дохтóр'і / йік йа самá віжу / мáйу ў хáт'і на кóго се дивіти; Менé сейіноч'і так карл'ўжило ўсередін'і / шо до рáн'а ни моглá ўтал'увáтисе / наїтї такé полóжен'і / шобїх моглá уснўти.

КАРЛЮЧИТИ (СКАРЛЮЧИТИ) ЖИТÉ – псувати; жити (прожити) не так, як, на думку мовця, повинно би бути: Йік отáк карл'ўч'іти жит'é / то л'іше ни знайў / шо / л'удина самá себе загóни ў грип; Карл'ўч'іў жит'é / дóки ни ўз'еў себе ў рўки / йо / бўло такé; Л'ўде / сарáк'і / ни хот'іли карл'ўч'іти своїé жит'é / алé ўно самó йіх тёл:о / так се складáло / шо віратуватисе з б'іді ни кóждий мих; Вїдиши / йе ріўне п'іс'мó / а йе покарл'ўч'іне / отáк і жит'é / хтос фáйно йігó провáди / а хтос карл'ўч'і.

КА́РОК, -рка – задня частина шиї: *Кво́лиц:е / шо ка́рок боли́т / Бо зігну́тий шош робіу́ вид ра́нку / ві́тко / вит то́го / а́бо заспа́у / це тако́и мо́же бу́ти / па́ру рас гости́ла смих такé.*

КА́РОК ГНУ́ТИ – тяжко працювати; запобігати перед кимсь, принижуватися, намагатися вплинути (впливати) на когось, підпорядкувати когось собі: *Нам до́ста це́го кавалка / це ў́же / Йі́ла / ни т':і роки́ / шоби́ ка́рок гну́ти; З неў н'іхто́ до́брий бу́ти ни го́ден / бо до́брий / це їти́ помогати́ / а хто хоч'і сегон:е на дру́гого ка́рок гну́ти? / таї ш'і задурно; Йо́ / приході́лосе ка́рок гну́ти / бо вин мих дес жо́му питкі́нути / дриве́ц приве́сти / а трафйе́лосе / шо ї м'іх му́кі / то бу́ло за шо; Сегон:е вин сам соб'і пан / уні́ йіму́ ка́рок гну́ли / до́ўг'і ч'ісі́ гну́ли / але́ вин ни да́ўсе / ўни́ йіго́ ни зломі́ли / ни покла́ли ў кишéну / ві́дите / Іва́н до́брий / ж'ел'ісливи́ / але́ йік уздр'іу́ / шо йіго́ запр'іга́йут / то ни да́ўсе.*

КА́РТКА, -и – сторінка зошита, чистий листок: *Ма́йіш ч'э́сту ка́ртку ? / йа напи́шу ўс'і́х на́ших / дам за здо́роўйі сегон:е / ко́жде імн'е́ ота́к тре́ба писати́ / ри́ннен'ко / шоби́ до́бре ч'і́тати / ік хоч' / то сама́ напиши́ / а йа се збера́йу / ус'і́х / шобéс кого́с ни забу́ла.*

КАТАПУ́ЛЬКА, -и – рогатка: *Диві́се / абéс с це́йі катапу́л'ки ў ко́гос ни поц'і́лиу́ / бо так мош о́ко ви́бити / А ў ко́та мо́жно? / Н'і / х'іба́ ў тот слуп ц'і́л'ей / н'і ў ко́та / н'і ў пса / н'і ў ко́го / Бо́же боро́ні.*

КА́ТЕР, -у – нежить, “шмирдавка”: *Та д:е / ни пишо́ў до шко́ли / ў М'іхас'а ка́тер / гор'е́ч'ка / лежі́т / л'іч'ейіц:е / бо́рше / Іва́нку / ік за тї́жден' / вин с це́го ни ви́йде / ти за́рас ни їди́ днэ́му / абéс сам ни набра́ўсе сла́бости / пото́му при́деш / за па́ру ден'.*

КАТЛЯФА́ЧТИ (КАТЛЯФО́ЧТИ) – розбити щось не зовсім акуратно; не остерігатися того, що можна насмітити, забруднити щось: *Ў хат'і му́с'іу́ би уваж'е́ти / а надвор'і мо́жно катл'афа́ч'іти / йа позвол'е́йу д'і́тем / того́ їду́ / поч'е́ст'у ўс'о / замету́ / таї спок'і́ / ни при́дец:е пидлогі́ шурува́ти / а ўни́ му́с'ут ігра́тисе / ма́ти тро́хи во́л'у / ад'і́ йко́го п'іску́ наносі́ли / йк'і му́рі з гли́ни наро́били / ў хат'і такé ни позволі́ши.*

КАТРА́Н, -а – 1) ганчірка: *Трима́й оту́т катра́н ко́ло гру́би / лиш би ч'е́стиї бу́у; Ч'ем сти́у стéрти? / йе ікі́йс катра́н?; 2) знев., згруб., стара хустка чи якийсь предмет одягу загалом, що втратили первісний вигляд: *Куда́ ви так се ви́уберали? / нич'о́ л'і́тшого / йік оцéс катра́н ни наїшли́ ?/**

ни майіте бірше фусток? / двац':ім' у шаф'і м'іл' йіст / а ви ў старому / ік старіц'а / ходіте; Це фустка? / та це катран / йа бих у цему ўстидаласе ў стаїн'у іти / а ні міжи л'уде.

КАТРА́НІ, -я – зб., 1) ганчір'я: Уперёт м'ін'аїлік браў катра́н'і / а тепёр шо с тим робіти?; Гента́м м'ін'аїлік ходіў та приймаў катра́н'і / мош було вім'ін'іти на шош; 2) знев., згруб., одяг: Того́ катран'а поўно / а ўбера́ти нима́ шо / верé / ў ус'іх так?; Катра́н'а кўпа / а мижи́ л'уди вііти нима́ ў ч'ому / і шо бэ́сте сказа́ли? / ж'элу́у викида́ти / х'іба́ ў Рожéн вид:ám.

КАТРА́НЬЧІК (КАТРАНЕ́Ц), -а (-нця) – змени. до КАТРА́Н: Даі́ ч'эстий катра́н'ч'ік / наі кришкі́ змету́.

КАТРАФУ́СА (КАТРАФУ́ЦА) ЗАДРА́ТИ (ДÉРТИ) – швидко побігти (бігти), піднявши хвіст: Ад'і́ і́кого кит задра́ў катрафу́са / йék вин борзéн'ко поб'іх / та́к ік ку́л'а. Див. ЗАДÉРТИ КАТРАФУ́СА.

КАФЛЬО́ВИЙ – облицьований кафлями: Ў́ цис'і́ хач':éн'і ад'і́ і́ки пйе́ц / кафл'о́виі / дес йіс ві́д'іла / абі́ тепёрки́ так робі́ли? / просі́ли ік'іс л'уде оцés пйе́ц здо́му прода́ти / а йék ха́та без не́го?

КА́ФЛЯ, -і – керамічна плитка, якою облицьовують печі, “п'єци”: Кóжда́ ка́фл'а та́ка / шо ни надиві́ўбисе / це ш'і́ з:а Пол'ш'і́ зрóблене.

КАЦЮ́БА, -и – залізний прут із загнути́м кінцем для перемішування палива у “грубі” (“ци в п'єці”) і вигрібання звідти жару, попелу; іноді викор. у порівн., у контекстах жартівливого характеру: Кац'у́ба бу́ла ў ко́ждий ха́т'і / сто́йела́ ко́ло гру́би / а коч'э́ргу бра́ли лишéн' тогду́ / йік напáлували ў печ'é / пеклі́ колач'і́ / хл'іп ци шош та́кэ / мо́гли́ тудá студене́ц а́бо го́луци́ засува́ти; Кац'у́ба ўрас му́си ко́ло гру́би сто́йети́ / так са́мо / ік в'і́ник / вин та́кош ма́йі сво́йе м'і́сце; Ста́ра ўже́ / ік кац'у́ба / хо́ди / урас схі́лена / а́ле / ни б'і́се / клине́ так / ік з:а́молоду; С'іда́йте / та́ту / на лопáту / таі́ по́йт'те по́за ха́ту / а ви / ма́мо / на кац'у́бу / таі́ по́йідете до с'л'у́бу.

КАЦЮ́НЯ (КАЦЯ́НЯ), -і – дит., змени.-пестл. до КОЗА́: Ма́йімо кац'у́н'у / с та́кіми фа́йніми коўто́ч'ками / шо ну / ме ба́б'і мо́лоч'ко́ / мо́н'ку дава́ти / А ц'о́ ў не́йі ло́ги?

КАЦЮ́НЬКА (КАЦЯ́НЬКА), -и – дит., те саме, що КАЦЮ́НЯ: Купі́ла бих цису́ кац'у́н'ку / ду́же м'ін'і́ ўда́ласе / а́ле ўже́ йе одна́.

КАЦЯ́-КАЦЯ́ – виг., ужив. для прикликання кіз: Ану́ клич' / кац'а́ / кац'а́ / уна́ ота́м за корч'а́ми / ад'і́ / ліс'т'і́ дос'і́га́йі; Го́споди Бо́же /

кілько їа наказаласе кац'а кац'а / їйк п'асла к'озїї у б'ерез'ї / ої / шо наказаласе / кор'ови ни б'уло / держ'ели дв'ї коз'ї.

КАШЕВ'ОК, -вк'а – звір, схожий на білочку, темно-бурого кольору з білим на грудях: *То кашев'ок / подібний до б'їліч'ки.*

КАШІЦЯ, -ї – дамба з колод і каміння, плетене дротом укріплення берега, який руйнує вода: *Пид намі у б'ерез'ї т'ато сам робїу кашїцу / садїу деревїну / абї м'енче підмївало.*

КАШІЛЬ (КАШЕЛЬ), -шлю – кашель: *Ў б'абї к'аш'їл' / наї ни їде до мал'ого.*

КАШЛАТИ – кашляти: *Хрїпи у г'рудех / уноч'е страїно к'ашлайї / їден' маї л'екше; І шо / д'ал'ї к'ашлайїш? / їа каз'ала п'итї се пров'їрити / наї д'охтор' послухайї / а ти їк'ойї н'емоч'ї доч'екуйїш?*

КАШТ'УЛКА, -и – шкатулка, коробочка; мішечок: *Ми ни зн'айїмо / ш'о д'їт держ'еу у кашт'ул'ц'ї / вин ни позвол'еу д'їтем тот'о к'їв'ати / а пот'ому їна дес се зад'їла / м'ожє б'ути / шо хтос укр'ау / бо д'їт х'ату ни замїкау / лиш н'анїч' / а їйк буу к'оло х'ати / то н'ї.*

КВАК (ЦВАК), -а – грудка чогось (землі, каші та ін.): *Їа просїла м'їшеїти / бї тот'о ф'айно уварїлосе / а то ад'ї їк'ї квакї; Земн'а м'окра / таї сап'аї ни сап'аї / лиш квакї переклад'айїш з одн'ого м'їс'ц'а на др'уге / а к'орїсти н'їц' нїма; Ти / Мар'ї / к'ажеш квак / а у нас д'ома ус'ї к'ажут і зд'ауна каз'али цвак / це шош так'е вїмн'їцкане д'обре / їа мал'оу бр'ала у р'уку кул'еш'ї / цвак такїї / а н'ен'а дївїц'е / їек їа їїг'о д'ержу / таї к'ажє / ни тиснї так от'ой цвак / бо ни вїдїш / шо вин гаш ч'ерес п'ал'ц'ї вих'оди / ни мн'ецкаї тїл'ко.*

КВАКАТИ – знев., надокучливо повторювати щось, просити: *Ни кв'акаї / бо сам д'гор'ї ни пїдеш / з'аўтра меш маму цї т'ата просїти.*

КВАКАТИ, ІК (ЇК) Ж'ЕБА В БОЛ'ОТІ – знев., говорити; базікати: *Кв'акаїї / їг ж'еба у бол'от'ї / але наї кв'акаїї / то н'їк'ому ни шк'оди / покв'акаїї таї перест'ане / Кобї лиш так б'уло.*

КВ'АНДРАС, -а – 1) чверть години: *За кв'андрас пїєта / пуск'ай кор'ову / в'уїко М'їликуу вїгнау уж'е; 2) жарт., елемент відповіді на запитання “Котра година?": Котр'а годїна? / А тоб'ї їк'ойї тр'еба? / за кв'андрас ш'естоїї цї кв'андрас по с'емїї? / їк'ойї тр'еба / тот'а б'уде.*

КВАНЬЧ'ЄТИ (КВ'АНЬКАТИ, К'АНЬКАТИ, П'ІНЬКАТИ, П'ІНЬКОТ'ІТИ ТА ІН.) НАД В'УХОМ (К'ОЛО ВУХ) – надокучати комусь якимись проханнями, пустопорожніми розмовами: *Кван'ч'ейї над*

вухом / ік зголожєніи комар' / мої / та йа ни глуха / абєс м'ін'ї трубуїу тойї самойї.

КВАПІТИ – спонукати когось швидко виконати якусь дію: *Квапїу Вас'ка / абї до Риздв́а ш:иу футєрко; Квапїу з громад́ж'ін'ім / бо вигл'їд́аїї на дош' / шкод́а би цисє зм́окло; Квапїу йїхати / бо йє́блука гнийїут / уні до весні ни дост́ойут.*

КВАПІТИСЕ – поспішати: *Квапїусє на ст́ац'їїу / ї ним́а ч'їсу боѓато говорїти / ік вє́рнусє / то тогдї ус'о поросќазуйїш / а з́арас вибач'єї.*

КВАП'ЇЧІСЕ – кваплячись: *То ним́а шо їти кв́апїїч'їсє / то тре: так їтї / йїк їдєц'є / ф́аїно сє зибр́ати / зр'їхтув́ати / шо ўз'єти / ш́оби ни с пор́ожними руќами / і тогдї їти.*

КВАПНІЙ – спішний, який вимагає швидкого виконання: *Це кв́апн́а роб́ота / бо ад'ї / зн́оу у Глїн'їному сїн'їўка / а ўќошено боѓато / ік ни х́апнем́о / то дош' змоч'єїї.*

КВАПНО – присл., спішно, швидко: *То ўс'о тел'опом / кв́апно сє робїло / але вїїшло д́обре / ми н́ав'їт' сє ни спод'їв́али на такє.*

КВАРТА, -и – великий кухоль: *Шо ў кв́арт'ї? / Покуш'її таї сќажеш.*

КВАС – щавель: *Прєбаба Пар́аска кв́ас у Терєб'їж'ах збер́ала / борш' варїла с кв́асом або с:лївами зелєними.*

КВАСИТИСЕ В ЧЬОМУС – 1) постійно перебувати в полоні якихось думок, тверджень, оцінок, не чути (чи не хотіти чути) інші аргументи: *Ўни кв́ас'уц'є у тїї св́ойї п'їз'м'ї / слух́аїут одн́о / лиш т:о / шо їїм сќаже Їїлєна; 2) постійно займатися домашніми справами, “ни йти мижи людє”, вести закритий спосіб життя: *Шо б́удете кв́аситисє ў х́ат'ї? / ход'їт на прохїт / подївїмосє ќоло кл́убу / шо там йє / м́ожє / їкєс к'їно ф́аїнє?**

КВАСНЄ МОЛОКО – те саме, що ГУСЛІНКА: *Хоч'у кв́асн́оґо молókа до цєґо б́анужу / і брїндзи хот' лїшку; Кулєшка і кв́аснє молоко гент́ам б́ула пєрш'а йїд́а ў Т'удєв'ї / мн'їсїў тїл'ко / ік тепєр / ни йїли / вїтки? / борш' варїли / см́ашку см́ажили / але кулєш'а м́ала б́ути ќождїї ден'.*

КВАСНЄНІЙ – заправлений (насамперед про борщ) чимсь кислим – “квасом”, яблуками, сливами; в теперішні часи – томатом, оцтом тощо, або (про молоко) “квасницею”: *Баб́о / цисє молókо ўже кв́аснєне ци трєба кв́аснїти? / бо тўтки вїхолодїлосє / ун́о лет' тєплє / йєк їмєц'є?*

КВАСНИЙ – 1) кислий: *Йа цисе ни б'уду й'исти / ч'ос квасне в'ишло;* 2) недозрілий, зелений (про плід): *Й'еблуко ш'и квасне / аш т Прибраж'ен'ийу д'ийде;* 3) квашений: *Тоб'і д'ати солотких ци квасних / бр'ескких огир'киў?*

КВАСНИЙ ЛИСТ – один із видів лікарських рослин: *М'оже / цис'і листики ш':е й'ос назива'йуц:е / але ў нас за ц:е каўт квасний лист / вин пом'ич'ний / ік шош х'оч'і наривати ци ўже нарвало / у мене ік буў ч'ір'ек / то йа брала цес лист / помн'ецкайу / помн'ецкайу й'іго / тогді приклада'йу до ч'ір'іка / зв'ер'ха кладу подор'ижник / зам'оту'йу / і ч'іка'йу / шобі пропуст'й'усе гни' / урас помогало / а ш'і було так / шо ўд'ер'усе / кроў ч'ур'ит / а баба каже / обитр'і та'і прикладі квасний лист / аб'ес зака'жен'і ни дистала / йа прикладу / і д'екувати Богу / мина'лосе.*

КВАСНИЦЯ, -і – невелика кількість кислого молока (“гуслінки”), яке додається в кип'ячене тепле молоко, щоб воно загусло (“ймилося”): *Мар'і / озмі ў ба'би квасниц'і / насип'лемо на г'ус'л'інку / і тарнец ни заб'ут'.*

КВАСНИТИ – ставати “квасним”: *Оц'ес сир / в'іжу / квасн'ийі / аб'ес д'ітем ни давала / легон'ко ў молоц'і проварі й'іго; Вогир'кі квасн'ийут / бр'ескл'ийут.*

КВАСНО – незм., кисло: *Шош м'ін'і квасно ў р'от'і / ш'о би йа ўз'еў?; Квасно д'ивиц:е на св'ого ч'олов'іка тот'а молод'иц'а / ни ўдалосе й'і / шо вин ф'іўка'йі та троп'оч'і забогато / ме матисе д'ома / о'ї шо ме / Ч'олов'ік тог'о прийшоў на вес'іл'е / шобі набуватисе / а ні маком сид'іти / на'ї данц'уйі / весел'иц:е / але / в'идите / ж'ін'ц'і нидог'ода.*

КВАСНОТА, -й – кислість: *Ану пок'уш'ий / вигл'ид'ийі / шо ц'ему сілосови кваснот'і тр'еба / бур'ак солотки' / перебив'айі / усип' о'циту лішк'у / але ни б'ирше / а ш':е л'ітше зо два бр'ескл'і вогир'кі / отогді м'уси б'ути д'обре; Самор'ин:а кап'уста дай'е кваснот'у / тог'о ўно так'е д'обре.*

КВАСНУВАТИЙ (КВАСНОВАТИЙ) – кислуватий: *Борш' кваснувати' / то так і ма'йі б'ути / бо туд'а квасок дай'ец:е.*

КВАСОК, -ск'у – зменш. від КВАС; те саме, що КВАС: *П'овид Иван'ушки на покон'еч'у рост'е квасок / от'амки соб'і нарв'і.*

КВАТИРУВАТИ – квартирувати: *Кватирували ў одної ж'інки / Параска се називала / уна с Сн'етина б'ула р'одом.*

КВАТИР'Я, -і – квартира: *Ма'йімо кват'ир'у / р'обимо ш ч'олов'іком / ш'і ни на п'ен'ц'ийі / рок'ош' іў нима' / але нам стай'е.*

КВАЦАТИ – згруб., м'яти, мнути; товкти; змішувати щось із чимось; вмокати щось у що-небудь; робити щось абияк чи дуже довго: *Шо вит:огді квацайиш у тій міс'ці? / соб'і шош р'іхтуйиш ци кур'етам?* Див. ЦВАКАТИ.

КВАЦАТИСЕ – бути неспокійним; товктися; мнутися: *Ц'ілу нич' смих ни спала / квацаласе на лушкы / ни могла соб'і м'іс'ця наїті.*

КВАЦУВАТИ – те саме, що КВАЦАТИ: *Кулешу ў бріндзу мош квацувати / йїла йїс такє? / ік йїла / то йек? / віжду / шо квацувала / брала цвак кулеш'і таї моч'ела йїс у бріндзу / так? / з маслом або ў саму бріндзу / то такє / шо йа гаи слин' глігайу / а тоб'і йек?*

КВАЦЯТИ – те саме, що КВАЦАТИ: *Подивісе / шо дитїна роби / ўна шош квац'айї там у шафликү; К'іл'ко ти будеш т:о квац'ати? / к'ін'ч'ейї неси судá.*

КВІК – виг., кувік (про порося): *Кв'ік та кв'ік / порос'ета скоро күч'у розибйут / йа сегон:е припизніласе с күтан'ім / аг'іна цисе.*

КВІКАТИ – 1) пищати (про птаха, якусь тварину): *Перед ран'а шош кв'ікало за оборогом / ану подивісе / мोजе / нес догараздїў когос?;* 2) КУВІКАТИ (про порося): *У бисáгах порос'ітко кв'ікайї / сегон:е на базарї купїли / ход'їт / се подівите / їки гуч'ок.*

КВІЛИТИ – те саме, що КВІКАТИ¹: *Шо т:о кв'ілит? / Вітко / шо на дош' / так'і знакі подайү:е / ўже спрахтикувала даўно / йїк у бєрез'у ч'үти піски / на другий ден' буде дош / Йек дош? / тáже теплó / сүхо / Зáўтра ўздриш / абї їки / алé мүси бўти.*

КВÓЛИТИСЕ – жалітися, скаржитися: *Квóлиласе ваи'а сус'їда / шо ви дорóгу загородїли / це праўда ?; Баба квóлиласе / шо неў н'іхтó ни питáйї.*

КЕВКАТИ – 1) видавати звуки, схожі за звуковим образом до “кев” чи загалом якісь звуки (про птахів, тварин): *Шош кеўкайї ко́ло стаїн'ї / мोजе / пот'ітко віпало з гн'їздá?;* 2) знев., говорити: *Петриха зач'інаїї кеўкати / а йа ни гон:а тотó вислухóувати / бо однойї і тойї самойї.*

КЕЛЬБУХ (ТЕЛЬБУХ), -а – 1) згруб., здеб у мн., КЕЛЬБУХІ (ТЕЛЬБУХІ), -їв – нутрощі тварини: *Заберї / бо йа ни гóден на т':ї кел'бухі се дивїти;* 2) здеб. в одн., знев., живіт; внутрішні органи людини: *Посун' с'в'її кел'бух маї дал'ї / бо ш'ї ўлóмиш цисе кр'їсло / на лавицу с'їдаї; Йої / менé так кел'бухі забол'їли / шо ни знайу / А шо ви сегон:е йїли?*

КЕЛЬБУШОК (ТЕЛЬБУШОК), -шкá – здеб. у мн., змениш. від КЕЛЬБУХ (ТЕЛЬБУХ): *Забері скорен'ко цис'і кел'бушкі / сарáку кузúтик / дé тої погáнії кит? / Ад'і гэн:e / облізуйуц:e / б'ідá би йігó брáла / та би брáла / та вин йік уна́диц:e / то ўс'і кур'эта догараздíт / кóждий ден' ме се ўблізувати; Йіл'ку / мэнче йіш / ни набивáї с'в'її кел'бушóк / бо розі́бйїш йігó / таї шо тогдї?*

КЕНДЮХ, -а – 1) шлунок домашньої тварини: *Тáмки такїй кэнд'ух / шо на ведрó / пóўне з':ідáйї; 2) знев., живіт: Де с такім кэнд'ухом хтос гóден зигнúтисе / барабул'кї вісапати? / ци гр'іткї віполоти?*

КАРÉВИШНЯ, -і – сорт ранньої вишні: *Карéвишин'ї солóтк'ї / даї малóму оцис'і / а йа ш':е урвú / вин тотó л'ўби.*

КЕВКНУТИ – докон. в стос. КЕВКАТИ: *Пес лáбоў іміў кúр'ї / і ўнó нáв'іт' ни кéўкнуло / ни спостíгло / Та вин ни хот'іч'é / вин ігрáўсе / А кур'ет'ї вит тóго лéкше? / ад'і йек наїгрáлосе.*

КЕРМУВА́ТИ (КИРМУВА́ТИ) – “кірувати” чим-небудь, зокрема дарабою, вмíло спрямовувати її рух по Черемошу: *Р'іка ни ріўно їде / а с крутіми поворóтами / кирмува́ти т'éшко / трéба дúжому бúти ї дóбре знáти берегі / знáти р'іку / ус'і скрути / де плéсо / а де крїнти / йе шо гл'ібоко / а йе / шо нáв'іт' у пóв'ін' плот' скреготíт по кам'ін'у / ти ік йїдеш рóвером / тóже к'іруйїш / але то набогáто лéкше.*

КІБАВКА, -и – згруб., потилиця: *Іміў за кібаўку таї вігнаў с хáти / н'ї м'ін'ї судá бїрше ходїти / і запér дvéр'ї; Йо / іміў за кібаўку і трóхи потр'эс / а бїрше нич'ó / Ну та то ї цéго дóста.*

КИВ, -олá – кіл: *Поможї забїти оцés киў / земн'á камн'інїста / вин т'éшко їде; Наї несé / ни перéч' / киў ни т'ішкїй.*

КИДАТИ – складати (про сіно) у великі “копиці”, що формуються наколо “остриви”, “острив'енки”: *Ми ўс'і на с'інáх / кїдали т:о / шо с Терéb'іж'їў звéзли / máма подавáла / а мал'ї утрамбóували.*

КИДА́ТИ В ПÓВНИЦУ – обдаровувати молодих під час обрядодії “повниця”: *Ми кїнули ў пóўницю ліжник і пóдушку / а л'ўде хто шо / але накидáли такú гúру / шо з:а нéйї молодú ни вітко бúло; Йá Марúси / ік уна́ се вид:авáла / кїнула ў пóўницю фáйну фúстку / б'їлу / с тóрками / то хот' на гóлу ме завивáти / а хот' на шїйу заўйэзувати / тáк'ік шáл'ок.*

КИДА́ТИ (КІНУТИ, ПУСТІТИ) ГРÓШІ НА ВІТЕР – марно витрачати (витратити) кошти: *Два рáзи ўбраў ч'еревїки / а ўни розийшлісе / йїсти прóс'ут / грóш'ї на в'ітер кїнуў / сто грїўн'їў за них даў / Вўйку /*

за так'ї грóш'ї дóброїї óбуви ни кúпиш / а ви ш'ї до тóго ў болот'é ўбрáли / трéба бóло сокотíти / носíти / íк сýхо / Сто грíўн'їў пишлó / йéк йа тепéрен'ки йїх вéрну?

КИДА́ТИ (КІ́НУТИ) НА СА́БАШ – давата (дати) певну грошову винагороду музикантам, які зустрічають весільних гостей: *Озмí ш':е трóхи грóшиш / бо тр:е на са́баши кíнути / ї поўницу / дивíсе ни забут'.*

КИДА́ТИСЕ – з'являтися (про гриби); здригатися, перелякавшись: *То такé йе / íкшó дош':íў нимá / то грип кидáйїц:е згорí ў долину / а йїк дош':í / то спéришў ў долин'ї / ў потоках / а потóму дгóр'ї; Вес'н'ин'ї грибí ростут по́пид л'ís / понíску / а потóму стайé тепл'їш:е / то ўни кидáйїц:е вíш:е ў л'ís'ї; Ни кидáйсе / л'ўпко / ни пўж'їсе так / Брóўко ни ўкúси.*

КИДА́ТИСЕ (РОСКИДА́ТИСЕ) СЛОВА́МИ – безвідповідально, необдумано говорити; базікати: *Йéк мош так кидáтисе слова́ми? / гаї / кажí м'ин'ї / тебе́ хтос т'éгне за йїзік ци ти хоч' / шóби за тебе́ казáли бр'їхонóш'а? / ци би казáли / шо такá / íк сорóка на гноїў?*

КИДА́ТИ (КІ́НУТИ) СЛОВА́ НА ВІ́ТЕР – не відчувати відповідальності за сказане: *Ни кидáй слиў на в'ітер / дўмаї / ци гóден тотó зрóbити / шо об'їц'éйїш; То мурóвиї хлопч'їш'ї / слиў на в'ітер ни кíне / уні ў нéго богáто вартўйут / о / Йо / цес гóвори зр'їтка / áле думкáм у бéс'їд'ї гúсто.*

КИЗЛІ́Й, -ів – дерев'яні конструкції, які викор. при будівництві хати: *Кладўт кизлі́ / на кизлі́ бйут лáти / а ўже потóму накривáйут дах / це такі́й пор'éдок у робóт'ї.*

КІ́ЗЛИК, -а – цапок: *Шо вáш'а козá мáйї / кíзлика ци кизлі́ч'ку?*

КИЗЛІ́ЧЬКА, -и – зменш.-пестл. від КИЗЛИ́ЦЯ: *Пáсла старў рогáту козў / а за неў ш'ї б'їгала б'їла кизлі́ч'ка.*

КИЗЛІ́ЦЯ, -ї – молода коза: *Це ў мéне кизлі́ц'а / молóká ни йе богáто / áле м'ин'ї стайé; Кизлі́ц'а ад'ї йек натслухáйї.*

КІ́ЗОЧЬКА, -и – кізонька, зменш.-пестл. від КОЗÁ: *Фáйна кíзоч'ка / цисў лі́шу соб'ї / а ц:ў М'їц'а хóч'ї ўз'éти / наї берé.*

КИЛÁ, -ї – центнер (100 кг): *Лўде ў сел'ї / йїк зарóдит / по дéс'ит' кил' йéблук мáйут / ми оден рик мáли штирнáц':ит'; Заробíла смих шти́ри кил'ї барабўл'; О: / та тўтеч'ки зо дв'ї кил'ї бóде.*

КІ́ЛА, -и – килá, здеб. у мн., КІ́ЛИ (-її): *У нéго кíли / ни вíдиш / йек гíр'ко хóди? / а дéхто ш'ї питс'м'їйўйїц:е / жертўйї / бо ни знáйї / ч'о ў*

не́го та́кий хит; *И:ї / та вин сла́бий буў / кі́ли маў і / в'ідеў / кроў іка́с ни ду́же до́бра бу́ла; Іг хтос пово́ли їде ци ни го́ден шош т'е́ш:е пи́дої́ми́ти / то же́ртуйут / Мої / та ти кі́ли ма́йїш / шо ни го́ден та́ке ле́хке ў́з'е́ти?*

КІ́ЛАВИЙ – 1) особа, що має килу́: *Мі́тро кі́лавиї / йі́му ни во́л'но т'ішкэ́ носі́ти; 2) ірон., згру́б., повільний, неповороткий, лінькуватий; іноді в порівн. констру́кціях: Ході́ш / йі́к кі́лавиї / борзе́н'ко перебе́раї́ нога́ми / ус'і́ оц':і́ па́ки ма́йїмо у пи́ўніцу́ знéсти; Кі́лавиї́ Йось́ один ду́жжї́ / А ч'о? / Бо ў́ не́го лиш кі́ли / бі́рше́ нимá сла́бости́ / а ко́ждиї́ нахо́ди ў́ се́бе бога́то ўс'е́кого́ / лиш би ни робі́ти / то так і вихо́ди / шо́ Йос' ду́жжї́ / а ўс'і́ сла́б'ї́.*

КІ́ЛАВИТИ – хворі́ти на “ки́ли” (мати грижу): *Ти ни хоч' кі́лав'і́ти? / н'ї? / а́ле т'ега́йїш та́к'ї́ м'ішкі́ / шо́ вит то́го мош укі́лав'і́ти / пра́ўду ка́ў?*

КИ́ЛИМА́РЬКА, -и – невелике підприємство в Кутах, де виготовляли килими: *Богáто́ нижнокі́нцких на килима́р'ц'ї́ робі́ли / а ца́ринцк'ї́ / н'ї́ / шош ни бу́ло / ни памн'і́таї́у це́го / килима́р'ка ў́ Ку́тах бу́ла / то з До́ліни́ тудá блі́ш:е́ / і́к цим згорі́.*

КІ́ЛЬКО (КІ́ЛЬКО) – скі́льки: *Кі́л'ко ў́ни на́трад́ж'ува́лисе оті́х коў́пкиў́ / абі́ ци́су хату́ покла́сти / одéн Бо́х зна́йї; К'і́л'ко прї́їду́ суда́ / тї́л'ко пла́кати се́ хоч'ї́ / ад'ї́ / нимá нич'о́ / лиш п'і́ч' / а́ле за́пах ба́биної́ хати́ се́ лишї́ў́ / хати́ нимá́ / а за́пах їе́.*

КІ́ЛЬКО (КІ́ЛЬКО) БОГáТО – досить багато; більше, ніж хтось сподівався: *Йу́рч'ї́ку / ану́ диві́се / кі́л'ко бога́то тут машино́к / ви́бери соб'ї́ / котра́ тоб'ї́ на́бі́рше ў́даї́ец:е́ / ад'ї́ і́ка фа́їна на те́бе се́ дї́ви; Кі́л'ко бога́то ву́їна принéсла ўс'е́кого́ / тї́л'ко цукі́ркиў́ / шо́ бі́рше / йі́к у Фр'із'і́р'а; Кі́л'ко меш ході́ти? / же́нісе́.*

КІ́ЛЬКО (КІ́ЛЬКО) ХО́ЧЬ – багато: *Бері́ / кі́л'ко хоч' / ў́ ме́не ч'о́рної́ мул'ї́нки до́ста / бері́ / вид:а́ш / і́к меш ма́ти / їа́ се ни бо́їу́ / а ни вид:а́ш / то на́ї і́ так бу́де / їа́ на це́му на збагат'ї́їу; Ра́н'ч'е маў грóш'ї́ / а́ле ни бу́ло шо́ купі́ти / а тепéрки купи́ў бих / а́ле нимá за шо́ / ус'е́ка ўс'е́ч'їна́ їе́ / бері́ / кі́л'ко хоч' / і́ до кол'о́ру / і́ до вибо́ру / а́ нимá грóшиї́ / та́ї і́де́ш н'їшч'е́м / лиш т:о́ / шо́ на ўс'е́ке се́ подивї́ў́ / блага́ / за ци́се грóш'ї́ ни пра́ўїут; Йої́ / та ў́ нас їе́блук / к'і́л'ко хоч' / пид ї́їблонáми полі́х / а зберáти нимá́ кому́ / їа́ се згінáти ни го́н:а́ / д'ї́ти на робóт'ї́ / а то пропа́даї́ї / кобéсте прї́їшли́ / шо́ бих бу́ла ра́да / а йі́к н'ї́ / то пишл'ї́т хлóпц'ї́ў́ / на́ї то́то позбе́раї́ут / та́ї здаду́т / му́т ма́ти ї́кус коп'ї́ку / то*

лиш у м'ішо́к позбера́ў / на ро́вер / та́й ужé / то ниделе́ко вéсти / и:ї́ / шо́ би до́бре бу́ло.

КІНУЛО В ДРІШЬ (ДРИШЬ) КОГО́С – хтось почав тремтіти: *То ни вит сла́бости / вин се перепу́диў / тогó йігó кінуло ў др'іш' / а йек то бу́ло? / бик се зирва́ў і з ланцо́м зач'е́ў б'іч'і і розм'ітувати купині́ / то ўс'і се перепу́дили / ўс'і / хто цисé від'іў / ну а цес на́ймэнчій / вин і так біка́ бойе́ўсе / на́в'іт' приўйезаного́ / а ту́тки ік уздр'іў / йе́к тот рога́ми фур'е́йі зéмн'у / мота́йі голово́ў / то йек тако́го се ни напу́дити?*

КІНУ́ТИ – докон. до КІВА́ТИ: *Йа на́в'іт' ни кіну́ў ц'іл'індер / вин сам упа́ў / Йек упа́ў? / л'ампа сама́ йігó розбі́ла?; Диві́се / М'іс'ку / абéс ни кину́ў т:о / шо форм'інту́йі / ко́ло бу́тл'і ни ігра́ісе; Божі́ўсе / шо і пал'цем Йуц'ка́ ни кину́ў / і йа в'і́р'у / бо ч'о йі́му з ним ро́зум накладáти?*

КІ́НУТИ В ЗУ́БИ ШОШ – згруб., частково задово́льнити чиéсь прохання з тим, щоб змусити замовкнути, не пред'являти претензій, не вимагати більшого: *Ма́ч'уха прис'і́ла грун́та́ / а цім д'і́тем кінула ў зу́би по шті́ри со́тики с то́йі мла́кі / на́й ро́бйут / а де т:о го́ден ві́робити?*

КІ́НУТИ В РОТ – з'їсти щось: *Да́йте шош кі́нути ў рот / бо голóн':і / йік во́ўк / видра́н'а по́стили / Ві́тко по вас / шо ка́жете ч'э́сту пра́ўду.*

КІ́НУТИ НА ЗУ́П – те саме, що КІ́НУТИ В РО́Т: *Йі́к ма́йіте / да́йте на́й шош кі́ну на зуп / бо ш'і смих крі́шки ни ма́ў у ро́т'і.*

КІ́НУТИСЕ – докон. до КИДА́ТИСЕ: *Потепл'і́ло / покропíло / тогó ї́ кину́лисе гри́бі; Так йіс тихóн'ко пиди́шю́ / шо йа га́ш кину́ласе / Ну та попл'у́ї три ра́зи ў па́зуху / абéс потóму ни заика́ласе / И:ї́ / пус'т'е́ку / ти ш'і жерту́йіш? / А шо робі́ти / ік йіс така́ пужлі́ва?*

КІ́НУТИ (ЛИШІ́ТИ) СÉРЕД (СÉРЕДЬ) ДОРО́ГИ (НА ПИВДОРО́ГИ, НА ДОРО́ЗІ, НА ПИВДОРО́ЗІ, ІК СÉРЕД (СÉРЕДЬ) ВОДІ́) – залишити напризво́ляще: *Кі́нули сéред доро́ги / а ти ду́маї / йе́к с цим мотло́ш'ім ра́ду да́ти; Кі́нула / ік сéред' воді́ / і тишла́ соб'і́ / бо йі́ треба? / бо ў не́йі ч'олов'і́к / аў ме́не шо / нимá ч'олов'і́ка ї́ д'і́тій? / але ц:е му́сиц:е доробі́ти / бо так ни годі́ц:е лиш'е́ти.*

КІ́НУ́ТИ (КІВА́ТИ) СОБО́В – згруб., почати працювати; виконувати чи виконати якусь роботу: *Могла́ би сама́ кину́ти собо́ў / а ні́ поселáти ч'олов'і́ка / шо́ вин у шит'у́ розум'йі́ц:е?; Ві́диши / ни хоч'і́ кину́ти собо́ў / ка́же / шо́ трудна́ / а хто ни трудні́й? / але йі́к треба́ / то ўс'і ма́йімо бра́тисе до робóти; Моглі́ бéсте бі́рше к'іва́ти собо́ў / та́й /*

мо́же тогди́ бур'іні́ бу́ли би ме́н'ч'і; Ану́ / кині́ трóхи собо́у / т'ітка
гіб'і́йі ў гора́д'і / а ти ни го́н:а ўз'єти́ са́нку?

КИ́НЦКІЙ – кінський: Вин дівуц:е / мої́ / шó т:о таке́? / а то
кінца́ голова́ / оберну́ласе дне́му таї́ ка́же / Йої́ / Іва́нку / да́л'і ни
ро́ска́зуї та́к'і страи́н'і баї́кї / бо́ ѡа се бо́йу / И:ї́ / д'і́уко / та то кин' і́гó
буў / тот / і́кóго вин л'убі́ў і з ма́ліх ро́кіу́ памн'і́таў / то це́ ѡе шои́
страи́не? / к'ін' за́рас фа́йно і́му́ пора́ди / дурна́ д'і́уко / ни б'і́се / слуха́ї /
шо́ бу́ло да́л'і / то н'і́ц ни страи́не; Гада́йї / шо́ ў ме́не кінце́ здоро́уї.

КИПІ́Т УСЕРЕДІ́НІ В КО́ГОС – хтось дуже сердитий: Ў ме́не ўс'о
кип'і́ло ўсе́редин'і́ / ч'є́сто переверта́лосе / а́ле смих се́ стрі́мала / шóби
ї́їх ни ви́шл'ахувати́ / ни ви́казати́ ўс'о / шо́ ѡа про́ них зна́йу і́ ду́майу / ої́
шо́ мо́гла сказа́ти / ої́ шо́ мо́гла.

КИ́ПНЬ, -і – окріп; перен., дуже (занадто) тепло; жаряче: Кудá
лі́йїш? / це́ ч'є́стиў окрі́п / кип'і́н' / ану́ пома́цаї; З гру́би бан'є́к витсу́нули
/ а́ле бес і́гó ни к'іва́ла / бо́ там кін'ін' / то ш'і́ ни ви́студило́се / і́к ма́йї
бу́ти / на́ї ш'і́ з годі́ну посто́йї; Надвор'і́ та́ка кін'ін' / шо́ і́їк у печ'є́ /
м'і́ну́ту посто́йїш / і́ ўже́ дї́хати́ ни да́йє́ / та́к / і́г би́ гор'є́ч'у бл'є́ху до
голо́ві при́клаў / го́р'іч' страи́на.

КИПІ́ТИ (ГОРІ́ТИ) В РУКА́Х – виконувати щось дуже швидко,
вправно: Га́н'а та́ка ско́ра / та́ка оги́дна / шо́ робо́та ў не́йї кипі́т у
рука́х; У Ўла́дз'а ўс'о кипі́т у рука́х / за шо́ би́ ни ўз'є́се / каў́ тоб'і́ / та́к
то́то зрóби / шо́ л'і́тше ни́ бува́йї / і́ то бо́рзо / до́ўго ни́ розді́їуїуц:е /
оц:є́ котрї́с д'і́уц'і́ ч'о́лов'і́к бу́де.

КИРІ́ННИЙ – неохайний, брудний: Та́кії́ кирі́н:и́ меш і́ті́ до
ву́їни? / ході́ / ба́ба ум:у́її тебе́ / і́ штан'ц'і́ ч'є́с'т'і́ ўберє́ / отепє́р фа́йно /
ш'і́ пр'і́ч'іса́тисе тре́ба / на́ гребенє́ц і́ фа́йне́н'ко зач'і́ши́ сво́йї́ ку́ч'і́р'і́ /
на́ї ни́ л'і́зут ў о́ч'і́; Ў та́кіх кирі́н:их бан'і́ка́х х'і́ба́ ли́ш свін'ам ва́рїти.

КИРІ́ННИТИ – забруднювати, смітити: Ні́ м'ін'і́ ту́тки кирі́н:ити́ /
надві́р і́д'і́т / та́меч'ки́ ў ко́ш'і́л' лушпін'і́ ви́кинете.

КИРІ́ННИЦЯ – 1) неохайна жінка, яка не здатна належним чином
доглянути ні себе, ні дітей, ні хату: Шо́ тоб'і́ скаў́? / уна́ жі́нка низла́ /
а́ле одно́ / шо́ кирі́н:и́ц'а / с пор'є́тками́ ў не́йї н'і́йє́к се́ ни скла́даї́ї / та́ї за
собо́у ни́ дівуц:е; 2) викор. як лайл., образл. стос. особи жін. статі: Ти
кирі́н:и́це / помі́їнице́ / ма́рш м'ін'і́ с приса́дї́би / шó́ і́їс ту́тки за́губі́ла?

КИРІННО – присл., брудно, неохайно: У них ур'ас кирін:о / д'в'і д'іуц'і ў х'аті / наї це шл'ах трафі; Кирін:о зр'облено / іг би ни своїми рукамі.

КИРІННЯ, -і – 1) бруд, нечистота, розгардіяш: У х'ат'і кирін':а / ік'ойі с'в'іт ни від'іу / а ўні намал'уїуц':е л'убриком таї пишли; 2) перен., погана погода: Така хл'апаўка / гр'ус' / бол'ото / гет кирін':а / хл'апаўка понадв'ір'у.

КІРКА, -и – шкорина (здеб. хліба), скибка черствого хліба: Розмоч'ей киркі і даї к'урем / уні ш'і нич'о ни й'іли; Йой / йек ф'айно пахне хл'іп / ану уруб'ай к'ірку / м'ін'і гаи слин' се згл'едж'іла.

КІРМА, -и – кермо на дарабі: Ни кож'ен годен к'ірму ў руках держ'ети і весті плот' / тр'еба сілу ма'ти / зн'ати кож'диі закуток б'ерега / а ти рах'уй / шо пов'ін' йіх зм'ін'уї / кринті / крут'іж'і траф'іейуц':е / ідеш і ни знаїш / йек меи гостіти і ци здор'оў в'ернес:е.

КИРМ'АНИЧЬ, -я – робітник, що керує дарабою: Аб'і ни натсадітисе / кирм'анич' упер'ізуваўсе паск'ом шир'оким / гаи до пидг'руді / маў г'умаки вис'ок'і / але т:о ни ўр'ас ратува'ло / ўс'ек'і б'іди траф'іелісе / а мал'оў йа від'іла / йек плот' у фл'удер штрикаїї / ми зв'ер'ха див'ілісе / з гам'ованки / то йік п'ерш'а т'алба падала / то кирм'анич'і м'окр'і булі / так бр'іскало / шум'іло / д'уже стра'шно.

КИРНІЦЯ, -і – криниця: До к'утан'а во'ду з р'ікі несли / а на й'іду с ч'уркала / вид Дроц'іхи або вит Томи; Кирніцу па'ру рас док'опували / бо ўна висих'ала / ведр'о по д'н'і ч'еркало.

КИРНІЧЬКА –и – 1) невелике заглиблення в землі, заповнене джерельною водою: На пок'онеч'у бу'ла кирніч'ка / вітко / нор'а дес виход'іла / бо вода нав'іт' ул'іт'і бу'ла студ'ена; 2) перен., невелика яма в землі, заповнена дощовою водою; калюжа: Ма'мко / йа ш':е он:у кирніч'ку от'ут вікопайу таї п'ідемо / Та наш'о баб'і т'іл'ко кирніц' ? / ш'і схоўзн'ец':е ко'ло них / лиш'ей тот'о.

КІРОЧЬКА, -и – шкоринка: Уруб'айте м'ін'і / ма'тко / ц'его хл'іпц'а ва'шого / с к'іроч'коў / ої / шо смашнії / та смашнії / так н'іхт'о ни ўдаў би спеч'і / Та ч'о / печ'ут / хто ўм'ії.

КІРСТКА, -и – гроно або невелика гілка з дрібними плодами, що ростуть на ній: М'іс'ку / ану кин' ч'ереш'ен' / ш':е зо дв'і к'ірстц'і / д'іти д'уже х'оч'ут / ф'айно д'іков'ат' тоб'і / аб'ес здор'оў буў.

КІРСТОЧЬКА, -и – змени. до КІРСТКА: *Урві м'ін'і цису кірсточ'ку ї ш'і отуту / коло драбіни дос'ігні / на ній сійно.*

КИРТІНА, -и – кріт: *Купа на куп'і / сейноч'і киртіна поробіла / з гр'етки н'іч'о се ни лишіло; Каут / шо ік киртіна м'еч'і купини / то на дош'.*

КИРТИНЄ, -я – кротовиння: *Подивісе / іке киртин'е по город'і / але бірше ни буде / їа знайу / шо робіти.*

КІСКА, -и – 1) жіноча коса: *Ніуроку / кіска ў неї / їік кулак / ік мойі два кулакі; Кіска ў Мар'іч'ки така груба / ік мойа рука / а доўга / така / шо до пїет; 2) рід узору вишивки, плетіння чи прикраса з тіста на хлібному виробі: *У нас кол'ач' такоў кіскоў робійут / а їек інакіе? / такош на хл'ібах вес'іуних від'іла / але ни ў нас / ў Тудев'і н'і / ў Кутах від'іла.**

КИСЛ'ЄТИНА, -и – кислятина: *Такá к'исл'єтина / і ти ц:е їиш? / ни бой'с:е оскóми? / ци їкóйіс фрїбри? / мої / та ў мене попереїўкі пристїгли / ходї їа тоб'і дам / ни їиш зеленц'е.*

КИСЛ'ЄЧИТИСЕ (КІСЛ'ЄЧИТИСЕ) – ставати “кисліком” (про молоко): *Молоко ўзим'і ни дўже к'исл'єч'їїц:е / х'іба би їїго коло п'еч'і або на п'еч'є держ'єў / то ўл'їт'і ўно бóрзо се к'исл'єч'їїі / а ў стўд'ін' / н'і / а деколи буваїі так / шо на н'ему гаиш л'їт се лови / таї ік так'е ўз'єти ў рот / то на зуб'ах л'їт крунц'аїі.*

КИСНІЦЯ, -і – здеб. у мн. – декілька вовняних ниток, які вплітали в волосся, викор. їх для подовження і потовщення коси: *Уна ш'і ни гон:а самá заплестї к'исніц'і / м'ус'у помогати / добре / шо ни хоч'і п'ит:инатисе / оц:е добре / їа опстрижених ни л'убїу / ни ўдай'єц:е м'ін'і тотó / і робї / шо хоч' / кіска кóжду д'їўч'їну їїліт / І:ї / ни кóжду / їїліт тогдї / ік ф'аїна / а їік мїшиї фист на голов'і / то л'їше без н'его.*

КІСНУТИ – 1) перен., плакати без причини: *Малїї н'їби здорóвиї / але шош кісне / шош їїму ни так / І:ї / л'упко / та ўно самó ни знаїі / шо хоч'ї; 2) мокнути: *Вїжмакала / а то ўс'о кісне / нимá погоди / х'іба би на под'ї шмáт'і розв'їсиў / А їа ўрас так робїу.**

КІСОЧЬКА, -и – мала чи'ї тонка дівоча (жіноча) коса: *Вуїно / мама м'ус'їла мен'єти / бо мала таку кісоч'ку / їік у мїшии фист; Д'ївоц':і два рóки / мош уж'є кісоч'ку запл'їтати / лиш н'їуроку / їк'і ф'аїн'і вóлоси / Та д:е / там ш'і до кіски дел'єко.*

КІСТКА (КІСЬТЬКА, КІСЬТЬКА), -и – кістка: *Ріба смайна́ / але к'іс'т'ок богáто / Ну та шо йа зроби́у? / бес кис'т'ок ри́би нима́ / ци ти дес ч'ула́ / шо йе?; Боліт менé оц':á кіс'т'ка / ої боліт таї боліт / О: / та ви ўже с'п'іва́ти зач'éли.*

КІСТОЧЬКА, -и – кісточка: *Бери́ оц':é / тут нима́ кисточ'ок / самé мн'іко́н'ке / ш':é на кавáл'ч'ік; Абéс вишен'кі ни йіў с кисточ'ка́ми / бо ме ч'éрево бол'іти / ї черешен'кі такóш.*

КИТ, -а – кіт: *Нáшого ко́та шош укуси́ло бу́ло / слабува́ў / по нéму бу́ло вітко́ / шо йіму́ зле / Мо́же / тотá доўга́ / бо шо ўнче? / йа йіўі ў горóд'і від'іла; Айéтже / йе кит / пес / ку́ри / на́в'іт' індик / а ш'і за крил'іў ни сказа́ла / крил'і́ йе.*

КІТИЦЯ¹, - і – 1) суцвіття рослини: *У тво́йіму горі́ц'и ни ві́жу тих ч'іч'ок / уні́ кітиц'ами цвиту́т / корч'і́ так'і́ розло́г'і / а йік витцвиту́т / йігиткі́ лиш'ейу́:е на тим м'і́сци / та́мки / де ц'в'іт буў; 2) прикраса з кольорових ниток на одязі: *На ш'éпц'і зvéр'ха кітиц'а́ / бомбо́н зелéній / наї́ бу́де / то фа́йно; Сарда́к ма́йї кітиц'і́ / на по́йіс'і / ікі́м за́паску ци о́пинку запер'ізу́ють / такóш йе кітиц'а́ / о / а йік ішли́ гентáм клікати на вес'і́л'é / то до парасо́лі ч'іпйéли кітицу́ / áле то ни з нито́к / то с пап'іркиў ус'éких / ўдо́лін'і пап'ірки розв'іва́лисе / а ўгор'і́ зібран'і́ бу́ли ў кітицу́.**

КІТИЦЯ², -і – частина весільного обряду, який відбувається у перший день святкового дійства: *Просі́ли та́то і ма́ма / і йа вас про́су́ / абéсте при́шли ў пйéтницю́ на кітицу́; Даўно́ у ч'ітвэр' клікали́ на кітицу́ / а ўже з друшкáми молодá у пйéтницю́ клікала́ на вес'і́л'é / гентáм у субо́ту вес'і́л'а робі́ли.*

КІТИЧЬКА, -и – 1) змениш. до КІТИЦЯ¹: *Ни зна́йу / йек тот'і́ ч'іч'кі́ се називáють / шо ми від'і́ли ў Ан:у́ц'і ў До́лін'і / б'і́л'і і ружéв'і китич'кі́ на них / цвиту́т ц'і́л'é л'і́то / гаи́ допй́зна / то такé весéле́ / шо ни зна́йу; 2) змениш.-пестл., перен., дитяча ручка чи ніжка: *Даї́ м'і́н'і́ свої́ китич'кі́ / йа загр'і́у / похóхайу́ поц'о́майу́.**

КІТЛИК, -а – малий казанок або горщик: *Ў́ тако́му кітликү́ пшени́цу тс'в'éтам варимó́ / вин у нас лиш до цéго; Ш'éпка́ такá / ік кітлик / бигме́ / ч'éсто такá / мої́ / куда́ ў цéму́ йти? / йік уберé́ / то ўс'і́ мут се ўбзера́ти.*

КИТ ЛОВУ́ЧІЙ – про ката, що ловить мишей: *Цес кит лову́ч'й́ / ра́но склада́йї р'ідо́ч'ком на схóди нич'нé пол'óван'і́.*

КІТКА, -и – кішка: *Де йа виш':а знати / шо ц':а кітка такé мóже зробіти ?/ ни думаї соб'ї / шо ўна ни розум'її / віпантрувала / коли ми підемо с хати / і тогді зач'ела газдувати / а йїк ми се вернулі / лиш утворіли двер'ї / то ўна йїк кул'а надвір віскакла.*

КИТНА́ – про кішку, яка готується народити кошенят: *Цис'а кітка китна́ / дивісе / їка ўна́ / вітко / голон:а / даї йїї трóхи молока́ / але дуже ни принáд'уї́ / бо шо йа потóму с кот'етами б́уду робіти? / кому́ роздавати?*

КІТОЧЬКА, -и – кішечька, зменш. до КИТКА: *Молода́ кіточ'ка / хоч'ї їгратисе / а кит сидит / ік дундук / Вин ужé старій / нидов'їж'ейї / де йїму́ до цего́? / ўна йїго́ зач'їнаїї / а вин вит:рут'уїї.*

КИТ ПЕРЕЙШÓВ ДОРО́ГУ – вірув., знак невдачі: *Йе такé ў нас / каўт / шо ік кит перейде доро́гу / меш зле гостіти / але йа ни в'їр'у / шо кит в'їш':ун ци мудр'їш:иї вит тебе́ / так кажут / абї казало́се.*

КІЦКА, -и – грудя землі з травою: *Ни лиш'ей так'ї кицкі за собóу́ / гребл'ами потеребї бїрше / бо гр'етка ни виїде / ану́ дивісе / йек йа робїу; Так'ї кицкі / шо йе шо сапоу́ гарата́ти / тверд'ї́ / йїк кам'їн'.*

КІЦОЧЬКА, -и – змени. від КИЦКА: *Це ни кицоч'кі́ / а дóбр'ї кицкі́ / ростр'їсі йїх / Бабó / йа л'їше копати́ б́уду.*

КИЦЮ́НЯ, -и – те саме, що КИЦЮ́НЯ: *Бабó / йа хоч'у від'їти / йек киц'ун'ка йїст / насїпте суда́ молоч'ка́.*

КИЦЮ́НЯ, -і – пестл. до КИЦЯ: *Ни т'їгні киц'ун'у за фóстик / бо др'анне / б́уде б́уба / Ў́ киц'ї б́уба? / Н'ї / л'упч'їку солодén'киї́ / у тебе́ / і то така́ / шо бóрзо ни зат'їгаїїц:е.*

КИШЕНІ ВІТРИСТИ (ВИТРИСА́ТИ, ПОВИТРИСА́ТИ; ВІВЕРНУТИ, ВІВЕРТА́ТИ) – втратити (витрачати) всі чи багато грошей: *Кишен'ї фїїст вітр'їсли / бо ў одén рик двóїї вес'їл' робїли.*

КИШЕНІ НАБИВА́ТИ – знев., збагачуватися за рахунок нетрудових доходів: *Уні кишен'ї набїли на дéрев'ї / а потóму тотó йїм урвало́се.*

КИШЕНІ СПОРОЖНІЛИ (ПОРОЖНІЮТ, СПЛАСА́ЮТ, ДИРА́ВІЮТ; ХУ́ДНУТ, МАЦЦЬКА́ЮЦЕ) В КО́ГОС – хтось зовсім не має грошей чи в когось їх дуже мало: *Маїї три д'їуц'ї / таї шо хот'їти? / кишен'ї спорожн'їли / бо д'їука́ / то грошовá смерт' / абéс соб'ї знаў / ў тебе́ ш'ї малá / але і ўна́ / ік віросте́ / ме помогáти д'éдеви ўлэкиувати кишен'ї́ / абї йїму́ ни так т'ешко́ б́уло́ / ме се питáти / д'éдику́ / а шо вам ш':е помоч'ї́ / ми ц':у кишен'у́ ўже ревізува́ли / а ў ш'ї*

котру се подивіти / ѡа вїд'їла пул'арец у ваіоу футерку / шо ў шаф'ї / тої / шо ви витховали.

КІШКА ЗАТОНКА В КОГОС – згруб., комує бракує сил чи коштів, щоб досягти чогось: *Хоч'ї риунатисе з таздами / але б'їда / шо кішка затонка.*

КИШНИЦЯ, -і – частина сіножаті, призначена для косіння: *Кишинїцу ш'ї ўч'ера скосіли / Лес'о помїх; То ни кишинїц'а / то на пашу / а їїк трєба дес укосїти коров'ї / то їдемó до д'їда / тамеч'и ѡе отава.*

КИШНЯ (КІШНЯ), -і – косіння та збирання трави; косовиця: *У кишин'у гор'єч'її ч'ес / то наїперш'а робóта / ї т'їшка / шо лиш вартуїї звести с'їно с П'їтривого тун'а?; Їої / де зарас до набутки? / зарас кишин'а / лєда вїбралосе на погóду / ўс'ї зач'єли косїти.*

КІВАТИ – 1) торкатися чогось, брати щось: *Ў креденци н'їч'о ни к'їваї; 2) зачіпати когось: Абес ни к'їваў цєго хлòпца / бо тод'ї зуби повибиваїу / ти / лаїдаку / ти ч'о їїгó бїеш?*

КІЗІЙ – козячий: *Каўт / шо к'їз'її лиї / то добриї л'їк / цє праўда?; К'їз'ї бебешкї коло сходиў / їєк коза тудá могла питї? / ти забуў присилїти?*

КІЗЬЛЄ (КИЗЬЛЄ, КІЗЬЛІ, КІЗЬЛЄТКО, КІЗЬЛІТКО), -єти (-а) – козеня (козенятко): *Цє мóїе буде к'їз'л'їтко / їїгó ни дам н'їкóму; Такиї зарозумниї / їк к'їз'л'є; Гаї їд'їт подив'їц'є на к'їз'л'єтко ї баран'ч'ка / ўни пòки шо ў хат'ї / бо ў стаїни д'л'а них застуд'їн'.*

КІЗЯ ГОЛÓВКА – рїдко, знев., про жителїв Тюдова: *К'їз'ї голоўкї / цє ўперєт / дўже даўнó / за тих / шо с Т'удева / так казали / ѡа цєго ни ч'ўла / хот' м'їн'ї ўже с'їмдис'єт' рóкиў / але баба росказувала / шо наш'ї л'уде їшли ў Кўти / ї купували тамки / шо було тан'ч'є / а дєхто в'їрмєнам в'їс їўги / а за ц'є мїх мáти к'їз'ї голоўкї / вит цєго пишлó / царинц'ї ни знаїу / ци ходїли / але ї їїм се хот'їло ни ўрас писнє їїсти / то мóже / ї ўни їшли по тáne / А ѡа ч'ўла / шо нам се пр'їж'їч'кували кал'ўш'їн:ики / А то однó дрўгому ни заваж'єїї.*

КІЛІ, -я – зб., кілля: *К'їл'ї ў дрив'їтни склáдено / анў дивїсе / ци стáne на парканєц / мус загородїти вид дорóги / до нєго ш'ї лапшут'ї ѡе.*

КІЛІМ (КИЛІМ), -а – килим: *Отут к'їл'їм варто би поклáсти / а на пидлóгу дорїшкї гуцўлск'ї.*

КІЛЬКО (КІЛЬКО) БИ НИ КУШТУВАЛО – придбати щось, досягти чогось, незважаючи на цїну: *Озмї / к'їл'ко би ни куштувало / ѡа*

ўс'о заплат'у; Іва́нови дўже се ўдаі́е на́ше гуцўлске ўбран'е / то ѝа зберу́се з грішми і кўпйу то́то / шо вин л'уби / к'і́л'ко би ўно ни куштува́ло; Му́симо ікос дотруч'е́ти цисе́ / віўч'іти д'ітйі́ / к'і́л'ко би нам уно́ ни куштува́ло.

КІ́ЛЬКО (К'І́ЛЬКО) ГОЛІ́В, ТІ́ЛЬКО ГАД'О́К – кожный міркуе по-своєму: *Ти / Пе / дру́гих ни слўха́й / бо то к'і́л'ко голіў́ / ті́л'ко гад'о́к / ті́л'ко порáт / ти сам л'і́тше ч'ўййш / шо ў тебе ўсереді́н'і.*

КІ́ЛЬКО (К'І́ЛЬКО) КУШТ'У́І С ТВО́І (І́ГО́, І́І) РУК'І́? – скільки коштуе твоя работа?; те, що зробив ти (він, вона)?: *Ўна / мамó / ві́брала віборного ма́йстра / доро́гого / рока́ми ме зич'ін'і грóш'і ви́дробі́ети кому́с / áле то ни мо́йе д'і́ло / А к'і́л'ко кушту́йі то́то / шо с тво́йі рук'і́? / Їа ни браў за сво́йу робо́ту грóш'і / на́й іде́ на Бо́же / сам'і зна́ййте / шо ни сто і ни дв'іста гріўн'іў́ / áле к'і́л'ко / ни скаў́ / Ну та на́й бу́де.*

КІ́ЛЬКО (К'І́ЛЬКО) ТАМ ТÓГО? – дуже мало: *Та к'і́л'ко такм то́го? / на оді́н рас / нима́ ч'ем д'і́лі́тисе; К'і́л'ко там то́го? / поўвиха́тисе / та́й за годі́ну зроби́ц'е; К'і́л'ко там то́го? / на́в'іт' нима́ за шо заика́тисе.*

КІ́ЛЬЧІ́НІЙ (К'І́ЛЬЧІ́НІЙ) – пророслий (про зерно, овочі): *Покладі́ барабу́л'і́ / на́й к'і́л'ч'і́йуц'е / у тйі́ пáц'і гет ни к'і́л'ч'ін'і́ / ві́клади на верéн'у.*

КІ́ЛЬЧІ́ТІ́СЕ (К'І́ЛЬЧІ́ТІ́СЕ) – проростати: *У пиўні́ци ни йе студенó / і́ барабу́л'і́ зач'éли к'і́л'ч'і́тисе / Мо́й / áле то ш'і́ зарáно.*

КІ́МУВА́ТИ – догадуватися: *К'і́мува́ла / шо то шош ни т:о́ / по ййй́ бeс'ід'і́ бу́ло ті́знашно / áле ѝа ни ма́ла йек заговори́ти / бо при́шюў ікй́с ч'олов'і́к мижибри́цкй́й / ро́вер лиш'еў́ / ік йй́хаў́ у Ко́сиў́ / то ўже́ ни до бeс'ід'и́ бу́ло / перерва́ласе.*

КІ́НЬ (КІ́НЬ), -я – рідко, Зн. в. КО́НЄ: *За спан'е́ ни кўпи́ш кон'е́; То Ї́ваниў́ кин' / а Ї́ла́к йй́му́ помога́йі.*

КІ́НЬЧІ́К (К'І́НЬЧІ́К), -а – кінчик: *Держі́ оц' :і́ к'ін'ч'і́ки нитóк / ѝа бу́ду сукáти / лиш ни пу́стйі́ / Бабо́ / л'і́тше ѝа бу́ду сукáти / то весел'і́ш:е / А ти хот' зна́ййш / йек? / га́й ѝа пока́жу / а потóму меш ти.*

КІ́НЬЦІ́ (КІ́НЬЦІ́) НАЙТ'І́ (НАЙТ'І́) (ВІ́ТШУКА́ТИ; ВІ́ДНАЙТ'І́) КІ́НЬЦІ́) – розплутати якусь складну справу: *Ти ду́маййш / лeхко к'ін'ц'і́ найт'і́ / ййк у́же́ пиў́ ро́ку т'е́гнуц'е зводі́? / би Бох боро́ніў́ вит тако́го / ко́ждого би боро́ніў́; Ўни гада́йут / шо замел'і́ с'л'іді́ і*

с'л'ідоч'ки / але йа знайу / де к'ін'ц'і схован'і і йек йіх наїтї / а потому ік пот'єгну за одін к'ін'ч'ік / то ўс'о / шо ўни говор'і / рос:ўплец:е на порох.

КІНЬЦІ (КИНЬЦІ) С КІНЬЦЯМИ (КІНЬЦЯМИ) ЗВЕСТИ (ЗВОДИТИ, ПОЗВОДИТИ) – прожити (жити), долаючи матеріальні труднощі: *Лєдві к'ін'ц'і с'к'ін'ц'ями звел:ў / ма́ма помогла́ йе́блуками / трόхи ўторгува́ли і ўже́ ма́ли на стол'єр'ку / іна́кше перенесло́бисе до весні.*

КІНЬЦІ (КИНЬЦІ) (В ВОДУ) СХОВАТИ (СПРЄТАТИ, ХОВАТИ) – не залишити (не залишати) слідів від якоїсь дії, негативних вчинків: *К'ін'ц'і ў во́ду схова́ли / та́й по ўс'о́му / а ти іди́ тепєрки дока́зуї шош / хто то́го хоч'і слухати? / ска́жут / а ти ч'о / ба́бо/ судá припєл:асе?*

КІНЬЧЄТИСЕ (КИНЬЧЄТИСЕ) – дуже переживати, гризтися: *Ч'єсто к'ін'ч'єйусе / пишобў дгор'і / ўже́ нич' / а йіго́ нима́ / ци ни засла́п / Бо́же борони́ ? / мо́же / заблудіўсе? / аг'і / Ву́но / та́же ми́х ч'олов'ік поверну́ти кудас́ / тудá на горба́х / там ку́па хатїї́ / ку́па купєзна.*

КІПТА́РИК, -а – змени.-пестл. від КІПТА́РЬ: *Постиўц'і́ / к'інта́рик / ви́шита сороч'ка́ / то гуцўлске ўбран'є́ / ў дєкотрих сєлах д'итїї́ і тепєр так збера́йут на с'в'єта́ / аў нас про с'в'єта́ тако́ш ви́шита сороч'ка́ / це му́си бу́ти / жинкі́ за́паску ци о́пинку ўбера́йут / за к'інта́р' ўже ка́зала.*

КІПТА́РЬ, -я – гуцульська безрукавка з овечої “виправленої” шкіри, здебільшого оздоблена вишивкою: *Ў́ Т'удев'і но́с'ут к'інта́р'і́ / але молод'і́ н'і / бі́рше ста́ри'і́ / хто про́стиї ма́йї́ / а хто соч'єўскиї́ / але йе; Насту́н'а Сеўч'уко́ва шїла к'інта́р'і́ / і ш'інкі́ / спритїи́шо ўс'о робї́ла / ч'іса́н:о.*

КІПТА́РЬ СОЧЄВСКИЙ – кептар святковий, оздоблений вишиттям та іншими прикрасами: *К'інта́р' соч'єўскиї́ / за́паска ци о́пинка / ви́шита сороч'ка́ / це с'в'іто́шине ўбран'є́ т'удиўско́йї жїнки́ / але то ўперєт; На оцїї́ фудугра́ф'її́ ба́б'і бу́ло штирна́ц:ит' ро́киў / відите́ / йек уна́ ўбра́на? / соч'єўскиї́ к'інта́р' / за́паска / тогді́ так ус'і́ на с'в'єта́ се ўбера́ли / а прєбаба́ тикї́ ўрас у за́пас'ц'і ходї́ла / Дроці́ха так се ўбера́ла / ву́на М'і́ликова́ / ві́тко / шо ста́ри'і́ жинкі́ тогді́ ме́нче спин:иц'і́ носї́ли / йа соб'і́ розга́дуїу́ / а ўно́ так і бу́ло.*

КІРЗА́К, -а – 1) знев., кирзовий чобіт: *Йа́ / д'іўка́ / мало́ў у к'ірзака́х до шко́ли ходї́ла / ни вид до́брого жит'а́ / тудá ш'і́ ўнуч'кі́ йшли.*

КІРЗОВИЙ – кирзовий (про чобіт): *К'ірзов'і́ ч'о́боти на под'і́ / ш'і́ дотепєрки́ йе́ / ми се с'м'ї́єли́ / бо рас м'ї́ малї́ї́ убра́ў буў то́т'і́ ч'о́боти*

таї пишіоў шош купіти / а вўлицеў ішли стáриш'і хлóнци'і / уздр'іли ч'óботи / таї хот'іли ў нéго виткупіти / вiтко / йім се ўдáли / одéн з них сказаў буў / дивісе / ік'і ў малóго клáс'н'і ч'óботи / це йа передайў / йек мáлиі потім роскáзуваў / і шó ти бес на ц:е сказа́ла?

КІРУВАТИ – керувати: Мáтко / к'іруйце ви / бо ми ни знайімо / йек цисé фастригува́ти / Йéк ни знайіте? / ви ўч'эра виберáли фастриги / а сегóн:е метé клáсти / ш:ивáти полехкі / лиш так / абі прим'ірку зробіти.

КІРУНОК, -нку – напрям, напрямок: Федўц'у / а мóже / і ви ў тóму к'ірунку ідетé? / бо м'ін'і трéба ў Малій Рожéн'; Ід'іт сам'і / бо ми ни тудá / ў нас інчиі к'ірунок / ми до К'іци ідемó; Йа ни ў тóму к'ірунку жиіў / м'ін'і ў Цáрину трéба / Йа би з вáми пишоў / А шо ви там забу́ли / вўйку? / ш'і заблўдитесе / шó тогді метé робіти?

КІРЬ – кір: Пиў кл'áси на к'ір' переслабува́ло бу́ло / це ўперéт / йік йа се ўч'éла / тепéрен'ки ни ч'ўла / абі хтос на ц:е слабуваў / Вiтко / шо ви ни слўхайіте рáд'ію.

КІСÉ (КІСИ), -сéти (-я) – держак коси: К'ис'é сеўломіло / йек меш косіти?; То вўйц'ове к'ис'і / ни к'івáй.

КІСЛÉК (КИСЛÉК), -ў (-ікá) – кисле загусле молоко, схоже на кефір, отримане без додавання спеціальної підкваски: Ік теплó / то к'ісл'эк скóро се зроби / а ў студені́ молоко́ так бóрзо ни брéскне.

КІСЛЧЬÓК (КИСЛЧЬÓК), -чькú – пестл. стос. КІСЛÉК (КИСЛÉК): К'ісл'ич'ók / ої шо дóбриі / ану бері / цес л'іпиші / ніш купóваниі.

КІСТÉЧЬКО, -а – печиво, тістечко: К'істéч'ка пеклі́ д Риздв'инім с'в'этам / мáли ўс'эк'і формоч'кі / грушкі / грибóч'ки / шишкі / серц'á / мин'і поклáла бу́ла мáма / з'в'ізду ў рúч'ку / рокі́ рокéн':і пройшли вит:огді / ми надвор'і с сестрóў спуска́лисе / а йа при́б'ігла бу́ла се подивіти / ци спеклі́се к'істéч'ка / таї мáма дáла одно́.

КІСТО, -а – 1) тісто: Зам'ісимо к'істо і зваримó пирогиў з брiндзоў / ц'ілу́ милніцу / бо с цéр'кви ус'і повéрнут; 2) домашня лапша: Д'іти л'ўбйут к'істо / вар'у / бо молоко́ свойé / а кóло тóго кiл'ко робóти? / рас / рас / нарубáла таї йе / а мош затéрти муку́ з водóў / зáтерку зваріти.

КІСЬТЬКІ (КИСЬТЬКІ, КИСТОЧЬКІ) ПЕРЕМІВА́ТИ – згруб., детально, з негативними коментарями обговорювати чиясь поведінку, пліткувати: Наї би се подивіли на сéбе / іка ў них д'іўка

запор'єдна / а то ўм'ійут ч'ужім к'іс'т'кі перемівати / а свόго ни віжут / а там мош би богáто сказати / ої шо мош / То / Калі / на дрўгому урác л'іше вітко.

КІСЬТЬКІ (КИСЬТЬКІ) СТИРЧІЮТ (СТИРЧЕЮТ, ВИПЕРАЮТ) – про дуже худу людину: *І пóўному зле бўти / áле і худóму / шó дóброго / іік к'іс'т'кі стирч'ейут? / ти бес хот'іла отáк ходіти і торохт'іти німи? / то ш'і здéлеку бўло би ч'ўти / шо ти їдеш.*

КІСЬТЬКОВАТИЙ (КИСЬТЬКОВАТИЙ) – 1) про приготовлену для споживання рибу, яка має багато дрібних кісточок: *Їа ни ўм'ійу цисé іісти / шó ц:е за рíба / такá к'іс'т'ковата? / Та ў рíб'і ўни мус'ут бўти / ти дес від'іла рíбу бес к'іс'т'ók?;* 2) про горіх з твердою шкарлупою, з якого важко вийняти плід (“зерні”): *Це пус'т'і гор'іхи / к'іс'т'коват'і / іа ц:е до вéч'іра ни потóўч'у.*

КІСЬТЬКОВ (КІСЬТЬКОВ) У ГÓРЛІ (ГÓЛЛІ) СТАТИ (СТОЄТИ) (КІСЬТЬКОВ СТАТИ ПОПЕРЕК ГÓЛЛА) – перешкоджати, заважати комусь, стати на заваді: *Тої клін'ч'ік іім к'іс'т'коў у гóл':і стойіт.*

КІЦЬКО (КІЦЬКО, ОТИЦЬКО, ТИЦЬКО) – ось стільки, зовсім мало: *А дивісе / к'іц'ко іа тоб'і цéго вин'ц'á наліла / віпні / це самій сик / то здóрово / Їа вина ў рот ни беру / н'ііéкого.*

КЛАНЦАТИ (КЛАНЦКАТИ, КЛАНЦКОТИТИ) – клацати зубами: *Змерс так / шо аш зубáми кланцкотіт; Ни кланцаі мин'і свóйіми клонцач'áми / бо іа се ни бóйу.*

КЛАНЦНУТИ – клацнути; вкусити (вдарити): *Ни маі в'іри на цéго пса / вин ластіц:е / áле мóже і кланцнути.*

КЛАНЯ, -и – одиниця міри – тридцять штук (тільки стосовно яєць, писанок): *Списáла дв'і клáни писанók / ус'ім стáне / і тоб'і кошéлик дам; То Настўн'а ме писáти / іа ўже понéсла клáн'у іец / гадáйу / шо дóста.*

КЛÁПЦАТИ – згруб., робити щось, майструвати; виконувати якусь роботу за допомогою молотка, сокири та ін.: *Пóки здорóўйі позвол'ейі / то клáпцайу шош; Клáпцайу потрóшки / абі задўрно ни сид'іти / бо то наўт'émн'уїц:е.*

КЛÁСТИ – 1) садити (про овочі): *Рáну капўсту ни сад'у / лиші пізну / áле кладу два р'іткі іігіт / абі ўнўки оскóму зигналі;* 2) ставити: *Гаї / кладі гóлуц'і / а іа пристаўйейу студенéц;* 3) вити (гніздо): *Ікэс пót'ітко отўт гн'іздо поклáло / ої / та кит наїде іігó;* 4) солити, квасити:

Капу́сту кладу́ ʔ дв'і бо́ц':і / ʔ пере́б'і́ї кр'іж'і́ўкі / і ʔ бо́ч'іч'ку саморі́н:у;
5) розпалювати (про вогонь): *Кладі́ ва́тру / нагр'і́ймо води / та́ї бу́демо купáтисе*; 6) будувати: *Фа́їні хати́ кладé / мо́ї / ві́зут'іли за одно́ л'іто*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) ВИСТА́ВУ – підготувати і реалізувати показ драми (драматургічного дійства): *І гента́м кла́ли виста́ви / це ш'і ʔ старо́му клуб'і / набивáлосе тил'ко л'уді́ї / шо / хот'і́ўше і́злу ʔпусті́ти / ни ми́х би / ни бу́ло йек / двéр'і ломі́лисє*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) ЗА СТИВ – 1) садовити (посадовити) когось за стіл, пригощаючи: *Свати́ прі́йдут / то йек ни кла́сти за сти́ў?*; 2) важливий етап святкового дійства (наприклад, весілля), коли гостей пригощають за святковим столом: *Фа́їно бу́ло / три ра́зи кла́ли за сти́ў / ус'о ви́борне / зр'іхтува́лисє / йік ма́її бу́ти*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) ЗА́ШНКИ (ВИЛО́ГИ, ГУ́ДЗИКИ ТА ІН.) – завершуючи (готуючи) кравецький виріб, робити (зробити) в ньому застібки, зав'язки (пришити гудзики, комір): *Лиши́лосе зарубі́ти / ві́фрасувати / і соро́ч'ка гото́ва / А за́ш'інки? / Ў́же кладу́ / ни квап / Бо йа думала / мо́же / йі́сте забу́ли? / Ў́с'о памн'іта́йу / лиш ни сті́ї над голово́ў / робі́ шош / ад'і розбо́рсуй от:о́ / шо на стол'і́*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) ЗУ́БИ НА КЛИНО́К (НА ПОЛІ́ЦУ) – знев., згруб., ірон., голодувати: *У нас йе ш'і килá барабу́л' / два кавáлки солоні́ни / ік се с'к'ін'ч'éйут / тогди́ зу́би на клино́к / бо то ни тре́ба бу́ло так гро́шики роскида́ти / А хто роскида́ў? / уні́ сам'і т'іка́ли*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) ЛІ́НІЮ – проводити (провести) лінію: *Мо́жу ї на о́ко крої́ти / а ти се ʔч'éйиш / то сперш'у́ роскладéш матéр'і́йу / а пото́му кре́йдоў ци мі́лом кладéш л'ін'і́йу / знач'éйиш / де меш рубáти / а йік йе ві́кройка / то ш':е л'і́ўше*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ) СВІ́ТКИВ – запрошувати (запросити) когось бути свідками: *Іва́н клаў дво́х с'в'ітки́ў / а ʔни се зробі́ли слаб'і́ / та́ї ни прі́йшли́ / і тогó вин прі́їграў / а ми́х ви́їграти*.

КЛА́СТИ (ПОКЛА́СТИ, СХОВА́ТИ, ЗАПАКУВА́ТИ) СОБІ́ В КИШÉНЮ – покращувати (покращити) своє матеріальне становище за рахунок нетрудових доходів: *То такé / вин і дру́гим даў шош заробі́ти / і себе́ ни обмин'у́ / клаў дес і соб'і́ ʔ кишен'у / ни бес то́го; Н'і / вин і л'удем дава́ў заробі́ти / тут нимá шо каза́ти / дава́ў л'удем / а шо лиш'éлосе / клаў соб'і́ ʔ кишен'у / Ну та низлé робі́ў ч'олов'і́к*.

КЛÁСТИ (ПОКЛÁСТИ) СПÁТИ – поміщати (помістити, вкласти) когось у ліжко, в колиску (про дитину) тощо для сну: *Йек у такому горгон'і клáсти дитину спáти? / де ўно ўсне?; Ік хоч' / то кладі малóго спáти / áле то ш'і ни йігó ч'ес / Та бо діўйусе / шо тре óч'і.*

КЛÁСТИ (ПОКЛÁСТИ) ФАСТРІґИ – фастригувати (сфастригувати): *Зрáзу абес н'іко́ли ни ш:ивáла / кладі фастриґи / прим'ір'її / ци дóбре / а потóму шиї / отáк бес робіла.*

КЛЕВÉЦ, -вця – молоток: *Даї клеvéц / а цóнгл'і ў д'їда пошукáї.*

КЛЕВЦЎН, -á – згруб., низька, присадкувата людина або товста дитина: *Дóбриї клеўцўн / лиш н'їўро́ку / ѝе шо ўз'эти / мош натсадитисе / ік йігó шч'эста брáти на рўки / Васі / скажї жїн'ц'ї наї ни перегудóвуйї малóго / вин у вас і так дóста набїтїї.*

КЛÉВЧІК, -іка – змени. стос. **КЛЕВÉЦ**: *Кўпїу цес клéўч'ік / ї васирвáгу би се здáло / але шош ни ві́жу йїї на цих росклáдах.*

КЛÉНЬ¹, -я – вид річкової риби: *Отáкого імїў клén'а; Їмїў клén'а ї к'іл'кóх мересніц / мáло сегóн:е / ни ловїлосе / а Слáўко нидáўно голóвач'а буў вїт'їх; Клén'а ловїли ни вїшн'у велїкоў вўткоў.*

КЛÉНЬ², -я – клен: *Т'удиў усїї у садáх / с такóїї деревинї / гرابін'ї / бўч'ї / ѝе вёрби кóло р'їкї / смéреч'ї дгóр'ї / гор'їхи л'їсков'ї / в'їл'ш'éна / а клén'? / ў Терéb'їж'áх вїд'їла / ік гор'їх молотїли / то такé дїво дївне бўло / однá половїна дéрева зелéна / а дрўга / так / іт би в'їдм'ір'їў / жóўта / дес пóдес ч'їрвóн:е / такé / шо ни надивїўбисе.*

КЛЕПÁНЯ, -і – 1) вид чоловічої шапки: *Їа знáйу / ѝек вигл'їдáїї клепáн'а / іт бўла малóў / вїд'їла / колї бáба шїла комўс / отáк зажмўр'у óч'ї / ї ві́жу; 2) знев., головний убїр: *А шо ц:е за такá клепáн'а? / де йїс т:о вїкопаў?; Йої / а це шо за клепáн'а на голóв'ї? / на под'ї наїшоў ци ў м'ін'áїлика вїм'ін'їў? / ш'ї смїх ни вїд'їла такóїї / йóйойої.**

КЛЕПÁТИ БАНІКÁМИ – шукати чогось їстївного в “горшьках”: *На р'їц'ї профїшт'їусе / приб'їх таї клепáїї бан'їкáми / ш'ї н'іко́ли так рїн:о ни газдувáў у кўхни / Ну та то так / бо водá вїт'їгáїї.*

КЛЕПÁТИЙ – клаповухий: *Наш хлóпец трóхи клепáтїї / áле то н'їч'ó / гїрше / ік д'їўка такá / ч'олов'їкови велїкоїї фáїности ни трéба.*

КЛЕПÁТИ ЛІШКОВ (У МІСЦІ) – згруб., їсти: *Цес дармоїт лиш би клепáў лішкоў у мїс'ц'ї / кїл'ко мош вертáтисе і зноў їїсти? / до робóти нимá колї дїтїї / бо вїїде с хáти / ї нагадáїїц:е / шо ш':е би шош з':їў.*

КЛЕПА́ЧЬ, -я – клаповухий чоловік (хлопець): *Ад'ї клепáч' зноў іде судá / ме хот'їти с тобоў говорїти.*

КЛÉПКИ БРАКЎЄ – знев., лайл., про людину, яка, на думку мовця, не є адекватною, розумною: *Розумн'ї / ни скáжеши / шо йїм шош бракуїї / клéпки йкóйїс / розвáжлив'ї / а дивїсе / і йїм гóлу задурїли / ўни дáли грóш'ї на ланиўт'ї / а тепér н'ї грóшиї / н'ї дроў / питаїїц:е / ч'о ўс'о давáти? / даї заўдáток / а л'їпше н'їч'о ни давáї / скажїї / шо потóму / I:ї / вам дóбре говорїти / а де д'éдиў спиндзár'? / кому сте пожїч'їли? / де вин?*

КЛÉПКИ ПОЗЙЧІТИ (ПОЖЙЧІТИ) КОМУЄ – згруб., комусь бракує розуму: *Та йек? / дé йа виткáжу? / ік йїмў бракуїї / то йа мих би позїч'їти клéпки / одну йа дéржу пронадїбїї / Вам / Йїлá / лиш би жертувáти / а м'їн'ї гет ни до тóго / шó тепérки порáдити? / і йек узнáти / котрá рáда бóде л'їпш'а? / Тотá / шо на вас се дїви.*

КЛЕПТА́ТИ – надокучливо говорити те саме: *Ік отáк урác клептáти ч'олов'їкови / то вин áбо ўтеч'ёт с хáти / абó зроби / йїк кáже жїнка / бо то ни гóден вїтримати / тóйї самóйї слўхати.*

КЛÉПЦАТИ – те саме, що КЛÁПЦАТИ: *А де д'їт? / Ад'ї гéнде / ўз'еў сокїру таї шош клéпцáйї / мáйї їкес зан'áт'ї.*

КЛÉЦОК, -цка – 1) згруб., товста дитина: *Ад'ї їкїї клéцок / н'їўрóку / йе шо тримáти / áле бїрше ни напихáї / то ни здóрово / наї се ни розїїдáйї; 2) зниж., кусок лайна: *Ўстїду ў дéкого нимá / клéцки на дорóз'ї лиш'ейут.**

КЛÉНЬЧІТИ (КЛЯ́НЬЧІТИ) – випрошувати щось, надокучати проханням: *Дóти кл'ен'ч'їў / голóвї завертáў / дóки прут ни ўз'ела / рас ни розум'їїї / шо ни во́лно / то мўс'у нарозумїти; Мої / шош кл'áнцнуло / шо т:о / верé? / Іванкó / цес ум'їїї кл'án'ч'їти / наўч'еўсе випрós'ува ти / лиш скáже д'їдику / сокóлику / таї д'їт обмн'їкáйї / зроби / шо ўнук прóси.*

КЛÉСТИ – клясти: *Н'їкóли смїх ни ч'ўла / шобїї бáба р'їжн'енцка хот' рас когóс кл'ела / і вид мáми такїх слиў ни ч'ўла / за ўсе жит'е цéго ни бўло; Кл'ести / Бóже боронї / то велїкїї гр'їх.*

КЛÉСТИ (ОБЗИВÁТИ), НА ЧИМ СВІТ (СТОЇТ) – сваритися, викор. лайливі слова; дуже клясти: *Кл'ести гр'їх / таї ш'ї так / ік Митрїха / а ўна клинé / на ч'їм с'в'їт стоїїт / ци то кўр'ї / ци корóву / ци бут' когó / Бóже боронї такїї на йїзїк попáстїсе; Бáба ўм'їла кл'ести / ої шо ўм'їла / унá ў цéму бўла велїкїї спец'їял'їст / зач'їнáла на рїўнїї*

дороз'і / ні би ф'аїно сказати / ану ци бес ни заўдала м'ін'і бисаги? / ци отак / може / бес помогла м'ін'і? / а потому ф'аїно под'екувала за помич' / уна н'і / уна зразу нападала і отак лакома була просіти / Д'іўко / с'уко / ану поможі м'ін'і цисе заўдати / ну а йік так проси / то кому се хоч'і іти баб'і помогати? / а йік зразу ни поб'іч'і / то до тих слиў ш':е добаўйейіц:е і зач'інаійц:е шл'ахован'і / і то ўже їде / ік ш ч'уркала.

КЛ'ЄСТИСЕ – клястися: Кл'єстисе Б'оже бороні / то гр'іх / йізійк може ўс'охнути; Аб'єсти н'ікого ни кл'єли і сам'і ни кл'єлисе / аб'єсте ни гр'ішіли / постанов'іт соб'і такє.

КЛИК, -а – ікло: Йої / та діка свин'а так'і кликі майі / шо йіт би ўд'єрила / то ни знайу / ш'о би було / гаж б'ойусе под'умати.

КЛІКАТИ В СВІТКИ – те саме, що КЛ'АСТИ СВІТКИВ: Клікати ў с'в'ітки тр'єба ч'єсного / с'ов'існого ч'олов'іка / ікиї ни буде бой'єтисе праўду казати / ік'ому м'ожно в'ірити.

КЛІКНУТИ – покликати: Клікни бабу / ўна ў гор'од'і / кажі / шо вуїна Б'іл'уч':іна приїшла; Клікни / наї Йілена вед'є робіткиў на об'іт / ми і так тр'охі припизнілисе / ал'є б'орзо / ўже б'іжі.

КЛИМАК, -а – те саме, що ГЛОБАК: Аб'єсте се ни бой'єли / йіх климак хл'іба ни дави ў г'ол':і / ўни ни мут се роз'єрати / с ким би се под'іліти; Отутки / де йа жийу / б'ірше каўт глобак / а тамки / де баба / ў т'ому закутку / ч'ула климак.

КЛИН, -а – кілок: 1) Забії отут клин / п'оци наше; 2) невелика частина городу чи пасовища (часто – видовженої чи трикутної форми) між двома ділянками: Тот клин ш'і п'овид Макс'імкових н'іч'єм ни зас'ійіли; 3) трикутний кусок тканини (деталь одягу): Пит пах'оў клин дам'о / бо се ни зашп'ін'каїї; Йа тикі ў кліни спин:ійу хоч'у / маї д'оўшу / наї цису літку прикр'ії / в'ідиш / іка уна ў м'єне.

КЛИН'ЕНІЙ – той, кого кляли: То ўж'є клин'єна т:а д'іўч'іна / ф'іїст клин'єна / баба за найм'єнче кл'єла / обзивала поганіми словами.

КЛІНІ, -я – збірн. стос. КЛИН: Клін'і ни лиш'єї на покон'єч'у / засад'уї ус'о / до попит гор'іхи / там ск'опано; С'укн'а ў клін'і / до кол'ін / з б'ілим к'оўн'іром / а рукаў тр'ич'в'ертк'ові.

КЛІН КЛІНОМ ВИБІВАТИ – знищувати результат якої-небудь дії або якого-небудь стану тими самими засобами, які викликали цю дію чи стан: Г'ол:о боліт / а вин л'одіў хоч'і / каже / шо клин кліном буде вибивати / так майі б'орше в'іздоров'іти.

КЛИНО́К, -нка – вішалка, забитий у стіну кілок для вішання одягу: *Спіндзѧр' на клинку́ / а ч'оботи з уну́ч'ами шу́шуц'е; Клино́к гл'єпше забі́й / поту́жї / шоби вин ни віт'їхсе / ік ме́ц'е шош т'їшкє на нєго в'їш'їти.*

КЛИНО́ЧЬОК, -чка – 1) те саме, що КЛИНО́К: *Васі́ / ану́ко ходї судá / забі́й оту́тки клино́ч'ок / абї малї́ мїх дос'їгну́ти / ме на нєго в'їш'їти сво́йу курточ'ку / а ни скида́ти буд'дє / ме приу́ч'уватисе до пор'єтку; 2) викор. у дражнилці: *Іва́нку / талаба́нку / тво́я́ жїнка ў зба́нку / віси соб'ї на клино́ч'ку / та́ї шїйї сорóч'ку.**

КЛІ́НЬЧІК, -а – зменш. від КЛИ́Н – 1) площа землі клиноподібної форми: *Завеснува́лисє / сла́ва Бо́гу / одєн клі́н'ч'їк ш'ї лишїу́се ў ба́би / але то зрóbимо по Вели́цїни; 2) вставка клиноподібної форми в одязі: *У гру́дєх заву́ско / х'їба́ би клі́н'ч'їк да́ти / ліствоч'ку / таку́ / ік на три пáл'ц'ї.**

КЛІ́ЧЬКА, -и – квочка: *Цис'á клі́ч'ка ад'ї їек дба́її за кур'єт / ану́ придивї́се / а ш'ї ка́жут / шо ў курки розу́му ма́ло / їек ма́ло?*

КЛІ́ДЬБА́, -и – прокльон: *Ї самóму кл'єстисе ни во́л'но / і дрúгому зла ж'їда́ти / ўс'єк'ї кл'їд'бі каза́ти / гр'їх / то мо́же верну́тисє до тебе́ / ўпа́сти на д'їтїї; Де мош дитї́н'ї таку́ кл'їд'бу́ каза́ти / абєс ни доч'їка́ў? / а їїк у таку́ м'їну́ту пишлó ?/ то шо тогдї́ ?/ кажї́ / кобєс здорóў буў / а ни такє страшнє́ / добра́ ж'їда́ї.*

КЛІ́НЬЧЄ́ТИ – те саме, що КОЛІ́НКУВА́ТИ: *Гаї́ к'їн'ч'є́мо / дóста кл'їн'ч'є́ти ко́ло цє́її гр'єтки / ўна варту́її цє́го?*

КЛІ́НЬЧІ́ТИ – те саме, що КЛІ́НЬЧЄ́ТИ: *Скаў по пра́ўд'ї / їа дес ч'ўла / шо хтос каза́ў кл'їн'ч'їти / а ни кл'їн'ч'є́ти / але м'їн'ї се здайє́ / шо то ни по т'удиу́скóму / то вигл'їда́її / шо їкєс гор'їске́ / пришлó віт:у́ / з гор'їш':а.*

КЛІ́ПАТИ ОЧЄ́МА – 1) розгубитися: *Уна́ менє́ се запита́ла за Їва́на / а їа ни зна́ла / шо каза́ти / бо ми се договóр'ували / шо за вес'їл'є́ н'їч'ó наперє́т ни ка́жємо / гаш по слóв'ї / тогó мноў умкнóло / а ўна се допїту́її / кажї́ / ни кл'їпа́ї оч'є́ма / а їа тикі́ / в'їдє́ў / кл'їпала́ / ї ч'ўла / шо ч'їрвóн:а / ік гран'; 2) не орієнтуватися в тому, про що запитують; не бути обізнаним з чимось: *Шо ни запита́сє / а ўно́ лиш оч'є́ма кл'їпа́її / їек так? / трє́ба ўч'є́ти дитї́ну / бо ўна н'їч'ó ни зна́її.**

КЛО, -а – край, частина ребристої поверхні чого-небудь (ребро дошки, дверей, шафи, бруса, стола): *Дивї́се / абї́ дитї́на гóлу ни розбї́ла ў цисє́ кло / мої́ / ад'ї́ їке́ пас'кудне́ / Бóже боронї́ / абї́ ў пул'с удє́рило;*

Уваж'єї / бо малійі мо́же ўдэ́ритисе ў кло / ад'і їке о́стре / іг би голово́ў
удэ́риўсе / то ўс'о / сокоті / абэс пото́му ни банува́ла.

КЛОНЦА́К, -а – знев., згруб., зуб: Ві́бери куле́шу с клонцакіў / ві́тко
/ шо йіс йіў / мі́жи зубáми цо́нта куле́ш'і се лиші́ла.

КЛОНЦА́ТИЙ – знев., згруб., зубатий: Вин клонца́тиї / ни хо́ч'у з ним
гул'áти / д'іво́к поўно́ / наї берé дру́гих / ў нітскоки пі́дут /
Видмоўйе́тисе ни мо́жно / ік кліч'ут у да́нец / іді / хто би ни буў /
ко́ждому ч'ес'т' трéба вид:áти / бо ік хлoпц'і зговóр'уц:е / йік лиш
узнáйут / шо ти соб'і позвол'ейіш / то лішес:е / йік на ц'іділ'і / ўс'іх
ко́ло тебе́ мут бра́ти / а тебе́ обмина́ти / а на цéго хлoпц'а ни наговóр'уї
/ вин фа́йниї / аг'і / на се́бе подиві́се / ў тебе́ ш'і бі́риш'і клонцакі.

КЛОНЦА́ЧЬ, -я – знев., згруб., зубань: Клонца́ч' / йе трóхи / áле
робі́тнії / до́брого віхован'а / ш'і пошукáти трéба тако́го.

КЛOПИТ МА́ТИ – мати зайву турботу, неспо́кій: Ни ма́ла кло́поту /
та купі́ла ш':е одно́ порос'і / а ўно ни йіст; Ма́йу кло́пит / ку́ри зач'є́ли
здихáти; То кло́пит мо́жно ма́ти хот' ш' ч'ем / ти диві́се / шо бу́ло
до́ста теплo / вишн'і росцві́ли / коркодўш'і / мерéл'і / а потoму / і це ўже
по Вели́ц'іни / ўдэ́риў морoс / а зимá ў Т'удев'і по ко́тики ўпа́ла / то шо с
тих деревéц' бу́де? / йéк уні́ тотo пережисі́ют?

КЛOПOТУ ЗАВДАВА́ТИ – тривожити когось, створювати для
когось труднощі: Твої́ д'іти ч'емн'і / кло́поту ни заўда́йут / ік йі́м до́бре
/ наї сид'ут / к'іл'ко хо́ч'ут / м'ін'і з ні́ми до́бре.

КЛOЧІ, -я – клоччя: Ш' ч'óго ц:е кло́ч'і? / с пов'і́сма ци с ч'óгос
інчoго?; Во́лоси пус'т'і / на голо́в'і такé / іг би кло́ч'а покла́ў / і з не́го гу́лу
зробі́ў.

КЛOЧІНИЙ – зроблений з клоччя: Та то їкас кло́ч'іна вер'і́тка / ни
йе фа́йна / х'іба́ бих на пидло́гу покла́ў?

КЛOЧІЧЬКО, -а – зменш. до КЛOЧІ: Кло́ч'іч'ко віси с куфа́йки / а ви
по хл'іп віштрамувалисе їти / ўбер'і́т к'і́птар' ци сукн'є́ну ку́ртку /
ўбран'á до́ста / А хто на ме́не ме се диві́ти?

КЛУБО́К (КЛУБО́ЧЬОК) РОЗМОТА́ТИ (РОЗМО́ТУВАТИ) –
поступово дізнаватися про те, що було невідомим для мовця: Цес
клубо́ч'ок ни так т'єшко розмотáти / йік йіс поду́мала / йа ўже зна́йу /
ч'о ўні́ тудá б'і́гли / ни до нас / а лиш тудá / зна́йу / кудá ніточ'ка веде́.

КЛУМА́К, -а – клунок: Шо с ці́ми клу́мака́ми робі́ти? / хто зноў
покла́ў? / бабо́ / зноў з Букові́ни? / та ўни́ склат ту́тки зробі́ли / аг'іна

цисé / нимá де стáти / ни позвол'éйте йім бiрше отáк тáнч'ик запруд'увати / наї дес iнде м'iсце шукайут.

КЛЎНТИ, -я – збiрн., згруб., 1) одяг: Переберу́ ў ша́ф'і / бо с клўн'т'ім нимá пор'ётку; 2) лахмiття: Усé с пóду позберáла / ад'і / iкóго клўн'т'а / кобéс бáб'і шош уз'éла / ви́бери с цéго / котрé л'iтше / ме кóло хáти ходiти / ў стáйни пор'iткувáти; 3) клунки: Шо за клўнт'і ў тáнку? / кудá то зiбрано? / То / Мiтрику / ни нáше.

КЛЎНТИЧЬКО, -а – згруб., iрон., зменш. вiд КЛЎНТИ: Клўн'т'ич'ко свойé заберай вiц:и / То ни клўн'т'і / Тогó i кáжу / забери́ / бо ш'і кáпнеш ч'éмос на нéго; А йа лиш тотó клўнт'ич'ко / шо ни ў пор'ётку / зберáйу i викидáйу кудáс / бут' кудá / йа кирiн':i ни хоч'у ў хáт'і / отáк.

КЛУП, -ба – бедро: Клўби бол'ут / уч'эра гор'iукоў се натéл:а / а ўни дáл'і / Ву́ино/ шкодá гор'iўки на такé / мас' куп'iт у Кўтах.

КЛУПКÓМ СТАТИ (КЛУБÓК СТАВ) У ГÓРЛІ (ГÓЛЛІ) – стискати горло (про бiль, образу): М'ин'і се ни хот'iло плáкати / áле так / iт би шош зац'iтiло / клупкóм стáло ў гóл':i / дихну́ти ни дáло.

КЛЬÓЦАТИ – iдучи, стукати взуттям: Ик'ийiсте дóбр'і / абéсте прожiли / шо так фáйно кл'óцайiте / м'ин'і головá пукайi / а ўни гу́пайут / iт би дóўбнеў биў / гéпаў у т'iмн'і.

КЛЬÓЦОК, -цка – 1) перев. мн., КЛЬÓЦКИ; вид галушок iз тiста, з домiшкою вареной картоплi: Метé йiсти кл'óцки ш:квар'кáми? / ци iнчогó хоч'iте?; 2) перен., “набита” мала дитина: Та цéго кл'óцка йе шо нéсти.

КЛЬÓЧІНІ, -я – квоктання: Ш':е оц:у мóжемо насáжувати / ч'у́йиш кл'óч'ин'і / це ототá хромá / А ўна вiсиди кур'эта?

КЛЬÓЧІТИ – квоктати: Ни дўмала сейiвесни насáжувати / áле от:á р'ибéн'ка зач'éла бўла кл'óч'ити / то кудá ўжé? / наї бўде / одно́ кур'і половiк убиў / а штирнац':iт' се лишiло.

КЛЮКА, -и – 1) жердина з природним чи штучно загнути́м кiнцем, яку викор. для притягування гiлок пiд час збирання урожаю (яблук, черешень тощо): Озмi ци́су кл'ўку i ш'і с то́го ко́нар'а шош урвемо́; 2) перен., знев., худа “зигнута” людина: Старá / худá / зiгнута / ч'éсто кл'ўка / зубиў ни мáйi / се перепудиў би ўвéч'iр / а йек клинé / ш'і ни ч'ўла такóго / виткóли жийў; Поста́ви н'иц нимá / хóди / iк кл'ўка. Див. КЛЮЧЬКА.

КЛЮ́МПУ ТРИМА́ТИ (ДЕРЖÉТИ) – дружити, пiдтримувати стосунки з кимось: Уни́ кл'ўмпу тримáйут / бо то фам'iл'ийа по мáм'і.

КЛЮЦОК, -цка – здеб. у мн., лінивий вареник: *Йе сир / мукá / зваримó кл'уцкиў / с пирога́ми тре: доўше возітисе / а цисе́ бо́рзо.*

КЛЮЧЬКА, -и – 1) жердина з гачком (або з природним округленням) для притягання гілок під час збирання урожаю яблук, черешень тощо: *Найди́ йкус кл'уч'ку / бо тої сук ни дос'егнеш / віломаї с форо́сту / перет' хати́ йе;* 2) петля: *Йік хоч' куру́нку сплесті́ / ўч'е́се з найпрост'іи:их кл'уч'о́к / наперет' ц:е се віўч'і́;* 3) перен., зачіпка: *Ни шука́ї соб'і́ / жі́нко / кл'уч'ки зо мноў / бо йа ни ві́н:а / шо ма́йіи тако́го ч'олов'і́ка.*

КЛЮЧЬКУВА́ТИ – робити петлі (у процесі плетіння): *Ти зле кл'уч'ку́йіи / олен'і ў ци́й касе́ц':і ни ві́йдут / абі́ ти шо да́ла / пишло́ ни тудá / гет криво́ / А йа ни о́лен'і / йа шош і́нче.*

КЛЯ́МБРА, -и – металева скоба, яка скріплює щось, напр., колоди: *Йек розибра́ти цис'і́ коўпки́ / ік тутки́ кл'а́мбра? / мус видва́жувати́ / абі́ в'іт'ігнути́ йі́ї́ / а тогді́ витко́т'у́йімо ко́ждий о́крóме / та́ї ус'о́.*

КЛЯ́МБРУВА́ТИ – скріплювати скобами (“клямбрами”): *Ву́іно / йа ни вит це́го / ни ўм'і́у кл'а́мбрува́ти / ў Іва́на рука́ на ц:е набі́та / кліч'те́ йі́го́.*

КЛЯ́МКА, -и – ручка від дверей: *Запрі́ двер'і́ / а́ле ду́же ни т'ігні́ за кл'а́мку / бо ўна в'іт'іга́йіц:е́ / д'іти́ Митрі́шин'і́ ўч'е́ра до́р'іхтува́ли / х'ітанку́ на ни́ робі́ли; Кл'а́мка ни йе́ ч'е́ста / ум:і́ї́; Йу́ц'о́ держ'е́у за кл'а́мку / та́ї двер'і́ ни ўтвор'е́лисє.*

КЛЯ́МОЧЬКА, -и – зменш. від КЛЯ́МКА: *Тутки́ кл'а́моч'ки́ браку́йі́ / дверц'е́та се ни заперáйіут / та́ї з зав'іса́ми шош йе́.*

КЛЯ́НЦАТИ (КЛЯ́НЦКО́ТИТИ) – стукати, грюкати: *Убері́ і́н'ч'і́ ч'ере́віки́ / ни кл'а́нцай́ тутки́; Шо́ ти кл'а́нцайі́и / шука́йіи́ у гор'і́шках?; Ад'і́ / кл'а́нцакайі́ кл'а́мкоў́ / ік ни зна́йіу шо́ / ві́тко / хоч'і́ ўломі́ти / аг'і́на цисе́́.*

КЛЯ́НЦНУТИ – докон. в стос. КЛЯ́НЦАТИ: *Шош кл'а́нцнуло́ / мо́же / фі́ртка се ўтворі́ла?; А то кі́л'ко тре́ба? / кл'а́нцнуў́ ч'е́мос / і́ кур'е́ти нимá́ / ци́ крил'а́́.*

КЛЯ́ПЦАТИ – неакуратно робити щось: *То хот' шо́ мо́жно кл'а́пцати́ / йі́к ход'і́ко́йі́ зробі́ти / то ска́жут / шо накл'а́пцано́.*

КМІ́ТИТИ – догадуватися про щось, відчувати щось за певними ознаками; те саме, що КІМУВА́ТИ: *Йа шош км'і́тила ш'і́ дв'і́ нед'і́ли то́му / Га́н'а ни попра́виласє́ / а́ле йі́ї́ на бре́склі́ огир'кі́ пот'і́гло́ / каза́ла / шо мло́йіт / квасно́го хоч'і́ц:е́ / ну то ўс'о́ м'і́н'і́ розйі́сні́лосє́.*

КНЕСЬ, -езя (-ізя) – князь (рідко про нареченого): *Та ти ни кн'ес' / шобіи ѡа мала тебе опходіти / ўстан' таї сам озмі / шо трэба.*

КНИГІНЯ (КНИГІНЯ), -і – княгиня: *А ў нас так ни кажут за молоду на вес'іл'у / шо ўна книгін'а / н'і / тутки молодá ѡе молодá / мóже / ў кол'ітках дес цисе ѡе / ік се кол'ідуйі / тогді.*

КНИГІЛЬ (КНИГЕЛЬ), -гля – здеб. мн., КНИГЛІ, -ів; вид галушок, основа яких – терта сира картопля: *Зваримó сегон:е кнігл'іў / ум'їїш? / ану натрі барабул'ок / виц':ідии дз'ему / даи тудá мукі / йїце / зваримó / а потім зар'ідимó шквар'камі / лун'ч'іна ў мене ѡкас лишиласе / а́ле така / шо мои йїсти.*

КНИГЛИК, -а – здеб. у мн., КНИГЛИКИ, -ив; змениш.-пестл. від КНИГЛІ: *Признаваїтесе / коли йїсте кнігликиў йїли? / к'іл'ко рокиў тóму? / ге? / дес ік ш'і маліми бұли.*

КНУРЬ (КНУР), -я (-á) – 1) кнур: *Кнур' ч'ут' ни розбіў куч'у / гаиш тр'іслáсе / А ви ч'о бóрзо ни дáли йїсти? / ч'о йїсте с цим полехковáжили?; 2) знев., лайл., особа чол. статі: Д'іч':її кнур к'іс'ї ў мéне ўкраў / бо хто інчий? / Ни наговóр'уї / бо йїс н'ікóго ни їмиў.*

КНЮСИТИ – 1) дримати: *Л'ігаї на лушко / ни кн'ус' отáк / ѡа збұд'у за квáндрас пїета; Шо ти кн'усии / накрийсе спиндзарем / мóже / уснэш трóхи; 2) капризувати (про дитину): Кн'уси / мóже / слабé? / посмотри / ци нимá гор'éch'ки?; Нимá гор'éch'ки? / ану зм'ір'її / бо шош кн'уси / везец:е дитїна; 3) набридати, докучати проханням; те саме, що КЛЯНЬЧИТИ: *Ни кн'ус' / бо с тóго н'іч'о ни вїїде / ѡа ни л'убїу / ік ти скїглиш; Ни кн'ус' / пéрше до шкóли трéба зр'іхтувáтисе / це твáўт / а за рóвер бұде вїтко потóму.**

КНЮСИТИ, ІК (ІК) ПАРАШШІНЕ ПОРОСИ – весь час дримати: *Мої / та ден' / іт бик / надвор'ї / а вин кн'уси / ік Парáш':іне порос'ї / а́ле порос'ї слабóвите бұло / а цес кон'á пидбїме / то ч'о ў таку б'їлу дніну вин хоч'ї хір'їти? / аг'їна цисе / кажї йїму шош / Ви каж'їт / ви м'ін'ї тутки вїч'їтали / оц:é ўс'о свóму з'етеви роскаж'їт / метé вїд'їти / ѡек вин се ўт'їши / шо йїсте гаиш з Долїни приб'їгли / абї з ним поговорїти.*

КНЮЦАТИ – дримати; сидїти без діла: *Кїл'ко меш кн'уцати? / бóрзо унесї дроў; Ни кн'уцаї / берї шош ч'їтаї / ни сидї / ік побїтиї; Кн'уцаїї / бо ўч'ера на завóдинах набувáўсе.*

КО – частка, ужив. при наказовій формі дієслова: *Да́йко м'и́н'і́ / Паз'у́н'ко / то́ї зба́н'ч'ік; Да́йте ко / ву́їно / на́ї заўда́м вам / бо де ви го́н':і так'і биса́ги пидо́їми́ти ? / ш'і ўпа́дете / йо́ї / йе́к ци́се не́сти?*

КОБЕ́С (КОБІ́Х, КОБЕ́СТЕ) – коли б я, ти (ви); якби я, ти (ви): *Кобе́с го́ден ви́косити ўло́гу / бу́ло би ду́же до́бре; Йо́ї / кобе́сте при́шли́ ви́орати ци́су сл'у́шку / йа ни зна́йу / йег би йа вам д'е́кувала; Кобі́х го́ден / то ш'і бе́рех ви́корч'у́йу / страи́но загу́т'іло / ни́ма тазді́ та́ї шо поро́биш.*

КОБІ́ (КОБІ́БИ, КОБІ́ТО, КОБІ́БИТО) – 1) коли б, якби: *Кобі́ ч'олов'і́к ми́х ни грі́стисе; Кобі́то наперéт мош бу́ло ўга́дати / і́ке жит'е́ бу́де; Кобі́би л'у́де бі́рше ш'и́нува́ли од'н'і́ одних / то бу́ло би ме́нче п'і́з'ми / гризо́ти; 2) щоб тільки: *Кобі́ лиши дош':у́ ни бу́ло / ви́б'і́лимо тот'і́ поло́тна / ш'і м'і́с'и́ц' ч'і́су; Кобі́бито знаў / де ўпа́деш / то мо́же / би і́кос уваж'е́ў; Кобі́бито ч'олов'і́к ми́х так пок'і́рува́ти / шо робі́у́ би лиши то́то / шо хо́ч'і́ / шо йі́му се уда́йе / Ог:о́ / ви / Лéс'у / забога́то хо́ч'і́те / де та́ке мо́же бу́ти? / Тако́го ни́ма / а́ле ч'о ў́рас йе так / шо ро́биш лиши т:о́ / шо тре́ба / ви м'и́н'і́ / Мі́трику / оц:е́ скаж'і́т / лиши́н' т:о́ / шо тре́ба.**

КОБІ́ЛА, -и – знев., лайл., про особу жін. статі; часто – в порівн.: *Уна́ ду́ж'а / йі́к кобі́ла / на́ї ро́би / кинé собо́ў; Ци́с'а кобі́ла го́н:а шош помоч'і́ / а́ле ни хо́ч'і́; Обзива́ў кобі́лоў / а то йі́ї́ ўштри́кло / ўна то́го так се ўзло́стила / лиши то́го.*

КОБИ́ЛІ́ЦЯ, -і – те саме, що КОБІ́ЛА: *Дв'і́ кобили́ци на спа́ц'і́р пи́шли́ / а ба́ба с коро́воў / с ку́тан'і́м / з нога́ми / шо ле́дві хо́д'ут / ні́ / абі́ помоч'і́ / сказа́ти / припоч'е́н'те / ба́нко / ми ўс'о зро́бимо.*

КОБІ́К, -а – один кубометр: *Ту́тки / на ха́ту / ни оді́н ко́б'і́к пі́де / а ти ш'і ста́йн'у хо́ч' кла́сти / та д:е? / ни ста́не / йа теренту́йу.*

КОБІ́КОВА́НІ, -я – обмірювання спиляного дерева, визначення кількості “кобіків”: *Коб'і́кован'і́ ни йе трудне́ / абі́ бу́ло шо ко́б'і́кува́ти / Ва́с'ко на це́му розум'і́йц:е / та́ї М'і́хаї́ло даст ра́ду.*

КОБІ́КУВА́ТИ – міряти на кубометри складену деревину: *Ква́пиўсе ко́б'і́кува́ти / гада́ў / шо і́ йі́му шош ви́гори / а то ни ста́йе́ двох ко́б'і́киў.*

КО́БЛЕ – словоформа, яка є складником усталеної формули, що викор. дитина під час гри “хованки”; починаючи шукати інших, дитина голосно промовляє: *Ко́бле / ко́бле / хова́йсе до́бре / бо йі́к і́му / то гет*

роздеру́ / або так ка́же / бо когò їму́ / то́го роздеру́ / бо йїк їму́ / то шкїру здеру́ / ота́к по ўс'єкому ка́же / але го́лосно / бо дру́г'ї ни мут ч'ўти.

КÓВБЕР, -а – місце на потоці, де відносно глибока вода, – результат перекриття русла: *На малорожєнцкому Потóц'ї пацанї загатїли такїї коўбер / шо мош на́в'їт' плївати / м'їн'ї по груди / Та так / дл'а д'їтїї дóбре / шóби на р'їку́ ни просїлисе.*

КОВБЕРЄЦ, -рця – змени. від КÓВБЕР: *На р'їку́ ни хóдимо / делéко / д'їти коўберєц загатїли / тикї ко́ло нас / у потóц'ї / тудá ни б'їно пускáти малóго / хл'упот'ўт / їк кач'єта.*

КÓВБЛИК, -а – вид дрібної річкової риби: *Їмїў пáру коўбликиў / кит тотó зрáзу конф'їскувáў; То коўблики / нимá шо смáжити.*

КÓВБОК, -пка – відрізаний кусок стовбура дерева; колода: *Їа ни на кáмени сїжу / а на коўпкy; Удєриласе ў тот коўбок / хтó йїгó кїнуў сєред' дорóги?; Кóўпки т'їшк'ї / х'їбá бих котїли.*

КÓВДЕРЬКА, -и – змени. від КÓВДРЯ: *Дитїна мáйї і ко́цик / і коўде'р'кy / їе ч'єм се ўкривáти.*

КÓВДРЯ, -ї – ковдра: *Ў поўницy гентáм бұло гонорóво коўдр'у кїнути / лїжник / пóдушкy / а тепєрки бїрше грóш'ї кидáїут / а молод'ї ўже сам'ї соб'ї кўпїют / шо йїм трéба.*

КОВІНЬКА, -и – 1) те саме, що ГÓВЕНЬКА: *Їдї назберáї тр'їсóк ко́ло р'їкї / там вікинуло богáто ўс'єкого / цису́ ков'їн'кy такош озми́ / згорїт; 2) невелика палиця із загнути́м кінцем: Цисєў ков'їн'коў їг би коўтнуў / то фист би бол'їло; Ков'їн'ка т'їшкá / мої / йек д'їт йїїї пидоїмáйї? / тáже вин слабїї / Це тоб'ї т'їшкá / а йїму́ їкрáс дóбра.*

КÓВНІР, -а – комір: *Шáл'ком ни стискáї / бо коўн'їр се помн'єцкáйї; Коўн'їр з вилóгами / фáїниї / зїєл'уїї бл'ўзу.*

КОВНІРЧІК, -а – комірець: *Сўкон'кy з б'їлим коўн'їрч'їком т'їтка м'їн'ї ш:їла д Велїкод'н'у / на оцїї фудугрáф'їїї вїтко / на голов'ї пол'їтїка заўїєзана / отакé д'їўч'є бұло / пампулісте / з вїхором; Коўн'їрч'їк поклáду с такїми вўшками / доўгєн'киї / до цєїї бл'ўски ме пасувáти / їа н'їўкóго такóго ни вїд'їла.*

КОВПКУВÁТИЙ (КОВПЧІКУВÁТИЙ) – про людину, схильну до повноти: *То їкїс коўпч'їкувáтиї хлопч'їш'ї / в'їдєў / слабїї / у нєго д'єд'а такїї буў; Ў лицє д'їўка нипогáна / але коўпч'їкувáта / йєк такў обертáти ў данцїї? / Алє подивїсе / їкїї у нєїї лєхкиї хит / та ўна ш'ї ї тебє переданц'її.*

КО́ВПЧИК, -а – змениш. від КО́ВБОК: Ву́йку / кін'те ко́упч'ік / на́в'іт' ми ота́к кр'іч'єли / йік пліли дара́би / ву́йко кида́ў / але б'їно́ було плісти за ним / абі́ дос'ігну́ти / а йік ни їми́ / то ма́ї ніш:е хтос і́нчїї вилóуїуваў то́то; Вели́кий ко́ўбок мош пор'ізати на с'н'їти / мал'ї ко́упч'іки / ік'ї ко́л'ут на дрива́; С'єт'мо на ко́упч'ік та́ї припоч'єн'мо.

КО́ВТАТИ – 1) стукати: Та́мки / ві́тко / ік'іс ремо́нти / бо ад'ї́ йек ко́ўтайут; 2) перен., зруб., надокучливо повторювати комусь те саме, нав'язуючи свою думку: Ко́ўтала ч'олов'їка / а вин / дурні́й / уз'єў та́ї послуха́ў / мо́ї / та припрі́ жїнку / покажї́ / хто газда́; Так ко́ўтаї́ї бес'їдоу́ у ч'оло́ / шо ни го́ден ві́тримати.

КОВТА́ЧЬ, -я – дятел: У то́му гор'іс'ї / в'їд'ї́ / ко́ўтач' жи́їє / сіви́й / трóхи зелєні́ с ч'ірвóн:им / їа ві́д'ї́ / йік вин дес зал'їта́ў тудá.

КО́ВТНУТИ – стукнути чимось об щось; вдарити: Абес ни ко́ўтну́ў / бо цес пагáр' серозїбї́ї / д'їт з'їст тебе́ / берї́ гóри'їтко / ў полі́ци стої́т.

КО́ВТНУТИСЕ – вдаритися: Так ко́ўтнула́се ў цису́ остриву́ / шо плеч'á ни ч'у́їу / ад'ї́ / йек ц'у́кнуло / хто ту́тки ї́ї припє́р?

КОВТО́К, -тка – здеб. множ., КОВТКІ́, -їв; 1) сережка: Цис'ї́ ко́уткі́ м'ін'ї́ Андр'ї́ї купї́ў у Ви́жніци / купї́ў і забу́ў / де покла́ў / їа найшла́ їїх / ік вин умє́р / ад'ї́ нóс'у; 2) перен., висячі залози у тварин, птахів: Бабо́ / а на́ш'а коза́ тако́ш ма́її ко́уткі́ / так'ї́ / йік у ву́їни? / Ву́їна ма́її свої́ї / а коза́ свої́ї / їн'ч'ї́ / ти шо / ни ві́диш?

КОГО́ НИ НА О́ЧИ, ТОЙ ПЄ́РЕД (ПЄ́РЕДЬ) О́ЧИ – кого не хочеш бачити, той завжди перед тобою: Кобї́бито так бу́ло / шо ві́дис:е лишє́н' с тї́ми / когó л'убїш / с ким кортї́т поговорї́ти / а то йік на зло / когó ни на о́ч'ї́ / тої́ пє́ред' о́ч'ї́ / та́ї шо / і с такї́м мўсїш заговорї́ти / шош се запита́ти / ни будєш н'їмако́м / але це ўже ни дўже ш':єре.

КОГО́ ХОЧЬ – будь-кого, кожного: Ц':а когó хоч' заговóри / дóбриї ма́її їїзї́к / так ним мастї́т / шо ти дни свої́ї забува́їїш / от:ó д'ї́ўка.

КОГУ́Т (КУГУ́Т), -á – 1) півень: Л'ї́гли спáти гаш тогдї́ / ік ку́гутї́ ўже зач'є́ли бу́ли п'ї́їти; 2) вирізана з бляхи прикраса на даху хати або криниці: То так'ї́ з бл'є́хи ку́гутї́ на на́шїї кирні́ци / уні́ ни п'ї́їут / але одє́н вóден / фáйн'ї́ / так / Васи́л'ку? / Бабо́ / йек уні́ будут п'ї́їти / ік дэ́ ўбок закрї́тїї?; 3) один із видів стилізованого узору: У Т'удєв'ї́ їнч'ї́ узóри / ни так'ї́ / йік оцє́с / ку́гутї́ ни зна́їу / ци хтос виши́ваїї на рушника́х / окрóме бут'шó мош ви́шити / ч'їч'кї́ / ангє́лика / каў / шо хоч'

/ а на т'удиўскіх рушніках ад'і ік'і узори / оцес ч'орнобрівий / оцес у жоўт'і / ус'і дивісе; 4) перен., згруб., забіякувата самовпевнена особа чоловічої статі: Дивісе / ікії кугут / лиш ч'іпні ійгó / уздріш / шо буде.

КОГУТИК (КУГУТИК), -а (а) – змени. до КОГУТ (КУГУТ): Цес рушнік фабріч'ній / с кугутіками іа купіла / буде до рук / у нас тутки ін'ч'і ўзори; Ану ці гон:а ііс пизнати / де кугутік / а де куроч'ка? / гэзде дэс'ітеро кур'ет / ни знайіш? / а іа знайу / кугутіки биршён'к'і / то ўжэ вітко / котрэ іке; 2) очищене від шкарлупи зерно горіха: Ік цілії гор'ішок / такії / шо ўс'о дёржиц:е кўпи / то се називаіі кугутік / а іік цілен'ка половінка / то куроч'ка / гентам так казали.

КОГУТИКИ (КУГУТИКИ), -ив – тільки мн., вид квітів: Оц':і ч'іч'кі називаіуц:е кугутіки / ўні подібн'і до грэб'ін'а кугутóвого / іг би отак по к'іл'ка нас'іл'еў на стебло; У горіц:и іе ф'ііаўкі / кугутіки / ч'обиткі / отот'і сін'і / висок'і / так називаіуц:е по нашоу.

КОГУТÓВЕ (КУГУТÓВЕ, КОГУТИЧС, КУГУТИЧС) ІЦЕ – найч. у мн., запліднене яйце, з якого виводяться курчата: Оціх пйэтеро / то кугутóв'і іец'а / а за тот'і ни знайу; Кур'ета вивод'уц:е лиш с кугутóвих іец / а ни с колотуніў; Оц:э кугутóв'і іец'а / іа ў Федіхи вім'ін'іла.

КОГУТÓВИЙ (КУГУТÓВИЙ, КОГУТИЧІЙ, КУГУТИЧІЙ) – прикм. від КОГУТ (КУГУТ): На шо оцисэ подібне? / Ануко даї бліш:е / наї се подіўу / на кугут'іч'іі фист / ч'эсто такії / ік у Митріішиного кугутá / Вуїно / та іа і мал'уваў кугутá / але голова ў него завеліка / така / іік у кóта / Та ч'о? / іе грэб'ін' / лиш т:о / шо ііс вўха ііму намал'уваў / Це тогó / абі вин ч'уў / ік мут дрўг'і кугуті п'іііти; На цему мал'ўнку вітко / іек зач'інати мал'увати кугутá / ікії маіі бўти кугут'іч'іі фист / кріла / грэб'ін' / і ік'і олуфка до цего / уч'еісе отак.

КОЖДА ЖЕБА СВОЄ БОЛÓТО ФАЛІТ – те саме, що КОЖДИЙ ЦІГАН СВОЮ ДИТІНУ ФАЛІТ: Кóжда ж'еба свойé болóто фаліт / А шо / ме ч'ужэ? / н'і / л'ііше свойé / ч'ужім мут ч'уж'і оп'іс'т'уватисе.

КОЖДЕ У СВОЮ (У СВОЄ) – окремо, відособлено: То зле / Васі / ік отак кóжде у свойу / то лиш лэкіше зач'ети / а потóму т'ешко направити; Ни допускайтесе тóго / абі кóжде ішло у свойу / бо іек зач'нетé жит'э / так уно вам поведэц:е дал'і.

КОЖДИЙ – кожний: Кóждиї шукáйі крáш:ого / хоч'і / де л'ііше; Кóждого біріше свойé боліт / а ни

ч'ужé; Кóждиї хот'їў би пош'инїўку; У кóждого свойé на ум'ї; Кóждому ни гóден догодїти / цéго нимá.

КÓЖДИЙ ВІДИ СВОЄ – людина зором фіксує насамперед те, що більшою мірою її цікавить, вражає чимось: *Лес'ó кáже / шо від'їў ік'їс машинї / в'їд'ї / три / а малїї розказáў / ік'ї ўни / йек се називáйут / і к'їл'ко берут биндзїни / То / Йїлé / кóждиї віди свойé / хлóпец цим інтересуйїц:е / тогó так прїкладно розказáў / а Лес'ó шо / вин рóвером йїде áбо на своїїх двох / дé вин знаїї за машинї?*

КÓЖДИЙ ВИТПÁЦЮЇ СВОЄ – у кожного свій життєвий шлях, своя доля, і кожний мусить пройти через призначені йому випробування: *Кóждиї витпáц'уйї свойé / хтос бїрше / а хтос мéнче / хтос сам мáйї витпáцїти / а хтос д'їтем лии'éйї / хтос ни вилáзи з б'їдї / а комўс трóхи попускáйїц:е / йїк вин ни дўже гр'їшїт.*

КÓЖДИЙ ЗНАЇ СВОЄ – окрема людина дбає про свої інтереси: *То / Йїлá / такé / кóждиї знаїї свойé і пантруїї свойé / і ви цїсé ни зм'їните / абéсте йек хот'їли / каў вам гéзде / ни зм'їните.*

КÓЖДИЙ ІДЕ СВОЇОВ ДОРÓГОВ - 1) у кожної людини свій життєвий шлях: *Кóждиї идé своїоў дорóгоў і мáйї витпáцїти тогó / шо на ниї; 2) про ситуацію, коли не складається спільне життя: И:ї / шо тут сказáти? / Бох йїмў / Бох йїї / таї кóждиї идé своїоў дорóгоў / ік ни склáлосе жит'é / то ч'о се мўч'їти? / комў вит тогó лéкше?*

КÓЖДИЙ-КОЖДІСЬКИЙ – те саме, що КÓЖДИЙ, однак підсилене значення: *Кóждиї кожд'їс'киї рас / ік прихóжу / віжу т:о самé / кожд'їс'киї рас / колї би ни прїйшлá / то кїл'ко цéму гóден терп'їти?*

КÓЖДИЙ МАЇ ЗНАТИ (МАТИ) (В КÓЖДОГО МАЇ БЎТИ) ПРИПІР – про важливість для людини не виходити за межі допустимого: *Марўс'ко / то кóждиї мáйї знáти припїр / ци ч'олов'їк / ци жїнка / ци дитїна / і це у ўсéму / бо йїк л'удинá ни мáйї пропóру / то ў нéйї ци з неў ни бўде дóброго жит'á / Та так / вїтки óзмец:е?*

КÓЖДИЙ МАЇ (НЕСÉ) СВІЙ ГОРП – у кожного свої клопоти, проблеми, біди: *Кóждиї мáйї с'в'її горп / ў однóго йїгó зрáзу ўздрїш / лии се подївиш / і ўже вїтко / а ў дрўгого вин прикрїтиї / áле йе / і л'удинá дéколи нóси йїгó ўсе жит'é / абéс знаў / до смéрти.*

КÓЖДИЙ МАЇ СВОЄ – у кожного свої проблеми і свої клопоти: *Кóждиї мáйї свойé / і наїбїрше л'удинў нїш':їйї грїзóта і слáб'їс'т';*

Кóждий мáйї своїé і витпáц'уйї своїé / і ти ни гóден на сéбе ўз'éти ч'ужé / вин мáйї сам с тим давáти рáду і їкос традѣ'увáти жит'é.

КÓЖДИЙ НА СÉБЕ ТЭГНЕ (ВЕРÉТУ, КÓВДРЮ, КУЖУ́Х, ЛІ́ЖНИК) – кожний передусім думає про себе, шукаючи для себе вигоди: *Такій ч'ес / шо кóждий за сéбе думáйї / на сéбе т'эгне / дівиц'е / шобї л'і́нше б́уло / Ну та д́ругиї ни ме за тéбе.*

КÓЖДИЙ ПЛИ́Є СВОЇ́М ЧЬО́ВНИКОМ (СВОЇ́ЙОВ ДАРА́ПКОВ) – у кожного свої інтереси і свій стиль життя: *Та́мен'ки жит'á ни б́уло / то лиш се рахувáло / шо ўни рáзом / а кóждий плиў свої́м ч'оўником / і шо хот'іти?; Шкода́ Мі́тра / áле вин сам тотó ви́браў / там / Ї́лэ́нко / кóжде у своїу́ / кóжде плийé свої́м ч'оўником / і одно́ одним ни інтересу́йиц'е; Каў / тák'ік ѝе / ўни погáно жийўт / кóжде мáйї своїу́ дарáнку і неў плийé / абї рáзом / укун'ї / цéго нимá / таї́ / в'ід'ї́ / і ни д́уже б́уло / мóже / х'їба́ дес на поч'іткáх / абó ї то ни б́уло.*

КÓЖДИЙ СТ́РІ́ЧНИЙ – будь-хто, перший-ліпший: *Ни б́удеш кóждому стр'ї́ч'ному роскáзувати за свої́ б'їди / бо кóжен мáйї свої́ / йїму́ ш'е їкїхос ни тре: / д́бста свóго.*

КÓЖДИЙ ЦИ́ГАН СВОЇ́Ю ДИТІ́НУ ФАЛІ́Т – про завищену оцінку свого: *Свої́х д'ітї́ї дес фал'у́ / áле ни перефáл'уйу́ / аў пéрвого б́рáта по інчому / вин ўрáс свої́х хлóц'їў питфáл'уйї́ / хто за шо / ік дес б́ес'їда захóди / а вин за одно́ / їк'ї ў нéго д'їти / їка жї́нка робї́тна / вит ч'ужї́х їа ни ч'ула за них д́оброго слóва / áле шо? / ік ікї́с казáў / кóждий цї́ган своїу́ дитї́ну фалїт / мóже / ї д́обре так? / Ву́їно / шó тут д́оброго? / áле наї́ б́уде / кóжда ж'éба своїé болóто фалїт / отáк кр'їкотї́т таї́ т'їшиц'е / ни ч'їкаї́ фал'бї́ вид д́ругих.*

КÓЖДИЙ ЧЮ́Ї СВО́Є – люди по-різному сприймають інформацію: *Ї́а д́ругому ни ўкладу́ ў в́уха ўс'о / шо говорїу́ / кóждий ч'уйї́ своїé / А мóже такé ўч'ўти / шо і сном ї́с ни вїд'їў і д́ухом ни ч'уў / Ўс'éке гóн:о б́ути / де н'ї / л'ўде ни однáк'ї.*

КÓЖДИЙ ШУКА́Ї (ХÓЧІ) ЛІ́ПШОГО (ДЕ ЛІ́ПШЕ) – кожен прагне добробуту, стабільності, можливості реалізувати себе: *Ч'о ўна пи́шла за цéго? / бо кóждий шука́йї л'ї́пшого / так і Мар'ї́ка.*

КÓЖДОМУ БОЛІ́Т СВО́Є – те саме, що КÓЖДИЙ ЗНА́Ї СВО́Є: *Насту́ / ти зна́йїш / шо кóждому болї́т своїé / і вин за тотó хóч'ї говорїти / ви́бач'éї / ік їа тоб'ї́ забогáто наскáржиласе / зна́йу / шо ў тéбе і свóго д́бста / а їа при́шла таї́ ш'ї с пустї́м / лиш абї́*

віговоритисе / на твоїу гóлу додáти свóго / бо тоб'ї лиш цéго бракувáло / áле до кóго йа пїду / ік ни до сестрї? / нимá до кóго / д'іковáт' тоб'ї фáйно / шо йїс віслухала ї трóхи розрáдила / м'ін'ї ўже лéкше стáло / ікóс обм'інїлосе ўсередїн'ї.

КОЖДОМУ СВОЄ – кожен має свої життєві принципи, можливості реалізувати себе: *Кóждому своїе / тої так жийе / йїму дóбре / а дрўгї бїршого хоч'ї / шо кому / а нáшиї Гáни отáк дóбре.*

КОЖУШІНА (КУЖУШІНА), -и – 1) те саме, що КОЖУХ: *Беру кожушїну / таї бóду помáло ин'áпати; 2) старий поношений кожух: Оцїс'á кожушїна на ўс'їх / отáк; 3) гарний кожухок, яким господар дорожить: Мáйу кужу́х / áле шо вáрта оц'á кожушїна / на ўсу Цáрину.*

КОЖУШІНКА (КУЖУШІНКА), -и – змени.-пестл. до КОЖУШІНА (КУЖУШІНА): *Кожушїнко мóйа л'ўба / де ти се сховáла? / Вуїку / ви ў хорóмах се розберáли / отáм ваш кужу́х.*

КОЗÁРИК, -ика – зменш. від КОЗÁРЬ: *Нимá грибїў / лиш пáру козáрикиў найшóў; Ад'ї їкиї хлóпч'ік / такїї / ік козáрик / Йо / лиш би ш'éпоч'ку таку се здáло.*

КОЗÁРЬ, -я – підберезовик: *Ти кáжеш пидберезовик / тики динрáўд'ї праўдїве імн'е / бо вин у березнику́ росте / пид берéзоў / а ў Г'ўдев'ї козár' се називáйї; Від'їў / шо ў кошелї дримнич'їя / лисич'кї / голуб'інкї / козар'ї.*

КОЗÉВ, -кизлá – здеб. мн., КИЗЛІ, -їв – крокви: *Сегóн:е маїстрї кизлі кладут / потрóхи їде робóта / áле ми ўже ни гóн':ї прич'ікáтисе / колї своїá хáта бóде / Ш'ї криїшку / таї бóде.*

КОЗÉЧЕ МОЛОКО – молоко від кози: *Бáбу тримáло коз'еч'е молоко ї кулеш'а / ш'ї капусту саморїн:у л'убїла; Ни л'убїу коз'еч'е молоко / ўно гир'кóвате / таї пáхне їнáкше / ік корóўїїч'е / хот'їла бóла сир з нéго зробїти / áле ни ўдáўсе / А йїгó хто на сир берé?*

КОЗÉЧІЙ – козиний: *Такé зафáйне / ік коз'еч'її фист / від'їў йїс / ікїї у козі фист?; Де т:о фáйне? / то такé / ік коз'еч'ї коўткї / А тепérки мóда такá / коўткї з ус'екого рóбїї.*

КОЗÉЧІ РИШКІ – вид їстивного гриба, який зовні – як кораловий риф: *Гулуб'інкї / коз'еч'ї ришкї / сиройїшки / н'ї / ми тотó ни беремó / ни хоч'їмо б'їдї / ми тотó / шо звїкли / козар'ї / треп'їтників / пїтпен'ки / бо ік ни знáйїш / то мош тр'їла набрáти / гад'ікїў.*

КОЗИРЬ, -я – важливий аргумент, речовий доказ, що комусь дають перевагу в чомусь: *Мару́с'ко / то ни ко́зир' / то пу́ста ші́стка.*

КОЗИРЬ МА́ТИ (В РУКА́Х) – мати перевагу в чомусь: *Ма́йу ко́зир' / ни йа зач'іна́ў цису́ катава́с'і́у / менé ту́тки ни бу́ло.*

КОЗУ́ЛЬКА (КУЗУ́ЛЬКА), -и – зменш., стос. КОЗУ́ЛЯ (КУЗУ́ЛЯ): *Йа л'убіу́ цису́ кузу́лку ч'і́рво́н:у ў крапоч'кі́ / йа се ни бо́йу і́йі́ / ік ска́жеш / Йі́ленко / Йі́ленко / по́лети до не́ба / ўна слуха́йі / і́ леті́т / За н'у ш'і со́неч'ко ка́жут / таке́ сміх ч'у́ла.*

КОЗУ́ЛЯ (КУЗУ́ЛЯ), -і – будь-який жук: *Т'іка́й / ад'і́ і́ка кузу́л'а л'і́зе / мо́й / ш'і ни ві́д'іла тако́йі; А козу́л'а мо́же ўкуси́ти? / ге? / бо мура́л' ма́лі́й / але́ ад'і́ йек менé штри́кнуў / а ўна набога́то бі́рш'а.*

КОКЛЕ́ТА, -и – котлета: *Ў шко́л'і на па́ўз'і з':іш кокл'éту / і́ цисé йéблuch'ко; Бабо́ / йéк кокл'éти се ро́бйут? / ви го́н':і́ йі́х спеч'і́? / На́й тоб'і́ ма́ма зроби́ / йі́і́ ска́жеш / ўна зме́ле мн'іс'ц'а́ / та́й усма́жи.*

КО́КО, -а – дит., яйце: *Ко́ко да́ти дити́н'і́ / до́бре?; То миш ко́ко ўби́ла / то ни д'і́т і́ ни ба́ба / миш фо́стиком махну́ла / і́ ўно се ўби́ло / ўпа́ло / бух / і́ нимá.*

КО́КОЧЬКО, -а – дит., зменш.-пестл. від КО́КО: *Ку́роч'ка / ко ко ко / знéсла дити́н'і́ йі́ч'ко́ / ко́коч'ко / дити́на ме фа́йно га́мати і́ ві́росте вели́ка вели́ка / так?! Така́ / шо гаи́ до не́ба? / Н'і́ / така́ / і́к та́тко / до́бре? / але́ і́к фа́йне́н'ко меш га́мати / ус'о́ / шо ба́пка зр'іхтува́ла.*

КОКОШІ́ТИСЕ – пишатися, зазнаватися; привертати до себе увагу (про жінку): *Нимá ч'і́го кокоши́тисе / то ш'і ўс'о го́н:о поломи́тисе / і́ лі́шемосе / йі́к се́ред' води́; Роспусти́ла п'і́р'і́ / і́к клі́ч'ка / і́ кокоши́ц:е пе́рет Сла́ўком / а в'і́йкайі́ так / шо гаи́ усти́т / гаи́ суда́ ч'у́ти; Ста́ра ба́ба / а кокоши́ц:е / йі́к де́котра мо́лода́ мо́лоди́ц'а / А де ўна ста́ра? / йі́і́ / в'і́деў / лишéн' сороки́ўка мину́ла / то мо́лода́ фа́йна жи́нка / на́й кокоши́ц:е / до́ки мо́лода́ і́ до́ки йі́і́ се хоч'і́.*

КОЛА́ЧНИ, -ив – тільки мн., останній етап весільного обряду: *Колáч'іни п'і́с'л'а вес'і́л'а́ / по вес'і́л'у́ / на дру́гий ден' / на колáч'іни ни ўс'і́х вес'і́ўних клі́ч'ут; На колáч'інах мо́лода́ вид:а́йé колач'і́ вес'і́ўним бат'ка́м і́ матка́м / бо то́ йе два бат'кі́ і́ дв'і́ ма́ц':і́ / і́ ш':е таке́ / шо на колáч'інах у́же мо́лод'і́ тазду́йут / уні́ хо́д'ут помі́жси сто́лі́ / припрóс'уйут го́с'т'і́у.*

КОЛА́ЧЬ, -я – 1) обрядовий калач, який печуть на весілля, поминки або на Різдво: *Гента́м лиш с колач'а́ми йшли́ на вес'і́л'é / два колач'і́ / гор'і́ўка / ўс'о́ заўйéзане ў платі́ну / отáк ішли́ / а тепéрки ц:е ни дў́же*

пантруїут / ни печ'ут колач'ї; 2) заплетена й закручена на голові жіноча коса: Ў Л'он'ї зруб'ї кискі / так'ї / йїк мойá рука / уна дэколи зберáйї вóлоси ў одну ї рбѝ колáч' / то вин такїї / ік ниў голові.

КОЛГО́С, -пу – колгосп: Двáц':ім' пїет' рóкиў вибула смих у колгóс'н'ї / наї тотó цл'ах тра́фи.

КОЛГО́СНИК, -а – 1) колгоспник, член колгоспу: Колгóсники т'эшкó робїли / а шо за т:о мáли? / коп'ікі / дўже т'эшкó гарувáли / тра́тили здорóўїї / а заробїти н'їч'ó ни моглї; 2) перен., людина без належної освіти: Ми / колгóсники / шо / Мар'їч'кó / вїд'їли? / нїч'ó / лиш оцїсу скалу / уна ўрас пéред' оч'éma / їнде нїмá кудá дивїтїсе / а зáмолоду йек? / с'к'їн'ч'éла ў Т'удев'ї с'їм кл'ас / дáл'ї ни їшла / бо трéа бўло дóма помогáти / а потóму зám'їс' мáми сапáла д'їл'анкї / шо казáли / т:о робїла / до самойї пéн'ц'її.

КОЛГО́СНИЦЯ, -ї – 1) жін. р. від КОЛГО́СНИК: Ўч'éсе / Мар'їч'кó / мóже / ни бўдеш колгóсницеў / меш бїрше вїд'їти / ни так / ік ми; 2) без смаку одягнена жінка: Йої / та ўна ўч'éласе ў Коломїїї / а подивїсе / ч'éсто колгóсниця / їа л'їше ўбрáна / Йо / ў нéїї с цим ни йе глáтко / ни ум'їїї се зїбрáти / мойá бáба / ік ідé до цéр'кви / то л'їше се ўберáйї / ў нéїї ўс'о допасóвано / вїтко / шо стáри'а жїнка / шо с селá / áле заветїт молодїцу / бо ік фўстка ў сїн'ї / то такé шит'é на сорóц':ї / такá спїн:їц'я / нáв'їт' коўткї м'їн'éїї / шóби ўс'о штїмувáло / о.

КО́ЛЕСО, -а – спеціальна ручка у формі кола, за допомогою якої “крутють кибель” – опускають відро в криницю і витягують його з водою: У Мéн:їка / Мар'їч'кї Йоурїч'кóвойї / їа дэколи т'їглá вóду с кирнїц'ї / то вўїна урас нагáдувала / Тримáї кóлесо / унó т'їшкé / повóли спускаї / потр'їш'кї / уваж'éї / абéс їїгó ни пусти́ла.

КО́ЛЕ У ПЛÉЧЯХ – у когось запалення легень, проблеми з диханням, неврит та ін.: Паз'ун'а квóлиц'е / шо їїї кóле ў плéч'ах / шо ўноч'é дїхати ни даїé / а їа каў / лїшї на пол'їтл'їн'їку / бо с цим жéрти погáн'ї.

КОЛÉШНЯ, -ї – 1) зруб., будівля господарського призначення; хатчина, схожа на стайню: Колéшн'у с'áку тáку поклáў / рїк пожїїїмó їкос / бо ч'ужїми хатáми ни хóч'у їти; 2) перен., зруб., товста присадкувата жінка: Ад'ї / такá / йїк колéшн'а / лéдвї хóди / ни дўмáї / шо то лéхкó; Гáн'а / в'їдéў / т'їшкá / бо хóди / йїк колéшн'а / Уна ї так /

сарáка / дóста грúба / а ви шо / дес нида́ўно здибáлисе? / Позаўч'эра смих
вид'íла.

КОЛÉТКА, -и – колядка: *Йе дўже даўн'і кол'іткі / ік'і ў Т'удев'і
кол'ідуўют / оц'у / шо йа зáрас закол'ідуўю / то кол'іда газ'д'і / се називáйі /
Ої брáте Ївáne / ци Пётре / імн'э газдú се кáже / ми ў вáшим двор'і / гої
даї / Бóже / слухáї / бóду Ївáнови кол'ідувáти / Брáте Ївáne / ми ў вáшим
двор'і / гої даї / Бóже / Ми ў вáшим двор'і / два три корол'і / Пэриш
корол'у / ч'ем се пофаліиш? / Ої йа ма́йу ч'ем пофалітисе / Їік вiйду соб'і
йа рáно ўрáн'ц'і / То ўрáдуўц'е лáст'іўка ў стр'іс'і / Лáст'іўка ў стр'іс'і /
Ўс'а зв'ір' у л'іс'і / Дрúгiй корол'у / ч'ем се пофаліиш? / Ої йа ма́йу ч'ем
пофалітисе / Їік вiйду соб'і йа ранó ўрáн'ц'і / То ўрáдуўц'е цер'квi /
кост'олі / Цер'квi / кост'олі / ў цер'квáх престолі / Трэтиі корол'у / ч'ем
се пофаліиш? / Ої йа ма́йу ч'ем пофалітисе / Пос'іўу соб'і два лані житá
/ Два лані житá / а трэтиі виўсá / А трэтиі виўсá / ц':а кол'ётка ўс'а /
Ни забўти / іік пішеш / шо ўрас Гої даї / Бóже / а іік закол'ідувáli / то
дал'і іде в'ін'ч'óван'і / Таї по цим слóв'і бўт'те здорóв'і / Гої даї / Бóже /
Бўт'те здорóв'і / брáте Івáne / Гої даї / Бóже / В'ін'ч'ўйімо вас с
ш'эс'т'ім / здорóўйім / Гої даї / Бóже / тўтеч'ки такóш / іік кол'ідуўиш /
то мўсиш казáти ў кóждим р'іткú / Гої даї / Бóже / С ш'эс'т'ім /
здорóўйім / с С'в'ітiм Вéч'іром / с С'в'ітiм Вéч'іром / ш'і с С'в'ітiм
Риздвóм / ш'і с С'в'ітiм Риздвóм / Збóром / Штэфаном / Збóром /
Штэфаном / ш'і з Васiл'ііем / із Васiл'ііем / ш'і з Видорш'áми / ш'і з
Видорш'áми / ўс'імá с'в'іткáми / Ўс'імá с'в'іткáми / таї з роковiми / Із
роковiми / ўс'імá малiми / Гої даї / Бóже / Ц':а кол'ётка вид Наст'ўн'і
Калiн'ч'iной / ік'і в'іс'імдис'эт' рóкiў; Богáто знáла кол'ідóк / Ої у пóли
/ пóли сам'ітнá стайéнка / там Исúсик народiўсе / малéнка дитiнка /
Новá рáд'іс'т' стáла / Дóбриў вéч'ір тóб'і / пáне господáр'у / А ў нáшим
двор'і та три корол'і / ої даї / Бóже / і iнч'і йе / áле ти нáтро се запитáла
/ тогó зрáзу трúдно бiрiше нагадáти.*

КОЛÉТКА ДЛЯ ХЛОПЧIШЯ – колядка, яку колядують юнакові,
синові газди: *Абэс написáла / шó кому кол'ідуўют / тотó імн'э се кáже / і
трéба ўрас казáти Гої даї / Бóже / йа наўч'элáсе цису кол'ідувáти вид
Мар'іки Войач'эху / тогó бóду кол'ідувáти так / ік' унá / Гої даї / Божéї /
се називáйі кол'ётка Ої брáте Іванé / шош ти соб'і так? / Ої брáтэ Іванé
/ шош ти соб'і так? / Гої даї / Божéї / Шош ти соб'і так згóрда
пoch'ináш? / Згóрда poch'ináш / кóником iгрáш? / Кóником iгрáш пóпит*

хотинéц / Хотинéц кáже / шо то пан ідé / А мáмка кáже / шо то син ідé / По ч'ім пизна́йиш? / По сорóч'иц':і / Ў́ нéго сорóч'ка напиў б'ілен'ка / Напиў б'ілен'ка / йік лист / тонéн'ка / Де ж уна перéна? / Ў́ крайáх Дуна́йах / Де ж ўна круч'іна? / Ў́ кон'á ў копíт'і / Де ж ўна сушéна? / Ў́ тўрка на рóз'і / Де ж уна тач'іна? / Ў́ Бóга на стóл'і / Де ж ўна ўберáна? / Ў́ Бóга за двéр'ми / Де ж ўна зношéна? / У нóвих двóрах / Таі по цим слóв'і в'ін'ч'уйімо вас / Івáне / Їа ўже ни каў / йек в'ін'ч'уйімо / бо йа тотó говори́ла / Це така́ даўна кол'ётка / шо ййі́ ў сел'і мáло хто зна́йі / тикі́ ни ч'ўла / шóби хтос кол'ідуваў / і йа ни зна́ла / вид Войач'éхи ўч'ўла.

КОЛІБА, -и – 1) житло лісорубів, пастухів: *Бра́ч':іку Васи́ / а де йістé жи́ли? / Ў́ колі́б'і / інде ни бу́ло би де; 2) перен., відпочинковий будиночок, виконаний у гуцульському стилі: Іван соб'і́ колі́бу зробіў пéрет' хáти / ни гóден се нат'ішити.*

КОЛІ, ІК (ІК) НИ ТЕПÉРКИ (ТЕПÉРЕЧЬКИ, ТЕПÉРЕНЬКИ)? – про теперішній час, який найбільшою мірою, на думку мовця, сприятливий для виконання чогось: *Колі́ / йік ни тепéрки? / колі́ ти меш ўч'éти диті́ну / колі́? / ік уна́ віросте? / тогді́ зач'нéш?*

КО́ЛИК, -ика – кілок; *перен., жарт.,* одиниця: *Плит се ўгнуў / зда́лобисе ўсереді́н'і ко́лик забі́ти / Ну та на́й Улац'кó цисé зроби; Прин'і́с ко́лик у зо́шит'і? / о́й шо дистáнеш / То ў мéне рúч'ка така́ / ч'орні́ло зач'éло л'áпати / йа ни ві́ден.*

КОЛІ́ ПОПÁЛО – будь-коли: *Мих при́ті / колі́ попáло / і передра́н'а / а ч'о? / бо така́ жи́нка / грі́зла йі́го / с то́го ўс'о і зайшлó.*

КОЛІ́С – присл., колись: *Колі́с і йа бу́ла молодóбў / йік ўч'éра / бу́ло / а ўже в'іс'імдис'ётка / так пройшлó жит'é / ік пáру ден'; Мо́й / та колі́с ста́рших б́ирше ш'інува́ли / ік за́рас; Колі́с зимá / то бу́ла зимá / а за́рас шо? / хл'áпаўка / та колі́с зимá бу́ла така́ / шо по ві́кна / Ві́дите / а сегóроку по Вели́кон'у ўже / богáто шо зацві́ло / скóро ма́й / а ўна по кóтики.*

КОЛІ́САНИ, -а – колисання: *Диті́на ўже велі́ч'ка / на́й так се приу́ч'уйі спáти / дóста то́го колі́сан'а / бо скóро ў са́дик / а хто та́меч'ки ме ййі́ колисáти? / А шо йа зрóбиў / ік вин цéго хóч'і?*

КОЛІ́ТКА, -и – висячий замок: *На оборі́х трéба колі́тку поклáсти / така́ за́суўка н'іч'ó ни дайé / бут' хто утвóри.*

КО́ЛИ-ТО́ГДИ – присл., коли-небудь, як вийде: *Пе / то ни горіт / ко́ли то́гди при́дете / йік мете́ ма́ти ч'ес / ік ни тепе́р / то пото́му; Зро́биц:е ко́ли то́гди / то ни пере́дна робо́та.*

КОЛІ́ТОЧЬКА, -и – змениш. від КОЛІ́ТКА: *На це́му ку́фрику йе колі́точ'ка / ві́д'іли йісте́? / до не́йї кл'у́ч'ік мау́ би бу́ти / ану́ подив'іц:е.*

КО́ЛИЧЬОК, -чка – кілочок: *Цис'і́ ко́лич'ки складі́ ко́ло дрив'іт'н'і; Ог:о́ / це ни ко́лич'ок / а до́бриї киу́.*

КОЛІ́ДА, -й – 1) коляда: *Кол'і́да / це йік кол'і́дуїут / де́хто ка́же / йа до́бре ни зна́йу це́йї кол'і́ді / кол'і́дуїмо оц:у́ / і дру́г'і зго́д'уйуц:е; 2) винагорода колядникам: *Шо на кол'і́ду дамо́ ф'ін'і?; Зр'іхту́ї кол'і́ду і оту́т покладі́;* 3) час Різдвяних свят, коли колядують: *С'в'е́та / кол'і́да / ік іде́ш двеч'іру по сел'і́ / у́ хата́х с'в'ітла́ / л'у́де кол'і́дуїут / с'в'іткуйу́т і ра́дуїуц:е; Це у́ кол'і́ду бу́ло / в'ідеу́ / на са́ме Риздво́.**

КОЛІ́ДНИК, -а – колядник: *Ско́ро ўже кол'і́дникі́ мут ході́ти / Мі́триу́ малі́и ш':і заві́тка при́де / це вин пе́ршиї рас іде́ кол'і́дува́ти.*

КОЛІ́ДНИЧЬО́К, -чка́ – зменш.-пестл. до КОЛІ́ДНИК: *Абе́сте зна́ли / оц':і́ два кол'і́днич'кі́ мут у вас кол'і́дува́ти / Йої́ / та наї́ прихóд'ут / ми йіх у хату́ пу́стимо / а ни лиш дамо́ на кол'і́ду.*

КОЛІ́ДУВА́ТИ – колядувати: *Зач'іна́ўсе пист та́ї ба́ба каза́ла / Гаї́ уч'е́їтесе кол'і́дува́ти / абесте́ фа́йно мо́гли́ під ві́кнами на С'в'і́тій Веч'і́р га́здам зако́л'ідува́ти.*

КОЛІ́Ю́ВІЙ – залізничний: *Ш'і́ кри́ику / то ўже кол'і́ю́ва ву́лиц'а / за́рас бу́де скрут / і ми на м'і́сци.*

КОЛІ́Ю́ВІЙ ХЛІ́П – спечений на дровах хліб, який продавався у спеціалізованому магазині біля вокзалу: *Абе́сти зна́ли / де́коли і́ кол'і́ю́вії́ хл'і́п ни ду́же до́бриї / ни зна́йу / вит ч'о́го то залéжи.*

КОЛІ́НДРУВА́ТИ – посипати щось коріандром (колéндров): *Бужені́ч'ку мус кол'і́ндрова́ти і ўсе́го інчо́го додава́ти / пе́рцу / со́ли / голоу́не пото́му / фа́йно забуди́ти / але́ бес кол'е́ндри / то би ни бу́ла т'уди́ўска́ бужені́ц'а.*

КОЛІ́НКУВА́ТИ – 1) стояти на колінах: *Ми сто́йїч'і́ се мо́ліли / а ўна кол'і́нкува́ла; 2) перен., виконувати якусь роботу, іноді для зручності стаючи на коліна: *Ни кол'і́нкуї́ ко́ло це́йї гр'е́тки / ўже нимá бур'і́ніу́ / ш'і́ но́ги зба́виш.**

КО́ЛІ́Я, -її – 1) поїзд: *Лиш би се ни забарі́ти на ко́л'і́ју / тре́а ўста́ти ра́но / у́ пйе́тїї годі́н'і; 2) залізнична колія: *По ко́л'і́її ни во́л'но**

їти / а дехто л'їнуїїц:е їти на мист і переходи кол'їю / де соб'ї хоч'ї; 3) заїжджене заглиблення від коліс на землі (на дорозі): *Ік фіра їїде на дороз'ї / то цего мोजе бїти і ни вїтко / а їїк по землі / по маї мн'єкшому / то лиш'ейї кол'їю / бо на вулиці так ни гон:о се ўтиснути / а їїк мн'їка земн'а або грус'ко / то тогдї вїтко с'л'їдї вит кол'їс / то це се називаїї кол'їа / ну таї на с'н'їгу файно вїтко кол'їю / ад'ї ік лижвоў / нартами їїдут / копанїц'ами / вит санок такош се лиш'ейї.*

КОЛО ГОТОВОГО КОЖДИЙ ДАСТ РАДУ – легко розпоряджатися тим, що до тебе зробили інші: *Йа / каже / таздїн'а / ў мене ўс'о доцотно зроблено / та б'їсе Бóга / кажї пражуду / ти приїшла на ўс'о готове / ўс'о до шпїл:ика / а коло готового кождїї даст раду / ти ш'ї ни зробїла тутеч'ки н'їч'ó / тїл'ко / ік за нїхтем ч'орне / а фалїс:е / шо таздїн'а.*

КОЛОДІ, -я – зб., колоддя: *Колод'ї пит парканом рик стоїт / скїнуў / таї пропаж'ї / а ўно заваж'ейї / і шо т:и зробїш?*

КОЛОКІРЕЦ, -рця – дзвіночок, який зав'язують худобі на шию, щоб знати її місце перебування: *Колокїрц'ї прахтикуїїут / їїк худоба дес у л'їс'ї пасе / ў корч'ах / а тутки ў нас коло р'їкї / ни трєба / х'їба бїх сам ним забаўїейсе / А ч'о н'ї? / бїло би весел'їш:е.*

КОЛОМІЙКА, -и – 1) назва танцю: *Знаїу / шо їе такаїї данец / але то ни наше / ни т'удиўскє / у нас гуцулку гул'аїут; 2) перен., клопїт, гризота: Вуїко напїўсе / таї мали ми файну ўч'єра коломїїку / доки їїгó ўтихомїрили.*

КОЛОП'ЄНИЙ (КОЛОПНЄНИЙ) – конопляний: *Шо мोजе бїти колопїєне? / пов'їсмо / полотно грубе / їкас верен'а / зарас колопн'ї ни с'їїут / то ўперет бїло.*

КОЛОПНІ, -їв – тїльки мн., коноплі: *Одїн рас вїд'їла / їек росли ў Довганїшїних колопн'ї / коло ч'ўркала Тóминого / їдї соб'ї водї / вїжу / шо вуїна шош у город'ї роби / їа уздрїла / шо тамки такє ростє / шо смїх н'їколи такого ни вїд'їла / таї се запїтала / каў / а їек т:о сеназиваїї / вуїно / шо гєнде у вас ростє? / а ўна / Колопн'ї / д'їўч'їнко / А шо ви с тóго метє робити? / але вуїна ўже бїла пишлa / ни обїзваласе / то гентам бїло / тепєрки н'їгдє ни ч'ўла / абї хтос тотó с'їїї.*

КОЛОСАТІЙ – колосистий: *А шо т:о такє колосате? / жїто? / Н'ї / то їїч'м'їн' / вин гет їнчїї / анї придивїсе / оц:є жїто / пишєнїц'а / а отїтки ростє їїчм'їн' / вїдїш ружнїцу?*

КОЛОТИ ОЧІ – викликати негативні емоції, бути неприємним комусь: *Мáли би рáдуватисе за д'ити́й / а то нидогóда / ўс'о кóле óч'и / кáе / шо имáт'а тил'ко ни трéба / шо дити́н'и забогáто купу́ймо / шо ни ш'ину́ймо коп'іку / áле ми н'і ў кóго ни прóсимо грóшиш / сам'і заробі́ймо / то ч'о урáс джвинд'іти?*

КОЛОТИТИСЯ – 1) бовтатися: *Заўйіж'іт л'ітше / би н'іч'о ни вісипалосе / таї сметáна ў бáн'ц'и ад'і йек колóтиц:е / дóки доведзү / ш'и мáсло се зрóби; 2) бути зіпсованим (про яйце): *Йіце страи́но колóтиц:е / а ви хоч'іте йігó ў колач'і б́іти? / хоч'іте / аб́и ми ни мáли с'в'ет?**

КОЛОТУ́Н, -á – незапліднене яйце (не “кугутове”): *Трафйейуц:е колотуні / тогó / йік кл'óч'ка закл'óкала / то йа вім'ин'іла ў Л'óн'и йейц'а на кугутов'и / уна́ дóбр'и ви́брала / кур'эта с кóждого вілупилисе.*

КОЛОТЬКАТИСЯ – 1) колотитися: *Шо т:о такé колóт'кайіц:е ў бáн'ц'и?; 2) бурчати (в животі): *З'іла йіс шош такé / шо ад'і йек колóт'кайіц:е ў ч'эрев'и / йа гаш віц:и ч'ўйу / ану́ко припрі тоту́ му́зику / озмі б́улки кавáлок / гéнде пид рушникóм.**

КОЛЬКА, -и – гострий біль, який відчуває людина: *Поможі́ / Йілэ́ / віц:и ўстáти / на́й л'эжу́ / бо менé кол'ка кóле.*

КОЛЬКІ БИ ТЕБЕ́ (ЇГО́, ІІ, ІХ; ТТІ, ТІ) ВЗÉЛИ (НАЙШЛІ́, СТÉЛИ, СКОЛÓЛИ) – лайл., побажання комусь зла: *Кол'кі́ би тебе́ ўз'эли́ та́ би тебе́ ўз'эли́ / йа кил'ко мáйу кр'іч'эти́ / абéс корóву вігнаў с кон'уши́ни ?/ ш'и ўду́йіц:е; Кол'кі́ би тебе́ найшли́ / ти ч'о ву́н'и видгáўкуйиш / шо ўна м'ин'і ў óч'и л'і́зла?; Кол'кі́ би тебе́ ўз'эли́ та́ би тебе́ ўз'эли́ / йек йіс зав'їйі́се на ц'ілі́й ден'?/ а казáў / шо на годі́ну їдеш; Кол'кі́ би тебе́ найшли́ / та́ би тебе́ найшли́ / дé тебе́ нóси / шо йа ни гóн:а доч'ікáтисе? / пишóў йіс і дни́ свої́ забу́ў?*

КОЛЬКІ В КИШКА́Х – те саме, що ЗАВОРОТ КИШО́К: *Ад'і найшла́ б'іда́ Івáниху / дон'ка́ заслáбла / у шпиталі́ / а ў з'ет'а кол'кі́ ў кишкáх / ўч'эра́ тóже видвэзли́ ў Кóсиў / а дóма кўтан'и́ ї двóйи малі́х д'ити́й.*

КОЛЬКІ СТИНА́ЮТ ПО́ПИД ГРУ́ДИ – те саме, що СТИНА́Ї ПО́ПИД ГРУ́ДИ: *Даї шош / бо гі́ну / кол'кі́ стина́ють по́пид гру́ди так / іг би р'ізаў по живóму / ойойої́ / гі́ну / дава́й бóрзо.*

КОЛЬО́К ХОТІ́ТИ – шукати зайвих клопотів: *Кол'óк шука́йиш? / йа помóжу найті́ / ік хоч'іш / меш мáти на свої́у гóлу.*

КОЛЬОНЦКА ВОДА́ – одеколон: *Фийст ч'ўти сїлусом / то н'їїека кол'онца вода́ ни помóже / ш'ї гїрше бóде / ме се хот'їти регáти.*

КОЛЯ́НДРА (КОЛЄ́НДРА), -и – коріандр: *Т'удиўскоїї буженич'ки бес кол'андри ни бóде / бес ч'їснич'ку ї пєрцу / коли мн'єсо ў цєму ўсєму замаринуйїц:е / кладемó у вознїцу будїтисе.*

КОМЄДІ́І (КУМЄДІ́І) ПОКА́ЗУВАТИ – 1) удавати з себе когонебóдь, прикидатися, вводючи в оману когось: *Ти лиш подивїсе на нєго / їк'ї вин кумєд'їїї показуйї / вин гадаїї / шо їа сегон'їшна / а ў мєне їе трóхи лóйу ў голов'ї / їа ни задурно їїїї на плєч'ах нóс'у; 2) робити комусь на зло, виконувати дїї, які можуть роздратувати когось: *Беру́ прут / наї вин с тобóў поговóри / ни меш м'їн'ї тут кумєд'їїї показувати / мóже / він наўч'єїї тебе́ / їїк ма́ма ни гон:а.**

КО́МИН, -а – димар: *Зимá ўпáла / таї ко́мин забїло / Того шо вáтру даўно́ н'їхто́ ни клаў / їг би вїт:и їшоў дим / цєго би ни бóло / То / Парá / ни лиш вид вáтри залєжи / шобї ко́мин с'н'їх ни забивáў / трєба зробїти їїму́ капел'ўх з бл'єхи / такий дашóк / тогдї ни ме забивáти / ану́ подївис:е / їек д'їдо тото́ зробїў.*

КОМОСІ́ТИСЕ (КОМОЗІ́ТИСЕ) – крутитися, вертїтися; бути неспокійним; те саме, що ГНІЗДІ́ТИСЕ: *Шош комосїц:е корóва / таї ма́ло їїла; Ни спáла смїх тїў нóч'ї / малїї комозїўсе / плáкаў / рўки з ним соб'ї ч'ут' ни урвáла; Мóже / шош їїгó болїт / шо вин так комосїц:е? / ану́ поцулуї їїгó ў ч'олó / ци ни гор'єч'її.*

КОМПА́НУВА́ТИСЕ (КУМПА́НУВА́ТИСЕ) – 1) товаришувати: *Вин компануйїц:е ни с тїми / с ким би їа хот'їла; 2) утворювати тимчасове товариство (компанїю) для виконання чогось: *Їїлєна ўрас їїде з їєблукáми / їа з неў компануйїсе / бо то дорóга / ш'ї н'їкóли так делєко ни їїхала.**

КОМПЄТА́ТИСЕ – задовольнятися: *Лўде компетáлисє малїм / áле ўм'їли набувáтисє / ни т:ó / шо тепєрки / кóждїї за велїкими парканáми сидїт / ў хáту бойїц:е когóс пустїти / шо / ни так?*

КОМПЄТА́ТИСЕ МЄ́НЧИМ – задовольнятися тим, що є: *Хот'їў бес отóго та ш'ї онто́го / ўс'єкого би се здáло / а то трєба компетáтисє мє́нчим / ни дивїтисє / шо ў дрўгих / а виходїти с свóго зáйт'їку / а їїк спромóжес:е на бїрше / тогдї ўже меш ним компетáтисє ї новóго вигáдувати / бо то ўрас ч'їгóс трєба.*

КОМПЕТУВАТИ – годити, догоджати комусь, робити когось “контетним”: *Компетувала кождого гóс'т'а / і старóго / і малóго / хот'іла / шóби дóбре бóло / йікнайліше / абі кождий пишóу тхát'і контéтний.*

КОМУ ЄК (ЄК КОМУ) – по-різному: *То іка дóл'а ў кóго / йек кому напісано / то так мáйї бóти / цéму так / а тóму гет інáкше / і шо бес робіў / тóтó н'ййек ни зм'іниш.*

КОМУ СМІХ, А КОМУ ПЛАЧЬ – не всім однаково в житті: *Кому с'м'іх / а кому плач' / у цих вес'іл'é / а ў тих позáўтр'у пóхоронок / і шо ти зрóбиш? / такé жит'é; Відиш / йек то йе / кому с'м'іх / а кому плач' / од'н'і плáч'ут / а дрúг'і скáч'ут / И:ї / йа ўже такóго се надивіла / шо н'іч'óму ни дивуїyse / і н'іч'ó менé ни переїмáйї.*

КОМУ ХОЧЬ – будь-кому, кожному: *Дитіна кóму хоч' роскáже / шо ў хát'і д'ййц:е / ци свар'уц:е / шо йілі / ци йе грóш'і / де ўні схóван'і? / кáжу гéзде тоб'і / ўс'о роскáже / тогó сокотісе / дитіна ни мáйї ўс'о знáти / а лиш т:о / шо йї се налэжи.*

КОМУ ШО (ШО КОМУ), А ЙМУ (ТОБІ ТА ЙН.)... – частина висловлення, яка викор. при вказівці на виділення кимось чого-небудь з ряду важливого, бажаного: *Шо кому / а йіму фист попойісти і віптити п'ідис'ет' грам; Кому шо / а йіму кнішка ў голов'і / нáв'іт' ўноч'é ч'ітáйї / прóс'у / шóби óч'і ни збáвиў / а вин тогді крát'ки своіе дáл'і рóби.*

КОМУ ШО ДОГОДА – що кому подобається: *То / Василі / кому шо догóда / м'ін'і такé се ни ўдайé / ни пишлá бих тудá / абі м'ін'і сто рубл'іў давáли / а молод'і гінут такóго / Йо / дóбре кáжете / ми ўже своіе видгул'áли / то прáўда / áле даўно тебе ни бíло клеўц'áми ў гóлу / йік заїгрáйї мýзика / а вит отакіх рéйвахіў головá лунáйї / А йім кортíт цéго / таї шо зрóбиш? / кáўт / Ви / бабó / ік ни рузум'йтесе на цéму / то і ни говор'іт.*

КОНАРІСТИЙ – гіллястий, з міцними “конарями”: *Груш'а конаріста / алé йек ш'іпáти на верш'іку? / то трéба когóс лéхкого.*

КОНАРЬ, -я – міцна груба гілка листяного дерева: *Прит'ігні кл'укоў ш'і тої кóнар' / там фáйн'і черешн'і / а на цей грúпишї стан' / вин се ни ўлóми; Кóнар' на грúши ўже буў такій / ік мойá рука / і се ўломіў / Бо то фунтиўкі / т'ішк'і грúш'і / ч'о йіс ни поклáў питпóру?*

КОНГРЕСИ, -їв – те саме, що КОНГРЕСОВІ: *Ў д'іда йе дв'і пастóр'ї / конгрéси / однá куцэфóста / тóтá / шо за стáйнеў ростé.*

КОНГРЕСІВКА, -и – те саме, що КОНГРЕСОВІ: *То і так / і так ка́жут / д'ідо ік прии':епіуваў / то казаў / шо конгресіўку / а вид богат'ох ч'ўйу конгресов'і.*

КОНГРЕСОВІ, -их – назва сорту груш: *Конгресов'і / то йе конгресов'і / ни знайу / шо би ш':е за ц':і груш'і сказа́ти? / ўни до́ста вели́к'і / смаи́н'і / ад'і гѐнде ростѐ цис'а́ груш'а / сама́ подивісе / йка ўна; Конгресов'і / то пѐри'а кл'аса́ груш'і.*

КОНЕВИ НОГУ КУЮ́Т (КОНЯ́ КУЮ́Т), А ЖЕ́БА ЛА́БУ ПИТКЛАДА́Ї (І СВОЮ́ ЛА́БУ СУ́НЕ) – *знев.*, вислів викор. у ситуаціях, коли хочуть підкреслити: хтось своїми невартісними порадами, міркуваннями, недоречними діями намагається бути причетним до розв'язання серйозних проблем; хтось у будь-який спосіб хоче заявити про себе, акцентуючи на своїй вагомості, обізнаності з чимось, здатності вирішити щось: *Шо ти себе́ риўна́йиш з Мар'іч'коу? / конѐви но́гу куйу́т / а ж'ѐба ла́бу питклада́йі / хоч'і / шобі і ййі́ питкува́ли / ота́к і тутеч'ки / А йік бѐсте ни говори́ли за ж'ѐбу / то ни об'йшлѐбисе? / ге? / ви ле́кше говори́ти ни го́н'і / а лиш так?; Шо то́та́ жінка варту́йі? / нич'ѐ / а́ле кон'а́ куйу́т / а ж'ѐба ла́бу питклада́йі / де йі іті́ на ви́бори? / а́ле н'і / хоч'і ур'ідува́ти.*

КОНЕ́М НИ ЗДОГНА́ТИ – дуже швидко, поспішаючи: *Пишли́ / аш за німи пов'йіло / ік ку́л'а / конѐм би ни здогна́ў.*

КОНЕ́Ц (КИНЕ́Ц), -кинѐця – кінець: *Уні́ жи́ли / жи́ли / до́ки ни пирва́лисе йім жи́ли / та́ї ци́ї ба́йц'і конѐц; То кинѐц / нима́ шо доч'ѐкувати / пишли́; Ік йе поч'іто́к / то ма́йі бу́ти і конѐц / це у ўсе́му / абѐс соб'і знаў / а то ўже дру́ге / кі́й вин; Конѐц / д'ілу винѐц; Фа́йно держ́і за кинѐц / бо йѐк йа́ цису́ нитку ўсу́ч'у?*

КОНѐ́К, -іка – кінський послід: *Каўт / шо ўперѐт зберали́ кон'ікі ў кошел'і та́ї свин'ам у корі́то до йіди́ додава́ли / ве́ре / таке́ моглѐ бу́ти? / ци́ йа шоиш вігада́ла? / Н'і / тикі́ бу́ло / ко́ло ўла́скових зберали́ / ко́ло ста́йніі / а́ле моглѐ бу́ти / шо і у інчому м'ісци́.*

КОНѐ́ЧИ, -я – збірн. стос. КОНѐ́К: *Ві́тки кон'ѐч'і ? / ту́тки шо? / і ко́н'і йе?; Ко́н'і во́зут л'ітниківі́ / то́го на ву́лиці кон'ѐч'і / а зберати́ то́то нима́ кому́ / вулиці́ н'іхто́ ни зам'іта́йі / та́зда́ лиш пѐрет' ха́ти пантру́йі / ко́ло фі́ртки / опко́с'уйі то́то / шо ко́ло йіго́ ха́ти ци́ присади́би / а́ле за ўсу до́ро́гу ни витпов'іда́йі / отакѐ́ с ци́м усі́м.*

КО́НИК, -а – здеб. у мн., КО́НИКИ, -ив; один із видів перших весняних квітів синього кольору: *Ў горіц:и ко́ники зацві́ли і ф'і́ау́кі.*

КО́НИКИ ВИКИДА́ТИ (ПОКА́ЗУВАТИ) – робити щось непередбачуване, несподіване, у такий спосіб виявляючи свій характер, негативне ставлення до когось, чогось: *Йі́к ходи́у до д'і́уки / то нич'о́ / а йі́к ужени́у́се / то ўна́ зач'ела́ ко́ники пока́зувати / вин му́с'іу́ т':і ро́ги обломі́ти трóхи / нич'о́ / тепе́рки ўс'о дб́бре; Мали́й вів'і́дау́ / шо ба́ба мн'і́ка / ни ме се сварі́ти / і па́л'цем н'і́ко́ли йі́го ни кинé / та́й роспу́стиу́се / зач'е́у ко́ники пока́зувати.*

КО́НИК ІС СІ́РУ – виріб із сиру, дитяча іграшка і водночас ласощі; виготовляється за спеціальною технологією: *Ў Г'у́дев'і ни ро́бйут ко́ники с:і́ру / але ко́жда дити́на ў сел'і́ ци ста́ри'а л'удина́ зна́йі / шо ц:е таке́ / бо ўно́ ду́же да́ўне / гу́цулске́ / йа ш'і́ малóу́ бу́ла / ік нéн'а с Ко́сова прино́сіла м'і́н'і та́кіх ко́никиу́.*

КОНО́ВКА, -и – дерев'яна посудина видовженої форми з одним вухом, викор. для води, молока, сипучих продуктів: *У пу́тні но́с'у во́ду / а ни ў коно́уц'і́ / ўс'і́ с пут'н'а́ми хо́д'ут / ци ў рука́х но́с'ут / ци на коро́мис'л'і́.*

КОНОВЧЕ́НА, -и – зменш. від КОНО́ВКА; те саме, що КОНО́ВКА: *Фа́йна коно́уц'ена́ / купі́ / ік ни ма́йіш / у мене́ дв'і́ / поді́бн'і́ до це́йі́ йе.*

КОНТЕ́ТНИЙ – 1) задоволений: *Сла́ва Бо́гу / ўс'і́ го́с'т'і́ конте́тн'і́; І.ї́ / та де ўни́ бу́дут ни конте́тн'і́ / ік сто́лі́ ломі́лисе? / то тепе́рки тил'ко́ ни р'і́хту́йут / на́в'іт' на с'в'ета́ / бо ў л'уді́й німа́ грóши́й / ус'і́ опхо́д'уц:е на ме́нчому; 2) ірон., про людину, яка вчинила щось таке, чого, на думку мовця, не повинна була робити: *Ни спості́гли ми ви́йти с ха́ти / йі́к ву́йко у́же конте́тний / ле́дві йі́зиком оберта́йі́ / ў м'і́ну́ту / л'у́пко / напі́у́се / де́ вин / верé / т:о́ трима́у?**

КОНТРОФА́ЛДА (КОНТРАФА́ЛДА), -и – здеб. у мн., КОНТРОФА́ЛДИ, -ив; вид складок на спідниці чи платті: *Уберéш спин:і́цу ў контрафа́лди і бл'у́ску / йа до нед'і́л'і́ ш:і́йу́ с то́го б'і́лого шо́уку / шо тогі́т йі́с купі́ла; Ві́дите / мо́да се верну́ла / а йа ш'і́ дес с п'і́дис'ет' ро́киу́ то́му ші́ла смих отак'і́ сукн'і́ с контрофа́лдами / а сего́н:е мойа́ пре́у́нка ў та́ко́му само́му при́шла́ / та́й фалі́ц:е́ / і́ке то фа́йне́ / гада́йі́ / шо йа́ цисé пе́риши́ рас уздр'і́ла.*

КОНФІ́ТУРИ, -ив (-□) – варення: *Гента́м ни ду́же бра́лисе конф'і́тури ва́ріти / х'і́ба дес хтос́ / ва́рі́ли марму́л'аду́ / оц:é́ бі́рше.*

КОНЬЧИ ТРЭБА – обов’язково, дуже необхідно: *Мус’у їти ў Кўти / бо кон’ч’і трэба купіти б’іліла / хоч’у двэр’і помал’ува́ти; Іва́н схоч’і заўтра ўбра́ти соро́ч’ку / а то нима́ / кон’ч’і трэба доши́ти; Кон’ч’і трэба с цим да́хом шош робі́ти / бо вин ч’ури́т / т:о / шо ў верэ́н’д’і ўч’эра се зробі́ло / ўа одж’іхну́ласе / ўік уздр’іла.*

КОПАНЕЦ¹, -нхця – опредметнена дія від КОПАТИ (КОПНУТИ); те саме, що КОПНЯК: *Диста́ў два ко́пан’ц’і / бо ч’о дол’іза́йі? / ни б’і́тесе / ўа лего́н’ко ко́пнуў / ўіго ма́ма ни прі́іде суда́.*

КОПАНЕЦ², -нхця – опредм. дія від КОПАТИ, КОПНУТИ; та частина ґрунту, що вміщається на лопаті при копанні (чи одноразово відкидається лопатою при розпушуванні землі): *Ад’і́ їк’і ри́ўне́н’к’і ко́пан’ц’і / це ўс’о Штефа́н скопа́ў / ус’о гаиш до то́йі ўіблі́нк’і / шо на бе́рез’і; Іва́ / шо ц’е за ко́пан’ц’і на горо́д’і? / та́мки пос’і́їно / а ц’е шо? / хтос переко́пуваў? / ікі́ ґу́рски́ такé наро́біў? / та ўік у ко́гос сверб’і́ли ру́ки / на́ би ота́мки / де ц’іліна́ / копа́ў; 2) перен., та частина густої страви (кулеші, банужу та ін.), що вміщається в ложці, якою її беруть: *Ч’о мене́ де́ржи? / бо з’іў до́бр’і два ко́пан’ц’і куле́ш’і з брі́ндзоў / то ўек ни ме де́рж’э́ти?**

КОПАНИЦІ, -□ – тільки мн., вид саней: *С’іно ко́пани́ц’ами зве́земо́; То вит ко́пани́ц така́ ко́л’і́а се зробі́ла / фа́іно ві́тко / куда́ ўни ўі́хали.*

КОПАНИЧЬКІЙ, -ч’о́к – 1) змениш. від КОПАНИЦІ: *Ту́теч’ки ни накла́дено бога́то / цис’і ко́панич’кі́ ї одéн к’ін’ пот’э́гне; 2) вид санчат: *Лéх’і ко́панич’кі́ / диті́на ме сама́ ўго́ру вит’і́гати / ік ні́де спуска́тисе / це Івац’і́ў Мі́трик прин’і́с / ў них у́жé н’іхто́ ні́ми се ни спуска́йі.**

КОПАНКА, -и – неглибока криничка: *На по́конéч’у ко́панка ўе́ / вода́ ду́же до́бра / з но́рі набе́ра́йіц’е / ў кирні́ци ни ўе́ л’і́ши’а.*

КОПАНЬЧІК, -а – здеб. частина густої страви (кулеші, бриндзи), яку набирають (“копають”) ложкою: *М’ін’і́ ни трэ́ба ко́пан’ч’і́ка / ўа соб’і́ ні́ткоў уруба́йу куле́ш’і; Іва́ни́ха роска́зувала́ / шо прі́йшла́ до одні́х / принéсла рос’а́ди / бо ўб’і́ц’э́ла / шо даст́ / прі́йшла́ / а ч’олов’і́к ж:ў́нкоў сид’у́т за сто́лом / соб’і́ ўс’э́кого ўі́ду́т / а д’і́ти / ўік сі́роти / сид’у́т на ла́вици / та́ї то́же ўі́ду́т / а́ле шо? / да́ли ўі́м по ко́пан’ч’і́кови куле́ш’і / по ну́с’ц’і́ брі́ндзи́ / ўні́ / сара́к’і́ / то́то оп’і́стуйу́т / розді́ўйу́йуц’е́ / ўі́ду́т пово́лен’ки / шобі́ на до́ўше ста́ло / ота́к ма́йуц’е́ д’і́ти / ўі́к ма́ч’уха́ скупа́ / а ч’олов’і́к? / шо ч’олов’і́к? / ўек і́кі́ / оцéс так до́байі́ за д’і́тій / та́ї шо на ц’е́ ска́жеш? ; У Ту́дев’і́ ўі́к звар’у́т куле́шу / то пе́рши́ ко́пан’ч’і́к*

дайўт д'іўч'ін'і / абі ійіі хл'оц'і л'убілі / здаўна так вид'еу:е. Див. КОПАНЕЦ².

КОПАТИ – бити ногами (їх передньою частиною): *Ни копаї / бо ік тебе ко́пну / то перев'ернес:е; К'опаў ніўку / таї ч'еревіку се розл'ізли.*

КОПИЛ, -а – знев., те саме, що БАЙСТРЮК: *Йік уроділа жінка / але ни вид:ана / ни маїі с'л'убу / то гентам могли за дитіну казати ко́пил / а теп'ерки по інчому / на ц:е ни дўже діўйуц:е / і смих ни ч'ўла / ш'оби так ког'ос обзивали.*

КОПІЛИТИ (ЗАКОПІЛИТИ, ЗАКОПІЛЮВАТИ) ГҀБИ (ГҀБУ, ГҀКИ) – згруб., сердитися, виявляти невдоволення чимось або кимось: *Ни ко́пил' гҀки / бо ік постолі / вис'ут.* Див. ГҀКИ ДҀТИ.

КОПІЦЯ, -і – невеликий стіг; перен., згруб., присадкувата повна жінка; іноді в порівн.: *Ч'о / вер'е / ко́пц'а розм'етана? / м'ожє / хтос с'іна мікаў? / А м'ожє / припоч'іваў у ко́пци; Х'оди / йік ко́пц'а / мої / та то́то би се зда́ло стесати тр'охи.*

КОПІЧИННИК, -а – кіт, який народився у серпні (копні), коли є копиці сіна: *Копіч'ін:ики / лов'уч'і коті / а йік с'іно ўже ск'ошене / ним'а ко́пц' / то с' такіх котіў ко́ристи ма́ло / ни лоўйут мишіі.*

КОПІЧЬКА, -и – зменш. від КОПІЦЯ: *То ко́пч'ка / там ним'а бог'ато траві / кор'ов'і на рас да́ти / а тр'еба ўкосіти на штіри ра́зи / хот'іўше на с'в'ета ни йти па́сти; Д'іўка фа́йна / але така / йік ко́пч'ка / а то ни ўс'ім коўбеч'кува́т'і се ўдайўт.*

КОПІЧЬКА, -и – копіечка: *Ан'і коп'ііч'ки / бр'іхта́шка пу́ста; Вид них і одноїі коп'ііч'ки се ни доч'іка́йиш.*

КОПІКА, -и – копійка: *Йіду / в'ўно / у с'в'іт / хоч'у йкус коп'іку заробіти / сіж'ін'і до́ма ко́ристи ни дай'е.*

КОПІКА ДО КОПІКИ – ТАЙ БҀДЕ РУБ'ЕЛЬ – бережливість починається з малого: *Коп'іка до коп'іки / таї бҀде руб'ел' / а йек йіс гадаў? / де ч'олов'ік го́ден бҀде шош скла́сти / йік от'ак н'і ў ч'ому ни ма́ти коп'іку? / наї бҀде / шо то два́ц:ит' коп'іюк / але п'іет' рас по два́ц:ит' таї у́ж'е йе руб'ел' / та гентам за ши́на́ц:ит' коп'іюк мош бҀло хл'іп купіти / а ти ка́жеш / А шо йа казаў? / йа ц'іхо сид'іў.*

(ІКАС) КОПІКА ПЕРЕПАДА́І (ПЕРЕПА́ДЕ) КОМУ́С – хтось час від часу (іноді) отримує (отримає) якісь кошти: *Ва́с'киў ста́ршиі д'ер'жи ко́н'і / праўда / шо ко́ло то́го тре: ходіти / але на жит'е ни ска́ржиц:е / Мар'іка Ва́с'кова ка́зала / шо і йім іка́с коп'іка перепада́йі / ўни з д'ітмі*

помога́ють сиді́ти / а молоді́ ді́йуц:е / абі́ тако́ш родич'ам помоч'і́ / шош у хату́ принести́ / а йік д'ед'а буў у шпиталі́ / то ўні ўс'о на се́бе ўз'эли́ / усій опхі́т / ус'о́ / шо слабому́ тре: бу́ло.

КОПІКА РУБЕЛЬ ШНУ́Ї – те саме, **ЩО КОПІКА ДО КОПІКИ ТА Й БУ́ДЕ РУБЕЛЬ**: *Коп'іка рубел' ш'іну́ї / так казаў коліс д'ідо / і то праўда / пош'іну́ї коп'іку / то ўна тебе́ ни рас пош'іну́ї.*

КОПІКА ТЕ́ШКО ПРИХО́ДИ – добробут людини досягається важкою працею: *Коп'іка т'ешко приходи́ / хто ч'эсно жи́е / т'эгне ўс'о на свому́ горб'і́ / то́му нилэхко / бо з не́ба н'іч'о ни пада́йі / Добра́е ка́жете / бра́ч':іку Іва́нку / о́й шо до́бре / лэхкого н'іч'о нима́.*

КОПНÉК, -іка – удар передньою частиною ноги: *Дистаў копн'іка? / ш':е хоч'іш? / мо́й / а ти ч'о малі́х перес'іда́йіш?; Абі́х бі́рше за н'і́ек'і копн'ікі́ йа ни ч'уў / абі́ н'іхто́ м'ін'і́ ў о́ч'і ни л'іс.*

КОПНИ́КУВА́ТИ – бити “копнікамі”: *Мо́й / цес у́же ўпаў / а ўні да́л'і копн'іку́ють / йа беру́ лома́гу / та́й нач'эс там р'ет зроби́у.*

КОПНІ́ЧЬО́К, -чька́ – змениш. до КОПНÉК: *А шо / дистаў па́ру копн'іч'кі́ў? / ни меш пр'іж'іч'кува́тисе? / Бу́ду / ти кулеш'ін:ик / кулеш'ін:ик / кулеш'а / кулешка́ / м'іш'ейу́ кулешку́.*

КО́ПНУТИ – докон. до КОПАТИ, вираж. однораз. дію: *Копнуў па́ру рас піўку́ / та́й фа́рба зл'і́зла на ч'ереві́ц'і / Ни викру́т'у́йсе / абі́ така́ обу́ў зніш':іти́ / маў сто рас ко́пнути́ / та́же нов'і́ ч'ереві́ки / пре́ц'ін' / ни до ко́пан'а́ / ў них до шко́ли маў бес ході́ти.*

КОПНЯ́К, а́ – те саме, що КОПНÉК (ШПЩА́К): *Ни скі́гли / ни заводі́ м'ін'і́ тўтки́ / бо диста́неш копн'ака́.*

КОПНЯ́КУВА́ТИ – бити когось копняками: *Нані́ўсе / та́й хот'і́ў Йілака́ копн'акува́ти / л'уде лё́дві ўтрімали́ / би Бох боро́ніў вид дурно́го пійено́го / гор'і́ўка ни дода́йе ч'олов'і́кови ро́зуму / а забра́йі пос'л'ін:и́ / так шо то́й вива́л'у́йі о́ч'і і́ ді́виц:е / йік ба́ра́н.*

КОПНЯ́ЧЬО́К, -чька́ – ірон.; те саме, що КОПНЯ́К: *Ни хоч' па́ру копн'ач'кі́ў / абес весел'іш:е ішоў тхат'і? / ге? / ци зго́д'у́йіс:е на оді́н поза́вушнич'ок? / А хто кому́ ма́йі да́ти?*

КО́РАВИЙ – шорсткий, зашкарублий: *Вит то́го вакна́ ад'і́ ік'і ру́ки ко́рав'і; С це́го ўну́ч'і ни будут́ / то ко́раве́ / мн'іко́н'ке на́йдемо́.*

КО́РАВИТИ – ставати шорстким, твердим: *Цис'і́ спон'і́ тре́ба бу́ло роспра́вити́ / йік ві́жмакала́ / а ти лиші́ла ко́рав'іти́ / ўни лу́бом ста́ли.*

КОРБА, -и – спеціальна металева ручка, за допомогою якої “крутють кибель”, витягуючи з криниці води: *Шо ў вас коло кирніц’і / колесо ци корба? / Корба / О / а ў мене колесо / бо глібоко.*

КОРЄЦ¹, -рця – заст., центнер: *На под’і ѓе корец пиеніц’і і в’іно́к кукуру́дзиў / трэба се подивіти / ѓек уні там.*

КОРЄЦ², -кирця – вид комах (“щепавка”): *Ад’і ікіі корец л’ізе по фус’ц’і: і / ви шо? / нанич’ на паркан’і ійіі лишіли? / хоч’іте / шобі вин у вухо зал’іс? / Аг’іна тебе / ти шо такé каркайіи?*

КОРІТО, -а – 1) ночви: *Ў коріт’і прич’ініла на хл’іп / а ў тий міс’ц’і / на пампушкі; 2) довгаста дерев’яна посудина для годування або напування тварин: *Порос’етам у коріто зарас вісипіу оц’е / таі ни мут так в’іўкати.**

КОРІЦЕ, -я – змени. від КОРИТО: *Мойі л’ал’кіі ў коріц’и спіут / іа іім тамеч’ки лушко зробіла / ўс’і се пом’іс’т’уіут.*

КОРІННА МОВА – мова корінного населення: *Отак / ік ми ў Т’удев’і говоримо / це наш’а кор’ін’а мова / так мойа прэбаба говорила / мойі верстакі / іких ужé маіже ни лишілосе / х’ібá Іван / шо на Млино́вици / але вин трóхи молóч’иў / оц’е іа каў / шо це гуцу́лска праўдіва мова.*

КОРІЧІ – докоряючи: *Отак кор’іч’і / баба наклала на стиў тіл’ко ўс’екого / шо іа гаиш штрик / ік лош’эк / і поб’іх бабу цулувати ў рўку і казати / шо іа буду ч’емніі / а іік віросту / то кўпіу маішину і буду ійіі возіти / шобі ўна се ни змўч’увала / і ш’і нов’і окол’ар’і / шобі фáіно бу́ло ч’ітáти газету / бо квóлиласе / шо зле віди.*

КОРКОДУ́ШІ (КУРКУДУ́ШІ), -□ – сорт дрібних слив круглої форми; алича: *Коркодуш’і ўже пристігли / але шушіти ўни ни дóбр’і / прóс’т’і áбо угóрки на ц’е підут; Коркодуш по кисточ’кі напáдало.*

КОРКО́ШІ, -ів – тільки мн., плечі: *Ўз’еў малóго на корко́ш’і таі пон’іс / Та ійтбіі пон’іс / а вин поб’іх з ним.*

КОРНÉТИ – будити: *Ни корн’еі менé / абі шош успáў; Лишён’ шо ўсну́ли / а ти ўже корн’еіиш? / наі спіут.*

КОРНÉТИСЕ – прокидатися: *Корн’еўсе зо пійет’ разіў / натслухáў / ци надвор’і ни стіхло / то страішна бу́ла бұр’а; Та д’е / корн’еіусе / бувáйі / шо і по тій нóч’і ни спіу / то / Марус’ко / так стáр’іс’т’ се маіі / шó хот’іти? / стáр’іс’т’ / це такé / ік слáб’іс’т’.*

КОРОВ'ЄК, -їка – коров'ячий послід: *Ни стан' у короўїїкі / старá дріскаўка ад'і шо наробїла / гл'áба зайті ў стаїн'у.*

КОРОВІНА, -и – корівчина: *Д'экувати Бóгу / маїімо дробїета / коровїна се ўположїла / гр'їх би бóло квóлитисе.*

КОРОВІНКА (КОРИВЧЄНКА), -и – корівчинка: *Коровїнку маїімо / нїма шо нар'їкати / ње своїе молоко / а це богáто вартуїї / сметáна такá груба стайе / шо на пáлец / ња нáв'їт' цисе ни роскáзуїу комўс / шобї ни наўрóч'їли / банужеєц малóму кóжедї дрўгї ден' вар'у / і њїч'кó ў сметáнку ўбїу / вин такў њеїшнич'ку хóч'ї / і ч'емна корїўка / ч'їстоту л'ўби / ни л'їгáїї ў брун:е / Та бо ви вич'ес'т'уїїте / тогó ни л'їгáїї.*

КОРÓВ'ІЧІ РУПЦІ – шлунок корови: *Їа зáрас такé скаў / шо мóже тоб'ї се ни ўдаст / ч'ўла њїс за корóўїїч'ї рупц'ї? / знáїїш / шó ц:е такé? / се догáдуїїш? / н'ї / то ни т:о / шо ти дўмайїш / це ња ч'ўла / ік ш'ї малóў бóла / це нам так се пр'їж'їч'кувáли / хто? / тот'ї / шо ни с Т'удева / ад'ї пэрш'ї куч':акї / ми њїм цибўл'їн:ш / а ўни за нас кал'ўш'їн:ики ци корóўїїч'ї рупц'ї казáли.*

КОРÓВКА (КОРІВКА), -и – корівка: *Їек корóўка кáже? / анў скажї бáпц'ї; Корїўку Івán купїў / ўна малén'ка / спрїїтишина / áле на молоко дўже дóбра / ус'їм стайе / ни гóн:а нат'їшїтисе неў.*

КОРОК, -рка – каблук: *С'в'їтóшн'ї ч'еревїки на кóрках / а ш'ї бїта спїн:їц'а / кантїўка / то ўжé дўже дóбре жїнка зїбрана / л'укс; Данцўвáла / таї кóрок се ўломїў; Нóги бол'ут / тогó ни до кóркиў.*

КОРОТКІ (ЗАКОРОТКІ) РЎКИ – хтось не має можливості зробити те, що хотїлося б: *Іг би моглі / то ў лїс'ц'ї водї ўтотїли би / áле ни гóн':ї / корóтк'ї рўки / маї дóўшїх се здáлоби / ц':ї ни дос'їгáїут.*

КОРПАНИЧІТИ – нагромаджувати якийсь негатив: *Корпанїч'їш соб'ї вид:аўнó / ња к'їл'ко тоб'ї казáла / шо дивїсе накорпанїч'їш і меш бїта / нїч'ó ни ўратуїї / áле де? / ни слўхала њїс / а тепэрки ідї давáї прут / Їа бóду слўхати / л'ўпко / мáмко / сóколко / ўрас бóду слўхати.*

КОРПАТИ – збирати, заощаджувати, нагромаджувати: *Потрóхи кóрпали таї шош укóрпали / ње хл'їп і до хл'їба / хатї поклáли; Е:ї / та то ўжé забогáто кóрпáїут / комў тотó лїшїут? / тáже с собóў ни заберўт.*

КОРПАТИСЕ – порпатися: *І хóч'їц:е тоб'ї ў тóму кóрпатисе? / мої / анўко лїш'ї тóтó / берї грáл'ї ї пїшлї.*

КОРПІТИ – дуже старанно, докладаючи багато зусиль, виконувати якусь роботу: *Мáма шїла ў арт'їл' скатерт'ї / кóрп'їла над нїми / бо*

тіл'ко і тіл'ко мус було зробити / а потому / д'іл'анкі / буракі сапати / т'ішкє було жит'є / ої шо нилэхке.

КОРТЄЧІЙ – охочий до чогось: *О / до банужу йа корт'єч'а; Йа ни корт'єч'її до зуїи / до солоткого / до молока / м'ін'ї кобі мн'єсо / гаї зварї м'ін'ї оцєс кавалок / алє їсиї / ни д'ілі їїгб.*

КОРТЄЧЬКА, -и – знев., згруб., бажання, охота: *Шо за корт'єч'ка? / даїсе на стрїман'ї / хлоне; Ўгамуї своїу корт'єч'ку; Ни догбд'уї своїї корт'єц':і / бо ўна мбже завести ў блут.*

КОРТЄЧЬКА НАЙШЛЇА (ЇМЇЛА) – дуже забажалося: *Гваўт хоч'у бресклих огир'киў / Мар'ї / шо ц:е за така корт'єч'ка тебе найшла ? / ч'о так на квасне т'єгне? / ге? / то / в'ід'ї / ниспроста; Бўдеш се с'м'їїєти / але мене корт'єчка найшла / їїк мала дитїна / хоч'у цукїркиў / берї і ти / бо їс'ї з':їм / оцис'ї / шо їїс привєзла; То йє б'їда / ік корт'єч'ка їме / ік ни ч'олов'їк їїї берє ў рўки / а ўна їїгб.*

КОРТІТИ – дуже хотїти, прагнути чогось: *Мене кортїт доч'їкати / їїк уна ўрбди / хот'їў бих дожити до того ч'їсу / мої / але / в'їдєў / ни дот'єгну / бо то дес за пїру рбкиў; Ни вїдиш / їек їїгб кортїт їтї тудї? / пустї / наї їдє / ч'о заборон'єїїш?*

КОРУНКА (КУРУНКА), -и – мереживо: *На рукавах корунка / гач'ком вїплетена; Тепєрки йє / їка хоч' / курунка; Курунка бўла на скїтерти / ми їїїї вїтпорбди / таї поклїли на ман'дїєти / то такє вїїшло фїйн'ўц'ке / шо н'їгдє такогб нїмї / ої шо фїїне / а Їїлєнка придумала / абї курунка бўла на тому м'їсци на рукавах / де вўстоўки ў сорбц':і / а потому дївимосє / мої / то ш'ї мбжно на штїри пїл'ц'ї дїти кбло шїїї / ікрїс стїло / ну та такў бл'ўску мош на вїстаўку вїтселїти.*

КОРУНКБВАНІЙ (КУРУНКБВАНІЙ) – прикрашений мереживом у декїлькбх мїсцях: *Фустїнка бўла корункбвана / отїк скрўч'їна / на н'у колїч'їк нат'єгненїї / ус'о ц:є на руц'ї заўїєзанє / отїк йа запамн'їтїла / їїк нїш'а т'їтка вїд:авїлїсє / уна с цєр'кви с тим колїч'їком прїїшла / а потому на їнчїх вєс'їл'їх йа ни вїд'їла / абї хтос такє ў сел'ї робїў / вїтко / дўже дїўнїї звич'її.*

КОРУНКУВЇТИ (КУРУНКУВЇТИ) – прикрашати мереживом якийсь предмет, передусїм – деталь одягу: *Мїтка сорбч'ку курункўїї / кбло шїїїї і на рукавах / а йа такбш сє ўч'єїу ц:є робїти / абїх моглї так соб'її вїкурункувати бл'ўску / наї нїбогїто / але ўна ме вїгл'їдїти по с'в'їтошному; Орїс'а курункўїї накїткї на подушкї / до йїсїкїў*

пришива́йи куру́нку / на рушникі да́йе куру́нку / а ні то́рки / ў сел'і так
ро́бйут / ў не́йі на́в'іт'у кредéн'ц'і на полиц'а́х куру́нка.

КОРУ́НОЧЬКА (КУРУ́НОЧЬКА), -и – пох. від КОРУ́НКА
(КУРУ́НКА): На бл'ус':і ма́ла таку́ куру́ноч'ку / ік па́лец / заширо́ку;
Приши́йте цису́ кору́ноч'ку на коўн'іре́ц і кишен'кі́ / бу́де попа́нци.

КО́РЧІК¹, -іка – кущик: *Ко́рч'ік мали́й / а по́зіч'киў / поўні́й кошéлик /
ни ду́мала / шо тил'ко ви́йде / тогі́т з дво́х корч'іў ме́нче бу́ла зибра́ла.*

КО́РЧІК², -іка – малий корок: *Де ко́рч'ік вит це́го ліка́рства?*

КО́РЧИТИ С СÉБЕ – удавати з себе кого-небудь, видавати себе за
того, ким насправді не є: *Ко́рч'і́йі с се́бе вели́ку па́н'у / ге́й / Вас'у́ / ус'і
зна́йут / ч'і́йа ти / йе́к йіс се уч'éла / де жи́йеш / йек говори́ла / до́ки ни
пишла́ се ўч'éти / а ти лиш рик се проўч'éла / одéн рик / а ўже ни ўм'і́йіш
по т'уди́скóму / у́же шчо́с' / дес' / колі́с' / мо́й / та хто ў нас так говори́?
/ ти со́б'і та́меч'ки так говори́ / а зо мноў по на́шóму.*

КО́РЧИЧЬОК¹, -чька – те саме, що КО́РЧИК¹: *Горд'і́н'а оді́н
ко́рч'іч'ок ма́йу / пелеха́тих / ч'і́рво́н:их те́мних / на дру́гий рик / ік
до́ч'іка́йімо / рос:ад'у́ / под'і́лу на три.*

КО́РЧИЧЬОК², -чька – те саме, що КО́РЧИК²: *Іка́ фл'éшеч'ка / та́кий
ко́рч'іч'ок / ану́ се подиві́ / ўна та́ка / ік м'і́зін:у́й па́лец / ш'і / мо́же / і
ме́нч'а.*

КО́РЧЬ¹, -я – куш: *Посади́ли корч' розма́йу / це пе́рет' ха́ти / і два
корч'і́ бе́зу / ма́й да́л'і / збо́ку ста́йн'і / ш'і ду́же бих хот'і́ла диста́ти
ч'і́рво́н:ойі р'у́ж'і; Йік увосені́ воро́пц'і́ ч'і́р'іка́йут у корч'а́х / то на зм'і́ну
пого́ди; Оц':і гри́бі з оті́х корч'і́ў.*

КО́РЧЬ², -я – здеб. мн., КО́РЧІ́, -і́в – мед., набряки на ногах,
захворювання вен; мимовільне скорочення м'язів (від болю, холоду та
ін.): *Но́ги ў пан'ч'о́хах / бо ў Ан:у́ц'і корч'і́; Корч' імі́ў / та та́кий / шо ни
го́н:а ного́ў кину́ти; Ни скач'é ў р'іку́ / ни бут' беспéшна / корч'і́ мо́жут у
вод'і́ імі́ти / ни іди́ ў гл'ібо́ке / ти це́йі р'і́кі ни зна́йіш.*

КО́РЧЬО́ВАНІ – *опредм. дія* стос. КО́РЧЮВА́ТИ: *Корч'о́ван'і ма́ло
шо даст / земн'а́ писна́ / але́ це мус зроби́ти / шóби ко́ло д'і́дово́йі ха́ти ни
зроби́ласе пу́стка / ад'і́ трава́ зач'éла рості́ на поро́з'і.*

КО́РЧЮВА́ТИ – корчувати; викорчовувати: *Оц':é ўс'о гет зар'ідо́м
тре́ба корч'ува́ти / ру́ки ни дохо́д'і / диві́се / і́ке забі́те / йек загуч'éло
корч'а́ми; Корч'у́йут уло́гу / бо тре: па́ш'і.*

КОРЧЮВАТИСЯ – 1) кушитисе: *Фáйно цибу́л'ка корч'у́йц:е*; 2) пас. до **КОРЧЮВАТИ**: *Кобі́ то само́ корч'ува́лосе / зна́йиш / ікі́й буу́ би пла́ц / а тут корч'ова́н'а / на два́ дни робо́ти / і то́ ни одно́му / дво́х л'уді́й трéба би на́ймі́ти.*

КОСА́ НА КА́МІНЬ ЗАЙШЛА́ (НАЙШЛА́, ПИШЛА́, ТРА́ФИЛА) – гостра суперечка не може бути розв'язаною, оскільки опоненти не бажають іти на компроміс: *То тра́фила коса́ на ка́м'ін' / н'іхто́ ни хо́ч'і попусти́ти / диви́ц:е / би йі́го зве́р'ха бу́ло; Рози́йшли́се / бо коса́ на ка́м'ін' на́йшла́ / н'іхто́ ни хот'і́у цур'ікну́ти наза́т / хот' на́ пи́у кро́ку / хот' на́ пі́еду / ко́жди́й соб'і́ ўклау́ у го́лу / шо́ ц:е ма́йі зроби́ти дру́гий / того́ і ни скла́лосе жит'е́ / а йек уно́ могло́ віри́унатисе́ / йі́к отакé?*

КОСА́РИК, -а – змениш.-пестл. від **КОСА́РЬ**: *Бо́же помога́й / ві́жу / шо́ цес коса́рик вам тако́ш помога́йі / ка́же / шо́ оц':а́ па́лиц'а / то́ йі́го коса́ / Пра́ўда / шо́ помога́йі / от:о́ поконéч'і / де́ вин сиді́т ко́ло копи́ц'і / сам ско́сиу́ / за ц:е́ д'і́до ма́йі ро́вер купи́ти / ка́е / шо́ ме вози́ти д'і́да.*

КОСА́РЬ, -я – косар: *Мар'і́ка ма́йі піет' ко́сар'і́у / ко́с'ут на ўло́з'і.*

КО́СИ, -ив (-ий) – бот., викор. у множ., іриси: *Ў́ гори́ц:и ко́си расту́т / п'іво́н'і́йі / нев'істкі́ / горд'і́н'і / хаўка́ла / ўс'е́к'і ч'іч'кі́ / йа́ т:о́ л'убі́у.*

КО́СИВСКИЙ – косівський: *Гово́р'у за́ ко́сиу́ско́го ба́т'ка́ Ў́ла́дз'а / а́ ни за́ ку́цко́го; То́ ко́сиу́скі́й ау́тобу́с / вин ту́теч'ки́ ни ме́ ставати́ / на́ горб'і́ ч'іка́йте́ / а́ ни се́ред' горба́.*

КО́СИМ (КО́СЕМ, КО́ЦИМ, КО́ЦЕМ; КО́СМА), -сма (-ий) – пасмо волосся: *Ти́ так зле́ заплел:а́се / шо́ ко́сма ві́с'ут / переч'і́ши́се; Фу́стка ў́ ву́їни залу́пи́ласе / та́й ад'і́ ікі́й сиви́й ко́сим ві́си; Ад'і́ ікі́й ко́сим визе́ра́йі спит фу́стки / ви́ шо́ / се́ ни запл'і́тали́ сего́н:е? / ци́ ч'о́ так'і́ куч'і́р'ев'і́ і́детé?; У́ ме́не така́ за́гру́ба кі́ска / йі́к одéн тв'і́й ко́цим / нимá / Га́н'ко / шо́ ў́ ру́ку ў́з'е́ти / а́ ш'і́ йі́к оц:е́ лі́шец:е́ на́ гребені́ / то́ голо́ва́ ста́не / і́к кол'і́но.*

КО́СІННИК, -а – “робітник”, що найнявся косити траву: *Ма́йу ко́с'і́н:ика́ сего́н:е́ / М'і́с'о́ Ро́шакі́у́ при́шю́.*

КО́СКА, -и – пестл., коса: *Кос'і́н:ики́ / ану́ / га́й / бер'і́т свої́ ко́ски та́й ход'і́т йі́сти; Цис'а́ ко́ска і́крас́ дл'а́ мо́йі ру́кі́ / це́у ч'оло́в'і́к ни схо́ч'і́ ко́сити́ / а́ йа́ бе́рех не́у ві́косила́ / ото́ї́ лужо́к / шо́ тоб'і́ се́ ўда́йé.*

КО́СМА́К (КО́ЦМА́К), -а́ – те саме, що **КО́СИМ (КО́СЕМ; КО́ЦИМ, КО́ЦЕМ)**: *Тот д'і́до з гори́у́ / ко́смакі́ ў́ не́го ві́с'ут так'і́ / шо́ га́ш по́ плéч'і́ / ві́тко / шо́ дау́но́ ни бу́у́ у фр'із'і́р'а́; Йéк ви́ дити́ну́ питстри́га́ли /*

шо так'ї коцмакі се лишіли? / ви зажмұр'іч'ї цисе робіли?; То ни космакі / то пух / ік подуїиш / гаи т'їмн'ї вітко / вóлоси гет пус'т'ї / х'їбá би йїх опстрїч'ї / каўт / шо тогдї гус'т'їш':ї віростут / шó ви би порáдили? / ўз'эти машиінку ї гóлу зробїти / ік бұбон'?

КОСМАКЇ (КОЦМАКЇ) ТАКЇ, ІК (ЇК) БИ ЇХ КÓТИ ЗИССÁЛИ – про брудне, неохайне волосся: *Анұ заплетїсе / ни ходї с такіми кóсмами / їг би йїх кóти зис:áли; Кóсми так'ї зафáйн'ї / їг би йїх кóти зис:áли / а ти гадáйїиш / шо ўни тебе йїл'ут; Мáма дéколи лáкома бұла покрїкувати / кóсми тáк'їк би кóти зис:áли / анұ пр'їч'їшиїсе / і то бóрзо / ни казáла за тéл'ї / корóву / пса / а лиш за кóта / мóже / тогó / шо вин урác се лїже / умивáйїц:е / áле бо тéл'ї такóш л'ўби шош с:áти / жмакáти / гентáм м'ін'ї буў рукаў у сўкни пожмакаў / і вин стаў зїс:аниї / áле тéл'ї ни к'ївáйут / аў бéс'їд'ї згáдуїут лиш за кóта / отакá примудрэнц'їїа.*

КÓСМА (КÓСМИ, КОСМАКЇ, КÓЦМА, КОЦМАКЇ) СТИГÁЮЦЕ В КÓГОС – хтось втрачає волосся на голові (через хворобу, надмірне переживання та ін.): *Сплáсла так / шо йїї половїна се лишїла / кáже / шо на п'їтнац:ит' к'їл' / і шо / це їе дóбре? / скаж'їт м'ін'ї / шó тутки дóброго? / та де до такóго мош допускáтисе? / а потóму дивуїїц:е / шо лїс'їїї / шо кóсма так зач'éли с'т'їгáтисе / ік наї ни кáжу / с кóго.*

КОСТЕВЇ, -їв (-ий)– назва частини лісового масиву: *Костевї делéко вит Т'удева / це ни скрáйу / так / ік Грéб'їн' / Калатұра / дéколи за Костевї кáжут Велїке Кам'їн'ї / бо тáмеч'ки такé кам'їн'ї / шо їе на шо подивїтисе / страїно велїке / тудá вóд'ут тих / хто прїїхáйї у Т'удїў вид:ихáти / у Костевї їдут / бо тáмки мош набрáти áфинуї / грибиїў / вїт:и с порóжними рука́ми н'їхтó ни вертáйїц:е / м'її онұк сегóн:е ходїў тудá / вернұїсе / а їа се пїтáйу / Таї де їїс буў / шо так тоб'ї пїшлó? / а вин кáже / Гаи у Костевї ходїў / ч'ўїїте куда? / а то нїблїскїї с'в'їт.*

КОСТРОМÁХА, -и – костомаха: *Оц:ў костромáху кїнеш псóви / наї грїзé; Їїе ікас костромáха / таї с'áке тáке на нї звар'ў.*

КОСТРЮБÁТИТИСЕ (КУСТРЮБÁТИТИСЕ) – ставати кострубатим: *Це їкас пустá матér'їїа / ад'ї їек сўкн'а костр'убáтиц:е; Рукавї ўдолїн'ї ўже зач'éли се кустр'убáтити / лиш м'їс'їц' похóдїў / а так вигл'їдáйї / їїг би рик с сéбе цисе ни скидáў.*

КОСЬКАТИ – пестити (про дитину), догоджати: *Дитину ни трéба кóс'кати / задуже с'ус'укати / у ўсému трéба мáти м'іру.*

КОСЬ-КОСЬ – виг., за допомогою якого кличуть коня: *Кóниї тўтки поблиску н'і ў кóго нимá / áле ч'ўла смих / шо йїк кліч'ут / то кáжут кос'кос' / йа н'ікóли самá ни клікала / бо ми йїх ни держ'éли / ми корóву ї дробйéта мáли / а кóниї і кóзиї ни тримáли / тикі цéго ни бўло.*

КОТÉВ, -итлá – котел: *У цéму китл'і студенéц ме се варіти / а цес котéў наї з окрóпом бўде / богáто мит'á ўс'éкого йе.*

КОТÉНКА, -и – вид цибулі: *Купіла ў Кўтах слóйїк кот'énки / це такá цибул'а / шо ў одній кўпц'і ростé богáто цибул'óк / уна фáйно пáхне / анў бес закришиїла цеў цибулеў і дрўгоў / то зрáзу меш ч'ўти.*

КОТÉРНИК, -а – знев., кіт: *Оцés кот'ёрник вїс'л'їдиў / де кубасў поклáли / ни дўмаї соб'і / приїшли / а вин лиш се облїзуйї.*

КОТÉЧІЙ – котячий: *Ф:е / зáпах кот'éch'її / тўтеч'у дес коточ'ікі йе / А вин шо / пёршиї рас тут йїх лиш'ейї?*

КОТÉЧІЙ КОНЦÉРТ – жарт., нявчання котів: *Ни спáли смо тиў нóч'і / кот'éch'її концёрт слўхали / наш кит гóс'т'ї маў / набувáўсе з нїми.*

КО́ТИК, -а – суглоб, що з'єднує ступню з гомілкою: *Ни ў кол'їнах / аў кóтиках менé болїт; Водá по кóтики найшлá / бо дах пирвáло / дрáниц'ї стар'ї ўже бўли / а злїви / бўр'а страин'ї на ўч'ера / рáно пишлá ў д'їдову хáту / а пидлóга / ўс'а ў вод'ї.*

КОТІТИСЕ – 1) народжувати (про вівцю): *Зач'éли котїтисе виўц'ї / ўже мáйїмо трóїї йїгн'ёт; Дрўгий рас кóтиц:е / тогїт йїгнїч'ка бўла; Н'ї / виўц'á ш'ї ни котїласе / а корóва ўже ўположіласе; 2) перен., розмножуватися, виростати, розростатися (про картоплю): *Свáха роскáзувала / шо найміла посадїти барабўл'ї / бо самá ни гóн:а / таї шо? / дрўгий приїшоў / посадиў / áле так гл'їбóко / шо ўни ни ростўт / сус'їди ўже сапáйут / хот' ў одїн ч'ес садїли / а ў мéне дес нїдес зач'їнаїут показуватисе / ўни ни мут дóбре котїтисе / бо загл'їбóко / в'їдéў / кóристи з них бўде мáло; Ти садїши нас'їн'ї / однў барабўл'у / а з нéїї ў кўпц'ї виростáїї богáто / це се називáїї / шо барабўл'а кóтиц:е / бурáк / мóрква ни кóт'уц:е / а барабўл'а кóтиц:е.**

КО́ТИЦЕ (ПОКОТІЛАСЕ) СЛИНЬ (СЛІНА, СЛІНКА) В КО́ГОС – хтось дуже хоче їсти: *Йої / йек пáхне / слїн' кóтиц:е / гїну йїсти; У нас ужé слин' кóтиц:е / тл'édж'їїц:е ў рóт'ї / а ўни ш'ї шош договóр'уйут / жертўйут / ни квáпїуц:е клáсти за стиў.*

КО́ТИ, -éти – маленький котик, кошенья; іноді в порівн.: *Ікэс кóт'і прибулуділосе / занéсли / пéўно / ўноч'é / сіве / з б'ілоў пл'áмкоў на голов'і; Вин з неў іграйіц:е / ік с кóт'ім / кудá стебел'цём поведé / тудá ўна се діві / то старій / бітій пáрубок / такий лёгко мóже гóлу задуріти.*

КО́ТИТКО, -а – 1) кошеньятко: *Лиш'ім оцисé кóт'ітко соб'і / оц:é сивén'ке; 2) пестл., про дитину: Мамине кóт'ітко / ворóпч'ік / Гóсподи / йéк йа йігó л'ўбйу / Лубі / áле ни дўже показуї / шо ўмерáйиш за ним / бо дитіна ік цисé вів'ідаі / то уна ме стáри'а / а ні ти.*

КОТКОДА́К – виг., куткудак: *Мóже / цисé ни дўже до р'іду / мóже / ўно тоб'і н'і до ч'óго / áле гента́м йа ч'ўла такий вéришк ци то кавáлок с'п'іванки ікóйіс / ни знайу / Кукур'іку коткода́к / л'ўде рóбйут / а йа так / л'ўде рóбйут уноч'é / а йа с кóтом на печ'é / Нén'а сваріласе / ік йа цисé с'п'івáла / казáла / шо йа пу́стóго дес се наўч'éла / а йа ў вўїка на вес'іл'у ч'ўла / таї уно́ мин'і се запамн'ітáло.*

КОТКОДА́КАТИ – куткудакати: *Ч'ўйу / шо кўрка коткода́ч'і / піду / подіўййусе / де ўна се знéсла? / бо котра́с іс цих пйіт'óх на гн'із'д'і ни несéц:е.*

КО́ТОВИ ПИТ ФЙ́СТ ПОКЛÁСТИ (КЙ́НУТИ, ПИТЙ) – знев., згруб., про щось маловартісне; те, що втратило значущість, актуальність: *Ус'ó / шо ми робіли / кóтови пит фй́ст піде / бірише сувен'іри ни бўдут при́мáти / отáк / бўдемо сам'і на них дивітисе.*

КОТОЧ'ÉК, -іка – котячий послід: *Жені цéго кóта с хáти / бо йа йігó ўбйу / ўна́диўсе за подушкáми коточ'ікí клáсти / а йа соб'і дўмайу / шó т:о / вéре / таké / шо ў хáт'і нимá ч'ем дихну́ти?*

КОТОЧ'ÉРЬ, -іря – згруб., дорослий кіт: *Це ни кит / а дóбриі коточ'ёр' / ад'і шо вин сейіноч'і наловіў і поскладаў м'ін'і на схóдах.*

КОТРЕ́НЬКИЙ – пестл., дит., котрий: *То котрén'ка рўц'а ба́б'і йéблуч'ко дáла? / іка? / оцис'а? / даї йа поц'óмайу тоту́ рўч'ку.*

КОТРИЙ ХО́ЧЬ (ХОТЬ КОТРИЙ) – кожний, будь-який: *Такий хлопч'іш'і / шо за нéго котра́ хоч' піде / і то ў пйітскоки.*

КОТРУ́ РЎ́КУ НА МА́МУ ПИДО́ЙМЕШ, ТОТА́ ВСЛУ́ТІІ (УСО́ХНЕ) – на маму руку підняти – тяжкий гріх: *Каўт / шо котру́ рўку на маму пидóймеш / тотá ўслут'йї / буў тўтки одін / ни хоч'у казáти / котрії / нáв'іт' наш'а делéка фам'іл'йа / ікиї мих / ік напйéц:е / жін'ч'іну маму ўдéрити / свóйї ни маў / то шо гада́йіте? / ни ўслут'йў буў?*

КОТУСИК (КУТУСИК), -ика – 1) дит., котик: *Дивісе / л'упч'ку / бо цес тв'її котусик ум'їїї дуже файно др'анати / абес потому ни плакаў / вин терпи / але ік меш дал'ї йїго мн'ецкати / то дистанеш / Бабó / йа йїго лиши глэд'у / ад'ї йек йїму дóбре*; 2) перен., емоц. забарвл. слово у формулах звертання до особи (насамперед чол. статі) з якимось проханням: *Котусику / прós'у тебе / абес ни йїў с'н'їх; Брач':їку / л'упч'їку / кутусику / пустї двóд'ї / йа на бéрез'ї бóду / покї жїти бóду / цéго тоб'ї не забуду / Ти хоч' / шобї нас обóх сварїли?*; 3) перен., викор. у звертанні до дитини: *Ни спи / котусику / зáрас мáмка йїсточ'ки даст.*

КОТУСЬКА (КУТУСЬКА), -и – емоц. забарвл. слово у формулах звертання до особи (насамперед жін. статі) з якимось проханням: *Йїлénко / котус'ко / озмі вóзик та трóхи повозї дитїну / дóки йа се ўберу*; 2) перен., викор. у звертанні до дитини: *Котус'ко мойá / ану ходї судá / подівис:е / де тоб'ї лужеч'ко поклáсти / отўт бóде дóбре?*

КОТЮГА (КУТЮГА), -и – 1) знев., собака (здеб. бродячий): *Берї буч'ок / бо кóло потóку на Мóч'їр'ї ікїїс кут'ўга хóди / бес се ни напудила / ік ме б'їч'ї т:óб'ї*; 2) лайл., людина: *Кут'ўга остéклиї / абї твоїї лáби тўтки бїрше ни бóло / марш вїц:и / йа до тебе / іг до л'удинї / а ти шо соб'ї позвол'ейїш? / приїшóў йїс до гáздї / і шо рóбиш?*

КОТЮШКА (КУТЮШКА), -и – собачка: *Ни б'їсе / цис'á кут'ўшка ни ўкўси / уна самá бойїц:е / ни плáч' / ад'ї йек унá дрижїт.*

КОФЕЛЬКА, -и – невеликий черпак: *Кóфел'ку бóри'їку з':їш / ч'о бес ни з':їла? / дуже смашнїї / йа шушéних грибїў тудá дáла.*

КОФЛЯ, -ї – черпак: *Шош ни хóч'у / х'їбá одну кóфл'у даї р'їткóго / ни пáнит м'їн'ї сегóн:е / нимá апетїту / н'їч'ó се ни хóч'ї.*

КОХАТИ – 1) виховувати, ростити (про дитину): *Кохáїїш / оп'їстуйїш / а ўно виростáїї / таї дéколи забувáїї за мáму*; 2) доглядати, турбуватися (про тварин): *Оцисў Красул'ку с тел'éти кохáїу / с тїпки гудувáла / іг дитїну / ад'ї їка ўна стáла.*

КОХАТИСЕ (В ЧЬÓМУС) – з великим бажанням займатися улюбленою справою, виконувати якусь роботу: *Йа ни вит ч'їч'ок / то трéба кохáтисе ў тóму / йе так'ї жинкї ў сел'ї / шо цисé дуже л'ўбїут / ік ідéш вўлицеў / то вїтко / ік'ї ў кóго горїц:ї.*

КОЦ, -а – вид покривала: *Ўкрїїсе кóцом / áбо коўдр'у ци лїжник озмі / йїк хоч' спáти на с'їн'ї; Цес коц хот' і набїтїї / áле лéхкїї / м'їн'ї йїго ў поўницю кїнули / вин лéкиїї / ік верéта.*

КОЦАНІТИ (КОЧІНІТИ) – дуже мерзнути: *У цій пи́ўніци коч'ін'їїш за пи́ў годіни / а трéба ш'і барабу́л'і вінести / переб'її ум:іти / хот' ікііс пор'éдок зробіти / надвор'ї сполóч'у слóйіки / шо вит перет:огіт з огир'ка́ми там сто́йéли / Їа вам помóжу переб'її вінести.*

КО́ЦИК, -а – змени. до КОЦ; те саме, що КОЦ: *Це дитин'éч'її ко́цик / а ваи отóї на лáвици / ік змéрзнете / то тáмки ш':е одén йе; Дóбре / шо при погóд'і поквáпиласе йіс віпрати дитин'éч'її ко́цик / ад'ї ўже вісох; Кóцик мн'ікóн'киї / легóсен'киї / йа купу́йу / беру́ йігó тóму малóму опрішкови / наї йіму́ фáйно спіц:е / наї здорóў бóде / áле мус'у ш'і роверéц подивітисе / на́казуваў / шóби без нéго бáба тхáт'і ни вертáласе / то мус слóхати / ни хóч'у ў м'іс't'і ноч'увáти / ану́ш ни пу́сти ў хáту / Йо / скáже вертáйсе за рóвером.*

КО́ЦИЧЬОК, -чька – похідне від КО́ЦИК: *Цес ко́цич'ок легóн'киї / урác ним накривáї дитіну / ік спіт / áбо пел'інкоў тóўшоў.*

КО́ЦЬКАНИЙ – пещений: *Ну / це ўже ко́ц'кана дитіна / пéш':іна / нимá шо казáти / хат'н'і рош':ібáйуц:е над неў.*

КОЦЮ́БИТИСЕ – корчитися; сидіти, сильно зігнувшись: *Ни коц'упсе / ріўно сиді / бо так згорбáт'їїш / меш ік д'іт / ходіти.*

КОЧÉН, -іна – 1) качан кукурудзи без зерна: *Теребі́ кукурудзи ў цисé коріто / а коч'іні складáї ў кош'іл';* 2) середина яблука чи груші, яка залишається після того, як з'їли плід: *Лупіну / коч'іні з йéблук дайў порос'éтам;* 3) стрижень капусти (без листя): *Коч'іні порубáйімо ї корóв'і дамó / ц'іл'ї ни трéба / бо ш'і ўдáвиц:е.*

КОЧÉНІ, -я – зб. стос. КОЧÉН: *Д'іти ўс'о схрúмкали / самé коч'én'і се лишіло / це йа Мару́си каў за йéблука / шо ўч'éра / на Прибражéн'їйе / ходіла с'в'ітіти; А ч'о на стол'і вал'éйіц:е коч'én'і?*

КОЧÉНЬЧИК, -а – змени. від КОЧÉН: *А ти с коч'én'ч'іком йéблуч'ко з':іў ци де йіс йігó поклáў? / Їа з Броўкóм се под'іліў / Та де вин тотó йіст? / вин кубáски би згáмаў / А йа йіму́ ўже тоту́ вид:áў / шо йістé принéсли / йіму́ ўна дўже посмакувáла / а йéблуч'ко на т:о / шóби лиш зайісти / йа дóбре зробіў? / Гóсподи / коли ц':а дитіна віросте ї се нарозúми?*

КОЧÉТИ – котити: *Ходім з горбá кóлесо коч'éти / áле бóрзо.*

КОЧÉТИСЕ – 1) котитися: *Д'іт роскáзуваў / шо ік буў у полонин'ї / то рас від'їў ікéс с'в'ітел'це / шо коч'éлосе згорі / йіму́ се здавáло / шо ікрáс на нéго летіт / д'іт се спудіў / гадаў / шо ўпа́де кóло стáйї /*

перехрестіюсе / а ўно рас / і знікло / се зв'їїли в'їтрі / і потóму так / іг би н'їч'ó ни бұло / то / в'їдєї / уна приходїла / знáйїи хто; 2) качатися: На Ївáна / кáжут / трéба дўже рáно ўстáти / розибрáтисе / лиш абї н'їхтó ни вїд'їу / ї коч'этисе ў трав'ї / ў рос'ї / хот' пáру рас покоч'этисе / тогдї меш здорóвїї увєс рик / це спрахтїкóвано / нич'ó ни ме бол'їти.

КОЧЭТИСЕ (ВМЕРАТИ, ВМЕРТИ, ПАДАТИ, ПУКАТИ) ЗО СМІХУ – дуже сміятися: Вуїко вїпиу / і такé вис'п'ївуу / шо ми коч'елїсе зо с'м'їху / витколі жїїу / ш'ї смїх такóго ни ч'ўла; Так роскáзувау / шо ми коч'елїсе зó с'м'їху / даўно такóго ни бұло / ад'ї хот' трóхи вїдїїшли вит клóпотїу / ус'єкого пережит'á / а тўтки соб'ї дáли вóл'у / такé р'їтко бувáїї / ўже ї ни скáжу / колї пос'л'їн:її рас їа с'м'їїеласе / хóжу ў с'вóїїх думкáх / їк тої бóуван / мої / де се д'їла моїá вєсел'їс'т'? / де їа їїї порозгубїувала? / ни знáїу / ўтеклá вид мєне.

КОЧЭТИСЕ ПО ЗЕМНІ (ЗЕМЛІ, ПО ПИДЛЮЗІ) – страждати: Так бол'їло / шо коч'єўсе бїх буў по земнї / Мар'їка дáла зáич'їк / таї гаш тогдї приїшоў до сєбе; Ч'ут' по земнї ни коч'єўсе / казáў / шо н'їч'ó ни мїле / їк зач'їнáїїц:є прїступ.

КОЧЭТИСЕ У ТРАВІ (КУПАТИСЕ В РОСІ) (НА ІВÁНА) – дія пов'язана з вірув. у те, що роса в цей день (7 липня) цілюща: То / Марус'ко / трéба ўстáти дўже рáно / питї тудá / де фáїна травá / розибрáтисе / áле гет / і тогдї коч'этисе ў трав'ї / такá росá дўже помич'на / ўна прибаўїїї здорóвїїа / на ўсїї рик стáне / áле ш':е однó / цїсє н'їхтó ни мáїї вїд'їти / тогó їк схоч' ц:є робїти / то шукáї вїдл'удне м'їсцє / дес тудá / їк їдєц:є дгóр'ї / áбо їнче / меш ужє самá вїд'їти.

КОЧІЛО, -а – колесо, круг: Шо ц:є за кóч'їло / припєрте до шал'унку? / ч'їїє ўно? / А ч'о ўно тебе заїнтересувáло?

КОЧІЛЬЦЄ, -я – маленьке колесо: Отўтки мáло бұти малєн'ке коч'їл'цє / шукáї / мóже / покотїлосе пит стїу цї пид лўшко; Вит цєго дзїтáрка коч'їл'цє се загубїло / отўтки кóло лўшка / тото / шо ним накрўт'уйут дзїтáрок / вїпала тотá шрўпка.

КОЧІНЄЦ, -нця – 1) те самє, що КОЧЄН: Коч'їнєц у тоту мїску поклáдеш / бес їїгó на зємн'у ни кидáў; 2) змени.вїд КОЧЄН; те самє, що КОЧЄНЬЧІК: Вид грўшки нáв'їт' коч'їнєц ни лишїўсе / одїн фóстик / і нас'їн'ї пишлó / Бабó / ц':а грўшка бұла бес коч'їнá / нáв'їт' мац'їц'кого.

КОША́РЬКА (КОША́РКА), -и – спеціально складене у стіжок кукурудзиння – “кушут”, іноді в порівн.: *Йа ў цѣму плаш':ѐ / йік кошар'ка / отам на город'і мош клáсти.*

КОШЕ́ЛИК, -а – невеликий кошик: *Баба зр'іхтуї дитін'і кошѐлик / і ўна такош піде на Вели́ден' с'в'ітіти; У Костевáх набрали оцѐс кошѐлик йігидок / найшли́ були йігиднік.*

КОШЕ́ЛИЧЬОК, -чка – зовсім малий кошик: *Де поклáдемо йігиткі ?/ ў цѐс кошѐлич'ок / дитіна ме нѐсти д'ідови / а вин ої шо ме радії / ни ме моч'і нат'ішитисе ўну́ком.*

КОШЕ́РА, -и – кошара, тимчасово загороджене місце для овець: *Нáш'і віўці'і ў кош'ѐр'і / там / де л'ўцк'і / то кóжда познач'ѐна / се ни зм'иш'ѐйут.*

КОШІ́ЛЬ, -еля – великий кошик: *Наї барабу́л'і трóхи опсóхнут / протр'ѐхнут / а потóму складемó ў кош'іл' / дóма зноў рос:ўплемо пѐрет' хáти / а ўже аш тогді занесемó ў пиўніцу.*

КОШІ́ЛЬ З ДВОМА́ ВУ́ХАМИ – вид великого кошика, у якому є дві ручки: *Та ў цѐс кош'іл' з двомá вўхами піде м'іх барабу́л' / ік маї піде; Позагр'ібáла / йек могла́ / а зáрас тот'і купоч'кі трѐа поскладáти ў кош'іл' з двомá вўхами / вин кóло стáйн'і с цѐго бóку / кóло драбїни.*

КОШІ́ЛЬ (КОШЕ́ЛИК) НА ДОРУ́ – кошик, який викор. лишень для того, щоб у ньому на Великдень “світити дору”: *Тепѐрен'ки йік іду́т с'в'ітіти / то беру́т ус'ѐк'і кошѐлики / і висок'і / і мѐн'ч'і / широк'і і вуск'і / áле йік отáк подівис:е кóло цѐр'кви / то пизнáйиш праўдївиї т'удиўскїї кошѐлик / вин зроблениї с тонкóго прўт'а / на бѐрез'і жїли тот'і л'ўде / шо зберáли прўт'і / вивáр'ували йігó / облўпїували кору́ і тогді плел:ї кошел'і / а йік зробїли / то мѐч'ут йігó ў фáрбу / таку́ / ік до писанок / мал'увáли ў жсоўте і робїли на нѐму узїр / ч'ірвон:им / зелѐним і б'їлим / дѐкотр'і кошел'і маїут таку́ кіску ўдолїн'і пóпри дно / йа самá йшла́ до однóго ч'олов'їка / ти ни меш йігó знáти / шóби купїти ў нѐго такїї кош'іл' / це даўниї т'удиўскїї кошѐлик / а ш':е плѣту́т і малѐн'к'і кошѐлики / д'їти с такїми хóд'ут на бóхан'цї'і áбо ї с'в'ітіти / кладу́т тудá пáсоч'ку / писанкї / шо хто хóч'і / такїї кошѐлик такош маїї узїр / ни знáйу / ци йіс ни забўла / шо дору́ крїше таздá / а нї таздїн'а / д'ѐд'а берѐ пáску / хрѐсти йїїї здолїни ножѐм / кавалкуїї ї укладáїї дору́ / ўдолїн'і ў кошѐлику покрїшена пáска / а дáл'і ўс'о / шо маїї бўти / а потóму звѐр'ха писанкї.*

КОШТИ КОШТІННІ – великі кошти; про щось дуже витратне: *Тепер лед'а шош зробіти / прим'іром / веч'ірок / то кошти коштен':і / йа ўже ни каў за будову; Шоби віўч'іти дитіну / сегон:е майіш маіти велик'і кошти / Йо / кошти коштен':і на ц:е підут / таі ш'і ци робота потому буде.*

КОШТУР, -а – 1) палиця, здеб. на кінці загнута: *Вуїко Мітро с коштуром ходіў / мих і пот'ігнути / йік сеўсерди; 2) милиця: М'іс'ко уломіў нозу / і то погано / ўже пару м'іс'іц'іў с коштуром ходи / може / ўже і хромій бути / отак се ліше / таі шо ти зробиш?*

КОШУТ (КУШУТ), -у – кукурудзяне стебло: *Кушут іде на с'іч'ку / коро́ва тотó йіст; Усіі кушут у кушерка́х.*

КОШУТІНІ (КУШУТІНІ), -я – зб. стос. КОШУТ (КУШУТ): *Файно дес склад'іт кошутін'і / наі ни мо́кне; Йе с'іно / кон'ушіна і кошутін'а доста / йе ч'ем візимувати коро́ву / с'іна ш'і се ліше / мете від'іти / третіна по́др'і се ліше; До кошутін'а йе с'іч'ка́рн'а.*

КРА́СМ (КРА́ЙМ) ВУ́ХА ЧЮ́ТИ (ЗАЧЮ́ТИ) – випадково почути щось; чути не всю розмову когось, а її фрагмент: *В'ідеў / вес'іл'е у вас у сус'іцтв'і буде / кра́йем ву́ха ч'ула / шо сло́во ўже було / Ну та підемо / ік мут клікати / нам ш'і н'іхто н'іч'о ни казаў / таі за котро́го д'іўч'іна іде? / ни ч'ули йісте? / Мо́же / за гор'іско́го / йа до́бре ни зна́ў / ўна тогіт з ним ходіла.*

КРА́СМ (КРА́ЙМ) О́КА ВІ́ДИТИ (УЗДРІ́ТИ, ЗАВІ́ДИТИ, СЕ ПОДИВІ́ТИ) – побіжно бачити (побачити) щось: *Ни мо́жу сказа́ти / йек скройена су́кн'а / йа лиш кра́йем о́ка від'іла молоді́х / ми ни вес'іўн'і / але файно вигл'іда́ло / Ган'а дес фаліласе / шо то ву́ко с Кана́ди прислаў / і фу́стку / у йку молоду́ мут завива́ти / Та ч'о / мо́же бу́ти.*

КРАЙЧЬО́К, -чќа – змениш. від КРАЙ: *Дошій оу́ес крайіч'о́к рукавіўки; Ш'і цес крайіч'о́к пропол'у таі підемо; Іді крайіч'ко́м / бо там дал'і гру́с' / уваж'ейко / абес ч'еревіки ў ниі ни лишіла / бо м'ін'і гента́м такé ўже тра́філосе було / шо тхат'і бо́са добераласе / ч'еревіки се с'т'іглі / потали / а то те́мно / йа н'іч'о ни ві́жу / оі шо ве́село було.*

КРА́ЙНА НОВИ́НА – здеб. у множ., повідомлення про останні (на момент мовлення) події: *Ўладџо ц':і два дни ме їти на пол'ован'і / Ган'а ходи на роботу / М'іс'о пйец кладé / Мар'іка ў афинах / с Кутиў н'іч'о смих ни ч'ула / а йа бйрше ў хат'і сйжу / отак'і кра́йн'і новіни / бйрше*

н'іч'о / агá / ш'і забўла сказáти / шо ў вўйка корóва се ўположіла / а ў мéне р'іба кўрка зач'éла кл'óч'іти / отепёрки ўс'о.

КРАЙНА ТРÉБА – перша необхідність; крайній випадок: *На крайну трéбу майімо náру гріўн'іў / áле то máло / абі с'в'éта провáдити / праўда / зб'іж'а трóхи ўе / так шо мош продáти / таї мóже / Вас'ўта борх вид:áст / кобіби ўна се здогадáла / И:ї / де се здогадáїї? / х'іба бес самá нагадáла / ўа би пишла / а ч'о ўстидáтисе? / наї йї ўстїт бўде / шо рик ни вид:айé / ік лицé майі / то вид:áст / ўа знайў / шо ўни гор'їхи продáли / грóш'і ўе / Мої / а ч'о ни вид:айўт?*

КРАЙНЕ ВИТ КРАЙНОГО – про те, що вимагає першочергового розв'язання; про дуже важкі, нестерпні умови життя когось: *Д'їти бóс'і бос'іс'к'і / а зима бліжсиц:е / ўже на нóс'і / ўна сегóроку бóрше бўде / томў йім лиш трéба ікўс óбуў купіти / шош на нóги / це крайне вит крайного / то наїперш'їш:е; Тáмеч'ки така б'їдá / шо крайне вит крайного / ўа нáв'їт' ни знайў / ци шош гóден помоч'ї / напράўду; Ви се квóлили / шо ў Каліни крайне вит крайного / хл'їба ў хáт'і нима / а то / бабó / ни так / ў них ни гўрше / йїк у нас / ўа ходіў тудá сегóн:е / бо йїстé такїї рéвax зробіли / шо ўа мўс'їў б'їч'ї / там ни знáти ч'огó нима / велік'ї роскóш'ї ни ноч'ўйўт / áле ї нима такóго / шобї хтос хл'їба ж'їдáў / ўа ни знайў / вїтки ви тотó ўз'éли.*

КРАЙНЕ ЗАРОБ'ЄТИ (ЗАРОБІТИ) – працювати на низькооплачуваній роботі, знаходити можливість заробити хоч мізерні кошти: *За пóплатну робóту т'éшко / áле л'ўде / сарáк'і / ікóс дайўт рáду / крайне заробїéти дéхто дўже дóбре ўм'її / ад'ї Йїлач'éха продайé коркодўш'ї / наї бўде / шо то тáно / пїет' гріўн'іў / áле пїет' і доклáсти ш':е пїет' / то ўже дéс'їт' / ужé мош ітї по хл'їп / а ў мéне поліх тих коркодўш / áле ўа знайў / ци гóн:а смих сид'їти на вўлици ї тотó робїти? / таї ш'ї т:о / шо гор'їч'é / а дрўг'ї їдут / бо мус ікўс коп'їку кїнути мїжси д'їти; М'ін'ї крайне трéба заробїти / шобї хот' с'áко тáко спровáдити малóго до шкóли / бўду ў áфини ходїти / ў грибі / а шо робїти?; Крайне заробїéти ўа ни ўм'їйў / опхóд'усе пén'ц'їйоў таї тим / шо ўе ў горóд'ї / нима страхў / з гóлоду н'їхтó ни ўмерáїї.*

КРАЙНЕ МУС – дуже необхідно; про останній термін виконання чогось: *Ш'ї йїк циcé зáрас ни зрóbимо / то ўс'ó / кон'ушїна зогнїйé / то крайне мус скїдати / А ўа шо / прóтиў?*

КРАЙОВІТ (КРАЇВІТ), -ду – краєвид: *Де ш'ї йє такії крайовіт / йік оц'ес? / м'оже / тог'о / шо р'іка / г'орі / але / Мар'ус'ко / іг'бі ш'ї б'уло колі се див'іти на ўс'е ц:е / д'еколи нима колі г'олу пидоїміти.*

КРАЇЧІК, -а – крайчик: *Йа се подив'іла / то ўздр'іла / шо ўдолін'ї сор'оч'ки лиш країч'к б'уло вітко / ни б'ірше / ік на два п'ал'ц'ї / сам'е вишит'є.*

КРАК, -а – 1) розгалужена, з багатьма “конарями” частина дерева: *Оц'ес с'н'іх / шо нид'аўно ўпаў буў / наробиў бог'ато шк'оди / у мене на й'он'ї ўлом'іло крак / йа се діўйу / а конар' віси / і ш'авору рошч'іхн'уло; Пиш'оў дош' / зв'ійлисе в'іт'р'ї / таї м'ін'ї крак на й'єблуні уч'іхн'ує / ни конар' / а тик'ї / г'руб'ї крак / такії / йік дв'ї моїї руц'ї; 2) розгалужена, з багатьма “конарями” частина колоди: *От'ої крак тр'єба ч'ємос зач'ініти / тог'ді вин в'іт'ігнец:е з вод'ї / т'утки лиш трахтор' зд'аўбисе / б'ірше н'іч'о.**

КРАКАТИ – 1) крякати: *Кракайт вор'они / каўт / шо їде на ниг'оду; 2) квакати: Ж'еб'ї так кракайт на Ж'іпч'інах / шо ни г'оден віт'римати.*

КРАПКАТІЙ – крапчастий: *Крапката бл'ўска з вил'огами ї б'їла спин:іц'а / ў ц'єму у клуп ф'айно іт'ї; На к'ухни крапкат'ї ф'іранки / ўни вес'єл'ї / але м'ін'ї б'ірше б'їл'ї се ўдай'ут.*

КРАПЛЯ (КАПЛЯ) В М'ОРИ – дуже мало: *Шо ц'єго? / капл'а ў м'орі / хот'іўше будув'атисе / тр'єба д'обре / фист пул'арец' наб'їти; Іванку / та цих г'рошиї / крапл'а ў м'орі / то нима ш ч'ем заходитисе; Б'абіна п'єн'ц'їїа / то крапл'а ў м'орі п'одлук тог'о / шо пиш'ло ў шпитал'ї.*

КРАПЛЯ ПО КРАПЛИ – потроху, поступово: *Крапл'а по крапли / таї назбер'алосе / віт:и коп'їка / віт:и / таї маїїмо на д'ерево / а теп'єрки тр'єба на бл'єху стер'ати; Крапл'а по крапли / таї док'оўтала ч'олов'їка / вин ут'їк / найш'оў соб'ї їкус гор'їску / так'у / шо йїму на ви каже.*

КРАПНІСТІЙ – 1) краплистий: *Дош' т'єплиї / але крапністий / тх'ат'ї сух'її ни доб'їж'їш / зм'окнеш / тог'о пер'еч'ікаїмо п'ит ц'єў г'рушеў / вин ни над'оўго; 2) крапчастий: *Оц':а к'уроч'ка р'іб'а / крапніста / така іт би хтос намал'уваў / а їка руз'умна / лиш'єн' подив'їўсе на н'у / а ўна ўже б'їж'їт дмін'ї / ч'ікаїї / би шош д'ати.**

КРАПЧ'ЄТИ – крапати: *Та то ўже крапч'єїї надвор'ї / б'орзо се ўбер'айте; Тр'охи крапч'єло / ал'є пок'рапч'єло таї пер'ест'ало; Дош':у ліш тр'єба / а то дес н'ї дес крапч'єїї / але ў нашо́му кутику с'ух'о / ї крапл'ї ни ўп'ало / каўт / шо у Долін'ї буў / ко́ло стаїнії тр'охи побр'їскало / і ўс'о.*

КРАСА ВИТ КРАСИ – про когось чи щось, хто (що) є дуже гарним: *Мал'ї д'їти ус'ї ф'аїн'ї / але оц':а д'їч'їнка / то красá вит краси / лиш би йїї н'їхтó ни зурóч'їу / наї мама ч'їснок покладе дитїн'ї у пазуху.*

КРАСНИЙ – рідко, дуже гарний: *Іка красна днїнка Бóж'а / ни нал'убуваўбисе цим с'в'їтом / та ни набуўсе.*

КРАТКА, -и – кольоровий олівець: *Гóри дóбре би зелéними кратка́ми замал'увати / а сїноу краткоу / р'їку / а ти ч'їрвóн:у ўз'еу до р'їку / Ни до р'їку / то сонце с'їдаїї / ѡа за нéго забуу буу / а се нагадау / таї хоч'у шобї вéсело було.*

КРАТКАТИЙ – картатий: *На краткату матер'їу нав'їт' ни дїїуусе / ни л'убїу / вид нéї м'їн'ї аш у оч'эх р'їбїт.*

КРАТЬКИ – присл., нишком, крадькома: *Ишоу крат'ки у старости / кóло Їўз'ових / шобї н'їхтó ни від'їу / а ч'о крат'ки? / бо бойеўсе / шо витка́жут / а вин газда; Ўни крат'ки се здібали / бо старин'а протївиласе / то шош мїжси фам'їл'їями здаўна заїшлó.*

КРАЧІ, -я – зб. стос. КРАК: *Цисé крач'ї ни буду у груб'ї палїти / бо ни ўл'їзец:е / краш:е наї згорїт у вознїци.*

КРЕВНИЙ – рідний: *Унї креўн'ї / то фам'їл'їа.*

КРЕВНИЙ ВÓРИХ – непримиренний, лютий ворог: *Мар'ї / та́же ѡа тоб'ї ни ѡе креўнїй вóрих / шо ти ни витпов'їдаїїш на Славаїсу / ѡа ї дал'ї буду се здорóвати с тобоу / бо подлук тебе н'їч'ó погáного ни зробїла / а ікшó тоб'ї хтос шош наговорїу / то ти ў óч'ї скажї / гаї / отутеч'ки / де ми стоїмó / ни носї у сóб'ї гн'ївї.*

КРЕВНО – дуже, щиро, мїцно: *Креўно просїу / перепрós'увау / нав'їт' хот'їу на кол'їна ставати / але м'їн'ї дóста слїу.*

КРЕДÉНЦ, -а – буфет: *Тáто сам оцés кредéнц робїу / хот' н'їгдé ни ўч'еўсе / і шафу / ї стиу / і буркувау кóло хати / ўс'ї роботї ѡгó; У кредéн'ц'ї богáто шуфл'ат / ѡе де покласти оц:у дримнич'їу.*

КРЕЙДІНИЙ (КРЕЙДЄНИЙ) – крейдяний: *Вїтри / спóн':ї ад'ї їк'ї креїд'їн'ї ци вакн'én'ї / вїтко / с'їу ѡїс у шош.*

КРЕМЕНИЦЯ, -ї – кремїнь, кремениста скала: *С кременїц'ї ўперét хто ни бойеўсе / штрика́ли ў вóду ї тамки се купáли / А тепér? / Тóже штрика́йут / але ѡа двóд'ї рокї рокén':ї ни хóжу / тогó так сказáла.*

КРЕМПУВАТИСЕ (КРИМПУВАТИСЕ) – соромитися, нїяковїти: *Рán'че ѡна так ни кремпуваласе / а сегóн:е вўїко шош се запитау / а ѡна ўже поч'їрвон'їла; Калї / ни кремпуўсе / дос'їгаї / шо ѡе.*

КРЕНЦКОТІТИ (КЛЕНЦКОТІТИ, КРЕГІНЦАТИ) – те саме, що **КРІНЦАТИ**: *Ни кренцкоті зубами / бо то н'іч'о ни помóже; Крег'інцаў зубами / де н'і / але ми се ўступіли вид напасті / і на цэму се с'к'ін'ч'élo. Див. СКРЕГОТІТИ, СКРЕГІНЦАТИ.*

КРЭСАНА ВАТРА – те саме, що **ЖИВА ВАТРА**: *Тепéрен'ки йе с'ірникі / нашó се муч'іти та кресáти? / це коли шош зайшла була бés'іда / то д'ідо д'ітем показуваў / йек вогон' добувáти / клáсти вáтру / ти кáжеш кресану / то ўно так і йе / іг дес би заблудіўсе ў л'іс'і / а с'ірникі видволóгли / то трéба ўм'іти вáтерку росклáсти.*

КРЕСÁНЯ (КРИСÁНЯ), -і – різновид чоловічого капелюха, часто прикрашеного: *Онóгди прійшоў ікііс ч'ужій ч'олов'ік наймáтисе / ци шош ни трéба помоч'і / ў крисáни / ў кал'ош'ах на бóсу нóгу / вітко / голон:иі / ж'ел' м'ін'і стáло йігó / найміла ї отіц'ко ни пошкудувáла.*

КРЕСÁТИ ОЧÉМА (БУЛЬКАЧЯМИ) – гнівно дивитися: *Ни кр'іч'éў / н'і / але так кресáў оч'éма / шо ми одж'іхнулісе / ш'і ни від'іли йігó тако́го сердітого / каў вам гéзде / перестраіш'ілісе.*

КРИВА́ВИМ ПÓТОМ СЕ ВМИВА́ТИ (СЕ ОБЛИВА́ТИ) – дуже тяжко працювати: *Ої шо бұло / л'ўде так се нарóбйували / шо с'в'іта Бóжого ни від'іли / кривáвим пóтом се ўмивáли / гаш страішно згадáти.*

КРІВДНИЙ – ображений, сердитий: *Васіл' крїўдний на нéго / бо йек? / договорілісе за толоку / а тут жінка се ўм'іш'уї / то шо? / ўна маїі тобоў к'ірувáти? / тáже маї сло́во / поўб'іц'éў / то прійді.*

КРІВДНО – сердито, ображено: *Ті́хо ни сид'іў / говоріў / ік йігó шош се питáли / але крїўдно / вітко / шо óмхний буў.*

КРИВДУВА́ТИСЕ (КРІВДИТИСЕ) – скаржитися, жалітися; ображатися: *Іка́ ни бұла ма́ма ч'олов'ікова / але йа н'іко́ли ни крїўдувáласе на н'у / і ўна уваж'éла менé / Андр'їі тако́ш за ц:е уваж'éў менé і ш'інуваў; Маліі / ти ни дұмаі / пишоў крїўдува́тисе ба́б'і / шо ма́ма сваріла / но нó / показуваў пáл'ч'іком.*

КРІВДУ МА́ТИ – ображатися: *Ви знайіте / маіу крїўду на ва́шого з'ет'а / за шо? / се запита́йіте / за дрانیц'і / Йої / а то шо м'їі з'ет' мих ма́ти до ва́ших дрانیц'? / каж'іт / л'ўбоч'ко / шо?*

КРІВДУ РОБИ́ТИ (РОБИ́ТИ КРІВДУ) КОМУ́С – кривдити, ображати когось: *Крїўду н'іко́му ни рóбйу і бих ни зробіў / каў тоб'і гéзде / на цэму м'ісци / бо то йе великіі гр'іх; Ни робі́ дрўгому крїўду / то /*

мо́же / у́на ї тебе́ обминé; То лиш кри́удники кри́уду рóбий / отот'і / шо ни бо́йуц:е Бóга / а ў на́шиї фам'і́л'і́ї цéго ни бóло.

КРИВІТИ ГУ́БИ (ГУ́КИ) – те саме, що КОПІЛИТИ ГУ́БИ: Кри́ви гу́ки / так'і́ / ік постолі́ / наду́ла / се́рдиц:е / шо зра́зу за стиў ни заклі́кали / а то нимá ч'о / м'і́с'ц'а ма́ло / кла́ли сторо́нцкі́х / а свої́ ўс'і́ ч'іка́ли на дру́гий захі́т / так годі́ц:е / а йек би то вигл'і́дало / іг би свої́ поўс'і́далісе / а го́с'т'і ма́ї да́л'ш'і́ / ни фам'і́л'і́я / сто́йу́т? / ко́ждий тогді́ лиш би стисну́ў плеч'éма / оберну́ўсе та́ї пишо́ў.

КРИВІТИ ПІСКОМ – зруб., бути незадоволеним: Нидогóда Пазу́н'ц'і́ / кри́ви піско́м / мо́же / бі́рше присади́би хот'і́ла ў сироті́ прикупі́ти? / ма́йже заду́рно ўз'éти.

КРИВІТИСЕ – робити гримаси, жартуючи або виявляючи зневагу комусь: Ву́но / ваш Іванко́ м'ін'і́ кри́виц:е́ ї пр'і́ж'і́ч'ку́йіц:е́ / ад'і́ ад'і́ покáзуї́ ўс'éке / А ти йі́му рóби / то́її самóїї.

КРИВІТИ – ставити кривим: Тут питно́ри трéба / тогді́ йóна ни бóде кри́в'і́ти / бо ві́диши / шо то ша́вора йі́ї́ гне / уна́ бі́рш'а.

КРИ́ВО ДИВІ́ТИСЕ (СЕ ДИВІ́ТИ, ЛУ́ПАТИ) НА КОГО́С – неприязно дивитися на когось, ставитися до когось: Вихóди / шо ми шош завині́ли Петр'і́с'і́ / бо ад'і́ йек кри́во діві́ц:е́ / а бу́л'кач'і́ так'і́ / йі́к цибу́л'і́.

КРИВОЛА́БИЙ – зруб., знев., лайл., кривоногий, кривий: Та́ї шо / шó кривола́бий? / ти на се́бе подиві́се / нис і́к рúч'ка́ вит контраба́са / а зу́би так'і́ жо́ўт'і́ / йі́к бес кулéш'і́ у рот набра́ў.

КРИВУЛÉТИ – 1) іти, хитаючись, нерівною ногою, шкутильгати: Мо́ї́ / а ти шо так кривул'éї́ши? / аг'і́ на б'і́ду / се ўдéриў?; Кри́вул'éї́́ а́бо сла́бї́ї́ / а́бо пї́éні́ї́ / цес дў́жї́ї́ / алé шо гор'і́ўка́ ш ч'оло́в'і́ком рóби; 2) нерівно писати, креслити, писати писанку тощо: Берéш писач'óк і́ ри́ўнén'ко́ кладéш л'і́н'і́ї́у / а потóму ш':е́ одnú́ / ад'і́ йек вихóди / лиш ни кривул'éї́ / ві́жу / шо рука́ дрї́жї́т; 3) намагатися вийти з неприємної ситуації, не кажучи всю правду: А́ле ни кривул'éї́ / га́ї́ / ка́жї́ї́ / йек бóло / поду́майі́мо / шо ш'і́ мош зрóбити́ / бо йі́к меш брехáти / то н'і́ч'ó ни помóжец:е́.

КРИВУ́ЛЬКА, -и – 1) змени. від КРИВУ́ЛЯ¹: І́к пї́шеш / то ч'о так кривул'éї́ши? / га́ї́ диві́се / шó ц:е́ за криву́л'ка? / шó йі́с отáк за́гнуў убі́к? / Бабо́ / так фа́йн'і́ш:е́ / сам'і́ див'і́ц:е́ / о ста́ло весел'і́ш:е́ / а ни такé перепў́жене; 2) один із елементів узору на вишивці: Йа́ лиш розвел'á́ /

оц':і кривул'кі будуть у зелен'і / а тут жоб'утойі мул'інки трéба; 3) хвиляста лінія (“бесконечьник”) на писанці: Гаї / дивісе / шо тутеч'ки йе / бéч'ка / рíба / отакá кривá л'ін'їя / кривул'ка / áле пíсанка / ни т'удиўсá / у нас по інчому пíшут / вітки цис'á?

КРИВУ́ЛЯ, -і – 1) закрут, зигзаг: Рíўно гр'іткі робі / ад'і / їка кривул'а се зробіла / ўс'о н'і ў шо пишло; 2) крива палка, дерево: Цис'á п'іп'іна страшно даўна / йа ш'і малюў була / йік уна роділа / áле сохне / відите / йек крив'її / тутеч'ки ў сад'і отакá одна кривул'а / а то ўс'о молодé; 3) знев., лайл., про недостатньо струнку людину, яка має якісь вади ходи, постави: Ни йе кривул'а / áле ї ни рíўна / правон'ка / плеч'е трóхи ўперёт виперáїї / оц':é одін такий тан'ч'.

КРИЖÉВКА (КРИЖÉВКА), -и – 1) головка свіжої чи квашеної капусти: Криж'їўкі у перебоїї квас'у / абі сеў'істіли / беру великий переб'її; Ни бері ц:у кр'іж'ёўку на голоц'і / ўна попукала / бері оцис'і дв'і мэн'ч'і; Бабó / к'іл'ко у цес переб'її іде криж'івок? / вин дóста великий; 2) знев., голова людини: Ў тебе голова ци кр'іж'ёўка? / ци доўбн'а / от:á / шо на дрив'ітни? / кіл'ко йа ма́йу тебе ўч'ёти? / кажі / кіл'ко?

КРИЖÉВОЧЬКА (КРИЖÉВОЧЬКА), -и – змениш. від КРИЖÉВКА (КРИЖÉВКА): На цес дзвін голуц'іў трéба штіри áбо пíет' таких кр'іж'івоч'ок / áбо три маї бíриш'і / це ўже їка попаде капу́ста.

КРÍЖМА, -и – дарунок, до якого входить полотно, що його дарують новонародженому хрещені батьки: Крíжма готóва / йе полотна́ фáйного páру мiтp'іў / с'р'іблих хрестик з ланцушкóм таї інче / шо трéба.

КРИЗ НЕГО (НЮ) КУЛÉШУ ВÍТКО (МОШ УЗДРÍТИ) – хтось дуже худий: Мої / даваї йіму́ молока с'в'іжого / ш:ўмом / бо криз не́го кулéшу вітко / И:ї / та то дитíна / нашó розгудóвувати?

КРÍКИ ПИДОЙМА́ТИ (ПИДОЙМÍТИ, РОЗВОДÍТИ, РОЗВÉСТИ, ПОРОЗВОДÍТИ, ПОРОЗВÓДЮВАТИ) – голосно дорікати, виявляти невдоволення; сваритися: Так'і крíки пидоїмили за тот кош'іл' / шо з бéрега бу́ло ч'ўти / так / іг би ни знáти / шó се стáло / аг'і на йіх гóлу.

КРÍКОМ КРИЧÉТИ (КРÍЧÉТИ) – дуже сильно кричати: А то ч'о / верé / ў Парáски так хтос крич'ёїї? / тикі крíком крич'ёїї / аг'і / шо се стáло?; Йа тотó ни допус'т'у / йа бу́ду крíком крич'ёти / алé тóго ни бу́де / А вас хто ме слúхати? / кр'іч'ёйте соб'і / кіл'ко хоч'ите.

КРИЛИЦЯ, -і – кролиця: *У крил'ётнику йе крилиц'а с кр'іл'ётами / їди дивісе / мójжеш травіч'ки кіннути / меш від'іти / йек їйд'ут.*

КРИЛЬНИК (КРІЛЬНИК), -а – кролятник: *Тан'о зробіў крил'нік / бо майї богато крил'їў / хóди ко́ло то́го / мн'есо продайе / а шкиркї йек колї / ікóсто бра́ли по три рубл'ї за одну / але ни с ко́ждого крил'а ўна бу́ла до́бра / йїк ота́к пот'ігнути рукоў наўстр'їт' і шєрс'т' вертаїїц:е назат / то йе до́бра шки́рка / а йїк костр'уба́тиц:е / то це пу́ста / таї уна ни майї бу́ти ду́же тонка́ / бо йїк затонка́ / то ни дайєц:е виробїєти / и:ї / то до́бре ма́ти йкус жїўн'їс'т' / але ко́ло то́го трєба се нароби́ти / ус'о хоч'ї рук / Іванку / ус'о.*

КРИМІНА́Л (КРЕМІНА́Л, КРІМІНА́Л), -у – в'язниця: *Бóйусе кр'ім'їна́лу / Бóже боронї ко́ждого вит то́го / Та вид на́пасти / Пе / н'їхто ни ўсоко́тиц:е вит це́го.*

КРИМКУВА́ТИСЕ (ВСТИДА́ТИСЕ) – те саме, що КРЕМПУВА́ТИСЕ: *Ни кримку́йсе / берї дос'їга́ї шош / ми тако́го від'їли / йїк ти; Кримку́йїц:е д'їўч'є / бо ўно ш'ї молодé / ни розум'її / ік жерту́йут.*

КРИС (КРИЗ) – кризь: *Та́же ни мїх злòд'її крис ст'їну́ проїтї / ви / вітко / вікна ни запел:и ци двєр'ї лишїли ўтворєн'ї; Йїк кл'уч'ї йїсте загубїли / то шо йа мójжу сказа́ти? / л'їсте криз викно́ / але б'їда́ / шо ї викно́ запєрте / А йа зал'їзу у викно́ / йа ўже зна́йу / йек ц:е зроби́ти.*

КРІ́СКА, -и – 1) риска, лінія: *Цис'а б'ўква ш'ї таку́ кри́ску майї / подив'їц:е судá / Мójже / л'їше фóстик йїї намал'ўвати? / Н'ї / то ўже їн'ч'а б'ўде б'ўква; 2) позначка: *У к'їтл'ї йе кри́ска / меш зна́ти / к'їл'ко ч'огó кла́сти / ўно пока́зуйї / ану́ се подивї.**

КРІ́СОЧЬКА, -и – змениш. від КРІ́СКА: *Пиши́ фа́йно цис'ї кри́соч'кї / шобї тебе́ профєсор'ка пофалїла / мої / ска́же / йек йїс фа́йно написаў / їке ч'їстен'ке твоє́ п'їс'мó.*

КРИС ПА́ЛЬЦИ ДИВІ́ТИСЕ (СЕ ДИВІ́ТИ) – не звертати уваги на що-небудь недозволене, із певних міркувань бути поблажливим до когось: *Унї попусти́ли дитїн'ї / крис пал'ц'ї дивїлисе / шо вин ни ду́же ко́ло кнїшки сидїт / абї попойїў / абї здоро́виї / а то трєба дис'ц'їплїни / та́та з ма́моў / а ни д'їда з ба́боў / шо лєдвї хòд'ї.*

КРИХКІ́Й (ТОНКІ́Й), ІК (ЇК) ШКАРАЛУ́ШЯ – такий, шо легко б'ється, трошиться: *Оцис'а по́рц'їйа кри́хка́ / ік шкаралу́ш'а / шис'т' б'ўло /*

а лишіласе цис'а одна / ану посмотри / іка ўна зат'ішкa / береш / і ни ч'ўйиш у руках / а йіг би легон'ко ў шош цокнуласе / то ўже нима.

КРИЧЕТИ (СКРИЧЕТИ) НИ СВОЇМИ ГОЛОСАМИ – дуже голосно кричати (закричати): Діти се перепудили пса / таї ни своїми голосами кр'іч'ели / мус'или потому йіх питкур'увати.

КРИШЕНИЙ – дієпр. від КРИШИТИ: Огир'кі і пом'ідори ўже кришен'і / потому лиш зм'іш'ейімо / бері кубасу порубаї / ік хоч'помоч'і.

КРИШЕЧЬКА, -и – змени. від КРИШКА: Ўс'і кришеч'кі збері і кин' воронч'ікам; Йе ш'і кришеч'ка ч'ісу / йа пару м'інут посижу / а ви ід'іт.

КРИШЕЧЬКУ (КРИШЕЧЬКИ) – те саме, що КРИШКУ: Ш'і кришеч'ку постіі / наї зм'ір'ійу / іка задобўга маїі бути сукн'а.

КРИШИТИ – різати, подрібнювати: Наперет кр'іш'ім солоніну / рубаї хл'іп / а потому тото / шо ў салат / то ў кинці; Йа ц:е ўс'о борзо кришу / а ти вари кулешу / Ви вар'іт / а йа покришу.

КРИШІНКА, -и – тоненька пластинка чогось їстівного; “плястерко”: Урубайко і м'ін'і криш'інку тойі солоніни / наї йа з'ім с хл'іпцем / бо так смашно запахло / шо м'ін'і ў рот'і гаи слин' зач'ела бул'кати; Найіткиў було доста / але ўни ни голон':і пришли / ўз'ели пару криш'інок ч'ігос / і ўс'о / Митун'ко / праўда / схот'іў буў йушки / то йа дала / а так / на йіду се ни дивіли / ўни ўч'ера допізна на колач'інах були / йім ни до йіди.

КРИШКА, -и – 1) крихта: Наї ни падаїут кришкі на цес ліжник / с'ет' за стіу; 2) перен., дуже мало чогось: Тамен'ки кришка шит'а / ўна зроби / абі ни знати шо / а йіг би н'і / то йа поможу; То кришка тойі жінки / де ўна гон:а таку ораву опходіти? / Ан:іц'а ни йе дуж'а.

КРИШКА В ЗАДНИЦИ ЗАСТИЛА (ЗАСТРЕГЛА) КОМУС – згруб., хтось дуже налякався: Ік вин уздр'іў / йек медв'іт' вит'ігаїі смеч'і / то ў него кришка ў задници застила / так легон'ко вит'ігаў / ік бур'іні / Лес'о с пушкоў пишоў буў на медвед'а / але йік цисе ўздр'іў / то сид'іў у своїм с'ідал'і на смерец'і так / шо ни діхаў / страшно се збойеў; И:ї / пес ш'і нав'іт' ни гаўкнуў / а ў цего геройа кришка ўже застр'егла ў задници.

КРИШКУ – присл., трохи: Кришку зач'ікаї / наї пересіпїу оцису цибул'у ў кош'іл'; Та к'іл'ко вин віпїу? / кришку / було на д'н'і ў пагарі; Посіт' ш'і кришку / ми і так р'ітко се відимо; Ш'і іг би кришку ч'ісу / то мих домал'увати / а так здаў / іке було.

КРІКАТИ – 1) квакати (про жаб): *Ж'ебі на дош' кр'ікайт;* 2) знев., говорити; просити: *Кр'ікайі таї кр'ікайі / пиў дніни сегон:е / гадаїї / шо йа глух'а і шо йіг'о кр'ікан'і шош пом'оже.*

КРІЛ'ЕТНИК (КРИЛ'ЕТНИК), -а – приміщення для кролів: *Кр'іл'етник такош тр'ебуї оп'ходу / ни лиш стаїн'а.*

КРІНЦАТИ (КРІНЦАТИ, КРІНЦИТИ, КРИНЦКОТІТИ, КРІНЦКОТІТИ) – скреготіти зубами: *Ни кривісе / ни кр'інцаї зуб'ами / бо тоб'і см'ішно / а дитіна бойіц:е / інчим ч'эмос барі йїї; Крінцаїї клонцакамі / шо гаш іскри лет'ут / аг'іна б'ід'у.*

КРІП'ІТИСЯ – бути здоровим, дбати про здоров'я, не хворіти: *Кр'ін'іц:е / абї ми моглї ш'і ни рас здиб'атисе / наговорітисе / наб'утисе / бо м'ін'і н'і с кїм так ни д'обре / йїк з вами / аб'есте зналі / н'і с ким.*

КРІП'ІЦЬКУ – присл., трошки, дуже мало: *М'ін'і кр'ін'іц'ку / отіц'ко наліїте / пїет' крапел' у оц'ес нап'ерсток; Тут лиш тр'еба кр'ін'іц'ку солі / крїшеч'ку / а так / д'уже см'ішно.*

КРІПОСТЬ, -и – фортеця: *У ц:у нед'іл'у ми б'ули ў Хотин'і / тамки йа своїми оч'эма п'ершиї рас уздр'іў кр'інос'т' / і шо б'есте сказ'али? / ік'і рокі пройшлі / а йек уна м'оцно стоїт / йої / то б'уло шо від'іти / то так'е / в'уїку / лиш у к'ін'і мош уздр'іти; Лес'о такїї ч'олов'ік / ік кр'інос'т' / ік мур / за ним се сховаїш / і н'їїек'і б'їди теб'е ни наздог'он'ут / а так'ік оц'ей / то шо? / с такїм н'їїекоїї п'еўности ни меш маїти / х'їба ўс'о озмеш на себ'е / таї меш традж'ув'ати за двох.*

КРІС, -а – вид рушниці: *Кр'іс / це така п'ушка / б'їрше тоб'і д'ед'а за него роскаже / б'їжї дн'ему.*

КРІСЛО, -а – стілець: *На таб'оріку зле с'ід'іти / а кр'ісло хот' і тверд'е / але плеч'эма мош сп'ертисе.*

КРІЧ'ІТИ (КРИЧ'ІТИ) В ОДІН (ОД'ЕН) ГАЙТАШ – одночасно кричати: *Ўс'і кр'іч'ейут ў одін гайташ / т'ешко шош зрозум'іти / мої / ан'у ц'їхо.*

КРІЧ'ІТИ (КРИЧ'ІТИ) ГВАВТ (ГВАВТУ) – лементувати, сильно кричати, кликати когось на допомогу (при бійках, трагічних ситуаціях): *Д'іти се переп'удили / зач'ели тваўту кр'іч'эти / гадали / шо д'ед'і ўже ним'а; У тїї х'ат'і ўрас р'ейахи / л'уде ни див'уїц:е / шо тамки тваўту кр'іч'ейут / йек кр'іч'ейут / так і перестай'ут / так'е ў них жит'е.*

КРІЧ'ІТИ (КРИЧ'ІТИ, ВЕРЕШШ'ІТИ), ІГ (ІГ) БИ ІГ'О РІЗАЛИ (ІГ (ІГ) БИ З НЕГО ШКІРУ (ПАСІ) Д'ЕРЛИ (ДЕЛЛИ)) – те саме, що

Й КРИЧЕТИ НА ВСУ ХАТУ (НА ВСЕ (ВСЬО) ГОРЛО (ГОЛЛО):
З'їл'онкоу мас'т'у йїму кол'їна / а бахур кр'їч'ейї / іг би йїго р'їзали / мир поругайї / то ч'о ти ни плакаў тогдї / йїк на рóвер'ї йїхаў? / а тепэр м'їн'ї кóники пока́зуйїш?; Мої / та с тебе пасї ни дерут / шо ти так кр'їч'ейїш / ану ўгомонїсе / закрий нїсок.

КРИЧЕТИ (КРИЧЕТИ, ВЕРЕШШЕТИ, РЕПЕТУВАТИ), ЙК (ІК) НАВІЖЕНИЙ (ЙК САМ НИ СВІЙ, ЙК ХОЛЄРА, ІК НИ ЗНАЮ, ШО)
– дуже кричати: *Шо Слаўка ўкуси́ло? / кр'їч'ейї / йїк нав'їжєний / ни с тоїї ноги ўстаў?; Крич'ейї / ік хол'єра / іг би йїго шл'ах трафйїу / аг'їна гóлу.*

КРИЧЕТИ (КРИЧЕТИ), ЙК (ІК) НА ОСТАТНОГО (ЛЄСТОГО, ОСТАТНОГО ОСТАТНИКА) – дуже кричати, сваритися: *За пу́сто дурно / візв'їриласе / ік ж'єрва / гаи зап'їниласе / кр'їч'єла / ік на остатного / бигме / ба́ба здур'їла / вітко / шош йїї у голов'ї се перемкну́ло / бо ч'о на нивїн:ого нападати?*

КРИЧЕТИ, КИЛЬКО (КІЛЬКО) ГОДЕН – дуже голосно кричати:
Наї кр'їч'ейї / кїл'ко годен / йа с то́го н'їч'о ни рóбйу / бо вин гїне двод'ї / надуў ка́меру / і ўже голо́си / ба́н:о / шо дру́г'ї пишлі / а вин ш'ї / сара́ку / тутки / але дру́г'ї вели́к'ї / а ти / нїтпен'ок.

КРИЧЕТИ (КРИЧЕТИ) НА ВСЕ (ВСЬО) ГОРЛО (ГОЛЛО) (НА ВСІЙ РОТ, НА ВСУ ХАВКУ) – дуже голосно кричати: *Мої / а ти ч'о кр'їч'ейїш на ўс'о гóл:о? / ба́ба ни глуха́ / Це м'їн'ї д'їдо нара́диў / казаў / шо ба́ба де́коли ни ч'уїї д'їда / абєс дўже кр'їч'єу над вўхом / ўна ра́да бу́де / І шо? / Йа ни від'їу ра́дости / ба́ба напўдиласе / аш кїнуласе / а йа ўт'їк / бойїу́се / абї ни біла.*

КРИЧЕТИ НА ВСУ ХАТУ (НА ВСЕ СЕЛО, НА ВСІ ЖПЧІНІ, НА ВСУ ПИДГОРУ, НА ВСУ МОЧІРУ, НА ВСІ ЗАЇЗДІ, НА ВСУ ЦАРИНУ ТА ІН.) – дуже голосно, надривно кричати: *На ўсе село́ кр'їч'єу та обзиваў / д'їт':о напйї́ц:е таї вар'їйїї / а гор'їўка ш'ї н'їко́го до добра́ ни довел'а.*

КРИЧЕТИ (КРИЧЕТИ) ТАК (ТІЛЬКО), ШО АШ (ГАШ) ПУП ВІЛІС – дуже голосно кричати, тривалий час плакати (про дитину): *Ни позвол'ейї / шобї дитїна тїл'ко кр'їч'єла / бо мо́же пуп віл'їсти / і шо тогдї?*

КРИШІНКІ (КРИШІНКІ) НАРОБИТИ (РОБИТИ) – дрібно порізати (різати) яблука, груші для сушіння: *З отóго / шо ў кошелї /*

нароби́ кр'іш'інкі / наї шушуц:е; Кр'іш'інók ад'і к'іл'ко нароби́ла / а сón'ц'а дрúгий ден' нимá.

КРОВ ГРАЇ (ШУМІТ, КИПІТ) У КОГОС – хтось відчуває приплив енергії, пристрасті: Молодїї / у нéго кроў граїї / а ми шо? / мёрзнемо.

КРÓВИ, -ив – мн. від КРОВ: Йої / шо робити ?/ ад'і їк'і крóви ч'ур'ут.

КРОВІЦЯ, -і – те, що зароблене тяжкою працею: Ч'о ти меш т:о попускáти? / мáма кїл'ко там се нароби́ла? / то кровіц'а / здорóуйї йїї.

КРОВ УДЕРИЛА (ВДЕРЄЇ, ГУПАЇ, Б'Є, БУХКАЇ) В ГОЛУ (ГОЛОВУ, В ЛИЦЄ, У ТВАРЬ) – кров припливає комусь до голови, обличчя внаслідок хвороби, сильного збудження: Ік уздр'їла / шо на цéму скрут'і зáрас бúde авáр'їа / то м'ін'ї лиш кроў удери́ла ў гóлу / нóги стáли вáт'ін'і / їа остоўп'їла / Гóсподеч'ку / дóбре шо мину́лосе / шо ти ўратуваў тоту́ жінку з дитїноў / от:ó грабін'і спéл:о машину; То ўс'о вит тїскиў / абéс знаў / ад'і їкиї їіс стаў ч'ел:éнії / ти ни ч'уйїи? / бо їік м'ін'ї кроў удер'éїї ў гóлу / то їа знаїу / шо трéба б'їч'і пїти п'їгўлку / ану́ко ходї / у мéне їе тотó / шо м'їр'її тиск / меш від'їти / шо ўно пока́же.

КРОЇТИ – різати: Кр'її хл'їба / солонїни / огир'кїў укришиї / наї їїд'ут / а їа пристаўїейу шош бїршого / áле мáхом.

КРОК, -а (-у) – 1) крок: Мáїї такії скóриї крок / шо за ним мус б'їч'ї; 2) одиниця міри довжини, що дорівнює одному крокові: К'їл'ко тих буракїў? / на три крóки бїрше / їік бўло тогїт / вїїде отóї кош'їл'.

КРÓКАМИ ХÁТУ (ПОДВІРІ) МІРІТИ – розмірено ходити вперед – назад: С'ет' таї успокóїсе / ни м'їр'її крóками хáту / бо то н'їч'ó ни помóже.

КРОК ЗА КРÓКОМ – 1) дуже повільно: Мáїстер ни квáпиц:е / отáк крок за крóком рóби / таї кудá меш квáпити? / робóта дóбра / лиш т:о / шо повóли їде / дрúгий тїжден' на тóму мурóван'у сидїт; 2) поступово: Отáк потрóшки / крок за крóком / таї хáту вїт'їгли / ш'ї крїишуку / ї дереўцé поклáдемо / Кобїби ўже до цéго дїїшлó / кобї скóрше.

КРÓКИС, -у – нагїдка: Л'убїу крóкис / ш'ї нéн'а моїá садїла / веселїт подв'їр'ї / ч'їч'кї зберáїу / заливаїу гор'їўкоў / так сáмо / їік л'їл'їїу / такії нарóднїї л'їк / вид ус'éкого дóбриї.

КРО́КУ (І КРО́КУ) НИ СТУ́ПИ (НИ ЗРО́БИ; НИ ГО́ДЕН СТУПІ́ТИ, ЗРОБІ́ТИ) БЕС КО́ГОС – хтось нічого не зробить (не здатний зробити) без чиеїсь допомоги; зі своєї ініціативи: *Та йік ни ска́жеш / то вин сам / по своїй во́ли і кро́ку ни зроби; Кудá? / та Паз'у́н'а кро́ку ни зроби / абі́ ў ма́ми се ни запитáти; Каў тоб'і́ гэ́зде / М'іха́їлха така́ / шо кро́ку ни сту́пи бес ч'олов'і́ка / лишéн' з ним / ра́зом соб'і́ / фа́йнéн'ко / попідруч'ку.*

КРОМСА́ТИ – згруб., обрубувати, обрізати щось, тим самим позбавляючи предмет належної якості, відповідного вигляду; псувати: *Ч'о ти кромса́їши цису́ матéр'і́у? / та тут бу́ло на д'в'і сукни; Ни кромса́ї хл'і́п / диві́се / шо йіс з не́го зробі́ў.*

КРО́ПЕЦ, -пця – змени. до КРІП; те саме, що КРІП: *Фа́їні кроне́ц с'і́нўўсе / а петру́шка ч'ос ни сходи́ / мо́же / нас'і́н'і пу́стé?*

КРОПІ́В'І́НИЙ МІ́Х – матерчатий мішок: *Гéзде йе кропі́ўїіні́ м'і́х / áле спидруч'н'і́ш:е бур'і́ні на вер'і́тку складáти.*

КРО́ПКА, -и – крапка: *Тут кро́пка ма́йї бу́ти / а ти ни покла́ў / а цису́ б́ўкву переверну́ў йіс / На́ї бу́де / бабо́ / ўна вид:иха́її.*

КРО́ПЛІ, -ів – 1) м'ятні краплі: *Купі́ кро́пл'і́ / тот'і́ / шо ді́хати дайу́т / і пид йізі́к п'і́ўлкі; 2) краплі, рідинні ліки: Йа́ дава́ла диті́н'і́ отот'і́ кро́пл'і́ / ў нис ка́пала / тепéрки ді́хайі́ дóбре.*

КРО́ПНУТИ – 1) випити спиртного: *Ми соб'і́ кро́пнули по два́ц':і́т' грам / дóста; 2) вдарити прутом (паском) когось: Ти / пус'т'éку / кро́пну тебе́ за́рас поў днóму м'і́сци / бес ц'і́хо сид'і́ў; Ч'у́їши / так кро́пнуў пру́том / шо гаи́ запекло́ / одéн рас / áле ад'і́ їкі́ прух се лиші́ў.*

КРО́ХКІЙ (КРИ́ХКІЙ) ПЛЯ́ЦОК – пиріг із пісочного тіста: *Спеч'і́мо тс'в'éтам кро́хкі́й пл'áцок і мед'і́ўнік / зда́лобисе ї́ к'і́стéч'ка / д'і́ти дў́же л'у́бїют / рипкі́ / зв'іздох'кі́ / ус'ék'і́ фóрми ма́йу; Тво́я ма́ма вид ко́го се наўч'éла печ'і́ кро́хкі́й пл'áцок? / Вид Нус'і́ с Кóсова.*

КРУГІ́ ЛІТА́ЛИ (ЛІТА́ЮТ, СКА́ЧЮТ) ПО́ПЕРЕД (ПÉРЕД, ПÉРЕДЬ) ОЧÉМА (ОЧÉЇ) – в очах потемніло: *Ка́же / шо кругі́ л'іта́їут пéред' оч'éма / ві́пила кро́пл'і́ / таї́ лежї́т / мо́же / то вит со́н'ц'а?*

КРУГІ́ (СИНІ́КІ, СИНЬЦІ́; ЧЬО́РНÓ) ПИ́Д ОЧÉМА В КО́ГОС – хтось має синці під очима: *Ни спáли / тогó кругі́ пид оч'éма / áле н'іч'ó / то про́їде / ў ко́ждого так / бо робі́ти вес'і́л'é / то вели́кії́ трут / д'л'а*

гос'т'іу набуток / а д'л'а хатніх / нич'кóван'і / роботі / кло́поти / Кúмо / але прийémн'і / Та так / даї Бóже йім ш'ісливого жит'а / даї Бóжеч'ку.

КРУГЛЄВІЙ – круглуватий: Фáйна д'іуч'іна / кругл'ева на лицé / óч'і ч'есто / йік у Андр'іа / вікапаніі тáто; Вóлоси жóб'т'і / так'і / ік лен / а самá кругл'ева / дримнén'ка / весéла.

КРУГЛЄК, -іка – колода, кругле “дерево”: Пійет' отакіх кругл'ікіу́ прив'іс уч'ера / тра́хторем ч'іпнуў / сам би тотó ни віт'іх.

КРУГЛІЙ (КРУГЛА) СИРОТА́ – дитина, що не має ні батька, ні матері: Ліиі трéба помоч'і / бо то круглá сиротá / мус.

КРУГЛІЧЬÓК, -чкá – змени. до КРУГЛЄК: На такіх кругл'іч'кáх дóбре сид'іти / тўтки / під гор'іхом / поклáсти одін кругл'ек зám'іс' столá / цис'і кóло нéго / таї набува́йсе / дрўг'і за таке грóш'і плат'ут / а ти мáйіи кóло хáти / р'іка / с'в'іжиў вóздух / гóри / бигмé / такого пошукáти / ни трéба н'іієких курóртиў.

КРУГО́М (КРУГ, НАВКРУ́Х) ПÁЛЬЦЯ ОБВЄСТИ (ОПКРУТІТИ) – обманути, ошукати когось: Уваж'ей / бо цéму опкрутіти тебе́ кругóм пáл'ц'а / рас пл'ўнути / сокотісе.

КРУЖÓК, -шкá – зменш. від КРУХ; те саме, що КРУХ: Кулéшу вивертáйут на кружóк і тоў нítкоў / шо приўйезана до рўч'ки / рубáйут.

КРУ́НЦКАТИ – хрумкати: Ни кру́нцкаї так / йік з голóн:ого крáйу.

КРУ́НЦКАТИ (КРІ́НЦКАТИ, КРИ́НЦКОТІТИ, КРУ́НЦКОТІТИ) ЗУБА́МИ – скреготіти зубами, виявляючи злість, бути дуже сердитим: Наї кру́нцкаїі зубáми / к'іл'ко соб'і хóч'і / йа се ни бóйу / ни на т:у напáў.

КРУПКІЙ – грубого помолу (про муку): Фáйна крупкá мука́ кукуру́дз'іна / ўз'ела смих пійет' к'іл' / бїрше ни стáло / л'ўде м'іхами бра́ли.

КРУПÓНЬКІЙ – крупчастий: Крупóн'ка мука́ / це такá / шо мáйі крупіни / ни дўже мн'іка́ / ни такá / ік питл'óвана / с такóйі ми варимó кулéшу / але круц'і нивелік'і / бо то ўс'ек'і бува́йут / а йа каў за крупч'іки.

КРУ́ПЧІК, -а – крупинка: Ч'ўйу / шо к'істеч'ко ўсередін'і мáйі крупч'іки / шо т:о? / пáхне цитріноў і гор'іхами / мóже / гор'іхи так дримнén'ко порубан'і? / óзмеш на йізік / і зрáзу ч'ўти.

КРУТАНИНА, -и – морока, біганина: *То така крутаніна була с тоу пєнци'їюу / шо ну / бо пропустили / дали / а потому найшли / шо рокіу бракуї / і шо гадаїш / ни доробїела смих рик? / а шо було робїти?*

КРУТАРЬ, -я – шахрай, крутїй: *Гїршого крутар'а / їк тв'ї вїко / нимá / Ви / в'їд'ї / на нєго зуп мáйїте / шо так їстє сказаїи.*

КРУТАРЬКА, -и – крутїйка: *Вас'ута крутар'ка / ме тоб'ї одно казати / а потому шош передумай / таї скаже / шо ви інакше се договóр'ували / ш'ї меш вїн:а / їа з неў ужє мала / зговорїлїсе / шо беру їєблукá на гурт / прихóжу ў договóренї ч'ес / а ўс'о опи'єпано / їкїїс з Рїжнá Малóго ўз'еў / унá оч'ї закóт'уйї / кáе / шо ни ч'ўла н'ї за їєк'ї їóни / А мóже / тої дорóш:е даў? / Мóже / áле ни робї з мєне нич'вáлу / скажї так і так.*

КРУТІТИ, ЇК (ІК) ФІРМАН БАТÓГОМ – те саме, що КРУТІТИ, ЇК (ІК) ЦІГАН СÓНЦЕМ: *Крути / їк фірман батóгом / мої / та ўваж'єї ч'олов'їка / ни показуї / шо ти н'ї ў ч'їм їїгó ни мáйїш.*

КРУТІТИ, ЇК (ІК) ЦІГАН СÓНЦЕМ – не дотримуватися слова, обїцяного; змінювати рїшення, не беручи до уваги думки співрозмовникїв: *Наї би сказаў так ци так / а то крути / їк цїган сóнцем / їек соб'ї хóч'ї / так рóби / їек с такїм шош договóр'уватїсе?*

КРУТІТИ НÓСОМ – виявляти невдоволення: *Нимá ч'о крутїти нóсом / ти дес шош л'їше нáїдеш? / та такóїї сорóч'ки н'їўкóго нимá; Подумáї / рóбїу дóбре / а їїї нїдогóда/ фóскаїї / нóсом крути.*

КРУТІТИ (ПОКРУТІТИ, ПОКАЗУВАТИ) ПÁЛЬЦЕМ КÓЛО ЧЬОЛÁ – натякати (натякнути), що хтось нерозумний: *Та їа полóмн'у тот'ї рúки / ч'ó вин мáїї крутїти пáл'цем кóло ч'олá? / вин шо / гадаїї / шо їа ни розум'їїу? / шó вин показуїї / та ш'ї ї пїтс'м'їїуїїц:е? / їа їїм'у показу с'м'їшки / ме менє памн'їтáти / шмар'кáч' / а такє потрафїїейї показувати.*

КРУТІТИ ФОСТÓМ – хитрувати: *Унї крут'ут фостóм / меш вїд'їти / шо дєрева ни бóде / ї одноїї дóш'ки ни дадóт.*

КРУТІТИСЄ – бути постїйно зайнятим, багато працювати: *Абї шош мáти / трєба крутїтїсе / і то ш'ї ни їек нїбóт' / а дóбре; Наї крут'уц:е / ўни молод'ї / нимá шо ч'їкáти готóвого / бо ўно ни гóн:о прїїтї. Див. КРУТЬКАТИСЄ (КРУЧЬКАТИСЄ).*

КРУТІТИСЯ В ГОЛОВІ – паморочитися: *Мин'ї ў голов'ї крутиц:е / та так / шо с'в'їта Божого ни віжу; Йїк діўйусе ў бул'бону / то м'їн'ї зач'інайї крутицисе ў голов'ї / тогo се боїу під ліпу їти.*

КРУТІТИСЯ, ЙК (ІК) ВЕРЕТЕНО – дуже багато працювати: *Нимá шо казати / жїнка огїдна / крутиц:е / йїк веретено.*

КРУТІТИСЯ, ЙК (ІК) МУХА В ЧЕРІ (В ОКРОПІ) – зруб., занадто метушитися: *Ми з Гáнеў приїшли / с'їли на лавицу / а ўна нї би з нáми шош заговорїти / а зач'єла крутицисе / ік муха ў ч'єр'ї / то суда / то тудá / то каланцотїт бан'їкáми / то ўтерáїї гори'єта / а ми сидимó таї дївимосе / колї цисе мáїї се с'к'їн'ч'єти.*

КРУТІТИСЯ НА ЙЗИЦІ – 1) про сильне бажання дїзнатися про щось у когось; дорїкнути комусь: *М'їн'ї крутилосе на йзиц'ї сказати / а ч'о ви / л'ўпч'їки / так'ї розумн'ї теперки / а нї тогдї / а шо ви рик тому казáли / їкoїї йїстє с'п'ївáли? / а тепер йoїкаїтєсе?;* 2) про намагання пригадати щось добре відоме, але в момент мовлення забуте: *Вїдиши / то ўжє пáмн'їт' ни т:а / крутиц:е на йзиц'ї / йек називáїїце тотó м'їсто / кудá з йєблукáми йїхали / áле шош ни гoн:а нагадáти / в'їдєў / Кўл'баш / дўже делєко / йє такє? / Ік кáжєте / то / напєўно / йє.*

КРУТІТИСЯ ПЕРЕД (ПЕРЕДЬ) ОЧЄМА В КОГОС – бути постійно на виду, своєю присутністю нагадувати комусь про себе: *Та вин видуч'єра крутиц:е перєд' оч'єма / áле йá ўдаїў / шо ни віжу йїгo / то нипєўнїї ч'олов'їк / Йo / такїх тре: сокотїтисе.*

КРУТИЦЕ ПЕРЕД (ПЕРЕДЬ) ОЧЄМА КОМУС – паморочитися: *Мáма трoхи л'їглá / кáжє / шо крутиц:е перєд' оч'єма / аш регáти се хоч'ї / головá страшнá напáсна / Ну та наї припоч'єне.*

КРУТИЦЕ СВІТ (СВІТ КРУТИЦЕ) – те саме, що КРУТІТИСЯ В ГОЛОВІ: *Йїмў с'в'їт крутиц:е / нáїко / л'єже / мoже / с тїсками то?; Вїдиши / йек хoд'у / ік старá кобїла / крутиц:е с'в'їт / їг би зо три гўцул'ц'ї вігул'ала / однў п'їл'ї другоїї / в однoму к'їрунку.*

КРУТІШ, -їжя – вир: *Л'ўде задўже беспєшн'ї / хот' знáїут / де крут'їж'ї / у Грїдїж'їн'ї / пит Сокїлским / а ўс'o однo плївайут там / а вод'ї нимá шо в'їрїти / бо ни однoго згубїла.*

КРУТЬКАТИСЯ (КРУЧЬКАТИСЯ) – дуже багато працювати: *Шoби до ч'огос доробїтисе / молодїї мáїї дoбре круч'катисе / А старїї? / Улáц'ку / а шо с старoго oзмєш? / вин ужє се накрутїў / своїє видробїў.*

КРУ́ТЮЦЕ (ЗАКРУТІЛИСЕ) СЛИЗІ В ОЧЄХ – про того, хто з певних причин готовий заплакати: *Ді́ййу́се / а ў не́йі кру́т'у́ц:е слизі ў оч'єх / ві́тко / нагада́ла за ма́му / йа ў́же ц'і́хо ста́ла / на інче перевел:а́.*

КРУХ, -га – дощечка з ручкою у формі круга, на яку викладають зварену кулешу: *Бо́рзо неси́ крух / кулє́ш'а гото́ва; Оцє́с крух д'л'а вели́кої кулє́ш'і / д'л'а не́йі йе вели́кий кулє́ш'ін:ик.*

КРУЧЄ́ХА, -и – “подруга” крука: *Крук с круч'єхоў жийу́т у то́му л'і́с'і / шо нат Ко́ц'ом Ба́бинци́к / ўни соб'і́ ра́зом ві́т:и вил'іта́йут і повóлен'ки обді́ййу́уц:е Т'у́диў / ік воропл'а́ни / на́в'іт' ни мигот'у́т кри́лами.*

КРУ́ЧІНЕЦ, -нця – в особливий спосіб скручений валик тіста, яким прикрашають паску; здеб. у мн., оскільки на пасці мають бути чотири кручинці, що утворюють хрест і символізують сонце: *Ў Т'у́дев'і паскі́ печ'у́т у Ч'і́твє́р' / зам'і́с'у́йут к'і́сто / і йі́к уно́ ў́же гото́ве / то ви́робі́ейут паскі́ / к'і́ста дес на тре́тіну та́си кладе́ц:е / а йі́к уно́ пиді́йде / то зве́р'ху докла́дйут кру́ч'ін'ц'і і зазу́л'кі́ / це так'і́ зрòблен'і с к'і́ста пташкі́ / йі́х ма́йі бу́ти шті́ри / йі́к ота́к подиві́тисе на па́ску / то шті́ри кру́ч'ін'ц'і́ / а мі́жси ні́ми шті́ри зазу́л'ц'і́ / ўни му́с'ут бу́ти на па́с'ц'і́ / то знач'є́йі / шо весна́ при́шла і таке́ вели́ке с'в'є́то; Ма́ма нау́ч'є́ла мене́ і кру́ч'ін'ц'і́ на па́ску робі́ти / і зозу́л'кі́ / к'і́сто ма́йі трóхи гу́ш:е бу́ти / ік на па́ску / абі́ т:о фа́йно трима́лосе.*

КРУЧЧЯ́К, -а – крутії: *Ба́ба зна́йі / шо то ми́жбрі́цк'і круч':акі́ / але про́с'ут бу́тори лиші́ти / то ў́же позвол'є́йі / куда́ д'і́нец:е?*

КСЬОНЦ ДВА РА́ЗИ КА́ЗАНІ НИ КА́ЖЕ – згруб., викор. при перепитуванні, коли мовець не хоче повторювати сказане: *То шо́ / шо́ Лєсі́ха каза́ла? / А ви ч'о́ ни слуха́йіте? / кс'онц два ра́зи ка́зан'і ни ка́же / та́й йа ни бу́ду / Але́ ти ни кс'онц / ми́х би ба́б'і сказа́ти / Ка́е / шо ни ме вам куш'у́т продава́ти / бо і́кі́с ри́жн'є́нци́к ч'олов'і́к бі́рше за не́го дайє́.*

КУБАСА́, -йі – ковбаса: *Кубаса́ дома́шна / маса́р' передуч'є́ра зробі́у.*

КУБА́СКА, -и – ковбаска: *Говори́у у шті́ри дорóз'і / але́ / ни б'і́се / пофали́у куба́ску / каза́у / шо тако́йі до́бройі н'і́гдє́ ни йі́у / ві́диши / хот' пйє́ній / а ўсмакува́у / Мамо́ / та вин притвор'є́у́се / ви шо? / Фед'а́ ни зна́йіте? / вин у рот пит'а́ ни берє́.*

КУБЕ́ЛЬЦЕ ЗВІ́ТИ (ЗВІВА́ТИ) – розпочати (розпочинати) сімейне життя, влаштовувати свою скромну затишну оселю: *На́й*

буду́йуц:е / каўт / шо хоч'ут соб'і кубе́л'це звіти / шош нивеліке / але
сво́йе / Насту́ / та це ўни до́бре хоч'ут / молод'і та́зди / таі наі буде.

КУВЕ́КАТИ – згруб., плакати (про дитину): *Наі трóхи кувéкайі / ни
б'і́се / ти приўч'éла до рук / уно́ лии го́лос подáст / а ти ўже б'іжéиш /
йік оч'ман'іла / ни квáнсе так.*

КУДА́ – куди : *Куда́ йдеиш? / озміко малóго / наі вáтру питкладу́;
Куда́ / верé / Мíтро с пилóў пишоў? / м'ін'і ліи йігó трéба; Куда́ бес ни
пишоў / л'ўде ўскр'іс' одна́к'і; Таі куда́ / Мар'іч'ко / йіс се зибрáла? / бáнку
видизна́ти? / до́бре / fáйно / шо ни забува́йиш.*

КУДА́ ВИН (УНА́ ТА ІН.) ДІНЕЦЕ (СЕ ДІНЕ)? – не варто
турбуватися, бо з кимось нічого поганого не трапиться; хтось не уникне
відповідальності за щось: *Ни б'і́се / л'ўпко / твóго ч'олов'і́ка н'іхтó ни
ўкраде́ / куда́ вин д'і́нец:е? / ад'і поверну́ў / таі шо? / наі з л'уд'мі крíшкку
посіди таі прі́йде / н'іхтó йігó ни óзме; Куда́ вин д'і́нец:е? / н'іку́да /
вид:áст / ік мілен'ки́ / ўс'о / шо назіч'іў / меш від'іти / і то на́бліш:ими
ч'іса́ми.*

КУДА́ ЙДЕШ, АБÉС НИ СКОРИСТА́В (АБÉС НИ ВЕРНУ́ВСЕ) –
прокльони: *Це так вў́на Парáска кл'éла / куда́ йдеиш / абéс ни верну́се /
абі тоб'і рўки і нóги повикру́т'увало / абéс забўў / йек се назива́йиш / і
такóго ўс'éкого казáла / шо наі Бох борóни / у не́йі на ц:е йізі́к буў до́бре
ві́трен'іруваўсе / Відите́ / і ни бойéласе гр'і́ха.*

КУДА́ ЙДЕ́Ш? – КУДА́С – згруб., викор. у ситуаціях, коли мовець з
певних міркувань не бажає давати конкретну відповідь: *Бабó / менé
Мар'іч':іна сестрá ўрас се пита́йі / куда́ йде́ш? / а йа ч'о ма́йу ко́ждому
роска́зувати? / іду́ / куда́ трéба / куда́с / ікé тво́йе д'і́ло? / йа тебé се ни
пита́йу / шó ти тўтеч'ки рóбиш? / така́ ві́шк'ір'іна?*

КУДА́ НИ ПИДІ (НИ КИНІ́СЕ) – з усіх боків: *Куда́ ни кині́се / ў
ко́ждого сво́йі кло́поти / сво́йі б'і́ди / і ко́ждиї хот'іў би йіх се збу́ти;
Куда́ ни пиді́ / с ким ни поговорі́ / ко́ждиї ма́йі сво́йу б'і́ду; Куда́ ни пиді́ /
до́брого ма́ло уздрі́иш / р'і́тко хто весéлії / і колі́ ц:е се с'к'ін'ч'éйі?*

КУДА́ НИ ПОДИ́ВІ́СЕ (НИ ПОДИ́ВИ́ССЕ) – всюди, скрізь: *Куда́
ни подиві́се / т:о самé; Куда́ ни поді́вис:е / ускр'іс' трéба рук / ко́жда
робóта хоч'і / шобі́ йі́йі оц':і́ руч'кі пош'інува́ли.*

КУДА́ НИ ТРÉБА (ЛІ́СТИ, МІШÉТИ́СЕ, ВМІ́ШЮВАТИ́СЕ) – де
не дозволено, не можна діяти: *Нашó тоб'і́ / д'і́ду / л'і́сти / куда́ ни трéба?
/ йе ма́й молóч':і / Йе́ / алé ўни ц'і́хо сид'ўт.*

КУДА ПОПАЛО – 1) будь-де: *Клади́ / кудá попáло / потóму ўс'о поскладáймо;* 2) всюди, без вибору: *Йік зач'е́ў пiтi / то йшо́ў / кудá попáло і йек попáло / де́ лиш налі́ўут; Биў / кудá попáло.*

КУДА ТРЕБА – 1) скрізь, усюди, куди є (була) необхідність: *Іванкá мош б́уло пiслáти / кудá трéба / вин ус'ó кўпи / ус'ó принесе́ / йік старі́й;* 2) згруб., не зовсім коректна відповідь на запитання “Куда йдеш?” у випадку, коли мовець з певних причин не бажає відповідати: *Ти кудá іде́ш? / трéба барабу́л'і копа́ти / Кудá трéба / іке́ тво́йе д'іло? / копа́і соб'і́.*

КУДА УНО́ (ВСЬО́) ЙДЕ́? – у якому напрямку розвиваються події, що чекає в майбутньому: *Ти ўч'э́на / га́й / скажi м'и́н'і / кудá ўно́ іде?; І кудá уно́ ўс'о іде? / с'в'іт стаў такі́й / шо ни зна́йiш / кудá і до ч'óго / та ўперéт тако́го ни б́уло / хáту лиш'э́ли ўтворéну і соб'і́ шош у горóд'і робі́ли / ци́ соб'і́ дес ниделéко моглi пiтi і ни бойéлисе злóд'іш / а сегóн:е ану́ лишi двéр'і ўтворéн'і; Ни зна́йу / кудá ўно́ іде́ / і шо с цéго б́уде́ / Та доб́ра / Насту́ / ни б́уде́ / це ўжé вiтко.*

КУДА́С – присл., кудись: *Вибач'э́іте / йа ліш мўс'у кудáс ітi / ш'і зиб́ратісе ма́йу / договóримо iнчим рáзом; Цóнгл'і кудáс се д'іли / а без них йéк йа цис'і́ цвiки повит'і́га́йу?; Кудáс мойі́ молод'і́ рокí се пов'і́йли / та́й ни приход'ут бiрше́ / нáв'іт' у гóс'т'і ни і́дут; А кудá йіс ходíла / шо така́ ч'ел:э́на і́деш? / Кудáс / áле йа ни скаў́ / бо ви тако́ш тудá поб'і́жетé.*

КУДА́ ХОЧЬ – будь-куди: *Іди́ соб'і́ / кудá хоч' / тепéрки ўно́ менé ни і́нтересу́йi; Цес мо́же пiтi / кудá хоч' / вин ни дíвиц:е пид но́ги / отáк у ч'вал' і́де; Сегóн:е йа тебé пускáйу на ц'ілі́й ден' / іди́ / кудá хоч' / йа поб́уду з малíм / а йік н'і / то л'і́га́і і вíспiсе.*

КУДЕ́ЛЬКА, -и – змени. від КУДЕ́ЛЯ¹: *Га́й / ік хоч'и́ш / то меш се ўч'э́ти / йа зрóбiу тоб'і́ кудéл'ку / А йек ви прич'э́пiте кудéл'у? / тўтки дíрки ў лáвици нимá / То нич'ó / йа зна́йу і́ без дíрки йек зрóбiти / Бабó / ни заход'і́ц:е / йа ўжé передумáла пр'э́сти / л'і́пше шíти се наўч'э́йу.*

КУДЕ́ЛЯ, -і – 1) кужіль: *На лáвици до кудéл'і́ йе дíрка;* 2) ірон., згруб., дуже кучеряве або непричесане волосся: *Це шо? / анду́л'áц'і́ша? / меш тепéр с тако́ў кудéлеў ходíти? / та йа тебé лéдвi ледв'і́с'ки пизна́ла / аг'і́ на цисé́ / та ти соб'і́́ дэ́с'іт' рóкiў бiрше́ на плéч'і́ заўдáла / йо́й / та йа тако́у стару́ пáн'у ў Ч'і́рниўц'áх на базарí вiд'і́ла / гíр'і́шна ти / лиш*

ш'ї л'убриком ч'їрвон:им була губи намал'увала / роспрáў вóлоси / бо наї ни кáжу / на кóго йїс стáла подібна / йої.

КУДЛÁТИЙ – скуйовджений, патлатий; кучерявий: *Тв'її такії кудлáтиї / ік барáн 'ч'ік; Убитні своїї пáтли / ни ході кудлáтиї; Йої / а це шо за такé ш'ес't'ї їде / чїйé ўно? / йек такóму кудлáтому ходіти? / скажі мáм'ї / наї трóхи обітне куч'ір'ї / бо то гор'їч'é.*

КУДЛÁТИЙ, ІК (ЇК) БАРА́Н (ПЕС, МЕДВІТЬ ТА ІН.) – дуже кудлатий: *Голова у Їванц'á така кудлáта / ік воўна ў Митріїшиного баранá; Слáўко перевернуў д'éдиў кужсұх таї ішоў такії кудлáтиї / ік медв'їт' / вин цисé наўмісне зробіў / хот'їў маліх пўж'їти.*

КУДЛÁТИТИ – куйовдити, робити кудлатим; кошлатити, кучерявити: *Ни кудлáт' гóлу / нашó тих куч'ір'їў? / тоб'ї фáїно / йїк гладéн'ко йїс зач'эсана; Оцéў дз'облеў ти кудлáтиши сукн'у збóку / То х'їбá ни ўберáти / а дивітисе на н'у / бо йек книшкі носіти? / ў руках?*

КУДЛÁТИТИСЕ – куйовдитися; кошлатитися: *Цес свідер кудлáтиц:е / зацóфайїц:е скóро / йїгó ни мóжно пит шош уберáти / нáв'їт' пид легóн'ку кўртку; Пит фўсткоў вóлоси кудлáт'уц:е / н'їйék'ї стайўт / гаї подив'їц:е / вітко / шо йа тїл'ко рáно се прич'эсувала? / А ч'о ни вітко? / ўни трóхи сплáсли / áле ўс'о фáїно.*

КУДЛÁЧЬ, -я – згруб., про того, в кого пишне (кучеряве чи не завжди акуратно укладене) волосся; про тварину з густою довгою шерстю: *А на нéму куч'їрики / йїк на баранóч'ку / Йо / фáїнії кудлáч' / ш'ї рик два / і д'їўкі мут страїно за ним б'їгати; Мар'ї / то котрїї тв'її хлóпец? / отóї кудлáч' / с котрїм йїс данцувáла? / то ў нéго своїї куч'ір'ї ци хтос йїмў позакрўт'уваў? / Вўїно / йа се ни питáла / а йїк вас кортїт знáти / то сам'ї запитáїтесе / йа мóжу йїгó заклікати.*

КУДЛÁЧЬКА, -и – пох. від КУДЛÁЧЬ (про особу жін. статі): *І шо / така кудлáч'ка / меш ходіти? / прич'їшїсе / Та йа тїл'ко сид'їла кóло тóго / шобї так зробіти / а ви кáжете причїшїсе / та голова тогдї бóде така / йїк макогін / ўно ї так стр'эхне / дóки прóїдусе.*

КУЙ ЗАЛІЗО, ПО́КИ (ДÓКИ) ГОРÉЧЕ – поспішай використати сприятливі обставини для реалізації своєї мети: *Ад'ї дóбре їкїїс казáў / куї зал'їзо / пóки гор'éch'е / так і тут / іг бес буў зрáзу / ў тот ден' / згодїўсе / то сегóн:е маў бес фáїну пóплатну робóту / Та йек йа мїх згóд'уватисе / ік н'їхтó ни герентуваў / ци ўна тóч'но бóде? / то ни штўка бóло віц:и питї ї ни знáти / ци шош л'їтшого меш мáти.*

КУКА́РДА, -и – 1) кокарда, вид банта (на голові, на платті, блузці тощо): *Заплел:á кúску с ч'ірвóн:оў пол'итíкоў і заўйíзала з:áду на голов'í велику кука́рду / фáйно / бо то така сама́ кука́рда / йік т:а / шо на бл'ус'ц'і; 2) метелик як предмет чоловічого одягу: *Дитíну ўбра́ли ў б'ілу сорóч'ку с кука́рдоў / такé / шо йа ни пизна́ла / хто т:о.**

КУКУРІ́ЧКА, -и – рослина, корінь якої викор. з косметичною метою – досягненням на щоках рум'янців: *Уна́ худá / а лицé здорóве / ч'ірвóн:е / фáйне / Та́же мастіц:е кукур'іч'коў / у горіц:у ў не́йі ростé / сама́ смих від'іла / рас при́шла та́ се пита́йу / ка́жу / л'ўпко / а шо т:о такé? / Е: / то пустé / то ік'іс бур'іні / ни хоч'і ўпов'іда́ти / і бесч'ісу менé віпровадила / а йа пизна́ла тот бур'іне́ц.*

КУКУРУ́ДЗИК (КУКУРУДЗÓК), -а (-цкá) – змениш. від КУКУРУ́Ц: *Фáйно сегóроку ўроді́ли кукуруцкі́ / ул'іт'і сто́йэли / ік га́й.*

КУКУРУДЗІ́НІ, -я – збірн., стебла кукурудзи: *Кин' корóв'і ў полу́н:е оц:é кукурудзін'і / і ш'і бур'іну́ с то́йі купіни.*

КУКУРУ́ДЗИНА БА́БА – вид здобного печива: *То ни ўс'і ўм'і́ют печ'і кукурудз'іну ба́бу / а йа ўм'і́у / бо дéкто на муц'і зам'іс'у́йі / а то ни так се рóби / трéба споч'ётку запáрити муку́ / зварі́ти такé / ік кулéшу / а ўже потóму дода́вати ўс'éких до́кладу́ / тогді́ ўна́ бóде дўже сма́йна́.*

КУКУРУ́ДЗИНА МУКА́ – борошно з кукурудзи, широко використовуване в Тюдіві для приготування кулеші: *Ни памн'іта́йу / абі́ ў хáт'і ни бу́ло кукурудз'іно́йі муку́ / інчого моглó ни бу́ти / а кулéш'а ко́ждіі Бóжжі ден' / л'ўде м'і́хами цису́ муку́ беру́т / кулéшка / це т'удиўскі́й хл'іп / на́пéриш'а йіда́ / а до не́йі ўже / шо йе ў хáт'і.*

КУКУРУ́ДЗИНИЙ – кольору стиглих зерен кукурудзи: *До цéго шит'á трéба кукурудз'іно́йі бавéн:у / уно́ бóде такé / ік косма́цка пісанка.*

КУКУРУ́ДЗИННИК, -а – хліб із самого кукурудзяного борошна чи з домішками іншого: *Ік печ'у́ кукурудз'і́н:ик / то муку́ беру́ на пиў́ / кукурудз'іно́йі і тако́йі / тогді́ вин до́бриї́ / а с само́йі кукурудз'іно́йі ни дўже. Див. МАЛА́Й.*

КУКУРУ́Ц, -дза – 1) качан кукурудзи: *Уломі́ ш':е зо пйет' кукурудз'і́у / абі́ ўс'ім ста́ло; 2) перен., жарт., товстенький малюк: *Це до́бриї кукуру́ц / йе шо пидо́ма́ти / лиш н'іўро́ку / вигл'іда́йі / шо лéхкії́ / а óзмеш / і ч'у́йіш / шо йе шо держ'éти / абéс здорóў буў́ / па́рупч'і.**

КУКУ́ЦИК, -а – грудка чогось: *Ні́ткоў урубáў кулéш'і́ / змн'éцкаў́ / зробі́у куку́цик / умоч'éў́ йіго́ ў брíндзѹ́ та́й зач'éў́ прицмо́кувати́ / а м'ін'і́*

гаш слин' зач'ела викот'уватисе ў рот'і / се збўрила і зач'інала се обертати.

КУЛАЙСТРА, -и – тільки одн., молозиво корови, змішане з водою і доведене до кипіння: *Кулайстра м'ін'і се ни ўдайэ / а д'іти прóбували / таі н'іч'о се ни стáло / хот' ўа бойéласе / шобі ўіх ни прот':éло.*

КУЛАКА ДАТИ – вдарити кого-небудь кулаком: *Могла / могла і дес кулака дати мiжси плéч'і / а шо ўжé шл'ахувáла / то ни гóден росказати / але це ни зо злá / а так / с привіч'ки / це ўа за бáбу каў.*

КУЛАКАМИ МАХАТИ (РОЗМАХУВАТИ) – погрожувати кому-небудь: *Грозіўсе / кулакамі розма́хуваў / дóки жiннка ни прiйшла / а ўік прiйшла / подивiласе / вин обмн'ék / шоўкóвий стаў.*

КУЛАКАМИ МІРІТИСЕ – битися: *Ўни ўік кугуті / лéда шо / б'iжyт м'ір'итисе кулакамі / стáршиі хот' уваж'эйі / а мéнчиі лупáси / кудá вiди.*

КУЛАКІ КУСАТИ (ГРІСТИ) – виявляти свою злість, лють, тим самим погрожуючи комусь: *Кулакі грис та биў одén вóден / показуваў / ікіі вин л'ўтиі і шо вин би зáрас зробiў.*

КУЛАКІ ПОКАЗУВАТИ – погрожувати кому-небудь: *Аг'і / ш'і кулакі показуіі / а тóго ч'олов'іка ниў мiтp'а; Такé мáли / миршáве / а ўно кулакі показуіі / та ўік ўа бих цисé сказáла Ївáнови / то з нéго лиш би мóкре м'ісце се лишiло / омрáза такá / хóч'і мéне пўж'іти / гадáйі / шо ўа с пужлiвих; Ни показуі кулакі / бо ў мéне такóш iе.*

КУЛАКІ СВЕРБ'ЮТ (СВЕРБІЛИ) – натяк на бажання провчити (побити) когось: *Кулакі сверб'іли ўм'іш'этисе / áле шо / то хат'н'і / наі соб'і мас'т'ўт гóлу / шо одiн / а шо дрўгiі.*

КУЛАКУВАТИ (КУЛАЧЬКУВАТИ) – бити кулаками: *Вин нав'іжéніі / кулач'кўіі і жiннку / і хлóпц'іў / ни б'іісе / дўш:их ни зач'іпáйі / То до порі / хлóпц'і вiростут і тотó ўiмy нагадáйyт / оі шо нагадáйyт.*

КУЛАК У ПЛÉЧІ – стусан: *С'імсóт грiўн'іў / це ни кулак у плéч'і / це / прéц'ін' / грóш'і / це ниў мóйі пén'ц'ііі; Нич'ó ни каў / áле то бўла ни дўже дóбра жiннка / у нéйі бéс'іда бўла корóтка / кулак у плéч'і / і пишлá робiти / ци гóн:а / ци ни гóн:а / пишлá / а то дитiна / дé ўно гóн:о робiти? / Ну бо то ни рiн:e / ўна свóйіх д'ітiй ни мáла / таі ни розум'іла / ни мáла такóго ч'ут':á / ік мáйі мáма / отогó / а мóже / колiс з неў так опходiлисe? / таі уна гадáла / шо отакé мáйі бўти вiхован'і?*

КУ́ЛЕВ ВІЛЕТІТИ (ПОБІЧИ, ШМИГНУ́ТИ) – дуже швидко піти (побігти, вийти): *Їа так з неї поговоріла / шо ўна ку́леў вілет'іла с присади́би / ч'вóрсла за паркані / а ўже́ віт:и шош блейіла.*

КУЛÉШННИК, -а – горщик, казанок, у якому варять кулешу: *У сел'і кулеш'ін:ик ѝе ў ко́ждиі хат'і / і кур'іш'іл' / м'іш'ети кулешу.*

КУЛÉШКА, -и – змениш.-пестл. від КУЛÉШЯ: *Їе кулешка / штуч'іна с капустоў / ў полўн:е ватру ни кладимó; Кулешка з масел'цем і бріндзоч'коў / ѝої / іке то дóбре / Ни каж'іт / а їка здорова ѝіда.*

КУЛÉШЯ БАРАБУ́ЛІНА – кулеша, приготовлена на картопляному відварі і потовченій звареній картоплі, яку засипають кукурудзяною мукою і, безперервно помішуючи, варять до готовності: *Їік нимá коли / то вар'ут прóсту кулешу / а ѝік ѝе трóхи бірише ч'ісу / то барабу́л'іну / ў Т'удев'і нимá такоїі хати / де би ни варіли кулешу / ўна їде бут' ш'ч'ем.*

КУЛÉШЯ (КУЛÉШКА), ПРИГІСНА НИКО́ЛЬЦОВИ (ТАКА́, АБІ́ (ШОБІ́) НИКО́ЛЬЦОВИ УГОДІТИ (ДОГОДІТИ) – рідкувата, не занадто густа кулеша: *Д'ідо роска́зуваў / вітки цисе пишло / отамки / де з́арас Васи́ліха жиийе / жиў Никóл'ц'о з Никóл'ч'іхоў / уні ўже даўно́ поўмерáли / але л'уде памн'ітаїут за них / ѝек уні жили ў інчому / ми ни знаїімо / але ѝік Никóл'ч'іха варіла ни таку кулешку / ѝік удав́аласе ч'олов'ікови / то за ц:е могла́ і стусанá мижі́ плéч'і дистáти / то так / шо вин лиш утвор'еў д́ер'і і дивіўсе / їка кулешка / а то по ўс'е́кому траф́іейіц:е / пиў жм́ен'ки мукі́ кінеш б́ирише / таї пропáло / тогó мус дóбре пантрув́ати / шобі́ ни б́уло квáкиў і шобі́ ўна дав́аласе ѝі́сти / то ѝік д́еколи д'іт ци д'ед'а с'ідаїут ѝі́сти / ма́ма вивертáїї кулешу / а ўни фал'ут / каўт / мої / д́обру ѝіс зваріла кулешку / ої шо д́обру / таку́ / шо нáв'іт' Никóл'ц'ови би ўгоди́ла / а ѝік кулеш'а гус'т'іш':а / то д'іт жертув́аў / ог:ó / цис'а кулеш'а Никóл'ц'ови ни б́ула би приѓісна / отакé с цим усім / відиш / л'удіі даўно́ нимá / а ѝіх б́ес'іда і тотó / шо ўни л'убі́ли / се лиши́ло / лиш т:о / шо р'ітко хто ў сел'і знаїі / вітки цисе пишло і за ї́кого Никóл'ц'а се гóвори.*

КУ́ЛКО, -а – 1) кiльце: *То шо ў бугайá? / Кúлко?;* 2) складова частина ланцюга: *Рóбимо так'і кúлка / потóму скл́ейімо ї б́уде ланцужóк на ѝілі́нку / а с цих пап'іркиў дóш':ік / морóс нарубáїімо.*

КУ́ЛЬЧІК, -а – здеб. мн., КУ́ЛЬЧІКИ, -ив; сereжка: *Свáха хот'іла отак'і кúл'ч'іки / але такі́х сам'іс'ких нимá / ѝе поді́бн'і / бес оц́ейі*

с'іточ'ки; Дес оден кұл'ч'ік се загубіў / мѳже / ік с'іно кїдали / отогдї дес зад'їсе.

КЎЛЯ, -і – ялинкова прикраса будь-якої форми, зокрема й кулястої: *Рас пѳрет' с'в'ѳтами мѳма приїшла з м'їста таї кѳже / Анўко їди принесї карабушкy с хорїм / кѳло дверїї / подївїмосе / шо тѳмеч'ки ѳе / Їѳа ѳїк тишла / се подивїла / то м'ін'ї гаши дїхати ни дѳло / рѳдѳсти бўла пѳўна хѳта / бо до тѳго ч'їсу ми н'їкѳли ни ўберѳли ѳїлінку / а тўтки бўло тотѳ / за шо ѳа ўрас дўмала / шо м'ін'ї се снїло / Їѳѳ / кўл'ї / мѳмко / л'упко / ви кўл'ї купїли? / шишкї / ѳѳгода / з'в'їздѳ / оцїс'ѳ тикї кўл'ѳ ч'їрвѳн:ѳ / отѳк ѳа т'їшиласе малѳў / дїпрѳўд'ї / ѳїлінка ўрас нагѳдуйї мѳму ї отѳї вѳч'їр / ік унѳ приїшла с Кўтиў / дѳл'ше ми ўс'ѳ робїли сам'ї / с'н'їх / дѳш':ік / пѳїѳци з ѳѳец / колї т:ѳ бўло? / геї геї?*

КУНДѳСИТИ – зруб., бурчати, виявляючи невдоволення: *Шо ти там кундѳсиши? / ѳа ни ч'ўїу / Їѳа ни кундѳс'у / ѳа се пїтѳїу.*

КЎНШТИ – 1) бути млявим, мало рухатися, дрїмати: *Кўр'ї кўн'їш'її / в'їдѳї / бўде здїхѳти; 2) дуже повільно виконувати якусь роботу: Ни рѳби / а кўн'їш'її кѳло тих схѳдиў / шош ни їдѳ ѳїмў бѳрше.*

КЎНШТИ, ІК (ІК) ВИВЦѳ (МОТЕЛІШНА) – не спати, а дрїмати, час від чау прокидаючись: *Дўмала / смїх / шо ўсну / ѳле д:ѳ / кўн'їш'їла / ѳїк виўц'ѳ мѳтелїшина; Спан'ѳ ни бўло / їке спан'ѳ / ѳїк ус'ѳ болїт? / кўн'їш'їла до днїни / ѳїк виўц'ѳ / шо се ни гѳн:ѳ вїнуч'увати.*

КЎПА КУПѳЗНА (КУПѳННА) – велика купа (кїлькїсть), дуже багато чѳгось: *І:ї / та де ни стѳне? / тѳго лїсту / кўпа купѳзна; С'їна кўпа купѳзна / ним би дв'ї корѳв'ї нагѳдувѳў / а ни т:ѳ / шо уднў / ї то би ш'ї лишїлѳсе; Тих лѳхиў кўпа купѳн:ѳ / нашѳ бїрше? / та ти тотѳ ї за п'їдис'ѳт' рѳкїў ни знѳсиши / шѳѳѳ пўкаїї / ўже дѳверц'ѳта ў нїї се ни заперѳїут / а ўна дѳл'ї т'ѳгне ус'ѳке дрѳн'т'ї.*

КЎПАЛО, -ѳ – ямка, яку вигребла курка: *Кўри нарѳбїли кўпала / зал'їзли ў них по шїїу таї сид'ут / бо надвор'ї стрѳшно прѳжи / а ѳїк спѳде дўхѳтѳ / мут у них купѳтїсе / ўни цїсѳ л'ўбїут.*

КЎПАНІ, -ѳ – купання: *Ў р'їц'ї до Іл':ї кўпан'ї / а потѳму / ўс'ѳ / по тепл'ї / то так ї кѳжут / по Іл':ї / таї по тепл'ї.*

КУПѳТИ – обряд., вїтати іменинника, бризкаючи на нього водою чи (в теперїшнї часи) парфумами: *Мѳїу двѳх Іванїў / мўс'у їти купѳти / бо так годїц:ѳ на Їѳѳна.*

КУПАТИСЯ (ЖИТИ) В РОСКОШЯХ – бути заможним, багатим: *Гентам н'іхто ни купаўсе ў роскóш'ах / бўло так / шо на ўс'іх хатніх узим'і одэн кужу́х у хат'і / а хл'іба дв'і три нед'іли могло́ ни бўти / л'ўде викру́т'увалисе / пеклі́ / шч'óго виході́ло / а тепэ́рки інче жит'е́ / але ни ў ко́ждий хат'і вели́к'і гаразді́.*

КУ́ПИНА, -и – 1) кротовиння; купка землі, вигорнута кротом із норі на поверхню: *Ік хтос роска́зуйі за лист / шо вин йі́го згр'ібаў і складаў / то ў нас до́ма ка́жут / шо складаў у ку́пу / а ні ку́пину / а за киртин'е́ / шо йе на горóд'і / то лі́ш купині́ / і муралéва ку́пина / а ни ку́па / так і мойá ба́ба каза́ла / і нэн'а / мо́же / у вас пид Горóў іна́кше ка́жут / а ў нас так / ану́ се нагада́й / ти ни ка́жеш ку́пина барабу́л' ци буракіў́ / а лі́ш ку́па / так ци н'і? / і с'і́на копі́ц'а / а ни ку́пина / отакá ружні́ц'а мі́жи ці́ми слова́ми; Н'іч'ó с це́йі гр'ётки нима́ / ад'і́ їк'і купині́ кирті́на поробі́ла; 2) мурашник: *Йо́й / кіл'ко тут мурал'іў́ / ві́тко / с то́йі ку́пини поналаз'е́ли / гл'а́ба с'і́сти / ход'і́м ві́ц'и.**

КУ́ПИ НИ ТРИМА́ЙЦЕ (НИ ДЕ́РЖИЦЕ, НИ В'Е́ЖЕЦЕ) – про те, що не має логічного зв'язку, умотивованості: *Ану́ на́йко / ўна прійде́ / а ти послуха́й тоту́ бeс'іду / то ку́пи ни трима́йц'е / ўч'е́ра одно́ каза́ла / а сегóн'е гет інче́ буде́ / зач'іна́йі за одно́ / а к'ін'ч'е́йі дру́гим.*

КУПІ́ТИ НА ПНИ (САДОВІ́НУ) – домовитися про купівлю ще не зібраних плодів саду: *Оцeс з горба́ ус'ó купі́ў на пни́ / мо́же / йа́ і прійгра́ла / але́ йек старі́й ба́б'і с тим дава́ти ра́ду? / вин молоді́й / на́й берé / соб'і́ лиші́ла лиш так / абі́ ни ж'іда́ти ўзим'і́ йе́блуч'ка / лиш оті́л'ко.*

КУ́ПИТИСЯ – те саме, що ГЛОТІ́ТИСЯ – купчитися, тиснутися: *Л'ўде ку́пйу́ц'е / гада́йут / шо ни с'е́дут у аўто́бус / та́же за два́ц'іт' м'інут ш'е оді́н буде́ / великоро́женцкі́й / ч'о так штурка́тисе?*

КУ́ПЛЬ, -елю – 1) тепла вода для купання дитини: *Зр'іхту́й ку́п'іл' / ус'ó / шо тре́ба / будемо́ купати́ малóго; 2) лікувальна ванна: *Д'іт Іва́н у ку́п'іл' добаўі́еў ус'е́кого з'іл'а / знаўсе́ на то́му і ду́же пантрува́ў себе́.**

КУ́ПЛЯ, -і – пряжка на ремені: *Диві́се / абeс тоў ку́плеў ни ўде́риў диті́ну / Бо́же бороні́; Фа́йна спин'і́ц'а / і цис'а́ ку́пл'а ту́тки пасу́йі.*

КУПУВА́ТИ КО́ТА В МІШКУ́ – намагатися придбати що-небудь, не бачачи його, отже, не маючи змоги належним чином оцінити його якість: *Ко́та ў м'ішку́ ни ра́диў бих купува́ти / п'ід'і́т з М'іс'ом обдив'і́ц'е шо кудá / їк'і ц'і́ни / тогді́ метé зна́ти / йек говорі́ти / а так шо?*

КУПУВАТИ (СКУПІВУВАТИ) МОЛОДУ – обряд., давати гроші братові молоді чи (якщо його нема) комусь із рідних, але обов'язково хлопчикові, який “продає” молоду; це дійство – обов'язковий елемент весільного обряду: *Зач'ікаї з годінку / подівимосе / йек б́удут купувати молоду / то інтересно / ти ш'і ни від'їу / ік меш женітисе / абес знау / йек то се роби; Д'їуч'інка ни продаїе молоду / маїї бути хлопч'ік / і старш'і цисе ни робиут / уні се ни ум'їш'уйут / але стойут збоку / таї діїуц:е / йек іде торх / мójут шош питказати дитін'і / ік уна замало ци забогато заправила / а ѝе так / шо малїї дуже файно торгуйц:е і ни потребуїї помоч'і / сам знаїї / шо казати.*

КУПЧ́ЕСТИЙ – повний, пишний (про квітку): *Хоч'у / абес подивїласе на оц':ї нев'істкі / ад'ї ік'і файн'і / купч'ес'т'і / а тот'ї / їїк вірожен'і / а нас'їн'і куплене разом / ў однойї жінки / шó би ти на ц:е сказала?*

КУРДУ́ПЕЛЬ (КОРДУ́ПЕЛЬ), -пля – знев., низький і товстий чоловік чи присадкувата жінка (або товста дитина): *Їїму так се пр'їж'їч'куїут / курдупел' / бо вин такїї і ѝе / то два братї / але ўни ни с Т'удева / а пїлск'ї.*

КУРДУ́ПЛИК (КОРДУ́ПЛИК), -а – зменш. від КУРДУ́ПЕЛЬ (КОРДУ́ПЕЛЬ): *Оцес курдуплик ужé говоріти наўч'ёусе / а ш':е цїїци прóси.*

КУРДУ́ПЛОВА́ТИЙ (КОРДУ́ПЛОВА́ТИЙ) – пох. від КУРДУ́ПЕЛЬ (КОРДУ́ПЕЛЬ): *Мар'їка се ўбедувала / шо хлопч'їш'ї ікус курдуплова́ту прив'їу / то таку / шо несé во́ду коромислом / а пут'н'ї по земні ч'есто т'егнуц:е.*

КУ́РЕМ НА СМІ́Х – про щось безглузде, не варте уваги: *Фалїлїсе / шо сватї маїут прїтїї ў гóс'т'і / а шо зр'їхтували? / солонїни ўрубали / і то лун'ч'їна / ш':е шош / в'їд'ї / б́уло / ќурем на см'їх / м'їн'ї лицé лупїлосе / шо ѝа ч'уж'а / Вас'у / ѝа б́ула тамеч'ки / помогала / уні свин'у держ'ели до цéго д'н'а / кїшкү нач'їніли / заїїц удаўсе / буженїц'а ч'їгó вартуйї / ти / мójсе / на поч'їткax трóхи побула / і тоб'ї так вигл'їдало / а ѝа / до самого кин'ц'а / то каў / йек б́уло / по таздиўскóму / гонорóво.*

КУРІ́ТИ В НО́СІ – пекти (про неприємні відчуття в носовій порожнині): *М'їн'ї ў нóс'ї ќури / ч'ехати се хоч'ї / бóїусе / абїх ни заслабла; Вид б'їлойї цибул'ї ќурит у нóс'ї / а ч'їрвон:а маї благ'їш':а / ни така л'ўта.*

КУРИТИ ЛЮЛЬКУ – при курінні використовувати люльку: *У гóрах / маї дал'ї / і жинкі кур'ут л'ул'ку / так пáхкайут / шо ну / а ў Т'удев'ї тикі ни від'їла цéго / ѝе жинкі / шо кур'ут / і д'їч'éта / áле шóби з л'ул'коў / н'ї одну смих ни від'їла / мóже / ўстидáйуц:е? / алé ни думáйу.*

КҰРІ, -éти – курча: *Кліч'ка ік шош найшлá / то скликайї кур'éт / отáк куғут кліч'ї курóк / áле дїўно / ўни зб'їглисе / а вин / знайїш / кому дайé тотó / шо найшóў? / кліц':ї / ѝа цисé від'їла на своїй óч'ї / а ўрас дз'óбайї тих двох / шо ни несóуц:е / мáйже ус'о п'їр'ї ѝїм з голові та ш:їйї повит'їгáў / ни гадáї / шо ни розум'їйїц:е.*

КҰРІ-ПИТКІПЧИТО (ПИТКІПЧИТО) – здеб. у мн., **КУРÉТА-ПИТКІПЧИТА**; курчата, виведені в серпні: *Кўри с кур'éт питк'їпч'їт фáтно несóуц:е / л'їпше вид майовїх.*

КҰРИТИ – тліти, диміти, чадіти: *Дес кур'їйї / ци то вит тоїй голóўн'ї шош ни запалїлосе? / мóже / тр'їскї їмїлисе / шо пид грубоў?; П'їч' зле зроблéна / ад'ї ѝек кур'їйї / усїй дим іде на хáту / ѝék тўтки вїноч'уватисе?*

КҰРИТИНА, -и – курятина: *Ўже ѝїк нáш'а прéбаба бўла ў велїких рока́х / то ўс'їм зач'éла правити бáба / старéн'ка бáпка лиш сид'їла на печ'é і р'їтко колї вїт:и злáz'éла / нóги з'в'їси над грубоў і так сидїт / а це бўло за н'їмц'їў / грóш'ї так бўли ўпáли / шо одно ѝїцé зач'éло куштувáти тїл'ко / ік рáн'ч'е ц'їлá курка / ну таї за ц:е говорїли ў хáт'ї / а старéн'ка бáпка ўже так видїйшлá бўла вид ус'óго / шо зїйшлá на дитин'éч'їй рóзум / ўна ч'ўла за ѝїцé ї подумáла соб'ї / шо кўри стáли дўже тáн'ї / бо куштуўут / ік ѝїцé / тогó ўт'їшиласе так'їй новин'ї ї сказáла / шо гаш тепérки кур'їтини найїсце / відите / бáпка ўже ни капувáласе ў ц'їнах і ў тóму / шо се д'їйї.*

КҰРИТКО, -а – змениш.-пестл. від **КҰРИ**; іноді – в порівн.: *Їїх мéн'чен'киї / ік кур'їтко / ч'éсто так'ї вóлоси мáйї / ўни потóму вїб'їл'уц:е / ни бўде жобўтого / але зáрас / ік жоўточ'ок / ѝїгó мáма малóў такá бўла.*

КҰРИЧІЙ ДОШЬ – дрібний короткочасний дощ у сонячний, яскравий день: *Кур'їч'їй дош' отакїй / ѝїк оц:é / ни ѝе дóбриї на ѝéблука / то рудá / рўда бїе ѝéблука. Див. СЛПІЙ ДОШЬ, ЦИГАНЦКЕ ВÉРЕМНІ.*

КҰРИЧІЙ РОЗУМ У КОГОС – знев., хтось нерозумний: *Де ўна шош мўдрого скáже? / тáмки кур'їч'їй рóзум / з ним делéко ни зайїдеш.*

КЎРІЧЯ (БАРАНІЧЯ) ГОЛОВА – знев., лайл., про розумово обмежену, на думку мовця, людину: *Та ў тебе ни мац'іц'ка кўр'іч'а голова / абес ни гон:а неў дўмати / Бабó / ў мене веліка / баран'іч'а.*

КЎРІЧЯ СЛПОТА – жовтець їдкий: *Д'ідо богáто знáйі про зár'ку / дерев'іі / кўр'іч'у с'л'іпоту / йур'іч'кі / шó вит ч'óго / ус'ó знáйі.*

КУРІШІЛЬ (КУРИШІЛЬ), -я – дерев'яний предмет видовженої (на кінці округлої) форми, яким мішають кулешу при її приготуванні: *Засипáйіи муку і легон'ко м'іш'ейіи кур'іш'ілем / абі гудзіу ни було ў кулеші / йік зваріц:е / дівис:е / коліу ўна ме витставáти вит кулеш'ін:ика / тогді вивертáйіи на кружók / ог:ó / вітко / шо йіс забула / ни ўм'ійіи варіти кулешу / мўс'у тебе застáвити / абес хот' рас зваріла / добре?*

КУРМÉДАТИ – 1) швидко зав'язувати щось, робити вузол; намотувати щось на якийсь предмет, у такий спосіб закріплюючи його: *Шо ти тўтки курмéдайіи? / так дівісе / абі потóму мош розйізáти цес м'ішók; Маліі ігрáўсе / а потóму ўз'еў вуч'кўр і зач'еў шош курмéдати / дé ми були віш':і тóго / шó вин мóже зрóbити? / а вин шо? / так закурмéдаў на рóвер'і колéса / шо д'эд'а до рóвера / а тот / ни рўшиц:е / ми ножém попере:иналі мотўз'і / таі ус'ó; 2) нашвидку причісуючись, закладати волосся у вузол: *Тоб'і так фáйно / це шош новé / І:ї / рáно курмéдала бут' йек / нимá колі висіжувати кóло воліс / закурмéдала / таі дóбре.**

КЎРМЕЙ, -я – 1) те саме, що ВОЛОВІТ: *Приўйіжї корóву / áле ни ланц берї / а курмéї / тот / шо кóло стáйн і на паркан'і; 2) мотузка: *Наїді ікііс курмéї / бо трéба цес м'ішók заўйізáти.**

КУРМÉЙЧІК, -а – змени. до КУРМÉЙ²: *Найшóў отакіі курмéйч'ік / приўйéжу кош'іл' / абі ни упáў з рóвера / То моцн'іш:ого тре:*

КУС (КЎСЕНЬ, КЎСИНЬ, КЎСІНЬ), -кусня – кусень: *У бóц':і мáйімо ш'і дóбриї кус солоніни / і йе бáн'ка смáл'цу / стáне до с'в'эт; Сус'іди с'в'іжинї принéсли / кўс'ін' сáла і кавáлок мн'éса.*

КУСАТИ – свербіти: *Шо ти ч'ўхайіс:е / тебе шош кусáйі? / ходї / йа се подїўйу / мóже / свідер кус'уч'іі? / бо вин ни з вуліч'ки; Ік така матér'йа / то ўс'о ме кусáти / шó би ни ш:уї.*

КУСАТИ (СОБІ) ЛІКТИ – шкодувати за чим-небудь, каратися, каятися: *Продáли зáшо зát:о дéрево / а тепérки лікт'і кусáйут; Видигнáли хлóпц'а / а зáрас лікт'і соб'і кусáйут / ни б'їсе / н'іхтó ни*

*б'іжїт д'їўку брати / н'їхтo ни позарїєсе на майєтки / а то буў файїні
хлопец / ни багач' / тої шо? / але тепєр ікoў л'удинoў стаў.*

КЎСЕНЬ (КУС, КЎСИНЬ, КЎСІНЬ) УРВАТИ – поживитися:
*Кoжеи хoч'ї соб'ї кўсен' урвати / ік ни кўсен' / то хот' кавал'ч'їк /
крїшеч'ку; Ёни дoбрий кус урвали / ни б'їєсе / н'ух майут такїї / ік наї ни
кажу / ў кoго.*

КУСТРЮБАТИЙ (КОСТРЮБАТИЙ) – 1) непричесаний,
розпатланий (про людину): *Меш такїї кустр'убатиї ітї мїжи л'уде? /
то ўже ї до фр'їз'їр'а ни ўстїт повернїти; Ёа н'їгдє ни покáжусе с
такїм кустр'убатим / даї / ѡа пидриўнáїу / а потoму ум:їїїи гoлу; 2)
кошлатий (про тканину, нитки, старий, зношний одяг): *Цис'ї ниткї ни до
шит'а / ік'їс кустр'убат'ї / ни шитїўн'ї; Ни нос'їт до цєр'кви цєс свїдер /
див'їц:є / ікїї кoстр'убатиї / покўцаниї / кудá ў такoму їти?**

КУСТРЮБАТИТИ (КОСТРЮБАТИТИ) – робити “кустрюбатим”
 (“кострюбатим”): *То так спец'їїáл'но стрїгли / кустр'убатили / то
голова така майї бїти / бабo / ви се ни розум'їїїте на цєму; Ни
кустр'убат' футєрко / ад'ї ік'ї стр'áмки вїс'ут кoло кишенїї / ни кладї
рїки ўрас у кишен'ї; Ни кoстр'убат' так вoлоси / бо ш'ї перепїдиш кoгoс /
дє т:o фáїно? / Ёа ў к'їн'ї такє вїд'їу / то фáїно / Такїї їїс / ік їїж'єк / іт
бєс ч'oгoс се перепїдиў / таї вoлоси ўстáли.*

КУСТРЮБАТИТИСЕ (КОСТРЮБАТИТИСЕ) – ставати
“кустрюбатим”: *Ви пр'їт':єли сорoч'ку / але ни сфастригували з доліни /
ад'ї / їєк кустр'убатиц:є / ўже стр'áмки вїс'ут; Матєр'їїа пустá / дўже
кустр'убатиц:є і т'єгнец:є / то так / одїн рас убрáти.*

КУСТРЮБАТО (КОСТРЮБАТО) – присл. від КУСТРЮБАТИЙ
(КОСТРЮБАТИЙ): *Зле дитїну п'їт':єли / кустр'убáто вигл'їдáїї; Сўкн'а
поколохмáч'їласє / от':ї гудзї здáлобисє прит':єти / ни ўберáєсе так
кустр'убáто / шош їнче / ч'їсáн:є озмі.*

КУСЬ-КУСЬ – виг., який викор. у розмові з маленькими дїтьми,
вказуючи на небезпеку, яка може чекати на малюка, якщо необачно
поводитися з домашніми тваринами: *Ни т'їгнї кїц'у за фoстик / бо бїде
бїба / кус' / кус' / меш плáкати / бїде бїба / ме рўц'а бол'їти.*

КЎТАНІ, -я – опредм. дія від КЎТАТИ: *Тримáїїмо корoву / тєл'ї /
двoїї порос'єт / кўри їє / богáто кўтан'а; Тoго кўтан'а зрán'а до самoїї
нoч'ї / бо шош і зварїти трєба / і вїжмакати / а худoба? / ни ч'ўїїш / їєк
свїн'ї в'їўкаїут? / розїбїїут кўч'у / їїк скoро ни дам їїсти / страшнє*

хоч'ут; Нощ'ко / ануко припоч'ен' / кутан'и ни ўтеч'ет / ўс'о ўже вид групушого зрблено.

КУТАТИ – 1) доглядати дітей: Помогайу і мэнчого кутати / бо ўна йкас ни дўже дўж'а; 2) доглядати домашніх тварин, птицю; загалом поратися по господарству: Кутайусе бързо / до деўйёттойі ў стайни ўс'о ўкутано / а потому б'іжу дмам'и / там такош ие шо кутати / бо уні з д'едем шош сеййвесни прислабли; Сам'и знайите / к'іл'ко того кутан'а / ит би дніна ш':е на дв'і годін'и посунуласе / стала доўш'а / то і то би ни ставало ч'ісу / абі файно ўкутатисе і ўс'о доцотно зробіти / рахуйте / шо двоій близн'ет / ік'і ш'и ни ход'ут / то лиш цего доста / а про інче і ни каў / майу ш'ес'т'и на маму / ўна помогайі кутати маліх; Йа ни спйу ўже / ўстала ў сэм'и годін'и / йа кур'ет кутала / кузу об'їшла / псови дала.

КУТАТИСЕ – поратися по господарству: Кутайусе / шош рбйу / доки ўкутайусе ўзим'і / а д'н'а ўже нимá / таї йа зноў зач'инайу.

КУТАС, -á – здеб. мн., прикраса із пучка ниток на одязі, зокрема гуцульському: На цему сардаку ад'і ік'и кутаси / а на лёйбику отому подібн'и до заш'инкуй / баба такé придумала.

КУТАСИК, -а – зменш. від КУТАС: На ш'еиц'и кутасик видирваўсе / з ним файн'иш':е / ийет би ийго пришийти? / ие ў нас сів'и ниткі?

КУТОРА, -и – клопіт, морока: Майу кутору / бо трéба п'ич' перекласти / у велікиї хат'и пйец' / а доброго майстра нимá / казали / шо ў Риж'н'і ие оден' / але дўже завізний' / прийдец':е ч'ікати.

КУТОРИНИЙ – клопітний: Усій ден' кутор'иний' / і т:о ш'и ни ўс'о / до ўпійноч'и бўдец':е питпр'етувати / бо с'в'ета.

КУТЮГА¹, -и – 1) собака, перев. бродячий: Кут'ўга прибіўсе / даї йіму шош / але ни ко́ло самоїї хати / шобни ни принад'увати / виднесі маї дал'и / трéтого пса нам ни трéба; А ч'ийá то хата? / дв'и кут'ўз'и на мотўз'и і баба пелехата; 2) лайл., у порівн. про людину: Ходи / ік кут'ўга / ни майї припору; От:о ч'олов'ік? / та вин б'ігайи / ік кут'ўга.

КУТЮГА², -и – відповідне з'єднання у конструкціях димоходу: На под'і віклали кут'ўгу до ко́мина / абі з вішинойі хати ни класти ш':е одін ко́мин / так рбйут.

КУТЮЖИЙ – собачий: Ў кут'ўги кут'ўже жит'е; Б'ідá / ийк ч'олов'ік ходи кут'ўжими дорóгами.

КУТЮШКА, -и – змени. до КУТЮГА¹: Кут'ўшка хоч'и хл'іпц'а? / ўломі йіму кавал'ч'ік / а гéнде ш':е одна / даї і тиї.

КУФАЇЧЬКА, -и – змениш.-пестл. від КУФАЇКА: *Анұ дивісе / відиши / ни споганіла тебе цис'а куфаїч'ка / т'ак'ік на тебе ш:іта / л'укс.*

КУФАЇКА, -и – ватник: *Куфаїкі ни н'ос'ут теп'ер / х'іба дес н'у дес / але ў гор'от / іїк студ'ін' / ци с коровоў / тр'еба ї гумакиў / і куфаїку.*

КУФАЙЧ'ЕНА, -и – стара, зношена куфайка: *На г'оліи к'ам'ін на в'іт' ул'іт'і ни вол'но с'ідати / к'ін'те куфаїч'ену / на н'у с'ідайте.*

КУФЕР, -фра – скриня: *У к'уфр'і і запаска / ї сороч'кі / вібери їкус / м'оже / тоту ў ч'ірвон'і / с ц'ітк'ами; Тил'ко іїст'е наклали / шо к'уфер се ни закрив'айі.*

КУФРИК, -а – змениш. до КУФЕР: *Ў ц'ему к'уфрику теп'ерки н'іч'о ним'а / вин пустий / ік хоч' / то склад'ай дитин'еч'е.*

КУХАРИТИ – куховарити: *Кухарити ўпер'ет брали в'уїну Костин'ову / теп'ерки уна ни г'он'а / стар'а ўже; Д'іўч'іна бер'ец'е кухарити / к'ае / шо л'уби так'у роб'оту / на Зел'ен'і с'в'ета ус'о сам'а зр'іхтувала / і то так ф'айно / так ус'о віклала ў терел'і / шо гаи шкода б'уло тот'о пор'ушувати.*

КУХАРЬ, -я – кухар: *Ік'ій з мене к'ухар'? / Ни каж'іт / Пе / ни к'ожда ж'інка так ўм'іи зварити / іїк ви / То / Наст'у / б'ід'а заст'авила / ік моїа заслабла / то ж'інч'іна роб'ота на верн'уласе д'мін'і.*

КУХАРЬКА, -и – кухарка: *К'уцка к'ухар'ка / д'обра / бог'ато вес'іл' видр'іхтувала; Ўже на в'іт' с к'ухар'коў се договорили / вес'іл'е по Велиц'іни б'уде / Митр'іха фаліласе / шо дв'і б'удут / одна ме печ'і / а др'уга / варити.*

КУЦКИЙ – кутський: *Вин засв'атаў к'уцку д'іўку / с Стар'іх Кут; К'уцкіи Іван / то м'іи п'ервиі брат; Іа ни знайу / ци то к'уцкіи / ци розниўскіи ч'олов'ік.*

КУЦОФОСТІ – 1) сорт груш майже круглої форми: *Тик'і п'ерет' х'ати рост'ут куцоф'ост'і / д'обр'і / сол'отк'і грушкі / А ф'остики к'уц'і ци лиш так назив'айуц'е? / Се ни придиўй'ела / але вигл'ід'айі / шо ни їе д'оўг'і / н'і / ни їе; 2) згруб., жарт.: *Ідут г'ос'т'і куцоф'ост'і / так у нас жерт'уйут / але за пов'ажних г'остий так се ни к'аже.**

КУЦЮ-КУЦЮ (КУЦЬ-КУЦЬ) – виг, яким кличуть собак: *Клич' г'аву / к'уц'у к'уц'у / ўна при б'іж'ит / ад'і їек мах'айі ф'ост'ом.*

КУЦЯ, -і – дит., собака: *Іек к'уц'а к'аже? / гаў / гаў / так?; Ход'і / дам'о к'уц'і г'амати / ш'о к'уц'а ме іїсти? / шо?; То ч'уж'а к'уц'а / ўна м'оже ўкусити / ни їди д'ниі.*

КУЧІРЄВИЙ, ІК (ІК) ГІЧЬКА – дуже кучерявий: *Каўт / куч'ір'евіі / ік бар'ан / а йа ш'і ч'ула куч'ір'евіі / ік гіч'ка / вітко / того / шо гіч'ка ни йе пласка / риўн'ен'ка / а ўна се закрут'уйі / а вўіна казала / шо ў нашого Іван'ч'іка в'олоси так'і / йік смушок на вўіковим фут'ерку.*

КУЧІРЄВКА, -и – дівчина з кучерявим волоссям: *Фаїна у Івана дон'ка / куч'ір'еўка / уна мал'оў ни дўже була / але ад'і йек віробиласе / н'іўроку.*

КУЧЧЯК (КУТЧЯК; КУЧЧЄК), -а (-іка) – житель Кут: *За куч':ікіў у Т'удев'і кажут цибул'ін:ики / а за нас знайіш йек?; Ни в'ір' куч':ікові / вітки ў него м'оже бути д'ерево?*

КУЧЧЯЧЬКА (КУТЧЯЧЬКА, КУТЧЯНКА), -и – жителька Кут: *Уз'еў куч':ач'ку / жийе теп'ерки ў Старіх Ку'тах / таі н'іч'о / наі буде; То куч':ач'ка / ўна ўрас тўтки торгўйі.*

КУЧЬКУВАТИСЕ – недок. в. до СКУЧЬКУВАТИСЕ: *Кур'ета куч'кўйуц:е / так'ік л'уде / кому с ким інтер'есно / це ўни ік мал'і / то коло кліч'ки / а теп'ерки ййіі ни витиўкуйут / х'од'ут кўпками / от'ак по гор'оду / нікайут шош у трав'і / в'ол'а йім і розд'ол'і / йе м'іжи німи бойов'і / уні п'ерш'і ускр'іс' / а оц:е ч'орне так ус'его бой'іц:е / шо нав'іт' до м'іски їде / ік ус'і видійдут / отогд'і йіст тот'о / шо селишіло.*

КУЧЬМА, -и – 1) розпатлане волосся: *Х'оди з ниприч'есаноў кўч'моў / мої / гр'еб'ін'а ни м'айіш? / уваж'еї / шоби там шош ни завел'оце; 2) згруб., про густе (часто кучеряве) волосся: *Н'іўроку / фаїну кўч'му м'айіш / ти ў ч'о'му м'ийіш г'олу?; Кўч'ма така / шо гр'еб'ін' до сам'ойі г'олові ни дох'оди.**

КУЧЬОВАНІ – дія за знач. КУЧЮВАТИ (КУЧЮВАТИ П'ЕРЕТЬ (П'ЕРЕТ) С'ЕБЕ): *Таї шо ўна д'оброго зробила с тим куч'ован'ім? / уна ўд'ерж'іла ч'олов'іка? / заставила йіг'о держ'етисе х'ати? / н'і / сам'ого н'ігд'е ни пускала / Б'оже бороні / лиш'ен' з неў / бер'е наперет' с'ебе і так идут / рас / дрўгий / дес'етий / і ч'олов'ік пл'ўнуў / пишоў туд'а / де йіг'о м'айут за ч'олов'іка / а Пар'асоч'ка лиш'іласе / ік с'еред' вод'і / от'ак.*

КУЧЮВАТИ – 1) переганяти худобу з м'ісця на м'ісце: *Куч'ўїмо марж'іну на ўл'огу / бо тўтки ним'а шо п'асті; 2) переміщати щось з одного м'ісця в інше: *І:ї / йа цис'у скрін'у куч'ўйу по х'ат'і / ї ни знайу / де прим'істїти / х'іба вер'еч'і з б'ерега? / У хор'омах поклад'іт; 3) змінювати м'ісце проживання: *Жїли ў ба'би тр'охі / а теп'ер вернулісе суд'а / от'ак куч'ўйїмо / й'ек дал'ше бу'де / ни знайу / жит'е покаже; Помал'ув'али ў с'ебе***

пидлогі / таї куч'уїмо / сейіноч'і ў ба́би стимó / а на заўтра з Но́цеў се договоріла / то ўже і так питсо́хло / але наї́ буде / йа би ў та́н'ч'іку / де наї́бїрше хóдиц'е / ш'е рас помал'увáла / кóло ўхидні́х двері́й / отáмки би се здáло.

КУЧЮВА́ТИ ЖИТÉ – зруб., жити, весь час долаючи труднощі: *Та і́кóс жи́йімо́ / куч'у́йімо́ жит'е́ / шó сказа́ти? / поўно́ кло́поту́; Йек се ма́йімо? / отáк куч'у́йімо́ жит'е́ / сама́ відиш.* Див. ТРУЧÉТИ ЖИТÉ.

КУЧЮВА́ТИ ПÉРЕТЬ (ПÉРЕТ, НА́ПЕРЕТЬ, ПО́ПЕРЕТЬ) СÉБЕ КОГО́С – примушувати когось іти перед собою, підкоряючи його своїй волі: *Ад'і́ йек фа́йно́ Петрі́ха куч'у́йі ч'олов'і́ка пéрет' се́бе / ни лиш'е́йі йі́го до́ма / бо зна́йі / кудá тот ла́ким питі́; Йа зна́йу / йек то бу́ло / Парáсоч'ка́ лиш' ка́же / га́ Івану́ц'ку / бóрзо ўстава́і і пишлі́ / і тот слуха́йі / а потóму ўна́ йі́го лиш' зіспіла пéрет' се́бе і куч'у́йі / ка́же / Івану́ц'ку / кудá йа / тудá і ти / сам се ни лиш'е́йіи і без ме́не / н'і на крок / отáк / л'упч'іку́ / ма́йі бу́ти; Бу́ли зводіни́ / Іва́ниха ўз'éла хлопч'і́ш'а до з'іц'э́рки і куч'у́ва́ла на́перет' се́бе до д'і́ўки / наї́ би при ни́ сказа́ў / шó ў не́го з не́ў бу́ло.*

КУ́ЧЯ, -і – 1) приміщення для свиней або таке, що викор. як тимчасове для зберігання чогось: *Да́й сві́н'ам йі́сти / бо скóро куч'у́ рознесу́т; Йéк нимá ч'ем постелі́ти? / лист у куч'і́ / набері́ ў кош'і́л' та́й постелі́ корóв'і; 2) знев., зруб., хата: *Покла́ў іку́с куч'у́ / лиш' такé / ле́да / абі́ ни просі́тисе до ч'ужі́х / не па́дати кому́с у ла́ску.**

КУШÉРКА, -и – те саме, що КОША́РЬКА (КОША́РКА): *Гéнде три куше́рц'і́ / то на́ш'і́ / бо Макс'і́мков'і́ ў се́бе ш'і́ ни ж'éли / а йа подумáла / а ч'о ч'і́кати? / по́ки ве́ремн'і́ / трéба увихáтисе / за сегóн'е т:о зробі́ла; За от:ó́ / шó ти ка́жеш кошáр'ка́ / ў нас до́ма каза́ли куше́рка / мо́же / ў Цáрин'і́ у вас так говóр'ут / йа ни зна́йу; У ци́й шуб'і́ така́ йі́с зафа́йна / йі́к куше́рка / ік ті́деш / то ни́ў ву́лиц'і́ собо́ў засло́ниш.*

КУ́ШТИ – 1) пробувати на смак страву: *Ку́ш'йі́ / ци́ ни трéба досолі́ти студенéц'?*; 2) куштувати, споживати страву чи страви: *Ану́ко бер'і́т / л'упко́ / ш'і́ оці́х гóлупч'і́куйі́ / ку́ш'йі́те ўс'о́ / шó йе; Ку́ш'йі́те здорóв'і́ / ў ме́не ш'і́ налі́сники йе́ / за́рас дам.*

КУ́ШКА, -и – 1) дерев'яна посудина, в якій косар носить брусок: *Кóсу ўз'е́ў / а ку́шку забу́ў; 2) перен., зруб., здеб. у порівн.: Нис / йі́к ку́шка / а йі́к за́с'м'йі́ц'е / то хóч'і́ц'е пла́кати.*

КУШМЕЛІНІ, -я – висохле лушпиння плодів рослин, зокрема городних культур: *Мамó / шо с цим кумелін'ім робіти? / кудá їгó склáсти?; Полупіла цибу́л'і / ч'існо́к / таї лиші́ла с'м'іт'е́ / а ма́ма при́шла таї се пита́йї / А шо цисе́ кушмелін'і тутеч'ки рóби?; Ік барабу́л'і лупиш / то лупін'і / а йік кукуру́дзи́ / цибу́л'і / то се назива́йї кушмелін'і; Ік віж'іти кукуру́дзи́ / то вихóди куцут / а йік облупіти шу́л'ки / то ма́ймо кушмелін'і / даўно́ с цего́ кушмелін'а робіли с'ін:икі.*

КУШНІРЬ (КУШНЄРЬ), -я – кушнір: *Де тутки кушн'ір' жи́йе? / ў котрї́ хат'і? / ка́зали / шо ў До́ліні / дес оту́т.*

КУШНІРЮВА́ТИ (КУШНІРУВА́ТИ) – займатися кушнірством: *Ба́ба кушн'ір'увáла / так са́мо / ік ото́ї кушн'ір' з До́ліни / бо лиші́ласе одови́цеў с тр'омá д'ітмі́ / а ліш трéба бу́ло заробі́ети / то ўна робі́ла ўс'ек'і роботі́ / і так ч'іса́н:о / шо н'іхто́ ни пов'іриў би́ / йек одна́ жінка так ум'і́йї зробі́ти і ч'олов'іч'у́ / ї жинóч'у робóту / ка́жу гезде́ / ни пов'іриў би́.*

КУШТУВА́ТИ – коштувати: *Кі́л'ко кушту́йї от:á ба́н'ка з рúч'коў / ототá сина́? / Вели́ка ци малá? / Ну та за дв'і скаж'іт; То к'і́л'ко хóч'іте / ву́їку / за ц':і гри́бі? / шо ўни ў вас кушту́йут? / Сто гриўн'іў́ / ад'і їк'і фа́йн'і / одén ў одén / і подив'і́ц:e / кі́л'ко йіх йе́ / до́ста богáто / И:ї́ / хто ч'уў ті́л'ко пра́вити? / дайў́ н'ідис'ет' / За н'ідис'ет' йа сам йіх з':ім / а йік вам задóрого / то їд'іт дгóр'і / назберáйїте / таї мете́ задурно ма́ти.*

Л

ЛА́БА, -и – 1) нога (стопа, лапа, кінцівка) тварини, птаха: *С цейї ла́би фа́йнії студенéц вї́йде / áле ш'і кугутá поклáдеш; 2) знев., нога людини: Пусу́н' свої́ї ла́би / наї ни віс'ут / ік копані́ц'ї; 3) ніжка стільця, стола: Ї́о / цис'і ла́би на тилорáм'і сам вї́точ'іў.*

ЛАБА́ТИЙ – 1) згруб., про людину з довгими ногами: *Вин серéдного рóсту / а ўна лаба́та / на пиў́ абó ї на ц'і́лу́ гóлу вїш':а / І:ї́ / приди́ўїейтесе до пустóго / абї́ ті́л'ко б'іді́у́ бу́ло; 2) про малюнок (на тканині), візерунок та ін.: *Це їкес лаба́те шит'е́ / сорóч'ка бу́де ни до ч'óго / хто цисе́ ме ўберáти?**

ЛАБА́ТО – присл. від ЛАБА́ТИЙ²: Ц':а па́порот' лаба́то вигл'іда́йї на канті́йц'ї / дити́н'ї тре́ба дрімн'їш:е шит'е ўз'єти / та́ї наши́о д'ї́ч'їн'ц'ї канті́йца се зда́ла? / шóби к'їс'т'к'ї виперáли? / то ни д'їтóч'а сорóч'ка / її ме фáйна рукави́воч'ка пасувáти.

ЛАБА́ЧЬ, -я – згруб., про особу чол. статі з довгими ногами: Ад'ї́ к'їк'ї лабáч' / у́же тáта перегна́ў / за л'їто ви́гзут'їў.

ЛАБА́ЧЬКА, -и – ім. жін. р. від ЛАБА́ЧЬ: То н'їч'ó / шо лабáч'ка / і на таку́ на́йдец:е / ўна фáйна / поста́ўна / ўм'її заговорі́ти / на́йде соб'ї па́ру / ни жури́се / фáйну дон'ку́ ма́йїш / лиш н'їўро́ку.

ЛА́БИ ВИТКІ́НУТИ (ВИТКІ́НУТИ ЛА́БИ) – згруб., здохнути: Ді́йїу́се / а кур'ї зач'є́ло спотика́тисе / а потóму лиш гє́пну́лосе і виткі́нуло ла́би / лишє́н' шо б́уло / а за м'їну́ту / нима́ кур'єти.

ЛА́БИ (НОГІ́) ТВО́Ї (ЇГÓ ТА ІН.) ТУ́ТКИ (В МО́Ї ХА́ТІ ТА ІН.) НИ БУ́ДЕ (АБІ́Х НИ ВІ́ДІВ) – згруб., вислів виявляє категоричну настроєність мовця не бачити когось десь: Їа ў́же се наві́д'їў тако́го / ої шо се наві́д'їў / б́їрше ни хóч'у ї́гó від'їти і знáти / і ла́би ї́гó ту́тки б́їрше ни б́уде / ої шо ни б́уде / а ї́к прї́їде / то увал'у́ / ме так ла́бу т'їгну́ти / ї́к Митрї́їшин пес / тот / шо на не́го машї́на б́ула найї́хала / отáк ме їти / а ла́ба за ним ме т'їгну́тисе; Каў вам гє́зде / ла́би ї́гó ў мо́її хáт'ї б́їрше ни б́уде / ўч'є́ра то буў пос'л'ї́н:ї́ рас; Марш м'їн'ї с хáти / абї́х ла́би тво́її ту́теч'ки б́їрше ни від'їў / абї́х тво́го д́уху ни ч'уў.

ЛАБІ́ШШІ, -я – згруб., емоц.-оцін. від ЛА́БА^{1,2}: Озмї́ свої́ї ла́бїш':а / трóхи пусу́н' копї́та / ла́виц'а ни дл'а них.

ЛАБУ́ДЗІ́НІ, -я – збірн. стос. ЛАБУ́ДЗ: Лабудзї́н'ї корóва ме ї́їсти / складї́ на вер'їтку та́ї понесї́; Там їе дóста лабудзї́н'а / ў полун:е кї́неш корóв'ї / а тотó / шо ў кошелї́ / свї́н'ам.

ЛАБУ́Ц (ЛАБУ́ДЗ), -á – соковите листя, стебло, відходи городини: Голóўка капóусти малá / а ад'ї́ ў їкóму велї́кому лабудзї́ ростє́.

ЛА́ВИЦЯ, -ї – 1) довгий (від стіни до стіни) ослін, що не переноситься: Даўно́ ў кóждїї хáт'ї б́ула ла́виц'а; Ла́виц'а ни їе д́уже вускá / на нїї мош і спáти; 2) переносний ослін: Поклад'ї́м оту́т / на со́неч'ку / ла́вицу та́ї ш'ї поговóримо крї́шку.

ЛА́ВИЧЬКА, -и – 1) змениш. до ЛА́ВИЦЯ: То / Парá / їка хач':є́на / такá ла́вич'ка / ту́тки велї́ка се ни пом'ї́сти; 2) ослінчик із закрї́пленими

(вбитими в землю) опорами-ніжками: *Та́то покла́ў на бе́резі ла́вич'ку / там дивіу́бисе і ни надивіу́бисе / така́ красота́ / н'ігд́е тако́го нима́.*

ЛА́ВКА, -и – 1) те саме, що ЛА́ВИЦЯ: *С'іда́йте ко́ло нас / ла́ўка вели́ка; 2) заст., шкільна парта: Два ро́ки сид'і́ў на пос'л'і́н:и́ ла́ўці / дурні́й бу́ў / йік штуп / але ни тиші́ / за ко́го йа каў.*

ЛАВУ́ТА, -и – нероба: *Мої́ / то тако́го лаву́ту пошукáти / корова́ по ві́мні і ў гно́ў / а вин ни берэ́ц:е до шу́фл'і / і ни д́ума́йі.*

ЛА́ГОДИТИ – 1) усувати пошкодження; ремонтувати: *Ми ла́годили паркáн з Василéм / йек йа маў питі́? / тажé ч'олов'і́ка само́го ни лі́шеш; 2) ліквідовувати непорозуміння: *Ла́годили жит'е́ / але шо с то́го?; 3) готувати щось: *Ла́гожу ўс'о / та́к'ік до с'в'ет се ла́годи.***

ЛА́ГОДИТИСЯ – 1) готуватися до чогось: *Ла́годимосе до с'в'ет; 2) ремонтуватися: *Цес д́зигáрок ла́годиўсе ни рас / а тепéр шош йі́му зноў ни так / бо наза́т ході́ / ни ўперéт б'і́жит / а наза́т годині́ показу́йі.**

ЛА́ГОЖЕНИЙ – ремонтований: *Ро́вер ла́гожени́й / але ч'о йі́хати ни хоч'і? / оц:é би хот'і́ў зна́ти / за́дне ко́лесо тормозі́т / у шош зач'і́па́йі / ланц спада́йі / йек на та́кім йі́хати?*

ЛА́ГОЖІНІ, -я – опредм. дія стос. ЛА́ГОДИТИ: *Ни гада́й соб'і́ / шо веч'і́рок / то ма́ло ла́гож'і́н'а / ма́ло захо́ду / то так се р'і́хту́йі / ік на вес'і́л'е́ / але ўсéго набога́то мéнче / И:і́ / йа зна́йу / шо опхóд'у́ц:е тикі́ гет на малóму / Та ўс'е́ке йе́ / але йі́с се запитáла ни за на́йгі́рше / а таке́ / шóби фа́йно бу́ло / то́го йа так сказа́ла; Шо йі́с гада́ў? / с ла́гож'і́н'ім тво́го мото́ці́кл'а йа два дни провози́ўсе / а ти д́умаў / шо то ў м'і́ну́ту се рóби / склепа́ў судá тудá / і гото́во / нима́ цéго.*

ЛАДÓВАНІЙ – навантажений: *Маши́на па́ками ладóвана аж до вер'ха́ / б́і́рше на́в'і́т' к'і́л'а йе́блук се ни ўм'і́сти.*

ЛАДУВА́ТИ – 1) вантажити: *Ану́ко помо́жй М'і́хаї́лови с ці́ми дош'ка́ми / дес посклада́йте / а дра́ніц'і мéте ладувáти на са́ни / ба́б'і хáту потóму трéба бу́де побі́ти; 2) їсти з апетитом: *Йі́ленка пу́ста на йі́ду́ / а цес лиш ладу́йі / шó бес ни да́ла / ўс'о ті́де.**

ЛАДУВА́ТИСЯ – збиратися, лаштуватися: *Трéба ладувáтисе / їти зберáти манáтки / бо ў цису́ пйéтницю́ йі́демо / ни забу́ли йі́сте?*

ЛАДУ́НОК, -нку – вантаж; клунок: *Прим'і́стй дес цис'і́ ладу́нки / абі́ не заваж'éли / по́ки се купа́йімо; А це ч'і́йі ладу́нки у верéнд'і? / зноў йі́сте ма́ли го́с'т'і́ў? / тепéрки ўс'і́ мижибрі́цк'і́ мут у вас клу́нки лиш'éти / абéсте йі́м сокоти́ли / На́й бу́де / то м'і́н'і́ хáту ни перестóйі.*

ЛАЖІНІ (ЛАЗІНІ), -я – лазіння: *Шо дайє цисє лаж'ін'і по пидлóz'і? / йа ўден' се подіўйу / кудá тотó кол'ісцє д'їлосє / ни лас'те.*

ЛАЗИТИ (ВАЛЄТИСЕ) В НОГАХ У КОГОС (ПЄРЕТ (ПЄРЕТЬ) КЇМОС – принижуватися перед ким-небудь: *Ўни би хот'їли / шóби хтос лáзиў йїм у ногах / гїнут цєго / áле шо робїти / йїк цєго нима́ ї ни бұде / наї шукаїут дрұгих / шо мут йїх пит:єрати.*

ЛАЗИТИ РАЧЬКИ – пересуватися на чотирьох кінцівках (про людей): *Лáз'у рáч'ки / бо так м'ін'ї спидруч'н'їш:є полóти / ни гón:а прич'їкати / кидáйу м'їх / таї на нєго стайў кол'ін'мі; Лáз'у рáч'ки / бо шпўл'ко покотїлосє гаши пид лушко / хоч'у дос'їгнути / бо м'ін'ї йїгó лиш трєба.*

ЛАЙДАК, -а – 1) знев., ледар: *То пустїї хлóпец / лаїдак / нич'ó ни хоч'ї робїти; 2) витівник, бешкетник; людина, здатна на вчинки, які сприймаються негативно: То такїї лаїдак / вид нєго ўс'єкого мош спод'їватисє / оногдї ни вер буў вўїкову ш'єпку на дах? / а вўїну запєр буў у стáїни / Áле вин ни зóзла / потóму сам л'їс за тоў ш'єпкоў / а вўїну ч'о? / бо Мар'їку ўна ни пускáла з ним на дáн'ц'ї / отогó; 3) ужив. як лайл.: *Ти / лаїдаку / марш віц:и / дóки йа тоб'ї нóги ни пидвалїў.**

ЛАЙДАКА, -и – ледащо: *Ни пускáї тудá свóго хлóпц'а / то лаїдака / пус'т'єк / дóброго ни наўч'єїї / наї бáвиц:є з Иванкóм / с Паз'ўнкоў.*

ЛАЙДАКÓВАНІ, -я – ледарювання: *Лаїдакуїу / Штєфко / лежў таї лаїдакуїу / Е: / ни каж'їт так / вўїноч'ко / ікє це лаїдакóван'ї? / та такóго н'їкóму ни пож'їдáйїш / áле ш'ї крїишу / таї віздоров'їїте / Хто йїгó знáйї? / в'їдєў / моїє напráвилосє ў їнчїї бик.*

ЛАЙДАКУВАТИ – ледарювати, байдикувати: *Нима́ коли лаїдакувати / ўже припоч'єли / таї бер'їмсе за сапї; Наї лаїдакуїут / то вакáц'її / ш'ї нарóбїуц:є / тїл'ко йїх.*

ЛАЙДАКУВАТИЙ – такий, що має риси ледаря, гульвіси, волоцюги: *Мóжете йїгó наїмáти / áле абєсте знáли / шо вин лаїдакуватиї і х'їбá метє з ним на пáру робїти / х'їбá так / самóго ни метє лиш'єти.*

ЛАЙДАЦЬКИЙ – прикм. від ЛАЙДАК: *То лаїдацкїї хлóпч'їк / наї ни прихóди судá / і нáшого ни пускáї днєму / Йєк ни пускáї / ік то сус'їт.*

ЛАЙДАЦТВО, -а – 1) зб. до ЛАЙДАК: *Даўнó такóго ни бұло / а тепєрен'ки такє лаїдацтво хóди вулиц'áми / шо нў / кумпáн'їями; 2) знев., хуліганство: *На Андрєїа цис'ї хлóпч'їки вўїкови двєр'ї забїли ў стáїни / отакєн:ими цвїками / а це ўже великє лаїдацтво / так се ни**

жертуйі / А вітки ви знайіте / шо то ўни? / ци їмили йістé за рўку? / А хто друѓиї би до тако́го доду́маўсе / ік ни ц':і два ш'ятани.

ЛАЙДАЦЮ́ГА (ЛАЙДАЦУ́ГА), -и – знев., те саме, що ЛАЙДА́К¹: Бóже бороні / то пос'л'ін:уї лайдац'ўга / тако́го ш':е одно́го побли́зости нимá / А ваш Кóц'о л'іпишї? / ч'ем вин кра́ш:уї?

ЛАЙДАЧÉНА, -и – знев., те саме, що ЛАЙДА́К: Лайдач'éна / áле на́ш'а / таї ми ц'іхо сидимó / дóбре / шо друѓ'і ни ві́жмут.

ЛАЙДА́ЧИТИ – те саме, що ЛАЙДАКУВА́ТИ: Шош рóби / áле б́ирше лайда́ч'і / Лайда́ч'і / бо йіму заду́же дóбре / отáк йа скаў.

ЛАЙДА́ЧЬКА, -и – знев., ледарка: То лайда́ч'а / ікóйї с'в'іт ни від'іў / ўна лиш говоріти ўм'ійї; То лайда́ч'ка / ни бері йії́ б́рати йéгоди / робóти ни б́уде / і друѓ'і кóло нéїї ни д́уже мут увихáтисе; Йа вит тéбе цисé тепéрки ч'ўйу / а йа даўно́ знайу за н'у / шо то лайда́ч'ка / ўна ў мéне перет:огіт робіла / ўже смих від'іла / іка уна заогідна.

ЛАЙДАЧЬКУВА́ТИЙ – лінькуватий: З'ет' дóбриї / хлóпцем буў трóхи лайдач'кува́тиї / а тепéр віди / шо трéба круті́тисе / таї увихáйїц:е.

ЛАЙДАЧЬÓК, -чкá – знев., те саме, що ЛАЙДА́К: То дóбриї лайдач'óк / йа йіго ш'і з диті́ни знайу / А ў кóго ўдаўсе / ни знайіте?

ЛА́КОМИЙ (ЛА́КИМ) – 1) про людину, яка має (мала) певне уподобання, звичку робити щось: Вин лáким буў с цéр'кви поверну́ти ў гóс'т'і / з д'ідом поговоріти; Івáн лáким шош назб́ітки сказáти; Уна лáкома б́ула ўз'éти кавáл'ч'ік кул'éш'і з бр́індзоў / ни ч'іка́ла інчого / дóки зваримó / то пáнило бáб'і / áбо кис'л'іку́ гóриш'ітко; 2) спокусливий, ласий: Тої клін'ч'ік лáкомий дл'а багат'óх / на нéму мош побудува́тисе / ік схóч'іш / то вáрто торгува́тисе; 3) дуже смачний: Оцéс ќусник та́кії лáкомий шо ну / ану бері / бо хтос óзме / гаї на / йа ўже кладу́.

ЛА́КОМИЙ КАВА́ЛОК (КАВА́ЛЬЧІК, КУС, ЌУСЕНЬ, ЌУСНИК, ЌУСНИЧЬОК; КЛИН, КЛІ́НЬЧІК ТА ІН.) – дуже смачна їжа; щонебудь принадле, гарне, спокусливе; таке, що, на думку мовця, відповідає високим стандартам: Тóйї земн'і ни йе ни знáти к'лі'ко / áле то лáкомий кавáлок / ус'ім мозóли óч'і; Хáта старá / ўна сегóн:е н'іч'ó ни варту́її / áле пл'ац / от:ó лáкомий ќуснич'ок / от:ó богáто варту́її.

ЛА́КОМО – присл., спокусливо, смачно, ласо: То так лáкомо пáхне / шо слі́ни ўже пóвен рот; Лес'ó так лáкомо диві́ўсе на стиў / мóже / голóн:уї буў? / А ч'о йіс се ни запита́ла / áбо ї бес запі́тан'а ни при́міла

ч'олов'їка / та знайїш / шо вин сам н'їч'о́ ни скáже / Йа знайїу ч'о? / Бо нидогáдлива / бо йїс задўже скупá / отогó.

ЛАКОМО БЎТИ – може (часто) траплятися; буває: *Лакомо бЎти / шо ти ни хоч'їш кудáс ітї / ни хоч'їш / áле їкос уно́ тоб'ї на голов'ї / ти пишóў / і дўже скористáў / вїдиш / тák'їк вёл:о шош; То ўс'еке лакомо бЎти / нáв'їт' такé / шо бес кїл'ко дўмаў / розгáдуваў / а гáтка ў тот бик і блїско ни захóди; Лакомо ўс'еке бЎти / ўс'ек'ї трафўнки трафїейўц:е.*

ЛАНДАТИ (ВАЛАНДАТИ) – знев., волочитися: *Де ти ландайїш / шо ни гóден тебе́ прич'їкáтисе? / колї йїс маў бЎти?*

ЛАНДАТИСЕ (ВАЛАНДАТИСЕ) – знев., те саме, що ЛАНДАТИ: *Вїтки йа знайїу / де вин / дес ландайїц:е / Вакáц'їйї се кин'ч'ейўт / і берї йїгó до з'їц'ерки / бо потóму рáду ни дамó.*

ЛАНТУХ, -á – 1) великий мїшок, який заповнюють чимось, чи велика хустка, верета, у яких зав'язують щось; мїра, що дорівнює вмісту лантуха: *Мáйїте поўниї лантух с'в'їжén'ких огир'кїў / квáс'те / там ус'ó йе / лиш квáс'те / і ч'їсно́к / і окрїп / ус'ó; 2) перен., неповоротка людина; іноді в порївн.: *Де вин до дáн'ц'їў? / вин такїї / їк лантух / де поклáдеш / тáмки ї óзмеш / ў не́го т'їшкá ходá / вин ни до цéго.**

ЛАНЦ, -а – ланцюг: *Приўйїжї корóву за ланц / наї пасé / а потóму пересїлиш на поконéч'ї / там отáва йе.*

ЛАНЦÓК, -цкá – змени. до ЛАНЦ: *Розирвáўсе / а то буў дóбриї ланцóк / їкрáс такїї би згодїўсе зáрас / вїдиш / а то нимá.*

ЛАНЦУЖÓК, -шкá – ланцюжок: *Унá дитїн'ї купїла коўткї і ланцужóк / ни їк'їс там / а золот'ї / скажї м'їн'ї / нашó ц:е робїти? / т:а малá ш'ї ни хóди / йїї цéго трéба? / без золотóго ланцушкá ни ме йїсти ци ни с'еде на рїн'ч'їк? / йа цéго ни розум'їїу / Вўїно / ўна на рик / на рóч'ок дитїн'ї тотó купїла / то пáмн'їтка вид мáми / ч'о ви такé говорите?*

ЛАНЦУШКÓВИЙ – прикм. від ЛАНЦУЖÓК: *Анўко дивїсе / це ланцушкóва зáшч'їпка? / ти казáла / шо ўна дес бўла се загубїла / в'їд'ї / оц:é / йа пид отїм табóриком наїшла / Йо / вигл'їдáйї / шо ўна.*

ЛАПАТИ – знев., згруб., брутально чи загалом торкатися когось, якщо така дія неприємна комусь: *Ни лáпáї менé / ни хоч'у с тобóў говорїти / Та йа лиш за рўку ўз'еў / де йа лáпáйу?; Та вин лáпáў йїїї при ўс'їх / д'їўка мáла би се ўстидáти / дáти по рукáх / а ўна / н'ї.*

ЛАПÁТИ – хапати, ловити: *Кáже лáпáї / а йék йа їму / їк ни вї́жу / кудá вин кидáйї; Лáпáли кóт'ї / áле ўно так се забїло ў кутїк пит*

кредѣнцом / шо ми ни могли вігулити; Ни лапáї менé за рúки / бо йа сегóн:е тебе́ ни наўч'éйу плівати.

ЛАПА́ТИСЕ – 1) торкатися руками чого-небудь: *Ни лапáїсе за двéр'и / ўни помал'óван'и*; 2) брати за руки, триматися за що-небудь: *Лапáїсе за су́ч'и / абéс ни ўпáла*; *Лапáїмосе за рúки / бо тут хоўско*; 3) мати намір, починати що-небудь: *Віпиўши'и / таї лапáлисе бітисе / дру́жба тотó розбороніў.*

ЛА́ПНУТИ – докон. до ЛАПÁТИ і ЛА́ПАТИ: *На / на / б'іжї / ану́ ла́пни / ци гóден*; *Іг би ни Йіленка / ни ла́пнула менé за рúку / то йа ўже па́дала с тоїї крїнти / ч'ос у голов'ї се закрутіло.*

ЛА́ПОВИЦЯ, -і – про те, що розташоване (росте) не на близькій відстані одне від одного, а рідко: *Йéблука ўс'и подз'обан'и / ч'іркач'ї дўже увихáйуц:е / ў нас йóни рвут по друг'ї Богорóдиц'и / áле йа ни доч'éкуйу / а ўже потрóхи ш'іпáйу / отáк за дніну кошéлик гóн:а урвáти / з однойі йіблїнки кош'їл' / це мáло / áле то ла́повиц'а / там ла́пнеш йéблуч'ко / там / там урвéш / нимá / шóби гúсто прикúп'и росли / отáк стоїў на драбін'и таї ла́пайу / нóги бол'ут / áле шо робїти.*

ЛАС, -зу – 1) сіножать: *На лазáх с'їно робїли / віт:и потóму к'їн'ми звозїли*; 2) пасовище: *Н'и / ў нас ни на лазáх / нáш'а корóўка пасé на бéрез'и / де була глїн:иц'а / а с'їно рóбимо ў Терéb'їж'áх.*

ЛАСИЙ КАВА́ЛОК (КАВА́ЛЬЧИК, КУ́СЕНЬ ТА ІН.) – те саме, що ЛА́КОМИЙ КАВА́ЛОК: *Оту́тки / кóло нас / земн'á такá соб'ї / а т:а / де ўни накїнули óком / лáсиї кавáлок / бут' хто би хот'їў тотó дистáти.*

ЛАСИТИСЕ – прагнути отримати щось бажане: *Ни трéба лáситисе на сирїцке добрó / на стáтки ўдовїц'и*; *Мої / мáйїш свóго дóста / а лáсис:е на ч'ужé / тоб'ї мáло?*

ЛАСКИ ПРОСИ́ТИ (ШУКАТИ) – запобігати перед кимось, намагаючись отримати чиясь прихильність: *Н'и ў кóго лáски просїти ни бóду / ни хоч'ут / то наї ни їдут / І шо ти дóброго зрóбиш? / меш с:вóйїми гн'їві держ'éти?; Вин н'и ў кóго ни бóде лáски просїти / такий херéктор'.*

ЛАСТІ́ТИСЕ – пеститися, вимагаючи чиеїсь уваги, підлещуватися: *Ад'ї йек ластїц:е до тáта / де вин так'ї слова́ ч'уў? / ў кóго се наўч'éў просїти?; Ад'ї йек малїї ластїц:е / хоч'и / абї вўїко на рúки ўз'еў; То ни лиш л'удинá мóже ластїтисе до кóгос / то і пес / і кит.*

ЛАСТІВКА, -и – ластівка: *Ік ласт'їўкі ніско л'ітаїут / то на дош' / таї ад'ї йек потемн'їло / тикі захмар'уйіц:е / дош' герентовано буде; Гентам / ік у когос бўли вес'н'інкі / то вин / ік увід'їў лас'т'їўку / просіў її / Лас'т'їўко / лас'т'їўко / забері мойї вес'н'інкі / в'їрилосе / шо ік доўго просіти / то їни знікнут / лас'т'їўкі заберут їїх с собоў / ік мут видл'ітати / Ну то такé / хтос в'їри / хтос н'ї / але нагадаї / ік'ї вес'н'інкі бўли ў Мар'їч'ки М'їс'ковойї / ус'о лицé було гет рудé / а тепérки? / дес пódес / кáже / шо цим вивел:а / А йа ч'ўла / шо то се прóси / ік пéриши рас їїх уздр'їў / отогдї пом'їч'нé.*

ЛАТА, -и – поперечна жердина, що з'єднує крокви: *Сегон:е лати з доку привезут / зр'їхтуї шош / абї приїміти лудїї.*

ЛАТАНИ, -я – латання: *Зач'éла з латан'ім / то даўно трéба було / але рўки ни доходїли; Їке латан'ї? / лишї тотó / то свойé витслуужїло.*

ЛАТАТИ – 1) зашивати: *Зáрас с'éду латати цис'ї споден'кї / ус'о горїт на хлопцевї; 2) накривати хату (ремонтувати дах): Скажї д'éдеви / шо метé дах латати / драниц'ї йе / то ч'о ч'їкати; 3) ремонтувати металеве кухонне начиння: Вїдиш / цес с'н'їжач'ók здалобисе латати / мóже / бл'їхáрик би подивїўсе / ў нéму дўже дóбре варїти / таї шош ни продаїут такїх / це ш'ї прéбаби / ш'ї за Пол'ш'ї кўплениї.*

ЛАТКА НА ЛАЦЦІ – 1) дуже зношений, полатаний одяг: *Ў цéму н'їгдé ни пїдеш / тут латка на лац':ї / м'їс'ц'а живóго ни вїтко; 2) про бідність: Там нимá добрá / там латка на лац':ї / ч'їстéн'ко / але ч'ўїш / їек.*

ЛАТКАТИЙ – 1) про того, що весь у ЛАТКАХ: *Цес кужу́х ужé / латка на лац':ї / ї спон':ї латкát'ї / абéсте мїжси л'уди ни їшли ў цéму / скáжут / шо нев'їстка ни дївиц:е за д'їдом / Наї кáжут / шо хоч'ут / йа се ни жéн'у; 2) строкатий (про тканину): М'ін'ї ц:е се ни ўдайé / латката матéр'їяа / вигл'їдаїї / шо то ни намал'óвано / а тикї пришиїт'ї латкї / бїриш'ї ї мéн'ч'ї / ану́ко забирáї цисé / вид:áї кому́с.*

ЛАТРАТИ – згруб., вештатися, ходити без діла: *Латрáти вулиц'áми йе колї / а позносїти с'їно / помоч'ї скїнути на пóдр'у нимá / ни допрóсис:е.*

ЛАТУВАТИ – прибивати лати до “кизлив”: *Йа лишї вїд'їў / їек латуїут / але сам такé ни робїў / трéа знáтисе на тóму.*

ЛАХ, -а – здеб. у мн., ЛАХИ, -ив; зб., згруб., старий зношений одяг: *То лахи / пустé / але шкодá викидáти / ануш пригодїц:е; 2) знев., новий*

чи незношений одяг: *Тих лахіу кўна / д'іти ростут / а с тим мус давати раду / роздаймо / д'еи:о ш'і запеч'етане стойело / доки ш'инували / тримали на с'в'ето / а дитина віросла / таї отакé.*

ЛАХМА́ТИ, -я – знев., 1) одяг: *Ни бойіс:е / шо шафа пукне вид лахмат'а?; 2) барахло; те саме, що ЛА́ХИ: Гаї зроб'ім р'ет с тим лахмат'ім / шо йа віклала ў зап'іч'ок / котрe ш'і мош носіти / а котрe х'іба би м'ін'аїликови задурно вид:аў? / бо йе ї такé / шо ї вин ни приїміў би.*

ЛАХМІ́ТИ, -я – лахміття: *Це ни ўбран'е / це т:о / шо се називаїї лахм'ім'і / о / шо тотó йе / пустe пустeцке лахм'ім'і.*

ЛА́ШИ, -я – зб., знев., те саме, що ЛА́ХИ: *Бері свойe лаши'і таї шуруї віц:и / абіх тебе ни від'іла бірше; То ўс'о лаши'і / алe їк хоч' / то перебері / мoже / шош oзмеш.*

ЛАШКІ́Й, -ок – зб., знев., те саме, що ЛА́ХИ; зменш. від ЛА́ХИ: *Івануц'ку / абeс свойі лашкі отак ни роскидаў / бо руч'кі полóмну.*

ЛА́Я, -ї – 1) згряя собак, вовків: *Жені тоту лаїу / наї ни бліжиц:е днашому псови; 2) знев., гурт, юрба: Де цес хоч'і се ўч'ети / вин лиш лаїу пантруїї / їк гóлуп / у викно визераїї.*

ЛА́Ю (ЛА́Й) ВОДИ́ТИ – знев., згруб., запрошувати компанію, що має сумнівну репутацію: *Ти ни меш м'ін'і тхат'і лайї водіти / у них шо / робóти нимá? / скажеш / шо ма́ма ни позвол'ейї / наї ни їдут суда / бо вітрашп'іруїу тотó с хати / ш'і бук oзму.*

ЛЕ́ГІНЬ (ЛЕ́ГІНЬ), -я – парубок: *Фаїниї лeг'ін' у Івана / ўдаўсе ў Лес'а / такії йіго д'ім буў; А ч'її отóї ч'орнобрівіи лeг'ін' / шо з Мар'їкоў Вáс'ковоў гул'аїї? / шо за ўдин? / то ростіцкії / з гóриў.*

ЛЕГІ́НИК (ЛЕГІ́НИК, ЛЕГІ́НЬЧІК, ЛЕГІ́НИЧЬОК), -а (-чька) – змени.-пестл. від ЛЕ́ГІНЬ (ЛЕ́ГІНЬ): *Ої шо бóде с цейї дитіни фаїниї лeг'іник / ої шо бóде / наїко / ш'і їкїїс рик; А це шо за лeг'іник приїшоў до ба́би / ў к'інтáрику / ў так'її ч'іч'іниї сорóч'иц':і шо ну / хто т:о шиў? / хто так фаїно зибраў дитіну? / Йа ўже велікії / маїу топирeц / бабó.*

ЛЕГІ́НЦКІЙ (ЛЕГІ́НЦКІЙ) – рідко, парубоцький: *То лeг'інице хóж'ін'і / хто ўжeнениї / наї дóма сидіт / вин свойe видбуў.*

ЛЕГÓВИШШІ, -я – лігво: *А то знаїте / шо бóло? / лeгóвиш':і медвeд'а / абіх так жицў / їк хот' отіц'ко збрeхáў.*

ЛЕГÓНЬКІЙ – лeгeнький: *Цес плáш':ік дóуже лeгóн'киї; Пов'їїїў в'ітерeц / алe такії лeгóн'киї / шо ну / такії / шо гаш об'їмаїї.*

ЛЕГОНЬКИЙ ДО РОБОТИ – ледачий, лінькуватий, неквапливий:
Легон'киї до роботи / ња від'їу / њек уни два у Ївана біли підлогу / та тої хот' трохи стераўсе / а Мітриў н'їц н'їч'о / ден'ку видбуваў; Цис'а жінка ўм'їїї себе ш'їнувати / легон'ка до роботи / циї оч'ї ни вилаз'ейут у городах / Ну але дайє раду / ў неїї ни доцотно / але ї ни гїрше / њїк у других / Але друг'ї майут ш'ї інчу роботу / а ц':а лии т:о / шо коло хати / Уна / Їїлє / добре роби / бигме / добре / ўна рузўмна / а ми с тобобў / затуркан'ї бабі / шо лии роботу пилнўїут.

ЛЕГОНЬКО – присл., легенько: *Баба легон'ко / то ни ме бол'їти / лии так / їг би шош ц'ўкнуло / Агá њо / ња знаїу / њек ви ўм'їїїте штриїкнути.*

ЛЄДА (ЛЄДЯ) – 1) трохи: *Вин ни пиў богáто / лєда / криїшку; 2) лєдь: Водá лєда тєпла / ња зробиў гор'їч'їш:у кўп'їл'; 3) тїльки, як тїльки: Лєда шош ни т:о сказаў / ўна ўже до мáми / та жінко Бóж'а / мáїїш ч'олов'їка сл'ўбногo / з ним соб'ї поговорї / шо тоб'ї ни ўдалосє / а нї б'їч'ї дмáм'ї; Лєда кудáс пїде / њїк дóма ўже гўки дўїут / а кудá ходїла? / с ким говорїла?; Лєд'а дес шош у кóгос ни так / уна пєри'а знаїї / вїтко / ни гон:а без бр'їхн'їў; Лєд'а шош ни так / а вин ужє руйє / мої / се стрїмуї.*

ЛЄДА (ЛЄДЯ) ДЄНЬ – скоро, ось-ось: *Лєда ден' / таї зимá ўпáде; Лєд'а ден' / таї трєба зач'їнáти барабўл'ї копáти; Дивїсе / бо лєда ден' / таї уна схóч'ї д'ївóч'їти / то ўже ни дитїїна / ад'ї њек уна коло дзєр'кала се видїўїуїї / тогїт цєго ни бўло.*

ЛЄДА (ЛЄДЯ) ЇКИЙ – незначний; якийсь; хоч який: *Лєда їка коп'їка завал'ейїц:є / а вин тотó берє ї пропивáїї / то цєму маў бўти їкиїс кинєц'?; Д'їўка старш'а / ї ни вид:айєц:є / бо лєда їкиї кавáл'їр се покáже / а ўни зач'їнáїут їїгó ганїти; Озмї лєбик / отáм ни клїнку се подивї / лєда їкиї / лии би шош кїнути на плєч'ї / бо то постуден'їло / їкóс нáгро зв'їїлосє / таї ад'ї їка ч'óрн'їва до нас се напáвила.*

ЛЕДАЦЎГА, -и – ледарюга: *Ледацўга пустїї / лии їїгó шош застаўїейїш / а вин кáже / шо їїсти хóч'ї / таї тогдї ўже н'їхто н'їч'о ни кáже / бо їїк голон:її / то њек робїти? / робóта ни ме брáтисє / а їїт би прóбуваў сказа́ти / шо вїнеси водї / бо м'їн'ї горїт / а тогдї меш се нач'їн'єти / то вин роби рєївах / њої / їїсти ни дайут / њої / у циї хáт'ї голон:її мўси робїти / таї отакє с цим усїм.*

ЛÉДВИ – присл., ледве: *А шо ви гадали? / лédви смих вийшла у цес горп / то ни на мойі нóги / ої шо ни на мойі; Лédви се допросіла / шобі ўз'еў пут'ні з йéгодами / йа ўз'éла кошел'і / а хот'іла / шобі вин отот'і дв'і пўтні пон'іс; Уні спáли / лédви се допўкаў у викно́.*

ЛЕДВІ – навряд: *Ледві ц:е гóден сегóн:е ск'ін'ч'éти; Ледві уні шош поўрудуйут / нízно зибрáлисе ў Кóсиў / мóже ї по базарéви бўти; Настў / с тóго ледві шош вийде / ни клопоч'éсе.*

ЛÉДВИ-ЗАЛÉДВИ – присл., ледве-ледве: *Лédви залédви ўпросіли / абі ї нáш'і йéблукá ўз'еў / бо ў нас мáло / ни виплáт'уйіц:е йіхати.*

ЛÉДВИ-ЛÉДВИ – ледве-ледве: *Лédви лédви / áле дом'іглі náку / хл'áпаўкá / таї санкі ни йіхали / йек мут? / тóго ўпр'іглісе / таї з М'іс'ком т'іглі / а то бўло кóло ч'óго ўпр'іти.*

ЛÉДВИ-ЛЕДВІСЬКИ (ЛЕДВІСЬКИ) – ледве-ледве: *Лédви лед'в'іс'ки ми тотó потрадж'увáли / дўмали / шо фіра розваліц:е.*

ЛЕДВІНИ (ЛЕДВІ НИ) – незм., можливо, здається: *За тим л'ікарством уні ледвіни у Л'виў йіхали / тўтеч'ки н'ігдé ни бўло; Свáха ўпов'іла / шо то ледві ни сто рубл'іў куштуї / А ви шо гадали?*

ЛÉДВИ НÓГИ НЕСТИ (СЎНУТИ, ТІГНЎТИ, ПЕРЕСУВАТИ) – дуже повільно, втомлено йти: *Івáн'ч'ік лédви нóги сўне / вітко / шо рокі ни даїут б'іч'і / Йо / головá б'іжїт / а нóги се лиш'ейут.*

ЛЕДІВКА, -и – дуже холодна вода; вода впереміш з льодом: *З р'ікі водá / ледіўкá / а гéн:е у пўтні йе л'ітша; Мої / ни пиї ледіўку.*

ЛЕДОВАТИЙ – 1) дуже холодний, замерзлий: *Мар'іч'ко / а ч'о ў тéбе рўки так'і студéні / ледóват'і?; 2) про рідину (передусім воду), яка містить шматочки льоду: Вітки л'іт у молоц'і? / Ледóвате / бо ў хорóмах бўло замéрзло / то морóс на сегóн:е.*

ЛЕДОВАТИТИ – замерзати: *Нóги зач'éли ледовáт'іти / аў рўки зáпар'і зайшли / А ч'о йіс рукавіц'і ни ўз'éла?*

ЛЕДÓВНЯ, -і – згруб., холодна кімната: *Ви шо / вáтру ни клáли тут? / пйéц гет студéнийї / йек спáти ў такїї ледóўні?*

ЛЕДЬ (ЛÉДВИ) НИ – трохи не; майже: *Та д:е / ни вид:авáла / йа лед' ни сїлоў забрáла ў нéї с'в'її к'птар'; За тот бушлáк лédви ни бїлисе / йої / шо смих з нїми мáла.*

ЛÉДЯ (ЛÉДА) КІМУВАТИ – важко пригадувати; погано пам'ятати: *То дўже даўно бўло / йа тотó лéd'а к'імўїу / кобібито ни такá головá дирáва / таї к'іл'ко м'ін'і бўло рóкиў / ік приїшли сов'іти? / дес зо пйет' /*

ни бірше / а дитин'і хто шо казаў?; К'імува́ти / це шош розга́дувати / лові́тисе га́ткоў за шош таі то́то розмо́тувати / до́ки уно́ ни пі́рвец:е / ік нітка / іку пр'іде́ш / а ўна ўрва́ласе / таі німа́ / ійі́ шош і́нче перебі́ло / а ти пото́му лё́д'а к'іму́йіш / шо тоб'і́ манти́лосе і кудá уно́ напраўі́елосе / ві́диш / іа до́говорі́ла / таі забу́ла / ш'ч'о́го зач'іна́ла / Ле́да к'іму́йіте / Йо / оц:е́ ііс до́бре сказа́ла / гет по т'уди́ўско́му / тики́ ни к'іму́йу / нич'ва́ла ста́ла.

ЛЕЖЯ, -і – 1) хвороба: Шо скаў? / му́с'у цису́ лёжу витпаці́ти; 2) лежання: Б'і́л'іс'і́н'киі́ ден' / а ви ўпа́ли ў лёжу? / б'і́тисе Бо́га / ану́ за́рас бу́ду вас зводі́ти по одно́му; Сего́н:е ни с'в'это́ / шо ви ў лёжу ўпа́ли / и:і́ / студе́на вода́ за́рас вас здо́іме з лу́шка / ану́ / де ўна?

ЛЕЖЕ́К, -іка – лежак: Вигр'іва́ісе на леж'іку́ / ни іди двод'і́ / бо хот' со́нце / але т'э́гне студе́ним / абес се ни застуді́ла.

ЛЕЖЕ́ТИ – лежати: Де іа хо́ч'у леж'э́ти / іік ско́ро ме му́зіка ігра́ти?; Мош л'іч'і́ / але ни залёжу́ватисе / ни леж'э́ти пиў дн'а / та це пре́ц'ін' / бу́тден'; Леж́іт / бо слабі́й / наі́ ііго́.

ЛЕЖЕ́ТИ В ГЛІ́НІ (В ЗЕМНІ́) – померти: Склада́ла на па́мн'ітники / шобі́ ч'олов'і́кови і́ ма́м'і зробі́ти / але ста́ласе така́ б'і́да / то соб'і́ смих поду́мала / то́т'і́ / шо ў́же леж́ут ў гли́н'і / шо на цві́нтари / зач'іка́йут / ч'іка́ли бі́рше таі́ зач'іка́йут ме́нче / а гро́ш'і наі́ іду́т на і́нче / живо́му се стрéбили́ / таі́ йек се зробі́ло / так наі́ у́же бу́де; Німа́ ў́же Ма'р'іч'ки́ / пишла́ Мар'іч'ка́ вид нас / леж́іт у земні́ / ота́м тво́я́ верста́ч'ка.

ЛЕЖЕ́ТИ В СЛА́БОСТІ – тяжко, тривалий час хворіти: Ні́ / вин нидо́ўго слабу́ваў / ни так / ік то бувáйі / шо л'у́де м'іс'іц'а́ми леж́ут у сла́бости / у не́го ўс'о на́гро бу́ло / таі́ молоді́м пишо́ў / маў ш'ідис'э́т' ро́киў / Йо / мих ш'і́ жы́ти / але то́ йек ко́му напі́сано / то ни ўс'і́м одна́ко.

ЛЕЖЕ́ТИ В ШПИТА́ЛІ – бути на лікуванні (в лікарні): Ни зна́йу / шо ў не́йі́ / але ка́же / шо пиў ро́ку / нипо́ўних пиў ро́ку леж'э́ла ў шпита́лі.

ЛЕЖЕ́ТИ, ІК (І́К) КОЛО́ДА (ПОЛІ́НО; ТРУП; І́К (І́К) УМЕЛЛІ́Й) – бути нерухомим: Сно́ч'і́ диста́ў таку́ гор'э́ч'ку / шо леж́іт / ік коло́да / ві́тко / шош і́йму́ се пр'і́в'іж'э́ло / бо кр'і́ч'э́ў уноч'е́ / от'і́к видгон'э́ў шош вит се́бе / хова́ўсе вит ч'о́гос / И:і́ / Го́споди мі́ліі.

ЛЕЖЄТИ (РОЗЛІХТІСЯ, РОЗЛІЧІСЯ), ІК (ІК) КОРОВА (ТЕЛІЦЯ) – лаял., образл., про жінку, яка повинна працювати, займатися іншими, корисними, на думку мовця, справами: *Лежїш / їк корова / а хто гр'їткі віполе?; Лежїт / ік угодована телїц'а / аў город'ї такїї бур'їнец / ік мак / зас'їїїсе / і хто тото відз'обайї?*

ЛЕЖЄТИ, ІК (ІК) ХОЛЄРА – знев., спати, відпочивати вдень, ледарюючи: *Лежїт / ік хол'єра / тормос'у / а вин ни ўстайє / ни знаїу / шо с тим д'їт':ом / іді самá дивїсе / Вітко / забогáто ўч'єра звол'єу / того вид:ихáїї; Гваўт робóти / а ўна лежїт / ік хол'єра.*

ЛЕЖЄТИ ПЛАЗОМ (ПЛАСТОМ) – бути знесиленим, хворим; лежати нерухомо: *Мїтро дўже слабїї / лежїт плáзом / кáже / шо кóжда кїсточ'ка болїт / нáв'їт' рот ни гóден говорїти.*

ЛЕЖЄТИ ПУПОМ ДОГОРІ – знев., ірон., ледарювати: *Старá рóби / а вин лежїт пупом догорї / кáе / шо дўмайї / шо так їїмў рахунки л'їпше їдут у гóлу / мої / та ти їїх застáу / шобї ўни їшли і тогдї / ік ти шош рóбш.*

ЛЕЖЄТИ (ЛІЧІ, ВПÁСТИ) ШТАБЕЛЯМИ – непорушно лежати один біля одного: *Три дни їїхали / дóки добрáлисе / прїйшла / а то н'їхто ни рухнец'є / лежўт штабел'áми / зр'їхтувáла їїсти / шобї мáли / їк устанут / а самá пишла / х'їбá шо видизнаїу ш'ї двєч'їру.*

ЛЕЖЄЧІЙ – лежачий: *Ў палáт'ї ўс'ї леж'єч'ї / їг би трєба бўло сестрїч'ку заклїкати / то нимá кому / Їе / отóт ч'оловїк / шо кóло викнá / хóди / вин урác клїч'ї / ік трєба / нáв'їт' ік ни прóсимо.*

ЛЄЖНЕМ ЛЕЖЄТИ – знев., нічого не робити; лежати; ледарювати: *Та ти / д'єкувати Бóгу / здорóвї / ни слабўїїш / а ч'о ў такў золотў днїнку лєжнем лежїш? / д'єд'а с пїєтойї годїни ўже кóси / а ти хїр'їїш? / ануко ўставáї.*

ЛЄЖІНІ, -я – лежання: *Ўставáїмо / бо за лєж'їн'ї н'їхто ни платїт.*

ЛЄЖІЧІ – лежачи: *К'їл'ко / Їўц'ку / тебє просїти / абєс ни ч'їтáу лєж'їч'ї; Хто лєж'їч'ї їїст? / та так / Бóже боронї / се ўдавїти мош / ни тудá пїде / і ўс'о / до б'їді богáто ни тре.*

ЛЄЙБИК, -а – 1) суконний або з іншої тканини короткий верхній одяг: *Озмї ікїїс лєйбик / бо стўд'їн' / рáно т'єгне вид р'їкї; 2) ірон., верхній одяг: Шо ц'є за лєйбик такїї? / вітко / їїс у д'єд'ї позїч'їў / ци тепєрен'ки нóс'ут такє? / ге?; А хто з молодїх кáже лєйбик? / дес їїс ч'ўла / бо їа н'ї.*

ЛЭЙБИЧЬОК, -чка – змени.; оцін. стос. ЛЭЙБИК: Хл'опч'і / кин' на пл'еч'і оц'ес л'эйбич'ок / бо мей к'ашлати / ци ти дал'і хоч' ни йти до шк'оли?

ЛЭКШЕ – присл., вищ. ступінь від ЛЭХКО; краще: Б'аб'і ўже л'екше / ўстай'е; Л'екше ни буд'е / бо йде до г'іришого; Л'екше там / де нас ним'а.

ЛЭКШЕ СКАЗАТИ, ЙК (ЙК) ЗРОБИТИ (СКАЗАТИ ЛЭХКО, АНУ ЗРОБИ; ЛЭХКО СКАЗАТИ – ЗРОБИТИ ТРУННО) – про важливість кореляції між словом і ділом: Ник'ол'ц'о н'ік'оли ни видм'ови / але ци зр'оби? / Йо / бо сказати л'екше / йк зр'обити / рот сказ'аў таї заб'уў / ш'о вин говор'іў / а р'обити мош і дн'іну / і дв'і / або ї б'ірше / от'ак.

ЛЕКШЭТИ (ЛЭКШТИ) – ставати “лекшим” (“лекше”): Й'ек цис'і б'ис'аги м'ожут л'екш'іти / йк з них н'іч'о се ни видб'ер'аїи / а лиш туд'а се доклад'аїи?; Таї шо / в'уїку / в'іжсу / шо вам потр'охи леки'ейи / рас гаш на б'ерех се в'іб'р'али? / дес зо дв'і нед'іли й'а вас т'утки ни в'ід'іў / й'ек се м'айїте? / Витпов'ідно до св'ойїх рок'іў / В'ас'ку / то ўни м'ін'і роск'азуїут / й'ек й'а м'айї се ч'ўти / сег'он:e позв'олили п'итї гаш суд'а / каўт / ид'іт пр'од'іц'е / бо ни зн'ати колї д'ругї рас в'іїде так'а наг'ода / таї й'а м'ус'у сл'ухати / куд'а се д'іну? / Ну та сам'і в'ідите / шо д'обре р'ад'ут.

ЛЕМШТИ – дуже швидко йти: А то куд'а / вер'е / Митр'іха так лемш'іт / шо б'ис'аги ад'і й'ек г'унайут у поп'ерек? / в'ітко / пор'ожн'і т'арц'і так х'од'ут по пл'еч'ах / бо й'а ни зн'аїу / шо їнче.

ЛЕН, -у – льон: У нас теп'ерки н'іхт'о лен ни с'іїи / гент'ам то ш'і так / і то р'ітко / за колонн'і ч'ўла / а за лен / н'і; Й'ої / де ни с'іїили? / с'іїили / пот'ому ж'елї / вим'оч'ували / шуш'или / т'іп'али / ш'обї ст'ебел'ц'е се роск'ол'увало / ф'аїно вич'ісували / і гаш тогд'і пр'елї ї р'обїли з л'ену полотн'о / то б'аба так'е р'іўн'ен'ке полотн'о р'обїла / шо н'іхт'о поблїзостї ни ўм'іў так'е зр'обити / ої шо ф'аїне / кр'аш'ого ни був'аїи / а д'іт Фед'о браў й'іг'о ї продав'аў / ш'обї в'ікупити г'рунт / от'от / де Д'об'ар пот'ому побудуваўсе / ц'е ўже ік колг'ос се заўїїз'аў / то вин буў головоў / тот пл'ац' й'ім'у д'уже се ўдаў / і вин соб'і забр'аў / ни п'ит'аў / шо то ч'уж'е / то так / шо д'іт нав'іт' н'і р'азу й'ебл'уч'ка ни ш':іп'аў с' тих й'ібл'инїў / шо сад'іў / б'аба роск'азувала / шо й'они буїли так'і вел'ік'і / й'ік поч'к'і / і т'о ўс'о ўни зир'вали / і Д'об'арїха ў Кул'бш'і ів'і продав'ала / так'і / й'ік поч'к'і.

ЛЕП, -у – бруд: В'ітки такїї леп се ўз'еў? / ти шо / ни м'ійїс'е ци й'ка б'ід'а? / ци водї ў р'іц'і зам'ало? / та за вух'ами ў т'ебе ск'оро буд'е / й'ік д'еколи ў порос'етї / в'ід'іў / й'ек то ф'аїно? / Б'аб'о / ни в'ат'т'есе / бо й'а

*міўсе / Ти лиш ру́ки моч'ейиш / протера́йиш о́ч'і і́ ко́ло но́са / а сму́ган'ц'і
йіг бу́ли на ли́ці і́ ко́ло ву́х / так і се лиші́ли / бойі́с:е да́л'і пот'ігну́ти.*

ЛЕП'ЄНИЙ – брудний: *Меш се мі́ти сего́н:е / лепі́ свої́
видмива́ти? / бо таки́ йіс / іг бес з бу́тину при́шоў / кудá таки́ лепі́єні́
підеш?; До Митрі́хи ма́ли при́їхати с Франкі́ўска / то ўна ік узд'р'і́ла /
шо ў́же їдут / то пл'ува́ла ў ру́ки і́ зате́рала зач'у́р'ін'ц'і / абі́ но́ги ни бу́ли
лепі́єн'і / бо ў́стит / а мі́ти ў́же ни бу́ло ко́лі.*

ЛЕП'ЄНКА, -и – знев., неохайна, брудна жінка: *За́рас у сел'і́ йа ни
ві́д'іла тако́йі жінки́ / шобі́ за н'у хтос ми́х сказа́ти лепі́єнка / і́ ни ч'у́ла
за таку́ / ко́жда йек мо́же / так диві́ц:е за собо́ў / котра́с бі́рше / а
котра́с / ме́нче / але лиш оц'е́ / таі́ з да́ўного ни гет таке́ памн'іта́йу /
обзива́тисе / ік свар'у́ц:е / мо́гли ўс'е́ке одна́ о́дни́ вика́зувати / таі́ цисе́
сказа́ти / але лиш ота́к; 2) лайл., викор. у висловленнях, мета яких –
образити когось: *Шо ў́же ни виго́вор'увала Митрі́ха / ўс'е́ке Вас'у́т'і
каза́ла / і лепі́єнка / і гони́ц'а / і́ таке́ / шо ў́стит поўто́р'увати.**

ЛЕП'ЄННИК, -а – знев., неохайний, брудний чоловік: *Б'і́н:уі́ / але
ми́х би питу́ дво́д'і і́ вімокну́ти / то л'і́то / нима́ ч'о та́ким вон'е́ч'ім
лепі́єн:иком ході́ти / И:і́ / би Бо́х боро́ніў ко́ждого вит та́ко́го / вин /
сара́ку / тро́хи нич'ва́лії.*

ЛЕПКІЙ, ІК (ІК) СЛІМБУШ – дуже липучий, липкий: *Гу́би лепк'і́
і́ тоўс'т'і́ / ік слі́мбуш'і́ / та́к'і́ / іг би вин йі́х шма́л'цем масті́ў / а йі́к
зач'іна́йі говори́ти / то сли́н' така́ / іг брі́ндза́ / ў ку́тиках ро́та се збера́йі
/ вин ік се за́с'м'йі́ до ме́не / іг зач'не́ на скрі́поц'і: і́гра́ти / то йа т'іка́йу /
куда́ ві́жу / вин дес каза́ў / шо йа ду́же ў́стидлі́ва / а йа ни го́н:а на не́го
се диві́ти.*

ЛЕТІТИ – 1) літ., летіти: *Туда́ ко́л'йі́ нима́ / тудá воро́пл'а́ном
лет'у́т; 2) швидко іти, бігти: *Ка́ўт / шо д'і́т засла́п / ми летимо́ / а д'і́т
соб'і́ ко́ло ву́лику́ газду́йі / і пита́йіц:е / ч'о ми так б'і́гли.**

ЛЕТІТИ (ЛІТАТИ), ІК (ІК) БУ́РЯ – дуже швидко ходити, бігти,
мчати: *Ваш Йу́ц'ко́ ни ў́м'йі́ фа́йно ході́ти / вин леті́т / ік бу́р'а / ік ві́хор;
То ші́бенік / вин л'і́тайі́ / іг бу́р'а / іг би йі́го ч'е́мос дж'е́гнуў ў он:о́
м'і́сце; Та де ўна ўсто́йі ко́ло вас? / ви мете́ іти пово́лен'ки / а уна́ ме
л'і́тати / ік бу́р'а / сү́да тү́да / ўбик / угору́ / бо́рзо тудá / ві́т:и / і ме вам
роска́зувати / шо́ ві́д'іла / і ци ў́же йе пи́ў доро́ги до ву́ка / ци йі́к поті́к
пере́дете / гаи́ тогди́ йі́го ха́та на вер'ху́ се пока́же / то ни д'і́ўка / а
хлопч'у́р / ви заўва́жили / шо ўна ў́ спін:и́ц'а́х / ік д'і́ўч'ета́ / ни ходи́ / ўна*

спón':і л'уби ўбера́ти і ігра́йц:е лиш с хло́ц'ами / так шо такé / ви ни прип'іч'нетé з неў / каў вам гэзде.

ЛЕТІТИ СТРИМГОЛÓВ – 1) падати вниз головою: *Вигл'іда́йі / шо то ни дўже стрі́мко / дорі́шка ни хоўска́ / але ўа па́ру рас лет'іла оту́тки стрі́мголоў / таі ш'і с пут'на́ми / ба́б'і воді́ хот'іла ві́нести; 2) дуже поспішати, не бачачи нічого перед собою: *Йі́к уч'у́ла / шо ма́ма слаба́ / то лет'іла стрі́мголоў тхат'і / н'іч'о ни ві́д'іла / на́в'іт' ни мо́гла пото́му сказа́ти / ко́го здиба́ла.**

ЛÉХКА КОПІ́КА – гроші, здобуті нечесним шляхом: *Ш'і сміх ни ч'уў / шобі так'і грóш'і до́дали кому́с здороўя́ ци ш'ес'т'а / абéсте зна́ли / лё́хка коп'і́ка / то пу́стé / ўна йек прихóди / так витхóди / і до́бре бу́де / ік ч'олов'і́к ни ме ма́ти б'іді́ / оц:é / бо то так лё́хко се ни к'ін'ч'ейі.*

ЛÉХКИЙ, ІК (І́К) ПІ́РІЧЬКО (ПІ́РЦÉ) – дуже легкий: *К'і́л'ко там то́йі жінки? / уна́ лё́хка / легóн'ка / ік п'і́рцэ́ / поду́йіш / а ўна ўпа́де / де та́мки / ўе на ко́го рўку пидо́йма́ти? / Але ві́дите / найшоўсе та́кій буга́й / нажéрсе таі пишоў бі́тисе / і ни шукаў та́кіх буга́йіў / ік він сам / бойéўсе / а пишоў кл'уч'ки з баба́ми шука́ти / То ўс'о / Та́на / гор'і́ўка / то ўна ро́зум видбера́йі / ч'олов'і́к то́гді ста́йе́ / ік ч'і́п / то ўна ві́н:а.*

ЛÉХКИЙ НА БЕ́СІДУ (У БЕ́СІ́ДІ) – кому́нікабельний, гові́рливий: *С ким м'ін'і до́бре / так це с Па́раш':іноў Йі́ленкоў / ўна дўже лё́хка на бе́с'іду / з неў мош про ўс'е́ку ўс'е́ч'іну гово́рїти / ўна весéла / гові́рна / ўм'і́йі пожертва́ти / з неў ўа вид:і́хайу́ / а де́хто ўе / шо т'ішкі́й у бе́с'ід'і / ўе і́ так'і́ / бер'і́м Йі́лач'е́ху / та ўа ўп'р'і́йу / до́ки з неў перéйду вит цéр'кви до цéго скру́ту; Ё́е шо лё́хкі́ на бе́с'іду / але́ видго́нисті́й / жéрти ни ў тот к'і́рунок іду́т / шо се на́ле́жси / а ўе / шо та́ку ма́йі бе́с'іду / шо з ним ни наговори́ўбисе / слова́ сам'і́ іду́т з груді́й / ни трéба йі́х витиска́ти ци витишукóвувати / ўни сам'і́ на йі́зиц'і́.*

ЛÉХКИСТЬ, -ости – легкі́сть: *Ві́купаласе́ / таі ч'у́йу лё́хкис'т'у т'і́л'і́ / та́к'і́к би на с'в'і́т уроді́ласе́ / Ё́о / то на здороўя́йі.*

ЛÉХКІ, -их – легені: *Ну́с'а на лё́хк'і слаба́ бу́ла / репера́ц'і́йу ма́ла / он:о́ лё́хке бу́ли забра́ли таі уна́ ш'і і́кїс ч'ес прожї́ла.*

ЛЕХКОВА́ЖИТИ – бути легковажним у ставленні до кого-, чо́го-небудь: *І́к запа́лен'і́ / то с цим ни мош лехкова́жити / кажї́ д'е́деви / А він менé слўхайї́? / ка́же / шо здоро́вій / шо йі́го зле зба́дали.*

ЛÉХКОГО НИЧ'О́ НИМА́ – життя сповнене труднощів: *Ула́ску / лё́хкого нич'о́ нимá / у ста́йн'а́х т'е́шко робі́ти / а д'і́л'а́нку ц'у́кати лё́хко?*

ЛÉХКО ЗБÁВИТИ, ТÉШКО НАПРÁВИТИ – про важливість уміння передбачати результати своїх дій, вчинків: *О: / йек би то було фáйно / іг би ўс'о було так / йек ти хоч'иш / а цéго нима́ / ти гада́йиш / шо то об'їдец:е / напра́виц:е / а ўно ни хоч'и / збáвити лéхко / а напра́вити ої йек т'éшко / к'їл'ко на цéму погор'їло.*

ЛÉХКО, ІК (ЇК) ПО КЎПЕЛИ (ІК ДИТІНИ ПО КЎПЕЛИ) – про гарне самопочуття когось: *Ус'о цвиге́ / а йа лéжу соб'ї ў саду́ / ї м'ин'ї лéхко / йїк дитин'ї по кўпели / тák'їк у райу́ / Гóсподи / та краш:ого на с'в'їт'ї н'їгдé нима́; Каўт / лéхко / йїг дитин'ї по кўпели / отák і м'ин'ї сегон:е / А ч'о / Йїлэ́ / Та бо гризóта попусти́ласе / ви зна́йіте / шо йа паці́ла / ч'ўли йїстé.*

ЛÉХКО НА ДУШІ – про зняття напруги, відчуття заспокоєння, радості: *Видиши / дáла йїс сїротам / помогла́ / ш':éре це робїла / таї́ стало лéхко на душі́ / ўт'їшена йїс / йїг би тоб'ї дáли / а ни тї кому́с / то так урác йе / дéколи даш мéнче / а тоб'ї вéрнец:е бїршиим.*

ЛÉХКО СКАЗÁТИ – заперечення на відповідь зробити те, що, на думку мовця, є важким, занадто складним: *Лéхко сказáти буду́йсе / а йек / с ч'ем зач'їна́ти? / вїтки пот'їгну́ти?; Лéхко сказáти вїкин' тотó з голови́ / а йек? / йек / ік уно́ тудá клеўц'áми ўбїлосе? / х'їба́ рáзом з головоў.*

ЛЕХЧÉТИ – 1) ставати легшим: *Гáн'ко / то ни ме лехч'éти / бо к'їл'ко йїс видибрáла йéблук / тїл'ко ву́йна докладé гор'їхиў / то іг би се ни докладáло / отогдї́ нош'а бу́ла би лéкш'а / а так; 2) ставати легше (про самопочуття): *Гóсподи / ч'о м'ин'ї так т'éшко? / ви казáли / шо бу́де потóму лéкше / ужé рик по мáм'и / а то ни лехч'éйї / ік ус'о порозгáдуїу / то пла́кати се хоч'и.**

ЛЄК, -у – страх, переляк: *Дитї́на л'ек дистáла / Заморéнука пїéного се напўдила бу́ла / То / Нóц'ко / питкурї́ти трéба.*

ЛЄРВА, -и – 1) згруб., злий собака: *От:á мири'éва л'эрва ч'ут' менé ни ўкуси́ла / малé / а такé л'ўте / Ву́їку / áле то ни ш'én'ї / ви сам'ї вїдите / то ч'о зач'їна́ли пса?; 2) лайл., собака (про людину): *Це ни ч'олов'їк / це д'їч':а л'эрва / ластїц:е / дївиц:е ў óч'и / ти гада́йиш / шо ш':éре / а вин хоч'и ўкуси́ти; 3) лайл., повія: *То л'эрва вид л'эрви / бїрше такóйї нима́; 4) смїлива, спритна, гостра на язик жінка (дівчина): *Ну т:о л'эрва / на робóт'и ўс'ї ч'олов'їкї йїйї бойу́ц:е / бигмé / дрўгих зач'їна́їут / а ц:у / н'ї.****

ЛЄРВОЧЬКА, -и – емоц. стос. ЛЄРВА; те саме, що ЛЄРВА: *Ни хоч'у шош погáne за н'у казати / дéхто обзивáйї / кáже / шо л'єрвоч'ка / áле йїм йїзїкї ни позаўйєзуйїш / л'уде йе ўс'єк'ї.*

ЛЄСТИЙ – лайл., дуже поганий, найгірший: *То страшинїй пустїй хлóпец / л'єсте такé / шо пошукáти.*

ЛЄТРИКА, -и – електричне світло: *Ў сел'ї ш'ї ни бóло л'єтрики / аў Сеўч'уковїх унá йшла вит стáйнїй / ус'ї соб'ї провел:ї.*

ЛІГВО, -а – лігво: *Шо йїс на лушкy лїгво зробїў?*

ЛІГМА – присл., лежачи; горизонтально: *Ц':ї кóўпки лїгма покáдемо / абї ўни ни ўпáли / таї ш'ї ни ўдєрили когóс.*

ЛИГ, -а – ковток: *Мóжно казати і лиг / і глїг / це т:о самé; Зробїў лиш оден лиг / лиш покўш'їў / а ўни кáжyт / шо ти ўже найїўсе / годїну сидїш за столóм / та їка годїна? / б'їтесе Бóга.*

ЛИГ–ЛИГ (ЛИГ ТА ГЛИГ, ГЛИГ ТА ГЛИГ) – про швидке (ковтками) споживання їжі чи напою: *Мал'ї так увїхáлисе / їт би тотó / шо ў мїс'ц'ї / хтос хот'їў у них видїбрати / лиш лиг та лиг / а лїшка ў мїс'ц'ї / шурх та шурх / дзїн' та дзїн'.*

ЛИГÁТИ (ГЛИГÁТИ) – 1) ковтати: *Ни гóдна лигáти / гóл:о болїт / снóч'ї / вїтко / се застудїла; 2) пожадливо їсти або пити: Лиш лиг та глїг / лигáли / їбї з голóдного крáйї / терелéц спорожн'їў у момéнт / д'їти се наплївали / а вода в'їт'їгáйї / абї лиш шош ни пошкóдило йїм; Д'їт роскáзуваў / шо йїгó сус'їда Йўц'кá заклїкали бóли на вес'їл'є / а вин ни маў зубїў / то ї ни мїх жмакáти / шобї фáїно найїстїсе / вин вїпїў одén пагáр' винá / дрўгїй / опїйн'їў / таї йїгó зач'єли назбїтки брáти / одїн бóрзо наливáйї / а дрўгїй даїє гóлубец / áле квáпи / шобї тот лигáў ц'їлїй / дурнé такé / то тої так наглигáўсе бyў / шо йїмy гаш óч'ї посолов'їли / а цим абї т'їшїтїсе / то потóму їт дес шош заходїло за йїдy ци за їкес вес'їл'є / д'їт с'м'їйїєўсе ї казáў / уваж'єїте / їк їдетé / абéсте так ни глїгáли / їк Йўц'кó гóлyпц'ї / йа цїсé ї вид дрўгїх ч'ўла.*

ЛИГНЎТИ (ГЛИГНЎТИ) – докон. до ЛИГÁТИ (ГЛИГÁТИ): *То терпкé винó / лигнула одїн рас / таї се витхот'їло; М'їс'кy / п'їгyлку ни рож:мáкyї / а так лигнї / борзén'ко / лиш уз'єў / глїг / і нимá / гéзде водїч'ка запїти / лиш глїг / і ўс'о / бо йїк рож:мáч'їш / то ни прожрєш.*

ЛИЖВÁ, -ї – лижі: *Уз'єў лижвy таї пишóў спускáтїсе; У нас каўт і лижвá / і нáрти / аў вас?*

ЛІЖЕЧЬКА, -и – ложечка: *Дитина зач'єла ўже потрѳошки йїсти / з лїжеч'ки дайў / т:о / шо ми / т:о і ўна; Це дитин'єч'а ср'їбла лїжеч'ка / ба́пка подарува́ла / це малѳн'ка / а йє ї бїриш'а.*

ЛІЖНИК, -а – ліжник, домотканий ворсистий вовняний вирїб, який передусїм викор. як покривало, хоча можна і як ковдру: *Ік меш на базарї купувати лїжники / то подивїсе на сїв'ї / то варт у поўнищу кїнути / ўні ни гет сїв'ї / дес пѳдес б'їлого мѳже бўти / ч'ѳрного / йа вїд'їла сїве ш ч'їрвѳн:им тѳмним / нибогато / лѳда / і то дѳста файне.*

ЛІЖНИЧЬОК, -цька – те саме, що ЛІЖНИК; пестл. стос. ЛІЖНИК: *Ад'ї їкиї файниї лїжнич'ок / хоч'у ў поўнищу кїнути / шѳби бўла ўнўц'ї памн'їтка / бо грѳш'ї се розїйдут / а ц:е се лїше.*

ЛИЗАНІ, -я – 1) лизання: *Ага йо / лизаў / ад'ї їкиїс с'л'їт вит тѳго лїзан'а се лишїў / так др'анпуў / шо гаи кроў поч'ур'їла / А ти ч'ѳ т'єх кѳтика за фист? 2) зруб., цїлування: Лїзан'ї бѳрзо се с'к'їн'ч'єло / а вид великѳїї л'ўби і с'л'їду се ни лишїло / йєк зиїшлисе / так і розиїшлисе / то шо т:о бўло? / і ч'ѳ бўло квѳпитисе / вес'їл'а хот'їти? / лїж'їц:е соб'ї так / випрѳбѳвїтѳ / а йїк уч'ўїїте / шо готѳв'ї / тогдї до с'л'ўбу / гаи тогдї.*

ЛИЗАТИ ЗАДНИЦУ (ОДНО (ОННО) МІСЦЕ) КОМУС – знев., принижуючи власну гїднїсть, пїдлабузнюватися до когѳ-небудь: *Шо йїс хот'їла / т:о майїш / їдї дал'ї лїжї їїм однѳ м'їсце / мѳже / тогдї спамн'їтѳйїс:є.*

ЛИЗАТИ П'ЄТИ (НОГИ, ЧЬОБОТИ) КОМУС – дуже догоджати комусь, плазувати перед ким-небудь; пїдлещуватися: *Докор'єїї / шо лїжу пїєти Іванїс'ї / а йа хоч'у йєкнаїкраш:є їїї зрѳбїти / бо ўна колїс м'їн'ї дўже помѳглá / н'їхтѳ ни б'їх помѳч'ї / а ўна самá приїшла / і йа цїсе н'їкѳли ни забўду / Марў / дѳбре рѳбїш / н'їкѳгѳ ни слўхаї.*

ЛИЗАТИСЕ – знев., зруб., цїлуватися: *Ни л'ўбїу лизатисе / / їдї вїц:и; Лїжуц:є / йїк кот'єта / каўт / шо то л'ўба / а йа рás ни розум'їїу / йєк такѳ на л'ўдєх рѳбїти / і шо т:о за л'ўба такá / шо при ўс'їх хоч'ї лїзан'а?*

ЛИЗУН, -á – знев., пїдлабузник: *Цес лизун ум'їїї бáбу просїти / знáїї / шо ўна їїмў ни виткáже; Лизунїў ни л'ўбїу / н'ї старїх / н'ї малїх / Малїї ш'ї кудá ни їшлѳ / а старїї / то нифайно / Ну áле дѳхто цѳгѳ хоч'ї / а рас йє так'ї / шо ц:є їїм се ўдаїє / то йє ї тот'ї / шо такѳ рѳбїут.*

ЛІЇ, ІЇ (ІІ) З ВЕДРА́ (ІК З РІНВИ, ІК С КОНѳВКИ) – про зливу: *Лїїї / їт з ведрá / їт бес тепѳрки пишѳў / то за м'їнўту промѳкнеш до*

нітки / н'їйека парасол'а ни ўратуїї / в'їтер їїїї залуни / таї лішес:е н'ї ш ч'ем / ік сєред водї / Ої шо прадїда / ад'ї ік'ї водї.

ЛІЙ, -лою – жир рогатої худоби: *Ік хтос застўженїї / то дўбре нїти лїї з молókом / то ни дўже смаїнє / але помич'нє.*

ЛІЙ У ГОЛОВІ МАТИ (МАТИ ЛІЙ У ГОЛОВІ) – згруб., бути розумним: *Їа однó скаў / ік їе лїї у голов'ї / то ї жит'є будє дўбре.*

ЛІКАВИЙ – такий, що важко подрїбнюється, ділиться на частини: *Солонїна ни кришинá / а лікава / ўна ни надаїєц:е до жмакан'а / х'їбá бих рубáў на мал'ї кавал'ч'їкї / таї так глитáў / їнак ни заженєш у дўшу.*

ЛІКОТЬ, -ктя – 1) лікоть: *Одок'їїа мáла такў слáбис'т' / шо на лікт'ах бол'фоч'кї ч'їрвон':ї викидалó / це їїк уна се згрїзє ч'ємос áбо застўдиц:е; 2) міра довжини, приблизно 60 см: *Памн'їтáїу / їєк пок'їїна мáма м'їр'їла полотнó / отáк тикї ліктем / а тепєр за такє ў Г'удев'ї / в'їд'ї / н'їхтó ї ни ч'ўў / таї полотнó сам'ї ни рóbїї / ни б'їл'ут їїгó.**

ЛІКТИ КУСАТИ – бути в розпачі, шукаючи виходу зі складної ситуації: *Ни слўхала рóдич'їў / а тепєр лікт'ї кусáїї; Лікт'ї кусáїут / наї кусáїут / бо ўни хот'їли ўс'їх перехитрїти / а Бóжен'ка покарáла / сказáла нонó / так ни вóл'но рóbїти.*

ЛИЛІК, -á – 1) кажан: *Абєс / М'їц'ко / се ни бойєла / то лиликї / ўни тоб'ї н'їч'ó ни зрóbїут / ни б'їїсе; 2) рукав “кльош” на платті чи блузці, волян: *С цєгó кребдáшину сўкн'у з лиликáми ш:їїїмо / Наї будє; 3) здеб. у мн. ЛИЛИКІ, -їв – щось дуже легке: *Шо їїс се ўбрáла ў лиликї? / сегон:е ни їе теплó; Кур'єта так'ї / їїк лиликї / однім пáл'цем пидóїмеш.***

ЛІНВА, -и – канат, міцна мотузка: *Це заслабá лїнва / шукаїмо л'їпшу / заўїїзáти ни штўка / áле ўна скóро ўрвєц:е.*

ЛІНДИК, -а – знев., якийсь шнур, пояс чи будь-яка інша деталь одягу, яка висить, порушуючи, на думку мовця, загальну форму вбрання, нормальний вигляд людини: *Їєк ви зибрáлисе до цєр'кви? / дивїлисе на сєбе? / шо ц:е за лїндик вїси збóку?; А до ч'óгo цес лїндик? / То такá кукарда з дóўгими к'їн'ц'áми; Сховáї тот лїндик / шо т:о їе? / то гўмка вїси пóвер'х спон':їў? / їо: / анў л'ўпч'їку / запр'єч' тотó / наї їа ни вїжу / наї м'їн'ї ни мозóли óч'ї.*

ЛІНДИЧЬОК, -чька – змени. до ЛІНДИК: *На рукавáх лїндич'ки / по однóму на кóждому / мóже / їїх витпорóти? / шó ви порáдите?*

ЛІПЕЦ, -пця – рідко, липень: *Тогїт ул'їт'ї бўло страїнó гор'їч'є / нáїко / шо сегóроку? / áле лїпєц урác наїтепл'їш:її / жўр'усє / шо будє / бо*

дош':їу máло / кирниц'ї висихáйут / у р'їц'ї водá гет обм'їл'їла / то йїк ш'ї
бóде посóшливе л'їто / то ни знáйу / ч'ем ус'ó се с'к'їн'ч'ейї.

ЛІПНУТИ, ІК (ІК) МЇХИ ДО МЕДУ – знев., згруб., про
надокучливе нав'язування чиеїсь участі у якійсь справі: Ч'їкáйте / йїк
уч'ўйут / шо вўїко прислáў дв'ї посїл'ц'ї / зрáзу приб'їжўт / мут лїпнути
до тéбе / йїк мўхи до меду / ўни ни знáйут / шо йїм máло шо перепáде / а
йїк мут шош допомінáтисе / а йїа скаў / а ви хот' однó п'їс'мó йїму
написáли? / а йїк вин буў слабїй / ви йїгó видизнáли? / то ч'о ви тогдї ни
пишли на стáц'їйу ї ни поїхали днému? / ч'о вас тогдї вўїко ни
їнтересувáў?

ЛИС, -а – 1) лисиця і лис: Хóжy с тáтом на лїса; 2) хитра людина:
Е:ї / та це дóбриї лис / цес ниспростá зач'ей судá заб'їгáти / шош йїму се
стрéбило / і то кóн'ч'ї / áле пóки шо ц'їхо сидїт.

ЛИСИЧЬКА, -и – здеб. мн., ЛИСИЧЬКІЙ, -ок; вид грибів: Беремó ї
лисич'кї / ї козар'ї / áле то ўжé такé / ни пéрш'а кл'áса.

ЛИСНИЦЯ –ї – 1) дике фруктове дерево: Цисў лиснїцу тре:
ш':їпїти; 2) плоди цього дерева: Ни йїш / то лиснїц'ї / берї золотанóк.

ЛИСНИЧЬКА, -и – змени. від ЛИСНИЦЯ: Це лиснїч'ка / áле йїа ни
бóду прóбувати / бо ў мéне оскóмина / а ўна кваснá.

ЛИСТВА, -и – дерев'яна планка: Цис'ї листвї ни так мáйут їтї / шó
ўни ц:е зробїли? / йек так? / мої / та ни бер'їц:е / їк ни ўм'їйїте робїти /
кто ч'уў так маїструвáти? / йїа жїнка / і то бїрше знáйу.

ЛИСУНЯ (ЛЕСУНЯ), -ї – корова; поширена кличка корів: Ў нас
бу́ла Лисун'а / дўже спрїтишна корїўка / малén'ка / бо то йе велїк'ї
корóви / с тонén'кими ришкáми / ч'ёмна бу́ла / послўшна / ни фóскала і ни
бїла рїт'оў / тák'їк д'їдова / н'ї / ц':а бу́ла ч'ёмна.

ЛИСУНЬКА (ЛЕСУНЬКА), -и – змени. від ЛИСУНЯ: Йїа ўм'їйу
клїкати лисун'ку / Не / не / не / лисун'ко / Áле ўна ч'ос ни йшла / лиш се
подивїла ї махну́ла головóў / сказáла / шо ни пїде / нимá колї.

ЛИФА, -и – заст., відсоток, прибуток; викор. у порївн.: Д'їўкї
ростўт / йїк жидїўска лїфа / це йїа вид д'їда Ївáна ч'ўла / вин так казáў.

ЛИХО – присл., тяжко, зле, погано: Шош йїму лїхо / приїшóў н'їйекїї
/ в'їдéў / гор'еч'ку мáйї / зáрас з'м'їр'їйу; То так лїхо бóде / насї смут'н'ї
вїйдут / покладї дес пóдес жóўтоїї палéноїї / по хрéстику / бїрше ни
трéба; Ус'ó пишлó лїхо / ни так / йег би máло бóти.

ЛИЦА́ТИЙ – повнощокій: *Ви йіго пизна́йіте / вин уда́ўсе ў Мару́с'у / такі́й лица́тиі / йік уна́; Ста́ри і хло́пці м'ізе́рні / а цес лица́тиі / так'і лі́ца виді́йў / шо гаи до плеч' / віс'ут / ік грўш'і.*

ЛИЦА́ЧЬ, -я – повнощока особа чол. статі: *Лица́ч' / ад'і ік'і лі́ца видгудува́ў / йік ожені́ўсе / лии н'іўро́ку.*

ЛИЦА́ЧЬКА, -и – ім. жін. р. від ЛИЦА́ЧЬ: *На́й бу́де / шо лица́ч'ка / але фа́йна / гі́р'ішніі Іва́н / на́в'іт' ві́хор такі́й / ік у не́го.*

ЛИЦЕ́, -я – 1) обличчя: *Йа пизна́м / зна́йу тоту́ жінку в лице́; Лице́ змо́ри іне / ік шушени́ца; На лице́ / ік се подиві́ти / то ни ска́жеш / шо ўна слаба́; 2) лицьовий бік тканини: *Де тут лице́ / а де віворит / в'іде́ў / оц'е́; 3) совість, чесність, порядність: Вин безлі́шніі / ни ма́йі ли́ца́ / та дру́гий би ўстида́ўсе пока́зуватисе мі́жи л'ўде / а цес ни ма́йі ўсти́ду / іде; 4) викор. у висловл. “Агі́й на лице́ се”, “Агі́ на лице́”, “Агі́й на лице́ твоє́”, “Агі́на твоє́ лице́”, які вираж. обурення, роздратування, розпач, здивування: Шош му́ч'іло мене́ ц'і́лу нич' / аг'і на лице́ се; Аг'і́на лице́ / пос'л'і́н:им се д'і́л'у / а ўни ка́жут / шо ма́ло; Аг'і́на лице́ се / т'іка́йіи вид на́пасти / а ўна тебе́ до́ма на́йшла́; Л'ўпч'і́ки л'ўб'і / а йа шо с цим ма́йу робі́ти? / аг'і́на лице́ / та йа зіч'і́ла такé / ік се налэ́жи / а ўни шо вид:ай́ут?; Аг'і́на тво́йе лице́ / жінко́ Бож'а / нашо́ м'ін'і тво́йіх фасу́л' / ік у ме́не йіх ті́л'ко йе? / на ко́ждому кавáлку присади́би / та йа ш'і дру́гому дам / а ні би ч'ужé бра́ти; Аг'і́ на лице́се / с то́го / шо сади́ла / н'іч'о́ ни зішлó / і шо тепе́рен'ки робі́ти? / Насту́ / питса́жувати / питса́жувати / а шо робі́ти? / то і ў ме́не окрі́п ни зішшо́ў.**

ЛИЦЕ́ ГОРИ́Т – 1) про рум'янець на щоках як результат хвилювання, свідчення підвищення температури тіла та ін.: *Ану́ко поцулу́ї диті́ну ў ч'оло́ / ци нима́ гор'е́ч'ки / бо ад'і́ йек рошч'і́рвон'іўсе / то ни спроста́ / шош йе / шо лице́ горі́т / лі́ца н'і с то́го н'і с:е́го ни мут гор'і́ти; 2) ві́рув., свідчення розмови когось про особу, у якої “горит лице́”: *Ві́тко / хтос ду́же гово́ри за тебе́ / ад'і́ йек лице́ горі́т / ікé ч'і́рвон:е; Ік у ме́не зач'іна́йі гор'і́ти лице́ / то йа то́ч'но зна́йу / шо хтос мене́ опсу́д'уйі / ци ду́майі за ме́не / посела́йі ік'і́с знакі́ / ци ско́ро пока́жец:е ў двéр'ах / це ўрас спра́уд'уйіц:е / ни зна́йу / йек / але йа цисé витч'ува́йу.**

ЛИЦЕ́, ІК (І́К) ПЕРЕВÉРТАННИК – про занадто кругле обличчя: *Ану́ко подиві́се на цису́ фуду́граф'і́у / оц'е́ брат і сестра́ / і хто би сказа́ў? / уні́ гет ниподі́бн'і / ўна у Іва́на / ў сво́го та́та се ўда́ла / а брат*

/ в'ідію / майі таку твар' / ік Йур'іха / йіго баба мала / то і ў нейі було такé лицé / ік перевéртан:ик / того ўна ўрас напускала з бокію вóлоси / заўйéжец:е по молодіцки / а з бокію так / іт би нéўмн'іки / лиш'ейі трóхи воліс / ни хováйі ўс'і пит фустку; Фáйну майу нев'істку / лиш т:о / шо залицáта / лицé / йік перевéртан:ик / И:ї / та ч'о ви так гáните молодіцу? / ў вас дóста ўна фáйна / А йа йек сказала ? / йа ни казала / шо погáна / алé подивісе / іке лицé / тикі заширóке трóхи / таї нис такії / ік п'іпкало / мих би бóти риўн'іш:иї / а так / н'іч'ó / мóже бóти.

ЛИЦÉ ЛУПІТИ (ЛУПІТИ ЛИЦÉ) – робити сором комусь: Мої / дóма скажі / шо майіш / а ні міжи л'уд'мі жін'ц'і лицé лупіти.

ЛИЦÉ ЛУПИЦЕ (СЕ ЛУПИ) – стає соромно кому-небудь: На вес'іл'у напíўсе / зач'іпáўсе до Вас'ути / а м'ін'і лицé лупиц:е зи ўстíду.

ЛИЦÉ МАТИ (МАТИ ЛИЦÉ) – добре орієнтуватися в тому, що є “добре”, а що – “погано”, а отже, уникати дій, які можуть принизити, скомпрометувати в очах рідних, сусідів, знайомих: Ўни гáзди / лицé майут / ўни ни мут хот' шó гóворіти; Мар'іка майі лицé / ўна с порóжними рукамі ни піде ў гóс'т'і; Кóждеї гáзда хóч'і мáти лицé.

ЛИЦÉМ ОБЕРНУТИСЕ (СТАТИ) ДО КОГОС (Т КОМУС) – не виявляти ворожість, намагатися налагодити з кимось стосунки: Одін ч'ес Йілена с Паз'ўнеў мáли п'із'му / наїшли бóли за ік'іс дривá ци дош'кі / алé то такé / бíрше старш'а заводіла / а потóму ч'ос обмн'ékла / пéри'а обернуласе лицéм до братовóїї / таї уні зноў стáли соб'і дóуже дóбр'і; Гáн'а ч'ос йіїї зрáзу бóла низл'убіла / алé йік потóму заслáбла / то ц':а так йіїї опходіла / шо ш'і л'іпше / іт би рін:а дон'ká / каўт / шо тогдї / гаш тогдї ўна дніи лицéм обернуласе / каўт / шо нáв'іт' дес вибач'éласе / просіла прóшч'і / і ўсиї майéток записала ни на сїна / бо вин пиў / а на н'у / отáк Василіха зробіла / на ч'ужю дитíну / а ні на свóго / А шо тут такóго? / то ч'олов'ік і жінка / ўни соб'і рáзом / а Василіха ўзд'р'іла / шо нев'істка л'іпше пок'іруїї і за сїна так ме дбáти / ік уна самá би цисе зробіла.

ЛИЦÉ ПАЛІТ (ПАЛІЛО) З УСТІДУ В КОГОС – комусь соромно: Цéму турш'ікóви шо? / а м'ін'і лицé паліло з устíду / гáдала смих / шо провал'ўсе пид зéмн'у / отáк земн'á би лиш се рос:тупіла / ї менé тудá / шобіи н'іхтó менé ни від'іў; Мóже / то і ни гет погáно вигл'ідáло / алé м'ін'і тогдї лицé лупілосе з устíду / паліло / йік хол'éра / бóла смих такá ч'ірвонéцка / йік гран' / ни від'іла / алé так се ч'ўла.

ЛИЦЕ́ (ТВАРЬ) ТАКЕ́ (ТАКА́), ЇГ (ІГ) БИ ДВА ПА́ЛЬЦІ ПОКЛА́В (СКЛАВ) ПОЗДО́ВШ, А ДВА – ВПО́ПЕРЕК – про занадто худого, “марного”, його витягнуте обличчя: *Ану́ се подиві на ото́го ч'олов'і́ка / вин доўгобра́зи / але такі́х богáто / а це́й / сара́ку / ма́йі такé лицé / іг би два пáл'ц'і покла́ў поздо́ўш / а два / ўпо́перек / лиши нис стирч'éйі.*

ЛИЦЯ́ НИ БУ́ЛО НА КО́МУС – хтось дуже блідий від надмірного хвилювання, переживань: *Та на ни́й / б'ін:и́й / лиц'а́ ни бу́ло / ўна страи́но́ се згрíзла / ти бес бу́ла ни пизна́ла ййі́.*

ЛИЦЯ́ НИ МА́ТИ – про ситуацію, коли особа виконує дію, яка (згідно із “приписами” села) принижує її, викликає неповагу: *Одо́к'і́йа ни ма́йі лиц'а́ / бо ігбі́ ма́ла / ў цису́ хату́ бі́рше би но́гі ни покáзувала. Див. ЛИЦЕ́ МА́ТИ.*

ЛИЧЬКО́, -а – личко: *Ум:и́й лич'ко́ / ад'і́ йек зайі́ўсе; Во́лоси жо́ўт'і / а лич'ко́ б'і́ле / ік пап'і́рч'і́к / така́ дити́на / ік анге́лик.*

ЛИШ ДНІ́НА (ДНІ́НКА) ЗАЧІ́НАЇ́ (ЗАЧЕ́ЛА, ЗАЧЬНЕ́) СЕ РОБІ́ТИ – світає (світало, буде світати): *Ўстава́й / Феду́ць / ўже́ Бо́ж'а дні́нка зач'іна́йі се робі́ти / ўстава́й / абéс ни забарі́ўсе на ко́л'і́ў; Лиши дні́нка се зач'іна́йі робі́ти / а ву́йна ўже́ на но́гах; Ш'і те́мно / дні́ни нимá / ўна лиш хоч'і́ се робі́ти / лиш ду́майі / йек се поч'éти / а д'édик у́же ўста́йé / бо сегóн:е ме зач'іна́ти ко́сіти.*

ЛИШЕ́ТИ – 1) залишати: *Та вин лиші́ў жи́нку / дес у Рóс'і́ўу пишóў;* 2) переставати щось робити: *Лиши'é́ко бат'арува́ти / жені́се; М'і́хáйло лиші́ў бу́ў пі́ти / а ўна́ н'і / та́й то́му́ такі́й конéц.*

ЛИШЕ́ТИ (ЛИШІ́ТИ) БЕ́СІДУ – припиняти розмову: *Га́й / лиш'é́мо цису́ бес'і́ду / бо сегóн:е / в'ід'і́ / до ч'óгос до́брого ни договóримосе.*

ЛИШІ́ (ЛИШІ́Т, ЛИШІ́М) ПУСТЕ́ – прохання перестати говорити про те, що, на думку мовця, є недоречним, неприємним, не вартим уваги: *Іва́ / лиш'і́м пу́стé / шо бу́ло / то мину́ло; И:і́ / Вас'у́ / шо старé зга́дувати? / лиш'і́м пу́стé / йа́ тако́ш ни с'в'іта́ / мо́же / колі́с ни хот'і́ч'é і тоб'і́ при́кр'і́с'т' зроби́ла; Йі́лач'ку́ / бра́ч':і́ку / лиш'і́т пу́стé / та́ тако́го тазді́ / ік ви / на ўсу́ Цáрину́ нимá / шо ви на се́бе наговóр'уйі́те?; Е: / лиш'і́м пу́стé / т:о про́шло́ / та́й на́й ни верта́йіц:е / а ми соб'і́ до́бр'і́ / шобі́ і надал'і́ так'і́ бу́ли; Га́й / Кали́ / лиш'і́м пу́стé / бо шо нам тепéрки д'і́літи?; И:і́ / та де вин варту́йі / абі́ ті́л'ко за не́го*

говоріти? / лиш'ім пустé / кажі / росказуї / йек твойа дон'ка; Йіленко / лишіі пустé / отак пл'ун' і забут' / бо то лаїдак / німа за ким банувати.

ЛИШІТИ (ЛИШÉТИ) КОГОС БЕС КОПІКИ – спричинити втрату кимсь усіх заощаджень: *Забрали ўс'о / лишііли ч'олов'іка бес коп'іки / і йек йіму жіти? / ходіти прós'ч'і? / Фед'о твердії / вин вікарапкайіц:е / до цéго ни дїїде / ни б'їсе / Йіла / Йа се ни боїу / алé ч'о так йе?*

ЛИШІТИ (ЛИШÉТИ) В ДАНЦІ – залишити (залишати) дівчину в танці, тим самим зробивши їй “великий встит”: *Бóже бороні / абіі хлóпец лишііў д'їўку у данці; Ўже йік хлопч'іш'і лиш'ейі д'їўку ў данці / то мóже се стáти / шо ї другіи ни схóч'і з неў загул'ати.*

ЛИШІТИ (ЛИШÉТИ) В СПОКÓЮ КОГОС – не турбувати: *Ід'ім віц:и / лиш'ім менé у спокóйу / хот' на дéс'ім' м'інут / а потóму прїїдете і йа вам шош зр'іхтўйу / т:о / шо ви л'убите / дóбре? / а зáрас ід'ім подив'іц:е / ци кр'ілики з':іли траву / Ми від'іли / шо з':іли.*

ЛИШІТИ (ЛИШÉТИ) НА ДРЎГІЙ РИК КОГОС – залишити (залишати) учня в тому самому класі, не переводити в наступний: *Лиш'ети уч'ініка на дрўгіи рик бес н'ікóму ни рáдила / бо то кóристи ни дайé / йék вин се ўч'еў / так і дал'і ме ўч'етисе / а мéнч'і мут йіму д'ід'é казати.*

ЛИШІТИСЕ (ЛИШÉТИСЕ) БЕС КОПІКИ – втратити (витратити, витрачати) усі заощадження: *Ми старш'і / лиш'етисе бес коп'іки ни мóжно / а йік ни даї Бóже / шош стáнец:е / шо тогді?*

ЛИШІТИСЕ (ЛИШÉТИСЕ) БЕС НІЧЬÓГО – втратити все або багато чого: *Лишіілисe без н'іч'óго / воїна ус'ó забра́ла.*

ЛИШІТИСЕ (ЛИШÉТИСЕ) В СТОРОНІ (ЗБÓКУ) – 1) не втручатися (не втрутитися): *Мош бўло ї так / лиш'етисе ў сторон'і / збóку / алé ік так кóждиї зрóби / то шо с тóго віїде? / хтос мўси пёршиї зач'інáти рух робіти / термосіти тих / шо др'імáйут; 2) бути (стати) поза увагою інших; не діяти в унісон з кимось: *Гán'ч'іна д'їўка дóўго виберáла таї лишііласе ў сторон'і / д'івóцкиї в'ік корóткиї / скóро минáйї; Ус'і їдут таї йа піду / ни бўду лиш'етисе збóку / нáв'ім' іт би хот'їў / то ни пасўйї / піду кудá д'інусе? / Ну то так / дóбре кáете.**

ЛИШІТИСЕ (ЛИШÉТИСЕ) ЗЗÁДУ – відставати (відстати) від кого-, чого-небудь: *Від'іла / шо вин опч'éкуваў / а потóму тикі лишііўсе з:áду вид ус'іх / шóби з Мар'іч'коў поговоріти.*

ЛИШИЇТИСЕ (ЛИШЕЇТИСЕ) НА ДРУГИЙ РИК – залишитися (залишатися) в тому самому класі ще на один навчальний рік: *С'ўта два ра́зи лиш'е́ўсе ў туй сам'ї́ кл'а́с'і / одéн рас у дру́гий / а потóму / в'ід'ї́ / ў пї́е́тїї́ / то так / шо шкóлу к'ін'ч'е́ў пид в'ўсом.*

ЛИШИЇТИСЕ (ЛИШЕЇТИСЕ), ЇК (ІК) (ТОТÓ) НА ЦІДІЛІ – згруб., знев., зазнати невдачі; залишитися ні з чим; залишитися сам на сам з труднощами: *Сегóн:е шош рóбїу кóло хáти / таї соб'ї́ под'умала / шо їа лишї́ласе с цеў рóбóтоў / їк тотó на ц'їдїл'ї́ / н'ї вит кóго ни над'їваї́ўсе пóмоч'ї́; Н'ї с ким ни хот'ї́ў спї́ўки / таї лишї́ўсе / їк на ц'їдїл'ї́; Ад'ї́ лишї́лисе с свóйоў одинáч'коў / ік тотó на ц'їдїл'ї́ / хот'ї́ли богáцтва / таї маї́ўт / тепér набивáїўц:е д'ї́ўкоў.*

ЛИШИЇТИСЕ (МАЇТИ) НА ПÁМНІТКУ – мати щось як згадку про що-небудь: *У бáби Її́лэни буў пéрстен' / де б'ўло напї́сано Дод'áк / ўна д'ї́ўкоў с тóїї фам'ї́л'ї́її́ б'ўла / а їк їа малóў се питáла / шо т:о за пéрстен' / то ўна казáла / Це м'ін'ї́ лишї́лосе на пáмн'їтку / ни знáїў / шó з ним потóму се стáло / корáл'ї́ бáбин'ї́ їе / а пéрстен' / вї́тко / дес се загубї́ў / бо ўскр'ї́с' шукáла / ї́ нимá.*

ЛИШИЇТИСЕ (ЛИШЕЇТИСЕ) НА РУКА́Х У КОГОС – бути на чиєму-небудь утриманні: *Наст'ўн'а рáно стáла ўдовї́цеў / на рукáх у нéїї лишї́ласе нéн'а і трóїї д'ї́ўч'éт / то знáїїш / шо б'ўло нилéхко.*

ЛИШИЇТИСЕ (ЛИШЕЇТИСЕ) НІШЧÉМ – не отримати (не отримувати) бажаного; витратити все чи багато чого; втратити щось: *Ўб'ї́ц'éли / шо óзмут менé ў посáтку / їа се над'ївáла / шо шош зарóбїу / а то ад'ї́ шо / лишї́ласе н'їшч'ém / сам'ї́ пої́хали / ї́ нáв'їт' слóва ни казáли / таї в'їр' ком'ўс; Оц:é пос'л'ї́н'ї́:і грóш'ї́ / вид:áїїмó ї́ лиш'е́їмосе н'їшч'ém / тогдї́ з'ўби на клї́нок / таї пор'éдок.*

ЛИШИЇТИСЕ (ЛИШЕЇТИСЕ) ПУСТÓГО – 1) позбутися (позбуватися) шкідливих звичок: *Івá / кур'ї́нка / то пустé / лишї́се пустóго; 2) не думати про те, що (з погляду оцінки реальної ситуації) не варте уваги, є другорядним, дріб'язковим: Е:ї́ / лиш'ї́ц:е пустóго / к'ї́л'а бї́рше / к'ї́л'а мéнче / дé їа хоч'у за ц:е говорї́ти? / Áле бракуї́ї к'ї́л'ї́ брї́ндзї́ / ўна половї́ну нидодáла / а ўз'éла / їк за дв'ї́ / То ч'о її́стé зрáзу се ни подивї́ли / шо куп'ўї́те ї́ к'ї́л'ко ўно кушт'ўї́ї / а тепér шо говорї́ти? / ўна моглá заг'ўтатїсе / Моглá / áле на свóїў кóрис'т' / ни на мої́ў / а на свóїў / Гаї́ лиш'ї́м / зáўтра у Вї́жнї́ци їа вам к'ўпї́ў к'ї́л'у брї́ндзї́; 3) не підтримувати стосунки із тими, хто веде, на думку мовця, не зовсім*

правильний спосіб життя: *Їванку / їа тоб'ї дóбре рáд'у / лишїсе пустóго / найді соб'ї їнчу д'їч'їну / Та ви ї за їнчу так скáжете / ч'ем вам цис'á ну догоди́ла? / Їбї / їїї тáто колїс лишїў буў менé у данці / Вуїно / то тепér на вес'їл'у їїгó лішите / вид:астé їїм'у.*

ЛИШІТИ (ЛИШÉТИ) СЛІТ – залишити (залишати) знаки присутності когось, якихось його дій: *По соб'ї трéба лиш'éти дóбриї сл'їт / ї за жит'á про ц:е думати / мої / а шо їа дóброго лішу? / ч'ем менé згадáїї рид'н'á / сус'їди?*

ЛИШ (БИ) ЇСТИ І СПÁТИ (І ПІТИ) – про лiнiвoгo: *Де Федус'кó до рóботи? / їїм'у лиш би їїсти і спáти / І ш'ї телев'їзор се дивїти / Їо / оц:é вин л'уби; Хтос рóби / їїк к'їн' / а ком'ус лиш би їїсти і спáти / і на т:о нимá рáди / О: / та такїх їе / дé нимá.*

ЛИШКА, -и – ложка; дуже мало: *На С'в'їтїї вéч'їр їїмó дереўїенїми лишкáми / тáк'їк уперét бу́ло; Гаї / кин' м'їн'ї ш':е одн'у лішку сметáни / бо сир засухїї; Лиш пок'уш'їў / з':їў лішку / ї бїрше ни хот'їў; Та кїл'ко там тóго? / лішка се лишїла / ўс'о доїїдáїте.*

ЛИШКАРЬ, -я – людина, яка робить дерев'яні ложки: *Та д:е / ў нас ни рóбїют лишкї / на базарї вїжу лишкар'їў / ци ўнї сам'ї тóтó рóбїют / ци лиш продаїут / áле їе / мóже / ўни так і се ни називáїют / бо ї їнчим торг'уїют / ни самїми лишкáми.*

ЛИШ ПЛЕЧÉМА СТИСКÁТИ (СТИСНУТИ, ЗДВИГÁТИ, ЗДВИГНУТИ) – порухом плечей показати своє небажання коментувати щось, давати оцїнку чомусь (комусь); з певних мїркувань не промовляти (не промовити) жодного слова: *А др'угїї шо? / ме м'їш'étисе ў вáшу свáрку? / н'ї / вин дóбре зробїў / узд'р'їў / шó до ч'óго / лиш стиснуў плеч'éма / сказáў даїбóже / таї у двér'ї; А Мар'їка шо мáла на ц:е сказáти? / ўна стисну́ла плеч'éма / таї сид'їла ц'їхо / бо то їїї брат / їа би самá так зробїла / їїї би до тáкóго дїїшло / бо їек їнáкше?*

ЛИШ ПОПРÓБУЙ (МЕНÉ, ЇГÓ ТА ІН.) КИНУТИ (ЗРОБІТИ, СКАЗÁТИ ШОЩ, РОТ УТВОРІТИ) – погроза покарати, якщо хтось не прореагує на попередження: *Лиш попрóбуї їїгó кин'ути / хот' одén рас / хот' тїўрас / меш вїд'їти / шо б'уде; Лиш попрóбуї шош Мар'їц'ї сказáти / їа тоб'ї ус'ї кóсми повимикáїу / їїї дóста тóго переживáн'а / шо мáїї.*

ЛИШ ПÓРОХ (ПОРОХІ) ЗИГНÁТИ (ЗБІТИ) – про зовсім невеликий дощ: *Цес дош' лиш порохї збиў / лиш лéда покpопїў / їа дїўїусе по цéму кам'їн'у пéрет' хáти / ад'ї їек р'їтко кpопїў / там нїтам*

кράпл'а; Дош' пришоў з Буковіни / з Малинешиного / але такій / шо лиши порох зигна́ти; Дош' пустіўсе з Ба́бина / але шо / йік вин такій / шо лиши порох зигна́ў / під йіблонáми гет с́ухо; Дош':у́ гваўт трéба / а вин лиши покράпаў / бі́рше нич'о́ / такій / шо лиши порохи́ зигна́ў; Дош':у́ лиши би се зда́ло / ўс'о с́охне / а вин покропи́ў / ік назбі́тки / так / шо лиши порохи́ зигна́ў / і то ви́бирно / ў д'і́да пéрет' хáти с́ухо / вин нáв'іт' тудá ни поверта́ў / ві́тко / кудáс інде се квáтиў; Де ц:е дош'?' / то лиши порохи́ зигна́ло.

ЛИШ СЕ ЗДИВІТИ (ЗДИВІТИСЕ) – дуже здивуватися, бути враженим: *Отáк іг би йа вас послу́хала / пишла́ під Гору́ / то ўни лиши би здиві́лисе / подумáли би / аг'і́ / а шо ц':а жінка тўтеч'ки загубі́ла?; Н'іхто́ ни над'іва́ўсе / шо йа з Іва́ном при́йду / гада́ли / шо мі́жси на́ми ўже н'іч'о́ нимá / то ік ми ўтворі́ли двéр'і / ус'і́ лиши здиві́лисе / йім гаши бéс'іду замкнў́ло; На таку́ бéс'іду моши лиши се здиві́ти / о / шо йа скаў́ / бо му́дриї тот / у ко́го йе шош у голов'і́ / рот ни ме ўтвор'éти; Ва́с'ко пиди́шоў днам / зач'éў шош жертува́ти / а йігó жінка йік цисé ўзд'р'і́ла / лиши пиди́шла / хапнў́ла йігó за ру́ку і пот'і́гла / кáже / тоб'і́ заду́же вéсело / до́ма довесели́:е / отáк / а ми лиши се здиві́ли / ни гóн':і́ бу́ли до се́бе при́їти; Мі́тро нали́ў буў Сла́ўкови пага́рч'ік вина́ / бо вин напи́ўсе до не́го / лі́ши хот'і́ў да́ти / а ц':а / йік тўч'а / при́б'і́гла / штри́кла днэ́му і то́то вино́ ві́лила / кáже / ви ч'о́ м'ін'і́ ч'олов'і́ка спо́йуйі́те? / а то хто спо́йува́ў? / л'ўде соб'і́ набува́лисе / храмува́ли / йо́й / ус'і́ лиши се здиві́ли / бо ш'і́ ни ві́д'іли тако́го; Та іг бих у тако́му ўбра́н'у́ пишла́ ми́жсі л'ўде / то ўс'і́ би лиши се здиві́ли / н'іхто́ би н'іч'о́ ни каза́ў / алé бу́ло би шо потóму говори́ти.*

ЛІВА́К, -á – лівша: *То богáто йе л'івакі́ў / у котри́х голоўна́ рука́ ни пра́ва / а л'і́ва; Наш мали́й / л'іва́к / л'івоў пі́ше / ми виду́ч'ували́ / алé то н'іч'о́ ни помо́гло / А ўч'éн'і́ л'ўде каў́т / шо то і ни трéба / по ра́д'і́ўу роска́зували́ / шо на́й диті́на пі́ше / ікоў хоч'і́.*

ЛІВА́ЧЬКА, -и – жінка-лівша: *М'і́ц'а л'іва́ч'ка / алé див'і́ц:е / йек уна́ ўс'о спр́ітишино рóби / та йа пра́воў так ни гóн:а / на́праўду.*

ЛІГА́ТИ – лягати: *Л'іга́і́те та́й сп'і́т / а хто вам ни да́йе? / ік се зму́ч'іли́ / то ч'о́ ч'іка́ти до вéч'і́ра? / при́поч'éн'те ўдні́ну / то на здо́роўї́ пом'іч'не́ / ц:е / йік л'ў́би каза́ти наш д'і́т / до́брий л'і́к дл'а орга́н'і́зму / вин цисé пантру́їі / на со́б'і́ спрахтикува́ў.*

ЛІГАТИ (ЛІЧІ, ПИТИ) В ЗЕМНЮ (В ГЛІНУ) – помирати (померти): *Нимá Івана / пишоў вид нас / л'ех у зэмн'у / нимá ї бїрше н'іко́ли ни б́уде; Їілач'ку / а хто хоч'ї л'ігáти ў зэмн'у? / та л'удина́ жїти хоч'ї.*

ЛІГАТИ (КОЧЄТИСЕ) ЗО СМІХУ – дуже сміятися: *Сно́ч'ї так се с'м'їйэ́ли / шо гаиш л'ігáли / коч'э́лисе зо с'м'їху / менé гаиш поні́ску б́уло забол'іло / Шо́ / зноў Іванко́ вў́икиў приходиў? / Їо́ / роска́зуваў ус'э́ку ўс'эч'їну / та так / шо ми ч'э́сто ўмерáли.*

ЛІГАРИ ВКЛА́СТИ (ВКЛАДА́ТИ) – закріпити (закріплювати) бруси, на які “б’ют підлогу”: *Л'і́гар'ї ўкладáйут на кам'ї́н'ї / áле ўно ма́йї б́ути ни такé крихкé / шо розбивáйїц'е / бо підло́га ни ме держ'э́тисе / це ни ма́йї б́ути ка́м'ї́н' п'їскові́к / бо вин ме т'їгну́ти во́ду / ї вит цéго мо́же грип кї́нутисе / це йа каў за тверде́ кам'ї́н'ї / фа́йно пипл'ї́шене / і тогди́ ік так зроби́ти / то ўбї́їте підло́гу / і ўна б́уде риўнэ́нка / ни ме хо́дора ході́ти / таї дош'кї ма́йут б́ути сух'ї́ / це тако́ш важне́ / ми йїк ма́ли б́іти підло́гу / то кам'ї́н'ї вéзли с Покри́ўского / це ў Старі́х Ку́тах / та́мки добува́йут кремені́цу / таку́ тверду́ / гаиш си́ну / нам ви́т:и на́ра́дили бра́ти.*

ЛІГАРИ ХО́ЖУТ (ХО́ДІЮТ) – про нестійку підлогу – результат неміцно закріплених “лігарів”: *Ік л'і́гар'ї хо́д'ут / то йек підло́га мо́же б́ути до́бра? / ви́тко / кам'ї́н'ї пога́не / áбо йїго́ зле позапл'ї́шували / отáк ўрас ме рип'ї́ти / а да́л'ї ш'ї гїрше б́уде / ч'їка́йте гїршого́.*

ЛІГАРЬ, -я – дерев'яний брус, до якого прикріплюється підлога: *Ду́мала / шо б́уду жїти ў ци́ї ха́т'ї / áле шо / п'їч' хтос розвалиў / л'і́гар'ї зигні́ли / підло́гу тре́ба рва́ти / йа л'убі́ла ц'у ха́ту / хот' ўс'э́ке б́уло / áле ш'їслї́ва ч'ўласе тут / мо́же / того́ / шо молода́ б́ула.*

ЛІКАТО́РЬ, -я – те саме, що ЛІТНІ́К, викор. здеб у мн.: *До д'ї́да зи Л'во́ва приї́хали л'їкато́р'ї / вид:ихáли ту́тки ц'їле́ л'їто́ / ўни наперéт д'ї́дови приселáли грóш'ї / шóби ўб'ї́літи ха́ту / ўпор'їткува́ти фа́йно / шо тре́ба / а потóму сам'ї приї́хали / ма́ли сво́йу кўхар'ку́ / Їустї́на се називáла / ўс'о купува́ли ў д'ї́да ци ў ко́гос у сел'ї́ / йїк тре́ба б́уло / гонорóв'ї панї́ б́ули / то цéму ўже бї́рше / ік ш'їздис'э́т ро́киў / йа ш'ї малá б́ула.*

ЛІК ЗНА́ТИ (ДИСТА́ТИ, МА́ТИ, НАЙТІ́) – володіти знаннями стосовно засобів оздоровлення когось: *Ка́е / шо ни го́ден себе́ ў ру́ки ўз'э́ти / шо то л'убá такá / а йа / л'ў́пко / ни зна́йу / шо бих да́ла / абї́*

найті вит того л'ік / йек тотó видверну́ти вит хло́ця / аг'іна б'іду; Уна́ ни ўмел:а бу́ла / бо диста́ли п'ін'іц'іл'ін / л'ік найшлі́ / ш'і н'іхто́ тогді́ за не́го ни ч'у́ / і ц:е ўратува́ло твою́ ма́му.

ЛІКІР, -у – лікер: Но́ця л'убі́ла л'ікі́р / ми шош де́коли інче беремо́ / а ўна ни хот'і́ла з на́ми / але іт бу́ў л'ікі́р / то каза́ла / гаі́ / наі́ бу́де / да́іте крі́шкы / ц'а́поч'ку ўлі́іте.

ЛІКОВАНИЙ СТО РАС УМЕРАЇ, А НИЛІКОВАНИЙ – РАС – про важливість для людини лікування й постійної турботи про здоров'я: Йо́ї / ма́ма ц'ілу́ зі́му слабува́ла / у Франкі́ўску леж'е́ла / але найгі́ршого / сла́ва Бо́гу / німа́ / а так / то до́ма се л'іч'е́йі / ура́с піе то́то / шо дохто́р'і сказа́ли / то Мару́с'ко / л'ікова́ній сто рас умера́йі / а нил'ікова́ній / рас / тогó ни тре́ба запуска́ти сла́б'іс'т' / л'удина́ ма́йі ч'у́тисе / шо́ з не́ў / шо́ йі́ браку́йі / і соко́тітисе / абес і ти ц:е зна́ла.

ЛІКОВАНИ, -я – лікування: Л'ікова́н'і лиш ві́т'ігло грóш'і / а ко́ристи ма́ло; Шо т:о за л'ікова́н'і / ік д'ед'а ни леж́іт / а хо́ди понадв'ір'у / та то пре́ц'ін' / грі́па / ўна хо́ч'і тепла́ і ле́ж'ін'а.

ЛІКУ НИМА́ (НИМА́ ЛІКУ) – про неможливість врятувати хворого через відсутність дієвих засобів лікування: На т:о л'і́ку німа́; Вит то́го німа́ л'і́ку / при́ходи т'в'і́ ч'ес / таі́ му́сиш іті́ / лиш'е́ти цес с'в'іт; Ву́йку / та вит ста́рости л'і́ку німа́ / абес́те шо да́ли / ш'і смих ни ч'у́ / абі́ котрі́йс тако́го л'і́ку диста́ў / то лиш х'іба́ ў баі́ка́х; Кобі́бито бу́ли так'і́ п'ігу́лкі / шо ўз'еу́ он:у́ / і ти здо́рові́ / або ўз'еу́ / і молоді́ се зробі́ў / а то б'іда́ / шо це́го німа́ / це́го німа́ / а сла́бости хитр'і́ш'і ста́йу́т / так се ўберта́йу́т / шо дохто́р'і ни зна́йу́т / йек з ні́ми да́ти ра́ду / ота́к / а ц:е / шо бу́ло ў ма́ми / то вит то́го л'і́ку німа́ / і йі́к хтос ка́же / шо мау́ таке́ і се ві́л'іч'і́ў / то йе нипра́ўда / ў не́го інче бу́ло / бо таке́ се ни л'іч'і́ / ни да́йц:е л'ікова́н'у / таі́ ш'і т:о / шо сла́б'іс'т' бу́ла зада́ўнена / ўна ўже соб'і́ до́бре ўжі́ласе ўсе́редин'і.

ЛІК УТРАТИТИ (ВТРАЧЕТИ; ЗАГУБИТИ) – збитися (збиватися) в підрахунках: У́же смих л'і́к утрати́ла / кі́л'ко рас йа́ бу́ла ў полонин'і́ і ў котрі́м ро́ці / з:а колго́спу ко́жде л'і́то та́меч'ки л'і́тувала / ти / в'ідеу́ / тогді́ лиш зач'е́ла бу́ла до шко́ли ході́ти / ану́ нагада́ісе / коли́ т:о бу́ло / і озмі́ зо піет' ро́кіу́ наза́т.

ЛІЛІТКА (ЛЕЛІТКА), -и – здеб. мн., ЛЕЛІТКІ (ЛІЛІТКІ), -ок; круглі блискучі бляшечки з діркою посередині, якими прикрашували і прикрашують орнамент на одязі, головних уборах: У́ мене́ йе ві́шити́й

к'інтáр' / áле бес лел'ітók / то ў Рижн'і Вели́кому йа від'іла, ў Йіворóв'і / отáм цисé л'убйут.

ЛНІВІЙ ДВА РÁЗИ ХÓДИ (ХÓДИТ), А СКУПІЙ ДВА РÁЗИ ДАЃ – про важливість раціонально оцінювати ситуацію, а отже, свої дії: Думáла / шо вй́грайу / купіла дешев'і ч'еревіки / таі шо? / за м'іс'іц' / розл'ізлисе / бо ни скупісе / бáбо / памн'ітáї / шо л'інівії два рáзи хóди / а скупій два рáзи дайэ / так здаўна кáжут.

ЛНІВІЙ ДО РОБÓТИ, А́ЛЕ (ЗАТТÓ) РОБІТНІЙ (ОГІДНИЙ) ДО ЇДІ – висловлення, яке в іронічній формі виражає ставлення мовців до ледарів, лінивців: Лес'ó л'інівії до робóти / ни рошч'іхáйіц:е б'іч'і шош помоч'і / Таі наш такії / л'інівії / ік пес / до робóти ни квáнци:е / áле до йіді робітніи / о: / цес / іг би мих / ни ўставаў би з:а столá.

ЛНІВІЙ, ІК (ІК) ПЕС – дуже лінивий: Фед'ó л'інівії / ік пес / ік у тий бáйц'і / де ч'олов'ік сидіт пид гру́шеў / утвориў рот / а груш'і сам'і тудá пáдайут / А́ле / дивісе / шо ікрáс поц'іл'ейут у рот.

ЛНІТИСЕ¹ – лінуватися: Гаї / скажі м'ін'і / шо мош мáти / йік отáк л'інітисе?; Ни л'інісе / заметі ў хáт'і / а потóму дроў унесі; Л'ін'усе йти тудá / піду / ік трóхи питсóхне / а ні болот'ém ч'ал'áпати.

ЛНІТИСЕ² – линяти: Кúри ўже л'ін'уц:е / ни мáли би ш'і.

ЛІНІЮ (ОДНУ́ (ОННУ́), СВОЮ́) ВИТРІМУВАТИ (ДЕРЖÉТИ) – бути послідовними, одностайними в чомусь: Рóдич'і мýс'ут ікúс одну́ л'ін'ію витрїмувати / а ни так / шо одін кáже одно́ / а дрóгий / дрóге / ц:е йе зле / такé вй́хован'і кóристи дитін'і ни принесé; Дóбре / шо ўни мáйут л'ін'ію ї витрїмуўт йійї / так тáзди мáйут робіти.

ЛННІЙ – пляний: Л'ін:é полотно́ купіла ў нас у копаратів'і / ни йшла ў м'істо; Л'ін:é дóбре до т'іла / ни пáри.

ЛНÓВИШШІ, -я – шкіра змії, яку вона скидає навесні: Л'інóвишш'і:і ў бéрез'і від'іда / кóло скалі / страшно́ се перепудила.

ЛІНЬ НАПÁЛА (НАЙШЛÁ) НА КÓГОС – хтось розлінувався: Бабó / на мéне / вй́тко / л'ін' напáла / бо хоч'у лeж'éти / К'іл'ко хоч' / тїл'ко лeжі / вид:ихáї / бо рик т'ішкії таї дóўгії / ш'і нарóбис:е / лиш хоч'у абéс л'ітше йїла / би тоб'і смакувало / то йа ни знáти йка бих бóла рáда / ану́ нагадáї / ч'ігó бес йїла? / мóже / бáнуш зваріти? / йїла бес? / ге? / з гýс'л'інкоў? / дóбре? / йа нач'ісінку звар'у; Ік л'ін' напáла / то мус йї догодіти.

ЛНІЮХ, -а – ледащо: *Призна́йсе / шо ти тикі л'ін'у́х / бо ўжé даўно́ збиў би тих пйёт' пак / але ў тебе переку́ри важн'іш'і.*

ЛНЮШО́К, -шкá – змениш., пестл. стос. **ЛНІЮ́Х**: *То де тот л'ін'ушóк / шо споден'кі з земн'і ни пидоїміў? / де вин? / ни від'іў їіс їгó?*

ЛІПШЕ (КРА́ШШЕ) БУ́ТИ НИ МО́ЖЕ (НИ БУВА́Й) – про те, що, на думку мовця, заслуговує найвищої оцінки, найкращої похвали: *Ну так ужé зроблено / шо л'і́пше бу́ти ни мо́же / сам'і див'і́ц:е; Л'і́пше ни бува́йї і бу́ти ни мо́же / це йа геренту́йу / гаї / подив'і́ц:е на шит'е.*

ЛІПШЕ З ГАЗДÓВ ЗАГУБІТИ, ЇК (ІК) С ПУСТІМ НАЙТИ – про необхідність уникнення, співпраці, спілкування з лінивими, п'яницями та ін.: *То такé / Одок'і / хлóпец маў би знáти / с ким весті́се / а вин / відіиш / пов'і́се на т:о / шо ї́му наўб'і́ц'ели / вин забуў / шо л'і́пше з газдоў загубіти / ік с пусті́м найті́ / але н'іч'ó / дóбре / шо їіс розбі́ла тотó / шо ни ди́шло до гі́ршого / оц:é дóбре.*

ЛІПШЕ З РОЗУ́МНИМ ЗАГУБІТИ, ЇК (ІК) З ДУРНІМ НАЙТИ – про важливість для мовця уміння оцінювати “хто є хто”: *Каў вам гéзде / ни хоч'у їгó від'іти / бо л'і́пше з розу́мним загубіти / їйк з дурні́м найті́ / тот / хто ц:е сказаў / буў дóста розу́мній / ві́тко / ни рас на со́б'і спрахтикуваў / шо т:о знач'ейі ма́ти шош с такі́м / ік Лес'ó / ци хот' би ваш Феду́н'ц'о / делéко ни трéба шукáти / тако́го добра́ ускр'і́с на́йдец:е.*

ЛІПШЕ МА́ТИ СТО ДÓБРИХ, ЇК (ІК) ОДНО́ГО ЗЛÓГО – злі люди деструктивні, тому треба їх уникати: *Йа тебé дóбре ўч'ейу / ни шука́й з неў н'іч'ó / ўна шош такé скáже / шо тоб'і се ни ўдало / а ти ни обзивáйсе / бо л'і́пше ма́ти сто дóбрих / ік одно́го злóго / л'і́пше погáній мир / ік дóбра во́йна / ви жи́йїте на одно́му подв'і́р'у / то їек по ї́нчому?*

ЛІПШОГО (КРА́ШШОГО) НИ НÁЙДЕШ (НИ НÁЙДЕТЕ) – те саме, що **ЛІПШЕ (КРА́ШШЕ) БУ́ТИ НИ МО́ЖЕ**: *Ву́йку / та л'і́пшого к'і́с'а ни на́йдете / ану́ / наўмі́сне / об'ї́д'ім усі́ базáр' / подив'і́ц:е / метé від'іти / шо зноў прій́дете до мéне; Ан:у́ / л'і́пшого ни на́йдеш / ік свáтайї / то їди / їді і ни розгáдуї.*

ЛІСА, -и – сплетена з пруття решітка (у “возниці”) для сушіння фруктів, копчення м'яса: *Їйк шу́шїти / на л'і́су кладемо́ слі́ви / гру́ш'ї / їéблуч'ка / мо́жно ї на со́нци / порубáти на кавал'ч'ікі́ / ї так ушў́шиц:е.*

ЛІСКА, -и – 1) ліщина: *Трéба ўрубáти л'і́ски на тич'én'ї;* 2) планки (“лапшуті”), що прибивають до стін перед штукатуренням: *Ч'ем хáту л'і́скуўт? / Л'і́скоў / лапшў́т'ім / запита́йсе ў д'ед'і / їек вин тотó рóби /*

наї покаже тоб'ї; 3) плетиво, своєрідне пристосування, за допомогою якого сушать “шушениці”, коптять м'ясо; те саме, що ЛІСА: У нас у возніци ѝе л'їска / тáто спл'їу / на н'у мáма кладé слїви / ўдолїн'ї питпáл'уйї вáтерку / таї так уні шўшуц:е / вáтерка такá / шо лии лéда.

ЛІСКОВИЙ – ліщиновий: Малїми ходїли ў л'їскóв'ї гор'їхи / ў ѝéгоди / а ў грибї сам'ї н'їкóли ни шлї / бо могли се заблудїти / нас самїх ни пускáли; Оц:é тич'én'ї л'їскóве / ў бéрез'ї нарубáў а отїх пáру тич'ók / то з грaбїн'а; Тудá кóло Ф'їлипових л'їскóв'ї корч'ї ростўт / а тўтки самá в'їл'ш'éна.

ЛІСКОВИЙ ГОРІХ – 1) ліщина (ліска): Анў дивїсе / шо ц:е за кóрч'їк / в'їд'ї / л'їскóвї гор'їх / áле на горóд'ї ѝїгó н'їхтó ни садїў / вїтки вин тўтки се ўз'еў?; 2) плід ліщини: Пїдемо дгóр'ї / назберáїмо л'їскóвих гор'їшкиў / ѝа знáйу / де ўни рустўт / А д'їдо ўч'éра пóўнї кошéлик прин'їс.

ЛІСКУВАТИ – прибивати до стїн дерев'яної хати планки (“лапшутї”) перед тим, як мастити їх глиною: Лиш трéба хáту л'їскувáти / абї Бох помїх хот' вид гїршого до холодїў зробїти / Зробїц:е / ни переживáї.

ЛІСНÁ, -óї – вїдьма; мавка: Вўїко ў полонин'ї ўс'éкого наслўхаўсе за л'їснў / сам ни вїд'їў / áле ч'уў / шо то дўже фáйна д'їўч'їна / нивисóка / мáїї малéнку нїшку / а гóлос такїї / шо ѝїк заговóри / то ч'олов'їк ци пáрубок за ўс'о забувáїї / ўна ѝїгó клїч'ї / таї вин идé / а ѝїг би ўна стáла трóхи бóком ци обернўласе назáт / то з:áду утрóба вїси / т'éгнец:е за неў.

ЛІСНИЙ ЧЬОЛОВІК – мїфол., істота, схожа на чоловіка, яка живе в лісі: Лїснїї ч'олов'їк дес ѝе / áле делéко ў гóрах / каўт / шо дўже великїї / волосáтїї усїї / мáїї велик'ї рўки ї нóги / ногá такá / їг дес пїў мїтр'а / роскáзували / шо у воїну Вас'ўта з д'їтмї спáла ў колїб'ї кóло вáтри / бо бўло стўд'їн' / нарáс ч'ўїї / шо шош гўпнуло / двér'ї се ўтворїли / ї хтос ув'їшóў / унá ўдáла / шо спит / бо се перепўдила / áле прижмўреними оч'éма ўзд'р'їла / шо то шош дўже велике / волосáте / такé / їк медв'їт' / прїшлó гр'їтисе кóло вáтри / ўна ни моглá бїршє роздиўїётисе / бо то бўло б'їно / лиш здогадáласе / шо то л'їснїї ч'олов'їк / отáк ц'їхо лeж'éла / дóки тот гр'їўсе / ї лиш бойéласе / шобї мал'ї ни зач'éли плáкати / шобї ни скорн'éлисє / бо ни знáти / ѝек би т:о бўло дáл'ї / в вин побуў ш'ї їкїс ч'ес ї пишóў / н'їч'ó ни кинўў.

ЛІСОВІ ХЛЇПЦІ – бійці УПА: *Це ўже бўло ў тепер'ішн'і ч'ісі / ч'олов'ік росказуваў / шо рас уни йшли на пол'ован'і / йіх к'іл'ка бўло / мәли при соб'і збройу / бо йім уна позво́лена бўла / ну таі іду́т л'іса́ми / йкі́мис присло́нами / ві́тко бўло / шо та́мки л'ўде ході́ли / велі́ких дорі́х нима́ / таі́ ни мо́гло бу́ти / але́ дорі́шка і́кас іе / ну таі́ іду́т уні́ / ді́ўйуц'е / а про́тиў них і́де і́кас старá жінка́ / та́ лиши і́к йі́х узд'р'і́ла / бо́рзо загну́ла го́лу і́ бі́рше ни пидоі́мала́ / а з ні́ми буў одéн / шо знаў йі́йі́ / таі́ ка́же / Пара́ / а ти ч'о так се загну́ла? / але́ ўна н'іч'о́ ни сказа́ла / і́ лиши борзе́н'ко пишла́ / тики́ маі́же поб'і́гла / то́ цес ч'олов'і́к / шо буў до не́йі заговори́ў / ка́же / Ви́дите / ўже к'і́л'ко ч'ісу́ проі́шло́ / а л'ўде за л'ісові́х хлѳпц'і́ў памн'іта́ўт / л'ўде на́ўч'ін'і́ / жінка́ узд'р'і́ла / шо і́дут стр'і́л'ц'і́ / загну́ла го́лу / шобі́ н'іко́го ни ві́д'іти / бо́ йі́к н'іко́го ни ві́д'іў / то́ і́ н'іко́го ни пизна́йіш; Ч'ўла́ йіс за л'ісові́х хлѳпц'і́ў / му́с'іла ч'ў́ти / тепе́рки за них зач'е́ли росказувати́ / а ўперéт / Бо́же борони́ за таке́ сло́во сказа́ти / йо́й / і́ке ўс'е́ке л'ўде пережі́ли / о́й шо пережі́ли.*

ЛІСТИ В БІЙКУ – розпочинати бійку; втручатися в неї: *Лиши шо / а вин л'і́зе ў б'і́йку / таке́ малé / а хоч'і́ бі́тисе с ста́ршима́ / та́ ўни дес і́к даду́т / то́ ни ўста́не / шо́ вин соб'і́ гада́йі? / ўни ни му́т ура́с уваж'е́ти / шо малі́й / накаж'і́ йі́му́ / л'ў́пко / на́й се стрі́му́йі / Таі́ шо йа зрѳб'і́у / і́к цес н'іч'о́ ни бой'і́ц'е / Ї́ван так йі́го на́ўч'е́ў / Йа́ сказа́ла / а ви соб'і́ див'і́ц'е / ви ро́дич'і́ / л'і́тше ма́йі́те зна́ти / але́ шобéсте потѳму́ ни банува́ли.*

ЛІСТИ В ДУ́ШУ – втручатися у чужий внутрішній світ: *Йе́к дру́гому л'і́сти ў ду́шу / допи́туватисе / коли́ ві́диши / шо йі́му́ ни до те́бе / але́ і́е так'і́ / шо це́го ни розум'і́ўт / у них голо́ва́ / йі́к кулач'о́к.*

ЛІСТИ В О́ЧИ – доказувати щось, вияснюючи стосунки, дорікати, робити зауваження комусь: *Уна́ ч'о м'ін'і́ ма́йі́ л'і́сти ў о́ч'і́ / шо мойá диті́на / йі́к н'іма́к / і́де / Сла́ваі́су ни ка́же ста́ршим / йа́ ц'е ма́йу вислу́ховувати? / ге? / йа́ тебé та́к уч'е́ла? / ци́ ў те́бе йі́зі́к прири́с у ро́т'і́ / ни хоч'і́ ўберта́тисе?*

ЛІСТИ В ПЕ́КЛО – піддавати себе великій небезпеці: *Мо́лила і́ просі́ла / ни л'і́с' у пе́кло / сиді́ дѳма́ / по́ки тебé н'іхто́ ни клі́ч'і́ / але́ де вин послу́хаў? / пишоў́ / а йа м'і́с'ц'а́ соб'і́ ни нахо́жу.*

ЛІСТИ (МІШЕ́ТИСЕ) В ТТО, ШО НИ ТРÉБА (НИ ВО́ЛЬНО) – втручатися в справи, які тебе не стосуються: *Ти́ / М'і́ха́ / в'і́ч'но л'і́зеш у т'о́ / шо ни во́л'но́ / і́кі́й ту́рски́й тебé пот'е́х робі́ти пра́во у ч'ужі́й ха́т'і́?*

/ наї буде / шо то перва сестра / але ў неїї свойé жит'е / ўна сама розберéц:е / шо до ч'ого / а ти теперки стáнеш иїм першим вóрогом / на тебе спихнут / скажут / шо то ти виден у иїх нигарáздах / а друг'и подумайут / мої / та тикі праўда / бо ч'о вин л'ізе у ч'ужу с'імн'у / ік иїго ни прós'ут? / наї стўли пісок і пантруїї свойў хату.

ЛІСТИ (ЗАЛІСТИ) КОМУС У ЗАДНИЦУ (В ОДНО (ОННО) МІСЦЕ; НАЙ НИ КАЖУ, КУДА) – вульг., занадто принижуватися; запобігати перед кимось; те саме, що ЛІЗАТИ ЗАДНИЦУ: *О: / цес такій / шо зал'ізе наї ни кажу / кудá / ік иїму шош се стрéби / цес ум'її л'істи; Наї дес інде шукáйут такіх / шо мут иїм л'істи ў одно м'ісце / І наїдут / А йа шо / борон'у? / наї иїм помогáйи / але з намі цéго ни буде.*

ЛІСТИ (ЗАЛІСТИ) В ЧЮЖУ КИШЕНЮ – намагатися заволодіти чужими коштами: *Йе так'і спец'їял'істи / шо ўм'їйут л'істи ў ч'ужу кишéну / иїм хот' шо / лиши би пот'ігнути.*

ЛІСТИ (МІШÉТИСЕ) НИ В СВОÉ – безцеремонно втручатися не в свої справи: *Жінко / ти зноў л'ізеш ни ў свойé? / ч'олов'ікі говор'ут / а ти м'иш'ейс:е / росказуйиш / йек трéба хату зводити / та иїк ти така рузўмна / то ч'о иїх наїмáла? / будўйсе сама / це ш'ї дóбре / шо ўни се стрімáли / бо йа від'їў / йек Лес'ó поч'ірвон'їў / ти хоч'иш / абї ми лиши́лисе / иїк сэред' водї?*

ЛІСТИ (ПХАТИСЕ) ПИД МАШІНУ – бути необережним на вулиці, не дотримуватися правил пішохода: *Мої / та ч'о цес л'ізе пид машіну / пит сам'і колéса / вин здур'їў? / Вин / бáт'ку / ни ч'уїї / це Кóц'о.*

ЛІСТИ ПИД НÓГИ (ЛІАЗИТИ ПИД НОГÁМИ) – заважати комусь: *Забер'їт малóго / наї ни л'ізе пид нóги / бо тут окрїп.*

ЛІСТИ (ВИЛАЗИТИ, ВИЛІЗАТИ) Ш ШКІРИ – докладати великих зусиль для досягнення чогось: *Л'їзут ш:кіри / шóби ни гїрше бўло / иїк у богач'їў / а кудá тоб'ї / Парá / т'егатисе з нїми? / у них ус'ó вид лішку / аў тебе / с пос'л'їдного / хоч'їте с торбáми пити?*

ЛІТАВИЦЯ, -і – 1) мїф., істота, що “літає”; ходить, майже не торкаючись землі: *Л'їтавиц'а / це шош такé / шо ни ўсїди на м'ісци / а иїк когóс імéц:е / то ї тої зач'їнаїї л'їтати;* 2) один із видів психічного захворювання: *Каўт / шо Фед'ó дистáў л'їтавицу / але шо ц:е такé / йа дóбре ни знаїу;* 3) перен., надмірне збудження, що спричинює неможливість людини бути у спокої, перебувати на одному місці, виконуючи щось; часто в порівн.: *С'ет' / вид:їхаїсе / ни носїсе / иїк*

л'ітавиц'а; Приб'ігла / йік л'ітавиц'а / судá / потóму ў стару хату / зноў судá / аг'іна б'іду / шо се стáло / Мар'і? / А ўна / в'ідéў / ч'олов'іка шукала / так? / А йек йіс угада́ла?; Л'ітайі / нóсиц:е / йік л'ітавиц'а / ў ко́ждим заку́тку ййі́ поўно́; Ік ка́жут / шо хтос л'ітайі / ік л'ітавиц'а / то розум'і́ют / шо вин велі́кий нёрвус / та́к'ік би буў сла́бій на шош нерво́ве.

ЛІТАТИ – знев., згруб., швидко ходити, шукаючи чогось, метушитися; швидко поратися по господарству, виконуючи різні види робіт: *Шо ти л'ітайіш по хат'і / йік перепу́жена? / дес йіс сама́ поклáла пул'áрец / бо хто мих ўз'éти?; Ни л'ітаі по хат'і / йік ни знайу хто / бо так р'іду ни бу́де / потро́шки / одно́ за одним робі́; Л'ітайу / бо тáто ў шпиталі́ / а дóма д'іти / кўтан'і; Пéрет' с'в'éтами мус дóбре увихáтисе / ни та́к соб'і́ / а л'ітати / Йо / то ни до припоч'éўку.*

ЛІТАТИ (БІГАТИ, НОСІТИСЕ), ІК (ІК) ОШПÁРЕНИЙ (ОПШПÁРЕНИЙ) – метушитися, бути дуже збудженим, сердитим: *Нáш'а нев'істка сегóн:е л'ітайі́ / йік ошпáрена / іг би ййі́ шош укусі́ло ў одно́ м'ісце / ві́тко / шо серді́та.*

ЛІТАТИ, ІК (ІК) ЧІРКАЧІ – швидко бігати, лігати (про курей): *Кўри л'ітайут м'ін'і́ по гр'ітка́х / ік ч'іркач'і́ / кол'кі́ би йіх найшлі́ та би йіх найшлі́ / йім са́ду ма́ло / то уні́ ш'і гр'ідок вити́ўкуйут і ч'іч'кі́ питпóрпуйут.*

ЛІТЕР (ЛІТРА), -а (-и) – літр: *З л'ітер мéду дóста бу́де? / стáне? / Ш'і забогáто / горá тиўл'ітер; Тутен'ки л'ітри нимá / пагáр' браку́йі / áбо і ш'і б́ирше / Та ни мóже бу́ти / Ану́ див'іц:е.*

ЛІТНІК, -á – особа, яка винаймає в господаря кімнату (чи й хату) для літнього відпочинку: *Д'іт Івáн урáс маў л'ітнікіў́ / найб́ирше / в'ідéў / зи Л'вóва / áле нáв'іт' з Рóс'ійі́ бу́ли; Л'ітнікі́ і тепéр прийі́хайут у Т'удіў́ / алé дéкотр'і ни ў л'уді́й се зостаноўйéйут / а на бáз'і́ / отáм угор'і́ / пит самі́м л'ісом.*

ЛІТНИКУВА́ТИ – бути літником: *Л'ітніку́йте / кіл'ко вам се схóч'і́ / сам'і́ відите́ / шо м'іс'ц'а дóста / і на погóду ви́бралосе.*

ЛІТНИЧЬО́К, -á – змени-пестл. до ЛІТНІК (про дітей): *У нас і л'ітнич'кі́ йе мал'і́ / здéлеку прийі́хали.*

ЛІТРІ́ВКА, -и – пляшка чи інша посудина, місткість яких – один літр: *Спорожні́ л'ітріўку́ / а малин:і́к перелі́ у шош і́нче; Ік ма́йіте л'ітріўку́ / то йа дам молоко́́ / с собо́ў óзмете́ / ікрас здо́йла.*

ЛІТУВАНІ, -я – ім. від ЛІТУВАТИ: *Літуван'ї ни було лёхке / отак приїті ў полонину на два три дни / дўже дўбре / а ш'ї йїк погўда / то краш:ого нимá / а йїк ц'їлэ л'їто крутис:е / ни мáти колї на вер'хі подивїтисе / пол'убувáтисе нїми / то т'ешко / хоч'їц:е тхát'ї / Але знáйїш / шо мáйїш видбути / таї ус'ó / свойé хот'їн'ї дёржиш при соб'ї / Лиш так / дўбре кáжете.*

ЛІТУВАТИ – перебувати на полонині, працюючи там, протягом літнього періоду: *Нáш'а бáба богáто рас л'їтувала ў полонин'ї / їк маї молóч':а бўла / вїт:и брїндзи передавáла / вурди / а ми вїц:и / лопатóк / огир'кїў / зеленинї / цéго йїїї корт'їло / Цéго тáмки ўс'ї хоч'ут.*

ЛІХТАРЬ, -я – ліхтар: *Нич' темén:а / бер'їм л'їхтáр'.*

ЛІЦІ (ЛІЦА), -ив – 1) тїльки мн., віжки: *Їк йїдеш фіроў / то мўс'ут бўти л'їци; 2) ірон., перен., спец. пристосування, яке викор., коли дитина вчиться ходити: Мої / дўбре придумáли так'ї л'їци / абї ни ўпáла дитїна; 2) перен., бретелї у бюстгальтері: Ч'їкáї / наї оц':ї л'їца ў стáн'їку попрáўїу / бо мут тиснути / йа мўс'у фáїно ўпр'їгнутисе.*

ЛІЧЄТИ – лікувати: *Л'їч'єти ни штўка / але трéба ўм'їти / знáти йїк / ти богáто вїд'їла дўбрїх дохтóр'їў? / отóто.*

ЛІЧЄТИСЕ – лікуватися: *Трéба л'їч'єтисе / але йа се бóйу їти ў шпитáл' / м'їн'ї ўже тїл'ко рóкїў / шо ни знáйїу / ци хтос помóже / х'їбá би йїх видобráли трóхи / ход' би двáц:ит' / ти ни ч'ўла / де ц:е рóбїют?*

ЛІЧІ – лягти: *Хот'їла бїх л'їч'ї / хот' на пáру м'їнут / але нимá колї / мўс'у корóву пускáти; Отак би л'їч'ї на оцés мох / таї н'їгдé ни їти; Йа вам фáїно постелїла / мóжете л'їч'ї / колї соб'ї схóч'їте / ї сп'їт соб'ї зáўтра / кїл'ко ме се хот'їти / тўтки н'їхтó ни ме дўпати / а пса йа пересїл'у / шóби ни гáўкаў пид викнóм / Бабó / та ми цéго се ни бойїмó / ми до ўс'óго звїкл'ї / ми ни напáс'н'ї / наї гáўкаїї / сам'ї йїстé казáли / шо с псом весел'їш:е / Це мин'ї / а вам нашó такóйї вéселости? / ви мáйїте їнче / ч'ем веселїтисе; На циї лáвици йа ни мóжу л'їч'ї / бо м'їн'ї завўско / йа соб'ї ў зап'їч'ку постéл'у.*

ЛІЧІ (ЛІГÁТИ, ПИТІ) В ЗЄМНЮ – евф., померти: *А хто / Паўл'ї / ни хоч'ї жїти? / вам трафїйєлисe так'ї / бо йа за свóйе жит'є такїх ни здибáў / н'їхтó ни хоч'ї л'їгáти ў зэмн'у / кóждїй гадáйї / шо ш'ї ни ч'ес / шо йїгó ч'ес дес делéко / наї бўде / шо ч'олов'їкови тўтки ни сóлотко / але ї тудá сам їтї ни квáпиц:е / Дўбре кáете / а ч'ó б'їч'ї? / кóждїй знáйї / шо*

йігó тáмеч'ки пріймут / лиш ни ўс'іх зарáс / Ої шо так / лиш ни ўс'іх зарáс. Див. ЛЕЖЄТИ В ГЛІНІ (В ЗЕМНІ).

ЛІЧІ І НИ ВСТАТИ – померти: *Н'іхтó ни знáйї / ікїї у кóго кинéц / од'н'ї ўпадáйут у лéжу / друг'и ни так се муч'їйут / ѝек хто / а то би дóбре ўкúтатисе / фáйно се зибрáти / л'іч'ї соб'ї і ни ўстáти / шобї с тобоў ридн'á ни мáла великіх клóпотиў / И:ї / вўно / такé ѝістé заговорїли / шо ўно н'ї до ч'óго / вам ш'ї заскóро за ц:е дўмáти / Е: / ни скажї / говорїти / мóже / і ни трéба / áле дўмáти ни зашкóди.*

ЛІЧИНІЙ (ЛІЧЄНИЙ) – лікований: *Вин л'іч'їниї / леж'еў у Кúтах / áле зноў ѝїмў шош ни так / нїде ў шпитáл' / сарáку ч'олов'їк.*

ЛІЧІ ТАЇ НИ ВСТАВАТИ – про прагнення відпочинку; ознака перевтоми: *Дéколи се хóч'ї л'іч'ї таї ни ўставáти / áле нагадáйїш / шо с кóждого кутикá на тéбе робóта дївиц:е / таї ідеш / зач'їнаїїш повóли переберáти ногáми / таї уно перехóди.*

ЛÓВАНКА, -и – назва дитячої гри: *Д'їти л'убйут ловїти однó óдного / а ѝїк хтос когóс іміў / то ўже тот зач'їнаїї ловїти / нáв'їт' ік лиш пáл'цем ѝігó кинў / то ўже рахўїц:е / шо їміў / ни трéба держ'ети / а лиш докинўтисе до нéго / лóванки ї хóванки ўс'ї д'їти їгрáйц:е / ѝїм так'ї їгри се ўдайут / Ну та то ї ми / їг бўли мал'ї / цéго хот'їли.*

ЛÓВИ (ЛÓВИТ, ІМЇЛО, ЇМЇЛО) РОЗВІЛНЕНІ КОГÓС – у когось діарєя, пронос: *Ік лóви розвїлнен'ї / то трéба дóма сид'їти / нимá ч'о хатáми ходїти; Розвїлнен'ї і л'удїну лóви / ї худóбу / шош ни так пишлó з ѝїдóў / ци заслáп / таї ужé ѝе / ў мéне вит п'їгулóк бўло.*

ЛОВІТИ – давати відчути себе (про мороз): *Сейїноч'ї фáйнії бўде морóс / ужé лóви / дóбре ч'ўти / Їо / фїїст притискáйї.*

ЛОВІТИ (ХАПÁТИ) ЗА ПÓЛИ КОГÓС – просити когось про щось; перешкоджати комусь щось зробити: *Їа ни бўду н'їкóго ловїти за пóли / хóч'ї / наї ідé; Ловїла за пóли / шобї ни ѝїхаў / áле де т:о помоглó / ік Федўц' ужé буў навáжїўсе / Бо вин з л'уд'мі зговорїўсе / це тогó / буў ужé зговоренїї / ѝігó ч'їкáли.*

ЛОВІТИ (ЗАПАМНІТÓВУВАТИ, СЛЇХАТИ) КÓЖДЕ СЛÓВО КОГÓС – дуже уважно слухати когось: *Л'ўпко л'ўба / ти судá прїшлá се ўч'ети / ловї кóжде слóво / шо мут уч'їтел'ї казáти / ни л'їнуїсе.*

ЛОВІТИ (ЇМІТИ) НА БРЕХНІ – виявляти (виявити) невідповідність почутого й реального: *И:ї / та ѝа ѝїїї сто рас ловїла на*

брехні / а ўна дівуц:е ў оч'і і каже / шо тако́го ни памн'іта́йі / ота́к дівуц:е і каже / шо з неў тако́го ни могло́ бу́ти.

ЛОВІТИ (ЙМІТИ) НА ГОРЕ́ЧЬОМУ – заставати (застати) когось на місці злочину: *Краў у город'і барабу́л'і / ўже два ра́зи ловіу́ йіго на гор'еч'ому / ко́ждий рас просі́ўсе і кл'е́ўсе / шо бі́рше ни бу́де / шо то б'іда́ йіго гна́ла отакé робі́ти.*

ЛОВІТИ (ЙМІТИ) НА ЗЛОДІ́ЙСТВІ – бути свідком крадіжки: *І шо гада́йіте? / іміла́ йіго на злод'і́ст'в'і / пришо́ў бес к'інтар'а́ / а йік у́же верта́ўсе / т'е́гне ж:е́ртки ч'олов'і́киў / узд'р'іла́ смих та́й видибра́ла / каў / та ти йек пришо́ў? / ни памн'іта́йіи? / дни свої́ забу́ў? / па́мн'іт' стра́тиў? / ти шо / ў ч'ужі́й хат'і в'іш'і́йиш к'інта́р' на же́ртку? / та ти йіго́ ни здо́йма́йіи с плеч'е́й / спа́мн'іта́йсе / чолов'і́ч'і / аг'і́ на б'іду́.*

ЛОВІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) – 1) намагатися схопити, піймати того, хто віддаляється; хапатися, братися, триматися за щось: *Ік хоч'ут б'і́гати / на́й б'іга́йут / на́й ло́ўйуц:е / ни відиши / йек йім до́бре / Та йа н'іч'о́ / лиш се бо́йу / шобі́ ни ўпр'і́ли; Ік ході́ла до шкóли / то ми на па́ўзах ігра́лисе заво́данки / д'і́ч'ета́ ло́ўйуц:е за ру́ки і б'і́жут / а одна́ / т:а / шо перéт ведé / заво́ди йіх у котр́ій соб'і́ хоч'і́ бик / то так трéба мо́цно держ'е́тисе за ру́ки / шобі́ ни видирва́тисе / шобі́ р'ет бу́ў ц'ілі́й / це така́ ру́ханка бу́ла / шобі́ д'і́ти мо́гли́ трóхи продр'ухатисе; 2) гуснути (загуснути) (про заправлене квасницею молоко; про холодець): *Студене́ц / н'і́уро́ку / л'укс ло́виц:е / таки́й бу́де / йік рем'і́н'; Ба́ба Лесі́ха до́бру да́ла квасні́цу / молоко́ фа́йно імі́лосе / а йік уз'е́ли бу́ли вит Парáски / то ни лові́лосе до́бре; 3) займатися (про вогонь): *Ва́терка ў́же ло́виц:е / нач'е́с зваримó ку́лешу́.***

ЛОВІТИСЕ ГОЛОВІ́ – запам'ятовувати; часто в запереч. конструкціях: *М'і́н'і́ / Паз'у́н'ко / так'і́ раху́нки ў́же ни ло́ўйуц:е голо́ві / ў ме́не голо́ва і́нчим забі́та; Відиши / пу́стé тоб'і́ роска́зуу / ч'уж'і́ б'і́ди / бо пу́стé ско́рше ло́виц:е голо́ві / ік до́бре / А мо́же / то́го / шо сегóн:е за до́бре ни ду́же ч'у́ти / а бі́рше отакóго / отакé ў ко́ждий дру́гий хат'і́ йе / то́го ло́виц:е / Мо́же / і́ то́го / це́го ускр'і́с' до́ста.*

ЛОВІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) ГУЛ'Я́ТИ (ДАНЦУВА́ТИ) – почати танцювати: *Зач'е́ласе гу́цулка / та́й ус'і́ імі́лисе данцува́ти / на́в'іт' ста́ри'і́ уста́ли з:а сто́ла / питкр'і́плéні́ / ох'і́ч'ні́ / а молоді́ц поўно́ / та́й бо́рзо ло́ўйуц:е / до це́го ни трéба припрóс'увати / Та так / на т:о і́гра́йут / абі́ гул'а́ти / набува́тисе / ті́л'ко́ йіх; Ад'і́ молод'і́ ло́ўйуц:е гул'а́ти / і́ді́ і́*

ти з німи / ни сиді ч'іпом / ни робісе старім па́рупком / шо ўже своїе видеул'аў.

ЛОВІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) ДОБРОГО – почати займатися тим, що, з погляду народної моралі, оцінюється як позитивне: *Ма́йу ш'ес'т'і / шо диті́на ни ходи ў ла́йу / а лóвиц:е добро́го / дба́йі за нау́ку / ч'іта́йі / дівіц:е да́л'і се ўч'э́ти / ка́е / шо хоч'і / ік віро́сте / абі́ ми гонорува́лисе ним / Ма́рус'ко / та даі́ Бо́же / абі́ так бу́ло / наі́ се ўч'э́йі / ўс'і бу́демо йі́му помога́ти / йоі́ / йек йа т'і́шусе / ік таке́ ч'у́йу / гаи́ душ':а ста́йу.*

ЛОВІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) ЗА ГО́ЛУ – хвилюватися, тривожитися, усвідомлюючи складність якоїсь ситуації і її наслідки: *Ско́ро л'у́де мут се сходи́ти / а то ма́ло шо зро́блено / м'ін'і́ ді́хати ни да́ло / йа за го́лу ї́мілase / шо робі́ти? / аў дзе́р'ах ікра́с показале́се Насту́н'а з дон'ко́ў / ка́же / шо при́шла́ помоч'і́ / то так Бох даў́ / бо ни зна́йу / шо би то бу́ло / а так / ус'о́ зробі́ли / йі́к се на́лежи / і м'і́ну́та ў м'і́ну́ту; Нима́ ч'о тепе́рки лóви́тисе за го́лу / тре́ба бу́ло ўч'э́ра ду́мати / куда́ тво́йі́ бе́с'іди заведу́т / ко́му т'в'і́ йі́зич'о́к се прислу́жи / наперéт тре́ба ду́мати.*

ЛОВІТИСЕ (ІМІТИСЕ, ХАПА́ТИСЕ) ЗА СЕ́РЦЕ – відчувати (відчути) сердечний біль; бути у відчаї, дуже переживати: *І сло́ва ни ка́жу / бо ле́да шош скажі́ / а ма́ма у́же лóвиц:е за се́рце / ўна страшно́ пережива́йі за ўну́ка / Ну та то́ йе за ким.*

ЛОВІТИСЕ ЗА СТАРЕ́ – 1) повертатися до того, що відійшло, втратило свою вартість: *То б'і́да / Насту́ / ўна ни ма́йі́ н'йі́еко́йі́ ра́дости ў жит'у́ / то́го лóвиц:е за старе́ / та́мки шука́йі́ розра́ди і і́ко́гос ві́д:иху дл'а душ'і́ / і ми н'і́ч'э́м ни зара́димо / х'і́ба лиш тим / шо бу́демо зноў вислухо́вувати / іко́ў уна́ бу́ла фа́йноў ді́ўкоў і йек йі́йі́ ўс'і хот'і́ли; 2) повертатися до старих звичок: *Бу́ло до́бре / а тепе́р зноў зач'не́ пі́ти / лóви́тисе за старе́ / і ві́жу / шо б'і́да / ко́ждий ден' звол'е́йі.**

ЛОВІТИСЕ ДО РОБО́ТИ – те саме, що ІМІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) ДО РОБО́ТИ: *Гаі́ / бо́рзо лóвимосе до робо́ти / а пото́му / дес по полун':у / ско́рше ни ві́йде / пі́демо дво́д'і́ / каўт / шо вода́ страшно́ те́пла / ўс'і мо́кнут / н'і́хто́ ни вигр'і́ва́йіц:е на бе́рез'і́ / та́к'і́к гус'э́та / плі́вают.*

ЛОВІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) ПУСТО́ГО – почати займатися тим, що, з погляду народної моралі, оцінюється як негативне; набувати (набути) поганих звичок: *Диті́на / ік ни ма́йі́ до́брого ві́школу / бо́рзо лóвиц:е пусто́го; Шо́ бу́ду каза́ти? / ро́дич'і́ ни пита́ли хло́пцем / таі́ вин імі́ўсе*

пустого / пишоў / Йіленко / у гет пусте; Самá розум'ійіш / ч'олов'ік / ік
ни л'уби своіу жінку / мóже ловітисе пустого / шукáти ўт'іхи дес інде.

ЛОВУЧІЙ КИТ – кіт, що ловить мишей: *Коті / абéсте знáли / йе
ловуч'і і іниловуч'і / оцés лові міши і складáйі м'ін'і на поріх.*

ЛОМА́ГА, -и – палка, будь-яка велика суха гілка: *Іді віц:и / бо йік
óзму ломáгу / то ни спамн'ітáйіс:е; С тоїі ломáги нипогáна пиппóра
бúде.*

ЛОМА́ДЖІ, -я – зб., сухе гілля, хворост: *Ану / Йіас'ку / от:ó ломáджі і
ўс'о позберáй / надвор'і ў кúхни вáтру накладемó / таі зваримó
порос'етам.*

ЛОМА́ДЖІЧЬКО, -а – емоц.-забарвл., те саме, що ЛОМА́ДЖІ: *Ўс'о
ломáджіч'ко трéба поскладáти на кúпу / а дес потóму і спеч'імó на
горóд'і барабúл' / ш'і йіс такóго смáшнóго ни йіў / бо ў м'іс'т'і цéго нимá /
а ў нас ўс'éкого се наўч'ейіш; Спаліў ломáджіч'ко / а мин'і йігó тре: бúло
/ ч'о йіс се ни запитáў.*

ЛОМАКУВА́ТИЙ – не зовсім рівний, прямий; “сучкуватий”: *Це
їкás погáна тич'éна / ломакувáта / х'ібá би до огир'кіў йійі ўз'éти / а до
фасу́л' наїді інчу / подивісе / М'іс'ку / за стáйнеў.*

ЛО́МИ (КРУ́ТИ, ВИКРУ́ТЮЇ) КІСЬТЬКІ (КИСЬТЬКІ) КОМУ́С
– у когось артрит чи ревматоїдний артрит (поліартрит): *Одно́ / шо Гáн'а
Василéва слабá / ў нэйі ш'і з:áмолоду б'ідá з рука́ми / а позатогіт нáв'іт'
ходіти ни моглá / так йійі бúло скрутіло / а дрúге т:о / шо і на погóду
мóже ломіти к'іс'т'кі / мáма квóлиц:е / шо наперéт знáйі / шо бúде с
погóдоў / л'іпше / йік рáд'ійо / áле то такé / у стáриших бува́йі / поболіт / і
перехóди / а ўже йік йе ц':а слáб'іс'т' / то лиш просіти Бóга / абі дáл'і ни
йішлá / отакé то с цим усім.*

ЛОМІ́ТИ ГО́ЛУ – 1) прагнути осмислити щось: *Ломіу гóлу / вітки
ўз'éти грóшиі / йék заробіти / шóби хот' хач':éну вік'ін'ч'іти і жіти
окрóме; 2) мати інтимні стосунки з кимось: *Каўт / шо ўна з ним гóлу
ломіла / а ви шо / с'в'іч'ку держ'éли ци вам бáн:о се зробіло? / Відите /
л'ўдем піски ни позакривáйіш / хот' шо вігадайт.**

ЛОМІ́ТИ (ВЛОМІ́ТИ, ВЛО́МИЦЕ; МОШ УЛОМІ́ТИ) ЇЗИК –
про вимову важких чи незрозумілих слів: *Такé дáли ім'é / шо ш'і сміх
такóго ни ч'ула / ў Т'удев'і такóго ни бúло / витколі йа / йізік се лóми /
дóки йігó виговóр'уйіш.*

ЛОМІТИ КАПЕЛЮХ – просити вибачення: *Ломіти капел'ух / це переступіти ч'єрес с'в'її гонир і вибач'єтисе / це коли ни д'уже хоч'їш / але знайїш / шо трєба / мус / отак загляд'уйїш шош.*

ЛОМІТИ (ВЛОМІТИ, ПОЛОМІТИ) СЛОВО – не дотримуватися (не дотриматися) обіцяного: *Йек йе / так ужє наї б'уде / ми ни будемо слово ломіти; Сліўного ч'олов'їка уваж'єйут мижі л'уд'мі / а т'ого / шо л'оми слово / н'ї ў ч'ому ни майут; Д'оста рас / др'угї уломіти слово / ік ти ўже ни меи рахуватисе тазд'оў; Уломіти слово лєхко / а направити пот'ому т'єшко; Ік слово твердє / то ўно се ни л'оми.*

ЛОМІТИ (ЗАЛОМНЮВАТИ) ЦІНУ – продаючи, занадто дорого оцінювати щось: *Хот'їла терн'омитер' виткупіти ў ч'олов'їка / бо ў нєго гаи три б'уло / але вин такє загн'ў / шо йа под'умала / ци вин д'ужиї / ци ў нєго самого ним'а гор'єч'ки? / каў йїм' / в'ўїку / а ви ни слаб'ї / шо ў б'їлії ден' так'у ц'їн'у зал'омн'уйїте? / а вин знайїш / шо сказ'аў? / Ходї суд'а блїш:е / йа скаў на в'ўхо / бо т'утки л'уде / Ст'аршиї / а такє потр'афіў сказ'ати / Е: / то був'аїї / дєхто л'оми так'у ц'їн'у / шо л'уде гаи п'уж'їїуц:е / але т'утки с тоб'оў / то їнче / Але / дивїсе / шо старїї / а такє г'ов'ори.*

ЛОПАТКА, -и – здеб. мн., ЛОПАТКІ, -т'ок; спаржева квасоля: *Ти ўм'їїш р'вати лопаткї? / дивїсе / абєс фасулїн'ї ни с'т'їгл'а с тич'єни; Лопаткї с ч'їснич'к'ом / усм'аженоў солонїнкоў / кулєшка / то ў л'їт'ї наїст'арш'а йїд'а / у нас ус'ї цисє л'ўб'їут; С кошел'а лоп'атка ўп'ала / ан'уко пидоїм'ї / шкод'а би добр'о пропад'ало.*

ЛОПОТАЙЛО, -а – згруб., базікало: *То лопот'айло / а нї Мар'їка / кобїби ўна так'а до роб'оти б'ула / ік до г'овор'їн'а / И:ї / наї г'ов'ори.*

ЛОПОТІТИ – 1) дуже швидко говорити: *Ни лопот'ї так / ік Пар'аска / нич'о ни мош зруzum'їти; 2) видавати якїсь звуки, “говорити” (про немовля): Малє ў колїс':ї шош соб'ї лопот'їт / б'авиц:е так; 3) ударяючись об щось, видавати глухі звуки: М'окра спин:їц'а так б'ула зам'єрзла / шо лиш лопот'їла по ног'ах / а Д'оц'а / сар'ака / помог'ала ч'олов'їкови т'їгнути коўпч'їки.*

ЛОПТАТИ – лоскотати, “кусати” (про одяг); спричинювати неприємні відчуття на шкірі, свербіти: *Ўбр'ала вохкє / а то так л'опч'ї / шо лиш ч'ўхайусе; Дит'їну л'опч'ї / бо / м'ожє / штан'ц'ї м'окр'ї; Се пож'їліла кроп'ивоў / таї л'опч'ї / Це ни кроп'їва / то шош їнче / таї йек кроп'їва / ік йїс б'ула ўбр'ана / з доўгими рукав'ами? / каў тоб'ї / то шош їнче.*

ЛОПУХ (ЛУПУХ), -а – 1) лопух: *Кор'ін' лопуха помич'нії / ў ко́го во́лоси р'іт'к'і і погано расту́т; 2) перен., знев., некітлива, наївна, на думку мовця, людина: Шо хот'іти? / то лопух / лопуш'ётко; Лопух лопухом / мої / та ни ўс'о дру́гому роска́зуї / шо ма́йїш на ду́мц'і / бо ти ни зна́йїш / ци вин с то́го ни скориста́йї / кажу́ї / але шош і соб'і лиш'єї.*

ЛОПУХА́ТИЙ – великий, схожий на листя лопуха: *У це́му свідр'і ві́логи ко́ло шійї ік'іс лопуха́т'і / ме́н'ч'і зробі́ / росплеті́ на два па́л'ц'і; Від'іла йіс / ікії ко́р'ін' йа ге́нде кінула ў ведро́? / з лопуха́ / ним до́бре во́лоси л'іч'єти / ік пус'т'і / у тії кніс'ц'і / шо у вере́нд'і напі́сано / йек цисе́ се роби́ / йа вікопала́ / бо м'ін'ї туче́ч'ки ни тре: лопухі́ / а ти подиві́се / то би ни пошко́дило / на́в'іт' у апті́ц'і таке́ до во́ліс прода́у́т / таке́ / ік олі́ва / ним се масті́т го́лу / А оц'е́ шо за ліс'т'і таке́ лопуха́те? / То інчи́ бур'є́н / то ни лопух / а йа за ко́р'ін' каў; Фа́йні паца́н / лиш т:о / шо ву́ха лопуха́т'і / А хто на цисе́ діви́ц'е? / то і ў те́бе ни йе мале́н'к'і / а так'і́ / йік бога́цк'і пиро́гї; Де дити́н'і так'і́ лопуха́т'і коўн'іри ші́ти? / це таке́ / йік порос'є́ч'і ву́ха.*

ЛОПУШІ́НІ, -я – листя, зарості лопуха: *У д'іда на горо́д'і таке́ лопуші́н'і кіну́лосе / така́ ш':іва́ / шо ч'єсто дич' / на сего́н:е ўс'ім ста́не робо́ти / бо то ни рва́ти / то вит'іга́ти / віко́пувати мус / а на́гіриш'а ш':іва́ / оц'е́.*

ЛОПУ́ШІ, -я – зб. стос. ЛОПУ́Х (ЛУПУ́Х)¹: *Ад'і́ іке лопуш'і ві́росло ў горі́ц'е / ба́ба іт би жи́ла / то одж'іхну́лабисе.*

ЛОТО́ЧНА, -и – здеб. мн., шкварки, отримані із внутрішнього жиру: *Ге́нде поўна мі́ска лото́ч'ін / шош роби́ з німи / А шо йа зроби́у? / х'іба псо́ви кіну / ми то́то ни йімо́ / Аг'і́ / йек псо́ви? / то шкода́.*

ЛОШЕ́ЧІЙ – прикм. від ЛО́ШІ (ЛОШЕ́): *Ли́ш вин ц:е́ роска́заў / ми ў́же сидимо́ перепу́ж'ін'і / а тут пока́зуїц'е лош'є́ч'а голова́ / така́ сама́ / ік т:а / шо вин за н'у говори́ў / а то ўни з Ду́ц'ом до́говори́лисе / шо так зроби́ут / абі́ ве́село бу́ло / а то іке ве́село / ўс'і одж'іхну́лисе.*

ЛО́ШІ (ЛОШЕ́), -єти – лоша; іноді в порівн.: *Напі́ўсе молоч'ка́ з ме́дом / таї́ ска́ч'і / йік ло́ш'і / так ни скака́ў би / іт би йіму́ бу́ло зле; Див'і́ц'е / ге́нде б'іле ло́ш'е і за ко́ником б'іжі́т.*

ЛО́ШІТКО (ЛОШЕ́ТКО), -а – змени., пестл. стос. ЛО́ШІ (ЛОШЕ́): *Йа хот'і́у абі́ та́то мене́ питса́ди́ў на ло́ш'ітко / але ўно́ ўтекло́ тсво́йї ма́м'і / ві́тко / се забо́йєло.*

ЛЮЮ (ОЛІВИ) БРАКУЇ (В ГОЛОВІ) КОМУС – знев., згруб., хтось не зовсім розумний, розважливий, поміркований: *Твої́а голова́ шои трóхи дýмайі / ци йїі браку́йї лóйу / шо ти дримн'і барабу́л'і лиши́у / а вели́к'і поруба́у / шобі́ свін'ам варілисе? / пролупі́ свої́ с'л'іпакі́ / гéзде по́ўниі кош'іл' бра́кованого / а вин з м'ішкá вїт'іх вели́к'і / Де йа мих узд'р'їти / ік ви кош'іл' накрїли верéтоу / а звér'ха ш'і дв'і голоу́ц'і капúсти поклáли? / зám'іс' тóго / шобі́ под'éкувати / зач'іна́йте вáдитисе? / дрúгий рас метé ўс'о сам'і робїти / йїк вам така́ нидогóда / то шо / за прїгорш'і барабу́л' с'в'їт переверну́се ци ми з гóлоду ўмремó?; Зна́йу / Парá / шо тоб'і́ лóйу ў голов'і́ ни браку́йї / шо йїс розумна́ була́ дотепér / то шо с тобо́у се ста́ло / шо позвол'éйїш / абї́ дрúгий так с тобо́у опходї́се? / кажї́ м'н'ї́ / шо?*

ЛЮБИТИ – ставати твердим: *Цис'á матér'їйа / ік йїйї́ вїжмакати / ни ме луб'їти / йа ўже вїжу; Споден'кї мут луб'їти / ік йїх отакїм к'їмакóм / замаш' :éн'ї / мóкр'ї лиши́ти на паркан'ї́ / таї́ за нич' ш'і кирц'ї́у тудá нал'їзе / фáйну йїс схóванку йїм зр'їхтува́у.*

ЛЮБ'Ї, -я – зб. до ЛУП: *Трéба́ бу́ло фáйно́ распрáвити кус'т'ўмч'ік / а ви забу́ли / кїну́ли к'їмакóм / і вин стау́ / йїк лубї́й / дитїна ў цéму ни ме ходїти; Лубї́йм натерузнї́лосе / мýс'у заместї́.*

ЛЮБОВАТИЙ – твердий, зашкарублий: *Мїтрови ни трéба лубова́те купувáти / а мн'їкóн'ке / такé / йїк оцис'ї́ постил'ц'ї́ / ч'ўйїте? / абéсте бїрше́ пустé ни неслї́ ў хáту.*

ЛЮБОМ ІМІТИСЕ (ЙМІТИСЕ) – те саме, що ЛЮБИТИ: *Спиндзár' змок бу́у / а тепérки лубом імі́се / і шо ти зрóбиш?*

ЛЮБОМ СТАТИ (СТАТИ ЛЮБОМ) – затвердіти, втратити попередню якість: *Спóн':і ў болóт'і / ў грузї́ / ў фáрб'і́ / вїсохли́ ї́ лубом ста́ли / йек допрáтисе тепér? / йек / шобі́ зноу́ зробити́ йїх вїгл'їдними?*

ЛЮБОМ СТИРЧÉТИ (СТОЄТИ) – те саме, що ЛЮБОМ СТАТИ; не спадати складками, не бути м'якою, податливою (про тканину чи виріб із неї): *Див'ї́:е / йек йї́сте ш:ї́ли / спин:ї́ц'а на ч'éрев'ї́ лубом стирч'éйї́ / То ни йа вїн:а / а тво́йé ч'éрево / мéнче йїш таї́ ни ме вид:увáтисе; Фúстка зле се завивáйї / йек ни пот'їгнї́ / а ўна лубом стирч'éйї́.*

ЛЮБУВАТИТИ – твердіти: *Шкі́ра на ш'éпц'ї́ / вїтко́ / зач'éла лубувáт'їти / бо ти такé / ік горш'óк нóсїш / ану́ фáйно заломї́ / ни ходї́ / йїк нич'вáлїй / А шо йа зрóбїу? / Дáйко / йа покáжу.*

ЛУГОВІНА – 1) місцина в лузі, поросла травою: *Дроціха на луговін'ї пасе корову / від'їла / шо дэколи ї коло дорóги; 2) лугова трава: Ў Тудеви нима великих лугіу / с'їно там ни рóбїют / а пáсти дес потрóхи мош.*

ЛЎДИНИ, -я – 1) одяг, вбрання: *Їе тóго лўдин'а / ѝе шо ўберáти / абї здорóуйї / абїсмо дўж'ї бўли; 2) старий одяг, дрантя: Шо с тим лўдин'їм робїти? / х'їбá бих спалїла; Такé лўдин'ї нав'їт' коло хáти ўстит носїти.*

ЛЎЖЕЧЬКО, -а – ліжечко: *То бáт'ко Ївáн'ч'їкови лўжеч'ко зробїу / а мáтка подарувáла визóк / ў нéму йїгó вóзу.*

ЛЎМЕР (ЛЎМЕРО), -а – номер, цифра, розмір (здеб. про взуття): *Кал'óш'ї їкї лўмер подивїтисе / абéс бўрки ўберáла; Ану проч'їтáї / ікé тáмки лўмеро хáти напїсано? / п'їс'мó смїх уч'эра дистáла / і кватїр'у подивїсе / Тўтки / вўїно / самá хáта / трéта / Та ў них ѝе кватїр'а / мўси бўти напїсано лўмер.*

ЛУМЕРÓК, -рká – шматок картону і т. ін. з позначеною на цьому цифрою, іноді з записаною датою, що виступає певним документом, свідченням чогось: *Ви до цéго дóхтор'а? / мáйїте лумерóк? / на котрў годїну?*

ЛУМЕРУВÁТИ – нумерувати: *Покаж'їт / ѝа ни знаїу / ѝек лумерувáти / вїтки зач'їнáти? / С котрóго кóўпка хоч' / с тóго зач'їнáї / мóжно з оцéго / шо скрáїу.*

ЛЎНЬЧІНА, -нї – стара солонина: *У бóц':ї ш'ї ѝе трóхи лўн'ч'їни; То ни тогїдна / то ш':е даўн'їш':а солонїна / гет пожоўт'їла / лўн'ч'їна / тикї дóбре ч'ўти лўн'ч'їноў; И:ї / де цисé йїсти / то лўн'ч'їна / ни заженéш у рот.*

ЛУП, -ба – кора; щось тверде (про тканину, шкіру та ін.): *Опч'ўхали сокїроў луп іс кóўпкиў / таї трéба би тотó спїд них забрáти.*

ЛУПАКЇ, -їв – знев., очі: *Вїлупїу своїї лупакї таї дївиц'е / ход' би шош сказáу; Лупакї зач'éў перевертáти / гадáу / шо ѝа се напўд'у / а то б'їдá / шо ѝа н'їц се ни бóїу / н'їкрїшкї.*

ЛУПÁСИТИ (ЛУПАКУВÁТИ) – згруб., сильно бити: *Вўїно / н'їхтó н'їкóго ни лупáсиу / це вам шош ни т:о сорóка принéсла / вит сéбе наскрегот'їла / помéнче слўхáйте такїх.*

ЛУПÁСИТИСЕ – згруб., битися: *Їгрáлисe / а потїм шош найшлї / таї зач'éли лупáситисе / лéдвї тих кугутїу утрицáла.*

ЛУПАТИ – 1) відбивати окремі частини від цілого: *Ни лупа́йте с'т'ину́ / лишéн' поре́йбува́ли / а ви ўже́ ўз'элисе за н'у / нима́ ч'ем ігра́тисе? / бигме́ / мете́ біт'і / ої шо мете́;* 2) сильно боліти (про голову): *Голова́ лупа́йі / х'іба́ бих обруч' нат'ігнуў;* *Ў голов'і лупа́йі / іг би хтос клеўц'ами биў;* *Голова́ так лупа́йі / йік би хтос кам'ін'ч'іками ц'укаў / видуч'эра такé найшло́;* 3) підмивати (про берег): *Вода́ під вівозом урас лупа́ла бéрех / робіли кашіцу / але то ни дўже помогáло / Такé самé ко́ло Дроціхи / ко́ло Коз'мових / вид'іли йістé / ікиї під німи бéрех?;* 4) стукати чимось об щось: *Лиши́ т:у бл'эху / ни лупа́й так у н'у / маши́нкоў ігра́се.*

ЛУПАТИ – знев., дивитися скоса, недружелюбно, виявляючи негативну оцінку чомусь: *Митрі́ха лупала на нас / н'іби ми шош йі́ ві́н':і / т'эшко завині́ли пéред неў;* *Ни лупа́й на мене́ / ни переверта́й о́ч'і.*

ЛУПАТИ ОЧÉМА – 1) те саме, що ДИВІ́ТИСЕ БІ́ЛИМ: *Йік л'удина́ дóбра / ўна ни ме так лупати оч'э́ма / на́в'іт' іг би хот'і́ла / то ни змо́же;* 2) витріщатися: *Лупати оч'э́ма / це зло роз:е́ра́тисе;* *Йа до не́го говор'у / а вин сто́йіт / йік бара́н / лиш лупа́йі оч'э́ма.*

ЛУПІ́НА – лупшина: *Лупі́ну ни тре викида́ти / покладі́ ў кош'і́л' / порос'этам зваримó;* *Так йіс гру́бо полупі́ла / шо барабу́л' н'іч'о се ни лиші́ло / сама́ лупі́на;* *Диві́се / іка ў те́бе гру́ба лупі́на / бо ти ни лупиши́ / а тесаку́йіш барабу́л'і.*

ЛУПІ́НИ, -я – зб. стос. ЛУПІ́НА: *Подиві́се на ц:е лупі́н'і / хто так гру́бо лупи́ барабу́л'і? / тре́ба тонéн'ко / йік так робі́ти? / та ми на́в'іт' до весні́ ни дот'э́гнемо / ік меш так с'т'ісувати.*

ЛУПІ́ТИ – 1) обчищати щось від шкарлупи, лупшини: *Ти лупиши́ йéц'а / а Йі́ленка ўто́ўч'і ч'існику́;* *Ву́йна М'і́ликова йéблукá лупі́ла ў корі́ц:е;* *Дéхто толоку́ на́ймаў / абі́ лупі́ти кукуру́дзи́;* 2) знімати шкіру із забитої тварини: *Ни лупі́ў / ус'о закопа́ў / та́й фэ́ртик;* 3) згруб., сильно бити: *Пусті́й буў хло́пец / лупі́ли йіго́ / йек мо́гли / але ни задурно́ / л'уде з не́го вйішли́;* 4) знев., встановлювати непомірно високу платню: *Лупі́ў таку́ ц'іну́ / шо н'іхто́ на́в'іт' ни хот'і́ў годі́тисе;* 5) отримувати гарний прибуток, удадо продаючи щось: *За йéблук'а с ко́ждо́й йа́зди ў́ни фа́йн'і грóшики лупі́ли / Але то і́ бу́ло за шо / у них ви́борн'і йéблукá / одно́ ў о́дне.*

ЛУПІ́ТИСЕ – 1) чиститися (про “лупину”, “шкаралупі” та ін.): *Йéц'а ад'і́ йек пога́но лупі́уц:е / ві́тко / шо с'в'і́ж'і;* 2) сильно битися: *Лупі́лисе так / шо ни мош бу́ло розбороні́ти.*

ЛУПКИЙ – твердий, цупкий: *Іка́с лупка́ мате́р'ї́а / до т'ї́ла ни дуже до́бра / та́ї стирч'е́ти бу́де ў спин:и́ци / х'їба́ ти хоч' таку́ / йїк бо́ч'їч'ка?*

ЛУ́ПНУТИ – неприяжно подивитися (“лупнути очема”); вдарити (когось, чимось об щось): *Так лупнула на мене́ / шо м'їн'ї́ гаиш нидо́бре се зробі́ло; Лупнуў оч'е́ма ї пишоў́ / ни йшоў́ у ха́ту / ві́тко / хот'їу́ зна́ти / ци тут жи́нки нима́; Лупнуў рас / бі́рше н'ї́ / ни биў́; Лупнуў ка́м'їн'ч'ї́ком у ви́кно́ / та́ї уже́ їе д'е́дикови с'в'ї́ж'а робо́та / на́ї бу́де / шо ни хот'їч'е́ / але вит це́го ле́кше се ни ро́би.*

ЛУ́ПНУТИСЕ – сильно вдаритися: *Лупнуласе ў слуп / шо гаиш у оч'е́х потемн'ї́ло / то в'ї́тер / с'в'ї́чка зага́сла / та́ї ма́йїш / ба́ба побі́та ме ході́ти / ска́ўт / шо д'ї́до биў́.*

ЛУ́СКАНИ, -я – опредм. дія стос. ЛУ́СКАТИ: *Їа бі́рше ни бу́ду ч'у́ти лўскан'а / руч'кі́ поспуха́йут то́му / хто ц:е ла́ким робі́ти / ч'у́їте? / їа ни хоч'у́ бі́рше ч'у́ти ў ха́т'ї тако́го лўскан'а / це́го ни бу́де.*

ЛУ́СКАТИ – 1) сильно грюкати: *Ни лўска́ї двер'мі́ / притрї́муї тро́хи / бо ві́кна дрижу́т; Мої́ / па́рупч'ї́ / ни лўска́ї так / та́же ти ни ў ста́йн'ах; 2) гриміти (про грім): Лўснуло так / шо ми се пере́у́дили / даўно́ ни бу́ло таки́х громи́ў се́ред л'ї́та / Їо́ / лўскало́ / але ни так т'е́шко.*

ЛУ́СКАТИ ВИД ЗЛО́СТИ (ЗА́ЗДРОСТИ) – дуже сердитися (зоздрити): *Феді́шина д'ї́ўка лўсне вид зло́сти / їк уч'у́її / шо ни ўна пе́рш'а; На́ї лўсне вид за́здрости / м'їн'ї́ то шо? / їа н'ї́ко́му до́ро́гу ни пере́їшла́ / тре́ба бу́ло се ўч'е́ти / а ні ву́лиц'ами валанда́ти.*

ЛУ́СНУТИ – 1) докон. до ЛУ́СКАТИ: *Лўснуў двер'мі́ та́ї пишоў́ / а їа шо / бу́ду б'ї́ч'ї́ за ним / просі́ти / йої́ / ни їди? / н'ї́ / їа ци́се робі́ти ни бу́ду; Цес хло́пец ни го́ден полегон'ки запе́рти дверц'е́та / а му́си лўснути / про́су / уваж'е́ї / ї ни го́н:а допросі́тисе; Мої́ / а це шо так лўснуло? / таке́ / їк грім / але на дош' ни збе́ра́лосе / аг'ї́на б'ї́ду / змо́кне наш полижо́к; 2) згруб., вдарити: *Лўснуў / шоби́ бі́рше ни долаз'е́ў / на́ї зна́її / шо мо́жно / а шо / ни во́л'но; Мош і руко́ў фи́ст лўснути / ш'ї́ гї́рше / їк прў́том.**

ЛУТАВ'Є́К, -їка́ – згруб., те саме, що ЛУ́ТАВИЙ: *Ти / лутаўї́еку́ / або́ їїш / або́ їа за́рас тебе́ нагуду́їу / ти ни меш м'їн'ї́ ко́ники показува́ти; О: / то ни таки́ї соб'ї́ лутаўї́е́к / у нас кра́ш.и́ї́ / закрем'ї́нцикі́ / ц:у ни допро́сис:е́ / їк уна́ сказа́ла н'ї́ / то ўже́ н'ї́ / ї кра́їне́ / їнчо́го нима́.*

ЛУТАВИЙ – впертий: *Ти малóу такá бу́ла лúтава / шо ни допроси́ўбисе / йік сказа́ла н'і / то ўс'о́ / хот' добі́ї; Мару́с'а лúтава / у Їва́на ўда́ласе / ни ў Но́ц'у / аў та́та.*

ЛУТАВИТИСЕ – противитися чомусь, відмовлятися виконувати щось, виявляючи впертість: *На / ѝе брiнџа / кулеш'а / берi ѝиш / ни лúтаўсе / гаі ходi; Їа ни ўм'їу лúтавитисе / а сестра́ так / іг би iнчого нас'iн'а бу́ла / фийст лúтава / Ну та то т'ешко такóму ў жит'у.*

ЛУТАВКА, -и – про вперту (“лутаву”) особу жін. статі: *Малóу ѝа бу́ла страи́на лúтаўка / ц:е му́с'у ви́знати / таі теперки трóхи ѝе / лиши́лосе / шош уиштрика́йї / таі тогди́ ни попу́стиши / абí ни знáти шо / рóбиши по свóму / ѝа ўже ч'ўйу / ік лúтавис'т' питступáйї / ік уна́ лиши хоч'і мноў к'ірува́ти.*

ЛУШКО, -а – ліжко: *Див'їц:е / іке ў ме́не лúшко / на не́му ни с'iн:и́к / а матра́ц / Та с'iн:и́кi даўно́ н'iхто́ ни рóби / ў ко́ждого матра́ц / геренту́йу / шо ў Г'удев'і iнчого ни на́йдеш / áле на с'iн:и́ку здо́рово спáти / бо с'iно дíхайї / Ви шо / бану́йїте за даўним? / Та ѝа ік схóч'у ви́спатисе на с'iн'і / їду на по́др'у і соб'і спiу / к'iл'ко хоч'у / хто заваж'ейї?*

ЛУШШТИ – луштити: *Сно́ч'і кукуру́дзи́ лúш':iла / а сегóн:е рúки бол'ут / пáл'ц'їу на пра́в'їи ни ч'ўйу; До́луш':їу оц:у́ купку фасул' таі пíдемо / зач'ика́ї кри́шкy / áбо поможí лúш':iти / бóрше пíде.*

ЛЬОДИ, -ив – тiльки у мн., морозиво: *Їої́ / та теперки такiх ус'е́ких л'оди́у / шо óч'і тво́йї ни ви́д'iли / iкiх хоч' / ўну́ки купу́йут / то ѝа зна́йу / áле гэзде вам ка́жу / такiх / ік бу́ли гентáм / нимá / от:ó бу́ли л'оди́ / то так'і до́бр'і / шо ну / вода́ свидóва і л'оди́ / ої шо бу́ли до́бр'і.*

ЛЬОКИ, -ив – здеб. мн., кучері, “хвилі” на волоссі (“габи”): *Л'оки зроби́ла / накрути́ла таі т'їшиц:е / ка́же / шо то тикí ѝїї́ во́лоси так куч'ір'е́ўйуц:е / шо то тикí змáлку / н'їби ми ни ви́д'iли ѝїї́ рáн'че / малóу / та ўни ў не́йї так'і / ік дрит' / ви́тки л'оки сам'і се óзмут?; Ік мiйїш гóлу / то пáл'ц'ами рóбиши так'і габи́ / ўни засихáйут / ї тогди́ ходиши з л'о́ками / áле ни рошч'есу́йиш / шобí ни збáвити / то од'н'і́ жинкí гентáм куч'ір'і роби́ли / отáк ко́ло лиц'á збокíу спит фúстки випуска́ли / а дрúг'і / л'оки / ѝе пáру такiх / шо ї сегóн:е з л'о́ками ход'ут.*

ЛЬОЛЕЧЬКА, -и – дит., сорочечка: *Мої́ iка́ ч'їч'iна л'óлеч'ка / ви́тки ўна ў дитíни? / ба́пка ш:iла? / мої́ / а iка мн'iкóн'ка.*

ЛЬОЛЯ, -і – дит., сорочка: *Дитíн'і л'ól'у ўберемо́ і пíдемо папá.*

ЛЬОНТРАТИ – знев., вештатися, ходити без діла: *Л'онтрайї вулиц'ами / а д'іти голон':і д'ома / хто ч'уў такé робіти?*

ЛЬОНТРА ХОДИТИ (ХОДИТИ ЛЬОНТРА) – те саме, що ЛЬОНТРАТИ: *Нимá ч'о л'онтра ходіти / ў б'ўтден' роб'ота йе.*

ЛЬОНТРАЧЬ, -я – той, хто “ходи льонтра”: *Паз'у / то л'онтр'ач' / пуст'ен'киї хл'опец / вин ни до жит'á / аб'ес д'іўч'іну за н'его ни дав'ала.*

ЛЬОНТРАЧЬКА, -и – пох. жін. р. від ЛЬОНТРАЧЬ: *Наї це шл'ах тр'афи / їка ўна ф'аїна / і їка газд'ін'а / це ни пустá л'онтр'ач'ка / То ї д'руга б'ўла би такá ф'аїна / іт би ўм'їла так се зиб'рати / ни так богáто там т'ойї ф'аїности / ан'у бес се придив'ила / ўна пул'кáта.*

ЛЬОНЦБЕРА, -и – сорт яблук: *К'оло хáти йе л'онц'бера ї шáвора / áле ўс'о р'ешта / й'они / м'ін'ї ўни наїл'іти ї.*

ЛЬОПАВКА, -и – знев., курка, корова, що всюди залишають після себе слід; про корову, яка часто “залежуїцце”: *Ан'у зач'эсти / ш:о цис'á л'опáўка на сх'одах нар'об'ила? / хто йїї в'іпустиў с курникá?; Нáш'а п'ерш'а кор'ова ў ч'эсте л'ігáла / де тр'аком пос'іплено / лістом / а цис'á пустá л'опáўка / ад'ї їка зал'эж'іна / ўст'ит гнáти на пáшу / Ў н'ейї розв'ілнен'ї / бо ўна лиш в'ійшла на пáшу / то так йе / їк кор'ова по зим'ї вих'оди на п'ершу пáшу.*

ЛЬОПАТИ – 1) хлюпати, бризкати: *Ни л'опáйте / бо м'ін'ї ї так ст'уд'ін';* 2) базікати: *Йїк так ход'ік'ойї л'опати / то л'іпше наї ни кáжу шо;* 3) випорожнюватися рідким: *Цис'á кор'ова на к'ождим кр'оц'ї л'опáїї; Л'опáїї / гаш в'іц'у ч'ўйу / А шо хот'їти? / розв'ілнен'ї так се мáїї.*

ЛЬОПАТИСЕ – хлюпатися: *Зроб'или к'оўбер таї л'опалисе тáмки / к'іл'ко соб'ї хот'їли / то ни р'ікá / шо бойїс'е / аб'ї водá ни забр'ала.*

ЛЬОПНУТИ – докон. до ЛЬОПАТИ^{1,3}: *Уваж'ей / аб'ес ни л'опнула сит'оў на пидл'огу / потр'ошки зач'ірáї; К'урка л'опнула п'ерет' сам'ими д'вер'м'ї / їнч'ого м'їс'ц'а ў н'ейї ни б'ўло / То вáш'а р'їб'ушеч'ка / ви сам'ї йїїї судá принáдили.*

ЛЬОПНУТИСЕ – упасти в калюжу, болото та ін.: *Л'опнуласе к'оло М'їс'áнтикових у гр'ус' / то їшла тхáт'ї м'окра / йїк к'урка / д'обре / шо стемн'їло / н'їхт'о ни в'ід'їў / А йїт би ї в'ід'їли / то шо?*

ЛЬОРНЕТ, -а – бінокль: *Ід'їм д'гор'ї таї в'їт.и б'ўдемо див'їтисе ў л'орн'ет / з т'рун'á ус'її Т'ўдиў ф'аїно в'їтко / А їа гадáла / шо ти хоч' / аб'ї ми так гриб'їў шукáли / А шо? / мош і гриб'їў.*

ЛЬОРНЕТКА, -и – те саме, що ЛЬОРНЕТ: Цис'а л'орнетка ни дуже збліжуйі шош / але буковінцкиї бѣрех / улóгу мош дóбре роздивітисе.

ЛЬОС, -а – жеребок: Віт'ігла такій л'ос / шо мала поцулувати пѣршого / хто ме їті пóпри хату / ци малій / ци старій / отак забаўйѣлисе; 2) доля: То ўжѣ такѣ / кóму їкиї л'ос віпаде / кóмус ш'іслівії / а кóмус ни дуже / їйк оц:á фустка ў ч'орні.

ЛЬОС ВИТІГАТИ (ВІТІГНУТИ) – мати (отримати) те, що призначено: То такѣ / хто їкиї л'ос у жит'у віт'ігне / так ме се мати; Дитіна лиш се ўроділа / аў нѣїї ужѣ ѣе л'ос / уна їйгó ужѣ віт'ігла.

ЛЬОХА, -и – 1) великих розмірів свиня: Тримайімо л'óху / ѣе корóва / козá / нимá шо гр'ішиїти / д'ѣкувати Бóгу / майімо; 2) лайл., товста лінкувата неакуратна жінка; часто в порівн.: Хóди / ік л'óха / ни дуже пантруїї робóту / а їйк трóхи зач'інаїу ўстидáти / то ўна кáже / зрóбиц:е / а ўно шо? / самó зрóбиц:е? / Уна / Їїлѣ / пантруїї здорóуйї / їїї так дóбре / ўна ни хóч'і натсáжуватисе / ік ти.

ЛЬОХКАНИТИ – 1) зруб., жадібно пити: Ни л'охкán' тїл'ко / бо ї дрўг'і хóч'ут пїти / і їїм лишї; 2) знев., пиячити: Ідї / заберáї свóго / л'охкánит отám / абó д'ітїї пишли / наї прóс'ут / Тáтку / ход'їт тхát'ї / ход'їт / А де вин ме когóс слўхати?

ЛЬОШКА, -и – змени. від ЛЬОХА¹: Це ни л'óха / а л'óшка / ад'ї їка.

ЛЮБА, -ї – любов, кохання: Гáї / скажї м'ін'ї / шо такѣ л'убá / їек ч'ѣрез н'у мош гóлу ўтрач'ѣти? / цѣго ѣа ни розум'їїу / їѣк такѣ мóже бўти? / то ўс'ó / абѣс знáла / вігадали; Каўт / шо л'убá мóже збáвити л'удинў; Ік ѣе л'убá / то ч'олов'їк ме б'їч'ї тхát'ї.

ЛЮБА ГІРШЕ НАЙ НИ КÁЖУ, ВИТ ЧЬÓГО – про складність переживання кимось почуття любові: Л'убá / абѣсте знáли / гїрше наї ни кáжу / вит ч'óго / бо ни ти неў / а ўна тобóў к'їруїї / то ї б'їгаїиш по дѣс'їт' рас на ден' / шóби д'їўку ўзд'р'їти / а там нимá на кóго дивітисе / бигмѣ / нимá / такѣ / їйк патїк / гаиш с'в'їтиц:е / Одок'ї / то вам нимá / а їїмў ѣе / таї д'їўч'їна дóста фáйна / ни перѣч'те хлóпцеви / їйк хóч'ї / наї берѣ / але ѣа би хот'їла / абѣсте нагадáлисе / по кїл'ко рас на ден' ви від'їлисе з Мїтром / ік вин до вас ходїў? / ге? / ік їїсте д'ївувáли? / таї ни бўли їїсте моцн'їш':ї / їйк цис'а д'їўч'їна / оц:ѣ ѣа хóч'у нагадáти.

ЛЮБÁС, -á – коханець: Їа ни сокóт'у ч'ужїх л'убасїў / ік'їс хóд'ут отáмки на бѣрез'ї / сид'ут / х'їбá бих се запитáла ў них / а ви ч'їїї л'убасї? / от:ó би се с'м'їйѣли / казáли би / шо циї бáб'ї шош бракуїї.

ЛЮБА́СКА, -и – коханка: *Доўбуш маў л'уба́ску / а про Т'удиў ни хоч'у
говоріти / ікэс пустэ се пита́йиш / ўпов'ім / а потóму мут м'ін'і ў оч'і
л'істи / ска́жут / вўйна ч'эсто здур'іла.*

ЛЮБА – ТО (ВЕЛІКА) ЗГУ́БА – глибока сердечна прив'язаність до особи іншой статі може згубно впливати на когось, приносити страждання: *Калінко / абэсте зна́ли / л'уба́ / то згу́ба / велі́ка згу́ба / каж'іт йіму́ / наі ни берé соб'і́ пустé до голові́ / бо то ни приведé до
дóброго / кáжу вам гéзде / ўже ни одéн попáциў соб'і́ с цим / тáже с'в'іт
ни зийшóўсе лиш на цйі́ д'іўц'і; Каўт / л'уба́ / л'уба́ / йой / то згу́ба / ўна
мóже звéсти л'удину́ / а йа ни розум'і́ўу / йек такé мóже кому́с шош
пошкóдити? / мой / а ў мéне нашó́ голоvá / тáже ўна д'л'а дўман'а / йа ййі́
ч'ос нóс'у на ўйéзах / мійу́ / запл'іта́йу / а ўна мўси́ / хот' крїшкы ни
л'інуváтисе і́ дўмати́ / ни допускáти тóго / шо м'ін'і зашкóди / отáк йа
розум'і́ўу л'убу́ / ус'éка л'уба́ ў́ голов'і́ / ві́кинуў / і нимá / ус'ó з голові́ се
зач'інáйи.*

ЛЮБІ́Й – будь-який: *Ў л'убі́й ден' при́дї / йа тоб'і́ виткопáйу
ч'іч'ók / дам нас'ін'а нев'істók / колї́ тоб'і́ лиш ме виходїти́ / йа ўрас
кру́т'усе кóло хáти; Бері́ л'убé ведрó / уні́ ўс'і́ порóжн'і.*

ЛЮБІ́ТИ, Ї́К (К) ДУ́ШУ – дуже сильно любити: *Ни показўйу́ / áле
л'убї́ўу йігó / йік ду́шу / ц.у дитї́ну ни мош ни л'убї́ти.*

ЛЮБІ́ТИ, Ї́К (К) ДУ́ШУ, А ТРІ́СТІ́, Ї́К (К) ГРУ́ШУ – бути люблячим і справедливим “суддею” стосовно когось, передусім дітей: *Йа
за жї́нку такé ч'ўла / л'убї́ / йік ду́шу / а тр'ісі́ / йік гру́шу.*

ЛЮБІ́ТИ, Ї́К (К) СІ́ЛЬ В О́ЦІ – ірон., жарт., зовсім не любити: *Йо́ / ўгадáли йістé / так л'убї́ўу Паз'ун'у / йік с'іл' ў о́ц'і / гї́ну ййї́ від'іти.*

ЛЮБÓВАНІ (ЛЮБÓВАНІ І МИЛÓВАНІ), -я – велика приязнь; любов; кохання; здеб. у контекстах іронічного х-ру: *Ад'і́ йек скóро
л'убóван'і се с'к'ін'ч'éло / пїўрóку / ікї́хос пїўрóку ш'і ни прої́шло / а ўже
нимá н'і л'убóван'а / н'і милóван'а; Орї́с'ко / ти дивї́се / абї́ хлóпец тоб'і́
до жит'á буў дóбриї́ / бо л'убóван'і милóван'і бóрзо минáйи / а ти мáйиш
дивї́тисе / абéс мáла с ким жї́ти.*

ЛЮ́БО-МІ́ЛО – присл., обов'язково; негайно, без зволікань: *Йек ни
пї́де? / пї́де / л'убо мї́ло пї́де і зрóби / шо ска́жеш / бо йа йіму́ одно́
слиўцé шепнўла́ / і вин обмн'ék / стаў / ік шоўкóві; Зрóби / і то ни так / а
л'убо мї́ло ме робї́ти / уздритé / Ни зна́ўу / то х'ібá шош велі́кого мáло
би ў полонин'і здóхнути́ / шобї́ цисé се стáло.*

ЛЮБО (ЛЮБО-ДОРОГО, ЛЮБО-МИЛО) СЕ ПОДИВИТИ – приємно; про те, що, на думку мовця, є дуже гарне, привабливе, миле, красиве: *Так жи́ють / шо л'убо се подиви́ти / шо ўна́ за ним / а шо ві́н за не́й; Кóло хáти так / шо л'убо се подиви́ти / тiл'ко ч'iч'óк / шо ни зна́йу / де ш':е йе тiл'ко; Іва́нова дон'ка́ так ум'йí се ўбра́ти / шо л'убо до́рого се подиви́ти / ўна ни йе гаи ни зна́ти йка фа́йна / áле йiк отáк збере́ц:е / а ш'i до то́го фа́йно заговóри / то йа óч'i свої́ забува́йу / бизме́.*

ЛЮБОЧЬКО (ЛЮБОЧЬКО ЛЮБА) – те саме, що ЛЮПКО (ЛЮПКО ЛЮБА): *Гаи оцéго / л'убоч'ко / ни бóде / йа ўрас тоб'i потака́йу / áле сегóн:е бóде так / iк йа скаў; Л'убоч'ко л'уба / кiл'ко тоб'i ро́киў? / та ци́се ти ўже би ма́ла зна́ти; Л'упко л'уба / хто сегóн:е задурно хóч'i йти роби́ти? / колгóспиў даўно́ нимá; Ходи́ / л'убоч'ко / ў хáту / посиди́ кри́шку; Ти / л'убоч'ко / спершў на се́бе подиви́се / а потóму меш дру́гих суди́ти; А ти / л'убоч'ко / забу́ла / йiк йiс д'iўкоў бу́ла? / iкү кутóру ми ма́ли с тобоў / забу́ла? / анў нагада́йсе.*

ЛЮБРИК, -а – помада: *Ни ма́ла й ни ма́йу л'убрика / куда́ м'ин'i? / áл:е дéкотр'и жинки́ / д'iўч'éта / к'iмўйу / ч'éмос такiм се ба́ўйут / то пiзнашино; На́й бóде / шо хóч'i / кўпiў соб'i л'убрик / i бóду така́ ч'iч'ина́ / йiк Ори́с'а / ў не́йi так'i ли́ц'а / iг би ўна ни зна́ти йек се розгор'ич'iла́ / хтос губи ним мал'ўйi / а ўна / ли́цэ / i хóди ч'iрвóн:а / iк гран'.*

ЛЮБРИЧЬОК, -чка – змени. від ЛЮБРИК; те саме, що ЛЮБРИК: *Ад'i iки́ л'убрич'ок / iк тиў пáл'ц'а / ў Вижни́ци такé прода́йут.*

ЛЮДЕ, -ий – 1) тiльки чоловiки: *Там ни бóло жинóк / сам'i л'уде; Ўтра́тили на во́йн'и набогáто молóч:их вид мéне л'удий; 2) чоловiки й жiнки: Ти пору́ган'ийе кóло хáти рóбиш? / би л'уде с'м'ийéлисе з нас?*

ЛЮДЕ ВЧЄЮЦЕ (НАВЧІНІ) НА МАЛОМУ, А НАМ (ТОБІ ТА ІН.) ТРЄБА НА БІРШОМУ (НА ВЕЛІКОМУ) – навіть малі помилки дають досвід їх уникати: *І шо ти зрóбиш / iк нас н'iч'ó ни гóн:о наўч'éти / л'уде ўч'éйуц:е на малóму / а нам трéба на бiршóму / ми гiннемо вели́кого / ўжé тогди́ / iк б'iда́ / йiк да́ло дóбре по ч'ол'í / тогди́ до нас дохóди; Л'уде ўч'éйуц:е на малóму / шош дес зми́лiў / ни так пишлó / i ч'олов'iк ви́ди / йек дру́гий рас тотó об'iтí / а так'i штубакí / йiк ми / сто рас стайiмó на т':i сам'i гребл'í / мўсимо ци́се ви́знати / на малé ми се ни ди́вимо / ми вели́кого хóч'iмо / тако́го / шо йiк уно́ се зроби́ло / то ўже напράвити ни гóден / оц:é йа скаў / напράвити на дóбре т'éшко.*

ЛЮДЕ (ЛЮДОЧЬКИ) ДОБРИ (ЖІНКО ДОБРА, ЧЬОЛОВІЧИ ДОБРІЙ) – звертання в емоційно навантажених висловленнях, коли мовець виявляє схвилюваність (обурення, тривогу, докір), дає негативну оцінку чомусь та ін.: *Л'юде до́бр'і / та хто такé від'їу / шóби такій шмáр'ок та так пискува́ло ста́ршому?*; *Жі́нко до́бра / ти го́н:а хот' рас поду́мати сво́йоу голово́у / а ни ч'іка́ти / шó тоб'і ска́жут дру́г'і?*; *Ч'олов'іч'і до́бриї / ти ду́майиш / шо ти гово́риши / ци н'і? / ци ти гет дурний?*; *Л'юде до́бр'і / та к'і́л'ко ц:е мош терп'іти? / к'і́л'ко мош так н'іу́ч'óму себе ни ма́ти?*

ЛЮДЕМ ЇЗИКІ НИ ЗАВ'ЄЖЕШ (НИ ПОЗАВ'ЄЗУЇШ, НИ ПРИТНЄШ) – людям говорити не заборониш: *Наї гово́р'і / л'юдем йізики́ ни позау́йезуїиш і роті́ ни позакрива́йиш.*

ЛЮДЕМ (КУ́РЕМ) НА СМІХ – погано; не так, як годиться: *Ві́дите / кау́т л'юдем на с'м'іх / ку́рем на с'м'іх / а ни кау́т кугута́м на с'м'іх ци конéви / Того́ / шо кугу́т розумн'іш:иї вит ку́рки / і к'ін' до́ста розу́мний / Ну а́ле ї ни кау́т барана́м на с'м'іх / Бо то до́уше гово́рїти / а дл'а до́броїї спрїтишноїї бéс'їди л'і́нше сказа́ти ку́рем / гу́би так ле́кше се склада́йут.*

ЛЮДЕ (ВСІ) МУТ СЕ СМІЄТИ (ПА́ЛЬЦЯМИ ПОКА́ЗУВАТИ) – про щось, зроблене необдуманно, собі на шкоду; те, що не вписується в загальноприйняті норми: *Та ік йа так та́но ну́с'т'у цес тру́нтик / то л'юде мут се с'м'і́єти / мут стиска́ти плеч'éма ї ду́мати / аг'і́ / вин шо? / здур'їу́ / ци шó з ним се ста́ло? / розу́мний ч'олов'ік н'іко́ли такé ни зрóби / вин ме ду́мати / с кї́мос се пора́ди / віч'ікаї́ / до́ки ни узна́йї / ік'і сего́н:е ц'і́ни хóд'ут / та́же / пре́ц'ін' / то йіго́ пра́ц'а / і ни лиш йіго́ / та́мки мозил'і́ д'і́да Лес'а́ йе / йéк такій фа́йній кавáл'ч'ік за́ш:о за́т:о вид:авáти?*

ЛЮДЕ РАХУ́ЮТ, ШО ВНИ СУ́ДДИ (ХТОС РАХУ́Ї, ШО ВИН СУДДЯ́), ШО ВНИ МО́ЖУТ (ВИН МО́ЖЕ, ЇМ ПОЗВÓЛЕНО) СУДІ́ТИ – вислів акцентує на необхідності дотримання припису “не суди”: *Л'юде раху́йут / шо ўни ма́йут пра́во суді́ти / шо ўни суд'і́: і / ї забува́йут / Ни суді́ і ни меш суді́миї; То йе богáто такі́х / шо раху́йут / шо ўни мо́жут дру́гого суді́ти / а́ле боро́н' Бо́же йіх зач'і́тіти / страши́їй твау́т здо́ймайут; Хтос раху́ї / шо вин вели́кий суд'а́ / шо ма́її такé пра́во / а́ле забува́ї / шо ш'і́ ї на не́го на́йдуц:е тот'і́ / шо пока́жут йіму́ йіго́ гр'іхі́.*

ЛЮДИНА, -й – людина: *Л'удина хóди пид Бóгом; Отóт к'ін' / йік і л'удина / хоч'і припоч'єўку; Мої / та бут' л'удиноў / держі сло́во.*

ЛЮДИНА БЕЗ ГО́НОРУ НИЧЬО́ (НИЧЬО́) НИ ВАРТУ́ЙІ – за будь-яких умов (обставин) людина не повинна втрачати свою гідність: *Йек ни йе де́коли тру́дно / бо ў жит'у ўс'єке траф'їейіц:е / але л'удина ни повін:а ўтрач'єти го́нур / бо без не́го ўна н'іч'о́ ни варту́йі; Л'удина без го́нору н'іч'о́ ни варту́йі / вигл'їда́йі / шо йіго́ ни вітко / шо ўс'і л'уде одна́к'і / але прихóди така м'інута / ікїйс момє́нт / шо ти зра́зу відиши / оцєс ч'олов'їк ма́йі го́нур / а цєс на́в'їт' ни розум'їйі / шо ц:е такє́ / ота́к.*

ЛЮДИНО́В РОБІ́ТИСЕ (ЗРОБІ́ТИСЕ, СТАВА́ТИ, СТА́ТИ) – 1) домагатися (домогтися) певного становища в суспільстві: *Н'їхто́ цє́го се ни над'їва́ў / а відиши / йек Іва́н ву́їкиў ві́биўсе / л'удиноў стаў / вели́ким ч'олов'їком; 2) ставати (стати) “люді́ним”:* *Цєс хло́пец ві́л'уд'н'їў / у́же ни таки́й / йік буў / лю́диноў ро́биц:е / онóгди їду / несу́ пішву / а вин наздоган'є́йі та́ї ка́же / Ану́ дава́йте / ву́їно / йа вам помо́жу / бо ві́жу / шо йісте́ тїл'ко на́біли ў пішву / шо гаш ни го́н':і не́сти / і шо? / бога́то менє́ мина́ло / але н'їхто́ так ни сказаў / да́ї йїму́ / Бóже / здоро́йі.*

ЛЮДИНО́В СЕ ЧЮ́ТИ – відчувати свою людську гідність; почуватися задоволеним від свого становища: *Гаш отепє́р мо́жу сказа́ти попрáўд'ї / шо ч'у́йусє л'удиноў / гаш отепє́р / бра́ч':їку Васи́ / йє робо́та / а сегóроку ш'ї ї сат уро́диў / тогó йа ни раху́йу коп'їкї / ік хоч'у шош до́брого купі́ти з':їсти / ци д'їтем цукі́ркиў / ци га́л'бу пі́ва / ўже нат тобо́ў ни сто́йїт / мої / а ци ста́не на хл'ї́н? / цє́го нима́ / та́ї т с'в'єтам се ни с'т'їга́ли / вели́ко́го ни бу́ло / ус'о́ ў м'їру / але ч'у́йусє смих / шо йа газда́.*

ЛЮДИНУ́ ЗРОБІ́ТИ С КО́ГОС – допомогти комусь досягти чогось у житті, реалізувати себе: *Хот'ї́ла / ву́йц'у / з не́йї л'удину́ зроби́ти / віу́ч'їти / да́ти кавáлок хл'ї́ба / абї ма́ла / а то ни ге́ї ус'о́ ві́йшло / та́ї шо зроби́ш?*

ЛЮДИНУ́ РОКІ́ (РОКІ́ ЛЮДИНУ́) НИ ФАЙНІО́Т – з роками людина не гарнішає: *Л'удина се з'м'їн'у́йі / ад'ї шо пиу́сóтка зроби́ла ш ч'олов'ї́ка / Та так / л'удину́ рокі́ ни фа́йн'ут / але / скаў йа вам / ни ўрас / хто́ ска́же / шо М'їха́їло тогї́т в'їс'їмдєс'є́тку розм'їн'є́ў? / та вин за́рас набога́то кра́ш:є трима́йіц:е / ік дєс'їт' ро́киў наза́т / бигме́ / то фа́йній ч'олов'ї́к / а ни д'їт / Бо вин / сара́ку / слабува́ў тогди́ / а потї́м видийшо́ў; Л'удину́ рокі́ ни фа́йн'ут / молодє́ йє молодє́ / йїму́ красоту́ мо́лод'їс'т'*

даруї / а стар'іс'т' цисе́ ни хоч'і робіти / ни дба́йі за ч'олов'іка / Бо ўна хоч'і / шобі за н'у дба́ли / уваж'єли / прислуха́лисе / шó ўна хоч'і / догóд'ували / отогді́ і уна мо́же витпустіти л'удин'і па́ру фа́йних ро́киў.

ЛЮДНИЙ – увічливий, привітний, комунікабельний: Нич'ó / вигл'іда́йі / шо низлі́й ч'олов'ік / але́ їки́с ни д'уже л'уд'іні́ / ни заговóри пéрши́ / ни зас'м'і́йіц:е / їгó розговоріти трéба; Д'уже л'уд'іна дон'ка́ / дол'удна / фа́йна / таку́ пошукáти тре:.

ЛЮДНІСТЬ, -ости – людяність: Л'уд'ін'іс'т' / то ц:е такé / шо ў ко́ждого ма́йі б'ути / бо ч'ос се називáйі / шо вин л'удина́.

ЛЮЗОМ ПУСКАТИ (ПТІ) – пускати щось на самоплив, не турбуючись про наслідки: Бі́рше ни гóн:а переживáти / усé л'юзом пускáйі; На́й б'уде шо б'уде / на́й ўс'ó л'юзом іде́ / а шó йа зрóbіу?

ЛЮКЕР (ЛЮКИР), -а – білок, збитий з цукром: У Старі́х Ку́тах на Долина́х па́ску л'укером уберáйут / уно́ так засихáйі / а ў Т'удев'і подáўному.

ЛЮКС – дуже добре, прекрасно; викор. у висловл., які виражають найвищу оцінку когось чи чогось: Л'укс бóрши'ік / пéрши'а кл'áса; Л'укс ч'еревіки / ужé ма́йу д Велікон'у; Робóта л'укс / кра́ш':а вит кра́ш:ого; Л'укс вигл'іда́йіш / Мар'і́ / пра́ўду каў.

ЛЮКСИЧЬНИЙ (ЛЮКСÓВИЙ, ЛЮКСУСÓВИЙ) – прекрасний, найвищого ґатунку: То л'уксіч'ні́ ч'óботи / ни ті́снут / мн'ік'і́ / а зол'á їка.

ЛЮКСИЧЬНО (ЛЮКСÓВО, ЛЮКСУСÓВО) – присл. від ЛЮКСИЧЬНИЙ (ЛЮКСÓВИЙ, ЛЮКСУСÓВИЙ): Л'уксіч'но́ ко́ло хáти зрóbіла́ йіс / д'уже м'ін'і́ се ўда́ли ч'іч'іч'кі́.

ЛЮЛЯ, -і – дит., колиска: Диті́на хоч'і ў л'у́л'у / ме се колісáти?

ЛЮПКО (ЛЮПКО ЛЮБА), -и – 1) мила, дорога, люба (при звертанні): Мар'і́ч'ко / л'у́пко / ану́ с'іда́й ко́ло ме́не / роскажі́ м'ін'і́ / ч'о йіс така́ смутна́?; Ни зна́йу / л'у́пко / ш ч'óго зач'єти; Л'у́пко мо́йа л'у́ба / засп'іва́й шош / тотó / шо даўно́ с'п'іва́ла; Ни від'і́у смо тебе́ / л'у́пко / вид Видорш'і́у / шош йіс смарн'і́ла; 2) знев., ірон., викор. у висловл., коли мовець не схвалює дій того, до кого звернене мовлення: Ти / л'у́пко / гада́ла / шо хтос ме б'і́ч'і тебе́ перепрóс'увати / ф'і́у ни хоч'? / хлóпец до́бре зрóbіў / ої шо руз'умні́ / самá йіс він:а / то і ма́йіш.

ЛЮПКО СОЛОДÉНЬКА – те саме, що ЛЮПКО ЛЮБА (ЛЮБОЧЬКО ЛЮБА); часто зі знач. іронії: Л'у́пко солодéн'ка / за ц:у

пора́ду фа́йно тоб'і д'ікова́т' / держа́ї йїї́ соб'і́; Л'у́пко солоде́н'ка / а ти би ни хот'і́ла пидо́йма́ти сво́ю пан'у і соб'і́ ўз'е́ти то́то / шо хо́ч'иш / а ни ч'іка́ти / би хтос пода́ў?

ЛЮПЧИК, -а – любий, милий (при звертанні); іноді зі знач. іронії: Ході́ судá / л'у́пч'іку / на́ї тебе́ поўб'і́йма́ю трóшки / ході́ до ба́би; Л'у́пч'іку солоде́н'ки́ / а ти ч'о дри́ве́ц ни ўруба́ў? / р'уч'ка бол'і́ла ци ч'іка́ў / абі́ жінка сама́ ц:е робі́ла / ге?

ЛЮПЧИКИ (ЛЮПЧИКИ ЛЮБИ (ЛЮБИ ТА МІЛІ)) – люди, добрі люди; викор. як апеляція у висловл., які містять негативну оцінку чогось або когось чи розкривають те, що дуже вразило мовця: Та ўна́ / л'у́пч'іки / таке́ ви́робі́ла / шо ни го́ден росказа́ти; Оногді́ їду́ / у́же ўноч'е́ / а спид моста́ на Млино́вици шош пере́б'і́гло до́ро́гу / л'у́пч'ки л'у́б'і́ / ш'і смих ни ві́д'і́ тако́го / бигме́ / ни ві́д'і́; Шо ц:е / л'у́пч'іки / за на́пас'т' така́? / аг'іна́цисе; Л'у́пч'іки л'у́б'і́ / а це шо се роби́?

ЛЮСТЕРКО, -а – дзеркальце: Но́с'у с:обо́ў / і л'усте́рко / і́ гребене́ц; Ма́мине л'усте́рко хот'і́ў ві́м'ін'іти на ф'і́ўкало.

ЛЮСТРО, -а – дзеркало: У нас на́в'іт' у хоро́мах йе л'у́стро / абі́х мо́гла подиви́тисе / ік кудáс б'і́жу / шóби ни бу́ла ростеле́пана.

ЛЮТЄЗНИЙ – дуже лютий: Л'у́тиї́ л'уте́зний́ цес пе́рец / ў ро́т'і́ горі́т / аш йі́зік дере́в'і́ї / хо́ч'і́ витпа́сти.

ЛЮТИЙ – 1) гострий на смак: Хр'ін' та́кії́ л'у́тиї́ / шо о́ч'і́ вилáз'ут; 2) міцний (про тютюн): Ку́пиў т'ут'уну́ / каза́ли / шо се́редній́ / ни дў́же л'у́тиї́; 3) сильний (про мороз): Се́го́н:е л'у́тиї́ мо́ро́с / дес три́ц':іт' бу́де / у хоро́мах вода́ гет заме́рзла; 4) дуже сердитий (про людину): Абéс н'іч'о́ ни до́р'іка́ла / бо Петро́ і́ так л'у́тиї́ / а ме ш'і́ бі́рше пити́три́кувати; 5) злий (про собаку): Бу́рик ни ві́гл'ідній́ / áле та́кії́ л'у́тиї́ / шо на́ї Бох боро́ни / і́гбі́ зирва́ўсе / то ўс'о́; 6) швидкий до роботи: О: / цис'а́ мо́же ві́пити / áле і́ л'у́та до робо́ти / у не́її́ ўс'о́ горі́т / за не́ў н'іхто́ би ни ўгна́ўсе / на́в'іт' йа / шо ў́м'і́ўу робі́ти / і́ то м'ін'і́ деле́ко до Васи́лі́хи.

ЛЮТИЙ, ІК (ІК) МІЛИКИВ ПЕС (БҮРИК) – знев., згруб., дуже сердитий: Йо́ї́ / та вин та́кії́ л'у́тиї́ / ік М'і́ликиў пес / за́рас ни їди тудá / Мо́ї́ / а шо се ста́ло? / Та́мен'ки / в'і́де́ў / те́ш':а забога́то каламо́ти.

ЛЮТИЙ, ІК (ІК) ОСА – дуже сердитий: Ви ни зна́йте́ йї́ї́ / Митрі́ха л'у́та / йі́к о́са́ / ўна так фа́йне́н'ко гово́ри з ва́ми / áле йі́к се ў́л'у́ти / то Бо́же боро́ни; Па́раска поч'ел:ен'і́ла / пишла́ ві́ц:и л'у́та / йі́к о́са́ / гаш ві́тко бу́ло / йі́к же'і́ло се пока́зуї́.

ЛЮТИТИСЯ – злитися: *Нимá за шо л'ютитисе / тре: б'уло ч'ікáти такóго / уні н'ікóли слóва ни держ'єли.*

ЛЮТІНИЙ – дуже холодний: *Цес м'іс'іц' л'ют'іній / а дáл'і ш'і г'ірше мóже б'ути / зимá лиш се зач'єла / ч'ікáї ус'єкого.*

ЛЮТІТИ – ставати лютішим; лютішати: *Надвор'і л'ут'ії / морóс фїст берєц'є / гаиш потр'іскуї / ш'і такóго сейїзими ни б'уло; То ї л'удинá мóже л'ут'іти / кїл'ко ѝе такóго / ї пес / ік д'уже л'утиї / то до нєго б'їно се блїжити / знáїиш / шо приўїєзаниї / áле ўс'о одно б'їно / бо вин і свóго мóже ни пошкудувáти / клáнцнути / оногдї ни цáпнуў буў Їїлену за р'уку? / ўна ѝїму ѝїсти давáла / а вин штрик / і до р'уки / то мáїї ш'єс'т'і на ч'олов'іка / шо ікрáс нагодїўсе.*

ЛЮТО – присл. від ЛЮТИЙ: *Л'уто ў рóт'і / дáї шош запїти; Вин ни крич'єў / áле так л'уто се подивїў / шо морóс пишóў пóза шкїроў; Кицкї так л'уто скидáў / шо страїнє / н'їби ўні шош вїн':ї.*

ЛЮТОМУ (І ЛЮТОМУ) ВÓРОГОВИ НИ ПОЖІДАЇШ (НИ ПОЖІДАВ БИХ) ТАКÓГО (ОТАКÓГО, ЦЄГО) – про оцїнку якоїсь великої бїди, горя: *Шо казáти / брáч':їку Їўц'ку? / слиў нимá / ўни дес се позагубїували / ни хóч'ут говорїти / бо такє се стáло / шо л'утому вóрогови нормáлна л'удинá цєго ни пож'їдáїї.*

ЛЮФА, -и – дуло вогнепальної збрóї: *Ни знáїу / ѝек ти тудá мóжеш зазерáти? / та ѝа ік вїжу л'уфу / м'ін'ї гаиш нидóбре се рóби / бо ѝа знáїу / на шо рóбиц'є збрóїа / Ік іду на стр'їлєцтво / то м'ус'у ўс'о перев'їрити / ускр'їс' се подивїти.*

ЛЮФТ, -у – 1) свїже повітря: *Їдетє на л'уфт / на прохїт?; 2) тяга в печі, вентиляційний отвір у підвалі: У пиўніци мус л'уфт робїти / без нєго ѝєблуч'ка би зогнїли / áле тре: уваж'єти / колї морóс; 3) протяг: Вїтко / двєр'ї се ўтворїли / бо ад'ї їкиї л'уфт; Ни стиї / д'ївоч'ко / на л'уфт'ї / бо ти розгор'їч'їла / а т'утки страїно т'єгне.*

ЛЮФТ РОБІТИ (ЗРОБІТИ) – те саме, що ЛЮФТУВАТИ: *Ни робї так'ї л'уфтї ў хáт'і / бо знóў запáлен'ї меш мáти; Ан'уко зробї л'уфт / бо нимá ч'ем дїхати; Рáно ўстайў і рóбїу у хáт'і л'уфтї.*

ЛЮФТУВАТИ – провїтрювати; робити протяг: *Л'уфт'ї / ѝїк у хáт'ї нимá д'їтиї / а ни тогдї / ѝїк уні т'утеч'ки їгрáїуц'є; Ан:ўц'а нáв'їт' узим'ї л'уфт'її хáту / на нáру м'їн'ут / áлє ўтвор'єїї.*

ЛЮЦІПЕР, -а – 1) чорт: *Вїди л'уцїпер / шо ни гóден цєго ч'олов'іка поверн'ути на свиї бик / таї под'умаў пидиїтї до ѝїгó жїнки / вїц'у до*

него заїті / бо ни мѳже такоґо бѳти / шѳби ч'олов'їк ни согр'їшиїѳ / ци сам / ци з намѳви; 2) лайл., дуже поґана людина: Тот / шо воїну зач'еїѳ / то л'уципер / їнчих слиї дл'а неґо у мене нима.

ЛЮЦКА ДИТІНА (ЛЮЦКІ ДІТИ) – чиясь (чужа) дитина (чужі діти): Наї бѳде / шо їно ч'уже / ни твоє / але пош'їнїї їїґо / помѳжї / то л'уцка дитїна / мѳже / твоїї хтос колїс так помѳже; К'їл'ко л'уцких д'їтїї отак пишло ї се ни вернуло / рѳдич'ї ч'їкаїут / се над'їваїут / а їїх нима; Шо ўже бѳде з л'уцкими д'їтмї / тої з мѳїїм / наї їде / їа ни спераїї.

ЛЮЦКА ЗАЗДРИСТЬ (ЗАЗДРИСТЬ) ДѳВГІ РѳКИ МАЇ – від чужої заздрості важко вберегтися: То такє / Їїла / шо л'уцка заздр'їс'т' дѳўґ'ї рѳки маїї / їна тебе наїде нав'їт' тамеч'ки / де бес ни спод'їваїсе / ад'ї Іван / к'їл'ком вин помїх / к'їл'ком робїї дѳбре / але ц:е їїґо ни ўратувало / ѳч'ї л'уцк'ї / абес соб'ї знаї / нинасїт'н'ї / мої / а то ч'о ў неґо їе / а ў мене нима? / ч'о їїмѳ д'ед'а грунтѳц пристераїѳ / а ў мене лиш дѳс'їт' сѳтикиїѳ? / ч'о ў неґо д'їти се ўч'еїїут / а ў мене пус'т'їкї? / ч'о ў неґо ўже їс'о посходїло / а ў мене ш'ї ни ѳрано? / а ти би їїґо се запитаїѳ / а ти ч'о собѳѳ ни кїнеш? / ни рѳхнеш? / та ти ўже завонїїсе вит тѳґо / шо се л'їнуїїш / ти на ч'ужѳ праїцу скѳса дївис:е? / шл'ах би тебе трафїѳ та би тебе трафїѳ.

ЛЮЦКА НАТѳРА СЕ НИ ЗМЇНЮЇ (СЕ НИ МІНЄЇ) – природа людська незмінна: Таких мало л'удїї / шѳбї до дрѳґого бѳли добр'їш':ї / їк до себе / кѳждїї за себе дѳмайї / така л'уцка натура / витколі с'в'їт / їна се ни зм'їн'їїї; Л'уцка натура се ни зм'їн'їїї / заздр'їс'т' / зажерлив'їс'т' / шѳбї бїрше урваїти / н'їкуда се ни д'їваїут / то лиш залѳжи / ци гѳн:а л'удїна ў сѳб'ї тотѳ хот' трѳхи приструнїти / їе так'ї / шо гѳн':ї / а дѳкотр'ї ї ни дѳмайїт за ц:е / вит цѳґо / абѳсте знали / велик'ї б'їди на с'в'їт'ї се стаїїт.

ЛЮЦКА ПРАВДА УСЄКА (ТА НИВДНАКА) – про рїзноаспектне трактування поняття “правда”: Л'уцка праїда така / шо вїїґраїї тої / у кѳґо бїрше грѳшїї; Л'уцка праїда їе їс'єка / їе ї така / шо на н'у великоїї в'їри ни мош маїти; Іка л'удїна / така ї л'уцка праїда; Сегѳн:е бїрше крїїди / а л'уцка праїда дес по закутках ховаїїц:е / Але їна їе / брач':їку Їва / їе / це лиш до ч'їсѳ / а потѳму праїда старшоїї стане / ї їс'ї крїїдники мут Бѳґа просїти / шѳбї за крїїду їїм мѳнчу витплату присудїїѳ; Праїда ус'єка / у кѳждѳґо своїа.

ЛЮЦКИЙ – 1) людський: *Та їку́с л'у́чку б'ес'іду прова́т' / а ні таку́; Лу́цк'і б'іди ўс'єк'і ње; Лу́цк'і д'іти тре: так ш'інува́ти / њік свої́; 2) те саме, що й ЛЮДНИЙ: Лу́цки́ ч'олов'ік / і загов'іри / і шош пом'іже / ни боку́ї / њік оу'єс.*

ЛЮЦКИЙ МОЗІЛЬ – велика праця, вкладена в щось: *Ад'і х'оч'ут зибра́ти ў сироті присади́бу / а то л'у́цки́ мозі́л' / хто ч'уў на се́бе таки́ гр'іх накли́кати? / Але див'іц'е / Васи́л' / шо ни бо́уц'е.*

ЛЯДА, -и – 1) прилавок: *Ў ко́жди́ копарати́в'і ње л'а́да; 2) рухома верхня частина скрині: Утворі́ў л'а́ду та́ї пот'є́х фу́стку / т:о / шо ве́рхне бу́ло / т:о вин уз'еу́.*

ЛЯЛЯКАТИ – 1) знев., говорити: *На́ї л'ал'а́каї́ / то нимá шо слухати́; 2) компонентом “ля-ля-ля” “наспівувати” якусь мелодію; 3) “говорити” (про немовлят): Ва́ш'а дити́нка у́же ма́їи шош говори́ти / ў́же / в'і́д'і́ / л'ал'а́каї́ / гу́гукáї́ / шош роска́зуї́ / а за́рас ад'і́ їка запи́шнена / див'иц'е / ш'о ц'е за ву́їна при́шла́ / т'фу на те́бе / т'фу / їке њіс ни́фаї́не.*

ЛЯМІВКА, -и – вузька смужка тканини, якою підшивають внизу одяг чи рукави для подовження: *Тут лиш л'амі́ўку да́ти / і ф'єрти́к / ус'і поду́майут / шо так ма́ло бу́ти.*

ЛЯМПА, -и – лампа: *Запали́ л'ампу́ / бо те́мно; Гента́м ік ни бу́ло на́хти / то л'ампа ни гор'і́ла / л'єтри́ки ни бу́ло / ў Доли́н'і бу́ла копарати́ва / та́меч'ки продава́ли на́хту / ми с Ца́рини тако́ш тудá їшли.*

ЛЯМПОЧКА, -и – лампочка: *Л'ампоч'ка така́ / шо ві́тко / њік удні́ну; Л'ампоч'ка / в'і́деу́ / перегор'і́ла / ни с'в'і́ти ў хор'і́мах.*

ЛЯПАВКА (ЛЯПОВИЦЯ, ХЛЯПАВКА), -и – болото зі снігом на дорозі: *Такé їде / шо ни зна́їу / іка́с л'апаўка́ / на́ї би ў́же зима́ ўпа́ла / то би бу́ло л'і́пше / њік отакá кирі́н':а.*

ЛЯПАНИНА, -и – знев., неохайно, погано виконана робота: *Це таки́ накáт уні́ зробі́ли? / та це л'апані́на / ња за́жму́р'іч'і такé р'ібу́.*

ЛЯПАСУВАТИ (ТАЛЯПАСУВАТИ, ЧЯЛЯПАТИ) – 1) згруб., іти по мокрій брудній дорозі (вулиці) чи загалом поверхні, покритій водою, “болотом”, мокрим снігом: *Бері́ ві́ц'и дити́ну / на́ї ни л'апасу́ї́ надвор'і́ / ни ві́диш / іка́ хл'апаўка́; Л'єдвi дийшли́ / л'апасува́ли та́ки́ми болота́ми / шо ну́ / ад'і́ / їк'і фа́їн'і; 2) іти (ходити) по чистій підлозі, залишаючи сліди від брудного взуття: *Ни л'апасу́ї́ оту́т / ња лиш'є́н' шо ум:і́ла пидло́гу / а ти шо м'ін'і́ прин'і́с знадво́ру? / га́ї див'і́се.**

ЛЯПАТИ – 1) хлюпати: *Вуїно / каж'їт Мітрикови / наї ни л'апайї на мєне болотом*; 2) знев., говорити, вести беззмістовні розмови: *Голова ни думайї / шо рот л'апайї*; 3) зводити наклеп на когось: *Л'апайї ўс'єке на йїго жїнку / бр'їхн'ї складайї / Бо завїдуїї / лиїш того.*

ЛЯПАТИ ЇЗИКОМ – знев., згруб., говорити щось недоречно, нерозумне: *Л'апайї йїзико́м про ўс'єке пустє / кєе / шо ік л'їтуваў у полонин'ї / то від'їў л'їснў / клікала йїго / мбже / їкас і клікала / але нашо за ц:є дитин'ї розказувати? / шоби тої бойєўсе ўноч'є надвїр вїйти? / старїї / а рбзуму тїл'ко / йїк у кўрки; Л'апати йїзико́м лєхко / а зробїти шош / маї ни так / так ббрзо ни їде.*

ЛЯПНУТИ – докон. до ЛЯПАТИ: *Гентам ік робїлєсе загата / то ч'їсбм вид гамбванки аж до Сокилського / того наймалї сторож'їў / шоби ўни за тим дивїлєсе / а одїн рас уноч'є сид'ўт унї / ч'ўїут / а то лиїш шош л'апнуло / дїїўїуц:є / а Васи́л' поб'їл'їў / цє тот / шо блїш:є до водї буў / мої / шо с тобоў? / Тутки кбло нас гр'їўсе потоплен'єк / кбло нас гр'їў зуби / уздр'їў / шо їа йїго вїжу / помахаў м'їн'ї пал'цем / таї дал'ї пишбў у вбду / лєдв'їс'ки розговорїли ч'олов'їка / але вин ш'ї дбўго ни мїх до сєбе прїїтї; Отак л'апнеш / а потбму бануїїш / нашб бўло тотб казати?; Се зач'єло з малбго / Ан:їц'а шош бўла л'апнула за Лєсїїшину нев'їстку / а т:о йїї донєслєсе / таї зач'єлєсе збди / ўни ўже рик вит:огдїї ни говор'ї.*

ЛЯПНУТИ ПО ПІСКУ (ПО ОДНОМУ МІСЦІ) – вдарити по ротї (“по гудзици”): *И:ї / та їке то бит'є? / л'апнула рас по однбму м'їсци / бо рваўсе ў гл'їббку вбду / а слбво до нєго ни доходитбло / тїже ни спўс'т'усє їа на дитин'єч'її рбзум / мўс'їла так йїмў помоч'ї / трбхи ўрузу́мити.*

М

МАГЛІВКА, -и – те саме, що **МАГЛИВНІЦЯ**: *Гаї дивїсе / оц:є їє магліўка / ік скаў принєсти / абєс знала / шо; Магліўка ад'ї їєк фїїно магл'ўїї т:о / шо з лєну / залїском так би ни дофрасуваўсе.*

МАГЛИВНІЦЯ, -ї – спеціальна ребриста дошка, призначена для прання і качання (“прасування”) білизни: *Гентам пбс'т'їл' магліўнїцеў магл'ували / бл'ўску / сукн'ї / їнче шош такє залїском фрасували; У мбїї*

*ба́би маглиу́ніц'а і тепе́рки ў ру́с'і / ка́же / шо йік отак вімаглювати
пос'т'іл' / то на ній ле́кіе і здоро́в'іш:е спа́ти / бо полотно́ кра́ш:е
ді́хайі.*

МАГЛИВНІЧКА, -и – зменш. до МАГЛИВНІЦЯ: *Д'іт зробіў
маглиу́ніч'ку / абі́ ўну́ка ўч'эла́се неў уру́дувати.*

МАГЛЮВА́ТИ – качати білизну “магливнице́в”: *Ти зал'іско́м фрасу́ї /
а йа магл'у́йу / уздрі́ш / шо ў ме́не бу́де ни гі́рше; Уперéт ус'о́ ші́ли з
домáшного полотна́ / ві́жмач'ут так'і́ сороч'кі́ / ўни вісохнут / а́ле
шобі́ ни пересóхли / а тогді́ магл'у́йут / н'іхто́ у ві́к'імач'іно́му ни ході́ў /
у тако́му і до це́р'кви / куда́ хоч' / ході́ли / таке́ ўно́ бу́ло ві́гл'ідне / а
тепе́р шо? / куупі́ла сміх на бл'у́ску / а ўна тр'і́скайі́ / блі́скайі́ / ік
л'э́трика / і́скри ска́ч'ут / ік ко́н'і / то це́ йе до́бра ма́те́р'і́я? / А́ле за т:о
таку́ ни тре́ба магл'ува́ти / ві́жмакаў́ / вода́ з не́йі стр'э́хла / і за пнў́
годі́ни уберáї́ / А нашо́ м'і́н'і за пнў́ го́ді́ни? / йа н'і́гдэ́ се ни квáпнў.*

МА́ГНЕС, -а – магніт: *За ма́гн'і́т д'і́до ка́же ма́гнес / йа так бу́ў
сказаў́ у шко́л'і / і з ме́не с'м'і́йэлісе / Диві́се / би ш'і́ д'і́ти ни зач'э́ли
тоб'і́ так пр'і́ж'іч'кува́тисе.*

МА́ГУРА, -и – далека важкодоступна гора; мряка, яка охоплює
вершини гір: *Дес носі́ло йі́го́ / ікі́мис ма́гурами́ / пі́рвани́й верну́ўсе; То
надóўго зат'і́гло́ / диві́се / іка́ ма́гура / це́ дес на ті́жден' / ни бо́рше.*

МАДРИГÁН (МАТРИГÁН), -ў – белладонна: *Ма́дрига́н н'і́коли сміх
ни шука́ла / йа румн'э́нец / за́р'ку / дере́в'і́ / оц:э́ ді́ўйўсе / би ў хáт'і́ бу́ло;
У нас ка́жут і ма́дрига́н / і ма́трига́н / оц:э́ запи́шў.*

МАДРИГАНУ́ НАПІ́ТИСЕ – втратити розум; часто викор. у
порівн.: *Вин н'і́ч'о́ ни памн'і́тайі́ / так / і́т би ма́дригану́ напі́ўсе / ус'кр'і́с'
ма́йже го́лії́ б'і́гаў́ / бі́ўсе / с ким попа́ло; Таке́ гово́риш / і́т бес ма́дригану́
напі́ўсе; Та йа ни напі́ўсе ма́дригану́ / йа ш'і́ при сво́му ро́зум'і́.*

МА́СНІ, -я – 1) зелені гілки, якими на Зелені свята прикрашають
хату, а також ворота, криницю, інші споруди (стайню, оборіг): *Пиді́ дго́р'і́
таі́ принеси́ ма́йе́н'а; Уруба́ї́ ма́йе́н'а ў бе́рез'і́ а́бо с то́йі́ лі́ти / шо ў д'і́да
ко́ло ворі́т / і позама́йўі́ ус'о́; Ма́йе́н'а по бо́гату ни тре́ба кла́сти /
потро́хи / а́ле так / шóби ус'кр'і́с' бу́ло зама́йіно́ / йа ік ма́йў хáту / то
на́в'і́т' на стол'і́ кладу́ зба́н'ч'і́к / нали́ва́йў туда́ води́ таі́ кладу́ ў не́го
бу́кит з ма́йе́н'а / ш ч'і́ч'о́к / то фа́йно па́хне / бо́рзо ни засиха́йі́ і́ веселі́т
хáту / приво́ди у н'у с'в'э́то / дру́г'і́ ци́се ни ро́бйут / йа са́ма́ таке́
приду́мала / а́ле ік хтос до нас прихо́ди / то ка́же / мо́ї́ / йек то фа́йно /*

вітко / шо ї другим ц:е се ўдайё / а ўже гет по с'в'этах ни викида́йу буд'дэ майён'і / а спал'уйу на город'і / отак ѡа робйу.

МА́ЖУ КУЧЮВА́ТИ – ірон., виконувати якусь важку роботу, яка може бути непосильною для когось: *Їа тебе ни застаўйейу ма́жу куч'ува́ти / але бур'інец у горіц:и віполоти мош; Їа тебе ни застаўйела ниў нощ'і данцувати / ма́жу йіс м'ін'і ни куч'увала / тому ўставай / уже даўно / без розговориў тре: було коро́ву вигнати / л'уде скоро загон'ети мут / а ми лиш на па́шу се збераймо; Та́же ти м'ін'і / л'упч'ку / ма́жу ни куч'уваў / шо ни годен йіс копати / бері руска́л' таі іду / бо ѡа хоч'у тамки ч'існо́к посади́ти; Ма́жу куч'ува́ти / це шош великого і т'ішко́го робіти / вит ч'ого дўже се зму́ч'уйиш.*

МА́ЖЯ, -і – великий віз: *Ни думаі / шо ма́жу куч'ува́ти було лёхко / до цего тре́ба було бу́ти мо́цним і спрїтишним; Ў нас н'і ма́ж'і / н'і кон'а ни було / ми коро́ву держ'ели / дробйета / одін ч'ес / це ш'і до коро́ви / коза́ була.*

МАЇ́ТИ – прикрашати хату, надвірні будівлі, ворота зеленими гілками на Зелені свята: *Ми ліпоў майімо хату / тут тикі / ў нашо́му заку́тку н'іко́ли ни від'іла / абі хтос рубаў вербін'а за́д'л'і цего / ци в'іл'ши́ни / або грабін'а / зама́йу́ют дубом / березоў / це мо́жно / ліпоў / а тим н'і.*

МАЇ́ТКИ, -ок – труси: *То це на ко́го так'і ма́йтки? / хто ц:е ме ўбера́ти?; Ўбері доўшу сукн'у / бо ад'і ма́йтки вітко / меш с'в'ітіти тим / шо ни тре́ба.*

МАЇ́Ш ТОБІ – те саме, що А НА МАЇ́Ш: *Лишйла смих остриўйёнку на бэрез'і / бо хот'іла с'інце скинути / але до́ки куталасе ў полун:е / прихо́жу / а остри́ви́ нима́ / хтос позич'іў / Ма́йиш тоб'і / тепёрки при́йдец:е ў копи́ц'і скида́ти / хот' то н'іч'о́ / то́го ни йе бога́то / дес на шті́ри копи́ци / але хто ко́ло до́ро́ги лиш'ейі? / так тогіт тич'ён'і позабера́ли / ви ш'і ни наўч'ін'і?; Ма́йиш тоб'і / клікали на пйёту / а то ўже се́ма / а рўху нима́.*

МАЙ́¹, -я – травень: *У майу́ ни тре́ба робіти вис'іл'е́ / бо меш ма́йтисе усій в'ік; Ужé маі м'іс'іц' / а дивісе / йек студ'ін'; Каўт / шо ік на Стр'ітен'і ку́гут води́ напйёц:е / то ў майу́ виў траві напасе́ц:е; То і ў майу́ мош веснува́ти / але ми стераймосе до Вели́кон'а ус'о́ бйрше зробіти.*

МАЙ² – викор. у ролі присл. *трохи* або у формах вищого ступеня прикметників та прислівників: *Маї к'іваїсе / шó з ногі на нóгу переступайїш?*; *Маї рáн'че йшла / а рас у положі́ було / здибáлисе кóло Митуневих / áле ўна нич'ó тогді́ ни казáла / ві́тко / ни хот'їла ўпов'іда́ти*; *Уні́ ни верстакі́ / ву́йко маї́ старі́шій*; *Питкоті́ маї́ бі́рше / бо се намоч'ейїш*; *Ану́ на ш':е / маї́ бі́рше озмі́ нас'ін'а / посади́ши на мі́тер' до́вшу гр'ётку*; *Цес м'ішо́к маї́ т'еш:и́*; *Мамó / ни сад'і́т барабу́л'і пит самі́ми схóдами / посун'тесе маї́ да́л'і / ход' би на два кро́ки / йа тут ч'іч'кі́ поса́д'у́ / А шо с тих ч'іч'о́к? / з барабу́л' хот' ко́рис'т' іка́с / ад'і́ ма́йїш горі́дец / то́го до́ста / А йа хоч'у́ / шóби оту́тки хот'ї́лосе сид'і́ти / покла́демо ла́вич'ку / Ко́лі вид:ихáти / ік тї́л'ко робóти? / Йа вас прóс'у / на два кро́ки / Гаї́ диві́се / оц'его́ стáне?*

МАЙОВІЙ – травневий: *Лиш ц'в'і́тен' се зач'е́у́ / а дні́на такá / ік у ма́йу́ / Дóбре ка́ете / іг би ни зна́у́ / то сказа́у́ бих / шо ма́йова́ / але / Калі́ / то ш'і́ делéко до теплá / зима́ ш'і́ два рáзи ма́йї ўпáсти / рас до Вели́кон'а / і ш'і́ рас у ма́йу́ / а ўже отогді́ ўтеч'е́т у полонину́.*

МАЙОВІЙ МІГ – мед, зібраний у травні, у “маю”: *Ма́йові́ м'іт дў́же до́бриї́ д'л'а здо́роўїа; Оц'ес м'і́т ма́йові́ї / по не́му ві́тко / а ма́ї темн'іш:и́ / то гор'і́скиї́ / ўже́ ўл'і́т'і́ йї́го бра́ли.*

МАЙ ПОБІ́РШЕ – присл., більше; значно більше; якнайбільше: *Бері́ маї́ побі́рше / к'і́л'ко судá ўл'і́зе / досипáї ш':е на два пáл'ц'і́; Тутеч'ки́ ма́ло ўл'і́зе / озмі́ бі́рше ведрó / гаї́ / на́ оц:у́ пў́т'н'у́ / а тепéрки накладáї у н'у ма́ї бі́рше / йї́гї́т поўно́ / самá відиши́ / а ц':і́ / он:á ў óн:у; Кáжди́ хот'ї́у́ би ма́ї побі́рше соб'і́ пот'і́гну́ти / а то нимá / на ўс'і́х ни стáне.*

МА́ЙСТЕР, -тра – особа, яка щось буде, передусім дерев'яні хати; фахівець з якого-небудь ремесла: *Ма́йу ма́їстри́у́ / од'н'і́ ў́же ў середін'і́ робі́ют / а Ва́с'ко з М'і́хаї́лом понадв'і́р'у до́робі́ейут; Мў́с'у ма́їстра шука́ти / бо п'іч' зач'е́ла дим'і́ти; Заўтра́ / позáўтр'у мут пидло́гу бі́ти.*

МА́ЙСТРУВА́ТИ – столярувати, теслювати; виготовляти що-небудь ручним способом: *Парá / ваи́ ч'олов'і́к дў́же заві́зний / ма́їстру́її ў ко́гос? / Стол'е́р'ку у І́вана рóби / йї́к с'к'ін'ч'ейї́ / то мих би ї́ до вас пити́; Д'е́д'а ў оборо́з'і́ / шои́ тáмки ма́їстру́її.*

МА́ЙТОЧЬКИ, -чьок – трусики: *Диві́се / ік'і́ йа тоб'і́ ма́йточ'ки ў м'і́с'т'і́ купі́ла / с куру́нкоу́ / б'і́л'і́ ї́ руж'е́в'і́.*

МАКИВНИК, -а – завиваний пиріг з маком (“рогальок”): *На макиўнік тре: богáто ма́ку / тогó йа б́и́рше з йéблукáми / з мармул'áдоу печ'у рогáл'ки / до йéблук гор'íхиў додай'у / кíl'ко ўже вихóди / йіх н'іко́ли ни йе забогáто.*

МАКИВНИЧЬОК, -чкá – зменш.-пестл. до МАКИВНИК: *Макиўнич'ók дáли м'ін'і за прости́бих / Івані́ха ўч'э́ра / оцэс тер'і́л' / йéблуч'ка / náру гор'íхиў / отáк / ік дайéц:е.*

МАКІТЕРЬКА (МАКІТЕРЬКА), -и – змени. до МАКІТРЯ (МАКІТРЯ); те саме, що МАКІТРЯ (МАКІТРЯ): *Йа купі́ла би цису́ мак'і́тер'ку / к'і́л'ко ви за н'у хóч'і́те? / Ми тикі́ ў мак'і́тер'ц'і́ кладемо́ на стиў́ пшени́цу на С'в'і́тій Вéч'ір; Це да́ўна макі́тер'ка / ш'і з:а Пол'ш'і́ кúплена.*

МАКІТРЯ (МАКІТРЯ), -і – 1) вид глиняного посуду з широким отвором: *Це шо́ / такá макі́тр'а? / а ч'о ўна ў́середін'і поли́вана? / йéк у ни́і тэ́рти? / Ву́йку / а мéнчо́йі мак'і́тр'і ни ма́йі́те? / Прий'і́т náрик / йа вам про́да́м / бо ўс'і ў́же роспрóдаў; 2) знев., перен., голова; іноді в порівн.: *Нич'ó ц':а мак'і́тр'а ни хóч'і́ думати́ / н'іц нич'ó; Лі́ш би се здало́ цисé покро́йі́ти / а мо́йá голо́вá / ік макі́тр'а / ни хóч'і́ мин'і́ помоч'і́.**

МАКОВÉЯ – церковне свято, яке відзначають 14 серпня: *На Маковéя с'в'éт'ут мак / ч'іч'кí / а б́и́рше до Прибражéн'і́йа трéба р'і́хтува́тисе.*

МАКОВІ́НІ, -я – маковиння: *Ма́тко / це макові́н'і? / То бур'é́н / молоч'á́й / йа ни сад'у́ мак / пага́р' кúпйу́ / та́й до́ста.*

МА́КОВИ́ЦЯ, -і – баня церкви: *На цéр'кву ўс'і скла́дали́се / оді́н ч'олов'і́к помі́х нам ма́кови́цу вер'х цéр'кви ўста́нові́ти / запла́тиў усу́ робо́ту / ми моли́лисе за не́го.*

МАКОГІ́Н, -го́на – макогін: *А йек ота́ку кулéшку барабу́л'і́ну зварі́ти без макогóна? / барабу́л'кí трéба пото́ч'і́; До ба́нужу йе кур'і́ш'і́л' / а макогí́н тогді́ / ік шош тре: то́ч'і́.*

МАКУ́Х, -а – макуха: *Маку́х у ста́йн'і́ бу́ли завéзли / ві́тко / коро́вам додава́ли / йіх фа́йно тогді́ годува́ли / а ми по́при них то́то кúш'і́ли.*

МАЛА́ БІДА́ ВЕЛІ́КУ ПРИВЕЛЛА́ (НАЙШЛА́) – за дрібними неприємностями, невдачами, клопотами прийшло справжнє горе: *Ўс'о зач'é́лосе з малóго / лові́ў рíбу́ і на др'і́т' пробі́ў но́гу / та́й н'іч'ó / пробі́ў та́ пробі́ў / áле вин лé́хко повáжиў / а то зач'é́ло наривáти / гно́йі́тисе / і шо гада́йі́те? / до м'і́с'і́ц'а то́т пробі́ти́й пáлець видруба́ли / отáк / малá*

б'іда велику привел:á / іт би буў зразу к'інуўсе / то цего могло ни бути / мих уратувати палец / То ш'і т:о / шо ў него д'іабэ́т буў.

МАЛА́Й, -ю – 1) глід: *Мала́й б'і́лим цвité / а йгіткі ч'ірвон':і*; 2) корж із кукурудзяної муки: *Мала́й ни йе смашні́й / у сел'і д'іти могли дражні́ти іко́гос Никола́йá / Никола́й / Никола́й / прода́ў ж'і́нку за мала́й / а диті́ну за торбі́ну / а сам х'оди / йік буга́й.*

МАЛА́НКА, -и – церк., 13 січня – свято Меланії Преподобної: *По Риздв'і́ / трина́ц'ітого / Мала́нка / а пот'ому / штирна́ц'ітого / Васи́л'і́а;* 2) гурт переодягнених щедрувальників відповідно до ролі, яку кожен з учасників виконує: *Сег'он:е маланкі х'од'ут / аб'ес допізна ни засі́жуваўсе ў ба́би / бо ш'і пере́уд'ут; Йа се бой'ела малан'ок.*

МАЛАНКО́ВАНІ, -я – дія за знач. МАЛАНКУВА́ТИ: *Та́й шо / Ва́с'ку / йке маланко́ван'і бу́ло сег'ороку? / бог'ато ході́ли?*

МАЛАНКУВА́ТИ – щедрувати 13 січня – напередодні старого Нового року; “ходити в маланку”: *У Т'удев'і дотеп'ер маланку́йт / але пуск'ати мала́нку ў х'ату ни д'уже бог'ато йе ох'оч'іх / бо ўна́ ўс'еке витвор'ейі.*

МАЛ'Е́ Й СТАР'Е́ – усі, багато хто: *Та даўно́ ік у клуб'і бу́ло к'іно / то ўс'і йшли / мал'е́ й стар'е́ / до́ма н'іхто́ се ни лиш'ей / або вист'аву да́вали / ци йкіс кон'ц'ерт / а теп'ерки к'іно ў ко́ждий х'ат'і йе / Та ш'і д'еколи праўдів'іш:е / ік бу́ло ў клуб'і / Е:/ та ви ўже шош за інче зач'ели.*

МА́ЛЕНЬКО - трохи, “трошечки”: *Уні́ ма́лен'ко сид'і́ли / крі́шку / на́в'іт' у х'ату ни йшли́; Та шо йа тоб'і́ помі́х? / ма́лен'ко; То пра́уда / шо йа ві́пиў / але ма́лен'ко / оті́ц'ко / А то / в'у́ку / ві́тко / бо вам йізі́к у р'ом'і ни хоч'і се ўберта́ти / ни сл'ухайі вас / Йа за не́го ни витпов'іда́йу / йа за п'ит'е́ каў / ка́поч'ку ві́пиў / та́к'ік на оц'ес пале́ц.*

МАЛ'І́Й – 1) невисокого росту, низький: *Насту́н'а висо́ка / а вин д'уже малі́й / дес попидгруді́ бу́де ж'і́н'ц'і*; 2) дуже молодий: *Вин ш'і малі́й жені́тисе / к'і́л'ко йі́му / с'імна́ц'іт'?* 3) неглибокий (про сніг): *До́с'в'іта зима́ ўпа́ла / але мал'а́ ш'і / на́в'іт' по ко́тики ни бу́де.*

МАЛ'І́Й БЕСКО́Н'ЕЧ'НИК – писанка, на якій зображено лише фрагмент спіралеподібної лінії – “бесконечьника”: *Ві́диши са́ма́ / шо це ни така́ л'і́н'і́а / йка би йшла́ зв'ер'ха ўдо́ліну з двох бокі́ў / ту́теч'ки лиші́ показано кава́лч'к ййй́ / тог'о́ / ві́тко / і́ ка́жут / шо то малі́й беско́н'е́ч'ник / але ци малі́й / ци вели́кий / вин на Вели́гден' му́си бу́ти.*

МАЛИЙ, ІК (ІК) ПУГОЛОВОК – знев., дуже малий: Семén малий / ік пуголовок / Кóц'ови по груді / але такій жилави / шо фіру рас разом с конём т'ех у вівоз'і / і то ни знати / хто бiрше се напружуваї; Оц:é вiтко / шо рiба / а оц:é шо йiс такé прин'іс / ік пуголоўки? / ўно н'іц ни подiбне на рипкi / И:і / бабó / такé гóвóрите / йiк бéсте три дни ни йiли / це д'іти плiваїут рáзом с тоў рiбоў / гаи устiт такé слухати.

МАЛИННИК, -á – 1) вино домашнього приготування з ягід малини: Л'укс малин:iк / ану пон'ухаї / йек пáхне / вiпiї хот' ниў пóрц'iїи; 2) зб., зарості малини: Трéба знати / де йе малин:икi / йéк отáк iтi дгóр'і? / та це ни йiгидóк шукати на отiх мура́х / коро́ва соб'і пасé / а ти зберáйиш / тудá дóста делéко / самá ни потра́фиш.

МАЛІ ДІТИ – МАЛІЙ КЛÓПИТ, А ВЕЛІКІ – ВЕЛІКИЙ – батьки завжди турбуються про дітей, переживають за них, незалежно від їхнього віку: Жур'усе / мамó / ци вин посту́пи сегóроку / а йiкшó н'і / то шо тогди? / в'iрите / ўснóти ўноч'é ни гóн:а / ўс'éке л'iзе ў гóлу / Ч'о ни в'iр'у? / то так йе / мал'і д'іти / малий клóпит / а велiк'і / велiкiї.

МАЛІ ДІТИ НИ ДАЮТ ЖІТИ, А ВЕЛІКІ – ВМЕРТИ – про складність розв'язання проблеми “батьки і діти”: А ви шо гадали? / ік віростут / то метé мáти спóк'iї? / н'і / цéго нимá / то бóде бiрше ш'і гризóти / бо мал'і д'іти ни даїут жiти / а велiк'і / ўмéрти.

МАЛІ ДІТИ НИ ДАЮТ СПАТИ, А ВЕЛІКІ – ЖІТИ – те саме, що й МАЛІ ДІТИ НИ ДАЮТ ЖІТИ, А ВЕЛІКІ – ВМЕРТИ: За себе ни думайу / а лиш за д'итiї / прóс'у Бóга / шобi дóбре жiли / шобi мáли рóботу / бóли здорóв'і / рáн'че дé за ц:е се думало? / дивiлaсе / ци ўбрáн'і / найiден'і / оц:é бóло найважн'iш:е / а тепéрки / абi ў них у с'iмн'ах бóли гараздi / А шо тут диўнóго? / ў мéне самóйi такé на гáц':i / стáршиї хот'iў розлуч'ётисе / то гадала смих / шо минóсе / Дóбре йкиіс казáў / мал'і д'іти ни даїут спáти / а велiк'і / жiти / Йо / жит'é ни мiле / йiк у д'итiї зле / але і помоч'і ни ўрас гóден.

МАЛПР, -я – маляр: Йуц'кó ў Ч'iрниўц'áх мál'iрем рóбиў / але вин і за iнче браўсе / то брига́да такá / кудá нишл'ут / тудá вин iдé і рóби ўс'éку рóботу / Ну алé і заробiеў шош.

МАЛОВА́ЖНИЙ – не головний; другорядний: То малова́жне / шо Йiлéна кáже / уна́ тáмеч'ки ни бóла; Мар'і / такá бéс'ида / малова́жна / трéа бóло за голоўнé / найважн'iш:е / се запитáти / колi вин вид:áст грóш'і? / а за йiгó тéш':у бéсте бóли iнчим рáзом поговори́ли / квóлиц:е

тоб'і / шо теш':а слабá? / а ў нас шо / ус'і дўж'і? / у нас такóш ѝе слаб'і / а на слáб'іс'т' трéба грóшиі.

МАЛОВА́ЖНО – присл. від МАЛОВА́ЖНИЙ: То / Їўц'ку / малова́жно / голоўнэ / шо ўс'о напра́вилосе і ўни жиіўт рáзом / оц:é вартнэ; Нáv'ім' пйін'ўги сам'і ни пйут / ўни шука́йут кумпáн'йу / йім малова́жно / шо пйити / áле / відите / за ц:е дбáйут / сам'і ни пйут / а Васіл' К'йцин буў таздá / вин н'ікóго ни шука́ў / áле ік хот'йў пот'ігнути / то клаў пéрет' собóу дзэ́р'кало / налива́ў вин'ц'á / ци шо бу́ло / казáў тóму ў дзэ́р'кал'і даі Бóже / і так набува́ўсе / к'іл'ко душ'á хот'іла.

МА́ЛО В КО́ГО БУ́ЛО (МА́ЛО ХТО МАВ) – майже ні в кого не було (ніхто не мав): То бу́ли т'ішк'і ч'ісі / ви ни застáли йіх / таі д'экувати Бóгу / шо ни зазна́ли тóго / ма́ло ў ко́го бу́ло шо ййісти / л'ўде найма́лисе на дэн'ку за ко́панец кулеш'і / шобі хот' шош ма́ти ў рóт'і / отакé бу́ло.

МА́ЛО ДЕ – всюди, в багатьох місцях: Ма́ло де такé моглó бу́ти? / та ўскр'іс' / де хоч' / шахрай'і ускр'іс' йе.

МА́ЛО КОЛІ – будь-коли; в будь-який час: Ма́ло колі ц:е моглó се стáти / колі хоч' і де хоч' / М'іхáло ў Рожэ́н' ййхаў / буў на Вижні́ци / ййму шош у Пути́лу тре: бу́ло / ко́лесо бут' де моглó видлет'іти / дóбре / шо ни ў дорóз'і / а ко́ло хáти / оц:é дóбре.

МА́ЛО С КИМ – з кожним, будь з ким: Іва́нку / а то ма́ло такóго? / ма́ло с ким трафйейіц:е? / к'іл'ко ѝе такóго / шо схóдуц:е / а потóму рохóдуц:е / дóбре / шобі ў них фáйно се склáло ў жит'у / áле ййк ма́йут се му́ч'іти / грйісти одно́ одного / то ш'і ни зна́ти / шо л'йпше / ни бері соб'і ў гóлу цисé / бо то ни тво́йе жит'é / а ййх / і йек уні соб'і постéл'ут / так мут ма́ти / а ти гóден шош тут помоч'і? / кобібес гóден / а то н'йц н'іч'ó.

МА́ЛО ХТО – невелика кількість, небагато; майже ніхто: Ма́ло хто зна́ў / шо то сейіно́ч'і трéба би ййхати; Їа ма́ло когó від'іла / бо то страінá глотá бу́ла; 2) велика кількість, багато: Ма́ло хто хот'йў би прйіти / áле ми ни гóн':і тйл'ко прйймйити / ми ни рóбимо велі́ке вес'іл'é; Ма́ло с котрóў хлопч'йш'і говорййў / то шó / гл'áба заговорйити? / ци ўжé му́си женйитисе? / ік заговорййў сло́во?; Їа віткы зна́йу? / ма́ло хто мйх ч'ути / л'удйй бу́ло поўно́ / бо ікрас' вййшли с цэр'кви.

МА́ЛО ШО НИ ВСИЙ (ВСЯ, ВСЕ, ВСІ) – майже весь (вся, все, всі): Зибрáласе ма́ло шо ни ўс'а фам'іл'ййа / лйш Йўц'о сам прййшóў / бо жйінка

засла́бла; Гро́ш'і здава́ло ма́ло шо ни ўсе село́ / х'іба́ ўже гет б'ін':і / тот'і́ / шо на хл'іп ни ма́йут / ў них н'іч'о́ ни бра́ли / а так л'ўде сам'і́ не́сли / хто к'і́л'ко мих / і то ш':эре не́сли.

МА́ЛПА, -и – мавпа: Намал'ува́ласе / таі́ хо́ди / йік ма́лна / перестра́ш':ітисе мош; Ма́лна ма́лноў / де́ тот'і́ ц'іткі́ ййі́ приі́л'ўт?

МАЛПЕНЕ́, -єти – мавпеня: Ла́зи / йік малпен'е́ / бигме́ / і ни бойі́ц:е.

МАЛЯ́КАТИ (МАЗЮ́КАТИ) – невміло писати, малювати, білити: Шо́ йіс намаз'ука́ла ту́теч'ки / шо ни го́ден проч'іта́ти? / кудá ч ма́йі́ бу́ти обéрнене? / мал'акайіш / йік ку́рка лабоў́ / за таке́ йі́дінку дистáнеш; Так маз'укайіш / шо на с'т'ін'і́ ш'іткі́ ві́тко.

МАЛЯ́ЦКАТИ – невміло фарбувати, білити: Йёк ти мал'а́цкайіш? / фа́йно ростера́й / цёйі́ фа́рби ма́йі́ на ўс'о́ ви́кно́ ста́ти.

МА́МКА (МА́МОЧЬКА), -и – нестл., матуся, інод. і при звертанні у мовленневих актах прохання викор. разом із словоформами ЛЮ́ПКО, ЛЮ́БОЧЬКО, СО́КОЛКО: Ма́мко / л'ўбочко́ / со́колко́ / ни видгон'е́йте цих дво́х пёсикиў́ / наі́ у нас жи́йўт; Ма́моч'ко́ / л'ў́пко́ / ни свар'і́т Іванка́ / це́ йа́ ві́н:а; Ма́мко / л'ў́пко́ / пу́стите мене́ трóхи поб'і́гати?; Ма́мко / л'ў́пко́ / со́колко́ / озм'і́т і мене́ с собоў́́ / йа́ бу́ду на камені́ сто́йе́ти і се́ диві́ти на во́ду.

МАНА́, -йі – привид, злий дух; хтось невідомий, ворожий; той, який лякає, викликає тривогу; іноді в порівн.; щось незбагненне, незрозуміле: Хо́ди / ік мана́́ / та тако́го і ў́ден' мош се́ перепу́дити; Моі́ / ни ні́паі́ / ік мана́́ / ти ни дов'і́ж'е́йіш ци́ йкі́ турски́ с тобоў́́?; Шо́ за мана́́ хо́ди по́пит ві́кна? / моі́ / ти шо ту́тки загубі́ў? / Диві́се / тишо́ соб'і́́ / посу́нуло ў́ бе́рех / аг'і́ на б'і́ду; Іка́ мана́́? / оту́тки покла́ў буў́ капи́ўк / а́ йі́го нимá / ікі́й д'і́т:о ў́з'еў́?; Шо́ за мана́́ мене́ во́ди? / йёќ йа́ на ц:е́ самé м'і́сце при́шоў́? / аг'і́́ / та́ йа́ йшоў́́ пла́йім угору́́ / а́ ві́тки ў́з'е́лосе оц:é́ самé кам'і́н'і? / каў́ вам / ус'о́ м'і́н'і́ бу́ло ў́ голо́в'і́ се́ переверну́ло / і́ ў́же ни знаў́́ смих / ци́ ш'і́ хот' рас уздр'у́ вас / ци́ то і́ да́л'і́ ме мене́ воді́ти?; Мана́́ / це́ т:о́ / шо во́ди ч'оло́в'і́ка / затумáну́йі́ йі́му́ го́лу / шош нич'е́сте / ў́но ни гово́ри / збл́иска се́ ни пока́зуйі́ / л'ў́би темноту́́ / безл'у́д'н'і́ м'і́с'ц'а́́ / мо́же і́гра́тисе з л'удиноў́́ / ік старі́й кит з мі́шеў́.

МАНА́ БИ ТТІ (ТЕБЕ́) ВЗЄ́ЛА – лайл., прокльон: Мана́́ би т':і́ ў́з'е́ла / йкі́й йіс до́бриі́́ / к'і́л'ко́ ти м'і́н'і́́ печ'і́но́к найі́ўсе́.

МАНА́ТКИ, -ив – тільки мн., пожитки; знев., ірон., одяг; дрібні речі : Бері́ свої́ манáтки́ та́ і шуру́й ві́ц:и; У́ ци́й та́с':і́ ў́с'о́ ў́м'і́сті́лосе / ус'і́

манатки / Та к'їл'ко там то́го бу́ло?; Ни к'їваї / то М'їс'ков'ї манатки / улуфка / но́жик / півоч'ка / ку́пл'а / то йіго́.

МАНДЛЯ, -і – сорт яблук: У нас йон наїбірше / але дес по́дес йе боїкін'а / боско́па / ма́ндл'а; Ма́ндл'а / або ма́ндел' рене́та / ма́ма так і так за ц'ї: і йе́блука каза́ла / то бу́ли колго́с'н'ї йїблінкі / а нам цес р'ет уд'їлілі / ік дава́ли присади́бу.

МАНКА, -и – 1) манна крупа: Ад'ї йек на ма́н'ц'ї розгудува́ли дити́ну / таки́й кле́цок / шо ни го́ден пи́доїми́ти; 2) нестача при ревізії: Наробіу́ ма́нки таї ви́гнали з робо́ти / у́же н'їде́ ни роби́ крама́рем;

МАННА, -и – 1) заст., солодкувата роса на листках деяких дерев, кушців: Запам'н'їта́лосе / йек ми злізува́ли ма́н:у з ліс'т'а ви́шин'ї / клеї зде́рали с кори́ / таї йї́ли / вин зо́латаві́ буў / таки́й / ік м'їт / або ге́т те́мни́й; 2) сметана: В'їд'ма ма́н:у ў кори́у ла́кома забе́рати / тогди́ молоко́ стайе́ р'їткэ́ ї смета́на ни стайе́ц:е / ну таї мо́лока мо́же обме́нч'їтисе / йе таке́; Оде́н рас бу́ло / шо в'їд'ма забра́ла ма́н:у / не́н'а роска́зувала / шо це на́тро се ста́ло / ш ч'їтве́р'га́ на пйе́тницю.

МАННА НЕБЕ́СНА – щось незвичайне, здатне виступати відчутною підмогою у чомусь; те, що дається без зусиль; здеб. викор. у висловл. зі знач. іронії: Ч'їка́йї ма́н:и небе́сної / гада́йї / шо мош ни роби́ти / а ўс'о са́мо зроби́ц:е / ч'їка́ї / ч'їка́ї / мо́же / прич'їка́йїс:е / у́же ле́ти́т.

МАННИ́СТИЙ – заст., жирний (про молоко, сметану; про корову, яка дає жирне молоко): Мо́локо фа́йне / ма́н:їсте́ / а смета́на жо́ўта / йїк ку́леш'а; Пе́рш'а бу́ла ни така́ / а цис'а́ ма́н:їста́ / смета́на ви́д не́йї така́ / шо на два па́л'ц'ї.

МАНТА́ЧИТИ КОСУ́ – гострити косу, готуючи до косіння: Ба́ба так ма́нтач'їла ко́су / шо ш'ї л'ї́пше / йїк ч'олов'ї́к / р'ї́тко котри́й так би ми́х.

МАНТА́ЧЬКА, -и – те, чим “мантачють” косу; вузький плоский брусок, яким її гострять: У Іва́нихи на́ш'а ма́нтач'ка́ / іди́ озмі́ / таї та́рч'їк мо́лока́ понеси́ / йа йї́м на́сі́пала.

МАНТИ́ТИСЕ – 1) снитися: Зле спаў́ / ма́нти́лосе ўс'е́ке / шо дес ми йшли́ ў Гребе́ні / а то ни́ч' се зроби́ла / а д'е́д'а пок'ї́йни́й ка́же / шо ми наї́демо до́ро́гу / абес ни бо́йе́ўсе; 2) увижатися, марити: Д'ї́т маў́ тел'опо́ве запа́лен'ї / ч'е́сто гор'ї́у / ўс'е́ке йїму́ ма́нти́лосе / гада́у / шо вин на фронт'ї́ / стр'ї́л'е́йут / а ко́н'ї приу́йезан'ї́ / вин хо́ч'ї йї́х пу́сти́ти / а бо́рзо ви́ди́їза́ти ни го́ден / кр'ї́ч'е́йї / а по́блізо́сти н'їко́го ни́ма; 3) про те, що ледве пригадується (про щось давнє, майже забуте): М'ї́н'ї шош ма́нти́ц:е́

/ але то́ч'но ни скаў / коли́ то бу́ло / зна́йу / шо ти ш'и до шко́ли ни ходи́ў / а ба́ба тел'ётни́цеў робі́ла; Де́коли шош манті́ц:е тоб'і́ / і́кас гáтка сверлі́т го́лу / ти видгон'е́йиш / а ўна да́л'і / і до ч'о́го ўно плетéц:е / ни зна́йиш.

МАНТІТІСЕ В ГОЛОВІ – те саме, що МАНТІТІСЕ³; про стан, коли людина думає, розмірковує над чимсь, пригадує щось: *Йа / Паз'у / ш'и ни зна́йу / шо сказа́ти / ўно м'ін'і манті́ц:е ў голо́в'і і ни го́н:о ўтихомі́ритисе / на́йко / при́йде Ко́ц'о та́й бу́демо ра́дитисе; Манті́ц:е ў голо́в'і / брін'ка́йі на йізи́ц'і / а нагада́ти ни го́н:а.*

МАНЬДЖЄТИ – заст., 1) іти, прямувати: *Па́не Лэ́с'у / куда́ ман'д́ж'е́йіте / куда́ се напра́вили?; 2) поспішати, ідучи кудись: Так ман'д́ж'е́йі ца́ринáми / шо лиш спин:и́ц'а лопоті́т.*

МАНЯ́К, -а – прізвисько жителя села; цю власну назву викор. при означенні невеликої частини Тюдова: *Ч'о́му н'і? / йа зна́ла і Ман'ака́ / і Ман'ач'е́ху / ўни жи́ли за мосто́м / ко́ло Пото́ку / ни́делéко вид р'і́кі / де́коли бу́ла загáта / це тогди́ / ік ходи́ли дара́би / то йік се зроби́ загáта / а л'уде ни зна́йут / де́ ўна / то дру́гій / ік ужé зна́йі / ка́же / пит Со́кілским / ци́ у Гр'е́д́ж'ін'і / ци́ ко́ло Ман'ака́ / бо вин хот' і ни жи́ў ко́ло само́йі р'і́кі / але ни́делéко ко́ло них ура́с бу́ло поўно́ коўпкiў / ік розберáли загáту / то́й тепéр л'уде зна́йут / де́ ц:е / ко́ло Ман'ака́ / але / в'дéў / ужé бíрше ка́жут ко́ло моста́ / за мосто́м / ко́ло шко́ли / ко́ло цвíнтар'а / а йік каўт ко́ло цeр'кви / то пита́йуц:е / ко́ло іко́йі / бо ў нас д'в'і цeр'кв'і / це йа за да́ўне роска́зуйу / за т:о / ік сплаўи́ели спла́ві / і ч'о за т:о м'і́сце так ка́зали.*

МА́ПА, -и – географічна карта: *Га́й / див'и́ц:е / гeзде ма́па Еўро́пи / а оту́тки йа буў; Йі́х нев'і́стка ўч'е́тел'коў робі́ла / тогó ма́пу ма́йут / ўна д'і́тем по ни́ ус'е́ке роска́зувала.*

МАРА́, -й – міф., примара, нечиста сила; іноді в порівн.: *Йі́к ба́ба бу́ла ў полонин'і́ / то ка́е / шо рас ви́д'іла / йі́к і́кас ма́ра до́берáласе ў ста́йу / але ўздр'і́ла ва́тру та́й утеклá / так заре́готáласе / шо ба́б'і гаи́ моро́с пишоў по шкі́р'і; Ік ма́ра хо́ди / лиш о́ч'і блии́:е́йут / Бо́же / Бо́же / шо сла́б'іс'т' зроби́ла; Д'е́деви вер Ца́рини і́кас ма́ра бу́ла се приви́д'іла / ік вин се зибраў буў у гри́бі́ і дўже до́с'в'іта пишоў / ка́же / шо се напу́диў буў / но́ги ч'е́сто задуб'і́ли / вин ни ми́х розка́зати / і́ке ўно / лиш ка́зайу́ / шо страи́не́ / шо вин ш'и тако́го н'і́ко́ли ни ви́д'іў / це ни́доўго бу́ло / бо*

вин бóрзо верну́се / áле тот'і страхі́ йігó дбóго держ'éли / дгóр'і сам
ужé н'ікóли ни йшоў.

МАРА́ БИ ТТИ́ (ТЕБÉ) ВЗÉЛА – прокл., те саме, що й АБИ́ ТЕБÉ
ДІТТЬО́ ВЗÉВ; ДО ДІТТЯ́ ЙДІ́: *Мара́ би тт'і ўз'éла / йек ти м'ін'і
надойі́у с:вóйоў брехнэ́ў / ни в'ір'у тоб'і́ / йік тóму псóви; Мара́ би т':і
ўз'éла / д'іч':іі вілупку; Мара́ би т':і ўз'éла / шó йіс за л'удина́.*

МАРЖИ́НА, -и – велика рогата худоба; худоба: *Д'éкувати Бóгу /
дérжимо маржі́ну / пáсти йе де / таі́ ч'о ни держ'éти?; Йе маржі́на /
йе / дв'і коріўц'і́ / ма́йімо телі́цу / йе кóло ч'óго ході́ти / де нима́?*

МАРЖИ́НКА, -и – пестл. стос. **МАРЖИ́НА**: *Д'éкувати Бóгу / ма́йімо
маржі́нку / кúтайі́мо тóто / і м'ін'і́ ни наўт'імн'éйіц':е / йа з неў гóвóр'у /
шошi рoскáзуйу́ / і ўна рузум'і́йі / а корóўка так се зві́кла / шо без мéне ни
пасé / урác діві́ц':е / де йа / а йік ни ўздрíт / то б'ін'ч'éйі́ / кліч'і́ / а лиш
йа се покáжу / уна́ так рідно́ зач'іна́йі́ пáсти / шо ну / ус'ó рузум'і́йі́ / ік
л'удина́ / нáв'іт' ни кóжда л'удина́ такé ч'ут':é ма́йі.*

МАРИНУВА́ТИ – томити, мучити: *Пус'т'і́т л'уді́й тхáт'і́ / ни
марину́йте / скаж'і́т на колі́ / то ўни́ заўтра́ прійду́т; Ни марину́й ті́л'ко
хло́пц'а с тоў наўкоў́ / на́й іде́ б'і́гати.*

МАРИНУВА́ТИСЕ – томитися, нудитися, мучитися: *Розгóвóр'і К'і́цу
/ на́й ни марину́йіц':е у свóйіх думкáх; Трéба жі́ти ў велі́кій хáт'і́ / ч':о йі́йі
тримáти лиш про с'в'éто / а мұч'і́тисе / маринувáтисе у цйі́ хач':éн'і? /
ми ўжé нажі́лісе ў такóму; Йа хоч'у ў м'і́сто / шó маринувáтисе ў сел'і́?
/ шó тут інтeрeсно́го? / пожі́ти пáру дн'і́ў дóбре / мош і ті́жден' / два́ /
і то / ік нима́ дош':і́ў / а дáл'і так скұ́шно / шо ві́ти се хоч'і́ / Н'іч'ó́ / йі́т'
у м'і́сто / тáмки у штир'óх с'т'і́нах ни меш ві́ти / меш се набу́вати / а за
барабу́л'кáми меш на базáр' / ік пáн'а / ході́ти / о́й шо вéсело бóде / дрұ́г'і́ з
м'і́ста т'ікáйут / áле то мұ́др'і́ / а ц':а гадáйі́ / шо тáмеч'ки мán:а
небéсна / шо тáмки сам'і́ набў́тки і велі́к'і́ грóш'і́ фасу́йуц':е / аг'і́нацисе.*

МА́РИТИСЕ – ввижатися, снитися: *Йі́му ма́риц':е / бо гор'éч'ка́ /
ч'у́йіш / шо гóвóр'і?; Уснұ́ буў́ / а потóму / ві́тко / зач'éло шош ма́ритисе
/ бо скр'іч'éу́ і зач'éу́ когóс видгон'éти́ / йа йігó́ прокорн'éла́ / вин л'ех на
бик і ўжe спаў́ дóбре; Ікeс пустé на пійéтницю́ ма́рилосе.*

МАРКІ́ТНИЙ (МАРКÓТНИЙ) – сумний, незадоволенний, важкий:
*Маркі́тний ден' сегóн:е́ / абі́ хот' ужé с'к'ін'ч'éўсе бóрше; Сид'і́ў за
столóм маркі́тний / ни такі́й / йік урác.*

МАРКІТНО (МАРКÓТНО) – сумно, важко, погано: *Ікós н'ійéко на души́ / маркітно; Нимá ч'о / а м'ін'і їкос маркóтно / бóйусе / абі шош се ни стáло / аг'і / шó зо мноў? / мóже / душ'á шош в'іш':уїї?*

МАРМУЛ'ЯДА, -и – повидло: *Мармул'áду дéколи усú нич' варіли / надвор'і клáли вáтру / брáли велікії бан'ék / складáли тудá сліви / йéблукá / шо йе / і так легóн'ко м'іш'éли / абі ни пригор'іло.*

МАРНИЙ – худий, втомлений (про людину): *Йої / Івáнку / ікії ти марній / гаш ч'óрний / шó с тобоў? / а жінка ў тебе / лиш н'іўроку / ўна дбáйї за тебе / ци лиш соб'і догож'éї? / бо по нїї ни скáжеш / абі йїї шош грізло / ге? / ч'ем би йа помоглá? / Мамó / ни м'іш'éйтесе ў нáше жит'е.*

МАРНОТРА́ВИЦЯ, -і – особа жің. статі, яка нераціонально, марно витрачає кошти: *То ни жінка/ а марнотра́виц'а / грошовá смерт' / Йо / грóш'і ўже йїї́ зач'інаўт се бойéти.*

МАРНОТРА́ВСТВО, -а – марнотратство: *Ік такé марнотра́ўство / то де тўтки гóден достáч'іти?; Івá / кажі шош / ти тáто / ти відииш / йек уні таздуўт / ікé марнотра́ўство розвел:і? / Йа ни віжу / мáйут грóш'і / то наї купуўт / Йек наї купуўт? / гаї дивісе / к'іл'ко тўтеч'ки ч'еревікіў / та ми за жит'е тїл'ко ни зносїли / Наї нóс'ут / абі лиш здорóв'і бўли / ўни своёé тра́т'ут.*

МА́РОТ, -ртá (-рта) – березень: *Уна ўродїласе на Одок'її / штирна́ц'ітого мáрта; У мáрт'і ш'і ни рас зимá ўпáде; Мáрот нинад'їїні / йїму ни мош в'ірити; Тої сэред' л'удїї йе так'і годиновáт'і / ік мáрот.*

МАРТ'ІВКА, -и – здеб. у множ., МАРТИВК'И, -ók; вид первоцвіту: *Йа так л'убїу цис'і мартиўкі / страїно л'убїу; Ік мартиўкі се поїїўéйтут / то зимá мўси се зберáти ў дорóгу.*

МАРТОВ'ІЙ – березневий: *То мартов'і ч'іч'кі / ф'їйáўкі се називáйтут / урác весел'ўт подв'ір'і у мáрт'і; Цисé тэл'ітко мартовé.*

МАРУ́НЬКА, -и, – здеб. у мн., МАРУНЬК'И, -ók; вид квітів: *Марун'кі сам'і с'їйуц:e / і ш'і до тóго фáїно пáхнут.*

МАРШ – 1) виг., “іди геть”, яким проганяють собаку: *Кажі марш / видгон'éї / наї іде віц:у / ни принáдуї приплудних псиў; 2) згруб., знев.; виг., яким проганяють людину: Марш м'ін'і с хáти / абі ногі твоїї тўтки бїрше ни бўло; Марш віц:у / ни діхаї на мéне мёршеў; Анў марш віц:у / заберáї своїў тóрбу таї гарáўс.*

МАСАРУВА́ТИ (МАСАРІЮВА́ТИ) – виконувати обов'язки масаря, професійного чи як любителя: *Штефáн ни масар'уїї / áле ў Т'удев'і йе*

масар'і / шо ф'аїно р'обїї паштетуїуку / кубасу / сал'тисон / ус'о / шо тр'еба; Т'ато сам з ус'ім ўм'їїї р'ет д'ати / вин вид в'їка наўч'еўсе / тот гент'ам масаруваў / а теп'ерки т'ата пр'оси / ік шош тр'еба помоч'ї.

МАСАРЬ, -я – м'ясник: Масар' ус'о р'оби / і кубасу / сал'тисон / і кишк'ї нач'ен'уїї / ус'о / шо закаўжеш; Іг б'уло ў К'оц'а вес'іл'е / то масар'а кл'їкали / л'ўде так р'обїї.

МАСКАЛЬ, -я – росїянин: Це б'уло тогд'ї / їїк суд'а маскал'ї пр'їїшли / але їа за ц'е ни хоч'у говор'їти; Маскал' їе маскал'.

МАСКАЛЬКА, -и – росїянка: Ўна маскал'ка ци ч'о так говор'ї? / ни ўм'їїї по нашому? / Ум'їїї / баб'о / але ни хоч'ї / така натур'а.

МАСКАЛЬСКИЙ – росїїський: То маскал'ска б'ес'їда / їа зр'азу ч'уїу / ану сл'ухайте / М'ожє / до к'огос л'їтник'ї пр'їїїхали? / К'ажє хараш'о зд'ес' / к'ажє / шо їїму ў Т'ўдев'ї се ўдай'е / Але ї нам се ўдай'е / ни л'їш їїму / к'ождому / хто ни пр'їїїде / ўс'ї каўт / шо ф'аїно / И:ї / наш'о каз'ати? / ми ї сам'ї / без них зн'аїїмо / шо п'онат Т'ўдиў / ним'а / г'езде вам каў / ним'а і ни б'уде / Б'аба Лес'їха каз'ала б'и / шо доў Сахал'їн ним'а / Н'ї / ўна ц'исе держ'ела лиш'ен' на т'о / шоб'ї пофал'їти дон'ку / б'їрше н'їхт'о так'ого пов'аж'їн'а ў н'ейї ни маў.

МАСЛ'ЕНКА, -и – масничка; спеціальна дерев'яна посудина для збивання масла: Їїк м'асло з'їбїїш / то лиш'ейуц'е скол'отини / т'о д'обре п'їти пот'ому / ўс'о з масл'енки вибер'аїїш / м'їїїш / ш'ушїш / і ўна ч'їк'аїї на др'угї рас; Масл'енки ни б'уло / ми ў сл'ойїку збив'али.

МАСЛ'ІВКА, -и – сорт груш: Масл'їк'ї / або ш'ї к'ажут масл'ов'ї / то д'уже д'обр'ї груш'ї / м'ожете пр'їш'їп'їувати.

МАСЛ'ОВА, -ої – те саме, що МАСЛ'ІВКА: У нас росл'ї фунт'їк'ї / паст'ор'ї / к'оло возн'їц'ї б'ула масл'ова / д'уже сол'отка груш'а / така / ік м'їт.

М'АСНО ГОВОР'ІТИ – п'ідлещуватися: Ни д'уже пр'исл'ухайсе / ік хтос м'асно говор'ї / уваж'ей; О: / Одок'їїа така / ўна м'асно говор'ї / але б'ес подив'їласє / їек ун'а п'їсно д'ївиц'є; Котр'її п'арубок м'асно говор'ї / т'їк'аї вид н'его / п'окї ни затум'ан'їу тоб'ї г'олу / скаж'ї їїму / шо зам'асно / шо ў н'его гаш слин' зач'ела ч'ур'їти / наї об'їтре / д'окї їн'ч'а ц'исе ни ўздр'їла.

МАСТ'І (МАСТ'ІТ) СОБ'І (Л'ОЇМ) Г'ОЛУ – роби (роб'їть), як хочеш (хочете), мене (нас) це не цїкавить: Ни хот'їли сл'ухати / то теп'ерки наї мас'т'ўт соб'ї г'олу / нас тот'о ни оп'ходї / от'ак; Ог'о / д'е б'и їа так се

грíзла? / н'і / ў ме́не бэ́с'іда коро́тка / ўа би лиші сказа́ла / мас'т'іт соб'і
ло́йім го́лу / оберну́ласе бих і пишла́ / бі́рше н'іч'о́ / оц'е́ сказа́ла / і по
ўс'о́му / Мару́ / збо́ку лё́хко гово́рiти / а м'і́н'і́ йек на т:о диві́тисе / ік ўа
ві́жсу / шо ўни зле ро́бiют? / Їі́ле́ / та ў них у́жэ сво́йі́ д'і́ти / наі́ ду́майут
/ шо ро́бiют / а мо́же / то і на до́бре ві́іде? / ти го́н:а зна́ти?

МАСТІТИ СЛОВА́МИ – підлещуватися, кокетувати: Їі́к зач'е́ла
говори́ти / слова́ми масті́ти / то ўа му́с'і́ў с кон'а́ ўста́ти / гор'і́ўки
купи́ти; Їек фаі́нен'ко ма́сти слова́ми / абі́ ш'і так ро́би́ла / от:о́ би бу́ла
пе́рш'а кл'а́са; Ма́сти слова́ми / ік д'і́т':о.

МАСТІТИ ХЛІП МА́СЛОМ З ДВОХ БОКІ́В – жити заможнo:
Ба́ба ікі́йс ч'ес жи́ла у ўну́ки / то пото́му ік у не́йі се пита́ли / йек уну́ка
жи́йе́ / то ўна ўс'і́м каза́ла / так до́бре жи́йе́ / шо масті́т хл'іп ма́слом з
двох бо́кіў / ни лі́ш зве́р'ха / але ш'і і здо́ліни до́ма́с'т'у́йі / хтос ци́се
рузум'і́ў / лиші голово́ў похі́туваў / ад'і́ йек л'у́де жи́йі́ут / а хтос соб'і́
ду́маў / моі́ / а ч'о ўна / верé / бі́рше ни масті́т зве́р'ха / а ро́би мас'т'і́н'і́
ў два ту́ри? / це то́т'і́ / шо ни ру́зум'і́ли ба́бинойі́ бэ́с'іди.

МАСТЬ, -и – мазь: То така́ мас'т' / шо йі́к на́треш по́перек / зра́зу
попу́ска́йі / ота́ку м'і́н'і́ ку́пи / Ану́ покаж'і́т пудéлко.

МАТЕРЗУВА́ТИ – гної́тися, наривати: Па́лец мате́рзу́йі́ / д'о́хкайі́;
Ра́на ко́ло лі́кт'а мате́рзу́йі́ / на́йко / шо до́хтор' ска́же; Нога́ мате́рзу́йі́ /
боли́т / д'о́хкайі́ / прикла́дала солони́ну / але то ма́ло шо помо́гло́ / лі́тка
ге́т спу́хла / бо́йусе / би ш'і за́кажен'а ни бу́ло.

МАТЕРІ́ЗНИНА, -и – спадщина пі́сля сме́рті мате́рі: То
мате́рі́знина / Мару́си по ма́м'і́ лиші́лосе / а пото́му ўна тим под'і́лі́ласе
с ф'іно́ў; М'і́н'і́ ў голо́в'і́ манті́ц:е / шо та́меч'ки / де за́рас ва́ш'а ха́та /
та́мки бу́ла ста́ра ха́та / дра́ніц'ами ўќрита / ста́ров'і́цка / у ни́й роди́ўсе
тв'і́ д'і́до Лес'о́ / а пото́му то́т пл'ац пере́йшо́ў та́тови / бо Їі́ле́на і
Васі́л' / йі́го бра́т і сестра́ / пи́шли́ набі́к / то абéс зна́ла / шо то ни
мате́рі́знина / то йе спа́док по та́тови́ л'і́н'і́йі́ / ота́к бу́ло / Та де ўа це́го
ни зна́йў? / ўа мало́ў на́в'і́т' бу́ла ў ти́х ха́т'і́ / на та́кі́й до́ўги́й ла́вици
сид'і́ла / а напро́тиў п'і́ч' бу́ла / зап'і́ч'ок / ко́ло не́го лу́шко / ўа ік
зажму́р'у о́ч'і́ / ци́се ві́жсу / ха́та і́кас ч'о́рна бу́ла / заду́же те́мна / мо́же
/ то́го / шо ві́кна ни ге́й вели́к'і́ / а мо́же / за́ку́р'і́на / даўно́ ни б'і́лена.

МАТЕ́РІЯ, -і – тканина: Ў ко́ператі́в'і́ купу́вали́ про́сту мате́р'і́йу /
ву́ши́ве полотно́ / ми́х шта́пел' бу́ти / л':і́не́ / шоу́кiў то́гді́ ни носі́ли.

МАТЕРКУВА́ТИ – лаяти, клясти: *Матеркува́ти / то прійшло сло́во / то вид маскал'іу / уно з німи прійшло / а ў нас шл'аху́йт / каўт шл'ах би тебе́ тра́фиу / або́ наї це шл'ах тра́фи / ц:е ти запиши / наї зна́йт / кому́ тре: / вітки ўно ў нас се ўз'эло / вид маскал'іу; Вин вид ма́ми сво́йї наўч'эўсе матеркува́ти / пок'і́на Петро́ха до́бре шл'ахува́ла / фист ма́ла дар до́ цэго / гаи б'і́но то́то поўто́р'увати.*

МА́ТИ БІДУ́ – відчувати неприємності, горе: *Андр'і́ ма́йї б'іду́ / дити́н'ї три ро́ки / а ўна ни бере́ц:е говори́ти; Ма́йу вели́ку б'іду́ / Мару́с'ко / ма́му кладу́т на репера́ц'ію / але над'і́ї ма́ло; Ўни ма́йут б'іду́ / ііх д'эд'а / в'іде́ї / ме ўме́рати / і то тикі́ / в'ід'і́ / ско́ро.*

МА́ТИ БО́ГА В ДУШІ́ – завжди діяти, дотримуючись моральних принципів, Божих Заповідей: *Тот / хто ма́йї Бо́га ў душі́ / ни ме так т'эшко дру́гого кл'эсти; Ивано́ч'ко маў Бо́га ў душі́ / то́го зла н'і́кому ни робіу́ / мо́же / і вели́кими до́брами ни розкида́ўсе / але і н'і́кому ни пас'ку́диу́ / р'і́тко коли́ мих пе́риши́ бес'іду́ зач'э́ти / отакé прóсте маў жит'е́ / це ўа по́длук сус'і́диу́ каў / а шо ў хат'і́ бу́ло / мо́жу лиш се здога́дувати.*

МА́ТИ БОГА́ТО (КУ́ПУ) РОБО́ТИ – бути дуже зайнятим: *Йо́ї / у ме́не ку́па робо́ти / ни зна́йу / коли́ ўс'о зроби́у; Ско́ро вака́ц'і́ї / д'і́ти попри́їха́йт / а ту́тки ку́па робо́ти / му́с'у хоч' вид гру́птого зроби́ти; Ў сел'і́ ура́с ўе ку́па робо́ти / і то ни одна́.*

МА́ТИ ВАГУ́ – бути важливим, значущим; користуватися повагою: *Де́коли сло́во ма́йї ду́же вели́ку вагу́ / бува́йї / шош ска́жеш / а по́тому ду́майїш / мо́ї / а ч'о ўа ци́се каза́ла? / тре́ба бу́ло змовч'э́ти; Д'і́т Іва́н маў у сел'і́ вагу́ / і то нималу́ / отуда́ пид гор'і́х / на́в'іт' уч'е́н'ї л'у́де приході́ли з ним посі́д'іти; Ба́ба Насту́н'а ма́ла до́ста вели́ку вагу́ ми́жи л'уд'мі́ / бо одно́ / шо бу́ла розу́мна / а дру́ге / шо ду́же робі́тна / за шо ни о́змец:е / то зроби́ так / шо кра́ш:е бу́ти ни мо́же / а л'у́де ци́се ві́жут і ц'іну́йт.*

МА́ТИ ВАКА́ЦІ́ – бути на канікулах: *Йу́рко ма́йї вака́ц'і́ї / та́ї прійі́хаў до ба́би; Насту́ / ми ура́с / ко́жду Бо́жу дні́нку ко́ло ку́тан'а / і вака́ц'і́ї нам н'і́хто́ ни да́йе́ / ч'о то так ўе́ / шо од'н'і́ ма́йут / а нам ни нале́жиц:е? / ге? / у ко́го допомі́натисе?*

МА́ТИ ВГАДА́ЧІ́ – жарт., здогадуватися про чи́сь намі́ри, бажання; про те, що є прихованим: *Калі́ / ти зна́йїш / шо ўа ни ма́йу ўгадач'і́у / абі́ зна́ти / шо ў ко́го на га́ц':і́ / то́го се пита́йу / ци́ ни тре́а тоб'і́ шош*

помоч'ї? / ік трéба / то ни ўнимáйсе / кажі; Ма́йу так'ї ўгадач'ї / шо м'ін'ї ўс'о ска́жут / де буў / с ким говориў / йек набуваўсе / на́в'ім' зна́ў / шо сто грам так нагр'їлосе бу́ло / шо ледві ни бу́л'кало.

МА́ТИ ВЕРЕМ'ІЮ – бути неспокійним через сварки, непорозуміння з кимось; відчувати великий дискомфорт через негативні дії когось: *О: / то ни буў перéр'ік / то рéўкан'ї зач'элосе / ої / шо ми ма́ли сегóн:е / шо ма́ли / то так ни роска́жеш / верем'їя / бур'а поч'эласе / ік сва́ха гéпнула терелéм у стиў і зач'эла п'їўкот'їти / ік нидор'їзана кúрка; Ма́ла смих верем'їю ч'эрес тот'ї цóнгл'ї / гаиш голова́ зач'эла лупáти; Н'ї / верем'їи ни ма́ли / об'їйшлосе на мéнчому / áле і добра́ велі́кого ни бу́ло / Штефані́ха без буд' здорóў віска́кла с хáти / так / іг би йї́и шоиш укусі́ло.*

МА́ТИ ВИБАЧ'ІНІ – мати відчуття міри, такту: *Ік ти пришоў до ко́гос у гóс'т'ї / ци тикі так ч'огóс пришоў / і відиш / шо вин ку́тайіц:е / ни ма́йї коли доўго с тобоў говори́ти / то трéба ма́ти вибач'ін'ї / ти шоиш се запитáў та́ї ідэш соб'ї / на́в'ім' іг би дрúгї казаў / Та ш'ї сид'їт / вин так мýси казáти / дл'а годіц:е / а ти зна́йиш / шо нимá ч'о рос:їжуватисе.*

МА́ТИ (ЙК'ІЙС, ЛЮЦКІЙ ТА ІН.) В'ІГЛІТ – виглядати належним чином: *Йа́ бу́ла та́мки у ч'ітвэр' / і ўна́ ни бу́ла пїéна / ку́таласе / гóлу ум:їла / шоиш пра́ла / гет нормáл'на жінка / ма́ла віглі́т газдін'ї; Ад'ї ба́бу обнови́ли / купі́ли нов'ї пїўч'ереві́ки / фу́стку / та́ї уна́ ма́йї ікї́с віглі́т / а ни т:о / шо бу́ло / Йо́ / до́ста до́бре виглі́да́йї / ни йї́к ба́ба / а та́к'ік ста́рш'а жінка; Ўна́ хоч'ї ма́ти ікї́с віглі́т / бо ч'олов'і́к молóч:и́ / та́ї трéба штрамува́тисе; Гаиш отепéр мо́жу сказа́ти / шо ма́йиш та́кії віглі́т / ік се налэ́жи / гаиш отепéреч'ки.*

МА́ТИ ВИДД'УШИНУ – займатися чимось таким, що приносить задоволення, знімає психологічну напругу: *Побúду з уну́ком / та́ї ма́йу вид:у́шину / і йї́му до́бре / ка́же / шо жиу́ би з д'їдом і ба́боў / ту́теч'ки н'їхтó йї́го ни тормосі́т / ни кр'іч'éйї / н'їхтó н'їку́да ни ква́пиц:е.*

МА́ТИ В'ІШКИЛ – бути навченим, дисциплінованим: *Твої́ хлóц'ї / Мару́с'ко / ма́йут ві́шкіл / уні́ у велі́ких школа́х се ўч'э́ли; О: / цес па́рубок ма́йї фа́йніи ві́шкіл у д'їда / ро́дич'ї дес попуска́ли / а д'їт дéржи д'їсц'їпл'їну; Ік ма́йиш ві́шкіл / то л'удинóў будеш; Ік ма́йї дитї́на до́бриї ві́шкіл / áле ни задúже / áле та́кії / ік се налэ́жи / то ц:е йї́ пидмо́га ў жит'у́ / ўна́ ни пропа́де.*

МАТИ ВІНЬЧІНІ – бути в церковному шлюбі: *Уні майут в'ін'ч'ін'і / н'і шобі жити на в'іру / ўни ўс'о зробіли / йік се налѣжи / списалисе / а потому зв'ін'ч'ѣлисе / але ц:е ни ўс'і знайут / тогo се питайут / інтересуйуц:е / вітко / ни знайут / ч'ем замітисе ў себе / тогo допитуйуц:е за ч'ужіх / Ну та бабі ускр'іс' нис сунут.*

МАТИ (ДИСТАТИ) ВОВКА – бути хворим на прокит: *Зач'ѣлосе с тогo / шо Катеріна мала воўка і се ни л'іч'ѣла / а це пас'кудна слаб'іс'т'.*

МАТИ (ВЕЛИКИЙ) ВСТИТ (ВЕЛИКІ ВСТИДІ) – відчувати (великий) сором за когось чи щось; попасти в ситуацію, коли відчуваєш сором: *Мала би мати ўстит за такѣ вихован'і д'ітій / а ўна нич'o с тогo ни роби; Йа за своїх д'ітій / слава Бoгу / ни майу ўстиду міжжи л'уд'мі; Смутна / бо майу ўстит за хлопця / других фаліли / шо ўч'ѣйуц:е / а за цѣго н'іхтo н'іч'o дoброго ни сказаў / н'і слова / н'і пиў слова; Іг бих була пишла ў циї бл'ўс'ц'і / то могла мати ўстит / бо ни від'іла / шо ўна пит пахоў роздѣрта / друг'і би йшли віштрамуван'і / а йа така ин'аната / То ни вітко / а тамки ти бес ни розмаҳувала рукамі / С'м'ісе / с'м'ісе / ходіла бих / ік с примотаними / друг'і би гадали / шо рuki ў мене ни гнуц:е; Йoї / та йік хтос майі велик'і ўстиди / то гет б'іда / це так / іг би заголені пишoў міжжи л'уде / або ш':е гірше / И:ї / наї Бoх мілуї.*

МАТИ ВСТУП – бути здатним домовитися з кимось про щось там, де інші не мають такої можливості: *Де ни хоч' / вин ускр'іс' договориц:е / майі ўступ поч'ѣрес тѣс'т'а; Бабo / ми н'ігдѣ н'ійєкого ни майімо ўступу / тогo розраховуйу лиши на своїї сїли / але бѣсте ни грїзлисе / бо йа ч'уйу / шо дoбре се приготoвила; Ч'уйиши / наш'а Ан:їца ускр'іс' майі такій ўступ / шо йіс такoго ш'і ни від'іла / уна ўходи ў бут' котр'і двѣр'і / отак ідѣ ї добивайіц:е / ч'ігo йії трѣба / йа рас пишла була з неў / бо м'ін'і шош трѣба було / і то ў великому помоч'і / гадала смих / шо ўна знайі тогo / кудá ми се направили / а ўна менѣ се питаїї / йек тот ч'олов'ік се називайі / але пишли / таї уна за ўс'о се договорила / ўм'її так с кождим заговоріти / шо йїї слўхайут / ч'ѣсте ч'удо / майі такій дар до бѣс'іди.*

МАТИ ВУРІЮ – перебувати з кимось у гнівах, сварках: *Ни гадала / смих / шо с Паз'унеў бoду мати вур'їю / а то ад'і йек вїйшло / за стар'і драниц'і на ріўні дорoз'і б'іда найшла / на ріўні рїўн'іс'к'її.*

МАТИ ВУХА ТАЙ СЛУХАТИ – про вміння аналізувати почуте, дошукуватися в ньому глибинного змісту: *А вуха нашo? / майиши вуха таї слўхай / ти розумні / йа нич'o ни хоч'у казати / абѣс потому на мене ни*

нар'ікаю / а лиш каю / прислухаїсе і богато ч'іго узнаїиш; Хто маїї вуха / наї слухай / уні на т:о дайю:е і л'удин'і / і худобін'і; Ну та ік уна ни маїї вух / то йа своїї ни прикладу / н'і вуха / н'і оч'і / н'і голу своїю ни дам.

МАТИ (НИ МАТИ) В ЧЬОМУС КОГОС – шанувати (не шанувати), поважати (не поважати) когось: Цес лиш себе знаїї / де вин другого у ч'омум маїї?; Уна йіго н'іуч'ому ни маїї / йек так? / та то / прец'ін' / тв'ї ч'олов'ік.

МАТИ ГАТКУ – думати, пам'ятати про когось, щось: Мала гатку отутеч'ки пидб'іліти / таї у клопотах забула.

МАТИ ГЛУСТ (У ГОЛОВІ) – згруб., бути розумним: Гаї / скажі м'ін'і / ч'олов'ік маїї глуст / ік отак'і файн'і дош'кі пустію заш:о зат:о? / ўни йіму заваж'єлі / шо отамки накріт'і стойєлі? / ци вин йїх на плеч'ах носію?; Д'їюка маїї глуст / ік у ч'вал' іде за парупком? / вин лиш свїсне / а ўна так б'їжїт / шо гаїш спин:їц'а лопотїт? / И:ї / Йїлє / та такого нимá / ўна пишлá / бо ўни бїли се договорїли / того / Але ч'о ўна мала се договор'увати з ним ітї дгор'ї? / тутеч'ки м'їс'ц'а мало?; Йа знаїю одно / то треба н'іч'о ни мати у голов'і / абї такє казати / бо ік хтос маїї глуст / ік вин голу ни лишїю дома / а носї с собою / то вин такє ни скáже / нáв'їт' ік подумаю / то рот ни ўтвори.

МАТИ (НОСИТИ) ГОЛУ НА ПЛЕЧЯХ (НА В'ЄЗАХ) – реально оцінювати ситуацію, контролювати свої дії; бути розумним, кмітливим, здатним логічно мислити: То праўда / Мітро маїї добру голу; Ни б'їсе за него / хлопч'їш'і маїї голу на ўїєзах / абєс ни думала; Одно йа скаю / д'їюка маїї мати голу на ўїєзах / уна маїї думати / шо роби / абї потому ни кусáла соб'і лікт'і; Вітко / шо у хлопц'а йє голова / ікшó вин так скóро роби рахунки / тикї ни задурно носї йїї на плеч'ах / Йо / то йє дўже рузўмна дитїна / на бат'киўских зборах за него говорїли / вин з мóйїм у одній кл'ас'ї се ўч'єїї.

МАТИ ГОНИР (ГОНОРІ) – мати почуття власної гідності, гордитися кимось або чимось: Ни їду тудá / йа / мóже / маїю їкїс гонир? / ци йек ти думайїш?; За своїю д'їуч'їну маїю такїї гонор / іт би ц:е буу ни знаїю хто.

МАТИ ГОНОРОВІ (ГРЎБИ) ГРОШІ – володіти великою кількістю грошей: Так'і сўми / шо йїс розказаю / то гонорóв'ї грóш'і / але йїх у с'в'їтáх задурно ни плат'ут / вин хоч'і тебе заохотити поїїхати на зарїпки / але де йа пус'т'у? / об'їїдемосе на мєнчому.

МАТИ ГОРЕЧЬКУ – температурити; про температуру тіла, вищу від норми: *Дитина / в'ід'ї / майї гор'єч'ку / ану робї шош / діїйусе / шо ўна задўже ўбра́на / поскидаї ве́рхне / переберї ў простє́нке і зм'їр'її / кїл'ко нат'єгне / мо́же / йїму́ гор'їч'є се зробїло / тогó росч'їрвон'їўсе / меш у́же від'їти.*

МАТИ ГОСПОДА́РЬКУ (ГАЗДИВСТВО́) – господарювати: *Ну / та ти шо / ўни майут фаї́не газдиўство́ / ану наўмі́сне бес дес пишла́ до них / меш ітї ў Доли́ну / то поверні́ / там ѝе шо від'їти.*

МАТИ ГРИЗО́ТУ – бути пригніченим, стривоженим через фізичні чи моральні випробування: *Майу́ / Доў'ко / гризо́ту / вели́ку б'їду́ / н'їч'ó м'їн'ї́ ни мі́ле / ни зна́йу / шо бих да́ла / абї́ ма́ма віл'їч'їласе / а́ле над'їйї ма́ло / дохто́р'ї н'їч'ó ни об'їц'єйут / каўт / шо ўс'о ў Бо́жих рука́х.*

МАТИ ГРІХ (НА ДУШІ́) – бути грішним: *Вин вели́ких гр'їхїў ни майї́ / йїму́ нимá ч'о бойє́тисе / наї́ бойўц'є тот'ї́ / шо бїут поклóни / а́ле добра́ кому́с отїц'ко ни зробїли́ / каў вам / шó за ніхтем ч'óрне / отїц'ко ни зробїли; Та то ко́ждїй майї́ ікї́с гр'їх / безгр'ї́шних нимá / лиші́ ў одні́х мє́нчїй / а ў ко́гос бїршїй / а́ле шо ми будемо́ пилнува́ти ч'уж'ї́ гр'їхї́? / див'ї́мсе на се́бе / таї́ наї́ ко́ждїй вит'їга́йї з:акўткиў т:о / шо вин зле зробїў.*

МАТИ ГРІШО́К – не завжди діяти чесно і справедливо: *Паз'ў́на майї́ гр'їшо́к / така́ побóжна / а ш ч'ужóйї б'їди́ ла́кома скористáтис'а.*

МАТИ ГА́НЬЧЬ – про наявність у когось якихось недоліків характеру чи зовнішності: *Такóйї л'удинї́ / шобї́ ни ма́ла ї́когос та́н'ч'у / нимá / наї́ би наї́мє́нчїй / а́ле вин ѝе / одї́н лўтави́ / у дру́гого в'ї́тер ў голов'ї́ / а хтос до́бре ни віди́ / ўс'є́ке трафї́йїц'є / л'ї́пше би ни бу́ло / а́ле шо зрóбиш / ї́к уно́ ѝе; Ка́е / шо майї́ та́н'ч' / та ним ни ў́стит і пофалї́тисе / бо ї́кїї то та́н'ч'?*

МАТИ ГВАВТ (ГВАВТІ́) (В ХА́ТІ) – про постійні сварки, чвари в сім'ї: *Ї́о / хоч'у споко́йу / м'їн'ї́ ни трéба тваўтїў у хáт'ї / наї́ забера́йуц'є.*

МАТИ ГЕ́РЕНТА́ЦЮ (ГЕ́РЕНТІ́Ю) – мати гарантію: *Василї́ха ни майї́ герента́ц'їйї / шо хло́пец ме се ўч'є́ти / вин пу́стє́н'кїй до нау́ки / тогó хоч'ї да́ти ї́гó на шош прос'т'ї́ш:є віўч'ї́тисе / а ни у вели́к'ї школі́; Сего́н:є хтос го́ден ма́ти герента́ц'їйу / шо заўтра́ буде́ лє́кше?*

МАТИ ГУ́СТ НА ШО́Ш – про велике бажання споживати певні страви чи загалом виконувати дії, які завжди є бажаними, ніколи не набридають: *Ї́а майу́ густ на кулє́шку ї́ молоко́ квасне́ / цисе́ ўрас мо́жу*

йісти; Уна маїї густ на данц'ован'і / йік дес уч'уїї / шо бубніт / ужé би данцувала; А баба Йілена росказувала / шо такїї ма́ла густ на гу́л'ан'і / шо ік лиш дес на вес'іл'у заїграїї му́зика / лиш зач'не ігра́ти / то ў неїї гаи у пїятах шои скобіч'і; Маїу густ на брэскл'і огир'кі / ік нагадаїу за них / то м'ін'і гаи слин' у р'от'і се гл'эд'ж'і.

МА́ТИ, ДЕ ГО́ЛУ ПРИСЛОНІ́ТИ – антонім до НИ МА́ТИ (НИМА́), ДЕ ГО́ЛУ ПРИСЛОНІ́ТИ: Шо т:и говоріш? / та ў не́го хаті / вин маїї / де го́лу прислоні́ти / н'і ў ко́го ла́ски ни ме шука́ти і н'іко́му ў зу́би ни ме зазерáти / Та йа лиш за т:о / шо д'іти делéко / а старо́му т'ешко само́му на́в'іт' у наїбіришх хата́х / йа за оц:é / Ни б'їсе / мут приїхáти.

МА́ТИ ДИТИНÉЧІЙ РО́ЗУМ (ЗИЙТІ НА ДИТИНÉЧІЙ РО́ЗУМ) – про дорослу людину, яка міркує, діє не по-дорослому: Ти жінка / а ч'есто дитин'еч'її ро́зум маїїи / йék мо́жно бу́ло малóго двод'ї само́го пускáти? / хто такé ч'уў? / аг'і / ш'і ни вид'їла тако́го.

МА́ТИ ДО́БРУ ГÉМБУ (ПІСОК, ХÁВКУ) – знев., згруб., про людину, яка, не контролюючи своє мовлення, здатна образити інших: К'їца маїї до́бру гéмбу / ої шо до́бру / таку́ / йік véрш'а / йїїї х'їба би двома́ голупц'ами затка́ў / одén ни помóже.

МА́ТИ ДО́БРУ РҰ́КУ – те саме, що що МА́ТИ ЛÉГКУ РҰ́КУ: Гаї / виберáйте нас'ін'і / ви маїїте до́бру рұку / шо ни виберете / ўс'о сходи.

МА́ТИ ДО́ВТІК – не відчувати матеріальної скрути: Петріишин'і / гáзди / але ї уні ни ўрác ма́ли до́ўт'ік у хат'і.

МА́ТИ ДО́ВГІЙ (ЗАДО́ВГІЙ) Ї́ЗИК – бути занадто балакучим, говорити зайве: Гадала смих / шо ў на́шиї фам'іл'їїї йе лиш одна́ йїзика́та Фэс'ка / але діўїу́се / шо йа нидов'іж'éла / йе така́ / шо маїї ш'і до́ўшиї йїзік / такїї / ік пиў д'éдевого паска́; Іва́ / за будóву при Га́ни н'іч'о ни зач'іна́ї / бо ўна маїї задо́ўгий йїзік / бо йік отáк сказáти / то заўтра ус'і мут се питáти / таї шо / ужé зач'éли йїстé з будóвоў? / нашó нам цéго? / А де йа стайў з баба́ми ў бэс'іди?

МА́ТИ ДО РІ́ЧІ (ШОШ) – у якийсь спосіб бути причетним до чогось: Шо Івані́ха тўтки мо́же ма́ти до р'іч'і? / то ни йїїї присади́ба / Ш'і йек мо́же / ўни фам'іл'їїа / наї бу́де / шо делéка / але ни ч'уж'і / ўни по д'ідови своїї; Йек це мо́же ма́ти шош до р'іч'і? / ми говорімо за т:о / шо бу́де / а ни за даўне / до ч'óго це тут? / ви дéколи такé шош говоріте

/ такé зач'іна́йте / шо л'і́тше / бэ́сте ц'і́хо сид'і́ли / А ти йі́к бес мéнче теремкот'і́ла / то такóш би бу́ло низлé.

МА́ТИ ДОЧІ́НІНІ – мати якусь мороку, клопіт: *Ма́йу доч'ін'ін'і / в'іде́ї / прі́йдец:е пйе́ц переробйе́ти / на́іко / ш':е оді́н ма́йстер за́ўтра се поді́ви; Ма́йу доч'ін'ін'і / так попра́виласе / шо н'і́ушо се ни ўла́з'у; Іт бес знаў / де ўпа́деш / то буў бес уваж'е́ў / повóлен'ки переступа́ў тот'і болот'а́ / а рас йі́с ква́пйсе / ни диві́ўсе під но́ги і ни гада́ў / шо мо́жеш скупáтисе / ну то ма́ййш доч'ін'ін'і / с'в'і́жу кутóру.*

МА́ТИ ДУ́ШУ ДО КО́ГОС – шанувати, любити когось: *Ни зна́йу / ч'о / а́ле ма́йу ду́шу до сере́душ:о́йї Насту́нинойі дон'кі́; Ни ма́йімо душ'і́ до не́го / бо вин то́гйт пидо́ймйў буў ру́ч'ку на ма́му / сам'і́ смих ві́д'іли.*

МА́ТИ ЖИДІ́ВСКУ НАТУ́РУ (ЖЙ́ЛКУ) – бути хитрим, передбачливим, уміти все вирішувати на свою користь чи з найменшою втратою для себе: *Дов'і́р'е́ї / а́ле перепров'і́р'е́ї / бо М'і́хаї́ло ма́йї жиді́ўску на́ту́ру / оц:е́ йа скаў.*

МА́ТИ ЖУРУ́ (ТУСК) – те саме, що МА́ТИ ГРИЗО́ТУ: *Ма́йу журу́ / Іва́н'ч'і́ку / вели́ку журу́ / таку́ / шо ни го́ден розка́зати.*

МА́ТИ ЗА ВСТИ́Т – соромитися: *Ма́ла бих за ў́стит отакé вислухо́вувати / лиш би ўста́ла / сказа́ла Да́йбо́же і пишла́ соб'і́ / а ўни на́ сид'у́т / йі́к йі́м так до́бре; Ма́ла бих за ў́стит просі́ти кого́с / шобі́ м'ін'і́ пор'е́тки ў шафа́х зробі́ў / хто такé ч'у́ў? / Йе́к хто / йе так'і́ / шо і ў це́му потребу́йт по́моч'і́.*

МА́ТИ ЗА́ВТІ́К – те саме, що МА́ТИ ДО́ВТІ́К: *Побудува́лисe / бо ма́ли за́ўт'і́к / стар'і́ фйі́ст пипера́ли / ану́ бес ти будува́ласе / і́к хтос ни пиді́пре хот' одні́м па́л'цем / то н'і́ч'о с то́го ни ві́йде; Йі́к нима́ за́ўт'і́ку / то т́рудно шош пок'і́рува́ти / а йі́к ма́ййш йі́го / то лиш про́сиц:е здо́роўйа / лиш це́го / і д'е́куййш Бо́гови / шо вин йі́го да́йе́ / бо мош ус'о́ ма́ти / а йі́к ни ма́ййш це́го / то ре́шта / ко́тови пип фист.*

МА́ТИ ЗАДРИ́МНІ́Й РО́ЗУМ – не осягати складні питання: *Н'і́ч'о ни каў / а́ле вин ни до не́йї / ў не́го задримні́й ро́зум; Йа́ / Ва́с'ку / ма́йу задримні́й ро́зум до такі́х вели́ких раху́нкиў / йа с'к'ін'ч'е́ла лиш дв'і́ кл'а́с'і́ / ти ў та́тка се за́пита́ї́ / вин на то́му се розум'і́йї.*

МА́ТИ ЗА ДУ́РНЯ (ЗА ДУРНÓГО) КОГО́С – не вважати когось розумним, а отже, не брати до уваги його міркування, цілі та ін.: *Ти / Васи́ / ма́ййш менé за ду́рн'а і да́л'і́ хоч'і́ш спйі́вки / абі́ шош вит то́го ўштудерува́ти / так / л'у́пч'і́ку / ни бу́де / йа тебé роскусі́ў.*

МАТИ ЗА ЛЮДИНУ (ЗА ЛЮДИЙ, ЗА ЧЬОЛОВІКА, ГАЗДУ ТА ПН.) КОГОС – поважати кого-небудь: *Каў пос'п'ін:иї рас / або ти меш ма́ти менé за ч'олов'і́ка і весті́се / ік газдін'а / або розб'іга́ймосе / до́ки ни дийшо́ до гі́ршого / бо то дуже́ скоро́ мо́же дийти́.*

МАТИ ЗА РІДНОГО (РИННОГО, ХАТНОГО, СВОГО) – ставитися до когось так, як до рідних, найближчих людей: *Ми це́го хло́пця́ ма́ймо за рін:ого / а де́коли хатній ни та́кії / йік вин.*

МАТИ ЗА ЧЕСТЬ – бути гордим щось виконувати; про сприймання чогось як вияв довіри: *Бра́ч':іку Йіла́ / та де ни пі́ду? / та йа ма́йу за ч'ес'т' / шо ви менé кліч'іте і прийшли́ до мене́ у́ хату́ / фа́йно д'іковат' вам / шо йісте́ нагада́ли за мене́.*

МАТИ ЗАЧПКУ – знайти привід: *Ни зна́ла / йек пидийти́ до Кали́ни / бо ч'у́йусе він:оў / але ма́йу зач'іпку / ўна ті́жден' то́му се пита́ла / ци ни ма́йу йец кугуто́вих / бо дв'і кліч':і зач'éли кл'оч'іти / та́ї йа зибра́ла та́кіх йец і несú / шо бу́де то бу́де / та́же ни ві́жене менé / пі́ду та́ї бу́ду се вибач'éти / бо смих заду́рно бу́ла на н'у напа́ла / то ху́хнава він:а / а ни ўна; У не́го при́кра жі́нка / ура́с ма́йі зач'іпку / абі́ гаўкнути / вигл'іда́йї / шо ўже забу́ла / йек ма́ла би жі́нка весті́се / бо вин з усі́х сил стерáйїц:е / а ўна о́ч'і зажму́ри та́ї пі́ли / йа йік уздр'іў цисé / то соб'і́ подума́ў / на́ї таке́ жит'é шл'ах тра́фи.*

МАТИ ЗА ЧЮЖОГО – ставитися до когось близького, як до чужого: *Та́ї шо с то́го / шо вин пе́рвій бра́т / йа ма́йу йіго́ за ч'ужо́го / бо м'ін'і́ ч'ужій зроби́ў до́бро / а цес ни хот'іў оти́ц'ко помоч'і́.*

МАТИ ЗВО́ДИ (ЗВО́ДИНИ) – іти для вияснення стосунків із кимось: *Ч'éрес Паз'ун'у йа ма́ла звóдини; Сокоті́се звóдиў / то та́ка фам'і́л'і́я / шо ти з ні́ми при́грайіш / скаўт / шо йіс са́ма ус'о́ вігадала / на́в'іт' мут кл'éстисе / то́го на́ї ка́жут / шо хо́ч'ут / а ти на́в'іт' на до́ро́зі з ні́ми ни говори́ шош бі́рше / лиш Сла́вайсу / бо ч'у́йїш / ма́ти з ні́ми звóди / це так / іт бес зач'іпі́ла ос'éч'і́ риї / ти го́н:а вид не́го ўтеч'і́ нипоку́саноў?*

МАТИ З'ÉЗАНІ РУ́КИ – з певних причин не могли діяти: *Ў не́го бу́ли зйéзан'і ру́ки / бо то сват / с'в'і́й / вин ни пі́де на не́го ка́зати; Га́н'а ма́ла зйéзан'і ру́ки / бо шо ўна / сара́ка / мо́гла зроби́ти / ік до́ма ку́па д'ітї́ї? / ни лі́ше йіх / Але і́ с та́кім бугайéм ни тре: бу́ло ті́л'ко му́ч'ітисе.*

МАТИ ЗИСК – отримувати користь із чогось; користати: *Дрон' ка́же / шо н'і́йéкого зі́ску с це́го ни ма́йї / то шо / вин заду́рно помога́йї ко́ўпки*

пиліти? / та вин будуїиц:е / йїму дэрева ни тре:? / шó вин дурніцї говорїи? / а ти розв'їсиў вўха таї слўхайиш / в'їриш / шо ден' при дни хтос задўрно ме кому́с робїти / Дóбре кáете / н'їхтó ни ме.

МА́ТИ ЗЛОДІ́ЙСКУ ЖІ́ЛКУ – бути злодійкуватим: Ус'ї знаїют / шо тв'її вўїко маїї злод'їїску жїлку / Вўїно / а ваш наїдорóш:иї синóк ч'эстиї / ік слизá? / та ў нéго ни жїлка / а жила́ / і то такá груба / ік великіи пáлец / анў бéсте се придивїли / Мої / а ти ўм'їиш пискувáти / фáїно йїс се наўч'éла / Це ни пискóван'ї / це праўда.

МА́ТИ ЗНАЧІ́НИ – бути важливим для кого-небудь: То маїї знач'їн'ї / ци л'ўби д'їтїї / ци н'ї; Маїї знач'їн'ї / ци вин одén рас уз'éў д'їўку ў дáнец / ци пїет' / а цес тики́ ни попускаўсе /за рўку йїїї держ'éў; Дл'а мéне маїї знач'їн'ї / ци вин хóди судá / лиш би ходїлосе / ци вин ме женїтисе.

МА́ТИ ЗУП НА КО́ГОС – гніватися: Йó / Лес'ó маїї зуп на шваѓра / то дáўне / ікес дэрево ни так под'їлили / йек се договор'ували; Никóл'ц'о маїї зуп на Фед'á / бо тот йїму перебіў / бóрше пишóў у стáрости до Мар'їч'ки / Ну а йїму хто ни давáў? / Вич'їкуваў / бойéўсе / шо д'їўка за нéго ни пїде / Ну та ік вин цисé знаў / то до ч'óго тўтки Фед'ó? / унá йїму самá мáла цисé сказáти / ни пїду / тогó ни квáтисе.

МА́ТИ ІМНÉ – називатися: Кóждїї маїї імн'é / дитїна се ўродїла / таї мўси ікос се називáти / ўперét були трóхи їн'ч'ї їмн'а / Васили́на / Парáска / Одок'їїа / Калїна / Орїс'а / Паўл'їна / а тепérки молодїм цисé се ни ўдайé / ўни гадаїют / шо йе крáш:е / и:ї / шо казáти?

МА́ТИ ІНТÉРЕС – бути зацікавленим у чомусь: Маїю одін інтéрес / хóч'у / мóже бес м'їн'ї помогá / áле ни б'їїсе / то ни йе шош страшнé / бо віжy / шо ти ўже перестрáш':їласе / прóс'у / ци бес ни поїїхала зо мноў гор'ї / дїўїўсе / корóву купїти / а ти розум'їїс:е на цéму / ўч'éра на базарї се зговорїла ш ч'óлов'їком / ікїї продаїé одну́ / ўни ж:їнкоў хот'їли розузнáти / шо по ч'óму / а йа такóш цéго приїшла́ / отáк розговорїлисe / таї хóч'у ранén'ко поїїхати тудá; Маїю одén інтéрес у Цáрин'ї / іт бўду вертáтисе / то повérну до вас; Ікїї інтерéс? / нимá / йа ўже до гу́л'ан'а застарїї / Паз'ўн'ко.

МА́ТИ КАВА́ЛОК ХЛІ́БА – бути влаштованим у життї, забезпеченим: То ни штўка сид'їти / абї ма́ти кавáлок хл'їба / трéба увихáтисе; Хлóпцї вїўч'їлисe / кóждїї ўжé маїї ў рукáх кавáлок хл'їба / áле жийўт ни ў Т'удев'ї / а дес на сторон'ї / ч'ўла / шо одén у Хотин'ї.

МАТИ КАЛАМОЦЮ – бути втягнутим у якусь неприємну ситуацію, зазнати негативного впливу когось: *Наї ни блі́жуц:е судá / ми ни хóч'імо мáти каламо́ц'і́йу; Приїшоў Іва́н Фед'і́ў / просі́ў пага́р' вина́ / йа каў / шо ўно с фўсом / нидо́бре / а вин ка́же / то н'іч'о́ / таї ма́ла каламо́ц'і́йу / бо вин ни ўступáўсе / до́ки ни да́ла / А ви ч'о за фус зач'іна́ли? / трéа бу́ло сказа́ти / шо нима́ / бо за ні́ми і ка́ри нима́ / а тепéрки зноў ч'іка́йце го́стиї / вин ни забарі́ц:е / тикі́ сегове́ч'іра при́б'іжїт.*

МАТИ КАЛЮХ – знев., бути занадто товстим (про людину): *Та Бо́же борони́ мáти такі́ кал'ўх / йéк то́то носі́ти пéрет' се́бе?*

МАТИ КІЛИ – бути хворим, “слабим на кили”: *Вин / сара́ку / ма́йї кі́ли / де вин го́ден т'ішкé пидо́йма́ти? / таї но́ги йі́му до́бре ни служ'і́ / ни ві́д'іли / йек вин ні́ми перебе́раї́?; Іва́н тако́ш ма́йї кі́ли / áле се ни при́знаїé / ка́же / ни хóч'у / шóби ба́бі йдо́кали та шку́дува́лі йі́го.*

МАТИ КІНЦКЕ ЗДОРОВ'І – бути фізично дуже здоровим: *Казáли / шо вин ма́йї кінцке здо́роўїї / таї шо с то́го? / ікé здо́роўїї ў не́го сегóн:е?; Шóбі робі́ти пит Со́кілскім ко́ло кам'і́н'а / трéба бу́ло мáти кінцке здо́роўїї / А ві́дите / Гаї́л'ука ўно ни ўра́тува́ло / Е: / та то і́нче / то до́л'а така́ / до́л'а / Па́расоч'ко.*

МАТИ (ВЕЛИКИЙ) КЛÓПИТ (КЛÓПОТИ) – пройматися чимось, турбуватися про щось; те саме, що МАТИ ДОЧІНІНІ: *Ма́йїмо клóпит / дах зач'éў прот'іка́ти; Йої́ / ма́йу клóпит / малі́ї н'іц ни хóч'і се ўч'éти; Бабо́ / метé мáти клóпит / йа вам трóхи гри́біў прин'і́с / ану́ див'і́ц:е / ік'і́ гри́біки / бу́де на фа́йну сма́шку / Ну та за так'і́ клóпоти то́б'і́ д'іковáт' / йа звар'у́ кулéшку / а ти / ік меш се верта́ти / абéс поверну́ў / це пéри'і́ гри́бі / ш'і смих сегóроку ни ку́ш'іла / і ни ві́д'іла / абі́ хтос н'іс / А ви куда́ хóдите? / х'іба́ лиш на бе́рех; Ма́йу такі́ клóпит / шо вин би се ни ўл'іс у цис'і́ двéр'і.*

МАТИ КОГОС В ОДНОМУ (ОИНОМУ) МІСЦИ – згруб., зовсім не поважати когось: *Та д:е / куда́? / н'і́ / вин ў он:óму м'і́сци ма́йї Ко́ц'а / то такі́ ч'олов'і́к / шо до́бриї с тобо́ў / до́ки йі́му шош трéба / а потóму переступáйї / ік ототó боло́то / Ві́дите / а йа гада́ла / шо ўни ш'іну́йц:е / За Ко́ц'а нич'о́ ни каў / йа за то́го бул'кач'á.*

МАТИ КОГОС ЗА ШОШ – шанувати когось, виявляти комусь повагу: *Гентáм уч'éного за шош ма́ли / а ни́ч'éного ни тратул'ува́ли / а сегóн:е ни ўрас так йе / де́коли тратул'у́йут наї ни каў / кого́.*

МАТИ КОГОС НАЙ НИ КАЖУ (НИ КАВ), ДЕ – згруб., зовсім не поважати когось: *Стáришиї ч'олов'їк маў би бѹти хот' трóхи розвáжливий / л'юд'иний / такий / шо ўм'їий дрѹгому ч'ес'т' зробїти / наї би їкий прóстий тот ни буў / áле ў нéго такоїи ѱе душ'á / сумл'їн'ї / вин такоїи хоч'ї дóброго слóва / ѱа за Їван'ц'á каў / тот / сарáку / так запоб'їгáїї пéрет' цим / так запоб'їгáїї / бо сус'їди / а цес ѱїгó наї ни кáжу / де мáїї / мої / гукáч'у / та худобинá мáїї бїрше ч'ут':á / їк хтос з неў дóбре се опхóди / худобинá / а ти ѱек з таздóў гóвориш? / Лиш'їм пустé / то нимá за кóго гóворїти / шкóдá рот утвор'éти.*

МАТИ (НИ МАТИ) КОГОС У ЧЬÓМУС – виявляти (не виявляти) комусь повагу, шанобливїсть: *Вин жїнку ни ў ч'óму ни мáїї / таї д'їтмї ни питáїї; А Ёлáдѣо мáїї когóс у ч'óмус? / бѹло такé? / та вин лиш себе пáзи ї гадáїї / шо пóнад нéго нимá / вин одén наїрозумн'їш.її.*

МАТИ КУМЇ – бути запрошеним кумувати “батьком” або “маткою”; бути хрещеним: *Мáїу кумї / пéрва сестрá клїч'ї / ўна берé ш'ї рїн:ого брáта / вин бѹде бáт'ком / Ну та цe фáїно / цe гóнїр.*

МАТИ КУТÓРУ – бути заклопотаним чимось: *Ан:ї / вибач'éї / áле сегóн:е ѱа ни пїду с тобóў / бо мáїу кутóру / корóва рїх уломїла / ѱа мѹс'у за неў дивїтїсе; Мáїу кутóру / áле то прїїемне.*

МАТИ ЛÉХКУ РЎКУ – умїти легко, вправно і якісно виконати якусь роботу; про чїїсь дїї, що завжди мають позитивні наслідки: *Мар'їч'ка менé пит':éла / заплел:á / áле так легóн'ко / шо ѱа ни ч'ўла / шó ўна рóби / др'їмáла соб'ї / лéхку рѹку мáїї / лиш н'їўрóку; Моїá мáма мáла дѹже лéхку рѹку / то так / шо їк Васїл' їшóў у м'їсто купувáти свїн'у ци тикї шош велїке / важнé / то приб'їгáў до нас / абї мáма пожїч'їла ѱїмѹ дв'ї три грїўни / а гентáм / пáру рубл'їў / абї ѱїмѹ дóбре повел:óсе / вин тот'ї грóш'ї докладáў до свóїїх / таї рахувáлосе / шо то мáма ѱїмѹ виберáїї пóрос'ї / отáк.*

МАТИ ЛИЦÉ (МАТИ ТРÓХИ (ТЇЛЬКО) ЛИЦЯ) – виявляти гїднїсть, не робити того, що може скомпрометувати, осоромити: *Унá ш'ї тїл'ко лиц'á мáїї / шо се ўстїдáїї с ч'ужїм ч'олов'їком попїдрѹч'ку ходїти; Тажé / прéц'їн' / Гán'а мáїї лицé / дé ўна на свóго би шош комѹс сказáла? / то ўстїт; Ни блїжїц:е / бо ш'ї мáїї трóхи лиц'á.*

МАТИ ЛИШ ТО (ТТО, ТОТÓ), ШО НА СОБІ (НА НÉМУ, НА НИЙ ТА ІН.) – майже (зовсім) нічого не мати: *Такїї богáч' / шо мáїї лиш т:о / шо на нéму; Казáла / шо з л'їпшого мáїї лиш т:о / шо на нїї / а*

відите / шафі п'юкали вид убран'а; У віселен'і ни було коли доўго се зберати / баба мала лиш т:о / шо на ниі було / хапнула д'ітем / шо могла / с'аке таке йісти / і ўс'о / Йо / гадали / шо на ден' два / а то ад'і йек зат'іглосе / хто буў цёго віш:иі?

МАТИ МАСНИЙ ЙІЗИК – підлещуватися, хвалити когось, видаючи бажане за дійсне: *Абес ни в'іриў н'і одному слову / тому / шо говори цес ч'олов'ік / у него масний йізік / але з'л'і / брехлів'і оч'і / ану бес се придивіў / йек уни б'ігайт / так / іт би вин шош у когос украў і йіго їмили на гор'еч'ому; Маїи масний йізік таї підмас'т'уйі.*

МАТИ НАБУТОК – 1) бути запрошеним на свято, застілля: *Сегон:е / ч'ула / шо набуток мете маїи / їдете на ўходини?;* 2) приймати гостей з нагоди якогось свята, урочистої події: *Д'екувати Бóгу / доч'ікалі / маїімо набуток / ў цису нед'іл'у ірш'ен'і робимо;* 3) ірон., перен., не мати спокою через сварки, бійку: *Бóже бороні вит тако́го набу́тку / ікії ми ма́ли сейіноч'і / М'іхаїло приішоў пйеніи та таке виробйеў / шо ми з д'ітмі нуч'ували на по́дри / на во́лос ни ўснули / до́ки тої гоїкаў / таї ш'і бойелісе / би з б'ідбу шош се ни ста́ло / бо заско́ро стих / Йо / се зму́ч'іў / натрудиўсе / сара́ку.*

МАТИ НА ГАЇЦІ – думати про щось, мати намір виконати щось: *Ма́ла на гаїц':і сказа́ти / абі сапу віостриў / таї забу́ла; Ма́ла на гаїц':і забрати гребел'кі / таї пишла соб'і / дни своїї забу́ла / до́бре / шо н'іхто ни ўкраў; Ш'і зранку ма́ла на гаїц':і наїті тоб'і то́то полотно́ / шо йіс просіла / але одно́ / дру́ге / приішли ўну́ки / таї так заверну́ли ба́б'і голови́ / шо йа ч'есто забу́ла / вів'ітрилосе м'ін'і / але с'ет' оту́тки / зач'ікаї / йа ўже б'іжу то́то тоб'і не́сти.*

МАТИ НАДІЮ – надіятися на що-небудь: *Маїу над'ію / шо оброзуміц':е; Ма́ла над'ію на сат / а то ад'і їка весна́ / лішимосе сегороку без йе́блуч'ок; Ік нич'о ни робіти / а лиш маїи над'ію на дру́гого / шо вин тоб'і ўс'о зала́годи / то шо тут ска́жеш? / над'іваїсе і дал'і.*

МАТИ НАМІРЕНІ (НАМІР, ГАТКУ, ДУМКУ) – хотіти, прагнути, намірятися щось зробити: *Ма́ла нам'ірен'і видизна́ти вуїну / каўт / шо присла́бла / але / в'ід'і / сегон:е ни ви́йде / піду ўже заўтра / ік ви́йду с цєр'кви; Ма́ла нам'ірен'і питі́ до Іва́нихи і л'істи ў оч'і / але до́бре / шо йіс приішла і м'іі хит перебіла / дўже до́бре.*

МАТИ НА СОБИ – про місячні, менструацію: *Ік жінка майї на соб'ї / то ўна ни їде до цѣр'кви / ни годїц:е такош їтї ў хату / де ѝе пок'їтник / спрахтикувала / шо ї печ'ї шош ни трѣба бр'атисе / бо ни ўд'асце.*

МАТИ НЕРВИ – те саме, що БУТИ В НЕРВАХ: *А ў мене шо / ним'а нерви? / унї лиш у вас ѝе? / так? / а ѝа кам'їн:а? / та ѝїт би ѝа ѝїх вам показ'ала / то стр'їмголоў бѣсте віц:и лет'їли / алѣ ѝа ѝїх дѣржу при соб'ї / утрїцуўу / їк унї задўже бушўўут / їк пр'обуўут мноў к'їрувати / ѝа тогдї соб'ї каў / мої / та хто тўтеч'ки старїшї? / ѝа ци ўни? / от'ак ѝїх загон'ѣу / ї тогдї н'їхт'о ни майї доч'їн'їн'а ч'ѣрес мойї пус'т'ї нерви / от'ак ї ви / панўн'ц'ї / дав'їтесе на стрїман'ї.*

МАТИ НУЖДУ – відчувати матеріальну скруту: *Нуждї ни майут / алѣ ї ни ск'ажеш / шо ѝе велїк'ї ст'атки / серѣдно жїйўт; Майут нужду / бо ч'олов'їк ни р'оби / а д'їти шк'олу к'їн'ч'ѣўт.*

МАТИ (ДОБРИЙ) НЮХ – 1) орієнтуватися в життєвих обставинах, у можливих змінах ситуацій: *Унї майут добрї н'ух / нач'ѣс подобр'ахалисе с тїми / котр'ї м'ожут бїрше голосїў набр'ати; 2) орієнтуватися в умовах життя і побуту когось, їхнїх звичках: Ад'ї / зр'азу найш'оў гор'їўку / добрї н'ух майї; Ни б'їсе / вин майї н'ух / зн'її / ў к'ого м'ожно серѣд' н'оч'ї вин'а просїти / бо лїш се стрѣбило / Їо / сон ни берѣц:е / слабїї м'уси л'їку шук'ати / рас кол'кї кол'ут / ни даїут уснўти / то мус.*

МАТИ ОПІКУ НАТ КИМОС – опікуватися кимось: *Б'ожен'ка майї оп'їку над н'ами / ни ўс'ї ѝїїї слўхайут / а ўна к'ождому х'оч'ї помоч'ї / напр'авити на країш:у дор'огу / бо ўна зн'її / шо комў найбїрше трѣба.*

МАТИ НА ОПХІТ – володіти коштами, призначеними для щоденного користування: *Оцїс'ї гр'ош'ї меш мати на опхїт / а п'їдис'ѣт' витхов'їїмо тс'в'ѣтам / то ўжѣ трѣба потр'ошки стер'ати.*

МАТИ ОХІТЬ ДО ЧЬОГОС – мати велике бажання виконувати щось, займатися чимось: *Ст'арш'а н'ї / а мол'оч':а майї ох'їт' до науки / до ч'ѣтан'а; Ми ш ч'олов'їком гад'али / шо мем'о мати д'охтор'а / а то / в'їд'ї / так ни б'уде / Ўлад'ѣо л'ўби машинї р'їхтувати / майї такош ох'їт' до с'н'їван'а / Ну алѣ с'н'їван'ї / то такѣ / то ни зарїбок / наї с'н'їв'її / їк прїїде вид машинїї / аб'о наї р'їхт'їїї таї с'н'їв'її.*

МАТИ ОЧИ ТАЙ ДИВ'ІТИСЯ (ВІДІТИ) – про важливість уміння аналізувати побачене: *Каўт / шо л'їтше рас уздр'їти / їк сто рас уч'ўти / а ви ни малѣн'к'ї д'їти / шо заїгр'алисе / таї н'їч'о ни вїжут / майїте оч'ї*

таї див'їц:е / збоку ус'о дуже ф'аїно вітко / деколи гаи заф'аїно; Самá див'їсе / м'аїиш о́ч'і / ф'аїно йїх протр'ї / шоб'ї краш:е від'їти / шоб'ї ни двой'їлосе ў оч'эх / таї богáто інтересного уздр'їиш / м'оже / н'ав'їт' / такé / шо ї ни дуже в'арто тотó від'їти / áле шо / л'їпше знáти / їк ни знáти / отакá мойá рáда.

МАТИ ПИД РУКО́В (РУКА́МИ) – у постійному користуванні; на виду: Йá ни зрáзу пот'емила / шо ч'їг'ос браку'її / бо кол'їтка ни б'ула м'їн'ї пид рукоў / унá ко́ло цв'їкиў стоїела / а пид рукоў м'аїу лиш т:о / шо до кравецтва / áле в'їдиш / найш'оўсе хтос / шо йїму се стрéбило і кол'їтки / і цв'їкиў / бо ї уні пропáли / Вуїно / то ад'ї г'енде пид лáукоў надвор'ї вáш'а пропáж'а / і кол'їтка позерáїї на вас / ад'ї їек.

МАТИ (ВЗ'ЄТИ) П'ІЗЬМУ НА КО́ГОС – гніватися, бути у гнівах з кимось: Мар'їка ни їе погáна / áле вуїна за шоиш м'аїї на н'ейї п'їз'му / таї ўже с три нед'їли ни дуже говор'ут; Уні м'аїут п'їз'му м'їжи соб'оў / то вит перет:ог'їт зайшло / їїк на барабу́л'ах рáзом б'ули.

МАТИ П'ОВЕР ВУХ – дуже багато: Ог:о́ / тотó даўно мину́лосе / це тогд'ї ўни м'али п'овер вух / б'їрше / їг бут' хто / а теп'ерки б'їдач'їїа / ану́ / наўмисне / пид'їт п'опри йїх хáту / метé від'їти / ни їд'їт вулиц'áми / а пид'їт напраўц'ї / уздритé / їек уні тазду'їут.

МАТИ ПОВЕРТ'ІНОК (ПОВЕРТ'УНОК) – їдучи кудись чи звідкись, по дорозі повернути до когось: Ви / Й'їц'ку / їд'їт / бо йá м'аїу ш'ї од'ен поверт'їнок / брат прос'їў / шоб'ї йá приїш'оў; Лес'о́ ни казáў / шо маў два поверт'їнки / а н'ї од'їн / вин лиш сказáў / шо буў у М'їс'а / а т:о / шо ш':е кудáс ход'їў / ни ўпов'їў / М'оже / заб'уў? / ч'о йїму с цим ховáтисе? / Каў вам / їек б'уло / а ч'о ховáтисе / затáїувати / йá ни знáїу / И:ї / та ч'о ти так с пр'їтиском говор'иш? / мих ч'олов'їк заб'ути / ш'о тут такóго?

МАТИ ПОВ'ИШЕН'І (ПОВИШ'ЄН'Є) – бути підвищеним у певному статусі: Мар'їч'ка м'аїї пов'ишен'ї / ўна с'к'їн'ч'ела к'урси ї теп'ерки рах'уїїц:е тák'їк дер'ехтор' / голоўнá м'їжи ўс'їмá дохт'ор'ами / це Л'он'а бáб'ї фал'їласе.

МАТИ П'ОВН'І КИШЕН'І (ГР'ОШ'ІЙ) – бути заможним: Де ў н'его п'оўн'ї кишен'ї гр'ош'її? / де? / коб'їбито так б'уло / н'ї / тáмеч'ки п'орожно / в'їтер св'їш':ї / м'оже / рáн'че б'ули наб'їт'ї / а теп'ереч'ки н'ї / позаўч'єра з'їч'їў у м'ене на гáл'бу п'їва.

МАТИ ПОМИЧЬ – відчувати чинюсь допомогу: *Ік старш'а л'удина слаба́ / то муси́ мати́ їкус по́мич' / ш'ес'т'и́ / йік д'іти́ жийу́т ниделéко / оц'é важнé; Гаї́ / скажї́ м'ін'і́ / Йі́лэ́ / вит кóго ти се над'івáйиш / шо меш мати́ по́мич'?* / шо ў скрутнó м'інóту вин при́б'іжїт'?

МАТИ ПРА́ВО – мати здатність робити що-небудь, реагувати на щось, домагатися чогось: *Йі́к витпї́шееш хáту / абéс знáла / ти ни мáйиш прáва тудá їти́ / шош там робї́ти / бо то ни тво́йэ́ / сегóн:е ў вас усé дóбре / а зáўтра з'ет' мóже сказáти / а ви шо тутéч'ки забўли?; То і Мару́с'а мáйї прáво на т:у хáту / і присадї́ба / ї хáта мáйут їті́ пополовї́н'і.*

МАТИ ПРИПІ́Р – бути стриманим, зважувати “хочу” і “можна”: *Мар'ї́ка ни мáйї припóру / хóди Рижнáми та лиш гóс'т'ї́ скликáйї / шобї́ мати́ ў нед'ї́лу с ким гóїкати́ / а ч'олов'ї́кови кáже / шо ўни́ сам'ї́ приї́шли́ / ну а рас так / то хот' ч'ем / áле мус при́ймїти́ / отакé жит'é / Йо́ / с пї́йн'ўгами добрá ни нáйдеши́ / шкодá лиш дитї́ни́ / шо отакé вї́ди.*

МАТИ ПРОГРІ́ШЕНІ (ПРОГРІ́ШÉНІЄ) – церк., бути грішним: *Кóждї́ мáйї ікéс прогр'ї́шен'ї́е / на т:о їе спóв'ї́т' / лиш ч'ўйиш́ / шо т'éшко́ / вї́спов'ї́даїсе́ / і стáне лéкше́ / тогдї́ óзмеш закї́н / і ти ўже́ блї́ш:е́ до Бóга / нáї би на отї́ц'ко́ / áле блї́ш:е́.*

МАТИ (ТРИМА́ТИ, ДЕРЖÉСТИ, СХОВА́ТИ) ПРО НАДІ́Б'ї́ (ПРОНАДІ́Б'ї́) – мати якісь відкладені кошти на випадок матеріальної скрути: *Оцис'ї́ грóшики кладу́ ў скрї́н'ку́ / пронадї́бїї́ / аш оту́т у кути́ч'ку́.*

МАТИ РО́ЗУМ – за будь-якої ситуації знаходити правильний вихід, бути розумним, “діяти” не емоціями, а розумом: *То ти мáйиш ікї́с рóзум / глуст у голов'ї́ ци́ н'ї́? / гóн:а́ йї́с подóумати́ / а потóму робї́ти? / кажї́ / бо мóже / тáмки пóрожно́ / йі́к у цéму бан'ї́ку?; Ну та то на ўсе трéба мáти рóзум / а йі́к йї́гó нимá / то мáйїмо т:о́ / шо мáйїмо; Ік д'ї́ўка мáйї шош у голов'ї́ / ік мáйї рóзум / то ўна ни пї́де с хлóпцем сид'ї́ти без в'ї́н'ч'ї́н'а́ / бо йі́к унá йї́му се ўдаї́е / то нáї жéниц:е́ / а йі́к н'ї́ / нáї шукáйї́ тоту́ / шо ме за ним б'ї́ч'ї́ ї́ робї́ти / шо вин скáже.*

МАТИ РОКІ́ – вислів акцентує на запитальності про вік, здеб. поважний: *Та Штефанї́ха верстáч'ка мóйї́ мáм'ї́ / ўна мáйї́ рокї́ / áле н'ї́ч'ó́ / с кал'бўкоу́ тогї́т нáв'ї́т' до цéр'кви ходї́ла; Ік меш / л'ўбоч'ко́ / мáти так'ї́ рокї́ / то ї́ ти так меш вигл'ї́дáти / ти шо / гадáйиш́ / шо в'ї́ч'но́ молодóў бўдеши́? / ої́ н'ї́ / сарáка́ / мóлод'ї́с'т' / це тák'ї́к фáйни́ сон*

/ а стар'іс'т' / це ік ти пробудіўсе / подивіўсе ў дзёр'кало і ни пизнаў себе.

МАТИ РОСХІТ – витрачати кошти на щось, іноді непередбачуване: *Ма́йімо / До́ц'ко / росхіт / але то прийёмний / старіший син ірш'ен'і роби; А ти шо / розрахóвувала / шо меш ма́ти такі́ росхіт? / ти зна́ла наперёт / шо меш купува́ти дрива́? / ў тебе пён'ц'і́я на інче бу́ла / а тра́філосе / і дóбре / тепёрки спóк'і́й голов'і́ / інче витсúну́лосе / а дрива́ дóбре / шо йе / М'іха́йло ўже на́в'іт' на́йміў ч'олов'і́ка / шо поті́ле і покóле.*

МАТИ РУ́КИ ДО ЧЬÓГОС – бути вмiлим, здатним якнайкраще виконати руками якусь роботу: *Ба́ба Настúн'а ма́ла ру́ки до ўс'óго / усú руч'ну́ робóту так ч'ісáн:о робі́ла / шо кра́ш:е н'іхто́ ни мих / ік ш:і́ла бу́ла та́тови м'із'ёнку / то знаві́ротка шит'е́ так ри́нён'ко вигл'іда́ло / ік на лицé; Ни с'м'іш'і́т менé / де́ вин до пйё́ццў? / вин ма́йі ру́ки до стол'ёр'ки / тут йа н'іч'ó ни каў / а до пйё́ца / грóби / пéч'і́ трéа клікати тóго / хто вит цéго / а Їванкó на́й ву́н'і верéндоч'ку дорóби.*

МАТИ РУ́КУ – мати підтримку від когось: *Ві́тко / дóбру ру́ку ма́йі / шо так скóро ўс'о зала́годиў; Каўт / шо ма́йі ў Кóсов'і ру́ку / тогó йі́гó дёржут на цій робóт'і / дрóгий би даўно́ полет'іў стр'імго́лоў / а цéму / нич'ó / А йа на́в'іт' зна́йў / ві́тки ўна ростé.*

МАТИ СВÉТО КÓЖДИЙ (БÓЖИЙ) ДЕНЬ – ірон., не мати спокою, бути в тривозі, у клопотах: *М'ін'і́ / Ан:і́ч'ко / нимá шо ч'іка́ти вели́ких с'в'ет / шо р'і́тко прихóд'ут / шо до них р'іхтú́йіс:е / т'і́шис:е / шо натхóд'ут / йа ма́йў ў хáт'і с'в'это́ кóждий ден' / бо пйін'ў́гу ни гóден видуч'э́ти вит с'в'іткóван'а; 2) ірон., знев., про лінивого: *Слаўкó ма́йі с'в'это́ кóждий ден' / сиді́т пид гру́шкоў і лиш ч'іка́йі / колі́ грóш'і на диті́ну принесúт / бо ка́е / шо ўни йі́мў дў́же се стрéбили / Ну а заробі́ти? / на́й би при́шоў до мéне садові́ну поч'э́стити / йа йі́мў фа́йно заплат'у́ / За ц:е / л'у́боч'ко / ни зна́йў / бо йі́к с'в'это́ / то гр'іх робі́ти.**

МАТИ СВОЇ́ ЗУ́БИ – бути молодим: *Іка́ ти бу́ла д'і́ўка / хол'э́ра би тебе́ ўз'э́ла / та́й тепёрки нипога́на / мóлодо вигл'іда́йіш / ві́жу / шо ма́йіш свої́ зу́би; Ти ш'і́ молодá / Паз'у́н'ко / ма́йіш свої́ зу́би / И:і́ / де свої́? / то лиш перéн'і́ мой'і́ / а тот'і́ кладéн'і́ / Ві́диш / а йа думáў / шо ти ш'і́ молодá / а то рокі́ свої́ берúт / у мéне тако́ш сам'і́ пн'і́ се лиші́ли.*

МАТИ СВОЇ РОСКЛАДИ – по-своєму планувати щось, виходячи із власних інтересів, можливостей і свого розуміння дійсності: *То нима́ шо дивува́тисе / бо молоді́й ма́йї свої́ роскла́ди / а старі́й / свої́; Так ни ма́йї бу́ти / шо ч'олов'ік ма́йї свої́ роскла́ди / а жі́нка / свої́ / йа ни каў / ко́жде на робо́т'і / і по робо́т'і му́сиц:е зробі́ти / шо тре́ба / йа про і́нче / ік ви с'і́мн'а́ / то узго́дуїтесе / догово́р'уїтесе / оц:е́ робимо́ / оц:е́ / ота́к зробі́мо / а ни ко́жде ў свої́у; Вин ни мих позі́ч'іти гро́ш'і / бо ко́ждий ма́йї свої́ роскла́ди / ўни будува́тисе хо́ч'ут / а дру́гий гада́йї / шо пришо́у / і тоб'і ўже му́с'ут да́ти / бо тоб'і лиш тре́ба / так нима́.*

МАТИ (ДОБРЕ) СЕРЦЕ – бути людяним, чуйним, відгукуватися на чужі біди: *Тако́йї / ік мойа́ свекру́ха / н'і́где нима́ / йа ўже з багат'ма́ говори́ла / і ўс'е́кого нач'у́ласе / уна́ ма́йї ду́же до́бре се́рце / ни ко́жда рін:а ма́ма така́ / м'і́н'і гаи́ ді́ўно / шо йе так'і́ л'у́де / бо йа ги́рш'а / каў пра́ду / ўна до́бр'іш':а вид ме́не.*

МАТИ СІЛУ – бути сильним фізично; мати вплив на когось, щось робити через знання, розум, зв'язки у суспільстві: *Уч'е́ний ч'олов'ік ма́йї сі́лу; До́ўбуш маў таку́ сі́лу / шо мих медве́д'а пи́дої́міти; Ч'у́йусе / шо ма́йїу сі́лу ў рука́х / л'і́кован'і тики́ помогло́ / а то ді́йшло́ бу́ло до то́го / шо го́рш'і ни мо́гла ўде́рж'іти ў рука́х / ноже́м барабу́л'у облупі́ти; То ни шу́тка ма́ти сі́лу / тре́ба / шобі́ до це́го ш'і шош у голо́в'і ва́рі́лосе.*

МАТИ СКЕРО́ВАНІ – 1) бути цілеспрямованим: *Ч'о ву́йкиў Мі́трик так делéко тишо́у? / бо вин маў скеро́ван'і / фа́йно се ўч'еу́ / знаў / ч'і́го хо́ч'і / і пово́ли / пово́ли таї́ стаў вели́ким ч'олов'і́ком / і ўс'о сам / йі́го н'і́хто́ ни застаўі́еу́ до нау́ки / але́ родич'і́ від'і́ли / шо́ вин хо́ч'і / то ни заваж'е́ли; 2) про направлення на роботу: *Сестра́ ма́ла скеро́ван'і у Л'ви́ўску о́блас'т' / у і́кес ги́рскé село́ / ни памн'і́таї́у / у і́ке.**

МАТИ СЛА́БИСТЬ – хворіти: *Та така́ / шо л'і́нше / абі́ ч'олов'і́к ни маў сла́бости́ / абі́ буў ду́жїї́ і жи́у / кі́л'ко йі́му се хо́ч'і / але́ шо / бра́ч':іку / зробі́ш / ік це́го нима́? / а йі́к нима́ / то вин му́си витпа́ц'увати ўс'о / шо йі́му напи́сано / і ни квóлитисе́ / ни тре́бувати́ бі́ршого́ / ік то́то́ / шо вин заслу́жїу́ / Йо́й / де н'і́ / му́си витпа́ц'увати.*

МАТИ (ТВЕРДÉ) СЛÓВО – 1) дотримуватися обіцяного: *Вин ма́йї сло́во / тверде́ сло́во / ік сказа́у́ / то зроби́ / абі́ шо; 2) отримувати право виступити десь, на якомусь зібранні: *За ба́боу́ приї́хау́ ф'і́йа́кор' / ни ду́маї́ / шо то так соб'і́ / уна́ ма́ла сло́во / де сам'і́ л'у́де бу́ли.**

МАТИ (ЧЕСТИЙ) СПОКІЙ – нічим не турбуватися: *Їа ўже ни тримаўу по двойі / тройі порос'ёт / ми солоніну ни йімó / ї маўу ч'эстий спók'її / старім дбста / а шо с тїми шмал'ц'ами робїти?*

МАТИ СПРІТИШНІСТЬ У РУКАХ – бути вмілим, акуратним: *Ік маїїш спрїтишн'іс'т' у руках / то ї зац'ірўїїш файно / і шит'е ме вигл'ідати ч'ісán:е / а йїк рўки ни складаїуц:е до ч'óгос / тої така робóта; Ік л'ўбиш тотó / шо робїш / то ў руках виробїейїц:е ч'ут':е до тойї робóти / а потїм ужé маїїш такў спрїтишн'іс'т' / шо зрóbїш / шо хоч' / нáв'їт' з заўїезаними оч'éma / óзмемо плет'їн'ї / їа ўноч'é мóжу плестї і ни змїл'у. Див. ВТРАТИТИ (ВТРАТЮВАТИ, ВТРАЧЄТИ) СПРІТИШНІСТЬ (У РУКАХ).*

МАТИ СТРАХ – боятися: *У цих старїших курїї страх їе / ад'ї їек переступаїут з лаби на лабу / ни знаїут / їек тудá ступїти / а мал'ї н'їч'ó се ни бóїут / н'їц ни маїут страху.*

МАТИ СТРІМАНІ – бути стриманим; умїти при необхідностї себе обмежувати в чомусь: *Та шо говорїти? / кóждїї мўси ма́ти стрїман'ї ї у ўсému знáти м'їру / це з малїх рокїў дитїн'ї ўкладаїїц:е ў гóлу / бо йїк попустїти соб'ї / рас / дрўгїї / то ўже потóму заходї на т:о / шо ти сам с собóў ни гóден дáти рáду / тебе кортїт / і ти їдеш на поводу свóїїх корт'їч'ók / забуваїїш за м'їру.*

МАТИ СУМЛІНІ – бути совісним, турботливим, щирим, співчутливим: *То вітко / шо ўна маїї сумл'їн'ї / бо так ходї кóло тойї дитїни / їт рїн:а ма́ма / Їо / прáўду ка́жете / ни кóжда ма́ма так дївиц:е за свóїюў дитїноў / нїмá шо казáти; О: / ікрáс хот'їла казáти / трéба ма́ти сумл'їн'ї / тогдї тако́го би ни бóло / Але бо йїгó ни кўпїш н'ї за їék'ї грóш'ї / ўно áбо їе / áбо йїгó нїмá / у них нїмá / бо їт би бóло / то д'їти за слабїм тáтом кра́ш:е би се дивїли / а нї зач'їна́ли сваркї / шобї шош бїрше соб'ї урвáти / Мої / та ўс'о вам лїшец:е / áле зач'їкаїте / ни квáптесе так.*

МАТИ ТІСКИ – хворїти гіпертонїєю: *Молодá / а маїї так'ї тїски / мої / та роб'їт шош / ви дохтóр'ї; Маїї і тїски / ї гостец.*

МАТИ ТІШКЎ РЎКУ – про людину, яка, караючи когось, не здатна контролювати свою фізичну силу: *Вин маїї страшнў т'їшкў рўку / ка́же / шо биў лиш двомá пáл'ц'ами / а т':ї пáл'ц'ї тїжден' ни сходїли з лиц'á ў Лес'á / сїнїї ходїў; Андр'її н'їкóли н'їкóго ни ўдэриў / бо / ка́же / маїу т'їшкў рўку / се бóїу / Ну та бо то ч'олов'їк рóзум маїї.*

МАТИ ТРЭБУ – потребувати: *Іг бих зач'еў розгадувати / іка мoже быти трэба / то тoго листка / на ікoму ііс писала / ни стало би / х'іба би з двох бокиў дримнэн'ко списати / а м'ін'і дoбoре / шо іа веліких треп ни маіу / одна трэба / це здорoўіі / oцeго би се здало / але шо / ік іігo н'і за іек'і грoш'і ни кўпиш / тoгo запиши / шо наістарш'а трэба л'удині / це здорoўіі.*

МАТИ УРЛЬОП – 1) бути у відпустці (про військових): *Відите / ни пускайут / наш даўно маў мати ўрл'оп / а ни пускайут / нимá когoс на зам'іну; Гаі шо / Вáс'ку / ўрл'оп маііш? / ш'і дoўго? / коли меш се вертати? / мoже / бес до нас повернуў?; 2) жарт., бути у відпустці: *Віжу / шо маііте ўрл'оп / трoхи витпич'нетé ў Т'ўдев'і / то / Мар'ус'ко / і ч'олов'ік приііхаў?**

МАТИ ФАЙНЕ (ПОГАНЕ) ПОВОЖІНІ – дотримуватися таких правил поведінки, які, на думку мовця, є позитивними чи негативними: *Мати фáйне повoж'ін'і богáто вартуіі / л'уде ўс'o віжут / і іік шош ни так зрoбиш / то др'угіі / мoже / н'іч'o ў oч'і ни скáже / але пoза oч'і / ти ни знаііш / ці ііму дес ни схoч'іц'е за тeбе шош сказати / áбо і нáв'ім' ни хот'іч'é / і такé мoже быти / ч'олов'ік ни хот'іў / а ўно прохoпíлoсе.*

МАТИ ХИТ – мати на меті провідати чи відвідати когось, кудись піти: *Гаі / даі Бoже / в'уіно / ви соб'і ід'іт / бо іа ш'і маіу одén хит; Цeйі нед'іл'і піду до цeр'кви / а потoму ш':e маіу хит / м'ус'у на родіни питі.*

МАТИ ХЛП І ДО ХЛІБА – бути матеріально забезпеченим: *К'іца ўже старшоў вид:áласе / але дoбoре пишлá / то тáзди / маіут хл'іп і до хл'іба / то горіск'і л'уде / дeржут худoбу / таі с тoго жиіут / нидаўно хлопч'іш'ови хаті поклáли / так шо д'іўка мáла ш'eс't'і / на дoбoре тpáфила / а жит'é потoму покáже / шо до ч'oгo.*

МАТИ ХОТІНІ – хотіти: *Ни хoч'у / це ш'і г'ірше / ік ни мoжу / бо іік маііш хот'ін'і / то тeбé н'іч'o ни спpe / абeс ни знáти іек ни мих / а зрoбиш / а іік ни хoч'іш / то тeбé і волoм ни пот'eгнут.*

МАТИ ЦУРИС – бути втягнутим у якісь неприємні ситуації: *До ч'oго комус рoбиш дoбрo / до тoгo ш'і мoжеш мати з ним цурис / бо то т'eшко дp'угoму дoгoдити; Маіу цурис / позіч'іли М'іц'і грoш'і / ўже дес с пиўрoку / ік уні мáли би вид:áти / іа сегoн:e подeлеку каў / шо нам дўже ўни се стрéбили / а ўна кáже / шо даўно вид:áла / шо це нáпас't' / і шо ви на ц'e скáжете? / Та шо скаў? / т:o / шо і ви.*

МАТИ ЧЕС – розпоряджатися часом на свій розсуд: *Ни йшла смих на дѣнку / бо сегон:е с'в'ѣто / таї дѣбре / маїу ч'ес шош у хат'и трѣхи зробїти / такѣ / маї лѣкше; Дл'а тѣбе ў мѣне ўрас ѣе ч'ес / коли бес ни приїшла / х'їбá би ни знаїу / шо се стáло.*

МАТИ ЧѢСТИ МІНУТУ (ПИВ МІНУТИ ТА ІН.) – відчути увагу, шанобливе ставлення до себе, однак у невеликому часовому проміжку: *Шо ѣа тоб'ї скаў? / нас заклїкали / алѣ ми тамки ни бѣли голоўн'ї гѣс'т'и / то ѣа мала м'їнуту ч'ѣсти / ік менѣ заклїкали до слѣва / і бїрше н'їч'ѣ / н'їхтѣ кѣло нас ни запѣб'їгáў; Поч'ѣтували ўс'їх д'їтїї / шо фáно се ўч'ѣїут / і за моїу казáли / так шо ѣа пуї м'їнути мала ч'ѣсти / алѣ м'їн'ї і цѣго дѣста; Їїлѣна росказувала / шо на робѣт'и дон'ц'ї дáли бѣли грáмоту / грѣшиї н'їкѣму ни давáли / то дѣки ўна йшла тотѣ брáти / мала пáру м'їнут ч'ѣсти / ус'ї на н'у се дивїли і плескáли.*

МАТИ ЧѢСТЬ МИЖИ ЛЮДЬМИ – відчувати пошану: *Тв'її д'їт маў ч'ѣс'т' мижї л'уд'мї / з ним хот'їли заговорїти ўч'ѣн'и / а нї лиш прѣс'т'и л'удѣ / за нѣго ў газѣт'и писáли / дѣуже повáжнїї буў ч'ѣлов'їк.*

МАТИ (ІКУС) ЧІСІНКУ – мати трѣхи часу: *Ік меш мáти їкус ч'їсїнку / переберї ў щáф'ї / прол'уфтї / бо дес м'їл' / завел:áсе.*

МАТИ ЧІСІНКУ, ДРУГУ – те саме, що МАТИ (ІКУС) ЧІСІНКУ: *Їїк метѣ мáти ч'їсїнку / дрѣгу / то приїд'їт / кѣме / озм'їт жїнку / д'їтїї таї до нас / бо ў пос'л'їн':ї ч'їсї ми шош р'їтко се вїдимо.*

МАТИ ЧЮТѢ – відчувати щѣсь (когѣсь); бути прихильним до когѣ-небудѣ, любити когѣсь; бути співчутливим, чуйним, лагїдним: *Вин ни маїї ч'ут':á ў руках / так потиснѣў за плѣч'ѣ / шо гаш син'ѣк се зробїў; Цис'á ногá маїї ч'ут':ѣ / а оц':á / їїк задерев'їла / тїсну на н'у / і ни ч'ўїу / ўна ни болїт; М'їхáїло маїї дѣуже велїке ч'ут':ѣ до дитїни / так вигл'їдáїї / шо ш'ї бїрше / ік Мар'їка / вин ік переповївáїї хлѣпц'а / то ў кѣжду нїшку цулѣїї / бигмѣ / ѣа самá вїд'їла / ў кѣжду нїшку по два рáзи; Наї бѣде / шо мáч'уха / алѣ тикї маїї ч'ут':ѣ до дитїни / дївиц:е за неў / ік за свѣїоў.*

МАТИ ШѢСТИ – комусь поталанило, хтѣсь досяг стану, який можна квалїфікувати як щáстя: *Мала ш'ѣс'т'и д'їўка / дѣбре вид:áласѣ / Вуїно / х'їбá ш'ѣс'т'и ў стáтках? / абї жит'ѣ склáлосѣ / оц':ѣ голоўнѣ; Маїу ш'ѣс'т'и на мáму / ўна м'їн'ї цис'ї д'їти вїкутала / без нѣїї ѣа би пропáла; Мáли ш'ѣс'т'и / шо трáфиласѣ маїїна / бо дотѣпѣр могли гїб'їти на морѣз'ї; Їїк хтѣс розўмнїї заприм'їтиў / шо мáти ш'ѣс'т'и / цѣ дѣбре / алѣ*

до чéго ш'ї трéба мáти дóбру дóл'у; Гáн'ко / мáйїш ш'éс'т'ї / шо йїс се вїўч'їла / бо шó бес тўмеч'ки робїла?; Мáйїш ш'éс'т'ї / шо ни попáла йїс до скупїх / завїсливих / а шо ж'éлуїют тебé / їк своїу дитїну / і ш'їнуїют / йїк нев'їстку.

МАТИ ШЦ – бути дуже завантаженим, оскільки за короткий час треба виконати багато різних видів робіт: Дóки ни ўкутайусе / то мáйу ш'їц / а йїк худóба ї порос'éта об'їден'ї / хат'н'ї поросхóд'уйуц'е / тогдї мóжно передихнўти / аў полўн'е / зноў / тáк'їк би н'їч'ó ни робїла.

МАТИ ШО ДАТИ КОМУС (ЧЕМ СЕ ПОДЛІЙТИ) – бути здатним підтримати когось матеріально: Ч'ўла йїс такé? / уч'éра приїшоў до мéне М'їлик / таї прóси / шобї йа витпустїла йїму тот кавáл'ч'їк присадїби / шо пóвид нéго / бо кáже / шо жéни хлоп'їш'а і ни мáйї шо йїму дáти / йа сказáла / шо дáла бих / ч'о ни помоч'ї / їк у газдї такá б'їдá? / áле йа ўже тотó записáла ўнуц'ї / а самá соб'ї дўмаїу / мої / та ти мáйїш лицé їти до ўдовїц'ї просїти присадїби / їк сам мáйїш набогáто бїрше? / ти мáйїш сóв'їс'т'? / аг'їна цисé / ни дўмаї соб'ї / вин приїшоў / абї йа йїгó пошкудувáла / абї м'їн'ї бáн:о се зробїло / і шо ти на ц'е бес сказáла? / л'ўпч'їки л'ўб'ї / та ш'ї тáкóго смїх ни ч'ўла.

МАТИ (НАЙТІ) ШОШ (МИЖІ СОБÓВ) – посваритися: Ўни шош мáйїут мижї собóў / то ш'ї з веснї т'éгнец'е; Склес' гóвóр'ут / бо шош мáйїут мїжи собóў / їкес нас'їн'ї ни так под'їлїли / ў однóїй зїшлó / аў Йїлéни н'їц ни посхóдїло / то за ц'е ў них перéр'їк.

МАТИ ШОШ ДО КÓГОС (ЧЬÓГОС) – мати претензії до когось; перебувати з кимось у певних стосунках; бути причетним до чогось: А шо ўна мóже мáти до нéго? / вин ни ўб'їц'éў женїтисе / зрáзу д'їц'ї за ц'е сказáў; Гаї / скажї м'їн'ї / ти розўмна жїнка / шо йа мóжу мáти до чéго? / йа тогдї тáмеч'ки нáв'їт' ни бўла / приїшлá по ўс'óму / йїк ус'ї розїшлїсе / н'їч'ó смїх ни ч'ўла ї ни вїд'їла / Митрїха терел'ї мїла / бїрше н'їкóго у хát'ї ни бўло / таї шо йа мóжу знáти? / лиш т:о / шо ти м'їн'ї зáрас розказáла / оц'é.

МАТИ ШОШ ЗА ДУШÉВ – бути чесним, щирим, справедливим: Їк ч'óлов'їк мáйї шош за душéў / то вин ме дбáти за своїї д'їти / нáв'їт' їк ж жїнкоў у нéго ни склáлосе / áле д'їти йе д'їти / шó ўни вїн':ї?

МАТИ ШТУДЕРУНОК – бути зацікавленим у розв'язанні якогось питання з найбільшою вигодою для себе: Ти їди / а йа ш'ї побўду тўтки

ікіїс ч'ес / бо маїу одін штудерунок / мус'у доч'ікатице / шоб с того вїйшло / ш'ї с пиўгодїни / бо ў них об'їт.

МА́ТКА, -и – 1) хрещена мати: *Настун'а Калїн'ч'їна / то моїа м`атка; Ти / Іван'ч'їку / до матки ў гост'ї пришоў? / так?; М`атка жиїє нидел`еко / от`амки на б`ерез'ї; До м`атки мус'у приїти кол'їдувати / і до вуїц'а такош / до фам'їл'її їду / до сус'їдиў / а до ч'ужїх / н'ї / м'їн'ї ї ц`еґо д`оста; 2) з означенням БО́ЖЯ; те саме, що БОГОРО́ДИЦЯ: *Ў Т'удев'ї к`ажут Богородиц'а / а сам`е лии М`атка / н'ї / і то зд`аўна так / а М`атка Б`ож'а / ц`е к`ажут ур`ас / М`атка Б`ож'а ї Богородиц'а / т:о сам`е / м`ожє / у їнчих с`елах по їнчому / аў нас так / їк їа сказ`ала; 3) бджола, що відкладає яйця: *У вуїлий муси б`ути м`атка / їк се ни бой`їш / то їа м`ожу тоб'ї показ`ати / шо ў н`ему се р`оби / і м`атку ўзд`риш.***

МА́ТКА БО́ЖЯ – Богородиця: *У циї велїк'її х`ат'ї їе два об`рази / М`атка Б`ож'а ї Ісус Христ`ос / а ў к`ухни ним`а н'їїєких образиў / б`аб'ї цисе ни д`уже се ўдай`е / їна к`ажє / шо наї би мал`ен'киї / `але маїї б`ути.*

МА́ТОЧЬКА, -и – *пестл.* до МА́ТКА¹: *М`аточ'ко / ш:їїте м'їн'ї на нед'їл'у с`укон'ку с ц`ейї мат`ер'їїї / д`уже вас пр`ос'у / хоч'у їк`ойїс обн`ови / а їа за ц`е шош вам пом`ожу к`оло х`ати / ад'ї / позам'їтаїу понадв'їр'у / водї принесу вид Л`ес'кових / шо ск`ажете.*

МАТРИґАНУ́ (МАДРИґАНУ́) НАПІ́ТИСЕ – стати не адекватним; іноді в порївн.: *Так`е г`овори / їт би матриґану́ напиўсе / мої / та тоб'ї хтос шош на в`ухо нашепт`аў / а ти пуст`ому в'їриш? / та спамн'їтаїсе / ци ти ўже гет дурнїї стаў?*

МАТУЛЬК`АТИ – 1) ходити; мигтїти; швидко рухатися: *Ни матул'каї простовол`оса м'їн'ї п`еред' оч'`ема; 2) гребти: *Кур'ї ад'ї їек увих`аїїц:е / матул'каїї / наїшло шош у ч'їч'к`ах / їїму / вїтко / м`ало гор`оду / ї т`утен'ки м'їн'ї кирїн':у р`оби; 3) їсти, жувати, перекидаючи в ротї їжу з одного боку в їнший: *Матул'каїу / бо ўз'`ела ў рот гор'`еч'е / ч'`уйу / шо їїзїк уп`арила; Матул'каїї / бо бараб`ул'ї загор'`еч'ї; Шо ти т`амки матул'каїїш? / лишї м'їн'ї хот' тр`охи / ни кв`ансе так.***

МАХ`АТИ ГОЛОВ`ОВ, ІК (ЇК) КИ́НЬ (КИ́НЬ) – *знев.,* порухом голови виявляти свою незґоду з чимось, заеречувати щось: *Шо мах`аїш голов`оў / їїк кин' / шоб їїс неў так розмах`аўсе? / їк цисе / шо їа каў / тоб'ї се ни ўдай`е / то скажї л'їпше / так`е / шобї на д`обре вїйшло / таж`е тр`еба шош робїти / а нї лии телеп`ати св`ойїми п`атлами.*

МАХЛЮВА́ТИ – обманювати: *Ни граї з ним у ка́рти / вин махл'уїї; Ва́ш 'а вага́ зле ва́жи / махл'уїї / т'утки до к'і́л'і з де́с'ім' дек браку́її.*

МАХНУ́ТИ – 1) украсти: *То на паркан'і пішва бу́ла / а де ўна за́рас / ни зна́йу / мо́же / хтос пожіч 'іў бес пітан'а? / Йо / махнуў / бо йіму́ лиші трéба пу́стóго / А де ц:е пу́стé? / ік ни розум'і́йш / то ни говорі́; У нас ка́жут махл'увáти / áле стáри'і л'ўде бóрше би сказáли шахрувáти / ушахрувáти / шахру́ї / о; 2) швидко побігти, поїхати: *Йа рóвером махну́ по рупцáк / а по дорóз'і купіу оліви / хл'і́ба / ви ни мéте їти.**

МАХНУ́ТИ РУКÓВ НА КÓГОС (ШОШ) – перестати звертати увагу на кого-, що-небудь: *То / Йі́ленко / лéхко сказáти / махні́ рукоў / а йік уно́ тебе́ ни пу́скáйї / то йек махнéш? / х'і́ба рáзом з головоў / бо ўно́ там се ўс'і́ло; Ік ш'і рас ўч'у́йу / шо ти м'ін'і́ вицв'ін'куйїш / то махну́ на ўс'о рукоў / і меш самá робі́ти / бо йа стерáйусе / а то нидогóда / ўрас ни так; Йа ўже махну́ла рукоў / н'іч'ó ни каў / нáв'ім' ни блі́жусе тудá / бо йік óч'і ни від'ут / то сéрце ни болі́т / Ої шо дóбре кáете.*

МА́ХОМ – присл., дуже швидко, те саме, що ВМАХ: *Йа ма́хом / с'ідáйу на роверéц / і за пйет' м'інут вéрнусе / шо ш':е купі́ти? / ўс'о йе? / Озмі ш'і зо дв'і кондзéрв'і / таї́ дитін'і печ'én'ко; Упусті́ нам винá / на шл'áўф / áле ма́хом; Йа ма́хом / одна́ нога́ тут / дру́га / там / ў м'інуту; Такé ма́хом се ни рóби / абéсте зна́ли / це ни так / шо видрубáў кавáлок мóтуза / і ўже йе / це прéц'ін' / кро́йін'і / йа ма́йу зм'ір'іти / кіл'ко тут йе / росклáсти на стол'і́ / обдúмати / йек уно́ л'і́пше хоч'і і бу́ти / і гаи́ тогдї́ кройі́ти / ма́хом цисé се ни рóби / Та ми н'іч'ó / ми лиші се запитáли.*

МАХТА́ЛИК (МОХТА́ЛИК), -а – фабричний моток ниток для шиття: *Зам'ін'éї м'ін'і́ / ікшó мо́жеш / оцéс махтáлик мул'інки на жóбу́тиї або́ сї́ний; Кіл'ко там тóго? / ниў мохтáлика.*

МАЦЦЬКА́ТИСЕ – зменшуватисе: *То тикі́ стáри'і л'ўде мац'іц'ка́йуц:е / хто би шо ни казáў / ану́ ба́бу на́шу озмі́ / уна́ молодóў дóста висóка бу́ла / а тепéр змац'іц'ка́ласе / мэн'ч'а стáла / Йі́лэ / зна́йїш / ч'о то так? / бо ти віросла́ / ўжé бї́риш'а / йік ба́ба; Увéч'ір / ўжé гет пізно́ бу́ло / йа від'і́ла пúндело́ / с'в'ітел'це такé / ўно́ дишлó до стáйн'і Ї́вана́ / сус'і́да мóго / таї́ зач'éло мац'іц'ка́тисе / змац'іц'ка́лосе і закоті́лосе ў стáйн'у / ві́тко / в'ід'ма по молоко́ заверну́ла / Йої́ / та то Ї́вані́ха з батрил'áмкоў коро́ву так пізно́ йшла дойі́ти / а ви зра́зу / в'ід'ма.*

МАЦІЦЬКИЙ – маленький, малесенький: *Дитинка ш'ї мац'їц'ка / лии м'їс'їц' минуў; Ч'їїї ц:е так'ї мац'їц'к'ї кáпч'ки?; Мац'їц'ка сорóч'їч'ка / ікрáс на нáшу л'áл'у.*

МАЦІЦЬКО – присл., трошечки: *То дримне нас'їн'їч'ко / йїгó так мац'їц'ко бóло / шо дитїна би ў кулач'кú сховáла / пúшка / а Петрїха кáже / шо пиў пагар'á / де? / вїтки? / шó йїї такé се привїд'їло?*

МАЦЬКАТИ – 1) бруднити: *Ни мац'каї с't'їнú / дивїсе / шó на ниї лии'ейїи; 2) невміло виконувати якусь роботу: Ни мац'каї м'їн'ї тут рукамі / йа ўс'ó самá зр'їхтúйу / х'їбá шо кóлесо перéдне питкач'áї.*

МАЦЬÓПКИЙ (МАЦЬÓНЬКИЙ, МАЦЮПÓНЬКИЙ, МАЦЬÓПЕНЬКИЙ, МАЦЬÓНЬКИЙ, МАЦЬÓЦЬКИЙ, МАЦЬÓПЕНЬКИЙ, МАЦЬÓПНЬКИЙ, МАЦЬÓПÓСЬКИЙ, МАЦЬÓПÓЦЬКИЙ, МАЦЬÓПÓСЬКИЙ, МАЦЬÓСІНЬКИЙ) – те саме, що **МАЦІЦЬКИЙ**: *Такé мац'ópке / ш'ї рóку нимá / а ўжé самó берéц:е ходїти / помогáйї м'їн'ї / ік йїгó купáйу / гукайї / ік хóч'ї ікúс забáўку / показуїї пáл'ч'їком на н'у / л'ўби лїшкоў клáнцати ў мїс'ц'ї / ў бан'їч'кú; То ч'їйá такá мац'ўп'їн'ка дитїна / мáмина? / наї здорóва бóде.*

МАЧЧІН – прикм. від **МАТКА**: *То мáч':їна фúстка; Ч'їшїї д'їт'ка зр'їтка / таї дóбре бóде / цe мáч':їна рáда.*

МАЧЬКА, -и – відходи, отримані у процесі переробки яблук на сік, з якого потім виготовляють вино: *Мáч'ку мóжно ш'ї:е рас замóч'ети / так рóбїют / бо винó ни с самóго сóку.*

МАШИНÓВАНІЙ – перегнаний через сепаратор (про молоко): *То машинóване / перéгнане / с сепарáтор'а молóкó / ви ўнúкови шкудуїїте дóброго дáти? / устїт бéсте мáли / ўно гаи сїне.*

МАШКАРÉНІЙ – згруб., лаяний: *Вїмашкарила на ч'їм с'в'їт стоїїт / ни трéба бóло / áле догрїс менé / тепér шкудуїїу / а вин аш се спúдиў / ни буў у жит'у такїї машкарéнїї.*

МАШКАРІТИ – згруб., лаяти: *Шо ти машкарїш ч'óлов'їка? / на сéбе подивїсе / долáзиш до таздї / йїк мúха ў пїдос'їн' / аг'ї на тéбе / роз':івїласе йїс за пúсто дурно / то ш'ї дóбрїї ч'óлов'їк / шо змóўч'їў / соб'ї дáл'ї кóле дрїўц'а / та вин мїх так пол'їнцем пот'їгнúти / шо бес зрáзу бóла спáмн'їтáласе / ої шо мїх.*

МАШКАРНІЙ – згруб., поганий, брудний, неохайний: *Кудá такóму машкарнóму їтї / ум:їїсе ї гет переберїсе ў ч'эсте; А то хто / л'ўпко? / с ким йїс говорїла? / Та то їкиїс д'їт з гóриў / áле такїї ниш'їслївїї / шо ну*

/ Маишкарниї? / Нї / каў тоб'ї / ниш'ісливії / питаўсе / ѝек переїті на Буковїну / ѝїму шош тудá трéба бұло / таї ѝа росказáла / де клáтка.

МАШКА́РНИК, -а – знев., лайл., неохайна, брудна, погана людина (особа чоловічої статі): Де ѝа хоч'у тако́го маишкарника? / ѝа бих і д'н'а з ним ни прожїла / абї лиш ѝа і вин буў / і то бих ни позáриласе на тако́го газду.

МАШКА́РНИЦЯ, -і – знев., лайл., неохайна, брудна, погана жінка: Аг'ї на тебе / маишкарнице / лепїенко / ти шо соб'ї позвол'ейиш?

МАШКА́РНО – погано, брудно, неохайно: Ў хат'ї маишкарно / надвор'ї ш'ї бїрише мéнче / шош дїўїуц:е / бо то ко́ло до́роги / л'уде хóд'ут / аў хат'ї / Бóже боронї; Скаў так / велїких пор'еткиў нимá / áле ни маишкарно / ў хат'ї поб'їлено / пидлóга / вїд'їла / шо ч'эста.

МЕДВЕД'Є, -єти – ведмежа: Д'їдо / ѝїк буў у полонин'ї / то казáў / шо вїд'їў у малин:ику дво́х медвед'їў / а з нїми медвед'є.

МЕДВЕД'ЄТКО, -а – ведмежатко: Їа граїу́се двома́ медведїка́ми / оцїм велїким і малéнким / цисé медвед'єтко В'ін':їпух се називáїї.

МЕДВЕД'ЄЧІЙ (МЕДВÉДІЧІЙ) – ведмежий: Оц:é медвед'єч'її с'л'їт / вїтко / дес нидáўно тўтки ѝшоў / т'їкаїмо / брач':їку / вїц:и ў долині / і то бóрзо / бо з ним л'їпше се ни здибáти.

МЕДВЕД'ІЦЯ, -і – ведмедиця: Тўтки ў нас медвед'їў нимá / áле гор'ї мош уздр'їти / páру рóкиў тóму / ік ужé мáли вертáтисе с полонинї / вїд'їў смих медведїцу / ішла з малїм / бїрише н'їгдé ни вїд'їў / так сáмо óлен'а одéн рас зблїска буў уздр'їў / а заїц'а / лїса / богáто разїў / і дїк'ї порос'эта гаш судá ў горóт захóд'ут / ц:е ѝе / і воўк переїшоў буў по леду з Буковїни і стаў пéрет' хáти / на сам'ї Видорш'ї цисé бұло.

МЕДВІТЬ, -éдя – ведмідь: У нас тўтен'ки ѝе воўкї / заїц'ї / лїса мош ўпул'увáти / а медвед'ї маї дáл'ї ў гóрах / хто ў полонин'ї л'їтуйї / то вїди ѝїгó / вўїко дéколи приходї ў гóс'т'ї до полонїн:икуї.

МЕДІВНІК, -á – медовий пирїг: Мед'їўникї мед'ен'ї / ў них м'їт ѝе / тогó так се називáїут / ми ѝїх лиш на с'в'эта печ'їмó / на Риздвó / áбо колї вес'їл'э / колї шош велїке; Мед'їўникї ў Т'удев'ї зач'ели печ'ї ни так даўно / дес с н'їдис'ет' рóкиў тóму / ѝа нáв'їт' знаїу / вит кóго мáма ўз'эла бұла пéрепис / то ни ѝе нáше / т'удиўскé / ўно приїшло с Стрийá / а нáше / це рога́л'ки і кукуру́дз'їна бáба / ни знаїу / ци хтос тепéрки тотó печ'ет / áле гентáм пеклі / мáма малóў такé ѝїла / тудá дайец:е кукуру́дз'їну муку / сметáну / páру ѝец / мóже / ш':е шош / к'їсто р'їткé

виходи / т:о висипа́йиц:е ў т́асу і так печ'е́ц:е / оц:е́ йа зна́йу вит сво́йї ма́ми / а́ле сама́ тако́го ни ку́ш'іла / а тоб'і́ роска́зуйу / бо ц:е́ йе наші́е / старо́в'іцке.

МЕДІНИЙ (МЕДЄНИЙ) – медовий: Да́й йа тебе́ пуцу́лу́йу ў то́т ро́тик ме́д'е́нїї; О́си налет'і́ли / бо лиш'і́ли сте ме́д'іну лі́шку на стол'і́; Оц':і́ ч'іч'кі ме́д'і́н'ї / ану́ бес по́пробува́ла / стебл́о до́ста солóтке і ле́ккє / А йа се ни ўтро́йу? / Ни б'і́се / ку́ш'ї́ / а йїт би шош / то йа тебе́ ўра́ту́йу / на.

МЕДУНІЦЯ, -і – вид польової рослини, медунка: Ме́дуні́ц'а так се назива́йї то́го / шо стебл́о ў ч'і́ц':і ле́ккє / йїк м'і́т.

МЕЛНИК (МЄННИК), -а – мірошник: Ме́лник так і се пи́ше / вин до́уги́ ч'ес у млин'і́ робі́у / це Мар'і́ч'ки Йур'і́ч'ко́вої та́то.

МЕНЄ (ЇГО ТА ІН.) ДИЙШЛО – хтось дуже розсердився, когось несила терпіти щось: Ме́не ц:е́ ўсе у́же дїйшл́о / йа бі́рше ни те́рпїу це́му ўсе́му; Ме́не дїйшл́о / бо кі́л'ко мош со́тати т:о са́ме? / йа ўс'о ў́же ч'у́ла / по сто рас поўто́р'уйі́те / йек ви нам се на́помога́ли / а вид нас нима́ н'ї́еко́ї вид':е́ки / ад'і́ тре́а сапа́ти / а то нима́ ко́му / та то ни лиш са́пан'ї / то горі́т ко́сити / коро́ву оби́ті / свін'ам да́ти / ми ци́се ро́бимо / кі́л'ко го́н':і / а́ле ни ви́шукуйі́те нам ко́жди́ ден' но́во́го і ни йо́їкаї́тесе / шо ни помо́гали / пово́ли се зро́би / ус'о́ се зро́би / а́ле ни же́н'ї́т.

МЕНЄ (ЇГО ТА ІН.) ІК (ЇК) БИ ШОШ ПРОШІЛО (ПРОШІБЛО) – про стан, коли хтось раптово розхвилювався, змерз, захворів, здогадався про щось: Вин ш'і шош до́говóр'уйі́ / а ме́не і́г би шош про́шїло / мо́ї / а йа ч'о с цим ч'оло́в'ї́ком ста́ла до бе́с'їди / та це бр́е́ха вид бр́е́хи; То ш'і дес зо дв'і́ три нед'і́ли то́му бу́у пе́рши́й знак / ми сид'і́ли с К'і́цоў / ч'е́стили буракі́ / а ме́не і́г би шош про́шїло / вид лопáтки до груді́й / і ста́ло / витпу́стїло / ў оді́н момéнт / а ў́же дес у два дни / зноў / а́ле держ'е́ло / трóхи бі́рше / с це́го зач'е́лосе.

МЕНЄ (ЇГО ТА ІН.) НИ СТАНЕ (НА ТТО, ШОБІ) – у мене (в когось) не вистачить сил (на те, щоб): Ме́не ни ста́не на т:о / шобі́ ко́жди́ ден' так т'е́шко робі́ти; Ме́не ни ста́не на т:о / шобі́ вислу́ховува́ти / шо хто ка́же і шо ко́му се зда́йе; Ме́не ни ста́не на та́ке жит'е́.

МЕНЄ (ЇГО ТА ІН.) РОЗВАЛІЛО – про погане самопочуття когось, велику втому: У́ч'е́ра так смих се на́робі́ла / шо сегóн:е́ н'ї́ рук / н'ї́ них ни

ч'уїу / так менé розваліло / шо лежу на лушкy і ни гóн:а на бик се переверну́ти / ўс'о боліт / ко́жду кісточ'ку ч'уїу / аг'іна цисé.

МЕНÉ (ЇГО ТА ІН.) РОЗВАРІЛО – у мене чи в когось проблеми зі шлунком: *Менé розваріло / ч'éрево ни гóн:а ўтихомірити; Менé ш'і снóч'і розваріло / лиш ни здога́дуїусе / вит ч'óго розві́лнен'і.*

МЕНÉ (ЇГО ТА ІН.) РОЗМОРІЛО (НА ДОШЬ) – мені чи комусь дуже хочеться спати: *То на дош' / бо менé ад'і ѱек розморіло / ни хóжу / а ніпайу; А ѱа соб'і думайу / мої / а то ч'о менé так розморіло? / шо зо мноў? / ч'о ѱа така ни віспанa? / а то дош' маїї б́ути / бо ад'і ѱек у Митріхи росп'їїїусе кугут.*

МЕНÉ (ЇГО ТА ІН.) ЦЕ (ЩЕ, ЦИСÉ) НИ ОПХОДИ – мені (йому та ін.) байдуже: *Менé / Васи́лку / ц:е ни опходи / бо ч'о менé маїї опходи́ти тотó / де ѱа н'іч'ém н'іко́му ни гóден помоч'і? / гаї ѱа пришо́ў тудá / а дру́гїи лиш відивиц:е / ска́же / а цéму д'ідови шо тутки трéба? / ч'о вин ни на печ'é сидіт? / а хóди хата́ми ра́ди дава́ти?*

МÉНЧЕ – незм., менше: *Вин мéнче ўкопаў / ѱік уч'эра / мо́же / тогó / шо на цéму клі́н'ч'іку земн'á тверд'іш':а / ни віроблена; Ад'і / сегóн:е мéнче зробіли / ік позаўч'эра; Мéнче прис'ікаїсе до ч'олов'іка / таї л'ітше погóстиш; Оц:é ѱа бих порáдиў / мéнче слухаї дурні́х бабіў і ѱіх пустóїи ра́ди / тогді меш кра́ш:е спáти.*

МÉНЧИЙ – менший: *Вин мéнчиї / ѱік вигл'іда́ло / áле фáїниї зба́н'ч'к / дóбре / шо купіли; Насіп мо́лока у велі́кїи тáрнец / а шо лішец:е / т:о ў цес мéнчиї / кіл'ко б́уде / ми ѱігó соб'і лішемо; Бері / Паз'у / мéн'ч'і бисáги / наї ни бїўц:е тоб'і по сра́ці.*

МЕНЬЧÉСТИ (МÉНЬЧІТИ) – те саме, що. **МЕНЬЧÉТИСЕ (МÉНЬЧІТИСЕ)**: *Солоніни ў бер'їўц'і мен'ч'éїї / а ѱек іна́кше? / тудá н'іхто ни доклада́її / а віт:и ко́ждиї по кавáл'ч'іку т'эгне.*

МЕНЬЧÉТИСЕ (МÉНЬЧІТИСЕ) – ставати “менчим”; зменшуватися: *Сам'і відите / шо барабу́л' мен'ч'éїїц:е / тогїт у цес ч'ес ми ма́ли ш'і два велі́к'і кошел'і / а сегóроку ад'і шо се лишіло; Ден' абї на отіў'ко / а мен'ч'éїїц:е / за м'іс'іц' цисé дóбре б́уде вітко; Ста́ри'а л'удина́ мен'ч'éїїц:е / ўна н'іко́ли ни іде ў рист / ни випраўїéїїц:е / ни стайé постаўн'іш:оў / а с:ихáїїц:е / мац'іц'каїї / то така ѱїїї приро́да.*

МÉНЬЧЯ ДРУ́ШКА – серед дружок одна з наймолодших: *Пéришї рас пишлá б́ула ў дру́шки рідниї т'іц':і / ма́ла дес зо три ро́ки / і ни т:о /*

шо м'ен'ч'а / а найм'ен'ч'а була друшка / ѝе фудуграф'їя / а так / тої ни памн'їтáйу / ѝек м'ін'ї там вел:о́се / лиш т:о / шо знімка ѝе.

МЕРВА, -и – терте, зопріле листя, трава, солома, які викор. здеб. як підстилку; те, що ще не стало гноєм, не перегнило; свіжий гній: *Бері тогїдного гнбїу / а цисé / мэрва; То мэрва / де корóва такé хоч'ї йїсти? / але ми пидм'їш'уйїмо кушут / таку н'їби с'їч'ку рóбимо / кун'ушїни добаўйейїмо / таї повóли їде / отáк ратуїмосе / дóки ўже мош бóде пускáти на пáшу; Мáма гїбла корїўки / áле шобї малá / бо нáш'а пэрш'а дóста велїка була / таї шо / ѝа поїхала гор'ї / дес гаш за Путїлу / бо м'ін'ї сказáли / шо тáмки ч'олов'їк продаїе дóбру корóву / приїхáйу / таї гáздá показуйї м'ін'ї / котру хоч'ут продáти / а ў нéго бóло три / ѝа се подивїла / таї каў ѝїму / А оц:ў бéсте ни продáли? / Н'ї / кáже / ми ц:у дон'ц'ї лиш'ейїмо / Ну н'ї / то ї н'ї / мáма хоч'ї малéнку / спрїтишну / таку / їк тотá / шо ни продаїец:е / ѝа под'éкувала гáздам / таї каў / Їк бéсте надумáли оц:ў продавáти / то дáїте знáти / ѝа кунїу / і ў скóрим ч'їс'ї корїўка ўже була ў нас / дóста фáйна / áле зголожéна / гор'ї ўна йїла мэрву / пáпорот' с'їч'éну / пáсла у їкóмус глиж'у / а тўтеч'ки корїўка розвэзласе / дїшлó бóло до тóго / шо нáв'їт' отáву с сáду ни дўже хот'їла йїсти / йїї се ўдавáло пáсти / áле кóло нéїї мус'їла бóти мáма / бїрше н'їкóго ни визнавáла / отакé смїх погóстила с корїўкоў.*

МЕРВИТИ – дрїмати: *Мої / ни розбудїў вас? / Їа ни спáў / ѝа лиш мэрв'їў / перемуч'їўсе ўч'эра / таї ни мїх уснути; Спан'á ни бóло / мэрв'їў / бо попéрек ни перестáїе бол'їти / сегóн:е жїнка натрé ч'éмос.*

МЕРЕЛЬÓВИЙ – про сорт чершень: *На бéрез'ї тáто посадиў буў мерел'óву ч'ерéшну / áле йїїї ўрубáли / Мар'їка продáла комус на деревину / з нéїї мут сувен'їри робїти; Мерел'óва ч'ерéшн'а / то дўже фáїнїї сорт / áле ўна нидóўго рóди / скóро ўсихáїї.*

МЕРÉНА, -и – марена (вид рїчкової риби): *Гентáм ѝо / ловїли ў р'їц'ї мерéну / а тепэрки шош ни ч'уў / шобї була / Та ч'о? / лóўїут / áле р'їтко.*

МЕРЕНЬЧІÓК -á – те саме, що МЕРÉНА: *Ў нас і тепэрки лóўїут мерен'ч'укїў / унї фáїно на рач'кї лóўїуц:е / а ѝа соб'ї нагадáла / шо гентáм д'їт Івán їх урác ловїў / м'її брат буў малїї / дес маў зо штїри рóки / таї шош буў ул'ўтиўсе на д'їда / їмиў їїгó за нóгу / та так / шо тої ч'ут' ни ўпаў у вóду / бо нáтро / д'їт ни ч'їкáў такóго / а брат крїкнуў*

йім'у / Ти старій мерен'ч'уку / Ік нагадуїу соб'і оц'е / то дотепер м'ін'і с'м'ішно / відиши / малій / а такé придумаї.

МЕРЕСНІЦЯ, -і – вид дрібної річкової риби: Мересніц'їе дбста / але шо с тим робіти? / х'ібá кóтови давати?

МЕРЕСНІЧЬКА, -и – змени. до МЕРЕСНІЦЯ: Імії дв'і мересніц'і / д'ідова вéрика такої пуста; Дивісе ї п'утни / так'і мереснич'кі / ік п'уголоўки / кажі наї малій назат віпусти тоту дримнич'їїу.

МЕРЗÁ, -й – лайл., мерзотник чи мерзотниця: Та то страшна мерзá / Бóже бороні з неї шош мáти; Ти мэрзо д'іч'а / ти ч'о судá припел'асе? / ти ч'о м'ін'і на хату нападáїиш?

МЕРЗÁ МЕРЗЭ́ННА – лайл., підсилене знач. стос. МЕРЗÁ: Мерзá мерзэн'а каўт тогді / ік фіїст свар'уц'е / мóжут і тогді сказати / ік хтос кому́с велике зло зробії / за брехач'á / злód'їя / це ўже колі хтос наїг'іриш / а їк лéd'а їкіс перэр'ік / то ни позвол'ейут / абі рот брудніўсе ї такé говорії / бо це ўже велике обзіван'і.

МЕРЗЭ́ННИЙ – лайл., дуже поганий, підлий: Ни мóжу нар'ікати на сус'ідиї / уні ік'і так'і / але цес / пóч'ерес дорóгу / мерзэн'иї / злód'її / ікóго с'в'іт ни від'її / За нéго ї дрўг'і каўт / шо мерзэн'иї.

МЕРЗЭ́ТИНА, -и – зруб., лайл., те саме, що МЕРЗÁ: Гіришóї мерзэ́тини / їк оц'á мálна / їа за жит'е ни від'їла / то страшна жінка.

МЕРЗЙТИ – паплюжити когось, висміюючи окремі риси характеру чи зовнішності: Ти ўжé однóго змерзіла м'ін'і / а тўтеч'ки ни мерзі / бо їа ни слўхай / в'ід'і / вин тоб'і фіїст ўдайец'е / рас так стерáїїс'е.

МЕРЗЙТИСЕ – зруб., остогидити, брідитися: Вам ни мерзіц'е тотó їїсти?; М'ін'і мерзіц'е на цис'і дра́л'і дивітисе / а ни т:о / шо куш'іти; Їа мерз'усе / ік с кімос гóвóр'у / а вин ч'існич'энії.

МЕРЗЛЙВИЙ – мерзлякуватий: Мар'іч'ко / шош їїс задўже мерзліва ї мéне; Д'ідо буї мерзлівії / слабовітиї / нáв'іт' ул'іт'і / ік велика гóр'іч' / ўберáї к'інтáр' / а тепérки їа самá ў тих рока́х / таї се ни дивіїу / бо ї старóго їнче теплó / ік у молодóго.

МÉРСКО – незм., брідко, неприємно: На тотó мэрско дивітис'а / а ни т:о / шобі там жіти; Дéхто берé ж'эбу / а м'ін'і мэрско / їа би рука́ми ни ўз'эла / абі шо / витсуваїїу рускалém / їїк дес уздр'у понадв'ір'у;

Нав'іт' слухати мёрско т:о / ч'ем вин фаліц:е / мої / та ходиш з д'іукоў / ході соб'і / але ни говорі пустэ.

МЕРЧЎЎТИ – накрапати (про дощ): *Ўже мерч'ёйі / ш'і дош' мóже пустітисе / бер'іт оцэс м'ішо́к / накрійтесе / іг би шо; Трóхи мерч'ёло / але померч'ёло таї стіх́ло / а ік ужé ішли́ до с'л'ўбу / то гет проіісні́лосе і зач'ёло со́нце с'в'іті́ти / а веселі́ц'а така́ / ік рушні́к / се показáла / Ік веселі́ц'а пйе вóду / то каўт / шо молоді́м дўже дóбрий знак / це ш'і мо́йá прéбаба казáла; То лии пóхот'іло бўло мерч'ёти / але дош':у ни бўло / йа нав'іт' парасóл'у ни вит'ігáла; Ужé зач'ёло мерч'ёти / кін'те шош на себе і озм'іт д'ёдіу́ дош':ові́к / вин у хорóмах на клинкў.*

МЕРШЎЎК, -ікá – те саме, що МЁРШЯ; викор. як лайл. стосовно людини: *Д'іч':іі мери'ёку / анў марш віц:и / ти зноў прійшоў крáсти?; Абэс ни йшла пит скалў / бо тáмеч'ки мери'ікі / здохл'ётина мóже бўти.*

МЁРШЯ, -і – здохла тварина: *Ві́тко / хтос уноч'ё кінуў шош у скалў / бо мёршеў зат'ігáйі / уч'ёра нич'ó ни бўло ч'ўти; Ад'і пси їкус мёршу віт'ігли таї т'ёгайт.*

МЁТАНКА, -и – дитяча гра: хто дальше кине палку, камінець: *Ми ў мётанку їгáймосе / йа гаш на букові́нцкі́ бéрех докíнуў / а ву́їкуў Ів́ан / лии до крíнти / дáл'ше ни мих / Та бо ти бíршиі.*

МЕТÁТИ КУПІНІ – риючи землю, утворювати (викидати) купи землі (про кротів): *Ік киртин'ё мéч'і купіні́ / то бўде дош' / це ш'і мо́йім д'ёдем спрахтíкóвано.*

МЕТÁТИСЕ – кидатися: *Ів́ан'ч'іку / коч'іні мéч'іц:е осудá / воц:é корі́ц:е / н'і м'ін'і кидáти на схóди / з':іў йéблуч'ко / і осудá; Рот / ік прі́рва / мéч'іц:е такі́ми словáми / ік болóто; Напўдіу́се пса таї мéч'іц:е / трéба малóго питкурі́ти / бо ш'і зач'не заікáтисе.*

МЕТРЎЎВКА, -и – якась річ, насамперед, подушка, довжина і ширина якої один метр: *Одок'ііі ў поўни́цу кíнули бўли дв'і метрїу́ц'і / ў мéне такóш йе пáру такі́х подушо́к / від'іла йіс / але йа спйу на малі́й / бо то даўно́ гонорóво бўло кíнути такў пóдушку / лі́жнік áбо коўдр'у / це бўло шош велі́кого / а тепéрки на такé іна́кше діўйу́ц:е / таї спáти на нй ни йе здóрово; То і фўстка мóже бўти метрїу́ка / а ни лі́ш пóдушка / бáба так за с́іну с тóрками казáла / бо бўла ш':е однá / бíрш'а вит цéйі / лии ужé ў темн'і; Ўну́ка ма́йі метрїу́ку зám'іс' шáл'ка.*

МЁЦЕ ВІ́ДІТИ (ЗНА́ТИ, РОБІ́ТИ, ХОТІ́ТИ ТА ІН.) – буде видно (будемо знати, дізнаємося, будемо робити; захочеться та ін.): *Мéц:е*

*від'іти / шо с то́го ві́йде / на́йко / шо ска́же Мі́тро; Мэ́ц:е від'іти / іке
бу́де к'істо / йік о́бр'ітке / то дамо́ муку́ / це ни стра́шно; Мэ́ц:е від'іти /
шо ўни ўра́д'ут / мо́же так бу́ти / шо ни прі́йдец:е ўс'ім йі́хати / а пі́де
хтос оді́н / і ўс'о рози́знайі; Ік мэ́ц:е робі́ти / та́й шош бу́де; Ан:іч'ко / ік
мэ́ц:е хот'іти питу́ / то роб'і́т розві́т; А йік мэ́ц:е хот'іти спа́ти / то
де ў вас мо́жно л'іч'і? / Йік де? / у вели́к'й хат'і / ви́берай соб'і́ іке хоч'іш
лу́шко / та́й л'іга́й / поду́шкі на сти́ў посклада́йіш / бо йіх бога́то / а соб'і́
о́зmesh / іку́ схоч'іш.*

**МЕЧЕ́ (МЕ́ЧЮ, МЕ́ЧШ, МЕ́ЧІ; МЕ́ЧИМО, МЕ́ЧІТЕ, МЕ́ЧЮТ,
НАЙ МЕ́ЧІ; МЕ́ЧІМ, МЕ́ЧІТ, НАЙ МЕ́ЧЮТ)** – кидай (метати у різних
формах): *Ану́ меч'ім / бери отакі́й каменéц та́й хто да́л'ше / до то́го
ч'уплака́ кида́ймо; Га́й / меч'е ш'э́нку / йа їму́; Ни меч'е суда́ / а да́ у ру́ки;
Скажі́ Га́ни на́й ни мэ́ч'і ў бе́рех с'м'іт'е́ / бо йік уздр'ут / то му́т
штрафува́ти; Ад'і́ іке ві́хован'і / шош у магази́н'і купи́ли / бо́рзо
роспакува́ли та́й мэ́ч'ут папе́р'і / селофа́ни / ў ша́н'ці'і / а хто то́то ме
збе́рати / ану́ би ўни так до́ма пит поро́гом розм'ітували. Див. ВЕ́РÉЧІ
(ВЕ́РЧІ).*

МЕШ (МЕ, МЕМО́, МЕТЕ́, МУТ) – будеш (буде, будемо, будете,
будуть): *Йік мете́ то́локу робі́ти / то кліч'те́ / прі́йдемо помоч'і́; Ік меш
дойі́ти коро́ву / то бі́ршу п'ут'н'у озмі́; Де ўно́ го́н:о ч'іка́ти? / ўже їди́ /
меш від'іти / шо до ч'о́го; Уно́ ме пото́му до́бре с:а́ти; Кали́н'ч'ін'і ни
мут се́рдитисе́ / шо ми ни прі́йшли́ / та́же ўни свої́; Меш від'іти / йік
оту́тки ўс'о зацвité́ / отогді́ бу́де на шо подиві́тисе.*

МІ́ГОМ – присл., дуже швидко: *Йа мі́гом / царина́ми пі́ду / то ни йе
делéко; Га́й іди́ / а́ле мі́гом / одна́ нога́ тут / дру́га там / абéс н'іку́да ни
поверта́ў; То ўс'о мі́гом се зроби́ло.*

МІ́ГЛА, -и – акуратно складені й скріплені між собою колоди,
приготовані для сплаву; хаотична купа колод, утворена під час загати: *Ни
рас йіс від'іла за́гату / ко́ўпки аш на бе́рех ві́труч'ін'і / од'н'і на о́дних / а
йік ма́ли спа́ўйетисе́ / то бу́ли фа́йно припасо́ван'і / мі́гла по інчому
вигл'іда́ла.*

МИ́ГЛУВА́ТИ – складати деревину в “мигли”: *У Т'удев'і ц:е ни
роби́ли / то гор'і́ / ві́тки пуска́ли дара́бу / та́меч'ки ми́глува́ли.*

МИ́ЖИ НИ́МИ СТА́ЛО (ШОШ) – через когось (щось) виникли
непорозуміння між кимось: *Мі́жи ні́ми ста́ло т:о / шо ко́жди́ з них
хот'і́ў сва́тати т:у саму́ д'і́ўку / та прэ́ц'ін' / д'і́во́к ку́па купéн:а / ік лі́сту*

/ ч'о б'орзо ни р'ішіти / шо робіти? / а вич'екувати / д'оки на св'арку се назберайі? / Та тр'еба б'уло ш'і з д'іўкоу поговоріти / шо ўна д'умайі? / А ўна б'орзо борз'ен'ко показ'ала / пишла за і'к'огос к'ўцкогос / в'ітко / вин даўно буў на прим'іт'і; Міжси німи ст'ало т:о / шо ўни ни под'іліли б'абину присадібу / сп'адок по Митр'іс'і; Гн'іві майут / міжсі німи шош ст'ало / і то ўже дес сп'іўрик.

МІЇЧЬКА, -и – ганчірка для миття посуду: *А теп'ер / ік йіс ум:іла мискі / мійч'ку ф'айно прополоч'е / д'обре би з м'іл'цем / і покладі / наі ш'ушиц:е / бо йік так покладеш / то зле.*

МІЙКА, -и – 1) ганчірка для миття чогось, зокрема підлоги: *Хто так'оў мійкоу в'ікна мійі? / ч'эстиў руп озмі;* 2) згруб., у порівн. РОТ, ЇК (ІК) **МІЙКА**: *У н'ейі рот / йік мійка / ни запер'айіц:е / л'анайі / шо хоч'і.*

МІКАНИЙ – скубаний: *Н'ен'а ни т'ішк'у р'ўку м'ала / але ни рас йа м'ікана б'ула вид н'ейі / ни б'іла / але йік от'ак т'онен'ко пот'эгне за в'олоси / то пл'акати се хот'іло / б'уло / б'уло так'е.*

МІКАНИ, -я – опредм. дія стос. **МІКАТИ**: *Шо ц:е за м'ікан'і / йік усій ч'існ'ок у земні се лиш'ейі? / То ни вит'іг'айіц:е / земн'а сух'а / і вин пририв'айіц:е / Ну то в'ік'опуі.*

МІКАТИ – 1) виривати, витягувати щось із землі з корінням: *Мич' бурак'і таі склад'айі от'ут у к'ўпу;* 2) скубти: *Ни мич' мен'е за в'олоси / ч'іші лег'он'ко; Мам'о / в'і мен'е заплет'іт / бо Мар'ўнка м'іч'і / ў н'ейі р'ўки ни до ц'его / Потерні / ўна ф'айно зр'оби.*

МИКІТИНКА, -и – про жінку, яка “микитит”: *Гор'іска Пар'асоч'ка д'ўже говирн'а / ўс'еке знайі / і ўс'еке н'оси / так говор'и / шо ч'ерес ф'ірточ'ку ў зуб'ах гаш слин' п'орскайі / за н'у поза'оч'і микітинка каз'али / але Б'оже бороні б'уло би цис'е ў оч'і каз'ати / так за ж'інку к'ажут / а за ч'олов'іка ни знайіу / одін рас б'ула ч'ўла вид н'ен'і шош под'ібне / але б'ірше н'і вит' к'ого; Та ци одна микітинка? / йіх д'оста.*

МИКІТИТИ – хитрувати: *Вин шош микітит / тут німа дес'т' к'іл' / ан'у ваш; Микітити / це так робіти / шоб'і тоб'і на д'обре в'ійшло; То / Мар'і / і ў б'ес'ід'і мош микітити / говоріти / але ни догов'ор'увати / так вест'і / оберт'ати / шоб'і тоб'і д'обре в'ійшло / а д'ругіі ме сл'ўхати таі под'умайі / моі / д'обре к'аже / Ни ўрас д'е'котрого зр'азу пізнашно / с п'ершого сл'ова / ік лиш' утвор'іў рот / а ти ўже по н'ему в'ідиш / куд'а вин се напрай'ейі / куд'а х'іли / Та ч'о / йе і так'е / йе.*

МИКОЛІНИ (НИКОЛІНИ) ОПСЮКИ (ОПСІВКИ) – церк., свято Миколая Чарнецького (27 червня): *Йе с'в'это л'ітного Николáйя / то ш'і йе зимóвий / а це л'ітний / ў Г'ўдев'і за не́го ка́жут Микóлин'і / áбо Никóлин'і óпс'іўки / а ч'о? / бо до це́го с'в'эта трéба ўс'о зроби́ти ў горóд'і / потóму ўже н'іч'о ни с'іўт і ни сад'ўт; До Никóлиних óпс'укиў ш'і мóжно шош с'іўти / а потім ни годіц:е / бо с то́го ко́ристи ни бу́де; Хóч'у сказа́ти / шо ў Г'ўдев'і би́рше ка́жут Никóлин'і óпс'уки / це йа ўже ч'іта́ла / шо óпс'іўки то́го / шо тре: óпс'іўтисе до це́го дн'а / а ста́ри'і л'ўде / і мойá ма́ма / ка́жут óпс'уки.*

МИЛДÓВАНІ (МИНДÓВАНІ), -я – опредм. дія від МИЛДУВА́ТИ (МИНДУВА́ТИ): *Отакé бу́ло милдóван'і / йік йа росказаў / І шо? / Уздримó потóму / каза́ли / шо за тї́жден' ві́клич'ўт.*

МИЛДУ́НОК, -а – те саме, що МИЛДÓВАНІ: *Пі́ду ўзнáти / за йкі́ милдóнок Парáска Дóци говори́ла / шо се ста́ло / А тоб'і́ тре: пу́стóго? / ў те́бе нимá ч'ем бес заї́миласе? / ад'і́ фасул'кі́ зиїшли́ / зда́лабисе йім са́пка / абі́ хтос поурóдуваў / йе́к ти на ц:е дівис:е? / Запитáйтесе ў са́пки / ци ўна сегóн:е ме шош роби́ти / бо йа ч'ўла / шо ўна ўже хóч'і припоч'э́ти / а заўтра óзмец:е за са́пан'і.*

МИ́ЛЕНІ, -я – опредм. дія від МИЛІ́ТИ, МИЛІ́ТИСЕ (помиля́тися): *Іке́ мї́лен'і / бабо́? / йа н'і одно́го блóду ни зроби́ў / Але́ їди пока́жї ма́м'і / наї́ уна́ поді́виц:е / абéс заўтра ко́лик ни прин'іс.*

МИЛІ́НІ, -я – мильна вода: *У це́му милі́н'у ш'і ко́цик замоч'е́ймо / наї́ видмока́йї / а по полóн':у ви́жмач'імо; Абéс буд'де́ милі́н'і ни вилива́ла / ти ла́кома пид йі́блінку лі́ти / а вит це́го ўна би ўсо́хла.*

МИЛІ́ТИ¹ – натирати що-небудь милом: *Гаї́ сама́ / милі́ руч'кі́ / шї́йу / лич'ко́ ни забу́т' / л'áл'ка ўс'а ма́йї бу́ти ч'э́ста.*

МИЛІ́ТИ² – помиля́тися: *Ігра́йу / а дохóду до це́го м'іс'ц'а / і́ мї́л'у / ни їде м'ін'і́ / меш ви́д'іти; Ве́ршик ни гóден бу́ў розказа́ти / милі́ў у ко́ждому р'іткú; Трóхи мї́л'у / ни бес це́го / але́ ўч'е́йусе / д'ідови касéтку сплел:á.*

МИЛІ́ТИСЕ¹ – намилюва́тися: *Гет милі́се / фа́йно / сам се ўч'е́ї мї́тисе / ти ўже вели́киї па́рубок / лиш ни пла́ч' / бо йік хтос уч'ўїї́ / то ме се с'м'і́йети́ / ска́же / такї́й вели́киї́ / а бойі́ц:е мї́тисе / мої́ / та ік ни меш мї́тисе / то за ву́хами кропи́ва ві́росте / ти це́го хоч'?' / ану́ милі́ ї за ву́хами / ни шкуду́ї бру́ду.*

МИЛІТИСЕ² – помилятися: *Кóждий се міли ў ч'омус / але випраўйейіц:е; Йіленко / ни б'їсе / тутки ни меш милітисе / бо полотно р'іткє / хрєстики лєхко мут шітисе / кладі на пал'ч'ік полотно / отакó / і шіі.*

МИЛНІЦЯ, -і – велика (здеб. “поливана”) миска: *Збері сметану ў тий зелєній милніци / ужє їміласе / с'в'їж'а; Майу гаи пїет' милніц / дв'і велік'і і три маї мєн'ч'і.*

МИЛНІЧЬКА, -и – 1) зменш. від МИЛНІЦЯ: *Ік мама дєколи казала / Принесі милніч'ку / то їа ма́ла знати / шо ни веліку бра́ти / ни милніцу / а мєнчу міску / хот' уна́ біри'а / ік тотá / с котро́її їа бори' їім; 2)* те, в чому зберігають мило: *Мілнич'ка з мїлом на фудóмен'т'і / збóку хати / ўч'єра міли ру́ки таї там / в'їд'ї / забу́ли.*

МИНА́ТИ (БО́РЗО), ІК (ЇК) ПОЛУ́ННЕ (ІК ДНІ́НКА В ВЕСНО́ВАНІ, ІК МОЛОДІ РОКІ́, ІК ДІВÓЧІНІ) – дуже швидко минати: *Мар'їч'ко / жит'є так минáйї / ік полун:е / кіл'ко там то́го ч'їсу? / ўку́таўсе / шош кїнуў у рот / і ўс'о; То наўт'їмн'ейіц:е / ік л'удина слаба́ / а їйк у робóт'і / то нимá колї за ц:е думати / ўс'о так бóрзо перехóди / так минáйї / ік дні́нка ў весно́ван'і / кл'їнуў / і нимá.*

МИНА́ТИСЕ – 1) минати, проходити: *Мар'їч'ко / ус'ó минáйїц:е / жит'є на́ше / мо́лод'їс'т' / лиш оцис'ї гóри стої́ут таї р'їка шуміт / їек шум'їла; 2)* дуже переживати, хвилюватися; гинути: *Їа ч'єсто минáйусе / соб'ї м'їс'ц'а ни гóн:а наїті / абї Бох помїх цеї ден' пережїти; Ни дзвóн'ут / а ми ч'єсто минáймосе / бо їек так питї ї ни сказáти / їек дої́хали; Нагадáйу / шо скóро реперáц'їїа / таї минáйусе; Старин'á дóма се минáйї / а ц:і д'їт'кї ад'ї шо рóбїут / Їо / дє ўни думáйут за рóдич'їў?*

МИНДÓВАНІЙ (МИЛДÓВАНІЙ) – оскаржений, той, на кого заявили офіційним органам: *Дрон' миндóванїї за присадїбу / за т:о / шо пáру ш':еп соб'ї ўз'єў і загородїў / а то сус'їцк'ї / ч'олов'їк умєр / тудá н'їхто ни блїжїўсе / таї вин потїхон'ко посунуў х'їтар' / а потóму загородїў ус'ó дрóтеў / н'їби так урác бóло.*

МИНДУВА́ТИ (МИЛДУВА́ТИ) – повідомляти про щось офіційним органам: *Ми ни пїдемо миндува́ти / трєба / шóби по дóброму се договори́ли / наї уні гóлу шу́шут / їєк це краш:е зробїти.*

МИНДУВА́ТИСЕ (МИЛДУВА́ТИСЕ) – повідомляти щось про себе офіційним органам: *Їїк цисє стáлосе / ч'олов'їк зрáзу пишóў миндува́тисе / кáже / сам їду / наї розберáйуц:е / бо їа н'їч'ó ни завинїў.*

МИНÉЦЦЕ (МИНАЇ) ВСЬО, І ЦЕ (ЦЦЕ, ЦИСÉ) МИНÉЦЦЕ – про плинність людського життя і пов'язаних із ним проблем: *Калі / в'іч'ного н'іч'о нима / минаїі ўс'о / і це минéц:е / це / Бóже бороні / ни йе ікас страйна слаб'іс'т' / це перехиднэ / с цéго вихóд'ут / а вин молодіі / вийде / дé н'і / та на жоўт'уху богáто л'удіі слабу́йт / ни ліш вин одін.*

МИНТРО́ЖИТИ – хвилювати, не давати спокою: *Шош минтрóжит менé / гризé / т'éшко на душі / бо máло б'ути п'іс'мó ш'і позаўч'эра / а то нима; Хóди смутна́ / шош Йілу́ну минтрóжи / ўже дру́гий ден'.*

МИНТРО́ЖИТИСЕ – тривожитися, хвилюватися: *Минтрóжусе / недóбре ікóс / лиш би ўні гостіли / бо тепéрки ўс'эке се стайé.*

МІНЬКА (МІНЬКА), -и – дит., корівка, телятко: *Ану́ / йéк м'ін'ка ка́же? / му: / так ка́же?; Пі́демо з Іва́н'ч'іком па́сти мін'ку? / так? / А ву́киў Мі́тлик пі́де з на́ми? / пі́де?*

МІНЯ (МІНЯ), -і – дит., корова, теля: *Мін'а га́майі / молоч'кó / мóн'ку стерáйі дитін'і / ч'émна на́ш'а мін'а.*

МИР¹, -у – люди, народ: *Усé селó / ўсіі мир зибра́ўсе / бу́ли на́в'іт' так'і / шо йа йіх по па́ру ро́кіў ни від'іла / ус'і при́шлиі.*

МИР², -у – спокій, благодать: *На С'в'ітіі́ Вéч'ір с'м'іт'é трéба ві́кинути делéко за ву́гол / тогді́ ў хáт'і усі́й рик бу́де мир / так ка́ўт / а дé йа зна́йў / ци то спраў́жуйіц:е.*

МИРКО́ТИТИ (МИРКО́ТАТИ) – зруб., бурмотіти (бурмотати): *Ни миркоті́ / бо йа ї так ни ч'ўйў / р'іка́ шумі́т; Лу́бйў їти дгóр'і / їду соб'і́ / шош миркот'ў́ / гимкот'ў́ / і м'ін'і́ страшно́ дóбре.*

МИР МИРÉННИЙ – дуже багато народу: *У телев'ізор'і показували / шо мирі́ мирéн':і на Маї́дан при́шлиі / ш'і смих ни від'іла ті́л'ко л'удіі.*

МИРÓВАНІ, -я – церк., опредм. дія стос. МИРУВА́ТИ: *Сегóн:е ў цéр'к'в'і бу́ло мирóван'і / то перенéсли с'в'это́ на нед'і́лу / бо ўно сегóроку на ч'ітвéр' припа́да́ло / а л'ўде ў ч'ітвéр' по робóтах.*

МИРÓМ – присл., благополучно, добре: *Сла́ва Бóгу / шо ўс'ó мирóм се ск'ін'ч'éло; Ус'ó мирóм допрóва́дили / Та то велі́кіі́ трут.*

МИР ПОРУГА́ТИ – виявляти свою недостойну поведінку перед “чюжими” – сусідами, жителями села загалом: *Нажéрсе йіс та бу́деш м'ін'і́ мир поругáти? / ўстиді́ робі́ти?; Лиш ік лéд'а ві́пйі́ / то зра́зу берéц:е за сокі́ру / ві́кна бйе́ / рéўкайі́ на ти́ селá / мир поругáйі́.*

МИРУВА́ТИ – церк., помазувати миром: *Ік велі́к'і́ с'в'эта́ / то ў цéр'к'в'і йе мирóван'і́ / по Слў́жб'і́ кс'онц'и́ мируйі́ л'удіі́.*

МІТЕРЬ, -тря – 1) метр: *Йа кроками м'ір'їю / мин'ї мітр'а ни трѣба / віц:и до Іваноч'кового паркана буде п'ітнац:ит' мітр'ї; 2) лінійка або стрічка із нанесеними поділками, що означають довжину в метрах, сантиметрах, міліметрах: Гаї / на мітер' / подівимосе / к'їл'ко тутки лишїлосе матѣр'її / дес мітер' і пи; За оцѣс мітер' / ікім мама здоїмала м'їрки / ўна казала цинтомітер'.*

МІТИСЕ ГАЛУНКОВ – звичай на Великдень мити обличчя водою, у якій є галунка: *Так мійуц:е того / шоби бути файноу / у горшї і кладут галунку / наливаїут тудá водї / і тоу водоу трѣба файно ум:їти лицѣ / ік це робиут / то кажут / Шоби йа була така файна / ік ц':а галунка / так три рази / набрали водї / обмілисе і цисѣ казали / а потому зноу / мама м'ін'ї кождого Великод'н'а за ц:е нагадувала; А ми такош на Великден' мілисе галункоу / це шоби файноу бути / але нич'о ни казали / лиш ум:ивалисе.*

МІТРИКА, -и – те саме, що МЕТРИКА; свідоцтво про народження: *Мітрика дес се загубїла була / а йа їк б'їліла / виносіла ўс'о с хати / то найшла / але ад'ї ѡек мїши обгрїзли / устїт такѣ дес показувати / але їкї ни ѡе / то документ / дѡбре / шо найшоўсе; У мітриц'ї записали / шо йа ўродїласе ў с'їч'ни / а мама каже / шо ў грудни за дв'ї нед'їли до с'в'ет; Йе д'ѣдева мітрика / але н'їїєка / бо мїши газдували ў тиї хат'ї.*

МІТУСЬ – навскїс; не так, як повинно бути; мимо: *Дивїсе / ѡек перѣт зле зроблено / гудзїки мітус' пишли; Уно мітус' пишло / а мало би приставати; То ї жит'ѣ мѡже мітус' питї / ни так / ік се налѣжи / бо ч'олов'їк / мѡже / ї л'їтшого вартуїї / а ўно їде / ѡек їїму трѣба.*

МІЦЬКА, -и – дит., змени. стос. МІЦЯ; те саме, що МІЦЯ: *Міц'ку абѣс ни т'ех за фѡстик / бо ўна ме сѣрдитисе; Міц'ка приїшла / гáмати хоч'ї / мѡн'ки дамѡ міц'ї; Міц'ка малѣн'ка / їгрáтисе хоч'ї.*

МІЦЬКАТИ – повтор. вигук, яким кличуть kota: *Ни міц'каї / вин під кредѣнц ут'їк / ни скѡро покажец:е / знáїї / шо провинїўсе.*

МИЦЬ-МИЦЬ – виг., ужив для підкликання котів: *Гаї / клїч'мо міц'у / миц' / миц' / ад'ї приїшла / ластїц:е / ч'їкаїї / абѣс шош їїї даў / так? / шо ми дамѡ міц'ї? / шо ўна л'ўби?*

МІЦЯ, -ї – дит., киця: *Міц'а дитїну др'áнула? / ѡе буба? / де? / ану покажї / бáпка подуїї / нонѡ / нонѡ / абѣс бїрше дитїнку ни др'áпала / нонѡ; Ад'ї ѡек міц'а се ўмивáїї.*

МИШ, -и – миша: *С тоїї дзѣўрки миш віб'ігла; Мітрик трόхи дистаў / таї сидіт ц'іхо / ік миш пид в'іником.*

МИШЄК, -іка – здеб. у мн., мишачий послід: *Дє тої кит? / ч'ό вин н'іч'ό ни рόби? / ад'і їк'і миш'ікі / вітко / вин міши бойіц:е; І ни здумаў би / миш'ікі ў старόму футєрку ў кишєни / А шо думати? / ў д'ідовіі хат'і н'іхтό ни жиїє / ўзим'і студ'ін' / таї уні шукалі / де би се загр'іти.*

МИШИЙ – мишачий: *Отут миш'а норá / ану подивісе / л'ўпко / де ўні зимувáли / гет потрош':єли ўс'о / ад'і їк'і ході поробіли / н'іч'ό з горіц':а нимá; Заплел:á бих кісоч'ку / áле ўна така будє / ік мішиї фист / тонєн'ка / ік шіло / то менє споганіт / ци шό ти скажеш? / Скаў / шо ни ме фаїніти / от:ό скаў / ни ме.*

МИШШЄНА, -и – мисочка: *Ни йіў / бо ч'ос ни хот'іў / ни пл'аўдувало м'ін'і / з':іў миш':єну борш'у ї цєго дόста; Ни мόжно міску ци миш':єну обертáти кудáс середіноў / бо кудá ўна обєрнена / там будут сваркі.*

МИВКІЙ (МИВКІЙ) – мілкий, неглибокий: *Потік м'іўкії / маїже вісох / áле кόло мόсту від'іла / йє кóўбер / таї бахурі хл'áпайуц:е; То ї штані мόжут бұти миўк'і / рас на поч'іткáх / ік лиш се ўч'єла кравєцтва / йа ш:іла бұла так'і Андр'ійіви / потόму лєдві тотό переробіла / хот'іла пофалітисє / а найшла клόпит.*

МИВКО (МИВКО) – присл., мілко: *Уперєт кόло кашіц'і бұли так'і габі / шо на два мітр'і / а сегон:є бес ни пизнаў / ускр'іс' при бєрез'і м'іўко / р'іка пишла півид Буковіни / а тўтки маї бірише лиш тогдї / ік гор'іш':áми плόви зібйут; То міўко / по кόтики / наї ч'ал'áпайі / ік йіму се хόч'і / лиш питкоті сподєн'кі / би се ни намоч'єли.*

МИГАТИ – блискати, блимати, мигтіти: *Мігаїі тїми оч'єма / шо / бигмє / страїшно; Ад'і їк'і блискавіц'і бліскаїут / мігаїут / ік у воїну стр'іл'єло / з нόч'і ден' рόбїї.*

МИГИ, -ив – миги: *Показаў на м'ігах / шо ч'єс ітї; Де йа діўйусє на ч'уж'і м'іги? / кáже / шо показувала / шобї йа се ни ўбєртáла / а йа вітки знáла / шό ўна кáже? / гадала / шо йї припєл:о / мус вїйти.*

МИДИЦЯ, -і – вид змїї (мідянка): *Ўб'єр'іт ч'όботи / бо ў бєрез'і м'ідицу позаўч'єра від'іла / а ш':є л'ітше / н'ігдє ни їд'іт.*

МИДІВНИЦЯ, -і – руда “не хатна миш”: *То м'ід'іўниц'а п'іўкаїї / ци їкії гурскїї?; Миш йє миш / вітки йа знáйу / йєк уна се називáїї? / за м'ід'іўницю нáв'іт' ни ч'уў.*

МІЗЕРІЯ, -і – 1) біда, бідність: *То м'ізер'їя / б'ідно́та; Там страшна м'ізер'їя ў хат'і / л'уде ч'ем мо́жут / помога́ють; 2) дрібний, малосильний: Де ўні го́н':і шош бо́гато помоч'і? / то м'ізер'їя / оді́н ма́йі три ро́ки / а ста́рш'і / по п'і́ет' / і то беру́:е поло́ти; То м'ізе́рний ч'олов'і́к / слабі́й Івано́ч'ко / де́ вин / така́ м'ізер'їя / го́ден хрест не́сти? / да́йте інчому́ / ду́жому́ / вин / сара́ку / ни го́ден.*

МІЗЕ́РНИЙ – дуже худий: *Ти / Їва́нку / м'ізе́рний / аш ч'о́рний / ч'о́ так зм'ізе́рн'їу́? / ци́ ни засла́н?; Від'їла Мар'ї́ч'ку / приї́хала ў йе́годи / нипога́но вигл'іда́йі / але́ задуже́ м'ізе́рна / д'їу́коу́ набу́та бу́ла / а тепе́р змарн'ї́ла / гаш змац'ї́ц'ка́лесе / за д'і́тїі́ се́ ни пита́ла / бо зна́йу́ / шо́ ни ма́йі.*

МІЗЕРНІ́ТИ – ставати мізерним: *Пи́ / Мару́с'ко / молока́ оце́го / лише́н' здо́йного́ / бо́ ти шош м'ізе́рн'ї́йш; Ч'о́ / вере́ / на́ш'а ба́ба м'ізе́рн'ї́йі? / се́ бо́йу́ / абі́ іко́йіс б'і́ді́ ни бу́ло / Та ста́рш'і л'уде́ так се́ ма́йут / Мо́же / і́ так / але́ ўпере́т уна́ цо́нту куле́ш'і ш ч'е́мос з':іда́ла / а тепе́р / мале́н'кі́й ко́пан'ч'і́к / і́ то́ ни ўрас.*

МІЗЕ́РНО – присл. від МІЗЕ́РНИЙ: *М'ізе́рно вигл'іда́йі / гї́рше / і́к тогі́т / але́ мо́же / тут / на во́здус'і́ / тро́хи виді́їде.*

МІЗЕ́НКА, -и – сорочка, вишита низинкою: *М'ізе́нка така́ / шо́ кра́ш:ої́ на ўсі́ Т'уді́у́ нима́; Ба́пки даўно́ нима́ / а па́мн'ітка́ від не́йі ўну́кови се́ лиші́ла / ад'і́ їку́ ма́йі м'ізе́нку.*

МІЗІ́ЛНИЙ – мізинний: *М'ізі́льний па́лец забол'ї́у́ / бо́ йїго́ пилóу́ ч'і́пну́ло; Па́л'ц'і́ тоўс'т'ї́ / та́ї пе́рстен' на м'ізі́льному но́си / И:ї́ / до́ такі́х руќ лиш персте́н'їу́ браку́йі / Ну і́к йе́ / то́ ч'о́ ни носі́ти? / корті́т.*

МІЗІ́ЛНИМ ПА́ЛЬЦЕМ НИ КИНУ́ТИ – не заподіяти комусь ніякої шкоди: *Шо́ ти таке́ гово́риш? / та́ йа́ так йїго́ л'убі́у́ / шо́ м'ізі́лним па́л'цем бих́ ни кину́у́ / а́ ни т:о́ / шо́ прў́том лупа́сиу́.*

МІЗІ́НЕЦ, -ньця – мізинець: *То́ ни́ лиш м'ізі́нець / то́ ўс'а́ пу́шка те́рпне́ / бі́рше́ на пра́вї́ руц'і́ / і́ то́ бі́рше́ ўноч'е́.*

МІЗІ́НЬЧІ́К, -а – 1) змени.-пестл. до МІЗІ́НЕЦ: *Ану́ / йа́ хо́ч'у́ поцу́лува́ти ци́су ру́ч'ку́ / шо́ ба́б'і́ води́ да́ла / і́ ш'і́ оцес́ м'ізі́н'ч'і́к / шо́ притрї́мувау́ го́рш'і́тко / Бабо́ / а́ ци́с'а́ ру́ч'ка́ тако́ш ма́йі м'ізі́н'ч'і́к / Ну́ та́ і́ йїго́ м'ін'ї́ даї́; 2) змени.-пестл. стос дитини: *Йо́ / Ва́с'ко́ у́ вас м'ізі́н'ч'і́к / а́ йа́ ма́йу́ кошел'ї́ т'е́гати́ / на́й оцес́ ма́лі́й коше́лик ві́н не́се́ / Та́ то́ кош'ї́л' бі́рши́й від не́го́ / де́́ вин йїго́ пидо́їме́?**

МІЗІНЬЦЯ НИ ВАРТУВАТИ – бути недостойним кого-небудь:
Вин м'ізіньця йійі ни вартуйі / то таздін'а на ўсэ сéло / а вин хто? / хто вин?

МІЗІНІЙ – той, що означає спеціальну техніку вишиття – низинку:
Ўбераў рéйтки / сорóч'ку м'із'іну / таі дўже фáйно вигл'ідаў.

МІНА, -и – угода обміну чимсь: *Іг булі голóн':і рокі / тáто ў м'іну ходіў / долиў / йіў т:о / шо порос'этам у газді дава́ли / т'éшко робіў / áле приносиў му́кі / кукуру́дзіў / дес коліс і хл'іба.*

МІНÉТИ – міняти; змінювати: *То рас сорóч'ка вішита / то рас б'іла / то рас бл'ўска / а ш':е ікііс рас сукн'а / кс'óнц м'ін'éйі фалóни / таі йа / йік іду до цéркви / то ўберайўсе ко́жді рас іна́кше.*

МІНÉТИ ШІЛО НА МІЛО – невідно обмінювати що-небудь на щось: *Ти / хлóпч'і / н'іц ни дўмайіш / м'ін'éйіш шіло на міло / тот нóжик буў фáйніі / óстриі / а цес / ўграшка / вин на́в'іт' пап'ірок ни ўруба́йі / пиді і розм'ін'éісе / А йік вин ни вид:áст?*

МІНІТИ – обіцяти: *Ни трéба м'ініти / йік ни гóден зробіти / а вин пом'ініў / шо віоре / а сам пишóў до дрўгого.*

МІНІТИ БÉСІДУ – різко змінювати погляд на щось; говорити протилежно до того, що було висловлено мовцем недавно (раніше): *Ч'олов'ік уч'эра говориў одно / жінка послу́хала / наі бу́де / áле сегóн:е пишóў до сво́йі ма́ми / і ўже м'ініт бéс'іду / гет інче гóвори.*

МІНІТИСЕ НА ЛИЦІ (В ЛИЦÉ, В ТВАРІ, У ТВАРЬ) – набувати іншого виразу обличчя: *Дóки поч'этували / М'іхас' три ра́зи м'ініўсе в лиці / страшно переживаў; Йа ўже наўч'éласе / пизнайў / ік свекрўс'і шош ни так / ўна зра́зу м'ініц:е в лиці / гóвори ріўно / áле на лиці ўже нимá погóди / на нéму та́к'ік би хма́рка се зач'ітіла / то лиш момéнт / потóму перехóди / áле йа ві́жу; Се перепуділа і зач'éла м'інітисе на лиці.*

МІНІ (МИНІ; ІМУ ТА ІН.) ВСЬО (УСЬО) НИДОЧЬОГО – мені (йому та ін.) байдуже; ніщо не є милим: *Тажé знайіш / ік ста́йэц:е ікас б'іда / тогді л'удин'і ўс'о нидоч'óго; Так дишло / шо м'ін'і ўс'о ста́ло нидоч'óго / наі рóбіц:е / шо соб'і хоч'і; Іва́н дўже за неў бануваў / йіму / вітко / ус'ó бу́ло нидоч'óго / ус'ó ниміле / ми прóбували йігó розгóвóр'увати / áле вин ни даваўсе / отáк дес із рик бу́ло / а ни женіўсе / сам'і відите / кіл'ко рóкіў / та́кіі смўток буў йіму на ду́шу нас'іў / шо ми гаи бойéлісе.*

МІНІ (ІМЎ ТА ІН.) П' (ІГ) БИ ЗАМКНУЛОСЕ (СЕ ЗАМКНУЛО) В ГОЛЛІ – хтось із певних причин утратив голос, не міг (не може) вимовити й слова: *М'ін'і іг би замкнулося ў гól':і / знайу / шо трéба когóс клікати / кр'іч'éти / а гóлосу нима́ / лии ік'іс хрїпи / отакé м'ін'і сей'ноч'і се сніло / погáниї сон / áле дóбре / шо ни на пйéтницю; Ўна малóў була дўже се перепудила / і тогó ўтрáтила мóву / йї шош іг би замкнулося ў гól':і / м'іс'іц' дитїна ни говорїла / шó ўже ни робїли / с кїм лии ни рáдилисе / н'іч'ó ни помогáло / гаш потóму ў Ч'ірнїуц'áх одén старїї дóхтор' помїх / То / Мар'ї / Бох помїх / ни сам дóхтор' / вїтко / уч'уў йїх молитві таї помїх.*

МІНІ (ІМЎ ТА ІН.) П' (ІГ) (БИ) ПЕРЕЇХАЛО (П' БИ ТРÁХНУЛО ЧСМOC) – у когось депресія; хтось хворий, байдужий до всього; не здатний логічно мислити, пам'ятати про щось: *М'ін'і ік перейіхало / дé йа гóн:а за такé думати?; Зáрас н'іч'ó / а навес'н'і м'ін'і ік перейіхало бóло / хтос шош говорї / а йа ни розум'їу / шó вин з мéне хоч'і і ч'о прїшóў у хáту / зажмўр'усе ї лéжу / лéдві с тóго вїйшла / і знайїте / ік лéжу / н'їби н'іч'ó ни болїт / а ўстáти ни гóн:а.*

МІНІ (ІМЎ ТА ІН.), П' (ІГ) БИ ШОШ ЗАЦПІЛО ВСЕРЕДІНІ – хтось дуже сердитий, хвилюється: *Вам дóбре тепérки рáдити / роскáзувати / шо і йек тре: бóло зробїти / зáрас йа ї сам рузум'їу / а тогдї м'ін'і бóло так / іг би шош зацпїло ўсередїн'і / замкнулося ї се ни розмикáйї / а ви кáжете / тák'ік би цóнгл'ами стиснуў.*

МІНІ (ІМЎ ТА ІН.) ІГ (ІГ) БИ ЗАОРÁЛО – я (хтось) геть усе забув, що повинен був пам'ятати: *Вибач'éйте / Паўл'ї / шо йїстé тїл'ко ч'ікáли / бигмé / м'ін'і йїг би заорáло / йїг би трáхторем перейіхало / знáла до пос'л'ін:ого / шо майїте прїтї / а потóму заўталасе / бо ік'іс долиўск'і прїшлі се питáти / ци би йа тот гор'їх / шо на бéрез'і / ни продáла / Таї шо йїстé сказáли? / Дé йа продайу? / то кїл'ко вин маў би ростї / шобї такїї вїгут'їти? / каў / приход'їт іг бóду молотїти / то йа вам гор'їхуї продáм / áле / вїжу / шо то ік'іс нипéун'і л'уде.*

МІНІ (ІМЎ ТА ІН.) НИ СМАКУЇ – мені (комусь) скучно, нецікаво: *Приб'ігла / бо м'ін'і ни смакуйї сам'її дóма сид'їти; Вин ускр'іс' з неў хóди / кáже / шо йїму ни смакуйї без Йїлéни; Мар'ї / то йїк ни смакуйї тоб'ї з нїми говорїти / то се ни показуйїш тудá / по молоко́ пишлі д'їўч'їну / наї унá їде / даї бáнеч'ку / таї наї принесé.*

МІНІ ТАК ДОХОДІЮТ СВИТА́, ІК (ІК) ДІДОВИ З БА́БОВ – про несприйняття старшою людиною тривалих застіль, занадто довгих розмов: *Уч'єра було Івана / але м'ині на душі було гір'ко / бо ўс'ї Івані ужé вид мене пишли / але ік ішла с цєр'кви / то смих нагадала / йєк уперёт ми ходіли д'їда Івана здорóвити / нас богáто приїшло / ма́ма нанэсла сво́йї йїди / тот'ї / шо с Кóсова / привэзли пом'їдор / огир'кіў / ус'єкого / приїшоў буў Васіл' з Васи́ліхоў / жинкі бóрзо ўс'о накриши́ли / с'їли за стиў / таї зач'єли набува́тисе / ни зна́ю / кіл'ко посид'їли / але ліш розговорі́лисє / а д'їт з ба́боў лиш уста́ли ї пишли соб'ї на бєрех спац'їрува́ти / то йа ч'ўйу / шо м'ині́ зáрас так дохóд'ут с'в'їта́ / іт д'їдови з ба́боў; А ти / л'ўбоч'ко / л'ўбиш байува́ти? / ци тоб'ї тако́ш так дохóд'ут с'в'їта́ / ік д'їдови з ба́боў / ік ста́ршиї л'удин'ї / а рас так / то нимá ч'о пєртисє мї́жи молод'ї́ і та́мки йїм заваж'єти / але голоўнє / шо ни хóч'їц:є / н'ї говорі́ти / н'ї сид'їти / н'ї ра́дуватисє / хóч'їц:є припоч'єти.*

МІНІ (І́МУ ТА ІН.) ТО (ТТО, ТОТÓ; ЦЕ, ЦЦЕ, ЦИСÉ) НИ В ГОЛОВІ́ – висловл. викор. у ситуаціях, коли мовець хоче підкреслити: у нього (чи в когось) є інші пріоритети, важливіші справи, ніж те, про що мовиться: *М'ин'ї́ / ма́тко / т:о ни ў голов'ї́ / йа ма́йу сво́йї д'їти / йє ч'єм жури́тисє; Зноў пов'їйї́сє кудáс / йїму ни ў голов'ї́ н'ї жінка / н'ї д'їти.*

МІНІ (І́МУ ТА ІН.) ТО (ТТО, ТОТÓ; ЦЕ, ЦЦЕ, ЦИСÉ) НИ ГОРІ́Т – шось не вимагає негайного виконання: *Насту́ / мо́же / бес / помогла́ бл'ўску скройі́ти? / м'ин'ї́ т:о зáрас ни горі́т / абі́ тс'в'єтам ш:їти / йє ч'єс.*

МІНІ (І́МУ ТА ІН.) ЦÉГО (ТО́ГО) ТРÉБА? – вислів викор. у ситуаціях, коли мовець хоче наголосити: це для мене зайві клопоти; мені цього абсолютно не потрібно: *Йїк йа ни ви́штрамувана / то вин уздрі́т / шо йа гір'ш'а / ік тотá / с котроў ходіў / і шо? / м'ин'ї́ цєго трéба?; Шош скаў / а ўни зач'нут гіркатисє / шука́ти мї́жи собóў / м'ин'ї́ то́го трéба / а йїк н'ї / то сиді́ / ба́бо / ц'їхо; А м'ин'ї́ цєго трéба? / опході́ти старо́го д'їда? / м'ин'ї́ лиш цєго бракува́ло / м'ин'ї́ ї сам'ї́ низлє́ / йа пусті́х кло́потїў на здорóву го́лу ни хóч'у; Івану́с'ц'ї цєго трéба? / ни трéба / так ко́ждїй скає́ / йїму л'ї́шиє жи́ти окрóме / бо ў молоді́х сво́йї роскла́ди / а ў нєго сво́йї́ / о / ста́рш'а л'удина́ хóч'ї споко́йу; А м'ин'ї́ шо трéба / зарі́пкиў? / м'ин'ї́ цєго ни трéба / йа опхóд'усє мє́нчим / йє пє́н'ц'їйа / присади́ба / цєго отáк стаїє́.*

МІНІ ТРЭЕ (ТРЕА, ТРЕБА) ЛЭДУ ТУЛЭТИ ДО ГОЛОВІ? – мені треба зайвих клопотив?: *А м'ін'і нашó цэго? / м'ін'і тре: лэду тул'эти до голові? / опходіти старóго д'іда? / та пóки шо мойá голова шош трóхи дўмайі / йа ни задўрно йій'і нóс'у; Йілэ / м'ін'і пус'тóго ни трéба / то пус'т'эк / пус'т'эк вит пус'т'ікá / с такім н'і однá жінка ни ме жіти / а м'ін'і шо / трéба лэду тул'эти до голові? / м'н'і ни дóста тóго / шо йа ўже мáла?*

МІНТА, -и – здеб. у мн., безглузда витівка, непоміркованість у словах чи діях: *Унá майі ўс'эк'і м'інти ў голов'і / наперэт ни гóден знáти / шо зрóби; О: / ў цэго дóста ўс'эк'их м'інтиў.*

МІНТИ МАТИ (МАТИ МІНТИ) – бути непередбачуваним, здатним на вчинки, які сприймаються як негативні, позбавлені глузду: *Знáйу твóйу натуру / л'ўпч'іку солодén'киї / майіш дóбр'і м'інти / ої шо дóбр'і / ни кóжда жінка такé би відерж'іла / ої шо ни кóжда / знáйу тебе / йік облўпленого / а ти ш'і шош перéч'іш / кому перéч'іш? / мин'і?*

МІНТИ ПОКАЗУВАТИ – 1) робити гримаси, імітуючи когось: *Вин гóден говоріти ўс'эк'ими голосáми / так'і м'інти показує / шо ми пўкайімо зóс'м'іху; 2) виявляти погані риси характеру, виконувати дії, які мовець сприймає як негативні: *Унá шоўкóва стáне / ни бóде м'ін'і своій м'інти показувати; 3) вести себе неадекватно, не так, як нормальна людина: *Йа се бойéла Мар'інти / страішно бóло дивітисе / ік'і ўна м'інти показуйі.***

МІНУТА, -и – 1) хвилинка: *К'іл'ко ш'і м'інут до тóго к'іна?; Пійет' м'інут ч'ікайімо / це ни богáто; 2) мить: *Це стáлосе ў м'інуту / н'іхтó ни спостіх і слóва сказáти; У таку м'інуту бóло скáзане слóво / і ўс'ó збўлосе / відите / трéба уваж'эти / шо кáжеш.**

МІНУТНИЙ – хвилиний, миттєвий: *То м'інутне д'іло / ни б'ійсе / ни ме бол'іти / зáшч'ік малén'киї / то так / іт би стебел'цém ц'ўкнуж / А ч'о Їванкó так п'івориў? / Бо вин малій / бой'іц'е / а ти ўже велика / скóро до шкóли меш іті.*

МІНУТОВИЙ – те саме, що МІНУТНИЙ: *То м'інутóве д'іло / окрін бóйї / і йа кидáйу пирогі / ни ід'ім / то з дóброў бріндэоў / даўно йістé ни кўш'іли такіх / роскладáї / Марўс'ко / от':і мисоч'кі.*

МІНУТОВО – миттєво: *То м'інутóво стáлосе / майімо ш'ес'т'і / шо малій плівати ўм'ійї; Казáла йіс / шо м'інутóво / а то ад'і їка óч'ір'ім' / Бо ўс'ім л'óдиў се схот'іло / ни лиш нам.*

МІНЯЙЛИК, -а – той, хто раніше обмінював старий одяг на якісь речі побутового призначення: *Гентам ходіу м'ін'айлик у Т'удіу / тикі дуже даїно / йа ш'і до школи ни ходіла / за стар'і лахи / мош було шош вім'ін'іти / памн'ітаїу / шо на в'оз'і йїхау / ус'о тот'о в'іс / йїхау і г'олосно викрікувау / ш'о м'ін'ейі / жинкі се зб'ігали ї м'ін'ели.*

МІРІГИ В ГОЛОВІ КОМУС – хтось хоче гратися, розважатися; жартувати та ін., що, на думку мовця, не завжди є доречним: *Йа кау серйозно / а вам м'ір'іги ў голов'і; Д'е ўни хоч'ут се ўч'ети? / йім лиш м'ір'іги ў голов'і / ўни лиш ч'ікаїут / йек би вірватисе с піўкоу надвір / а ти шо гадала / шо ўни гинут за кнішкоу / шо ўни мут так се ўч'ети / ік ти? / та д'е / куд'а / цим лиш би б'ігати; Ст'аршиї ч'олов'ік / а так'і ж'ерти зач'інаїї / шо йа гаш ни розум'їу / куд'а вин гне / аг'і на б'іду / а мен'е шо за напас'т' се їміла?*

МІРІНІ, -я – опредм. дія стос. МІРІТИ: *То йке так'е м'ір'ін'і? / тут мітр'а тре: / А йа пїедами / ану див'їц'е.*

МІРІНКА, -и – згруб., опредм. дія стос. МІРІТИ: *Шо ц'е за м'ір'інка? / такїї грип с такїм пітпен'ком м'ір'їуц'е сілоу / хто так'е ч'уу?*

МІРІТИ – міряти; вимірювати: *Хот'їла йіс / то м'ір'її / на / подівимосе / кіл'ко тут ц'его йе.*

МІРІТИ ГРОШІ БИСАГАМИ – мати дуже багато грошей: *Де нам до них? / тамки гр'ош'і м'ір'їїут бисагами / аў нас бр'іхт'ашка / таї та пуста / коп'ікі дзелен'кот'ут / М'ож'е / ни пуста / але тїл'ко нима / це пр'аїда / та шо будемо ч'уж'і гр'ош'і рахувати? / нам д'оста т'ого / шо йе.*

МІРІТИ НОГАМИ – жарт., ірон., іти пішки: *Наї б'уде / шо до К'утиї ни йе дел'еко / але йа ни збер'аїусе болот'а м'ір'іти ногами / ўни ў мен'е гонор'ов'і / видвікли ўже вит ц'ейі роб'оти / ад'і / йік ни б'уде ч'ем йїхати / то верт'аїусе / з'аўтра піду / м'ін'ї ни гор'ит / Та ч'ула / шо рож'енц'кїї маїї надїїхати / але ви / Наст'ун'ко / д'обре к'ажете / то ни на наїш'і н'оги / уні ўже гет спус'т'їли / ни дуже хоч'ут нас сл'ухати / пр'осїш / а ўни ни їдут / н'їч'о с т'ого ни роб'їут / каўт їді без нас / ік теб'е дуже корт'їт.*

МІРІТИ ОЧ'ЕМА – зневажливо, недобророзичливо дивитися на когось, оцінюючи з ніг до голови: *Уздр'їш / йек ун'а ме м'ір'іти ус'їх оч'ема / сл'ова ни ск'аже / а ме лиш своїїми бул'кач'ами обм'ацувати.*

МІРІТИ ПО СОБІ (СВОЙОВ МІРКОВ) – оцінювати щось, когонебудь тільки зі свого погляду, орієнтуючись лише на власну шкалу оцінки: *Пе / ни м'ір'їїте др'уз'ого своїоу м'ір'коу / бо ни ўс'ї так д'умаїут /*

ік ви; Б'іда / шо Каліна м'ір'ііі / с'уди ўс'іх по с'об'і / ни ўрах'овуїі / шо ў ко́ждї х'ат'і своїе жит'е і своїе розум'ін'і то́го / шо ње до́бре; Уна по с'об'і м'ір'ііі / гадаїі / шо ўс'і так'і л'ас'і до гр'ошиі; Їїла / ви м'ір'іііте по с'об'і / д'івитесе / њек би ві зробили / абї і дру́гому бу́ло до́бре / і вам низлє / але хто сег'он'е х'оч'і тако́го? / ко́ждї д'умайі за се́бе.

МІРІТИСЕ СІЛОВ – змагатися з кимось, випробовуючи свою фізичну підготовку: Аб'ес ни пр'обуваў м'ір'ітисе з ним сілоў / њік ти л'убиши / бо вин душ'иў вит тебе; М'ір'ілисе сілоў / і с ц'єго зач'еласе б'ійка.

МІРІТИСЕ СТАТКАМИ С КІМОС – знев., прагнути бути таким матеріально забезпеченим, як хтось: Ми з німи ни мо́жемо т'егатисе і м'ір'ітисе ст'атками / бо ў нас і полови́ни то́го нима́ / шо ње ў них / оц'е бес соб'і заруб'ала / і ња б'ірше ни х'оч'у ч'у́ти / хто шо маїі / та наї маїут хот' д'іт'а: а рог'ато́го / шо м'ін'і до то́го?

МІРНА ВЕСНА – весна, яка в Тюд'ові відповідає усім нормам цієї пори: М'ірна весна́ / така́ / њік маїі бу́ти / ни заско́ра і ни зап'ізна.

МІРНИЙ – помірний: М'ірниі дош' / ни ње великіі / але до́бре / шо пишоў / бо ўс'о позасих'ало / сег'ороку / в'ід'еў / барабу́л' ни бу́де.

МІРУ ЗНАТИ (ЗНАТИ МІРУ) – розуміти належну межу в яких-небудь діях: Л'удина́ у ўс'єму маїі зн'ати м'іру; Маїіиш зн'ати своїу́ м'іру / бо хтос бог'ато віп'іі і ни вигл'ідаїі / шо вин п'ієніі / а дл'а ко́гос і п'ідис'єт' грам гор'а / вин ни ње до п'ит'а; У њід'і такош' тре: зн'ати м'іру / ни розбив'ати кал'у́х.

МІРЧИК, -а – землемір: М'ірч'іком гент'ам буў Паўл'у́к / њіго ўсиі Т'у́диу́ знаў; У колго́сп'і м'ірч'іком буў з'ет' Лес'іхи Петріішинойі; Їа сам'а соб'і м'ірч'ік / бер'у кл'у́ку таї м'ір'ііу / ци на́в'іт' на о́ко скаў / к'і́л'ко со́тикиў маїі цес кав'алч'ік.

МІСІТИ БОЛО́ТО (БОЛОТ'Є, БОЛОТ'А) – іти по “грусський” дорозі: Хот'іўше туд'а до́бр'атисе / мус м'ісіти боло́то / інч'ого нима́; Во́ди пишли́ / ўс'о роск'ісло / таї сіўжу до́ма / ниїду н'ігд'є / ни х'оч'у м'ісіти боло́та.

МІСЦЬ, -я – місяць: М'іс'іц'і такїі / ік ко́лесо вид во́за / њ'єк мо́же бу́ти те́мно? / вітко / њік уд'єн'; Ікім њіс о́ком уздр'іла м'іс'іц'і? / ік пр'авим / то меш до́бре ма́тисе / цє так се ўга́дуїі на новїі м'іс'іц'і / коли́ вин такїі / ік с'єрпик / але цє на́гро / тр'єба ни спец'ііа́лно за́жму́р'увати одно́

о́ко / це йек уно само́ ви́йде; Ад'і́ йек м'і́с'іц'і́ б'орзо мину́ў / ск'оро ў́же дру́ге са́пан'і.

МІСЦЬ У ГОРОДІ – про червонуватий відсвіт навколо місяця – свідчення зміни погоди: *Заўтра дв'од'і ни підете / бо м'і́с'іц'і́ у го́род'і / в'іде́ї / ку́пан'а ни бу́де; Ад'і́ м'і́с'іц'і́ у го́род'і / це зм'і́на пог'оди / мете́ ви́д'іти.*

МІСІЧЬКА, -и – менструація: *Мару́нка сег'он:е ни прі́йде робі́ти / бо ў́ не́йі м'і́с'іч'і́ка / ка́же / шо ма́йї видл'е́ж'іти оді́н ден' / а пот'ому н'іч'о́ / то йек у ко́го / Ну то таке́ / ік слаба́ / то шо?*

МІСІШНЕ МОЛОКО – свіже молоко, яке купують у господаря щоденно (чи через день) протягом місяця, попередньо домовляючись про ціну і кількість: *Сестра́ ў Мої́сак'ових бере́ м'і́с'ішне молоко́ / бо сво́йу кор'ову прода́ла; Ми м'і́с'ішне беремо́ д'л'а дити́ни / по л'і́тп'і.*

МІСТО, -а – заст., рідк., базар: *Іду ў́ м'і́сто / хоч'у́ ви́д'іти / по ч'о́му сві́н'і / бо йі́к купува́ти / то ў́же́ би се зда́ло.*

МІСТУ́ЧИТИСЕ – шукаючи зручності для себе, заважати комусь чи робити якусь шкоду: *К'і́л'ко бу́деш м'і́сту́ч'ітисе? / с'ет' у́же ма́ком; Ко́ристи с то́го пол'і́н'а ни бу́де / йі́к меш так м'і́сту́ч'ітисе / бо ус'і́ йі́с в'уса з йі́гіт пот'ол'о́ч'і́; М'і́сту́ч'і́ўсе доў́ні́ўноч'і́ / н'іхто́ о́ка ни стулі́ў.*

МІСЦЕ, -я – простір земної поверхні, на якій розміщено батьківське господарство: *Та́то бу́ў побудува́ўсе на стар'о́му пл'ацу́ / а пот'ому ци́се м'і́сце нам з бра́том лиші́лосе; 2) плацента: Кор'ова́ / сара́ка / т'е́шко положе́ласе / м'і́сце ни витходи́ло.*

МІСЦЯ НИ БУ́ЛО (НИ ЛИШІ́ЛОСЕ) ЖИВО́ГО НА КО́МУС – про сильне побиття когось: *Йек в'у́йко ви́жиў / ни го́ден сказа́ти / на не́му м'і́с'іц'і́а ни бу́ло жив'о́го / це ш'і́ ў́ т'і́ ч'і́сі́ / у во́їну.*

МІТ, -еду – мед, іноді в порівн.: *Майові́ї м'і́т ду́же помич'ні́ї / пі́ти ра́но молока́ ш:умко́м / йі́сти оц'е́го ме́ду / і́ бу́ти на во́здус'і́ / ко́ло р'і́кі / ў́ саду́ / ў́ л'і́с'і́ / кра́ш:ого оздор'о́ўлен'а ни тре́ба / меш сама́ ч'у́ти / йек сі́ли прибува́йут; За́рас уні́ тверд'і́ і́ квас'н'і́ / а т Прибра́жен'і́йу ста́йут так'і́ / йі́к м'і́т.*

МІТЛО́В (ВІ́НИКОМ) ГНА́ТИ (ВИГОН'Е́ТИ) КОГО́С (ШО́Щ) – рішуче звільнитися (звільнятися) від кого-, чого-небудь: *М'і́тлоў́ жени́ пуст'е́ч'і́ с ха́ти / на́ї тоб'і́ ни пл'е́нтайі́ц:е пид нога́ми / ни му́соли о́ч'і́; Мару́с'ко / жени́ в'і́ником пу́сту́ пуст'е́ч'у з голо́ві / то тр'і́ло / А йек? /*

біти в'іником своєю дурною голою? / ви гадайте / що вона стане розумнішою? / та їй ні як шов зас'їдає / то надоб'їго.

МІХОМ ДАТИ КОМУС (ПРИБІТИ КОГОС) ПО ГОЛОВІ – хтось заморочений, не адекватний: *Мої / шоб се стало / шо їс такий їк пришиблений? / хтос м'їхом даў по голов'ї ци їс переп'їу уч'єра? / гаї продр'їхає троху / бо треба їти.*

МІЦКА, -и – вовна з першої стрижки вівці: *С цєйї м'їцки свідрик ни ме кусати; То м'їцка / ану див'їц:е / їка / така / їк шоб'їк / їк пух.*

МІЦОЧЬКА, -и – нестл. стос. **МІЦКА:** *Оц':ї два клупки з м'їцоч'ки / ану посмотри / їк'ї ўни; М'їцоч'ку жінка з Малого Риженá приноси / ўни держут в'їц'ї / гєнде ў бисагах / ану вит'їгаї.*

МІЧЬ, -ї – те саме, що **МОЧЯ (МОЧЬ):** *У нас дєхто каже / шо вин вид:аў м'їч' / а ни говори / шо вїс':їсе / мойá баба так казала / д'їдо / а Василюха і дотепер по їнчому ни каже / але бїршис'т' їк їдут ц:е робїти / то каўт / М'їн'ї тре: надвїр / або Їа зãрас се вєрну / ус'ї рузум'їўт / шо до ч'ого / і н'хто се ни допїтуї; Ч'їкаї / бо мўс'у м'їч' вид:ати.*

МІЧЬНИК, -á – сечовий мїхур: *Їа на м'їч'ник слаба / м'їн'ї гл'áба делєко вит хати питї; Бабу так л'їч'єли / шо м'їч'ник зал'їч'єли / ўна ўсе жит'є с цим мўч'їласе / шоб бўду казати? / пропалили їгб.*

МІЧЬ СПЄЛЛО КОМУС – про хворобу сечового мїхура, аденому простати та їн.: *Ўз'єли вуўка ў шпитал' / бо їїмў м'ч' спєл:о / тамеч'ки капали ї казали / шо мўси бўти реперáц'їїа / а хто цєго хоч'ї? / вин дббре ни л'їч'єсе / слаб'їс'т' задаўнїласе / і с цєго тепєрен'ки т'єшко вїйти / але їг би лиш ц:е / а то б'їда / Їўц'ку.*

МІШЄТИ – мїшати, розмішувати, заважати: *Гаї / їди вїц:и / ни м'їш'єї / наї доквас'у цис'ї огир'кї; Їўц'ку / ни м'їш'єї їїмў / наї се ўч'єїї; Баба варїла їєшнич'ку на сметан'ї / а ўнўка ўже ни могла прич'їкатисе / коли ўна бўде звáрена ї ни така гор'єч'а / то кр'їч'єла баб'ї ў два тўри / споч'єтку м'їш'єї / м'їш'єї / м'їш'єї / бо гадала / шо то ббрше се зварїт / а потбму / їк їєшниц'а ўже бўла ў терелї / надўї / надўї / надўї / але Ббже боронї / абї баба ўз'єла покўш'їти / ц:е треба бўло вїд'їти / ми ўмерáли збс'м'їху / їк на ц:е се дивїли / малá ш'ї зле говори / але так'ї слова фáїно наўч'єласе; Мамб / їа хоч'у се ўч'єти / а цес м'їн'ї м'їш'єїї / каж'їт їїмў.*

МІШЄТИСЕ – мїшатисе, втручатисе: *Кáшу так се ни м'їш'єїї; Старинá мбже шов питказати / але у ўс'б м'їш'єтисе ни треба / наї*

сам'і ўч'уц'е газдува́ти; *Отáк / Паз'у́ / іт бес бу́ла ни м'іш'еласе / то ўни би жы́ли / а так ма́йіш шо ма́йіш.*

МІШЭ́ТИСЕ В ЧЮЖЭ́ (ІГО́ ТА ІН.) ЖИТЭ́ – втручатися в особисте життя когось: *Н'і / ми з Лес'ом ни м'іш'еймо́се ў ч'ужэ́ жит'е́ / бо збо́ку ни напра́виш / а пошко́дити мош бога́то; Ўни ў́же п'ідис'етку розм'ін'э́ли / а старá да́л'і м'іш'ейіц'е ў іі́х жит'е́ / забу́ла / шо ўни ч'э́рез н'у ў́же па́ру рас хот'і́ли расходи́тисе.*

МІШІ́НІ, -я – опредм. дія стос. МІШЭ́ТИ; МІША́НІНА: *То м'іш'ін'і / та́мки нима́ фасу́л' одно́го со́рту; Ё́ек ти м'іш'ейіш? / шо ц'е за м'іш'ін'і? / та ў тебе́ ру́ки ни слут'і́ / шо ни го́н:а іі́с / ік с'л'іт / лі́шку держ'э́ти.*

МІШЮ́Л, -а – полотняна торбина: *Ті́л'ко ўс'е́кого бу́ло / шо ў м'іш'у́л се не ўм'і́сті́ло; Васи́ / озмі́ ш'і оцэ́с м'іш'у́л / ану́ш бі́ршого тра́фіш.*

МІШЮ́ЛИК, -а – полотняна або целофанова торбинка : *Никола́й м'ін'і́ ў м'іш'у́лик до цукі́ркиў і паланич'о́к покля́ў / каўт / шо то ма́ма пит по́душку кладэ́ / а́ле йа ни в'і́р'у / бо за л'а́л'ку йа ма́м'і нич'о́ ни каза́ла / лиш Никола́йа просі́ла / а вин уч'у́ў.*

МІШЮ́ЛИЧЬОК, -чэ́ка – те саме, што МІШЮ́ЛИК: *Кобі́бито ма́ти такі́ м'іш'у́лич'ок з грі́шми / от:о́ би бу́ло ве́село / лиш би вит'і́гаў соб'і́ по со́ц'і́; Цес м'іш'у́лич'ок Никола́й прин'і́с / і ш'і оц'і́ ч'обиткі́.*

МЛА, -и – імла: *Мла се ни розв'і́йла / ўло́ги ни ві́тко / га́й див'і́ц'е.*

МЛА́ВА БЕ́СІДА – повільна розмова: *Мла́ва бе́с'іда мо́же бу́ти тогді́ / ік ни ду́же хо́ч'ут гово́р'іти / се́рд'уц'е / а випадáйі про л'у́цке о́ко ни бу́ти тумакóм / а́бо ко́лі хтос слабі́й / і ни го́ден гово́р'іти / а ш':е мо́же бу́ти / шо хтос ни йе говірні́й / з не́го мус вит'і́гáти ко́жде сло́во / ік л'у́де труд'н'і́ / то тако́ш ни ге́й іде́ бе́с'іда / то ру́жн'і́ випáтки / ік л'удин'і́ с'в'іт ни мілі́й / то йі́ тако́ш мо́же се ни хот'і́ти гово́р'іти; Ві́дши / у нас бе́с'іда вийшла ни мла́ва / ни розло́га / ни така́ / шо розліва́йіц'е / а ско́ра і́ до́ста о́стра / А йа млаўі́кіў ни л'у́бйу / та́й ти за сло́вом ни т'э́гнес'е ў кишéн'у / тогó бе́с'іда ікрас по нас.*

МЛАВ'Э́К, -і́ка – згруб., про дуже повільну людину: *Ни б'і́се / вин лиш у робóт'і млаўі́ек / а до данцо́ван'а фі́іст ох'і́ч'ні́й / молодóго передани́ц'у́йі / Ан:у́ / та бо там ру́ки рóбйут / а ту́тки но́ги і́дут трóпота / ўни йі́го скобі́ч'ут / та́й вин му́си ні́ми перебе́ра́ти.*

МЛА́ВІЙ – повільний, ослаблений, утомлений; нечіткий; не активний; який відрізняється від свого звичного стилю поведінки; з

явними ознаками хворобливості: *Анұ подив'їц:е / мамó / на корóву / уна́ їкас мláва / ужé друкї ден' така́ / ч'о верé?; Дитїна мláва / шобї / Бóже боронї́ / ни заслáбла; Гнаў дарáби таї вернўсе ікїїс мláвиї; Сónце сегón:е мláве / ни так печ'é; Мláва / це н'їїека́ / така́ ік їа сегón:е.*

МЛАВКІЙ – приторний: *Їїдá ни смакўїї / бо їкас млаўкá / гаиш м'ін'ї згамутїлосе; Ми такé млаўкé ни їїмó / то ї ни здóрово / Та ї шо / ік мойї гїнут за цим / Наї гїнут / а ти ни досолóд'уї.*

МЛÁКА, -и – заболочена місцевість: *Вин ни дистáў дóбру присадїбу / то мláка / тре: дóбре увихáтисе / абї тотó вїробити / Їо / то мláка / глэвот' / áле крáш:ого нимá / таї шо зрóбиш.*

МЛАКОВІНИ, -я – те саме, що МЛÁКА: *Там нáш'а ни дўже / то млаковїн'ї / а нáш'а корóва звїкла до дóброго.*

МЛАКУВÁТИЙ (МЛАКОВÁТИЙ) – частково заболочений: *Тотá с'л'ўшка / шо повїт Парán'ки / млакувáта / дóброго ўрожайў вид нéїї ни ч'їкáїте і будувáтисе на нїї ни рáд'у.*

МЛАКУВÁТО (МЛАКОВÁТО) – присл. від МЛАКУВÁТИЙ (МЛАКОВÁТИЙ): *Тўтен'ки млакувáто / зле дл'а будóви / прос'їт / наї бáба обм'ін'éїї / на поконéч'у даст такїї самїї кавáл'ч'їк / а тут с'їно ме робїти; Шó їа скаў? / млакувáто / земн'á ни вїроблена / áле це ни наїгїрше.*

МЛÁЧЬКА, -и – здеб. *множ.*, МЛАЧЬКІЙ, -óк; те саме, що МЛÁКА: *Унї на млач'кáх с'їно робїли; Кóц'о с Фед'óm млач'кáми пишлї / наўскосї / а ми дорóгоў / бо з дитин'éч'їм вóзиком / малїї ікрáс буў уснўў; Їа знáйу / шо в'їд'ї / ў Малóму Рижн'ї їе Млач'кї / так се називáїї пидл'їс'ї.*

МЛИНІВКА, -и – назва струмка, завдяки якому колись працював млин: *Ти самá розум'їїш / ч'о цес потич'ók се називáїї Млинїўка / тўтки нимá шо дóўго дошўкуватисе / гентáм буў млин / тогó так назвáли / а сегón:е ў Т'ўдев'ї нимá млинá / áле потїк нагáдуїї за нéго.*

МЛИНКÓВАНІЙ – змелений “на млинку”: *Мн'éсо ўже млинкóване / роб'їт шош з ним / наї ни стоїт / малїї кокл'ет хоч'ї.*

МЛИНКÓВАНІ, -я – опредм. дія стос. МЛИНКУВÁТИ: *Ікé бóде млинкóван'ї / їїк нидóбре їїс склáла млинók / нож'ї ни так мáїут їтї / їїх трéба обернўти / анұ ци ўни крўт'уц:е?*

МЛИНКУВÁТИ – перемелювати (здеб. про м'ясо): *Їék ти млинкўїїш? / порубáї на мén'ч'ї кавал'ч'їкї / тогдї бóрше пїде / так'ї велїк'ї кавáлки мус фїїст притискáти / і то ни дўже хоч'ї се молóти.*

МЛИНОВИЦЯ, -і – назва частини села: *Млино́виц'а ў Ца́рин'і / доли́нц'і мо́жут і ни зна́ти до́бре / Соки́лске / Ца́рину ус'і зна́йут / а ц:е ни ўс'і; На Вели́ден' на Млино́вици се ви́бива́йут.*

МЛИНО́К, -нка – м'ясорубка: *Гор'і́хи на млинку́ зме́лемо / а йі́к рога́л'ки печ'і́ / то йі́х дри́мнен'ко пос'і́ч'і́ / перем'іш'е́ти з йе́блуч'ками / та́й ни тре: мо́лоти / ну а йе́блука пору́ба́ти на пл'асте́рка / поцу́крі́ти / ўси́пати тудá гор'і́хи та́й ус'о́ / на оцис'і́ та́си два пага́р'і́ гор'і́хиў ста́не.*

МЛИНЦКІЙ – іменування особи, господарство якої розташоване недалеко від місця, де раніше був млин: *Ти се пита́йіш / ци тепе́р ро́би млин / заўтра́ пі́демо ў Ма́лій Ро́жен' / та́й се поді́вимо / йек там / це ко́ло Ўла́скових / за ста́йн'а́ми / ко́ло Млинцкі́х; Іва́н се ўч'е́ў з Йу́рком Млинцкі́м; За тих л'уді́й / шо ў оці́й хат'і́ / ка́жгут Млинц'і́ / бо ўни ко́ло млина́ жи́ли / та́мки млин бу́ў / та́й так вит то́го пи́шло.*

МЛИНЦУВА́ТИ – те саме, що **КАРЛЮ́ЖИТИ**²; про погане самопочуття когось, відчуття болю: *Йі́леў / де ти? / ану́ко ході́ суда́ / бо мене́ так млинцу́йі́ ўсе́реді́н'і́ / шо йа́ мина́йу́се / аг'і́й / шо ц:е за на́пас'т' та́ка на ме́не? / да́й шош / л'ў́пко / бо ўме́ра́йу.*

МЛИНЦУВА́ТИ – 1) подрібнювати м'ясо на фарш; те саме, що **МЛИНКУВА́ТИ**: *І гента́м млинцу́ва́ли мн'е́со / але́ лиш на кубасу́ / кокл'е́ти ни робі́ли; 2) перен., бити: Ни т:о́ / шобі́ млинцу́ва́ў / але́ штуркнуті́ мо́же; Каўт́ / шо Йу́ц'ко́ млинцу́йі́ жи́нку / бо ч'о́ би ўна та́ка си́на / йі́к голу́б'інка / ході́ла? / А то́ нипра́ўда / н'і́ / вин йі́йі́ за жи́т'е́ па́л'цем ни кину́ў.*

МЛІ́СНИЙ – млосний: *За́пах та́кіі́ млі́сній́ / шо га́ш зле се ро́би.*

МЛІ́СНО – млосно, присл. до **МЛІ́СНИЙ**: *Лиш ста́ло млі́сно / гор'і́ч'е́ / ч'у́йу / шо но́ги ни слу́жгут; Млі́сно ста́ло / бо там страши́на́ голота́ / а ш'і́ ду́шино йек / нима́ ч'ем дихну́ти / Бо́же боро́ні.*

МЛІ́СТЬ, -и – млість: *Млис'т'́ питступі́ла і ўс'о́; Та ў ци́й спарно́т'і́ млис'т'́ ко́ждого мо́же на́йті́ / а та́к'і́к йа́ с се́рцем / то лиш ке́ўкну / шо то́гді́ меш зо мно́у́ робі́ти? / Га́й пи́шли́ на во́здух.*

МЛО́ЇТИ – спричинювати погане самопочуття, нудити: *Шош мене́ мло́йі́т / мо́же / йкус п'і́гу́лку ма́йіш; Вит тих гри́біў мене́ зач'е́ло мло́йі́ти / аг'і́й / тудá і́кіі́с гад'і́ч'о́к се ни ўм'іш'е́ў? / на́в'і́т' оти́ц'ки́й / Н'і́ / л'ў́пч'і́ку / то пра́ўді́в'і́ гри́бі́ / нагада́йсе / шо́ ти ў Ко́ц'а́ переку́с'ува́ў / ота́меч'ки́ дош'у́куй; Мло́йі́т видуч'е́ра / шо́ м'і́н'і́ ўз'е́ти?*

МНЄ (ІМНЄ), -я – ім'я: *Ікє мн'є дáли д'іўч'ін'і? / Ни нáше / в'ід'і / казáли / шо Л'ўде / Бабó / такóго імн'á нимá / Л'ўда ѓє / Їá ч'ула / шо Л'ўде; Їєк ти се називáйиш? / мн'є скаж'і / а п'ішес:є? / ти шó / н'ім'іи? / к'іл'ко тоб'і рóкиў? / Тли / Їої / так'іи великіи пáрубок / а забуў імн'є.*

МНЄКИСТЬ, -ости – м'якість: *Їá сказáла мн'єкис'т'? / в'идиш / а ѓа ни памн'ітáйу / бо лáкома бóрше сказáти мн'ікотá / це ѓік шош дóста мн'ікє.*

МНЄКНУТИ – м'якшати: *Земн'á мн'єкне / дóш':ік трóхи поміх / то ш'і ни геї / áле і ни т:о / шо б'ўло ўч'єра / Óї шо фáйниї буў дош' / áле і ѓігó мáло / Їо / ниў л'іта шушило / таї в'ітки земн'á óзме мн'єкис'т'?*

МНЄКО – незм., м'яко: *Т'ўтки мн'єко / ік на с'ін:ику / отáк би і усн'ўла; Мн'єко сид'іти і ни тр'ісє / мош ѓіхати.*

МНЄНТУС, -а – вид річкової риби: *Кáўт / шо ў р'іц'і ѓє мн'єнтус / такá р'іба / áле ѓа ни знáйу / ни в'ід'іла н'ікóли / лиш ч'ўла.*

МНЄСО, -а – м'ясо: *То і с кр'ілика мн'єсо низлє / áле Їван ни д'ўже ѓігó ш'ін'ўї / і к'ур'іч'є ни л'ўби / це ўже ѓєк хто / кáже / шо ўно ѓіму нидóбрим видгóни / А ѓа каў / заткáї нис таї так ѓиш / в'ід'іла / шо буў усєрдиўсе / ну áле ч'о так переберáти з ѓідóў?*

МНЄТА, -и – м'ята: *Мн'єта ў горіц:и ростє / бері / кіл'ко хоч'; Ми нашушили мн'єти / гєнде на печ'є / кóло горш'єти / ад'і ѓєк ч'ўти / шо пáхне / так / ік у д'іда ў сад'у; Їá б'ірше каў мн'єтка / а н'і мн'єта.*

МНЄТКА, -и – те саме, що МНЄТА: *Отáм за ѓєблунєў ростє мн'єтка / ч'єбрик / румн'єнец се нас'івáйї / д'іт пилн'ўї / шóби ўс'о б'ўло / а ѓнче / ч'ігó бракуїї / дозб'єруїї на ўлóз'і / ў Терєб'іж'áх / áбо і за гун' ідє / кáже / шо знáйї / де шо ростє; А ти бес ниў гарбáти з мн'єтки?*

МНЄТНИЙ – м'тний: *Куп'іў бáб'і цук'іркиў мн'єтних / А крóпл'і? / ўна крóпл'і тот'і / шо холóд'ўт? / прос'іла / І крóпл'і / то ўс'о ме холóд'іти.*

МНЄЦКАНЕЦ, -нцья – результат “мнецканя” чогось: *Лишиї т:у кулєшу / ни роб'і з нєїї мн'єцкан'ц'і / ни хоч' / то поклад'і / ѓа ни застáўїєйу ѓісти / ни м'ўч'їсе / ни нат'ігáїсе кóло ѓід'і.*

МНЄЦКАНИ, -я – опредм. дія від МНЄЦКАТИ: *Лиш уздр'ў / шо ти м'ін'і мн'єцак'айиш капел'ўх / б'їу по руках / бо то ни до мн'єцкан'а / Д'іду / ѓа ни мн'єцак'айу / то вин у мєне тák'ік ш'іфа буў / То ни ѓграшка / абєс ѓігó ни к'івáў / Ни б'ўду / áле ѓігó тре: в'ішушити.*

МНЄЦКАТИ – м'яти, товкти *Ни мн'єцкаї сукн'у / бо зал'іско студєне / ѡа ни віфрасуйу; Д'іти / абєсте ни ўтóптували / ни мн'єцкали огирч'єн'ї; Анўко мн'єцкаї оцис'ї барабул'кї / свїн'ам зр'їхтўї.мо / фáно помн'єцкаї.*

МНЄЦКАТИСЕ – м'ятися, ставати зїм'ятим: *Мн'єцкатисе ни бўде / бо то лосáн / це се ни м'н'єцкаїї / Кримпл'їн такóш се ни к'їмáч'їїї.*

МНІКІЙ – м'який: *Хл'їп ш'ї дóста мн'їкїї / їїгó ни тре: роспáр'увати; Онўфр'її мн'їкїї / дє вин комўс шош скáже? / вин замн'їкїї до óстроїї бєс'їди; Грушка мн'їкá / мош губáми їїсти.*

МНІКІЙ, ІК (ЇК) ВÓВНА (МІЦОЧЬКА) – дуже м'який, приємний на дотик, легкий: *Це купóваний свїдрик / áле такїї мн'їкїї / ік воўна / áбо ї ш':є мн'єкїшї; Цис'á коўдер'ка мн'їкá / ік воўна.*

МНІКÓНЬКИЙ – м'якєнький: *Ш ч'óго цєс коўн'їрєц? / мн'їкóн'кїї / ік пух; Слїўка дўже мн'їкóн'ка / бер'їт / то самїми губáми мош їїсти / нї шобї так / цис'ї б'їл'ї слїви вид Одок'їїї.*

МНІКÓНЬКО – м'якєнько: *Марун'ко / на лўжєч'ку мн'їкóн'ко / áле ік хоч' / ѡа ш'ї лїжнич'ок тоб'ї постєл'у / хоч'?*

МНІКÓСЕНЬКИЙ (МНІКЎСЕНЬКИЙ, МНІКЎСЬКИЙ, МНІКЎЦЬКИЙ) – те саме, що МНІКÓНЬКИЙ: *Шкїроч'ку ни їїш / берї середїнку / ўна мн'їкóн'ка; Оцєс кавáлч'к мн'їс'ц'á нá бўде малóму / вин мн'їкóн'кїї / порубáїїш дримнєн'ко таї ме їїсти; Їїч'кó мн'їкўс'ке / ѡа нáмн'їко зварїла / анў берї / моч'єї у сметáнку с ч'їснич'кóм / Бабó / ѡа ни хоч'у такїм дїхати / И:ї дє т:о ме ч'ўти? / а їїк бойїс:є / то зайїш петрўшкоў.*

МНІКÓСЕНЬКО (МНІКЎСЕНЬКО, МНІКЎСЬКО, МНІКЎЦЬКО, МНІКЎЦЬКО) – дуже м'яко: *Їá л'áл'ц'ї стєл'у / шобї мн'їкóсен'ко бўло спáтки; Анў посмотри / їєк тўтєч'ки мн'їкóц'ко.*

МНІКОТÁ, -и – про щось м'яке, соковите, призначене для споживання; про м'ясо без кісток: *Берї / кўш'її оц:є мн'їсцє / то самá мн'їкотá; За пристїглу грушку мош сказáти / шо то мн'їкотá / а за їєблуч'ко ужє так ни скáжєш / бо ўно твердє / а їїк змн'єкне / то ўже нидóбре; А їїк хтос купїў на базарї мн'єсо бес к'їс'т'ок / то вин кáже / шо купїў самў мн'їкотў.*

МНІКЎШЕЧЬКА – змениш.-пєстл. до МНІКЎШКА: *Їá тоб'ї ўрубáїу з м'н'їкўшєч'коў і збóку трóхи присмáглого / т:о / шо ти л'ўбїш.*

МНІКЎШКА, -и – м'якушка: *Урубáї м'їн'ї хл'їба / áле ни скрáїу / а бїрше мн'їкўшки / бо твердє ни гóн:á їїсти / нїмá зубїў.*

МНІСА́, -йв – велика кількість м'яса чи виробів з нього: *Мн'ісіу́ було тїл'ко / шо столї ломїлисе / такé ўс'éке масáр' наробиў / шо йа ш'ї тако́го ни йїла / то лиш покўш'їти ко́ждого / і ўже найїўсе.*

МНІСНІЙ – м'ясний: *Ус'éких йїдиў було / дўже богáто мн'існїх / йа ўже ї ни памн'їтáйу ўсéго; Сегóн:е ў нас вїйшоў мн'існїй ден' / Ну та бо ми ж'їдáли цéго.*

МНІСНІЦІ, -ніц – м'ясниці: *Слóво ўже було / а вес'іл'é мут робїти / в'їд'ї' ў ц'ї:і м'н'існїц'ї; Мої' / та то мн'існїц'ї скóро / Вáс'ко стáршого ме женїти; Сегóроку мн'існїц'ї йк'їс корóтк'ї.*

МНІСЦÉ, -я – м'ясце: *Наїл'їши'а свинїнка / оц'é мн'ісцé / пóнад н'у ў мéне нимá / йїйї з'їў і ч'ўйїс:е ч'олов'їком / а с крил'á / н'ї.*

МНО́ГА РУКА́ БИ СЕ СВІТІ́ЛА, МНО́ГИЙ РОТ БИ СЕ ЗАПÁВ – вислів викор. у ситуаціях, коли хочуть воздати хвалу щедрїй, милостивїй людині й висловити осуд скупому, загребущому: *Марўс'ко / дóбре шо ти дайеш на цёр'кву / шо йїс сирот'ї помоглá / шо слабу́ жїнку видознайеш / це дўже дóбре / абéс знáла / то тоб'ї ў ч'óмус інчому вёрнец:е / ци тоб'ї / ци твоїім д'їтем / бо мно́га рука́ би се с'в'їтїла / а мно́гий рот би се запáў / наї с'в'їтїц:е тотá рука́ / шо дайé / і наї н'їкóли унá ни зб'їд'н'їйї.*

МОВЧІ́НІ, -я – мовчання: *Уні ш ч'олов'їком ужé три дни ни говор'ї / а такé моўч'їн'ї ведé до злóго / бо вин пїде соб'ї тудá / де з ним мут говорїти / де мут рáд'ї йїгó приїміти.*

МОВЧÉТИ – мовчати: *Говóр'у / а вин моўч'ейї / ч'éниц:е / шо ни ч'ўйї / Наї моўч'ейї / а ти говорї / йїму́ потóму перéде / таї ме обзивáтисе / шо зробиш / йк мáйїш тако́го ўперт'їкá / тако́го лутаўйїкá / флўта.*

МОГІ́ЛА, -и – купа: *Ус'ї бур'їні на могїлу кладемо́ / отáм кóло сáпи; Ад'ї кїл'ко назгр'їбáлосе / йка могїла вїйшла.*

МОГІ́ЛА ВІПРАВИ́Т (ВІПРАВИ) – знев., згруб., про безнадійність впливу на когось: *Йої' / та д:е? / тако́го х'їбá могїла вїправит; Дóц'ко / дóбре кáете / дитїну мош вїправити / навернўти на дóбре / а старóго / н'ї / йїгó х'їбá могїла вїправи / інче н'їч'ó ни помóже.*

МОГОРÉ́ЧЬ, -їчя – 1) віддяка чи додаткова плата комусь за послугу: *Н'їйék'ї могорич'ї йа ни бóду давáти / лиш т:о / шо полóжено; 2) частування з приводу успішного завершення якоїсь справи: *Йїк звезўт с'їно / тре: йкїйс могор'éch' зр'їхтувáти / приїміти л'удїй.**

МОДА, -и – звичка: *Малій уз'єў соб'і за мóду барітисе ўноч'э; Шо ц:е за така дурна мóда їти двóд'і ўноч'э ?/ Вас'у / а мóже / то їкас з Буковіни їгó вич'ікуїі тáмеч'ки? / бо ч'о би вин такїї віштрамуваний їшóу?*

МОЄ (НАШЕ) ДІЛО МАЛЄ – від мене (нас) нічого не залежить: *Мойé д'іло малé / менé просїли передáти / таї їа передáў / а ўни наї мáс'т'ут соб'і гóлу / їа бїрше н'їч'ó ни знáйу / лиш от:ó / шо сказáў.*

МОЄ (ЇГО ТА ІН.) ДІЛО СКАЗАТИ – мене (його та ін.) це не стосується, важливо лиш повідомити: *Мойé д'іло бўло сказáти / шо на їéблукá їе купéц / а ви ўже сам'ї див'їц:е / шо метé робїти.*

МОЄ (ЇГО ТА ІН.) НАПРÁВИЛОСЕ (СЕ НАПРÁВИЛО) В ІНЧИЙ БИК – я передумав (не можу, не хочу) щось робити: *Мойé / Васї / напрáвилосе ў їнчїй бик / сегóроку ни бўду купувáти корóву / ў мéне дах зач'єў ч'ур'їти / отудá грóшики пїдут; Мойé / Міттрику / напрáвилосе ў їнчїй бик / м'їн'ї ни до набўткиў / áле д'їковáт' / шо клїч'їш на вес'їл'э / шо ни погордувáў старóў бáбоў; Мойé се напрáвило ў їнчїй бик / ни тудá / кудá мин'ї се хот'їло.*

МОЖЛІВИЙ – добрий: *Це можлів'ї коўпки / фáйн'ї дош'кї бўдут; В'їтрїўкá можлівá / їа дўмала / шо гїр'ш'а бўде / а то н'їч'ó.*

МОЗІЛЬ, -оля – 1) мозоля (мозоль): *Заўїїжї рўку / бо ад'ї їкїї мозїл' вид рускал'á; 2) важка праця, укладена в щось: Їа віц:и н'їтдé ни пїду / тўтен'ки умерáти мáйу / тут м'її мозїл' / а дрўга прїїшлá би на ўс'ó готóве / лиш ч'їкáйї цéго / о: н'ї / віц:и менé мут ховáти / с свóйї хáти.*

МОЗОЛИТИ – 1) через незручне взуття натирати мозолі: *Т':ї ч'óрн'ї пїўч'еревїки ад'ї шо наробїли / їїк м'їр'їла / то ш'ї бўла соб'ї подўмала / шо мóжуть мозóлити / бо пóт'їс'н'ї / áле ни гадáла / шо так / дўмала смїх / шо росхóд'у / а то мáйїш тоб'ї / тогó їїк хоч' / берї / ўни фáйн'ї / а ў тéбе ногá на лўмеро мэн'ч'а; 2) болїти, унаслідок чого людина відчуває дискомфорт: *Усередїн'ї шош мозóлит / ўже дрўгїй ден' / шó ц:е мóгло би бўти? / вит ч'óго?**

МОЗОЛИТИ ОЧІ – набридати, докучати комусь своєю присутністю: *Ни клич' їїх / ни хóч'у / абї старá м'їн'ї óч'ї мозóлила; Оцéс молод'ék м'їн'ї шкóди / кїл'ко вин ш'ї зберáйїц:е отўтки крутїтисе / мозóлити нам óч'ї? / Х'їбá бес їгó се запитáла / бо вин соб'ї прїїшóў двóд'ї / тák'їк ми / такé самé мáйї прáво / áлé їїк хоч' / то посўн'мосе дáл'ї / ци мóжемо гаш тудá / пїт Кóз'мов'ї пїтї.*

МОЙ – 1) у знач. “агов”, “гей”: *Мої / йе хтос у хат'і?*; 2) у висл. із загальною семантикою схвалення: *Мої / добриї вишинік / ої шо добриї*; 3) у висл., що виражають здивування, неочікування чогось: *Мої / а це шо?*; *Мої / де йа мих здумати / шо ўс'о так обёрнец:е?*; 4) при звертанні у ситуації, коли мовець не знає імені адресата: *Мої / а ти ч'її будеш / де жиїеи?*; 5) у висл. із загальною семантикою прохання, поради: *Мої / ануко поможі м'ін'і оцес коўбок отудá покотіти*; *Мої / шо / вёре / йа маїу робіти з усім цим?*; *Мої / ану ц'їхо / ни ч'ўти / шо вўїко каже*; 6) викор. у висл. зі значенням осуду: *Мої / та бұт' л'удиноў / ни робі д'ітем устїду*; *Мої / лиш пїўрик / ік жінка ўмёл:а / віч'їкаї хот' до року / а тогді робі / шо хоч' / але віч'їкаї*.

МОЙ-МОЙ – викор. в окремих мовленнєвих ситуаціях як підсилення “мой”: *Мої мої / б'їдоч'ко моїа гир'ка / шо йа маїу тепёр робіти?*; *Мої мої / с'інце пидогніло зділіни / замóкло*; *Мої мої / а шо тепёр робіти? / к'їсто гет перекїсло / ч'о ми бóрше се ни подивїлі?*

МОЙ, ШО (ЄК) ТО (ТТО) БУ́ЛО КОЛІ́С – вислів виражає ностальгію, жаль за чимось дорогим, що проминуло: *Мої / шо т:о бұло вёсело колїс / тепёр такоїї вёселости нїма / Паўл'ї / нїма / бо ми стар'ї / а т:о бұли молод'ї рокї*; *Мої / йек то бұло фáїно колїс / нед'їл'а / ми ўберáїмосе ў вішит'ї сороч'кі / ў к'їптар'ї / їдемó до цёр'кви / а потóму прїїдемо / трóхи побұли і їдемó з д'їўч'ётами на шпáц'їр / с'м'їїмóсе / с'п'їваїїмо / тепёрки лиш пїён'ї мóжут галасувáти / ік їдұт вўлицеў / а тогді мáло хто ў рот шош браў / нáв'їт' на набұтках / фáїно бұло*; *Мої / шо т:о бұло колїс / тако́го ўже нїма рокї рокén':ї / їїк нагадаїу / то гаш плáкати се хоч'ї / йек то бұло фáїно / А ви забұли / шо їїстé розкáзували за воїну / за т:о / шо ни бұло шо їїсти / л'ўде натїну їїли / то ї за цим бануїте? / Йа тотó ни хоч'у нагадувати / ўно видїїшлó / таї наї їде соб'ї / йа за їнче*.

МОКРÉЦ, -ў – бот., зірочник середній (вид бур'яну): *Мокрéc гет забїў цибул'у*; *Де мокрéc / там мокрó / вин мóкре л'ўби / тогó так се називáїї*; *Мокрéc т'ёшко се виберáїї*.

МО́КРИЙ (ЗМОК ТА ІН.), Ї́К (ІК) ШЮ́Р – дуже мокрий, спітнілий: *Ж'ёўко переберáїсе / абес ни заслáп / бо їїс мóкриї / ік ш'ур / ч'о ти їшоў по дош':ёви?*; *Так наб'їгаўсе / шо прїїшоў мóкриї / ік ш'ур*.

МО́КРОГО МІ́СЦЯ СЕ НИ ЛІ́ШЕ ВИ́Т КО́ГОС – погроза набити когось: *Передáйте їїму / шо пóки шо йа тёрпїу / добриї / але ік вин ш'ї*

рас хăўку ўтвóри / то мóкрого м'іс'ц'а вид нéго се ни ліши / ѡа зна́йу / ѡек ц:е зробі́ти / Та де ѡа бóду такé пустé казáти?

МОЛОДА́ МОЛОДИ́НКА – ірон., жарт., молодиця: *Їа ўже / Вас'утко / ог:ó / а ти ш'і огогóї / ти ш'і молодá молод'інка; Ус'і зуби ў нéйї кладéн'і / а ўна дўмайї / шо ш'і молодá молод'інка / И:ї / тажé ў рот / ік кобил'і / н'іхтó ни зазерáйї / д'іўйуц:е на інче.*

МОЛОДÉ ВИНÓ – свіже, недавно виготовлене вино: *Оц:é молодé винó / лишиén' витформ'інтувáло / а ви пі́ли позич'нік / тогідне.*

МОЛОДÉК, -іка – здеб. ірон., парубок: *Ви би соб'і / вўно / ікóгос молод'іка наїшли / весел'іш:е би бўло / Нашó молод'іка ? / ѡа д'іда ма́йу / з д'ідом пеўн'іш:е; Ад'і ікиї молод'ék присліпскиї / с п'ір'іч'ком у капел'ус'і / Мої / би се запитáли йігó / вітки такé п'ір'і? / ци ѡе ў них дóма куз'ут? / Їо / а йік унó куз'ут'іч'е / то хто ловіў куз'утá? / і ци куз'ут се ни дз'óбаў?*

МОЛОДÉТА, -ét – молодята: *Та ік'і то молод'эта? / то ўже стáриш'і / д'іўка і пáрубок / áле стáриш'і / ми з неў верстач'кі / лиш т:о / шо ўна пишла се ўч'эти / а ѡа вид:авáтисе; То / Їлénко / ни молод'ета / вин одовéц / ма́йї д'іти / а ўна такóш бўла вид:ána / то ни д'іўка / алé зийшли́се / таї наї йім Бох помогáйї.*

МОЛОДÉЦ – незм., викор. у висл. із загальним значенням похвали: *За ц:е молод'ец / дóбре шо сказáла / наї зна́йут / шо ми ни п'із'му́ймо; Ти у мéне / Марус'ко / молод'ец / м'ін'і гóнир за тéбе / л'уде за синіў ни ма́йут такóйї ч'эсти / йік ѡа за дон'ку; Молод'ец / фáйно йіс пром'іў.*

МОЛОДИ́М БРАКУ́Ї (БИ СЕ ЗДА́ЛО) ЧІС́У, А СТАРИ́М – ЗДОРÓВ'Я – кожна вікова категорія людей має свої пріоритети і по-своєму відчуває брак чогось: *Дóбре д'іт Івán казáў / шо молодім браку́йї ч'іс'у / а старім / здорóўїа / то тикі так ѡе / ад'і ма́йу дóста ч'іс'у / бо ни б'іж'у на робóту / áле ци б́ирше шош гóн:а зробі́ти кóло хáти? / ни гóн:а / бо нимá здорóўїа / ўже ни т':і рокі / шо мих гóри переверну́ти / ни т':і / шош зрóbйу / таї припоч'івáйу / óч'і від'ут кўпу роботіў / а рўки ни слўж'і / каўт / шо ни мут за тотó брáтисе / а нóги соб'і ўпéл:исе і ни руш'ейут з м'іс'ц'а / отакé старóму / Ну та то мус догóд'увати соб'і.*

МОЛОДИ́ТИСЕ – ірон., часто – знев., намагатися виглядати молодшим, ніж є насправді: *Їек ни молоді́ц:е / а то тикі ві́тко / шо ба́ба; Мар'іка геї задўже молоді́ц:е / стáриш'а жінка / а ўберáйї такé / ік молод'і / то ни ѡе фáйно / А м'ін'і ўдайéц:е / ўна м'іру зна́йї і ўберáйїц:е ў*

т:о / шо йїи пасуїї; Мус молодїтисе / бо ў нїї ч'олов'їк молодїї / в'їдїў / на пїет' рокїу молоч:иї.

МОЛОДІЖ, -і – зб., молодець: *К'їл'ко мóлод'їж'ї пол'їгло ў т'ї рокї / наїкраїш':ї пишлі / ц'в'їт селá; Мóлод'їш тепér їн'ч'а / їк гентáм / бїрше ўсего знáїї.*

МОЛОДІКУВАТИЙ – про того, який має зовнішність молодої людини, який видається молодшим за свої роки: *Пóдлук нїї то застарїї пáрубок / алé молод'їкувáтїї / хто ни знáїї / ни скáже / шо вин набогáто стáршїї; Йїму ўже с'їмдис'эткa / алé подивїсе / їек вин се ўберáїї і їек се молодїт / Йо / молод'їкувáтїї д'їдóк / ш'епоч'коў прикрїў лїсину / ч'ерево с'т'їгнуў паскóм / а ўно ўс'о однó вилáзи / їк к'їсто с корїта / вїч'їсаў вўса / таї гадáїї / шо молодїц'ї мут óч'ї своїї забувáти / а то кóжда се подїви / ш'ї обзирнєц:e / таї стїсне плеч'éma / аг'їмої / а цему ч'олов'їкови ч'їгó бракуїї / шо вин с сéбе такé рóби? / пéрет' ким вин так се вимолóд'уїї?*

МОЛОДІНКА, -и – ірон., про старшу жінку, яка “молодїнце”: *Васїлїха / н'їуроку / ад'ї їка молод'їнка / тропóч'ї / їїк д'їўка / фўстка збїласе / алé ўна ни пїтáїї / гул'áїї соб'ї / анў / л'ўпко / к'їл'ко ўнá рокїу мáїї / п'їдис'ет' ци бїрше? / Вїўберáїїц:e / їїг би мáла с'їмнáц':їтку / таї хóди отáк / устїт / їа ни л'ўбїу такїх молод'їнок.*

МОЛОДІТИ (ВИДМОЛÓДНУТИ) ДУШЄВ – відчувати (відчути) себе молодшим, ніж є насправді: *Колї л'удїнá молод'їїї душєў? / тогдї / їк у стáрости ўна мáїї т:о / шо се налєжи / абї мáла / тогдї / їк д'їти дóбре мáїуц:e / а ш'ї тогдї / їк нáрит ни б'їдуїї / тогдї стáрш'а л'удїнá рáдуїїц:e ї хóч'ї ш'ї побўти на цему с'в'їт'ї.*

МОЛОДІЧЬÓК, -чкá – пестл., ірон. стос. МОЛОДЄК: *Ад'ї їкїї фáїнїї молод'їч'ók / вин у дружбї М'їс'кови їде; Вас'ўта / їїк бўла ў посáц':ї / наїшлá соб'ї молод'їч'кá / зробїли вес'їл'é таї жиїўт / вин Николáї се називáїї / а ўна їїму зач'ела казáти Кóл'а / а вин їїї слўхайї / ўна дбáїї за него / таї їїм дóбре / Ну та це їїстé фáїне сказáли.*

МОЛОКО НА ГУБАХ НИ ОПСÓХЛО В КÓГОС – знев., про молоду, недосвідчену людину: *Ш'ї молоко на губáх ни опсóхло / а ўно ўже хóч'ї ўч'ети тазду / ви такé ч'ўли?; Ш'ї молоко на губáх ни опсóхло / ч'урїт по бород'ї / а ўно ўже берєц:e покрїкувати на стáршїх.*

МОЛОТИ ІЗИКОМ – знев., вести пусті балачки: *Ік когос йізік ни боліт / то наї меле ним / але мукі с того ни буде; Меле йізіком / абї молоти / лиш на т:о / шобї вин треп'їцаўсе ў рот'ї.*

МОЛОТІННИК (МОЛОТІЛНИК), -а – молотник: *Приїшоў молот'їлник / се питаїї / ци ни трєба гор'їхи молотїти; Ікїї с тебе молот'їн:ик? / та ти ц'їп ни пидоїмеш / л'їпше дам тоб'ї з мїски молотїти / т:о / шо ти годен; Дє нам тре: молот'їн:икиў? / до ч'ого / шo молотїти?*

МОЛОЧІЙ, -ію – молочай: *Рвала йїс с'л'їнакї / молоч'її / таї тогo так'ї рўки / а ти шо думала? / х'їба бес до бур'їніў рукавіц'ї ўберала.*

МОЛОЧЧИЙ ВІВЧЕРЬ (ВІВЧЕРЬ) – помічник старшого пастуха (на полонині): *Ужє йїс ч'ўла / шо за виўч'ер'ї / ци то молоч:иї / ци їкїї / се ни говори / бо ў нас нимá овєц / л'ўде ни дєржут / це бїрше гор'ї / тудá / де полонїни / таї колї колгоспи бўли / аў нас цєго нимá / отáк і напишиї / шо нимá / Бабó / а ви вїтки за ўс'їх знаїйте?*

МОЛОЧЬКО, -á – сїк білого кольору деяких рослин: *Вит цєго молоч'ка потóму рўки ч'орн'їїут / так / іг бес гор'їхи зелєн'ї лўш':іў.*

МОЛОЧЬНИЙ – про корову, яка дає багато молока: *Цис'á корїўка молóч'на / н'їўрóку / мóжете брáти / ни забанўїте / шо ўз'єли.*

МОЛЬФÁРИТИ – ворожити: *Н'ї / у нас н'їхтó ни мол'фáри / х'їба хтос так сокóтиц:е / шо за т:о н'їхтó ни знаїї / а ви ч'о се допїтуїте? / в'їрите ў пустє? / аг'ї / гадала смих / шо ўч'єн'ї ў такє ни в'їр'ут / шо то лиш стар'ї бабї цим мóжут інтересувáтисе / а то ад'ї.*

МОЛЬФÁРСТВО, -а – ворожбитство: *Комў зáрас мол'фáрство ў голов'ї? / ус'ї ўч'єн'ї / мáїут школі / ў пустє ни в'їр'ут.*

МОЛЬФÁРЬ, -я – чарівник, ворожбит: *Тўтки у нас нимá мол'фар'á / х'їба маї дал'ї ў гóрах / у нас в'їд'мї ѝе / так ужє ўм'їїут донеч'ї ч'олов'їкови / шо жит'á нимá / Дє йїс буў? / шo пиў? / с кїм говориў? / ч'ó забарїўсе? / берє ч'олов'їка ў такў облóгу / шо хóч'їц:е т'їкáти.*

МОЛЬФÁРЬКА, -и – чарівниця: *Іка ўна мол'фар'ка? / ўна зберáїї тот'ї трáви / шо л'їч'єїут / а ш':е ѝе однá / шо ўм'їїї примoўїєти / хáта отáм за горoдáми / ік хóч'їте / ѝа покáў / кудá їти / áле абєсте ни казáли / шо ѝа вас тудá напрáвила / бо м'ин'ї напáсти ни тре:.*

МОНЯ, -і – дит., молоко: *Хто дайє дитїн'ц'ї мон'у? / корóўка? / а ѝек корóўка кáже? / ѝек? / корóўка му: кáже? / так? / му: / му:.*

МОНЬКА, -и – дит., молочко: *Дитина ни хоч'ї тїнку / а хоч'ї мон'ки? / так? / ўна знайї / шо мон'ка л'їше; Пиї мон'ку / таї от :акїї віростеш / такїї / йїк тв'її татко / великїї великїї / гаї пиї / Гаш до нѣба?*

МОРВА, -и – шовковиця: *На Млинóвици ростѣ мór'ва / то ѣе б'їла і ч'орна мórва / ўна йїстїўна / дўже солóтка.*

МОРВ'ЇНИЙ – прикм. до МОРВА: *Де так'ї морўйѣн'ї рўки гон':ї скóро се видміти? / і рот ч'орниї / і сорóч'ка замаш':ѣна / ог:ó / дѣ цисѣ гóден витиурувати? / то такѣ / ік вид афін.*

МОРГ, -а – міра земельної площі: *Ви кáете / шо мáли тїл'ко мóргиў пól'a / в'їдѣў / банўйїте за нїми? / áле скаж'їт / ци бѣсте гон':ї йїх обробиѣти? / ци ѣе за ч'ем банувати? / ге?*

МÓРЕ ПО КОЛІНА КОМУС – байдуже, нічого не лякає, ні на що не звертає уваги хтось: *Пїѣному мóре по кол'їна / це ўс'ї знайїут і від'ут; Віпиў / таї мóре стайѣ по кол'їна / ч'олов'їк дурниї се рóби.*

МОРКВІНИ, -я – морквиння: *Забер'їт морквін'ї / бо ме гніти ў кошелї / кош'їл' м'їн'ї зипсуїѣ / шкодá йїгó.*

МОРОСИТИ – те саме, що МЕРЧЇТИ: *То ни дош' моросїт / ікѣс дримнѣ пáдайї / áле м'їхом укрїїсе / бо мóже пўститисѣ / а то кавáлок дорóги; Йó / зач'їнаїї моросїти / бóрзо зберáї т:о / шо віжмакане / ўно ўже вісохло.*

МОРОС ІДЕ (ПИШÓВ, ПРОБІХ) ПÓЗА (ПÓПИТ) ШКІРУ (ПЛѢЧИ) – відчувати страх; боятися; хвилюватися: *Ч'ўйїш / ік с'п'ївáйїут за Кáч'у / то м'їн'ї гаш морóс ідѣ пóпит шкїру / нагáдуїу соб'ї Маїдán.*

МОРОЧИТИ ГОЛУ КОМУС – завдавати клопоту комусь; міркувати над чимсь: *И:ї / Васи / ни морóч' м'їн'ї гóлу / ў мѣне робóта / а нї пустѣ вислухóвувати; С цїми двер'мі ужѣ дрўгу годїну морóч'у гóлу / ўнї витсїр'їли і ни заперáїуц:е / ни пристайїут / ік се налѣжи.*

МÓРСКАТИ – недок. стос. МОРСНУТИ: *Дитина наўч'ѣласѣ бут' когó мórскати по лицї / йѣк ѣа мáйїу видуч'ѣти? / Самá наўч'ѣласѣ? / наўч'ѣли йїстѣ так / унá від'їла / ік хтос робїў / таї самá зач'ѣла / а ч'ужїї ни пишóў цисѣ вáшиї дитїн'ї показувати.*

МÓРСНУТИ – згруб., вдарити по обличчю: *Мóрснуў рас / наї закрїїї хáўку / А ти миx би рўки ни роспускати? / ци ти нїми ни к'їрўїїш? / йѣк так се ни здѣржувати? / тажѣ ти ни нав'їговач'.*

МОРСНУТИ ПО ПІСКУ – вдарити по обличчю, по роті: *Морснуў по піску / бо хлонец видгáўкуваў / мус'у ўч'эти / йік до нэго дóбре слóво ни дохóди / то мóже / дйїде / ік рот заболїт.*

МОРШНІ, -я – опредм. дія від МОРШТИ; дрібні складки на сорочці чи на якомусь кравецькому виробі: *Цэго мóри'ін'а забогáто / бл'уска ме здувáтисе; Сорóч'ка с такім мóри'ін'ім ни кóждиї ме пасувáти / іт жїнка мáйї пóўну пáзуху / то нашó мóри'ін'а? / мóри'ін'ї тїї / ў котрóйї пáзуха порóжна.*

МОРШНКА, -и – 1) сорочка, зібрана у дрібні складки біля горловини: *Це дáўна мóри'ін'ка / бáба ў нїї в'ін'ч'éласе / áле подив'їц'е / іке шит'é; 2) спідниця, зібрана у дрібні складки біля пояса: Мáйу дв'ї спин:їци / про с'в'это / мóри'ін'ку ї бїту / аў бугден' старé донóс'уйу.*

МОРШТИ – морщити; збирати в дрібні складки (про сорочку, спідницю та ін.): *Ни морш' ч'олó / бо скóро се постáр'їйїш; Мáтко / богáто ни мór'ш'їте / бо бóду шїри'а / йік дóўш'а / м'ін'ї такé ни насуйї.*

МОРЬШЬКА, -и – 1) зморшка; перев. мн.: *Ни мór'ш'її ч'олó / бо ад'ї їк'ї мór'ш'ки мáйїш / кїл'ко тоб'ї / д'їўко / рóкиў?; 2) складка на одязі: Тўтки ни мáйї мóри'їтисе / цейї мór'ш'ки на плéч'ах ни трéба / віжу / шо зле скройéно / и:ї / та то ї рукаў т'эгне.*

МОТАНІНА, -и – тяганина: *Комў такá мотанїна би се ўдáла? / н'ікóму / áле л'уде ік ни ш'їнуїўц'е ў бéc'їд'ї / то бóрзо нахóд'ут соб'ї гўдзá.*

МОТАШКА, -и – моток пряжі: *Оцис'ї моташкї складї ў кош'їл' таї покладї за пїец / дес у полўн'е зач'немó плестї.*

МОТЕЛІЦЯ, -ї – назва хвороби тварин (овець, кіз): *Мої / та ти шó / мотелїц'ї найїўсе / шо н'їч'ó ни памн'їтáйїш?; Йá ўперét се питáла ў тáта / шó ц'е за мотелїц'а / їкóйї мош се найїсти? / а вин сказаў / шо це так'ї навукї / їк'ї йе на трав'ї / ў них тр'їло йе / то йік тóго виўц'á найїсце / то стайé мотелїшина / бїрше н'ї вит кóго йá такóго за мотелїцу ни ч'ўла; Виўц'á / вїтко / шош з':їла / ік'ус мотелїцу / шó тепér бóде? / А вїтки ти знáйїш? / вїд'їла йїс?*

МОТЕЛІШНА ВИВЦЯ – про хворобливий стан тварини (вівці); прикм. від МОТЕЛІЦЯ; викор. і в порівн. ІК (ЇК) ВИВЦЯ МОТЕЛІШНА: *Шо ти се дївиш / йік виўц'á мотелїшина?; Се ни віспала /*

слаба́ / та́й вигл'іда́йу / ік ви́уц'а́ мотелі́шна; Ік ти замотелі́ч'іні́й / голова́ задурма́нена / то ка́у́т / шо такі́й йіс / ік мотелі́шна ви́уц'а́.

МОТЕЛІШНИЙ – прикм. від МОТЕЛІЦЯ; перен., про людину, яка позбавлена здатності логічно мислити, реально оцінювати ситуацію; очманілий: Мотелі́шній / це йік м'і́хом прибі́ти́й / дівис:е / але н'іч'о́ ни розум'і́йи́ш / слухайі́ш / але н'іч'о́ ни ч'у́йи́ш; Ході́ш / йік мотелі́шній; Ота́к сто́йу́ / йік ви́уц'а́ мотелі́шна / ану́ убі́й / ци́ йа шо́ш му́дре го́н:а за́рас сказа́ти.

МОТІЛЬ, -я – метелик: Жійу́т уні́ на ч'ітвэ́ртому пл'о́нтр'і / ка́же / шо ч'іч'о́к Мар'і́ка наса́дїла на балко́н'і / шо виногра́т га́ш до ві́кон дот'іга́йи́:е / здо́ліни́ їде / шо гор'і́х такі́й вели́кий ста́у / так розріс:е / шо га́ш до пидві́кна / шо пот'е́та ниделéко ма́йу́т гн'іздо́ ї прихóд'ї на балко́н йі́сти нас'і́н'і / де́коли ї мотил'і́ зал'іта́йу́т / хто́ би поду́мау́? / до́ста ві́соко / м'і́сто / а ўни́ лет'у́т / отакé Йі́ленка роска́зувала / такé від'і́ла / бо жи́ла та́мки три́ дни; Ў́же весна́ / мотил'і́ се пробуді́ли.

МОТИЛЬКА́ТИ – 1) мигтіти: Бу́деш м'і́н'і́ пéред оч'е́ма мотил'ка́ти / ану́ забра́йсе ві́ц:и; М'і́с'ку / а шо т:о мотил'ка́йі? / ци́ то ў́же м'і́н'і́ се пр'і́в'іж'е́йі? / То / бабо́ / ч'і́рках'і́ / ўни́ на́шу спасі́ўку обл'убува́ли / Аз'і́ мо́й / та йі́х мус видгон'е́ти / А йек? / йа́ ни го́ден на ч'е́решн'у ві́л'істи / а так ка́жеш по до́брому / а ўни́ ни слухайу́т / йа́ на́в'іт' тич'ко́у́ грози́ўсе / але́ до них ни дохóди; 2) виднітися, висіти: Ў́бері́ фу́стку / йек і́де́ш до це́р'кви / ни мотил'ка́й фостóм.

МОТЛО́ШЕНИЙ – зруб., битий: О: / цес у́же до́бре мотло́шени́й / але́ ци́ с то́го бу́де ко́рис'т'? / пус'т'е́к пустéн:и́й.

МОТЛО́ШИТИ – зруб., бити: Мотло́шиу́ / йек ми́х / але́ йі́х трóйі́ бу́ло / а вин одéн / ўс'е́ким мо́гло се с'к'ін'ч'е́ти / до́бре / шо Мі́тро К'і́цин нади́шоў / та́й уні́ ўте́клі / на не́го ма́йі ш'е́с'т'і.

МОТЛО́ШИТИСЯ – зруб., битися: На́й мотло́шуц:е / йі́к нимá розу́му / мо́же / ді́йду́т ко́ліс до́бр'і пора́ди ї до них.

МОТОЦІ́КОЛЬ, -кля – мотоцикл: С'і́у на мото́цікол' та́й по́йі́хаў гор'і́; А ти гада́йи́ш / шо мото́цікол' беспéшній? / шо ним ни мо́ш заробі́ти б'і́ду? / то ш'і́ ни зна́ти / шо гі́рше.

МОТУ́ЗИ (МУТУ́ЗИ), -я – мотуззя: На́шо́ тї́л'ко моту́з'а? / шо́ ви збера́тесе з ним робі́ти? / А за́рас уздрі́ш / і ш'і́ помóжеш.

МО́ХОМ УЗЕ́ТИСЯ – 1) змарніти: Йі́ої / Іва́нку / та́ ти ч'е́сто мо́хом уз'е́ўсе ко́ло це́йі жи́нки / ч'о́ ти так поч'орн'і́ў?; 2) спліснєвіти (про хліб,

сир та ін.): *Віверш цес сир кўрем або псóви / бо гет зач'еў се збаўйети / м'іс'ц'ами мóхом уз'еўсе / йігó б'ійно йісти / дїўйусе / шо нав'іт' псóви ни даваї / абї ни заслáп / вікин' / таї ус'ó.*

МОЦÁК, -á – дуже сильний, міцний (“моцний”): *Лес'ó хот' ни йе ни знáти їкї висóкї / ál:е то моцáк / великї моцáк / йа з ним л'ітуваў у полонин'ї / йа знáйу; Ікїї вин моцáк? / то здохл'ék.*

МОЦНИЙ – 1) фізично сильний, дужий, здоровий: *Гайл'ук моцнїї буў ч'олов'їк / кóло кам'ін'а / пит Соки́лским робїў; 2) міцний, з високим вмістом чого-небудь, напр., алкоголю (про вино): *То позич'нік / моцнїї / зрáзу бїе ў гóлу; Моцнїї т'ут'ун; 3) звучний, сильний (про голос): *Моцнїї гóлос / ік с'н'івáў / то аш л'áмпна дрїж'їла; 4) дошкульний (про мороз) *Моцнїї морóс / вода ў хорóмах замéрзла / а шó ўже казáти надвор'ї / дóбре / шо пса пустїли / шо ни ч'ін'їў у буд'ї.****

МОЦНИЙ-МОЦНÉННИЙ – дуже міцний: *Шобї такé кам'ін'ї накидáти / то трéа бути моцним моцнén:им / то ў ч'олов'їка мáйї бути дóбра сїла; Подївис:е на ч'олов'їка / таї зрáзу відїш / ци йе ў нéго здорóўї / ци ўно пустé / То / Парá / ни ўрас на óко мош так казáти / йа ў шпиталї на ўс'éке се надивїла / приходїли так'ї ч'ел:én'ї / моцн'ї моцнén':ї / вигл'їдало / шо страшно дўж'ї / а к'ін'ч'éлосе гет ниўт'їшним / тогó каў / то ни ўрас так йе / тот / шо вигл'їднїї / ни ўрас дўжїї.*

МОЦНИЙ, ЇК (ІК) ДУП (МЕДВІТЬ) – міцний, сильний: *Ої шо то буў за ч'олов'їк / моцнїї / йїк дуп / ік ототó кам'ін'ї / кóло ікóго вин робїў / а відите / і йїгó найшлó; Хлоп моцнїї / ік медв'їт' / с такїм н'їтдé ни б'ійно ходїти / нав'іт' упїўноч'ї ў Óблас мош с'м'їло їти.*

МОЦНО – присл. від МОЦНИЙ: *Моцно закрус'їно / анўко даї м'ін'ї цóнгл'ї / мóже / нїми виткрут'у / хтос дўже потрудїўсе.*

МОЦÓВАНІ, -я – опредм. дія стос. МОЦУВА́ТИСЯ: *Шо с твóго моцóван'а / йїк кóрок ш'ї гл'éпше пишóў? / зле йїс т'ех / Ну та т'їгнї сам / йа шо / ни даваї? / берї таї покажї / йек трéба.*

МОЦУВА́ТИСЕ – міряти силою; битися; виконувати якусь роботу, прикладаючи багато зусиль: *И:ї / лишї / ни моцўїсе / Ївáнку / кóло тóго / йа заўтра пїду до бл'їхáрика / наї вин подївиц:е / шо мош зробїти; Моцуваўсе кóло буч'ка / аш рўки задуб'їли; Н'ї / ни бїлисе / трóхи моцувáлисе / д'їти йе д'їти / лáком'ї до такóго; Нимá на шо се дивїти / пїén'ї моцўїуц:е.*

МОЧЄТИ – мочати, вмокати; занурювати щось у що-небудь: *Моч'єї кулєшу у бріндзѹ з м'аслом; Озмї шош на нѳги / ни моч'єї йїх / бо рос'а студєна; Моч'єйу т:о / шо жмак'ати; Питкотї / ни моч'єї рукаві.*

МОЧЄТИ П'АЛЬЦІ – рідко, бути спільником комусь у якійсь поганій справі: *Наї ц'їхо сидїт / та наї сидїт / вин ни рас моч'єй п'ал'цї ѹ такѳму.*

МОЧІ – могти: *Бо ми ни гѳн':ї моч'ї пидѳмїти цес м'їх / в'їд'ї / с тѳго нич'ѳ ни вїїде / клич' когѳс / А когѳ? / х'їб'а Унѹфр'їя.*

МОЧІ ВІЗНАТИ – могти знати (дїзнатися): *Іг би то їкос моч'ї вїзнати / шѳ ѹ них на г'ац':ї / то ми би зн'али / на шо над'їв'атисе / А йа вам наперєт скаѹ / шѳ ѹни мут робїти / терентѹйу / шо буде так / а ни їнак.*

МОЧІНКА (МАЧІНКА), -и – топлене масло з бринзою або посмажена солонина зї сметаною та бринзою, що виступає своєрїдною пїдливою до кулєші: *Йїли мѳч'їнку / ї то йе нисогїр'ш'а йїд'а / Дѳста нисогїр'ш'а.*

МОЧІРА, -ї (-и) – заболочена мїсцевїсть; назва поля в Царинї: *Кѳло вас / на горб'ї Моч'їр'а / то ѹс'о так се назив'айї / хот' т'амки йе ї дѳброїї земн'ї / у колгѳс'п'ї на нїї так'ї кукуруцкї рослї / йїк гаї / а ти шѳ / забѹла? / корѳву йїс п'асла на Мѳч'їр'ї.*

МОЧІРІСТІЙ – надмїру вологий, багнистий: *Тот кав'ал'ч'їк моч'їрїстїї / мѳже / би хот' трѳхи п'їску д'ати?*

МОЧЬНИК (МІЧЬНИК), -'а – сечовий мїхур: *У нєїї моч'нїк слабїї / тѳгѳ йїїї гѳни надвїр / а йїк гѳни моч'єтисе / то мус їтї.*

МОЧЮЛ, -'а – те саме, що МѳЧІРА: *Т'аже т'амки моч'ѹл / шѳ т:о бѹде за присадїба ї йек там будув'атисе? / Вѹїно / дѳбре / шо ї т:о д'али / порѳбїу ш'ан'ц'ї / зрѳбїу висѳкїї фудѳмент / таї бѹде / дѳбре / шо йе / ѹ Т'ѹдєв'ї ѹже ѹс'о розибр'али / роспайув'али масївиѹ / їг даѹнѳ ѹ колгѳс'п'ї / такѳгѳ ним'а.*

МОЧЯ (МОЧЬ), -ї – сеча: *Уз'єли моч'ї ї крѳѹ на ан'ал'їс; Це ни тѳгѳ / шо вин броц'к'анїѹ / то моч'а / малїї ѹп'їс'аѹс'є ї нав'їт' ни ч'ѹѹ / колї.*

МОШ ДО РАНИ ТУЛЄТИ (ХОТЬ ДО РАНИ ТУЛЄЙ, ПРИКЛАД'АЙ) – дуже добрий: *Йѳї / та то так'а жїнка / шо мош до р'ани тул'єти / ї тебє ни заболїт; Т'в'її д'єд'а ни буѹ такїї / шобїї йїгѳ мош до р'ани тул'єти / Іван буѹ мурѳвїї ч'ѳлов'їк / 'але н'їкѳгѳ ни лиш'єѹ у б'їд'ї / кѳждѳму мїх помоч'ї / цї слѳвом / цї коп'їкоѹ / цї нав'їт' вїпити с*

кімос гáл'бу півá і тим ни понíзити / а пидо́міти йі́го / бо дру́гий ráдиї / шо пи́ з газдо́ў / і тот йі́му піво покля́ў.

МОШЭ́НКА, -и – гаманець: *Пошукáї у мошэ́н'ц'і / л'і́шие подиві́се / тáмки йе і гру́пи і грóш'і / ни скупі́се; Ік ч'оло'і́к пишóў на базáр' і шоиш пустé купі́ў / такé / шо ўно ни варту́її тих грóшиї / шо вин запла́тіў / то кáжут / Ни ўтвор'éў óч'і / за т:ó му́с'іў утвор'éти мошэ́нку / Такé моиш гості́ти хот' ш'ч'éм / ни тре: базáр'áми ході́ти. Див. ПУЛЯ́РЕЦ.*

МОЯ́ ХА́ТА СКРА́Ю – про людину, яка керується правилом: “Це мене не стосується”: *Йі́к ко́ждиї поду́майї мойá хáта скра́ю / м'ін'і ни трéба кло́потіў / м'ін'і ї́ так до́бре / то н'іч'ó с цéго ни вйі́де / то áбо ўс'і / áбо н'іхтó / бо нáрит / ік схóч'і / вин гóри перевéрне / áле н'і казáти / шо хáта скра́ю / н'і спихáти на кóгос / наї́ дру́г'і їдут і трéбу́ют / ік іде́мо / то ўс'і / рáзом / отогди́ ч'і́го́с добйі́мо́се.*

МРА́КА, -и – туман: *Такá мрáка / шо П'і́тривого грун'á ни вйі́тко; То ў момéнт мрáки наб'і́гли / а потóму так лў́пнуло / шо гаиш вйі́кна задриж'і́ли / рас / дру́гий / ї́ зач'éлосе такé / шо лі́ло / ік с конóўки / а грат / ік пот'éч'і йéц'á / ад'і шо з горóдом се зробі́ло; Мрáки опс'і́ли гóри / і Т'удіў гаиш потемн'і́ў / ў полў́н:е ч'орно́ се зробі́ло; Ік мрáки їдут з Бáбина / то на дош' / і то тикі́ зáрас / вин н'і́ко́ли ни барі́ц:е; Ік мрáки опс'і́да́йут кругóм селá / це на слоту́; Н'і / тумáн ни кáжут / а мрáки.*

МРЕ́Ц, -мерця – спеціально закопана колода (“ковбок”), до якої прив'язували товстий дрiт (“швару”) з гаком, за допомогою якого в разі необхідності (наприклад, коли “спала” вода) можна зупинити дарабу: *Мре́ц / то пáл'á / а ни т:о / шо йі́с поду́мала / кóло вас так'і́ пал'і́ ни бйі́ли / бо там габйі́ / плот' стрі́мко їде / а тут / маї́ нйіш:е / ни рас мерц'і́ў закóпували.*

МРІ́ГАТИ – згруб., моргати: *Ни мр'і́гаї́ оч'éма / ни показу́ї / шо ти нич'ó ни знаййіш; Ни мр'і́гаї́ так / бо мут óч'і бол'і́ти / Йá се трен'і́руйу / м'ўс'у се наўч'éти / іт би дес прийшлóсе кому́с мр'і́гнути / абйі́х ум'і́ў / ви сам'і́ казáли / шо трéба ўм'і́ти ўс'éке робі́ти / Говорі́ / говорі́ / абéс такйі́ говирнйі́ до робóти буў / ік до пустóго.*

МРІ́ГО́ТИТИ – мерехтiти: *Ану́ див'і́ц:е / шó ц:е / верé / над улóгоў так мр'і́готі́т? / Бабó / то ни т:о / шо ви ду́майі́те / н'йі́ека б'і́да ни прйі́де видберáти молоко́ ў вáшойї корóви / ни б'йі́тесе.*

МУ́ДО, -а – анат., згруб., яйця (самця); згруб., чоловічі статеві органи: *У цих шв'ін'ках ни купáйсе / бо ўс'ó мудо́ вйі́л'і́зе / меш у габáх*

ловіти; Мої / а ти ч'о / на́рупч'і / бес сподén' хóдиш? / скажі́ ма́м'і наї уберé тоб'і / бо мудо́ зме́рзне / і і́киї тогді́ на́рубок б́уде?

МУДРАГЕ́ЛИТИ – хитрувати: Цес кúцкиї л'у́би мудраге́лити / а хто тако́му хóч'і терп'і́ти?; Ни мудраге́л' / Пе / бо йа ни такі́й дурні́й / ік тоб'і́ вигл'іда́йї; Мудраге́лили / а тепе́р лі́кт'і куса́йут.

МУДРАГЕ́ЛЬ, -я – знев., хитрун: Наїшо́ўсе мудраге́л' / гада́йї / шо ўс'і́ дурн'і́ / а ў не́го одно́го голова́ на ўйе́зах; То мудраге́л' / гово́ри одно́ / дума́йї і́нче / а ро́би ш':е по і́нчому.

МУ́ДРИЙ – 1) розумний: На́ш'а ба́ба ма́йї ч'олов'і́ч'і́й рóзум / така́ мудо́ра жи́нка р'і́тко траф'і́ейїц'е / йек уна́ подумала́ / так і ста́йе́ц'е / то ч'олов'і́к ни го́ден так ві́вершено ўс'о уздр'і́ти; 2) знев., ірон., зарозумілий: Ду́же му́дриї наїшо́ўсе / дума́йї / шо ўс'і́ розумі́ з':і́ў.

МУДРУВА́ТИ – 1) обдумувати щось, міркувати над чимсь: Мудру́йу / шо́ с ці́ми двер'мі́ робі́ти / гет видві́сли; 2) хитрувати: Абéс зна́ў / шо по тоб'і́ ві́тко / йік бре́шеш / тому́ ни мудру́ї / ни вигáдуї́ то́го / шо ни могло́ б́ути / скажі́ пра́ўду / на шо́ тоб'і́ грóш'і́ / і ми по́жйч'і́мо.

МУЛА́ВІТИ – починати псуватися: М'н'éсо мула́в'і́йї / бо ти ни поклáла йі́го ў студéне; Сир хóч'і́ мула́в'і́ти / то ч'о це так? / ік вам забога́то / то йа на́йду / кому́ дава́ти.

МУЛІ́НКА, -и – муліне: У Ви́жніци́ йе ўс'е́ка мул'і́нка / йа соб'і́ купі́ў / а сегóн'е м'ін'і́ ч'óрної́ би се зда́ло на розві́т / ік ма́йїш / то да́й / йа тоб'і́ витку́пйу / ни хóч'у сегóн'е б'і́ч'і́ / тра́тити дні́ну / а за́ўтра с'в'і́тце́ / то по́йїду; Це шпúл'ко́ / а йа ка́ў за мул'і́нку.

МУ́ЛПРЬ, -я – муляр: Наїмі́ли мул'і́р'і́ў / шобі́ с'т'і́ни мурува́ли / бо то ни дере́йїена́ б́уде ха́та / а це до́бр'і́ маї́стри́ / фа́йно муру́йут.

МУ́НДИР (МУ́НДУР), -а – мундир; костюм: Іванко́ ваш фуду́граф'і́йу ў н'і́с'м'і́ присла́ў / у му́ндир'і́ сто́йїт / ду́же фа́йні́й / вин у Но́ц'у ўда́ўсе; Д'і́до фалі́ў Ула́дз'а / каза́ў / ад'і́ і́киї фа́йні́й му́ндур соб'і́ Улац'ко́ ш.и́ў / а ў т'і́ ч'і́сі́ це б́уло́ ду́же вели́ке / ў кус'т'у́мах у сел'і́ н'і́хто́ ни ході́ў / лиш у м'і́с'т'і́ пані́ ма́ли такé ўбра́н'е́ / а хло́пец на́ўч'е́ўсе ші́ти / купі́ў фа́йну́ мате́р'і́йу і ўбра́ўсе по па́нцики.

МУНДО́ХАТИ́СЕ – робити щось дуже повільно: Торх йі́му ни йшо́ў / мундо́хаўсе с то́ў брíндзо́ў два́ дни́ / а Паўл'і́на при́шла́ і до об'і́ду ўс'о по́прóдала / Та бо то жи́нка до це́го / а ні ч'олов'і́к; Штефа́н с тим

тич'ен'ім ш'і доўго мундóхаўсе / але ўсіі горóт потич'ёў; Робі́ бóрше / ч'олов'іч'і / ни мундóхаўсе кóло тóго / *Ик ти така скóра і так ус'ó зна́йш / то ч'о ни зрóбиш сама / а менé вит стол'ёр'ки кліч'іш? / сама бері́се / га́ ж'ёўко / Та бо де йа гóн:а тич'кí набивáти? / А рот утвор'ёти йе сі́ли?; К'і́л'ко меш с тим мундóхатисе? / ану́ бóрше / Ву́іно / ни бóрика́те / бо зáрас цисé кíну.*

МУ́НЯВИЙ – 1) тихий, неговіркий: *З'ет' ікíйс мун'ави́ у них / нич'о ў нéго ни гóден се допитáти; 2) зажурений: Настун'а сидíт гет мун'ава / і ўс'і / нáв'іт' д'іти / зна́йут ч'о / бо ўч'эра корóву продáли; 3) те саме, що МЛÁВИЙ: *Зач'éла нидовиж'ёти / ўс'о наўкóло вигл'ідáйі мун'аве / розвéзене.**

МУ́НЯВО – присл., пох. від МУ́НЯВИЙ: *Так мун'аво подивíлас'а / шо м'ін'і аш ў оч'эх слизí закруті́лисe.*

МУР, -у – огорожа з каменю; будинок з каменю чи цегли: *Йёк мош сéрет такіх мури́ў жíти? / йа би ни вітримала ў м'іс'т'і; То ўже і ў сел'і мури́ буду́ют / пл'óнтри кладу́т; Оц'у́ сніску йігидóк кóло тóго му́ру набрáла.*

МУРА́ЛИК, -а – змени. до МУРА́ЛЬ: *Пас'кúдний мура́лик / ч'ірвóн:и́ / л'у́тиі / ад'і шо дитíн'і зроби́ў / ад'і йек покусáў.*

МУРА́ЛЬ, -я – мурашка, здеб. у мн.: *Мурáл' укуси́ў за лі́тку / таі ад'і йка бóл'фа се зроби́ла / і ногá допиткол'іна поч'ірвон'іла; Ни стелí / тутки мура́л'і лáзут / ві́тко / дес ниделéко кúпина йе.*

МУРАШКІ ЙДУ́Т (БІ́ГАЮТ, ПИШЛІ́, ПОЛІ́ЗЛИ ТА ІН.) ПО ШКІ́РИ (ПÓПИТ ШКІ́РУ, ПО ТІ́ЛІ, ПО ПЛÉЧЯХ, ПО РУКА́Х) – холодно; страшно; зворушливо, хвилююче: *Йі́к ўздр'іла смих ус'і́х / хто пришо́ў до мéне / то пла́кати се схот'і́ло / мурашкі́ пишли́ по т'і́л'і / ў гóл':і стисну́ло / шо слóво ни моглá сказа́ти / ў жит'у́ лиш пáру рас такé мáла; Мурашкі́ по рука́х заб'і́гали / бо се спúдиў / шо ни при́ймут.*

МУ́РКНУТИ – знев., згруб., заговорити; сказати щось: *На́й лиш му́ркне / ме ві́д'іти / шо бúде; І ни му́ркнут / аш тепéр мут ц'і́хо сид'іти / гаи́ тепéр мут се бойéти / нáв'іт' ни пі́снут / згадáйіш мо́йе слóво / і ни пі́снут.*

МУРКОТІТИ – знев., згруб., говорити; видавати якісь звуки (про немовля): *Ад'ї / н'їуроку / ўже муркотїт / шош соб'ї говори Іванко; Їа ўже ни дослухаласе / шо Ган'а там муркот'їла / ча свойе сказала ї пишла.*

МУРОВАНИ, -я – мурування: *Це ш'ї ни ўс'о / теперки нас ч'їкаїи мурован'ї / а то доўго / кобїбито наїтї двох л'удїї / шо озмуц:е робїти / а нї одного / поговорї з Николайем / кого би вин у по́мич' уз'еў?*

МУРОВАНКА, -и – те саме, що й МУРОВАНИ: *Мурованки ш'ї на три дни / але фудо́мент маїї се ўстоїти / то ни так / шо зра́зу кла́сти цеглу.*

МУРОВИЙ – 1) сильний, відважний: *Муров'ї хло́нци'ї / ус'ї / їїк оден;* 2) твердий характером; той, який не виявляє співчуття, лагідності, доброти, ніжності: *То ни мн'їкїї / то муровї ч'олов'їк / але ї вин плакаў / ни мих се здерж'їти; Видїте / бїрше ка́жут за ч'олов'їка / шо муровї / але дес буваїї / шо і ў жїнки такїї херектор'.*

МУРОВО – присл., відважно, твердо: *Стойели мурово / але шо с того? / цего було замало / протиў них було велике воїско.*

МУС, -у – 1) необхідність, обов'язок, примус: *Мус заста́виў питї; Робїла за мус / бо хто ме робїти? / д'їти ш'ї мал'ї / а ч'олов'їк слабїї;* 2) треба, необхідно: *Мус ітї / бо муки заўтра ўже мо́же ни бу́ти; То мус робїти їекнаїскорше / бо ш'ї ле́да / таї сан'мі тудá ни поїїдеш; Хоч' ни хоч' / а мус; Ік се ўпр'е́х / то мус т'їгну́ти.*

МУС Є СТА́РШИЙ І МОЛО́ЧЧИЙ (МЭ́НЧИЙ) – про важливість уміти визначати прїоритети; про головні, першочергові і менш важливі справи: *Ти ка́жеш мус зробїти / добре / наї бу́де / возни́ц'а у газді маїї бу́ти / але / ч'олов'їч'ку мїлії / їек твоїа ма́мка ка́же? / нагада́ти? / шо мус їе ста́ршиї і молоч:иї / то тої / шо молоч:иї наї крїшку зач'їкаїи / наї ста́ршого пу́сти наперет / бо на т:о вин їе ста́ршиї / шобї їїго бїрше уваж'ели / так ци н'ї?*

МУ́СИТИ – мусити: *Му́с'у се ква́пити / бо іна́кше ўс'о ўтра́т'у; Му́с'їли прода́ти / бо ма́ма засла́бла таї ни бу́ло кому́ коро́ву опходїти; Му́с'у / Мар'їч'ко / їїхати на зарїпки ў с'в'їтї / бо д'їтїї треба віўч'їти; То ўже такé / вин му́с'їў се женїти / кудá д'їнец:е?*

МУС НАД (ПО́НАД) МУ́СОМ (МУ́САМИ) – про щось найголовніше, першочергове: *Зара́с шо наїперше? / пологї / це мус по́над*

мусами / бо ўс'о гон:о зач'іка́ти / і бур'іні / і пор'ётки / а цисе́ / по́ки погóда / мус зробі́ти / а йік с'інце́ скіда́ймо / тогді́ мош і до се́бе прислуха́тисе / і трóхи пол'інува́тисе / гаш отогді́.

МУСО́ВІЙ – примусовий; обов'язковий, необхідний: *То мусóве бу́ло йі́хан'і / звéзли ўс'і́х ко́ло Л'во́ва / а віт:и ўже́ ма́ли ве́сти ў Н'імéч':іну / але́ д'іт диста́ў тел'опóве запа́лен'і / тогó пусти́ли / пришо́ў тхат'і і за па́ру ден' умéр; Ёе́ така́ / а йе́ мусóва робóта.*

МУСО́ВО – 1) примусово: *Мусóво бра́ли / то ни так / шо іду́ або н'і;* 2) обов'язково, неодмінно: *Мусóво маў бу́ти на таку́ і таку́ годі́ну / іку́ там ска́жут / а вин засла́п таі́ тогó ўс'о перене́слосе.*

МУС МАЇ ДВА КІНЬЦІ (КИНЬЦІ) – про вміння людини бачити пріоритети, здійснювати вибір на користь найважливішого: *Вид:аўно́ ка́жут / шо мус ма́йі два к'ін'ці́ / заўтра пиді́ до до́хтор'а / бо це́ мус / а дру́гій мус / тоі́ / шо ти ка́жеш / наі́ вибач'е́йі / так йі́му і ска́жі́ / ти зач'іка́і́ / бо ў ме́не йе́ перéдн'іш:е / мо́йе здо́роўйі́ / а ти маі́ зач'іка́і́.*

МУС, ХОТЬ ЛУ́СНИ (ХОТЬ РОБІ́, ШО ХОЧЬ) – згруб., про необхідність, обов'язковість виконання чогось: *Ота́к де́коли прихóдиц:е ў́ жит'у́ / мус / хот' лу́сни / хот' робі́ / шо хоч' / це́ н'і́кого́ ни інтeресу́йі́ / ти ма́йіш питі́ кудас́ ци́ шош зробі́ти / абéс умeра́ў.*

МУСТ, -у – рідина, яка виділяється з гною: *Муст пун'н'ами́ винóсимо / а гни́ / мус та́ч'коў́ / мо́жно би́ і на но́ш'ах / але́ це́ гі́рше / а та́ч'коў́ повóлен'ки́ соб'і́ / таі́ зрóбиц:е / а потім ш'і́ роскі́нути трéба / але́ то ў́же́ такé; У́ них мус'т'е́нка ота́м / тогó му́стом т'е́гне.*

МУСТЕ́НКА, -и – місце для мусту: *То мус'т'е́нка вон'е́йі́ / лиш уна́ / і́нчого́ та́мки нимá / шо́би так зат'і́гло / шо ни́ го́ден дихну́ти.*

МУ́ХА ВКУСІ́ЛА КОГО́С – хтось не в настрої, сердитий: *Лиш'і́т Мар'і́ку / бо йі́ сегон:е́ і́кас л'у́та му́ха ў́куси́ла / така́ вели́ка / йі́к б'ін'д'е́к.*

МУЦО́ВАНІ, -я – опредм. дія від МУЦУВА́ТИСЕ: *Каў́ тоб'і́ / муцо́ван'і́ / це́ ік вино́ брóди / форм'інту́йі́ / ота́к пристига́йі́ / шобі́ бу́ло до́бре / а моцо́ван'і́ / це́ мі́жи змагуна́ми / котр'і́ бо́р'уц:е́ / а́бо ік ч'олов'і́к шош ро́би рука́ми / і ў́но йі́му до́бре ни́ і́де / ота́ка ружні́ц'а / муцо́ван'і́ / це́ коли́ шош насто́йуйі́ц:е.*

МУЦУВАТИСЕ – набувати необхідної кондиції: *Вино муцуїїц:е / дес за м'іс'іц' буде готове; Росію може муцуватисе / кава / ус'еке / б'орзо ни нагадаїу; Йа б'ірише за вино кау / шо ўно муцуїїц:е.*

МУЧНИЙ – 1) мучений: *Вин муч'іні / нидоїдаїу / а робіу дуже т'ешко / в'їко розказуваїу / шо деколи свинії л'їше гудували / ік іїх / вин діўним дівом віжиу / але за т:о / Марус'ко / нав'ім' згадувати се ни хоч'і / Г'осподи / ч'о л'уде так муч'ілисе?; 2) той, що його з певних причин важко реалізувати: *Від'ілисе ми з неї / але бес'іда вїїшла н'їїека / муч'іна / кожда хот'їла б'орше ск'ін'ч'ети; 3) тяжко зароблений: То муч'іна коп'їка / т'ішкім горб'ом зароблена / абесте соб'ї знали / ўна т'ешко приїшла.**

МУЧНИК, -а – жарт., ірон., про школяра, який не дуже прагне навчатися: *Та ти ни уч'інік / ти муч'інік / муч'їїш тоту науку / Баб'о / а може / ўна мен'е муч'її? / йа се ўперайу / ни дайсе / а ўна сілоў мен'е застаїїї сид'їти коло кнішки / Йо / коло кнішки / ти соб'ї окроме / а ўна соб'ї / таї так дніна блавуч'їц:е.*

МУЧИТ (МУЧИ) УСЕРЕДІНІ ШОШ – хтось хворий; страждає від докорів сумління: *Теб'е / Йілуно / н'іч'о ни майї муч'іти ўсередін'і / бо іїс н'ікому зла ни зробила / сов'іс'т' у тебе ч'еста / наї тих муч'її / шо бр'їхн'і пускаїут по селу / ўно тоб'ї так майї шк'одити / ік без:убїї пес / к'їл'ко би ни скалісе / а ўкусити ни г'оден; Шош мен'е болїт / муч'її ўсередін'і; Лес'о хот'їу вїпити / але ўстїдаїсе признатисе / таї приб'їгаїу дмоїї мам'і і кв'олїсе / Йої / в'їно / мен'е так шош муч'її ўсередін'і / ци ни даст'е гор'їўки з л'їл'їїоў / ни просїу гор'їўки / пит'а / а л'їку / таї мама давала того покуї'іти.*

МУШАК, -а – те саме, що МУХА, МУШКА: *Ад'ї курка ікогос мушак'а їміла ї обз'ерайї / Вітко / се ўдаїу / шо так роздиїїїц:е.*

МУШНЯ, -ї – зб. стос. МУХА: *Тут муш'н'а / х'їба стїу пид гор'їхом покл'адемо / тамки ц'его добра ним'а / вітко / запах іїх видгон'її.*

МУШТРА, -и – пред'явлення комусь занадто суворих правил поведінки, життя: *Нагадала іїс за муштру / а йа розкаїу праїду / Митрїха вид:аласе була молод'оў за одиїц'а / ў него було тр'її д'їтїї / і ў неїї своїїх дв'її / вит п'ершого ч'олов'їка / таї шо? / Мїтро ўз'еу буї іїї у так'у муштру / шо ни даваїу іїсти / н'ї іїї / н'ї д'їтем / іїду на колїтку вид*

них замикáў / т:о йї надойїло / ўна ўсёрдиласе і одён рас ўз'эла клевец / розбїла колїтку / нагудувáла д'їтїї / і фёртик / йёк тáмки дáл'ї бўло / шó ўна йїму казáла / ми ни знáймо / лиш знáймо т:о / шо муштри ў хáт'ї бїрше ни бўло / ўна се с'к'їн'ч'эла і колїткї н'їхтó ни клаў.

МУШТРУВАЋИ – навчати і виховувати когось, вимагаючи строгої дисциплїни, дотримання занадто суворих правил і вимог: *Даї малїм спók'її / ни муштруї / дé ўнї гóн':ї тотó вїтримати? / ти комáндуїш / йїк у воїс'ку / пустї йїх / наї ігрáйуц'е; Вин прóбуваў жїнку муштрува́ти / а ўна пожїла з ним дв'ї нед'їли / таї лишїла йїгó / пишлá соб'ї назáт гор'ї.*

